Ч. 1 Львів, неділя дня 17 вересня 1922 Рік XXV

СВОБОДА
політичний просвітний господарський часопис
Виходить що тижня на неділю.
Адреса Редакції і Адміністрації Свободи:
Львів Ринок 10.

# СВОБОДА

Редаґує: Мих. Струтинський.

СВОБОДА
коштує: в краю чвертьрічно 1000 Мп. в Німеччині 200 мар. нім., Америці 1 дол., Франції, Голяндії й Бельгії 10 фр., Італії 10 лір., Швайцарії 5 фр., Чехословаччині 30 к. ч., Болгарії 50 л., Австрії 3000 к. а. Зміна адреси 100 Мп.
Поодиноке число коштує 80 Мп.

## Відновлення „Свободи“.

(Значіння „Свободи“. — Чому „Свобода“ не виходила? — Доля „Свободи“ в руках її читачів!)

Зрадіє українське село, довідавшись, що воскресла „Свобода“, що знову зачне виходити ґазета, з якою тісно звязаний буйний розріст народньої свідомости в останніх десятках літ. Бож „Свобода“ — це після перших річників „Науки“ Наумовича і „Батьківщини“ Романчука — трета з черги популярна ґазета, яка будила наше село до нового життя.

Основана в 1897 році д-ром Костем Левицьким — совісно сповняла „Свобода“ свою службу — речника широких народніх мас, їхніх потреб, їхніх жалів і болів. Розбурхувала в них народню свідомість, держала перед їхніми очима світлі картини з нашої великої минувшини. Була зеркалом того, що наш селянин робив, про що снував свою золоту мрію. І не має мабуть у Східній Галичині села, яке не змалювало би на сторінках „Свободи“ своїх гараздів.

Тому любило галицьке село свою щиронародню ґазету.

І коли в памятних падолистових днях галицьке село однодушно стануло під українськими державними прапорами і кровю найкраших своїх синів в тяжких боях з подавляючими силами ворогів засвідчувало перед світом свою волю, так до сього величнього зриву причинилася у великій мірі і „Свобода“, трибуна українського трудового народу. Тому одним з перших кроків з польського боку після захоплення Львова було закриття „Свободи“.

Тому так вперто противилися польські власти віднові „Свободи“. Сама згадка про це видвигала з рівноваги. „Хочете видавати „Свободу“? Ніколи! „Свобода“ і „Діло“ збунтували почціви рускі людек“.

Як довго Поляки маринували виїмковий стан у Східній Галичині, не було що й думати про „Свободу“. Бо підчас виїмкового стану треба мати окремий дозвіл на ґазету. Щойно тепер, коли виїмковий стан для українського населення знесений бодай на папері, користаємо зі змоги відновити „Свободу“.

Доля „Свободи“ в руках її читачів. Видавання ґазети коштує тепер грубі міліони. Розпочинаємо видавництво з смішно дрібними засобами. Числимо на піддержку широких кругів старих читачів і прихильників нашої ґазети. Числимо на це, що на вістку про віднову „Свободи“ — посиплються жертви на пресовий фонд нашого тижневника і що ці жертви будуть постійні.

Якщо нас наші надії не заведуть, в найблизшій будучині побільшимо обєм ґазети. Покищо ограничуємося до чотирох сторінок.

Чим скорша і чим видатнійша буде поміч з боку наших читачів і прихильників та з боку тих людей, що знають ціну рідній ґазеті, тим ґазета буде більша і дешевша.

Щокоштує видавання ґазети, покажуть отсі цифри: перед місяцем ваґон паперу коштував 3 міліони марок польських, тепер коштує 7 міліонів. А один ваґон вистарчить для „Свободи“ ледви на пів року. Очевидно, цін сталих тепер нема. Якщо не вдасться тепер купити, так пізнійше ще дорожше треба буде платити. Друк одного числа ґазети („Діла“) коштував до недавна 180 тисяч марок польських, тепер коштує 280 тисяч. Коли до сього дочислити всі инші видатки, так дістанемо головокружні суми.

Тому кличемо нашу суспільність о якнайуспішнійшу поміч. Доля „Свободи“ в руках її читачів.

## Всенароднє Віче у Львові.

Дуже часто польські ґазети цвіркають, що за українським політичним проводом не стоють маси, що український народ хоче Варшави, а тільки горстка невдоволених бунтується. Віче, яке скликав Народній Комітет минучої неділі у Львові, наглядно доказало, що українські маси не забули про жертви, які наш народ поклав на жертвеннику визвольних змагань, що наш політичний провід має повне довіря у широких кругах нашої суспільности.

Без окремої аґітації, на сам зазив у „Ділі“ велика саля товариства імени Лисенка по береги заповнилася публикою з ріжних верств, ріжного віку.

Віче отворив секретар Народнього Комітету — Михайло Струтинський.

В коротких словах зобразив польські заходи для зломання наших карних сил аж до розписання в Східній Галичині виборів до польського сойму і сенату включно. Свою промову закінчив отсими словами:

„Тому в теперішній рішаючий час мусить заговорити край, мусить сказати своє тверде, рішаюче слово, якого відгомін мусить почути увесь культурний світ. Край мусить здобутися на найбільшу суму енерґії і організованости.

Мусимо станути одним залізним фронтом проти посягань на нашу волю. Мусять бути усунені всі наші внутрішні спори. Мусимо зєдинити всі наші сили під кличем: Вітчина в небезпеці. З тою провідною думкою Народній Комітет скликав отсе перше підчас останнього лихоліття Всенароднє Віче“.

Опісля запропонував склад президії Віча, до якої одноголосно вибрано: д-ра Михайла Волошина, п. Константину Малицьку і п. Івана Чорнія. Секретарював д-р Степан Біляк.

Вибрана президія зайняла місце і промовив суддя Володимир Целевич про політичне положення. Серед невмовкаючих оплесків говорив бесідник про історію боротьби за українську державність від 1914 року до тепер. Довше спинився на порівнанню часів української державности і теперішної хвилі. Нестримній волі українського народу будувати свою державу на рідній, прадідівській землі протиставила Польща спроваджену з Франції армію Галлера. Одначе героїчних полків Галицької Армії Польща мимо своєї подавляючої сили не зломила в чистім полю. Галицька Армія подалася за Збруч, бо не мала муніції, бо не мала ні звідки технічної помочи.

Відтак бесідник обговорив усі події, що прийшли після катастрофи Галицької Армії, отже часи, коли майже кождий свідомий Українець пересидівся в польській тюрмі, або в таборах полонених та інтернованих, поставу нашого народу підчас конскрипції, підчас стягання данини і закінчив обговоренням нашого становища до розписаних Польщею виборів на области Східної Галичини і до спроби, обдурити світ, а український народ вивести в поле при помочи плянованої воєвудзкої автономії. Український народ ніколи не зречеться права на рідній землі рішати самому про свою долю, український народ ніколи не спроневіриться заповітам тих, що у велику хвилю головами наложили за Українську Державу.

Присутний на салі комісар поліції два рази перебивав бесідникови, домагаючись, щоби президія втишила оклики „ганьба“ на адресу теперішних власть імущих. І з великим признанням треба піднести карність громадянства: воно, щоби піднести повагу маніфестації, на зазив предсідника Віча, опанувало свої почування — і на салі запанувала гробова мовчанка, одна з тих вимовнійших понад всякі виклики і слова.

Опісля промовив інспектор Іван Ліщинський про страшний стан українського шкільництва під теперішною владою. Він вказав на те, що Польща вивозить зі Східної Галичини величезні богацтва: сіль, каініт, дерево, рільничі плоди, стягає безпосередні податки, данину, посередні податки, переносні такси і т. д., 80% усего вивозу Польщі творять богацтва Східної Галичини. За те Польща віддячується чорною невдячністю. На 160 більше клясових народніх шкіл в Східній Галичині є лише одна українська у Львові, приміщена в найгіршому будинку, і то в виразним призначенням лише для Львова без передмість. На 600 чотироклясових шкіл у Східній Галичині лише 18 українських. Українські школи самі одно, рідко двоклясівки. Польські ґазети трублять, що число українських шкіл є більше, чим польських, а промовчують, що число польських кляс більше ніж українських.

Українські школи обсаджені учителями-Поляками. На 15.000 всіх учителів в державних школах Східної Галичини українських сил всего 3.200. Українським кандидатам учительського звання (є їх понад 3000) і безробітним учителям, яких є понад сто, не дають польські власти посад у Східній Галичині, але відсилають їх до Західної Галичини, або до Королівства польського, де населення відноситься до них крайно ворожо.

Бесідник підносить необхідність розвивати і відповідно випосажувати приватне шкільництво. І в тім напрямі ставить резолюцію, яку прокураторія сконфіскувала в „Ділі“.

Резолюції п. Ліщинського і п. Целевича зібрані приняли бурею оплесків.

Мимо сього, що резолюції цензурував уже комісар поліції на вічу, прокуратор сконфіскував їх у „Ділі“. Вийшла ціло з під прокураторського олівця тільки отся резолюція:

Віче Українців престольного города Льва, зібране дня 10. вересня в салі музичного товариства імени Лисенка однодушно одобрює становище Української Трудової Народньої Партії у всіх політичних справах.

Програма вичерпана. Предсідник взиває до

пошанування повстанням з місць тих, що лягли головами за українську державність, як і тих, що з боротьби вийшли каліками, висловлює привіт тим борцям, що сьогодня ще томляться по тюрмах. Буря, оплесків. Оклики: Слава! Зі салі підносяться оклики в честь президента Петрушевича. Ціла саля гуде від оплесків.

З піснею „Не пора“ і „Ми Гайдамаки“ поволі розходитсься українське громадянство міста Львова домів.

## Польські вибори і Східна Галичина.

### Становище Української Національної Ради.

Президет Української Національної Ради д-р Евген Петрушевич звернувся до держав Антанти, як суверенів Східної Гтличини з протестом проти накидуваної Східній Галичині „автономії“ і наміреного польським урядом переведення виборів до польського сойму.

Свій протест з дня 15. серпня ц. р.) опирає Українська Національна Рада на тому, що:

1) Польща нарушує постанову Найвищої Ради Мирової конференції з дня 29. червня 1919 р. котрою дозволено тимчасову, військову обсаду Сх. Галичини до часу вирішення державами Антанти та приречено взяти під увагу волю населення.

2) Польща намагається нарушити мировий договір заключений в Сен Жермен (арт. 91.), яким держави Антанти застерігли собі вирішити державне становище Східної Галичини.

3) Ся акція Польщі противиться мировим договорам в Севр і Спа, якими означено державні границі Східної Галичини як окремої міжнародної території і зобовязано Польщу узнати одиноке і виключне право великих держав Антанти до вирішення державно-правного становища Сх. Галичини.

4) Ся акція Польщі нарушує навіть версайльський мировий договір (арт. 87), який каже, що великі держави Антанти мають визначити (східні) границі відбудованої Польщі.

5) Сею акцією виступила Польща проти намірів великих держав Антанти, котрих представники на міжнародній конференції в Генуї (10. мая с. р.) однодушно признали потребу вирішення державного становища Східної Галичини для вдержання миру в Европі.

6) Прилучуванням Галицької землі до польської держави виступає Польща проти автохтонного українського населення Східної Галичини, яке ніяк не може згодитися на таке прилучення.

7) Українське населення Східної Галичини бажає визнання Східної Галичини незалежною державою, бо тільки така розвязка східно-галицької справи дасть йому спромогу свобідного життя і мир на Сході Европи.

(8 Всякі польські твердження, немов би українське населення Східної Галичини було за прилученням сього краю до Польщі, є незгідні з правдою. Українська людність Східної Галичини не візьме участи в ніяких виборах під польською владою.

Вкінці Українська Національна Рада домагається, щоби великі держави Антанти правом суверена заборонили Польщі переводити у Східній Галичині вибори до польського сойму і приступили до оконечного вирішення державно-правного становища цього краю як незалежної держави вільних народів. („Г. В.“).

### Становище краю.

Всі найвищі політичні чинники галицько-українського народу, а саме: Українська Національна Рада, Українська Міжпартійна Рада, Ширший Народній Комітет української трудової партії, Ширший Заряд української християнсько-суспільної партії, Управа української соціяльно-демократичної партії та Руський виконуючий Комітет — постановили не брати участи у виборах до польського сойму і сенату.

Годиться з натиском зазначити, що здержання від виборів відноситься як до самого виборчого акту, так і до всіх вступних підготовань до виборів. Не від річи буде згадати, що у виборах, як і передвиборчих актах можуть брати участь тільки горожане польської держави, а Східна Галичина згідно з твердженням Ради Союза Народів лежить поза границями Польщі. („Діло“ з д. 10. вересня).

## Східна Галичина на міжнароднім ринку.

В Женеві розпочав свої наради Загальний Збір Союза Народів. З рамени Галицького Уряду виїхала до Женеви делегація з д ром Костем Левицьким на чолі. Польська преса побоюється, що в Женеві буде порушена в острій формі східногалицька справа.

Союз Народів уже два рази забирав голос в нашій справі, а саме:

Рада Союза Народів, зібрана в Парижі 23. лютого 1921 ствердила, що Східна Галичина находиться під мілітарною окупацією Польщі та що вона лежить поза границями польської держави. Рада Союза народів предложила свій звіт в цій справі Раді Амбасадорів та звернула увагу на конечність остаточного вирішення східно-галицької справи. Сім місяців пізнійше, а саме 27. вересня 1921 Загальний Збір Союза Народів на внесення канадійського міністра п. Догерті одноголосно висловив бажання до великих держав Антанти, щоби вони остаточно вирішили правно-державне становище Східної Галичини.

Східногалицької справи Союз Народів вирішити не може. Вирішити її можуть тільки держави Антанти, які у версайськім договорі застерегли собі визначення східних границь Польщі. Держави Антанти мировим договором в Сен-Жермен з 11. вересня 1919 року перейняли всі суверенні права над Східною Галичиною, а Найвища Рада Мирової Конференції дня 8. грудня 1919 року визначила тимчасову границю між Польщею і Східною Галичиною.

Договорям в Севр з 10. серпня 1920 року, заключеним між великими Державами Антанти і спадкосмними державами визначено границі між Східною Галичиною з одного боку і Чехословаччиною, Румунією і Польщею з другого.

По останнім вісткам з заграниці справа Східної Галичини має прийти знову на черговий порядок в жовтни на Раді Амбасадорів у Парижи.

### Інтерпеляції у Італійськім парляменті в справі Сх. Галичини.

*Інтерпеляція посла Спартако Фаджарі.* 28 липня с. р. посол Спартако Фаджарі вніс у Італійськім парляменті інтерпеляцію в справі судівництва у Сх. Галичині, яке провадиться в імени польської републики, та творення процесів о головну зраду.

Звертаючись до міністра закордонних справ, посол запитує, чи відомо італійському правительству те, що в мілітарно окупованій Поляками Сх. Галичині польська влада провадить суди в імени польської републики, а також творить проти горожан Сх. Галичини процеси о головну зраду. Посол запитує, чи не думає італійське правительство зректися права суверенности, яке призначається Італії 91-им арт. Сан-Жерменського трактату на рівні з иншими державами і тим самим зробитися спільником польського нехтування міжнароднього права, а в тім і Сан-Жерменського трактату, якого не можна вважати мертвою буквою.

*Інтерпеляція посла Еттора Льомдардо-Пелеґріно.* 11 серпня ц. р., професор університету і посол Етторе Льомбардо-Пелєґріно вніс інтерпеляцію в справі університету в Сх. Галичині, в якій звертається до президента міністрів і міністра закордонних справ з таким, приблизно, запитанням:

„Як думає поставитися італійське правительство до цілого ряду вчинків, що свідчать про бажання Польщі пригнобити національність Східної Галичини, яка уявляє собою величаву маніфестацію національної культури і свідомости? Чи не думає воно всіми засобами, які дають йому міжнароднє право і мораль, а також і Сен-Жерменський трактат, поробити заходи, щоби Галицька Республика, се ядро України, була означена в своїх неоспоримих політичних і леґальних основах?“

Ставлячи ці запитання, посол Пелєґріно звертає увагу взагалі на Україну, і каже, що це є „один з найактивніших елементів у відбудові европейського Сходу, з чудовим селянським населенням, яке змагаючи до здійснення своїх ідеалів, не занедбало справ культури і оснувало перший в історії усіх часів тайний університет на місце загарбаного йому університету у Львові“.

Інтерпеляція кінчиться запитанням, чи заходи італійського правительства, яко представника дійсно демократичної і свободолюбивої країни, будуть відповідати давним традиціям Італії і її новій програмі миру?

*Інтерпеляція посла Урбано Прунотто.* 10 вересня ц. р. посол Урбано Прунотто вніс інтерпеляцію в справі нафтового договору, в якій запитує міністра торгу і промисловости, чи правдива відомість газет, що польський уряд в цілі приєднання голосу Італії в Найвищій Раді заофірував нафтові концесії у Сх. Галичині, та коли так, то яку відповідь дало на се італійське правительство і чи міністер торгу і промисловости не давби на всякий випадок запевнення в тому, що Італія ніколи не візьме участи в такім огиднім торзі, предметом якого булаб незалежність якогось народа.

Відповідь на своє запитання посол забажав мати на письмі.

В пояснення до сього можна сказати те, що Італія, стоячи на становищі співсуверена Сх. Галичини, відкинула всі предложення Польщі в справі заключення нафтового договору.

*Клим Поліщук.*

## „Заблуканий“ стрілець.

(З хроніки сучасного лихоліття).

Ходив у пітьмі поза селом і згадував своє минуле. Відірвався від „свого“ і не пристав до „чужого“. А колись, як переходив через річку Збруч, то гадав, що йде у веселу гостину і готовий був віддати за Вкраїну не тільки-що своє стрілецьке тіло, але й чисту гуцульську душу. З гірських полонин приніс сюди свою гордість і любов до волі. Тому-то з таким незрозумілим захопленням співає він оту стрілецьку пісню:

„Машерують наші добровольці
На крівавий тан,
Визволяти братів Українців
З московських кайдан“...

Коли вступали в звільнені від ворогів міста, то на зустріч виходили радісні люди і хлібом та сіллю вітали їх. Певні своєї сили, однодушно відповідали їм:

— Хай живе Самостійна Україна :...

Голосною луною розкочувалася по степах та лісах велична слава славних діл стрілецьких і радісним гомоном визволення відзивалися гучні дзвони церков київських...

Барвистим дощем падали на світло-сірі стрілецькі мундури запашні квітки українських садів та городів і радів старий Хрещатик, коли по його бруках струнко проходили полки стрілецькі.

— Гей, якіж-то часи були дивні! — зітхнув він про себе й знову занімів у своїх настирливих думах.

Як з пекельної безодні встали дні неслави, коли стомлено брили заболоченими дорогами вдалеч, а над ними тільки хмурне осінне-небо сумно плакало, та тільки одне чорне гайвороння кричало... Ті, що вже не мали сили йти далі, звертали з дороги й спокійно собі лягали на вічний спочинок, а ті, що ще плентались якось, на хвилину зупинялися над ними, щоб віддати їм останню пошану і щоб відзначити їх важкий шлях великого терпіння хоч маленькими хрестиками. Віддавши належне поляглим, повільно йшли далі і ніхто з них не знав, — куди йдуть і до чого прийдуть?...

Марили Україною й прийшли до неї, але не так воно сталося, як ждалося... Україна була там, Україна тут, Україна в уяві і Україна в дійсности. Квіти відцвили й осипалися, зосталися одні сірі осінні стерні, по яких блукала жорстока смерть з отруйною косою і, як бадилля нікчемнне, все стинала і стинала життя многонадійне...

В хоробливій уяві тифозної горячки бачили себе переможцями і з насолодою вмірали від власної руки, аби не попасти живими до рук ворога, який взідусіль оточував їх. А заклопотані болючими думками про „землю і волю“ сільські господарі, боязко ховалися по хатах і, пошепки, говорили між собою:

— Доборолися!.. Якоїсь України захотілось їм тут!... Сиділи-б там собі у своїй Гавстрії і не гинули б дарма!...

А вони гинули, бо вірили... Вірили й гинули за Вкраїну доти, доки стомлена рука могла тримати важкого кріса... Коли-ж весною 1920 року сталося так, що вірний кріс опинився в руках ворога, — стратив свій кольор мундур світло-сірий і погубилися з-за кашкетів скромні пучечки червоної калини...

Таємною тінню прибився він тоді до сього тихого подільського села, де колись у дні слави вітали його квітками, і зостався тут при чужих людях, сам чужий для них...

Господар Юхтим, на ласці якого він жив, часто казав йому:

— Я, от, не понімаю вас, пане стрілець, щоб стільки воювати і нічого не мати?!

— А звідки-ж воно може взятися? — питався він господаря.

— Хто його знає, звідки воно береться, але береться... — якось чудно всміхався Юхтим. — От, як наші хлопці ходили у повстанці, так, не бійтеся, з порожними руками ні один не вернувся... В кождого з них стільки тих „катеринок“*), що хоч подушку робити з них...

*) „Катеринками“ називають селяне царські сторублівки.

**Дві інтерпеляції в анґлійськім парляменті в справі Східної Галичини.**

В анґлійськім парляменті минулого місяця два посли внесли інтерпеляції в справі виборів до польського сойму в Сх. Галичині.

Відповідаючи на першу інтерпеляцію, анґлійське правительство стверджує, що в цій справі воно вже вислало до польського правительства запитання, чи справді воно думає переводити ці вибори у Сх. Галичині. У відповіди державного підсекретаря на другу інтерпеляцію говориться, що анґлійське правительство має на увазі те, щоби польська окупація не перейшла (почасти шляхом виборів) у насильне прилучення до Польщі.

Одночасно з цим, в Анґлії роспочалася збільшена польська аґітація, кошти якої виносять на пятьдесять тисяч фунтів стерлінґів місячно. Польські пропаґандисти в один голос говорять, що в інтересах анґлійської політики необхідно, аби Сх. Галичина залишилася при Польщі, бо будучи незалежною державою зможе відограти надто велику ролю у відбудові европейського сходу, що мало би бути небезпекою для Великої Британії.

# Ширший Народній Комітет.

26. серпня с. р. відбувся Зїзд Ширшого Народнього Комітету при співучасти 203 відпоручників.

Зїзд зайняв рішуче становище супроти розписання польськими властями виборів до польського сойму і сенату на области Східної Галичини та до спроби з польського боку „ущасливити“ Східну Галичину воєвудзкою автономією. Зїзд одноголосно ухвалив отсі резолюції:

В справі організації.

1. Ширший Народній Комітет рішає: протягом місяця вересня перевести обнову партійних організацій по повітах і судових округах (перевести реєстрацію членів партії, скликати збори членів партії в повітових і судових центрах і вибрати на них повітову, зглядно окружну управу, зложену з організатора, його заступника, касієра і секретаря).

2. Ширший Народній Комітет доручує перевести на повітових зглядно окружних зборах вибори делеґатів на партійний конґрес — Народній Зїзд (4 з повіту, 2 з суд. округа).

3. Ширший Народній Комітет доручує партійним управам негайно прислати Тіснійшому Народньому Комітетови спис членів партії в повіті, зглядно судовім окрузі, спис мужів довіря по селах і спис делеґатів на Народній Зїзд.

4. Ширший Народній Комітет доручує окремій опіці повітових і окружних управ та всіх членів партії Народній Фонд і Пресовий Фонд.

В справі університетській.

Ширший Народній Комітет признаючи велику вагу і високу мету істнування власного Українського Університету у Львові, висловлює своє признання за працю для цеї справи відповідним кругам українського громадянства і взиває широкі круги Українського Народу щиро цею справою перенятися і причинятися всіми способами моральної і матеріяльно-економічної натури до забезпечення не лиш істнування, але розвою і розцвіту Українського Університету у Львові, та створення для нього навіть при теперішнім режімі як найкращих умов моральної екзистенції.

Відношенца до Галицького Уряду. Ширший Народній Комітет висловлює своє повне довіря Урядови д-ра Евгена Петрушевича як єдиному леґітимованому заступникови волі українського народу в Східній Галичині і взиває його до видержання на раз зайнятому становищі.

— Резолюцію в справі виборів до польського сойму і сецату та в справі „автономії“ прокураторія сконфіскувала, отже не можемо її подати в цілости.

# По широкім світі.

**Союз Народів.** 3 вересня розпочала наради третя з черги повна сесія Союза Народів. Предсідником сесії вибрано лондонського посла невеликої американської републики Чілі Едвердса. Сесія потріває 3 до 4 тиждні. Едвердс, обіймаючи провід нарад, зазначив, що завданням цеї сесії Союза праця над втихомиренням світа. Напружена праця головним чином йде в комісіях. Для нас найбільш цікавою точкою нарад Союза є справа національних меншостей, яку саме тепер обговорюється в комісії. Польські ґазети затрівожені ворожим настроєм в Женеві супроти Польщі. Союз Народів має вирішити тепер литовсько-польський спір. Ходить тут о Вильно, з яким Поляки таку саму штуку втяли, що й зі Східною Галичиною.

**Грецько-турецька війна** зближається до кінця. Турки розторощили грецьку армію. В турецький полон попала більша частина армії з начальним вождом і головним штабом на чолі. Решта армії розлетілася. Грозить небезпека, що турецька армія пійде походом на Царгород, який є під куратели Антанти. Побіда Турків буде мати великий вплив на відносини в Европі. Річ в тім, що Турків підпирає Франція, а Греків Анґлія. Франція і Анґлія й без того друть коти між собою. Анґлія буде примушена до якихсь рішучих кроків. Инакше її повага була би нарушена. Як це відібється на взаєминах її з Францією, побачимо незадовго.

**Недоля Австрії.** Колись могутня Австрія догоряє. Давнійше жила вона і процвитала соками других богатих країв, які до неї належали. Тепер вона не може виживити своєї многодюдної столиці — Відня. Живе жебраниною. Одинокий розумний вихід для неї було би прилучитися до Німеччини. Та на це не хоче згодитися головно Франція, яка боїться зросту сили Німеччини. Не хочуть згодитися на це й Чехи та Італійці, що радіби прилучити Австрію до себе. Прийшло до того, що Австрія готова де небудь притулитися, щоби тільки ратувати себе перед маревом голоду. Та всі ті, до кого вона могла би прилучитися, не можуть погодитися між собою.

І виходить таке, що Австрія мусить бути самостійною державою проти власної волі.

У Женеві, куди Австрія вислала свойого канцлера дра Зайпеля, тепер радять над міжнародньою позичкою, щоби продовжити життя нещасної держави.

**Польща.** Польська держава стоїть під знаком виборів до сойму і сенату. Між поодинокими партіями йде зажерта боротьба. Через це в державі щораз більше безладдя. На Горішнім Шлеську населення невдоволене польськими порядками. В Катовицях, де є найбільші копальні вугля, прийшло до заворушень З сього скористало шумовиння і устроїло погром Жидів. Жиди внесли скаргу до Союза Народів. Недавно страйкували в Польщі почтовці, о мало що не прийшло до залізничого страйку.

А марці польській не помогла й данина.

Після стягання данини гримнула вона в діл, як ще ніколи перше.

За границею Поляки роблять добру міну і предкладають свої услуги у відбудові Сходу. Смішно. Бо найперше себе слід би відбудовати.

Начальник Польщі — Пілсудскі поїхав до Румунів в гості. Переїжджав через Львів, але на „всходнє таргі“ не їздив подивитися. Польські ґазети за це трохи дуються на нього.

# Перед процесом Федака і товаришів.

Дня 6. вересня мав розпочатися у Львові великий політичний процес. На лаві оскаржених мав засісти український студент — Степан Федак, що в минулому році підчас отворення так званих „східних торгів“ пострілив львівського воєводу Грабовского, і 12 других студентів, яким акт оскарження закидає державну зраду. Слідство закінчене ще перед пів роком, студенти томляться в тюрмі вже рік.

Польські власти нечайно процес відложили на 18. вересня. Яка причина? Палата Радних в звідомленню з засідання з дня 31. серпня як причину подала занедужання предсідника трибуналу п. Маєра. Та це тільки покришка. Бо за пять днів до розправи міг проготовитися другий предсідник. А друге: на якій підставі пани радні вирахували, що п. Маєр 18. вересня буде як риба здоровий і зможе розправу вести? Ясне, що причиною відложення було що инше. А саме: 5. вересня отворили Поляки у Львові нові „таргі входнє“. На ці „таргі“ поприїжджало богато людей з заграниці. Очевидно, кождий чужинець зацікавивсяби також подією, як суд на молодю, яку поставлено перед марево кари смерти. А зацікавившись цею подією, мігби шукати дальших ниток і дійти до страшної драми, якій на імя: українсько-польський спір.

Побоялися і відложили. Не виключене, що п. Маєр ще раз „захорує“ і розправу ще раз відложуть.

До оборони Федака і товаришів зголосилися понад 60 адвокатів. Польська преса з досадою зазначує, що більше як у процесі Мирослава Січинського.

Процесом зацікавилася европейська преса На процес прийде богато кореспондентів заграничних ґазет.

Дотеперішні політичні процеси якось не дописували нашим сусідам. Нічим покінчилися розправи проти лікаря д-ра Петра Петрушевича, про якого польські ґазети виписували несотворені річи, проти посла Тимка Старуха, о. шамбеляна Юрика і инших. Вершком всього був процес Гуцулів, яких держано в тюрмі півтора року і процесу взагалі не переведено зі страху перед скандалом.

---

Розумів що так натякалося йому на те, що він нічого за харчі не платить і, несміливо якось, виймав з кешені заялозену пачку пятидесяти карбованцевих кредиток „УНР“ і простягав їх господареві.

— Даю, що маю...

Господар співчуваючо дивився то на нього, то на кредитки і тільки головою хитав:

— Що мені з тих „горпинок“.. Ви вже, краще, молотіть збіжже!...

І він охочо брався за все, що тільки міг робити, аби тільки не почувати себе дармоїдом і аби тільки бути користним... І так на протязі зими став у селі першим чоловіком, бо був не тільки добрим робітником, але й щирим учителем.

На провесні були „реквізиції“. Забірали хліб, одежу і худобу. Казали, що все те йде на голодну Московщину, кривилися люди від кривди такої, але давали, бо були безпорадні. Не раз і не два зверталися до нього. Зі слізьми на очах і тихо питалися:

— Як ви думаєте, пане стрільче, до чого се дійде?...

— Мені здається, що до голоду... — відповідав їм. — Ви вже самі собі подумайте, що як ніхто не буде ні сіяти, ні орати, то деж воно щось візьметься?...

— Так, так!.. — хитали головами господарі і мовчки розходилися по домівках.

Якось сумно стало в селі: ні пісень, ні сміху. Особливо засумували тоді, коли почули, що „десь там уже церкви обдирають“... Наче зі сну прокинулися і згадали, що скоро вже два роки, як церква пусткою стоїть.. Тільки й людей було в ній, що піп, дяк, та паламар старий..,

— Та-ж не инакше, як тільки Бог милосердний карає нас! — сказав на зборах „Ревкому“**) бувший сільський голова. — Де-ж це видано, щоб церкви грабувати?!

Тільки зітхнули всі важко і ніхто не сказав нічого. Боялися, щоб голова „комнезамож“а***) не почув.

Єдиний чоловік, з яким могли порадитися й поговорити, був отой „заблуканий“ стрілець.

— Пане стрільче! — питалися його вечером того самого дня. — Чи то правда, жо вже навіть і церкви обдирають?...

— Самі винні... — відповів їм на те стрілець.

— Як-же так?! — Здивувалися.

— А чи пригадуєте ви, як по всіх шляхах та дорогах брило нужденне наше військо? — спитався він господарів.

— Та, той, знаємо... — зітхнули.

— А чи пригадуєте, як те військо просило вашої помочі?...

— Та, той, як-же так... пригадуємо... — опускали до долу очі.

— Треба було послухатися і піти разом з ними, так ніхто не мав би тепер права знущатися так! — гостро сказав стрілець і, навіть не попращавшись, устав і пішов за село і тут став думати про минуле й сучасне, стараючись додуматися до того, що робити...

Вже й смерклося і цілком стемніло, а він все ходив і все думав, цілком самотний, чужий між чужими...

— Повстання!... Єдине, що можливе... — наверталася думка, але гонив її геть, бо сам не йняв їй віри.

Пригадував собі багато всяких селянських повстань і перед ним крівавими привидами виринали з пітьми невинні жертви і він уже не міг більше ні думати, ні марити...

— До дому!.. Скорше до дому!... — тьохкало в серці. — Туди, в зелені гори, на рідну полонину...

— Як-же?!... якими шляхами?!... — аж переверталося в мозку.

Дивився на сіру пляму сонного села і воно здавалося йому казковим звірем, яке вже ніколи не випустить його зі свого полону...

(Кінець буде.)

**) „Ревком“ Революційний комітет.

***) „Комнезамож“ — комітет незаможних.

## Чорна хмара над селом.

Від оселі до оселі
Блудять вісти невеселі:
... Ділять... ділять панські землі на парцелі...

Снилось, снилось нам віками,
Що ті ниви із ланами
Будуть наші, будуть з нами, будуть з нами.

Спрацювали ми тут руки —
Їм богацтво — нам лиш буки,
Хай спочинуть наші діти, наші внуки.

Тут від роду та до роду
Ми лишали силу, вроду...
Кожда грудка повна сліз і крови... поту...

А тепер нам грім у груди:
Взяли землю чужі люде —
Що то буде? Що то буде? Що то буде?

Ми землі просили в пана,
Була відповідь як рана:
„Ґрунт для „наших“ не для Йвана, не для Йвана“.

Кольоністи йдуть як хмара;
Саранчею мов отара.
Що за смуток, що за кара, що за кара...!

Лиш надія (вина в чаші)
... Чей часи настануть кращі:
Вернуть наші... вернуть наші... вернуть наші...

*Ол. Бабій.*

## НОВИНКИ.

**З нинішним числом розсилається чеки почтові на котрих є написано „Свобода“ на ті чеки просимо висилати передплату лише на тижневик Свободу, а на ніщо инше, бо вийде замішання, а відтак непотрібна переписка.**

**Жертви на видавничий фонд „Свободи“:** Дир. Омелян Саєвич 25.000 мп, Мих. Стефанівський 10.000 мп, рад. Січинський 5000 мп, д-р Ст. Фодак 25.000 мп., дир. Люб. Рожанський 5000 мп, І. Ліщиський 30.000 мп, д-р І. Куровець 25.000 мп, А. Г. 100.000 мп, М. Струтинський 5000 мп, Ф. Федорців 10.000 мп.

**Неспокій в краю.** Польські газети день в день доносять з ріжних закутин Східної Галичини про випадки підпалів дідичів, нищення мостів, висаджування будинків поліції, (Перемишль, Яворів, Стрий), убивання старостинських війтів. Тільки в однім числі поліційна „Газета Цодзєнна“ подає отсих сім випадків: В Тахани згоріло збіже на фільварку Бартманського. Шкода виносить 12 міліонів марок. В тім самім часі на фільварку в Несухах згоріло 7 великих стирт збіжа і стодола з рільничими машинами, загальної вартости 80 міліонів. В селі Сілець Беньковий спалено одну стирту. В Камінці Струмиловій невідома рука підложила огонь під фільварок бурмістра Позанського і спричинила шаоду 10 міліонів. У фільварку Журатин коло Буска трьох паліїв пробувало підложити огонь під фільварок, але слуги в домі дідича прогнали підозрілих осіб, не встигли їх зловити наслідком темноти. Паліїв було трьох і всі повтікали. Так само на фільварку коло Сільця Бенківського невідомі особи хотіли підпалити збіже, але їм не удалося. В селі Тахані підозріла рука підпалила будинки війта Поляка Євеніцкого. Ціла стодола із великими запасами збіжа, 6 коней і 8 коров, все це згоріло до тла. „Газета Ц дзєнна“ пише, що будинки війта підпалили українські „хлопи“ із пімсти за те, що війт стягав силою данину. Шкода виносить 40 міліонів. З тих сімох випадків підпалу поліції не удалося зловити ані одного виновника. — Всі ці випадки польські газети приписують Українцям, кажуть, що це український саботаж. „Газета Цодзєнна“ нарахувала таких випадків понад 90. Великого шуму в польських газетах наробило вбійство двох війтів у Стрийщині в звязку з виборами до польськгго сойму. — Польські газети закликуюуь поліцію до острих виступів.

**Арештовання і труси.** В звязку з останніми подіями в краю поліція переводить численні арештовання і труси, головно серед українського студентства.

**Після „знесення“ виїмкового стану.** На днях „Діло“ передрукувало вірш поета з Великої України Якова Савченка. Вірш зі збірки поезій „Земля“, яка появилася у Житомирі. Темою вірша жах на вид руїни на Великій Україні після домашної війни. Цікаво, що сього вірша не перестрашилися большевики, а настрашився польський прокуратор.

**Український часопис в Холмі.** З днем 5. вересня почав у Холмі виходити на ново український тижневик: „Наше життя“, орган посвячений справам політичним, культурним і суспільно економічним. „Наше життя“ виходило деякий час 1920 р., та за оборону кривдженого українського населення, польська влада закрила цей часопис, а співробітників арештувала. Тепер цей орган стає на ново на сторожі прав українського народу на Холмщині.

**Український часопис на Волині.** З днем 3. вересня почав виходити два рази на тиждень у Луцьку український часопис: „Українське Життя“.

**Огонь.** В Тетевчицях, радехівського повіту, згоріли в ночі з 27 на 28. дві стодоли, повні збіжа в господаря Йосифа Галущака. Галущак, свідомий член українського громадянства, одружений з сестрою відомого українського діяча проф. Смаль-Стоцького, заслужений в селі тим, що за його старанням виставлено церкву, школу і читальню, падає вже третій раз жертвою мстивої руки. Перед Великодними Святами приловив він в своїм шпихліри місцевого Поляк Філяревського, когрому, до речи сказавши, позичав гроші на купно ґрунту, худоби і т. п. Ще не скінчився процес з Філяровським, а вже в кілька неділь обікрали його невислідженi злодії знов на міліон марок. Тепер має втрату на яких 4 міл. мп. Загальна думка така, що тут мається до діла з якоюсь добре зорганізованою домашньою бандитською шайкою. Місцеве громадянство, у котрого пропало вже кількоро коней, три січкарні і багато ще де чого, повинно доложити всіх заходів, щоби банду відшукати, а господарі, котрих будонки стоять на боці, повинні на відповідну квоту поасекуруватися в „Дністрі“.

**Ціна газети у Відни.** Один примірник газети коштує тепер у Відни 750 корон.

**Довговічні Американці.** Після останньої статистики в Зєдинених Державах північної Америки живе тепер 3500 осіб, які числять більше більше як сто літ від уродження.

**Напад на потяг.** Недалеко Скнилова напали узброєні бандити на потяг, розбили вагони і ограбили кілька звоїв сукна. Слідство виказало, що рабунку допустилися Кароль Квік і Ян Лозінські, Обох арештовано. Так само під Львовом недалеко Левандівки невідомі злодії розбили вагони і викрали багато скіри та сукна.

**Оригінальний памятник.** Для пошанування памяти письменика Джек Лондона в Каліфорнії зорганізувався комітет, який замість памятників будує в ріжних містах великі будинки, де будуть міститися публичні бібліотеки.

**Господиня папи римського.** Історія Ватикану нотує перший випадок, що провід над господаркою папи римського віддано в руки жінки. Теперішний папа спровадив до Ватикану стару служницю своєї померлої матери і поручив їй всі справи свойого господарства. Кардинали протестували проти того, але папа не послухав протестів і служниця обняла свій обовязок господині Ватикану.

**Самовбійство польського графа.** Як подає одна варшавська ґазета, польський граф Йосиф Потоцкі програв у Парижи величезні суми і тому поп вив самовбійство. Завинив у карти 30 міліонів франків, які мав в означенім речиньци віддати. Ніхто не хотів йому позичити такої суми. З розпуки сів на самохід, яким сам кермував Розігнану машину пустив саму і так згинув.

Жертви на Народній Фонд, партійний податок і жертви на видавничий фонд „Свободи“ висилайте на адресу Краєвого Союза Кредитового у Львові, Ринок ч. 10 I.

## Всячина.

**Ґазета в Америці.** В столиці Зєдинених Держав (північна Америка) оповіщено статистичні дані що до ґазетної продукції в Західних Зєдинених Державах. Отже там тепер друкується на рік 11.270.000.100 примірників газет, що дає денно на дві і одну третину людини один примірник ґазети. 2.623 щоденні ґазети розходяться там денно в 32,735.937 примірниках, що дає на 138% більше, як був наклад ґазет в 1914 році.

502 ґазети, що виходять раз на тиждень, розходилися в 1919 році в 19,928.832 примірниках на тиждень, що дає разом 11.270.559.316 примірників на рік.

Щоденні ґазети разом з иншими періодичниними виданнями друкуються в 15.175.135.102 примірниках, що дає на 17% більше, аніж 5 років тому. Вартість всіх часописів Зєдинених Держав сягає приблизно до 1.209.000.000 долярів. Самі ґазети в дрібній продажі і предплаті дають річно 205.000.000 долярів доходу. Оголошення в ґазетах дають понад 407.000.000 долярів доходів річно.

**Хто друкує найбільше книжок?** Один французький часопис подає статистичні дані про те, хто найбільше друкує книжок. І виходить, що найбільше друкують побіджені Німці, яких Французи доють воєнними відшкодованнями. Отже Німці видали в 1920 році 32.335 творів, між тим коли в Англії видано лише 11.004, в Зєдинених Державах 8.594, у Франції 6.351, в Італії 6. 230 творів.

**Машина до числення пчіл.** В Америці винайдено прилад до числення пчіл у вулию. Вулиї, яких рої мають бути почислені, заосмотрюється в дверці, через які може пройти нараз тільки одна пчола, а долівку сього виходу заосмотрюється в так чутку вагу, що нотує відрухово кожду пчолу, яка опускає вулий.

## Розрада.

### Не приймає.

Французький письменник Молієр кілька днів був хорий. Один з його приятелів післав по лікаря. Коли слуга прийшов сповістити Молієра, що прибув лікар, він сказав: Скажи йому, що я хорий і нікого не приймаю.

—o—

### Виказав.

Гість: Чи тато дома?
Івась: Ні, пішли до міста.
Гість: А мама?
Івась: Мама також сховалися до комори.

—o—

### Загадки.

Всі мене просять, всі мене благають, а як прийду — всі від мене втікають. (тоту)

Паняночка небога, стулилася коло порога, хто її рушить, гуляти з нею мусить. (Мітла)

Метуть, метуть — не виметуть, несуть, несуть — не винесуть, прийде пора — щезне сама. (Пил)

Рук не має, ніг не має, а купатись проситься. Що це таке? (одиг)

—o—

### Народня мудрість.

У слушний час промовчами — все одно, що розумне слово сказати.

—o—

Не каламуть воду в криниці, коли вже сам напився.

—o—

Слово „завтра“ вигадано для ледачих людей і для дітей.

—o—

Поміч у свій час — як дощ у посуху.

—o—

Що можеш зробити завтра зроби сьогодня, а що можеш зїсти сьогодня — зїж завтра.

—o—

Де мало слів, там більше правди.

**Кождий Українець, кожда Українка** повинні стати діяльними **членами Тов-а „Просвіта“!**

### Ціни грошей у Львові 14. IX. 1922.

Амер. доляри 6800 — 6825 Марок польск.; канад. доляри 6650 — 6670; нім. марки 4'85 — 4,95; рум. леї 40'00 — 40'50 дрібні 4'40 — 4'70; чеські корони 215'00 — 230'00 дрібні 205'00 — 270'00; австр. пожички нові 600'00 — 650'00, австр. пожички давні 1.600'00 — 1.650'00, австр. сотки нові 60 — 65, 50 кор. 35 — 45; 20 кор. 24 — 28; 10 кор. 14 - 18; царські рублі 5 сотки 120 — 140, сотки 120 — 140. 25-ки 100 — 120, дрібні 0.60 0'70, дунські рублі: тисячка 20'00 — 30'00, 250 рублів 15'06 — 20'00, карбованці 1'00 — 2'00; гривні 4'00 — 7'00; франц. франки 580'00 — 600'00; фунти стерл. 31.700'00 — 32.300.00; швайц. франки 1.130'00 — 1.200'00;

Золото: 20 кор. 24.000'00 — 24.600'00; 20 франк. 22.000'00 — 23.500'00; 20 нім. марок 27.000'00 — 27.700'00; фунти шт. 34.000'00 — 34.500'00; 10 рублів 32.000'00 — 33.000'00; доляри 6.800 — 6.900.00.

Срібло: австр. кор. 460.00 — 800'00, 5 кор. австр. 2.450'00 — 2.500'00; фльорени австр. 1.130'00 — 1.360'00; рублі 2.120'00 — 2.200'20: копійки 12'00 — 13'00; доляри американські 4.800'00 — 4.900'00, половинки і чвертки 4.700'00 — 4.750'00; канад. дол. 4.500'00 — 4.600'00, дрібні 4.000'00 — 4.100'00; леї рум. 460'00 — 465'00.

**Передплачуйте „Свободу“.**

Видає Вид. С-ка „Діло“ зар. ст. з об. п. — За редакцію відповідає Мих. Струтинський.

З друкарні „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

Ч 2 Львів, неділя дня 24 вересня 1922 Рік XXIV

СВОБОДА
політичний просвітний господарський часопис
Виходить що тижня на неділю.
Адреса Редакції і Адміністрації Свободи:
Львів Ринок 10.

# СВОБОДА

Редаґує: Мих. Струтинський.

СВОБОДА
коштує: в краю чвертьрічно 1000 Мп. в Німеччині 200 мар. нім., Америці 1 дол., Франції, Голяндії й Бельгії 10 фр., Італії 10 лір., Швайцарії 5 фр., Чехословаччині 30 к. ч., Болгарії 50 л., Австрії 3000 к. а.
Зміна адреси 100 Мп.
Поодиноке число коштує 80 Мп.

## Ні! ми не піддамося!

На українське село сунуть тепер темні духи і підлещуються до нашого селянина. Обіцюють йому золоті гори, лише щоби йшов голосувати на підсунених йому кандидатів до польського сойму. Гієни виють нашому селянинови до вуха: „ваша Україна вам не поможе, ви на все вже привязані до Польщі, України не буде". А щоби здобути довіря українського селянина, шепчуть йому про земельку, ба навіть критикують ласкаво теперішну владу, виказують її блуди. І кажуть: виберіть нас послами, а ми все це змінимо.

Ми не сумніваємося, що український селянин цим підлещуванням не повірить. Він жеж надто добре тямить, всі благодати, які доводилося йому перетерпіти в останніх трьох роках. І що найважнійше: український селянин надто добре знає ціну власній державі, надто богато жертв поніс за цю державу, щоби міг з легким серцем сказати собі: не тратьмо, куме, сили, спускаймося на дно. Незагоєні ще рани з боїв за рідну державу. А всі практики на нашій землі в останніх часах: кольонізація, конскрипція, данина — навчили розуму хочби й найбільшого дурня. Кождому тепер ясно, що нас хочуть звести до ролі тягла в чужих поїздах, до ролі меншости на нашій рідній землі.

Наш процес з сусідами далеко ще не покінчений. І ми не зневірилися в наші сили. Віримо в наш залізний мужицький гарт, в наші тверді мозолисті руки. І зі шляху боротьби за найвисше право кождого народу, виборене кровю міліонів, ми не зійдемо. Маємож за собою й дорого окуплений досвід: завдяки недвозначній, витревалій поставі цілого українського народу Галицької Землі нас не віддано в неволю. Польща мимо всіх заходів не має підписаного на міжнароднім ринку паперу на володіння Східною Галичиною.

Прийде час, коли Велика Україна здобуде належне їй місці у великій сім'ї народів Европи, коли після тяжкого параліжу відродиться европейський схід — і увесь український народ на цілім просторі великої, богатої української землі заживе новим, кращим життям.

І тоді ніхто не посміє підвести руки на поодинокі частини нашої Вітчини.

Покищо ми будемо всіма силами боротися щоби не пропала в чужім морю хочби пядь української землі.

Польща хоче зробити вибори у Східній Галичині. Хоче показати світови: „ось дивіться, скільки їх голосувало на послів до варшавського сойму. А коли голосували, то значить — вони визнають Варшаву, хочуть, щоби над ними панувала Польща."

А щоби лекше йшли вибори, навіть кольонізацію Східної Галичини Мазурами дещо припинено.

Як знаємо з воєнного досвіду, кожда наступаюча армія стараєтся в таборі противника викликати замішання, нелад, взаїмне недовіря. На це посилається шпіонів, які йдуть в табор противника, стараються здобувати там послух і розмовами, підшептами, друкованими відозвами підмулюють боєздатність ворожої армії.

З нами таке саме хочуть робити. Тому старається противник кинути кістку невгоди між українського селянина і його інтелігента, між селян богатших і вбогих. Тому наші селяне мусять уважати на таких панків, що хотілиби нас розділити на ворогуючі табори. Український учитель, український священик, чи урядник — по більшій части селянська дитина, яка добре знає, що без опори в рідному селі — пропалаби. Правда, дехто з наших інтелігентів заврився тепер зі страху на піч і там жде на змилування. З таких страшків тепер в тяжкий час боротьби — не має користи. Та на щастя — таких боягузів-лінюхів не богато. Прийде час і ми тих панів спитаємо, де вони були, коли нарід тяжко боровся.

Одначе на наші внутрішні порахунки ще час. Коли будемо на волі порахуємося і з лінюхами і страхополохами і зрадниками. Тепер мусимо всі стояти одним залізним муром, лишаючи драть на боці.

На сторожі нашого села нехай стоять бувші жовніри Галицької Армії. Як колись у чистім полю з крісом в руці героїчно боронили нашу многострадальну Батьківщину, так нехай тепер постоять на чолі рідного села проти всіх тих ворожих сил, що хотілиби покорити нашу найбільшу твердиню, твердиню що одинока вийшла ціло з під ударів на протязі шістьох століть: українське село.

## Українське шкільництво під польською владою

На краєвому Зїзді українського народнього учительства у Львові 12. липня 1921 і 9. липня 1922 стверджено повний занепад української народньої школи. Оба Зїзди звернулися до всеї української суспільности з зазивом ратувати свою школу від упадку, до якого довели його і доводять дальше шкільна краєва і повітові власти.

Школа це перша народна кріпость. Вона виховує молоді характери, дає дитині здорову науку, оперту на любови до свого народа і церкви, виробляє в серці дитини здоровий погляд на світ, взагалі виховує дітей на горожан, спосібних до праці для рідного краю. Тому повинна наша дитина побирати науку лише в українській мові і від українського учителя. Яка школа — такий нарід, а який учитель — така школа. Це дві старі правди, а вартість їх пізнаємо найкраще з історії нашого шкільництва.

Відомі нам перепони, які польські шкільні власти ставили розвоєви українського шкільництва за австрійських часів. Нині продовжують вони свою печаливість о нашу школу, але з більшою строгістю і безоглядністю.

Так в шкільній краєвій раді, званій тепер кураторією, як також в шкільних повітових і місцевих радах засідають лише чужі люди, яким на серці добро польського народа на нашій землі. Вони то стараються перемінювати українські школи на польські а до українських шкіл дають по більшій части польських учителів і учительок, які щойно від дітей вчаться української мови. Недавно тому писали польські газети, що в Східній Галичині працює 10.000 (десять тисяч) польського учительства над вихованням не польської, отже української і жидівської дітвори. Це діється тоді, коли понад 3.000 (три тисячі) наших учительських кандидатів і понад 100 безробітних учителів-Українців не можить дістати в нашому краю учительської служби. Багато вже кращих учителів-Українців вислали польські шкільні власти на Мазури або до Королівства. А як обходяться Мазури з учителями-Українцями, бачимо це з наведених примірів:

В Ціхаві, повіт Бохня учителює Горбачук. Тамошні селяне не люблять його лише за це, що він Українець. В 1918 р. стали нападати на шкільне мешкання, чим спричинили треваючу до нині тяжку нервову недугу його жінки. Уряджували віча і збори, (навіть при участи послів до варшавського сойму), на котрих виголошували промови проти свого учителя. Скрізь видно було написи, що обиджали його народні почування, на кождому кроці чути було образливі і лайливі слова. Вслід за цим пішло легковаження учителя в школі, виписування на стінах і таблиці лайок, визивання старшою дітворою в школі і поза школою, здержання продажі харчів, відмова наймички і шкільного сторожа, отже загальне бойкотовання цілим селом на кождому кроці.

В Лєцкім, Ряшівського повіта, учителює через 9 літ п-на Юлія Бориславська. Ось зміст її листа: „Того, що я Українка гр. кат. обряду, ніхто не може знести. Ця нехіть і ворожа постава, яку заняло проти мене ціле населення села, особливо діти, як також й усе учительство, відбивається на мені в страшний спосіб. Управитель школи в Хмельнику, де я перед тим учителювала, бунтував проти мене ціле населення. В Лєцкім так учительство, як і шкільна дітвора докучує мені в нелюдський спосіб. Не можу вийти спокійно в село на закупно, бо чую постійно лайки: „Руска свіня, ми ту такіх нє потшебуєми" і т. п. Те саме діється в школі, де старша дітвора виписує на стінах і таблиці та вигукує обидливі і неморальні слова. Ученики не питають про мене инакше, як: „Ґдає та руска свіня?" Жити серед таких обставин кілька місяців, то можна би ще видержати, але ті невиносимі обставини тревають від довшого часу і нема надії, щоби вони змінилися" і т. д.

В Ґвоздцу, повіт Ніско, учителює п-на Михайлина Ліщинська. Наводимо зміст її листа: „Мій управитель Василь Яцкевич, Українець, жонатий, з досить численною родиною, перенесений сюди в жовтни 1920 р., тяжко бідував і голодував тут з родиною, бо ніхто не хотів йому нічого продати. Як докучало йому місцеве населення, нехай послужить такий факт: Рідню п. Яцкевича страшено, що попередний управитель школи, небіщик Галюс, являється ночами в шкільному будинку і виправляє ріжні псоти. Дійсно о півночи являлося трех мужчин овинених в простирала і перед вікнами та на подвірю виробляли збитки. Жінка п. Яцкевича смертельно хора. В селі не можна зовсім нічого дістати за жадну ціну, бо тутешні Мазури начиталися в усіх польських часописах досить лайок на Українців і настроєні до нас дуже ворожо. В зимі не дали до школи дров ні сторожа. Від 1. квітня ц. р. (до 6. VI.) не одержала я платні, а шкільний інспектор п. Полєк виповів мені в свойому повіті (Ніско) службу.

Львівська шкільна кураторія посувається в своїй опіці над українською школою так далеко, що усуває синів наших селян, міщан і робітників від продовжування науки. Ось яркий приклад:

---

Pr. 298 22.

До Редакції часописи „Свобода"
у Львові.

В Імени Річипосполитої Польської!

Суд окружний карний яко Трибунал прасовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст артикулів уміщених в часописи „Свобода" число 1, з дня 17. вересня 1922 під заголовком: Відновлення „Свободи" межи словами: сілами а засьвідчувало, Поляки а виїмкоий, знесений а користаємо. 2. „Всенародне Віче у Львові" в уступах від слова Нестримний до слова Галлера, від слова коли до слова інтернованих, від Український до державу, від страшний до владою, від розвивати до шкільництво. 3. „Польські Вибори і Східна Галичина" від слова Прилучуванням до слова народів. 4. По широкім світі від слова годиться до слова Польщі під написом Польща межи словами невдоволене а Касовицях, 5. Перед процесом Федака і товаришів межи словами перше а Начальник межи словами рвком а польські, межи словами Маєра а бо, межи словами спір а до оборони, від слів Гуцулів до скандалом. 6. Верш під заголовком „Чорна хмара над селом", вворотки: третя, пята, шеста і осьма. 7. Після знесення виїмкового стану від слова На днях до слова прокуратор; містить в собі єство злочину з §§ 58 б, ц, 65 а, б, з к. проступків з §§ 300, 302, 305 з к. і § 24 устави пресової з 17.|12. 1862 L. 8. Dzpp. z r. 1863. узнав доконану в дни 15. вересня 1922 конфіскату за оправдану і зарядив знощення цілого накладу і видав по думці § 493 u. k. заказ дальшого розширювання того друкового письма.

Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописи, щоби се рішення помісив безплатно в найблизшім числі і то на першій стороні.

Невиконанє того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 вак. друк. з 17.|12. 1862 D. n. g. N. 6 ex 1863' а іменно засудженнє за переступство на гривну до 400 Мкп.

Львів, дня 16. вересня 1922.

Через два роки істнували за згодою кураторії на І. році українських семінарійних курсів у Львові три відділи (2 дівчат, хлопців). Як звичайно перед вакаціями приняла дирекція по правильно відбутих вписах понад сотку молодіжи для трох відділів І. року. Та панове з львівської кураторії, Тинельські і Гайчик втяли не-аби-яку штуку. 29. серпня доручила кураторія дирекції заведення письмо з дати 26. ц. м., котрим подала до відома, що замісць трох відділів І. року, (як це було дотепер) має бути лишень один і що кураторія з усіх принятих на І. рік вибрала лише 50, це є 33 дівчат і 17 хлопців. Відносно хлопців, то вибрала кураторія і припоручила приняти лише синів урядників зі Львова. Вона наразила своїм зарядженням на великі кошти кількадесять (80) хлопців і дівчат, які через опізнення (послідний день вписів) стратили можність старатися о приняття до иншого заведення. Кромі того по вакаціях зголосилося на 1. рік велике число талановитих селянських хлопців і дівчат, яких також відправлено з нічим. Львівська кураторія відмовляє права образувати свої діти в державних заведенях Українцям, що не є державними урядниками. Слід згадати, що в польськім державнім жіночім і мужеськім семінарі (навіть філії істнують) на І. році 2 і 3 відділи. Так само минулого року заборонила кураторія управі одинокої в краю української виділової школи ім. Шашкевича у Львові приняти учеників на другий відділ V. кл. з передмість міста Львова, синів робітників, мішан і селян.

Тому український нарід мусить ратувати свою школу від упадку. Способів на це много. Наважнійшим є: основання по містах і селах як найбільшого числа українських приватних шкіл.

*І. Ліщинський.*

# Як жили колись наші селяне під польським пануванням.

Як занепала українська держава, що була за князів, Україна дісталася під польське панування. Зле жилося нашим людям під чужою владою. В давній Польщі силу і значіння мали тільки великі пани. Вони правдою і неправдою добували собі широкі землі, розводили великі господарства і гнобили всіх, хто був слабший від них. Найбільше терпіли від них селяне. За польських часів селянин не був свобідним господарем на своїй землі і у своїй хаті, — він був підданим, пан мав над ним право життя і смерти.

Селянин мусів робити на панському лані важку панщину, — два, три, чотири дні на тиждень повинен був на панській землі орати, сіяти, косити, жати, возити дрова, чи що ише робити, і то без ніякої нагороди, безплатно. До того ще мусів платити панови всякі податки данини. Ледви догодувався господар теляти або лошати, вже мусів давати його для пана; зі збіжа, з городини, з саду, з пасіки пан брав десятину; на заклик пана треба було давати курята, качки, яйця, хліб, мід. На різдво, на новий рік, на великдень селяне мусіли йти до пана з поклоном і нести йому всякі дарунки. Без дарунку ніхто не смів показати перед очи пана.

Селянин без дозволу пана не міг купити ні продати нічого, не міг навіть пійти у друге село. Селянські діти не могли іти до ремесла ані до школи, бо пани нерадо гляділи на це, що селянин бажає собі просвіти. Розумнійших хлопців пани брали до двора на послугу та робили з них своїх гайдуків. За кождий непослух пан карав свойого підданого, як сам хотів. Для селянина не було ніякого права ані суду. Він був відданий на ласку і неласку пана. Пан сам судив селянина і сам назначав йому кару.

В книжках про давні часи читаємо праздиві оповідання про ріжних лютих і несправедливих польських панів, як вони гнобили наш нарід. Богато було таких панів і у нас, в Галичині.

В 601 р. в Дублянах (самбірського повіта) хтось підпалив панське гумно. Тамошній пан Баховський підозрівав о підпал одного селянина, зловив його і уладив над ним суд. Бідного селянина довший час допитували й мучили, і на кінець засудили на страшну смерть: спалити на вогні!

В 1622 р. селяне із села Гребенне (пов. Рава руська) збунтувалися проти пана за те, що з ними дуже зле поводився. Лютий пан покарав кількох смертю, инших засадив до вязниці, а ціле село зруйнував і всіх селян розігнав.

Селяне з сіл Горожанна велика і мала та Ричигів вели здавна спір з своїми панами о надмірні податки і данини. На кінець 1625 р. зібралася у господаря Павла в Горожанні, взяли хрест з церкви і присягли, що до останньої каплі крови будуть боронитися від пана. Двох шляхтичів Кульчицьких уложили їм позви проти панських кривд. З жалобами селяне вислали свою депутацію до короля, до Варшави. З Варшави король казав вислати до села комісію, зложену з панів. Комісія замість оборонити селян, ще їх почала судити і дозволила панови робити з підданими, що сам хоче. Пан зараз приказав своїй челяди убити Павла і його справді убили. В селі почалися нові розрухи. Тоді суд засудив ще на смерть Андрушка попового зятя та Івана Тольського.

Пани не робили собі нічого навіть з королівських приказів. В Польщі здавна було так, що з Варшави, приказували що инше, а в Галичині кождий пан робив собі, що йому подобалося. Поляки і свого короля і всю свою владу мали тільки на посміховиско.

В 1604 р. селяна з під Лежайська їздили до короля з жалями на старосту, що їх гнобить і нищить. Король дав приказ урядникам, щоби поступали справедливо. Але підстароста пан Грабінський казав арештувати селян, що їздили до Варшави і привезли собі „залізний лист“ безпеченства, побив їх шнурами, змоченими у воді, і кричав: „Хочби ви не тільки залізні листи мали, але й залізного короля привезли, ніхто вам не поможе, бо я тут пан, я тут король!“

Так само селяне з Хотинця (пов. Яворів) привезли від короля вирок проти пана, — пан Прокіп Пеньонжек, розлючений відгрожувався: „Хочби я мав лишитися в одній сорочці, я їх знищу, і тих, що ходили до короля на мене, скажу на паль вбити!“

Селяне з Бартатова (пов. Городок) знищені татарським нападом старались у короля, щоби їм зменшено панщизняні роботи. Їхній пан, Ян Коритко, не хотів пустити селян до Варшави, по дорогах ловив їх, а як зловив одного з делегатів, замкнув його до вязниці і там заморив голодом. — Також з Батятич і Сільця посилали своїх людей до короля за справедливістю. Тамошній пан Павловський дістав у руки одного делегата Демка Зелізка, хопив його за бороду, товк головою до муру і кричав: „Так ти, бунтівнику, до короля ходив і хлопам робити не кажеш!“ І став його бити шнурами, поливати водою і знов бити!

Мало не в кождім селі діялися злочини. Польські пани мали українського селянина гірше худоби і збиткувалися над ним, як тільки могли. Нічого дивного, що народ зненавидів чуже панування, все бунтувався проти панів і відплачував їм, як умів. Не один панський двір пішов з димом, неодин пан осиротив діти... А як прийшло до Галичини українське військо з гетьманом Богданом Хмельницьким весь народ приступив до повстання проти своїх гнобителів.

*І. Петренко.*

# Справа Східної Галичини на міжнароднім ринку.

**Найвисша Рада — і проєкт польської „автономії“.**

Одна віденська газета на днях подала з Парижа, що Найвисша Рада не взяла під наради предложеного їй польським правительством проєкту автономії для Сх. Галичини. Зате Найвисша Рада уповажнила Раду Амбасадорів приготовити власний проєкт в справі розвязки сього питання. Розписання виборів до сойму і сенату у Східній Галичині мало зробити прикре враження у французьких міродатних кругах. Пороблено вже заходи, щоби дати Польщі приятельську раду здержатися від виборів у Східній Галичині, про котрої територіяльну будучину не запало ще оконечне рішення. В противному разі держави антанти мусітимуть не признати переведених виборів у Сх. Галичині.

**Спускають з тону — і просять о дозвіл.**

Польські газети подають, що до Парижа надійшла нота польського міністра заграничних справ, в якій він просить антанту, щоби дала дозвіл Польщі перевести вибори у Східній Галичині хоч би навіть під контролею західних держав.

*Клим Поліщук.*

# „Заблуканий“ стрілець.

(З хроніки сучасного лихоліття.)

(Конець.)

...Була неділя. За весь час великої трівоги, перший раз пішли всі до церкви. Лиця сяли радісно, наче знайшли щось дуже дороге, давно страчене. Тільки не довга була їх радість, бо ще не встигла навіть скінчитися служба Божа, як до церкви приїхали трьома фірами якісь невідомі, озброєні люди і сказали, що мають забрати з церкви золоті й срібні річи.

— Не дамо! — як один чоловік, гукнули всі нараз і стали грізко насувати на невідомих.

Ті спершу кричали, щоб розійшлися по домах і дарма не хвилювалися, але коли юрба посипала на їх голови найстрашніщими проклонами, тоді вони стали всі в один ряд і наїжили багнети...

Хтось із юрби кинув каменем і вони вистрілили просто в груди тих, що стояли на переді. Знявся крик і шум великий, в якому стони змішалися з проклонами, що вже годі було щось розібрати, або зрозуміти...

Десь близько безупинно тріщали тини й так-же безупинно летів на голови невідомих, оброслих зеленим мохом, важкий частокіл.

— Бийте їх люди добрі! — виривався один голос.

— Бийте їх, заволок проклятих! — підхоплювали десятки голосів.

По всьому селу лунали крики, стони і ридання і так почув їх стрілець, який саме в той час сидів у господарській хаті і писав „на вдачу“ першого листа до своєї родини. Якось прочитав він десь, що можна вже писати „за границю“ і от скористався випадком, що всі пішли до церкви й писав:

Мої Рідні! Як що ви ще живі й здорові, то чекайте на мене. Я живу на Поділлю, де не зле і не добре, але дуже журюся за вами і як тільки добуду перепустку, то зараз-ж буду до вас діставатися. Тут є такі чутки, що вже всі Галичане можуть вертатися до дому...“

Наглий крик на селі заставив його припинити писання листа й вийти на двір. Але не встиг він ще вийти за поріг, як коло самого порога ня нього наскочив сам господар.

— Що сталося? — спитався господаря.

— Людей бють!... Церкву грабують!... — плачучи, крикнув той.

— Хто бє?... Де бє?... — кинувся до нього стрілець, стараючись його заспокоїти.

Чужинці якісь... коло церкви... — хлипав господар. Боже! Що робити?... Що робити?...

В той час на подвірю вже стовпилася ціла юрба схвильованих і зляканих людей. Обступили його звідусіль і в один голос галасували:

— Нещастя сталося, пане стрільче!... Церкву грабують!... Людей бють!... Ратуйте!..

— Що-ж я можу зробити?... — питався їх.

— В повстанці ведіть нас! — відповідали. — Краще вже смерть, ніж таке життя!...

— Так, пане стрільче, так! — тягнув його кудись за ворота господар Юстим — Смерть краща від такого життя!..

Стовпилися на вулиці величезною юрбою. Гудуть щось, кленуть когось, а його таки тримаються...

— Ведіть нас! Ви-ж воювали колись за Вкраїну!...

— Так, так!... — спантелично говорив він. — Тілько тоді було в нас військо і ми могли воювати, а тепер як же так?...

— Повстанці тепер! Повстанці! — відповідали йому.

На коротесеньку мить в його уяві повстала картина з минулого, але в тойже час її стерло зявище дійсного. — Серединою вулиці, з боку церкви, з невимовними риданнями й зойками наближалася до них група жінок і ранених, і всі в один голос кричали до нього:

— Та невже-ж ти не вступишся за нас?!...

Тоді він відчув, як боляче стислося його серце і тільки зуби сціпив. Нічого вже більше не говорив і не думав, а тільки повернувся лицем до господарів і таким давінким, цілком зміненим і новим голосом крикнув:

— Тихо! Слухай команди!

* * *

...Майже-що коло самого села, над самісенькою дорогою стоїть невеличка могила, а на ній маленький березовий хрестик. На білій корі хрестика синім олівцем написано:

„Поручник У. С. С. Володимир Демко, поліг в боротьбі за селянську честь і за святу церкву Христову, року Божого 1922-го, місяця квітня 10-го, у коловороті села Малиновичі. Спокій душі твоїй, заблуканий брате наш!...“

Хто написав йому такі слова, — ніхто в цілому селі не знав, але за те-ж уся сільська громада знала, що — „як тільки мине лютий час недолі, то на місці березового хрестика, стане великий — великий памятник з найкращого тутешного каменю лябрадору, а на нім чистим золотом буде списано те все, що на березовім хрестику...“

— — — — — — — — — — —

Хто знає, може ще так воно й буде?...

1922 р., Бесна, м. Львів.

### Союз Народів в справі Східної Галичини.

На засіданню Збору Союза Народів у Женеві делегат Канади Филдінг предложив, щоби Збір, поновлюючи свою ухвалу в минулому році, за посередництвом Ради Союза Народів звернув увагу великих держав на справу найскоршого полагодження східно-галицького питання. Внесення передано комісії пятьох, звідки верне знову на Збір. Польський делегат Ашкенази зажадав, щоби його візвано перед комісію пятьох.

Комісія пятьох рішила взяти на порядок денний Збору пропозицію Фильдінга в справі Східної Галичини і передати її політичній комісії, яка її зреферує перед Збором.

Текст пропозиції Фильдінга: Збір Союза Народів поновлює домагання Збору Союза з 27. вересня 1921 р., щоби Рада Союза звернула увагу головних союзних і заприязнених держав на унормовання в якнайкоротшім часі правного положення Східної Галичини.

### Делегація Галицького Уряду до Союза Народів.

Делегація Галицького Уряду доручила Раді Союза Народів меморіял з протестом проти розписання у Східній Галичині виборів до польського сойму і сенату. Делегація просила Раду Союза Народів о охорону прав, признаних східно-галицькому населенню міжнародніми договорами.

## Польські вибори і Східна Галичина

### Законні постанови про виборчі комісії і участь в них.

На основі постанов 25-го артикулу про виборчу ординацію до варшавського сойму з дня 28. липня 1922 року членами окружних і місцевих (обводових) виборчих комісій можуть бути лише горожане польської держави, і то лише такі, що вміють по польськи читати й писати. Особи що не є горожанами польської держави або не вміють по польськи читати й писати, є законно не здатні бути членами виборчих комісій.

Члени виборчих комісій, що ухиляються від повнення своїх обовязків без оправданих причин, підлягають лише грошевій карі до 20.000 мп., яка може бути тричі наложена. Кара арешту є законно виключена. Особи в горі наведені, що є признані законом не здатними бути членами виборчих комісій, не можуть бути карані за неучасть в комісіях. Колиб когонебудь помилково покарано, треба правними способами доходити своїх прав.

Оправдуючою причиною, про яку говорить закон, є хороба ослаблений слух, чи зір і т. и. Грошеві кари на членів місцевих і окружних комісій накладає предсідник окружної комісії. Проти його рішень прислугує відклик до повної окружної комісії (арт. 26.). Закон є неточний і не говорить про дальші правні засоби. В кождому випадку лишається жалоба до Адміністраційного Трибуналу. (Ц.)

### Радикальна партія і польські вибори.

В списку всіх наших політичних чинників, що рішили не брати участи у виборах до польського сойму, пропущено через недогляд радикальну партію, якої Головна Управа 27. серпня вирішила не брати участи у виборах, так само, як партія трудова, християнсько - суспільницька, соціялістична і русофільська.

### На жир.

Польська людова партія вибралася на жировище до Східної Галичини. Партія, яка пхає Мазурів-кольоністів до Східної Галичини, хоче наших селян притягнути до виборів, агітуючи проти духовенства.

Навіть старий грішник Стапіньскі, який перед війною дався зловити на вудку дідичів, прислав своїх заушників до Східної Галичини, щоби їх українські селяне вибрали на послів.

Цим рибакам, що вибралися на послів українських душ, помагають панські підлизні два Твердохліби і Михайло Яцків, які з панської ласки хотілиби виаванзувати на послів до польського сойму, щоби там заявити світови, що українські селяне хочуть належати до Польщі.

### Становище Жидів.

Східно-галицькі Жиди ще досі не заявилися, чи пійдуть при виборах з Українцями, чи візьмуть участь у виборах. Їхні партійні управи покишо нараджуються.

### Виборчий терор в Жидачівщині.

Нам пишуть: Зразок як в Жидачівщині задумує староство перевести вибори маємо сьогодня. В селі Юсиптичах явився зі староства відпоручник п. Фіщалович, колись гр. кат., і зажадав від начальника громади Луця Бойка громадської печатки. Сей, йдучи за голосом цілої громади, відмовив. — На другий день явився жандарм і в друге старався переконати начальника громади, що приказ староства він повинен виконати.

Та і сим разом безуспішно. Аж дня 11 с. м. явився в ночи в третє відпоручник староства п. Кмецік в товаристві жандарма, а шукаючи за „агітаторами“, відобрав від війта печатку, перебрав від нього ціле урядовання, накладаючи рівночасно на него за незладження листи виборчої 60.000 мп. кари. Тепер, щоби лекше „зробити“ вибори, має бути заіменований „жондовий комісарж“. Село держиться міцно.

## Процес Федака і товариш в відложений!

Як ми передвиджували, так і сталося: процес Федака і товаришів не розпочався в понеділок 18. веретня, бо предсідник трибуналу п. Маєр знову... занедужав.

В день розправи цілий суд був обсаджений поліцією. До оборони обжалованих зголосилося 73 адвокатів. Явилося богато кореспондентів заграничних газет — італійських, французьких, чеських і и.

З суддів присяжних явилося всего 8 людей, так що навіть лави присяглих не можнаби було вильосувати. Замість о 9., о 10. годині зявилося трьох членів трибуналу і один з них заявив, що предсідник розправи п. Маєр хорий, тому розправу відкладається. Іменем оборони з місця запротестував проти таких практик суду — д-р Володимир Загайкевич. Відтак адвокати пійшли до президента суду — Гавля, де іменем оборонців д-р Мариян Грушкевич м. и. зазначив: „Стверджуємо, що вже другий раз відібрано можливість людям, котрих вина ніким не є доказана, явитися перед суд і виявити судови і світови свою невинність.“

Підчеркнув, що оборона вже перше домагалася назначення предсідникови розправи заступника, щоби охоронити обжалованих від „несподіваних занедужань“ п. Маєра, який першим разом „нагло“ занедужав на печінку, а тепер кілька годин перед розправою на серце. Президент Гавль заявив, що буде старатися, щоби розправа відбулася якнайскорше Крім того д-р Загайкевич вніс протест проти оточування Федака жандармами, які навіть підчас розмови його з оборонцями не відступають від нього.

Цікаво, що президент казав припровадити Федака без жандармів, одначе жандарм не хотів відступити, бо має наказ від комісаря. Президент уважав відповідним погодитися з цею куратели поліції над судом.

Обжаловані заявили адвокатам, що вони вирішили розпочати голодівку і тільки на просьбу оборонців згодилися виждати кілька днів до вияснення справи відложення розправи. Зібрана публика передала оббалованим квіти.

„Небезпечно хорий“ п. Маєр кілька годин опісля спацерував по вулиці.

## По широкім світі.

**Союз Народів** дальше радить. Справа прийняття Мадярів до Союзу Народів і справа позички для Австрії на добрій дорозі. Проєкт охорони національних меншостей відіслано до підкомісії. Проєкт передбачує висилку на місце непорозуміння між державою і національною меншістю окремих представників Союза Народів. Якщо спору не міг би полагодити Союз Народів проєкт передбачує відклик до Гаського Трибуналу.

Внесок Литовців, яким вони домагаються висилки постійної комісії Союза до Вильна, передано Раді Союза Народів.

**Франція і Німеччина.** Американська газета „Чікаго Трибуна“ потверджує вістку, що до репараційної комісії з рамени Франції має війти Люшер, який заступає думку господарської співпраці Франції з Німеччиною.

Згадана газета зазначує, що іменовання Люшера членом цеї комісії може спричинити переворот в дотеперішній репараційній політиці Франції, що змагала до безоглядного виснаження Німеччини.

**Польща.** В Польщі неспокій. Не тільки у Східній Галичині, а й на Шлеську і на Білоруси. За короткий час польського панування на Шлеську там запанувала анархія, підував промисл, який так сильно там розвинувся за панування Німців. Тепер мусіла Польща завести на Шлеську стан облоги. Польща дальше приготовлює вибори, які її розхолитують.

Восвудзка автономія для Східної Галичини вже дістала сухоти. Заразилася на них мабуть за границею. Галицькі Українці бажають їй скоропостижної смерти. Мала вона прийти під наради сойму 19. вересня, та там ніхто не хотів їй кумувати на хрестинах.

В соймі занепокоєння подіями в Східній Галичині.

**Грецько-турецтка війна** займає тепер увагу цілої Европи. Туреччина, якій уже співано „со святими упокой“, здобула назад цілу Малу Азію. Останки грецької армії попали в полон. Турки по дорозі палять і ріжуть. Жертвою їхніх погромів впало тисячі християн, між иншими смирненський митрополит. Турки в кождій хвилі можуть кинутися на Царгород. В такім випадку грозить небезпека нової війни, бо Англія не буде спокійно дивитися на повне усадовлення Турків над важними морськими проливами.

Балкан заворушився. Греки бояться, щоби Турки не звязалися з Болгарами. На Балкані може прийти в короткім часі до нової пожежі. Туркам помагають і морально й матеріяльно большевики. Комісар заграничних справ совітської Росії — Чічерін вже заявив, що большевики не будуть спокійно придивлятися чинному виступови проти Турків.

## В краю неспокій!

**Польська боївка гуляє.** В Камінці струмиловій в неділю в ночи з 17. на 18. вересня підчас представлення в читальні „Просвіти“ польська боївка підпалила приходство. Це є пімста на о. шамбеляні Цегельськім. До людей, що кинулися ратувати, боївка стріляла.

**Горить.** „Газета цодзєнна“ подає, що 12. вересня невідомі особи спалили фільварок в Любичі королівській. Виновників не вислідженo. „Газета цодзєнна“ подає: В Люблинцях згорів фільварок вартости 100 міліонів. Так само в Бучнові спалено 7 стирт збіжа, вартости 60,000.000. В теребовельському повіті на днях згоріло 4 польські фільварки а іменно в Антонівці, з Заславі та инших селах. В борщівському повіті спалено 2 фільварки. Ані одного виновника не викрито. Редакція згаданого щоденника приписує вину українським агітаторам. В Любені вел. згоріло збіже і сіно в стодолі графа Бруніцкого.

„Газета цодзєнна“ доносить, що золочівський повіт стоїть під знаком террору з боку українських боївок. Дня 15. вересня підпалено 4 стирти збіжа на фільварку в Реклинци. Збіже згоріло, двір уратований. В Туринцях згоріло кілька стирт. В Деревні підпалено фільварок. Шкоди міліонові. Між Мостами і Жовквою знищено телеграфічні дроти. В Яксманичах під Перемишлем підпалено фільварок князя Любомірського, при помочи льонтів і вибухових матеріялів. Ані один виновник не вислідженo. „Дзєннік Людови“ з 18. вересня пише п. н. „Підпали“: „Підпали фільварків, стирт збіжа, та будинків, які є власністю польського населення у Східні Галичині бувають з кождим днем частійші. Передостанньої ночі полито нафтою чи бензиною стирти сіна на фільварку станиславівського воєводи Юристовского у Куровичях під Тернополем. Згоріли стирти збіжа та сіна.

В Яксманичах, перемиського повіту, підпалено перед кількома днями стирти на фільварку Г. Любомірської; до підпалу вжито стрілецького пороху та запального шнурка. Пощастило зльокалізувати вогонь.

Вчора звідомлено львівську поліцію, що у повіті Жовква горить збіже на кількох фільварках.

З початком сього місяця спалено врожай і будинки двох кольоністів у Дернові б. Камінки струмилової. У тійже околиці спалено будинки війта у Таданях і тої же самої ночі підпалено у цьому селі двір, та слідуючої ночі підпалено стирти збіжа у сусіди обшарника.

Пожежі з підпалів лютували в околицях Стрия і Журавна. Спалено будинок польської школи у Рибниках під Бережанами, згоріли двори або складене збіжа у Золотій Слободі, у Козлові, Острові, Підгайчиках, Підлісках, Підбірцях. Ізидорівці, Болестрашицях, Неслухові; двічі були спроби спалити двір в Камінці струмиловій.

Поліція твердить, що це саботажні вчинки, роблені з політичних причин. Одначе досі нікого не зловлено.

„Дзєннік“ радить дідичам не ждати на переднівок, коли збіже буде дороге, а вимолочувати і продавати, бо „не важко передбачити, скільки залишиться стирт до переднівка“.

В Печеніжині невідома рука підложила огонь під будинок староства. Згоріла одна стіна і всі акти канцелярії шкільного інспекторату. В будинку найдено неексплодовану бомбу.

„Газета цодзєнна“ з 22. вересня дальше подає: В Бачковичах коло Перемишля спалено фільварок. Згоріли всі будинки з усім збіжем. Шкода виносить понад 100 міліонів. Виновники непіймані.

Від трьох днів горить коло Перемишля в Машковичах фільварок. Згоріли всі будинки і всі стирти збіжа. Виновники підпалу непіймані.

Коло Рави Руської згоріла на фільварку кн. Сапіги в Елинці стодола зі збіжем і пашею. Шкода виносить 4½ міліони.

В ночи з 13. на 14. вересня на лінії Сапіжанка-Честин перетято всі дроти телеграфічні і телефонічні. Те саме сталося на просторі Камінка струмилова-Милятин і коло села Зелехова (пов. Камінка). Виновники невідомі.

**Напад на польську учительку.** В Березові доконано нападу на школу. Невислідженї особи обстріляли мешкання учительки Польки Санойцівної, котра з переляку попала в нервовий розстрій. Сю учительку заступив інспектор иншою, але вже Українкою.

**Карашкевич з Коломиї постріленний.** 15. вересня хтось стрілив у Коломиї в Карашкевича, що то колись їздив з платною депутацією Гуцулів до Варшави, а тепер збірався кандидувати на польського посла. Куля перейшла через ліву лопатку. Раненого відвезено до шпиталю.

**Арештовання.** В Любачеві арештовано 4 українських студентів у підозрінню, що вони нищили телеграфічні дроти під Любачевом. Так само арештовано 2 студентів в Зимній Воді в звязку із якимись замахами. Арештовання переведено на основі звичайного доносу.

В Мшані коло Львова арештувано українських студентів Михайла Козака і Осипа Сивенького.

В Буську арештовано студента Михайла Трача. Арештованого перевезено до Золочева.

В Золочеві сидить в тюрмі студент фільософії Хомин Олекса.

## Згадаймо.

Згадаймо, браття, хо йшов до бою,
В огні завзяття палав собою.
В глибокій тузі
Згадаймо, друзі,
Святі могили,
Що край укрили.

Гей наша слава громом несеться.
Гей наша воля ще розкується!
Ворог наш давній
Не переможе,
Юрій Преславний
Нам допоможе.

Як завжди, нині в лихій годині
Віддаймо, браття, життя Вкраїні.
Огонь завзяття
У нашій крові,
До бою, браття,
Будьмо готові!

*Михайло Обідний.*

## Думки великих людей.

Право без сили — порожне слово.
*Радіщев.*

Без широкої народньої освіти справжня воля неможлива. *Бюхнер.*

Люде між письменними Українцями, котрі не хотять, щоб де далі в е більше Україна й її селянство тратило свої сили — мусять заректи ся не йти з України, мусять упертися на тому, що кождий чоловік, що покинув Україну, кожда копійка, потрачена не на українську справу, кожде слово, сказане не по українськи, — є видаток з української селянської скарбниці, котрий при теперішних порядках не звернеться в неї ні звідки. *Драгоманов.*

# НОВИНКИ.

**На пресовий фонд „Свободи“** зложили: Михайло Лазорко, Львів 500 Мп., Мик. Галібей, Львів 1000 Мп., Ілля Ярема, Львів 1000 Мп., Михалевич Ст., Львів 500 Мп., д-р Евин, Львів 2600 Мп., Лавців Станис., Львів 000 Мп., о. Кишакевич, Львів 1600 Мп., Базюк Гр., Моравська Острава 1000 Мп.

**Мазурські боївки.** В ночи з 10. на 11. ц. м. пігнав Михайло Партика, господар з Корелич пов. Перемишляни, пасти коні на своє пасовиско за селом. Нагло серед темної ночи почув голос в мазурськім акценті: „Оддай кабане револьвер“. Трох драбів кинулося на господаря, а поваливши його на землю, смертельно побили і забрали йому нові чоботи. Коли остаточно Партика вирвався з рук опришків та сів на коня, мазури пустили за ним кілька стрілів з крісів.

**Жандарм застрілив селянина.** В Равщині жандарм застрілив селянина за те тільки, що ломив галуззя у двірському лісі Подає це українська „Газета цодзенна“.

**Вчаться писати по українськи.** Дотепер ми були свідками, що по українськи зверталися польські власти до українського населення лише тоді, коли домагалися податку, данини, або зголошення до конскрипції. На днях львівська виборча комісія з жалем знов пригадала собі, що окрім польського населення живе у Східній Малопольсце „руські людек“ і опублікувала відозви безграмотно, з помилками — але по українськи.

**Нові ціни у Львові.** Львівський маґістрат усталив такі ціни мясних виробів: 1 кг. солонини 2300 мп., сало 2500, свинина 1400, волове мясо 800, телятина 900, смалцю 2800, вудженина 2800, ковбаса 2400, сальцесон 2000, ковбаски 2400 мп.

**Мало не катастрофа.** З дня 9. на 10. вересня ц. р. в Обор шинськім лісі під Львовом зрушив хтось шини на шляху Львів-Самбір, в наслідок чого прийшло потрясення особового поїзду, який вийшов зі Львова о півночі. Поїзд на хвилю стримано. При здвигненій шині лежав залізний дручок, котрим правдоподібно хтось нищив шини. Дручок забрала поліція, виновника не найдено.

**Що раз більші гроші.** Польська Державна Каса Позичкова випустила в обіг нові банкноти по 10 тисяч марок, друковані на папері з водяними знаками.

**Гумові вулиці.** В Льондоні повстав плян брукування вулиць гумою замісць каміння. Знатоки запевняють, що гума буде більше трівала як инші матеріяли і усуне гамір та туркіт коліс в цілому місті, яке терпить від надмірного руху і недостачі тишини та спокою.

**Новий винахід.** В Німеччині видумано нові літаки, якими можна літати без мотора, тільки при помочи крил. Винахідник того нового літака Генцель літав при помочи крил 3 години безперервно над містом Фульда, після чого щасливо спустився на землю.

**Село туманів.** Відомо є, що в гористих околицях бувають села, які цілком відірвані від світа, котрі жиють власним життям, не маючи звязків з другими селами. В таких селах люде женяться звичайно в крузі своєї родини, наслідком чого населення вироджується, карловатіє. Німецька преса доносить, що у Шварцвальді недавно найдено таку оселю, яка від десяток літ не тямить випадку, щоби хто з того села же-ився в иншому селі. Бувають випадки, що брат живе із сестрою. Сконстатовано, що наслідком того в тому селі нема ані одної родини, в якій не булоб тумана. Бувають родини, які складаються із самих тупоумних, карловатих та кретинів.

## Розрада.

**Розумна людина.**

Що це з тобою сталося? Ти сам з собою розмавляєш?

— Бо я бачиш, люблю побалакати з розумною людиною.

—о—

**Дотепна відповідь.**

Дві дівчини сиділи на траві край дороги. Повзних проходив високий старий дід з білою головою.

— Отсе зима йде, — сказала одна дівчина.

— Вже й сніг на горі, — додала друга.

— Ще до зими далеко, — відповів старий: ще телята на траві.


## ОГОЛОШЕННЯ.

**ВАПНО** цеглу дахівку, бляху, цемент, машини, мотори, вальці, каміння продає **„УБУС“**, Львів, Оссолінських 6. 1—10

**Господарський Календар на 1923 р.**

богатий змістом (Астроном. Календар, свята українські, православні, латинські й жидівські, літературна часть, господарство, ветеринарний порадник, лікарський порадник, веселий куток і т. п.) Ціна календаря 1000 Мп. Хто замовить 10 пр. платить лише 900 Мп. і почту оплачуємо самі. Спішіть замовляти, бо наклад на вичерпанню. Гр. Ганулик, Львів, Куркова 16. Там теж дістати можна Український Народний Календар на 1923 р. (10 арк. друку) ціна 700 Мп. 1—1


## Конкурс.

Тов-а „Просвіта“ у Львові на зимовий **господарсько-садівничий курс** в Милованю.

Головний виділ Т-ва „Просвіта“ у Львові подає до відома, що з днем 1. падолиста ц. р. отвирає в своїм огородничо-садівничим заведенню в Милованю, повіт Товмач, 5-місячний зимовий господарсько-садівничий курс від 1./XI. 1922 до кінця марта 1923. І рівночасно розписує

**Конкурс**

на приняття 30 (трийцять) учасників з приміщенням і удержанням до школи на час курсу під слідуючими услівями:

1. Зголошуватися можуть лише мужчини української народности в віці від 18—36 літ життя. — 2. Вимагається укінченої що найменше народньої школи. 3. Кождий учасник мусить мати свою одіж, білля й постіль. — 4. За удержання платять учасники місячно 1 (оден) корець пшениці в натурі або в грошах вартість одного кірця пшениці після що місячних цін на торгу в Станиславові. — 5. Наука є безплатна.

**Програма курсу:** 1. Загально-освітні предмети. — 2. Основні відомости з науки природи. — 3. Фахові предмети: а) рільництво, б) годівля, в) городництво, г) садівництво, ґ) господарська рахунковість і д) спільництво (кооперація). — 4. Пожарництво. — 5. Практичні вправи з узглядненням молочарства.

Подання належить вносити найдальше до **20. жовтня ц. р.** до канцелярії Т-ва „Просвіта“ у Львові, Ринок число 10.

Приняті учасники мають приїхати до Милованя вже 1. падолиста, остання стація **Палагічи** ад Товмач.

Львів, дня 14. вересня 1922.

**За Головний Виділ Т-ва „Просвіта“ у Львові:**
*д-р І. Брик*, м. голова. *Ст. Шах*, секретар.

**Позір! Замовляйте!**

Канцелярія Т-ва „Просвіта“ у Львові звертає увагу що в кінцем вересня появиться уже в розпродажі

**Великий Народний Календар**

Т-ва „Просвіта“ на 1923 рік, річник 45. Сегорічний календар незвичайно добірний своїм літературно-научно-суспільним збірником, дуже гарно і чисельно ілюстрований та з найріжнороднійшими торговельними оголошеннями. Замовляти належить вже тепер в канцелярії Т-ва „Просвіта“ у Львові, Ринок ч. 10, щоби якнайскорше могла канцелярія по появі календаря розіслати на провінцію. Ціна примірника буде подана пізніше.


## Ширіть видавництва „Просвіти“

**Членам Товариства „Просвіта“ присвоєно при закупні книжок 25 процент опусту.**

Подаємо вибір найкращих видань Т-ва „Просвіта“ з поля всіх царин людського знання.

**А) Більші видання.**

1. Твори українських клясиків (Українське письменство) в 23 томах оправлених в півполотно, або у люксусовій передвоєнній полотняній оправі:
   Квітки — Основяненка 2 Т. Шашкевича Головацького, Устіяновича, Могильницького, Метлинського Костомарова, Тараса Шевченка 2 Т. П. Куліша 6 Т., І. Воробкевича 3 Т., Глібова Климковича, Стороженка, Руданського 3 Т., Федьковича, Івана Нечуя Левицького.
2. Історія укр. літератури М. Возняка в 2 Т., доведена до 18 віку.
3. Князь Ярослав Осьмомисл — іст. повість О. Назарука.
4. Укр. народні думи — д-р Ф. Колесси
5. Пропамятна конґресова книга Т-ва „Просвіти“ (важне для економістів).
6. „Письмо з Просвіти“ (річники 1908, 1911, 1912, 1913).

**Б) І. Дрібні видання.**
(Історичні оповідання і розвідки.)

1. Смертне зілля, А. Лотоцького.
2. Сагайдачний, Г. Хоткевича.
2. Гетьман Мазепа, В. Будзиновського.
4. Кубань і кубанські Українці, В. Гнатюка.
5. Бери все, що в хаті, В. Недолі.

**II. З царини природознавства.**

1. Серед вічних снігів та ледів, В. Лункевича.
2. З життя первісного чоловіка та сучасних дикунів, В. Лункевича.
3. Про землю, сонце та звізди, І. Раковського.
4. Як чоловік зробив з ночи день, д-р М. Чайківського.

**III. Драматичні.**

1. Хазяїн, комедія на 4 дії, І. Тобилевича.
2. Безталання, драма на 5 дій, І. Тобилевича.
3. Зимовий вечір, драм. етюд на 2 відслони М. Старицького.
4. Настоящі, комедія в 1 дії, О. Бобикевича.
5. Наталка Полтавка, народна опера на 3 дії, І Котляревського.


Видає Вид. С-ка „Діло“ зар. ст. з об. п. — За редакцію відповідає Мих. Струтинський. З друкарні „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

Ч 3 Львів, неділя дня 1 жовтня 1922 Рік XXIV.

СВОБОДА політичний просвітний господарський часопис

Виходить що тижня на неділю.

Адреса Редакції і Адміністрації Свободи:

Львів Ринок 10.

# СВОБОДА

орган Української Народньої Трудової Партії.

СВОБОДА коштує: в краю чвертьрічно 1000 Мп. в Німеччині 200 мар. нім., Америці 1 дол., Франції, Голяндії й Бельгії 10 фр., Італії 10 лір., Швайцарії 5 фр., Чехословаччині 30 к. ч., Болгарії 50 л., Австрії 3000 к. а. Зміна адреси 100 Мп.

Поодиноке число коштує 80 Мп.

## Замах на добро українського народу.

В четвер 21 вересня і в суботу 23. вересня зайшли у Львові випадки, які викликали дрож гніву і обурення в якнайширших кругах української суспільности: злочинна рука пляново посягнула на спільне добро цілого українського народу — на найстарше Товариство „Просвіту", на нашу найвисшу наукову інституцію „Наукове Товариство імени Шевченка" і на „Академічний Дім", де міститься українська жіноча гімназія, пробуючи висадити їх у воздух.

Подаємо опис подій. Здержуємося від витягання висновків. Обставини, серед яких ці події зайшли, перебіг подій, голоси польських газет, настроєні незримою, а так відомою рукою — на один тон — говорять надто пророчисто, хто справником цих вандальських вчинків, що було метою цих замахів.

В четвер — в день Різдва Пресв. Богородиці — вечером о годині 8 ій, коли в домі „Просвіти" майже нікого не було, хтось підложив в електричний мірник в сінях будинку „Просвіти" вибуховий матеріял. Наступив страшний вибух, який розвалив кусень стіни в сінях і вивалив залізні двері, що ведуть до книгарні Товариства ім. Шевченка. Повилітали всі внутрішні вікна. Ціль замаху ясна: ходило о знищення будинку „Просвіти", де міститься головна канцелярія „Просвіти", редакції „Діла" і „Свободи", канцелярії „Рідної Школи" і „Товариства Педагогічного", „Краєвий Кредитовий Союз", інтролігаторня „Просвіти", книгарня, велика друкарня, де друкується „Діло" і „Свобода". На щастя — старі мури „Просвіти", видержали страшний вибух і всі згадані інституції не опинилися на вулиці. Не ушкоджена й друкарня. Не ушкоджена завдяки припадкови. Злочинець не визнавався докладно в сінях і підложив бомбу не до сусідного вглиблення, в якому міститься кабель, що веде до друкарні, тільки до того вглиблення, в якому був годинник до мірення електрики.

В кілька хвилин після вибуху, немов з під землі — явилася під будинком „Просвіти" ціла хмара поліцаїв і агентів з усіма своїми чинами на чолі. Мимо сього, що година була доволі пізна — і не всі вони прецінь до того часу сиділи в своїх бюрах.

Обступили будинок і розпочали ревізії, які тривали до суботи. До будинку не впущувано навіть господарів. Ревізії переводила поліція по більшій части без господарів поодиноких інституцій. Не помогали протести у дирекції поліції. Щойно в суботу поліція покинула будинок.

Використали нагоду: перебушували цілу каменицю. Шукали в „Просвіті" за... бомбами! Кінь би сміявся! Добре місце на переховок бомб: в середині міста, в будинку, де міститься стільки скарбів, в будинку, який постійно стежить поліція... І в додатку: не в пивниці, не в землі, а в електричнім мірнику...

Та польські газети так і пишуть, і то мов на приказ: „вибух українських бомб в Просвіті".

Шукали за бомбами... в паперах, які поліція докладно переглядала. Бомб, очевидно, не найшли, бо їх не було. Одначе дістали в руки те, чого давно шукали: частину канцелярії українського університету.

Крім того забрали папери студентського товариства і цілу стирку ріжних записок і актів. В одній з убікацій опечатали старі акти „Народньої Канцелярії", які вже нераз перевертали. Коли є труси, мусять бути, очевидно, арешти. І тут жертвою впав директор Краєвого Кредитового Союза — п. Омелян Саєвич, возьний Союза п. Антін Кузьма і його донька Марія.

Поліція не шукає справників замаху там, де єдино можна би їх найти, а шукає їх серед Українців. Польська поліція підозріває Українців, що намагалися висадити свій власний будинок, що переховують вибуховий матеріял в електричнім мірнику на то, щоби, коли прийде урядник електрівні провірювати, скільки зужито електрики, висадити його у воздух. Дикі жарти!...

Слід ще додати: в будинку „Просвіти" вечірними годинами кілька днів перед вибухом можна було стрінути молодого агента поліції, який називає себе Хмельовским.

Та на „Просвіті" нескінчилося. В суботу 23. вересня поліція через цілий день переводила труси по українських інституціях, між ними і в „Науковім Товаристві Ім. Шевченка", а вечером в сінях будинку Наукового Товариства при вул. Чарнецького ч. 24 наступив вибух. Вибуховий матеріял був слабий. Його метою мабуть було підпальти папір друкарський, що стояв у сінях і таким чином спричинити пожежу в будинку, в якому міститься міліярдової вартости бібліотека Товариства, найцінніша бібліотека на Україні, і Музей.

Того самого дня о годину пізнійше наступив новий вибух. Це вибухла бомба в „Академічнім Домі" при вулиці Супінського. Бомбу підложив злочинець під центральну огрівальню в пивниці. Наслідком вибуху завалилася пивниця, упала частина стіни і улягла повному знищенню центральна огрівальня великої вартости.

Очевидно, ці три замахи треба поставити у звязок зі спаленням о. шамбеляна Цегельського в Камінці і з замахом динамітовим на будинок української гімназії в Долині і на український „Сокіл" в Станиславові.

А польські газети в один тон пишуть, що то Українці висаджують собі свої інституції. Один свисток („Вєк нови") навіть пробує звернути увагу в сторону „старорусінуф". Та увесь український загал здає собі справу, хто це робить. Жостоко поборювали колись Пруссаки і Москаль. Поляків, одначе історія не записала ні одного випадку висаджування у воздух культурних інституцій. Навіть большевики сього не робили.

Взиваємо наших селян до обережности перед провокаторами!

Взиваємо до задержання рівноваги духа і холоднокровности!

## Просвіта і нарід.

В українську хату прилинула вже довго очікувана порадниця й учителька „Свобода". Наш загал певно сердечно привитав давну свою добру знайому та радо прислухується до її щирого голосу, який додасть йому сили й залізної витревалости перебути страшне лихоліття, загартує характер і запалить в серцях святий огонь віри в остаточну певну побіду.

При тій нагоді пригадується українському народови його найстарше культурне товариство „Просвіта". Комуж воно не знане? Хто не знає його щирих зусиль зібрати весь український загал у міцну здорову просвітну організацію, піднести його освіту, забезпечити йому економічну незалежність? Знають про це добре всі і кождий з окрема. Відомо теж загально, що через освіту і тільки через освіту веде дорога до економічної сили й політичної волі. Освіта народу, його добробут і багацтво та повна державна незалежність звязані зі собою так тісно, що кому байдужа „Просвіта", тому не залежить також ні на добробуті, ні на волі народу. Той сам з власної волі пхає свою голову в рабське чуже ярмо.

Нинішна важна хвиля кличе кождого Українця і кожду Українку до щирої й негайної освітної праці. На нашій рідній землі не сміє бути ні одного села, де не булоб читальні „Просвіти", читальні живої і діяльної. Добре ведена читальня є в селі тим осередком, з котрого виходить всяка здорова думка, всякий здоровий почин, а де читальні нема, там село позбавлене проводу, непорадне, хитке, розбите, пригідне поле для визиску й насильства.

В організації „Просвіти" величезне значінє мають філії. Де їх нема, або де вони заснічені й нечинні, там терпить на тім тільки нарід. Філії „Просвіти" повинні бути, коли не в кождім місточку, то принайменше в кождім повітовім місті. За брак філій „Просвіти" або за їх нечинність сором спадає на місцеву інтелігенцію, бо вона за се відповідає. До помочи кільком рухливим і працьовитим людям, яких безперечно все найдеться кілька в повіті, повинен стати увесь загал повітової інтелігенції, і мущини і жіноцтво. Інтелігенція повинна закладати читальні там, де їх нема, їздити від читальні до читальні з викладами, приєднувати членів, поширювати книжку, словом робити ту так конечну та в наслідках так спасенну роботу, якої від неї вимагає український нарід. Добре ведена філія зможе удержати люстратора читалень та своє бюро, де селяне моглиб найти усяку пораду й інформації не тільки в справах просвітних, економічних але й в громадських. Почуття народньої чести і важкої відповідальности не тільки перед судом історії, але недалеким судом народу повинні пробудити увесь загал інтелігенції і кинути його в ряди членів „Просвіти" і щирих її робітників. Про се повинні памятати головно ті, що жиють між народом і стоять до нього найблизше, себто сільська так духовна як і світська інтелігенція. Повинна се памятати не тільки в інтересі „Просвіти" і загальної справи, але і в добре зрозумілім інтересі особистім.

Звісно, що просвітна праця вимагає великого вкладу гроша і дати цей гріш „Просвіті" є першим нашим народнім обовязком. При добре і численно зорганізованих філіях і читальнях зможе „Просвіта" до двох місяців мати сотки тисячів членів, а коли числити членську вкладку 240 мп. або добровільну 1000 марок, то зовсім легко зможе „Просвіта" дістати на свою працю десятки міліонів польських марок. Тоді вона, позбавлена всяких субвенцій, опреться гордо на фінансовій силі свойого рідного народу і зможе в десятеро збільшити і уліпшити свою діяльність.

Так каже народня честь, так каже почуття нашої гідности й сили.

*Д-р Іван Брик.*

## В роковини битви під Пилявцями.

(23 вересня 1648 р.).

Рік 1648 вславився великими побідами українського війська над Поляками. Весною того року гетьман Богдан Хмельницький два рази розбив польські війська: на Жовтих Водах 16. мая побив і взяв до неволі Степана Потоцького, під Корсунем 26. мая побідив головне польське військо і взяв до неволі польських полководців Миколу Потоцького і Калиновського. Великий страх упав тоді на Поляків. Польські пани та

Рг. 309/22.

До Редакції часописи „Свобода"

у Львові.

В Імени Річипосполитої Польської!

Суд окружний карний яко Трибунал прасовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст артикуліа уміщеного в часописи „Свобода" число 2, з дня 24. вересня 1922 під заголовком: „Ні! Ми не піддамося" в цілости містить в собі єство злочину з § 65 а, з к. проступків з §§ 302, 305 з к. узнав доконану в дни 23. вересня 1922 конфіскату за оправдану і зарядив знищенє цілогонакладу і видав по думці § 493 п. к. заказ дальшого розширювання того друкового письма.

Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописи, щоби се рішення помістив безплатно в найблизшім числі і то на першій стороні.

Невиконанє того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 пак. друк. з 17|12. 1862 D. n. g. N. 6 ex 1863' а іменно засудженє за переступство на гривну до 400 Мкп.

Львів, дня 25. вересня 1922.

їхні прислужники втікали без памяти з України у глибоку Польщу. Польські вельможі кланялися Хмельницькому і благали його о мир. Але тихцем збирали військо і готовилися до нової боротьби. І так почалася знов війна.

На чолі польського війська стояли три вожди: князь Заславський, пан Остророг та молодий панич Конецьпольський. Як звідався про них гетьман Хмельницький, засміявся і сказав: „перина, латина, дитина!“ Бо перший польський вожд був старенький і любив ховатися під перину; другий був дуже вчений в латинській мові, але не знав воювати, а третій молодий панич був ще як дитина...

Радо й охотно ішов народ до війни з Поляками. До війська йшли не тільки козаки, що нераз бували у війні, але й селяне від плуга та міщане від свого ремесла і старі і молоді, хто тільки міг. Гетьман Хмельницький зібрав військо над річкою Росавою, недалеко Дніпра, і звідтам рушив на Волинь. Поляки перейшли вже ріку Случ. Польські пани ішли з великими обозами. Кождий мав богато коней, возів і всякого добутку, кождий віз з собою слуг і кухарів, у кождого було богато харчів, напитків і иншого добра.

Дня 23. вересня 1648 р. Богдан Хмельницький усею силою ударив на Поляків. До стрічі прийшло під Пилавцями, на широкій низині, болотнистій і багнистій, серед річок і озер. Українці виперли Поляків на ріку Случ, у таке безвихідне місце, що вони не могли рушити ні вперед ні взад. Між польським військом пішов переполох. Вояки не хотіли слухати старшин, видали зброю і дивилися куди втікати. В ночі страх пішов і між старшиною. Ці три славні польські воєводи тихцем зїхалися з собою, порадилися і як побачили, що нема що діяти, пустилися втікати. Тоді і все військо кинулося до утечі. Поляки залишили хоругви, пушки, табори, безчисленні вози. Дороги були вистелені рушницями, шаблями, убранням, всяким богацтвом. Поляки утікали, поки коні не попадали, — все здавалося їм, що козаки їх здоганяють.

Козацьке військо війшло до порожного польського табору. Зброя всякого рода, одяги, приладдя воєнне, все те дісталося в українські руки. А кілько було вареного і печеного, трудно розказати — неодно ще тепле здибали козаки! Сміялися Українці з Поляків: „Добре, добре, пани вибрались — мов на весілля і бенкет на славу завдали; тільки кошту богато положили, сто тисяч скарбу втратили!“

Богдан Хмельницький дав війську відпочати на полях пилавецьких, а потім рушив дальше, до Галичини, визволяти її з польських рук.

*Іван Петренко.*

**Передплачуйте „Свободу“.**

## Довкола справи Східної Галичини.

**Італія проти польських виборів і накинення польської автономії у Східній Галичині**

На днях італійське правительство в рішучій формі інтервеніювало в польськім уряді у Варшаві в справі нарушення польським урядом міжнародніх договорів у відношенню до Східної Галичини через розписання на области Східної Галичини виборів до варшавського сойму та насильне накинення Східній Галичині так званої воєвудзкої автономії.

**Збір Союза Народів в справі Східної Галичини.**

22. вересня повний Збір Союза Народів рішив у друге звернути увагу головних держав антанти на потребу й доцільність негайного вирішення державного становища Східної Галичини.

**Куцохвоста автономія таки сплоджена!**

26. вересня польський сойм ухвалив дивовижну „автономію“ для Східної Галичини, чи як Поляки кажуть: для трьох воєвудств всходньої Малопольські. Отже теперішний польський сойм перед своєю смертю забажав нестримно „ущасливити“ Східну Галичину. Що його так припилувало? Бо, як зазначив там соціялістичний посол Недзялковскі, ще в жовтні минулого року народовою зрадою було згадувати в соймі про східногалицьку справу. Причина ясна: Поляки бачуть, що заграницю не можна ставити перед доконані вчинки, що розписавши вибори у Східній Галичині, мусять здати за це рахунок перед великими західними державами, які єдино мають право вирішити східногалицьку справу.

Тому так нагально ухвалено автономію. Щоби показати перед світом ось — мовляв — і ми люде. В тій надії, що ніхто не буде дивитися в зуби цій автономії. Бо якщо хто придивився би їй, пізнав би в ній давню австрійську повітову самоуправу („повят“) змінену відповідно в користь місцевих Поляків.

Дивний народ — ці наші сусіди... Могутня Англія, числячись з духом часу, надає маленькій Ірляндії права окремої держави, а Польща — молоднька держава, розполитана в нутрі, окружена ворогами з зовні — думає запрягти Українців до свойого воза при помочи автономій.

Посол Недзялковскі, що промовляв проти цеї воєвудзкої автономії (він думає, що Українців можна би скорше запрягти до воза польської державности при помочи ширшої, територіяльної автономії) і критикував вшехпольську більшість сойму — назвав політику авторів цеї автономії політикою струся, який ховає голову під крило і будиться тоді тільки, коли грім вдарить.

## В краю неспокій!

**Нові пожеж.** Польські газети подають отсі випадки підпалів: У Волоні згорів фільварок С. Баліцкої. У тернопільському воєвідстві занотовано 17 нових підпалів на польских фільварках. Терористи розсилають листи з погрозами до польської влади. В Міжниці спалено цілий двір із стиртами збіжа княгині Любомірскої. Те саме сталося в Девятчицях і Зеленці. В Яворівщині в Ожомлі підложено огонь під стодолу на фільварку.

В Ляцькій Волі пов. Мостиска підпалено на польськім фільварку 3 великі стирти збіжа, шкода виносить кілька міліонів. На фільварку Жардів(?) пов. Яворів підложено огонь, жертвою якого впало кілька стирт збіжа. „Пшегльонд понєдзялкови“, який подає два останні випадки, кидає отсі погрози: „Не грайте з огнем! Польський хлоп за кождий підпал відповість реванжом і підпалом домів руських священників.“

В Буянові пов. Журавно підпалено кілька стирт збіжа, власність кн. Чарторийского, вартости кількадесяти міліонів.

На фільварку військовім в Камінці струмиловій згоріла велика стирта вівса.

В Хотіни коло Калуша згоріла стирта сіна, власність граф. Лосієвої.

В селі Потік, рогатинського повіту, згоріло 200 кіп пшениці, власність дідича Адама Мичковского.

В ночи з 24. на 25. вересня згоріла в Сідлисках (пов. Рава Руська) стайня, власність кн. Сапеги.

Коло Томашова згоріла частина будинків і збіже, власність Хованьца.

В Станиславівщині жертвою огню впали фільварки графа Дзєдушицкого в Комарові і Викторові міліярдової вартости.

В Угринові коло Станиславова згорів фільварок Буржиньского, в Пукашівцях погорів один кольоніст.

Всі ці випадки польські газети приписують українським „боюфкам“.

**Динамітовий замах на постерунок поліції.** „Газета цодзєнна“ подає, що в Мищині коло Печеніжина підложено динамітовий набій під будинок поліції. Набій не вибух, бо запальний шнурок наслідком дощу був вохкий.

**Динаміт під шинами.** На лінії Конюхів-Сколе-Стрий невідомі особи підложили динаміт під залізничі шини.

**З Гуцульщини.** В селі Костичі пов. Косів напало в ночи трьох селян на Михайла Прокопова і з криком: „Смерть зрадникам!“ замордували його. „Газета цодзєнна“ пише, що його замордовано за те, що брав участь у гуцульській депутації, що їздила з чолобитною до Варшави.

## Програма Української Народньої Трудової Партії.

Програма Української Народньої Трудової Партії, яку подаємо в нинішньому числі „Свободи“, ухвалена Надзвичайним Народним Зїздом, який відбувся 28—30. марта 1919 року в Станиславові, тодішній столиці Західної Области Української Народньої Републики. Попередня програма партії була приноровлена до умов боротьби українського народу о свої права в рамах австро-угорської держави.

Після упадку держави Габсбургів український народ по цей бік Збруча став повним господарем на власній землі. Свою збірну волю виявив він, здвигаючи власними силами Українську Державу над Дністром. Сам її боронив перед наступами ворожих сил, сам її розбудовував у нутрі. В цих незабутніх часах український народ австро-угорської займанщини поставив собі як доконечну мету зєднення всіх українських земель в Соборній Незалежній Українській Народній Републиці.

Маючи це все на увазі, Надзвичайний Народній Зїзд в Станиславові відповідно до сього зреформував програму нашої партії з 1899 року. Змінено назву партії (перше називалася національно-демократичною), відповідно позмінювано й поодинокі точки програми. На перше місце зєдвигнено в програмі інтереси Української Держави. Не сходячи зі свойого попереднього понадклясового становища, змагаючи до організовання в своїх рамах усіх верств суспільности, Українська Народня Трудова Партія розвязки кождого питання шукає зі становища української державности і зєднення українських земель. Бо тільки своя держава може якнайкраще вдоволити потреби поодиноких верств українського народу. Очевидно, на першому плані в програмі нашої партії інтереси найчисленнійшої верстви нашого народу, верстви, яка найбільш заінтересована в істнованню Української Держави, а саме інтереси нашого селянства. — *Редакція.*

**Стоячи на становищі повної державної незалежности і самостійности Української Народньої Републики, Українська Народня Трудова Партія бажає згуртувати до спільної праці в інтересі української державности всі трудові сили українського населення, тому змагає до переведення будови державного організму та його скріплення і забезпечення на отсих основах:**

### I. Державний устрій Української Народньої Републики.

а) Українська Народня Република має обнимати всі українські землі, які входили в склад бувшої російської держави.

б) В Українській Народній Републиці мається узглядняти географічні, фізичні і господарські окремішности у відповідній областній автономії.

в) Суверенну власть в Українській Народній Републиці виконує увесь народ у своїх законодатних та автономних тілах, покликаних до життя на основі обіймаючого оба поли загального, рівного, безпосередного, тайного і пропорціонального виборчого права.

г) Законодатну діяльність парляменту Української Народньої Републики і законодатних установ автономічних областей провірює і доповняє загал народу через референдум і законодатну ініціятиву.

д) Волю народу виконує покликане через законодатне тіло відвічальне перед ним правительство.

### II. Горожанські права в Українській Народній Републиці.

а) Всі горожане Української Народньої Републики є рівні перед правом без ріжниці пола, народности і віроісповідання.

б) Всі горожане мають свободу осідку, заняття, слова, друку, зборів, товариств і організації.

в) Всі горожане користуються повною свободою совісти і віроісповідання.

г) Особа, власність, дім та листова тайна мають забезпечену правну охорону.

### III. Господарські основи Української Народньої Републики.

а) Вивласнення земель великої посілости, мертвої руки та земельних спекулянтів в цїли наділення ними безземельних і малоземельних хліборобів, передовсім жовнірів української армії та їх родин.

б) Управильнення в законодатній дорозі найменшої міри конечного удержання (minimum existentiae) і права посідання найвисшої скількости (maximum) землі, при допомозі зі сторони держави у веденню селянських господарств.

в) Усуспільнення здатних до сього галузей промислу, торговлі, кредиту і більших міських реальностей як дорогою удержавнення так через добровільну асоціяцію і забезпечення робітникови належної участи в доході з праці та охорони його перед всякого рода визиском.

### IV. Суспільна опіка в Українській Народній Републиці.

а) Законодатна охорона рільних, промислових та умових робітників.

б) Заведення осьмигодинного дня праці в промислових заводах.

в) Забезпечення хліборобів і робітників на випадок недуги і в старости.

г) Обезпечення вдів і сиріт.

д) Забезпечення робітниць на час материнства.

е) Охорона праці дітей та женщин.

### V. Фінансові основи Української Народньої Републики.

а) Заведення загального прогресивного доходового податку та взагалі оподаткування богатших верств при звільненню найбіднійших від податкових тягарів.

б) Управильнення валюти спільної для всіх областей Української Народньої Републики та забезпечення її тревалости.

в) Якнайширше оподаткування воєнних зисків.

**Передвиборчі жертви.** В Скалатщині замордовано двох українських селян Дмитра Хому і Івана Чайку. Є певні докази, що зробила це польська боївка. Замордовані були свідомими людьми, їхня громада відказалася від переведення виборчих ліст.

**Грозять.** В Стрию дістало кілька українських діячів (між ними д-р Гарасимів і д-р Калитовський) від польської тайної організації листи, в яких їм грозять смертю, якщо не постараються, щоби спинити терор в краю.

**Наглі суди.** Львівський воєвода Грабовскі оголосив наглі суди за мордп, рамунки і підпали. Те саме зробив також і тернопільський і станиславівський.

# По широкім світі.

**Союз Народів** прийняв у свої члени Угорщину під умовою, що угорське правительство буде шанувати права національних меншостей. Австрійський Комітет Союза Народів, якому доручено справу ратовання Австрії, ухвалив дати Австрії 650 міліонів позички. До згаданого комітету входять такі держави: Англія, Франція, Італія і Чехословаччина.

Сесія Збору Союза Народів мається закінчити в суботу 30. вересня. В пятницю мають відбутися доповнюючі вибори до Рада Союза. З рамени Малої Антанти має війти до Ради Чех — др. Бенеш. Проти нього нишком агітував представник Польщі — спольщений Жид Ашкеназе (таких Поляки висилають на показ). Одначе без успіху.

**Німеччина.** В Німеччині незвичайно важке положення економічне. Німецька валюта спадає щораз більше, бо Німці мусять платити відшкодовання Франції. Досі старалася Німеччина ратуватися низькими цінами на товари, які продавано внутрі держави і висшими на ті товари, які вивожено за границею. Тепер це не дається продовжувати, бо через упадок німецької валюти дуже дорого коштують спроваджувані з заграниці сирівці, отже товари і внутрі держави підскочили в ціні о 200 до 300%. Тому високо розвинений німецький промисл і торговля в дуже скрутнім положенню.

**Після побіди Турків.** На Балкані відбуваються важні події. Грецький король уступив. В Греції має бути проголошений стан облоги.

Сподіване уступлення турецького султана, який був досі лялькою в руках держав антанти. Болгарія нишком мобілізується. Це викликало занепокоєння в Сербії і Румунії. Англія вже дійшла до порозуміння в справі Туреччини з Італією і Францією. Плянується конференція, в якій має взяти участь і турецький герой Кемаль Паша. Англія вже годиться на віддачу Туркам Царгороду і Тракії з Адриянополем. Застерігає тільки свободу проливів. Ця готовість Англії до уступок в користь Турків пояснюється страхом Англії за поставу міліонів Магомедан, на яких побіда Кемаля Паші зробила велике враження.

Як що прийшло би до війни Кемаля Паші з Англією, так не виключені ворожі виступи його одновірців в англійських кольоніях.

Англія висилає вправді на всякий випадок війська на Схід, одначе не хоче війни і з питомою їй в таких випадках рішучістю шукає порозуміння з Турками. Кемаль Паша хоче конче перекинути свою армію до Тракії, де скупчилася грецька армія.

**Польща.** Польський міністер скарбу на днях подав до відома, що в цім році польський буджет буде мати 552 мініярди дефіциту. Залатати цю діру польський уряд хоче при помочи внутрішної позички, бо за границею тепер Польщі ніхто не позичить грошей. Надія даремна. Внутрішня позичка так само нічого не поможе, як непомогла даніна. Доляр зараз до 9.000 марок польських.

Польща перевела на Шлеську вибори до краєвого Сойму. Мимо відповідного викроєння округів виборчих Німці вибрали великий процент своїх послів.

Польський сойм, який ухвалив конституцію, що не війшла в життя, і реформу земельну, з якої дідичі посміхаються, зійдеться вже тільки на пращальне засідання після виборів. Під кінець свойого життя сплодив воєвудзку автономію для Східної Галичини.

# Хто нам поможе?

Наш малоземельний селянин все був у грошевих клопотах. Землі у нього мало, а й та перед війною була задовжена. За час війни вдалося нашим селянам віддозжитися. Вже злидні не минули. Селянин, хоча й віддожений, не є в силі звести в своїм господарстві гінці до купи. Війна принесла великі зміни у взаєминах між містом і селом. Держава обходилася з селом по мачошиному. Селянин грав — сіяв, а держава забирала його працю для війська і міста за ціну, яка ніяк не відповідала вложеній праці. Рівночасно держава не забезпечувала села перед визиском міста. За все, що селянинови треба було купити в місті, мусів він платити такі ціни, які собі міський спекулянт установив. Максимальні, тверді ціни були тільки на те, що доставляв селянин. На те, чого селянин потрібував, на те, що він мусів купувати в місті, твердих цін не було. Держава опікувалася містом, місто було у порівнанню з селом упривілейоване.

Війна минулася. А для українського селянина на його прадідівській землі ще тяжші часи настали. Дійшло до того, що він за свій гірко заправцьований гріш не може купити шматка землі, на якій його батьки й діди тяжко гарували. Мусить дивитися, як ця земля переходить в руки чужинців. І він з розпукою дивиться, як зайшлі люде йому під носом розтягають землицю, яку його предки сотки літ своїм потом зливали. Війна минулася, а ріжні уряди дальше назначують ціни на продукти села. Тягають по поліціях і судах, як що селянин поважиться не пристосуватися до визначених йому цін. А одночасно купці в місті тягнуть з селянина за сукно, скіру, залізо і всяку крамщину стільки, скільки їм подобається. Для них немає твердих цін. Зорганізоване місто використовує незорганізоване село.

Чи ждати селянинови звідки помочи? Ні! Селяне самі тільки можуть собі помогти. Селяне потрібують сильної організації. Від визиску може селян охоронити тільки одна організація: кооперація. В деяких повітах вона вже гарно розвивається. Як кооперативи організувати, яка користь з них — напишемо в черговім числі.

*Зиновій Пеленський.*

# НОВИНКИ.

**Позір Тернопільщина!** Повітова організація трудової партії в Тернополі скликує на середу дня 4. жовтня 1922 р. о год. 12. в полудне перше публичне всенароднє українське віче до салі „Міщанського Брацтва“ при вул. кн. Острожського в Тернополі зі слідуючим денним порядком: 1. отворення віча і вибір президії, 2. реферат про теперішне положення українського народу в Галичині, 3. реферат економічний, з окрема про потребу основання кооператив в тернопільському окрузі.

**Чому не відбувся процес Федака і товаришів?** Скілько разів сиділи поодинокі українські діячі по польських тюрмах посуджувані о державну зраду, а ані разу не відбувся процес. Тепер польські газети подають, що й розправа проти студентів, що сидять вже рік цілий в тюрмі під закидом державної зради, не відбудеться. А щоби розправа не відбулася, польський уряд має проголосити їм амнестію. Перед суд хочуть поставити тільки Ст. Федака — за замах на воєводу.

**Жиди і польські вибори у Східній Галичині.** Після довгої надуми управа жидівської сіоністичної партії рішила взяти участь у виборах до польського сойму. В кругах жидівської академічної молоді панує з сього приводу обурення. Ця молодь каже: польський сойм дав нам копняка у воєвудзкій автономії, отже народня честь диктувала би йти в справі виборів разом з Українцями.

**І ва Волині саботаж.** „Газета цодзенна“ доносить, що в Шумську на Волині почали По-

---

**VI. Культурні справи в Українській Народній Републиці.**

а) Школа в Українській Народній Републиці повинна бути удержувана державою з світським міжконфесійним характером і доступна для всіх без ріжниці пола, народности і віроісповідання.

б) Загальний шкільний обовязок в народній школі.

в) Уможливлення доступу до всіх шкіл від найнизших до найвисших через уділення незасібним помоги аж до висоти повного удержання.

г) Рівноправність всіх віроісповідних організацій та їх внутрішна самоуправа.

**VII. Міжнародні справи.**

Стремління до утворення такого союза народів, який за для мирного пожиття всіх народів обіймавби усі культурні нації світа.

**VIII.**

Аж до порішення загально-світового мира і до усунення мілітаризму партія стоїть за загальним обовязком військової служби та за організацією сильної і карної української армії.

# Пояснення програми Української Народньої Трудової Партії

**1. Назва партії.**

Надзвичайний Народній Зїзд назвав нашу партію: Українська Народня Трудова Партія.

Українська — називається партія тому, бо вона хоче гуртувати в своїх рядах громадян української народности.

Народня — називається партія тому, бо вона хоче обняти по змозі увесь український нарід і всі його сили зорганізувати для будови української держави.

Трудова — називається партія тому, щоб не було ніякого сумніву як партія розуміє поняття народу. Підставою народнього життя є на думку партії праця, і хто сам не працює, тільки живе з праці инших, тому не повинно бути місця в нашім народі. Українська Народня Република повинна бути державою тих українських народніх мас, які працюють, державою трудового народу, як кажуть на Наддніпрянщині, де слова труд, трудовий значать те саме, що праця, працюючий. Отже шоби зазначити, що партія хоче будувати українську державу при помочи тих українських народніх мас, які працюють, і для тих українських народніх мас, партія назвала себе трудовою.

Таким чином Українська Народня Трудова Партія значить: партія, яка хоче організувати українські народні працюючі (трудові) маси до будови української держави для добра тих народніх мас.

**2. Ціль партії.**

Ось-так, пояснюючи назву партії, дійшли ми до того, що пояснили ціль партії, бо ціль партії повинна вже бути сказана в самій назві партії.

Та не тільки назва Української Народньої Трудової Партії говорить про її ціль. Ціль партії означує виразно на самім вступі програма партії отсими словами:

„Стоячи на становищі повної державної незалежности і самостійности Української Народньої Републики, Українська Народня Трудова Партія бажає згуртувати до спільної праці в інтересі української державности всі трудові сили українського населення.“

Отже ціль Української Народньої Трудової Партії є згуртувати українські народні маси до будови української держави.

Як партія думає сю свою ціль осягнути, як на її думку повинна бути збудована Українська Народня Република, се ми побачимо з дальшого пояснення програми партії.

**3. Границі Української Народньої Републики.**

Для кождого Українця є се свята справа, що Українська Народня Република повинна обіймати всі землі, заселені українським народом.

**4. Внутрішній поділ Української Народньої Републики.**

Українська Народня Република обнимає великі простори від Сяну по Кавказ, на яких живе понад 40 міліонів населення. Очевидно, що управляти такою великою державою з одного місця не можна. Навіть малі держави є поділені на окремі автономічні области: прим. така мала держава як Швайцарія поділена на кантони, які мають дуже велику внутрішню самостійність. Тим більше таку велику державу як Україна треба поділити на окремі автономічні области, з яких кожда сама полагоджувала би свої внутрішні справи. Кожда така автономічна область малаби свій сойм і свій уряд. Очевидно і сойм і уряд полагоджували би внутрішні справи области в тих межах, які будуть визначені загально-державними законами.

За таким поділом Української Народньої Републики стоїть наша партія, заявляючи в своїй програмі: „В Українській Народній Републиці мається узглядити географічні, фізичні і господарські окремішности в відповідній областній автономії“.

(Дальше буде.)

ляки будувати дім для польської торговлі. На другий день Українці з Жидами напали на польський недобудований склеп, сокирами порозганяли Поляків, порубали стіни і знищили розпочату будову. Староста вислав на місце випадку комісію для провірення справи.

**„Громадський Голос“**, орган радикальної партії зачав появлятися у Львові як двотижневник.

**Лаврукови запахла варшавська корбаса!** Є собі в Іспасі коло Коломиї господар Павло Лаврук, який колись був порядним чоловіком. Завдяки Кирилови Трильовському був навіть послом до парляменту. Від коли Поляки зайняли нашу країну, п. Лаврук конче хоче здобути їх ласку. Між старостинськими ступайками в Коломийщині він належить до найревнійших. Тепер забаглося Лаврукови до польського *сойму. І він під покришкою відновлювання „Січей“* зачинає розводити агітацію серед селян, щоби його вибрали на польського посла. Він видав навіть „маніфест“, в якому говорить до селян в імени „селянсько-радикальної партії і „Січей“. Управа радикальної партії в окремій оповістці відпекується Лаврука з його „селянсько-радикальною партією“, зазначуючи, що й д-р Трильовський з цею історією не має нічого спільного.

**Відшкодовання за поручені листи.** З днем 1. жовтня згідно з розпорядком польського міністерства почт всі почтові уряди беруть на себе відповідальність за ушкодження або згублення поручених листів. Відшкодовання за згублений лист виноситиме 5000 мп. без огляду на його вартість.

**Носив вовк, понесли й вовка.** В Москві замордовано голову чрезвичайки — Дзержинського (Поляк), який тисячі людей вислав на другий світ.

**Вінчання перед пастором-жінкою.** Недавно відбулося в Льондоні перше вінчання перед пастором-жінкою. Обряд змінено в дечім: в присязі не було згадки про „послушенство“, ані про це, що муж має бути „паном“ своєї жінки. При обрученню обоє молодята проголосили собі взаїмно: „як отсей перстень окружує тепер твій палець, так нехай моя любов огортає твоє життя по всі дні“. Підчас вінчання приграваля органістка і співав жіночий хор.

**Спека в Норвегії.** Норвеські газети подають, що в Норвегії, країні з ходним підсонєм панує тепер велика спека, якої там не тямлять найстраші люде. Спека нищить всі засіви.

**Дзвони вертають.** Недавно вислано з Москви до Польщі 1500 дзвонів забраних російськими військами 1914—15 р. Цікаво чи хто поверне ті дзвони для українських церков чи всі підуть для костелів. У Східній Галичині забрано тих дзвонів найбільше.

**Челядників кушнірів і панни до шиття прийме робітня кушнірська Петра Карпяка, Львів, Куркова 11 а.** 8. 1–5

## „Таке мясо — пси їдять.“

Таке мясо — пси їдять — говорить пословиця, та мимо сього наші люде часто лакомляться на дурничку і зле на тім виходять. Ось новий примір: Селяне з Пантної на Лемках спровадили „дуже дешеві“ штучні погної бо платили томасину по Мп. 5000 а суперфосфат по 7.000 Мп. за сотнар, тоді коли в господарських організаціях прим. в „Союзі Господарських Спілок“ томасина коштувала 9.000 Мп. а суперфосфат 7.000 Мп. Ся „дешевість“ показалася підозрілою п. О. Мулькевичеви, місцевому учителеви, і він післав прібку тих погноїв до аналізи. І ось що показалося: хемічна аналіза Рільничої Стації в Дублянах викавала, що томасина має в собі тільки 1.67% фосфорового квасу розпускаємого в цитратовій кислоті, друга томасина 1.18% фосфорового квасу, а суперфосфат 10.13%. Якщо візьмемо під розвагу, що передвоєнні штучні погної мали 14—20% кормових частей для ростин, то наглядно бачимо, як ошукалися рільники на купні тих ніби дешевих штучних погноїв. Видимо, що вони томасиною тільки занечистили собі поле, бо в ній було всего несповна 2—3% корму для ростин, то є два до три кіля корму, а 97—98 кіля безвартісного сміття на один сотнар того ніби погною.

Кождий навіть невчений скаже, що така пожива для ростин не є ніякою поживою, бо воно має таке саме значіння, як приміром — печучи хліб, додалиби ми на 98 кіля грису 2 кіля муки і пекли з того хліб.

Отже не варто було не то що сей ніби навіз розкидати по поли, але навіть їздити по него до міста, а тепер порахуймо се на гроші, щоби наглядно переконатися, що „дешеве“ є нераз в двоє і більше дорожше від „дорогого“.

Візьмім для лекшого рахунку, що в томасині яка коштувала 7.500 Мп. було кругло 2% поживи (в дійсности було в ній 2.17%), так тоді один процент коштував 3.750. В томасині яку Союз Спілок продавав по 9.000 Мп. було 14% корму, отже один процент корму коштував 643 Мп. то значить ніби дорожша томасина Союза була майже шість разів дешевша від ніби дешевої у гандлярів.

Тому рільники повинні купувати штучні погної тільки в господарських організаціях, а коли купують у посередників повинні жадати доказу, що томасина була закуплена в господарських організаціях, бо тільки вони купують штучні погної в фабриках за запорукою, що в них є потрібна скількість кормових частин для ростин.

*А. Ґроном.*

**Кождий Українець, кожда Українка** повинні стати діяльними членами **Тов-а „Просвіта“!**

## Розрада.

**Незручна звичка.**

Один чоловік мав звичку до всього відповіди додавши: „дякуючи Богу і вам“.

Колись один знайомий спитав його:

— А скільки у вас дітей?

— Пятеро — відповів — дякуючи Богу і вам.

—о—

**Загадки.**

Хто з людей не мав ніколи до діла з сусідами? Адам і Ева.

Пальців має пять, а нічого не може взяти. Рукавиця.

Хоч на край світа втече, а з тюрмі не вийде. Черевик.

Що чоловік найперше каже, як вийде орати? Гей, воо тпру.

—о—

**Заспокоїв.**

Дуже бридка, ряба і косоока пані наймає фякра:

— Слухайте, голубе — питає фякра — а кінь у вас спокійний, неполохливий?

— Не бійтеся, пані... Сідайте, він назад не оглядається.

**Народня мудрість.**

Не завжди кажи, що знаєш, але завжди знай, що кажеш.

—о—

Хто не додержує слова, той сам себе зневажає.

—о—

Поважай сам себе, коли хочеш, щоби тебе поважали.

—о—

Не той убогий, хто мало має, а той, хто богато жадає.

## ОГОЛОШЕННЯ.

**ВАПНО** цеглу дахівку, бляху, цемент, машини, мотори, вальці, каміння продає „УБУС“ Львів, Оссолінських 6. 1—10

**Увага! Замовляйте!**

Канцелярія Т-ва „Просвіта“ у Львові звертає увагу що з кінцем вересня появиться уже в розпродажі

**Великий Народній Календар**

Т-ва „Просвіта“ на 1923 рік, річник 45. Сегорічний календар незвичайно добірний своїм літературно-научно-суспільним збірником, дуже гарно і численно ілюстрований та з найріжнорідмійшими торговельними оголошеннями. Замовляти належить вже тепер в канцелярії Т-ва „Просвіта“ у Львові, Ринок ч. 10, щоби якнайскорше могла канцелярія по появі календаря розіслати на провінцію. Ціна примірника буде подана пізніше.

Вже вийшов Календар

**„БУДЯКА“**

**на 1923 р.**

**Ціна прим. 800 марок,** на порто долучити 100 марок. При більшому замовленню 20 проц. опусту. — Набувати в адмін. „Будяка“ Львів, вул. Гавзнера ч. 5 II. 5. 1—2

## Конкурс.

Тов-а „Просвіта“ у Львові на зимовий господарсько-сад ничий курс в Милованю.

Головний виділ Т-ва „Просвіта“ у Львові подає до відома, що з днем 1. падолиста ц. р. отвирає в своїм огородничо-садівничим заведенню в Милованю, повіт Товмач, 5-місячний зимовий господарсько-садівничий курс від 1./XI. 1922 до кінця марта 1923. І рівночасно розписує

**Конкурс**

на принятя 30 (трийцять) учасників з приміщенням і удержанням до школи на час курсу від слідуючими услівями:

1. Зголошуватися можуть лише мужчини української народности в віці від 18—36 літ життя. — 2. Вимагається укінченої що найменше народньої школи. — 3. Кождий учасник мусить мати свою одіж, білля й постіль. — 4. За удержання платять учасники місячно 1 (оден) корець пшениці в натурі або в грошах вартість одного кірця пшениці після що місячних цін на торгу в Станиславові. — 5. Наука є безплатна.

**Програма курсу:** 1. Загально-освітні предмети. — 2. Основні відомости з науки природи. — 3. Фахові предмети: а) рільництво, б) годівля, в) городництво, г) садівництво, ґ) господарська рахунковість і д) спільництво (кооперація). — 4. Пожарництво. — 5. Практичні вправа з узглядненням молочарства.

Подання належить вносити найдальше до **20. жовтня ц. р.** до канцелярії Т-ва „Просвіта“ у Львові, Ринок число 10.

Приняті учасники мають приїхати до Милованя вже 1. падолиста, остання стація Палагічи від Товмач.

Львів, дня 14. вересня 1922.

**За Головний Виділ Т-ва „Просвіта“ у Львові**
*д-р І. Брик*, м. голова. *Ст. Шах*, секретар.

Куя ема всяку сільність

**Лен**

**Коноплі**

**Пряжу**

При вагонових офертах посилати прібки.

6 1—1 **ПОЛОТНО**

Львів, Вімороєича 20.

**Кождий господар, який бажає:** як слід приготовитися до осінних робіт, мати найцінніший сад чи город та урожай і дохід

**Та взагалі д-має** розвести поступову садівничо-огородничу господарку в хосен собі а другим на взір

**хай негайно купить** богато ілюстрований відручник з вічним календарем щомісячної роботи в саді, городі і пасіці.

Ц на 600 мп. з почт. пересилкою.

**„Рік в саду і городі“**

Кооперативам, Читальням „Просвіти“, Вп. п. Учителям при більших замовленнях значний опуст. Як що нема в найблизшій книгарні, кажіть спровадити або замовляйте у видавця

**Д-ра С. Дмоховського**

**Перемишль, Зелена 5.** 4. 1—3

**Бляху** тешиську, поцинковану і чорну поручає зі складу **„ВІДБУДОВА“** промислово-торгов. Спілка з обмеженою порукою. **Львів, вул. Словацького 14.** Магазин, вул. Косцюшки ч. 1 а (дім Народної Гостинниці). 7. 1—2

Кождий пасічник повинен мати книжочку Миколи Михалевича

**ПАСІКА**

або наука про те, що треба знати, чого постаратися, та як що коли робити, щоби пасіка все добре велася. 3. 1—1

**Головний Склад в Книгарні**

Ставропигійського Інститута в піднаймі

**Українського Педаґ. Т-ва Львів Руська 3.**

*Видає Вид. С-ка „Діло“ зар. ст. з об. п. — За редакцію відповідає Мих. Струтинський.*

З друкарні „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

Ч 4. Львів, неділя дня 8. жовтня 1922 Рік XXIV.

**СВОБОДА**
політичний просвітний господарський часопис
Виходить що тижня на неділю.
Адреса Редакції і Адміністрації Свободи:
**Львів Ринок 10.**

# СВОБОДА

орган Української Народньої Трудової Партії.

**СВОБОДА**
коштує: в краю чвертьрічно 1000 Мп. в Німеччині 200 мар. нім., Америці 1 дол., Франції, Голяндії й Бельгії 10 фр., Італії 10 лір., Швайцарії 5 фр., Чехословаччині 30 к. ч., Болгарії 50 л., Австрії 3000 к. а.
Зміна адреси 100 Мп.
Поодиноке число коштує 80 Мп.

## Українська Держава.

І по цей і по тамтой бік Збруча слово: Українська Держава — не є пустим звуком для широких народніх мас. Українська Держава — це значить: український народ повним паном у своїй хаті. Українська Держава — це значить: чужинці не будуть висмоктувати скарбів української землі, український народ сам буде з цих богацтв рідної землі користати. Тільки в рідній державі український народ може устроїтися так, щоби всім його верствам було добре.

Вислів почуттю свідомости ваги української держави дав український народ Галицької Землі в довгомісячних оружних боях, дає їх день в день своєю поставою супроти всіх маневрів своїх ворогів. Коли в падолистових днях 1918 року пронеслася вістка, що Австрія завалилася, що у Львові представники українського народу перейняли владу над українськими землями, які входили в склад Австро-Угорщини, з усіх фронтів прилетіли сини Галицької Землі і станули в карні ряди Галицької Армії. Мимо перевтоми після чотиролітних злиднів в австрійських стрілецьких ровах, мимо того, що там в рідних селах спопелілі оселі ждали відбудови, мимо того, що зруйновані господарства ждали на своїх господарів.

Вони, сини многострадальної Батьківщини, знали ціну власній державности, знали, що перше всього треба оборонити свою державу, знали, що після забезпечення границь цеї держави прийде догідна пора для відбудови рідних осель та для гоєння ран, завданих війною.

Після семимісячних боїв прийшла страшна явиля: Галицькій Армії забракло муніції. Відтята від світа, маючи напроти себе добре заосмотреного противника, вона подалася за Збруч.

Опинившись за Збручем, пійшла Галицька Армія походом на Київ. Усміхалася надія закріплення української державности на святих узгірях Київа, а опісля визволення тіснійшої Батьківщини. Надія завела. Не було ні звідки помочи. Окружена з усіх боків ворогами, без всякого довозу з заграниці Галицька Армія впала жертвою лютого тифу. Ратувалася, як могла. Вкінці не стало її як боєвої одиниці.

Не стало Галицької Армії, але живе її дух в широких народніх масах, живе почуття відповідальности перед тінами її героїв. Не раз вечірними годинами в селянській хаті зривається спомин про недавно перебуті походи, снуються дальше думки про ту велику мету, яка обєднювала учасників цих походів, яка обєднює нас в теперішних щоденних змаганнях до здійснення цеї мети.

Українська Держава — це не тільки найкраще заспокоєння всіх потреб всіх верств українського народу. Українська Держава — це також вимога самопошани народу, який ніколи не погодиться на чужинецьке панування над ним. Пролита за українську державність кров, довголітні терпіння в імя цеї державности і почуття свідомости, що ми мали власну державу, будували її серед дуже тяжких умовин, та що завалили її ненаситні сусіди — не дадуть нам так довго спочити, доки не осягнемо нашої мети.

А змагаючи до нашої мети, все мусимо тямити, що тільки тоді Українська Держава буде сильна, непоборна, коли буде обіймати всі українські землі. І саме тому Українська Народня Трудова Партія у своїй програмі поставила справу зединення всіх українських земель на першому місци.

**Передплачуйте „Свободу“.**

## Недотримані умови.

Знов дають нам „автономію“!... Знов обіцюють нам, що дістанемо ріжні права і що будуть дотримувати нам умови. Чи можемо їм вірити?

Нераз в історії робили ми умови з нашими сусідами. Вже перший польський король, що прийшов до Галичини, Казимир (званий у Поляків Великим), укладав умову з Українцями. Під присягою обіцяв українським боярам, що шануватиме наші права і звичаї, що в нічім не робитиме змін. І як же додержав він своєї умови? Вже в пару місяців пізнійше почав він гнобити і нищити бояр і заводити польські порядки в Галичині. А що мучила його совість, що не дотримав присяги, то подавався аж до Риму до папи о звільнення від сеї присяги!

Пізнійше мирився з Поляками гетьман Богдан Хмельницький. Було се в Галичині, під Зборовом 1649 р. Українські війська окружили польську армію під Зборовом з усіх сторін так, що Поляки не могли рушити ні вперед ні взад. Серед Поляків повстав страшний переполох. Поодинокі відділи кидалися в ріжні сторони, шукаючи собі виходу. Хто тільки міг, шукав місця до утечі. Сам король Ян Казимир мусів в ночі їздити між військом і успокоювати його, — але це нічого не помагало. Польському війську загрожувала страшна поражка і неволя цілої армії. Тоді Ян Казимир вислав до гетьмана Хмельницького посла з повірним листом, запрошував до переговорів. Українці згодилися на умови і під Зборовом заключено договір між обома сторонами. Поляки обіцяли Українцям автономію: власні закони, свою самоуправу, військо і ин. І чи дотримали Поляки свою умову? Поляки робили мир тільки тому, щоби видобутися з тяжкого положення. Як військо було вже безпечне, вони зараз почали ломити умову. Польський сойм у Варшаві відгрожувався, що він необовязаний приймати королівських умов. Польський сенат не хотів допустити до себе українського митрополита, хоч і це було у зборівських умовах. По кількох місяцях Поляки вже знов зібрали військо на границі України і напали на козаків.

Ще раз мирився з Поляками гетьман Іван Виговський. Під Гадячем на лівобережній Україні 1658 р. уложено новий договір. Поляки згодилися на це, щоби Україна була окремою державою, але під владою польського короля. Обіцювали не мішатися у внутрішні справи, шанувати українську церкву і т. ин. — Не минуло знову пару місяців і вже Поляки відприсяглися від сеї умови і уважали Українців ворогами!

Так само було і в останні роки, які ми самі ще маємо в памяти. Як дотримували наші сусіди своїх умов в 1918 і 1919 р.? Вони укладали згоду з нами тоді, як з ними було зле, як боялися, що українські війська їх поконають. Тоді вони ставали солодкі, мягкі, говорили про братню любов, про сусідську згоду... Але як тільки справа їх поправилася, вже знов бралися до шаблі і зрадливо нападали на нас.

Знаємо ми вже, що таке „автономія“.

*І. П.*

## З історії села Березова.

(Печеніжинського повіта).

Богато наших сіл має історію давну і славну, хоч про неї забули і не знають теперішні покоління. В гуцульських горах, за Печеніжином є село Березів, — велике село, що складається з трех частин — Березів вижний, середний і нижнижний. Се село визначається від инших тим, що у нім є українська шляхта. Українська шляхта? — се аж дивно слухати. Бо ми привикли до того, що шляхта всюди була польська і ворожо відносилася до Українців. Але в Березові було инакше. Тутешня шляхта походить мабуть ще з княжих часів з бояр, себто з тих вольних людей, що при боці князів ходили проти ворогів України і за те дістали для себе землі в горах. Березівська шляхта се Українці з діда і прадіда і все були вірні Україні.

Березів згадується у давних документах перший раз 1423 р. Тоді він належав до князя Свидригайла. Сей князь був з роду Литвин, але жив у щирій дружбі з Українцями і помагав їм у боротьбі з Поляками. Тоді вже певно почалася в Березові наша шляхта.

Березівські шляхтичі вславилися вперше у повстанню 1490 р. Тоді у гуцульських горах знайшовся ватажок, призвищем Муха, який зібрав кілька тисяч людей і почав війну з Поляками. Він вигнав польське військо з Покуття і перейшов за Дністер, аж під Рогатин, — але дальша боротьба йому не повелася. Його підступом зловили, відвезли до Кракова і там у вязниці він умер.

У тім повстанню були березівські шляхтичі Гринь, Іван, Василь, Петро і Григорій; за кару король відібрав (сконфіскував) їм землі.

Другий раз шляхта з Березова взяла участь у повстанню 1509 р. Тоді Українцям в Галичині помагали Румуни. Знов тоді втратили маєтности шляхтичі Григорій, Сенько, Григорій та Івасько з Березова.

Півтора століття пізнійше березівська шляхта пристала до великого повстання, яке підняв Богдан Хмельницький 1648 р. Як козацькі війська прийшли до Галичини, шляхтичі з Березова одні з перших пішли до української армії і помагали козакам та селянам у боротьбі з Поляками. Та повстання не вдалося і тоді знов пімста Поляків досягнула хоробрих мешканців Березова. Знов відібрано їм землю! Серед пошкодованих згадуються шляхтичі Іван Іленишин, Андрій Нергетів, Григорій Заремба, Степан Тумів, Івась Абрамчик, Михайло Оленишин. Як козацькі війська уступали з Галичини, то ті люде, що були замішані у повстання, мусіли з військом вийти з Галичини. Тоді і з березівських повстанців богато перейшло у Придніпрянщину і там записалося до козацького війська — в ріжних полках — в брацлавськім, корсунськім, білоцерківськім, переяславськім.

Так то колись березівська шляхта служила вірно Україні, не жалувала для неї ані майна ані життя! Честь давним героям з Березова!

Теперішні громадяне Березова повинні наслідувати своїх предків і також бути взором для инших, як працювати для української справи.

*І. П—ко.*

## „Рідна Школа.“

Школа — це великий чинник в життю кождого народу. Від сьогож чинника залежить, яке буде чергове покоління. Тому кождий народ, дбаючи про свою будучину, богато уваги присвячує справам свойого шкільництва і не жаліє гроша на відповідне вивінування рідної школи.

І ми бачимо, що — приміром — Німці, Французи, Англійці, маючи свої гарно поставлені державні школи, закладають ще й приватні школи. Тим більше уваги мусять присвячувати справам шкільництва поневолені народи, якщо не хочуть, щоби їхня неволя була вічна.

Школа рішає, чи нове покоління буде знати:

Що ми?
Чиї сини? яких батьків?
Ким, за що закуті!

Школа рішає, чи нове покоління погодиться з ярмом, чи всі свої сили напружуватиме, щоби це ярмо розторощити. Тому народи-гнобителі в першій мірі стараються поставити свій пястук на школу народів-поневолених. Тому народ-гнобитель старається ограничити число шкіл поневоленого народу, нищить його учителів, заповняє ці останки шкіл своїми учителями, яким просвіта поневоленого народу зовсім не лежить на серцю.

Ярких примірів сього богато в історії шкільництва чеського, польського, українського.

Не йдім далеко. На Галицькій Україні є польських гімназій державних 45 і 35 приватних; польських учительських семінарів державних 14 і 15 приватних. На 80 міст і місточок є 68 місцевостей, де нема ніяких українських народних шкіл. А українські середні школи можна на пальцях почислити. Мимо сього, що з нашого народу стягається міліярди на податки, даніни, мимо сього, що з нашого краю висилається величезні скарби.

Перед українськими студентами університету замкнені двері святині наук. Український народ мусів здвигнути для них приватний тайний університет, перший тайний університет на світі.

Мусимо ратуватися власними силами, мусимо основувати українські приватні школи. Цей обовязок взяло на себе Українське Педагогічне Товариство, при якому на це основано відділ „Рідну Школу".

„Рідна Школа" займається основуванням і удержуванням українського приватного шкільництва. Досі „Рідна Школа" основала 21 народніх шкіл, в яких вчиться 2523 хлопців і 2217 дівчат; 10 гімназій, в яких вчиться 1378 учеників; 2 гімназійних курсів, в яких вчиться 600 учеників; 1 мужеський і 6 жіночих семінарів учительських і 3 семінарійні курси. Крім сього в році шкільнім 1922|23 плянована промислова школа у Львові.

Істнування цих шкіл тепер поважно захитане, бо на саму оплату учителів в самім Львові треба місячно чотири міліони мп. (а оплачується учителя в українських приватних школах два рази гірше, як в польських державних і приватних).

Міжтим жертвенність нашого громадянства ослабає. Приміром в серпни зложено 1,004.041 мп., а у вересні 1,060.000 мп. Тому мусить зрости жертвенність нашої суспільности на „Рідну Школу". Не сміємо дати загинути нашому приватному шкільництву! А не дамо йому загинути, коли кождий громадянин і кожда громадянка жертвує місячно бодай один процент зі своїх доходів. Не сміємо допустити до закриття цих шкіл через брак фондів, а навпаки: мусимо всі сили напружити, щоби в кождій громаді була своя народня школа, а по містах свої середні, промислові, торговельні та господарські школи.

З прикрістю доводиться сказати, що наше селянство замало дбає за „Рідну Школу". Держиться вона головним чином жертвенністю нашої й так дуже зубожілої інтелігенції. Якщо наше село оподаткувалося би хочби лише 20 марок на особу, так „Рідна Школа" моглаби спокійно удержати не тільки істнуючі вже приватні школи, а й моглаби закладати нові. Тому в кождій громаді повинен основатися комітет, який постійно стягавби жертви на „Рідну Школу". Найкраще щоби на цю велику ціль ціле село оподаткувалося.

Не сміємо допустити до сорому, щоби наше приватне шкільництво через брак фондів упало!

## Польські вибори і Східна Галичина.

На днях порозкидувано по селах і містах Східної Галичини відозву комуністів (большевиків), в якій вони закликають до голосовання на їх кандидатів до польського сойму. Цю відозву підписав „Союз пролетаріяту міст і сіл". Видано відозву в польській мові і в поганенькім українськім перекладі. З початку українські комуністи (їх не богато) рішили не брати участи у виборах. Тепер на команду своїх панів Варшави зачали швендятися по краю і агітувати за участю у виборах.

Обіцяють золоті гори. Для нас вони таку саму вартість представляють, що й кумпанія Твердохлібів. Твердохліби дістали з Варшави приказ вишукати собі кумпанів до кандидовання на послів. В цій справі навіть приїздив делегат з польського міністерства внутрішних справ. Твердохліби на всі боки звертаються до ріжних людей з предложеннями. Якось нема охочих.

## В краю неспокій.

**Пожежі.** 18. вересня в Звягли коло Борщева згорів фільварок. В Ставчанах згоріло панське збіже, в Бартатові стирта вівса, в Стрілкові коло Стрия фільварок графа Бруніцкого. В Баківци (повіт Бібрка) кількох людей, прогнавши варту, підпалило стирти збіжа на фільварку, вартости 60 міліонів. В Стриганцях (повіт Стрий) згорів фільварок. До села спроваджено карну експедицію з 200 кавалеристів. Другої ночи згорів фільварок в Підгірцях коло Стрия. Туди пійшла також карна експедиція.

„Газета Поранна" в статейці під заголовком „Не боятися наглих судів" подає, що в Хороброві, Войславовичах і Радванцях (повіт Сокаль) згоріли двірські будинки. „В цій справі — пише „Газета поранна" — були пп. Маріян Турскі і Потворовські були 29. вересня ґенерала Єнджейовського (команданта корпусного округа) і у воєводи Грабовсько. Вони представили розпучливе положення польських дідичів на „кресах" і зажадали енергічних заходів властей, бо їхня безсильність осмілює українські боївки до дальших насильств". В Теляжі коло Сокаля згоріла стирта сіна. В Сухій Волі спалено на фільварку три стирти збіжа. Теж саме сталося в Зеленці коло Перемишля.

**Карають наші села!** По богатьох селах Східної Галичини розіслали польські власти відділи кінноти. Це діється в Станиславівщині, в Камінеччині, Тернопільщині, Яворівщині, Бережанщині, Стрийщині, Сокальщині. В Хороброві коло Сокаля селян, що відмовляються давати поживу для війська і коней, привязують до стовпа. Селян примушують там пильнувати двора по черзі під особистою відповідальністю війта. В Добрянах коло Стрия закватировано сотню кінноти. Польське військо приказало війтови принести яєць, молока і и. А коли війт не міг сього роздобути, побили його до крови. Так само побито там одного господаря за це, що наріжав на грабіж сіна з його стодоли.

**Замах на заліницю.** На лінії Вигнанка-Іване пусте, коло Германівки повиривано шини, через це вискочив один потяг. Справників не найдено.

**Стріляють до війтів.** В селі Брошневі (Повіт Долина) невідомі особи стріляли через вікно до польського війська Савчука. Одна куля трафила війта в руку, друга в ногу. Савчук агітував за участю у виборах.

**Як сфабриковано гуцульську депутацію і що з нею сталося?** Коли начальник польської держави Пілсудскі вибирався в подорож до Букарешту, косівський староста наказав своїм урядникам сфабрикувати гуцульську депутацію, яка відогравала би ролю представниці Гуцулів і пійшла до Пілсудского з чолобитнею. З Жабя приїхав Іван Дутчак, з Криворівні Якібюк, з Ясеноза силою стягнено війта, а з Яворова пригнали жандарми 6 Гуцулів. Яворівські люде втікли. Коли ця депутація вертала до дому, криворівненського члена цеї депутації у Вербіжи хтось замордував. Його найдено з двома кулями в голові з підрізаною гортанкою.

**Що говорять в польськім міністерстві про події в Східній Галичині?** Співробітник польського міністерства внутрішних справ Рутковскі представникам газет сказав таке про відносини в Східній Галичині:

„В пору, коли рішається доля Східної Галичини підчас засідань Союзу Народів, кілька днів перед виборами і приготованнями до воєвідської автономії, у Східній Галичині вибухла буря пожеж, нападів і ріжного рода терору. Хто виконує напади?

Ось наслідком невдач в Союзі Народів (?!). Українці вхопилися тактики, котру агітором

## Пояснення програми Української Народньої Трудової Партії

(Дальше.)

### 5. Хто має правити в Українській Народній Республиці.

Відповідь на се питання дає вже сама назва української держави.

Республика — в латинській мові: respublica (рес публіка), в французькій мові: republique (реплік) — значить дослівно справа загальна. Отже республика, се така держава, якої цілий устрій має виключно на цілі загальну справу, загальне добро.

В державах, де панував монарх (цар, цісар, король, князь і т. п.), найважнійшою справою був інтерес династії (себто монарха і його роду) і тих, що династії служили. Так було особливо в давному і так воно остало й доси.

Тому республикою стали називати таку державу, в якій нема монарха, в якій отже найважнійшою справою є не інтерес династії, тільки загальна справа, загальне добро.

Але й републики бувають ріжні. В історії держав знаємо републики аристократичні [1]), теократичні [2]), републики патриціїв [3]), в кінці теперішні републики (Швайцарія Франція, Зєдинені Держави північної Америки і республики в південної Америці) є, що правда, демократичні [4]), одначе перевагу в них мають верстви богаті, капіталістичні [5]).

Українська держава називається Українська Народня Республика. Слово „народня" в назві української держави знаходиться тому, щоб уже сама назва говорила, що Україна є Народньою Републикою, отже державою, в якій під загальною справою, під загальним добром розуміється справу і добро цілого народу.

Тому вже сама назва української держави вказує, хто в ній повинен правити, або, говорячи мовою державного права, хто в ній повинен мати суверенну (найвисшу) власть.

Про се говорить дуже ясно програма Української Народньої Трудової Партії. Вона каже: „Суверенну власть в Українській Народній Републиці виконує увесь народ."

Сю власть виконує нарід тим способом, що вибирає до законодатних і автономних установ (парлямент, сойм, повітові і громадські самоуправні установи) своїх заступників, які в імени народу виконують суверенну власть у державі.

Щоби вибори були правдивим вислозом волі народу, мають вони відбуватися на основі загального, рівного, безпосередного, тайного і пропорціонального виборчого права для обох полів.

Загальне виборче право значить, що голосують усі громадяне держави. Рівне — що всі громадяне держави мають такий сам, рівний голос. Безпосередне — що кождий виборець голосує від разу на посла. Тайне — що голосування відбувається тайно, так, щоби ніхто не знав, на кого виборець голосує і не міг його за се переслідувати. Пропорціональне — що голоси розділяються на всі партії і всіх кандидатів так, щоб і меншість мала своїх послів. Вкінці стоїть наша партія на тім, що в українській державі мущина і жінка повинні мати рівні права, отже й виборче право повинно бути для обох полів, для мущин і жінок.

Але на самих послів не можна спускатися. Вони можуть помилитися, можуть не хотіти виконувати волі народу. Правда, за се нарід може їх другий раз не вибрати. Та на нові вибори треба довго ждати. Щоби нарід міг кождої хвилі заставити послів сповняти народню волю, на се є два способи: референдум і законодатна ініціятива.

Референдум [1]) значить: коли парлямент уже ухвалить якийсь закон, тоді відсилає його до народу, щоби сам нарід сказав, чи хоче такого закона чи ні. Тоді над сим законом заряджується голосування цілого народу, кождий громадянин голосує: так або ні. Коли за законом заявиться більшість громадян держави, тоді він стає обовязуючим законом.

Законодатна ініціятива [2]) полягає на тім, що коли якесь більше число громадян (прим. 50.000) хоче, щоби парлямент ухвалив якийсь закон, то звертається з сим до правительства. Тоді правительство заряджує голосування всіх громадян, чи вони такого закона хотять. Коли більшість відповість: Так, тоді правительство має такий закон виробити і предложити парляментови до ухвали. Коли парлямент такий закон ухвалить, тоді може ще над ним відбутися референдум.

Загальне, рівне, безпосередне, тайне і пропорціональне виборче право для обох полів разом з референдум і законодатною ініціятивою дають запоруку що державні закони будуть такі, яких хоче більшість народу.

Щоби в державі діялося все по народній волі, треба, щоби волю народу, висловлену законами, хтось виконував. Для сього потрібне є

---

[1]) „Арістос" значить у грецькій мові найліпший, кратія — володіння; отже аристократія значить володіння найліпших. Та в дійсности є се володіння найзнатнійших і найбогатших родів, говорячи просто: великих панів. Так Польща була републикою польської шляхти, яка вибирала собі короля.

[2]) „Теос" значить у грецькій мові Бог. Теократія — значить володіння духовенства.

[3]) Патриції — знатні міщанські роди. Републикою патріціїв була прим. Венеція.

[4]) „Демос" значить у грецькій мові народ, народня маса. Демократія значить володіння народу, народоправство.

[5]) Капіталізм значить такий суспільний устрій, в якім всю силу в суспільности дає посідання капіталу, отже грошей, землі, фабрик і т. п.

[1]) Походить від латинського слова referto — перекошу, відсилаю.

[2]) Ініціятива значить почин; походить від латинського слова initium — початок.

подиктувала розпука, хочуть винищити польське майно, всякого рода пашу і харчі. З тим заміром виконано кількасот нападів, наслідком яких пішло з димом тисячі стирт збіжа і сіна. Польська влада є безсильна, бо злочинні зусилля агітаторів піддержує збунтоване населення, яке укриває виновників і береже їх перед оком влади.

Страти є величезні, бо одна стирта збіжа коштує 5—6 міліонів збіжа, а стирта сіна около 600 тисяч мп.

Та сього не досить.

Українці зорганізували замахи на залізничі шляхи, хотя на щастя до тепер не прийшло до катастрофи“.

## По широкім світі.

**Туреччина.** Між Туреччиною і Грецією прийшло до завішення оружжя, яке обовязує до неділі 8. жовтня.

Англія всіма силами старається, щоби довести до помирення Турків з Греками.

Большевики заявили, що вони готові відступити Туркам свої кораблі для перевозу турецьких військ до Тракії. Одначе тепер може не прийде до сього, щоби Турки силою здобували Тракію, бо вона мабуть шляхом переговорів дістанеться Туркам.

В Муданії прийшло до першої розмови представників Турків і Греків при участи представників союзних держав (Англії, Франції та Італії).

В головних переговорах має взяти участь і совітська Росія. Домагаються сього Турки. Виринула думка, що не совітська Росія, а радянська Україна повинна взяти участь в грецько-турецьких переговорах, бо справа проливів і Константинополя торкається в першій мірі життєвих інтересів України, бо Україна, а не Росія лежить над Чорним морем.

В рішаючих кругах західних держав цій справі присвячується тепер богато уваги.

Туреччина, яку на Мировій Конференції в Парижи немилосердно парцельовано, не має до попереднього становища в світі. Завдячує це сама собі. Великим зусиллям цілого народу перечеркнула засуд смерти на себе.

**Греція.** Грецький сон про велику державу розвіявся. Греція захопила в свої руки за богато земель, так як Польща, а не було сил вдержати все це при собі. Тепер в Греції йде революційний рух. Король Константин уступив уже і виїхав, а нового короля Юрія не хочуть визнати прихильники републики, які радіби бачити на чолі Греції великого грецького політика Венезільоса.

**Німеччина.** В Німеччині доведено до обєднання соціялістичних партій, партії більшости і партії незалежних соціялістів. Це має велике значіння і для Німеччини і для соціялістичного руху в Европі. Тепер ця партія є найбільшою в Европі, бо обєднює понад 10 міліонів членів.

**Совітська Росія.** З Москви наспіла вістка, що большевики рішили завести обовязкову службу військову для всіх горожан між 20 і 40 роком життя. Час військової служби в піхоті та артилерії означено на 18 місяців, у инших частинах на 30 місяців, а в маринарці на 4 і пів року.

**Польща.** В Польщі приготовлення до виборів в повнім розгарі. Поодинокі партії паплюжать себе що сили. Богато брудів виходить на верх. Між иншими в останніх днях виявилося, що це за птиця, людовий посол Бриль, який брався дурити й наших селян.

До чого в Польщі доходить, показує подія у Варшаві: на лісті виборчій до сенату поміщено двоїтне немовля.

У Варшаві був на днях большевицький комісар заграничних справ — Чічерін, який під весну сього року вивів зручно в поле польського посла в Ризі.

Поляки дуже невдоволені вирішенням справи Яворжини (на границі з Чехословаччиною) в користь Чехів.

## Дописи з краю.

**Тернопіль.** Дня 10. вересня с. р. відбулися в Тернополі перші політичні збори членів української трудової партії, скликані тернопільською повітовою організацією. Збори, в яких взяли участь тернопільські міщане і інтелігенція, були дуже численні. Зборам проводив професор Брикович, а реферував адвокат д-р Степан Баран про теперішне політичне положення галицької справи в міжнародній політиці, вказуючи на заходи нашого уряду у Відни для остаточного вирішення справи нашої державности. Опісля представив становище українського народу до розписаних польською владою виборів до варшавської сойму і зазначив, що на основі рішень всіх політичних українських партій і Української Національної Ради, український народ у Східній Галичині у надходячих польських виборах не візьме ніякої участи.

Відтак слідував реферат про організацію трудової партії, що найбільше береться за українську державу у Східній Галичині, обстоючи при сім горячо інтереси трудових мас. Зазивом до присутніх, щоби гуртувалися в рядах трудової партії і переводили в життя її постанови та передплачували партійні газети „Діло“, а передовсім „Свободу“ — закінчив референт свою промову.

**Пронятин пов. Тернопіль.** Польські часи принесли великі зміни в нашім селі. Не стало дідича, а всю його землю заняли самі Мазурі з далеких сторін в числі шістьдесять родин, що вже і вибудовалися на панських ланах. Наш селянин знає, що під теперішною владою не вдасться йому поширити свій варстат праці себто дістати при парцеляції хоч кілька моргів. Звідси ворожнеча цілого села до мазурських кольоністів, котрі знова від себе дивляться вовком на наших людей. Тільки один війт з польської ласки, що його ніхто не вибирав, знюхався з Мазурами і має з сього користь. Громада те все бачить і памятає! Вона не здається лихій долі. Завдяки кільком місцевим університетським студентам і молодшим селянам відновлено діяльність читальні Просвіти, якої аматорський гурток дав вже кілька театральних представлень. Вони рішили перевести і економічну організацію і на неділю 17. вересня с. р. скликали всіх свідомійших селян на нараду, на якій адвокат д-р Степан Баран з Тернополя виголосив реферат про значіння кооперації для нашого села і заохотив присутніх основати у себе кооперативу. Присутні рішили оснувати у себе споживчо-господарську кооперативу „Єдність“. Досі вписалося около 80 членів з уділами по 2.000м мп. Вибрано управу, яка розпочате діло поведе дальше. Инші села Тернопільщини, що ще не мають спілки, повинні піти сейчас за приміром Пронятина.

**Дідилів пов. Камінка.** До чого вже доходить „урженданє“ по наших селах накинених „вуйтуф“ нехай посвідчать отсі події:

Дня 1. IX. 1922 р. „польскі вуйт“ в Дідилові Валєнти Пшон — до війни ткач-халупник — а тепер завдяки парцеляції господар на 20 моргах, побив господаря Українця Гринька Худкого за те, що він не хотів бути членом „обводової виборчей комісії“.

Дня 20. вересня с. р. Иосиф Швагуляк — знаний хрунь з нашого села — винайшов десь „оглошенє“ виборчої комісії, на якому незнана рука написала по польськи всякі погрози під адресою членів комісії. — З тим то „оглошенєм“ побіг до кума Валентего і разом урадили післати по жандармів до Милятина старого.

Жандарми приїхали і стали переслухувати селян, звертаючись до них словами „ти українська мордо і т. п.“. Виновників не найшли, але пощо Пшон має голову? — Він кинув підозріння на наших свідомих господарів Михайлаа Галушку, Костя Елісевича Стаха Рибку, і наказав їх арештувати. Михайла Галушку три жандарми забрали з собою і досі він не вернув, а двох прочих не могли найти і оставили.

На Михайла Гринькова за те, що він, не почуваючись горожанином польської держави, не приняв мандату до виборчої комісії, наложено кару 20.000 мп.

правительство. Щоби правительство виконувало волю народу, треба, щоб воно відповідало перед народом, отже перед законодатним тілом, зложеним з вибраних народом заступників.

### 6. Права громадян в Українській Народній Републиці.

Перше всього всі громадяне української держави повинні бути рівні перед правом. Чи се мущина чи жінка; Українець, Поляк, Жид, Німець чи громадянин якоїсь иншої народности; чи він належить до якогось віроісповідання чи не належить до ніякого (безвіроісповідний), — право для кождого повинно бути рівне.

Кождий громадянин повинен мати право вибирати собі осідок, який сам захоче, і переноситися з місця на місце. Так само повинен мати право вибирати собі заняття, яке сам захоче. В звязку з сим право повинно хоронити особу кождого громадянина, його дім, його власність, його листи. Все те є конче потрібне, щоби громадянин міг спокійно жити і віддаватися своїм заняттям.

Та щоби громадянин міг при тім бути добрим громадянином, міг дбати про загальне добро, повинен мати: свободу слова, значить, свобідно висловляти свої думки; свободу друку, значить, свобідно голосити свої думки в газетах та книжках; свободу скликати збори, закладати товариства, лучитися в організації.

Дуже важною справою є свобода совісти і віроісповідання, щоб нхто нікого не примушував, як і в що він має вірити, і щоб ніхто не був ані переслідуваний ані упосліджуваний в державі за віру.

(Дальше буде.)

## Хто нам поможе?

В першій статті на сю тему сказали ми, що найпевнійшим і найдоцільнійшим способом, яким наші селяне можуть боротись перед визиском є кооперація.

Що таке кооперація?

Найперше розглянемо, що означає саме слово кооперація. Кооперація слово латинське — і означає по нашому „співпраця“, то значить, що спільно громадою треба братись за роботу, щоби визволитись від визиску та забезпечити собі краще життя. Вже стара наша приповідка каже: „Громада великий чоловік“, а друга каже „Громада по нитці а бідному сорочка“.

Кождий з нас добре знає, що кождий чоловік, щоби жити, мусить їсти, пити, убиратись, мешкати, уживати світла, одним словом — мусить зуживати певну скількість річей, щоби удержатися при життю. Коротко кажучи, кождий чоловік, чим і ким би він не був, споживає, значить є споживачем. В споживанню нема ріжниці. Кождий чоловік, чи найбільший пан, чи найбіднійший робітник, мусить споживати, отже споживання єднає всіх людей, бо всі люде мають спільний інтерес уладити так споживання, щоби воно було найдогіднійше і найкориснійше для них. Наш селянин крім звичайного їдження та убрання потрібує ще деяких річей, котрі зайві для мешканців міст. Щоб удержатись при життю, наш селянин уживає ще й ріжних знарядів до праці, як плуга, коси, серпа, і т. п. Отже при набуванню всіх річей, потрібних до життя, а також всіх знарядів, потрібних до праці нашого селянинавсе і всюди визискують.

Чому то воно так на світі, що кождого споживача визискують? Бо товар, який набуває споживач для свого ужитку, не доходить до його рук відразу від того, що той товар зробив. Цей товар переходить через руки багатьох посередників, котрі не докладають жадної праці, щоби цей товар уліпшити, а навпаки дуже часто його фальшують і в додатку підносять ціни. Отже в інтересі всіх споживачів в першу міру є усунути всіх непотрібних посередників, що живуть коштом споживачів і тільки їм шкодять.

Як це зробити, показує нам кооперація. Та про це другим разом.

*Зеновій Пеленський.*

## НОВИНКИ.

**На пресовий фонд „Свободи“.** На руки д-ра Степана Барана, адвоката в Тернополі зложили на фонд пресовий „Свободи“: слідуючі громадяне члени трудової партії з Тернополя: д-р Степан Баран 10.000 мп., проф. Іван Дигдалевич 10.000 мп., д-р Іван Калин 10.000 мп. і проф. Володимир Чубатий 30.000 мп., разом 70.000 мп.; Степан Андрусишин, Острів 1000 мп.

**Похорони Олександра Мишуги.** В пятницю; 29. вересня відпровадила львівська українська громада на вічний спочинок тлінні останки великого українського співака — Олександра Мишуги. Покійник з великих своїх заробітків на чужині все давав щедрою рукою на українські народні цілі. В своїм завіщанню увесь свій маєток записав на наші товариства. Тлінні останки Покійника, одного з найщедрійших добродіїв серед нашого народу, перевезено в Його родинні сторони в Радехівщині. Таким чином сповнено його останню волю, бо бажанням Мишуги було після скитанин по світі спочити на рідній землі.

**Еміграція зі Східної Галичини.** Американське правительство визначило, скілько людей з якої держави в Европі може переселитися до Зединених Держав. Для Східної Галичини, яку цей розпорядок трактує як окрему державу, визначено число 5.786 емігрантів. Отже таке число людей може виїхати до Америки до 1. липня 19 3 року.

**Українські газети на Підкарпатській Україні:** „Свобода“ (орган народньо-християнської партії, виходить 2 рази на тиждень), „Руська Нива“ (орган хлібор бської партії, виходить раз на тиждень), „Вперед“ (орган соціялістичної партії, виходить раз на тиждень), „Наша Оборона“ (орган товариства інвалідів „Надія“, виходить раз на місяць), „Учитель“ (орган народнього учительства), „Віночок“ (діточа газета), „Благовістник“ (релігійна газета), „Село“ (орган чеської аграрної партії, виходить раз на тиждень в Мукачеві).

**Скілько землі Польща скольонізувала?** Урядова польська газета подає, що протягом часу від 1919 до 1921 року розпарцельовано на „кресах“ 154 маєтки, обему 28.553 гектарів, а в Галичині 519 маєтків обему 71.884 гектарів. Очевидно, вся ця земля опинилася головним чином в руках Мазурів.

**Хвалять собі Павла Лаврука!** Перед війною видавали Поляки для баламучення українських селян газетку „Руский селянин“. Тепер на місце цеї шмати видають газету „Хлопська правда“. Друкують її Поляки у великій скількости і розсилають даром на села. Пишуть в ній самі Поляки. Не тяжко це пізнати по мові. Видно, що Полякам не вдалося найти хруня до редаговання цего свистка. Не вдалося найти ще одного Твердохліба чи Яцкова.

Та в чім річ. В 20 тім числі „Хлопської правди“ поміщено похвалу Павлови Лаврукови з Іспаса за це, що він для ужитку Поляків хоче організувати на Гуцульщині так звану „селянсько-радикальну“ партію.

Це вистане, щоби наші селяне знали, на що війшов бувший радикальний посол Лаврук з Іспаса і що варта його „селянсько-радикальна“ партія.

**Українська Господарська Академія в Чехословаччині.** 22. жовтня відбудеться в Подєбрадах в Чехословаччині урочисте отворення Української Господарської Академії. На свято запрошено представників чеських властей і чеського громадянства.

**Статистика Югославії.** На основі останньої переписи, Югославія, якої простір обіймає 248.000 квадратових кільометрів, має населення 12 міліонів, в цім Хорватів і Сербів є 8.636.931, Словінців 1,023.568, других Славян 203.978, Румунів 183.073 Італійців 9.680 Німців 512. 07, Мадярів 492.079, Арнавтів 483.871 инших народностей 200.972. Православних є 5.529.263 католиків 4.473.877, греко-католиків 41.668, Магометан 1,179.687, евангеликів 216,779, Жидів 64.098, инших релігій 7.551, безвіроспові них 2.024. Мущин є 5,741.527, а жінок 5,983.386 Для пояснення подаємо, що між буденною мовою Хорватів, Сербів і Словінців є тільки невеликі ріжниці такі, як приміром у нас між мовою Гуцулів, Лемків і Бойків.

Скількістю населення підходить Югославія до Румунії, яка має 15 міліонів населення, та Чехословаччини, яка має 13 міліонів.

**Ощадність в Англії.** В Англії після війни кинено гасло: ощадність на кождім кроці. Це гасло найшло пристосовання не тільки в державних інституцях, а й в приватнім життю людей. Щадять Англійці тому, щоби довести до зрівноваження державний буджет. До сього пристосувався навіть англійський король; ограничив видатки на двір і продав два свої кораблі. Тепер випродав значну частину коней, які були окрасою його великих стаєн. Кілька расових коней з королівської стайні опинилося в руках похоронних підприємців — і ними тепер возять небіщиків на цминтар.

**Жінка, що вміє писати обома руками і одною рукою.** В берлінських наукових кругах велике зацікавлення викликала дивна жінка — Теа Альба, яка вміє писати одночасно обома руками і одною ногою. Потрафить вона також рисувати рівночасно обома руками, а при цім третий рисунок виконати кредкою, яку вкладає в уста. Має вона так велику вправу у виконуванню на раз кількох праць, що може рівночасно писати в трьох мовах; по французьки, по англійськи і по німецьки.

**Челядників** кушнірів і панни до шиття прийме робітня кушнірська Петра Карпяка, Львів, Куркова 11 а. 8. 1—5

## Розрада.

**Хитрий.**

Чура: Дайте мені заплісніло́ї шинки.

— Нема у нас такої. Чудний чоловік. На що тобі такої?

— Бо мені мій пан сказав: „Іди і купи шинки та гляди: коли буде несвіжа, сам жерти будеш.“

—о—

**Дотепний панок.**

Жид прийшов до панка, щоби той біддав довг.

А панок йому каже:

Як буду гроші мати,
Та як захочу віддати,
Та як Бог поможе,
То віддам може.

—о—

До бідного чоловіка в хату влізли вікном злодії й почали нишпорити во ночі. Прокинувся господар, позіхнув і каже:

— Не знаю, люде добрі, що ви можете найти тут в ночи, коли я сам, господар і в день не маю чого шукати...

—о—

**Народня мудрість.**

Де чмелі гудуть, там розум мовчить.

—о—

Мокрий дощу, а голий розбою не боїться.

—о—

З самого початку думай, який буде конець.

—о—

Христос терпів і нам велів.

—о—

Слухай тисячу разів, а говори один раз.

—о—

Коли за все візьмешся, то нічого не зробиш.

—о—

**Загадки.**

Без рук гуркотить, без огню горить. (Дощ і грім)

Точкий і довгий, а як сяде, то й в траві не видко. (Ніж)

Живий мертвого штовхне, мертвий зареве. (Дзвоник і дзвон)

Посягнеш — досягнеш, а дивишся — не видко. (Похід)

**Оголошення.**

**ВИСИ** на однорічний курс торговельний в торговельній школі у Львові, вул. Корняктів приймаються тільки до 8. жовтня с. р. 12.1—1
Наука почнеться 10. с. м. о год. 4. попол.

## ОГОЛОШЕННЯ.

**ДЯКА** безженного, з добрим голосом, прийме Уряд парохіяльний в Залісцях п. Ходоґів. 9.1—1

**ВАПНО** цеглу дахівку, бляху, цемент, машини, мотори, вальці, каміння продає „УБУС“ Львів, Оссолінських 6. 3—10

**Адвокат і оборонець в карних справах**

# Д-р Степан Баран

веде адвокатську канцелярію 11.1—?
**в ТЕРНОПОЛІ, вулиця 3-го Мая число 5**
(готель Адлера, побіч Нар. Торговлі).

## Відклик

**Головного Виділу Т-ва „Просвіта“ у Львові**

до своїх Філій, Читалень, Членів і усіх Прихильників Т-ва в справі експльозії в домі „Просвіти“.

Український нарід допоміг колись своїми щедрими лептами Тов. „Просвіта“ у Львові набути величавий двоповерховий трифронтовий дім в самім осередку Львова, в Ринку ч. 10. В нім примістилося Тов-о „Просвіта“ враз зі своєю бібльотекою, магазинами, переплетнею і канцеляріями та приголубило у себе десяток инших українських товариств і пристанов.

Вечером дня 21. вересня підложила злочинна рука вибуховий матеріял в домі Тов-а. Вибух спричинив в домі велику шкоду. Вивалив стіну, знищив сходову клітку, часть склепіння, ушкодив мури, знищив двері і вікна та висадив усі шиби внутрі камениці. Обчислені приблизно кошти направи виноситимуть около 5 міліонів марок пол. Загально звісно, що Тов-о позбав. з яких небудь субвенцій таких гроший не має, а направа дому мусить бути переведена сейчас.

І тому Головний Виділ порішив одноздідно на своїм засіданню дня 26 вересня ц. р. звернутися до своїх філій Читалень, всіх Членів і Прихильників Тов-а з горячою просьбою помогти йому в цім ділі. Можливе це і легке шляхом щедрих жертв на народну ціль.

Головний Виділ переконаний, що не буде ні одної одиниці в краю яка не булаб свідома ваги Просвіти і її дому в самім осередку престольного Львова. Сей дім є не тільки пристановищем великого числа українських товариств і установ, але є репрезентаційним українським домом у Львові, до якого заходить кождий хто прибуде до Львова, до якого в першу чергу заходять всякі наші гості з чужини.

Головний Виділ вірить свято, в силу і свідомість українського загалу і в успіх сеї допомоги, яка мусить бути негайна. Зорганізовання збірки в краю „на направу дому „Просвіти“ покаже, що український нарід справді культурний і своєї „Просвіти“ не дасть знищити ніякій силі.

Львів, дня 27. вересня 1922.

За Головний Виділ Тов-а „Просвіта“ у Львові

*Др. Іван Брик* у. голова — *Мих. Галущинський* м. голова — *Степан Шах* секретар

## Інструкція

для збірок „на направу дому Просвіти“.

1) Виділи філій Просвіти віднесуться сейчас до усіх читалень свойого району, поучать їх про конечність і наглячість помочі і прискорюють зібрання збірок.

2) Виділи читалень „Просвіта“ зарядять збірки між своїми членами та ухвалять відступити часть своєї готівки на направу дома „Просвіта“

3) Усі аматорскі кружки при читальнях „Просвіта“ відограють найблизшу виставу виключно в користь направи дому „Просвіти“.

4) Усі члени матірного Тов-а і його прихильники перешлють від себе датки „на направу дому“.

5) Гроші слати негайно, бо роботи почалися і до місяця мусять бути заплачені. Кожда хвиля дорога на зволікання нема часу.

6) Гроші слати заочуленими чеками або переказами впрост до Тов-а „Просвіта“ у Львові Ринок ч. 10.

**Купуємо всяку скільність**

# Лен Коноплі Пряжу

6. 1—4
При вагонових офертах посилати прібки.
**ПОЛОТНО, Львів, Зіморовича 20.**

Жадайте оферт на

## Німецькі зелізні плуги

сістеми Сака, чеські ручні і кератові **Січкарні**, ручні і кератові **Молотільні**, менші і більші **Керати і Млинки** які доставляє сейчас

**Краєвий Союз Господарських Спілок, Львів**
вул. Зіморовича ч. 20. 10. 1—2

**Бляху** тешиську, поцинковану і чорну поручає зі складу **„ВІДБУДОВА“** промислово-торгов. Спілка з обмеженою порукою.
**Львів, вул. Словацького 14.**
Магазин, вул. Косцюшки ч. 1 а (дім Народної Гостинниці). 7. 2—2

**Кождий господар, який бажає:** як слід приготовитися до осінних робіт, мати взірцевий сад чи город та урожай і дохід

**Та взагалі думає:** розвести поступову садівничо-огородничу господарку в хосен собі а другим на взір

**хай негайно купить** богато ілюстрований підручник з вічним календарем щомісячної роботи в саді, городі і пасіці.

**Ціна 600 мк. з почт. пересилкою.**

# „Рік в садку і городі“

Кооперативам, Читальням „Просвіти“, Вп. п. Учителям при більших замовленнях значний опуст. Як що нема в найблизшій книгарні, кажіть спровадити або замовляйте у видавця

## Д-ра С. Дмоховського

**Перемишль, Зелена 5,** 4. 1—3

Вже вийшов Календар

# „БУДЯКА“

**на 1923 р.**

**Ціна прим. 800 марок,** на порто долучити 100 марок. При більшому замовленню 20 проц. опусту. — Набувати в адмін. „Будяка“ Львів, вул. Гавзнера ч. 5 II. 5. 1—2

Видає Вид. С-ка „Діло“ зар. ст. з об. п. — За редакцію відповідає Мих. Струтинський.

З друкарні „Діло“ Львів, Ринок ч. 10

Ч 5 Львів, неділя дня 15 жовтня 1922 Рік XXIV

СВОБОДА
політичний просвітний господарський часопис
Виходить що тижня на неділю.
Адреса Редакції і Адміністрації Свободи:
Львів Ринок 10.

# СВОБОДА

орган Української Народньої Трудової Партії.

СВОБОДА
коштує: в краю чвертьрічно 1000 Мп. в Німеччині 200 мар. нім., Америці 1 дол., Франції, Голяндії й Бельгії 10 фр., Італії 10 лір., Швайцарії 5 фр., Чехословаччині 30 к. ч., Болгарії 50 л., Австрії 3000 к. а.
Зміна адреси 100 Мп.
Поодиноке число коштує 80 Мп.

## Попесть і отруя.

Довгі літа ще за небіжки Австрії боровся наш народ проти польських панів, що вірно служили австрійському цісареви і за те панували над нами. Польскі пани: князі, графи і дідичі представляли нас непевними для австрійської держави, казали, що лиш вони готові в огонь скочити за Австрію. І Австрія віддала їм всю власть в Галичині, всюди було панське право: у соймі, в краєвім виділі, в повітових радах. Де лиш було повернутися — пани горою, а селяне в низу. Пани визискували народ, за собачу плату приходилося працювати на панських ланах, пани брали всякі запомоги, пани ухвалювали собі такі закони, які їм були на руку.

Панське панування приносило великі шкоди нашому народови. Деякі наші діячі, народні робітники ще 30 років тому назад продумували над тим, де найти би союзника проти панського права, від котрого терпів і поносив шкоди українськой селянин і польський хлоп. От чи не звязатися би разом всім селянам проти панів! Та небавом виявилося, що се кепська думка. Бо скоро тільки почав змагатися і ширшати польський людовий рух, скоро польські хлопи почали приходити до голосу, то виявилося, що вони не ліпші від своїх панів, як не гірші.

А вже найліпше пізнали ми польських хлопів і їх замисли, як в Сх. Галичині усадовилися польські війська. Тоді то почали напливати до нас Мазури і ділити між себе панську землю. Та земля, що колись була власністю нашого народу, на котрій в поті чола працювали цілі покоління наших селян, спершу як панщизняні раби, а опісля як наємні робітники, та — нашим потом і кровю перепоєна земля дістається в руки чужинців, в руки мазурських поселенців. Без найменшого сорому кричить в польськім соймі ватажок польських хлопів, великий богач-дука Вінценти Вітос, що в Сх. Галичині український селянин не сміє одержати навіть за великі гроші ані одного клаптика панської землі. Той самий хлоп Вітос, як був президентом міністрів, то наказував будівельним експозитурам в Сх. Галичині будувати косцюлки, польські школи, ставити забудовання для мазурських кольоністів і то тоді, як наші селяне, знищені війною, ще до нинішнього дня мешкають в землянках.

За часів, як найвищим міністром у Поляків був Вітос заложено для ширення пошести зради і хрунівства перекупні свистки „Рідний Край" і „Пробій", а тепер „Хлопську Правду". Як колись дідич Ценьскі для отуманювання нашого народу видавав за свої гроші огидну хрунівську газетку „Руский селянин", так тепер те саме робить хлоп Вітос і його партія: польське сторонництво людове. Нема ріжниці між польським дідичем і польським хлопом, а коли є, то на некористь хлопа.

От і тепер по нашім краю розбиваються всякі агітатори партії Вітоса, заманюють наших селян до польських виборів, обіцюючи всякі благодати, показують грушки на вербі, роблять ся такі солодкі і мягкі, хоч до рани прикладай. А найбільше тиняється по краю посол Бриль, дуже остро виступає проти дворів, плете про спільний інтерес польського хлопа і українського селянина і каже, що вони будуть жити в згоді. Про того то Бриля і йому подібних розписався тепер його недавний приятель і партійний товариш. Волося їжиться, коли читати про ту погань, про якесь здичіння, про всі шахрайства, брудні інтереси і т. п. А треба знати, що той Бриль є комендантом польських людовців на Сх. Галичину. Як комендант такий красний, то що говорити про йому підчинених, бож відомо, що від голови риба смердить.

Довідуємося, що в деяких околицях агітатори партії Вітоса і Бриля заманюють до своєї кумпанії наших селян, обіцюють їм ріжні користи, просять голосувати на них при польських виборах. Се дуже небезпечна справа. Ніякого спільного інтересу між польським хлопом і українським селяниним нема й бути не може. Який же інтерес для нашого селянина, як польський хлоп забере панську землю, зрошену потом і кровю наших дідів і прадідів. Крім того треба стерегтися, аби не влізти в те саме багно й болото, в якім гниє і розкладається партія Вітоса і Бриля, в якім затратили вже всяку честь і людську подобу наймити з „Рідного Краю".

Ми будемо добре жити з польськими хлопами тоді, як вони будуть в своїм краю, а ми в своїм. Але як вони хотять стати у нас на місце польських панів, то тримаймося здалека, не слухаймо їх підшептів і солодких слів, врізуймо полу і втікаймо від їх отруї та пошести хрунівства і гнилі.

## Голос всего світа в нашій справі.

В справі Східної Галичини пишуть нам з Відня:

В суботу, дня 30. вересня ц. р. закінчив Союз Народів в Женеві свої треті збори, що розпочалися 4. вересня і тревали цілий місяць. А поміж справами, якими він займався на сій сесії, була в третє порушена справа Східної Галичини.

Польська делегація намагалася всякими способами, щоби сим разом недопустити нашої справи до нарад Союза Народів. Поляки поширювали такі вісти, ніби то делегація Української Національної Ради Східної Галичини заключила вже договір з большевиками і тому наш Урад належить до ворогів держав Антанти, то знов, що наша справа не належить до Союза Народів, або й таке, що наше питаннє є вже вирішене як внутрішня справа Польщі, бож Польща дає Східній Галичині широку автономію (?) та на тій основі вона вже розписала вибори із Східної Галичини.

Те все треба було відпирати і прояснювати чужим народам, і тому допровадити до поставлення внеску на загальнім зборі Союза Народів в сім році було значно труднійше, як минулого року.

В часі дебати над нашою справою зазначено, що тут являється делегація Української Національної Ради як представники Східної Галичини з одної сторони, та делегати Польщі з другої сторони; що одні й другі представники домагаються скорого вирішення державної долі сего краю, але одні хотять иншого вирішення а другі иншого. В сій дебаті визначився дружний і незабутний привіт делегації литовського народу, що станула в обороні високих змагань українського народу Галицької Землі за свою державну незалежність.

Та не найшовся ні один голос зпоміж представників народів світа, щоби виступив проти благородних змагань нашого народу а за посяганнями Польщі, коли третій збір Союза Народів дня 2[illegible]. вересня с. р. проголосив в друге свій заклик до головних держав антанти, щоби вирішили державне становище Східн. Галичини в близькому часі.

Отсю постанову повного збору Союза Народів предложила вже Рада Союза Народів своєю нотою з 27. вересня с. р. конференції Амбасадорів в Парижі.

Якжеж дивно відбиваються тепер слова польського міністра Нарутовіча у Варшаві, що Польща має вже право панувати над Східною Галичиною! Або як назвати роботу польської влади, яка карає українське населеннє за сам висказ, що державне становище Східної Галичини є досі невирішене? Що думати про польського делегата, який виступив перед Союзом Народів з заявою, що Польща також бажає вирішення державно-правного становища Східної Галичини, а щоби приспішити те вирішеннє, приладжує зі своєї сторони проєкт широкої (?) автономії для Східної Галичини?

На жаль, нашої думки в тій справі не вільно нам написати, бо зараз то місце в газеті перемінилося би в порожне. Але ми віримо, що справедливість мусить остаточно побідити, а повторений наклик збору представників світа не може перейти на вітер і принесе нашому народови бажаний успіх. Представники головних держав Антанти не можуть злегковажити отсего голосу народів світа та не зможуть станути перед збором Союза Народів у найблищому часі, не вирішивши державного становища Східної Галичини.

## Польські вибори і Східна Галичина.

Польські газети лютяться, що українських селян ніяк не можна нагнати до виборів. Нічого не помагає поліція, нічого не помагає військо, яке насилається на українські села. Члени виборчих комісій масово відпекуються від накидуваних гонорів. На них накладають кари. Тепер кари підвисшено на 200 тисяч. В Дрогобиччині на Гната Унятицького наложено на раз три кари, раз називаючи його Гнатом сином Ілька, другий раз сином Іллі, а третім разом прямо Гнатом. Очевидно, це є найзвичайнійші кпини з права. Поляки стараються ріжними способами ловити селян на вудку при помочи ріжних запроданців. В Бережанах основано „Хлопсько-Інвалідський Комітет", який має манити наших селян до виборів.

В Жидачівщині вганяється ославлений Твердохліб зі своїм підбрихачем Вишневським і обіцяє селянам ласку Варшави, якщо тільки селяне виберуть його послом. Так само польські людовці ведуть на наших селах завзяту агітацію.

В Коломийщині оскомину на варшавську ковбасу дістав Павло Лаврук з Іспаса.

Та наші села держаться твердо!

Велике враження на наші села зробив маніфест президента д-ра Евгена Петрушевича, в якому президент пояснює, що хочуть Поляки осягнути при помочи виборів, а саме: на основі поданих голосів хочуть зажадати прилучення Східної Галичини до Польщі. Одначе до поставлення такого домагання уважають за необхідне спричинити, щоби понад 50 проц. управнених до голосовання віддало свої голоси.

Pr. 309/22.

До Редакції часописи „Свобода" у Львові.

В Імени Річипосполитої Польської!

Суд окружний карний яко Трибунал прасовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст артикулів уміщеного в часописи „Свобода" число 3, з дня 1. вересня 1922 під заголовками: 1) „Замах на добро українськоно народу" в уступах: а) від слів: Мимо сього .. аж до в своїх бюрах. б) від слів: Шукали за:.. перемирала. в) межи словами: перевертати... а і тут жертвою. 2) „Довкола справи Східної Галичини" слово межи Східної Галичини.. а 26. вересня. 3) „Програма Української Народної Трудової Партії" в уступах: а) межи словами: господарем... а свою збірну волю. б) межи словами: державности... а Бо тільки. в) межи словами: має обнимати... а в) Української. г) межи словами: простори... а: на яких живе. містить в собі єство аа 1) 2) проступку з § 300 з к. аа 3) злочину з § 65а з к. узнав доконану в дни 29. вересня 1922 конфіскату за оправдану і зарядив знищеннє цілого накладу і видав по думці § 493 п. к. заказ дальшого розширювання того друкового письма.

Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописи, щоби се рішення помістив безплатно в найблизшім числі і то на першій стороні.

Невикованнє того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17.|12. 1862 D. n. g. N. 6 ex 1863' а іменно засудженнє за переступство на гривну до 400 Мкп.

Львів, дня 25. вересня 1922.

# В краю неспокій.

**Польська чорна сотня в Перемишли** вислал до монахинь Василіянок письмо, в якому домагається, щоби вони зложили 2 міліони марок для польських монахів, бо інакше висадить школи і інститут у воздух. Підписано: Ludzie z piekła. На листі є печатка з трупячою головою.

**Замах на залізницю.** Дня 7. жовтня, як подають польські газети, між Перемишлем і Журавицею була спроба висадити у воздух поспішний потяг. Під шини підложено екразитову міну. Вибух вирвав шини і ушкодив машину потягу.

**Горить!** На днях згоріла між иншими стирта сіна в селі Негівцях коло Калуша, власність дідича Чарковского. Шкода виносить 5 міліонів. Калуський староста роздав збрую для служби по фільварках, але селяне, як приміром в селі Томашівцях, не хочуть стояти на сторожі коло панського майна.

В селі Рудниках пов. Жидачів згоріло кілька стирт збіжа дідича Бесядецкого. Коло стирт найдено бомбу.

В селі Баківці (повіт Бібрка) згоріла стирта збіжа. Дідич спровадив до села військо, яке удержується на кошт селян.

**Масові арештовання.** Ревізіям і арештованням в цілім краю не має кінця. В Стрию арештовано 56 Українців за мниму приналежність до українських боївок. В арештах поліція знущається над невинними людьми. В арешті перебувають між иншими д-р Іл. Бачинський і Богдан Ніжанковський, син заслуженого пок. о. Остапа, замордованого Поляками в р. 1919.

Так само по селах в Стрийщині йдуть масові ревізії і арешти.

В неділю 8. жовтня вимаширував на села полк кавалерії.

Те саме діється в Станиславівщині.

**Польська боївка в Стрию** спалила українського міщанина Уліцького, якого сина підозрівають Поляки, що стріляв до поліційного агента. По спаленню дому Уліцького разом з донькою арештовано.

**Хочуть „дать школен“.** В Старосамбірщині розміщено по селах військо, яке дається страшно в знаки селянам. Військо розбиває стодоли, стелить коням під ноги збіже. Не обходиться і без побоїв. В Стрільбичах жовніри говорили, що прийшли „дать школен Українцом“.

**Перший наглий суд не вдався.** В Перемишли поставлено перед наглий суд невинного чоловіка, Михайла Коритка, під закидом підпалу. Польські газети ревіли на радощах, що розстріляють одного гайдамаку. Міжтим показалося, що не має жадних доказів вини Коритка.

**Знущання на Покуттю.** В Коломийщині найбільше страждає село Вербіж, де спалено збіже в дідича і вбито одного з гуцульських делегатів, що то ходили з поклоном до Пілсудского. На село насилано й поліцію і військо. Переводжено ревізії і арештовано навіть малолітних учеників. Військо зробило в ночи облаву на людей. До пізної ночи трівала стрілянина. Люде казали, що то стріляють вівати на „автономію“ для „почцівего людку рускего“.

# На Волині, Холмщині і Підляшшу.

### Вибори.

Коли оголошено було вибори до польського сойму, українська людність на Волині, Холмщині і Підляшу довго міркувала над тим, брати їй участь в цих виборах чи не брати. Насамкінець було рішено участь в них взяти. Правда всі ці землі приєднали до польської держави, не питаючись волі місцевої людности, чи хоче вона бути під Польщею чи ні; отже з цього погляду, здавалось би, вибирати не треба було. Але зважали на те, що хоч і не хотіла місцева українська людність бути під Польщею, проте приєднано її до Польщі без тих застережень, які встановили великі держави для Східної Галичини; отже зречення Українців від виборів для закордону не мало би ніякого значіння. А участь Українців у виборах покаже Полякам, які кажуть, що цей край є польським, що це є споконвічна українська земля, що найбільшу силу тут мають Українці.

Постановивши брати участь в виборах, Українці рішили завязати передвиборчу угоду з Москалями, Білорусами, Жидами, Німцями й Чехами. Всі ці народи в Польщі не мають жадних прав, отже їм з Українцями під час виборів по дорозі. Утворено комітет всіх цих народів, який названо комітетом бльоку національних меньшостей.

Вирішивши брати участь в виборах, місцева українська людність жваво взялась до передвиборчої роботи. Засновано було Центральний виборчий український комітет, комітети окружні, повітові й громадські. Видано було багато виборчих відозв. Скрізь почали улаштовувати передвиборчі віча. Розпочали видання двох українських газет: „Наше життя“ в Холмі і „Українське життя“ в Луцьку.

Українське селянство з великою прихильністю поставилось до української передвиборчої роботи, скрізь воно почало горнутись до тих своїх людей, що стали на чолі передвиборчої кампанії, скрізь селяне казали, що будуть вони голосувати тільки на своїх кандидатів, а не кандидатів польських.

Та не так поставилась до української передвиборчої роботи польська влада. Почались арешти і ревізії. Одна за одного посипались конфіскати українських виборчих відозв. Стали забороняти друкарням українські відозви. Почали забороняти скликать українські передвиборчі віча. Взялись шукати поміж Українцями зяпроданців, які би пішли на службу до Поляків й стали би народ закликать йти на угоду з Поляками й голосувать за польські списки.

Та з усіх цих заходів виходить для Поляк в користи мало. Хоч знайшли вони пару запроданців, та їх ніхто не слухає. Селянство держиться добре й міцно. Всі певні, що не зважаючи на всі польські хитрощі Українцям разом з иньшими занятими Польщею народами вдасться вибрати до сойму своїх людей.

# Лист з села.

Ви просили мене написати до „Свободи“ про нашу селянську долю, про те, що діється в нашому селі. Добре! Я хоч не дуже вчений, то всеж таки бував на війні, боровся за Україну, бачив немало лиха на світі, то може моє слово прийде до серця братам селянам. Отже хоч я не люблю нарікати і плакати, бо знаю, що то старому воякови не лицює, то скажу Вам; що на наших селах тепер сумно тай невесело. Бідному все вітер в очі, а на похилу березу і кози скачуть — от таке то і з нашим народом. Живемо тепер як горох при дорозі — хто надійде, то нас смикне тай окраде.

Кілько то ми селяне натерпілися на войнах, кілько нас згинуло за Вкраїну; як ми сподівалися, що з миром прийде до нас і воля і щастя, а тут сталося інакше.

Ну, сталося, то сталося, мудрий чоловік ніколи не жалує того, що не вдалося, але дбає, щоби праця вдалася другий раз і щоби з невдач витягнути науку для дальшої роботи. А, нажаль, у нашому селі люде того не розуміють, бо в нас що голова — то розум, а кождий розум що иншого думає. Вчера зійшлися господарі на хрестини до нашого війта, тай почали нарікати:

— То винна інтелігенція, що Україна не втрималася! — каже Панько.

— А я! То винні офіцири! — каже Данило.

А наш професор Грицько Безхлібний відзивається:

— То винні селяне і прості стрільці, а не інтелігенція. А стара Василиха, дякова жінка і старша братова додають:

— Ні, то так Пан-Біг дав.

# Пояснення програми Української Народньої Трудової Партії.

(Дальше.)

### 7. Господарські основи Української Народньої Републики.

Щоби українська держава була справді Народньою Републикою, державою народніх мас, мусить подбати про те, щоби народні маси мали запевнений господарський добробут. Щоби цей добробут народніх мас запевнити, Українська Народня Трудова Партія змагає до проведення відповідних реформ. В першій мірі до проведення земельної реформи.

*А) Земельна реформа.*

На Україні є найбільше селян, отже про їх господарський добробут можна подбати тільки таким способом, що здійсниться давний клич українського селянства: Земля належить тим, що працюють на ній власними руками. Українська земля належить українським селянам. Отже треба, щоби українська держава забрала землю від усіх тих, що на цій землі не працюють, тільки живуть з праці рук селянства, і передати ті землі самому селянству.

Українська Народня Трудова Партія думає зробити це таким способом:

Українська держава мусить вивласнити землі великої посілости, мертвої руки та земельних спекулянтів і ці землі розділити поміж безземельних і малоземельних хлборобів, в першу чергу жовнірів української армії та їхніх родин. Найвисше законодатне тіло — український парлямент — має управильнити, скілько найбільше землі може мати один господар і скільки найменше землі має дістати безземельний, чи малоземельний, щоби бути самостійним господарем. Практика показує, що найбільше продуктивними є середні господарства (що найменше десятиморгові господарства в околицях, де є добра земля). До скріплення саме таких середніх господарств змагає Українська Народня Трудова Партія. Такий середнозаможний господар може при відповідній господарці самостійно виживити свою рідню, посилати дітей до школи, купити книжку, найти час для поширення свойого знання і т. д.

Переймаючи землі великої посілости, мертвої руки та земельних спекулянтів, держава мусить також подбати про відповідне вивіновання загально корисних економічних, культурних і добродійних інституцій, про взірцеві господарства, рільничі і промислові школи, промислові заведення і т. д., бо це все потрібне для піднесення духової і матеріяльної культури всього населення.

Дальше — держава мусить не тільки дати наділ землі малоземельним і безземельним, вона мусить помогти їм заосмотритися в необхідний інвентар.

Саме змагаючи до сього, Українська Національна Рада, найвисше законодатне тіло Західної Области Української Народньої Републики, в Станиславові 14. цвітня 1919 р. ухвалила рамовий закон про земельну реформу. Цей закон оповіщено. Він нормував перші кроки в проводженню земельної реформи. Докладнійше обговоримо його окремо. Тут подамо ще кілька даних про велику і малу земельну посілість в Східній Галичині.

На основі вже тепер перестарілого перепису з 1902 року 649.913 селянських господарств обіймало $^{8}/_{9}$ землі, а в руках горстки поміщиків було понад $^{2}/_{3}$ землі, очевидно, найкращої землі.

І вже тоді, то значить — перед двайцяти роками селянська посілість представляла собою понад 80 процентів дрібних, карловатих господарств (менше, як 5 гектарів землі), а лише 20 процентів середніх господарств понад 5 гектарів. А ще з тих господарств до 5 гектарів було 45 процентів несамостійних господарств, які не могли виживити родини, які мали низше двох гектарів землі. В деяких повітах, особливо в східно-полудневій полосі краю таких карловатих господарств, низше двох гектарів землі — було понад 60 процентів.

Не дивниця, що рік річно пересічно 46.000 наших селян ради куска хліба кидало рідний край і переносилося до Америки; не дивниця, що в десятиліттю 1900—1910 около 300.000 наших селян шукало ратунку на сезоновій еміграції. Земельна реформа являється для нашого селянства найбільш пекучою справою. Тому наше селянство з трівогою дивиться, як в теперішнім лихоліттю українську землю, довгі сотки літ зрошувану потом його предків, кольонізують власть імущі між спроваджених Мазурів...

*Б) Инші суспільні реформи.*

Хоч праця на землі є дуже важна, бо дає людям „хліб насущний“, одначе господарський добробут може бути в державі тільки тоді, коли також промисл, торговля, кредит будуть добре розвиватися і коли ті, що працюють в промислі, торговлі і взагалі по містах — будуть мати господарський добробут запевнений.

До сього веде усуспільнення найважнійших галузей промислу, торговлі і кредиту. Се значить, що вони повинні бути не власністю окремих осіб, тільки власністю суспільности. Се можна зробити по части тим способом, що ті галузи перейме держава на свою власність, а по части тим способом, що вони стануть власністю спілок. В державі має голос кождий громадянин, в спілці мають голос усі її члени, отже тут можна буде запобігти покривдженню робітника. Особливо, коли окремий закон забезпечить робітникови участь в доході з праці та буде його хоронити перед визиском.

Ся охорона робітника полягає на тім, що закон заводить осьмигодинний день праці; що дбається за добрі й дешеві мешкання для ро-

Я собі сиджу в кутику, тай відповідаю:

— Ні не винна ні інтелігенція, селяне не винні, ні стрільці, ні офіцери, а всі ми винні і всі терпимо. За мало ми працювали, за мало прикладали рук і за мало кували залізо, як було тепле. Тепер годі нам на себе нарікати а давай будемо розгрівати залізо на ново, щоби воно загрілося. А як замісць роботи у нас будуть нарікання, то залізо застигне і заржавіє зовсім. А що до того, що кума Василиха каже, нібито Бог дав, то воно правда, але на половину. Бо Господь дав чоловікови розум і волю, щоби він собі сам раду давав і будував сам свою долю. Тож як ми хочемо мати Україну, то мусимо самі про те дбати, а не заложити руки і балакати, що як Бог дасть, так буде. Бо ніби як би хто хотів будувати хату і чекав аж йому ангели побудують, то він до смерти не мав би хати. — Працюй небоже, а Бог поможе! — каже пословиця.

А тут ізза стола відзивається Микита Захалупник, той, що вернув з Росії і ми його називаємо „большевиком“:

— Нам треба позбутися своїх „буржуїв“, панів-интелігентів, бо вони не тримають з робочим народом, вони вороги. Ми селяне і робітники самі собі дамо раду!

А я собі ті слова мотаю на вус, тай так йому відповідаю: — Ти чув Микито, що дзвонили, але не знаєш в котрій церкві. То правда, що пани є ворогами нашого народу, що з панами треба боротися в цілому світі, але не називай паном того, хто біднійший від тебе! Бо ти маєш десять моргів поля, худобу, хату, а наша інтелігенція жиє в голоді і холоді, волочиться по арештах, по чужині, а навіть як сидить в дома, то гірко бідує, але все тримає з Народом!

Хібаж та інтелігенція не вийшла з села, хіба інтелігенти не сиділи й не сидять у польських вязницях на рівні з селянами й робітниками? А що до буржуїв, то значить великих богачів, дуків, котрі нічого не роблять, наживають великі маєтки на праці робітників, то ми всі їх не любимо і проти них будемо боротися. Але буржуями не є наші інтелігенти. Бо чиж „буржуєм“ є наш професор, що бідував від малого хлопця, серед голоду і холоду кінчив школи, потім два роки воював проти ворогів України, перейшов через пекло польських таборів, а сьогодні вчить наші діти і бере за те платню, яка ледви вистарчає на прожиток і чоботи. Проти буржуїв боряться робітники цілого світа. У них є клич: Пролетарі (т. зн. безмаєтні люде) всіх країв, єднайтеся! І в нас повинен бути свій клич для цілого народа: Українці всіх земель, єднайтеся! Отож не треба вбивати клина між селян, робітників і інтелігенцію, а зєднатися разом для спільного великого діла, для оборони цілого народа перед ворогами і для прискорення хвилі визволення. Бо як розділимося, як зачнемо воювати між собою, то ворог нас знищить. Інтелігенція повинна йти з народом, а народ з нею. Інтелігенція — то голова, а селяне — то руки. Як руки без голови нічого не вдіють, так і нарід без інтелігенції. Наші відвічні вороги і їх наймити постійно цькують на інтелігенцію, а все торочать про „почціви людек рускі“, але хто слухає таких підюджувань, той сам собі ворог.

— Так, так! Правду кажете — згідно ствердили всі гості. Лиш в єдности сила. Згода будує, незгода руйнує. Таж не нарікаймо, не плачмо за втраченим, а берімся до роботи, до будови нашої спільної хати, де буде своя правда і своя воля.

А я ще скажу від себе словами великого селянського сина Івана Франка:

„Єднаймося, братаймося
В товариство чесне,
Най братерством, щирими трудами
Вкраїна воскресне!“

*Олекса Непокірний,*
*б. український вояк.*

---

бітників по містах (через усуспільнення мійських реальностей); що забезпечується селян і мійських робітників на випадок безробіття, недуги і старости; що забезпечується вдови і сироти по селянах і мійських робітниках; що забороняється уживати жінок і дітей до занадто важкої праці; що заводиться забезпечення робітниць на час материнства.

**8. Фінансові основи Української Народньої Републики.**

Для сповнення своїх завдань держава потрібує грошей. Гроші одержує держава з тих підприємств, які сама веде (залізниці і взагалі ті галузи промислу і торговлі, які держава перебере на себе) і з податків.

Найбіднійші верстви повинні бути зовсім звільнені від всяких податків.

Богатші верстви повинні платити податок відповідно до свого доходу. Чим хто має більший дохід, тим більший повинен платити податок. Коли приміром хтось має річно один міліон доходу і платить – скажім 10.000 податку, то хто має 2 міліони доходу річно, так може заплатити річно більше як два рази по 10.000. Таке збільшування податків в залежности від висоти доходів називається прогресивним (поступаючим) доходовим податком.

З окрема повинна українська держава оподаткувати воєнні зиски. На війні широкі народні маси понесли великі втрати. За те дехто зробив великі маєтки. Отже справедливість і добро держави вимагає, щоби той, хто збогатився на війні, віддав часть того богатства на загальні потреби.

Очевидно, щоби фінанси української держави добре стояли мусить бути заведена одна валюта (один рід грошей) для цілої держави.

(Докінчення буде.)

---

# Хліборобське лихо.

Погано і непривітно тепер по наших селах. Вже півтора місяця нема погоди, дощі, слота і холоди не дають докінчити збірки земних плодів ані озимих засівів. Земля розмокла, дороги перемінились в розкаль, на низинах стоять великими озерами води. І серед тої болотні бідкається наш хлібороб, не могучи впоратися з робою коло минулого жнива ані коло будучого.

І ждуть хлібороби на погоду як на спасення тай не можуть діждатися. Визирають на всі боки, чи не вияснюється небо, чи не заблисне сонце, але погоди ані руш. І пропадає у воді нескошена отава а скошена гниє в копицях, так що за пару місяців нестане паші і худоби не буде чим перезимувати. Гниє в поли бараболя, що так гарно зародила, і дощі не позваляють її викопати. Щоб ратуватись перед стратою, хлібороби добувають її таки з болота і з трудом звозять болотнистими дорогами до дому. Не упоравшись з бараболею, не можуть сіяти пшениці. Декуди ще й жита не засіяні.

Такий невідрадний стан бачимо по селах у підльвівських повітах і так воно скрізь по нашім краю, з виїмком хиба підгірських околиць. Хлібороби переживають злощасний мокрий рік, якого вже давно не бувало. Коли дальше не буде погоди і заскочить скора зима, люде остануть без нової озимини, без паші, без виглядів на жнива в найблизшім році.

А тимчасом на хліборобське добро зазіхають, хто лише може. І міщухи, що видумують на хліборобські продукти тарифи, хоч на свої тандитні товари ставлять довільно високі ціни, і ріжні місцеві людці, що кажуть собі платити збіжем чи за роботу чи яку иншу прислугу. Ліси для селян скрізь позапирані і нарід бідує без дров, бо за польські марки ніхто не продасть палива. Лише виїмково за пшеницю можна денеде дістати патики (за корець пшениці сяг дров), тай то, як пр. в Бобреччині, польські лісові управи зобовязують наших селян, щоби брали участь у виборах до варшавського сойму, значить, за дрова годились на прилученнє Сх. Галичини до Польщі.

Скрізь по селах вештаються гандлярі свиний і викуповують безроги, платячи по 800—900 мп. за кільо живої ваги. Селяне позбуваються зі значною стратою своєї худоби і позволяють всяким посередникам дороблятися маєтків, бо самі не зорганізовані в спілки, як це перед війною бувало. Також хмари міських перекупок і паскарок викуповують по селах яйця, набіл, яблока, дріб та иншу всячну, очевидно по низьких цінах, про які міські споживачі, що платять за те все грубо, звичайно й поняття не мають. Лише брак відповідних кооператив по наших селах уможливлює цей визиск селянських кишень. Де є розумно ведені кооперативи, до тих сел посередники не мають приступу.

Просимо читачів „Свободи“ писати до нашої газети про те, як і в їх сторонах живеться, а редакція не відмовить місця таким дописам.

---

# Гетьман Петро Конашевич Сагайдачний.

(З нагоди 300-літної річниці його смерти.)

Дня 20. цвітня 1922 року минуло 300 літ від смерти славного козацького батька, гетьмана Петра Конашевича, великого вожда й громадянина.

Родом був він із Галичини, самбірського повіту, син дрібного українського шляхтича. По батькови називався Конашевич, а прізвище „Сагайдачний“ додали йому мабуть козаки ізза того, що добре стріляв з лука. Вчився він в острозькій школі на Волині, а коло 1590 р. вступив до козацького війська, щоби служити своїй вітчині, знесиленій важким лихоліттям. Скоро оцінили козаки його розум та відвагу і 1614 р. вибрали його своїм гетьманом.

Ось як пише про його Поляк Яків Собеский, який нераз бував із Сагайдачним у походах: „Скільки проводив він запорозьким військом, всюди був окритий славою, подвигів на морі й на суші та мав незмінне щастя. Був це чоловік великого духа, що сам шукав небезпеки, легковажив життя. в битві був усе перший, а коли доводилося відступати — останній; був проворний, діяльний, у таборі сторожкий, мало спав і не піячив: на нарадах був обережний і в усяких розмовах маломовний; супроти козацького своєвільства бував дуже суворий і карав навіть смертю за провини.“

Сагайдачний явився в пору, коли саме Україна найбільше потребувала помочі таких людей. З одної сторони Поляки, здавивши перші повстанські спроби козацьких провідників Косинського, Наливайка і Лободи, немилосерно переслідували найменші прояви українського життя; з другої турецькі й татарські набіги знищили вогнем і кровю, наповнили плачем невольників наш тихий край.

Славний гетьман розумів добре, що несила відплачуватися за злодіяне лихо нараз обом противникам. З Поляками він поступає обережно, не дразнить їх, але й не позволяє вмішуватись в українські справи. Тому всю силу звертає на Турків і не тільки що не допускає їх до границь України, але переносить війну в їх власний край. Що року кілька разів випливає з козаками на Чорне море, палить турецькі міста й побідно зі славою й визволеними невільниками вертає на Січ.

1613 р. ходив Сагайдачний два рази на море й починив великі шкоди в турецьких землях. Султан вислав був богато війська на кораблях, щоби заступило під Очаковом дорогу козакам, як будуть вертати на Запороже, але Турки не лише не побили козаків, а ще й самі попали в засідку й потерпіли великі втрати.

1614. р. вибралося знову коло двох тисяч козаків на 40 чайках, переплили Чорне море, знищили турецьке місто Трапезунт, напали на роскішне місто Синону, здобули тут замок, спалили арсенал, всякі кораблі й галери, забрали здобич і пустилися назад. Коли про це почув султан, так розгнівався на великого везира (головного міністра), що казав його повісити, ледви жінка й донька випросили йому життя. Під Очаковом заступили їм Турки знову дорогу, але козаки витягнули чайки з моря, перетягнули землею поза Очаків і щасливо вернули до дому.

(Докінчення буде.)

---

# Дописи з краю.

**Переволочна пов. Золочів.** *(Відновлення читальні.)* Старанням гром. Сахна Івана відновлено читальню „Просвіти“ і заложено аматорський кружок. На першу виставу дано „Сватання на Гончарівці“, під проводом п. Івана Видрівського з Соколівки, що не пожалів труду три рази в тиждень робити 6 кільометрів дороги. Вистава випала дуже добре. Щире спасибіг гром. Іванови Іваховому за відступлення загороди і всім, що брали участь в тій справі Тепер приготовляється „Жидівка вихрестка“.

**Нараїв пов. Бережани.** *(Відновлення життя в читальнях.)* Перед війною належав Нараїв (місто і село) до свідомійших громад в краю, гарно розвивалися читальні в місті і на селі, велися курси неграмотних, часті представлення притягали молодь і старших до культурної праці, розвивалася гарно кооперативна торговля „Поступ“, йшли старання о „Рідну Школу“. Війна принесла велике знищення, прийшов занепад на довгі літа. Аж цего року, дня 27. серпня в Нараєві селі, дня 3. вересня в Нараєві місті відновлено просвітне життя. Відбулися загальні збори читалень „Просвіти“ при численній участи громадян, до виділу війшли найідейнійші одиниці зі старих членів, з членських вкладок зібрано около 20.000 мп., порішено направити читальняний будинок і відбудувати правильно сходини. В присутних на зборах, мимо пережитих страшних хвиль воєнного лихоліття, видно було добрий дух, охоту до освіти і до народньої праці. Коби тільки теперішня молодіж була трохи ідейнійша, більше горнулася до культурної праці, а не понижувала себе ріжними вибриками.

**Коломийщина.** *(Культурно-освітний рух.)* З початком липня завязався при читальні „Просвіти“ аматорський кружок, що відограв три рази в дооколичних селах, в Слобідці лісній, Товмачику і Раківчику комедію Кропивницького „Перехитрили“. Гра аматорів випала понад всяке сподівання добре. В тім часі дав мужеський хор під проводом студ. прав В. М. два концерти в честь Т. Шевченка в Княждворі і Товмачику. Всі точки були виконані бездоганно, а головно відспівання козацьких дум при тітарі мусів п. В. М. повторити кілька разів. В Товмачику мало що не прийшло до бучі з дижурним жандармом, який взяв з деклямації „Чигирин“ слово „льохи“ за „ляхи“. Але завдяки місцевому начальникови громади удалося полагодити непорозуміння списанням протоколу. По концерті відіграно сценічний образ „В Тарасову ніч“, який зробив велике враження на присутних. Чистий дохід около 100.000 віддано комітетови будови Народнього Дому в Раківчику. Тепер кружок приготовився до вистави „Не-

вольника“. Рівночасно і в Шепарівцях кружок виявляє живу діяльність, але бракує йому енергічного і інтелігентного провідника. Кружок в Раківчику дає повну запоруку, що і на далі буде оживляти своєю діяльностю цей глухий куток нашого повіту, а від себе бажаємо йому дочекатися як найскорше власної, незалежної домівки. *М. М.*

## Засів.

Зерном, як золотом, сійте в ріллю. —
Буде колись колоситися лан. —
Вас, гречкосіїв, благаю-молю:
Встаньте й позбудьтесь кайдан!...

Нивами тихими смуток іде. —
Вітер осінний під вікнами хат. —
Хто з вас дороги собі не знайде, —
Я пошукаю, як рідний ваш брат!...

Я пошукаю і разом підем, —
Може на стерниську зблудим нераз, —
Тільки до свого тоді лиш прийдем,
Як сіяти станемо спільно і враз...

Дзвони нам дзвонять, чи рейки дзвенять, —
Церква зосталася в серці ціла, —
Тихі моління у душах бренять
Віра міцнійша, ніж та, що була...

Що-ж перешкодить засіять ріллю
Й колосом пишним укрити наш лан?!
Серцем благаю, душею молю: —
Встаньте й позбудьтесь кайдан!...

*Клим Поліщук.*

1922 р., 21. вересня.

# Передплачуйте „Свободу“.

## НОВИНКИ.

**На пресовий фонд „Свободи“** на руки адв. д-ра Степана Барана зложено досі 70.000 мп. В списку жертводавців в ч. 4. „Свободи“ пропущено радника Володимира Мрица з Тернополя, який на цей фонд зложив 10.000 мп.

**Процес С. Федака.** Розправа проти С. Федака і 12 Українців, обжалуваних в справі замаху на Грабовского, розпічнеться дня 20. жовтня ц. р. перед трибуналом присяжних судіїв у Львові. До оборони зголосилося 79 українських адвокатів.

**Ось і самоозначення!** Побідники у великій світовій війні сказали були великодушно, що тепер кождий нарід має право самоозначення, себто сам порядкувати собою. Вони й відбудували польську державу, котра так використала право самоозначення, що, як виказала польськ урядова конскрипція, має близько 32 проц. людности непольської. Тепер польський уряд статистичний обчислив, що східні воєвідства мають дуже мало Поляків, бо непольська людність виносить у воєвідстві львівськім 43 проц., тернопільськім 55 проц., поліськім 78 проц., станиславівськім 78.2 проц. і волинськім 85.5 проц. Тими Неполяками є головно Українці, котрим відобрано право самоозначення.

**Замах на залізницю.** Дня 8. жовтня невідома рука підложила динамітову бомбу під залізничі шини на мості під Перемишлем. В хвилі, коли поспішний потяг наблизився до моста, динаміт вибух і знищив шини та місток. Ушкоджено також машину при потязі. Польські газети доносять, що динаміт підложили Українці.

**Залізниця знов подорожіє.** Польський уряд рішив підвисшити з днем 1. падолиста с. р. оплату на залізницях. Підвишка як в тарифі особовій так і товаровій виносить 100 проц., значить, залізниця буде два рази дорожша.

**Склянка води 20 корон.** Віденські газети пишуть, що склянка води в каварні коштує у Відни 20 корон. Тому що вода є ще найдешевшою, богато Віденців ходить до каварень виключно на воду.

**Хитрий злодій.** В Австрії під Віднем один селянин, котрий не міг ніяким способом охоронити свою посаджену бараболю від злодіїв, помістив коло свого поля таку тарифу: „Чесні люде не крадуть бараболі“. В ночи злодії закрали з поля всю бараболю, а на тарифі написали: „Чесні люде не продають бараболі по 600 корон за кільо.“

**Шлюб перед смертю.** В Лодзі наглий суд засудив на кару смерти за злочин убивства і рабунку М. Северского і його спільників. Перед тим, як Северского мали розстріляти, він попросив, щоби йому дозволено взяти шлюб із своєю нареченою. Суд позволов і арешті відбувся шлюб засудженого з його нареченою. Кілька годин по шлюбі засудженого новоженця розстріляно.

**Скажена собака.** В селі Козарах пов. Рогатин скажена собака покусала парубка Сенька Тарука. Тарук не зголосився у лікаря і через те захорував на скаженину також. Його звязали мотузами і привезли до лічниці у Львові, де він помер.

**Курси грошей.** На львівській неурядовій біржі плачено дня 9. жовтня ц. р: амер. доляр 10.150, канад. доляр 9.800, німецька марка 4·15, рум. лей 58, франц. франк 775, чеська корона 345, старі австр. тисячки 1400, нові австр. тисячки 500, старі австр. сотки 130, 50-коронівки 47, фунт штерлінгів 45 000. — Золото: 20 кор. 40.000, 20 франків 38.000, 20 нім. мар. 44.000, 10 рублів 49.000. — Срібло: 1 австр. корона 770, 5 кор. 3.900, 1 ринський 2.000, 1 рубель 3.470, 1 доляр 9.000, 1 лей 770.

**Челядників** кушнірів і панни до шиття прийме робітня кушнірська Петра Карпяка, Львів, Куркова 11 а. 8. 1—5

### Оповістки.

**ВПИСИ** на фаховий 5-місячний курс торговельний для усіх доступний при Торговельній школі тов. „Просвіта“ у Львові ч. 1 приймається щоденно від 10—11 рано, а в пятницю і суботу від 4—5 по полуд. Наука почнеться 16. ц. м. о год. 6. по пол. *Управа.*

## ОГОЛОШЕННЯ.

Адвокат і оборонець в карних справах

**Д-р Степан Баран**

веде адвокатську канцелярію 11. 1—?
в **ТЕРНОПОЛІ, вулиця 3-го Мая число 5**
(готель Адлера, побіч Нар. Торговлі).

**ВАПНО** цеглу, дахівку, бляху, цемент, машини, мотори, вальці, каміння продає **„УБУС“** Львів, Оссолінських 6. 3—10

Купуємо всяку скількість

**Лен Коноплі Пряжу**

6. 1—4

При вагонових офертах посилати прібки.
**ПОЛОТНО, Львів, Зіморовича 20.**

Жадайте оферт на

**Німецькі зелізні плуги**

сістеми Сака, чеські ручні і кератові **Січкарні**, ручні і кератові **Молотільні**, менші і більші **Керати і Млинки** які доставляє сейчас

**Краєвий Союз Господарських Спілок, Львів**
вул. Зіморовича ч. 20. 10. 1—2

**Кождий господар, який бажає:** як слід приготовитися до осінних робіт, мати взірцевий сад чи город та урожай і дохід

**Та взагалі думає:** розвести поступову садівничо-огородничу господарку в хосен собі а другим на взір

**хай негайно купить** богато ілюстрований відручник з вічним календарем щомісячної роботи в саді, городі і пасіці.

Ціна 600 мп. з почт. пересилкою.

**„Рік в саду і городі“**

Кооперативам, Читальням „Просвіти“, Вп. п. Учителям при більших замовленнях значний опуст. Як що нема в найблизшій книгарні, кажіть спровадити або замовляйте у видавця

**Д-ра С. Дмоховського**

Перемишль, Зелена 5. 4. 1—3

**Важне для пасажирів до північної центральної і полудневої Америки!**

**Безпосередна і реґулярна комунікація на люксусових кораблях, уряджених з найбільшим комфортом і з узглядненням всіх вимогів новочасної техніки й науки.**

**До Ню Йорку**

на наших кораблях „О“

„Orduna“
„Oropesa“
„Orbita“
„Vauban“
„Vestris“
„Vandyx“.

**До Браезилї, Уруґваю і Арґентини**

на наших кораблях „А і Д“ так добре знаних еміґрантам:

„Andes“
„Avon“
„Arlanza“
„Almanzora“
„Araguaya“
„Darro“
„Desendo“
„Desna“
„Demerara“

— — В третій класі є також кабіни на 2, 4, 6 душ, доступні для усіх пасажирів. — —
Музика грає також що дня пасажирам 3. кляси.
Вибаглива кухня. — — — — — — — Спеціяльна пожива для матерей з немовлятами.

**ПОЗІР ПАСАЖИРИ ДО НЮ-ЙОРКУ!!!**

Коли хочете уникнути морської хороби, яку спричиняє надмірно скора їзда „Морських кольосів“ і мати приємну подорож через океан, їдьте тільки кораблями Товариства

**THE ROYAL MAIL STEAM PACKET Co.**

**Головна аґенція на Польщу й Галичину:**
ВАРШАВА, Електоральна 35. ТЕЛЄФОН 509-09.

**ФІЛІЇ: Львів,** Городецька 93, **Станиславів,** вул. 3. Мая 5, **Тернопіль,** вул. Тарновского ч. 19, **Ковель,** Новоколійова 4, **Рівне,** Шосова 122, **Бялисток,** Кілінського 21, **Гродно,** пл. Баторого 3,

**ВІДДІЛИ В АМЕРИЦІ:**

R. M. S. P. **New-York**, Brodway 26.
R. M. S. P. **Chicago** 117, West Washington St.
R. M. S. P **Boston 10**, Congress St. (E. S. A.)
R. M. S. P **Halifax St.** Paul Building.
R. M. S. P **San Paulo**, Rua da Quitanda 18 a.
R. M. S. P. **Rio de Janeiro 5-55** Avenida Rio Branco (P. O. BOX: 21.)
R. M. S. P. **Montevideo**, Mac Lean & Stapledon, 332, Calle Piedras.
R. M. S. P. **Buenos Aires**, La Mala Real Argentina Lida, Edificio Britanico.

Видає Вид. С-ка „Діло“ зар. ст. з об. п. — За редакцію відповідає Мих. Струтинський. З друкарні „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

Ч 6 Львів, неділя дня 22. жовтня 1922 Рік XXIV.

СВОБОДА політичний просвітний господарський часопис

Виходить що тижня на неділю.

Адреса Редакції і Адміністрації Свободи:

Львів Ринок 10.

# СВОБОДА

орган Української Народньої Трудової Партії.

СВОБОДА коштує: в краю чвертьрічно 1000 Мп. в Німеччині 200 мар. нім., Америці 1 дол., Франції, Голяндії й Бельгії 10 фр., Італії 10 лір., Швайцарії 5 фр., Чехословаччині 30 к. ч., Болгарії 50 л., Австрії 3000 к. а. Зміна адреси 100 Мп.

Поодиноке число коштує 80 Мп.

## І будь тут мудрий!

Дуже гірко було нам за останні чотири роки. А вже найтяжче від хвилі, як польські війська обсадили Сх. Галичину аж по Збруч. Скільки народа тоді набідилося, скільки мук прийшлося перенести, скільки майна пропало марне. Сиділи наші люде по криміналах, вмирали по таборах, судилися в судах. І до тепер не перевелися ті страждання, не скінчилася народня мука. А терпіли всі: і селяне, і робітники, й інтелігенція.

А все то, як кажуть наші противники, — за політику, за те, що наш загал займався громадськими справами, що бажав по своїй волі, на основі великого права про самоозначення народів уладити своє життя по правді і справедливости. За таку політику, за народне право, за оборону своєї землі, за свою народність, за свою освіту й культуру, — тяжко карали наш народ. Не будемо пригадувати всіх нещасть, всього лиха, тяжкого допусту, бо це все знає найменша українська дитина.

А тепер знов карають нас, але вже не за політику, але за те, що ми не хочемо політики. Врадили собі польські посли у Варшаві, що в Польщі мають відбутися нові вибори до сойму. Тай ще постановили докладно у виборчих параграфах, що право голосу і вибору до польського сойму мають ті, що є польськими горожанами, то значить, що є правильно, законно приналежні до Польщі. І зовсім слушно, бо так є в цілім світі.

Все було би в порядку, як би не те, що вибори до польського сойму розписано і в Сх. Галичині, хоч Союз Народів, до котрого належать майже всі держави, а між ними й Польща, ще торік виразно ствердив, що „Східна Галичина лежить поза границями Польщі". От з сього й почалася суматоха і неспокій в краю. Мимо того, що з виборів у Сх. Галичині Польщі нічого не прийде, бо Англія заявила у Варшаві, що ніяких польських виборів в нашім краю не признасть важними, мимо того польська влада наперлася таки перевести вибори. І пішла з того морока. Почала польська влада творити виборчі комісії і покликати до них наших людей, не дивлючись на те, що Українці Сх. Галичини не почувають себе горожанами польської держави. Зрештою і цілий світ не вважає нас горожанами Польщі. Крім того польська виборча ординація постановляє, що у виборчих комісіях можуть засідати лише такі громадяне, що вміють читати й писати по польськи. А відомо, що серед наших селян мало хто втне таку штуку, бож прецінь ані не читає польських книжок чи газет, ані вживає польського письма, бо воно йому й непотрібне. Тому то наші селяне, знаючи, що їх участь у виборчих комісіях противиться двом важним постановам польської виборчої ординації, не хотять йти до польських виборів, тим більше, що вони не будуть важними, та відмовляються від участи у комісіях, бо не знають польського письма. Та за це все спадають на нас нові кари. Польські власти самі не придержуються закона, ухваленого їх соймом, а коли наші люде хотять шанувати той закон, хоч і виданий польською владою, то за це спадає на них кара. І будь тут мудрий!

Притягаючи нас до виборів і до виборчих комісій, польська влада конче хоче, аби ми займалися політикою. Дивне диво, перше карали нас за те, що ми займалися політикою, а тепер карають за те, що не хочемо займатися політикою. І будь тут мудрий! Воно виглядало би на цюцюбабку, як би не було таке коштовне і болюче.

Та вже, як небудь воно буде, треба нам аж до кінця без ніяких хитань видержати на занятім становищі і не торкатися до польської політики.

## Польські вибори і Східна Галичина.

В цілім краю йде з польського боку завзята нагінка, щоби спонукати українське населення до участи у виборах. Арештується на право й на ліво, без розбору, щоби тільки заполохати людей. По більшости повітів розташовано військо, яке дається населенню в знаки. Члени комісій виборчих масово зрікаються накиненої „почести". Їх за це в ріжних повітах ріжно карають. В одних повітах тільки грозять карою, в других накладають низші кари (до 20 тисяч мп.), а в третіх накладають кари понад 200 тисяч мп. Поліція бушує по селах, головним чином в ночі і шукає за агітаторами та відозвами. Пригадуються часи з другої половини 1919 р.: в Перемишлянщині — приміром — поліція наложила на українське населення гарач для себе — по 2 кг. збіжа від морга.

Масовим арештованням не має кінця. В декотрих повітах майже не має села, в якому когось не арештовано би. Старости грозять розстрілами непослушних.

На Покуттю в деяких селах появилися поруч відозв польських за виборами відозви президента Петрушевича проти виборів.

В звязку з цим перевела поліція ревізію в учителя Миколи Івантишина і селян Василя Андрушка і Куриляка з Вербіжа вижного.

Наші села держаться міцно. Не даються заполохати. Те, що тепер у нас діється, не новина для нашого села. Вже раз те все ми переживали в жахливім 1919. році.

## В краю неспокій.

**Горить!** В Бережниці малій повіт Збараж підпалено фільварок Мечислава Коновацкого. Згорів фільварок, пять коров і 400 кіп збіжа.

В Акрешові пов. Печеніжин підпалили невідомі особи сіно М. Уруского, війта Поляка з Нижного Березова. Шкода виносить 1,000.000 мерок п.

23. вересня невідома рука підложила вибуховий матеріял під фільварок дідича Купти в Залучу. Пожежу погашено.

30. вересня хтось підпалив стирту сіна лісничого Гасса в Шепарівцях коло Коломиї, обливши сіно бензиною.

**Арештовання в краю** відбуваються зі здвоєною силою. 14. жовтня привезено до Львова богато Українців, арештованих в Стрию, між ними 17-тьох закованих в кайдани. Ширші розміри прибрали арештовання в цім тижні в Долинщині і в Калущині.

**Коло Тернополя.** В ночі з 1. на 2. жовтня невідомі люде перетяли телеграфічні дроти на шляху між Березовицею великою і Тернополем і в Гаях великих коло Тернополя. В Березовиці великій в звязку з цим приарештував командант поліції господарів Бідованця і Химчука, хоча не має найменших доказів їх вини. Арештував їх тільки тому, що тої ночи повнили службу громадських сторожів.

**Розохочений вічевик.** В Іванівці Міхал Бурштиньскі, розохочений на вічу польських людовців, убив Українця Стаха Ковцуна. Окружний суд в Тернополі за невеликий залог випустив убійника на волю.

**Наглий суд в Стрию.** 12. жовтня поставили польські власти перед наглий суд в Стрию Михайла Стефанова з Дашави, якому закинено застрілення старостинського війта з Підгорець. Обжалованого боронили адвокати д-р А. Гарасимів і д-р Лужецкий зі Стрия, д-р Володимир Старосольський, д-р Ганкевич і д-р Шухевич зі Львова. З огляду на недостачу доказів обжалованого передано звичайному судови. Стефанова поліція тяжко мучила, вимагаючи від нього, щоби признався до вини.

**Сидір Твердохліб застрілений.** Сидора Твердохліба, редактора „Рідного краю", на стації в Сапіжанці хтось пострілив тяжко в живіт. Його перевезено до шпиталю до Львова, де після операції помер.

**Погрози.** В Камінці струм. на будинку „Народнього Дому" польська боївка прибила таку погрозу: „Dom Narodny będzie na dniach wysadzony w powietrze. Komendant."

## На поміч „Просвіті".

Вибух в домі „Просвіти" дня 21. вересня ц. р. спричинив Т-во „Просвіта" так значні шкоди, що Головний Виділ був змушений відкликнутися до усього українського загалу з просьбою о поміч на направу дому. Знавці архітекти й будівничі обчислили видаток на приблизно 5,000.000 мп. Та шкода оказалася значно більша, яка вимагатиме видатку около 30,000.000 мп. Звідки їх взяти? Чи продавати що небудь? Ні. Бо з продажі частини землі, якої власником є Т-во „Просвіта", так велика сума не вплине, а продавати усього „Просвіта" не може, бо Угерці винявські є фундацією, так само і Грабовець, а Милованє є в части фундацією. Впрочім на усіх тих маєтках спочиває обовязок культурної праці на полі економічнім. Проти продажі промовляють ще инші причини, про які на разі не згадуємо, а зазначуємо що без рішення одинокого в тім згляді компетентного тіла, се є загального збору „Просвіти" Головний Виділ ніякої продажі перевести не може.

Остає отже одинока дорога, відкликнутися до народу і зажадати від нього помочі. Тяжко воно приходиться зробити, бо ми в тім положенню, що на гріш, який плине з жертвенности, жде і „Рідна Школа" і инші пекучі потреби, але рівночасно знаємо, що в краю є гріш і український нарід його не пожалує, але треба по той гріш прийти. Пригадаймо собі тільки, скільки то соток тисяч видається на гучні весілля, на празники, на поминки, на приняття гостей, а головно при ріжній нагоді на горівку? Скільки міліонів місячно пливе з українських кишень в кишені адвокатів з нагоди процесів в так дрібних справах, що можна їх легко полагодити мирово в селі? Як би хоч четвертина тих величезних видатків, того гроша киданого прямо в болото, постійно впливала на народні цілі, то розвій наших інституцій був би вповні забезпечений.

Рг. 309/22.

До Редакції часописи „Свобода" у Львові.

В Імени Річипосполитої Польської!

Суд окружний карний яко Трибунал прасовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст артикулів уміщеного в часописи „Свобода" число 4, з дня 8. вересня 1922 під заголовками: ) „Українська Держава" в уступі від слів: Українська Держава. — це також вимога. 2) „Недотримані умови" в уступах: а) від слів: Знов дають... до: вірити? б) від слів: Так само... до кінця артикулу. 3) „Рідна школа" в уступі межи словами: розторощити... а: Яких промірів. — містить в собі єство злочину з § 65 а) з. к., ad г) також проступку з § 302 з. к. узнав доконану в дни 5. X. 1922 конфіскату за оправдану і зарядив знищенне цілого накладу і видав по думці § 493 п. к. заказ дальшого розширювання того друкового письма.

Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописи, щоби се рішення помістив безплатно в найблизшім числі і то на першій стороні.

Невиконанне того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк з 17.12. 1862 D. n. r. N. 6 ex 1863' а іменно засудженнє за переступство на гривну до 400 Мкп. (Підпис нечиткий).

Львів, дня 6. жовтня 1922.

В так важну хвилю і — тяжку хвилю, яку приходиться переживати нашому народови, а з окрема „Рідній Школі“, „Просвіті“ і иншим культурним та гуманітарним інституціям, жертвенність мусить бути велика. Датки мусять давати не все одні і ті самі особи, але увесь український загал. Від того обовязку відказуватися сьогодня трудно, треба думати не тільки про себе і про своє село, а про українську справу взагалі.

Сі причини дають нам підставу відкликнутися за помічю і для „Просвіти“. Сі жертви не сміють однак іти коштом до еперішної жертвенности. На „Рідну Школу“ і инші потреби датки повинні і далі йти з подвоєною ніж дотепер силою, а побіч того мусять плисти багаті жертви на направу дому „Просвіти“.

„Просвіта“, се-ж добро народу, се дім, якого власником є цілий український нарід. Коли хата народу потребує направи, то кошти на се має дати власник. Отже і на поміч „Просвіті“ дивимося не як на жертву кинену їй з ласки, але як на конечний видаток українського загалу на направу своєї власної хати.

Поміч мусить прийти сейчас бо робота вже зачалася і треба її що тижня оплачувати. Видаток великий і покрити його мусять якнайширші верстви нашого народу. Не сміє бути ні села, а в селі людини, що не зібралиб на направу своєї рідної хати поважнійшої суми і не відіслали сейчас до Головного Виділу „Просвіта“ у Львові, Ринок ч. 10.

Хату „Просвіти“ купив український нарід сам собі, він сам собі її і направить. Він знає, що чужої помочі нам не ждати. Тому негайно до діла.

*Д-р Іван Брик.*

## Панська злоба і народня мудрість

**Про панську „Философію“, мужицький розум і варшавських міністрів.**

Єсть така „панська“ наука, що зветься „философією“. Що воно за штука, то знають це і наші селянські діти, які, на втіху і радість своїм батькам, кінчають школи, щоби працювати для добра свому народови і рідному краєви.

Так отже „философія“ це така наука, яка дікавиться ріжними не-аби якими справами: що то таке людський розум, на що він людині і як треба думати; що то є душа; чому світ виглядає так а не инакше — — ну, коротко скажемо, що „философія“ хоче пояснити ті всі питання, на які звичайна собі, проста, людина не находить відповіди. Кажуть, що „у философії вся людська мудрість і весь людський досвід“, і длятого „философами“ звуть дуже великих вчених, які хотять самим своїм розумом відгадати те, чого очима не побачиш і вухами не почуєш.

Оця философія про яку ми тільки що казали — це, так мовити — панська философія. Вона списана у багатьох великих і грубих книжках, які є великою морокою для тих, хто поцікавиться заглянути у таку книжку: все воно написано там так розумно, що прочитавши чоловік лише рота роззявляє і за голову хапається, бо нічого не годен второпати!

Але єсть і наша, селянська „мужицька философія“. Вона є проста, ясна і зрозуміла кождому навіть і неграмотному селянинови, який з найменших дитячих літ гірко працював на полі і господарстві, не головою а своїми мужичими руками, аж спина пріла і у грудях кололо, і не мав часу братися за книжку.

Нашою селянською „философією“, у якій говориться і про Господа Бога, і про душу і про чорта, про прикмети і про гріхи і всі найважнійші справи, з яким є звязане людське життя, як нпр. про жінку, мачуху, родину, поле і сусіда, мир і війну, приятелів і ворогів, — нашою отою селянською „философією“ є народні приказки і поговірки.

У народніх приказках і поговірках є вся народня мудрість. А тому, що український народ є, славити Господа, великий, і тому, що український народ заселює величезні простори від Сяну й Карпат по Дон, Чорне Море і Кавказ, і тому врешті, що український селянин є відомий не лише з своєї чесности і щирости, але і розуму, меткости і проворности — — то й українських народніх приповідок є більше, ніж яких небудь инших. Великою є українська народня мудрість, бо вона кувалася у великому досвіді нещасть, які від віків напаствували наш нарід.

Дуже жаль, що наші сусіди, які тільки і мають клопоту, щоби нашому селянинови залити сала за шкіру, не цікавляться тим, що той селянин думає і як він дивиться на справи світа того, котрий з вищої, не людської, мудрости, так сотворений, що всі люде мусять жити один поруч одного! Вони багато дечого навчилися би і не робили би багато таких діл, із яких ніякого пуття не має, ні для українського люду ні для самих, отих старанних „при телів“, про котрих недурно наш нарід каже: „хорони мене, Господи, перед приятелями, бо від ворогів я сам себе охороню!“

Хто-ж нами тепер, під лиху годину, найбільше „опікується“? Ну, звичайно, ніхто инший, як варшавські міністри! Отже вся біда в тому, що вони не знають українських приповідок!

Возьмім би хоч би справу львівського університету, із котрого попроганяли наших українських професорів і студентів і не хотять пускати, поки не підпишуть ріжні заяви, що вони, мовляв, є громадяне Ржечипосполітої польської. А наші брати на Київщині казали вже більше двіста літ тому, що „школа всяким старанним дім єсть вольний!“ І кождій українській селянській дитині відомо, що „краще з одним розумним мати діло, ніж з десяти дурнями“. Але видно у Варшаві не знають того, і так роблять, як про це казав наш безсмертний Тарас Шевченко: „Просвітити мабуть, хочуть — совєтними огнями!“ І забувають, що „і премудрих немудрі одурять!“

А от возьмім другу справу, яка найбільше у печінки залізла: кольонізацію. Чи не кажуть у нас здавен-давна, що „чужого не займай, а свого не покидай?“ Чи не краще Мазурам сидіти, де сиділи? Адже стара правда, що „чужим добром не забагатієш“.

Велика мудрість криється в українських народніх пословицях. Більша, ніж навіть часом на око здається. Почуєш таку приповідку, засмієшся і думаєш: от дурниця! А подумаєш трохи і аж здивуєшся, як то штудерно придумано. Єсть наприклад така пословиця: „не треба дівки силувати, коли парубок не-хоче!“ Сказав би це наш мужик якомусь польському панови, що сидить послом у варшавському соймі або є міністром і з королями сніданки та обди їсть — то ще в потилицю замастив би, що, мовляв, непристойні, грубі речі виговорює. А воно не так. Бо це пословиця каже — про „автономію“, тую саму „автономію“, про котру стільки пишеться по ріжних газетах, які не знають, про що путяще писати!

Побачили варшавські міністри, що чужі народи, як Італійці, Англійці та навіть Французи, їх старі „союзники“, занадто голосно говорять про долю-недолю нещасної Східної Галичини. Щоби їм блахмана в очі пустити, задумали у Варшаві дати нашому краєви „автономію“, тоб то, щоби наші люде самі собою правили. Але, як почали радити, як та „автономія“ має виглядати, щоби вона була тільки на словах, а не на ділах, то показалося, що ніхто тої „автономії“ не хоче: ані Поляки, які сидять у Львові та ще трохи по більших містах в Галичині і кричать, що „nie damy nic hajdamakom“, ані — Українці, які кажуть, що „в своїй хаті — своя правда і сила і воля“ та „у чуже просо носа не пхай!“ Але міністри завзялися і ну — його переконувати польських панів, що „автономія“ конче потрібна.

А знали би вони, що „не треба дівки силувати, коли парубок не хоче“, то заощадили би собі багато зайвого труду і неприємностей!

Ідіть, пани, в науку до нашого селянина!

*Мудрик.*

## Лист з села.

Маємо тепер у нашому селі нові клопоти: Наш війт, якого ніхто не вибрав, ніхто не просив війтувати, ходить від хати до хати і страшить людей, що наглі суди будуть карати смертю усіх, хто не схоче голосувати при виборах до польського сойму. Люде втікають від війта, як від скаженої собаки, і нарікають, що Поляки раз карають тих, що мішаються до політики, а другий раз тих, що не хотять чути про політику, себ то про вибори і сойм. Ну і будь з того розумний? Не знати кого слухати. То ніби так як то баби байку оповідають, що один тягне

## Пояснення програми Української Народньої Трудової Партії

(Докінчення.)

**9. Культурні справи в Українській Народній Републиці.**

На українські землі все були ласі сусіди України. Кожду нагоду використовували, щоби шукати наживи на богатому українському чорноземі. Так було в давнину. Те саме повтаряється в останніх роках на наших очах. Довгі віки карався український народ в неволі у сусідів. Своє панування на загарбаних землях українських старалися вони закріплювати відповідною господаркою в чужій хаті. Отже перше всього пильно дбали про це, щоби між поневоленими українськими народніми масами не поширювалася просвіта, щоби український селянин не довідався про своє велике минуле, щоби не довідався, як другі народи борються за свої права. Вони-ж знали, що з поширенням просвіти мусить прийти конець їхньому пануванню, бо освідомлене, просвічене українське село не стерпить чужого ярма. Тому так тяжко доводилося українському народови боротися під чужою кормигою за свою рідну школу. Тому з такими нечуваними перешкодами на полі шкільництва стрічається український народ Галицької України тепер. Про це ми вже писали в „Свободі“ — і про це знає кожде наше село.

А продовжується це давлення просвіти в часах, коли видвигнено клич: повне право самоозначення усіх народів, коли за це велике право-бути паном на власній землі стільки крови пролилося.

З огляду на велику вагу просвіти мусимо на кождому кроці всіма силами дбати про свою школу і про освіту поза школою. Чим більше народ просвічений, тим краще знає ціну своєї держави, тим завзятійше буде боротися за свою державу, а, здобувши її, тим завзятійше буде боронити свою державу перед апетитами ворогів України. Тому Українська Народня Трудова Партія, яка до всіх справ підходить зі становища української державности, у своїй програмі точно означує, яка повинна бути школа в українській Державі. Отже школу в Українській Народній Републиці повинна удержувати держава, а доступ до школи повинні мати всі без огляду на релігію, народність і пол. Державна школа повинна вдоволити всіх, ніхто в ній не може бути з окрема упривілейований. Всі діти в українській державній школі повинні бути виховувані в українськім державнім дусі, ніхто не повинен почуватися в ній покривдженим. Всі повинні мати в школі рівні права, чи це буде Українець чи громадянин иншої народности, чи це буде православний, чи греко-католик, чи римо-католик, чи якої иншої віри.

В Українській Державі мусить бути загальний шкільний обовязок, бо не сміє в ній бути безграмотних людей. І кожда дитина, яка має талант в якім небудь напрямі, мусить мати змогу той талант розвивати. Тому держава мусить подбати, щоби кожда талановита дитина мала змогу покінчити всі потрібні школи, отже, коли дитина ця має незасібних батьків, держава мусить дати їй відповідну поміч для покінчення всіх шкіл від найнизших до найвисших.

Вкінці — в Українській Державі громадяне кождого віроісповідання повинні мати повну свободу організуватися для зберігання і плекання своєї віри у відповідні товариства і ніхто не може мати права втручатися в справи таких віроісповідних організацій.

Словом — кождий громадянин Української Держави без огляду на народність і релігію повинен відчувати, яким добродійством для нього ця держава і в хвилину небезпеки боронити її всіма силами.

**10. Військова служба в Українській Народній Републиці.**

Очевидно, найкраще було би, колиб одні народи не заз хали на добро сусідних народів, колиб всі народи жили поруч себе в згоді, не викидали великих сум на утримування війська, на зброєння, а ці гроші видавати краще на більш хосенні цілі

І до сього треба змагати. Одначе покищо треба числитися з твердою дійсністю: хто не має доброї армії, в кождій хвилі зданий на ласку й неласку сусідів. Тому Українська Народня Трудова Партія стоїть на такім становищі: як довго будуть мати всі наші сусіди свої армії і загрожувати Українській Державі, так довго мусить бути у нас загальний обовязок військової служби, так довго Українська Держава мусить мати сильну і карну свою армію.

**11. Міжнародні справи.**

Українська Держава повинна змагати до утворення такого союза народів, який обіймав би всі культурні народи світа, який справедливо розвязував би кожде непорозуміння між поодинокими народами.

до ліса, а другий до біса, або як той син казав, що або ви йдіть тату по дрова а я буду вдома, або я буду в дому а ви йдіть по дрова. І так і так батькови зле, а синови добре, бо кожда рука собі крива,

Але до виборів ми таки не підемо, бо ми йдемо лиш туди, де ведуть нас люде, котрим ми вірили і віримо — а не послухаємо панських посіпак та лизунів, що набрали в кишені грошей тай дурять нарід.

До нашого села приїздив такий один посіпака, тай казав, що він буде послом і щоби на нього голосувати. А ми знаємо, що він би за марку душу продав і рідну маму, а такий він до політики, як віл до карити або баба до войська. Але таких у польськім сойм здається було найбільше, тому то він так внеться до своїх.

І це один клопіт має наш брат селянин: Не знати з якої причини горять панські двори, фільварки.

А наш дідич силує людей вартувати коло його добра. Тьфу! Тьфу, на такий лад! Ми своєю рукою, чорною мозолистою долонею оремо, сіємо, і жнемо панські лани за собачий гріш, а тепер ще пильнуй панську буду, і панські стирти. Най собі пильнують ті, що будуть з того збіжа користь мати. Тай ще маємо одну велику біду тай горе тяженьке, бо до села спроваджено войсько. Жовніри вже зїли всі наші кури, так що у мене лишилася лиш одна чубата і когут, якому сусідні кури оба очка видзюбали. Одно лихо за другим спадає на нас, але щож робити? Витерпимо, а правду кажучи такого лиха у нас не було навіть тоді, як були у нас Москалі з початку війни.

Але ніби як то кажуть хлоп має тверду шкуру і хоч з нас уже зверли шість шкур, то остання у нас лишилася і маємо надію, що як ми перебули панщину, то перебудемо і конституцію, лиш тримаймося разом і не дармуймо!

*Олекса Непокірний,*
б. український вояк.

# Що діється на Вел. Україні?

Газета „Український Сурмач" подала з Вел. України такі вісти, які *приніс один втікач*, що перейшов недавно через Збруч, тікаючи з большевицького раю:

Народня свідомість на Україні росте з кождою хвилею. На очах виростає між українським населенням і Москалями глибока прірва. Слово „кацап", яке заміняє собою слова „Росіянин", „Москаль" — вимовляється з обридою.

Большевицької армії так якби не було. Не побачите по селах ніяких військових залог, в повітових містах вони незначні. Піших частин зовсім не видно. Иноди прогарцює на конях невеличкий загін кінноти, призначений на грабіжництво і „боротьбу з бандитизмом".

Чи знаєте ви, що серед нас появляються легкодухи, які не можуть досидіти за кордоном і повертаються на Вкраїну. Це нещасні люде. Їх *розстрілюють всіх, винятків не має*. Найщасливійші ті, що поживуть на волі тиждень, більшість цієї волі зовсім не бачить.

З матеріяльного боку життя на Вел. Україні невимовно тяжке. Про місто й говорити не приходиться. Здається, що залишилось ще в добробуті село, але й воно вже зруйновано. Селянинови, який ще має коня, приходиться платити 15 міліонів карб. податку. Хто має корову, платить 12 міліонів податку грішми, а до того ще й натурою: 6 фунт. масла, 6 фунт. мяса від пуда та ин. Від селян, що мають вівці вимагається по 16 фунт. вовни на рік.

Податок треба платити навіт за кота, собаку, воза та ин.

Родиться у селянина дитина, відвезе її в „Рєзком". Там за кілька міліонів її впишуть в „Книгу Граждан Совєтской Росиї", а там хочеш, вези її ще хрестити до церкви, а то обійдеться й без того.

Селяне грошей не тримають у себе. Иноді „а під поли" продасться щось за миколаївки, керенки, або українські гроші, які тут більше в моді, а взагалі — торговля мінова. Гроші заміняє збіжа, мука і подібні речі.

Неправда, будьто би підроджується промисловість. Все зруйноване до споду, а на відбудову потрібна така сила грошей, що большевикам її ніколи не добути. Робітники працюють під примусом багнетів.

Як ставиться наше українське населення до мобілізації? Той, хто живе дома, примушений йти, але через де-який час тікає до дому, в рідні ліси. По урядовим відомостях в большевицькій армії є 75 проц. дезертирів. Безумовно, що більша частина їх, як не всі, припадає на Українців.

Які загальні враження від побуту на Вкраїні? Загальна руїна. Похід на всякі прояви українського життя. Не має волости, де-б не було кільки розстріляних. Голод викликала економічна розруха. Країна розпуки і жаху. Країна „міліонів", на які ніхто не хоче дивитися. Але серед цього всього, на руїнах, серед жаху, смерти — на очах у всіх воскресає і будується Україна...

Умирають лише одиниці!...

# В совітській Росії.

**У найми до закордонного капіталу.**

Скоро вже пять років панують в Росії большевики. Обіцяли вони народови дати багато доброго та з обіцянок їх нічого не вийшло. Зруйнували вони своєю господаркою і промисл і сільське господарство в Росії. Доводиться їм тепер звертатись за допомогою до закордонних капіталістів, просити, щоб вони йшли в Росію, відновляти там промисл і сільське господарство, та обіцяти їм великі права і привілеї. Багато тепер приїздить до Москви закордонних капіталістів, приглядаються, що їм краще взятиб в свої руки, торгуються з большевиками, щоб набути собі більші права. Так само й закордонні большевитські посли провадять про цю справу переговори з капіталістами всіх держав.

З італійськими капіталістами, як повідомляють газети, большевики вже договорились. Винайняли їм в аренду півторастотисяч моргів землі в одному кавалкови. Ту землю Італійці можуть вибирати, де самі хотять — чи на північному Кавказі — чи на низинах Дону або Дніпра — чи на Кубані. Землю Італійці беруть на двайцять чотири роки. Мають вони право привозити з закордону все, що їм потрібно, без усяких оплат. Мають вони так само привозити з закордону своїх робітників — половину всіх тих людей, яких вони будуть наймати. А платити большевикам мають 15 відсотків щорічного урожаю й приплоду худоби.

Такої великої скількости вільної землі в одному кавалкови нігде ні в Росії, ні на Кавказі, ні на Україні нема. Отже большевикам доведеться, щоб задовольнити італійських капіталістів, виселяти селян з тої землі, на якій вони вже працюють.

# По широкім світі.

До найважнійших випадків останнього тижня належить заключення перемиря між Турками й Греками в місті Мудані.

Греки розпочали війну в надії, що легко побють Турків, яких вже й так здорово побила Антанта у світовій війні, і хотіли відібрати їм землю в Малій Азії, щоби поширити цим робом свою державу. Взагалі це Грекам не вдалося. Найшовся між Турками відважний вожд Кемаль паша, що зібрав велику армію, пішов проти ворогів свого народу і розбив їх до тла. Весь штаб грецької армії і начальний вожд попали в турецький полон і Греки мусіли приймити посередництво генералів Антанти в справі завіщення зброї. Скликано нараду до Муданії і дійшло на кінець до того, що Греки мусіли закинути свої мрії про велику Грецію та залишити не тільки Малу Азію, але ще й опорожнити в Европі країну Тракію, яку дістануть правдоподібно Турки. У всіх инших справах, а в першу чергу в *справі морських проливів коло Царгороду*, відбудеться ще одна конференція, в якій візьмуть участь крім Греції і Туреччини також Антанта, Совіти і балканські держави. Та конференція має відбутися правдоподібно на другий місяць, тільки не знати ще, в якому місті.

В Німеччині в місті Ляйпціґу закінчився 14 ц. м. процес проти вбивців бувшого німецького міністра закордонних справ Ратенава. Вбили його члени тайної військової організації, бо вважали, що він працює в некористь Німеччини і є прислужником Антанти. З обжалованих 2 увільнено, а решту засуджено на кару тяжкої вязниці від 15 років до 2 місяців. Процес *цей викликав велике порушення в цілій Німеччині*.

За останні часи мала Антанта великий клопіт з Австрією, що цілком збанкрутовала і хотіла ратуватися злукою з Німеччиною. До цего не допустила Антанта, що боїться скріплення Німеччини. Тому ухвалено в Союзі Народів дати Австрії позичку 650 міліонів в золоті і поставити її під контролю окремої комісії Союзу Народів. Та комісія має слідити, щоб Австрія розумно й ощадно господарювала. Крім того Австрія мусіла підписати зобовязання, що не буде з ніким лучитися і збереже свою самостійність. Що з тої нової штуки вийде, годі сказати.

Великий клопіт зі своїми фашистами має Італія. Фашисти це партія загорілих Італійців, які всіми способами поборюють всіх тих, що тримають з большевиками. Недавно ще закінчилася там велика боротьба цего сторонництва зі соціялістами, при чому часто-густо лилась по улицях кров. Тепер знову хочуть фашисти взяти цілу владу в Італії в свої руки. Провідник фашистів грозить, що піде на Рим, коли дотеперішний уряд не буде замінений новим, себто таким, якого вони хочуть. Італійський уряд, поборюючись нових заворушень і можливого проливу крови, скріпив поліцію сильними відділами війська, які бережуть порядку в краю.

# Гетьман Петро Конашевич Сагайдачний.

(З нагоди 300-літної річниці його смерти.)

(Дальше.)

1615. р. вибралися козаки ще більшим походом на 80 чайках на саму турецьку столицю Царгород. Знищили його околиці, а султан, що був тоді під містом на ловах, на власні очи бачив дими столиці від козацького вогню. В погоні за козаками післав зараз кораблі, які допали їх коло дунайського гирла. Козаки кинулися на своїх легких чайках на тяжкі турецькі галери й побили їх. Самого турецького адмірала раненого взяли в полон; він давав 3 тисяч за себе окупу, але швидко помер від ран.

А вже найбільше вславився Сагайдачний 1616. р. На весні того року Турки завчасу вислали кораблі, щоб не допустити козаків на море. Кораблі заступили їм дорогу перед дніпровим лиманом, але козаки розгромили їх, забрали багато галер і коло сотні човнів, зруйнували ціле побереже Криму та здобули й спалили місто Кафу, де були найбільші ринки торговлі українськими невільниками. Багато звільнили тоді невільників з ріжних сторін і пустили на свободу. Той погром дуже збентежив Турків і вони вирішили йти походом на Україну. Але козаки ще в осени того самого року знищили вдруге Трапезунт, побили Турків на морі, добули й спалили три галери; а коли султан післав знову кораблі заступити їм поворот під Очаків, вони кинулися на безборонну столицю, пограбили її й вернули иншою дорогою через Озівське море зі славою на Січ. Турецький баша, що чекав на них під Очаковом, щоби мати чим похвалитися перед султаном, відїхав човнами на Запороже. Але тут міг помститися лише над порожним козацьким гніздом. Бо під зиму оставалося на Січі мало козаків, які не могли ставити опору Туркам. Баша забрав лише кілька малих гарматок і човнів, та повіз з великою нарадою до Царгороду — дурити султана й його двір, що буцімто він знищив таке для Турків страшне козацьке гніздо.

Ці побіди над Турками зєднали в цілому світі славу козакам і їх відважному гетьманови.

Сила козаччини зростала з дня на день так, що коли попередні гетьмани могли вібрати найбільше до 5 тисяч війська, Сагайдачний міг виставити до бою десять разів більшу армію. Поляки кривим оком дивилися на зріст козацького війська, що кождої хвилі загрожувало їхній державі. До того козакам замало вже було місця на Запорожі й вони почали поселюватися в цілій Київщині та скрізь по панських, духовних і королівських маєтках. Поза війною починають виступати як оборонці всього поневоленого українського народу й віри, яку тоді Поляки дуже переслідували. Один український посол на сойм, Лаврентій Древинський, виступаючи проти такого поведення Поляків, говорить, що декуди по містах і селах на Україні позапечатувано церкви й віддано Жидам у аренду.

В монастирах замість монахів замикають худобу; священиків розігнано, а люде родяться, вінчаються й умирають без священиків і церковних обрядів.

У Львові хто був грецького обряду, не міг ані торгувати, ані займатися ремеслом; хто вмер у місті, того мертве тіло не можна було провести через місто з церковною церемонією, ані до хорого з Господніми тайнами не вільно було йти. Сагайдачному, як вірному синови рідної церкви тяжів на серці її упадок і він поклав собі за ціль з усім козацтвом видвигнути її з такого пониження. А тоді саме лучалася до цього нагода. Поляки тоді дуже потребували козаків, бо вели війну з Московщиною й війська мали дуже мало, а чужого наняти не було звідки. Тому то, коли прийшлося їм круто, вдалися з просьбою о поміч до Сагайдачного. Сагайдачний згодився піти на поміч, але під умовою, що Поляки перестануть переслідувати українську віру та затвердять козацькі вольности.

З 20-тисячним військом вирушив Сагайдачний у похід, злучився з польським королевичем Володиславом, молодим і недосвіченим вояком, якого тоді власне військо було опустило й оставило в прикрому положенню. Скоро помог Сагайдачний закінчити війну й славними побідами приневолив Московщину погодитися з Польщею.

Та „по тревозі забули о Бозі“ — говорить наша приповідка. Так було й по московській війні: Заслуженину, яка козакам належалася за поміч, Поляки заплатити забули, а на Україну не перестали далі насилати єзуїтів.

В 1619. р. вислали до козаків комісію, яка наказала їм зменшити число війска, а всім, які від пятьох літ вступили до козацького війська, повернути в підданство панів. Тим, що мали остати, не вільно було поза Січ виходити, ані навіть на море випадати без їх дозволу. Бо Турки все вважали козаків частиною польського війська й обіцяли помститись на Польщі за козацькі походи на море. Та козаки не спішилися слухати навіть погроз самого польського коронного гетьмана Жолкевського. Випадали мимо того кілька разів побідно на море.

(Докінчення буде.)

## Дописи з краю.

**Тернопіль** (*Всенародне віче*). Заходом Повітової Організації трудової партії скликано до Тернополя на день 4. жовтня ц. р. перше на Поділлю за часів польської влади українське всенародне віче. На вічу явилися численно представники всіх громад Тернопільщини і багато української інтелігенції. Отворив віче іменем Повітової Організації д-р Степан Баран, адвокат з Тернополя, відповідною промовою. Про політичні справи реферував д-р Степан Баран, що при кінці своєї промови поставив слідуючі резолюції:

1) Публичне народне віче в Тернополі дня 4. жовтня одобрює цілковито дотеперішне політичне становище Народнього Комітету, з окрема що до вирішення правно-державного становища Східної Галичини згідно з правом самовизначення народів і висказує йому, як неменше і пресі української народньої трудової партії щиру подяку за дотеперішню тяжку і відповідальну оборону правно-державних інтересів українського галицького народу в цій переломовій історичній хвилі.

2) Також одобрює віче становище Народнього Комітету і членів Укр. Нац. Ради у Львові що до розписаних у Східній Галичині виборів до сойму і сенату в Варшаві, заявляючи, що з правно-державних причин український народ не бере ніякої участи у сих виборах.

3) Віче взиває українське громадянство до одноцільної органічної праці на політичному, культурному і економічному полі, щоби в народі витворити непохитну силу, що змогла би перетревати теперішне лихоліття; з окрема взиває віче поширювати українську незалежну пресу і збирати жертви на народні цілі.

Резолюцію принято серед довготреваючих оплесків, почім промовив проф. Брикович, заохочуючи присутних до закладення кооперативів (спілок) по селах. Яко останній бесідник забрав голос д-р Баран, загріваючи учасників віча до витревалої оборони народньої справи і пригадуючи ще раз, що ніхто з Українців не бере участи у польських виборах. Могутньою піснею „Не пора“ закінчено це перше на Поділлю віче і учасники підбадьорені на дусі розійшлися до дому.

**Кутківці пов. Тернопіль.** (*Читальня і кооператива*). В нашому селі відновлено вже діяльність читальні, яка зазначує своє життя театральними виставами і гуртуванням тих всіх, кому дорога народня справа. Недавно приїхав до читальні адвокат д-р Степан Баран з Тернополя з відчитом про нову історію української державности, в якім обговорив змагання українського народу до осягнення і утревалення власної незалежної держави. З читальні вийшов почин до основання споживчо-господарської кооперативи (спілки) „Згода“. Кооперативу недавно справді основано, вона розвивається правильно, провадить свій склеп, а тільки не всі селяне памятають про нього, купуючи часто у Жидів. Обовязком кождого свідомого Українця є, приступити яко член до кооперативи, купуючи у своїх, іти за порадою і помічю до українського адвоката і лікаря, а оминати чужих — бо тільки тоді, коли свої потреби будемо заспокоювати тільки виключно у своїх, як се робили і роблять Чехи — або хочби Жиди — зможемо двигнутися до кращого життя. Хрунем і запроданцем треба вважати кождого з наших людей, хто купує замість у своїх — у чужих, або хто йде до жидівських чи польських лікарів або адвокатів, коли є свої на місці. Кожде хрунівство треба виполювати!

**Межиріче пов. Жидачів.** (*Вороги просвіти.*) В місяці серпні ц. р. засновано у нас читальню „Просвіти“, що гуртує коло себе свідомійших громадян. Зате дуже вона не по нутру деяким темним духам, що нападуються на читальню з неоправданими докорами, будьто би вона ширить якусь неморальність і згіршення, хоч самі вони не переступили ще порога читальні і зовсім не цікавляться її працею. На підлу роботу темних духів читальники не зважають і служать дальше народній справі, певні, що лише в просвіті наша сила.

**Глубічок вел. пов. Тернопіль.** (*Просвітний рух і його вороги.*) З відновою читальні „Просвіти“ почалось у нас культурно-освітне життя. Засновано аматорський кружок і дохід з вистав іде на відбудову читальняного дому, знищеного війною. Мимо великих трудностей і перепон влаштовано концерти в честь Шевченка і дано отсі аматорські вистави: „Перехитрили“, „Чудовий перстень“, „Назар Стодоля“, „Наталка Полтавка“, „Верховинці“, „Кара совісти“, „Гаркуша“ та „Сватання на Гончарівці“. Деякі вистави давано два рази. Тепер приготовляється „Невольник“. Неприємности має аматорський гурток через заступника війта, Івана Гуцала, котрий впадає на проби з криком і лайкою і розганяє учасників. Дня 5. вересня зробив велику алантуру читальникам і побіг навіть з доносом на станицю поліції, однак нічого не вдіяв.

## НОВИНКИ.

**На пресовий фонд „Свободи“** зложила М. А. 1000.0 мп. непринятий гонорар через д-ра Пацлавського Віктора в Дрогобичі. — Гаврилів Юрко, Кавчий Кут 1000 мп. — Чермак Стефан, Городниця 1000 мп.

**Позір Тернопільщина!** В середу 25. жовтня с. р. о год. 12. в пол. відбудуться в салі Міщанського Братства в Тернополі довірочні збори членів трудової партії для вибору управи повітової організації. З кождого села повинні явитися представники, а так само всі інтелігенти.

**Еміграція до Канади.** Канадійський уряд старається зменшити іміграцію до Канади. Доси не було ніяких обмежень, тепер на виїзд до Канади потрібний окремий дозвіл канадійського уряду еміграційного. Дозволи будуть видаватися лише тим, чиї родини мешкають в Канаді. Крім того можуть їхати рільні робітники і жіноча домашна прислуга, для котрих вистарчить посвідка, виставлена краєвою владою.

**Перший сніг.** На Покуттю і в околицях Станиславова упав минулого тижня перший сніг, що тревав недовго, а потім загостив новий дощ.

**Кінна шайка в Зборівщин.** Як доносять польські газети, в зборівськім повіті показалася шайка, зложена з яких 50 осіб, узброєна, на конях і нападає на фільварки. Посесорови фільварку в Яблківцях, Ротови, зрабувала 13 міліонів і втікла в ліси. Подібна шайка напала на фільварок Бліхів. Поліція зі Зборова пустилася за її слідом, але напасники застрілили двох поліціянтів і щезли в лісі.

Вислано військо.

**Не вільно нищити дерев при дорозі.** Польське міністерство рільництва оголосило новий закон, яким карає двомісячним арештом або гривною у висоті 100.000 марок за нищення придорожних дерев.

**Челядників** кушнір'в і панни до шиття прийме робітня кушнірська Петра Карпяка, Львів, Куркова 11 а. 8. 4–5

### Оповістки.

## ПОДЯКА.

Всемогуча рука Божа зіслала на мене нещастє і огонь знищив всі мої будинки, але наше Товариство „Дністер“, в котрім мої будинки були асекуровані зараз до 3 днів по огни виплатив мені ціле відшкодовання, хотяй я цілої премії асекураційної не заплатив.

За скоре і без потручень, виплачення мені огневої шкоди складаю Товариству асекураційному як найсердечнійшу подяку, бо лише наше Товариство „Дністер“ є щиро віддане свому народови.

Йосиф Біда, господар
17. 1–1 в Тарношині пов. Рава руська.

## ОГОЛОШЕННЯ.

**Союз** українських інвалідів приймає замовлення на доставу барабольі і капусти. Замовляти в склепі Союза Укр. інв. при вул. Валовій 31. 16. 1–2

**Дерево** овалове — букове, березове і соснове зі сейчасовою доставою продає фірма Мельма, Львів. Зиблікевича 24. 18. 1–3

**Всякі** деревостани від селян і священиків купує фірма Мельма, Зиблікевича 24. 18а) 1–3

**Господарство** 27 моргів доброго орного поля, 1 морг добірного саду, просторі господарські будинки і матеріял на хату, недалеко желізниці продам або заміняю за менше господарство з хатою у здоровій околиці, близько желізниці. Іван Білинський, управителя школи в Пчанах п. Жидачів. 15. 1–1

**Томашівка вісковопроцентова**

вже надійшла до складів Краєвого Союза господарських Спілок у Львові, в Перемишлі Стрию і Коломиї. Продаж детайлічна і гуртовна. При збірних замовленнях відповідний опуст. Жадайте сейчас оферт і пишіть на адресу:

**Краєвий Союз господарських Спілок**

Львів, вул 3 мерозича ч. 20. 11. 1–2

**НИТКИ** вс. рода до шиття і вишивання, гуртом і на дрібно продає дешево і поручає свої від 22 літ ведені робітні суконь і білля Жіноча Спілка промислова 19. 1–2

**Труд, Львів, Ринок, ч. 39.**

**Купуємо всяку скількість**

**Лен Коноплі Пряжу**

6. 1–4

При вагонових офертах посилати прібки.

**ПОЛОТНО, Львів, Зіморовича 20.**

**Ширіть видавництва „Просвіти“.**

**Членам Товариства „Просвіта“ присвугує при закупні книжок 25 процент опусту.**

Подаємо вибір найкращих видань Т-ва „Просвіта“ з поля всіх царин людського знання.

**А) Більші видання.**

1. Твори українських клясиків (Українське письменство) в 23 томах оправлених в півполотно, або у люксусовій передвоєнній полотняній оправі:
   Квітки — Основяненка 2 Т. Шашкевича Головацького, Устіяновича, Могильницького, Метлинського Костомарова, Тараса Шевченка 2 Т. П. Куліша 6 Т., І. Воробкевича 3 Т., Глібова Климковича, Стороженка, Руданського 3 Т., Федьковича, Івана Нечуя Левицького.
2. Історія укр. літератури М. Возняка в 2 Т., доведена до 18 віку.
3. Князь Ярослав Осьмомисл — іст. повість О. Назарука.
4. Укр. народні думи — д-р Ф. Колесси
5. Пропамятна конгресова книга Т-ва „Просвіти“ (важне для економістів).
6. „Письмо з Просвіти“ (річники 1908, 1911, 1912, 1913).

**Б) І. Дрібні видання.**
(Історичні оповідання і розвідки.)

1. Смертне зілля, А. Лотоцького.
2. Сагайдачний, Г. Хоткевича.
2. Гетьман Мазепа, В. Будзиновського.
4. Кубань і кубанські Українці, В. Гнатюка.
5. Бери все, що в хаті, В. Недолі.

**II. З царини природознавства.**

1. Серед вічних снігів та ледів, В. Лункевича.
2. З життя первісного чоловіка та сучасних дикунів, В. Лункевича.
3. Про землю, сонце та звізди, І. Раковського.
4. Як чоловік зробив з ночи день, д р. М. Чайківського.

**III. Драматичні.**

1. Хазяїн, комедія на 4 дії, І. Тобилевича.
2. Безталанна, драма на 5 дій, І. Тобилевича.
3. Зимовий вечір, драм. етюд на 2 відслони М. Старицького.
4. Настоящі, комедія в 1 дії, О. Бобикевича.
5. Наталка Полтавка, народна опера на 3 дії, І Котляревського.

Видає Вид. С-ка „Діло“ зар. ст. з об. п. — За редакцію відповідає Мих. Струтинський. З друкарні „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

Ч 7 Львів, неділя дня 29 жовтня 1922 Рік XXIV.

**СВОБОДА**
політичний просвітний господарський часопис
Виходить що тижня на неділю.
Адреса Редакції і Адміністрації Свободи:
**Львів Ринок 10.**

# СВОБОДА

орган Української Народньої Трудової Партії.

**СВОБОДА**
коштує: в краю чвертьрічно 1000 Мп. в Німеччині 200 мар. нім., Америці 1 дол., Франції, Голяндії й Бельгії 10 фр., Італії 10 лір., Швайцарії 5 фр., Чехословаччині 30 к. ч., Болгарії 50 л., Австрії 3000 к. а.
Зміна адреси 100 Мп.
Поодиноке число коштує 80 Мп.

## В гурті сила.

Скоро має кінчитися чотири роки з того часу, як впала Австрія і як український народ у Східній Галичині заявив, що він хоче і буде будувати свою самостійну українську державу. Чотири роки вже минуло з того часу, як сталось це, а проте і досі не вдалося українському народові досягти чого він хотів. Прийшли у нашу хату чужі люде, непрошені й не кликані і господарів не питаючи, хочуть в нашій хаті господарювати по своїй волі й вподобі. Через тих чужих людей, сусідів наших, на нашій землі не встановилось і досі тих порядків, які нам потрібні й яких ми хочемо.

Є отже люде, які думають й кажуть так: „коли за чотири роки свойого ладу не могло встановитись, то мабуть його й не буде. Коли не дочекалися, то певне й не дочекаємося".

Серед людей, що говорять так, є всілякі. Найбільше серед них є таких, що дуже часто до сусідів наших і на розмови ходили та одних вертаючись у кишенях у себе знаходили гроші — марки польські — яких ранійше там не було. Але є поміж людьми, що говорять таке, люде чесні й порядні. Отже тим людям хочемо ми показати, скільки правди є в тих словах.

За чотири роки не встановилось на нашій землі того ладу, якого ми би хотіли. Це — правда. Але, коли би ми бачили, що замісць нашого ладу сусіди справді би встановили в нашій хаті свій лад, свій порядок, тоді свойого ладу, якого хочемо ми, може би ми не дочекалися.

А що ми бачимо? Що діється навкруги? Чи встановлений в краю хоч який небудь лад? Хто живе в нашому краю, той знає, що то є за лад у нас. То не має жадного ладу, коли що дня горять фільварки панські, коли що дня арештовують сотки людей, коли по краю грасують якісь незнані ватати, нікого не боючись і ні на що не зважаючи. Ладу не було за ці чотири роки й нема його й досі. І без нас й бути його не може, бо то наш край, наша хата. Це сусіди, що непрошені сюди забралися до нас, самі то добре розуміють. Через то вони так зараз і запрошують нас просьбою і грозьбою вибирати до їхнього сойму.

А коли це так, коли це навіть сусідам нашим видно, то значить буде встановлений на нашій землі наш лад, буде панувати в нашій хаті наша сила і наша воля. Тільки триматись гурту, так як досі тримались. Тільки йти разом, як досі йшли. Бо в гурті і в єднанні наша сила.

## Народня преса.

І знову останнє число „Свободи" пішло на села, між читаючий український люд, з великими білими плямами, які лише нагадували, що там було щось написано, що не сподобалося польській цензурі і вона сконфіскувала всі ті місця.

Ми знаємо, що читач не любить, коли нема чого читати в газеті, яку купує инколи й за останній свій гріш. Ми, що пишемо газету, знаємо це і тому стараємося писати так, щоби часопис вийшов цілий. І нема за нами ніякої вини, коли всетаки Ви, дорогі читачі, дістаєте до рук замісць чотирьох сторінок друку — сорокату плахту паперу!

Українські часописи писали ми ще за тих часів, коли була австрійська цензура; ми працювали в українських газетах і на Великій Україні за царських часів і відсилали перший примірник своєї газети на суд — осуд до всесильного градоначальства. Тому знаємо добре, що часах обмеження громадянської свободи слова вільно писати, а чого не можна. Але на ніщо не годиться наш досвід і наше найщирійше бажання задовольнити наших читачів, виконати свій громадянський обовязок супроти життьових інтересів нашого народа та одночасно — не розгнівати пана прокуратора! Всі найневиннійші речі, з яких нікому нема ніякої небезпеки, йдуть під гострий ніж — немилосерний червоний олівець цензора і даремне йде вся наша праця.

Народній часопис — це є посередник, який звязує провід народа з його основою і підпорою — з широкими селянськими й робітничими масами. Народня газета — це кров, яка є живим звязком поміж мізком і руками. Не дозволити народньому часописови виконувати його велике завдання духового керманича, інформатора і порадника в усіх найважнійших життьових народніх справах — це те саме, що звязати сильним шнурком жили й мязи, щоби затамувати рух крови в живому людському організмі.

„Свобода" це єдиний український селянський часопис у Східній Галичині. Коли й „Свободу" позбавити її свободи слова — то це велика шкода нашому народови. Але — одному жаль, а другому радість, одному шкода — а другому користь.

Та инколи радість буває передвчасною. Затамувати кров в організмі — це значить робити трупа з живої людини. Чи добре хазяїнови тримати у хаті трупа? А що, як мерлець оживе?!

„Свобода" і „Діло" доходять на село з білими, посчерканими сторінками. За те досхочу є всюди, на кождій почті, на кождій стації красненько задрукованої „Хлопської правди", „Рідного краю" і тих всіх газет, які з „хлопами" мають стільки спільного, що від них курку на базарі купували, за брехнею не мають часу правди казати та свій рідний край на базар вивели.

Але наш селянин уміє гаразд кукіль від жита відріжнити й січку від зерна відділити. Наш селянин простим своїм мужицьким розумом швидко зміркує, де правда а де брехня, та в чому лежить суть лиха, — покиває головою, почухає потилицю й намотає на вус та швидко не забуде обману.

Ви, наші дорогі читачі з під селянської стріхи, не будете ремствувати на нас, що посилаємо Вам незадруковану газету. Вона є завжди записана, рівними й читкими рядками, які є приготовані на те, щоби слово правди нести в рідне село. Колиж воно не доходить до вас, то ви знаєте, чия у цьому вина.

## Горі імієм серця!

То, що переживає тепер український народ у Східній Галичині, буде записане в його історії як одно з найтяжших лихоліть. Важка рука наших переможців не лише гальмує нашу волю у вузких рамах підбитого народу, але закріпощує нашу думку і давить навіть почування. По цілім краю ідуть труси, арештування і знущання. Тюрми у Львові і в краю наповняються найкращими нашими людьми. В багатьох випадках поліція знущається над арештованими в нелюдський спосіб, бючи їх до крови. Допускаються навіть тортурів, щоб приневолити арештованих до зізнань, які поліції потрібні. За яку провину терпить так тяжко наш народ, ніхто не знає. Всі лише то знають, що терплять за народну справу, за народну честь і волю і всі знають, що ніхто не сміє податися, зрадити народну справу, але всі мають вендержати до кінця, бо хто терпен той спасен.

Масові труси й арештування перевела польська поліція в останніх днях у Львові. Між иншими арештовано начального редактора „Діла" Ф. Федорцева і члена редакції М. Струтинського і ред. „Будяка" Р. Голіяна. В Академічнім Домі арештовано кількох студентів, причім студ. Яцуру тяжко побили. Арештували кілька осіб в Домі українських інвалідів. Крім того робили трус в „Дністрі", „Соколі", „Просвіті", в „Науковім тов. ім. Шевченка", в будинках св. Юра, (кілька разів), „Народній Торговлі", дальше в приватних мешканях визначних українських громадян. Багато осіб притім арештовано. В будинках св. Юря арештовано також одного Голяндця, що приїхав до Сх. Галичини розвідатись, що тут робиться, та описати потім в заграничних газетах.

В Перемишлі увязнено адв. д-ра Кормоша, о. Ом. Кормоша, проф. Зубрицького, адв. Черлюнчакевича, о. Богачевського, о. Мацюрака і инших. Підчас забави в „Просвіті" поліція впала до салі й арештувала около до 80 осіб.

В Коломиї арештовано 24 Українців а крім того із сіл Коломийщини увязнено 50 осіб. Кількадесять Українців арештовано в Калущині, Долинщині, Тернопільщині, Дрогобиччині, Любачівщині. Доносять також про арештування в Камінці стр., Радехові, Сокалі, Раві рускій, Бережанах, Станиславові, Яворові Щирци та в инших місцевостях.

Про многі випадки арештування нема кому написати, бо відважнійші одиниці опинились уже в тюрмі.

Під сю пору арештовано у Сх. Галичині около три тисячі Українців, не числячи тих, що сидять по тюрмах вже від давна.

Горі імієм серця! Наша справа свята і тому за неї терпіти треба. Тюрма не зломить духа живого народу. Хотять позбавити народні маси визначнійших діячів, лишити його без проводу, а потім зробити з ними що забажають. Але гірко перерахуються. Тюрма нас ще краще загартує і заправить до боротьби за народні права.

## Перед польськими виборами.

Чим близше до виборів, тим більшу працю завдають собі деякі люде, щоби потягнути український народ у Сх. Галичині до голосування. Творять нові партії, називаючи їх то „хлопсько-радикальною", то „українською аграрною селянською партією", закладають нові політичні організації й комітети, яким надають приманчиві назви, як наприклад „Українська Селянська Рада", „Український хлопський комітет незалежний", то знов „виборчий комітет українських

Pr. 309/22.

До Редакції часописи „Свобода" у Львові.

В Імени Річипосполитої Польської!

Суд окружний карний яко Трибунал прасовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст артикулів уміщеного в часописи „Свобода" число 5, з дня 15. X. 1922 під заголовками: 1) „Голос всего світа в нашій справі", в уступі від слів: Як жеж дивно, аж до невирішеня. 2) „Польські вибори і Східна Галичина" в уступі межи словами: рнатом... а Поляки стараються. 3) „В краю неспокій" в уступах. а) межи словами: боївок... а: В арешті перебувають. в) заголовок послідної нотатки. 3) Лист в села" в уступах а) межи словами: нашим народом... а: кілько то ма в) межи словами: дбає... а: і щоби, с) межи словами: нарікати... в: А що до того. д) межи словами: ятелігенції... а: Так, так, — містить в собі єство ad 1) 4) злочину з § 65 д. з. к., ad 2) 3) проступку з § 303 з. к. з § 302 з. к. узнав доконану в дни 11 жовтня 1922 конфіскату за оправдану і зарядив знищенне цілого накладу і видав на думці § 493 п. к. заказ дальшого розширювання того друкового письма.

Заразом видав наказ відповідальному редакторови тої часописи, щоби се рішення помістив безплатно в найблизшім числі і то на першій сторони.

Невиконанне того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17.12. 1862 D. n. y. N. 6 ex 1863' а іменно засудженне за переступство на гривну до 400 Мкп. (Підпис нечитний)

Львів, дня 17. жовтня 1922.

хліборобів". Всі ті комітети розкидають по краю відозви, промовляють до хлопських інтересів і накликують хлопські маси до участи у виборах. Висувають навіть своїх кандидатів.

Та що з того, коли ті нові виборчі партії не мають майже ніяких членів, а самі комітети складаються з людий, до яких українські народні маси не мають довіря. Ті маси, заправлені від давна в народній організації, загартовані у важкій боротьбі за свої народні права, освідомлені національно і політично, видержать на становищи, яке самі собі вибрали і яке наказує їм народня честь.

Не захитає їхньої постанови і найновійший розпорядок львівського воєводи, оголошений дня 22. жовтня ц. р. Цей розпорядок забороняє агітувати проти участи в розписаних виборах до польського сойму і сенату і грозить карою від 6 годин до 14 днів. Обовязує він в повітах: Бібрка, Березів, Чесанів, Добромиль, Дрогобич, Городок, Ярослав, Яворів, Коросно, Ліско, Львів, Мостиска, Перемишль, Рава руська і Рудки.

В цілім краю Українці, іменовані членами виборчих комісій, зрікаються дальше тої гідности, а окружні комісії накладають на них грошеві кари. Найбільше лютиться стрийська окружна комісія, що карає найвисшими гривнами у висоті 200.000 мп.

Але все те український народ зносить спокійно. Він знає, що значать для него ті польські вибори. В дни виборів, 5. падолиста ц. р. рішається доля Східної Галичини. Через вислання послів до варшавського сойму цей край переходить до польської держави. А тим часом про долю Сх. Галичини мають рішити властиві її господарі (суверени), держави антанти, і на це вирішення жде український народ.

## В краю неспокій.

Ще не скінчилися підпали фільварків, напади і замахи на польську поліцію, як на голову польської влади у нашім краю звалився новий клопіт, з котрим не легко дати раду. Не знати звідки і як, у зборівському та бережанському повіті появилися в лісах підозрілі відділи, узброєні у кріси та ручні ґранати, на конях, добре одягнені, у козацьких шапках. Козаки з тих узброєних відділів говорять по українськи, розкидають між селянами українські відозви та закликають нарід до боротьби з панами. Самі вони нападають на польську поліцію, убивають поліцаїв, палять двори, а забрані гроші від дідичів роздають між селянами. Проти тої дивної ватаги вислано тисячі війська, кавалерії, піхоти і артилерії, але до тепер не вдалося тих козаків ані побити ані зловити, бо вони одного дня являються в одному повіті, завтра в другому, а пізніще зникають в лісах на кілька днів.

На цілому Поділлю панує страшний переполох, всі дідичі покидають свої двори, а навіть поліція та жандармерія залишає постерунки на ласку судьби. Останніми днями такі самі козацькі відділи появилися і коло Бучача, коло Копичинець, Гусятина та Рогатина.

Наляканий польський уряд почав нові переслідування української інтеліґенції та свідомих селян, кажучи, що Українці допомагають тим повстанчим відділам. Через те останнього тижня арештовано у Східній Галичині майже 2 тисячі осіб, які терплять по арештах всяку кривду та знущання від поліції.

Тими узброєними ватагами зацікавився майже цілий світ і російська, німецька, чеська та инша преса пише, що у Сх. Галичині вибухло українське повстання проти Поляків.

Одні ґазети пишуть, що ті ватаги складаються з галицьких місцевих Українців, инші кажуть, що то галицькі старшини, що прийшли з поза Збруча і що їм допомагають тутешні Українці. Як та справа скінчиться, то ще не знати, а покищо цілу Галичину залило польське військо, яке дається нашому селянинови добре взнаки.

## Селянин та інтеліґент.

З недавного часу польські ґазети, які є проповідниками ріжних польських партий і організацій, занялися дуже живо одною справою: посварити українську інтеліґенцію з українським селянством; відобрати широкі українські селянські маси Східної Галичини з під впливу українського інтеліґента та передати їх під провід ріжних „правдивих" народніх приятелів і апостолів, яким за ту їхню сердечну приязнь до нашого селянина — платять щедрі гроші з державної польської скарбниці та ріжних польських „патріотичних" фондів.

Мета такої роботи є дуже ясна. Адже інтеліґенція, себ то народній провід, є лише тоді міцна і має поважний голос, коли за нею стоять лави організованого, грамотного, національно й політично свідомого селянства й робітництва. Так само селянство перестає бути сірою масою, з якою ніхто не рахується, тоді, коли на чолі селянства стоять люде з вищою фаховою освітою — священики, вчителі, лікарі, судді й адвокати, — які пильно прислухуються до голосу народа, слідкують за його насущними потребами та в кождий час виступають в обороні народніх прав.

І тому ясно, що в інтересі польських панів лежить посіяти зерно незгоди на нашу народню ниву, — внести роздор поміж сільського священика і його парохіян, відобрати довіря селянина до українського лікаря, до судді, нотаря, адвоката, діяча в політичній партії. Що може вдіяти сам мізок, коли не стане йому рук виконати задумане діло та що варта здорові руки, коли нема голови?! Легко тоді дати собі раду з такою людиною та казати їй співати під свою дудку. І тому булоб дуже легко переробити нашу українську Східну Галичину на польську провінцію „Всходню Малопольску", як би вдалося поріжнити українську інтеліґенцію з її народом.

Пишуть польські ґазеси та голосять світови голосними промовами варшавські міністри, що це лиш українська галицька інтеліґенція не хоче „годитися", а все селянство так і плаче за „угодою", — себто иншими словами, що тая „автономія", яку на силу сфабриковано у варшавському сеймі лиш не подобається українському священикови, учителеви й адвокатови — але дуже подобається селянинови. Так само мається справа з кольонізацією, університетською справою, справою рідної школи і греко-католицьких метрик, з польським судом і польськими виборами. „Рускі хлоп" — мовляв — як ягня лагідне, з усього задоволений і все як ласку приймає та радий, що такі гаразди у Всходней Малопольсце. А лише наші „інтеліґенти" не хотять таких малопольських гараздів і видумують якусь Україну.

Так це може і тому так конфіскують нам кожде число „Свободи" й „Діла", що ми наш нарід хочемо туманити?! Ні, ми — селянські діти. Ми кров від крови й кість від кости свого мужицького народа, і змістом та метою нашого життя — народне добро. Ми не маємо „своїх інтересів", бо наші інтереси є спільні з цілим народом.

Нікому не вдасться зробити прірви поміж нами, українською інтеліґенцією, та вами, українським селянством. Бо галицький селянин памятає, хто розпочав боротьбу за народню просвіту, за свою рідну школу, ще з часів першого австрійського сойму та ще ранійше, коли ще панував австрійсько-поліційний дух в єдиних у Галичині, недоступних для народа — німецьких школах, він знає, хто з давних давен стоїть на сторожі своєї, української грецько-католицької церкви. І він бачив, скільки тих „інтеліґентів" зниділо по тюрмах та згинуло на полях боїв за те, що словом, пером і з рушницею в руці боронили прав свого народу. І бачить він, хто сьогодні несе величезний тягар боротьби за рідну школу, церкву, добробут та національно-політичні права українських селянських мас. Все те робили й роблять селянські діти, які перейшли школи з волі своїх батьків і дідів селян, та стали „інтеліґентами" на те щоби твердими й мозолистими селянськими руками керувала розумна воля, щоби у великому народньому організмі були не тільки серце, руки й ноги, але й мізок.

Та й правду казати — тепер взагалі нема інтеліґентів та селян, як дві цілком окремі народні верстви (кляси). Війна і революція вирівняла багато ріжниць; вона зробила селянина справжнім громадянином, який цікавиться усіма культурно-національними й громадсько-політичними справами, а з другого боку війна ще більше наблизила колишню інтеліґенцію до селянських верств. Сьогодні майже в усіх виділах і управах найважнійших краєвих фінансових, економічних, культурно-освітніх, та громадсько-політичних установ і організацій є поважні селяне, які спільно за одним столом разом з учителями й адвокатами радять та дружньо і братньо працюють над спільним ділом. І нікому з них і до голови не приходить думка робити якісь „поділи" й „ріжниці" поміж українським селянством та українською інтеліґенцією, бо таких ріжниць н е м а і б у т и н е м о ж е.

А нашим ворогам не дасться внести роздор і недугу у наше здорове діло, не вдасться це зробити й такими засобами, як клеветою на наш громадянський національний провід, нашу мужичу інтеліґенцію: не дасться посварити батька з сином, за те, що батько у свиті а син у сюртуку. І тому даремна робота висилати на села нових селянських „приятелів", яких переодягають у довгі свити. Замісь говорити у Варшаві, що галицький селянин одно а інтеліґент друге — краще приїхати сюди, до нас, послухати, що каже, й побачити, що робить отой селянин та інтеліґент, та залишити пусте діло кирині, яке не доведе до цілі.

## Процес Степана Федака.

Дня 23. жовтня у львівськім суді на лаві обжалованих засів Степан Федак і його товариші Дмитро Паліїв, Кучабський, Матчак, Коберський, Гнатевич, Яремійчук, Голубович, Тофан, Горобйовський, Білицький і Зибликевич.

Степана Федака будуть судити за те, що він минулого року дня 5. вересня стріляв до начальника польської держави Пілсудського і поранив воєводу Грабовського.

Його товаришів судять за те, що вони Федакови допомагали в плянованім замаху і що старалися викликати повстання проти Поляків у Сх. Галичині. Степана Федака і його товаришів судять судді присяжні, а боронить 82 українських адвокатів.

Першого дня розправи до салі впущено богато публики, що цікаво приглядалася обжалованим, котрі цілий рік перемучилися у вязницях.

Федак і його товариші, це самі молоді студенти, бувші українські старшини. З початку розправи оборонці домагалися, щоби розправу провадити на українській мові і Степан Федак заявив також, що буде відповідати на питання тільки по українськи а не по польськи.

Після того оборона запротестувала проти арештування д-ра Загайкевича, котрий мав боронити Федака і проти арештовання стенографа Андрія Головки, що мав записувати всі промови оборонців, суддів та обжалованих.

Після протесту предсідник суду Маєр прочитав акт обжалування по польськи і по українськи. Цей акт складається із кілька сот аркушів, на яких записано всі зізнання обжалованих при слідстві та зізнання свідків.

На тім розправу перервано і відложено на другий день.

Розправа відбувається у тій самій салі, де судили Мирослава Січинського, українських студентів 1910 р., о. Юрика, Івана Петрушевича та сотки инших Українців за останні чотири роки.

## Велика Україна.

**Як большевики нищать українську державність?**

Коли в Росії упав царат, український народ став будувати свою власну самостійну державу. Довгі роки перебування під владою московською научили Українців, що тільки в своїй державі матимуть вони свою правду і свою волю. Отже у Київі зібралось було представництво українського народу — Українська Центральна Рада – й Українська Центральна Рада оголосила Україну самостійною, від нікого незалежною державою, Українською Народньою Республикою.

Україна була найбогатшою частиною Росії, ціла Росія харчувалась українським хлібом, вся вона держалась на тому, що завжди визискувала для себе наше богацтво. Отже всі Росіяне, коли Україна оголосила себе самостійною, поставились до того вороже, почали говорити, що треба силою приєднати Україну до Росії.

Так само говорили й думали російські большевики, бо вони так само плоть від плоти, кість від кости російського народу. Але щоб добитись своєї цілі, большевики пішли на хитрощі. Вони розпочали війну проти України через те, мовляв, що там „буржуазна" влада, через те, що вони, мовляв, хотять завести владу совітів робітничих і селянських депутатів. І коли большевикам за допомочю війська, надісланого Москвою, вдалось знищити на Україні свою народню владу, вони сказали, що Україна перетворюється в Українську Соціялістичну Совітську Республику.

Весь час в цій ніби то українській республиці було дуже мало українського: керували всім не Українці, українська мова, українська книжка лише терпілись большевиками, бо бачили вони, що того хоче народ.

А тепер большевики рішили, що цих виграшок для них годі. Вони думають, що вони такі сильні тепер, що можуть зовсім не зважати на те, що хоче народ. На початку жовтня засідав в Харкові зїзд совітів з цілої України, найвисша установа в українській соціялістичній республиці. А в совіти, яких зїзд був оце в Харкові, попадають або самі большевики або ті,

що годні большевикам. Отож той зїзд виніс такі постанови: Радив він над тим, чи треба видати закон, щоб на Україні, там, де є більшість українського населення, було можна улаштовувати тільки українську школу. Зїзд постановив, що такого закону видавати не треба.

Радив він далі над відносинами, які мають бути надалі між совітською Україною і Росією. Визнав він, що совітський уряд досі йшов на великі уступки національним домаганням народу й що далі ніяких уступок вже робити не треба. Треба, щоб не було надалі окремого українського совітського уряду й окремого українського зїзду совітів. Мусить бути й на Україні і в Росії один уряд. Це злиття України з Росією має бути переведено не пізніще грудня.

Досі була на Великій Україні, хоч на папері своя держава, а скоро й на папері вже її не буде.

Колись так відбирали у вкраїнського народу його права й вольности московські царі, а тепер давню царську політику продовжують большевики.

## Лист з села.

Коли би хто нас запитав, яка наша рана найбільше болюча, то ми би відповіли: „Нас найбільше болить справа парцеляції і кольонізації нашого краю." Але нас ніхто не запитає, а як запитає, то нам не вільно говорити, що нас болить, бо як то кажуть: „Нас бють, та ще й плакати не дають." А кольонізація нас болить, дуже болить, бо ще як з нас тягнули данину, ну, то чоловік продав корову, заплатив, підгодував телятко і помалу буде знов худобина коло хати; коли чоловіка часом жандарм посадить до арешту, ну, то посиджу, тай вийду, а до бійки і лайки то наш брат давно звик — але як панську землю, котру ми обробляли, наші тати, наші діди заливали її кервавицею і потом, тепер дають в чужі руки, то нам на то так тяжко дивитися, як би нам хто живцем серце виймав з грудей.

Бо то, панове, вже тепер наш селянин сидить на одній скибі, за одну межу, то брат брата вбиває, а що то буде як за кількадесять літ народу буде більше десять раз? Та людей прибуває, а земля не росте. Ми мали надію на панську землю, котра ніби панська, але забрана від наших прадідів, а тепер кажуть, що земля лиш для тих, що боронили Польщу.

Алеж, панове, бійтеся Бога, та ніби як можна вимагати, щоби Мазур проливав кров за Україну, або Гуцул за Польщу?

Нині до нас приїхали Мазури, будують хати, стодоли, оруть, сіють, а наші хлопи лиш дивляться тай зуби стискають. Баби плачуть як на похоронах, бо як нам забирають землю, то так як би нас засудили на смерть.

Дехто із села вже пішов у найми до Мазурів, дехто оре для них, сіє і корчує ліс на спілку.

Таке то — у своїй хаті ми наймитали стали. Прийми гостя в хату, а сам у комірне втікай.

Я вам ту богато написав, але не знаю, чи мого слова хто послухає, бо тепер люде не слухають ані слова, ані правди, ані совісти — лиш бука. Але я то мусів написати, бо нам так на душі тяжко, як би хто камінь поставив нам на груди.

Бо я не можу розуміти, хто таке видумав, щоби кольоністів спроваджувати Бог знає звідки, як у нашому селі половина селян не має клаптика землі. І таке виробляє з нами наш дідич, той, вигодований нашим трудом, нашою працею, його прадід за панщини запрягав наших селян до плуга, а цей каже, що буде з нами також таке робити. Ну, але чоловік стріляє, а Бог кулі носить — то може воно буде ще не так, як пани хочуть.

Бувайте здорові!

*Олекса Непокірний,*
б. український вояк.

## Куди йдуть наші гроші?

Україна богата. Назвали її шпихлірем Европи, бо має хліба більше, чим деінде. Одинока Україна в Европі має богаті жерела нафти і поклади земного воску. Знаменитий вуголь (в донецькім басейні), досконалі залізні руди, сіль має Україна. Всього є доволі на нашій землі.

Західна область України — Східна Галичина також не бідна. Тут є частина українського чорнозему, богато лісів, нафти, земного воску, соли. Ріжнородні природні богацтва є в нашім краю.

З управи рілі живе понад 9 десятих всіх Українців. Та проте наша Гуцульщина, Бойківщина і Лемківщина докуплюють що року і хліба і инших харчів. Також докуповує хліба наше Полісся і Підляше. На Чорноморщині і в Таврії повторюються від часу до часу неврожаї і туди також треба деколи хліба довести.

Однак не наші купці доставляють гірським околицям кукурудзяної муки і взагалі хліба. Чужинці нас запровіянтовують і торгують нашим хлібом. Лише чужинці доставляють нашій інтеліґенції по містах, яка живе виключно з куплених продуктів, усего до життя потрібного. Тілько чужинці продають нам всім нашу нафту, сіль, тютюн, цукор, дріжджі, напитки, заграничне коріння.

Подібно є з матеріями на одіння. Вправді деякі матерії, як полотно на білля, грубші, найпростійші сорти сукна, трохи шкіри на чоботи, овечу шкіру на кожухи маємо з власного виробу, однак і той товар перепродують нам головно чужі. Однак власний виріб тих матеріялів заспокоює лише частину наших потреб, а решта того, чого потребуємо, приходить із заграниці. І шкіра на чоботи і верхне одіння і плащі, кожухи, капелюхи, шапки, хустки, жіночі матерії, все те купуємо не у своїх.

Гляньмо тепер на уладження наших хат. Кухонну посуду, горшки, горнята, коновки на воду, цебрики — це товари вироблювані у нас, але продають їх нам чужі. Найважнійший будівельний матеріял, себто глина і солома — свої, але дерево і все инше потрібне до будови, цвяхи, цеглу, бляху, часом черепицю, ґонти, все те переважно купуємо у чужих. Також купуємо у них вапно, рури до печей, плити до кухонь, склянні шиби, склянну посуду, образи, зеркала, гребені, мило. І якби в одну хвилю викинув з наших мешкань товари куплені у чужих, а з будинків викинув матеріял набутий у чужих або через чужих, то ми осталиб під голим небом та на чистім полі.

А тепер подумайно, де набуваємо живий і мертвий інвентар. Коні, рогату худобу, ялівник, усе, бодай у більшій половині, купує Українець через чужих купців. Так само через чужих набуває рільничі машини, штучні погної, знаряди до ремесла.

Крім того купуємо через чужих шкільні книжки та канцелярійні прибори. Купує їх у чужих наша шкільна молодь, у чужих набувають папір і канцелярійні прибори наші інституції.

Майже все нам потрібне іде через чужі руки. Колиж поміркуємо, що кожду руку, через котру товар перейшов, кожду фірму, яка з тим товаром мала діло, мусимо оплатити, тоді можна собі уявити, яку масу чужиниців оплачуємо.

Нехай кождий обрахує, що він на рік купує у чужих, та ознацить від того лише 5 процент зарібку, який дав тим, у кого товар купив. Коли ту суму помножити через 30 мілионів, то дістанемо міліярди, які український нарід що року дає другим за їх марну обслугу, дає мимо того, що ми самі моглиб себе обслужити. Зокрема най обрахують кооперативи, кілько вони купують у чужих. Такі обчислення передовсім заохотять кождого Українця купувати по змозі лише у своїх, а неодного спонукають працювати енерґічно для організації власної торговлі або взятись до виробу чи то фабрикації товарів, які масово розходяться поміж Українцями. Тим способом український гріш лишиться між своїми і причиниться до піднесення народного добробуту й богацтва.

*Госп.-Кооп. Часопис.*

## Дописи з краю.

**Надіїв пов. Долина.** *(Аматорська вистава.)* Заходом аматорського кружка місцевої читальні „Просвіти" відбулась дня 3. м. м. вистава „Невольника", що пройшла з великим успіхом. Досить велика читальняна саля була переповнена а багато людий стояло на дворі. Зібрано 30.000 мп., які призначено на розвиток читальні.

**Борусів пов. Бібрка.** *(Обнова просвітного життя.)* Дня 9. ц. м. відбулися загальні збори читальні „Просвіти" і дали початок українському просвітному рухови в селі, що було до недавна твердинею русофільства. Молодші громадяне рвуться до праці, не зважаючи на старих, що все ще зітхають до Росії, самі не знаючи, якої.

**Нянів долішний пов. Долина.** *(Просвітна робота.)* Літом ц. р. село проявало велику охоту до свідомого громадянського життя, в чім заслуга головно о. П. Каблака. Коли його перенесено, до роботи станули самі громадяне, головно молодші господарі. Аматорський гурток при читальні виставив „Сватання на Гончарівці" (два рази), „Наталку Полтавку" і „Учителя". Улаштовано Шевченківський концерт, відновлено „Сокіл" і засновано кооперативу. Великих трудів треба було доложити, щоби поконати перепони з боку деяких кирпиників.

**Кудрині пов. Борщів.** *(Читальня і її вороги.)* Перед війною славилося наше село як москвофільське і була навіть читальня Качковського. Та часи і люде змінилися. Заходами студента П. Вигнанського заложено читальню „Просвіти" і народ взявся до організаційної праці. Виділ читальні задумує уладити аматорську виставу і вечір в честь Шевченка. Проти читальні рис війт Петро Мукомела, що доробився на війтівстві маєтку, але за ріжні надужиття має вже судове слідство. Він радби довести до того, щоби влада читальню замкнула і кілька разів насилав на неї жандармів, однак все стрічається з твердою поставою читальників, котрі не даються нічим застрашити.

**Григорів пов. Рогатин.** *(То раз війтуньо!)* Від 1912. р. війтує тут ославнений Іван Левицький, великий громадський шкідник. На його донос в 1914 р. шістьох громадян, хоч не були москвофілами, вивезено до Талєргофу, де трьох і померло. Крім того скривдив він багато инших людий в часі війни. В громадській касі позичковій господарив так, що й сліду по ній не лишилось. Продавав дуби з громадського ліса без позволення ради громадської а гроші не знати куди ділись. При розвалі Австрії осталось в громаді багато дубових матеріялів, що з них можна було побудувати мости, але війт матеріяли продав, а радним сказав, що зареквірувала його якась секція. Громадських рахунків вже більше як два роки не предкладає, хотяй половина радних уже померла. В склепі читальні „Просвіти" так господарив, що не тілько товари, але й весь інвентар розікрали, а саму хату віддав на мешкання для пані „директорки". Тепер в нашім читальнянім місци польська „шкілка" а для нашої кооперативи, яку хочемо відкрити, нема місця в своїм домі. А треба зазначити, що як будувався читальняний дім, то громадяне, навіть найбіднійші, з великою охотою безкорисно робили коло него, кілько хто міг, лише богач Іван Левицький не робив нічого, бо він бойкотував чесну громаду. За ним стоїть тепер староство, його попирає поліція, так війтови небезпечно в селі щось сказати. Але ми взиваємо вас, пане начальнику, зложити рахунки з читальняного склепу та опорожнити склеповий льокаль від польської шкілки! За громадське майно також прийде ще пора порахуватися.

*Читальники.*

**Рожнів пов. Снятин.** *(Наказний виборчий комісар.)* Село поділене на три виборчі округи, отже маємо аж трьох предсідників назначених з уряду. В одному є місцевий управитель школи, Поляк, а в двох инших колишні наші люди, а то: Антін Гушул, член староруської партії і Гриць Онуфрійчук с. Танасія, бувший член радикальної партії. Онуфрійчук крутив довгий час своїми безглуздними балачками людям голови, а сам нишком тишком забігає панської ласки і гонорів. А наш пан комісар, то не яка-будь штука. Хоть старий і маючий, одначе пильнує польської ласки як ока в голові. Завдяки його хитрій політиці в часі конскрипції дістало буки около сто громадян і громадянок. А тепер комісар, не питаючись нікого, чи хоче бути членом комісії, покликав до неї 12 громадян, грозячи на випадок відмови карою по 20.000 мп. Та трафив і на таких, котрі мимо постраху таки відказались, бо їм милійша національна честь і карність, чим польська влада. Дня 10. вересня комісар не відказався взяти участи в забаві на будову „kościółk" і в товаристві управителя школи, коменданта місцевої поліції, при співах польських патріотичних пісень, так упився, що фірою треба було везти до дому. Пора наказному комісареви схаменутися, шанувати народну честь і повернути між порядних людей.

*Видець.*

**Березовиця велика пов. Тернопіль.** *(Основання кооперативи.)* Заходом свідоміщих членів читальні Просвіти в Березовиці великій скликано в неділю 8. жовтня с. р. господарську нараду до льокалю читальні, на яку запрошено д-ра Степана Барана, адвоката з Тернополя. Прибувший на збори д-р Степан Баран виголосив обширний реферат про значіння кооперації (спільництва) в господарському життю народа, представляючи розвій кооперації у важніщих державах Европи, на Великій Україні і у нас в Галичині та подаючи практичні вказівки що до способу основання кооперативи. Після реферату переведено подрібну нараду і рішено одноголосно основати в Березовиці великій господарсько-споживчу кооперативу під фірмою „Селянська Спілка". Вибрано управу і надзорну раду спілки та пороблено заходи в цїли її зареєстровання. В селі істнує вправді Інвалідська Спілка, але вона не має нічого спільного з інвалідами, ані з українством та не причиняється нічим до економічного здвигнення громади. Березовиця велика — на загал — село свідоме і патріотичне, біда тільки, що кільком молодшим одиницям, які недавно вернули з Росії, перевернулося в голові і вони вихвалюючи сучасні російські відносини, свідомо підкопують українську організацію. На щастя, їх вертична робота не має ніяких успіхів. При умілому веденню новооснована кооператива в Березовиці великій повинна згуртувати як найбільше членів і збудувати фундамент під кращий розвій громади.

**Важне для Збаражчини.** Заходом Повітової організації української народньої трудової партії в Збаражі відбудеться в понеділок, дня 30. жовтня 1922 о годині 12. в полудне в салі жидівського кагалу в ринку в Збаражи українське всенародне віче з таким дневним порядком: 1) наше сучасне політичне положення, 2) економічні справи і 3) внески учасників. На вічу буде реферувате д-р Степан Баран, адвокат з Тернополя. Селяне і інтелігенція Збаражчини, що так довга не бачили свого віча, повинні на вічу в Збаражі явитися як найчисленніше.

## Гетьман Петро Конашевич Сагайдачний.

(З нагоди 300-літної річниці його смерти.)

(Докінчення.)

В Туреччині засів тоді на престолі молодий, палкий, 18-літний султан Осман, який захотів прославити війною початок свойого правління. Він скоро найшов до цього причину в козацьких нападах і виповів війну Польщі на весні 1620 р. Та властивою причиною було швидче те, що польські пани мішалися в молдавські справи й лазили туди з військом.

Страх напав цілу Польщу перед турецькою грозою. Просили помочі козаків, але ті рішучо відмовилися. Старий коронний гетьман Жолкевський зібрав заледви десять тисяч війська й повів проти великої турецької сили. Та під Цецорою над Дністром Турки розбили цілковито цю горстку. Сам Жолкевський згинув, а польний гетьман Конецьпольський попав у неволю. Татарські загони загналися були тоді поза Львів і знищили цілу Галичину. Зима, правда, спинила війну, але на весні 162 р. зібрав султан тристатисячну армію й вирушив знову на Польщу.

Великий переполох счинився між польською шляхтою. 300-тисячна турецька армія загрожувала цілковитою загибіллю Польщі. А тут Поляки не мали ані воєнного припасу, ані війська. Оглянулися за союзниками, але ніхто не спішився помагати. З тяжкою бідою зібрали 35 тисяч війська й то дуже лихого. Назбирали кількадесять гармат, а й то нездалих до стрільби, які треба було щойно направляти, а куль і пороху зовсім не було. Провід над військом поручено старому, великому гетьманови литовському, Ходкевичеви.

В такійто скрутній хвилі вдалися знову за поміччю до козаків, заманюючи їх всякими обіцянками й хитрощами. Частина козаків з гетьманом Бородавкою (Сагайдачного після московської війни скинули свіжо-розгорячені козаки ізза нездійснення польських обіцянок, а ще більше за його строгість у дисципліні) — була за тим, щоб іти на поміч Полякам, друга частина з Сагайдачним і визначнійші українські провідники рішили здержатися, аж доки король не вдоволить усіх домагань українського народа. Найважнійшим домаганнєм було відновлення київської митрополії й затвердження урядів сімох нововисвячених епископів, на місце уніятських, настановлених Поляками.

З тими домаганнями поїхав Сагайдачний з ігуменом козацького, трехтимирівського монастира, Курцевичем до Варшави.

Бородавка тимчасом принаглюваний декотрими, що хотіли війни — все одно, якаби вона не була (а й сам був він з таких) — і заохочуваний польськими обіцянками вирушив з сороктисячним козацьким військом і 40 гарматами в похід.

Було це в серпні 1621 р. Передну козацьку сторожу вів полковник Михайло Дорошенко, що пізнійше, 1625 р. став гетьманом.

Козаки розіслали були свої передні стежі (чати) по всій Молдавії й нинішній Буковині. Одна з таних стеж загналася була аж під Сучаву і тут уперше стрінулася з Турками. З великим завзяттям кинулися Турки на горстку (300 людей) смільчаків, але не легка була з ними справа. Козаки окопалися над рікою Прутом у комишах і два дні завзято відбивалися. Кілька тисяч лягло там Турків, аж на третій день взяли зриту гарматами позицію. А славні наші предки лягли всі в обороні козацької чести.

Польське військо розложилося над Дністром проти Хотина і ждало козаків. Але козаки вислали наперед полк. Дорошенка з жаданням, щоби Поляки перейшли Дністер, бо боялися зради з їх сторони, а самі стали табором коло Могилева. Поляки мусіли вдоволити жаданню козаків і перейшли в хотинський замок, та почали тут укріплюватися.

Тоді саме приїхав з Варшави Сагайдачний з запевненням короля що до здійснення козацьких домагань. Поляки дуже непокоїлися, щоби Турки, які ось-ось зближалися, не відтяли від них козаків, і тому просили Сагайдачного, щоб їхав вплинути на козаків і привів їх до Хотина. Дали йому дві сотні війська і він виїхав, але по дорозі наткнувся на Турків і тільки завдяки своїй відвазі і притомности вратувався правда живий, але тяжко ранений у руку. Коли Турки його обскочили, він відбиваючись пішо, вскочив у ліс і там скрився.

Блукаючи так дістався Сагайдачний до Дністра, переплив воду, добився до козацького табору й привів усе військо до Хотина. Тут вибрано його знову гетьманом, а Бородавку засудила козацька рада на смерть за те, що лихо розпоряжав козацьким військом. Під Хотином окопалися козаки на лівому крилі і зараз на другий день вдарили цілою силою на них Турки. Наступали цілий день, але у вечері відступили з великими втратами. На третій день почали Турки знову приступ, але козаки відбили їх кріваво та пішли самі до протинаступу; вдерлися до турецького табору, знищили там кілька турецьких гармат і зі здобичею та полоненим башею вернули до своїх окопів. Султан плакав зі злости й з подвійною заїлістю казав наступати, але всі його удари розбилися о сильні козацькі груди. В Хотині почався підчас облоги голод і хороби. До того польські пани заскучали за перинами й почали без сорому втікати, ховаючись у вози, що їздили по харчі. В кінці ще й помер польський вожд, гетьман Ходкевич. Одні тільки козаки під залізною рукою Сагайдачного видержали й своїми нічними випадами зневолили султана до мира.

З початком жовтня підписали Турки з Поляками мир і противники розійшлися зпід Хотина.

Тодіто Поляки самі признавали, що козакам завдячують вирятування Польщі від загибелі і під небеса вихваляли козаків, Сагайдачного, їх хоробрість, витрівалість, порядок і обзнайомлення з воєнною штукою.

Вернуки козаки на Січ, ведучи з собою „позаду“ — як у пісні співається — хорого від рани гетьмана. Не прожив уже сердега довго, бо 20. цвітня на другий (1622) рік висипали йому могилу.

Весь свій маєток записав на львівську й київську братські школи.

*Ілля Баран.*

## Що читати.

*Артур Конан Дойль.* Пропащий світ. Роман. З численними малюнками. У перекладі з англійської мови Софії Вольської. Накл. української Спілки. Львів 1922. Стор. 244. Ціна брош. 2400 мп., в оправі 3400 мп.

Отсю цікаву повість хочемо поручити нашим читачам, читальням і бібліотекам. Розказує вона про давний передпотоповий світ з його давними мешканцями. Останки того світу мають ще находитися в пралісях над рікою Амазонкою. Тамтуди вибралася наукова виправа. Один з учасників оповідає нам пригоди цеї виправи. Оповідає так цікаво, весело, з гумором, що книжка мусить подобатися. Книжка має ще одну велику прикмету. Вона учить читачів і подає їм відомости про давних звірів і птиць, галів і диких малп. Всі ці істоти бачимо на образках, котрих начислюємо в книжці більше сорока.

Повість писана і для молодіжи і для старших. Всіх зацікавить. При великій недостачі подібних книжок надіємося, що всі приймуть книжку дуже радо і вона найдеться в короткому часі в кождій читальні, а навіть в багатьох хатах, в котрих люблять книжки.

Замовлення слати або до книгарень, або до Адміністрації видавництва Львів, Ринок 10 (канцелярія „Рідної Школи“).

## НОВИНКИ.

**Силують до виборів.** В селі Ходовичах пов. Стрий члени місцевої виборчої комісії не хотіли підписати виборчої лісти. За те приїхав до села дня 9. ц. м. військовий відділ на конях в силі 50 людий. По селі рознісся крик, гегання гусей, квакання качок і квик безрог, а крім сего часті вистріли з крісів. Люде втікали з поля до хат і ховали дріб по пивницях. Рівночасно бігали по селі вояки, стріляли і ловили дріб. Побитий дріб ховали в наплечники, а декотрі таки живі кури і гуси повезли в руках. Не обійшлося в селі також без війки. Одного господаря і жінку побито аж до крови за те, що не хотіли дати своїх курей. Опісля улани поїхали до сусідного села Стриганець, де повторилося тосамо.

**Кроваві віча.** На передвиборчім вічу, яке скликали польські пани дня 8. ц. м. в Радехові, прийшло до великого непорозуміння між Мазурами кольоністами а панами. Обі сторони почали сваритися а потім прийшло до бійки, в якій багато було тяжко побитих і ранених. — Побилися також Поляки на вічу в Добротворі пов. Камінка стр.

**Виборчий цукор.** В багатьох повітах Сх. Галичини виборчі комісії приготовили велику силу цукру, щоби перед самими виборами кинути їх на села і стягнути українських громадян до голосування. На кожде село призначено по 4—5 сотнарів цукру, якого тепер за жадні гроші не можна дістати.

**Чортківщина в огнях.** В Чорткові згоріли дня 17. ц. м. дві стирти соломи, які продано перед кількома днями управі вязниці. Крім цього згоріли в Чортківщині чотири стирти збіжа в Базарі, власність полковника польських військ. Оцінено їх на 12. міл. мн. — Дня 11. ц. м. невислідженi до тепер люде спалили біля Гадинковець будинки трох кольоністів. Спалено також фільварок у Вільхівці і в Сеягелі. В Косові й Хомяківці також підпалили невідомі люде збіже на фільварках, одначе двірські слуги скоро загасили вогонь. — До Базару вислано карну військову експедицію, яка наробила багато шкоди, а тепер її стягнено, а на село наложено контрибуцію пів міліона.

**Мазурам досить.** Польські пани спровадили на свої двірські землі багато Мазурів, віддали їм землю за безцін і постаралися ще для них зі своїх лісів або з краєвої відбудови о матеріял на хати і господарські будинки. Однак Мазури не вдоволені тим. Вони репетують на весь рот, що земля належалася їм не за гроші, але за дармо, що пани повинні їм давати обовязково опал і будівельний матеріял, що їм належаться ще двір і решта двірської землі і т. п. Роблять це з такою бутою і ненавистю, що пани каються вже гірко, що спроваджували Мазурів. Двори не хотять чути про Мазурів, заявляючи, що волять спокійне українське населення, котре з вдякою приймає кожде добро і не відплачує за хліб камінем. Опамятуються польські двори, але трохи за пізно.

**Злодії і грабіжники.** Військовий суд у Львові засудив польського улана Станіслава Ржепецкого на 6 літ тяжкої вязниці за те, що привластив собі 70.000 мп., які прийшли почтою для инших вояків, а також за рабунок, якого допустився в ночи на 20. січня ц. р. на гостинци межи Печенією і Куровичами пов. Перемишляни, ограбивши з грошей двох купців.

**Челядників** кушнірів і панни до шиття прийме робітня кушнірська Петра Карпяка, Львів, Куркова 11 а. 8. 5-5


## ОГОЛОШЕННЯ.

**Союз** українських інвалідів приймає замовлення на доставу барабольі капусти. Замовляти в склепі Союза Укр. Інв. при вул. Валовій 31. 16. 2—2

**Дерево** опалове — букове, березове і соснове зі сейчасовою доставою продає фірма Мельма, Львів, Зиблікевича 24. 18. 2—3

**Всякі** дереностани від селян і священиків купує фірма Мельма, Зиблікевича 24. 18в) 2—3

Адвокат і оборонець в карних справах

**Д-р Володимир Ґерета**

отворив адвокатську канцелярію 20. 1—1

**в Золочеві, при вул. Пятоцкого ч. 3, II. пов.**

**Загальні Збори**

Товариства „Руский Народний Дім“ в Обертині тов. зар. з об. пор. відбудуться д. 19. падолиста 1922. р. о 3. год. попол. зглядно (на случай неприсутности відповідного числа членів) о 4. год. попол. в хаті Михайла Томин в Обертині зі слідуючим порядком дневним:

1. Відчитанне протоколу з послідних Загальних Зборів.
2. Звіт Управи з діяльности за роки 1914—1921.
3. Розділ зиску.
4. Зміна статута.
5. Вибір членів Надзірної Ради.
6. Вибір членів Управи.
7. Внески і інтерпеляції.

21. 1—1

Дирекція.

**Черевики для селян!**

Скіряні, сильні, підзольовані, з цвяхами і підковами **по 6.000 Мп. за пару.**

Для крамниць 10% опусту. Висилаємо також за посліплатою. Кооператива: 22. 1—2

**Реґулятор, Львів, Валова 14.**

**НИТКИ** вс. рода до шиття і вишивання, гуртом і на дрібно продає дешево і поручає свої від 22 літ ведені робітні суконь і білля Жіноча Спілка промислова 19. 2—?

**Труд, Львів, Ринок, ч 39.**

**Томасина високопроцентова**

вже надійшла до складів Краєвого Союза господарських Спілок у Львові, в Перемишлі, Стрию і Коломиї. Продаж детайлічна і гуртовна. При збірних замовленнях відповідний опуст. Жадайте сейчас оферт і пишіть на адресу:

**Краєвий Союз господарських Спілок**

**Львів, вул Зіморовича ч 20.** II. 1—2

**Купуємо всяку скількість**

**Лен Коноплі Пряжу**

6. 4—4

При вагонових офертах посилати прібки.

**ПОЛОТНО, Львів, Зіморовича 20.**


Видає Вид. С-ка „Діло“ зар. ст. з об. п. — За редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

Ч 8 Львів, неділя дня 5. листопада 1922 Рік XXIV.

СВОБОДА
політичний просвітний господарський часопис
Виходить що тижня на неділю.
Адреса Редакції і Адміністрації Свободи:
Львів Ринок 10.

# СВОБОДА

орган Української Народньої Трудової Партії.

СВОБОДА
коштує: в краю чвертьрічно 1000 Мп. в Німеччині 200 мар. нім., Америці 1 дол., Франції, Голяндії й Бельгії 10 фр., Італії 10 лір., Швайцарії 5 фр., Чехословаччині 30 к. ч., Болгарії 50 л., Австрії 3000 к. а.
Зміна адреси 100 Мп.
Поодиноке число коштує 80 Мп.

## 5-го листопада.

Дня 5. листопада ц. р. очи всего українського світа, всеї Соборної України, всеї української еміграції, розкиненої майже по всіх землях культурного світа, будуть звернені на український народ Східної Галичини.

Того дня український народ здаватиме великий політичний екзамен, що рішить його долю на довгі часи. Того дня український народ має показати свою політичну зрілість, свій розум і свою силу.

Дня 5. листопада ц. р. український народ Східної Галичини, тямлячи на постанови мирових трактатів, рішення Союза народів, голоси міжнародних мирових організацій та всяких міжнародних конференцій, покаже світови, що високо цінить ідею державної самостійности і що тій ідеї лишився непохитно вірним.

Що лишився вірним також своїм духовим провідникам і солідарно, збитою лавою обороняє одноцільний народній фронт, який заняли всі українські партійні організації.

Дня 5. листопада український народ не піде на згоду зі своїми кривдниками і покаже, чим для него ріжні комітети, що пошились в назви „хлопських", „українських", „радикальних" чи „незалежних" та засипують відозвами наші села.

Не піде на приману дурисвітів, що пускають тумана, обіцюючи селянам ріжні благодати, щоб тільки при помочи їхніх голосів видобутись в посли до польського сойму

Не зведе його з правої дороги ні їхня балачка про хлопські інтереси, ні пустомельство що мовляв, будуть домагатися територіяльної автономії, українського університету у Львові, повної рівноправности української мови, свободи зборів, преси і слова, заплати з державного скарбу всіх воєнних шкід і т. д. Ні на що не здадуться їхні запевнення, що вся земля належиться працюючому селянству, що право до землі лише той, хто на ній працює, бо ті дурисвіти запродалися і служать якраз тим, що ограбили наше селянство із землі. Пусті їхні погрози, що будуть боротися з панами, дідичами і фабрикантами, бо якраз за гроші тих панів вони піднялися своєї юдиної роботи.

Дня 5 листопада покаже український народ свою думку про кольонізацію належної йому землі, про польонізацію українських шкіл, закривання українських культурно-освітних і економічних організацій, замахи на українські інституції м Львові і в краю і т. д.

Дня 5. листопада він не забуде про тисячі і тисячі тих найкращих українських громадян, що битком виповнили в останніх часах польські тюрми і неповинно караються серед холоду і голоду.

Тогож дня покаже український народ, що дорога йому память десяток тисяч найкращих синів, які лягли головами в часі останньої визвольної війни, обороняючи свою, потом і кровю робучого люду скроплену Батьківщину.

Тогож дня він покаже, що не забув також про муки тих безчисленних страдальців, що томились в Бригілках, Пикуличах, Домбю, Вадовицях, Тухолі, Стшалкові, Берестю і Бугшопах.

В сей історичний день український народ виказе гарт і характерність, вишколені кількадесятьлітною культурно-освітною і політичною організацією, і проявить збірну волю освідомленої нації.

Дня 5. листопада задокументує ще раз перед світом, що згідно з проголошеним для всіх народів правом самоозначення хоче у своїй хаті рішати свобідно про свою долю, так як вимагають його власні інтереси, що хоче бути господарем на своїй землі.

Буде це великий історичний день, коли український народ скаже голосно всім народам культурного світа, що має право бути свобідним народом і вірить свято, твердо і непохитно, що скорше чи пізнійше цю свободу осягне,

## Нема виборчого примусу! Вільно агітувати проти виборів!

### Так рішив президент Червіньскі.

Апеляційний суд у Львові рішив недавно дуже важну справу, яка має значіння для всіх мешканців нашого краю.

Ходило про о. Іллю Кливака, пароха з Половець пов. Чортків, обжалованого о злочин головної зради і заколочення публичного спокою, з § 58 і 65 к. з., яких мав допуститися, агітуючи з проповідниці проти виборів. Його арештовано і держано довший час в судовім арешті в Чорткові. Наслідком жалоби, яку внесла оборона увязненого, справу розглядав львівський апеляційний суд, котрий рішенням з дня 10. жовтня ц. р. приказав занехати слідство проти обжалуваного і випустити його на волю.

Та для нас найважнійше, як апеляційний суд пояснює своя рішення. Отже читаємо в тім рішенню дословно:

„Рівночасно заходить брак суті злочину забурення публичного спокою, коли зважиться, що закон не вкладає на горожан держави виборчого примусу, допускає свободу агітації в тім напрямі, що кождому горожанинови вільно брати участь у виборах або ні і що вільно тим самим агітувати за здержанням инших горожан від участи у виборах, подібно як вільно агітувати за голосуванням або неголосуванням на якусь особу, о скільки очевидно та агітація ведена в границях, що не суперечать приписам карного закона що-до безпеки життя, тіла, власности і чести третіх осіб. А що обжалований, агітуючи за тим, щоб здержатися від виборів, не попав в ніяку суперечність з постановами карного закона, не можна добачити в зробленім йому закиді злочину забурення публичного спокою, отже і не було правної підстави розпочинати проти него слідство".

Це рішення підписав президент апеляційного суду п. Червінійскі. Виходить з него зовсім ясно, що ніякого виборчого примусу нема і що проти участи у виборах агітувати вільно. А прецінь суд, і то висший, апеляційний, розуміє найкраще закони.

І як тепер погодити з судовим рішенням розпорядок львівського воєводи Грабовского, що заборонив під строгими карами всяку агітацію проти виборів! Кого тепер слухати, воєводу Грабовского, чи президента висшого апеляційного суду Червіньского? Думаємо, що наші читачі не потребують нашої поради.

Для тих, кому це слід знати, замічаємо, що згадане рішення львівського апеляційного суду було в цілости видруковане в „Газеті Цодзєнній".

## Чи це вибори?

(Голос з народу).

Я не є вчена людина, не розуміюся на високій політиці і не знаю навіть добре, що кажеться у законах, які ніби то істнують на те, щоби справедливість на світі панувала та щоби самоволі місця не було. Але я прожив добрих кілька десятків років і багато дечого старі очі мої бачили та вуха наслухалися. А що ще не сліпий я ані не глухий, то слідкую за тим, що тепер діється і порівнюю з тим, що колись бувало. І по щирому мушу сказати, що чогось не можу зрозуміти своїм простим і невченим розумом теперішніх часів.

Коли люде мають вибирати своїх послів до державного сойму чи парляменту, то ясно, що добре мусять порадитися, поговорити й обміркувати, кого саме вибирати. Адже коли громадського війта та писаря вибирають, то громада гуде, мов чмелі у гнізді, і на церковному майдані люде сходяться і господарі до господарів ходять та радять, щоби вибирати чоловіка, що своє діло знатиме і громаді добродієм стане та собі й другим сорому не зробить. А що-ж і казати: послів до державного сойму вибирати! Тоді відкладається на бік свої хатні справи, та весь час посвячується отим виборам. Приїздять люде з міста, роблять по селах віча, агітують, розкидують відозви і ґазети, та переконують на всі лади і способи, що ці кандидати гарні а ті погані. Вибори — це громадянська, публична справа і простий розум каже, що на час виборів повинен панувати особливий порядок, спокій, цілковите особисте безпеченство громадян, свобода по краю на всі сторони розїзжати, все чисто, що до виборів відноситься, без обиняків писати та голосно горлати, скільки кому до вподоби. Бо така людська натура, що як щось дуже цікавить людину, тішить чи болить, то мусить кричати; а як якесь діло треба зробити, то в гурті ради-поради шукає, та чим більше голов у гурті, тим більше думок почує і тим путнійше діло вийде. Словом: завжди підчас виборів рух іде по цілім краю, наче підчас якого великого, загального празника.

По довгих роках ріжних воєн, які перекотилися по нашій бідній Галичині, знову оголошені вибори. І от дивні речі діються.

Мав приїхати до мене, на село, син мій, що у місті на адвоката вчиться. Аж тут пише мені таке: „Не приїду до вас тепер, тату, бо боюся, що заки до села доїду — в кримінали найдуся. Овва, зажурився я, бо деж таке на старі роки дожити, що син, одинока надія і потіха, та й криміналу боїться! Аж тут приходить „Діло" і читаю і очам не вірю: всі львівські тюрми нашими людьми битком набиті, що й по келіях нема місця тримати їх; що до одного Тернополя звезено 1.500 українських арештова-

Pr. 367/22.

До Редакції часописи „Свобода" у Львові,
В Імени Річипосполитої Польської!

Суд окружний карний яко Трибунал прасовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст артикулів уміщеного в часописи „Свобода" число 6, з дня 22. X. 1922 в артикулі під заголовком: 1) „І будь тут мудрий" в уступах: а) від слів: „А вже найтяжше... до: і інтелігенція в) межи словами: Своє життя... а: А тепер знов. ц) межи словами: „в цілім світі... а: польська виборча. д) межи словами: противиться... а: постановам е) межи словами: „ординації... а: відновля.ться", ф) від слів: „Воно виглядалоби... до кінця артикулу". 2) „Польські вибори і східна Галичина" в цілости. 3) „В краю неспокій" в уступі межи словами: судова... а: Сидір. 4) „Польська згода і народня мудрість" в уступах: а) межи словами: наші сусіди... а: не цікавляться. в) від слів: „Але видно в Варшаві... до кінця. 5) „Поясненя програми Української Народної Трудової Партії" в уступі від слів: „На українській землі... до: крови пролялося. б) „Лист з села" від слів: Але також в польськім соймі... до кінця артикулу — містить в собі єство ad 1) 2) 4) 5) злочину з § 65 а) з. к., ad 3) проступку з § 303 з. к. узнав доконану в дни 18 жовтня 1922 конфіскату за оправдану і зарядив знищенне цілого накладу і видав по думці § 493 п. к. заказ дальшого розширювання того друкового письма.

Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописи, щоби це рішення помістив, безплатно в найблизшім числі і то на першій стороні.

Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17.12 .1862 D. n. g. Nr. 1863., а іменно засудження за переступство на гривну до 400 Мпк.

Львів, дня 20. жовтня 1922.

(Підпис нечиткий.)

них, та що по всіх геть містах і місточках за кілька днів виарештовано тисячі громадян. Читаю, що найбільше арештують на залізничих стаціях (і тому мабуть і мій син боїться їхати!)

Читаю дальше: передвиборче віче, яке скликувала у Львові українська трудова партія — поліція заборонила. Український виборчий комітет у Луцьку на Волині — арештовано, всі виборчі відозви сконфісковано а мешкання комітету запечатано!

Прийшло на село 6-те число „Свободи“. Розгорнув я її та хотів прочитати про вибори. Аж тут: під наголовком „Польські вибори і Східна Галичина“... біле місце; цензура счеркнула цілу статтю! Кинув я з досадою ґазету і війшов на вулицю. Якраз розліплено на церковному паркані кілька великих афішів. Думаю собі: ага, виборчі відозви! Підходжу і читаю: „Поширення наглих судів“, „нагорода за викриття убійців Твердохліба“, „Заборона противиборчої аґітації“.

Дуже стурбований пішов я до громади, спитати, в чому річ?! Приходжу, аж тут гамір такий, начеби прийшла телеграма, що церква св. Юра у Львові завалилася. Що таке? — питаю. А он: прийшло від староства письмо, щоби приготовити мешкання та стайні, харчі і сіно на сто драгунів, яким на тиждень визначено постій у нашому селі. Значить: карна експедиція!!

З ким же тут порадитися, коли тисячі людей у криміналі сидить, а решта боїться рушитись з хати, щоби дорогою не вхопили. Як же це так, що газета не має права писати про вибори, що в краю, замісць порядку і спокою, діються речі, які на сам виборчий час викликують заведення наглих судів; що наше передвиборче віче заборонене а виборчий комітет арештований; що підчас виборів карні експедиції розїзжають і людям останнє добро забирають. Як же це так, що смуток і жах повив наші серця, що понурі думки облягли сиві голови, які стільки горя пережили й сподівалися кращих часів.

Кращі часи прийдуть. Вони мусять прийти, як день слідує після ночі. Не лякають нас, загартованих у біді і злиднях синів України нові злидні.

Але теперішніх виборів я рішуче не розумію. І взагалі починаю сумніватися:

Чи це вибори?!

## Лист з села.

По наших селах тепер рух і неспокій. Де лише піти, де лише стати, то всюди чуєш одно і те саме: — А що, куме, підете голосувати на посла?

А по селах волочуться ріжні посіпаки тай баламутять нарід.

Був у нашім селі один студент, ладний чоловік, він вернув недавно з табору інтернованих, тай все нас учив, що то таке вибори, яке лихо на нас спаде, як ми виберемо послів для польського і панського сойму, показував нам українські відозви, а на другий день його за те замкнули до арешту і дуже побили.

А до села прийшли від старости нові відозви і папери писані ніби по українськи, але зараз чути було, що то письмо смердить панами із староства, бо в нім кидалося болотом на Україну і на українське войсько та обіцювало ся, що для нас Українців лише під панською опікою буде рай. Таке саме письмо кидали польські вулани межи нарід і викрикали, щоби ми йшли до виборів.

Дехто в селі не знає, кого слухати — чи старости і вуланів, чи того студента.

Але я собі так міркую у своїй хлопській голові: треба завжди слухати тих, що сидять за правду в арешті, бо я знаю, що за правду все людей переслідували, били, а Ісуса Христа розпяли римські жовніри і посіпаки на хресті. Бо якби староста і ті вулани і жандарми бажали нам добра, так як говорять у письмах, то нащо вони замкнули до арешту наших братів, того студента, учителя і тисячі инших Українців? Якась ту хитрість криється і нова штучка. Але наш хлоп то так як стара риба — на вудку не дасться зловити, хочби на тій вудці не знати яка смачна була примана. Сказавби я більше, але не вільно.

Але хто з наших селян має розум, той так говорить: — Ми маємо своїх народніх провідників, що вели нас від десяток літ до кращої долі, ми їм вірили і за їх голосом підемо і дальше. Ми чули, що ті наші провідники зібралися у Львові і радили. А що урадили в справі виборів, то ми також знаємо. І ми не зломимо одного фронту, не дамо себе обдурити ріжним комітетам, яких ніхто з нас не вибирав, і не бачив до тепер і не знає. Ми будемо триматися разом в єдности і як буде треба, то обстанемо один за всіх, всі за одного. А всім тим паничам, що сиділи в кутику, або на теплій посаді, а тепер хотять бути послами і брати панські гроші, ми скажемо на виборах: „а засі! Ідіть собі з Богом, звідки пришли, бо нам таких послів не треба!“

Прийде час, що ми зможемо сказати своє слово і вибрати до свого сойму тих людей, що боролися за нашу волю, що тиняються по світі, або мучаться у чужих арештах. А поки що ми зробимо те, що нам каже честь і народна карність.

*Олекса Непокірний,*
б. український вояк.

**Обезпечайте сейчас від огню свої будинки, хатний і господарський інвентар, худобу і збіже**
**в своїм Товаристві вз. обезпечень**
— „Дністер“ —
**у Львові, вул. Руська 20.** 1 ?
інакше будете змушені обезпечатись в Польській Дирекції обезпечень у Варшаві.

## Масові арештування у Східн. Галичині

Сумні вісти доходять до нас з цілого краю. Польський уряд хоче перевести вибори і тому замикає до арешту всіх свідомих Українців, котрі моглиб повчити нарід, щоби ніхто не йшов до виборів. Тим способом уряд хоче поставити на своїм, бо знає, що як свідомих Українців виарештувати, то менше свідомим зроблять при виборах, що сами захочуть.

До тепер у Східній Галичині арештовано около 5 тисяч Українців. В деяких повітах не оставлено на волі ані одного священика, ані учителя, ані студента.

Львівські тюрми переповнені так, що арештовані перебувають на коритарях, подвірях та передсінках. Арештується усіх, хто під руки навинеться, поліція придержує на вулицях кождого, хто говорить по українськи, а вечерами робиться напади на український театр, арештуючи без розбори всіх, хто брав участь у виставі. Арештованих бють і ходять чутки, що одного студента Яцуру побито так, що він лежить смертельно хорий.

У Львові між иншими арештовано двох редакторів „Діла“ та „Свободи“, Федя Федорціва і Михайла Струтинського. Редактора Федорціва замкнули до арешту тяжко хорого на груди.

В Калуши поліція била арештуваних чотири рази і заковувала в кайдани. В Коломиї арештовані студенти доведені до розпуки почали голодівку, то є не приймають жадної їди, щоби тим способом звернути увагу влади та світу на все горе, яке їм доводиться терпіти.

В тернопільському повіті арештовано около 1500 осіб. На Гуцульщині жандармерія виарештувала всіх студентів та свідомих селян. В деяких арештах сидять 15 літні ученики, які тільки те винні, що вони Українці.

В залізничих потягах арештовано богато молодих хлопців, тільки за те, що вони носили вишиті українські сорочки. В Стрию і в повіті арештовано коло 150 осіб, в повіті Дрогобич 50 осіб, Делятин 75 осіб, Косівщина 100 осіб, Бережанщина 45 осіб, Чортківщина 30 осіб, Бучач 20 осіб, Броди 35 осіб, Рогатинщина около 50 осіб, Станиславівщина 100 осіб, Львівщина враз зі Львовом 2.000 осіб. Взагалі нема села, щоби когось не арештовано.

Арештування не припинено і досі, а коло львівської стації видно що дня, як жандарми провадять сотки Українців до тюрми.

Але всі ті способи на ніщо не здадуться, бо як нас не здавили за сотки літ неволі, то не здавлять і тепер. Ми перетерпіли немало і до біди вже привикли.

Сьогодні чи завтра світ переконається, що не так легко покорити український нарід і ми здобудемо те, чого бажаємо. Теперішні вибори то буде для нашого народу велика проба, чи ми вміємо держатися разом, чи дамо себе застрашити арештами і піти панам на руку. Український селянин не дасть себе застрашити.

## Батько і син.

Прийшов листопад 1918 р. „Під кріс!“ „До зброї“ — залунав могутній клич по всій нашій Галичині.

„Війна!“ „Війна!“ — не за цісаря, не за чужинців, а за Україну, державу нашу, за нас самих — залунало голосним гомоном від Сяну по Збруч.

Не з трівоги а радше з одушевлення та пориву забились живо серця у всіх горожан нашої країни, особливо в молоді.

Заворушилось в краю як в улию весною, коли трудящі пчілки почують тепло і цілими роями стануть вилітати до сонця...

Рядами довгими, густими, неначе ті журавлі у вірей тягнули під воєнну хоругов усі: старі, молоді, малі...

Не на приказ висших властей як колись, а на зов сердець своїх, з почуття власного обовязку ішли вони.

Ішли...

Ще з одної війни не вигоїли як слід ран, а вже готові були життя віддати в жертву другій...

Ще по одних не спочили трудах, а вже новим змаганням ішли на стрічу.

Довгими роками відірвані від домашних огнищ, розлучені з ріднею, стужені, спрагнені спокою і мира, вертали з над Піяви, високих небосяжних Альп, далекої Франції, холодного Сибіру — словом з усіх країв світа ветерани великої війни і не вступаючи до рідних хат, на новий шлях борби ставали.

Скоро творились одна за другою чети, сотні, куріні, полки, бригади...

Де падав один борець, там на його місце ставав другий, а падав другий, приходив третій, і дальше ніс прапор Визволення...

— — — — — — — — — — — —

Останні дні доживала смутна непривітна осінь, останні сльози виливало одноманітне замрачене небо.

І природа вся як і осінь конала.

Найдрібнійший листочок зівянув і пожовк, найменша травка скорчилась, зісохла...

Могильний сум стелився понад землею, а вітер з півночі та стада чорного гайвороння стали виводити похоронні пісні природі.

В таку то пору глухими сонними полями, минаючи головний шлях та вибираючи як найкоротшу дорогу, ішов жовнір: з війни до дому вертав він. Не з молодих він був, ні, а з тих, що синів вже своїх на цісарську службу післали, що їх дома не тільки діти, але й онуки дожидали.

Півсотки літ лягло йому на похилих плечах, а старість вспіла вже посрібрити його чорне колись волося та поробити зморщки на знівеченім обличю.

Цілий рік служив він при австрийськім обозі в Італії, а як скінчилась війна, вертав до рідного краю. Спізнився трохи, бо ждати мусів на транспорт. Чимало там всякого народу було, не могли всі нараз відправитись до дому. А іти пішки з такого далекого світа не мислимо.

Аджеж заслужив я чей за рік вірної служби у цісаря хоч тільки, щоби „колія“ завезла мене до дому — думав жовнір. Та помилився сердега. Бо тільки до Ряшева їхав „на колії“ а звідтам прийшлось іти пішки аж до Городка. Був би може й до Перемишля ще доїхав, та сам не хотів. Вже в Кракові побачив на стації всякі непорядки: жовнірів здержувано, утруднювано їм дальшу їзду, відбирано лучшу одіж, обув, оруже. Потім ще на кождій стації вдиралась до вагонів „ревізія“, що по найбільшій части складалась з малих школярів, і та чогось шукала, забираючи останнє Хто супротивлявся того бито, а то й арештовано.

Найгірше обходилися з Українцями. На тих сипались лайки і проклони за це, що мовляв, вчинили „бунт“ у Східній Галичині, і часто українських жовнірів забирано до неволі, у табор, щоб не йшли воювати проти Польщі.

Не подобалась йому того рода історія, не хотів мати з ніким до діла і з Ряшева пустився пішки до хати.

Не так дорога як голод давався йому в знаки Грошей не мав, щоби міг був купити собі харчів, а жебрати не хотів. Був тільки в одній мазурській хаті, та там так накинулись на него, що не знав куди й тікати... Аж як почулись українські села, то лекше стало. Добрі люде самі просили у хату та принимали хлібом — солию.. А знав що українсько-польська війна ведеться. Чув о тім ще в Кракові, а як прийшов по цей бік Сяну то й стріли чути було. Не розумівся багато на політиці, але простий його розум поясняв йому, за що вона ведеться і хто її зачав.

— Боже допоможи нашим постояти за свою рідну земленку — молився він. За неї і вмерти не жаль... Гей! Гей! а мої два старші сини в такій далекій чужині загинули... Не накриє рідна земля їх трупів, не принесе ворог сюди їх кости. Найстарший Іван впав зараз на початку війни у Сербії, а молодший Микола в Піяві утопився. Остався ще дома Андрійко, що на Андрія

# Нема надії.

Перед кількома днями приїхав був з Варшави до Львова шеф департаменту польського міністерства внутрішних справ і директор бюра публичного безпеченства, п. Урбановіч. На домагання українських громадян пішла до него наша депутація, зложена з дра Володимира Бачинського, дра Волод. Охримовича і дра Льва Бачинського, і розповіла йому, що то виробляє з Українцями в Галичині польська влада перед виборами, як то вона арештує тисячі і тисячі невинних людей і збиткується над ними по своїх тюрмах.

Депутація зажадала від варшавського висланника польської влади, щоб зробити конець тим урядовим переслідуванням, які мають приневолити українське населення до участи у польських виборах, бо ніщо з того не буде — українське населення до голосування не піде. А як польська влада буде так робити, вийдуть наслідки, яких ані польська ані українська сторона не можуть собі бажати, причім побільшиться тільки прірва між польським і українським народом і спільне життя обох народів на довгі часи стане неможливим.

В дальшій розмові наша депутація навела багато прикладів, як польські урядовці нарушують обовязуючі закони на кривду спокійного українського народу, хоч польський президент міністрів Новак недавно заявив був виразно, що буде карати лише виновників підпалів, убійств і т. п., а непричасне українське населення лишить в спокою.

П. Урбановіч старався переконати депутацію, що варшавський уряд хоче забезпечити українській людности горожанські права та культурний і економічний розвиток, але мусить як найострійше виступити проти всякої злочинної роботи. Обіцяв навіть, що варшавський уряд провірить поодинокі випадки нарушення закона з боку галицьких властий і потягне виновників до відповідальности, однак поза тим не дав відповіди, яка моглаби дати хочби малу надію, що пануючі тепер у Східній Галичині урядові переслідування будуть припинені.

# Громадяне! Українці!

**Квіт народу гине по тюрмах.**

На наш народ прийшли важкі хвилини. Всі арешти і вязниці Східної Галичини, переповнені синами українського народа. Заслужені діячі і робітники на народньому полі, селяне, міщане, інтелігенти, світські і священики, старі ветерани і молоді студенти, знайшлися у вязничних мурах.

Вони живуть у сумних відносинах, у невигодах й недостатку, у холоді і голоді...

Закон дозволяє тим вязням, що знаходяться у слідстві, користуватися помочею з поза вязниці, діставати харчі, одяг, постіль і все потрібне з дому. Памятаймо про ці права вязнів, забезпечені законом! І тут паде на кожду родину, свояків і знайомих арештованого обовязок подбати, щоби важку долю його злагіднити в можливий і законом дозволений спосіб!

Але лишається велике число таких, які знайшлися в чужих містах, відірвані від родини, без ніяких знайомих, такі, про яких рідня не може й дізнатись де вони знаходяться. Такими, найбільше нещасливими, повинен занятись загал громадянства і поспішити їм з енергічною і обильною помочею. „Увязненого відвідати!“ отсей самаританський приказ повинен кождому бути вказівкою, що він має робити у теперішний час. По всіх містах і місточках, де знаходяться арештовані, повинні знайтися гуртки громадян, що пожертвують себе тій справі і будуть збирати харчі і фонди на цю ціль і взагалі розведуть опіку над нашими братами, що перебувають у вязницях.

Всі ті, що мають власні хліборобські продукти, особливо наше патріотичне селянство, повинно взяти на себе добровільний обовязок доставити для тих, що опікуються вязнями, всяку поживу (бульбу, квупи, і ин.)

Найбільше число вязнів з усіх повітів в краю знаходиться у Львові. Число їх вже сьогодні іде вже на тисячі. До Львова відносяться за підмогами комітети опіки над вязнями з провінції. На цю ціль мусить мати столиця краю до розпорядження великі фонди. Тому цілий край повинен і мусить поспішити з помічю посилаючи до Львова жертви для жертв нашого лихоліття.

Жертви присилати на адресу; Кредитове тов. „Дністер“, Львів, вул. Руська щад. книж. ч. 14.000 (чеки почтової щадниці можна дістати у всіх почтових урядах).

*Юліян Романчук, Др. Володимир Бачинський, др. Лев Бачинський, о. Леонтій Куницький, др. Іван Куровець.*

# Наглі суди.

Львівське воєвідство оголосило в останнім часі нове оповіщення про наглі суди, які поширені на усякі нові провини з огляду на теперішнє положення нашої країни. Подаємо це оголошення до відома наших читачів:

Розпорядком з дня 14. жовтня 1922 р. (В. З. ч. 89 п. 820) виданим на основі § 430 закона про поступованчя карне по думці закона з дня 26. вересня 1922 р. В. з. ч. 84 поз. 750, міністер внутрішних справ в порозумінню з міністром справедливости піддав в окрузі львівського апеляційного суду поступованню перед наглими судами крім каригідних вчинків, підданих вже тому поступованню розпорядком міністра внутрішних справ з дня 14. мая 1919 („Монітор Польскі“ ч. 107), оголошених оповіщенням б. генерального правительственного делегата з 15. мая 1919. ч. 7856, а іменно злочини морду, грабіжі, підпалу і злочини прилюдного насильства з § 85. к. з. поповненим злобним ушкодженням чужої власности, також слідуючі злочини:

1) Розбійниче убийство з § 141. з. к.

2) Злочин прилюдного насильства з § 87. к. з. поповнений злобним діланням або опущенням серед обставин незвичайно небезпечних, о скільки ділання або занехання відноситься до уладжень або руху залізничого.

3) Злочин прилюдного насильства з § 87. к. з., виконаний злобним ушкодженням держаних телеграфів або ставленням в них перепон.

4) Злочин з § 4. закона з дня 27. мая 1885 р. про уживання вибухових матеріялів (ч. 134 В. з. д.), якого допускається той, хто з розмислом уживає вибухових матерій для виставлення тим способом майна, здоровля або життя инших на небезпеку.

5) Злочин в § 5. того закона, якого допускається той, хто змовляється в ціли поповнення згаданого чину в 4. точці цего оголошення або створить союз в ціли безупинного поповнювання того рода чинів, хочби точно ще неозначених і хотяй би ніякий вчинок, який веде до дійсного поповнення злочину означеного в 4 точці, не був виконаний.

6) Злочин з § 6. цего закона, якого допускається той, хто розвалюючі матеріяли або їх складові части або прилади до їх примінювання виробляє, набуває, замовляє або посідає в намірі, щоби через ужиття тих середників (точка 5 цего оголошення) виставити на небезпеку майно, здоровля або життя инших, або життя инших, або щоби улекшити комусь виконання того злочину, а також той, хто ці матеріяли кому иншому відступає, знаючи, що вони є призначені до виконання цього злочину.

7) Злочин § 8. цего закона, якого допускається той, хто прилюдно або в присутности більше людей або в друках або в розповсюднених малюнках або письмах взиває до виконання одного з каригідних чинів очеркнених в точках 4. і 5. цего оголошення або до участи в тих, чини ті вихвалюь або намагається усправедливити або хто взагалі подає способи поповнювання повисших переступств.

Отже не тільки той стає винним злочину морду, грабіжі, підпалу і злочину прилюдного насильства з § 85 з. к. через злобне ушкодження чужого майна, але і той, хто по відповіднім оголошенню розпорядку з 14. жовтня 1922 р. (В. з. ч. 89. поз. 829) в спосіб передвиджений в § 432. закона про поступовання карне станеться винним одного з каригідних чинів висказаних в точках від 1. до 7. ставлений буде перед наглий суд. до якого поступовання мають примінення приписи розділу 25. закона про карне поступовання і підпаде карі смерти.

Остерігається при тім, що не тільки безпосередний виновник стається винним злочину, але кождий, хто через приказ, пораду навчання, похвалу, злочин улаштував, з розмислом його викликав, виконання того вмисною доставою матеріялів, усуванням перепон або иншим якимнебудь способом попирав, до цього був помічним, до повнійшого сповнення цего прикладався, як також той, хто вперед тільки порозумівся з виновником щодо уділення йому помочі і попертя по довершенім ділі або щодо участи в зиску і користи (§ 5. закона карного),

---

сімнайцять скінчить — він вся моя підпора і надія на старість... Не знати який він там, чи дуже виріс, зміжнів за цей рік?... А дівчата?... А стара чи дуже постарілась?... Коб швидше до дому, так давно їх не бачив...

І охота дістатись як найскорше до своїх кріпила його змучені члени, додавала сил до дальшого ходу. Минав помалу село за селом, місто за містом...

Ось вже й Судова Вишня видніє з далека. Цеж він вже як би дома. Аджеж так часто їздив бувало сюди на ярмарок, на торг...

І він зняв шапку, перехрестився і прошептав: Господи! Славаж Тобі, що я добився до рідних сторін!

— Ще три мильки і я дома, у своїм ріднім селі, між своїми дітьми! Тепер вже ніхто мене з ними не розлучить, ніхто!...

Почувся втомленим і голодним. Сів на пеньку при дорозі, зняв наплечник, витягнув звідтам кусок чорного хліба, зїв, напився молока з фляшки, що дала йому якась добра жінка, і спочивши трохи, пустився в дальшу дорогу. Пройшов кільканайцять кроків і побачив в рові закинутий кріс. Візьму його — подумав — хай тут не ржавіє. Придасться як не мені, то другому... Аджеж як війна то оружя треба...

Смеркалося.

З недалекого села, до якого він тепер прямував, доносилось голосне гавканнє псів; з деяких хат блимало крізь мраку світло, неясне, тускле, якесь ледви замітне. Село то добре йому знакоме. Цеж одно з сусідських сіл. Ось і верби вже зачались здовш дороги, високі наче тополі, ось і хрест під вербою а на нім Христос розпятий.

Нараз що це таке? Зза верби вискочило щось невеличке, чорне, з крісом в руці та як крикне:

— Стій!

Він станув.

— Хто йде? — спитало то чорне.

— Та я... З Італії йду. З війни до дому вертаю... — відповів жовнір.

В українського стійкового тьохнуло серце. Якась дуже знакома нута задрожала в тих словах, що, дуже рідне почулось в голосі того жовніра.

Чиж би то справді батько? — подумав. — А як ні?...

— Не знаю, чи з Італії чи звідки там. Я на варті стою і не пропускаю нікого. Киньте кріс на землю!... Підемо до мого команданта, він сам розпитає, що ви за оден та звідкіля... — говорив стійковий, силуючись надати своїй бесіді як найострійший тон.

І коли син не був певний голосу свого рідного батька, то батько ані на хвилю не сумнівався, що перед своїми очима має свого сина.

Випустивши кріса з рук, він крикнув:

— Сину мій! Андрійку! Це ти?!

— Це ви, тату?! Це не сон? — І кинулись собі в обійми.

— Щож ти тут робиш на полі та ще й з крісом? — спитав батько, прийшовши до себе зі зворушення.

— На варті стою, тату.

— Хибаж ти при війську? Ти такий малолітний?

— А вжеж, пішов я. З нашого села ціла сотня вимаширувала вже тиждень тому. Стоїмо в тім селі і готовимось до наступу. Наше село вони забрали, відбити треба.

— Вони? Поляки? — А щож їм там треба, чого вони хочуть?

— Над нами панувати хочуть.

— І що там діється у нашім селі? Як там дома?

— Не знаю. Кажуть, що дуже зле поступають собі з людьми.

— То мені нема чого до дому і йти?

— Та йти можна. Але як вас там приймуть, не знати.

— Ні, сину, поки вони в нашім селі, не піду я туди. У мене є кріс. Хоч я старий, а ти малий, та якось воно буде. Веди мене до твого команданта, я до війська хочу. Не хочу вернути до дому чиїмсь невільником.

І батько враз зі сином в одній сотні став на службу Україні.

Минуло кілька днів. Село, звідки вони оба походили, було освободжене, однак до дому не ішов жаден з них. Як же було іти, коли другі села ждали визволення?...

Пішли і до днесь не вернули. Стужена жінка та мати даремне виглядає їх що дня, що ночі...

А вітер з широких степів України приносить глухі вісти, що вони оба жиють і в слушний час, як їх закличе рідна Галичина повернуть.

*Г. Михалюньо.*

Винні намірених повищих злочинів будуть ставлені також перед наглий суд.

Остерігається ось же всіх перед поповнюванням повищих злочинів під загрозою ставлення винних перед наглий суд і укарання смертю.

Львів, дня 23. жовтня 1932.

Воєвода:
*Грабовскі* в. р.

## Розправа проти Степана Федака.

У львівському суді відбувається що дня розправа проти Степана Федака, котрий минулого року стріляв до воєводи Грабовского. Разом із Степаном Федаком відповідає перед судом дванайцятьох його товаришів.

Першого дня розправи Степан Федак заявив, що польський суд не має права його судити, бо він є громадянином Східної Галичини, а не Польщі.

Дальше Федак пояснював, чому і за що він хотів убити воєводу та Грабовского. Розповідав, як то польський уряд переслідував українських студентів, як то замикав школи, як то недопускав до університету, а замість того гонив до арешту. Федак пояснює, що всі кривди, які діються нашому народови, так боліли його, що він не видержав і хотів убити воєводу, щоби світ довідався, як живеться Українцям під польським пануванням. Федак говорив також, як то польський уряд роздає землю між Мазурів а нашому селянинові каже йти на жебри, словом розказав всьо, що діється у нас.

Федак признався, що до його вчинку ніхто його не намовив і що він як український старшина не міг довше стерпіти того, що діється в краю і хотів жертвувати себе за всіх, хоч знав, що зате може його чекати тяжка кара, або і смерть.

Так само товариш Федака Дмитро Паліїв колишній український старшина, сміло і отверто говорив в суді правду в очи, боронив українську молодіж, котру Поляки недопускають до університету, і представляв инші надужиття польської влади.

Обвинувачені говорили, як то жандарми бють наших селян, як одному Гуцулови казали пити власну кров.

Дальше обвинувачені Василь Кучабський, Михайло Матчак, Франц Штик, Коберський, Богдан Гнатевич і инші боронять у зізнаннях прав українського народу і признаються, що й на дальше їх ціль — то самостійна Україна.

На розправах прочитано акт обжалування, в якому суд закидує Федакови і товаришам, що вони організували потаємне українське військо, щоби викликати повстання і боротьбу проти Польщі.

Навіть прочитано присягу, яку нібито складали вони, що будуть до смерти боротися за вільну Україну. Ціла штука в тім, що суд не має на те жадних доказів ані свідків.

Федака і товаришів боронить 82 адвокатів, на розправі сидить аж 60 кореспондентів ріжних газет, котрі записують всьо, що хто в суді говорить, щоби світ знав, як судили Українців. Межи адвокатами та прокураторією приходить часто до острих спорів, а суд навіть наложив на адвоката Глушкевича 40 тисяч кари за те, що нібито він в суді образив Польщу.

Ще перед розправою поліція арештувала оборонця доктора Загайкевича.

У сій розправі є що дня присутний також батько Степена Федака та родина Палієва і инших. Розправа ще потріває довго.

## Ще про таємне військо.

Минають три тижні, як на галицькому Поділлю появилися узброєні по військовому відділи, що швидко перебігали цілі повіти, ширячи всюди переполох серед польських і жидівських дідичів, польських урядовців і польської державної поліції.

Про походження цих військових відділів досі ніхто не довідався. Кажуть тільки, що около 12. жовтня ц. р. появилися вони по раз перший в прикордонній полосі кремінецького повіту на Волині, що вказувалоби на це, що прийшли вони з України. З кремінецького повіту перейшли вони в Збаражчину. Звідси в Зборівщину, дальше в Бережанщину, Рогатинщину, Підгаєччину, Бучаччину і Чортківщину, де на днях загубилися по них всякі сліди. Одні кажуть, що ці відділи передерлися вже в порядку за Збруч, другі розказують, що за Чортковом розбрилися на поменші гуртки, які лісами скрадаються на Україну. Точної їхньої сили ніхто не вміє подати, як і цього, чи це прийшов оден відділ, чи кілька нараз. Можна тільки догадуватися, що первісне число на кождий випадок не доходило сотні.

Селяне, що їх бачили і з ними говорили в Бержанщині, розказують, що бачили там відділ, що прийшов від Озірної, на зелізничім шляху між Тернополем і Зборовом дня 16. жовтня ц. р. в бережанський повіт, виносив около 40 людей. Всі були на добрих конях, добре одягнені на взорець російських козаків з крісами і гранатами.

Визначалися вони незвичайною, прямо казочною відвагою очайдушністю. Не робили зовсім враження бандитів, але людей, що прийшли з певною політичною метою. Говорили по українськи і з селянами поводилися дуже чемно. Нападали передовсім на станиці польської державної поліції, звідки старалися забрати урядові акти і тайні інструкції. Коли польська поліція хотіла ставити чинний опір, то її убивали, а коли добровільно піддавалася, то мали її брати в полон. По змозі набігали на двори та фільварки, забираючи з собою дорогоцінности, при чому нікого не убивали. Зручним маневруванням сіяли всюди переполох і замішання, особливо серед польської державної поліції по селах, яка покинувши свої домівки, ночувала що дня в приватних домах по селі, а часто на саму вістку, що десь в околиці мав появитися казочний відділ на конях, перебиралася по селянськи і з великої відваги провалювалася наче під землю. Неменший страх упав і на дідичів та посесорів, що гурмами кидають свої „dworki“, шукаючи безпечного місця, передовсім у Львові.

Невеличкий гурток очайдушних козаків спричинив воєнне поготівля всіх польських гарнізонів у Східній Галичині. З Тернополя, Теребовлі, Чорткова, Станиславова, Золочева, Бережан і Львова вислано кавалерію і піхоту, а навіть і артилерію, не кажучи про мобілізацію всеї державної поліції і хмари тайних агентів. Від близько двох тижнів роблять облави і застави, але надармо. Загадочні узброєні відділи кплять собі в живі очі і беруть на бас всю малопольську узброєну силу. Наш селянин те все бачить і своє думає.

## На широкім світі.

Найважнійшою подією, яка сталась за останній час, в світі є переміна уряду в Англії. Там встановлені такі порядки, що уряд мусить бути такий, який хоче більшість послів англійського парляменту. На протязі шости років на чолі англійського уряду був Лойд-Джордж. Став він на чолі уряду ще за часів війни і тоді, коли Англії загрожувала небезпека, на нього погоджувались не тільки посли, що належали до його партії, але й посли иньших партій. Лойд-Джордж мав більшість в парляменті, бо за ним була спілка найбільших англійських партій — консервативної і ліберальної. Спілка ця затрималась й після війни аж до цього часу — й через те Лойд-Джордж лишався весь час на чолі уряду.

За останній час в Англії стало зявлятись багато незадоволених Лойд-Джорджем. Були незадоволені на нього за те, що він скликав в Генуї нараду з большевиками, думаючи, що з ними можна договоритись, але з наради тієї нічого мудрого не вийшло. Так само незадоволені були на нього за те, що він багато сил і засобів витратив на допомогу Греції проти Туреччини, а з цього знов таки нічого не вийшло. Отже консервативна партія рішила вийти з спілки й виступати й на виборах й в парляменті, самостійно. Через те Лойд-Джордж стратив більшість в парляменті і попрохав короля звільнити його з уряду. На чолі нового англійського уряду став Бернау Лоу. Новий уряд призначив вибори до парляменту. Від того, як пройдуть вибори, залежить, як далі буде провадити себе Англія в міжнародніх справах.

В Німеччині останні дні панує велике занепокоєння від того, що німецька марка все більше тратить ціну, все висче стають ціни й все труднійше стає жити. Цей упадок марки німецької залежить від того, що Німеччина мусить виплачувать за військові шкоди дуже великі гроші. Представники тих держав, які мають одержувать ці гроші — Франції, Англії й Бельгії — зараз радяться над тим, що робити з Німеччиною і як забезпечити її від банкроцтва.

Майже одночасно з зміною уряду в Англії почались розмови про зміну уряду в Італії. Але довели вони там до зовсім несподіваних подій. Заходи коло зміни уряду в Італії почались через те, що там після війни виникла нова партія фашістів, яка набрала великої сили й почала домагатись участи в уряді.

Представники цієї партії не хотіли задовольнитись тим числом міністрів, які їм було пропоновано й рішили перебрати всю владу в свої руки. В Неаполі у них відбувся зїзд, на якому було рішено перевести мобілізацію всіх фашістів; мобілізація ця була зроблена, фашісти утворили своє військо, взяли владу в свої руки в богатьох містах. Зараз йдуть переговори про те, щоб на чолі уряду став головний провідник фашістів Мусолінні. Є відомости, що фашісти хотять одібрати далматийське побережжя, яке, на їхну думку, повинно належать Італії, у Юго-Славії й думають розпочати з нею війну.

## НОВИНКИ.

**Календар „Просвіти“** на 1923 р. вже вийшов і належить до найкращих календарів, які взагалі видало наше просвітне товариство. Про сю книжку, що прикрашена 112 ілюстраціями, напишемо більше в найблизшім числі „Свободи“.

**Нова помийниця.** В Іспасі коло Коломиї почала виходити нова ніби українська газета „Радикальний Голос“. Її редактор Павло Лаврук, щоби подобатися своїм опікунам, обкидає болотом всіх українських провідників народу, опльовує нашу нещасну армію і оплюгавлює всіх Українців, що досі тиняються по світі, шукаючи ратунку для нашого народу, словом пише так, як „Рідний Край“. А все те пишеться на те, щоби конечно дістатися до польського сойму і там брати добрі гроші. Але наше селянство не дасть себе одурити навіть послам, що називають себе приятелями народу і радикалами.

**По смерти Твердохліба.** Як відомо, хтось застрілив редактора „Рідного Краю“ Твердохліба, котрий хотів бути послом до польського сойму. Тепер польський уряд оголосив, що заплатить 2 міліони марок для того, хто зловить убійника Твердохліба. Польські газети пишуть, що той чоловік, котрий виконав замах, вже втік за границю. Варшавський уряд обіцяв заопікуватися дітьми та жінкою небіщика.

**Нові ватаги.** В селі Бабинцях пов. Борщів появилася дня 23. жовтня ц. р. ватага, в силі 8 людий і ограбила двір дідича Ромашкана, котрий ледви втік з житєм. Напасники, що прийшли зза Збруча, говорили по російськи. — Польські газети доносять, що коло Володимира на Волині зловила ватагу, зложену з 14 людей, під командою б. офіцира армії Буденного. — В лісах бережанського повіту мали зловити кількох людей з ватаги, що подалась перед двома тижнями на схід.

В останніх днях перейшли через Збруч до Галичини три відділи. Оден появився коло Єрмаківки, посунувся на Мишків, де убито управителя школи Антона Березовского, опісля через Монастирок і Більче пішов на Тлусте, відси на Торске і коло Устечка стрінулася з відділом польської пограничної сторожі. Підчас стрілянини одного з членів ватаги убито а одного, якогось Стефана Мельничука, зловлено. Инші подались на Черче.

Другий відділ, зложений з 12 людий і узброєний в машиновий кріс, появився коло Винятинців пов. Заліщики. Третій відділ показався в Лисятинцях коло Заліщик і має 16 добре узброєних людей.

**Військова диктатура у Сх. Галичині.** Польський генерал Галер, той сам, що за допомогою Франції заняв 1919 р. Східну Галичину, іменований тепер диктатором для цеї країни. Йому підлягає тепер не лише військо, але й цивільні уряди (староства і воєвідства), котрим буде приказувати по вказівкам з міністерства внутішних справ. Все те з огляду на вибори і теперішні відносини в краю.


## ОГОЛОШЕННЯ.

**Дерево** опалове — букове, березове і соснове зі сейчасовою доставою продає фірма Мельна, Львів. Зибліхевича 24. 18. 2—3

**НИТКИ** вс. рода до шиття і вишивання, гуртом і на дрібно продає дешево і поручає свої від 22 літ ведені робітні суконь і білля Жіноча Спілка промислова 19. 2 ?

**Труд. Львів, Ринок, ч 39.**


Видає Вид. С-ка „Діло“ зар. ст. з об. п. — За редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні „Діло“ Львів, Ринок ч. 0.

Ч. 9. Львів, середа 8. листопада 1922. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щодьнно рано

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143 322.
Адр. тел.: „Свобода" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячно в право 3900 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 3000 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 50 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 3.000 мп. Зміна адреси 100 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 150 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

НИТКИ І БАВОВНА D. M. C. (Д. М. Ц.) Harland, Coats, Clark, Невський, ріжні галантерійні товари поручає по оригінальних фабричних цінах фірма: Х. МАЙЗЕЛЬЕС І С-ка Львів, пл. Різні 4. І. п. (дім Бенчерз).

# До всього культурного світа.

Чотири роки польської окупації у Східній Галичині це безперервний час гноблення і насильств на українськім народі. Знищення всіх культурних надбань нашої нації, грабіжницька господарка природними богацтвами, кольонізація краю чужими елементами, переміна українських шкіл на польські, замкнення Українцям доступу до університетської освіти, закривання українських культурних інституцій, врешті безнастанні труси, арешти, вязнення, політичні процеси й засуди, — це відносини, у яких живе населення Східної Галичини під окупацією Польщі.

В останнім часі ці відносини дійшли до крайнього напруження. Польська влада в одному тижні перевела масові арешти у Львові та по всіх містах і селах краю, заповняючи вязниці тисячами жертв — мужчин і жінок, професорів, учителів, адвокатів, лікарів, інжинерів, священиків, студентів, ремісників, робітників, міщан і селян, людей усякого стану і віку, навіть малолітну шкільну молодь. Число арештованих є кілька тисяч, не вчисляючи тих, що знаходяться у польських вязницях з давнійшого часу. Арештованим не подається мотивів увязнення, безправно тримається їх без переслухання цілими тижнями, в холоді і голоді; поліційні і вязничні власти допускаються ріжних надужить над вязнями, навіть побоїв і проливу крови, як це стверджено протоколами свідків.

Причини цих останніх масових арештів і знущань є виразно політичної натури. Уряд польської республики рішив без ніякої правної основи розписати в окупованій Східній Галичині вибори до варшавського сойму. Проти цього розпорядку українські політичні партії Східної Галичини заложили однозгідно протест і зголосили повну абстиненцію від активної і пасивної участи у цих виборах. Щоби все таки присилувати українське громадянство до участи, польська влада постановила перевести безоглядний терор над населенням. Урядовими розпорядками заборонено агітацію проти виборів, ви окими грошевими карами силувано громадян до участи у виборчих комісіях, під покривкою поборювання протидержавної саботажі заведено у Східній Галичині наглі суди, під покривкою ловлення збройних відділів, що мали війти до краю зза кордону, заповнено всі села і міста польським військом, врешті у кількох днях переведено у цілім краю масові арештування українських політичних і культурних діячів, щоби позбавити край інтелігентних провідників, зломити одноцільний фронт українського громадянства та під терором війська і поліції перевести вибори до польського сойму.

Проти надужить польської окупаційної влади у Східній Галичині український народ вносив уже богато рачів свої жалоби і протести до Союза Народів до Найвисшої Ради та до поодиноких держав Антанти, що застерегли собі вирішення правного положення нещасної країни. На жаль сумне положення Східної Галичини лишається без змін. Перед українським народом стоїть страшне марево позбавлення усіх прав людини і нації, на своїй власній землі, яку щедро скроплено кровю у боротьбі за власну державу.

Потрясені останніми страшними подіями, масовими арештами і знущаннями над тисячами невинних жертв, підносимо наш голос до всього культурного світа підносимо в надії, що культурний світ не позволить, щоби на його очах відбувалася страшна екстерміньційна акція польського народу і держави проти українського народа у Східній Галичині, котрого позбавлено усього, котрому не дозволяється навіть, щоби пасивністю при виборах висказав свій протест проти безправя, яке над ним твориться.

За вірність поданих тут подій ручимо своїми підписами.

Львів, дня 5. листопада 1922 р.

*Юліян Романчук,*
б. віцепрезидент австрійського парляменту і б. голова українського парляментарного клюбу.

*Олександер Барвінський,*
б. член Палати Панів в австрійськім парляменті, голова християнсько-суспільної партії.

*Д-р Володимир Бачинський,*
б. посол до австрійського парляменту, голова Народнього Комітету і Міжпартійної Ради.

*Д-р Лев Бачинський,*
б. посол до австрійського парляменту, голова радикальної партії.

*Д-р Григорій Хомишин,*
епископ станиславівський.

*Йосафат Коциловський,*
епископ перемиський, самбірський, сяніцький.

*Александер Лешкович—Бачинський,*
генеральний вікарій архідієцезії львівської.

# Галицькі відносини.

## Голодівка д-ра Володимира Загайкевича.

Д-ра Володимира Загайкевича арештовано дня 22. жовтня ц. р. в Гостинниці і перезено до Перемишля, де уміщено його в тюрмі. До тепер не предявлено йому ніякого обвинувачення та не переслухано його. — Артикул 97. Конституції Р. П. з д. 17. марта 1921 р. каже: „Aresztowani, którym w przeciągu 48 godzin nie podano na piśmie z podpisem władz sądowych przyczyny aresztowania, odzyskują niezwłocznie wolność". — Практика, а дійсність, як инакше виглядає. — Арештований зробив всякі зажалення, а коли це не помогло зачав від 30. жовтня голодівку. Судовий лікар побоюється о його стан здоровля, бо арештований є хворий на серце і нерви. По причині голодівки йому починають пухнути ноги.

## За що їх мучать?

В боротьбі між двома народами, можна — зрозуміши психіку противника й методи його боротьби! — зрозуміти й арештування політичних діячів та осіб, що беруть участь в організаційному рухові, який не на руку противникови, хоча б вони нічим не провинилися проти законів. Але коли арештується осіб, що стоять поза межами політичних впливів, організацій і партій, то такі поступки можна зрозуміти тільки, як жадобу мести і нищення всего, що українське.

Підчас масових арештувань увязнено робітників на культурному чи мистецькому полі, осіб, котрі ніколи в життю не брали в політичному руху жадної участи і одинокою їх виною є те, що вони Українці. Візьмім на приклад арештування Петра Холодного, голову гуртка діячів українського мистецтва, відомого артиста-маляра, який і за час своєї громадянської діяльности на Вел. Україні (як міністр. народньої освіти), був усім відомий з своєї аполітичности, та виключно цікавився теорією педагогіки й організацією освітньої справи; на еміграції ж посвятився виключно маляр ському мистецтву.

Окрім нього не від речі згадати арештованих: Федора Дутка, письменника емігранта, Андрія Головку театрального критика, і поетів Романа Купчинського та Василя Бобинського. Всі вони без причини увязнені і без слідства сидять серед важких умов у тюрмі.

## Масові арештування.

### Белз.

Дня 24. X. ц. р. белзька поліція перевела труус у голови чит. „Просвіти" п. Мих. Метрипули і п. проф. Смольницького Стеф При ревізії забрано наукові книжки як: „Історію української літератури" (шкільний підручник), примірник „Невольника", карту України і инші шкільні підручники. При ревізії оден з поліціянтів, розложивши карту України з іронією спитав свого тов.: „Czy to taka wielka Ukraina i kiedy ona była?" По ревізії арештовано обох згаданих і відвезено до Львова.

### Докатинщина.

Арештовані: о. декан Ганущевський парох в Дорі, о. Олекса Луців парох з Микуличина, учит. Струць, селяне з Микуличина: Мотрук, Онутчак. Лісоцький і лісничий Білинський. Як нас повідомляють, всіх їх арештовано на донос Володимира Парфановича, кандидата на посла до польського сойму.

Цей „кандидат", відомий на Гуцульщині прихвостень старости, ворог усего, що українське, хоче тим способом позбутися невигідних осіб і уторувати собі дорогу до сойму. Але наші Гуцули, знаючи добре свого „Влодзя", не дадуть себе обманути, бо знають, що чоловік котрий алігався з панами і виховує дітей своїх у чужому дусі, не може бути оборонцем нашого народу.

### Жидачів.

Переведено ревізію майже в усіх українських учителів та священиків і свідомійших селян. Арештовано м. и.: учителів Котовича з Гніздичова, та Федака з Деменки лісної. В Буянові арештовано Романа і Ярослава Михайловича. В Мельничі переведено ревізію у студ. Тимоха Кирила і Якова Хомяка. В Журавні арештовано Івана Паламара канд. адв.

### Калуш.

В Калуші арештовано д-ра Воробця і д-ра Сохацького. Їх арештовано на донос „священика" Ількова, котрий під охороною польської поліції веде агітацію і усуває з дороги людей, що йому невигідні у карієрі. Всі місцеві Поляки піддирають кандидатуру о. Ількова і терроризують Українців, котрі як один заявляються проти виборів. Ільків їздить по вічах і ширить зневіру в побіду наших змагань, накликуючи до „угоди". Цікаве, що ніхто не зневірився з поміж тих, що томляться у тюрмах, що перенесли тягар війни, а попав у зневіру отчик, що весь час сидів у затишку під крилами опікуна графа Розвадовского.

На днях арештовано в Калуші Осипа Ткачука і Захнея.

### Камінка струм.

Арештовано 30 осіб, між ними Яціва Стаха, Г. Мулькевича із сином, Ів. Литвина, радника Гермака, Тарнівського, Степана Косаревича. В Желехові вел. арештовано учительку Ф Біликівну, у Волиці учит. М. Чучманівну і Яцка Шура.

В селі Соколі арештовано кілька осіб, а за втікаючими селянами жандарми стріляли з крісів.

Ревізію переведено в домі о. Цегельського, п. Петрушевичівної, та о. Сивенького.

В Ракобутах увязнено о. Василя Лиска і студ. Костя Лиска.

### Комарнянщина.

В Комарнянщині арештовано: Козловського Івана учителя і Давида Якова ст. техн. обох з Колодруб, Лопадчака Ілька ст. пр. і Сайка Володимира учит. обох з Хищевич, Зазуляка Ілярія учит. з Поріччя і Мацієвського Михайла ст. теоль. з Завидович, Роздольського Івана, Стрільчика ст пр. і Цегелика в Р. дках. о. дек. Ковальського і о. Кміта Юрія пароха в Чайковичах.

В Комарні арештовано 29. жовтня в ночі підчас весілля в одного громадянина двох гімн. учеників Михайла Ліщинського і Петра Вигнанського. Обох їх запроваджено на постерунок місцевої державної поліції, де командант тоїж поліції Найгебауер тяжко побив Петра Вигнанського в присутности арешто-

Найдешевший магазин одягів мужеських, мікочих і діточих тільки у фірми
ШМОСА І БІКЕЛЕСА
ЛЬВІВ, вул. Краківська 17. — Філія: вул. М. 2. Краківська 2. 4—5
Замовлення з найсвіжійших шевеих і заграничних матеріялів полагоджується зараз. Містов. футра, футра до подорожі і бунди на складі.

ваного Мих. Ліщинського. Потім обох арештованих замкнено і першого з них випущено над раном домів, а Петра Вигнанського вивезено до тюрми до Самбора, де сидять всі арештовані з Комарнянщини і околиці.

**Копичинці.**

Дня 30. жовтня арештовані: д-р Левицький, д-р Заваликут, Пашкевич, дир. „Сільського Господаря", Богачевський Ярослав канд. нотаріяльний, Богачевська Анна, Поморянський Антін уряд. „Сільськ. Господ.", Марак Володимир ученик гімн., Сікора Антін абітур. учит. семін., Патрицький Роман дир. „Сіл. Господ.", Кривий Іван абітур. сем. і Стефан Сафіян начальник почти.

**Куликів.**

Дня 31|X. 1922 арештовано о. Григорія Мандзеватого і Гриця Кукіля обох з Гребенець пов. Жовква за це, що зреклися комісарства при виборах, а в Куликові арештовано Стефана Породка з невідомої причини. — Усіх трьох того самого дня відставлено до тюрми у Львові. — У Львові арештовано абітурієнта семинарії з Куликова Сильвестра Породка.

**Львів.**

Арештовано о. Олексу Гоцького із Жовківщини і Василя Мудрого абсольвента фільозофії.

**Підгаєччина.**

Арештовано учителя Турчана, Івана Гладишовського, Івана Русака, Осипа Голобина, Івана Семака, М. Цаля, Ів. Воробця, М. Сарабина, М. Улуцького, Лотоцького і Павелка.

**Гребанне пов. Рава руська.**

Переведено ревізію в домі о. С. Ничая, Гуменного Павла, Ілька Демка та инших. Увязнено Павла Гуменного (інваліда) та відставлено до Львова.

**Слобода Золота.**

Арештовано Андрія Мандзія за те що боронив селян від реквізиції і рабунків карних експедицій.

**Снільщина.**

Нагінка і терор тревають дальше.

В Синевідську вижнім: крім згаданих арештовано б. старшин У. Г. А. Комарницького Миколу і Дзюру Федора та Цмоця Дмитра.

В Славську: о. Качмарського і много селян, а Ялинковатого 18. Волосянки 16. з Хащованя 10; усіх повязано ланцами і відставлено до Стрия, де їх побито до крови.

В Хитари: о. Йосифовича.

В Либухорі: п. Перейму М. управителя школи і поставлено під суд в Стрию.

В Корчині: о. М. Галянта і управ. школи Гаврана.

В Тишівници: студ. М. Равлінка.

Досі в Снільщині арештовано до 80 осіб.

**Снятин.**

У нашому повіті як і в цілому краю в ночи з 20. на 21. жовтня і в дальших днях перевела поліція труси у всіх виднійших громадян української народности. У нікого ніщо не найдено, та мимо цего арештовано Ярослава Королюка сотника У. Г. А. зі Стецеви, О. Григорчука з Рожнова а ще кілька осіб, яких назвищ ми не знаємо. На неділю 29. жовтня с. р. скликали місцеві політичні організації виборче віче до Снятина. На віче прийшов комісар поліції. Він не позволяв нікому і словечком відізватися проти виборів, тому референтам переривав а в кінци віче розігнав, бо референти говорили не за виборами а проти. Обох референтів студента Барана та Бордуна арештовано. Також арештовано Володимира Гіжовського і Ярослава Курилюка. В тій самій тюрмі сидить д-р Т. Окуневський, котрий мимоволі опинився на лісті якоїсь хлопсько-селянської партії з під прапору Яцкова. Замісць до сойму попав в тюрму.

**Сянік.**

Арештовано майже всіх свідомих Українців, між ними 45 священиків та учителів. Відомі імена: о. Андрейчик Петро із Залужа, о. Вітошийський Петро, о. Добрянський Осип з Постолова, о. Кабаровський Евстахій із Сянока, о. Кріль Мих. з Висірка, о. Минцінський Юрій з Корликова, о. Трешневський Олекса з Ялини, о. Тустановський Кирило з Волі, о Чайківський із Завадки, о. Честежинський Дмитро із Бібрки, о. Фуглевич Мих. з Королика, Кордуба Волод. з Сянока, Михайло Цар, Дмитро Висоцький, Кікта, два брати Станчаки, студ. Вільховець, Подобинський, Сидомир Гриць, Осип Борис, Левицький, Коник, Лукасевич і инші. Терор шаліє дальше, з метою примусити Українців взяти участь у виборах. Населення не дається настращити і зробить так, як рішило все українське громадянство.

## Чотири кандидати на послів убиті.

Нас інформують: В селі Мишкові пов. Заліщики трьох узброєних людей напало на управителя школи Березовського, котрий кандидував на посла до польського сойму. Невідомі особи запровадили його до ліса і там замордували. При убитому найдено картку з написю: „Так буде всім хрунам".

„Przegląd Poniedziałkowy" доносить: „Після замордування Твердохліба, вбивства в Устечку Березовського, поповнено третий морд в Іспасі. В ночи з 3. на 4. листопада прийшло чотирох гайдамацьких „боюфкаржи" під хату Василя Піхалюка і трома влучними стрілами з крісів ранили його смертно. Піхалюк був кандидатом до сойму на лісті української радикальної партії. Наслідком ран Піхалюк закінчив життя, залишивши жінку і діти.

Так само дня 4. листопада в Росохачи пов. Коломия замордовано кандидата до сойму Бохматюка.

## З історії містерії.

Нас інформують: Одного дня в Бережанщині появилася узброєна ватага, а коли селяне питали їздців, що вони за люде, то дістали відповідь: „Ми люде з пекла, приїхали на польські вибори. Хочемо не допустити наших селян до виборів, з яких вийде лихо для „нашого народу".

В одному селі ватага заплатила ковалеви по 5 тисяч марок за одну підкову, а мілion марок за корову. Взагалі члени узброєних загонів поводяться із селянами як найкраще і досі не вчинили нікому кривди.

**Ватаги над Дністром.**

В заліщицькому повіті появилися малі узброєні відділи, котрі нападають на постерунки поліції та двори. До повіту спроваджено військо та розміщено його в Торськім, Ниркові і Цапівцях. Під Устечком військо стрінулося з узброєною ватагою і почало з нею боротьбу. Ватага була узброєна в скоростріли. Підчас сутички убито одного члена ватаги а другого Степана Мельника взято в полон. Стефан Мельник є учеником VII. кляси гімназії в Коломиї. Військо знущалося над полоненим в нечуваний спосіб, що він зносив терпеливо, відповідаючи раз у раз: „Бєте ви мене, але будуть і вас бити".

Тяжко побитого полоненого відставлено до лічниці в Заліщиках. Військо грабить селян. Наприклад в Устечку ограблено у селян кожухи, в Нагорянах у бідної вдови Марії Винниченко польський жовнір забрав убрання і хустки, в Ниркові ограблено навіть жіночі сорочки і тяжко побито за опір Івана Пасіку 65-літного старця. Польське військо вивозить із сіл повні вози дробу та селянського майна.

**Дальший похід ватаги?**

„Ґазета Поранна" доносить, що ватаги зникли під Бережанами, а пішли в напрямку на Підвисоке. Друга ватага появилася під Копичинцями в числі 35 осіб.

Недалеко Заліщик оперує малий відділ.

**Документ часу.**

Пятнайцять осіб в Жовкві дістало такі анонімові листи;

Placówka Nr. 5. 29. X. 1922

Wielmożny Pan

..... w Żółkwi.

Ukraińska komunistyczna bojówka rozesłała wyroki śmierci dla niektórych naczelników urzędów w Żółkwi.

Wobec tego zawiadamia się, że w razie wykonania zamachu na powyższe osoby, względnie inne do społeczeństwa polskiego należące zostanie Pan bezzwłocznie zabity. Za jednego zamordowanego Polaka, zginie 10 Ukraińców.

Komitet wykonawczy
Odwet.

Нам цікаво, що мають спільного українські діячі того зразка, як засуджені на смерть „Odwet-ом" у Жовкві з якоюсь комуністичною боївкою! Адже хай „Gazeta Codzienna" вкупі з „Рідним Краєм" захлипують од захоплення терміном „трудовицько - большивицький" — все рівно ні одно розумна людина (навіть шовіністом опхнілі редактор „Gazety Codziennej" повірить, що діячі типу Ф. Федорціва або М. Струтинського є комуністи, що мають якунебудь спільність з комуністичними боївками! Колиж взяти на увагу, що „присуд смерти" польської боївки отримав д. н. священик о. Баранський у Жовкві, то пізнаємо у цілій повноті безглуздя генералізування роботи комуністичних боївок на всіх Українців! Апогей абсурда!

**Платіть партійний податок!!! Присилайте на адресу! „Краєвий Союз Кредитовий" у Львові, Ринок 10., вкл. кн. ч. 5.000. Жертводавці повище 500 мп. будуть оголошені поіменно!!**

---

КЛИМ ПОЛІЩУК.

# Потурченко-Потурчишин

(З хроніки сучасного життя.)

(Продовження.)

— Як-то звідки? А кого я сьогодня застав у ліжку о 10. годині ранку? — Загаласував він, звертаючись до всього товариства. — Приходжу до нього зі справою, а він лежить, як бик!..

„Студія" ніяково захіхікала, зашепталася і затихла, слухаючи, що він говорив далі. А він уже просто кричав:

— Що можуть робити буржуазні тулуби, що знизу зашиті в лякерки, а зверху завязані волосям?...

— Про кого це ви товаришу? — спитався я спокійно. — Надіюся, що я таким тулубом не є!... Який-же з мене може бути буржуй, коли я живу виключно зі своєї праці...

Він роблено засміявся:

— Ха-ха-ха!... А від чого ж ви втікли тоді, як не від праці?!...

Я встав і сказав:

— Мені дуже хотілося-б поговорити ще трохи з вами, але колись, иншим разом поговоримо вже, а тепер я хотів би побажати вам посіху і піти...

— На рантку, що? — засміявся він знову. — Чекає, бідна!...

Я більше не говорив. Встав Встав і, вклонившись всьому товариству, вийшов. Йдучи темним коритарем, почув голос одної фарбованої:

— „А я й не думала, що він ще такий молодий!"...—„Тулуб завязаний зверху волоссям!" — луною відкликнувся по всьому коритарі голос Потурчишина.

Я поспішився на східці і вибіг на вулицю. На вулиці була та сама спека та сама порохнеча, але трамваї вже не нагадували примар, а люде не були привидами. Вперед мене по хіднику граціозно йшли три панни в білому і в спокійних рухах їх молодого тіла було стільки краси і спокою, що мені зробилося боляче за них, коли вони мусітимуть колись довідатися про те, що існують на світі не тільки білі суконки й легенькі капелюшики, але ще й „Молода сцена" і „Експеріментальна студія" при ній...

V.

Після того пройшло чимало часу і Потурченко більше не зявлявся. Я спочатку згадував його, а потім забувся, як взагалі забуваються ті те все, що сполучене з неприємним враженням. Але, як видно, вередливій долі бажалося звести нас ближче, що й сталося одного разу в дверях „Народної Книгарні". Я тільки-що зайшов до книгарні, щоб узяти свіже число „Справи", як хтось смигнув мене за рукав. Коли я озирнувся, то побачив патлатого, оброслого бородою, брудного й невмиваного чоловічину, який намагався всміхнутися:

— Не взнаєте?...

— Здається, Потурченко? — сказав я, розглядаючи брудну, як ганчірку сорочку à la Байрон. — Щож це з вами?..

— Нічого особливого!... Такі справи...

— А як-же „Молода сцена?"

— „Молода сцена" організується!... Не дали патріоти грошей і чорт з ними! Я і без них обійдуся!...

Нахилився до мене і зашептав:

— Знаєте, я вирішив поставити „По дорозі в пекло"... Це моє перерібка Олеся „По дорозі в казку"...

— А чому ви не хочете поставити самого Олеся? — спитався я.

— Бачите, він застарий для нашого часу в свому первісному вигляді, але чудово надається до експеріменту... Ех, коли-б ви знали, скільки я набідувався тут! — зітхнув несподівано. — Праці до чорта, а грошей нічогісенько... „Народня Розмова", в якої я просив сто тисяч, дала мені тільки три тисячі, „Народній Промисл", де я сподівався дістати двіста тисяч, визичив дві тисячі, а инші так нічого не дали. Та все це ще булоб нічоти, як-би так „Народня Хата" не відмовила в помешканню для нашої студії. І тепер я в скрутному положенню: грошей не маю, помешкання не маю, студія розсипалася і не хоче збіратися, та й не має де... Я-ж сам цілими днями переписую ролі, пишу ділові папери, бігаю по всіх справах організації, а як прийде ніч, то не маю де голови прихилити... Другий тиждень ночую — то на двірці, то де небудь у парку і вже доночувався до того, що всі поліцаї знають... Цеї ночі на двірці мене мало-що не арештували, але якось викрутився... Вчора й сьогодня не їв нічого, а все через те, що я ідею роблю...

Мені зробилося сердечно жаль його. Згадав за те, що в мене є вільне ліжко і що часами в моїй понурій кімнаті буває надзвичайно сумно самому, а через те й сказав:

(Продовження буде.)

# Сучасний кан балізм.

Таку смілу прогнозу поставив професор львівського університету д-р В. Фуліньскі на своїм відчиті перед ареопагом чільних польських політиків у польськім демократично-народовім клюбі у Львові в марті м. р.

Ця ідея „стравлення" Українців спільна всім польським партіям. Її голосив таксамо польський бувший „соціяліст" Вл. Студніцкі в 1915 р. у „Wiedeńskim Kurier-i Polski-m" під егідою Габсбургів за часів, коли то Поляки орієнтувалися ще на центральні держави і коли то Габсбург мав брати Сх. Галичину з собою як віно, йдучи на варшавський трон. Студніцкі писав тоді: „З Русинами в Галичині справимося до кількох літ"...

Не від річи буде тепер прочитати, як швидко поживає і травить тепер галицьких Українців і цей вшехпольський учений д-р Фуліньскі у своїм відчиті на тему: „Асиміляція нелехіцьких елементів. Проблема національної асиміляції".

Виймаємо лише кілька найінтереснійших уступів з того відчиту і подаємо дослівно за „Słowem Polskim" (чч. 143, 157 і 159) 1921 р.

„Ціль викладу, відповісти на питання, чи ми (Поляки — Ред.) є в силі всі ці чужі елементи (це є Українців, Білорусинів, Литовців, Німців і Жидів, які найшлися тепер під Польщею — Ред.) стравити, себто засимілювати? І учив це питання із становища виключно природничого, біольогічного, на основі анальогії з відносинами в світі звіриннім і рослиннім, а навіть прямо з функціями травлення покармів в якім небудь організмі". (Як неприємком кусник печені прим. перевод.)

Так упростивши собі поставлене завдання, упорався з ним коротко й легко. По його думці „спольщення елементів славянських на сході, а навіть Литовців пійде досить скоро, асимільовання Німців пійде значно тяжче, але й на дасться осягнути по упливі якогось часу, натомісць асиміляція Жидів, як елементу, що має надто відрубні антропольогічні ціхи, є зовсім не до подумання".

Дуже інтересний, прямо „зворушливий" уступ з цего відчиту подаємо (за 157 ч. „Слова Польского" з 1921 р.).

„Процес асиміляції одиниць непольських через польський народ розборами Польщі зістав „брутально" (sic!) перерваний. Безперечно це „насильство" („gwałt"), через заборчі держави на нас виконане, передусім відбилося відємно на великости маси польського елементу. Смію ствердити, що наш язиковий простір був би значно посунувся на схід, досягаючи майже до самого Дніпра (!), від його жерел — аж по долішний біг, а питання (kwestye) такі, як питання ruski-e (українське), білоруське або литовське, або взагалі зовсім не істнували би, або не виступали би в так острім виді, як на наших днів. З хвилею повстання польскої держави, цей природний процес, перерваний перед століттям, розпочинається наново, одначе у відмінних условинах, сильно в некористь польського народа через правління „заборців" змінених".

І пан проф. д-р Фуліньскі зовсім не стидається таке голосити! Не жахається робити таку рекляму свому власному народови.

Він має на своє оправдання льогіку своєрідну, яка кристалізується в словах: „to co innego".

Він навіть отверто каже далі в иншім місци свого відчиту (ч. 159 „Слов-а Польск-ого"): „Ми (Поляки) посідаємо нам питому психічну фізіономію. Цю фізіономію виковували довгі ночі порозборового життя народу. Різьбили її сни цілих поколінь на яві, сни, котрі проти льогіки фактів казали мріяти й вірити в той день, котрий має прийти.

Ми мали свою власну льогіку (Ой се правда — Ред.), свою власну аргументацію, не понятну, не зрозумілу для инших (Свята правда! Славне: „to co innego" — Ред.), своє власне переконаня фантастів, чи прямо божевільних (warjatów) — як нас в Европі називано, ми мали візії для нас так конкретні, як день — через нас єдино виджені, через нікого більше. Це все надало і надає нашій народовій (національній) культурі певну специфічність".

На закінчення подамо ще, що каже проф. д-р Фуліньскі блище про скорше спольщення Сх. Галичини й Білоруси.

А саме про Білорусь („Słowo Polskie" ч. 159, 1921.) каже: „На півночі в простори польської держави війдуть землі т. зв. білоруські а радше білолехіцькі (sic! білолехіцькі!)"

Далі цей учений каже: „Можемо числити з часом на спольщення тих пару міліонів одиниць (Білорусинів! — Ред.) доси під національним оглядом ще не освідомлених".

Таке лагодиться для коханих браці Білорусинів, яких перехрещується вже з гори на Бялолехітів!

А для Сх. Галичини ладиться ось що: (гл. Слово Поль". ч. 157, 1921 р.):

„При розумній державній адміністрації, по переведенню земельної реформи (!) по думці постулятів добра „народового", ті елементи нині ще „зрущені", завтра дадуть найліпших синів ойчизни, що будуть боронити її своїм життям і майном перед якиминебудь „закусами" з боку ворогів „Річипосполитої польської".

Таке все лагодиться для Українців й Білорусинів.

Безпощадна польонізація робить своє! Але пословиця каже: „Чоловік стріляє, а Бог кулі носить"...

Д-р Фуліньскі говорить про легке „стравлення", забув, що як чоловік переїсться, особливо нестравних річей, то часом й Карльсбад не помагає.

# Польські вибори і Сх. Галичина.

### Польські вибори на Поділлю.

Наш кореспондент з Тернополя доносить:

В виборчому окрузі ч. 54, що обіймає повіти: Тернопіль, Збараж, Теребовля, Скалат, Підгайці, Чортків, Бучач, Гусятин, Борщів і Заліщики, зложено як останній список „Українського Незалежного Хлопського Комітету" з 10 кандидатами. Округ вибирає 10 послів і на основі арт. 46. виб. ординації кождий список може мати 20 кандидатів. Список є слідуючий: 1. Кертичний Нестор, літ 28, рільник з Березовиці великої пов. Тернопіль. 2. Кульчицький Степан, літ 36, урядник воєвідства, Тернопіль, 3. Попович Алексій, літ 45, рільник в Скалі пов. Борщів, 4. Маліновський Мартин, літ 65, лісничий, Теребовля, 5. Кульчицький Павло, літ 28, рільник в Збрижі пов. Борщів, 6. Коронович Еміліян, літ 70, рільник в Мельниці, пов. Борщів, 7. Сваричевський Гриць, літ 42, коваль в Трибухівцях пов. Бучач, 8. Торугаров Алексій, літ 42, літерат, Тернопіль, 9. Грицик Олекса, літ 30, рільник Теребовля і 10. Зюбрецький Андрій, літ 50, рільник в Іванкові пов. Борщів.

Згаданий список уложено на приказ зі Львова. Український Незалежний Хлопський Комітет — це фікція. Творять його члени польської дефінзиви, польської державної поліції і кількох польських урядовців, що не мають нічого спільного з українством. Обчислений він на баламучення нашої опінії і наших селян, яких конечно хочеться втягнути до польських виборів, на що обчислена також виборча відозва цього „комітету", що проголошує злуку українських земель під Польщею і утворення з них окремої автономічної одиниці зі сеймом у Львові. Список зголосив урядовець Степан Кульчицький, що сам ніколи в життю не був Українцем і кандидує на приказ своєї влади, хоч до цього не має права, бо після арт 6. виб. ординації всі державні урядовці є виключені від кандидатури в окрузі, де повнять службу. Зголосивши список, виїхав сейчас до Варшави, де пробуває досі і не показується ні разу своїм „виборцям". Про начального кандидата Керничного знаємо, що це бідний сільський халупник, безхарактерна, нікому невідома людина, що в „кандидати" пішла задля мамони. Якийсь час не було його в селі, тепер сидить тихо і не виходить з хати, котрої день і ніч пильнує стало два польські жандарми. Третій знаний нам кандидат Торугаров, „літерат", це Москаль з роду і переконання, російський емігрант зпід темної звізди, що не давно осів в Тернополі. Перед місяцем мали його відставити до табору інтернованих і вже веліли йому виїздити. Поліція однак впала на помисл і йому запропонувала кандидатуру до польського сойму з рамени „Українського Нез. Хлопського Комітету", за що прирекла оставити його в спокою і в додатку відповідно його винагородити. Хоч і цей „кандидат" яко чужинець не має виборчого права (арт. 5 виб. орд.) і хоч не знає української мови, а по польськи трохи калічить, то за приобіцяні благодати згодився кандидувати. Про инших кандидатів" не знаємо ніщо блище, сподіємося, що це будуть такіж самі „ананаси", бо знаємо, що польська влада предкладала тут за добру оплату кільком людям, грекокат., між ними варіятам і босякам. Підписи „виборців" на зголошенню (арт. 45.) і на заявах „кандидатів" (арт. 50.) вийшли з фабрики воєвідства.

По селах військо. Урядово ширять відозви Українського Нез. Хл. Комітету. Населення нечувано стероризоване, але держиться спокійно і добре.

### Заява.

Ходять слухи, буцім то я беру участь у польських виборах. Отсим заявляю, що я, як карний член українського громадянства солідаризуюся зі всіми Українцями у справі польських виборів до варшавського сейму.

*Іван Пеленський*
Комарно-Розливка.

### Кари за резиґнації.

В доповненню в'домостей про діяльність окружної виборчої комісії ч. 52. в Стрию в Скільщині доносять нам:

Дня 23. вересня ц. р. заступник предсідника згаданої комісії п. Шулякевіч наложив гривну 20.000 мп. на о. Галькевича Тадея, пароха в Головецьку пов. Сколе за резиґнацію з уряду предсідника місцевої виборчої комісії і на Александра Набитовича, місцевого дяка, за резиґнацію з уряду заступника предсідника тоїж комісії, скидаючи їх рівночасно з тих урядів. Рішенням з 29. вересня підвисшено їм ту гривну на 60.000 мп. Рекурс повна комісія відкинула (подані були політичні причини). Гривною 20.000 мп. покарано також о. Галькевича Юліяна пароха з Рожанки вижної, за резиґнацію з предсідника комісії. Знова дня 30. жовтня ц. р. переведено ревізію в домі о. Галькевича Тадея в Головецьку, шукаючи за виборчими відозвами. Селу грозять карною експедицією:

До ілюстрації діяльности стрийської виборчої комісії служить також цей документ:

Do Wbnego ks. Eugeniusza Czubatego w waryczowie. — Ponieważ rez gnacja Wb. ks. z urzędu członka z ramienia Starostwa w Dolinie w obw. kom. wyb. Nr. 78 w Swryczowie nosi na sobie wszelkie cechy przeciwpaństwowego stanowiska w akcji wyborczej, przeto po myśli art. 26. ord. wyb. nakładam na Wb. księdza grzywnę w kwocie 80.000 Mk. (słownie ośmdziesiąt tęsięcy marek) o której ściągnięcie odnoszę się do Starostwa w Dolinie. Przeciw temu orzeczeniu służy odwołanie do Okr. Komisji wyborczej w Stryju w ciągu 2. dni. — Przewodniczący O. K. W. w z. Szulakiewicz.

### Передвиборчий тепер по селах.

В Бурдяківцях пов. Борщів дня 24. жовтня ц. р. командант постерунку польської державної поліції в супроводі двох поліцаїв перевів ревізію у місцевого пароха Ярослава Луцика на підставі підозріння, що він утримує зносини з підозрілими особами (н. пр. з священиком Матковським з сусідних Босир!) і веде агітацію проти польських виборів, а його син, абсольвент гімназії Роман Луцик веде агітацію і належить до якоїсь, близше впрочім неозначеної, але видно дуже нелеґальної студентської організації. Ревізія тревала майже три години і розуміється скінчилася нічим, бо нічого підозрілого не найдено. На кінець комендант поліції занотував собі, які часописи о. Луцик передплачує і з тим пішов. Того самого дня була перепроваджена ревізія в місцевій читальні „Просвіти", де шукано за противиборчими брошурами, в управителя школи Максима Брилинського, а також у свідомійших громадян, як пр. Миколи Легкого, Михайла Галюка, Миколи Маковського, Мартина Мисловського та Івана Кухти. Як на початок то не зле. Не знати, чи ті ревізії мали на ціли додати охоти до виборів, чи може що инше. Але село, що пережило не одну біду, може і більшу, переживе і цю меншу.

### Заява.

Дня 24. жовтня одержав я від „виборчого комітету в Турці н. Стриєм" карточку з повідомленням, що мене іменовано мужем довіря тогож комітету. Отсим заявляю, що іменовання цего я не приняв, яку то відповідь дав сейчас згаданому комітетови і це подаю до публичної відомости.

*о. Гр. Канда*
парох в Михніваци.

### Не агітує.

Ми підписані провірили закид, зроблений п. Михайлови Кропивичови нач. громади в Перегінську, бутьто би він агітував за виборами і переконалися, що цей закид не є опертий на правді. Противно, можемо засвідчити, що п. Мих. Кропивич не мішається до виборчої акції, не агітує і не змушує нікого до голосування.

Перегінсько, 25. 10. 1922.

*Ярослав Небиловець, о. Петро Патрило, Василь Кузь, Никола Хаусяк, Федор Єрик, Никола Колодницький*

### Кольби при виборах.

До Яблонова, пов. Косів, прибуло 350 жовнярів, які розмістились тут як залога. По інформаціям, які маємо від них, виявилося, що їх пригнано для підняття духа „хлопув" до виборів. Як кажуть, тутешні Поляки, коли хлопа натовкти трохи кольбою, то жваво подасть голос і приступить до виборів. Отже кольбами буде проведено голосування по наших селах. Та даремне сподівання шляхотних панів.

*Гуцул.*

### Таємничий автомобіль (?)

„Газета Поранна" доносить, що через Зборівщину переїзджали невідомі особи автомобілем, розкидаючи між населенням відозви із закликами не брати участи у виборах до сойму. Поліція розпочала погоню за таємничим автомобілем.

### Пишіть звідомлення!

З огляду на далекосягле значіння теперішньої виборчої кампанії обовязком наших організацій, повітових і громадських, а з окрема ко-

ждого громадянського дічча припильнувати, щоби сейчас після виборів до редакції „Діла“ вислано точне звідомлення, як випали вибори. З цім звідомленню треба перш усього подати: 1) хто з дотичної місцевости був арештований, 2) кілько було війська та якого, 3) кілько було поліції, 4) чи і який був терор і 5) хто взяв участь у виборах. Звідомлення мають бути по змозі короткі, а на всі факти різного терору мають бути подані свідки.

**При зміні адреси просимо не забувати подати і попередну свою адресу.**

# Після перевороту фашистів.

**Нова відозва команди фашистів.**

„Neue Freie Presse“ доносить: Начальна команда фашистів видала нову відозву із закликом до ладу і порядку та дисципліни, яка тепер в хвилині тріюмфу фашистів більше потрібна як коли. У відозві пояснюється, що всякий злочин надужиття і ухилення від карности буде караний. Фашисти і армія творять тепер одну цілість, обєднану любовю до вітчини і короля. Фашисти перевели — як говорить відозва — величаву революцію і тепер пора закріпити її. Генеральний інспектор медіолянських фашистів видав строгий наказ, згідно з яким з днем появи відозви від 3. год. на вулицях не сміє появитись „чорна сорочка“, себ то жовнір армії фашистів.

**Річниця побіди.**

З нагоди 4-х літньої побіди союзників Мусоліні видав маніфест до народу, в якому заявляє, що новий уряд бажає і буде правити під гаслом забезпеки миру внутрі краю та збільшення авторітету італійської держави на зовні.

**Демобілізація фашистів.**

„Н. фр. По.“ доносить: В Римі й инших місцевостях почалася вже демобілізація фашистів. Нач. командант фашистів заборонив секвеструвати оружя й муницію в казармах. Таксамо союз італійських націоналістів взиває своїх членів до демобілізації. В проклямації сказано, що тепер націоналісти мусять ужити всіх сил, щоби сотворити сильну організацію, яка зосереджувалася би біля правительства.

**Міліція фашистів.**

„Піккольо“ подає кількість міліції фашистів, вібраної у Римі, на 100.000. Ця сама газета зазначує, що першою познакою побіди фашистів являється зниженний курс ліри.

**Фашисти й соціялісти.**

Входячи до Риму, фашисти заключили умову з мешканцями робітничої частини міста, а саме, що підчас перемаршу відділів фашистів обі сторони стримаються від демонстрації і провокації. На чолі походу йшли поруч з провідниками фашистів і три провідники соціялістів, щоби заманіфестувати згоду. А проте не обійшлось без інцидентів, які довели до кількагодинної перестрілки. Підпалено будинок лідера соціялістів.

**Дефіляда фашистів.**

В Римі відбулася урочиста дефіляда 70.000 фашистів. Дефіляда тревала 5 годин. Населення витало фашистів з ентузіязмом.

**Фашисти урядують.**

В Медіоляні фашисти заборонили видавати соціялістичну газету „Avanti“.

**Засідання італійської Ради міністрів.**

Рада міністрів дала Мусолініему далеко йдучу повновласть у звязи з конференціями в Льозанні і Брукселі. Рада міністрів ухвалила також скликати палату на 16. падолиста.

**Справа уступлення гр. Сфорци.**

Мусоліні вислав до італійського посла в Парижі гр. Сфорци телеграму, в якій заявляє що намір уступлення гр. Сфорци зі становища посла, заки познакомиться з програмою нового правительства, вважає невідповідним. Правительство предложить палаті програму і взиває гр. Сфорцу задержати свій уряд і не причиновати в теперішній мент трудноші. Причиновати тепер урядови трудноші муситься уважати малим народнім почуттям. Гр. Сфорца відповів, що настоює на своїй димісії, одначе заявив свою готовість заступати Італію на Східній конференції.

**Димісія італійського амбасадора.**

Італійський амбасадор у Берліні сенатор Фрасаті безпроволочно після утворення нового правительства зголосив свою димісію в огляду на нове утворене положення.

**Італійський амбасадор в Берліні.**

Потверджується вістка про іменування бар. Авеццано амбасадором Італії в Берліні.

**Муссолін й італ. посол у Варшаві.**

Муссоліні просив італ. посла у Польщі Томассінія, який перебуває на місячній відпустці у Римі, щоби негайно повернув до виконування обовязків. Томассіні перервав відпуск та виїхав до Варшави.

**Мусоліні і Зед. Держави.**

„Чікаго Трібюн“ з Риму: Першим кроком Мусолініи буде його зближення до Зед. Держав в цїли піднесення італійських фінансів.

**Італія і Югославія.**

Муссоліні мав довшу розмову з югославянським послом Антонієвичем. Заявивши про миролюбиве й доброзичливе становище Італії, новий премєр рішуче підкреслив факт концентрації югославянських військ та звернув увагу на потребу завернення югослав. військ також із Задару.

**Англія Муссолініему.**

На телеграму Муссолініого відповіли Бонар Лоу і Керзон, що й вони бажають собі трівкої приязни поміж обома державами. Англійський уряд є переконаний, що інтереси Англії і Італії будуть розвиватися при взаємній льояльности.

**Д' Анунціо Муссолініему.**

Д' Анунціо післав Муссолініему таку телеграму: Маю довіря до Муссолініого та його сильної волі. Справа відбудови є важчою ніж діло войовників. Тому мусимо всі стати прикладом енергії та бажання до праці“. Ця телеграма викликала ріжні коментарі.

**Масони й фашисти.**

Великий майстер італійських масонів Торрі-Джіяне переслав Муссолініему телеграму з сердечним привітом від імени всієї масонерії.

# Кінець турецького цісарства.

**Кінець турецького цісарства.**

Народне зібрання в Ангорі приняло постанову про скасування оттоманського цісарства, після котрого вся влада переходить до Народнього Зібрання. Висока порта не візьме участи у Східній конференції в Льозанні, а константинопольський уряд подасться до димісії. Народне зібрання признало недійсними всі концесії та договори, заключені константинопольським урядом від часу 16. березня 1920 р.

**Детронізація султана.**

„Chicago Tribune“ доносить із Константинополя, що на пропозицію Різа Нурі Бея, Національне зібрання проголосило детронізацію султана. Князем Карабекір назначений генерал губернатором Константинополя. Йому приказано негайно виїхати до столиці і обняти своє становище.

Національне Зібрання ще не призначило наступника султана, але панує переконання, що буде вибраний начальник держави без династичних прав. Окрім того, Національне зібрання проголосило суверенність народу і постановлено змінити оттоманське цісарство в турецьку державу, що рівняється проклямації турецької републіки.

**Новий каліф.**

Спеціяльна комісія для релігійних справ займається справою вибору нового каліфа, як голови всіх Мугометан у справах віроісповідання.

**Султан.**

Є вістки з Константинополя, що султан готов заперечити легальність постанови ангорського Народного Зібрання, проклямуючої його детронізацію.

**Принцевана димісія.**

Аг. Газаса повідомляє, що міністри, які подались до димісії, отримали були з Ангори загрозу, що будуть вважати їх зрадниками, як що вони залишаться на своїх становищах.

**Демонстрації.**

У Константинополі відбулись демонстрації під гаслом домагання абдикації султана.

**Адміністратор Константинополя.**

Згідно з наказом з Ангори та в звязку з димісією оттоманського кабінету, ген. Рефет Паша перейняв керовництво всією адміністрацією Константинополя.

# РІЖНІ ВІСТИ

**Кампанія Льойда Джорджа.**

На одному з виборчих мітингів в Льондоні Льойд Джордж виголосив промову, в якій гостро атакував консерватистів та заявив, що з боку реакції грозить далеко більша небезпека, ніж з боку робітничої партії, і тому головним ворогом є реакція. „Безумовно — сказав Л. Джордж, — треба боротися в Лейбор Парті, але негайною справою є помішати плани реакції.“

**Англійські вибори.**

Поміж 57 кандидатами до парляменту список котрих є вже певний, є між иншим шість теперішніх міністрів і Льойд Джордж.

**Дефіцит Франції.**

Генеральний референт фінансової комісії Анрі Беранже складаючи звіт про фінансове становище, окреслив пасива Франції на 175 міліярдів фр., вкл. з державними боргами, та активи на 139 міліярдів, вкл. з претенсіями Франції до Німеччини й инших країн.

**Катастрофи в Неаполі.**

На місто найшла повінь. Вода підмила багато будинків, які своїми руїнами присипали мешканців. Досіль певно відомо про смерть десяти громадян та багато ранених.

**Жатковичь в Америці.**

Чеські газети пишуть, що кол. губернатор Підкарпатської України, Жатковичь, який тепер перебуває в Америці, веде агітацію за повною автономією Підкарпаття.

**Східна конференція.**

З огляду на події в Туреччині, Східна конференція розпочнеться мабуть з опізненням, та не швидше 20-го ц. м.

**Англія проти походу Турків.**

Ген. Шар мав зажадати обсади Дарданелів проти Царгорода, а то щоби перешкодити Туркам перейти Марицю.

**Німецький парлямент.**

З причини нарад репараційної комісії, котрої присутність у Берліні потріває довше, як передше думали, німецький парлямент збереться мабуть не 7., як звідомляли, але 13. або 14. падолиста, опісля з причини гор.-шлеських виборів, які мають відбутися 16. листопада — парлямент відложиться.

**З репар. комісії.**

Як зачувати, на засідання репараційної комісії запрошено багато визначних учених і представників численних природничих інститутів та берлінських клінік. Вони мають представити комісії катастрофальний образ положення наукових інститутів у Берліні. Німецький міністер фінансів передав репараційній комісії меморандум про стабілізацію марки.

**Заг. фінансові знатоки у Відні.**

Вчера вечером відбулося у канцлера Відня приняття для загран. фінансових знатоків.

**Був король Константин перед слідчою комісією.**

Преса звідомляє, що був. король Константин, котрий згідно з загальною думкою поносить відповідальність за пораження і руїну Греції, буде завізваний перед анкетову комісію. Коли би король не послухав цього візваня, буде його судити спеціяльна воєнна Рада разом і на рівні з обжалованими міністрами.

**Грецька королева в Голяндії.**

„Н. Вр. Тгт“. з Парижа: По донесенням із Леодіюма, грецька королева Софія приїхала до Дорн, до свого брата, б. цис. Вільгельма, щоби взяти участь в шлюбному торжестві.

**Вибори до швайцарської Нац. Ради.**

Вислід виборів до швайцарської Нац. Ради такий: на загальне число 198 членів нової Нац. Ради (дотеперішня Рада числила 189 членів) радикали здобули 59 мандатів (досі 59), катол. консерватисти 44 (41), соц. дем. 43 (38), мужицька партія 35 (31), ліб.-демокр. група 10 (9), т. зв. соц. політична група разом з безпартійними 5 (8), комуністи 2 (3).

**Російсько-турецька конференція.**

З Москви повідомляють, що 20 жовтня в Ангорі розпочалася московсько-турецька торговельна конференція. З приводу того англійська преса доносить, що відносини Туреччини до Антанти не ясні, а до совітської Росії щораз приязнійші.

**Конференція роззброєння.**

Совітський уряд переслав литовському урядові запрошення на конференцію роззброєння в Москві. Литовський уряд відповів, що участь у конференції візьме.

**Криза баварського кабінету.**

Премієр Лерхенфельд передав баварському соймови мотиви, задля котрих подався до димісії.

**Справа близького Сходу.**

З Льондону повідомляють, що Льорд Керзон і французький амбасадор обмірковували на спільній конференції засоби, яких Антанта має ужити в цїли удержання одноцільного фронту проти Туреччини.

# Розправа проти Степана Федака і тов.

(Продовження)

Д-р Ганкевич: Цей агент говорив вам що небудь?

Обв. Федак: Він казав, що його посадили тут, щоби витягнув з мене якусь відомість.

Д-р Ганкевич: Чи та сторожа стояла довго?

Обв. Федак: Безперервно цілу ніч і день

Д-р Ганкевич: Ви сказали, що ви не брали участи в життю студентськім і не були членом в жаднім товаристві крім спортового товариства „Україна".

Обв. Фекак: Так.

Д-р Ганкевич: Чи „Кум" був тайний, чи це може явна організація, котру толерувала небіжка Австрія?

Обв. Федаж: „Кум" був вибираний на загальнім зїзді...

Предсідник: То вже пан Федак вияснив.

Обв. Федак: „Кум" видавав навіть відозви і я сам читав тамтого року по виборі „Кума" одну з них.

Д-р Ганкевич: Ви говорили про психічні мотиви, які вас склонили до атентату. Чи ви знаєте про д-ра Шурата, про його гостинне приняття в поліції д-ром Райнлендером?

Обв. Федак: На 2 чи 3 дні був він у д-ра Райнлендера і той загрозив, щоби не провадити діяльности щодо університету.

Д-р Ганчевич: Чи вам відомо, як його приняв п. дір. Райнлендер?

Предсідник: To nie należy do rzeczy.

Д-р Ганкевич: Високий трибунале! Ціле питання прямує до цего, щоби нам подати як найдокладнійше психічний стан п. поручника Федака. Ці моменти перед самим атентатом мусіли на нього діяти. І таким певним моментом було якраз це, що я питав п. Федака, бо то викликало загальне обурення і було у всіх газетах написано

Суддя прис: Z tego nie wychodzi, żeby ten faki był oskarżonemu znany.

Д-р Ганкевич: Бо то було нечуване, щоби з ректором університету адміністраційні власти так обійшлися Це є так важний факт, як замкнення університету. Отже я додаю, що моє умотивовання і цей вискав є дуже важним моментом його психічного настрою.

Предсідних: Uchylam to pytanie.

Д-р Ганкевич: Я буду просити о ухвалу.

Прокуратор: Ви були там чи не були?

Предсідник: Ви були між Шуратом і Райнлендером, не будьсьте?

Обв Федак: Ні.

Предсідник: (до протоколянта) Прошу занотувати, що обор. д-р Ганкевич мотивує, чому ставить питання і просить о ухвалу.

Прокуратор: Wobec okoliczności, że p. obrońca uzasadnił pytanie skierowane do oskarżonego, które p. przewodniczący uchylił i uzasadnił to dosyć obszernie, ja ze swego stanowiska muszę na te wywody odpowiedzieć, że to już nie są wywody z psychiki oskarżonego a z psychiki ławy obrońców. Muszę to podnieść z tego względu, że kiedy na zgłoszonych 80 obrońców każby poda motyw jaki kierował osk. Stefanem Fedakiem, wtedy, kiedy dopuścił się zbrodni usiłowanego morderstwa, rozumie się, że ta obrona nie będzie obroną jednostki tylko obroną konglomeratu osób, które pod względem politycznym stoją ze sobą w pewnej jedności. Otóż śmiem zwrócić uwagę Wysokiego Trybunału i ławy Przysięgłych, iż osk. Fedak przez dłuższy czas, jak to panowie mieli sposobność stwierdzić z jego obrony, miał możność bardzo dokładnego przygotowania, zastosował cały materiał nie tylko literatury polskiej, historji polskiej i to nawet od wieków, nie tylko wiadomości z gazet, jakie wychodziły w czasie całego roku, począwszy od skrajnych lewych do skrajnych prawych, ażeby czerpał to, co uważał za stosowne dla ustalenia swego stanu duchowego w chwili popełnienia czynu Dlatego stwierdzam, że tego rodzaju suggestje ze strony obrońców może być powodem do jego stanu duchowego która nie będzie zgodna z jego intencją, ni pierwszem, ni poprzedniem wypowiedzeniem, ni z duchem prowadzenia rozprawy.

Д-р Глушкевич: Прошу Високо Трибуналу! Мені здається, що таке ведночення політичне, про яке говорив Високоповажаний Пан Прокуратор, є його чисто особистим здогадом Ми переслєдуємо інтерес обжалованого і то кождий свого. Звісно вже з першого слідства, зложеного перед лицем Високого Суду, що атентат зістав спричинений тими сумними і тяжкими випадками, які він переживав. Розказав він нам тут а осібна і спеціяльно про це страшне положення учачої молоді, сказав то все дуже а дуже докладно. Високий Трибунале і Ви Панове Судді Присяжні! Як щиро він розповів, що коли отець давав йому гроші на виїзд за границю, то він станув на тім становищі: „що коли 600 моїх товаришів не може учитись, то і я останусь з ними". Мені здається, що можна поставити ті два питання, щоби ті два назвиска виелімінувати. Тож думаю, що Високий Трибунал допустить до тих двох питань поставлених в такий спосіб: „Чи ви не знаєте, яке було відношення найважнійших чинників тут в місті до голови Університету?", а з окрема: „Чи не маєте о тім безпосередної відомости?"

Предсідник: Uchylam pytanie d-ra Głuszkiewicza, bo nie jest niczem innem jak uchylonem pytaniem d-ra Hankiewicza.

Голоситься д-р Володимир Левицький з Копичинець яко субститут всіх.

Д-р Глушкевич: Поставлю питання в справі університетській: Чому українська суспільність бойкотувала тих, що записалися на польський університет. Чи вам відомо, як польська молодь була збурена переміненням варшавського польського університету на російський?

Предсідник: Uchylam to pytanie.

Д-р Ганкевич: Чи ви були тоді у Винниці, як була історична стріча між Начальником Держави п. Пілсудским і Головним Отаманом п. Петлюрою і яка тоді запала децизія?

Обв. Федак: Я вже заявив, що Начальник Держави Польської говорив тоді, що хоче помогти при будові Української Народньої Республики. Я навіть чутував слова п. Пілсудского.

Д-р Ганкевич: Я завдав питання тому, чи ви там були. Я знаю, що ви там були в армії Петлюри, котра творила ряди польської армії, після відвороту Поляків з під Києва. Чи ви були переконані в добру інтенцію п. Пілсудского?

Обв. Федак: Я вже перше заявив, що Начальник Польської Держави хотів дійсно помогти в відбудові Української Народньої Республики.

Д-р Ганкевич: Прошу говорити до суддів присяглих.

Суддя прис.: Ja wrócę do epizodu z gimnazjum polskiego w 1914—1915 r. co pan bezpośrednio przedtem przeżył?

Обв. Федак: Я вже казав, що з вибухом війни я був на вакаціях через два місяці. З приходом військ я відступив з мешканцями села опісля з військом. Потім вернув до Львова.

Суддя прис.: Ale co pan przeżył?

Обв. Федак: Мене підчас відвороту австрійських військ одного дня зловили козаки на поли і мали мене розстріляти як шпіона. Тільки завдяки старшому офіцирови котрий зачав мене випитувати, я вратувався. Він відослав мене до дому.

Суддя прис.: Czy mogę kilka pytań zadać. Chciałbym dowiedzieć się o wykształceniu pana oskarżonego, bo nie uważam rozprawę za demonstrację. Czy pan studjował tylko akademję wojskową?

Обв. Федак: Я скінчив 5. клясу у Львові при відвороті російських військ, мойого батька вивезено до Росії, отже я тоді вступив до Українських Січових Стрільців. Через протяг 1915—1916. рр. мене не висилано на фронт. Все казали, що я ще за молодий і підчас того на початку 1916. року я вчився і здав іспит 6. кляси, а опісля в 1917. р. по повороті з фронту здав іспит 7. кляси.

Суддя прис.: A maturę?

Обв. Федак: Здав підчас побуту в академії військовій на відпустці у Львові.

Суддя прис.: A studja wojskowe, studia polityczne?

Обв. Федак: Ні.

Суддя прис.: Publicystyczne prace pan czytał?

Обв. Федак: Так, дуже много.

Суддя прис.: Czy panu wiadomo że tutaj na terytorjum trzech województw mieszka dwa miljony Polaków?

Обв. Федак: Відоме; але щоби два міліони мешкало, не знаю на певно.

Суддя прис.: Pan wspominał te wszystkie niesprawiedliwości polskie i że to było motywem, otóż czy panu było wiadomo o sądzie w Złoczowie nad Polakami?

Обв. Федак: Я вже відповів на то питання, що я довідався про те по своїм повороті вже тут.

Суддя прис.: A więc, czy wiadomem jest panu o obozie w Kosaczowie?

Обв. Федак: Ні.

Суддя прис.: Pan powiedział, że przed atentatem pan radził się starszych osób i pytał się, czy taki atentat byłby na miejscu. Co panu odpowiedziano?

Обв. Федак: Я вже відповів на то питання.

Суддя прис.: Pan powiedział, że nabrał pan wrażenia o rzekomej niesprawiedliwości polskiej, natomiast ruskiej niesprawiedliwości pan nie widzi. I mówi, że przez władzy polskiej chciał wystąpić. Czy pan zna ustrój władz Rzeczypospolitej?

Обв. Федак: Знаю.

Суддя прис.: Czy objęcie władzy przez wojewodę Grabowskiego mogło odbyć się bez woli rządu polskiego i marszałka Piłsudskiego?

Обв. Федак: То не була воля маршалка Пілсудского, а лише було то рішення сойму.

Суддя прис.: Dlatego się pytałem, czy pan zna ustrój państwa polskiego i czy pan może się orjentować w tym splocie? Pan mówi, że pana oburzały polskie zachody kolonizacyjne i przyrównuje je pan do okupacji rosyjskiej. Czy panu wiadomo, że niema na terenie Królestwa Polskiego ani jednej gminy rosyjskiej, a ci którzy przybyli, to są z Rosji?

Обв. Федак: Ні, не знаю.

Суддя прис.: Dalej przyrównuje pan to do komisji kolonizacyjnej pruskiej. A czy wiadomem jest panu, że ani jeden sążeń ruskiej ziemi nie został wywłaszczony?

Обв. Федак: Мушу сказати, що велика власність земельна у Східній Галичині належала до польських панів. А були вони нащадками польської шляхти. Всі ці маєтки були колись маєтками шляхти. По занятю Галичини 1340 р. Поляки відобрали землю боярам, а селян закріпостили так, що вони вкінці стали робучою худобою і ці відносини панували до часу, коли Галичина перейшла до Австрії. А селянин працював далі на землях панських. Багато з них лиш з того жило, бо свого господарства не мали, бо в Галичині була т. зв. мала господарка. А було дуже багато селян які працювали на землях панських, і багато з них з того тільки жило. Говорили про земельну реформу, про парцеляцію землі між селян. Як продавалося землю, то тільки між чужий, польський елемент, спроваджуваний з Мазурщини. Тим людям, що на ній працювали, що тільки з того жили, й не давали нічого. Так, вони стратили навіть той варстат праці.

Д-р Глушкевич: Що на теріторії Польщі, як сказав п. суддя присяглий д-р Боровец, на етнографічній Польщі не було ні одної російської громади, обяснюється тим, що російська власть не провадила кольонізації і чи іншими чинниками, і чи факт, що в Східній Галичині була польська власність, обяснюється тільки виключно польською кольонізацією.

Обв Федак: В був Конгресівці не провадилося кольонізації, а тут на теріторії Галичини кольонізовано села спроваджуваним з заходу елементом.

Д-р Глушкевич: І як ви дивитеся на це, що за часів російської окупації, російська окупаційна влада позволила і дала средства, щоби тут функціонували школи, коли противно за польської окупації школи на початку замкнено

Поедсідник: Uchylam to pytanie.

Д-р Глушкевич: А як обяснюється цей факт, що російська власть окупаційна дала Полякам можність вчитися, а Поляки з самого початку замкнули школи, а професорів розігнано?

Обв Федак: Підчас боїв були дійсно всі школи зачинені.

Прокуратор: Українські школи:

Обв. Федак: І инші

Д-р Вол. Бачинський: Відносини у Східній Галичині в часі російської окупації були вам відомі? Чи знаєте ви може становище Грабского, що він тоді заявив?

Обв. Федак: Відомо. Тоді говорилося, що Поляки зрікаються права до Східної Галичини. То говорилося і писалося в часописах, навіть між иншими проти проф. Грабского виступили самі Поляки.

Предсідник: (оголошує перерву).

По перерві на салі являється обвинувачений Штик.

Предсідник: Proszę panów! Oznajmiam, iż zgłosił się sędzia p. Majer Frisch chorym. Ja zarządziłem przez lekarza jego zbadanie, które teraz odbywa się.

Читає по хвилі лікарське свідоцтво, почім Трибунал йде на нараду, а після неї говорить: Pan Frisch jest zwolniony, a na jego miejsce wstępuje p. Machalski. Przystępujemy do przesłuchania osk. Franciszka Józefa Sztyka. Ви є слухач прав на I. poui?

Обв. Штик: Так.

Предсідник: Коли ви були перший раз слухані?

Обв. Штик: 2. жовтня.

Предсідник: Коли ви зістали арештовані?

Обв. Штик: 25. в ночі по 11. годині.

Предсідник: Ви знались зі Ст. Федаком?

Обв. Штик: Так.

(Продовження буде.)

# Вибори до польського сейму.

**Після виборів.**

По тим неповним й уривочним відомостям, які маються зараз, годі собі скласти повне уявлення й повну картину результатів виборів до польського сойму. Дані, які маються зараз, торкаються в першу чергу м ських округ. Вони позволяють — зробить висновки про те, що вибори по містах пройшли при досить великому зінтересуванню і досить великій участи виборців. Відзначається велика участь в виборах Жидів й великий успіх списку бльоку національних меншостей (Nr. 16.) Центр по містах зібрав незначну кількість голосів й проведе мінімальну кількість кандидатів. Так самонезначну кількість голосів вібрали по містах людові партії. Головна боротьба по містах серед польських виборців провадилась поміж списком Nr. 8. і Nr. 2., при чому переважаючу кількість голосів віддано на н.-д. список. Треба відзначити досить великий успіх комуністів в Варшаві.

Вибори проходили під впливом адміністрації й з допущенням ряду зловживання з боку н-д.

Результати виборів по сільських округах, які визначать характер сойму, покищо не відомі.

**Результати виборів.**

Варшава. Результат виборів з 329 обводах на загальне число 340 обводів; віддано голосів на список ч. 8 — 169.480, на список ч. 2 — 80.290, на список ч. 16 — 40.488, на список ч. 20 (жидівський демокр. бльок) 22.327, на список ч. 5 (комуністів) 25.780; решта партій одержало менше значне число голосів.

Краків. По попереднім підрахункам одержали при виборах список ч. 8 — 27.216, список ч. 2 — 19.264, список ч. 25 (сіоністи) — 16.884. Уділ виборців в голосованню був значний. Маючих право голоса в Кракові нараховується 109.000 осіб.

Люблин. По попереднім підрахунку в 7 обводах результати голосовання такі: список ч. 2 — 2.154, список ч. 8 — 1.625, список ч. 16 — 2.303.

Катовиці. По підрахункам в 14 обводах віддано: список ч. 2 — 365, список ч. 16 — 7812, список ч. 8 — 3535.

Торунь. Список ч. 7 (нар. роб. парт.) — 3014, список ч. 8 — 11374, список ч. 16 — 1571.

Краків. Результати виборів: список ч. 8 здобув два мандати, соціялісти один і Жиди один.

Вильно. Результати підрахунку по 9 обводам такі: ч. 2. 1789 голосів, ч. 8. 4153 голосів, ч. 16. 1800 голосів, ч. 22 (кресове обєднання) 1069 голосів.

Варшава. Підраховані голоси в 339 обводах: Найбільше число голосів здобули списки ч. 2 88.842, ч. 5. 26.345, ч. 8. 167.862, ч. 16. 60.126.

Бидгоща. Найбільше число голосів по попередньому підрахунковим здобули списки: 7. 7.221, ч. 8. 21.393, ч. 16. 6.768.

**Вислід виборів у Сх. Галичині.**

Львів: Ліста ч. 8 (н. д.) 33485 голосів. Вибраний Станіслав Гломбіньскі і Чеслав Мончиньскі. Ліста ч. 17. (сіоністи) 24.164 голосів. Вибраний д-р Леон Райх. Ліста ч. 2. (П. П. С.) 14.134 голосів. Вибраний Артур Гавзнер. Прочі партії не мали мінімума голосів і не вибрали нікого.

Львівський повіт. Ліста 1 (людовці) гол. 13.120, ліста 2 (П. П. С.), гол. 5395, ліста 8 (Н. Д.), гол. 7408, ліста 23 (українські хлібороби) гол. 204.

Яворів. Ліста 1 гол. 3184, ліста 2, гол. 152, ліста 8, гол. 670, ліста 23 гол. 1089.

Жовква. Ліста 1 гол. 4630, ліста 2 гол. 300, ліста 8 гол. 1418, ліста 17 гол. 2770.

Перемишль. Ліста 1 — гол. 78, ліста 2 — гол. 4151, ліста 8 — гол. 4319, ліста 17 — гол. 4845, ліста 23 — гол. 1846.

Золочів. Ліста 1 — гол. 5085, ліста 2 — гол. 615, ліста 8. — гол. 315, ліста 17 — гол. 4426.

Тернопіль. В чортківському повіті ліста 1 дістала 1207 голосів, ліста 2 — 467, ліста 3 (Визволенє) — 5 голосів, ліста 8 (н. д.) 2730.

Стрий. Ліста 24 (українські хлібороби) 11.563 голосів. Вибраний один посол. Ліста ч. 17. голосів 25 379, ліста 2 голосів 19.351, ліста 8 голосів 19 344.

Гусятин: Ліста 1. голосів 4000, ліста 2. голосів 152, ліста 8. голосів 3.309, ліста 17. (Жиди) 2.529.

Сокаль: Ліста 1. голосів 4.491, ліста 2. голосів 300, ліста 8. голосів 2. 232, ліста 23. (українські хлібороби) 741.

Рава Руська: Ліста 1. 264 гол., ліста 2. гол. 1.364, ліста 8. голосів 1.069, ліста 23. гол. 1454.

Бережани. Ліста 1. голосів 5.055, ліста 8. гол. 2.172, ліста 17. гол. 2.878.

Зборів. Ліста 1. гол. 5.738, ліста 8. гол. 1.966, ліста 17. гол. 1879.

Перемишляни. Ліста 1. гол: 3.025, ліста 2. гол. 182, ліста 8. гол. 6.105, ліста 17. гол. 2.815.

**Виборчі надужиття у Сх. Галичині.**

Українське населення Сх. Галичини не взяло участи у виборах з винятком кількох соток збаламучених несвідомих селян. Щоби якнебудь замаскувати український бойкот виборів Польська Аг. Тел. доносить, що Українці на Покутю не брали тому участи у виборах, що в той день панувала снігова заметіль(!), яка перешкодила комунікацію.

„Курер Польскі" доносить, що польська ендеція здобувала голоси „грішми і терором".

„Chwila" доносить, що станиславівський воєвода і калуський староста Мадурович скликували Жидів на збори та приневолювали їх голосувати на хрунівську лісту „українських хліб" (о. Ільків) бажаючи тим способом хоч одного Українця втягнути до сойму коштом жидівських та польських голосів. З числа управнених до голосування у Сх. Галичині голосувало заледви 60 процент Жидів та Поляків.

Ближчі відомости про польські вибори на терені української Східної Галичини, а також: про вислід бойкоту тих виборів з боку українського народу, про страшні надужиття з боку адміністративної і військової влади та роботу платних виборчих гієн — подамо у найблищих числах нашого часопису, не хотячи стримувати якнайшвидший випуск числа після пятиденного перериву.

# З останньої хвилі.

**XII. день розправи.**

*Львів, 6. XI. 1922.*

Дванайцятий день розправи почався з цілогодинним оповіданням переслуханням свідка Дорундяка, якого приведено до розправи з коломийської тюрми Матчак. По скінченню переслухання ком. Гаха, який на запити оборони відповідав з нетаєним зденервуванням предсідник зарядив павзу.

Після павзи, яка тривала до год. 12·25 м. зголосився до слова

Д р Шухевич: Пане Штик! Як прийшло підчас вашого переслухання дня 12. листопада перед п. Гахом до подання вами імен членів Начальної Колегії".

Обв. Штик: Пан Гах читав назвиска і питав „так" або „ні".

Д-р Шухевич: На якій основі ви потверджували або заперечували?

Д-р Шухевич: Як прийшло до подання вами псевдонімів „членів" тої організації.

Обв. Штик: Подібно, як було з поданням імен членів „Нач. Колегії".

Д-р Шухевич: Чи в судових актах є всі протоколи з вами списані?

Обв. Штик: Бракує двох протоколів; одного списаного з п. Стуйковим і другого з п. Торосевичем.

Прок.: Становище оборони до свідка ком. Гаха і задавані йому питання роблять на мене враження, що оборона хоче закинути п. Гахови, що він виміг зізнання на п. Штику підступом. в кождому випадку нелегально. Тому жадає допущення як свідка слідчого суддю Ангельского на обставину чи зізнання п. Штика перед ним покриваються зі зізнаннями, зложеними ним перед п. Гахом.

Д р В. Старосольський: протестує проти помилкового трактування інтенцій оборони п. прокуратором. Нам ходить о се чи зізнання п. Штика, які творять фундамент акту обжалування є обєктивно правдиві чи ні. Спосіб переводження доходжень є для нас рішуче вірний. Колиб станути на становищі п. прокуратора, що власти критикувати не можна, що не вільно квестіонувати її метод. то в такому випадку непотрібна була би розправа. Свідоцтво п. судді Ангельского не причиниться нічим більше до порушення квестії з місця. Але оборона застерігаючись проти мотивів поданих прокуратором, погоджується на його покликання.

Д-р М. Глушкевич: Вносить, щоби суд зарядив прислання до салі розправ гардероби воєводи Грабовского, в якій він находився підчас атентату для оглянення її експертами. Крім того просить о покликання лікарів для оглянення ран воєводи на ствердження факту, з яких куль вони повстали: зі звичайних, чи як впевняє п. Грабовскі „дум-дум". Рівночасно просить о покликання знатоків, які ствердилиб, що слово „послідний", яке находили в акті обвинувачення не відповідає своїм значінням слову „послідовний", якого ужито в оригінальному документі, о зарядження проби стріляння самим п. Федаком на обставину, що п. Федак твердить, що не хотів виконати атентату на Пілсудского, а на Грабовского, що тогож Грабовского не хотів убити, уміючи дуже цільно стріляти, як це ствердив свідок ген. Розвадовскі. Підчеркує ріжницю атентату на високопоставлену особистість прим. якого Скаллона, а заміреним убийством шпика, донощика, чи городового на вулиці Варшави.

Далі стверджує оборонець результати розправи, осягнені у відношенню до особи і вчинку обв. Ст. Федака.

Просить прокуратора, щоби цей усунув з акту обвинувачення місце, в якому говориться, що маршалок Пілсудскі тільки лякуючи ухиленнюся не зістав поцілений кулею. Одинокий свідок на цю обставину Грабовскі ствердив, що Пілсудскі протягом цілого атентату не рушився. В противному випадку оборона найдеться в прикрому положенню зажадання свідоцтва начальника держави Пілсудского.

Д-р Давидяк оповідає на основі документів про „лікарську" карієру провокатора Фішбайна, який не явився на розправу, а є одиноким обтяжуючим свідком проти обв. Зиблікевича. Оборонець вносить о ствердження „характеристики" того провокатора. Вносить о покликання на свідка ред. М. Струтинського, який сидів з ним разом на Баторого. Крім цього вносить оборонець на покликання цілого ряду свідків, якіб виказали фантастичність даних, заключених в акті обвинувачення.

Д-р Бандель прилучається до внеску обор. д-ра Глушкевича що до покликання знатока української мови для ствердження значіння слова *„пане товаришу"*, ужитого переслухуючим комісарем до обж. Горобійовського.

Д р Ганкевич просить о спровадження до розправи Каращука з Гданьска. Що до п. Каращукової, то вона мешкає у Львові в готелю „Зоржа", хоч може під не своїм іменем. Поки це станеться, оборонець характеризує особу Каращука на основі даних з „Веку Нового". Просить о покликання свідків Остапа Луцького адютанта Петлюри на доказ, що Каращук був розвідчиком гол. отамана Петлюри в Станиславові, ротм. п. в. Леона Княжолуцкого, що був в штабі армії У. Н. Р., який арештував Каращука за мальверацій і обман і т. д.

Д-р М. Волошин вносить на покликання свідка Стефанії Білецької на доказ, що обж. Білецького і його батька арештовано в їх помешканню на Сенаторській ч. 6. дня 26. вересня 1921 р., а відтак випущено і що від того часу імя і адреса Білецького були відомі поліції.

Д-р С. Шухевич просить о покликання свідка судді Михайла Присташа на обставину, що дня 23. вересня 1921 р. в день „льосовання" від 9. год. веч. до 1. в ночі перебував обв. Федак в товаристві п. п. Присташа і Семчишина. На доказ неможливости переведення „льосовання" в каварні „Республика" предкладає обор. ситуаційний плян каварні і свідка директора Н. Гостинниці Пащака.

На доказ неправдивости зізнань Ф. Штика, покликує на свідка Анну Залужну з її ріднею, полк. Миколу Секрета і др.

Год. 2·45 мін. обор. д-р Шухевич засовує твердження оборони і вичислює доказових свідків, які повинні бути покликані до розправи.

# НОВИНКИ.

**„ДІЛО" ЗАКРИТЕ! 3-го листопада ц. р. розпорядженням львівської дирекції поліції закрито одинокий український щоденник в Галичині „Діло". З сьогодняшним днем тижневих „Свобода" починає виходити, як щоденник.**

**— З огляду на пятидневий перерив** у випуску нашої газети сьогодня подаємо матеріял, складаний здебільша ще перед тижнем, (хроніку нашого лихоліття), лише доповнений найбільш актуальними вістями, як: „після польських виборів" та короткі вісти з широкого світа.

**— Перший виступ українського Національного Хору в Америці.** Український Національний Хор під проводом Олександра Кошиця виступив 5. жовтня ц. р. в перше в Америці концертом у великій Карнегі Гол. Перед салею, виповненою до послідного місця, Український Національний Хор, витаний справжнім градом китиць та великим вінцем від місцевих українських організацій, злучених в нюйорський комітет вітання, відспівав вибір українських народних пісень, ліричні пісні, щедрівки, „Верховину", колискові і другі пісні, в уклад українських композиторів: Леонтовича, Стеценка, Лисенка, Барвінського та Кошиця. Одначе з свого

боку мусимо з прикрістю зазначити та найрішучійше напятнувати такі комбінації як співання між українськими піснями по московськи уривки з російських опер та московські пісні на українському вечорі, Українським Національним Хором. Не дивниця, що деякі нюйорські газети (англійські) писали про виступ Хору Ол. Кошиця, як про московський вечір.

— З 8 дня доносять нам, що Висша Школа для світової торговлі (Hochschule für Welthandel) (давніще Експортова Академія) у Відни приймає абсольвентів однорічного торговельного курсу при Торговельній Школі тов. „Просвіта" у Львові на II. рік, признаючи сей курс за рівнорядний з т. зв. курсом для абітурієнтів при Торговельних Академіях.

— **Утеча чеського шпіона.** З краківської вязниці втік Юзеф Глявіш чеський шпіон і дістався на Чехо-Словаччину.

— **Українська історія на індексі.** Сконфісковано й видано заказ розширювання першого випуску видавництва „Живі гроби" п. з. Петро Сосенко Молодший: „Про славного українського лицаря Івана Сірка". Історична розвідка з картинами.

— **Ще конфіскація.** Дня 5. жовтня ц. р. відбулась апеляційна розправа в окружнім суді в Бережанах, проти о. Ст. Городецького пароха в Вербилівцях, о. Соловія пароха, в Пукові, Теодорія Свериди, Марусяк госп. в Пукові, Стефана Городецького ст. теольогі Івана Скробача господаря в Бабухові і Хабурского ст. теольогі. Всіх обжаловано о переступство зі §§ 301 з. К. — Всіх обжалованих арештовано в падолисті 1921 (під закидом злочину з 58§ з. к. Прокураторія однакож обвинувачувала їх о переступництво з § 301 з. і для браку вини з сторони увільнено їх а прокуратор вніс відклик від вироку увільняючого і остаточно тепер по році і по відбутій невинно карі всіх їх увільнено від вини і кари.

— **На почті стягають примусово на польський державний скарб.** Штайнмец, спольщений Німець, урядник почти в Добромилі стягає примусово від кождого, що приходить з якимнебудь ділом на почту, гроші на срібло для польського державного скарбу. Стягає так, що бере вищу оплату, не питаючися навіть інтересованого, чи він хоче давати на скарб.

— **Страх має великі оч.** На лінії Львів-Підгайці поліція побачила священика, якого придержано. Цей священик вилегітимувався документом виставленим на імя Шептицького. Це імя так налякало поліцію, що вона сполярмувала всі постерунки в окрузі (коло Дунаєва) і вощирила чутку, що митрополит Шептицький їде в потязі організувати повстання. Священика арештовано і посаджено у вязниці, де відбувається слідство.

— **Вписи до Драматичної Школи.** Нас просять повідомити, що вписи до Драматичної Школи О. Загарової і М. Вороного продовжено до 15. листопада с. р.

— **Польські фашисти.** „Robotnik" доносить, що польська ендецька партія організує тайні віськові організації п. з. „Вольни Стшелец". Ця організація складається з бувших офіцирів, студентів, а метою її є боротьба із соціялістичними партіями та з національними меншостями. „Вольни Стшелец" має великі склади зброї та муніції.

— **Звертається увагу нашої суспільности,** щоби сирі скіри з кун, тхорів, видр, лисів, котів і т. п. продавати лише нашій українській фірмі: Петро Карпяк, Львів вул. Куркова ч. 11а. 945 9—30

**Найлучше і найдешевше ОБУТТЯ** 7 М. тільки у фірми 1—2
**Н. Тенебаум** Львів, улиця Академічна 20

## НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

ОКУЛІСТ
**Д-р Яворскі**
1019 1—2 **повернув.**

## ОПОВІСТКИ.

**Надзвичайний Загальний Збір** „НАРОДНОЇ ГОСТИННИЦІ" реєстрованого стоваришення з обмеженою порукою у Львові відбудеться в середу дня 29. падолиста 1922, о год. 5-ій по пол. в салі стоваришення при вул. Косцюшка ч. 1 а., I. п. Предметом нарад і рішень цего надзвичайного Збору буде зміна статута стоваришення у всіх параграфах задля узгіднення його з постановами кооперативного закона. — У Львові, дня 5. листопада 1922. Роман Сосновський, предсідатель; Іларій Чапельський, секретар. 1020 1—1

## ЛИСТУВАННЯ.

(Запити і відповіди).

Хто знає що сталось з **Іваном Галущаком**, який як полонений в 1916 р. був в Бахмуті Екатерин. губ. — зволить за винагородою повідомити Марію Галущак, Воловець, п. Неканєва к. Горлиць. — Закордонні часописи просяться о передрук. 1014 1—3

## Дрібні оголошення.

ЛІКАР-УКРАЇНЕЦЬ просить громадян о подання місцевости, де заходить дійсна потреба лікаря і де можна винаймити мешкання зложене з трех покоїв з кухнею. О відповідь просить до редакції „Діла" під „лікар" 1002 2 3

ЦЕМЕНТ в бочках зі складу продає „УБУС" Львів, Осолінських ч. 6. XVI 5-10

МАТЕРІЇ жіночі і мужеські, полотна, бархани, фланелі, хустки, шерсть поручає „Мануфактура", Перемишль, Ринок 2. M 4 5—5

СТУД. ФІЛЬОС. глядає помешкання у Львові за уділюванням лекцій. Зголошуватись в Адм. „Діла" під „фільософ". 927 3—3

## ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

967 7-? АДВОКАТ
**Д-р Володимир Бачинський**
переніс адвокатську канцелярію з **Підгаєць до Львова** і веде її при ул. Косцюшка ч. 1 а біля „Народної Гостинниці".

## ПОДЯКА.

Страшний гість, ангел смерти загостив дня 16. жовтня 1922 в нашу родину, видираючи жені найліпшого мужа, дітям найпечаливійшого батька Алексія Гайдукевича, директора школи в Замарстинові, котрий будучи в силі віку, міг ще довгі літа трудитися для добра українського народа і щастя родини. В тім превеликім горю знайшли ми велику пільгу і потіху у щирих і добрих людий, котрі помагали нам двигати тяжкий хреста не маючи иншого способу їм віддячитися заявляємо їм бодай на сім місци нашу найщирійшу подяку. Передовсім дякуємо тим, котрі з правдивим пожертвованням зволили занятися похороном, куди тлінні останки зложено а передовсім п. Іларієви Набакови. Рівнож дякуємо о. сов. Д. Лопатинському за провід в похороні і за прекрасну пращальну бесіду, о. сов. Дзеровичеви за нагробну бесіду, о. М. Жовнірчукови, о. Василеви Новосадови, о. Горчинському, о. Возняковн, о. М. Яреві і отцям закону Кап. Т. Кравсови і Г. Єдлінському в Замарстинові за їх участь. Дякуємо Вп. Зеленому і Вп. П. Маліцький за теплі та щирі слова пращаючи свого Товариша знання. Не менше дякуємо хорови за їх спів як рівнож горожанам Замарстинова і доохрестности, що прибули на цей сумний обряд а вкінці всім тим, що заявили нам своє співчуття по так страшній страті для нас. Нехай Вам Господь Бог нагородить по своїй щедролюбивости за Ваші труди і молитви а ми заховаємо для Вас вдячну память в наших зболіних серцях. — Герміна Гайдукевич жена, Едвард і Марія з Гайдукевичів Попельницька донька і зять, Стефанія Гайдукевичівна донька, Софія і Іван вітки.

Замарстинів, дня 4. падолиста 1922.

Адвокат і оборонець в кривих справах
**Д-р Стефан Баран**
веде адвокатську канцелярію
**В ТЕРНОПОЛІ, вул. 3. МАЯ ч. 5.**
(готель Адлер, побіч Нар. Торговлі).
67 35-?

## Надзвичайні Загальні Збори

Товариства взаїмного кредиту
**„ДНІСТЕР"**

стоваришення зареєстрованого з обм. пор. у ЛЬВОВІ відбудуть в пятницю дня 24. падолиста 1922 р. о год. 5 по пол. в дирекційній салі Товариства при вул. Руській ч. 20.

Предметом нарад і рішень сих Надзвичайних Загальних Зборів буде зміна всіх параграфів статуту Товариства в цїли узгіднення його з постановами кооперативного закона.

На случай коли би не зібралося щонайменше 40 членів потрібних до комплету, відбудуться того самого дня, в тій самій салі о год. 5:30 по пол. надзвичайні Загальні Збори тогож Товариства без огляду на число присутних членів.

У Львові, дня 3. падолиста 1922.

*Роман Сосновський*
I. 1—1 президент.

## Надзвичайні Загальні Збори

**Задаткової Каси „ВІРА"**

стоваришення зареєстрованого з необмеженою порукою

**в ТИСЬМЕНИЦІ**

відбудуться дня 19-го падолиста 1922 р. о годині 2., а в браку комплету о годині 4. в сали Українського Народ. Дому в Тисьмениці зі слідуючим дневним порядком:

I. Відкриття зборів.
II. Відчитання протоколу з попередних загальних зборів.
III. Зміна статута.
IV. Затвердження двох членів Управи і 3 заступників.
V. Вибір 12 членів Надзірної Ради.
VI. Внески.

*Д-р Яр. Шипайло* *Ом. Сендецький*
предсідатель. 1016 1—1 секретар.

**НАДЗВИЧАЙНІ**

## ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Кооперативи
**Споживчої Спілки в Тернополі**
відбудуться 19. падолиста 1922 р. з слідуючим порядком справ:

1) Відчитання протоколу з попередних заг. зборів.
2) Підвишка уділів до 5000 мп. а вписового до 500 мп.
3) Вибір одного члена Надзірної Ради.
4) Затвердження вибору одного директора.
5) Внесення і запити.

*О. Постригач* *О. Гусаківський.*
голова. 1017 секретар. 1—1

## Надзвичайні Загальні Збори

торговельного стоваришення
**„Народний Дім" в Бережанах**

відбудуться 21. падолиста 1922 о год. 2-ій по полудни в льокали Тов. „Бесіди" зі слідуючим дневним порядком:

1. Відкриття Зборів.
2. Відчитання протоколу з посліднях Загальних Зборів.
3. Звіт з ревізії переведеної з рамени Кр. Союза ревізійного у Львові.
4. Звіт уступаючої Управи.
5. Вибір і затвердження нової Управи.
6. Зміна статута.
7. Внесення.

ЗАМІТКА: Колиб о год. 2-ій по полудни не зійшлося відповідне число членів вимагане статутом, так Збори відбудуться того самого дня, з тим самим порядком нарад і у тім самім льокали о год. 3-ій по полудни.

ЗА НАДЗІРНУ РАДУ:

**Д-р В. Лавровський** **Ф. Бабяк**
предсідатель 1013 1-1 секретар.

**КАЛЄНДАР** 1009 2—3
**„ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ"**
**Ціна 1500 мп.**
**З пересилкою 1600 мп.**
Гроші слати до Зем. Банку Гіпотечного — **Львів, Підзамче ч. 7.**

**Небувала оказія! Небувала оказія!**
**ЧОРНЕ СУКНО**
з чистої вовни, 140 цм. широке. Надається на покриття футра, одяги. — За 3 метри 22.000 мп. Висилає за післяплатою фабричний склад сукна
**СИМЕОН ІВАНКІВ**
**Стрий, вул. Трибунальська ч. 8.** Без жадного ризика. Як сукно не подобається, до 7 днів звертаю гроші. — Ціни важні до 15. листопада 1922.
983 Цінників і прібок не висилаю. 3—4

**Купуйте! Календар „Просвіти". Читайте!**

Вже вийшов і продається великий Ілюстр. Народний Календар „Просвіти" на 1923 р. Календар формату великої 8°, має 21 аркушів друку, прикрашений при кожній статті початковими ініціялами великих букв арт. Вол. Сідинського, ріжними фотографічними знимками (з військового УГА. життя — тюремного — „Бриґідки", еміґраційного, освітно-театрального, політичного світа) та ілюстраціями в числі 112, з гарною титуловою вінетою арт. І. Косцюшка. Календар складається з чотирох частей: I. Календарія в двох аркушах друку; II. Інформаційний відділ в 1 аркуші; III. Літературно-научно-суспільний Збірник п. н. „В полоні"... (Як число 13. Народної Бібліотеки „Просвіти") в 14 аркушах, IV. Оголошення українських і чужих фірм в 4 аркушах.

Збірник „В полоні" ділиться на часть: Літературну, научну, просвітну, суспільну, пісні, справи Сх. Галичини, посмертні згадки, лікарську і ветеринарійну. Поміщені там статті старших українських письменників і молодших та багато перекладів з чужих мов, як російської, чеської, англійської, ірляндської, мадярської та з інші сьвої пр. О. Олеся, Б. Лепкого, О. Бабія, В. Пачовського, Петра Франка, Н. Лепт. Ка. Пільщука, Ар. Животка, В. Мартиневича, А. Чехова, Т. Массарика, Джекова К. Джерома, Рабіндранат Тагора, Д. і М. Сумцевих, проф. Ом. Терлецького, проф. М. Грушевського, Д-ра О. Когутя, М. Лущевича, Я. Яцкевича, Д-ра Кореня, Дм. Пав. Я. Грекського, М. Гайворонського, Д-ра Мих. Лозинського, С. Українського, С. Шаф. Ф. Дзвонича, лікаря д-ра Івана Курівця, ст. вет. лікаря М. Стахурського, та богато менших при дрібніших статтях.

Волинь і Холмщина узглядненї з окрема авторами, статтями і ілюстраціями.

**Ціна примірника 2.500 мп.,** застережена лише на місяць листопад.

При замовленнях понад 10 прим. дається за готівку 20% опуст., на рахунок 5%.

Члени дістають і при одним примірнику 20 прц., то значить о 500 мп. дешевше (а членська вкладка виносить 240 мп. річно)

Замовлення й гроші слати впрост до канцелярії Тов-а „Просвіта" у Львові, Ринок 10. На порто і опаковання долучати 125 мп. III. 1—1

**КІНОТЕАТРИ**

## КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА

висвітлюють від вторка 7. листопада 1922. прегарну драму на 6 великих дій на підставі сензаційного роману Норберта Жака п. з.:

**СЕРІЮ II.** і послідну. **„Д-р МАБУСЕ"** **СЕРІЮ III.** і послідну.

В головній ролі славний артист Рудольф Клейн ROOGIE першорядна сила на горизонті кінематографічні штуки.

ВЖЕ ВИЙШОВ З ДРУКУ **Стінний Календар УПТ.**

на рік 1923. — Ціна 500 мп.

**Замовлення приймає канцелярія Українського Педаґоґічного Тов-а, Львів, Ринок ч. 10.**

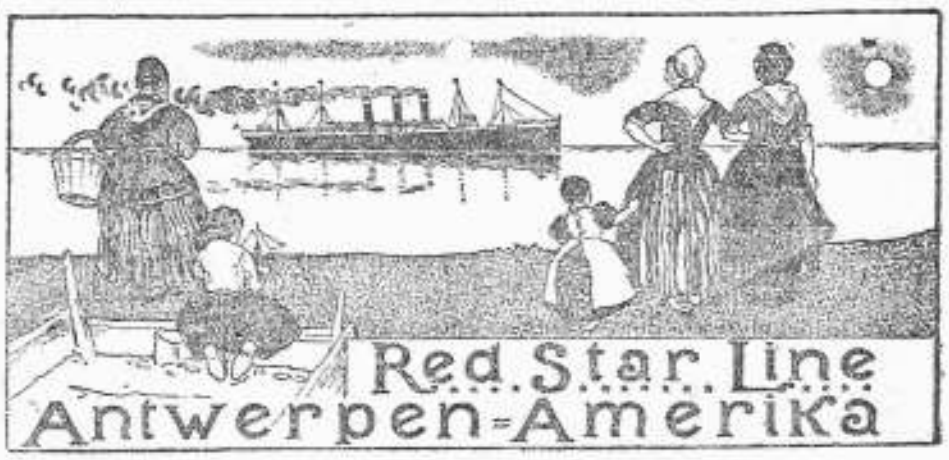


**ПОЗІР ЕМІҐРАНТИ!!!**

**Корабельне Товариство**

**RED STAR LINE**

**Львів, Сикстуська 29.**

**Тернопіль, Міцкевича 31.**

повідомляє, що **число еміґрантів для Сх дної Галичини є вже на вичерпанню.** Всі пасажирі, які одержали вже американську візу, повинні проте **сейчас** виїхати до нашого бюра

**„RED STAR LINE" у Варшаві,** Маршалківська 137.

**(без баґажу) в цілі зареєстровання на виїзд до Америки.**

**УВАГА!** Близших інформацій відносно виїзду до Америки і Канади уділюємо безплатно. — По інформації зголошуватися до наших бюр особисто.

XX. 1–1

**ЦЕРАТИ** відпрасовані і на метри
фіранки, напи на ліжка
портієри, обруси
хідники, меблеві матеріі
дивани, матераци і сінники
лінолеум, штори до вікон
**ТАПЕТИ** в найбільшім виборі поручає
XXIV. 2–9
**Е. КІЧАЛЕС і А. МАРҐУЛЕС**
**Львів, вулиця Сикстуська ч. 18.**

**ДЕНТИСТИЧНЕ ЗАВЕДЕННЯ**
**Д-ра ШИМОНА РАППАПОРТА**
**Львів, вул. Сикстуська. 17.,**
пльомбовання і виривання зубів **без болю,** штучні зуби в кавчуку і з золоті по дуже **приступній ціні.** Урядникам і шкільній молоді значний опуст. П. Т. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі.
932 9–10

**ЦЕРКВИ**
**будинки, млини, доми, фабрики, камяниці і т. д**
XVI. 13–20
**проєктує і будує** — а також :: :: достарчає увесь потрібний :: ::
**БУДІВЕЛЬНИЙ МАТЕРІЯЛ**
**„УБУС"**
**(Український Будівельний Союз)**
**ЛЬВІВ, вул. Осолінських ч. 6.**

**БЮРО**
**Адольфа Ґеллеса**
**Тернопіль,**
**вул. ВАЛОВА ч. 2.**
поручає по конкуренційних цінах
**журнали і крої мод**
**жіночих мужеських і дівочих на р. 1923.**
Продаж гуртом і детайльно. Висилка до кождої місцевости відворотно і за післяплатою. Для відповідців корисні услівя.
960 4–4

**ФІЗУТТЯ, СНІҐІВЦІ, НАЛЬОШІ ОДЕЖ,**
і м. інше рукавиці — перчатки
**Емілія і Альберт Дуліни**
площа Галицька, при Гіпотечного Банку).
5–10

**Присилайте передплату!**

Закордонне Представництво Т-ва **„Українське Видавництво в Катеринославі"**
має на продаж невелику кількість:
А. Кащенко. **Зруйноване гніздо** Повість з часів скасування Січи. Ціна 400 мар. нім.
А. Кащенко. **На руїнах Січи.** Історичне оповідання. 80 м. н.
Д. Мордовець. **Гетьман Петро Сагайдачний.** Істор. пов. 480 м. н.
О. Рогова. **Тиміш Хмельниченко.** Історична повість. 720 м. н.
А. Кащенко: **Мандрівка на Дніпрові пороги.** Оповідання. 100 м. н.
С. Русова. **Серед рідної природи.** Оповідання. З малюнками Ю. Русова. 400 м. н.
А. Животко. **Промінь.** Збірник для праці з дітьми в дошкільних закладах та родинах. 400 м. н.
**„Яринка" Український Букварь з читанкою,** склав А. Воронець. з 52 малюнками Ю. Магалевського, з рогатком: „Як учити з букваря Яринка", та „Як вести розмови з малюнків". 600 м. н.
М. О. Ковалевський. **Історія Греції та Риму,** для школи й самоучки, з 46 малюнками й 3 картами. 600 м. н.

**Незабаром буде:**
М. Левицький. **Граматика української мови.**
А. Кащенко. **Оповідання про славне військо запорожське низове.** Велика ілюстрована історія Запорожжя.
С. Русова. **Єдина діяльна (трудова) школа**
А. Кащенко. **Над кодацьким порогом.** Істор. оповідання.

**Продаж по всіх кращих книгарнях.**
Повний катальоґ даром. Продаж виключно за готівку. Книжки висилають негайно. На більші замовлення — значна знижка. Гроші (невеликі суми) можна висилати листом, а більше переказами на *Konto E. Wyrowyj, Dresdner Bank, Berlin,* чи Земельний Банк Гіпотечний, Львів, або просто на адресу:
EUG. WYROWYJ.
**Berlin SW 47, Yorkstr. 84. II.**
**Доставка книг на Україну й з України. Доручення в справі друкування та постачання книжок на всіх мовах для всіх країв.**
915 3-3

**ДРУКАРНЯ і фабрика печатки**
**І. ФРІДМАНА**
**ЛЬВІВ, ВУЛ. СИКСТУСЬКА число 2 і 4.**
виготовляє гарно і дешево всякі друки та печатки.
XXIV. 8 9

**АДВОКАТ**
**Д-р Дрогомирецький**
**В ЗОЛОЧЕВІ**
930 0–10
повернув до Золочева і веде як перше адвокатську канцелярію.

**ПРОСИМО ЗАМОВЛЯТИ**
нові видання Української Мистецької Накладні „УМНА". Листівки в красках: М. Лисенко, Т. Шевченко, І. Франко. Види Київа — по 23 мп. Портрет Т. Шевченка в красках 29×35 800 мп. Для головних відборців даємо 20% опусту. Замовляти просимо на адресу:
**Buch- u. Kunst Verlag „UMNA"**
**Wien, VIII., Ledererg. 20.**
890 4–?

**Одинока українська фірма**
**„ПОЛОТНО"**
**ЛЬВІВ, вул. Зіморовича ч. 20**
1007 2–3
**купує і міняє**
**лен, коноплі, пряжу**
**за сукна, полотна, цайґи, бархани і т. п.**
**В гаразді і нещастю памятайте на клич**
**!! Свій до свого !!**


За редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 10. Львів, пятниця 10. листопада 1922. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143 322.
Адр. тел.: „Свобода" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячно в краю 3900 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 3000 м. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 чеш. корон, Румунії 50 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 3.000 мп. Зміна адреси 100 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 150 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

Найдешевший маґазин одягів мужеських, мішочкі діточих тільки у фірми
ШМОГА і БІКЕНЕСА
ЛЬВІВ, вул. Краківська 17. — Філія: вул. М. 2. Краківська 2. 4—5
Замовлення з найсвіжійших краєвих і заграничних матеріялів полагоджується зараз. Містові футра, футра до подорожі і буди на складі.

*Львів, 4. листопада 1922.*

**Після польських виборів.** Перша стадія польських виборів в Східній Галичині — вибори до сойму — вже закінчена. На підставі тенденційних відомостей Пата і сповіщень польських партійних газет годі собі уявити повну картину виборів. Проте вже те, що знаємо зараз, дає можливість сказати, що всі кольосальні заходи польської адміністрації й польських партій дали дуже марні і незначні результати.

Всіх заходів було ужито для того, аби збити однодушну поставу українського населення що до польських виборів. Масові арешти і ревізії, повне унеможливлення виборчої акції для українських партій, спровадження війська і карні експедиції, величезні виборчі надужиття — все було ужито, все було зроблено для того, щоб перевести польські вибори. Користуючись повною монополією, польські партії, передовсім вісімка, розвинули шалену агітацію, користуючись самими крайніми демагогічними гаслами, не спиняючись перед звичайною брехнею і ошуканством.

А результати цих усіх заходів виявились дуже малими й незначними.

Польським партіям не вдалось навіть розбудити активність польських виборців, примусити виступити їх в обороні загрожених „кресів". „Słowo Polskie" констатує незначну участь в виборах польських виборців у Львові, який воно обчислює на вище 50%; таке становище маємо у Львові, який був осередком націоналістичної агітації, в той час, коли по польських містах, як Варшава і Краків, участь виборців в виборах виносить 80—90% всіх виборців. Лише такого мізерного відсотку досягли Поляки у Львові, не зважаючи на те, що, як свідчить „Dziennik Ludowy", вони стягали виборців з усіх кляштовів й притулків, доброчинних закладів і шпиталів. Виразно свідчить цей факт, який ми певні, пізнійше зможе бути доповнений новими даними з провінції про політичну дозрілість й свідомість тих, які претендують на пануюче значіння в краю.

Що до участи українського населення у виборах, то з тенденційних й неповних відомостей, які маємо зараз, проте можемо зробити висновок, що всі заходи Поляків в сім напрямі дали дуже малі результати. Українські виборці як маса не брали участи в виборах, зайняли поставу що до них відповідно до директив вищого національного центру.

Участь в виборах українських виборців носила випадковий, спорадичний характер. Протегована й піддержувана польською владою листа „українських" хліборобів в Стрийщині здобула мінімальну кількість голосів.

Такі наслідки виборів у Східній Галичині, коли мати на увазі умови, при яких переводилась виборча кампанія, можуть бути визнані вповні задовольняючими.

**Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —**

## Галицькі відносини.

### Дня заборона.

Польська влада в Коломиї заборонила Українцям посилати вязням обіди.

### Жандарм убив селянина.

Недалеко Семаковець в Коломийщині жандарм Залуцкі убив українського селянина за те, що він спочивав біля телеграфічного стовпа.

## Ревізії і арештування.

### Борщів.

В Гуштині пов. Борщів арештовано Гриця Сметанюка, мимо того, що він тяжко хворий на груди.

### Бучач.

Дня 27/X. разом із цілою Галичиною пережив Бучач масові арештування, включно із молоденькими учениками гімн. Арештовані і вивезені до Тернополя: д-р Бацюрків, проф: Винар, К. Рогозинський, О Когут, о. Кузів, о. Сіяк, Ев. Колянковський, Гузар, Легкий, Конопада, Федущак, Крушельницький, Боднарук, С. Винницький, Островерха і пр. Арештування відбуваються дальше. В місті і по селах військо.

### Гуцульщина.

Дня 22. жовтня прибили невідомі люди на дверах церкви відозви президента Петрушевича в гуцульськім селі Красноїлі. В вівторок дня 24. жовтня начала поліція паньствова шукати складу з відозвами і звернула свої підозріння на школу в Головах.

Тут шукали вже пятий раз. Місцевий управитель п. Михайло Ломацький привик вже до подібних трусів. Від него пішли до бувшого війта Василя Шекерика. Є це знаком, що пан косівський староста не довіряє вже своїм бувшим приятелям. Відтак перевела жандармерія ревізію в Красноїлі. Шукали відозви у місцевого управителя п. Михайла Вахнюка, у медика Степана Корибутяка і на приходстві у п. Дмитра Бойчука.

### Гусятинщина.

Арештовані: адвокат д-р Володимир Левицький, канд. адв Іван Заваликут, канд. нотар. Ярослав Богачевський і його жінка Іванна Богачевська, дальше ціла дирекція спілки „Сільський Господар", а то кілька день перед тим в Тернополі Роман Петрицький, якому відобрано 1.900,000 мп., Іван Пашкевич і Стефан Сафіян, бухгальтер спілки Антін Помоянський і касієр Омелян Дорош. Дальше арештовані: урядник експ. відбуд. Петро Стадник, о. Фацієвич парох Сухоставу, дир. школи УПТ. в Копичинцях Мих. Базник, студ. Микола Титор, студ. Волод. Марак, учит. Змрочек, о. Брикович з Кривенького, Василь Остапчук, учит. Гуменюк з Товстенького. Інтерновано учит. Стефанію Савчаківну.

### Збараж.

В Новому селі арештовано студ. Андрія Москалюка.

### Золочів.

Переведено докладну ревізію в українській прив. гімназії, у дир. гімн. о. Хмельовського, проф. гімн. Юркевича, у д-ра Ваня, у п. Пашковського у студ. Кириловича, у п. Чучмана, у проф. гімн. Баранчика, у п. Красноперів як рівнож у присутних під цю хвилю упр. школи Лісецького і у ст. Родакевича, у п. Чорних. Від тижня в арештах на Замку сидить 9. студентів з Золочівщини.

В селі Хильчицях повіту золочівського переведено ревізію у о. Краснопери. місцевого пароха.

### Копичинці.

Дня 30. жовтня арештовано в Копичинцях адвоката д-ра Волод. Левицького, д-ра Івана Заваликута канд. адвок. Старшого солішитатора адв. Дмитрика, Стефана Сафіяна властителя більшої реальности Омеляна Дороша касієра Сільського Господаря спіл. торг., директора Романа Петрицького (з Сільського Господаря) Михайла Базника учителя в Копичинцях У. П. Т. школи, кандидата нотар Ярослава Богачевського і його дружину, Волод. Марака абітурієнта гімназияльного, Созанського канд. сем. учит. Були арештовані матуристки гімн. Позванські Марія і Стефа, Евгенія Моклович учит. У. П. Т. і Савчаківна але староста на власну руку казав їх увільнити. В повіті гусятинськім арештовано Волод. Змрочка учич. У. П. Т. в Гусятині, Гринька Бохонка господаря в Чорнокінцях великих, о. Ів. Бриковича пароха в Кривенькім і Онуфрея Остапчука упр. школи тамже, по списанню протоколу на поліції в Копичинцях увільнено їх. В повіті в майже кождім селі військо яко асистенція виборча.

### Кобаччина.

В селі Кобаки та инших селах переведено ревізії в домах: Ол. Гапановича учит., Вол. Бундзяка учит., М. Фенчука, Данила Кондревича, Василя Никифорчина, Николая Никифорчина, Михайла Марфея, Юрка Букатчука, Грицька Букатчука, Созонта Букатчука, Івана Пасічняка. Арештовано: 1) Івана Савюка студ. унів., 2) Михайла Марфея господ., 3) Созонта Букатчука, 4) Олександра Гапановича учит., 5) Володимира Бундзяка учит., 6) Василя Никифорчина господ., 7) Миколу Никифорчина господ., 8) Миколу Кондревича (йому дозволено перед арештуванням звінчатись). При ревізії у Марфея жандарм стріляв з кріса, а Созонта Букатчука побив.

### Камінка струм.

В селі Острові арештовано Петра Саламаху, Михалюка і инш.

### Львів.

Дня 3. листопада переведено ревізію в конзумі українських почтовців, в домівці Осипа Тарнавського, Ніни Залуської та инших. В конзумі сконфісковано деякі книжки. Переведено ревізії у Івана Вовка і Інж. Пилипчука. Так само переведено трус в помешканню Романа Сивака студ. теольогії, після чого його арештовано.

### Ложнітщина.

На донос війта Майби і учителя Вавчака арештовано о. Юліяна Боберського, двох селян Федаків. Спроваджено військо для переведення виборів.

### Мостищина.

Арештовані: 1) д-р Мар. Здерковський, адвокат, 2) Ст. Байдала, дир. каси, 3) Ан. Тарнавський, студ. прав, 4) Дигдалевич Ів., студ. мед., 5) Чухрай Гр., ур. Вид. пов., 6) Тарнавський Ст., 7) Гусаковський Теоф., 8) Мушинський Іван, купці, 9) о. Кмицикевич Теоф., катехит. В повіті арештовано: 10) Шупяний Мик., студ. прав, Цвіржа, 11) Боцько Ст., сел. з Ляшок гост. 12) Рибачевський Йосиф., дир. шк. в Ляшках гост. 13) Федевич Тимотей, дир. школи, 14) Федевич Ів. сел. з Черневи, 15) Козак Степан, студ. пр. з Митрович. 16) Струсевич Вол., дир. з Суд. Вишні, 17) о. Заяць Іван, парох з Тулиголов. 18) Чапран Антін, сел. з Цвіржа. 19) Ізьо Антін, сел. з Завади, 20) Малиць Мих., сел. з Хоросиці, 21) Росоловський Роман, сел. з Липник, 22) Шот Василь, студ. пр. Суд. Вишня, 23) Колцьо Вол., студ. гімн Суд. Вишня. 24) Баляк Василь, абс. гімн., 25) Молецій Іван, студ., філ., 26) Третяк Іван, ст. прав всі з Суд. Вишні, 27) Кміть Йосиф, сел. з Пакостя, 18) Пиць Іван, сел. з Гориславич, 29) Осідач Дмитро, сел. з Радинич, 30) Шуробур Мик., сел. з Чижевич, 21) Качмар Іван, сел. з Радохонець, 32) Хотинецький Айталь, упр. школи, 33) Стефаниця Федь, сел., оба з Годинь, 34) Гриник Іван, студ. в Цвіржи, 35) Гадач Роман, сел. в Підлісках, 36) Кокорудз Мих., коопер. з Балянович, 37) Андрушко Петро, госп. з Таманович, 38) о. Шехович Іван, парох в Сокалі, 39) Мік Іван, сел. Арламівська Воля, 40) Сениця Павло, сел. в Чишках, 41) Пукас Сенько, 42) Бобко Гр., сел. з Острожця, 43) Качмар Гринько, сел. з Судкович, 44) Гірняк Гринько і 45) Новіцький Гринько, сел., оба з Мистич, 46) Дубрій Федь, сел. з Мокрян, 47) Кміть Мик., нач. гр. з Пакости, 48) Дутка Іван, студ., прав з Балич, 49) Тищак Іван з Радеховець, 50) Старко Гр. з Гусакова, 51) Пеканець Василь, учит. з Хлипель, 52) Федорович Іван, сел., 53) Станьчак Мих., сел., 54) Королик Ів., сел., 55) Антоняк Тарас, студ. прав, 56) Кабат Мих., учит., 57) Станьчак Андрій, сел., 58) Кабан Мих., сел., всі з Черневи. Всіх відставлено до тюрми в Перемишлі.

### Повіт Мостиска.

В судово-вишенськім окрузі ревізії та арештування відбуваються виключно серед ночі. На днях арештовано в с. Дмитровичах студ. прав Антона Губаля, Козака і 5 селян: в с. Оноховичах студ. прав

О. Федевича, всіх відвезено до Перемишля.

**Підгайці.**

25. X. 1922. арештовані в Шумлянах пов. Підгайці учит. Іван Гречкосій і Ярослав Власійчук студ. прав.

**Надвірна.**

Дня 24. X. переведено ревізію у студента прав В. Водоставського, у М. Мандзюка, М. Андрушка, В. Кухтара, Н. Данилюка і І. Данилюка. Останніх трох арештовано. У Водоставського переведено ревізію три рази шукаючи зброї.

**Перемишль.**

Поліція переводить дальші ревізії і богато осіб арештує, особливо між молодіжею так, що з VIII. б кл. української гімназії арештовано аж 18 учеників мимо того, що у них не найдено нічого підозрілого. — Показується, що між учениками у висшій гімназії є много провокаторів, що стоять на услугах поліції.

Переведено ревізію у дирекції української гімназії, а опісля в мешканню самого директора, не найдено нічого. — Переводячі ревізії агенти заявляють, що роблять ревізії на доноси з боку українських провокаторів. — Переведено також ревізію у проф. о. Мартиновича і проф. Гози, однак лишено їх на волі.

**Підбуж.**

Арештовано д-ра Б. Чайківського, Ст. Пасіку, Вол. Миколаєвича, Богдана та Остапа Яхнів і инших.

**Рогатинщина.**

Арештовано Миколу Благого і переведено ревізію в домі о. Костя Шеремети.

**Радехівщина.**

В селі Нестаничі переведено ревізію в домі о. К. Гуляя, Олекси Романика і Олекси Лукашевого.

**Повіт Рудки:**

В селі Конюшки: Осип Мистоград, Іван Роздольський, Филимон Цигилик. — Рудки: Станислав Марусин, Яків Дайгола, Гринь Мундзяк, Іван Ваврин. — Кропивники: о. Теофіль Чайковський, Стефан Фосьцяк, Микола Стрільчик. — Рудки: Ілько Лопатчак, Петрон, Винницька учит., Степан Голубінка, Михайло Когут. — Дубаневичі: Іван Ладиба, Федько Музика, Степан Алексевич, Петро Уніт, Михайло Грех, Симон Слупський, Гринь Голіян — Підзвіринець: Гринь Лизняк, Гнат Лизняк. — Купновичі: Іван Децик, Іван Томашівський, Андрій Кушнір, о. Степ. Онишкевич, Федь Томашівський, Мих. Чорній, Степ. Качмар, Гринь Качмар, Микола Томашівський. — Горожанка велика: Мих. Мариняк, Микола Луцький. — Коропуж: Іван Когут. — Поріче: о. Мих. Давидович. — Ляшки завязані: Іван Святий. — Дубаневичі: Михайло Михац. — Рудки: Озія Шиль (Жид), Мих. Зибликевич, Микола Химяк, Іван Когут, Іван Каспічук, Франц Каспічук. — Коропуж: Волод. Сайко, Микола Галайко. — Рудки; Гринь Якимець, Осип Химяк. — Поріче: Роман Верхола. — Погірці: о. Юрій Кміт, Іван Борик, Мих. Лаврів, Осип Лаврів, Гринь Артимяк, Перо Бабій, Ілия Стецько. — Подільці: о. Яків Косоноцький, Волод. Мусик. — Конюхи семян.: Мих. Франкович, Осип Бандеровський, Іван Романяк, Михайло Телетник. — Ляшки завяз.: Олекса Кулинич. — Погірці: Петро Панів. — Комарно: Іляр. Зазуляк, Гринь Тершаковець, Петро Стасюк, Осип Отриско,

**Сколат.**

Арештовано: В. Кивелюка, С. Кивелюка, С. Хруща, Я. Маркова, С. Яремішина, Йос. Смаля, В. Демянчука акад., С. Вільчинського і І. Білика. Арештованих в ночі відставлено до Тернополя. До арештованих не допускали нікого з рідні, а через 48 год. не давали харчів. В два дні опісля вивезено іще Драганчука нот. канд., а 31. жовтня А. Тригубчака д ра прав.

Делегації жінок і матерей арештованих заявив староста, що не видавав наказу арештування, лише — поліція арештувала на телеграму „з гори".

В Кривім арештовано Ілька Стебельського.

**В Снільщині арештовані учителі:**

Перейма, Литвин (Литвинови підкинено до шопи динаміт, який поліція буцім то знайшла; поліцейська штучка), катехит Притуляк, Гавриш, Романець та Соня Гібайлівна. Романця поліція дуже побила. У всіх учителів переведено ревізії. Не находили нічого. У Гібайлівної за першою ревізією не найшли нічого, а за другою зараз же якусь проклямацію (підкинену очевидно). Гібайлівна і Литвин належали до поліцейського району Тухольки.

**Томашівці пов. Калуш.**

Переведено ревізію в домівці семінаріяльної абітурієнтки Марії Лабатій та в домі Теодора Ковальчука б. залізничого урядника. Ковальчука арештовано і вивезено до Станиславова. Одинокою виною арештованого був факт, що він уладив в селі кілька аматорських вистав.

**Теребовля.**

З Теребовлі доносять: до тепер ц. є. 30. жовтня арештовані учителі: Барабаш, учитель в Кобиловолоках, Павло Димідас, учит. в Будзанові, Вільчинський, учит. в Хмелівці. У нас 2 км. від міста грасує польська банда з якимсь Краснодебскім, дезертиром польських військ, родом з Застіноча, котрий має багато рабунків та мордів на своїм сумлінню. Поліція арештує однак спокійних людей і думає о Українцях тоді, коли під оком банда польських дезертирів грабить переходячих мешканців. Ми всі переживаємо тут часи тяжкі, всюди поліція переводить ревізії та арешти. У голови В. П. У. Ковальського перевела 4-год. безцільний трус арештуючи його сина.

**Турка.**

В днях 22 і 23/11 роблено численні труси серед інтеліґенції турчанського повіту. Переведено ревізії у священиків і учителів — усіх буквально — між иншими у учит. Корчинського, Гурка, Гуцуляка, Василишина і пр. — а поарештовано: Великановича Дмитра, о. Федевича Івана, о. Венгриновича, о. Мартиновича і богато инших.

На донос учительки-конфідентки Юзефи Височанської арештовано Мирона Височанського в підозрінню, що він організує українські боївки.

**Хирів.**

Переведено ревізію в домах Франца Липецького, Мих. Ваховича і Івана Ваховича, Мих. Кухти, Лишеги Клима і Н. Кіндрата. Всіх арештовано і вивезено до Самбора.

**Чесанішчина**

В Брусні старім арештовано дня 29. X. ц. р. Миколу Беня, студ. теольоґії, поправ другий і Володимира Підгорецького, канд. учительського.

**Чортків.**

Арештовано Пантелеймона Лукова, у якого при ревізії сконфісковано „Історію літератури Михайла Возняка (!!) і инші книжки, що перейшли цензуру.

**Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. ин. 40.000.**

# Великий переворот в Італії.

**(Коротний історичний огляд.)**

Заняті власним лихоліттям глядимо байдуже на події, які одночасно вирішують долю инших народів. Українська преса надто занята внутрішними справами нашої нещасної країни, надто стурбована сумними подіями нашого злиденного дня, — щоби могти негайно і як слід реаґувати на те, що діється далеко поза межами нашої землі. Місце, яке у нашому часописі призначене для обмірковування проблем міжнародньої політики — заняли безконечні списки арештованих наших найблизчих, рідних і приятелів...

А тимчасом всюди по широкому світі, колесо історії обертається з нестримною швидкістю. Заходять події, які не тільки відкривають нову сторінку в історії ріжних народів, але й є випадками першорядної політичної ваги для цілого культурного світа.

Одною з таких подій є великий переворот, який минулого тижня відбувся на землях королівства Італії.

На землях королівства Італії докнався переворот, який, по величі події, можна порівняти хіба з тріюмфом гасла „держава в державі" ірляндських сінна-фейнерів, або крівавою будовою гуртка фанатиків, перевезених запльомбованим вагоном з альпейських гір на самарську низину.

Яка є історична генеза італійського фашизму, цієї на-пів леґальної організації, яка ще три року тому зовсім не істнувала, рік тому роспоряджала трьохсотнисячною армією, а сьогодня перейняла з рук короля Італії офіцияльну владу? В чому її суть та яка мета?

Італії прийшлось зазнати страшні наслідки війни мабуть найважче з усіх її побідних союзників. Промислова кріза, післявоєнна психоза мас, партійне задетеревіння та заразливість скрайніх соціяльних гасел, віючих з північного сходу — довели Італію вже з початку 1919. р. над беріг повної дезорґанізації внутрішньо-адміністративного апарату, політичної анархії та економічної катастрофи. В північно-італійських містах, у Больонії, Турині, Медіоляні і Ґенуї, а також у менших промислових центрах, як Піза та Берґамо, життя ставало що-раз неможливійше. Повінь страйків залила державу. Залізниці, почта, телефон

---

КЛИМ ПОЛІЩУК.

# Потурченко-Потурчишин

(З хроніки сучасного життя.)

(Продовження.)

— Знаєте що, товаришу! Приходьте ви на ніч до мене! Та й у день також можете перебувати. Надіюся, що ви не будете мені перешкоджати, коли я працюю...

— Що ви?! — скрикнув він. — Хіба можете про це щось говорити?! Та я вам так вдячний!... Так вдячний!... Я завжди був про вас такої думки, що він єдиний чоловік, що розумієте...

— Облиште! — спинив я його. — Ходімо, ліпше, пообідаємо десь!...

Він охоче згодився і, відчинивши двері, чемно пропустив мене вперед. Чемно тримався в їдальні, а потім так-же чемно прийшов до мене, курив мої цигарки, марив голосно „Молодою сценою" і нарешті чемно поклався в ліжко і так заснув. Я довго ще не спав, будучи зайнятий своєю працею, а він спав і крізь сон лаяв „караїмів" і розпачливо кликав якусь Зосю, запевняючи її в тому, що „зовсім не брав шоколяду"...

— Бідний хлопчина! — думав я про себе, дивлячись на нього, як він, зігнувшись у три погибелі, спав і снив своїми трівожними снами. — Обовязково мушу прилаштувати його до якоїсь роботи...

Вранці я розбудив його і сказав, що час вставати. Він схопився і довго дивився на мене нерозуміючими очима, а далі потягнувся і промовив:

— Мені видалося, що я на двірці...

За сніданком я сказав:

— Чому-б вам не взятися нарешті за яку будь роботу? Адже-ж ви що небудь могли б робити, а притулок і кусень насущного мали-б!...

— Та я вже думав про це, а тільки не має де взяти тієї роботи! — відповів він сумним голосом.

— Знаєте, я вам знайду роботу! — сказав я, згадавши знайомого інженіра, який щойно роспочав будувати нову трамвайну лінію.

— Що-ж то за робота? — спитався він, відсовуючи від себе порожню шклянку після квасного молока, що було нашим сніданком.

— При будуванню трамвайної лінії... Певне будете пісок возити тачкою, або каміння бити, але денно певних три тисячі...

— Ну, вибачайте! Я кінчив цілу гімназію, в університеті також був і щоб до такої роботи...

Признатися по правді, від такої заяви мені стало ніяково, наче.

— Хто знає, — подумав я, — може чоловік і справді щось инше може, але що?...

Згадав знову, що в одного вченого є якийсь твір до переписування.

— А може-б ви згодилися тут в одного вченого посаду секретаря зайняти?...

— Ну, це я можу! — згідливо сказав він. — Як же воно практично виглядає?...

Я подумав трохи про те, що це виглядає не так то просто, бо вчений-професор потребував собі чоловіка добре знаючого мову, в якій він був надзвичайним педантом, не можучи терпіти ні найменшої помилки. Мова-ж Потурченка була надто „сучасна", через що я й сказав йому:

— Посаду цю можна заняти сей час, але я ранійш мушу бачити ваше письмо.

Він розгорнув свою теку і подав мені великий, записаний нерівними рядками, аркуш паперу.

— Це моя стаття про ідеольоґію мого театру! — сказав гордо.

Я тільки взяв у руки і прочитав:

„Письменство й містецтво завжді йдуть одними шляками"...

— Добре! Я на разі сам зайду до професора, а вечером скажу вам...

Він підозріло подивився мені в очі і встав:

— Ну, а тепер піду я робити свою ідею!... Маю ще стільки роботи!...

— Бувайте здорові!...

Якось кумедно подивився ще навколо себе і так вийшов з хати. Думав, що образився і не прийде більше. Одначе, вечером, як тільки зайшло сонце, він уже сидів коло мого стола і розповідав:

— Був я в начального редактора „Справи". Чув нераз, що він дуже поступовий і співчуває всьому новому й молодому, а через те думав, що він підтримає мою ідею і визичить двадцять тисяч. Розповів я йому про себе, як тільки міг, а він, вислухавши все до кінця, сказав: — „Двадцять тисяч я не визичу, бо сам не маю, але дам вам так дві тисячі"...

— Ну і що-ж?...

— Нічого! Дав мені дві тисячі, запропонував папіроса і я пішов собі...

(Продовження буде.)

і телеграф, весь транспорт, ба навіть такі галузі загального громадянського значіння, як міські ресторани — стали предметом небезпечних досвідів для тих елементів, які щораз сміливійше простували до державно-політичного перевороту, до захоплення влади у свої руки. Професійний рух робітничих мас прийняв під впливом комуністичної пропаганди з боку московських та мадярських большевицьких агентів, масово туди висиланих, — характер політичного бунту. Коли врешті (в 1920. р.) комуністи заняли всі фабрики в Турині та зажадали соціялізації промислу — Італія станула безпосередньо перед дилемою іти слідком Совітської Росії і піти на службу III. Інтернаціоналеві або піти на гостру боротьбу з розкладовим рухом. Події розвинулися у цьому останньому напрямку, але так цікаво й своєрідно, як нігде й ніколи досіль в історії.

Найбільшу ролю відограв тут, як звичайно, — психольогічний момент. У настроях мас наступив перелом. Перелом, на котрий вплинули два незаперечні факти: безрезультатність акції, яка велася під скрайніми соціялістичними гаслами, та брутальність методів, якими велась ця акція. Перше — підготувало грунт під нові гасла, які влили-б свіжу надію на усунення безрадности уряду та на поправу економічної кризи; друге — викликало таку реакцію, яку викликує кожний террор.

У маленькій редакційній кімнатці невеличкого часопису „Пополо д' Італія" у центрі Медіоляну, твориться почин організації, яка ставить собі мету, що заключається у короткій присязі: „На імя Господа й Італії та всіх тих, які полягли за Велику Італію, кленусь, що посвячую себе цілком і на завжди добру „батьківщині".

Широкий і детальний статут, перейнятий надзвичайною строгістю, керував організацією, яку споював дух фанатичного патріотизму, романтики і своєрідного містицизму, а якої зовнішніми ознаками були: чорна сорочка з трупячою головою, староримська вязанка прутів, fasces, — знак влади давніх лікторів, — поклін римських легіонерів та їхній бойовий оклик „Allala". Від емблеми fasces організація приняла назву фашизму, до котрого пристали з самого початку колишні старшини, студенти й молодь, загартована воєнними злиднями. Методи боротьби прийнято від ворогів, себто: террор.

Успіх нової організації з самого початку перейшов усі вижидання. Організація стрінула симпатії у найширших народніх масах. І в перших двох місяцях 1920 р. фашисти переломали великий почтово-залізничий страйк, який грозив державі катастрофою, — їхні ряди заповнили молоді й старі, мущини й жінки, члени ріжних політичних партій, ба навіть до фашистів перейшли великі маси робітництва, втомленого безплідною боротьбою.

Роля фашистів обмежувалась спершу до боротьби з страйковим рухом комуністично настроєних кол робітництва. Одначе швидко вони починають впливати на політику Риму. Під їх впливом паде в червні 1920 р. кабінет Ніттія, та приходить до влади Джіолітті. Але щойно в листопаді мин. року фашисти вплели у свою програму низку домагань чисто політичного характеру, завжди ще залишаючись у ролі на-впів легальної громадянської організації. Але кілька тижнів тому в Удіне провідник фашистів Муссоліні зробив натяк, що влада повинна перейти безпосередньо до рук фашистів. 24 го мин. місяця відкрився в Неаполі їхній конгрес грандіозною маніфестацією. Піхота, кіннота, й артилерія, поділені на легіони, центурії й когорти, дефілювали перед Муссолінім, який раніще склав заяву, що конгрес відбудеться тихо й мирно, та займатисяме виключно внутрішними організаційними справами. Але коли з товпи розляглися оклики: „Уряд не в Римі лиш тут" — Муссоліні заявив, що „в Неаполю нема нічого до діла, за те в Римі жде багато важних справ", і нежданно перервав конгрес. У Піяченці вийшов маніфест, в якому фашисти заявляють, що їх похід не звернений проти короля ані проти держави. „Віктор Імануїл має залишитись королем. Ми йдемо на Рим, щоби дати Італії досконалу свободу. Признаємо монархію і державу, але виступаємо проти уряду, який не відповідає бажанню народу." Що такі слова не були пустим згуком мегальоманів, показали найблизчі дні. 27. м. м. кабінет Факти подався до димісії, даремне силкуючись вийти із складної ситуації шляхом компромісу. Старий Джіолітті не захотів заняти його місце і король, не хотячи даремного проливу крови, передав владу вождови фашистів, який через половину Італії прилетів до столиці аероплянoм, та заявив захопленій юрбі: „За кілька годин будете мати не тільки кабінет міністрів, але й уряд".

Кабінет Муссолінія вже почав урядувати. Наскільки він оправдає оправдає гордовиті й чванкуваті слова свого премєра — побачимо згодом. Про саму же особу премєра, а також, про значіння фашистського перевороту для Італії і поза нею, про безосновні закиди фашизмові, як проявові чорної соціяльної реакції, та тії найблизчі завдання, які стоять до вирішення перед їх новою владою — поговоримо завтра. *(ір)*

**При зміні адреси просимо не забувати подати і попередну свою адресу.**

# Лист з Югославії.

Головний проблєм внутрішного політичного життя Югославії, це питання внутрішнього уладження цієї молодої славянської держави, (королівства Сербів, Хорватів і Словенців), питання про основи державної конституції. Серби переважно обстоюють строгий централізм: Одна влада, один парлямент, одні верховні уряди в однім державнім центрі — сербському престольному місті Београді. Хорвати і Словенці в переважній більшости домагаються далеко йдучої децентралізації: одні, як прим. Хорв. і Слов. Народна (людова) партія і мусулмани з Босни заступаються за широкою автономією історичних країн, в котрих 1918 року склалася Югославія (Македонія, Сербія, Бачка-Банат, Хорватія, Чорна Гора, Дальматія і Словенія). Другі, як прим. Хорвати, згуртовані в „Хорватськім Бльоку", в котрім є майже необмеженим диктатором звісний хлопо-демагог Степан Радіць, жадають собі федеративної, ба навіть конфедеративної (Радіць) Югославії.

З тим проблємом основ держ. конституції стоїть в тісному генетечному звязку хорватське і словенське питання, себто питання рівноправности Хорватів і Словенців з Сербами. І вколо тих двох справ крутиться усе внутрішне політичне життя сучасної Югославії.

В осени 1920 року вибрана югосл. конституанта ухвалила строго централістичну конституцію (т. зв. „відовденська конституція", бо була принята на „Відов-ден" 28. червня 1921, сербський народний празник). Голосували за нею майже самі Серби з радикальної і демократичної партії, та босанські мусулмани, котрих на пару днів перед голосуванням „купив" премієр Пашіць, обіцяючи їм, що викупить маєтки мусулманських „бегів" у Босни. Більшість Хорватів з Хорватії і Славонії (бо є ще Хорвати в Бачці, Босни і Дальматії) числом 50 бойкотували конституанту, з огляду на її самовільний регулямін; селянська републ. партія Ст. Радіця ще до нині веде політику абстиненції. І саме неприсутність Радіцевої партії в конституанті уможливила приняття централістичної конституції, котра знову дає Сербам гегемонію та йде на шкоду Хорватам і Словенцям. Це можна перевірити в сучасній Югославії на кождому кроці.

Решта Хорватів поза Радіцем — Хорв. Народна Партія (відомий діяч, великий приятель Українців, а зокрема Галичан д-р Янко Шімрак, один з її провідників), Хорв. Спілка, Хорв. Хлопська Пар. в Босни і всі Словенці, крім трьох демократів голосували проти тої конституції і ведуть до нині остру опозицію, домагаючись ревізії конституції.

Ревізія відовденської, централістичної конституції і розвязка хорватського і словенського питання це два головні орієнтаційні стовпи югославянської політики. Другим разом напишу дещо подрібнійше про ті для кождого Славянина цікаві справи.

*Мих. Ф-ак.*

**Шліть жертви на будову памятника на могилі Леся Мартовича до Пов. Тов-а Кредитового „Віра" в Раві Руській.**

# „Таймс" про процес Федака.

У „Таймсі" з дня 27. ц. м. находиться статя від власного кореспондента з Варшави п. з. „Атентат на маршалка Пілсудського" ось-якого змісту:

„25. вересня минулого року, коли маршалок Пілсудський, голова польської держави, їхав разом з галицьким воєводою графом (!) Грабовським у Львові, до нього стрілив український студент Федак. Маршалок лишився ненарушним, але граф Грабовський зістав ранений.

На протязі останніх 12 місяців збирано докази на істнування заговору, який закидувано обвинуваченим і в понеділок Федак та його мнимі спільники станули перед судом у Львові. Між суддями є сім римо-католиків і пять Жидів. Процес ведеться у польській та українській мові, томущо Федак відмовився від розуміння польської мови. Цілий понеділок та пів вівтірка зайняла промова прокуратора, який силкувався доказати, що Федак і всі обвинувачені були членами місцевого тайного товариства української молодіжі „Воля", яка мала звязки з такими самими організаціями у Празі та Відні. Обвинуваченим закидають, що комітет тягнув льоси 23. вересня і що Федак витягнув карточку з прізвищем Пілсудського.

Оборона стоїть на становищі, що атентат був звернений виключно проти графа Грабовського, а даний момент був вибраний тому, щоби користаючи з присутности маршалка Пілсудського звернути увагу світа на змагання Українців і щоби запротестувати проти польської окупації та адміністрації у Східній Галичині. Федак покликується на те, що процес є безправний, тому, що Східна Галичина не належить до Польщі, а Український Уряд є в стані війни з Польщею".

Стільки варшавський кореспондент. Безпосередно по цьому останньому рядкові редакція „Таймса" додає від себе ось-яке розяснення для своїх читачів непознайомлених з відносинами у Галичині:

„Остаточний стан Східної Галичини не є ще означений. На підставі Версайського Трактату суверенні права щодо цієї країни належать до Союзних Держав, за згодою яких Польща полишається там військовим окупантом від 1919 року — а мешканці Східної Галичини є обурені фактом, що Польща продовжує там виконувати суверенні права. „Західна Українська Республика", яка обіймлювала цілу східну частину Галичини, була проголошена Українцями в 1918 році. Вони були прогнані Поляками, а уряд „Республики" є мабуть втіленим в особі Петрушевича у Відні. Польща не бажає анексії (прилучення) Східної Галичини, але форми унії, яка в деякій мірі давала би автономію. У польському проєкті на її самоврядування є передбачена амнестія для осіб засуджених за політичні злочини".

# Вибори до польського сойму.

Офіціяльні результати виборів до польського сойму мають бути усталені на засіданні генерального виборчого комісаріяту, яке має відбутися в пятницю. Обрахунки, які зроблені досі, торкаються головним чином міських округ. По зведенню переведених досі обрахунків, зробленому „Słowo-м Polsk-им", до якого треба ставитись з великою резервою, з обрахованих досі 174 мандантів, 87 одержав список ч. 8, соціялісти — 7, Жиди — 9, бльок національних меншостей — 12, комуністи — 1. Центрові групи одержали незначну кількість голосів й не перевели досі ні одного кандидата.

В Познані треба підкреслити новий розгром народової робітничої партії, яка уважалась там впливовою партією; вона не провела ні одного посла й потерпіла від вісімки. Характеристичним являється, що Краків, центр станчиків, вибрав кандидатів вісімки. Належиться також відмітити, що П. П. С. не змогла провести свойого кандидата в такому великому робітничому центрі, як Лодзь.

Остаточно фізіономія польського сойму виясниться тоді, коли надоспіють відомости з сільських округ, яких покищо майже цілком бракує.

Що до бльоку національних меншостей, проти якого розвинули шалену агітацію польські партії, то результати виборів до нього, досі відомі, є загалом задовольняючі. В Білостоку Білорусини голосували за список бльоку меншостей, який здобув в цілому воєвідстві більшість. На Шлеску список бльоку здобув пять мандатів. В віленськім окрузі пройдуть правдоподібно два кандидати вісімки й один бльоку національних меншостей. В холмському повіті результати голосування за винятком двох обводів такі: список 2, 5.428; список 3 (визволення) 6263; список 8, 30.059, список 16, (бльок нац. меншостей) 13.463. В замостенськім окрузі по попереднім підрахункам за винятком 20 обводів наслідки голосування уявляються так: список 15 (група Оконя) 2 мандати, список 16, 1 мандат; можливе здобуття ще одного мандату списком 16. З Волині покищо маються відомости попереднього підрахунку з луцького округа за винятком двох обводів: список 1, 17337; список 2, 16 961; список 3, 9.529; список 8, 46.029; список 16, 21.433.

**Платіть партійний податок!!! Присилайте на адресу! „Краєвий Союз Кредитовий" у Львові, Ринок 10., вкл. кн. ч. 5.000. Жертводавці повище 500 мк, будуть оголошені поіменно!!**

# РІЖНІ ВІСТИ.

**Незалежність Палестини.**

До Льозанни виїхала арабська делегація, щоби домагатися повної суверенности Палестини.

**Східна конференц'я.**

Югославію будуть заступати на конференції в Льозанні: міністр закордонних справ Нінчіч, та посли Спаляйкович та Ратіч.

**Балканські справи.**

Грецький міністр Політіс відбув в Білгороді наради з королем, Пашічем і Нінчічем про нове становище, витворене поворотом Турків до Европи. Офіціяльний бюлетень каже, що в усіх справах найдено повне порозуміння. Переговори торкаються зміцнення господарських взаємин між обома державами та вступу Греції до складу Малої Антанти, про що Югославія має зробити відповідні заходи.

**Султан.**

Є вістки з Константинополя, що султан має нам'р виїхати до Індії.

**Народня гідність Турків.**

Новий константинопольський амбасадор заявив, що Турки шануватимуть муданську умову та приймуть окупацію алянтів, але не дозволять мішатися у внутрішні справи Туреччини.

**Проти окупації союзників.**

Аг. Аваса повідомляє, що уряд Ангори вислав до держав антанти ноту з домаганням негайного докінчення військової окупації Константинополя. Комісари союзників відповіли відмовно.

**Демонстрації в Константинополі.**

Бюро Райтера повідомляє, що в Стамбулі і Скутарі знову відбулися демонстрації, підчас котрих є убиті і ранені. Англійська поліція стріляла до Турків. Турецька жандармерія ввійшла на невтральну смугу.

**Нова конференція союзників.**

„Дейлі Телеграф" повідомляє, що після останньої розмови Бонар Лоу'а з французьким послом рішено тепер скликати швидко брукселську конференцію. Бонар Лоу відбуде перед виїздом до Брукселі конференцію з Пуанкаре. У брукселській конференції візьмуть участь Англія, Франція, Бельгія, Італія і решта заприязнених держав.

**Совіти протестують.**

Уповноважений представник совітської Росії у Римі передав урядови Муссоліні'го ноту протесту проти нападу групи збройних фашистів на мешкання совітської торговельної, який відбувся 1. листопада ц. р. Нота домагається покарання функціонарів поліції, які не пильнували недоторкаємости членів місії, та вишукання безпосередних спрасників нападу.

**Італійський парлямент.**

16. ц. м. має одкритися нова сесія парляменту. У парляментарних колах думають, що дискусія над урядовим експозе тріватиме дуже коротко. Після коротких заяв провідників партій буде голосування над вотумом довіря новому урядови. Думають, що резолюсія довіря перейде великою більшістю; проти неї голосуватимуть соціялісти і частина демократів. Потім парлямент радитиме над тимчасовим буджетом.

**Смерть французького вченого.**

В Парижі помер французький учений, член академії Альфред Капі.

**Мирова конференція.**

„Temps" доносить, що Греція згодилася скликати мирову конференцію в Льозанні.

# Інтервенція в справі арештованих.

Дня 8. листопада у президента окружного суду п. Гавля інтервенював д-р Володимир Бачинський в справі приспішення слідства арештованих.

Д-р Бачинський заявив, що між арештованими більшість не має за собою жадної вини. В своїй розмові зазначив, що суд повинен руководитися законом, а не иншими зглядами.

Президент Гавель обіцяв, що по змозі приспішить слідство.

# Польські вибори і Сх. Галичина.

**(Після виборів.)**

**Дотеперішний вислід.**

На загальне число 64 виборчих округів з 372 польськими мандатами відомий з днем 7. ц. м. вислід в 44 округів з 255 мандатами. Осягнені доси мандати в числі 255 припадають між поодинокі сторонництва приблизно так:

Список ч. 1 (польська людова партія „Пист") мандатів 30—31. З того з Конгресівки 14, з Познанщини 1, з Галичини 15—16.

Список ч. 2 (польська партія соціялістична) мандатів 22, з того в Конгресівки 15, з Познанщини 2, в Галичини 4, з „кресів" 1.

Список ч. 3 (польська людова партія „Визволенє") мандатів 27—28, з того з Конгресівки 26, з „кресів" 1—2.

Список ч. 5 (комуністи) 2 мандати, оба з Конгресівки.

Список ч. 7 (народова партія робітнича) мандатів 13, з того з Конгресівки 2, з Познанщини 11.

Список ч. 8 (християнська єдність народова — вшехполяки) мандатів 112—114, з того з Конгресівки 69, з Познанщини 30, з Галичини 13—14.

Список ч. 16 (бльок національних меншостей) мандатів 27—28, з того з Конгресівки 16, з Познанщини 8, з Галичини (Краків) 1, з окраїн 2—3.

Список ч. 17 (обєднання національних жидівських партій) мандатів 11—12, всі із Сх. Галичини.

Список ч. 20 (жидівський демократичний бльок) 1 мандат з Варшави.

Список „руских хліборобів" мандатів 5 (число непевне), всі із Сх. Галичини.

**Дрогобиччина.**

Мимо численних арештувань та нечуваного террору загал українського населення Дрогобиччини здержався від голосування. Виїмок становили деякі москвофільські села (як Бронниця, Лужок долішний), котрих політична орієнтація йшла в напрямі засади „хто більше дає", а що кандидат лісти ч. 23 п. Раймунд Ярош, як голосно перехвалювались його агітатори, платив за голос по 10.000 мп., або давав квіток на сяг дров, тому згадані оба села віддали свої голоси на сего кандидата, хоч і се йому не помогло, бо соромно провалився. В Попелях, Модричи, Східниці, Раневичах і Бориславі часть українських робітників з під стягу У. С. Д. голосувала на лісту ч. 2.

Позатим загал селянства здав спит політичної зрілости; в селі Воля Якубова на около 1.000 управнених до голосування віддано всего 2 голоси, до того оба неважні. Жиди а навіть Поляки сего села, йдучи солідарно з більшістю населення, здержались від голосування. Рівнож гарний вислід дали Доброгостів, Добрівляни, Болехівці, Улично і инші. Загальний відсоток українських виборців, які виломились з національної солідарности в Дрогобиччині, не був більший, чим 5 прц., а ліста ославленого о. Ількова зібрала в цілім повіті аж 2 голоси.

Характеристичний для теперішних відносин факт зайшов в Сільци, де комісія виборча і жандарм загрозою арештування і репресій приневолили старенького війта в день виборів голосити людам під церквою, щоби люде йшли голосувати. Коли війт сказав людям: „най іде голосувати, хто хоче" — жандарм почав його ганьбити, загрозив арештуванням і старенький війт рад не рад мусів ходити поміж хати та накликувати людей до виборів. Очевидно сего наклику майже ніхто не услухав. В Модричи вперед день виборів прийшло до села кількох військових людей, які для приневолення Українців до участи в виборах почали остентаційно списувати кватири для піхоти, кавалерії, машинових крісів і т. п. Кажучи, що в день виборів буде повно війська в селі. Мимо сеї хитрої штучки загал Українців-селян (крім деяких робітників) не пішов голосувати.

В Ріпчицях на 600 управнених до голосування при сильній польській агітації віддало голоси 125 збаламучених людей, котрим обіцяно дрова з ліса і грожено по 80.000 кари, якщо не підуть до голосування.

В Довгім ходили жандарми від хати до хати і силою гнали людей, навіть бабів доголосування. — В Мединичах арештовано о. Симена Круцька, щоб зломити опір людности. — У Вороблевичах арештовано гром. Панька Сливича. По всіх селах страшний виборчий терор.

**Бобреччина.**

В селі Вільхівци, де є тільки кількох Поляків, всі громадяне здержались від голосування. По полудни прибув з кількома вояками командант поліції з Глібович Шльонзак і зачав кричати та шлякувати, що повинен був заздалегідь виарештувати кільканайцять людий, а всі були би голосували. Опісля приказав війтови, щоби взяв собі до „помочи" кількох людей і стягнув до окремої хати як найбільше громадян. Тут зачав кричати, грозити ріжними карами, військом і т. п., як що не підуть голосувати. Наляканий тим способом гурток людей пішов до голосування а за ними кількадесять инших. Решта громадян не взяла участи у виборах.

В Лопушні селяни здержались спершу всі від голосування, хоч перед тижнем арештовано кількох громадян. Тоді прийшла поліція до хати Івана Навугольника, де застала його брата Петра і Михайла Бордюка. Всіх трьох арештовано під зайтом агітації проти виборів. На другий день обох Навугольників випущено на волю, а Бордюка дальше задержано в арешті. Остаточно Лопушна дала около 70 голосів, майже самих мазурських кольоністів.

В селі Волощині цілий день ніхто з українських громадян не голосував. Аж около год. 7. вечером впав до села командант глібовицької поліції Шльонзак з кількома вояками і з криком розпочав вибори. Приказав членам виборчої комісії бігати разом з вояками по селі і стягати людей до голосування. Лайкою, проклонами і погрозами удалось їм здобути около 100 голосів.

Де не було поліції і війська, там всі українські селя бобрецького повіту не взяли участи у виборах.

# З останньої хвилі.

**XII. день розправи.**

*Львів, 7. XI. 1922.*

Перший забрав слово обор. д-р Ф. Евин, ставляючи внесення на переслухання цілого ряду свідків, які ствердили би річевість мотивів, які примусили обв. Ст. Федака до виконання атентату на воєводу Грабовского. В довшому умотивуванню внесеня обговорив д-р Евин страждання українського населення під польською окупаційною владою, підчеркуючи особливо діяльність ославлених „таборів смерти", арештування, ревізії, розстріли без суду, кольонізацію, конскрипцію, карні експедиції та репресії на тлі економічного і культурного життя.

По промові д-ра Евина прочитано звідомлення знатоків оружя та лікарів, які оглядали раненого Грабовского. З черги переслухано самих рушникарів, які зізнавали згідно зі своїми письменними звідомленнями. Рушникарі розвіяли між иншим і гіпотезу п. Грабовского, який хотів, щоб Федак стріляв до нього кулями „дум-дум".

В характері свідка переслухано слідчого суддю Ангельского в слідуючім забрав слово прок. Гіртлер який супротивився внесенням оборони що до покликання нових свідків а рівночасно оголосив „нові" причинки до розправи, які на його думку повинні би компромітувати обвинувачених. Між иншим прокуратор зложив до актів як „документ" лист писаний молоком, з яким мав передиратися через польсько-чехословацький кордон якийсь „молодий чоловік". В тому листі найдено відомости про процес С. Федака, про рух української молоді та домагання, невідомо по чиїй адресі і для кого, висилання оружя, кількох пушок, бацилів носатини, одностроїв польської поліції і т. д.

Репліками лави оборонців закінчилася сьогоднішня розправа, яку відложено до четверга з приводу українського свята в середу.

**— Нинішнє число дневника „Свободи" дістають також передплатники тижневника „Свободи", який в найблизшім тижні вийде знову в давнійшім обсязі і виді.**

# ТЕЛЕГРАМИ.

**Французькі делеґати на льозанську конференцію.**

Париж. (ПАТ.) Рада міністрів призначила амбасадора в Римі Барера і б. амбасадора в Царгороді Бонпарда яко делеґатів на конференцію в Льозанні.

**Представник Італії на льозанській конференції.**

Рим. (ПАТ.) „Месаджеро" потверджує, що Сальвіці вернув до Парижа лише длятого, щоби взучити [illegible]

Предсідателем італійської делеґації на конференції в Люзанні буде мабуть царгородський амбасадор Гароні.

**Царгород не буде столицею Туреччини.**

Царгород (ПАТ.) ТК. Решад Паша заявив, що в майбутности знесеться окрему адміністрацію Царгорода і Царгород не буде столицею Туреччини, а буде нею мабуть Ангора.

# Розправа проти Степана Федака і тов.

(Продовження.)

Предсідник: Коли і при якій спосібности ви пізналися?

Обв. Штик: Перший раз стрінувся я з ним у п. Паньківської вул. Чарнецького 26. То є його тітка.

Предсідник: Чи ви ходили разом і чи разом працювали?

Обв. Штик: Що ми ходили разом — так, але щоби ми разом працювали, то не скажу.

Предсідник: У. А. Г. — що то є?

Обв. Штик: То є Українська Академічна Громада.

Предсідник: То ви там стрічалися?

Обв. Штик: Я там був виділовим.

Предсідник: А де ще ви стрічалися?

Обв. Штик: В каварні Республика і також на карнавалі в Народнім Домі.

Предсідник: Чи о політиці ви розмовляли?

Обв. Штик: Часом дещо.

Предсідник: Ви сказали в протоколі, що знаєте, які він мав погляди.

Обв. Штик: Це я не казав, а сказав мені це п. Кайдан.

Предсідник: Ви сказали при переслуханню, який був погляд Федака в справі режіму в Сх. Галичині.

Обв. Штик: Я сказав, що це наші спільні погляди.

Предсідник: Чи була мова, що конче треба викликати повстання?

Обв. Штик: Була лиш о тім мова, що добре було би, щоби була війна, щоби можна положити хрест всяким наріканням українського народа.

Предсідник: Ви сказали в протоколі також, що має бути повстання і що має прийти армія з Чехословаччини і ту війну має розпочати.

Обв. Штик: Так як я знаю, армії в Чехословаччині нема. Бо по переході зістали там розоружені і всі находяться в робітничих сотнях.

Предсідник: Але то також сказали ви, що Федак був погляду і що він виразно сказав, що Сх. Галичина є окупованим тереном.

Обв. Штик: То само і я говорив.

Предсідник: Чи ви були на тім зібранню 1., 2. і 3. липня, хто скликав то зібрання і як той зїзд відбувся?

Обв. Штик: Я на тім зїзді фактично не був, бо мені поручено займатися кватирами для товаришів з провінції, я лиш від часу до часу приходив і зараз мусів виходити.

Предсідник: Ви мали тільки кватерунок?

Обв. Штик: Так.

Предсідник: Чи ви заходили на зїзд?

Обв. Штик: Заходив тільки на короткий час.

Предсідник: Коли розпочався зїзд?

Обв. Штик: 1. липня.

Предс: Чи був при резолюціях?

Обв. Штик: Не був.

Предс.: Чи ви за ними голосували?

Обв. Штик: Я за ними не голосував, бо не мав часу.

Предс.: Ви тільки першого дня занималися кватерунком?

Обв. Штик: Ні, і третого цілий, бо тут всі приїзджали і виїзджали, а я їх розміщував.

Предс.: Чи ви були при читанню резолюцій?

Обв. Штик: При відчитанню був і чув.

Предс.: Коли голосували на Кума?

Обв. Штик: На Кума голосували по полудни третого дня.

Предс.: Не знаєте, хто належав?

Обв. Штик: Не знаю.

Предс.: При переслуханню ви сказали, хто належав до Кума. На кого ви голосували?

Обв. Штик: Я голосував на особи найсолиднійші і найпевнійші.

Предс.: На котрі?

Обв. Штик: Не памятаю.

Предс.: Може хто з обжалованих, Федак?

Обв. Штик: Ні.

Предс.: Паліїв?

Обв. Штик: Можливо.

Предс.: Коберський, Матчак?

Обв. Штик: Не памятаю.

Предс.: А Чиж?

Обв. Штик: Так.

Предс.: Що то є Кум?

Обв. Штик: Кум був найвищою властю молодіжи.

Предс.: Що він робив?

Обв. Штик: Він кермував працею студентською на полі шкільництва і економічнім.

Предс.: Тільки на поли економічнім, чи на поли науковім? Як ви це розумієте?

Обв. Штик: Значить давати змогу учитися, помагати студентам в праці науковій.

Предс.: То політична і суспільна.

Обв. Штик: Того не було в газетах.

Предс.: Ви тільки з газет знаєте?

Обв. Штик: Так є.

Предс.: Що то була за організація „Воля"?

Обв. Штик: Цего я не знаю, до акту обжалування цього я не знав — до дня 12. жовтня 1921. р. я цего не знав, що то все є.

Предс.: Коли ви довідалися?

Обв. Штик: Дня 12. жовтня 1921. р.

Предс.: Де довідалися?

Обв. Штик: На поліції.

Предс.: Ви ще нічого не знали о тій „Волі"?

Обв. Штик: Я нічого не знав. Я тільки повторив, що комісар Гах говорив.

Предс.: Але то, що казали 12. жовтня все те саме.

Обв. Штик: Я зізнав.

Предс.: Ви все те казали в суді 12. жовтня 1921. р.

Обв. Штик: Зізнавав. Я це потвердив з причини, яку я можу навести.

Предс.: То потім. Але все те, що тут казали.

Обв. Штик: Так я цего дня потвердив у п. судді Ангельского, це було на поліції не в суді.

Предс.: У Ангельского був Торосевіч, аплікант.

Обв. Штик: Гах прочитав протокол а п. суддя Ангельскі казав, щоби я це підписав.

Предс.: То Гах при тім був?

Обв. Штик: Так. Я тоді казав, чому я цей протокол підписав.

Предс.: А Ви в тім протоколі 12. жовтня щось казали о тій організації „Волі"? Знаєте, що це була за організація?

Штик: Я того не знав до дня 12. жовтня, що й но тоді довідався про „Волю", що це мала бути якась військова організація про Начколегію, про повстання.

Предс.: Це все довідалися від п. Гаха.

Штик: Потакує.

Предс.: Хто мав бути членом „Волі"?

Штик: То також сказав комісар Гах.

Предс.: А ви належали до „Волі"?

Штик: Ні.

Предс.: Але ви сказали що належали.

Штик: Чи я одно сказав.

Предс.: Далі ви сказали, що ви поділили Львів, на райони.

Штик: То все неправда.

Предс.: А то, що ви працювали разом з Федаком, та що Федак був начальником дефензиви?

Штик: То все сказав п. комісар Гах, що Федак був комендантом району.

Предс.: То о тих районах ви ніщо не знаєте?

Штик: Я знаю лише райони, котрі я зробив сам і поділив Львів на 22 райони на збірку. Там мали збирати на голодуючу українську молодіж, а я тим занимався. Ті райони я розділив між товаришів.

Предс.: То ви знали тих всіх товаришів, котрі мали занятися збіркою?

Штик: Потакує.

Предс.: То у вас знайшли плян Львова поділений на 22 райони?

Штик: Так.

Предс.: Ви сказали в протоколі, що в „Кумі" мало бути сім членів і пять заступників. А хто був, ви не знаєте?

Штик: Перечить.

Предс.: Чи посідження Кума були тайні?

Штик: Ні.

Предс.: А Волі?

Штик: Не знаю.

Предс.: Чи КУМ мав свою централю і фінанси?

Штик: Здвигає раменами.

Предс.: А органом КУМ а мала бути наперед „Правда" і „Наш Шлях"?

Штик: Жест здивування.

Предс.: Чи ви помагали друкувати „Наш Шлях" і инші відозви Федакови?

Штик: Я не знав хто друкує і не міг помагати.

Предс.: Федак казав, що друкував у Кириловича при вул. Зиблікевича. Чи ви там ходили?

Штик: Я був там два рази. Раз заходив за якоюсь справою, а другий раз був я там, щоби його забрати на меч.

Предс.: А циклостиль ви не бачили?

Штик: Я був тільки в одній кімнаті.

Предс.: Чи була там машина до писання, циклостиль?

Штик: Того не знаю.

Предс.: А не чули ви про ті відозви „Проч з окупантами"?

Штик: Ні. Бо я цего не друкував і в тім не помагав.

Предс: Ви сказали в протоколі, що мали за задачу конскрипційну акцію.

Штик: Я того не говорив, то сказав пан Гах.

Предс.: Але ви сказали, що ви друкували.

Штик: Це неправда.

Предс.: Але ви сказали, що кількадесять примірників вислали на Волинь.

Штик: То сказав пан Гах.

Предс.: Ви сказали, що централя „Волі" була у Львові так звана Начколегія. І до тої Начколегії належало 10 членів.

Штик: Я того не сказав. То сказав пан Гах, хоч я слово десятка ужив, щоби щось показати, що я також щось знаю.

Предс.: Чи ви знаєте систем організації „Волі"?

Штик: Не знаю.

Предс.: Чули ви щось про систем пятковий?

Штик: Чув, але не знаю, що тут щось подібного істнує опираючися на пятковій системі.

Предсідник: Ви казали, що ви належали до Начколегії, окрім цего Чиж, Паліїв, Коберський, Кучабський, Федак, Штик, Гнатевич, Матчак і Секрет.

Штик: Я казав, але це неправда.

Предсідник: Ви казали, що всі в Начколегії мають псевдоніми і так: Чиж „Сокіл", Паліїв „Суп", Коберський „Голуб", Федак „Смок, Кучабський „Яструб", Гнатевич „Ластівка", Матчак „Зазуля", а ви „Вампір".

Штик: Так, я казав, але це піддав мені пан комісар Гах.

А ви потвердили неправду?

Штик: Я не знаю, чи то правда чи ні.

Предсідник: Ви казали, що Гах знав о тім, що були такі псевдоніми? А ви потвердили чи то, що Гах сказав, чи то, що є дійсно правдою?

Штик: Цього не знаю, чи то правда чи ні.

Предсідник: Який стосунок був межи Кумом а Волею?

Штик: Це я подав, треба було щось говорити, треба було щось сказати від себе

Предсідник: Що сказати?

Штик: Я сказав, що Воля була вища від Кума.

Предсідник: Воля була вища, а Кум підлягав. Що до самого замаху, що сказали, від кого вийшов імпульс до замаху?

Штик: Це сказав Гах, що імпульс вийшов від Волі, що вона передавала Кумови поручення.

Предсідник: То все Гах мав сказати?

Штик. Так. Я ні, бо я нічого не знав.

Предсідник: Бо ви казали, що перший імпульс до виконання замаху на начальника держави вийшов від Волі. А то було на тайнім засіданню в малій салі Бесіди, около 3 тижні перед замахом. Так казали?

Штик: Це подав Гах. Я цього не говорив.

Предсідник: Що той замах зістав поручений Кумови, а Кум мав виконати його?

Штик: Так, я казав, що плян вийшов від Чижа.

Предсідник: Що Чиж був внескодавцем?

Штик: Так, я казав і казав, що порозумівся зі мною в тій справі.

Предсідник: Ви сказали, що Кум мав засідання в салях Бесіди?

Штик: То я не знаю, то сказав комісар Гах.

Предсідник: Коли був термін і що було предметом засідання?

Штик: Гах сказав, що так мало то відбутися по год. 9. вечір в пятницю.

Предсідник: Чи каварня Республика має сепаратки?

Штик: Має кілька більших кімнат.

Предсідник: Але там є готель?

Штик: Є вище над каварнею.

Предсідник: А хто мав брати участь в тім льосованню?

Штик: Комісар Гах сказав, що крім мене кілька осіб, бо я був в театрі.

Предсідник: Мав там бути Чиж як голова, Матчак, Паліїв, Коберський і Кучабський, Федак, Секрет і Залужна.

Штик: Так, це все сказав пан комісар Гах.

Предсідник: А як ті картки звучали?

Обр. Шухевич: Прошу пана предсідника! Штик сказав, що він там не був, проте і не знає і не може знати, як картки звучали. Таких питань закон в параграфі...

Предсідник: Я читаю його зізнання.

Пред.: Ви сказали, що льосовання відбулося о год. 10. в ночі і що Федак витягнув картку і написав: „Підсудкі".

Штик: Я того не сказав.

(Продовження буде.)

# ЛЬВІВСЬКИЙ ПОВІТ.

**Львівський повіт і наша справа.**

Не треба входити глубоко в історію, щоби пізнати, яке величезне значіння в життю держави, чи хоч би й недержавного краю має столиця. Незамінимі зразки цього маємо в історії останніх літ — в історії російської революції і наших визвольних змагань. Доля Петрограду рішала долю Росії, доля Київа — долю України, знаємо теж, яку ролю грав в українсько-польській війні в Галичині Львів. Не всіх одначе однаково вчить історія і не всі стараються витягати з незаперечених навіть фактів відповідні консеквенції. І особливо не дописуємо в цім відношенню ми — Українці.

Не маємо наміру говорити про саму столицю, хочемо порушити тут тільки чинники, які мають великий вплив на неї, на відношення сил наших і противника в ній.

Столиця, як і всі міста взагалі находяться в більшости в руках пануючого народу. Складається на це сконцентрування тут ріжних урядів, а потім добування більшости пануючого народу шляхом денаціоналізації за рахунок бідаків народу поневоленого, що напливають до міст за заробітком. Такий доплив виходить головним чином в околиці міста і в залежности від національної приналежности та свідомости цього напливого елементу, місто набірає характеру тої чи иншої народности.

Поляки мають у Львові більшість. Тим не менше вони свідомі, що місто окружене селами з абсолютною більшістю українською. І тут вони не обмежуються в праці лише на місто, не ограничуються навіть на своїм вигіднім становищі пануючого; поза утисками влади, поза насильствами адміністрації на місцях, ми бачимо невпинну працю польських організацій і польських священників в повіті, які всіми засобами стараються скріпити свій „стан посяданя" на наш рахунок. Поляки надто добре розуміють, що при напливі до міста сільського свідомого пролетаріяту, скорше чи пізнійше, їх більшість у Львові мусіла би счезнути. І праця їх має тим кращий успіх, чим менше стрічається з такоюж працею з нашого боку, чим на несвідомійший український елемент натрапляє.

Не будемо затримуватися над детальною статистикою, освітлюючою успіх праці з одного і другого боку. Досить буде побіжних чисел, щоби зрозуміти вислід боротьби виразно в нашу некористь. Послугуємось тут статистикою польською з Przewodnika org. narodowych за квітень ц. р. Статистика ця виказує, що за протяг часу 1880 — 1921 р. після релігійного обряду число рим. кат. збільшилося на 84 процент, тоді коли число гр. кат. збільшилося лиш на 29 процент, число Жидів на 36, а Лютеранів вменшилося на 36 процент, при чім найбільший приріст рим. кат. і найменший гр. кат. припадає на десятиліття 1900 — 1910. Аж надто виразно говорять цифри, що число рим. кат. зросло головним чином на рахунок гр. кат.

Що до переваги одних чи других на селах, статистика ця подає: З повіті є сіл: з абсолютною більшістю Українців — 71, з відносною більшістю — 4; з абсолютною більшістю Поляків — 46, з відносною 6; Лютерани мають більшість — 4 і 2, а Жиди абсолютну більшість тільки в Щирци. Коли взяти на увагу, що в 1910 році цифри ці представлялись: 75 — 1, 44 — 4, 5 — 2 і 1 — 1, то знов же ясно, що зріст Поляків відбувається за наш рахунок.

Цілком погано представляється справа в місцевостях, що прилягають до міста безпосередньо: тут тільки одні Лисиничі виказують більшість українську. Помимо це все і самі Поляки констатують факт, що в підльвівських присілках збільшується число гр. кат. завдяки напливу бідаків з сіл на заробітки до міста. Залежатиме тільки від праці і її успіху з одного чи другого боку в чию користь той наплив буде провадитися, в чию користь впливатиме при відношенню сил.

Як розуміють Поляки вагу столиці для себе і як працюють, показують числа. Тепер погляньмо, як виглядає праця з нашого боку.

На основі приблизних відомостей філії „Просвіти" на Львівповіт (без міста і Щиреччини) свідомість українського населення львівського повіту представляється слідуючо: Сіл чисто українських свідомих, або таких, де началась вже праця, є 9, несвідомих 5, бракує відомостей 7; сіл мішаних з українською більшістю, свідомих 6, несвідомих 6, нема відомостей 5; сіл мішаних, на половину свідомих 3, брак відомостей 1; з більшістю польською, свідомих 2, несвідомих 1, брак відомостей 2; крім цього показаних є: одно село спольонізоване, 5 сіл в стадії польонізації, 2 села кацапські і з решти брак відомостей і що до свідомости і навіть що до національного складу, не рахуючи 20 сіл чисто польських.

Головний тягар праці в повіті падає на філію „Просвіти". Філія це зрозуміла, але сама собою вона за слаба, щоби з тягаром цим справитися. Потрібна моральна допомога головним чином львівської інтелігенції. Філія і звернулась до ріжних організацій і Товариств, щоби допомогли її принайменше в справі висилки референтів до читалень. Якіж наслідки? „Учительська Взаїмна Поміч" доносить, що в Товаристві працює лише двох учителів і ті є обтяжені працею. Неначе Взаїмна Поміч ограничується до діяльности і розпоряджається учительськими силами лише в мурах свого Товариства. Союз Українок не має на разі намічених прелегентів і пише: „Розуміючи вагу цеї справи, наше Товариство доложить всіх старань, щоби як найскорше відповідних людей винайти, про що сей час повідомимо", і філія на це повідомлення чекає від 3. мая ц. р. і досі. Питомці гр. кат. духовного семінаря зайняті своєю непосильною працею і послужити філії не можуть. Ліга Українських Студентів обіцяє дати позитивну відповідь до 1. червня і на цю відповідь філія чекає теж ще й досі. Инші Товариства і організації, як „Учительська Громада", Збір учителів акад. гімназії і філії, навіть не відповіли на запрошення.

До когож тоді вже звертатися? Здається, що погодити тут велику патріотичність до цілого краю з бездарністю по відношенню до живчика цілої справи — ніяк не можна.

Поминаємо усе, що було досі. Підкреслюємо тільки, що справи цієї занедбувати ми не сміємо. Нашим завданням мусить бути протиставити сильній польонізаторській роботі нашого противника такуж працю з напрямку освідомлення населення львівського повіту. Участь в праці мусить взяти все наше свідоме громадянство, головним чином інтелігенція і то так в центрі як на місцях, повести працю обєднаними силами всіх наших організацій і Товариств в одному напрямку, — в напрямку відпорности українського елементу на затії противника.

Ставимо цих кілька заміток на увагу нашого громадянства і надіємось, що справа піде на далі кращим шляхом. *Го. Гл.*

**Просвітний рух у повіті львівському.**

Рідко трапляється, що в якийсь місцевости (селі чи глухім місточку) рух просвітний має громадний характер. Звичайно опирається він на окремих одиницях, що попри добру волю, мають достаточно енергії і терпливости поборювати безліч перешкод на полі громадської праці, закладають Товариства і поволи, але певно йдуть вперед і досягають своєї мети. Те саме відноситься і до львівського повіту.

Велике значіння додатне, але й неменш відємне має положення місцевости біля більшого міста, а особливо біля столиці. Додатній бік цього — це близкість центру і його вплив на працю в даній місцевости; відємний — це незвичайно розвинений матеріялізм у підміського населення, який вимагає особливого вкладу праці одиниць і центру, щоби переконати когось в потребі освіти. Додати тут треба, що поруч того, населення є крайно убоге і поза добуттям хліба насущного не хоче нічого й знати.

В теперішний час до всіх инших перешкод, додаються ще й перешкоди звязані з теперішним правним станом краю і його завойовниками.

Щоби уявити собі грунт, на якім приходиться працювати, не від річи буде подати кілька виїмків зі звіту священика з одного підмійського села у львівськім повіті.

„Справді на папери була в Б. читальня „Просвіти", а в П. читальня ім. Качковського, та обі не проявляли ніякого життя. Причина цього в першій мірі — брак приміщення: в обох селах нема відповідної хати і ніхто не хоче відступити хату на ту ціль. Дальша причина: Люде бояться всього, навіть читати часопис, а не то його передплатити, бо це вже називається тут „заниматися політикою". Впрочім в обох селах населення мішане, при тім убоге і залежне від многих чинників, що не бажали би собі якогось отверезіння. В обох селах є чотирьох молодших господарів троха свідомійших, котрі одначе рівнож не дадуться втягнути до якоїсь суспільної праці, бо бояться, а впрочім, що за інтерес? Така менше-більше відповідь на все: „Тут прошу отця нема з ким, — та що з того кому прийде — то не оплатиться".

Про відновлення читальні бодай на разі нема ні бесіди, хиба на це щоби знова була „на папери", але і це хто знає, чи удалося би. От всі їздять до Львова на роботу, торгують усім, що мають, ходять до „кулеї" і до двора, та глядять за інтересом, дурничкою і „претехцією". Коротко — підмійський, ґешефтярський, самолюбний елемент, що радо бере як найбільше, а нічо не дає, як то кажуть „за дурно".

На оправдання (своє) хіба скажу це, що так було вже на довгі літа перед війною, а чейже годі в теперішних часах цей елемент якось освідомити і перефасонувати".

У львівськім повіті всеж таки відновлено досіль вже 30 читалень.

Здавалось би, що справа представляється не найгірше. Але вглянути в життя поодиноких Товариств чи читалень, то побачимо, що лиш дуже незначне їх число істнує дійсно, а не лиш на папері. Деякі читальні виглядають навіть на дуже діяльні, але їх діяльність проявляється головним чином поверховно, ограничується до забав — часто навіть піятики, а що до згуртування біля себе цілого села, то неначе і не має читальня цього на меті. Членів в читальні буває кількадесять і рідко коли понад сто. А помимо це, на села, де вже було якесь Товариство зверталось менче уваги, яку притягали місцевости, де не було нічого. Таким чином читальні мимо волі заснічувались і тратили притягаючу силу і тим менче могли бути ужиті для поширення освітного руху поза обсях свого села.

Не дивниця, що тепер відновлювання читалень стрічає просто непереможні трудности. Після перебутого за останні роки в устах нашого населення здається й оправдане. „Що за інтерес".

Щоби належно оцінити наші читальні, треба поглянути, як відносяться вони до головного свого організаційного обовязку, підтримувати звязок з центром і інформувати про рух у себе для улегчення керувати таким рухом в цілім повіті чи й краю. Отже інформації, з яких можна собі хоч уявити стан читальні, подало 12 читалень. Не всі вони відрадні, бо декотрі вказують тільки подрібно на умовини, по причині яких не можна вести праці, але принайменше знається, як повести діло, щоби оживити читальню. Вісім читалень надіслало тільки повідомлення про Загальні Збори і склад нового Виділу а з прочих є тільки відомість, що читальню відновлено. Замітити треба що немає звітів навіть з читалень, які розвиваються добре. І це якраз вказує, на скільки мало там свідомости що до ваги обєднання праці і значіння її не лиш для даного села але й для цілого повіту, краю, для нашої справи взагалі.

До таких належать між иншим Читальні в Ременові, Чижикові, Сороках Львівських. І знов же слід одмітити, що рух весь опирається головним чином на одиницях і залежить в великій мірі від місцевих священиків.

Гальмується весь просвітний рух заляканістю наших селян, що цілком непотрібно бояться появи жандарма, більше, ніж треба. Наш селянин привик до поведінки жандармів, для яких закон — їхня воля; знищений війною, справедливо боїться за свій новий дорібок і особисту волю, бо досвідчив на власній шкірі, з чим втрата волі, хочби 24 години, звязана. Але нашим обовязком є навчити його пізнавати ріжниці між самоволею жандармською та законними розпорядженнями, зробити з него певного себе громадянина, який не боїться відстояти своє право.

Умовини дуже тяжкі, праця дуже утруднена і треба найти способи і засоби, щоби поруч з цим усім справу рушити і понести на село промінь світла, що вкаже нашому темному селянинові і його мету і завдання.

**До всіх Читалень „Просвіти" львівського повіту!**

Бажаючи поладнати в повіті справу бібліотек, Філія „Просвіти" ім. М. Шашкевича звертається до всіх Читалень і свідомих громадян тих сіл, де читальні ще не відновлені, щоби **найдальше до 15. листопада** ц. р. подали до канцелярії Філії у Львові при вул. **Зіморовича** 20, реєстри книжок, які ще заховалися в читальнях після війни.

В реєстрі подати: 1) Заголовок книжки, 2) автор, 3) рік видання, 4) стан книжки (в добрім стані, чи знищена.)

---

**ВП. Передплатників в Чехо-Словаччині присимо отсим складати передплату за наш часопис в Банку Чеських Легіонів в Празі на конто Видавн. Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівною.** — *Адміністрація.* 1—4

## Митрополит Шептицький тяжко хворий.

Американська преса доносить, що митрополит Андрій Шептицький тяжко занедужав на запалення жил в ногах. Дня 5. жовтня митрополит був у Чікаго, де занедужав і утратив притомність. Лікарі ствердили, що наслідком запалення жил у митрополита Шептицького витворилося затроєння крови. Недужого перевезено до лічниці в Чікаго.

## НОВИНКИ.

— **Перестерога.** На допись в „Новинках" в ч. 48 з дня 1. XI. б. р. з достовірного жерела нас інформують: Наведений Ілюк (псевдонім Розвадовський) родом з Буковини се відомий індивід Галичанам інтернованим в Каліші в р. 1920—21 (УНР.), бувший начальник контрозвідки Штабу 3-ої залізної стріл. дивізії (УНР.) в Каліші, котрий дався добре пізнати Галичанам і Придніпрянцям в Каліші, неодин завдяки цій птиці опинився в Домбю. Тепер ці індівіди стоять на услугах поліції.

— **„Тур".** Подається до відома інтересованим, що рескриптом воєвідства з 29. VIII. 1922 ч. 13.090 — I.|3 не заборонено оснування українського Ловецького Товариства „Тур" у Львові. Зголошення і письма проситься слати покищо під адресою „Република" у Львові, Косцюшка ч. 1.

— **Німецька преса про заворушення у Сх. Галичині.** В останніх числах німецьких газет як „Neues Wiener Tagblatt", „Arbeiter Zeitung" і инших поміщено низки статтей, в яких обмірковується справу Сх. Галичини і її внутрішне становище. Заворушення в нашому краю коментується як українське повстання проти Польщі. З огляду на цензурні умовини не можемо переказати змісту тих дуже цікавих та річевих статтей.

— **Про наші справи в мадярській пресі.** В ч. 239 з 20. жовтня 1922 р. появилася у будапештенськім головнім органі „Pester Lloyd" з нагоди конференції Головної Ради Міжнародньої Унії Ліги Націй стаття д-ра Олександра Марітчака під заголовком „Міжнародня Унія Товариств Ліги Націй і східно-галицьке питання". В статті зясовано дотеперішне становище Унії до східно-галицької справи та подано політичну лінію, по якій йдуть змагання українського народу Східної Галичини.

— **Документ.** Izba Skarbowa we Lwowie I. 56807 ex 1922 W. I. O. 34. Lwów, dnia 26. czerwca 1922. Do Pana Izydora Piseckiego b. zarządcy Urz. podatkowego w Zabłotowie. Rada Ministrów uchwałą z dnia 6. stycznia 1922 zakomunikówała tutaj reskr. Ministerstwa Skarbu z dnia 16. marca 1922. I. Dz. 417|D. a. w. osob. postanowiła nie przyjąć Pana do służby w Rzeczypospolitej polskiej o czem się Pana zawiadamia. Za Prezesa підпис нечиткий. П. Пісецький має поверх 30 літ служби не має за собою ніякого каригідного діла навіть не був досі переслуханий і очевидно без сотика платні вже три і пів року.

— **Заява.** Нас просять спростувати, що п-ні Ярослава Рудницька з Дрогобича, абсольвентка медицини, не має нічого спільного з краківським університетом.

— **Шлюб Вільгельма.** Минулої неділі, 5 листопада відбувся шлюб б. німецького цісаря Вільгельма з княгинею Шенайх-Каролят. Шлюб відбувся в замку Доорн. Нова жінка Вільгельма переняла імя Гогенцолернів.

— **Звертається** увагу нашої суспільности, щоби сирі шкіри з кун, тхорів, видр, лисів, котів і т. п. продавати лише нашій українській фірмі: Петро Карпяк, Львів вул. Куркова ч. 11а. 945 10—30

**Найлпше і найдешевше ОБУТТЯ** 7 М. тільки у фірми 2—2
**Н. Тененбавм** Львів, вулиця Академічна 20

## З судової салі.

**Розправа проти ред. Олександра Кузьми і Миколи Голубця.**

*Львів 7. листопада 1922 р.*

В невеличкій салі апеляційного суду при вул. Баторія ч. 1. почалася нині розправа проти б. відповідального редактора „Громадського Вістника" Олександра Кузьми і співробітника тогож часопису Миколи Голубця. Проводив розправі радник Ювенал Невядомскі, обжаловував в імени приватного обжаловуючого Лісковацького д-р Перацкі, боронили обжалуваних д-р Ярослав Олесницький і д-р Лев Ганкевич.

По вильосуванню 12 суддів присяглих і двох заступників з листопадової каденції, предсідник приступив до прочитання акту обжалування, в якому заступник приватного обжаловуючого закидає обжалованим провину обиди чести видавця „Русского Голосу" Івана Лісковацького, якої мали допуститися перший поміщенням статей „Конвентикль пожондних старорусінув" в 117. ч. „Громадського Вістника" та статі п. з. В огірковім сезоні" поміщеної в 121. числі тогож часопису, якої автором був ред. Микола Голубець, що з того приводу засів на лаві обжалуваних поруч ред. Ол. Кузьми.

По прочитанню акту обжалування предсідник почав переслухання обжалованих. Першим зізнавав ред. Микола Голубець.

Обжалований заявив, що до авторства статі п. з. „В огірковім сезоні" в 121. ч. „Громадського Вістника" признається з цілою отвертістю. Не почувається одначе до вини, раз, що на протязі двошпальтової статі ні разу не згадав імени приватного обжаловуючого, а друге, що коли останній обстоюватиме при тому, що описаний там чоловік є ідентичний з Іваном Лісковацьким, то обжалуваний піддержує висловлені в статі думки вповні, при чому його оборонець звофірує трибуналови переведення доказу правди. Від себе заявив обжалуваний, що йому невимовно прикро, що його стаття і звофірований доказ правди відноситься до старого чоловіка, якого сивина повинна би бути пошанованою, але обжалуваний будучи здисциплінованим українським громадянином бачив себе примушеним публично напятнувати чоловіка, який свідомо ділав на шкоду власного народу. До приватного обжаловуючого обжалуваний не має ніякого особистого відношення, будучи з фаху теоретиком мистецтва обжалуваний політикою не займається а інкримінована статя була одним з виїмково нечисленних проявів його зацікавлення політичними справами, в даному моменті імпульсивним вибухом обурення на некарного чоловіка, який виломився з під обовязку національної дисципліни.

Другим з черги зізнавав обж. ред. О. Кузьма, який заявив, що як відповідальний редактор „Громадського Вістника" може приняти відповідальність за появу інкримінованих статей тільки формально. Фактично справа мається так, що він як відповідальний редактор мав змогу довідатися про зміст дотичного числа часопису щойно по його появі. Стаття п. з. „Конвентикль пожондних старорусінув" по його відомостям не повстала в редакції „Громадського Вістника", а була готовою прислана з кругів партії, якої приватний обжаловуючий був членом. Щож до другої статі, то супроти виясненого її авторства, відповідальність за її зміст переходить на автора.

Вслід за переслуханням ред. О. Кузьми предсідник зарядив відчитання інкримінованих статей в оригіналі і польському перекладі, почім оборонець д-р Ярослав Олесницький виступив з умотивуванням свого внесення на переведення доказу правди що до моментів, які виправдувалиб становище обж. М. Голубця і обидливий тон його статті. Оборонець просить о покликання цілого ряду свідків, переважно з табору, до якого належав приватний обжаловуючий, на доказ того, що прив. обжалонуючий не рідко попадав в конфлікт з партійною дисципліною і національною етиктю, чого доказом, між иншим, було його двократне виключення з партії та присуд народнього суду чести, який признав його чоловіком без чести. Крім цього зажадав оборонець покликання дальших свідків на ствердження подробиць, які освітлюють відношення приватного обвинувачуючого до власного народу, до польських властий і суспільности та його діяльність як польського державного комісара „Народнього Дому".

Супроти того, що оборонець прив. обвинувачуючого д-р Перацкі згодився на покликання вичислених оборонцем д-ром Ярославом Олесницьким свідків а крім того зажадав покликання своїх свідків на доказ, що статя ред. М. Голубця відносилася якраз до приватного обвинувачуючого, трибунал удався на нараду, на якій ухвалив відложення розправи для переведення слідства у вказаному оборонцями напрямі.

## ЖЕРТВИ

**Рідна Школа:**

На будову дому „Рідна Школа" в Станиславові зложили дальше по 5.000 мп. і кличуть: Д-р Степан Смаль Стоцький кличе: 1) Президента д-ра Евгена Петрушевича у Відні, Михайло Воробець кличе: 1) о. Августина Левицького в Коршові, 2) Обшар двірський в Коршові (т. є. д-ра Левицького і інж. Малішевського). Текля Кордубів Ч. кличе: 1) Онуфрія Перепічку Хомяків п. Бидло (на 10.000 мп.), 2) Едварда Лопатинського упр. шк. в Ганусівцях. о. Медвецький Михайло кличе: о. Саврія Петра, декана в Вербівци п. Будзанів, 2) о. Петра Коцюбу пароха в Трибухівцях ad Бучач, сот. Рудницький Іван з Праги кличе: 1) Волод. Левицького в Празі, 2) Володислава Вельса в Празі, Т-во „Зоря" в Дрогобичи кличе: 1) Українське Касино в Дрогобичі, 2) Християнську Громаду в Бориславі, Мандзій Михайло кличе: 1) Сафяна Степана б. нач. гром. в Копичинцях, Левицький Яків кличе: 1) Миколу Кравцева, 2) Йосифа Стебельського, 3) Степана Яворського, 4) Івана Ковалика всі з Рачева п. Добрівляни ad Дрогобич, Мацьків Михайло кличе: 1) о. Ліцовського пароха в Побережі, Гречанюк Михайло с. Івана кличе: 1) Михайла Князюка з Іваниківки, о. Купчинський Володимир кличе: 1) Івана Ратушняка упр. шк. в Іванкові, 2) Степана Гайманович учителя в Іванкові, о. Терлецький Микола кличе: 1) Івана Кривого упр. шк. в Слобідці пільній, Темницька Ростислава кличе: 1) Хабурську Олену в Явчу (на 10.000 мп.), 2) Стахова Григорія в Устю зеленім, о. Миколайчук Мартин кличе: 1) о. сов. Івана Ковальського в Ваневі п. Бела, 2) о. сов. Юліяна Гумецького в Любелі, Сальова Марія кличе: 1) о. Василя Демянчука, з Хлопівки коло Хоростковa, 2) Юліяна Козловського з Івання н. Дністром, Чит. „Просвіти" в Павелчі кличе: 1) Чит. „Просвіти" в Городку, 2) Чит. „Просвіти" в Слобідці золотій коло Козови, д-р Евин Пилип кличе: 1) Теодора Евина в Богумині, 2) Олену Евин в Богумині, Королюк Мартин кличе: 1) Савриша Михайла з Черніва, 2) Кавку Михайла з Єзуполя. 3) Качора Івана с. Семена з Братковець, Патрилівна Галя кличе: 1) Бохенську Евгенію з Красносельців, 2) Чекелюка Кирила судію з Болехова, 3) о. Депутата з Сенечова, Яновичівна Корнеля кличе: 1) Терпиляка Андрія з Залукви, 2) д-ра Бандля Вол. зі Львова, 3) Петраша Василя нач. гр. в Залукві,

## НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

ОКУЛІСТ
**Д-р Яворскі**
1019 2—2 повернув.

## ОПОВІСТКИ.

**Відозва!** Секція помочи для доростаючої молодіжи при „Філії Краєвого Товариства Охорони дітей і опіки над молодіжю" у Львові, допомагає при вишукуванню праці для доростаючої молодіжи обох полів, у віці від 14—18-го року життя і просить всіх ПТ. Ремісників, купців, промисловців і підприємців у Львові й на провінції, в разі потреби робучих сил і учеників звертатися до згаданої секції на адресу містоголови Софії Раковської, Львів, вул. 29. Листопада ч. 31.

**Глухоніма сирота по гр. кат. священику** просить українську суспільність о жертви, котрі проситься слати під адресою: Н. Танячкевич-Львів 15 — Богданівка 1.

**Кличу** вашо радникову Бабій (Сапіги 65) за візиту і поради зложити на „Рідну Школу" 5000 мп. — Строїтель Б. 1015 1-1

## ЛИСТУВАННЯ.

(Запити і відповіді).

Хто знає що сталось з **Іваном Галущаком,** який як полонений в 1916 р. був в Бахмуті Екатерин. губ. — зволить за винагородою повідомити Марію Галущак, Воловець, п. Незнаєва к. Горлиць. — Закордонні часописи проситься о передрук. 1014 2—3

## Дрібні оголошення.

ЛІКАР-УКРАЇНЕЦЬ просить громадян о подання місцевости, де заходить дійсна потреба лікаря і де можна винаймити мешкання зложене з трех покоїв з кухнею. О відповідь просить до редакції „Діла" під „лікар". 1002 3—3

БАНДАЖИСТ Полячек Самбір ілюстровані цінники даром. 994 3—30

ВАПНО, цеглу, дахівку, бляху, цемент. машини, мотори, вальці, каміння продає „УБУС" Львів, Оссолінських 6. XVI 18—20

**РУСАЛКА** гарний малий календарчик на 1923 р. появиться на днях з печатні в двох красках. Ціна за 10 прим. 3000 мп. — „ЯК ВЕСТИ ЖИТТЯ?". Ціна з пересилкою 1250 мп. — Замовлення приймає: А. ОКПИШ, Львів, Кадецька 4. 971 4—5

ПОШУКУЮ господині до заряду дому і варення. Зголошення: Солотвина о. декан Грицай. 1021 1—1

ПОШУКУЮ служачого до склепу. Даю помешкання. Платня після умови. Зголошення: Сикстуська 5 Розенцвайг. 1020 1—1

СТУД. ПРАВ солідний інструктор глядає лекції. Вимоги скромні. Зголошення приймає з чевности Уряд пар. Деревляни. Камінка стр. 1022 1—1

## ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

967 8 ? АДВОКАТ
**Д-р Володимир Бачинський**
переніс адвокатську канцелярію з **Підгаєць до Львова** і веде її при ул. Косцюшка ч. 1 а біля „Народної Гостинниці".

ВЖЕ ВИЙШОВ З ДРУКУ

# Стінний Календар УПТ.

на рік 1923. — Ціна 500 мп. XVIII.2-2

Замовлення приймає канцелярія Українського Педаґоґічного Тов-а, Львів, Ринок ч. 10.

Одинока українська фірма

„ПОЛОТНО"

ЛЬВІВ, вул. Зіморовича ч. 20.

1067 3—3 купує і міняє

лен, коноплі, пряжу

за сукна, полотна, цайґи, бархани і т. п.

В гаразді і нещастю памятайте на клич

!! Свій до свого !!

На сезон осінний і зимовий!

СКЛАДИ І. КРАЄВОЇ ФАБРИКИ КАПЕЛЮХІВ

Рудольфа Найвельта

Львів Площа Марійська ч. 8. вул. Казимирівська ч. 25. вул. Городецька ч. 72.

Даром одержить кождий купуючий капелюшок для ляльки.

Стрий: вул. 3. мая 8., Бережани: Ринок.

мають дуже богатий вибір наймоднійших і найелеґантнійших жіночих, мужеських і дитячих капелюхів.

Першорядний товар! XX 9—21 Ціни найнизші!

Купуйте!! Читайте!!

# КАЛЄНДАР „ПРОСВІТИ"

Вже вийшов і продається III. 1—1

Великий Ілюстрований Народній Календар „ПРОСВІТИ" на 1923 рік.

Календар формату великої 8°, має 21 аркушів друку, прикрашений при кожній статті початковими ініціялами великих букв арт. Вол. Січинського, ріжними фотоґрафічними знимками (з військового УГА. життя — тюремного — „Бриґідки", еміґраційного, освітно-театрального, політичного світа) та ілюстраціями в числі 112, з гарною титуловою вінєтою арт. І. Косинина. Календар складається з чотирох частей: І. Календарія в двох аркушах друку; II. Інформаційний відділ в 1 аркуші; III. Літературно-научно-суспільний Збірник п. н. „В полоні"... (Як число 13. Народної Бібліотеки „Просвіти") в 14 аркушах, IV. Оголошення українських і чужих фірм в 4 аркушах.

Збірник „В полоні" ділиться на часть: Літературну, научну, просвітну, суспільну, пісні, справи Сх. Галичини, посмертні згадки, лікарську і ветеринарійну. Поміщені там статті старших українських письменників і молодших та багато перекладів з чужих мов, як російської, чеської, англійської, ірляндської, мадярської та з індійської, пр. О. Олеся, В. Лепкого, О. Бабія, В. Пачовського, Петра Франка, Н. Липи, Клима Поліщука, Ар. Животка, В. Мартиновича, А. Чехова, Т. Массарика, Джерома К. Джерома, Рабіндранат Тагора, Д. і М. Сумцевих, пооф. Ом. Терлецького, пооф. М. Грушевського, Д-ра О. Когута, М. Лушкевича, Я. Яцкевича, Д-ра Кореня, Дм. Паліїв, З. Пелевського, М. Гайворонського, Д-ра Мих. Лозинського, С. Українського, С. Шаха, А. Дівнича, лікаря д-ра Івана Курівця, ст.вет. лікаря М. Стахурського, та богато инших при дрібніщих статтях. — Волинь і Холмщина узглядненї з окрема авторами, статтями і ілюстраціями.

**Ціна примірника 2.500 мп.,** застережена лише **на місяць листопад.** При замовленнях понад 10 прим. дається за готівку 20%, опусту, на рахунок 5%. — Члени дістають і при одним прим. 20 проц. то значить о 500 мп. дешевше (а членська вкладка виносить 240 мп. річно) Замовлення й гроші слати впрост до канцелярії **Тов-а „Просвіта" у Львові, Ринок ч 10.** — На порто і опаковання долучати 125 мп.

Адвокат і оборонець в карних справах

Д-р Степан Баран

веде адвокатську канцелярію

в ТЕРНОПОЛІ, вул. 3. МАЯ ч. 5.

(готель Адлера, побіч Нар. Торговлі).

67 34-?

АДВОКАТ

і оборонець в карних справах

Д-р ВОЛОДИМИР ҐЕРЕТА

отворив адвокатську канцелярію

в ЗОЛОЧЕВІ 6—7

(при вул. Потоцького 3., І. п. біля суду).

ДЕНТИСТИЧНЕ ЗАВЕДЕННЯ

Д-ра ШИМОНА РАППАПОРТА

Львів, вул. Сикстуська, 17.,

пльомбовання і виривання зубів без болю, штучні зуби в каучуку і золоті по дуже приступній ціні. Урядникам і шкільній молоді значний опуст. П. Т. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. 0—1?

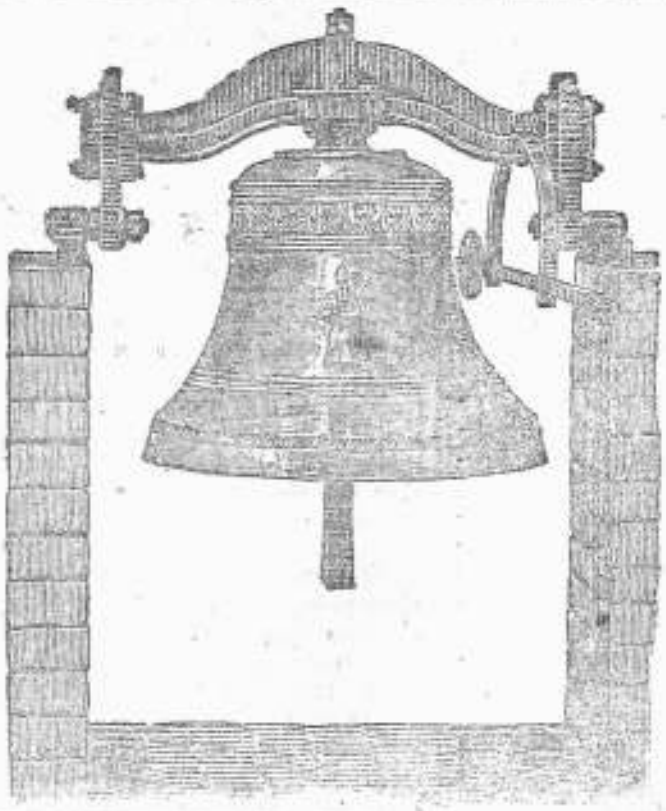

Багато листів з подякою!

НАЙЛІПШІ ДЗВОНИ

з передвоєнного матеріялу

достарчає під ґарантією 362 18—20

„РИЗНИЦЯ"

ТОВАРИСТВО ЗАР. З ОБМ. ПОР.

В САМБОРІ

ДЗВОНИ ДОСТАРЧАЄ В ПРОТЯГУ 1 МІСЯЦЯ.

ВСІ ІНФОРМАЦІЇ ДАЄ ВІДВОРОТНОЮ ПОЧТОЮ.

Небувала оказія! Небувала оказія!

ЧОРНЕ СУКНО

з чистої вовни, 140 цм. широке. Надається на покриття футра, одяги. — За 3 метри 22.000 мп. Висилає за післяплатою фабричний склад сукна

СИМЕОН ІВАНКІВ

Стрий, вул. Трибунальська ч. 8. Без жадного ризика. Як сукно не подобається, до 7 днів звертаю гроші. — Ціни важні до 15. листопада 1922. Цінників і прібок не висилаю. 983 4—4

КІНОТЕАТРИ

КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА

висвітлюють від вторка 7. листопада 1922. прегарну драму на 6 великих дій на підставі сензаційного роману Норберта Жака п. з.:

СЕРІЮ II. і послідну.

„Д-р МАБУСЕ"

СЕРІЮ III. і послідну.

В головній ролі славний артист Рудольф Клейн ROGGIE, першорядна сила на горизонті кінематоґрафічної штуки.


За редакцію відповідає Ол. Кузьма

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 11. Львів, субота 11. листопада 1922. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адр. тел.: „Свобода" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячно в краю 2900 Мк.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 3000 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон. Румунія 50 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 3.000 мп. Зміна адреси 100 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 150 Мк.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

НИТКИ І БАВОВНА D. M. C. (Д. М. Ц.) Harland, Coats, Clark, Невський, ріжні галантерійні товари поручає по оригінальних фабричних цінах фірма: Х. МАЙЗЕЛЕС І С-ка Львів, пл. Ринок 4. І. п. (дім Бенчера).

*Львів, 10. листопада 1922.*

**Польські вибори і Східна Галичина**

Картина польських виборів в Східній Галичині постепенно виясняється. Звістки й інформації, що надходять з провінції, дають можливість скласти повне уявлення про картину виборів, про їхні результати. І ця картина виборів і ці їх результати є такого роду, що навіть польська преса, яка безпосередно після виборів урочисто заявила про повну перемогу Поляків, про повне зламання українського бойкоту, тепер зачинає знижувати тон й соромливо замовчувати цю велику „перемогу" Поляків. Очевидно факти промовляють навіть польській львівській пресі

Оцінити результати виборів можна лише в звязку з тими умовами й обставинами, серед яких відбувалась в Східній Галичині виборча акція. Тільки зваживши всі ті умови, які утворені перед виборами польською владою, можна відповідно освітлити наслідки польських виборів.

В перебігу виборчої кампанії необхідно висунути й підкреслити один момент. Виборча кампанія почалась за обставин, коли відносно Українців панував рівняючи „ліберальний" режім; Українці користувались деякими, правда, мінімальними можливостями для переведення акції в цілях вияснення масам свойого становища щодо польських виборів. Польським партіям стало ясно, що навіть за таких обставин їхня виборча акція засуджена на повний провал, на повне банкроцтво. Отже в перший період виборчої кампанії вся акція польських політичних партій звелася до закликів й проханнів до польської влади, аби вона стала відносно Українців на шлях репресій й терору. Ці заклики й прохання почула польська влада. Вже скоро місяць, як живемо ми в фактичних умовах виїмкового стану, в обставинах крайнього поліцейського терору й репресій. Число арештованих перевисшує десяток тисяч. Всі тюрми переповнені. Воля преси й воля зборів для Українців знищена. На села спроваджено військо; карні експедиції являються одним з самих важних чинників в виборчій акції. Серед цих умов польські партії, позбавлені з ласки адміністрації всякої конкуренції з боку українських партій, мали можливість розвинути найширшу акцію. І вони її розвинули, використовуючи для того всякі засоби, не спиняючись ні перед чим. Все вживалось як засіб виборчої агітації: підкуп, очевидна брехня, натиск з боку адміністрації, репресії. За польські гроші утворено „українську" виборчу літературу. Спільними зусиллями адміністрації й польських партій віднайдено кілька запроданців, з яких зложено „українські" списки. Переведення виборчої кампанії дійшло до віднайдення таких віртуозних засобів, як пропозиції з боку станиславівського й калушського старости Жидам голосувать за список „українських хліборобів", як розширення й розклеєння в Галичі і Станиславові фальшованих телеграм від імени през. Петрушевича й д ра В. Бачинського з закликом до населення брати участь в виборах.

І при цих кошмарних обставинах й умовах українські виборці, як маса, вповні склали іспит політичної дозрілости. Українці ухилились від участи в польських виборах й своєю однодушною організованою поставою довели іще раз, що вони ніколи не погодяться з приналежністю Східної Галичини до Польщі, що вони стоять й стоятимуть на позиціях боротьби за гасла національно-державного визволення. Ані військо, ані поліцейські тортури — ніщо не могло переломити однодушної постави українського населення.

Поляки торжествують з приводу того, що їм вдалось перепровадити до свойого сойму кількох запроданців, яких вони перевели в значній мірі своїми-ж голосами. Але вже з того, що цих „вибранців народніх" Полякам доводиться відразу-ж після виборів вивозить під екскортою жандармів до Варшави, далі од виборців, ясно, що навіть самі вони розуміють, що такі посли, як суспендований священик Ількiв, нікого не репрезентують, що нічієї волі вони не висловлюють, що є вони лише знаряддя в польських руках для переведення темних комбінацій над нашим народом.

На виборах пятого листопада наш народ склав іспит своєї політичної дозрілости. Ми певні, що підчас останньої стадії польських виборів, підчас виборів до сенату, наш народ дасть ще нові докази того, що він знає, які позиції йому треба зайняти й зуміє їх боронити.

**Присилайте складки на пресовий фонд на нн. ч. 30.020 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —**

# Галицькі відносини.

## Масові арештування.

**Б брка.**

Дня 31. жовтня арештовано Романа Кулинича, студ. техн. голову Читальні в Серниках. Того самого дня переведено ревізію в д-ра Савенка Романа, канд. адв., забрано декілька книжок виданих у Львові і арештовано. При ревізії між українськими книжками шукано за книжками виданими в останніх трьох літах. Замкнено чит. „Просвіти" в Бібрці і заборонено вступ до дому „Кредитового Товариства", де містяться чит. „Просвіти", філія тов. „Просвіта", і Кредитове Повітове Товариство. Дня 4. ц. м. арештовано Олександра Кулинича управ. школи в Бориничах і відставлено до арештів у Львові. Одержано вістку, що в львівській тюрмі помер арештований недавно Коцюмбас, старий чоловік, (65 літ) один з найбільше поважаних громадян міста Бібрки.

**Жовква.**

Террор доходить до зеніту. Трусам, арештуванням і самоволи польської „боюфкі" ч. 5. не має кінця. Перед кількома днями вандал член „боюфкі" підложив огонь під василіянську стодолу, а наслідком цього розпочались труси і арештування так з посеред старших громадян як і університетської молоді. До Жовкви спроваджено якусь тайну поліцію і заложено „Miejsk-y Straż Obywatelsk-y" до якої належать також і „bohaterowie" з поміж учеників гімназійних. Цікаве яка має бути функція цеї „M. S. O.," бож Америка не прислала тепер дарів для бідних, які би „M. S. O." розділювала (розуміється поміж собою)! Польська „боюфка ч. 5.," вислала кільком Українцям анонімні листи, в яких грозить їм карою смерти.

Анонімі одержали: Ів. Сінгалевич, суддя, д-р М. Король, Осип Пеленський, проф., Яр. Король, ст. унів., о. Сев. Бараник Ч. С. В. В. кат., о. ігумен П. Філяс Ч. С. В. В., Арештовані: Корнова А., Гумен А. Яр. Король, Л. Антоневич всі студ. унів. Василь Галапац, дир. Баз., Ол. Козаківна, о. Сев. Бараник Ч. С. В. В. Й. Лаховський, всі з Жовкви.

В повіті: о. Гоцький — Двірці, о. Банах — Глинсько, Ів. Грещак — Туринка, Ів. Грабар — Бутини, В. Кудрик — Бутини, Гр. Бандурка — Мервичі, В. Стронціцький — Желдець, К. Скіра Мокротин, всі студ. університету. Теодор Бувка — Вязова. Труси переведено в цілім повіті, між иншим у Ів. Зарівного ст. унів. — Вязова, під що пору не присутного.

**Городенка.**

Арештовано д-ра Касіяна, д-ра Матейкова, (вдруге), д-ра Істеревича, д-ра Окуневського (б. посла), директора Комара, Шефлеву, Остапа Сілецького, Ілька Рибчука, Івана і Франца Яворського, Антона і Льва Кобилянського, студ. Токарика.

В селі Ясеневі і Стрільчу згоріли фільварки. До сіл прийшло військо. В Колінках згоріло збіжа польського війта.

**Гусятинщина.**

Крім осіб поданих в попередних числах арештовано дальше в Копичинцях: Омеляна Дороша, урядника „Сільського Господаря", Мих. Базника, упр. народ. школи, Мик. Титора, студ. прав, Петра Стадника, уряд. експ. буд., Дмитрика, соліц. адв., о. Фацієвича, пароха з Яблонова і Ост. Білинського, ст. філ. з Орішковець. Так само переведено масові арештування по селах.

**Львів.**

Сьогодня о год. 9. рано арештовано в „Центральній Каварні" д-ра Мих. Заяца і відведено до слідчої тюрми на Баторія...

Причина арештування невідома.

Минулої неділі випущено з вязниці Романа Купчинського, але коли він зголосився у експозитурі по свої речі, його арештовано в друге. Арештовано також студ. Володимира Кривокульського.

Переведено ревізію в читальні „Просвіти" на Личакові. Нічого не найдено.

Арештовано Степана Волинця і його батька. При ревізії забрано карту України та газети.

**Перемишль.**

В Перемишлі і околиці арештування тревають дальше. Перемиська тюрма переповнена. Понад 300 осіб арештованих так з кругів інтелігенції як і селянства. Вчера арештовано 18 учеників 7. кляси української гімназії. Президія окружного суду відмовила вже приймання дальше арештованих для браку місця і їх тепер переводять до вязниць суду військового. В справі арештованих священиків вислав перемиський ординаріят епископський різкий протест до Риму. Рівнож і ревізії не припинились. Майже в кождім українськім домі переведено вже трус.

В четвер, 2. листопада ц. р. прийшли агенти поліції до канцелярії директора української гімназії радника Гамчикевича і перевели ревізію, розуміється безуспішно, так само як і в його приватнім мешканню і в мешканню катихита гімн. о. Мартиновича.

В перемиській тюрмі тяжко захворів д-р Теофіль Кормош, на рожу в лици. Д-р Кормош сидить вже 12 днів без переслухання і не знає, за що і в чім його обвинувачують. Адвокат д-р Загайкевич по 4-ро дневній голодівці діждався вкінці переслухання. Через голодівку так обезсилений, що до переслухання його несено. Закидують йому шпіонаж і головну зраду. Адвокат з Мостиск д-р Здерковський сидить рівнож під закидом злочину головної зради і заворушення публичного супокою, за се, що брав участь в передвиборчих зборах в Мостисках, на яких порішено не брати участи в виборах до варшавського сойму.

Арештованого надрадника суду окружного Дмоховського, по 5-ти дневній тюрмі випущено на волю. Комісар поліції заявив йому, що: „зашла омилка", перепросив його та порадив, щоби шукав собі сатисфакції де хоче. Факт арештування надрадника Дмоховського є нечуваним скандалом і ярким нарушенням т. зв. конституції. Навіть в в польських кругах арештування це викликало обурення. Випущено, ще з тюрми адвоката д ра Кирила Черлюнчакевича, лідера москвофілів в Перемишлі, якому поліція закидує, що у нього нах дилась централя „українських боювек і саботажи", а він сам є головним командантом. Арештувань доконано на донос конфідента провокатора знаного на перемиськім бруці Ющака, якого тепер власти держать в тюрмі враз з Українцями в зрозумілій цілі.

На днях зайшов поліцай до 3-тої кляси української гімназії і став переводити ревізію книжок і зошитів. Ревізія трівала цілу годину. Коли один ученик просився на сторону, поліцай-педагог порадив наляканому хлопчині полагодити свою потребу — в піч.

**В Рановинках від Хлопів**

переведено ревізію у студ. ветер Володимира Нізаревича. Його не арештували, бо перед тим виїхав з села.

### Самбірщина.

Арештовано о. Погорецького, студ. Тагомира з Білини, о. Івана Сонечка, Теодора Дідуха з Таспор, Осипа Білинського з Луки, Гілярія Тарнавського, Івана Кота і Петра Проця з Дублян.

### Липовці пов. Перемишляни

Арештовано Андрія Пацілю б. стрільця У. Г. А. Переведено ревізію в домі о. Івана Ковальського.

### Станиславів.

Ревізії і арештування не устають, хоча вибори покінчилися. Арештованих на поліції бють, катують до безтями для вимушення від них зізнань. В поліційних арештах держать невинних людей по три тижні без переслухання. Умовини страшні! Воші точать людей живцем, голод і холод докучає без міри. Селянина Легіня з Ямниці скували залізними дибами і били до утрати притомности. Студентів ун. Бориса і Навроцького скованих ланцюхами опроваджували по вулицях міста і знущалися над ними. До арештованих не допускають рідні і не дозволяють подавати харчів. „Нех кабаи здихайон" — кажуть.

На днях арештовано Ореста Радловського, Романа Гузара, Степана Лятишевського і инших.

### Судова Вишня.

В ночі з дня 31. X. на 1. XI. переведено ревізії і арештовано: Евстахія Будзиновського, упр. школи в Бортятині, о. Косми Малика в Бортятині, Івана Стаховича, упр. школи в Долгомостиськах, Івана Цьороха, дяка в Долгомостиськах. Арештованих відвезено на постерунок „поліції паньствовей" в Судовій Вишні. Передше арештовано о. Заяця, пароха в Тулиголовах і Струсевича дир. „Віри" в Судовій Вишні, крім них ще кількох селян з поблизької околиці. Всіх вивезено до Перемишля.

### Голодівка проф. Вол. Зубрицького.

Проф. Зубрицький у вязниці при вул. Яховича розпочав 4. листопада голодівку. Поліція, щоби скрити голодівку, виливає подані харчі й інформує, що арештований їх приняв.

## По наших селах.

В пятницю 29. жовтня ц. р. відділ війська з 30. жовнірів під проводом офіцира і двох жандармів окружив помешкання Дмитра Івянкова і перевівши домашну і особисту ревізію, відправив самого Іванкова під конвоєм двох жовнірів на постерунок до Ляхович зарічних. Опісля цей самий відділ війська удався до Тарнавки, тут перевів домашний трус у Василя Кулика, бувшого старшини української армії. З Тарнавки відійшло військо на Буянів і тут повторило ту саму практику в господаря і артиста-маляря п. Михайловича, арештуючи його сина Ярослава.

В Журавенщині запанували нечувані від сотворення світа відносини. По селах швендаються провокатори і при підмові таки своїх домашних запроданців дають людям лекції, як належить новою методою при помочи шнурка з патичком вішати Поляків. Уживається непрактикованих досі способів, щоб непокоїти і випровадити з рівноваги народ. В Чертежи запроваджується ріжні примусові роботи, без ніякої причини примушується людей вистоювати цілими ночами на варті коло помешкання війта, заступника війти і громадського писаря. Утворилась тут особлива шайка, яка поставила собі за ціль мучити людей і не вільно сказати нічого, бо зараз іде донос або таки відразу посилають ті панки фіру на постерунок по жандармів арештувати невинних людей.

В цілій Журавенщині завівся вже такий звичай, що хто Поляк, то охранник або тайний поліційний агент. Не потрібно вже на се особливих кваліфікацій ані уповноважень, вистарчить метрика польського парохіяльного уряду, позвідчаюча, що дане індивідуум є народности польської і вже зродився ппред вами охранник, випитує „co pan za jeden" і силою тягне на постерунок. Дійшло вже до того, що всі Поляки без виїмку так пани як і хлопи і робітники слідять і шпіонують в визиваючий спосіб українських селян і інтелігентів на кождім кроці. Місцевий геометра, вшехполяк, викрикує явно-славно, що „ми Поляци вас Русінуф годуєми" і торочить всякі инші байки про благодати польські а бурмістр Журавна ходить по місті і викрикує: „А як там конференція в Генуї! А як там справа Галіцій Сходней! А як там повстане!" — Христової терпеливости треба, щоби те все знести і перетерпіти бо инакше військо, поліція і тяжка вязниця. От і маєте польську свободу і польське „równouprawnienie". *Ів.*

## П. воєвода пояснює.

Наш кореспондент з Тернополя доносить: З приводу переведених масових арештів в тернопільському воєвідстві, удалася дня 26. жовтня ц. р. з рамени комітету допомоги політичним вязням делеґація всіх українських адвокатів в Тернополі до воєводи п. Ольпіньского як до шефа поліційної служби, щоби інтервенювати у нього в справі арештованих, яких сотками а може і тисячами приміщено у всіх поліційних арештах, в будинках т. зв. „Юра" і у вязниці окружного суду в Тернополі. Як оборонці арештантів явилися у воєводи: д-р Степан Баран, д-р Степан Брикович, д-р Іван Калин і д-р Станислав Чикалюк. Іменем оборонців поставив д-р Ст. Баран ряд питань і домагань, між иншим, за що арештують, чому не віддають до суду цих, що справді провинилися проти карного закона, оскільки правдива є вістка, що арештантів мають вивозити, чому держать масово у страшних відносинах сотки арештантів і т. д., домагаючися при тому поправи долі арештантів.

На ці питання і домагання, поставлені д-ром Ст. Бараном, відповів п. Ольпіньскі обширно. Арешти і труси заряджено на приказ міністерства внутрішних справ; керуючими особисто делеґат міністерства п. Урбанович і від нього виходять всі зарядження на цілу Східну Галичину. Причиною зарядження цих превенційних мір було убийство Твердохліба і поява банд у Східній Галичині. Що до останньої справи, то стверджено урядово, що узброєні банди прийшли зза Збруча з політичною метою, бо вони розкидували відозви в українській мові з зазивом не брати участи у виборах, а коли вже хто хоче голосувати, то має голосувати на список комуністів (Домбаля). Стверджено також симпатії селян до сих банд і це було причиною зарядження превенційних мір. Польська держава хоче забезпечити спокій при виборах і свободу для цих, що хотять виповнити своє горожанське право, бо це обовязком кождої держави. Арештанти не є арештантами, тільки хвилево придержаними. Що до їх трактовання, то воєвода видав зарядження, щоби їх трактовано по людськи і видавано харч такий самий, як поліційним функціонарам. Комітет допомоги політичним вязням може від себе давати харч двічі денно. Ізза браку сил, переслухання будуть йти поволи і коли покажеться, що хтось невинний, то його звільнять з арешту, а винних передадуть судови. Ізза великого числа, придержаних не можна до 48 годин переслухати в поліції і на це воєвода звернув спеціяльну увагу. (Очевидно, всі знаємо, що придержання скінчиться доперва по виборах). Про вивезення придержаних і їх інтернування на заході в окремих таборах, нема мови, не будуть вивозити нікого. Евентуальні надужиття будуть усунені. В конкретних випадках обіцяв свою інтервенцію.

Стільки сказав п. Ольпіньскі Від себе додамо, що досі не сповнено ні одного з його приречень, хоч від цеї хвилі минуло 6 днів. Арештантів не звільняють, але масово приводять нових. Заповнено вже ними всі поліційні арешти, весь „Юр"—, а 150 перетранспортовано до вязниці при окружнім суді в Тернополі, рівнож яко придержаних. Урядовий терор гуляє дальше і в міру зближення виборів прибирає на силі.

Дня 31. жовтня ц. р. відбулася нічна ревізія у адв. д-ра Ст. Барана (другий раз), у адв. д-ра Ст. Бриковича і у канд. адв. п. Ладики (другий раз).

**Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.**

## Анґлійська преса про Сх. Галичину.

**(Компромітація польського посла.)**

*Льондон, в падолисті 1922.*

В звязку з останніми подіями у Східній Галичині, в анґлійській пресі появилася низка інформаційних статей про наш край, а саме в „Daily News" (двічи), в „Observer" і „Outlook". Слідком за ними появилася стаття про останні події в нашій країні в „Manchester Guardian", яка викликала цікаву полеміку. А саме тутешний польський посол Врублевскі вважав своїм обовязком надіслати на згадану статтю своє спростування і на те спростування одержав від редакції дуже погану відправу.

Ось перша редакційна стаття, поміщена в політичному огляді „Manchester Guardian" з 24. жовтня ц. р. п. н.: „Поляки у Східній Галичині":

„Грізні вістки приходять із Східної Галичини, де Поляки розпорядили переведення виборів до варшавського сойму на день 5. падолиста. Серед українського насе-

---

КЛИМ ПОЛІЩУК.

## Потурченко-Потурчишин

(З хроніки сучасного життя.)

(Продовження.)

— Е, так ви сьогодня богатий чоловік! — пожартував я.

— Де вже там! — безнадійно махнув він рукою. — Я навіть і не обідав сьогодня!

— А куди-ж ви гроші діли?

— Віддав пані Зосі за шоколяду...

— Якій панні Зосі?...

— Тут є така в одній будці, де продаються цигарки, яблука, содова вода й шоколяда... Я там кредитувався...

Я ледве стримався від сміху, який просто душив мене, але удав глибоко обуреного і сказав:

— Як-же так можна?... Як-же можна останнє віддавати на якусь шоколяду?... Як би ще який буржуй зробив так, то це булоб зрозуміло, алеж ви, що справді таки пролетар, —не розумію!...

Він сидів весь червоний і кліпав очима. Разів зо два пробував щось сказати, але тільки розкривав рота і облизував язиком спраглі губи. Нарешті, коли я таки не витримав і розсміявся, його лице набрало серіозности і він промовив:

— А як там із секретарством у того професора?...

В першу хвилину я хотів йому просто збрехати, себто сказати, що професор уже має секретаря, але затримався і сказав отверто:

— Вам учитися треба...

Він так і прис'в. Схилився до стола, як камінна постава і ні слова у відповідь. Я довго дивився на його худі плечі, брудний ковнір сорочки à la Байрон, тонку засмалену шию і безпорадно розпатлану чуприну і мені до болю стало жаль його.

Я підійшов до нього, погладив його по голові і, як можна лагідніще, став говорити:

— Слухайте, товаришу! Я вас зовсім не хотів образити тим, що сказав, але таке моє враження. Я зовсім не хочу вбивати у вас віри у вашу ідею, а навпаки — бажав би зміцнити її. Але згодьтеся, що мало хотіти, а треба і вміти. Ви хочете творити,—вас не розуміють, ви будете,—вам не співчувають... Плюньте ви на все і йдіть собі власним шляхом, здобувайте все власними силами і так добєтеся свого... Що більше! От і зараз ви відмовилися від праці при будові трамваю, бо та праця, мовляв, чорна. А подумайте ви тільки, чим чистіша праця тих панів, що начеб то щось творять?... Чи можете ви знайти таку заздрість в коминаря до коминаря, як наприклад, у поета до поета, або в актора до актора?... Подумайте трохи і ви згодитеся, що всяка праця є чиста, як що беретеся за неї в чистими руками...

Він повільно підвів голову і подивився на мене:

— Це ви щиро?

— Цілком, товаришу! — запевнив я його. Чому б мені не сказати вам того, що я почуваю?...

— Я почасти згоджуюся з вами і завтра-же піду на роботу, але скажу вам також щиро, що ви мене проте не розумієте!...—сказав він з притиском.

Потім пошпортався в кишені, витяг декілько ріжновидних недокурків і став їх розминати на краєчку стола, згортаючи тютюн на одну купку.

— Що ви робите?—спитався я.

— Та, той, тютюн витрушую... Скільки-то пропадає його отак на вулицях!...

— Як так пропадає?

— Та, оттак... Йде собі буржуй і курить, а як його хоч трохи запекло в пальці, так він зразу і кидає, не докуривши...

— Так ви ото, може, на вулицях збираєте оці недокурки?

— А ви думали, що де?—всміхнувся він, розгортаючи товстого „бичка".— Ось, бачите, скільки тютюну! З одного єгипетського бичка ціла цигарка буде...

— Покиньте ви це все!—сказав я. — Беріть он мої цигарки і куріть собі!

— Дякую! Вашу цигарку закурю, але свого тютюну не покину... Цілий день збірав і, дурень був би, щоби викинув...

Я більше вже не говорив нічого і так поклався спати, а він довго ще шпортався по кишенях, витрушував тютюн, курив і щось писав, чимсь марив далеко за північ і тільки вже аж перед ранком поклався спати. Сонний, декілько раз скоплювався, щось кричав і все будив мене. Вже на світанку, коли я мав звичку прокиватися, чув, як він говорив крізь сон: — „Які вони всі бідні, які бідні... Вони не знають того, що я можу"...

VI.

Сталося так, що декілька день мене не було в дома. Каже московська приказка—„своя сорочка ближче до тіла..." і у цей час, коли я не мав змоги навіть подумати про нього, він пішов за моєю порадою. Доказом цього було те, що коли тільки він стрінувся зі мною, так зразу-ж заявив, що має власні гроші і не потрібує собі моїх снідань.

(Продовження буде.)

лення вибухло повстання і досягло свойого вершка, — що імовірно вимагатиме інтервенції Ради амбасадорів. Вилітають в повітря залізничі мости, залізничі катастрофи множаться з дня на день, а українські війська в оддїлах проходять краєм.

„Поляки проголосили стан облоги і мали ймитись жорстоких мір проти українського населення, яке рішило здержатися від виборів. Поляки анектували мілітарно Східну Галичину, як це зробили з Вильною і тепер приготовляють — знова як у Вильні — насильне переведення виборів під своєю владою, щоби приневолити населення заявити свою приналежність до Польщі".

На те відозвався п. Врублевскі у своїм листі до редакції оголошенім „в Manchester Guardian" з 28. жовтня, в той спосіб:

„В звязку з інформаціями про найбутнє повстання в так званій східно-галицькій провінції Польщі, поміщеними в льондонській кореспонденції „Manchester Guardian" з 24., я мушу заявити, що згідно з урядовими інформаціями вістки про вибух револьти є лишені всякої основи.

„Так само є неправдою, немов би польське правительство проголосило воєнний стан в трьох східних округах („палятинатах"), заселених мішаною польсько-рутенською людністю. Навпаки, наміром польського правительства є вдержати на тій области польської републики режім повної конституційної свободи, що забезпечує для населення повну можність виявити свою волю і взяти участь в недалеких загальних виборах.

„Я здержуюся від коментарів щодо решти уваг вашого кореспондента, які були здається написані для цілей пропаганди".

Зараз понивче того спростування містить редакція отсю відповідь польському міністрови:

„В щирій заяві свойого листа польський міністр згадує про так звану східно-галицьку провінцію Польщі. Нема такої провінції, хіба в жаргоні польської пропаганди. Польща не має ніякого права до ніякої частини Сх. Галичини. Вона одержала дозвіл на тимчасову воєнну окупацію, поки справи не вирішить конференція амбасадорів, або Найвища Рада. Польська тактика відносно насильного переведення виборів під польськими багнетами є подібна до польської методи, приміненої супроти Литви, де переведено анексію Вильни під покришкою виборів, котрі признано виразним безправством у звіті комісії Союза Народів. Щож до питатня, чи Українці повстали збройно проти теперішних польських приготувань до виборів в дни 5. падолиста, то вістки про повстання приходять зі Львова, столиці Східної Галичини і в часі послідного тижня звідомлення, оповіщені в „Observer", „Daily News" і инших газетах, доносять про висаджування залізничих мостів, залізничих потягів і збройні сутички з польськими військами. „L'Ere Novelle", „L'Information", „Libre Parole" і инші французькі дениики принесли відомости про револьту і такіж вістки появились навіть в польській пресі.

„Рутенці", се польська назва „Українців". „Мішане польсько-рутенське населення", про яке згадує польський міністр, складається з 64% Українців і 23% Поляків згідно з вислідами австрійської і польської статистики. Відповідно заяві д-ра Витвицького, голови східно-галицької делегації, воєнний стан проголошено у двох з поміж трьох округ, а саме у станиславівській і тернопільській; чи його проголошено і в третій, не знаю (у моїй статті не говориться про три округи) та ця точка має мале значіння. Що є важне, так це, що Поляки скріплюють військову силу в цілій Східній Галичині, щоби здавити повстання. Згадка про „цілу територію польської републики", є тенденційною і відповідь на неї міститься на вступі отсеї статті. Згадка польского міністра про „конституційну свободу", „повну можність висловити свою волю", зустрічається з найкращою відповідю з боку сусідних країв Польщі, які вказують на те, що Польщі ніяке діло до того, щоби забезпечувати для них „свободу". Всі вони домагаються, щоби Польща осталась в Польщі".

*Ст. В.*

**15 листопада с. р. здержується висилку часопису всім П. Т. Передплатникам, що зилягають з передплатою.**

# Вибори до польського сойму.

Неофіціяльні дані про поділ 372 мандатів до польського сойму, які мають випасти з окружних списків, виглядають так: людовці — 57, П. П. С. — 37, „Визволенє" — 35, комуністи — 2, ради людові — 1, Н. П. Р. — 15, Хієна 139, центр (група Скульского) — 7, група Станіньского — 1, група Оконя — 4, бльок національних меншостей — 53, Жиди в Східній Галичині — 14, група Прилуцького — 1, зєдночене кресове — 1, „руські хлібороби" — 5. Коли додати до окружних мандатів мандати, які припадуть на окремі списки з державних списків, то по приблизному підрахункові Хієна в соймі буде мати 170 послів, бльок меншостей 62 посли й П. П. С. 43 посли.

Характеристичною рисою нового сойму являється майже повна відсутність центрових груп; н-д в соймі абсолютної більшости мати не буде, незначна перевага буде у бльоку лівиці; дуже поважну ролю в соймі буде грати бльок національних меншостей, який буде другою по чисельности соймовою групою.

Характер сойму визначив результат виборів по сільських округах. В той час, як по містах польські виборці голосували на список Хієни при слабій конкуренції з боку П. П. С., сільські округи в краківському воєвідстві дали рішучу перевагу голосів відданих на списки людовців. П. П. С., а сільські округи в конгресівці, даючи подекуди послів з Хієни, разом з тим провели ряд людових послів.

# Повна перемога Українців на Волині.

Вибори на Волині закінчилися повною й рішучою перемогою бльоку національних меншостей. По відомостям „Слова Польск-ого" на список національних меншостей припадає 75 процент всіх голосів.

„Kurjer poranny" малює картину виборів на Волині так:

„По дотеперішнім підрахункам бльок меншостей в луцькім окрузі одержав коло 80 відсотків голосів. Майже в усіх обводах голосування зложено протести проти акції бльоку меншостей, який тероризував сільську людність застрашуваннями грошевих кар, а навіть смерти в разі відмови голосувати за список ч. 16. Крім того споювано людність й солтисів горівкою. З кременецької й ковельської округи докладних відомостей нема, але предбачаються ті самі результати. Акцією керували емісарі Петрушевича з Східної Малопольщі й російські Жиди, агітацію яких дуже полекшили резолюції зібрань „Хієни", які обіцяли в разі перемоги польського списку боротьбу з меншостями, а особливо з жидівством".

В другому числі бельведерська газета подає:

„Результати виборів на Волині цілком неправдоподібні: на 16 мандатів бльок меншостей здобув всі мандати".

Бачучи нарушення стану посідання, газета вдається з благанням про поратунок до влади.

„Людність полудневo-східних земель обурена нечуваним потоптанням її виборчих прав й безприкладними методами агітаторів й чужих агентів, голосно вимагає суворого урядового слідства в тій справі, а евентуально уневажнення виборів в тих повітах, де фальшування результатів голосування не буде підлягати сумніву".

Сі гістеричні виступи бельведерського органу, у якого перемога меншостей рішучо порушила душевну рівновагу, релєфно й яскраво малюють розміри успіху меншостей, в першу чергу Українців.

**При зміні адреси просимо не забувати подати і попередну свою адресу.**

# Після польських виборів у Сх. Галичині.

### Перемишлянщина.

В Словіті уживано перед виборами террору. Місцева жандармерія страшила всякими карами, якщо люде не возьмуть участи у виборах. Ясько Підківка (Поляк) і Шварц (Німець) ходили по хатах і виганяли людей до голосування. Агітував також дуже Вятик, місцевий учитель, Поляк. Війська в селі не було, лиш жандармерія і міліція з місцевих Українців. З членів комісії ніхто не резигнував. Всежтаки нарід здержався цілком від голосування. Голосували: Поляки, Жиди і форналі, поліцай і один господар. Не голосували: 43 Поляки і кількох форналів. На 720 управнених до голосування віддано 141 голосів.

В Розворянах на 586 управнених до голосування віддано 111 голосів, з того більша половина латинників і Жидів. Тому що 536 Українців, управнених до голосування, здержались майже цілком від виборів, третина голосів знайшлась у виборчій урні незаконним способом.

В Печеніїї загал Українців управнених до голосування не ходив голосувати. На 475 управнених голосувати взяло участь у виборах 45, на жаль, з виїмком кількох Жидів і латинників, самих Українців, що гуртуються довкола членів виборчої комісії та їх фамілянтів, під командою Атанаса Тижая, війта Романа Ількова, Павла Петрички, Леська Висоцкого і инших. Село обурене нечесною роботою цеї старостинської кліки, котра в додатку, щоби приподобатись ще більше польській владі, на 45 голосуючих знайшла у виборчій урні аж 90 голосів! Всі голосували на вшехпольський список ч. 8. В селі не було нічого війська а двох жандармів з Курович показалося лише на хвилю і відійшли. На два дні перед виборами жандармерія арештувала трьох членів читальні „Просвіти", Павла Гупала, Олексу Крета і Мих. Крета, котрих вожено аж до Тернополя, а що ніде в тюрмі не було місця, в день по виборах пущено їх на волю.

### Долинщина.

Гарно списалось дня 5. ц. м. село Витвиця. Не помогли ріжні штучки кручки, яких уживали противники, щоби з абити народ як мухи до осолодженого преріжними обіцянками горшка виборчого. Працювали тяжко наші приятелі з „Рідного Краю", „Обнови" та Хлопської Правди" над тим, щоб затуманити народні маси, крутили як лис Микита хвостами на всі боки а коли увиділи, що нічого не помагає і що виборчі комісарі сидять як Жиди на „босинах" дурно від 9 ої рано до 9-ої вечером, пустили по селі чутку, що прийшла з Відня від Петрушевича телеграма, щоби люде як один муж вступали до виборчої урни. Однак і ця штучка завела, бо ніхто до виборів не пішов.

До побіди причинився гурток Витвичан під проводом свого начальника громади Спиридіона Лавровича, писаря Михайла Мончинського, Гриця Красівського, Марка Витвицького, Яна Витвицького та инших свідомих громадян, котрі працюючи над освідомленням села, дорогою добровільних складок запренумерували „Діло" і „Свободу", зложили 20.000 мп. для голодних Українців а на зазив У. П. Т. в Долині зложили 14.130 мп. на українську гімназію в Долині та через „Діло" викликують до складки на цю ціль сусідні громади Церківну, Кальну, Розтічок і Гошів. — *Негой.*

### Пиррова побіда хрунівської листи.

Як подають сьогоднішні часописи, в окрузі Стрий-Дрогобич-Турка-Сколе-Долина-Калуш, одним з вибраних послів до варшавського сойму є Микола Ільків, суспендований парох Бабина, пов. Калуш. Радість у польській пресі і в редакції „Рідного Краю" велика. Але ця радість буде значно менша, як протектори Ількова зорієнтуються, який процент голосів дістав сей польський посол. Облекшимо їм рахунок: Управнених до голосування було 253.552, з того числа листа „хліборобів" дістала аж 11.864 голосів, отже не цілих пять процент виборців. Можна погратулювати і хрунівському кандидатови і його польським опікунам — їхньої популярности.

До характеристики кандидатури о. Ількова цікаве те, що калуський староста прикликав був перед виборами кількох впливових Жидів, та вручивши їм около 60 штук карток з ч. 24 (листа, на яку кандидував о. Ільків і тов.) приказав їм роздати ті картки межи Жидів, щоби голосували на неї. Межи Жидами з того приводу було велике обурення, бо ніхто з Жидів на тоту листу голосувати не хотів, а навіть декотрі з них ходили до староства інтервенювати в тій справі і застеречися проти такої агітації.

### „Тріюмфальний" виїзд до Варшави.

Довідуємося, що вибраний послом до польського сойму о. Микола Ільків з Калущини виїхав до Варшави, в асисті цілої чети жандармів, що берегли цілости його життя і здоровля. Ходять чутки, що Ільків вже не поверне у рідні сторони.

### Золочівщина.

В Жукові населення участи в виборах не взяло (навіть латинники). Голосували тільки Жиди і члени виборчої комісії, між ними 4 „поржондних Русінуф", а то: учитель Володимир Гулін, та селяне: Семко Блажків, Михайло Бурган і Василь Ящук.

Зовсім здержалось від голосування українське громадянство Соколівки. Не помогли погрози польських агітаторів, що хто не возьме участи у виборах, мусить до року вибратися за Збруч, не помогли відозви „незалежного хлопсько-

го комітету". Голосувало лише пятьох хрунів.

**Брідщина.**

В Підкамині к. Бродів вибори відбулися спокійно при асисті війська та поліції, голосували лише Жиди та Поляки а також декотрі Українці, котрим примір дав учитель Ваврів, продаючи правдоподібно себе за посаду в Ясенові Взагалі Українці округа Підкаміня не голосували.

**Добромильщина.**

Вибори до варшавського сойму випали тут дуже міверно. Голосували тільки гуртки Поляків зайдів. Список „хасин" одержав в Добромильщині всего 92 голоси, инші списки також мало, небагато голосів дістали людовці. По селах ніхто не голосував крім кількох хрунів і громадської ради в Ляцкім. Селян страшно рабує військо, а староство на жалоби не відповідає. В Мігові вояки розбили в неділю (5. ц. м.) в ночи 20 стоділ і порабували збіже та сіно. Це за кару, що Українці не голосували.

**Городенщина.**

В Серафинцях сильно агітував дня 5. листопада ц. р. за участю у виборах командант поліції Постер, лякаючи людей, які виходили з церкви, що староство пришле військо ітп. Все те ніщо не помогло, бо на 700 нумерів голосувало лише кількох Жидів і оден латинник. Всі инші не пішли до голосування.

**Гусятинщина.**

Вибори в селах Клювинці, Верхівці і Перемилів відбулися так, як можна було сподіватися. Мимо карних експедицій по селах та тяганини на постерунок інтелігентних одиниць, як др. Тезд. Мисака студ. прав, якому грозили тюрмою, як що буде мішатись до виборів, ніодин селянин Українець не пішов до виборчої урни. А що вибори не дописали навіть зі сторони самих Поляків, чи властиво латинників, видно з цього, що в Клювинцях відтягнулись від вибор в дві третини Поляків, в Верхівцях одна третина а в Перемилові на сміх було два голоси: о. Сл[illegible]ського, Поляка, гр.-кат. парох[illegible] одного громадського влодія. Не помогла ц[illegible]ла чета війська та чотири машинові кріси. Через це й лютують тепер органи безпеченства і [illegible] слідуючої ночи по виборах [illegible]ходили арештувати згаданого Тезд. Мисака за це, що скликував до читальні „Просвіти" в Клювинцях д[illegible]ірочні збори та пояснював селянам ціль польських виборів. Коли ж цей по кликався на рішення апеляційного суду у Львові в справі о. Ев. Клиавки та на 65 § к. з., обмежився поліціянт на донесенню до висшої власти про „występekadminist·acyjny".

**Збаражчина.**

В селі Токах „porządny Rusin" управитель школи Волод. Зілінський змушував учительку Копичаківну полосувати при виборах під загрозою утрати посади. З цілого села голосувало 60 осіб (самі жиди і римо-католики).

**Чесниївщина.**

В селі Брусно старе Українці не голосували. Упало 27 голосів, з того 10 Жидів, 2 польські голоси і 2 голоси жандармів, присутних при виборах. Решта 13 голосів від Українців, котрих жандарми примушували пострахом голосувати.

В селі Брусно нове всі Українці здержалися від голосування.

**Самбірщина.**

В селі Волощі невідома рука розліпила відозву, щоб ніхто з Українців не брав участи у виборах, але предсідник виборчої комісії, учитель Поляк казав їх поздирати. Зате в ночи на 5. ц. м. появились українські відозви з закликом, щоб голосувати на список ч. 26. Голосування відбулось при асисті трьох жандармів, яких українська людність мусіла харчувати. Україні не взяли участи в голосуванню, а голосували тільки місцеві римо католики і то не всі. На 1436 управнених до голосування зібрано тільки 141 голосів.

## Виборчі практики на Покуттю.

До виборів з одної сторони запрошують, а з другої таки грозять. Польське військо, ідучи через села, розкидає відозви неістнуючої „Української Селянськ. Аграрн. Партії", а поліція наліплює їх де тільки може, та пильно зорить, щоби ніхто не здирав. З рамени цієї „партії" оголошено зазив „збитими масами" до виборів а на кандидатів під списком ч. 29. виставлені такі „заслужені мужі" як славнозвісний пяниця з Жабя Дутчак і инші йому подібні запроданці. Усі майже анальфабети. Їх 7. Староста в Печеніжині скликає що другий день наказних війтів на „сесії", де їм грозиться, що як не зберуть бодай означене число виборців то поскидають їх з війтівства. Людей каже страшити тим, що як не будуть голосувати, то на села буде прислане військо. А тепер уже кожній день приходять накази, щоб стягати з населення великі суми гроша та продуктів „dla wyżywienia przybyłych do powiatu dla utrzymania porządku dwóch komp. wojska" Рівнож щодня жадають велику скількість підвод. Послідня контрибуція на таке маленьке село як Лючи назначена сума 190.000 мп.

По селах від довшого часу шляються відділи військ та граблять немилосердно українське спокійне населення. Одної ночі переходив із Делятина на Коломию відділ польського війська, і грабив усе, що тільки попало під руки. У Березові забрали полотна, кури, гуси, а у Лючи забирали крім того білля, півмітки і т. и., у сеня священика заграбовано 25 штук рушників, а навіть у великого польського прихильника, що усюди говорить, що „волить з Поляками умирати, чим з Українцями стрічатися", — у наказного війта Ковальчука Василя забрали цілу жердку мотків.

Часть пограбленого майна опинилася невідомо яким робом на постерунку поліції в Яблонові, куди покликано на другий день громадян, щоб собі їх відобрали, але тут заявлено їм, щоб ішли на віче, яке устроєно підчас торгу серед ринку і на яке зволив ласкаво загостити сам пан староста. Пан комендант побачивши, що усьо розбігається домів, як не зміг стримати силою поліції „дизертериючий" із торгу нарід, то почав прохати, мовляв: „щоб ішли перед світлі очи п. старости скаржитися на заподіяні кривди, а як хто раньше звертався зі скаргами, то викидали за двері, бо „dla takich głupstw nie było czasu". На вічу промовляли навіть „по руску" якісь зайди, які накликували голосувати на список ч. 2. PPS. та місцевий жидок-дентист, що теж пошився у цю партію і грає тепер польського патріота, а рівночасно сповняє функції детектива.

Говорив без звязку теж якийсь пяний Гуцул, правдоподібно Дутчак. Між народом тинялися у той час з набитими кишенями ріжні агенти, які за марочки хотіли найти бесідників та виборців. Крім того в одній коршмі поїли та кормили цілий день людей даром, щоб тільки підписувати якийсь папір, мовляв, що то „за У. Н. Реп.". Між тим командант березівської поліції Пшгоцкі зібрав у себе усіх радних по більшій части латинників і приказав їм під загрозою, щоб придбали виборців. Ось для чого служить у нас поліція.

**Шліть жертви на будову памятника на могилі Леся Мартовича до Пов. Тов-а Кредитового „Віра" в Раві Руській.**

# Дописи з краю.

**Бережани.**

*Українська приватна школа*

По двохлітних заходах вкінці виєднала старшина Кружка УПТ. у польських шкільних властей дозвіл отворити приватну українську 4-клясову народню школу. Тому, що льокаль, призначений на школу, занятий ще державною поліцією, не можна було отворити всіх кляс, тільки I. і II. клясу отворено й приміщено в салі тов. „Бережанський Боян". Наука йде правильно від 13. ц. м. В I. кл. є 15 дітей, в II. 23. З кождим днем записуються нові школярі. Управу школи запопадливо веде катехит дівочої міської школи о. Іван Кордуба. В I. кл. учить п. Ольга Бабакова, в II. п-на Ольга Бородайківна. Шкільна саля, чепурно прибрана, з чистенькою, вдоволеною дітворою, робить вельми симпатичне враження. На перервах лунають українські пісні серед діточих забав.

На громадянство міста Бережан і бережанського повіту паде святий обовязок удержати школу й запевнити їй як найкращий розвій. Особливо наша інтелігенція, духовенство й учительство, повинні поширити клич „Рідної Школи" по всіх місцевостях повіту. Скрізь треба позасновувати комітети „Рідної Школи", котрі наложать постійний місячний податок на всіх мешканців. Інтелігенція повинна дати примір і жертвувати бодай оден процент від місячних доходів. Кожда селянська хата повинна дати найменше 100 мп. місячно, так що кожде село дало би 20.000 мп. (числячи, що в селі є 200 господарів). Бажане є також, щоби жертви в натурі привожено до Бережан.

# РІЖНІ ВІСТИ.

**Анґлійські війська сторожать султана.**

„Н. Вр. Тгт." повідомляє з Льондону: По донесенням із Царгорода султан запросив англійського високого комісаря, щоби відвідав його. В. комісар прибув вчора до палати султана. Англійське військо стоїть на сторожі перед султанською палатою. Губернатор Решад Паша велів замкнути Високу Порту.

**Втеча султана?**

Єсть несправджені ще відомости, що султан схоронився на поклад одного з англійських воєнних кораблів на Босфорі.

**Стан облоги в Царгороді.**

Зогляду на події в Туреччині просили високі союзницькі комісарі у своїх правительств вказівок для видання деяких розпоряджень, що в практиці рівналися би проголошенню стану облоги в Царгороді.

**Гостра постава Кемалістів.**

У відповіди на ноту високих комісарів держав антанти у м. Константинополі, ангорський уряд знову домагається евакуації Константинополя та виведення союзницьких воєнних кораблів.

**Совіти Кемалеви-паші.**

З нагоди постанови Нар. Зібрання в Ангорі про скасування султанату — Чічерін переслав Кемалеви Паші бажання, як з побідою над деспотизмом монарха.

**Фашизм при владі.**

„Пополо д'Італія" (орган Мусоліні'го) повідомляє, що зміни в президіюмі міністерства внутрішніх справ вже переведені та що секретарем міністерства іменований Михайло Бянчі, б. секретар організації фашистів.

**За нарушення дисципліни.**

Тому, що, не вважаючи на суворий наказ центральної управи фашистів і уряду, фашисти м. Альба зайняли міську думу, — тамошня місцева організація фашистів була розвязана та чотири її провідники викинені з партії.

**Східна конференція.**

Поанкаре прийняв англійського посла Гардінґа та заявив, що Франція рішуче буде противитися дальшому відкладуванню східної конференції. Анґлія запропонувала відкласти конференцію до 27. листопада.

**Анґлійський парлямент.**

Король одкриє новий парлямент престольною промовою 26. падолиста ц. р.

**Вибори до анґлійського парляменту.**

Офіціяльні інформації про кількість кандидатів, зголошених головними політичними партіями кажуть: консерватисти зголосили 483 кандидатів; нар. ліберали (Льойд Джорджа) — 178; незалежні ліберали (Аскіта) — 3 5; Лейбур Парті — 416; инші партії — 42; разом 1.444 кандидатів.

**Політична подорож Мусолінія.**

З Риму доносять, що премєр міністрів Мусоліні задумує покористуватися найблищою нагодою, щоби відбути подорож до Парижа, Льондона і Брукселі і нарадитися в цілі затіснення союза з цими державами.

**Італія і справа відшкодувань.**

„Пті Журналь" містить з Риму інтервю з державним підсекретарем у міністерстві скарбу. На його думку, Італія не така багата, щоби могла зрікатися части відшкодувань, яка припадає на неї зі сторони Німеччини. Німеччина повинна також заплатити воєнні довги. Коли відбудова Німеччини є в інтересі Анґлії, то справедливо є, щоби вона зреклася своїх воєнних вірительностей.

**Непорозуміння між Сфорцою і Мусолінієм.**

Часописи звідомляють із Риму, що розмова Мусолінія з амбасадором Сфорцою була дуже бурлива.

**Ірляндія.**

Де Валера заявив, що всі чутки про мирову політику безосновні. Републиканці вповні піддержують свої попередні домагання. Є дві альтернативи: або побіда републиканців, або повний розгром.

**Чеські фашісти.**

Чехословацький „Деннік" доносить, що в Моравській Остраві, а головно в Берні, Оломунці і Прерові повстали організації чеських фашістів, що досі числять кількасот членів.

**Болгарія і Румунія.**

Перебуваючий в Букарешті през. міністрів Стамбулійський заявив у розмові з журналістами що подорож його має на цілі закріпити болгарсько-румунські взаємини. Останні непорозуміння були наслідком недостаточного взаємного незрозуміння взаємин обох країв. Болгарія хоче бути льояльною супроти Румунії. Комісия, котра прибула з болгарським премієром, побуде в Букарешті довший час, щоби усунути всякі ріжниці. Щодо нападів комітаджів у Дубруджі, заявив Стамбулійський, що болгарське правительство не мало з ним ніщо спільного. У справі проливів Болгарія і Румунія однаково заінтересовані. Болгарія готова збудувати залізничий міст на Дунаї і жде ініціятиви Румунії. Завтра Стамбулійський виїздить до Білгорода.

# З останньої хвилі.

Справа ст. Федака і тов.

**X.V. День розправи.**

*Львів, 9. XI. 1922.*

Нинішний день розправи, що почався з помітним опізненням був убогий на „сензації" помимо відчитання того „страшного" листа писаного молоком, яким думав п. прокуратор „добити" оборону. Цілу нинішну розправу заняли доказові внески оборони і протести прокуратора.

По павзі прочитує предсідник зізнання неприсутних на розправі свідків, між иншими провокаторів Фішбайна і Каращука, проти чого оборона заявляє протест. В слід за тим прочитує предсідник часописи „Наш Шлях" і „Український Прапор".

Обор. д-р Глушкевич ставить і мотивує внесення на покликання в характері свідка начальника польської держави Пілсудского на доказ того, що обж. Ст. Федак виконав замах проти особи Грабовского, а не як твердить акт обжалування проти начальника польської держави Пілсудского.

*Прок. Гіртлер противиться внескови оборони.*

Год. 2·20 мін. д-р Глушкевич відповідає прокураторови.

**Розправа проти полковника У. Г. А. Володимира Федоровича.**

*Львів, 9. XI. 1922.*

Перед листопадовою каденцією присяглих суддів, в 108. салі апеляційного суду при вул. Баторія ч. 1. у Львові почалася нині розправа проти полковника Української Галицької Армії Володимира Федоровича. Проводить розправі радн. Ангельські, обжаловує прок. Патліковскі, боронить д-р Лев Ганкевич.

Полковник кінноти Волод. Федорович родом з Жеребок шляхотських, літ 50, греко-католицького обряду, української національности, бувший отаман австрійського І. полку уланів, тепер прив. урядник, обжалуваний прокураторією за те, що дня 28. листопада 1918 р. в Микулинцях під Тернополем мав бути причиною або німим свідком убийств польського старшини М. Галата, розстрілу польського поручика Мялецкого, крівавого розброєння „Куріня австрійських жовнірів польської національности", арештування кількох цивільних Поляків, між ними К. Вайса і гр. Рейової, та рабунку польського приватного майна, чим мав допуститися злочину убийства з 134 і 135. пар. з. к. публичного насильства з 87. пар. к. з. співвини з 5. п. з. к. в злочині крадіжі з 171, 173 і 174. II. а. ц. 174. II. а і 179. п. к. з. та злочину публ. насильства з 93 і 94 п. к. з. каригідних по думці 136 п. к. з. при приноровленню 34. пар. к. з.

По зпрецизуванню закидів ставлених актом обвинувачення предсідником, піднявся з лави обвинувачених полковник Федорович, щоби забрати слово в своїй обороні.

Перед нами висока, струнка постать старшої людини з сивим, низько стриженим волоссям, з шляхотними чертами рішучого, очеркнено військового обличчя, на якого блідому тлі глибоко десь в орбітах спочали стомлені очі. Говорить спокійно, як жовнір, який мало не трийцять літ розумів одно — приказ і обовязок, а одно і друге оповите глибоко вкоріненим почуттям чести, почуттям, що корінилося в аристократичній традиції його роду і атмосфері станового військового життя.

Полк. Федорович заявляє, що не почувається до найменчої вини, а акт обвинувачення називає м'шком гадюк, зроджених в атмосфері повоєнної психози та особистих порахунків. В своїм життю не сповнив ні одного вчинку, який би стояв в якійнебудь колізії з етикою чи честю. Сам він походить з старого шляхотського роду, якому надано шляхоцтво ще в середніх віках, при чому пізнійше наділено княжою короною, яка до тепер остала в гербі Федоровичів. Родинні традиції були в його роді усе живі і шановані, через що все був далеким від думок і вчинків, які моглиб наразити його родове назвиско. Дід обвинуваченого брав участь в польському повстанню, двох його братів лягло головою в костюшсівській кампанії, предки обвинуваченого боролися під Віднем і Хотином. Будучи в австрійській службі, полк. Федорович обертався в кругах найвищої аристократії і там його почуття традиції ще більше утвердилося. Обвинувачений заявляє отверто, що як „штандовий" австрійський старшина був австрійським патріотом. Це було обовязком чоловіка, який вступив до армії з покликання і складав присягу добровільно, ніким непримушений.

Девізою його життя була не любов, але справедливість. В імя тої девізи попадав обвинувачений неваз в конфлікт з високо поставленими особами в австрійській службі.

Руководячись почуттям людяности обвинув. уже як український старшина був помічною рукою для польського населення до того степення, що він причинився до зв'льнення цілої ґрупи польської військової організації в Станиславові.

Оповідаючи про момент розпаду Австрії полк. Федорович мимоволі характеризує польські легіони, які ділить на дві ґрупи, з яких друга, формована після берестейського мира не находить у нього ні признання ні похвали. Заскочений розпадом Австрії в ключі під Краковом, полк. Федорович пережив найприкрійший момент в життю стьшини і аристократа. Коли до ключа приїхав якийсь польський „офіцир"... перебирати владу і обвинувачений виголосив до жовнірів відповідаючу моментови промову, то ді той польський „офіцир" скинув обвинуваченому шапку з голови, обірвав дистинкції і обійшовся з ним по варварськи до тої степені, що бувші підкомандні полк. Федоровича розплакались. В слід за тим, згаданий польський „офіцир" приступив до... вибору командантів нової формації. В результаті вибрано кількох матолків, які пікравши по парі чобіт втікли до дому. По виборах на большевицький зразок розкрадено цілий магазин кадри, який проводив обвинувачений. Обвинувачений, не бачучи можливости дальше оставати на місци, переїхав до Кракова, де його арештовано як греко-католика, що міг би ділати на шкоду Польщі. Тут мав він нагоду пізнати наглядно шляхотність польських простих жовнірів і нетоварискість та нелюдяність старшин.

Увільнений з тюрми поїхав обв. до Тернополя, де зголосився дня 18. падолиста 1918. року до служби. Секретаріят військових справ доручив обв. формування кадри. Протягом тижня сформував полк. Федорович три сотні, які рівночасно творили цілість тернопільської залоги. Нічю дня 25. падолиста наспіла до Тернополя вістка, що сильний відділ польського війська машерує на Тернопіль. На зустріч наступаючим вислано негайно три сотні під проводом пор. Алиськевича а не обвинуваченого, що його до певної міри вразило. Обвинувачений з притиском стверджує, що це не був ніякий „здемобілізований" військовий відділ, що вертав собі до дому, але чисельний боєспосібний відділ з 12 скорострілами, 2 гарматами, 2 міно- і 2 полумяметами. Коли би на чолі того відділу стояв порядний командант, то він з одного наступу був би опанував Тернопіль. На щастя такого команданта у Поляків не було. Дня 26. падолиста прийшло до стрічі, в якій Українці втратили одного старшого десятника і 8 жовнірів а Поляки пішли в розтіч, почім поділилися на дві ґрупи. Одна з ґруп осадилася в микулинецькому дворі. Дня 27. падолиста прийшла до Тернополя трівожна вістка, що „ґрупа польських військ полк. Рибіньского" готовиться до наступу.

На щастя надійшла тоді до Тернополя ґрупа „Петлюрівців" з полк. Кравчуком на чолі, яка злучившись зі згаданими трьома сотнями рішилась на оборону Тернополя. Обвинуваченого, який до акції не мішався, вислано на місце стрічи для евентуального перебрання военного матеріялу. Дня 28. падолиста о год. 9. рано станув обвинувачений сам, без штабу, під Микулинцями. Перестрілка поміж польською залогою двора і українськими ґрупами була уже в розгарі. По 20 мінутах довідався, що обложені Поляки „піддаються". Вислано жандармерію для спинення розстрільної, яка машерувала на двір. Тимчасом Поляки в дворі обкидали ручними ґранатами наближуючуся до двора жандармерію, а рівночасно отворили машиновий огонь до української розстрільної, що спокійно станула недалеко двора. Потім виявилося, що з двора вивтікали команданти, а здезорганізовані жовніри почали пальбу без приказу. Тоді українське військо припустило штурм до двора, заняло його і розброїло його залогу.

В замішанню один з українських жовнірів пробив польського старшину Галата, але це сталося без відома а тим менше на приказ обвинуваченого. Обвинувачений міг тільки поручити жандармерії розігнати товпу жовнірів, яка по заняттю двора почала самочинно рабунок полонених. Між иншими тодіж таки удалось обвинуваченому увільнити з рук розярених жовнірів, до яких стріляли ті, що „піддалися", вирвати одного польського офіцира, який живе до нині і „коли він чесний чоловік, то повинен тут явитися і дати свідоцтво правді".

Далі виясняє обжалований відкіля взялися в акті обвинувачення наклепи на його „нелюдяність". Походять вони від якогось Теляжиньского, що був економом у шваґра обвинуваченого д-ра Свистуна, якому украв 800 зол. і за що „памятку" в той спосіб подякував обвинуваченому. Той пан Теляжиньскі зложив усю вину на розлючених жовнірів, які повелися в даному дворі не зовсім корректно до обвинуваченого.

Обвинувачений перевівши вповні корректну ревізію в помешканню тогож Теляжиньского, поспішив безпосередно по тім до двора і на попівщину, де українські жовніри арештували гр. Рейову і ксендза Вайса. Причиною їх розярення був між иншим випадок, що польські жовніої з розброєної оце ватаги, реквіруючи в Тернопільщині корови, убили при тому 5 селянок і одного міліціянта, якому вбили багнет в уста.

В дворі найшов обжалований польських офіцирів, що лякаючись бою, зголосилися хорими на... ревматизм, біль зубів, голови і т. п. На вид входячого полковника вони не вважали відповідним встати, а їх „санітарка" найспокійнійше їла росіл... Обвинувачений закомандував тій „хоробрій" компанії „позір", що було хиба звичайною військовою повинністю. Рівночасно полк. Федорович висловив їм своє здивування, що вони так нагло і так „смертельно" похорувалися в моменті, коли їх собачим обовязком було остатися при своїх відділах.

Поручника Мелецкого розстріляно 14 годин після опущення обвинуваченим Микулинець в результаті правильної розправи судової, яку перевів полк. Кравчук.

Год. 11·45 обвинувачений говорить далі.

# ТЕЛЕҐРАМИ.

**Положення на Сході.**

Париж. (ПАТ.) З огляду на поважне положення на Сході англійське, французьке й італійське правительство остають в тіснім і постійнім контакті. Здається, що Франція і Англія без труднощів порозуміються відносно речення льозанської конференції, бо в англійських політичних кругах признають, що конче треба скоро зачинати переговори.

Льондон. (ПАТ.) Звідомляють, що панцирник „Пітсбург" виплив з Ґібральтару у напрямі на Царгород, щоби бути до розпорядимости на випадок, колиб цього вимагали обставини.

Бордо. (ПАТ.) Ген. Шарпі заявив у інтерв'ю з кореспондентом „Пті Пар." у Царгороді, що вважає положення дуже поважним. Кемалісти, по звідомленням цьогож часопису, перетяли підморські телеграфічні каблі.

Льондон (ПАТ.) Англійські політичні і дипльоматичні круги дальше слідкують дуже пильно події, які розгравають в Царгороді та становище ангорського правительства. Згідно з інформаціями з міродатних кругів льондонський і париський кабінет брали навіть під увагу проєкт проголошення в Царгороді стану облоги, але оконечно постановили оставити коаліційним комісарям у Царгороді повну свободу у виборі засобів, які вважатимуть конечними. Вся англійська громадська думка з признанням оцінює становище зайняте тепер Францією

**Льозанська конференція.**

Бордо (ПАТ.) З Царгорода звідомляють, що високі комісарі союзних держав доручили представникови правительства Ангори письма, які потверджують приняття до відома згоди ангорського правительства взяти участь в льозанській конференції. Що до складу турецької делеґації, комісарі зазначили, що не думають мішатися до внутрішньої політики Туреччини. Одначе вказаним було би, щоби до Льозанни виїхала одна лише делеґація яко представниця цілої Туреччини.

# НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Послідне число (10) „Свободи" сконфіскувала польська прокураторія за одно місце вступної статті.

— **З театру.** В суботу йде премієра С. Черкасенка „Страшна помста" — драма казка зі співами і танцями в 4. діях з прольоґом і епільоґом. Малюються спеціяльні декорації. В неділю пополудни звісна оперета „Барон Кіммель", а вечером вдруге: „Страшна помста". Щоби дати спромогу бути в театрі тим, що не можуть користати з вечірних вистав, дирекція театру лишає на пополудневі вистави, що є призначені для шкільної молоді, кілька рядів крісел по знижених цінах. — На всі вистави саля огріта. — Вистави починаються точно о год. 7. веч., а дирекція докладе всіх зусиль, щоби кінчилися не пізнійше 10. год. веч. — З огляду на щодня більшаючі кошти освітлення і огріття салі дирекція є примушена підвисшити ціни місць.

— **Виїзд театру на провінцію.** В понеділок виїзджає театр на 3 вистави до Стрия і на 2. вистави до Дрогобича.

— **Звертається** увагу нашої суспільности, щоби сирі шкіри з кун, тхорів, видр, лисів, котів і т. п. продавати лише нашій українській фірмі: Петро Карпяк, Львів вул. Куркова ч. 11а. 945 11—30

# Розправа проти Степана Федака і тов.

(Продовження)

Предс. Ви також сказали, що ви стрінулися з Федаком, як він повертав котрогось дня перед замахом.

Штик: Такий факт був, що ми стрінулись.

Предс.: Чи питалися його, звідки він іде?

Штик: Так.

Предс.: Він що на то сказав?

Штик: Здвигає плечима.

Предс.: Ви сказали, що то було 22. вересня. Чи була тоді мова о якімось клапачу, що він пробував?

Штик: Ні.

Предс.: Чи ви бачилися в неділю з ним на Ринку і ви сказали, що Федак мав радитись, чи той атентат має виконати чи ні?

Штик: Того не було.

Предс.: Чи була мова про те, що Чиж і Паліїв мали помагати Федакови в атентаті?

Штик: Я того дня на Ринку не був.

Предс.: Ви сказали, що на на Ринку мало чекати якесь авто і що тим автом мав утікати Федак по замаху.

Штик: Так сказав пан Гах, а я потвердив.

Предс.: Ви казали, що Чиж і Паліїв мали Федака по замаху відвести до авта. При чім Чиж мав знаходитись в мундурі майора військ польських а Паліїв в шапці техніка.

Штик: Не знаю чи то було правдою. Пан Гах всьо говорив а я потверджував.

Предс.: Чи ви знали, що Федак мав плянувати замах?

Штик: Не знаю.

Предс.: Коли ви виділися з Федаком?

Штик: В пятницю.

Предс.: Потім не виділись?

Штик: Ні.

Предс.: Не ходили ви купувати білет з Федаком?

Штик: Не ходив.

Предс.: Чи ви були присутні при ревізії у Акамічній Громаді?

Штик: Був.

Предс. Чи ви виділись тоді з Федаком?

Штик: Так є.

Предс.: То було в пятницю?

Штик: В четвер.

Предс.: То на другий день ви виділись?

Штик: Так є.

Предс.: Що сказав Федак. Чи був дуже обурений?

Штик: Так є. Казав, що як би мав револьвер, то би всіх постріляв.

Предс.: Кого?

Штик: Когож? Тих, що роблять ревізію.

Предс.: Що знаєте о тім, що по тім замаху мало бути повстання Українців? Що мала увійти армія Петрушевича?

Штик: Це є також в протоколі моїм з 12. X.

Предс.: Через вас підписаним. На якій підставі? Чи ви що знали?

Штик: То Гах.

Предс.: Ви казали, що армія Петрушевича була завідомлена через філію Централі „Волі"?

Штик: То є в протоколі.

Обр. Шухевич: Прошу говорити голоснійше, бо я не чую.

Обр. Старосольський: Повільнійше, не скоро.

Предс.: Що знаєте о тім, що були маґазини оружя.

Штик: Цего я не знаю.

Предс.: Що о тім мав знати Чиж і командант?

Штик: Це Гах. Він питався чи знаю про маґазин, я сказав, що не знаю. Він казав, що на личаківськім цвинтарі і в льоху на Замку, там має бути якись льох на Замку.

Предс.: В гробницях на цвинтарі, так?

Штик: Так

Предс.: То ви так радили, щоби там складати? То ви так казали?

Штик: Про Личаків сказав Гах, а я додавав, щоби й від себе щось сказати.

Предс.: Чи ви були присутні на зїзді українського студентства 24? Висьте сказали, що були і що там був пан др Щурат.

Штик: Цей зїзд 1. липня?

Предс.: Ні 24. був такий зїзд.

Штик: Не пригадую собі.

Предс.: Ви також в протоколі то сказали. Дальше ви сказали, що та військова організація була також зорґанізована у Львові і на провінції.

Штик: Нічого проте не знаю.

Предс.: Про „Волю" ви не знаєте, а про ті організації на провінції?

Штик: Про ті також не знаю.

Предс.: Ви писали картку до Голубовича, як має зізнавати? Чи то та картка? (показує.)

Штик: Так.

Предс. (читає кому: Бо-ор нічого не знаєш.....) То ви писали? А длячого?

Штик: Я хотів давати вказівки, як має зізнавати.

Предс.: Та ви не знали про „Волю"?

Штик: То вже було по 12. жовтня.

Предс.: (витягає картку писану до Матчака): Чи то ви писали до Матчака?

Штик: Так.

Предс.: Що то була чвірка?

Штик: То був Чиж, Паліїв, Коберський і Кучабський.

Предс.: Ви сказали в протоколі, що Федак дістав револьвер на тиждень перед замахом від секретаря. А потім сказали, що не знаєте. Ви сказали в протоколі 20. жовтня так: „Nie myślę zapierać, że 16. września i t. d." Предсідник читає з актів, опісля до Штика: Що ви на це? Ви знаєте, що є пяткова система.

Штик: Я читав книжки про ріжні системи і...

Предс.: Але про цю систему „Волі?"

Штик: Ні.

Предс. Но! А чи тоді як ви послідний раз мали бачитися з Федаком, чи ви говорили про це все що тут сказано?

Штик: Так казав мені пан Гах. Гах каже, те саме сказав Федак, що бачився того а того дня, йшов з ними вулицями тими а тими, ґратулював мені, що я такий відважний і питав: про що оба тоді говорили. Я не знав, бо я не памятаю змісту тої розмови. Гах сказав, отже я вам скажу ви оба говорили про замах. Я кажу, цього не говорив. Він каже, правда ви то говорили, я вам покажу протокол. Дальше питав, чи ви говорили, я сказав, що так, я потвердив це питання.

Предс.: То згоджується з тим, що Федак казав. Федак каже, що но було пополудни котрогось дня.

Штик: Я не знаю.

Предс.: Але він то сам признає, казав, що пробував револьвер, пять разів стрілив і мірив кроки. То так казав Федак.

Штик: Може бути, що казав, а я того не чув.

Предс.: Але ви казали, що ви з ним здибалися? Чи так було, чи не було?

Штик: Я знаю, що стрінувся, але не знаю дня.

Предс.: Чи була мова о тім, що йшов з Кайзервальду? Чи була мова о замаху?

Штик: Ні.

Предс.: Як було з Палієвом і Чижом? Чи стрічалися з ними в неділю?

Штик: Ні. Я їх не бачив.

Предс.: А може то було в суботу?

Штик: Ні.

Предс.: Чи була взагалі така ситуація, щоби ви стрічались з ними?

Штик: Я з ними не бачився.

Предс.: Чи говорив вам Федак, що він радився поважних осіб?

Штик: О тім він зі мною не говорив.

Прокур. Кілько літ може мати Чиж?

Штик: Двайцять девять.

Прок.: То значить він вже поважнійший чоловік.

Штик: Так.

Прок.: А ви поважні?

Штик: Я не є поважний.

Прок.: І ви мали йому дораджувати, щоби він виконав замах?

Штик: Цего я не сказав.

Предс.: Де ви були в часі замаху?

Штик: Я був в театрі, на представленню „Галька".

Предс.: О котрій годині ви вийшли з рана?

Штик: О пів до девятої. О годині десятій був я в Народнім Домі", відтак вийшов, бо мав бути концерт Щербини і „Бандуриста". Десь коло десятої був я коло церкви на вул. Краківській.

Предс. А були ви в середині?

Штик: Ні.

Предс.: Ви не ходите до середини?

Штик: Около 11:30 пішов я до дому.

Предс.: Чи ви були на Ринку?

Штик: Ні. Я просто пійшов до дому.

Предс.: Де ви мешкаєте?

Штик: Жовківська 66. В дома був я до пів до третої, відтак поїхав до міста до театру.

Предс. А де ви висідали?

Штик: Коло Віденської Каварні.

Предс.: І потому ви були в театрі?

Штик: Так я виступав яко хорист.

Предс.: Był chórzystą w Teatrze miejskim. Як довго то представлення трівало?

Штик: До години шестої.

Предс.: Чи ви вернули до дому?

Штик: Ні, бо не було часу, бо було представлення о годині другій по полудни ґальове „Костюшко под Раплавіцами".

Предс.: А потім?

Штик: Не було часу десь ходити, бо мали зараз грати „Гальку".

Предс.: Коли ви довідалися про атентат?

Штик: По першім акті.

Предс.: Коли представлення скінчилося?

Штик: Около пів до дванацятої.

Предс.: Чи ви мали яку відзнаку?

Штик: Мав вже довший час.

Предс.: Чи відзнаку бачив у вас Федак?

Штик: Так, бачив на портфелю.

Предс.: Длячого ви купили?

Штик: Це звичайна відзнака.

Предс.: А длячого Федак купив?

Штик: Не знаю.

Предс.: Він вас питав звідки ви маєте?

Штик: Так я йому сказав де.

Предс.: Де він ходив купувати?

Штик: Він купив її в тім самім склепі у Гросса, на вул. Леґіонів.

Предс.: Ви казали, що Чиж мав перебратись за майора, а Паліїв за техніка.

Штик: Це сказав все п. Гах, а я тільки піддав деякі слова, як про шапку студентську і т. п. і все потвердив.

Предс.: А звідки знав Гах, що Чиж мав їхати до Демидчуківної?

Штик: Я це говорив.

Предс.: Демидчуківну знаєте?

Штик: Так.

Предс.: Відки знаєте, що Федак дістав від Гірняка адресу Демидчуківної? Бо Федак каже, що в суботу вечір був в каварні і там п. Гірняк дав йому адресу Демидчуківної. Відки ви то знали?

Штик: Я не видівся перед замахом з ним. В протоколі я потвердив все, що казав Гах, чи то було чи не було. Також й те що радив Федакови до виконання замаху.

Предс.: Длячого ви брали на себе вину, длячого ви не сказали, я хочу в суді всьо зізнати?

Штик: Бо я думав, що Федака піддадуть під доразовий суд. Я хотів його ратувати і тому старався я заплутати, щоби не дати можности до того суду.

Предес.: Але за те, що ви знали о замаху могли дістатися під доразовий суд також і о себе вам не ходило?

Штик: Я про себе не думав, лише, щоби та справа протягнулася як найдовше, щоби не допустити до доразового суду.

Прок.: Але на доразовий суд вже було запізно. Ви були слухані 12. жовтня, значить двайцять один день по замаху.

Штик: Я студент першого року прав, я не знав, але знав що є стан виїмковий, то я думав, що можуть його виконати.

Предс.: (читає: Kum był szczegółowo powiadomiony o zamachu i t. d.) так ви казали.

Штик: Так, це є потверджене мною в протоколі.

Предс.: Отже ви то потвердили; казали ви дальше: перший імпульс зістав... і т. д. То ви вже сказали, що ви вже хотіли зробитися віхтіг, що ви мали також щось задецидувати (читає револьвер і т. д.) На якій підставі ви сказали, що Залужна мала брати уділ в льосованню?

Штик: Так пан Гах сказав.

Предс.: Ви казали, що п. Залужна була на зїзді?

Штик: То говорив п. Гах, а я потвердив тільки, додав свою байку про нічний потяг і т. д

Предсідник: Що могло п. Гахови на тім залежати, а як було з автом, що мало помагати Федакови в утечі?

Штик: Це малася так річ: Питають мене, чи Ви знаєте щось про авто, як Ви не знаєте і говорить до протоколянта цілу історійку про авто, офіцира, шофера, що мали його відвезти. Я думав, що це правда і потвердив.

Предсідник: Який стосунок Кума до Волі?

Штик: Як з мене стягано протокол, я взявши на себе обовязки члена Кума, мусів творити якусь байку, я сказав, що Кум підлягає Волі.

Предсідник: Чи дійсно Кум підлягає Волі?

Штик: Цего я не знаю, я так сказав на вітер. Що до Волі я принявши в слідстві на себе обовязки члена Волі, мусів мати якісь обовязки. Питає мене: „Правда, що Федак мав відділ офензивний?" А Ви який мали? Що я мав сказати? Розуміється, що сказав дефензивний.

(Продовження буде.)

**Платіть партійний податок!!! Присилайте на адресу! „Краєвий Союз Кредитовий" у Львові, Ринок 10., вкл. кн. ч. 5.000. Жертводавці повище 500 мк. будуть оголошені поіменно!!**

# ЖІНОЧИЙ ВІСТНИК.

## Сучасні злидні й жіноцтво.

Через наш край котиться нова хвиля террору і насильства. По селах гуляють карні експедиції, трусять брутально домівки супокійних людей, заповнюють польські тюрми безборонним українським населенням. З кожним днем недостає когось з поміж нас, кожного дня від культурної, громадської роботи відривається десятки кращих одиниць.

На скільки ця нова хуртовина доторкає нас, українських жінок? І які завдання ставить перед нами біжучий жахливий мент? Ось питання, які домагаються негайної відповіді від кожної з нас, що хоче заслужити на назву зрілої громадянки.

Жертвою репресій паде в головній мірі м у ж е с ь к е населення. Мущини — титулом свого дотеперішнього суспільного становища, силою своєї ролі на протязі довгих тисячок літ, мущини: будівничі культури, творці нових ідей, робітники на народній ниві — вони, мущини, перші виносять на собі удари національного лихоліття. Не довгий це час, від коли жінка покинувши тишину „домашнього огнища" — увійшла у вир боротьби за найвищі ідеали нації і людськости і тому не диво, що пімста ворога хоче знищити перш за все мущин.

Правда, в останніх чотирьох роках також жіноцтво записало кровавими буквами у своїй хроніці всякі фізичні і моральні знущання. Правда і тепер межи арештованими находимо прізвища жінок, може якраз найкращих з поміж нас.

Одначе серед повені масових арештів мужеського населення арештовані жінки, це все таки виїмки. Злидні і страхіття, які переживає наш народ доторкають жінок не безпосередньо, а п о с е р е д н ь о. Не нам самим судилося йти через пекло вязниць, переслухань, побоїв, — а нашим рідним: нашому чоловікові, братові, синові.

Нам, жінкам, доводиться переживати ще раз почування, так добре нам відомі з часів війни.

Пригадай собі лиш сестро, що хвилину, коли хтось тобі дуже близький, хтось над усе дорогий: твій чоловік, твій син, ішов на поле бою. Або коли ти, ідучи вулицею, стрінула негайно відділ війська, відділ молодих юнаків, які з піснею на устах, з цвітками при шапках ішли проливати кров в обороні рідної землі.

Тоді побіч невисказаного жаху за життя найдорощої людини — будилося ще у кожної з нас почування сорому, упокорення, безсильности, ніяковости, безпотрібности.

А разом з тим в нас прокидалася енергія і охота до праці. Кожна з нас знала ясно одно: що не сміє сидіти бездільно, коли мущини здоровля і життя покладають для святої справи.

Так і тепер: не глядіти нам з заложеними руками, коли наших найблищих позбавляють волі, запроторюють в тюрму, катують! Не бути нам лиш німими пасивними свідками великих терпінь народу!

Як і в чім можемо помогти?

Роля жінки в біжучій хвилині, як в усіх історичних моментах, ділиться на дві ріжні категорії: на завдання супроти родини і завдання супроти громадянства. І як у кожній події, так і тепер покликанням жінки є: б у т и г р о м а д я н к о ю у в л а с н і й х а т і, б у т и ж і н к о ю — м а т е р ю в г р о м а д с ь к і й р о б о т і.

На чому полягають наші обовязки серед найблищого окруження — це річ ясна. Спокоєм і рівновагою духа, відвагою і витревалістю мусимо скріпити тих, що падуть жертвою терору. Кожня з нас знає, що значить супокійна, гідна постава жінки в таких хвилях, як ревізія або арешт. Нас називають „слабими", одначе найновійші висліди науки доказали це, про що ми вже давно знали, — а саме, що жінка більше видержлива на фізичні труди і терпіння чим мущина. А що в рішаючих, жахливих моментах, коли мущини „тратять голову", розумна жінка, головно жінка загартована у життєвій боротьбі, вміє заховати зимну кров і зарядити лихові — про це також мали ми не раз нагоду переконатися. Хайже наше жіноцтво буде розумне і бадьоре, коли в їх хату приходять непрошені гості, коли їх найблищі попадають в тюрму! Супокоєм і енергією більше поможемо нашим близьким, чим плачем і нарікання. Розумна жінка знає обовязуючі закони, вона зуміє своєю рішучою і гідною поставою та впертою інтервенцією у влади облекшити по змозі жахливі умови увязнених, приспішить їх переслухання і звільнення.

Це наші обовязки супроти найблищої рідні. А які є наші громадянські завдання?

На першому місці стоїть о п і к а н а д в я з н я м и, допомога тим, які найшлися в чужих містах без опіки родини та в холоді і голоді вижидають нашої помочі. Цілий край хай покриється комітетами допомоги політичним вязням, а ініціятиву і львину частину тієї самаританської праці з природи річи мусить взяти на себе наше патріотичне жіноцтво. Хай ці, які терплять, найдуть в нас піддержку і опору.

Одначе тут не кінчаються ще наші завдання. Ми мусимо заступити в народній роботі тих, яких насильство противника позбавило волі, м у с и м о с т а н у т и н а п о з и ц і ї, о п о р о ж н е н і п о н а ш и х б р а т а х. Праця наших громадянських установ не сміє спинитися із-за недостачі рук. Жіночі руки, хоча непідготовлені і невишколені, сповнять при добрій волі народню роботу. Не забуваймо також, що в громадській праці ми в куди догідніщім положенню, чим мущини, бо маємо більшу свободу рухів, яку нам треба використати.

Хайже останні події будуть для нашого жіноцтва сильним стімулем до гарячкової, організаційної роботи на всіх ділянках суспільного життя. Спокоєм і працьовитістю, посвятою і жертвенністю локажемо нашу зрілість і скріпимо відпорність цілої нації.

*М. Р. Л.*

## „Щадім, щоб ми могли бути щедрими".

Коли народи могучі, сильні економічно і політично вважають поширювання ідеї господарности і щадности за підвалину своєї сили, оскількож більше енергії належить нам розвинути для праці в цім напрямі. Гасло: Жертвувати теперішність для будуччини нехай гуртує загал жіноцтва. Воно вкладає на нас обовязок зясувати собі наше лихоліття, а повне зровуміння грози теперішної хвилини вкаже нам шлях, яким маємо йти до осягнення цілі. Цей шлях — то самовідречення і саможертвування. Наша найновійша історія дає багато примірів великих самопосвят.

Грядучі покоління слідитимуть настрої, жертвенність і роботу нашого жіноцтва.

Слід, щоби і жіноцтво дало доказ розуміння своїх великих завдань у важких часах народа.

Коли потапає корабель, тоді ніхто не думає про свої дрібні справи, а з найбільшим зусиллям трудиться задля виратування життя.

І так народній корабель пливе серед грізних хвиль історичної хуртовини. В ту важку хвилину наше жіноцтво мусить здати іспит із своєї внутрішної стійности. Коли би його не здало, тоді незатерте пятно ганьби остало би на нім по вічні часи. Неодно поле праці лежить у нас облогом і неодних найкращих плянів не можна перевести в діло ізза недостачі фондів. Щоби усунути лихо, нам треба негайно перевести реформи в життю домашнім і суспільнім. „Задля загального добра" мусимо позбутися привичок і мати відвагу плисти проти хвилі звичаїв. „Союз Українок" повинен, попри инші культурні цілі своєї діяльности, згуртувати загал жіноцтва для поширювання ідеї господарности і ощадности. Кожда організація розвивається успішнійше, коли її членів єднає спільна ідея. На „Союзі Українок" тяжить обовязок подавати огляд роботи инших народів в згаданім напрямі, улаштовувати відчити, видавати брошури, евентуально часопис і обговорювати в пресі справу господарности і щадности на всіх полях нашого життя.

Клич роботи конкретної найде відгук у загалу жіноцтва, ціла наша країна покриється сіттю філій і кружків Товариства.

Гарний примір роботи жіночої організації дає нам філія „Союза Українок" в Чорткові. Вона поклала собі за мету дбати про фонди на піддержку рідної школи в своїм місті. Жіночі організації міста чи села знають найкраще потреби місцевости, нехай вони пляново заберуться до діла, переведуть самооподаткування членів своєї організації на піддержку школи, захоронки, чи підмогу для бідної дітвори. Загалови жіноцтва лишається отверте поле до помічень і дискусій про всі наші життєві справи. Задачею дискусій буде: ширити замилування до праці, бо соток тисяч рук і голов треба нам до відбудови нашої зруйнованої країни, вказати роботу там, що її не вміють найти, виказувати погубні наслідки легкодушної господарки тих, що жиють з дня на день, не оглядаючись на це, що принесе завтрішний день, та чи забезпечена їх будуччина.

Кожда одиниця, що руйнується розтратним життям, ділає на шкоду своєї вітчини. На жаль грішать з сего огляду всі верстви нашого народа. Розтратність — особлиро на строї жінок — вкорінилась в засерашаючий спосіб і з нашого селянства. Провід в поширюванню цеї господарности і ощадности і серед селянських мас дає превелике поле до праці. Балі і равти, улаштовувані на гуманітарні цілі, гостина святого Миколая для дітвори, родинні свята як імянини, весілля і пр., дають широке поле до дискусій над реформами в тих справах. В тім якраз наше жіноцтво держиться невільничо давних звичаїв.

*Марія Білецька.*

## Жіночий Мировий Конґрес.

Як відомо, відбулося у вересні ц. р. у Фрайбурзі засідання Виконавчого і Дорадчого Виділу Міжнародньої Жіночої Ліги мира і свободи, в якім — на число 15 всіх учасниць — взяли участь також дві представниці України. На пропозицію голяндської секції порішено скликати на день 10. грудня ц. р. до Гаги світову міжнародню мирову жіночу конференцію під назвою „Н о в и й М и р". Завданням тієї конференції є р е в і з і я м и р о в и х д о г о в о р і в на основі принціпу справедливости і самовизначення народів. На порядку нарад стоять м. и. такі справи: О к у п о в а н і т е р и т о р і ї, розоруження, відшкодування і відбудова і т. и.

Як виходить з надісланого нам бюлетену Ліги та зі зробленої вже нею підготовки, Конгрес заповідається справді імпозантно і матиме всесвітне значіння. До участи в Конгресі запрошені не лиш національні секції Ліги мира і свободи, але всі міжнародні жіночі організації (в першу чергу Міжнародний Союз Суфражеток з президенткою Chapman-Catt і Міжнародня Жіноча Рада з головою Lady Aberdeen на чолі), жіночі товариства всіх народів, визначні жінки: посли до парляментів, члени Союза Народів, члени Міжнародньої організації Праці, і т. и. Також инші міжнародні і національні організації, які симпатизують з ідеєю справедливого мира, можуть взяти участь в Конгресі. Проектована є мирова аґітація за ревізією мирових договорів при помочі преси, парляментів та прилюдних віч. Офіціяльних представників урядів порішено не запрошувати.

Скликання жіночої мирової конференції українське жіноцтво витає з правдивою і щирою радістю. На віденському Конгресі Ліги в липни м. р. українські делегатки перші видвигнули справу ревізії мирових договорів і домагалися горячо, щоби Ліга визнала цю справу за своє головне завдання. Попередні Конгреси Ліги: Конгрес в Газі в маю 1915 року і Конгрес в Ціріху в маю 1919 р. зафіксували своїми резолюціями принціпи справедливого миру (які опісля повторив Вільзон в своїх 13. тезах); українські делегатки обстоювали думку, що метою віденського конгресу повинно було бути перейти до конкретної праці в напрямку подрібної критики істнуючих мирових договорів. Одначе на жаль на віденському конгресі побідив був напрям „інтернаціональний", який не хотів видвигати ніяких „дразливих" питань, щоби не зражувати поодинокі національні секції Ліги.

Тепер — як бачимо Виконавчий Комітет Ліги приєднався до нашого переконання, що без свободи і справедливости не може бути миру. Промовчуванням „дразливих" питань не вирішиться справи замирення Европи. Виконавчий Комітет Ліги завзиває надсилати на Конгрес матеріяли і конкретні пропозиції в справі ревізії мирових договорів. Нема сумніву, що Жіночий Мировий Конгрес відіграє велику ролю в остаточнім формуванню державних границь Европи та що він посередно може також мати велике значіння у вирішенню долі нашого краю. Було би бажаним, щоби Українки так з рамени Української Секції Ліги, як і з краєвих жіночих організацій — взяли численну участь в Конгресі і грімким голосом розказали міжнародньому жіноцтву, як виглядає мир і свобода в нашій нещасній батьківщині. Не без значіння є також факт, що президентою Мирового Конгресу буде член Союза Народів, п-ні Маршаль, велика приятелька українського народу, зокрема Галичини.

*М. Р. Л.*

## Вісти з Товариства „Союз Українок"

**Українки! З огляду на недалекі Загальні Збори вступайте громадно в члени „Союза Українок". Зголошення нових членів приймається кожного четверга від год. 5. до 7. вечером в домівці Товариства.**

Головний Виділ „Союза Українок" звертається до всіх Філій і Кружків С. У. та до всіх жіночих організацій в краю з прагадкою, що Загальні Збори Товариства відбудуться дня 26. падолиста ц. р. у Львові. Проситься всі жіночі товариства в краю прислати негайно звіт з діяльности за останній рік та вибрати свої відпоручниці на Загальні Збори до Львова. Головний Виділ запрошує все українське жіноцтво Галичини взяти як найбільш численну участь в Загальних Зборах свого центрального Товариства.

Приміщення для відпоручниць і гостей запевнене. Звіти і зголошення надсилати на адресу: Редакція „С в о б о д и", (Жіночий Вістник), Львів, Ринок 10

## Трудова партія і жіноцтво.

В четвер, 2. падолиста ц. р. відбулися з рамени Народнього Комітету жіночі збори з метою зорганізування жінок в рамках Трудової партії. Реферат про політичну ситуацію виголосив д-р Володимир Бачинський, опісля вивязалася дискусія на тему приступлення жінок до Трудової партії. Всі бесідниці критично ставились до дотеперішнього становища Трудової партії і її провідників супроти жіноцтва і висказували бажання, щоби Трудова партія, якої завданням повинно бути згуртувати в своїх рамках якнайширші жіночі маси та якої програма найбільш відповідає інтересам і поглядам жіноцтва, що в свому загалові є в першій мірі національне, а не вузко партійне, щоби трудова партія пішла на зустріч жіноцтву. Порішено не творити в партії ніякої окремої жіночої секції, лише вступати в партію на основі тих самих прав і обовязків, що мущини. Вибрано тимчасовий організаційний комітет (в складі: пп. М. Білецька, М. Рудницька-Лисяк, М. Донцова), якого завданням є приєднати як найбільше число жінок для трудової партії у Львові і в краю та вести підготовчу роботу до часу покликання жінок до Народнього Комітету і до Трудового Конгресу.

Після зборів в члени трудової партії вступило кількадесять жінок.

## „Українське Народне Мистецтво"

**жіноча промислова кооператива з обм. пор. у Львові.**

Подається до відома заінтересованих, що товариство розпочало вже свою діяльність. Кожна свідома громадянка повинна стати членом і зложити уділ 1000 (тисячу) марок і вписове 100 (сто) марок. Зголошення приймає управа від 5-6 год. щодня в домі п. Стернюкової вул. Руська ч. 3. Складаючи кілька уділів допомагається молодій кооперативі в її важких початках. Бажано булоб, щоби складати свої ощадности в новій кооперативі за умовленим опроцентованням. Таким способом зможе товариство дати працю і заробіток багатьом потребуючим жінкам.

Кооператива приймає в коміс роботи з обсягу народнього мистецького промислу та роздає роботи до виконання на замовлення.

Жінки, горніться до своєї кооперативи, дайте доказ, що вмієте працювати на економічнім полі!

## ЖЕРТВИ

**Рідна Школа:**

На будову дому „Рідна Школа" в Станиславові зложили дальше по 5000 мп. і кличуть:

Семянчук Ілько кличе: 1) Романа Арсенича студ. мед. Пістинь, 2) Ореста Радловського студ. прав Станиславів, 3) Миколу Марущака студ. техн. Чукалівка, 4) Семка Мороза в Побережу, 5) Андрія Дейчаковського в Ямниці, 7) Івана Марчука в Опришівцях, 8) Альфреда Литвина в Станиславові, 9) Петра Домана з Мшанець, 10) о. Чужака Павла в Губині, Коцан Микола кличе: 1) о. Сайкевича Василя в Васютина 2) о. Яримовича Йосифа з Настащина, Мороз Данило кличе: 1) Демковичівну Емілію учит. в Гедляровій п. Лежайськ, 2) Галесінського канд. адв. в Лежайську, Підлуський Лука кличе: 1) Федора Себунчака реставратора в Солотвині, 2) Федора Проця старі Богородчани, 3) Осипа Ернеста Богородчани, Каратницький Омелян кличе: 1) о. дек. Нестайка Дениса в Бучачи, 2) о. Евстаха Барановського в Рукомини, Гура Степан кличе: всіх учителів-Українців, що здавали матуру в Станиславові в муж. сем. 1908 р., Марущак Осип кличе: 1) Данила Петраша в Чукалівці, 2) Юрка Піндуся в Чукалівці, „Нар. Гостинниця" у Львові кличе: 1) Редакцію „Українського Голосу" в Перемишлі, 2) Ониська Олександра у Львові, 3) Бориса Івана в Перемишлі, Шмідт Іоган кличе: 1) Степана Себунчака власт. реальн. в Солотвині. На ту ціль зложили дальше по 5000 мп.: д-р Маланюк зі Станиславова, д-р Чайківський Андрій з Коломиї, Смалько Роман з Дрогобича, Ліщинський Мирон зі Зборова, д-р Лаврівський Володимир з Бережан, о. Городецький Панько з Ляховець, о. Кисілевський Зеновій з Гринівки, д-р Бачинський Ілярій з Стрия, д-р Лебедович Омелян, Ярема Алексій зі Львова, о. Івахнюк парох з Джурина зложив 10.000 мп.

**Пишіть звідомлення! З огляду на далекосягле значіння теперішньої виборчої кампанії обовязком наших організацій, повітових і громадських, а з окрема кождого громадянського діяча припильнувати, щоби до редакції „Свободи" вислано точне звідомлення, як були переведені і як випали вибори. Звідомлення мають бути по змозі короткі, а на всі факти різкого терору мають бути подані свідки.**

## НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.


**Оборонець в карних справах**

**Д-р ЛЮДВИК ЕНІС**

відкрив канцелярію у Львові при вул. Зиґмунтівській ч. 12. XX. 1-1


## ОПОВІСТКИ.

**Народній театр Тов. „Українська Бесіда" у Львові,** (Шашкевича 5.).

Субота 11. листопада год. 7. веч.: Премієра: „СТРАШНА ПОМСТА" драма-казка на 4. дії зі співами і танцями С. Черкасенка.

Неділя 12. листопада год. 3. по пол. для шкільної молоді: „БАРОН КІММЕЛЬ" оперета на 3. дії В. Коля — Год. 7. веч.: вдруге: „СТРАШНА ПОМСТА" драма-казка на 4. дії С. Черкасенка.

Білети продає раньше „Народня Торговля". В неділі від год. 10–12 і 2–7 в каса театру. XXV. 1–?

—o—

**В неділю,** дня 12. падолиста с. р. о 6 год. вечером відбудуться в комнатах ім. кн. Льва (Личаків 113) ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ Кружка УПТ. ім. кн. Льва у Львові зі звичайним денним порядком. — Всіх членів просимо о численну участь. — Старшина Кружка УПТ. ім. кн. Льва у Львові. 10 M 1–2

**Жертви для політичних вязнів:** зложили в м. п.: з села Розворян, повіт Перемишляни: Всч. о. Бобенський з Полюхова великого і парох Розворян 5000, управитель школи Василь Кебало 15.0, Кемілія Кебалова 1.500, Іван Федьків 2200, Анна Коваль 2000, по 1000: Чоподайло Олекса, Сопку Сенк, Василь Наковечний, Олена Бекирська, Микола Мигальський, Іван Михальський, Іван Сенк фаб., Федько Коваль, Олекса Коваль, Михайло Стадник, Петро Коваль, Олекса Собечко, Іван Москалик, Катерина Сенк, Яцко Гладиш, Атас Стефанюк, Яцко Пастернак, Гнат Москалик, Катерина Прошишин, Микола Постовка, Гринько Баляш, Іван Крупа, Федько Гладиш; Сеціло Іван швець 600; по 500: Іван Святий, Іван Кутний, Стефан Крупа, Пилип Крупа, Лев Гриньків, Гринько Фіґель, Настя Москалик, Бекирський Іван, Василь Сенк Дмитра, Іван Баляш, Гринько Рибак; по 400: Наковечний Іван, Іван Сенк Дмитра; по 300: Глушак Пилип, Феська Сенк; Данило Сенк 200, Паранька Лоік 150, Дмитро Філь 100. — Разом 43.150 мп.

**Бібліка політичним вязням:** На мої руки зложили о. Александер Данилович від себе 4000 мп., від парохії 6000, Коцюмбас Волод. 1000, Бобенко (дяк) 1000 мп. За згодою жертводавців купив я потрібник вязням річей і сам доручив вязням з Бібрки на адресу Тягнибока. Жертводавцям від вязнів щире „Спасибіг". — Й. Тріска, катехит.

## Дрібні оголошення.


ЦЕМЕНТ в бочках зі складу продає „УБУС" Львів, Осолінських ч. 6. XVI 6-10

БАНДАЖИСТ Полячек Самбір ілюстровані цінники даром. 994 4–30

ПОШУКУЮ служачого до склепу. Даю помешкання. Платня після умови. Зголошення: Сикстуська 5 Розенцвайг. 1020 2–2

ВАПНО, цеглу, дахівку, бляху, цемент, машини, мотори, вальці, каміння продає „УБУС" Львів, Осолінських 6. XVI 19–20

РУСАЛКА гарний малий календарчик на 1923 р. появиться на днях з печатні в двох красках. Ціна за 10 пом. 3000 мп. — „ЯК ВЕСТИ ЖИТТЯ?". Ціна з пересилкою 1250 мп. — Замовлення приймає: А. ОКПИШ, Львів, Кадецька 4. 971 5–5

ЧЛЕН редакції „Діла" просить в української інтелігентної родини одну кімнату. — Адміністр. „Діла".

ПРОДАМ 6 моргів поля і реальність 6 км. від Львова. Ціна після умови. — Зголошення до Адміністрації під „реальність". 1026 1–1

ДОБРОДІЙ, який підчас свойого повороту до дому оповідав в однім селі золочівського повіта про Дмитра Кота зі села Трудовач пов. Золочів, що в Золочівській бриґаді уступив за Збруч, прошу подати ласкаво близші відомости про згаданого на адресу: Петро Кіт, Львів, Ринок 36. 1024 1–1

ПОТРІБНИЙ сейчас солідний інструктор до ученика VI. кл. гімн., по можности ухилений фільософ, або гімн. учитель. Зголошення з подачиям вимогів проситься слати до парохіяльного Уряду в Оліки ad Зборів. 1023 1–3


## ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.


967 9–? АДВОКАТ

**Д-р Володимир Бачинський**

поновив адвокатську канцелярію з **Підгаєць до Львова** і веде її при ул. Косцюшка ч. 1 а біля „Народної Гостинниці".

**Адвокат і оборонець в карних справах**

**Д-р Степан Баран**

веде адвокатську канцелярію **В ТЕРНОПОЛІ, вул. 3. МАЯ ч. 5.** (готель Адлера, побіч Нар. Торговлі). 67 35-?


## ЛИСТУВАННЯ.

(Запити і відповіди).

Хто знає що сталось з **Іваном Галущаком,** який як полонений в 1916 р. був в Батмуті Екатерин. губ. — зволить за вишгородою повідомити Марію Галущак, Воловець, п. Незкаєва к. Горлиць. — Закордонні часописи проситься о передрук. 1014 3–3


**АДВОКАТ**

**і оборонець в карних справах**

**Д-р ВОЛОДИМИР ҐЕРЕТА**

отворив адвокатську канцелярію **в ЗОЛОЧЕВІ** 980 7–7

при вул. Потоцького 3., II. п. біля суду).

**АДВОКАТ**

**Д-р Аба Ґольдшлаг**

провадить канцелярію 925 5-?

**у Львові при вул. Косцюшка ч. 1 а.**


## Оголошення.

## ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

**Львівської Філії Т-ва Допомоги еміґрантам з Вел. України**

відбудуться у неділю дня 19. листопада ц. р. о год. 10-ій рано в салі Т-ва „Українська Бесіда" (вул. Рутовського ч. 22. „Народний Дім").

На денному порядку:

1. Відчитання протоколу з попередніх Загальних Зборів.
2. Справоздання уступаючої Управи.
3. Справоздання Ревізійної Комісії.
4. Вибори нової Управи і Ревізійної Комісії.
5. Підвищення членської вкладки.
6. Біжучі справи.

Коли на 10. год. не збереться кворум, то о год. 11-ій передполуднем тогож дня Збори відбудуться при всякій кількости прибувших членів.

Взивається членів Т-ва, о як найчисленнійшу участь.

**Проф. Л. Білецький** голова. **Гр. Девкач** секретар. 1025 1–2


**Урядово уповноважене до парцеляції одиноке українське**

**ПАРЦЕЛЯЦІЙНЕ ТОВАРИСТВО**

**„ЗЕМЛЯ"**

**стов. зар. з обм. порукою**

**у ЛЬВОВІ, Ринок 43**

**ч. телеф. 533.**

переводить парцеляції і приймає вкладки до обороту на 10% і висше 724 після умови. 1–?

**Складайте жертви на Рідну Школу.**

**Взуття, снігівці, кальоші, білизна,** 1 M. **зимові рукавиці** — поручає 6–10

**Еміль Ґабер, Львів,**

**площа Галицька** (проти Гіпотечного Банку).

**КАЛЕНДАР** 1009 3–3

**„ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ"**

**Ціна 1500 мп.**

**З пересилкою 1600 мп.**

Гроші слати до Зем. Банку Гіпотечного — **Львів, Підзамче ч. 7.**

**ЦЕРАТИ** відпрасовані і на метри

фіранки, портієри, хідники, дивани, лінолеум, капи на ліжка, обруси, меблеві матерії, матераци і сінники, стори до вікон

**ТАПЕТИ** в найбільшім виборі поручає XXIV. 3–9

**Е. КІЧАЛЕС І А. МАРҐУЛЕС**

**Львів, вулиця Сикстуська ч. 18.**

**КІНОТЕАТРИ**

**КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА**

висвітлюють від вторка 7. листопада 1922. прегарну драму на 6 великих дій на підставі сензаційного роману Норберта Жака п. з.:

**СЕРІЮ III.** і послідн.

**„Д-р МАБУСЕ"**

**СЕРІЮ III.** і послідн.

В головній ролі славний артист Рудольф Кляйн ROGGE, першорядна сила на горизонті кінематографічної штуки.


За редакцію відповідає Ол. Куз ма.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 12. Львів, неділя 12. листопада 1922. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адр. тел.: „Свобода“ Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячно в краю 3500 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 3000 н. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунії 50 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 3.000 мп. Зміна адреси 100 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 150 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

## Вибори до польського сенату.

Сьогодня закінчуються польські вибори, переводиться голосування до сенату.

Українські виборці в сей день мусять ще раз довести свою політичну дозрілість, ще раз мусять зазначити своє відношення до польських виборів.

Керуючі національні органи в імени всіх українських партій зайняли однакову поставу як до виборів до польського сойму, так й до виборів до польського сенату.

Директиві вищих національних установ мусять бути виконані. Українські виборці мусять сповнити свій обовязок. Вони повинні показати, що з польськими виборами вони не хотять й не будуть мати нічого спільного.

Ми певні, що в сьогоднішній день наш народ дасть ще один доказ своєї дисциплінованости й карности, що він поставиться до виборів до сенату так, як поставився до виборів до сойму.

## Новий польський сойм.

Результати виборів до польського сойму в головних рисах вже усталені. Хоч не маємо ми даних про розділ мандатів з державних списків, проте ці мандати можуть змінити картину лише в деталях, не порушуючи основних її рис. Отже являється вже можливим наводити підрахунки й робити висновки про характер нового польського сойму.

Законодатний польський сойм мав ту негативну рису, що в ньому не було міцного центру, не було через те змоги скласти більш тривалу й постійну урядову більшість. Звідси виплиавала непрацездатність старого сойму, неможливість справитись з тими складними завданнями, які стояли перед польською державою. В новому соймі обставини з цього боку з погляду польських державних інтересів й потреб виглядають ще гірше. Коли в старому соймі був слабий центр, в новому його не буде зовсім. Центрові групи Скульского й Поніковского провели мінімальну кількість послів, які не зможуть відогравати жадної ролі. Клюб праці конституційної, який відгравав в уставодавчому соймі таку поважну ролю, не здобув ні одного мандату. Замість урівноважуючого центру, який мав старий сойм, в новому ми маємо збільшення коштом центру правиці й лівиці, загострення відносин й боротьби, збільшені трудноші при утворенні урядової більшости. Польська преса підрахує, що лівиця, коли до неї враховувати й П. П. С, буде мати більшість над правицею на 10—15 голосів; з цього роблять висновок, що в новому соймі можна було би скласти незначну ліву урядову більшість. Ми гадаємо, що ці надії польської преси являються в значній мірі безпідставними. Надії на тривалу участь в урядовій більшости ППС. являються дуже а дуже сумнівними. Проти цих оптимістичних надій говорить з одного боку тактика ППС. в старому соймі, з другого боку розгляд її ідеольогії, яка при всій своїй націоналістичности все таки не пориває з клясовим грунтом. Таким чином більш правильним являється припущення, що польські партії в соймі не зможуть скласти жадної більшости, ані правої ані лівої, що парляментарного уряду, грунтуючися на одних польських партіях, скласти не буде можливости.

При цій ситуації рішаючу й відповідальну ролю може відограти в соймі бльок національних меншостей, який буде налічувати поверх 60 послів й буде являтись другою по чисельности фракцією в польському соймі. Керувати країною Полякам без порозуміння з національними меншостями не буде можливости; без їх піддержки вони не зможуть склеїти жадного уряду. Але здобути піддержку національних меншостей означало би порозумітись з ними, задовольнити їхні домагання, піти на знатні й кардинальні уступки. Чи це є можливо для польських партій, чи знайдуть вони той грунт, на якому це порозуміння могло би відбутись?

На ці питання може бути дана лише одна відповідь. Серед перейнятих націоналізмом й шовінізмом польських груп нема ні одної, яка би таке порозуміння могла здійснити. Всі вони — починаючи від правих й кінчаючи ґрупами лівими й бельведерськими — стоять на позиціях, які не можуть бути приняті й не будуть приняті національними меншостями.

Є сімптоми, що Поляки в цілях створення урядової більшости будуть йти тим шляхом, яким вони так невдачно пробували йти підчас виборів. Вони будуть пробувати розбити національні меншости шляхом уступок окремим національним групам. Вже є відомости, що Хвена, яка пописалася таким антісемітизмом підчас виборів, робить проби зачати переговори з Жидами й привабити їх на свій бік обіцянками певних уступок. Але не треба бути пророком для того, щоби сказати, як скінчатся такі переговори і спроби.

Отже не диво, що таким глибоким песимізмом перейняті всі статті польських газет, які присвячені результатам виборів. Отже не диво, що не покладають вони жадних надій на урегульовання життя й відносин в Польщі новим соймом. Являється з другого боку цілком природним, що біржа реагувала на результати виборів дальшим пониженням польської марки.

Для нас не являються несподіваними такі результати польських виборів, такий характер польського сойму. Є все це лише законозгідним й необхідним наслідком того неправного шляху, на який Польща відразу стала в утворенню своєї держави, який так яскраво і очевидно виявляється в її порядкуванню в нашому краєві.

## Галицькі відносини.

### Масові арештування.

**Гологори.**

В Гологорах переведено ревізію в домі о. Гр. Паньчишина, у студ. Теодора Городецького, Андрія Зубара, Степана Ганця.

Українське населення баламутить своїми польськими вічами Посацький, колишній Українець, а тепер підніжок старости.

**Горожанна.**

В Горожанці пов. Підгайці арештовано учит. Т. Турчина, Івана Гладишевського, Павла Русака та Голобина. Учителя Турчина арештовано за те, що зрезиґнував і з обовязків члена виборчої комісії.

**Делятин.**

Дня 24. 10. о год. 3. рано арештовано у нас в Делятині пп. Остапа Бехметюка студ. фільозофії, Івана Струтинського бувшого старшину української гал. армії, Михайла Гафтуняка прив. і Миколу Капчука майстра будівельного. Кромі того з Заріча управителя школи Михайла Данилюка, а з Микуличина Івана Кіселюка і Домашевського членів Управи тамошної кооперативи.

**Добромиль.**

Переведено ревізію у фабриці Дзюбінського. По селах стоїть кавалерія.

В салі „Просвіти“ був концерт, після чого в читальні переведено ревізію і арештовано О. Мартиневича, учителя Турка та дяка.

В с. Княжипіль арештовано семінариста Турка.

**Дрогобич.**

Арештовано проф. Собчука, Байрака, Іваненка, учит. Кіндратова, Василенка і дяка Капустяка з Губич.

**Заліщики.**

Арештовано В. Бараника, інж. Чеховича, судію Ястрембського, Миколу Гембатюка і трьох кандидатів IV. р. учит. сем. І. Малюка, Й. Гембатюка і Кабана.

**Збараж.**

В цілому повіті арештовано 75 осіб, між ними: Петра Лохенського, учит. Фарановську, Н. Фридзя, Дяковича з Добромірки, студ. Винницького, Олену Білинську, учит. Гірку з Чернихова. Теодора Стрільбицького, студ. Шиманського з Токів. Поліція пошукує студ. Сою. В с. Пальчинцях арештовано проф. Малюцу Степана і закутого в кайдани вивезено до Тернополя.

**Журавенщина.**

В селі Монастирцях арештовано Миколу Шараневича був. сотника корпуса С. С.

В Мельничі арештовано студ. Якова Лесика, студ. Тинюха.

В Журавні арештовано Романа Шенкірика та Івана Паламаря, в Дубравці Івана Чикету, в Ляховичах Василя Петришенка. Ревізію переведено у Романа Михайловича в Бухнові.

**Камарно.**

В Комарові пов. Станиславів арештовано Евстахія Голуба. Пошукувано зброї та відозв.

**Повіт Ліско.**

Арештовано учительку Теодору Негребецьку і Анастазію Мацдзяк із Берегів дол.

В селі Лозинах арештовано Махнника.

**Львів.**

Арештовано інжініра Григорія Стефурака.

**Микуличин.**

Арештовані: о. Олекса Луців, Володимир Струць, Іван і Ілия Кіселюк, Василь Домашевський, Микола Гундяк, Микола Мотрун, Іван Онучак, Володимир Ляхоцький, Яков і Михайло Тарнавський, Михайло Пуняк. Всі арештовані на донос перекінчика Парфановича, кандидата до сойму.

**Нижнів.**

Переведено ревізію у о. Вол. Скоробогатого, Литвина, Данила Глинянського і Степана Василишина. До села прийшла кавалерія.

**Повіт Перемишляни:**

В місті Перемишлянах арештовані: о. Еміліян Ковч, Ковч Остап студ., Максиміа Мих. студ. прав, Безпятка дир. Нар. Дому, Безпятко Юліян абс. гімн., Зарицький Василь уряд. суд., Мирош Волод., Мирош Мих. маляр, Мельників Яків маляр.

В Дусанові: Давидович учитель Кекніш Іван канд. уч., Орловський Іван, Корпало абс. прав Пятин, Просик Іван, Брикун, Дубас Андрій, Випяски, Нудик Василь Унів, Нудик Павло Унів.

В Янчині: Васінський, Янчишин, Гурвий Осип, Кориньовський Вас., Пелех Роман, Пелех Іван, Пелех Василь, Пелех Осип, Парасюк Теод.

В Плетеничах: Колодій Михайло, Колодій Петро.

В Волкові: Костів Стах, Пилипів Гриць.

В Шопках: Басараб Йосиф абс. прав., Майба Іван Кривичі, Витвицький Вас. студ прав, Подусільна, Луцький Мирон, Янчин.

В Дунаєві: Найда Степан студ. тех., Фенчинський Микола, Нішуровський Петро.

В Чемеринцях: Королюк Мирослав студ. прав.

В Куровичах: Гасюк Денис абс. гімн., Кравчик Омелян.

Глинянн: д-р Рибак Микола, Тимняк Сидір, Дичок Степан, Скибінський Іван, Руцький Липівці.

Лагодів: Микола Щур теольог.

Випущено в Перемишлянах по переслуханню поліції, Думу Василя уч. з Виниск, Снилика Петра уч. з Бачева, Гішинського Гр. з Перемишлян, о. Панасюка М. з Ушкович, Щербатого Т. уч. з Унева, Нудика Андр. з Унева, Кінаша Петра з Коросна, Степанова Данила з Якторова.

**Рогатинщина.**

В Рогатині і Рогатинщині арештування не устають. Арештовано: о. шамбеляна Степана Городенького, конпіп. адв. Степана Кузика, проф. гімн. Миколу Венгжина Ма-

хайла Кужиля і Михайла Керницького, проф. Григорія Замороку.

Дня 1. XI. арештовано парока Потока о. Денися Телішуха за проповідь в той сам день підчас Народнього Свята в Рогатині. Свято се, мимоходом кажучи, удалося незвичайно гарно. Повіт прислав делеґатів а поблизькі села явилися громадно. Рогатенська церков не вмістила й поло ни присутніх. Усякого рода шпіонів також було не мало. Вони то донесли до поліції можний зміст проповіди о. Телішуха.

Дня 29. X. прийшла місцева поліція арештувати тяжко хорого директора д-ра Б л ньского.

Селян в повіті арештують масами і відставляють до Бережан. Ніхто не знає причини арештувань. Рогатин обложений військом, що екскурзує на села і страхає селян різнею та подібними річами.

Населення кпить собі із поліції та арештів. Настрій бадьорий.

**Самбірщина.**

В с. Волоща арештовано студ. Миколу Кивацького, Амврозія Лева. Оба вони недавно повернули з табору інтернованих в Тухолі.

**Сколе.**

Арештовано Івана Гаврана і О. Ґалянта з Корчина.

**Снятин.**

Арештовано учителя Василя Равлюка з Волковець.

**С коївна пов. Волочів.**

Дня 22. X. ц. р. перевела поліція ревізію в читальні „Просвіти" і в тов. „Сокіл". Нічого не найшли. Питали про якусь муштру і про обмундурування.

Дня 23. X ц. р. переведено ревізію у сел. Василя Шевтери. Шукали муніції.

**Турка.**

Арештовано В. Венгриновича, (четвертий раз).

**Устрики долішні.**

Арештовано д-ра Дмитра Махника з Устрик, а в селі Бер ги дол. арештовано Анастазію Мандзак і Теодору Негребецьку.

**Х дорів.**

В Ходорові арештовано: Осипа Колитка, А. Ілечка, Олексу Савяка, Семена Гусала, Ол. Старовецького.

В с. Отиневичах арештовано Матвія Мацькова, Вол. Кульчицького і М. Марецця.

В Загіречку арештовано Мих. Костіва. Всіх арештованих закуто в кайдани і перевезено до Львова, а опісля до Бережан.

Ревізії переведено у студ. С. Семеґінівського і П. Вербовського з Ходорова.

**При зміні адреси просимо не забувати подати і попередню свою адресу.**

# Після польських виборів у Сх. Галичині.

**Стрийщина.**

В дни виборів до варшавського сойму Стрийщина держалася знаменито. Виборча абстиненція українського населення випала в цілій повні. Крім кільканайцятьох українських голосів, відданих в Пукеничах і Колодници, у всіх селах стрийського повіту українські громадяне здержались цілковито від виборів. Голосували лише Поляки, латинники і Жиди. Арештовано о. Гошовського з Фалиша і о. Ямінського з Долгої за те, що задовго правили богослуження. Точне звідомлення з цілого повіту подамо в найблизших днях.

Тепер по селах гуляють карні експедиції. Ряшівські улани стали тепер панами життя і майна, рабують українську людність безпощадно і допускаються грубих насильств.

**Богородчанщина.**

Українська побіда на цілому фронті. День 5. падолиста ц. р. був днем тріюмфу і іспиту політичної зрілости, а також національної свідомости, зложеного селянством богородчанського судового повіту. Селянство приноровилося до рішень українських головних партійних управ і не вплинули на його становище ніякі заходи польської аґітації. По селах голосували тільки Жиди і поліція.

В передодень виборів переведено масові труси і арештування. Арештовано і відвезено до станиславівських вязниць: з Богородчан: канд. адв. Омеляна Гординського, студентів І. Семянова і З. Підлуського; з Старих Богородчан: Василя Стельмаха, Юрка Гарбуза, Ілька Процп, Антона Косевича і Василя Костея; з Ляховець; Миколу Цюженя, Дмитра Басараба і Миколу Гаришка; з Саджави: Василя Гарасима, учителя.

**Зборівщина.**

Вибори випали в цілім повіті для нашої справи взагалі дуже добре. Повна абстиненція українського громадянства. Так нпр. в селі Махнівцях голосував лише один виборець, більше до виборів ніхто не пішов; в Торгові ніхто з виїмком двора, в Богутині ніхто; в Красносільцях голосували тільки латинники, Українці ані один.

**Бібрччина.**

Староство поручило священикам скінчити дня 5. падолиста скорше богослуження, щоб дати можність брати участь у виборах. Війти і поліція розголосили, що о 8. год. рано має бути богослуження скінчене. Розуміється, що відправа відбувалася о звичайній годині. Крім того був наказ, що цілу неділю не вільно з села виходити, а жовніри стояли на дорогах і людей спинювали. Раненько ходили війти по хатах, записували кватири для війська і коней з погрозою, що хто не піде до виборів, прийде військо і буде виганяти. Вислід виборів в слідуючих чотирох селах був такий: Вибранівка: голосували Поляки і Жиди, більша часть Українців встрималася. Бринці церковні: кромі родини священика і меншости Українців — більшість населення голосувала. Бринці загірні: значна більшість Українців голосувала. Чижичі: значна більшість Українців голосувала. По селах нікого не арештовано.

**Городенщина.**

Свідоме громадянство Городенщини оправдало надії, покладані на нього. Воно участи у виборах до шляхотського сойму не взяло і від голосування в дні 5. ц. м. здержалось. Того дня селяне і міщане м. Городенка (говоримо тільки про селян і міщан, бо діяльнійших членів інтеліґенції польська влада повиарештувала) навіть не виходили до міста і до церкви, щоби по дорозі польська влада силою не заставила взяти участи у виборах.

Вулиці міста того дня були пусті, наче завмерли. Всі виборчі льокалі були обсаджені військом, щоб ніхто не пробував заколотити спокою при виборах. Та спокою ніхто й не збірався заколотити. Польська аґітація всякими підлими способами старалася заставити українських громадян до голосування. Коли не помагав терор, взялася вона на найпідлійшу, яку можна собі подумати провокацію. В неділю рано були розліплені на мурах міста Городенка, а також розіслано на села телеґрами такого змісту:

ТЕЛЕҐРАМА!

Відень, 1. падолиста 1922.

До Народного Комітету у Львові Ринок 10.

Візвіть всіх виборців, щоби 5. падолиста ц. р. станули до голосування до сойму. *Д-р Петрушевич.*

Отсей зазив нашого диктатора подаємо до відома і просимо всіх солідарно і масово взяти участь у виборах до сойму. *Д-р Бачинський.*

Львів, 1. падолиста 1922.

Навіть таким підлим способом не вдалось збаламутити наших селян. Вони зразу догадались в чім справа і з обуренням дивувались, як на таку підлу провокацію могла піти польська аґітація.

В Городенці на 1.000 населення взяло участь в голосуванню до шляхотського сойму 2.204 душ. Дуже солідарно станули до голосування в Городенщині Жиди. Поляки не всі брали участь в голосуванню. Багато навіть Поляків здержалось від голосування. Жидівський список ч. 17 зібрав в м. Городенка найбільше голосів, бо 978. Хрунівський список ч 29 одержав 3 голоси. В повіті на першім місци стоїть список ч. 1, який одержав приблизно 2.300 голосів, дальше йде список ч. 17 — приблизно 2.000 голосів, відтак йдуть списки ч. ч. 29 (хрунівський), 8 і 4. Не обійшлося, очевидно, й без хрунів. В самім місті Городенка найшовся який десяток селян хрунів (що правда бідних, несвідомих, жидівських і панських попихачів), а також декількох міщан-хрунів, які голосували на польські і хрунівську лісти. В повіті є деякі села, в яких нема ні одного хруня. Є й такі села, в яких число хрунів доходить й до сотні. Все таки на загал можна сказати, що процент хрунів в повіті, які взяли участь в голосуванні, зникаючо малий.

**Турчинщина.**

В селі Михнівци тероризовано перед виборами населення арештуваннями, трусами та загрозою карних експедицій. Ще в суботу дня 4. ц. м викрикав жандарм, що в разі неголосування прийде в село військо і буде стояти так довго, доки всі не підуть до виборчої урни. До години 1. по пол. лише двох Жидів віддало свої голоси. На зазив жандарма приїхало в село кількох уланів і деякі громадяне страха ради пішли до голосування. Аґітували ріжні „пани" з Турки, а на своє місце полишили заступців: Жида Ноя Гарта і на жаль одного нашого громадянина Івана Лисейка, званого Гуцул, який схрунив аґітуючи поміж менше свідомими. На 400 управнених до голосування віддано 71 голосів.

КЛИМ ПОЛІЩУК.

# Потурченко Потурчишин

(З хроніки сучасного життя.)

(Продовження.)

— Наразі скористаюся тільки вашим вільним ліжком, бо помешкання ще й досі не маю... закінчив він своє оповідання про „чорну роботу".

Я вже був втішився з того всього, але, одначе вечером він не зявився і прийшов тільки аж другого дня, коли сонце було під неділешній обід. Сів коло стола сумний і замислений і так став добувати зі своїх кишень недокурки...

— Що з вами? — спитав я, здивований його виглядом. — Ви знову бички збираєте?...

— А що-ж маю робити? — понуро бовкнув він.

— Як то що? Тож ви на роботі!...

— На роботі, на роботі!... — перекривив він мене. — Всі ви посилаєте мене на ту роботу а того й не знаєте, що та робітники — послідня зволоч і хами!...

— Почекайте! — зупинив я його. — Я вас не розумію! Ви-ж самі хвалили робітників, а тепер лаєте їх...

— Лаю і буду лаяти! — сказав він з пересердям. — Лаю, бо вони скоти і нічого не хочуть розуміти... Я їм про „Молоду сцену" говорив, а вони мене на сміх взяли... Та то ще нічого!... Хай би собі сміялися, але не робили збитків, а то стали нехтувати моєю роботою і сказали інжинірові, що по цілих днях з дівчатами бавлюся...

— Якими дівчатами? Не розумію!

— Знаєте, там де прокладається трамвайна лінія, є одна будка, в якій сидить молоденька ідейна панночка... Ну, я познайомився і часами розмовляв з нею Треба було такого випадку, що коли я саме став з нею розмовляти, надійшов інжинір і вони наговорили на мене... Той, тулуб буржуазний, зараз же став мені вичитувати проповідь, а я розсердився, плюнув і пішов...

— Гм... товаришу, якже так можна... — почав було казати я, але помітив його злобний погляд і засміявся: — Так, значиться, ви тепер підробили трохи і більш не потребуєте...

— Еге, підробив! — зітхнув він. — Ще обід навіть не маю...

— Чого-ж то так? Тож ви мали гроші!

— Мав і вже не маю!... Стався випадок і все пропало...

— Який такий випадок? — спитав я зацікавлено

— Вчора, як ішов до вас, стрінувся з дівчиною...

— Якою?

— Чорт її знає! — схопився враз. — Дівчина, та й годі!...

— Я вас не розумію! — сказав я, дивлячись йому в очі. Він почервонів весь і, зробивши якийсь невиразний рух рукою, притишеним голосом сказав:

— Бачите, я ще ніколи не був з дівчиною, а це трапилося якось і...

Не скінчив. Схилився головою на стіл і затих так. Що я почував дивлячися на його маленьку зігнуту постать, що нагадувала собою щось безнадійно - сумне і безмежно - нещасне — важко сказати. Але знаю одно, що мені було жаль його. Було жаль дитини села що вирвалося з під своєї стріхи безперим пташком на міські бруки, де її стрівали тисячі пригод і невдач, де не було їй місця і де він був цілком зайвим.

— Ви, ліпше до дому поїхали-б... — сказав йому нарешті. — Тепер там саме жнива і ви придалисяб...

Не підводячи голови, відповів:

— Не думайте, що я не розумію свого становища!

Я й сам про це думав, тільки як я поїду до тих дурних бойків?...

— Чого ж то так?

— Бачите, коли я приїхав з „того боку", то мав за що одягтися добре і взагалі... Цигарку закурив, цвікер на носі і все инакше, а тер і не показуйся...

— На цигарки і я вам дам, ну а для чого вам здався отой цвікер?... — сказав я йому.

Він повільно підвів голову і з гіркою усмішкою промовив:

— Як ви не розумієте, Боже!... Бойки такий народ, що їм усе пана дай!.. Коли я приїхав перший раз добре одягнутий, з цигаркою у зубах і цвікером на носі, то все село сказало: — „О, той Потурчишин си не дармував! У великих школах си вчив і щось знає!"... А коли я пішов до церкви і став не у вівтарі, де наші пани стоять, а просто між людьми, то вони так і загомоніли: „Дивіт си! В школах си вчив, а паном проте не є, бо між хлопами стоїт і паном від нього си не чує ... Ну, а щож вони скажуть тепер?.. Проходу не дадуть, не то шоб...

Махнув рукою і схопився:

— Я мушу вернутися паном!... Я вже знаю, що мені робити!... Вже знаю!...

(Продовження буде.)

В селі Бистре зайнявся ґанський лизун в особі війта Гриця Гриневича, котрий не лише сам пішов до голосування, але ще і другим приказував голосувати. Того дня припадала Служба Божа, яко в дочерній Михнівця. Війт не казав навіть посилати коней по священика, бо „днесь вибори, відправи не буде". Голосувало 11-ох. — *Не голосуючий.*

Жовківщина.

В ночі з дня 4. на 5. с. м. невідомі особи стріляли до господаря Емілія Пєхника в Лаврикові. Тої самої ночі в селі Городчеві, стріляв хтось до війта того села, а в селі Окопи хтось стріляв до писаря Семена Горбатого. Виновників не вислідженo.

В селі Лаврикові, котре має 320 чисел хат віддано при виборах всего 3 голосів. Голосували тільки війти, радні і польові, та инші підніжки старости.

Ковельщина.

В селі Коршові відбулося голосування при асистенції компанії війська, яке закватирувалося в школі. Війт Дутчак дістав приказ до години доставити 15 підвод а що не міг в такім короткім часі цего зробити, бо село Коршів велике і розкинене, то за те командант компанії, якийсь поручник, побив Дутчака по лици. Опісля жовніри розбілися по селі, забирали хліб, кури, яйця і нічого не платили. У залізничого робітника Григора Андрійшина забрали 4 хліби, а коли той пішов на скаргу, поручник відповів йому: „pocałuj mnie w d..." Наріп голосувати не хотів. На 4 тисячі управнених до голосування віддано 287 голосів, які дали до 40 родин латинників і кілька родин Жидів. Але і тих голосів не було би, як би не два вітатори Андрій Вітенко і Гарус, котрі дуже розщибалися за ч. 29 і казали, що то українські кандидати. Так обдурили до 100 несвідомих людей. Служба залізничі і робітники змушені були голосувати, бо казали їм, що як не підуть до виборів, то будуть потім жалувати.

Поблизьке село Черемхів дуже скрушило, бо голосувало пів села. Причинився до того війт, котрий настрашив людей коло церкви, що як не підуть голосувати, то прийде військо, буде рабувати.

В сусідній селі Ліски ніхто не голосував, крім кількох Жидів і залізничих службовиків.

**Пишіть звідомлення! З огляду на далекосягле значіння теперішньої виборчої кампанії обовязком наших організацій, повітових і громадських, а з окрема кождого громадянського діяча прильнувати, щоби до редакції „Свободи" вислано точне звідомлення, як були переведені і як вийшли вибори. Звідомлення мають бути по змозі короткі, а на всі факти різкого терору мають бути подані свідки.**

# Вибори на Волині та Холмщині.

В Холмщині і Підляшші пройшли українські кандидати по слідуючих округах: Біла Підляска — 1, Люблин — 1, Замостя — 1, Красний Став — 1. По волинським округам — ковельському, рівенському й луцькому — пройшло 12 українських кандидатів. В звязку з тим, що на Волині не пройшов ні один Поляк й що польська преса підняла з приводу того великий лемент, на Волинь виїхала спеціяльна урядова комісія для розслідування переведення виборів. Польська преса сподівається, що волинські вибори будуть уневажнені.

На Волині і Холмщині в звязку з виборами переведений ряд арештів. 4. листопада в с. Теслугові Дубенського пов. арештований кандидат до сойму списку ч. 16. Антін Камінський; тегож дня в м. Берестечкові Дубенського пов. арештовано інструктора списку ч. 16. Федора Воронецького; в семий день виборів на с. Тростянці Дуб. пов. арештовано сел. Стрілчука, члена обгодової комісії. В м. Замості, на Холмщині переведено ревізію в кватирі українського кандидата до сойму Скрипи. Забрано передвиборчу літературу й 400 примірників газети „Наше Життя". Арештовано кандидата Дацука. Ціла людність в Замості стероризована поліцією.

# Українські посли з Волині і Холмщини.

Як відомо, на Волині і Холмщині українські кандидати виступали на списку ч. 16 разом з національними меншостями, Жидами і Німцями. З дотеперішніх звісток знаємо, що ця ліста вінесла блискучу побіду. — на Волині здобула всі 16 мандатів, на Холмщині також зайняла одно з перших місць.

Українськими послами з Волині і Холмщини вийшли найбільш свідомі й активні громадяне, відомі робітники на культурному й економічному полі. На основі вісток з Волині, не вповні ще провірених, можемо подати їхні імена:

Округ 25 (Біла-Володава Рацин): 1) Степан Маківка.

Округ 26 (Холм-Люблин): 2) Павло Васильчук (молодший), політичний і культурний діяч в Холма.

Округ 56 (Ковель Володимир вол.): 3) Самійло Підгірський, адвокат, 4) Марко Лушкевич, агроном і письменник з Ковля, співробітник „Діла" і „Свободи", 5) Василь Комаревич, учитель в Володимира, 6) Пирогів, лікар з Ковля.

Округ 57 (Луцьк-Рівне) 7) Юрко Тимощук, 8) Андрій Пащук, 9) Хома Поступа, редактор „Українського Життя", 10) невідомий.

Округ 58. (Кремянець-Дубно): Мабуть 11) Чучман, 12) Павлюк, 13) і 14) нам невідомі.

З державного списка 15) Александер Васильчук (старший), голова Холмського Комітету; 16) Яків Войтюк, редактор „Нашого Життя" в Холм.

Разом Волинь і Холмщина дали шістьнацять вибраних, певних українських діячів.

# Львівська польська преса про вибори.

Вислід виборів, подібно як у більшости всяких виборів, збентежив польських політиків. З одного боку побіда ендецької „чвани", з другого великa поразка всього польського елементу на користь т. зв. національних меншостей, поразка, яка може стати катастрофою для ендецьких тріюмфаторів — настроїла польську пресу на мінорний тон.

„Słowo Polskie" — з теплого захоплення побідою ч. 8 перейшло до рефлексій, які звучать більше скромно. Передусім воно славить державну політичну акцію, за „збереження повної обєктивности супроти політичного тла виборчого акту". Безумовно, що історії, які діються у Сх. Галичині від трох тижнів, є для ендеків чудовим показчиком зразкової виборчої обєктивности п. п. старостів, комісарів і поліції. Але-ж над самим вислідом виборів „Sł. P." призадумується глибше і приходить до переконання, що „бльок меншости у новому соймі не дасть себе задовольнити, як досіль, якою будь політичною концесією і певно ставитиме далеко йдучі вимоги". Воно й справедливо непокоїть ендеків, так, що напр. у сьогоднішньому числі „Słowa P." (з 11. XI.) находимо такі маркантні фрази: „Оборона загроженої польської народности мусить стати головним вказівником соймової праці польських партій", та що „нам (себто польській народности — Ред.) грозить можливість стероризування народу з боку лівиці у спілці з бльоком національних меншостей".

Ріжні ендецькі авторітети, як пр. проф. Ромер, дають докладні поради, як вийти з неприємної ситуації, формулюючи її характеристичним наголовком „на шляху до виздоровіння чи перед катастрофою?" („Sł. P." з 10. ц. м.).

Польська ендецька преса — як майже вся инша — або цілком промовчує факт бойкоту виборів Українцями, або намагається переконати певних читачів про участь Українців у виборах, що зрештою виходить дуже мізерно. Згадане вже двічі „Sł. P." пише напр. таке: „Як другий корчний факт слід зазначити, що Русині не стримались од виборів, лише навпаки взяли в них участь, у деяких округах навіть численно, та перевели вибір чотирьох чи навіть (! — Ред.) пяти своїх кандидатів. Треба зауважити, що велика частина Русинуф голосувала на перуські ліста та й не тільки на ліві або жидівські, але й на список ч. 8!..."

І далі: „Терор Петрушевича переломаний, не помогли злочини його емісарів (?!), не помогли атентати Федаків, підпали стирт і дворів, грабежі та вбивства спроваджених з закордону банд, ані гидке вбивство приклонників польсько-руської згоди як Твердохліба та руских кандидатів до сойму Пігуляка і Бахматюка. Своєю участю у виборах руске населення ствердило й заманіфестувало, що приналежність Малоруської Всходней до Речіпосполитої цілком признає, що бажає спокійної і продуктивної праці в межах польської держави..." і т. д.

Очевидно, що такі нісенітниці межують з безглуздям і безграмотним абсурдом, над яким годі спинюватися. Зазначитиб хіба лише ефектовне закінчення сумнівного захоплення ендеків поведінкою руских виборців: „річю польського уряду є дати тепер рускому населенню належну опіку і підмогу, щоби звязати його сильними й тріваними звязками з Польщею"

Запевняємо приклонників ліста ч. 8. та всіх їхніх земляків, що „руске" населення ніколи не забуде польській державі тієї опіки й підмоги, яку хочби й тепер отримує з щедрої руки всіх трьох панів воєводів. Це дійсно дуже тріпкі звязки.

Очевидно, що найбільшою турботою польської побідної правиці є величезна побіда Жидів.

Обмірковуючи цей факт инший орган „Хвили" „Gaz. Codzienna" думає вже про слідуючі вибори і малює принадні картини майбутньої польсько української ідилії в обличчу жид. небезпеки. „За пять літ не буде баламутта Петрушевича й голосування збитих з пантелику Русинів на жидівську ліста або посвоячену їй соціялістичну — але буде Русін співгромадянином і спільно з нами загроженим з боку жидівства. Польський й русінські націоналізми погодяться, а тоді комбінації про компроміс націоналізмів польського й жидівського покажуться де-де смішнійші ніж є тепер".

Представники центрових партій, які наслідком виборів цілком зійшли з політичного овиду, не криють свого смутку. Свою програму стараються показати, як програму всього польського народу і тому друкують свої газети під дуже неприхильним наголовком: „Klęska żywiołu polskiego!" („Gazeta Por." з 11. ц. м.)

Органи людовців, як „Kurjer Lwowski" з задоволенням стверджують факт, що „правиця виграла битву, але програла війну". („K. L." з 10. ц. м.)

Цікаво, що ні один польський часопис не ставить собі питання, як виглядав би „żywioł polski" в найблизшому соймі, як би не було бойкоту виборів з боку Українців Сх. Галичини? Як би виглядав вислідок виборів при справжній участи українського населення у Сх. Галичині, коли у темній і забурканій Холмщині та Волині не вийшов ні один Поляк?! І цим пояснити явище, що у Кракові голосувало 92%, а у Львові 50%? Це є других 50%, коли з другого боку, польська преса пише про політичне виборче затетеревіння, велике зацікавлення польських виборців і т. д.?!

Коли Українці рішили не вибирати послів — почувся крик з боку цілої Польщі: „Погано!" Тепер ясно, що й колиб були вибирали, було би теж погано. Розрахунок присилувати Українців, щоби вибирали платних „делегатів" — теж не вдався.

Ціна, яку заплатили за пять анонімних „послів" чотирьох міліонового населення, страшенне дорога, де-де инше вартости купленого краму!

Цю думку вже й тепер можна вловити поміж рядками польської преси Сх. Галичини.

**Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ріккан 10. — — —**

# Конференція головної Ради Міжнародньої Унії Тов. Ліґи Націй в Будапешті.

Триднева конференція Головної Ради Міжнародньої Унії Товариств Ліги Націй в Будапешті має на меті, крім справ формального характеру, що торкаються внутрішньої організації Унії, підготовити загальну конференцію Унії, назначену на весну 1923 року до Відня. При оцінці висліддів конференції в Будапешті належить мати на увазі, що Головна Рада згідно з своїм статутом не поміщає ніяких постанов по суті справ, тільки вирішує, чи і яка справа має стати предметом загальних конференцій Унії.

На конференції в Будапешті явилися представники Товариств Ліги Націй, репрезентуючих 18 держав Европи, за виїмком держав Малої Антанти, які не взяли участи в нарадах з причини ухвалення загальною конференцією Унії в Празі, в червні н. р., поступових резолюцій Дінсмора про оборону національних меншостей. З поза европейських держав взяли участь в конференції представники Аргентини, Кітаю і Японії. В склад делегації Західноукраїнського Товариства Ліги Націй увійшли як члени: д-р Роман Перфецький, д-р Олександер Марітчак, о. Йосафат Жан, як заступниця п-ні Бланка Барон.

На денний порядок конференції в Будапешті поставлено отсі справи: 1) Питання внутрішньої організації Унії; 2) Звіт із засідання 3-го загального Збору Ліги Націй; 3) Програма загальної Конференції Унії у Відні в 1923 р.

Для піготовлення програми для Конференції Унії у Відни 1923 по-

ставлено до вирішення отсі справи: А) утворення спеціяльних комісій відносно до рішень конференції в Празі; Б) пропозиції від поодиноких Товариств дотично внутрішних, економічних, правничих і політичних питань. Між політичними справами вийшла на денний порядок на внесок Західно-українського Товариства Ліги Націй справа Східної Галичини.

На першому засіданню Головної Ради в дни 20. жовтня ц. р. полагоджено внутрішні справи Унії і вислухано звіту генерального секретаря Унії проф. Рійсера про висліди III-ого загального Збору Ліги Націй в Женеві. Справоздавець повідомив при тій нагоді Головну Раду про передання резолюцій ухвалених Загальною Конференцією Унії у Празі—між иншими також у справі політичного становиска Східної Галичини — Президиї і Генеральному Секретаріятови Ліги Націй та головам поодиноких делегацій в Женеві.

Після звіту проф. Рійсера занялася Рада усталенням програми загальної конференції у Відні.

Між багато иншими справами належала тут й Східно-галицька справа.

До цеї справи внесло Західно-українське Товариство Ліги Націй проєкт резолюції з домаганням до Держав Антанти як тимчасового суверена Східної Галичини (артикул 91 Сан-жерменського договору) і виконати прислугуючі їм права до сеї території та знесення неправних актів польських окупаційних органів. Одночасно поставлено домагання до Найвищої Ради на привернення Західно-української Народньої Республики, згідно з проголошенню в дні 1. листопада 1918 р. волею населення Східної Галичини та усунення чужинецької окупації цього краю.

Уосновуючи внесені резолюції д-р Марітчак зясував в рефераті сучасне положення українського населення у Східній Галичині на політичній, культурній і економічній царині, та виказував необхідність негайного усунення теперішньої адміністрації Східної Галичини. Опісля на домагання польського делегата Братковського відчитано декларацію польського Товариства Ліги Націй, яка в доволі заламутний спосіб намагається виказати, що Східна Галичина становить складову частину Польщі. Одночасно в тій самій декларації польське Товариство приймає становище польської делегації в Празі, яка голосувала за резолюцією з домаганням негайного вирішення політичного становища Східної Галичини, та признавала Східну Галичину окремим краєм.

Після голословного заперечення польським делегатом фактів, надужить польських урядових органів у Східній Галичині, виявлася над рефератом і резолюціями довша дискусія, яка йшла в двох напрямах: 1. чи належить поставити справу на денний порядок Загальної Конференції у Відні, 2. який комісії належить її придвоїти? Коли приступлено до формального полагодження справи, несподівано виступив делегат Швеції барон Адельсверд з внесенням на відіслання східно-галицької справи до комісії для охорони національних меншостей. Внесення було несподіване, бо Східна Галичина становить вже по думці рішення Загальної Конференції в Празі окремий край та українське населення творить в ньому національну більшість а не меншість, тому проти внесення барона Адельсверда виступив президент комісії для національних меншостей Дікенсон іменем англійської делегації, заступник України Микола Залізняк і російський делегат Бранчіянінов. З боку східно-галицької делегації зазначено, що справу вже порішила президія Унії з нагоди конференції в Мінхен в спосіб, що виключав передачу східно галицької справи комісії для національних меншостей. Головна Рада не приняла пропозиції барона Адельсверда і відослала справу до окремої політичної комісії.

При кінці другого засідання Ради порушив о. Й. Жан справу виборів у Східній Галичині і запропонував Головній Раді резолюцію з протестом проти розписання й переведення виборів у Східній Галичині, яку відослано рівнож до політичної комісії.

Приняття східно-галицької справи в програму Загальної Конференції Унії у Відні належить уважати значним успіхом нашої делегації. Необхідно зясувати собі загальне політичне положення в данім моменті: внутрішні заворушення в Італії, димісія Льойда Джорджа в Англії, побіда Турків над Греками в Малій Азії — всі ті події спричинили велику резерву у поодиноких делегацій, які старалися оминати дебати над дразливими справами европейської політики. Не зважаючи на це, східно-галицька справа стала предметом основного обговорення і зробила далеко більше враження, як піднесена потім справа грецько-турецького конфлікту, в якій крім інтересованих сторін ніхто не забрав голосу.

Головна Рада покінчила наради великою публичною маніфестацією в користь Ліги Націй, на якій д-р Марітчак іменем Західно Українського Товариства Ліги Націй звернув увагу на благородні змагання українського народу.

Підчас засідання Головної Ради в Будапешті зарисувався цікавий бльок народів східньої Европи (за виїмком Польщі) яких повязала із собою одна незавидна доля; він був несподіванкою для політично розбитих народів західної Европи.

Угорське Товариство Ліги Націй старалося на кождому кроці улекшити працю поодиноких делегацій, улаштовуючи товариські сходини.

Перед Західно Українським Товариством Ліги Націй лежить завдання підготовити перед Загальною Конференцією у Відні світову а спеціяльно европейську думку для справедливого вирішення нашої справи по лінії змагань українського населення Східної Галичини.

## Англійська преса про Сх. Галичину

Донесення проти д-ра в Сх. Галичині.

Під тим наголовком приносить „Daily Telegraph" з 31. жовтня отсю кореспонденцію:

„Східна Галичина є тепер тереном нових повстань селян проти д-ра. Селяни є Росіянами а великі посілости належать по більшій части до Поляків. Зоружені відділи приходять краєм, виганяють д-ра і знищують їх посілости. Селяне є уоружені і одержують допомогу з російської границі. Поляки утікають зі сіл і містечок. Польське правительство є затривожене ходом подій і організує карні експедиції на велику міру".

Таж сама газета („Daily Telegraph") з 1. падолиста містить ось що відповідь на згадану кореспонденцію, адресовану до редактора:

„Sir! У звязку з дописею, поміщеною у Вашім дневнику з 30. жовтня про повстання в Галичині, дозвольте звернути Вашу увагу на отсі точки: Революційний рух в Сх. Галичині є українським національним рухом і не має нічого спільного із соціяльною революцією. Одинокою ціллю боротьби, яку веде ціле українське населення проти польської воєнної окупації, є — визволити свою рідну країну з польської неволі. Революційні сили в Сх. Галичині не одержують ніякої підтримки від совіцької Росії. Вам віддачий — *д-р Степан Витвицький*, голова західно української Делегації".

„Таймс" про процес Ст. Федака.

Позавчора („Свобода" з 10. ц. м.) подали ми голос „Таймса" про процес Ст. Федака і тов. У звязку з тою дописю англійського кореспондента, находимо в „Таймсі" з 30. жовтня ц. р. таку замітку п. з. „Східна Галичина": „Польща вже інкорпорувала Сх. Галичину, як частину польської території до Польщі і навіть там переводить тепер насильно вибори до варшавського сойму. „Автономія" (запримітити треба, що Українці взагалі відмовляються дискутувати про те питання) предложена Польщею в неозначенім виді, не дає ніякої екзекутиви. Український студент Федак є обвинувачений у державній зраді проти польської держави, хоч Сх. Галичина, його рідна країна, не є польська, але остає під суверенністю Головних Союзних Держав".

**ВП. Передплатникам в Чехо-Словаччині прохимо отсим складати передплату за наш часопис з Банку Чеських Легіонів в Празі на кожто видавн. Спілки „Ріно" у Львові, а нас повідомити листівною. — *Адміністрація.*** 1—4

## Стан здоровля митр. Шептицького.

Українське духовенство у Львові одержало від митрополита Шептицького лист, в якім наш архієрей доносить, що перебувши в жовтни ц. р. тяжку недугу, приходить тепер до здоровля і гадає незабаром вертати до Европи.

Подаємо цю радісну вістку на успокоєння українського громадянства, що недугою нашого архієрея і народного діяча було затривожене.

## РІЖНІ ВІСТИ.

**Промова льорда Керзона.**

У своїй промові виголошеній в Льондоні, льорд Керзон, між иншим, сказав: Ми виграли війну не боями та побідами великих армій або держав, а співпрацею союзних держав, та підчиненням інтересів одиниць справі загалу. Мир можна удержати тільки тими способами, що й побіду. Упорядкування ситуації на близькому Сході можна осягнути тільки солідарною працею всіх держав.

**Нота Антанти до Америки.**

„Авас" доносить, що амбасадори Англії, Франції, Італії та Бельгії зложили секретареви Зединених Держав ноту із повідомленням, що союзні держави признають рівність прав Зединених Держав до звороту коштів окупації Надренії. В ноті сказано, що є можливим перевести зараз ревізії цілої системи відшкодувань. До ноти долучена контрпропозиція в справі сум, які належаться Америці.

Ізоляція для Англії булаб політичною помилкою. Я особисто не підніс жадного проєкту без відома Франції та Італії. Сила полягає на політиці чесній та отвертій. Співпраця Англії з Францією може уратувати мир. Колиб ті дві держави дійшли до непорозумінь, то це зашкодилоб не тільки їм, а цілій Европі.

**Домагання Кемалістів.**

П. А. Т. доносить, що Кемалісти вручили комісареви Пелле такі домагання: 1) негайна евакуація Константинополя; 2) війська антанти можуть залишитися тільки в Чатальджі, Скутарі і Чанаку; 3) скасування капітуляції; 4) плебісцит в Тракії; 5) віддача Мосулі Туреччині і ревізія сирійських кордонів та автономія маловазійських островів; 6) цілковита незалежність Туреччини; 7) заплата коштів війни Туреччині у висоті 6 міліонів франків золотом.

**Вибір латишського президента.**

П. А. Т. доносить, що вибори президента латишської републики відбудуться дня 15. листопада. Резиденцією президента призначено риський замок, а платня президента виноситиме 125.000 рублів золотом на місяць.

**Сила фашистів росте.**

Італійська преса повідомляє, що велике число соціялістів покинуло свої партії та вступило до партії фашистів. В Чівіта Вера перейшла до фашистів ціла соціялістична корпорація, а в Ізоме дель Ліві 4 тисячі комуністів вступило до партії фашистів.

**Подорож Клемансо до Америки.**

Клемансо заявив представникови „Еко д'Парі", що їде до Америки з власної ініціятиви, без ніякої спеціяльної місії. Бажає лише причинитися до витворення в Америці атмосфери, яка могла би влекшити французько-американське зближення. Він є погляду, що французько-англійсько американське зближення є основою мира в Европі.

**Клемансо.**

„Н. Вр. Тгг." звідомляє з Парижа: В поінформованих кругах зачувати, що Клемансо після повороту з Америки візьме чинну участь у політичному життю і мабуть дасться вибрати до сойму або сенату.

## З останньої хвилі.

**Процес Ст. Федака і тов.**

**XV. День розправи.**

*Львів, 10. XI. 1922.*

Предсідник прочитав відмову трибуналу в справі покликання на свідків д-ра Грицака і начальника польськ. держави Пілсудского.

Прок. Гіртлер заявився супроти того за внеском відчитання протоколу, списаного з п. Пілсудским, на що годиться обор. д-р М. Глушкевич.

Предсідник відчитує чергою зізнання п. Пілсудского, оречення лікарів про стан здоровля Ст. Федака після масакри, якої доконала на ньому толпа під ратушем і відпис поліційного протоколу, списаного з обв. Ф. Штиком, протоколу, якого в парі зі ще одним не було досі в актах.

Д-р Шухевич ставить внесення на відчитання оригінальних поліційних протоколів тому, що оборонець мав нагоду переконатися про неточність відписів навіть авторизованих.

Прок. Гіртлер пропонує, щоби в тій справі заявився сам обвинений, евентуально справив неточности.

Предсідник читає далі, після чого обв. Штик стверджує вірність протоколу.

Обор. д-р Шухевич жадає в друге відчитання протоколу в оригіналі. В слід за тим ставить внесення в справі відчитання на розправі „наказу Волі", який мав служити „доказом", що поділ Львова на 22 райони був переведений не в цілі збірок на голодуючу молодіж, але в якійсь иншій цілі. Обор. покликується на льогічні і консеквентні а за тим в повні віродостойні зізнання Дм. Палієва пос

український приватний університет і акцію в ціли його удержання. На доказ того, що поділ Львова на райони був переведений не в иншій цілі, вносить оборонець на покликання в характері свідків ректора українського університету Д-ра В. Щурата та голову Тов. „Просвіти" Д-ра І. Брика. Що до допущення свідоцтва провокатора Фішбайна, пропонує оборонець відчитання актів N. R. 2850 ex 21, які виказують, що Фішбайн сидів в тут. тюрмі карані за злочин обману.

Далі вносить на відчитання протоколів зізнань Бертрама, Лютина, Горбачевського і суд. Коротко на обставину, що вони не належали до такої „Волі" та що деякі з них навіть не знають обв. Ст. Федака, а після зізнань Штика повинні були там належати.

Дотично перебувзючого за кордоном свідка Райтерського, покликується оборонець на дотичний закон кр. кодексу і вносить, щоби трибунал відніс в його справі до міністра справедливости.

Д-р Л. Ганкевич вносить о покликання свідка Доброцького, який може виказати вчі з дня 23. вересня 19 9.

Д-р Шухевич твердить, що при ревізії у Д. Палліїв забрано касові книги Української Студ. Краєвої Ради, листу збіжох м. Львова і т. д., всі ті документи находяться в поліції.

Обр. вносить на доставлення тих документів до розправи.

Прок. Гіртлер противиться доставленню тих документів, вважаючи їх злишними супроти того, що на його думку тов. „Воля" уживало усіх засобів збирання фондів, щоби тільки „не сказати голосно" на що ті фонди призначені. Так само не вважає потрібним покликання других свідків, наведених обороною.

Д-р Шухевич: Ще раз домагається покликання в характері свідків д-ра В. Щурата і д-ра І. Брика. Рівночасно просить о покликання на свідків Бертрама і товаришів.

Д-р Евин: На доказ правди про плян збірок і поділ на райони наводить оборонець назви 14 українських товариств і інституцій, які примушені дорогою збірок осягати фонди на своє удержання. Для цього просить о покликання в характері свідків виділових тих товариств.

Предс. заряджує дальше читання часопису „Наш Шлях".

По цілогодинному читанню статтей того часопису предсідник зарядже коротку павзу.

По павзі прочитує протоколянт сповістки і комунікати українських організацій.

Год. 1 протоколянт читає далі.

**Розправа проти полковника У. Г. А. Володимира Федоровича.**

*Львів, 10. XI. 1922.*

Докінчення промови обвинуваченого.

В дальших своїх виводах першого дня розправи оповідає обв. Федорович про те, як він з нараженням власного життя оборонив арештованого польського священика перед розяреною товпою жовнірів, яка з того приводу поважилася його обмити.

Далі виясняє обвинувачений, що в війною зазвичай психольоґія жовнірської самоволі. Що міг зробити він і його товариш поручник інкримінованого дня під Микулинцями, коли в памятні дні листопада 1918 р. по опущенню Львова українськими військами, не могли перешкодити рабункам і жидівським погромам цілі заступи польського старшинства та польської інтеліґенції. Всеж таки під Микулинцями тривала самоволя українських жовнірів несповна кілька годин, у Львові шаліли погроми, морди і рабунки повних три дні.

З таборами інтернованих і тюрмами обвинуваченний не мав нічого спільного. Раз тільки був приділений до комісії, яка мала вибрати з поміж інтернованих чужинців. І дійсно комісія під проводом обвинуваченого вибрала 130 людей неприналежних до Галичини чи Польщі, до яких обвинуваченний виголосив принагідну промову, в якій в імени українського уряду перепросив їх за неприємність, яка їх зустріла. В тій промові не було ні одного обидливого слова під адресою Поляків. Обидва свідки, які йому ті слова імутують, промови обвинуваченого не чули. Ген. Рибіньскі втік, а другий польський старшина був тоді хорий на жолудок. На загал обвинувачений був відомий в українських кругах як постійний протектор Поляків, які потребували його помочі.

Між иншими розриває обвинувачений тайну одного засідання штабових старшин в Станиславові, на якому, в обличю наступу військ Галлера була обговорювана справа спалення борислявських копалень, які є і були причиною сусідських апетитів на нашу землю. Обвинувачений рішуче супротивився тому проектови підчеркуючи, що це стягне на нас довічну ненависть Франції і Англії, яких капітали заангажовані в борислявських підприємствах.

Дня 8. мая 1919 р. після розгрому У. Г. А. опинився обвинувачений в Дитштабель. Там просидів два роки поки представник польського уряду не спонукав його до повороту до рідного краю. Обвинувачений не маючи на совісти ніякого злочину приїхав до Галичини де його на доноси арештовано і отсе поставлено перед суд, перед яким він має відповідати взаправни до яких не почувається.

По промові обвинувачного зарядив предсідник павзу.

По павзі предсідник, прокуратор і оборонець поставили обв. ряд питань, на які він відповідав згідно з правдою. На питання оборони зізнав обв., що в справі подій в Микулинцях перевів слідство український суд, який признав гр. Рейовій відшкодування в сумі 400.000 корон. Польський військовий суд, який тою справою заінтересувався, не найшов такої вини з боку обвинуваченого і ніхто тоді не підносив до нього ніяких претенсій.

Перший з переслуханих свідчить Козьол; не пізнає обвинуваченого як старшину, що командував акцією під Микулинцями.

По зізнаннях Козьола розправу відложено до пятниці на 5. год. по полудні.

# Арештування посла М. Луцкевича

Ковель (вл. тел.) Арештовано відомого українського діяча Марка Луцкевича під замітом підбурювання людности до повстання (?!) Арештований, якого держать в ковельській тюрмі, корий на туберкульозу. Суворі тюремні умови ділають убийчо на здоровля українського громадянина, що — як відомо — вибраний на Волині послом до варшавського сойму.

# ТЕЛЕҐРАМИ.

**Отворення конференції.**

**Відень** (ПАТ.) „Н. фр. Пр." з Льондона: Конференцію в Льозанні отворить лорд Ромбелд. Лорд Керзон прибуде до Льозанни щойно пізніще. Наради отворяться мабуть 20. ц. м.

**Протест совітів.**

Відень (ПАТ.) „Н. фр. Пр." з Льондона: Совітське правительство запротестувало проти допущення Болгарії і Японії до участи в льозанській конференції.

Льондон (ПАТ.) Представник совітів зложив у Форін Офісі ноту з протестом проти допущення совітів лише до участи в дискусії в справі проливів і з домаганням допустити сов. републики до повної участи в льозанських нарадах.

**Чічерін заступником совітів на конференції в Льозанні.**

Відень. (ПАТ.) По звідомленням часописів із Берліна, правдоподібно Чічерін заступатиме совіти на конференції в Льозанні.

**Бельґія, Італія і Болгарія на льозанській конференції.**

Відень. (ПАТ.) „Н. фр. Пр." з Риму: Участь Бельгії, Італії і Болгарії в льозанській конференції запевнена. Одначе обі ці держави не матимуть права участи в дискусії, а будуть лише вислухані, наскільки їх інтереси війдуть під наради.

**Мусоліні в справі відшкодувань**

Рим. (ПАТ.) Мусоліні повідомив Париж і Льондон, що стрічу обох премієрів цих держав перед брукселською конференцією в цілі порозуміння в справі відшкодувань вважала би Італія жестом не дуже то прихильним для неї.

**Немає вістей з Сходу.**

Відень (ПАТ.) „Н. фр. Пр." з Льондона: Наслідком перервання кабліїв кемалістами біля Чанака, англійське правительство не одержало зі Сходу ніяких звідомлень.

**Німецько-литовські переговори.**

Древно (ПАТ.) Польрад. Почалися тут німецько-литовські переговори для приготування проекту торговельного договору.

**МАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН.**

## З дороги життя.

### З ірляндських змагань.

Ірляндський історик Кістоміль визначний діяч партії „Гомруль" містить у своїх споминах такий епізод:

„Коли визвольні змагання Ірляндців під проводом Парнеля, закінчилися невдачею, всі тюрми Ірляндії переповнилися вязнями, синами непокірного народу. Не було села, не було міста, де не булоб чути бренкоту кайдан, де не гомонівб весела пісня найманців армії гнобителя. Тріюмфував побідник і люто мстився на ірляндських ворохобниках і бандитах, як називав тоді повстанців гордий Льочцом.

І коли весною прийшов день роковин повстання ірляндського народу, кайдани бренчали ще голосніше, тюрми були заповнені ще більше і ще веселійше давеніла пісня побідника. В той день заборонила навіть взяла зложити вінці на могилах героїв, боячися, що на цвинтарі зберуться Ірляндці і гнів їх затрівожить сон представників пануючого народу.

І в день роковин повстання, Ірляндські могили борців сумували без вінців, не було чути пісень, не було кому й помолитись. На брамах цвинтаря стояло військо і боронило входу.

І вечером вулицею, що йшла мимо цвинтаря англійські жовніри провадили десятьох ірляндських бунтарів, переловлених на селах, де вони піднімали народ до нового бою.

Тепер ці Ірляндці йшли закуті в кайданах, окружені вартою, а над ними грізно блищали багнети. Коли цей гурток вязнів опинився біля цвинтаря один із них молодий студент озвався:

Товариші! Бачите! Тут спочивають повстанці, герої нашого народу! Тут лежить і мій брат.

— І ніхто в день роковин не приніс вінків, не вдарив у дзвони, не заспівав пісень, бо всі кращі сини народу... у вязницях...

— Товариші! Ми заспіваємо наш ірляндський гимн, а та пісня нехай буде нашим поклоном в день роковин повстання..

— І задзвонім кайданами, а брязкіт кайдан хай нагадає тіням героїв, що ми продовжуємо їх велике діло..

Тут вязні заспівали гимн, задзвеніли кайданами, піднявши їх у гору...

Над могилами ірляндських борців в день роковин повстання загомоніли величні звуки народнього гимну і як акомпаніямент стелився цвинтарем вловіщий брязкіт кайдан...

Це був одинокий поклін могилам героїв в день роковин, поклін вязнів закованих в кайдани".

Так пише історик колись поневоленого, а тепер вільного ірляндського народу.

*Чмелик.*

# НОВИНКИ.

— **Конфіскати.** Останнє число (11) „Свободи" сконфіскувала польська прокураторія за чотири місця вступної статті, два місця статті „Галицькі відносини", два більші уступи статті „Англійська преса про Сх. Галичину" та одно місце статті „Після польських виборів у Сх. Галичині".

— **Слюсарування.** В попередному числі „Свободи" був подакий список арештованих у Городенці. З певних джерел довідуємося, що арештовано тільки д-ра Касіяна, д-ра Матейкова, д-ра Істеревича, д-ра Окуневського, а у прочих переведено лише ревізію.

— **З театру.** В суботу йде прем'єра С. Черкасенка „Страшна помста" — драма-казка зі співами і танцями в 4 діях з прольогом і епільогом. Малюються спеціяльні декорації. В неділю пополудни звісна оперета „Барон Каммель", а вечером вдруге: „Страшна помста". — Вистави починаються точно о год. 7 вечер., а дирекція докладе всіх зусиль, щоби кінчилися не пізнійше 10 год. веч. — (Від Редакції) З свого боку гаряче поручаємо нашому громадянству відвідувати театральні вистави. Говоримо це без ніяких натяків, на патріотизм і якісь громадянські обовязки супроти національної культури й мистецтва, а лише керовані щирим задоволенням глядачів останніх вистав. Такі вистави, як нпр. „Бій метеликів" Зудермана або „Ідеальний мож" Уайльда, вібралиб у кождому більшому европейському місті численну публику на протязі довгих вечорів. Малу присутність нашої публики на тих виставах можна виправдати хіба теперішніми відносинами, як страх перед несподіванками з боку поліції; недовірря до управи театру є позбавлене всяких підстав, а не хочеться вірити, щоби столиця Галицької України цілком не цікавилася таким українським театром, яким він є тепер. У звязку з двохразовим перервом у виході нашого часопису (страйк складачів та заборона „Діла"), ми були приневолені стриматись з довшими критичними оцінками театральних вистав, даючи перше місце актуальному матеріялови політ. характеру. У найблищих числах одновимо постійні періодичні фейлетони „З театру", із котрих перший буде посвячений вище згаданій вже прегарній виставі „Ідеального мужа" О. Уайльда).

— **Вп. Передплатники в Чехословаччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло" у Львові а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

— **Звертаємо** увагу нашої суспільности, щоби сирі шкіри з кунтхорів, видр, лисів, котів і т. п. продавати лише нашій українській фірмі: Петро Карпяк, Львів вул Куркова ч. 11а. 915 12-30

# ЛІТЕРАТУРНИЙ ВІСТНИК.

## Довкола історичної повісти.

I.

Товариші, які дбайливо стежать за рідними видавничими новинками, впевняють мене, що в нашій літературі стає актуальною історична повість. Такий погляд прокидає чимало сумнівів. У нас появилося кілька спроб історичної повісти. Чатайте на здоровля! Та чому ви гадаєте, що питання звязані з ними є в нас актуальні? Важко позірити, що взагалі які-небудь питання літературні є в нас нині актуальні. Адже в нашій літературі записано нпр. богато томів віршованою мовою, а проте аналіза засобів та форм поетичної творчости не виринула в дотеперішній нашій критиці навіть як сумнів: чи справді треба знати щонебудь про історію поезії, щоби бути критиком поезії або поетом?

Чому актуальною має бути історична повість а не повість взагалі? яканебудь повість, яку можна би читати бодай з такою цікавістю, з якою стежимо за доброю фільмою?!

В однім з наших закордонних часописів друкувались недавно фейлетони молодого критика, який був щиро зажурений фактом, що ми не маємо до нині повісти — на зразок великих европейських літератур. Редакція цього часопису виявила таку журбу щодо майбутности нашої літератури, що в окремій замітці поручала від себе цю статтю на науку нашим... письменникам. Юмор цієї замітки не в тому, що наші редактори та критики хотять своїми статтями зробити із читачів письменників а поганих письменників довчити як школярів (своїми „науковими" статтями!) саме стільки, щоби вони могли заступити нам Діккенса, Бальзака або Толстого. Юмор становища в тому, що оцей патріотичний орган, присвячений обороні великої національної справи, є писаний вже 4 ий рік австрійсько канцелярським жаргоном галицького загумінка. Не можна найти кращого факту на вступ для відповіди: чому нинішний історичний момент не в силі мати впливу на наші історичні та неісторичні повісти.

Великі письменники ріжняться від малих письменників і всі письменники від мазунів — багацтвом та силою слова. Слово є одиноким засобом письменника для виявлення багацтва його уяви та індивідуальности. Як довго мова та стиль наших першорядних письменників стоятиме на такому рівні, що кожний інтелігент доброї волі і пересічного хисту для чужинних мов може дійти до нього на протязі одного року — досль молоде покоління письменників не в силі навіть навчитись від старших письменників: як не треба писати.

Усі ті питання, з якими не дають собі ради наші вчителі літератури, коли починають торкатись „ідеї" та „форми" твору, є звязані безпосередно з проблемою стилю. Проблема стилю стає школярськими теревенями, коли їй не відповідає багацтво думки. Проблема методи чи композиції, ідеї чи форми, техніки чи тенденції повісти є перш усього проблемою стилю. Вона є звязана з усіма головними проблемами критики і домагається від критика праці цілого життя — і якої праці: безмежно довгих коментарів, цитат, прикладів, терпцю та завзятости, на яку може позволити собі лише критик-аскет в ролі публіциста, як Бєлінський, або професор, який повторяє ціле життя ті самі нудні, померші позвди.

II.

Факт, що істнує окремий тип повісти званої „історичною", дає часто привід до псевдонаукових клясифікацій, які силкуються найти „суть творчої тайни" саме там, де аналіза приневолена на місці творчих проявів поставити схеми. Поділ літературних творів уявляють собі у нас менше більше на підставі таких самих ознак, як поділ політичних партій і кожний сам заявляє про свою партійну приналежність і своє ідейне „вірую". У нас ще до нині не зауважили, що можна належати до виділу радикальної партії, бути програмовим атеїстом, редактором соціялістичного органу, а користуватись послугами церкви бодай у двох важливих моментах: при шлюбі та по смерти. Не инакше з історичною повістю; коли читаєте під заголовком „історична повість", питайте перш усього, чи це — повість.

Автори „великих" історичних романів ішли за голосом критичного інстинкту, коли дбали мало про те, чи повість їх може мати підзаголовок: „історична". Приналежність повісти до такої категорії залежить від пропорції історичного матеріялу, яким покористувався автор. Коли-ж зважити, що само поняття „історичности" змальованих фактів і сам осуд оцієї пропорції історичного матеріялу не можуть бути розмежовані категорично — то ясно, чому одна літературна категорія може зливатися з иншою так само, як у дійсности історія зливається з легендою і перевірені факти з плодами уяви. А проте клясифікація повісти не є критичною проблемою. Поділ літературних родів залежить перш усього від прийнятого нами апріорного принципу, який виходить поза межі історії та літератури і торкається метафізики. Таких апріорних принципів є стільки, скільки може бути поглядів на суть історичних проявів. Як у деякому широкому розумінню всі прояви людського життя є предметом історії, так само всі повісти є з деякого становища — історичними.

У сучасних дослідах над завданнями фільософії, історії та літератури позначується боротьба між двома ідеями та методами: одна дає перевагу — індивідуальности, друга — суспільности. Коли взяти на увагу ці два становища, то і поділ усіх повістей можна перевести залежно від погляду, чи головним предметом авторської аналізи є одиниця, психольогія людей відокремлена від суспільного стану якоїсь сучасности чи саме оцей суспільний стан, в якому змальовані діеві особи щезають як його прояви. При такому поділі на одному боці стояла би чисто-психольогічна повість, або як сказали би Французи: roman d' analyse pure, (чисто аналітичний роман), з другого боку: суспільна повість, roman d' mocurs (т. зв. звичаєвий роман), себ то історична повість у широкому розумінню. Коли згодитись, що історія не є лише житеписом королів або инших провідників народу а перш усього: історією самого народу в його найріжноманітнійших виявах, тоді поняття історичної повісти поширюється так далеко, як далеко зростає розуміння завдань історії.

Одночасно з поширенням рамок якої небудь творчої царини (рамок, які є лише уявленою умовленою схемою, необхідною для порозуміння) зростають труднощі відмежування матеріялу з одної царини від сусідної. Література та історія — як каже мистецтво і як кожний обсяг дослідів — заливають кожну нову теоретичну схему невпинно новими фактами, які з погляду оцих льогічних схем стають парадоксами. Відомо на прим., що можна бути прегарним істориком і не вміти скласти історичної повісти, і навпаки; можна написати прегарну повість і не вміти розяснити иншим, як треба її писати; можна знати, як повинна виглядати історична повість і не вміти написати її.

Такі буцім-то парадокси є наслідком цілої низки причин з обсягу психольогії творчости, яких не можна заступити якоюсь одною „першою" причиною, що є джерелом тайни. Та вони стають ясніїшими, коли наш світогляд уміє погодитися з фактом, що деякі тайни є фактами. Так само як історія світа розяснювана наукою чи релігією мусить завсіди прийняти якийсь перший, вихідний, основний факт: — байдуже чи його назвемо волею божою чи первопричиною, тайною землі чи неба, — так само літературна критика мусить ставати перед довершеним фактом таланту. Є автори, читачі та критики, які не можуть погодитися з істнуванням такого deus ex machina — саме тому, що домагаються від критики виявлення їм тайни, як придбати талант. Питання про це: як треба писати історичну повість? або: коли історична повість є добра? — є саме таким скромним домаганням. Такі добродії глядять на літературу менш-більше так само як учитель історії на історію, коли вчить ґімназистів із підручника тайн безсмертности на прикладі Олександра Великого та Цезаря, яких треба наслідувати, але не вести війни.

Навіть питання, яке можна би розглядати наскрізь абстрактно: що таке історична повість? — не має великої вартости. Прийнявши на прим. формулу, що історична повість це така, в якій на першім пляні стоять історичні події або історичні особи, чи така, в якій автор поклав собі метою змалювання якогось історичного середовища — мусимо в кожнім випадку вирішити з окрема питання: чи історичні події стоять справді на першім пляні, чи вони є історичні, чи мета, яку поклав собі автор є здійснена, — чи ідея автора не суперечить історичним фактам, і т. н. І так стоїть справа з кожньою найширшою та найвущою формулою. Є критики та історики, які вірять, що літературні та історичні явища набирають наукової точности та необхідности, коли прикласти до них методи, які не мають з ними нічого спільного — методи вірні у світі чисто-фізичних явищ.

Вони вірять, що завдяки своїй методі викрешують з колеса історії іскру, яку всі мусять бачити так само, як ученики бачуть іскру викрешену вчителем фізики з колеса машини Вімгерста.

Критик та історик, який уявляє собі, що наслідує суворі методи фізики, паде жертвою ще суворійшої метафізики; він перший стає тим, у що бажав би перетворити предмет свого досліду: людину — стає манекеном.

Оця Овідієва метаморфоза розяснює факт, чому замісць справжніх істориків та критиків маємо авторів шкільних підручників і книжок для „широкого загалу". Такі наукові добродії добачують замісць психольогії творчости лише дати, прізвища, заголовки і ідіотичний зміст творів; замісць картини великої історичної доби — дати, прізвища, назви міст і ідіотичну моральну науку про „закони історичного розвитку!" *Орест Ордон.*

## Рецензії.

I.

### Нові появи діточої літератури і літератури для молоді.

Дитяча бібліотечка. Ч. 1. РУКАВИЧКА (казочка) для дітей молодшого віку. Склав *Х. Мавстренко.* Стор. 8.

Ч. 2. *Арк. Животко*: ОДНОЇ НОЧІ. Образок на 1. дію. Для дітей старшого віку. Стор. 8.

Ч. 3. „ВЕСНЯНОЧКА". (Збірничок дитячих забав). Уложив *Арк. Животко.* Стор. 8.

Всі числа видання Кремінецького Повіт. Т-ва „Просвіта". Кремінець, 1922.

Діточа бібліотечка. Кн. 14. *Клавдія Лукашевич*: БУНТ ЛЯЛЬОК. Фантастична комедійка в трьох діях зі співами і танцями. Переложила з російського *Ірина Шмігельська.* — Стор. 32.

Кн. 15 *Володимир Хронович*: ПРИГОДИ ЛИСА ПАНАСА І ЙОГО ЖІНКИ МОТРІ. Образки Олени Кульчицької. Стор. 51.

Кн. 16. *Василь Софронів*: ПЕЧЕРИ. Сценічний образок на 3 дії. Стор 24.

Кн. 17. *М. Денисенко*: „НАША СІЧ - МАТИ". Хроніка - повість зі шкільного життя. Стор. 32.

Кн. 18. *Софія Куликівна*: АЛІ-БАБА І СОРОК РОЗБІЙНИКІВ. (З казок 1001 ночі). Стор. 24.

Кн. 20. *Я. Вільшенко*: ГОСТИНА СВ. МИКОЛАЯ. Сценічний образок в одній дії. Стор. 20.

Кн. 21. *Ю. Ігорків*: СИРОТА. Сценічна картина в одній дії. Ст. 12.

Усі книжочки видання „Світ Дитини". Львів, 1922.

Кременецька „Просвіта" пустила отсим у світ три маленькі книжочки, призначені головно для дітей наймолодшого віку. „Рукавичка" — відома казочка, досі у нас видавана вже й образковим виданням. — „Одної ночі" — сценка з життя Т. Шевченка, як він був колись козачком у Енгельгардта. — „Весняночка" добра і для прозідниць захоронок і для учительства наймолодших кляс. Доданих кілька дитячих забав. — Усі три книжочки повинні найти собі читачів серед нашої дітвори.

Видавництво „Світа Дитини" в короткому часі надрукувало нових 8 випусків, з котрих один (Штеліївна: „За скляною стіною") був вже обговорений в нашому часописові. „Бунт ляльок", К. Лукашевич, належить здавна до репертуару аматорських діточих театрів. Тому появу цеї веселої комедійки треба радо повитати. — Свого часу О. Білоусенко зібрав увесь казковий матеріял про „Вовка-Неситого" (друковано у видавництві „Світа Дитини"), так тепер В. Хронович дав нам у формі оповідання „Пригоди Лиса Панаса і його жінки Мотрі". Легко й цікаво написана річ з дуже гарними образками *Олени Кульчицької*, є добрим вкладом у діточу літературу. — Софронова „Печери" пригожі для амат. театру, бо акція жива, природна, подія відповідає діточому вікови. — „Наша Січ-Мати" М. Денисенка не у всьому підходить під т. зв. педагогічну літературу, але цікава вона як матеріял до історії української школи за царських часів. Історичні риси, зазначені в книжочці, потребуватимуть вияснення старших, все таки матимуть свою користь. — Дуже миле враження робить віршована казка з 1001 ночі про Алі-Бабу і сорок розбійників. Молоденька Софія Куликівна попала у тон віршованих казок І. Франка (Абу-Казимові капці, Коваль Бассім) і складним віршом подає надію, що при відповіднім вкладі праці вийде з неї красша сила. — „Гостина св. Миколая" — має у нас вже свою літературу. Образок Я. Вільшенка достроєний до [illegible] часів і нових кличів — До [illegible] самих кличів достроєний [illegible] образок Ігоркова: „Сирота".

Подаючи нашому [illegible] кілька слів про [illegible] літератури

появи з діточої літератури, хочемо причинитися до їх поширення. Осінно-зимова пора з надходячими святами Миколая і Різдва викликує нераз заклопотання у батьків, що дати дітям і молоді як приємний і пожиточний даруночок. Скомплетована бібліотечка найновійшої літератури для молоді буде рішучо найбільше симпатичним дарунком. Тому при цій нагоді звернемо увагу на видавництво станиславівської „Бистриці" київського „Часу" тощо.

Для молоді старшого віку поручаємо при цій нагоді *Коровіна Старого* — „ЯЛИНКА". *Зеленопольця — Федєва* — „СИН УКРАЇНИ" і *К. Дойля* „ПРОПАЩИЙ СВІТ". Наділена цими книжками молодь буде тільки вдячна своїм батькам.

*М. Г.*

*Едгар Аллен По:* ЧЕРВОНА СМЕРТЬ. Оповідання в перекладі Меріяма. Бібліотека Меріяма ч. 1. стор. 64, 8⁰.

Імя автора, великого Американця, сповідника переніжнених хворих душ, поета жаху і передсмертної трівоги, говорить само за себе. Деякі твори Едгара По присвоєно нашій літературі давнійше і вони зєднали собі у нас немало читачів і горячих приклонників.

Едгар По передвісник найновійшої доби, неспокійної, вічно шукаючої і хворої гіпертрофією вразливости і творчість його носить усі прикмети сучасного духа часу.

Провокуюче блукання по непроглядних нетрах спіритизму, містики, релігійний екстаз, ловлення прискореного ритму живчика новітньої людини, рефлексії жертв невмолимих недуг, смерти — ось сфера творчости Едгара По. Великий дар обсервації, трансцедентальна інтелігенція, дивна гармонія змісту і форми, простота мистецьких прийомів — ось черти його таланту.

Всі новелі, що входять у збірку „Червона смерть", обєднані спільним настроєм глибокої задуми і своєрідного смутку.

Перекладати твори Е. По, це річ не легка; оригінальний гнучкий стиль, ріжнородність тяжко уловимих нюансів форми, вимагають немало труду. І треба признати, що переклад Меріяма за виїмкою кількох стильових тавтольоґій та галицьких провінціоналізмів — бездоганний. Збірка доповнена короткою біоґрафією Е. По та оцінкою його творчости пера Ярослава Гординського.

*О. Бабій.*

# Бібліоґрафія.

### I. Нові книжки.

ГЕТЬМАН ПЕТРО САГАЙДАЧНИЙ оповідання з повісти *Д. Мордовця*. Переробила М. Загірня.

*Гр. Наш.* НАРОДНЯ ВЛАДА НА УКРАЇНІ. Вид. „Вільна Спілка" 1922 р.

ТИМІШ ХМЕЛЬНИЧЕНКО. Історична повість з малюнками П. Холодного. Переказала М. Загірня.

*С. Русова.* СЕРЕД РІДНОЇ ПРИРОДИ. Оповідання з малюнками Ю. Русова. Катеринослав-Ляйпціґ. 1922.

*Леонід Білецький.* УКРАЇНСЬКА ДРАМА. Львів 1922. Стор. 32

ПРИМІТИВНІ ОПОВІДАННЯ АФРИКИ ТА АМЕРИКИ. Зладила *Катерина Грушевська.* 1922. Київ-Відень. „Institut Sociologique Ukrainien". Стор. 180.

*Selma Lagerlef.* ЛЕГЕНДИ. І. Том. Бібліотека Меріяма. На українську мову переклав Андрій Савович із вступним словом Юрка Рудницького. Стор. 76 8⁰.

### II. Журнали.

„ЛІТЕРАТУРНО — НАУКОВИЙ ВІСТНИК". Книжка VII. Зміст: П. Карманський: Захід сонця, Паленнє рос, Дивлюся на жахливу пущу; В. Стефаник: Сини; М Курчинська: Luna phalax; М Мельник: По земл; Ілля Еренбург: В Софійському соборі й із збірки „Кандни", перекл. Ол. Бабій; С. Русова: Дмитро Маркович; Д. Ф. Колесса: Про вагу наукових дослідів над устною словесністю; О. Яремченко: Чи М. Гоголь наш?; М. Гомзін: Благовіст; І. Федоренко: Уот Уітман; Ів. Кривецький: Українська Академія Наук у Київі; Мих. Галущинський: Книжка й українське громадянство; Дм. Донцов: Емігрантська „амеснов'ховащина", Бібліоґрафія.

ШЛЯХИ МИСТЕЦТВА Ч. 2. Харків. Накладом Всеукраїнського літературного Комітету. Зміст: В. Еллан: Лист; Ол. Корж: Покинута Вілля; А. Панів: Прощання; М. Харченко: Лати полатані; Еміль Вергарн: Діло, перекл. Гадзінського: Ів. Драгунча: Гей Молоді; Лаврик М.: Ми пройшли; М. Хвильовий: Зелена туга; В. Сосюра: Осінні зорі; Ів. Семченко: В щасливих думка; С. Кириличенко: Комінтерни; В. Поліщук: Дума; М. Харченко: Забута хатка; Андрій Головко: Діти землі і сонця; М. Хвильовий: Життя; М. Лаврик: Дух; А. Панів: Горіння; Гордій Коцюба: Син землі; Сандро Касанюк: Нова утопія; М. Івченко: Сни землі. Статті: На шляхах до пролетарського мистецтва І. Кулика; Шляхи В. Поліщука; М. Йоганнес: Конструктивізм; І. Врона: Художня освіта; В. Коряк: Форма і зміст; І. Айзеншток: Текст Шевченкових творів. Рецензії: М. Йоганнес: Панфутуризм; В. Сонцвіт: Галицьке молоде міщанство (про „Митусу"); Нові матеріяли біогр. М. Вовчка; М. Міяковський: Збірник Т-ва ім. Шевченка; Ів. Нем. Б. Якубський; Наука віршування. М. Йоганнес; В. Поліщук: Книга повстань; А. Білецький: Поезія праці; В. Сонцвіт: Йолопи; В. Романко: Я. Мамонтів; Над безоднею; В. Роленко; М. Йоганнес; Д'горі — М. Тростянецького; Лірика. Шекспір і інквізиція. N. Німецькі експресіоністи; М. Й. Нове в архітектурі Ів. Нем.

Журнал має 71 сторін великого формату.

„СВІТ ДИТИНИ". Ч. 21—22. Зміст: Українець я із роду, вірш Миколи Угрина; Лист із Перу; Рябко і Брисько: Памятайте собі; Джордж Стівензен; Пригоди Богданчика; вірш Ол. Бабія (з образками Манастирського); Дорогі бажання; Кіт і мишка; Світло й тіни; Наші читачі; Князь і сокіл; Ой підемо хлопці в школу; Прядільник.

„ПОСТУП". Студентський Вісник. Ч. 7—8 і 9—10. Стор. 220.

„ПИСЬМО з ПРОСВІТИ". Ч. 43—44. Зміст: Значіння освіти, Історія приміщення „Просвіти", Інструкція, Як Ірляндці вибороли собі свободу, Дописі, Посмертна згадка, Що читати.

„УЧИТЕЛЬСЬКЕ СЛОВО" жовтень ч. 10. Зміст: Обжаловуємо, Збірка фактів, Нові жертви, Національне виховання, Як поборемо труднощі, Дещо про педагогію.

„СЛУЖБОВИК" становий і фаховий часопис українських приватних урядників. Орган „Союзу українських приватних урядників Галичини". Зміст: 1. Під розвагу. 2. Приватні службовики а політична діяльність. — енко. 3. Чи не було добре? — Ілько Яремкевич. 4. Зі записків українського прив. службовика з полону в Сибіри. — І. С. Ус. 5. З робітничого руху. 6. Враження Придніпряниця в Галичині. — С. Х. 7. Вісти з Гол. Ради „Супруга". 8. Сатира і гумор. 9 Всячина.

### III. Календарі на 1923 р.

КАЛЄНДАР „ПРОСВІТИ" під редакцією Степана Шаха. Складається із частини календарської, літературної, научної, просвітної, суспільної. Дальше йдуть: Пісні, Справа Сх Галичини, Посмертні згадки, Лікарська частина і Ветеренарійна. В календарі поміщено кількадесять портретів, картин й ілюстрацій.

КАЛЄНДАР „ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ". Богатий змістом, на який складаються твори наших кращих письменників та з численними ілюстраціями, картинами з часів наших визвольних змагань.

КАЛЄНДАР АЛЬМАНАХ „ДНІПРО". Накладом українського т-ва допомоги емігрантам Вел. України, під редакцією проф. Білецького. Ціна 2000 мп.

З причини технічного характеру критичну оцінку повище названих календарів подамо в найблищому „Літературному Вістнику" „Свободи".

# Новинки.

**Мемуари пос. М. П. Драгоманова.**

Відома україно-болгарська письменниця Лідія Михайловна Шішманова написала великі мемуари про свого батька М. П. Драгоманова. Пані Шішманова є майже одинокий живий свідок життя першої української еміграції. Це одно вже робить ці спомини дуже цінними для українського громадянства. Але коли ходить, що пані Шішманова має дійсний хист мемуаристки, живу память, яка зберігає її навіть деталі того що діялося тридцять і більш років назад, лехкий стиль і уміння виділити головні моменти від другорядних і тепле, глибоке розуміння всього духового складу великого українського політика і ученого, коли мати все це на увазі, то робиться цілком зрозумілим яке велике літературне значіння матимуть ці мемуари. Для тих, хто чув навіть уривки з цих спогадів оріґінальна постать великого українського патріота і гуманність оживає, робиться близькою і зрозумілою. Мемуари написані в оріґіналі на французькій мові і потрібують ще перекладу. Сподіваємося, що знайдуться видавці, які дадуть як мога скорше змогу українському читачеви мати ці сторінки історії з дуже важливої доби в розвитку української політичної думки. Пані Шішманова не обмежується одними київськими і женевськими спогадами, але дає цілу низку образів з свого цікавого болгарського життя і закінчує свої мемуари новими київськими враженнями, коли в 1918 році пані Шішманова зявилася знов на своїй першій батьківщині, вже як дружина болгарського повноваженого міністра на Україні проф. Д. Шішманова.

**Посмертна згадка.**

Дня 1. падолиста помер у Парижі редактор відомого часопису „Фігаро" Альфред Капіс, в 64-ім році життя. (Капіс, член „Французької Академії" має більшу славу як драматург та новеліст. Він належить до тих французьких авторів, незвичайно плодовитих, які полишили по собі більш як 20 пєс, з яких кожна належала сотка разів до репертуару. Капіс визначувався гострим дотепом та погідним юмором, дуже питомим для сучасної легкої французької комедії. Девізою цього театру є фільософія, що все мусить мати добрий кінець. З його пєс більше відомі: „Невинний" (1895 року), „Розіна" (1897), „Буржуазне подружжя" (1898), „Чоловіки Леонтини" (1900), „Талан" (1901), „Дві школи" (1902), „Наша молодь" (1904), „Атентат" (1906), „Інститут краси" (1913), а з оповідань „Чесні люде", „Хто тратить — виграє", „Пан хоче сміятись" і „Літа пригод".) Ор. Ор.

# ЖЕРТВИ

**Просвітно-орґанізаційний фонд Тов-а „Просвіта".**

638) Улюцький М. в Витвиновому 1000, 639) Надя Макухівна в Товмачи 2000, кличе: д-р М. Николайчука в Надвірній, О. Приймака) Миколу Данилюка у Львові, 640: Володимир Рудницький 2000 кличе всіх українських кандидатів нотаріяту, 641) Анатоль Проскурницький в Мельцу 5000, кличе А. Стесловича. Йос. Грушинського в Мельцу, І. Левицького в Станиславові і Лушпінського в Живци. 642) О. Козловський в Рогатині 500, 643) Стефа Щирбова в Яворові 1000, 644) М. Кулинський в Глинянах 2000 кличе: Стефана Галана у Львові на 5000, В. Кулинцького і А. Савчака в Глинянах на 1000, 645) о. Чолган в Сапогові 2000, 646) І. Стахович в Довгомостисках 2000 кличе: Т. Федевича в Черновій, І. Деберу в Арлам Волі, Гр. Качмера в Старяві, 647) А. Сеньків в Новосільці 2000, кличе: П. Ковча в Панівцях, О. Сваричевську в Залісю, Сем. Дадика в Мельници, П. Стадника в Новосільці, Вол. Шумського в Залісю, Данила Цюняка в Новосільці, 648) Аматорський кружок в Русові 1000, кличе: Аматорські кружки в Красноставцях „Белелуї" Устю, 649) Стефанія Пашкевич у Львові 1000, 650) Т-ва „Надія" в Бережанах 1000, 651) Андрій Манько у Львові 1000, 652) П. Мостова в Підгайцях 1000, кличе: Андрій Манько у Львові 1000, 652) П. Мостова в Підгайцях 1000, кличе: Д. Литвина в Мозолівці, І. Стожанського в Богатківцях, В. Задорожного в Середнім, 653) Микола Коцан в Бурштині 3000, кличе: О. Коцана в Хишевичах, І. Стебельського в Болехові, І. Бардашевського в Насташині, 654) В. Костюк в Устю 2000, кличе: Я. Романюка, Я. Матієва, Дм. Фочака в Устю єписк, 655) О. Кричківна в Надієві 500, кличе: О. Королюкову в Долині, І. Вакова в Надієв, Я. Терлицю в Тростянци, 656) Чит. „Просвіти" в Книгинині 1000, кличе: Ю. Осінського, Ю. Когутяча, К. Ткачука в Книгинині, 657) Лука Бурбеля в Тернополи 5000, кличе: С. Садовського, М. Литвина, Ю. Любанецького в Тернополи, 658) Чит. „Просвіти" в Вовчицях 1000, кличе: В. Масника, В. Верешку, А. Світлого в Вовчицях, 659) А. Гайовський в Сапогові 2000, 660) О. Кравчишин в Стрию 1000, 661) Чит. „Просвіти" в Хриплині 1000, кличе: о. Й. Раковського, П. Карабіна, Г. Гаха з Хриплина, 662) Мих. Галушинський у Львові 1000, 663) І. Холода в Сороках, 664) о. І. Щербинюк в Букачівцях 1000, 665) о. Амброз Лотоцький в Голдовичах 2000, кличе: о. Козака Ліщина в Стрілисках нових, о. Костя Донаровича в Бориничах, о. Б. Домбчевського в Грусятичах, 666) Чит. „Просвіти" в Іванкові 1000, 667) Чит. „Просвіта" в Складі сільнім 1000, 668) Й. Чайківська в Перегримці 1000, кличе: д-ра С. Ардана в Любачеві, От. Войтовича в Боднарці, о. О. Лозинського в Волі цеклинській, 669) А. Серафинівна в Жидачеві 1000, 670) Н. Сохацький у Львові 1000, кличе: І. Білевичівну в Полоничній, С. Петрицьку у Вербові, О. Макарушківну, д-р В. Кіжика у Львові о. І. Набережного в Дмитрові, Зенона Кузьму в Плугові, 671) д-р М. Рибак в Глинянах 2000, кличе: о. Височанського в Перегноєві, о. шамб. П. Бачинського в Глинянах, 672) Мих. Пона в Хотимири 1000, 673) І. Лукавецький в Заболотові 1000, 674) Дм. Климишин в Верхні 1000, 675) М. Курдидик в Бовшові 1000, кличе: О. Стефанишина, В. Стельмаха, С. Мурафу, 676) О. Кузьма в Коломиї 1000.

**Шліть жертви на будову пам'ятника на могилі Леся Мартовича до Тов-а Кредитового „Віра" в Раві Руській.**

**Курс грошей.**

Львів, дня 10. листопада 1922.

| | |
|---|---|
| Долярк американські | 15.800—15.900 |
| „ „ (1. і 2-ки | 15.650—15.750 |
| Доляри канадійські | 15.500—15.600 |
| „ „ (1. і 2-ки | 15.350—15.450 |
| Марки німецькі | 2·70—2·90 |
| „ „ (сотки) | 2·40—2·70 |
| „ „ (дрібні) | 2·20—2.30 |
| Леї румунські | 92·00—98·00 |
| „ „ (дрібні) | 90·00—96·00 |
| Корони чеські | 460·00—48 0·00 |
| „ „ (дрібні) | 450·00—47 5·00 |

РИНОК 35.

Спеціяльний склад трикотових і пончіхових виробів продає по солідних цінах:

„OLKA"

Светери, жемпри, шалі, шовкові панчохи, трикотове біля та рукавички у всіх кольорах.

РИНОК 35.

| | |
|---|---|
| Австрійські тис. нов. ем. | 500·00—600·00 |
| „ „ ст. ем. | 1.500·00—1.600·00 |
| „ сотки нов. ем. | 50·00—60·00 |
| „ 50 кор. | 35·00—40·00 |
| „ 20 кор. | 18·00—20·00 |
| „ 10 кор. | 9·00—10·00 |
| „ 1. і 2-ки | 0·40—0·50 |
| Рублі 5-сотки | 1·25—1·50 |
| „ сотки | 1·25—1·50 |
| „ 25-ки | 1·00—1·15 |
| „ дрібні | 0·80—0·05 |
| „ думські 1.000-ки | 20·00—25·00 |
| „ „ 250-ки | 10·00—15·00 |
| Карбованці | 1·00—1·50 |
| Гривні | 1·50—2·00 |
| Франки французькі | 950·00—980·00 |
| Фунти стерлінгів | 69.250·00—75.750·00 |
| Франки швайцарські | 2.800·00—2.950·00 |

**Золото:**

| | |
|---|---|
| 20 кор. | 58 000.00—60 000·00 |
| 20 франк. | 56.000·00—58.000·00 |
| 20 марк. нім. | 66·000·00 68·000·00 |
| фунти стерлінгів | 54 000·00—54 500·00 |
| 10 рубл. | 70.000·00—72·000·00 |
| Доляри | 12.400·00—12.600·00 |

**Срібло.**

| | |
|---|---|
| Корони австр. | 1040·00—1080·00 |
| 5 кор. австр. | 4.800·00—4.900·00 |
| Фльорени австр. | 2.625·00 2.675·00 |
| Рублі | 4.200·00—4.275·00 |
| Копійки | 20·00 2·50 |
| Доляри американські | 10.000·00—10.500·00 |
| „ „ полов. і ¼ | 9.800·00—9.900·00 |
| Доляри канадійські | 9 000·00 9.300·00 |
| „ „ дрібні | 8 500·00—8.700·00 |
| Леї румунські | 960·00—970·00 |

## ОПОВІСТКИ.

**Народний театр Тов. „Українська Бесіда" у Львові,** (Шашкевича 5.).

Субота 11. листопада год. 7. веч.: Премієра: „СТРАШНА ПОМСТА" драма-казка на 4. дії зі співами і танцями С. Черкасенка.

Неділя 12. листопада год. 3. по пол. для шкільної молоді: „БАРОН КІММЕЛЬ" оперета на 3. дії В. Коляя. — Год. 7. веч.: вдруге: „СТРАШНА ПОМСТА" драма-казка на 4. дії С. Черкасенка.

Білети продає раньше „Народня Торговля". В неділі від год. 10—12 і 2—7 в каса театру. XXV. 1—?

**Стрий:**

Понеділок, дня 13. листопада ц. р. „БАРОН КІММЕЛЬ", оперета на 3. дії В. Коляя.

Второк 14. ц. м. „СТРАШНА ПОМСТА" драма-казка зі співами на 4. дії С. Черкасенка.

**Дрогобич:**

Середа 15. ц. м. „СТАШНА ПОМСТА".

Четвер, 16. ц. м. „ІДЕАЛЬНИЙ МУЖ", комедія на 4. дії Оскара Уайльда.

**Стрий:**

Пятниця 17. ц. м. „ТАРТЮФ" комедія на 4. дії Моліера.

Початок вистав в Стрию 7.30 веч., в Дрогобичі 8. веч. — Білети продає раньше „Народня Торговля". XXV. 1—1

—o—

**В неділю,** дня 12. падолиста с. р. о 8 год. вечером відбудуться в комнатах ім. кн. Льва (Личаків 113) ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ Кружка УПТ. ім. кн. Льва у Львові зі звичайним денним порядком. — Всіх членів просимо о численну участь. — Старшина Кружка УПТ. ім. кн. Льва у Львові. 10 М 2—2

**Вияв добровільних датків на українську ґімназію в Долині** (в марках п.): о. Осип Петраш 2000, по 1000: Спиридіон Лаврович нач. гр., Марко Витвицький, Михайло Дзеса, Степан Витвицький, Гонин Витвицький, Олекса Витвицький, Петро Риксак, Михайло Гавдяк; по 500: Михайло Монтасевич, Адам Витвицький, Лавро Дзеса; по 300: Степан Саган, Михайло Сележко; по 200: Василь Волковецький, М. Тишківський, Павло Янішевський, Іван Витвицький; по 100: Іван Січка, Волод. Мельникович, Михайло Витвицький, Василь Саган, Микола Янішівський, Петро Витвицький, Генрик Шіц, Дмитро Івасишин, Розалія Мончинська, Юрко Ілечко, Василь Селешко, Степан Ільницький; Василь Мартин 30. — Разом 14.130. 1029 1—1

**На відбудову українських інституцій,** знищених рукою вандала, післав Микола Величковський з Хусту дня 5. X. 1922. через Земельний Банк у Львові на адресу „адміністрації Діла" проти „вандалізму" 1345 корон чеських або на тодішний курс в Ужгороді 336.250 польських марок, як першу збірку з Підкарпатської Руси. Квоту ту зложили слідуючі особи: (в марках польс.) Леопольд Балицький дир. гор. школи 12.500, Ядвіга Балицька 5.000, Наталка Балицька 2.500, Роман Балицький 1.250, Іван Комаринський надрадник суду 12.500, Стефанія Комаринська 7.500, Маруся Комаринська 2.500, Володимир Комаринський 2.500, Сафат Рубінович начальник окр. суду 12.500, д-р Михайло Станько адвокат 25.000, Устінович учит. гор. школи 25.000, Василь Волошин учит. гор. школи 7.500, Славця Волошинівна 1.250, Богданцьо Волошин 1.250, д-р Михайло Гонин 7.500, Микола Величковський 14.400, Стефан Кужиль 12.500, Микола Калужний 5.000, Микола Зварич 7.500, Оттокар Земик начальник залізничої стації 12.500, Микола Савицький 12.500, Іван Баран 2.500, д-р Пласо Маркус 2.500, Кость Демчук 2.500, Йосиф Даньчик 2.500, Микола Бойко 5.000, Василь Лукач 7.500, Омелян Дякович 5.000, А. Миляновський 5.000, Д. Бандрівський 5.000, д-р Егреші Іван 12.500, Маєр Кац 5.000, Мозес Гайнфельд 5.000, д-р Бонкало 5.000, Юлій Чучка 2.500, Симеон Сеній 5.000, д-р Стефан Будай адвокат 12.500, д-р Ліхтенберг адвокат 12.500, д-р Гартман адвокат 5.000, Василь Гегедіш учитель 2.500, П. Станкавинець 2.500, А. Зейкан 2.500, А. Сочка 1.250, М. Гулянич інспектор мар. шкіл 2.500, Яков Ратенбах 25.000, Володимир Білоус 5.000, Дарія Дуркот-Черній 3.750. — Разом сума 338.150. — Кошти пересилки 1.900. — Зістає сума 336.250.

## Дрібні оголошення.

ПОТРІБНИЙ сейчас солідний інструктор до тченика VI. кл. ґімн., по можности укінчений фільософ, або ґімн. учитель. Зголошення з поданням вимогів проситься слати до парохіяльного Уряду в Олісі ad Зборів. 1023 2 3

ЦЕМЕНТ в бочках зі складу подає „УБУС" Львів, Осолінських ч. 6. XVI 7-10

ЧЛЕН редакції „Діла" просить в української інтелігентної родини одну кімнату. — Адміністр. „Діла".

РУСАЛКА гарний малий календарик на 1923 р. появиться на днях з печатні в двох красках. Ціна за 10 примірників 3.000 мп. — „ЯК ВЕСТИ ЖИТТЯ" ціна 1.500 мп. з пересилкою 1.600 мп. Замовлення приймає: А. ОКПИШ, Львів, Кадецька 4. 1027 1—5

## ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

967 10—? АДВОКАТ

Д-р Володимир Бачинський

переніс адвокатську канцелярію з Підгаєць до Львова і веде її при ул. Косцюшка ч. 1 а біля „Народної Гостинниці".

Адвокат і оборонець в карних справах

Д-р Степан Баран

веде адвокатську канцелярію

В ТЕРНОПОЛІ, вул. 3. МАЯ ч. 5.

(готель Адлера, побіч Нар. Торговлі). 67 36-?

АДВОКАТ

і оборонець в карних справах

Д-р Володимир Ґерета

отворив адвокатську канцелярію

990 в ЗОЛОЧЕВІ 6—7

при вул. Потоцького 3., II. п. (біля суду).

ЛІКАР

Д-р Василь Білецький

веде лікарську амбуляторію

в СНЯТИНІ Головна вул.

дім слюсаря Т. Жанковського коло Маґістрату — від год. 9. рано. 1030 1-4

Вечірні курси

французької мови

Валентини Завадської відкриваються з 15. листопада 1922 р. Вписи приймається в канцелярії Дівочої Видлової Школи вул. Мохнацького 12. щодня від 4-ої до 5-ої год. вечером. 999 1-1

Позір! Читайте!

Аматорські театральні гуртки!

Відбито на машині до писання пєси, що легко надаються до аматорських вистав по містечках та селах:

1. „Мати - Наймичка" — Тогобочного, 4 дії. Ціна 1.500 мп.
2. „Розумний і дурень" — Тобілевича, (Карпенка-Карого) на 5 дій, ціна 1.500 мп.
3. „Нахмарило" — Грінченка, на 3 дії, ціна 1.500 мп.
4. „Не співайте пісні — не вменшайте ночі" — Васильченка на 3 дії, ціна 1200 мп.
5. „Як ковбаса та чарка — то минеться й сварка" — Старицького на 1 дію, ціна 1000 мп. — Ціни без пересилки.
6. „По модньому" — Старицького на 1 дію — ціна 1200 мп.

Замовляти на адресу:

В. Завадський Львів, Ринок 43/1.

1028 Можна за післяплатою. 1—?

## ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

ТОВАРИСТВА

**„СОЮЗ УКРАЇНОК" у Львові**

відбудуться в неділю дня 26. листопада ц. р. о год. 3. попол. в домівці „Бесіди" (вул. Рутовського, „Народний Дім") з ось яким денним порядком:

1. Відкриття Зборів.
2. Звіт з діяльности Головного Виділу і касовий звіт.
3. Звіт Контрольної Комісії і справа уділення абсолюторії уступаючому Виділови.
4. Вибір нового Головного Виділу та Контрольної Комісії.
5. Підвишка членської вкладки.
6. Внесення і запити. 1031 1—1

Катря Гинкевичева — предсідателька. Ірина Лежогубець — секретарка.

## Оголошення.

## ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

**Львівської Філії Т-ва Допомоги еміґрантам з Вел. України**

відбудуться у неділю дня 19. листопада ц. р. о год. 10-ій рано в салі Т-ва „Українська Бесіда" (вул. Рутовського ч. 22. „Народний Дім").

На денному порядку:

1. Відчитання протоколу з попередних Загальних Зборів.
2. Справоздання уступаючої Управи.
3. Справоздання Ревізійної Комісії.
4. Вибори нової Управи і Ревізійної Комісії.
5. Підвищення членської вкладки.
6. Біжучі справи.

Коли на 10. год. не збереться кворум, то о год. 11-ій передполуднем тогож дня Збори відбудуться при всякій кількости прибуваючих членів.

Взивається членів Т-ва, о як найчисленнійшу участь.

Проф. Л. Білецький — голова. Гр. Деркач — секретар. 1025 1—2

КИНОТЕАТРИ

КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА

висвітлюють від суботи 11. листопада 1922. односеріеву гарну драму великих людей і великих подій з першої французької революції — на 6 дій п. з.:

MADAME TALLIEN

В головній ролі славна італійська краса ЛІДІЯ БОРЕЛЛІ.

„ДР. МАБІС" серію I. III. висвітлює кінотеатр „УТІХА", серію III. кінотеатр „ПАСАЖ".

Багато листів з подякою!

НАЙЛІПШІ ДЗВОНИ

з передвоєнного матеріялу

достарчає під ґарантією 362 20—20

„РИЗНИЦЯ"

ТОВАРИСТВО ЗАР. З ОБМ. ПОР.

В САМБОРІ

ДЗВОНИ ДОСТАРЧАЄ В ПРОТЯГУ 1 МІСЯЦЯ. ВСІ ІНФОРМАЦІЇ ДАЄ ВІДВОРОТНОЮ ПОЧТОЮ.

За редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 13. Почтову належність оплачено гуртом. Львів, второк 14. листопада 1922 Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адр. тел.: „Свобода" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячно в краю 3900 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фо., Італії 10 лірів, Німеччині 3000 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон. Румунії 50 лей. Болгарії 50 левів, Австрії 5.000 мп. Зміна адреси 100 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 150 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

*Львів, 13. листопада 1922.*

**На близькому Сході.**

Події останніх тижнів одвернули нашу увагу од подій світової політики. Серед тих обставин, в яких ми перебували й перебуваємо, годі було думати про щось инше, як про те, що безпосередно обходить. Атмосфера арештів, ревізій, систематичного поліцейського терору не могла сприяти тому, щоб уважно ми слідкували за тими змінами й ваганнями, які відбуваються на світовому міжнародньому ринку. А між тим, не зважаючи на цілу психольогічну трудність слідкувати за барвистими змінами міжнародньої конюнктури, обовязок й необхідність стежити за ними на нас все-ж лежить і лишається. При звязанности між собою окремих держав й країн, при тісній зединности нашої справи з загальним комплексом питань світової політики, ясне уявлення про нашу долю й наші перспективи може бути лише тоді, коли будемо уявляти наше положення в звязку з подіями, що відбуваються на світовій арені.

Найбільш видатною подією в світовій політиці останніх днів являються ті ускладнення, які знову виникли на близькому Сході. Як відомо, рівновага на Близькому Сході, яка була порушена в наслідок перемоги кемалістів, знайшла своє тимчасове полагодження в мудансському договорі, уложеному між великими державами й Туреччиною. Остаточне полагодження справ Близького Сходу мало бути переведено на конференції в Льозанні, що призначена була на кінець падолиста.

Між тим Турки, не чекаючи скликання льозанської конференції зробили ряд агресивних кроків, скерованих проти держав антанти, які ситуацію у високій мірі ускладнили й загострили. Національним зібранням була оголошена детронізація султана. Турки заявили вимогу про очищення Царгороду й про передачу його національному турецькому урядови. В звязку з тим, нез тральна смуга між військами антанти й турецькими військами була порушена й фактично її зараз нема. Поруч з тим турецьким національним урядом було заявлено, що він не визнає жадних договорів, підписаних урядом султана, в тому числі й севрського, був поставлений ряд вимог про виплату відшкодувань й ціла низка инших домагань, які стоять в гострій суперечности з мудансським договором.

Не підлягає сумніву, що Турками момент для поставлення нових вимог вибраний дуже вдачно й вміло. Вони використали зміну уряду й переведення виборів в Англії, завдяки яким ясність англійської лінії що до питань Близького Сходу в великій мірі затратилась. Так само вони використали внутрішні ускладнення в Італії в звязку з рухом фашистів й рішили відсутність ясної лінії держав антанти, зайнятих своїми внутрішними справами, використати в цілях здійснення своїх вимог. Вони побачили, що найкращим засобом добитись здійснення своїх плянів це є поставити Европу перед доконаним фактом й стали на шлях безпосередньої реалізації своїх домагань.

Агресивні кроки Туреччини застали — це треба признати — великі держави вповні непідготовленими. Ясну й виразну лінію поведінки в тих ріжнородних проєктах, які висуваються зараз окремими урядами держав антанти, завважити в високій степені важко. Становище на Близькому Сході виглядає в високій мірі заплутанним й загостреним і, як воно буде розвязано, на раазі годі сказати.

Але проте з тих подій, які виникли зараз на берегах Босфору, вже зараз можна зробити ряд в високій мірі важних висновків.

Іще раз свідчать ці події про несталість й нетревалість тої рівноваги, яка істнує зараз в Европі на підставі версайльського трактату. Систематично й постійно виникають події, які відразу захитують міжнародні відносини, події, наслідки яких великим державам вдасться полагодити лише з дуже великими труднощами. В перебігу подій в Туреччині маємо ще один доказ того, що ціла Европа ще й досі знаходиться в критичному стані, в стані несталої рівноваги, в стані, коли справа сучасних державних кордонів є річчю дуже несталою й нелевною.

З другого боку турецькі події ілюструють безсумнівний факт значіння сили, значіння доконаних фактів в сучасних міжнародніх відносинах. Національний турецький уряд одержує перемогу за перемогою всупереч всяким постановам трактатів через те, що він має силу й спирається на силу, Бо з силою й з фактами Европа рахується в першу чергу. І на основі цих фактів, після того, як вони є виконані, вона творить право.

**Пишіть звідомлення! З огляду на далекосягле значіння теперішньої виборчої кампанії обовязком наших організацій, повітових і громадських, а з окрема кождого громадянського діяча припильнувати, щоби до редакції „Свободи" вислано точне звідомлення, як були переведені і як випали вибори. Звідомлення мають бути по змозі короткі, а на всі факти різкого терору мають бути подані свідки.**

## Галицькі відносини.

### У Бриґідках.

З певних джерел нам повідомляють, що в Бриґідках число увязнених Українців виносить 1200 осіб; в поліційних арештах сидить понад 600 осіб.

Дня 11. листопада випущено на волю понад 40 осіб. З їх оповідань довідуємося ось які подробиці з життя вязнів: Арештованих поміщується по 30 осіб в одній келії. На протязі 3 тижнів нікому не дозволено вийти хоч би на хвилину з келії, або відчинити вікно. Всі потреби вязні мусять полагоджувати в келії. Наслідком браку повітря, холоду і голоду половина вязнів тяжко занедужала. Всі сплять на камяних долівках. Нікому не дозволено передавати для вязнів газети чи книжки. При слідстві трапляються часті побої.

Коли тих 40 вязнів увільнено, тої самої хвилі спроваджено свіжих арештованих в числі 30 осіб.

### Інтервенція в справі арештованих.

В справі лихого приміщення арештованих в поліційних арештах в Бриґідках і при вул. Яхонича д-р Володимир Бачинський інтервенював поновно у компетентних чинників і дістав запевнення, що відносини поправляться та що в найблизчих днях поліційне слідство буде покінчене й арештовані будуть відставлені до суду.

### Неймовірне!

Дня 8. листопада в Коломиї польський полковник Монд самовільно, без суду засудив студ. теольогії Д. Федасюка з Раківчика на кару смерти через розстрілення. Тим способом хотів позбутися свідка ріжних надужить при виборах. Федасюкови закидують, що він стріляв до польських жовнірів. Вже все було приготоване до екзекуції, але завдяки старанням о. Русина удалося уратувати невинного від смерти. Федасюка передано судови.

### Арештування малолітних учеників.

**Львів.**

Арештовано семінаріяльних учеників Н. Породка, М. Михайлишина і В. Середу.

**Перемишль.**

В Перемишлі арештовано до тепер 50 ґімназіяльних учеників.

### Масові арештування.

**Львів.**

Арештовано Антона Івановича.

**Заліщики.**

В с. Лисовець арештовано Теодора Фотенюка, а в с. Глубічка М. Глібовицького і Вол. Гафтковича та д-ра А. Томковида.

**Збараж.**

Арештовано д-ра Данила Керничного.

**Яворів.**

Між арештованими є: Семен і Роман Харамбура, студ. унів. Іван Худа, Микола Хархал с, функціонар магістрату Іван Матчишин. З повіту кооператор з с. Кобильниця руська Остап Грабовський, Мацелюх, Іова, декілька селян зі Старого Яжова, З Нагачева студ. Маріян Маренін, абіт. сем. Антін Козак, студ. унів., Клочник Павло.

Арештовано богато селян з повіту; їх евіденції нема. В монастирі СС. Василіянок, де через цілий день відбувалася ревізія, по всіх забудуваннях, по мешканнях, по кімнатах семинара, що там міститься, навіть по каплиці, заарештовано одного молодого чоловіка, що приїхав відвідати сестру, що живе в інтернаті СС. Василіянок. При ревізії в монастирі крім поліції і жандармерії брали участь також два яворівські цивільні Поляки: коваль Будзіцкі і технік з електрівні. Відай були як відпоручники „Організації Народової".

25. жовтня арештувала поліція селянина О. Щепанського, який зрікся почести належання до виборчої комісії. 26. м. м. давали йому в поліції ріжного рода науки і зроблено його відвічальним за вибори і спокій підчас виборів.

Арештуванням нема кінця. Масові жандармерійні набіги й арешти відбуваються в с. Серпах, Ст. Яжові, Нагачеві, Семирівці, Кобильниці, Рогізні, Віжомлі і в Селисках. — На днях переведено ревізії в домі д-ра Фільца, проф. Мусяновича, о. Яремка і п. Матчишин. До повіту прийшов баталіон війська.

**Дальші арештування в Городенці**

М. тижня ц. є. в часі від 21. до 28. жовтня арештовано вісимдесятилітнього старця о. Шухевича з с. Тишковець, декана о. Стрільчика з с. Стрільче, студента Токарика з Городенки і в друге арештовано д-ра Касіяна і Матейкова з Городенки. Всіх відставлено до тюрми в Коломиї.

**Стрийщина.**

Арештовано другий раз Юрка Кігічака практ. „Народної Торговлі" в Стрию, Конюха з Нежухова, Бутренка і Шабана з Бережниці, Василя Мицю з Лішчни п. Бібрка і Микитяка зі Стрия, О. Гощовського з Фаліша і О. Яміньского з Довгого.

**Малатів.**

Переведено ревізію в домі о. Коновальця, Василя Гдура і Михайла Лаця. При ревізії жандарми били селян.

**Жидачівщина.**

В Пчанах арештовано учит. Івана Вітика, Івана Білинського а переведено ревізію в домі о. Маріяна Цурковського і в школі.

Пр. 410/22. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часописи „Свобода" число 9. з дня 8. XI. 1922 в артикулі вступнім 1) а) заголовок, б) уступ від слів „Чотири роки" аж до слова „Польщі", в) уступ від слів „Причини цих останніх" аж до „творитьєя", 2) з рубрики під заголовком: „Галицькі відносини" а) уступ між словами „партії" і „Підчас", б) уступ між словами „иш." і „Населення", в) уступ між словами „Коломиї" і „Тижня", 3) з рубрики під заголовком „Польські вибори і Сх. Галичина" а) від слів: По інформаціям" до „плекотних пам'ять, б) „в нім звідомленню" до „участь в виборах" містить в собі кстаз злочину ad 1) 2) а) б) з § 65а) к. з., ad 2) в) проц. з арт. з 17/12 1864. У 8 6 Д. узнав доконану 7 листопада 1922 конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думі § 493 п. к. заказ дальшого розширювання того друкового письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби се рішення помістив безплатно найблизшім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. грудня 1862 Д. п. д. № 6 ex1863' а іменно засудження за перестуство на гривну до 400 Мп. — Львів, дня 9. листопада 1922.

(Підпис нечиткий.)

### Сянік.

В повіті арештовано 40 осіб. Між ними є о. Голинський. Кабабаровський, Кріль, Менцінський, Чертежинський, Судомира, Сурівка, Гривняк, Цар, Паробінський, Іванців, Лукасевич, Константинович, Кущак, Мадей, Новицький та инші. Арештовано о. Савойку із Селиск за те, що відправляв панахиду за українських героїв.

### Долинщина.

Арештовані: д р Роман Курбас, адвокат в Рожнітові, студент Василь Бабій зі Струтина, п. Рожнітів (обидва вивезені на захід до Грудзьонца), о. Володимир Микитка, парох в Струтині вижнім, 72-літний старець, (його били жандарми), о. Логінський, парох зі Струтина нижнього, о. Твардієвич з Лопянки. Ревізії і переслідування строгі. Всякими слідствами проти наших організацій займається тутешний „porządek" війт Василь Янків, котрий видає тутешних патріотів у вязницю і агітує сильно за виборами.

### Чешкінщина.

Арештовано бувшого сонмового посла о. Северина Метеллю, крилошанина і пароха в Люблинци нижнім, пов. Цішанів.

### Перемишлянщина.

В Задвірю арештовано 8 Українців, а іменно: Петра Гниду, Дмитра Колтуна, Стефана Гниду і Гриньку Гниду і 4 селян: Семена Кришталя, Івана Сеніва, Романа Мурського і Михайла Колтуна.

### Печеніжин.

Арештовано: о. Костя Левицького, о. Ів. Костюка з Текучої, нотаря Заячківського з Яблонова і Боднара, учит. із Слободи рунг.

Переведено ревізію в домі о. Льва Левицького.

### Збаражщина.

В заборівській вязниці сидять: Данило Раковський, Кобилюха, Ол. Багрій, Дробенко, студ. Снітинський, Рой, Маланчук, два браття Муровичі, Мотинський, Депутат і М. Гетьман.

В с. Озірній арештовано: проф. П. Морова, Левицького; в с. Осташівцях арештовано: Евгена Поповича, Драпатого та инших.

### Чернівецьщина.

Арештовано: Ол. Данилюка з Куликова, Гриця Курочку з Гребенець, Михальчука з Мерич.

### В ріжних місцевостях.

В Краснім, пов. Золочів, арештовано і вивезено до Золочева студ. Івана Ладу; в Острові, пов. Камінка струм., арештовано: Петра Саламаху, льокавт. почтовика і студ. Маріяна Михалюка; в Перегноєві, пов. Перемишляни, арештовано і відставлено до Золочева на жадання золочівської прокураторії о. Стефана Височанського, тамошнього пароха; в Жидачеві арештовано управителя школи в Пчанах Івана Білинського; в Краснім арештовано Василя Петльованого.

### Іще арештують!

У с. Березові вижнім пов. Печеніжин заарештовано крім згаданих уже давнійше, ще двох старших газдів, а саме Симчича та Урбановича. Було намічено ще 10 нових арештувань, але призначені до цього завчасу повтікали а з ними і инші, а тепер населення боючися кримінальних мурів, криється у холоді, та голоді по лісах. Яблонівська „польонія" готова знов у цих білаках добачити нову „большевицько-чесько-гайдамацько-українську банду".

## Через пяного жандарма.

Між Поляками поширилася тривожна чутка, що в с. Березові вижнім появилася „гайдамацька ватага", яка розкроїла голову одному жандармови. В звязку із цим заарештовано вісьмох парубків і скованих відставлено до Печеніжина. Однак по перепровадженню слідства мало виявитися, що на ділі було цілком инакше. Як у нашій „Малопольщі" є на порядку деннім, ішов собі пяний жандарм від молодиці, а йому на зустріч йшла, співаючи стрілецькі пісні, гурма парубків. Жандармови показалося з пяна, що то „українська кавалерія" і він почав стріляти, а що йому руки дрожали, то дав ногам знати. І так тікаючи попав на телеграфічний стовп чи якусь вербу і розбив собі голову. У що саме ударився, то він тепер не памятає, бо тоді був пяний. Фактом тільки є те, що бракує йому пару набоїв, за що тепер пан „пшодовнік" потягнув його до відповідальности. І при чім тут кавалерія, гайдамацький бунт, укриті боївки?! Як видно, в той спосіб фабрикується усякі відомости про ватаги, щоб потім військо мало можливість грабити невинне українське населення. Так було і тут. Зараз післано цілу шкадрону кінноти, яка так добре собі погуляла по дооколичних селах, що населення попамятає до смерти „геройські" вчинки військ „культурного братнього народу".

## Як пани офіцири бють!

Чегез Березів нижний пов. Печеніжин переходив у с. Текучі, після арештування там о. пароха Костюка відділ піхоти, правдоподібно для настрашення „розагітованого попом" населення. По переду, як звичайно, їхав на коні і з доброю нагайкою в руках старшина. Цей пан побив добре своїм канчуком ідучого з противної сторони малолітного хлопчину за це, що той не скинув перед ним шапки, приговляючи при тім: „а ти хамє, а ти смаркачу, а ти руска свіньо" і т. д. Другого такогож хлопчину побив до безтями за те, що ідучи з ним на підводу, не розумів з перелику крикливої команди пана офіцира, на чужій для підростка мові і не кермував по його вказівкам підводою.

**Бувші арештовані! Перегляньте числа „Діла" і „Свободи", чи ви були подані у списках арештованих. Напишіть негайно до Редакції „Свободи", як довго ви були увязнені, за віщо, в яких умовинах, коли були перший раз переслухані, та в яких умовинах перебули час у вязниці.**

## Після польських виборів у Сх. Галичині.

### Повіт Львів.

В львівськім повіті, як і в самім місті українське громадянство не брало ніякої участи у виборах, мимо сконсигнування всіх відділів війська зі скорострілами. В селах: Мшана, Борщів, Карчиніа, Поланка, Рясна руська, присілок Думенів, Рудно, здержалися від виборів також і инші мешканці а в самім Бартатові Німці а навіть спроваджені Мазури. В самім Бартатові комендант постерунку жандармерії Ратай казав силою стягнути залізничників до голосування, загрожуючи, що „кто не пуйдзе до виборув, за 14 дні вилеці зе служби". Мимо цего голосувало в Бартатові около 5 осіб збаламучених урунями.

### Угнівщина.

Угнівщина в дни виборів держалася чудово. „Пшодовнік" поліційної станиці з Диниск розіслав священикам по селах указ скоротити недільне богослуження, щоби „nie przeszkadzać w wyborach", инакше грозив арештуванням. Та і це не помогло. Села цілу днину наче вимерли, ніхто з хати не виходив. По роскислому болоті улицями бродили одні поліцейські, а в урядах громадських скучали виборчі комісії виглядаючи виборців. Навіть латинники не дописали. Одні Юдеї віддали голоси.

### Бучаччина.

Сороки: Українці не дали ані одного голосу. Голосували тільки кольоністи мазурі.

Ліщиці: Українці дали кілька голосів. Визначився запроданець Петро Табака і його син Іван. Голосували двораки, Жиди і хрунї, разом 59 голосів.

Жванномир: Українці не дали ані одного голосу. Голосували мазурі, кольоністи і частина латинників, разом 50 голосів.

Зубрець: Мало голосувати 880, голосувало 46, а то вся двірська прислуга і 8 Українців, між котрими громадський поліцай зі своєю родиною в числі 6 душ.

Порхова: Тут є около 600 душ польської шляхти. Голосувало 62, між ними 10 Українців. Виборчий комісар був обурений: „jakto wy Polacy nie chcecie głosować". Жандарми (було їх 2) прямо скаженіли.

Новосілка коропецька: Населення майже сама польська шляхта, декотрі навіть гербові. Голосувало 8.

### Чортківщина.

В с. Гораєць Українці здержались від голосування. На 507 управнених до голосування впало 60 голосів, з поміж котрих 3 Українці. Голосували місцеві Поляки, Жиди, двірська служба.

До села прийшло військо з двома машиновими крісами, а постерунковий Белець гонив на кони по цілому селі грозячи і заохочуючи ріжними штучками народ до голосування. Коли всякі штучки не помогли, приїхав над вечером „sekretarz Wydziału" Квітньовський та пустив качку, що всі дооколичні села голосують. Однак і це їм не вдалось.

### Борислав.

Вибори в Бориславі перейшли спокійно. З Українців ніхто участи не брав, з винятком кільканайцять старших робітників-боягузів, які голосували на ч. 2. За те на Мразници біля Борислава хотіли людей стероризувати і в той спосіб нагнати до виборів. Але штука не удалась. В ночи з суботи на неділю арештовано в Мразници Мих. Лейбича, провізора церковного, Сеня Іванчука, Юрка Фегецина, Ілька Андрушка, Миколу Лейбича, Теодозія Бундзяка, Михайла Левицького і Лабія (3 послідні академіки), Чушакову Анну, вдову по українському старшині, її сестру Бронцю Іванчуківну і ще 2 академіків. До виборів ніхто з місцевих чесних горожан не пішов, а всі сиділи в хаті спокійно. Голосувало лише 6 робітників на 2-ку. Вечером всіх арештованих випущено з словами: „idźcie głosować", але ніхто не пішов. Слава Мразничанам, що так гарно трималися! — *Бориславський.*

### Коломийщина.

Шепарівці. До виборів не йшов ніхто, а коли вже люде пішли спати, приїхало автом військо з Коломиї о год. 9½ в ночи і розбіглося по селі. Нараз счинився крик і плач, жовніри витягали з кождої хати силою всіх без ріжниці і гонили кольбами до голосування. Побили сильно Дмитра Гальчука, котрого відвезено до лікаря, побили Василя Гальчука кольбою в груди, Марії Стефанюк, жінці Михайла, котра виривалася, повикручували руки, жінки, дівчата забирали силою на автомобіль і везли до канцелярії громадської. Так вігнане село обступило військо і присилувало голосувати на картку ч. 29. Страшний гвалт требав до год. 3. рано. Як хто відозвався, що не вільно примушувати серед ночи до голосування, били його по лици. Жовніри грозили, що серед ночи заваляють село! Селяне прибігли рано в розпуці до Коломиї шукати помочи на уневажнення сих виборів.

Раківчик. Село держалося добре. До дня виборів крім комісаря ніхто не підписав списків. В день виборів рано приїхало військо і жандарми. Комісія чекала до ¼11 год., але ніхто не явився. Тоді жовніри обійшли село, зайшли в долішний кут і хата від хати вабирали людей. Хто лиш одним словом запротестував, тих арештовано, грожено оружям, називано бунтівниками, бито. Пр. бито: Мих. Іванищука, Дм. Поповича, Заяця, Данищука. Теольогови Д. Федасюкови грожено оружям, а що він стояв при своїм, заарештовано його і віддано жовнірам. Йому удалось вирватися з арешту і утечи. Погоня за ним стріляла по селу. До вечера їм удалось зловити 15 людей, які під загрозою віддавали свої голоси на ч. 29. Під вечір зібрано на підводи всіх Жидів з села і приведено до виборчого льокалю. Але Жиди голосували на жидівську лісту. Цілий день Іванищук Онуфрій впихав перестрашеним людям коверти з ч. 29, а жандарм Стефак втручував їх до середини виб. льокалю. О 9. год. „запечатано" урну і відвезено до Коломиї — без протоколу, під опікою предсідателя комісії упр. школи Миколи Данилюка і жандармів. На другий день прийшов жандарм „справдити" вислід виборів з протоколом і збирав підписи комісії. Війта не було дома. Знайдено його в млині в Щепарівцях, де він підписав протокол. Печатки не мав. Жандарм вернув до гром. уряду по печатку. Вона була замкнена в шафі. Жандарм розбив шафу і сам собі прибив печатку. Ходять слухи, що власти начислили 300 голосуючих, хоч разом з Жидами голосувало яких 30! Селяне обурені. Деякі плакали з пересердя.

Пядики. Управнених до голосування 900. Голосувало 85. Не голосували також війт ні залізничники. Жидів до голосування присилувано. За некорисний вислід комісар Пйонтек казав увязнити війта Ткачука і держати його до рана під багнетом.

### Покуття.

Яблонів. „Поліція паньствова" поставляла від самого ранку пости на всіх виходах із місточка, щоб не випускали звідтам нікого із громадян Українців. Бажаючим пійти до церкви у Стопчатові, до якої то парохії належать міщане Яблонова, всував стоячий на пості жандарм картку із ч. 29, і заявляв, що аж тоді пустить до церкви, як інтересований викажеться посвідченням від виборчої комісії, що вже голосував. Це одначе не дало бажаних для Поляків наслідків, бо із Українців не голосував ніхто, за виїмком одного, що виконує обовязок міліціонера.

Стопчатів. Помимо польської агітації Стопчатів може викватися перед світом тільки 3 певними голосами. Перед самими виборами стався тут цікавий випадок, а саме: на церковній брамі між двома наліпленими старостою „Телеграмами Петрушевича", появився якимсь робом дійсний наказ нашого уряду, щоби не брати участи у виборах.

Ковалівка. По не провіреним відомостям мав бути тут тільки оден голос, який віддала одна Полька. Є це село найсвідомійше в цілій околиці.

Березів-середний. Мали голосувати тільки три підпосні жандармами молодиці (які тепер „страдають", по причині відсутности власних чоловіків).

Березів-вижний. Мав голосувати тільки оден немічний старець і безхарактерний дивак неповного розуму, якийсь Дрогомирецький, який сам не був свідомий того, що робить.

**Баня-Березівська.** Доносять, що з Українців не взяв участи у виборах ніхто. А Поляків нема там жадних.

**Акрешори.** Як було кілька голосів, то тільки від близьких „фамільянтів“ великого хруняги наказного війта, бо усі прочі громадяне боячися примусу зі сторони властей у день виборів „розхворілися“.

**Космач.** Голосів було 250, але це виключно тільки від заряду копалень, та фабричних робітників і численної жидівської людности. Село Космач є так велике, що як би узяли були участь у виборах і Українці, то було би звиж кілька тисяч голосів.

**Мишин.** По одним відомостям ніхто не голосував, а з других жерел повідомляють, що голосувало 7.

**Уторопи.** Ця нещасна діра „прорвунилася“ найбільше у цілому нашому повіті. У 1914. році польські легіоністи спалили були це село цілком, так що ще тепер половина тиняється у комірному, а теперішнього наказного і тодішнього війта кацапа Кіращука Гриця на донесення Поляків довго мучили австрійські власти у Талергофі, та тепер діставши трохи марочок, він простив все Полякам.

Були це у більшій части немічні старики, які не могли утікати від цих напасників. Тут вони голосували не тільки за себе, але й за своїх жінок, синів, зятів, доньок, невісток, а то й унуків і т. д. Так, що це дало 400 голосів. Хотя виборців було при урні не більш кількох десяток. Що таке заступство у голосуванню є недопустимим, то цією справою повинні занятися наші адвокати, щоби довести до уневажнення виборів у цьому селі.

З инших сіл відомости покищо не наспіли.

**Коєвщина.**

**Кобаки:** голосувало 70 (служба лісова, Поляки, і кілька наших).

**Слобідка:** голосувало 19.

**Рибно:** голосувало 300, під примусом граничної сторожі, яка зганяла людей через цілий день.

**Старі Кути:** голосувало 60.

**Тюдів:** голосували 3.

**Черганівка і Смодна:** не голосував майже ніхто.

**Присилайте датки на політичних вязнів до Тов. „Краєвий Союз Кредитовий“, або до Тов. „Дністер“ з допискою: на вязнів! — У Львові є понад дві тисячі арештованих Українців! — В першу чергу найблизша рідня і села повинні прийти з помочею!**

# Великий переворот в Італії

II.*)

**(Реакційність фашизму. — Б. Муссоліні. — Завдання нового уряду).**

Весь переворот відбувся на протязі коротких кільканадцяти годин. Він, правда, не був нежданий. Адже перед неапольським конгресом фашистів уряд перевів в краю ледве не ціле перегрупування військ; та не тільки згуртовано велику військову силу в Неаполі і його околиці, але й видано надзвичайні розпорядження у самому Римі. Одначе імпонуюча дефіляда десяток тисяч збройних „чорних сорочок“, які перейшли перед своїм вождом вулицями Неаполя дня 24. жовтня ц. р., явно показала безсильність королівської армії супроти військ пана Муссоліні. Досить було слів погрози цього останнього, щоби відкритим став йому шлях до влади, яку він міг брати силою. Таким робом формально відбулася звичайна зміна кабінету, правда, позапарляментарна зміна, але без нарушення основ конституції, яка дає досить прав королеви Італії і на такий лад покликувати до життя новий уряд. Що більше — вожд фашистів склав кабінет цілком відповідаючи вимогами основних законів і передав на руки короля присягу про вірність конституції. А проте по суті теперішній кабінет не є наслідком звичайної кабінетної кризи, лише великого державного перевороту, який доконався під натиском збройної сили; всі зходи Муссоліні надати зміні невинний характер нового компромісу парляментських політичних партій, не можуть змінити факту, що в Італії запанувала диктатура одної групи громадянства, яка має могутню піддержку в істнуючій військово здисциплінованій організації фашистів.

І насильний спосіб, яким фашисти добули міністерські портфелі і незаперечний факт, що організація фашистів повстала як протичинник організації італійських соціялістів і, врешті, коротка, але багата подіями крайнього терору й нетерпимости історія фашизму — все воно дало фашистському перевороту марку правої соціяльної революції. На перший погляд так і кидається у вічі, що, мовляв, владу захопила в свою руку крайня чорна реакція.

Безумовно, що фашизм є витвором духової атмосфери, яка повстала під впливом Д' Анунція. Безумовно, що так само, як частина пролетарських мас пішла за фанатичними ідеями Леніна, так само частина буржуазії зайшла в засліплення для націоналізму й імперіялізму аж до абсурду. Але історія віків показала, що скрайні гасла не приймаються у таких широких масах, якими розпоряджає центральна управа фашистів, та не запускає такого глибокого коріння, в якого могла би на протязі кільканадцяти місяців вирости організація, яка не має собі рівної по дисципліні. Тому й фашизм, хоч і зроджений в ідеях націоналізму, але не оснований на базі скрайньої соціяльної реакції.

Праві кола великих землевласників і промисловців зручно використовували фашистів для боротьби з пролетаріятом. Вони бажали зруйнувати не тільки вогнища большевицько-комуністичного руху, але й одним махом знищити всі, якіб не були, робітничі організації, включно з льояльними міськими синдикатами та професійними спілками, істнуючими в Італії головно на зразок німецьких і англійських. І це їм почасти вдалось, коли взяти на увагу кількість зруйнованих фашистами робітничих будинків, здемольованих редакцій соціялістичних часописів та всіх инших ексцесів у робітничих районах.

Алеж не можна замикати очей на факт, що фашисти в одного боку руйнуючи істнуючі соціялістичні — з другого боку самі закладали свої біржі праці; що домагалися парцеляції й викупу великих латіфундій; що силою примушували обнижувати ціни на предмети першої необхідности; що були завжди за скасуванням державних монополій, як залізниці, почта й телеграф, сіль та тютюн; що врешті — виступали проти італійських соціялістів під дуже скромним і реальним гаслом скинення тягарів величезних насильних контрибуцій і т. зв. партійних податків, якими італійські соціялістичні організації два роки руйнували все населення, а які з багато соц. лідерів зробили міліонерів! (чи не нагадується історія повстання „нової буржуазії“ підчас большевицької революції на Сході, т. зв. „совбурія“ ?!) Факт істнування тепер в рядах фашистських організацій великої сили свідомого й організованого робітництва та симпатій, якими тішиться їх чотирьохсоттисячна армія сам по собі каже відноситися критично до всіх тих закидів, які робить фашизмові ліво настроєна світова преса.

Чималий причинок сумніву у щирість реакційного елементу у фашизму, є особа його вожда, теперішнього голодаря Італії. Беніто Муссоліні це син бідного зарібника, свідомого соціяліста, сам недавний діяльний член соціялістичної партії. Це колишній редактор соціялістичного часопису „Avanti“. За свою соціялістичну ідеольогію був навіть перестерігений та мусів тікати на терит. до Швайцарії. Коротко перед війною став інтервенціоналістом і гаряче пропагував національну війну. Ранений, вернув з бойового фронту та заснував невеличку газету „Popolo d'Italia“, яка й стала завязком фашистської організації.

Еволюція політичного світогляду діячів ріжних напрямків, еволюція, инколи дуже велика й різка, є на денному порядку (Українцям відоме це явище аж надто добре!) Великий син Корсики, із кровикости републиканець — вклав собі на голову цісарську корону!

Але скок з воюючого соціялізму до воюючого націоналізму є надто широкий, щоби повірити в него без застережень. Бачучи становище італійської соціял демократії супроти III. Інтернаціоналу й усі наслідки цього у практиці — Муссоліні зумів використати настрої мас у тому напрямку, щоби сотворити могутню організацію, яка перейняла на себе завдання цілого державного адміністративного апарату. Але годі повірити в соціяльну чорну реакційність недавного червоного соціяліста — у людини тої інтелігенції, як Беніто Муссоліні.

Очевидно, що з остаточною характеристикою фашизму треба підождати до часу іспиту, який має скласти теперішній італійський кабінет у царині практичної внутрішної і закордонної політики. Державної політики а не пів-легальної демагогії. У практичній дипльоматії нічого не вдіють вічеві гасла патріотичного ліризму.

Одним з перших кроків Муссоліні у внутрішній політиці була гостра заборона фашистським організаціям робити які небудь ексцеси у відношенню до соціялістичних організацій і муніципальних рад. Такий наказ має піднести державний авторитет, який так терпів одвічників самих фашистів! Але ані наказами по провінціональним філіям фашистів, ані широкими жестами, однаково, як і парадами й дефілядами, не вдасться усунути державного дефіциту девятисот міліярдів лір. Італія має залізниці, які самі дають дефіцит девятисот міліонів! Італія має триста тисяч безробітних громадян. Італія завжди ще переживає промислову кризу через недостачу власного вугілля. Всі ті справи домагаються від міністрів чогось більше від мілітаризаційности хисту.

Ще більш заплутаними є закордонні справи. Італія грала досіль ролю посередника поміж Францією і Англією. Чи зможе виконувати її уряд людей, гасла котрих були обраховані на ефект серед патріотично настроєної армії і фльоти? Питання воєнних відшкодувань і воєнних боргів, питання Близького Сходу, невияснена справа з претенсіями Італії до островів Додеканес в Егейському морі, та найголовнійше: майбутнє відношення фашистського уряду до Югославії, себто до договору з Санта Маргаріта з листопада 1920 р., та до англійських інтересів на Середземному морі — ждуть нетерпляче близчого зясування.

Муссоліні перевів чималі зміни на постах закордонних представників Італії та розіслав обіжник з закликом до праці. Але поклик самої енергії ніде не є так безплідний, як на грунті закордонної дипльоматії! Будемо ждати його наслідків.

*(ір)*

*) Гл. „Свобода“ з 10. п. м.

# Совітська Росія.

**Росія і Німеччина.**

Німецький амбасадор у Москві гр. Брокдорф-Ранцав вручив Каменеву свою повновласть, причому заявив, що старатиметься доказати, що рапалійський договір заініціював нову добу для Німеччини і Росії, а тимсамим також для Европи і всего світу. Ленін відповів, що свідоцтво великого довіря, яке виставили собі Німеччина і Росія заключенням договору в Рапальо, вказує світови одинокий шлях справедливого виходу з хаосу на дорогу приязних взаємин і економічного зближення.

**Договір м'ж Німеччиною і сов. Росією.**

Оголошено договір заключений між Німеччиною і шости совітськими републиками, а саме Украною, Білорусю, Грузією, Азербейджаном, Вірменією і републикою Далекого Сходу. Договір забезпечує горожанам держав, котрі його заключили, правну охорону. Совітські републики як і російська република могтимуть основувати в Німеччині торговельні філії, які матимуть право заключувати правні контракти.

**Сов. републики і справа проливів.**

У відповіди на запрошення сов. правительства правительствами: Англії, Франції й Італії до участи в нарадах над справою проливів на конференції в Льозанні, заявлено в ноті з 2. ц. м., що російське правительство не може згодитися, щоби Росії не допущено до праці на цій конференції. Сов. Росія є думки, що мусить узяти участь у цілій конференції, в чому Росія безпосередно заінтересована. Сов. правительство домагається повної, необмеженої участи Росії, України і Грузії в льозанській конференції.

**Комуністичний конґрес у Петрограді.**

В неділю отворено в Петербурзі торжественно міжнародний конґрес комуністів під проводом Зіновєва. Зіновєв у промові представив висліди комуністичного руху у цілому світі.

Естонський часопис „Вабамаа“ звідомляє, що в звязку з отворенням міжнародного конґресу комуністів переведено багато арештувань серед робітників і молоді, що ворожо відносяться до конґресу. Правительство дало на уладження конґресу 10 міліонів рублів у золоті.

**Амнестія в сов. Росії.**

З Москви звідомляють, що совітське правительство з нагоди 5. роковини істнування сов. републики проголосило амнестію за виїмком політичних проступників, та засуджених за хабарництво і гонення спірту.

# РІЖНІ ВІСТИ.

**Конференція в Льозанні.**

З Парижа доносять, що французький уряд звернувся до союзних держав з пропозицією, щоби конференція в Льозанні розпочалася 13. листопада. Перед цією конференцією має відбутися нарада в Парижі при участи міністрів союзних держав.

**З Константинополя.**

П. А. Т. повідомляє, що в Константинополі прийшло до кривавої сутички між Англійцями і Турками. Кількох Англійців убито.

**Альпейська република.**

Італійська преса доносить, що Муссоліні пропагує ідею утворення нової держави „Альпейська репу-

блика" в склад якої входив би Тироль Форальберг, Каринтія і Стирія. Підчас конференції Бенеша із Шанцером була мова про розділ Австрії між Італією та Чехословаччиною. Частина Австрії перейшлаб до „Альпейської держави". Італія бажає тим способом створити для себе безпосереднє получення з Німеччиною і Чехословаччиною.

**Участь совітів в конференції в Льозанні.**

Як доносить П. А. Т., уряди совітської Росії, України і Грузії вручили державам Антанти нову ноту в справі участи совітів у конференції в Льозанні. Англія обіцяла порозумітися в тій справі з иншими державами.

**Після виборів у Зединених Державах.**

З Парижа доносять, що в склад палати послів Зединених Держав вибрано 220 републиканців, 204 демократів. До сенату 56 републиканців і 42 демократів.

# З останньої хвилі.

**Процес Ст. Федака і тов.**

**XV. День розправи.**

*Львів, 11. XI. 1922.*

В наслідок спротиву прок. Гіртлера усі доказові внески полагодив трибунал відмовно, супроти чого в суботу приступлено до дальшого одноманітного відчитування актів, на які склались донесення поліції і військових властей та т. зв. „карних табель" обвинувачених. З них виявилося, що поміж обжалованими один тільки Яремійчук був покараний польським військовим судом десятьлітньою тюрмою під заміром шпіонажі, але відсидівши 2 роки у Вісничу був улаская́влений. Перед замкненням доказового поступовання заголосив обор. д-р Глушкевич внесок на переслухання свідка Янкевича, чому одначе трибунал із місця спротивився. Заряджено павзу, після якої предсідник Маєр відчитав 43 питання головні 45 евентуальних для присяглих суддів. Оборона запротестувала проти редакції питань. Між иншими обор. д-р Глушкевич сконстатував, що питання, яке відноситься до обв. Ст. Федака обіймає моменти, які там з законних мотивів не повинні найтися. Торкається це уступу „підчас свята отворення Східних Торгів і патріотичного настрою викликаного тим святом". Оборона просить трибунал усунути цей уступ так, як в напрямі такого чи иншого настрою не велено доходжень. оборона могла би домагатися схарактеризування в питаннях настрою обв. Федака в момент доконання атентату, а чейже вона такого домагання не підіймає. Оборона стверджує, що дотеперішня судова практика не запотувала того рода питань. Відтак домагався обор. д-р Глушкевич спеціялізування вчинків доконаних поодинокими обвинуваченими, чого нема в пер. сній редакції питань. Вкінці оборона вносить на поставлення питань обнятих §§ 152, 155 а, 156 б та 285—287 пр. к. в.

Усім тим внесенням супротивився прокуратор Гіртлер, в слід за чим по репліці обор. д-ра Глушкевича відложено розправу до понеділка.

**Володимира Федеровича.**

*Львів, 11. XI. 1922.*

Зізнання дальших свідків ні в якій мірі не причинилися до збентеження обвинуваченого полк. Федоровича.

Свідок Ч. Рибіньскі, що належав до боєвої формації ген. Галлера оповідає про розброєння його відділу під Микулинцями та відставлення до Тернополя. Там посаджено їх в тюрму в слід за чим український військовий суд вів проти них доходження за напад на українську територію. В січни 1919 р. застановлено слідство, в слід за чим трактовано їх як полонених.

Свідок Слюсарчик виделегований інкримінованого дня на парляментера був на українському боці розброєний і відісланий до секретаріяту військових справ. Тут його арештовано. З обв. Федоровичем зустрічався свідок в Тернополи. Відношенню полк. Федоровича до нього свідок не може нічого закинути.

Свідок Селецкі зізнає, що від українських полонених довідався, що командантом під Микулинцями мав бути обв. полк. Федорович, та що він є мабуть Поляком.

Свідок Вилежиньскі належав до тих хорих старшин, які підчас бою усунулися до салі хорих. До них то виголосив полк. Федорович промову в німецькій і українській мові, в якій напятнувавши їх напад на територію української держави заявив, що коли б він не дав приказ артилерії, усі були б вигинули.

Підчас суботньої розправи переслухано кс. Вайса і кс. Дорожиньского, які ні одним словом не обтяжили обвинуваченого, оповідаючи тільки про відношення до них українських жовнірів, які не були підвладними обвинуваченого.

## Наглий суд в Чорткові.

В суботу, дня 11. н. к. в полудне запав вирок наглого суду в Чорткові в справі членів ватаги, що прийшла з за Збруча. Стефана Мельничука і Петра Шеремету засуджено на кару смерти через розстріл. Михайла Сеника, Андрія Панькова і Івана Сергія засуджено на кару 6-літної вязниці, а Сидора Загородного, Ярослава Панасюка і Івана Лукача на кару 5-літної вязниці.

Обвиненого о співвину о. Михайла Дмитерка, пароха з Мишковець, суд виправдав і пустив на волю.

Оборонці Мельничука і Шеремети звернулися телефонічно до Варшави з просьбою о помилування, а що відповідь не прийшла на час, о год. 4. п. п. засуджених розстріляно.

# ТЕЛЕҐРАМИ.

**Грізне положення в Царгороді.**

Льондон (ПАТ). Вольф. „Дейли Кроніхл" звідомляє, що англійський кабінет одержав трівожні вістки від ген. Герінгтена, що Турки замісць узглядніти домагання коаліційних генералів, ставлять щораз енерґічнійші жадання. Положення в Царгороді вважають дуже критичним. Неофіціяльно зачувати, що з огляду на небезпеку наступу кемалістичних військ на коаліційні відділи в Царгороді, англійське правительство рішило вислати до Царгорода підмоги.

**Султан не абдикує.**

Париж. (ПАТ). Авас. З Царгорода: Перший секретар султана заявив, що султан під ніяким услівєм не буде абдикувати.

## Свято „Просвіти"

**(8. грудня 1922.)**

Зближається день 8. грудня. День цей є святом „Просвіти". В тім дни перед 54 роками основано у Львові Тов-о „Просвіта". Память того дня усім, кому дорога культура і освіта, а особливо для Українців Східної Галичини, велика. День оснування Тов-а „Просвіти" тобто день 8. грудня 1868 р. є угольним каменем розвою української національно-державної думки, а півстолітня діяльність „Просвіти" прорубувала освітою і національним освідомленням той шлях, яким йшла ця думка під курні стріхи широких закутин нашої тісніщої Батьківщини. Розумів це без пояснення український народ і відчуває вповні нині в часі гарячої боротьби за свою державність. Розумів це він також уже перед війною, а навіть у перших початках істнування Тов-а. „Памятаймо добре, що кождий просвічений селянин, то один воїн більше в нашій справі", — голосив на загальних зборах Тов-а „Просвіти" новообраний третий голова Тов-а Володислав Федорович дня 10. мая 1873 року. І нині по 50-ти літах на ті це бачимо, що перші провідники „Просвіти" передвиджували. Тому обходити річницю основання Тов-а „Просвіта" є для нас, пізнійших поколінь, святим обовязком. Перший раз переведено свято „Просвіти" в цілім краю в 1908 р., тобто в 40-літній ювилей істнування Тов-а.

І від того часу крім воєнних 1914—19 років — обходить торжественно український нарід Галичини рікрічно день 8. грудня. Зробив день цей празником „Просвіти". А святкує його український нарід дійсно величаво в церкві, школі, в освітних та культурних установах та присилає Товариству „Дар Просвіти" у формі переведених збірок. У повоєнних 1920—1921 роках святковано день „Просвіти" навіть величавійше і щирійше ніж у передвоєнних. „Дар Просвіти" осягав усе високу суму. Пр. в 1908 р. понад 10.000 корон, в 1920 р. около 100.000 мп. а в 1921 р. понад 1 міліон мп. Тож і цего 1922 року переведім торжественно — відповідно до хвилі — „Свято Просвіти"; де і як лиш можемо, та перешлім матірному Товариству поважний „Дар Просвіти", якого воно в цім році так дуже потребує, головно на покриття коштів направи дому, який знищила рука вандала вибуховим матеріялом дня 21 IX. 1922 р.

Правда, тяжка хвиля, а навіть дуже тяжка, в якій відзивається Головний Виділ Товариства враз із своєю Просвітно-орґанізаційною Комісією до загалу українського населення в краю, але вірить в те, що сила ідеї, розуміння ваги культурної праці і наше завзяття більше понад усю брутальну силу. „Свято Просвіти" відбудеться величаво. Про це постараються виділи Філій, Читалень, та члени, яким Головний Виділ переведення „Свята і дару Просвіти" гарячо поручає.

Робім, не спочиваймо, а й серед теперішних відносин зробимо для „Просвіти" багато.

Спосіб переведення свята поручається місцевим комітетам — після власного розуміння відповідно до місцевих обставин. Подання до чотирох Посвідств о дозвіл на публичні збірки „Дару Просвіти" відійшли з Головного Виділу а рішення властей передасться до відома пізніще дорогою преси.

Львів, дня 30. жовтня 1922 р.

**За Просвітно-орґан заційну Комісію при Тов-і „Просвіта"**

*Мих. Галущинський* голова. *Ал. Панейко* секретар.

**За Головний Виділ Тов-а „Просвіта"**

*д-р Іван Брик* у. голова. *Степан Шах* секретар.

# НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Останнє (12) ч. „Свободи" сконфісковано за деякі місця вступної статті, рубрики „Після виборів" і за передруки статтей з англійської преси про Східну Галичину.

— **Добрий приклад.** Село Малехів під Львовом зібрало кілька кіпців бараболі, ярини та инших харчевих припасів для арештованих Українців. Инші села повинні йти за прикладом Малехова.

— **Демонстрація українських студенів.** Минулої неділі в Берліні відбулася демонстрація українських студентів перед будинком польського конзуляту. Демонстрацію переведено на знак протесту проти польського террору у Сх. Галичині. Демонстранти виголосили промови в німецькій мові і розкидали летучки. З піснями і національним гимном закінчено демонстрацію.

— „Gdzie obecnie przebywa p. Alighieri Dante?, так питав польський агент поліцейський одного з українських льокаторів в часі ревізії яку переводжено 18. жовтня с. р. в домі касового товариства кредитового у Львові при ул. Домініканській 11. — Оповідають, що запитаний мав дати ось яку відповідь: Данте приїхав якраз до Східної Галичини, бо ладить друге поправне видання свого архитвору „Пекло" і збирає до цього обильний матеріял з теперішних відносин, серед яких жиють Українці у Східній Галичині. Він каже, що давне його „Пекло" за бліде в порівнанню до цього, що він тут бачить і тому, нове видання, яке він тепер ладить випаде ще славнійше як тамто так славне давне!... Не знаємо чи зрозумів це той „виядовца" і чи дійсно таку відповідь одержав на ті свої допити. — Як не одержав, то можемо сказати мовою Дантого і „Se non e vero (ця відповідь) e ben trovato"...

— **Щоб не було непорозуміння.** Дійшло до моєї відомости, що появилася брошурка в справі виборів підписана І. Левицький. Заявляю, що я ніякої брошури в справі виборів не писав і нічо з сею брошурою не маю спільного. — Іван Левицький, учит. української Семинарії.

— **Цікава конфіската.** П. А. Т. доносить, що у Варшаві сконфісковано 9. XI. „Курєр Повшехни" за статтю „Пелномоцництво генерала Галлера ве Всходней Малопольсце".

— **Вп. передплатників в Чехословаччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Легіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

— Звертається увагу нашої суспільности, щоби сирі шкіри з кун, тхорів, видр, лисів, котів і т. п. продавати лише нашій українській фірмі: Петро Карпяк, Львів вул. Куркова ч. 11а. 945 12—30

**При зміні адреси просимо не забувати подати і попередну свою адресу.**

# ЖЕРТВИ

**Просвітно-орґанізаційний фонд Тов-а „Просвіта".**

677) Макс Брилинський в Бурдяківцях 2000, кличе: о. Н. Струтинського в Городенці, Бойчука А., Н. Маковського, В. Падлеського і С. Шумку в Бурдяківцях по 1000, 678) Чит. „Просвіта" в Гребеннім 400, 679) Теодор Чубак в Підфилипю 2000, кличе: І. Пащука і М. Мельниченка в Підфилипю, М. Поважного і М. Кучеру в Мушкатівцях, 680) о. Т. Чайківський в Кропивнику 1000, кличе: о. А. Конюшко в Турю, Ю. Карпінського в Гаях вижних, О. Кулиничі в Кропильниках.

За редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 14. Почтову належність оплачено гуртом. Львів, середа 15. листопада 1922. Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

**РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ:** Львів, Ринок 10., II. пов.

Конто почт. шад. 143 322.

Адр. тел.: „Свобода" Львів.

Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.

Рукописів редакція не звертає.

**ПЕРЕДПЛАТА**

Місячно в краю 3960 Мп.

**ЗА ГРАНИЦЕЮ:**

В Америці 1 дол., Франції, Голландії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 5000 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 50 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 5.000 мп. Зміна адреси 100 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА **150 Мп.**

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

*Львів, 14. листопада 1922.*

**„Суверени нації".** Дати 5-го й 12-го листопада 1922 р. записані в історії українських визвольних змагань такими рядками, яких не змиють ані десятки й сотки грядущих років. Польський нарід вибирав своїх заступників до свого першого законодатного сойму. А вибирали їх достойно — наче до великої війни готувались та найбільшу битву відбували: у битві брала участь не тільки піхота, кавалерія й артилерія, але й броневики та аероплани. А що тереном битви вибрали ніяку иншу землю, як лиш саме нашу бідну й невеличку Сх Галичину — то й на населення цього терену впали всі блага кривавої битви. В ночі з хат людей виганяли, добро забирали, коні до людських помівок вводили, ґемінями по спинах воєнні закони списували та прикладами косів на тілах мирних селян урядові печатки прибивали.

Вязниці переповнились тими, на яких кинено одно підозріння, що сприяють ворогови, — що не хотять приєднатися до одного бойового фронту під гаслом вибор в до першого польського законодатного сойму...

„Суверени нації" вибрані. Між ними найшлось і пять людей одного національного походження і одної віри з народом, який рішив не вибирати своїх делегатів. Ізза тих пяти послів і провадилась битва, — ні за що инше, як лише за них. Тепер, після виборів, можна збагнути всю глибоку правду нестверджених досіль розмов, що військо, карні експедиції і наглі суди прийшли слідком не за замахами проти залізничих мостів ані не за збройними ватагами, які розгулялись по краю, а лише слідком за відомою постановою українського народу Східної Галичини відмовитись від участи у виборах. Підпали панських дворів та неспокій в краю були лише притокою для усіх надзвичайних військово-адміністративних заходів, справжньою метою котрих було переведення виборів серед українського населення. Вони й переводили їх, як не могла краще. Безсторонньо слід признати, що ні один з царських генерал-ґубернаторів не склав би кращої „програми діяльности", як склали її сторожі й виконавці законів польської републики.

Адже сам тернопільський воєвода голосував зі своєю дружиною на список „українських хліборобів", адже з польських військових аероплянів злітали проклямації за підписом президента Української Нац. Ради, Евгена Петрушевича та голови Нар. Комітету В. Бачинського; адже навіть сестри жалібниці приняли ролю виборчих гієн серед недужих українських селян і зарібників. А вислідом величезної акції, веденої із небувалою спільною енергією усіх органів польської влади з витратою карочних сум, коштом свободи, майна і здоровля десяток тисяч мирного населення — вислідом цілої тої акції являється пять нікому незнаних, полуграмотних „послів", яких, як цінний скарб, зараз же після їх вибору вивезли під сильною сторожею до столиці польської держави, де скажуть їм виступати від імени трьох з половиною міліонового населення, як вибранцям на підставі загального, тайного, рівного і безпосередного голосування!

Докладні звіти, які зараз є у наших руках, доказують ясно і безперечно, що вибрані „анонімн" стали „суверенами" з ласки польської політичної адміністрації, що їх вибрано польськими голосами у буквальному значінню. Наче який психоз осорнув тих, що переводили вибори. „Українські посли мусять бути за всяку ціну". І коли стало ясно, що на ніщо не пригодився весь террор, всі засоби грубого насильства — до виборчої урни пішли самі Поляки вибирати українських послів! Жандарми, дідичі, фільварочна служба та нижчі службовики державних провінціональних інституцій мусіли голосувати на лісту „українських хліборобів" та „селянських радикалів". Ми оголосимо у свій час всьому світові виборчу статистику в округах, з яких вийшли „послами" о. Ількiв і його чотири компаніони, та дохажемо, що вони мають право говорити лише в імени польської фільварочної служби, поліціянтів та тих Жидів, яким калужський пан староста наказав оддавати їм свої голоси!

Бойкот виборів перейшов на всій лінії. Нами не вибрано ні одного свого посла. У польському соймі бракуватиме заступників трьох і пів міліонового українського населення, яке не забажало підписатися на посвідченнях про польське громадянство. Польська держава здобула пять нових громадян, яким дала за цю честь почесний титул „суверенів нації". Заплатила за них таку ціну, якої вони не вартні. Свідомість переплачення прийде дуже швидко. Але й коли буде отверезіння, так певне, що за пізно.

## Німеччина перед банкротством.

*Берлін, 7. II. 1922.*

У хвилі писання сих рядків Репараційна Комісія побідних держав, під проводом самого голови Барту, перебуває ще тут. (В міжчасі 11. ц. м., Репар. Комісія вже виїхала; на 12. ц. м Барту мав назначену розмову з Поанкаре. — Ред.) Вона вибралася сюди з Парижа, щоб на місци поінформуватися у тутешнього правительства, якими засобами думає воно не допустити до фінансового банкротства, себто стабілізувати свою валюту і зрівноважити свій буджет — необхідні передумови добровільного виконання репараційних зобовязань Німеччини. Дотеперішній вислід безпосередного контакту видко найкраще по курсі нім. марки: в дни приїзду комісії за 1 доляр платилося 4000 нм., сьогодні 8000 нм. Реп. Комісія очевидно не задоволена своїми успіхами, а ще менше становищем і поведінкою тутешнього правительства, якому закидають (очевидно неофіціяльно) то нещирість, то нерозуміння поваги ситуації, то недостачу річевости... По всім признаком, Р. Комісія виїде звідси, не одержавши від уряду жадних певних запевнень щодо вступлення Німеччини від близького банкротства (воно й так вийшло — Ред.)

Що воно неминуче, в сьому сьогідні мало хто (окрім самого хиба німецького уряду) сумнівається. Та з другого боку й мало хто уявляє собі як слід дійсні причини сеї грядучої катастрофи, а ще менше її можливі форми і наслідки. Відома річ, всяких діягностиків і прогностиків чимало на світі, та саме ця ріжнородність їх думок і поглядів показує, яка неясна сучасна ситуація. Щодо причин катастрофального становища державних фінансів Німеччини, то чимало поширений погляд, що вона свідомо вела і веде до невиплатности, щоби таким робом доказати неможливість виконання репараційних зобовязань і.. позбутися їх. Такі голоси поширені головно серед вірителів, а окрема у Франції; та не хибує їх серед невтральних, а навіть між приятелями і симпатиками Німеччини (зачуваю, що так думають і в нашій Галичині); натомісць — дивна річ — не слідно таких думок у самій Німеччині, чи радше вони були ще рік тому, та сьогодні зробили місце збентеженню і страхови за завтрішній день.

І справді, впевнювання, буцімто велика промислова держава може собі позволити на „фальшиву криду" як який провінціяльний купчик, не мають і не можуть мати жадної річевої основи. Що так викликують у Парижі, се инше діло: головний віритель чейже не може сказати, що його довжник не має і не може чим платити, бо в цьому випадку це булоб добровільною заповідю нового банкротства — у Франції. І як тільки на ївний може вірити, що Франція, в таких обставинах і при своїх політичних та воєнних засобах, схоче або зможе погодитися з фактом невиплатности німецького уряду та зречеться своїх претенсій, то безглуздність гіпотези про власновільне змагання до банкротства стає більш чим очевидна.

Вона й неможлива з мотивів внутрішно-політичних у самій Німеччині. Теперішнє правительство утворене й піддержуване якраз тими партіями й елементами, які в р. 1918 свято повірили в апостольство Вільсона, „визволили німецьку націю з неволі монархізму", приймили ганебне перемиря і ще ганебнійший мир, слухали всіх диктатів Найвищої Ради, а в краю завели всі благодати демократично-републиканського ладу. В таких обставинах банкротство держави, то в першій мірі банкротство уряду й урядових партій, які вже чотири роки двигають політичну й моральну відповідальність за долю всього народу. І якби навіть це був уряд на Вірта (центрово-соціялістичний), з добір найчільніших талантів, обдарений повним довірям загалу, то й він не міг би заризикувати такого очайдушного кроку як банкротство.

Річ у тому, що катастрофічний стан німецької державної господарки — се не тільки наслідок репараційних обовязків, як се звичайно тут говорять. Колиб воно було так, то кожда мораторія й кожда полекша у виконуванню сих репарацій велаб за собою поправу в державнім бюджеті і національній валюті; тимчасом тут нічого подібного не бачимо. З другого боку, поза Німеччиною, бачимо такі зразки: Австрія не заплатила ще майже сотика репарацій, а таки стоїть над пропастю, в яку певно скотиться, коли не дістане реальної помочі від своїх б. ворогів; Угорщина, обтяжена не меншими репараціями, виконуючи їх підіймається поволи одначе постійно в гору; те саме можна сказати про Болгарію; натомісць Росія, без версайського мира, без репарацій, по „скасуванню" всіх державних довгів, лежить уже в руїні... Значить — окрім програної війни і міжнародних зобовязань тут, у Німеччині, мусять бути ще й инші причини і сила, які ведуть 60-міліонову націю, колись таку сильну, засібну і культурну, до катастрофи, якої форми, розмір'в і наслідків ніхто не в силі передвидіти. Ті инші чинники лежать в межах самої Німеччини і вони то, на свій лад, готові довести країну до подібного стану, який тут панував.. після 30-літної війни. Про них окремо.

*С. Томашівський.*

Пр. 472/22. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часописи „Свобода" число 8. з дня 5. XI. 1922 в артикулі під заголовком 1) „5-го листопада" в уступах від слів: дня 5-го листопада... до кінця артикулу. 2) „Чи це вибори"? в уступі від слів: і людям... до кінця артикулу. 3) „Лист з села" в уступах від слів: яке лихо... до кінця артикулу. 4) „Масові арештування у Сх. Галичині" в уступах від слів а) Польський уряд... до: захотуть, б) від слів: Але всі ті сороби... до кінця артикулу. 5) „Батько й син" в уступі від слів: і в слушний час... до кінця артикулу. 6) „Нема надії" в уступах а) слів: що пануючі... до кінця артикулу. 7) „Ще про таємне військо" в уступі від слів: Загадочні узброєні... до кінця артикулу містить в собі єство злочину з § 65а) к. з., узнав доконану 2 листопада 1922 конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 п. к. заказ дальшого розширювання того друкового письма. Заразом видав наказ відповідальному редакторови тої часописі, щоби се рішення помістив безплатно найблизшім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. грудня 1862 Д. п. з. № 6 ex1863 в імени закону засудження за переступство на гривну до 4.0 Мп. — Львів, дня 4. листопада 1922

(Підпис нечитаний)

**Пишіть звідомлення! З огляду на далекосягле значіння теперішньої виборчої кампанії обовязком наших організацій, повітових і громадських, а з окрема кождого громадянського діяча припильнувати, щоби до редакції „Свободи" вислано точне звідомлення, як були переведені і як випали вибори. Звідомлення мають бути по змозі короткі, а на всі факти різкого терору мають бути подані свідки.**

# Наглий суд у Чорткові.

В днях від 9. до 11. ц. м. відбувся в Чорткові наглий суд проти 1) Степана Мельничука, літ 24, родом з Пядик пов. Коломия, 2) Петра Шеремети, літ 25, родом з Пукова пов. Рогатин, 3) Ярослава Панасюка, літ 25, родом з Садок пов. Збараж, 4) Івана Луцака або Гуцуляка, літ 28, родом з Ключева великого пов. Коломия, 5) Михайла Беника, літ 29, родом з Берлог пов. Снятин, 6) о. Михайла Дмитерка, літ 37, пароха з Мишкова пов. Заліщики, 7) Федора Загородного, літ 22, родом з Новосілки пов. Підгайці, 8) Андрія Панькова, літ 24, родом з Перла пов. Старий Самбір і 9) Михайла Сергієва, літ 27, родом з Бахни пов. Вижниця на Буковині. Обвинувачені Мельничук і Шеремета були четарями УСС-в, обв. Беник, Панасюк і Паньків служили при українській галицькій армії; всі вони перейшли в липни 1919 р. разом з галицькою армією за Збруч і оставали там до 22. жовтня ц. р., коли то під Кудринцями перейшли Збруч в силі 12 людей під проводом пок. Івана Цепка, кол. четаря УСС-ів. Обв. Сергій попав ще з австр. армії в 1915 р. в російський полон, був на Сибірі, опісля від 1917 р. на Україні і разом з прочими дня 22. X. ц. р. перейшов Збруч. Пок. четар Цепко згинув трагічно дня 28. X. ц. р. в Голиградах коло Заліщик від кулі пок. четаря Шеремети, котрий міряв до польського поліціянта Єжиховського в хвилі їх арештування, а припадково убив свого товариша і команданта. Двох з відділу, а саме Парибус і Пилипів, оба Галичане, втекли і досі польська поліція не арештувала їх. Обвинувачені Мельничук і Шеремета укінчені гімназійні матуристи, Паньків — швець, Сергій — столяр, решта селяне — всі селянські сини.

Прокуратура в Чорткові обвинувачила до St. 3399/22 до Vr. 1391/22 Мельничука, Шеремету, Беника, Панасюка, Луцака, Загородного, Панькова і Сергія за злочин вбийства з § 134 і § 135 уст. IV. з. к., доконаного таким робом, що дня 25. жовтня 1922 р. в Мишкові повіт Заліщики убили спільно вистрілами з револьверу пок. Антона Березовского, управителя народної школи в Мишкові (Поляка) і кандидата до варшавського сойму зі списку людовців Пяста; о. Михайла Дмитерка, місцевого пароха за злочин з § 5 і § 134 та § 135, уст. IV. з. к, поповнений через це, що повиших безпосередніх справців вбийства намовив до вбийства Березовского. Вкінці окремо Шеремету обвинувачується за усиловане вбийство постерункового Єжиховского (§ 8 і § 134 з. к.), якого вправді припадково не убив, але убив за це пок. Цепко.

Короткий зміст обвинувачення такий:

Покійний Цепко разом з Томкевичем і Навловським з Камінця Подільського зорганізували боєвий відділ з Галичан, озброїли його по військовому, дали йому кріси, револьвери, машиновий кріс, динаміт та екразіт і очевидно відповідну скількість муніції, з тим, що цей відділ мав переправитися до Східної Галичини, викликати тут повстання проти польської влади, уншкоджувати середники комунікаційні і військові обєкти, а передовсім перешкодити у відбуттю виборів до варшавського сойму. Цей відділ дня 22. X. 1922 перейшов Збруч під Кудринцями і попри Борщів лісами дійшов аж до Мишкова пов. Заліщики. Відділ розложився табором в мишковецькім лісі, звідки пішов до села обв. Мельничук, зайшов тут до о. Дмитерка і довідався від нього, що в селі є польський кандидат на посла. О. Дмитерко скористав з побуту Мельничука у нього, нагодував його пирогами, дав хліба на дорогу і 5000 мп. та намовив, щоби згладити Березовского. І справді вечером о 9 год. тогож дня (25. X.) цілий відділ прийшов під школу. Березовского арештовано і на власній фірі вивезено з села. Яких три кільометри за селом урвалася шлия і не можна було дальше їхати. Березовского стягнено з воза і двома вистрілами з револьверу в голову позбавлено життя. Відділ оставив коні й трупа на місци і пішов дальше на захід, але в кілька днів пізніще більшість їх виловлено, причім Шеремета хотів убити постерункового, а убив свого товариша Цепка.

Дня 2. падолиста 1922 р. о год. 9. рано при великій асисті війська і поліції та кровожадної польської публики відбувся наглий суд в Чорткові. Проводив трибуналом рад. Рек, а яко члени засідали радники Радзєховські, Гайльгофер і Гонсьоровскі, спеціяльно дібрані президентом суду Льореком. Обжаловував прокуратор Ягодзінські. Боронили адвокати: Мельника д-р Пордес (з Коломиї сіоніст), Шеремету д-р Старосольський зі Львова, Беника д-р Граніцкі (Жид) з Чорткова (з уряду), Панасюка д-р Кімельман (жидівський соціяліст) з Чорткова (з уряду), Луцака д-р Мозлер (Жид) з Чорткова, о. Дмитерка д-р Горбачевський і д-р Видрак з Чорткова, Загородного д-р Бандель зі Львова, Панькова д-р Юрчинський з Чорткова, врешті Сергія д-р Степан Баран з Тернополя.

Оборона була дуже важка. Предсідьник нарушував раз-по-разу основні постанови карної процедури, мимо внесків оборони, щоби узнав себе не компетентним і передав справу звичайному судови, бо в громаді Мишків — як ствердив це на розправі, під присягою, тамошний війт Михайлюк — ніколи не оголошено наглих судів в спосіб, який каже § 431 проц. кар., а саме: при відголосі бубна або труби, — трибунал вів справу дальше; було це протизвконно й тому, що минуло вже три дні від хвилі поставлення через прокуратора обвинувачених перед наглий суд, а згідно з § 439 проц. кар. найдовший термін переведення не розправи (Verhandlung), але поступування (Verfahren) має бути три дні (тревало чотири, бо обвинувачених прокуратор поставив перед наглий 7-го рано, а вирок видано аж 11-го о 12. мінут 15 в пол.). Польська публика заховувалася по канібальськи, трибунал був під її пресією, як і під пресією польської преси, що виразно підніс у своїй кінцевій промові оборонець д-р Баран. Вислід присуду був згори відомий.

Присуд був такий:

Наглий суд в Чорткові увільнив о. Дмитерка від заміту співучасти в убивстві Березовского і велів випустити його зараз на волю, зате узнав винним убивства Березовского всіх инших обвинувачених, а Шеремету ще окрім цього злочину усилованого убивства Єжиховского і по думці § 442 проц кар. засудив Мельничука і Шеремету на кару смерти через розстріл, Сеника на 6 літ, Панасюка 5 літ, Луцака 5 літ, Загородного 5 літ, Панькова 6 літ і Сергія 6 літ, всіх на тяжку вязницю з постом і твердим ліжком що 14 днів.

Після проголошення присуду д-р Ст. Баран попросив на основі § 445 проц. кар. третю годину для засуджених на смерть. Мельничук і Шеремета разом з оборонцями д-ром Бараном, д-ром Старосольським і д-ром Юрчинським пішли до вязничої келії. Присуд смерти польського суду приняли з повним спокоєм і гордістю. Ні на хвильку аж до екзекуції не зраджували ніякого зденервування. Оборонець д-р Баран списав з ними їх біографії для історії. Зїли обід, написали листи до рідні, висповідалися, розцілувалися в послідне з оборонцями д-ром Бараном, д-ром Старосольським та д-ром Юрчинським, передали привіт своїм товаришам зі стрільців і української гал. армії та сміло і гордо пішли на смерть.

Першого розстріляли Мельничука о год. 3·15, другого Шеремету о год. 3·20 попол. Оборонці не оставили їх до останньої хвилі.

## Житєпис розстріляних у Чорткові.

### СТЕПАН МЕЛЬНИЧУК

четар УСС., уродж. дня 19/12. 1898 в Пядиках пов. Коломия, син селянина із Пядик, гр.-кат. релігії, нежонатий. Кінчив українську гімн. в Коломиї та у Львові. Іспит зрілости скінчив у Відні в р. 1916. В квітні 1916 р. вступив до УСС., був у вишколі в Липици дол., в Черчи і Розвадові. На фронт пішов в падолисті 1916 р. до гуцульської сотні пок. д-ра Омеляна Левицького, яка стояла під Прислупом під Кірлібабою на Буковині. Там був до червня 1917 р., тоді гуцульську сотню перенесено під Бережани, а він сам пішов до вишколу до Розвадова, де як вістун був інструктором. В р. 1918 був на курсі підхорунжих в Розвдолі, опісля перейшов до офіцерської школи в Єгердорфі на Шлеську, а відтак разом зі школою перенісся до Камінки струмилової коло Львова, де застав його розгром Австрії. На вістку, що Українці обняли владу у Львові, прибув сейчас до Львова. Тут дня 3. падолиста 1918 іменований підхорунжим УСС., брав участь в обороні Львова аж до уступлення української армії зі Львова. Опісля був у другій скорострільній сотні УСС. під командою четаря Жовнірчука і брав участь в боях в Підбірцях, Сороках, Ляшках, Зимній воді коло Львова. В лютім 1919 р. іменований хорунжим УУС., брав участь в боях під Городком і Судовою Вишнею в марті 1919 р., коли то Українська Армія відтяла Львів від заходу. В квітні 1919 р. був в боях під Дублянами, Яричовом, Підярковом, Романовом. В часі відвороту УГА. був в боях під Нараєвом, Білобожницею і Чортковом. При наступі Грекова брав участь в боях під Ласківцями, Ходачковом, Бережанами і Перемишлянами. При другім відступі відзначився рівнож в боях під Бережанами і Тлустім. Іменований в липни 1919 р. четарем УСС. разом з своїм курінем перейшов в Залісю Збруч. Був в Камянці под. у півкурени пор. Двюбака на турецькій башті при охороні диктатора д-ра Петрушевича. Дня 15. падолиста 1919 р. разом зі своїм відділом пішов на схід до Браїлова, де дня 1. січня 1920 р. брав участь з повстанчим відділом Шепіля у

---

КЛИМ ПОЛІЩУК.

# Потурченко-Потурчишин

(З хроніки сучасного життя.)

(Продовження.)

— Цікаво! — промовив я. — Ви не могли-б мені сказати?...

Тепер — ні! Колись самі довідаєтеся... Самі побачите... А тепер дайте мені на обід і я піду собі...

Мені було жаль його, але разом з тим мене дратував особливий тон його мови, як він говорив це все і мені захотілося заставити його зрозуміти, що такий спосіб життя, який він вибрав собі, є далеко гірший від способу життя тих „буржуазних тулубів", котрі живуть в праці свого мозку, чи просто, — досвіду. Вони не експльоатують, але й не жебрають. Вони стоять на свому грунті і цього грунту повинен триматися кожний, хто не хоче бути дармоїдом. Та висловити це йому просто я все-ж таки не міг і сказав:

— Грошей я вам не дам, але пообідати можете разом зі мною і я заплачу за все.

Він рвучко схопився за свою теку і встав.

— Чи сподівався я такого?! — крикнув. — Чи сподівався я такого відношення до себе, коли йшов сюди з найкращими думками й замірами внести в це брудне міщанське життя княжого міста вільний дух революції і промінь ясного світла?!

Відвернувся від мене і журно похитав головою, говорячи сам до себе:

— Йди в світи широкі, мрійливий Потурчишин! Там тебе не оцінили, коли ти виявляв свою творчу душу, а тут тебе не тільки — що не зрозуміли, а ще й сміються над тобою!... Так, так!... Йди в світи, Потурчишин!...

Я дивився на його худі плечі, що так трагічно вігнулися до долу, дивився на його розпатлану чуприну, що грізно настурбучилася на всякі боки, і від щирого серця хотів його заспокоїти якось, але не міг вишукати для нього ні одного певного засобу і був надзвичайно радий, коли він нарешті пішов від мене.

VII.

Великі електричні ліхтарні ясно освітлювали міські вулиці і ріжнобарвні людські юрби. Дзвінки, гудки, свистки й гомін людських голосів притуплювали мою чуйність і так приємно було плентатися по алеї міського парку, де так покірно шелестить під ногами пожовкле листя і де ніщо не викликає зайвих дум і не трівожить душі. І як-же стрипенув мною його несподіваний оклик, що почувся з боку:

— А, пане артисте, марите собі!

Я дивився на нього, чув його голос, але важко було його взнати, так він змінився, чи ліпше буде сказати, — відновився... Отой чорний плащ модним „дзвоном", ширококрисий капелюх шоколядового коліру, цвікер, паличка в руках, шкіряні рукавички, пах якихось перфум і бадьорий голос так дивно вразили мене.

— Не вже ви?! — промовив я нарешті, не вірячи своїм очам.

— Хе-хе-хе! — задовольнено засміявся він. — Що, не впізнали?...

— Впізнати вас не так важко, — сказав я, але як це все розуміти?...

— Це?... — показав він паличкою на поли свого плаща. Це все експеримент, товаришу!...

— Експеримент?!...

— Самий примітивний...

— Гм, це дуже цікаво...

— Ага! Цікаво, кажете! — знову засміявся він. — Як що хочете знати, так ходіть кудись на шклянку кави і я розкажу вам...

— Ви маєте гроші?

— Трохи маю...

Ми вийшли із парку й пішли до ближчої каварні. Але вже в самих дверях він зупинився:

— Ходім до якоїсь иншої — сказав. — Я сюди не можу!

— Чому?

— Потім скажу...

Ми завернулися і пішли далі. В другій каварні він відразу сів у темному куточку і став оповідати:

— Все, що бачите на мені, не більше як експеримент! Коли ви відмовилися дати мені грошей, котрі до речі буде сказати, були мені дуже потрібні і зовсім не на обід, — я вирішив піти на пролом буржуазних душ... Почалося з тої каварні, коло якої ми щойно були... Хотів їсти... Зайшов і повечеряв... Платити не було чим, а тому я прийшов до самого господаря і сказав по щирости про своє положення... Він, не дивлячись на те, що сам буржуй, вислухав мене і не тільки — що не взяв нічого за вечерю, а ще й три тисячі дав мені... Тоді мені прийшла в голову щаслива думка — обійти всі більші каварні і ресторани... Пішов і, от, як бачите... Тепер я можу їхати до своїх дурних Бойків!...

(Докінчення буде.)

здобуттю денікінського броневика. Дня 6. січня 1920 р. захорів на пятнистий тиф по дорозі на Бізулю. Недугу перебув у м. Кодимі. На протипольський фронт пішов дня 20. квітня 1920 р. на стацію Романів коло Чуднова на Волині.

При наступі червоної армії на Польщу наступав зі своїм відділом від Канева, через Білу Церкву, Київ, Коростень, Тучин, Костопіль, Володимир Волинський Грубешів аж під Холм в галицькому курені при 395 піхотнім полку. — В січни р. 1922 був здемобілізований.

В жовтни 1922 р разом з пок. поручником Іваном Цепком і пок. четарем Петром Шереметою вступив до боєвого відділу, який дня 22. жовтня 1922 р. під проводом пок. Цепка перейшов Збруч під Кудринцями і дістався на терен Східної Галичини, в силі 12 людей. Зловлений під Устечком коло Заліщик дня 26. жовтня 1922 р. дістався в руки польської влади, яка дня 1. падолиста 1922 р. відставила його до вязниці окружного суду в Чорткові. Вироком наглого суду в Чорткові з дня 11. падолиста 1922 р. засуджено його разом з пок. четарем Петром Шереметою на кару смерти і розстріляно тогож дня о годині 3·15 по полудни на подвірю вязниці окружного суду в Чорткові.

## ПЕТРО ШЕРЕМЕТА,

четар УСС., уроджений 22. січня 1897 р. в Пукові, повіт Рогатин. До народної школи ходив в рідному селі Пукові, від I.—III. кляси гімназ. в Бережанах, від IV.—VII. кл. включно в українській гімназії в Рогатині. Гімназійну матуру здав в марті 1916 р. в українській гімн. в Станиславові. З вибухом світової війни в серпни 1914 р., як уміченний ученик VII. гімн. кляси вступив до українських СС. Брав участь в обороні Львова. Був в боях під Львовом, у Скнилові, під Городком і Жовквою. Дня 1. марта 1919 р. іменований четарем УСС., стояв на фронті цілий час аж до відходу УГА. в липни 1919 р. По переході за Збруч був зразу командантом четн, а опісля командантом другої сотні першого полку УСС. Брав участь в боях УСС. під Уманем і в часі відвороту у відворотних боях проти Денікіна. Дня 10. жовтня 1919 р. попав в денікінський полон, відки по 10 днях утік і вернув до першої бригади УСС. в Жмеринці. Там з початком падолиста 1919 р. захорів на сипний тиф. Дня 24. марта 1920 р. разом з бригадою вирушив на протипольський фронт під Чуднів на Волині. Дня 24. квітня 1920 р. Поляки сю бригаду розбили, остав тільки один курінь під проводом пор. Гойова, рівнож УСС. З сим курінем відступив за Дніпро до Переяслава, де дня 1. мая 1920 р. іменовано його командантом куріня. В часі наступу большевиків на Польщу літом 1920 р. як командант сего куріня брав участь в офензиві, здобув сим курінем Володимир волинський і Грубешів і визначився разом з курінем в багатьох битвах, за що навіть одержав часті похвали. В часі відвороту опинився з курінем в Житомирі, де рештки куріня влучено до 412. гал. полку. Дня 7. червня 1921 р. перейшов разом зі своєю частиною до Умаия, в серпни 1921 р. до Сквири, а у вересні 1921. до Бердичева, де був курінним командантом другого куріня гал. полка, що складався виключно з самих Галичан. Як командант куріня стояв залогою з курінем в Самогородку коло Бердичева. По розформованню того полка в маю 1922 р. поступив в службу яко учитель української мови і літератури до української гімназії в Бердичеві. Там вчив аж до половини жовтня 1922 р., коли то разом з пок. четарем Іваном Цепком і з пок. четарем Стефаном Мельничуком зорганізували боєву частину, яка в силі 12-ти людей дня 22. жовтня 1922 р. під проводом пок. Цепка перейшла Збруч під Кудринцями і дісталася на терен Сх. Галичини. Тут в Голіградах пов. Заліщики попав дня 28. жовтня 1922 р. в руки польської держ. поліції, яка віддала його під наглий суд в Чорткові. Вироком наглого суду в Чорткові з дня 11. падолиста 1922 р. засуджено його разом з пок. четарем Стефаном Мельничуком на кару смерти і розстріляно тогож дня о годині 3.20 по полудни на подвірю вязниці окружного суду в Чорткові. Передостатний його оклик був: „Най жиє революція, най жиє народ, най жиє Україна! стріляй!!!"

**Бувші арештовані! Перегляньте числа „Діла" і „Свободи", чи ви були подані у списках арештованих. Напишіть негайно до Редакції „Свободи", як довго ви були увязнені, за віщо, в яких умовинах, коли були перший раз переслухані, та в яких умовинах перебули час у вязниці.**

# Галицькі відносини.

### Переведення клаїть на вул. Баторія.

Як нам доносять, з поліційних арештів при вул. Яховича переведено на вул. Баторія 9 Українців, між ними нач. ред. „Діла" Ф. Федорціва під замітом співучасти в атентаті на С. Твердохліба (?!) і 20 инших вязнів, проти котрих ведеться слідство.

З того виходить, що Поляки фабрикують новий політичний процес, який був би сяким-таком оправданням масових арештувань в останніх тижнях, переведених ізза виборів. Покищо у поліційних арештах у Львові і на провінції є ще тисячі наших громадян. Ані про їх долю, ані про вище згаданих, яких передано судови, нічого близче ще невідомо нам.

В останній хвилі довідуємося, що між висше згаданими є також редактор М. Струтинський.

### Військова диктатура у Сх. Галичині.

„Chwila" доносить з Варшави: Уряд уділив генералови Галлерови спеціяльну повновласть в цілі удержання спокою у Сх. Галичині. Про ту ухвалу довідується „Chwila" з документу, висланого до ген. Галлера від пред. Новака і міністра Сосновского та Каменьского. Цей документ складається з 5 точок: На вступі зазначено, що причиною надання повновласти ген. Галлерови є спроби викликання заворушень у Сх. Галичині. Силою того документу генерал Галлер іменований командантом всіх військових частин Д. О. К. Львів і Перемишль. Всі війська у Сх. Галичині стоять на услугах міністерства внутр. справ. Генералови Галлерови підчинені всі адміністративні уряди. Генерал Галлер має право припинювати діяльність якогонебудь уряду, чи урядника. Воєводи Грабовскі, Ольпіньскі і Юристовскі мають виконувати накази ген. Галлера.

### А військова поліція бє.

У відомих арештах при вул. Сапіги, в т. зв. „Дефензиві" поліція поводиться з вязнями в крайно жорстокий спосіб. Увільнені вязні інформують нас, що арештовані поміщені там в пивницях, харчів подавати з дому не вільно, при переслуханню командант вимушує зізнання револьверами, шаблюками та побоями. А особливо селян і робітників бють в той спосіб, що вкладають їх голови до печі, щоби не чути крику. Що на це дирекція поліції?

### Ревізії у Львові.

Дня 11. XI. відбулася ревізія в помешканню студ. фільозоф. Якова Козловського і Волод. Супранівського, співробітника книгарні Наук. Тов. ім. Шевченка у Львові. Ревізія тревала від 8-ої год. рано до 1-ої пополд. Нічого не найшли, забрали тільки синю кальку та приватну кореспонденцію В. Супранівського. Ревізія відбулася в неприсутности Я. Козловського й В. Супранівського.

### Збіжа коло Львова.

Дня 4. XI. перевела ревізію жандармерія зі Замарстинова з комісарем повітової жандармерії на чолі, в домі місцевого пароха, на донос тамошнього війта Антона Вегінського. При ревізії, яка тревала 2 і пів години, не найшли ні гармат, ні бомб, ні заграничної валюти. Комісар з револьвером в руці тероризував всіх домашніх. Мимо безуспішної ревізії арештовано сина місцевого пароха, Льва, та Придніпрянців Наливайка та Ващенка і відставлено їх до Бридідок. Хотячи ще більше стероризувати місцеве населення, слідуючого дня підчас виборів до сойму 4 підводи при асисті 8 жандармів стояло через цілий день коло громадського дому, очікуючи на ворохобників, яких моглиб сейчас відставити до збірні нашого свідомого громадянства при вул. Казимірівській. Однак сі заходи безпеченства оказались даремними, бо через цілий день тревала в селі глибока тишина. Щойно під вечір деякі Поляки віддали свої голоси а з ними, як прихвостні, кількох українських хрунів. Вибори до сенату провалили так, немов би їх не було.

### Пов. Бібрка.

О год. 2-ій по пол. в дни 23. X. жандарм Ступніцкі з постерунку жандармерії в Миколаєві арештував в селі Городиславичі пов. Бібрка трох селян, а саме Павла Рудака, Филипа Савицького, громадського секретаря та Миколу Савицького, члена чит. „Просвіти". При ревізії забрано книжку „Правотар д-ра Евина", 8 научних книжок, які трактують про перерібку молока, 8 американських статутів американських асекураційних товариств та книжку „Економіст". Рано дня 24. X. приказав командант Біліньскі відставити всіх як арештованих до Львова. Коли народ на стації в Миколаєві зібрався, щоби побачити трох невинно арештованих, то військо розігнало народ. Арештованих відведено на поліцію при вул. Яховича. Тут сталися прямо неймовірні події. Проводячий слідство поліційний урядник не переслухував зовсім арештованих, тільки казав підписати чистий папір, а коли арештовані відмовили підпису такого аркуша, замкнено їх в келії. На другий день знову зажадано від них під загрозою і побоями, щоби признались до вини і що вони є членами боївок. Коли мимо цего не хотіли признатися, тоді урядуючий урядник взяв силою їх руку, щоби підписали такий аркуш, а опісля сам без переслухання зладив протокол і казав підписати. (Урядник високий, сухий середного віку, бльондин). Коли арештовані дальше опирались, грозив, що відішле їх на Домбє, називаючи їх кабанами, боюфкажами, саботажніками, подпалячами польських дворів і т. п. Вкінці по раз третий закликав їх цей пан урядник і в асистенції 4 уоружених поліціянтів казав сейчас підписати зладжений ним протокол. Під силою і побоями арештовані не зложений ними протокол підписали. Потім відставлено їх на Баторого, а по трьох днях до Бригідок і поміщено в келії ч. 60, 65 і 57. На Бригідках так само жадано від них, щоби признались, що належать до боївок. Харч на Бригідках неможливий. Три рази денно одержують вязні теплу воду закрашену злегка ячмінними крупами або пенцаком і 1/4 хліба на 24 години. Люди сплять на підлогах. Якщо не було би помочі з кухні „Комітету Помочі Вязням", то на певно половина вимерла би з холоду і хороби. Так прим. захорував з арештанського віку Коцюмбас (про Коцюмбаса помилково інформовано нас, що він помер. Тепер довідуємося, що він тільки хорий.) Платла і Ружак. Арештованим не позволяють з хати взяти ні теплого одіння, ні харчів, ні грошей, так, що арештовані з провінції є наражені на ріжного рода прикрости. Арештованих з провінції випускається в ночі і вони в наслідок цего є позбавлені всякої помочі.

### Щирецчина.

Перед самими виборами в Щирецчині появилися противиборчі українські відозви. В звязку з тим арештовано інваліда без руки Івана Голдуна (з Гуменця) і переведено ревізію в домі Дмитра Стасіва. В с. Вербіж арештовано п. Гумецьку.

Мимо террору в повіті голосувало тільки кільканайцять хрунів.

### Тюрма в Бережанах.

Сидить тут понад 180 політичних вязнів, а всі під замітом державної зради, або публичного забурення підчас виборів. Шістьох священиків з о. Городецьким, сідоглавим папським шамбеляном, якому жандарми при арештуванню відбили пальці. Богато учителів, адвокатів, студентів, селянства. Дух бадьорий. Видержимо!

### Калущина.

Дня 2. падолиста поліція із Заполю перепровадила точний трус у Миколи Вальнюка в Мислові і Василя Двундзи господаря в Рипяниці п. Калуш. Шукали за крісами, револьверами, антиниборчими відозвами і т. и., нічого бажаного для себе не знайшли, меже иншим забрали у Василя Двундзи деякі брошури, часописи „Діло", „Свободу", „Український Голос" та торічну „Батьківщину". Того самого дня трус в Мислові в домі п. Бойка, з відки арештовано с. Зарічного Михайла з повіту Мостиска, а в ночи о 3. годині арештовано купця Миколу Валанюка і його зятя Івана Лущина. Арештовані сидять в Калуши.

### Зборівщина.

Дня 8. XI. арештовано в Мшані п Зборів Миколу Проника, Василя Редьку й Зварича. Як причину арештування подано противиборчу агітацію. Бувшого підстаршину У. Г. А. Василя Редьку, відставлено в кайданах до Золочева на замок. — В Поморянах арештовано о. Кочкуду, Ярослава Склепковича, студ. Кульматицького, Григоровича, ученика Шальовського та кількох міщан.

### Стрийська.

В Стрийці арештовано Віктора Дідуха і вивезено до Тернополя.

### Перемишль.

Дня 22. жовтня арештовано Теофіля Калинича абсольвента теології і прав. Арештованого, як і всіх прочих держать і досі в тюрмі окружного суду без ніяких доказів вини.

В тій самій тюрмі мучиться без найменшої причини понад 400 Українців.

### Гадинівці пов. Гусятин.

Дня 26. м. м. відбулися ревізії у студентів: Бабина Максима, Байрака Гриця і Антона, Боднарука Евгена, Костіва Степана і Погорецького Михайла. Одного тільки з них удалось зловити, якого разом з кількома селянами відставлено до Копичинець. Дня 1. с. м. раненько зловила поліція студентів: Боднарука Е. і Бабина М., яких відставила до арештів в Копичинцях.

**Присилайте датки на політичних вязнів до Тов. „Краєвий Союз Кредитовий", або до Тов. „Дністер" з допискою: на вязнів! — У Львові є понад дві тисячі арештованих Українців! — В першу чергу найблизша рідня і села повинні прийти з помочею!**

# Після польських виборів у Сх. Галичині.

### Бабеня до сенату.

При виборах до польського сенату фреквенція голосуючих у Львові була значно слабша, чим при виборах до сойму. Цифри покищо ще не відомі, але можна надіятись, що будуть досить скромні.

Більше заінтересування було у Варшаві, де на 358,667 управнених до голосування голосувало поверх 255,000. Вибрані до сенату зі списка ч. 8 Болеслав Косковскі і Ігн. Баліньскі, з ч. 2 Болесл. Лічановскі, з ч. 16 д-р Тон, на котрого місце входить Моріц Керснер.

### Посли із станиславівського округа.

По офіціяльному звідомленню голосувало 114.615. Список ч. 1 одержав 15.681 голосів, ч. 2. — 7.503, ч. 8 — 23.195, ч. 29 — 31.028. Вибрані послами до варшавського сойму: 1. Вінценти Вітос із списка ч. 1. Тад. Загаєвскі і Маріян Ярошиньскі з ч. 8, д-р Леон Райх, д-р Генрих Розмарін і Кароль Айзенштайн з ч. 17 і Іван Дутчак, Оделян Залуцький і Семен Мельник з ч. 29.

### Львівщина.

В Містках голосували всі Жиди і трохи Поляків. Українці крім залізничих робітників не взяли участи у виборах.

Полянка. Мимо сего, що війт Адам з жандармом стягнув людей до школи і агітував, а в сам день накинувся на старших братів церковних, на що дзвонять, та післали фіру по священика, крім Жидів голосувало всего з війтом його 5 прихвостнів. В сам день виборів „страж обивательска" з Пустомит з гверами сама в когумі виповняла картки і посилала Жидів до голосування.

### Бабиччина.

В цілім бобрецькім виборчім окрузі, а в першій мірі в селах Городиславичі, Коцурів, Підярків, Підгородище, Миколаїв, Підсоснів ніхто з Українців, не брав участи в польських виборах. В тих селах можна було ствердити одну систему перепровадження виборів. На чотирох частях кождого села команда жандармерії поставила варту, щоби ніхто до села не віхав, ані не виїхав. На приказ громадського уряду з ранку 5. листопада ніхто зі селян не хотів піти до голосування, тоді польське військо явилося в тих селах і зачалися кватирунки. В селі Коцурові, на подвірю господаря Івана Сисака побито в жорстокий спосіб хлопця, який не хотів так скоро виконати приказу жовніра, щоби його відставити форшпаном перед громадський уряд. Коли молодший брат побитого хотів помагати йому в запряженю коней, два жовніри кольбою побили його до безтями, а коли в наслідок цього середуща сестра прожила за братами, ті самі жовніри побили її також, опісля виломили двері від комори, забрали сир, масло, яйця, солонину, а навіть вазеліну до черевиків, вартости 20.000 мк. По розкватированю війська по тих селах, силою тягнено до виборів в цей спосіб, що двох військових провадило кождого мужчину або жінку серединою села, через найбільше болото перед виборчу комісію з окликами: „кабанє ідь преждей, бо цен застщелєц". В Городисла вичах жінку господаря Наконечного Пальку враз з прибраною донькою і сином забрано силою до громадської канцелярії, сильно побито, а опісля сина відведено до Бригідок тому лише, що опирався йти до голосування на приказ команданта поліції Білінського.

Так само перепроваджувано силою вибори до польського сенату в день 12. ц. м. Польська преса подає з великою радістю, що великий процент Українців брав радо участь у виборах. Наведені факти виявляють, в який то спосіб відбувалися у Східній Галичині вибори і як заховано їх свободу.

В селі Городиславичі в дни 12. ц. м. голосувало до сенату тільки трох хрунів, а саме: Шуль Данило, Сенько Савицький зі жінкою, ну і очевидно виборча комісія так, що на 250 чисел цього села впали тільки ці голоси.

### Як ходили „лазєю" голосувати?

Львівський „Kurjer rowieczny" писав, що „nad Zbruczem chłopi ruscy początkowo „obawiali się" głosować. Gdy jednak ujrzeli silną załogę wojskową i policję, poszli „ławą" do urny wyborczej". Як представляється на ділі та пізнійша „відвага" частинки менше відважної і зголоднілої людности в деяких селах, бачимо з ось якого приміру: В селі Молотові і Демидові бобрецького повіту 5. с. м. до самого полудня явились до голосування лише дві особи (два місцеві Поляки). Озлоблений жандарм викликав з церкви заступника війта і казав, що як не постарається, щоби люде пійшли до голосування, то зараз скує його і пожене до Львова до криміналу. Переляканий заступник війта зізнався, що він безрадний супроти опору населення. Тоді жандарм взяв собі до помочі шістьох жовнірів і ходив з ними по хатах, та під тим примусом гнав людей до голосування. Відважніші не пійшли і всіляко вихручувалися, але частина переляканих, менше відважних пійшла під тим примусом особливо баби. Кілька днів перед тим грозили в тих селах, що має прийти до села кавалерія на постій і оглядали вже кватири по селу, а то в тій цілі, щоби налякати хлопа, який памятає, що по такій гостині кінниці нема сліду по збіжу по стодолах.

### Бережа-щина.

В Тростянци було управнених до голосування 630 громадян, з чого голосувало лише двох, решта 628 стрималися від голосування.

Бережанське староство вислало було до громади 8 жовнірів і трох жандармів. Жовніри почали були силою людей виганяти до виборів, а коли сему спротивилася комісія, дали спокій. Вислід голосування не подобався старості Якубше, котрий зарядив поновні вибори на день 8. падолиста, однак в останній хвилі цофнув свій розпорядок і обійшлося без поновного голосування.

### Жовківщина.

Гребенці. На донос учителя Антона Рубля поліція арештувала перед виборами священика о. Григ. Мандзезатого і Гриця Кукіля. Арештованих вивели до львівських Бригідок. В день виборів перші віддали голоси учитель Антін Рубель і дяк Федько Головка. Крім них, до години 3. з полудня ніхто до виборів не пішов. Що йно тоді кількох поліціяїв з Рублем і війтом-дяком Голевкою на чолі рушили по хатах кольбами і палками „заохочувати" людей до участи у виборах. Хто завдалегідь не утік з села або не скрився, такого силоміць тягнули до урни. Біля виборчого льокалю стояло кілька фір готових до вивозу до львівських тюрем тих, що не схотять голосувати. Таким способом поспіхом знасилували кількадесять мешканців, приневолюючи їх голосувати.

### Перемишлянщина.

Лопя. Мимо арештування місцевого священика о. Івана Нагурського, якого уміщено в арештах в Бережанах під замітом злочину з §§. 58 ц, — 65 а, б, — 98 б, — 100, село до виборів мимо терору не пішло. „Забралисьте нам священика, ми сліпі, не знаємо куди йти і до виборів не підем" — таку відповідь давали поліціянтам, які приходили до хат по виборців. Перемишлянщина станула муром проти виборів.

### Рогатинщина.

Желибори. Цілий день 5. листопада не було нікого в селі ані з поліції ні з инших урядовців. Перший голос впав до урни о годині 6. вечером. На 286 голосуючих голосувало 10 осіб, а саме дідич Подлевский з женою і двома дочками, посесор Гольденберг, Жид, окоман з жінкою, Жид і одна Жидівка. З людей не голосував ніхто. Село виглядало якби вимерло, бо було умовлено, щоби ніхто не показувався на улиці ані на дворі на сей день, всьо мусить сидіти в хатах і сеї постанови придержанося строго.

### Войнилівщина.

У войнилівськім судовім повіті вдержалося українське населення цілковито від голосування, дарма що панський підлизень о. Ільків, родом з Перевізця коло Войнилова і о. адміністратор парохії Бабин Перевозець порозсилав свою 24. лісту з закликом попирати його хлопську кандидатуру. В Войнилові удалося йому дістати 7 голосів, які віддав на його лісту Поляк швець Струтиньский з родиною, котрому пан староста наказав агітувати за кандидатурою о. Ількова. В ріднім селі о. Ількова Перевізци узискала ліста о. Ількова 6 голосів, на які зложилися голоси його брата Михайла, його двох стрийних братів і його стрийної сестри та двох двірських форналів. Тамошній дідич Скацигно заявив в виборчім льокали, що треба вибрати до сойму в Варшаві також Українців, щоби Польща могла виказатися перед Союзом Народів, що Українці є заступлені в варшавськім соймі. Одна лиш Студінка зломила народну солідарність. Вправді в в день виборів не пішов ніхто аж до вечера голосувати, однак коли вечером явилися в селі жандарми з Калуша і почали гонити людей хата від хати до виборів і грозили, що хто відтягнеться від голосування, дістане військовий кватерунок, далася більша часть громадян стероризувати і взяла участь в виборах. О. Ількiв почуває себе між власними земляками не дуже то певно, бо цілости його особи стереже неустанно двох поліційних агентів. В селах Сівка войн., Мошківці, Суботів і Перлівці не голосував ані один Українець. Від виборів вдержались навіть латинники.

### Радехівщина.

Мимо сильної агітації, спровадження війська, масових ревізій, арештувань і погроз українське населення Радехівщини не далося стероризувати і не взяло участи у виборах до польського сойму. В самім Радехові за виїмком двірської служби ніхто з Українців не голосував.

По деяких селах як Волиця барилова, Куликів, Мукане, Ордів і инш., навіть латинники відсунулись від голосування. Москвофільське село Криве, на яке найменше покладалось надії, мимо агітації за виборами звісного о. Яворського і його участи в виборчій комісії за виїмком кільканайцятьох людей двірської служби і кількох латинських родин, українське населення віднеслось до виборів негативно. Наші кольоністи відсунулись також від виборів.

Нивиці. Вибори відбулись спокійно. На 604 управнених до голосування взяло участь у виборах 25, з того 15 Жидів, обшар двірський дав 5 голосів, 4 латинників і 1 Українець (війт). На кілька днів перед виборами перевела державна поліція ревізії у о. П. Казанівського, В. Підгайного і Д. Казанівського.

Трійця. Вибори відбулись спокійно. На 403 управнених до голосування, голосувало 7 і то самі Жиди. Перед виборами переведено ревізії у Гр. Казанівського, Петра Куця і Івана Шишки. Послідного арештовано, однак він утік і до нинішного дня ховається.

Дух населення бадьорий і жадні заходи сусідів і найбільші репресії не вломлять його постави і віри в своє майбутнє.

### Старосамбірщина.

Голівка. До 7 год. вечер дня 5 листопада ніхто з громадян не явився до голосування. Опісля прийшли два жандарми до виборчого льокалю і довідавшися від виборчої комісії, що ніхто до голосування не показався, пішли в село і зачали гонити людей до голосування. Люде вже почасти спали бо була вже 8 година, доми були позамикані, так жандарми стаївали двері на силу і сплячих людей виганяли до голосування. В хатах заставали переважно самі женщини і діти, отже витягали ланцухи на пострах, що будуть кувати, як до голосування не підуть. Перестрашені діти стали плакати, баби також. Тоді комендант постерунку з Мшанця, Химяк прийшов до виборчого льокалю і заявив виборчій комісії, що за то, що люде не голосували, надасть до села кавалерію і то до кождого мешканця по 3 коні і 3 жовніри. Рівночасно післав по громадського поліціянта з приказом, щоби кождий господар приготовив місце на три коні і три жовніри. Але мимо тих погроз люде до голосування не хотіли іти. Знайшлося тільки 18 людей, котрих пригнано під багнетом і примушено віддати голоси.

### Рудеччина.

Жандарм Міхалїч з Купновим роздавав в сінях виборчого льокалю виборчі картки на хрунівську лісту ч. 26. Виборець Юрко Куцнір з Вощанець поскаржився на це перед виборчою комісією, а предсідник комісії Вас. Скочиляс, свідомий селянин Українець, скартав цей поступок жандарма. За це арештовано його і цілу комісію. Жандарми арештували членів комісії, били і грозили, що за 3 дні повісять їх.

### Но іщина.

Приготування до виборів зачалося від террору, погроз і масових арештувань інтеліґенції і усего свідомого селянства. Від двох неділь непокоїли поліція і граничне військо населення. Арештовано в Кутах, Косові і дооколичних селах до 70 осіб. Повного числа і всіх увязнених годі знати через утруднену до неможливости комунікацію немов у справдішнім стані облоги. Арештовано о. Ю. Герасимовича в Старокосові і його сина Григ. Герасимовича, інжінера, що приїхав з Чернівець в гостину до батька, о. Гнатова з Ростік, Вовка, управителя школи, о. Ласійчука з Річки, учителя Цалинюка, Бундзяка, Гапановича, Остапюка, кількох академіків, 2 прив. учеників в Кутах і велике число селян. Арештування відбувалися ще 30. жовтня, а навіть ще 4. і 5. падолиста повезено кілька фір арештованих до Коломиї.

Вибори були при пекольній хрунівській агітації, урядовій пресії і підкупствах, яких ще і в нашій околиці не бувало. В самих Кутах військо обсадило виборчий льокаль і церков.

В Рибні обступило граничне військо церков і погнало з неї людей насильно до виборів; а поліція і жандармерія зганяла людей з села, однак і це не мало успіху, так як вислід з тих „вольних" виборів був дуже марний.

В місті Кутах навіть значна часть латинників не голосувала, а з Українців всього 16 людей залежних, возьних, листоношів, погрозами присилуваних до вибору.

В Старих Кутах голосували, на 4000 населення, Українець управитель школи Цюпрак, двох побережників камеральних а решта з 65 голосів мешкаючі там Поляки і Жиди.

В Кобаках на 4000 населен-

Емодне тримались добре. За те в Ростоках, Ріжні і Устеріках впало більше голосів. Пр. в Білоберезці 16 з яких 900 управнених до голосовання. Багато причинилася до збаламучених тем них одиниць сфальшована агітаторами і при помочи уряду розліплена телеграма з надужиттям підпису д-ра Петрушевича і д-ра Бачинського зі зазивом до участи у виборах — шукацтво не гідне культурної держави.

Що гуцульські села Покутя при виборах не всі держалися, як вимагає честь і інтерес народа, вина за те паде на демагогічну роботу д-ра Трильовського, котрий для догоди власної амбіції провадив довгі літа безоглядну і не перебираючу в середниках агітацію і боротьбу против української інтелігенції при помочи своїх безхарактерних адютантів аіа Лаврук і багато других. Він то у Станиславові, щоби кинути колоду нашому урядови і щоби розбити радикальну партію, заложив свою власну селянську радикальну партію, вибрав себе головою, а до президії покликав Лаврука і других подібних людей. Д-р Трильовський тепер на еміграції, а наслідком того захопив Лаврук провід новоутвореної партії і веде при помочи свого гуртка ворогами добре плачену хрунівську зрадницьку роботу. Многі колишні адютанти п. Трильовського, великі радикали, у боротьбі проти своїх людей, пігнались тепер за легкою наживою і станули на службу у панів і яко наказні війти або комісарі пр. Кіщук в Річці, Дутчак, Григорчук в Білоберезці терроризують своїх громадян, господарять громадським майном, як їм подобається, і наживаються до схочу при панській ласці. Деякі скарги зі сторони громадян на них до староства, посередства і суду остають без успіху, хиба що їх за те з наказних війтів пороблять наказними комісаржами з дібраним собі відповідно „байратом" з кількох своїх зауважників. От результати очайдушної роботи нерозважної у своїй мегаломанії одиниці! До того у горах мало дійльних священиків і учителів, з котрих деякі як пр. п. Цюпрак і другі своїм льокайським поступуванням для власної вигоди дають деморалізуючий примір тем ним одиницям.

Та се все ворогам опікунам мало поможе. Народ прозрів і навіть ті обаламучені темні одиниці, що під насильством голосували, соромляться свого зрадницького поступку. Сі вольні вибори не поможуть а куплені одиниці з найгіршого суспільного шуховиння нікому не заімпонують ані своїм опікунам чести не приспорять.

## Слідуюче число нашого часопису одержать лише ті П. Т. передплатники, що не залягають з передплатою за листопад ц. р.

# Англійська преса про Сх. Галичину.

*Льондон, 5. XI. 1922.*

Галицьке питання далі не сходить зі шпальт англійської преси. „Star" з 26. жовтня подає про послідні події в Галичині аналогічну вістку, що „Daily News", звіщаючи про збройне повстання всього українського населення проти польської влади та про польські репресії.

**Польський терор в Галичині.**

Під тим наголовком появилась в „Sunday Times" з 29. жовтня ц. р. отся стаття англійського публіциста O' Harr-a:

„Чи ми звертаємо нашу увагу на події в Східній Галичині. Резолюцією з 25. червня 1919. переданою офіціяльно східно-галицькій делеґації в Парижи, головні союзні держави заявили, що політична судьба тої країни буде означена на основі волі населення, що відповідало прінціпови проголошеному президентом Вільсоном і принятому союзними державами. Договором в С. Жермен суверенні права над Галичиною були передані Австрією головним союзним державам і Східна Галичина, країна з подавляючою більшістю Українців, тільки 12 прц. всього населення припадає на Поляків — перейшла в правне посідання Великої Британії, Америки, Франції, Італії і Японії, які відповідно інтернаціональним постановам мають право рішити про її політичне становище. Найвища Рада, визначуючи провізорично східну границю Польщі, своїм рішенням з 8. грудня 1919. установила границю між Польщею а Східною Галичиною (лінія Керзона), яка оставила цю останню остаточно польською територією. Поляки не зважаючи на лекцію історії і рішення Найвищої Ради та надуживаючи тимчасового мандату, уділеного їй що до Східної Галичини Найвищою Радою тепер переводять насильно крайну кольонізаційну політику. Вони влучили Східну Галичину як частину „польської території" до Польщі, так, що автохтонне населення не має права набувати землі, яку польський кольоніст одержує за будьщо. Що на те скаже Найвища Рада?"

**Хмари бурі у Східній Галичині.**

„Outlook" з 4. ц. м. оповіщена під наведеним наголовком отся стаття повище названого автора:

„Український революційний рух у Східній Галичині проти польської воєнної окупації поширюється кождого дня. Поляки так само як у виленській справі знехтували рішення Найвищої Ради, якими гарантується розвязку східно-галицького питання на основі права самоозначення — причім Поляки мають там всього 12% населення. Вони завели там не тільки крайний режім мілітарної окупації, але ще готовлять там тепер переведення виборів, щоби представники того нового прибутку „польської території" увійшли до варшавського сойму. Проти українського населення, яке рішило здержатись від голосування, примінюється жорстокі репресії, а Українці, які відмовляються приймити становище виборчих комісарів, є карані грівнами в квоті 200.000 мп. як не вязнені, або ставлені перед воєнний суд. По селах закватеровано польські війська, які мають гнати виборців до урни. Польські кандидати стоять під військовою сторожею. Який результат того? Посілости польських дідичів ідуть з вогнем. Українці скрізь висаджують мости. Залізничі катастрофи є щоденними подіями. Сидір Твердохліб, редактор українського дневника „Рідний Край", субвенціонованого Поляками, який був за участю Українців у виборах і який сам був кандидатом, недавно тому згинув застрілений Українцями, коли саме вертав з виборчого віча. І так воно йде щораз далі.

Не буде мира на Сході Европи, доки не буде вирішене Східно галицьке питання. Ми не сміємо забувати, що Східна Галичина є Піємонтом, інтелектуальним центром всього українського руху в Росії, який обнимає понад 35 міліонів населення. Поневолення Східної Галичини а іа polonaise зродить погані сили небезпечні однаково для Польщі, як і для її сусідів. Воно загане східно-галицьких Українців в обійми російського большевизму".

**Масові арештування Українців.**

„Daily Telegraph" з 4. падолиста подає отсю кореспонденцію п. з. „Револьта в Галичині".

„Досіль не здавлено револьти в Східній Галичині, хоч польські власти арештували більш як 4.000 мешканців, по більшій части інтелігенції. Транспорти вязнів із Східної Галичини проходять постійно через Львів до польських концентраційних таборів. Ті арешти мають подвійну ціль: здавити повстання і позбавити українське населення його провідників підчас близьких виборів до варшавського сойму".

„Observer" з 5. падолиста приносить довшу статтю, призвячену галицькому питанню і теперішним подіям в нашій країні, написану в дусі щирих симпатій до наших визвольних змагань. *Ст. В.*

**При зміні адреса просимо не забувати подати і попередму свою адресу.**

# РІЖНІ ВІСТИ.

**Коаліція німецького кабінету.**

Як доносить П. А. Т., дня 11. листопада відбулася в Берліні нарада німецького уряду з представниками партій, в справі реконструкції кабінету. Правдоподібно теперішній кабінет подасться до димісії. Утворення нового кабінету поручено д-р Віртови.

Ідея реконструкції кабінету є відгомоном промови Штіннеса на засіданню економічної ради. Штіннес зажадав скасування 8 годинного робучого дня, аж до часу поліпшення економічної ситуації.

Канцлер Вірт скликав представників партій, щоби вони предложили пропозиції обсади поодиноких міністерств. Довіря до Вірта міцно захитане.

**Арештування в Берліні.**

В Берліні арештовано Вернера Фляйша, котрий в день замордування Ратенава вручив Гельферіхові китицю квітів. Арештованого обвинувачується в участи в убивстві Ратенава.

**Конференція в Льозанні відложена.**

На домагання англійського уряду, конференцію в Льозанні відложено до 20. листопада.

**Муссолін не візьме участи в конференціях.**

Римські часописі доносять, що Муссоліні не може опустити Італії і не візьме участи в конференції в Парижі, ані в Льозанні.

**Французько-англійське порозуміння**

„Таймс" пишуть, що коли не буде певне, що Англія, Франція й Італія на конференції в Льозанні поступати-муть одностайно, то сумнівне є, чи Англія буде заступлена на конференції. „Таймс" вказують на конечність попереднього порозуміння цих трьох правительств. Англія мусить знати, чи Франція готова станути по її стороні, чи бажає з нею співділати. Непевність щодо цього може лише заохотити до виступів кемалістичних екстремістів.

**Порозуміння з кемалістами не можливе.**

З Льондону доносять, що англійський уряд дістав з Константинополя радіотелеграму, яка вказує на те, що порозуміння з Кемалістами не можливе. Телеграма дає до зрозуміння, що в Константинополі треба оголосити стан облоги.

**Султан в Константинополі.**

„Times" доносять, що турецький султан мимо абдикації перебуває в Константинополі. Його особи бережуть англійські війська.

**Після виборів у Зединених Державах.**

Згідно з останніми відомостями з Нового Йорку, в склад нової палати депутатів Зединених Держав, входять: 214 републиканців, 219 демократів, 1 соціяліст та 1 безпартійний. Демократи мають більшість 5 голосів.

## Процес Ст. Федака і тов.

**XVII. День розправи.**

*Львів, 14. XI. 1922.*

Розправа почалася з деяким опізненням через неприсутність одного з присяжних суддів.

Предс. отворив засідання відчитанням відмовного рішення дотично домагань оборони в напрямі змін в редакції питань, звернених до лави присяжних суддів. Трибунал признав поставлені питання важними, супроти чого предсідник уділив голосу прокураторови.

Прок. Гіртлер, починаючи свою довгу промову, зазначив на вступі, що з боку обвинувачених і їхньої оборони зроблено усе, щоб нинішний процес вчинити великою політичною маніфестацією, обчисленою на враження за кордоном. Підчас довгого процесу бували моменти, коли сам прокуратор тратив орієнтацію — хто кого обвинувачує; польська прокуратура Ст. Федака і товаришів за злочин наміреного вбийства і зраду стану, чи обвинувачені і оборона обвинувачують польську окупаційну владу і польську суспільність, за ряд кривд, доконаних ними на українському народі від 1918 р. почавши до дня розправи. Маніфестацією вважає прокуратор надмірне число оборонців, які в числі 80 піднялися оборони, маніфестацією вважає прокуратор методу оборони, яка змагала до уодностайнення імпульсів, які кермували обвинуваченими. Прокуратор находить для себе основу думати, що ні обвинувачені, ні їх оборонці не є репрезентантами цілости українського народу, але тільки одної її групи, яка „не приняла простягненої їй польської руки" а рішила боротися аж до моменту здійснення ідеалу Соборної Незалежної України. На думку прокуратора „репрезентантами" українського народу є ті, яких імена обвинувачені поміщували на чорних листах під девізою „смерть зрадникам". Маніфестацією вважає прокуратор заяви Федака і тов., які не признавали компетенції польському судови а рівночасно домагалися переведення розправи в українській мові.

Приступаючи до обоснування вини Ст. Федака прокуратор старається збити твердження що до того, що атентат був звернений виключно проти воєводи Грабовского і мав на меті не смерть воєводи, але голосний протест, який вплинув би на зміну режіму.

Далі переходить прокуратор до моменту настроїв, якими опанований Ст. Федак доконав вчинку. Прокуратор цитує випадки мнимих звірств з боку українських військ, про які доносила польська преса хотячи тим ослабити — як сам сказав — „вибілити до краски лілій" кривди і насильства доконані польською владою над українським народом.

Рівночасно прокуратор впевняє, що Ст. Федак не ділав сам, а за відомом, порадою і намовою більшої скількости людей, з яких — на його думку — засіли на лаві обвинувачених Ф. Штик, Д. Паліїв, В. Кучабський і В. Коберський

Для доказання їхньої співвини в атентаті прокуратор старається надати характер вродостойности зізнанням Ф. Штика, які називає щирими і безоглядно правдивими. В користь їх правдивости не боїться прокуратор заквестіонувати правдивости зізнань свідків, які зізнавали під присягою. Спираючись на зізнаннях Штика та Каращука (!) прокуратор твердить, що згадані повище чотири обвинувачені були моральними співучасниками атентату.

Год. 1:30 мінут, прокуратор говорить далі.

# Розправа проти Степана Федана і тов.

(Продовження.)

Предс. Бо Федак сказав, що він був членом тільки повітової колеґії і вів відділ розвідчий, отже, що ви передтим зізнали то неправда?

Штик: Розуміється.

Предс.: (показує плян Львова у него забраний поліцією суддям присяглим). Що то має значити?

Штик: То є поділ Львова на райони в цїли збірки на голодуючу молодіж. Гах питав: чи знаєте хто був командантом району, знаєте? Я не знаю. Отже я вам скажу. На Левандівці був командантом Федак.

Предс.: Тут ваші зізнання з Федяком сходяться, бо Федак сказав, що він був членом повітової колеґії там мав відділ вивідочний, тут є щось такого з дефензиви.

Штик: Гах каже. чи знаєте, що Федак вів офензиву? так, кажу я. А я, кажу вдал дефензиви.

Предс.: (читає про райони) Що ви на те скажете?

Штик: Я виконав поділ Львова до переведення жертв на голодуючу молодіж. Мені поручено справу ведення цеї збірки і я поділив Львів на райони, дав леґітимації, викази і другі робили роботу.

Предс.: То ви поділили на 22 райони?

Штик: Так.

Предс.: (показує). То та карточка?

Штик: (показує райони).

Предс.: Що то є Чорна Лїста?

Штик: Це список Українців, що записалися на університет.

Предс.: А це посвідки для тих, що мали збирати датки (показує суддям присяжним мапу поділу на кусники і карточки з написами вулиць). Потім починає Чорну Лїсту. Читає: W punkcie 4. nie i szego protokolu wymien a i t. d. Як видно з протоколу то Кум мав мати 7 членів і 5 заступників.

Штик: Члени вже були. Бракувало ще заступників, то я потвердив назвиська, які мені подавано. Цїле то зізнання переводилося в той спосіб, що комісар Гах питав мене: хто друкував відозви і ді... і подавав назвиська, тут я вам, бо не знав, де друкувано. І ціле щастя, що Гах не замкнув мене, бо я того не міг би сказати, бо не знав.

Предс.: Але як ви то погодите, що то, що ви тут говорили, згоджується з тим, що говорив Федак?

Штик:

Предс.: А ви не сповняли ніякої функції серед українського студентства?

Штик: Ні, бо я не мав охоти працювати.

Предс.: (читає). Pomiewna kolegy Matczak Cz i t. d... А чи ви знали, що Чиж, Кобелський, Кучабський, Палїв і Матчак були в Українськім Горожанськім Комітеті?

Штик: Я думаю, що вони були урядниками.

Предс.: На якій підставі то твердите.

Штик: Я бачив їх часто при столах в канцелярії і міг думати, що вони могли бути урядниками У. Г. К.

Предс.: (показує „Правду" з 21. жовтня). Чи ви то друкували?

Штик: Ні.

Предс.: Длячого ви говорили инакше?

Штик: То було так: Питав мене п. Гах, хто друкував. А я вже й так багато неправди сказав і горорю: Я.

Предс.: Чи ви друкували Чорну Лїсту?

Штик: Питались мене чи я друкував. Я сказав, що так. Але я не друкував.

---

V. день розправи.

Початок о годині 9·30.

Предс.: Пане Штик! Ви казали вчера на свою оборону, що те все, що ви говорили перед поліцією в переслуханню, все те піддавав Гах. Він казав, що ви зізнавали з власної ініціятиви. Що маєте сказати на його зізнання?

Штик: Що він як урядник поліції мусить так говорити. Як би говорив инакше то стратив би тим самим посаду.

Предс.: То ні. Ви були раз слухані 20. грудня. Чи знаєте, що прийшло таке розпорядження з Української Студентської Ради в справі зізнань?

Штик: Я не знав, бо тоді сидів в тюрмі.

Предс.: А тепер знаєте?

Штик: Так, але тоді не знав.

Предс.: В тюрмі не дістали ви того?

Штик: Ні.

Предс.: ... того розпорядження, що Окружна Студентська Рада в Станиславові в пункті 9. каже (читає) „часто лучається, що при арештуванню товаришів..." Ту є підписний Палїв. То не дістали ви?

Штик: Я нього не дістав.

Предс.: Чи тепер знаєте длятого що таке розпорядження при шло?

Штик: Я тому, що представляю фактичний стан, який був.

Предс.: Я вже скінчив, тепер пан прокуратор.

Прок.: Пане Штик!

Штик: Прошу?

Прок.: Можете признати що вибір вас на діятеля політичного не зовсім щасливий.

Штик: Ні, не певечу.

Прок.: Я мушу так сказати, понеже з ваших зізнань я чув такі невлоїчности, що не можу собі витолкувати, на якій тут підставі які обставини склонили вас до того, що ви так кажете, що ви, як вас п. Гах питав, що прийшли не відповідали, але так ви сказав, що то зна... то ви потвердили.

Штик: Тому, що я думав, що поліція докладно поінформована. У п. судді Ангельського я запереч... бо думав, що тим самим у... ли твердження поліції.

Прокуратор: То ви хотіли в блуд впровадити?

Штик: Так.

Прокуратор: Але ви думали, що то йде під... суд? Як можна казати такі трюки?

Штик: Через те, що я говорив дурниці, то мусіло все тимсамим перетягнутись.

Прокуратор: То було би добре. Але який це може бути доказ для наглого суду?

Штик: Я цього не знаю.

Прок.: А коли ви довідалися, що до наглого суду не прийде?

Штик: По протоколі 20. жовтня. З тим самим днем я перейшов до переконання.

Прок: Чому ви так на рати це відкликували?

Штик: Бо думав, що суд мені не повірить.

Прок.: Що дві мінути нельогічність. Як ви собі то міркували, чи те, що говорив комісар Гах, є правда чи неправда?

Штик: Що то неправда.

Прок.: А може то були річі правдиві?

Штик: То я не знаю.

Прок.: А звідки комісар Гах міг знати такі тайні річи, скоро ви перші то зізнали?

Штик: Тут прийде пан Гах і зі всього витолкується.

Прок: Як ви витолкуєте те письмо, що ви з вязниці писали, ви сказали там, що багато товаришів з вашої вини впало?

Штик: Я вже казав.

Прок.: Скоро ви їх втопили, то треба було сказати, що я сказав неправду, бо я думав, що ратую Федяка перед наглим судом. Тимчасом ми кажете, „впхав десять чи пятьнайцять инших" і ви кажете з жалем правдивим, що я собі смерть зроблю, бо моя совість нечиста".

Штик: Так є.

Прок: То так як би ви неправду сказали.

Штик: Пане прокуратор! Поліція арештує чи винен чи невинен.

Прок.: Ми тут маємо акт обвинувачення і ваші зізнання і о тім говоримо. Отже того не можете витолкувати, як розумієте це письмо?

Штик: Мені було жаль, що той чоловік через мене сидить.

Прок.: Гм! А тоту увагу, що перед суддю слідчим, що ви зложили перший раз переслухані через суддю Ангельского? Ви зложили свідомо?

Штик: Свідомо.

Прок.: Чи п. суддя вас питав про це?

Штик: Так, питав, отже я йому сказав чому арештували.

Прок: Чи п. суддю Ангельского знали?

Штик: Так, представився мені на поліції 12. жовтня.

Прок. Вчера ви сказали, що ви не знали, що то суддя слідчий, тільки думали, що то урядник поліції. Ми думаємо, що як суддя слідчий прийшов до вас до арешту поліційного слухати в такій справі, то може бути наступство, що він скаже „Я є Ангельскі, суддя слідчий і прийшов вас переслухувати". Правда, ви думали?

Штик: (Потакує)

Прок.: Тут ви певно могли знати, що то є суддя слідчий.

Штик: Так є.

Прок.: Ви виразно поставив питання: „Пане Штик, кажуть, що склонили вас до тих зізнань, котрі списані в уряді поліційнім. Так? А на то ви відповіли: „Я мав переконання, що поліція вже о всім знає і я думав, що дальші викручування були би безцільні".

Штик: Так

Прок: І я думаю, що дальше викручування були б безцільне, отже ті уваги ясна.

Штик: Так.

Обор. Шухевич: Скажіть, хто є ваш батько.

Штик: Урядник поліційний.

Обор. Шухевич: А мати?

Штик: Полька.

Обор. Шухевич: Скажіть нам дещо про перші роки життя?

Штик: Вихований дома майже по польськи. До школи ходив я польської. Українцем став я доперва в р. 1918, коли побачив, що польська молодіж боролася за волю своєї вітчини, то й я почув у собі обовязок боротися за свою вітчину і я вступив до української армії.

Обор. Шухевич: Ви є сином агента поліційного. Правда, то є напруження певного рода! Щоби сина польського агента поліції, дотепер в службі, котрий нині став Українцем, чи є можливим, щоби конспірація його приняла в свої члени?

Штик: Ні.

Предс.: To nie należy do rzeczy.

Обор Шухевич: Пане предсіднику! То є дуже важна річ. Бо він перед Високим судом не признався до чину, а лиш дає пояснення на це, що говорив на поліції. (До Штика).

Ви сказали вчора, що Федак був вашим товаришем, та що ви думали, що йому грозить наглий суд і тому ви хотіли його ратувати. Чи комісар Гах...

якісь питання, що треба Стефка ратувати?

Штик: Це казав мені мій внутрішний голос.

Обор. Шухевич: А Секрета коли ви бачили?

Штик: Раз при конфротації.

Обор. Шухевич: Чи могли би ви описати його на підставі конфронтації?

Штик: Ні.

Обор. Шухевич: Звідки прийшло до того Секрета?

Штик: Комісар Гах питав мене чи знаю одного Придніпрянця, що називається Секрет і „чи ви знаєте, що Федак дістав від нього револьвер".

Обор. Шухевич: Тут читали лист, котрий ви писали до Матчака, що суддя Ангельскі мав сказати на комісара Гаха, що то кретин, ідіот, матолох, з якої причини суддя Ангельскі в той спосіб виразився?

Штик: Коли я представив йому, як зі мною списувано протокол то він був дуже злий але тих слів не ужив, лише з тім дусі говорив.

Обор. Шухевич: Яка причина була, що ви змінили свої зізнання в суді, бо п. предсідник, чи п. прокуратор вас запитали по прочитанню відозви станиславівської, чи не задля того ви змінили свої зізнання?

Прок.: То не я.

Обор. Шухевич: Як ви були в слідстві, як хто до вас приходить, то як та стріча виглядала? Чи можливо, щоби ви дістали від кого з вовні якісь інструкції?

Штик: Я сидів на лаві, коло мене стояв п. Тороссвіч, а я був коло нього.

Обор. Шухевич: Як перший раз ви зголосилися до судді Ангельского, як виглядала розмова між мною і вами, щоби лава присяглих мала більше менше виображення, чи можливе було серед таких обставин яке небудь порозуміння?

Штик: Отже прийшов пан доктор до пана судді. Тороссвіч станув між мною і паном доктором і щойно тоді доктор сказав кілька слів до мене. Кілька слів було сказано: Пане Штик, я приймаю вашу оборону.

Обор. Шухевич: А більше ще що?

Штик: Не пригадую собі.

Обор. Шухевич: А можливо, щоби хто зі світа порозумівався з вами?

Штик: Це було виключене.

Обор. Шухевич: Пан прокуратор питався так: „Я думаю, що ваш вибір на діятеля політичного був дуже нещасливий".

Прок.: Не зовсім.

Обор. Шухевич: Прошу дуже не зовсім щасливий. Чи ви були взагалі яким діятелем політичним?

Штик: Я не можу бути бо маю за мало досвіду.

Обор. Шухевич: Чи ви були вибрані, як ви не були діятелем політичним, чи ви могли бути вибрані на діятеля політичного і чи той вибір не міг бути зовсім щасливий?

Штик: Я дуже мало працював.

Обор. Шухевич: Але чи ваша діяльність була політична чи ви не мішались до політики?

Штик: То була часто студентська діяльність.

(Продовження буде.)

---

**Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Рикон 10., ч. вкл. кн. 40.000.**

# ТЕЛЕҐРАМИ.

**Заповнення Поанкаре до Льондона.**

Льондон. (ПАТ.) Англійський кабінет виходячи із заложення, що представник Англії не може прибути на конференцію в Льозанні, поки Англія наперед не одержить запевнення, що порозуміння між союзниками є певне, постановив звернутися до Поанкаре з проханням прибути до Льондона у второк або середу.

**Ріфет Паша обняв контролю.**

Царгород. (ПАТ.) З анґлійських жерел звідомляють, що Ріфет Паша обняв оконечно контролю над адміністрацією. Він відмовив визнання Туреччиною системи капітуляції, котра, на його думку, не дасться погодити з законами прийнятими Анґорою. Ріфет Паша зніс додаткові такси, наложені на збіже і згодився на 30-дневу проволоку для введення заборони ввозу люксусових артикулів.

**Скріплення кемалістів.**

Париж. (ПАТ.) Телеґрами звідомляють із Царгорода, що відділи жандармерії і поліції кемалістів, що походять з Азії, дальше скріпляється.

**Турецька делеґація в Льозанні.**

Льозанна. (ПАТ.) Вчера веч. прибула тут турецька делеґація. Можливе є, що Ісмет Паша цього тижня виїде до Парижа.

**Югославія і Туреччина.**

Берлін. (ПАТ.) Німецькі часописи звідомляють із Білгорода: На засіданню фінансової комісії парляменту підчас дискусії над жаданими правительством надзвичайними військовими кредитами у висоті 80 міл. динарів, заявив міністер загр. справ Нінчіч, що колиб Турки посунули свої територіяльні домагання дальше як до Маріци, то було би це з їх сторони зломанням даного Югославії слова. Колиб дійсно Турки мали зайняти вороже становище супроти Югославії, то Югославія мусіла би на це відповісти енерґічною акцією.

# НОВИНКИ.

**Конфіскати.** Останнє (13) ч. „Свободи" сконфісковано за новинку: „Odzie przebywa Dante Aligh'eri" і за нотатку: „Чарез пяного жандарма.

— **Сензаційне арештування в Кракові.** „Дзеннік Людови" доносить, що в Кракові арештовано директора польського державного банку Вандзеля. Цей банк був власністю американських капіталістів, котрі дали Вандзелеві 12.000 долярів на ріжні цїли. Виявилося, що Вандзель вимінюючи доляри на марки допустився великого надужиття та що в ту справу вмішаний епископ Сапіга, в будинку якого містився банк. Цікавий є той факт, що поліція скривала ті злочини, щоби не компромітувати біскупа, котрий дістав від Вандзеля поважну суму.

— **На українських вязнів.** Приневолений сповнити дня 5. листопада ц. р. вложений на мене обовязок члена виборчої комісії складаю як предвиджену кару 20.000 мп. на українських вязнів і кличу решту членів комісії в Білини і Білинки на таку саму квоту. — Білина, дня 10. XI. 1922. — *Білинський Андрій.*

— **Лист з Бриґідок.** Із Бриґідок дістали ми отсей лист, який поміщуємо з деякими скороченнями: „Нещастя, переслідування і голод не зломить нашої волі нашої сили. У великий день 1. листопада ми святкували роковини в тюрмі. Святкували ми той день урочисто і величаво. Особливо другий поверх Бриґідок відсвяткував той день як слід, мимо криків і заборон доворців. О 11. годині 1. листопада зачали всі келії співати „Ви жертвою в бою завзятім лягли" а навіть „Вічная Память" за упокій душ упавших героїв. Коли залунала сумна мельодія і понеслися молитви, хотілось дійсно вірити, що Господь верне волю нашій батьківщині. Кількох священиків правило панахиду. Стіни вязниці тремтіли від гомону церковних і народних пісень, які співали вязні. Ми співали національні гимни без боязни і страху, бо і так сиділи в тюрмі і більшої кари годі нам ждати. А співало ті пісні 300 вязнів, що сидять без вини у Бриґідках. — Львів, Бриґідки 2. листопада. — Вязень.

— **Лист дітей до мами в тюрмі.** Дорога Мамо! Даю Вам кощ. сорочку, подушечку, кафтанік, ручник, черевики, панчоки, рукавиці, суконку сиву, майтки, пасту, щітки, бохонець хліба, фляшку молока і 7 шницлів. Ми вже написали до Цьоці. Ми маємо що їсти. Прошу написати до нас. Дерева дасть нам Славко і Михайлів. Прошу дати нам свою адресу і напишіть, коли прийдете. Прошу не журитися, хліб будемо мати від Михайлова, а Чешка буде давати мясо, а як Ви прийдете, то заплатите. Нам варить Параска, а я 28|X. робив сам сницлі і будемо мати їх на неділю і понеділок. Прошу дати папір що до дерева. Цілуємо руці. Даю Вам олівець і 3 листки паперу. — *Олелян і Борис.* (Подаємо автентичний діточий лист без змін. Це пишуть діти одної учительки).

— **Білосток.** Дня 21. жовтня ц. р. в театрі „Palace" відбувався великий концерт білостоцького українського церковного хору, під керовництвом відомого диріґента п. Сави Мартинюка. На програм склалися українські, російські й польські пісні. З українських точок були виконані: „Бандура" — вязанка муз. Давидовського, „Ой летіла горлиця", „Пряла" і „Ой гай мати" муз. Лисенка, „Щедрик" — колядка муз. Леонтовича й ин. Особливо гарне враження справило виконання „Бандури" і „Ой гай мати". Взагалі концерт пройшов з великим як моральним, так і матеріяльним успіхом і оплескам не було кінця, за що належиться щира подяка хорови та невтомимому диріґентови його. Бажаючи успіху в дальнійшій праці хору, хотілось би бачити в програмі трохи більше українських пісень, бо вони справляють найкраще враження на ріжнонаціональну публику, яка розуміє красу української пісні й захоплюється нею. — *Випадковий гість.*

— **56 Загальні річні Збори Українського Акад. Тов-я „Січ" у Відні.** Збори відбулися 29. жовтня ц. р. Вибрано виділ Товариства в ось якому складі: Голова: Теодор Марітчак, абс. прав; містоголо.: Северин Козак, студ. державознавства; 1-ий писар: Володимир Огоновський, студ. філ.; 2-ий писар: Іван Семків, абс. земель. шк.; 1-ий бібліотекар: Анна Кисілевська, студ. експ.; 2-ий бібліотекар: Андрій Жук, абс. зем. шк.; скарбник: Лев Демидчук, студ. техн.; часопис. референт: Клим Крайківський, студ. експ.; економ. референт: Петро Пришляк, студ. прав; господар: Осип Бандера, студ. екс.; архівар: Іван Ступницький, студ. філ.; контрольор: Степан Кушнір, студ. мед.; допомоговий: Гриць Залізняк, студ. зем. шк.; звязковий: Роман Гойдиш, студ. експ.; реєстровий: Іван Паліброда, студ. експ.

— **Єп. Передплатників в Чехословаччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

— **Звертає ся** увагу нашої суспільности щоби сирі шкіри з кун, тхорів, видр, лисів, котів і т. п. продавати лише нашій українській фірмі: Петро Карпяк, Львів вул. Куркова ч. 11а. 945 13—30

# ЖЕРТВИ

**На направу дому Тов-а „Просвіта".**

1) О. К. у Львові 1000. 2) Аматорський кружок в Гуменци 2000. 3) Д-р Федак у Львові 10.000. Д-р І. Раставецький у Львові 10.000. 4) Гошоватюк К. у Львові 2500. 5) Ярош у Львові 1000. 6) Матковський в Жукотині 2000. 7) о. Вол. Левицький в Жукотині 2000. 8) Іван Григорович і Ст. Козак в Коросна 2000. 9) Гарапа К. у Львові 1000. 10) Юрлевець Стефанія в Хшанові 2000. 11) Пришляк І. в Дунові 1000. 12) Левинський Маріян місто на домовину А. Гайдучківної 5000. 13) М. Левицький з Павлокоми 3000. 14) М. Басараб з Павлокоми 1000. 15) Папрошка Анна в Переволочній 2000. 16) Сохинський І. в Переволочній 2000. 17) Романець Василь в Конюшках 5000. 18) Денис Михайло у Львові 1500. 19) Філія Шевченка у Львові 10.000. 20) Чит. „Просвіти" на Богданівці 10.000. 21) Члени чит. на Богданівці 10.700. 22) І. Єзерська у Львові 1000. 23) Дероган Володимир в Рівні 1000. 24) Молодовець І. в Старім селі 2000. 25) Павлинський Осип в Грусятичах 1000. 26) Пінчинський в Грусятичах 1000. 27) Ю. Балаким в Миколаєві 1000. 28) І. Білинський в Пчанах 500. 29) О. Грицишин в Долині 1000. 30) М. Галачь в Белзі 1000. 31) о. М. Дигдалевич в Синяві 2000. 32) о. Константинович в Сяноці 2000. 33) Д-р М. Король в Жовкві 1000. 34) Т. Карачевський в Рогатині 1000. 35) о. В. Комарницький в Лисци 500. 36) о. І. Федевич в Турці 1000. 37) Т. Панас в Теребовлі 500. 38) о. І. Лебедь в Бірчі 1000. 39) І. Миськів в Плебанівці 500. 40) М. Лучковська в Перемишли 3000. 41) о. В. Мандрусяк в Камінці 2000. 42) Госп. Спілка в Бучачи 3000. 43) о. Галібей і В. С. в Мехові 2000. О. Сіяк в Бучачи 1000. М. Геник в Печеніжині 1000. 44) О. Бровко в Рунгурах 5000. 45) С. Волинець в Турці 1000. 46) Ф. і І. Волинець в Ланцуті 1000. 47) М. Пипкевич в Бучачи 500. 48) Лукасевич Володимир в Братишові 500. 49) о. С. Козбур в Ясінці мас. 500. 50) В. Оробець в Отинії 500. 51) о. І. Гонічок в Осердові 500. 52) Гординська Мих. в Волі стар. 3000 о. Г. Мороз 5000. 54) Чит. „Просвіти" в Лежайську 5000. 55) І. Глинський в Буцнові 500. 56) Ю. Мізь в Пельні 1500. 57) П. Онуферко в Заднишівці 2500. 58) Соколівський Олександер в Добромили 2500. 59) Топорович Т. в Тернополи 2500. 60) О. і Е. Височанські 2000. 61) Волянський Іван в Тчеву 2000. 62) Мазурак Т. в Горайци 2000. 63) о. С. Метелля в Люблинці 2000. 64) І. Грубський в Биткові 2000. 65) о. А. Тимус в Гумнисках 2000. 66) І. Гафткевич в Бучачи 2000. 67) Винницький Зенон в Москалівці 2000. 68) Василь і К. Кебало в Розворянах 2000. 69) о. А. Онуферко в Кривім 1000. 70) о. І. Тарасович в Гійчу 1000. 71) о. С. Книшик в Опаці 1000. 72) О. Стефановичева в Підбужу 1000. 73) А. Миколаєвич в Підбужу 1000. 74) Стефанка К. в Гладишові 1000. 75) П. Лука в Гермаківці 1000. 76) о. П. Мекелита в Стебнику 1000. 77) Хромовська М. в Станиславові 1000. 78) Адольф Турко в Люблинци 1000. 79) А. І. Олесницький в Переволоці 1000. 80) о. І. Яворський в Стрільбичах 1000. 81) П. Різун в Залучу 1000. 82) Турко Василь в Косові 1000. 83) М. Чапранський в Журавні 1000. 84) І. Дудич в Мединичах 1000. 85) М. Завадович в Ремезівці 1000. 86) Боронь К. в Отфінові 1000. 87) І. Свищук в Зеленій 1000. 88) О. Котович в Отинії 1000. 89) Я. Олексюк в Ілові 1000. 90) Н. Воробцівна в Коршеві 1000. 91) М. Савицька в Креховичах 1000. 92) П. Корольчук в Креховичах 1000. 93) о. Яворський в Несторівцях 1000. 94) К. Малицький в Щирци 1000. 95) В. Миклясевич в Калуши 1000. 96) Д-р Рожанський в Калуши 1000. 97) І. Решетар в Кремині 1000. 98) І. Оришин в Ст. Бродах 1000. 99) І. Варна в Ліску 1000. 100) о. Кончило в Луковій 1000. 101) о. Гмитрасевич в Ліску 1000. 102) Й. Штень в Долині 1000. 103) М. Королюк в Долині 2000. 104) В. Чолій в Перегінську 1000. 105) о. І. Прокоп в Добрім 1000. 106) Т. Залєвський в Стрию 1000. 107) Д. Балаким в Бялій 2000. 108) о. Вербенець в Берегах 2500. 109) о. М. Миленик в Мочарах 2000. 110) П. Кіяк в Винниках 2500. 111) А. Біликова в Теребовлі 10.000. 112) В. Кіцан в Тарнові 500. 113) о. В. Стеблецький в Городку 1000. 114) П. Шухевич в Вадовицях 2000. 115) І. Жеремирівський в Городку ягайлонськім 2000. 116) о. Т. Горасцький в Добромили 1000. 117) М. Руденський в Золочеві 300. 118) І. Калинович в Золочеві 2000. 119) о. Е. Качмарський в Славську 5000. 120) І. Винярчик в Кентах 5000. 121) І. Поплавський в Кракові 2000. М. Т. Сдободян в Чорній 2000. 122) І. Попович в Бичу 1000. 123) П. Мудрик в Камінці стр. 500. І. де Куприяк Бережницький в Куликові 1000. 124) З. Єзерська в Миколаєві 2500. 125) Т. Рибачевський в Мостах великих 1000. 126) Б. Гоцький в Передільници 1000. 127) О. Шкамера в Микулинцях 3000. 128) І. Ганас в Лютовисках 1000. 129) Д-р Мацейович в Сокали 1000. 130) о. І. Волосянський в Сокали 1000. 131) о. І. Лабій в Пробіжній 1000. 132) о. С. Клепарчук в Дунаєві 2000. 133) А. Бачинський в Богородчанах 1000. 134) о. Н. Ардан в Корчеві 1000. 135) о. Миколаєвич в Крехові 1000. 136) чит. „Просвіта" в Угерську 2000. 137) І. Ковбур в Самборі 1000. 138) М. Чесник в Надвірній 5000. 139) Д-р І. Мандюк в Перемишли 2000. 140) о. В. Левицький в Перемишли 5000. Чит „Просвіта" і о. Бардин в Братківцях 4000. 141) О. Курпидик в Калуши 500. 142) о. Я. Мухнацький в Лімній 1000. III. 1—1

# ПОДЯКА.

Отсею дорогою складаю щиро-сердечну подяку Впр. о. д-рови Лабі і о. Яримовичеви за безінтересовну участь в похоронах покійної матері, як також братству в церкви св. Юра, хорови міської опери, що своєю присутністю звеличали сей сумний обряд. Та всім тим, що зволили віддати Покійній послідну прислугу.

Штернберг. 9. XI. 1922.

Ч. С. Р.

1034 1—1 *Осип Скорусь*, підхор.

# ОПОВІСТКИ.

**Курс для неграмотних.** Головна Управа Українського Педаґоґічного Товариства устроює від дня 16. листопада с. р. як і в минулому році цілорічний (до мая) курс для дорослих (неграмотних) в трех відділах а) для неуміючих ні читати ні писати, б) для уміючих читати і евентуально слабо писати, в) курс для висшої освіти для тих що знають грамоту — в школі ім. М. Шашкевича у Львові. Отворення курсу відбудеться дня 16. с. м. о 6 годині вечером в будину названої школи. Учасники курсу будуть складати в міру можности оплату за науку у висоті 100 мп місячно на покриття видатків курсу; зовсім незаможних звільниться від оплати. Наука буде відбуватися в вечірних годинах між 6—8 годиною два рази в тиждень; дні означиться пізніще. Сей курс є так корисний, що є національним обовязком кождого Українця в особливо Українок поширити його ідею і вплинути щоби якнайбільше учасників взяло в нім участь. Кожда українська родина повинна вислати свою слугу, кождий службодавець своїх неграмотних службовників. — *Головна Управа Українського Педаґоґічного Товариства.* 1—1

РИНОК 35.

Спеціяльний склад трикотових і панчіхових виробів продає по солідних цінах:

РИНОК 35.

„OLKA"

XX. 2—3

РИНОК 35

Светери, жемпри, шалі, шовкові панчохи, трикотосе білля та рукавички у всіх л. ...

РИНОК 35.

Замість Поминального Богослуження в семі роковини смерти Костя Паньківського складає родина на увязнених 2000 мп. 1—1

**Збірка в Бориславі на увязнених** (в марках п.): о. Іван Лішнянський 25.000; **Юрий Сасик 20.000; по 10.000: Михайло Терлецький, Гринь Іванчук, Антін Максимович; Павло Лопата 6.000; по 5.000: Іван Щур, Федь Наменник, Андрій Тарнавський, Йосиф Кулинич, Іван Кулинич, Роман Левицький, Анна Полехівна, Антін Пятниця, Катруся Щурівна, Дмитро Лесів; Михайло Кравчишин 4.000; о. Юліян Адаменович 3.000; Стефан Савчак 2.000; збірка в церкві св. Димитрія 10.000.** Разом 159.000 мп. — З того висилаю до Львова на адресу „Дністра" сто тисяч (100.000) а пятьдесять тисяч (50.000) до Перемишля на адресу Редакції „Українського Голосу". Другу збірку вишлеться до Самбора.

## ЛИСТУВАННЯ.

(Запити і відповіди).

Хто знав би можебудь про судьбу **Стефана Данилюка** десятника У. С. С., який в останній раз брав участь в бою на горі Маківці 1915 р., буде ласкавий подати вістку його батькові Юркови Данилюкови. Книжк почта Снятин-Запуче. Закордонні часописи проситься о передрук. 1033 1—2

## Дрібні оголошення.

ВАПНО, цеглу, дахівку, бляху, цемент, машини, мотори, залізо, камінь продає „УБУС" Львів, Оссолінських 6. XVI 30—20

БАНДАЖИСТ Позичає Самбір Ілюстровані цінники даром. 924 5—30

ПОТРІБНИЙ сейчас солідний інструктор до учеників VI. кл. гімн., по можности учений фільософ, або гімн. учитель. Зголошення з подачами роботи проситься слати до парохіяльного Уряду в Onieszyce Зборів. 1023 3—3

УРЯД ПАРОХІЯЛЬНИЙ в Завою п. Калуш пошукує хлопця, що хотів би научитися дякувати і хорального співу. 1032 2—2

**РУСАЛКА** гарний жаден календарик на 1923 р. появиться на днях з печатні в двох красках. Ціна за 10 примірників 3.000 мп. — „ЯК ВЕСТИ ЖИТТЯ" ціна 1.500 мп., з пересилкою 1.600 мп. Замовлення приймає: А. ОКПИШ, Львів, Каденька 4. 1027 2—3

## ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

967 11—? АДВОКАТ

Д-р Володимир Бачинський

переніс адвокатську канцелярію з **Підгаєць до Львова** і веде її при ул. Косцюшка ч. 1 а біля „Народної Гостинниці".

Адвокат і оборонець в карних справах

Д-р Степан Баран

веде адвокатську канцелярію

**В ТЕРНОПОЛІ, вул. 3. МАЯ ч. 5.**

(готель Адлера, побіч Нар. Торгова). 67 37-?

АДВОКАТ

Д-р Аба Ґольдшляґ

проваджу канцелярію 925 6-?

у Львові при вул. Косцюшка ч. 1 и.

Взуття, снігівці, кальоші, бляхи, 7—10

знизані рукавиці — поручи

І. М. Ельберґ, Львів,

площа Галицька (проти Іпотечного Банку).

АБІТУРІЄНТ учит. сем. (математик) гладає лекції з нар. або виділових клас, а також прийме лекцію математики із всіх клас учит. сем. Зголошення до Адміністрації під „Математик". 1035 1—1

ПОШУКУЮ служачого до склепу. Даю помешкання. Платня після умови. Зголошення: Сикстуська 5. Розенцвайг. 1020 1—1

! Присилайте передплату !

ЕВРОПА-АМЕРИКА 106 долярів

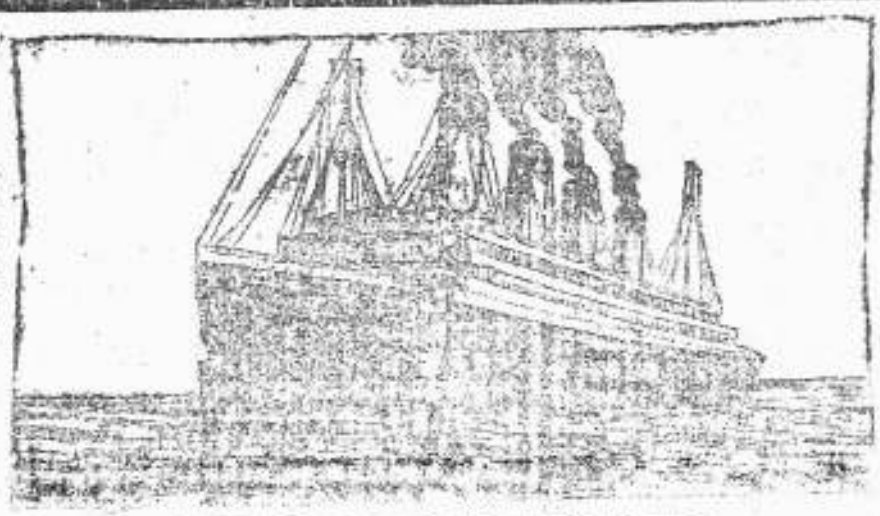

Корабельне Товариство

„WHITE STAR LINE"

(ЛІНІЯ БІЛОЇ ЗОРІ)

подає до відомости, що число еміґрантів зі Східної Галичини до Америки є на вичерпанню. Пасажирі, котрі дістали американські візи, повинні зголоситися зараз до центрального бюра корабельного товариства „WHITE STAR LINE" Варшава, Маршалківська 132, або до філії 12 М 1—1

у Львові, Городецька 36.

і Тернопіль, вул. Тарковского 5,

(БЕЗ БАҐАЖУ) щоби зареєструватися на виїзд до Америки.

Еміґрація до Канади тревае дальше нормально.

ПОЗІР! Найблизший, великий транспорт пасажирів до Америки і Канади відходить дня 15 листопада ц. р. з наших бюр.

Львів, вул. Городецька 36. „White Star Line" Тернопіль, вул. Тарковского 5

АДВОКАТ

і оборонець в карних справах

Д-р ВОЛОДИМИР ҐЕРЕТА

отворив адвокатську канцелярію

980 **в ЗОЛОЧЕВІ** 7—7

при вул. Потоцького 3., II. п. (біля суду).

ЛІКАР

Д-р Василь Білецький

веде лікарську амбуляторію

**в СНЯТИНІ. Головна вул.**

дім слюсаря Т. Жанковського коло Мар-

1030 страту — від год. 9. рано. 2-4

Вечірні курси

французької мови

**Валентини Завадської** відкриваються з 15. листопада 1922 р. Вписи приймається в канцелярії Дівочої Виділової Школи вул. Мохнацького 12., щодня від 4-ої до 5-ої

899 год. вечером. 1—2

ЦЕРАТИ відпрасовані і на метри

фіранки — капи на лінки

портієри — обруси

хідники — меблеві матерії

дивани — матераци і сінники

лінолеум — стори до вікон

ТАПЕТИ в найбільшім виборі по-

XXIV. ру.ає 4—9

Е. КІЧАЛЕС і А. МАРҐУЛЕС

Львів, вулиця Сикстуська ч. 18.

КІНОТЕАТРИ

КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА

засвітлюють від суботи 11. листопада 1922. односеріяву гарну драму великих людей і великих подій з першої французької революції — на 6 дій п. з.:

MADAME TALLIEN

В головній ролі славна італійська краса ЛІДІЯ БОРЕЛЛІ.

„ДР. МАБІС" серію I. і II. висвітлює кінотеатр „УТІХА", серію III. кінотеатр „ПАСАЖ".

На сезон осінний і зимовий!

СКЛАДИ І. КРАЄВОЇ ФАБРИКИ КАПЕЛЮХІВ

Рудольфа Найвельта

Львів Площа Марійська ч. 8. вул. Казимирівська ч. 25. вул. Городецька ч. 72.

Даром одержить кождий купуючий капелюшок для ляльки.

Стрий: вул. 3. мая 8., Бережани: Ринок.

мають дуже богатий вибір наймоднійших і найелеґантнійших жіночих, мужеських і дитячих капелюхів.

Першорядний товар! XX 10—21 Ціни найнизші!

УБРАННЯ МУЖЕСЬКІ ЗИМОВІ по 24.000 МП. з добрих вовняних матерій і додатків у всіх кольорах. — Рідка оказія! Кождий може переконатися. Величезний вибір зимових пальт, курток, сподень. Звісне джерело дешевости. Загальний Склад Одежі, Львів, Пасаж Міколяша (побіч кіна „ЛЮКС").

Ч. 15. Почтову належність оплачено гуртом. Львів, четвер 16. листопада 1922. Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адр. тел.: „Свобода" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. перполол.
Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячно в краю 3900 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів. Німеччині 5000 н. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон. Румунії 50 лей. Болгарії 50 левів, Австрії 5.000 мп. Зміна адреси 100 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 150 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

## Зазив.

**Всі читачі „Діла" і „Свободи" вволять прислати на мою адресу точний звіт про хід виборів, а саме:**

**1. кілько було уповажнених до голосування до сейму і до сенату.**

**2. Точний вислід голосування до сойму і до сенату.**

**3 Точні факти терору і надужить при виборах з поданням свідків.**

*Д-р ВОЛ. БАЧИНСЬКИЙ*
адвокат.
ЛЬВІВ, вул. КОСТЮШКА ч. 1 А.

*Львів, 15. листопада 1922.*

**Містерії з диктатурою.** Кілька днів тому в „Газеті Цодзенній" появились відомости про надання генералови Галлерови диктаторських уповноважнень в цілях боротьби з озброєними ватагами, що повстали на терені Східної Галичини, привернення загроженого громадського безпечества і запевнення спокою виборчої акції.

Слідом за цими відомостями появилося офіціяльне спростування від імени президії ради міністрів, в якому було зазначено, що ці звістки не відповідають дійсности. Коли „Газета Цодзенна" спробувала доказати, що її відомости є вірні, покликуючись на відповідні документи, число газети, в якому наведені були ці матеріяли, підлягло конфіскаті, а в редакції газети була переведена ревізія. Тепер ці відомости про диктатуру знов подає „Хвіля", на підставі своїх джерел, а „Дзєннік Людови" наводить текст документу — за підписами Новака, Сосновского й Каменьского, яким ген. Галлерови надано зазначені уповноваження.

Годі сумніватися в тому, що відомости про диктатуру, подані ріжними органами преси з ріжних джерел, відомости, яких польський уряд збуваєтьcя голословними спростуваннями й ревізіями, відповідають дійсности. Ми являємося свідками того, як цей режім військової диктатури здійснюється в життю, й щоденні факти наших теперішніх відносин як найкраще промовляють за те, що відомости про диктатуру являються автентичними.

Являється у високій мірі характеристичним для відносин, які панують в польському державному апараті, відношення польського уряду до виявлення в пресі факту істнування військової диктатури. Хоче польський уряд запевнити, що диктатури немає, що все мається гаразд. Несподівано починає виявляти він цілком незрозумілу соромливість і лякаючись денного світла, хоче заховати в таємниці ті адміністративні заходи, які вживає він у Сх. Галичині.

Ніяк не можемо ми зрозуміти доцільности цього затягання серпаком польським урядом одної, ми сказали би, дрібної деталі своєї політики у Східній Галичині — факту істнування військової диктатури. Адже черга жахливих фактів, які що дня приносить хроніка поліційного террору в нашій країні, щоденне порушення основ права й закону робить долучення до всієї картини наших сучасних відносин факту істнування військової диктатури лише незначною детайлю, яка абсолютно не змінює загального тла. О скільки всі наші теперішні відносини вже здобули ширший розголос і ширше освітлення в закордонній пресі, заспокоєння польського уряду, що офіціяльно нема військової диктатури, ні на кого не зроблять ніякого враження й ні у кого не викличуть віри в те, що у нас панують ідиллічні відносини. Факти, відомі цілому світови, виразно й яскраво промовляють самі за себе й те, що всі події наших днів по запевненням офіціяльних польських джерел, відбуваються без оголошення військової диктатури, лише погіршують, а не поліпшують репутацію Польщі серед европейської опінії.

Характеристичні ці містерії, які улаштовує польський уряд з диктатурою ще з другого боку. Фактично, як встановлюють неспростовані в належний спосіб відомости преси, живемо ми під режімом військової диктатури, провід якої спочиває в руках ген. Галлера, котрий дає відповідні розпорядження й директиви. Офіціяльно військової диктатури нема й особа диктатора ген. Галлера, від якого все виходить, не істнує. Завдяки цьому, вже заздалегідь виключається можливість всякої леґальної боротьби з істнуючим режімом, о скільки особа, що переводить його... офіціяльно не істнує... Залишаються таким чином всякі леґальні шляхи й утворюється в наших відносинах парадокс, який перечить всяким поняттям про правильно організовану державну владу. Можливість істнування такого парадоксу виразно свідчить про той розклад, до якого дійшов державний апарат Польщі, про той факт, що польський уряд цілком затратив розуміння про прінціпи будування правової влади, правової держави.

Таким чином українському народови у Східній Галичині доведеться переживати ще один оригінальний, щиро польський експеримент польського державного будівництва на нашій землі. Не може бути сумніву, що перебудемо ми й це лихо, як перебули всі попередні. І втіхою для нас може бути те, що теперішній черговий експеримент має такі виразні роскладові моменти, що свідчить він про неухильний хід тих процесів в Польщі, які віщують нам недалекі світлі перспективи.

**Буваші арештовані! Перегляньте числа „Діла" і „Свободи", чи ви були подані у списках арештованих. Напишіть негайно до Редакції „Свободи", як довго ви були увязнені, за віщо, в яких умовинах, коли були перший раз переслухані, та в яких умовинах перебули час у вязниці.**

## Військова диктатура у Сх. Галичині.

Вчера подали ми вістку про запровадження військової диктатури у Сх. Галичині. Сьогодні поміщуємо точний переклад історичного документу, силою якого ґенерал Галлер іменований диктатором в нашій країні. Цей документ перекладаємо із газети „Дзєннік Людови".

„До пана ґенерала Станіслава Галлера, інспектора V. армії у Львові.

Супроти невпинних спроб викликання заколоту й анархії підчас виборів на терені воєвідства львівського, тернопільського і станиславівського уряд поручає п. ґенералові боротьбу із бандами, що повстали на тому терені і завдання привернути публичну безпеку та запевнення спокійної виборчої акції.

В тій цілі наказується аж до відкликання:

1) На підставі цього іменується пана ґенерала командантом всіх збройних сил, що перебувають на области команди корпусних округів Львів-Перемишль, у звязку з чим всі збройні сили і їх команди на згаданому терені будуть підчинені панові ґенералові. Рівночасно уповажнюється п. ґенерала до нормування способу ужиття військ. в межах повіреного п. ґенералові завдання та відповідно загальній директиві.

2) На час виконування завдання, порученого п. ґенералові, п. ґенерал стає до диспозиції п. міністра внутрішних справ, що торкається ваших функцій.

3) Що торкається нормування відносин між військовою та цивільною владою для охорони умов потрібних для акції війська над забезпеченням спокою підчас виборів, уповажнюється пана ґенерала видавати в імени міністерства внутрішних справ розпорядження для адміністративної влади I і II інстанції на висше названому просторі.

4) П. ґенерал дістає ad personam право припинити діяльність адміністративної влади та інстанції функціонарів безпеки і командантів і офіцерів митних баталіонів, але тільки у відношенню до проступків, які торкаються обсягу ділання повіреного п. ґенералові.

П. ґенерал буде виконувати при помочи воєвідств свої завдання, для яких рішення п. ґенерала є обовязкові.

5) Рівночасно уповажнюється п. ґенерала видавати кождочасні або загальні розпорядження що торкається примінення декрету про ужиток війська у військових випадках (з дня 2. січня 1919 р. Д. Пр. Ч. 1. поз. 80) і в разі потреби роблення змін у постановах предбачених в Розп. Ради міністрів про спосіб ужитку війська для забезпечення публичного порядку з дня 18. квітня 1919 р. (Д. з. Пр. Ч. 35. поз. 276.)

Рада Міністрів Каменьскі, Сосновскі, Новак.

**Присилайте датки на політичних вязнів до Тов. „Краєвий Союз Кредитовий", або до Тов. „Дністер" з дописскою: на вязнів! — У Львові є понад дві тисячі арештованих Українців! — В першу чергу найблища рідня і села повинні прийти з помочею!**

## Передвиборчі брехні.

Саме у передвиборчому тижні вся польська преса залуняла сензаційними вістками про **подорож през. д-ра Евгена Петрушевича до Льондону** та неуспіх його заходів. Вістка була зредагована досить зручно, у формі телеграми з Льондону, що, мовляв, д-р Евген Петрушевич приїхав до Льондону, щоби особисто інтервеніювати у справах Східної Галичини в звязку з польськими виборами та останніми подіями в краю, але ані у міністерстві закордонних справ його не приняли, ані ніхто з відповідальних політичних осіб не бажав завести з ним довшої розмови; очевидно, що після такої невдачі — писалося у польських звістках — д-р Е. Петрушевич чим швидше з нічим повернув до Відня.

Стверджуємо факт, що през. д-р Евген Петрушевич в останньому часі з Відня нікуди не виїздив, так, що вістка про його подорож до Льондону була тенденційною брехнею.

„Подорож д-ра Е. Петрушевича до Льондону" та „афронт", який його стрінув там, належать до того самого роду фабрикатів польських політиків, що „робили виборчу атмосферу", як і накази за підписами през. д-ра Евгена Петрушевича та д-ра Володимира Бачинського, які кликали українських виборців до голосування на листи о. Ількова!

**ВП. Передплатників в Чехо-Словаччині присимо отсим складати передплату за наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавн. Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівною.** — *Адміністрація.*

## Недуга митр. Андрея Шептицького.

Ми отримали знову цілком певну вістку, що о. митрополит щасливо поборов важку недугу та за яких два тижні повернє до Европи, про що радо сповіщаємо наше громадянство, стурбоване попередніми тривожними вістками.

# Німеччина перед катастрофою.

*Берлін, 9. 11. 1922.*

Сьогодні якраз 4 роки, як „німецький народ побідив на цілій лінії", скинувши „ярмо монархізму" й проголосивши „найдемократичнішу републику на світі". Переворот 9. XI. 1918 мав повести за собою два роди благодатей: наперед він мав дати очевидний доказ, що Німеччина, заявляючи своє повне „Вірую" у Вільсона, заслужила собі мира „без анексій і контрибуцій" згідно з „пунктом" американського лже-пророка; та разом з сим новий лад мав спровадити на Німеччину нову блаженну еру народоправства, демократизму, соціялізму і т. ин. Про перший з тих сподіваних успіхів говоритимемо по-завтра, коли прийдеться помянути чотиролітний ювилей перемиря 11/XI. 1918; зате про другий слід сказати сьогодні кілька слів.

Пригадую собі, чотири роки тому, в розмові, яку я мав з одним приятелем про драматичні перипети осени-зими 1918/9, ми оба погоджувалися на тому, що Німеччина, перекидаючися з монархії в демократичну републику, вчинила einen Sprung ins Dunkle. А проте щодо дальших можливих наслідків того скоку, кождий із нас схилявся до иншого субєктивного погляду: я, виходячи з історичного досвіду, думав, що держави не можуть безкарно ломати нечайно ті сили, які й створили, та що Німцям ледви вдасться поставити на місци монархії иншу державно-творчу силу; навпаки мій приятель хоч і не заперечував принципіяльно мойого становища, висловлював одначе погляд, що як котрому з новочасних народів судилося здійснити справжній демократизм, політичний і соціяльний, або вивести комунізм із сфери утопійности і злочину на шлях продуктивности й законности — то це будуть Німці з їхньою організаційною здібністю, дисципліною й роботящістю. І справді, якийсь час здавалося, між тим і мені, що Німеччина піде цим останнім шляхом; та сьогодні, я не знаю, чи мій приятель поновив би свою колишню думку; в кождому разі, я позбувся її цілком, побачивши з близька, що ті продукційні й адміністраційні вартости, які імпонували нам з далека продовж першого триліття німецької републики, були тільки брані з старих засобів і припасів, очевидно не необмежених.

І сьогодні, в четверті роковини ущасливлення німецького народу, немає в Німеччині ні прапорів, ні святочних обходів, ні будничних промов — хоч ліві партії й як побивалися за святкуванням „дня свободи"; натомісць мара банкротства, голоду, розрухів, большевизму, окупації і повного розбиття Німеччини давить кождого, хто не засліплений партійним фанатизмом або не пасеться на тепер шнім розстроєнім тілі німецької нації. Не чуємо вже так ще недавних голосів болю з причини відлучення сеї або тої провінції від матірного пня; замовкли гасла про Ans Hiues an das Reich, як одинокий лік на австрійську нужду; чеські Німці волять жити в неволі з чеськими коронами, ніж ділити благоденства „вільних" братів з нім. марками...

Всьому, очевидно, винна програна війна, умови перемиря, Версайль, Клемансо, Пованкаре, Репараційна Комісія, то що — кажуть ті, що мають владу в Німеччині; якби не ті ворожі сили, то вони — власть імущі — на певно ущасливили би своїх земляків. Забувають тільки, що як би не програна (їх власними зусиллями — основно) війна, Версайль і репарації, то й їх самих не було би сьогодні при кермі... Сеж вони вірили й веліли иншим вірити, що переворотом, фразою, утопійними експериментами і дилетантизмом перемінять національну катастрофу з 1918. року у національне благоденство, а гасло vae victis в осанна! Дійсно, сучасна Німеччина дуже нагадує свою власну мініятуру, змальовану Роменом Роланом у звісній повісти Jean Christophe. „Він (малий Ж. К.) видумав привязувати стару нитку до своєї черівної палички, і закидав її з цілою повагою в ріку, чекаючи, щоби риба кусала. Він знав добре, що риби не мають звичаю їсти ни ток без гачка і примани; одначе він думав, що сим разом, саме для нього, вони можуть зробити виїмок; у своїм безмежнім довірю він доходив до того, що ловив рибу батіжком на улиці крізь віконце каналу. Від часу до часу він витягав батіжок із глибоким зворушенням, уявляючи собі, що сим разом мотузок став тяжший і що ось-ось він витягне скарб, як се було в дідусевій казці". Горе народам, які не можуть вирости з дитячого світогляду!

Пів століття безпримірного добробуту, культурности й сили, засвідченої чотиролітною геройською боротьбою і блискучими побідами у війні мало не з цілим світом, могли дійсно викликати враження величезної внутрішної сили німецького народу не тілько серед його членів а й за границею. Між ин. ми, Українці, віддавалися, а дехто з нас може ще й тепер віддається злудам що до непобідности здібностей і сили Німеччини. Живучі тепер покоління забули занадто швидко ріжні факти: 1) що сучасна Німеччина дуже молодий ще державний організм (ур. 1871. р.!); 2) що вона в першій мірі індивідуальний твір Бісмарка, а в дальшій історичний продукт гогенцолерської династії і пруської аристократії, а вже в найменшім обємі вислід загально-німецького духа-генія; 3) що навпаки Німці завсіди були знані як неполітична нація і без політичних індивідуальностей; 4) що ще з XIII. віку Німеччина не була ніколи тривкою і могутною державою, а навпаки панування чужинців у Німеччині (головно Французів) має за собою довгу історичну традицію; 5) що німецька нація не тілько виявляла і виявляє завсіди чималий нахил до племінного партикуляризму, а ще безнадійно розбита релігійно-культурним роздвоєнням, — які то прикмети, при надмірній партійній заїлости, хто-зна чи позволять коли-не-будь витворитися однопільній німецькій нації, такій, якої зразок маємо у Франції, Англії, Італії а навіть у Польщі.

Коротко, дня 9-ого падолиста 1918 ого року Німеччина самохіть вискочила з нової колії, на яку завів її Бісмарк, і почала котитися в низ по своїм історичнім шляху. Сталося те, чого Залізний Канцлер так дуже боявся і що з великим смутком передбачував, знаючи добре своїх земляків. Читайте третій том його споминів, який появився вже у „визволенім" з його духа Німеччині.

*С. Томашівський.*

**Платіть партійний податок!!! Висилайте на адресу! „Кравний Союз Кредитовий" у Львові, Ринок 10., вип. кн. ч. 5.000. Жертводавці понад 500 мп. будуть оголошені поіменно!!**

# Галицькі відносини.

**У тернопільській вязниці.**

Арештованих на терені тернопільського воєвідства Українців в часі від 23. жовтня по конець жовтня 1922. а звезених до Тернополя до поліційних арештів, тернопільська окружна поліційна команда, зглядно слідчий уряд при сій команді, вже віддали до слідчої вязниці окружних судів в Тернополі, Бережанах, Золочеві, Чорткові і Станиславові, всіх майже без виїмку під замітом злочину головної зради з § 58 д. і ц. закона карного, супроти чого всіх задержано в слідчій вязниці з огляду на те, що за злочин державної зради всі безпосередні виновники мусять сидіти в слідчій вязниці аж до розправи зглядно карного поступування.

В тернопільській слідчій вязниці сидять слідуючі Українці: I. до ч. К. 2349/22, St. 3561/22: 1) Степан Довгополий, 2) Каспер Попадич, 3) Матвій Митришин, 4) Дмитро Свобода, 5) Володимир Сиротюк, 6) Ілько Завидовський, 7) Іван Гавич, 8) Антін Кунько, 9) Степан Замора, 10) Петро Сидяга, 11) Карпо Чикало, 12) Іван Дикайло, 13) Евген Садовський, 14) Кость Озирянець, 15) Іван Синиця, 16) Іван Осовий і 17) Гринь Свирицький, всі під замітом злочину з § д. і ц. закона карного. Є то найсвідоміші і найідеальніші селяне з тернопільського повіту.

II. Vr. 2350/22 St. 3566/22: 1) Іван Британ, 2) Іван Зварич селяне з Тернопільщини під замітом § 58 д. і ц. з. к.

III. Vr. 2352/22 St. 3559/22: 1) Іван Шевчук селянин з Просовець повіт Збараж під замітом § 58 д. ц. з. к.

КЛИМ ПОЛІЩУК.

# Потурченко-Потурчишин

(З хроніки сучасного життя.)

(Докінчення.)

Я слухав його й вухам своїм не вірив. — Невже це все міг він робити? — думав я про себе і не відважувався промовити це в голос. Тим часом він говорив далі:

— Звичайно, воно — то й ніяково трохи, але треба сміливости! От, наприклад, заходжу до одної каварні і кажу господареві: — ви промисловець, ви щоденно торгуєте сотні тисяч, але ви людина інтеліґентна і повинні мене зрозуміти. Я артист поет, організатор нового театру „Молода Сцена", опинився в такому важкому положенню, що хоч іди і кради. До цього я не дійду і до цього ви не допустите. Прошу мені дати пять тисяч, які мені дуже потрібні!... Він подивився на мене, а потім вийняв не пять, а двадцять пять тисяч і дав їх мені...

— Слухайте! — сказав я йому. — Та це ж не чесно!...

— Хе-хе-хе! — засміявся він. — Що-ж тоді по вашому буде чесним?! Ходити й гнути полову перед кождим патріотом через те тільки, що він патріот, або двигатися тачкою на якісь чорній роботі, чи спати з ласки вашої на вашому вільному ліжку? Одно добре, що ви порадили мені, так це те, щоб я вчився. Вчитися, як оті студенти вчаться, я вже не буду, але почав дещо читати. Вчора попався мені Ніцше і я прочитав у нього таке: „Вільна будова людини стоїть за межою добра і зла. Її ні лише інстинкти і те, що називається стремлінням, яке має особисте і безпосереднє значіння. Правда, яко правда, не істнує. А як-що нема правди, — тоді все дозволяється"... І це я розумію, бо завдяки цьому знайду засоби для збудування своєї „Молодої сцени"...

Я тільки дивився і слухав. Його схвильоване лице і піднесений голос свідчили про те, що годі було щось говорити йому про непевність таких засобів. Для нього вони були самими раціональними, оправдуючими його істнування. Тільки й міг сказати:

— А знаєте, я ніяк несподівався, що ви знайдете такий блискучий вихід зі свого становища. Але ви зробили-б проте ліпше, як би залишили це прокляте місто і поїхали на село...

— Так, я на село поїду сьогодня о другій годині в ночі, але міста не залишу ніколи... — простягнув він з чудною усмішкою.

— Чого-ж то так? — спитався я нерішуче.

— Того саме, що я щойно тепер розгадав секрети його життя і булоб смішно, щоб не використав їх... Далі — я р о б л ю ідею і зрікся її не можу! „Молода Сцена" і „Експеріментальна студія" при ній заявлять себе з першим снігом...

— Ну, що-ж, дай Боже! — сказав я. — Тільки я вам не радив би йти таким шляхом, який ви вибрали і по якому може йти хиба лише якийсь авантурник...

— Ф-ф-фу! — дмухнув він несподівано. — Платіть і підемо, бо я спішуся! Мушу ще зайти до будочниці Зосі і забрати свою теку. О 12 ій мушу бути на двірці...

Розплатившись, ми вийшли на вулицю і тут-же, коло каварні, розпращалися... Тримаючи мою руку в своїх руках, він казав:

— Все-ж таки я вам дуже вдячний за віше відношення до мене і прошу не відмовитися допомогти мені в організації „Молодої Сцени!" Оце їду на спочивок, але коли тільки впаде перший сніг, я вже буду тут!...

— Так, так! — притакнув я. — Живий, так гадає...

— Не гадає, а правду каже! — Несподівано плеснув він мене по плечу. — От, побачите!

— Гаразд!

VIII.

Гадав собі, що вже розпрощались назавжди, бо більше місяця не мав від нього ні найменшої вістки. Так настали сірі дні, пішли безконечні дощі, а якось став падати сніжок. Правда, він падав і зразу-ж танув, але проте всі бачили, що падав. Певне бачив його і Потурчишин, бо я несподівано одержав від нього листа.

Писав: „Шановний Товаришу! Живеться мені не зле і не добре. Бойки наші спочатку дивилися на мене з боку і при зустрічі низько кланялися, але коли я став ходити до дівчат, то вже не кланяються і називають „большаком". Дівчата тут дуже файні, зовсім не такі, як та що в Княжому Місті, яка за одну годину забрала від мене всі мої гроші. Два-три експерименти над ними, зроблені мною в самім примітивнім дусі, вдались цілком добре. Я сидів би тут ще й далі, та в мене вже рвуться черевики, а вчора починав падати сніг. Це мені нагадало про мою ідею і я мушу її показати хоч зимою. Прошу вас, шановний товаришу, не для мене, а для добра „Молодої Сцени" вислати три тисячі „маречек", щоб я міг приїхати і розпочати працю „Експеріментальної студії". Цілком вірю в те, що ви порядний чоловік і не відмовитеся доказати, що я не помиляюся. З пошаною П о т у р ч е н к о - П о т у р ч и ш и н".

Прочитавши цього листа, я спочатку думав зразу-ж задовольнити його прохання, але згадалася остання зустріч і чогось ніяково стало мені. Три тисячі „маречек" в наші часи справжня дурниця, але всі оті „експерименти", ще й навіть зі студією, це вже не жарт. Тому, не думаючи більше, я взяв перо і на його-ж таки письмі відписав: „Я також вірю, що ви цілком порядний чоловік, а тому радив би вам продовжувати свої експерименти на місцевих дівчатах, тим більше, що тут місце вашої студії занято „Авторськими вечорами недозрілих поетів". Написав і підписав своїм повним іменем — П и л и п П о л ь о в и й".

Я ще не знаю, яка може бути відповідь на мій лист, але так, як снігу немає ще й досі, то можна бути певним, що експеріментальна праця товариша Потурченка-Потурчишина розвиватиметься й далі, не зважаючи на те, що виявляється вона в „с а м і м п р и м і т и в н і м д у с і"...

1922 р., 11. жовтня, м. Львів.

IV. Vr. 2353|22 St. 3560/22: 1) Дмитро Рожило.

V. Vr. 2354/22 St. 3563/22: 1) Іван Яримович селянин з Гаїв пов. повіт Тернопіль під замітом § 58 д. ц. з. к.

VI. Vr. 2355|22 St. 3555/22: 1) Йосиф Гарбович селянин під замітом § 58 д. ц. з. к.

VII. Vr. 2368/22 St. 3570/22: 1) Осип Клодзінський торговельний помічник „Народної Торговлі", 2) Володимир Шолдра, ученик VII. кл. гімн., 3) Матвій Лотович, учен. VII. кл. гімн., 4) Адольф Рачинь, учен. VIII. кл. гімн., 5) Кость Бачинський учен. VII. кл. гімн., 6) Володимир Палачевський учен. VII. кл. гімн., 7) Микола Довгань, 8) Володимир Шостакевич, 9) Степан Ліпинський студ. прав, 10) Володимир Васильківський прак. „Народної Торговлі" в Тернополі, 11) Михайло Ременюк, 12) Василь Оноферко, 13) Микола Кручовий учен. VII. кл., 14) Іван Тимчишин, всі з Тернополя ученики студенти університету або молоді інтелігентні сини міщанські, всі під замітом § 58 д. ц. з. к.

VIII. Vr. 2369/22 St. 3575/22: 1) Михайло Антків, і Н. Баран селяне під замітом § 65 з. к.

IX. Vr. 2370/22 St. 3578/22: 1) Арсен Трибухчак, селянин під замітом § 58 д. ц. з. к.

X. Vr. 2371/22 St. 3576/22: 1) Йосиф Іванчук і Роман Цегельський академик з Теребовельщини під замітом § 58 д. ц. з. к.

XI. Vr. 2372/22 St. 3576/22: 1) Іван Кудрик, 2) Павло Кузик і 3) Тома Кузик, селяне з Тернопільщини під замітом § 58 д. ц. з. к.

XII. Vr. 2378|22 St. 3565/22: 1) Василь Кивелюк, брат покійного посла Івана Кивелюка зі Скалата, 2) Остап Вільчинський, 3) Степан Яримишин, 4) Іван Білик, 5) Йосиф Смаль, 6) Ілько Стебельський, 7) Ярослав Кивелюк, 8) Теодор Марків, всі міщани зі Скалату під замітом § 58 д. ц. з. к.

XIII. Vr. 2379|22 St. 3568|22: 1) Петро Антонюк, 2) Давид Заричинський, 3) Олекса Обадь, селяне зі Збаражщини під замітом § 58 д. ц. з. к.

XIV. Vr. 2380|22 St. 3569/22: 1) Павло Дуткевич, селянин з Гушанок повіт Збараж під замітом § 58 д. ц. з. к.

XV. Vr. 2381|22 St. 3572/22: 1) Степан Кіндратюк, 2) Юрко Ванчицький учен. VI. кл, акад. гімн. у Львові, оба зі Зарубинець, повіт Збараж під замітом злочину підпалу § 166 і 167 з. к. Ванчицького пластуна у Львові, арештовано в бурсі українській у Львові і знайдено при нім свідоцтво з іспиту пожарництва, урядженого недавно Соколом Батьком у Львові і се було достаточною підставою для поліції, що увязнила його під замітом підпалу панського збіжа з Зарубинець в часі, коли Ванчицький був у Львові. На внесення прокуратора справа Ванчицького переказується Окружному Судови у Львові, куди мають його відставити.

XVI. Vr. 2382/22 St. 3571/22: 1) Володимир Кокот, 2) Петро Бачинський, 3) Матвій Шафранський, 4) Микита Макогін, 5) Дмитро Тивюда, 6) Петро Олесник, 7) Павло Різник, 8) Роман Різник, 9) Антін Шуст і 10) Василь Кісс учитель — решта селяне всі зі Збаражщини, всі під замітом § 58 д. ц. з. к.

XVII. Vr. 2383/22 St. 3588|22: 1) Віктор Дідух селянин зі Стрілки повіт Збараж. Тут подано імена і назвиска всіх тих, яких справа вже знаходиться у слідчого судді Госковского, відділ IX. тернопільського окружного суду. Число всіх, проти яких державна поліція внесла по день 7. падолиста 1922 карне донесення за державну зраду, виносить 92 разом з тими яких імена і назвиска подано висше.

Кромі сего в тюрмі тернопільського окружного суду сидить 28 Українців з Тернопільщини, майже виключно селян, яких тернопільське староство укарало 8-дневним арештом в адміністраційній дорозі і яким відобрано не то можність рекурсу, але навіть не дозволено їм бачитися з родиною і оборонцями, щоби могли проти неслушного засуду внести рекурс до воєвідства. В четвер і в пятницю 9. і 10. падолиста 1922 кінчать вони свій арешт і що дальше з ними станеться, не відомо.

З соток арештованих Українців тернопільська державна поліція звільнила тільки три особи, а саме о. Григорія Плакиду зі Старого Скалата, д-ра Миколу Рибака, адвоката з Глинян і народного учителя зі Струсова пов. Теребовля Цибушника; двох перших конфіновано в Тернополі, останнім позволено виїхати.

Злочину головної державної зради після донесення поліції допустилися арештовані тим, що мали агітувати за бойкотом виборів, отже за тоту справу, за яку недавно суд апеляційний у Львові застановив карне слідство о злочин з § 58. д. ц., згідно § 65. з. к. проти о. Іллі Кливака в Чортківщині.

Вкінці в тернопільській вязниці знаходяться до ч. спр. к. 2351/22. ст. 3566|22 слідуючі громадяне золочівського судового округа: 1) Степан Мурович, 2) Ярослав Мурович, 3) Теодор Кобилюк, 4) Михайло Гетман, 5) Осип Маланчук і 6) Михайло Мостенський, всі під замітом § 58. д. ц. зак. карного. Їх мають відставити до слідчої вязниці золочівського суду.

В поліційних арештах в Тернополі находиться під цю пору вже не багато людей, бо як сказано висше, поліція відіслала арештантів до приналежних судів.

### Теребовля міста.

В селі Вербівци теребовельського повіту арештовано академіка Стефана Гащина. Дальше переведено ревізію в домі голови читальні Дмитра Бойчака і Антона Гащина і господарів Івана Ковачка та Івона Данилишина.

### Снятин.

До снятинського староства приділено спеціяльного урядника для виборчих справ Брікмана. Він видає приказ командантам станиць державної поліції, приводити до переслухування до староства впливових Українців. Переслухує комісар староства Завадовскі. Опираючися тільки на якімсь донесенню, засуджує на 8—10 днів арешту. Засуд сей потверджує п. Брікман і засудженого відпроваджує жандарм сейчас до судового арешту. Всі засуджені згодосили відклик, мимо того всіх відіслано до арешту. Дня 3. падолиста арештовано і засуджено: Івана Болюка з Трійці, Василя Кобевка з Тучап, Евгена Лисняка, Миколу Вериту і Івана Шологона, всі з Стецеви, першого на 10 днів, а прочих на 8 днів арешту. Крім того конфіновано на 10 днів т. є. на час виборів: о. Антона Бол. Лушпінського пароха з Стецеви, Віктора Лисняка і Касіяна Сухолиткого з Стецеви; Миколу Нагорняка з Залуча над Черем., Михайла Берлада з Видинова і Кофлюка з Волчківців.

**Присилайте складки на пресовий фонд на ин. ч. 30.096 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —**

# Після польських виборів у Сх. Галичині.

### Після виборів до сенату.

Офіціяльне звідомлення про вислід виборів до сенату, як подає польська преса, буде оповіщене аж десь в четвер або пятницю. На основі доривочних донесень з ріжних воєвідств, можна ствердити, що фреквенція голосуючих була взагалі значно менша, чим при виборах до сойму. Виїмок творить воєвідство познанське, де голосувало 88 прц. виборців.

### Як староста Юристовскі робив вибори.

„Dziennik Ludowy" пише: „Вибори в 53. виборчому окрузі виявили стільки шахрайств, обманів, насильств з боку воєводи і старости, що всі вони не повинні пройти безкарно. Виборчі злочини в тамошньому окрузі належалоб розглянути, Юристовскі мусить бути негайно прогнаний, вибори мусять бути уневажнені, коли польське імя не має бути зненавиджене, а поняття польської влади ідентичне з насильством і жорстокістю.

Вибори попередили масові арештування з наказу воєводи. Арештовано найспокійнійших Українців, до вязниць з'гнано тисячі української інтелігенції, людей відомих з льояльности і спокійних; доноси говорили про кождого що є членом української бойки.

Стверджуємо, що в ані одному випадку судова влада не мала причини до арештування. Арештування переведено в той спосіб, як облави на проститутки. Одної ночі в ріжних містах замкнено вулиці військовим шпаліром або поліцією, з домів виганяно насильно людей і відпроваджувано до судів і поліції.

Після того приступлено до виборів.

Як відбувалося голосування, де віддано голоси на „хліборобів", не знаємо, але чи розпорядки воєвідства вплинули добре на „руске" населення, треба міцно сумніватися.

Згідно з одержаними інформаціями змальтретованих Гуцулів Ко

МИХ. ГАЛУЩИНСЬКИЙ.

# Польська школа за часів української держави.

(Jan Kornecki b. sekretarz Polskiej Macierzy Szkolnej w Kijowie: Oświata polska na Rusi w czasie wielkiej wojny. — Szkoła powszechna, Rok III, Zesz. 1. Warszawa 1922. ст. 15—46.

У журналі польського міністерства освіти „Szkoła powszechna" містить б. секретар осьвітового т-ва статтю, друга частина якої трактує польський освітний рух після російської революції. Варто нам познайомитися зі змістом статті, а кине вона ярке світло на нинішні відносини в Східній Галичині. Яркість його виступить у більшій формі, коли не забуватимемо, що польське населення на Україні належить до меншости, яке на Правобережу досягає 1%, а на Лівобережу зникає зовсім, і що українське населення Східної Галичини є автохтонне.

Послухаймо, що говорить автор статті. У боротьбі 1917 р. між Центральною Українською Радою і російським елементом „Поляки заняли становище прихильної невтральности у відношенню до Українців, думаючи, що давлений досі, як і польський, український рух буде рівно прихильно відноситися до народніх інтересів Поляків". На 6. марта 1917 скликали Поляки до Київа зїзд польських організацій і покликали до життя „Polski Komitet Wykonawczy na Rusi", як начальний провідний орган політичного й суспільного життя польського населення". Опираючися на політичнім програмі російської революції, себто повної свободи і права до самоуправи для усіх національностей, постановив Комітет перевести внутрішню організацію польської самоуправи у виді губерніяльних, повітових і парафіяльних комісаріятів, які загально державна організація мала признати офіційними органами. „Центр. Українська Рада оголосила від себе конкретний проєкт національної автономії, котрий обіцював польським змаганням повну реалізацію. Була це одна теорія, бо, як обявилося пізнійше, Українці почали від самого початку відноситися неприхильно до польських справ на Україні, а далі виповіли польській суспільности отверту екстермінаційну боротьбу". (Наводимо варочно точно слова автора, щоби переконатися у його лихій волі в найгіршому значінню.)

Поль. Ком. Викон. покликав до життя просвітний відділ, віддаючи провід у ньому проф. Стан. Калиновскому. У звязку з Ком. Викон. повстає Мацерж Польска, яко організація чисто освітна. На загальнокраєвому зїзді всіх Мацержи (25. і 26. вересня 1918) повстає Союз Мацержи польскей на Русі з осідком у Київі. Всі комісаріяти заряджують оподаткування польської суспільности на національні потреби, в першу чергу на шкільництво. „На основі ухвал зїзду в червни 1917 Ком. Вик. і комісаріяти мали утвердити польську самоуправу в рамах української державности і здобувати від української держави фінансові засоби на цілі польських шкіл. Мацерж мала оточити шкільництво такою опікою суспільности відносно духа школи і боронити її перед „закусами" чужої влади". (Тут цікава стилізація і поняття української влади в українській державі на українській території).

Українська влада не признала Пол. Ком. Вик. представництвом польського населення. Користаючи з розламу на червневім зїзді 1917, а саме факт покинення зїзду частиною делегатів т. зв. лівих, покликав український уряд представників польської лівиці в склад уряду, даючи їм міністерство для польських справ, котре мало здійснити засади польської автономії на Україні. Міністром стає Меч. Мішкевіч, цей віддає провід департаменту освіти тому самому Каліновскому, котрого покликав на пров'д такої акції пол. ком. Вик. „Управителі міністерства й департаменту дурили себе, що потраплять при помочі прихильного на погляд державного апарату зробити багато доброго для польської освіти. Показалося, що український уряд в супереч шумно голошеним гаслам свободи, не тільки не понижав польського шкільництва, але старався при помочі місцевих органів ставити перешкоди повстанню польських шкіл, а навіть йдучи слідами царського уряду замкнув в р. 1918 польську Мацерж шкільну подільської землі, яка знаменито розвивалася". Праця міністерства й департаменту обмежалася до реєстрації шкіл і наділювання їх правом прилюдности. „Фондів на школи не добув департамент майже ніяких, у деяких повітах поодинокі польські діячі потрапили впровадити частину польських шкіл до земських або міських буджетів. Цілий тягар матеріяльного удержання шкіл упав на плечі польської суспільности; а був се тяжкий тягар". „Польські організації кинулися стихійно основувати початкових і середних шкіл в селах і містах". Яко учителів ангажовано повертаючих з російської неволі воєнних бранців, головно польську інтелігенцію з Галичини. „Вони піднесли високо значіння польської школи серед населення. До польських шкіл почали горнути діти других національностей, головно українське населення хотіло з них користати, ставлячи їх висше від штучно творених українських шкіл. Виділ освіти був приневолений зборонити принимання українських дітей до польських шкіл, щоби не наразили себе на закид української влади, що польські школи займаються польонізацією". Для польської мови, літератури й історії.

Найкраще розвивалася Мацерж польська в Київі (орган. в липни 1917). Під її опікою перейшли дві середні школи, учительські курси, початкові школи, захоронки й інтернати. Буджет Мацержи виносив в 1917 міліон карб. Мацерж орґанізує далі торговельні курси, гімназійні курси для дорослих. Т-во опіки над середною школою отвирає коли шкіл Мацержи дві середні

сівщини, до сіл прислано військо, зїхалися уявники поліційні агенти, селянам оголошено, що Пілсудскі наказав голосувати, а як хто не піде до виборів, то в селах буде стояти військо цілу зиму на кошт села

А коли з приводу насильства забракло селян до голосування, коли не вдалося стероризувати населення, тоді йшли цілі зграї „функціонаруши" котрі докінчили вибори силою".

Ось як виглядала свобода виборів у Сх. Галичині.

Львівщина.

В Чижикові при виборах до сойму дня 5. ц. м. на 500 Українців управнених до голосування не голосував ніхто. Із 70 латинників голосувало лише 8, і то головно двірські форналі і службовики з залізничої стації. Із 8 Жидів не голосував ніхто. Так само при виборах до сенату Українці і Жиди здержались цілковито від голосування. Поляки і латинники дали 18 голосів.

Фальшовані вибори.

До прокуратури при окружному суді в Тернополі вплинуло карне донесення Йосифа Піхурського, господаря в Кутківцях сул. пов. Тернопіль проти Яна Савіцького, коваля в Кутківцях, о злочин з § 101, 197 і 199 д. зак. карн.

Дня 5. падолиста в громаді Кутківці суд пов. Тернопіль, предсідником виборчої комісії був Ян Савіцький. Перед голосуванням поставив Ян Савіцький цілу купу коверт з картками безпосередно коло виборчої урни, до якої видорці кидали картки з голосами. По скінченім голосуванню сейже сам Ян Савіцький викинув коверти з урни на сю купу коверт з голосами, які перед тим приготовив з видимим наміром пофальшування висліду виборів. І справді вислід виборів, який занотовано в протоколі голосування не відповідає дійсности. В протоколі зазначено, що в громаді Кутківці віддано 157 голосів, між тим коли число дійсне голосуючих не виносило навіть 50, бо голосуючі протизаконно голосували за неприсутних членів родини, віддаючи рівночасно по кілька голосів, як приміром Бартецький Ром. 4, Сиротинський Василь 2, Топорніцький Михайло 2, Фогельбазм Мехель 2 і т. п. Один протокол зглядно одну листу голосуючих провадив Антін Побондра, підчеркуючи назвиско того виборця, що голосував. Другу таку саму листу провадив Йосиф Піхурський По скінченім голосуванню Ян Савіцький як предсідник комісії відібрав від Побондри листу голосуючих і власноручно попідчеркував назвиска таких виборців, які не голосували, збільшаючи в сей спосіб число голосуючих. Опісля зажадав він від Йосифа Піхурського, щоби і він на своїй листі рівнож попідчеркував назвиска виборців, які не голосували, щоби в сей спосіб збільшити число голосуючих. Коли Йосиф Піхурський на се пофальшування виборчої листи не згодився, тоді Ян Савіцький власноручно рівнож пофальшував і другу листу, збільшуючи число відданих голосів що найменше на около 100. Головно фальшовано в користь листи ч. 24 себто так званого „Українського Незалежного Хлопського Комітету", який в Кутківцях не мав ніяких прихильників, а також в користь листи ч. 8 і листи ч. 10. В протоколі зазначено, що голосували слідуючі виборці: Ілько, Паранька, Василь, Анна, Антін і Явдоха Ланчуки, Юзько Матуняк, Петро Струтинський і його жінка Марія, Гліньскі Куба, Гліньска Анна, Батужиньска Магда, Гайда Францішка, Майброда Явдоха, Майброда Петро, Роздайбіда Іван і його жінка Анна, Зазуля Бартко і його жінка Олена, та дочка Марта, Зазуля Анна, Майброда Юзько і його сестра Марія Франко Богданович, Франко Зелінський, Микола Ващишин. Ян Міхаловіч, Теодор Фарина і його жінка Софія і т. д. Всі ті виборці не голосували, а Ян Савіцький зазначив в листі, що вони віддали голоси. Протоколу голосування не підписано і актів не опечатано, як сего вимагає виборча ординація, а всі акти неопечатані взяв зі собою до дому Ян Савіцький, де можливо допустився дальшого фальшування голосування. Вчинками повищими допустився Ян Савіцький злочину надужиття урядової власти з § 101 з. к. і злочину обманства з § 197 і 199 д з. к.

**Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вил. кн. 40.000.**

# До виборів на Волині.

Вибори до сенату.

З кол Волинського Виборчого Комітету повідомляють, що вибори до сенату для бльоку національних меншостей пройшли з новим успіхом. Бльок сподівається, що до сенату пройдуть так само, як й при виборах до сойму лише кандидати бльоку. З відомостей, які надходять про результати виборів, доводиться констатувати, що відсоток виборців, який приймав участь в виборах до сенату був низчий, ніж при виборах до сойму. Ілюстрацією кількости голосів, якої можуть сподіватись польські партії, можуть служити дані по 11 обводах Дубенського повіту. На приблизно 4.000 голосів, одержаних бльоком національних меншостей, список земоченння кресового одержав 220 голосів, список 4 — 9 140 голосів, список визволення 4 голоси.

Українські посли з Волині.

Посли до сойму:

Округа Ковель - Володимир

1) Підгірський Свмійло, адвокат; 2) Пирогів, лікар; 3) Лучкевич, кооператор; 4) Комаревич, правник; 5) Бражуль, учитель.

Округа Луцьк-Рівно

1) Підгірський; 2) Тимощук, селянин; 3) Пащук, агроном; 4) Приступа, редактор „Українського Життя".

Округа Кремянець-Дубно Острiг

1) Козубський, правник; 2) Чучмай, кооператор; 3) Павлюк; 4) Козіцький, учитель.

Посли до сенату:

1) Черкавський Михайло, учитель; 2) Герштанський, священик; 3) Маркович, землевласник; 4) Левгановська, член Ради „Просвіти".

До одміни виборів на Волині.

З кол Українського Виборчого Комітету передають, що там жадних відомостей про одміну виборів нема; урядова комісія для розсліду виборів лише розпочала свою роботу. Українські волинські кола уважають, що одміна виборів наразила би Поляків ще раз на других виборах на таке саме банкроцтво, як й при перших виборах і через те сумніваються, чи буде у Поляків охота ще раз йти на скандал.

В звязку з результатами виборів на кресах зявились відомости про те, що волинський воєвода Міцкевич, як рівнож польський воєвода Довнарович, мають бути звільнені.

# „Селянсько радикальна" партія на Покутю.

Староста Павліковскі в Коломиї віддав ведення цілої політики, спеціяльно виборчої, в Коломийщині свому безвусому „субальтерновi", п. Пйонткови, який знов всі виборчі пляни укладав і переводив з Омел. Залуцьким, славнозвісним махером з коломийських кооператив „Чорногора" і „Добробут", і з бувшим послом Павл. Лавруком з Іспаса, який мав своїх помічників. Поділили вони ролі між собою в сей спосіб, що Залуцький приняв кандидатуру до польського сойму, а Лаврук ролю редактора „Радикального Голосу" в Іспасі і організатора „Селянської радикальної партії", проголошеної д-ром Трильовським в лютім 1919 р Що зробить колись д-р Трильовський з тою своєю „Селянсько радикальною партією", перелицьованою Лавруком при помочі комісара староства п. Пйонтка на архихрунівську партію, се його річ і його селянсько-радикального штабу.

А тепер приглянемося тим стовпам, на яких опирається політичні будівля комісара Пйонтка і його високих мандатів. Залуцького представлено на разі коротко вже вище, а може буде нагода, що буде представлений всесторонніше на судовій арені.

Павло Лаврук — се потомок одного з синів Ноя. Признаюся, що я цілком не дивувався би, коли єпископ Хомишин сказав би, що Лаврук є божою карою для українського Покуття. Вихований виключно лише на „жолудкових ідеях", став незрівнаним демагогом найобскурнійшої марки. Релігійну етику, коли яку мав, стратив, а фі-

школи (муж. і жін.), купує на їх приміщення прекрасний будинок давнійшої школи Стельмашенка, а „Звязок батьків і учителів" основує 1. вересня 1917 р. 8-клясову середну школу жіночу з гуманістичними й торговельними відділами. Наукові заведення Перетяткевичевої перемінюють викл. російську мову на польську, в наслідок чого польські школи збільшаються двома новими середними женськими школами (8. кл. гімназія, реальна школа") і фреблівкою. Далі творяться початкові школи Вольнічкої, Жукевічової і Ковняцкого з низшою середною. Мацерж основує в давньому будинкові російської жандармерії початкову школу ім. Т. Косцюшка з шести відділами; крім сього повстають польські школи на шести передмістях Київа.

В обсягу позашкільної освіти розпочали свою діяльність два людові університети: Польський Університет Людовий і Людовий Університет ім. Б. Лімановського Дня 18. марта 1917 р. повстали Висші польські курси наукові, які з новим шк. роком перемінилися в „Польську Університетську Колегію в Київі", котрим займається „Т-во поширення польської культури й науки на Русі". Ректором Колегії стає проф. Л. Яновскі. З ініціятиви професорів універс. Колегії основується в Київі з кінцем 1917 р. Польське Наукове Товариство. Професори Колегії організують Польські Університет Повшехни, і виклади його стягають багато слухачів. У 1918 р. організує Мацерж два освітові курси для залізничників. В 1917 р. повстає Польське Т-во Крайознавче. Правники творять Т-во польських правників, котре на своїх сходинах обговорює між иншим „практичні питання правно політичних інтересів польського населення на Русі". Польські лікарі творять польське лікарське Т-во і видають власний орган. Польські малярі організують в 1918 р. школу мистецтва у Київі і виставу збірну в „Salon d' Art". Видавничий рух оживлений. Від червня 19 7 р. до падолиста 1918 р. видано 20 шкільних підручників для середних і початкових шкіл в 158.000 прим. коштом 180.000 карб. Спроваджувано шкільні книжки з Галичини, видавано повісти і наукові твори. „Wiadomości bibliograficzne", „Muzeum Polskie", щоденники „Dziennik Kijowski", „Gazeta Narodowa", „Przegląd Polski", тижневики і двотижневики: „Kłosy Ukraińskie", „Swiat kobiecy", письма для народу „Lud Boży" і „Przewodnik dla spółek i kółek rolniczych", для дітей „Nasz Swiat", і місячник для молоді середних і висших шкіл „Młodzież", педагогічний журнал „Przegląd Naukowy i Pedagogiczny", (перестав виходити з браку фондів 1917 р.), освітний „Przewodnik Oświatowy". Крім сього в 1917 і 1918 р. відбувалися дуже численні віча і сходини, на котрих обговорювано всесторонно освітні питання для викликання жертвенности на цілі польського шкільництва серед ширших шарів польської суспільности. Освітний Виділ Поль. Вик. Ком. займався такими справами: опрацював інструкцію, яка подавала правні вказівки, як закладати приватні школи, старався доставити новим школам учительських сил, творячи осібні учительські курси в Київі, Винниці, Житоміри і в трьох дальших місцевостях. Він проводив статистику шкіл, яка по словам автора, не є повна. В шк. 1917/18 р. було:

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| шкіл. | з відділами і | | молоді |
| 36 | сер. „ | 200 | „ | 7076 |
| 1265 | почат. „ | 2532 | „ | 76053 |
| 9 | фак. „ | 19 | „ | 425 |
| 1310 | заведень з | 2751 від. і | мол | 83554 |

Далі пише автор таке: „Пол. Вик Ком., якому Польський Зїзд з червня 1917 р. надав конституційні форми мав, бути польським правительством на Русі. Міністерство для польських справ у лоні Української Республики мало ролю звязкового. Освітний Виділ Комітету мав знову бути шкільним департаментом для польського шкільництва з усіми правами загально державної влади. „Український Уряд Центральної Ради не признав Пол. Вик. Комітету легальним представництвом польської суспільности і створив фікційне міністерство для польських справ, віддаючи його в руки дуже нечисленної польської меншости, репрезентованої фрондою польською т. зв. „лівицею". Був це знак, що на випадок утреваленя української державности польське населення не може числити на правдиву автономічну свободу". З огляду на таку небезпеку постановлено так зорганізувати Мацерж, „щоби на випадок зміни політичної ситуації, скасовання революційних свобід, було труднійше ворожому урядови знищити польську організацію". Отже творити всюди самостійні організації, і їх звязати тільки Союзом. В звідомленню з поодиноких Мацержи довідуємося ще слідуючих річей: 1) Чотири Київські школи польські перейшли в 1918 р. на буджет міста Київа; 2) спеціяльні пані, зорганізовані в фінансовій секції обходили що місяця (свобідно!) доми всіх Поляків, котрі мешкали в Київі і збирали здеклярровані стало жертви на Мацерж; 3) Культурно-освітну працю вели в Київщині по містах Мацержи, по селах повітові і парафіяльні комісаріяти; 4) завдяки заходам польських діячів українське повітове земство в Бердичові перейняло на свій буджет 30 шкільних комплетів; 5) старання Мацержи Волинської Землі, щоби польські школи принято на етат українських земств „zostały w znacznej mierze uwieńczone pomyślnym skutkiem"; 6) в подільській губернії „w znacznej części powiatów uzyskano od ziemstw zapomogi"; 7) Мацерж на Поділю покликує у всіх повітах власних шкільних інспекторів; 8) у вересни 1918 р. покликує Союз Мацержи на Русі до життя Головну Управу, котрій надає назву „Polskie Kuratorjum Oświecenia na Rusi". Воно мало вести загальний нагляд над шкільництвом.

Так виглядав польський освітний рух з часів української держави.

льософічної етики не міг набрати, бо ніколи нічого не вчився. До авансу на посла до віденського парляменту помогла йому агітація всіх наших академиків на Покуттю, головно тих, котрих тепер Лаврук масакрує в „своєм“ „Радикальнім Голосі“.

Посольські дієти і віденський гуляш витворили у Лаврука спеціяльний апетит. Відтак загіпнотизував його міністеріяльний портфель Вітоса, з яким разом був в парляменті. Як президент міністрів приїхав був Вітос в р. 1920 до Коломиї. Лаврук пішов до староства його витати. Вітос промовляв до „народа“ з бальконy староства, що „Polska ludowa“ буде рай для селян. Лаврук стояв під бальконом, оплескував його промову і кричав: славно! Спроваджена група українських селян подивляла Лаврука як „доброго політика“. Те, що як раз Вітос спричинив польську аграрну реформу, убийчу для наших селян, що Вітос сипав міліони на кольонізацію „kresów“ Мазурами, що Вітос творив у Східній Галичині „urzędy ziemskie“, які не допускали наших селян до набуття землі при парцеляціях, все те не отворило Лаврукови очей, хоч він завсіди дурив людей на селах, що є „найліпшим політиком“.

Потім витання Вітоса в старостві. В комнаті староства зійшлися староста, комісарі, маршалки, преси і т. д. Ввійшов і Лаврук. Вже здалека побачив його Вітос і кличе: „Jak się mas kolego! Po co ty taką dużą brodę zapuścił? „Га, щоби молодиці мене любили“ — відповідає Лаврук. І вдоволений водить ворох довкруги, яку то міну роблять на те „колежанство“ з президентом міністрів, староста, маршалки, презеси, а головно селяне. А видячи, як великі пани стоять „мак сій“ довкруги нього і Вітоса, відчув за сю хвилю велику вдячність для Вітоса і велику пошану для тої демократичної держави, в котрій його „колега“ є президентом міністрів. І Вітос також дуже урадувався, що „колега“ репрезентує на тій пареді „bratni ruski naród“ з Покуття, той „радикальний“ нкріл, що через д-ра Трильовського і Лаврука мав перед тим марку непримиримого. На доказ своєї радости з того Вітос зараз приобіцяв Лаврукови і славнозвісному Залуцькому з коломийської „Чорногори“ субвенцію на поміч для Гуцульщини. Відтак Залуцький вже частійше їздив до Львова і Варшави за ріжними субвенціями а у Львові був з ним раз і Лаврук.

Вертаючи з паради панів Лаврук не одну думку передумав. Вітос — хлоп — президентом міністрів. Отсе демократична республика! Ну, а я, Лаврук, що гіршого?! Але ті прокляті націонал-демократи зі своїми інтелігентами і Петрушевичем — деж вони мене допустили би?

Від тої хвилі значіння Лаврука в старостві значно побільшилося. Лаврук став для староства мужем довіря і репрезентантом українського Покуття. Що там ті коломийські українські адвокати, радники, професори, директори і т. д. З ними староство не числиться! Але зі мною, Лавруком, ось що иншого. Так то воно є з тими інтелігентами, хочби навіть і з радниками! Лише при помочи селянської радикальної партії можна їх позбутися. Проч з інтелігентами!

Надійшли вибори. Поручено п. Пйонткови зломити одноцільний український фронт. Він стояв до віри народа до політики през. Петрушевича, повагою ухвал всіх українських партій і солідарним поміром всеї інтелігенції. Треба було отже захитати основи тої одноцільности. До сего ужито головно Лаврука як незрівнаного демагога і видаваного ним в Іслаці „Радикального Голосу“. През. Петрушевичеви протиставлено д-ра Трильовського як мнимого сторонника виборів, всім українським партіям з інтелігентами протиставлено „селянську радикальну партію“. Лаврук розпочав демагогічну агітацію проти інтелігенції, арґументуючи, що так довго не буде для народа добра, доки народ не позбудеться інтелігенції — (долой грамотних!). Відтак інтелігенцію виарештовано. А що до участи у виборах, то Лаврук арґументував: „Бери хлопе на хлопський розум! Як це може бути, щоби селяне не мали своїх оборонців в соймі?! Таж навіть д-р Трильовський у Відни є за виборами і через те „пожерся“ з Петрушевичем“.

Се головний плян подиктований з „вище“ п. Пйонткови, сим знов Лавруковн, який переводив його при помочи агітації „свого“ „Радикального Голосу“, який масами насильно до громад. Очивидно по виборах нікому вже не буде потрібно ні „Радикального Голосу“ ні навіть самого Лаврука. Рахунок Лаврука з того підприємства — се його річ. А зиск для другої сторони міг би бути такий, що може удасться виказати перед антантою, що більшість „виборців“ з Покуття своєю участю в виборах визнала польський сойм і приналежність Східної Галичини до Польщі і що Залуцький зіставши послом, спробує одурити антанту подиктованою заявою, що українське населення Східної Галичини не солідаризується з політикою Петрушевича, але солідаризується з „політикою“ Залуцького, тої політичної нулі, який бажав би їхати по славу до польського сойму.

*Поінформований.*

# З останньої хвилі.

## Процес Ст. Федака і тов.

### XVIII. День розправи.

*Львів, 14. XI. 1922.*

Нинішний день розправи почався продовженням промови прок. Гіртлера, який обосновував твердження акту обвинувачення що до вини Д. Паліїва, Матчака, Кучабського, Гнатевича, Яремійчука, Голубовича, Тофана, Горобійовського, Білецького і Зиблікевича.

На думку прокуратора, становище Д. Паліїва в українських студентських організаціях було ідентичне з його становищем у військовій конспіративі. Те саме говорить прок. про обв. Кучабського, якому закидує приналежність до Нач. Колеґії „Волі“. Що до Гнатевича твердить, що він як „кооптований“ член Нач. Колеґії їздив в справах військової організації за кордон. До поліційних зізнань обв. Яремійчука привязує прок. такуж вагу, як до зізнань Штика кажучи, що Яремійчук освітлив військову конспіративу „з долу“. Обвинувачення Голубовича оперте на зізнаннях Яремійчука, які мав Голубович заокруглити власними зізнаннями. Обв. Тофан, переслуханий на поліції відмовив всяких зізнань, що прок. переконує про леґальність слідчих метод на поліції. Довше розводиться прок. над зізнаннями Горобійовського, який зізнавав на поліції під враженням переляку. Найслабше обтяжує прок. обв. Білецького, натомісць у відношенню до Зиблікевича старається доказати його вину зізнаннями обвинця Фішбайна (!) та найденими у нього примірниками часопису „Наш Шлях“.

На прикінці своєї промови пояснює прок. головні і евентуальні питання до лави присяглих суддів, почім вдаряє в патетичний тон на нуту обовязків присяглих суддів як сторожів інтересів польської держави. Між иншим висловлює своє невдоволення зі змісту і характеру звідомлень української преси та ще раз підчеркує, що в „украінс“ народі нема солідарности“ доказом чого малиб бути вибори до польського сойму (?!), в яких „українськими голосами“ вибрано пятьох „українських“ послів. Прок. Гіртлер говорить про „фалшиві“ українського населення, які „помимо террору“ посунули до виборів і таким чином переконали його про „несолідарність“ в нутрі українського населення.

Між иншим заважує прокуратор, що оповідання його про українські „звірства“ не були подиктовані жадобою мести, але провокацією з боку оборони...

Вслід за прокуратором забрав голос оборонець Ст. Я. Федака д-р М. Глушкевич, який говорив більш менш так:

Пан прокуратор говорив з великим патосом і питомою собі красномовністю: в иншій салі, при иншому настрою міг би за свою промову зібрати гучні, добре заслужені оплески. Але щойно кінець промови прокуратора дав оборонцям змогу вияснити собі духовий стан, в якому находився прокуратор протягом своєї довгої промови. І треба сказати, що промова прокуратора викликала в нього непомірне здивування. В салях суду доводиться оборонцеви почути таку промову щойно в перве за протяг 25 літ своєї праці. Таких промов не чув оборонець ні на політичних зібраннях, ні в европейських парляментах. Та в парі з тим оборонець не може не висловити свого вдоволення з тону і характеру промови прокуратора. Стоючи в суді, на розправі, де ходить о оборону права і закону, маючи визбутися усього, що межує з пристрастю, п. прокуратор, представник закона, говорив опанований пристрастю. І в тому вийшов він поза рами того, що допускаєме. Поза рами закона, в обороні якого стає. Оборонець звертає увагу на інструкції карного кодексу, які обовязують прокуратуру. Прокураторови не вільно промовляти до почувань ані розбуджувати пристрасти. Тимчасом з уст п. прокуратора впало тяжке слово „wróg!“ Оборона, за свою тяжку і відповідальну працю, за мягкість тону, в якому видержала від початку розправи до тепер, за самозаперття, почула слово „провокація!“

Оборонець заявляє з очевидним огірченням, що такого тяжкого слова не кидав він навіть у вічі тих, які вели його однородців на шибениці і розстріл. П. прокуратор забув, мабуть, на адвокатську ординацію. За те, що оборона в почуттю свого тяжкого обовязку попробувала навести частину мотивів, які примусили Ст. Федака до виконання атентату, стрінулася з тяжкою обидою з боку п. прокуратора. Оборона не залишить нагоди потягнення п. прокуратора до відповідальности перед форум адвокатських кругів не тільки Львова і Галичини, але й Европи, а коли не складає оборони в тій хвилі, то це тільки доказ її безмежної терпеливости і самозаперття. В користь кому і чому говорив так п. прокуратор? Що не в користь польської держави, то певне!

П. прокуратор зробив усе, щоби на отсих рідних дітей українського народа стягти як найтяжчу покуту. П. прокуратор не побоявся навіть особисто атакувати обвинувачених. Усі добре тямлять в якім тоні говорив п. прокуратор про військову службу обв. Ст. Федака! Особистій насмішці піддав п. прок. членів оборони, шкода що не використав при тому подробиць поданих одною бруковою газеткою.

На початку своєї промови обіцяв п. прокуратор, що говоритиме тільки про цю правду, яка була доказана на розправі. Тимчасом п. прокуратор, безпосередно по тім заявленню почав оперувати підозріннями, інвективами і гіпотезами, які не були предметом розправи. Тим самим п. прокуратор раз по раз нарушував прінціп безпосередности в розправі. Обороні заборонено говорити про факти, які мали місце по арештуванню Ст. Федака, але п. прокуратор дозволив собі широко говорити про події, які мали і мають місце нині. П. прокуратор говорив, між иншим широко про українські звірства. По що? Чи тим хотів допровадити до „згоди“, про яку натякав? П. прокуратор говорив про те, яке враження викликав атентат в Европі. Чи можна обв. Ст. Федака робити відповідальним за те, що европейська преса не зрозуміла його заміру? П. прокуратор назвав саботаж і підпали „owocami“ посіву Ст. Федака і товаришів... Де є на це докази?

П. прокуратор апелював до лави присяжних суддів як до сторожів інтересів польської держави. Чи згідне це з процедурою і обовязками присяжних суддів?

Але як там не було, промова п. прокуратора, в супереч його практиці, була повна патетичних зворотів а позбавлена річевости. Чому? Річ ясна! Обвинуваченя було за слабе і п. прокуратор чув це. Застерігаючись, що закид дотично злочину державної зради відіпре оборонець пізнійше, хоче оборонець відперти закид дотично замиреного скритоубийства.

Акт обвинуваченя говорить широко про те, що робили, та що задумували обвинувачені. Але в промові прокуратора не сказано одним словом, чому вони те робили та задумували. П. прокуратор не згадав ні словом про історичний і культурний бік справи.

Тут пригадує оборонець, що поміж двома найбільшими славянськими народами, поміж двома морями, між Сходом і Заходом, на „молоком і медом текучій землі“ живе два народи, які переживають страшну трагедію. Український народ протягом свого тисячелітнього історичного життя ніколи не виявив заборчих тенденцій. Але мимо того взаємини поміж тими сусідами, були одною картиною жалю, почуття кривди і нелюбови. „Боротьба за скибу“ стала трагедією обох народів. Тут характеризує оборонець обі нації, підчеркуючи момент, що схрещення обох пленен дало культурі великі постаті, та що згода поміж ними можлива тільки при політичній незалежности обох.

І хиба виною обвинуваченого Ст. Федака є те, що він як син свого народу був втіленням його туги за незалежністю і в тому стані доконав акту розпуки? Тут звертає оборонець увагу на матеріялізм західньої та ідеалізм східньої цивілізації, на безупинну боротьбу матерії з духом.

Пятьсотлітня визвольна боротьба українського народу з лакомим на його добро сусідом була тереном „okrucieństw“, від яких мороз проймає шкіру. Нині іще чуємо крик Наливайка, який гинув в мідяному биці у Варшаві! Але тут не „okrucieństwa“ страшні, але страшне те, що хтось поважується сказати, що його гріхи „вибіліли“ в порівнанню з гріхами другого. Бо чим ріжниться композитор о. Ніжанковський від польського ксьондза, убитого також без суду і вини?

Страшне є те, що визвольну боротьбу Нації називається „бандитизмом“, „грабіжю“, „насильством“.

Представник польської адміністрації в нашому краю є приклонником сильного режіму. Він це сам признав. Той сильний режім це доказ окупації, якій в нічому не може дорівнати окупація Галичини царськими військами!

Радше доставити до кождого студента по одному Гахови, аніж замикати університет, гнобити культуру, нищити інтелігенцію!

Оборонець цитує голос французького письменника в обороні польської культури під ворожою окупацією. Табори смерти істнують до нині, хоч війна давно минула. Ославлений „Косачув“ не є хиба

оправданням на істнування Домбя, Стшалкова, Берестя і т. д.

В Галичині продовжується виїмковий стан в безконечність. Оборонець звертає увагу, що царська Росія сконала з виїмковим станом для Польщі в руках.

У відповідь на закид кольонізації мав п. прокуратор кілька фраз і нічого більше! А чим було пошматування Галицької Руси на „воєвідства", чим була назва „Малополська", як не визовом під адресою автохтонного населення? Виявом обурення був атентат з 21. вересня 1921 р.

Поляки не хочуть розуміти того, що легче є виграти війну, аніж мир, головно там, де ходить про екзистенцію народу! Год. 1. оборонець д-р М. Глушкевич говорить далі, обговорюючи подробиці акту обжалування.

# РІЖНІ ВІСТИ.

**Промова Вільзона.**

Neue Freie Presse доносить із Вашінгтону, що був. президент Вільзон перший раз після своєї недуги виголосив промову на зборах 5000 осіб. Вільзон заявив, що Зєдинені Держави у своїй політиці поступають надто односторонно і що Зєдинені Держави повинні дальше стояти в обороні справедливости у Европі. Америка повинна відограти велику ролю в справі закріплення мира.

**Участь Америки у відбудові Европи.**

З Парижа доносять, що там прибув американський сенатор Макс Корнік в цїли обмінювання справи участи Зєдинених Держав у відбудові Европи.

**Турецькі домагання.**

Англійська преса доносить, що турецька делегація на конференції в Льозанні буде домагатися плебісциту в Сирії, Палестині і Мезопотамії.

**Перше засідання литовського сойму.**

Дня 13. листопада відбулося в Ковні перше засідання ново вибраного литовського сойму.

**Сепаратизм Ганноверу.**

П. А. Т. доносить, що в Ганновері відбулися збори представників усіх партій цілого краю. На зборах ухвалено революцію та домагання відірвати Ганновер від Прусії.

**Большевики конфіскують корабль.**

„Chicago Tribune" доносить, що на Чорному Морю большевики сконфіскували пасажирський корабель „Graz" власність тріестенського Льойду. Ходять чутки, що це має бути реванж за напад фашистів на льокаль совітського представництва в Римі.

**Баварські фашісти.**

З Мінхена доносять, що німецькі монархісти мали велику нараду, на якій виголосив промову б. президент міністрів Кагр. Участь в нарадах взяв також Тірліц Монархісти плянують державний переворот, на зразок акції фашістів у Італії.

**Клемансо їде до Америки.**

„Neue freie Presse" доносить, що Клемансо розпочав подорож до Америки. Канадійський уряд запросив його також до себе.

**Шліть жертви на будову памятника на могилі Леся Мартовича до Пов. Тов-а Кредитового „Віра" в Раві Руській.**

# ТЕЛЕҐРАМИ.

**Еспанія, Швеція і Данія на льозанській конференції.**

Париж (ПАТ.) „Пті Парізієн" пише, що Еспанія, Швеція й Данія висловили бажання брати участь у конференції в Льозанні. Французьке правительство згодилося, щоби делеґатів цих держав допущено на конференцію на таких самих услівях, як бельгійські делеґати цебто, щоби могли забирати голос, коли під наради прийдуть справи, які торкаються економічних і фінансових інтересів їх країв.

**Мусоліні візьме участь на конференції в Льозанні.**

Відень (ПАТ.) „Н. Фр. Пр." з Риму: Мусоліні задумує взяти участь у льозанській конференції, але прибуде там, мабуть, щойно в другій фазі переговорів. Він числить на це, що могтиме там обговорити з делеґатами коаліції загальне положення Европи і становище Італії в Антанті.

**Морські зброєння.**

Рига (ПАТ.) Ест. Тел. Аґ. Правительство совітів предкладаючи з одної сторони конференцію в справі розоружень, з другої рішило в тім самім часі збудувати 12 торпедовців, 2 кружляки і 2 травлери. Троцький виращював плян збільшення російських морських сил, а саме балтійську фльоту мається збільшити о 5 торпедовців і 7 підводних човен, а чорноморську о 6 торпедовців і 10 підводних човен.

**Перед брукельською конференцією.**

Париж (ПАТ.) „Матен" звідомляє, що Пуанкаре поручив просити Теніса, котрий з кінцем цього тижня мав прибути до Парижа на наради в справі брукельської конференції, щоби свій приїзд відложив на кілька днів.

Париж (ПАТ.) „Пті Парізієн" пише, що Франція на брукельській конференції обстоюватиме при усталенню німецького довгу в висоті, відповідаючій фінансовій спроможности Німеччини, та щоби ухвалено такі фінансові і територіяльні зарядження, котрі приневолювали би Німеччину до респектування їх зобовязань.

**Анґлійський амбасадор у Пуанкаре.**

Париж (ПАТ.) Президент міністрів Пуанкаре прийняв сьогодні рано анґлійського амбасадора Гардінґа.

**Землетрус в Америці.**

Вальпарайзо (ПАТ.) Про землетрус у Чіле звідомляють, що також і в Вальпарайзо дався він відчути, але не заподіяв більших шкід. Землетрус був тектонічний, східного напряму від Спокійного Океяна до побережжя на північ від Кокімбо. Вістки про знищення Сантяго, де Чіле не потверджуються.

**Німеччина і Росія.**

Москва (ПАТ.) РАТ. Новий німецький амбасадор у Москві гр. Брокдорф Ранцав прийняв представника Рос. Тел. Аґ., котрому заявив, що управителями російської держави є люде, яких Росія тепер найбільше потребує. Сила совітів є незрушима, совіти мають велику будучину перед собою. Німеччина не може дати Росії матеріяльну поміч. Одначе зробить усе, щоби дати їй технічну поміч. Він прибув до Росії, щоби затіснити взаємини між Росією і Німеччиною. Вкінці амбасадор заявив, що зробить усе, що є в його силі, щоби зблизити обі держави.

**Доріжняні заворушення.**

Берлін (ПАТ.) Як звідомляють із Ганновера, прийшло там подібно як і в Берліні до нагальних доріжняних заворушень. Арештовано багато демонстрантів.

**МАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН.**

## З ДОРОГИ ЖИТТЯ.

**З дня.**

Сумно тепер у нашій редакції — сумно, так як в цілім нашім краю. Опорожніло кілька крісел, столики стоять самотні, бо ті, що працювали при них, тепер там у вязничних сумних келіях числять години за годинами, ожидаючи волі.

Що хвилини відчиняються двері редакції і хтось входить. Входять убогі, залякані, несміливі селяне, що з далеких сіл приїхали розказати своє горе, приходять молоді студенти, що тільки що вийшли із тюрми на божий світ, заглядають до нас маленькі дівчата, хлопчики із сумними вістками: „Нам арештовано нашого татка", „поліція замкнула мою матусю, била сестру, стріляла за братом".

І з кождим гостем прилітає нова сумна вістка про страшні звірства і насилля, які діються на нашій нещасній землі.

Ось в тій хвилині прийшов до нас на кулях інвалід, нещасний каліка, що лишив своє здоровля десь на фронтах „für Kaiser und Land".

Пане редакторе! Я прийшов до вас просити, написати світові про те, що тут роблять з нашими людьми. Тому, що я Українець, на мій дім напали жовніри, зловили мене, роздягнули до нага і били, били до крови, аж доки я не зомлів. Казали, що я належу до боївки, а я каліка не в силі на хліб заробити, не в силі з хати вийти без куль, без палиці.

— Чи жовніри бачили, що ви каліка?

— Якжеж могли не бачити? Я просив їх, щоби змилувалися, а вони кепкували собі, що будуть бити по здорових місцях, а не по скалічених.

— Добре, напишемо!

За хвилину приходять молодий студент. Блідий, схворілий, ледви на ногах держиться.

— Пане редактор! Нас арештували, закули в кайдани, привязали до стола і били ланцюгами по голові, прикладали револьвер до чола, примушували признатися до вини, якої ніхто не поповнив.

— Добре, напишемо.

Входить третій.

— Панове! На Гуцульщині чисте пекло! Коломийські тюрми переповнені, вязнів женуть вулицями закованих в кайдани для постраху непокірних, а на радість озвірілої товпи. Сотки невинних людей марнує здоровля, життя, молодість у холодних, темних келіях.

— Гаразд! Напишемо.

За хвилину приходить четвертий гість, пятий, сотий, бо — там жандарми оббили священникові руки, там катували старця до крови, там хотять засудити на смерть, за провини, за які своїм братам дають самі медалі, нагороди, там розстріляно, скошено цвіт народу, там — о Господи! Хиба Ти счислиш те все, що діється у нас, хіба Ти счислиш сльози, могили, бож так недавно співав один народ:

— B że, policz te mogiły, te płaczące matki, żony!

І справді, хіба Бог почислить ті матері і жінки, що плачуть у нас.

Ось так, що дня приходять до нас гості, а ми записуємо. Записуємо у болючім переконанню, що наше слово лишиться голосом вопіющого в пустині, бо кождий наш крик розпуки може тільки збудити речіт і радість серед тих, у кого згинуло все святе, все загально людське від подиху дикого шовінізму.

Пишемо, знаючи, що слово наше не дійде до читача, бо нам замкнено уста, закнебльовано, роздавлено чоботом жандарма.

І якимсь дихим туманом здається оповитим світ, якимсь пекольним танцем злоби здається — життя коли подумаєш, що на протязі чотирьох років — слово „арешт" не сходить нам з уст.

Невже одиноким аргументом і критерієм справедливости і всіх цінностей, є пастук і багнет?

Вертаючи з редакції до дому, хочу забути сумні враження і вісти з краю. Беру книжку. Мені попадаються до рук твори великого російського революціонера Герцена. Читаю і дивуюся: Герцен ставав ціле своє життя в обороні покривдженого польського народу і сам, хоч Росіянин, боронив гарячо польських повстанців і вязнів, в імя загально-людської справедливости.

А з уст польських письменників, журналістів і провідників, чуєш тільки страшний крик: „Шубеніца для „гайдамакуф!" Ні одно польське серце не запалало гнівом і протестом так як серце Герцена.

О, великий Герцене, як ти помилявся, думаючи, що людскість простує до щораз справедливійшого життя!

Як би ти знав, що творять ті, яких ти так ревно боронив тоді, коли і сам був вигнанцем!

Який ти щасливий, що помер, не бачучи, які зміни зайшли в історії поневолених націй.

Кидаю книжку з рук і йду — йду... Куди? Або я знаю — йду, щоб втечи від самого себе.

Вулицею провадять із стації арештованих селян.

Я нагадую собі знову, що діється у нас.

І так — що дня. *Чмелик.*

# НОВИНКИ.

— **Конфіскати.** Останнє (14) ч. „Свободи" сконфісковано за вступну статтю, за деякі місця рубрики: „Наглий суд в Чорткові" і за передруки статтей англійської преси про Сх. Галичину.

— **Поляк про Східну Галичину.** „Gazeta Codzienna" пише: Д-р Чудовський, Поляк із Вниник заявив прилюдно, що Польща безправно загарбала Східну Галичину, котра від віків належала до Українців, і що Поляки знущаються над Українцями і при помочі парцеляції кольонізують Сх. Галичину". Редакція тої поліційної помийниці висловлює своє „святе" обурення", з приводу тої розумної заяви.

— **Нова нагорода Нобля.** Із Стокгольму доносять, що найновійшу нагороду Нобля за 1922 рік у висоті пів міліона франків дістав еспанський письменник драматург Амаціте Беневанте за свій твір: „Кругом інтересів".

— **Премієр Новак не міг голосувати.** Яка страшна анархія панувала підчас виборів і як бездарно їх переведено, свідчить хочби такий факт: При виготовленню ліст виборців управнених до голосування варшавський комітет поминув „через помилку" навіть премієра Новака, супроти чого він не міг голосувати. Коли компетентні чинники не тямили про свойого премієра, то щож говорити про звичайних виборців?

— **Вп. Передплатників в Чехословаччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Легіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

— **Звертається увагу нашої суспільности,** щоби сирі шкіри з кунтхорів, видр, лисів, котів і т. п. продавати лише нашій українській фірмі: Петро Карпяк, Львів вул. Куркова ч. 11а. 945 13—30

Надзірна Рада і Дирекція Краєвого Союза Кредитового у Львові, звідомляє, що в VII. річницю смерти бл. п. Директора

**КОСТЯ ПАННІВСЬКОГО**

відбудеться в четвер, дня 16. падолиста 1922 о год. 9 рано Заупокійне Богослуження з Панахидою в Успенській (Волоській) Церкві у Львові.
1039 1—1

# Розправа проти Степана Федака і тов.

(Продовження.)

Обор. Шухевич: Пан прокуратор сказав, що до листу до Матчака як ви неправду сказали там в слідстві, то ви не повинні мати такої грижі совісти, як тоді, коли ви правду сказали—як ви думаєте? Чи той чоловік, що когось силне і правду каже, має більшу грижу совісти, чи той, як когось всипле і ще на підставі брехливих компромітуючих слів, своїх комбінацій?

Штик: В другім случаю.

Обор. Шухевич: Я також думаю в другім случаю.

Суддя прис.: Co to znaczy?

Предсідник: Czy ten ma większe wyrzuty sumienia, który mówi prawdę, i tem kogoś zasypał, czy ten, który na podstawie swych kłamliwych kombinacyj kogoś zasypuje.

Обор. д-р Шухевич: У вас знайшли якийсь порізаний плян Львова, картки з написами вулиць..., може пан предсідник позволять прочитати ті картки?

Предсідник: То було вже читане.

Обор. Шухевич: Ні, то не було, лише був показуваний плян.

Протоколянт: (читає: Предявитель цего є... і т. д.)

Обор. Шухевич: То є дари 20/10 1921. Ви сказали вчора, що той поділ Львова був виконаний на тайони, щоби по тих районах товаришні збирали складки. Де ви то тримали? Де поліція то найшла?

Штик: То лежало на етажерці на верху.

Обор. Шухевич: А що було осібно, а що лежало разом?

Штик: Легітимації лежали осібно, плян осібно, але на етажерці.

Обор. Шухевич: Чи до вашого батька приходили на відвідини инші агенти Поляки?

Штик: Так.

Обор. Шухевич: Чи міг хто ті легітимації побачити?

Штик: Так.

Обор. Шухевич: Чи могли би так отверто лежати, якби були мілітарні пляни?

Штик: Я думаю, що ні.

Обор. Шухевич: Я думаю також, що ні. Тут Федак сказав, що ви гарна людина і чесна. Чи ви якби зложили присягу, думали би її додержати, чи ні?

Штик: Так.

Обор. Шухевич: Тут сказано так: (читає: Клянусь перед Богом і українським народом... і т. д.) Чи якби ви були таку присягу зложи, чи ви як шляхотний чоловік, були би перед агентом говорили?

Штик: Ні.

Прокуратор: Jestem zmuszony zadać jeszcze pytanie. Питався вас пан оборонця, чи є можливим, щоби ви, як син польського агента і син Польки, котрий доперва від падолиста почувся Українцем, міг бути принятий до військової організації? Ви сказали, що ні. Отже чи є можливе, щоби син Польки і син агента поліційного хотів посвятити життя за товариша, котрий попав?

Штик: Може тому, що то є товариш, отже з особливої причини.

Прокуратор: Після моєї думки, товариш є то лиш близький знакомий, бо приятель і товариш не є все одно. Для приятеля можна посвятити життя, але за товариша не конче. Вас не могли приняти до тайної організації політичної, бо ви мали ганч, що ви син Польки і агента, але приняти на себе вину товариша, то то є можливе?

Штик: Чому ні.

Прокуратор: Але як ви то розумієте? Якби ви означили таке посвячення?

Штик: Шіллер написав поему під наголовком...

Голос публики: Bürgschaft.

Штик: Так Bürgschaft.

Прокуратор: Отже це Bürgschaft.

Штик: Так.

Прокуратор: Тепер ще хотівбим о тій збірці дещо сказати. Ви кажете, що вам поручено розділ на райони. Не знаю з якого титулу. Чи з титулу організації української тайної, чи студентської?

Штик: Чисто студентської.

Прокуратор: Ви мали занятися збіркою для бідних студентів голодуючих?

Штик: Так.

Прокуратор: Я хотів би спитатися, чи ви зовсім були справедливі, як той плян розділу робили? Бо на такий відділ то припадало по кілька ваших товаришів.

Штик: Один, два, не більше.

Прокуратор: Поділ то се ваш. До одного наприклад ви вибрали таку часть міста, де зовсім українських людей нема. До других знов далисьте за багато.

Штик: Я в той спосіб старався робити, що там, де більше Українців, там давав райони менші. А де менше — я давав більші розміри.

Прокуратор: Ваша стратегія видно дуже слаба.

Штик: Може бути.

Прокуратор: Але чи ви тими зглядами руководилися, що в одній части мешкають Поляки, в другій части Українці, а в третій виключно Жиди?

Штик: Чому ні, але такого нема.

Прокуратор: Чи не пригадуєте собі, в падолисті 1918 р. Ви служили при армії?

Штик: Ще тоді ні.

Прокуратор: Але взагалі ви служили?

Штик: Ще тоді ні.

Прокуратор: В українській армії в листопаді ні?

Штик: Ні.

Прокуратор: Ну, то кажу пізнійше. Чи ви брали участь в боях львівських?

Штик: Я був тоді в Теребовлі коло Тернополя. До Львова приїхав 21. листопада 1918 р.

Прокуратор: А не чули про те, що Львів 1918 р. мав також такий розділ, як то Поляки кажуть „na placówki".

Штик: Я не є військовий чоловік.

Прокуратор: То ви у Львові не боролись і о тім не знаєте.

Штик: Я не знаю, я приїхав 21. листопада.

Прокуратор: З вашого протоколу, — не знаю, може то Ґах сказав,—що ви казали, що Федак мав бути командантом району?

Штик: Левандівки і Двірця.

Прокуратор: То то ваше?

Шток: Я о тім не знаю.

Обор. Шухевич: Тут пан прокуратор питався, чи як ваш батько агент польської поліції, а мати Полька і супроти того не могли вас приняти до організації військової, чи можливе було, щоби ви брали на себе такий злочин і яко товариш брали на себе вину, ви не пригадуєте собі, як на фронті стрінулися два товариші Українець і Поляк і то навіть в тім завзятім бою не забули, що вони є собі товаришами.

Штик: Так.

Обор. Л. Бачинський: Пан прокуратор питався, чи ви перед судією слідчим п. Анґельским сказали, що викручуватися ніщо мені не поможе. Чи ви то щиро сказали і чи ви були того свідомі?

Штик: У пана судді Анґельского?

Обр. Л. Бачинський: Ви потвердили питання докладно і ту клявзулю, що викручуватись ніщо не поможе. Чи ви тоді ще числилися з наглим судом і чи ви хотіли суддю слідчого ошукати і чи знали ви, що ви наразите себе і чи ви були переконані, що суд мусить вас засудити на смерть?

Штик: Я знав, що як перетягнеться, то з того ніщо не буде.

Обр. Л. Бачинський: Ви стали Українцем аж в часі перевороту, як у вас повстала охота боротися за Україну, як ви стали Українцем і чому ви уважали Українців за свій нарід?

Штик: Після релігії греко-католицької.

Обр. Л. Бачинський: Значить, у вас дрімала та свідомість. Чи ви щиро хотіли зістати Українцем?

Штик: Так.

Обр. Л. Бачинський: Чому ви далися одурити так на поліції?

Штик: Бо я хотів ратувати товариша.

Обр. Л. Бачинський: Ага, ви хотіли все замакітрити?

Суд. присяж.: jak się pańska matka zaparywała na to, że pan poszedł do wojsk?

Штик: Ні сяк, ні так.

Суд. присяж.: Ojcec jest agentem policyjnym?

Штик: Не агентом, урядником поліційним.

Суд. присяж.: Kto robił te wycinki?

Штик: Я се писав.

Прокуратор: Ви говорили, що ваша мати Полька? Як то пояснити, що вона приходила до вязниці і говорила, що дасть вам трійку.

Штик: То був трік проти Матчака, щоби спровокувати його відповідь.

Обр. Левицький: В своїх зізнаннях ви сказали між иншим, що я був на зїзді липневім, чи ви мене знали

Штик: Не знав.

Обр. Левицький: Бо я не був, ані запрошення не одержав і кажу це, як поважний чоловік, не до трибуналу, але до пп. суддів присяжних, що можу словом чести потвердити. Отже хтось вам піддав то.

Штик: Певно п. Ґах, ту є так в актах написано.

Обв. Федак: Прошу о голос.

Предсідник: Прошу.

Обв. Федак: Він казав (показує на Штика), що ходив білет купувати до Кракова в четвер, коли була ревізія, коли між тим вона була в пятницю.

Штик: Ревізія в Академічній Громаді була в четвер.

Обв. Федак: Ні, в пятницю. я памятаю, що ти останній раз був в мене, коли не було нікого в мене, тільки сестра, отже то мусіло бути в цвітни.

Штик: Здається.

Обв. Федак: Значить, то не було ні на 10 ні на 3 дні перед тим.

Штик: Так.

Обв. Федак: Ще одно. Чи я показував тобі револьвер?

Штик: Ні.

Обв. Федак: Видно по тім, як той протокол каже, що я показував тобі револьвер. Чи я тобі показував, чи ні?

Штик: Ні.

Обв. Федак: Ще одна річ. Чи бачив мене на поліції?

Штик: Бачив.

Обв. Федак: Коли?

Штик: О 9-ій вечір, гадаю, на коритарі.

Обв. Федак: Я тоді тебе не бачив, але як мене вивозили, ти бачив мене?

Штик: Так.

Обв. Федак: Як я виглядав?

Штик: Одна велика маса чорна.

Обв. Федак: Чи я міг говорити?

Штик: Ні.

Обв. Федак: По тім, як я виїзджав, ти подарував мені цигарницю, щоби я міг курити?

Штик: Так.

Обв. Шухевич: Як Федака забрали в арешту поліційного, що тоді було?

Штик: Там була сорочка Федака.

Обр. Шухевич: А плащ був?

Штик: Так, був.

Обр. Шухевич: Там були ріжні річи?

Штик: Там були: плащ, маншети, спинки. Маншети я сховав в кишеню.

Обр. Шухевич: Як ви заховувались зглядом тих річей? Бо я чув, що ви на то положились і як собака на тім лежали, щоби сховати для свого товариша ті річи.

Штик: Я сховав маншети в кишеню, відтак їх мені відібрано, плащ сховав під голову.

Обр. Шухевич: На що ви ховали?

Штик: Щоби ніхто не відібрав?

Обр. Шухевич: То такий собачий товариський обовязок? Чи то дуже було покрівавлено?

Штик: Було пошарпане і покрівавлене

Обр. Шухевич: Для мене неясний ваш цілий психольогічний процес. Там говорили, що ваша мама Полька, ваш тато агент поліційний, але то ще зовсім мені не пояснює, щоби ви мусіли почувати себе до такого то дня, такої години і року Поляком, а відразу по тім — як ви казали — стали себе почувати Українцем.

Штик: Це було в одно і зрив нашого народу був тою причиною, бо і я говорив тою мовою, що вони всі мої.

Обр. Глушкевич: Ви представляєте примір неофіта. Як ви себе чули там в тих, котрим ви сказали, що я ваш?

Штик: Там мені не зовсім довіряли.

Обр. Глушкевич: Чи ви надіялися стрінути там певне довіря, бо як вам звісно, то особливо у недержавних народів, не конче до поліції чується довіря. Як ви хотіли здобути це повне довіря?

Штик: Так, я старався його здобути своїм посвяченням і я йшов в найгірші місця.

Обр. Глушкевич? Ви мали ви вже тоді якісь звязки? Чи посвята дала вам якусь привязанність і чи трівала вона лиш в часі війни?

Штик: Ні, трівали цілий час.

Обор. Глушкевич: Чи вона завмерла як ви зістали арештовані?

Штик: Ні, трівае і до нині.

Обор. Глушкевич: А чи в тій постанові ратувати Федака, виділи ви сповнення обовязку і думали ви собі, я мав приятеля, то я ратую свого приятеля?

Штик: Так.

Суд. прис.: Czy pan znał innych, co mieli matki Polki?

Обв. Федак: Так.

Суд. прис.: Czy ci są najgorliwsi Ukraińcy?

Штик: Так.

(Продовження буде.)

**При зміні адреси просимо не забувати подати і попередну свою адресу.**

## ЖЕРТВИ

На направу дому Тов-а „Провіта".

Іван Павлів в Залипю 2000, Михайло Ліщак в Залипю 1000, Василь Шпакович 1000, Іл. Кіт 1000, Анна Копцюх 800, Іван Третяк 600, Іван Наконечний 500, Федь Савка 500, Михайло Даєра 500, Іван Зарубний 5000, Василь Косина 5000, Дмитро Гаврилів 500, Марія Камінецька 500, Михайло Залипка 500, Дмитро Федюк 400, Федь Наконечний 200, Маланка Задоріжна 200, Микола Павлюк 120, Федь Крук 200, Іван-

Конопада 100, Грицько Павлів 300, Сара Цімерман 500, Микола Залипка 1000, Іва Ідак 300, Читальня „Просвіта" 1080, усі в Залипю; о. Ю. Дуткевич 5000, о. О. Козенка в Подемщині 5000, о. І. Левинський в Скомороках 5000, о. Степан Супрун в Стенятині 5000, о. А. Козенка в Подемщині 10.000, Чит. „Просвіта" в Хороси 500, М. Кецан в Бурштині 2000, В. Дашиковський в Махнівці 500, С. Лішета в Смерківці 3000, Іван Костецький в Озірній 1000, Л. Чмеринський в Пітричах 1000, о. С. Стецько в Камінці 100, о. С. Сороківський в Кривім 5000, І. Сайко 1000, С. Волощак в Буську 2000, К. Смовський в Острозі 500, І. і М. Посацькі в Новиці 1000, П. Винників в Підкаміню 1000, П. Скалко в Берегах 2500, Марія Лаврівська Бережниця 2000, Петро Мадяр в Росохах 250, о. І. Тимчук в Беньовій 1000, І. Бобовський в Беньовій 2000, д-р Л. Бачинський в Станиславові 5000, В. Васильківський в Будзанові 2000, о. Ю. Дуцко в Лешні 1000, о. О. Гоцький в Дзірцях 1000, Анатоль Проскурницький в Мельцу 5000, В. Панас в Ясениці 500, о. І. Яремко в Яворові 1000, Адрянович 1000, Д. Братух 1000, П. Крайчик 1500, Р. Бованко 1000, О. Волянський 1000, Е. і В. Лопати 1000, В. Федоревич 1500, М. Богонос в Дрогобичи 5000, І. Ільницький в Бжозові 1000, о. І. Пастернак в Зіболках 2000, о. І. Токар в Підгайцях 5000, о. М. Гробельський в Щевнім 1000, І. Бараник в Улянові 1000, о. М. Жарський в Устриках дол. 3000, Лещук в Раві рус. 1000. О. і Е. Котиси в Небилові 5000, о. І. Ліщинський в Бориславі 5000, о. О. Борський в Новосілках 5000, о. Е. Купчинський в Сорошку 5000, В. Климко в Камінці стр. 250, о. С. Матковський в Боссирах 1000, о. І. Грабовецький в Давидківцях 2500, І. Шерстило в Сумилові 1000, Е. Лельо в Пільзні 3000, С. Кулик в Рогатині 1000, П. Печерський 2500, о. М. Ганкевич в Винятинцях 1000, І. Свистун в Хлібовичах 500, Чит. „Просвіта" в Заличи 10.000, М. Іваськів в Самборі 1000, інж. В. Дутка в Станиславові 500, о. Й. Караневич в Яксманичах 1000, Е. Охримович 5000, О. Вансевич Королева рус. 1000, о. І. Жарський 1000, М. Комарницькі в Дубецьку 2000, о. С. Вегринович в Дрогобичи 1000, о. І. Тимків в Рахині 1000, Й. Калуський в Дунаєві 2000, В. Міськевич в Єнжейові 2000, П. Федишин в Глубічку 500, І. Стадник в Цапівцях 1000, о. Теодор Сапрун в Колодрубах 1000, о. І. Бирка в Желдци 1000, Л. Борачок в Мізуни стар. 1000, П. Лецій в Жабю 1000, П. Дуда в Колодні 1000, о. О. Боранський в Боянци 1000, М. Навроцький в Семушові 1000, І. Душка в Галичи 500, о. О. Наконечний в Отинії 1500, Е. Косач в Буківці 1000, о. С. Левицький в Більчу 2000, о. Гнат Слободян в Підманастирську 1000, о. Д. Василик в Угриню 2500, о. А. Чемеринський в Будзанові 1000, о. І. Лятишевський в Ланчині 1000, О. і С. Гординські в Богородчанах 500, о. П. Кошюба в Трибухівцях 500, В. Глібовицький в Шешорах 1000, П. Хомів в Гарасимові 1000, М. і Е. Яні в Гнилици 2000, М. Пелехова в Обертині 500, О. Паньчук в Потоці чорн. 1000, А. Москалюк в Новім селі 500, о. М. Залеський в Бережанах 2000, Б. Береза в Бучачи 5000, М. Бобиляк в Сороках 500, В. Чайківський в Сяноку 3000, Р. Ковалів в Сяноку 1000, П. Цвіль в Кнігинині 1000, А. Пасіка в Ласківцях 500, о. Й. Райх в Грабівци 1000, о. Ю. Кисілевський 1000, Я. Думні в Літині 500, О. Кравс в Любачеві 1000, о. А. Гайдукевич 5000, о. І. Рудницький в Торськім 2000, о. М. Огоновський в Хомяківцях 2000, Д. Ляда 2000, І. Хома в Золочеві 1000, А. Добрянський в Волосянці 1000, о. Гучко в Радружи 2000, Монастир ОО. Василіян в Крехові 5000, Р. Найда в Доброводах 1000.


**Важно для пасажирів до північної, центральної і полудневої Америки!**

Безпосередня і регулярна комунікація на люксусових кораблях, уряджених з найбільшим комфортом і з увзглядненням всіх вимогів новочасної техніки й науки.

**ДО НЮ-ЙОРКУ**

на наших кораблях „О"

„Ordúna"
„Oropesa"
„Orbita"
„Vauban"
„Vestris"
„Vandyx"

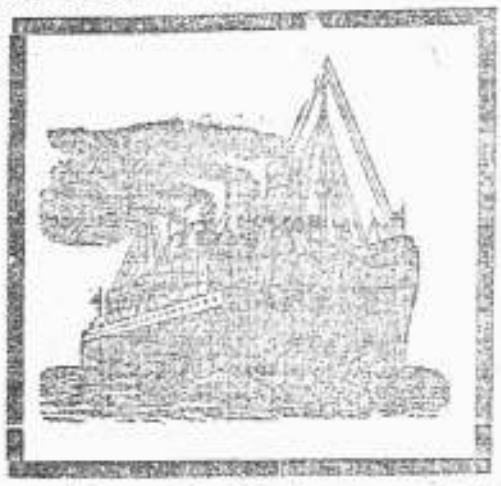

**До Бразилії, Уругваю і Арґентини**

на наших кораблях „А і Д" так добре знаних еміґрантам:

„Julio"
„Alva"
„Arlanza"
„Almanzora"
„Araguaya"
„Demo"
„Desenado"
„Desna"
„Demerara"

XXIV. 1—1

В третій клясі є також кабіни на 2, 4 і 6 душ, доступні для усіх пасажирів.

Музика грає також що дня пасажирам 3-ої кляси.

Вибаглива кухня. Спеціяльна пожива для матерей з немовлятами.

ПОЗІР ПАСАЖИРИ ДО НЮ-ЙОРКУ!!!

Коли хочете уникнути морської хороби, яку спричиняє надмірно скора їзда „Морських кольосів" і мати приємну подорож через океан, їдьте тільки кораблями Товариства

**The Royal Mail Steam Packet Co.**

Головна аґенція на Польщу й Галичину:

**ВАРШАВА,** Електоральна 35. **Філії:** ТЕЛЕФОН 509-09.

**ЛЬВІВ, Городецька 93, Станиславів,** вул. 3. Мая 5., **Тернопіль,** вул. Тарновского ч. 10., **Ковель,** Новоколійова 4., **Рівне,** Шосова 122., **Бялисток,** Кілінського 21, **Гродно,** пл. Батарого 3.

**ВІДДІЛИ В АМЕРИЦІ:**

R. M. S. P. New-York, Broadway 26.
R. M. S. P. Chicago 117, West Washington St.
R. M. S. P. Boston 10, Congress St. (E. S. A.)
R. M. S. P. Halifax St. Paul Building.
R. M. S. P. San Paulo, Rua da Quitanda 18 a.
R. M. S. P. Rio de Janeiro 5—55 Avenida Rio Branco (P. O. BOX. 21.)
R. M. S. P. Montevideo, Mac Lean & Stapledon, 332, Calle Piedras.
R. M. S. P. Buenos Aires, La Mala Real Argentina Lida, Edificio Britanico.


## ОПОВІСТКИ.

Загальні Збори Товариства „Українська Видавнича Спілка" у Львові, будуть в неділю, дня 3. грудня о 11. год. пер. пол. в канцелярії друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, при вул. Чарнецького ч. 26. І. пов. Денний порядок: 1) Звіт з діяльности; 2) Абсолюторія; 3) Доповнення дирекції; 4) Зміна статуту; 5) Внесення й інтерпеляції. За Управу: *І. Раковський* голова, *В. Гнатюк* секретар. 1040 1-1

## ЛИСТУВАННЯ.

(Запити і відповіді).

Хто знав би щонебудь про судьбу **Стефана Данилюка** десятника У. С. С., який в останній раз брав участь в бою на горі Маківці 1915 р., буде ласкавий подати вістку його батькові Юркови Данилюкови, Княже почта Святин-Залуче. Закордонні часописи просяться о передрук. 1033 2—2

## Дрібні оголошення.

УРЯД ПАРОХІЯЛЬНИЙ в Заводю п. Калуш пошукує хлопця, що хотів би научитися дякувати і хорального співу. 1032 2—2

МЛИНСЬКІ ВАЛЬЦІ, французькі камінки, паси, мотори, турбіни і инші промислові машини доставляє Спілка Товс, Львів, вул. Міцкевича ч. 22. 1037 1—?

ПОТРІБНИЙ сейчас солідний інструктор по можности укінчений фільозоф або гімназійний учитель для ученика 6-ої гімназійної кляси. Зголошення з поданням услівий проситься слати до греко-кат. парохіяльного уряду в Оніеві (к. Зборова). 1038 1—3


**Дешево! Кептки Дешево!**

від 12.000 до набутта в магазині футер

1038 **РАЙСС і Ска** 1—2

Львів, вул. Ягайлонська 5.


## ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.


967 12—? АДВОКАТ

**Д-р Володимир Бачинський**

переніс адвокатську канцелярію з **Підгаєць до Львова** і веде її при ул. Коспюшка ч. 1 а біля „Народної Гостинниці".

Адвокат і оборонець в карних справах

**Д-р Степан Баран**

веде адвокатську канцелярію

**В ТЕРНОПОЛІ, вул. 3. МАЯ ч. 5.**

(готель Адлера, побіч Нар. Торговлі). 67 38-?

Вечірні курси

**Французької мови**

Валентина Завадської відкриваються дня 15. листопада 1922 р. Записи приймаються в канцелярії Дівочої Виділової Школи вул. Мохнацького 12., щодня від 4-ої до 5-ої год. вечером. 909 2—2

Протези, ортопедичні апарати, ґерсети плоти скривлення хребта виробує 4-6 найновійше і найдешевше

**ОРТОПЕДИЧНА ФАБРИКА :: ФІЛІПА ЛІТА ::**

ЛЬВІВ, Личаківська 12. г. фіяшки.

**Шаріть наш часопис!**

АМАТОРСЬКИЙ КРУЖОК ТОВАРИСТВА „ЗОРЯ" У ЛЬВОВІ

1041 уряджує 1—1

**в суботу, дня 18. листопада 1922.,** в салі „Огниска", вул. Пекарська ч. 18.

**АМАТОРСЬКУ ВИСТАВУ**

I. **Заручини по смерти** комедія в 2. діях О. Стадника.

II. **Вовина любов** жарт на 1. дію О. Бабія.

Початок о год. 7·30 вечером. — Ціна місць: I-ряди 600 мк., II-ряди 400 мк., стоячі 300 мк.

По представленню товариські забави при фортепяні.

КИНОТЕАТРИ

**КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА**

висвітлюють від вторка 14. листопада 1922. велику односеріеву етнографічну драму буйної фантазії на 6 дій п. з.:

**Засуджений з острова Тіва**

В головній ролі славний американський артист HARRY CAREY.


За редакцію відповідає Ол. Кузьма. З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

ч. 16. Почтову належність оплачено гуртом. Львів, пятниця 17. листопада 1922. Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 148 322.
Адр. тел.: „Свобода" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячно в краю 3900 Мп.
ЗА ГРАНИЦЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 5000 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 50 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 5.000 кр. Зміна адреси 100 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 150 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

## Зазив.

Всі читачі „Діла" і „Свободи" зволять прислати на мою адресу точний звіт про хід виборів, а саме:

1. Кілько було упрахнених до голосування до сойму і до сенату.

2. Точний вислід голосування до сойму і до сенату.

3. Точні факти терору і надужить при виборах з поданням свідків.

*Д-р БОЛ. БАЧИНСЬКИЙ*
адвокат.
ЛЬВІВ, вул. КОСТЮШКА ч. 1 А.

*Львів, 16. листопада 1922.*

## На бездорожжі.

Слідкуючи за польською пресою, приглядаючись до барвистих змін настроїв й поглядів провідників польської громадської думки, не можна не констатувати одного цікавого факту. Польська преса ніколи не грішила скромністю відносно майбутніх перспектив Польщі, ніколи не відзначалась відсутністю оптимізму що до тих великих можливостей, які стоять перед великим польським народом, цим вибранцем божим поміж всіми народами. Завжди характеристичними прикметами польської преси була українська зарозумілість, тупа самопевність й безкритична вірра в те, що в Польщі є й буде все гарно. При цьому пануючому настрою польської преси за останні дні, коли почали виясняти результати виборів, дивно вражають нотки зневіри, скептицизму й пессимізму, які можна зауважити на сторінках деяких польських серіозніших газет. Ці настрої, розуміється, не дійшли й не могли дійти до львівського газетного бруку. На те й існує газетний брук, щоб він реагував на події тільки тоді, коли вони набудуть ширшого розголосу, коли вони стануть доконаним фактом. Але в серіознійшій й поважнійшій пресі вже починають помічатись нові нотки — нотки зневіри, настрої пессимізму й пригноблення.

Не приходиться дивуватись тому. Можна хіба дивуватись иншому тому, що lucida intervalla у польських публіцистів почали завлятись так пізно й в такій все таки різняючій малій кількости. Бо становище, в якому опинилася Польща, виглядає вимково безпорадним й загроженим. До 5. листопада й польський громадянин й польський політик жили тою надією, що буде обрано новий сойм, зорганізовано новий уряд й тоді будуть знайдені шляхи для направлення становища.

Минуло 5. листопада й порожньою мрією виказались надії звязані з виборами. Обрано сойм без більшости, сойм завідомо непрацездатний. Серед польських партій почалось горячкове шукання способів знайти й утворити більшість, необхідну для утворення уряду. З початку подавано звістки про спроби Хієни притягти на свій бік пястовців й Жидів. Спроба перетягти Жидів являлась о стільки фантастичною, що про неї годі говорити серіозно; коли така проба й була зроблена, то вона відразу мусіла бути засудженою на повне фіяско. Переговори не з пястовцями, як сповіщає „Дзєнник Людови", так само дали негативні наслідки. Спроби Хієни створити більшість не дали отже жадних результатів. Тепер права преса ширить звістки про спроби лівиці навязати контакт й утворити більшість шляхом порозуміння з національними меншостями. Не маємо сумніву, що заходи лівиці, як що вони справді є, скінчаться таким-же фіяском як й заходи правиці. Бо перш за все підлягає великому сумнівови, що такі переговори загалом провадяться. Постава бельведерського „Курієра Поранного" становище, зайняте до цієї справи, соціялістичним „Дзєнником Людовим" говорить проти автентичности цих звісток. А коли би переговори провадились, то дуже великому сумнівови підлягає можливість віднайдення спільної плятформи між польською лівицею й національними меншостями. Однаково справа утворення й правої й лівої соймової більшости з усіх взглядів виглядає цілком безнадійно. Це розуміють очевидно й польські політичні кола. Бо раз у раз трапляються в польській пресі звістки, які натякають на можливість розвязання сучасних конфліктів позапарляментарним шляхом. Права преса постійно обвинувачує в замахових тенденціях бельведерські кола. А вчерашний „Дзєнник Людови" сповіщає про зміцнення озброєної конспірації в правому таборі, хієнівські боївки переформовано в більш сталу організацію, яка має замахові тенденції. Видно, констатує соціялістична газета, що правиця буде пробувати дійти до влади минаючи закон, коли законною дорогою того зробити не вдасться.

Утворюється таким чином в Польщі ситуація, коли на обрії виникає привид громадянської війни, коли внутрішні розрухи дійшли до тої степені, при якій вони вже не можуть бути розвязані легальним шляхом.

Ці внутрішні ускладнення, які стоять перед Польщею, виникають при катастрофальному господарському становищі й дуже песних закордонних перспективах.

Становище народньої господарки в Польщі носить всі ознаки катастрофи. Дорожнеча зростає що днини, польська валюта наближається по своїй вартости до совітської, зріст дорожнечі й упадок валюти являються причиною піднесення хвилі страйків, які остаточно руйнують господарське життя.

Відносини Польщі з совітськими державами здобувають чим далі характер все більшого напруження. Озброєння совітів, збільшення військ на совітсько-польському кордоні, дипльоматичні польсько совітські ускладнення — все це складає сімптоми небезпечні й загрожуючі.

І на цьому тлі, яке віщує так мало доброго й певного, Польщі доводиться розвязувати кардинальні питання свойого державного життя. Не диво отже, що навіть в польській пресі ми починаємо знаходити голоси зневіри й пессимізму, настрої пригноблення й розчарування.

## „До Головних Держав Антанти, як суверенів Східної Галичини"

була подана нота за підписом президента Української Національної Ради Східної Галичини д-ра Евгена Петрушевича, з датою 28. жовтня ц. р. В цензурних оглядів, на жаль, не можемо подати тексту цієї ноти, яка трактує про останні випадки в Східній Галичині, в звязку з польськими виборами.

## Польська школа в українській державі.

(Замітки на часі.)

Читаючи докладно статтю Яна Корнецкого в журналі „Szkoła powszechna" (Рік III. Зшиток 1) про польський освітний рух за час істновання української держави, яку вчора зреферував у „Свободі" проф. М. Галущинський, не можемо здержатися від уваг і заміток, котрі будуть для нас дуже повчаючі. Статистичні дати про польське шкільництво в шк. році 1917/18 виказують дуже інтензивну працю польських організацій. Число шкільної молоді в польських школах в загальній сумі 83.554 велить нам догадуватися, що польські школи потрапили зібрати усю національно-польську молодь. Швидше одначе прийдеться приняти факт, що або число шкіл і молоді прибільшено, отже статистика нещирна, або що дійсно до польських шкіл ходили українські діти. Чи тому саме, як говорить автор, що польські школи були кращі ніж українські, не будемо застановлятися.

Якби воно одначе не було, остане незбитим фактом, що польські установи і польське громадянство на Україні зрозуміли гаразд вагу й значіння рідної школи. Тим самим дали доказ культурної сили, доказ, котрий, хоч як для нас й не милий, мусимо признати. З статті виходить, що польське громадянство ціле без ріжниці опікувалося школою, ставало в її обороні, давало радо жертви на неї. У кількох місцях статті зазначено, що навіть польське селянство боронило школи перед усякими затіями.

„Сільське населення поносило радо саме видатки на удержання шкіл і удержання учительських сил, тому також сільські школи були чинні в найгірших політичних ситуаціях. Польський селянин і робітник боронив свою школу перед ворожою дичю або гайдамацькою або большевицькою" (Стор. 36). Польські жінки Київа обходили що місяць всі польські доми і збирали декляровані жертви на удержання шкіл — ціла низка імен діячів польських, не тільки учителів, занята справою організації і будови польського шкільництва. Нехай навіть і не все, змальоване в статті, відповідає правді, автор має право говорити бадьоро про животність польського руху, бо за ним фактичні дані, дійсне життя.

Друге питання, чи автор має право нарікати на українську владу, начебто вона ворожо ставилася до культурного польського руху. Тут автор свідомо говорить неправду. Инша річ, що Центральна Рада могла не сповнити усіх політичних домагань польських організацій, всеж таки для зникаючої польської меншости створила польське міністерство і дала повну свободу руху на полі освітно культурної праці. Навіть автор статті дає, що Українська Центральна Рада не хотіла давати фондів на польське шкільництво, сам одначе признає, що київська дума перейняла в 1918 р. чотирі школи на свій етат, що земства українські субвенціонували школи, що в Бердичівському повіті 34 шкільні комплети перейшли на державний кошт. Чиж це не є дуже видатна поміч держави зараз в першому році її істнування? З дриву не може вийти, що пан Корнецкі має на стільки, чемно кажучи, відваги, підносити такі закиди проти української влади. А може український уряд і не бачив такої великої потреби у такій кількости польських шкіл. Сам автор каже на стор. 41, що істнування таких багатьох самостійних організацій „Мацєржи" на українському терені... мало також багато відємного. Ото повставали нераз в малих осередках середні школи, котрі ізза недостачі кваліфікованих сил і малої фреквенції не мали вигляду на розвиток. Майже кожде більше місто старалося оснувати свою гімназію без огляду на сили. Тому багато шкіл у таких місцевостях упадало після короткого істнування". — Ще один тяжкий заміт підносить автор, що отаман Петлюра розвязав подільську „Мацєрж". Які були до сього причини, не входимо в це. Але коли пригадаємо собі, які то апетити виявила польська окупація, коли заняла Камянець, то зрозуміємо, що могло діятися перед ним у часі, коли невелика камянецька теріторія була оточена з усіх боків ворогами.

Та досить про це. На жаль українська держава не істнувала довго. Ворожий напір з усіх боків не дав змоги перевести сильну будову і зєдинити усі сили для державного будівництва. Велику кількість українських земель забрала побідна Польща. І вся сама польська держава, пане Корнецкі, навчила й навчає нас добре своїм поступуванням на Волині, Холмщині, Підляшу, як то шанувати права автохтонного населення. У названих землях Поляки у великій меншости. А що там діється з українськими школами, українськими учителями, „Просвітами" і цілим культурним рухом. Це поширювання права на освіту й науку? Де докази примітивної бодай приличности? Українське населення не хоче навіть грошей від польської влади. Воно само поставить свої школи, та не дістає дозволу. Замісць дозволу арешти, труси, відбирання шкіл, замикання „Просвіт", перешкоди на кождому

кроці. Кров стинається у жилах на вид сього, що там діється. Деж ана льогія між поступуванням двох держав? Коли українська держава дала доказ політичної зрілости і людяности, повного зрозуміння прав людини, так польська влада йде безпощадно на нищення усього, що українське.

А в Східній Галичині? Як назвати поступування польської влади в справі університетської освіти, коли порівнаємо це з істнуванням польської університетської колегії в Київі. З українського стану посідання стратили ми за час істнування окупації так багато, що мусимо підносити крик на увесь світ у справі нищення української культури. Кілька соток українських шкіл перемінено на польські, пів міліона українських дітей або без науки, або в польських школах—це вислід догеперішної господарки. Замкнення гімназії в Городенці, непоборимі перешкоди при основуванню прив. українських шкіл, заборони збирання жертв конфіската зібраних жертв органами поліційними, замкнення до арештів за збирання жертв, і т. д. і т. д., ось умови, серед яких розвивається українська школа. І то не на теріторії, де Українці в меншости, але на теріторії чисто українській, яка має те нещастя бути під обсадною владою.

Цілі томи можна списати про всі зловживання на полі освітно-культурного українського руху. Але коли п. Корнецкі порівнає навіть те, що досі написано з тим, що він написав про польський освітній рух на Україні, побачить, що не має найменшого права нарікати на українську державу, побачить, що його нарікання заслугують на найчорнійше осудження.

Стаття п. Корнецкого, докладно у вчорашньому числі реферована, дуже повчаюча. Вона ставить нам перед очі, які є обовязки громадянства супроти власної рідної школи. Обовязок опіки над школою, оборони школи й жертвенности на неї з боку цілого народу — одинока зброя, котра здержить страшний наступ на українську культуру. Стаття ставить перед нами категоричний імператив, що рішучо, безумовно, проти всіх, хочби й пекольних сил, мусить в найкоротшому часі стати в кожній громаді українська школа з українськими вчителями. Ніяка українська дитина не сміє ходити до иншої школи як до української. Ніхто, рішучо ніхто не сміє в українській Галичині ніяким чином обиджати національних почувань українського населення чи співанками, чи маніфестаціями, чи иншими способами. При відповідній поставі українського народу ця справа дуже легка до осягнення. Цю поставу мусимо у себе викресати. Тільки більше поважно ставитися до наших обовязків. Одноцілий, сильний наш фронт мусить виявитися повною чистою живловою силою і на полі українського шкільництва. Конскрипція, а тепер вибори дали нам доказ, що в нас є сила перевести таку одноцілу, а таку високу культурну акцію. І така акція викличе до нас поважання і подив у цілого культурного світу!

*Педаґоґ.*

**Бувші арештовані! Перегляньте числа „Діла“ і „Свободи“, чи ви були подані у списках арештованих. Напишіть негайно до Редакції „Свободи“, як довго ви були увязнені, за віщо, в яких умовинах, коли були перший раз переслухані, та в яких умовинах перебули час у вязниці.**

# Галицькі відносини.

### Вісти з поза крат.

Від одного студента, випущеного на волю довідуємося, що при переслуханню арештованих ставлять такі питання: „Хто убив Твердохліба? Чи належите до Української Студентської Ради? Чи належите до боєвої організації? Хто організує повстання у Сх. Галичині?“ Очевидно, що ці й тим подібні запити ніяк не заспокоюють цікавости допитуваних вязнів, за що їх арештовано і тижнями тримають.

Вязні сплять на каменій підлозі, санітарні та гиґієнічні відносини низше критики.

### У львівських арештах.

Нашій редакції удалося дістати список вязнів, що перебувають в арештах у Львові. В тому списку занотовано тільки частину арештованих — доповнення подамо згодом. Всіх вязнів у львівських тюрмах є тепер понад 2.500. В самих „Бриґідках“ є 1.500 вязнів.

**Бриґідки:**

Келія 56: 1) Д-р Богдан Савчак, адвокат, Ширець; 2) о. Кость Білинський, Гуменець; 3) Степан Книш, ст. прав, Ширець; 4) Волод. Могильницький, директор каси, Щирець; 5) Евстах Жук, канд. адв., Щирець; 6) д-р Омелян Козій, канд. адв., Сокаль; 7) о. Олекса Гоцький, Дзіроці; 8) Іван Кухта, проф. гімн., Мости Великі; 9) о. Гриць Мандзовати, Гребенці; 10) Степан Романко, прив. урядн., Заліщики; 11) Михайло Метрипула, ст. прав, Цеблів; 12) о. Антін Савчин, Улазів; 13) Степан Смольницький, абс. філ., Цеблів; 14) Михайло Джуман, ст. прав, Махнівок; 15) Михайло Климчук, ст. прав. Тартаків; Келія 55: 16) Евзебій Вигнанський, 17) Михайло Козак, 18) Андрій Козакевич, 19) Ілько Бобенко, 20) Іван Волошин, 21) Антін Тягнибок, 22) Михайло Палажій, 23) Григорій Головач, 24) Михайло Камицький, 25) Іван Коцюмбас, 26) Іван Вас, 27) Дмитро Заяць, 28) Яким Сліпак, 29) Андрій Пекар, 30) Павло Плювак; Келія 54: 31) Ярослав Корчів, 32) Іван Кипряк, 33) Василь Яртимець, 34) Володимир Нарожняк, 35) Іларій Гриневецький, 36) Степан Гриневецький, 37) Михайло Гоцій, 38) Евген Микулович, 39) Григорій Хитрин, 40) Володимир Петришин, 41) Лев Дорожинський, 42) Юліян Целевич, 43) Іван Скрипчук, 44) Василь Головка, 45) Степан Мазич, 46) Степан Гримак, 47) Степан Козій, 48) Микола Молошак, 49) Михайло Кульчицький, 50) Омелян Костик, 51) Гриць Цимбала, 52) Петро Дуфанець, 53) Олекса Вапляк, 54) Гринько Шмагала, 55) Петро Тимчишин; Келія 52: 56) Волод. Кульчицький, 57) Михайло Кузик, абіт. семінар, Олешиці, 58) Олександер Кузик, абіт. гмн., Олешиці, 59) Іван Стех, 60) Мих. Вигінний, 61) Андрій Костів, 62) Мих. Хомин, 63) Василь Стецьків, 64) Гринько Книш, 65) Мих. Синенько, 66) Дмитро Маркевич, 67) Мих. Кручкевич, 68) Лев Єльмонт, 69) Дмитро Бучко, 70) Матвій Мацьків, 71) Мих. Марець, 72) Олекса Старовецький, 73) Семен Гуцало, 74) Іван Паньчишин, 75) Сенько Галак, 76) Мілько Кінаш, 77) Кость Талопка, 78) Дмитро Баляс, 79) Павло Захарків, 80) Мих. Милимук, 81) Мих. Крочак, 82) Вас. Турчин, 83) Петро Павлюк, 84) Юрко Милимук, 85) Ярослав Левицький, 86) Андрій Білий, 87) Ром. Титла, 88) Гавриїл Панасюк, 89) Степан Копач, 89) Богдан Зелений, 90) Зенон Зелений, 91) Яросл. Йона, 92) Теофіль Йона, 93) Вас. Дмитерко; Келія 45: 94) Іван Біль, 95) Мих. Кузьма, 96) Ілько Іваневич, 97) Волод. Підгорецький, 98) Вас. Скалій, 99) Грицько Пришляк, 100) Іван Тутко, 101) Мик. Ковальчук, 102) Іван Ціпка, 103) Павло Рафальський. Разом 145. лише на II. поверсі по правім боці. Поліція має по другім боці 138., між ними діти 14. літні гімназіясти; Келія 50: 104) Гонць Кукіль. 105) Степ. Поротько, 106) Мих. Гоцій, 107) Евген Микулович, 108) Волод. Петришин, 109) Григорій Хитрин, 110) Павло Лехович, 111) Олег Божко, 112) Іван Глушко, 113) Степ. Гуль, 114) Іван Іван Гуль; 115) Іван Терхальський, 116) Мик. Козорис, 117) Яцко Шалай, 118) Мих. Хмелик, 119) Вас. Кудрик, 120) Мик. Ружила, 121) Степ. Процик, 122) Вас. Лешківець, 123) Іван Сохань, 124) Петро Кузьма, 125) Степ. Лашин, 126) Вас. Журавський, 127) о. Мих. Стецишин, 128) Іван Нищій, 129) Ів. Полусток, 130) Ів. Сажиниця, 131) Олекса Кавецький, 132) Гриць Кузь, 133) Ів. Грицак, 134) Григорій Рибак, 135) Лесь Годованський, Мости Великі, 136) Гриць Балько, Мости Вел., 137) Гриць Глух, 138) Степ. Залізняк. 139) Мик. Савицький, 140) Филип Савицький, 141) Іван Сисак, 142) Данило Олексів, 143) Опела Ваврик, 143) Павло Ружак; Келія 21: 144) Іван Борачок, 145) Іван Клебан; Келія 23: 146) Константин Бакович, 147) Франц Борис, 148) Теодор Глова, 149) Гриць Рибак, 150) Степ. Хіжак. 151) Станислав Світенько, 152) Юрко Милимук, 153) Вас. Чмир, 154) Вас. Козак, 155) Теофіль Йона, 156) Мих. Сатковий, 157) Павло Кущинський, 158) Йоаким Магун, 159) Ярослав Йона; Келія 31: 160) Ілько Босій, 161) Дмитро Чмир, 162) Іван Олійник, 163) Вас. Турчин; Келія 38: 164) Мих. Сухий, директор, Любаля, 165) Петро Петрович, 166) Вас. Кудрик, 167) Володислав Крупа, Любачів, 168) Волод. Іванець, учитель, Замок, пов. Рава Руська, 169) Гриць Лебидович, 170) Олекса Грабар, 171) Степ. Желізко, 172) Григорій Козак. 173) Абрагам Едель, 174) Ізраель Едель, Рава Руська, 175) Степ. Пшедзімірський, 176) Теод. Матвіяс, 177) Ів Кубачевський, 178) Іги. Кубачевський, келія 33: 179) Кубачевський Михайло; 189) Зелений Зенон; 181) Крачак Михайло; 182) Павлів Михайло; 183) Чабан Матвій; 184) Милимук Михайло; 185) о. Стецишин Михайло; 186) Копач Степан; 187) Заяць Степан; 188) Мацьків Микола; 189) Щирба Григорій; келія 40: 190) Зелений Богдан; келія 38: 191) Дмитерко Василь; 192) Лебедович; 193) Карманська ітд. Разом 214 лиш на I. і II. поверсі по правім боці від подвіря. Настрій навіть між селянством дуже добрий. Ні голод, ні зимно не зломили їх, добре булоб, колиб Горожанський Комітет посилав більше їди для замісцевих, бо до тепер було всього за мало, а арештантський харч дуже злий. Пр. д-р Ріпецький від днів не має що до уст взяти. келія 50: 194) Барабаш Василь, 195)

ЛЕОНІД АНДРЕЄВ.

# ПИСЬМЕННИКИ.

### На перерві в театрі:

— Ах, як я радію, що познайомилася з вами!

— Алеж пані!

— Дивлюсь на вас і думаю: ось він, справжній письменник! Аж мені лячно робиться!...

— Чомуж так пані?

— А нуж щось напише? Ні, ні — я жартую. Але як я вам завидую! Бути письменником то велике щастя!

— О, так пані.

— Впливати на тозпу, будити в ній кращі почування, приневолювати її переживати то, що переживаєш сам... „ударити в серця з невідомою силою“ — так здається?

— Так, його таки здорово ударили, ребро мабуть поломали.

— Яке ребро? Я вас не розумію. Кого вдарили?

— А кореспондента.

— Ах, ні! Я не про те. Впрочім я не буду вам перешкаджати. Бачу вашу задумчивість і розумію її. Ро-зу-мі-ю.... До вас загостила Муза і я уступаю їй місце.

Письменник сидить в задумі і рідка щіпає носа.

З куточка його оглядають із жадібною цікавістю два молодики і перешіптуються:

— Поглянь, як захмарились його брови!

— О, яке величаве його чоло! Які дивні думки повинні родитись в його голові!

— Чи ти замітив зосередоточеність його погляду! Ті, що оточують його, для нього не істнують, він цілий увійшов у творчу працю. Може бути, що в сучасну хвилину в його мізку родиться якийсь божеський плян великого твору? Може бути, що він, мов Гамлет, рішає одну з найстрашнійших загадок буття? О, як би я хотів, пірнути в його думки!

Письменник щіпає носа... розсіяно поглядає на молодиків не доглянувши їх і думає: — Чи давати дві гривні дверникові, чи ні? Як дам, то доведеться до дому манджати пішком — а не дати — якось не зручно. Я так зроблю: з початку вдаватиму, що хочу йому заплатити і навіть понишпорю в кишені, а тоді, як він одвернеться подавати одіж другому, я буцім то забуду і тихенько піду собі!

Безумовно тихенько... хоча можна і скоро — начеб то хтонебуть із знайомих був перед мною і я хочу його дігнати. Навіть можна усміхнутись і кивнути головою. В тім випадку добре бути в ким небуть: можна палко заговорити про песу і навіть просто глянути дверникови в обличчя, але так ніби то не бачиш його. Впрочім можна і так: глянути на нього, усміхнутися такою широкою людською усмішкою, мов би ти переживав величезні людські емоції і не був спосібний запримітити дверника і тільки бачив людей. Таж справді, він людина і чому я в ньому необхідно мушу бачити дверника? Йому напевно буде приємно, коли я усміхнуся до нього, дверники люблять коли до них хто усміхається.

Письменник згадує дверників усіх знайомих домів, де він буває і приходить до висновку, що одні люблять як до них усміхатися, а другі ні.

Але я всеж таки усміхнуся; може бути, що він любить. Добре булоб, щоби він знав, хто я. А напевно не знає. Темний народ. Розуміється, що ліпше дати йому дві гривні. Дам, чорт із ними. Тільки не хочеться пішком іти, аж втомився сьогодні. І в боці мене коле; мабуть нерви розгулялися. Давати дві гривні дверникові чи не давати?

До письменника підходить постукуючи закаблуками елеґантний пан у смокінгу. У нього шість міліонів, три підборіддя, чотири жінки, між якими дві майже законні і фабрика. Витаються, при чому скорбна муза відлітає з чола письменника, воно стається ясне та чисте.

— Поважаний! — викликає елеґантний пан потрясаючи руку — чекаю вашої книжки з автоґрафом, необхідно з автоґрафом! Виж знаєте, що я найбільший ваш поклонник!

Коли я читав вашу „Тугу“ у мене сльози котилися (витирає запашною хусточкою краплини поту) — Так чекаю книжки — не забудьте. Я навмисне купував [illegible] суду.

Елеґантний пан плиге, дзвіне, потрясаючи животом, а муза вертає до письменника на мого.

„Всі мої книжки я роздав. Прийдеться добути рубля, купити книжку і післати; нехай ліпше візьме мене до театру. Тільки не треба про те говорити жінці. А не післати незручно. Пішлю за тиждень, бо раніш у мене не буде рубля — а опісля зложу вину на слугу. Скажу, що забули вислати. Таж слуги завжди забувають, щоби їм не припоручив. Можна і на почту зложити вину. Але на слугу ліпше. Тимбільше, що я два місяці Маші не платив і вона справді може бути неточною. Цеж так природно. Взяла книжку, положила в кухні й забула. А кухарка бачила й не нагадала. Ні, це не гарно виходить. Кухарка не любить Маші і напевно

Хмизь Филимон; 196) Василяк Теодозій; 197) Пахолок Антін; 198) Курочка Гриць; 199) Даниляк Олексій; 200) Леськів Василь; 201) Квасніз Евстах; 202) Анпрусишин Степан; 203) Ткачук Матвій; келія 45; 204) Лехович Степан; 205) Ковій Іван; келія 56; 206) Стронський Іван; 207) Михальчук Михайло; Келія 6; 208) Молодовець, учитель з Аксбилі, 209) студ. Вербовий; Келія 33; 210) д-р Нестер Пшиторський, 211) Дмитро Лазорко з Городенки, 212) студ. Іван Прокопів з Рогатина, 213) Петро Кравоносюк з Воскресенець, 214) Михайло Ґеник з Коломийщини, 215) Павло Бабак з Тернополя, 216) Сильвестер Порольно з Куликова, 217) Лев Конник зі Львова.

Що дня прибувають до Бриґідок свіжі транспорти арештованих.

**З поліційних арештів при вул. Лва Сапіги (Дефанзива)**

перебуває студ. Сидоракевич і Олекса Зілінський з Рудок.

**По ідейні арешти при вул. Яхвиця.**

Микола Шевчук студ. прав. Лотоцький гімназіяліст. Іван Цевюк (келія 8). Віктор Ткач студ. техніки цего останнього бив комсар Кайдан по лиці і голові) і урядник Віцко. К. 33. Городецький Володимир студ. техніки Львів, Мох Олександер студ. фільозофії Львів, Жвій Антін учитель Левандівка. К. 32. Голіян Роман співробітник „Діла", Скіра Козема студ. техніки з Мохротина. Кел. 30. Воробець Теодор студ. техн., Стецура студ. техн., Носик академік, Тикор академік. Кел. 24. Коваль Володимир з Цинева, Самосій Король з Левандівки, Ліщинський. Кел. 23. Богачевський, Зубик Роман студ. універ., Когриович Олександер.

**В арештах при вул. Батерія.**

Студ. універ. з Тернополя: Василь Кордибан, Петро Вашик, Тадей Кучерішка, Теофіль Дємчук, Степан Кордуба, Володимир Ничка, Богдан Заплітний.

Гімназіяльні ученики: Богдан Міхенко (ученик V. кл. укр. гімн. в Тернополі, обжаловує прокураторія в Тернополі о § 58. і § 5. динамітов. закона), Михайло Кордуба, Бачинський, Пуда Іван студ. прав, Чаплак Антін залів. робітник.

З Любачева: Іван Забавка, Іван Журило, Михайло Лапка з Камінки.

З Крехова: Іван Полуситок, о. Теодор Банах парох з Глинника, о. Андрій Гаврищак парох з Бордовець.

**Голодівка в бережанській тюрмі.**

В бережанській тюрмі находяться під цю пору 191 вязнів, котрих обжалевується в напрямі §§ 58, 63, і 89. зак. карного. Досі переслухано кількох вязнів, прочі сидять без переслухання вже по три тижні. Дня 8. XI. н. р. подали вязні через своїх відпоручників п. президента Вінценса, щоби їх переслухано або випущено на волю, коли одначе їх прохання остало безуспішне, всі вязні розпочали з днем 14-ого падолиста голодівку і заявили одному з наших громадян от що:

— Ми, політичні вязні, люде невинні, заперті безправно в арештах окружного суду в Бережанах, обявляємо з нинішним днем проти того безправства голодівку, заявляючи, що в обороні нашої людської гідности постановили ми радше згинути, чим сидіти в незаслуженому арешті. Заступство і оборону поручаємо установленому нами оборонцеви д-рови Міхайлови Західному, адвокатови в Бережанах, що тепер перебуває в тюрмі разом з нами.

Між вязнями є 38 Українців з Бережанщини, 35 з Підгаєччини, 31 з Рогатинщини, 69 з Перемишлянщини, 6 із Ходорова, 13 із Бобреччини.

**Стрий-Самбір.**

З авторитетного джерела довідуємося, що на 2 тижні перед загальним арештуванням, відбувся в Стрию нараді прокураторів, де уложено плян і спосіб арештувань. Зарядови вязниць в Самборі поручено знайти приміщення на 200 осіб. В дійсности є тут понад 250 осіб і все ще свіжі приходять. У вязниці в Самборі приміщено по кімнатах призначених на 1 особу 5—7 осіб, де мало бути 3 приміщено 19 (понайбільше священики). Келії брудні, люде сплять мало на ліжках (звичайно 2 на однім вузькім), а переважно на цементовій підлозі, без сінника і без покривала примішено політичних з суміш з інквізитами і засудженими, опісля дещо пересунено. Келії замкнені що дня.

Арештування наступили на розказ команди державної поліції округа Львів без інґеренції старостів. Жандарми будили людей зі сну і забирали на станиці. Більше небезпечних заковували і предержували закутих в пивницях день, два і довше. Увязнені в Дубаневичах п. Рудки на станиці у пивниці сиділи закуті по чотирох звиш доби, 25. X. відвезли їх до Самбора. Тут не можна їх було розкути, бо комендант постерунку згубив ключ від колодки, треба було грубий ланцух розпиловувати. Руки вже були почорніли, кайдани вілися в тіло; ще троха а було би наступило зараження крови. Жадному увязненому не показано наказу арештування, ані не сказано, за що його арештовано.

В пивници на жандарській станиці в Підвірнячі коло Комарна держано Древнека Степана з Повергова і Микитина Миколу з Колодруб через добу. Опісля його привели до канцелярії і жадали сказати, хто здирав афіши, де складки на українські боївки. Коли ніхто з них не знав що небудь відповісти, привязувано їх ременями до лавки, завязувано голову суконом і бито, а властиво молочено до крови. Так роблено кілька раз. Били жандарми, а комендант постерунку на те звірство дивився, а відтак і сам бив без милосердя. Тяжко побиті вязні лежать в келії хорі. Спроваджено до них вязничного лікаря д-ра Цюка і лікарів з міста.

Як причину арештувань подають жандарми факти, що обвинувачені аґітували проти виборів, що хочуть відірвати „Ws. Małopolsk-y" від Польщі, уладжували тайні збори або брали участь в тайних зборах (прим. деканальний соборчик), приготовляли повстання, казали дзвонити і стріляти, як вибухне повстання і т. п. В донесеннях не подано жадного конкретного факту, свідків названо фікційних з Познаня, Білостоку, Відня, померших або таких, що їх взагалі нема в поданім селі, або нема такої місцевости на світі. По виборах 5. н. м. приведено багато свіжо арештованих Українців, котрі не хотіли голосувати.

Увязненими опікується жіночий комітет, котрий достарчує харчів із складок та жертв родин арештованих і українського громадянства.

**Не дайте голодувати найкращим синам народу! Читайте списки тисячів арештованих українських громадян і спішіть з допомогою! У львівських арештах сидить понад дві тисячі Українців, для яких варить обіди кухня Комітету Допомоги політичним вязням. Привозіть харчі до кухні: „Народній Дім" у Львові! Постачайте всіх харчевих припасів для тих, що в голоді і холоді сидять по польських вязницях!**

# Після польських виборів у Сх. Галичині.

## „Cud nad Bystrzycą i Prutem."

Під таким заголовком пише „Дзиннік Людови" ось що:

„Українці оголосили абстиненцію не тільки від участи в голосуванню, але від цілого виборчого акту, усуваючи своїх людей з виборчих комісій. Отже не десятки, а сотки виборчих округів залишилися без громадянської контролі, що дало поле для попису влади, старостів і для виборчих швиндлів.

Окрім масових арештувань, спроваджено військо.

„Голосування" тих, що не голосували, відбулося на бюрах у староствах. Акти голосування, т. є. картки і протоколи, котрі вже 6. XI. мали бути в окружних виборчих комісіях, з приводу тяжкої праці, яка тривала день і ніч у староствах, прийшли із чотиродневним спізненням.

В Косівщині, де Українці зовсім не голосували, ліста 8. дістала 2 мандати.

Обурення на такі поступки влади, зворушило до глибини чесних людей усіх таборів. Так дальше не може бути: Коли серед Українців були люде, що бажали угодк і шукали доріг до співжиття, то ті насильства їм відкрили очі. Спалено останні мости.

Нехай польська суспільність знає, якими австрійсько-галицькими методами сфабриковано вибори у станиславівському воєвідстві, як роблено штучно українські голоси для листи 8.

Жадаємо переведення слідства Воєводу Юристовского і злочинних старостів під ключ!

Вибори в тих двох повітах, станиславівського воєвідства, муситься уневажнити!"

**Зборівщина.**

Останніми часами в Зборівщині нечуваний террор, ревізії та арештування прибрали великанські розміри. При перших виборах 5. XI. 1922 р. в незнищеній полосі Зборівщини українське громадянство участи не взяло. Поліція в день виборів розліплювала всюди відозви „Українського Хлопського Комітету" як в Мунилівці, Тростянци, Маркополі, Ратишу. Тому, що шкіл так нема, а на кілька сіл є один сва-

---

пригадає. Нехай краще так буде: Маша поклала книжку в кухні, а в ту пору прийшов чоловік кухарки і забрав із собою книжку читати. Але він мабуть не грамотний? Ні, не йде! Наче з діточого журналу. І чому мене в боці коле? Нехай буде краще так: „Маша взяла книжку"....

Підходить солідний пан. Письменник хоче втечи, але не устиг і радісно усміхається: Довгі устиски рук.

Пан: — Як я радий, що побачив вас. — Поважаний... Колиж оповідання? Передплатники нетерпеливляться, требаж їм достарчити вдовілля..

Письменник: — Оповідання? Так, за тиждень. Напевно може раніш. Так, так... раніш...

Пан: — А який заголовок?

Письменник: — Заголовок? Вибачте... Заголовок... Бачите, я ще хитаюся, но заголовок буде, безумовно буде.

Устиски рук.

Пан думає: — Гарний гусак! Два роки минуло, як взяв триста рублів гонорару, а до тої пори ані рядка. Вже передплатників соромлюся. Чи дати йому ще? Щоби з руки в руку: він мені оповідання, а йому гроші. Але з чого дати? Зачетами вже десять тисяч роздано, а в касі сьогодні десять рублів і то залишились фальшиві. Почуваю, що лопну. Бігме лопну!"

Письменник думає:

„Якось не зручно — я навіть зарумянівся. Ні, я йому безумовно напишу чорт його беря! Але за тиждень я не встигну. Требаж закінчити оповідання для „Снопа", таж два рази зачет я взяв. А опісля для „Синиці" — инакше, то мене просто задушать. Стрівай — у кого я ще брав зачети? (Роздумує) у всіх брав. О Господи! От говорять, що іще один журнал відкривається і тут повинно бути.. А добре булоб мати рублів двісті. Ну, що я йому напишу? Буду видумувати сюжет. Щоб то видумати? Дверник... Ні не годиться. О, Боже! (З тугою) Ну, що я напишу? Треба з ідеєю. Молодь любить мене, каже, що я ідейний письменник. Гарний той студент, що вчера приходив. І я був такий. Ідеї, ідеї, ідеї... Що таке ідея? А про що я думав? Про дверника? Ні! Яка у мене сьогодні погана голова!..

Потирає рукою чоло, молодики в куточку з шанобою оглядаються.

„А остання моя річ цілком погана. Думка гарна, а виконана слабо; шкода, що я поспішився друкувати її. Взагалі мій талан упадає. О, Господи, упадає...

От зараз я нічого не можу видумати, а треба, конечно треба. Голова цілком не працює. Скільки я вчера міцного чаю випив, скільки папіросів накурив, а до третої години в ночи тільки три сторінки написав. А таке дрантє, що сьогодні в ранці було соромно читати. Може тому, що цілу ніч я не спав?

А може воно справді добре вийшло? Ні, погано! Таж зараз видно! Три сторінки — цеж тільки пять рублів!

Треба завтра засісти раніш. Але що писати? Господи! Невже я виписався? (Студеніє від страху) Ні, то не може бути, цеж тільки нерви! Яж талановитий, то всі говорять.

Менїж тільки трийцять літ! (З журбою) Трийцять пять... а скільки мені жити... і завжди видумувати і завжди писати і щоби гарно було.

А як не зумію, як голова не видержить? (Студеніє; в уяві бистро проходять родина, картини нужди, горя і маленька оловяна куля, що засіла у втомленому мізку) Ні — Бог дасть, того не буде! У мене погане здоровля і до того я не дійду. (Але куля і мозок настирливо остають, глибока уява, за яку критика хвалила письменника із жахливою правдивістю творить картинку повільного упадку таланту і кінцевого акорду у формі маленької кулі) О, Господи — дай мені не думати!..

Елегантний пан: — Позвольте, поважаний представити ще одного поклонника вашого таланту.

Письменник: — Я такий щасливий!

— Поклонник: — Повірте, що і я щасливий! Ваш божеський талант!.. Усміхи, устиски рук; молодики в кутику радіють. Письменник відходить. В гардеробі мімічна сцена з усміхами, підчас якої письменник виймає з кишені дві гривні, але не дає, тільки стискає в руці.

В дома:

Жінка: — Власник дому знову приходив і я сказала, щоби прийшов завтра.

Письменник: — Добре!

Жінка: Я тобі забула сказати, що Івася сьогодні кликав директор. — Як що не вирівнаєте завтра платні — говорив він — то я вас прожену! — Син — говорить — відомого письменника, а не може заплатити пятьдесять рублів!

Письменник: — Надя, я так втомлений!

— Жінка: — А я що? Чи мені гаразд?...

Перекл. *Ол. Бабій.*

щеник, не було в силі протиділати жандармській агітації. До сього в день 23. X. 1922. виарештувано і так нечисленну інтелігенцію в місті Зборові і Зборівщині. В кождому домі відбулися ревізії. Через села проїзджали військо, які мали за завдання вести агітацію за списком ч. 26 і арештувати усіх сп'домих селян. Так сталось. Арешти перове дено, як сказано, в Зборові, Підгайчиках, Ярчівцях, Мшані, Озірній, Осташівцях, Лопушанах, Поморянах і Залізцях. Всіх відставлено до поліційних арештів в Тернополі, де їх держано через дві неділі в суперечі конституції з 17. III. 1921. Деяких випущено по виборах на волю, инші сидять на замку в Золочеві, куди їх перевезено як проф. Морова, студентів Левіцького. Муровичів Ярослава і Степана, Малавчука, Мостенського і міщанина зі Зборова Кобилюха. Коли вибори до сойму не випали по рецепті п. старости, староста візвав війтів, щоби вони старалися направити ситуацію при виборах до сенату. І так в селі Тустоголовах голосувало лишень кількох латинників, хоча там є 1/3 латинників, а решта Українці гр.-кат. Староста візвав війта і загрозив карами, коли не причиниться до доброго висліду виборів. Села Метенів, Махнівці, Торгів, Богутин, Жатина, Серпіли, Ярчівці, Підгайчики, Кути й инші цілковито не голосували. В инших громадах були випадки хрунїяди і так в селі Яньківцях Данило Мних, був. агент „Дністра" і Гонько Чорвій, засідали як комісарі виборчі і голосували сотентаційно на хрунівську листу. Селяни гідно їм відповіли і не пішли до виборів в Сервірах вславився виборчими надужиттями виборчий комісар Галій Іван, який за всяку ціну хотів перевести вибори, щоби опісля стати війтом. Се одинокий селянин в селі, що наніс ганьбу своїм співмешканцям. В сам день виборів до сенату жандарми ходили до учителів і намовляли до голосування, щоби вони, як польські урядники, що за польські гроші служать, давали гідний приклад селянству. І так намовляв до голосування постерунковий поліції в Поморянах п. Гаазмя, учителя в Махнівцях, п. Стойка в Торгові, в Жабині п. Стельмаха, а поліціянт зі Зборова п. Мацуна в Метеневі. Та селянство знова солідарністю засвідчило своє становище до виборів і не пішло, як перелше. А села які Плісняни, Мшанівка і Беремівці, як першим разом хрунили, процентово відтягнулися від виборів.

В сих селах з місцевої інтелігенції не уважав ніхто за відповідне пояснити значіння виборів і нашу поставу і се було причиною частинної хрунїяди. Села, як Мшанівці і Грабківці під терором поліції, яка виганяла до виборів, також частинно взяли участь в голосуванню. Священик і деякі місцеві інтелігенти не протиділали сій акції. Сам Зборів держався знаменито, хоч далося би багато сказати на адресу нашої інтелігенції.

Недавно переведено знова ревізії у о. Крохмалюка з Підгайчик і п. Тимкевичевої зі Зборова. Опісля їх арештовано. Арештовано також Василя Редьку і Миколу Заярича, обох селян з Мшанї, яких відставлено до Золочева.

*Зборівський.*

### Жовнірщина.

В редакції „Свободи" явився каліка інвалід Григорій Смага з Дорошева великого коло Куликова і розповів страшні подробиці знущань жовнірів з 6. полку уланів (з Жовкви) над безборонним населенням.

До села Дорошева вел. прибув в суботу, перед соймовими виборами відділ польської кавалерії з підхорунжим. Жовніри кинулися по хатах, викидали селянські коні із стаєн і вводили свої. Коли Павло Ошипко запротестував, жовніри кинулись на него з шаблями і тяжко побили. В селі настав перестрах. Казали варити собі обід, забираючи кури, гуси, масло і розбивали при тім замки. Вечером гонили людей, не позволяючи йти селом. В неділю, в день голосування, ніхто не явився перед комісію кромі кількох Поляків і їх жінок. Озлоблені жовніри затягнули нещасного каліку всього о двох палицях Григ. Смагу до стайні на прихідстві і там вимагали від него „броні". — „То моя бронь" відповів інвалід — показуючи дві палиці. Жовніри кинулись на него, звалили на землю і на нагле тіло дали 25 буків до втрати притомности. То саме сталося і з госп. Ліскованським. Жида коршмаря затягнули також до стайні і дали йому 25 буків „за політику". Відїзджаючи кинулися жовніри на рабунок. Не устоялися перед ними замки. Забирали всьо що попало в руки. Іван Джура мусів в неділю молотити для кожей овес. У Софії Гудз взяли 100 к. вівса і 4 гуски, у Вас. Кельмука нові чоботи і т. п. На приходстві забрали кури, качки, індики і овес. Із селян ніхто не голосував, — навіть три члени комісії і ті не голосували.

Побитий Григорій Смага відніся до військової прокураторії, до старостства в Жовкві та начальника польської держави Пілсудського з жалобою, заскаржившись в повітовому суді в Куликові команданта дотичного відділу.

В Дорошеві малім голосувала тільки учителька. В Гребінцях жандарми виводили людей із хати силою. В Артасові голосували лише двірські форналі. В Нагірнях ніхто. В Зіболках голосував також лише дідич зі своїми форналями. Його лісова служба відказалась від голосування мимо погроз, що викине їх зі служби.

### Округ Підволочиська.

В с. Заліщиці жадо Підволочиськ. голосували при виборах тільки Поляки. На 965 осіб управнених до голосування, віддано 295 голосів.

В с. Мислові на 601 виборців віддали голос тільки 134. Цілий судовий округ Підволочиська з виїмком села Климковець, збойкотував вибори як слід.

### Комісарка по іт Рудки.

В день виборів 5. XI. явилось в нашім селі 15 жовнірів в цілі нагінки до голосування. Арештовано: Козловського нар. уч., Цазиду Якова техніка, Микитина Миколу, Калабя Семена селянина і Івана Матвієва селянина літ 60. Всіх арештованих вивезено до Самбора. Микитина Миколу побила поліція на постерунку.

Комісія виборча складалась з Поляків, як лісничого Вислужного, Шторха, Стельмаха Войтка і 2 ох селян. Наслані жовніри ходили в день виборів з хати до хати і лайкою, погрозами, бійкою та арештами змушували людей до голосування. Лісничий Вислужний з лісними розносив по хатах картки ч. 8. Мимо террору Полякам не удалося вігнати до урни всіх виборців. На жаль священик о. Сапруй не поінформував збаламучених селян в справі виборів, ішов на руку виборчим гнетам.

### Пасвітів повіт Рудка.

В звязку з виборами арештовано: Маланчука Василя, Древняка Степана, котрого побито, Кузина Івана, котрий від побоїв лежить до сьогодня хорий і Тринільського, котрого рівнож побито. Всіх арештованих відвезено до Самбора. Сільський войтай Бубела Петро ходив з хати до хати та взивав селян до голосування, та грозив карою 20.000 мк. Жандарми голосили рівнож, що хто не піде до виборів, той буде арештований і вивезений до Вадовиць до тяжких робіт на 6 місяців. При виборах голосувала Білчківна Константина учителька, Українка, і д хто з селян. Дня 12. XI. були ті самі методи, що 5. XI.

### Городенчина.

Любінь вел. В часі виборів дня 5. листопада ц. р. прийшла одна компанія війська. На 1349 управнених до голосування віддали Жиди на лісту ч. 17. — 76 голосів. Инші лісти одержали 48 голосів а ліста ч. 24 тільки 1 голос. Українці ні оден чоловік не явилися до виборчої урни. Навіть латинники Поляки в більшости здержались від голосування.

Любінь малий і Косовець ніхто не віддав ні одного голосу. 8. голосів дала польська комісія. В день перед виборами, перекінчик лісничий Антін Мендик скликав громадян с. Любіня малого і агітував за лістою ч. 8. причім грозив, що прийде військо, та буде кватирувати у тих, які не підуть до голосування. Всеж таки селяне в дни 5. листопада виявили повну політичну зрілість і солідарність. Ні оден чоловік не пішов до виб. урни.

Села Поріче-грунт. і Поріче Любінське не віддало ні одного голосу. Всіх голосів було 8, які дали два жандарми, два члени комісії, дві учительки.

Завидовичі віддали 10 голосів. Навіть латинники не йшли голосувати.

### Станиславівщина.

В селі Стрілках арештовано перед виборами Василя Лабича, Стаха Прокопика і Василя Яворського, яких відставлено до Самбора. Дня 2. листопада прийшла до села одна шкадрона кавалерії і закватирувала по два коні у кождого господаря. Парохови о. Юл. Слонському дано 7 коней і 7 офіцирів. Дня 5. листопада до виборів люде не хотіли іти, хоч війт Олекса Копач кричав по селі, що хто не буде голосувати, дістане 10 коней. Крім того бігало по селі кількох поліціянтів. Але люде тримались твердо. Вечером кинулось по селі вже й військо, ловило людей і силоміць тягнуло до виборів. Арештовано при тім Ілька Буцяка, Василя Бутяка і Василя Калька за опір.

При виборах до сенату дня 12. ц. м. населення також здержалось від голосування. Вечером команданти постерунку з трема жовнірами ходили від хати до хати, арештували людей і водили під багнетами голосувати. Але й тим способом не здобули богато голосів. Рівночасно ограблено село до чиста. Дня 6. падолиста улани зробили прогульку до сусідного села Тисовиці і привезли цілі міхи курей, зрабованих у селян.

### Радехівщина.

Дмитрів. При виборах до сойму було управнених до голосування 1164. Голосувало на лісту ч. 1. — 124, ч. 17. — 37, ч. 8. — 21. Голосували мазури кольоністи, Жиди і місцеві Поляки (двір з поспаками і учителі). Українці і латинники мимо шаленої агітації не голосували ні оден. З Мазурів 58 не голосувало, бо не мали в чім прийти будучи босі і голі.

При виборах до сенату управнених до голосування було 860. Голосували на ч. 1. — 40, ч. 8. 14. Самі мазури і місцеві Поляки.

### Як агітували.

В Роздолі ксьондз польський Аполінари Роман ужив в костелі проповідниці як агітаційної трибуни з відки сипав погрози та закликав до виборів, той самий ксьондз ужив сестер місцевого монастиря для агітації. Сестри грозили в приватній школі дітям, що проженуть учеників зі школи, коли їх батьки не підуть до виборів. В той спосіб погрожувано особливо українським дітям.

### Мостищина.

Вишенка. До голосування гонив людей жандарм навіть пізно в ночі, по 9. годині. Кричав на весь рот: Hej banda, podpaiacze! do wyborów! Комісар виборчий Валів (мазур) заглядав, хто на який „нумер" голосує. Голосували також одні за других. Приміром: Анна Думяк голосувала за свого брата Івана, який не хотів іти.

**Присилайте датки на політичних вязнів до Тов. „Краєвий Союз Кредитовий", або до Тов. „Дністер" з допискою: на вязнів! — У Львові є понад дві тисячі арештованих Українців! — В першу чергу найблища рідня і села повинні прийти з помочею!**

# Вибори до польського сенату.

По попереднім підрахунком результати виборів до польського сенату по всім воєвудствам за винятком воєвудств волинського, но в градського і білостоцького виглядають так: 393 мандатів одержали список ч. 1—12, список ч. 2—7, список 23 (визволене) — 6, список ч. 7. (нар. роб. парт.) — 2, список ч. 8 — 38, список ч. 16 — 11, список ч. 24 — 1, Жиди 4. Результати виборів по кресових воєвудствах мають кількість мандатів бльока національних меншостей. Результати польських виборів у Східній Галичині такі: Львівське воєвудство дало чотирох сенаторів списка ч. 1, трьох — списка ч. 8, двох — списка ч. 24. В тернопільському воєвідстві людовці одержали два мандати, хієна — два й Жиди — оден. В станиславівському воєвідстві вибрано двох ендеків, одного пепеса й одного Жида.

**При зміні адреси просимо не забувати подати і попередну свою адресу.**

# До виборів на Волині.

### Робота Хієни.

Вісімка, бажаючи здобути на Волині українські й російські голоси, пробувала проводити акцію між українською й російською людністю. Ця її акція в високій степені характеристична для вияснення тих позицій, які вона займає до української справи. В цілях придбання українських голосів хієною була випущена відозва ломаною українською мовою. Окрім того, що відозва видана українською мовою, з неї ничим не можна встановити, що вона звернена до українських виборців; не уживається навіть назва національности виборців, до яких звертається; нема жадної згадки, що хієна має обороняти українські національні потреби. Натомісць з угоди взаїмної між російськими виборцями і хієною видно, що хієна приняла зобовязання: 1) не перешкаджати розвиткові російських низчих і середніх шкіл й провадити боротьбу з усіма елементами в державі, які будуть тому стояти на заваді; 2) піддержувати змагання до заховання в чистоті православної церкви в Польщі (боротьба з українізацією — Ред.); 3) допущення російської мови у всі місцеві державні установи.

### Посли в арешті.

З українських послів, вибраних до сойму з Волині, перебувають в арешті в Ковлі Марко Лущкевич, в Острозі П. Влюк.

### Селянський зїзд.

В неділю 29. жовтня в Кременці мав відбутись зїзд, скликаний

Українським Виборчим Комітетом. З рана поліція поставила патрулі й застави на всіх шляхах й перевіряла документи у всіх селян, які їхали на зїзд.

Тих, що не мали документів, завертали назад. Не зважаючи на всі ці заходи на зїзд зібралось понад 500 делеґатів. На зібранню був присутний делеґат поліції, який дозволив зїздови розпочатись, але через якусь годину заявив, що він згідно з телефонограмою повітового старости мусить зїзд розпустити. При цьому представник поліції сам же констатував, що на зїзді не було нічого злочинного. Зїзд вибрав делеґацію, яка мала перебалакати зі старостою й добитись дозволу зїзду, але даремні були заходи делеґації розшукати старосту; він, не бажаючи очевидно, балакати з делеґацією десь зник. З огляду на це зїзд довелось припинити. Учасники зїзду розійшлись, проспівавши „Заповіт" і „Ще не вмерла Україна", з окликами: „Нехай живе шіснацятка", і „Слава довготерпеливому селянству". Про заборону зїзду послано телеґрами міністру внутрішних справ, міністру юстиції, генеральному виборчому комісару і волинському воєводі.

**ВП. Передплатників в Чехо-Словаччині присимо отсим складати передплату за наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавн. Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.***

# Історія „хлопського кандидата".

Дня 25-го вересня ц. р. хтось підпалив стіжок пшениці Дмитра Галушака в Барилові, пов. Радехів. Згаданий Дмитро, чоловік розгульний і розтратний, не має симпатії у селі. До того жиючи на кредит, має багато вірителів. Міняючи коні, не має часу на розрахунки зі своїми вірителями. Як загально говорять, один такий віритель знайшов нагоду критичного вечора розрахуватись з Дмитрунъом „Тетевлюхом" і підпустив йому „когута".

Комендант постеруну в Синькові, Якубас, будучи дня 1. падолиста на оглядинах школи, оцінив її на 10 кіп і знайшов виновника підпалу в українськім саботажі. На п сав про свій винахід цілому світови у „Wieku Nowim". Вичитав се небіщик Твердохліб і зрадів нельми. Відкрилась нагода зробити з жертви „саботажу" кандидата на посла. Посилає отже дня 8. жовтня поліційного агента до нашого Дмитра, щоб він обовязково явився у нього дня 12. жовтня, подаючи свою адресу і адресу „prawy ludowej", Lwów, 3-go Maja 12. II., з тим, що заплатить йому відшкодування. Умовленого дня посилає навіть по нашого Дмитра свого агента на дерець. В себе в хаті розважає пригнобленого мужика, обіцює грошеву підмогу і радить, що треба лиш зголоситися в кандидати. Нещасна жертва вимовляється, що він хорий. „То нічо, сказав п. Твердохліб — дістанете гроші і будете мати за що лічитися". — Остаточно добили торгу на вул. 3. мая, де „кандидатови" виплачено 300.000 мп., як за чет. — Ще раз тільки приобіцяли дати і наш Дмитрунь розписався на зголошеню своєї кандидатури.

Від хвилі смерти п. Твердохліба сон його не береться. Хоч спускає з припона 4 собаки, все ще непевний свого завтра. Йде по раду до п. Вержбіцкого, виборчого комісаря в громаді. Яка була рада, не знаємо.

Однак дня 15. жовтня появилися в селі два слідчі агенти, як прибічна сторожа пана кандидата. Дня 26. жовтня один з них представив пана кандидата старості в Радехові. Пан староста ласкаво поклепав нашого кандидата по рамени, успокоїв його і запевнив, що забезпечить його перед всіми спостатами своїм могучим кулаком. Почувши на собі тепле панську руку, наш кандидат зачинає виборчу кампанію.

Перші подвиги барилівського кандидата були такі: Дня 1. листопада о год. 8. вечером в хвилі, коли місцевий душпастир о. Василь Пришляк одержав почту, вдерлось до його хати 5 поліціяй з агентом на чолі і агент зажадав видачі листа, який о. Пришляк одержав з почти. Коли о. Пришляк відказався його видати, переведено основну ревізію, яка тревала до 1. год. в ночи. Знайшовши остаточно цей лист, заарештовано о. Пришляка і його слугу Анну Долайчук і відставлено до Радехова.

До річи треба додати, що згаданий лист адресований до „gr. kat. urzędu parafialnego w Batyłowie", це невдала проба противиборчої відозви, ніким не підписаний, з заголовком до „Сільської і міської інтелігенції", з датою 28. жовтня є чистою провокацією. Лист ней приніс сам п. комендант і вручено його тоді коли вже була від порогом поліція. Необережний агент виговорився взаракні, за ksiądz będzie aresztowany, ale aż dostanie list.

Такий лист підсунено і місцевому учителеви Павлюкови, якого рівнож арештовано в хвилі доручування. В Радехові випущено дня 3. листопада уч. Павлюка і Анну Долайчук, а о. Пришляка відставлено до Золочева.

**Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.**

# Свято 1-го листопада на еміґрації.

**(Лист з Подєбрадів, Ч. С. Р.)**

1-го листопада ц. р. українська кольонія в Подебрядах святкувала день визволення Західних Земель України. У святі приняла численну участь вся кольонія, явились також і гості — місцеві громадяне. Після відкриття свята студентом Господарчої Академії Чителем Ол. від імени Організаційного Комітету, вибрано почесну президію в складі: ректора Академії п. проф. Шовгенева, б. члена Центральної Ради п. Русову Софію і члена Національної Ради З. О. У. п. Безпалка Осипа. Виголошено два реферати: по українськи п. Терлецький Мариян — про розвиток політичних відносин в Східній Галичині за австрійських часів і хід визвольної боротьби, та по чеськи: п. Коберський К., котрий висував дії визвольного руху і змагань українського народу. З привітанням виступив Голова місцевої Міської Управи п. Кротохвіль. Порівнюючи змагання Чехів і Українців до визволення і власної державности, висловив віру, що український народ осягне свою мету як здобув собі самостійність чеський народ, і що як різний член славянської сімї приложить свою могутню силу до розвитку славянської культури і вселюдського поступу. Дальше промовляли: п. Русова Софія, про необхідність національної єдности у тяжкій визвольній боротьбі, п. Безпалко Осип про сучасний стан на всіх українських землях. Після подяки гостям п. Головою ректором Шовгенівим, студентський хор виконав національні гимни.

По коротких промовах п. Іванка і п. Коберського присутніми принята одноголосно довга резолюція, якої на жаль, з цензурних заглядів не можемо переказати. Могутним „Не пора, не пора...", відспіваним присутніми, закінчилось свято, яке дуже причинилося до піднесення духа еміґрантської кольонії. Живе в їх серцях сильна віра, що скінчаться дні муки і лихоліття, а безнастанна важна боротьба закінчиться створенням сильної Самостійної Соборної України.

**Шліть жертви на будову памятника на могилі Леся Мартовича до Пов. Тов-а Кредитового „Віра" в Раві Руській.**

# Протестуючі збори у Відні.

На зборах українських робітників пера під проводом д-ра Вол. Кушніра, скликаних з ініціятиви Союза Українських Журналістів і Письменників 9. падолиста ц. р. у Відні в справі надужить доконуваних польською владою над українським культурним життям і його діячами, ухвалено одноголосно слідуючі резолюції:

1) Збори подають до відома всього культурного світа, що Східна Галичина, яка з власної волі свого населення на основі права самовизначення народів уконституувалася як незалежна держава, а якої правно-державне становище досі не вирішене, а яка находиться під часовою владою Польщі, як також инші українські землі, а власне Волинь, Поліся, Підляше і Холмщина, які проти волі населення і на основі одностороннїх умов найшлися під польською державною адміністрацією, є тереном нечуваного утиску культурного, політичного і економічного життя українського населення, чого доказом є слідуючі яскраві факти:

2) Виарештування поверх 15.000 українських культурних, економічних і політичних діячів з нагоди переведення згаданих безправно виборів до варшавського сойму.

3) Систематичне нищення українського шкільництва взагалі, а зокрема недопущення до створення українського університету, навіть за приватні засоби, супроти чого українська наука мусіла шукати захисту будьто на основанім у Львові тайнім українськім університеті, будьто в зорганізованім за кордоном Українськім Вільнім Університеті у Празі.

4) Систематичне нищення української преси, якого останнім етапом було арештування редакційного персоналу, а в слід за тим і закриття останнього українського щоденника „Діла", часописи умірковано демократичного напрямку у Львові, призначеного до обслугування семи мілїонового українського населення, що живе тепер під неправним польським пануванням.

5) Безпримірне фальшування опінії світа, докопуване в той спосіб, що на місце знищених органів свобідної політичної думки українського населення, польська влада накидає тому населенню силоміць в українській мові друковані пресові органи польської державно-політичних думки, що являється насилуванням національно-політичних почувань українського народа.

Наводячи сі факти як зразки переслідувань української культури і її діячів, а з окрема робітників пера, — збори звертаються з горячим апелем до всього культурного світа, а передусім до письменницьких та журналістичних організацій: стати речниками угнетеного українського народу і його культурних робітників, коротаючих дні у польських тюрмах на українській землі, та подати свій незалежний голос за визволення українських земель".

**Платіть партійний податок!!! Присилайте на адресу! „Краєвий Союз Кредитовий" у Львові, Ринок 10., вкл. кн. ч. 5.000. Жертводавці понище 500 мк. будуть оголошені поіменно!!**

# РІЖНІ ВІСТИ.

**Криза німецького кабінету.**

„Neue freie Presse" доносить, що канцлер Вірт має замір утворити новий кабінет при офіціяльній участи німецької народної партії, та при співпраці німецької соціял-демократії. Обидві соціял-демократичні партії і центр будуть творити коаліцію.

Та сама газета доносить, що соціял-демократи не є противні утворенню Великої коаліції. Як щоб це удалося перевести, то внутрішне становище Німеччини покращалоб.

**Пляни Муссоліні'я.**

Як доносить римська преса, Муссоліні заявив представникови паризької газети „Journal", що його уряд має замір відобрати від парляменту деякі його компетенції і передати їх професіональним організаціям. Муссоліні признав, що він противиться виборчому праву жінок і державного монополю. Заявив також, що державні урядники не матимуть права страйкувати.

**Перед виборами до Анґ. П.**

З Льондону доносять, що там прийшло до заворушень на тлі передвиборчої аґітації. Коли Черчіль промовляв на одних зборах, його противники перервали його промову і приневолили вийти з салі.

**Президент Латв'ї.**

П. А. Т. доносить, що латвійський сойм більшістю голосів вибрав давнього президента на дальші чотири роки.

**Султан мусить абдикувати.**

Згідно з донесеннями із Константинополя, великий везир Тевфік паша мав довшу конференцію з представниками уряду. Порішено, що султан мусить абдикувати.

**Керзон і Поанкаре.**

Французька преса повідомляє, що відносини між Англією і Францією дійшли до повної гармонії. Керзон згодився відбути конференцію з Поанкаре і в тій цїли він виїзджає до Парижа.

**В Константинополі.**

„Reuter" доносить, що положення в Константинополі досі дуже поважне. На днях має бути оголошений стан облоги. Напруження між військами союзних держав і населенням зростає.

**Безробіття в Познанщині.**

Згідно із статистичними даними, в Познанщині панує велике безробіття. Начислено в самім Познані 5300 безробітних.

**Політичний замах в Софії.**

Із Софії доносять, що там замордовано представника російського Червоного хреста Андреєва. Його замордували офіцери з армії Врангля. Замордованого Андреєва підозрівали в участи в тайних організаціях, що мали на меті усунути Врангля.

**Замах на Шлеську.**

З Вроцлава повідомляють, що невідомі особи виконали замах на провідника центрової партії Горішного Шлеську Улічку. Замах виконано підчас подорожі Улічка автомобілем. Замах був не вдачний, а справники зникли без сліду.

**Страйк в Німеччині.**

U. A. T. доносить, що в Кольоні, в Лісельдорфі і инших містах Німеччини вибух великий страйк та крівава сутичка між жандармами і комуністами, при яких багато осіб арештовано, поранено і вбито.

**Із совітської Росії.**

Совітська преса доносить: „На конгресі комуністів, після промови Зіновєва принято резолюцію, силою якої всі постанови Виконавчого Центрального Комітету обовязують всі комуністичні партії. Після того виголосив промову Ленін. На 20. грудня скликується всеросійський конгрес совітів".

**Справа участи саксонських комуністів у правительстві.**

Управа соціялістичної партії постановила візвати комуністичну партію вступити до правительства. В звязи з цим „Роте Фане" оголошує услівя саксонських комуністів, на яких згодилися би вони взяти участь у робітничому правительстві. Не є правдоподібне, щоби саксонська соціялістична партія приняла ці услівя, бо вони противляться саксонській конституції.

**За незалежністю арабських країв.**

„Таймс" звідомляють із Каіро: Арабські делегати з Палестини, котрі свого часу переговорювали в Льондоні з представниками англійського правительства, відїхали до Царгорода, щоби відси їхати до Ангори. Ціллю цієї делеґації є домагатися від Кемаля Паші, щоби національні представники в Льозанні держалися народнього договору, який домагається незалежности всіх арабських країв, що давнійше належали до турецької держави.

# З останньої хвилі.

**Процес Ст. Федака і тов.**

**X-X. День розправи.**

*Львів, 16. XI. 1922.*

Першим забирає слово оборонець обвин. Штика д-р С. Шухевич, який вичисляє психольоґічні мотиви зізнань свого клієнта, які обтяжили в рівній мірі його і його товаришів.

Два типи людей. Штик — молодий хлопець, який не вміє зложити довшого речення як „так" або „ні". З другого боку амбітний слідчий поліційний урядник про бомбастичність стилю якого ми мали нагоду переконатися. Сам слід. судия р. Анґельскі висловився, що Штик ексцентричний тип, якого зізнанням він не міг згодом дати віри.

Свідок Скшинецкі навів важний момент. Він сказав, що Штик заявив охоту взяти усю вину на себе, щоб тільки його батькови не зроблено кривди...

Оборонець переводить порівнання поміж поодинокими протоколами Штика. На розправі не відступив Штик ні на йоту від зізнань зложених на поліції безпосередно по арештуванню. Щойно зізнане перед п. Гахом, молодим, амбітним урядником „розвязується" Штикови язик до таких неймовірних фантазій. Оборонець наводить момент зі славним „льосуванням" при „співучасти" п. Залужної, яка ad hoc мала приїхати з Заланова до Львова. Залужну арештувано. Тимчасом слідство виявило, що Залужна не брала і не могла брати участи в „льосуванню" не виїзджаючи з Заланова. Доказом того факт, що п. Залужна, яку Штик зробив співучасницею атентату не засіла на лаві обвинувачених.

Так жеж фантастичними виявились зізнання Штика дотично п. Демидчуківної, що мала бути в „порозумінню" з Федаком.

Демидчуківну арештовано але по переведенім слідстві випущено на волю і не обнято актом обвинувачення.

На кілька днів перед атентатом появився у Львові нікому не знаний чоловік — полк. Секрет. Того чоловіка „іменував" Штаб членом Нач. Колеґії а крім сього казав йому дати Федакови револьвер для виконання атентату, брати участь в „воєнній нараді" і т. д., а мимо того п. прокуратор не вважав за відповідне обвинувачувати п. Секрета, який до нині господарить собі спокійно недалеко під Львовом. Не позбавленим фантазії було зізнання Штика що до особи „Янкевича" чи „Яцкевича" з яких один чи оба разом мали бути шоферами автомобілю, котрим мав втікати Федак по атентаті. Сама поліція не найшла основ на придержування їх в арештах. Якжеж „кіново" виглядають зізнання Штика про „українську муніцію" сховану в гробницях на Личаківському цвинтарі... Поліція перевела пошукування і не найшла нічого...

А тепер питання: Чи можна на зізнаннях одної особи, зізнаннях, яких частина виявилася неправдивою, опирати обвинувачення цілого ряду людей, цвіту української молоді? Ні! Обговоривши зізнання Штика, які виявилися неправдивими, оборонець переходить до зізнань, яким п. прокуратор повірив. Виказує нельоґічність зізнання про „пробу револьвера" Федаком в зіставленню з твердженням про „льосування". Виказується, що Федак „пробував револьвер" скорше аніж на нього впав „жереб".

Характеристичне, що після зізнань Штика усі конспіративні конференції „заговірників" відбувалися заєдно на улиці, серед натовпу людей. Чи це можливе? Ні! А в такому разі чи можна серіозно трактувати зізнання Штика?

Розправа виказала при помочі заприсяжених свідків, що славна нарада „Волі" в день атентату знову не могла мати місця, бо стверджено алібі усіх „членів" тої „ради", які в даний момент находилися де инде. Не міг бути на ній ні Штик, ні Федак, якого зізнання не можуть підлягати найменшому сумнівови.

Оборонець обговорює байку про „повстанчу" народу, де „дано і вілібрано прикази що до маючого вибухнути довстання" при співучасти Палієва, Кучабського, Кобер ського, Федака, Секрета ну і... Штика... Слідство виявило алібі усіх там „присутних", одного з них Секрета нема на лаві обвинувачених, повстання не вибухло і т. д., а мимо того байка удержалася так в акті обвинувачення, як і в промові п. прокуратора.

Оборонець обговорює фантазію Штика про „майора" і „техніка", які мали вступити Федакови при атентаті, а якими мали бути Паліїв, що грав тоді футбаль, та Чиж, який був як що дня в домі д-ра С. Федака. Це ствердили заприсяжені свідки, яким п. прокуратор дав концесію pro bono publico... говорити направду. А чи також pro bono publico не говорили неправди свідки обвинувачення? Будьмо консеквентні і ставмо рівну міру до зізнань заприсяжених свідків обох сторін! В дальшім ході доказів виказує оборонець невгідности зізнань Штика про військову конспіративу з безумовно правдивими зізнаннями Ст. Федака з чого виявляється, що Штик не був не то в Нач. Колеґії, але в орґанізації взагалі.

Оборонець обговорює ґенезу конспіративних орґанізацій взагалі, при чому не заперечує істнування української військової орґанізації, викликаної умовами пануючого в краю режіму.

Відомости Штика про військову орґанізацію такі суперечні і невгідні не то з правдою, але з принятою в таких орґанізаціях устроєвою системою, що рішуче не можна ні на хвилю припустити, що він мав з тою орґанізацією що небудь спільного. Відки взялися в руках п. Гаха назвиська „членів" конспірації? Річ проста. Усі імена взяла поліція з відозви, якою скликувано студентський зїзд на день 1. липня 1921. р. Ані одної особи менче ані одної більше хиба з додатком самого Штика. Федака, який „мусить там бути", коли виконав атентат та п. Секрет, який, не відомо уже як там опинився. Оборонець вияснює далі проблему „псевдонімів" мнимих членів „Колеґії", які були в дійсности псевдонімами не людей з окружних команд військової конспіративи. То був би добрий жарт п. Штика, як би не його трагізм. Наслідком того „жарту" зісів на лаву обвинувачених цілий ряд найкращих членів української, ідейної молоді.

Поділ Львова на „боївки" находить у оборонця меркантно фахові освітлення. Оборонець завдав собі труду зробити те, чого не зробила ані поліція ані суд, які число 22, подане Штиком, приняли вповні безкритично. Тимчасом оборонець, провіривши найдені у Штика вирізки плану міста Львова, прийшов до переконання, що Львів поділено не на 22 а на 16 районів. Поділ цей під стратеґічним оглядом виявляється навіть для ляїка фатальним. Виявилося, що Львів поділено на нерівні части, які мов на сміх противорічать елементарній стратеґії. Великі шмати міста з многоважними військовими і стратеґічними обєктами йдуть в парі з малими, в яких нема нічого важного під військовим оглядом. І це є доказом того, що поділ мав иншу ціль, аніж підсуває йому це п. прокуратор. Провідною думкою цього поділу було улегчення праці тим, які підняли збирання складок на українські цілі. Середущим, густо заселеним частинам міста, які з того приводу обмежено до мінімального обсягу, відповідають обширні слабо заподнені періферії.

На прикінці своєї промови оборонець умотивовує психічний стан обв. Штика, в якому він складав свої поліційні та судові зізнання; головним мотивом перебрання вини на себе була у Штика приязнь до Ст. Федака, якому хотів він ратувати життя. Перенятий тим почуттям Штик говорив безперервно неправду аж до моменту розправи. Штик був власне тим, що закрутив і поширив слідство в наслідок чого не відбувся наглий суд над Ст. Федаком. Розправа виявила, що акт обвинувачення опертий на фантастичних зізнаннях Штика є зле уфундований, що за Штиком нема ні тіни вини, супроти чого оборонець вірить, що його клієнт буде звільнений з обвинувачення.

Год. 11·45 предсідник зарядив павзу.

В обороні обв. В. Кучабського стає д-р Евин, який стверджує, що його попередники в великій мірі облегчили завдання дальших оборонців, одначе з огляду на те, що над тринайцятьма людьми уноситься марево кари смерти, оборонець вважає своїм обовязком вичерпати усі засоби оборони своїх клієнтів. Обв. В. Кучабський, як публіцист, не брав участи в публичному життю. Акт обвинувачення позбавлений всяких конкретних закидів у відношенню до В. Кучабського. Обвинувачений В. Кучабський був автором реферату на студентському зїзді, в якому закликав молодіж до праці на зразок Чехів, щоб в соняшний момент визволення станути зрілою нацією. Цей реферат міг здобути обвинуваченому видне становище серед студенства, але він не брав в його життю ніякої участи. По атентаті і арештуваннях Кучабський не укривався і хоч був близько Чехословацької границі, не вважав за відповідне втечи. Одиноким „злочином" обвинуваченого була хиба участь в політичних дискусіях, алеж дискусіями чи резолюціями ніхто держави не завалив ані не збудував. Самож поставлення питання дотично головної зради аж в трьох нюансових формах, юридично доказує, що акт обвинувачення позбавлений основ. Є це питання жеребу: винен невинен. Панове! це не торговиця, це суд!

В слід за тим оборонець обговорює політичне тло процесу.

З огляду на важність поодиноких тверджень мусимо на цьому місці зрезиґнувати з побіжного протоколу, з тим, що в свій час буде оголошений на другому місці нашого часопису точний стенограм політичної промови д-ра П. Евина.

По павзі починає промову д-р Я. Олесницький в обороні обв. Яремійчука. Обвинувачений Петро Яремійчук належить до тої групи обвинувачених, яким позірно вакидується тільки оден параґраф. Всаж таки за той параґраф передбачена кара смерти. Є це злочин головної згл. державної зради, який крім Яремійчуча відноситься до усіх обвинувачених. Вони мали поповнити його через належання до тайного товариства з вищеназваними цілями. Щоб відпокинути закид цього злочину розсновує оборонець обєктивні твердження про стан східно-галицького питання на міжнародній арені, яке виключає примінення закиду головної зради до обвинувачених.

З огляду на технічні трудности подамо промову обор. д-ра Я. Олесницького в парі з промовами попередників в стенографічному протоколі.

Год. 2·30 мін. обор. д-р Я. Олесницький говорить далі.

# НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Останнє (15) ч. „Свободи" сконфісковано за частину вступної статті, за передрук документу про диктатуру у Сх. Галичині; за рубрику: „Після виборів у Сх. Галичині" та за малий фейлетон „З дороги життя".

— **Конфіската „Будяка".** Останнє число „Будяка" сконфісковане майже у цілости.

— **Кривава гульня.** Дня 13. XI. при вул. Городецькій ч. 9. підчас нічної гульні прийшло до бійки, підчас якої тяжко поранено ножами Борсука і Марковського, та Юлію Шабадос. Цій останній виколено ножами очі.

— **Арештування ненабраного посла.** Варшавська поліція арештувала комуністичного посла вибраного в Домбровському Басейні Стефана Рибацкого.

— **Осторога.** Останнім часом в м. Коломиї появилося кілька невідомих — підозрілих осіб, які ходять по приватних помешканнях Українців і називаючи себе артистами перебуваючого зараз в м. Коломиї товариства українського театру під проводом М. Орла Степняка, просять о ріжні їм допомог і заспікування. Отже управа т-ва театру уважає своїм обовязком повідомити громадян м. Коломиї, що ці особи ніякого відношення до театру не мали і не мають, що товариству вони цілком невідомі і тому за їхні ганебні вчинки товариство не відповідає. З глубокою пошаною: Управа т-ва.

— **Подяка від „Просвіти".** Головний Виділ Тов-а „Прочіта" почувається до милого обовязку зложити отсею дорогою прилюдну подяку будівничому Вп. Юліянови Кіндрикови за щедру жертву — приблизно 500.000 мп. для Тов-а „Просвіта, а саме за вставлення камяного одвірка і замурування з власної ініціятиви і власним коштом діри в домі Тов-а у Львові, Ринок ч. 10, спричиненої вибухом дня 21. вересня 1922 р. В узнанню великої ус

# ТЕЛЕҐРАМИ.

**Засідання нового польського сойму.**

Варшава (ПАТ.) Прощальне засідання законодатного сойму скличеться на 27. ц. м. Перше засідання нового сойму відбудеться 28. ц. м.

**Турецкі поети міжсоюзних нарад.**

Льозанна (ПАТ) На проект відбути перед отворенням льозанської конференції міжсоюзні наради, дивляться в кругах турецької делеґації в Льозанні дуже неведо. Круги ці заявляють, що колиб турецьку делеґацію поставлено перед ухваленими вже великодержавами рішеннями, які не підлягали би дальшій дискусії, делеґація мусіла би покинути конференцію, бо не прибула до Льозанни, щоби підписати мир подиктований великодержавами.

**Єгипетська делеґація в Льозанні.**

Льозанна (ПАТ.) Вчера прибула до Льозанни єгипетська делеґація, що заступає „Союз незалежности Єгипту". Делеґація домагатиметься, щоби конференція вислухала її, бо вважає себе управненою промовляти іменем Єгипту. На чолі делеґації стоїть Заглюль Паша.

**Димісія німецького кабінету.**

Берлін. (ПАТ). Після вчерашньої заяви соц.-дем. фракції, що в коаліції з нім. народньою партією участи не буде брати, кабінет подався до димісії. Часописи зазначують, що Вірт не прийме знову предложення утворення нового кабінету.

Берлін(ПАТ.) Соц.-дем. фракція є думки, що д-р Вірт сам викликав теперішню крізу, тим що старався втягнути німецьку народню партію до правительственної більшости.

Берлін. (ПАТ.) Зголошену вчера пізно веч. канцлером Віртом димісію цілого кабінету прийнято.

**Арештування шефа грецького ґен. штабу.**

Атени. (ПАТ). Арештовано ґенерала Паліса, був. шефа ген. штабу армії, що оперувала в Малій Азії.

**Анґлійський мемор'ял.**

Льондон (ПАТ.) Анґлійське правительство вишле завтра меморіял до союзників, в якім домагатиметься їх опінії і вискаже свій погляд на справи, що до котрих, на його думку, повинно наступити порозуміння ще перед льозанською конференцією. Є не такі справи: справа Мосуля, Сирії і Месопотамії та плебісциту в арабських краях і сх. Тракії. Всі ці питання ставили кемалісти від хвилі заключення договору в Муданії. Меморіял торкає також справу системи капітуляції.

**Справа евакуації Царгорода.**

Льондон (ПАТ.) Міродайні круги запевнюють, що неточна є півурядова італійська заява, начеб союзники були скильні до евакуації Царгорода під услівям, що Ангора не допустить до ніякого нерозважного вчинку. В цих кругах заявляють, що в. коаліційні комісарі не можуть заповідати евакуації, не маючи відповідної повновласти своїх правительств. З другої сторони союзники виправдують своє становище муданським договором, який предвиджує евакуацію щойно після заключення мирового договору.

**Італійська мін. рада.**

Рим (ПАТ.) Рада міністрів апробувала становище в східній справі і текст промови, яку премієр має виголосити в четвер у парляменті. Крім цього кабінет розглянув проект внесення, з огляду на ощадности, кількох міністерств.

**Перед виїздом Керзона.**

Париж (ПАТ.) У французьких політичних кругах думають, що Керзон міг би прибути до Парижа в пятницю або суботу і відбув би нараду з Поякаре і Парером. В неділю Керзон і Поякаре виїхали би до Льозанни, де стрінулися би з Мусолінієм згідно з иншим шефом італійської делеґації.

Льондон (ПАТ.) Керзон порішить справу свого виїзду з хвилею, як одержить відповідь з Парижа і Риму.

**Новий землетрус.**

Бордо. (ПАТ). Зі Сантяго де Чіле звідомляють, що нагальнабуря і повний землетрус унеможливлюють несення помочи жертвам катастрофи.

Сантяго де Чіле. (ПАТ). Число жертв землетрусу перевисшає 2000 люда. Під звалищами є багато трупів.

**Воздушна лінія Відень Царгород.**

Відень. (ПАТ). Торжество відкриття відтинка Відень-Царгород на воздушній лінії Париж-Царгород відбулося тут в понеділок у присутности французького посла.

**Ісмед Паша в Парижі.**

Париж. (ПАТ.) Сьогодні прибув до Парижа з Льозанни Ісмед Паша у товаристві Феріда бея і шести членів турецької делеґації. Ще сьогодні відвідає він Поякаре.

**Відповідь Чічеріна в справі Бесарабії.**

Рига. (ПАТ.) З Москви: На румунську ноту, яка заявляла, що оконечною границею Румунії з Росією мусить бути призначений Дністер, відповів Чічерін, що Росія ніколи не згодиться на анексію Бесарабії і що не привязує ніякої ваги до цього, яке становище у цій справі займають инші держави. Чічерін жадає, щоби Румунія згідно з договором з 1918 р. евакуувала Бесарабію. Границею між Румунією і Росією має бути ріка Прут.

**Протест Йоффе проти окупації Сахаліна.**

Рига. (ПАТ.) Сов. посол у Пекіні Йоффе вручив японському правительству протест проти дальшої окупації Сахаліна.

**Евакуація персоналю султана.**

Льондон. (ПАТ.) „Таймс" із Царгорода: 150 осіб персоналю султана, що схоронилися до будинку анґлійської амбасади, евакуується на Мальту.

**Збігці з Малої Азії.**

Париж. (ПАТ.) По донесенням „Н. Й. Герелд-а" із Царгорода, число християнських збігців з М Азії і Тракії, по обчисленням Союза Народів, виносить 1,200.000.

---

слуги, яку Вп. Кіндрик віддав цим своїм високопатріоточним вчинком для „Просвіти" в так тяжкий для Тов-а час, Головний Виділ рішив іменувати його своїм членом-добродієм, а крім цього занотувати цей вчинок на вічну памятку в книзі протоколів Тов-а як доказ великого зрозуміння ваги „Просвіти" серед кругів львівського міщанства, яке вже нераз записалось в історії великою жертвенністю на народні цілі. Цей гарний примір львівського міщанина-промисловця повинен найти і дальших жертводавців, бо кошти направи ушкоджень в домі „Просвіти" дуже високі. Поможім направити дім „Просвіти". — У Львові, дня 14. падолиста 1922 р. — За Головний Виділ Тов-а „Просвіта" у Львові: *д-р Іван Брик* у. голова, *Степан Шах* секретар.

— **Посли не мають помешкання.** Минулої пятниці відбулося засідання польського міністерства закордонних справ в цілі підшукання помешкань для нових послів та сенаторів. Стверджено таку недостачу помешкань, що навіть закон про передачу помешкань для потреб держави не зможе виратувати послів з мешканевих клопотів. Що торкається о. Ільковя, то зачуваємо, що для нього вибудовано будку біля памятника Міцкевича.

— **Роковини московського театру.** Недавно святкувала Москва 25 літні роковини істнування головного російського театру в Москві. Цей день відсвятковано виставами, та величавим походом артистів у історичних костюмах по вулицях міста.

— **Самогубство на вулиці.** На вулиці Коперника у Львові випив сублімат студент Ян Возняк. В безнадійному стані його відвезено до лічниці. Причиною розпучливого кроку, недостача засобів до життя.

— **Із виборчих мистерій.** Польський ксьонда в костелі св. Миколая у Львові не хотів дати розрішення і причастія одній жінці з вул. Длуґоша 22, за те, що вона не хотіла голосувати при виборах до сойму. Ось яких способів уживається для тероризування населення.

— **Землетрус в Мексику.** Радіотелеґрами доносять, що в Мексику, в околицях Чіле, Сантяго та в инших місцях південної Америки наступило велике трясення землі. Побережа Чіле залило море і затопило кілька сіл. Понад 1000 осіб згинуло наслідком катастрофи. Багато домів лежить в руїнах. Трясення землі тревало 4 мінути. В цілому краю всі телеґрафічні получення були перервані. Трясення землі було таке сильне, як колись у Мессині.

— **Бл. Передплатників в Чехословаччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

— **Звертається увагу** нашої суспільности, щоби сирі шкіри з кун, тхорів, видр, лисів, котів і т. п. продавати лише нашій українській фірмі: Петро Карпяк, Львів, вул. Куркова ч. 11а. 945 15—30

---

**Присилайте складки на просвітний фонд на кн. ч. 36.660 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —**

---

**Курс грошей.**

Львів, дня 15. листопада 1922.

| | |
|---|---|
| Долярн американські | 15.725—15.825 |
| „ „ (1. і 2-ки | 15.575—15.675 |
| Долярн канадійські | 15.500—15.600 |
| „ „ (1. і 2-ки | 15.350—15.600 |
| Марки німецькі | 2·75—2·85 |
| „ „ (сотки) | 2·40—2·70 |
| „ „ (дрібні) | 2·20—2.30 |
| Леї румунські | 92·00—98·00 |
| „ „ (дрібні) | 90.00—96·00 |
| Корони чеські | 460 00—480·00 |
| „ „ (дрібні) | 450·00—475·00 |
| Австрійські тис. нов. ем. | 500·00—6'0.00 |
| „ „ ст. ем. | 1.500·00—1.600·00 |
| „ сотки нов. ем. | 50·00—60.00 |
| „ 50 кор. | 35·00—40·00 |
| „ 20 кор. | 18.00—20·00 |
| „ 10 кор. | 9.00—10·00 |
| „ 1. і 2-ки | 0.40—0·50 |
| Рублі 5-сотки | 1·25—1·50 |
| „ сотки | 1·25—1·50 |
| „ 25-ки | 1·00—1·15 |
| „ дрібні | 0·80—0·95 |
| „ думські 1.000-ки | 20.00—25·00 |
| „ „ 250-ки | 10·00—15.00 |
| Карбованці | 1·00—1·50 |
| Гривні | 1·50—2·00 |
| Франки французькі | 950·00—960·00 |
| Фунти стерлінґа | 69.250·00—75.750.00 |
| Франки швайцарські | 2.800 00—2.950·00 |

**Золото.**

| | |
|---|---|
| 20 кор. | 58.000.00—60 000·00 |
| 20 франк. | 56.000·00—58.000 00 |
| 20 марк. нім. | 66·000·00—68·000·00 |
| фунти стерлінґів | 54.000·00—54 500·00 |
| 10 рубл. | 70.000 00—72·000 00 |
| Долярн | 12.400·00—12.600·00 |

**Срібло.**

| | |
|---|---|
| Корони австр. | 1040 00—1080·00 |
| 5 кор. австр. | 4.800 00—4.905 00 |
| Фльорени австр. | 2.625·00—2.675·0 |
| Рублі | 4.200·00—4.275·00 |
| Копійки | 20·00—23·50 |
| Долярн американські | 10.000·00—10.500 00 |
| „ „ нових. і 1/4 | 9.800·00—9.900·00 |
| Долярн канадійські | 9 000·00—9.300·00 |
| „ „ дрібні | 8 500·00—8.700 00 |
| Леї румунські | 950·00—970·00 |

---

Приватні лекції
:: французької та ::
анґлійської мови
й літератури, поодиноко або гуртом дає
Д-р Михайло Редницький
(доцент Київського Державного Університету).
ІНФОРМАЦІЇ: ВУЛ. ГЕТЬМАНА ТАРНОВСЬКОГО ч., І. поверх — пополудни.

АДВОКАТ І ОБОРОНЕЦЬ В КАРНИХ СПРАВАХ
Д-р Евген Давидяк
веде канцелярію 1—4
у ЛЬВОВІ, вул. ВІРМЕНСЬКА 19.

## ЖЕРТВИ

**Рідна Школа**

Прислали переказами в жовтни 1922 р в мп.: по 200: Д. Федорціна, М. Герета, о. В. Савчи.., по 500: П. Гаврилаш, І. Грегорович, М. Гречковський, М. Прокіп, о. А. Мих.., по 1000: Р. Ковалів, Ф. Ортинський, Р. Кочержук, С. Ломиш, по 3000: І Голембйовський, М. Дорожинська, М. Нагірська, Н. Яців, о. Н. Дереш 3380, В. Козіцький 3700, О. Тріска 5000, Миколаєвичі 700, А. Проскурницький 1500.

**На „Рідну Школу" зложили в жовтни 1922 р. на кітар в мп.:**

Т. Осовий зб. 19100, д-р Е. Кобринський 1350, І. Ковальський 1000, О. Березький 2000, Арт. Міського театру у Львові 1800, С. Стрілецький 1200, Учит. Збір школи Шашкевича 9500, С. Мороз 1900, М. Карпинець зб. 16000, о. В. Дрелех зб. 6000, інж. Рижевський 10000. А. Білінська 500^, В. Івахів зб. 3095, чит. „Просвіти" Глуховичі зб. 6000, о. Олянович зб. 26025, І. Паламар 1500, І. Громницький 400, о. В. Курилас зб. 5000, А. Майка 2000, „Шимон" 1000, „Марко" 1000, Служб. тов. „Достава" 5250, І. Білинська 210, о. Тріска 5000, зб. в Журавні 5650, С. Кузима 1500; круж. „Рідна Школа" в Щирци зб. 15017, С. Волянський 1200, „Вз. П. Учит." Жидачів 6750, П. Кравський 1000, М. Матвіїв 1000, М. Ярха зб. 3650, зб. в Винниках 2500, д-р В. Маковський 2000, С. Гайманович 1000, службовики „Літ. Наук. Віст." 1500, М. Ляхович 1500, І. Сквитнянський зб. в Кракові 11500, А. Микитка зб. від склад. друк. „Діло" 5000, М. Гамота зб. 8900, від себе 1100, І. Готенко зб. 15360, Кр. „У. П. Т." ім. Шевченка у Львові 50000, д-р І. Бережницький 500, о. В. Коновалець 500, В. Богданович 500, І. Паламар зб. 5000, служб. „Домени" 6350, слубж. „Укр. фонду вдів і сиріт" 1700, С. Матренчук Мукачево 14000, Г. Тибінка 1000, Г. Яструбецький зб. 6076. О. Куровець зб. 7000, О. Павлинський 1000, О. Куровець 2000, о. В. Скоробогатий 4000, зб. в церкві в Яричеві стар. 8010, О. Бачинська 2000, Т. Сивак 1000, Ю. Бонцьон 5000, Левицький 1000, Тувяківна 1000, Л. Данилюк 1000, „Дів. Школа вправ" у Львові 200, Й. Паньківська 5000. І. Гожовський 500, книгарня ім. Т. Шевченка Львів з пушки 3920, з пушки в книг. Ставроп. 265, з пушки Нар. Торг. 877, з пушки в Гостинниці 179, О. Мельникович 5000, о. Каменюк 1000, о. Й. Александрович зб. 4000, О. Левандович зб. 4220, проф. Огієнко 500, чит. „Просвіта" Мокротин 2500, В. Скіра 100, О. Тосак 100, К. Скіра 100, І. Паламар 2[illegible], С. Сеньків зб. 3000, Ю. Шубертівна зб. 3550, круж. „Рідне-

РИНОК 35. РИНОК 35.

Спеціяльний склад трикотових і панчіхових виробів продає по солідних цінах:

„OLKA"

Светри, шемиси, шапки, шерстові панчохи, трикотове білля та ручники у всіх кольорах.

РИНОК 35. РИНОК 35.

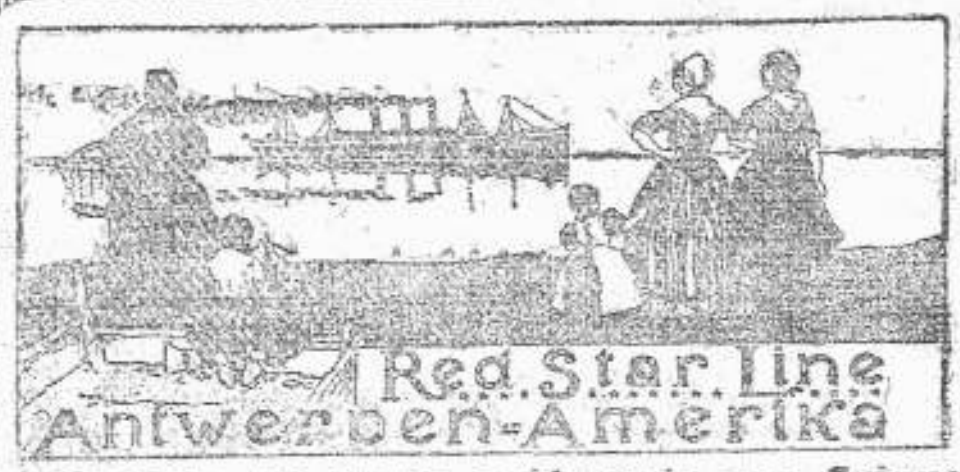


ПОЗІР ЕМІҐРАНТИ!!!

Корабельне Товариство

RED STAR LINE

Львів, Сикстуська 29.

Тернопіль, Міцкевича 31.

повідомляє, що число еміґрантів для Східної Галичини є вже на вичерпанню. Всі пасажирі, які одержали вже американську візу, повинні проте сейчас виїхати до нашого бюра „RED STAR LINE" у Варшаві, Маршалківська 137. (без баґажу) в цїли зареєстрування на виїзд до Америки.

УВАГА! Блищих інформацій відносно виїзду до Америки і Канади уділюємо безплатно. — По інформації зголошуватися до наших бюр особисто.

XX. 1—1

Школи" зб. д-р Севчаком 1'2.560, о. Гр. Пилат зб. 10640, П. Буняк 1500, тов. „Сільський Господар" Львів 4880, Учит. збір акад. гімн. „Головна" за жовтень 32740, чит. „Просвіти" Городеньке передм. 2000, Кружок „У. П. Т." Личаків зб. 60910, Д. Михалюк 1000, діти школи „Данила" (місто вінця на домовину свою бл. п. управителя) 15135, Учит. Збір. сем. курсів у Львові, за вересень с. р. 36056, за жовтень 20540, о. А. Мійський 5000, Скорецький 2000, С. Дробовицький 500. І. Форстик 1000, Ю. Ломага 5000, О. Стрільбицький 100, тов. „Земля" 11100, М. Стакурський 2000, І. Паранька 5000, Н. Н. 400, Адвокати у Львові 4600, Лікарі у Львові 6000, Олинець зб. у Львові 11795, Виділ Кружка „У. П. Т." на Жовківськім (місто вінця на домовину бл. п. Гайдукевича) 10000, П. Миронович зб. в Кукезові 11020.

**На каправу дому Тов-а „Просвіта"**

Зложили: А. Іваницький в Небилові 240. М. Шуплат в Порохнику 1000, В. Фірман в Поморянах 2000, о. М. Клодзинський в Перятині 500, К. Смілка в Ульвівку 2000, С. Махух в Метенові 500, В. Лях в Висоцьку 2000, о. М. Шараневич 2000, П. Ясенчук в Білобожниці 1009, В. Лесюк в Солонім 1000, Читальня „Просвіта" в Розділі 10.000, І. Літинський в Мужиловичах 2000, М. Літинська в Мужиловичах 2000, о. В. Клюк в Дашниці 500, І. Кучарський в Монастирську 500, В. Лисий в Іванівці 2000, о. М. Артимович 500 мп.

## Дрібні оголошення.

**РУСАЛКА** гарний малий календарик на 1923 р. появиться на днях з печатні в двох красках. Ціна за 10 примірників 3.000 мп. — „ЯК ВЕСТИ ЖИТТЯ" ціна 1.500 мп., з пересилкою 1.600 мп. Замовлення приймає: А. ОКПИШ, Львів, Кадецька 4. 1027 3—5

**ЦЕМЕНТ** в бочках зі складу продає „УБУС" Львів, Осолінських ч. 6. XVI 8-10

**БАНДАЖИСТ** Поляк Самбір ілюстровані цінники даром. 994 6—30

**ПОТРІБНИЙ** сейчас солідний інструктор по можности увіченний фільозоф або ґімназійний учитель для ученика 6-ої ґімназійної кляси. Згодошення з поданням услівий проситься слати до греко-кат. парохіяльного уряду в Опісі (к. Зборова). 1036 2—3

## ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

967 13—? АДВОКАТ

**Д-р Володимир Бачинський**

переніс адвокатську канцелярію з Підгаєць до Львова і веде її при ул. Косцюшка ч. 1 а біля „Народної Гостинниці".

Адвокат і оборонець в карних справах

**Д-р Степан Баран**

веде адвокатську канцелярію

В ТЕРНОПОЛІ, вул. 3. МАЯ ч. 5.

(готель Адлера, побіч Нар. Торговлі). 67 39-?

АДВОКАТ

**Д-р Аба Ґольдшлаґ**

провадить канцелярію 925 7-?

у Львові при вул. Косцюшка ч. 1 а.

**Надзвичайні Загальні Збори**

зареєстрованого стоваришення з обмеж. порукою

**„Руска Каса" на Личакові**

відбудуться дня 8. н. ст. грудня 1922 о. о год. 6. вечером в льокалі школи ул. Льва при вул. Личаківській ч. 113.

Порядок нарад:

1. Відчитання протоколу з попередніх Заг. Зборів.
2. Вибір одного члена Надз. Ради.
3. Вибір 2 заступників членів Управи.
4. Зміна статута.
5. Внесення і запити.

1044 1—1 НАДЗІРНА РАДА.

**Витяг з білянсу**

**Задатнової Каси „ВІРА"**

стоваришення зареєстрованого з необмеженою порукою в ТИСЬМЕНИЦІ

**за 1921 р.**

Число членів: 1801. — Уділи 79.267·06 мп. — Резервовий фонд: 39.754·23 мп. — Спеціяльна резерва страт на позичках: 15.701·87 мп. — Спеціяльна резерва страт на посвіцї позичках 6.400 мп.

ЗИСКИ: з рах. відсоток 54.727·22 мп.
СТРАТИ: „ коштів і завід. 48 935·61 „
„ адм. недвиж. 331·50 „
на воєнній позичці 2.000·— „

Чистий зиск 3.461·11 мп. приділено на Загальних Зборах, що відбулися 11. червня 1922 р. на голодуючу Україну.

1042 1—1 УПРАВА.

АДВОКАТ

**Д-р Богдан Чайковський**

в ПІДБУЖИ

повернув і веде канцелярію в домі бл. п. Дуба (давніше Евіденція катастру). 1013

1—3

**ЦЕРАТИ** відрасовані і на метри

фірани — капи на ліжка
портієри — обруси
хідники — меблові матерії
дивани — матерашки і синьки
лінолеум — сторе до вікон

**ТАПЕТИ** в найбільшім виборі по-ручне XXIV. 5—9

**Е. КІЧАЛЕС І А. МАРҐУЛЕС**

Львів, вулиця Сикстуська ч. 18.

Уповноважене до парцеляції земель виключно українське

ПАРЦЕЛЯЦІЙНЕ ТОВАРИСТВО

**„ЗЕМЛЯ"**

стов. зар. з обм. порукою

**у ЛЬВОВІ, Ринок 43,**

ч. телеф. 533.

переводить парцеляції і приймає вкладки до обороту на Ю/і вісне 724 після умови 1—7

**На сезон осінний і зимовий!**

**СКЛАДИ І. КРАЄВОЇ ФАБРИКИ КАПЕЛЮХІВ**

**Рудольфа Найвельта**

Львів Площа Марійська ч. 8. вул. Ванжиріївська ч. 25. вул. Городецька ч. 72.

Дарма одержать кождий купуючий капелюшок для ляльки.

Стрий: вул. 3. мая 8., Бережани: Ринок.

мають дуже богатий вибір наймоднійших і найелеґантнійших жіночих, мужеських і дитячих капелюхів.

Першорядний товар! XX 11—21 Ціни найнизші!

МІНОТЕАТРИ

**КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА**

висвітлюють від вторка 14. листопада 1922. велику односерієву екзотичну драму буйної фантазії на 6 дій п. з.:

**Засуджений з острова Тіна**

В головній ролі славний американський артист HARRY CAREY.

За редакцію відповідає Ол. Кузьмич.

З друкарні Спілки „Шло" Львів Ринок ч. 14.

Ч. 17. Почтову належність оплачено гуртом. Львів, субота 18. листопада 1922. Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143 322.
Адр. тел.: „Свобода" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячно в краю 1800 Мп.
ЗА ГРАНИЦЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голландії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 5000 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 чеськ. корон, Румунії 60 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 5 000 мп. Зміна адреси 10.0 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 150 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

НИТКИ І БАВОВНА D. M. C. (Д. М. Ц) Harland, Coats, Clark, Невський, ріжні галантерійні товари поручає по оригінальних фабричних цінах фірма: Х. МАЙЗЕЛЬС І С-ка Львів, пл. Ріжі 4. І. п. (дім Бенчера).

## Зазив.

**Всі читачі „Діла" і „Свободи" вволять прислати на мою адресу точний звіт про хід виборів, а саме:**

**1. кілько було уповажнених до голосування до сойму і до сенату.**

**2. Точний вислід голосування до сойму і до сенату.**

**3 Точні факти терору і надужить при виборах з поданням свідків.**

*Д-р ВОЛ. БАЧИНСЬКИЙ*
адвокат.
ЛЬВІВ, вул. КОСТЮШКА ч. 1 А.

*Львів, 17. листопада 1922.*

### Вибори на Волині Холмщині і Підляші.

Українська людність на Волині, Холмщині і Підляші, як видно, рішила взяти участь в польських виборах. Цей крок українського населення знаходив своє обгрунтування в одмінному становищі, яке займають ці українські землі в обсягу міжнародного права рівняючи з Східною Галичиною. В той час, коли відносно Східної Галичини цілою низкою постанов авторитетних міжнародніх чинників зазначено, що Східна Галичина не є частиною польської держави, для инших українських земель під Польщею таких постанов нема. Ці землі перейшли до Польщі на підставі рижського трактату, завязаного між Польщею й совітськими державами, який, хоч офіціяльно не визнаний великими державами, фактично є принятий ними до відома. При такому міжнародньому становищі Волині, Холмщини і Підляша вирішення брати участь в виборах являлось цілком оправданим і доцільним. Участь Українців в виборах давала можливість українському населенню цих земель, сама приналежність яких до української нації для Поляків являлась сумнівною, ясно й голосно заявити про своє істнування й про свої права. З другого боку участь в соймі забезпечувала можливість використання польської законодавчої установи в інтересах української справи.

Ми знаємо, які результати дали вибори. Вони кінчились повною перемогою українського населення. Волинь провела до сойму 12 українських послів, Холмщина і Підляша дело чотирьох.

Значіння цієї перемоги найкраще ілюструється тим страшенним галасом, який з приводу виборів підняла польська преса, тією кампанією, яку вона переводить на користь одміни виборів на Волині.

Вислід виборів на східних „кресах" був повною несподіванкою для польських політичних кол. Для них не підлягало сумніву, що східні креси заселює темний й несвідомий „prosty ludek", який може бути прекрасним гноєм для польської культури, коли його тільки оборонити од шкідливих впливів Галичан. Вони були певні, що цей „prosty ludek" обере тих послів, яких йому накажуть, що переведення фальсифікації виборів не буде тут вимагати великих труднощів.

Дійсність жорстоко завела всі надії Поляків. Громом з ясного неба була для них та висока степень зорганізованости й свідомости українського населення, яка так блискуче виявилася під час виборів. Революційні роки 1917. і 1918. р. істнування на частині цієї теріторії української влади, а особливо польонізаторська політика Поляків на протязі тих двох років, коли ці землі пробувають під Польщею, перетворили етнографічну масу в свідому націю, піднесли на високий щабель рівень національної свідомости. Після тих річевих лекцій, які дали вибори, годі вже Полякам мріяти про можливість обернути ці землі в терени для поширення польських впливів й польської культури.

Українському представництву цих земель в польському соймі й сенаті, єдиний в теперішний час українській репрезентації, обраній всенароднім голосуванням, надважаться великі й в високій степені відповідальні завдання. Ми віримо й надіємося, що воно з честю і гідністю вивяжеться з тих складних завдань, які стоять перед ним. Доказом тому є та висока степень політичної зрілости, яка була виявлена українськими політичними групами підчас виборчої кампанії.

Хочемо ми лише зазначити один необхідний, й неминучий момент в майбутній діяльности українських послів Волині, Холмщини і Підляша, який ми певні, вони візьмуть до уваги й відповідно підкреслять. Не вільно їм забувати, що вони репрезентують не лише місцеві потреби української людности Волині, Холмщини і Підляша; є вони перш за все посли українського народу, всі частини якого, незалежно від того, під чиєю владою вони перебувають тепер, мають один спільний національно державний ідеал. Служенню цим загально-національним гаслам, що обєднують нас всіх незалежно від державних кордонів, мусить бути присвячена діяльність українських послів Волині, Холмщини і Підляша в першу чергу. Тоді їх робота стане етапом не тільки в історії визвольної боротьби нашого народу на Волині, Холмщині й Підляшу, але також й в історії загальної визвольної боротьби цілої української нації.

**Бувші арештовані! Перегляньте числа „Діла" і „Свободи", чи ви були подані у списках арештованих. Напишіть негайно до Редакції „Свободи", як довго ви були увязнені, за віщо, в яких умовинах, коли були перший раз переслухані, та в яких умовинах перебули час у вязниці.**

## Німеччина перед катастрофою.

*Берлін, 11. 11. 1922.*

III.

Як вже згадував я в попередніх листі, перший високо-патріотичним чином нової німецької республики було підписання умов перемиря, подиктованого 11. листопада 1918. ген. Фошом, — перемиря, яке одним почерком пера знищило всю основу військової сили Німеччини: справжня капітуляція найбільшої в історії світа армії. Реванж за Седан був даний з тисячними відсотками! Ся горда армія, яка протягом чотирьох років дивувала світ своєю хоробрістю, здивувала тепер усіх тим, що не розбита, не окружена, стоячи далеко на чужих теріторіях, не здобулася на одно геройство, морально і політично безконечно вище над усі Таненберги, Горлиці, Ізонци, Камбре й ин. Сьогодні не може бути жадного сумніву, що колиб у німецької армії була та моральна сила і колиб вона була проявилася хоч ще одномісячною обороною національних кордонів, то умови мира булиб зовсім не ті!

На кого паде історична відповідальність за цей безпримірний моральний погром — на старий, монархічний режім, чи новий республиканський — про се вже чотири роки йде дуже завзята суперечка між прихильниками старого і нового ладу в Німеччині — суперечка, яка знайшла свій характеристичний визначник у питанню про т. зв. Dolchstoss, чи революція завдала армії удар ножем у спину, чи ні. Не маю на меті висказувати тут мою думку в сій справі, обмежуся тільки підкресленням факту, що німецька революція і новий республиканський лад не тільки не спромоглися, а то й не пробували спромогтися на те, що колись зробив був французький Конвент; що 1870 р. робив Париж і Гамбета, або — на наших очах — чого доказав Кемаль Паша; що пробував робити безуспішно такий Беля Кун та до деякої міри з успіхом Троцкій! Ось і головна причина, чому ново перестроєна Німеччина не вспіла запустити коріння в серцях громадянства, а вже найменше в серцях молоді. Словом німецька република не видержала ще необхідного морального іспиту. Чи його видержить колинебудь?

Та не про це хочемо сьогодні говорити, а про майже безвихідне положення, в якому Німеччина опинилася після 9. і 11. листопада 1918. Не кожда з цих дат окремо фатальна для держави, а тільки їх спільний звязок й взаїмна залежність. Бо прийняти і двигати всі безмежні тягарі версайського мира й одночасно позволити собі на демократичне політично-господарське розладдя, на законом обовязковий 8 годинний день праці й наслідком деяких Zwangswirtschaft-ів на нечуване обезцінення всіх вартостей (прим. дім в роді Дністрового у Львові, коштує тепер у Берліні яких 1.500 зол. марок!) — то се така неможлива суперечність, що хочби репараційна комісія не виїздила ніколи з Берліна, хочби міжнародні фінансові знавці подали в тисячу разів більше меморіялів про можливість (чи пак неможливість) стабілізації німецької валюти, хочби державний канцлер обіхав світ шукаючи милосердя, катастрофа прийти мусить, якщо не станеться якась радикальна зміна у внутрішній або міжнародній ситуації.

Яку саме форму може прибрати грядуча криза, трудно вгадати докладно. Се певно, що за фінансовим банкротством пішов би повний господарський хаос, а слід за ним проти демократичної републики піднялася би революція або з права (монархічна) або з ліва (комуністична); в одному і другому разі наступилаб чужа окупація, анексія Францією лівого боку Рену і взагалі розбиття державної єдности. Очевидно, якщо не зайде якась радикальна зміна. В міжнародній ситуації така зміна дуже мало правдоподібна. Німеччина не має тепер ні одного союзника у світі; найблище стоїть ще сов. Росії, одначе з сеї ледво чи вийде, в тепер. обставинах, більш вартісний союзник; тут мають дуже поважні й оправдані сумніви як що до політичної стійности так военної сили такого союза. Надія ж на приєднання Англії остане ще довший час політичною мрією. Поза сим — нема що й говорити.

Тому одиноке, що моглоб охоронити Німеччину від банкротства, соціяльно економічного хаосу, домашної війни, чужої інвазії й державного розбиття, то радикальна зміна внутрішної політики. Не радикальна зміна державного устрою. Ні, всяка спроба привернення монархії засуджена, в даних обставинах, згори на невдачу і такий експеримент приспішив би тільки катастрофу. Се знає й політичніша частина німецьких монархистів і тому заявляє, без лукавства, що стоїть на становищи даного ладу. Тому одинокий рятунок Німеччини в основній переміні соціяльно економічної політики, у збільшенню німецької продуктивности, в добуттю нових жерел доходу, у зрівноваженню бюджету й уздоровленню білянсу, натомісць розбрат з усякими доктринами, утопіями й експериментами. Та до того передумова така, щоби при кермі держави були не фахові партійні політики, а найвизначніші ділові спеціялісти. А сих у Німеччині, хвалити Бога, ще досить.

*С. Томашівський.*

Пр. 412/22. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часописи „Свобода" число 10. з дня 10. XI. 1922 в артикулі п. з. „Після польських виборів" в уступі між слов. „виборів" і „користючись" містить в собі ознаки злоч. з § 65a) к. з., узнав доконану 9. листопада 1922 конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 п. к. заказ дальшого розширювання того друкового письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби се рішення помістив безплатно найблизшим числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені з § 21 зак. друк. з 17. грудня 1862 Д. п. д. № 6 exlibris а іменно засудження за переступство на гривну до 4.0 Мп. — Львів, дня 9. листопада 1922.

(Підпис нечитаний.)

# Галицькі відносини.

## Самовбийство священика у вязниці.

Дня 13. листопада в Самборі розвеселася страшна вістка, що священик із Топільниці о. Ортинський підрізав собі ножем горло із заміром самовбийства в тюремній келії. Тяжко пораненого о. Ортинського відставлено з вязниці до шпиталю. Треба згадати, що о. Ортинський арештований на звичайний донос провокаторів, що підозрівали його в протидержавній агітації підчас виборів. Мимо старань дідички Польки і мимо недостачі доказів вини, о. Ортинського держали в тюрмі серед страшних обставин, які довели до того, що зденервований і хорий священик після Служби Божої в келії наложив на себе руку.

Нехай же цей страшний розпучливий вчинок старенького священика отворить очі компетентної влади, котра без найменших доказів вини позбавляє волі тисячі людей.

## Голодівка в коломийській тюрмі.

Дня 14. листопада всі політичні вязні (200 осіб) в коломийській тюрмі розпочали голодівку.

## Масові арештування.

### Список вязнів в Бонґідках.

Келія 11. 1) Мохора Антін, 2) Пащин Михайло, 3) Рудиш Антін. Келія 12. 4) Сандович зі Самбора, 5) Коссак студент з Дрогобича, 6) Кирилович Олександер, 7) Глинка Лев, ст. унів. Львів, 8) Зелений Андрій проф., 9) Яків ст. мед. (на волі), 10) Цимбалка ст. мед., 11) Менда ст. мед., 12) Горачу, 13) Паюк ст. техн., 14) Маконський ст. мед., 15) Змій залізничник, 16) Зелений Роман ст. техн., 17) Бакович Кость, 18) Балтарович Володимир ст. мед. до Золочева відставлений. Келія 13. 19) Мельник Андрій, інж. (сидить сам). Келія 23. 20) д-р Кіжик Володимир, 21) Коник Ераст, 22) Дмитрів Гриць, 23) Гера Степан з Перемишля, 24) Головчак Ярослав, 25) Лисогір Михайло (?), 26) Лузан Іван, 27) Мурин Іван, 28) Хомишин Антін, 29) Дубинка Августин, 30) Блявштайн Яків. Келія 24. 31) Микита Дмитро, 32) Процінський Михайло, 33) Дудко Федір (на волі), 34) Мартинюк Степан, 35) Карпинець Іван, 36) Бурачук Василь, 37) Коваль Володимир. Келія 25. 38) Козановський Клим, 39) Витвицький Іван, 40) Кузьма Юстин, 41) Станько Осип. Келія 26. 42) Пасіка Михайло, 43) Левицький Володимир. Келія 29. 44) Головка Андрій, 45) Королик Іван, 46) Кошюба Степан, 47) Калина Володимир, 48) Ференцевич Андрій, 49) 50) Чорній Іван, 51) Шевчук Іван, 52) Голинко Гриць, 53) Крайківський Пантей, 54) Кисільський Антін, 55) Литвин Нікодем. Келія 30. 56) Пеленський Зенон, 57) Нестоpенко Степан, 58) Попович Микола, 59) Воробець Теодор, 60) Григорчак Іван, 61) Кушнір Михайло, 62) Головка Василь, 63) Ковалиско Микола, 64) Міськів Семен, 65) Середа Василь, 66) Іванців Іван, 67) Дурбак Михайло, 68) Фік Зенон. Келія 31. 69) Тиктор Іван, 70) Добротворський Осип, 71) Мицик Василь, 72) Хомяк Дмитро, 73) Вергун Осип, 74) Левицький Володимир, 75) Лещинський Лев, 76) Лотошький Василь, 77) Тимчук Василь, 78) Сорока Микола, 79) Михайлишин Павло, 80) Кувич Іван. Келія 32. 81) Качуренко Іван, 82) Яворський Степан, 83) Середа Володимир, 84) Скіра Косма, 85) Корж Василь, 86) Кулеша Іван, 87) Марцка Лука, 88) Гула Кость.

### Львів.

Дня 10/XI. о год. 1. п. п. перевела польська поліція трус в домівці Адольфа Дропа при вул. Травгута 17. По доконаній особистім трусі перевели трус загальний в помешканню, стриху та пивниці. Шукали зброї.

### Бучач.

Арештовані і вивезені до Станиславова: д-р Боцюрків, проф. Винар, д-р Когут, директор кооперативи Сік, К. Рогозинський.

Студенти: Е. Колянковський, Гузар, С. Винницький, Бобик, Типкевич Й. Островерха, Кузів О., Косарчин В., Боднарук (уч. VII. кл.) 17-літний хлопчина, Конопада, Леонід Кіндибалюк (Нагірянка) не зважаючи на його нелітних малих дітей, котрі полишились без опіки. Всім закинув комісар пол. Стшемпек „agitacyę antypaństwową i szerzenie niepokojów we wschodniej Małopolsce", а то на підставі донесень всяких шумовин, та конфідентів, бож в Бучаччині був найбільший спокій.

В повіті арештовано: о. Плешкевича (Петликівці), о. Гнатова (Осівці), обох за противиборчу агітацію.

Дальше арештовано: Гаврилюка (Цвітова), Кардаша (Монастириська) обох Погорецьких (Пашківці) уч. Рогозинську (Курдванівка).

Атмосфера невиносима: шпіонують „всіх і вся", інтеліґенти, „patryotyczne mieszczaństwo", селяни, сільське жіноцтво, молодь, та своєрідні звинені одиниці та в результаті виходить їх власна компромітація.

### Теребовля.

Арештовано М. Дроздика, залізничного урядника.

### Місто Ярослав.

На днях арештовано в Ярославі Петра Панькова директора „Народного Дому" і Глову Миколу,

На провінції в Мякиші новім арештовано студента прав Льва Цвека. У всіх арештованих переведено ревізію. Арештованих відставлено до суду окружного в Перемишли.

### Сяньщина.

В Труханові в дни 2. XI. арештовано Федора Сметанку і Михайла Юркова і передержано по 3 дні в тюрмі в Сколім випущено на волю.

12. XI. арештовано Дмитра Піруса і Яця Поповича а на другий день випущено.

### Ходорівщина.

Дня 2. листопада відбулася ревізія в Бортниках, пов. Ходорів, під комендою офіцера і 8 жовнірів в товаристві жандарма і війта в п. Гідзели Володимира, та переведено ревізію у скарбника аматорського гуртка Никити Марушака і секретаря аматорського гуртка Паната Степана, шукаючи карабінів по кишенях одіжи і куфрах з білизною та в портфелях — револьверів. Причиною явився донос. Сконфісковано в обох по кілька книжок, та співанники (Наша Дума і Сурма), арештовань не було.

### Бережани.

В цілому повіті арештовано 185 осіб. Їх перевезено до Бережан, де поліція поводилася з ними в жорстокий спосіб. Щойно на інтервенцію д-ра Західного відносини в тюрмі дещо змінилися

Вязні почали голодівку. Всім закидують „зраду держави". Українське громадянство, зорганізоване в комітет, допомагає вязням в міру змоги, хоч польська влада ставить перепони.

### Городок ягайл.

В с. Дубровиці арештовано учителя Івана Деркача і відставлено до Городка, звідки враз із 12 селянами закутих в кайдани перевезено до Львова. При ревізії пошукувано зброї та муніції.

### Долинщина.

В Церківній арештовано о. К. Штайдена. О. Штайден хорий від року, а недавно піднісся з ліжка, в якому пролежав два місяці на черевний тиф.

В Лисовичах арештовано господаря Йосифа Косила і його двох синів.

### Жидачівщина.

В с. Березині арештовано Михайла Файковського і Миколу Гудиму.

В Роздолі арештовано Гурського. Ревізії переведено у студ. Василя Савицького, о. Панчака, у Косовича Мих. і Захарка.

В с. Черниці арештовано Дереша і Кіндія.

В Пісочній арештовано Кардаша, у Волцяві арештовано студ. Миколу Волицького, Федя Зубрицького, Івана і Гриця Волицького, Петра Перістого.

В Бережниці корол. арештовано трьох братів Микитиних.

В Малехові арештовано Василя Горіня, громадського писаря і Ковальчука. В Іванівцях переведено ревізію у о. Чехута і Мих. Татчина.

В Турядах переведено ревізію в учит. Ванчицького і Машталіра.

В Жидачеві арештовано Мих. Зелика, Мик. Сарафима, Найда, Костирку, Вол. Сивака, Фуркевича і инших. Ревізія була у Клима Серафина.

В с. Малехові усунено невигідного війта Василя Горіня, а на його місце назначено Петра Дерпша, котрий йдучи на руку старості нагнав селян до Роздолу, де їх силою примушено голосувати.

### В золочівських тюрмах.

В золочівській тюрмі перебуває около 100 політичних вязнів. Дня 5. листопада привезено 25 нових арештованих в Тернопільщині. У вязницях є багато священиків, між ними о. Пелліх з Радехова, о. Лиско з Ракобут, о. Височанський, о. Панчишин з Гологір, о. Пришляк з Барилова й о. Лев Дорош із Скнилова

# З ТЕАТРУ.

**(Оскар Уайльд, перекл. Мерзи, „Ідеальний м-ж", пєса на 4 дії; С. Черкасенко (по Гоголю): „Страшна помста", драма-казка на 4 дії з прол. і епіл.)**

„Боротьба за місце" — це надзвичайно складне й важливе питання щоденної публіцистики, яка стільки нервів коштує кожного редактора, — казала довгенько мовчати театральному рецензентові, даючи голос спершу референтам внутрішньої і закордонної політики, хронікерові й репортерові. І доки прийшла черга на людину, яка має службовий обовязок глядіти на всі театральні премієри, як на джерело теми й „натхнення" для такої то, згори призначеної, кількости друкованих рядків — премієри давно перестали бути новинками. Але: „краще пізно ніж ніколи — сказав Китаєць, спізнивши поїзд" — і тому і я рішив не відмовлятися од свого права заповнити приписану кількість рядків своїми скромними міркуваннями про скромне мистецтво скромненького українського театру...

Дозвольте, прошу, після такого виправдуючого вступу перейти зразу в царство химерних ідей та вибагливої форми англійського мистця над мистцями, якого одну пєсу ми мали справжню приємність оглядати на нашій славянській сцені.

А проте сьогодні, в двадцять два роки після того, як у поганій кімнатці наймізернійшого підмійського паризького готелю, у скрайній нужді, самотний і всіма погорджуваний, помер недавній король моди двох Великих Міст, ідол, якому покланялися жінки з кол найвищої британської і французької аристократії, приятель найбільших сучасних йому геніїв духа, — сьогодні мабуть немає ніякого сумніву, що драми Оскара Уайльда є найменше вартісними творами з цілого його безсмертного літературного дорібку. Безумовно, що імя Уайльда нагадує спершу критика-естета („Заміри"), потім байкаря („Щасливий князь", „Дім гранатів"), повістяря („Образ Доріяна Грея"), поета-трагіка („Сальоме"), й поета-ліріка („Сфінкс", „Публичний дім"), — аж врешті на кінці — драматурга („Віяльце леді Віндермір", „Жінка без значіння", „Як важко бути поважним", „Ідеальний муж" і и.) Алеж на диво не теоретично мистецькі етюди й не єдині по красі у всесвітній літературі казки, а лише саме драми творили для Уайльда джерело осмидесятитисяч фунтів річного доходу, який дозволяв їх авторові жити життям епікурейця, та конкурувать із найбогатшими льордами Вел. Британії, — до часу, поки в його життю не трапилась трагічна подія, яка на два роки прикувала того новітнього Петронія до примусових робіт у важкій вязниці...

Величезний дохід драматурга доказує сам собою великий успіх його пєс вже тоді, в 80 і 90 рр. мин. ст., не вважаючи на всю гострість критики.

Закидують пєсам Уайльда те, що вони не мають нічого з майстерности форми инших його творів; що занадто грішать простотою засобів, якими користуються, як нпр. випадкове підслухання, находка листа, або конфлікт непорозумінь; що слабо розвинена у них акція, яка завжди веде до примітивної розвязки, що її згори можна передбачити; що, врешті, ціла будова уайльдівських пєс слабка, нерішуча, т. м. нефахова, відповідно до вдачі їх автора, який ненавидів кожну систематичність, та був нездібний для ніякої пильної праці і глибоких студій, — за виїмком студій над своїми одягами та зачіскою.

Але з другого боку пєси Уайльда мають те, чого нема ні в його казках, ні у „Дор'яні Грею": діяльог. Безсмертний діяльог уайльдівських пєс, повний парадоксів і афоризмів, їдкої іронії і гіркого сарказму, тонкого дотепу, високої культури, глибокої думки фільософа, та жартівливої легкости пустуня. Сам Уайльд висловився, що „діяльог — назавжди залишиться для письменника найкращою формою вислову" — і дійсно, там, де Уайльд користується формою діяльога — думка і слово є наче пляки у руках штукаря. Діяльог в його пєсах є не тільки формою вислову, але й змістом пєси. Він дає пєсі характер такий, яким є сам; всі його прикмети лягають нестертою печаткою на пєсі, як цілости, і тому пєси Уайльда є такі безсмертні, як їхній діяльог. Зміст же акції відходить дійсно на другий плян. Вона — як от нпр. в „Ідеальному мужі" — не є основаною ані на якійсь надзвичайно цікавій проблемі, ані не рахує на сензацію. Трактує про реальне життя та смішні й сумні сторінки буденщини. Крутиться біля понять правди і брехні та, наперекір усім моралізаторам, старається доказати, що без брехні нічого не можна добитися на цьому світі, який, з другого боку, є такий гарний, що годиться брехати, щоби посербати з чарки його принад.

Урядовець, який колись за великі гроші продав повірені йому документи й на цій комерційній комбінації збудував собі дипльоматичну карєру — стає міністром і героєм дня; инший тип: трийцятилітній панич-нероба, який верає речі, що обурюють все його оточення, не тільки розкохує в собі молоду прегарну дівчину і входить у родину міністра, але й стає добродієм семі та ратує провідників політики від компромітації. І хоча по сцені ходять люде, із котрих майже кожне має щось на своїй совісти, — а проте все кінчається щасливо і гладко, як не можна краще.

Англійська сальонова пєса на

Вязнями опікується комітет, на чолі з пп. Хмельовським та Дрогомірецьким.

**Золочівщина.**

В Безбрудах переведено ревізію 1.XI. у Яремка Клима, Олійника Івана і Шевчука Михайла. Шукано за якимись відозвами, муніцією але нічого не найдено. З того самого села арештовано у Львові студ прав Михайла Шевчука.

Населення участи в виборах не брало. Вибори до сойму перепроваджено в неділю самим війтом, тому староство наказало другий раз перепровадити в середу 8.XI. Війт (mądra głowa) бачив, що навіть всі Поляки не взяли участи у виборах спровадив до села військо щоб настрахати людей. Українське громадянство зовсім здержалося від голосування з виїмком кількана цять „поржондних русинуф", котрі завсіди хрунять поміж нашим населенням. Імена всіх тих є відомі, але шкода паперу, щоби кождого з тих нікчемників з окрема вичисляти.

**Коломия.**

Із поліційних арештів переведено у тюрму: акад. Арсенича, Бехметюка уч. VII. кл. гімн., Витвицького уч. VII. кл., акад. Козака, учит. Ревюка і Стефанова уч. VII. кл.

На днях арештовано: Ярослава Івантишина уч. VIII. кл. гімн., Кравчука, абіт. гімн. Куницького, Яремчука, сем. абіт. Ясінчука та дві учениці учит. семінарії під замітом, що складали якусь присягу. Із Вербіжа увязнено 16 сільських молодців. Арештування невпинно ідуть дальше.

**Лагодів.**

В Лагодові пов. Перемишляни арештовано Михайла Тивонюка, Ярослава Сахна студ. мед. Окрім кількох несвідомих та стерроризованих селян ніхто участи у виборах не брав, хоча поліція гнала до урни навіть в ночі.

**Лютовиська.**

Повінь арештувань не минула і такої гірської закутини, як Лютовиська. Із Самбора прийшов відділ війська (навіть артилерія). Підчас виборів це військо силувало населення до голосування. У всіх свідомих Українців переведено ревізії, а іменно в домі о. Михайла Паславського, о. Йосифа Полянського, Івана Панаса, д-ра Волод. Кобільника, Олекси Свистуна, д-ра Вол. Тараневича, Гарасима Чубатого, Василя Лопачака. Після ревізії їх усіх арештовано і вивезено до Сянока. Які відносини панують в Сяніччині, свідчить хочби такий факт, що навіть польські ксьондзи проповідують шовінізм та боротьбу з Українцями.

В Полянї, ксьондз Гушінські що неділі накликує так: „Помудльми сєн до Маткі Боскей, жеби очисціла наш краї од Жидуф і гайдамакуф".

Наслідки такої християнської проповіди, можна предбачити. Польське духовенство провокує та займається доносами на Українців. На кордонах Чехословаччини зміцнено варти, а жовніри знущаються над селянами. В селі Волосате жовніри побили Федя Ленька і арештували його.

**Печеніжин.**

Арештовано о. Левицького.

**Соколівка п. Золочів.**

В понеділок 13. ц. м. арештовано голову тов. „Сокіл" купця п. Івана Видрівського і сейчасже відвезено до Золочева.

## Арештують навіть померших.

В Камінці струмиловій поліція прийшла до громадянина Панькова і заявила, що має наказ арештувати його сина Евстахія. Тут довідалися, що той небезпечний Евстахій згинув на війні ще 1917 р.

## Карні експедиції.

**Гуцульщина.**

До Яблонова спроваджено баталіон піхоти для заведення „ладу" і „порядку"

Військо терроризує населення. Цілий баталіон мусять селяне удержувати власним коштом.

**Не дайте голодувати найкращим синам народу! Читайте списки тисячів арештованих українських громадян і спішіть з допомогою! У львівських арештах сидить понад дві тисячі Українців, для яких варить обіди кухня Комітету Допомоги політичним вязням. Привозіть харчі до кухні: „Народній Дім" у Львові! Постачайте всіх харчевих припасів для тих, що в голоді і холоді сидять по польських вязницях!**

# Після польських виборів у Сх. Галичині.

**Задушено агітатора.**

Дня 11. листопада в селі Вовчім пов. Турка невідомі особи задушили Ілька Кашірія, котрий агітував за виборами до польського сойму.

**На Гуцульщині.**

Дня 30. жовтня с. р. скликано до староства в Косові всіх наказних війтів. Щоби їх стероризувати, відступив п. Табенцкі, комісар староства від принятого правила: обговорювання справ на спільному зібранню, а кожного окремо кликав у своє бюро. Зразу питав про агітаторів, кого би арештувати і роздаючи кожному війтови картки з ч. 29. наказував: „всі в селі мусять голосувати, за один бракуючий голос відповідає війт своєю особою, своїм майном".

Вернули війти у села. До кожньої хати вислано десятників, поліцаїв, жандармів з наказом: „усі голосувати, хто не буде — 200.000 мк. кари заплатить, такого на роки у арешт замкнуть, військо у нього закватирують".

А тимчасом у повіті переводжено численні труси і арештування.

День перед виборами розписано по селах кватири для війська.

Прийшов памятний 5. падолиста. Люде не сходились.

Тоді по хатах розбіглися і десятники і поліцаї і жандарми, декуди і straż celna і виганяли людей з хат до голосування. Гнали як худобу. Самі Поляки червоніли зі встиду, дивлячись на таке насильство у „конституційній польській державі".

Мимо террору перемагаюча більшість населення ухилялася від голосування. Одні по лісах ховалися, инші гнані з дороги, повтікали.

Так переводили Поляки на Гуцульщині „вільний вибір" українського представника до польського сойму.

**Пов'т Бережани.**

В селі Вулька переводили вибори жандарми при помочи учителя Лабендзкого та війта Баричка. Жандарми виганяли о 1. год. в ночі селян із хат, роздавали виборчі картки ч. 26. та гнали силою до урни. Мимо всього при виборах до сенату на 150 управнених, голосувало 43 осіб.

В селі Рогачин поліція загрозила, що військо знищить село до тла, коли населення не візьме участи у виборах. До урни явилося стероризованих 60 селян, а за прочих 100 виборців, війт і предсідник Фрайтлер видав сам виборчі картки до урни, виповнюючи їх власною рукою. Війт Йосиф Грендиш сам роздавав виборчі картки ч. 1. та примушував голосувати.

При виборах до сенату на 216 виборців, явилося до урни 40 осіб, а решту карт виповнив за неприсутних виборців війт Грендиш і предсідник Фрайтлер.

Ті надужиття можуть посвідчити свідки: Фербер, Андрушків, Шаламай, Стрілець, Луців, Білик та инші селяне.

**Добромильщина.**

Військо в цілім повіті розквартироване стоїть від 1. падолиста до тепер. В Добромилі стоять варти день і ніч під старостством, касою державною, почтою і коло новообраного посла людовця Павловского, у якого мешкає комендант війська. Що дня йдуть селяне хмарами на скаргу до староства за рабунки жовнірів; у старостві всіх викидають за двері. В повіті арештовано кількадесять селян і запроторено до тюрми в Добромилі. І в инших селах, де нема кінниці, забирає військо сіно і ще селяне за дармо мусять це сіно і солому возити жовнірам там, де вони стоять.

Дня 10. падолиста ц. р. в полудне була ревізія у міщанина і різника Цара, опісля того самого дня була ревізія від 3. год. до 7. год. вечером у місцевого адвоката д-ра Антоневича. Нічого не знайдено. Ревізії переведено будьто би на донесення, що Цар має зброю, а д-р Антонович має знати, де ця зброя укрита.

Арламів, пов. Добромиль. В селі голосував один одинокий війт; всі инші сиділи по хатах і не виходили, щоби жовніри стаціоновані не змушували їх голосувати. Слідуючого дня в понеділок був в Добромилі ярмарок і жовніри не пустили з Арламова ні одної живої душі на ярмарок за кару, що ніхто не голосував.

Боневичі, пов. Добромиль. Крім кількох Поляків-зайдів, голосувало і кількох українських селян, намовлених підступно агітатором людовців — Поляком.

В селі Княжипіль голосувало чотирьох наших хрунів.

**Шляхтина пов. Бібрка.**

В цілому селі голосував один Українець Данило Шпуло, всі инші

---

українській сцені — це рідкий гість, який дуже довго казав ждати себе. Радість з його появи стала ще більшою після відвідин, які залишили дуже гарний спомин. „Ідеальний муж" О. Уайльда, був одіграний у постановці п. Загарова; вистава була увінчана повним успіхом. Приємно було завважити простоту куліс, яка не зменшила враження із майстерного „фаєрверка" слів діючих осіб. Пізнати було старанну руку режисера й підготовку поодиноких артистів.

Головна жіноча роля була в певних руках п-ні Морської, чоловіча — у (менше певних) п-на Бенцаля. Місс Шевелей була різкою і нахабною, — смілим у погляді, мові і жестах пройдисвітом, — жінкою з минулим", — такою, якою їй казав бути автор; сцена з IV. дії з бранслетом та листом виявляла п-ню Морську великою артисткою. П. Бенцаль, у ролі сер Роберта Чільтерна, приняв у I дії влучну маску дипльомата, але надто цупко тримався її і в таких моментах, коли вона рішуче не лицювала (розмова з льордом Горінгом у II. дії, сцени з жінкою). П. Крушельницький у ролі старого льорда Кершема дав дуже гарну, послідовно переведену й у детайлях витриману креацію. Льорд Горінг, син вищеназваного, найшов виконавця у п. Загарові; його вигляд може був надто поважний, як личилоб легкодухові, який не має часу й терпцю всидіти в родині приятеля у боці коханої дівчини, бо спішить слухати циганську музику, в його бровах було видно зосередкованість думок, яких він не повинен був мати, алеж це не вина пана Загарова, а його постаті. Повне зрозуміння своєї ролі було в його видне на кожному кроці, та особливо вдатне виконання у III. і IV дії. Що торкається його партнерші, наївної місс Мебель, то нічого казати, що п-ні Голіцинська викликувала у глядачів кожночасною своєю появою на сцені усміх справжнього вдоволення: вона збільшила свій репертуар одною ролею більше, у котрій не матиме суперниці.

Ще одна увага на адресу перекладу, чи вірнійше—на адресу мови українського тексту пєси. Бо що торк. вірности перекладу, не маю ні причини, ні права робити якінебудь застереження. Алеж прогріхів проти чистоти мови є у йому чимало і вони примушують мене звернути на них увагу Вп. Управи театру. Український театр є тепер у невідрадних сучасних умовинах єдиним чинником пропаганди одної, чистої, літературної української мови, який має по цьому всі ті дані, що їх не мають ні газета, ні школа, ні книжка. Цього привілею треба пильнувати, як найвартіснійшого скарбу та не нехтувати його. Помилки, які незамітно гинуть поміж друкованими рядками, чи які станули поганою звичкою у буденній балачці, не можуть і не вільно їм траплятися на українській сцені, бо там, голосно й маркантно виголошені, вражають різким дисонансом. У тексті українських театральних пєс, дарма—оригінальних чи перекладних — не має місця для непорозумінь поміж поняттями „чоловік" і „людина" для слова „женщина" замість „жінка" та для таких неістнуючих словесних новотворів, як на пр. „боягузкість". Кожний текст повинен піти до коректи людиною, яка знає прегарно московську і польську мову, та постійно студіює свою рідну — українську, яка є таким самим фаховцем для справ української мови, як режисер для справ постановки пєс. Невимовно прикро зазначити, що я чув нарікання на легковаження чистоти української мови й фразеології театром „Української Бесіди" і після тих вистав, на яких сам не бував, особливо після оперети: „Бабський бунт". Це аномалія, яка рішуче і в самій основі мусить бути усунена.

* * *

Після чорних фраків дистинґованих льордів побачили ми червоні шараварки буйних козаків. Після реаліяму сальонів англійської аристократії — романтизм широких степів України. Зміна у теорії може і вдатна та частині львівської публики — з якою у теперішніх злиденних відносинах одинокий український театр мусить захуватися — і приємна. Але у практиці вийшло фіяско т. м. на цілій лінії...

Не можна казати, щоби управа театру не готовилась до вистави „Страшної помсти" та склеїла її на швидко, без якої будь витрати енергії. Навпаки — очевидними були старання, які одначе пішли по цілком фальшивому шляху. Так нпр. були мальовані нові декорації, які певне причинили чимало матеріяльних витрат і клопотів. Ефект був цілком небажаний: артисти на сцені неспокійно раз у раз виркали у бік великої башні вязниці (III. дія) а глядачі в авдиторії злорадно так і очей не спускали з неї, всі же були занкті лише думкою, якій у жертву приносили всі инші враження: „завалиться, чи не завалиться?"

Автор цих рядків теж міркує, що без побутовщини не обійтись театрові „Української Бесіди". Побутовщина того рода, як романтичні твори Гоголя перероблені на сцену нашими кращими сучасними письменниками, може не тільки „робити касу" і кількістю збогатити репертуар, але піднести його і якістю. Одначе треба поводитись з нею так, як в сучасних европейських театрах поводяться із пєсами Софокля, Айсхіля чи Аристофана, Кальдерона й Льопе-де-Веґа, Моліера чи Шекспіра. Успіх тих пєс сьогодні полягає на 1) оригінальности постановки і 2) грі артистів. Одно і друге робить їх завжди цікавими і живими. Поду-

селяне вдержалися від виборів. Жандарми гнали селян силою до урни і тяжко побили Миколу і Михайла Гулаву, Антона Свіцького, Качковського Івана, Максима Дикого, Миколу Проця, двинайцятьлітнього Івана Чемерицю, Гринька Домацького, Миколу Терака і Гринька Андора.

При виборах до сенату голосували самі вайди та Поляки.

**Пов. Гологори вгейнчський.**

Вибори в селах Жорнинка, Зелів, Домажир і Кожичі мимо сильної агітації не дописали. В Жорнинках голосувало на число 8. трох, в Зелеві крім 3 Жидів і 2 фірмнів дідича, ніхто не голосував.

Латинники рівнож вдержалися від голосування.

В Кожичах впало до урни 4 голоси.

В мішанім селі Домажирі довший час відбувалася сильна агітація. Приїзжав тут Поляк з Добромиля і якийсь перебраний за хлопа пан. Всіх без ріжниці примусово стягано кілька разів до громадського уряду, а війт (тепер Поляк) розсилав по хатах „Хлопську Правду". З України голосувало 16 осіб. Цілий обшар двірський вдержався т кож від голосування.

В Жорнисках арештовано дня 22. X. 1922. Йосифа і Михайла Гнипа, в Домажири Мартина Микетюка.

**Рудольфів від Стрілка.**

При виборах не голосував ані один Українець, що дуже розлютило жандармів. В звязку з тим побив жандарм Петра Симотюка, Гриця Курилюка і Дмитра Симотюка. Бючи їх жандарм кричав: „Маш вибори!"

**Красів, повіт Золочів.**

Польські вибори до сойму попередили ревізії, переведені місцевою державною поліцією дня 23. жовтня у п. Микити Тиктора, заст. війта і його зятя Аксентого Постолюка, а дня 25. жовтня у студ. філ. Андрія Букеди і ст. вет. Івана Лади. Переглядали книжки, листи, часописи. Нічого не знайшли. Дня 2. листопада, на приказ місцевого управителя народної школи і „комісажа жандарма" Яна Андрушевського, арештувала державна поліція ст. вет. Івана Ладу і відставила його до Золочева на Замок. Польське шумовиння, що складається з зайдів-залізничників, застрашувало населення, що коли не піде голосувати, то прийде в село кавалерія на постій. В день виборів село завмерло. До голосування приступили Мазурі-кольоністи, залізничий персонал, Жиди в цілости і ті, що стоять на услугах „комісажа" Я. А. На листу „хліборобів" голосували: Михайло Роздольський, громадський поліцай, Василь Нагірний і Стефан Лаєка с. Андрія.

В склад виборчої комісії входили: Я Андрушевський, комісар; Wilk (тесть Вовк), начальник селян, двіоця; Ястшембскі мазур-кольоніст; Надала, шевць Поляк; Аксентій Черевко, церковний провізор і Микита Тиктор, який не явився (в день виборів захорів).

Українське населення — крім висше згаданих — солідарно вдержалося від голосування.

Місцевий парох о. Роман Височанський був конфінований.

**Тростянець пов. Долина.**

Наші громадяне постановили не брати участи в голосуванню до польського сойму і сенату і найшлися тільки чотири лісові побережники, а саме: Гриньо Стефанишин, Іван Романишин, Іван Катрій і Василь Стефанишин, котрі самі голосували і при помочи одного жандарма з Турі великої Юзефа Пархела, змушували людей до участи у виборах, грозячи арештуванням. Дня 12. листопада жандармерія на підлий донос хрунів, арештувала місцевого пароха о. Миколая Дер нню.

Таким способом на 500 виборців голосувало 42, з чого було 9. карток чистих. Агітація панських лизунів не помогла.

**Турка к. Стр.**

На день 3. листопада 1922 р. скликало старостство в Турці сесію війта і предсідників виборчих комісій. Вияснювано їм вже втретє виборчий закон, та наказано, що члени комісій мають перші вдати голоси. По сесії вінцілено кільканайцять громад, як Вовче, Хащів, Липе, Боберку, Шандровець, Яблінки і т. д. і війтів цих громад нагнано до будинку Ради повітової, де вже чекали на них „кандидати": ех-священик Ільків з Калуша і Василь Ющишин, господар зі Свидника. Тим питались вперед війтів, чи багато є селян по їх селах — мовляв прийде кавалерія — а відтак о. Ільків заохочував їх до голосування на список ч. 24. себто на него і тов. Замітити належить, що кандидати з округа 52. поділили заздалегідь тут. темні громади між себе і їх агітатори заосмотрили всі громади в масу карточок з відповідними числами. Одначе мимо всего, мимо безпросвітности наших Бойків, мимо вирештування інтелігенції і постою великої маси війська в повіті, таки і ці темні, вбогі, стероризовані села Бойківські гідно вдержувались від голосування. А цікаво ці голосування відбувались! Прим. в Яблінці вижній: Комісія розложила на столі, разом зі своїми „актами" цілі стирти карток з ч. 24, 8 і 1. Хто стероризований присутнім в селі жандармами, прийшов до голосування, мусів брати першу-ліпшу карточку зі стола і віддавати комісії. Голосів назбиралось дня 5. листопада 760 на 700 виборців, а дня 12. листопада 61 на 450 — в тім багато жидівських. Перед днем 12. листопада був у селі агітатор славного владики Теодоровича і оставивши у госп. Луця Іванюка масу карток з ч. 8. — показав просто, що всі лише цих карток уживати мають до голосування. Так, бо засний наш „опікун" хоче бути сенатором!

**Вовче пов. Ліско.**

З винятком нахального війта Федора Ленька з тутешного населення ніхто більше не взяв участи в виборах до польського сойму дня 5. листопада 1922 р., помимо шаленої агітації і терору з боку державної поліції і згаданого війта, як хто вдержиться від голосування. Населення одначе не дало настрашитися і поступило так, як вагал українського громадянства.

**Бандрів пов. Ліско.**

Підчас виборів до польського сойму, не лише Українці нашого села, але і Німці (з виїмком 6-ти осіб) не голосували, мимо агітації жандармів і робітників з копальні нафти, мимо візовів т. зв. „аграрно радикальної партії" і відомих ревтильок як „Хлопська Правда" і „Радикальний Голос", котрі жандарми масово розкидували по селі. Голосів було 19; з него 13 дали Жиди, 5 Німці і 1 Поляк.

Це дуже занепокоїло і обурило „władze". Тому при виборах до сенату повіття пішла дорогою терору. Вислано до села двох жандармів і одного агітатора, чи комісара, котрому удалося погрозами і перекупством приневолити до участи в виборах частину Німців. Один жандарм перед церквою накликував людей до голосування, а коли люде не слухаючи його стали розходитися до дому, почав грозити, почім всі три пішли по селі зганяти людей. Однак всі їх заходи були даремні. Щойно перед вечером вдержали перед виборчим льокалем 3 фірм, на яких їхало весілля (самі жінки) і стягали силою людей на вибори, мимо протестів, при чому викрикували: „my wszystkich wyaresz-uiemy... Wtedy d piero będziecie głosować... My sprowadzimy do wsi wojsko... My wam damy, że was wszystkich szlak trafi razem z waszym wójtem... Wy tu kogoś musicie mieć, że wam głosować nie każe"... і т. п.

В цей спосіб змусили кільканайцять людей до голосування. Так відбуваються „свобідні" вибори.

**Ясів старий, пов. Перемишль.**

В Янові, так як і в цілому повіті голосував заледви 1 процент Українців. В Янові голосував тільки війт „ржондови" Хімка. За бойкот виборів арештовано Семка Мацелюха, Михайла Зінка і Василя Урву. Навіть син війта Хімки не хотів голосувати, так як цего бажав батько. Не голосувала навіть виборча комісія. В цілому селі віддано 27 голосів, а до сенату 22, себто голосували тільки Жиди і Поляки.

**Глуховичі, пов. Львів.**

Підчас виборів до польського сойму в селі на 350 управнених до голосування, голосувало 65 осіб, з того заледви 4 Українці. Навіть латинники не всі голосували. На 125 латинників, голосувало 60 осіб.

До сенату голосувало взагалі тільки 50 осіб, з того 4 Українці.

В такий самий спосіб відбулися вибори і в селах Дмитровичі та инших.

В селі Гаях пов. Львів не голосував ані один Українець, крім учителя Климка.

**Присилайте датки на політичних вязнів до Тов. „Красний Союз Кредитовий", або до Тов. „Дністер" з допискою: на вязнів! — У Львові є понад дві тисячі арештованих Українців! — В першу чергу найблизша рідня і села повинні прийти з помочею!**

---

маймо лише, що який небудь театр схотів би поставити Ришарда III. у тій самісінькій формі, як його ставив сам автор пєси, в одній особі директор і режисер театру. Безумовно, що вийшов би скандал.

Саме ті режисери, які стараються заховати як мога більшу історичну вірність у постановці клясичних пєс (Станіславскій у Москві, Макс Рейнгард в Берліні) придумують сценічні „тріки", які не лише зближують пєси до постановки первісої їх премєри, але й підносять їх до рівня модерного театру. З другого боку виконавці роль мусять давати типи, які приковували-ли до себе увагу.

Ні одного ні другого ми не бачили на останній премєрі нашого театру. Замісць якого-будь знаку оригінальности режисера — ми побачили шабльон, який то тут — то там доходив до меж дивогляду (паперові фігурки, стягані за шнурок, моглиби забавити публику на дитячій виставі, але рішуче не могли вимагати від найбуйнійшої фантазії поважних глядачів, щоби бачити у них танок мерців!)

Щож торкається гри артистів, то віде правди діти, пєса була грана не то погано, а дуже погано. За виїмком одніського п. Рубчака, ні один з артистів не лише не сотворив типу, але й не відповів простим вимогам ролі. Возьмім нпр. одну найменшу й одну найбільшу ролю: Кобзаря (п. М. Крушельницький) та чарівника (п. М. Бенцаль). Із оповідання кобзаря можна було зробити „майстеритік" декламації; вийшло однотонне, млаве буркотіння, якого мало хто слухав. П. Бенцаль знову зробив із демонічної постаті дідугана, який запродав душу чортові, зарізав власну жінку, залюбився у своїй дочці та спровадив на рідний край ворогів — зробив із цієї могутньої постаті смішного, неповоротного, пічину, з великим червоним носом і кривими ногами. Инша річ, що п. Бенцаль був цілком не на своїму місці, яке, на мою скромну думку, належало п. Загарову.

Про саму пєсу нічого казати: імя Гоголя каже само за себе. С. Черкасенко приладив „Страшну помсту" на сцену, але моє таке враження, що він зробив це вже дуже давно, певне на замовлення якогось театру. Бо С. Черкасенко є передусім поет, а потім — поет-драматург. Романтизм його „Казки старого млина" є окутаний серпанком фабричного диму і нагадує романтизм „Затопленого Дзвону", або „Зачарованого кола" Л. Ридля. Иншими словами — С. Черкасенко є романтиком у цілком модерному розумінню, є модерним драматургом. Тому ні „Страшна помста", по своїму характері й ідеї, ні тим паче перерібка її на сцену С. Черкасенком не можуть стати критерієм творчости цього останнього.

*М. Кедрин.*

---

# Англійська преса про Сх. Галичину.

*Льондон, 6. падолиста 1922.*

Англійський журнал „Observer" з 5. ц. м. приносить статтю п. з.:

**„Револьта проти Польщі — Проблема Східної Галичини":**

„Хід подій в Східній Галичині і положення Поляків в тім краю стає грізним. Питання доторкає 5 і пів міліона населення а з огляду на те, що Східна Галичина граничить з совітською Україною евентуальний конфлікт між Варшавою і Москвою може довести до дальших комплікацій.

Проблема незалежної Східної Галичини має за собою вже чотири роки. Навіть в давній австро-угорській монархії Українці живучі у східній частині Галичини були безпощадно гнетені Поляками, яких вплив переважав на віденськім дворі. В часі австрійської революції в падолисті 1918 р. Українці проголосили свою країну незалежною державою, що мала зєднатись з Великою Україною; однак весною 1919 р. Східну Галичину окупували польські і французькі війська в цілі охорони „перед большевицькою небезпекою".

„Далі, хоч як се дивно, мимо великої кількости договорів, доля Східної Галичини не вирішена. В 1919 р. Найвища Рада признала тій країні право самовизначення. Відповідно статті 91 договору в Сан Жермен таж Рада перебрала суверенні права над згаданим краєм а небавом опісля приняла проєкт про державну організацію Східної Галичини, на основі якого Польща мала одержати 25-літ. мандат, забезпечуючий краєви далеко-йдучу автономію і власний сойм. За допомогою Клемансо — так кажуть — польське правительство вспіло довести до стримання тої постанови. Весною 1920 р польська армія була побита большевиками і постановою в Спа одержала від Союзних Держав тільки мандат „провізоричної воєнної окупації".

**Полонізація.**

„Так-то Польща, хоч вона остає у фактичнім посіданню краю, не посідає його de iure. Мимо того починаючи з весни 1919 р. Поляки трактують Східну Галичину як свою власну провінцію, поселюючи там польських кольоністів, стягаючи контрибуції, роблячи все що у їх силі, щоби спольонізувати населення. Українці переважно селяни — є спокійної і терпеливої вдачі і зовсім не легко їх обрушити.

„Очевидно Поляки не бажають понехати посідання краю, що має таке богацтво мінеральних скарбів, особливож нафтові поля в Карпатах. Щоби мати претекст до анексії, подібний як до анексії Вильни і поставити світ перед факт довершений, варшавське правительство рішило перевести в падолисті загальні вибори до сойму і сенату не тільки у Польщі, але і в Східній Галичині, хоч її мешканці не

бажають увійти в склад польської держави — і не вважаючи на британський протест й інтерпеляцію в італійськім парляменті. Се правда, що Поляки заявляють охоту надати Українцям автономні права та право користуватись своєю релігією і мовою, які вони нерозумно ображують, але Українці не вірять своїм гнобителям і взагалі відкидають ту ідею.

### Тайний університет.

„В послїднім часі прийшло до численних ворожих виступів проти варшавського правительства і взагалі Поляків. Для ілюстрації положення слід відмітити, що Українцям не дозволено учитись у львівськім університеті, хиба що вони служать військово в польській армії, отже Українці оснували тайний український університет, зложений з трьох факультетів: правничого, фільософічного і медичного. Місце і час викладів умовляється устно між студентами і професорами.

### Збройна розвальта.

„Але багато грізнїйший є збройний опір проти польских властей. Чимало дворів польських дідичів згоріло разом зі жнивами. Залізничі потяги видітають в повітря, протинається телеграфічні дроти, убивається польських жандармів і зрадників української справи. Торговля в краю розбита. З державних вісток слідує, що польське військо висилає на допомогу кольоністам, які втікали серед паніки, відступило назад, особливо коли мали на його наступити совітські відділи. Польське правительство кинуло нові війська і кавалерію до Східної Галичини та обвинувачує Совіти у віддержуванню повстання. Проголошено стан облоги і о скільки точні останні донесення військові власти перевели масові арештування серед усіх кляс населення.

„Можна сподіватися, що вкінці Поляки здавлять повстання та будуть старатися анектувати Східну Галичину сяк чи инакше, бо Варшава пересвідчена, що антанта тепер не має сили, щоби поневолити Польщу зректися своїх претенсій".

### Всемкий диктатор в Галичині.

Тойже сам журнал (Observer) в згаданім своїм виданню подає вістку про майбутнє назначення польського генерала Галлера воєнним диктатором Східної Галичини і пише:

„Першим завданням диктатора має бути переведення виборів до сойму і рекрутація для польської армії між населенням Східної Галичини".

### Поляки в давній Австрії.

„Outlook" з 28. жовтня навязуючи до одної з промов Льойда Джорджа про визволення поневолених народів, спричинене війною, в статті п. з. „Льойд Джордж і Середна Европа" присвячує особливу увагу положенню Поляків в давній Австрії і пише, що гал. Поляки були зіпсованими дітьми Габсбурґів". Автор вважає політичною помилкою ліквідацію австро-угорської монархії. *Ст. В.*

**Платіть партійний податок!!! Записуйте на адресу! „Кравський Союз Кредитовий" у Львові, Ринок 10., вкл. кн. ч. 5.000. Жертводавці понад 500 кн. будуть оголошені поіменно!!**

# Перед новою Конференцією.

### Керзон виїздить до Парижа.

Останні телеграми з Парижа доносять, що напружені взаємини між Анґлією і Францією знов поправились. Анґлійський амбасадор в Парижі зложив 15. ц. м. візиту Поанкаре, при чому передав йому меморандум свойого уряду у східній справі. Французька преса надіється, що сподівана на днях виміна нот між обома урядами доведе до повного узгіднення поглядів, які торкаються справ Сходу. Французькі дипльоматичні кола надіються, що льорд Керзон приїде до Парижа вже в суботу 18. або неділю 19. ц. м. після чого виїде негайно з французьким представником до Льозанни, де стрінеться з провідником італійської делеґації.

### Нові Поанкаре.

„Н. фр. Пр." доносить з Парижа: Поанкаре заявив французьким дениикарям, що числить на скоре порозуміння між Анґлією і Францією, бо оба уряди порозумілись у основних справах вже давнійше, а теперішні питання не дають причини задля яких можна булоб предбачувати нові ускладнення. На думку Поанкаре, льорд Керзон приїде до Парижа в суботу, а в неділю виїде з ним до Льозанни.

**Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —**

# РІЖНІ ВІСТИ.

### Вибори в Анґлії.

„Н. Фр. Пр" доносить з Льондону, що дотеперішний перебіг виборів дає такий вислід: Консерватисти одержали 47 мандатів, національні лібералі 5, сторонництво Аскіта 8, робітнича партія 7 мандатів.

### Засідання Ради Союзу Народів.

З Женеви доносять, що засідання Ради Союзу Народів розпічнеться 20. ц. м.

### Відповідь репараційної комісії.

З Парижа доносять, що комісія відшкодувань на довірочному засіданню, яке відбудеться на днях, складе зміст відповіди на німецькі предложення.

### Поанкаре в справі репарацій.

З Парижа доносять, що французький премієр Поанкаре виголосить в пятницю свою давно заповіджену політичну промову в справі відшкодувань. В добре поінформованих колах твердять, що Поанкаре підчеркне в першу чергу рішуче становище Франції і заявить, що Франція дійшла вже до останніх границь своєї терпеливости після льондонських розчарувань в черни і після негативного висліду берлінської подорожі комісії відшкодувань.

Франція вичікує висліду бріссельської конференції, а коли і вона не дасть сподіваних успіхів, буде приневолена примінити як найгостріші репресії в цїли оборони свойого права супроти Німеччини.

### Порозуміння між союзниками і Рифет Пашею.

З Царгороду доносять, що з Рифетом Пашою дійшло вже до порозуміння, на підставі якого турецька поліція займеться виключно турецьким населенням, підчас коли опіку над християнами і чужинцями перейме міжсоюзна поліція. Рифет Паша висказав надію, що взаємини між комалістами і союзниками скоро покращають і на будуче не дійде вже до ніяких непорозумінь між союзниками і турецькою жандармерією в смузі Чанаку.

### Непорозуміння між Анґарою і Москвою.

Совітська преса приносить вістку про масове арештування комуністів в Туреччині. Поширюючи комалістичний рух проти Антанти совіти старалися дорогою аґітації викликати комуністичний переворот в Туреччині. На підставі наказу ангорського уряду завішено в діяльности центральний комуністичний комітет і всі провінціональні комітети. Арештовано біля 200 турецьких комуністів, яких обвинувачено у шпіонажі в користь совітської Росії. Згадані репресії викликали велике невдоволення і розвернення серед керуючих московських комуністичних кол. „Ізвестія" присвячують тій справі передовицю, де, накидуючись на комалістів, називають їх політику божевільною і стверджують, що російський пролетаріят не може холоднокровно дивитися на переслідування, які доводиться перенести його товаришам в державі, котру совіти дотепер попирали у боротьбі з Антантою.

Дениик накликує уряд Ангори, щоби для власного добра і для удержання добросусідських і приязних взаємин між обома державами змінив політику систематичного винищування комунізму.

**При всіх адресах просимо не забувати подати і попередну свою адресу.**

# З останньої хвилї.

### Процес Ст. Федака і тов.

### XX. День розправи.

*Львів, 17. XI. 1922.*

Початок розправи год. 9·30 мін.

Предсідник уділяє голосу д-рови М. Волошинови як оборонцеві обв. Білецького.

Оборонець був до останньої хвилї переконаний, що прокуратор візьме назад обвинувачення його клієнта. Акт обв. дотично Білецького опирається виключно на поліційному слідстві, що є очевидною юридичною аномалією тоді, коли судове слідство виявило їх безосновність. Лава присяжних суддів не може видати вердикту дотично обвинуваченого, якому на головній розправі не доказано тіни вини.

Оборонець застановляється над тим, чи дійсно зізнання Горобійовського і Яремійчука обтяжують Білецького. Акт обв. говорить на основі зізнання Яремійчука що „Білецький належав до організації і служив в четі Горобійовського". Тут бракло слова „правдоподібно", яке з місця міняє характер обвинуваченого зізнання. В дійсности зізнання Горобійовського в зіставленню з зізнаннями Яремійчука виявують повну незгідність. В освітленню суперечностей, які себе взаїмно виключають, стрінула конструкцію акту обвинувачення та сама доля, що каменицю при Краківській вул. у Львові.

На розправі ні Яремійчук ні Горобійовський не обтяжали Білецького нічим. Оден покликав його тільки на свідка для ствердження свого алібі, другий заявив, що його зовсім не знав.

Невинність Білецького ствердив не хто инший а сам п. прокуратор, який не найшов тільки формального засобу цофнути обвинувачення. Фактично він його цофнув.

П. прокуратор обіцяв здерти з обвинувачених „редутові шати". Оборонець приєднується до патетичної фрази прокуратора і просить лаву присяжних, щоб вони це зробили у відношенню до обв. Білецького.

По промові д-ра М. Волошина, предсідник уділює голосу оборонцеви Голубовича д-рови Янкевичеви.

Оборонець пригадує момент з історії, коли то дві тисячі літ тому вродилася ідея рівности усіх людей перед Богом, ідея яка помимо жорстоких переслідувань перейшла побідно цілий світ. Кристалізацією того побідного ідеалу було недавно проголошене право самоозначення народів, в слід за яким і український народ кинувся у вир боротьби за своє самоозначення. Скинувши своїх старих гнобителів зустрівся український народ з новими, між якими на перше місце висунувся його польський сусід. В боротьбі з ним український народ зломився під переважуючими силами ворога. Поляки виграли війну але до нині не виграли мира, хоч мали до цього нагоду.

В дальшій своїй промові оборонець звертає увагу на суперечности тверджень обнятих поліційним доходженням, які були ведені не в інтересі висвітлення правди, але в напрямі з гори одержаних інструкцій.

В дійсности судове слідство виявило, що Голубович до ніякої військової організації не належав і про неї не знав. Як старшина армії У. Н. Р. Голубович боронив Польщу перед більшовицькою навалою, як студент стояв на чолі „угодової" фронди і як такий не міг належати до військової конспіративи.

Судя М. Присташ забирає голос в обороні обв. Тофана.

Обвинувачення його клієнта голословне. Оборонець обговорює поліційні методи переслухання, які різко суперечать приписам судової процедури. На доказ наводить свіжу часописну вістку, яка доносить, що поліційний функціонар в нелюдський спосіб скатував переслухуваного інквізита... Протоколи поліційних зізнань обв. Тофана хвоничі; а судове слідство нічому його не обтяжило.

Оборонець надіється, що лава присяглих не повірить поліційним протоколам але тому, що далось стверлити підчас розправи.

В імени обв. О. Коберського промовляє д-р М. Левицький. Оборонець не хоче закривати правди, бо не було би обидою для патріотичних почувань обвинувачених.

Оборонець рішуче застерігається проти інвектив і обид киданих ним під адресою не тільки обвинувачених і оборонців, але цілого українського народу взагалі. Акт обв. закидує О. Коберському співучасть в атентаті і злочині головної зради. На якій основі? На основі зізнань Штика? Безвартність тих зізнань виказав уже обор. д-р Шухевич. Але колиб ми станули навіть на становищі акту обвинувачення, то в який спосіб можна Коберському закинути співучасть в атентаті? Заприсяжені свідки виказали його алібі, що до всіх „критичних" моментів, поданих зізнаннями Штика.

„Виною" Коберського є те, що поміж українським студенством належав до найкращих, найбільш совісних одиниць. Його ідеєю були справи українського університету, а журбою усе з ним звязане. Оборонець переповідає історію змагань українського студентства за власний університет в Галичині. Що Коберський хотів і вчився разом з другими в українському, хочби й тайному університеті, з того йому закиду в жадній мірі робити не можна.

Предсідник заряджує павзу, по якій забирає голос д-р Давидяк як оборонець обвинув. Зиблиневича.

Справа Зиблиневича була вентильована головно підчас ціломіcячного поліційного слідства. Акт обвинувачення дотично його, построєний виключно на натяках. Головний аргумент п. прокуратора, це 38. прим. „Нашого Шляху" з дня 1. листопада 1921 р., найдений у Зиблиневича. Оборонець пригадує оборону обвинуваченого що до тої обставини. Не звернено уваги на один момент його оборони, а саме, що Зиблиневич побачив „Наш Шлях" в перше а також і в останнє, бо тоді його арештовано. Це тільки стало основою закиду головної зради. Виявляється, що як

Девіза! Великий оборот — малий зиск!

Найліпше Найдешевше ОБУТТЯ

ЛИШЕ 20 АКАДЕМІЧНА 20

раз то число „Нашого Шляху“ було позбавлене змісту, який би обосновував закид головної зради. В тім числі, посвяченім роковинам 1. листопада говорилось про причини військових невдач української а не польської армії. Нема доказу на те, щоби Зибликевич поширював „Наш Шлях“, який впрочім не був призначений для краю. П. прокуратор кладе чомусь наголос на „Наш Шлях“; противно як було в акті обвинувачення де натиск поставлений на зізнаннях провокатора Фішбайна. Сам п. прокуратор зробив відворот. З останнього найслабшого аргументу зробив перший, найсильнійший.

Оборонець з гумором збиває донощицькі реферати Фішбайна, проблему „приказів“, з яких перший „завізився“ о р'к а другий був тільки просьбою о цивільний одяг для урльопованого з табору інтернованих старшини У. Н. Р. „Правда“, яку подавав Фішбайн була така сама, як ті ліки, що їх він записував „леченим“ ним селянам. Оборонець вірить, що лава присяглих не зробить кривди невинному чоловікови.

В обороні обв. Гнатевича і Паліїва забирає голос д-р В. Старосольський:

Сказав оден з моїх товаришів, що як український патріот я винен жадати не уневинення а засуду на обвинувачених. Я думаю, що в тій точці забреніло щось з подуву вітрів з далекого Сходу, де поставлено на найзнищому ступені релігія. „Завше терновий вінок буде кращий ніж царська корона“, співала Леся Українка.

Одначе оборонець стає на становищі безоглядної справедливости.

Про Гнатевича сказано на розправі дуже мало. Його „обяжує“ тільки те, що його не було у Львові в критичний момент, а це обтяження є рівночасно найкращим доказом його безвинности. І тому судді присяглі не повинні навіть спинюватись над його „виною“.

Оборонець характеризує Центральну Управу У. С. С., яка під теперішню пору є нескрізь промисловим підприємством з гуманітарною метою під фірмою „Умна“. Далі звертає уваг у на захоплення Гнатевича перед і по першім арештуванню, з якого його звільнено. Комічним епізодом є сплетня про „думські рублі“ призначені на... цілі повстання. Хоч би та сплетня могла послужити доказом несерйозности фантазій про нього, які послужили основою акту обвинувачення.

Переходячи до обв. Паліїва в першу чергу звертає оборонець увагу на квестію віродостойности зізнань Штика, який „обтяжив“ Паліїва. Коли не зможемо вияснити собі психольогії Штика, тоді мусимо признати рацію його зізнанням. Чому він говорив неправду? Це питання, яке може серйозно занятн ума психольогів і письменників. В хроніці польської політичної мартирольогії находимо аналогічну постать. Було це 1835. р. Тоді арештовано визначного польського боєвика за волю Адольфа Рулінського. Чоловік чести і саможертви, якому мусілося вірити а він точ в точ як Штик вифантазував не тільки імена діжних заговірників, але водив австрійські власти по ровах за закопаними гарматами і т. п.

Як один так другий остане для нас загадкою. Що примусило їх до того остане без відповіди. Тип в ролі Штика не новий. Але мимо того, треба до зізнань такого типу відповідно поставитися. Річ не в тім, що сказав Штик, але в тому, що доказано чи не доказано на розправі. Бо тільки за те, що доказано, можна когось засудити. Так діється від соток літ і це є основою справедливости. З документами сконфіскованими поліцією, на які складалися прикази „Волі“ і „Наш Шлях“ в руці, доказує оборонець, що неофіціяльний орган військової організації був проти атентату, який мимо хвилевого ефекту освиває налаблення в творчої енергії народу. Це був пануючий погляд серед молоді супроти чого компльот так психольогічно як і організаційно не міг істнувати.

П. прокуратор, покликуючись на резолюції листопадового зїзду каже, що молодь похвалила атентат. Однак що иншого є становище проєкту атентату, а що иншого відношення до акту вже доконаного. То передбачує перш за все карний кодекс, який розріжняє злочин співвини в атентаті від провини його одобрення.

Щастям обв. Паліїва був футбалевий меч, який безсумнівно доказав його алібі і обезцінив сензаційні фантазії Штика на тему чинної „співучасти“ Паліїва в атентаті.

Чи Паліїв, який в такий спосіб заховувався підчас атентату, міг не то бути його співучасником, але взагалі чи міг він що небудь про нього знати? Людина, це щось ціле, якого рішуче не дасться поділити на шабльони і шуфлядки; людина це не автомат.

Промовець об'ясняє конкретний характер питань до лави присяглих суддів, який становить для них поважну небезпеку — засудження людини, що до якої нема конкретних доказів вини.

Фактом для оборонця доказаним є, що в 1921. р. концентрувалася українська молодь в двох організаціях, які істнували рівночасно але взаїмно не мали зі собою нічого спільного. Це була студентська організація і військова конспіратива.

Кому судила доля провід в студентській організації, а не мало місце у відношенню до Паліїва, той не мав змоги цікавитися чим небудь иншим. Вже одно слово „університет“ може дати бодай приблизне поняття про обсяг праці в студентській організації.

На цьому місці оборонець, керуючись живою потребою серця, з цілою енергією відпирає обиду прокуратора, якою він кинув у вічі безборонному супроти нього обв. С. Федакови. Він мав іменно сміливість заквестіонувати совісність обв. Ст. Федака в почутю своїх військових обовязків з тої тільки причини, що за перші два роки своєї військової служби він спромігся здати іспит з двох гімназійних кляс. Оборонець як наочний свідок оповідає, як український січовий стрілець умів єднати кріс і шаблю з книжкою і працею над собою.

Чи можливе, щоби хтось, що всю енергію витрачує на організацію університету, рівночасно брав участь в військовій конспіративі, яке наслідками своєї праці загрожує основам всякої культурно-освітньої праці? Одна акція виключає другу, супроти чого виключено і можливість звязи поміж одною і другою організацією. Проти такої можливости свідчить хочби сама організаційна техніка. В першому випадку релятивна квітість, в другому безумовна конспірація. Чи можна би погодити одно з другим?

Год. 2:30 обор. говорить далі.

**Завдання оборони У. Г. А. Володимира Федоровича**

В четвер, дня 15. падолиста, закінчився процес проти полковника У. Г. А. Володимира Федоровича. По знаменитій обороні д-ра Л. Ганкевича і реплікі прокуратора Пакліковського, предсідник Ангельскі зреасумував висліди розправи, в слід за чим поставив лаві присяглих суддів о питань. По майже цілогодинній нараді присяжні судді майже одноголосно потвердили чотири дальші питання в напрямі невиконання приказу дальшого стріляння до розоружених польських жовнірів, в напрямі неперешкодження в рабунках з боку жовнірів, в напрямі безправного арештування та в напрямі погрози смертю людям, які були в його власти.

Прокуратор домагався для полковника Федоровича кари смерти. Трибунал, примінюючи амнестійний закон присудив полк. Федоровичеви кару 15-літньої тяжкої тюрми з постом і темною келією раз до року. Оборонець зголосив заключення неважности. Засуджений приняв присуд спокійно.

Приватні лекції

:: французької та :: анґлійської мови

й літератури, поодиноко або гуртом дає

Д-р Михайло Рудницький

(доцент Київського Державного Університету).

ІНФОРМАЦІЇ: ВУЛ. ГЕТЬМАНА ТАРНОВСЬКОГО 7., І. поверх — пополудни.

# ТЕЛЕҐРАМИ.

**Кабінетна криза в Німеччині.**

Берлін. (ПАТ.) Куно одержав місію утворення нового кабінету.

**Еспанія і льозаньска конференція.**

Мадрид. (ПАТ.) Еспанські часописи заперечують вістки, начеб Еспанія звернулася до союзних держав з жаданням взяти участь у льозаньській конференції. По інформаціям преси еспанське правительство обмежилося лише до зложення заяви, що в разі приступлення на льозаньській конференції до дискусії над справою системи капітуляції Туреччини, задумує взяти участь у дискусії.

**Італія і Франція.**

Париж. (ПАТ.) Італійський амбасадор в Парижі Авезано заявив у інтерв'ю, що заміна, яка послідувала в Італії не лише не може спричинити охолодження французько-італійських взаємин, але противно може ще їх затісвити. Італійське правительство хоче якнайтісніше працювати з Францією для вдержання мира на Сході і Заході. Більше як колинебудь конечним є, щоби Анґлія, Франція й Італія поступали в повній згоді в усіх справах, що торкаються спільних інтересів.

**Становище Мусоліні.**

Рим. (ПАТ.) Часописи пишуть, що правительство здобуде в парляменті значну більшість. Опозиція не буде надто сильно атакувати Мусоліні, котрий видав ряд зарядженъ в ціли привернення свободи ділання соціялістичним організаціям.

**„Авантi“ виходить знову.**

Рим (ПАТ.) Щоденник „Аванті“ почав знову виходити в Медіолані.

**Вибори в Анґлії.**

Відень (ПАТ.) „Н. фр. Пр.“ з Льондона: Згідно з дотеперішними звідомленнями вигляди для Бонара Лоуа є дуже добрі. Досі здобув він при виборах більшість 35 голосів.

Льондон (ПАТ.) Райтер. До год. 5 рано звісні були такі висліди виборів: 159 консерватистів, 60 членів робітничої партії, 25 незалеж. лібералів, 22 народ. лібералів і 8 кандидатів ріжних менших сторонництв.

**Арештування грецького міністра.**

Атени (ПАТ.) Райтер. Арештовано б. міністра Ральніса.

**Положення в Царгороді.**

Бордо (ПАТ.) Стефані. Положення в Царгороді все ще не певне, але не грізне. Ген. Герінґтен звідомив міжсоюзних генералів, що одержав від свого правительства поручення ділати в повному порозумінню зі союзниками.

**Ісмет Паша в Парижі.**

Відень (ПАТ.) „Н. фр. Пр.“ з Парижа: Ісмет Паша прибув до Парижа. Його прийняв Пуанкаре. Ще сьогодні має він переговорювати з Франкліном Буйльоном.

# НОВИНКИ.

— **Конфіската** Останнє число „Свободи“ сконфісковано за резолюції „Протестуючих зборів у Відні“ і за статтю: „Свято 1. листопада на чужині“.

— **Заява.** Отсим заявляю, що я не кандидував на посла до польського сойму і всі вісти про те не відповідають дійсности. Українців у Мікулинчині арештовано не з моєї вини. — *В. Парфанович.*

— **Б екзекуції** пажської праці. „Газета Поранна“ помістила обширну статтю про чинне зневаження оборонця С. Федака, д-ра Глушкевича у каварні „Централь“. У „Chwili“ поміщене спростування і заперечення тих тенденційних сплетень. Студ. Юрчакевич, який ніби то мав зневажити д-ра Глушкевича, вніс до суду скаргу проти редакції „Газети Поранної“.

— **Друге трясення землі.** З Вальпаразо донесять, що в Колюмбії, Конституції та инших містах південної Америки наступив другий землетрус, наслідком чого згинуло 2000 осіб. Одна копальня міди наслідком землетрусу завалилася і придавила 500 робітників на смерть.

— **З почти.** З дня 30. листопада ліквідується уряд почтовий Старнська пов. Яворів, а села що належали до того уряду, приділюється до почтової агенції у Шолі.

— **З Театру.** Повернення зі Стрия театр „Української Бесіди“ відновляє завтра в суботу драму В. Винниченка „Гріх“ з п. Морською і О. Загаровом. — В неділю пополудни для шкільної молоді комедія Молієра „Тартюф“. Вечером „Циганська любов“. Гол. реж. О. Загаров приготовляє до вистави драму з жидівського життя „Міра Ефрос“, що піде перший раз в найблизший четвер, в найкращій обсаді.

— **Зп. Передплатників в Чехословаччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Легіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло“ у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

— **Звертається** увагу нашої суспільности, щоби сирі шкіри з кун, тхорів, видр, лисів, котів і т. п. продавати лише нашій українській фірмі: Петро Карпяк, Львів вул. Куркова ч. 11а. 945 16—30

French-Line

- Compagnie Generale Transatlantique -

Варшава, Королівська 27. Львів, вул. Городецька 83

Найбільше кораблеве Товариство на світі. — 120 власних кораблів, загальної тонажі 1,039.450 тон.

Варшава—Гавр—Ню-Йорк

Варшава-Ст. Назар-Кубі-Мексика

Цілковито новочасні урядження. Повне безпечество. Комфорт. Ціна подорожі від Гавра (3 кл. від Парижа) до Ню Йорку в нашім люксусовім кораблі „Парж“ тріває лише 6 днів. 1—1

# ЖІНОЧИЙ ВІСТНИК.

## Загальні збори Кружка ім. Ганни Барвінок.

В неділю дня 22. м. м. відбулися в дівочій школі при вул. Мохнацького звичайні загальні збори Кружка УПТ. ім. Ганни Барвінок.

Збори відкрила заслужена голова Кружка п-ні дир. К. Малицька, яка витаючи численно зібраних членів підкреслила, що Кружок ім. Ганни Барвінок, якого первісним і властивим завданням є удержувати школу в стрийській дільниці, став жіночою просвітною організацією, яка гуртує жінок не лиш стрийської дільниці, але цілого Львова. Важкі часи не дозволили на жаль здійснити всіх завдань товариства і широкої програми, наміченої минулорічними загальними зборами. На перешкоді стояла також недостача поміщення на курси професійні і загальної освіти, які Кружок хотів улаштовувати для жіноцтва. Опісля п-ні Малицька поставила пропозицію на вибір президії зборів. На предсідательку зборів запропонувала п-ню М. Білецьку, на секретарки: пп. М. Заячківську і Мецівну. Збори приняли цю пропозицію і п-ні Білецька обняла провід зборів. Після прочитання п-нею С. Пашкевич протоколу з попередніх загальних зборів слідував звіт з річної діяльности Кружка. Звіт здавала дотеперішня секретарка п-ні Коренець. З її широкого, гарно опрацьованого секретарського звіту слід подати ось які важнійші факти з минулорічної діяльности товариства.

Заходами Кружка устроєно шість ширших членських сходин з рефератами і дискусією. Пересічне число учасників виносило 40—80 членів. І так: дня 8. жовтня 1921. р. відбувся реферат п-ні Рудницької Лисяк на тему „Завдання української жінки під сучасну хвилю". Прелеґентка подала думку, щоби в цілі переведення орґанізації і обєднання праці українського жіноцтва скликати до Львова Всеукраїнський Жіночий Зїзд. Сходини приняли цей проєкт з вдоволенням і вибрали комітет, який занявся устроєнням зїзду. Члени старшини Кружка брали визначну участь в підготованню зїзду як і в самому зїзді.

Дня 1. падолиста м. р. улаштовано свято з двома рефератами і декламацією. Реферували пп. Малицька і Пашкевич.

В маю ц. р. відбулися ширші сходини в відчитом п-ні Гриневичевої п. з. „Життя виселенців в таборах", після якого прелеґентка відчитала виїмки зі своїх творів на цю тему.

В червни за ініціятивою Кружка Ганни Барвінок відбулися спільно з Кружком ім. Шевченка перші спільні сходини членів обох кружків. Запрошений проф Яцкевич представив просвітно-орґанізаційну роботу на городецькому передмістю. При цьому виявилася потреба спільної праці Кружків ім. Ганни Барвінок і ім. Шевченка над орґанізацією стрийської дільниці.

Дня 25. червня ц. р. устроєно знову спільні сходини з кружком ім. Шевченка. Реферував проф. Галущинський: „Рідна школа в житю народа", а п-ні дир. Малицька подала ґенезу шкіл УПТ. На сходинах завязано спільний комітет для зорґанізування стрийської дільниці і для придбання будинку для хлопячої 4 клясової школи ім. Шевченка.

Дня 15. жовтня ц. р. влаштовано ширші сходини з двома рефератами. П-ні д-р Степанів-Дашкевичева змалювала тип жінки громадянки на протязі української історії, а п-ні Малицька говорила про завдання сучасної хвилини. На сходинах виринула за ініціятивою прелеґентки думка закладати недільні або вечірні курси для робітниць в роді жіночого людового університету, де попри загальну освіту подавалосяб ще і фахове знання.

Кромі ширших членських сходин з рефератами, слід згадати з діяльности Кружка про вечірку присвячену памяти Наталії Кобринської, яку устроєно в лютім ц. р. у великій сали Музичного Інституту. На програму вечера склалилися: виголошення принагідного вірша, реферат п-ні Малицької про суспільну і п. Коренцевої про літературну діяльність Кобринської, в кінци рецитація п. В. Дудриківанею настроєвого твору Кобринської.

На свято в честь Кобилянської вислала старшина Кружка привіт.

Кружок зорґанізував два курси, а саме: Курс української мови для українських дітей польських шкіл. 25 дітей навчилося читати і писати в рідній мові. Більшість з них перейшла з новим шкільним роком до наших шкіл. Курс вела п. Заячківська. Другий курс — був це курс підготовляючий до учительської семинарії, трівав два місяці, учасниць було 30.

Тепер зроблено вже заходи для відкриття двох нових курсів: курсу української мови для українських дітей польських шкіл і курсу для робітниць, про який вже була мова. Оба курси увійдуть в життя з днем 1. падолиста б. р.

Упорядковано знищену воєнним лихоліттям бібліотеку Кружка, яка складається з 1000 книжок.

Кружок став членом Української Жіночої Ради і післав на руки п-ні С. Русової привіт на зїзд Виділу Міжнародньої Жіночої Ради, який відбувся в маю ц. р. в Газі.

Кружок піддержував зносини з Кружком УПТ. ім. Грінченка на городецькому передмістю, висилав на сходини своїх делеґатів і приступив до утворення Союза Кружків.

Опісля п. Малицька зложила в заступстві неприсутної касієрки касовий звіт. Кромі майна Кружка находиться в його розпорядимости фонд інститута (25.000 мп., зложені на книжочці Кр. Союза ч. 6186) та фонд стипендійний у висоті 40.000 мп., фундований в марті б. р. пп. Стецьковима, громадянами стрийської дільниці. Стипендійний фонд є призначений для вбогих учениць школи ім. Шевченка. Фонд буде рухомий і доповнятисяме після вичерпання. 1. падолиста ц. р. відбудеться перша роздача стипендій чотиром убогим а пильним ученицям.

Опісля п. Іжицька поставила іменем контрольної комісії внесення на уділення абсолюторії уступаючій Старшині Кружка. Це внесення принято одноголосно.

Після короткої перерви приступлено до вибору нової старшини. Головою вибрано одноголосно дотеперішню голову п. дир. Малицьку. В склад старшини увійшли: М. Говиковичева (заст. голови), М. Ліщинська (секретарка), С. Ластовецька (касієрка), О. Коренець (бібліотекарка), О Брикова і М. Волошинова. До контрольної комісії вибрані: М. Іжицька, С. Пашкевич і С. Олеськів Федорчакова.

Вибрано також відпоручниці на Загальний Зїзд УПТ., який мав відбутися 1. падолиста ц. р. у Львові. Відпоручницями вибрано: пп. Білецьку, Малицьку, Рудницьку-Лисяк, Пашкевич, др. Степанів-Дашкевичеву і Рогожу.

Між внесеннями принято внесення п. Малицької на підвижку членської вкладки на 1000 мп. річно.

П. Рудницька Лисяк пригадала справу вибору відпоручниць Кружка до Української Жіночої Ради, вясовуючи коротко характер і мету Міжнародньої Жіночої Ради і наші з нею звязки. Справа вибору відпоручниць є пильна з огляду на недалекі загальні збори Укр. Жін. Ради. Внесення принято і на відпоручниці вибрано пп. Малицьку і Рудницьку-Лисяк, на їх заступниці пп. Крипякевичеву і Олеськів Федорчакову.

Опісля слідував ряд привітів. Дуже щиро вітав збори п. Ігнат від Кружка УПТ. ім. Шевченка, п-ні Олеськів Федорчакова зложила привіт від Кружка УПТ. ім. Б. Грінченка, а від Наукового Товариства ім. Шевченка висказав привіт проф. д-р Щурат, який підкреслив, що так як Ганна Барвінок була популяризаторкою ідей Куліша, так завданням жіноцтва — зокрема Кружка ім. Г. Барвінок — є поширювати, популяризувати ідеї, які плекає Наукове Товариство ім. Шевченка. Через те, що наше жіноцтво не було досі активне, не здійсняє ще український народ свойого ідеалу.

На цім покінчилися властиві заг. збори, а по зборах слідував глибокий і основний відчит проф. д-ра Щурата пн. „Ганна Барвінок — дружина Куліша".

Незвичайно гарна, тепла атмосфера панувала на заг. зборах і в гарному настрою розходилося наше жіноцтво до дому.

Зборам прислухувався цілий час дуже уважно комісар поліції.

## Вісти з Тов. „Союз Українок".

Борщів. Дня 27. вересня ц. р. відбулися в Борщеві орґанізаційні збори філії „Союза Українок". Жіноцтво явилося дуже численно і слідно було серед нього велике заінтересування до свого товариства та для наміреної ним праці.

Після відчитання і пояснення статута та завдань Т-ва вибрано виділ, до якого увійшли: І. Лунева (голова), Е. Смалева (заст. голови), М. Малицька (секретарка), Н. Томанівська (касієрка), С. Воркунова, С. Бачинська, І. Гевська, М. Дроздовська, А. Зубрицька — виділові.

Ухвалено вести працю головно в двох напрямах: економічнім та просвітнім; в тій цілі утворено при виділі відповідні секції. Щоби сповнити завдання Т-ва, порішено повести широку аґітацію серед жіноцтва місцевого і в повіті для приєднання філії як найбільшого числа членів. Порішено закладати в цілому повіті кружки „Союза Українок". До свідомійших жінок повіта вислано відповідну відозву.

Між нашими завданнями, які намітив собі нововибраний виділ, слід згадати про упорядкування стрілецьких могил на борщівськім кладовищі, уладження курсу для неграмотних, улаштування відчитів та по змозі відкриття жіночого кооперативу.

Великою перепоною в діяльности філії є недостача домівки, бо мимо всіх заходів військо і поліція не опорожнили досі будинку Народнього Дому.

## Опіка над дитиною.

На пятих зборах Міжнародньої Жіночої Ради в Християнії поставила італійська Жіноча Рада і жіноцтво Сполучених Держав домагання, щоби зложено закон (charte de l'enfant), з якому устаноб мінімум прав, які М. Ж. Р. бажалаб признати дітям усіх народів.

Праці так поважної не можна було виконати на протязі громадних зборів, тому покликано до цього спеціяльну комісію опіки над дитиною і їй передано мандат, зложити такий закон і закомунікувати його відтак усім національним радам з просьбою, висказати і свої замітки і евентуальні внесення. Комісія мала опісля зложити звіт екзекутивному комітетови. Це завдання сповнено. Комісія, зібрана в маю 1922 р. в Газі, перестудіювала надіслані проєкти змін і предложила результат своїх трудів виконавчому комітетови. Цей апробував закон і порішив розіслати його усім національним жіночим радам із зазивом, примінити до потреб дотичних країв і закомунікувати у відповідний спосіб державним чинникам.

Начерк такого закона дитини дістали й ми через леді Аберден з тим, щоби впливати на польський уряд і добитися в нього забезпечення потреб дітей. Впливати на польський уряд у цьому напрямі ми не беремося, але постараємося позначкомити наших читачів в найблизшім числі з основними артикулами цього закона.

Нині зазначуємо, що кожда дитина посідає від уродження незаперечене право на такі життєві умовини, які можуть запевнити їй нормальний розвиток фізичний, моральний і духовий. Це призлей, а одночасно й обовязок родичів постачити своїй дитині такі сприяючі умовини. Колиж родичі неспроможні цього зробити, мусить подбати про це громада.

Закон дитини обнимає отсі артикули:

I. Міри охорони дитини перед народженням.

II. Міри охорони матерей і дітей в часі від народин до шкільного віку.

III. Діти в шкільному віці.

IV. Праця дітей.

V. Діти-злочинці.

VI. Міжнародні конференції.

VII. Урядові департаменти опіки над літворою.

Бюро дітей в Вашингтоні сповнило дуже важну роботу і опублікувало цілу серію книжок і брошур, результат дуже совісних і глибоких дослідів, які представляють незвичайно інтересний матеріял для всіх тих, що цікавляться цими питаннями.

Національні уряди опіки над дитиною повстали також в Канаді, Новій Зеляндії і в Югославії.

## Приют для дітей українських еміґрантів в Чехословаччині.

Заходом д. Софії Русової відкрито в Подєбраді, де саме проживає шановна письменниця, приют для українських дітей. Покищо є їх небагацько, усього кількоро дітей студенток, що вчаться на пражському університеті. Діти проводять в приюті цілий день, а на ніч матери забирають їх до себе. Але з Праги надсилають в приют діти, які будуть в ньому постійно жити. Чехи вступили на цю ціль чотири гарні малі кімнатки даром, ще й дечого понадавали, а гроші на удержання дає Громадянський комітет. Все робиться під прапором Секції охорони українських жінок і дітей. Управа захисту звернулася до української большевицької місії за дозволом привезти сюди з України трохи безприютних дітей. Але панове з місії назвали це „благодійним бажанням деяких кол еміґрації" і заявились рішучо проти вивозу дітей з Придніпрянщини. Так отже на разі буде комітет гуртувати діти, які перебувають в найблищій окрузі. Місцевий Червоний Хрест підпомагає захист, а й представник Міжнародного Черв. Хр обіцяв свою поміч.

## ОГОЛОШЕННЯ.

Ширші сходини Кружка У. П. Т. ім. Ганни Барвінок відбудуться дня 17. падолиста (пятниця) о год. 5-ій вечером в школі дівочій ім. Шевченка при вул. Мохнацького 12, II. п. На порядку дневнім: Відчит д-ра Михайла Рудницького на тему „Жіноцтво у Франції та Англії". Проситься о численну участь.

**ВП. Передплатників в Чехо-Словаччині прискмо отсим складати передплату за наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавн. Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою.** — *Адміністрація.*

## Курс грошей.

*Львів, дня 16. листопада 1922.*

| | |
|---|---|
| Доляри американські | 15.850—15.950 |
| „ „ (1. і 2-ки | 15.700—15.800 |
| Доляри канадійські | 15.600—15.700 |
| „ „ (1. і 2-ки | 15.450—15.550 |
| Марки німецькі | 2·40—2·50 |
| „ „ (сотки) | 2·15—2·20 |
| „ „ (дрібні) | 2·00—2.20 |
| Леї румунські | 94·00—97·00 |
| „ „ (дрібні) | 92·00—95·00 |
| Корони чеські | 500·00—515·00 |
| „ „ (дрібні) | 490·00—510·00 |
| Австрійські тис. нов. ем. | 590·00—600·00 |
| „ „ ст. ем. | 1.500·00—1.600·00 |
| „ сотки нов. ем. | 50·00—60·00 |
| „ 50 кор. | 35·00—40·00 |
| „ 20 кор. | 18·00—20·00 |
| „ 10 кор. | 9·00—10·00 |
| „ 1. і 2-ки | 0·40—0·50 |
| Рублі 5-сотки | 1·25—1·50 |
| „ сотки | 1·25—1·30 |
| „ 25-ки | 1·00—1·15 |
| „ дрібні | 0·80—0·95 |
| „ думські 1.000-ки | 20·00—25·00 |
| „ „ 250-ки | 10·00—15·00 |
| Карбованці | 1·00—1·50 |
| Гроші | 1·50—2·00 |
| Франки французькі | 160·00—120·00 |
| Фунти стерлінґів | 70.000·00—71.500·00 |
| Франки швайцарські | 2.800·00—2.950·00 |

**Золото.**

| | |
|---|---|
| 20 кор. | 61.000.00—62.000·00 |
| 20 франк. | 58.000·00—60.000·00 |
| 20 марк. нім. | 67·000·00—69·000·00 |
| Фунти стерлінґів | 54.000·00—54.500·00 |
| 10 рубл. | 75.000·00—77.000·00 |
| Доляри | 12.400·00—12.600·00 |

**Срібло.**

| | |
|---|---|
| Корони австр. | 1010·00—1150·00 |
| 5-кор. австр. | 4.800·00—4.905·00 |
| Фльорени австр. | 2.700·00—2.800·00 |
| Рублі | 4.400·00—4.500·00 |
| Копійки | 20·00—2·50 |
| Доляри американські | 10.000·00—10.500·00 |
| „ „ полов. і ¼ | 9.800·00—9.900·00 |
| Доляри канадійські | 9.000·00—9.300·00 |
| „ „ дрібні | 8.500·00—8.700·00 |
| Леї румунські | 960·00—970·00 |

АДВОКАТ І ОБОРОНЕЦЬ В КАРНИХ СПРАВАХ

**Д-р Евген Давидяк**

веде канцелярію 1—4

**у ЛЬВОВІ, вул. ВІРМЕНСЬКА 19.**

## ЖЕРТВИ

**На Українську Університетську Молодь.**

Львів: (листа 2532) Евген Сельський 5000, д-р А. Говикович 5000, д-р Вергановський 2000, Ольга Чайковська 1500, С. І. Панкевичі 10 корон чеських, Анка Вергановська 500; (листа 6432) Р. Говикович 10.000, д-р Михайло Волошин 5000, проф. Яцкевич 2.000, по 1000 Степан Шах, д-р Евстахій Макарушка, проф. Осип Роздольський, Теодора Безпалко, Іван Добущак, І. К. проф. Балаким; д-р Ярослав Гординський 2000; по 500 д-р Григорій Беличко, рад. Зенон Лукавецький, д-р Йосиф Застирець, Волод. Левицький, Дерпекізна; (листа 6430) урядники тов. „Дністер" 29.000; збірка між учениками гімназії С. С. Василіянок 17.385 (листи 5608, 5614, 5617); (листа 1953) о. Ів. Райтаровський 1000, Марія Зубикова 1000; Хомицин Анна 3000, Волод. Цер з Сянока 5000, Степан Богдан Куницький 10.000, Бігун 10.000, д-р Охримович 5000, Терлецький 5000.

Перерів, пов. Коломия (листа 6071) по 1.000 зложили: Яків Микитюк, Юстин Микитюк, о. Микола Гоянюк, о. Майковський, Ольга Гоянюкова, декан Русин, Іван Стовпюк, о. Онуфрій Вергун, о. Майковський, о. Федів, о. Карачевський, Михайло Маршалюк; о. П. Чубатий 600, Ілько Лучка 100, Василь Микитюк 456.

Радехів: Саган 3000; Осип Прийма 2000; по 1000 Лиховид Кирило, Мих. Олійник, Казановський, Н. Шумський, В. Витинський, А. Салагуб, Шухевич 650; по 500 проф. Герман, Андрій Батюк, Іван Іваницький, Пузик, Підгайний, Е. Кохалевичівна, А. Юркевич, о. Осип Мицак (листа 6114); — (листа 6105) Тріска Осип 5000, Лотоцький Мих. 1000, Григорій Семенюк 500, Далило Лотоцький 300, Козанівський 300, Лука Салагуб 400, Мих. Менакер 200, Сімон Бараненько 200, Гогд... (?) 200, збірка тов. Яремка Вол. на листу 6109 мп. 6150; Зварич Тимко з Дмитрова 5000; гром. Середпільці пов. Радехів; по 1000 Мих. Кіт, Костюк Кипріян, Екер Ізраель, Мельник Онисим, Лука Стефанюк, Григорій Стефанюк; по 500: Петро Наконечний, Максим Стефанюк, прочі по 200 і 100 на квоту 1100; о. М. Паук 25 кг. жита, по кг 10 жита С. Нестер, М. Апонюк, М. Тарнавський, Т. Нессер, М. Давидів, В. Возняк, прочі разом кг. 75 жита (листа 6103).

Надвірна (листа 4) Гриць Мух. (?) 2000, по 1000 Мих. Свікевич, Мих. Данилюк, Василь Глиджук, Ник. Слюсарчук, І. Гаврилюк 600, Кантурак 400, Іван Пилипяк 400, М. Іооденко 500, Н. Криловський 250 Степан Космирик 250; прочі по 200 і 100 на квоту 3315.

Надвірна і Пнів (листа 6) по 1000 П. Лавринович, Теодозія Марич, В. Свищ, о. Ніжинський; по 500 Роман Кальба, М. Кальба, Вол. Буній, О. Гриніщак, Л. Г., Е. Бас, д-р Е. Гірняк; І. Гандзюк 300, С. Кочержук 300; прочі по 200, 150 і 100 на квоту 1350.

Переросль пов. Надвірна (листа 7) читальня „Просвіти" 2320, Ольга Шашкевич 500, В. Боднарчук 500, Н. Д (?) 500, Яре (?) 530, прочі по 200 і 100 на квоту 750.

Пнів пов. Надвірна (листа 2220): Теодозія Марич, о. Мойсеович 5000, д-р М. Кондрат 500, Р. Майковський 300, Ярослава Кондратова 300, Дмитро Андріїв 500, о. Гриніщак 300; прочі по 200 і 100 на квоту 2250.

Надвірна (листа 8 і 9): по 1000 д-р І. Саноцький, Гальшка Саноцька; Юрко Йосипенко 2000, Е. Павлусевич 300, С. Демянчук 400, Анна Йосипенко 300; по 500 д-р. М. Срібний, д-р І. Луців, Е. Бас, І. Милик, Е. Штуняк, А. Підгірський, Гаврилякова, Л. Гаврилюк, О. Мельникова, Герасимович, Бас, М. Гриніщак, І. Микетюк; прочі по 200 і менше на квоту 4816.

Красне, пов. Надвірна: о. Лелет 2000; по 1000 проф. Бойко, С. Лятишевський, Іван Янко, В. Нагорняк, О. Гнатюк, М. Павлик, Д. Павлик, П. Янко, І. Мельничук, В. Зубко, Василь Нагорняк, В. Завальнюк, М. Ловяк, І. Грицак; по 500: М. Нагорняк, Д. Ловяк, М. Петринецький, К. Вишиванюківна; А. Попович 300, Гриць Нагорняк 100 (листа 6).

Станиславів Я. Левицька 2000, Д. Яримович 2000, К. Пиндус 2000 (листа 91); д-р Янович 2000, д-р Омелян (?) 1000, д-р Маланюк 1000; по 500 Гарлік, Кисілевська, Пиндус, Тисовська, Бар (?), д-р Козакевич, 2 підписи нечиткі; Турчмановичівна 100 (листа 1).

Похівка, пов. Станиславів (листа 90) Іван Гушул 5000, Степан Твердохліб 5000, о. Комарницький 2000, о. Емануїл Січинський 2000.

Грабовець: о. Степан Антимович 3000, А. Писарський 1200, по 1000 Микола Барзієвич, Петро Матківський, о. Іван Ліцівський, Яримович, Евген Сікошкий (листа 128).

*(Продовження буде.)*

## ОПОВІСТКИ.

**Народний театр Тов. „Українська Бесіда" у Львові,** (Шашкевича 5.).

В суботу, 18. ц. м.: „ГРІХ" драма на 3. дії В. Винниченка.

В неділю, 19. ц. м. о год. 3. попол. для шкільної молоді: „ТАРТЮФ" комедія на 4. дії Ж. П. Мольєра. — О год. 7. веч.: „ЦИГАНСЬКА ЛЮБОВ" оперета на 3. дії Ф. Легара.

Білети продає раньше „Народня Торговля". В неділі від год. 10—12 і 2—7 в каса театру. XXV. 1—?

—o—

**Управа спів. Тов-а „Боян" у Львові** подає своїм членам до відома, що по причині браку комплетів при пробах не можна відбувати дальших проб. Про слідуючу евентуальну пробу буде через часопись оповіщено. — За Управу „Боян": Садовський. 1—1

**З Тов. „Зоря" у Львові.** Заповіджена аматорська вистава на суботу 18. листопада ц. р. відкладається на пізнійше. 1050 1—1

**На „Рідну Школу"** зложили п. Ом. Лісикевич суддя 3000 мп. місто желань з приводу вінчання Вп. Зені Данилович з проф. Голембйовським з Жидачева, за що складає годяку Головна Управа УПТ. IX.

**Виказ внесків на політичних арештів** зложили в м. п.: Лисяк 500, О. Корніта 500, В. Корніта 500, С. Прилляк 400, І. Круглий 400, В. Гриньків 200, Л. Пінчак 200, І. Тарновський 150, І. Ковалів 500 — усі з Ясна; І. Ониськук з Загіня 1000; Семенька з Ясна 1000; Павлів 500, О. Ємхе 1000, Р. Ілявко 1000, І. Кінтер 1000, Н. Шмотолоха 500 — усі з Книгинич; Андрушків з Залужа 500, Гаєвський з Корчина 500, Кіпенюк з Помиянт 125, М. Гладій з Книгинич 300 і 200. — Разом вислано 11.000 мп. 1—1

## ЛИСТУВАННЯ.

(Запити і відповіді).

Анна Лисак з Юзіємполя п. Королевка повіт Бобрка пошукує свого мужа **Івана Лисака** літ 47, родом з Ворвулинець пов. Заліщики, сина Федора і Марії Гладик, який в 1911 р. виїхав до Канади і від того часу не дає про себе ніякої вістки. — Хто би знав що про мого мужа, прошу мене повідомити. Прошу також канадійські часописи передрукувати се моє оголошення. 1047 1—3

## Дрібні оголошення.

БАНДАЖИСТ Полячек Самбір ілюстровані цінники даром. 994 7-30

ПРАВНИК з двома іспитами, канцелярист і табулярист, гляне сейчас заняття як рефрекант адвокатури найрадше у адвоката. Зголошення До „Свободи" для „Юриста". 1045 1—2

100 морґів найлішої чорної подільської землі в теребовельськім повіті на продаж в цілости або частями, також в малих частях. Оферти до Адміністрації під „Америка". 1049 1—2

ДЛЯ книговодчик'в дуже важний підручник. 1500 мп., німецький або польський. Написав Шаргель, Раппапорта ч. 8. 1038 1—2

ПОТРІБНИЙ сейчас солідний інструктор по можности учителі фільософ або гімназіяльний учитель для ученика 6-ої гімназіяльної кляси. Зголошення з поданням услівій проситься слати до греко-кат. парохіяльного уряду в Олеві (к. Зборова). 1036 3-3

## ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

987 14-? АДВОКАТ

**Д-р Володимир Бачинський**

перенїс адвокатську канцелярію з **Підгаєць до Львова** і веде її при ул. Косцюшка ч. 1 а біля „Народної Гостинниці".

Адвокат і оборонець в карних справах

**Д-р Евген Баран**

веде адвокатську канцелярію

**в ТЕРНОПОЛІ, вул. 3. МАЯ ч. 5.**

(готель Адлера, побіч Нар. Торговлі) 67 40-?

АДВОКАТ

**Д-р Богдан Чайковський**

**в ПІДБУЖИ**

**повернув і веде канцелярію в домі бл. п. Дуба** (давніше Евіденція катастру). 2—3 1043

ЛІКАР

**Д-р Василь Білецький**

веде лікарську амбулаторію

**в СНЯТИНІ, Головна вул.**

дім сновара Т. Жилковського коло Маґістрату — від год. 9. рано. 1030 3-4

**КОНКУРС.**

Повітовий Союз Господарсько-Споживчих Кооператив в Яворові прийме за відповідною платнею фахового орґанізатора кооператив.

Вимагається знання кооперативного діловодства, книговодства і укінчення середної школи.

Зголошення з доручевим свідоцтв і життєпису, як також свої вимоги слати на руки Щарби Антона, директора пов. Союза кооператив в Яворові. 1042 1-1

**Складайте жертви на Рідну Школу.**

**Взуття, снігівці, кальоші, білизна,**

і м. зимові рукавиці — поручає 8—10

**Емілія Гебер, Львів,**

**площа Галицька** (проти Гіпотечного Банку).

**Позір! Читайте!**

**Аматорські театральні гуртки!**

Відбито на машині до писання пєси, що легко надаються до аматорських вистав по місточках та селах:

1. „Мати - Найманка" — Тогобочного, 4 дії. Ціна 1.500 мп.
2. „Розумний і дурень" — Тобілевича, (Карпенка-Карого) на 5 дій, ціна 1.500 мп.
3. „Нахмарило" — Грінченка, на 3 дії, ціна 1.500 мп.
4. „Не співайте пісні — не вменшайте ночі" — Васильченка на 3 дії, ціна 1200 мп.
5. „Як ковбаса та чарка — то минеться й сварга" — Старицького на 1 дію, ціна 1000 мп. — Ціни без пересилки.
6. „По модному" — Старицького на 1 дію — ціна 1200 мп.

Замовляти на адресу:

**В. Завадський Львів, Ринок 43/І.**

1028 Можна за післяплатою. 2—?

**Дешево! Свитки Дешево!**

під 12.000 до набуття в магазині футер

1038 **РАЙСС і Ска** 2—?

Львів, вул. Ягайлонська 5

**Протези, ортопедичні апарати, ґорсети проти скривлення хребта** виконує 5—6

9-2

найшвидше і найдешевше

**ОРТОПЕДИЧНА ФАБРИКА**

**:: ФІЛИПА ЛІНКА ::**

**ЛЬВІВ, Личаківська 19, с. ф. кни.**

КІНОТЕАТРИ

**КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА**

висвітлюють від вторка 14. листопада 1922. велику односерієву сензаційну драму буйної фантазії на 6 дій п. з.:

**Засуджений з острова Тіва**

В головній ролі славний американський артист HARRY CAREY.

За редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 18. Почтову належність оплачено гуртом. Львів, неділя 19. листопада 1922. Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад: 148 322.
Адр. тел. „Свобода" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячно в краю 2300 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 5000 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч корон, Румунія 50 лей, Болгарії 30 левів, Австрії 5.000 мп. Зміна адреси 100 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 150 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

## Зазив.

**Всі читачі „Діла" і „Свободи" зволять прислати на мою адресу точний звіт про хід виборів, а саме:**

**1. кілько було уповажнених до голосування до сойму і до сенату.**

**2. Точний вислід голосування до сойму і до сенату.**

**3 Точні факти терору і надужить при виборах з поданням свідків.**

*Д-р ВОЛ. БАЧИНСЬКИЙ*
адвокат.
ЛЬВІВ, вул. КОСТЮШКА ч. 1 А.

*Львів, 18. листопада 1922.*

**Анґлійські вибори.** Найважнійшою подією закордонного життя під теперішню хвилю є анґлійські вибори. Результат їх має визначити напрямну лінію анґлійської політики на довший час, а при значіннюж й впливах Анґлії на світовому політичному ринку політика Анґлії в значній мірі визначає також й загальний уклад світової міжнародньої конюнктури. При виборах в Анґлії отже вирішується не тільки питання про дальший напрям політики Анґлії, але й в значній мірі про напрям світової політики.

Правда, за останні два місяці в наслідок краху політики Льойд Джорджа на Близькому Сході, в наслідок зміни уряду й невиробленности його провідної лінії, Анґлія багато стратила на свойому міжнародньому значінню; її внутрішні ускладнення були зручно й в повній мірі використані Францією, впливи якої помітно зросли. Але було би проте великою помилкою думати, що упадок значіння Анґлії носить серіознійший і довший характер. Анґлія має своє місце в світовій політиці, яке визначається її історичним минулим, її сучасним господарським значінням; можливі певні вагання в впливах Анґлії, але не може бути жадної мови про те, щоб Анґлія почала в світовій політиці відгравати другорядну ролю, щоби вона цілком була підпорядкована лінії міжнародньої політики Франції.

Головне питання, яке ставили собі анґлійські політики перед виборами, це питання про те, як вийде з них анґлійська робітнича партія. Анґлійський державний устрій мав і має одною з своїх основних передпосилок істнування в анґлійському парляменті лише двох великих партій — консерватистів й ліберал'в — на взаїмній конкуренції між якими й полягало функціонування всього анґлійського державного механізму. Останні роки висунули в анґлійському парляменті нову силу — анґлійську робітничу партію, яка колиб вона набула значнійших впливів, могла би перемінити цілком традиційний уклад сил в анґлійському парляменті. Перед виборами висловлювалися сумніви й побоювання з приводу можливих великих успіхів анґлійської „Labour Party", наслідком яких могли би явитись великі переміни в укладі анґлійського політичного життя.

Результат виборів довів, що ці сумніви й побоювання були безпідставними. Консерватизм, який являється таким характеристичним для анґлійських відносин, виявив себе й в цьому випадку в повній мірі. Вибори, правда, принесли певне збільшення мандатів робітничій партії, яка принесе збільшення її впливів, але не являється цей зріст впливів таким, який би міг внести кардинальні зміни в анґлійські відносини. Найбільш здобула під час виборів консервативна партія, але разом з тим й ліберальна партія, зокрема група Льойд Джорджа, не одержала о стільки негативних результатів, які давали би можливість говорити, що ці групи цілком стратили на свойому значінню. Анґлійський парлямент буде мати виразну консервативну більшість, але разом з тим при істнуванню значнійшої чим ранійш опозиції у Франції робітничої партії являється цілком ясним, що більшість не може легковажити ліберальної групи.

Таким чином результати виборів дають підстави думати, що питання про коаліцію між консерватистами і ліберали мусять знову бути в тій чи иншій формі поставлено на порядок денний й переведено в життя. Надії тих, які бачили в зміні анґлійського кабінету й упадкові Льойда Джорджа повну зміну анґлійської лінії в світлі результатів виборів виказуються цілком безпідставними. Різкого й крутого повороту в анґлійській політиці бути не може. З окрема результати виборів, показують, що Льойд Джордж, якого в польській пресі уважано за політичного мерця, зовсім не зійшов з політичної арени, не стратив цілковито своїх впливів й буде на далі відогравати ролю в політичному життю Анґлії.

Наслідком виборів й організації нового парляменту в Анґлії, має бути остаточне усталення складу анґлійського уряду й вияснення його лінії, як в внутрішній так й в закордонній політиці. Не підлягає сумніву, що це усталення вже само по собі має причинитися до зросту міжнародного впливу Анґлії. Бо ті дві дипльоматичні поразки, які зазнала на протязі останнього місяця Анґлія, коли вона й в справі репараційних виплат й в справі льозанської конференції мусіла себе підпорядкувати лінії Франції, знаходять своє пояснення в неясности й провізоричности лінії анґлійського уряду, який не хотів приймати відповідальних рішень до вияснення результатів виборів.

Закінчення виборів покладе кінець цій неясности анґлійської лінії, а це в значній мірі може спричинитись також до вияснення світової міжнародної конюнктури, яка зараз має всі ознаки невиразности, відсутности провідних ліній й ясних концепцій.

**Платіть партійний податок!!! Присилайте на адресу! „Краєвий Союз Кредитовий" у Львові, Ринок 10., вкл. кн. ч. 5.000. Жертводавці повище 500 мп. будуть оголошені поіменно!!**

## Справа Сх. Галичини за кордоном.

„Daily Herald" подає, що секретар зах.-української делеґації в Льондоні, п. Іван Петрушевич мав розмову в Центральному Бюро Преси, у котрій коротко зясував страшне становище Східної Галичини та нагадав про всі міжнародні акти й заяви, що торкаються нашого краю. З повище згаданої розмови довідуємось, що недавно був у Льондоні б. Держ. Секретар Сполучених Держав за президента Вільзона Б. Кольбі та конферував з льордом Керзоном м. и. про справу Східної Галичини; мабуть п. Кольбі реферуватиме цю справу перед радою послів.

## Галицькі відносини.

### Причини арештувань.

Командант постерунку державної поліції в Піддністрянах пов. Бібрка арештував дня 26. X. Стефана Озярко, господаря в с. Залісці і господарів в с. Піддністрянах Максима і Дмитра Олійник, заявляючи їм, що сповняє приказ наданий „з гури". Максимови і Дмитрови Олійник удалось однак мимо такого строгого приказу виратуватись з біди і вернутись вже з постерунку до дому, коли п. комендантови обіцяли по пів кірця пшениці. З дни пізнійше той сам пан арештував Івана Олійник, госп. в Піддністрянах. По дорозі сейчас пан обіцяв арештованому, що пустить його у Львові на волю, коли сей дасть йому 100.000 або поміняється з ним кобилами. Тому однак, що арештований не хотів згодитися ані на одно, ані на друге, опинився в Бригідках. — Ось які практики завелись. Ось яка причина арештувань. Для власного „геншефту" пани команданти не вагаються заслонюватись приказами „з гури". — Хитру штучку втяли ви, пане коман. Пшеничка сиплеться вам, як манна з неба. Но але щасливі ті, у кого є пшеничка, або 100.000 мп. лежить готівкою, або хто має таку кобилу, щоби п. комендантови подобалася, але щож мають робити ті селяне, або інтелігенти, котрих ви самі арештували, або на ваш донос арештовано, а у котрих того всего нема. В тім випадку ви, п. команд. сильно помилилися, коли і від сих думали щось заробити.

Дирекція поліції повинна зацікавитись надужиттями своїх органів і потягнути ріжних пшеничок до відповідальности. *Бокс.*

### Вісти з поза крат.

З певних джерел інформують нас, що заряд поліції при вул. Льва Сапіги (дефензива) при переслуханню вязнів, пропонує міліон марок нагороди тому, хто видасть організаторів „боювек" в руки влади. „Za jedno słówko dostanie pan milion marek" так обіцює комісар. Між иншим таку пропозицію поставлено студ. Сидорикови зі Львова і Желізкови із Любачівщини. Цему останньому жертвувано окрім того 30 тисяч „na buty" як зачет.

### Масові арештування.

**Жидачівщина.**

Перед виборами арештовано в м. Роздолі окрім поданих Грібеля і Юдаса; в с. Межирічу Адамка Романова; в Покрівцях двох братів Шумських; в Лісній Деменці Юркова, Бойка та управителя школи Федака.

**Тернопіль.**

Арештовано Юрка Ванчиського, Степана Кондратюка гімназіяльних учеників в підозрінню в підпалі польських фільварків.

**Мости вел.**

Арештовано Івана Кухту та инших. Командант постерунку Вагнер обходиться з арештованими в жорстокий спосіб, побиваючи їх до безтями. Той самий Вагнер вже був караний за побої селян минувшого року. Арештування переводиться без найменшої причини, а на свідків вини покликається осіб, яких взагалі нема на світі.

Арештовано учителя 60-літного старця Вертипороха якого Вагнер гнав пішком 28 км. до Жовкви.

Арештованим не дозволено подавати харчі, ані відвідувати їх.

**Ґазетні брехні.**

„Dziennik Ludowy" пише, що українська гімназія в Перемишлі є осідком українських боївок, казармою І. куріня та що всі професори гімназії були офіцирами тайних організацій, які складалися з гімназіяльних учеників. З приводу того виарештувано гімназіялістів та учителів.

Ось в який спосіб, брехливими інформаціями псевдосоціялістичний орган роздуває огонь шовінізму серед своїх читачів.

**Щирець.**

Дня 4. XI. арештовано Івана Вовка, Степана Ющака, п. Гумецьку з Вербіжа.

**Повіт Ярослав.**

В селі Кораниця арештовано після переведеної ревізії о. Степана Дороша.

## Після польських виборів у Сх. Галичині.

**Спалено будинки аґітатора.**

В Щирці спалено будинки судового возного Пукаса. „Dziennik Ludowy" пише, що огонь підложила українська боївка з пімсти за те, що Пукас аґітував за виборами.

**Перемишляни.**

В с. Янчині не голосував ни один Українець.

В с. Коровичах голосували тільки 3 Українців (М. Коваль, Зеневич та ще одний).

В с. Дусанові голосувало лише 2 українців.

В с. Добряничах голосувало 2 Українців.

**Рогатинщина.**

В с. Фірлеєві до сойму голосувало 5 Українців, а при виборах до сенату ділич Бесядецкі платив за 1 голос фіру дров. Голосувало 20 осіб.

**Щирецчина.**

На загал цілий повіт здержався від голосування за виїмком одиниць (як н. приклад Курилас з Острова, Хомин зі Щирця та ще кількох).

Навіть Німці не взяли участи у виборах (колонія Розенберг).

**Убито агітатора.**

В Любичі Королівській невідомі особи застрілили Михайла Ланового, Українця, котрий агітував за виборами.

**Гусятинщина.**

День 12 листопада був днем дроби політичної зрілости українського суспільства Гусятинського повіту. Ми з гордостю мусимо поділитись вісткою, що повіт наш поставив себе гідно в рішаючий момент і заманіфестував свою волю. Мимо фурій арештувань майже всьої інтелігенції і свідоміших селян, мимо експедицій військових та баламучення селян всілякими прахвостнями з псевдо-хліборобської лісти — народ здержався цілковито від голосування. Багато сіл в Гусятинськім не віддало ані одного голосу мимо мішаної людности, як напр. Босири, Кривеньке, Кецюбинчики, Колиндяни і инші. Латинники солідаризувались з українськими селянами та населенням. Багато сіл, як на сміх — віддало тільки по одному або по два голоси. По селах голосували переважно прихвостні двірські, кольоністи та Жиди.

Слід при цьому згадати, що населення не тільки що свідомо відтягалось від голосування, але і кпило собі з зарядженя виборчих своїх опікунів. Напр. військові частини по селах сподіючись „chłopskiego buntu", розложились в день виборів біля льокалів виборчих з машиновими кріcами. Люде кпили собі в той спосіб, що ніби то йшли до голосування, а побачивши кріси, утікали назад і не голосували — побачили можні, що зле зробили, відмінили зарядження одначе за пізно.

**Самбірщина.**

В самбірськім повіті в селах Лютовиска і Букова дня 5. листопада ц. р. крім Жидів і 3 збаламучених Українців ніхто не прийшов до виборів. В пятницю 9. листопада в селі Лютовиска ходили поліцаї від хати до хати, робили труси, а також шукали кватир для кавалерії. Арештували двох братів Веселовських, Івана Стрепку і Кароля Мусейовського. Шукали також за там. управителем школи п. Стефаном Сілецьким, котрий припадково не був в хаті.

Кавалерія розїхалась по обох селах. Зі страху вправді якась часть населення взяла участь в виборах до сенату. В пятницю 9. листопада поліція вимусила на війті і кількох людях підписати декларацію, котрої зміст нікому не відомий.

**Жеребори.**

Підчас виборів до сенату на 213 управнених до голосування, голосувало 2 особи (дідич з жінкою). Ані один селянин не взяв участи в виборах.

**Болехівщина.**

Села Церківна, Станковець, Слобода, Липа і Лужки запроторені глибоко в горах і крім Церківної належать до найтемнійших, між якими і народня свідомість ще не дуже вкорінена, а проте в день 5. листопада знайшлося мало таких, що приступили до голосування. Найкраще спісалася Церківна, бо крім кількох хрунів ніхто не заглянув до виборчого льокалю. Трохи гірше вийшло в Слободі, бо народ був збаламучений й настрашений писарем Ільком Кільжаком, пришельцем з Герині к. Гошова. Але й ті, що голосували, були се громадські урядники та їх родини. У селах Линяни, Лужани і Станківчани наказав писар Ілько Кільжак голосувати на 24. листу, та страшив арештом і грошевими карами на случай бойкоту виборів. В день виборів війти і наганячі від досвіта гнали людей до голосування, страхаючи арештом, військом і т. д.

З другими виборами дня 2. XI. пішло ще краще, бо народ почув як поступили свідомі села і побачив, як їх ошукали і обдурили плачені агітатори і ніхто не приступив до голосування. Не важилися вже наганячі розносити картки до голосування, бо настрій між селянами став рішучий. Збентежений і настрашений писар віддався в опіку п. комісаря і жовнірів. Комісар по богослуженю оголосив на майдані під церквою, що коли би писареви або війтови заподіяно що зло або побито їх, то карна експедиція спалить село.

В звязку з виборами арештовано в Церківній в суботу дня 11. XI. о. Константина Штайдена, хорого на груди і проваджено 16 км. піхотою до Болехова, звідки відставлено до Стрия. А пароховн Слободи о. Мандзикови Ст.фанови грозили арештуванням.

**Устрики гор. пов т. Місто.**

Перед виборами до села прийшло військо, яке стероризувало населення. Голосували тільки члени громадської ради, зі страху, щоби їх не арештовано так, як минулого року.

Голова виборчої комісії Гітель давав кождому виборцеви картку ч, 26. (українсько-хрунівський комітет) і примушував голосувати. Треба згадати, що членами виборчої комісії назначило староство самих анальфабетів, бо свідомі Українці зрезиґнували з тої почести.

**Стрийна.**

Вибори відбулися в той спосіб, що місцеві Поляки на приказ ксьондза розносили по хатах картки ч. 8. і обіцювали кождому дарувати чоботи за відданий голос.

Грозили також тюрмою, але мимо того голосували тільки мазури і Жиди. На мурах появилися виборчі відозви хрунівських комітетів, але в ночи селяне позривали їх і знищили.

**Гологори.**

Перед виборами арештовано о. Гр. Паньчишина. До Гологорок на час виборів прийшло військо. Так в Гологорах як і прилучених Гологірки і Жашків Українці не голосували, окрім 4 збаламучених селян.

**Борина, турчанського повіту.**

Вибори до польського сойму відбулися під страшенним терором. В суботу дня 4. падолиста ц. р. перейшов поліцай з жандармом по селі та грозив, що хто на другий день не піде до виборів, то у нього закватирується військо, а в день виборів уже рано порозходилися жандарми та військові по Борини і формально виганяли людей до виборів; хто цему противився, то тому грозили приарештуванням. Так зробили приміром з дяком Мортуньцем. По жену місцевого пароха Морозову приїзджала 2 рази військова фіра враз з вояком і ті завезли її силою до голосування, а о. Морова арештовано. Мимо террору голосувала лише частина селян, а з інтелігенції тільки нотар.

**Турчанщина.**

Липе — маленьке гірське село в турчанськім повіті почало переходити передвиборчі блага іще 26./X. ц. р., коли то перепроваджено точну ревізію за зброєю, між папенями і листами місцевого пароха і учителя. Вже тоді почали „власть імущі" наганяти страху. Мимо того в часі виборів населення в цілости збойкотувало вибори.

Дня 5./XI. на 290 голосуючих віддано 14 голосів. На той вислід зложилися 7 голосів жидівських, 2 німецькі, з Українців голосували лиш 4 особи, між ними наш війт Іван Візняк і його шваґер Михайло Петричкевич; 2 прочі не входять в рахубу, бо то люде цілком несвідомі.

Вибори переводив постерунковий з Лімної Анджей Познаньскі, котрий гнав силою людей до урни, а коли і то не помагало, грозив постоєм уланів. Місцевого учителя і війта взивав словами: „Panowie róbcie coś, bo będzie źle". Найбільше гнівало його то, що крім двох висше вже згаданих осібняків всі прочі члени комісії не голосували. З признанням належить згадати їх, бо то були правдиві тортури для них витримати від 9. год. рано до 9. год. вечером під напором жандарма і під напором Михайла Петричкевича, котрий кождого з них по черзі викликував і взивав до голосування, говорячи: „Чому не голосуєте, коли я голосував?"

Сей вислід виборів випровадив з рівноваги турчанських потентатів. Дня 11./XI. вечером зявилось в селі 7 уланів і зараз почали урядування: у місцевого Жида зрабували 3 в. горівки. Хоч смертельно попились, мали ще на стільки сили, що нарабували курий, побили Миколу Онуфрика і Федя Скубіша за те, що не хотіли дати на заріз своїх баранів. На другий день розпочався страшний террор: силою гонили до голосування, опірних били, рабували, страшили арештуваннями, як воно мало місце у пароха о. Юліяна Присташа і учителя Гриця Пікаса, котрих ціле пополудне тримали під загрозою вивезення. У Михайла Криси зрабували кожух і чоботи, у Андрія Котули черевики, у Гриця Скубіша кожух, Касю Котула і Касю Кріль побили. Як страшний був террор, найліпший доказ, що учитель віддав картку з голосом, хоч з приміткою в протоколі, що робить це під примусом. (Той голос опісля уневажнено). Йому грозили, що його арештують, привяжуть до кінського хвоста і так поведуть. Мимоволі пригадується татарське лихоліття, коли лютий Татарин наших бранців в купу повязаних привязував до коня і гнав у люту неволю. Характеристичним є це, що жовніри не пощадили і Петричкевича і його обрабували, а коли приходив жалуватись і покликувався на це, що він голосував, то виганьбили його і вигнали: „Mnie twój głos gdzieś!"

Помимо такого террору було 5 голосів на 192 голосуючих. З того було 11 білих карток, 10 жидівських, 2 німецькі 1 неважний. На наших людей припадає 33 голоси, котрі однакож не можуть бути важні, з виду того, що всі голосувавші явно голосять, що віддали голоси під примусом і зі страху. *Calli.*

**Львівщина.**

В звязку із дописю із Полянки в 14. числі „Свободи" начебто голосував війт Адам та агітував за виборами довідуємося, що в селі Полянка не голосував ніхто окрім 2 польських залізничників і Жидів.

Не голосували навіть члени виборчої комісії, ані війт Адам. Жадного віча не було, а всі вісти про агітацію війта, є злобною видумкою.

**Повіт Бібрка.**

В с. Соколівка з цілого населення голосувало 2 Українці, (Андрух Савран і комісар). Голосували самі Поляки і збаламучені латинники.

В с. Кологури голосував тільки предсідник виборчої комісії. Через те арештовано Павла Коцінського і Василя Козака.

В с. Пятничанах голосував тільки син дідича Чайківський і ще один Українець.

В с. Ходерківці під терроро дехто дав себе збаламутити, а всеж таки голосувала тільки четверта часть населення, між иншими голосував Савран, Шевчук, Ткач і Зубачевський.

Пятничани: В звязку з виборами арештовано Телішевського і його сина Василя.

В с. Сениві не голосував ані один Українець.

В с. Соколівці поліція зганяла багнетами людей до урни і роздавала картки 8 і 1. За бойкот виборів арештовано Степана Коцінського, Мих. Козака, а в Кологурах арештовано Кирила Хамуляка, Мих. Телішевського а з Ходерковець Івана Ряжка.

**Не дайте голодувати найкращим синам народу! Читайте списки тисячів арештованих українських громадян і спішіть з допомогою! У львівських арештах сидить понад дві тисячі Українців, для яких варить обіди кухня Комітету Допомоги політичним вязням. Привозіть харчі до кухні: „Народній Дім" у Львові! Постачайте всіх харчевих припасів для тих, що в голоді і холоді сидять по польських вязницях!**

# З Волині.

**Вибори до сенату.**

Офіціяльних відомостей про результати виборів до сенату на Волині ще досі нема; відомости Українського Виборчого Комітету стверджують, що під час виборів до сенату пройшов цілий список бльоку національних меншостей. Обібрано пять чоловік, в тому числі чотири Українці й один Жид; фамілії українських кандидатів, які пройшли до сенату, вже були подані в нашій ґазеті.

**До справи українізації церкви.**

Справа українізації церкви на Волині поширюється все далі, але на жаль, не скрізь й не завжди знаходить ця справа піддержку серед духовенства. В с. Вичавках дубенського повіту місцеве селянство виразно не один раз заявляло свойому священикові, що воно хоче, щоби відправа в церкві провадилася українською мовою; в селі зорґанізований церковний хор, який на Службі вже співав по українськи. Проте священик продовжує Службу по славянськи. Селяне дуже дивуються такій поведінці свойого священика, тим паче, що він під час виборчої кампанії показав, що він до української національної справи ставиться не вороже.

# Вибори в Анґлії.

**Успіхи Бонар Лоу.**

На підставі останніх звісток з Льондону про дотеперішний вислід виборів в Анґлії, можна ствердити, що найкращі вигляди на побіду має Бонар Лоу, який розпоряджує більшістю 35 голосів у відношенню до всіх инших партій.

Замітне, що під час теперішних виборів, партія робітнича осягнула вельми сильне становище одержуючи 35 мандатів. Цим робом стала вона після консерватистів найсильнійшою партією в парляменті. Партія Льойд Джорджа не осягнула вправді сподіваних успіхів, буде

єдначе на стільки сильною, щоби з нею серіозно рахуватись.

Великою несподіванкою є також побіда лібералів Аскіта. В Джермут і Оксферді, де протягом 42 років вибирано все ториса, вибрано тепер Аскіта дуже малою більшістю.

Із кандидаток перейшла до тепер одна тільки леді Астор.

Велике враження викликав вибір на передмістю Бетерзек, де вибрано більшістю 2.000 голосів найбільш радикального із всіх англійських комуністів Гіндуса Секлядгаля.

На підставі останніх звісток з ріжних міст і містечок, преса стверджує, що партія праці і ліберали не одержали більш чим 1/3 частини кандидатів в новому парляменті.

До тепер на 286 вибраних послів до парляменту є 161 консерватистів, 72 членів партії праці, 24 лібералів Аскіта, 22 приклонників Льойд Джорджа і 4 безпартійних.

**Льойд Джордж під адресою анґл. соціялістів.**

„Н. Фр Пр." доносить з Брістолю, що Льойд Джордж виголосив там 14. ц. м. свою девяту виборчу промову. Льойд Джордж використав тим разом нагоду, щоби звернутися до соціялістів, з пересторогою перед надмірними симпатіями у відношенню до совітської Росії.

„Наші соціялісти, — говорив бесідник — мають намір іти до большевиків. Раджу їм взяти поворотні білети і второпно вертати".

**Втрати консерватистів.**

„Дейлі Нюз" доносить, що консерватисти втратили до тепер 27 мандатів, націонал-ліберали 16' натомісць партія праці осягнула 36 мандатів, а независимі ліберали 10 мандатів.

**Бувші арештовані! Перегляньте числа „Діла" і „Свободи", чи ви були подані у списках арештованих. Напишіть негайно до Редакції „Свободи", як довго ви були увязнені, за віщо, в яких умовинах, коли були перший раз переслухані, та в яких умовинах перебули час у вязниці.**

# До арешту посла М. Луцкевича.

Редакцією одержана телеграма про загрожуючий стан здоровля М. Луцкевича, якого, не зважаючи на те, що його обрано до сойму, ще й досі тримають в тюрмі в Ковлі.

М Луцкевич сидить в дуже скрутних умовах. Не зважаючи на хворобу, лікар у нього не був ні разу.

М. Луцкевича тримають, не зважаючи на те, що свідки, які мусіли би дозести його невідомі злочинства, уперто не зявляються до слідчого.

# Українські с. р. про сов політику на Україні.

Закордонний Комітет Партії українських с р. виніс слідуючу резолюцію:

Закордонний Комітет У. П. С. Р. ознайомившись з постановою ВУЦІК, а про встановлення спільних форм законодавчих та виконавчих союзних органів (Союзного Центрального Виконавчого Комітета однієї Ради Нарком) і з окрема спільних органів керуючих внутрішньою і зовнішньою політикою, військом, Народнім Господарством, фінансами і т. и. в Росії й на Україні,

заявляє: 1) що ВУЦІК не є органом народньої влади, а лише апаратом московської окупації на Україні, бо складається він не з вільно-обраних депутатів народу, (хоч би трудового селянства та робітництва), а з призначених урядовців окупаційної влади, — чи членів комуністичної партії на Вкраїні; постанови ВУЦІК, а не є голосом Українського Народа, а лише оповіщенням волі й бажань Московського Народнього Комісаріяту, а через те вони жадного значіння в очах народу не мають.

2) зазначені постанови є виявленням давнього шовіністично-імперіялістичного стремління „комуністичної" московщини знищити не тільки державну, а й культурно-національну волю українського народу та відновити попереднє підпорядкування Вкраїни Московщині, як було за царів, що стверджується всім теперішнім станом річей на Вкраїні, як на приклад: знищення українських шкіл, кооперативів, видавництв, преси, заборона на Харківщині вживати вкраїнську могу навіть в народніх школах і т. и.

Зазначені постанови є здійсненням таємної мети збройних походів комуністичної московщини на соціялістичну Вкраїну в рр. 1917, 18, та 19.

Тепер для всіх ясно видко, що Московська Партія Комуністів свідомо дурила світ, виставляючи причиною своїх походів на Вкраїну бажання „допомогти українським селянам і робітникам в боротьбі з буржуазією". Як заявляє зараз Раковський, московські комуністи лише з тактичних причин декларували незалежність України і створили на Вкраїні та закордоном кілька бутафорних апаратів її окремішности. В дійсности-ж вони завше стреміли до того, що зараз очевидним стає для всіх і про що УПСР. казала давно, а саме: до знищення не тілько державної самостійности, а й культурно національної свідомости українського народу та обернення Вкраїни в звичайну московську кольонію.

Закордонний Комітет Української Партії Соц.-Рев. 1) вітає постанову ВУЦІК-а, як гачок, що цілком роскриває імперіялістичну ф'зіономію московської окупації на Вкраїні і тим самим розплющує очі багатьом легковірним Українцям та неукраїнцям, соціялістам і несоціялістам на дійсну мету московських походів на Вкраїну, що полекшить консолідацію та організацію сил Українського Трудового Народу для боротьби за дійсну соціяльну й національну волю і 2) заявляє, що всі свої сили покладає на дальше розшифровування свуїтсько імперіялістичної політики московських комісарів на Україні, та на організацію сил Українського Трудового Народу для здійснення його державно-національної й соціяльної волі.

# Французько-анґлійське порозуміння.

**Анґлійсько-французька дружба.**

„Матен" пишучи про переговори в справі Сходу стверджує, що з теперішнім мент не можна говорити про якесь напруження між Францією і Анґлією. Денник зазначує, що теперішні взаємини між обома урядами є як найкращі і що особисте відношення між членами тих урядів склалось вельми корисно і приязно. Доказом цего є хоч би сердечний лист Керзона до Пуанкаре після останньої промови премієра у французькому парляменті.

**Голод Норвеґії.**

Із Християнії доносять, що норвежський уряд поручив своїм представникам в Парижі і Льондоні повідомити анґлійський і французький уряди, що Норвеґія вірить, що на льозанській конференції не буде винесено ніякого рішення без вислухання думки заінтересованих держав.

**Румунські і болгарські делеґати в Льозанні.**

З Льозанни дочосять, що 15 ц. м. прибув там другий румунський делеґат Діяманді в товаристві військового знавця полк. Дімітреско. Приїзд всіх румунських делеґатів і мін. закордонних справ Дюкаса заповіджено на кінець біжучого тижня.

Тогож самого дня прибув також до Льозанни провідник болгарської делеґації премієр Станболійський. Инші болгарські делеґати між якими находиться болг. посол в Парижі Теодоров, посол в Белграді Радов і проф. Мільов, прийдуть до Льозанни в найблищих днях.

**Стріча Пояннаре і Керзона з Муссоліні.**

Аґ. Аваса довідується, що стріча Поанкаре і льорда Керзона з Муссоліні відбудеться в неділю або понеділок в місцевости Горріте, 30 км. від Льозанни.

**Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —**

# РІЖНІ ВІСТИ.

**Справа відшкодувань.**

Льондонський кореспондент аґ. Вольфа довідується з міродатних кол, що зміна поглядів анґлійської публичної опінії на справи відшкодувань є наслідком некорисного звіту нейтральних знавців, а головно факту, що Німеччина не причинилась зі свойого боку в достаточній мірі до розвязки питання про відшкодування.

**Перед плебісцитом в области Саари.**

З швайц. Берна доносять, що б. віцеканцлера Бонзона іменовано повновласником Союзу Народів для підготовки плебісциту в области Саари. Віцеканцлер Бонзон виїхав в понеділок на місце плебісциту.

**Новий договір між Чехословаччиною і Мадярщиною.**

З Будапешту доносять, що торговельні переговори між Чехословаччиною і Мадярщиною довели до заключення договору в справі пограничного торговельного руху.

**Великий везир покинув Царгород.**

„Чікаго Трібюн" доносить з Царгороду, що великий везир Тефік паша і богато визначних особистостей, які відносяться ворожо до кемалістів, залишили Царгород, шукаючи захисту на анґлійських кораблях.

**Дозволи голодових заворушень в Надренії.**

Комуністична „Роте Фане" описуючи перебіг голодових заворушень в Надренії подає з Дісельдорфу, що професіональні ради і картель професіональних союзів, відповідаючи на поступування німецької поліції, зарядили генеральний страйк в Дісельдорфі і околиці. Зажадали вони крім того скликання професіональних рад з цілої Німеччини.

**Поширення комуністичної пропаґанди в Азії.**

В. Б. К. доносить з Москви, що Белю Куна вибрано президентом мадярської секції III. інтернаціоналу. Рішено оснувати у Владивостоці комітет для комуністичної пропаґанди в Японії, Китаю і Індохинах.

**Турки надають відшкодувань.**

„Дейлі Нюз" довідуються, що Кемалісти в Льозанні зажадають від Греції 240 міліонів фунтів стерлінгів, як відшкодування за втрати, понесені у війні.

**Еріо про сов. Росію.**

З Парижа доносять, що Еріо промовляючи на конґресі радикальної і радикально-соціяльної партії заявив: „Росія, це велика республика, яка внедовзі станеться консервативною. Її державні мужі вчера були ще комуністами, ними однак вже нині не є".

**Вісти з Італії.**

„Італія" доносить з Риму, що відділи фашистів не будуть розоружені, але перейдуть в склад армії як добровольчі організації на службі держави. Генеральний інспектор фашистів видав строгу заборону переводити якунебудь акцію на власну руку і заповів строгу кару на випадок непослуху.

„Аціоне" доносить, що Муссоліні продовжив час праці в урядах із 7 годин на 8 для урядовців, а з 8 на 10 для помічних сил. Це розпорядження викликало велике невдоволення серед урядничих кол в цілій Італії.

Премієрови приписують також намір накладення нового податку на збіжжа і муку.

**Присилайте датки на політичних вязнів до Тов. „Краєвий Союз Кредитовий", або до Тов. „Дністер" з дпискою „на вязнів! — У Львові є понад дві тисячі арештованих Українців! — В першу чергу найблища рідня і села повинні прийти з помочею!**

# З останньої хвилі.

**Процес Ст. Фгдака і тов.**

**XXI. День розправи.**

*Львів, 18. XI. 1922.*

Останнім з промовців оборони забрав слово д-р Л Ганкевич, який малює барвистим кольоритом сонячні переживання більшости підсудних, які на чолі побідних українських армій перемашерували Україну вздовж і поперек, і чорну картинку неволі і нужди, яку вони застали по повороті до окупованої Польщею Галичини.

Хлопці вернули до краю і ставули на роздорожу. Вони вибрали шлях науки для науки і науки для хліба. Ми живемо в тих часах, де наука і право навчання є вільні. Часи, коли Сократ був примушений випити отруту, — часи коли пани і королі iure divino позволяли або заборонили вчитися, минули. Це є одно з найбільших здобутків нового часу і духа. І здавалобся, що наші хлопці, які хотіли вчитись в 1920 чи 1921 р. не стрінуться з такою перешкодою. Тимчасом ректор польського університету сказав делеґації української молоді: „Za przegraną wojnę musicie być pokarani"... Зусилля українських научних і освітних інституцій в напрямі утворення університетських курсів, розбилися о становище окупаційної адміністрації

Предс. перебиває бесідника словами: „Nawet w przemowach obrażać nie można".

Д р Ганкевич: Я констатую тільки факти. Український університет повстав мимо всього. На нього кинулася поліція. Оборонець читає оригінальний реферат поліції про „відкриття" українського тайного університету, після чого пред

кладає дотичний документ помітно вдивованому трибуналови.

Поліції, яка мала точний матеріял дотично тайного, українського університету, треба було „його „оживити". І вона це зробила безпосередно по агентаті. Оборонець наводить анальогічний тип процесу „Омладіни" в Празі, який разяче підходить до процесу проти Ст. Федака і товаришів. Так там, як тут головну ролю відіграла провокація і містифікація.

Одиноким моментом, на який Матчака було візчання Штика. Поліція чула, що висказ невоважного Штика не може бути матеріялом серіозно обтяжуючим Матчака. І поліція кидається до нелегальних засобів, які противорічать § 25 карної процедури, який оборонець дослівно наводить. Далі характеризує оборонець „діяльність" охранника Каращука, що будучи царським жандармом, міг бути такиже в уряді Керенського, Петлюри, а в кінци у Поляків, а тепер десь служить у французькій дефензиві.

Прокуратор обіцював пофнути обвинувачення на випадок коли виявиться, що обтяжуючий провокатор є дійсно каналією, тимчасом у відношенню до обж. Матчака чомусь того не хоче зробити.

Прокуратор протестує против користування оборони часописами, про які трибунал не знає, чи вони не були сконфіскованi.

Д-р Ганкевич оповідає події, про які хотів зацитувати голоси преси.

Матчак — це дуже інтелігентний чоловік, але геніем, яким робить його п. прокуратор, він на жаль не є. А тільки геній міг би бути секретарем університетської комісії, головою „Академічної помочі", редактором і... організатором військової конспіративи?

Оборонець обговорює „компромітуючі" картки Матчака, писані ним в тюрмі до Штика, де в першій з них поручає Матчак вмішати в справу ославлених Шпаків. На всьому тому спирається обжалування, яке погрожує параграфом передбачуючим кару смерти. В дальшій своїй промові оборонець пятнує нетакт прокуратора, який осмілився робити двозначні алюзії з приводу того, що „дехто з оборонців сидів в тюрмі разом з обвинуваченими і тим пояснюється згідне їх ділання". Будучий голова польського сенату Бол. Лімановскі просидів в тюрмі більш менш стільки літ, скільки має п. прокуратор. Чи і під його адресою позволив би собі п. прокуратор на подібну, обидливу алюзію?

Вкінці оборонець подрібно виказує невгідність поодиноких місць акту обвинувачення дотично Матчака.

В слід за д-ром Ганкевичом забрав голос д-р М. Глушкевич для оконечного відпертя закиду „головної зради".

Д-р М. Глушкевич: В моїм цілім життю, дякуючи моїй духовій структурі, я все інтересувався стариною, але всі мої почування стоять по стороні того, що молоде і сильне, що має право на життя. То відноситься до усіх проявів життя і культури взагалі. Вертаючи минулого року з далекої чужини а в першу чергу хотів довідатися, що сталось зі старою карною процедурою небіжки Австрії, після такої хуртовини переворотів, яку ми отсе пережили. Я довідався, що в тому напрямі не змінилося нічого. Закон з 1803. р. примінено до людей, які жили і ділали в умовах, які нічим не нагадували умов з перед 120 літ. Закон цей походить з часів, коли ще панувала повна неволя одиниці і колективу, то були часи необмеженого абсолютизму монархів, які вважали себе панами життя і смерти не тільки одиниць але цілих народів. Чистой характеристичний тим, що законодавці не знали ні духа народу, ні його самого, а нарід не розумів не то духа, але й мови закону.

Французька революція не змінила ні на одну йоту того старого закону. Великі її реформи не сягли поза границі Франції.

Право натури каже мурашкам безпосередно по збуренім гнізді братись за його відбудову. Тому закони природи були підпорядковані і підсудні.

Карний закон, якого 2. п. р. вказує безкарним вчинок виконаний в обороні свого життя чи життя свого ближнього, але не знає вчинку оборони життя цілого колективу, виявляє власне ту недостачу, що його параграфи визнали невідповідальність найбільшого колективу, яким є держава. Оборонець характеризує перестарілість і елястичність інтерпретації 58. зак. Той закон заповнив тюрми Австрії богатьоми нашими і вашими батьками. Він заложив петлю на шию Вісьньовскому. Оборонець оповідає теорію повстання держави і закона, та мотивів, які уможливлюють заістнування „головної зради".

Вкінці на основі модерних теорій права доказує оборонець, що злочину головної зради нема.

Чий голос старший — карного кодексу чи Нації?

Вкінці резюмує оборонець закиди акту обвинувачення і результат оборони.

Предсідник зараджує павзу.

По павзі реплікує прокуратор головно на промови д-ра М. Глушкевича і д-ра В. Старосольського, що до критики закона про „головну зраду". Врешті старається відперти закиди оборони дотично хибних і неточних тверджень акту обвинувачення.

Кінчаючи апелює п'д адресою присяглих суддів ще раз, щоби вони поступили згідно зі совістю польських суддів обвинюючи, що капа, яка жде обжалуваних не така страшна, що „жов не поплине".

У відповіді на промову прокуратора забрав голос д-р В. Старосольський. Оборона не завзивала лави присяжних суддів до поминення закону. Dura lex, sed lex! Вона тільки звертала увагу на перестарілість закону, яка тим самим стоїть в дистанції від того, що живе в наших душах. Автори його не розуміли, що то є нація і не оглядалися на можливости виникаючі з її заістнування.

Оборона розходиться з прокуратором в основному розумінню параграфів карного закона.

Проти польської держави, як такої не звертався ні один з обвинувачених. Їх завдання засовувалися в зівсім противному напрямі. Коли щось може бути підсудимим імпутоване, то тільки відорвання Східної Галичини від Польщі, а цего не закидує обв. ні акт обвинувачення ні п. прокуратор в жадній із своїх промов. Елімінування якраз того закиду обезвартнює в цілости становище акту обвинувачення.

Оборонець звертає увагу присяглих суддів на обставини, серед яких зродилися революційні рухи на окраїнах Східної Галичини. П. прокуратор старався усталити звязок поміж ними і обвинуваченими, против чого дає оборонець наглядні протидокази. Хто знає чи власне ті рухи не є відповіддю на репресії і арештування, яким в першу чергу підпали обвинувачені. А можеб ті обвинувачені будучи на волі, протиділали тим рухам по думці енунціяцій „Нашого Шляху".

Що до „права ласки" то оборонець думає, що цей піднятий п. прокуратором момент не може остатися без відповіді. Кожда ласка, хоч би в найкращій формі подана, є завсіди обидою. Шлях ласки не є тим, на який треба тут вступити з огляду на відносини, які панують в нашім краю. Оборонець апелює не до ласки а до спроможности зрозуміння психольогії обвинувачених. Бо тільки на випадок зрозуміння оборона є певною що до підсудних. Що до „мостів згоди" з нами, як казав п. прокуратор за чотири роки не поставлено жадного, а кілька вилетіло в воздух, то оборонець думає, що подати собі руки можуть тільки вольні вольним. Годину порозуміння наближують тільки і виключно ті, що борються за волю. Раб, зрадник, може витягнуту руку тільки поцілувати, але ніколи устиснути руку як рівний. Згода можлива тільки поміж вольними і рівними! а ніколи поміж панами і рабами!

Останнім з промовців відповідав на заміти прокуратора д-р М. Глушкевич.

Год. 3·30 мін. предсідник відкладає розправу до суботи, 9. год. Вирок западе в суботу.

**При зміні адреси просимо не забувати подати і попередню свою адресу.**

# ТЕЛЕГРАМИ.

**Творення кабінету в Німеччині.**

Берлін. (ПАТ.) Часописи звідомляють, що Куно покличе на міністра заграничних справ дотеперішнього мін. фінансів Гермеса.

**Експозе Мусолінія.**

Рим. (ПАТ.) На сьогоднянім засіданні палати пред. мін. Мусоліні зложив заяву правительства, в якій з повною пошаною висловився про короля, про конечність вдержання порядку і спокою.

Обговоривши відносини Італії до инших держав, спинився на Туреччині і зазначив, що коли Турки одержать, що їм належиться, треба буде мати відвагу сказати їм: „Ні кроку дальше!" Це конечне. Лише така заява, що йтиме в парі з льояльним становищем союзників, може перешкодити комплікаціям на Балкані і в Европі. Що до участи Росії в льозанській конференції, Італія піддержує більше моральну тезу і сподіється, що вона таки побідить.

Домагається повної власти, бо хоче взяти на себе відповідальність „Ми рішили дати народови дисципліну і її маємо. Хай ніхто з наших противників не обманюється, що ми не в силі постійно вдержатися при власти. В батьківщині запанувала одностайність. Дбаймо лише про працю для запевнення розвитку, успіху і свободи батьківщини".

**Стріча Керзона з Пенкаре.**

Ліфилд. (ПАТ). Льорд Керзон приїде сьогодні до Парижа, де конферуватиме з Пенкаре. В суботу оба міністри вибудуть мабуть до Льозанни для нарад з Мусолінієм.

**Положення в Траки.**

Царгород. (ПАТ). Положення в Траки вдоволяюче. Завдяки інтервенції французької місії, грецькі власти випустили на волю багато Турків, арештованих з політичних причин. Віддача властям Великих Нар. Зборів місцевости Кіркілісе і Ліле Бургас відбулося в повнім порядку.

Бордо. (ПАТ.) З Царгорода: Згідно з заключеними договорами обняття кемалістами 3-ої стрефи в Траки покінчилося. До Адріянополя і Галіполі відуть Турки 22. листопада.

**Б. Шоу вибраний послом.**

Відень. (ПАТ.) „Н. Фр. Пр" з Льондона: Поміж вибраними послами є заісний письменник Бернард Шоу, яко кандидат робітничої партії.

**Гонка кредіт.**

Берлін. (ПАТ). Підчас ладування грошей перед будинком Державного Банку, вкрадено мішок із 10,000.000 марок. Виновників не викрито.

**Слідство проти султана.**

Царгород. (ПАТ.) Нар. Збори ухвалили внесення Кемаля Паші, яке домагається переведення слідства проти турецької Ради мін. і проти султана. Право виконання повисшого рішення застерегли собі Збори на пізнійше.

# НОВИНКИ.

— **Конфіскати.** Останнє (17) ч. „Свободи" сконфісковано за деякі місця вступної статті за передруки з англійської преси.

— **Обережно перед провокаторами.** В с. Тартатолі, пов. Сокаль появився провокатор, котрий втягає селян до коршми зачинає розмови на політичні теми, а опісля зловивши за слово віддає в руки поліції. В такий спосіб вже попали до арешту за свою необережність селяне Робашевський з трома синами і Канюка.

— **Анти-польська демонстрація в Берліні.** До нашої редакції попала з летучки в німецькій мові, які розкидувано в Берліні підчас демонстрації українських студентів перед польським консулятом. В першій летучці подані короткі інформації про сучасні масові арештування у Сх. Галичині та про терор. Згадується про побиття студ. Яцури у львівських арештах. Друга летучка містить протест проти теперішної влади а третя звернена против польського студенства. З цензурних зглядів не можемо помістити тих летучок в цілости.

— **ВУСпілка військових інвалідів.** Центральне правління всеукраїнської Спілки військових інвалідів української народної республіки оповіщає, що на підставі § 14 статута має відбутися 21, 22, 23 і 24. листопада 1922 року 2-ий зїзд делегатів Всеукраїнської Спілки військових інвалідів у м. Каліші, в таборі інтернованих Українців.

— **Пожежа у Львові.** Дня 16. падолиста вибухла у Львові при вул. Рапапорта ч. 9 пожежа, яку вдалося зараз погасити.

— **Дрібна помилка.** Касієр Земського Банку при вул. Коперника у Львові, виплатив одній особі 1 міліон марок понад належну суму. Щасливий добродій використавши помилку касієра зник — з міліоном.

— **Нові гроші в совітських республиках.** В совітських республиках пущено в курс нову паперову валюту вартости одного рубля. Ті рублі мають форму почтових марок і курсуватимуть цілими аркушами. Ходять чутки, що совіти задумують пустити в курс золоту монету.

— **Шоста частина світа.** Німецька наукова експедиція під проводом д-ра Фільхнера винайшла новий великий остров коло південного бігуна. Цей остров буде творити шесту частину світа. На тому острові живуть звірята невідомі в жаркій частині світа та панує буйна, цікава ростинність.

— **Напад на редактора.** В Софії невідомі особи напали на редактора-комуніста Абасва і тяжко поранили його. Напад виконано з ініціятиви російських реакційних кругів.

— **Бп. Передплатники в Чехословаччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Легіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

— Звертається увагу нашої суспільности, щоби сирі шкіри з куп, тхорів, видр, лисів, котів і т. п. продавати лише нашій українській фірмі: Петро Карпяк, Львів вул. Куркова ч. 11а. 945 16—30

Девіза! Великий оборот — малий зиск!
НАЙДЕШЕВШЕ ОБУТТЯ
ЛИШЕ 20 АКАДЕМІЧНА 20

# ЛІТЕРАТУРНИЙ ВІСТНИК.

## Довкола історичної повісти.

III*).

Нема ніщо вашого як розяснити яким робом родиться в уяві письменника повість та нема ніщо лекшого як ствердити її хиби, коли вона вже написана. Критика супроти творчої уяви грає анальогічну ролю як льогіка — на гадку Бергсона — у буденнім життю: вона не вчить нічого позитивно лише негативно — дає змогу перевірювати помилки.

Нема у всесвітній літературі історичної повісти, яка могла би стати зразком як повинні виглядати всі инші. А проте можна сказати напевне, що є чимало архитворів повісти настільки ріжних між собою наскільки ріжними можуть бути великі індивідуальности. Самі автори таких повістей і рівні їм критики дуже мало цікавляться питанням: скільки сторінок у книжці присвячено історичним подіям і скілька подіям сотвореним письменською уявою. Вартість повісти не залежить ні від скількости ні від правдивости змальованих історичних фактів.

Коли Бальзак писав з гордістю в однім із своїх листів, що „починають вже признавати, що я більше істориком, як повістярем", він мав на думці не лише такі повісти як „Шуани" в яких головним сюжетом були історичні події. Він уважає себе істориком у такому самому розумінню в якому хотіли ними бути Фльобер чи Золя, а навіть Гете та Дікенс, незалежно від вибраного ними сюжету повісти.

Коли обмежити „історичну повість" до такого роду повісти в якій головна акція зосереджена довкола історичних подій та історичних героїв тоді треба з цієї категорії від окремити чимало архитворів, які користуються дуже багатим історичним матеріялом. Ні в „Нужденних" В. Іго ні в „Червоним та чорним" Стендаля ні „Війні та мирі" Толстого історичні події не стоять на першім пляні повістярського малюнку і не є головним сюжетом твору. А в тім: „Червоне та чорне" хроніка з 1830. р. або „Сентиментальне виховання" Флюгера є історичними повістями у кращому розумінню як ті, що силкуються змалювати історичні особи та події в новій цікавій формі для чисто-артистичного ефекту. Великі повістярі роблять з історичними особами та подіями свідомо майже те саме, що Шекспір робив у своїх драмах несвідомо. Вони мало цікавляться розясненням „дійсної" історії а часто зумисне забувають про неї, щоби з більшою свободою оповісти власну: в якій найважнійшою подією є психольоґічний конфлікт героїв. Історична постать цікавить нас тоді незалежно від подій відомих нам з історії. Инша справа, що наше зацікавлення героєм повісти зростає часто завдяки цікавости: як могло виглядати приватне життя виїмкової людини.

Одинокою темою та проблемою історії та літератури є психольоґія одиниці і психольоґія суспільности. Колиб „Тарас Бульба" був лише історичною повістю написаною з патріотичною метою то ніхто крім величників Козаччини не міг би її читати з такою цікавістю як читаємо нпр. „Останні дні Помпеїв". Теоретично не можна означити меж до яких вільно письменникові йти у своїй уяві навсупереки історичним документам. Колиб такі межі істнували то істнувала би також спроможність означити до якої межі історик є лише збирачем документів а звідкіля починає ставати письменником. Історична точність стає у письменника інколи такою самою творчою силою як письменська уява у історика. І Мішле і Тен і Карляйль, незалежно від усіх зроблених їм закидів „субєктивности" є більшими істориками ніж ті, що у своїй „обєктивности" не в силі вийти поза хронікарське справоздання буцім-то „чистих фактів".

„Саламбо" Фльобера може бути повчачим приладом як далеко може довести письменника культ для „історичної правди". Фльобер не хотів придумати ні одної подробиці там де міг покористуватись історичними даними; він сотворив живий архитвір з історичного та археольоґічного румовища.

Та читач мусить над цим твором різьбленим мов у мраморі витратити також якусь частину з том лячого зусилля, яке вклав у нього автор.

Возьмім протилежний приклад більше в нас відомий: „Quo Vadis" Сенкевича. Історична критика могла закинути авторові сто разів, що він не розуміє психольоґії первісного християнства, але літературна критика (в згоді з читаючим загалом і членами премії Нобля) мусіла признати, що повість написана по майстерськи. Така повість як „Каліста" такого великого знавця історії християнства як Нюмен не має прикмет повісти Сенкевича. Як виглядало первісне християнство? — про це може бути стільки теорій скільки ідейних становищ можна прикласти при виділі „фактів" невіддільних від „ідей". Історична повість має більше спільного з леґендою та наївною уявою простолюдця ніж з теоретичними висновками „медичного" історика. Боротьба за нову (християнську) віру змальована Сенкевичем може виглядати зовсім наївно, тому, що всі ми менше-більше так само наївно уявляємо її собі на підставі історичних „фактів". Коли в нашій літературі найдеться завтра автор, який схоче написати повість про сучасні історичні події із становища національної ідеї, яка мусить вийти переможною тоді він не буде в силі глядіти на змальовані події менше наївно і більше обєктивно як Сенкевич; він мусить прийняти погляд загалу, який не в силі відріжнити фактів від потреби віри в те, що вважає „добрим". Сенкевич як великий артист слова так мало дбав про пропаґанду християнства, що несвідомо полишив читачеві „Quo Vadis" вибір у симпатії між поганством та християнством. Його патріотичні повісти тратять цю привабливість, коли автор щораз частійше звязує змальовувані події з думкою про..

„Трьох Мушкетерів" є безсмертним твором „патріотичних" повістей в яких величність, „позитивність" дієвих осіб є *„conditio sine qua non"* психольоґії пересічного читача. Є в цім творі елемент несподаної пригоди — мабуть вічний елемент літератури, спільний і Вальтер Скоті і Барбей д' Оревілі і Просперові Меріме. Та яким освіченим та гордим артистом треба бути, щоби як Меріме забути про десятки прочитаних томів історії залишивши з них лише найважнійше подих історичного моменту! („Хроніка з доби панування Карла IX".)

Великі письменники є великими істориками як і великі історики є великими письменниками. Їх думка зупиняється здебільша на тих життєвих проявах, які прокидають сумніви. Історичні факти, прояви буденщини чи питання літератури мають лише настільки вартости, що прокидають сумніви. Чи ми пережили такі події, чи маємо такі твори або таку буденщину?

IV.

Історик письменства, який схоче колись вибрати вчену тему для своїх дослідів може скористи кілька ріжних теорій для розяснення чому саме по великій війні та великій революції появились у нас історичні повісти. Для складення такої теорії йому вистарчить факт, коли такі повісти в нас лише будуть. За те нині кожний хто визначується менше-більше критичним хистом у літературі — не легко збагне де істнує звязок між подіями останніх літ і літературними спробами: написати історичну повість?

Ні в Англії, ні у Франції, ні в Німеччині, ні в Італії, ні в Росії історична повість не займає ніякого місця у повоєнній літературі. Коли можна запримітити в цих країнах якусь актуальну форму літературної творчости, то нею можуть бути хіба твори зроджені під безпосереднім подихом війни. Таких творів ми досіль не маємо зовсім. Нечисленність перворядних творів в европейській літературі, написаних під безпосереднім впливом останніх подій звертає мимохіть увагу на факт, що чимало великих сучасних письменників свідомо відкидало ці події поза межі своєї творчости.

Якщо повірити у якийнебудь льогічний звязок між нашими спробами історичної повісти і свіжопережитими подіями, то можна бути певним, що наші письменники не зазнають вагань великих творців, які лякались деяких сюжетів, надто приваблиних. Не треба бути провором, щоби передбачити, що наші письменники, які будуть почувати себе натхненими сучасною великою добою, не зможуть оминути у своїх книжках елементу, з якого не в силі визволитись до нині майже ціла наша література. Наше доминішнє письменство родилось здебільша з дидактичних намагань. Розяснити „природні", „незідхильні причини" таких намагань умовинами нашого політично-суспільного лихоліття — це вже инша справа, яка не зміняє факту.

Історична повість є небезпечнійшою, ніж яканебудь инша форма повісти з огляду на те, що в історії є чимало елементів, які дають привід глядіти на неї як на „науку дидактичну". Наші доминішні історики не вийшли далеко поза метафізику хронікарів, маючи перед собою вічно ту саму величню і єдину (на їх гадку) мету, що і наші письменники: виховання народу. А що виховання є наукою, яку мають обовязок знати всі і якою можна користуватись лише у діточім віці, то й погляди на історію та літературу не вийшли в нас ще із школярської лавки.

Багацтво та ріжноманітність матеріялу, який поставчає уяві письменника війна та революція не лише не влекшують письменникови завдання, а навпаки: ускладнюють його з психольоґічних мотивів. Кожна війна та революція родиться з глибокої наївної віри в непохитну правду. Люде, які переживають їх як велику особисту пригоду звязують з ними віру в ідеал...сліпий як нежданна катастрофа, замісць жданої перемоги. Письменник не може дати великого твору, не переживаючи його як особисту пригоду; так само як військо не в силі виграти війни, коли не вважає її особистою справою. Одначе коли письменник творить — мусить більше подобати на полководця ніж на простого жовніра; мусить стежити за процесом творення, а не думати лише про своє останнє „ура!" переможця. Війна чи революція є надто стихійним, надто сильним захитанням основ цілої буденщини, щоби письменник міг забути про всі ті нитки, якими він є звязаний з їх вислідом, себто: щоби міг залишитися справжнім артистом, якого найважнійшим завданням є глядіти незалежно від усіх своїх „практичних" домагань.

Війна та революція родяться і трівають саме тому, що надто багато людей „знає напевно", в якому напрямку повинен піти світ у перед. Ніколи ми ще не мали стільки діячів і стільки непохитних світоглядів, які найшли тайну суспільної майбутности; і саме тому всі ці далекосяжно-розумні ідеї складаються на таку непроглядну сучасну саламаху. Нема ніщо лекшого у такій добі, як випустити у світ табун мазунів, що будуть речинками замотиличеної юрби. Нема ніщо важшого, як видати одного справжнього письменника, що стояв би понад нею. Ось-чому воєнно-революційна література переходить так легко в обсяг тенденційної макулатури.

Треба би окремої довгої студії на гімназійну тему: Inter arma silent Musae. У ній важко було би обійтись без дидактики. Тому краще вдоволитись висновками, які можуть бути дидактичними тому, що торкаються дидактичних творів поза межами поважної літератури.

Колиб наші письменники вміли бути скромнійшими і зріклись претенсій на апостолів, провідників та мудрців народу, тоді вони могли би запознити велику прогалину у нашій буденщині. Такою прогальною є недостача легкої та цікавої лектури для загалу, який на має претенсій розумітись на літературі, а за те розуміється на приємности. Між такою лектурою популярна історична повість могла би займати поважне місце з ріжних причин. Перш усього історична повість може дуже легко бути одночасно лектурою для дорослих і для дітей. Чим вона „поважнійше" буде написана автором, тим більше припаде до вподоби молоді, бо... буде моралізуюча. Моралізуючі повісти не є найкращою лектурою для молоді. Одначе не можна домагатись швидше доброї бібліотеки для дітей ніж доброї літератури для дорослих. Здоровий інстинкт дітей і потреба їх уяви згоджується дуже часто з домаганнями суворої літературної критики. Найкраща історична повість — на думку дітей — буде не та, яка вчить їх того, що вчитель у школі: історії, а яка нагадує їм казки няньки та мами — книжка, в якій буде якнайбільше історій.

Автор історичної повісти, який хоче (на науку новому поколінню!) із змальованих ним подій та характерів добути моральний висновок — не має розуміння ні історії, ні літератури. Ми маємо це розуміння, коли в несвідомім молодечім домаганню „абсолютної Правди" як недолітки починаємо відкидати з погордою „книжки для дітей", бунтуючись проти накиненої нам у них з гори педагоґічної моралі. Ми можемо вертатись до тих книжок щойно в старшім віці, коли читаючи книжку, не зазираємо з цікавости на останню сторінку, тому, що не ждемо від романтичної історії ніякого морального висновку, а вміємо вже цікавитись самим процесом оповідання. Герої та події історії, як і герої та події літератури, полишаються лише матеріялом для дуже далеких анальоґій з переживаннями сучасности. Минувшина не в силі нас навчити нічого більше, крім того, чого ми самі навчились від сучасности. Шлях майбутности не можна передбачити на підставі прикладів з минулого більше, ніж якунебудь конкретну форму — абстрактною ідеєю. Анальоґії між минулим та сучасним не даються ніколи зясувати в якійсь одній абстрактній ідеї, ні виявити в якійсь одній конкретній формі; їх є стільки, скільки є великих індивідуальностей, з яких кожна, як Бог, творить людину та світ на власну подобу. Ті анальоґії називані „висновками", законами" чи „теоріями" лежать у тій царині, яка є джерелом усіх абстрактних ідей та конкретних форм: у індивідуальнім змаганню

*) Гл. „Свобода" ч. 12. з 12. л. м.

одиниці, яка під впливом сучасних переживань силкується звязати сучасність з майбутнім при помочі минулого. А минуле себто історія не є ніколи музеєм закінчених форм ні лябораторією перевірених ідей. Те, що з чисто-практичної потреби — скорочень у думанню та мові — називаємо „ідеями", „законами" або „науками", полишеним нам історією, є не очевидним вислідком якихсь довершених фактів, а поглядом великого історика, який найшов аналогії м'ж минулими фактами та сучасними ідеями і тим самим спонукав нас до дальших аналогій.

Ніякій кращій ідеї не може ніколи служити письменник ніякою літературною формою.

*Орест Ордан.*

# Рецензії.

### З поезії Риму і Орієнту.

**Українські переклади.**

*М. Зеров.* АНТОЛОГІЯ РИМСЬКОЇ ПОЕЗІЇ. Вид. Т-во „Друкар". Київ MCMXX. Ст. 64.

*А. Кримський.* ПАЛЬМОВЕ ГИЛЛЯ. Екзотичні поезії. Частина третя (1917—1920). Вид. Т-во „Час". У Київі, 1922. Ст. VIII + 232.

Культура нації виявляється найкраще в її письменстві. Однаково: в науковім і гарнім, в ориг. і перекладнім. В перекладнім може більше ще ніж в оригінальнім. Бо великі оригінальні письменники та їх твори — поява виїмкова навіть у найбільш культурних народів.

Тай дуже часто випереджають очи культурний розвій народів, які їх видали, бувають для них передчасні, незрозумілі. Не те перекладне письменство. Воно з правила виявляється тільки в міру дійсної культурної потреби народу. Отже, як не можна — кгаще, свідчить про його культурний уровень.

Та не тільки показчиком культури нації є письменство, з окрема — перекладне. Воно в певних випадках є її зародком і творцем. Має се місце передовсім у народів молодших чи відсталих культурно. В них перекладне письменство сповняє ролю т. зв. Kulturträger-a. Бо воно: 1) культуризує їх взагалі і 2) служить зразком для їх власних письменств. Воно виховує їх культурно.

Велике цивілізаційно-культурне значіння перекладів кращих зразків всесвітнього письменства зрозуміли вже давно народи, які нині ведуть перед у культурі. Англійці, Німці, Французи вже давно присвоїли собі все, що тільки має вартість у письменствах світа. Вони присвоюють собі негайно і тепер кождий визначнійший твір сучасних літератур. Та не тільки нинішні представники культури розуміють вагу перекладного письменства.

Розуміють се не менш і народи молодші чи слабші культурно. Розуміють — і з чималою енергією заходяться коло присвоєння собі перлин людського духа. Подивімся тільки на книжкову продукцію от хочби найблизших сусідів наших: Москалів, Поляків, Чехів. Скільки в них перекладів з чужих мов!

І в нас, на Україні, були проби присвоїти українському письменству клясичні твори всесвітнього письменства. Із спробами тими звязані імена цілого ряду найкращих наших письменників 2 ої пол. XIX поч. XX. вв. І так: Куліш перекладав на українську мову св. Письмо, Шекспіра і Байрона; Байда-Нищинський — Гомера і Софокля; Франко — Софокля, Гете, Гайне і ин.; Самійленко — Данте і Моліера; Грінченки (Б. і М.) — Шіллера й Ібзена; Л. Українка — Гайне; Шурат — Горація, старофранцузьку епопею „Пісню про Роланда", староімецьку епопею „Пісню про Нібелюнгів" та ряд французьких і німецьких поетів XIX. ст.; Кримський — староперську епопею „Шаг-нме" та перських, арабських і турецьких поетів; Тимченко — старофінську епопею „Калевалу" і т. д. Перекладали також Вороний, Мод. Левицький, Н. Романович, Загул й ин., не згадуючи вже перекладчиків менш відомих, які всеж таки, головно в останніх часах, дали цілий ряд перекладів з найвизначнійших чужих письменників, передовсім новочасних (Золі, А. Франса, Кнута Гамсуна, Гауптмана, Сінклера й ин.).

До перечисленої вище бібліотеки українських перекладів чужих клясиків прибуває отсе два нові томики, невеликі обемом, та дуже цінні своїм змістом. Се томи перекладів М. Зерова п. з. Антольогія римської поезії й новий томик перекладів акад. А. Кримського п. з. Пальмове гилля — Екзотичні поезії. Ч. III.

„Антольогія римської поезії" містить у собі 22 твори 6 римських поетів. А саме: Катулла (с. 3, 11, 26, 27, 46). Вергілія (Екльоги I.—IV. й Енеїда V. 835—871). Горація (Оди I., 11, 32, 38, II., 3, III., 26, IV., 7, Сатира II., 6), Проперція (Елегія III., 2).

Овідія (Amores III., 9) і Марціяла (Епіграми VIII., 3, IX., 29, 60, 81, X., 23). Як бачимо, в Антольогії заступлені майже всі найвизначніші та найбільш відомі представники римської поезії: епічної, ліричної, сатиричної — в їх найкращих, хоч не завсіди найбільш характеристичних творах. Останні слова треба віднести передовсім до Овідія як автора славних „Метаморфоз" і „Фастів", які в Антольогії зовсім поминені. Та спеціяльний жаль мусить чути український читач до українського перекладчика Овідія Ізза так само повного поминення в Антольогії Овідієвих Tristia та Epistulae ex Ponto, які Овідій писав на засланню на берегах українського Чорного Моря, в диких сторонах Гетів і Сарматів, які й описав у згаданих поемах (через довгий час місцем заслання Овідія вважали по традиції південну Україну, а саме м. Овідіополь у херс. губ., нині — сусідну з Україною Добруджу)

За те повне пізнання належиться перекладчикови за саме виконання перекладів. Справді! Зеров не аби-який перекладчик. Передовсім корисно відріжняється він від богатьох перекладчиків тим, що не тримається невільничо тексту, а головну увагу звертає на поетичні образи і настрої. Тим не менш одначе форма перекладу відповідає вповні (аж до нюансів!) формі оригіналу. До перекладів додані короткі характеристики поодиноких поетів. Сама книжка видана старанно і гарно. Окладка — в античній стилізації. Словом: „Антольогія" Зерова се невеличкий але гарний букет римської поезії, цінний уламок античної культури, так недоцінюваної в нас, бо — невідомої. Се так дуже потрібний у нас антідот усяким футуризмам, кубізмам і т. п. ізмам, від яких аж кишить сьогодня на Україні.

З иншою культурою знайомлює нас А. Кримський. Його „Пальмове гилля" ч. III. се антольогія поезії середньовічного Орієнту: перської, арабської, турецької.

Акад. А. Кримський не новик на сьому полі. Орієнталіст з фаху й поет з покликання він уже в 1895 р. опублікував у Франковім „Житті і Слові" український переклад перської епопеї Шаг-наме, який вийшов також окремо. В 1901 р. виходить збірка його оригінальних поезій п. з. Пальмове гилля, яке через рік виходить також у рідній Звенигородці.

В 1908 р. виходить ч. II-а у Москві.

Ч. III-я „Пальмового гилля", яка саме появилася у Київі, присвячена майже в цілости перекладам. Отже передовсім віломa вже нам Шаг-наме (ст. 26—118). А далі: 135 поем 20 поетів та 1 поетки — перських, арабських, турецьких, IX—XV. вв. А саме: Із давньої перської ліраки перед Фірдовсієвих часів (IX та X вв.) (Абу-Селік, Абуль-Моейяд Бельхський, Рудеґ й, Шеґід Бельхський, Даки-Кий, Кисаїй та Монтасир); Поет Фірдовсій; Троє вчених поетів X—XI. в. (Омара Мервський, Авіценна, Абуль Аля Маарріїський); З „Робаїят" Омара Хейяма (1040—1123); Два розчаровані перські панегіристи XII. в. (Сенаїй та Енверій); Поети монгольського лихоліття XIII. в. (Са'дій Шіразбкий, Джеляледдін Румійський); З Хафизових пісень (XIV в.); З ліричної поезії XV віку (Лютфаллаг Нішапурський, Касим Енвар, Джаміїй і поетеса Мігрі хатуна). Як бачимо отже, у збірці представлені всі найважніші роди орієнтальної поезії: епопея, лірика, фільозофічна поезія, сатира.

З окрема треба звернути увагу на поезію епічну і ліричну. Перша поедставлена гідно Фірдовсієвою Шагнаме, друга — пишною лірикою „перського Анакреонта" Хафиза (XIV ст.). Обі вони займають найбільше місця в книжці. І зовсім слушно. „Шаг-наме" сеж перська національна епопея, оден із найвизначніших сього роду творів взагалі. А се справжні перлини лірики, яких не багато в літературах світа.

Переклади зроблені гарною українською мовою, такою, якою написані дві перші частини „Пальмового гилля". В ліриці мається враження, що се не переклади, а українські оригінали.

Перед кождою групою поетів, а з окрема перед Шаг-наме, подані більші або менші історично-літературні вступи, що зазнайомлюють читача докладніше з дотичними поетами згл. їх творами.

Стільки про збірки Зерова і Кримського.

Вкінці не можна не звернути уваги, кого слід, на одно. Всі майже українські переклади чужих клясиків, видані досі, вийшли з приватної ініціятиви. Се мало оправдання в часах, коли не було ще в нас ні Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, ні Української Академії Наук у Київі, завданням яких розвивати українську культуру. А присвоїти українській літературі всесвітних клясиків се причинитися до зросту української культури куди більш, ніж видати хочби цілий ряд томів перелічних праць, не згадуючи вже про сирі матеріяли. Зрозуміли се давно наші сусіди, Чехи і Поляки, яких Академії Наук видали вже цілі бібліотеки таких перекладів (нпр. чеська Академія Наук у Празі: 1) Biblioteka klassiků českých a římských, 2) Biblioteka klasiku orientalnych; польська Академія Наук у Кракові: Biblioteka przekładów z literatury starożytnej).

Чи не пітиб нам їх слідами?

*Ів. Кревецький.*

### З нових англійських книжок.

„Наш дім острову — в Мексиці". Marguerite E. Harrison.

В оцій книжці описує свої враження молода Американка, яка в лютім 1920 р. переїхала російський кордон навсупереки відмові з боку польської та большевицької влади. Сам міністр закордонних справ (Чічерін) дозволив їй розглядатись у місті на протязі 14 днів, а авторка продовжила собі цей речинець до 18 місяців. За це 10 місяців просиділа по вязницях. Молода особа глядить на все довкола очима людини, яка переживає виїмкову пригоду; її знайомість російської мови та колишньої Росії є мінімальні. Не чути в її споминах бажання боронити якогось політичного чи державного напрямку. Вона висловлює гадку, що „революція мала кермуючий вплив на мораль", а попуч з цим дає приклади морального занепаду. Вулиці Петрограда та Москви є для неї безпечнійші ніж инших европейських столиць, мабуть тому, що на кождім кроці стежить за людиною поліцай — той сам поліцай, який, як вона каже, не вагається стріляти в юрбу, де щез утікач. Якась гарна українська дівчина впевнила авторку у вязниці, що Троцький сказав їй: „ви є першою жінкою, з якою я мав до діла, а яка не прохала мене помочі у харчах". Дізнаємось, що большевицькі жінки заховують свої дівочі прізвища для підкреслення своєї незалежности, а також з практичної причини: закон забороняє працювати подружній парі у тій самій урядовій установі. „Англійські делегати, що звиджували большевицьку Росію, це здебільша або натуралізовані російські Жиди, або недосвідчена молодь, яка гляділа на комуністичну державу через очиці великої пригоди". Член III. Інтернаціоналу делегат з Афганістану робив авторці привабливу пропозицію: „Ви — молоді і виглядаєте — здорово. Я ж маю сила жінок в Афганістані, а тут — самотний. Я не хочу російських жінок; — я завсіди бажав англійської жінки. Подружімся, — що скажете на це? Як довго я тут, Ви будете моєю жінкою, або я возьму Вас з собою до Афганістану. Прегарна країна. Ви будете моєю найпершою жінкою".

НЕДРУКОВАНИЙ ТВІР УАЙЛЬДА.

**„З любови до короля". Бурмійська маска. Oscar Wilde.**

Оцю фантастичну пєску написав Уайльд, „на спомин" одній Англійці жінці якогось Бурмійського джентельмена. Він склав її жартма, від руки, мабуть біля 1894, коли працював над „Жінкою без значіння". На жаль, оця „бурмійська маска" не має нічого спільного з його сальоновими комедіями, де іскриться дотеп. Вона належить радше до цього типу творів, що його „казки" та „Сальоме" — і займає між ними посередне місце, — якщо ясно, слід придавати їй взагалі якенебудь літературне значіння. Сам Уайльд напевно не бажав би собі цього. Дуже жаль, що Уайльд не завдав собі ніякого труду, щоби зробити з вибраної теми літературний твір. Основою цеї дрібниці є гарненька історія, яка могла би бути сюжетом одної з його чарівних казок із „Щасного царевича": це історія про бідну, гарну дівчину, напів Бурмійську — на пів — Італійку, яка кохає Бурмійського короля, є материю його двох синів, зрікається великосердо королівського подружжя і навіть віддає йому в жертву своє життя. На цьому невеличкому зразкові можна доглянути яку велику ролю грає в творі зусилля письменника, щоби надати своїй уяві відповідну форму — не в уяві, а на папері, в словах різьблених там, де повинні бути різьблені і нашіптуваних, де повинні бути нашіптувані. Висячуючи цю фантазію чарівній дамі, Уайльд казав, що бажав би бачити її, пєсу, відограну в її, дами, город, в ясну ніч, коли небо є фіолетовим серпанком, а зорі як її, жіночі очі.. На жаль, пєса неподібна ні до цього серпанку, ні до цих зір. Вона має лише гарну декорацію:

„Довкола є зібрані придворні, раби, що проганяють мух віяльцями, та раби навколішки, а в глибині сцени танцюють дівчата. Прапори, що колихаються у рівномірному ритмі, творять приємний подув. На великому золотому столі стоять золоті чарки та чаші наповнені ущерть овочами. Довкола емблеми Королівської Пави і Святого Білого Слова. Бурмійські музичні інструменти видають із себе обривистий та чарівний диссонанс. У вазах форми льотуса пишаються квіти в усіх колірах, розлитих ніжними цятками. Скрізь орхідеї. Невимовно солодкі бурмійські пахощі куряться перед сценою. Соняшним сяйвом та коліром залитий краєвид заливає змисли глядача..."

І так ціла пєса. Лише декорація.

*О. Ордан.*

## З літературного руху на Совітській Україні.

„Культурно-громадське життя у Київі, здається, живе. Появляються нові видання, але все якось губиться в потоці російщини. Взагалі мається враження, що живеш не у Ки-

ві — в У. С. Р. Р — а немов в якомусь російському центрі. До того ще не в єдиний на світі соціялістичній републиці, але серед найбільш диференціованого ріжноклясового громадянства" — це характеристика, вийнята буквально з одного приватного листа, писаного три тижні тому з Київа, може служити коментарем до нижче поданих новинок із літературного руху на тому боці Збруча. Враження, яке вони могли б викликати, мало би культурне життя під совітським режімом розвивається, як не мога краще, булоб вілком помилкове.

* * *

Товариство прихильників української мови, літератури й історії в Петербурзі заклалося під головуванням акад. В. Перетца зі співробітників Російської Академії Наук та з петербурської професури. Т-во почало вже працю й збирається випускати свій власний орган.

Нові публікації Української Академії Наук в Київі. Як повідомляють із Київа, Українська Академія Наук друкує під теперішню пору такі свої публікації: 1) акад. Д. Багалія: Українську Історіографію, 2) акад. А. Кримського: Історію Персії та її літератури, 3) Записки Історично-Фільольоґічного Відділу. Т. II.

Повне видання писань М. Коцюбинського друкує Київське Державне Видавництво. Редагує акад. С. Єфремов. Т. I. вже надрукований; Т. II. друкується.

Повне видання писань Л. Українки готується в Київі.

Збірне видання творів В. Короленка в українськім перекладі видає Київське Державне Видавництво. Редагує акад. С. Єфремов.

Нове видання „Пальмового Гилля". Акад. А. Кримський приготовив до друку нове видання свойого „Пальмового Гилля" ч. I. і II.

**Совітські видання.**

*Т. Шевченко.* КОБЗАРЬ. 1861—1921. Скорочене ювилейне видання. Всеукраїнське Державне Видавництво. Харків, 1921.

*Я. Тугендгольд.* ФРАНЦУСЬКЕ МИСТЕЦТВО. XIX. СТОЛІТТЯ. Державне Видавництво. Київ, 1921. Ст. 165. (21 цинкографій у тексті та 21 цинкографій на крейдянім папері).

Охорона дитинства. Офіційні й методологичні матеріяли по питаниях соціяльно-правої охорони дитинства. Видання Народнього Комісаріяту Освіти. Харків, 1922. Ст. 110.

## Бібліографія.

*Михайло Грушевський.* ІСТОРІЯ УКРАЇНИ-РУСИ. Т. VIII. Частина перша. Роки 1626—1638. Видання друге. Київ—Львів, 1922. ст. 335.

*Михайло Грушевський.* ВІД КУРУКІВЩИНИ до КУМЕЛЬЩИНИ (1626—1638). Історії України Руси тому VIII. частина I. Видання друге. Київ-Львів, 1922. Ст. 335.

*Михайло Грушевський.* ХМЕЛЬНИЧЧИНА В РОЗЦВІТІ (1648—1650). Історії України Руси тому VIII., частина III. Видання друге, повторене. Київ — Відень, 1922. Ст. 288.

*М. Костомаров.* ЧЕРНИГІВКА. Бувальщина XVII. віку. Переклад з передмовою Б. Грінченка. Видання друге. Видавництво „Ратай". Київ-Ляйпціґ, 1922. Ст. 227.

*Ольга Кобилянська.* СНИТЬСЯ. Новелі і нариси. Ювилейне видання з передмовою д-ра Остапа Грицая. Накладом „Української Видавничої Спілки". Чернівці, 1922. Ст. 64.

*Микола Струтинський.* ПРИ БИТІЙ ДОРОЗІ. Оповідання з часів війни. Видавництво Українського Народного Союза в Америці. Джерзи Сіти, 1922. Ст. 301 + (2).

*Микола Шраг.* ДЕРЖАВА І СОЦІЯЛІСТИЧНЕ СУСПІЛЬСТВО. Видання Українського Соціольоґічного Інституту. Київ-Львів. 1923. Ст. 224.

ЗБІРНИК МАТЕМАТИЧНО-ПРИРОДОПИСНО — ЛІКАРСЬКОЇ СЕКЦІЇ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ім. ШЕВЧЕНКА. Том XXI. Під ред д-ра Володимира Левицького. У Львові, 1922. Ст. 1-0.

МАЛИЙ ЛІКАР. Гигієна для дітей з образками у віршах. По проєкті д-ра Олександра Бараїнського, віршував *Юра Шкрумеляк.* Образки арт. Олени Кульчицької. Ст. 32.

*Гр. Марусин.* ПАН ПИСАР. Песа на 3 дії з сільського життя. Друге поправлене видання. Львів 1922. Видавництво „Русалка" Селянська Бібліотека. Стор. 52. Песа надається для наших аматорських гуртків.

СВАТАННЯ В НЕЦЬКАХ. Комедія на одну дію. Написав *Сильвестер Калинець.* Львів 1922. Вид. „Русалка". Стор. 16.

*Гайнріх Кунов.* ЯК ПОВСТАЛА РЕЛІГІЯ І ВІРУВАННЯ В БОГІВ. В німецької мови переклала П. Морозиха. Київ-Берлін, 1922. Ст. 180.

УКРАЇНСЬКЕ КНИГОЗНАВСТВО. Орган Гуртка бібліологів при Українській Господарській Академії в Ч. С. Р. Подєбради. 1922. Збірник ч. 1, 2.

Зміст ч. 1-2: *Л. Биковський.* Українська бібліографія на еміґрації; *Л. Биковський.* Книговживання; *Л. Б.* Бібліотековізна Нац. б-ки України; Матеріяли до історії української бібліологічного руху; Показчик українських періодичних видань по книгознавству; Хроніка; Нові книжки й журнали.

*Л. Биковський.* Національна Бібліотека Української Держави. (1918—1921). Видання Союзу Українських студентів-еміґрантів у Польщі. Щипіорно (Польща) 1922 р. Ст. 17.

*Лев Гавдяк.* Учебник руської стенографії для ужитку школьного и приватного вбля системы Габельсбергера. Ужгород. 1922 р. Ст. 88.

ТОРГОВЕЛЬНА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ. Учебник для торговельных школ на Подкарпатской Руси. Написав д-р Илько Цьокан, професор Державної Руської Торговельнов Академії в Ужгороді. Ужгород. 1922. Ст. 2 + 272.

* * *

ДРУКУЄТЬСЯ песа *Леоніда Андреєва:* ДНІ НАШОГО ЖИТТЯ в 4. діях. В перекл. *Ол. Бабія.* Львів.

## ПОВИНКА.

Скільки книжок вийшло в 1920 р.? В „Українськім Книгознавстві" ч. 2. читаємо: Часопис „Le Droit d' auteur" подає відомости про розмір книжної продукції в 1920 р. Після нього найбільше книжок видано в Німеччині — 33.335, Англії — 11.004, Сполучених Державах Америки — 8.504, Франції — 6.351, Італії — 6.230 і т. д.

---

**Курс грошей.**

Львів, дня 17. листопада 1922.

| | |
|---|---|
| Долари американські | 15.850—15.950 |
| „ „ (I. і 2-ки | 15.700—15.800 |
| Долари канадійські | 15.600—15.700 |
| „ „ (I. і 2-ки | 15.450—15.550 |
| Марки німецькі | 2·40—2·50 |
| „ „ (сотки) | 2·15—2·30 |
| „ „ (дрібні) | 2·00—2.20 |
| Леї румунські | 94·00—97·00 |
| „ „ (дрібні) | 92·00—95·00 |
| Корони чеські | 500·00—515·00 |
| „ „ (дрібні) | 490·00—510·00 |
| Австрійські тис. нов. ем. | 500·00—610·00 |
| „ „ ст. ем. | 1.500·00—1.600·00 |
| „ сотки нов. ем. | 50·00—60·00 |
| „ 50 кор. | 35·00—40·00 |
| „ 20 кор. | 18·00—20·00 |
| „ 10 кор. | 9·00—10·00 |
| „ 1. і 2-ки | 0·40—0·50 |
| Рублі 5-сотки | 1·25—1·50 |
| „ сотки | 1·25—1·50 |
| „ 25-ки | 1·00—1·15 |
| „ дрібні | 0·80—0·95 |
| „ думські 1.000-ки | 20·00—25·00 |
| „ „ 250-ки | 10·00—15·00 |
| Карбованці | 1·00—1·50 |
| Гроші | 1·50—2·00 |
| Франки французькі | 100.000·00—120·000 |
| Фунти стерлінгів | 70.000·00—71.500·00 |
| Франки швайцарські | 2.800·00—2.930·00 |

**Золото.**

| | |
|---|---|
| 20 кор. | 60.000.00—62.000·00 |
| 20 франк | 58.000·00—60.000·00 |
| 20 марк. нім. | 67.000·00—69·000·00 |
| Фунти стерлінгів | 54.000·00—54.500·00 |
| 10 рубл. | 75.000·00—77·000·00 |
| Долари | 12.400·00—12.600·00 |

**Срібло.**

| | |
|---|---|
| Корона австр. | 1010·00—1150·00 |
| 5 кор. австр. | 4.800·00—4.905·00 |
| Фльорени австр. | 2.700·00—2.800·00 |
| Рублі | 4.400·00—4.500·00 |
| Копійки | 20·00—2·50 |
| Долари американські | 10.000·00—10.500·00 |
| „ „ полов. і ¼ | 9.800·00—9.900·00 |
| Долари канадійські | 9.000.00—9.200·00 |
| „ „ дрібні | 8.700·00—8.700·00 |
| Леї румунські | 960·00—970·00 |

---

## Краєвий Комітет допомоги „Голодній Україні"

у Львові подає до відома Громадянства, що широкий звіт з його діяльности, переданий редакції „Діла", затратився підчас ревізії в редакції. Тому обмежається Комітет на разі короткою вісткою про свою роботу та про стан рахунків. По день 13. вересня ведено спільну збірку для допомоги Великій Україні та еміґрантам, приміщеним в Галичині та межах Польщі. На засіданню Виділу праці, відбутім дня 13. вересня рішено виділити одну четвертину зібраної по сей день квоти на допомогу еміґрантам (голодно хорим, дітям, на образування молодежи і т. п.) Так виділено із загальної суми 37 міліонів 176 тисяч, квоту 9,364.000 мп. до диспозиції секції допомоги еміґрантам. Три останні частини зібраного гроша і все збіже рішено ужити виключно на допомогу Великій Україні. Доси вислано на Велику Україну живности на 1170 долярів. Зразу, доки не наладнано звязків, вислано живність через віденський Комітет за 450 долярів. Одначе дальші посилки на 720 долярів переслано через львівську філію „Ара". Всі посилки вислані через Відень дійшли на місце призначення, а є вже також посвідки, що живність, вислана через львівську філію „Ара" в більшости доручена. На спілку з віденським Комітетом при визначній помочи канадійського Червоного Хреста у висоті 450 долярів, пересланих до Відня, закуплено для висилки на Велику Україну 330 пар обуви мужеського, жіночого, діточого, 69 тузинів панчіх, скарпиток теплих рукавиць, 500 трикотових блюзок і курток (светерів), 50 теплих діточих убрань (на ціле тіло) і поверх сто штук білля. Цілий сей транспорт в одинайцяти скринях відходить під опікою делеґатки бюра Нансена через Москву до Київа під адресою „Червоного Хреста", де буде колеґіяльно розділений не тільки на Київ, але й на другі місцевости. На основі рішення Виділу праці з дня 13. вересня причинився львівський Комітет до сего закупна квотою пяти міліонів марок.

Від дня 13. вересня зросла збірка о квоту около шести міліонів, присланих виключно з Америки та Ужгороду. Всі гроші, вложені в касах „Дністра", „Краєвого Союза Кредитового" і „Земельного Банку" у Львові. З сеї квоти закуповується безнастанно живність для висилки через „Ара", а пять міліонів зарезервовано на евентуальний приїзд київських учених. Подрібні рахунки будуть оповіщені по переведенню контролі.

Нема сумніву, що весь запас скоро вичерпається, бо з України доходять тревожні вісти про дальший голод. Комітет свідомий того, що гроші зібрані на „Голодну Україну" не сміють бути ужиті на иншу ціль. Збіжа вичікує дозволу на вивіз. Як би відмовлено, його продається на місци, а за виручені гроші вишлеться живність через львівську філію „Ара". — За Комітет: *Юліян Романчук* — голова. *Кирило Студинський* — заст. голови.

---

**Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вип. кн. 40.000.**

---

## ЖЕРТВИ

**Голодній Україні.**

Чортків і Вигнанка, мп.: 112.714 збірка в церкві Вигнанка, 30.0000 д-р Видран Мелитон, по 10.000 д-р А. Горбачевський і д-р Остап Юрчинський, 5.740 збірка в церкві в Чорткові, по 5.000 д-р В. Електрович, Проф. Масевич, Яківчик Онуфрій, Пігут Дмитро, Попелюк, Кокольський Микита, Сонєвицькі Ольга і Михайло, д-р Гринчишин Іван, Миронович Теоф., надрадник Стеблецький, 4.000 Штокало Якіа, по 3.000 Чижда Антін і Олесьнова Ірена, по 2.000 Осип Капустинський, проф. Колиняк, Маньовська Марія, Добромильський Денис, Федорович Єлена, Яхницький Онуфрій, д-р Бачинський Теоф., О. Черник Мат., Хомик Микола, Лезицька Анна, по 1.000 Маньовський Олександер, Пізюк Роман, проф. Навроцький, Вол. Пітушевський, Велігорський Іван, Осип Юрчак, Соробей Андрій, Сось Анна, Ульвачський Ярослав, Перткевич Ст., Бачинська Наталія, рад. Смарчинський, Мимохід Іван, Плецай Йосиф, Боярська, Галилик Іван, Король Іван, Дражньовський, Клим Олекса, Франків Волод., Яскулякова, Соха Волод., Плецай Теод., Беднарський Мих., Плецай Тома, Гриндула Онуфрій, Завадовський Петро, по 500 Гузар Іван, Касіян Осип, Кравчук Мафтей, Зайончковська Анна, Маркова, Голевич Гарасим, 577 Літинська Анна, по 300 Опацька Юлія, Яворський Яків, по 200 Корчинський, Калуський, Олексевич Гринько, 170 Гордій Каролина, по 100 Петрушенко Параска, Куцій Олена, Моров Антін, Месарош Осип, Саварин Казимир.

Бердо Чортків старий: 500 Яхницький Кипріян, 3130 Яхницький Кипр. збірка, по 1000 Сернецька Текля, Моначковський Вас., Штокало Іван, по 500 Яхницький Волод., Опацький Андрій, Старовський Іван, Яхницький Антін, Стерняк Прокіп, Галабурда Данило, Заболотна Зофія, Опацький Мартин, Дячишин Яків, Кульчицька Юстина, Підручний Данило, Сернецький Семко, Стець Гнат, Чайківська Зофія, Поновський Мет., Клебан Роман, Федорчук Федь, 400 Яницький Василь, по 250 Дячишин Микола і Сороковський Олександер, по 200 Яхницький Яків, Гребенський М., по 00 Яхницький Микола, Курінь Семко, Дячишин Томко, Москаль Варвара, 40 Павлюк Стефан, по 100 Марія Волосінка, Андрій Матвіїв, Анна Ходоровська, по 100 Кушнір Федь, Михайло Семчишин, Дмитро Войтишин, Ілько Скринчик, Михайло Голомей, Мих. Гребенюк, Магда Гавришок, Марія Стебелецька, Фрузина Скриник, Кат. Хованець, Анна Матвіїв, Яадоха Скриник, Настазія Джегус, Марія Кошела, Катерина Боднарчук, Антон Шептицький, Ф. Сибелецький, Іван Клюкай, Іван Козак, Микола Клюкай, Мих. Стефанюк, Мих. Скриник, Мих. Гринчишин, Катерина Сташкевич, Марія Бойчук, Кат. Стеблецька, Олекса Голомей, Антошка Жарська, Анна Скрупська, Кат. Грубенюк, Михайлина Кушнір, Михайлина Скриник, Варвара Петришин, Михайлина Наконечна, Параска Кришівська, Михайлина Клюкай, Катерина Герчак, Івхина Матвіїв, Анна Бойчук, Марія Бала, Палагна Шевчук, Текля Скрупська, Іван Семчишин, Іван Скриник, Гринько Бойчук, Лев Багрій, Дмитро Клюкай, Михайло Клюкай, Іван

Закрецький, Дмитро Кушнір, Василь Кізак, Петро Герчак, Василь Рахтевський, Дмитро Данчук, Антошка Ружанська, Текля Скрупська, Вас. Клюкай, Василь Наконечний, Ілько Петришин, Магда Стельмах, Анна Душенко, Катерина Скриник, Анна Вонсович, Магда Рудник, Анна Клюкай, Олена Матвіїв, Петро Клюкай і инші менше, як по сто марок.

Колиндяни: 2.500 Микола Явний, 2.000 Микола Козак, по 1.500 Іван Козак, Федь Забіяка, 1.350 Дмитро Білинський з родиною, 1.150 Михайло Гира, по 1.100 Вас. Явний з родиною, Осип Топольницький і родина, Михайло Шемлей, 1.135 Михайло Паливода, по 1000 Михайло Ірха, Крамер, Осип Шемлей, Меленовичева, Ст. Різник, Михайло Явний, Іван Білогоцький, Гнат Пахолків, Осип Чайківський, Петро Ляхман, Петро Івашківський, Петро Чайківський, Дмитро Пшеничний, Франко Гронжак, Микола Пшеничний, Василь Семкович, Пилип Козак, кооператив „Єдність", 1.020 Федь Семкович і син, 900 Анна Козак, 800 Гаврило Солонинка, 777 Федь Пшеничний, 760 Гнат Білинський, 730 Микола Ковальчук, по 700 Франц Ліпінський, Юрко Клим, 16.230 збірка в Калинівчини, 9.725 збірка в Старій Ягольниці, 8.106 Стара Ягольниця за продаж ясень. 100 Шумка Василь Угринь. 3.510 Шумка В. Угринь зб., 11.535 Черкащина збірка.

Білобожниця: по 1.000 Коструба Петро, Костів Осип, Підвисоцький, Турчин Яків. Ілів Осип, Гарасимів Павло, Поціл Микола, Н. Н., Федорківна Доміцеля, Гарасимчук Іляріон.

Шульганівка: 10.000 зб. в церкві, 6.000 о. Чубатий зі Старої Ягольниці, 5.000 Фіголь Михайло, 20.000 Улашківці і Заболотівка зб., 1000 о. Василик з Угриня.

Шманьківці 6.320 збірка в церкві.

Полівці: 5.000 о. Ілія Клиян, 3.072 збірка, 180 Федорців Юрко з Шульганівки.

Давидківці: 5.000 о. Іван Грабовецький, 1.020 Наконечний Ів., по 1000 Лабісва Ольга, Р. Грабовецька, Голомей Дмитро, Скриник Яків, Лисиця Василь, Наконечний Ілько, Синюк Михайло, Герчак Гр., Наконечний Петро, Войтишин Демко, Волосіянка Марія, Мазуркевич Ілія, Гавришок Василь, 1.100 Герчак Марина, 610 Антох Шевчук, по 500 Клюка Федь, Волощук Микола. Наконечний Адам, Рихлівський Іван, Волосіянка Михайло, Герчак Явдох, Петришин Федь, Михайло Скриник, Бойчук Дмитро, Краснопюрка Іван, Войтишин Іван, по 400 Стеблецький Петро, Войтишин Дмитро, по 300 Юник Дмитро, Мазуревич Лев, Бойчук Марія, Петро Гребенюк, 240 Герчак Параска, по 200 Сцібан Магда, Н. Юзефович, Анна Стефанюк, Марія Крупник, Антон Гринишин, Ілько Грубенюк, Василь Сцібан, Іван Душенко, Мих. Матвів, Герчак Мих, Осип Наконечний, Роман Слонь, 150 Яків Кушнір, 130 Іван Герчак, по 120 Антон Міштак, Анна Стеблецька, Анна Слонь, Ілько Клюкай.

Біла Чортківська: 57760 за продане збіжя, 100 Провальний Петро.

АДВОКАТ І ОБОРОНЕЦЬ В КАРНИХ СПРАВАХ

**Д-р Евген Давидяк**

веде канцелярію 1—4

**у ЛЬВОВІ, вул. ВІРМЕНСЬКА 19**

## ОПОВІСТКИ.

**Народний театр Тов. „Українська бесіда" у Львові.** (Шашкевича 5.).

В суботу, 18. н. м.: „ГРІХ" драма на 3. дії В. Винниченка.

В неділю, 19. ц. м. о год. 3. попол. для шкільної молоді: „ТАРТЮФ" комедія на 4. дії Ж. П. Мольєра. — О год. 7. веч.: „ЦИГАНСЬКА ЛЮБОВ" оперета на 3. дії Фр. Легара.

Білети продає раньше „Народня Торговля". В неділі від год. 10—12 і 2—7 в каса театру. XXV. 2—?

—o—

**Архіепископський уряд парохіяльний** повідомляє українське громадянство і запрошує на Торжественну Службу Божу, яка відправиться в неділю дня 19. III. о год. 10-ій в храмі св. Юра на намірення ВПреосв. Митрополита, за Його виздоровлення і за щасливий Його поворот.

**КОНКУРС для емігрантів України.** Цим оголошую конкурс на 2 премії: I. — 70.000 і II. — 30.000 мп. — за виготовлення проєкту колоди грельних карт в 36 штук в українському стилю. Вимоги: 1) Автор повинен бути емігрант Українець. 2) Проєкт потрібно виконати акварелю. 3) Проєктова карта повинна в 3—4 рази перевищувати розмір звичайних карт. 4) Лицевий бік карти, особливо у фігур, повинен відповідати українській символіці при ворожінню нпр. нещастя, добробут і т. и. 5) Виворот карти повинен бути зразком українського національного орнаменту або вишивки. 6) Залишаю за собою право запрошення жюрі. 7) Проєкт потрібно запечатати в пакет, а в другий пакет вложити картку з імям, призвіщем і адресою автора; обидва ці пакети вложити в спільний третій пакет, який повинен бути запечатаний і заадресований: Warszawa Aleje Jerozalimskie 33 m 25, Biuro pomiarów, Konstanty Kuryło. 8) Всі надіслані проєкти буде переховано і в свій час передано до Київського Музею. 9) Останній день здачі проєкту на пошті 28. лютого 1923 року. 10) Останній день висилки премій за ухвалені проєкти 1-го квітня 1923 року. Закордонні українські часописі прошу передрукувати. — *Кость Курило.*

**З нагоди вінчання** гром. О. Бугі з гром. М. Клаківною яке відбулося дня 11. с. м. у Львові, зложили гості 80.0 мп. на „Рідну Школу", а „Кружок Забавовий" тов. „Зоря" 10.000 мп. на фонд „Опіки над українською ремісничою молодіжю". 1056

**Замість** желань з приводу вінчання Степана Менцінського з п. Лесею Винницькою складають на фонд увязнених 10.000 мп. Трацевські. 10541 1—1

**На „Рідну Школу" зложили:** Кружок культ.-просвіт. Табору інтернов. в Юзефові 50.000 мп. — Учит. Збір. держ. Учит. Семинарія у Львові 27.000 мп. замісць вінця на домовину бл. п. Олекси Гайдукевича, за що складає подяку Головна Управа У. П. Т. XXV 1—1

**П. Сафат Рубинович** нач. суду в Густі (Підкарпатська Україна) складає на політичних вязнів до „Дністра" 100.000 мп., а іменно: Сафат Рубинович 50.000 Анна Рубинович 25.000, Богдан Рубинович 12.500, Оксана Рубинович 12.500 і взиває добрих людей до відповідних після змоги складок на сю ціль. 1—1

**Виказ складок в Лютовиск** на фонд для арештованих і інтернованих на книж. ч. 14.000. „Дністра" в мар. пол.: Вс. о. Михайло Паславський, декан 5.000, Іванна Пястунова 1000, П. Булівна урядпочт. 2000, Андрея Завадяка 2000, Іван Ганас нотар 3000, д-р Володимир Кобізьник лікар 3000, Василь Лопачак уряд. суд. 5000, Антін Завадяків 1000, Онуфрій Мінько півець пенсіонер 1000, Герасим Чубатий офіц. суд. 2000. — Разом 25.000. 4017 1—1

## ЛИСТУВАННЯ.

(Запити і відповіді).

Анна Лисак з Юрінмоля п. Королївка повіт Боцція пошукує свого мужа **Івана Лисака** літ 47, родом з Ворвулинець пов. Заліщики, сина Федора і Марії Гладик, який в 1911 р. виїхав до Канади і від того часу не дає про себе ніякої вістки. — Хто би знав що про мого мужа, прошу мене повідомити. Прошу також канадійські часописи передрукувати се моє оголошення. 1047 2—3

## Дрібні оголошення.

СПІЛЬНОГО помешкання при українській родині пошукує ремісник Українець. Бажано в передмістю. Ласкаві зголошення 1055 адм. „Свободи" для У. С. С. 1—1

ПРАВНИК з двома іспитами, канцелярщик і табулярису, глядає сейчас заняття як рефлектант адвокатури найрадше у адвоката. Зголошення До „Свободи" для „Юриста". 1045 2—2

**100** морґів найлїпшої чорної подільської землі в теребовельськім повіті на продаж в цілости або частями, також в малих частях. Оферти до Адміністрації під „Америка". 1049 2—2

**РУСАЛКА** гарний малий календарик на 1923 р. появиться на днях з сезатні в двох красках. Ціна за 10 примірників 3.000 мп. — „ЯК ВЕСТИ ЖИТТЯ" ціна 1.500 мп., з пересилкою 1.600 мп. Замовлення приймає: А. ОКПИЦЬ, Львів, Каденька 4. 1027 4—5

ДЛЯ книговодчиків дуже важний підручник. 1500 мп., німецький або польський. Написав Шаргель, Раппапорта ч. 8. Проспект даром. 1038 2—2

## ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

067 15—? АДВОКАТ

**Д-р Володимир Бачинський**

переніс адвокатську канцелярію з **Підгаєць до Львова** і веде її при ул. Косцюшка ч. 1-а біля „Народної Гостинниці".

Адвокат і оборонець в карних справах

**Д-р Степан Баран**

веде адвокатську канцелярію

**в ТЕРНОПОЛІ, вул. 3. МАЯ ч. 5.**

(готель Адлера, побіч Нар. Торговлі). 67 42-?

АДВОКАТ

**Д-р Богдан Чайковський**

**в ПІДБУЖИ**

**повернув і веде канцелярію в домі бл. п. Дуба** (давніше Евіденція катастру). 3—3 1043

**НАРОДНІ СТРОЇ** вишивки, пишивані жупани, запаски, совочки, кравати і т. д. купує і продає XV 1-20

**жіноча спілка промислова „ТРУД", Львів, Ринок 39** (гл. діл).

**Присилайте передплату!**

**ЗВИЧАЙНИЙ ЗАГАЛЬНИЙ ЗБІР**

**жіночої спілки промислової „ТРУД"**

стов. зарестр. з обм. порукою

відбудеться в понеділок дня 11. грудня 1922 р. о 3. год. з полудня в домівці стоваришення Ринок ч. 39. зі слідуючим дневним порядком:

1. Відкриття і уконституування Збору.
2. Відчитання протоколу попереднього Збору.
3. Звіт Управляючої Ради з діяльности і білянсу за діл. роки 1919/20, 1920/21, 1921/22.
4. Звіт і внески Контрольної Комісії.
5. Ревізійний Звіт Краєвого Союза Ревізійного.
6. Зміна статута кооперативи в цїли узгідненя його з постановами нового кооперативного закона.
7. Вибір Управляючої (Надз.) Ради.
8. Означення висоти пропенційної марки для членів Надзірної Ради на 1922/23 р.
9. Внески і залиги.

Рахункові замиснення виложені для членів в канцелярії кооперативи в урядових годинах. XV. 1—3

В случаю неприяви на означену годину приписаного § 39. статута числа членів, відбудеться того самого дня о год. 4. з полудня другий Загальний Збір членів кооперативи з тим самим дневним порядком, якого рішення будуть правосильні без огляду на скількість присутних членів.

Львів, 15. листопада 1922 р.

**Шухевичева Герміна** предсідничка. **Ґашинська Ірина** секретарка.

**НОВІСТЬ!** Замовляйте і купуйте великий фантастичний роман для кождого віку. **НОВІСТЬ!**

**І. І. Доль: Пропащий світ.**

Вінетка В. Січинського. — 40 прегарно виконаних ілюстрацій. — Сторін 244.

**Замовляти в кождій українській книгарні. Також у видавництві (адреса: Клим Чичка, Ринок 10., канцелярія „Рідної Школи").** 1053 1—2

**Ціна поодинокого примірника брош. 2.400 мп., опр. 3.400 мп.**

**Висилка тільки за готівку.**

**Книгарні, базарі, кооперативи дістають при більших замовленнях відповідний рабат.**

## ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

**Пов. Тов. госп.-торг. „Народний Дім" в Лісну**

відбудуться дня 3. грудня б. р. о год. 4. попол. в льокали чит. „Просвіти" в Лісну, а на случай неприсутности відповідного числа членів того самого дня о год. 4:30.

**Денний порядок:**

1. Відчитання протоколу з послідних Заг. Зборів.
2. Відчитання звіту ревізії, переведеної Кр. Союзом Ревізійним.
3. Звіт Управи з діяльности за 1921 р.
4. Уділення Управі абсолюторії.
5. Розділ зисків.
6. Зміна статута.
7. Вибір членів Надзірної Ради.
8. Вибір членів Управи і заступників.
9. Внески і інтерпеляції.

1057 1—2 УПРАВА.

**Ратунок!** Коли вийде гуля або випуск в пахвині чи в слабині (Leistenbeudbruch) і навіть, коли упало вже в долину, то треба післати міру витиною в коло через бедра, описати з котрої сторони і як велике, як, заняття і тим сорвацити перепуклиновий бандаж, так для мущини, жінки як і для дитини від

**С. Полячек, Самбір.**

Виробляє також черевні опаски на гумах проти обвисости черева, обіраючи, обниження жолудка, нежиту кишок, обниження матиці і по перебутій операції. На пропуклину пупця і черева. Бандажі систему Ляведана, проти найбільшого і найстаршого випадування матиці. Гумові чоботи на жилки ніг. Прямодержаки проти повстаючих горбів і скривлень. Мочники гумові до зосмотрювання на день особам слабим на місці.

Ілюстровані цінники даром. 1052 1-1

**КІНОТЕАТРИ**

**КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА**

висвітлюють від вторка 14. листопада 1922. велику односерієву екзотичну драму буйної фантазії на 6 дій п. з.:

**Засуджений з острова Тіва**

В головній ролі славний американський артист HARRY CAREY.

**Народний театр Тов. „Українська бесіда" у Львові.** (Шашкевича 5.).

В суботу, 18. н. м.: „ГРІХ" драма на 3. дії В. Винниченка.

В неділю, 19. ц. м. о год. 3. попол. для шкільної молоді: „ТАРТЮФ" комедія на 4. дії Ж. П. Мольєра. — О год. 7. веч.: „ЦИГАНСЬКА ЛЮБОВ" оперета на 3. дії Фр. Легара.

За редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 19. Почтову належність оплачено гуртом. Львів, второк 21. листопада 1922. Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шал. 143 322.
Адр. тел.: „Свобода“ Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячно в краю 3900 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 5000 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 чеш. корон, Румунії 50 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 5.000 мп. Зміна адреси 10.0 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 150 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

*Львів, 20. листопада 1922.*

**Антанта і уряд Мусоліні.**

Міжнародня европейська політика з часів світової війни провадиться під знаком впливів Антанти, обєднання великих европейських держав. Антанта до останніх часів являлась визначачим фактором в сучасній европейській політиці. Зважаючи на впливи, виявлені нею досі, серед ширшого загалу утворились прибільшені уявлення про її значіння й ролю, поширились думки, що Антанта все робить й все може. Ці уявлення й ці думки, які до певного степення мали своє оправдання в тій роботі й в тих впливах, які виявлені антатою в часи Версалю і безпосередно після нього, залишають без уваги ту еволюцію, яка відбувається в лоні Антанти, яка вже привела до того, що Антанта тепер уже не являється тим, чим була вона після війни.

Антанта склалась в результаті спільної військової акції групи европейських держав підчас світової війни. Держави, зєднані спільністю зброї зайняли спільні позиції підчас мирових переговорів в Версалю й приняли на себе обовязки гарантувати виконання версайського й звязаних з ним договорів. Це являється правовою підставою істнування Антанти. Разом з тим ця правова підстава не набрала ширшого розміру й більш тривалого оформлення шляхом завязання між членами Антанти союзного договору. Спроба завязати формальний союзний договор між Англією і Францією, яка мала місце в початкові теперішнього року, не була доведена до кінця. Таким чином єдиною формальною основою істнування Антанти являється версайський трактат й звязані з ними договори в Сен-Жермені й Севрі. О скільки-ж не кожна з держав, що входять в склад Антанти, в однаковій мірі являється задоволеною цими трактатами, о скільки не кожна з них в тих самих розмірах зацікавлена в їх недоторканости, о стільки з часом в лоні Антанти мусіли неминучо виникнути тертя. Зазалення виникнути тертя виявлялось ще більше вказаним, коли пригадати, що конкуренція між Англією і Францією в довоєнній політиці цих держав була одним з важнійших провідних мотивів.

І дійсно від року майже, ми являємося свідками того, як обєднання в лоні єдиної антанти все слабче, як навпаки виходить тертя і ріжниці в лініях окремих держав, як замісць обєднаної політики єдиної антанти, виступають й переводяться в життю лінії окремих держав. Ці тертя й ріжниці набрали зараз такої степені, що під певним сумнівом стає тепер навіть самий факт істнування антанти.

Загально відомим є факт конкуренції між Англією і Францією, який різко виявився на цілому ряді фактів й подій на протязі теперішнього року. Позиція Англії і Франції в Генуї, в справі репараційних виплат, в справі Близького Сходу всі ці факти й події ясно і виразно свідчать про ту степень ріжниці в поглядах на чергові завдання біжучої політики, які істнують в лоні антанти.

Позиція Італії в антанті до сього часу була невиразною. Невиразність ця залежала не від того, що Італія не мала своїх самостійних позицій в міжнародній політиці, позицій в значній мірі одмінних від позицій Франції і Англії, але знаходила своє пояснення в тому, що Італія, переживаючи важкі внутрішні ускладнення загалом не провадила активної міжнародньої політики.

Зараз, о скільки ми можемо судити з першого програмового виступу в італійському парляменті нового італійського премєра Мусоліні під цим зглядом в Італії має наступити зміна. Мусоліні заповідає активну закордонну політику Італії. Й в своїх намірах, що скеровані до вияснення міжнароднього становища Італії, Мусоліні в першу чергу хоче вияснити становище Італії в лоні антанти. Він підкреслює бажання Італії додержувати підписані й визнані раніїш договори, але разом з тим зазначає, що договори не являються чимсь тревалим, що вони не складають розділ історії, а лиш її епільог. Коли підчас їх пристосовування, виясняється неможливість їх виконання, можна говорити про їх перегляд. Звертаючись до становища Італії, Мусоліні зазначує, що Італія в результаті мирових договорів одержала одні невигоди: вона стратила свої сильні позиції на Середземному і Адріятицькому морі, вона не здобула ані кольоній, ані джерел для збуття сирівців. Вважаючи на всі ці невигоди, які терпить Італія в результаті мирових переговорів, Мусоліні збирається різко поставити перед державами Антанти питання про дальшу ролю Італії в коаліції. В результаті цих переговорів має виникнути або нова уздоровлена Антанта, в якій всі будуть мати рівну репрезентацію й рівні права, або Італія здобуде можливість ведення самостійної політики.

Промова Мусоліні ставить таким чином питання про дальше істнування Антанти в цілому обємі. Не можна уважати цей факт несподіваним. Історія відносин в лоні Антанти за останній рік має такий характер, що цей виступ мусів би бути зроблений тою чи иншою державою. Може тільки, о скільки не була би зроблена ця заява Мусоліні, такий виступ не носив би такого різкого й виразного характеру.

Як не як, але Мусоліні поставив всі кранки над І. З цієї заяви мусять бути витягнуті відповідні консеквенції. Ближчий час повинен показати, які наслідки справить цей виступ Мусоліні — чи буде він мати скріплення й відновлення Антанти, чи її формальний упадок й розвязання. Маємо чекати подій.

**Присилайте датки на політичних вязнів до Тов. „Краєвий Союз Кредитовий“, або до Тов. „Дністер“ з дописскою: на вязнів! — У Львові є понад дві тисячі арештованих Українців! — В першу чергу найблизша рідня і села повинні прийти з помочею!**

# Галицькі відносини.

## Масові арештування.

Львів.

16. ц. м. арештовано на вул. Льва Сапіги студента Б. Кабаровського. Причини, як звичайно, нікому невідомі. (Мабуть на поліції при переслуханню спитає його п. комісар „za co pana aresztowano“?, як це буває із більшістю українських політичних вязнів).

Надвірянщина.

Дня 3. XI. арештовано: Ерстенюка Дмитра ст. пр., Клюфінського (б. заст. посла), та Сорочинського Михайла з Перерослля, І. Ващика з Заріча. Дня 8. XI. привезено до надвірнянської тюрми 4 ох селян з Заріча. 11. XI. арештовано Марію Герегу учительку в Гор. Майдану.

Збараж.

Арештовано Олексу Тихоня студ. з Терпилівки, Івана Зазруха з Нового села. Обидвох відставлено до Львова до Бригідок.

*До Золочева.*

З певних джерел довідуємося, що ред. Федь Федорців, Михайло Струтинський, д-р Іван Волошин, Осип Навроцький мають бути відставлені зі Львова до вязниці в Золочеві.

Вовчинецка провокація.

В с. Лешневі пов. Броди арештовано студ. Ол. Качура і Івана Ганчарика.

Поліція підкинула до улию в саді арештованого дві бомби, а другому всадили в стріху скразіт і при ревізії найшли ці вибухові матеріяли та арештували їх.

Станиславів.

Ще перед двома місяцями арештовано австрійського горожанина Верніша, котрий приїхав до Львова як представник торговельної фірми з Відня. Його арештовано під замітом шпіонажі на користь Українців. (?).

Жиратка пов. Львів.

Арештовано дня 24. жовтня о. Василя Куриласа, Тимка Карпу, Івана Фенця, Миколу Ількова і Гринька Пигиля. Арештованих відставлено до Львова.

В с. Милятичах арештовано Гарасима Колічинського та Івана Земера.

**Бувші арештовані! Перегляньте числа „Діла“ і „Свободи“, чи ви були подані у списках арештованих. Напишіть негайно до Редакції „Свободи“, як довго ви були увязнені, за віщо, в яких умовинах, коли були перший раз переслухані, та в яких умовинах перебули час у вязниці.**

## Після польських виборів у Сх. Галичині.

Гусятинщина.

В с. Сидореві на 1150 управнених до голосування, голосувало 300 осіб, з чого 25 Українців, решта Поляки і Жиди. При виборах до сенату голосувало тільки 200 осіб. В с. Чабарівці з Українців не голосував ніхто, так само в селі Кривенькім голосував 1 Українець. До села спроваджено військо для заведення „порядку“. В с. Босирах не віддано ані одного голосу.

Ремен'я, повіт Львів.

В нашім селі здержались від голосування не лише Українці, але також Жиди і Поляки, та двірська служба. В останній хвилі ціла комісія виборча, разом з предсідником п. Кінцом, місцевим дідичем Німцем, зголосила свою реаґнацію з гідности комісарів, та тим так заскочила староство, що се немало часу вибрати нову комісію, тому приділило наше село до комісії в Вислобоках. Вибори до сенату пішли таксамо як до сойму.

У Вислобоках, повіт львівський, урядувала комісія виборча від години 9. рано до 9. вечером. До помочи додано їй двох жандармів. Крім двірської служби, котрій місцевий посесор Папера дідич з Підлісок малих, пороздавав картки з числом „8“, більше не голосував

Пр. 416/22. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часописи „Свобода“ чи до 11. з дня 11. XI. 1922 в артикулі 1) під заголовком: „Польські вибори і Сх. Галичина“ в уступах a) між словами „терору“ а „число“, b) між словами „переповнені“ а „серед цих умов“, c) між словами: „брехня“ а „за польські“, d) між словами „кілька“ а „з яких“, e) між словами „товпи“ а „Поляки“, f) між словами „кількох“ а „яких“, g) між словами „рухах“ а „на виборах“, 2) артикулу під заголовком „Галицькі відносини“ в уступах a) від слів „В Журавненщині затаювали“ до „народ“, b) від слів „В цілій“ до „постерунок“, c) від слів „От і маєте“ до кінця корреспонденції, 3) артикулу під заголовком „Англійська преса про С. Галичину“ в уступах a) між словами „краєм“ а „На те“, b) між словами „провінцію Польщі“ а „шож до „питання“, 4) артикулу від заголовком „Після польських виборів у Сх. Галичині“ в уступах a) між словами „побіда“ а „листи“, b) між словами „виборів“ а „До характеристики“, 5) артикулу під заголовком „Виборчі практики на Покутю“ в місци між словами „подібні“ а „Всі майже“, 6) артикулу під заголовком „Сучасні злидні і жіноцтво“ в уступах a) від слів „Через наш край“ до „населенням“, b) від слів „На скільки“ до „мент“, c) від слів „тому не дивно“ до „мущин“, d) між словами „в тюрму“ до „як і в чім“, e) між словами „роботі“ а „мусимо ставити“ містить в собі ознаки злочину ad 1) a, b, c, e, g, 2) a, c, 3), 6) з § 65a) v. a., ad 1) f, d, 2) b, 4) 5) провини з § 302 закону кк., узнав доконану 10. листопада 1922 конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 п. к. заказ дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відповідальному редакторови тої часописі, щоби се рішення помістив безплатно найблизшім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 пр. друк. з 17. грудня 18 2 Д. п. д. № 6 ex1663 а іменно засудження за переступство на гривну до 410 Мк. — Львів, дня 10. листопада 1922.

(Підпис нечитний.)

ніхто. Комісія в цілости не голосувала. До сенату ніхто не голосував.

Жовківщина.

Вибори до польського сойму в повіті Жовква випали мізерно — бо з боку українського народу була удержана цілковита абстиненція. В декотрих лиш селах під впливом терору польських жандармів віддали поодинокі люде голос і то на картку людовців — а на лісту Стегнія впало всього кілька голосів.

В Дорогошеві побили жандарми директора кооперативи — за це, що „bawi się w politykę".

Виборами до сенату люде зовсім не інтересувалися і не голосував ані один Українець.

В Боянци арештовано о. Баранського, але парохіяне і делегація 15 господарів — подбали про його увільнення.

Дорогошів вел., п. Жовква. Вибори були повні ріжних надужить. Селяне заявили, що участи в виборах брати не будуть, бо не мають на кого голосувати, бо всі більші люде, на котрих можна би було голосувати, нині сидять по кримінали. Щоби однак селян змусити до участи в виборах, наказний війт-Поляк шинкар, спровадив одинайцять кавалеристів з Жовкви, котрих закватировано на приходстві. Селяне мусіли годувати так їх, як і коней. Війт наказав давати овес і сіно, а крім того жовніри самі розбивали комори, забирали все, що попало під руки. Цілими ночами непокоїли населення, добиваючись до курників, до комор. Для постраху пустили в рух нагайки і приклади крісів у рух. Командант відділу жовнірів відплатився скротам по священику Мацюраку за се, що ті годували його і коні в той спосіб, що приклякав їх до стайні і заявив: „Dziękuję panu za gościnność, jakiej doznałem u pana, lecz słyszałem, że pan ma broń, dlatego musisz pan oddać". Коли однак вони заявили, що зброї не мають, приказав зловити господаря (котрого сироти взяли собі до помочі в господарці) інтелігента, закинено йому коц на голову, розібрано до нага, та вибили йому 25 нагайок на голе тіло, так що сей мусів класти-ся до ліжка. Син о. Мацюрака мусів утікати з села, бо жовніри кинулись за ним шукати. Рівнож на подвірю приходськім побито місцевого Жида-шинкаря в той спосіб, що по 15 нагаях, цілого синього, ледви видобуто з коца. Публично побито інваліда, котрий по 10 нагаях зімлів так, що його мусіли відливати водою. Помимо такого терору ніхто з Українців не голосував. Побиті далися оглянути лікареви і внесли судову скаргу.

Дорогошів малий. Всі Українці здержались від голосування, мимо сего, що жандарми виганяли селян до виборчої урни. В часі коли священик правив Службу Божу, приступив до престола поліцай і вимагав від священика, щоби до год. 10·30 рано скінчив Богослуження, бо в противнім разі приарештує. Священик однак дав йому добру відправу з місця. Ось в такий спосіб польські жандарми терорізують населення навіть у храмі підчас Богослуження.

Львівщина.

В с. Лісневичах не взяв участи у виборах з Українців ніхто, окрім двірської служби і збаламучених поліцаїв і провізорів.

В с. Рісна Руська на 350 управнених до голосування, голосувало 32, з того один голос дав війт, а другий куплено за 20 тисяч марок у Василя Іващишина.

Богородчанщ.

Дня 12. листопада ц. р. українське населення сіл богородчанського судового повіту здержалося від участи в виборах до польського сенату. Голосували тільки нечисленні тут Поляки, Жиди і поліція.

Всі заходи польської влади, щоби присилувати Українців до участи в виборах, не увінчалися успіхом. Селянство сповнило як слід свій обовязок.

## З виборчої гумористики.

Відозви кандидатів до сойму.

I.

*ЮРІЙ ГУДЬ*

секретар з Громади Коренция, кандидать на посла, щиролюбяти ваш хлопські Брат зпід соломиної стріхі.

Н-р. 3.

Голосуй только на ч. 3.!

До українських хліборобів та робучого народа!

Приставляє ся вам рускій Кандидат Юрій Гудь, секретар, малорільник з громади Коренциї Повіту Ярослав, котрий єст поставлений на зїзді делігатів, повітовім з русінів на кандидата на Руского Посла,

Огож я відзиваюся в імя Бога до вас малорільників, хлопскіх і до хлопскіх бідних робітників котрі знаходятся малої посілости селан, прошу вас, тримайте ся всі зарукі як один, даю довідома, що (5) і 12-го лістопада приголосованю, як молодіж кавалірска так і дівчата котрі мают право голосованя а за тимі малорільнікі і ваші Женщини всі віддайте голоси на НУМЕР 3, то єст наш Хлопскій ШТАНДАР котрий днесь розвів ся яко цвіти в маю, і далеко знаний в цілій всхідній Галичині і в пансьтві Польщи, без ріжниці на народовість.

Як то хлоп рускій, так то хлоп польскій переконався днесь о справедлівості сьвіта, ото же інакшого лікарства немаймо для нас як тільки віддаті голос хлорскій на хлопа, котрий буде боронити хлопскіх справ, і права буде хлопскі укладати.

Огож дорогі Братя прошу застановіт ся надтим, як вийдут хлопі то буду хлопскі права, отож як вам відомо, що робят межи хлопом рускім а хлопом польскім велику ріжницу, і кажит ти бій хлопа польского, а ти бій хлопа руского.

Хлопи! Ставайте в ряди. В день голосованя йдіть всі гуртом та дайте доказ, що вмієте боронити свого хлопського інтересу, — що хочете з партію „Визволенням" визволити себе, свою рідню, свою честь.

*Руская і Польска партія хлопска „Визволення".*

II.

До всіх П. Т. Управнених до голосованя.

В цілім повіті дрогобицьким здаєсь не ма одного села а навіть одного господаря, котрий не знавби назвиска „ЯРОШ". Всі добре знаєте, що завсігди відносив ся я справедливо до Ваших народніх справ, а як небудь далекий єсм від того, щоби мішатися до Ваших народнїх стремлінь, — думаю однак — що не єсть се Вам байдужне, хто буде засдати в Соймі, отже там, де ухваляє ся устави. Кличу до вас! Ч. 23. Дня 5. листопада б. р. віддайте Всі свої голоси тільки на мою безпартийну і независиму лісту ч. 23.

Дрогобич, в жовтни 1922.

ЯРОШ РАЙМУНД.

**Не дайте голодувати найкращим синам народу! Читайте списки тисячів арештованих українських громадян і спішіть з допомогою! У львівських арештах сидить понад дві тисячі Українців, для яких варить обіди кухня Комітету Допомоги політичним вязням. Привозіть харчі до кухні: „Народний Дім" у Львові! Постачайте всіх харчевих припасів для тих, що в голоді і холоді сидять по польських вязницях!**

## З Волині.

З передвиборчих настроїв.

Українська, досить численна, інтелігенція Холщини і Підляша, яка сейчас за „браком посад" працює на ріллі, — винесла всю передвиборчу акцію на своїх плечах. Агітація, яка не минула ні одного українського села, була простою і зрозумілою для всіх: „за землю для селян — місцевих Українців" — „за рідну школу, деб могли вложити свої сили і знання місцеві Українці" — за віддачу поліцією ключів від православних церков, збудованих самим населенням — „за республиканську рівність і право" не на папері лише, а в життю, одним словом за цілком природні і елементарні умови громадського життя, без яких дальше життя громадян Українців Холмщан в польській республиці не може числитися навіть просто людським життям. Отже населення Холмщини і Підляша, в звязку з агітацією, ожило надіями на краще правне майбутнє і пішло до виборчих урн, щоби голосувати за ч. 16 — за своїх перших українських послів до сейму і сенату.

Ніякі залякування українського населення, провокування бльоку ч. 16, „як ніби жидівського, чи комуністичного", навіть зриваня віча і скидування з трибуни (д-ра М. Лаврисевича шовіністами на ярмарці в м. Лубенці), нарешті арештування агітаторів — кандид. до сейму д. Дудин, Дашука, Мазура, а також ревізія в домі кандидата Скрипи і т. п. не злякали населення і не відбили його від сповнення так важного громадянського обовязку — голосування. Це був в свойому роді плебісцит, який виявив проти всіх урядових заявлень, що між Вепром в Бугом Українці-Холмщане покищо безправні, але які жити мусять, жити хочуть і жити будуть. Порукою тому є аж 7 українських послів до сейму (два Васильчуки, Мекіска, Дуда, Скрипа і ще один з Замостя і Войтюк). *Сей.*

Закриття української книгарні.

В Володимирі Волинському на час виборів вже більше тижня, як замкнено місцевою адмін. владою українську книгарню. Населення страшенно обурене таким надужиттям адміністрації над елементарним правом нашого народу. *Лаврисевич.*

## Недуга митрополита Шептицького.

Із американських газет довідуємося про подробиці недуги о. митрополита А. Шептицького, який, як відомо вже з останніх вісток, негайно перехваних нами нашим читачам — тепер находиться вже на шляху до відзискання здоровля.

Дня 5-го жовтня митрополит відпозвив в церкві в Шикаго Службу Божу. В полудне виїхав до міста Милзокі і вернувся о годині 5-тій пополудні. Вечером о 7-ій годині жалувався, що не почувається добре, а о год. 9-ій дістав сильну дрож і втратив притомність. Місцевий парох о. В. Стецюк покликав найблизшого українського лікаря д-ра С. Гриневецького, який дав хорому першу поміч. Опісля покликано ще д-ра В. Сіменовича і д-ра М. Сіменса. Українські лікарі рішили покликати до помочі одного з найкращих лікарів Шикаго, професора Кляйна. Візваний професор Кляйн потвердив зроблену д-ром С. Гриневецьким діягнозу, констатуючи у хорого септичне затроєння крови, яке витворилось із запалення жил в ногах, та порадив перевести митрополита до шпиталю Братів Алексіянів, що й зроблено о год. 12-ій в ночі.

На другий день, 6-го с. м. митрополит прийшов до себе на стільки, що відзискав свідомість.

Хорий митрополит остав в шпиталі два тижні. Тепер вже значно подужав. („Свобода" ч. 247 з 24. X. 1922.)

## Результати виборів до сойму й сенату.

По останнім офіціяльним відомостям склад нового польського сойму виглядає так:

„Єдность Народова" — 134 мандати з округів і 29 з державного списку; разом 163.

Католицька людова партія — разом 6 мандатів.

Людовці — 58 мандатів з округів і 12 з державного списку; разом 70.

Визволення — 41 мандатів з 3 округів і 8 з державного списку; разом 49 мандатів.

„Зєдночення кресове" — 1 мандат.

Група Стапіньского — 2 мандати.

Н. П. Р. — 15 мандатів з округів, — 3 мандати з державного списку; разом 18 мандатів.

P. P. S. — 34 мандати з округів і 7 мандатів з державного списку; разом 41 мандатів.

Група Оконя — 4 мандати.

Комуністи — 2 мандати.

„Хлібороби" — 5 мандатів.

Національні меншости — 54 мандати з округів, 11 з державного списку; разом 65 мандатів; окрім того список 17 ий в Східній Галичині дав 13 мандатів з округів і 2 з державного списку; разом 15 мандатів; група Прилуцького 1 мандат і 2 сіоністів по льокальним спискам; всі разом 83 мандати.

Приближний підрахунок поділу послів з групи меншостей по окремим національним групам такий: Жидів 35—33; Українців 20; Німців 15; Білорусів 9; Росіян 2.

Склад сенату слідуючий: „Єдность Народова" — 49 + 2 — 51 мандат; людовці 14 + 3 — 17 мандатів; Визволення 7 + 1 — 8 мандатів; Н. П. Р. — 2 мандати; П. П. С. 6 + 1 — 7 мандатів; бльок національних меншостей 22 + 4 — 26 мандатів.

В Національному зібранні, яке обірає президента, складається з 444 послів до сойму + 111 сенаторів. Правиця буде мати в ньому 220 голосів, лівиця 219 голосів, меншости 109.

## Лідер польських соціялістів про вибори.

Кореспондент „Руссспресса" мав інтерью у лідера польських соціялістів Барліцкого. Між иншими Барліцкі висловився про вибори ось як: „В минулому соймі грали ролю партії центра, неб то партії без виразної ідеольогії і без політичної програми. При теперішних виборах ці партії провалились. Держава вибрала людей із виразними політичними ідеольогіями. Праві партії дістали 163 мандати, ліві партії враз із поміркованими 185 мандатів. Мимо всего, більшість буде мати лівиця. Комуністам удалось вибрати 2 послів.

Великий успіх бльоку національних меншостей спричинений нетолерантною політикою польського уряду супроти меншостей. Національні меншости почувши небезпеку, обєдналися і осягнули побіду, якої не можна легковажити.

Новий сойм мусить ус

валити автономію для Сх. Галичини, для Волині, Холмщини і для Білоруси.

Автономія, яку ухвалив попередний сойм для Сх. Галичини, яку розбито на 3 автономії, не може нікого вдоволити.

Політика пожирання національних меншостей, повинна скінчитися раз на завсіди. Першим завданням нового сойму поладнати справу національних меншостей.

# Промова Мусоліні.

На засіданню італійського парляменту, яке відбулося 16. ц. м. виголосив новий премієр Мусоліні промову такого змісту: Те що тепер діється в Римі, є тільки актом формальної чемности супроти вас і за це не домагаюся ніякої подяки. Протягом останніх трох років парлямент розвязував часто всілякі кризи при допомозі дипльоматичних посунень і закулісної роботи. Нині у друге (перший раз було це в маю 1916 р.) італійський народ скинув кабінет і утворив новий уряд поза парляментом, не беручи одночасно під увагу осіб, яких десигнував парлямент. Дискусію або жалоби на цю тему оставлено мелянхолікам і тим, які обожають суперконституціоналізм. Що торкається мене, то стверджую, що революція має свої права. Хочу щоби про це знав весь світ, що я находжуся тут тому, щоби боронити і ствердити суть революції „Чорної сорочки" та ввести її як силу, що працює в користь поступу і є рівноважником для історії нації. Зачеркуючи сам собі границі, дійшов я до пересвідчення, що найбільшою мудрістю є використувати віднесену побіду.

Мусоліні підніс відтак, що маючи до розпорядження таку силу, яку представляють фашисти, міг поконати всіх ворогів своєї партії. Міг був покликати уряд зложений виключно з фашистів, але цего не котів робити і склав уряд коаліційний. Робив це не тому, щоби одержати більшість, якої не потребує, але щоби поза партіями злучити всіх тих, що вратували націю від небезпеки.

Відтак склав Мусоліні подяку італійським робітникам, які піддержали рух фашистів. Відтак підчеркнув льояльне становище короля, котрий вмів в останній хвилині протиставитись реакційній роботі, яка моглаб стати причиною домашньої війни. Жадають від нас програми, — говорив Мусоліні — але програм мають Італійці доволі, не мають однак людей сильної волі, які моглиб їх перевести. Теперішний уряд має якраз ту сильну волю.

Переходячи відтак до обговорення заграничної політики Італії, заявився премієр в першу чергу за придержуванням рішень мирових договорів, які підписано і ратифіковано.

Держава, яка має зрозуміння для своєї гідности, мусить придержуватись цеї засади. Договори не є тревалі, не є вони періодами історії, творять тільки її епільог. Введення їх в життя є рівнозначне з їх визнанням.

Трудности у їх переведенню можна буде згодом усунути, переводячи деякі зміни. Що торкається договору з Югославією в Ст. Маґаріта, то предложено його вже парляментови.

Дальше опрожидував Мусоліні дотеперішні методи, які примінювала европейська дипльоматія у відношенню до справи економічної відбудови Европи.

Краще булоб, — говорив премієр, — щоби дві держави заключували між собою торговельні договори замісць відбувати непотрібно великі конференції. Італія хоче вести політику, яка відповідала би гідности держави і принесла по змозі як найбільше користи для нації. Італія мусить руководитися засадою: Ніщо за ніщо! Хто хоче одержати від нас практичний доказ приязни, мусить із свойого боку дати те саме. Італія фашистів буде придержуватись рішень договорів і не покине своїх союзників із світової війни. Одначе в обмін за те жадає від союзників рахунку совісти, чого не зроблено від часу завішення оружя. Завдаю собі питання, чи антанта істнує у дійсному значінню цего слова, далі яке є становище супроти Німеччини і Росії та супроти союза цих двох держав, вкінци запитую, яке є становище Антанти супроти Італії, цеї Італії, яка втратила свою сильну позицію на Адрійському і Середземному морях, о скільки не будуть заквестіоновані деякі основні права, — цеї Італії, яка не одержала ніякої кольонії, не має жерел закупки сирівців та заломилася під тягаром довгів, які затягнено, щоби виборoти побіду.

Ті всі точки рішив я піднести при найблищій моїй стрічі з міністрами Англії і Франції, при чому треба буде вияснити наше становище в Антанті. Від того буде залежати, чи Антанта істнуватиме дальше як одноцільний сильний бльок з рівними правами для її членів, чи знова Італія освободиться від всяких звязків і поведе нову політику, якої метою буде оборона власних інтересів. Бажаю, щоби перша можливість здійснилася з огляду на потрясення на Сході і на скріплення російсько-турецько-німецьких звязків. Політика Італії буде політикою національних користей, пошанування договорів і не можна її рахувати, як політику авантюри або імперіялізму.

Хочемо вести мирову політику, а не політику самовбиства.

Обговоривши відношення Італійського уряду до инших европейських держав, перейшов Мусоліні до справ звязаних з розвязкою турецького питання.

На думку премієра треба оправдати і визнати слушні домагання Турків, але треба буде вміти також в час сказати: Ні кроку дальше! Коли Туреччина одержить те, що її належиться, не повинна жадати більше. Це являється умовою, від від якої залежатиме мир на Балкані а тим самим і в Европі.

Що торкається Росії, Італія стоїть на становищі, що приходить хвиля, де треба взяти вже раз під увагу реальні факти, які управильнили би відношення Італії до цеї держави, без огляду на внутрішний стан Совітів, який Італію нічого не обходить.

Що торкається знова участи Росії в льозанській конференції, то Італія піддержує тезу більш ліберальну і надіється, що ця теза побідить.

Взаємини із Зединеними Державами Америки є знамениті. З Канадою хочемо заключити торговельний договір. Також з иншими державами Америки, наші взаємини є як найкращі.

В Брісселі буде Італія стояти на становищі, що довги і відшкодування творять неподільну цілість.

Переходячи до внутрішньої політики уряду заявив премієр, що буде воно міститися в трьох словах: Ощадність, праця і дисципліна. Пролетаріятови забезпечиться добробут.

Свобода всіх горожан держави є запевнена, але кожда протидержавна акція буде строго переслідуватися.

Запевняючи пошанування релігійних переконань стверджує Мусоліні, що в першу чергу католицизм найде опіку з боку уряду.

Свою промову закінчив Мусоліні словами: Хай Бог допоможе мені довести моє важке завдання до побідного кінця.

# Вибори в Англії.

### Вислід виборів в Англії.

З Ліфилду доносять про оконечний вислід виборів в Англії. Найбільше мандатів одержали консерватисти бо на 605 місць в палаті громад, осягнули 341. Партія праці одержала 141, ліберали Аскіта 60, приклонники Льойд Джорджа 52 мандатів.

### Відкриття парляменту.

З Льондону доносять, що відкриття парляменту відбудеться в четвер 23. ц. м. Парлямент відкриє король короткою промовою. Вичікують, що король порушить виключно тільки ірляндську справу, яка буде оконечно полагоджена до дня 6 грудня. Можливо, що король згадає також про льозанську конференцію. Сесія парляменту тріватиме 10 днів.

### Довкола побіди консерватистів.

Н. фр. Пр" доносить з Льондону, що побіда консерватистів перейшла всяке сподівання. Після консерватистів найбільше мандатів одержала партія робітнича. Оба ті факти доказують, що виборці голосували згідно проти Льойда Джорджа. Вислід виборів є доказом, що англійський народ бажає миру. Знаменною є поразка Черчіля, який був головною опорою воєнної партії.

### Новий уряд.

З Льондону доносять, що новий уряд матиме в палаті більшість 60—70 голосів. Пять членів б. уряду м. и. Гріфіт і Буквен перепало.

**Платіть партійний податок!!! Посилайте на адресу! „Краєвий Союз Кредитовий" у Львові, Ринок 10., вкл. кн. ч. 5.000. Жертводавці повище 500 мк. будуть оголошені поіменно!!**

# Українське життя в Німеччині.

### Визнання Совітської України.

Головна тутешня політична новина, значіння якої виходить далеко по-за межі Німеччини, це — поширення Рапальського договору на совітську Україну. Підписання відповідного протоколу між представником німецького м-ва закордонних справ бар. Мальцаном та представником совітської України Аусемом (!) відбулося дня 5. листопада. Згідно з тим протоколом, всі взаємні права й зобовязання, встановлені Рапальським договором для Німеччини й Росії, поширюються нині також на всі федеративні совітські републики, а в першу чергу на совітську Україну. Поширюється також умова про взаїмне дипльоматичне визнання. Справу 400-міліонового фонду, здепонованого Німеччиною в часах Скоропадського, як відшкодування за вивезені з України продукти, залишено й надалі під знаком запитання.

Таким чином, антибольшевицька Україна офіціяльно перестає для Німеччини істнувати. Перестає — бо щойно по обопільній ратифікації протоколу він набере правної сили. Але це — питання недалекого часу. Зрештою большевикам так нетерпиться, що вони вже другого дня після підписання протоколу завитали до тутешнього українського посольства, щоби „перебрати спадщину". Та їм наразі показали двері.

### Українська демонстрація.

День 5. листопада ознаменовався в Берліні ще одною замітною подією: українською студенською демонстрацією перед будинком тутешньої польської амбасади. Понад 100 студентів, зібравшись перед домом амбасади, виголосили промови, в яких протестовано проти польських виборів, які того дня відбувались у Сх. Галичині, далі — проти накинення Галичині польської „автономії", проти антиукраїнського терору й особливо проти страшної поведінки польської адміністрації супроти українських вязнів. Присутній у великім числі німецькій публиці роздавано летючки з коротким описом останніх подій у Сх. Галичині. На прикінці спалено польський прапор, після чого студенти при співі українських національних гимнів порозходилися.

Заалярмована амбасадою поліція трималась цілком невтрально.

### „Смеховеховщина" А. Ніковського.

З тутешніх політичних новин треба ще зазначити — під певним застереженням — приїзд до Берліна А. В. Ніковського, колишнього міністра закордонних справ У. Н. Р. Застереження наше відноситься як до політичного значіння приїзду п. Ніковського, так і до тих розмов, які тут кружляють про дійсні наміри цього бувшого противника большевизму. Що п. Ніковський „змінив дороговкази" — цього він і сам не заперечує, але він ще, здається й сам гаразд не розважив, який конкретний вжиток зробити зі своєї нової „орієнтації". Він не то займається комерцією, не то готується до видавання хрунівської газети, не то їде на Україну. На кождий випадок не буде дивом, коли в тутешніх „Помнях" (так називають порядні люде московську „смеховеховську" газету „Накануне") одного прегарного дня появиться стаття п. Ніковського з закликом: „Всі до співпраці з урядом совітської України!"...

### Ювилей Богдана Лепкого.

Коли серед політичних новин світло й тіні примішуються між собою, причім тіні мають навіть тенденцію закрити собою скупі проміні світла, то серед тутешніх літературних новин світло безперечно має перевагу над тінями.

Дня 9. листопада дуже тепло відсвятковано в тіснійшім гурті пятьдесяту річницю народження поета Богдана Лепкого, який від кількох років живе постійно в Берліні й користується тут загальною пошаною не тільки як письменник, але і як людина й громадський діяч. Було багато привітань і поздоровлень.

### Свято Ґергарта Гауптмана.

Другий літературний ювилей святкує нині ціла Німеччина: 60-ліття народження Ґергарта Гауптмана. Тутешня українська кольонія, шануючи загальнолюдське значіння Гауптмана й спеціяльно його симпатії до України, підкесла йому дуже гарний подарунок — мармурову плиту із вставленою старогрецькою монетою із написом: „Ґергартови Гауптманови — Україна". Плиту оздоблено стилізованими українськими гербами, виконаними по рисунку талановитого М. Бутовича.

### В. Винниченко на німецькій сцені

Чималою подією треба також уважати виставу песи Винниченка „Брехня" на одній з тутешніх найповажнійших сцен („Volksbühne"). Німецька критика поставилась до песи досить прихильно, а в публиці „Брехня" має безумовний успіх.

При цій нагоді треба зазначити, що це вже четверта німецька сцена, яка виставляє песи Винниченка. „Брехня" вже виставлялась у Мюнхені, Липську та Нюрнберґу, а перед двома місяцями берлінський театр „Трибуна" виставив „Чорну пантеру". Як на теперішні німецькі

відносини, то це успіх дуже важний.

**Зацікавлення Москалів українським письменством.**

З дальших літературних новин треба зазначити велике зацікавлення, яке прокинулось у тутешніх московсько видавничих колах до українського письменства. У журналі „Историкъ и Современникъ" містяться дуже цікаві спомини Д. І. Дорошенка про війну й революцію на Україні; у другій книжці цьогож журналу уміщено рецензію на „Історію літератури" й „Кирило-Методіївське Братство" М. Возняка. Другий тутешній журнал „Новости Литературы" містить систематичні огляди українського письменства й хроніку українського літературного життя — і то під рубрикою „Иностранная Литература" (поступ для Москалів величезний!). *Г. Максименко.*

# РІЖНІ ВІСТИ.

**Справа нового нім. кабінету.**

Берлінські денники доносять що міністри кабінету д-ра Вірта д-р Костер, д-р Ратбрух, д-р Геслер і д-р Гермес увійдуть в склад нового кабінету.

Куно виїхав 16. ц. м. до Гамбурга, звідки повернув 17. ц. м. щоби покінчити переговори в справі складення кабінету.

**Дібоз у Поанкаре.**

З Парижа доносять, що Поанкаре прийняв 16. ц. м. швайцарського банкира Дубоа, якого запросив був німецький уряд до Берліна і який брав участь в нарадах фінансових знавців.

**Ісмет Паша в Льозані**

„Ентрасіжан" доносить, що Ісмет Паша повернув 17. ц. м. до Льозани.

**Америка і льозанська конференція.**

„Морнінг Пост" доносить з Вашінгтону, що президент Гардінг рішив, щоби Зединені Держави не підписували договору, який буде вислідом нарад в Льозанні, але щоби інтереси Америки забезпечено окремим договором з Туреччиною і союзниками.

**Султан покинув Царгород.**

З Царгороду доносять, що турецький султан найшов захист на англійському панцирнику і виїхав безпроволочно на Мальту.

**Подорож гр. Ганцау.**

З Москви доносять, що прибув там німецький генеральний конзуль в Петрограді Кеслер і відбув нараду з нім. амбасадором гр. Ранцау, котрий задумує обїхати цілу центральну Росію і всі федераційні републики.

**Тені і Жаспар в Парижі.**

З Парижа доносять, що в четвер 23. ц. м. приїдуть там бельгійські віцеміністри Тені і Жаспар, щоби порозумітись з Поанкаре в справі бріссельської конференції.

**Знесення 8-годинного дня праці в Італії.**

„Н. Фр. Пр." доносить з Риму про знесення засади 8-годинного дня праці для всіх робітників. Це розпорядження торкається також залізничників.

**Суд на султана.**

„Таймс" доносять з Царгороду, що Національне Зібрання Ангори рішило поставити султана перед суд. Вже на днях зажадає уряд Ангори видачі султана

**Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.**

# З останньої хвилі.

**Процес Ст. Федака і тов.**

**Останній день розправи.**

*Львів, 18. XI. 1922.*

Пізним вечером минулої суботи запала занавіса після одного з актів трагедії, яку переживає Галицька Україна, трагедії, що почалася з моменту розгрому Української Галицької Армії, а скінчиться невідомо коли і серед яких умов. Того памятного вечера запало рішення польського трибуналу що до вини Степана Ярослава Федака і його пяти товаришів — Штика, Паліїва, Матчака, Яремійчука і Зибликевича. Вердиктом лави присяглих суддів признано Степана Ярослава Федака винним злочину намаганого убійства на особі львівського воєводи Грабовского і злочину заворушення публичного спокою з 65. пар. к. з. за що трибунал присудив йому 6 літ тяжкої вязниці з вчисленням важкого слідчого арешту. Винними злочину заворушення публичного спокою признала лава присяглих суддів Франца Йосифа Штика, Дмитра Паліїва, Михайла Матчака, Петра Яремійчука і Евг. Зибликевича, яким за виїмкою Штика присудив трибунал по 2 і пів року тяжкої вязниці з почисленням слідчого арешту. Штикови, з огляду на „признання до вини" присудив трибунал тільки піторалітню тюрму. Решту обжалуваних, а саме: Остапа Кобірського, Богдана Гнатевича, Василя Кучабського, Віктора Голубовича, Івана Білецького, Миколу Тофана і Остапа Горобійовського звільнено від обвинувачення.

Останній день розправи почався обширним звідомленням предсідника трибуналу р. Маєра про результати переведеного двайцяти дневого процесу, при чому п. Маєр старався збити закиди оборони що до невластивости суду і примінених ним параграфів. Обговоривши питання, які стали предметом розправи загально, предсідник приступив до подрібного обговорення зізнання і моментів обтяжуючих кождого обвинуваченого зокрема. О год. 11, пер. пол. закінчив предсідник своє резюме, після чого поінформував присяглих суддів про техніку їх ділання. Присяглі судді радили позних чотири години над відповіддю на поодинокі питання підчас чого в салі кишіло від зденервуваних. Денервувалися в рівній мірі близькі чи дальші симпатики обвинувачених як і їх непримирні вороги, що лавою явилися на „екзекуцію".

З приємністю доводиться ствердити, що обвинувачені, усі без виїмку, які протягом цілої розправи зберегли спокій і гідність, з таким же спокоєм і гідністю приняли вердикт.

В імени засуджених зголосив найстарший з оборонців д-р М. Левицький зажалення неважности і спротив що до високого виміру кари та на цій основі просив трибунал о негайне випущення на волю всіх засуджених за § 65. к. з. Прокуратор спротивився просьбі оборони, супроти чого засуджені остались в тюремних мурах.

Уневиннені вердиктом присяжних суддів опустили тюремні мури тогож вечера о год. 8.

# ТЕЛЕГРАМИ.

**Перед отворенням конференції.**

Відень (ПАТ.) „Н. Фр. Пр." з Льозанни: Тепер уже усталено, що конференцію отвориться в понеділок пополудни під проводом през. швайцарської Союзної Ради д-ра Габа. Французький посол у Берні Аліз повідомив офіціяльно про зібрання конференції і просив іменем Франції, Англії й Італії, щоби Союзна Рада визначила одного з своїх членів на президента інавгураційного засідання. През. С. Ради Габ отворить особисто конференсію. Він прибуде в товаристві віцепрез. С. Ради Шультеса. Для Поанкаре приготовлено мешкання в Паляс Отель.

Льозанна. (ПАТ.) Робляться окончені приготування перед отворенням конференції. Ісмет Паша вернув сьогодні з Парижа. Сьогодні приїздить перша часть французько-делегації з віцедир. мін. загр. справ Лярошем. Серед неофіціяльних делегацій, що прибуть до Льозанни, є грузинська делегація, в якої склад війде представник у Женеві.

**Керзон у Парижі.**

Париж. (ПАТ.) Керзон прибув до Парижа.

Париж (ПАТ.) Льойд Керзон відвідав сьогодні передпол. Мільрана. В полудне видав Поанкаре в честь Керзона снідання. Опісля почалися наради між обома міністрами загр. справ. Льорд Керзон і Поанкаре кидають Париж завтра з англійською і французькою делегацією.

# НОВИНКИ.

— **Конфіскати.** Останнє (18) число „Свободи" сконфісковано за деякі місця рубрики „Після польських виборів у Сх. Галичині".

— **Свято 1-го листопада на еміґрації.** Союз українських студентів „Основа" в Данціґу, котрий має сто членів, відсвяткував урочисто день 1. листопада. На свято зявився б. вожд Гал. Армії ген. Омелянович-Павленко, ген. Зелінський, полковник П. Павлюк і инші визначнійші члени української колонії в Данціґу. П. Яримович одкрив святочний вечір рефератом про історію визвольної боротьби українського народу. Потім слідувала концертово-вокальна частина, у котрій брали участь п. Пясецький (сольо співів), п. Ілашевич (декламація), п. Кордуба (скрипка), п. Давидович (достоїй), та хор під проводом п. Букоємського. Кінцеве слово сказали пп. Підгаєць і Озерків. Ціле свято мало дуже врочистий характер та ще більше зблизило до себе українську громаду у м. Данціґу.

— **Дружеський чортик.** В 12. числі „Свободи" в статті п. з „Нові появи діточої літератури" попала помилка. Іменно в останньому уступі має бути замісць „ялинка" назва відомого роману Королева Старого: „Чмелик". Так само в 18. числі „Свободи" в 26. рядку 2 шпальти вступної статті замісць „Франції" має бути слово „фракції".

— **Як „Ґазета Поранна" фабрикує угодовців. Заява.** На днях „Ґазета Поранна" помістила новинку про те, як то Українці поранили мою дитину з пімсти за мою угодову політику відносно Польщі. Отсим заперечую донесенням тої ґазети і заявляю, що моя дитина поранена припадково під час моєї неприсутности і цей випадок не має нічого спільного з пімстою ані політикою. В політичній праці не беру участи, тим більше в політиці угодовій, до якої мене ніхто не уповажнив — *Андрій Майка* з Тернополя.

— **Убивство.** В с. Гаї Вижні, пов. Стрий найдено трупа невідомої жінки, замордованої незнаною рукою.

— **Невдале самовбивство.** Дня 16. XI. при вул. Баторого ч. 34. у Львові перетяла собі жили на обох руках 25. літня панночка. Лікарам удалося виратувати її від смерти. Причина розпучливого кроку не відома.

— **Навіть польський суд уважає справу Сх. Галичини не вирішеною.** „Ґазета Цодзєнна" доносить, що окружний суд у Станиславові звільнив одного Українця обвинуваченого в головній зраді держави, мотивуючи цей засуд тим, що справа Сх. Галичини не вирішена отже Українець не може поповнити зради польської держави. Це звільнення обвинуваченого також затвердив найвисший трибунал у Варшаві чим признав також, що Сх. Галичина до Польщі не належить. Розуміється, що „Ґазета Цодзєнна" з приводу того бє у дзвіні трівоги.

— **З Національного Музею.** На закупно збірки українських килимів і ікон В. Пещанського, Управа Національного Музея одержала до тепер від: І. Дещика з Устерік 5000 і 3 срібні кор., о. В. Садовського у Львові, каноника В. Левицького і д-ра С. Дмоховського з Перемишля по 10.000 мп., з д-рів М. Паньчишина, А. Говиковича, Дирекцій Дністра і Народної Торговлі по 100.000 мп. До тепер виплачено готівкою 1,200.000, позістає ще до кінця року виплатити 3,000.000 і протягом січня решти 4 міл. Тим то Управа Національного Музею просить усі Установи і Громадян, що призвали на сю ціль датки — їх вплатити. Громадяне, що одержали повідомлення і запросини до участи в сім купні, зволять ласкаво повідомити Управу Музея (вул. Мохнацького 42) про висоту і час вплати датку на сю ціль. Залучені друки проситься оплатити мінімальним датком 10.000 мп. — *І. Свєнціцький.*

— **Вп. Передплатників в Чехословаччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

— **Звертається увагу** нашої суспільности, щоби сирі шкіри з кунтхорів, видр, лисів, котів і т. п. продавати лише нашій українській фірмі: Петро Карпяк, Львів вул. Куркова ч. 11а. 945 16—30

# ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.


**XVI. ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ**

**Дому торг.-промислового „ДОСТАВА"**

стов. зареєстр. з обмеженою порукою у ЛЬВОВІ

відбудуться в середу, 29. падолиста 1922 о год. 4. по пол. в комнатах стоваришення при вул. Домініканській 11. з отсим предметом нарад:

1. Отворення зборів і відчитання протоколу останніх загальних зборів,
2) Звіт з діяльности стоваришення за рік адмін. 1921/22,
3. Звіт контрольної комісії,
4. Внесення Надз. Ради що до розділу чистого зиску
5. Доповняючий вибір 4 членів Над. Ради,
6. Вибір 3 членів Контрольної Комісії
7. Затвердження членів Управи,
8. Зміна статута,
9. Означення висоти презенційної маски для членів Надз. Ради,
10. Внески і запити.

До участи в сих виборах запрошуємо отсим всіх членів стов. „Достава".

Львів, дня 18. падолиста 1922.

За Надзірну Раду стов. „Достава".

*о. Юл. Дзерович,* секретар. *о. Ал. Стефанович,* предсідатель.


За редакцію відповідає Од. Низчик. З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 20. Почтову належність оплачено гуртом. Львів, четвер 23. листопада 1922. Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 148.322.
Адр. тел.: „Свобода" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. перепол.
Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячно в краю 3000 Мк.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 5000 н. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 50 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 5.000 кн. Зміна адреси 100 мк.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 150 Мк.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

## До П. Т. Членів Трудової Партії.

**Зближається Народний Зїзд. Право виборів делегатів мають тільки ті члени, що заплатили партійний податок і тим задокументували свою партійну приналежність**

**Тому обовязком кождого прислати партійний податок до Краєвого Союза Кредитового у Львові Ринок ч. 10. на ч. вкл. кн. 5000.**

*Д-р ВОЛ. БАЧИНСЬКИЙ*
голова.

*Львів, 21. листопада 1922.*

**На марґінесі процесу проти Ст. Федака і тов.**

„Чи стреміли, чи стремите ви до боротьби за українську державність?" — таке питання кинув п. прок. Гіртлер одному з обжалованих підчас процесу проти Степана Федака й товаришів. А відповідь на це питання повинна була вирішити долю підсудного.

І оце слідкуючи за отим процесом треба виразно усвідомити собі, що не жмінку юнаків посаджено на лаві обвинувачених перед лицем суду Річпосполитої Польської. На лаві обвинувачених, в обличчі побідного на наших землях орла білого, покладено найсвятійшу мрію, найістотніший замисл Нації Української: „Чи стремите ви до боротьби за державність українську?" Не вчинки вифантазувані, а закинені юнакам отим тюрмою виснаженим, не дивовижні комбінації акту обвинувачення стали центральною віссю розправи. Стала нею українська національно-державна ідея.

Ідея ото-ж опинилася на лаві обжалуваних і в її вину покладено те, що взаїмо-відносини поміж українською суспільністю й Польщею не тільки не кращають, але й гіршають із дня на день. А скваліфіковано її, оту ідею, як злочин головної зради проти Польщі.

Ми не входимо в те, чи в нашій країні є юридичні підстави для процесів за злочин головної зради проти Польщі. Погляд наш на цю справу ясний, а всі дані юридичної натури промовляють за ним.

Ходить тільки о те, чи справді доцільне воно судити ідею, ідею впоєну вже сьогодні глибоко в серце цілої Нації Української? Ходить о те, чи засуд кинений судом Річипосполитої Польської на українську національно-державну ідею, чи цей засуд справді міг би хоч трохи змінити напрям розвою життя в оцій країні?

Ходить о те, чи якщо національно-державна ідея українська є одиноким виновником українсько-польської борні, чи що ідею справді можливо знищити сьогодні, вирвати її з людських серць без решти погрозою хоч якого карного кодексу?

І колиб навіть усі юридичні дані промовляли за тим, що в цій країні допустимі є процеси о злочин головної зради проти Польщі, то й тоді нічим і ніяк не булаб дана відповідь на це питання.

Бо „pactum subiectionis", — договору на вірність не зложила Нація Українська Річипосполитій Польській. Договору не писаного, а глибоко відчутого й пережитого, договору добровільного.

А договору отого не зложить Україна ніколи, бо істотою життя Нації є національна державність і сьогодні всякі „pacta subiection's" для всякої нації є — „contradiho in adiecto".

**Не дайте голодувати найкращим синам народу! Читайте списки тисячів арештованих українських громадян і спішіть з допомогою! У львівських арештах сидить понад дві тисячі Українців, для яких варить обіди кухня Комітету Допомоги політичним вязням. Привозіть харчі до кухні: „Народній Дім" у Львові! Постачайте всіх харчевих припасів для тих, що в голоді і холоді сидять по польських вязницях!**

## W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej.

Розправа Степана Федака й товаришів кінчилась. На довгі місяці й роки позбавлено судовим засудом волі Степана Федака, якого свідомість кривд свойого народу примусила до його чину. Позбавлено волі ряд його товаришів. Кращим синам своєї нації, активним працьовникам й борцям за права свойого народу і своєї державивикреслено з життя довгий ряд років.

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej три майже тижні радив суд над справою Федака і товаришів. В її імени запав судовий вирок. Минули часи і забулися, коли борцям за права польського народу, за польську державність доводилось ставати перед чужим судом заборчих держав, доводилось ставати за те, що йшли вони до боротьби в імя тих самих гасел, які одушевляють тепер Степана Федака й товаришів. Ті, що так недавно мали би сидіти на лаві підсудних, тепер стали суддями. Вони забули свою минувшину, таку дуже близьку й недалеку. Пригноблені раніше стали гнобителями. Перейняли всі методи й цілу психольоґію своїх заборців. Визволені з чужого гніту, судять й карають тих, що борються за власну національну волю, за власну національну державу.

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej провадився суд і запав вирок. Але ситуація й обставини підчас того суду в краю, в столичному місті якого відбувалася розправа, менше всього говорила про те, що край цей належить до Польщі й складає її частину. Все в краю свідчило й свідчить, що боротьба продовжується. І час розправи як раз зєднався з особливим загостренням цієї боротьби. Цілий край обернуто в військовий табор. Десятки тисяч людей замкнено до тюрми. Запроваджено наглі суди. Серед цих обставин, серед умов карних експедицій і поліцейського терору відбувалася розправа. І ні перед ким з суддів, не зважаючи на всю яскравість й очевидність фактів, не стало питання про те, що вони не стоять понад сторонами, але лише являються представниками одної з сторін.

Ще проводиться боротьба на тій землі, на якій виносить присуди іменем Річи Посполитої Польської польський суд. І не можуть бути безсторонними суддями ті, що самі провадять боротьбу й беруть в ній участь.

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej винесено Степанови Федакови і товаришам обвинувачуючий присуд. Український народ, кращими синами якого являються ті, що були посаджені на лаву підсудних польським судом, також розглянув цю справу. Й присуд його в цій справі кардинально ріжниться від вироку польського суду.

Кращим доказом тих військових стосунків, які панують в нашому краю, які не дають жадної можливости польському судови розглядати цю справу, є та позиція, що зайняла до вироку польська львівська преса. Вона вражена „мягкістю" присуду, виявляє таємницю нарад присяглих, ставанно підкреслює кількість присяглих Жидів й Німців і закликає до репресій проти тих, хто на її думку, зайняв недержавні польські позиції. Чи цей факт, нечуваний в культурному світі, не являється найкращою ілюстрацією наших військових відносин? Чи не вказує він цілому світови, як треба ставитись до вироку винесеного над борцями за українську державність польським судом w imieniu Rzeczy Pospolitej Polskiej?

**Присилайте датки на політичних вязнів до Тов. „Краєвий Союз Кредитовий", або до Тов. „Дністер" з допискою: на вязнів! — У Львові є понад дві тисячі арештованих Українців! — В першу чергу найбліща рідня і села повинні прийти з помочею!**

## Інтервенція в справі увязнених

Д-р Володимир Бачинський і д-р Лев Бачинський явилися в суботу (18/XI.) у надпрокуратора при апеляційнім суді п. Маліни, щоби інтервеніювати в справі масових арештів і домагатися приспішення випущення увязнених на свободу. Делегати представили подрібно обставини, серед яких кілька тисяч Українців зі всіх суспільних верств мучиться в судових вязницях Східної Галичини. Головно піднесено жалобу на те, що прокуратори при окружних судах зголошують у всіх случаях зажалення проти корисних для арештованих рішень палати радних, — хотяй навіть нема до того жадної законної підстави; висказано погляд, що се діється певно на зарядження надпрокураторії, на щоби вказувало згідне поступовання усіх прокураторів.

Піднесено вкінци жалобу на спосіб арештування і масовість, так що під замітом саботажі сидять 80-кількалітні старці як о. Шухевич з Тишковець, або бувші парляментаристи загально знані зі свого такту як д-р Охуневський.

Надпрокуратор Маліна заявив, що прокуратори не будуть в будуччині вязані і будуть мати можність у випадках очевидно безпідставних самостійно рішати про випущення політичних арештантів на волю.

Що до відносин в арештах, заявив п. Маліна, що слідчі вязниці не підлягають йому, а що до надужить поліції, то надпрокураторія тут безсильна, бо поліція не підлягає їй.

Надпрокураторія розпоряджає телеграфічно випущення вязнів в случаях, де нема сумніву щодо невинности дотичних осіб, а за проволоку в инших сумнівних справах не може спадати відвічальність на надпрокураторію, бо в тих случаях має запасти рішення апеляційного суду.

Референт апеляційного суду у котрого явився д-р Лев Бачинський заявив, що множество справ переходить сили двох референтів, обіцяв однакож справи давнійші предложити вже на надзвичайній сесії в дни 20 листопада 1922.

**Присилайте складки на пресовий фонд на нн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —**

Пр. 419/22. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часописи „Свобода" число 12. з дня 12. XI. 1922 в артикулах під заголовками: 1) „Вибори до польського сенату" в уступі між словами: „обовязок" а „Ми певні". 2) „Галицькі відносини" в уступі від слів: „Населення кипить" до „бадьорий", 3) „Після польських виборів у Сх. Галичині" в уступах а) між словами: „в найближчих днях" а „Богородчанщина", б) між словами „978" а „список", в) між словами „29" а „8 і 4", г) від слів „не обійшлося" до „зникаючо малий", 4) „Львівська польська преса про вибори" в уступі від слів „Запевняємо приклонників" до „знаки", 5) „Англійська преса про Сх. Галичину" в уступі між словами „отсі точки" а „Вам відданий" містить в собі єство злочину ad 1) з § 63a) b) к. з., ad 2) 4) 5) злочину з § 66a) к. з., ad 3) провини з арт. V. уст. з 17/XII. 1862 У. 8163 Дип., ad 3 г) провини з § 302 зак. кар. узнав доконану 11. листопада 1922 конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 п. к. заказ дальшого розширювання того друкового письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби се рішення помістив безплатно найблищім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. грудня 1862 Д. п. д. № 6 ex1863' а іменно засудження за перегрешство на гривну до 400 Мк. — Львів, дня 12. листопада 1922.

Підпис нечитний.

# Галицькі відносини.

## Наглий суд у Львові.

На днях арештовано ґімназійних учеників, Українців **Романа Луцейка** і **Василя Крупу** з Любичі королівської. Їх обвинувачують в убивстві голови виборчої комісії Ланового. Обидва арештовані стануть на днях перед наглим судом у Львові (правдоподібно у вівторок).

## Крик розпуки у Бриґідках.

Дня 18. листопада о год. 6. вечером 1500 вязнів доведених до розпуки, вчинило демонстрацію, домагаючись слідства і волі. Точно о год. 6. у всіх келіях нараз вязні підняли крик, співи стукіт о підлогу та стіни. Цему всему вторувала пісня „Не пора". Вчинився такий гамір, що стіни вязниці задрожали а крик розпуки було чути в цілій цільниці міста.

Наляканий директор вязниці удався в ночі до апеляції, де дістав обіцянку, що на днях відбудеться слідство і всіх невинних випустять на волю. Демонстрація вязнів тривала кілька годин, так що дирекція хотіла закликати військо на поміч. Одержавши відповідь від апеляції, вязні втихли, заявляючи, що коли на днях не буде слідства, то всі вони зачнуть голодівку.

Цікава, чи той крик невинних людей, доходить до уха компетентної влади.

## До Золочева не перевозять.

В звязку з новинкою, в 19. ч. „Свободи" про перевезення вязнів Ф. Федорціва, М. Струтинського, Навроцького та инших, довідуємося, що остаточно, вирішено не вивозити їх, а залишити у вязницях у Львові.

## Масові арештування.

**Бриґідки.**

Келія 25. (доповнення поданих 16. XI. 1922. у „Свободі"). 1) Коник Роман, 2) студ. фільос. Дужий Микола, 3) студ. фільос. Конрад Степан, 4) студ. фільос. Пасіка Микола.

**Сюди вкинені в арештах при вул. Сапіги ч. 1. у Львові.**

1. о. дек. Івашів, 2. рел. з Варшави Месіс Наум, 3. Бумбар Микола студ. ун. Горацеь, 4. Андрухів Василь студ. ун. Улазів, 5. Козій Гриць студ. ун. Оленищі, 6. Ценкий Мих. ст. ун. Суха Воля, 7. Орун Петро проф. Бережани, 8. Баран Осип уч. VIII. кл., 9. Бардюк Мих. агроном Лопущна, 10. Сидорик Евген студ. ун. Зимна Вода, 11. Заворотюк Мирон ст. ун. Стаї (випущений), 12. Тріска Іван студ. ун. Сокаль, 13. Занько Богдан уч. VIII. кл. Сокаль, 14. Кончук Василь робітник Розджалів, 15. Краве Іван робітник Розджалів, 16. Дуда Іван робітник Розджалів, 17. Чапляк Антін робітник Розджалів, 18. Хахура Мих. рільник Коровиця, 19. Ждан Іван студ. ун. Горинець, 20. Кузик Василь ст. ун. Нове село, 21. Костик Еміль уч. ґімн. (випущений), 22. Зелінський Олекса практ. торг. Зимна Вода, 23. Терлецький Стефан кравець Баківці, 24. Садовий Мих. уч. сем. Любачів, 25. Квасниця Дмитро, ст. ун. Золочів, 26. Юринець Іван рільник Любича князі, 27. Горішний Мих. рільник Баківці, 28. Хмельницький Діоніз робітник Бучач, 29. Жмінка Павло рільник Грушів, 30. Комар Іван рільник Люблинець, 31. Предко Яків рільник Угнів, 32. Чучук рільник Городок, 33. Квасній телеґр. Карів. Угнів.

Крім цих є кілька жінок і багато незнаних. Держать по кілька тижнів без переслухання а переслухуючи терроризують прикладаючи револьвер до голови. Був случай де одному, (Жмінка Павло) казали пхати голову в розжарену піч, щоб дещо від него дізнатись. Бють в лице (Краве кілька днів лежав спухлий і побитий). Їсти мало, хліба майже нема. В келії на 12 м. сидить 15 людей. Сидіти не можливо не то спати. Хорих не провадять до лікаря. Поміж арештованими є сухітники, котрі плюють кровю. Хто хоче бачитись і питає про когось з арештованих то кажуть: Ти u kogo piesia.

Взагалі не позволяють відвідувати арештованих.

**Дрогобиччина.**

В самбірській тюрмі находяться отсі громадяне з Дрогобиччини, арештовані з кінцем жовтня.

Улично: Дмитро Беч, упр. школи, Іван Вербицький студ. прав, Михайло Вербицький студ. філь.

Гаї вижні: Лялюк кравець.

Гаї нижні: Юліян Карпінський, учитель без посади, селяне: Іван Стецко, Михайло Сікора, Микола Вінцковський.

Воля Якубова: селянин Михайло Артимович.

Рибник: о. Тимкевич, парох, М. Микитинівна, учителька.

Східниця: фабричні робітники: Бобешко Степан, Пронів Осип, Журавчак Степан, кравець Михайло Свищ, селянин Пронь Яким.

Борислав: Бованко Роман, студ. прав.

Тустановичі: Ваврик Михайло, студ. прав, Гавриляк Іван, студ. гірн. акад.

Снятинка: Іван Романяк, упр. школи.

Опака: Михайло Ворон, селянин.

Ластівки: Анатоль Кліш, студ. унів.

Кропивник новий: Ліщинський Осип, кравець.

Добрівляни: Бойко Осип, студ. прав, перевезений в кайданах зі стрийської тюрми, а опісля знова відставлений до Стрия.

Лішня: Северин Смолинський, учитель без посади.

Майже всі названі, арештовані на приказ військової прокураторії в Перемишли. Обвинувачені о § 58 та § 59 — багато о § 67.

Заподані свідки, які малиб ствердити їхню вину по найбільшій части ефінговані. — Настрій арештованих, мимо невідрадних відносин бадьорий.

**В тернопільській тюрмі.**

В 15 числі „Свободи" з 16. листопада с.р. подавано спис арештованих Українців. Тепер подаємо дальший спис вязнів зі стану з дня 16. листопада с. р.

Vr. 2400|22 St. 3605/22 о злочин з § 58 і 65 з. к. 1) Іван Эварунь з Нового Села, 2) Олекса Тихонь студ. мед. з Терпилівки, 3) Антін Верещук, 4) Микола Сукар з Зарубинець, 5) Федько Стахів. 6) Іван Івах з Зарубинець, 7) Степан Кіндратюк, 8) Петро Лисий. 9) Володимир Пелех, 10) Іван Цебринський, 11) Єронім Дзьокевич, 12) Іван Ванкевич, 13) Захарко Дзячин, 14) Семен Олещук, 15) Василь Фридель, 16) Павло Дзьокевич, 17) Михайло Гура, 18) Евгеній Тютюник, 19) Матвій Тиван, 20) Володимир Шеремета, 21) Олександер Костецький, 22) Гриць Фабіян, 23) Дмитро Мерещук, 24) Гнат Салевич, 25) Іван Славута, 26) Андрій Гинилевич, 27) Микола Попович, 28) Максим Стець, 29) Михайло Цюринський, 20) Василь Чернявський, 31) Іван Ткачук, 32) Теодор Романюк, 33) Степан Таращук, 34) Северина Фарановська, — всі зі Збиращини. Перших вісьмох відставлено до вязниці окружного суду у Львові. Vr. 2401 22. St. 3606/22. о злочин з § 58. з. к. 1) Василь Шкрибало, ученик, 2) Василь Шкварок, учитель, 3) Дмитро Барабаш учитель, 4) Евген Ковальський. ученик. — всі з Кобиловолок, 5) Ілько Пухальський з Дарахова, 6) Василь Курило з Дарахова, 7) Петро Ковальчук господар з Іванівки, 8) Іван Верблянний студ. теол. з Іванівки, 9) Микола Литвин зі Слобідки Струс., 10) Іван Шепертицький госп. зі Слобідки Стр. 11) Іван Паращук — всі з Теребовельщини. Vr. 2402/22. St. 3607/22. о злочин з § 58. з. к. ц. 1) Франц Мартинюк, почт. урядник зі Сороцка, 2) Ольга Хаджай, укінчена семінаристка, 3) Осип Кметик, ст. прав з Грималова, 4) Петро Коненко, господар з Зеленої, 5) Ілько Романишин з Буциків, 6) Іван Драганчук, канд. нотар. — всі зі Скалатщини. Vr. 2403|22. St. 3664/22 о злочин з § 58. ц. з. к. 1) Петро Ващик, 2) Тадей Кучерішка, 3) Теофіль Демчук, 4) Василь Кордибан, 5) Володимир Ничка, 6) Богдан Заплітний, 7) Михайло Кордуба, 8) Степан Кордуба — всі студенти університету з Тернополя і 9) Богдан Міхенко, учених V. кл. ґімн. з Тернополя — відіслані до суду окружного у Львові. Кромі цього поліція закидує всім вище наведеним злочин з динамітового закону через кинення бомби в мешкання старости в Тернополі. О це саме підозрівають Грицину. Vr. 2409|22. St. 3618|22 о злочин з § 58. ц. з. к. 1) Єронім Грицина, студент прав з Тернополя — відісланий до вязниці суду окружного у Львові, Vr. 2408|22. St. 3614|22 о злочин з § 58. з. к. 1) Андрій Кузьма, 2) Роман Петрицький — відіслані до вязниці суду окружного в Чорткові. Vr. 2424|22. St. 3632|22. о злочин з § 65. з. к. 1) Гриць Агрес. Vr. 2425|22 St. 3624|22. о злочин з § 65. з. к. о. Володимир Винярський, парох з Іванівки пов. Скалат — випущений на вільну стопу. Vr. 2418|22. St. 3635|22. о злочин з § 58. і 65. з. к. 1) Степан Хрущ 12) Володимир Доманчук — випущені на вільну стопу. Vr. 2435|22. St. 3641|22. о злочин з § 65, з. к. 1) Юліян Янович, випущений на вільну стопу.

Разом всіх Українців, які сидили, або ще сидять в слідчій вязниці окружного суду в Тернополі під замітом політичних злочинів, було 143. Слідство веде суддя п. Ґостковскі і треба признати, що веде

---

ДР. ОСИП НАЗАРУК.

# З подорожі до Америки.

Вінніпеґ у Манітобі (Канада), вересень, 1922.

Вступ: Пишу сі спомини тому, що в нашій подорожній літературі нема нічого про Америку. Сподіюся, що заспокоюючи свою внутрішню потребу висказати те, що бачив і пережив, — дам читачеви не тільки китицю описів з теперішнього Нового Світа, але також практичні вказівки про те, як їхати. А тепер такі часи, що не оден може опинитися за „великим ставом", хоч йому може й не снилося про те ніколи.

I*).

**До Гамбурґа.**

Я виїхав з Відня дня 18. серпня 1922 р. в пятницю, о год. 4. по пол. з західнього двірця. Вечірні газети принесли саме вістки про скок доляра з 62 000 австр. кор. на 75.000, що викликало в місті панічні закупна більшої кількости харчів зі страху перед можливістю розрухів.

День був чудовий. Сонце, зелень і квіти блистіли кругом. І всі, що мене випроважали, мали добрий гумор. Я також. Цікавило мене найбільше одно: Чому не маю враження, що вибираюся в далеку дорогу. Я почав розбирати се в думці та прийшов до таких висновків:

Коли інтелігентний Европеєць їде до Єгипту або до Святої Землі, або навіть до недалекої Греції, Італії, Франції чи Німеччини, — то у нього се подорож. Бо з тими краями лучаться у його думці певні, доволі старі історичні спомини. Ті землі мають для нього великий „простір часу" в минувшині. Америка сього не дає, а сучасна комунікація, або (як слушно перекладає се слово проф. С. Рудницький) лучба така сильна й розвинена, що Америка для нас близька — і з висше згаданої причини навіть блисша ніж европейські краї, хоч як се дивно виглядає. Зрозумівши і розвязавши собі сю загадку, їхав я спокійно аж до граничної стації Пассав.

Тут зачалася моя мука, від якої буде свобідний кождий, хто уважно перечитає мої записки. Бо мав я з собою три клунки, з них оден дуже тяжкий. Надавати його я боявся, бо в нім був увесь мій одяг і білизна — річи тепер дорогі. З тим усім треба було йти до ревізії. А тут пакера ні на лік. Публика пріє до семого поту, двигає клунки на великім просторі, заплатила би грубі гроші пакерам, але їх нема! А в ґазетах пишеться про безробіття... Так само нема на стації ні пива ні навіть води — а стація велика! Все спить, тільки цлові урядовці з флеґмою дивляться на клунки втомлених подорожних і навіть не дуже переглядають їх. Чому ті урядовці не йдуть до вагонів подивитися на ті клунки, — ніхто не знає... Їдуть і мучаться також жінки й діти тих самих урядовців і чомусь ніхто не зносить дурного розпорядку з часів війни, що публика мусить висідати з усім, що має!

Пальці попухли мені від тягару і зіпрів я цілий, поки одержав цлові знаки на свої клунки й поїхав дальше. В Липську знов пересідати — і знов нема пакерів! На другий раз надам тяжкі річи, хоч би мали пропасти...

Поїзд, розуміється, спізнився, бо трісла вісь в однім вагоні й він мусів їхати помаліще. Значить, получення ми втратили й мусіли їхати звичайним поїздом та ще доплатити, бо він „обіздив". Питаю кондуктора, чи він доплатив би фіякрови, який зі своєї вини віз би його за довго? Засміявся й — узяв гроші.

Чудовий степ лінебурґський (Lüneburger Haide). Рівнина, мокляки, торфовища і прекрасні „поля" цвитучого чебрика. О год. 8·30 веч. приїхав я до Гамбурґа. На вулицях великий рух. Не видно помарнілих людей, як у Відні. Пристань. Вона все богатша від инших міст. Діти виглядають прекрасно, хоч клімат тут поганий, але харч мають добрий.

Я з поважною Німкинею і її сином, з якими запізнався в залізници, одержав припадком приватну кватиру. На другий день, в неділю пішли ми оглядати місто. Має дуже старі вулиці й доми. Скрізь прекрасні квіти й одяги на виставах. Їдемо моторовою лодкою 2 години по пристані. Оглядаємо тунель під рікою Лабою. Вечером їдемо до опери на „Мертве Місто". Тип „модерної" фабули і штуки, уложеної Бог зна для кого. Старенька Німка весь день ходила з нами скрізь (і до звіринця) та ні разу не нарікала на втому.

В понеділок мав я і публика тяжкий день: треба було роздобути ще одно „візо" від іммиґраційного аґента. А він, — аби йому показати листи тих, до котрих їдеться в Новім Світі! Деж йому їх взяти, коли хто їх не мав з собою? Кажуть йому люде, що не кожда людина возить з собою [illegible]

*) На далеких степах-преріях Канади попало мені в руки 1. ч. „Діла" з заявою, що воно, як колись, так і тепер уважає себе загально-національним органом. Яке заворушення викликує поява „Діла" і така заява, може зрозуміти тільки той, хто аж сюди загнався — в „свобідну країну" незліченних сект і партій, де вони росту́ть дійсно свобідно, дуже свобідно. З грудей мимохіть вривається крик: „Ojczyzno moja, ty jesteś jak zdrowie..." — і рука бере за перо, хоч часу так мало-мало! Але злука з Рідним Краєм (бодай така) — конечна, як воздух...

його обєктивно і старається якнайскорше переслухати обвинувачених і свідків. Палата радна рішила випустити на волю майже всіх арештованих, але спротивився сему прокуратор п. Музика, так що акти слідчі пішли тепер до апеляційного суду у Львові і є надія, що апеляційний суд затвердить рішення палати радної і обвинувачені на днях вийдуть на вільну стопу. Крім вище наведених сиділи в тернопільській тюрмі слідуючі Українці (селяне), укарані старостом в Тернополі за протиборчу агітацію 8-дневним арештом на підставі домового патенту з 20. квітня 1854 р. Сиділи іменно: 1) Василь Козак, Іван Царик. 3) Михайло Ярош, 4) Михайло Коцан, 5) Семко Сиобрах, 6) Яків Сикежинський, 7) Кирило Кличан, 8) Омелян Куць, 9) Павло Ковакевич, 10) Василь Пласкач, 11) Евген Антків, 12) Андрій Малицький, 13) Микола Свербеус, 14) Василь Жминда, 15) Яків Ковеницький, 16) Степан Сидорак, 17) Іван Петришин, 18) Іван Рудакевич, 19) Василь Тимочко, 20) Микола Чубик, 21) Михайло Гевко, 22) Гринько Вістун, 23) Пилип Бутковський, 24) Осип Мокрий, 25) Василь Міверний, 26) Іван Мандзій, 27) Степан Поліщук, 28) Гринько Заблоцький.

Політичними арештантами в тернопільській тюрмі займається щиро комітет допомоги політичним вязням в Тернополі, до якого входять пані: Конрадова, Кордубова, Мрицова, Юхновичева, Хомова і Ладикова, та панове: д-р Степан Баран, д-р Брикович, д-р Калин, д-р Чумак; д-р Чикаліок, п. Топольницький і п. Чубатий. Удержання політичних вязнів коштує дуже багато і фонди комітету, на які зложились головно датки місцевої української інтелігенції, вже вичерпані. Для того обовязком ширшого загалу піддержати комітет допомоги політичним вязням в Тернополі грошевими датками і датками в натурі та пересилати їх чим скорше під адресою голови комітету пані Антоніни Конрадової в Тернополі вул. Петра Скарги. Збіркою датків в натурі повинно негайно занятися сільське духовенство і інтелігентне жіноцтво по селах.

**Калуш.**

Арештовано Павлусевича і Даніва з Бережниці шляхоцької.

**Повіт Городок ягайл.**

В с. Речечани арештовано Теодора Чучура.

**Базар пов. Чортків.**

Жандарми перевели ревізію в домі Семена Кардинала, котрого мали замір арештувати. Не заставши його в дома, побили тяжко його сестру. Ревізію переводив жандарми з Джурина Корба і Бжезіньскі.

**Долинщина.**

Дня 4. XI. вечером арештовано на вулиці 2-х учеників уч. сем., а саме Янцура Гриця і Яросевича Івана. Обох арештованих відпроваджено на поліцію, де їх в страшний спосіб скатовано, домагаючись від них зізнання, хто стрілив до кандидата п. сойму, війта з Пацикова, Мартинишина. Обидвох учеників побито в страшний спосіб, а бідні діти, щоб уникнути дальших побоїв, признались до вини, якої не поповнили. Коли їх питали, чи стріляли до кандидата Мартинишина, вони відповіли „так", але коли їх перестали бити, вони заперечили всему. Крім цих двох арештовано також ученика Кобрина Юрка з Пацикова. У вівторок, це є 7. XI. вечером поліція підчас пополудневої науки обступила будинок української гімн., де відбувалася наука сем. курсів, і підчас лекцій арештовано учеників, як: Шеремету, Яворського, Юревича і ученицю Янцьку Олександру, це є з курсу IV., а окрім них з инших курсів забрано всіх учеників. Також арештовано професорів як: Грицишина Олексу, Шпитка Романа, Міхняка Романа і Андрухова Миколу (цего останнього пораз другий). Всіх арештованих на поліції страшно били, а головно змасакровано Олексу Грицишина, проф. гімн. Між арештованими є 16-літні дівчата. Арештованих відвезено скованих до Стрия. Також арештовано уч. VIII. кл. гімн. Грицейну Івану за це, що носила вязням харчі. Комісар Віндак і комендант постерунку Дичка поводяться з арештованими в варварський спосіб. Взагалі Долинщина переживає тяжкі часи. Що дня на вулицях можна бачити сотки родичів заплаканих, що не знають куди вивезено їх дітей.

**Могилатирська пов. Бучач.**

Дня 25. X. п. р. перевела місцева поліція скріплена повітовою поліцією з Бучача ревізію в „Народнім Домі", в торговлі Яр. Лазаревича, в церкві, в пароха о. Любомира Білинського, та в сотрудника о. Волод. Монастирського. Нічого підозрілого не найдено. Арештовано Марію Сагаш і Теодора Лазаревича. Дня 26.—27. X. переведено ревізію і арештовано: Кароля Івасечка, Адольфа Кардаша ст. прав. Семена Проціва, Осипа Цвіринка, Івана Головачука, Володимира Бошорка. Арештованих відставлено до Тернополя, відтак передано скр. судови в Станиславові. Так же відставлено Володимира Нанка зі Слобідки горішної. Головний зажид в доносі був: „приналежність до тайної організації".

В Задарові арештовано пароха о. Юліяна Кисілевського за „протиборчу агітацію", та відставлено до скр. суду в Станиславові. В місті розкватировано військо.

**Серники п. Бібрка.**

Дня 2. падолиста ц. р. повітова поліція в ночи арештувала в Серниках трох студентів Теодозія Василика, Филемона Химза і Антона Пахолка. Їх відставлено до львівських арештів.

**Вандалізм.**

Нам пишуть таке:

Перед тьома тижнями постерунковий яблонівської „поліції паньщинової", підчас своєї нічної служби у с. Лючи, печеніжинського повіту, знищив табличку на хресті, який поставили громадяне цього села, як памятник своїм 16 синам, що полягли у весні літ свойого життя в обороні української державности; жандарм скинув у болото і потоптав ногами вінець, що його вложили були на хресті місцеві дівчата із написю: „Нашим найдорожим, що згинули від ворожої руки за неньку Україну". На таблячці виділа на синім тлі золотистими буквами така напись: „Героям-Борцям за Волю України".

Нехай цей нелюдський вчинок вандала буде хоч маленьким, але правдивим висвітленням наших „малопольських" гвалтів. Бо ми переконані свято, що навіть дикі московські сатрапи (у царській Росії) не поступали у той спосіб із могилами польських повстанців, як поступає нині недавно визволений нарід із могилами тих, які в імя проголошених принципів самовизначення народів, стали в обороні своїх святих прав.

**Бувші арештовані! Перегляньте числа „Діла" і „Свободи", чи вже були подані у списках арештованих. Напишіть негайно до Редакції „Свободи", як довго вже були увязнені, за віщо, в яких умовинах, коли були перший раз переслухані, та в яких умовинах перебули час у вязниці.**

# Після польських виборів у Сх. Галичині.

**Львівщина.**

Гуменець к. Щирця. Нам пишуть: В нашому селі, яке без сорому прожило свій віх, записалися польські вибори дуже прикрим випадком хрунівства. Крім Жидів, які голосували на свою лісту, на становищі відомих рішень Народнього Комітету стануло ціле село Гуменець як один муж за виїмкою війта Михайла Єнишевського, який забув мабуть, що ніхто це з тої родини не заплямив свого імени хрунівством, та що в звязку з виборами мучаться в польських тюрмах — парох Гуменця о. К. Білинський та громадський писар, безрукий інвалід Іван Голдун.

**Викити повіт Самбір.**

Дня 5. ц. м. зібрано 46 голосів, числячи вже з місцевими Поляками. Щоби при голосуванню дня 12. листопада зібрати більше голосів, прибуло до Викіт в четвер дня 9. листопада польське військо, а в пятницю прибули жандарми і в проводі двох селян ходили від хати до хати, для більшого пострах записували числа домів і наказували їти голосувати, бо хто не стане до голосування, дістане на кватиру чотири коні. Страшили також людей, що спровадять на них більше війська і тяжкі гармати. Двох свідомійших селян, Миколу Яремка і Миколу Бучка арештували і відставили до Самбора. Деякі селяне, перестрашені військом, кіньми, гарматами, струнили. Були такі, що, щоби не дістати коней на кватиру, хотіли давати аж по два голоси. Однак завелися! Бо хотяй, з виїмком сеї малої горстки, всі голосували на вшехпольську лісту, то військо з села не пішло; забирає дріб, пашу, нищить пасіки, бє людей. Хто з Поляків спричинив два рази прихід війська і через то голосування, на разі не подомо? Аж тепер, коли військо з села не іде, але дальше нищить, побачили люде свою похибку і може не одеш

---

він: „Можуть вас завернути навіть з другого берега моря!"

Гарно, думаю. І кажу, що як завернуть, то поїдемо назад, а він аби не робив уже тут перешкод. По довгій надумі згодився дати „віза". Треба було ще раз виповнити по англійськи формуляр, який я вже раз виповняв у Відні. Відпису з собою не взяв я і тепер, не знаючи англ. мови, мусів бігати по вулицях і шукати товмача. Бо в бюрі „Кенедіен Пасіфік"-у така глота, що договоритися важко. „Хотів би я відси крикнути як найголоснійше, так голосно, щоб почула мене вся молода Україна й прикликнув Українець: „Учіться чужих мов, передовсім англійської!" Учіться пильно, уперто, витревало!" А я Вам ще далі скажу, чому!

Простим людям далеко лекше їхати, бо ними займаються инакше. І правильно. Я зустрів 2 Хорватки, які на всі питання відповідали: „Не разумем!" Урядові фірми виповняли їх формулярі на основі здогадів і міркувань. Зустрів я і двох з наддніпрянськими паспортами. Нарешті все полагоджене. Їду — сам як-палець.

II.

**На морю.**

Unermesslich und unendlich,
Glänzend, ruhig, abgrundschwer
— Liegst du vor mir ausgebreitet,
Altes, heiliges, ewiges Meer!
*Anastasius Grün.*

залили, що треба бути в пристані дня 22. серпня о год. 10. рано. Але корабель відплив аж о 3 год. по пол. Називався він „Empress of France" і мав 18.500 бочок посмности. Велит!

Перед самим виїздом німецькі агітатори промовляли до своїх людей, котрі їхали, щоб чесно працювали за „Великим Ставом" і не забували Рідного Краю та розділювали між них ріжні політичні й релігійні відозви в ріжних мовах.

При виплиці з устя ріки Лаби привітало нас море рясним дощем. В своїй радості застав я якогось німецького робітника зачекавшо, що зараз оповіз мені свою недолю: він уже раз з жінкою і з дітьми їхав до Америки, але його завернули з усім вже з самого Ню-Йорку, бо був трохи хорий на пропуклину. Тепер їде через Канаду, бо туди лекше пускають. Я заснув спокійно і спав аж до рана. На другий день познакомився з якимсь Американцем, котрий знав трохи по німецьки й зараз зачав мене вчити англійської мови. Щойно на третий день рано доплив корабель до англійського берега й задержався у пристані Совтемптен, щоб забрати почту до Америки. В корабельній їдальні появилися на столі квіти: то Англійці вшанували так свій Рідний Край. Від тої все подавали на стіл свіжі квіти аж до кінця подорожі.

Грають з нами в шахи. Деякі програють спокійно, а деякі іритуються, як би походили з полудневих, гарячих країв, а не з холодної Англії. Коли я програю, тішаться, як діти. Але багато грати не хотять, бо погода чудова. Краще дивитися на дивні кольорити моря, на мови, що летять за кораблем, на риби, що пливають у чистій воді.

Вечером тогож дня приплив корабель до французької воєнної пристані Шербург, щоб забрати почту. До пристані не впливав, почту вивезли йому.

Дня 26. серпня були ми вже на океані. Ще якась залива, корабель пливе перелетіла над нами, ще якийсь час товаришили нам білі як сніг мови, мов спомини землі, яку ми покидали. Два противні собі почування бушують, борються в душі: жаль за старим краєм, який товчеться в душі, моя птичка у клітці, жаль — оточений усім добрим, приємним і милим, що ми бачили і мали в Старім Краю — — — і жаль до краю: за всі болі і прикрости, які в нім пережили ми, за всі невдачі та терпіння. А потім приходять у душу спокій і байдужність. Душа відпочиває всім єством своїм. І хочеться тільки одного: аби ся подорож морем тривала як найдовше...

На кораблі зачинається своє рідне життя: Видають маленьку газету по англійськи, одна картка з вістками на основі бездротних депеш. Є в ній про славних співачок, є про нещастя на морях, є про нас ні словечка. Але всі знають уже про нас. Бо як хто запитається, якої я народности а я скажу, що „Українець" — то ніхто вже не дивується, а небден каже: „Знаю, знаю". На кораблі бавляться, грають, концерти дають, навіть у теніс грають. І ходять на черджку. Багато ходять.

Між публикою багато монахинь і священиків — німецьких, французьких, англійських. Переважно католики. Один з них приступив до мене і дуже зле по німецьки питав, хто я. Кажу йому й кажу бого, якої він народности. Він повідає: „Мій батько Ірландець, мати Француженка, а я — не знаю, що..." Говориться з жалем, внутрішнє розбитти так і чути в ній. Страшна наука, щоб не лучитися в подружах з чужинцями. Для сього сумного священика Рідним Краєм стала церков. А що дісться з нашими, котрі не знайдуть церкви на шляху свого розбитого життя? нутра — розбитого не з їх вини?

Як на те надходить кітка чудова, расова кітка, вигляду тигра, поважна, задоволена. Стала і дивиться на нас. Вона розумніша від людини, яка лучиться з иншою расою. І тому не терпить так.

(Продовження буде.)

жалує, що схрунив і тим схрунениям від кватирунку не звільнився.

Перед 5. падолиста була компанія війська, а 9. прийшла кінниця, котра змушує кормити коні, а дріб собі бере без дозволу.

**Чехів пов. Бучач**

Вибори до сойму перейшли спокійно. На 375 виборців віддало голос: 3 наших хрунів, 9 місцевих Поляків і 11 мазурів парцелянтів, разом 23 голоси. При виборах до сенату віддано лиш 19 голосів на 218. Селяне всі одного духа. Тілько війт, старостинський зауший, багато шкодить нашій справі. І державна поліція в день виборів страшила громадян військом і иншими секатурами. Та селяне сказали собі, що вже гірше не буде як евакуація 1916. р. і до голосування не йшли.

**Долинщина.**

В Долині голосували тільки Жиди і деякі Поляки.

В селі Ракові ніхто не голосував тільки лісничий (Поляк).

В селі Надієві з Українців не голосував ніхто, тільки Німці і учителька Полька.

Трохи инакше випали вибори в селі Рахини, де управитель лісів грозив, що хто не піде голосувати, той не поїде до ліса. Однак мимо його погроз було тільки 17 голосів. З цілого повіту Долина було тільки 628 голосів крім Жидів.

В Струтині нижнім члени виборчої комісії внесли резигнації, але їх укарано грошнами і примушено урядувати в комісії. Пароха о. Йосифа Логинського арештовано і відвезено до Долини на постерунок жандармерії, при чім мусів арештований в додатку заплатити за фоншпан 5.000 м. Там перетримано їх до 6. ц. м. і по списанню протоколу випущено на волю. Оба рази т. є. дня 5. ц. м. і 12. ц. м. було в громаді військо з кіньми; на приходстві 3 жовніри з кіньми, а в селі 7. Всеж таки на 1030 управнених до голосування, голосувало 27 і то зі страху перед жовнірами, а дня 12. ц. м. на 700 управнених 39.

Разом з о. Йосифом Логинським були арештовані: о. Володимир Микитка парох зі Струтина вижного, о. Володимир Бабій з Суходолу і Н. Твардієвич управитель шибу нафтового в Лопянці, котрих дня 6. ц. м. по списанню протоколу випущено на волю.

**Сяньщина.**

С. Опорець пов. Сколе. З 24. жовтня почалися ревізії у свящ., в школі й у свідоміших господарів. На день перед виборами жандарм явився із агітаційною місією.

Село має 136 чисел. біля 1000 душ мешканців. При виборах до сойму голосували всього на всього 3 Українці Федір Чеприкач, І. Ткачурик і Василь Калутір, крім Жидів. Жандарм страшив карною експедицією, одночасно вживаючи просьб, в якими звертався до місцевого священика, щоби з проповідниці читав відозву на листу 8.

Вибори до сенату перейшли з таким самим успіхом, як до сойму. Очевидно, що й у цьому селі не обійшлося без побоїв з боку ревних „агітаторів". Так на прим. жандарм побив Федора Говдиша, який на силу вирвався і втік, а до виборів таки не пішов.

Із сусідніх сіл стрималися цілком від голосування села: Лавочне, Терновка, Славсько, Тухолька, Плявє, м. Сколе, с. Жупань, Климець, Вижлів — всі повіту Сколе.

**Турчанщина.**

Липє, маленьке гірське село почало переходити передвиборчі блага ще дня 26 жовтня, коли переведено точну ревізію за оружям між паперами і листами місцевого пароха і учителя. Вже тоді почали власть імущі наганяти страху. Мимо того в часі виборів люде трималися з наменито.

Дня 5. листопада на 290 голосуючих віддано 14 голосів. На той вислід ложилися 7 голосів жидівських, 2 німецькі, з Українців голосували лиш 4, між ними війт Іван Вівняк і його шваґер Михайло Петричкевич. Два инші не входять в рахубу, бо то люде цілком дурні.

Вибори переводив постерунковий з Лімної Анджей Позваньскі. З початку чекав, чи хто не прийде, потім почав уганяти по селі і гонити людей до голосування, а коли і то не помагало, грозив постом уланів. Місцевого учителя і війта взивав словами: „Пановє рубце цось бо бендзе зле". Найбільше гнівало його то, що крім двох вище вже згаданих инші члени комісії не голосували.

Сей вислід виборів випровадив з рівноваги турчанських потентатів. Дня 11. ц. м. вечером явилось в селі 7 уланів і зараз зачали урядування: у місцевого Жида зрабували 3 літри горівки. Хоч смертельно попились, мали ще на стільки сили, що нарабували курий, побили Миколу Онуфрика і Федя Скубіша за то, що не хотіли дати на зріз своїх баранів. На другий день почався страшний терор: силою гонили до голосування, опірних били, рабували, страшили арештуваннями, як воно мало місце у пароха о. Юліяна Присташа і учителя Гриця Пікаса, котрих ціле пополудне тримали під грозою вивезення. У Михайла Криси зрабували кожух і чоботи, у Андрія Котули черевики, у Гриця Скубіша кожух, Касю Котула і Касю Кріль побили. Як страшний був террор найліпший доказ, що учитель віддав картку з голосом, хоч з приміткою в протоколі, що робить це під примусом. (Той голос опісля уневажнено). Йому грозили, що його арештують, привяжуть до кінського хвоста і так поведуть. Мимоволі пригуєтся татарське лихоліття, коли лютий Татарин наших бранців в купу повязаних привязував до коня і гнав у люту неволю. Характеристичним є це, що жовніри не пощадили і польського лизуна Петричкевича, і його обрабували, а коли приходив жалуватись і покликувався на це, що він голосував, то виганьбили його і вигнали, говорячи: „Мнє тауй глос ґвась"... Помимо такого террору було 57 голосів на 192 голосуючих. З того було 11 білих карток, 10 жидівських, 2 німецькі, 1 неважний. На наших людей припадає 33 голоси, котрі одначе не можуть бути важні, бо всі явно голосять, що віддали голоси під примусом зі страху.

**Бобреччина.**

В Ляшках долішних було призначено до голосування 275, з того голосували до сойму 17 Жидів і 1 латинник. Комісія не голосувала, а наші люде сиділи в хатах тихо, хоть 4 жовнірів просили до виборів. В Ляшках горішних було понад 320 до голосування призначених. Голосували Жиди і Поляки з жінками.

При голосуванню до сенату в Ляшках дол. з 230 призначених до голосування до години 7 веч. дали лише Жиди 12 голосів а коли надїхав комісар, кинувся до війта з лайкою і грозив відобрати печатку. Наші люде трималися і до виборів не пішли. Розказ дано тягати всіх, та лиш одного застрашеного привели. В Ляшках горішних голосували лише Жиди, Поляки і члени комісії. В Остові наші трималися добре. В Бориничах голосували Жиди і форналі двірські, наші не ішли. В Дроговижах люде зовсім не ішли до голосування.

**Мальашів, пов. Львів.**

Не арештовано нікого, хоть погрожувано. Ціле населення здержалося від голосування, навіть латинники Вдало всіх голосів 43. На них зложилися: двір пана Розвадовського з службою 23 голоси (в тім лісний і аґент „Дністра" В. Воронцій), парцелянти з Білки 7, пан Ст. Жулкевскі з „фамілієн" 6, жандарм 1. Іван Кальмук заліз. робітник, швець Михайло Кардаш, посмертний присяжний Кіндрат Чех, що має сина „сержантом", та решта з „урзонду гмінного". Проти виборів, як і загалом проти теперішного ладу аґітує вже від 1919 року дуже успішно обшарник п. Розвадовского своїм поступуванням та парцеляцією. Він заповів, що „jednej grudki ziemi" не продасть „Rusinowi" і того придержується, а латинників також так водив за ніс, що всьо випродав Мазурам з Білки. В комісії був він пржеводнічонцим а з рамени староства пан Жулкевскі, що ще недавно казався цілувати пану Розвадовскому в невимовне місце, а якого староство за ріжні неправильности усунуло з війта. Це зробило рівнож на громадян добре враження. Жалувався комендант жандармерії по виборах, що не виарештував хоть „десять штук", та воно й так не було би вплинуло на хід виборів.

**Старяска пов. Язорів.**

В селах Стариска і Воля стариська було управнених до голосування до сойму 805 виборців. Голосувало 27 виборців, а то: двораки, кількох з двірської служби, 3 Поляків, Жиди, жандарм, а з селян війт і присяжний зі Стариск і війт з Волі стариської

Управнених до голосування до сенату в обох громадах було 542 виборців, з чого голосувало 15. Голосували ті самі, що до сойму, з селян не голосував ніхто, а сим разом навіть і війти з присяжним здержалися від голосування.

**Підгородє пов. Рогатин.**

Місточко Підгородє з повною гідністю національної чести і карности поставилось відносно виборів до польського сойму. Члени виборчої комісії внесли резигнацію, те саме зробила іменована на їх місце друга комісія. До виборчої урни прийшло 22 Жидів і 14 Поляків. Не впав ані оден український голос.

**Козова.**

В судовім повіті Козова населення збойкотувало вибори і до урни станули тільки частина Поляків та дехто із несвідомих латинників В самій Козові голосувало 4 Українців, котрі тепер із сорому не можуть показатись між людьми. Арештованих студентів та вчителів не звільнено й досі.

**Станиславівщина.**

В с. Делієві голосувало 9 Українців, іменно 6 двірських наймитів, один інвалід та один перекінчик. Виборча комісія складалася із самих Поляків, бо всі Українці зрезигнували.

В с. Лани голосувало 11 Українців. Не голосував навіть війт Юрко Бідочко, а село пішло за його прикладом.

**З над Черемошу.**

Ще далеко перед виборами Гуцули перешіптували між собою, що участи в виборах не візьмуть. До виборчої комісії вибрав пан староста самих своїх підлизнів, а коли в якому селі не найшлося ані одного лизуна, то почесний тутул члена комісії накидала поліція силою, арештуючи кождого, хто зрезигнував із гідности комісаря. За таку провину арештовано хорого на чахотку учителя — Дмитра Батюка, Мих. Вахнюка, Степана Курбутяка, Гриця Вовка, о. Гнатова, Степана Нагірняка та инших. В день виборів ходив жандарм від хати до хати і гнав багнетом Гуцулів до урни. А що старші господарі скрилися в лісах та повтікали, то жандарм забирав навіть десятьлітних хлопців, давав їм картки і примушував голосувати за родичів. В Білоберезці велику прислугу віддав старості і жандармам війт, кандидат на посла Дмитро Григорчук. За те, що селяне не явились при виборах до урни, до села Білоберезець та взагалі на Гуцульщину, спроваджено військо, яке реквірує майно у тих, що не голосували.

## З виборчої гумористики.

Всі священики перемиської дієцезії дістали таку відозву:

Всечестнѣйшій Отче!

Якъ вѣдомо отбудутся выборы до сойму польского дня 5. падолиста а до сената дня 12. падолиста. Русини нестаялять своихъ кандидатуръ, але то незвальняє насъ зъ обовязка оттягати народъ руський отъ кандидатуръ радикальныхъ ворожихъ св. церквѣ.

Єслибы при виборахъ партія радикальна побѣдила, то ограбить Церковъ зъ добръ земскихъ; недасть духовеньству такъ латиньскому якъ руському жадного упосаженя; недопустять до заключеня конкордата а надто ограничать свободу церкви!

Галицька партія католицько людова злучилася теперъ съ партіею католицко людовою зъ королества (былого президента Скульского) и ставляє вспольну листу выборчу підъ назвою: „Польске Центрумъ".

Число той листи єсть 12.

Зволить Ваша Всечестнѣсть наклонити своихъ парафіянъ, аби на картці написали ч. 12. (ничо больше нетреба на той картцѣ писати) вложити ту картку до коверти котору имъ Момисія виборча засѣдаюча въ льокалю выборчимъ дасть, заклеити коперту и дати до урнъ виборчой. Тимъ заслужить ся Ваша Всечесность справѣ католицкои.

На листѣ ч. 13 в окрузѣ перемиськимъ стоитъ на первомъ мѣстци О. Др. Казиміръ Котуля, професоръ духовной семінаріи лат. въ Перемышли и посолъ на соймъ котого знаю лично, который богато услугъ зділалъ такожъ русскому доховеньстау и которого могу горячо поручити! На шестомъ мѣстци стоіть Димитрій Цимбалко, селянинъ и билий войтъ зъ Накла пов. Перемышль, Русинъ.

Єсли отже Русины попруть листу ч 12 то и его виборъ єсть запевненый.

Зволить Ваша Всечестнѣсть всѣми силами поперти листу ч. 12.

З глубоким почтеніємъ

О. Левъ Бѣрецкій

емер. гр. кат. парохъ в Островѣ коло Перемышля.

**Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. ин. 40.000.**

# З Волині.

**Результати виборів.**

Офіціяльні результати виборів по окрузі Володимир - Ковель слідуючі:

Виборчих записок, визнаних дійсними, зложено 109.174; в тому числі список бльоку національних меншостей здобув 91.184, список П. П. С. — 2.486; список Визволення 2.981; список 1. комуністів — 3.574; список центру, за який голосували також н.-д. 3.483; список Прилуцького — 924; список Зєдинчення кресового — 3.038.

**„Robotnik" про волинські вибори.**

„Robotnik" в одному з останніх чисел подає допис присвячену волинським виборам, в якій міститься ряд уваг й признань, не звичайних для польської преси. „Robotnik" висловлюється проти одміни волинських виборів, вказуючи, що виборчі зловживання, коли-б вони й були, не могли мати масового

характеру з огляду на те, що вся адміністрація знаходиться в польських руках. „Robotnik" підкреслює, що волинський сел ни голосував на шістнадцятку з цілком зрозумілих мотивів. Хоч він бачив в ній Жидів, але разом з тим мав він в ній людей місцевих, яких знав, до яких мав повне довіря. Крім того агітатори шістнадцятки уміли прекрасно використати незадоволення і нехіть до польської влади, яка істнує тут серед селянських мас. Вплину ло також те, що про аграрну реформу на Волині ніхто й не чув. Натомісць селянин бачив, що землю панську на Волині роздають чужинцям, військовим осадникам.

Наводимо ці цінні признання польського органу, які являються таким рарітетом серед всього того, що писалось й пишеться про волинські вибори.

**При зміні адреси просимо не забувати подати і попередню свою адресу.**

# Совітська Росія.

### „Здобутки большевиків."

Висланий з Росії большевиками проф. П. Сорокин в органі соціялістів-революціонерів „Воля Росії" подає кошмарні відомости при зріст роспусти серед молоді в совітській Росії.

„Велика заслуга в цьому належить перш за все партії комуністів, які взялись до енергічної боротьби з „мішанько-буржуазними" половими заборонами. Окремі її члени, аж до осіб, що займали дуже високі посади в народньому комісаріяті освіти, взялись за цю боротьбу „експериментально" шляхом публичної роспусти інституток і гімназистів. В результаті цієї політики і всіх умов молоде покоління почало жити половим життям раніше, чим по фізіольогічним умовам можна це робити безкарно, ексцесси здобули масовий характер, злочинства а в звязку з цим так само полові хвороби. Надзвичайно велика в цьому роля комуністичних союзів молоді, які під виглядом клюбів, улаштовують притулки для роспусти в кожній школі".

„Чи приходиться дивуватись, що діти двох обслідованих кольоній в Царсьому селі виказались всі хворими на гонорею. Літом с ого року один лікар оповідав мені такий факт: до нього зявився один хлопчик з кольонії хворий на трипер. Після візити він поклав на стіл три міліони руб. На запитання лікаря, звідки він добув гроші, хлопчик спокійно відповів: „У кожного з нас є своя дівчина, а у дівчини є [illegible] — комісар".

# РІЖНІ ВІСТИ.

### Мусолині одержав „заяву довіря".

З Риму доносять, що парлямент приняв 306 голосами проти 116 денний порядок, який висказує довіря в сили вітчини і приймає до відома заяву уряду.

### Авантюри в італійському парляменті.

Віденські дениики подають, що на засіданню парляменту в Римі, дійшло до гострої суперечки між фашистами і „полярі". Президент палати Де Ніколя задумує податись до димісії. „Кор. делля Сера" стверджує, що серед таких умовин треба рахуватися із можливістю скорого розвязання парляменту.

### Програма мадярських фашистів.

Мадярські дениики поміщують маніфест мадярських фашистів, який проголошує таку програму: 1) Здавити всяку акцію, яка спинює або обнижує національну продукцію. 2) Недопустити, щоби люде не змірно збогачені паскарством вели розкішне життя і цим робом викликували ворожий настрій мас. 3) Впорядкувати відносини в державі і відділити публичну владу від всяких впливів економічних кол. 4) Сперти життя суспільне на засадах християнської моралі.

### Кабінетна криза в Німеччині.

З Берліна доносять, що творення кабінету натрапляє на значні трудноші. Д-р Куно повідомив президента держави, що переговори з представниками партій не довели до успішного висліду. Тому, що фракції стоять на тім самім становищі, яке заняли перед димісією Вірта, то Куно чується приневоленим зректися місії утворення кабінету. През. поручив Кунови утворити кабінет без порозуміння з партіями. На основі цього поручення Куно мав би утворити позапарляментарний кабінет, представити його парляментови і зажадати для нього заяви довіря. Сумливе, щоби ці старання мали успіх, бо соціялісти жадають пять тек. В парляментарних кругах уважають положення дуже критичне. В кругах цих заявляють, що Куно в кождому разі отворить кабінет, навіть, як не здобув би більшости в парляменті. В посольських кругах думають можливим, що кабінет творитиме б. през. Вірт. Думають також, що коли Кунови не вдасться утворити кабінету, през. держави поручить утворення кабінету баварському мін. торговлі і дем. послови Амови.

### Кечепіх д-ра Куно.

ПАТ. доносить з Берліна: Заходи д-ра Куно утворити позапарляментарний кабінет були безуспішні. Куно повідомив про це през. держави. През. держави завізвав ще тогож дня провідників партій на нараду.

### Клейнхес провідником соц. партії праці.

З Ліфидду доносять, що провідником партії праці вибрано в друге Клейнса. Відкриття Палати громад визначено на день 20. ц. м.

### Оконечний вислід виборів в Англії.

З Льондону подають, що оконечний вислід виборів до парляменту дав консерватистам 345 мандатів, націонал-лібералам 51, уніоністам 52, робітничій партії 138, инші — разом 15 мандатів. Супроти цего консерватисти розпоряджають більшостю 87 голосів.

Робітнича партія видала маніфест, де заповідає урядови безоглядну опозицію.

Відкриття парляменту заповіджено на четвер 23. ц. м.

### Ліквідація повстання в Парагваю.

З Бордо доносять, що повстання в Парагваю зліквідовано державними військами. Армія повстанців розбита до тла.

### Повішення комуністів.

„Таймс" звідомляють із Йоганісбурга, що в Преторії повішено двох учасників останніх заворушень. На шафоті перед страченням відспівали оба „Червоний Прапор". До останньої хвилі напливали до правительства просьби помилувати засуджених. В четвер відбулися в Йоганісбурзі великі збори протестуючі проти засуду. На зборах побито тяжко поліційного урядника. Серед робітництва велике розурення з приводу відмови улаштовлення.

### Голодові заворушення в Німеччині.

З Дрездена доносять, що дійшло там до великих голодових заворушень. Товпа переходила через вулиці міста демонструючи проти дорожнечі. Ограблено і знищено богато склепів і каварень. Поліція перевела ряд арештувань.

Подібні заворушення мали місце також в Брунсвіку і инших містах Німеччини, дійшло до сутичок з поліцією. В цілій державі настрій серед мас — напружений.

### Присуд смерти на Ґунар'са.

З Атен доносять, що революційний трибунал видав присуд смерти на ґен. Дусманіса, б. премієра Гунаріса і декого із його товаришів. Приятелі і приклонники засуджених роблять заходи у союзників в цілі злагодження присуду.

### Після втечі султана.

З Царгороду доносять: Коли втеча султана на англійському кораблі стала загально звісною, велів Ріфет Паша безпроволочно обсадити військовими відділами Ільдісіоск і опечатати. Ріфет заявив, що не треба привязувати ніякого значіння ані до самого факту втечі султана, ані до способу, як її виконано. Про цю подію зателеграфував Ріфет до Ангори й ожидає відтам дальших інструкцій. Офіціяльну ноту англійського правительства офіціяльні турецькі круги з огляду на її зміст і форму, вважають доказом, що Англія не визнає ухвали Ангори про детронізацію султана, та що бажає мішатися у внутрішні справи Туреччини.

По інформаціям Аваса турецьк круги думають, що наслідком виїзду султана розвязано вдоволяючо справу султанату і каліфату.

### Причина втечі султана.

„Н. фр. Пр." доносить з Царгорода: Причиною втечі султана була ухвала Нар. Зборів, щоби султана віддати під суд. Вже від кількох днів вивозили з палати султана скрині на корабель, а жінки султана були постійно готові до відїзду. Шеік Уль Іслям і б. міністер просвіти Февзі бей виїхали тому три дні до Індій з відручним письмом султана такого змісту: Мусулмане! Я є Каліф 380 міліонів мусулманів. Тимчасом Нар. Збори забуває святі принціпи й хочуть їх зменшити, щоби підпомагати інтереси Франції, хочуть прогнати мене з престола моїх предків і видерти мені достоїнство каліфа. Вам, Гіндуси, що маєте боронити моєї власти, яко каліф посилаю шеіка уль Іслама і мого міністра та велю вам піддатися моїм розпорядкам. Каліфат у небезпеці. А тимсамим загрожений весь мусулманський світ.

### Дальші вісти.

„Таймс" доносять з Царгорода, що члени султанської семї остануть під охороною султанських військ. В справі вдержання порядку в Царгороді, генерали союзних держав і в. кшеісарі конферували з Ріфетом Пмаою. Прийшло в цій справі до порозуміння.

### Заява султана до святої війни.

З Царгороду доносять, що в минулому тижні виїхали до Індії Шеік Уль Іслям і б. міністр освіти Февзі Бей з відручним письмом султана такого змісту: Магометане! Я є Каліфом 380 міліонів магометанів. Однак Національне Зібрання Ангори забуває на святі засади і хоче їх обмежити, щоби поперти французькі інтереси, хоче скинути мене з престолу моїх предків і видерти мені достоїнство каліфа. Вам Гіндуси, котрі маєте боронити моєї влади, як каліф посилаю вам Шеіка Уль Іслама і мого міністра, та наказую вам піддатися моїм зарядженням. Каліфат є в небезпеці, а тим самим загрожено весь магометанський світ.

### Вибір Каліфа в Ангорі.

З Ангори доносять, Що Національне Зібрання полагодило на третому засіданню справу вибору каліфа. Рішено оконечно покликати Абдуль Меджіда.

### Вбиство провідника соц. турецької партії.

Аґ. Вольфа доносить із Царгороду, що вбито там предсідника турецької соц. партії Гусеіна Гільмі бея.

### Смертні засуди в Ірляндії.

Аґ. Райтера доносить: Як звідомляють часописи, на приказ воєнного суду вільної ірляндської держави повішено 4 спійманих жовнірів неправильного війська.

# Імянини
## українського журналіста.

**З днем Святого Українського Михайла бажаємо свому дорогому товаришеві, п. Михайлові Струтинському, який святкує свої цьогорічні імянини у польській тюремній келії, щоби не тільки пошвидше сидів при свойому редакційному столі, але й мав змогу писати передові статті, не потрібуючи рахуватися з химерами червоного олівця пана цензора.**

**Хай Йому сниться в імянинову ніч воля української преси!**

**До бажань редакційних Товаришів пана Михайла Струтинського прилучуються з щирої душі Складачі.**

Львів 20. падолиста 1922 р.

# Український Селянсько-Парляментарний Союз.

Ще один меморіял був переданий „До високих урядів культурного світу", а саме від імени „українського парляментарного союзу", у який входять наддніпрянські партії українська селянсько-соціялістична, українська самостійників соціялістів, українське народне обєднання, українська трудово-соц. та Всеукраїнське Обєднання Діячів Земського й Міського Самоврядування. У меморіялі нагадується суть переяславського договору та історію взаємин українсько-московських з часу вибуху революції 1917 р. Меморіял домагається усунення московської окупації України шляхом наказу з боку держав Антанти та негайної допомоги голодуючому населенню, підпорядкованої міжнародній комісії.

За те меморіял обіцює, що український нарід льояльно дотримуватиме всі зобовязання супроти держав, які допоможуть йому.

# НОВИНКИ.

**— Чеки почтові розсилаємо з нинішним числом, та просимо П. Т. Передплатників негайно відновляти передплату тому, що маніпуляція чеками тревае тепер доволі довго. — Просимо отже сейчас висилати гроші, щоби не було перерви у висилці часописи.** — *Адміністрація.*

— **Спростування.** З компетентних джерел довідуємося що автором дописі п. з. „Причини арештувань" в 18 ч. „Свободи" не був „Бокс" як помилково подано, а п. Ліщинський, котрий прослідкував цю справу на місци.

— **Дефіцит польських залізниць.** З'єдно із звідомленнями польського міністерства на удержання залізниць 1922 р. виносить 79 міліярдів марок.

— **Нові польські банкноти.** В найблищому часі в Польщі появляться нові банкноти по 50 тисяч, формату дещо більшого, як банкноти по 10 тисяч.

— **Офіра нехвання.** На днях поповнила самовбивство, випивши отруту Анна Горбатюк служниця при вул. Зеленій, ч. 4. Причиною самовбивства була нещаслива любов.

# ЕКОНОМІЧНИЙ ВІСТНИК.

## Валютова катастрофа Німеччини.

I.

Події, які склалися в останніх тижнях на фінансовому ринкові Німеччини заганяють в кут навіть найчорнішу фантазію заводового песиміста. Просто напросто: Німеччина щоправда ще формально не проголосила себе банкротом, але є ним на ділі. До „живих трупів" на господарському полі повоєнної Европи: Росії, Польщі, Австрії, Італії, більшости балканських держав і т. д. прилучується ще непоборимий своєю життєздатністю, як досі здавалося, організм Німеччини. Є це факт первородного економічного і політичного значіння і він торкається не тільки самої жертви, але також всіх сусідів Німеччини та за ними і решти европейських народів. Хто знає, що „чиста політика" є в суті все відворотною стороною господарської медалі, той мусить на згадану на вступі подію звернути як найпильнішу увагу. І так воно й є справді. Ми бачимо, що до Берліну немов до тяжко хорого ідуть зі всіх усюдів звані і незвані лікарі та кожному з них дуже і дуже терпне шкура на спині, коли не з уваги на пацієнта так ще більше з уваги... на себе самого. Бо Німеччина була головним стовпом воєнної коаліції центральних держав. Німеччина основно програла війну. За те побідна антанта, а в першу чергу національний ворог Німеччини — Франція, покарала її так, як хіба покарав побідний Рим побіджену Картагіну. Версайський мировий трактат є magna charta політично-державних основ теперішної Европи. А Німеччина, котра на своїх плечах несе найбільший тягар страшних постанов цего трактату, тим самим є першою передумовою існування всего того, що в історичному версайському трактаті списано і постановлено. Може Німеччина згадані постанови виконати — трактат удержиться в повній силі, а з ним і ціла конструкція сучасної Европи. Ні — так мусить прийти до ревізії і цего і других мирових трактатів. Отже бачимо, що воно зовсім не приватне німецьке діло — все те, що твориться в европейській політиці у звязку з німецькою валютовою катастрофою.

II.

З ріжних боків підчеркують ріжні причини цеї події. Ясна річ, що Німці звалюють всю вину на жорстоку антанту. А знов Франція добачує безпосередний провід в господарському розвалі таки у „злій волі" Німців. Ще є також напівнеутральні або й цілком неутральні діягнози нещастя, як от погляд англійських купецько-промислових сфер, погляд американських банкирів в роді Моргана і т. д. Та не важко згадати, що ціла правда не сидить за пазухою ні в одної з вичислених сторін. Кожен свою пісоньку співає. А на ділі ціле „німецьке" лихо є тільки частиною ще більшого, бо загально-европейського лиха. Дилетантизм авторів версайського трактату лежить в тому, що вони задумали порядкувати відносини в Центральній Европі — не справившися як слід з упорядкуванням відносин на Сході Европи. І так, руйнуючий маліштром, який пливе всею силою з большевицької Росії помалу розносить всі підвалини повоєнної Европи. Німеччина як найбільше виставлена на удари долі — перша з великих держав паде виснажена на шляху. Але тепер вже мабуть ніхто з тямущих людей не сумнівається, що за Німеччиною прийде черга і на инших. На рівні — ших, які вже нині роблять боками і цих, які будімто не памятаються в добрі.

III.

Всеж таки годі відмовити рації німецькій аргументації, котра твердить, що Французи мали при укладанню основних мирових пунктів і мають досіль твердий та непохитний намір знищити Німеччину. Франції не йде о таку чи иншу суму відшкодовань. При помочі свідомо неможливих до виконання репараційних умов, хочуть Французи розложити Німеччину на атоми, це, що лишилося помалу спавперизувати і так зробити Німців на віки вічні для себе нешкідливими. Дивлячись на справу з обєктивного боку, треба признати Французам, що для них як нації нема иншого виходу. Бо коли діла остались в такому стані, якими були в момент поражки центральних держав, себто підписання мирового трактату, то все таки „побідную пісню" Французи можуть співати тільки до часу. Другої такої конюнктури, яку мають Французи тепер, ще раз їм вже напевно не діждатися. Цілий світ не стане вже з ріжних політичних і економічних мотивів по стороні Франції. А без того, 70 міліонів високо-культурних Німців, які збитою масою живуть в центрі Европи, хоч вони й обезброєні — все таки страшний ворог для Франції. Звідси і причина, чому Французи так безпощадно ламають кости Німеччині. Перше йшла кровава боротьба на полях битви, тепер йде хоч безкровна, але проте не менше жахлива боротьба при помочі економічних середників. Німеччині забрано найцінніші провінції на Заході і Сході. Крім цього всі кольонії, всю воєнну і торговельну фльоту. Про инші шкоди й втрати вже не казати. Аби їх пізнати, треба познакомитися з текстом версайського мирового договору, котрий з цього боку на все останеться безсмертно-навчаючою лектурою. Німці мусять удержувати Французам цілу окупаційну армію. Три роки їм не казали, скільки прийдеться їм заплатити титулом т. зв. репарацій, себто відшкодувань за всі безпосередні й посередні шкоди, які мали аліянти наслідком війни. Аж врешті минулого року в літі, по довгих нарадах і обрахунках закликано німецьких представників до Льондону, де їм подано до відома цифру відшкодувань. Виносить вона фантастичну суму 143 міліярдів нім. марок в золоті. Гроші мають бути платні ратами від 3—5 міліярдів зол. нім. мар. річно на протязі майже 50 літ. В цю суму входять гроші на відбудову знищених війною околиць Франції і Бельгії, шкоди всіх инших аліянтів, пенсії для вдів і сиріт по поляглих і т. д. Тоді в Льондоні німецьку валюту копнули обвасом і від цеї пори зачинається її агонія. Доволі сказати, що в квітні місяці цего року курс доляра виносив в Берліні не цілих 300 марок, тоді як сьогодні він по газетним відомостям доходить до 9000. Що при такому взаємо-большевицькому курсі валюти Німеччина як чинник в міжнародньому господарському обороті перестала практично істнувати — ясно як сонце. Де в силі Німеччина докупитися своїми марками чи збіжа для прокормлення власного населення, чи вугля, котрого Німеччина перед втратою округа Саари і Гор. Шлеська мала саме стільки, що могла міліони тон річно експортувати (і тепер малаб Німеччина доволі вугля, колиб не мусіла його віддавати на конто репарацій), чи залізної руди для свого промислу, чи вовни і бавовни для своїх тканень і т. д. — словом всіх тих сирівців, які для удержання її господарського життя необхідні? На весну ц. р. появилася в „Daily Mail" картина сучасної Европи з фінансового боку. Плястично було на ній представлено, яку валюту має кожна з европейських держав, скільки до війни привозила і вивозила, а який її стан сьогодні. Німеччина ще тоді рахувалася живим членом европейської родини народів. Після теперішних подій про це можна вже говорити хіба як факт з історичного минулого.

IV.

Супроти очевидно — ізоляційної політики своїх національних противників, Німці відповіли дуже зручною тактикою позірної згоди, яку заініціював покійний Ратенав. Мовляв: Приневолюєте нас підписувати зобовязання, у виконання яких самі не вірите, ми відповімо вам вашим же методом. І Німці підписали. Але одночасно вкупі зі зплатами перших репараційних рат, на закупно потрібної для цеї цілі чужої валюти (долярів, фунтів, гол. гульденів, швайцарських франків і т. д.) Зачали фабрикувати стільки паперового гроша, що нарешті дійшли аж до нинішних нічебних курсів. Німці рахують на Европу. Вони рахують також на Америку. Міркують, що в інтересі Англії і Америки лежить не допустити до упадку Німеччини. При тому мимо фінансової катастрофи — загальний економічний стан Німеччини покищо зовсім гарний. Продукційні кошти Німеччини в порівнанню з коштами инших держав з доброю валютою мінімальні. А тим самим німецький промисл своїм дешевим dumping-ом може бити кожну конкуренцію. Тому й закидують Французи Німцям, що банкроцтво останних є позірним маневром. Поважне говорить про дальші анексії німецької области, під якою треба розуміти забір останнього резервуару господарської сили Німеччини: вугленої области Рури на лівому березі Рену. Між Німеччиною і Францією йде завзятий двобій, ведений всіми найбільше рафінованими середниками модерної національно-економічної боротьби, який покищо найбільше відбивається на подальших учасниках европейської ріднї народів. Останньою фазою цеї боротьби є подорож репараційної комісії до Берліна і запросини німецьким урядом найчільніших фінансових теоретиків світу, щоби видали свій осуд про сучасний стан народнього господарства Німеччини та подали способи, якими можна зарадити лиху. Одно і друге сталося. Тепер будуть радити поодинокі коаліційні кабінети. До кінця року Німеччина має мораторію. До цего часу має зібратися в Брукселі світова фінансова конференція, при участи Америки і щойно там, вже також після англійських виборів, западе останний вирок на Німеччину. Тоді дійсно начнеться нова сторінка історії повоєнної Европи.

*Д-р Павло Лисяк.*

## Господарські новотвори на Сході.

Очі німецького промисловця і купця звернені сьогодні майже виключно на Схід. І з повним правом. Схід все був для Німеччини, а тим більше є тепер незаступним джерелом постачання сирівців. В майбуттю він в куди більшій степені, чим досі, буде найпершим відборцем німецьких промислових виробів. А питання про терен збуту виросло в кожного продуцента на питання, котре рішає про його економічне: бути чи не бути. Сьогоднішний продуцент мусить бути приготовлений на найгострішу боротьбу в конкуренції, він мусить вкінці вибороти її з користю для себе, якщо загалом не хоче, аби конкуренція не викинула його поза скобки. Тут належить не тільки точне знання відносин на ринках, не тільки основне знання других відносин його конкурентів, але перш усього знання терену, на котрім має проводитися його конкуренційна боротьба.

Східно европейський ринок не був для німецького експорту перед війною незнаною областю. Німецький промисловець і купець прикували відборця на Сході до дешевих і солідних німецьких виробів. Але вони одночасно вміли як слід пошанувати довіря і поважання, з котрими вони там стрічалися — тим способом, що вміли з повним спочуттям відноситися до тамошніх загальних культурних потреб. Ось причина, чому в статистиці зовнішного торгу передвоєнної Росії. Німеччина вміла здобути собі перше місце.

Та знання вчорашніх відносин ще зовсім нічого не говорить про знання цих відносин — сьогодні. А вже воно ніде не така правда, як саме в приложенню до російських відносин. Поняття, котре досі істнувало — Росія в старому розумінню, вже тепер не істнує більше. Війна, революція, большевизм та висвободження численних народів з царського ярма доїхало кінця цему кольосові. Численні, штучним способом тримані вкупі господарства рільних націй, яких інтереси старий петроградський централізм брутально топтав ногами, сьогодні повернулися у відосередному напрямку. Імперіялістичним стремлінням большевиків запанувати над цілим світом треба приписати на слідок, що не вдалося довести до згідного співділання всіх народних господарств, яке — не вважаючи на всі погані досвіди з початку революції — тодішні провідники Росії мали на ціли.

Подані факти мусять взяти на увагу і Німці. Погляд, що тільки єдина Росія являється підхожим обєктом для економічних взаємин з Німеччиною — сьогодні цілком схиблений. І коли Німеччина далі буде упрямо держатися цего погляду, то в результаті вийде з цього найбільша шкода таки для неї самої. Щераз треба як найрішучіще підчеркнути, що вище представлений погляд на господарські відносини на Сході, тепер ніяк не відповідає фактичному становищу річей. Такий погляд був може оправданий у передвоєнні часи, коли область Росії дійсно представлялась на зверх як одноцілий організм, але на ділі вже тоді лише силою насильства держав царизм ріжні господарські організми на своїх области вкупі. Щож доперва сьогодні. Німеччина не повинна давати обманювати себе позірним і проминаючим подіям на Сході. Німеччина навпаки, повинна мати на оці тільки основний напрямок розвитку господарських відносин на цій области. А цей напрямок веде невідкличнo до повного визволення, що знов означує їх відродження. Отже слід цілком ясно зазначити, що німецький купець зустрінеться на Сході не з одним, а з багатьома контрагентами і що першу ролю між ними з огляду на свою внутрішну силу грають народні господарства України і Росії, які захищатимуть супроти чужинців свої окремішні інтереси.

Може бути, що такий стан справи не дуже припаде до вподоби цим кругам, які немов в гіпнозі бачать перед собою тільки фантом одної Московщини і звідтам надіються спасіння для себе — та це буде тільки втрата фантому. Адже нічим иншим тільки фантомом, тільки мрією є т. зв. російський інтерес. Отже чим скорше прийде пробудження, чим основніще будуть перевірені перестарілі довоєнні правди, тим кращих успіхів може надіятися в своїх плянах і намірах Німеччина. Як окраїнні держави висвободяться і російський

нється сам — він буде в господарського боку тим чим, був до 17 ст. вбогим краєм. Багацтво царської Росії опиралося на збіжу, цукорі, вугіллі, залізі, мангановій руді, солі, нафті, дереві і бавовні. З того — збіже, цукор, вугіль, залізо, манганову руду і сіль добувала Росія з України, нафту з Кавказу, а бавовну з Туркестану. Сама Росія добувала зі своєї области хіба тільки одно дерево тай ще бавовну. А як ми візьмемо під увагу руйнуючі наслідки війни, революції, та перш усього — наслідки большевицького режиму, то дістанемо образ господарства, якому природа призначила грати тільки дуже скромну ролю в господарському житю на Сході.

Чиж отже супроти представленого стану справи можна дивуватися, що народні господарства давної Росії зовсім не проявляють охоти свого дома вязати з долею большевицької Росії, а на оборот — з цілою силою стремлять до висвободження себе зі спільної загладн? І хоча отсі стремління істнують всього пару літ, вони всеж таки основно змінили господарську карту Східної Европи. Точка тяжести, яка перше лежала в Петрограді і Москві, сьогодні вже цілком очевидно пересунулася на південь і Захід. Такий зворот лежить в інтересі не тільки окрайних народніх господарств (як природна противага до ненаситної експанзії московського господарського центра), але також в інтересі Европи. Бо тільки шляхом заспокоєння потреб цих господарств можна дійти до тревалого миру на Сході Европи, що знов являється запорукою миру і для прочих европейських держав.

Як всюди, так і тут господарські моменти показали себе сильнійшими чим моменти політичні. Скоро тільки гніт московського центра трохи полегшав, зараз вийшли угнетені господарства окраїнних народів на волю. Отсе і початок нових господарських відносин на Сході, перед яким тепер стоїмо.

*Василь Оренчук*
Консуль УНР. у Мінхені.

(Зі „Münchener Neueste Nachrichten" ч. 62 з 7. XI. ц. р.).

## Економічна хроніка.

### Цукрова кампанія на Україні.

В наслідок наступлення холодів українська економічна нарада ужила ряд заходів для того, щоб уратувати урожай цукрових буряків. Запропоновано негайно приступити до копання буряків й до перевозки її на склади. Наркомзему запропоновано розслідити причини запізнення збору.

### Стан озимих засівів.

Головний статистичний уряд в Польщі подає відомости про стан озимих засівів в Польщі. По пятибалевій системі стан озимих засівів виглядає так: пшениця 3, 1, жито 3, 3, ячмінь 3, 4, ріпак 3, 4, конюшина 3, 4. В наслідок несприяючої погоди до останніх днів жовтня не були закінчені осінні роботи в полудневій й полудневої східній Польщі.

### Голод в Фергані.

Ташкентський дописувач „Екон. Жизни" подає, що Фергана з ней богатшої области Туркестану обернулась в голодну країну. З 709.000 всіх мешканців в области голодує 138.000; в цьому році загрожує голод 139.000, крім того виселилось з Ферганя в инші місця 39.000. Числа виразні і досить страшні — говорить дописувач. В цю зиму голод загрожує майже половині цілої людности. Смертність серед голодних доходить до 40 відсотків.

### Закордонна торговля Польщі.

За перше півріче 1922 р. по офіціяльним даним привезено до Польщі ріжних товарів 2,313.141 тон (без вугля 37 '.360 тон), вартости на 223,22 міліярда марок; вивезено з Польщі 1,415.696 тон вартости 100,1 міліярда марок. Рівняючи з першим півріччем 1921 р. привіз лишився майже без зміни, натомісць вивіз зріс до 61 прц. Дані про привіз і вивіз не мають в собі відомостей про кількість товарів, які переходять через Гданськ.

### Наслідки голоду.

„Ізвєстія" підводять підрахунки голодного року. Наводимо деякі з них. Посівна площа в Росії рівняючи з 1921. роком зменьшилась в півтора рази, в порівнанні з 1920. роком майже в 2 рази; з 20,412.000 дес. до 10,986.000 дес. В Поволжі число голов робочої худоби (в переводі на робочу коняку) зменшилося з 5,123.800, в 1920. році до 2,779.200 в 1922. році, себ то майже в два рази. Зменшення в кількости людности по цілій Росії складає 10 відсотків, а по окремих місцевостях цей відсоток значно висший: в Уральській губ. він складає 25 процент, в Башкірській республиці 20 процент, в Криму 10 процент. Число безпритульних дітей зросло до 2 міліонів. Подаючи ці відомости „Ізвєстія" констатують: „І в цьому році деякі місця постраждали від неурожаю у друге або зібрали дуже мало хліба, як Уральська губ. Букієвська, частина Самарської, деякі повіти України, Криму і инші. Людність в цих районах вже тепер перебуває в важкому харчовому стані і вимагає допомоги".

**Шліть жертви на будову памятника на могилі Леся Мартовича до Пов. Тов-а Кредитового „Віра" в Раві Руській.**

## Похід проти української школи.

В останній хвилі довідуємося, що на приказ Кураторії замкнено приватну українську гімназію в Долині. — На зарядження староства замкнено український коедекаційний семінарійний курс Витвицького Василя в Коломиї і льокаль опечатано.

## ТЕЛЕГРАМИ.

### Отворення льозанської конференції.

Льозанна. (ПАТ.) Численна публика вижидала перед будинком приїзду делегатів. О год. 4. попол. отворив перше засідання східної конференції союзний президент Габе короткою промовою, в якій подякував іменем Швайцарії за почесть, яка стрічає її, тому що конференція зібралася на її области. Висловив горяче побажання успіху праць конференції. Бесідник, апелюючи до політичної мудрости правительств, сказав: В руках Ваших лежить доля держав і народів. Завдання Ваші різно тяжке як і величність Ваша. Але знаємо також, що питання, які Ви маєте полагодити, не є нові і десять разів сягають у століття взад. Історія навчила нас, що питання ці впливали все рішучо на долю всього світа. Вкінці висловив през. Габе сподівання, що свято Різдва Христового принесе народам, які боролися зі собою, трівкий мир. Мову його прийнято оплесками. Англійський мін. загр. справ лорд Керзон пригадав, що за останні 4 роки відбулося в столицях великодержав багато конференцій, котрих ціллю було принести світови закінчення війни. Терен ніякої Швайцарія до цього, щоби осягнути конечне порозуміння. Швайцарія є для всіх живим приміром ладу, спокою і пошанування прав инших держав. Лорд Керзон дякує Швайцарії за гостину в уладженню конференції. Ісмед Паша вказує на великі терпіння, які перебула Туреччина за 4 роки. Туреччина виборола собі свою незалежність, а ціллю Нар. Зборів у Ангорі не є ніщо инше, як лише закріплення цієї незалежности. Справжній мир принесе взаїмне пошанування прав і незалежність народів. Турецькі мирові делегати мають сильну волю дійти до порозуміння з иншими делегаціями. Союзний през. д-р Габ подякував Ісмедови Паші і льордови Керзонови за прихильні слова, звернені під адресою Швайцарії і повідомив, що найблизше засідання конференції відбудеться у второк о год. 11 в замку Уші.

Льозанна. (ПАТ.) Згідно з вчер. звідомленням прийнято регулямін конференції так, що президентуру виконували би по черзі перші делегати англійський, французький й італійський. Крім цього цей проєкт предвиджує утворення трьох комісій.

Льозанна. (ПАТ.) В дипльоматичних кругах час тривання льозанської конференції обчислюють на місяць. Це залежати ме від телеграфічної комунікації з Ангорою. Ангорська делегація досі дістає відповіди з Ангори щойно після двох днів. Делегація старається порозумітися з Ангорою радіотелеграфічно.

### Конференція в Уші.

Уші (ПАТ.) Конференція Поанкаре, лорда Керзона і Мусолінія продовжалася инші. Після закінчення засідання видано таке урядове звідомлення: Мін. Поанкаре, Керзон і Мусоліні закінчили в понеділок передп. ведену в цьому самому щирому дусі порозуміння виміну думок, яку почали в неділю. Займалися також справами організації конференції і регуляміном її нарад.

Уші (ПАТ.) Союзний през. д-р Габ прийняв нині прем мін. Поанкаре. Розмова була дуже щира. Попол. лорд Керзон відвідав союз. президента, а вечером був у нього Мусоліні. През. Габ реферував міністрів.

### Нарада в Теріт.

Льозанна (ПАТ.) Авас. Нарада трьох міністрів у Теріт зробили добре враження на делегаціях і позволяють предвиджувати загальну згоду союзників. Міністри поанкомилися з англійським меморіялом, який має служити основою предложень, що їх союзні держави поставлять Туреччині. Крім цього міністри розглядали мабуть постанови, які слід би поробити, колиб Турки нарушили муданський договір, бажаючи при помочі натиску вплинути на льозанські переговори. Пляни Англії і Франції щодо цієї справи Італія може лише поперти.

### Кабінетова криза в Німеччині.

Берлін. (ПАТ.) Вольф. Президент держави поручив знову д-рови Кунови утворення кабінету. Д-р Куно прийняв цю місію й задумує утворити міністерство для полагоди біжучих справ. Сподіється, що завтра вдасться йому виконати своє завдання.

Берлін (ПАТ.) Польрадіо. Соц. дем. фракція райхстагу рішила 49 гол. проти 8 відмовити участи в кожньому правительстві, в якому була би заступлена партія народовців.

Берлін. (ПАТ.) Звідомляють, що Гермес прийняв теку фінансів.

### Представник Ватикану на льозанську конференцію.

Париж (ПАТ.) „Пті Пар.". Мусоліні у розмові з журналістами заявив, що на льозанську конференцію прибуде також представник Ватикану.

## ЖЕРТВИ

### Просвітно-організаційний фонд Тов-а „Просвіта".

854) Читальня „Просвіта" в Сільци 1000, кличе: М. Пушку, С. Глову і М. Зузука в Сільци. 855) Онуфрій Басюк в Рибнім 1000, кличе: Стефана, Олексу і Василя Мацкурів в Рибнім. 856) Антін Майка в Новосілці 1000, кличе: В. Підгайного в Нивиці, Ф. Біловора в Чанижу, Е. Брожиніву в Верблянах, Е. Білевичіву в Полоничній. 857) А. Матисова в Старім місті 1000. 858) Ю. Дудрович в Бурштині 5000. 859) С. Сілецька в Снятині 2000, кличе: В. Симовичеву і О. Левицьку в Снятині. 860). о. І. Федевич в Турці 1000. 861) Гр. Чухрай в Мостисках 1000, кличе всіх українських патріотів з Мостиск на довільну суму. 862) М. Наняк в Химчині 1000. 863) О. Розворинський в Балигороді 1000, кличе: В. Кочекана в Сколім, П. Зубрицького в Турці і О. Волиця в Перемишли. 864) С. Слупський в Шоломиничах 900. 865) о. Лев Левицький в Яворові 1000, кличе: о. А. Залітача, А. Нуду і А. Саварина всіх в Яворові. 866) В. Рогожа у Львові 2000, кличе: о. Целевича в Лозині, о. Александровича в Домажирі і о. Коновалця в Страдчім. 867) А. Фітриківна в Поморянах 1000, кличе: Наконечного в Соколівці, Марію Білякову у Львові і Д. Макухівну в Поморянах. 868) о. А. Онуферко в Ковівці 1000. 869) В. Скрентович в Кунашівці 1000, кличе: І. Бобовського в Беньові, о. М. Герету в Григовові і о. Еміліяна Лопушанського в Чагрові. 870) о. В. Ардан в Корчеві 1000. 871) О. Керницький в Межигорі 1000, кличе: М. Шкрибалівну, К. Малецівну і Е. Тишковського. 872) Ю. Покеза в Надвірній 1000, кличе: Р. Кальбу, М. Григораша в Надвірній і Г. Мухнія в Парищі. 873) д-р Л. Цегельський в Тернополи 2000. 874). Я. Попель в Довгополи 1000, кличе: о. М. Березюка в Ферескулі, о. М. [illegible] Ферескулі. 875) Чит. „Просвіта" в Могильници 2000, кличе: читальні „Просвіти" в Вербівцях і в Ласківцях.

В 3. річницю смерти сотн. У.Г.А.

**Миколи Щуровського**

проф. української гімн. в Рогатині

відбудеться Заупокійне Богослуження в дні 24. падол. ц. р. в церкві св. Юра о год. 9-тій про що звідомляє

1061 1—1 РІДНЯ.

## ОПОВІСТКИ.

**В третю річницю смерти пез. пам. сотника Володимира Яреми** зложила п. Слава Яремова, учителька в Махнові 10.000 м. п. на фонд Українських Інвалідів і 10.000 м. п. на політичних вязнів. 1066 1-1

**Звичайні Загальні Збори** „Союза Українок" відбудуться в неділю, дня 26. листопада о год. 3. по пол. в салі „Бесіди" (Народний Дім). О численну участь просить — ВИДІЛ. 1064 1—3

**З приводу Імянин Вп. п. начальника** „Народної Торговлі", Михайла Лазорка, складає персонал львівського складу 25.000 мп. на політичних вязнів. 1063 1—1

**Жертви на вязнів** (зложили в мр.): о. Олянович Ілярій Лисиничі 3000, Учительський Збір школи ім. кор. Данила у Львові місто вінця на дитовину бл. п. дир. Александра Гайдукевича 10.000, Форстік Іван 1000, о. Стефанович Алекс. 1000, Н. Н. у Львові 6000, Бачинська Ольга у Львові 10.000, Антін Гладишовський 5000, Споживчо торг. Ска Микуличин 5000, Б. І. у Львові 5000, о. Гаврищак Андрій Борщовичі 5000. Растанецький Іван, Львів 10.000, Міщанське Братство у Львові (збірка) 72.565, Окуневська Ярослава з Буковини 500, Насальська Галя 1000, Славутова Галя 1000, Зачкевичева Марія 2000, Якимовець Теодор Знесінка 2000, Кузина Стефан Львів 5000, Герасимович Сильв. Львів 10.000, Терлецький Григорій Борислав 10.000, о. Гадюк Віталій Львів 20.000, Стефанович Юліян Львів 1000, Тимінський Петро Львів 2000, Чобко Юрій Львів 2000, Дешкевич Володд. Львів 5000, Учительський Збір екзам. гімназії Львів 60.000, Читальня „Просвіти" в Хирові 16.000 [illegible]

**Мірон Семець, Прага.** Чому не пишеш? Чи відобрав пакунок. Вендо. 1065г 1—2

**Замість Поминального Богослуження** в третю річницю смерти бл. п. Л-ва Стефановича 12. XI. складає на фонд уявчаних 3000 мр. Рідня. 1—1

**На відбудову** дому Т-ва „Просвіта" у Львові зложили в Адміністрації: о. Василь Кузьма і Лев Горбачевський у Львові по 500 мр.

## ЛИСТУВАННЯ.

(Запити і відповіді).

Анна Лисак з Юрімполя п. Королька звіт Волощін пошукує свого мужа Івана Лисака лет 47, родом з Ворсулинець пов. Зіньківці, сина Федора і Марії Гладик, який в 1911 р. виїхав до Канади і від того часу не дає про себе ніякої вістки. — Хто би знав що про мого мужа, прошу мене повідомити. Прошу також канадійські часописи передрукувати це моє оголошення. 1047 3—3

## Дрібні оголошення.

**БАНДАЖИСТ** Полячек Самбір ілюстровані цінники даром. 994 8—30

**ШКІРИ** овечі, сухі з довгим волосям на футра водоотожні і баранці в кождій скількости до набуття. Звертатися письмо до Онуфрія Семець, Шумяч п. Турка н. Стрвм. 1065 1—2

**ВДОВИЦЮ** до знаття урядику, спосібну до ведення дому і кухні у Львові, може назвати о. Стефанович. Львів, ул. Чернецького 26. 1052 1—1

## ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

657 16—? АДВОКАТ

**Д-р Володимир Бачинський**

переніс адвокатську канцелярію з **Підгаєць до Львова** і веде її при ул. Косцюшка ч. 1 а біля „Народної Гостинниці".

Адвокат і обаронець в карних справах

**Д-р Степан Баран**

веде адвокатську канцелярію **в ТЕРНОПОЛІ, вул. 3. МАЯ ч. 5.** (Готель Адлера, побіч Нар. Торговлі). 67 43—?

АДВОКАТ

**Д-р Аба Ґольдшляґ**

провадить канцелярію 925 8—? **у Львові при вул. Косцюшка ч. 1 з.**

**ЦЕРАТИ** відпрасовані і на метри
фіранки — нами на ліжка
портієри — обруси
жіночки — меблеві матерії
дивани — матерацнісінники
лінолеуми — сторі до вікон
**ТАПЕТИ** в найбільшім виборі по-ХХІV. ручає 6—9
**Е. КІЧАЛЕС і А. МАРҐУЛЕС**
**Львів, вулиця Синятуська ч. 18.**

**Огляд бувальщини українського народа.**

Книжка ця з образками і мапками по ціні 80 мп. є це найгарнійший дарунок на свята. Продається в українських книгарнях. Замовляти лише за готівку в Повіт. Т-ві Кредитовім у Львові, Ринок ч. 10. 10.S 1—1

**Протези, ортопедичні апарати, ґорсети проти скривлення хребта** виконує 6—6
**найшвидше і найдешевше**
**ОРТОПЕДИЧНА ФАБРИКА**
**:: ФИЛИПА ЛІНКА ::**
**ЛЬВІВ, Личаківська 19.** офіцина.

## ЗАЧАЙНИЙ ЗАГАЛЬНИЙ ЗБІР

**жіночої спілки промислової**

**„ТРУД"**

стов. зареєстр. з обм. порукою

відбудеться в понеділок дня 11. грудня 1922 р. о 3. год. з полудня в домівці стоваришення Ринок ч. 38. зі слідуючим денним порядком:

1. Відкриття і уконституовання Збору.
2. Відчитання протоколу попереднього Збору.
3. Зв'т Управляючої Ради з діяльности і бібліотеки за діл. роки 1919/20, 1920/21, 1921/22.
4. Звіт і внески Контрольної Комісії.
5. Ревізійний Звіт Краєвого Союза Ревізійного.
6. Зміна статута кооперативи в цінах узгіднення його з постановами нового кооперативного закона.
7. Вибір Управляючої (Надз.) Ради.
8. Означення висоти презенційної марки для членів Надзірної Ради на 1922/23 р.
9. Внески і запити.

Рахункові замкнення вложені для членів в канцелярії кооперативи в урядових годинах. XV. 3—3

В случаю неприяви на означену годину приписаного §. 29. статута числа членів, відбудеться того самого дня о год. 4. з полудня другий Загальний Збір членів кооперативи з тим самим денним порядком, якого рішення будуть правосильні без огляду на скількість прибулих членів.

Львів, 15. листопада 1922 р.

**Шухевичева Герміна** предсідниця. **Ґаломиєвска Ірина** секретарка.

## XVI. ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

**Дому торгов.-промислового**

**„ДОСТАВА"**

стов. зареєстров. з обмеженою порукою

**у Львові**

відбудуться в середу, 29. листопада 1922. о год. 4. по пол. в комнатах стоваришення при вул. Домініканській ч. 11. з отсим предметом нарад:

1. Отворення зборів і відчитання протоколу останніх загальних зборів.
2. Звіт з діяльности стоваришення за рік адмін. 1921/22.
3. Звіт контрольної комісії.
4. Внесення Надз. Ради що до розділу чистого зиску.
5. Доповняючий вибір 4 членів Надз. Ради.
6. Вибір 3 членів контрольної Комісії.
7. Затвердження членів Управи.
8. Зміна статута.
9. Означення висоти презенційної марки для членів Надз. Ради. 1059 2—3
10. Внески і запити.

До участи в сих зборах запрошуємо отсим всіх членів стов. „ДОСТАВА".

Львів, дня 13. листопада 1922.

За Надз. Раду стов. „ДОСТАВА":
*о. Юл. Дзерович* секретар. *о. Ал. Стефанович* предсідатель.

**Купуйте, поки не порожів!**

**:: НАЙДЕШЕВШИЙ КАЛЕНДАР! :**

**Великий ілюстрований**

## Народний Календар

**на рік 1923.**

**видання Вид-а „Бистрица".**

Сей Календар знаний з своєї доброти з попередних років, а в сім році має красні ілюстрації, 160 сторін друку, формату великої 8 кн.

**Календар містить:** попри повну і цінну **календарську часть, найпотрібніші** інформації та важнійші господарські поради; також добру **літературну часть,** в якій беруть участь знані письменники і поети, як: О. Олесь, М. Мельник, М. Черемшина, Гр. Ковченко і инші між иншим: **два сценічні нуснини:** „Діти 20 віку", комедія на 2 дії, і „Гостина св. о. Николая", сцен. обр. в 4 акт; **М. Кравенюка:** „На Київ", спомини з війни (сіткові ілюстрації); **„Не війна війною",** збірка воєнних пісень; **„Веселі вірші"** і жарти та прикпвідки; оповідання зза куліс бувшого австрійського двору і багато инших.

**Сей Календар є розрядою для кождої хати.**

Ціна по кінець листопада 1.000 мк.

Замовляти на адресу:

**З. Кирилович, Коломия, вулиця Мицкевича ч. 8.**

**На сезон осінний і зимовий!**

**СКЛАДИ І. КРАЄВОЇ ФАБРИКИ КАПЕЛЮХІВ**

**Рудольфа Найвельта**

**Львів** Площа Малійська ч. 8. вул. Казимирівська ч. 25. вул. Городецька ч. 72.

**Даром** одержить кождий купуючий капелюшок для дитини.

**Стрий: вул. 3. мая 8., Бережани: Ринок.**

мають дуже багатий вибір наймоднійших і найелеґантнійших жіночих, мужеських і дитячих капелюхів.

**Першорядний товар!** XX 12—21 **Ціни найнищі!**

**Складайте жертви на Рідну Школу.**

**Взуття, снігівці, кальоші, бляхи,** і м. зимові рукавиці — поручає 9—10
**Еміль Ґабер, Львів,**
площа Галицька (проти Гіпотечного Банку).

## ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

**Пов. Тов. гос.-торг.**

**„Народний Дім" в Лісну**

відбудуться дня 3. грудня б. р. о год. 4. попол. в льокали чит. „Просвіта" в Лісну, а на случай неприсутности відповідного числа членів того самого дня о год. 4:30.

Денний порядок:

1. Відчитання протоколу з послідних Заг. Зборів.
2. Відчитання звіту ревізії, переведеної Кр. Союзом Ревізійним.
3. Звіт Управи з діяльности за 1921 р.
4. Удіелення Управі абсолюторії.
5. Розділ зиску.
6. Зміна статуту.
7. Вибір членів Надзірної Ради.
8. Вибір членів Управи і заступників.
9. Внески і інтерпеляції.

1057 2—2 УПРАВА.

## Оповіщення.

## Надзвичайні Загальні Збори

**Тов-а Задатнового**

**„Народний Дім" в Дрогобичі**

відбудуться дня 8. грудня н. р. (четвер) о год. 11. рано у власній салі з отсим порядком нарад:

1. Відчитання і приняття протоколу з послідних зборів.
2. Зміна статута в цілій основі.

Коли би в означеній годині не зійшлося 1/3 часть членів вимагала § 47. статуту, збори відбудуться того самого дня о год. 12. в полудне при участи якого небудь числа членів. Кождий член мусить виказатися при вході на селю уділовою книжочкою.

**Др Вол. Чаплинський** голова. **Ал. Горницький** секретар. 1060 1—1

**КИНОТЕАТРИ**

## КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА

висвітлюють від понеділка 20. листопада н. р. знамениту американську драму на 8. дій п. з.:

## ЖЕНЩИНА зі СКАЗОЮ

В головній ролі славна фільмова краса GERALDINA FERRARA.

НАКЛАДОМ В-ВА **„УЧИТЕЛЬСЬКА БІБЛІОТЕКА"** ВИЙШОВ З ДРУКУ

## :: Календар Українського Учителя ::

**на 1923 р.** і продається по ціні 1000 мп. до кінця листопада.

ЗМІСТ: 1. Календаріюм. Астрономічний календар. Затьміння сонця і місяця. Календар гр.-кат., православний, латинський і жидівський. Схід і захід сонця та місяця. 2. НАУКОВА ЧАСТЬ: *І. Лобай:* Розвій нової педагогіки. *Трудовий:* Трудова школа. *А. Воронський:* Про шкільництво на Підкарпатській Україні. *Нето:* Речник бодо (Осип Турянський). 3. ЛІТЕРАТУРНА ЧАСТЬ: *Юра Шкрумеляк:* Під Новий Рік (вірш). *Марія Колачний Кузьмова:* Вечірня година. *Клим Поліщук:* „". (вірш). *Галя:* З першим снігом. *В. Пізовський:* Дві рани. *М. Приймак:* Десперат. *Олег Віщий:* Стрілецька пісня. *С. Фодчук:* Під хрестом. *Саркісян:* Дервіші (переклад з есперанто). 4. ІНФОРМАЦІЙНА ЧАСТЬ: Учительський Дім. Особливости землі. Веселий вутом. Оголошення. 13 М 1—2

Замовлення слати на адресу:

**Союз Учительських Спілок у Львові, вулиця Осолінських число 8.**

**НОВІСТЬ!** Замовляйте і купуйте великий фантастичний ромал для кождого віку. **НОВІСТЬ!**

**А. І. Доїль: Пропащий світ.**

Вістка В. Січинського. — 40 прегарно виконаних ілюстрацій. — Сторін 244.

**Замовляти в кождій українській книгарні. Також у видавництві (адреса: Клим Чичка, Ринок 10., канцелярія „Рідної Школи").** 1050 2—2

**Ціна поодинокого примірника брош. 2.400 мп., опр. 3.400 мп. Висилка тільки за готівку.**

**Книгарні, базарі, кооперативи дістають при більших замовленнях відповідний рабат.**

За редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 21. Почтову належність оплачено гуртом. Львів, пятниця 24. листопада 1922. Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щодьнно рано.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143 322.
Адр. тел.: „Свобода" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. перепол.
Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячно з право 3000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 5000 н. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 чеськ., Румунії 50 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 5.000 мп. Зміна адреси 100 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 150 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

*Львів, 23. листопада 1922.*

**Гумористичний самозванець.** Суспендований священик Ільків, який з волі польської адміністрації зостав обраний до варшавського сойму, постепенно увіходить в стан своїх посольських обовязків. Він в ролі представника українського народу одвідує польського премієра, дає інтервю представникам преси.

На жаль, польська телеграфічна агенція не подає змісту розмов, які мав цей панок, що претендує на волю представника українського народу, з польським премієром; знаємо лише, що п. Новак обіцяв зробити як найзичливійшу оцінку прохань п. Ількова; вже таке відношення п. Новака до прохань суспендованого священика кидає де яке світло на те, який мав бути зміст тих розмов. Але за те ми маємо повне й докладне інтерю з п. Ільковим в „Rzeczypospolitej".

Український народ, засвідчує п. Ільків, входить у все близший контакт з польським урядом. Переворотові змагання не знайдуть серед народніх мас жадного відгуку. І разне економічне становище народу отверезило частину українського громадянства, яка постановила переламать всі трудноші й одкрити народові очі. Цій частині вдалось осягнути вибору пяти послів до сойму. Цей акт не є ніякою зрадою інтересам українського народу. Агенти Петрушевича уживають всяких заходів, щоб дискредитувати обраних послів, але вони проте разом з п. Ільковим станутъ до оборони інтересів українського народу, бажаючи дойти до здійснення громадського добробуту українського громадянства й нормального розвитку національної ідеї.

В цих освідченнях суспендованого священика з Калущини, які він з такою охотою подає співробітникові україножерної газети, нема по суті річей нічого нового й цікавого. И без п. Ількова ми знали, що є „твереза частина українського громадянства", яка, після смерти Твердохліба, на разі складається з самого п. Яцкова. І ті погляди, що їх висловлює п. Ільків, вже ось три роки висловлюються „Рідним Краєм", без жадних наслідків й результатів.

Цікаве й важне в цих виступах п. Ількова лише одно: він дозволяє собі говорити й висловлюватися, яко представник українського народу. Запроданці й зрадники бувають серед кожної нації. Але й в самому запроданцеві й самій зраді належалось би заховувати певні моменти пристойности. Це було би навіть в інтересі тих, які рішили найняти для себе п. Ількова. Це було би таксамо в інтересі п. Ількова, який виконуючи свої обовязки з певним розумом й тактом міг би сподіватися підвисшення своїх гонорарів. Але наш „посол" того не розуміє. Він раз у-раз підкреслює, що він є представником українського народу. Отже не годилось би йому забувати тих умов, тих обставин, серед яких переводилось вибори. Слід було би йому памятати, що він репрезентує лише самого себе й польську адміністрацію.

Коли українському народови треба буде висловити свою волю й домагання, він має для того инших належно управнених представників. Коли виникне потреба забрати голос з приводу кривд українського народу в Сх. Галичині в польському соймі, там українська Галичина знайде своїх речників в українській фракції Волині, Холмщини й Підляшша, обраних всенароднім голосуванням, а не в п. Ількові, кандидатови польських кол.

Це п. Ільків й його „хліборобська" компанія мусіла би собі добре затямити. Повторюємо, ця буде не тільки в інтересі українського народу, який п. Ількова і Ко обходить дуже мало, але й в інтересі збільшення гонорарів п. Ількова й його хліборобів.

## Передісторія Льозанни.

*Берлін, 19. XI. 1922.*

Завтра збирається конференція в Льозанні для помирення Греків з Турками та для остаточного вирішення справ т. зв. Близького Сходу. По всім знаках можна сподіватися напевно, що сим разом діло дійде до кінця, що політичні відносини на полудневім Сході приберуть якусь розмірно тривкішу форму і що дата льозанської конференції буде поставлена між зворотні історичні факти після 1914 р. Сила моменту спонукує мене подати ман. читачам передісторію сеї конференції, короткий огляд подій, яких льоґічним і технічним висліком буде новий мировий трактат. Роблю се не тільки для задоволення вродженого нам нахилу пізнати причини і розвиток певних явищ, але й у переконанню, що така пригадка може нам бути корисна в нашій політичній практиці.

I.

У хвилі вибуху світової війни, Туреччина, яка ще не очунала як слід по триполітанській та балканській війнах, опинилася в дуже труднім становищи. Обі воєнні сторони, антанта й центральні держави, бажали мати контролю над Проливами, що з одного боку відділяли Росію від її союзників, а з другого противникам давали хоч частинний вилім у блокаді; тому обі сторони стараються приєднати собі Високу Порту. Молодо-турецьке правительство, знаючи дійсні змагання Росії (щоб опанувати Проливи), завязало долю Туреччини з долею центральних держав. У слід за сим британський премієр, у промові 9. XI. 1914, ударив „в похоронний дзвін отоманської держави, не тілько в Европі, а й в Азії"; а кілька місяців пізніше (у квітни 1915) В. Британія і Франція згодилися на домагання Росії щодо Царгороду; те саме зробила скоро потім Італія, вступаючи в війну.

Рік пізніше союзники умовилися формально щодо розбору Туреччини (м. ин. Росія мала анектувати Ерзерум, Трапезунт, Ван, Бидлис; Англія Мезопотамію, частину Сирії і т. ин.). А коли през. Вільсон запитав, під кінець 1916, про воєнні цілі, антанта відповіла (10. I. 1917), що вона м. ин. хоче „визволити европейської людности зпід отоманської імперії, яка показала себе так радикально чужою европейській цивілізації"; окремо британський міністр закорд. справ поклав вигнання Турків з Европи на рівні з домаганням відбору Альзації Лотарингії. У згоді з сими поглядами зроблено (в квітни 1917) нову умову розбору Туреччини між союзниками, де вже передбачено анексію Смирни й Конії. Турецькі жорстокости над християнами (самих Вірмен мало згинути поверх міліона!) служили при сім оправданням тих передчасних розборів.

Тимчасом успішна оборона Дарданелів німецько турецькими військами, воєнно-технічні труднощі в Мезопотамії і Сирії та обезсилення Росії довели Антанту до погляду, що без нового союзника — Греції — годі не то розібрати Туреччину а й перемогти противників взагалі. Звідси натиск на Грецію й інтриги проти невтрального короля Константина, які привели до виїзду короля (в червни 1917), до диктатури прихильника Антанти Венізелоса і до скріплення воєнної акції коло Солуня (де згодом дійсно прийшло до рішення). Коли революційна Росія після упадку імперіялістичного Милюкова (він поновив був претенсії до Дарданелів), виреклася формально ранійших плянів на Царгород і М. Азію, головним кандидатом на турецький спадок виступив Венізелос.

Та досвід велів Антанті потрохи обмежувати свої далекосяглі воєнні цілі. В 1918 р. Л. Джордж заперечав проноз про вигнання Турків з Европи, про визволення християн, клав тільки натиск про необхідність відкриття Проливів для всіх (колись вони були закриті якраз на домагання Англії!); а Вільсон у своїх звісних 14 пунктах заговорив навіть про „охорону й обезпечення національної суверенности на турецьких частинах отоманської Імперії." І Турки, як і ріжні инші легковірні, повірили сим словам і вже 30. жовтня 1918. підписали перемиря, на основі якого союзні війська окупували ріжні частини Туреччини, м. ин. Тракію, Царгород і Сирію.

II.

Розчарування прийшло скоро. На мировій конференції в Парижі Венізелос подав (у грудні 1918) звісне пропамятне письмо, де „доказав" історичними, статистичними і всякими иншими даними, що Грекам „належиться" не тільки Тракія а й Царгород і яка половина М. Азії... Сі домагання викликали неспокої в Італії, та завдяки безсумнівній зручности грецького політика і часової сецесії італійської делеґації (квітень-май 1919) конференція позволила Грекам заняти Смирну, що вони зараз і виконали 15. мая, — саме того дня, коли вивінована в Парижі, армія ген. Галера почала „очищувати з большевицьких банд" нашу Галичину...

Перший вислід нової ситуації був той, що на місце недавних брошур і статтей про звірства Турків над християнами посипалось безліч брошур і статтей про морди, підпали і руйнування доконувані Греками над магометанами. Одначе коли в Парижи явилася турецька делеґація, пригадала обітниці з часу перемиря і попросила скорого мира в його дусі, була просто ганебно й обидно прогнана з мирової конференції (липень 1919.) Тоді Турки почали організацію національної оборони, яку, зразу в порозумінню з царгородським урядом, взяв у свої руки Кемаль Паша. Британські війська були приневолені покинути деякі окуповані простори: Льойд Джордж натомісць почав наново гострі протитурецькі промови і на зїзді з Клемансом (у грудни 1919.) приєднав Францію до енерґійного становища супроти Туреччини. В заміну на сю прислугу він зробив Клемансови уступку „завішенням" міжнародного статута для Галичини...

Нова політика Льойд Джорджа по відтягненню Америки від конференції, пішла в тому напрямі, щоби зломати націоналістичну опозицію Турків при помочи самого царгородського уряду. Під натиском антанти султан розвязав (у квітни 1920.) парлямент, який перед тим ухвалив був т. зв. національний пакт, рід платформи для мирових переговорів; одночасно духовним актом, фатвою, націоналісти були проголошені бунтівниками проти законної власти. Наступив повний розрив між Кемалем і В. Портою. Значна частина членів розвязаного парляменту згуртувалася коло Кемаля й утворила т. зв. Національні Збори в Анґорі, доповнені новими якось там вибраними членом, а все анґорське правительство було визнане леґальним турецьким урядом.

*С. Томашівський.*

**Не дайте голодувати найкращим синам народу! Читайте списки тисячів арештованих українських громадян і спішіть з допомогою! У львівських арештах сидить кілька сот Українців, для яких варить обіди кухня Комітету Допомоги політичним вязням. Привозіть харчі до кухні: „Народній Дім" у Львові! Постачайте всіх харчевих припасів для тих, що в голоді і холоді сидять по польських вязницях!**

Пр. 432/22. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часописи „Свобода" число 13. з дня 14. XI. 1922 в артикулах під заголовками: 1) „Галицькі відносини" в уст. від слів: „Як видно" до „братнього народу", 2) „Свято Просвіти" в уст. між словами „культурної праці" а „Свята Просвіти", 3) „Поляки" в уступі від слів „Дакте приїхали" до „дзвін" в собі містить в собі ознаки злочину з § 63 зак. карного доконану 13. листопада 1922 конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думі § 472 п. к. заказ дальшого розширювання того друкового письма. Заразом видав заказ відповідальному редакторови тої часописи, щоби се рішення помістив безплатно найблизшім числі і то на першій стороні. Незнакомання того заказу потягає за собою наслідки предвидані в § 21 зак. друк. з 17. грудня 1862 Д. ц. д. № 6 ex1863, а іменно засудження за переступство на грошну до 4.0 Мп. — Львів, дня 14. листопада 1922.

(Підпис нечитаний.)

# Галицькі відносини.

### У львівських арештах бють!

Вязні, що вийшли на волю, оповідають, що комісар Кайдан побив так тяжко студ. Ів. Полюгу, що той лежить смертельно хворий. При переслуханню студ. Полюгу поліцаї придавили колінами на підлозі і били до непритомности, після чого його відвезено до лічниці.

### Вісти з поза крат.

Випущені на волю політичні вязні, оповідають подроби і про страшні відносини у львівських тюрмах Особливо в тюрмі при вулиці Льва Сапіги комісар Пікуліч дається вязнем добре в знаки. Підчас переслухання студ. Василя Дуди, поліцаї прикладали револьвер до його чола, а цей комісарчук вимушував зізнання. Коли вязень не міг нічого сказати, то комісар вилаяв його останніми словами, зневажаючи український нарід. Особливо цікаві були слова цего „культуртрегера": „kabanie, świnio! jak by to nie było w wysoce kulturnej (?) Polsce, to ja by ci dał w pysk". Але за хвилину цей комісар забув про високу культуру Польщі і бив по обличчю студ. Ждана. Ученикови Залізкови з Любачева обіцяно 3 морги поля, щоби тільки визнав, хто уладжує „саботажі". Студ. Чорнієви та Хаокову закинув суддя вину проти 58. § і приналежність до тайної організації. Те саме було із студ. Остапом Мендою. Студ. Юліяна Богачевського поміщено між бандитами, за те, що не хотів признатись до вини, якої не поповнив. Там сидів також студ. Р. Зубик, В. Мудрий та Волинець.

### В Бригідках.

Спроваджено свіжо арештованого з Тернополя Єроніма Гринину. Дня 24. жовтня арештовано студ. Івана Прокопова зі Слободи рунг. п. Печеніжин. При слідстві питали, хто вбив Твердохліба та инші небилиці. Не маючи доказів вини, арештованого звільнено, заявивши йому, що його увязнено „przez pomyłkę".

Отже „через помилку" держить ся людей місяць у вязниці! А таких помилок тепер у нас тисячі!

### Після вбиства кандидата на посла Пігуляка.

Як відомо, в Іспасі застрілено кандидата на посла до польського сойму Пігуляка. В звязку з тим арештовано 7 гімназіястів та о. Андроховича в Іспасі за те, що не хотів убитого кандидата похоронити. Відомий Лаврук подав донос, що арештований священик говорив по вбивстві Пігуляка: „Ще не одному так буде". Виявилося, що донос Лаврука не відповідає дійсности, після чого о. Андроховича випущено на волю.

### Наглий суд в Стрию.

Арештованих студ. Яцуру, Ярославича і Кобрина з Долинщини, обвинувачених в підпалі польських дворів, відставлено до Стрия, де відбудеться наглий суд.

### Хемети поліції в Самборі.

Дня 15. листопада приїхав до Самбора поліційний урядник з Турки, зібрав усіх вязнів з Турчанщини, та наказав фотографові зробити з них фотографічні знимки. Зібрано також відтиски пальців. Так фотографовано о. Василя Олексина з Старої Соли, о. Петриковича з Тарнави і инших. Також у львівських тюрмах поліція фотографує деяких вязнів, як „вбродняржи". Як бачимо, все йде на старий російський, царський лад.

### Із самбірської тюрми.

В самбірській тюрмі від дня 22. жовтня сидить досі 260 Українців, обвинувачених в злочині головної зради. Було арештованих 300 осіб з цілого округа, але 40 вже звільнено. Обвинувачує усіх відомий шовініст вшехполяк Шерфер, якого український уряд 1918 р. навіть не конфінував, а навпаки, залишив йому повну свободу. Тепер він відплачується масовими, безосновними арештуваннями.

### Ревізія в монастирі у Зарваниці.

Повінь ревізій не оминула навіть тихих келій монастиря о. Студитів. Прийшла поліція і перекинула все в домівках монастиря, а опісля відбувся трус в домі о. Онуфрія Гайовського. В с. Котузові арештовано о. Юліяна Фищиловича.

### Ходорів.

Арештовано учит. Филимона Пеленського і студ. Остапа Фірчука. Їх відвезено до Львова, а відтак до Бережан.

**Бувші арештовані! Перегляньте числа „Діла" і „Свободи", чи ви були подані у списках арештованих. Напишіть негайно до Редакції „Свободи", як довго ви були увязнені, за віщо, в яких умовинах, коли були перший раз переслухані, та в яких умовинах перебули час у вязниці.**

# Після польських виборів у Сх. Галичині.

### Коломия.

Безпосередно перед виборами до сойму місто Коломия зробилася ніла сороката від ріжних виборчих афішів. В послідній хвилі не було вже місця на афіши, а в сам день виборів появилися навіть масові телеграми звісного вже змісту — від президента д-ра Петрушевича. Вони викликали у всіх наших людей гомеричний сміх, бо кождий знав, що це значить. Від голосування здержались всі Українці як інтелігенція, так міщане і робітники, а міщане відправляли агітаторів, що навіть фіякрами по них приїздили до дому, щоби звезти до виборчої урни, з клинами. Найкращим доказом солідарности є числа: на 8.734 голосуючих впало всього 2 (два) голоси на хрунівську лісту ч. 29. До сенату пройшло голосування так само.

### Свобідна ліска.

В неділю, 5. падолиста, раненько прийшло до села 8 жовнірів і заняли виборчий льокаль. В льокалі уставили машиновий кріс і поприпирали звичайні кріси, так що льокаль пригадував радше „фельдвеху" ніж „свобідні" вибори. Мало голосувати 803 виборців, голосувало наших людей 14 і то самі пияки, та двірські лизуни, Жидів до 20 та тількиж Поляків. Найбільшу частину села Красульщину повиганяв з хати командант постерунку Фонфара, обіцюючи, що хто піде голосувати, дістане чоботи, кожухи та инші добра. Хто прийшов, голосував за жінку, дітей, зятів, братів, сусідів і кревних, а саме: Кобилянський Василь, Кобилянський Михайло, Гаєвий Іван, Гаєвий Дмитро. Голосували також не вписані в лістах: Емілія Слиж, Капель, Сьомяк Віцко, а чертки в лістах ставлено тим, про котрих були певні, що не прийдуть до голосування. Голосували і по два рази, так що всіх голосуючих було не більше 80, а голосів начислено 265! Помимо заборони зі сторони властей, в день виборів у льокали виборчім комісія пила горівку та пиво і трактувала голосуючих; ще слідуючого дня з виборчого льокалю розносився сопух горівки як з пропінації. Дуже ревно займався виборами війт М. Кушнірук, той самий, котрий два місяці тому назад на сесії війтів в Коломиї протестував проти виборів. Тепер роздавав сам виборчі картки ч. 29 і тягнув людей з вулиці до голосування.

До сенату мало голосувати 589, голосувано около 40, в тім 10 Українців, а голосів назбиралось аж 178. Голосували й такі, що не мали 30 літ. Знова була горівка, а на закінчення виборів ще й музика, при якій пяні члени добре собі „дубнули". Найліпше дав собі „духа" таки війт Кушнірук. Пяний жандарм Войцеховскі ночував на лавці у виборчому льокалі, бо до дому вже не міг зайти.

### Камінки м. і.

При виборах до сойму було всіх управнених 465, голосувало 43.

Для постраху жандарми записували кватири, ліпили знані „телеграми" Петрушевича та радили голосувати на ч. 8. При виборах до сенату упало 14 голосів, з того 1 український. Польський лизун Мартинюк лежить хорий. Хтось вибив йому і одному Полячкови вікна. Жандарми роблять слідство проти священика. В селі було військо (10 жовнірів і 2 жандарми).

### Годи під Коломиєю.

Дня 5. листопада ц. р. коло 5 години вечером зателефонувала жандармерія до староства в Коломиї, що в Годах спокійно, ніхто з селян не йде до голосування і попрошено о відповідну інтервенцію. Около 7 години вечером приїхав до Годів автом „староста", властиво комісар староства Piątek з польським офіцером і прибув відділ війська. П. Piątek ввійшов до виборчого льокалю і кричить до громадського писаря: „Wy czemu nie robili tak, jak ja wam kazałem. Gdzie kartki, które wam dałem?" „Пане старосто, не міг і не можу робити того, що п. староста мені казали, я хочу жити, а також і до криміналу не хочу піти". „Zaraz przynieść mi kartki (на листу ч. 29). A gdzie wójt? A nu żołnierze, zaraz przyprowadzić mi wójta, sprowadzić ludzi do głosowania". Є загально звісним, навіть в Коломиї, що війт Микола Гаєвий є хорий і кілька разів навіть в Коломиї захорував і чужі люде мусіли його ратувати і помістити в своїй хаті, доки не приїхала фіра і не забрала його домів. За пів години жовніри приводять війта. „Ha, ja was już znam. Mam was już dosyć" — кричить п. Piątek. В селі стрілянина—крик жінок, гнаних жовнірами до виборів. Плач дітей і утеча мущин поза хати. В виборчім льокалі стоїть п. Piątek і приказуючим тоном роздає пригнаним жовнірами селянам картки до голосування на лісту ч. 8. Запуджені селяне трухліють, механічно роблять те, що розказує їм п. Piątek. Між иншим оден Семен Ткачук, не знати, чи подразнений до живого, чи з переляку хреститься і каже: „А щезни бідо, що ти хочеш від мене".

---

ДР. ОСИП НАЗАРУК.

# З подорожі до Америки.

(Продовження.)

Вечеріє. Море сильно занепокоїлося й високо кидає кораблем. Вже чорна ніч покрила океан. Кругом страшна, невидна, клекотяча пустка. І так студено, як у зимі. Чорна зима — кругом. Дивно прикре поняття. Мається враження, що корабель уже не пливе, тільки кидається на однім місци, мов світляний червачок у темряві. Бризки филь долітають аж на другий чердак. І вихор свище, ні реве — шумить, як ліс. Не вступаюсь з чердака. На души так байдуже, що з того буде. Одно певне, що якби впав у море, то з зимна дозго не міг би плисти. Але байдуже. Мабуть за багато натерпівся, коли так байдуже. На думку приходить жінка і дитина, мале хлопятко, якому треба опіки. І чоловік іде до сальону. А там забава, радість, діти сміються, мами весело говорять так, якби на дворі не було бурі. Присутність молодих матерей забирає сум і страх. — Дійсно Шіллер має слушність, коли каже шанувати жінок, бо вони в земне життя вплітають небесні квіти — розу.

Во істину — не розумію, чому в нашій літературі досі ніхто не звернув уваги на те, в якім тіснім звязку стоїть у нас непродуктивність інтелігенції з надмірним числом старих холостяків або тих, що запізно женяться. В тім одно з головних жерел нашого хирляцтва, більше ніж здається зразу.

В неділю відправив католицький священик богослуження на корабли. Багато англійської інтелігенції примірно клячало і молилися з книжочок. Вся публика брала участь у відповідях священикови. Маю враження, що морські народи моляться глибше, щирійше, ніж сухопутні. Правда — вони й щирійше кленуть. Але се значить тільки, що вони під кождим оглядом глибші.

На чердаку зимно. А тут так хочеться дивитися на море, на його чудові селединові филі, на білу піну, на літаючі риби, що цілими купами вискакують з води, скачуть великими сусами понад филі і знов утікають у свою мокру домівку. Вони товсті, грубі, досить великі й такі відважні, що нічого не роблять собі з корабля.

День за днем гарний, погідний, хоч холодний. Раз несподівано покрила мрака цілий океан і на корабли зачали говорити з острахом, що наближаємося у район ледяних гір, які пливуть по морю від півночі. Але що до Америки було вже тільки три дні дороги, тож радість на корабли більшала.

Дня 29. VIII. о год. 7.15 рано вийшов я на чердак. Публика товпилася біля поруча, бо на краю небосклону виднілa — снігова гора. Вона плила очевидно дуже далеко від нас, але студінь від неї йшла сильна. За яких 15 хвилин погідне небо й море заповнила така густа мряка, що не видно було нічого на 10 кроків від корабля. Він поплив іще якої чверть години, станув і почав жалісно трубіти. Зовсім як звір, загнаний у матню, з якої важко вийти.

Публика заметушилася. Знавці, які вже нераз плили сюди, говорили, що коли мрака не щезне, то можемо так стояти і кілька днів. Бо їхати дальше небезпечно: можна наїхати на ледяну гору і розбитися як свого часу „Титанік". Від тоді видано гострі приписи, що не вільно їхати серед мряки і треба що 7 миль мірити теплоту морської води термометром, щоби зміркувати віддаль ледяних гір у сім районі.

О год. пів до 2. корабель пробував рушитися з місця, бо здавалося, що мряка рідшає. Але посувався дуже помалу і зараз став і знов стояв, поки мряка не щезла. Була год. пів до 4. по пол., як корабель рушив усею силою пари, щоб надолужити втрачений час. За чверть години побачила публика, що командант корабля мав рацію, коли не хотів їхати; ліворуч показалася на обрію ледяна гора, яка посувалася доволі скоро. Всі збіглися на лівий бік корабля, щоб оглядати її. Була цілком біла. Нараз крикнув хтось, що праворуч пливе ще краща гора. Всі кинулися на правий бік корабля. Бігли радісно і з великим оживленням.

Дійсно! З правого боку наближалася до нас снігова гора з виразними зарисами, велика, біла округла, з двома могутніми верхами та грубою плятформою перед собою. На тій плятформі виднілі дві темні брили, що виглядали як люде або звірі. Довший час здавалося, що та пливуча гора перетне наш шлях. Вона наблизилася так, що видно вже було, як великі брили леду і купи снігу усувалися з неї в море та як від того немов водограями вода бризкала в гору, аж курява вставала. Але ми минули її. Якраз у тій хвилі закричав хтось, що на лівім боці гори. Вся публика побігла знов туди. Там надпливали аж три ледяні гори, кожда з двома верхами. Виглядали як ек

Селяне одні виходять, другі входять, а міняючись в дверах, розказують собі: „Василя Мельничука Федорового жовніри побили. У хорого Дмитра Федора жовніри вигнали жінку до виборів, а відтак самі розбили комору і зрабували 15 кг. солонини і 6 бохонців хліба; у Семена Ткачука жовніри зрабували все що було приготоване на весілля. Жовніри мали добрі інформації — в Годах стоїть постерунок жандармерії—чого шукати. А виборчім льокали п. Piątek дальше накидає степорнованим селянам картки (на ч. 1). Спроваджено до голосування одного чоловіка з Добровідки, а одного з Товмачика, які перебувають часово на роботах в Годах.

При обчисленню голосів нараховано відданих голосів 53, з них на листу 8—36, на 3—2, на 18—5, на 29—6. Лише деякі члени виборчої комісії підписали протокол (знаємо, що п. Piątek інструував довірочно деяких членів виборчих комісій, щоби в разі потреби не замикали виборчих протоколів, деякі члени виборчої комісії одержали від п. Piątka навіть гроші на виборчу акцію.

Сопів. Управнених до голосування до сойму було 976, голосувало 81. До сенату голосувало 61 на 600 управнених до голосування. Голосували головно Жиди і Поляки.

Товмачик. Управнених до голосування на лісту до сойму було 340, а до сенату 150. В дійсности колиб хто був інтересувався виборами, то на лістах до сойму повинно було бути вписаних около 1500. Голосувало до сойму 9 Жидів, 10 Поляків не місцевих і 12 наших, яких затягнув до голосування Матій Лисанюк, місцевий побережник. До сенату голосувало 3, а саме 2 Поляки і Матій Лисанюк. Перед виборами на пострах записувано кватири для війська.

Шепарівці. При помочи ярких безправств переведено тут вибори до сойму; було вже в „Свободі" описано. При виборах до сойму голосувало 17 Жидів. З наших ніхто.

Іванівці. І до сойму і до сенату голосувало тільки 2 Поляків, впрочім навіть Жиди не голосували.

Кійданці. На 300 управнених до голосування до сойму голосувало всього 4, а то 2 Жидів і 2 наших.

Добровідка. До сойму голосувало 10 Жидів і 2 наших.

Бучачки. До сойму не голосував ніхто.

Балинці. До сойму голосувало 12, а до сенату 1 поліціянт.

Трофанівка. До сойму голосувало около 70.

Печеніжин.

В Печеніжині були дві комісії обводові ч. 20 і ч. 21. Членами їх були виключно Поляки і Жиди. Два наші селяне, а то Василь Грабовецький Стефана і Іван Пнівчук, що їх покликано було в члени сих комісій, сейчас зрезигнували. Предсідником комісії ч. 20. був начальник тутешного суду повітового Мельнік, його заступником, офіціял судовий, Францішек Павловскі, а членами надлісничий інжінір, Якуб Якубович, директор рафінерії, Тишовницкі, лісничий, Дуда, урядник рафінерії Гессель, всі з Печеніжина. Мужами довіря с оністів були адв. д-р Л. Фрейделіс і Д. Дангер, нотаріяльний кандидат, оба з Печеніжина. Сі мужі довіря записували собі імена всіх голосуючих. За те заступник члена комісії Ян Збозень робив їм закиди та заступник предсідника поучив його, що вони до сего управнені. По скінченім голосуваню стверджено, що після виборчих ліст голосувало в сій комісії 449 виборців, що годилось із записками згаданих мужів довіря.

По сім предсідник комісії Мельнік став виймати із урни коверти із картками голосування. І тут показався „cud". В урні найдено кругло 850 коверт а картками голосування, отже о 400 більше, як було голосуючих виборців. Серед членів комісії, котрі — як кажуть — в більшій части в той „cud" були втаємничені, настала констернація. Інжінер Якубович хотів втікати, кажучи, що він там не хоче бути, офіціял Павловскі став викрикувати, що се кримінальна справа, що вибори неважні і т. д. Інжінір Тишовницкі і предсідник також стали негодувати.

Відтак стали роздумувати, хтоб то міг був зробити той „cud", то зн. докинути до урни 400 коверт і прийшли до внеску, що зробити се мусів стражник скарбовий Пашковскі з Печеніжина, що в льокали сеї комісії полнив поліційну службу, бо він занадто зближувався до урни та застановлялись, що в тим cud-ом зробити. Рішили, щоби офіціял Павловскі і д-р Фрейделіс удались з сим фантом до тутешного старости Костржевского, котрий піддав думку, щоб комісія в порозумінню з мужами довіря якось ту справу полагодила, на що як одні так другі згодились.

Ніхто не сумнівався, що в надчисельних ковертах є картки із ч. 29 (lista ruska), тому постановлено вибрати насамперед всі картки із вищими числами, а що евентуально до 449 забракне доповнити із карток 29.

Показалось, що із карток ч. 29 треба було взяти 16 карток, що і зроблено, а решту карток з ч. 29 викинено. Так отже направлено „cud". Оден обман направлено другим. Цікаво, що на се скаже коломийський прокуратор.

Приклонникам ліст ч. 29 штука не вдалась, бо дістала лише 16 голосів. На жаль мужі довіря згодились на таку розвязку „cuda" і не зажадали протоколярного увіковічнення так інтересної події.

Додати належить, що в часі голосування стражник Павловскі повичив був у комісії ч. 20. для комісії ч. 21. — 200 коверт. Офіціял Павловскі ствердив потім, що комісія ч. 21. сих карток не дістала, отже попали вони в урну комісії ч. 20.

Решта „cudnych" карток, що взялись в сій урні, мала походити із тутешнього староства, бо коверти сі прийшли від окружної комісії ч. 53 в Станиславові з її печаткою на руки староства, котре їх дало комісіям обводовим.

В другій комісії ч. 21, котрої предсідником був місцевий нотар Міски, після ліст виборчої голосувало 583 виборців. В дійсности — як кажуть — було їх може около 400. За те ліст ч. 29 тут більше пощастилось, бо дістала 167 голосів, а кажуть, що в дійсности могло бути найбільше 15, отже около 150 голосів було „cudnych". Так само трохи „cudnych" голосів дістала в сій комісії і lista 8. Видно тут вдалось у лісті виборців зробити більше голосуючих при комісії ч. 21. Cudu мав доконати надкомісар стражи скарбової Фелікс Грушкась при помочи Беріша Явеца з Печеніжина. Кажуть, що згаданий Збозень і Дуда мали намір і лісту виборців комісії ч. 20. відповідно поправити, але то їм не вдалось.

Наші люде сповнили свій обовязок як слід. Через цілий день виборів майже нікого на улицях не було видно. До тепер стверджено що 6 наших людей голосувало: оден чи 2 rozsądnych, а решта се сторожі в державних лісах.

В день виборів порозліплював хтось по місті афіші червоні малого формату з славною тепер „Телеграмою Петрушевича". — Дня 6. XI. с. р. ті самі афіші в ковертах подіставали почтою майже всі наші інтелігенти в Печеніжині і околиці.

В дни виборів ходили вояки по хатах селян і наганяли їх (хоч делікатно) до виборів.

В три дни перед виборами наказував пан староста війтам на сесії, щоби робили по селах віча і агітували за листою ч. 29, дав їм на ту ціль кількадесять тисяч марок на трактамент.

Печеніжинським Жидам за посередництвом каталу казав староста рівнож голосувати на лісту ч. 29, але они голосували на свою лісту. Коло виборчих льокалів через цілий час стояло повно війська. Прийшла вже заздалегідь до Печеніжина одна сотня, що закватирувалась силою власти до дому тутешньої читальні „Просвіти" відірвавши замок входових дверей.

Ще одно інтересне. До комісії ч. 21 належав як член між иншими канцелісг тутешного суду Гойшта. В дни виборів, коли прийшло до голосування, показалось, що він зовсім не вписаний до виборчої ліст. Та члени сеї комісії богато собі з сего не робили, поминаючи всякі дотичні постанови закона на боці, вписали його зараз до ліст і справа скінчена. Гойшта міг спокійно голосувати. „W Polsce jak kto chce".

Косів.

В Косові люде не йшли до голосування. На лісту ч. 29 до вечера вділано лише 10, а як вечером приїхав староста і довідався, що вибори ідуть дуже зле, ходив по хатах і сам гонив людей до голосування, грозячи людям, що дасть військо і буде навіть бити по 25, як не будуть голосувати. Так налякав около 20 осіб, але мимо того більше не йшло. В селі Смодині голосували на лісту ч. 29, 15 осіб, у Вербівци 34, у Черганівці 9 осіб, у Косові місті лише 2, на Москалівці було щось більше, бо там військо силою гонило до голосування.

Голов пов. Косів.

Голосувало 600 (в тім 478 на Дутчака ч. 29), не голосувало 359. При обчисленню показалось, що богато карток є порожних. Комендант постерунку в Голов Людвік Граннер (знайдено порожні картки) витягав порожні, а з числом 29 вкладав до коверти. Свідки: Федор Пітрусиняк, Микола Янушевський війт, дир. Ломацький (предсідник). Поліція людей зганяла, кажучи: „Як не підете, то всі будете арештовані". Було богато випадків що одна особа приносила кілька карток. Вислід голосування: на 29—478, на 3—105, на 2—2, на 10—8, на 17—2, на 18—9.

Герасимів пов. Городенка.

В селі Герасимові в день виборів війт села стрінув на улици господаря Поліщука Василя і казав йому рознести по хатах виборчі картки з числом 29. Цей відмовився від сего. А війт сказав: „Не хоч, то зараз тебе заарештують". І в дійсности зараз зявився жандарм, який арештував Василя Поліщука і від-

---

кадра воєнних кораблів, що пливуть до наступу. Одна з них була блискучо біла і мала дуже гострі зариси. Опісля зявилися праворуч іще дві гори, з них одна подвійна. Якийсь час плили ми у вінку з білих гір. Вид се чудовий, якого не віддасть ні письменник ні маляр. Бо я вже бачив такі картини й читав ріжні описи, але ніколи не міг навіть припустити, що дійсність аж така гарна. Очевидно грає тут ролю почування при огляданню її.

Від год. 5. до 6, тиснулася публика за картами з дозволом на висідання. Не розумію, чому їх не доставляють до кают або до столів їдальні. Бо ті карти лежать готові, виписані на основі кораблельних паперів.

О год. 7. веч. показалась ліворуч знов нова ледяна гора — найбільша з усіх. Опісля перший корабель — за весь час нашої їзди — від часу війни океан запустів, бо рух зменшився, оповідають ті, що їздили перед війною.

Важко порозуміватися тут без англійської мови. Тому держуся німецьких монахинь (з Кольонії їдуть). Одна з них навіть дуже гарна і любить розмовляти. Вчить імен англійських страв, оповідає про Америку, де була вже кілька літ. Позаз час мені латинську псалтиру „до завтра". А думаючи, що я Поляк, вложила в середину образок св. Войцеха. Взяв я ту книжочку, чудово видану і — з надзвичайним зацікавленням перечитав майже цілу (се був тільки вибір). Я не знав досі, що в псальмах є й державна фільософія. Не можу не навести тут бодай дечого з тих старих, високо артистичних і розумних творів:

„Nisi Deus custodievit civitatem, frustra vigilat, qui custodit eam. Vanum est vobis ante lucem surgere. Surgite, postqyam sederitis, qui manducatis panem doloris, cum dederit, dilectis suis somnum. Ecce hereditas Domini: filii, merces fructus ventris. Sicut sagittae in manu potentis, ita filii excussorum". (Пс. 126).

Я нарочно навів латинський цитат, щоби наші молоді письменники (які люблять плести про чудну мережаність барокка*) побачили, що значить стиль чистий як хрусталь. Його тяжко віддати в перекладі.

„Коли Бог не береже держави, то надармо пильнують її ті, що стережуть. І надармо встаєте ще до сходу сонця! Вставайте (навіть) як тільки сіли (щоб відпочати), ви — що їсте (гіркий) хліб болю, коли (Бог) дає сон вибранцям своїм. Ось спадщина Господня: діти, (се його) надгорода — овочі тіла. Що стріли в руках могутнього, те діти вигнанців..."

В голові мені прояснилося, коли я прочитав уважно ці слова старого єврейського поета, племя котрого так багато настраждалося. Мені досі здається, що той старий поет, який не мав поняття про істнування Америки, отворив мені очі на зрозуміння країни, до якої їду. Бо з цими його псеями їздили в широкий світ не тільки єврейські скитальці й вигнанці, але також вигнанці всіх инших народів, що тепер заселюють Америку. Мені стало ясно, чому в Новім Світі релігія й релігійна пропаганда відіграє більшу роль, ніж у старім, чому тут більше сект, чому вони такі живі й завзяті: бо населення цеї землі, до якої я наближався, від самого початку її відкриття виховувалося й росло на цих книгах і піснях, науках і поглядах, що дуже були примінені до нього.

„Чому „дуже"? Бо всі, що приїздили сюди, були переслідувані й гонені — подібно як Жиди в часах, коли повставали їх псальми. Релігійні й політичні гонення й економічна скрута від самого початку виганяли сюди людей з Европи. Всі, що тут живуть, се або вигнанці, або потомки вигнанців. І я вигнанець зі старого краю, з батьківщини. Єврейський поет і до мене кличе через тисячеліття:

„Маєш бути стрілою!"...

О, якже я добре розумію тут єврейського творця, котрий також переживав упадок своєї держави, як я. Се виразно видно з його слів. Причину того упадку подає він ясно. Звульгаризуймо її, щоби зрозуміти в цім часі „паскарів" і „шиберів". Старий поет каже: Не встоїть держава, коли крадуть, або без моралі нема держави на довший час. Пригадаймо собі, що діялося в Великій Росії або й на Великій Україні. Чи не правду каже старий поет?

Во істину — варта його перечитати тим, що вигукують:

„Що це горить? Архів? Музей?
А підкладіть по хижу!..."

Всі поети мають оправдану претенсію на вічну память. Але в тою ріжницею, що деяких будуть згадувати по тисячах літ, як я згадую старого єврейського псальмиста, добрим словом, а деяких як зразки диковиня й ідіотизму. Між останніми буде наших мабуть найбільше. Бодай у тім здобудемо першенство між народами.

(Продовження буде).

*) Гл. „Стрілі" де повно стоєвної мотанини.

ставлено його до окружної тюрми в Коломиї, де суді і цей прокуратор його вчинок підтягають під § 98.

**Нагінка лев. Городенка.**

Село не пішло до виборів до сойму. Поляки (дворяки) хотячи надолужити відсутність українських голосів, кидали від 30—40 карток один чоловік відразу. Нічого не помагає протест виборчої комісії, в якій між иншими були господарі Шинкарук Михайло і Цапко Орест. Вони відмовились також від голосування. За це їх арештовано і відставлено до окружної тюрми в Коломиї, де також посуджують їх о злочин з § 59. В тому селі арештовано ще студента Рибчського. Жандармерія вже день перед виборами замовила була форшпани для арештованих. Так то „zbiąg lewą" голосував „poczciwy ludek ruski".

**Присилайте датки на політичних вязнів до Тов. „Краєвий Союз Кредитовий", або до Тов. „Дністер" з дописною: на вязнів! — У Львові є ще кількасот арештованих Українців! В першу чергу найблизші рідни і села повинні прийти з помочею!**

# Велика Україна.

**Демонстрації проти Польщі.**

Цілу совітська українська преса почала гостру кампанію проти Польщі. У всіх більших містах совітської України відбуваються демонстрації за освободження Східної Галичини. У Харкові промовляв до демонстрантів представник українського ЦИКА, в котрій він між иншим сказав: „Дим з гарячої крови Східної Галичини кличе до неба о пімсту, кров братів на схід від Сяну, мордованих на смерть вязде на польських катів і їх потомство. Зложім, товариші, присягу, що не скорше спочинемо, аж пімстимо сю кров і Карпатська Україна знова злучиться з нами в одно державно-національне тіло".

**Ліквідація „самостійности" совітської України.**

Голова Ради народніх комісарів Рыковський заявив редакторови „Ізвестій", що на підставі особливої умови українські комісаріяти військових справ, закордонної торгівлі, фінансів й шляхів мають бути зєднані з відповідними московськими комісаріятами. Так само будуть зєднані Ради народнього господарства обох республик.

**Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Рикова 10. — — —**

# Посол в арешті.

Волинського посла до сойму Марка Луцкевича ще продовжують держати в тюрмі. Свідки обвинувачення уперто не зявляються на переслухання до слідчого. Инші посли з Волині, які були оскаржені за таке саме злочинство, були покарані лише домовим арештом. Лише п. Луцкевича тримають в тюрмі, не зважаючи на те, що його обрано до польського сойму. А в польській конституції в відповідному місці мається артикул про недоторкаємість послів.

# Льозанська конференція.

**Промова Мусоліні.**

„Н. фр. Пр." доносить, що промова Мусоліні на конференції в Льозанні, визначалася великою отвертістю. Тому, що договір в Севр не дає Італії бажаних користей, Мусоліні хотів би, щоби Італії признано користи економічні. Бесідник домагався прилучення до Італії егейських островів, які не будуть повернені Туреччині. До Льозанни прибули 4 єгипетські і 1 сирійська делігація. Кружляють поголоски, що Мусоліні зобовязався в Римі супроти своїх турецьких приятелів, поперти деякі домагання Туреччини. Як зачувати обіцянки ті є більші чим те, що союзники хочуть признати Туреччині.

**Заміти Керзона.**

„Н. Вр. Тгбл." пишучи про виступ Мусоліні на льозанській конференції, доносить, що говорив він до тепер багато про участь Італії у війні і про великі пожертви понесені Італією. Підчас цеї бесіди, замітна була нетерпеливість Поанкаре, а Керзон перебив промову заміткою, що йде тут о „східну справу". „Залишім минувшину — говорив Керзон — і дбаймо за будуччину".

**Нарада між Поанкаре і Ісмет Пашою.**

З Льозанни доносять, що після закінчення нарад 20. ц. м. відбулася конференція між Поанкаре і Ісмет Пашою. Вечером видав Поанкаре бенкет в честь Керзона і Мусоліні. Поанкаре залишив Льозанну у вівторок 21. ц. м.

**Приїзд делеґатів.**

„Швайц. Тель. Аг." доносить, що 20. ц. м. прибула до Льозанни офіціяльна грецька делеґація складена із 10 осіб. 21. ц. м. прибуло до Льозанни 6 бельгійських, 4 сирійських і 3 палестинських делеґатів.

**Льорд Керзон у Ісмета паші.**

З Льондону доносять, що наради, які відбулися в дни 21 ц м, довели до зближення між Туреччиною і Анґлією. Між Поанкаре, Мусоліні і Керзоном дійшло до порозуміння. Тогож дня склав льорд Керзон візиту провідникови турецької делеґації Ісметови Паші. Є це перша конференція, яка відбулася між представниками Анґлії і Туреччини.

**Правильник для Східної Мирової Конференції.**

„Швайц. Тел. Аг." доносить, що на останньому засіданню конференції прийнято правильник Східної Мирової Конференції, де предбачується участь в дискусії в справі проток представників всіх держав, які межують із Чорним Морем. Турецька делеґація заявила, що не має ніяких повновластей що до переговорів з представниками цих держав. При мировій конференції буде утворений секретаріят, в склад котрого увійдуть представники цих держав, що беруть участь в льозанській конференції.

Ґенеральним секретарем вибрано Француза Масіжлінія. Крім того утворено редакційний комітет, в склад котрого входять представники Анґлії, Франції, Італії, Японії і Туреччини.

**Заява Мусоліні.**

„Пті Пар" доносить з Льозанни: Мусоліні заявив у розмові з журналістами, що означена політична лінія союзників є конечна не лише з огляду на самих союзників, але й з огляду на Туреччину, а також у відношенню до М. Антанти слід діяти до порозуміння. Бо конче треба, щоби союзники вайняли спільне становище і перестали вести три ріжні політики.

**Болгарська делеґація.**

„Б. А." доносить з Софії, що 20. ц. м. відїхав до Льозанни повновласний мін. у Білгороді Коста Теодоров у товаристві знатоків і технічних дорадників. Предс. делеґації през. мін. Стамбулійський вже є в Льозанні.

**ВП. Передплатників в Чехо-Словаччині приємно отсим складати передплату за наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавн. Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.***

# Із недолі українського театру.

**(Міркування на самоті.)**

Важко пригадати собі виставу, яка по досконалости при всіх артистів вкупі з подиву гідною вмілістю режисера рівнялася би виставі Винниченкового „Гріху" на теперішній українській сцені у Львові. Рідко найти славянський театр, який так чудово підхопив би духа мольєрівських комедій і найшов би таких прегарних творців мольєрівських типів, як це зробили п. Загарів і Стадник у „Тартюфі". Коли би наш театр виступив на Заході з „Гріхом", то ансамбль у цій виставі добув би славу не меншу від тріюмфів мандрівної трупи московського Художнього Театру, що дивує чужинців виставами „На дні" Горкого та „Вишневого Сада" Чехова. Людина, яка знає історію українського театру, що десятки років грав ролю куховара сантиментально-патріотичних сосів, що зродився, зріс і виховався в атмосфері „Наталок" і „Гриців" та ріжних „козбас і чарок", — дивом дивується, глядючи, як грає — Театр „Української Бесіди"... мольєрівського „Тартюфа"! Тимчасом на виставі „Гріху" половина салі світила пусткою, а „Тартюф" мусив бавити дітвору і молодь у пополудневих годинах неділі, бо поважна публика була би на нього певне не прийшла.

Це щось таке дивне, що поневолі силкує призадуматися над цим рідким явищем.

Відносно театру бувають зважли і всюди лише дві можливости: або театр є добрий і тоді він тішиться симпатією публики, творить осередок зацікавлення широких кол населення і таким робом має змогу розвиватися і жити життям доброго театру, — або він є поганий і ним не цікавляться, легковажать його і він мусить загибати серед моральної байдужности громадянства. Але у нас у цьому нещасному загумінку, відірваному від світа культури й цивілізації з півдня Карпатами, з заходу темними мазурськими і словацькими племенами, з затурканою Волинню і Холмщиною на півночі та совітським раєм на Сході, — у нас, що звикли гордо звати себе, — о іроніє! — „Піємонтом" української культури, у нас, що, як усі провінціяли, бачимо себе і свій „Піємонт" „пупом землі" і віссю, довкола котрої обертається весь Господній світ, у нас є дуже добрий театр і одночасно є повна байдужність до нього нашого громадянства, яке не цікавиться ні артистами, що гордістю були би у кожного народу, ні драматурґами, які є безсмертні у світовій літературі.

Є один одніський театр, який грає і Зудермана і Уайльда і Молієра і німецькі оперети й українську побутовщину; театр із старим, рутинованим директором великої енерґії й невсипущої праці та режисером, котрий перейшов школу першорядних московських і київських театрів, відомих далеко поза межі кол. Росії; є театр з артистами, які грають Зудермана, Уайльда і Молієра не гірше, ніж грають їх у рідних столицях тих великих творців, — співають в оперетах та танцюють у побутових фабрикатах. А підсумком усього того є надалека перспектива повної загибілі і театру й артистів, бо — театр є дуже добрий, але не має... глядачів! Один-одніський український театр так само, як ледве дише одно-одніська ґазета-щоденник, як порохом доброзичливого забуття припадає один Національний Музей, як завмер книжковий рух. Українському народови Східної Галичини вони непотрібні — ні театр, ні ґазета, ні музей ні літературні видавництва. Як це весело, правда?! Як би не було так страшенне сумно!...

Головною і основною причиною такого стану не є ані політична боротьба, яка буцім то відтягає нашу увагу від справ національної культури, ані матеріяльне висиснення війнами, що їх вели ми під чужими й своїми гаслами. Ми просто не цікавимось цими справами як слід і як нашим обовязком є цікавити ся ними та якмаємо можливість цікавитися. У цьому саме й уся трагедія.

Про такі справи, як преса, видавництва й музей згадано тут лише принагідно і мимоходом, і я не зупиняюсь над ними, бо це могло би повести за далеко. Це й не метою цієї статті, яка має трактувати лише про наш театр і його злидні.

Є незаперечним фактом, що український театр у Львові не має найменшої популярности в ніяких колах українського громадянства. Принагідно говорять поважно про його справи два-три десятки людей та й годі. (А треба знати, що існують у нас інтеліґенти, які взагалі нездібні для поважної розмови на театральні теми. „Злав матуру і вступив до театру?!" викрикнув недавно з святим обуренням один добродій, коли випадково дізнався від одного з керовників нашого театру про освіту молодого артиста. Авжеж, із середньовічними поглядами можна стрінутися у нас, у 20. рр. XX. стол., і то не в простого неграмотного селянина, а в інтеліґента. Воно вже не ретроградністю зветься а гірше...)

Так значить, наша публика театром не цікавиться. З другого боку бувають — ніде правди діти — у ньому вечорі, які цілком знеохочують публику. Управа виправдує себе непоборимими технічними труднощами, поганою сценою та постійним дефіцитом. Персонал не може вижити з 30.000 місячної платні (!), а підприємець не має з чого платити. Зменшити персонал і давати лише новітні пєси з кількома дієвими особами не можна, бо такі пєси не годяться для широкої публики, для якої треба оперет і побутовщини, що вимагають численного персоналу. Грати же оперети й побутово-історичні пєси без декорацій і костюмів — ніколи цілком не можливо, а грати їх з тим, що є — виходить балаган, що обнижує престіж театру. Словом: зачароване коло, й не одно, а більше їх, в яких безпомічно плутаються управа театру, актори й усі ті нечисленні, котрі бажали би найти вихід із цієї путанниці, та не находять його.

А проте якийсь вихід мусить найтись, бо немає такого поганого становища, з котрого не можна би видобутись при добрій волі й натузі енерґії. У своїх кількох театральних фейлетонах я вказував на деякі промахи управи театру, та висловлював свої скромні уваги, як їх усунути. Але завданням рецензента є зайнятись у першу чергу автором

пєси і його твором, як таким, а тільки потім зупинятись на даній виставі і на виконавцях поодиноких роль. Рецензент може писати лише про те, що він бачить і чує з свого стільця в авдиторії, та не може писати безсторонно критичну оцінку під впливом тих усіх т. м. закулісових подробиць, яких він не обовязаний знати. Свою прихильність до театру він може доказати саме повагою, з котрою стовиться до свого завдання, яка каже читачам часопису глядіти на кожну премєру, як на важливу подію у культурному житю столиці, артистам же — шанувати критику. І тому у рідких звітах із премєр не можна ближче торкатися тих усіх питань, які тісно звязані з самим істнуванням театру, а які настирливо вимагають уваги саме з тих усіх причин, про які вище було згадано, а які так дуже хвилюють мене.

Необхідно найти вихід із зачарованого кола, яке втягає у вир повної загибелі театр „Української Бесіди" — такий прегарний театр, яким він **вже** є сьогодні. *Тому від імени Редакції нашого часопису, якого обовязком є піклуватися усіма найважливійшими питаннями нашого дня, байдуже чи з паркин політики, літератури, науки чи мистецтва — звертаюся до всіх тих численних наших Вп. громадян, які цікавляться долею нашого театру і бажалиб допомогти йому бодай словом, котре у таких випадках стає ділом, щоби зволили прислати до нас свої міркування на тему нижче наведених і аналогічних питань із недолі нашого театру:*

Які є найбільші відємні сторінки теперішнього театру „Української Бесіди" (з боку сцени й куліс та артистичного проводу)?

Якими найдоцільнійшими засобами технічного й артистичного характеру можна зарадити недостачам і хибам теперішньої сцени й матеріяльній бідноті театру?

Чим пояснити, що ці самі артисти в одних пєсах виявляють просто геніяльний талант (нпр. п. Крушельницький у „Гріху" в подвійній ролі Нівдрі та батька Михася), а в инших, не менше придатних для попису, показують жалку безрадність аматорів (той же артист у ролі Кобзаря в „Страшній Помсті)?

І т. д. і т. д. — десяток таких питань насунеться на думку кожному з Вп. читачів, які не схотять залишити без відповіди цю нашу анкету. І тоді всі ці мої скромні уваги перестануть бути „міркуванням на самоті". *М. Кедрин.*

## До П. Т. Членів Трудової Партії.

Зближається Народній Зїзд. Право виборів делегатів мають тільки ті члени, що заплатили партійний податок і тим задокументували свою партійну приналежність

Тому обовязком кождого прислати партійний податок до Краєвого Союза Кредитового у Львові Ринок ч. 10. на ч. вкл. кн. 5000.

*Д-р ВОЛ. БАЧИНСЬКИЙ*
голова.

# Процес „Юрівців".

*Львів, 22. XI. 1922.*

Нині, в четверті роковини опущення Львова українськими військами, в пропамяти роковини погромів у жидівській дільниці міста, почався перед листопадовою каденцією присяглих суддів процес „Юрівців", прозваних так від місця, де затія провокатора віддала їх в руки польської поліції. В дійсности, виготовлений прокуратором Гіртлером акт обвинувачення звернений в головній своїй основі проти членів комуністичної організації Східної Галичини, до яких ні з того ні з цього приєднано людей нічому непричесних, головно Українців, з яких більшість очеркнено-національної ідеольогії, не має нічого спільного з комуністичною програмою.

Було це памятного 30. жовтня 1921 р., коли до канятої в забудуваннях святого Юра салі уладжено „комуністичний конгрес", а відтак „накрито" в комплеті. Вслід за арештуванням „учасників", з якими, по звідомленням польської преси, мали в наглядний спосіб „симпатизувати" святоюрські панотці з прелатом о. Кунцьким на чолі, пішли дальші арештування в краю. В результаті тяжких зусиль поліції „скомплетовано" збірку галицьких „комуністів" до числа 39

І тих 39 „комуністів", з яких більшість поінформовано про комунізм щойно на поліції, засіло нині на лаві обвинувачених. Перша їх група це: 1) Стефан Круліковскі, огородник з Варшави — Поляк, 2) Чеслава з Яхимовичів д-р Гроссерова зі Львова — Полька; 3) Казімєж Ціковскі — Поляк; 4) Осип Крілик зв. „Васильків", студент прав зі Львова — Українець; 5) Сидір Сеник, студент політехники зі Львова Українець; 6) Нестор Хомин, абсольвент фільозофії з Камінки Струмилової — Українець; 7) Адольф Замет recte Юнг з Чернівець — Жид; 8) Адольф Лянгер, абсольвент фільософії з Бучача — Жид і 9) Франціщек Лєнчицкі, технік з Радома — Поляк.

Усім їм закидує акт обвинувачення, що вони протягом 1921. р. „у Львові і в других місцевостях Жечипосполитей стояли на чолі тайних комуністичних організацій, які загрожували „заведенням диктатури пролетаріяту в формі рад робітників міст і сіл..."

Друга група обвинувачених це: 10) Марія Гіжовська студ. медицини зі Львова — Українка; 11) Михайло Малиновський студ. київського університету — Українець; 12) Василь Корбутяк з Балинець — Українець; 13) Володимир Попель з Перемишля — Українець; 14) Ісая Шнайдер абс. гімн. — Жид; 15) Владислав Мешерос з Борислава — Поляк; 16) Мозес Редер зі Сколя — Жид; 17) Герш Редер відтіляж — Жид; 18) Іван Ваньтух абсольв. гімн. — Українець; 19) Олександер Чура, уч. гімн. — Українець; 20) Юрко Матвіїв з Липинець — Українець; 21) Дмитро Мойса з Ілинець — Українець; 22) Іван Джус зі Самбірщини — Українець; 22) Остап Цибрух слюсар зі Львова — Українець; 24) Ілько Семець, хлібороб з Турчанщини Українець; 25) Онуфрій Семець, відтіляж — Українець; 26) Авраам Бергман студ. прав — Жид; 27) Осип Гельо хлібороб в Добромиля — Українець; 28) Антоні Куявіньскі, слюсар — Поляк; 29) Тома Бершовський з Ліска, Українець; 30) Олександер Пишкевич нар учитель Українець; 31) Михайло Теслюк студ. фільософії Українець; 32) Адольф Урскі челядник комінярський зі Львова Поляк; 33) Анна Булькот селянка зі Скали Українка; 34) Микола Дирсавець зі Сколя Українець; 35) Ольга Коцко абс. середньої школи Українка; 36) Самуїл Йозефсберг Жид.

Цю другу групу обвинувачених обтяжує акт обвинувачення закидом приналежности до тайних комуністичних організацій.

Вкінці на третю групу обвинувачених складаються: 37) Фрідл Ляйтнер, 38) Хаїм Хіль і 39) Авраам Шварцман, що стоять під замітом комуністичної агітації.

Проводить розправі р. Ляйдлер, як вотанти засідають р. Двожак і Нарольскі.

З українських адвокатів беруть участь в розправі д-р Л. Ганкевич, д-р Давидяк і судля Присташ.

Перший день розправи заняло читання акту обвинувачення.

**Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.**

Приватні лекції
французької та англійської мови
й літератури, поодиноко або гуртом дає
Д-р Михайло Редницький
(доцент Київського Державного Університету).
ІНФОРМАЦІЇ: ВУЛ. ГЕТЬМАНА ТАРНОВСЬКОГО 7., І поверх — поволудни.

# РІЖНІ ВІСТИ.

**Перед бріссельською конференцією.**

З Брісселя доносять, що Тені і Жаспар відбудуть на днях конференцію з Поанкаре в справі відшкодувань, після чого виїдуть до Льондону, щоби обговорити там справу бріссельської конференції.

**Виїзд Бредбері до Льондону**

„Тан" доносить з Парижа про виїзд Бредбері до Льондону, де обговорить він з Бонар Лоу справу репарацій.

**Пров'ник англ. робітничої партії.**

Аг. Вольфа доносить з Льондону, що Рамсея Мак Донелла вибрано провідником англ. робітничої партії.

**Німецька кабінетна криза.**

З Берліна доносять, що надії на складення кабінету Куном, — не здійснилися. Був проект складення списку міністрів, однак до цього не дійшло ізза ворожого становища соціял-демократів.

Демократи і центр також не годяться на цей кабінет, бо не був би це кабінет урядничий, але т. зв. кабінет парляментарно-урядничий. В парляментарних колах твердять, що націоналісти поперли би Куна, хотяй не будиб заступлені в кабінеті. При можливому голосуванню над „вотумом довіря" становище німецьких націоналістів булоб рішаюче.

**Справа Далекого Сходу.**

З Москви доносять, що всеросійський виконавчий комітет визнав републики Далекого Сходу разом з Владивостоком. Згадані републики увійдуть від тепер в неподільний склад сов. Росії.

**Становище Зєд. Держав.**

„Таймс" доносять з Вашінгтону: По інформаціям із Білого Дому представник Зєд. Держав на льозанській конференції зазнається за вдержанням капітуляції, за охороною релігійних і педагогічних установ, за відповідними приреченнями в справі охорони торговлі, охорони меншостей, свободи проливів і за відшкодуваннями втрат, які Зєд. Держави мали в Туреччині наслідком ексцесів.

**Султан на Мальті.**

З Мальти доносять, що там був там інкогніто турецький султан і замешкає в кріпости Тіньо, де пороблено спеціяльні приготування на його прийняття. Султанови не віддано почестей, належних усім монархам.

**Вибір каліфа.**

Аг. Анаса доносить з Царгороду: Нар. Збори вибрали лідичного князя Абдуля Меджіда каліфом. Торжество введення каліфа відбудеться завтра.

„Н. Фр. Пр." звідомляє з турецьких кругів у Відні: Новий каліф має 46 літ. Образувався у Франції і Німеччині. На думку цих кругів, тепер не будеться вибирати нового султана, ані не наступить злука султанату з каліфатом.

**За покарення міністрів.**

Б. А. доносить із Софії: У висліді голосування 75 прц. голосуючих заявилося за потягненням до відповідальности б. міністрів Грекова, Данева, Малінова і Кастуркова.

**Шліть жертви на будову памятника на могилі Леся Мартовича до Пов. Тов-а Кредитового „Віра" в Ряві Руській.**

## Комерс із нагоди покінчення процесу проти Степана Федака і товаришів.

Вчера, дня 21. листопада, у вечорі відбувся в ресторані „Республіка" комерс із нагоди покінчення процесу проти Ст. Федака і тов. Взяли в ньому участь усі оборонці й увільнені обвинувачені, увесь канцелярійний персонал колегії оборонців, представники преси й багато окремо запрошених гостей — усього повер: 100 осіб. Гостей привитав довшою промовою д-р Ст. Федак.

Промовляли по ньому о. Леонтій Куницький, пп. Василь Кучабський, д-р Володимир Старосольський, д-р Лев Ганкевич і д-р Маріян Глушкевич.

Бадьорий настрій, що панував на цьому комерсі, був найкращим доказом, наскільки незломно зустрічає українська суспільність удари, котрі падуть на неї в наших днях народнього лихоліття.

## З Т-ва „Січ" у Відні.

Гурток правників при Тов. Українських Студентів „Січ" у Відні доводить до відома тов. правників, записаних у віденському Університеті, що з початком 1922/23 шк. р. на правничому факультеті цього Університету вводиться новий порядок студій: кождий студент мусить працювати в обовязкових семінарах (Pflichtübungen), а саме: 1) найменше в одним семінарі з правничо-історичної групи наук — перед першим іспитом; 2) найменше у двох семінарах, з юридичної та державної групи наук, в часі між першим та другим іспитом. Ті, що не зроблять цих вправ, не будуть допущені до іспиту. Ця постанова зобовязує невідклично всіх тих, що з цим 1922/23 шк. р. вступають на І. семестер, або на II. після зложення першого іспиту. Ті, що не зложать відповідного семінарю в приписанім семестрі, можуть зложити в слідуючім, а семестру не тратять.

Голова гуртка: *С. Козак.*
Писар: *Б. Чорний.*
Відень, 18. XI. 1922.

# ТЕЛЕҐРАМИ.

**Льозанська конференція.**

Льозанна (ПАТ.) На вчер. попол. засіданні конференції Б ер заявив, що вислідом конференції повинно бути привернення мира на Сході. Це конечне для добра всего світа. Східне питання має загальне значіння і злучене тісно з удержанням світового мира. Французька делеґація розуміє, що інтереси горожан, котрі є під охороною, згідні з інтересами багато инших горожан і не противорічать справедливим правам цих останних, про котрі то права може бути мова на конференції.

Відень (ПАТ.) „Н. Вр. Тгг." з Льозанни: Турки домагалися на вчер. засіданні, щоби наради конференції були явні. Союзники одначе обстоювали при найбільшій довірочности нарад Туреччина порушила також справу допущення Росії до участи в конференції. на що одержала відповідь, що Росії не запрошено на конференцію, бо не відповіла на питання, які їй поставлено.

Відень (ПАТ.) „Н. фр. Пр." з Льозанни: Кожня делеґація матиме вислати свого представника до всіх трьох комісій, утворених для полагоди поодиноких справ східного питання. В обох перших комісіях можуть бути заступлені лише ці держави, котрі були в війні з Туреччиною і ще не заключили з нею оконечного мира. Отже не буде в них заступлена Болгарія. Справа проливів, котру перекажеться підкомітетови, прийде пізнійше під наради, коли прийде російська делеґація.

**Справа повнав'є.**

Париж (ПАТ.) „Матен" з Льозанни: Зогляду, що союзники визнали безпотрібним удержувати військовий ґарнізон у проливах, цивільна комісія, наставлена С. Народ. мала би берегти свободи проливів, не допускаючи там оборонних або зачіпних орґанізацій Туреччина буде обовязана удержувати свободу ливів і позволити на вільний переїзд торговельних і военних кораблів. Туреччина могла би замкнути проливи лише на випадок війни, в якій сама брала би участь.

# НОВИНКИ.

— **Конфіскати.** Останнє (20) число „Свободи" сконфісковано за дві статті про засуд Федака і тов. і за допись п. з. „Вандалізм".

— **Рекламована інавґурація українського Вільного Університету** в Празі відбулася 21. листопада 19 2 р. у великій салі природописного інституту Карлового університету в Празі вул. Альбертова ч. б. Програма інавґурації така: 1) Звіт з діяльности Українського Вільного Університету за 1921/22 р. 2) Інавґураційний виклад „Нова Держава", проф. С. Дністрянський. На інавґурацію запрошено представників українського університету у Львові.

— **Листи на Україну.** Ціна листової пересилки на Україну і до Росії підвисшена совітською місією у Варшаві на 1000 мп., а за поручений 1500 мп.

— **Виказить шило з мішка.** Довідуємося, що польський комісар Ставропігії. п. Третяк, завів для учеників тамошної бурси два рази в тиждень обовязкову науки російської мови, приказуючи заразом, що коли би хто з учеників мав в тім часі який надобовязковий предмет в ґімназії, мусить сей предмет залишити. Ми не мали би нічого проти самої науки російської мови, бож розуміємо, що коли відносини у східній Европі уладяться, тоді мусять настати у нас з східними краями живі торговельні зносини, в яких буде потрібне знання не лиш української, але і російської мови. Однак в сім випадку ходить передовсім о російську пропаґанду, яка велася давнійше у всіх русофільських бурсах, а яка старалась поневіряти і понижувати в очах молоді рідної її мови, а поручати за те російську як матерню. Проти такого надуживання народної інституції і виховуваня ренеґатів народу мусимо рішучо виступати. Дехто гадає, що було би лучше, щоби Ставропігія, як інституція на пів церковна, завела в бурсі науку звичайного церковного співу, як воно давнійше велося, щоби бурсаки привязувалися і приучувалися до свого обряду і піддержували відтак красу його через все життя також в народі.

— **Поставлення в пресвитери** довершив преосв. епископ д-р Боцян в церкві духовної семинарії у Львові дня 8. листопада н. р. Висвячені: Богдан Ковальський, Нестор Кисілевський і Стефан Стець.

— **Ліки на рака.** До тепер медицина не знала ліку на тяжку недугу на рака, що є одним з найбільших нещасть людського роду. Недавно французький професор винайшов коньоідальне олово, котре служить хобрим ліком на ту недугу. Цей новий винахід вимагає ще кількалітної праці над удосконаленням після чого його опублікується на користь людства.

— **Могила дяковського письменника.** Недавно помер відомий мадярський письменник Геза Гардоні в 59. році життя. Ґардоні був народним учителем і шляхом самоосвітування здобув обширне знання та розвинув свій талан і був довший час найбільше улюбленим белетристом Мадярщини.

— **Найдено гріб короля Антіоха.** Американська научна експедиція відкрила гріб короля Антіоха Епіфана.

— **За Габсбурґами ганя слід.** Чеське міністерство внутрішних справ видало розпорядок силою якого мається нищити всі австрійські памятки. Знищено памятник Йосифа II. в Отаві, та ріжні памятники инших Габсбурґів. Багато таких памятників знищили Чехи ще 1918 р.

— **Транспорт комуністів з Бриґідок.** Дня 21. листопада вечером вулицями Львова провадила жандармерія транспорт комуністів, арештованих підчас тайного конґресу в будинках св. Юра. Їх переведено з Бриґідок до вязниці при вул. Баторого. Дня 22. листопада розпочалася розправа проти тих комуністів обвинувачених в головній зраді.

— **Кіплінґ виздоравіє.** Славний англійський письменник Кіплінґ занедужав і піддався операції. Весь літературний світ Анґлії дуже затривожений недугою талановитого письменника.

— **Землетрус в Семмерінґу.** Метеорольоґічний інститут у Відні ствердив легкий землетрус в околиці Семмерінґу дня 19. листопада.

— **Безплатна реклама для Вісня Вишиваного.** В останньому числі „Gaz. Poranna" поміщено портрет п. Вишиваного, ще й з такими дотепними дописками: „кандидат на короля західно-української республики, котрий мачає пальці в інтригах проти Польщі і був одним з тих, що наслали на Малопольську большевицько українські банди. Глупота та наївність редакторів „Г. П" досягла тут кульмінаційної точки.

— **Американський лік на пияцтво.** Американська поліція, бажаючи вилічити налогових пияків від пияцтва, уживає такого способу: Стрінувши пияка на вулиці, поліція не арештує його, а тільки кличе фотоґрафа та фотоґрафує запитого Американця. Опісля один примірник фотоґрафії дарується пякові, а другу карту вивішується на прилюдних місцях для оглядання публиці. Тому, що пяні осібняки виглядають звичайно дуже цікаво, то вистава таких фотоґрафій творить оріґінальну ґалерію ріжних типів. Найбільше популярною розривкою для Американця, є оглядання таких ґалерій, а пияки нічого так не бояться, як поліційних фотоґрафів, котрі переслідують їх своїми апаратами.

— **Де уродився Віргілій?** До недавна панував традиційний бездоказовий погляд, що Віргілій уродився в Андес недалеко Мантуї. Минулого місяця професор Бруґольц відкрив неоспоримі докази, що Віргілій народився в Кальвісано недалеко Альп т. зв. Адамелльо. Відкрито руїни дому, де уродився великий римський поет, а на стіні того дому найдено вирите імя Віргілія та його матери.

— **В часть посла Айзенштона.** Дня 19 листопада відбувся в салі „Бристолю" у Львові урочистий комерс, в якому взяли участь жидівські посли, вибрачі при останніх виборах та численні гості з поміж жидівського купецтва. Комерс улаштовано старанням жидівського купецького товариства.

— **Перехід до віри батьків.** У Варшаві занотовано два нові випадки повороту вихрестів до жидівської віри. В обидвох випадках вчинили це жінки, що покинули жидівську віру щоби одружитись з католиками для карієри. Причина повороту, гризка совісти.

— **Самовбивство на могилі матері.** На Янівському цвинтарі у Львові, над могилою своєї матери, вистрілом з револьвера поповнив самовбивство поліційний аґент Владислав Дембіньскі. Його тіло найшли жінки, що прийшли на цвинтар. В кишені убитого найдено листи, з яких стверджено, що причиною самовбивства були родинні непорозуміння та зневіра до життя.

— **Теорія Айнштайна і комуністи.** В Москві, серед російських комуністів іде оживлена дискусія на тему теорії Айнштайна. Як відомо, Айнштайн доказує, що все життя природи, це обяв духа, ідеї а всі людські осуди є релятивні, зглядні. Теорія Айнштайна веде до скрайного ідеалізму та теорії, що простір, час, ні матерія, поза нашою свідомістю не істнує. Як раз навпаки творець соціялізму Маркс стоїть на становищі матеріялістичного світ розуміння доказуючи, що ціле духове, суспільне життя, є виразом матері та економічних відносин. Недавно в Москві відбувся відчит комуніста проф. Тімаросева, котрий назвав теорію Айнштайна буржуазним пересудом і продуктом кляси, що хилиться до упадку. Прінціп релятивности визнано ворожим і небезпечним для комунізму. Мимо того богато комуністів підчас дискусії ставало в обороні теорії Айнштайна, як революційної і пацифістичної.

— **Пожежа у Львові.** Дня 17. XI. при вул. Кентшинського, вибухла пожежа, котра знищила склад вугля. Пожежу удалося зльоталізувати.

— **Бп. Передплатники в Чехословаччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

— **Звертає ся увагу нашої суспільности,** щоби сирі шкіри з кун, тхорів, видр, лисів, котів і т. п. продавати лише нашій українській фірмі: Петро Карпяк, Львів вул. Куркоза ч. 11а. 945 19—30

**Платіть партійний податок!!! Присилайте на адресу! „Кравний Союз Кредитовий" у Львові, Ринок 10, вкл. кн. ч. 5.000. Жертводавці повище 500 мп. будуть оголошені поіменно!!**

# ЖЕРТВИ

**Просвітно орґанізаційний фонд Товар. „Просвіта".**

876) П. Різуц в Залучу 2000, кличе: П. Нижника в Драгасимові, М. Гуцуляка в Задубрівцях і М. Заруцького в Запитові. 877) Л. Кузьмівна у Львові 2000. 878) М. Гошко в Кутах 1000, кличе: І. Маркову в Заліщиках, П. Лівака в Кутах старих і А. Кофяківну в Пістині. 879) М. Тимяків в Бабині 1000. 880) А. Тимкевич в Коломиї 2000, кличе: Е. Бачинського, О. Вінтоняка, д-ра Ковальця і В. Куціля, всіх суддів в Коломиї. 881) о. Е. Шмериковський в Угорниках 1000, кличе: В. Дзізінського О. Довгана і О. Андрухова в Микитинцях. 882) Болехівський І. в Ляховичах 1500. 883) д-р О. Макарушка у Львові 1000. 884) Д. Павлишин в Козині 1000. 885) д-р С. Ардан в Любачеві 1000. 886) К. Николайчуківна в Надвірній 1000, кличе: П. Лежковську в Фиткові, Д. Луциківну і П Луциківну в Надвірній. 887) Я. Тишовницький в Довголуці 1000. 888) Кормош в Перемишли 1000. 889) С. Кузима у Львові 1000. 890) О. Пеленський в Розлуці 1000, кличе: М. Калимона і М. Качмарського в Комарні. 891) Ляхович Я. в Динові 1000. 892) О. Яцків в Монастирі 1000. 893) Грень П. у Львові 1000, кличе: П. Буняка, С. Сагайдака і М Матвієва у Львові, друк. „Діла". 894) д-р О. Грабовський в Тернополи 2000, кличе: д-ра Мищенка в Барановичах, д-ра Дроздовського в Новім Селі, Гарматія Л. в Ягольници. 895) о. І. Заверуха в Жукові 2000, кличе: о. О. Сонезіцького в Гадинківцях, о. Гавришина в Урмані, о. Мих. Дороцького в Новім Санчи. 895) И. Павлиньский в Русятичах 2000, кличе: І. Вереся, О. Мандзія, і Гр. Олійника в Грусятичах, М. Вереся в Пукові, О. Басараба і Гр. Лютого в Шопках. 897) Я. Пастернак в Розворянах 1000, кличе: Філя Дмитра, Наконечного І., Стефанюка Атаназ. в Розворянах. 898) Гр. Балящ в Розворянах 1000, кличе: Поставку М., Крупу С., Стадника О., всіх в Розворянах. 899) Аматорський Кружок в Ярославю 4000. 900) Сеник М. Розворянах 2000, кличе: Федоришина в Полюхові, Сахна в Вікторівці і Олинського А. в Куровичах. 901) Данилюк Л. в Ходорові 1000, кличе: Хромовську М. в Станиславові, В. Дудика і Стащишина А. в Ходорові. 902) І. Кісь в Клекотові 1000, кличе: П. Сірацького, С. Палієва і Л. Білецького в Клекотові. 903) Д. Кіт в Клекотові 1000, кличе: П. Стрічуна, Й. Рицара і І. Співака в Клекотові. 904) В. Демчук в Клекотові 1000, кличе: І. Сохацького в Клекотові, І. Хміляра в Лещенові і В. Олійника в Фільварках великих. 905) М. Оглі у Львові 2000, кличе: Ю. Оглі у Львові, К. Оглі в Олиці ад Луцьк, Сенишина І. і М. Гамоту у Львові 906) Е Лотоцький в Стрептові 1000. 907) М. Мочульський в Грималові 4000. 908) Читальня „Просвіти" в Циганах 7443. 909) Л. Тайтельбавм в Збаражи 1000, кличе: С. Фарановську, О. Татухову. О Пищиківну і В. Фридля в Збаражи. 910) Читальня „Просвіти" в Бібрці 5000, кличе: читальні „Просвіти" в Стрілиськах нов., Девятниках, в Гриневі. 911) К. Шанковський в Тернополі 1000, кличе: о. Терлецького в Гумниськах. Н. Мриглодевича в Грабовій і Т. Шанковського в Люблині.

# ПОДЯКА.

**Отсим складаємо щиру подяку Вельмишановній Колеґії Оборонців Вп. пп. д-рови Максиміліянови Левицькому, д-рови Маріянови Глушкевичеви, д-рови Степанови Шухевичеви, д-рови Володимирови Старосольському, д-рови Филипови Евкнови, д-рови Львови Ганкевичеви, д-рови Ярославови Олесницькому, д-рови Ярославови Янкевичеви, д-рови Іванови Бандлеви, д-рови Михайлови Присташеви, д-рови Михайлови Волошинови і д-рови Евгенови Давидякови за їхню повну самопосвяти працю і знамениту оборону в нашому процесі.**

Львів, 22. листопада 1922 р.

*Степан Федак, Франц Штек, Дмитро Палій, Остап Коберський, Василь Кучабський, Михайло Матчак, Богдан Гнатевич, Петро Яремійчук, Віктор Голубович, Остап Горобійовський, Микола Тофан, Іван Білецький, Евген Зиблікевич.*

# Після процесу Степана Федана і тов.

В суботу вечером закінчився ледви не ціломісячний процес проти групи кращих представників українського студентства, зі Степаном Федаком мол. на чолі. Обемистий акт обвинувачення, виготовлений прок. Ґіртєром, головно на основі протоколів комісара поліції Ґаха, списаних з Ф. Штиком, закидував Степанови Федакови злочин скритоубийчого морду на особах начальника польської держави Йосифа Пілсудского і львівського воєводи Ґрабовского, попознений „підчас Східних Торгів серед патріотичного настрою" і т. д. Крім цього акт обвинувачення закидував Степанови Федакови злочин головної, згл. державної зради з 58. пар. карн. кодексу та злочин заворушення публичного спокою в 65. пар. кар. закона. Обвинуваченим Ф. Штикови, Дм. Паліїву, В. Кучабському, М. Матчакови та О. Коберському закинув акт обвинувачення співучасть в атентаті на обох польських достойників, а крім того тіж злочини, що й Ст. Федакови, а саме злочин державної зради та заворушення публичного спокою. Підозрілими о злочин державної зради та заворушення публичного спокою признав акт обвинувачення ще й Петра Яремійчука, Зибликевича, Б. Гнатевича, В. Голубовича, Івана Білецького, Миколу Тофана та Остапа Горобійовського.

Знаменитій обороні цілої групи українських адвокатів вдалося переконати лаву присяглих суддів про безосновність акту обвинувачення що до більшости підсудних. Щож до Ст. Федака, то оборона зуміла повалити закид, будьто би підсудний мав замір вбити начальника польської держави Пілсудского, та підірвати основи закидови злочину „державної зради" що до всіх обвинувачених без виїмку.

З акту обвинувачення остався тільки один кістяк.

Більшість обвинувачених опустила тюремні мури, решта дожидає рішення найвисшого суду що до важности виданого на них присуду.

Кому дано було прислухуватись розправі, у того лишився по ній соняшний спомин чарівної картини, в якої рамках зібрано все, що живе і життєздатне в душі нашої молоді. Хто мав щастя почути з молоденького, але в парі з тим вповні зрілого і свідомого своєї людської і національної гідности молодого Федака, хто чув як боронилися проти безосновних закидів Паліїв, Кучабський, Гнатевич і другі підсудні з Зибликевичем як останнім з черги включно, в того до смерти не затреться враження геройського подвигу тої молоді, якої ніщо і ніхто не спинив і не спинить від сповнення національного обовязку аж до саможертви. З Українців допущено на розправу тільки тих, що сяк чи так були звязані з нею. Решта мусіла вдоволитися невичерпуючими ґазетними звідомленнями.

Стенографічні протоколи розправи, які стануть колись многоважним історичним документом сучасного лихоліття, занадто обемисті, щоби ми їх могли опублікувати на цьому місці в цілости, зі шкодою для біжучих справ.

Примушені обмежитись до можливого мінімум, подаватимемо на цьому місці начерки важніщих моментів розправи, важніщі документи та промови прокуратора і оборонців.

## Витяги з процесу Ст. Федака і тов.

### Зізнання Паліїва.

Предсідник Чи ви почуваєтеся до вини?

Паліїв: Ні.

Предсідник: Що маєте сказати на свою оборону? Які школи маєте?

Паліїв: Я скінчив ґімназію в Перемишли, а відтак записався я на львівський університет і мав скінчити два семестри до 1918 р., в 1920 р. повернув я з України.

Предсідник: Яку ранґу ви маєте?

Паліїв: Четаря. 1921 р. записався я на український університет у Львові.

Предсідник: Чи належали ви до Головної Ради У. С. С.?

Паліїв: Так.

Предсідник: Та Головна Рада була ініціятором зїзду, що відбувся 1. липня?

Паліїв: Так.

Предс.: Ви були членом Українського Студентського Союзу?

Паліїв: Так У. С. С.

Предс.: Чи Ви були ініціятором Зїзду?

Паліїв: Я почуваюсь до обовязку заявити, що я не почуваюся до жадної вини, я будучи горожанином Східної Галичини, не мешкаючи на території Польщі уважаю, що польський суд не є компетентний мене судити. Тільки силою фактів піддаюсь під нього. Я в слідстві заявив, що я був ініціятором Зїзду від 1—3 1921.

Предс.: Хто підписував ці запрошення?

Паліїв: Я підписував.

Предс.: Брали Ви участь в Зїзді?

Паліїв: Брав.

Предс.: Чи Ви мали який реферат?

Паліїв: Реферату я не мав.

Предс.: Чи Ви подавали резолюції до голосування?

Паліїв: Резолюції до голосування подавали тільки референти.

Предс.: Чи Ви голосували над тими резолюціями яко студент, бо то тільки студенти голосували?

Паліїв: Так.

Предс.: Ви на то голосували? (показує резолюції.)

Паліїв: Не можу собі пригадати, чи я був як раз тоді на сали, як було голосування над резолюціями, о скільки був на сали то голосував, а як не був, то не голосував.

Предс.: Чи пригадуєте собі, що по тих резолюціях був вибір Кума?

Паліїв: Так.

Предс.: Чи Ви належали до до цего Кума?

Паліїв: На це питання не можу відповісти двома словами, чи я належав до Кума. Бо справа не так ясна.

Це справа скомплікована. Іменно вибір до Комітету Української Молодіжи відбувся на Зїзді липневім при помочі карток. Вислід оголошено не на Зїзді з тої причини, що скрутаційна комісія не могла вислідів так скоро перевести, а не як акт обвинувачення говорить, що з тої причини, що ті, що вибирали і ті, що були вибрані закривалися якоюсь тайною. Комісія вчинила на день чи два після Зїзду і подала до відома, котрі дістали найбільше голосів, що вони являються вибраними членами Кума. Сталось одначе таке, що більшість вибраних вибору не приняла до Комітету Української Молодіжи і тому скрутаційна комісія в порозумінню з президією Зїзду вчинила так, що згідно з одержаною скількістю голосів усталила 31 назвищ, що вони є членами Кума. Той, який дістав тільки, а тільки голосів, що мав бути членом, а вибору не приняв, то на його місце входив автоматично черговий член з листи як член Комітету Української Молодіжи. З вибранкх 7 перших творило егзекутиву Кума. Сталось таке, що більшість не приняла вибору так, що увійшли ті, що мали меншу скількість, а між ними був і я. Мене повідомила комісія, що я маю увійти на місце тих, що не приняли.

Предс.: То Ви були вибрані? Чи це все було тайне?

Паліїв: Не можна говорити, що інституція „Кум" була тайною. Бо по часописах були поміщувані оголошення з підписом „Кума", зовсім смішно говорити про тайність „Кума". „Кум" був лиш інституцією нелеґальною. бо не опирався на статутах. Він був ще за часів австрійських і мав вести боротьбу за український університет, котра тамтими роками йшла иншим шляхом.

Предс.: Статуту не було?

Паліїв: — Не було.

Предс: Ви зізнали, що революційні ухвали знаєте.

Паліїв: То є лиш стилізація поліції. Питався мене комісар Кайдан чи не ставив я якихсь поправок, на що я відповів, так, а вони зробили з того що инше.

Предс. Чи Ви належали до військової організації „Воля"? Чи була така, чи не була, чи Ви належали і яку мали Ви задачу?

Паліїв: Я до такої організації як є в акті обвинувачення не належав, але я почуваюсь до обовязку тут сказати, що я є членом української армії і ним почуваюся надалі.

Предс.: Але чи така організація була?

Паліїв: Не можу ручити словом чи була чи ні.

Предс.: Як зізнає Штик то та „Воля" мала свій штаб, що називався Начколеґія. Після Штика вона складалася з 10 членів а Федак твердить, що з пятьох. То Ви не належали до штабу?

Паліїв: Скоро я не належав до організації то не міг належати до начколеґії.

Предс.: Казав Штик, що ви уживали псевдоніма „Суп"?

Паліїв: Я мав вправді на Україні псевдонім, але такий який люде уживають, а такого звірячого ніколи я в своїм життю не уживав.

Предс: Чи ви знаєте, що Воля мала ґазету „Правду"? А потім „Наш Шлях"?

Паліїв: Я ті часописи читав.

Предс.: Чи ви знали що то були органи боївок?

Паліїв: Цего не знав, думав, що якогось гуртка людей.

Предс.: Чи ви знали щось про замах Стефана Федака 25 9, на начальника держави і воєводу Ґрабовского?

Паліїв: Перед атентатом зовсім не знав.

Предс.: Де ви були в часі атентату.

Паліїв: В каварні Република около год. 7—9.

Предс.: Де ви були пополудни?

Паліїв: Я був на мечу спортового товариства „Україна" почім пішов з другими до каварні Република.

Предс.: Де ви були рано цього дня, бо після зізнань Штика ви виділи Федака і його перед полуднем і радився вас Федак про замах.

Паліїв: Я зізнаю, що того дня рано о год. 10. вийшов я до міста, пізнійше до каварні. По тім пішов я під Преображенську церкву о год. пів до першої а опісля був на мечу.

Предс.: А Стефан Федак був на мечу України?

Паліїв: Ні, що мене дуже здивувало, бо звичайно сидів при касі.

Предс.: Коли скінчився меч?

Паліїв: Меч скінчився около 7. год, вечером.

Предс.: По тім де ви пішли?

Паліїв: З мечу пішли ми около 15 осіб до авкарні.

Предс.: Ви покликали вже свідків що ви около 7—9 год. були в Републиці. Чи ви знаєте Голубовича?

Паліїв: Я пізнав його в вязниці, перед тим не знав.

Предс.: Бо він каже, що він був також в каварни і що вас там не було.

Паліїв: Там було багато людей, він міг мене не видіти.

Предс.: Менше більше кілька могло бути?

Паліїв: Там було в приближенню 500 осіб.

Предс.: Там було багато?

Паліїв: Около 500 осіб. Я не можу подати точного числа.

Предс.: Менше більше повна каварня?

Паліїв: Повна.

Предс.: Чи ви виділись того дня з Федаком, Штиком? Ви казали що ні?

Паліїв: 25. не бачився.

Предс.: А суботу 24. бачилися з Федаком?

Паліїв: Я не можу пригадати собі.

Предс.: Чи Федак говорив о замаху з вами?

Паліїв: Я перед тим зізнав, що про замах довідався я щойно після того, як він відбувся і рішучо я з ним о замаху не говорив.

Предс.: А не знали ви що такий замах буде?

Паліїв: Ні.

Предс.: Казав Штик в зізнаннях, що ви брали участь в льосованню, яке мало відбутися 23. 9. в каварні Република о год. 10. вечір?

Паліїв: Я читав. Пригадую собі зізнання Штика. Він казав, що товаришка Залужна брала участь в льосованню. Але вона не сидить на лаві обвинувачених і як бачимо сидить тут на сали серед публики. Видко з того, що тих слів не можна брати під увагу і що п. прокуратор їм не вірив.

Предс.: Отже Штик збрехав чи що він зробив?

Предс.: Штик каже, що в тім дни мало бути повстання.

Паліїв: Я довідався о тім з акту обвинувачення.

Предс.: Акт обвинувачення каже, що в листопаді були тут Збори студентів.

Паліїв: Це був другий студентський Зїзд.

Предс.: То був Зїзд делеґатів У. С. С.

Паліїв: Так. Я в тім Зїзді був лише до 10. год., бо думав, що поліція є поінформована і Зїзд розжене. А що я знав, що поліція за мною вже пошукує, то я не оставився там довше, щоби мене не арештовано, бо міг би я був пересидіти кілька місяців без вини. Акт обвинувачення каже, що я брав участь і що я був предсідником.

Предс.: Реферату не мали ви жадного?

Паліїв: Коли я не був на Зїзді, то не міг бути предсідником, ані мати реферату.

Предс.: Ви признались перед поліцією, що ви редаґували революції.

Паліїв: Я читав постанови липневого Зїзду, у мене не найдено ні одного паперу, а акт обвинувачення твердить, що це вистарчає зовсім до поповнення злочину головної зради?

Обор. Л. Бачинський: В акті обвинувачення не мусить бути правда.

Паліїв: Я предсідником не був, лише хтось зі Самбора.

Предсідник: Що до листопадового зїзду, то ви сказали на поліції, що відозви у вас знайдені ви не редаґували. Звідки вони у вас найшлися?

Обв. Паліїв: Ці відозви дістав я з паперами з Українського Студ. Союза. Прошу відчитати місце з протоколу.

## Курс грошей.

Львів, дня 17. листопада 1922.

| | |
|---|---|
| Доляри американські | 15.725—15.775 |
| „ „ (1. і 2-ки | 15.575—15.625 |
| Доляри канадійські | 15.525—15.575 |
| „ „ (1. і 2-ки | 15.375—15.425 |
| Марки німецькі | 2·70 - 2·85 |
| „ „ (сотки) | 2·45—2·70 |
| „ „ (дрібні) | 2·25—2.40 |
| Леї румунські | 92·00—96·00 |
| „ „ (дрібні) | 90·00—95·00 |
| Корони чеські | 490·00 - 500·00 |
| „ „ (дрібні) | 480·00—500·00 |
| Австрійські тис. кор. ем. | 500·00—6[illegible]0·00 |
| „ „ ст. ем. | 1.500·00—1.600·00 |
| „ сотки кор. ем. | 50·00—60·00 |
| „ 50 кор. | 35·00—40·00 |
| „ 20 кор. | 18·00—20·00 |
| „ 10 кор. | 9·00 —10·00 |
| „ 1. і 2-ки | 0·40 —0·50 |
| Рублі 5-сотки | 1·25—1·40 |
| „ сотки | 1·00—1·10 |
| „ 25-ки | 1·00—1·10 |
| „ дрібні | 0·80—0·95 |
| „ дужські 1.000-ки | 20·00—25·00 |
| „ „ 250-ки | 10·00—15·00 |
| Карбованці | 1·00—1·50 |
| Гривні | 1·50—2·00 |
| Франки французькі | 980·00—1120·00 |
| Фунти стерлінгів | 69.500·00—71.000·00 |
| Франки швайцарські | 2.800·00—7.950·00 |

**Золото.**

| | |
|---|---|
| 20 кор. | 55.000.00—56.000·00 |
| 20 франк. | 52.000·00 —54.000·00 |
| 20 марк. нім. | 64·000·00 - 66·000·00 |
| фунтя стерлінгів | 54.000·00—54.500·00 |
| 10 рубл. | 73.000·00—74.500·00 |
| Доляри | 12.400·00 —12.600·00 |

**Срібло.**

| | |
|---|---|
| Корони австр. | 1140·00—1175·00 |
| 5 кор. австр. | 4.800·00—4.905·00 |
| Фльорени австр. | 2.850·00—2.900·00 |
| Рублі | 4.700·00—4.800·00 |
| Копійки | 20·00 20·50 |
| Доляри американські | 10.000·00—10.500·00 |
| „ „ полов. і 1/4 | 9.800·00—9.900·00 |
| Доляри канадійські | 9.000·00 - 9.300·00 |
| „ „ дрібні | 8.500·00—8.700·00 |
| Леї румунські | 960·00—970·00 |

**При зміні адреси просимо не забувати подати і попередну свою адресу.**

## ОПОВІСТКИ.

**Народний театр Тов. „Українська Бесіда" у Львові,** (Шашкевича 5.).

В суботу 25. ц. м.: Перший раз: „МІРА ЕФРОС" побутова пєса з жидівського життя на 5 одмін Я. Гордіна.

В неділю 26. ц. м. о год. 3. попол. для шкільної молоді: „ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ" оперета на 3. дії С. Артимовського. — О год. 7. веч.: „БАРОН ЦИГАНІВ" оперета на 3. дії Й. Штраусa.

**СТРИЙ:** Неділя 26. ц. м. Сяля „Народнього Дому": „МІРАНДОЛІНА" комедія на 3. дії Гольдоні.

Білети продає раньше „Народня Торговля". В неділі від год. 10—12 і 2—7 в часа театру. XXV. 2—?

—o—

**Мирон Семець, Прага.** Чому не пишеш? Чи відобрав пакунок. Вводжо. 1065a 2—2

**Звичайні Загальні Збори** „Союза Українок" відбудуться в неділю, дня 26. листопада о год. 3. по пол. в салі „Бесіди" (Народний Дім). О численну участь просить — ВИДІЛ. 1064 2—3

**П. Василь Букатович,** упр. школи в Сороках зложив в Адміністрації 20.000 мп. на пресовий фонд, а 5.000 мп. на направу „Просвіти" — разом 25.000 мп.

**Замісць** повідомлень про своє вінчання, що відбулося в неділю, дня 15-го жовтня в Куначківцях, складають на „Рідну Школу" в Станиславові 10.000 мп. Михайло і Оля з Крушельницьких Кисілевські. 1073 1—1

## Дрібні оголошення.

ШКІРИ овечі, сухі з довгим волосєм на футра водо-ожні і баранці в кождій скількости до набуття. Звертатися письмо до Онуфрія Семець, Щумяч п. Турка н. Стрием. 1065 2—3

В БЕРЛІНІ каменці у великім виборі продає бюро „CELERITAS", Львів, Ягайлонська 17. 1077 1—3

СПІЛЬНОГО мешкання при українській родині пошукує ремісник Українець. Бажано в середмістю. Ласкаві зголошення до Адміністрації „Свободи" для УСС. 1076 1—1

В ЖУРБІ на самоті, без друга і рідні, тужу за душею, яка б/лаб мені сестрою. — Тож хто з панів старших, самітних, умом і духом небідних схоче зачать розмову зі мною, зволить написать до мене ще перед зимою. — Та не для іграшки хочу пізнать я таку людину — лиш щоб прожить з нею щасливу годину! „Аетра", Адміністрація „Свободи". 1071

**РУСАЛКА** гарний малий календарик на 1923 р. появиться на днях з печатні в двох красках. Ціна за 10 примірників 3.000 мп. — „ЯК ВЕСТИ ЖИТТЯ" ціна 1.500 мп., з пересилкою 1.600 мп. Замовлення приймає: А. ОКПИШ, Львів, Кадецька 4. 1027 5—5

## ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

967 17—? АДВОКАТ

**Д-р Володимир Бачинський**

веде адвокатську канцелярію з **Підгаєць до Львова** і веде її при ул. Косцюшка ч. 1 а біля „Народної Гостинниці".

Адвокат і оборонець в карних справах

**Д-р Степан Баран**

веде адвокатську канцелярію

**В ТЕРНОПОЛІ, вул. 3. МАЯ ч. 5.**

(готель Адлера, побіч Нар. Торговлі). 67 44-?

АДВОКАТ

**Д-р Степан Мишко**

відкрив адвокатську канцелярію

**в ТЕРЕБОВЛІ**

і веде її спільно з адвокатом **Д-ром Дмитром Юркевичом** в домі Товариства св. Петра і Павла. 1075 1—6

АДВОКАТ 1068 1—5

**Д-р Франц Свістель**

отворив і веде адвокатську канцелярію

**в ПЕРЕМИШЛЯНАХ**

в домі Шапіри (проти маґістрату).

## Надзвичайні Загальні Збори

стоваришення

**„Український Народний Дім" в Тисьмениці**

відбудуться в неділю д. 3. грудня 1922 р. о год. 2. по пол. а в разі браку відповідного числа членів о год. 4. по пол. того самого дня без огляду на число членів з отсим денним порядком:

1. Відкриття Зборів.
2. Відчитання протоколу з послідних Зборів.
3. Зміна статуту.
4. Відчитання звіту з ревізії зробленої через ревізора з Краєвого Союза Ревізійного у Львові.
5. Евентуалія.

Тисьмениця, дня 17. XI. 1922.

**Д-р Я. Шипайло** предсідатель. **Н. Коцький** голова. 1069 1-1

## Оповістка.

Подається до відома членів **Господарсько-млинарської спілки „Народний Дім" в Зарічу** що

## Надзвичайні Загальні Збори

тоїж Спілки відбудуться дня 4-го грудня 1922. о год. 1-ій, згідно 2-ій пополудни в канцелярії млина з денним порядком оголошеним в числі 49. часоп. „Діло" з д. 2. XI. 1922.

1070 ЗА УПРАВУ: 1—1

**Михайло Блик, Андрій Булевич, Микола Ковальчук.**

## ПРОДАМ

тринадцять перших річників **„Літ.-Наук. Вістника"** — кождий річник в чотирьох томах — і три річники **„Діла"** (з рр. 1911, 1912 і 1913) — кождий річник в двох томах. Оправа: хребет і боки шкіряні, витиски золочені. — **Ціна 160.000 мп.** — Уряд парох. в **Галичанові**, п. **Городок Ягайлонський.** 1074 1—3

**ПИТИ** вс. рода, до шиття і вишивання, великий вибір вишивок, канва, полотна, шифони, дими, вовни, кльоти і и., гуртом і на дрібно продає дешево і поручає свої в д. 22 літ ведені роботи сук ні і білі. 1-20

ЖІНОЧА СПІЛКА ПРОМИСЛОВА — „ТРУД" — **ЛЬВІВ,** — **Ринок ч. 29.**

НАКЛАДОМ В-ВА „УЧИТЕЛЬСЬКА БІБЛІОТЕКА" ВИЙШОВ З ДРУКУ

## :: Календар Українського Учителя ::

**на 1923 р.** і продається по ціні 1000 мп. до кінця листопада.

ЗМІСТ: 1. Календаріюм. Астрономічний календар. Затьмінення сонця і місяця. Календар гр.-кат., православний, латинський і жидівський. Схід і захід сонця та відміни місяця. 2. НАУЧНА ЧАСТЬ: *І. Лобай*: Розвій нової педагогіки. *Трудовий*: Трудова школа. *А. Воронський*: Про шкільництво на Підкарпатській Україні. *Нето*: Речник болю (Осип Турянський). 3. ЛІТЕРАТУРНА ЧАСТЬ: *Юра Шкрумеляк*: Під Новий Рік (вірш). *Марія Колцунів*: Вечерня година. *Клим Поліщук*: „". (вірш). *Галя*: З першим снігом. *В. Гі*: Кузьмова. *Клим Поліщук*: Десперат. *Олег Віщий*: Стрілецька пісня. *С. Фоджовський*: Дві рани. *М. Прийма*: Під хрестом. *Сарбісян*: Дерева (переклад з есперанто). 4. ІНФОРМАЦІЙНА ЧАСТЬ: Учительський Дім. Особенности землі. Веселий куток. Оголошення. 13 М 2—?

Замовлення слати на адресу:

**Союз Учительських Спілок у Львові, вулиця Оссолінських число 8.**

ДО СВЯТ! **РЕКЛЯМОВА ПРОДАЖ** ДО СВЯТ!

В МАҐАЗИНІ **МАННЕРА** ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 2.

**Правдиві!** Ціни подані, а не як то роблять третьорядні фірми подаючи ціни від—до в оголошеннях, в склепі одначе обманюють і вводять в блуд купуючих, числячи о багато дороще.

**Остерігаємо перед такими купцями!**

| | Мп. | | Мп. | | Мп. |
|---|---|---|---|---|---|
| Сукні габардин. | 56.000 | Пледи гладкі | 12.500 | Майтки шифонові | 3.500 |
| „ вовняні | 35.000 | Жампери ґачков. | 14.200 | Блюзки рекламові | 4.500 |
| „ шевйотові | 9.800 | „ віденські | 16.000 | „ фляелеві | 6.500 |
| „ трикот. вовн. | 34.000 | „ моделі | 17.500 | „ вовняні | 9.500 |
| „ „ шовк. | 25.000 | „ шовкові | 19.500 | „ сукняні | 9.8[illegible]0 |
| „ аксамітні | 110.000 | „ шовк. мал. | 12.500 | Жампери суконні | 18.000 |
| Шляфроки фляел. | 9.000 | „ „ моделі | 23.000 | Блюзки маркізет. | 4.200 |
| „ сукно | 33.000 | Жакети панянські | 9.500 | „ марк. резерв. | 9.500 |
| Сліпнички вовняні | 9.500 | Сорочки шифонові | 4.800 | „ опальові | 8.500 |
| Жакети вовняні | 19.500 | Блюзки рекламові | 4.300 | Гарнітури шифон. | 8.000 |
| „ вовн. в пасн | 35.000 | „ фляелеві | 5.800 | „ батистові | 12.500 |
| „ плащі | 28.000 | „ вовняні | 8.300 | Панчохи тонкі | 2.500 |
| Пелерини вовняні | 29.000 | Гарнітури для хлопц. | 13.800 | Реформи чорні зим. | 3.500 |
| Замиванки подвійні | 9.800 | Жакети панянські | 10.500 | Комбінації шифон. | 3.000 |
| Свитери мужеські не з кропиви | 8.800 | Свитери муж. білі | 13.500 | „ батистові | 9.500 |
| | | Сорочки шифонові | 5.500 | „ люксусові | 20.000 |

Не купуйте у нас перед тим, поки не оглянете ціни в виставових вікнах (не в оголошеннях!) конкуренційних фірм і переконаєтеся, що правдиві наші слова. 1075 1—1

**ДРУКАРНЯ і фабрика печаток**

**І. ФРІДМАНА**

**ЛЬВІВ, ВУЛ. СИКСТУСЬКА число 2 і 4.**

виготовляє гарно і дешево всякі друки та печатки. XXIV. 1 6

## XVI. ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

**Дому торгов.-промислового „ДОСТАВА"**

стов. зареєстров. з обмеженою порукою

**у Львові**

відбудуться в середу, 29. листопада 1922. о год. 4. по пол. в комнатах стоваришення при вул. Домініканській ч. 11. з отсим предметом нарад:

1. Отворення зборів і відчитання протоколу останніх загальних зборів.
2. Звіт з діяльности стоваришення за рік адмін. 1921/22.
3. Звіт контрольної комісії.
4. Внесення Надз. Ради що до розділу чистого зиску.
5. Доповняючий вибір 4 членів Надз. Ради.
6. Вибір 3 членів контрольної Комісії.
7. Затвердження членів Управи.
8. Зміна статута.
9. Означення висоти презенційної марки для членів Надз. Ради. 1059 3—3
10. Внески і запити.

До участи в сих зборах запрошуємо отсим всіх членів стов. „ДОСТАВА".

Львів, дня 18. листопада 1922.

За Надз. Раду стов. „ДОСТАВА":

*о. Юл. Дзерович* секретар. *о. Ал. Стефанович* предсідатель.

**Урядово уповноважене до парцеляції однокоє українське — — —**

**ПАРЦЕЛЯЦІЙНЕ ТОВАРИСТВО**

## „ЗЕМЛЯ"

**стов. зар. з обм. порукою**

**у ЛЬВОВІ, Ринок 43,**

**ч. телеф. 533.**

переводить парцеляції і приймає вкладки до обороту на 10% і висше після умови. 724 1—?

## Осторога!!!

Остерігаємо нею дорогою всі українські видавництва і адміністрації журналів перед п. **З. Козловським** (бюро оголошень „Еаст") в Станиславові. Згаданий поміщував цілий ряд анонсів ріжних фірм в нашому журналі і календарі і до цеї пори по десятках упімнень не вирівнав — хоч гроші від фірм побрав.

Уважаючи його за звичайного обманця, передаємо справу судови.

1072 АДМІНІСТРАЦІЯ „БУДЯКА".

**КИНОТЕАТРИ**

## КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА

висвітлюють від понеділка 20. листопада ц. р. знамениту американську драму на 6. дій п. з.:

## ЖІНКА з ГРІХОМ

В головній ролі славна фільмова краса GERALDINA FERRARA.

За редакцію відповідає Ол. Нузьма.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 22. Почтову належність оплачено гуртом. Львів, суота 25. листопада 1922. Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143 322.
Адр. тел.: „Свобода" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописи редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячна в право 3900 Мк.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голландії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 5000 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 50 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 5.000 мк. Зміна адреси 100 мк.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 150 Мк.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

НИТКИ І БАВОВНА D. M. C. (Д. М. Ц.) Harland, Coats, Clark. Невський, ріжні галантерійні товарі поручає по оригінальних фабричних цінах фірма: Х. МАЙЗЕЛЬОС І С-ка Львів, кл. Руські 4-1. п. (діл Вечера).

## Українська парляментарна репрезентація у Варшаві.

Дня 22. листопада ц. р. у Ковлі відбуває зїзд українських послів і сенаторів Волині, Холмщини, Підляшя і Поліся.

Явилися отсі посли: 1) Братунь Андрій, учитель, 2) Васильчук Антін, інжінер, 3) Васильчук Павло, агроном, 4) Войтюк Яків, редактор „Нашого Життя", 5) Д-р Дмитрюк Василь, лікар, 6) Дуда Осип, гімн. учитель, 7) Козінський Сергій, учитель, 8) Козубський Борис, більший зем. власник, 9) Комаревич Василь, учитель, 10) Любарський Семен, учитель, 11) Маківка Степан, учитель, 12) Павлюк Іларіон, учитель, 13) Пащук Андрій, агроном, 14) Пирогів Микола, лікар, 15) Підгірський Самійло, адвокат, 16) Приступа Хома, агроном, 17) Сгрупа Осип, учитель, 18) Тимошук Юрій, кооператор, 19) Хруцький Сергій, гімн. учитель, 20) Чучмай Максим, кооператор, 21) Луцкевич Мэрко, кооператор, не явився, бо досіль находиться у ковельській тюрмі, арештований під закидом державної зради; инші посли поробили заходи, щоби Луцкевича звільнити з вязниці.

З вибраних до сенату були присутні: 1) Протоєрей Герштанський Дамян, 2) Карпінський Олександер, адвокат, 3) Левчаківська Олена, більша земельна власниця, 4) Маркович Лев, власник більшої посілости, 5) Пастернак Іван, 6) Черкавський Михайло, дир. учит. семинаря.

Наради, що тревали цілий день до пізньої ночі, велися під проводом о. протоєрея Дамяна Герштанського (бувшого члена Української Громади в другій державній російській Думі) і сенатора Карпінського.

З брані посли і сенатори порішили одноцушно утворити в варшавському соймі спільну політичну організацію, а саме „Український Соймовий Клюб", (членів 21), „Український Сенатський Клюб" (членів 6) і спільну „Українську Парляментарну Репрезентацію" (членів 27). Всіх послів і сенаторів обовязує одноцільна програма і тактика та абсолютна солідарність у всіх питаннях національного характеру.

До президії Соймового Клюбу вибрано: головою Антона Васильчука, заступниками Самійла Підгірського і д-ра Миколу Пирогова. До президії Сенатного Клюбу вибрано: головою Олександра Карпінського, заступником голови Михайла Черкавського. До Парляментарної Комісії входять президії обох клюбів і трьох членів Соймового Клюбу, а саме: Павло Васильчук, Борис Козубський і Яків Войтюк. Парляментарна Комісія вирішує всі справи тактичного характеру не загального значіння, і намічує плян праці для обох клюбів.

До компетенції Української Парляментарної Репрезентації належить вирішування всіх питань програмового і загально тактичного характеру. Обі клюби мають поступати у соймі і сенаті після одноцільної програмової і тактичної лінії. Головою Української Парляментарної Репрезентації є кождочасний голова Українського Соймового Клюбу, а його заступником кождочасний голова Сенатського Клюбу. Засідання Української Парляментарної Репрезентації і Парляментарної Комісії скликує голова Соймового Клюбу, а провід у них ведуть по черзі голова Соймового Клюбу і голова Сенатського Клюбу.

Обговорено широко справу найблишої тактики Української Парляментарної Репрезентації на терені сойму і сенату у Варшаві та дано спеціяльні поручення Парляментарній Комісії у всіх обговорених питаннях.

**Вкінці рішено одноголосно не входити в ніякий звязок з т. зв. хліборобами зі Східної Галичини та не давати їм ніякої ні моральної ні фактичної піддержки ані на терені парляментарнім, ані поза ним, а цетому, що вони зломили свідомо український національний фронт, йдучи до польських соймових виборів проти виразної волі загалу українського населення Галичини і приймаючи мандати з рук польської адміністрації.**

Врешті треба згадати, що на конститууючі збори Української Парляментарної Репрезентації в Ковлі дня 22. падолиста ц. р. наспіло привітання від Української Національної Ради у Львові, яке було приняте маніфестаційно бурею довготреваючих оплесків. Це справді маніфестаційне приняття, привітання Галицької Української Національної Ради є найкращим доказом, що Українська Парляментарна Репрезентація стоїть на високости сучасної політичної української думки і зуміє заступати гідно не тільки інтереси українських земель, що їх вислали до сойму і сенату у Варшаві, але й інтереси українського народу як цілости.

## До Г. Т. Членів Трудової Партії.

**Зближається Народній Зїзд. Право виборів делегатів мають тільки ті члени, що заплатили партійний податок і тим задокументували свою партійну приналежність**

**Тому обовязком кождого прислати партійний податок до Краєвого Союза Кредитового у Львові Ринок ч. 10. на ч. вкл. кн. 5000.**

*Д-р ВОЛ. БАЧИНСЬКИЙ*
голова.

## Передісторія Льозанни.

*Берлін, 19. XI. 1922.*

III.*)

Антанта зразу не брала поважно сеї націоналістичної фронди. На зїзді Найвисшої Ради в Сан Ремо Венізельос мав новий дипльоматичний успіх, при усталенню основ мирового трактату з Турками (т. зв. Севрського), в якому Греція одержувала всю Тракію і Смирну, Царгород і Проливи мали бути невтралізовані і ціла низка б. турецької імперії зіставалась у формі анексії, мандатів або протекторатів поодиноким державам антанти; мандат на недоступну Вірменію запропоновано... Вільсонови. Делегація царгородського уряду заявилася послушно в Севрі під Парижем і 10. серпня 1920. підписала відповідний трактат; одначе поведінка ангорського уряду не полишала жадного сумніву, що севрський трактат може бути переведений в життя тільки оружною силою. По нарадах між Венізельосом, Льойд Джорджом і Мільраном сей обовязок передано Греції, дарма що маршали Фош і Вільсон (англійський) заявилися були проти сеї авантури як безвиглядної. Політики були такі певні свойого, що одночасно підписали в Севрі низку додаткових умов про розмежування сфер впливів та інтересів на Сході разом із М. Азією. (Того самого 10. серпня 1920. тамже Польща відмовила підпису під окремим трактатом про границі її, Чехії, Румунії, Югославії і Сх. Галичини — з причини сеї останної).

Нові трактати показали себе скоро паперовими тільки. Франція й досі передо тільки піддержувала турецьку політику Льойд Джорджа, так само як Італія; та коли нові вибори в Греції довели до упадку Венізельоса і по несподіваній смерти короля Олександра, до повороту короля Константина, Париж почав щораз явнійше робити опозицію і перехрещувати „хрестоносні" пляни Льойд Джорджа, маючи за собою й Італію, що кривим оком дивилася на грецькі амбіції. Тоді Льойд Джордж почав робити нові уступки. На зїзд Найвисшої Ради у Льондоні (лютий-март 1921.) покликано дві турецькі делегації, царгородську й ангорську, та запропоновано їм та Грекам деякі зміни у севрськім трактаті, який оставав без ратифікації. Турки (над якими вплив здобув провідник ангорської депутації Бекир Сам) показалися доволі поміркованими, натомість Греки не хотіли згодитися на автономію Смирни при Туреччині; і зїзд скінчився нічим: обі сторони мали дати дефінітивну відповідь до кінця марта.

Тимчасом Бекир Сам навязав нитки з Францією й Італією та спонукав їх опущення деяких територій (Килікії, Адалії), а 16. марта 1921. прийшло до умови між Ангорою і Москвою, в якому ся остання зобовязувалася м. ин. не признати жадного трактату накиненого Туреччині без її згоди, натомісць застерігла собі голос при упорядкуванню справи Проливів. Щодо Греків, то вони, не чекаючи кінця визначеного їм на відповідь реченця, почали офензиву проти Ангори. Наступ був невдатний. Антанта хотіла посередничити і довести до безпосередного порозуміння між Грецією і Туреччиною, та атенський уряд відкинув пропозицію. Літом 1921. почалася нова грецька офензива, одначе по двомісячних успіхах припинилася 13. вересня на р. Сакарії, не дійшовши до Ангори, своєї стратегічної мети. Греки побачили, що їм не по силі завоювати М. Азію і вони віддали долю границь і мира в руки антанти... Ангора же по укладі з кавказькими сов. републиками (жовтень 1921), помирилася з Францією (умова з Франкленом Буйоном у грудни 1921).

IV.

Протектор Греції Л. Джордж пішов на нові уступки Туркам. Мартові наради в Парижі с. р. повели ревізію севрського трактату доволі далеко. Частина Тракії мала повернути до Туреччини, Греки мали уступити з М. Азії, християнські меншости мали дістати законну міжнародну охорону і т. ин. Царгородський уряд згодився; ангорський — запротестував; грецький вимивав відповіди. Обі сторони зброїлися далі. З кінцем липня с. р. Греція заявила, що з огляду на невдачу посередництва антанти, вона привертає собі волю діла, та почала концентрацію військ на... Царгород, окупований союзниками; одначе антанта остерегла рішучо перед такою хитрою стратегією і Греки залишили сей плян.

Одночасно зявився заступник Ангори Феті Бей в Льондоні і шукав порозуміння з британським урядом, заявляючи готовість до чималих уступок в користь англійського становища, одначе ні Л. Джордж ні Керзон не хотіли його приймити. Льойд Джордж покористувався приїздом Феті Бея, щоб 4. серпня у

*) Гл. ч. 21, з 24. ц. м. — Ред.

Пр. 424/22. В Імени Річпосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часописи „Свобода" число 14. з дня 15. XI. 1922 в артикулі під заголовком: 1) „Суверени вони" — в цілости, 2) „Нагний суд у Чортові" в уступах а) між словами: „поліції та..." і „польської публики", б) між словами: „кавбальськи" і „що виразно", ц) між словами: „д-р Барен і „Присуд". 3) „Після польських виборів у Сх. Галичині" в уступах: а) між словами: „дітеторами" і „що гуцульську сена", б) б) від слів „Та не все" до кінця. 4) „Англійська преса про Сх. Галичину" в уступі між словами: „населення" і „Масові арештування" містить в собі єстав ad 1, 3, 4 злочину з § 65 а) з. к. ad 2 а) провини з § 302 з. к. ad 2 б, ц) провини з § 301 з. к. узнав доконану 14. листопада 1922 конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 п. к. заказ дальшого розширювання того друкового письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби се рішення помістив безплатно незбільшім числі і то на першій стороні. Виконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк, а 17. грудня 1822 Д. п. л. № 6 ex 1863, а імеле засудження за перестуство на грошеву до 4.0 Мк. — Львів, дня 15. листопада 1922.

(Підпис ...)

парляменті сказати велику филіпику проти Турків, з похвалами для Греків і з посередним оправданням їх наміру йти на Царгород. Фетї Бей виїхав з Лондону, а від кінець того самого місяця Анґорні, придбавши — як повідають — достаточне число французьких гармат, заатакували грецькі становища, знищили протягом короткого часу всю грецьку армію й опанували Смирну і цілу М. Азію.

Опісні побідою Турки раді були кинутися на Царгород і Проливи, окуповані Антантою, перейти у Тракію, скинути найдалі уже султанський уряд і взагалі здійснити максімум національних амбіцій. І хоч у сім напрямі було немало заохоти з Москви, Кемаль Паша був настільки осторожний, щоб не рискувати легкодушно дотеперішнього світлого успіху. По ріжних славних погрозах і драматичних жестах підписані були 11 го жовтня в Муданії прелімінарні умови, дуже корисні для Туреччини, а остаточний мировий трактат відложено на конференцію в Льозанні. Льойд Джордж, який ще по погромі Греків намагався не бачити дійсности, виголошував филіпики проти Турків (в Манчестері), закликав домні до хрестоносного походу на них, поручаючи одночасно британському комісареви ґен. Гарінґтонови робити одну уступку за одною, — не діждався сеї ще одної конференції. Проти нього піднялася в Англії, а права і з ліва, страшна буря за донкіхотську політику і компромітацію британської поваги і він закінчив свою політичну карієру, як знаємо, дуже скромно.

* *

Що льозанська конференція буде успішна, трудно вже сумніватися; на місце севрського трактату прийде льозанський і він буде не тільки підписаний, а й ратифікований; а з ним перейде до історії останній пункт програми мирової конфеоренції з 1919 р. А в тім — чи дійсно останній? Та про се іншим разом.

*С. Томашівський.*

---

**Не дайте голодувати найкращим синам народу! Читайте списки тисячів арештованих українських громадян і спішіть з допомогою! У львівських арештах сидить кілька сот Українців, для яких варить обіди кухня Комітету Допомоги політичним вязням. Привозіть харчі до кухні „Народній Дім" у Львові! Постачайте всіх харчевих припасів для тих, що в голоді і холоді сидять по польських вязницях!**

---

# Галицькі відносини.

### Дві голодівки.

**Дня 14. листопада політичні вязні в коломийських тюрмах розпочали голодовий страйк, домагаючись слідства, або звільнення. Так само в Бережанах у вязниці 176 вязнів оголосило голодівку, наслідком якої 30 вязнів занедужало. Лікар ствердив у них високу горячку. Між голодуючими є 5 священиків. Голодівка мала добрий успіх, бо зараз звільнено 1/8 вязнів.**

### Свято 1. листопада в неволі.

**День 1. листопада, роковини проголошення Української державности у Сх. Галичині відсвяткували політичні вязні відспіванням національного гимну і пісень: „Ми Гайдамаки" і „Ви жертвою". За ті пісні управа вязниці замкнула 20 вязнів в окремій келії і загрозила тяжкими карами. Політичні вязні зібрали того дня між собою більшу суму гроша на народні цілі. До вязниці спроваджено нових арештованих, студ. Богаєця і Бойчуківну та Ткачуківну.**

### З поза куліс самбірської тюрми.

**Всіх вязнів у самбірській тюрмі обвинувачено в злочині головної зради §. 58., тому всі арештовані перебували довший час під загрозою наглих судів, кари смерти, або тяжкої довголітної вязниці. На декого ті загрози вплинули пригноблююче, але більшість вязнів була готова на найтяжші кари за народню справу. Як важко живеться вязням в тюрмі у Самборі, свідчить факт, що один з них о. Ортинський наложив на себе руку, щоб закінчити свої терпіння. Не від речі згадати, що о. Ортинський 3 години після замаху на власне життя, дістав у лічниці документ звільнення від вини й кари, бо виявилося, що згаданий арештований терпів у вязниці невинно, та що його безосновно арештовано.**

**Між вязнями є сивоволосі старці, як наприклад Когут із Рудок, котрий числить 75 літ і вже рішучо неспосібний до „саботажу".**

**Арештованими опікується окремий комітет, в склад якого входять п. Ольга Ляшецька, Леся Волянська, Володимира Савицька, Михайлина Княжинська, Наталія Мартинюк, Олена Баранська, Юлія Коберська, Марія Рабій, Ярослава Горницька і Іванна Кузьмаківна.**

**Обовязком українського громадянства Самбірщини допомогти комітетові в його праці.**

### Спис вязнів коломийської тюрми:

1) Абрагамович Василь, 2) Арсенич Микола, 3) Атаманюк Петро, 4) Атаманюк Юрко, 5) Баран Володимир, 6) Бехметюк Іван, 7) Біляк Іван, 8) Богаєць Теофіль, 9) Бойчук Іван, 10) Бойчуківна, 11) Боднар Василь, 12) Бойчук Павло, 13) Бордун Олекса, 14) Брилинський Лев, 15) Букатчук Созонт, 16) Батюк Дмитро, 17) Богонос Михайло, 18) Бундзяк Володимир, 19) Вакалюк Осип, 20) Ватаманюк Мих., 21) Винницький Лев, 22) Витвицький Василь, 23) Воля Гриць, 24) Гаєвий Гриць, 25) Гаєвий Мойсей, 26) Гаєвий Андрій, 27) о. Галай, 28) Галицький Осип, 29) Ганчарук Яків, 30) Гардижук Андрій, 31) Гардижук Іван, 32) Гардижук Микола, 33) Ганчарук Мафтей, 34) Гафтуняк Федір, 35) Герасимович Гриць, 36) Герасимович Юліян, 37) Гилевич Теод., 38) о. Глібовицький Василь, 39) Глібчук Ілько, 40) о. Гнатів Гриць, 41) Гнатюк Іван, 42) Гончарук Мафт., 43) Гончарук Семен 44) Гончарук Яків 45) Гордобий Михайло, 46) о. Грабець Дмитро, 47) Григорчак Іван, 48) Григорчук Осип, 49) Грималюк М., 50) Гуньовський, 51) д-р Гіжовецький, 52) Данилюк Гнат, 53) Девдюк Василь, 54) Демчук Петро, 55) Дмитерко Михайло, 56) Драбик О., 57) Дудяк Петро, 58) Єндик Роман, 59) Єндик Юліян, 60) Жупник Юрій, 61) Зайшлий Гр., 62) Заранський Мих., 63) нот. Заячківський, 64) Зеленський Михайло, 65) Зеленчук Михайло, 66) Іванів Дмитро, 67) д-р Істеревич Стефан, 68) Івантишин Ярослав, 69) д-р Кассіян Василь, 70) Кахникевич Петро, 71) Кіящук Михайло, 72) Кіщук Мик., 73) Кіщук Федір, 74) Коник Михайло, 75) Коник Остап, 76) Козак Дмитро, 77) Козак Кость, 78) Кончук Петро, 79) Корибутяк Стефан, 80) д-р Коритовський Тарас, 81) о. Костюк Іван, 82) Кошак Мик. 83) Кравчук, 84) Куницький, 85) Куриляк Ярослав, 86) Кузьмич Антін, 87) Лаврук Михайло, 88) Лаврук Олекса, 89) Ласійчук Стефан, 90) о. Ласійчук Кость, 91) Левицький Богдан, 92) о. Левицький Кость, 93) Левицький, 94) д-р Лещій Павло, 95) Малярчук, 96) Марунчак Олекса, 97) Марфей Михайло, 98) д-р Матейків Теод., 99) Медвидчук, 100) Мелимука Юрко, 101) Нагорняк Стефан, 102) Назарук Мих., 103) Негрич Дмитро, 104) Никифорчин Вас., 105) Никифорчин Мик., 106) д-р Окуневський Теоф., 107) Олексюк Кость, 108) Остафійчук Дмитро, 109) Пеньків Дмитро, 110) Пасічник Н., 111) Пащук Михайло, 112) Перейма Евген, 113) Петрук Іван, 114) Петрук Мих., 115) Петрук Дмитро, 116) Петрук Михайло, 117) Петруняк Михайло, 118) Петруняк Петро, 119) Побігущий Петро, 120) Потятинник, 121) Ревюк Осип, 122) Романюк Ілько, 123) д-р Рондяк Петро, 124) Рондяк Роман, 125) Рутковський Н., 126) Савочка Стефан, 127) Савюк Іван, 128) Семенюк Яків, 129) Семовзник Дмитро, 130) Симчич Іван, 131) Симчич Мих., 132) Стефанів Зенон, 133) Стефурак Андр., 134) о. Стрільчик Вас., 135) Тафійчук Мих., 136) Тимків Гриць, 137) Тимків Іван, 138) Тимків Микола, 139) Ткачуківна, 140) Товаріщький І., 141) Токарик Василь, 142) Урбанович Василь, 143) Федасюк Дмитро, 144) Федюк Стеф., 145) Француз Василь, 146) Хлопенюк Варвара, 147) Ходан Мих., 148) Цалинюк Вас., 149) Шепульняк Мик., 150) Шикирик Василь, 151) Шикирик, 152) Школдеюк Анд., 153) Шпак Василь, 154) Шурбанюк Яків, 155) Яремчук, 156) Ясінський Олекса.

### Нагінка на невинних людей.

Дня 21. XI. арештовано на вул. у Львові відомого музика Михайла Гайворонського за те, що він йдучи з товаришем говорив по українськи. Його відставлено на поліцію, де переведено особисту ревізію. Відбувся також трус в помешканню Гайворонського, після чого арештованого випущено на волю.

---

**Присилайте датки на політичних вязнів до Тов. „Краєвий Союз Кредитовий", або до Тов. „Дністер" з дописскою: на вязнів! — У Львові є ще кількасот арештованих Українців! — В першу чергу найблизша рідня і села повинні прийти з помочею!**

---

# Після польських виборів у Сх. Галичині.

### Львівщина.

Яричів Новий. Українське населення виборами як до сойму так й до сенату зовсім не інтересувалося. Жиди старалися всякими способами переконувати деякі одиниці, одначе стрінулися з належитою відправою, бо скористали лише 8 голосів і то не на список 17. а лише на список 1.

Яричів старий. Голосувало до сойму 9, до сенату 17. Мабуть полакомилися на дрова, які їм обіцяв дати обшарник. „Обіцяв пан кожух, та й тепле його слово". На разі попали в погорду своїх співгромадян.

Руданці. Селяне дали доказ своєї політичної зрілости і любови до свого народа. Голосувало 4 ох Поляків і 1 „поржондни русін" інтелігент.

Кукизів. Голосували Поляки й то не всі, бо на 5 голосів дано лише 187. Українців голосувало до сойму 7, до сенату 9. Треба запримітити, що між тим так малим числом заблудших, знайшовся і бувший голова чит. „Просвіти" Девиз, який не то, що голосував, але й сидів при столі, як член комісії.

Ременів. Вже з давен давна говорилося про Ременівців добре. Тож й в дни виборів не зломив ані оден народньої солідарности. Всі, як один муж, сиділи дома. Примірне село. Колись буде бодро глядіти на свій державний престол, на овочі своєї народньої праці.

Цеперів. В дни виборів до сойму голосувало дуже мале число Українців, зате до сенату голосували всі, крім кількох інтелігентів. Причинилася до сього асиґната на дерево і цеглу, яку одержало двох селян від теперішнього посла Бріля. Але шукай вітра у поли. На разі мають в руках марний папір, а у індексі народньої книги грубе чорне пятно, яке ніхто не в силі вимазати.

### Яворівщина.

Дня 30. жовтня відбулося в Яворові в „Народнім Домі" велике, всенародне віче в справі виборів, на якім виголосив реферат про наше політичне положення студ. унів. Семен Харамбура. Як наслідок цього переведено в нього два докладні труси і тягано невинно на протокол до поліції. На самі вибори до сойму, рано хтось порозліплював великі афіши уряду Петрушевича на відворотних боках церковних стовпів так, що населення могло точно поінформуватися про становище уряду Галичини в справі виборів до польського сойму. Маґістратники з поліцією, жандармерією і „військом" поздирали ті відозви і розліпили „До братів Українців, ч. 23" — листу відомих запроданців.

Та мимо шаленої агітації за виборами, мимо підлих штук, на які пускалися яворівські виборчі гієни, — вибори перейшли на загал без участи українського населення, без участи тисячів українського народа.

Вислід виборів й участи нашого населення такий: Яворів місто — з Українців не брав участи ніхто; Наконечне — 1084 управнених до голосування — голосувало 91 (не Українців!), а того 4 на хрунівську лісту ч. 23; Черниява — 2000 управнених голосувати, голосувало 27+1 жандарм з Нагачева; Семирівка — голосувало около 9; Вільшаниця: управнених до голосування 2800, голосувало 18, т. є. 15 на ч. 12 (центр), 2 на ч. 23, 1 на ч. 8; Цетуля: не голосував ніхто; Ляшки: не голосував ніхто; Новосілки ніхто, навіть ніхто з Поляків і Жидів; Старниска — 2 голосувало на ч. 23; Рогізно — голосувало 55 (з того 1 Українець — Гаранджа!); Яжів старий — всіх голосувало 13; як тільки вийшли люде з церкви, жандарми їх заохочували: „Czego nie idziecie go oddać?", на що люде відповіли: „Ми ще не обідали"... Чолгині: голосувало 6 найнятих з фільварку Рулів. Навіть Жиди і Поляки не голосували; Молошковичі — голосувало 10, з того 3 найняти з фільварку Хмури; Шкло — голосувало 28. Зате кілька сот голосів впало з сел Селиска, Серни, Сернівська Воля, отуманені агітаторами лісти ч. 23. В Сернях живе іменно сам „пан кандидат до варшавського сойму" з лісти 23, нікий Базилевич, рільник чи громадський писар. Вибори до сенату не відбулися ніде. Навіть в самім Яворові-місті Жидів, що до виборів до сойму станули були дійсно товпою, тепер дуже пор діло.

Розуміється, на виборчім терорі не бракло: на прим. кооператор Антін Маланяк, що їхав до Львова, був у Львові приарештований, закутий в кайдани і 13 довгих днів придержаний на Яховича цілком невинно. По 13 днях без ніякого суду, по виборах, був пущений домів.

Арештування відбуваються все дальше. Ще при кінці жовтня доперетинав хтось дроти телеграфічні на Малім Передмістю в Яворові. В наслідок того поліція кинулася трусити по цілім передмістю і всюди забрала кліші і дріт (!!). У Момрика забрала навіть дріт, що ним була прикріплена пилка. Другої дни арештували Андрія Момрика, Бриндаса Осипа, Бриндаса Юрка, хорого Тиндика Михайла і Остапа Угрина, сем. абітурієнта, що саме тепер мав здавати семінар. матуру. Через тюрму не може! Згаданих держать доси без найменшого доказу вини.

Крім того шукали жандарми в Наконечнім Яворові за студентом

ірав **Володимиром Сологубом.** 3 дня 12. на 13. падолиста о півночі, коли згаданий студент університету був дома, впали нараз з нечуваним криком два жандарми до середини хати з крісами на остро, прикладаючи їх рівночасно до грудей названого та вигукуючи: „Dawaj dynamit!", „Oddaj karabin!" і т. д. Сестра Сологуба зімліла на місці, мати тяжко зараз занедужала, сам Володимир дістав нервового атаку. В першій хвилі здавалося, що це „bojówka"... Жандарми прагели Сологуба на постерунок, де одинок сказав комендант: „Добре було би, як би ви де виїхали! Я не даваю приказу вас арештувати! Це зробили оба жандарми на власну руку!" Ці жандарми називаються: Тройнар і Цельонжек.

**Вибори.**

Вибори до польського сойму і сенату відбувалися при асистенції війська. Мимо него населення не настращилося і ніхто до голосування не пішов.

**Козова.** Голосували лише Жиди і Поляки, з Українців ніхто.

**Слобода зол.** Дня 5. листопада арештовано Володимира Гуцала, матуриста та хлопця Крису, першого під замітом противиборчої агітації, а другого тому, що не голосував. Голосували тільки мазурі (кольоністи).

**Кривє.** Голосували лиш мазури. З села не голосував ніхто, крім громадського начальника та трох залізничників, які боялися, щоби не втратили хліба.

**Дібще.** Дня 5. падолиста не відбулося голосування, бо комісія не урядувала. Тому дня 6 ого військо зганяло до голосування, кого поднибало. Як оповідають, вечером того самого дня прибуло з Бережан двох панків, ходили з жандармами від хати до хати і в сей спосіб збирали голоси на „Україну", себ то на лісту ч. 26. навіть і від дітей. По деяких селах і селяне Поляки (рим. кат.) не брали участи у виборах.

**Борщівщина.**

Мимо трусів і арештувань українське населення збойкотувало вибори до сойму і сенату, хоч в часі виборів скупчено в повіті багато війська і поліції, які ширили терор. В деяких селах навіть Поляки і Жиди стрималися від голосування так, що в багатьох селах не віддано ані одного голосу. При виборах до сенату була велика абстиненція навіть серед Поляків.

Наше патріотичне селянство не далося нічим стероризувати, зрозуміло вагу хвилі і своєю поставою виявило як найкраще народню свідомість і карність. *Громадянин.*

**Бувші арештовані! Перегляньте числа „Діла" і „Свободи", чи ви були подані у списках арештованих. Напишіть негайно до Редакції „Свободи", як довго ви були увязнені, за віщо, в яких умовинах, коли були перший раз переслухані, та в яких умовинах перебули час у вязниці.**

# Льозанська конференція.

**Пункаре відмітив а успіх.**

„Н. фр. Пр." доносить з Льозанни: „Поанкаре заявив представникам преси, що мирова конференція в Льозанні має вигляди на успіх. Мимо перепон на протязі кількох тижнів буде заключений мир на Сході Европи. Поанкаре звернувся до представників швайцарської преси із просьбою о безсторонний осуд подій та обєктивне освітлення конференції".

**Непорозуміння між Англійцями й Турками.**

Німецька преса повідомляє, що наслідком концесій, які заключив льорд Керзон, повстало напруження між Англійцями й Турками. Між Мусолінім і Керзоном осягнуто порозуміння.

**Візита Керзона і Поанкаре у Ісмеда Паші.**

„Н. фр. Пр." доносить, що льорд Керзон і Поанкаре зложили у Льозанні візиту провідникові турецької делегації Ісмед Паші. Це була перша стріча представників Англії, Туреччини та Франції. Не від речі буде згадати, що держави Антанти ще недавно визнали Ісмеда Пашу ворогобиником, зрадником народу і ворогом мира за нарушення договорів. Тепер побіда Турків приневолює Антанту числитись з Туреччиною.

**Мирові умови союзних держав для Туреччини.**

„United Telegraph" доносить з Льозанни, що держави антанти поставили такі умови заключення мира для Туреччини: 1) Невтральність проливів. Дарданелі навіть підчас війни мусять бути вільні від воєнних кораблів. Укріплення берегів моря мусять бути усунені; 2) Капітуляції буде переведена формально; 3) Мандати для Мезопотамії, Сирії і Палестини залежують свою силу; 4) Всі концесії уділені Туреччиною перед війною яким небудь державам, тратять важність, з виїмком концесій признаних Німеччині; 5) Острови Додекан будуть віддані під контролю Італії, до дальшої остаточної децизії антанти про їх приналежність; 6) Турецька армія має залишити Анатолію. В Европі вільно Туреччині вербувати тільки добровольців; 7) Для охорони християнських меншостей в Туреччині навичується окрему коаліційну комісію; 8) Туреччина мусить сплатити кошта чужинців, що потерпіли наслідком війни; 9) Туреччина резигнує з репараційних домагань від Греції за знищення Малої Азії; 10) Завішення зброї заключене в Муданії задержує вартість аж до ратифікації мира; 11) Константинопіль і невтральна полоса над морем буде окупована союзними державами аж до ратифікації мира.

**Платіть партійний податок!!! Присилайте на адресу! „Краєвий Союз Кредитовий" у Львові, Ринок 10., внл. кн. ч. 5.000. Жертводавці премиця 500 мп. будуть оголошені поіменно!!**

# Документи часу.

**Голоси Теміди супроти національної ненависти.**

I

Sąd apelacyjny we Lwowie.
Dnia 10. Listopada 1922.
Liczba czyn. D. VI. 393/22.

1

Lwowski sąd apelacyjny postanowił w sprawie karnej ks. Stefana Horodeckiego i tow. o zbrodnię z § 58 uk. po wysłuchaniu Prokuratora przy sądzie apelacyjnym przy sposobności badania aktów tejże sprawy karnej z powodu zażalenia obwinionych na uchwałę Izby sądowej z dnia 30. października 1922 vr. 1353/22-32 i z 1. listopada 1922, vr. 1353/22-33 zastanowić na zasadzie §§ 114. ust. 3. i 109. ust. 2. p. k. śledztwo wstępne przeciw ks. Stefanowi Horodeckiemu, Mikołajowi Węgrzynowi, Michałowi Kuzilowi, Stefanowi Kuzykowi, Michałowi Siekowi i Klaudyuszowi Biliński-emu o zbrodnię z §§ 58 c. i 65 ab. uk. oraz przeciw Hryciowi Cieburskiemu o zbrodnię z § 65 ab. uk. i zarządzić bezzwłoczne wypuszczenie aresztowanych obwinionych na wolność,

albowiem

ani wynik dochodzeń ani też wynik rewizyi i treść pism przy rewizyi zakwestyonowanych nie uzasadniają wcale podejrzenia, by obwinieni rzeczywiście dopuścili się imputowanych im czynów karygodnych z §§ 58 i 65 uk. — Inkryminowana działalność obwinionych miała polegać głównie na akcji zmierzającej do tego, by ludność ruska nie brała udziału w wyborach, przyczem kładziono nacisk na prawnie państwowe stanowisko tzw. Galicyi Wschodniej z punktu zapatrywania społeczeństwa ukraińskiego, uważającego daną kwestyę za nierozstrzygniętą jeszcze, wobec czego to społeczeństwo nie poczuwa się na razie za przynależne do Państwa Polskiego. Sąd apelacyjny pomija jednak podnoszoną kwestyę prawno-państwową, stojąc na stanowisku że zarządzenie wyborów w Małopolsce było na zasadzie ustawy wyborczej zupełnie legalne. Zważywszy atoli, że za swe przekonania polityczne, o ile one nie kolidują z przepisami ustawy karnej, nikt nie może być pociągnięty do odpowiedzialności, że dążeniem obwinionych było tylko powstrzymanie ludności ruskiej od wzięcia udziału w wyborach, nie zaś udaremnienie wogóle wyborów w Małopolsce przez rząd zarządzonych, że sama agitacya przeciw udziałowi ludności ruskiej w akcie wyborczym o ile nie towarzyszą jej jakieś karygodne działania z powszechnej ustawy karnej, np. z § 98 uk. 1. czego w niniejszem wypadku nie było, nie stanowi niczego karygodnego wobec braku ustawowego przymusu wyborczego, oraz wobec wolności agitowania, prawnie nie zabronionego przyjąć należało że wzdrożenie przeciw obwinionym śledztwa wstępnego o zbrodnię z § 58 i § 65 faktycznie nie było uzasadnione wobec czego wzdrożone śledztwo zastanowiono.

*Czerwiński m. p.*

II.

Sąd apel. we Lwowie
dnia 7/11.22 D VI 355/22.

Lwowski Sąd apelacyjny postanowił po wysłuchaniu Prokuratora w sprawi karnej Stefana Figola o zbrodnię zdrady głównej z § 58 bc. uk. zastanowić z urzędu wedle § 174 ust. 3 i § 109 ust. 2. pk śledztwo wstępne przeciw Stefanow. Figolowi o zbr. z § 58 bc. uk. i zarządzić bezzwłoczne wypuszczenie obwinionego na wolność

albowiem

zupełny brak jakichkolwiek konkretnych faktów, któreby mogły uzasadnić podejrzenie, że obwiniony popełnił rzeczywiście jakiś czyn zbrodniczy o znamionach zdrady głównej z § 58. uk.

Czerwiński mp.

III.

dtto D VI 336/22.

1

Lwowski Sąd apelacyjny postanowił po wysłuchaniu Prokuratora przy sposobności badania aktów sprawy karnej Jakóba Zazulaka o zbr. z § 58. uk. z powodu zażalenia tegoż na uchwałę izby radnej Sądu Okręgowego w Czortkowie z dnia 30. października 1922. Vr. 1359/22, którą zatwierdzono postanowienie sędziego śledczego wdrażające przeciw Jakóbowi Zazulakowi śledztwo wstępne o zbr. z § 58, bc. uk. z aresztem śledczym na zasadzie § 114. ust. 3. i § 109 ust. 2 pk. śledztwo wstępne przeciw Jakubowi Zazulakowi o zbrodnię zdrady głównej z § 58. bc. uk. zastanowić i zarządzić bezwłoczne wypuszczenie obwinionego na wolność

albowiem

brak wszelkich konkretnych faktów, któreby wskazywały na to, że obwiniony jest podejrzanym rzeczywiście o popełnienie czynu zawierającego znamiona zbrodni z § 58. bc. uk.

Czerwiński mp.

IV.

dtto VI. 357/22.

1.

Lwowski Sąd apelacyjny postanowił po wysłuchaniu Prokuratora w sprawie karnej Wasyla Iwasiowa o zbrodnię zdrady głównej z § 58 bc. uk. przy sposobności badania aktów tejże sprawy z powodu zażalenia obwinionego na uchwałę izby radnej Sądu okręgowego w Czortkowie z dnia 2. listopada 1922 Vr. 1378/22 zastanowić po myśli § 114 ust. 3 p. i § 109 ust. 2 pk. śledztwo wstępne przeciw Wasylowi Iwasiów o zbr. z § 58 uk. i zarządzić bezzwłoczne wypuszczenie obwinionego na wolność

albowiem

już w dniosieniu nie naprowadzono żadnych takich konkretnych faktów któreby mogły uzasadnić podejrzenie popełnienia przez obwinionego imputowanej mu zbrodni. Agitacya przeciw udziałowi w wyborach mogłaby być tylko wówczas karygodną, gdyby towarzyszyły jej jakieś działania karygodne z powszechnej ustawy karnej np. z § 98 uk. lub innych, ileże ustawa nie zna przymusu wyborczego i pozostawia swobodę agitowania, o ile ona odbywa się w granicach dozwolonych. W dalszym wypadku nie naprowadzono żadnych takich konkretnych faktów, któreby mogły wzbudzić uzasadnione podejrzenie, że obwiniony agitując przeciw wyborom, dopuścił się równocześnie jakiegoś wogóle czynu zbrodniczego z powszechnej ustawy karnej.

Czerwiński mp.

**Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. внл. кн. 40.000.**

# Львівська кураторія заводить індекс.

**„Історія" і „Геометрія" на індекс!**

(Два документи.)

I.

Reskryptem z dnia 2. lipca 1922. L. 15.969. I. oznajmiło Ministerstwo Wyznań religijnych i Oświecenia Publicznego, że w szkołach powszechnych mogą być używane jedynie podręczniki aprobowane przez Władze szkolne. — Wobec tego poleciło Ministerstwo zabronić używania w szkołach broszury Jana Krypjakiewicza „Istorja Ukrainy". Broszury tej nie wolno nigdzie wprowadzać do użytku szkolnego, podług niej udzielać nauki, a tam gdzie broszura ta została do szkoły wprowadzona, należy ją bezzwłocznie usunąć. (Dziennik urzędowy dla okręgu szkolnego lwowskiego Nr. 12. z 2. X. 1922 r. str. 396).

II.

L. 16415 W. 2. Lwów 13. listopada 192 . Okólnik do Dyrekcji wszystkich szkół średnich z językiem wykładowym ruskim, państwowych i prywatnych z prawem publiczności. — Kuratorjum Okręgu szkolnego lwowskiego podaje do wiadomości, że wydany bez tutejszej aprobaty podręcznik p. t. „Іван Сітницький, Геометрія для нищих клас середніх шкіл, Львів 1922. Накладом Української Книгарні й Антикварні", nie może być dopuszczony do użytku w szkołach. — Za kuratora: Janelli wr.

Коли польська шкільна влада заборонила „Історію України" І. Крипякевича, то це не перший випадок нищення книжок, з яких можна довідатися, що Україна має свою історію і культуру. Бо вона

...уже неприємний факт для Польщі і Москви, які завжди старалися і стараються притьмарити його середньовічними методами. Але заборона вживати українські підручник геометрії є чимось цілком новим навіть для тих, які мають у таких справах великий досвід і вітвикли чомумебудь дивуватися. Сим гріхом тої книжки, небезпечної для української молоді і для польської держави, це хиба те, що автор книжки й накладчик не хотіли забігати ласки високої влади.

Польська шкільна влада виходить із становища, що вистарчить для української молоді по одному підручникови з кожного предмету, бо по два підручники — це за багато для „хлопа". У цілій Польщі появляються десятки ріжних підручників до того самого предмету і тої самої кляси — починаючи добрими і найгіршими — і нікому й не стукне в голову перестерігати польську молодь перед шхідливим впливом неапробованих фізик, граматик, чи геометрій. Але у нас караюча рука львівської кураторії зараз же спішить викидати шкільну книжку, яка появилась без „tajelazej" апробати.

Та ми сумніваємося, чи це доведе до пожаданої цілі. Наведений „окульчик" додасть ще розголосу і реклями книжці проф. Криницкевича і Сітницького; може дехто захоче шукати й пікантерії в... геометричному підручнику, бо приманя заборонеко-го овочу загально відома... Нам дивне тільки становище в цій справі українських членів кураторії. Не хочеться нам і думати, щоби хто небудь із них приклав руки до того ганебного діла, та тільки чиж би вони не мали на стільки голосу, щоби спинити такі дивоглядні розпорядки? А може бояться ставати в „опозицію"?..

**Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —**

# Із недолі української школи.

**До кураторії львівського шкільного округа,**

Вже з початком цего шкільного року звертались ми прилюдно з просьбою до Кураторії льв. шк. окр., щоби зволила вглянути в неможливі до крайности відносини в уміщеній в будинку духовної семінарії (вул. Сикстуська) взірцевій 4 кл. школі хлопців і дівчат і вислати санітарного візитатора для заради. Вікна позибивані, продув вітру неможливий, місця для потреб дітвори спільні з жовнярами в страшнім стані. Це просто глузування з культурних і педагогічних вимог. Більша половина молоді наслідком тих страшних відносин закедужала і не може користати з науки, а тим, що ще залишились, грозить те саме. Може би Вп. Куратор зволив наглядно в товаристві санітарного візитатора переконатися про стан цеї школи і зарадити лиху.

*Родичі й опікуни.*

**При зміні адреси просимо не забувати подати і попередню свою адресу.**

# Процес „Юрівців".

*Львів, 23. XI. 1922.*

В другім дни розправи закінчено відчитування акту обвинувачення, після чого забрав голос оборонець Дурач з Варшави, який домагався вилучити з процесу справу обвинуваченого С. Круліковского, котрого в часі останніх виборів вибрано послом до польського сойму.

Оборонець виказував, що на основі 21. статті польської конституції, вязнення посла є недопустиме так довго, доки не буде згоди сойму на віддання його перед суд. Цему внесеню спротивився прокуратор Гіртлер, виказуючи, що сойм досі не скликаний і що виключно трибунал має право рішати про інтерпретацію статті, яку згадав оборонець. Після ще одної гелліки адвоката Дурача трибунал удався на нараду, на якій відкинено внесення оборони. В дальшому перебігу розправи допущено до голосу обвинуваченого Круліковского, який приступаючи до переповідження своєї дотеперішної діяльности заявив: „Уважаю цей суд, як клясовий суд. Я є обовязаний тут підчеркнути, що панове судите мене на засаді прав, ухвалених пануючою клясою. Тому, що стаю перед судом в краю, котрого більшість населення становить український народ, стверджую, що коли в тім суді промовляю по польськи, то це тому, що не знаю мови більшости населення і тому не можу задемонструвати його прав.

Предс.: Але ви стоїте перед польським судом.

Обв.: Стверджую, що цей край прилучено до польської держави оружною силою безправно дорогою потоптання прав нації.

Предс. Прошу говорити до річи, не казати про те, чи цей стан є правний, чи ні.

Дальше говорить обвинувачений на тему теперішнього устрою, при чому часто переплітає свою бесіду цитатами з Маркса.

В половині своєї бесіди обвинувачений ізза перевтоми мліє. Супроти цего заряджено 10 мінутову перерву, після якої С. Круліковскі докінчує свою промову.

В мент, коли обвинувачений торкнув вдруге справу національного гнету в Польщі, предсідник перебиває йому увагою, мовляв ця справа не належить до річи і не слід її тут розглядати.

Після закінчення промови Круліковского перервано розправу і відложено її до пятниці 24. ц. м.

# ПРЕСА.

**„Stara ladacznica".**

У 254 ч. „Gazet-и Lwowsk-ої" з 22. с. м. у вступній статті „Czwarta rocznica", находимо слова: Sta a ladacznica Austrja". Це пише та сама „Лембергерка" на якої чолі виписаний її старенький вік: „Rok 112" а якої редактори недавно ще, коли був тут австрійський багнет і сипалися австрійські дукати з ц. к. австрійських кас, тай право гегемонії над місцевим корінним населенням, — тоді писали в тій старій... Gazet-і що иншого, писалось: „Przy Tobie Panie (sic) (Habsburgu) stoimy i stać chcemy!!!.

Але торкаючись суті річи: Коли вже навіть деяким бруковим газетам проїхались широкі статті на тему тої rocznic-и, розсипалася та „поважна" стара Лембергерка, тепер півофіціоз (офіціоз для судових оповіщень) у своїй передовиці на тему тої річниці он такими квіточками:

„Przeciwnik (Українці) zamknął oczy na doświadczenie gorzkie.. Przeciwnik ślepy i zajadły. Nie na od ruski jeno rak w narodu ciele: rak wichrzycielstwa w imię fanatyzmu i dla apokulacji wichrzycielstwa Petruszewiczów i Kościów Lewickich..." Не хотять Українці „ugiąć czoła przed twardą koniecznością... W czwartą rocznicę po klęsce jaką odnieśli w murach Lwowa, jeszcze ciągle roi się tym szaleńcóm.." і т. д.

Таке читаємо в поважнім півофіціозі „Gazet-i Lwowsk-ій".

Лаються за те, що нарід не хоче резигнувати із стремлиня до свободи. Забувають, що ще так не давно польський нарід був тим „раком" для московського царя, прусського кайзера і був тим „szaleńcem" і „wichrzycielem", який „w imię fanatyzmu" не хотів резигнувати з визволення своєї батьківщини.

Чи дійсно ті повстання, ті роки 1831, 1848, 1863 і т. д., були так страшними „злочинами", як це звали царі і кайзери, і чи був це „rak w ciele narodu", що визволив і задержав Варшаву, Познань і Краків?...

Трохи отверезіння і пристойности шановні панове!

# З польських справ.

**Конкордат з Ватиканом.**

З Варшави доносять, що в президії польських міністрів зібралася державна комісія на конференцію з представниками Ватиканської комісії. Метою конференції буде обговорення справ духовних і подуховних посілостей та питання вивінування духовенства.

Польська телеграфічна агенція доносить, що в складі „ватиканської комісії" найшлися „гр. кат. прелат Войнарович, в імени епископа Хомишина, та представник Василіян — О. Калиш".

На першому засіданню вибрано підкомісію, у яку увійшло по пятьох представників з державної і ватиканської комісії; ця підкомісія має опрацювати внески і предложити їх на повному засіданню конференції.

**Перед отворанням польського сойму.**

Віцемаршалки польського сойму Морачевскі і Осецкі відбули о нині конференцію з директором соймової канцелярії Помикальським в справі першого засідання нового польського сойму.

Новий сойм отворить начальник польської держави і покличе на предсідника найстаршого віком посла Кремпу. По святочній промові предсідника відбудеться вложення присяги послами.

Чергове засідання відбудеться в середу, коли то відбудеться вибір президента польської держави.

**Сепараційні змагання.**

„Гонец Сльонзкі" оголошуючи номінацію о. Гондла на адміністратора польської частини Горішнього Шлеська, підчеркує її многоважність як першого кроку в напрямі утворення самостійної катовицької дієцезії.

**Плеуди і вибор президента.**

Варшавський „Курієр Поранни" одержав таку інформацію з кругів „Бельведеру":

Супроти зацікавлення квестією вибору президента Річи посполитої, яка виявляється в політичних кругах і серед суспільности, в добре поінформованих кругах висловлюють погляд, що порушування тої справи під теперішню пору в звязку з особою начальника польської держави, як кандидата на президента, є не на місци з огляду на драстичну особисту ситуацію, якої міг би побоюватися начальник польської держави, який якраз в тому характері має доконати ще цілого ряду державних актів, як прим. скликання і отворення сойму та сенату. Що йно по доконанню тих чинностей, які започаткують в житю польської держави нову конституційну епоху, начальник польської держави позискає свобідну децизію в справах звязаних з його особистим становищем".

# РІЖНІ ВІСТИ.

**Большевики в Льозанні.**

ПАТ. доносить, що до Льозанни прибув представник совітської Росії Боровскій і кількох російських комуністів з Берліну. На днях до Льозанни приїде Карахан і Чічерін, щоби взяти участь в конференції.

**Буря в чеському парляменті.**

„Prager Tagblatt" доносить, що останнє засідання чеського парляменту 21. падолиста мало дуже бурливий характер. Комуністичний посол Варкбрун атакував уряд за його байдужність супроти реакційних ексцесів серед чеського студентства. Німецький посол Ціргут домагався автономії для Німців в Чехо-Словаччині та територіяльної автономії для Закарпатської України, яку уряд давно обіцяв. Ціргут заявив, що Німці будуть боротися за автономію зі всіх сил.

**Після думкі німецького кабінету.**

З Берліна доносять, що там відбулося 22. падолиста спільне засідання старого й нового кабінету, на якому канцлер Вірт передав уряд новому кабінетови і новому канцлерови Куно.

**Суд народу над болгарськими міністрами.**

Із Софії доносять, що 23. падолиста болгарський парлямент має ухвалити закон, про віддачу під суд народу членів б. кабінету міністрів, котрим приписується вину за воєнну катастрофу Болгарії.

**Чесько мадярський договір.**

Чеська преса доносить, що дня 21. листопада закінчилися чесько-мадярські переговори в Будапешті. На днях буде підписаний економічно-торговельний договір між Чехословаччиною і Мадярщиною.

**Де Валера грозить.**

З Дебліна доносять, що Де Валера загрозив репресіями на випадок, колиб розстріляно провідника республиканців.

**Кривавий конґрес в Мадриті.**

„Вольф" доносить, що на конгресі робітництва в Мадриті прийшло до кривавої бійки між представниками ріжних партій. Комуністи стріляли з револьверів, наслідком чого було кількох ранених і один убитий. Поліція привернула спокій. Конгрес виключив з нарад всіх комуністів, а поліція арештувала багато осіб.

**Допомога для російської інтелігенції.**

ПАТ. інформує, що в Римі відбулося засідання представників організації італійської інтелігенції ріжних професій. На засіданню утворено „Комітет допомоги російській інтелігенції". Цей комітет буде збирати жертви в цілій Італії, та нести допомогу російській інтелігенції, що потерпіла наслідком революції та голоду.

**Опозиція англійського робітництва.**

Англійська преса пише, що англійська робітнича партія зажадала офіціяльно визнати її в палаті громад партійно опозиційною і признання з тим звязаних прерогатив.

**Совіти і фашисти.**

З Риму доносять, що совітський уряд зліквідував своє представництво в Римі і покликав його до Москви. Цей факт вказує, що совіти ставляться ворожо до кабінету Мусоліні і до фашистів.

# ТЕЛЕҐРАМИ.

**Повернут Мусолині.**

Льозанна. (ПАТ.) Мусолині в середу вернув до Риму. Перед відїздом у розмові з журналістами порушив він справу відшкодувань і заявив, що Німеччина обовязана до виплати і мусить заплатити.

**Заява сов. делеґати.**

Льозанна. (ПАТ.) Член совітської делеґації Воровський заявив представникам преси перед виїздом з Риму, що сов. правительство не згодилося би, щоби проливи перейшли під міжнародню контролю та щоби в Туреччині мали дальше обовязувати по давньому система капітуляцій. Говорячи про еволюцію комунізму, заявив, що така еволюція не фікція. Совіти переконалися, що не осягнуть своєї цілі, коли не змінять метод поступування. Росія не доросла ще до комунізму. Бажаючи жити, а передовсім бажаючи підтягнути після літ боротьби, сов. Росія мусить звернутися о поміч до загр. капіталу, бо він лише може постарчити їй конечних засобів. Щоби загр. капітали вплинули до Росії, є знову конечним запевнити їм корисне опроцентування. Ось ціла тайна т. зв. еволюції комунізму.

**Кабінет Куна і справа репарацій.**

Париж. (ПАТ.) „Тамп" пише, що після утворення кабінету Куна репараційна комісія звернулася з запитом, чи новий кабінет попирає предложення, ухвалені попереднім кабінетом. Коли так, то комісія радитиме дальше над змістом відповіди, яку мається дати Німеччині.

**Новий нім. міністер закс. справ.**

Берлін. (ПАТ.) ВКБ. Міністром закр. справ іменований дотеперішний німецький посол у Копенгазі фон Розенберг.

**Перед фінансовою конференцією в Брукселі.**

Париж. (ПАТ.) Як звідомляє Авас бельгійські міністри Тені і Жаспар, котрі вчера прибули до Парижа, щоби обговорити справу фінансової конференції в Брукселі, відїдуть безпроволочно до Льондона, щоби порозумітися в цій справі з Бонарем Лоґом. Опісля відїдуть до Риму, де конферуватимуть із Мусолінієм.

**Венізельос домагається відшкодування для Греції.**

Відень. (ПАТ.) „Н. Фр. Пр." заздоровляє з Риму: „Іль Мондо" довідується, що Венізельос зажадав від союзників звороту коштів, які понесла Греція наслідком втягнення її у війну.

## Із студентського життя за кордоном.

**Спілка Українських Студентів в Німеччині.**

В днях 5. та 12. листопада 1922 відбулись в Берліні в салі „Frauenklub у" при Ґрітінеґштрассе чергові Загальні Збори Спілки Українських Студентів в Німеччині. На внесення уступаючого голови тов. Батиря вислано привіт усім студентам, що караються від цю пору в польських тюрмах в Галичині. По уділенню абсолюторії давній Управі Спілки обрано нову Управу, в склад якої увійшли пп.: С. Тимчук, студ. торг. акад., голова; О. Федак-Шевчуковичева, студ. унів., містоголова та економічний референт; І. Недільський, студ. філ. і муз., секретар; П. Базилевич, студ. агр., скарбник; А. Ластовецький, студ. унів., бібліотекар та пресовий референт; Р. Сімович, студ. унів., господар.

Управа Спілки звертається з проханням до усіх українських видавництв та часописів надсилати до бібліотеки Спілки свої видання.

Адреса Спілки: Berlin Charlottenburg, Goethestr. 67a bei Fechner, Verein ukr. Studenten in Deutschland, E. V.

## НОВИНКИ.

— **Пан посол.** 9. ц. м. їхав п. „посол" Дутчак легковим автом під охороною поліції до Коломиї. По дорозі повертав до усіх коршмів, а що не міг удержатися на ногах, то підпроваджувала його охорона, яка очевидно має нагоду до схочу насміятися з так високо „образованого" „ruskiego przedstawiciela". Із ним сидів ще якийсь Гуцул, напаний правдоподібно для поваги, як „адютант". Шофер уже заздалегідь знав, що перед кожним шинком мусить спинити авто і це виконував дуже солідно, та при кождій такій церемонії всідання і висідання отвирав з „фасоном" не без замітної іронії, дверці від авта, щоб тим показати, своє поважання, для так „високопоставленої" особи.

— **На кару смерти** засуджено в Перемишлі військовим судом двох бандитів Мундака і Шанталу, котрі від довшого часу нападали на населення біля Перемишля.

— **Також жертва перевороту.** Турецький султан втікаючи з Константинополя на Мальту, покинув цілий свій гарем, в якому перебувало 200 жінок. Тепер ті жінки залишилися без даху над головою і без засобів до життя. Вони проклинають мабуть всі революції та переовороти більше як султан. Реакційні політичні круги мають серед тих жінок найревніших прихильників.

— **З театру.** В суботу 25. с. м. йде в театрі перший раз пєса з жидівського життя на 5 дії Я. Ґордіна „Міра Ефрос" в постановці О. Загарова. У головних ролях: М. Бенцаль, В. Блавацький, О. Голіцинська, О. Загаров, М. Морська, Г. Совачева, Якимова і инші. В неділю о. год. 3 попол. для шкільної молоді оперета С. Артимовського: Запорожець за Дунаєм, вечером оперета П. Штраусса Барон циганів. — В слідуючім тижні виїзджає театр на кілька вистав до Стрия. Перша вистава в неділю 26. с. м. „Міранделіна", комедія на 3 дії Гольдоні в М. Морською і О. Загаровом.

— **Виставка п'ятьох видатних українських малярів** X—XVI. в. в Національному Музеєм (вул. Мохнацького ч. 42.) відкрита щодня за вступом 500 мп. Пояснення виставлені памятки буде по вторниках, що до змісту і по четвергах, що до роду і способу письма, директор Музея д-р І. Свєнціцкий 2—3½ г. — На весну 1923 р. почнеться вистава памяток східнословянського стародруку для заслічання 250-ліття першого галицького друку у Львові Апостола 1573 р. Івана Федорова Москвитина. — Управа Національного Музею.

— **Вп. Передплатників з Чехословаччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Легіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

— **Звертаємося** увагу нашої суспільности, щоби сирі шкіри з кун, тхорів, видр, лисів, котів і т. п. продавати лише нашій українській фірмі: Петро Карпяк, Львів вул. Куркова ч. 11а. 945 20-30

Девіза! Великий оборот — малий зиск!
Найдешевше Найдешевше ОБУТТЯ
ЛИШЕ 20 АКАДЕМІЧНА 20

**Курс грошей.**

Львів, дня 17. листопада 1922.

| | |
|---|---|
| Доляри американські | 15.725—15.775 |
| „ „ (І. і 2-ки | 15.575—15.625 |
| Доляри канадійські | 15.525—15.575 |
| „ „ (І. і 2-ки | 15.375—15.425 |
| Марки німецькі | 2·70—2·85 |
| „ „ (сотки) | 2·45—2·70 |
| „ „ (дрібні) | 2·25—2.40 |
| Леї румунські | 92·00—98·00 |
| „ „ (дрібні) | 90.00—95·00 |
| Корони чеські | 460.00—540·00 |
| „ „ (дрібні) | 48·00—500·00 |
| Австрійські тис. нов. ем. | 50·00—60.00 |
| „ „ ст. ем. | 1.500·00—1.600·00 |
| „ сотки нов. ем. | 50·00—60.00 |
| „ 50 кор. | 35·00—40·00 |
| „ 20 кор. | 18.00—22·00 |
| „ 10 кор. | 9·00—10·00 |
| „ І. і 2-ки | 0·40—0.50 |
| Рублі 5-сотки | 1·25—1·40 |
| „ сотки | 1·00—1·10 |
| „ 25-ки | 1·00—1·10 |
| „ дрібні | 0·80—0·95 |
| „ думські 1.000-ки | 20.00—25·00 |
| „ „ 250-ки | 10·00—15.00 |
| Карбованці | 1·00—1·50 |
| Гривні | 1·50—2·00 |
| Франки французькі | 680·00—1120·00 |
| Фунти стерлінґів | 69.500·00—71.000.00 |
| Франки швайцарські | 2.800.00—2.950.00 |

**Золото.**

| | |
|---|---|
| 20 кор. | 55.000.00—56.000·00 |
| 20 франк. | 53.000·00—54.000.00 |
| 20 марк. нім. | 64·000·00—65·000·00 |
| фунти стерлінґів | 54.000·00—54.500·00 |
| 10 рубл. | 73.000.00—74.500.00 |
| Доляри | 12.400·00—12.600·00 |

**Срібло.**

| | |
|---|---|
| Корони австр. | 1140.00—1175·00 |
| 5 кор. австр. | 4.850.00—4.905.00 |
| Фльорени австр. | 2.850·00—2.900·00 |
| Рублі | 4.700·00—4.800·00 |
| Копійки | 20·00—22·50 |
| Доляри американські | 10.000·00—10.500.00 |
| „ „ полов. і ¼ | 9.300.00—9.900.00 |
| Доляри канадійські | 9.000.00—9.300.00 |
| „ „ дрібні | 8.500·00—8.700·00 |
| Леї румунські | 950·00—970·00 |

## ЖЕРТВИ

**Голодній Україні.**

По 600 Іван Ковак, Іван Тоач, Іван Цимбала, Петро Войтишин, 530 Марія Забіяка, 520 Мартин Гринжак, по 500 Іван Мушій, Іван Семкович, Семко Батринчук, Василь Солошинка, Настя Пшенична Павла, Зофія Шемлей, Зофія Войдиля, Петро Явний, Михайло Шкабар, Остап Ланчинський, Семко Шемлей, Іван Олійник, Юрко Шкабар, Ксенька Семкович, Катерина Віват, Олекса Цимбала, Гаврило Ковальчук, Анна Сорока, Марина Купчинська, Настя Дмитруся, Микола Ткачук, Михайло Білинський, Явдоха Стахів, Анна Чернецька, Ясько Шкабар, Іван Роган, Ілько Ковак, Іван Шемлей, Іван Скопинський, Марія Леньків, Дмитро Олійник, Іван Стець, Михайло Цимбалюк, Михайло Семкович, Антошко Шкабар, Іван Шемлей, Анна Семчишин, Андрій Сорока, Василь Грудзевич, Ст. Білан, Варвара Стець, 400 Никола Ленків, 350 Никола Ковак і родина, 310 Михайло Пірожок, по 300 Павло Ковак, Осип Лукашевич, Настя Пахолків, Осип Пшеничний, Волод. Шемлей, Федь Новак і жінка, Осип Шкабар, Олена Пливода, 250 Олекса Гоцалюк, 215 Шкабар і жінка, по 200 Гринь Ковак, Анна Явна, Василь Бищ, Анна Турчак, Марія Ковак, Текля Ковак, Анна Ковак, Варвара Совяк, Марія Романович, Іван Штушик, Магда Мінів, Палагна Сверида, Барабаш Іван, Михайло Бондар, 160 Мілька Ковальчук, 130 Петро Філь, 120 Микола Боднар, по 100 Антонка Явна, Анна Семкович Василь, Мафтей Шемлей, Федь Івашківський, Палагна Шемлей, Марія Шкабар, Дмитро Клим, Никола Пахолків, Леся Махнович, Максим Шелемука, Фрузина Дмитришин, Настя Романюк, Юлія Забіяка, Параска Слободецька, Марія Лукавецька, Ілюнька Роган, Анна Ковальчук, Палагна Пахолків, Осип Явний, Василь Леньків, Ярина Селедка, Марія Стець, Карольна Малимука, Мілько Пшеничка, Антошко Монастирський, Михайлина Лукасевич, Іван Сорока, Марія Пахолків, Маринка Шемлей, Мілько Ущій, Василь Дзингель, Адольф Козимчук, Іван Різник, Ілько Сорока, Текля Захарчук, Параска Слободецька і инші зложили менше як по сто.

15.020 д-р Яр. Грушкевич, Станиславів.

Швайцарці по 1000 Федько Проціа, Юрко Іванців, Стефан Мазур, по 500 Максим Іванців, Петро Мельничук, Анна Василишин, по 200 Антошко Василишин, Стефан Мельничук, Іванна Унілонська, 110 Махар Щербанюк, по 100 Томко Петровський, Настя Василишин, Петро Василишин, Юлія Мельник, Томко Перекиса, Магда Івачців, Олена Іванців, Гринько Василишин, Стефан Слота, Марія Василишин, Домка Проціа.

Росохач 18.000 Марко Писанюк, 7000 Семен Фуч, по 2000 Іван Дембицький, управ. школи, Стах Мусій, Яків Бабій, 1200 Настя Кушнір, по 1000 Яків Шпира, Палагна Безпалко, Клим Нога, Марія Дутка, Параска Вітів, Варвара Николишин, Яків Сиалюка, Яків Янчишин, Іван Білий, Стефан Малаший, Дмитро Нога, Іван Бесістий, по 500 Петро Плішка, Федь Білик, Палагна Совяк, Михайло Чорній, Ксеня Кільчицька, Андрій Гладій, Катерина Казмірів, Петруньки Фурега, Андрій Плішка, по 300 Микита Білик, Андрій Мармус, Ксенька Любачевська, по 200 Андрій Галат, Андрій Гаджала, Маланка Павлюк, Кость Дутка, по 100 Катерина Мацишин, Тацька Юсків, Марія Стенцер, 2000 о. д-р Горинкевич Львів.

Чортків і Вигнанка в збіжу зложили: Бабин Никола 97 кг., Штокало Яків 71 кг., Куцій Семен 45 кг., Маньовський Петро 35 кг., Турчин Михайло 25 кг., Олексів Ірена 21 кг., Плевин Остап 10 кг., Куцій Семен 25 кг., Штокало Яків 17 кг., Кароль Григорій 15 кг.

Полівці збірка 315.50 кг. збіжа і збірка 170 штук яєць.

Черкащина 100 кг. жита, 83 кг. кукурузи, 34 кг. ячменю і 124 кг. бараболі.

Звенячин 97 кг. кукурузи, 303 кг. гречки, 595 кг. мішанки-сочевиці і 29 кг. муки.

Росохач 207 кг. жита, 93 кг. кукурузи, о. Стефан Оробець 75 кг. жита, Василь Проднюк 25 кг. жита, Олена Дутка 18 кг. жита, Доротей Гладій 17 кг. жита, Іван Проднюк 14 кг. жита, Розалія Слободиян 11 кг. жита, Марія Підсадна 11 кг. жита, Василь Лотоцький 10 кг. жита, Андрій Гаджола 8 кг. жита, Мих. Кульчицький 8 кг. жита, Василь Писанюк 7 і пів кг. жита, Катерина Маржус 34 кг. кукурузи, Андрій Проднюк 16 кг. кукурузи, Данило Янчишин 15 кг. кукурузи, Яків Мацишин 12 кг. кукурузи, Юліян Павлюк 10 кг. кукурузи, Агафія Павлюк 6 кг. кукурузи.

Дрищів пов. Бережани по 2000 Михайло Дидик, Дмитро Рибій, по 1000 Іван Савчук, Гринько Шпортало, Петро Савчук, Ілько Галушка, Микола Лебідь, Ілько Кузів, Ілько Вдовин, Дмитро Бич, Палагія Підлужна, Микола Вдовин, Микола Наконечний, Василь Галушка, Петро Баран Івана, Гринько Кулина, Михайло Білан, Дмитро Ковальчук, 700 Палагія Бич, по 600 Андрій Гончарський, Пилип Гарасимів, 530 Катерина Рожик, по 500 Михайло Ковальчук, Ілько Болотницький, Михайло Баран, Паранька Савчук, Семко Шпортало, Марія Вавриків, Олекса Баран, Паранька Мазурик, Анна Гончарська Михайла, Катерина Савчук Івана, Михайло Бич, Гринько Мацишин, Марія Осецька, Анна Селезінка, Михайло Калабай, Ілько Баран Федора, Микола Маланчук, Василь Баран, 400 Дмитро Дидик, 300 Федор Галушка.

Громада Урмань по 1000 Гринько Кулик, Марія Харів, по 500 Дмитро Пасічник, Марія Ткачук, Микола Проць, Василь Білан, 240 Микола Слобода, по 200 Марія Юрковська Стаха, Анна Якіміа Миколи, 120 Текля Процик.

АДВОКАТ І ОБОРОНЕЦЬ В КАРНИХ СПРАВАХ
Др Евген Давидяк
веде канцелярію 1—4
у ЛЬВОВІ, вул. ВІРМЕНСЬКА 18.

# Після процесу Степана Федака і тов.

## Витяги з процесу Ст. Федака і тов.

Зізнання Паліїв.

Предс.: Отже Штик брехав, чи що він зробив?

Паліїв: Я уважаю, що не сам Штик тільки поліція.

Предс.: Піддавала, суґестіонувала?

Паліїв: Піддавала зізнання які він потверджував. Як він то зізнавав то зробив Гах поліційний комісар.

Предс.: Чи ви знали о тім, що Стефан Федак перебував у мешканню Кириловича при вул. Зиблікевича?

Паліїв: Я був там раз чи два рази.

Предс.: Чи не виділи ви, чи там є друкарня тайна, що там друкують відозви, письма, акти, протиконскріпційні відозви, „Наш Шлях" там друкувався. Ви того не бачили?

Паліїв: Ні. Я того не бачив в тім покою не було нічого.

Предс.: А ви не співпрацювали бо як каже Штик ви були редактором?

Паліїв: Це є фантазія.

Предс.: Казав Штик, що ви мали піддержувати своєю присутністю Федака, убраний як технік, а Чиж в мундурі мэйора військ польських та що чекало там авто.

Паліїв: Зізнання Штика є неправдиві. Я мушу навести свідків на ту обставину, що я не був на Ринку, бо в тім часі я сидів в 16 людьми в каварні Республика. Шапки техніка я не носив тим більше що на польську техніку я не записався.

Предсідник: Чи ви були вибрані до Кума?

Обв. Паліїв: Як вибирали, я не був присутний. Тільки після зїзду довідався від людей, що були присутні на нім, про все.

Предсідник: Як довго ви були на зїзді?

Обв. Паліїв: На зїзді був около 10 мінут, потім не був.

Предсідник: Чи ви були при голосуванню над резолюціями?

Обв. Паліїв: При голосуванню не був.

Предсідник: Хто редаґував розпорядження я з 28. грудня?

Обв. Паліїв: То розпорядження я редаґував.

Предсідник: А длячого тут написано Станиславів.

Обв. Паліїв: Це ясно. До дня 20. листопада до другого краєвого зїзду істнує більша скількість студентських органів, як Студ. Союз, Академ. Поміч, Академ. Громада і Кум. Український Студ. Союз—екзекутивою його була У. К. С. Рада, Академічна Поміч, Академічна Громада і Кум. Кум був екзекутивою тих студентських організацій, а ті мали завдання організацію студентства. Академічна Поміч—економічну сторону, а Академічна Громада—це була організація товариського життя. Ці всі організації, так Студент. Союз, як Академ. Громаду і Академ. Поміч—львівська поліція розвязала. Студент. Союз ще в квітни 1921 р а Акад. Громаду і Акад. Поміч в дні 23. вересня 1921 р. Так, що від тоді вже датується нелеґальщина Українського студентства. З розвязанням Академічної Громади, Акад. Помочі — цілий студентський стан перейшов в нелеґальщину. Не було ні одного Товариства леґального, на яке би поліція позволила, щоби студентство яко таке могло отверто виступати. Розвязання організації припинювало яку небудь працю серед українського студентства, та як рівнож утруднювало будову українського університету, а якого українське студентство було головною основою, бо воно виконувало всю технічну працю, так, що довше істнувати не могло. Оказувалось, що ті всі організації розвязані поліцією треба або розвязати, або завісити в урядуванню, а на місце тих всіх організацій вибрати одну центральну організацію, центральне товариство, яке обєднювало би і організаційні справи і економічні і товариські, і всі взагалі, які входять в круг ділання студентства. Ту організацію всего студентського життя перевів зїзд 20. падолиста 1921 р. Там Український Студентський Союз, Академічну Поміч і Академ. Громаду, завішену в урядуванню, припинено їх діяльність і на місци всіх тих організацій, які я вичислив, вибрано одну Українську Краєву Студентську Раду, яка обняла функції і Студентського Союза і Академічної Помочи і Академічної Громади і Кума. Таким чином повстала У. К. С. Р. і вона по зїзді 20. падолиста зачала фунґувати. Дальша організація студентства по містах Східної Галичини пішла в тім напрямі, що ділено край на округи т. зв. Окружні Студентські Ради. Ті ділилися на секції, котрі були підчинені Окружним Студентським Радам. Краєва Студентська Рада відносилася безпосередно до Окружної Ради, або до Секції Українського Студентства, себто до організацій, що були по повітах так, що Краєва Рада була екзекутивою студентства, яка складалась з 7 членів.

Суддя прис.: Яка була ціль Краєвої Студентської Ради?

Паліїв: Ціллю було організування студентства, бо через зарядження поліції понад 3000 українського студентства стають нелеґальними. Ми старалися цілий час з тої нелеґальности відобутися. Поліція однак на то не дивилася. В справі У. С. С. внесено протест, але він не є й до тепер полагоджений. Папері, що у мене найдено, відносяться до тої організації, і я не крився з тим, бо ніхто не міг думати, що 3000 студентів не буде організуватися. То все лежить в дусі студентства, щоб жити зорґанізованим життям. Всі папері я підписував своїм назвиском, щоби тільки оминути анонімности, бо то приносить тільки шкоду.

Предс.: Кілько було експозитур?

Паліїв: По всіх округах.

Суддя прис.: Чи то дата станиславівська?

Паліїв: Ні, то писано до Станиславова.

Предс.: Де то друковано?

Паліїв: Я відмовляю зізнання в тім напрямі.

Тут заряджено перерву від год. 11·30 до год. 12.

По перерві год. 12.

Предс.: Ви признаєте, що ви редаґували папери Краєвої Ради?

Паліїв: Так, ті папери я редаґував.

Предс.: А чи Чиж був в Раді?

Паліїв: Був, але тільки членом.

Предс.: Чи ви підписували меморіял?

Паліїв: Яко голова.

Предс.: В який спосіб прийшло письмо до секції У. С. С. з Калуша, котре (показуючи) у вас знайшли?

Паліїв: То письмо разом з другими паперами перебрав я по виборі 6. XI. 1921 р.

Предс.: А той документ — ? Комунікат Кобусу? що то є Кобус?

Паліїв: То є Комітет Бойкоту тих студентів, які записалися на польські вищі школи.

Предс.: Чи ви до Кобуса належали?

Паліїв: Я до сего Комітету не належав.

Предс.: То не ви реферували?

Паліїв: Ні.

Предс.: Ви укривались перед поліцією, вас шукали. Ви знали о тім і Ви мали леґітимацію на чуже назвиско.

Паліїв: Вона була від товариша Сандецького.

Предс.: То ви ту леґітимацію уживали?

Паліїв: Так.

Предс.: А де ви мешкали?

Паліїв: У Львові, в забудованню св. Юра.

Предс.: Штик зізнав так: Kum był szczegółowo powiadomiony o zamachu (читає з актів) зізнав і потвердив це перед суддею слідчим при переслуханні 12. жовтня.

Паліїв: Я мушу сказати, що Штик ніколи до Кума не належав ані не був на листі вибраних, отже не міг бути на засіданні Кума а тим більше, коли би малося обговорювати таку важну справу, як справа атентату. Що до Чижа, то мушу зазначити, що він до Кума був вибраний, але сейчас по зїзді виступив, і я вступив на його місце. Тов. Залужна як також і тов. Федак не належали ніколи до Кума. Крім того, такого засідання ніколи не було і це є видумка тов. Штика чи поліції чи когось иншого, щоби лише звязати Кума з Волею. Що до льосовання, то я на такім не був.

Предс.: Штик сказав: Kolega Czyż w mundurze majora...

Паліїв: То є фантазія Штика або поліції. Тут сказано, що я був перебраний як технік, а Чиж не знаю як. Але сказано і про Яцкевича Евгена, який мав бути шофером на авті, а я тут не бачу ні одного ні другого. Нема їх тут. Пан прокуратор уважав за відповідне їх випустити.

Прок.: На жаль.

Паліїв: Але чому? бо вони могли виказати своє алібі і я виказав, але я не був настільки щасливий, щоби був на місци товаришів, яких випущено. Бо видно панови прокураторови треба було чомусь мене задержати в вязниці, щоби сплести дальшу частину своєї повісти але вже на арену не виходять и одинокі люде, а тільки екзекутива українського студентства Ком. Української Молоді. Оце було це завдання, щоби Ком. Української Мол. звязати з Університетом і Волею, представити Ком. Української Мол. як стадо шершенів, що над нічим не думають, як над тим, щоби поповнювати злочини головної зради, зрозуміле, чому мене затримано в вязниці і обвинувачено о співучасть. Яцкевича, Секрета і инших обвинувачених тими самими зізнаннями, в тій самій мірі що я, випущено з вязниці.

Предс.: Тут є „Чорна ліста", чи ви знаєте дещо?

Паліїв: Я її читав.

Прок.: Прошу сказати, чи діяльність Краєвої Ради є політичною, не хочу сперечати. Прошу сказати, чи ті резолюції, що були поставлені дня 20. листопада, були річею новою?

Обв. Паліїв: Що до резолюції, то там говорилося про визвольну боротьбу, а не революцію. Так ті резолюції можемо назвати і не резолюціями. Виконання цих резолюцій залежало від волі і бажання. В першу чергу від обєктивних обставин залежить виконання, а се є тільки резолюції програмові. То означало, що кождий Українець повинен до цего стреміти, що можливе це тільки при помочи оружної боротьби, бо иншого методу не можна вжити для того, щоби визволитися з чужого ярма, але як повторюю, ті резолюції звучали так, що як раз Краєва Студентська Рада їх переводила в діло. І як раз пан суддя слідчий питався, чи Кр. Союз. Рада виповнила ці резолюції, я заявив п. слідчому судді, що Краєва Союзна Рада не могла переводити їх в діло. Цей мій пассус послужив п. прокураторови до того, щоби переїхатися по моїй чести та представити мене як чоловіка з готентотською етикою, що других всипав а сам ховається позаду. Але я даючи таку заяву, брав під увагу те, що виконати тих резолюцій Рада не мала можности, не була в силі, бо тоді ті обєктивні умови, від яких залежить виконання таких резолюцій, і як їх ухвалив листопадовий зїзд, тоді таких обєктивних умовин не було. То не значить, що Рада не виповнювала того, що могла, тільки вона виповнювала те, що було в її силі. Але тоді, серед тодішних обєктивних умовин, Рада не могла тих резолюцій виповнювати, бо обєктивні умовини на то Раді не позволяли, так що про діяльність краєвої Ради, говорити як про політичну діяльність, згідно з тими резолюціями листопадового зїзду — годі. Тут кажу ще раз, ті резолюції не можна брати як завдання даної Ради, яка істнує місяць, два чи три. Через той час має визволити українську націю з румунського, російського, польського і чеського ярма — про те розуміється говорити не можна. Що до політичної діяльности Ради, вона займалася політичною діяльністю о стільки, о скільки справа університету була не тільки справою науковою, але ходило тут і о політичні моменти, — так як скрізь політичний момент грає ролю — як приміром при заложенню університету в Станиславові через польський уряд грав ролю також політичний момент.

Прок.: Чи міг Кум занимати ся політикою, чи мусів?

Обв. Паліїв: Міг, але не мусів. Кум мав вести організацію, та була екзекутива української молодіжи.

Прок.: Ви сказали, що діяльність того Кума перестала істнувати, а в місци його істнував політичний відділ.

Обв. Паліїв: Не в місци Кума, але при Краєвій Студентській Раді істнував політичний відділ Кума.

Прок.: Як то може бути?

Обв. Паліїв: Так, тому, щоб Кум дійсно тішився авторитетом так до війни, як і після війни. Авторитет є передумовою удачі якогось діла. Тому позволено політичному референтови уживати назви Кум, але лише для того, що Кум тішився доброю орієнтацією межи українським студентством. Кум займався будуванням українського університету і організуванням студентства. Студентський Союз був вже тоді розвязаний.

Др Старосольський: Ви говорили досить багато про діяльність Кума, Ст. Ради, і т. д. але ви говорили загальними понятями, чи не могли би ви зовсім конкретно сказати, що я Паліїв, будучи Головою К. С. Ради мав такі а такі конкретні завдання, або так скажіть, що ви мали до роботи?

Паліїв: Як що маю відповісти на це питання, мушу пояснити організацію саму.

Др Старосольський: Про організацію ви вже говорили.

Обв. Паліїв: Але про внутрішню організацію самої студ. Ради, котра складалась з реферату університетського, економічного, культурно просвітного, політичного і організаційного, ті 5 рефератів становили цілість краєвої Ради. Кождий реферат мав на чолі якогось референта, який був членом кр. Ради, так що кождий референт працював в своїм крузі ділання зовсім якремо, а голова кр. Ради мав координувати працю всіх тих поодиноких рефератів і мав надавати напрям праці всіх рефератів, які були підчинені кр. Раді.

# ЖІНОЧИЙ ВІСТНИК

## Перед Загальними Зборами „Союза Українок".

За кілька днів, бо вже в найблизшу неділю відбудуться річні загальні збори нашої жіночої краєвої організації. Це вдруге по довгих роках воєнного лихоліття і культурного застою збереться знова наше жіноцтво, щоби зробити підрахунок з дотеперішньої праці, щоби намітити шлях на будуче та радити над своїми справами, преважними справами, що консеквенціями сягають далеко поза межі товариства. Ціль і завдання його усім нам відомі, — сумніви можуть бути тільки в невірному пониманню круга діяльности нашої організації і на цьому тлі можливі дискусії на зборах.

Як вже сама назва показує: „Союз Українок" це федеративна спілка усіх жіночих організацій і товариств в краю, а львівська управа це його централя, яка має кермувати роботою своїх філій і кружків, яка повинна обєднувати всі жіночі краєві товариства, бути їх екзекутивою а рівночасно представництвом прав і інтересів всего галицького жіноцтва.

Окремі провінціональні організації мають виконувати все те, що зачеркнене статутом, розвивати свою діяльність у всіх напрямах: культурнім, економічнім, гуманітарнім — засновувати курси, захоронки, робітні, робити виставки і т. н. Центральна управа через свої секції (організаційну, просвітну, економічну, редакційну) стоїть у контакті з філіями і кружками, оскільки вони самі ту звязь піддержують через звідомлення про свою діяльність, свої пляни, потреби, перепони в роботі. Тим то доконечна річ, щоби на зборах явилися делегатки з краю, принаймнеше з біляших центрів (Перемишль, Стрий, Тернопіль, Станиславів, Коломия і т. н.) і дали висказ своїм бажанням. А вже не треба підкреслювати, що з львівського жіноцтва не сміє бракувати на цих зборах ні одної свідомої Українки. Хай ставляться всі без ріжниці політичних партій, без огляду на особисті симпатії чи ворожнечі — без огляду на свої „феміністичні" чи „антифеміністичні" настрої.

„Союз Українок" не є партійною організацією, не є також чисто феміністичною. В його рамах найде собі роботу кожда одиниця, яка працювати хоче і вміє для малих і для найширших кол нашого громадянства. Гуртуючи жіноцтво під своїм прапором, „Союз Українок" не відтягає його зовсім від тих великих гасел, що ясними зорями присвічують нашому народови на шляху до відродження: Просвіта! Рідна Школа! За волю!" Навпаки, метою нашої організації є якраз до тих кличів підвести усіх жінок, зробити їх свідомими трудовицями на рідному полі, підготовити їх до громадянського життя так, щоби як найде слушний час, на кождій ділянці вміли заступити своїх братів і разом з ними дійшли до побіди!

## „Мущина і жінка в парляменті".

В часі послідчого жіночого Зїзду у Відні („Frauentagung") одною із замітнійших точок був відчит д-ра Марії Єлисавети Лідерс з Берліна, посла до німецького парляменту. Пані д-р Лідерс загально звісна зі своєї красномовности, так високо цінена, що при дебатах над фінансовими квестіями її партія (німецько-демократична) вибирала по кілька разів на свою речницю. В свойому викладі зуміла вона так непереможно зясувати ідеали політичної роботи жінки, що розоружила і найбільш ворожих противників. На основі своїх парляментарних переживань і обсервацій дала яркий образ становища мущини і жінки в парляменті. Зі 45 жінок членів німецького сойму богато є провідницями жіночого руху і — як каже пані Лідерс — воно немов жарт історії, що великі мужеські партії з поглядами перестарілої, жіночі права поборюючої політики ось тепер ущасливлені співробітництвом поборюваних ними противничок. Але те співробітництво мусять вони принимати з дакою, бо ті жінки мають за собою широкі маси жіночих виборців. Завданням жінок в парляменті буде, мущин, які звичайно самі багато „розважають", а від жінок сейчас „діла" хочуть бачити, мущин тих в парляментарних організаціях так вишколити, щоби вони зрозуміли того духа, якого жіноцтво хоче внести в парлямент, в законодавство, в управу. Жінки в парляменті мусять це завдання як слід собі засувати і доцільно перевести. На це треба не тільки розуму, а передовсім такту, належитого почуття як, коли і де що має бути обговорене.

Найтяжше приходиться в поодиноких націях, де жінки стрічають скрайно тісний партійний дух. Як туди добиватися, вказує тактика одної з правих парляментаристок, яка перед ухвалою закона про релігійне виховання кождому мущині своєї партії з окрема погляди жіноцтва викладала. І так закон, якого обговорення на пленум викликалоб було найзавзятійші енунціації партій, заздки сполученій акції жінок всіх напрямів, принятий зістав без дискусії. Так само при ухвалюванню закона, який відкрив жінкам дорогу до судівництва — всі жінки ішли згідно разом. Характеристичним для сильної опозиції мущин був оклик одного високого судії: „Пробіг! так може схочуть жінки згодом захопити і управу держави!" Жінки відповіли твердо „так" і непохитно спільним шляхом дійшли до побіди. І при майбутній дебаті над законом про поборювання полових недуг жінки перепруть свої домагання хочби тому, що мущини з огляду на своїх виборців-жінок не схотять кидати на себе підозріння, немов то вони менш моральних правил.

Мущини мають наклін передовсім підчеркувати сильно свої противні погляди. Через те вони від себе віддалюються і з трудом находять відтак спільну платформу. Жінки порозуміваються вперед без мущин і сейчас виводять те спільно обдумане. Ця тактика німецьких парляментаристок варта наслідування і у мущин. Незвичайної ваги для інтерпарляментарного порозуміння є існування сильної посередньої партії. Жінки працюють в політиці чеснійше, бо вже жіночими завданнями щоденного життя заправлені виконувати свою роботу „без сондування", бо конечність тої роботи, яка на час обмежена, виключає фільозофування „як — колиб". Притім є жінки політично необтяжені, менш дбайливі о престіж партії, свобідні від політичних амбіцій. Тому то і є їх завданням, мостити шляхи інтернаціональному порозумінню, якому прелеґентка, хоч сильно підчеркнула німецьке право на самоозначення і національне признання, посвятила горячі слова.

## Курси Загальної освіти для молодих робітниць.

Заходами Кружка У. П. Т. ім. Ганни Барвінок у Львові отворено 5. падолиста ц. р. доповняючі курси для дівчат, які покінчили народню або видлозу школу і працюють вже в практичному званню: в купецтві чи по шевкинях. На курс зголосилося досі звиш 40 дівчат, в переважній більшости з кравецького фаху. Наука відбувається що неділі і свята від 4—7 ої години вечером в дівочій школі ім. Шевченка при вул. Михнавського. Виклади обіймають: українську мову з практичною стилістикою, українську історію, літературу і географію, рахунки з практичною бухгальтерією, товарознавство, гігієну і педагогіку, історію культури і співи. Науку ведуть фахові учительські сили. Курсистки користуються гарною бібліотекою Кружка, якою завідує п. Ольга Кореневська. Члени Старшини опікуються курсами, а учитель п. Іван Герасимович заснував вже хор, який не йно причиняється до оживлення науки, але й розбуджує національну свідомість у дівчат.

Про потребу і хосен таких курсів у нас злишним довго розводитися. Досі наші змагання зверталися головно в напрямі поширення вищого знання серед наших дівчат так званої інтелігентної верстви, а занедбали ми ті многочисленні ряди молодих робітниць з практичних фахів, які ізза недостачі матеріяльних засобів зарання вже примушені шукати зарібку на хліб. Полишені самі собі, вони або попадали в чужі табори і там винародовлювалися, або сходили на бездорожа. Крайна пора направити нам похибку десяток літ і в своєрідну атмосферу ввести ті наші молоді сестри — замісць пустих недільних забав у на все підходячих товариствах дати їм науку на рідному слові, доповнити їх знання хосенними відомостями з ріжних обльстей, виховати їх на свідомі своїх завдань горожанки Українки.

Кружок задумує утворити згодом при цих курсах загальної освіти, ще й практичні курси пошиття, пантофлярства, вробу штучних цвітів, картонярства і других, які незабаром дівчатам далиб в скорому часі гарний заробіток. Однак для здійснення своїх плянів потребує Кружок поперти зовні — найпаче від тих кругів громадянства, що мають до діла з молодими робітницями, в першій мірі від властителів і властительок усякого рода робітень, від робітничих товариств і вкінці від цілої української суспільности. Хай вони всі заохочують робітничу жіночу молодь користуватися курсами і бібліотекою Кружка — Кружок зробить своє і спільними заходами ціль буде осягнена.

## Жіноцтво у Франції та Англії.

З рамени Кружка ім. Ганни Барвінок відбувся минулого тиждня (17. ц. м.) на вище подану тему виклад д-ра Михайла Рудницького.

В легкій формі, переказуючи свої враження і поодинокі незвязані образи, прелеґент змалював на тлі двох ріжних культур: французької і англійської два діяметрально ріжні типи жінок. Англійка користується всіма громадянськими правами, та охороною законів, які забезпечують їй повну свободу рухів в товариському життю, студіює в університетах, виконує усі професії (починаючи від полісменів а кінчачи на священиках), промовляє публично під голим небом на мітінгах, ходить свобідно сама (без товариства мущини) без огляду на пору дня до прилюдних льокалів, до театрів, ресторанів і барів і має нахил до релігійних проблем, до містицизму, грає велику ролю у релігійних сектах. Англійка не цікавиться ні модою ні кухнею, не сотворила ні одної ні другої, погано вдягається і ще гірше дає їсти.

Навпаки Француженка. Її не цікавлять суспільні питання, вона не приймає участи в громадськім житю, змагання до шкільної освіти є їй чуже. Не має політичних прав, в політиці грає ролю лиш поза кулісами і через свої впливи на мущин. Француженка — по словам прелеґента — „воліє мати вплив на міністра, чим сама бути міністром". Її не хоронять закони і тому вона шукає охорони у мущини: без нього не може йти до льокалю ні на бульвар. В противенстві до Англійки Француженка є раціоналістка, має хист до практичних інтересів, переважає в неї „здоровий розум".

Прелеґент застерігся з початком викладу, що жіноче питання його не цікавить і є йому зовсім чуже. Тому і не дивниця, що він не представив діяльности жіноцтва у Франції і Англії, та що не дав синтезу модерної Англійки і Француженки в родиннім і громадськім житю. А проте прелеґент висловив такий свій особистий погляд, що, мовляв: „Жіноче питання не істнує у Франції, а надто довго істнує в Англії, щоби ще нам називатися".

## З життя українського жіноцтва на еміґрації.

Заходами „Українського Жіночого Союза" у Відні відбулися в останніх часах два інтересні відчити: пні Марія Кекишівна говорила про жіночий пласт, а пні Олена Залізняк про чужу жіночу пресу.

З акцій віденського Жіночого Союза на окрему увагу і похвалу заслугує справа зорганізування Німкинь, які живучи довший час на Україні, або вийшовши замуж за Українця, стали українськими горожанками. При Українськім Жіночім Союзі повстала тепер окрема секція тих жінок („Deutsch sprechende Ukrainerinnen"), які по своїм походженню і мові Німкині, але співчувають щиро стремлінням українського народу і стоять на становищи української державности.

* * *

Дня 25 падолиста ц. р. відбудуться у Відні звичайні загальні збори Української Секції Міжнародньої Жіночої Ліги Миру і Свободи. Порядок нарад слідуючий: 1) Звіт управи, 2) Звіт Контрольної Комісії, 3) Вибори нової управи, 4) Біжучі справи.

* * *

Останнє (6) ч. „Господарсько-кооперативного Часопису" з 15. ц. м. присвячене ролі жінок у розвитку господарсько - кооперативного життя.

---

**Всі матеріяли, призначені до „Жіночого Вістника", проситься надсилати на адресу: Мілена Рудницька - Лисяк, Львів, Тарновського 7.**

Приватні лекції
французької та англійської мови
й літератури, поодиноко або гуртом дає
Д-р Михайло Рудницький
(доцент Київського Державного Університету).
ІНФОРМАЦІЇ: ВУЛ. ГЕТЬМАНА ТАРНОВСЬКОГО 7., І. поверх — пополудни.

**Оправлені примірники „Першої Книжечки“ в гарній і тревалій оправі вже появились**

Можна їх дістати негайно у автора по ціні **1.500 мп. за примірник.** Книжки висилається лишень за готівку з гори. Порто одної книжки 150 мп. — При більших замовленнях опуст.

**Хто хоче мати гарно оправлену „Першу Книжечку“** повинен замовлення зробити зараз, бо скількість справлених примірників невелика (тої тисячі). — Можу продати 14 М. цілий наклад відразу по спеціяльно умовленій ціні. — Для Америки і Канади продається оправлені примірники „Першої Книжечки“ по 30 цент. 1—3

**Микола Матвійчук, Львів, в. Поля ч. 1.**

Шліть жертви на булаву памятника на могилі Леся Мартовича до Пов. Тов-а Кредитового „Віра“ в Раві Руській.

## ОПОВІСТКИ.

**Народний театр Тов. „Українська бесіда“ у Львові.** (Шашкевича 5.).

В суботу 25. н. м.: Перший раз: „МІРА ЕФРОС“ побутова пєса з жидівського життя на 5 одмін Я. Гордіна.

В неділю 26. н. м. о год. 3. попол. для шкільної молоді: „ЗАПОРОЖЦЬ ЗА ДУНАЄМ“ оперета на 3. дії С. Артемовського. — О год. 7. веч.: „БАРОН ЦИГАНЬ“ оперета на 3. дії Й. Штраєса.

**СТРИЙ:** Неділя 26. н. м. Сала „Народнього Дому“: „МІРАНДОЛІНА“ комедія на 3. дії Гольдоні.

Білети продає раньше „Народня Торговля“. В неділі від год. 10—12 і 3—7 в каса театру. XXV. 2—?

—o—

**Звичайні Загальні Збори** „Союза Українок“ відбудуться в неділю, дня 26. листопада о год. 3. по пол. в салі „Бесіди“ (Народний Д'м). О численну участь просить — ВИДІЛ. 1064 3—3

**Подяка.** Для вязнів зложили: Вп. гром. Степан Сасик Дрогобич 400.000 мп. і Юрій Сасик Борислав 400.000 мп. Заходом українського жіноцтва на руки Вп. гром. К. Сасикової збірка від бориславського громадянства 500.000 мп. Вп. Жертводавцям щиру подяку складає отсею дорогою Комітет допомоги політичним вязням.

**Замісць** поминального Богослуження в четверту річницю смерти мойого батька складаю 5.000 мп. на Українських Інвалідів — Фаловичева. 1—1

**Зідомлення** Д-р Тимотей Мацьків, кандидат адвокатури в Станиславові і Ірена з Іваницьких, сестрінка д-ра Н. Сабата, директора української гімназії в Станиславові, звінчані дня 29. жовтня 1922. в Залесцях коло Ходорова, замісць розсилання окремих звідомлень про своє вінчання, жертвують на політичних вязнів 15.000 мп. від себе і 20.000 мп. зібраних в дні вінчання в домі ПП. Деканів Винницьких у Залесцях. 1064а 1—1

## Дрібні оголошення.

БАНДАЖИСТ Подячек Самбір Ілюстровані цінники даром. 994 9—30

В БЕРЛІНІ каменці у великім виборі продає бюро „CELERITAS“, Львів, Ягайлонська 17. 1077 2—3

КОНЦИПІЄНТ з практикою шукає посади на провінції. В домість у д-ра Бонорова, адвоката в Бучачи. 1063 1—3

ПРИЙМУ лекцію з гімназійних або семінарійних кляс. — Осип Степкевич, студ. прав, Плотича ч. Денисів. 1060 1—2

ФОРТЕПЯНІВ солідне строєння, репарації, купно, оцінка. Адміністрація від „Строітель Б.“ 1032 1—4

УПРАВИТЕЛЬ двокласової школи, середний, брунет, 45 літ, має хлопців 8, 7, 5 і 3 роки, котрі мають 9 моргів поля, шукає, жени до 40 літ, що мусить бути дуже доброго серця та лагідної вдачі. Селянки не виключені. Посаг виманний. — Листи зі світлиною прошу слати до 2-го грудня 1922 р. під: „Oeneva“ оказателеви учит. легітимації Nr. 153/417 Kurat. Станиславів I. Дискрецію і зворот світлини ручиться честю. 1081 1—1

## ПОДЯКА.

Дня [illegible] вересня н. р. розпращалася з цим світом наша найдорожша й найліпша Мама й Бабуня, Емілія з Босих Сабатова, після тяжкої і довгої недуги, в 72. році життя. У тяжкім і важкім болю після так великої втрати заявляємо ми стійки щирого спочуття в усіх кругах нашого Громадянства, що ми не в силі кожному з окрема зложити подяки. Тому отсею дорогою пересилаємо щире Спасе-Біг усім тим, що виявили нам живе спочуття, чи то несучи поміч і розрату ще в останніх днях недуги бл. п. Покійниці, чи то в днях найтяжшої жалоби особистими виявами уподоблення та вінцями й цвітами на її домовину, чи в часі самих похоронних обрядів заелічанням сумного торжества безінтересною участю найвічнійших нам ОО. Духовних із Станиславова і околиці під проводом О. Мітрата Горцієвського і О. Архидіякона Литвиновича, із серця плазучою надгробною промовою О. проф. д-ра Фіголя, чудовим хоральним співом гімназійної молодіжи та численною участю П. Т. Громадянства не лише у відпровадженню тлінних останків на місце вічного супочинку дня 1. жовтня, але й в поминальнім богослуженню дня 2. жовтня, чи вкінці всім тим Добродіям, що з ріжних сторін надіслали на мої руки письменні привіти, навіяні теплими словами жалю і спочуття у нашім болю.

*Д-р Н. Сабат,*
директор української гімназії в Станиславові
іменем усіх синів внуків і дальшої рідні бл. п. Покійниці. 1084 1—1

## ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

967 18—? АДВОКАТ
**Д-р Володимир Бачинський**
перенїс адвокатську канцелярію з **Підгаєць до Львова** і веде її при ул. Косцюшка ч. 1 а біля „Народної Гостинниці“.

**Адвокат і оборонець в карних справах**
**Д-р Степан Баран**
веде адвокатську канцелярію
**В ТЕРНОПОЛІ, вул. 3. МАЯ ч. 5.**
(готель Адлера, побіч Нар. Торговлі). 67 45-?

АДВОКАТ
**Д-р Степан Мишко**
відкрив адвокатську канцелярію
**в ТЕРЕБОВЛІ**
і веде її спільно з адвокатом **Д-ром Дмитром Юркевичом** в домі Товариства св. Петра і Павла. 1075 2—6

**ЛІКАР**
**Д-р Василь Білецький**
веде лікарську амбулаторію
**в СНЯТИНІ Головна вул.**
дім сьвященика Т. Жанковського коло Магістрату — від год. 9. рано. 1030 4-4

**АДВОКАТ**
**Д-р Аба Ґольдшляґ**
провадить канцелярію 925 9-?
**у Львові при вул. Косцюшка ч. 1 а.**

**НАРОДНІ СТРОЇ** вишивані, вишивані жупани, запаски, сорочки, краватки і ін., виконує, купує і продає 2-20
**жіноча спілка промислова „ТРУД“, Львів, Ринок 39.** (кн. дім).

Хто вкажеться витинком цього оголошення з газети дістане при закупні товарів 5 прц. опусту.

**:: Обуву люксусову і звичайну ::**
в найбільшому виборі з кращих і заграничних фабрик для жінок, мущин і дітей по найдешевших цінах поручає
1070 **Н. МАРКЕНІЙ ШТАРК** 1—3
**Львів, вул. Трибунальська 10.** (готель під 3 коронами).

**Позір! Читайте!**
**Аматорські театральні гуртки!**
Відбито на машині до писання пєси, що легко надаються до аматорських вистав по містечках та селах:
1. „Мати - Наймичка“ — Тогобочного, 4 дії. Ціна 1.500 мп.
2. „Розумний і дурень“ — Тобілевича, (Карпенка-Карого) на 5 дій, ціна 1.800 мп.
3. „Нахмарило“ — Грінченка, на 3 дії, ціна 1.500 мп.
4. „Не співайте пісні — не вменшайте ноші“ — Васильченка на 3 дії, ціна 1300 мп.
5. „Як ковбаса та чарка — то мирнеться й сварка“ — Стариського на 1 дію, ціна 1000 мп. — Ціна без пересилки.
6. „По модньому“ — Старицького на 1 дію — ціна 1200 мп.
Замовляти на адресу:
**В. Завадський Львів, Ринок 43/1.**
1028 Можна за післяплатою. 3—?

**ЦЕРАТИ** відпрасовані і на метри
сірники, портієри, хідники, ринки, лінолеум
нами на лінна обруси, меблаві матерії, матерації, сінники, сори до вікон
**ТАПЕТИ** в найбільшім виборі по-ручає XXIV. 7—9
**Е. НІЧАЛЕС і А. МАРҐУЛЕС**
**Львів, вулиця Синиґуська ч. 18.**

**ДРУКАРНЯ і фабрика печатен**
**І. ФРІДМАНА**
**ЛЬВІВ, ВУЛ. СИНИҐУСЬКА ЧИСЛО 2 і 4.**
виготовляє гарно і дешево всякі друки та печатки. XXIV. 2—6

**„ОРЕЛ“ (ADLER)**
**машини до писання польсько-українські надійшли.**
До набуття у фірмі .... **ГЕНРИК МЕЛЛЕР** склад машин до писання
1—3 **ЛЬВІВ, площа СМОЛЬКИ 1. — Число телеф. 540.** 1076а

## ПРОДАМ

тринадцять перших річників „Літ.-Наук. Вістника“ — кождий річник в чотирьох томах — і три річники „Діло“ (з рр. 1911, 1912 і 1913) — кождий річник в двох томах. Оправа: хребет і боки шкіряні, витиснені золочені. — **Ціна 160.000 мп.** — Уряд парох. в Галичанові, п. Городок Ягайлонський. 1074 2—3

## Присилайте передплату!

## Надзвичайні Загальні Збори

товариства
**КРЕДИТ ЗВЯЗКОВИЙ**
передтим
БАНК ЗВЯЗКОВИЙ В СТАНИСЛАВОВІ

зареєстроване стовар. з обмеж. порукою відбудуться дня 10. грудня 1922 р. в комнатах товариства при вулиці Собіського ч. 28. о год. 2. з полудня, а коли в тій годині не збереться достаточне (законом вимагане) число членів, то Збори відбудуться того самого дня і в тім самім льокали о год. 3. (третій) з полудня без огляду на скількість присутних зі слідуючим дневним порядком:

1) Відчитання протоколу з попередних загальних Зборів;
2) Зміна нового статуту;
3) Вибір 3-ох членів Дирекції і 2-ох заступників;
4) Вибір 9 членів Надзірної Ради;
5) Внесення і запити.

1085 1—1 *Дирекція.*

## ЗВИЧАЙНИЙ ЗАГАЛЬНИЙ ЗБІР

жіночої спілки промислової
**„ТРУД“**
стов. зареєстр. з обм. порукою

відбудеться в понеділок дня 11. грудня 1922 р. о 3. год. з полудня в домі стоваришення Ринок ч. 39. зі слідуючим дневним порядком:

1. Відкриття і упоконституовання Збору.
2. Відчитання протоколу попереднього Збору.
3. Зв'іт Управляючої Ради з діяльности і білянсу за діл. роки 1919/20, 1920/21, 1921/22.
4. Зв'іт і внески Контрольної Комісії.
5. Ревізійний Зв'іт Кругового Союза Ревізійного.
6. Зміна статута кооперативи в цїли узгіднення його з постановами нового кооперативного закона.
7. Вибір Управляючої (Надз.) Ради.
8. Означення висоти пропорційної марки для членів Національної Ради на 1922/23 р.
9. Внески і запити.

Рахункові замовлення виложені для членів в канцелярії кооперативи в урядових годинах. XV. 3—3

В случаю неправки на означену годину приписаного §. 39. статута числа членів, відбудеться того самого дня о год. 4. з полудня другий Загальний Збір членів кооперативи з тим самим дневним порядком, якого рішення будуть правосильні без огляду на скількість присутних членів.

Львів, 15. листопада 1922 р.

Шухевичева Геміна, предсідничка. Гашинська Ірина, секретарка.

КИНОТЕАТРИ
**КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА**
висвітлюють від пятниці 24. листопада н. р. могучу життєву драму на 7 дій по роману Олени Нагрецької п. з.:
**РОЗДОРІЖЖЯ ПРИСТРАСТЕЙ**
**(ЖІНКА НА ЛАНЦЮСІ)**
В головній ролі виконує артистка ЛІЯ МАРА.

**Взуття, снігівці, кальоші** б. виконує.
І. М. **зимові рукавиці** — поручає 0—10
**Еміль Ґабер, Львів,**
**площа Галицька** (проти Гіпотечного Банку).

**Складайте жертви на Рідну Школу.**

За редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10

Ч. 23. Почтову належність оплачено гуртом. Львів, неділя 26. листопада 1922. Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦИЯ И АДМІНІСТРАЦИЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143 322.
Адр. тел.: „Свобода" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописи редакция не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячно в краю 3900 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 5000 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч корон, Румунія 50 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 5000 кр. Зміна адреси 100 кр.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 150 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

*Львів, 25. листопада 1922.*

**Нові трибуни.** В дні 28. ц. м. отвираються у Варшаві польські законодавчі тіла — сойм і сенат. Представників українського галицкого народу там не буде, бо з правнодержавних причин й не може бути. Очевидно чотирьох вибранців дефензиви й поліції під фірмою „хлібороб" не має права промовляти від імени українського народу і наше громадянство в ніяких справах до них звертатися не буде і їх помочі та опіки не тільки що не потребує, але взагалі зуміє випросити собі всяку інтервенцію „хліборобів". Вони остають і мусять остати поза скобками нашого публичного національного життя.

Але є й українські землі, Волинь, Холмщина, Підляшя і Полісся, — що свідомо взяли участь у виборах до польського сойму і сенату. Їх представники увійдуть в перше в дні 28. ц. м. до сойму і сенату у Варшаві.

Положення їх дуже тяжке. Числом не великі — в соймі на 444 всего 21, в сенаті на 111 тільки 6 — і очевидно рішаючого голосу там не будуть мати. Вибранці народу, що жиє під нечуваним терором адміністрації, якому часто відмовляється людських прав до життя, якому не дається освіти, якого церкву старається запрягти у чужу службу, якого землі забирає чужий елемент, якого трактується як предмет, а не підмет державного життя, мусять відразу прийти в готовою програмою своєї роботи у чужому варстаті.

Зі звідомлення про перші конституючі збори Української Парляментарної Репрезентації в Ковлі з дня 22. ц. м., що його поміщено в останньому числі „Свободи", виходить недвозначно, що нове наше парляментарне тіло таку програму виробило і в до польського сойму і сенату з певною означеною метою. З організаційного і тактичного боку годі не підчеркнути дуже додатнього явища, а іменно, що Українська Парляментарна Репрезентація творить на зверх одноцільну організацию, обіймаючу всіх українських послів і сенаторів Волині, Холмщини, Підляша і Полісся. Важним для нашої національної політики є і друге явище, а це, що у всіх справах українського національного характеру обовязує всіх членів абсолютна солідарність, з під якої нікому не вільно виломитися. Наші новообрані парляментаристи здавали собі очевидно дуже добре справу з цього, що проти себе матимуть в засаді одноцільний польський фронт, о скільки річ іде про основні українські національні й державні інтереси і проти польського фронту створали свій власний, бо тільки одноцільним фронтом, тільки згуртуванням всіх на підставі абсолютної національної солідарности можна з певним успіхом боронити національні позиції.

За принципіяльне становище Української Парляментарної Репрезентації у Варшаві в наших національних і державних питаннях ми палковито спокійні. Теперішня гірка і безглядна рука навчила наших братів холодного політичного розуму. Наука не йде без бука. І цей бук — нераз ще й нині в дослівному значінню — якого й нам доводиться коштувати, зробив своє. Мимо штучного адміністраційного поділу, мимо відсутности, не з нашої і не з наших братів вини, блищик організаційних взаємин, обудив зі сну цей бук дрімучу національну українську свідомість широких селянських мас, що вибрали собі тільки свідомих українських діячів на своїх парляментарних представників. І ще одне. Спільне тяжке лихоліття останніх літ зродило спільне національне почуття і створило національну солідарність, якої противник певно й не надіявся, заперечуючи нераз — як пр. вшехполяки й досі — навіть сам факт істнування українського народу на своїх „krezach".

Висловом цієї національної солідарности з нами Галичанами являється однодушна ухвала Української Парляментарної Репрезентації не входити в ніякі зносини з т. зв. „хліборобами" зі Східної Галичини і не давати їм ніякої, ні моральної ні тактичної піддержки. Цю ухвалу прийме ціле наше громадянство, що кождої днини кладе стільки жертв в обороні свого державного ідеалу, як заповіт, що діяльністю українських послів і сенаторів у Варшаві руководитиме в принципі спільний нам всім український соборницький ідеал, за здійснення якого поклали свої голови на широких степах України сини Галицької Землі. Наше сучасне безмежне терпіння знайде певно в Українській Парляментарній Репрезентації повне розуміння і щирих оборонців.

Ухвали ковельського зїзду що до найблищої тактики на варшавському парляментарному терені в природи річи закриті покищо тайною. Не підлягає однак ніякому сумнівови, що наші посли і сенатори і тут будуть керуватися виключно здоровим національним українським інтересом. Очевидно що тільки цей інтерес, а ніщо більше, диктуватиме, як належить поступити у кождій конкретній справі. На нашу думку немає потреби входити в які небудь тревалі зязки з иншими парляментарними фракціями. Одинокий виїмок може тут бути зроблено що до найрідніщих нам по крови і історії, себто що до послів і сенаторів білоруської нації, якої положення під Польщею не менше важке від нашого. З ними можна і треба творити тревале обєднання, чи властиво тревале порозуміння, бо доля наша одна і наші стремління подібні і несуперечні.

Чи вийде яка безпосередня більша практична користь для нещасного українського населення Волині, Холмщини, Підляша і Полісся з парляментарної роботи наших послів і сенаторів, можна у високій мірі сумніватися, коли знається польську психіку і польську тактику. На кождий випадок Український Соймовий Клюб і Український Сенатський Клюб будуть тими трибунами, звідки лунатимуть стони міліонів наших кривджених мас, звідки розноситнсяме протест проти насильства над нами, звідки йтиме і наша невміруща державна думка. Не вирікаючися з гори і практичної роботи, на скільки вона взагалі буде можлива у цій сумнітосі, що безперечно буде у варшавському соймі і сенаті і о скільки на це дозволять основні точки політичної програми нашої репрезентації, наші посли і сенатори повинні використати своє становище у соймі і сенаті як нові трибуни не тільки для чисто практичних справ, але і не менше для справ загально національного українського характеру і для наших ідеалів.

Українське галицьке громадянство, що з засадничих правно державних причин, не може мати своїх представників у Варшаві, а яке доля віддала нині під польську владу, буде все з великою увагою слідити за роботою Української Парляментарної Репрезентації, що знова зі свого боку, про що ні на хвилину не сумніваємося, зі соймової і сенатської трибуни буде мати не одну нагоду заговорити і про справи нашої тісніщої Батьківщини.

*Д-р Ст. Баран.*

**Платіть партійний податок!!! Посилайте на адресу! „Краєвий Союз Кредитовий" у Львові, Ринок 10., вкл. кн. ч. 5.000, Жертводавці повище 500 мп. будуть оголошені поіменно!!**

## Льойд Джордж.

**(Після анґлійських виборів.)**

*Відень, 19. листопада 1922.*

Наслідком ярких невдач у заграничній політиці Льойд Джордж упав, а упадок його ще підкреслили вибори: його партія вийшла з них важко побита. Чи подія ся означає справдішну смерть політичну на свій спосіб геніяльного Галійця? Можливо, що так, можливо, що ні. Можливо, що ще прийде пора, коли Анґлії знов треба буде відкликатись до неповсюдної зручности Льойда Джорджа в полагоджуванню внутрішних конфліктів — тоді знов засяє в повнім блеску його зірка — хоч як воно ризиковно, коли чужинець береться пророкувати щонебудь в царині анґлійської політики! — майже неймовірним видається, щоб Льойд Джордж ще одержав колись знов провід у закордонній політиці Великої Британії. А мав він у сій царині таку повноту влади, як мабуть ніодин з анґлійських премієрів! Тільки тепер, після його упадку світ дізнався, що Льойд Джордж зосередив був у своїх руках усі основні компетенції заграничної управи Імперії — закордонний міністер був при ньому мало чим більшим, як урядовцем, виконавцем його наказів. Міністра сього — єдиного з кабінету Льойда Джорджа — приняв до свого кабінету новий премієр, першим актом котрого було віддати назад міністерству Керзона ту традицією усвячену компетенцію, яку йому був відобрав Льойд Джордж.

Керзон перейшов у склад нового кабінету — нетільки, щоб запевнити тяглість британської державної політики (тяглість ся була значно надщерблена саме Льойдом Джорджом!) а безсумнівно й тому, що особа його представляє собою такий великий капітал знання й досвіду в складних питаннях заграничної політики, що без співпраці його новому кабінетови не слід було обходитися.

Менше ніж якась инша царина державного життя загранична політика — та ще й Великої Британії! — може на довший час терпіти дилетантську руку, припадковий, не побудований на теоретичнім досвіді і практичнім знанню провід. Анґлійські коло, які мають звязок із закордонною політикою все, навіть у часах найбільшої популярности Льойда Джорджа, тільки з великою неохотою, навіть з певним засоромленням, гляділи, як керма Імперії лежала в його руках. Не забуду ніколи, як дуже я здивувався, коли приїхавши з кінцем грудня 1919 р. до Льондону, почув я від — дуже зрештою у словах здержливого — редактора найважнійшого органу для заграничної політики ось який погляд на премієра, котрого — після невдачі Вільсона — европейський загал уважав тоді чимось в роді міжнародного диктатора:

— Льойд Джордж? Не числіть занадто на нього в справі Східної Галичини! Він не має в заграничних справах ні засад ні знання. Він іноpант (sic!). Він ледви, чи знає, де лежить Східна Галичина. Адже ще недавно, беручись з новим апльомбом рішати справу Тешина, він прилюдно признався, що ніколи раніше про се місто не чував...

Льойд Джордж живцем переніс катеґорії й методи внутрішної політики, особливож політики парляментарної, на область, яка витворила свої питомі катеґорії й засоби, области політики заграничної. Він навчився був у внутрішних справах держати собі в резерві ріжні більш або менш цінні атути; він підбивав

Пр. 427/22. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часописи „Свобода" число 15. з дня 16. XI. 1922 в артикулах під заголовками: 1) „Містерії з диктатурою" в уступах: а) від слів „Адже черга" до „загального тла", б) від слів „Можливість істнування" до кінця артикулу. 2) „Військова диктатура і Сх. Галичина" від слів „Dziennik Ludowy" до кінця артикулу. 3) „Після польських виборів у Сх. Галичині" в уступі між словами „Dziennik Ludowy" пише... і „як відбувалось" 4) „Селянсько радикальна" партія на П. куттю" в уступі: від слів „А знов для другої сторони" до кінця артикулу. 5) „З дороги життя" в уступах від слів „І з кожним гостем" до кінця артикулу містить в собі єство ad 1, 4, 5, злочину з § 65a) к. з., ad 2, 3, провини з § 24. зак. прес. з дня 17./XII. 1862 Nr. 6 63 Д. у. з. узнав доконану 15. листопада 1922 конфіскату за оправдану і нарешті знищення цілого накладу і видав по думці § 493 п. к. закав дальшого розширювання того друкового письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби се рішення помістив безплатно в найблищім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою засідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. грудня 1862 Д. п. д. № 6 ex 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 40.0 Мп. — Львів, дня 15. листопада 1922

(Підпис нечитний.)

їх ціну яркими, буцім то непримиримими заявами, то що, — на те, щоб у данім моменті [illegible] їх противникам, від [illegible] них як найбільші уступки в инших областях, які йому особливо лежали на серці. Тактика така давала йому довгий час знамениті услуги в полагоджуванню парляментарних, а навіть клясових і економічних спорів. Одначе перенесена в заграничну область тактика так розчаровувала, а то й роздражнювала спросола всіх, тай компромітувала світлі традиції британської заграничної політики — найпослідовнійшої в історії держав світа.

Східна Галичина! На однім засіданню Найвисшої Ради, яке відбулося в кінцем мая 1919 в помешканню Вільсона, і в якому крім Вільсона брали участь Клемансо, Сонніно і Льойд Джордж, стояла на черзі справа Східної Галичини. Ходу засідання сього (доволі довгого, тривало яких 1 і пів години) тут оповідати не буду; хочу згадати тільки про один по адвокатськи драматичний момент, викликаний тоді Льойдом Джорджем, дуже характеристичною для сього політика манерою.

Реферував і відповідав на питання в справі Східної Галичини тодішний галицький делегат — по українськи а американський Українець д-р Білик перекладав англійські питання і заміти на українську мову тай українські відповіди й виводи на англійську. Таким чином між питаннями і відповідями, були для обох сторін перерви, в часі яких перекладець перекладав тільки що зроблені записки. Скористав із цих перерв галицький делегат: маючи небувалу раніше нагоду сидіти поруч Клемансо, крайно недовірчивого, а навіть просто непривітного супроти Українців, він спробував навязати з ним розмову, яку піддержував саме в мінутах, коли перекладчик переказував сказані ним щойно заяви й відповіди на англійську мову. Спроба вдалася на диво: звичайно дуже мовчазливий і вперджливий старець втягнувся в живу розмову про галицькі, польські й українські справи, ставив питання, давав відповіди, а коли нарешті галицький делегат, осміленчий живістю заінтересування свого співрозмовця, зазначив, що в обосторонним інтересі було би, щоби французький премієр безпосередно поінформувався про галицьку й українську справу — Клемансо з місця відповів:

— Гаразд. Я радо з Вами окремо поговорю.

— Коли і де?

— Завтра, 3 година, в моїм кабінеті в міністерстві війни...

[Мимоходом слід зазначити, що до сеї окремої розмови з Клемансом, в якій спокійно, без „галерії", можна би було пояснювати й спорити, ніколи не прийшло. В означеній годині явилася у Клемансо ціла велика депутація, в котрій крім галицького делегата, крайно таким оборотом справи знеохоченого, ще взяло участь неменше 6 дипльоматів і стратегів спільної ще тоді Української делегації, через половину навіть нетямучих у французькій мові! Старий скептик і знавець людей приняв цю депутацію зимно, злобно й згірдно. „Глядів на нас наче на Готентотів" — так сформулював своє враження з сеї схибленої авдієнції оден з її членів, український Жид].

Раптом, коли „приватна розмова з Клемансом дуже живо розвивалася, піднімається з місця Льойд Джордж тай піднесеним голосом до Клемансо:

— Друже Клемансо! Так не йде! Ви собі в куті балякаєте, а тимчасом тут говориться про Поляків річи, які Ви повинні знати. Пане Перекладець, прошу ще раз повторити, для п. Клемансо, переклад відповіди, яку дав галицький делегат на поставлене йому питання: „Чи се правда, що Поляки з генералом Галером наступили на галицьку українську армію з одного фронту саме тоді, коли вона другим фронтом боролась проти большевиків?"

Сею енергічною інтервенцією Льойд Джордж, котрий тоді грав ролю адвоката нашого, дуже зручно підчеркнув зміст відповіди на питання, яке тодішна польська пропаганда силкувалась затемнити — у відомім інтересі. Одначе що з сього? Підбивши осьтак значіння галицької справи, сей наш адвокат без скрупулів переторгував її кілька місяців пізнійше. За якісь уступки (здається, в Мезопотамії) Льойд Джордж без великого болю серця зробив засадничу уступку Клемансови в Льондоні саме з сеї Галицької справи, буцім-то так страшенно важної для Англії і її премієра. Теперішнє „правне" становище Східної Галичини і наші в ній гаразди основані саме ось тій славетній згоді Льойда Джорджа, щоб „припинити" засадничі постанови що до Галицького Статута...

Потім той-же Льойд Джордж при ріжних нагодах знов уважав собі корисним підбивати в гору й підчеркувати вагу Східної Галичини для Англії. Таке було прим. в Ґенуї. Дехто з наших політиків робив собі ізза сього рожеві надії — я, грішний, все питав себе самого і старався розвідатися:

— За яку то користь і в котрім кінці світа Льойд Джордж хоче в данії хвилі уступити від своєї „непримиримости" в питанню Східної Галичини?...

Допись ся вийшла нині довшею ніж хотілось. Покінчимо її, відкладаючи до найблищого часу поділитись з читачами „Свободи" з опублікуваною на днях оцінкою, яку Льойдови Джорджови дав його міністер загр. справ Керзон тай подати деякі відомости про ту клясу, з якої рекрутується безприкладно високо кваліфікована армія трудівників заграничної (і внутрішної) політики Британської Імперії.

Одно й друге видається мені цікавим і — повчаючим.

*В. Панейко.*

**Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 39.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —**

# Галицькі відносини.

## Наглий суд в Стрию.

Дня 21. падолиста ц. р. станули перед наглим судом у Стрию студенти учительської семинарії в Долині Гриць Янчур, Іван Яросевич, Михайло Бардиш і Ілько Кобрин під замітом, що дня 4. падолиста ц. р. о год. 7 вечір в Пациковї виконали атентат на „кандидата" до польського сойму в Варшаві Ілька Матійчина в ціли позбавлення його життя. В склад суду входили: радник Скульскі, яко предсідник, радники Шулякевіч, Орскі і Вольскі; обвинувачував прокуратор Опенавер. Обвинувачених боронили: Гриця Янчура адвокати д-р Гарасимів і Калуський, Івана Яросевича адвокат д-р Калитовський і д-р Апфельгрін, обвинуваченого Михайла Бардина д-р С. Шухевич зі Львова. Обжалованого Юрка Кобрина д-р Лужецький.

Обвинувачення опер прокуратор на таких фактах: Пошкодований Ілько Матійчин кандидував на посла до сойму варшавського на лісту ч. 1. Українська конспірація видала наказ зладити Матійчука іще перед днем голосування і наказ цей подав Михайло Бардиш устно Грицеви Янчурови в тим, що він особисто має цей наказ виконати, а то під загрозою кари смерти. Гриць Янчур прибрав собі до помочі Івана Яросевича і дня 4. падолиста вечером удалися до Пациков а і післали Юрка Кобрина до Василя Гурака, щоби він видав їм один з двох револьверів, які в тій цілі полишив у нього його рідний брат, а іменно „той ліпший револьвер" 9 м. бровнінґ марки Штаєр. Юрко Кобрин приніс дійсно револьвер від Гутака а опісля Гриць Янчур і Іван Яросевич удалися під хату Ілька Матійчина, котрий саме прийшов із села і стояв посеред освітленої комнати. Яросевич остав на варті, а Гриць Янчур зблизився до вікна і стріляв через него до Матійчука, куля однак ранила Матійчука легко в живіт. На тій основі обвинувачував прокуратор підсудних в усилованому злочині убийства, зглядно в співучасти в ньому. По переведеній розправі видав суд такий засуд:

Гриця Янчура (21 літ) засудив на 20 літ тяжкої вязниці, Івана Яросевича (17 літ) на 6 літ тяжкої вязниці, Юрка Кобрина (23 роки) на 10 літ тяжкої вязниці, а що до Михайла Бардиша видав вирок увільнюючий.

„Кандидат на посла" Ілько Матійчук прислухувався через цілий час розправі і вижидав виконання сподіваного засуду, котрий запав о 11 год. перед полуднем дня 23. падолиста.

О год. 12 в полудне явилася перед судом в повнім оружжю ціла сотня піхоти, замовлена через п. прокуратора, однак мусіла відійти з нічим, бо цим разом наглий суд не уважав відповідним видавати засуду смерти.

## Друга демонстрація вязнів в Бриґідках.

Розпука огортає політичних вязнів, що другий місяць караються без вини й слідства у Бриґідках. Дня 22. листопада вечером у всіх салях погасло світло і залунала пісня „Не пора". Після того вязні кинулися до дверей з криком: „Не мордуйте невинних", „Ганьба Польщі". Піднято нечуваний крик та стукіт об двері та підлогу. Налякана управа вязниці спровадила військо. Демонстрація скінчилася аж тоді, як директор вязниці під „словом чести" обіцяв допустити делеґацію вязниць до президента суду п. Червіньского. Вязні домагаються негайного слідства, щоби вязнича сторожа не зневажала їх рідні, яка приносить харчі і терпить ріжні шикани. Вязні звертаються а просьбою до українських адвокатів, оборонців та инших впливових осіб, щоби занялися справою арештованих та подбали про звільнення невинних. На випадок неузглядненя їх домагань вязні грозять новою голодівкою.

### Львів.

В четвер 23. ц. м. випущено на волю інж. Андрія Мельника (кол. Нач. Штабу армії УНР.), який просидів в поліційних арештах, вкупі з комуністами й карними злочинцями, більше трьох тижнів, поки його вперве переслухано. Поміж випущеними в останніх днях на волю є полк. Добротворський, Зеновій Пеленський, Роман Голіян (член нашої ред.), Вас. Бобинський Роман Купчинський і и.

### Політичні вязні в арештах чортківського Окружного Суду.

1) Vp. 1361|22.1. 1) Соробей Онуфрій, 2) Соробей Василь, 3) Соробей Павло, Кос Олекса, 5) Запотічний Тимко арештовані 26|10. 2) Vp. 1357|22 Марковський Василь, 3) Vp. 1365|22 Антін Зайончковський, 4) Vp. 1366|22 Володимир Манєвич, 5) Vp. 1381|22 Михайло Панкевич, 6) Vp. 1383|22 Михайло Гнатюк, Михайло Годованець, 7) Vp. 1382|22 Микола Жевко, 8) Vp. 1380|22 Стефан Ладан, 9) Vp. 1379|22 Павло Сулятицький, 10) Vp 1378|22 Василь Івасів, 11) Vp. 1377|22 Дмитро Матвіїв, 12) Vp. 1371|22 Петро Турський, 13) 1367|22 Іван Антків, 14) Vp. 1369|22 Василь Козар, 15) Vp. 1369|22 Володимир Мельник, Володимир Чубатий, 16) Vp. 1362|22 Володимир Черевко, Микола Орловський, 17) Vp. 1360|22 Іван Кривий, Єронім Богачевський, Ярослав Дроздовський, 18) Vp. 1359|22 Яків Зазуляк, 19) Vp. 1358|22 Стефан Фіголь, 20) Vp 1356|22 Іван Гайдамаха, 21) Vp. 1355|22 Іван Добровольський, Стефан Поможибіда, 22) Vp. 1354|22 Іван Лоточинський, 23) Vp. 1353|22 Стефанія Бачинська, 24) Vp. 1352|22 Федір Сеник, 25) Vp. 1355|22 д-р Володимир Левицький, д-р Іван Заваликут, Остап Білинський, Ярослав Богачевський, Іван Дмитрик, Петро Стадник, 26) Vp. 1392|22 Іван Бек, Йосиф Яхницький, Василь Гізяк, Іван Крушельницький, Зенон Марак, 27) Vp. 1359|22 Яків Зазуляк, 28) Vp. 1353|22 Володимир Стефанів, 29) Vp. 1400|22 Іван Шастків, Іван Гуменюк, Петро Капустяник, 30) Vp. 1401|25 Адам Маркозський, М. Марковський 31) Vp. 1403|22 М. Стрільбицький, 32) Vp. 1403 22. Волод. Змрочик, 33) Vp. 1407|22 Василь Бараник, Григорій Кучер, Василь Кабан, Іван Малюк, Йосиф Гембатюк, Микола Гембатюк, 34) Vp. 148|22 Василь Костецький, Константин Ярема, Ілько Григораш, Василь Тимків, Осип Дуплавий, Василь Басараба, Григорій Сметанюк, Теодор Кушнірик, Стефан Вепрук, Семань Цимбалюк, Михайло Бойчук, Гнат Харук, Григорій Терлецький, Василь Штангрет, Іван Мартюк, Петро Бойчук, 35) Vp. 1409|22 Теодор Кузик, 36) Vp. 1410|22 Володимир Грушкевич, Ольга Сваричевська, Дмитро Гуменюк, 37) Vp. 1411|22 Нестор Остапів, 38) Vp. 1412|22 Петро Червак, Павло Кашуба, Володимир Дроздовський, Іван Романюк, Василь Фалендиш, Стефан Голінатий, Іван Романівський, Леонтин Михайлюк, 39) Vp. 2413|22 Тома Пилявський, Павло Межибродський, Петро Ясінчук, 40) Vp. 1414|22 Богдан Горонський, 41) Vp. 1415|22 Софрон Мазуришин, Михайло Мазуришин, Іван Мазуришин, Петро Галушка, 42) Vp. 1418|22 Григорій Жук, 43) Vp. 1419|22 Дмитро Луцишин, Льонгін Горбачевський, Павло Шпікула, Теодор Фединюк, 44) Vp. 1420|22 Антін Навольський, Алексадер Українець, 45) Vp. 1421/22 Ярослав Фльорчук, 46) Vp. 1426/22 Ілько Любчяк, Володимир Апостол, Стефан Гощик, Григорій Бойців, 47) Vp. 1427|22 Іван Панчишин, Іван Козак, Микола Мазур, Франц Буйняк, Павло Дражньовський, Остап Мановський, Василь Ковальяк.

### Список вязнів з повіту Калуш

1) Ярослав Дякон Кропивник п. Калуш, 2) Олександер Сандурський Калуш, 3) Ярослав Рубчак Калуш, 4) Володимир Тисовський Калуш, 5) Ярослав Павлусевич Калуш, 6) Микола Лескович Калуш, 7) Дмитро Сметанський Калуш, 8) Дмитро Микитинський Калуш, 9) Володимир Сорохтей Калуш, 10) Гнат Боринець Калуш, 11) д-р Іван Сохацький Калуш, 12) д-р Михайло Воробець Калуш, 13) Теодор Ковальчук Томашівці, 14) Василь Ничай Калуш, 15) Лев Барнш Калуш, 16) Петро Павлишин Калуш, 17) Петро Радикал Калуш, 18) Дмитро Сімків Калуш, 19) Михайло Бабій Мостище, 20) Василь Сухий Мостище, 21) Петро Келебай Калуш, 22) Павло Максимяк Калуш, 23) Осип Микула Калуш, 24) Іван Кушлик Калуш, 25) Теодор Поляк Калуш, 26) Василь Гошовський Гуменів п. Калуш, 27) Гриць Гошовський Гуменів пов. Калуш, 28) Василь Мельник Верхня пов. Калуш, 29) Петро Чолів Верхня п. Калуш, 30) Іван Калиновський Верхня п. Калуш.

**Присилайте датки на політичних вязнів до Тов. „Краєвий Союз Кредитовий", або до Тов. „Дністер" з дописскою: на вязнів! — У Львові є ще кількасот арештованих Українців! — В першу чергу найблища рідня і селя повинні прийти з помочею!**

# Після польських виборів у Сх. Галичині.

**Мерівпіль пов. Збориа.**

Як радо „poczciwa ludność ruska" горнулася до виборів, свідчать факти, які зайшли в громаді Маркополі. Ще кілька днів перед виборами розвинула тут місцева жандармерія сильну агітацію за виборами получену з всякими погрозами. В день виборів від самого рана бігали розлючені жандарми по селі погрожували і гонили „zbunkowaną wieś" до виборчої урни, а коли це не помагало, над вечір прибуло до села військо. Комендант військового відділу (якийсь поручник) прибіг до громадської канцелярії, де мали відбуватися вибори, а довідавшися, що голосувало всего чотирох кольоністів мазурів, попав в страшну лють, кидав кріслами і річами по хаті, лаявся послідними словами і крикнувши: „ja zaraz tutaj przypędzę całą wieś", вибіг з хати. Приказав жовнірам, щоби йшли хата від хати і силою гнали всіх до виборів. Підбадьорене військо кинулося в село і серед найлютійших знущань витягали людей і під ескортою відпроваджували до виборчої урни. Тут казали кождому голосувати, а хто не хотів, били вдруге. Та коли і це не дало сподіваних результатів, бо люде ховалися, де могли, взявся геройський пан поручник до иншого способу а іменно до арештування найсвідомійших громадян. Найперше завернув свої енергічні пошукування за „przewódcą zbuntowanych hajdamaków", головою чит. „Просвіти" студ. Григорієм Левком, а коли йому сказали, що Левко вже від кількох тижнів сидить в тюрмі, розпочав свою нагінку на других. Арештовано: Олексу Телегу, Пилипа Левка (того збили до крови), Андрія Рудаха, Василя Польового, Дмитра Камінського і других. Однак свідомі громадяне сміло перенесли всі тоті акти страшного террору і таки здержалися від виборів.

**Делятинщина.**

В Делятинщині українське населення солідарно не брало участи у виборах, хотяй день перед виборами приїхав сам староста з Надвірної до Делятина та відбув „сесію" з війтами. Не помогло також сконсигнування війська та поїздка всіх урядовців зі староства по селах в день виборів. Також розліплення в ночі перед виборами „телеграм" з підписом д-ра Петрушевича і д-ра Бачинського остало без успіху. По селах голосували лише Жиди, Поляки держ. побережники під впливом наказу з гори та подекуди війти і писарі. Зате дві громади тутешнього округа окрились сороком хрунівства а то: Яблониця і Лоєва, в яких під впливом терору війта Миколи Лічковского і війта Кочуровского, збаламучені селяне численнійше прийшли до голосування, однак більшість все таки здержалась. Цікавим є, що між Поляками курсує список, в якім виказуєсь, кілько голосів впало в поодиноких селах на хрунівську лісту ч. 29. — І в тім списку виказано, що в Дорі віддано на цю лісту 83 голоси. Тимчасом певним є, що в Дорі крім двох побережників з Українців ніхто не голосував, зновуж всі Жиди віддали свої голоси на жидівську лісту а кількох Поляків на лісту польську.

**Долинян пов. Рогатин.**

Кромі мазурських кольоністів і Жидів, разом около 60 голосів, з українських громадян ніхто не голосував.

**Бережанщина.**

Село Бишки здержалось від виборів, мимо погроз війта-латинника, що всі свідомійші люде будуть знарештувані як що не дадуть перші голосів. Однак спокійна і рішуча воля загалу дуже додатно вплинула також на хиткі одиниці, і до виборів не пішов ніхто, навіть латинники з війтом на чолі. На пятницю 9. ц. м. староство зарядило додаткові вибори, однак зараз відкликало. Село Потік дало 13 голосів завдяки погрозам і агітації місцевого латинника Івана Огородника, який за се мав дістати від кандидата на посла п. Вісневского, бурмістра Бережан, 100 кг. соли.

**Пятничі пов. Рогатин.**

Вибори до сойму і сенату пройшли при повній абстиненції української людности. На 772 управнених голосувало 57, між ними 35 Поляків з двірського обшару і 22 Жидів. При виборах до сенату на 495 віддано 50 голосів, то є: 45 Поляків і 5 Жидів. З Українців не голосував ніхто. Навіть Поляки не всі голосували.

**Заява.**

В звязку з поголосками серед українського громадянства Самбора і Рудок, наче би я голосував при виборах до польського сойму і сенату, які то вістки приносять мені моральну і матеріяльну шкоду, заявляю прилюдно, що вони являються звичайно брехнею та що я поводився супроти польських виборів як усі карні члени українського народу в Східній Галичині.
Микола Рогуцький, господар з Купнович б. Рудок.

Правдивість заяви п. Рогуцького потверджуємо: Іван Качмар (син Павла), Гринько Мариняк, дяк, Петро Щепанкевич — члени виборчої комісії.

**Старосамбірщина.**

В селі Воля рыйнова до виборів в сойм не було ні одного голосу, не числячи голосу Жида і жандарма. Наслідком цего на третий день явилось в селі військо, котре відійшло доперва по виборах до сенату. Завдяки дуже вимовній агітації число виборців збільшилось до 12 голосів. В тім часі арештовано війта з сином і місцеву учительку Стеф. Древко.

**Я освіщина.**

Село Ришкова Воля, дало доказ своєї національної свідомости і політичної зрілости. Мимо сильної агітації з боку місцевих Поляків, українські громадяне з малим виїмком і декотрі польські родини здержались цілковито від виборів до сойму і сенату. Голосувало около 10 польських родин, двірська і лісова служба і дві жидівські родини. На загальне число перешло 600 управнених до голосування віддано в дні 5. с. м. 84 голоси, між котрими тілько сім було українських. Перед виборами арештовано одного парубка, котрий до нині сидить в перемиській тюрмі.

Село Корениця не брала участи у виборах мимо шаленої агітації Юрія Гуди, секретаря тоїж громади, котрий кандидував на посла з лісти 3. Перед виборами переведено ревізію у о. Дороша, котрого відтак арештовано, одначе цего самого дня вечером за вставленням сільської делегації таки увільнено.

В селі Мякіши арештовано о. Ліщинського і кількох господарів, котрі до нині перебувають в перемиській тюрмі. Там була також повна абстиненція українських громадян від виборів.

В селі Маковиску віддано на поверх 700 голосуючих тілько 56 голосів.

Українські громадяне села Сурохів не брали рівнож участи у виборах.

**Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 42.000.**

# Льозанська конференція.

**Боротьба за Тракію.**

Ісмед Паша заявив в Льозанні, що Туреччина не хоче собі при своїти Тракії, а тільки домагається, щоби населення того краю рішало само про свою приналежність. Що до кордонів Туреччини, то турецька делегація обстоює постанови народніх зборів.

В своїй промові Ісмед Паша побоював Венізельоса, котрий історичними аргументами боронив прав Греції до Тракії.

На засіданню першої комісії Керзон, Барер і Гарроні заявилися проти переведення плебісциту в Тракії.

В кругах зближених до конференції панує переконання, що всі держави поборюють претенсії Туреччини до Тракії.

**Проєкт балканського союзу.**

„Neue fr. Presse" доносить, що в Льозанні відбуваються наради представників Греції, Югославії, Румунії та Болгарії в справі утворення союзу балканських держав. Цей союз мав би на меті ослабити вплив Туреччини та стреміти до осягнення доступу до Егейського моря.

# Український Національний Конґрес в Америці.

Подаємо звіт з конгресу пізно, але не в вини Редакції. Ми отримали тільки — що американські газети, в котрих найшли звідомлення про конгрес. — Ред.

26. і 27. жовтня відбувся у Філядельфії Український Національний Конгрес у Зєдинених Державах Північної Америки.

Конгрес був замітний тим, що перший раз зібралися представники посварених організацій на спільну нараду, в цілі обєднання всіх сил. Правда не всі організації брали участь. Бракувало скрентонського Українського Робітничого Союза. Треба в будуччині попрацювати над тим, щоб і їх приєднати до спільної акції.

Прибули представники 7 центральних організацій: У. Н. Союза, Провидіння, Народньої Помочі, Згоди Братств, Січової Організації, Ліги Горожан і Ліги Ветеранів, які мають около 50.000 членів, а майже 1000 місцевих відділів. На конгрес прибуло 130 делегатів (які заступали 176 товариств). Делегати були з найдальших сторін українських кольоній в Америці. Конгрес отворив секретар Провидіння, Евген Якубович. Привітну промову виголосив місцевий парох о. Максим Кінаш, котрий сказав, що як щасливо зачав американський конгрес в Філядельфії основи Сполучених Держав, нехай таксамо щасливо тут зачне український конгрес основи української держави.

Після вибору президії Конгресу, (головою став ред. Ню-Йорської „Свободи" О. Ревюк), після одчитання привітних телеграм та реферату про діяльність тимчасового „Обєднання Українських Організацій в Америці", — виголосили промови представники З. О. У. Н. Р. у Сполучених Державах д-р Лука Мишуґа та в Канаді — д-р Осип Назарук, який приїхав на Конгрес з Вінніпегу. Промовам представників ріжних організацій і сеяточним концертом закінчено перший день Конгресу.

Другого дня передискутовано й порішено цілу низку справ загально-національного, економічного й просвітного характеру.

Передусім прийнято і ухвалено статут, яким звязалися всі сім центральних організацій, представлених на Конгресі до спільної праці, почім прийнято резолюції у справі фондів і всенароднього оподаткування. Порішено, в який спосіб треба зібрані фонди розділювати і куди та як їх відсилати. Всі фонди, які приходять з оподаткування мають іти на підмогу сх.-галицького уряду та підмогу визвольних змагань українського народу в Галичині; ухвалено піддержувати всіми силами допомогову акцію у справі рятування голодних на В. Україні; із зібраних фондів тільки 8 до 10 відсотків вільно ужити на українські цілі в Злучених Державах, прочих 90 до 92 проц треба відсилати. Узнано за пекучу потребу оснування Українського Інформаційного Бюра та порішено приступити до оснування Українського Народнього Банку.

Що торкається національного податку, то заведено його по 25 центів місячно від зорганізованих та незорганізованих Українців. Кромі цього загального податку ухвалено ще окремий податок на професійні одиниці і на „бізнесменів". Це добровільне оподаткування буде мабуть зворотною точкою в цілій народній праці Українців в Злучених Державах. Національний податок треба привитати як небувалий поступ в національній свідомости української еміграції.

Багато часу посвячено на створення центральної організації „Обєднання", яка має бути репрезентацією всіх Українців в Америці. З кождої організації делеговано по трьох членів до Екзекутивного Комітету, який числить 24 члени. Екзекутивний Комітет вибрав президію, в склад якої увійшли: о. Лев Левицький як голова, дальше 4 заступників голови, Іван Боросевич як скарбник, д-р Володимир Коваль та М. Дармограй як секретарі. Осідком „Обєднання" вибрано місто Філядельфію.

Конгрес вислав телеграму до през. д-ра Петрушевича з висловами подиву для геройської боротьби українського народу в Галичині. До президента Злучених Держав вислано домагання, щоби він своїм впливом причинився до привернення в Галичині правної влади, вибраної українським народом; до міністерства закордонних справ вислано меморіял про теперішні відносини в Сх. Галичині. Такі самі телеграми вислано до Найвисшої Ради і до Конференції Послів.

Гимнами „Ще не вмерла Україна", „Не пора" та „Ми гайдамаки" закінчено Конгрес.

# Никола Ількiв

**польський посол до варшавського сойму.**
**(Актуальна сильветка.)**

З волі польської влади посол до варшавського сойму уродився в селі Перевіщи пов. Калуш, де його батько був дяком. За старанням о. Пеліїва, місцевого пароха, малого Миколця принято до „Селянської Бурси" в Калуші, де скінчив четверту клясу народної школи, а опісля перенісся до русофільської бурси в Станиславові, де скінчив гімназію. Тут і принято його до духовної семинарії.

За російської інвазії як ревний русофіл війшов в тісні зносини з російською охраною. За те, як і за инші подвиги, на домагання деяких священиків після 1. року теольоґії епископ Хомишин виключив його з духовної семинарії. Тоді він перенісся до Львова, де ректорат духовної семинарії довгий час не хотів приняти його на питомця, поінформований як слід про него. Лише за вставленням о. мітрата Бе-

лецького прийнято його в 1916 р. до львівської духовної семинарії.

Вже тоді показався „поляку-ючий“ і вславився між иншим також тим, що коли инші студенти теольогії, не орудуючи добре латинською мовою, помагали собі при іспиті мовою українською, без нікого супротиву з боку професорів Поляків, то він одинокий відповідав їм по польськи. Вже після третього року богословських студій підписувався безправно як доктор теольогії, мимо протесту духовної влади. Теольогічних студій взагалі не скінчив, бо вже після третього року теольогії зголосився о приняття на пресвитерію, але консисторія спротивилася тому. Бо він скористав з замішання, яке настало в р. 1918/19 і внедрив від стрийського адміністратора дієцезії призволення на висвячення.

Виординований р. 1919 в целібаті, був поставлений сотрудником в Калуші і тут вихав скоро ціле своє обличе, влаче з всякої етики. З одного боку проводив згіршуюче життя, удержуючи на всі боки потайні зносини з чужими жінками, а з другого боку заходився удержувати найліпші зносини з деякими польськими панами (гр. Розвадовским і ин.) і з всіми властями в Калуши, та намагався відгравати при їх помочи видніщу ролю. Числячися з духом населення, представлявся тут Українцем, хоч передше був ряним москвофілом, і втискався до українських товариств. Особливо старався зєднувати собі прихильників тим, що маючи звязи з польськими кругами, узискував для переслідуваних деякі полекші. Однак поважнійші громадяне уважали його панським заушником, а роблені ним прислуги уважали продажною деморалізацією людей.

Але понад все виступало в Калуши неморальне його життя, котре підкопувало повагу духовного стану; і задля того звернулося тамошне духовенство до Консисторії з домаганням, щоб о. Ількова забрала з цего становища. Наслідком того перенесено його на адміністрацію родинного села Перевіза. Однак близьке сусідство сего села з Калушем не перервало лиха, а робило це може ще явнійшим. Тому переніс його митрополичий ординаріят в червни 1921 року в подальшу сторону, а коли він тому приказови не повинувався, наложив на него суспензію, тай загрозив ще в разі дальшого опору екскомунікою. За сим пішли події з життю священика просто неймовірні. Мимо наложених цензур остав о. Ільків уповаючи на польських можновладців, зухвало на місци, не віддав метрик і сповняв дальше всі церковні функції. Сим допускався виразного святотатства, і спричинював, що уділювані ним сповіди і і вінчання були по церковним законам неважні. Митрополичий ординаріят відносився до старостве і воєвідства о відібрання метрик, однак ті власти не хотіли тикати свого пупіля. На приказ консисторії замкнув декан аж до приходу нового священика церкву на новий замок, однак о. Ільків чи його рідня розбила той замок і о. Ільків звінчав тогож дня в церкві одну пару молодих. Колиж приїхав новий завідатель, кинув брат о. Ількова в ночи в спальню великий камінь, щоби його прогнати. Тут зайшло ще таке, що коли по пару днях увянено того брата, старенький отець їх сим вяненням так схвилювався, що нагло помер.

Що до громади Перевіза, то тут стояла за о. Ількова найбільше його рідня і горстка тих, котрим призволяв був о. Ільків користати з ерекціонального ліса. Однак небавом зрозуміли селяне всю справу і стали гіршитися цілим поведенням свого священика. В марті ц. р. вислали навіть урядову просьбу від всеї громади до ординаріяту о забрання о. Ількова і надання їм законного пастиря.

По многих даремних заходах, щоби усунути лихо, постановив Ординаріят в липни ц. р. церковний суд. Сей признав о. Ількова винним: що не повинувався церковній власти і остав проти її волі на місци, і що будучи в суспензії справував, по святотатськи, а то й неважно св. тайни. За те наложено на нього покуту в монастирі і завішення від всіх духовних функцій аж до повної експіяції, з додатком, що коли би важився в тім стані хоч би одно священодійство сповнити, стягне на себе кару зложення із священства.

О. Ільків не сповнив покути, і виконував функції дальше. В Калущині чесні Українці від двох літ не подавали йому руки.

На основі цього вірного образу з життя і вчинків о. Ількова може кождий витворити собі погляд про його характер і моральну вартість.

Людина без релігійних і етичних засад зближившись ще в часі наук до деяких дворів, сповняючи в них службу економа, вбився в пусту амбіцію і заохочений тепер ними, захотів відразу, без праці і заслуг, стати великим чоловіком. І при сильній агітації власть імущих — одержав при соймових виборах мінімальне число голосів, даних при пресії уряду головно самими Поляками і Жидами, які завевнили йому посольський мандат на заступника „руского“ народа.

**Не дайте голодувати найкращим синам народу! Читайте списки тисячів арештованих українських громадян і спішіть з допомогою. У львівських арештах сидить кілька сот Українців, для яких варить обіди кухня Комітету Допомоги політичним вязням. Привозіть харчі до кухні: „Народний Дім“ у Львові! Постачайте всіх харчевих припасів для тих, що в голоді і холоді сидять по польських вязницях!**

# З польських справ

**„Хлібороби“ у своїх.**

Варшавський кореспондент „Хвилі“ доносить, що дякуючи заходам ославленого Бриля „рускі хлібороби“ з Ільковом на чолі вступають до соймового клюбу П. С. Л.

**Пілсудскі має зазнати вати з кандидатури на президента.**

Той сам кореспондент доносить, що Пілсудскі може числити на поперття Пястовців. Коли би одначе, з чим числиться, Пілсудскі відмовився приняти президентуру то кромі п. Войцеховского, кандидатом на польського президента буде ректор краківської академії наук Моравскі.

**Деморалі „фашисті“.**

Тарнівський „Люд Польскі“ доносить в статі п. з. „Божевільні чи злочинні“ м. и. таке:

У Східній Галичині викрито останніми днями не тільки сліди фашистівської організації, але також далеко посунені приготування тої організації до викликання заворушення, якого вибух має мати місце в день отворення польського сойму т. є. на день 28. ц. м. Стаття повідомляє, що ендеки змогли вдертися до війська де „фашистівська“ їх організація обняла в першу чергу круги старшин. Останніми днями військовість зарядила відобрання уживаної до вправ збруї від членів „Стшельца“, в парі з чим полишено зброю ендецьким стрілецьким організаціям. Характеристичне, що ендеки полишили до тепер ненарушеним весь свій виборчий апарат.

**В пошукуванню за більшістю.**

Польська преса живо обговорює енунціяцію Вітоса в „Людзі Польскім“, в якій він обговорює становище ендеків перед і по виборах. З тону тої статті ясно, що Пястовці не зраджують охоти до співпраці з ендеками. Ходять чутки, що теперішний польський премієр Новак мав піднятися ролі посередника поміж ендеками і П. С. Л.

Ендеки свідомі своєї побіди жадають, щоби другі партії витягнули з того консеквенції.

На всякий випадок перші засідання нового польського сойму заповідають цілий ряд несподіванок.

**Всі матеріяли, призначені до „Жіночого Вістника“, проситься надсилати на адресу: Мілена Рудницька-Лисян, Львів, Тарновського 7.**

# Процес „Юрівців“.

*Львів, 24. XI. 1922.*

Третій день розправи розпочався дальшим переслухуванням обвинуваченого Круліковского. Обвинувачений говорив широко про завдання і тактику своєї партії, дає відповіди докладні і ясні. Признається, що є активним членом комуністичної партії, брав участь у зїзді І. І. Інтернаціоналу в Москві і по вказівкам цего комітету працював на терені Польщі. До Львова приїхав на конгрес, як делегат Центрального Комітету у Варшаві. До вини не почувається і твердить, що коли взагалі може бути бесіда про вину, то поносить її буржуазія, яка протиставиться всіми силами змаганню більшости, себто стремлінням працюючих мас на дорозі до визволення.

О год. 11. введено на салю обвинувачену Др. Гроссерову, відому під псевдонімом Ольга Левіцка.

Обвинувачена до вини не почувається.

На вступі зазначує анальогічно до заяви обв. Круліковского таке: „До вини не почуваюся, хоч признаю, що деякі факти наведені в акті обвинувачення мали місце. Належу до комуністичної партії від хвилі її повстання. Заки дійду до своєї оборони мушу звернути увагу суду на те, що нас тут безправно обвинувачується у злочині головної зради. Суд цей відбувається на теріторії Сх. Галичини, якої доля досі не вирішена.

Предс.: Це не має нічого спільного із справою.

Обв.: Але це є важне для нашого становища.

Предс.: Але ви стаєте тут як польська горожанка.

Обв: Зазначую, що Сх. Галичина не є складовою частиною польської держави.

Обвинувачена говорить дальше про те, що на підставі польської конституції належиться кожному громадянинові свобода переконань, одначе мимо цего комуністична партія як угнетена мусіла зійти на дорогу підпольної роботи. Згадуючи про рішення комітету скликати конгрес якраз в забудування св. Юра, обвинувачена стверджує, що сталось це за намовою провокатора Шварцмана, який вмів представити це місце як найбільш догідне і на слід якого важко, щоби впала поліція. На цему місци опрокидує обвинувачена у цілій основі закид акту обвинувачення в тому напрямі, неначеб мало істнувати якенебудь „большевицько-українське“ порозуміння між учасниками конгресу і мешканцями катедри св. Юра, та стверджує, що на подібний лад охрещувано і охрещується нераз комуністичний рух в Конгресівці, даючи цему номенклятуру „большевицько-жидівської агітації“ (замісць большевицько-української). Після вичерпуючих і бистроумних відповідей обвинуваченої на питання трибуналу і присяжних судів в напрямі самого конгресу, прокуратор Гіртлер зрікся ставити обвинуваченій дальші питання, на чому відкладено розправу до чергового дня.

**Бувші арештовані! Перегляньте числа „Діла“ і „Свободи“, чи ви були подані у списках арештованих. Напишіть негайно до Редакції „Свободи“, як довго ви були увязнені, за віщо, в яких умовинах, коли були перший раз переслухані, та в яких умовинах перебули час у вязниці.**

# РІЖНІ ВІСТИ.

**Новий константинопільський губернатор.**

З Анґори доносить „Neue Presse“, що турецькі національні збори на тайному засіданню порішили усунути дотеперішного губернатора Ріфета Пашу, а на його місце назначити Селяг Едіна — Аділь Бея. Ріфета Пашу усунено за те, що він позволив султанови втечи з Константинополя.

**Новий каліф.**

З Константинополя доносять, що урочисте назначення нового каліфа відбулося минулої середи. Підчас торжества над Константинополем літало 50 англійських аероплянів, що зробило велике враження на населення.

**Після переворот у Італії.**

„Neue Freie Presse“ доносить, що нове італійське міністерство освіти видало наказ, що у всіх школах на стіні має бути на ново поміщений хрест і портрет короля. Ватикан і духовенство ставиться дуже прихильно до нових розпорядків уряду Муссолінія, котрий на думку клиру творитиме міст між Ватиканом та королем.

**Анґлійський король бажає мира.**

З Льондону повідомляють, що анґлійський король відкрив перше засідання нового парляменту промовою, котру закінчив бажанням, щоби конференція в Льозанні довела до мира на Близькому Сході.

**Німецько-фінський договір.**

На днях ратифіковано німецько-фінський торговельний договір.

**Ватикан і Литва.**

ПАТ. доносить, що в останній ноті папа римський висловив бажання погодити Литву з Польщею та визнати литовський уряд de iure.

**Новий міністр закордонних справ у Німеччині.**

„Н. Фр. Пр.“ доносить, що новим міністром закордонних справ Німеччини іменовано Розенберга, б. конзуля в Копенгазі. Розенберг брав участь у мировій конференції в Бересті Литовськім.

**Безробіття в Анґлії.**

Статистика виказує, що за останній місяць число безробітних в Анґлії збільшилося о 10 тисяч. Загальне число безробітних виносить 1,377.000.

**Недуга б. італійського президента.**

Італійська преса повідомляє, що б. президент Італійських міністрів Соннінo дістав удар мозку і находиться в стані агонії.

# ТЕЛЕҐРАМИ.

### Сенатор Соннінко.

Рим. (ПАТ.) Бувший президент міністрів і мін. загр. справ Соннінко помер.

### Голосування в справі закуду Болгарських міністрів.

Софія. (ПАТ.) Б. А. Т. Вислідки референдум з 19. ц. м. в справі віддання під суд б. мін. Грекова, Данева, Малінова і Костуркова такі: загалом голосувало 926.000. За відданням під суд заявилося 647.000, проти 223.000, а уневажнено 55.000 голосів.

### Німецький парлямент.

Берлін. (ПАТ.) Польрад. Сьогодні представиться парляментови новий кабінет Куна. Канцлер виголосить промову, після чого засідання завіситься на дві години. Після перерви почнеться дискусія над експозе, яку континуватиметься завтра.

### В-б рч на нім. Гор. Шлеську.

Опельн. (ПАТ.) Згідно з дотеперішним урядовим вислідом вибори в німецькій частині Гор. Шлеська дали такий вислід: До прусського сойму: центр 6 мандатів, нім. націоналістична людова партія 2, соц. 2, Поляки 2, нім. нар партія 1, демократи 1, комуністи 1. До провінціонального сойму: центр 21, соц. 8 нім. націоналістична люд. партія 7, Поляки 5, нім. нар. партія 4, комуністи 4, соц. 2, дем. 1.

### Туреччина за участю Росії в конференції.

Відень (ПАТ.) „Н. фр. Пр." звідомляє: Ісмед Паша прийняв кількох журналістів, котрим давав пояснення. На запит одного з журналістів заявив, що Туреччина обстоюватиме, щоби питання проливів не війшло під наради, доки не візьме участи в нарадах російська делеґація. На запит відносно союзу між Росією і Туреччиною відповів Ісмед, що краї ці лучать як найліпші взаємини. Обі держави заключили договір, якого текст оголошено. Все що приватно оповідають, це леґенда. Немає бесіди про ніякі тайні договори. Туреччина не жадає зах. Тракії, а бажає лише, щоби тамошнє населення свобідно вдавилося про свою майбутню долю. Щодо Єгипту признає Ісмед лише стан з 1913 р. і знає Єгипет, яко складову часть Туреччини.

### Англійський парлямент.

Льондон (ПАТ.) Райтер. Король, отвираючи парлямент, виголосив престольну промову, в котрій вичислив нові проекти законів, якими зайнятися мають обі палати. До проектів цих м. и. належать: проект закона відносно введення в життя ірландської конституції, проекти законів у робітничих справах і в справах обняття ґарантії на позичку для відбудови Австрії.

Льондон (ПАТ.) Після престольної промови прийшов до слова Бонар Лоу. Говорив про старання перешкодити безробіттю, зазначуючи, що на його думку і проти погляду робітничої кляси, головним зарадчим засобом є оживлення торговлі. Премієр вияснив, що відказався прийняти делеґацію безробітних, бо рішучо не був у силі ухвалити яке небудь рішення в цій справі. Щодо загр. політики, зазначив Бонар Лоу, що в цій справі не може нічого сказати, не бажаючи в нічому вязати мирових переговорів, які саме ведеться.

Відень. (ПАТ.) „Н. Фр. Пр." з Льондона: Партія праці в Палаті Громад від самого початку виступила опозиційно. Пров. партії Мек Донелд у відповіди на промову короля зазначив, що робітнича партія шануватиме минувшину парляментарну краю і парляментарні звичаї, а яко опозиційна партія поводитиметься коректнійше як консерватисти в попередньому парляменті. Партія ніколи не згодиться, щоби нафтові інтереси впливали на мир на Сході. — Б. Лоу у відповіди на престольну промову і на промову Мек Донелда заявив, що зробить усе, щоби довести до мира з Ірляндією. Також голова провізоричного ірляндського правительства заявив, — добавив Б. Лоу — що Ірляндія бажає мира на основі льояльної співпраці. Жалує, що не може дати ніякої заяви в справі льозанської конференції, а зазначив лише, що ціллю Англії є стреміти при переговорах у Льозанні до вдержання мира. С всі познаки, що цю ціль осягнеться. На думку „Н Фр. Пр." найбільше характеристичною була заява Б Лоуа, що Англія не думає залишитися в Мезопотамії.

### Справа доступу Болгарії до моря.

Льозанна (ПАТ.) Комісія для територіяльних клявзуль під проводом ген. Вайганда розглядала проект признання Болгарії доступу до Егейського моря з точки військового погляду.

### Соціялісти і кабінет Куна.

Берлін (ПАТ.) Соціялістична парляментарна фракція займалася вчера справою зайняття становища супроти нового кабінету Куна. На загал фракція неприхильно настроєна для нового кабінету. Одначе оконечне рішення в справі становища Франції заваде щойно після виголошення правительственної заяви.

**При зміні адреси просимо не забувати подати і попередну свою адресу.**

---

**ВП. Передплатників в Чехо-Словаччині приємно отсим складати передплату за наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавн. Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою.** — *Адміністрація.*

---

МАЛІ ФЕЛЄТОНИ.

## З дороги життя

### Веселе в сумному

Вулицею іде *бувший Усусус*. Він сумний як ніч і чомусь стидається глянути мені в очі.

— Що не з тобою? Чому сумуєш та омикаєш мене, немачеб на твоїй совісти був незаплачений борг.

— Ех, дай спокій! Мене гризе совість. Стид і казати! Не можу дивитися людям в очі. Подумай: Пятнайцять тисяч Українців сидить в арешті, всі мої товариші старі Усусуси в Бриґідках, а я досі шевдаюсь на волі! Чи я гірший за других? Перед війною люде соромилися сидіти в тюрмі, а тепер мені соромно, що я на волі, бо дівчата погорджують мною, показують на мене пальцями, не хотять говорити. Декотра говорить, що я маю коншахти з поліцією, тому, що всіх замкнули, а мене ні! Кожда дівчина уважає собі за честь любити тільки тих, що сидять в кримінали за Україну! Я так стурбований, що прийдеться йти самому на поліцію і зголоситись до криминалу. Я готов навіть заплатити поліції хабара, щоби мене замкнула. Вчера я хотів на ринку співати „Ще не вмерла Україна", щоби спровокувати поліцая.

— Не турбуйся товаришу! Прийде черга й на тебе. Нашій біді ще не конець!

— Та я маю також надію, що ласкавий Бог з допомогою всемогучого Кайдана вратує мене від сорому і ганьби.

— Так, так! Тямте, що уряд поділив нас на три воєвідства, наче на три ґрупи: перша ґрупа це ті, що сиділи в арешті, друга ґрупа це ті, що сидять, а третя ґрупа, це ті що будуть сидіти — я належу до того третого воєвідства, що буде сидіти! Ох, лай Боже!

— Моє поважання!

Я попрощався із тим товаришем, і забув про його журбу, занятий своїми політичними та плятонічно - романтичними справами. Але минув тиждень і одного дня від того старого Усусуса я дістав такий лист:

„Дорогий Товаришу! Моя мрія сповнилася. Я нарешті в Бриґідках. А сталося це так: зараз після розмови з тобою я поїхав до Дрогобича, де припадково львівський театр давав виставу: „Бій метеликів". Я так був очарований грою одної артистки, що продавши частину долішньої ґардероби, я виїхав в погоню за театром до Львова, щоби могти бачити метелика хоч один раз. Якеж було моє розчарування, коли після вистави, п'д театром поліція окружила всю публику та арештувала 25 осіб, між ними і мене. Подумай собі! Бути думкою у сферах краси, любуватися принадністю метеликів і нараз опинитись у тюрмі.

Але признаюсь тобі щиро, що коли замкнулись за мною двері келії, я підскочив з радости — раз тому, що нарешті і я попав дешево між герої, а по друге тому, що від двох місяців я шукав у Львові помешкання і не міг найти.

Всюди жадають 50 тисяч в місяць, а пятьдесять тисяч не мав від коли народився. Біда була велика, бо мені доводилось нераз ночувати на стаціях, або в парку, а обідав я не частійше, як раз на тиждень. Тепер я дістаю чотири обіди денно: оден з поліції, другий від нареченої, третий від матери з села, а четвертий з комітету допомоги вязням. Цей останній мені слушно належиться, як національному мученикові за ідею.

Боюся, щоби мене не звільнили ще в зимі, бо як вийду з тюрми, то знов треба голодувати, та терпіти холод.

При слідстві я мовчу, а поліція переконана, що я політичний аґітатор. Особливо підозріле є те, що я підчас виборів приїхав з Дрогобича до Львова. Комісар каже, що я приїхав робити революцію і замах, а я приїхав тільки на те, щоб бачити метелика, а коли навіть думав про замах, то в кождому разі не про політичний.

Може Бог дасть, що мене продержать цілу зиму, а на весну мені помешкання не треба. Можна спати і в парку. Прошу тебе дуже, напиши в газеті, що я сиджу в арешті, нехай знають мої знайомі і весь світ, що я страдаю за Україну. Моє імя напиши в газеті грубими буквами, можеш навіть написати, що я терплю голод, (хоч я щодня їм 4. обіди).

Напиши також, що мене бють, хоч поліцаї бояться мене більше ніж я їх.

Бувай здоров!

Цілую тебе

Іван Швець

б. Усусус, тепер мученик за Україну.

P. S. Старайся, щоби і тебе замкнули; письменникові не до лиця ходити на волі — арешт, це для тебе найліпша реклама. Servus!"

. . . . . .

Минув тиждень і товариш Швець прислав мені такий другий лист:

„Товаришу Чмелику! Хай чорт візьме тюрму і тих, що її вигадали. Тут не такий гараздь, як це видавалося з початку. Вчера при слідстві комісар побив мене так, що я ледви дишу. Побито також на моїх очах до непритомности студента Полюгу. (Бив його пан Кайдан власноручно). Бійся Бога спасай мене, як можеш, бо гращий голод і холод на волі, як тюрма. Тут діються страшні речі. Бережися поліції і тюрми, як вогню.

Лежу тепер побитий і хворий, проклинаю театр, артистку і тюрму та слухаю, як за стіною співають вязні „Юрівці":

„W wolnej Polsce wszystko wolno
Tylko wolnym być nie wolno".

Бувай здоров!

Іван Швець.

*Чмелик.*

---

АДВОКАТ І ОБОРОНЕЦЬ В КАРНИХ СПРАВАХ

**Д-р Евген Давидяк**

веде канцелярію 1—

**у ЛЬВОВІ, вул. ВІРМЕНСЬКА 19.**

---

# НОВИНКИ.

— **Гарні заступники народу.** З Войнилова пишуть, що в дни 13. с. м. приїхав туди п. Ільків в товаристві поліційного детектива. Будучи на обіді у латинського пароха, представляв того детектива як українського посла з волинської землі. Через весь час стерегли його ще і три жандарми. — Також звідомляють із Станиславова, що бачено його там на двірци в товаристві агента і жандарма. Нема що казати, гарний посол народа, що боїться показатись між українським народом без польських агентів і жандармів! Минулого тижня відїхав польський посол Дутчак через Косів в Коломию до залізниці, а звідтам до Варшави. Ще ні оден з послів не подорожував в такій параді як оце пан Дутчак. На переді їхав уоружений відділ кінниці, з заду одна батерія артилерії, а по боках сильні відділи піхоти в сталевих шоломах зі скорострілами. Населення було гадки, що військо зловило „круля саботажнікув" і у такій забезпеченій формі з ним подорожує. Що йно оден із почоту шановного посла, поліційний аґент вічливо пояснив що це „посол з волі люду".

— **З життя Придніпрянської еміґрації у Львові.** У неділю 19. листопада ц. р. у салі Т-ва „Бесіди" відбулися загальні збори Українського Тов-а Допомоги еміґрантам з В. України у Львові. По вислуханню справоздання Управи, касового і річевого звітів, а також акту ревізійної Комісії, збори одноголосно висловили уступаючій Управі довіря і приступили до виборів нової Управи. В склад нової Управи увійшли: проф. Л. Білецький, інж. Е. Голіцінський, Н. Дорошенківна, Гр. Деркач, правник В. Завадський, Марія Омельченко, В. Садовський, Ол. Цариківна і Ів. Шендрик. Кандидати: Й. Команда і В. Січинський. До Ревізійної Комісії обрано: адвоката М. Корчинського, проф. І. Шимановича і Юрія Мигалевського. Кандидати: д-р В. Совачів і С. Дробаха. — 21. XI. 1922. відбулося орґанізаційне засідання новообраної Управи Т-ва, на котрому вибрано президію Управи в такому складі: Голова проф. Л. Білецький, заступник голови і в. об. скарбничка В. Завадський, секретар Гр. Деркач.

— **Можна посилати пачки до Америки,** але тільки до 10 кг. згідно з найновійшим розпорядком польського міністерства почт і телеграфів.

— **Ліквідація таборів інтернованих в Польщі?** Міністерство внутрішних справ Польщі розглянувши всі документи та матеріяли в таборах, порішило ліквідувати всі табори інтернованих б. жовнірів російських та українських. Інтерновані будуть передані під опіку українських та російських комітетів.

— **Самовбивство польського майора.** Дня 23. XI. у Гданську поповнив самовбивство вистрілом з револьвера майор польської маринарки Дивив. Причина невідома.

— **Вибух у копальні.** В Бірмінґамі в Америці наступив експльозія

# Після процесу Степана Федака і тов.

## Витяги з процесу Ст. Федака і тов.

Д-р Старосольський: Але то не була тайна організація?

Обв. Паліїв: Не була тайна. Вона була хиба довірочна, скажемо нелегальна, не опиралась на ніякому статутови, бо адміністрація не хотіла дати позволення, але вона не була тайна. Про Кр. Раду міг довідатися кождий, хто потребував про це знати і де вона урядує, кождий студент знав про це. Значить Гол. Рада мала за завдання координувати працю тих референтів, і це було моїм завданням. Референти поодиноких відділів працювали самостійно. Час від часу скликувано спільні засідання всіх референтів, де обговорювано справи поодиноких рефератів. На засіданню спільної наради виготовлювано ріжні інструкції для окр. Ради і в той спосіб поступала праця Кр. Ради з дня на день.

Д-р Старос.: Тепер, що до організації. Чи вона переводилася в центрум, чи по повітах?

Паліїв: В центрум бо по повітах істнували секції, а їх осідком були повітові міста. А та секційна організація обнимала всіх студентів, які жили в данім повіті. Секції були ще перед війною, так, що Краєва студентська Рада мала вже готовий кістяк організації. Вона по просто приняла їх у свою власність.

Д-р Старос.: Який був реальний вислід праці, мені вже не йде про Кума, а взагалі про студентство. Які фонди зібрано?

Паліїв: Удержання українського університету виносило в 1920 на 1921 р. 55,000.000 мп. Зістали вони зібрані українським студентством, крім 1000 долярів, котрі дістали ми з Америки і котрі виміняно по тодішнім курсі.

Д-р Старос.: В якім часі то зібрано?

Паліїв: Від 20. липня, коли Кум розпочав свою діяльність, аж до мого вибору.

Д-р Старос.: Крім 1000 долярів, чи складалися більші суми?

Паліїв: Ні, та сума зібралася з дрібних складок.

Д-р Старос.: Ви могли би визначити висоту такої лепти?

Паліїв: На кожду родину українську у Східній Галичині визначено 1 літру збіжа і в той спосіб переводилося збірку, що студенти ходили від хати до хати і по просто жебрали по 1 літрі на український університет, з тих збірок постала грандіозна збірка 50, 00 000.

Д-р Старос.: Де ті гроші переховувано?

Паліїв: Студентська Рада зложила їх в банку. Ті гроші ішли на удержання університету, бо були великанські кошти, як пенсії професорам і поміч студентам.

Д-р Старос.: Як би Ви були припускали, що Вам може загрожувати що, чи приняли би обовязки голови Краєвої Ради?

Паліїв: Я вважав те, що за мною шукає поліція зовсім за звичайну річ, бо тоді взагалі Українцеви попасти в тюрму нічого дивного не було. Але я вважав це за хвилеве поденервування польських властей і думав, що воно прийде і я дальше буду без арешту благонадьожним горожанином Східної Галичини. І приймаючи навіть вибір голови Краєвої Ради все таки сподівався, що вкінци поліція дасть мені спокій, бо я до вини не почувався. Щойно з акту обвинувачення довідався, який я страшний злочинець.

Д-р Старос.: Чи Ви робили заходи, щоби виїхати, схоронитися?

Паліїв: Ні, весь час перебував у Львові.

Д-р Глушк.: Чи у Вас є акт обвинувачення? Будьте добрі і загляньте на 51. сторону. Возьміть польський і український текст. Я зверну увагу на 10. резолюцію на польськім тексті і Вам прочитаю. В тім українськім тексті є слово „послідний", а польськім тексті є сказано „ostatecznie przygotowania". Чи Ви тут не бачите в однім тексті і другім якоїсь ріжниці?

Паліїв: То має бути „послідовного".

Д-р Глушк.: Отже Ви уважаєте, що то є ошибка, що там має бути послідовного, значить консеквентного. Чи є можливо, щоби така резолюція в такім тексті, як є надрукована, могла бути принята і надрукована студентами?

Паліїв: Ні. Там має бути послідовного.

Д-р Глушк.: Коли так, то передосім я хотів би знати, чи Кум, вглядно Українська студентська Рада є військовою організацією?

Паліїв: Не мала ніщо спільного з військовою організацією.

Д-р Глушк.: Чи Ваша організація мала визвольні стремління?

Паліїв: Кожда організація має визвольні стремління, в кождій організації є стремління бути незалежним.

Д-р Глушк.: Отже визвольні стремління яко абсолют є власностю кождої організації?

Паліїв: Навіть кождої одиниці.

Д-р Глушк.: Так, що і студентські українські організації зраджують ті визвольні стремління?

Паліїв: Ми були одним звеном нації, а кождий член нації має за ціль незалежність.

Д-р Глушк.: Отже ті визвольні стремління не були власностю одиниці, тільки цілої нації?

Паліїв: Так, цілої нації.

Д-р Глушк.: Супроти него, чи Ви уважаєте визвольні стремління одиниці, чи нації за злочин?

Паліїв: Зовсім природно, я уважаю це за конечність.

Д-р Глушк.: Чому?

Паліїв: Хто почуває себе членом нації, мусить мати стремління до держави, бо нація і держава є приблизні поняття. Кожда дійсна нація стремить до власної держави і колись мусить її здобути.

Д-р Глушк.: Я вас запитаю, чи між тим в'язанням до пропаганди, між тим освідомленням а підготовленням і оружною розправою, чи була яканебудь тіснійша, фактична часова звязь?

Паліїв: Я вже сказав, що ті резолюції, котрі накреслювали остаточну ціль української нації, якою є власна держава і що було в межах можливости, то українське студентство Кум і Краєва Рада, могли і повинні були виконати. Але, безперечно, що ціль стає чимраз блищою, чим з більшим завзяттям приготовлюється ту ціль, але ні ми, ні Кум, ні Рада не бачили в недалекій будуччині того моменту, щоби ми могли висвободитися і збудувати ту незалежну державу. Кажу — то могло трівати рік, два, двайцять, пядесять літ і на кождім зїзді ті резолюції будуть що року повторюватися на всіх зїздах, доки українська нація остаточно не вибоpе своєї незалежности, бо як я сказав, то є резолюції, які зазначують остаточну ціль нації і вічно будуть ті резолюції повторюватися, що укгаїнська нація зможе вибороти тільки при помочи оружної боротьби, бо таке є право поневоленої нації, що вона тільки при помочи оружжя може визволитися з під чужого ярма. Так розуміли українські студенти ті резолюції і розумів ті резолюції я, як голова Краєвої Ради так само.

Д-р Глушк.: Прошу вас ще одно питання: після ваших переконань і всіх студентів, які голосували і т. д. української молодіжи, цілої суспільности, чи нації вільно зречиться визвольних стремлінь до своєї державности?

Паліїв: Вільно є. Але раз нація зрікається своїх державних стремлінь, вона перестає бути нацією, переродждується на племя і не тільки вона себе не вважає нацією, але і инші народи перестають її такою вважати.

Д-р Глушк.: А вам вільно зречися тих стремлінь?

Паліїв: Ніколи!

На закінчення своїх „ізнань заявив обв. Паліїв: Я прошу о голос. На 68. стороні акту обвинувачення стоїть, що я відрікся всякої звязи з чином і думкою Федака. Що до чину то я як сказав, я не мав ніякої стичности, але що до думки то так, як я в своїх зізнаннях зазначив не двозначно і ніхто мене не питав про мою думку, то я не знаю звідки акт обвинувачення взяв то. Я мушу заявити, що мій погляд на ту справу є такий, як цілої української суспільности і чин Ст. Федака розумію так, як розуміє і розуміла польська суспільність атентат на Столипіна, Трепова і инших представників заборчих держав.

---

газів, наслідком чого згинуло 70 робітників а 60 було ранених.

— **Жіночий рух у Франції.** На днях у Парижі відбулися демонстративні збори „Французької Ліги Жіночих Прав" з нагоди відкинення виборчого права для жінок. На зборах принято резолюцію домагаючись допущення жінок до політичного життя. Збори мали дуже бурливий характер.

— **Погром Жидів у Баварії.** З Німеччини доносять, що антисемітизм в Баварії зріс до тої міри, що кождого дня можна сподіватися погрому Жидів. Богато Жидів продає своє майно і втікає за кордон.

— **Numerus clausus.** Минулого четверга у Варшаві відбулося віче польської молоді всіх шкіл. По промові делегатів зі Львова, Кракова й Варшави зібране студенство ухвалило резолюцію домагаючись введення „Numerus clausus" у висших школах у Львові і обмеження приходу Жидів у всіх школах Польщі до 10 проц. Проти резолюції голосували члени ППС. Після віча студенство урядило демонстрацію перед міністерствами. Резолюції вручено премієрови Новакови.

— **Затонув корабель.** Італійський корабель „Сара" зіткнувся із другим кораблем і затонув. Залогу удалося виратувати.

— **Виключення з Т-ва.** Постановою Загальних Зборів Українського Т-ва Допоги емігр. з Великої України у Львові, що відбулися 19 листопада ц. р., Івана Карбозського з Товариства.

— **Підводними лодками до бігуна.** Німецький інжинір д-р Кемпер вибудував нову підводну лодку, так удосконалену, що вона може плисти під водою із 8 людьми та з вантажем 500 тон, 8 морських миль на годину. Винахідник тої лодки вибирається із своїм винаходом в підводну подорож до північного бігуна. Німецька преса не вірить в успіх винахідника і додає, що д-р Кемпер міг би поповнити самовбивство дешевшим способом.

— **Німці в чеській армії.** По інформаціям „Нар. Політики", в чехословацькій армії є тепер при піхоті 44 процент офіцирів-Німців, при кінниці 31 процент а при артилерії 47 процент — отже майже половина старшин чехословацької армії самі Німці.

— **Залізниця через Монблянк.** Італійські та французькі інжиніри будують тунель на просторі 11 миль. Цей тунель лучитиме Італію з Францією. Залізниця, що буде переходити через тунель, буде готова за 5 літ і буде коштувати 7 міліонів фунтів стерл.

— **Вп. Передплатників в Чехословаччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Легіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

— **Звертається увагу** нашої суспільности, щоби сирі шкіри з кун, тхорів, видр, лисів, котів і т. п. продавати лише нашій українській фірмі: Петро Карпяк, Львів вул. Куркова ч. 11а. 945 20—30

---

**Шліть жертви на будову памятника на могилі Леся Мартовича до Поз. Тов-а Кредитового „Віра" в Празі Руській.**

---

### Курс грошей.

Львів, дня 24. листопада 1922.

| | |
|---|---|
| Доляри американські | 15.725—15.775 |
| „ „ (1. і 2-ки | 15.575—15.625 |
| Доляри канадійські | 15.525—15.575 |
| „ „ (1. і 2-ки | 15.375—15.425 |
| Марки німецькі | 2·70—2·85 |
| „ „ (сотки) | 2·45—2·70 |
| „ „ (дрібні) | 2·25—2.40 |
| Леї румунські | 92·00—96·00 |
| „ „ (дрібні) | 90·00—95·00 |
| Корони чеські | 490·00—500·00 |
| „ „ (дрібні) | 480·00—500·00 |
| Австрійські тис. кор. ем. | 590·00—610·00 |
| „ „ ст. ем. | 1.500·00—1.600·00 |
| „ сотки нов. ем. | 50·00—30·00 |
| „ 50 кор. | 35·00—40·00 |
| „ 20 кор. | 18·00—20·00 |
| „ 10 кор. | 9·00—10·00 |
| „ 1. і 2-ки | 0·40—0·50 |
| Рублі 5-сотки | 1·25—1·40 |
| „ сотки | 1·00—1·10 |
| „ 25-ки | 1·00—1·10 |
| „ дрібні | 0·80—0·95 |
| „ думські 1.000-ки | 20·00—25·00 |
| „ „ 250-ки | 10·00—15·00 |
| Карбованці | 1·00—1·50 |
| Гривні | 1·50—2·00 |
| Франки французькі | 980·00—1120·00 |
| Фунти стерлінгів | 69.500·00—71.000.00 |
| Франки швайцарські | 2.800·00—2.950·00 |

**Золото.**

| | |
|---|---|
| 20 кор. | 55.000.00—56 000·00 |
| 20 франк. | 53.000·00—54.000·00 |
| 20 марк. нім. | 64·000·00—65·000·00 |
| фунти стерлінгів | 54.000·00—54 500·00 |
| 10 рубл. | 73.000·00—74·500·00 |
| Доляри | 12.400·00—12.600·00 |

**Срібло.**

| | |
|---|---|
| Корони австр. | 1140·00—1175·00 |
| 5 кор. австр. | 4.800·00—4.905·00 |
| Фльорени австр. | 2.850·00—2.900·00 |
| Рублі | 4.700·00—4.800·00 |
| Копійки | 30·00 20·50 |
| Доляри американські | 10.000·00—10.500·00 |
| „ „ полов. і ¼ | 9.800·00—9.900·00 |
| Доляри канадійські | 9 000·00—9.300·00 |
| „ „ дрібні | 8 500·00—8.700·00 |
| Леї румунські | 950·00—970·00 |

---

Приватні лекції
:: французької та ::
англійської мови
й літератури, поодиноко або гуртом дає
Д-р Михайло Рудницький
(доцент Київського Державного Університету).
ІНФОРМАЦІЇ: ВУЛ. ГЕТЬМАНА ТАРНОВСЬКОГО 7., І. поверх — пополудни.

# МИСТЕЦЬКИЙ ВІСТНИК.

## До артистів культурного світа.

**Артист-маляр проф. Петро Холодний в тюрмі.**

Ми низче підписані члени „Гуртка Діячів українського Мистецтва" довідомо до відома усіх анальогічних організацій других держав і народів, що польська державна поліція арештувала і уже більше трьох тижнів держить в стрийській тюрмі нашого Вп. п. Предсідника, відомого артиста-маляря, проф. Петра Холодного, людину вповні аполітичну, яка віддана всеціло справам дорогого собі українського мистецтва, могла підпасти арештуванню єдино помилково або на підставі нічим непровіреного доносу.

Ми низче підписані діячі українського мистецтва звертаємось отсим до усіх працівників мистецтва з закликом виступити в обороні невинно вязненого артиста. Дальше вязнення нашого Вельми Шановного Предсідника проф. Петра Холодного вважаємо насильством не тільки над українським народом, але і над його мистецькою культурою!

*Анастазієвський Микола* (Краків), *Архипенко Олександер* (Берлін), *Бутович Микола* (Берлін), *Боровчок Северин* (Краків), *Голубець Микола* (Львів), *Ковжун Павло* (Львів), *Крижанівський Василь* (Познань), *Ковецко Андрій* (Львів), *Лісовський Роберт* (Варшава), *Лушпинський Олександер* (Львів), *Магалевський Юрій* (Львів), *Мачастирський Антін* (Львів), *Новаківський Олекса* (Львів), *Осінчук Михайло* (Лодзь), *Перфецький Леонід* (Париж), *Пещанський Володимир* (Львів), *Січинський Володимир* (Львів), *Тимошенко Сергій* (Львів).

*Львів, 22. XI. 1922.*

## Мистецтво і нинішний день.

*Львів, 23. XI. 1922.*

Не треба бути фаховою людиною, або навіть спеціяльно приглядатися до мистецького життя в світі, щоби бачити, з якою силою і якою інтензивністю відроджується мистецтво в останні 3—4 роки, себ-то, по скінченню світової війни. З одного боку помічається якась нервова і то навіть особливо нервова діяльність мистців — з другого боку, чого також не можна обійти мовчанкою — досить велике зацікавлення мистецтвом з боку ширшого загалу.

До сих проява в европейськім культурнім життю і ми мусимо приглянутися, аби уявити собі значіння мистецтва в широкім розумінню сього слова, як раз в теперішню хвилю, та оцінити анальогічну діяльність і наших мистців, — та тим викликати глибше зацікавлення питаннями мистецтва в українських колах.

*

Між иншим: що мистецтво йшло, йде й буде йти в парі з життям (я маю на увазі в цілій замітці тільки пластику) — се ясно, так як і ясно, що не має мистецтва без життя як і життя без мистецтва. А висунений ще не так давно льозунг „чистих" мистців, себ-то мистців фанатиків, коли так можна висловитися, переважно в крайніх лівих течій, — „мистецтво для мистецтва", вже в своїй суті, в своїй поступовій льогічности підпав свому головному наголовкові „мистецтво життя — життя мистецтво" просто одною з його детайлів, з дальших його розділів, правда необхідних і немиучих.

*

Мистецтво 2—3 передвоєнних десятиліть розцвітало дуже пишно. Колиб так продовжувалося ще який, і то дуже короткий час, то ми були б свідками створення якогось інтернаціонального стилю, а в звязку з ним і певного мистецького критерія. Цілком є припустимим, що цілий той модерний напрям був би хибним з мистецького погляду (сучасного), а що він шкідливо відбивсяб на молодих паростках національних мистецтв — се очевидно.

Але ціле те мистецтво, що вже встигло прийняти певні традиції, в першім гарматнім стрілом в 1914 році — умерло. По короткій паузі, і в мистецтві прийшло до переоцінки цінностей. І ми, сучасники, оглядаючися на той великий доробок, ховаємо в душі якусь затаєну іронію. Справді — мистецтво „минулого" періоду було само в собі надзвичайно цікаве. По перше, — воно було „солідне" (зовнішня форма), по друге, — було воно „авторитетне" (старенький таки, заумбгений в надмір клясицизм, чи академізм), а в трете, було воно навіть живе, — власне, старалося віджити (кубізм і футуризм). Впрочім, воно було на стільки „широке", що три традиційні пункти далеко не охоплювали його чинности, завдань і досягнень. Бо: в четверте, — було воно мистецтвом романтичним, літературним і моральним, було на услугах фільозофії, чи навіть творило її — взагалі, не оминало випадки звязатися з иншими ділянками духа (сімволізм) та загалом, не раз йшло й пробувало воно йти крок в крок з буденним життям (імпресіонізм). Що ж до багатьох найновіщих течій, як нео, кубо, футо, експресіо — ізми і т. д., то се було не що инше, як перед-смертні судороги того найріжнороднішого мистецтва початку 20-го століття.

*

З погляду еволюції мистецтва взагалі, за літній антракт після смерти „довоєнного" мистецтва є дуже малий, щоби ми могли собі ясно уявити мистецтво нинішнього дня, а головно провідну його ідею, і тим би предугадати завтрішній мистецький день, що там вже є в творчости, а може й необхідне.

У всякім разі, інтернаціоналізм „старого" мистецтва умер безповоротно, бо свідомих мистців пересаджування чужих ідей на свій грунт навряд чи знайдеться, уже з одного зрозуміння річи, що творчий вибух певної нації належиться їй, до чого вона послідовно дійшла і втілила свій скарб з себе і для себе.

До сього ж часу, усі мистецькі течії так переплітались межи собою, що джерело відразу губилося і денаціоналізувалося. Французький імпресіонізм і навіть непопулярний кубізм попередив відразу Дж. Сеґантіні на самоті десь в італійських Альпах. Не встиг стати на ноги італійський футуризм, як Париж, Льондон, Берлін, Москва і т. д. знайшли у себе цілу пляду молодих, які зробили його своїм „поступовим етапом".

І через се в мистецтві часто створювався якийсь хаос. Течії, що зроджувалися на чужих грунтах не приймалися цілком, але в кождім разі слід якийсь по собі оставляли. Уже навіть через те, що вони були іменно **течіями**, що шукали доріг, але без ясної дальшої ідеї, вони поглиблювали мистецтво з боку кольору, форми, що в суті було **культурою мистецтва**, а не самим мистецтвом. У всякім разі, хоч і не свідомо, шлях до будучого епохіяльного мистецтва підготовлявся.

І такий процес, що згубив стару традицію жеврів в неясности, без ідеї, навіть без найблизшої мети, і можна сказати, що несвідомо, або в крайнім разі напів свідомо дійшов до шукання **площі**, яка сама собою уже несе **національне мистецтво**.

*

Наша епоха стоїть під знаком весни народів. Війна держав перетворилася в війну народів. Кладеться зброя першої боротьби, боротьби заліза й сталі і заміняє її боротьба духа. Так було, так і буде. Ходить тепер о боротьбу духовну народів, боротьбу національних культур. Сьогодня уже не кажуть — „імпресіонізм", а кажуть — „французьке малярство". Не кажуть „футуризм" — а кажуть — „італійське малярство" і т. д.

Такий, — справедливий і вірний поділ річей витворює життя і наслідки обнови життя народів.

В парі з життям і ми вступили в фазу боротьби о свою національну культуру. На наших очах виростає наше національне мистецтво. Тим самим закріплюються взагалі національні позиції, хоч нам боротьбу вести тяжче через недержавність. Все-ж, наше мистецтво, яке ми мусимо нині вязати тільки зі старими національними традиціями, стане дійсно тим нашим національним „я", яке нам потрібно просто для звичайного фізичного життя.

*Павло Ковжун.*

## Вісти про мистецьке життя Київа.

Секретаріят „Гуртка діячів українського мистецтва" одержав на днях лист з Київа від художника Юхима Михайлова, датований 6. жовтня ц. р. З цього листа довідуємося дещо про мистецьке життя Київа під теперішню пору.

На всю Україну існує під те теперішню пору одинокий журнал „Шляхи Мистецтва" в Харкові, але не більш літературний аніж пластично-мистецький часопис. Київську Академію Мистецтв перетворено в „Інститут Пластичного Мистецтва". Вразу було змагання приєднати до неї ще й Архитектурний Інститут, але останній став в опозицію, не погодчися на „злиття з мерцями", як висловився один з членів Інститута. Напрямок Інститута Пластичних Мистецтв, по словам п. Ю. Михайлова — ідеалістичний. Проводить його Галичанин проф. Бойчук. В Інституті є й футуристи як проф. Мелєр, Богомазов. Загальне невдоволення викликає „сектантська непримиримість Бойчука.

„Поки живі були небіжчики Нарбут, Муращко — читаємо в листі — Академія була гармонійним букетом, що складався з ружних напрямків малярства. Зараз же не те. Наприклад такого прекрасного майстра пейзажа, як Микола Бурачок — Академія викреслила зі складу своїх співробітників.

Київську Художню Школу перемінено на „Художньо-Індустріяльний Технікум", якого директором назначено маляра Юхима Михайлова. Зараз це вповні українська установа. Складається з чотирьох факультетів, а саме: текстильного з килимкарством під проводом Ю. Михайлова; художньої обробки дерева, провідником майстерні проф. Касперович; скульптурно-лійного під проводом Сагайдайного та декоративно промислового під проводом проф. Крамаренка.

Під Київом в Межигірю заложено керамічну школу, яка остає під проводом молодого, талановитого артиста Седляра. Це, покищо, школа професійного типу.

---

## „Шляхи Мистецтва".

Важко уявити собі картину мистецького життя сучасної України під большевицькою окупацією на основі тих спорадичних і далеко неповних звісток, які час до часу передістаються до нас з того боку Збруча. Одно тут певне те, що соціяльна революція, яка дякуючи тим чи другим факторам прийшла на зміну національній, не остала без впливу на українське мистецтво, в якій би то не було області. Майбутній історик матиме кращу ніж ми змогу провірити, на скільки ці „впливи" були органічним вицвітом грунту а не штучним імпортом зовні. На всякий випадок завдання його буде на стільки важке, на скільки до- і пореволюційне обличчя мистецтва не похожі одно на друге до тої степені, що мається враження двох світів, двох ворожих собі елементів.

Перед нами чотири доволі обемисті випуски харківського журналу „Шляхи Мистецтва", які вийшли протягом часу від м. лютого 192[illegible] до м. липня 1922 р. Не дивлючись на „казьонний" характер цього журналу, як „органу художнього сектора головполітосвіти", ми знаючи важкі умови тамошнього видавничого руху, не можемо не дивуватися тій будь-що-будь строгій видержаности журналу в характері періодика. Та з другого боку та сама „казьонщина" підриває в нас з місця довіря до журналу, як до дійсного фокуса усіх струй мистецького життя сучасної України.

Ми полишимо на боці белетристику, а звернемо увагу на пластику, яка цікавить нас в першу чергу. На загал посвячено їй дуже мало уваги. Усього кілька статей та звісток в рамках „Мистецької хроніки".

Ось вони: І. В.: „Завдання радянської художньої політики"; ч. 4. І. Кулик: „На шляхах до пролетарського мистецтва"; М. Йогансен: „Конструктивізм, яко мистецтво переходової доби"; І. Ворона: „Питання художньої освіти" та В. Корак: „Форма й зміст".

Отсе булиб усі статі, які так чи инакше торкаються питань пластики. Уже самих наголовків доволі для цього, щоби зрозуміти, якими дороговказами спрямовані ті харківські „Шляхи Мистецтва", що в передовиці першого числа поклали собі завданням, школу майбутнього мистецтва, школу мистецтва „комуністичного". Sapienti sat! Значить те, що було до тепер, було мистецтвом „буржуазним", а те, що прийде, це „комуністичне мистецтво". Як виглядає це нове „комуністичне" мистецтво, можнаб переконатися на зразках белетристики „Шляхів Мистецтва", але годі.

Хотілобся звернути тільки увагу на повну відсутність серіозности в тих людей, що мають відвагу вести других „шляхами мистецтва", якого вони просто-напросто не розуміють.

Бо коли на одному місці читаємо: „Установи для справ мистецтва в Радянських републиках додержуються одного дуже раціонального, ми сказалиб: мудрого погляду, повне рівноправе й право громадянства усім течіям і напрямкам в мистецтві; пролетаріят не потрібує (?) нянок і опікунів. (І. Кулик. „Реалізм, футуризм, імпресіонізм?), то в тому числі на другому місці стовпі ємо перед вандальством такого типу: „Пролетаріят, здійснюючи клясову диктатуру у всіх галузях життя мусить установити тверду диктатуру і в царині культури.

Констатуючи це і вважаючи виставку (дореволюційних майстрів) цілком реакційним фактором (!) зібрання рішуче протестує проти подібних експеріментів, а тим більш проти намірів перенести виставку в

**Оправлені примірники „Першої Книжечки" в гарній і тревалій оправі появили ся.**
Можна їх дістати лишень у автора по ціні 1.600 мп. за примірник. Книжки висилається лишень за готівку з гори. Порто одної книжки 120 мп. — При більшім замовленнях опуст.
**Хто хоче мати гарно оправлену „Першу Книжечку"** повинен замовлення тревати якнай, бо скількість оправлених примірників невелика (які готові). — Можу продати 14 М. цілий наклад відразу по спеціяльно умовленій ціні. — Для Америки і Канади продається оправлені примірники „Першої Книжечки" по 30 центів. 2—3
**Микола Матвійчук, Львів, В. Поле ч. 1.**

робітничі квартали, себто поширити її дезорганізуючий та реакційний вплив на широкі маси пролетаріяту". („Пролеткультура і художня виставка в Харкові").

Отже панове — де правда? Тут чи там? Пролетаріят має вибирати, він не потребує, няньок, він „сам собі найде ф рму пролетарського мистецтва", а в парі з ним... резолюція, в якій усе заперечується з лоском від реакції аж до тих ненависних „няньок".

Ні! Тут зайшла страшна помилка! Кипучі хвилі революції викинули на беріг людий, яким не для чийогось проводу, але для власного обиходу недостає елементарної освіти, без якої можна „вжарити" промову на мітінгу, але не можна написати путящої статті.

Окладинка журналу і декілька кінцівок виконано Марком Кірнарським, правда, „під Нарбута", але зі свідомим змаганням до осягнення стилю. А в парі з тим на сторінках тогож журналу найдете обридливі сецесійні друкарські кінцівки, що кличуть до неба о пімсту своєю бездушністю. Де в тих людей смак? Де почуття мистецького такту? А може це „пролетарське" мистецтво? Ні! Це непорозуміння. Ті, що мали дані для того, щоб проводити нові шляхи мистецтва, опинилися на списках „контрреволюціонерів". До слова прийшли люде з порожними руками і душами. І тому харківські „Шляхи мистецтва" є комуністичною макулятурою але в ніякому випадку зеркалом мистецького життя України.

**„Жизи Україно!"**

У Варшаві заходяться біля видавництва, якого завданням було би дати низку книжок про наші державні традиції, визвольну боротьбу, її ідеольогію та тактику. Видавництво при близькій співучасти п. Пилипчука і Зайцева, звернулося до графіка Роберта Лісовського з просьбою виконати для нього стилеву заголовну карту і видавничу марку.

## ЖЕРТВИ

**Голоднія України.**

Калинівщина 12 кг. жита 1 68 кг. кукурузи.

Новий Торг 2000 концип. нотар. Насальський, по 1000 надгадн. Робак, комісар Телавський, інж. Тучанський, канц. Гуленчук.

Суховоля 1015 Грицько Мовчан, по 1000 Текля Збавдень, Анна Повшак, Василь Декалюк, по 500 Катерина Бугай, Йосиф Бугай, Меланя Мовчан, Лукьо Козодій, Маринка Гулягородська, 435 Трохим Чиж.

Повіт Гусятин 150.000 зложили разом такі села: Городниця, о. Козьоровський з Городниці, Пробіжна, Постолівка, Орішківці, Гадинківці, Васильківці, Клювиниці, Увислова.

Лисиничі 5000 Дмитро Коновка, 2000 Василь Москва, по 1000 Стефан Цьвірінькало, Василь Грибіцький, Дмитро Бачинський, Марія Дмитерко.

Лівче 2000 о. Андрій Пизюр парох, по 1000 Юліян Паньківський управ. школи, Максим Гаврилишин, Олекса Козій, Параска Преведа, Іван Безносько, Ілько Яциняк, Михайло Шутень, Василь Забавський, Михайло Забавський, Іван Гах, Іван Жуковець, по 400 Федь Зубрицький, Іван Пирка, Іван Ступак, Михайло Пирка, по 300 Дмитро Яциняк, Василь Гаврилишин, Степан Горівник, Іван Васильовський, Ілько Ленчук, Гринь Гаврилишин, Михайло Трухан, Катерина Лобода, Федь Хміль, 250 Степан Кушла, по 200 Олеча Ленчук, Юрко Гах, Василь Гаврилишин, Михайло Яциняк, Василь Гояцький, Никола Зубрицький, Кость Пірка, Андрій Трухан, Дмитро Молодовець, Іван Підлисний, Михайло Пирка, по 100 Ева Лобода, Іван Кончило, Іван Яремко, Ілько Жидечек, Василь Пирка, Анна Зубрицька, Степан Голуб і инші зложили менше як по сто.

Гута Стара Антін і Катерина Герок 2000, по 1000 Прокіп Обшанський учит., Михайло Молодовець, Семко Гнот, Марія Манчур, по 500 Степан Молодовець, Василь Бень, Мих. Молодовець, Андрій Молодовець, Іван Кіх, Михайло Черечин, 370 Євка Гаврилишин, по 300 Андрій Манчур, Николай Кіх, по 200 Іван Черечин, Федь Шевчик, Андрій Ярмела, Олекса Ярема, Марія Лейко, Петро Ференць, Михайло Лівчанин, Максим Наконечний, Михайло Бень, Стефан Фрій, Петро Варивода, Іван Манчур, Андрій Гнап, Дмитро Климко, по 100 Василь Герон, Федь Герон, Іван Бунько, Іван Бень, Андрій Довгань, Онуфрій Герон, Никола Черечин, Дмитро Черечин, Степан Микула, Каська Кочкодан, Каська Превода, Роман Наконечний, Степан Саміло, Олекса Скаб, Гринь Козубаль, Юрко Кочкодан, Анна Молодовець, Іван Козубаль, Юрко Кочкодан, Анна Молодовець, Іван Козубаль, Петро Герон, Ксеня Ніщпук, Анна Самійло, Анна Скаб, Луць Сабан, Катер. Манчур, по 150 Іван Жируха, Галька Цецька

с. Могильниця 10.000 о. Іван Яворський. 5000 Тома Курка, 3600 Василь Жук, 3000 Катерина Лубковська, по 2400 Йосифа Кричковська, Йосифа Лозінська, по 2000 Петро Субчак Михайло Мельник, Антін Урський с. Йосифа, Богдан Дунець, по 1400 Павло Мелешка, Павло Дереш, по 1200 Михайло Дроншевський, Марія Лупераба, по 1000 Магда Кричковська, Анна Стяк, Магда Кріль, Анна Матвіїв, Розалія Словіяк, Анна Кульчицька, Іван Снітовський с. Михайла, Йосиф Новицький с. Петра, Йосиф Мазур, Текля Борега, Гринько Хома, Марія Новицька ж. Антона, Марія Макодим, Тимко Стасишин, Гринько Чимирис, Дмитро Гірняк, по 500 Теофіль Жукевич, Анна Гарига ж. Олекси, Анна Крушельницька, 450 Франка Щепанська.

**ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ**
за спокій душі бл. п.
**Марії Віханської**
вдови по радникови суду і адвокаті котра упокоїлася в пятницю 17. п. м., відбудеться в Успенській церкві (вул. Руська) о год. 9., на котре Родину і Знакомих запрошують
1086 1—1 ДІТИ.

## ОПОВІСТКИ.

**Народній театр Тов. „Українська Бесіда" у Львові,** (Шашкевича 8.).

В суботу 25. п. м.: Перший раз: „МІРА ЕФРОС" побутова пєса з жидівського життя на 5 одмін Я. Гордіна.

В неділю 26. п. м. о год. 3. попол. для шкільної молоді: „ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ" оперета на 3. дії С. Артемовського. — О год. 7. веч.: „БАРОН ЦИГАНІВ" оперета на 3. дії Й. Штраєса.

**СТРИЙ:** Неділя 26. п. м. Сала Народного Дому": „МІРАНДОЛІНА" комедія на 3. дії Гольтоні.

Білети продає раньше „Народна Торговля". В неділі від год. 10—12 і 2—7 в касі театру. XXV. 3—?

—o—

**Управа видавництво „Добра Книжка"** у Львові Содова 4. — просить у П.П. Клієнтів вибачення за спізнення посилок. Сталося це не з вини управи, а через арештування всіх адміністраторів „П. К.". 1039 1—2

**Для вязнів** (продовження) „Дністер" ч. кн. 14.000 зложили в мп.: Збірка оп. Василіян в Жовкві 38.420, д-р Мулька 3000, Г. Стефанович 1000, Стефанович 106, І. Карамович 2000, Т. Стефанович 500, К. Лехолаєр 2000, збірка в Тростянці пов. Золочів: Бордайкевич 1500, Малчик Я. 1000, Стисловський К. 1000, Свидінський Я. 500, Боднар І. 1000, Боднар М. 1000. Боднар В. 1000 Боднар З. 100, Боднар Е. 500, Дмитоїв І. 1000, Марусин І. 500, М. Поповичі нетрачи ні зворот з Р. Ш. 1500. Збірка на весілю д-ра Івана і Павлини з Грушів Юрчів в Поповлях 51.000, Збірка в Густю (Підкарпатська Україна): С. Рубинович 50.000. А. Рубинович 25.000. Б. Рубинович 12.500, О. Рубинович 12.500, Збірка в селі Лютиця 4200, С. Ступницька 5000, Н. Ступницька 5000, О. Ступницька 15.000 — Київці. Збірка в Жуківці: Т. Домків 2000, Ю. Салалуй 2500, Ю. Семчишин 1000, Г. Попадин 1000, П. Хомінська 1000, П. Палаварівна 800, В. Ватилик 1000, Г. Якимчук 2000, А. Сохацький 500, О. Горбачевська 1000, Кружлеска 1000, Коломиєць 1000, О. Елієшевський 10.000. Збірка на весілю у Кизика. Добростани: Т. Казатурська 500, Н. Кизик 2000, Савчос А. 2000, І Юстов 1000, прочі складки 1000. Збірка урядників судових І. С. у Львові 7.500. Збірка в Миколаєві к. Гаїв 29.850.

## Дрібні оголошення.

**КОНЦИПІЄНТ** з практикою шукає посади на провінції. В домість у д-ра Бошорова, адвоката в Бучачи. 1083 2—3

**ПРИЙМУ** лекцію з гімназійних або семінарійних клас. — Осип Степкевич, студ. прав, Плотича п. Денисів. 1060 2—2

**В БЕРЛІНІ** каменниці у великім виборі продає бюро „CELERITAS", Львів, Ягайлонська 17. 1077 3—3

**АБІТУРІЄНТ** гім., пошукує лекцій з кляс нормальних або низших гімн. Стефанський, Тартаків коло Секвня. 1088 1—1

## ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

967 10—? АДВОКАТ
**Д-р Володимир Бачинський**
переніс адвокатську канцелярію з Підзамча до Львова і веде її при ул. Косцюшка ч. 1 я біля „Народної Гостинниці".

Адвокат і збаровець в мирних справах
**Д-р Степан Баран**
веде адвокатську канцелярію
**В ТЕРНОПОЛІ, вул. 3. МАЯ ч. 5**
(г. готель Адакра, побіч Пар Торг...) 67 3—?

АДВОКАТ
**Д-р Степан Мишко**
відкрив адвокатську канцелярію
**в ТЕРЕБОВЛІ**
і веде її спільно з адвокатом **Д-ром Дмитром Юрковичом** в домі Товариства св. Петра і Павла. 1075 3—6

АДВОКАТ 1068 2—5
**Д-р Франц Свістель**
отворив і веде адвокатську канцелярію
**в ПЕРЕМИШЛЯНАХ**
в домі Шпіри (проти маґістрату).

**АДВОКАТ**
**Д-р Леа Ґольдшлаґ**
провадить канцелярію 925 10—?
у Львові при вул. Новицкого ч. 1 а.

**„ОРЕЛ" (ADLER)**
**машини до писання польсько-українські надійшли.**
До набуття у фірми ---- **ГЕНРИК МЕЛЛЕР** склад машин - до писання
3—3 **ЛЬВІВ, площа СМОЛЬКИ 1. — Число телеф. 540.** 1076а

**ПРОДАМ**
тридцять перших річників **„Літ.-Наук. Вістника"** — кождий річник в чотирьох томах — і три річники **„Діла"** (з рр. 1911, 1912 і 1913) — кождий річник в двох томах. **Оправа:** хребет Іоогн шкіряні, витиски золочені. — **Ціна 160.000 мп.** — Уряд парох. в **Галичанові**, п. Городок Ягайлонський. 1074 3—3

**МАШИНИ до ШИТТЯ**
найновіших систем, складові їх части, прилади до кравецтва та до ручних робіт поручає **АЛЕКСАНДЕР МАЛІМОН**, склад машин до шиття **Львів, Валова 11а.**
Приймає рівночасно машини до направи. 1067

**КІНОТЕАТРИ**
**КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА**
висвітлюють від пятниці 24. листопада п. р. могучу життєву драму на 7 дій по романі Олени Нагрецької п. з.:
**РОЗДОРІЖЖЯ ПРИСТРАСТИ**
**(ЖІНКА НА ЛАНЦЮСІ)**
В головній ролі знана артистка ЛІЯ МАРА.

За редакцію відповідає Ол. Кузьма

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 24. Почтова належність оплачена гуртом. Львів, второк 28. листопада 1922. Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. тов. 143 522.
Адр. тел.: „Свобода" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячно в краю 250 мк.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 500 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч корон, Румунія 50 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 5.000 мп. Зміна адреси 100 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 150 мк.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

*Львів, 27. листопада 1922.*

**Занепад почуття права.** Одним з великих здобутків людської культури на протязі минулого століття було створення т. зв. правових держав, в яких максимою правління мала бути старорімська засада: justitia fundamentum regnorum. Конституції правових держав виключали цілковито самоволю державних чинників, в першу чергу самоволю державної адміністрації і поліції, беручи громадян в свою правну охорону.

Все мало діятися по постановам писаного закона і кождий громадянин міг бути спокійний, що його свободи, хороненої законом в границях закону ніхто безкарно не може і не сміє порушити.

У високо-культурних народів витворилося навіть окреме почуття, т. зв. в німецькій мові Rechtsgefühl і так масове ломання писаного закону було навіть психольогічно неможливе. Міг бути закон несправедливий — це річ друга — але доки він обовязував, державні чинники, що мають з уряду стояти на сторожі обовязуючих законів, не посміли свідомо їх ломити для забаганок хвилі, особистих чи инших. Цьому німецькому почуттю права завдячують між иншим і познанські Поляки свою успішну боротьбу з пруською навалою, бо вони добре знали, що ні пруська адміністрація, ні поліція, ні тим більше суд не злюмить обовязуючих законів навіть у справах, де розходилося о інтерес Поляка хочби з виразною національно польською закраскою. Всім пр. відомий інцидент, де бідний лісничий виграв процес о відшкодування проти цісаря Вільгельма II., відомі факти, де німецькі власти уневажнювали вибір Німця до законодатних тіл, коли не значним нераз (о кілька голосів) сфальшуванням висліду голосування проголошено вибір Німця замість Поляка. Великі економічні успіхи познанських Поляків і створення, як виказав професор берлінського університету д-р Бернгард у своїм творі „Die Polenfrage" держави в державі, мають познанські Поляки завдячити може в найбільшій мірі цій обставині, що в Прусії панував закон і вбудоване на фундаментах законів — почуття права.

Світова воєнна розруха в дечому й порушила в широких масах, а може і у декого з державних чинників, це почуття права, але його цілковито не ухилила. Воно як аксіом істнує дальше, навіть під певною зміненою формою і в певних границях в совітських державах.

Найгірше під цим оглядом представляються т. зв. сукцесійні держави, між ними в першу чергу Польща. Створені у великій мірі ласкою антанти, роздуті до неприродних границь, в які попали проти своєї волі великі відламами чужих народів, новоутворені держави чи їх органи, пристосовують супроти громадян непануючої нації нераз безглядні репресійні середники і то часто у такій формі, що позавидував би їм найчорнійший царський ступайко. Це очевидно порушує цілу правову будову і деморалізує не цих, проти яких як „неблагонадьожних" пристосовується виїмкові репресії, але передовсім цих, що самі власними руками творять репресії. Скорше, чи пізнійше, але все певно, сточаться вони у пропасть, яку копають у своїй фанатичній ненависти до „інородців", як сточилися там на наших очах представники і виконавці царського і юнкерського режіму.

Вже згадано коротко, що перед у ломанню почуття права веде Польща. Ми цього свідками на протязі останніх чотирьох літ. Почва до цього знайшлася в психольогії польського громадянства, передовсім „кресового" у так великій мірі, що мене особисто збирає все острах, коли бачу і аналізую такий масовий занепад почуття права у польського громадянства, коли йде справа о нас Українців.

Від ряду тижнів східно-галицькі тюрми переповнені тисячами невинних жертв. Майже всі вони під замітом злочину державної зради з § 58. в. к., який з правила потягає за собою по думці постанови § 180. проц. кар. примусову слідчу вязницю. З власної адвокатської практики як оборонець знаю, що причиною увязнень і слідчої вязниці є донесення державної поліції, що Х чи У агітував проти виборів, при чому найчастійше не наводиться ніяких конкретних фактів агітації.

Це все кваліфікує державна поліція як злочин державної зради, за яку досі не засуджено н і о д н о г о Українця у Східній Галичині мимо численних процесів, хоч з гори знає, що зі справи ніщо не вийде, бо й не може вийти нічого і даний арештант з правила не матиме навіть акту обвинувачення. Державна поліція мимо всього відставляє до судових вязниць тисячі наших найсвідомійших і найбільше тактовних людей, надуживаючи судів до хвилевих політичних порахунків.

Це явище масове і загально відоме. Страшнійше в цьому є те, що польське громадянство, передовсім його публична опінія — преса, одобрює в цілости поступки державної поліції. Тут моральний занепад є так великий, що й не знаю, чи знайдеться зараз средство на вилікування польського громадянства а цієї страшної недуги, що її на імя брак почуття права.

Що як раз наш погляд є вірний, що масові арешти не мають законної основи за собою, доказом цього численні рішення львівської апеляції, яка на підставі постанови § 114, уст. 3. проц. карн. застановляє карне судове слідство із за браку єства карнідного чину. Це діється однак по довгих тижнях примусової незаслуженої тюрми, по морі людського горя і сліз, яких ніхто не може заплатити.

Тисячі невинних сидять ще по тюрмах і ждуть на прихід дня волі для себе

Львівська апеляція зможе хоч частично направити це що [illegible] ла психоза і занепад почуття права у цих, що мають владу над свободою громадян. Належить визначити окрему комісію для негайного розсліду всіх справ з останніх місяців, де фігурує § 58. або § 65. зак. кар., щоби невинні вийшли на волю.

Це домагання культури і приказ закону, це буде справді здійсненням засади: justitia fundamentum regnorum!

*Д р Степан Баран.*

**Плятіть партійний податок!!! Присилайте на адресу! „Краєвий Союз Кредитовий" у Львові, Ринок 10., вкл. кн. ч. 5.900. Жертводавці понище 500 мк. будуть оголошені поіменно!!**

## Анґлійський політик.

*Відень, 20. падолиста 1922.*

Льорд Керзон, котрий є тепер у Парижи, щоби бодай почасти поладити французько-англійські відносини, які до краю загострились були в останніх часах правління Льойда Джорджа, в промові, виголошеній кілька днів перед виборами в льондонській City, говорячи про політику британського заграничного уряду, сказав між ин. ось що:

„„Foreign Office не може зносити вмішування з боку невідповідальних аматорів, якіб і не блескучі вони були..."

Словами сими британський міністр заграничних справ у попереднім в і теперішнім кабінеті скарактеризував і оцінив діяльність і особу попереднього голови англійського правительства, Льойда Джорджа. Коли англійський льорд так рішуче, навіть драстично, висловлюється про премієра, з котрим ще кілька тижнів ранійше він — на зовні бодай — дружно працював, і коли англійська громадська думка приймає такий виступ без протесту, як добре заслужену оцінку позаленого премієра, то се знак, як нерадо, сказатиб: засоромлено, тямучі в заграничних питаннях англійські круги зносили накинуту їм внутрішньою демагогією дилетантську діяльність валійського адвокатського солїцитатора в кермуванню заграничних справ Імперії. Льойд Джордж на такім становищи—то була першина в англійській історії. То був перший плід радикальної демагогії в історії правління цеї Імперії—із усіми призвіками й наслідками такої спроби обниження кваліфікацій політичного проводу. Реакція проти сього в політично найбільш зрілім народі мусіла прийти: вибори не звели партії Льойда Джорджа до звичайної меншости парляментарної—вони її просто погромили, кидаючи її не на друге, а на геть на зад, на четверте місце.

Британська політика занадто складна. Велика Британія має на всіх континентах занадто багато важних інтересів, аби собі на довший протяг часу могти позволити на люксус: удержувати на чолі держави другорядного провінціонального адвоката, не фахового в ні одній области політичного життя, вибраного послом завдяки демагогії, висадженого на чоло парляментарної репрезентації і уряду великої нації наслідком демагогії і складу цілого ряду припадкових обставин. На такий люксус богата Велика Британія ранійше ніколи собі не позволила: Льойд Джордж був першим англійським премієром, не наділеним [illegible] і меткістю — ніякими справдішними кваліфікаціями до виконування такого відповідального уряду. В Англії знають, що замало є бути вибраним послом, аби мати до сього кваліфікацію.

Як думають в Англії про кваліфікації державного діяча? Підімо хвилину слідами традицією усвячених і успіхами увінчаних поглядів англійського громадянства на сю справу.

Щоб стати правником або інжинером, до цього потрібні довгі підготовлення, справдішне вишколення, спеціяльні студії. Тим більшої фахової освіти вимагають в Англії від державного мужа: він-же має голосувати про великі національні інтереси, має вміти розріжнити бажане від можливого; має вміти глядіти на справи з віддалення і бачити цілість крізь подробиці; має кермуватись думкою умотивованою і стійною в оцінюванню преважних фінансових і економічних питань; має визнаватись у відносинах Ірляндії, Індій, Зєдинених Держав, ріжних европейських країв: має тямити потреби й можливости торговлі, промислу і т. п. До сього всього замало є повторювати абстрактні засади, оклепані фрази, вивчені в газети; замало й тих худих відомостей, які дає середня школа, чи правничий факультет, і які звичайно виповняють багаж „політика" в декотрих краях.

„Політиками" такої міри не доробився нічого путнього ні оден народ світа — Англія має забагато до втрачення, щоб таким людям віддавати в руки свою долю.

Виховання англійського політика коштує багато — грошей і праці.

Щоб добути собі потрібну міру політичної освіти й політичного досвіду, мусить Анґлієць багато подорожувати, знати чужі мови, познайомлюватись з заграничними ученими й політиками, студіювати відносини в чужих краях, шукати в них мірила порівнання для своїх відносин, досліджувати на місці звичаї, інституції, уряди чужих народів, їх життя публичне й приватне. Чимало англійських парляментарних послів користується парляментарними феріями, щоб виїздити на континент і там переводити якийсь спеціяльний дослід протягом двох до шести тижнів. Вони їдуть до Франції, до Еспанії, до Італії, до Німеччини, щоб відсвіжити, спростувати, поглибити свої ранійші досвіди, і то не одеи раз, а пять, шість і десять разів. Вони хотять держатись в курсі справ, стежати за розвитком і хитаннями громадської думки. Таким чином їх погляд ніколи не є відсталий. Нехай витвориться якась чорна точка в Данії, на Балканах, в Римі, в Америці — завсіди попруть туди англійські посли щоби приглядатись річи, розсудити, привести до ладу правдиві відомости.

За кордонок вони стараються особисто познайомитися з визнач-

ними діячами й спеціялістами; вони їх запрошують до себе тай вичуваються з них, наче з шкільних підручників; иноді записують кожду подробицю розмови, а по повороті комунікують свою рукопис своїм товаришам. Чи може бути щось більше інструктиане? Одначе на збиранню інформацій вони не обмежуються: їм хочеться безпосередно вистудіювати річ саму! Оден з них обїздить прим. селянські господарства у Франції, приглядається кавовам, машинам, худобі, збирає числа, а по повороті виголошує серію викладів про стан селянського хліборобства у Франції. Инший ходить по майстернях у Парижи, а його жінка перебуває день за днем у професіональних школах.

Таке роблять нетільки фахові політики, посли, льорди: всяка трохи поважнійше богата, а то й тільки середно засібна, людина робить таке саме. Тен оповідає, що особисто знав Англійця, батька десятка дітей, з річним доходом яких 10 тисяч шілінгів, котрий з сього невеликого доходу правильно відтягав річно одну тисячку на подорож. Нема в Англії одного молодого чоловіка з „доброї родини" (се не значить, щоб конче богатої), який не перебув би довший час на континенті; се належить там до „комплету" студій. В часі ферій адвокати, судді, професори хмарою спадають на Німеччину. Чимало з них очевидно бачить річи тільки по верхи: висше своєї голови ніхто не піднімається. Та всі вони приносять із заграниці бодай кілька корисних думок, всі вони вертаються до дому принаймні з кількома поглядами менше ніж раніше хибними, з пересудами поправленими.

В купі сі відомости дають Англії громадську думку — ясніщу що до великих питань, менше дилетантську в політичних справах, розважнійшу, близшу правди, доступнійшу розумній пораді. І далі: політика, який доказав свою ясновидючість і який вказав добрий шлях, може в Англії числити на поміч, на взохоту. Там люблять тямучих провідників; буває, що громадська думка їх вишукує і кладе їм керму в руки.

Що важнійше: таке виховання є ще найпевнійшим способом, як витворити провідників. Виховання таке — загальне, розповсюднене на цілу широку верству, і таким чином воно, силою статистичного закона, є участю нетільки пересічно здібних людей, а й голов старшійших. Розповсюдненість такого виховання робить неможливим пересічення людини справді талановитої; політичні таланти в Англії не затрачуються, не пропадають, не марнуються наслідком недостачі відповідної освіти. Політичний талант природним ходом відносно одержує там політичну культуру, яка уможливлює йому поставитися у весь рст. Колиж, крім того, маєткові й родинні в дносини звільнять його від занадто довгого „терміноторства" і від жури за насущний, то він уже в молодім віці може дати овочі. Таке було з другим Піттом, з Робертом Пілем, з льордом Пальмерстоном, з Гледстоном, з Черчілем.

Закон статистичний і закон добору обовязує так само в людськім громадянстві, як у світі звіринним. Прогонозі коні добираються й виховуються надзвичайно старанно; результат: на сто одиниць буває шість добрих бігців, на тисячу — оден прогоновий кінь першої кляси, котрий принесе властителеви цілі маєтки. Англійці зрозуміли давно, що без тямучих дійсно здібних і кваліфікованих провідників держави не може розвиватись, та що бувають такі критичні моменти, коли наслідком недостачі такого провідника держава гине. І вони поспитали себе самих: Невже може бути за висока ціна коли треба витворювати й удержувати певний контингент провідників здібних, і коли удержування такого контингенту розмірно часто дає їх нації неоцінену шансу: мати великого державного мужа?

*В. Панейко.*

# Галицькі відносини.

### На волі.

Після 4-тижневого увязнення випущено на волю п. Василя Мудрого.

### Равщина.

В звязку з мнимим вбивством якого мали доконати українські студенти Крупа і Луцейко на особі „dziełnicza" Ланевого в Любичі, арештовано давнійше повисших, а по переведенню над ними знущань в очах родичів, (як вбивання їм шпильок за пальці і т. д.) для вимушення зізнань, арештувала дня 20. XI. поліція в Раві руській Ксаверого Процика ур. зал. з Рави рускої під замітом, що він дав Крупі револьвер, як також більше осіб між иншими дир. школи з Піддубець Миколу Матвієва, бувш. під стар. українських військ Михайла Кожушка з Шабельні. І прочих арештованих відставлено до Львова під ескортою кількох поліцаїв.

### Кривавий террор в Коломийщині.

Один з жовнірів, котрі гонили людей в Раківчику пов. Коломия до голосування, вбіг до хати старої вдовиці Федасюкової, а заставши там її сина Дмитра Федасюка, студ. богословія, під загрозою биття запровадив до недалекої громадської канцелярії. Федасюк не хотів віддати картки, котру йому жовнір насильно упхав, тоді розлючений під позором арештування втрутив Федасюка до другої кімнати. Федасюк сподіючися побоїв, утік вікном. Жовнір по часі запримітивши утечу, вибіг на двір, а взявши зовсім иншого селянина утікаючого з противним напрямі за Федасюка, стріляв за ним два рази безуспішно. Жандарм Стефак сказав: „pocóż pan strzelał za Fedasiukiem, to spokojny człowiek", на це жовнір: „bo on do mnie strzelał". Федасюка взяв з дому той сам жовнір без ніякої зброї підчас коли упали стріли жовніра, Федасюк находився в противній стороні села в хаті Василя Бабинюка. По тім кількох жовнірів напало на хату старої Федасюкозої, пхали їй багнет в уста, зловили молодшого сина Миколу і кревних Стефана Кобилянського та Филипа Стефанюка, по одному затягли до стодоли і били до безтями. З поломаних буків остали тріски, після чого били ціпами. Яко причину подали, що у них мусить бути зброя. Заарештованих повели до Коломиї. Дмитро Федасюк думаючи, що по виборах не має чого боятися, бо до нічого злого не почувався, пішов в середу, на св. Дмитрія, до церкви; коли вертав, напали на нього жовніри, кинули до землі, місили колінами (було їх 6—7), палицю, котру мав Федасюк, поломили на нім на кавалки, били прикладами в груди і голову, аж нещасній жертві потріскали болони в ухах, майже нагого привезли до Коломиї, обвинувачуючи, що зловили його, як стріляв до жовніра. Полковник Мунд видав о год. 6. вечер на Федасюка вирок смерти, котрий мав бути виконаний о год. 7 ій. Латинський капелян хотів його сповідати, але Федасюк зажадав свого священика. Капелян удався на проходство, було ще часу не цілої пів години. О. Русин прибіг на хвилю, коли вже Федасюка мали провадити на розстріл і спас життя невинного чоловіка, бо полковник по довшій розмові в чотири очі з о. Русином, казав відпровадити Федасюка до вязниці. Федасюк тяжко хворий від побоїв, чекає в вязниці на... справедливість. Що на це компетентна влада? Чи це має бути новий доказ „висшої культури?" Чи після того має хто право горлати про українські звірства 1918 р.?

### Військо бє.

В с. Гриневі пов. Бібрка підчас виборів військова карна експедиція з 15. полку зігнала всіх селян з возами перед канцелярію, погрожуючи, що пожене всіх до обозів, за те, що ніхто не голосував. Підофіцир того полку люто знущався над невинними людьми і дручком побив тяжко інваліда Олексу Антонишина так, що він від побоїв упав на землю, після чого його занесено до лічниці. Побито також Яська Лігінд зевича. Взагалі жандармерія урядувала в такий спосіб, що селяне всі втікли до ліса, після чого військо ограбило село.

Населення того села не витерпіло стільки за цілу війну, як підчас польських „вільних" виборів. Ціле село стояло пусткою, бо населення крилося в лісах. Жовніри нападали на хати, виривали двері, виливали молоко з горшків на землю, домагаючися мяса, ограбили мясо та ковбаси у бідного селянина Микити Сидора. Взагалі малося враження, що до села напали Татари, а не армія народу, що має претенсії на культуру і очорнює перед світом Українців, як нарід некультурний.

### До чого доходять химери поліції у Сх. Галичині!

Для доповнення вістей з Бригідок подають: В днях 10, 11 і 12. ц. м. всіх політичних вязнів у Бригідках, під примусом трикратно фотографовано та роблено відбитки з пальців. В той спосіб напятновано тисячі української інтелігенції, селян і робітників, котрі завдяки сваволі „кресових кациків" старостів та поліцаїв, попалися до Бригідок, як звичайних злочинників. Пригадуємо на тім місци, що так само під примусом фотографовано наших вязнів, приміщених в Вісничу та Самборі як звичайних злодіїв. Додати належить, що між арештованими були студенти університету, священики, інжиніри, гімназ. ученики та челядники у ремісників, не старші як 16—17 літ, що поза своєю наукою нічого не бачили і не знали; і над тими дітьми поліція рівнож допустилася того насильства. Цей факт сваволі насильства, нечуваний в ніякій культурній державі, кидає ярке світло на політичний режім Східної Галичини.

### Тероризують Жидів.

„Chwila" доносить, що польське військо стаціоноване в Городенці (29 баталіон) тероризує жидівське населення. Низка свідків доказує, що там діються нечувані надужиття. Так само в Делятині жовніри знущаються над Жидами а між иншим побито Мойсея Цервассера та инших.

### Борщівщина.

Арештовано Богдана Городиського студ. з Горошева, Степана Веприка з Івана II сього, Федя Кушнірука, Осипа Дуплавого з Шупарки. Всіх відставлено до Чорткова. Не в'д речі згадати, що їх арештувано тільки за те, що улаштували кілька аматорських вистав.

### Бучаччина.

Дня 31. жовтня переведено ревізію в домі о. Юліяна Алешкевича в Петликівцях і в дяка Дм. Пасічника. В с. Осівцях переведено ревізію у о. В. Гнатова і Іванни Рогозинської. Усіх арештовано та вивезено до Станиславова.

### Дрогобиччина.

В Трускавці закватировано кілька сотень кавалерії. В домі о. Ів. Валюха жовніри роблять великі шкоди. Між населенням переводиться труси.

### Самбірщина.

В с. Терло біля Хирова переведено ревізію в домі о. Володимира Коленського. Не найдено нічого.

### Любачівщина.

Арештовано в Сухій Волі о. декана Віктора Лапичака і відвезено до Львова.

### Березів нижний.

Арештовано Д. Негрича, Ів. Симчича, В. Урбановича.

### Самбора рунґурська.

Комендант поліції Віхер побив тяжко 11-літного ученика Петра Олексина, в підозрінню в якомусь підпалі та „саботажі". Оден раз бив його в школі, опісля в дома. Наляканий та побитий хлопчина лежить тяжко хворий, а його матір арештовано і відвезено до коломийської тюрми. Як бачимо, жандарми шукають саботажників серед 11-літних дітей!

### Станиславівщина.

В Угринові дол. пов. Станиславів переведено ревізію в домі М. Дулаби, Д. Винничука, І. Гурика й І. Терешкуна. В с. Пасічній переведено ревізії в учит. Ю. Федика і В. Іванишина. Арештовано І. Терешкуна.

# Після польських виборів у Сх. Галичині.

### Сокальщина.

Громади Бобятин, Копитів, Лещатів (одна парохія) держалися при виборах добре. Голосували лиш латинники, Жиди і двірська служба, а Українців ніхто. Подібно не голосували і всі сусідні громади.

В Бобятині було через 5 днів 28 уланів, кватированих по господарях, які їх і коні мусіли кормити. Коли їх селяне відсилали до двора, то казали, що їм там „nie wolno". Потерпів селянський дріб і овес. Сенатські вибори випали так само, тільки вже без асистенції війська. Комісія сиділа без роботи до вечера.

### Равщина.

В селах Девятер, Радруж, Смолин, Вороблячин і Немирів, де управлених до голосування було около 3000 осіб в кождім селі, ніхто з Українців не взяв участи в виборах як до сойму так і до сенату.

### Брідщина.

Гаї старобрідські. Тиждень перед виборами приїхало до села 2 швадрони кавалерії, буцім то шукаючи за „бандами", а в дійсности, щоб стерроризувати населення. Почали господарити по свойому; крім цего, що селяне мусіли годувати щоденно вояків та коней, пропадали щоденно кури, півні та инший дріб. У Ф. Баландюка „позичив" якийсь підстаршина чоботи за відомом господаря, а новий ремінь на чоботи без його відома. Не обійшлось і без побоїв, а се тому, що не було сейчас намолоченого вівса для коней. Погулявши 4 дні відїхали дальше підготовляти грунт під виборн. Дня 5. листопада приїхало 8 жовнірів із поручником на чолі. Але на їх жаль при виборах було тільки 5 голосів, мимо кількасот управнених до голосування.

Ще ліпше пішли вибори до сенату. Рано в день виборів почали ходити вояки за харчем та грозили, що хто не піде голосувати, то поїде на форшпан. Коли до полудня було тільки 3 голоси, розбішений поручник приказав скликати підводи із цілого села, та набрати їди для себе і коней на 3 дні, бо поїдуть по сіно до Білого Каміня. Тим, котрі голосували обіцяв дати посвідку звільнення від їди. Мимо погроз усі приготовились до дороги, але до урни виборчої не

хто не пішов. Доперва о год. 9-тій вечер, повідвозили деякі селяне жандармів в решта підвод розїхались домів. Голосів до сенату було три.

У сусіднім селі Бучина пішли вибори ще краще. Там голосував тільки оден виборець. Взагалі майже всі дооколичні села, мимо різкого террору, здержались від голосування, чим здали дуже гарно громадянський іспит.

В Стибарівці селяне здержалися цілком від голосування. За то в ночі з 7. на 8. впала кінниця до села і силою змушувала людей до голосування. Появилася навіть в селі українська відозва від якогось независимого комітету хліборобського. Жовніри нападали на сплячих людей, забирали кури, качки; у Василя Горбаля забрали порося. Побили тяжко господаря Дмитра Петрука, так, що лежить корчі і сестру його жени Анну. Люде перестрашені віддали кільканайцять голосів, але здержалися від дальшого голосування, коли кінниця вибралася, присилувавши селян зложити собі 450 снопів вівса.

**Кандидат до польського сойму.**

Лист до Редакції.

До Хвальної Редакції „Свободи" у Львові.

Прошу помістити отсе моє письмо. Хтось подав мене на кандидата до сойму, а я вніс резиґнацію в Станиславові у пана нотаря і до сего дня немаю жадної відомости. Журба забиває мене, я простий селянин, нерозуміюсь на політиці, жив супокійно з своєю родиною через довші літа. Я 20 літ тому упав з дуба і побив голову та зістав глухим. Мої панове, чи чоловік глухий може бути послом? Найшла мене біда в своїй хатині. Мої панове, прошу з щирого серця поправте блуди мого письма і розішліть оголошеня якнайборше. *Михайло Пасека*, Лядзке шляхоцьке п. Станиславів.

**Кандидати.**

Мислів і Рипянка. Українська людність не взяла участи у виборах, з виїмком кількох „почцівих русінуф".

Лука. На 384 управнених голосувало 85, з того 39 латинників (двірська служба) і 15 Жидів.

Цвітова. Не голосував ані один Українець. Назначені до комісії Українці зреклись, о. Вол. Янович заплатив 60.000 мп. кари.

Долпотів. Перед виборами прийшло до села 10 жовнірів з машиновим крісом і члени комісії, що зрезиґнували, мусіли їх харчувати. Жовніри розвели сильну аґітацію за участю у виборах, обіцюючи землю при парцеляції двора. На 551 управнених голосувало 75, в тім лише кількох скрунивших Українців. При голосуванню до сенату упало лише 43 голосів.

# На передодні авантюр польської ендеції?

Побіда Мусоліні не дає спати польським ендекам. Вшехпольська преса ударила в нуту рефрену одної з повстанчих пісень, апотеозуючи італійських фашистів як спасителів італійського народу і держави з тим, що „щось в тім роді" не вадилоб зааранжувати і собі тим більш, що про перевагу ендеції в новому польському соймі не може бути й мови.

На скільки захоплення ендеків фашизмом далеке від плятонізму, мали ми нагоду переконатися учора із статті „Люду Польского" п. з. „Божевільні чи злочинці". Нині находимо потвердження припущень тої статті в „енунціації" одної з вшехпольських газеток „Вядомосці Млавске". Цей вшехпольський свисток уже в день виборів до польського сойму писав без обиняків:

„Народові партії не будуть мати переваги в новому соймі:

Щож тоді?

Чи далі будемо пасивно дивитись на загладу батьківщини?

Отже ні!

Італійці показали нам дорогу! Народ най рішить, хто має правити в Польщі і т. д.

Чиж не заповідь домашньої війни?!"

# Льозанська конференція.

**Большевики в Льозанні.**

Представник совітських републик в льозанській конференції Воровский зложив ґенеральну візиту секретарові конференції в цїли обміркування справи участи совітів у нарадах. Воровский застеріг собі вільну руку в діланню на випадок, якби на конференції заключено договори, невигідні для совітської Росії.

**Участь Єгипту в конференції.**

Мусоліні заявив представникам італійської преси, що репрезентанти Єгипту будуть допущені до конференції в Льозанні.

**Пропозиції Туреччини.**

На засіданню територіяльної комісії в Льозанні Турки поставили такі додаткові пропозиції: 1) поворот до кордонів 1913 р., 2) Стація в Адриянополі повинна належати до Туреччини; 3) Демілітаризація смуги над Маріцою; 4) Доступ до моря вздовж Маріци для Болгарії; 5) Плебісцит в Тракії.

**Бельгійці в Льозанні.**

Дня 24. XI. до Льозанни прибули представники Бельгії на чолі з амбасадором Моклером і послом Дангом.

**Субкомісія нарадить.**

Дня 24. XI. о год. 4. пополудні розпочалися наради субкомісії, в якій беруть участь представники Америки, Англії, Франції, Швайцарії, Італії, Японії, Югославії, Туреччини та инших. Предсідником субкомісії вибрано ґен. Вайганда. Комісія рішила вислухати звітів двох болгарських делеґатів.

**Ісмет паша і Воровский.**

Дня 24. XI. Ісмет Паша у Льозанні мав нараду із представником совітів Воровским. Воровский заявив, що совіти будуть піддержувати становище Туреччини, але коли виявиться, що Туреччина провадить імперіялістичну політику, то совіти опустять Туреччину. Ісмет Паша заявив, що Турки далекі від імперіялізму.

# З турецького кітла.

**Турецькі переговори з союзними державами.**

З Константинополя доносять, що переговори між ґенералами союзних держав і Ріффет пашою в справі охорони коаліційних горожан, не принесли успіху й вупинились на мертвій точці.

**Туреччина незадоволена.**

Як доносять з Константинополя, в Туреччині панує велике незадоволення з приводу відновлення балканського бльоку. Супроти того Туреччина стремітиме до утворення нового бльоку на свою оборону, як противагу до тамтого

**Турки диктують.**

З Константинополя повідомляють, що турецький уряд звернувся до комісарів держав антанти з домаганням усунути своїх контрольорів із турецьких банків та инших інституцій.

**Новий каліф уряд є**

„Times" доносять, що у нового каліфа в Константинополі відбулася перша нарада високих турецьких достойників. Донесення про уступлення Ріффет паші здементовано.

# ПРЕСА.

**Чергова „сензація".**

Польську пресу облетіла чергова „сензація". Ця невиличима ігнорантка українських справ, щойно 25. листопада 1922 р. довідалася, що в чеській Празі „заінавгуровано в будинку тамошнього чеського університету український університет, та що при отворенню були представники чеського уряду і шкільництва".

Польська преса оповідає це як сензацію дня, бо й звідки вона бідна має знати, що український університет істнує в чеській Празі уже два роки, що в минулому році мав він понад 800 студентів і т. д. Їй доволі тої „певности", що до українського університету у Львові приймають тільки під умовою доконання бодай одного саботажу, або убивства. (Див. „Газ. Цодзенна")

**„Петрушевичем не вільно вертати до Відня".**

Маємо певні відомости, що президент д-р Евген Патрушевич не виїзджав останніми часами з Відня ні на один день, але це не перешкаджає польській пресі голосити, мовляв „ходять чутки", що австрійський уряд зложив на руки польського уряду повідомлення, що Петрушевич... не вернеться більше до Відня".

Які має турботи польська преса!

# З життя Українців в Америці.

**Підкарпатські Українці.**

Дня 28. падолиста с. р. відбудеться в Пітсбурві конгрес Українців з Підкарпатської України. Живі заходи комітету вказують, що конгрес зберe всі партії а через це представлятиме він вислів волі всіх підкарп. Українців, без огляду на те, чи вони греко католики, чи православні, чи признаються до українства, чи блукають ще в хмарах общерусскости. Головним домаганням конгресу буде заходами в Союзі Народів та в Антанти спонукати Чехословаччину, щоби вона виконала §§. 10, 11, 12 і 13 договору між Чехословаччиною та Антантою: справедливе переведення границі між Підкарп. Україною та Словаччиною, повна автономія та негайне розписання виборів до сойму на Підкарпатській Україні і до парляменту в Празі. Чехів се бентежить, що Підкарп. Українці зійшлися на одній лінії та вони (Чехи) заходяться, щоби конгрес відділив справу політики від справ релігійних, бо сподіються через те роздору на релігійнім полі. (За „Трібуною".)

# З польських справ.

**Польська „правда" в світлі виборів опільського соймику.**

З Ополя доносять, що після дотеперішного урядового обчислення вибори в німецькій частині Горішнього Шлеска до провінціонального соймику дали такий вислід: Центр 21 мандатів, соціялісти 8, німецькі людові націоналісти 4, комуністи 4, німецька соціялістична партія 2, демократична партія 1, Поляки 5.

**Смертельна рана.**

В польському міністерстві внутрішних справ відбулася під проводом Урбановіча конференція в справі запевнення безпеченства на „кресах", що вимагає виєднання спеціяльних кредитів в міністерстві

**З репертуару старих комедій.**

З Варшави доносять, що польські посли з Виленщини виступили з пропозицією, щоби на останньому засіданню польського конституційного сойму ухвалити новелю до виборчої ординації в тому напрямі, що виїмковим способом будуть приняті в склад нового польського сойму посли вибрані „сяможутнє" на литовській невтральній полосі.

**Бездонна прірва.**

Польське міністерство фінансів почало пертрактації з ресортовими міністерствами в справі можливої редукції прелімінованих на 1923 рік видатків.

В буджетних прелімінарах перше місце під оглядом видатків займає далі міністерство військових справ, яке поглочує більш аніж половину усіх видатків.

Друге місце займає міністерство, яке в добре загосподарованих державах приносить зиски, а тільки в Польщі недобори — це міністерство залізниць.

**Ільків пан „роботі".**

Польська преса доносить, що „вибрані" в „Малопольсце Всходнєй українсци пословє" не їдять хліба даром, що найменче орієнтуються о що ходило тим, які їх „вибирали", коли отсе „вилумують на найблизшому засіданню польського сойму виступити з публичним обвинуваченням (!) проти бувшого (?) українського уряду, який виконував владу в Малопольсци Всходнєй о дефравдацію публичних фондів з Кас бувшої австрійської займанщини... Матеріяли обвинувачення збирає посол (!) Ількув і т. д.".

# Процес „Юрвців".

**Четвертий день розправи.**

*Львів, 25. XI. 1922.*

В четвертім дни розправи зізнає дальше обв. д-р Гроссерова. Стверджує на питання обор. Дурча, що є вдовою по адвокаті і своячкою пок. митрополіта Гр. Яхимовича.

Предс.: Але що це має спільного зі справою?

Обор.: То ніби так: Митрополит Яхимович є похований в церкві св. Юра, то може обвинувачену тягнуло там щось спеціяльного влаштовувати конгреси. (Сміх на салі)

Обвинувачена стверджує дальше на питання обор. д-ра Л. Ганкевича, що деяка скількість українських селян, запрошених на конгрес, це переважно реміґранти з Америки, яких комуністична партія мала намір втягнути в свої ряди. На дальші питання не може ствердити чи обвинувачена Гіжовська належала до комуністичної партії. В офіціяльних партійних нарадах Гіжовська участи не брала, але була тільки технічним справником

часі конґресу та кбала про мешкання, харчі і т. д.

Предс.: Отже властиво ніхто не був членом партії, а всі відлавали їй тільки услуги.

Обв.: Я перечрошую, — були члени і вони про це тут скажуть.

Обор.: А хто запрошував на конгрес?

Обв.: Мені здається, що Крілих.

Предс.: Отже не всіх запрошував Шпігель? (провокатор).

Обор. д-р Ґрек: Шпігель запросив поліцію. (Сміх).

З черги приступив трибунал до переслухування обв. Ціховського, б. президента білоруської литовської совітської републики, большевицького комісаря для справ польських в Петрограді.

Обвинувачений признає у всіх подробицях, що був комісарем, що працював в купі з Дзержиньским і що на пів року перед своїм арештуванням прибув до Польщі з рамени комуністичної партії з метою поширювати ком. пропаґанду. Обвинувачений виступає як явний представник большевицького уряду, який визнає своїм урядом і доказами стверджує, що не було наміром того уряду розпочинати війну з Польщею і що Польща сама розпочала війну з сов. Росією нападаючи на лит. білоруську сов. републику, підпомагаючи Петлюру і т. д. Набіг більшевицьких військ на Польщу в 1920 р. пояснює обвинувачений стихією революції, як що порочім мало місце в часі французької революції, коли вона поширювалася на чужі краї.

На прикінці переслухування обвинуваченого оборонець його д-р Ляндау стверджує, що його клієнтови підчас слідства не предложено цілого матеріялу обвинувачення в тому напрямі, що буцім то він був кривавим терористом підчас виконування своїх обовязків большевицького комісаря. Щойно на домагання оборонця стверджує предсідник, що матеріяли обвинувачуючі обвинуваченого прийшли до суду в місяці червні а обвинувачений переслуханий в квітні відмовив всяких зізнань.

На це стверджує обвинувачений, що він відмовив зізнань в слідстві тільки що до осіб, а годився подати інтерпретацію своїх політичних переконань. З питань прок. Ґіртлєра до обвинуваченого вийшло на яву, що в розпорядженню прокураторії находяться докази, які лагодять вину обвинуваченого в цему напрямі, що він в часі свойого урядування прихильно відносився до католицького духовенства. Обвинувачений не може одначе навести з памяти, кому спеціяльно з польського духовенства він робив які добродійства. На цему допит обвинуваченого перервано і розправу відкладено до понеділка рано 27. ц. м.

# РІЖНІ ВІСТИ.

### Льойд Джордж лідером партії.

З Льондону доносять, що партія народних лібералів Англії вибрала наново Льойд Джорджа своїм лідером.

### Участь Зєдинених Держав в европейській політиці.

Вашингтонська преса пише, що уряд Зєдинених Держав згодився взяти участь в конференції в Парижі в справі унормування окупаційних коштів і взагалі брати участь в европейській політиці.

### Подержи Клемансо.

Клемансо в дорозі до Америки задержався в Нью-Льондоні, де публика улаштувала йому горячу овацію. Всі вулиці удекоровано французькими та американськими прапорами. У своїй розмові з представниками того міста Клемансо заявив, що мир в Европі є неможливий без співпраці Америки.

### Ще одна конференція.

З Риму інформують, що дня 10. грудня розпічнеться конференція в Брукселі.

### На Далекому Сході.

З Чіти доносять, що американський корабель „Sacramento" опустив владивостоцьку пристань. Японська дипльоматична місія виїзджає з Владивостоку до Японії. На днях Америка передала для совітського уряду радіо-стацію, котру поміщено на одному острові недалеко Владивостоку. Революційний комітет Далекого Сходу видав відозву із програмою та плянами своєї діяльности.

### Чи деве розстріляний.

З Дебліна доносять, що там виконано засуд кари смерти через розстріляння на особі сінфеніяцка Чільдерса.

### Новий уряд в Естонії.

Дня 24. XI. естонський парлямент затвердив вибір нового уряду Естонії. Новий уряд опирається головно на партії праці.

**При зміні адреси просимо не забувати подати і попередну свою адресу.**

# ТЕЛЕҐРАМИ.

### Експоза німецького канцлера.

Берлін. (ПАТ.) На вступі своєї промови новий канцлер Куно представив нових членів кабінету, вказав на трудноші при творенню його і зазначив, що тека мін. відбудови ще не обсаджена. Висловив подяку канц. Віртови і його товаришам за їх діяльність, жалував, що нове правительство не опирається на широких основах, але сподіється, що в надходячих тяжких часах послідує злука всіх партій. Радо бачив би членів соц. партії в кабінеті. З черги представив теперішне положення Німеччини, відчеркнув, що вона мусить стояти о власних силах і жити власною справностю. Тягарі наложені комісією відшкодувань годі знести. Тепер уже не лише Німеччина, але і вірателі і нейтральні економічні знатоки заявляють, що Німеччина не в силі платити. Опісля канцлер вичислив причини, наслідком котрих захиталася світова будуччина Німеччини. Правительство зробить все, що може причинитися до видання справедливого присуду в справі вини за вибух війни, зробить теж усе можливе для виконання зобовязань наложених на Німеччину, буде співділати в справі устання мира і працювати для відбудови знищених областей Франції. Щодо останньої промови Поанкаре, і закидів щодо щирих німецьких намірів заявляє, що стремління свої виявила Німеччина ясно перед світом і сьогодні економічно є на границі виснаження своїх сил. Щодо методи стабілізації марки і заграничної позички, погоджується з Поанкаре.

### Кризи німецького кабінету.

Відень. (ПАТ.) „Н. Фр. Пр." доносить з Берліна: На засіданню райхстаґа соц. Лєдебур заінтерпелював, як це можливе, що чоловік такої політичної минувшини як Міллер зістав членом правительства. Канц. Куно відчитав у відповідь лист мін. апровізації і хлїборобства Мілєра, в котрому він з огляду на роблені йому великою політичною партією закиди, що в справі надренської політики поводився невідповідно з точки патріотичного погляду, просить президента мін. звільнити його з уряду міністра. Кабінет зайнявся цією справою і сконстатував, що не має зовсім сумніву щодо його становища ані його патріотизму.

### Нейтральна полоса між Чорним і Еґейським морем.

Льозанна (ПАТ.) Комісія для територіяльних справ розглядала звіт комісії що до услівий утворення нейтральної стрефи між Чорним і Еґейським морем. Звіт предвиджує утворення міжнародньої комісії для справи розоруження пристані Дедеаґача, експльоатації залізниць і управильнення границі. Знатоки заявили, що стрефу над рікою Маріцою слід здемілітаризувати, а не нейтралізувати. Турки годяться на утворення нейтральної стрефи і зобовязуються знести укріплення Адріянополя. Одначе домагаються, щоби нейтральна стрефа була під гарантією великодержав, котрі підпишуть договір. Представник Болгарії заявив, що неможливо утворити для Болгарії доступ до моря, не віддаючи їй Дедеаґача й залізниць. Венізельос заявив, що Греція поносить доволі велику жертву, коли годиться на утворення нейтральної стрефи і жертвує Болгарії управу пристані Дедеаґач, яка є власністю Греції.

### Турецькі власти в Адріянополі.

Атени. (ПАТ). В Адріянополі впроваджено турецькі власти.

### Дания на льозанській конференції.

Лінґби. (ПАТ). Данське правительство прийняло запрошення в справі вислання делеґата до Льозанни для вислухання дискусії над питанням капітуляції і поручило свому послови в Берліні Ольденбурґови, щоби репрезентував Данію на цій конференції.

### Американські позиції на льозанській конференції.

Льондон. (ПАТ). „Дейли Телеґреф" з Льозанни: Американська делеґація поставила предложення в справі нафтових теренів і політики „отвертих дверей" супроти М. Азії.

### Новий паша.

Царгород. (ПАТ). Відбулося торжество обняття власти султаном у присутности членів султанської семі і високих державних функціонарів.

Царгород. (ПАТ). Після торжества обняття власти новим каліфом відбувся в палаті Топ Капу надзвичайний селямлик у пошані Фатті, присвяченій Магомедови Побідникови. На селямлику було дуже багато вірних.

### Англійський парлямент.

Льондон. (ПАТ.) Бонар Лоу предложив у Палаті Громад формальний проект закона про ірляндську конституцію. Опісля йшла дискусія над закордонною політикою, при чому промовляло богато робітничих послів. Держ. підсекретар для закордонних справ Мек Нейль заявив, що не лише французьке й італійське правительство поступають у Льозанні зовсім згідно з великобритійським правительством, але також державні мужі М. Антанти погоджуються з Англією в головних справах. Пос. Берлей заявив, що теперішнє положення на континенті мусить спричинювати найбільшу журу.

Всюди видно народи в руїні, або народи, що падуть у руїну. Континентальні валюти все гіршають. Все це вказує, що конечна є поважна міжнародня акція для поправи положення. Пос. Фишер зазначив, що заключення договору з Туреччиною англійський народ не вважатиме належним забезпеченням його інтересів. Бесідник питається, чи премієр не був схильний дати Палаті один день на дискусію над питанням репарацій. Мек Нейль заявив, що першою ціллю льорда Керзона в Льозанні є співділання з Антантою. Керзон не противиться свободі проливів. Опісля зазначив Мек Нейль, що як лише буде можливе, відбудеться дискусія над справою репарацій. На запит посла Фишера, чи ґенуенський проект відновлено, Мек Нейль не міг дати пояснень. Пос. Нюат (роб. партія) заявив, що його партія не стерпить, щоби закордонні справи ведено потайно. Партія його домагатиметься демократичної контролі над закордонними справами.

# НОВИНКИ.

— **До наших дописувачів.** Останніми часами нашу редакцію засипано дописями про арештування й виборчі надужиття. Ці дописі здебільша є так обширні, писані нечитко, що їх використання вимагає богато часу. Тому ми позволимо собі пригадати ще раз ось що: 1) Дописі новинні бути писані тільки на одній сторінці, чорнилом, читко, коротко й ядерно; 2) треба подавати самі факти, без всяких обширних коментарів чи рефлексій; 3) з огляду на те, що дехто з дописувачів уживає нашого органу для особистих порахунків із своїми приватними противниками, всі дописі мусять бути підписані. Анонімів не приймається. Рукописів не звертаємо. За неправдиві дописі чекає дописувачів судова відповідальність.

— **Видавництво „Світ Дитини"** висилає за посліплатою всім своїм переплатникам „Вифлеємську Зорю" українській вертеп у 3 картинах. — Ціна з пересилкою 700 Мп.

— **Дефравдація в польській Касі Хорих.** У варшавській Касі Хорих допустився контрольор каси Томаш Бернацкі дефравдації на кілька міліонів марок. Його арештовано.

— **Землетрус на Мадярщині.** Дня 24. XI. на Мадярщині в околиці Корошвар наступив легкий землетрус. Також недалеко Бая, Польної і Баранї скоиставовано це грізне явище природи.

— **Німецькі залізниці знов дорожіють.** З днем 1. грудня білети особової їзди в Німеччині дорожіють на 150 процент.

— **Заява.** З огляду на велику скількість листів висланих до мене, як до члена редакції „Діла" („Свободи") заявляю, що я ним не був і не є, та що псевдонім М. Кедрин не є моїм. — *Д-р Михайло Рудницький.*

# Листування Редакції.

„Придніпрянцеві" — який надіслав Редакції відповідь на театральну анкету. — Ми дуже радо оголосили би Ваш погляд, коли би лише знали... чий він. Редакція не може брати на увагу ніяких анонімних дописів ні статтей, там паче відповідей на редакційну анкету, які мусять друкуватися за повним підписом. Колиб не цей принцип — то ми самі моглиб „сфабрикувати" десятки відповідей на власну анкету! Просимо не сердитись погляду, в яким, мимоходом кажучи, цілком погоджується і автор анкети і його редакційні товариші.

†
**ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ**
за спокій душі бл. п.
**МАРІЇ ВІХАНСЬКОЇ**
вдови по радникови суду і адвокат, котра упокоїлася в пятницю 17. ц. м. відбудеться у второк 28. X. п. р. в Успенській церкві (вул. Руська) о год. 9. рано, на котре Родину і Знакомих запрошують — ДІТИ

За редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

По конфіскаті — наклад другий.

Ч. 25. Почтову належність оплачено гуртом. Львів, середа 29. листопада 1922. Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов. Конто почт. шек. 143 322. Адр. тел.: „Свобода" Львів. Нач. Редактор приймає від 10—11 год. перапол. Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА Місячно в краю 3900 Мк. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів. Німеччині 5000 п. марок. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон. Румунія 50 лей. Болгарії 50 левів, Австрії 5000 кн. Зміна адреси 100 мк.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 150 Мк.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

*Львів, 28. листопада 1922.*

**Нові законодатці польської Републики**

Польща має сьогодня свято. Вибрані на основі вселюдного виборчого права, новий польський сойм і сенат розпочинають свою роботу.

Складні й важні завдання стояли перед Польщею, коли вирішена була в ній справа переведення виборів. Доводилось їй переводити вибори в той час, коли межі державної теріторії Польщі являються невстановленими і неозначеними. На цілому величезному просторі східних кордонів Польщі під фактичною владою її знаходяться землі, приналежність яких до польської держави правно не встановлена. Рижський трактат, який провізорично встановив східні кордони Польщі й який складає єдину правну основу для тих фактичних східніх кордонів, які має Польща нині, з погляду міжнародного права має дуже проблематичну вартість і не є визнаний жадною з великих держав. Становище Східної Галичини з огляду міжнародного права являється занадто відомим, щоб на ньому треба було спинятись. Справа Виленської землі, яка перебуває під фактичною польською владою, так само з погляду міжнародного права являється невирішеною і нерозвязаною.

При нерозвязаности справа з межами тих земель, де мали переводитись вибори, виборчу акцію навіть в тих землях, які безсумнівно належать до Польщі, приходилось провадити при дуже несприятливих обставинах: неналагодженість й неудосконаленість урядового польського апарату, панування „dzielnicowych" тенденцій в кожному з трьохідавніх заборів, нездорова партійна боротьба, яка набула цілком хорих форм — всі ці моменти мало втішні аспіції віщували для справи переведення виборів.

Про людське око Польща щасливо вивязалась з усіх тих труднощів. Вибори переведені. Новий сойм і сенат сьогодня відкриваються й розпочинають свою роботу. Тільки ці вовнішні факти буде мати передовсім на увазі европейська опінія, якій невідомі всі подробиці й деталі того, як й при яких конкретних умовах й обстановинах переводились в Польщі вибори,

заходи, що їх довелось вжити Польщі для того, щоб мати репрезентацію від всіх земель фактично посіданих Польщею.

Але глибоко ми певні, що конкретні результати ближчої діяльности нових польських законодатних установ скоро покажуть европейській опінії, що Польща щасливо вивязалась з своїх виборчих труднощів тільки зовнішно, лише формально. Ті органичні вади, з якими було звязане переведення виборчої акції, не могли не дати своїх наслідків. В результаті переведення виборів

Поляки одержали й сойм й сенат позбавлені всякої певної й тревалої більшости, на якій могла би опертись законодавча робота. Вони мають свої вищі законодавчі установи завідомо непрацездатні, установи, які будуть цілком безпорадними перед тими складними завданнями, які стоять перед Польщею. Всі симптоми й дані вказують, що новий сойм й сенат будуть ареною пристрастної боротьби окремих польських груп, яка загальмує всяку творчу роботу.

Ці перспективи являються неминучими для нових польських законодавчих установ й, о скільки вони будуть здійснюватись, дадуть вони богатий матеріял европейській опінії для того, щоб позбавити її тих ілюзій відносно поступу державного будівництва Польщі, які можуть виникнути в звязку з переведенням виборів й організацією нового сойму і сенату.

**Не дайте голодувати найкращим синам народу! Читайте списки тисячів арештованих українських громадян і спішіть з допомогою! У львівських арештах сидить кількасот Українців, для яких варить обіди кухня Комітету Допомоги політичним вязням. Привозіть харчі до кухні: „Народній Дім" у Львові! Постачайте всіх харчевих припасів для тих, що в голоді і холоді сидять по польських вязницях!**

# Польща у Франції.

*Відень, 23. падолиста 1922.*

„Франція стоїть за Польщу. Французи захоплені Поляками. Спільність інтересів; великі спільні традиції; Міцкевіч College de France, і т. п., і т. п...." Перед війною читали ми таке трохи не кождого дня у кождій польській газеті. В часі війни, коли „ролі були поділені" — тільки в тій частині преси, котра силкувалась асекурувати Польщу в таборі антанти. Тепер — очевидно, і як воно могло би бути инакше! — ми знов є свідками сердечної, зворушаючої однодушности польських газет на пункті вмовлювання в свою публику (тай в нашу, на скільки вона піддасться, хочби несвідомо, польським сугестіям), що Французи буцім-то майже ні про що инше не думають, як про Польщу, нічим иншим не захоплюються, як польською „штукою", польською літературою, одним словом: Поляками цими „Французами Сходу Европи".

Хто жив у Франції і хто бодай трохи близше сходився з Французами, бував у французькім товаристві, у французьких родинах, той не може не помітити, як мало дуже мало правди в цих польських перехвалках про захоплення Французів „усім, що польське".

Передусім: до недавна Французи Польщі й Поляків майже не знали, ними не цікавилися. Польські еміграції 30-их і 60 рр. не полишили — як воно зрештою буває майже з правила з усіми иншими еміграціями — особливо доброго враження серед Французів. Повна недостача першорядних імен в польській літературі (бачити щось „велике" в польськім письменстві, навіть у романтичнім, можуть хиба тільки Твердохліби або люде недалекі твердохлібських „орієнтаціям"), відсутність великих учених, великих малярів і різбарів, з якими можна би показатись у „світі", сама вже зясовує недостачу цікавости до польської духової продукції. А як цінувала французька політика ще в 1917 році політичну вартість Поляків, про се чейже пророчисто свідчить угода Пуанкаре з Миколою II, котра стверджувала повний desintéressement Франції що-до того, як Росія розвяже польське питання.

На точці легковаження польської духової культури досі ніщо у Франції не змінилося. І не могло змінитися: Шекспіри і Данте, Гете і Достоєвського, ні рівнорядних їм героїв науки й мистецтва — не витрясти Полякам з рукава, хочби їх розпирала мегальоманія ще більш безнадійна ніж ця, якої прояви бачимо кождого дня. Змінилося тільки в користь Польщі цінування її в заграничній політиці: факти й відносини відомі кождому, і не треба їх нам наводити. Одначе слід нашому громадянству все мати на увазі, що ніколи й ні на хвилину ні французька урядова політика, ні французька громадська думка не вважали, і не вважають, Польщі за рівнорядний з Францією чинник міжнародньої політики; мало сього — не вважають її навіть за такого союзника, на якого в даному разі можна би спуститись.

Manque de mieux, за недостачею ліпшого союзника на східних кордонах Німеччини мусить Франція двигати цей тягар і вязатися з Польщею. „Союз оцей коштує Францію безмір гроша, безмір клопотів, а в заміну за все те всі тямущі Французи свідомі, що „в разі чого", як воно вже раз було, прийдеться Франції рятувати союзника, замісць ждати рятунку від нього. „Ils demandent la lune", „їм забагається місяця з неба" — таке чував я нераз з уст французьких політиків, коли розмова сходила на славні „східні границі" Польщі. Франція свідома того, на яких „сильних ногах" стоїть їх східна союзниця; Франція свідома й того, на яку популярність вона виражується серед усіх без виїмку народів Сходу Европи,

З цього погляду можна було в останніх тижнях стежити за низкою цікавих фактів: перший із них — надії (передчасні!), які велика частина французької преси привязувала до російської подорожи Еріота, надії на відновлення французько-російського союза, тай — скавуління польських газет, застрашених (теж передчасно) сими неминучими наслідками, які принеслаб відновлення Росії й російсько-французького союза для великодержавних снів Польщі.

Ще одно замітне! Як правило можна зазначити, що чужинці, в даному разі Французи, котрі їдуть у Польщу з найприхильнійшими для Поляків почуваннями, вертають відти добровільними, завзятими пропагаторами протипольських настроїв. Очевидно, маємо тут на увазі на пр. незапрошених, оплачених, угощуваних і вожених польськими Потемкінами журналістів, — а звичайних подорожних, купців, офіцирів, лікарів. Мало коли мав я таке вдоволення у Парижи, як коли мені приходилось у більшім французькім товаристві прислухуватись, як ці подорожні розказували про свої враження з Польщі і Поляків: бруд, нехлюйність, хвалькуватість, мегальоманство, несеріозність і несолідність у торговельних зносинах, блюгерство—отсе були характеристики, які в такий момент оббивались об вуха слухачів.

Цілком зрештою подібне подибується в Англії.

Пересічний французький чи англійський мандрівник, коли він бував на Сході Европи у довоєнних часах, з правила вертався до дому приятелем Славян на ціле життя.

Навчений такими досвідами галицький Українець при нагоді кождої розмови з чужинцями про Польщу, радить чужинцям: „Їдьте як найскорше в Польщу — побачите їх самі. Тільки їдьте свобідно, не даючи себе возити, наче медведя на припоні, польським Потемкінам!"

*В. Панейко.*

**Бувші арештовані! Перегляньте числа „Діла" і „Свободи", чи ви були подані у списках арештованих. Напишіть негайно до Редакції „Свободи", як довго ви були увязнені, за віщо, в яких умовинах, коли були перший раз переслухані, та в яких умовинах перебули час у вязниці.**

Пр. 429/22. В Імени Річпосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часописи „Свобода" число 16. з дня 17. XI. 1922 в артикулах під заголовками: 1) „Польська школа в українській державі" в уступах: а) між словами: „і науку?" а „Українське населення", б) між словами: „кождому кроці", а „Дежнальгія", в) між словами: „людину", а „А в Східній Галичині", д) між словами: „в Київі", а „кілька сотен", е) між словами: „українській", а „Але коли"; 2) „Свято 1. листопада на еміграції" в уступі від слів: „Жиє в їх серцях", до кінця артикулу; 3) „Протестуючі збори у Відні" в уступах від слів: „Збори подають"... аж до кінця містить в собі злочину § 65а) пк., узнав доконану в дни 16. листопада 1922 року конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думі § 493 п. к. заказ дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби се рішення помістив безплатно в найблизшім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. грудня 1862 Д. п. з. № 6 ex 1863, а іменно засудження за перестуство на грошу до 4.0 Мк. — Львів, дня 17. листопада 1922.

(Підпис нечитний.)

# З минувшини „посла" Омеляна Залуцького.

Зі звіту ревізії, який відчитано на загальних зборах господарсько-торговельного товариства „Чорногора" в Коломиї в жовтни 1921 р., довідуємося про інтересні факти, що відносяться до особи бувшого члена дирекції того товариства, а тепер „вибраного посла" Омеляна Залуцького.

П. О. Залуцький, вибраний до дирекції рішенням загальних збор'в з дня 25. марта 1920 р., фунгував як такий до дня 30. мая 1922 р., коли то надзірна рада завісила його в урядуванню. За цілий той час, а передовсім від часу віднови діяльности стоваришення, то є від початку падолиста 1920 р., був п. Залуцький фактично начальним директором і майже всі аґенди стоваришення лежали в його руках, передовсім справа закупна і в части продажі товарів, якими він головно займався. В своїй роботі він не придержувався вислову волі других членів дирекції, лише в многих випадках поступав самостійно та всякі торговельні трансакції перепроваджував без списаної відповідної ухвали. Після переведення згаданих трансакцій в многих випадках не предкладав оригінальних рахунків і фактур, в деяких випадках без належного удокументування, а часом без належних посвідок і квітів. В справі наведених квітів інтерпельовано п. Залуцького на загальних зборах дня 8. марта ц. р., почім інтерпельований зобовязався того дня доставити протягом пяти днів всі бракуючі квіти і документи. Однак згаданий ніяких квітів не предложив. З часом неясних справ в діяльности п. Залуцького було більше, а що п. Залуцький не виявив наміру полагодити в мирній дорозі тих справ, надзірна рада була приневолена завісити його в урядуванню та внести проти нього до окружного суду в Коломиї скаргу в слідуючих справах:

1) за спроневірення 45 квітів на 45 вагонів румунського збіжжа, які стоваришення одержало на припоручення ген. делеґата п. Галецкого;

2) за продажу 50 с. м. ячменю до млина Гольдберга в Коломиї на пасок;

3) за зарахування 12.540 мп. нимо виплачених до кас. арт. 118/21 за мішки при закупні рижу;

4) за переховування неправно повісталої готівки із зачетів побрачих свого часу на закупно товарів;

5) в справі цукру, какао і др., яких не доставив до стоваришення;

6) в справі непокаїтування певної скількости рахунків при закупнах товарів.

В повисшій справі суд окружний в Коломиї зарядив карно судове слідство проти О. Залуцького і вів доходження до ч. Vr. XI. 310/21.

Крім того Т-во „Чорногора" з причини надужить п. Залуцького зробило донесення до прокураторії в Коломиї ч. Vr. XI. 837/22 о злочини обману з §§ 199, 200 і 203 з. к. Слідство в тій справі ведеться доси.

Ревізійний звіт виказав, що О. Залуцький як директор товариства „Чорногора" в Коломиї побрав безправно з каси стоваришення, чи там спричинив на некористь стоваришення шкоду, слідуючі квоти:

| | |
|---|---|
| | Мп. |
| 1) на неудокументовані рахунки . . . . | 1,267.540·— |
| 2) „ неуззаднені рахунки . . . . . | 148.633·50 |
| 3) ріжницю оперту на ошибочнім додаванню . . . . . | 6.350·— |
| 4) без ухвали Дирекції згл. Надзір. Ради . | 58.500·— |
| 5) без представлення подрібного рахунку | 23.600·— |
| 6) в приближенню доказані яко страти Т-ва . . . . . | 742.101·— |
| 7) неправно передержувані зачети . . . | 257.980·50 |
| Разом квоту на | 2,504.705·— |

Для доповнення характеристики діяльности п. Залуцького слід додати, що з хвилею, як викинено його з „Чорногори", він заложив в Коломиї торговельну спільку „Добробут", яка дістала від польського уряду у Варшаві грубі міліони субвенції. І тут п. Залуцький так господарив, що його також суспендовано з директора сего стоваришення.

## До П. Т. Членів Трудової Партії.

**Зближається Народний Зїзд. Право виборів делеґатів мають тільки ті члени, що заплатили партійний податок і тим задокументували свою партійну приналежність**

**Тому обовязком кождого прислати партійний податок до Краєвого Союза Кредитового у Львові Ринок ч. 10. на ч. вкл. кн. 5000.**

*Д-р ВОЛ. БАЧИНСЬКИЙ*
голова.

# Галицькі відносини.

## Підозрілий напад на польські сторожі.

„Przegląd Poniedziałkowy" доносить, що в ночи дня 16. листопада о годині 2. в ночи напали українські боївки на твердиню Повова під Перемишлем.

Підчас зміни сторожі несподівано з кривки українські боївки дали кілька крісових сальв до польських жовнірів. Сторожа відповіла стрілянниною, наслідком чого один „бойофкарж" був ранений. Боївка зникла без сліду. Це вже другий напад на перемиські твердині.

## Вісти з поза крат.

### Голодівка.

Студ. Василь Вербовий увязнений в тюрмі при вул. Баторого розпочав голодівку.

Голодівка вже тріває 6 днів. Також инші вязні порішили розпочати голодівку, коли не буде переведене слідство.

### Спис вязнів в самбірській тюрмі.

Партер: 1) Артимович Стефан, 2) Артемяк Гринь, 3) Будзиковський професор, 4) Борик Іван, 5) Бабій Петро, 6) Бандурський Йосиф, 7) Басараб Федь, 8) Блащук Микола, 9) Бревяк Гринько, 10) Бобецький Стефан, 11) Чапко Михайло, 12) Деюс Павло, 13) Франкович Михайло, 14) Грецький Михайло, 15) Гулич Роман, 16) Галайко Михайло, 17) Головка Володимир, 18) Гавришин Іван, 19) Кліш Анатоль, 20) Капралик Іван, 21) Кахтан Микола, 22) Ковальський Іван, 23) Капустяк Симеон, 24) Кухта Михайло, 25) Кузьо Андрей, 26) Кіндрат Павло, 27) Курацький Микола, 28) Ковар Микола, 29) Лущинський Йосиф, 30) Лешега Клеменс, 31) Лавоїв Йосиф, 32) Лаврів Михайло, 33) Луцький Микола, 34) Ладюк Онофер, 35) Лезняк Гнат, 36) Лев Амброз, 37) Мариняк Михайло, 38) Муцин Володимир, 39) Матикович Петро, 40) Музика Теодор, 41) Мундяк Гринь, 42) Осицький Іван, 43) Очиник Павло, 44) Пурш Михайло, 45) Паращак Симеон, 46) Петришкевич Теодор, 47) Паславський Іван, 48) Проць Петро, 49) Петрецко Стефан, 50) Проць Яким, 51) Подила Лука, 52) Пукач Іван, 53) Росяк Гринь, 54) Романяк Іван, 55) Сікора Михайло, 56) Сойка Володимир, 57) Стецько Іван, 58) Свещ Михайло, 59) Сеник Михайло, 60) Сеньків Ілько, 61) Скибиньский Володимир, 62) Сарахман Гедеон, 63) Сарахман Іван, 64) Савчук Гринь, 65) Скоч Марко, 66) Телятник Михайло, 67) Унят Петро, 68) Ворон Михайло, 69) Владига Іван, 70) Вінцковський Микола, 71) Ворончак Давид, 72) Завуляк Гілар, 73) Куриляк Андрей, 74) Гербяк Іван, 75) Волощак Кость.

І. поверх: 76) Баранецький Богдан, 77) Максимчук Іван, 78) Чиж Евген, 79) Баранецький Ярослав, 80) Гавриляк Іван, 81) Коссак Іван, 82) Коссак Тарас, 83) Михайлів Кость, 84) Дайголос Яків, 85) Мінко Юліян, 86) Угрин Михайло, 87) Ваврик Михайло, 88) Морох Йосиф, 89) Близнюк Петро, 90) Марусин Станіслав, 91) Листопад Йосиф, 92) Білобрам Йосиф, 93) Сенькусь Гринь, 94) Яхно Богдан, 95) Яхно Остап, 96) Голубінка Стефан, 97) Микита Іван, 98) Лопадчак Ілько, 99) Когут [illegible]ло, 100) Федак Іван, 101) Шу[illegible] Михайло, 102) Сенета Михайло, 103) Капустій Ярослав, 104) Капустій Михайло, 105) Мицак Василь, 106) Вахович Іван, 107) Вахович Микола, 108) Томашівський Федько, 109) Томашівський Іван, 110) Чорній Михайло, 111) Качмар Стефан, 112) Качмар Гринь, 113) Голіян Гринь, 114) Слупський Семен, 115) Аликсевич Стефан, 116) Світий Іван, 117) Когут Іван, 118) Гураль Іван, 119) Квашиняк Петро, 120) Кульчицький Леон, 121) Пилипяк Іван, 122) Беца Микола, 123) Кліш Осип, 124) Мороз Володимир, 125) Кульчицький Ілько, 126) Верхола Роман, 127) Креховський Василь, 128) Вербицький Іван, 129) Вербицький Михайло, 130) Карпінський Юліян, 131) Яворський Василь, 132) Янів Петро, 133) Стецьків Ілько, 134) Цимбрило Макар, 135) Грицай Михайло, 136) Лучків Сенько, 137) Кіт Микола, 138) Луцький Антін, 140) Булинський Йосиф, 141) Лагич Василь, 142) Кулинич Олекса, 143) Сарабяха Микола, 144) Демко Гнат, 145) Шумський Роман, 146) Фединшин Евген, 147) Беца Дмитро, 148) Височанський Мирослав, 149) Романяк Іван, 150) Козловський Іван, 151) Чорний Василь, 152) Давид Яків, 153) Бойко Осип, 154) Хтонь Іван, 155) Химяк Карло, 156) Фединшин Евген, 157) Кондратів Іван, 158) Яворський Теодор, 159) Коцюба Володимир, 160) Кушнір Андрей, 161) Сосяк Дмитро, 162) Діпух Теодор, 163) Кузан Гринь, 164) Когут Іван, 165) Левицький Микола, 166) Михаць Ілько, 167) Мальований Петро, 168) Нижник Михайло, 169) Олексяк Михайло, 170) о. Боднар Володимир, 171) Пастернак Юрко, 172) Проців Осип, 173) о. Погорецький Петро, 174) Стеців Іван, 175) Стадницький Василь, 176) Тарнавський Гілар, 177) Томашівський Микола

ДР. ОСИП НАЗАРУК.

# З подорожі до Америки.

(Продовження.)

Стара Европа кидала ще за мною своїм горіючим сміттям з українського захолустя. І не давала упорядкувати думок про Новий Світ. Якось прикро і гірко робилося на душі — той лячно за свій нарід, що видав таких „поетів", як вище згаданий.

Але як бальсам на зранену душу падали слова старого поета:

„Non timebimus, dum turbabitur terra et transferentur montes in cor maris" („Не біймося, хочби трясася земля і западалися гори в пучину морську!"). (Пс. 45).

Дивлюся я на племя, котре видало такого поета, що досі кріпить душу. Його скрізь повно — і нігде воно не боїться. З під чердака приходять Жиди і засідають у сальоні II. кл. та забирають вигідні місця тим, що за них заплатили. Трудно припустити, щоб сього не бачили Англійці, коли я се бачу й инші пасажири. Але до них відносяться тут поблажливо: народ, що видав святі книги. І я так відношуся до них, бо бачу, як вони радою помагають нашим людям. Ось і тут на корабли. Вийшло зпід чердака кілька жінок а з ними якийсь хлопчисько, що кричить за ними грубо:

— „Та куди йдете? Тут не говорять по польськи!"

Наші.

Я не знав, що вони є на корабли.

Питаю: „Куди вам треба, мамуню?".

— „Таліграф надати до чоловіка".

Відвідав я їх п'д чердаком. Два гарні хлопчики лежали хорі на морську хоробу. Мати падькала коло них. Всі з Гусятинщини.

Важко дивитися на них. Все їм поплісніло від вохкости, черевики потріскали. Добре, що вже 30-го і по обох боках невиразно виринає земля — американська земля! Не висока, майже не видно горбів. Жаль, що подорож морем вже кінчиться.

### III. Обіцяна земля.

Тільки сим біблійним поняттям можна спробувати віддати враження, яке опановує Европейця в обличчу американської землі.

Чудовий день. По обох боках корабля, але дуже далеко, виринає що раз більше земля. Але така невиразна як злуда, як марево, як усміх сплячої дитини. Небо таке синє, як би його щойно помалювали. Селединові води моря блистять у золотім, теплім сяєві сонця. Зворушення опановує всіх.

Поняття „Обіцяна земля", має тут ще й инше — глумливе значіння для декого (не тільки гарне!) Бо не кождий має в порядку папери, не кождий має потрібну скількість грошей, аби виказатися при висіданню на сушу. Мій знакомий робітник дрожачим голосом каже до мене:

— „Як і сим разом не пустять мене, я зруйнований. Бо вже два рази зичив на дорогу і всі меблі попрадав".

Дехто позичає кілька долярів, бо не стає „до виказу".

Коло год. 3. по пол. (30. серпня) почали вже виразно показуватися ліси на великім острові Anticosti *), як й ми обїздж маємо від півночі, щоби вплинути в устє величезної ріки св. Лаврентія.

Святого Лаврентія! Нехай читач зверне увагу на те, як тут усе настроєне на релігійний тон. Ріки й озера, гори й долини, міста й цілі держави (стейти) мають імена святих. Бо віруче в Бога племя білої породи прийшло на сю землю з кінцем середновічча.

А як тепер?

Чудова, чорна ніч лягає роскішно на ріку і заливає св. Лаврентія, на остров Ентикости, на Лябрадор і Квібек (по міста ще далеко). І білий місяць сходить над лісами земель канадійських. Сухий, німецький монах зі словянським іменем ходить зі мною по корабли й оповідає про Америку (він їде до своєї школи в Зєдинених Державах). Половина людей в Америці живе без ніякої релігії, дітей виховують нехрещених...

— „Значить — в Европі лучше?"

— „Що?" — відповідає в обуренням. — „Ніколи в світі!" Я був тепер по 10 літах три місяці в Европі — й маю її досить! Тут свобода! І церкві тут лучше, хоч вона від держави нічого не має. Священикови не дадуть люде бідувати як в Европі. Словяне менше дбають, але й вони якось держаться".

— „Чи Німці асимілюються тут?"

— „Так, більше ніж ваші люде. От, я говорю вже для Німців проповіди по англійськи, тільки рідко по німецьки".

Зачинає дуже тактовно розмовляти про віру в Бога, про загробне

*) Читай „Ентикости"!

173) **Телятник Юрко**, 179) Варин Іван, 180) Вигненський Петро, 181) Журавчик Стефан, 182) Зибликевич Михайло, 183) Древняк Стефан, 184) Микитин Микола.

II. Поверх: 185) о. Рабій Франц, 186) о. Шпитан Іван, 187) о. Чайковський Теофіль, 188) о. Бенцін Андрій, 189) о. Онишкевич Стефан, 190) о. Давидович Михайло, 191) о. Ільницький Михайло, 192) о. Петрик Володимир, 193) о. д-р Скопельський Лев, 194) о. Левицький Андріян, 195) о. Волошин Микола, 196) о. Федевич Іван, 197) о. Мартинович Орест, 198) о. Кміт Юрій, 199) о. Косоноцький Яків, 200) о. Серечко Іван, 201) о. Криса Іван, 202) о. Мороз Григорій, 203) о. Венгринович Володимир, 204) о. Тимкевич Олекса, 205) о. Грушкевич Клим, 206) о. Оптинський Філярет, 207) о. Кульчицький Симеон, 208) о. Вільчинський Михайло, 209) д-р Ганущинський Микола, 210) д-р Чайковський Богдан, 211) Іваненко, 212) Шаскач, 213) Цигилик Филемон, 214) Великанович Дмитро, 215) Книжинський Юрій, 216) Флюнт Стефан, 217) Коцюба Іван, 218) Заліщук Іван, 219) Кишакевич Анатоль, 220) Волошинський Володимир, 221) Пацек Михайло, 222) Татомир Олександер, 223) Якимець Григорій, 224) Липецький Франц, 225) Манастирський Іван, 226) Пупка Іван, 227) Миколаєвич Іван, 228) Мельничин Василь, 229) Мисько Микола, 230) Смолинський Северин, 231) Пасіка Стефан, 232) Семець Володимир, 233) Утриско Осип, 234) Тершаковець Гринь, 235) Стасюк Петро, 236) Юзич Іван, 237) Винницький Стефан, 238) Децик Іван, 239) Полулях Юстин, 240) Бачинський Іван, 241) Роздольський Іван, 242) Стрільчик, 243) Францкевич, 244) Тимчишин, 245) Фостяк і жінки: 246) Винницька Петра, 247) Болинська, 248) Микитин, 249) Францкевич. **В сім списку бракує около 20 осіб. Найбільше арештованих достарчило місто Рудки, бо аж 15 осіб, котрі доперва тепер (деякі з них) почули себе Українцями.**

**Арештовані в Станиславові 21/X 1922.**

**1) Юрко Шкандрій, 2) Роман Назаревич, 3) Ілько Семянчук, 4) Іван Терешкун, 5) Іван Чепига, 6) Альфред Литвинко, 7) Осип Гіряк, 8) Нестор Величковський, 9) Володимир Лятишевський, 10) Степан Лятишевський, 11) Лесь Катамай, 12) Степан Навроцький, 13) Александер Паньчак, 14) Осип Заславський, 15) Ілько Фенношин.**

# Масові арештування.

**Іване Пустє.**

**Арештовано студ. Степана Вепрука й Теодора Кушнірика.**

**Надвірнянщина.**

Арештовано Михайла Ващика із Заріча, Олексу Яновенького, Оніхрія Іванцюка, Дмитра Івасюка, Турчинака й инших.

**Збараж.**

Арештовано студ. Ростислава Білинського і учит. Макара Чернявського, Петра Бохенського, Кізя, Шафранського і Волод. Кекоту.

**Наємно Інтересуючий.**

В с. Ріпчиці пов. Дрогобич інтерновано дня 15. вересня Олексу Кобільника і без переслухання продержано в Домбю і Пикуличах кілька місяців. Жовнірн та таборова сторожа в Пикуличах били його так, що його ціле тіло сворніло від ударів як земля.

**До відома президента апеляційного суду Чер. і с кого.**

Перед чотирма місяцями арештовано і приміщено в арештах окружного суду в Чорткові Івана Пахолкова і Михайла Галента, обох підозрілих о злочин §. 58. з. к. Від того часу сидять вони ще досі в слідчім арешті. Дотеперішне слідство виказало повну безпідставність підозріння о злочин з §. 58. з. к. так, що на них тяжить лишень підозріння о поповнення проступку з §. 285 з. к. Над обома ними завішено слідчий арешт з причини колізії, який після виразного припису §. 190 проц. карн. може тревати найдовше два місяці. Мимо цего виразного припису закона держать обох вже чотири місяці в слідчім арешті, так що оба вони приневолені вхопитися остаточного способу — голодовки.

Названі вязні запитують отсею дорогою п. президента Червінського, чи відомим є йому ся протизаконна поведінка окружного суду в Чорткові, та звертаються до него з зазивом, щоб він як начальний шеф судівництва в Східній Галичині вглянув в сю справу та приневолив окружний суд в Чорткові зберігати обовязуючі приписи закона.

Таку саму прозьбу на адресу п. президента Червінського надіслано до редакції від Атаназія Ліщинського, котрий тяжко хворий, без лікарської помочі перебуває в тюрмі окр. суду в Коломиї.

**Присилайте датки на політичних вязнів до Тов. „Краєвий Союз Кредитовий“, або до Тов. „Дністер“ з допискою: на вязнів! — У Львові є ще кількасот арештованих Українців! — В першу чергу найблища рідня і села повинні прийти з помочею!**

# Після польських виборів у Сх. Галичині.

**Станиславівщина.**

В селах: Черніїв, Хомяків, Забереже, Чукалівка, Радче, Іванівка, Хриплин і Опришівці не голосував ані оден Українець, голосували Жиди а тільки в части Полеки. В Тисьменичанах і Братківцях було около 60 голосів Українців, завдяки porządnym Rusinom наказним війтам Федорови Варишкови та Михайлови Гусакови (Gęsiorowi), котрий силою та побоями гонив людей до голосування.

Дня 5. с. м. села були як зачаровані, ніхто носа не вихиляв з хати. Комісар стар. Орлович їздив автом по селах та звохочував до голосування, мовляв, що всі села голосують.

В неділю ранком розліплено по селах сфальшовані телеграми, немовто уряд през. Петрушевича поручив приступити до виборів. Ці телеграми привели урядові зі Станиславова, що селян дуже вразило, але рівночасно було причиною бойкоту виборів. Селяне говорили межи собою: „наших провідників позамикали, не маємо кого порадитись, длятого до виборів не підемо, чейже ми не худоба, за котру нас сусіди мають“.

В селі Пасічнім до голосування помимо підлих агітацій гром. комісаря Павліського, який посилав по хатах з картками, обдурюючи людей, щоби підписувалися на них, буцімто мають дістати заплату за варту, з Українців ніхто не голосував з виїмком кількох старих хрунів. На 100 управнених до голосування взяло участь у виборах 14 враз з Жидами і Поляками. Таксамо пішло голосування до сенату.

**Брідщина.**

Голосковичі було колись найбільше москвофільське село в повіті. Мимо агітації, населення загально здержалося від голосування як до польського сойму так і до сенату. На 400 управнених до голосування віддали голоси Мазурі-кольоністи, двірські форналі і виборча комісія з громадською радою на чолі. Українці латинники не голосували. На хрунів село обурене і їх бойкотує.

**Долинщина.**

В Мізуни старім управнених до голосування було 2110, а віддано голосів лише 179, а то Жидів 71, Поляків 100, а решту члени комісії, що злякалися стратити панської ласки, побережники і лісничий Олійник. До сенату дано 87 голосів, але крім лісних, всі инші відтягнулися від голосування. Народ тримався бодро, хотяй перед виборами військо стояло і всякі темні духи стращили народ.

**Самбірщина.**

Мимо всяких погроз людність громад Луки, Білини В., Ортинич, Прус, Дорожова і Бикова не пішла до голосування, з виїмком кількох хрунів, Жидів та Поляків.

**Надвірнянщина.**

Камінна. При першім виборах голосувало 6 Українців, кількох Поляків і Жиди; при других виборах Українці не голосували. Комендант жандармерії в Волосова кричав до управителя школи п. Тимчичи, чому не голосує і змушував його до голосування, а до місцевого пароха о. Самотолки викрикував: ty bandyto zgnijesz w kryminale, jeżeli nie pójdziesz głosować, masz być przewodnikem dla narodu“ і т. п. Спроваджено карну експедицію.

Цуцилів. Крім Поляків і Жидів, тільки кількох т. зв. Українців голосувало.

Таксамо в Гаврилівці Парищах і Велесниці.

**Жовківщина.**

В селі Зіболках арештовано перед виборами в наслідок доносу Миколу Макара, агента „Дністра“. Спершу держали його в Жовкві, опісля вивезли до Львова, звідки дотепер ще не випущено. Місцева поліція перевела ревізію у пароха о. Івана Пастерняка, емеритованого управителя школи Івана Васіяна, студентів Миколи Чучвари і Миколи Кушніта і господаря Гриця Загайка. З наших людей при перших виборах не голосував ані один чоловік. Також і латинники декотрі не явилися. Всіх голосів було 75, з того 60 польських, 15 жидівських. При виборах до сенату віддано всіх голосів 68. Усунулися від голосування декотрі латинники і Жиди. З наших членів комісії виборчої не голосував ніхто.

**Товмаччина.**

Гостів. Крім кількох несвідомих і здеморалізованих одиниць ніхто більше з Українців не голосував.

Ворона. З Українців ніхто голосувало кількох Мазурів і Жидів.

Виноград. При першім голосуванню 10 Українців (темних здеморалізованих) на лісту ч. 29, Мазурів 31, на лісту ч. 1, Жидів 1; при другім голосуванню 4 Українців, кільканайцять Мазурів, 1 Жид.

Отинія. Ніхто з Українців не голосував, лише Поляки і Жиди.

---

життя, поручає мені деяких американських авторів, нарікає на безбожність Гетого, викладає про те, як Американці починають уже відчувати, що скривдили Індіян і сподіватися Божої кари за се, хоч в дійсности не тільки вони винищили Індіян, але Індіяне самі пропадають. Бо не можуть приноровитися до нового способу життя. І „огненна вода“ (горівка) нищить їх сильно. Про Муринів висказується зле, далеко гірше як про Індіян. Особливо їх бруд підчеркує в обмерзінням.

Дня 31. серпня о. год. 7 рано був я вже на горішнім чердаку корабля, що цілу ніч плив рікою. З ліва і права видніють береги величезної ріки, мабуть найширшої з усіх рік на земли. Панорама чудова, з ліва висша і темна, бо лісиста, з права нисша і ясніща. Тут і там біліють людські доми, за першою лінією лісів видно ліворуч дальші верхи, що виглядають, мов би їх артист викроїв з аксамиту. На водах ріки видно кораблі й масу білих птиць. Рух, радість сонце, життя. Приємно дивитися на те все. Воздух як кришталь чистий, свіжий як жерельна вода.

Приступає до мене жидівський купець, що перед 20 літами виїхав сюди з Росії й каже:

— „Правда, як гарно нам, що побачили землю? А якже тішився Колюмб, що перший її відкрив?“

Дійсно! Його радість винагородила йому певно всі труди і всю невдячність людську.

Але сю землю, до якої ми наблизилися, побачили перший раз не люде, що їхали з Колюмбом, тільки скандинавські вікінги на пів тисячеліття перед Колюмбом. Вони тут і поселилися, але Індіяне винищили їх до ноги. В тих часах між Україною і Скадинавією були живі торговельні й політичні звязки — і тому річ дуже правдоподібна, що між скандинавськими шибайголовами, які загналися аж сюди, були й наші люде. Що в наших старих літописях нема про те вісток, се річ природна і зрозуміла. Бо тих шибайголов могло бути дуже небогато. Тепер є в Америці яких півтора міліона Українців — між ними сотки тисяч письменних людей. А чи маємо ми в нашій літературі хоч оден опис подорожі до Америки й по Америці? Нема! Нема ні одного тому споминів про велику працю, якої доконав український народ у Новім Світі. І якже можна очікувати, щоби старий літописець писав про те чи який шибайголова не пішов у світ широкий? Чи пише тепер хто у нас про наших поселенців в Австралії, про наших робітників на островах Спокійного Океану? А прецінь вони там є скрізь — і ми маємо не оден десяток газет, журналів, видавництв.

Що за чудова тема для історичної повісти — перші Українці в Америці! Хто возьметься до неї? Треба студій.

По білети в спальнім возі (слінінг-кер) тиснуться люде знов. І нещасний той, хто не знає англійської мови!

Тяжші клунки вже день передтим треба витягати на горішний чердак. Тут остільки краще ніж в Европі, що крадіж майже не лучається ніколи й можна спокійно віддавати службі свої річи. Тільки треба на них добре приліпити адресу, куди ті річи мають іти. До вагону брати їх не можна, бо таких полиць як в Европі нема. Можна більший клунок поставити хіба в малім переділку воза. Але се невигідно. Радо виходжу на чердак. Маса птиць оживляє краєвид і велику ріку. А ліворуч така чудова панорама, що не можна дивуватися, коли сю ріку назвали іменем святого: вони тоді напевно думали про Бога як творця сеї краси. На широкім обрію відносяться синї-синї горби щораз ніжнішої краски — аж до синяви неба подібні. А праворуч — ниви між лісами, доми церковці. Снопи стоять на нивах але не такі як у нас, на Україні далеко ниші, в формі звізд в чотирма хвостами. А над тим усім небо таке синє як очі любої дівчини. І обтрій великий, — є куди дивитись, є чим дихати!

І я дивлюся — далеко в простір і час. І встає передімною рана молодість моя, вік хлопчини. Літ тому 30 читав я вперве про сі околиці, про пять великих озер у вічних пралісах, з яких випливає ріка Лаврентія і над якими довго кипіли бої на стежках воєнних племен індіянських, що боронили своєї землі. І в сні мені тоді не снилось, що побачу колись ті околиці. І тепер сном мені се здається. Ява мішається зі спомином, дійсність з уявою, відбитою в памяти за молоденьких літ. Всі постаті з оповідань Купера й инших письменників збіглися тут, щоби відвідати мене: онде біжить лісом звіробійник, а ось іде „Соколине Око“, а за ним червоношкірі войовники з перами на головах, з томагавками в руках, зі скальпами при поясах! Біжуть рядами по соняшнім лісі, по скелях скачуть, як олені. А там далеко в лісі шкіряні вігвами їх племен...

(Продовження буде.)

# Із недолі українського театру.

**(Відповідь на театральну анкету редакції з 24. ц. м. ч. 21.)**

I.

**На скупому й худому ґрунті.**

Можна тільки повитати висунення української театральної справи в Галичині перед очі нашого громадянства на шпальтах „Свободи". Коли польські театри у Львові, Кракові, Варшаві й деинде, які дістають величезні підмоги від управ міст і держави, підупадають тепер або й цілком перериваюсь свою діяльність, у всякому разі переходять меншу чи більшу кризу, то що й говорити про український театр у Галичині, вегетування якого се історія неперериваних кріз від часу його народження до сьогодня? До того, поки була Австрія, мав бодай наш театр невеличку підмогу, а відколи „всемогуча" антанта пхнула нас під теперішню управу, наш театр тримається власними силами, себто доходами з вистав і може тут і там жертвами якої одиниці споміж нашого громадянства.

Серед таких обставин посвята акторів, одного з трьох чинників, що складаються на театр показується в дуже яскравім світлі серед сучасного лихоліття української театральної справи в Галичині. Річ у тім, що ми саме тепер маємо гурток артистів, здатних дати добрі вистави світових драматичних творів. Завдяки їм почалася нова доба в розвитку української сцени в Галичині. Сьогочасне українське політичне лихоліття, яке спровадили на Українську Землю в першій мірі таки доморослі руїнники від найвищих до найнижчих посад, звело до купи гурток театральних артистів, що під мистецьким проводом знаменитого режісера Олександра Загарова дав минулого й теперішнього року низку вистав, на яких мали глядачі справжню насолоду. Крім нього розбирають ролі згаданих вистав поміж себе споміж артисток пані: Морська, Стадникова, Галіцинська, Совачева й инші, а споміж артистів панове: Стадник, теперішний директор театру, Крушельницький, Бенцаль, Блавацький і инші. Колиб наші театральні артисти тільки виконували солідно свої обовязки за відповідну плату, яка давалаб їм змогу жити по людськи, очевидно не булоб можна говорити навіть про заслуги, не то про посвяту. Заслуга є там, де є праця більша ніж та, до якої є обовязок, або де праця вносить нові культурні вартости в наш національний доробок. Колиж одиниці чи гурток одиниць вносять щось нове в нашу культуру серед голоду й холоду, в недостачі найпримітнійших вигод, у повній непевности про завтрішній день — це справжня посвята, тим більша, чим більший талант у даної одиниці.

Одначе є один прикрий момент у цій посвяті. Це марнування таланту в поодиноких артистів чи кандидатів на них. Здатність до всього це одна з ненормальностей нашого національного життя; завдяки їй розвиток неодної дуже важної нашої інституції „це розвиток оферми". Всякий поступ справи вимагає, щоб за неї бралися тільки люде, що доросли до неї й мають докладне знання її ведення. Талант в одному напрямку не виключає повної нездарности на иншому полі. Виходячи з таких міркувань, я думаю, що ролі панів Крушельницького, Бенцаля та Блавацького в оперетках це небезпечні міни для розвитку їх театральної карієри.

Очевидно вживаючи їх для оперетов, робить це дирекція з мусу. Наша невеличка театральна трупа дає подвійні вистави: европейських драм і побутового й оперетового репертуару. Перші вистави, деякі цілком удатні, відограються перед порожньою або напівпорожньою салею, другі стягають більше публики, деколи повну салю. Це явище є льогічним висновком того факту, що український театр у Львові не має своєї численнійшої публики. Бо-ж — кількасот одиниць, сяк-так зацікавлених рідним театром, це ще не театральна публика. Відношення більшости української інтелігенції до свого театру — це просто скандал. Між тими, що бойкотують свій театр, є люде всяких станів і гуртів: директори від найвищих інституцій до найнижчих, урядники всяких категорій, професори й учителі від університету почавши й на найнижчих школах скінчивши, адвокати, лікарі та священики, промисловці, ремісники й торговці, мішанство й робітництво. Тільки на галицькому скупому й худому ґрунті можуть істнувати такі окази, що так висловлюся, культурної непричасности, які так часто стрічаються серед нашої громади. Чужинець ледви чи уявить собі українського доробкевича, що з живого та вмерлого добився свого маєтку, став власником камениці й пари фільварочків і ні разу не показався в своїм театрі.

Нема й що додавати, що дехто з наших людей пішов би до свого театру, але не має за що. Багато людей зражені до свого театру річним, деколи скандальним опізнюванням початку вистав. Опізнювання вистав, концертів і всяких засідань це національний злочин, бо це є ширення лінивства й несолідности з громадської ініціятиви. Що торкається театру, вистави повинні починатися з пятимінутовим опізненням без огляду на те, скільки людей є на салі.

Звичайно з меншим опізненням, деколи без опізнення починаються вистави побутового й оперетового репертуару. На цих виставах буває і чужа публика. На жаль ці вистави не можуть принести слави нашій сцені, бо з них я не бачив удатної ні одної: нема ні голосів ні орхестри ні... Тут повинні найти раду наші музичні та співочі сфери.

Болюча справа декорацій і костюмів. Засіб, який задержався від 1918 р. у декораціях і костюмах українського театру у Львові, не тільки не побільшився, але навпаки зійшов до такого стану, що з ним не може істнувати найпримітнійша сцена, якій залежить на національній гідности. Словом серед таких обставин зайва річ говорити про третю складову частину театру — репертуар.

На мою думку справа не поступить наперід, коли не створиться для цілости театральних справ нашого краю окрема інституції чи в формі інституту чи акційної спілки чи кооперативи. З двох останніх форм я особисто рішуче стою за кооперативою, бо акційна спілка й театр виходять із діяметрально протилежних становищ: перша є для зиску, а театр вимагає вкладу, вкладу й ще раз вкладу.

Не бажана також річ віддавати виведення театральної справи з її тупцювання на одному місці якомусь комітетови. Ми вже мали театральний комітет, який перемінив величезну суму зібраних перед війною грошей у невеличку купку... польських марок. Заки метимемо свою державу, що дбатиме про розвиток рідного мистецтва, може тимчасом зайнятися цією справою на нашому скупому й худому ґрунті тільки кооператива, побудована на всіх верствах нашого народу. Взявши в свої руки всі сцени нашого краю, вона при помочи уділів і складок, доходів із вистав і театральних підприємств (робітня декорацій, перук, гардероби, видавання театральної літератури й т. д.) постарається повести нашу театральну справу по бажаному шляху й забезпечить по нашим силам сьогоднішній і завтрішній день нашим артистам.

*Михайло Бознак.*

# Льозанська конференція.

**Голос Єдинених Держав.**

„Neue Fr. Presse" доносить, що на засіданню льозанської конференції дня 25. листопада виступила Америка перший раз активно. Американський представник Чільдерс заявив, що Єдинені Держави є проти якихнебудь територіяльних обмежень і зменшень Туреччини. Єдинені Держави вручили льозанській конференції спеціяльний меморіял в справі грецько-турецького конфлікту. У цему меморіялові і заяві Чільдерса приписують знатоки велику вагу. Це малоб означати поворот Америки до активної політики в Европі.

**Англія про участь Єгипту.**

Англійський представник в Льозанні заявив, що Англія не противиться участи Єгипту в конференції. Представника Єгипту малаб вибрати національна рада.

**Справа егейських островів.**

На конференції в справі егейських островів Турки ставлять домагання ревізії севрського договору в цілі признання Туреччині островів Мініос, Леніос, Тенедос. На суботньому засіданню, це домагання стрінулося з прихильністю учасників конференції.

**Кордони Туреччини.**

З Льозанни доносять, що на конференції дефінітивно устійнено кордони Туреччини вздовж ріки Маріци. Західна Тракія належатиме до Туреччини.

**Присилайте складки на пресовий фонд на ян. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —**

# Процес „Юрівців".

**Пятий день розправи.**

*Львів, 27. XI. 1922.*

Пятий день розправи розпочався переслухуванням обв. Осипа Крілика, який подібно як попередні обвинувачені Гроссерова і Ціхоцкі, признає, що є членом Центрального Комітету Комуністичної партії Сх. Галичини.

Зізнання обвинуваченого йдуть в тому напрямі, щоби відперти закиди акту обвинувачення немовби то завязку комуністичної партії Сх. Галичини слід шукати в Туркестані. Обвинувачений признається що вже на шкільній лаві в гімназії почував себе марксістом, не приписує собі одначе такої важної ролі, щоби мав бути аж основателем місцевої комуністичної організації. Признає, що працював в організації під псевдонімом „Васильків" та що від цеї назви взяла своє імя група комуністів зв. „Васильківцяни", в чому одначе вона ріжнилася від цілої групи комуністичної партії в Польщі, — не вияснює. Обвинувачений мотивуючи своє політичне становище, заявляє, що однаково ворожими являються для пролетаріяту як польська, так і українська буржуазія після чого піддає критиці уряд Петрушевича. Стверджує, що в еволюції політичної думки української інтелігенції не слідно ніякого поступу, а теперішний польський уряд вважає гіршим від б. австрійського, тому що він більше ділетантський і є виразником ненаситних апетитів буржуазії, яка щойно поростає в піря. Признає отверто, що перепачковував до краю „бібулу" в околицях Турки і Скали, при чому одначе не хоче подати призвіщ перевозячих, крім одної Ляйтнерівної, яка сидить на лаві обв., Підчас своїх зізнань висказався обвинувачений в розгарі бесіди в тому дусі, немовбито українська інтелігенція в часі української влади у Сх. Галичині мала причинюватись до жидівських погромів. На цей висказ обвинуваченого, домагається д-р Л. Ганкевич вияснення з боку обвинуваченого, до чого одначе не допустив трибунал.

Всеж таки між поступуванням польської і української влади у відношенню до робітництва, бачить обвинувачений деяку ріжницю. На доказ цього наводить факт, що українські робітничі організації у Сх. Галичині в теперішний мент позакривано польською владою, що позавішувано їх органи, що заборонено вести культурно-освітну працю і т. д.

З моментом зайняття Сх. Галичини окупаційними польськими військами, як зізнає обвинувачений, витворена тут ситуація режіму палки, кулі і багнета вимагала примінення відповідної тактики у відношенню до польської влади, яка угнітала і угнітає кождий свобідний прояв серед населення на дорозі до політичного і економічного розвою краю.

І тут вийшла на яв необхідність злуки українського і польського пролетаріяту.

Другий з ряду зізнає обвинувачений Сеник. До комуністичної партії не належить, а був тільки її симпатиком. Як студент політехніки, віддався щиро студіям над розвоєм професійного руху і в тому напрямі думав працювати серед робітництва. На конґрес запросив його Крілик, де мав виголосити реферат про професійні організації. Цей реферат поліція забрала, а при відчитуванню його уривків підчас розправи обвинувачений заявив, що соромиться тепер своїх колишніх наївних міркувань і що це хиба не можна вважати злочином головної зради. В цему рефераті находяться м. и. такі думки, як нр: що комуністам слід йти під церков, гуртувати докола себе парубків і дівчат, евентуально заплатити дещо священикови, щоби заохотив людей піти на той відчит під церков і т. д.

Реферат цей, ще перед розправою помістила „Газета Цодзенна" і це мав бути не аби який „corpus delicti" на большевицько-українську акцію в краю.

Обор. д-р Ганкевич поставив в слід за тим питання обв. Гроссеровій, чи за такий реферат можна би приняти Сеника в склад комуністичної організації.

Відповідь була така, що про це не може бути й бесіди.

Третий з черги того дня зізнавав обвинувачений Хомин, абсольв. фільозофії б. большевицький комісар по національним справам в Туркестані. Зізнає тільки, що мав виголосити на конгресі привітне слово, що прибув тут до краю з метою працювати у робітничому русі. На цему розправу перервано і відложено, дальше переслухання цего обвинуваченого до завтра д. 28. ц. м.

**ВП. Передплатників в Чехо-Словаччині присимо отсим складати передплату за наш часопис в Банку Чеських Легіонів в Празі на конто Видавн. Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.***

**Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. екн. кн. 40.000.**

# З польських справ

### „Авторітетні" дементі.

„Нав Фрає Пресе" оголошує статтю польського посла у Відни Лясоцкого, в якій він „розбиває в пух і прах" українські відомости про виборчі надужиття в Східній Галичині. Зі статті п. Лясоцкого виходить, що підчас польських виборів в Східній Галичині не було ніяких надужить з боку польської адміністрації в тисячі заприсяжених звідомлень з місць, це... фантазії писані з пальця.

### Кабінет Новака moriturus.

Варшавський „Курер Польскі" оголошує інтерв'ю з теперішним польським прем'єром Новаком, з якого довідуємося, що Новак подасться разом з цілим кабінетом до димісії з хвилиною, коли зачне функтувати новий польський сойм. Послідує це по уконституованню польського сойму і сенату та по виборі президента польської держави.

### Нова порозуміння.

Супроти поширюваних ендеками чуток про порозуміння „Хієни" з Вітосом і його приклонниками, Вітос оголосив на шпальтах „Люду Польск-ого" енунціяцію, з якої довідуємося, що у виборчій боротьбі примінили ендеки усі засоби, почавши від клевет і калюмній, а кінчаючи на коррупції, пресі, терорі. Так вони, як і людові католики збещестили церкву і амвон, скомпромітували духовенство, запрягаючи його до подлої роботи і викопали пропасть поміж ними і парохією на цілі роки. Своєю ординарною, не перебираючою в засобах боротьбою, як і своїми методами, винищили вони партії, на яких спиралися, а навіть з ними співділали. Згадати хочби такого Скульского. Старалися підкопати і инші польські партії, а забули про Жидів, Німців, а навіть комуністів. І щож маємо тепер?

Чисто польський сойм відбуде за кілька днів своє прощальне засідання. До нового сойму не входить вже Скульскі, не входять мішане, але за те входить більше аніж сотня Жидів, Німців і Українців, трохи комуністів, но і 163-ох мужів „єдино розумних і поередбуючих", вибраних побідною „Хієною".

Ждім, може вони станут за всіх. Може вирівнають державі ті втрати, які вона понесла при виборах на Волині і в инших воєвідствах, де не вибрано майже ні одного Поляка. Може дадуть державі сатисфакцію за знищення польського сойму, а обдарування її утраквістичним. Може утворять нарешті ту більшість, на якої недостачу терпить держава від початку. Чи вони приготовили, або приговляють грунт під неї? Ні!

Противно! Вони зробили все, щоби її не було. Вони відсудили від чести і віри, патріотизму і розуму людей, а навіть цілі партії. Вони оплювали і збещестили тих, з якими тепер хотіли би співділати. Суспільність жде тепер на їхні діла, а ждемо і ми, що зуміють зробити ті, які не жаліли ніякої етики на опльовування нас без жадної основи..."

Sapienti sat.

**Платіть партійний податок!!! Присилайте на адресу! „Кравний Союз Кредитовий" у Львові, Ринок 10., вкл. кн. ч. 5.000. Мертводавці позиці 500 кн. будуть оголошені поіменно!!**

# Совітська Росія.

### Совітська Росія і Чехія.

В торговельній комісії чехо-словацького парляменту обговорювався проект тимчасового договору чехо-словацької републики з совітською Росією. Доклад про договір зробив деп. Крилош, який зжалював підготовчу роботу по складанню договору і інформував комісію про закордонну торговлю Росії. З свойого боку він рекомендував ухвалити проект договору. В дебатах в приводу договору взяв участь цілий ряд депутатів. Міністр Тирса дав розяснення по окремих пунктах договору й повідомив, що провадяться дальші переговори між обома державами по питаням транспорту, пошти, телеграфу і т. д. Міністр Тирса вказав, що договір уявляється лише базою для майбутніх переговорів й сам по собі не означає ще початку торговельних зносин. Комісія ухвалила проект договору між українською совітською республикою і чехо словацького республикою.

### Замах на Зіновієва.

В Петербурзі в день початку четвертого конгресу Комінтерна агенти петербурського державного політичного відділу затримали трьох невідомих, вдягнених в форму червоноармейців, які мали при собі зброю й бомби. Як виявилось, затримані були петербурськими робітниками - безробітниками, які були звільнені за скороченням штатів. Вияснилось, що вони чекали на автомобіль Зіновієва. Переводиться судове слідство. Совітській пресі запропоновано здержатись від друку всяких зв'сток про цю справу.

### Конференція розброєння.

ПАТ. доносить, що перше засідання на конференції розброєння в Москві відбудеться 30. листопада.

### Промова Леніна.

Совітська преса доносить, що на останньому засіданню московського совіту Ленін виголосив велику промову, в якій зазначив, що совітська дипльоматія осягнула великі успіхи. В міжнародній політиці справа совітської влади поліпшилася, але економічний стан Росії дуже грізний, бо Европа бойкотує дальше Росію економічно. Ленін домагається, щоби комуністи наразі змінилися в добрих купців, промисловців і піднесли Росію з упадку.

### Совіти та Туреччина.

На сторінках „Правди" пише Радек, що совіти тому допомагають Туреччині, бо Балкан може стати вигідним тереном революції, в імя якої совіти хотять поширити свої впливи. Дальше Радек нарікає на переслідування комуністів анґорським урядом.

### Совітсько фінський договір.

Як інформує совітська преса, незабаром має бути заключений совітсько-фінський торговельний договір.

# РІЖНІ ВІСТИ.

### З анґлійського парляменту.

З Льондону інформують, що в анґлійському парляменті обмірковується справа позички для Австрії та гарантії сплати її довгів. Серед дипльоматичних кругів Анґлії панує оптимістичний погляд на економічний стан Австрії в майбутньому.

### Америка в справі морського узброєння.

З Вашінґтону доносять, що уряд Зединених Держав почина деякі кроки, в цілі припинення французьких узброєнь на морю. У своїй акції Зединені Держави опираються на постановах конференції у Вашінґтоні.

### Після замаху на Шайдемана.

Німецька преса доносить, що процес проти учасників замаху на Шайдемана розпічнеться 4. грудня. На розправу буде покликано 16 свідків і богато знатоків.

### Промислова конференція.

Дня 10. грудня в Газі розпічнеться промислова конференція, в якій окрім европейських держав, візьме участь й Америка. На промисловій конференції буде обміркована справа всесвітнього промислового страйку на випадок нової війни.

### Пацифікація Ірляндії.

З Дебліна доносять, що в Ірляндії запанував на деякий час відносний спокій.

### Анґлійські ліберали.

Анґлійська преса повідомляє, що Льойд Джордж веде оживлену акцію в цілі обєднання обидвох ліберальних партій. Можна сподіватися зміцненої боротьби між ліберали й консерватистами.

### З еспанської армії.

„Europapress" доносить, що еспанський уряд порішить усунити із своєї армії чужинців. Президент міністрів заявився проти усуненення Мароканців.

### Прихильник Франції.

Новий турецький каліф Меджід в розмові з кореспондентом „Таймса" заявив, що він є прихильником Франції і що він доложить всіх старань, щоби вдержати добрі взаємини між Французами й мусулманським світом. Справа Ісміду найшла прихильну піддержку у французькій політиці.

### З австрійського парляменту.

Дня 25. листопада в австрійському парляменті обмірковано справу відбудови краю і справу ощадностей.

### Морґан в Америці.

Морґан повернув з Льондону до Америки.

### Болгарія не приступає до М. Антанти.

„Н. Вр. Абендблят" доносить з Льозанни: Стамбулійський у розмові з представником совітів здементував чутку, начеб Болгарія задумувала приступити до М. Антанти.

### Перед брукселською конференцією.

„Дейли Телеграф" обговорюючи брукселську конференцію, висловлює переконання, що анґлійське правительство верне до певних точок ноти Бальфура. Між Парижем, Льондоном і Римом відбувається виміна думок у справі усталення дати стрічи премієрів і міністрів загр. спр. Франції, Анґлії, Італії і Бельгії для узгіднення поглядів на основу фінансової конференції в Брукселі

### Німецький парлямент.

З Берліна доносять: „Вчерашня промова канцлера стрінулася на загал з признанням райстаґа. Соц. пос. Брайтшільд заявив, що соціялісти з річевих причин не можуть співпрацювати з нім. народньою партією. Правительство не дає гарантій, що проблеми внутрішньої і вовнішньої політики розвяжеться згідно з поглядами соц. партії. Нап. Герт заявив іменем своєї партії, що партія його не згодиться ніяк на дальше ведення політики виконування зобовязань. Партія не хоче робити труднощів кабінетови, але застерігає собі право остати дальше в опозиції. Цент. Марке заявив, що партія його попре нове правительство при переведенню його програми. Партія бажає новому правительству успіху у новому ділі зєднення Німеччини. Дем. Шіфер пробіцює поперти кабінету, але зазначує, що партія застерігає собі кожде рішення від події до події. Партія виминатиме все що може спричинити правительству труднощі.

# ТЕЛЕҐРАМИ.

### Фінансова поміч Австрії.

Відень. (ПАТ). През. фінансової делеґації С. Народів Янсен звернувся з письмом до австрійського канцлера Зайпля, в котрій звертає увагу на загроження фінансової акції в користь Австрії, на випадок, колиб дискусія в австрійському парляменті протягалася. Дальша проволока спричинилаби відложення на необмежений час ухвали парляментів сигнатарних держав.

Відень. (ПАТ). Часописи звідомляють, що письмо президента фінансової делеґації С. Народів Янсена мало успіх і австрійський парлямент полагодить фінансові закони. Сторонництва порозумілися в цій справі.

Відень. (ПАТ). Сьогодні йшли дальші наради між сторонництвами в справі утворення Державної Ради, що має складатися з 25 членів, котрих завданням має бути контроля правительства при переведенню фінансового плану.

Відень. (ПАТ). „Н. Фр. Пр." звідомляє, що Нар. Збори прийняли сьогодні в третьому читанні фінансовий закон в Австрії. Повновласний закон прийнято в неділю після бурливих нарад у третьому читанні. Рада мін. займеться у второк санаційним питанням.

### Речниць брукселської конференції.

Льондон. (ПАТ). Райтер запевнює, що мін. загран. справ має відомости, що Пованкаре є думки, щоби брукселська конференція відбулася перед 15. грудня і щоби попередила її вступна конференція.

### Конференція розоружень.

Париж. (ПАТ). „Чік. Гр." з Вашінґтону: Конференція розоружень, в котрій візьме 5 середньоамериканських републик, збереться коло 6. грудня.

### Справа отзвачення грецьких політиків.

Льондон (ПАТ.) „Таймс" з Атен: У відповіди на анґлійську ноту, яка відраджує тратити грецьких політиків, обвинувачених судом, рішено звернутися до Анґлії, щоби запевнила, що звільнені особи після видалення їх з Греції не вернуть до краю. Анґлійський кабінет відмовив дати таке запевнення.

### Вивезення ірляндських політ. вязнів.

Льондон (ПАТ.) Райтер. 400 політичних вязнів у суботу перетранспортовано з вязниці в Лимерик на корабель і вивезено в невідому напрямі.

### Анґлійсько-американське порозуміння.

Льондон (ПАТ.) Райтер. Потверджується, що між вашінґтонським правительством в останньому часі війшло до порозуміння в справі нафтових піль у Мосулі.

### Італійський амбасадор в Парижі.

Париж (ПАТ.) Італійський амбасадор Авезано представив Мілєранови повновласні листи.

### Анґлійський довг в Америці.

Льондон (ПАТ.) Міністер скарбу Стенлей Болдуін виїхав до Зед. Держав на конференцію для обговорення ґарантій сплати анґлійського довгу, затягненого в Америці.

### 18-літня військова служба у Франції.

Париж (ПАТ.) Військова комісія сенату заявилися 16 голосами проти 2 за 18-місячною військовою службою у Франції.

### Успіхи Венізельоса.

Атени (ПАТ.) Часописи висловлюють в приводу першого успіху, віднесеного Венізельосом на льозанській конфеоенції і в приводу солідарного поступування балканських держав у справі зах. Тракії.

# Промова д-ра Ярослава Олесницького

## оборонця на процесі Ст. Федака і товаришів.

Восьмого дня розправи по переслуханню двох перших свідків забрав голос д-р Ярослав Олесницький для умотивування доказового внесення. Він говорив:

Іменем цілої лави обороників та іменем усіх обвинувачених хочу поставити тепер внесення доказове. Ставлю його зараз з самого початку доказового поступовання, передусім длятого, що відноситься на внесення до підставової лінії оборони усіх обвинувачених а відтак, щоби дати Високому Трибуналови можливість і час ще перед замкненням доказового поступування зажадати дотичних документів і актів, які покличу та завізвати евентуальних свідків.

Яко головну точку своєї оборони кождий з обвинувачених підносив передусім те, що не уважає себе горожанином польської держави та не уважає території, на якій би мав після твердження обвинувачення поповнити закидувані йому карні дії вчинки, себто Східної Галичини — за територію що належить до Польської Річипосполитої. — Ці заяви зглядно застереження обвинувачених на поручення Вп. п. предсідника з особливим зазначенням уміщували в протоколі розправи. Уже тому отже належить розглянути і ті позитивні дані, на яких опирають обвинувачені свої вищі твердження. Поватим одним це питання, має без сумніву переважне значіння в карнім процесі в якім розбирається справа проти державних ділань — а саме державної зради і де передусім мусить бути ясною квестія — о яку саме державу іде справа, проти якої держави спрямовані вчинки, та через членів якої держави вони були доконані? Це до вияснення суть злочину з § 58. з. к., о який обвинувачується підсудних є конче потрібне.

Акт обвинувачення закидує обвинувачним, що через творення у Львові і в инших місцевостях Східної Галичини тайних звязків і т. д. предприняли чинности, змагаючі до спровадження і побільшення небезпеки для держави зовні та до забурення і домашної війни у її нутрі. З цілого акту обвинувачення представленого стану справи оказується, що ті наслідки ділання інкримінованого обвинуваченим, мали наступити на терені Східної Галичини, так як про ті у Львові і инших місцевостях вимо істнуючі організації висказується акт обвинувачення на стор. 88., що та Польській Державі ворожа організація існувала в Річипосполитій і на її територіях.

З принятих до уоснування акту обвинувачення резолюцій і ухвал студентського візду та поміщеного на стор. 53 твердження, що метою візду і ухвал є створення на території Східної Галичини самостійної держави — виходить, що евентуальні наслідки мнимого ділання обвинувачених, мали істнувати на терені Східної Галичини і власне на яку обвинувачення на стор. 65 являлися небезпекою для супокою в нутрі польської держави З цего виходить, що Прокуратура уважає Східну Галичину за територіяльну часть польської держави.

Момент цей є основною вимогою § 58. з. к.

Це становище акту обвинувачення є незгідне з фактичним станом річи і з правно-державним положенням Східної Галичини.

Тому що виявання браку тієї істотної ознаки цего злочину, доказують обвинувачені, що Східна Галичина не творить з Польщею одного державного організму і полоса Східної Галичини находиться поза межами Польської Держави.

Рішаючий цей факт опирають обвинувачені на слідуючих фактичних і правних м ментах, які доказують низше жертвуваними доказами. Моє внесення формальне я хочу трохи основнійше умотивувати, а передусім на підставі міжнародного права, бо тільки міжнародне право може дати відповідь на ці питання, що до держави, про яку згадано.

Істнування міжнародного права — міжнародних норм правних, є уже в наших часах пересудженою справою. Коли еще перед двома столітями могли бути спори про це, чи міжнародне право істнує і чи його норми мають правну санкцію, значить, чи є воно правом в дійснім цього слова значінню, то тепер це істнування не підлягає уже нікому сумнівови а санкція міжнародніх норм спочиває не тільки в моральній відповідальности, але також в евентуальнім моральнім та і матеріяльнім примусі зі сторони міжнародньо правної спільноти держав. — А саме міжнародньому праву підлягає та підлягати йому мусить кожда цивілізована держава, що входить в склад цеї міжнародно-правної спільноти, на яку технічний правний термін маємо у французькій мові „Le famille des nations", в німецькім „Völkerrechisgemeinschaft", в польській „Społeczność międzynarodowa" — після тогож загального признаного міжнародного права, умовою заістнування якої небудь нової держави, являється її визнання, la reconaissance, Anerkennung зі сторони цеї міжнародно-правної спільности.

Це є засаднича норма, як що зацитую тут таких авторів міжнародного права, як W. Still, List і Makowski.

І та сама засаднича норма відноситься так після зацитованих висше авторів, як і після фактично признаного і практикованого міжнародного права до зміни території кождої держави. — Навіть там, де через побідну війну одна держава побільшить свою територію, там також треба визнання до цего зі сторони конференції европейських держав. Розгляньмо справу Сх. Галичини з цього пункту. Колиб навіть Річпосполита польська здобула її — то значить силою відірвала від держави до якої вона попередню належала, себто від Австрії, то і тоді еще після висше згаданого, мусіла би постаратись о міжнародне усанкціонування цього. Тимчасом цей випадок не мав навіть місця. — Польща не провадила з Австрією війни, не здобула на ній Східної Галичини, а Австрію побідили держави Антанти і заключили на підставі цеї своєї побіди з нею договір мировий в Сан Жермен 10. вересня 19 9. р. В цім договорі признано Італії, Югославії і Чехословаччині означені докладно та після долучених мап території бувшої австрійської монархії, означено дальше докладно нові границі нової австрійської держави, (т. зв. тепер Deutsch Österreich), а що до прочої території давної Австрії постановлено в арт. 91 тогож договору „Австрія зрікаєсь на річ союзних держав усіх прав і титулів до території, які давнійше належали до Монархії Австро-угорської а які знаходяться поза новими границями Австрії, тут описаними і які в отцій умові не зістали ще нікому приділені.

Але ще цікавійшою являється постанова 92. ст. тогож трактату, а саме: „Не можна непокоїти ані молестувати нікого із мешканців території давної австро угорської монархії, чи то з причини його політичного становища в часі від 28. липня 1914. року, аж до оконечного узнання суверенности на тих територіях — чи то з причини урегульовання його горожанства на підставі цілого трактату".

Щоби Вп. судії присяглі лучше це зрозуміли, прочитаю польський текст цеї умови, виданий польським міністерством закордонних справ. (Оборонець читає дотичний цитат по польськи).

До цеї умови приступила і Польща, а підписали її іменем польської Републіки пп. Ігнатій Падереаський і Роман Дмовський. Після наведеного Східна Галичина остала отже до диспозиції союзних держав, або т. зв. Антанти, яка до тепер не вирішила остаточно справи її приналежности і державної суверенности. Орган виконуючий Антанти т. зв. Найвисша Рада Мирової Конференції Le Conseil Suprême de la Conférence de la Paix постановила дня 25. червня 1919. р. — (я не буду тут входити в близшу історію і в причини даного рішення, бо не хочу в судовій салі розвивати політичної полеміки — держучись тільки стисло фактичного і правного стану):

1) що польське правительство уповажнюється окупувати своїми військами Східну Галичину аж по ріку Збруч;

2) що польському правительству дається уповажнення ужити всі свої військові сили включно з армією Галлера в цілі переведення цеї окупації;

3) що польське правительство буде уповажнене завести цивільну адміністрацію в Східній Галичині, коли заключить з головними союзними і принятими до союза державами умову, яка мусить запоручити по змозі автономію цеї території, як також політичну, релігійну, особисту свободу населення;

4. Що ця умова буде в останній редакції опиратися на праві самоозначення населення Східної Галичини, що до його державної приналежности; час цього вирішення буде означений головними союзними і принятими до Союза державами, або тим органом, який вони до цього уповажнять.

5. Що проєкт цеї умови має бути предложений польській комісії але він буде підданий ревізії редакційного комітету. Вже в тих постанов виходить ясно і недвозначно, що сувереном Східної Галичини являються держави Антанти, що в прочім висказали ще ясніще і вже у формальнім мировім договорі о якім вище згадано і який підписано в три місяці пізніще по тім дозволі військової окупації. Польща є тільки військовим окупантом цього краю на основі мандату сих держав. Як кождий мандат так і цей може бути кождої хвилі відкликаний. Трета і четверта точка повищого рішення, які заповідають заключення договору між головними державами Антанти і Польщею в справі Східної Галичини не набрали доси правної сили. Такого договору не заключено. Тим самим на підставі цього рішення польська держава не має права заводити у Східній Галичині цивільної адміністрації. Оскільки це фактично перевела то такі зарядження по думці покликаного рішення Найвищої Ради в міжнародньому розумінню є безправні.

І тому, коли оден з обвинувачених здається мені обв. Матчак на запит трибуналу чи судді присяглого — длячого не узнає компетенції цього суду, відповів, що визнав би суд військовий польський як суд військовий окупаційної влади, але не суд цивільний польської держави, то він мав у вище наведених обставинах підставу до цього вискаву.

На кождий випадок Східна Галичина по нинішний день не є інтегральною частиною польської Республики.

Виконуючи своє право Найвища Рада означила 8. грудня 1919. тимчасову границю між Польщею і Східною Галичиною відомою під назвою лінії Керзона. На конференції Найвищої Ради в Спа дня 10. липня 1920 р. піднесено пропозицію скликати міжнародню мирову конференцію до Льондону з участю делегатів Східної Галичини, а тодішний польський премієр Владислав Грабскі ще раз згодився іменем Польщі на означення східних границь польської держави через Антанту.

Договором заключеним дня 10. серпня 1920 р. в Севр між головними державами Антанти з одного боку, і Польщею, Чехословаччиною і Румунії у відношенню до Східної Галичини як окремої території.

Що стан державно-правний Східної Галичини дотепер ще не вирішений, це стверджували і стверджують також і самі польські політичні та урядові, а також і наукові круги. Кромі ріжних загально знаних голосів і справоздань польської преси в тій справі зацитую хоч би поважну наукову працю проф. краківського університету Вінцентого Закшевского „Historja powszechna T. III. Kraków 1921." на стор. 282 де кажеться: „Nie załatwiona jest jeszcze kwestja Galicji wschodniej, w której Polska otrzymała tylko mandat okupacji wojskowej".

На доказ усіх наведених обставин покликуємо:

1) Договір мировий з 10|9 1919. з Сан-Жермен en Laye.

2) Договір мировий з 10|8 1920. з Севр та вносимо, щоби Високий Трибунал зажадав від Міністерства Справ Закордонних предложення тихже договорів у вірительних відписах.

3) Свідків: Міністра Справ Закордонних Польської Републики та делегата польського до Ліги Націй д-ра Шимона Ашкеназого.

4) Щоб не названо, як то вже ми мали нагоду чути і як се і преса польська підносить нашого внеску демонстраційним, то не покликую на свідків представників Амбасад і генерального секретаря Ліги Націй, тільки цитую польські жерела та особи на свідоцтво.

По промові д-ра Я. Олесницького послідував протест прокуратора та репліки оборонця.

У версальськім трактаті впроваджено повний орган міжнародний — перший раз в історії людства — якого автором був президент Вільсон а саме Лігу Націй. Пакт що до Ліги Націй підписала польська держава двократно і у Версалю і Сан-Жермен, бо і до того договору його долучено. Після 10. ст. того пакту усі члени Ліги Націй обовязуються взаїмно шанувати територіяльну нетикальність і політичну незалежність, а спори що до сього, зглядно свої претенсії піддавати під осуд Ліги Націй. І цей покищо найвищий міжнародний орган ухвалою своєї Ради з 23. лютого 1921. а відтак ухвалою загального збору в Женеві з 27. вересня 1921. ствердив невирішений правно-державний стан Східної Галичини і висловив бажання до Ради Амбасадорів Антанти яка виконує тепер функції Найвищої Ради про потребу його скорійшого вирішення та зазначив виразно, що польської державі не наділено мандатом до заведення адміністрації в тім краю.

# НОВИНКИ.

— **Шовіністичні вибрики.** На дорозі із Знесіння на вулицю Войтка у Львові стражник акцизової сторожі допускається ріжних насильств над українськими громадянами, що йдуть до Львова. Дня 27. листопада рано несла Степанія Вертипорох молоко із Знесіння до Львова. Її задержала акцизова сторожа, викрикаючи: „Ану караіми, кабани, давайце млеко! Коньске руске морди, сьвіне руске"! Коли жінка запротестувала проти такої зневаги, сторож ударив її в обличчя, кинув до землі і копав ногами. Побита жертва польського шовінізму відразу удалася до лікаря. Що на те маґістрат? Доки спокійне населення терпітиме вибрики озвірілого хамства?

— **Із заграниць.** З днем 29. листопада припинено залізничу комунікацію на лінії Тернопіль—Підволочиска з приводу знищення мосту.

— **Заява.** Щоби баламутство не ширилося, я заявляю згідно з правдою: 1) До виборчої комісії мене не вибрано, але іменовано насильно заступником члена; 2) Мимо назначення, я зрезигнував з обовязків члена комісії і підчас виборів не повнив жадних функцій в тій справі. — *Микола Підгірний*, учитель в Теребовлі.

— **Шпиоська афера у Варшаві.** На днях у варшавськомт суді розпочалася розправа проти поручника польської армії Скрудліка і його товаришів, котрі як польські леґіонери управляли шпіонажу на користь Німеччини.

— **Вияснення.** Відносно до анонімної статейки в 92 числі „Свободи" з дня 25. падолиста 1922 п. з. „Львівська Кураторія заводить Індекс. Історія і геометрія на індексі", одержуємо від п. д-ра Івана Копача, інспектора шкіл і референта в справах апробати учебників для українських середних шкіл у львівській Кураторії, отсе вияснення: 1) Школа є суспільним орґанізмом і мусить придержуватися якогось пляну науки, бож ніяк неможливо оперти який небудь суспільний орґанізм на засаді, мовляв „jak kto chce". Можна отже, а навіть иноді й треба, оспорювати вартість конкретного якогось пляну, але ніяк не можна оспорювати самої потреби якогось пляну взагалі. 2) Шкільний учебник мусить, очевидно, також відповідати принятому плянови науки, як довго він обовязує. А звідси йде вже й потреба апробати чи там „індексу" шкільних учебників з боку шкільної влади. Львівська Кураторія не заводить отже що до того якогось нового способу поступовання тільки робить під тим оглядом дальше те саме, що робила й давнійша Краєва Рада шкільна і що — на мою думку — буде робити, ба й мусить робити і всяка инша шкільна влада і та не тільки у нас, але і денебудь инде на землі. Автор статейки помиляється, коли думає, що з польськими учебниками є инакше і що тепер, як пише, „у цілій Польщі — ніколи й не стукне в голову перестерігати польську молодь перед шкідливим впливом неапробованих фізик, граматик чи геометрій". Навпаки, в Міністерстві у Варшаві є цілий т. зв. „Wydział Programowy" який і видає дотичний урядовий індекс п. з. „Spis książek i pomocy szkolnych". Апробата українських учебників ведеться доси покищо ще при львівській Кураторії (референтом для народних шкіл та учительських семінарий є п. радн. Іван Матіяв), 3) Неапробована до шкільного ужитку книжка може, очевидно, буди иноді навіть дуже добра і є доступна кождому чоловікови, отже й ученикови, о скільки не є сконфіскована. 4) Для науки української історії в середних школах є апробований свого часу учебник д-ра Богдана Барвінського і з него безсумнівно кождий пильний ученик під умілим проводом учителя зможе певно також „довідатися, що Україна має свою історію і культуру" — о що саме авторови розходиться. 5) До науки математики служить у нас доси ряд під кождим оглядом вповні европейських учебників професора М. Грицака, прегарно виданих нашим Українським Педаґоґічним Товариством, і, як довго хтось не видасть красших дотичних учебників, нема взагалі потреби їх покидати, особливо що безнастанна зміна учебників (таксамо, як і плянів) і з боку фінансового і з боку дидактичного не є вказана. Учебник „Геометрії" проф. Сітницького не тільки в нічім не переростає уживаних доси учебників УПТ., противно — на жаль — ізза множества і річевих і методичних і друкарських похибок узагалі до ужитку не тільки шкільного, але й приватного зовсім не надається. Фахова рецензія одного визначного нашого математика є в моїх руках і буде при нагоді колись видрукована". — *Д-р Іван Копач.*

— **Початок навчання в Драматичній Школі О. Загарова і М. Вороного.** Дирекція Драматичної Школи просить нас повідомити заінтересованих осіб, що відкриття школи і початок навчання призначено на пятницю, 1-го грудня с. р. Всі, хто вписався і мають ще вписатися в число учнів, повинні в означений день точно о 7-ій год. вечером прибути до Музичного Інститута ім. М. Лисенка (кляса ч. 9.), де відбудеся короткий іспит (лише в цілях ознайомлення), а відтак і відкриття — вступним словом дир. О. Загарова і провідним викладом дир. М. Вороного. 1—3

— **Вп. Передплатників з Чехословаччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

— **Звертається увагу нашої суспільности, щоби сирі шкіри з кун, тхорів, видр, лисів, котів і т. п. продавати лише нашій українській фірмі: Петро Карпяк, Львів вул. Куркова ч. 11а.** 945 22—30

# ✝ Посмертні згадки.

Дня 21. листопада с. р. упокоївся Нестор українських пчолярів **о. Микола Миклевич**, парох Чернелева руського, в Буцневі біля Тернополя у о. декана Ізидора Глинського в 80 ім році життя, а в 56-ім священства. Тлінні останки Покійника перевезено до Чернелева руського, де відбулися похорони в пятницю, 24. падолиста.

Це один з останніх народовців-шостидесятників, що був членом української „Громади" в духовній львівській семінарії, утвореної там під проводом пок. о. Данила Танячкевича в 1863 р. Вже на богословськім виділі перенявся він українською національною ідеєю і причинився чимало до її поширення переписуванням Шевченкового „Кобзаря" (печатне видання з 1860 р. було великою рідкістю в Галичині) і кожда ґімназійна „Громада" діставала оден писаний, оправний примірник, з котрого громадяне відписували собі Шевченкові твори і тим способом з ним познакомлювалися. Ставши в кінцем 1866 р. священиком, познакомився в Глядках біля Тернополя із стареньким господарем-пасішником Матаєм Сівінським, власником великої пасіки і від нього а відтак і від славного на ціле Поділля учителя пасішника Миколи Лисого, в Глубічку великім, навчився пасішникувати вже в 1868 р. Але повдовівши 1870 р., продав свою пасіку, був якийсь час помічним священиком при церкві св. Юра в 1871 р., але ще того самого року став парохом в Чернелеві руськім, біля Бірок великих, де взяв велику пасіку і пасішникував там, поки воєнні події не приневолили Його виїхати до близького свояка в Буцневі, де й довершив своє трудолюбиве життя.

В Чернелеві руськім лишив по собі гарну памятку, величаву і просторну церкву, а побіч душпаретирства весь свобідний час присвячував пасішництву. Добутком його запопадливої праці і великого досвіду на сій для нашого народу й його добробуту так важній царині явилася вельми гарно, ясно та всім зрозуміло написана книжечка п. з. „Пасіка", що протягом 45 літ діждалася пяти видань (перше видання в 1877 р. заходом Тернопільської філії „Просвіти", а 5-те в 1922 накладом і заходом „Українського Педаґ. Товариства" з портретом автора і 20 ілюстраціями. Ся книжочка розійшлася в тисячах примірників по всіх українських землях (і на придніпрянщині) та здобула собі добру славу і великий попит в найширших верствах народних, а на Волині світло обходжено сего року ювілей автора, котрий в кругах українських пчолярів заслужив собі велику повагу й імя Нестора українських пасішників.

Побіч того був дописцем „Українського Бжільництва" та брав живу участь в нашім народнім життю та цікавився нашим народним розвитком (переложив також „Історію Руси Ст. Качали, непечатану по московськи в „Київській Старине" українською мовою для видаваної мною „Руської Історичної Бібліотеки" Т. І.). Його погідний настрій, природний гумор і дотеп оживляв в трудних навіть наших обставинах усяке товариство, де він тільки явився. Се була щира і правдива душа українська.

Отсих кілька слів споминів яко довголітний приятель покійника і свояк складаю на свіжу могилу щирого, ідейного і трудящого священика-народовця на вічну памяті

*Олександер Барвінський.*

# ОПОВІСТКИ.

**В осьму річницю смерти мого сина Володимира Гузара, урядника Земельного Банку Гіпотечного у Львові упавшого в світовій війні на сербському побоєвищі 1914 р. складаю на українських вязнів 10.000 Мп. на відбудову „Просвіти" 5000 Мп. і на пресовий фонд 5000 Мп.** *Осип Гузар.* 1—1

**Управа видавництва „Добра Книжка"** у Львові, Содова 4. — просить у ПТ. Клієнтів вибачення за спізнення посилок. Сталося це не з вини управи, а через арештування всіх адміністраторів „Л. К.". 1089 2—2

**Секція „Рідної Школи"** філії Тов-а „Просвіта" в Журавні взиває Вп. священиків, учителів і всі свідоміші одиниці в повіті занятися інтензивнійше збіркою „Рідної Школи" по вказівкам обіжника ч. 134/22 з жовтня ц. р., а зібрані жертви проситься найдальше до 10. кожного місяця надсилати до канцелярії філії Тов-а „Просвіта" в Журавні в домі Паламарів, яка передасть їх дальше по призначенню. Виділ. 1101 1—1

**Громадяне Луни малої пов. Скалат** зложили через свого пароха о. В. Левицького в канц. „Р. Школи" квоту 30.000 мп., а тот на „Рідну Школу 10.000, „Просвіту" 5.000, українських інвалідів 5.000, українські сироти 5.000 і вязнів 5.000 мп. IX 1-1

**Замісць весільних бажань з приводу вінчання п. інж. Льва Сенака з п-ною Мацієвичівною складає на Рідну Школу 5.000 мп. Василь Болюх, Кутківці.** 1—1

# ЛИСТУВАННЯ.

(Запити і відповіди).

**Хто знав би що про Теофіля Бернуса, старшину УНР., буде ласкавий повідомити Адміністрацію.** 1093 1—1

# Дрібні оголошення.


**КОНЦІПІЄНТ** з практикою шукає посади на провінції. Відомість у д-ра Бояркова, адвоката в Бучачи. 1083 3—3

**РУСАЛКА** гарний малий календарик на 1923 р. появиться на днях з печатні в двох красках. Ціна за 10 примірників 3.000 мп. — „ЯК ВЕСТИ ЖИТТЯ" ціна 1.500 мп., з пересилкою 1.600 мп. Замовлення приймає: А. ОКПИШ, Львів, Кадецька 4. 1027 1—5

**НАДЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ** СПІЛКИ ГОСПОД.-КРЕДИТОВОЇ „ПРАЦЯ", стоваришення зареєстр. з необм. пор. в УРМАНИ, відбудуться дня 22. грудня 1922 о год. 4. попол. в льокали стоваришення зі слідуючим порядком нарад: 1) Зміна §. 7. статута. На случай, коли би не зібралося щонайменше 51 членів потрібних до комплету, відбудуться того самого дня, в тім самім льокали о год. 4:30 попол. Надзвичайні Загальні Збори тогож стоваришення без огляду на число присутних членів. В Урмани дня 28. падолиста 1922. За Надзірну Раду: Андрій Яворський, Микола Ковчевич. 1091 1—1

**МАРКИ ЗАКОРДОННІ**, збірки, запаси, стало купує Евг. А. Щербак, вул. Вроновська 10. 1099 1—20

**ПРОДАМ** дім мурований, покритий бляхою, великий город. Д-р Вавро, Золочів. 1100 1—2

**УКІНЧЕНА** семинаристка гадає лекції з народніх або виділових шкіл, евентуально на провінції. Адресувати: Лободинська, Любича королівська. 1095 1-1

**КРАВЧИНЯ** піде шити приватно, може виїхати на провінцію. Зголошення письменно до Адміністрації 112. 1094 1-1

**ПОТРІБНА** сейчас женщина до кухні і заряду домом. Зголошення слати о. Йосиф Маркович, парох, Гійско п. Добромиль. 1104 1-1

**ДВОЄ СИРІТ** по інтеліґентних родичах (лікар) хлопчик 2 літа, дівчинка 3 літа, яких батьки померли на Україні, до віддання за свої інтеліґентним людям. Письменні зголошення Павлюк Христя, Адмін. „Свободи". 1103 1—3

**ВОЗЬМУ** на стацию дві панночки або двох хлопців з низших клас. Відомість вул. Тарновського ч. 7. 1. поверх. Габерова. 1092 1—1


# ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.


967 20—? АДВОКАТ

**Д-р Володимир Бачинський**

переніс адвокатську канцелярію з Підгаєць до Львова і веде її при ул. Косцюшка ч. 1 а біля „Народної Гостинниці".

Адвокат і оборонець в карних справах

**Д-р Степан Баран**

веде адвокатську канцелярію **в ТЕРНОПОЛІ, вул. 3. МАЯ ч. 5** (готель Адлера, побіч Нар. Торговлі). 67 47-?

АДВОКАТ

**Д-р Степан Мішко**

відкрив адвокатську канцелярію **в ТЕРЕБОВЛІ** і веде її спільно з адвокатом **Д-ром Дмитром Юркевичом** в домі Товариства св. Петра і Павла. 1075 4—6

Адвокат і оборонець від карних справ

**Д-р Михайло Західний**

перебув в бережанській тюрмі голодівку, вийшов дня 20./XI. 1922 р. на волю і веде далі свою адвокатську канцелярію **в БЕРЕЖАНАХ в Ринку,** (проти дотишної студні.) 1096 1-1

**В-во „Червона Калина"**

1-го грудня ц. р. появиться з друку 2-га число **„Домашньої Бібліотеки":**

**„Св. Микола опікун української дітвори" або „Сон Івасика".**

Найновіша сцен. картина в 4-ох відслонах з музичним додатком (пісні, хори, балет). Надається на діточі дарунки на св. Миколи та Різдво, кромі цього для аматорських діточих гуртків, підходяще не тільки до свята Миколи, але також на Різдво, Новий Рік та инші святочні обходи.

Аматорським гурткам радиться заковчати по кілька примірників (7), щоби не переписувати ролі. Замовлення можна вже посилати на адресу: 1097а 1-1

**Навроцький — Львів, Марка 20.**

**В-во „Червона Калина"**

Вже вийшло 1-е число **„Домашньої Бібліотеки":** 1097 1—3

**„О золотоверхий Київ"**

з рисунками, ціна 800 мп. На конто передплати на рік 1923 слати 5.000 мп. Ціну календаря на р. 1923 підноситься на 2000 мп., з пересилкою о 150 мп. більше. Замовлення і гроші слати на адресу:

**Навроцький Львів, Марка 20.**

**Оправлені примірники „Першої Книжечки“ в гарній і тревалій оправі вже появилися.**

Можна їх дістати лишень у автора по ціні 1.600 мп. за примірник. Книжки висилається лишень за готівку з гори. Порто одної книжки 150 мп. — При більших замовленнях опуст.

**Хто хоче мати гарно оправлену „Першу Книжечку“** повинен замовлення зробити зараз, бо скількість оправлених примірників невелика (дві тисячі). — Можу продати цілий наклад відразу по спеціально умовленій ціні. — Для Америки і Канади продається оправлені примірники „Першої Книжечки“ по 30 центів. 3—3

14 M.

**Микола Матвійчук, Львів, Я. Поля ч. 1.**

## Загальний Зїзд У. П. Т.

**відбудеться в понеділок дня 25. грудня ц. р. о год. 10-ій передполуднем в салі Української Бесіди вул. Рутовского ч. 22. І. пов.**

Порядок дневний:

1. Отворення зборів і відчитання протоколу з попередних Загальних Зборів.
2. Ухвалення регуляміну нарад.
3. Звіт Управи.
4. Звіт Надзірної Ради.
5. Уділення абсолюторії.
6. Вибір Голови.
7. Вибір Головної Управи.
8. Вибір Надзірної Ради.
9. Вибір розємного суду.
10. Установлення вкладки членської.
11. Іменовання почестних членів.
12. Пляи дальшої роботи:
   а) організація жертвенности,
   б) організація шкіл,
   в) організація Кружків.
13. Внески.

Помітка: Вільні внески має внескодавець подати Президії Зїзду на письмі перед 12. годиною в полудне. IX 1-3

## ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

**Тов. Української Бесіди в Тернополі**

**відбудуться 9. грудня 1922 о год. 6. в комнаті „Міщанського Братства“ в Тернополі при вул. ин Острожського.**

На денному порядку:

1. Відчитання протоколу з попередних Загальних Зборів.
2. Звіт діяльности уступаючого Виділу.
3. Звіт Контрольної Комісії.
4. Вибір голови і містоголови Товариства.
5. Вибір Виділу.
6. Внесення і інтерпеляції.

Замітка: Колиб о год. 6-ій пополудни не зійшлося відповідне число членів, вимагане статутом, Збори відбудуться того самого дня, а тим самим порядком нарад і у тім самім льокали о годині 7-ій вечером.

Тернопіль, 20. падолиста 1922.

За голову: 1102 1-1 Секретар:

*Д-р Іван Калин.* *С. Кузик.*

**Друкарня і фабрика печаток І. ФРІДМАНА**

**ЛЬВІВ, ВУЛ. СИКСТУСЬКА число 2 і 4.**

виготовляє гарно і дешево всякі друки та печатки. XXIV. 3-6

**КОРАБЕЛЬНЕ ТОВАРИСТВО**

**БРОДА-АМЕРИКА** **БРОДА-КАНАДА**

**„WHITE STAR LINE“**

**(ЛІНІЯ БІЛОЇ ЗОРІ)**

подає до відомости, що число еміґрантів зі Східної Галичини є на вичерпанню. Пасажирі, котрі дістали американські віза, повинні зголоситися зараз до центрального бюра КОРАБЕЛЬНОГО ТОВАРИСТВА - - „WHITE STAR LINE“ Варшава, Мартолківська 132. або до філії 1105 1—1

**у Львові, вул. Городецька 36.**

**і Тернопіль, Тарновского 5.,** (БЕЗ БАҐАЖУ), щоби зареєструватися на виїзд до Америки.

Еміґрація до Канади тревае дальше нормально.

**ПОЗІР!** Найблищий, великий транспорт пасажирів до Америки і Канади відходить дня 29. листопада ц. р. з наших бюр.

Львів, вул. Городецька 36. **„White Star Line“** Тернопіль, вул. Тарновского 5.

КИНОТЕАТРИ

**КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА**

висвітлюють від пятниці 24. листопада ц. р. могучу життєву драму на 7 дій по романі Олени Нагрецької п. з.:

**РОЗДОРІЖЖЯ ПРИСТРАСТИ**

**(ЖІНКА НА ЛАНЦЮСІ)**

В головній ролі знана артистка ЛІЯ МАРА.

**Пишіть по цінник** 1098 до 1—2

**ЛІЯРНІ ЦЕРКОВНИХ ДЗВОНІВ**

**К. ФЕЛЬЧИНСЬКОГО**

**в Тернополі, Тарновського ч. 64.**

**На сезон осінний і зимовий!**

**СКЛАДИ І. КРАЄВОЇ ФАБРИКИ КАПЕЛЮХІВ**

**Рудольфа Найвельта**

**Львів** Площа Марійська ч. 8. вул. Казимирівська ч. 25. вул. Городецька ч. 72.

**Даром** одержить кождий купуючий капелюшок для ляльки.

**Стрий: вул. 3. мая 8., Бережани: Ринок.**

мають дуже богатий вибір наймоднійших і найелеґантнійших жіночих, мужеських і дитячих капелюхів.

**Першорядний товар!** XX 13—21 **Ціни найнищі!**

Хто вирежеться витиком цього оголошення з ґазети дістане при закупні товарів 5 проц. опусту.

**:: Обуву люксусову і звичайну ::**

в найбільшому виборі з краєвих і заграничних фабрик для жінок, мужин і дітей по найдешевших цінах поручає

1079 **Н. МАРКЕЛІЙ ШТАРК** 2—5

**Львів, вул. Трибунальська 10.** (готель під 3 коронами).

**„ОРЕЛ“ (ADLER)**

машини до писання польсько-українські надійшли.

До набуття у фірми - - - - **ГЕНРИК МЕЛЛЕР** склад машин до писання

3—3 **ЛЬВІВ, площа СМОЛЬКИ 1. — Число телеф. 540.** 1076a

За редакцію відповідає Ол. Кузьма. З друкарні Спілки „Друк“ Львів, Ринок ч. 34.

По конфіскаті — наклад другий.

Ч. 26. Почтову належність оплачено гуртом. Львів, четвер 30. листопада 1922. Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.

Конто почт. щад. 143.322.

Адр. тел.: „Свобода" Львів.

Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.

Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА

Місячно з право 3000 Мк.

ЗА ГРАНИЦЕЮ:

В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 5000 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч корон, Румунія 50 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 5.000 мк. Зміна адреси 100 мк.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 150 Мк.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

Центральний склад книжок на Волині „ВІДБУДОВА" в Здолбунові адреса: вулиця Молейова 9., — має на складі ціну решту 1113 накладу отсік книжок: 1—3

ЧЕРКАСЕНКО: „РІДНА ШКОЛА" ч. I.

СЕМАКА: СТАРИЙ ЗАВІТ.

„ НОВИЙ ЗАВІТ.

ГРІНЧЕНКО: „ГРАМАТИКА"

як і більшу кількість всіх инших українських підручників, а також великий вибір творів красного письменства. — Заступає на землях Волині, Холмщини і Поліся вид-во „Просвіта" у Львові, вид. „Верниґора", вид. „Учітеся, брати мої" і другі. — Власні книгарні: м. Здолбунів, м. Володимир Вол. і м. Дерпянь. — Книгарням, кооперативам і школам знижка в ціні

*Львів, 29. листопада 1922.*

**Мала виборів нового президента.**

В польській пресі, серед польських партій велике оживлення, великий рух. В ближчі дні має відбутися обрання першого президента Річи Посполитої Польської. Й політичні пристрасти, партійна боротьба в польських колах в звязку з цим фактом досягли в даний момент найвищої степени розпалення й розгарячення.

Народова демократія всіма закобами змагається довести що обравши на президента теперішнього начальника польської держави Пілсудского, польські законодавчі установи зроблять кольосальну помилку й запровадять державу на край провалля. Продовження панування Пілсудского це, на думку народової демократії, — встановлення рівноуправности національних меншостей, переведення в життя „федеративної" програми, встановлення панування масонерії і соціялістів.

Для прихильників Пілсудского, зокрема для так званого бельведерського табору, можливість необрання його рівнається державній катастрофі, означає повну руїну й розвалі польської республики.

Кожен з таборів підшукує все нові аргументи на користь своїх позицій, змагається переконати, що розвязання справи в напрямі, бажанному для данного табору, є єдиний порятунок для Польщі.

Для нас, що маємо змогу приглядатись до всієї цієї передвиборчої боротьби, весь цей запал й розгорячення видаються трохи дивними й незрозумілими.

Ми не мали ще, правда, досі щастя перебувати під владою польської держави, на часі якої стояв би п. Галлер, Дмовскі або якийсь иньший з достойників „хієни" — й не знаємо, як би виглядала ця влада в цих обставинах.

ми можемо констатувать виразно й твердо, що якоїсь ріжниці між тим режімом, який обіцює нам запровадить „хієна" й тим, який зараз істнує, ми встановить при цілому бажанню не можемо.

Народово демократична преса закидає теперішньому начальникови п. Пілсудскому „федералістичний" програм, переведення в життя гасел самоозначення нації, демократизму й соціялізму. На ці самі теми пише в високому стилі вступна бельведерська преса. Але ми мали богато випадків переконатись, як виглядали і виглядають ці гасла в життю, як переводяться вони в дійсности польською державою, на чолі якої стоїть п. Пілсудскі.

За часів Пілсудского польська держава,

заняла Східну Галичину й українські землі Волині, Холмщини й Підляша.

За часів Пілсудского польська держава, завязавши спілку з У. Н. Р., потім не додержала своїх зобовязань й рештки армії У. Н. Р. ще й досі гинуть в таборах для інтернованих.

За часів Пілсудского встановлений режім виїмкового стану в Східній Галичині

Скрізь й завжди мали ми спроможність переконуватись на протязі тих років, коли ми перебуваємо під владою польської держави з п. Пілсудским на чолі,

Отже, підходячи з цього погляду до тих суперечок, які провадять польські партії, нам й важко зрозуміти, через що вони привязують таку вагу до справи обрання чи необрання п. Пілсудского. Аджеж по суті річей хієна весь час мала те, що вона хотіла? Істнуючий в Польщі режім не мав і не має нічого спільного з тими гаслами, які ніби визнає Бельведер? Так через що власне хвилювання й весь той шум, який учинюють польські партійні групи в звязку з цею справою?

Чи не буде більш правильним зробити висновок, що ходить тут не про глибокі прінціпіяльні мотиви державного характеру, а про особисті претенсії, про бажання добути для своєї групи кусник державного пирога з одного боку й про загрожені становища з другого боку?

Бо той режім, який маємо зараз в Польщі, являється як найвиразнійшою негацією тих гасел, які ніби то висказує Бельведер.

## Імперіялістична педагогіка.

Нова педагогіка виказує багато нових течій, котрі причинилися незвичайно до ясного поставлення питання про навчання і виховання. Число течій збільшилося у післявоєнному часі ще одною, котру назвемо імперіялістичною, представника якої не прийдеться нам далеко шукати

Усі риси імперіялістичної педагогіки має за собою поведення польської шкільної влади у відношенню до українського шкільництва. Довгу історію українського університетського питання поминаємо на боці. Досить сказати, що університетську справу роздмухано аж до питання про державну зраду, а студентів і професорів українського університету трактують на рівні з злочинцями. Те останнє робить політична адміністрація і поліційні органи, але на їх поведення впливає становище шкільної адміністрації. Тут саме цікавий рис імперіялістичної педагогіки, яку управляє шкільна влада. Шкільна влада закриває себе словами, що школа і політика, це дві відмінні від себе справи і вона у себе не признає жадної політики. І коли хто вводить політику до школи, то це на її думку роблять у першу чергу ті, що ставлять свої домагання у невластивий спосіб, або другі державні органи, для яких приводом їхнього поступування raison d'état даної держави. А се вже зовсім що инше..

Імперіялістична педагогіка дуже дравлива, щоби не розкривати її правдивих змагань. Вона хоче задержати правдиву дівочу непорочність. Вона хоче дати університет, але не в тому місті, в якому бажає мати український народ. Але й під цим оглядом вона має готові мотиви. Найважнійший той, щоби не допустити до непотрібних неспокоїв між молодіжю двох народів, непокоїв, які можуть довести до проливу крови. А жертвувати університет в Станиславові, се й так ні що не коштує, бо українське громадянство його не прийме. Перед очима заграниці Українці вийдуть впертим, непочитальним елементом, котрий для засади жертвує такою поважною інституцією, якою є університет.

На всякий випадок імперіялістична педагогіка на університетському полі осягає свою ціль. На протязі чотирох літ університетська молодь не має змоги побирати науки. Нарибок інтелігенції вигибає. Поодинокі призвання живуть тільки надбаннями давнійших літ. Університетська молодь, скількість якої що року зростає, старається збудувати власний університет і владає у це змагання багато святого й великого огню. Та тут на сторожі raison d'état стають другі органи державної влади, за які, мовляв, шкільна влада не відповідальна. І тепер починається велика драма, свідками якої є ціла українська суспільність. Незначна частина молоді переходить на заграничні університети. Всеж таки звязані з виїздом молоді за границю певні некорисні прояви. Виїзд можливий тільки для засібних одиниць. Він потягає за собою надмірні видатки, які тягарем спадають на народ і так величезний під економічним оглядом. Не всі одиниці, котрі покінчать заграничні університети, повернуть назад до краю. Таким чином тратимо чимало в людськомкапіталі, на надмір якого не можемо нарікати. Але й тим одиницям, котрі повернуть, можуть ставити і ставлять великі перешкоди ріжні чинники державної влади. Найважніща перешкода, це непризнавання заграничних студій.

Так отже імперіялістична педагогіка на полі висшого шкільництва спричинює велику шкоду поневоленому народови. Шкода, на нашу думку так велика, що не може її зрівноважити навіть те позитивне, яке виявляє молодь і університетські чинники при будові власного українського університету.

Але шкоди, які являються у наслідку імперіялістичної педагогіки на полі загального шкільництва, себто народнього, середнього й фахового, є далеко більші, далеко страшнійші, ніж ті, які ми зясували з приводу університетської справи.

Найяркійше виявилася імперіялістична педагогіка у відомих словах гр. Пініньского, висказаних в маю 1919 р. на пленарнім засіданню Ради Шкільної Краєвої „Będziemy rządzić dla nich ale bez nich". Від часу висказання тих слів минуло вже більш ніж три роки. Як це урядування виглядало і виглядає, не треба пригадувати. Вистарчить тільки пригадати собі усі зарядження польської шкільної влади в области загального шкільництва, щоби побачити, що на тому полі ми тратимо на силах з кождим днем. Наші здобутки і „пиррові побіди", котрі відносимо у важкій затяжній боротьбі, підно-

Пр. 434/22. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часописи „Свобода" число 17. з дня 17. XI. 1922 в артикулах під заголовками: 1) „Вибори на Волині, Холмщині і Підляші" в уступах: а) між словами: „Східною Галичиною" а „Ці землі", б) між словами: „народу" а „Служенню їм", в) від слів: „Тож їх робота" до кінця артикулу, 2) „Після польських виборів у Східній Галичині" в уступі: а) між словами: „худобу" а „мимо терору", б) між словами: „Замок" а „що складається", 3) „Англійська преса про Сх. Галичину" в уступах: а) між словами: „новою" а „тайний університет", б) між словами „пише" а „Поляки" містить в собі ознаки злочину § 66а) зн., узнав доконану в дни 17. листопада 1922 року конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 п. к. заказ дальшого розширювання того друкового письма. Заразом видав наказ відповідальному редакторови тої часописі, щоби се рішення помістив безплатно в найблизшім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 31 зак. друк. з 17. грудня 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на грошу до 400 Мк. — Львів, дня 18. листопада 1922.

(Підпис нечитний.)

сять, правда, нашого духа, але зуживають наші сили й засоби. Ті останні, треба таки правду собі сказати, є ще злишками з давного красшого часу. Вони вислідом нашого розмаху з часу будівництва власної держави. Та чи вистарчать вони на довго, це питання, яке стоїть кошмарно перед нами.

Незаперечною правдою є, що з числа народних шкіл ми втратили більше шість сот шкіл, правдою є, що в містах і місточках ми не маємо, крім нечисленних приватних, жадних инших шкіл. Мимо сього денаціоналізація не поступає ні кроком наперед. Наоборот, український характер краю виходить у що раз сильнійшому виді. Але кошт, яким це відбувається, вастрашаючий. Більше ніж 300.000 української дітвори не побирає жадної науки.

Українське учительство зведене до зникаючо малого числа в українській частині Галичини. На 15.000 учительства неповних дві тисячки. Новий учительський нарибок не находить місця. Для нього українська Галичина замкнена і він хліба ради мусить іти на чужину, щоби там виконовували ті обовязки, які по всім людським і божим правам має виповнити на своїй землі, для свого народу. Для 75% українського населення нашого краю маємо всього 13% українських учителів (-ок), коли тимчасом ми можемо вже сьогодня поставили десятисячну учительську армію, завданням котрої буде висока культурна і освітна праця серед власного народу.

З названими в горі лихами (недостача українських шкіл, велика кількість дітвори без науки, розкинення українського учительства поза межі рідного краю) можна звести успішну боротьбу шляхом основування приватних шкіл. Вимагає воно великої свідомости народу і ще більшої жертвенности, але при відповіднім поставленнюосв тного апарату обі названі прикмети не тяжко осягнути. Але під сим оглядом пустила в рух імперіялістична педагогіка такі засоби, які вивертають до гори ногами найкращі зусилля культурних установ. Освітні товариства не користуються свободою рухів. Їх навіть не вільно основувати, бо так заряджує адміністраційна влада. Львівське воєвідство може прямо патентувати свої винаходи у тому напрямі, щоби не допустити до основування кружків УПТ. (Останній випадок у Винниках). Узискати дозвіл на оснування народньої школи належить до правдиво карколомних штук. Кружок УПТ. в Бережанах може томи списати про свої заходи, аби одержати дозвіл на реактивування школи, котра істнувала вже за австрійських часів. А коли навіть дозвіл є, то від сього другі державні органи, щоби не допустити до здійснення дозволу шляхом кватерунків, реквізицій і т. и. На безосновні доноси замикає влада школи, розганяє молодь, убиває в зародку змагання до освіти (Городенка). У часах розвіреного національного шовінізму під напором поліцейських і адміністраційних органів примінює відразу найдальше йдучі міри до українських шкіл і розвязує гімназію в Долині.

І шкільна влада, котра стоїть на становищи, що політика не має ніщо спільного з політикою, використовує тільки акцію других органів, глядить спокійно на арештування молоді і учителів, не забирає слова до трусів у школах, бурсах і шкільних канцеляріях державних директорів. Що більше, своїм поведенням тільки додає відваги адміністраційним і поліційним органам. Бо иншими словами не можна назвати розвязання гімназії в Долині, вислання обжника в справі абсенції учеників українських шкіл, поїздок куратора з проповідями на тему Христової любови і т. д. Всіми засобами хоче імперіялістична педагогіка вмовити в себе, що вся вина по боці української школи і українського учительства. Таким чином хоче себе вибілити в таких місцях, на яких її ніхто ніколи не вибілить.

*Педаґог.*

# Галицькі відносини.

### Наглий суд в Золочеві.

Сьогодня відбувається наглий суд над Василем Ґуралевичем, 26-літним селянином, родом зі Страдча пов. Городок Ягайл. обвинуваченим в участи в нападі узброєних ватаг в дни 15. жовтня ц. р. на двір в Яцківцах. Обвинувачених боронять адвокати д-р Ваньо і д-р Хоминський зі Золочева.

Блищі подробиці подамо в чергових числах.

### Третій крик розпуки у Бриґідках.

Не діждавшися слідства, ані волі, політичні вязні у Бриґідках вчинили минулої суботи третю демонстрацію. Зі всіх келій залунали страшні крики, співи, проклони, вязні гримали посудою об крати вязниці так, що гомін йшов по цілому місті. На цей крик збіглася поліція, щоби заспокоїти вязнів. Надійшов директор вязниці і йому вручено домагання арештованих. Демонстрація трівала 5 годин.

### Голодівка в тюрмі в Золочеві.

В золочівській вязниці 53 політичних вязнів розпочало голодівку ще дня 21. XI. Голодівка трівае досі.

### Бличі пов. Перемишль.

Арештовано студ. Ів. Дутка.

### Судова Вишня.

Арештовано Вол. Струсевича, о. Ів. Заяця (четвертий раз), Петра Данилюка, Степ. Козака, Антона Губаля. Всіх арештовано під замітом приналежности до „Волі" (?).

### Гійсько пов. Добромиль.

Арештовано о. Йосифа Мариновича, учит. Пилипа Турка і дяка Евгена Голову.

### Шо інізм серед польського робітництва.

Утерся у нас наївний погляд, що польські залізничі робітники, вихованки П. П. С. визначаються меншою дозою шовінізму від инших кляс польського народу. Безосновність такого погляду доказало польське робітництво нераз, а пригадало нам в останніх часах. Імено на днях проваджено транспорт вязнів Українців із львівської стації до Бриґідок. На стації та на вулицях зібралася юрба залізничників, викрикаючи: „Poco 'ch prowadzicie! Zamordujcie hajdamaków na miejscu! Na hak z nimi! Na latarnię!" Ось таким духом дише авангард ППС!

### Напад на читальню.

В с. Фільварки пов. Золочів дня 26. XI. відбувалися в читальні вечерниці з танцями. В ночи місцеві Поляки під проводом Якуба Заремби напали на читальню, побили тяжко Михайла Вознянку і його брата, після чого впали до кімнати, почали бійку, зневажаючи український народ та грозячи замкненням читальні. Наслідком тої авантури забаву розвязано, а читальня потерпіла велику втрату. А поліція не бачить того, бо вона занята нагінкою на Українців.

### Як жандарми бють в повіті Городенка.

Переводячо ревізію в домі с. Ол. Осадци у Вікні і студ. Осипа Осадци та Михайла Гомінського. Спеціяліст від побоїв і тортур, жандарм Осесік з Вікна побив тяжко селян Андоія Семенюка, Федора Грицюка і Кобилянського. Цего третого бито прикладом так сильно, що він упав на землю і пів години лежав непритомний. Арештовано М. Гайдичука, Федора Петрищука й инших.

### Шукають саботажників.

Гафію Олексин з Рунгур пов. Печеніжин посуджено, що свого хлопчика 11-літнього Юліяна післала підпалити хату сусідки. А що не було на се доказу, командант постерунку в Слободі рунгурській, Віхер, став сам 18. ц м. 11-літнього хлопця Юліяна „допитувати". Найперше бив його немилосерно в школі, кажучи: „Кажи, хто тебе післав палити, бо убю". Опісля запровадив його до хати, повиганяв звідти людей і що робив з хлопцем, ніхто не бачив. Чути було лиш удари бука і розпучливий крик хлопця. По сім „допиті" Віхер заарештував маму Гафію і казав відвести до Коломиї. В коломийській вязниці пересиділа Гафія 2 тижні і як невинна вернула до дому. Хлопчик Юліян від побоїв цілком синий, рука так змасакрована, що не може нею їсти, з хлопця тяжко слово видобути. Зачуваємо, що батько хлопця вніс до прокураторії в Коломиї на Віхера донос за надужиття власти.

Які страшні відносини настали в краю підчас виборів та після них, нехай послужать за приклад ось ті факти: Дня 24. жовтня ц. р. явився в Любіни в., п. Городок, провокатор,

---

ДР. ОСИП НАЗАРУК.

# В подорожі до Америки.

(Продовження.)

Корабель затрубів і відізвався другий. Щез привид уяви з ранних літ. Нема вже вігвамів, нема вже томагавків, нема червоних войовників, нема тут індійських племен. Огниста зброя „білих лиць" винищила тут до останка власників цеї землі. Ось стоять камяні святині і доми нових пришельців, ось ідуть їх могутні судна, гнані парою, що має силу кінських табунів.

Судно санітарної комісії причалює до нашого корабля. Зпід чердака виносять троє хорих дітей, завинених у ліжники. Мами йдуть за ними. І. і II. кл. зовсім не оглядають. Корабель пливе дальше.

Тепер лівий беріг кращає. Вода вже очевидно солодка, бо не видно за кораблем такої піни, як на повнім морю.

Думка працює, оживлена новими видами. Перед нею стає проблем, як могли нові пришелці, що прийшли на сю землю з біблією в руках і Богом на устах, так основно винищувати тутешні племена. Беру в руки біблію, бо в ній треба шукати відповіди на се питання. Атже вона була і є невідступною книгою наших кольоністів не тільки тут, в Америці, але і в Африці (Бури!) і переконуюся, що я досі не розумів сеї книги та що її не розуміють всі, котрі уважають її жерелом універсальним. Та книга єсть якраз навпаки — жерелом націоналізму. Доказує се не тільки факт, що вона виховала найтвердшу з націй — жидівську, але і зміст сеї книги. Дух сеї книги перейшов також і тут і там і в новий завіт. Возьміть на пр. евангеліє св. Мафтея, главу 10 і читайте уважно почавши від уступу 5:

„Сих 12 (учеників) післав Ісус і наказав їм, глаголючи: Не ідіть шляхом поган і не ввіходьте в город самарянський; а радше йдіть до загублених овечок дому Ізраілевого. А ходячи проповідуйте: царство небесне наблизилося, сцілляйте недужих, очищайте прокажених, воскрешайте мертвих, виганяйте бісів, дармо приняли, дармо давайте". Сей чистий дух прихильности до всіх виступає ще ясніще в англійськім перекладі св. Письма, де слово „погани" перекладається поняттям „Gentiles". „Не йдіть шляхом поган" — „Go not into the way of the Gentiles", значить: шляхом инших народів не йдіть, тільки своїм! Треба взяти під увагу, що тут говориться про найбільше добро з релігійної точки погляду, про спасення душ і царство небесне, яке наперед має бути дане свому народови. Правда, в св. письмі говориться також про проповідування „всім язикам", але се не ослаблює нічим первісної пропаґандистичної сили вище наведених слів.

І се Новий Завіт.

А старий без усякого порівнання більше націоналістичний, навіть імперіялістичний. Ось жидівська, чудова поетичною силою, візія національного володаря, що завоював инші народи і панує над ними тай асимілює їх.

„Sagittae tuae acutae, populi sub e cadunt, in corda inimicorum regis. Sedes tua in saeculum saeculi, virga directionis virga regni tui... Myrrha et gutta et cassia a vestimentis tuis, a domibus eburneis, ex quibus delectaverunt te filiae regum in honore tuo. Adstitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato, circumdata varietate. Audi, filia et vide et inclina aurem tuam et obliviscere populum tuum et domum patris tui! Pro patribus tuis nati sunt tibi filii: constitues eos principes super omnem terram..."

„Гострі стріли твої в серця ворогів царя, падуть народи під тобою. Столиця твоя вічна, а берло правління — берло держави твоєї... Мирра і инші пахощі бють від твоїх шат і палат зі слоневої кости, в яких наслаждатимешся царськими дочками в почести своїй. Праворуч тебе сидитиме цариця в золотій парчі, оточена ріжними прикрасами. Слухай, дочко, й дивися й нахили свої вуха й забудь свій нарід і дім батька свого! Бо за батьків народяться тобі сини і поставиш їх князями на усею землею..." (Пс. 44.)

Я далекий від того, щоб заходити в дебату з теольогами над тим, як правильно належить толкувати святе письмо. Я твердю тільки те, що часом неправильне толкування сильніще ділає ніж правильне, а доказує се хочби на наших очах марксизм у його кінетичнім розвитку.

Словом — европейські кольоністи „не йшли шляхом поган і не вступали в город самарянський", а дбали передовсім про своє племя і про землю для нього. В самарянські городи й вігвами чужинців доходили тільки на те, щоби знищити їх острими стрілами. Мішаючись з чужинцями (Англійці — дуже рідко, Французи й Еспанці часто), асимілювали їх так, що вони „забували свій нарід і дім батьків своїх". Біблія стала для них здоровою книгою в повнім того слова значінню. Щойно забезпечивши собі розвиток і будучність заопікувалися також останками инших племен, пішли проповідувати свою віру і культуру „всім язикам".

Доїзджаємо до міста і пристані Квібек. Публику ділять на дві кляси: 1) тих, що вже були раз в Америці і 2) тих, що перший раз їдуть. Першим дають дозвіл на їх документах висідати на сушу, другим кажуть ждати. Довго ждати! Публика знервована до краю.

Я в другій клясі.

(Продовження буде.)

якийсь Верхола з Бірча, якого, мимоходом кажучи, рідня позмінювала обряд, та розтрубів по цілому селі, що завтрішнього дня буде „повстанє“, розоруження постерунку, вимордування усіх жандармів, висадження залізничого моста і подібні нісенітниці. Люде мудрі дали йому добру відправу та на цім булоб і скінчилося, коби не „начальник громади“ — porządny Rusin Андрій Луків та його кліка Андрей Габа, І. Баран і инші польські „przyjaciele“, котрі ті страшні відомости занесли аж до команданта та поліції Gołąba. І цей пан задрожав о пілість „Rzeczypospolitej“ та сейчас нічю нібито на приказ згори перевів арештування Мрака і Левосера, а опісля Г. Шмаґалу і Йосифа Барана. Арештованих відставлено до Городка, звідки їх скованих немов злочинців, відставлено до Бригідок нічю 25. листопада ц. р. Комісар поліції в Городку.

спрепарував спеціяльне ад пос донесення, а окружний суд у Львові почав проти арештованих слідство за злочин державної зради з § 65 з. к.

Арештовані незабаром переконались, що вони дійсно обвинувачені і то за злочини, що після карного кодексу є загрожені карою смерти! Що більше, в середу дня 29. ц. м. в повітовім суді в Городку мають бути переслухані свідки, які під присягою зложать вину на обвинувачених, головно на Йосифа Барана. Свідками є А. Луків, А. Габа і І. Баран, батько обвинуваченого. Що вони будуть свідчити, не їхня річ, але інтересно знати, як то рідний батько буде обвинувачувати сина, з яким він живе у великій незгоді і ненависти, о злочин державної зради. Такого правничого куріозу у нас давно не було! А тимчасом арештовані мучаться дальше в тюрмі вже більше місяця!

Апелюємо до п. президента апеляційного суду Черваїнського, щоби він при ласкавім перегляді судових актів звернув увагу на обвинувачених С. Шмаґалу, Й. Барана і Олеся Мрака, та пересвідчився що ті люде невинно караються у тюрмі і навіть через гадку не приходило їм допускатись злочину з §§ 58 і 65 з. к.

### Ґа'ичина.

Арештовано б. старшину української армії Волод. Матвійціва і вивезено до Золочева.

### Політичні вязні бережанської тюрми воєнним сиротам Захисту.

В часі голодівки зложили політичні вязні бережанської тюрми 60.015 мп. на Захист, в котрім виховуються сироти по впавших в боях жовнірах.

**Не дайте голодувати найкращим синам народу! Читайте списки тисячів арештованих українських громадян і спішіть з допомогою! У львівських арештах сидить кількасот Українців, для яких варить обіди кухня Комітету Допомоги політичним вязням. Привозіть харчі до кухні: „Народній Дім“ у Львові! Постачайте всіх харчевих припасів для тих, що в голоді і холоді сидять по польських вязницях!**

І Федасюк покинув тюрму як людина знищена психічно і фізично. Лікарі ствердили тяжке побиття та пукнення болонок в обох вухах. Про стан психічний Федасюка нема що і згадувати.

*R.*

**В справі виборчих матеріялів.** З огляду на великі розміри матеріялу, що торкається польських виборів у Сх. Галичині, не можемо містити в нашій газеті всіх дописів і звітів з кождої місцевости. Зібраний матеріял буде оброблений по повітам і опублікований в окремій розвідці як Ілюстрація відношення української людности до польської влади. Тому просимо наших вічів і організаторів надсилати нам дальше точні вісти відносно польських виборів, не забуваючи на дві основні дати, а саме: число управнених до голосування і число голосуючих.

# Після польських виборів у Сх. Галичині.

### Самбірщина.

В Кульчицях шляхотських на 1000 виборців голосувало тільки 11 до сойму, а то кількох Жидів, учителів і кількох поляколюбців. На вибори до сенату прислано польську кінноту, яка поживила собі дещо даром коні і себе, але тільки 28 голосувало. В Берегах голосував тільки оден Жид до сойму і сенату. В Бабині голосувало 11 Жидів і Поляків до сойму і сенату. В селі Викоти селяне нешляхтич майже всі голосували до сенату на вшехпольську листу в надії, що військо відійде, але не відійшло, хоч з Кулочиць відійшло.

В самбірськім окрузі на 280.000 уповажнених голосувало тільки 96.000 виборців плебісцитових, з чого на 26 листу упало 19.600 і так около 50 морговий „хлібороб“ Кравчишин, котрого заслуги були в „Ділі“ подані, став послом, бо якийсь Хоцінський перед виборами пофчув свою кандидатуру. Як ходить вістка, дістав вже Кравчишин від окружного уряду земського дозвіл на купно 60 моргів двірської землі на спілку з Поляком з Мартинишином, це пятий посол, який здається буде тихонько сидіти і господарити.

В слідчім арешті в Самборі сидить ще над 100 арештованих, яко підозрілих в виборчій зраді державній вже над місяць. Самбірська поліція, всіх арештованих від місяця у вязниці з порядковими числами на грудях відфотографує для своєї збірки і збирає від них відтиски з долоні і з їх пальців. Оден священик як говорять звільнені, відмовив у вязниці фотографування себе і відтисків пальців, бо не показано йому припису жандарма а він не є злодієм або розбійником. Инший звільнений священик дав зробити з себе такі знимки, але тяжко це зворушення відхорував. Може би хто запитався Папи римського і в команді поліції у Львові чи у військовій дефензиві, чи звідтам вийшов такий наказ і на священиків і в якій цілі ці фотографії.

Сиділо тут в слідчім політичнім арешті 304 Українців і 3 руських аж до 7. листопада.

### Тарнопольщина.

В Денисові від 28. жовтня перебуває одна шкадрона краківських уланів спроваджених мабуть на час виборів. При голосуванню першім віддано 3 прц., при другім 7 і пів прц. управнених до голосування. Дня 5. ц. м. не голосували Українці, Жиди і латинники, другим разом на приказ кагалу в Тернополі Жиди віддали свої голоси на 17. Вимушення не було ніякого, але скількість голосів (46) на сенаторів є все таки загадочною. З селян лише двох невідомих форналів віддали свої голоси. Найгірше списалася стара поважна фірма „Спілкова Торговля“, якої неграмотний „директор“ повнив службу безпеченства при виборах яко міліціянт з опаскою на рукаві.

### Підотуп „Визволення“.

Перед голосуванням до сойму лістав Петро Шекерик — Доникіз у Жабю таку „депешу з Відня“ Nr. 80. Szekeryk Dunykiw, Zabie. Wien XII. Nr. 37343, słów 7. dnia dnia 31/X. godz. 1. Przyjęto dnia 31/X. godz. 2. 15 min. — Hołosowaty Nr. 3, Kiryło. Се мала бути депеша від д-ра К. Трильовського. Розуміється, Жабє не дало й одного голосу на ч. 3.

### Рудечина.

Дня 23. жовтня ц. р. скликав староста в Рудках всіх комендантів жандармерії до себе і заявив, що до виборів люде мусять іти під загрозою арештування, що державна поліція повинна ужити всіх „впливів“, щоби як найбільше було карток. Належить попирати список ч. 26.

На 31. жовтня ц. р. староста в Рудках покликав до себе господарів з ріжних громад і насів на них, що як не будуть голосувати при виборах, то їх всіх відошле до Вадовиць і зараз без рекурсу засудив всіх по 8 годин арешту та казав відвести до арешту. Державна поліція розносила до війтів пачки відозв по селах за списком ч. 26. (хрунівська листа). Тому що було вже арештованих багато інтеліґенції і селян (в західній частині повіта було 20 сіл без обслуги духовної, бо священиків виарештовано), то коли ще жандармерія приказала війтам приготовити по селах кватири для кавалерії, напав всіх страх, що то буде. На два дни перед виборами дійсно прибуло до кождого села військо з машиновими крісами, а постерунки державної поліції зміцнено в десятеро не лишень фаховими постерунковими в цілої Польщі, але і „ляндштурмістами“, як люде їх називали, з поблизьких польських сіл.

Та і то не помогло, бо на загал громади добре держалися і всюди умовлялися до виборів не іти. Одначе жандармерія не дармувала. Від рана до пізної ночи ходили жандарми по хатах, ловили людей, їх арештували, вели до виборчого льокалю, а як віддали картку, пускали їх домів. Так робив прим. Якубек в Болозві дол. побив Івана Чуму Стефана, Оржеховський в Розджаловичах, Михалік в Вощанцях, командант Рибак в Купновичах стар.

Одні села підвалися терророви більше, другі менше. Добре держалися: Кропильники, Костільники, Кнігиничі, Ляшки завязані, Нігоговичі, що дали по кілька або кількайцять голосів, Вньковичі на 290 дали 14 голосів, Болозов долішна на 288 дала 9 голосів, Острів темне село, дуже бідне (зависиме від двора) около 100 голосів. В Купновичах старих арештували 24. жовтня ц. р. пароха о. Онишкевича, двох господарів і пять що найсвідоміших парубків „кружковців“, котрих відвезла жандармерія до Самбора. Два дни перед виборами жандармерія доручила війтови пачку відозв за списком ч. 26. і сей список навіть приліплено на церкву. Війт дістав наказ приготовити ква-

# Неймовірне, а правдиве.

Сейчас після виборів до сойму затрубіла вся польська преса в один голос, що вибори у Східній Галичині відбулись в найкращому порядку, що український народ пішов лавою до голосування і тим мовляв заявив демонстраційно, що не годиться з політикою „диктатора-авантурника“, а хоче остати під охороною польської влади, бо почувається в Польщі ще найкраще. „Poczciwy ludek“ вибирає собі аж 5 послів, оборонців хліборобських інтересів а вислід голосування у Східній Галичині мав по наміченому пляну показати наглядно, що переважаюча більшість українського елементу тілько на східних окраїнах Східної Галичини пр. на Покуттю або Гуцульщині. Длятого й вложено найбільше форси на те, щоб Покуття, Гуцульщина і Станиславівщина (східні окраїни) виказали як найбільше українських голосів. Не диво, що в сих сторонах надужиття при виборах були найбільші та що адміністраційна влада (воєвода Юристовскі) не перебирала в способах, щоб тільки осягнути свою ціль.

Ми свідомі цего, що звідомлення про надужиття виборчі, якими засипує громадянство нашу редакцію і нашу часопись, це покищо тільки реєстрація фактів, це матеріяли, що у відповідній хвилі станнуть відповідно використані.

Маємо на думці подію, що скоїлась у селі Раківчику коломийського повіта, а саме мартеріольоґію студента теольоґії Дмитра Федасюка, мартеріольоґію.

В памятний день 5. падолиста ц. р., день виборів до польського сойму, приходить з Коломиї до села Раківчика відділ війська помагати жандармерії „робити вибори“. Тому що до год. 1/4 11 виборці не йдуть голосувати, починають жовніри гнати людей, лаяти, бити, — стараються всилувати Федасюка, щоб голосував, а коли Федасюк відказується, арештують його і замикають до громадського арешту. Федасюк утікає з арешту, жовніри стріляють за ним, а що стріляти було їм заборонено, звалюють вину на Федасюка, буцімто він стріляв. За три дні посилає полковник Монд з Коломиї жовнірів до Раківчика по Федасюка. Його ловлять, бють кольбами до крови, відливають водою, знова бють, молотять ціпами і тих парубків, що застали їх в хаті Федасюка, і ведуть нещасну півживу, окровавлену жертву до Коломиї, де полковник Монд видає на неї без суду вирок смерти — каже висповідатись, бо за пів години його розстріляють.

Вратування життя має завдячувати Федасюк о. деканови Русинови, парохови Коломиї, бо на його інтервенцію передано Федасюка звичайному судови в Коломиї. І сталось друге чудо — бо коломийський суд випустив Федасюка дня 25. листопада ц. р. на волю, не найшов за ним вини! Одні засуджують на смерть — другі пускають на волю, „не обрітають вини“.

тиру на 120 коней і кавалеристів. В дійсности прийшло 35 піхотинців в машиновими крісами. Жандармерія зарядила, що має стояти дві підводі на 4 коней, бо „хто не буде голосувати, того зараз арештують". Коли комісія виборча не хотіла віддати голосів, впав командант постерунку Рибак до льокалю виборчого і пінячися, кричав: „Ви збунтували людей, що не ідуть до голосування і самі не голосуєте. Я вас арештую. Зараз відсилаю до арештів до Самбора!" Се змягкчило комісію і один за другим почав давати голос. Командант бігав по селі, люде казали, що в него дідько вступив

Купновичам, з котрих вийшло багато інтелігенції, а тепер є в гімназії, учит. семинарії і вищих школах 15 молодежи обох полів на 328 вписаних в листу виборчу голосувало 165, в чім два жандарми з иншого села і один делегат староства в Рудках.

В суботу перед виборами до сенату арештувала поліція членів комісії Миколу Рогуцького і Гринька Кравця, та голову чит. „Просвіта" Ол. Стецькова Тут сиділи Микола Харо Андруха, Стефан Палій і Гринько Демковський, всі з Болозви дол. Їх придержано на постерунку цілу добу і випущено по виборах. Тепер голосувало менше людей.

В Розджаловичах було управнених до голосування (Розджаловичі і Шептичі) 550. Жандарм Оржеховський 5 раз облетів село, всім грозив арештуванням і так змусив 123 з Розджалович віддати голоси, З Шептич голосувало 24, разом 147 карток, з котрих 27 було чистих. Скринку з картками перевернено, не вимішавши, так що можна було пізнати, що члени комісії віддали чисті картки. На се заявив Оржеховський, що їх арештує. — Оглашений зачав просити, що „то дасться поправити, це був би встид, як би з Розджаловичкого арештували". І дійсно Оглашений з Оржеховським повиповняли чисті 27 карток.

Ще краще випали вибори до сенату. З Розджалович віддано голосів (знов під примусом жандармерії!) 35, з Шептич 14, разом 49. Та Оглашений заявив, що се не можливо, щоби було так мало голосів і він „поправив вибори" в сей спосіб, що написав 28 карток і зачеркнув в листі голосуючих такі особи, що їх при виборах не було, будьто би вони голосували.

**Присилайте датки на політичних вязнів до Тов. „Краєвий Союз Кредитовий", або до Тов. „Дністер" з допискою: на вязнів! — У Львові є ще кількасот арештованих Українців! — В першу чергу найблища рідня і села повинні прийти з помочею!**

# Чужа преса про Сх. Галичину.

Неаполітанський денник „Le Battaglie del Mezzogiorno" в статті з 10. ц. м. п. з. „Упорядкування Східної Европи та етнічна несправедливість яку належалоб направити" пише:

„Саме пора ще раз звернути увагу уряду на небезпечні відносини у Східній Европі. Коли загал займається важними актуальними проблемами, там приготовляються важні події, в які хоче вмішатися наш уряд. Як відомо мировим договором в Сан Жермен Східну Галичину відділено від Австро-Угорщини. (Дальше нагадується усі міжнародні акти у справі правно-державного становища Сх. Галичини, після чого слідує таке:)

Дійсно, відділенням Сх. Галичини від польської держави зробилося би прислугу тій останній, бо не можна зрозуміти, як Польща, у котрій живуть Литовці, Москалі, Німці і Жиди майже в такім самім числі як автохтонне польське населення і є найбільшим клопотом держави, може мати якийнебудь інтерес у підчиненню собі ще одної чужої раси. Одначе Польща,

використала період бездільности союзних держав на се, щоб посунути свої намагання, а саме перемінити тимчасову військову окупацію, до якої була уповажнена, в дефінітивну заведенням (легковажучи договори) власної цивільної адміністрації. Щоби зробити більше приступною населенню анексію до польської держави, проголошено т. зв. автономію. Але й цей закон не вводить дійсної провінціональної автономії для цілої території, яку замешкують Українці, лиш обмежується до того, що в Східній Галичині заводиться т. зв. воєвідську самоуправу. Так Галичина малаб бути поділена на 3 воєвідства: Львів, Станиславів і Тернопіль при рівночаснім знищенню на все її етнічної єдности. Розбираючи докладнійше той закон, ще краще видно, що він має як одиноку мету збити з пантелику европейську публичну опінію. Також заяви польського президента міністрів і міністра закордонних справ виказують, що закон видано лиш в тій цїли, щоб усунути спротив головних союзних держав та передусім Англії, де справу розглянено реально й піднесено вагу цеї справи. Останні вісти, які наспіли з Польщі, доносять, що зайшло це, чого не можна було вимиути: українське населення на знак протесту проти т. зв. закона про автономію знялось до повстання. Саме тепер, в краю так урожайному й богатому на сирівці великої вартости для европейської економії передусім — в нафту, почалася револьта, яка може статись руїною на довші роки. Подають, що польський міністр в Римі, кілька днів тому мав передати раді міністрів (конзульті) ноту, в якій вказується, що розпорядки польського уряду відповідають бажанню українського населення (!!), щоби в сей спосіб дістати згоду нашого уряду. Деякі польські часописи підносять навіть, що й. екс. Шанцер мав прихильно приняти польський проєкт. Ми позволимо собі сумніватися про це, не лиш тому, що це було би противне певному становищу бувшого міністра

але головно тому, що булоб нарушенням Сан-Жерменського договору — на сторожі якого стоїть Італія, тому й булоб це добровільним зреченням власної вброї. Респектування договорів, на сторожі яких повинно стояти і наше правительство і пошана для шляхотного українського народу, в користь якого недавно деякі політики побивалися. Економічний інтерес Італії так неглядний для того, хто знає сю проблему, що необхідно вимагати незалежности Східної Галичини, яка впрочім має на се право в огляду на свою економічну вагу і свій високий ступінь культури. Ми переконані, що новий міністр закордонних справ не дасть нових доказів слабости чи улягливости, яку йому приписується, лише поважно розгляне справу, беручи на увагу, що лиш піддержанням справедливости і правди можна укріпити моральну і економічну силу Італії на здорових основах".

Найбільший дневник в Льозанні Gazette de Lausanne з дня 16. падолиста ц. р. Ч. 317. містить вступну статтю п. н.:

„Становище у Східній Галичині", у якій говориться:

Між дражливими інтернаціональними питаннями, які треба розвязати на першім місці, стоїть справа Східної Галичини. Ще певно не забуто, що новий збір Союза Народів ухвалив дня 22. вересня ц. р. резолюцію з домаганням, щоби Рада Союза звернула увагу держав коаліції на потребу означити в близькій будучности правне становище Східної Галичини. На жаль згадані держави не знайшли досі часу займатися Галичиною, а положення в тім краю стає з кождим днем що раз більше гріане. Населення польське, українське і жидівське живуть далі в дуже напружених відносинах між собою.

З українського боку підносять закид супроти Польщі, що вона зарядила вибори в Галичині, яка до Польщі не належить. Стільки що до річи самої. Українці підносять також закид, що до форми тих виборів, вони мали відбутися серед недопустимого насильства через що варшавське правительство допустилося актів самоволі. — Пишуть нам про те з українського боку ось що: „Табори інтернованих є до краю переповнені: 14.000 осіб майже всі з поміж інтелігенції сидять в галицьких вязницях, комунікація майже застановлена, тільки панцирні поїзди ще курсують.

Може бути, принайменше ми так сподіємося, що в тім донесенню є трохи пересади, — на всякий случай воно доказує, що в тім краю відносини польсько українські є дуже напружені. Безсумнівно був би час, щоби остаточно означено границі і долю того краю".

**Бувші арештовані! Перегляньте числа „Діла" і „Свободи", чи ви були подані у списках арештованих. Напишіть негайно до Редакції „Свободи", як довго ви були увязнені, за віщо, в яких умовинах, коли були перший раз переслухані, та в яких умовинах перебули час у вязниці.**

# Льозанська конференція.

### Совітська делеґація.

В склад совітської делеґації на льозанській конференції входять Чічерін, Раковскій і Воровскій. Ця делеґація репрезентує Росію, Україну та Грузію. Раковскій прибув до Льозанни 27. XI.

### Справа капітуляцій.

Комісія для справ територіяльних й економічних відбула нараду дня 27. листопада. Обмірковувано справу капітуляційної системи.

### Порозуміння.

Льозанські переговори поміж Ріфет пашою і генералами коаліції допровадили до порозуміння відносно взаємин коаліційних військ до турецької адміністрації.

### Конференція перервана?

З Льозанни доносять, що в нарадах конференції наступив наглий зворот з тої хвилини, як льорд Керзон заявив, що він готовий уневажнити договір в Сан-Ремо чого бажає також Америка. В звязку з тим, конференція мабуть буде перервана.

**Платіть партійний податок!!! Присилайте на адресу і „Краєвий Союз Кредитовий" у Львові, Ринок 10., вкл. кн. ч. 5.000. Жертводавці повище 500 мк. будуть оголошені поіменно!!**

# Наглий суд у Львові.

*Львів, 28. XI. 1922.*

В понеділок 27. ц. м. розпочалася перед доравовим судом у Львові розправа проти двох малолітних учеників реальної школи Романа Луцейка і Василя Крупи, яких обвинувачено у злочині підступного і скритовбийчого замаху на особу війта і предсідника виборчої комісії в Любичі Королівській, залізничника Міхала Ланового.

Цего злочину, — як говорить акт обжалування — мали довершити оба обвинувачені дня 13. ц. м. в часі коли Лановий вертав після 8 години вечером з шинку домів в товаристві селянина Івана Гузія. В часі коли Лановий з Гузієм доходили до костела, впав із заду стріл, який ранив смертельно Ланового. Стріл цей мав віддати обвинувачений Крупа, який до злочину в часі поліційного доходження сам признався, подаючи як співвинного обв. Луцейка.

Наглому судови проводить радник Анґельскі, в склад трибуналу входять радники Маєр, Шуліславскі і Гут. Обвинувачує прокуратор Пакліковскі, боронять адвокати д-р С. Федак, Глушкевич, Евин, Бандель і Шухевич.

Після промови прокуратора, який домагався покарання обвинувачених на підставі 136 § к. з. як винних злочину з §§ 134, 135, 111 і 136 к. з. забрав голос обор. д-р Евин, котрий домагався переведення розправи в українській мові і заявив, що розправу розпочато без повідомлення про це оборони, якій недано навіть змоги познайомитися з актом обвинувачення. Колиб не те, що оборона случайно довідалась про розправу, оба обвинувачені булиб лишені навіть тої останньої помочі, якою являється своя оборона. Оборонець домагається тому 4 годинної проволоки для порозуміння оборони з обвинуваченими.

Після довшої наради, трибунал відкинув перше внесення оборони, що до переведення розправи в українській мові, прийняв натомісць друге, з тою одначе змікою, що жаданий обороною 4 годинний час зменшено до одиногодинної перерви.

О год. 12 в полудне продовжувано розправу далі, при чому трибунал приступив до переслухування обвинувачених. Оба до вини не почуваються. На поліції бито їх і вимушено признатися до вчинку, якого не поповнили.

Далі подають оба обвинувачені своє „алібі", при чому Луцейко твердить, що спав в критичний мент в сусідській стодолі, де бачив його знайомий Микола Леонтович. Обвинувачений Крупа спав натомісць дома, що може посвідчити ціла родина. Зізнання на поліції були обом імпутовані і зізнавали під примусом. Обвинувачений Крупа описує яркими словами весь процедер биття, який переводили аспірант поліції Бялас, керуючий слідчою експозитурою в Раві, „вкявдовца" Мартінек, Бучек і ин., яких імен не знає. Аспірант Бялас — говорить обвинувачений — **бив його по голові і плечах так, що аж палиця переломилася. Відтак покладено його роздягненого до нага, овиненого в мокре простирело і бито биківцем аж до втрати притомности.**

Подібно поступовано також із обвинувачений Луцейком.

Домагання д-ра Евина, який жадав строгої інтерпретації § 439 трибунал відкинув.

Далі зізнає обвинувачений Крупа, що критичного дня був щ правда з Луцейком в шинках Кулісевіча і Сауергрунда, але ніяких злих намірів не мав. До шинків цих заходив доволі часто, що посвідчують також свідки Розалія Кулісевіч, Рифка Сауергрунд, Пепі і Маня Шабель.

Свідок **Анна Ланова**, жінка вбитого зізнає, що Ланови до нікого ніколи ворожо не відносився і

що не мав ніяких ворогів. Був ревним польським патріотом, закладав школи і працював політично. Свідок часто відраджував покійникови мішатися до „політики", бо це робить ворогів, але на все те відповідав Ланови: „Я мушу цего пильнувати, бо з того їм хліб".

Свідок переконаний, що вбивства довершили обвинувачені, до яких відноситься із земітною, просто фанатичною ненавистю, не може однак подати проти них нічого конкретного. „Знає, що то вони вбили її чоловіка", бо так всі говорять.

Характеристичне є, що на запит предсідника трибуналу, якого жадає відповідування за вбиття чоловіка, свідок відповів без надумання: „Як страцілі мнє менжа, нех сен оні страцон". Далі робить прокуратор замітку, що Ланови дістав „ордер Орлєнта" за те, що в 1919 р. працював під градом ворожих куль і не кинув становища як завідатель залізничої стації мимо того, що наражував невинно своє життя.

Серед польської авдіторії на залі замітне порушення, чути слова кидані шепотом під адресою обвинувачених: вброднярже, мордерци, по що їх сондзіць, забіць як псуф і т. д. Першу скрипку грає тут — розуміється—польське жіноцтво, яке не вважаючи на повагу хвилі в найбільш серіозних ментах злобно підсвіховується.

З черги переслухує трибунал ряд свідків, які однак нічого конкретного подати не можуть. Все чули, бо так люде говорили. Деякі під перехрестними питаннями оборони мішаються і говорять нескладно.

У вівторок 28. ведеться розправа далі.

Зізнає свідок Ян Зомбкевіч, начальник стації в Любичі. Крупа вчив його сина і все заховувався чемно і спокійно. Чи Крупа критичного дня був на лекції — не тямить. Що до Луцейка, свідок зізнає некорисно, але все тільки на підставі поголосок. „Луцейко був авантурником", мав йому відгрожуватися, але про подробиці не розпитував, бо уважає це ниже гідности говорити з „простими людьми" про такі речі.

Свідок К. Процик незаприсяжений зізнає, що револьвер позичив Крупі, який говорив, що має намір полювати і не думав, щоби Крупа вжив його до иншої мети.

О год. 2. в полудне перервано і відкладено переслухування до 5. год. пополудни сьогодня.

**Присилайте складки на пресовий фонд на ин. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —**

# Процес „Юрівців".

**Шестий день розправи.**

*Львів, 28. XI. 1922.*

Зізнає дальше обвинувачений Хомин. Вияснює деякі суперечности, що зайшли між його зізнанням в слідстві а зізнаннями під час розправи. Пояснює, що перебуваючи в Туркестані на партійній роботі набавився малярії, яка виявляла свої наслідки підчас його арешту і тому обвинувачений не подавав стислих зізнань. В першу чергу спростовує, що конференція мала зразу інформаційний характер. Обвинувачений мав на ній промову, а являвся на тій конференції за порозумінням з обвинуваченим Ціхоцкім, який його знав з літературного призвіща в Росії. Обвинувачений представляє цілу свою діяльність як комісар по національним справам в Туркестані. Вибрало його тамошнє населення тому, що бачило як тамошня українська кольонія під культурним оглядом гарно розвивається. В Туркестані працював обвинувачений поверх 7 років, після чого переніся до Сх. Галичини, щоби працювати дальше в комуністичному русі серед своїх робітників і тут його захоплено на конференції у „Св. Юра".

З черги зізнає обвинувачений Юнг, б. член Центр. Комітету комуністичної партії Сх. Галичини. В довгій промові подає обвинувачений чому дійшло до непорозуміння із членами КПСГ. і КПРП. Обвинувачений обстоює прінціп теріторіяльної, автономічної організації КПСГ. а то із двох причин: 1) Польське робітництво не вповні солідарно відноситься до змагань українських і жидівських робітників на теріторії Сх. Гал. і 2) Провідники КПРП. стараються поставити організацію на ноги „з гори", себто через платних функціонарів.

Обвинувачений вважає себе дійсним представником східно-галицького пролетаріяту тому, що сам є робітником.

На цему зізнанню обвинуваченого перервано й відкладено переслухування до завтра 29. ц. м.

# З польських справ.

**Клюб „українських послів".**

„Вибрані з ласки польської адміністрації" українські посли відбули дня 24. ц. м. конституюче засідання, на якому рішено окрему парляментарну фракцію під назвою „українські клюб влосцяньскі". Головою того „клюбу" вибрано „посла Гуцульщини" Дутчака, заступником Затветія, секретарем Мельника. Решта „послів" остала без посад. „Клюб" рішив не вязатися з ніякими партіями в польському соймі а виступити самостійно. „Клюб буде стояти на консеквентно демократичному становищі, економічної і суспільної оборони працюючих кляс взагалі а українського „влосцяньства" особливо, та енергічної оборони національних прав українського народу" (!!).

**Останнє засідання старого польського сойму.**

Дня 27. ц. м. відбулося останнє засідання старого польського сойму при співучасти великої скількости послів. Маршалок Трампчиньскі зазначив в своїй промові що старий сойм відбув 342 пленарні засідання, кілька тисяч засідань комісії — та ухвалив 571 законів. Крім цього лишив новому соймови спадщині безнадійний стан фінансів.

**На передодні створення нового польського сойму.**

Польська телеграфічна агенція доносить, що на нараді клюбу послів і сенаторів ППС. порішено утворити спільний клюб, зложений з двох секцій: посольської і сенаторської. До президії клюбу вибрано на голову Барліцкого. На першому засіданню нового польського сойму порішено внести інтерпеляцію в справі арештування кількох послів.

Спільний клюб послів і сенаторів порішили утворити також НПР. Головою клюбу вибрано д-ра Станіслава Вахоняка.

Тогож дня радив клюб жидівських послів над вибором голови.

„Визволенє" покликало на голову соймового клюбу Тугута, сенаторського Вовніцкого. Крім цього утворено регуляміновy комісію, яка має щойно усталити внутрішний регулямін клюбу, на якого основі уконституується клюб остаточно. До „Визволеня" перейшли з групи посла Стапінського д-р Путек, Сейб, Санойца, Всвюрскі, Кремпа і Гіполіт Слівінські.

Клюб німецьких послів зложений з 16 осіб, вибрав головою Наймана. Клюб німецьких сенаторів, зложений з 5 послів вибрав головою Гасбаха.

АДВОКАТ І ОБОРОНЕЦЬ В КАРНИХ СПРАВАХ

**Д-р Евген Давидяк**

веде канцелярію 1—

**у ЛЬВОВІ, вул. ВІРМЕНСЬКА 19.**

# РІЖНІ ВІСТИ.

**Новий грецький кабінет.**

Полковник Гонатас утворив новий грецький кабінет, в склад якого входять: 5 військових і 8 осіб цивільних, між ними був. посол Александріс.

**Американсько англійське порозуміння.**

В льондонських політичних кругах запевняють, що між Вашінгтоном і Льондоном прийшло до порозуміння в справі нафтових трансакцій на терені Моссулю.

**Совітська позичка.**

Совітський уряд старається дістати за кордоном позичку на 100 міліонів рублів золотом.

**З австрійської міварії.**

Віденська преса доносить, що минувшого тижня обіг австрійської валюти зменшився о 28 міліярдів корон.

**Заворушення в Альбанії.**

З Цетинії доносять, що в Альбанії відновилися заворушення проти Югославії під проводом Гусейн-Бошковича. В Дебрі відбулося велике альбанське віче повстанців.

**Буря в чеському парляменті.**

З Праги звідомляють, що підчас останнього засідання парляменту комуністи улаштували обструкцію, після чого в місті улаштовано комуністичну демонстрацію. Комуністам всеж таки не удалося перешкодити нарадам парляменту.

**Мусоліні і Нінчіч.**

З Білгороду доносять, що на днях Мусоліні буде мати нараду з Нінчічом в справі Дальматії.

**Подорож Стамбулійського до Білгороду.**

Дня 25. XI. до Білгороду приїхав представник Югославії в Болгарії Ракіч, а на днях тудиж приїде Стамбулійський.

**Наради представників балканських держав.**

„Н. фр. Пр." з Льозанни: Під проводом Нінчіча відбулася конференція делегатів Югославії, Болгарії, Греції і Румунії, скликана на спеціяльне бажання болгарського і грецького делегата. Ухвалено в разі потреби відбути одну а то й більше таких конференцій. Зі сторони Болгарії крім Стамбулійського взяли участь в конференції болгарський посол в Льондоні Станчев і ген. Савов.

**Справа стабілізації марки.**

По донесенням „Берл. Тгт." з Гаги президент голядського торговельного банку Візерінґ прибув до Парижа, щоби подібно як президент швайцарського банку Дібоа відбути конференцію з Поанкаре в справі стабілізації марки.

# ТЕЛЕГРАМИ.

**Справа участи Росії в льозанській конференції.**

Льозанна. (ПАТ.) Домагання російської делегації допустити її до участи в усіх працях конференції не лише в обсязі справи проливів, буде мабуть відкинене. Відповідь великодержав на останню совітську ноту вкаже на хибну інтерпретацію совітами запрошення Поанкаре на 14. ц. м. Запрошення це виразно каже про участь совітської делегації в конференції виключно в области справи проливів, та зазначує, що совітське правительство в повною свободою може влучити до своєї власної делегації також українських і грузинських делегатів, подібно як представники цих републик увіходили вже в склад совітської російської делегації на генуенській конференції.

Льондон. (ПАТ). Вольф. В звязи з нотою Раковського звідомляє бюро Райтера в Льозанни: Як зачувати віповіть англійського правительства піде в цьому напрямі, що Росію напевно вважатиметься рівнорядною на конференції з иншими державами, коли під наради відуть справи, які торкаються Росії.

**Польський сойм.**

Варшава. (ПАТ). Перше засідання сойму відкрито промовою нач. держ. Пілсудского, який покликав на предсідника найстаршого літами пос. Бровнсфорда. На дневн. порядку було посольське приречення. Пос. Сергій Хруцький повторив формулу присяги по українськи. Це викликало гамір на правиці (оклики: Хай повторить по польськи!) Хруцький повторив присягу по польськи. Слід. засідання 1./XII. На дневн. порядку нагле внесення пос. Ліберзана о випущення на волю арештованих пос. Круліковского і М. Луцкевича.

**Курс грошей.**

Львів, дня 28. листопада 1922.

| | |
|---|---|
| Доляри американські | 16.800—16.900 |
| „ „ (1. і 2-ки | 16.650—16.750 |
| Доляри канадійські | 16.600—16.700 |
| „ „ (1. і 2-ки | 16.450—16.550 |
| Марки німецькі | 2·35—2·45 |
| „ „ (сотки) | 2·00—2·20 |
| „ „ (дрібні) | 1·75—2,05 |
| Леї румунські | 98·00—102·02 |
| „ „ (дрібні) | 96·00—100·00 |
| Корони чеські | 500·00—510·00 |
| „ „ (дрібні) | 490·00—505·00 |
| Австрійські тис. нов. ем. | 590·00—600·00 |
| „ „ ст. ем. | 1.500·00—1,600·00 |
| „ сотки нов. ем. | 50·00—60·00 |
| „ 50 кор. | 35·00—40·00 |
| „ 20 кор. | 18·00—20·00 |
| „ 10 кор. | 9·00—10·00 |
| „ 1. і 2-ки | 0·40—0·50 |
| Рублі 5-сотки | 1·25—1·35 |
| „ сотки | 1·25—1·35 |
| „ 25-ки | 1·00—1·10 |
| „ дрібні | 0·80—0·95 |
| „ думські 1.000-ки | 20·00—25·00 |
| „ „ 250-ки | 10·00—15·00 |
| Карбованці | 1·00—1·50 |
| Гривні | 1·50—2·00 |
| Франки французькі | 1170·00—1210·00 |
| Фунти стерлінгів | 73.500·00—75.500.00 |
| Франки швайцарські | 3.025·00—3.100·00 |

**Золото.**

| | |
|---|---|
| 20 кор. | 63.000.00—65 000·00 |
| 20 франк. | 61.000·00—63.000·00 |
| 20 марк. нім. | 70·000·00—72·000·00 |
| фунти стерлінгів | 54.000·00—54·500·00 |
| 10 рубл. | 78.000·00—80·500·00 |
| Доляри | 12.400·00—12.600·00 |

**Срібло.**

| | |
|---|---|
| Корони австр. | 1230·00—1275·00 |
| 5 кор. австр. | 4.800·00—4.905·00 |
| Фльорени австр. | 3.100·00—3.200·00 |
| Рублі | 4.930·00—5.050·00 |
| Копійки | 20·00 20·50 |
| Доляри американські | 10.000·00—10.500·00 |
| „ „ полов. і 1/4 | 9.800·00—9.900·00 |
| Доляри канадійські | 9.000·00—9.300·00 |
| „ „ дрібні | 8.500·00—8.700·00 |
| Леї румунські | 950·00—970·00 |

# Промова д-ра Пилипа Евина

## оборонця на процесі Ст. Федака і товаришів.

Промова з дня 7. листопада 1921 р.

Тринадцятого дня розправи промовив д-р Пилип Евин для умотивування свого внесення що до покликання свідків, які ствердили би заістнування морального примусу, під яким обв. Ст. Яр. Федак докочав атентату, Д-р П. Евин говорив:

В своїм часі, Високий Трибунале, обвинувачений Федак напровадив перед Високим Трибуналом цілий ряд фактів, які мали виказати цей стан політичного режіму, який викликав ту атмосферу, той стан, під непереможним впливом котрого обвинувачений Федак допустився закиненого йому вчинку проти воєводи п. Грабовского, а котрі то факти мусять, Високий Трибунале, бути поставлені ясно, о скілько вони не мають лишитися тим, чим назвав їх п. прокуратор, лиш фактами привілійованими. Ті факти мусять бути поставлені під доказ, Високий Трибунале, тому що обвинувачений ствердив, що вони зразу викликали цей стан психічний, т. є той стан, під впливом котрого він це довершив, що довершив.

Ті факти мусять судії присяглі розглядати, і ствердити, чи інтензивність їх була така, яка дійсно сей стан витворити могла і чи цей стан володів ціле почування обвинуваченого Федака, чи дійсно ці факти власне вложили йому оружя в руки. Я тут вже зазначу, Високий Трибунале, що факти ці безперечно є незвичайно болючі.

Болючі вони тому, що неімовірні майже для нас вдійсности. Однак мусить бути перед Високим Трибуналом і перед Панами Суддями присяглими змога обєктивно ствердити, чи цей стан істнував чи ні. Отже обвинувачений Федак покликувався між иншим на число фактів, які заістнували по окупації Сх. Галичини польським військом а іменно на ті масові арештування, масові ревізії і інтернування, які мали місце від початку 1919 р. Інтернованих, Високий Трибунале, поуміщувано в части в таборах в части в вязницях, і так в Бригідках було більш 1000 людей на місци для 300—400. Брак відповідної поживи, медикаментів, брак лікарської помочі, були причиною того, що в тій вязниці вибухнув тиф, на котрий запали інтерновані, наслідком чого була велика скількість померших, що може ствердити д-р Лев Кульчицький, тепер мешкає в Рудках, п. Олена Косевичева замужна Гомзін, у Львові, Тарновского 88, Дарія Старосольська, Кращевського 23, Марія Голубцівна, Кордецького 47. Инші частини, Високий Трибунале, були інтерновані в таборах на Домбю, дальше в таборі в Вадовицях і в таборі в Стшалковій і Тухолі, переважно старшини української армії, старшин тих більше менше 3000. По всіх таборах панував хаос, безладдя, брак середників життя, медікаментів, одіння, навіть брак води і мила до умиття, а вже не казати про опал в зимних днях зими.

Так само приміщувано тих старшин військових, котрі були в таборах на Ялівци під Львовом. Там було ні більше ні менше, тільки як сказав около 3000. А по всіх бараках панувало таке нехарство, що у всіх вибухли масово всякі хороби. Тиф пятнистий, на котрий не десятки і не сотні, але тисячі занепадали і тисячі умирали. Докази на се д-р Студинський, Хмельовского 15, о. Василь Богачевський в Перемишли, Петро Дзюбинський, властитель дібр Трушевичі к. Добромиля, Марія Гінчинська в Кракові, вул. Шляк 33, Анна Гусаковська Краків, Тарновська 10, Іларій Чапельський, Львів, Тереси 2, д-р Станислав Биліцкі, лікар в Кракові, Юліян Федусевич, радник суду у Львові, Листопада 32.

В Бересті Литовськім поміщено ні більше ні менше тільки 5000 інтернованих, котрі мусіли спати на голих долівках, без ніякого накриття, а брак поживи був такий, що інтерновані їдали прямо траву і листя з дерев. В наслідок тифу пятнистого і червеного вмирало денно 50 осіб. Доказ американський делегат Моргентау в Нюйорку, д-р Міллер і д-р Фрік члени місії Міжнародного Червоного Хреста в Женеві, Осип Філяс, студент медицини, Загреб, посол Фарбштайн, як член місії у Варшаві, Соймова Палата, посол Табачинський член місії, яка переглядала табори. В гарячих днях серпня 1920 р. часть тих інтернованих в Бересті перевезено до Домбя. Перевожено їх.

Предс. В серпню?

В серпни 19 0 р. а часть їх перевезено до Домбя. Везено їх 5 6 днів в вагонах замкнених щільно запльомбованих а що приміщувано там більшу скількість 50 60 людей, котрі цілий час мусіли стояти і оставати без води, то там по розпльомбованю знайдено трупи. Докази: д-р Кирило Студинський і о. Степан Онишкевич парох в Купновичах.

В грудни 919 р. Польське міністерство військових справ в Варшаві видало розпорядження, щоби всіх інтернованих випущено. Однак розпорядок сей не ввійшов в життя так, що інтерновані полишились в великій скількости і по конець 19 0 р.. Навіть польські посли в інтерпелячіях в соймі стверджували, що сей стан є незвичайно негуманний. В статтях численних передовсім в часописи „Роботнік", як числа 230, 3'9, 361, 327, також пятнувано се поступування. Наслідком інтерпеляцій під конець 1920 р, ті табори почались опорожнювати. Докази: свідок посол соймовий Тадей Табачиньскі, Пужак Жецкі і також інж. Володислав Малішевскі, Глубока 21 у Львові і Евстахій Безпятка в Перемишлянах.

В лютім 1919 р. підписано помежи українською і польською стороною воюючою пакт, на основі котрого умовились що до полонених і інтернованих; це той пакт, котрий зірвано по причині недодержання умов зі сторони польської. Сторону українську заступали там д-р Охримович і д-р Студинський. Коли в тій справі явились перед комісією антанти, їх арештовано і вивезено до Домбя.

Дальше покликався обв. Федак на факт, що з хвилею окупування Польщею Сх. Галичини, українські службовики не зістали допущені до урядування, а це длятого, що власти польські жадали від них зложення присяги на вірність польській державі. Факт високий трибунале, що справа Сх. Галичини не зістала вирішена тоді і що не зістала рішена досі, хиба в останній хвилі над цим розводитися що треба в найблищім часі її рішити, що Союз Народів за згодою п. Ашкенази зажадав її полагодження від Ради амбасадорів значиться, що не улягає найменшому сумнівови, що властю, яка обняла фактичну управу у Сх. Галичині 1919 р. і слідуючих роках була власть окупаційна. В уступі 45 гагської конвенції 18. жовтня 1897 р. говорить виразно, що заказується в міжнародньому праві домагатися присяги на вірність для окупаційної держави і я тут замічу, що навіть коли Росія в 1915 р. зайняла була Сх. Галичину і проголошено навіть анексію її до Росії навіть і тоді російська влада не поважилась тої присяги вірности від службовиків відбирати. Видавано присуди тоді в імени закона а не вірність нікого не заприсягано. Отже в 1918 р. ту присяги на вірність від українських службовиків зажадано, а евентуально, тому, що квестія ця не була порішена, українські службовики не хотіли її зложити, але висловили свою готовість служити краєви і під тою присягою, яку досі зложили. Мимо цього цілу масу службовиків не допущено без сеї присяги. Що дійсно так було, що зажадали власти такої присяги, вношу на покликання свідків: Казимир Галецкі воєвода в Кракові, п. Іван Барвіч презес дирекції шляхів, Зигмунтовська 5., президент палати скарбу Бугно, презес почт і телеграфів Беневскі, Смольки 4., д-р Кирило Студинський, адрес як вище, інж. Гамота, дирекція залізниць Зигмунтовська 5. і радник Парфанович ул. Домагалічів 8.

Деяких з тих, котрих не принято до служби, викинено з помешкання, котре дотепер силою свого уряду занимали. На це доказ: радник інж. Носович, Микола Кульчицький, Шептицьких 28, Іван Пілюк, Трибунальська і Михола Парфанович.

Кілька службовиків поїхало було до Варшави в цілі пертрактації, щоби уложити відповідну форму присяги для службовиків. Однак мимо сего, що в міністерстві се обіцяно сего не зроблено. На се докази: д р Роман Чайківський надрядник апеляції, д-р Кирило Студинський, Богдан Булик, радник дирекції скарбу і Микола Парфанович, як вище. Дальші приняття до служби залагоджували в так зв. комісіях регабілітаційних.

Комісії ці були зложені з осіб, котрі мали власно на основі зовсім приватних даних зовсім приватної опінії кваліфікувати особи, чи і о скілько вони спосібні є виключно лишень під зглядом польським політичним сказав би я, польським народовим, о скільки спосібні є, заслугують приняття до уряду. Натурально ті кваліфікації випадали дуже часто негативно, супроти чого масу службовиків не принято. Одн кож і тих, котрих принимано до служби, бо дуже часто ставлено до них вимоги майже не здійсними, ставлено в примусове положення, щоби вони обняли місця службовиків в Познани наприклад. Конгресівці, або далеких кресах. Коли почислити кошти перенесення службовиків в дорозі службовій, котрих не зверталося то в такім разі стоялось перед річею неможливою до виконання. За перенесення звідси на Поморє, чи на кресн, треба заплатити від сто тисяч навіть коло міліона марок. Службовик який від 1919 р. до нині жив так сказатиб милостинею, хибаж цего абсолютно не міг виконати, довершити. Не мав з чого, супроти того лишився тут і розуміється поза службою. А що такі заістнували докази на це свідки: о. Л. Куницький, Осип Тарнавський, Корнактів ч. 1.

Гриць Куриляк при залізниці Вадовиці, Дмитро Мандзюк в Ченстоховій.

Прошу дальше. Наводить обвинувачений Федак між иншим також факти дотикаючі української преси. Відомо, що першим кроком по виступленню українських військ зі Львова, був факт, що генерал Тадеуш Розвадовскі наказав „Вперед" друкувати латиньськими і українськими черенками. Коли угляднить ся збільшення коштів видавництва, то легко догадатися, що наказ сей хиба не причинився, щоби українська преса могла просперувати. Незвичайно часті конфіскати сипались, як з рога обильности. А треба згадати, що конфіската ішла за конфіскатою майже щоденно за все то, що не сприяло, щоби українська преса могла розвиватись. Треба собі пригадати, кілько часописів в 1918 р. послідного часу було закритих. І так закрито „Вперед", „Громадську Думку", „Українську Думку", „Український Вістник", „Нову Раду", „Батьківщину", „Визволення", а врешті і „Діло". Докази на ті репресії свідки: редактор Порфір Буняк Руська 3, і Степан Чарнецький.

Предс.: Чи то вшистко односі сен тілько до часу 1921 року?

Евин: Дальше Мих йло Струтинський в вязници у Львові, Володимир Костик, Ринок ч. 10, Дмитро Кренжаловський, Собєського ч. 12. Всіх тих свідків вношу переслухати в цілі вияснення мотивів.

На поліції при закладанню денника відповідано, що не заходить потреба на їх видавання. Докази, Степан Баран, д-р Ілля Салагуб Руська ч. 3, емеритований суддя Михайло Присташ Руська ч. 18.

Підносив дальше обвинувачений Федак, що похід польських військ у Сх. Галичині, Високий Трибунале, приносив незвичайно сумне явище, як між иншим, розстріли і то тут і там розстріли також і без судів. І так, щоби кинути заслону на ту прикру річ, я тільки одну річ, один фантастичний випадок вискажу. В 1919 р. в лісі Солотвині застрілено інжиніра Михайла Мартинця, 66-літного старця без суду, Івана Сілецького, професора Учительського Семинаря і його сина, д ра Василя Падуха, кандидата адвокатури, Олександра Утриська, Н. Ріпецького зі Старого Самбора. Доказ на це: о. Ярик, римо-кат. парох в Солотвині, поручник польських військ Петшишкі, адресу його подам пізніще за відомістю Д. О. Г., о. Тішбу, гр. кат. парох в Солотвині.

Такий клясичний випадок є замордування о. Осипа Ніжанковського. Коли вдова по нім просила о введення судового поступування, Найвищий Суд в Варшаві сказав, що не найдено ніякого сліду, де який і коли який суд видав наказ присуду розстріляння того священика.

Покликуюсь на дотичні акти Найвищого Суду військового в Варшаві, котрого число є 94/20.

І це було свого часу оповіщене також в Вістнику.

Піднесу дальше, яко прикрий момент обходження чи то взагалі з арештованими чи увязненими. Їх бито в нелюдський спосіб. То стверджую в той спосіб. Вже в 1918. році арештованих тут у Львові академиків, спроваджено на жандармерію при ул. Зеленій і там їх побито дуже тяжко. Доказ на це свідки Іван Білик, замешкалий ул. кор. Ліщинського ч. 11.

Дня 8/12. арештовано судію Устіяновича, приведено до вязниці при вул. Замарстинівській а в дни 9. арештовано українського публіциста Миколу Голубця і також запроторено до вязниці. Там Устіяновича і Голубця побили дуже тяжко так, що вони відплатили, кількатижневою хоробою. Доказ суддя Устіянович, адрес подам пізнійше і Микола Голубець, Львів, Куркова 11.

(Продовження буде.)

## До П. Т. Членів Трудової Партії.

**Зближається Народній Зїзд. Право виборів делегатів мають тільки ті члени, що заплатили партійний податок і тим задокументували свою партійну приналежність.**

**Тому обовязком кождого прислати партійний податок до Краєвого Союза Кредитового у Львові Ринок ч. 10. на ч. вкл. кн. 5000.**

*Д-р ВОЛ. БАЧИНСЬКИЙ*
голова.

# НОВИНКИ.

— **Конфіскати.** Останнє (25) число „Свободи" сконфісковано за деякі місця вступної статті.

— **Драматична школа О. Загарова і М. Вороного** Пригадуємо інтересованим, що відкриття і початок навчання в драматичній школі призначено на день 1. грудня. Всі, що вписалися і що бажають вписатися до школи, повинні точно о год. 7. вечером прибути до Музичного Інституту ім. М. Лисенка (кляса ч 9) де відбудеться короткий іспит та відкриття школи вступним словом дир. О. Загарова і провідним викладом М. Вороного. Можна сподіватися, що українське громадянство зрозуміє велику культурну місію драматичної школи і всіми способами причиниться до її розвитку.

— **Управа Національного Музею у Львові** (вул. Мохнацького ч. 42) одержала на закупно збірки Пещанського від оо. Й. Карановича з Яксманич 2000 мп., В. Скоробогатого з Нижнева 10 000 мп., і Епис. Й. Боцяна 55.000 мп. Протягом грудня мається сплатити два міліони мп. — Пояснення збірки килимів що неділі 12—2 год. за вступом 500 мп. — Висилка 2 го подвійного зошиту прикрас галицьких рукописів XVI. в. вже началась. За надісланням 15.000 мп. одержати можна сей випуск з Управи Музея, за оба випуски 25.000 мп.

— **Шкандалічні виборки.** До вчерашної нотатки під повищим заголовком подаємо, що стражник вкпизної сторожі, котрий побив Стефанію Вертипорох на Знесінню, за те, що говорила по українськи, називається Ян Броніцкі. Цікаве, чи львівський магістрат зверне увагу на геройські вчинки своїх, стражників.

— **Пожежа бібліотеки в Вінніпеґу.** У Вінніпеґу вибухла пожежа у великій бібліотеці. Ціла дорогоцінна бібліотека згоріла до тла.

— **Стінний календар У. П. Т.** вийшов і продається в книгарнях та в головному складі в томуж товаристві. Чистий дохід з продажі тих гарних і практичних календарів призначений для „Рідної Школи". Коли зважити критичний стан українського приватного шкільництва і його велику вагу під теперішну пору, можнаб сподіватися, що кождий Українець доложить цеголку під будову „Рідної Школи" купуючи стінний календар У. П. Т. Нехай його не бракне в жадній українській хаті.

— **Смерть польського ґенерала.** Варшавська преса доносить, що 26. XI. помер у Варшаві ґенерал Івашкевіч „оборонця Львова".

— **Українська Громада Львова!** Вже скінчена левандівська Церков, на яку Ви так щедрі жертви складали. Благословення Церкви і головного престола відбудеться дня 3. XII. ц. р. (в неділю) о год. 10-тій рано. Щиро просимо всіх Українців взяти участь у цьому торжестві. — Комітет будови Церкви в Левандівці.
1112 1—2

— **Вп. Передплатників в Чехословаччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

— **Звертається увагу нашої суспільности,** щоби сирі шкіри з кун, тхорів, видр, лисів, котів і т. п. продавати лише нашій українській фірмі: Петро Карпяк, Львів вул. Куркова ч. 11а. 945 23—30

# † Посмертні згадки.

**Д-р Рудольф Келлен,** професор в Упсалі, визначний шведський учений, член шведського сойму умер сими днями в Упсалі. В часі великої світової війни стало голосним його імя, яко прихильника осередних держав европейських. В 1914 р. появилася між иншими в німецькім перекладі обемиста його розвідка п. з. „Die Grossmächte der Gegenwart" в Липську, в котрій з історично-політичного становища обговорює вельми займаво відносини в Австро-Угорщині, Італії, Франції, Німеччині, Англії, Зединених Державах, Росії й Японії та кінчить вельми влучними і цікавими висновками.

**Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.**

# ЖЕРТВИ

**Голодній Україні.**

**с. Річка** по 5000 Гаврило Матійчук, о. Кост. Ласійчук парох, 25 0 Василь Абрамович, по 2 00 Петро Кобчук с. Івана, Михайло Вотяманюк, Никола Кіщук с. Гриця, Настя Пітиляк ж. Івана, по 1500 Федір Кіщук с. Данила, Андрій Шатрук с. Иосифа, 1339 доібна збірка, по 1000 Василь Грималюк с. Якова, Онуфрій Мицкан, Петро Мицкан, Гафія Мицкан, Василь Мицкан, Кирило Кищук, Тихон Гуменюк, Ілько Грималюк, Андрій Тонюк, Іван Кіщук, Никола Кіщук, Ілько Сумарук, Михайло Білак, Євдокія Кіщук, Петро Абрамович, Тетяна Шатрук, Дмитро Сеньчук, Василь Мартищук, Катерина Якобяк, Михайло Танюк, Лука Якобяк, Михайло Пітиляк, Никола Юращук, Асафат Боєчко, Петро Мегеднюк, Никола Медведчук, Яків Шатрук, Василь Грималюк, Михайло Медведчук, Мицкан О., 700 Василь Мегеднюк, по 500 Юлія Підвисоцька, Теодоз. Григорчук, Юра Медведчук, Юра Кіщук, Василь Русинюк, Павло Боячко, Катерина Шатрук, Дмитро Білак, Іван Мартищук, Федір Гондурак, Василь Гондурак, Герман Медведчук, Василь Гондурак Федора, Анна Тинкалюк, Ксеня Медведчук, Максим Кодчук, 400 Гнат Шатрук, 100 Іван Кіщук.

**Лисиничі:** 2000 о. Іларій Олинович, по 1500 Михайло Мельник, Михайло Грицько, 1150 Марія Белзецька збірка, по 1000 Марія Ковальчук, Зофія Футь, Ева Вендиш, Марія Чинило, Стефан Хомин, Текля Михалюк, Михайло Михайлюк, Дмитро Михайлюк, Іван Шпяла, Лев Михайлюк, Марія Москва, Анеля Лакотій, Варвара Балтро, Марія Підгірна, Яків Цвірінькало, Стефан Бедрій, Дмитро Вендиш, Дмитро Хомин, Анна Футь, по 500 Павліна Бедрій, Анна Бедрій, Григорій Шпила, Василь Шпаровський, Анна Бубела, 100 Катерина Цвірінькало.

**Борщів:** 5000 Д р Лунів Андрій, по 3000 проф. Малицький Волод., Ірена Лунева, 2000 Любінський Теодор, по 1000 судця Смаль Петро, судця Воркун Степан, Рушицький Іван, Лаврукова Тетяна, Давидівський Омелян, Лоточинський Михайло, Станислава Воркунова, 600 Ребет нач. Нар. Торг., по 500 Ю. Пашковський, М. Гевський, Дроздовський Павло, Шалацький Йосиф, Синиця Теодор, Бачинська Стефанія, Ємчук Варвара, Ванджура Іван, Подільський Дмитро, Бачинський Максим, Заброцький Василь, Шиманський Іван, Мирослава Воркунова, 300 Пашковський Йосиф, 200 І. Коржан.

**с. Фитків:** по 500 Микола Насацюк, залізничник Н. Н., о. В. Лепківський, по 200 Іван Прокопюк, Василь Балабан с. Миколи, Микита Прокопюк, 150 Михайло Шуфчин, 120 Юстина Балабан, по 100 Василь Семенюк, Антон Попович с. Івана, Михайло Попович, Мих. Багрійчук, Параска Лидруняк, Марія Попович, Катерина Семенюк, Олена Багрійчук, Лазар Попович, Юстина Прокотюк, Параска Розсипайло, Анна Дмитрук, Андрій Головінський, Катерина Головінська і инші склали менше, як сто. Церков в Блюдниках 4500 мп. церков в Темерівцях 1000, церков в Селищи 1070, 2000 Юст. Шиндловська Львів

**Скнилів:** 2020 збірка між парохіянами, по 2000 від аматорського Кружка від Товариства „Нива", по 1000 Микола Тузяк, о. Тимотей Ковалюк. 50.000 Яким Грабов збірка з Волині.

**Члени „Міщанського Братства" у Львові:** по 2000 Теодор Станько, Фориняк, по 1000 Микола Коцур, Иосиф Мушак, Стефан Кошюмбас, 700 Леонард Дзедзінський.

В Краєвім Союзі Кредитовім вкл. кн. 6550 зложили по день 20. IX. 1922. Повіт. Ком. Гал. Укр. Тернопіль 30.000 о Березюк Мих. Ферескуля зб. 59.590. Рудницький Марко Тюдів зб. 53.650, Сокіл-Батько Львів 44 860. Філія „Просвіти" Угнів зб. 34.732, о. Петрина Максим Чемеринці зб. 23.489, Нар. Дім „Добромиль" 20.000, о. Малицький Борщів 18.650, Нар. Дім Добромиль 16.000, о. Матковський Север Боссири 15.000, о. Слюзар Клим Сушин зб. 14.500. о. Кульчицький Клим Підпечари 14.000, Габлинський Михайло Ліско 12.500, Спілка Торгова Денисів 12.200, о. Винницький Цеперія зб. 12.150, о. Валюх Василь Трускавець 12.000, Старі Богородчани Заріче зб. 12.000, о. Гентіш Мик. Загіря 11.000, о. Кульчицький Клим Підпечари 10.500, по 10.000 о. Тика Корнило Коропуж, чит. „Просвіти" Краковець, о. Павлюк Матвій Сілець, о. Бучинський Осип Вишнівчик, Паладюк Василь Криниця, 9.800 о Е. Райд Віктор Королівка, 9.600 о. Давидович Еміль Тартаків зб., 7.000 Аматорський Гурток Волцнів, 6.800 о. Косоноцький Іван Николовичі, по 5000 Чорні Филимон і Катерина з Задишшівки, Галан Степан Львів, Ст. Климківна, Волод. Юрківський Львів, д-р Гроздецький Теоф. Липиця дол., о. Павлусевич Іван Довга войн., о. Сеньковський Дм. Доброводи, д-р Брик Іван Львів, 5.500 Парох. Уряд Задишшівка 4200 Чит. „Просвіти" Головчиці, 4000 Винників Олекса Сокаль зб., 3857 Парох. Уряд Яблонів, 3660 гром. Барилів пов. Радехів, 3460 Каса „Віра" Тисьменця, по 3000 Рубчак Микола Калуш, проф. Витвицький Львів. Володимир Гусак Бережани, 29 0 І. Вовк Берест, по 2000 Крупський Анд. і Юлія Ренель, Корольчук Петро Креховичі, Велюра Петро Хоробрів, Яремко Параскевія Знесіння, по 1500 Боднар Волод. Крилос, Гнат Мирович в Дубі, Смаль Петро Лопатин, 1350 Іван Закаль Вовків зб., по 1000 Держко Петро Сокоде, д-р Мудрецький Товсте, Осип Галущак Сушна, Воробець Коршів, Н. Н. Сухоріче, Петро Різун Залуче, Любачевський Евст. Долина, Гнат Гусаковський Львів, Мартинюк Рудольф Львів, о Лончина Василь Львів, Кочержук Роман Черниця, Занчківський Тит Яблонів, Гігайло Софія Феліцісталь, Ванчицький Ст. Жидачів, Теодор Мусій Карлова, 600 Кіцях Василь Тарнів, 500 Шкорупа Гераски Тисьменця, 300 Попович Варвара Львів.

# ОБОВІСТКИ.

**Народний театр Тов. „Українська Бесіда" у Львові,** (Шашкевича 5.).

**БОРИСЛАВ,** саля Жидівського Дому:
Середа 29. листопада ц. р. „БАРОН ЦИГАНІВ" оперета на 3 дії Штраєса.
Четвер 30. листопада „МІРА ЕФРОС" пєса на 5 дій Я. Гордіна.

**СТРИЙ,** Саля „Народнього Дому":
Пятниця 1. грудня „МІРА ЕФРОС".

**ДРОГОБИЧ:**
Субота 2. грудня „МІРА ЕФРОС".

**ЛЬВІВ:**
Неділя 3. грудня попол. „ЦИГАНСЬКА ЛЮБОВ", вечером „СТРАШНА ПОМСТА".

Білети продає раньше „Народня Торговля". В неділі від год. 10-12 і 2—7 в касі театру. XXV. 1-3

—o—

**Українські студенти техніки в Данціґу** зложили 9000 мп. на вязнів. 1—1

Пригадуємо, що Загальні Збори стов. „Достава" у Львові відбудуться в середу 29. ц. м. о год. 5 по пол. при вул. Домініканській 11. 1111 1—1

**Засідання Головного Виділу „Союза Українок"** в четвер о год. 6. вечером в домівці товариства. 1116 1—1

**На Національний Фонд в тюрмі в Коломиї** зложили в м. п.: о. дек. Глібовицький — Жабє 2000, адвокат Тарас Коритовський — Яблонів 1000, о. Костюк Іван — Текучи 2000, Побігущий Петро упр. шк 500, Ватаманюк Мих. 500, Давдюк Василь 500, Дудяк Петро 1000, Горбовий Мих. 1000 — всі з Косова, Петрунюк Мих. — Шешорі 1000, Гердейчук Іван — Жабє 500. — Разом 10.000 мп.

# Дрібні оголошення.


**РУСАЛКА** гарний малий календарик на 1923 р. появиться на днях з печатні в двох красках. Ціна за 10 примірників 3.000 мп. — „ЯК ВЕСТИ ЖИТТЯ" ціна 1.500 мп. з пересилкою 1.600 мп. Замовлення приймає А. ОКПИЦЬ, Львів, Кадецька 4. 1027 2—5

**ФОРТЕПЯНІВ** солідне строєння, репарації, купно, оцінка. Адміністрація під „Строїтель Б." 1082 2—4

**ДВОЄ СИРІТ** по інтеліґентних родичах (пінар) хлопчик 2 літа, дівчинка 3 літа, яких батьки померли на Україні, до віддання за свої інтеліґентним людям. Письменні зголошення Павлюк Христя, Адміністрація „Свободи". 1103 2—3

**ПРОДАМ** дім муровний, покритий бляхою, великий город. Д-р Ванко, Золочів. 1100 2—3

**ФІЛЬОСОФ** з французькою мовою гладає лекції з низших клас гімн. можливо з мешканням від 1. грудня. Зголошення до Адм. під „Педагог". 1107 1—1


# ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.


967 21—? АДВОКАТ

**Д-р Володимир Бачинський**

переніс адвокатську канцелярію з Підгаєць до Львова і веде її при ул. Косцюшка ч. 1 а біля „Народної Гостинниці".

Адвокат і оборонець в карних справах

**Д-р Степан Баран**

веде адвокатську канцелярію

**В ТЕРНОПОЛІ, вул. 3. МАЯ ч. 5**

(готель Адлера, побіч Нар. Торговлі). 67 48-?

АДВОКАТ

**Д-р Степан Мішко**

відкрив адвокатську канцелярію

**в ТЕРЕБОВЛІ**

і веде її спільно з адвокатом **Д-ром Дмитром Юриевичом** в домі Товариства св. Петра і Павла. 1075 5—6

Адвокат і оборонець від карних справ

**Д-р Михайло Західний**

перебув в бережанській тюрмі голодівку, вийшов дня 20./XI. 1922 р. на волю і веде далі свою адвокатську канцелярію

**в БЕРЕЖАНАХ в Ринку,**

1096 (проти долішної студні) 2-10

АДВОКАТ 1068 3—5

**Д-р Франц Свістель**

отворив і веде адвокатську канцелярію

**в ПЕРЕМИШЛЯНАХ**

в домі Шапіра (проти маґістрату).


# Надзвичайні Загальні Збори

Стоваришини „НАРОДНИЙ ДІМ" руського Т-ва кредитового в ЯВОРОВІ відбудуться в неділю, дня 17. грудня 1922. о год. 3. по пол. в льокалі „Народнього Дому", а в разі браку відповідного числа членів о годині 4. того самого дня без огляду на число членів з отсим дневним порядком:

1) Відкриття Зборів.
2) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів.
3) Зміна статута.
4) Евентуалія.

Яворів 26. XI. 1922.

Павло Попадюк, предсідатель. Осип Баванда, секретар. 1115 1-1

# Хто знає

де перебуває **СТЕПАН СКРУПСЬКИЙ четар У. Г. А.** зі Станиславова, що враз з Галицькою армією перейшов Збруч, та послідну вістку про нього одержала рідня в 1920. р. Тоді мабуть був в дорозі до лічниці в Миколаєві. Товаришів і знайомих, що мають про нього які небудь вістки проситься за винагородою повідомити зажурену рідню на адресу: АНТІН СКРУПСЬКИЙ, BALTIMORE MEL. EASTERN AVE 2917 ac PALTERSON PARK.

1106 Закордонні часописі проситься о передрук. 1—1

## ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

ЧЛЕНІВ

## ВИДАВНИЧОЇ СПІЛКИ „ДІЛО"

реєстрованого стоваришення з обм. пор.

**У ЛЬВОВІ**

відбудуться дня 20. грудня 1922. о год. 5. по пол. в льокали „Української Бесіди" у Львові вул. Рутовського 22. І. п. з отсим денним порядком:

1) Відчитання протоколу з попередних Загальних Зб-рів.
2) Звіт Управляючої Ради з діяльности і рахунків за роки 1917, 1918, 1919, 1920 і 1921.
3) Звіт Контрольної Комісії з ревізії книг і рахунків.
4) Затвердження річного звіту, річних рахунків і білянсу за роки 1917, 1918, 1919, 1920 і 1921.
5) Зміна §§ 1—56 стат. стоваришення.
6) Вибір голови і заступника голови.
7) Вибір членів і заступників членів Управляючої Ради.
8) Вибір Контрольної Комісії з трьох членів і одного заступника.
9) Приняття нових членів.
10) Внесення і інтерпеляції.

Коли би на Загальних Зборах не явилося приписане статутом число членів, відбудуться того самого дня і в тім самім льокалі в годину пізнійше, себто о годині 6. вечером, з тим самим порядком другі Загальні Збори, котрі будуть важні без огляду на число присутних членів.

Річні звіти, рахунки і білянси є виложені в біловім льокали стоваришення у Львові, Ринок ч. 10. — до перегляду Вп. Членів.

У Львові, дня 29. листопада 1922.

Видавнича Спілка „Діло"
реєстр. стов. з обмеж. порукою у Львові.
Юліян Січинський голова. Дімач Лопатинський член Управл. Ради 1—3

**Урядово уповноважнене до парцеляції єдиноке українське**

**ПАРЦЕЛЯЦІЙНЕ ТОВАРИСТВО**

# „ЗЕМЛЯ"

**стов. зар. з обм. порукою**

**у ЛЬВОВІ, Ринок 43,**

**ч. телеф. 533.**

переводить парцеляції і приймає вкладки до обороту на 10% і висше після умови.

724

## В-во „Червона Калина"

Вже вийшло 1-е число **„Домашньої Бібліотеки"**: 1097 2—3

**„О золотоверхий Київ"**

з рисунками, ціна 500 мк. На конто передплати на рік 1923 слати 5.000 мк. Ціну календаря на р. 1923 підноситься на 2000 мк., з пересилкою о 150 мк. більше. Замовлення і гроші слати на адресу:

**Наукоцький Львів, Марка 29.**

## Думо важне для реемігрантів до Америки.

**ЕВРОПА-АМЕРИКА 4½ ДНЯ через Океан.**

**ЕВРОПА-КАНАДА 4½ ДНЯ через Океан.**

**БОРАБЕЛЬНЕ ТОВАРИСТВО**

# „WHITE STAR LINE"

**(ЛІНІЯ БІЛОЇ ЗОРІ)**

**Кождий, хто хоче повернути до Америки,** незалежно коли прибув до краю і чи має американський пашпорт, **нехай зголоситься до наших бюр** і одержить потрібні вказівки для одержання візи Американського Консуляту на виїзд до Америки і буде висланий без труднощів до місця візду в Америці.

1108 1—1

**„WHITE STAR LINE"**

**ЛЬВІВ, Городецька 36. і ТЕРНОПІЛЬ, Тарновського 5.**

**УВАГА: Спішіться, бо кількість реемігрантів до Америки є на вичерпанню.**

## Загальний Зїзд У. П. Т.

**відбудеться в понеділок дня 25. грудня ц. р. о год. 10 ій передполудне в льокали Української Бесіди вул. Рутовского ч. 22. І. пов.**

Порядок дневний:

1. Отворення зборів і відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів.
2. Ухвалення регуляміну нарад.
3. Звіт Управи.
4. Звіт Надзірної Ради.
5. Уділення абсолюторії.
6. Вибір Голови.
7. Вибір Головної Управи.
8. Вибір Надзірної Ради.
9. Вибір розємного суду.
10. Установлення вкладки членської.
11. Іменовання почесних членів.
12. Плян дальшої роботи:
   а) організація жертвенности,
   б) організація шкіл,
   в) організація Кружків.
13. Внески.

Примітка: Вільні внески має внесковдавець подати Президії Зїзду на письмі перед 12. годиною в полудне. IX 2-3

## Найновійший маґазин артистичних мебелевих виробів

# У. ҐЕЛЬСКЕР

**ЛЬВІВ, ПЛОЩА БЕРНАДИНСЬКА Ч. 1.**

купує і продає НАЙСОВІСНІЙШЕ

**БРИЛЯНТИ - ЗОЛОТО - СРІБЛО**

**ПЛАТИНУ І Т. П.**

**На сезон осінний і зимовий!**

## СКЛАДИ І. КРАЄВОЇ ФАБРИКИ КАПЕЛЮХІВ

# Рудольфа Найвельта

**Львів** Площа Марійська ч. 8. вул. Казимирівська ч. 25. вул. Городецька ч. 72.

**Даром** одержить кождий купуючий капелюшок для ляльки.

**Стрий: вул. 3. мая 8., Бережани: Ринок.**

мають дуже богатий вибір наймоднійших і найелеґантнійших жіночих, мужеських і дитячих капелюхів.

**Першорядний товар!** XX 14—21 **Ціни найнизші!**

**КІНОТЕАТРИ**

# КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА

висвітлюють від пятниці 24. листопада ц. р. могучу життєву драму на 7 дій по роману Олени Нагрошкої п. з.:

# РОЗДОРІЖЖЯ ПРИСТРАСТИ

**(ЖІНКА НА ЛАНЦЮСІ)**

В головній ролі знана артистка ЛІЯ МАРА.

За редакцію відповідає Ол. Кузьма. З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 27. Почтову належність оплачено гуртом. Львів, пятниця 1. грудня 1922. Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адр. тел.: „Свобода" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячно в краю 3900 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 5000 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон. Румунія 50 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 5.000 мп. Зміна адреси 100 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 150 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

*Львів, 30. листопада 1922.*

**Сойм-сенатські паради.** У вівторок відбулося урочисте відкриття польського сойму й сенату. Було все переведено, як слід. Декоративна урочистість, декоративні промови, декоративні згадки про високі принципи й високі гасла, які витягаються з архіву в відповідних випадках, очищуються від пороху й потім складаються знову туди назад на схованок, аби не шкодили й не мулили совісти при практичній роботі. Декоративний, штучний й нещирий тон першого урочистого засідання був видержаний вповні й цілком.

До цієї загальної постановки нещирости й декоративности як найкраще пасували вступні промови начальника держави Пілсудського й сенатора Лімановского.

В один з найгрізнійших моментів в життю Річи Посполитої Польської начальник держави Пілсудский в своїй промові констатував, що, властиво кажучи, все мається гаразд в польській державі. Вона має усталені кордони. Вона змагається до миру й спокою, певною гваранцією якого являється для Польщі піддержка й допомога союзників й приятелів, яких вона має й яким вона потрафить додержати свойого слова. Господарський стан Польщі значно поправився. При цих сприятливих аспіціях, як що тільки сойм доведе, що в Польщі істнує можливість льояльної співпраці людей, партій й державних установ, становище Польщі, перспективи дальші перед Польщею будуть стелитися ясні й світлі.

Старий ветеран боротьби за демократичну Польщу сенатор Лімановскі, в той час, коли його відроджена держава перейняла на себе функції царської Росії по гнобленню національних меншостей, в своїй вступній промові говорив про братерство й любов, про те, щоби Польща стала прикладом для инших народів, про те, щоби вела вона перед на шляхові поступу.

Такі промови завсіди говорятьcя на урочистостях, подібних до теперішньої. Слухачі завсіди приймають їх з відповідною резервою. Ті достойники, яких запрошують на подібні урочистости, добре знають, що їх обовязком являється слухати уважно тих великих слів, велику силу, яка є їх неодмінною прикметою, але, що в їх обовязки не входить вірить всьому, що говориться, без застережень.

Чим такі урочистости бувають далі від життя й його потреб, тим відбуваються вони краще. Підчас польського свята було кілька моментів, коли подих життя продерся через офіціяльну параду й нещирість. Свято було до певної міри зіпсоване.

Цілком несподівано в офіціяльній промові начальника держави Пілсудского було одно щире місце, одно щире признання, яке цілком не пасувало до загального характеру свята. П. Пілсудскі визнав, що дотеперішне політичне життя Річипосполитої не виявило особливих здібностей польських до співпраці. Не маємо сумнівів, що це обережне признання викличе бурю в хієнській пресі.

Значно більше зашкодили польському святові українські посли. В цілях очевидної демонстрації, в цілях підкреслення, що сойм й сенат польської держави не є національними польськими установами, одни з українських послів сойму й один з сенаторів почали складати присягу по українськи. Це, розуміється, викликало цілу бурю на польських лавах й дало першу ілюстрацію тієї атмосфери братерства й любови, яка буде панувати в польських законодавчих установах. Здається, сенатор Лімановскі, висловлюючи свої побажання, думав про майбутнє братерство й любов трохи инакше!

Як-не як свято, хоч й зіпсоване трохи, все таки відбулося. Тепер можна буде зійти з котурнів й перемінити лаштунки. Починаються будні. Розпічнеться хворобливa боротьба партійна й групових самолюбств. Будуть шукати більшости за всяку ціну й вигадувати для утворення її найхимерніші комбінації, найпротиприроднійші прожекти.

Починаються будні. Починається хворе життя вищих законодавчих установ польських, яке виявляється неминучим відбитком хворого стану Річипосполитої Польської.

## До питання про імперіялістичну педаґоґіку.

Прочитав я заголовок статті „Імперіялістична педагогіка" в попередному числі і зараз пригадалося мені, що десь я з таким термином технічним вже стрінувся. Перекидаючи ріжні журнали, находжу направду в журналові „Vierteljahrschrift für philosophische Pädagogik"*) (ч. 1. за рік 1922) на стор. 36. короткий артикул дир. Франца Кемень (Kemény) з Будапешту п. н. „Über annexionistische und maiterielle Pädagogik (Ein Not- und Hilferuf der mitteleuropäischen Kultur). Що щан. автор читав названу статтю і нею користувався впевнили мене у сьому термині „анексіоністична", „рабункова" педагогіка (в статті „Raubpädagogik").

Читаючи статтю дир. Кемень свойого часу не міг я опертися ріжного рода почуванням. Перше почування було, як Німець каже „Schadenfreude". Бо це підносить голос розпуки представник народу, котрий за цілий час своєї приналежности до був. Австро-Угорщини управляв імперіялістично-анексіоністичну педагогіку, управляв її перше всього у відношенню до українського народу, мадяризуючи і підпираючи всіми засобами т. зв. мадяронів-ренегатів серед українського народу.

Друге почування, се почування нашої мізерії, нашої убогости. Заки виясню те почування послухаймо, що говорить дир. Кемень: „Крім загальної педагогіки, котра розпадається на теоретичну і практичну, крім індівідуальної і суспільної, військової і моральної педагогіки маємо в новітньому часі ще трудову, досвідну, фільософічну і вкінці політичну педагогіку, в область котрої належить заграничнa педагогіка, якою до вибуху війни пильно займалися перше всього Французи і Німці. Політична педагогіка не хоче обмежитися до власної нації, вона перекидається на области й народи, відтяті частями від цілости народнього організму і підчинені новим (чужим) володітелям. Перше й найбільше змагання чужих володітелів міститься у тому, щоби школи місцевого населення присвоїти собі (in Bausch und Bogen, їх вденаціоналізувати, себто вивласнити і знасилувати. У такому випадку політична педагогіка вироджується в анексіоністично-імперіялістичну і яко така находиться у повному розквіті на области давнійшої австро-угорської монархії в т. зв. сукцесійних державах. Нова течія не тільки що не задоволяється безоглядним присвоюванням собі рухомого й нерухомого шкільного майна, але також вона не цофається перед такими насильними засобами, котрі накладають ярмо на духа й на душу. Подумаймо тільки про італізацію і польонізацію німецьких, чехізацію німецьких і мадярських, румунізацію і сербізацію мадярських шкіл!"

От у чому наша мізерія! Усі національні школи названі, котрі падуть жертвою нової течії. Але ні згадки про українські школи, доля яких о ціле небо страшнійша, як доля національних шкіл Німців і Мадярів. За ними стоять власні національні держави. І хоч вони (держави) сьогодня слабі-безсильні, проте істнування їх це велика моральна піддержка, моральна сила, котра додає певности у боротьбі за право розвитку тих шкіл. Тої піддержки, тої моральної опори не має українська школа ні звідки. У Галичині вона гине під польським, на Буковині під румунським натиском. На Волині, Холмщині і Підляшу не може поставити навіть перших кроків, створити перших елементарних основ. Впрочім стаття педагога малює яркими красками долю української школи і я не потребую на сьому місці повторяти загально відомих справ. В д себе можу тільки те додати, що закон про організацію шкільництва, ухвалений польським соймом в р. 1921, хоч зі становища міждержавного права зовсім не обовязуючий Сх. Галичину, сконструований так, що другі національности не мають найменшого впливу на шкільні справи, участь відпоручників других національностей зведена в ньому до чистої формальности у виді наказних представників. Тому й українські політичні організації зовсім слушно не позволяли ні одному Українцеви належати до так спрепарованих шкільних установ.

Як далеко посунена нетерпимість проти українського шкільництва і його розвитку, доказом заборона з боку Воєвідства на оснування Українського Шкільного Музею. Львівське Воєвідство рескр. з 22. лютого 1922 до ч. 1698 заявляє, що не має поруки, що діяльність товариства (Шкільного Музею!) буде обертатися в рамах, окреслених предложеним статутом. На таку аргументацію нема — розуміється — жадної ради. Але що скаже найблизша історія про сього рода заборони культурних установ par excellence, можемо догадатися.

Педаґоґ закінчив свою статтю загальною заміткою, що кожда акція мусить викликати протиакцію, кожда нова течія породжує другу, котра або еволютивно звязана з попередньою, або протилежна попередній, як що вона виходить на шкоду певній клясі, гуртови, або — як у нашому випадкови — цілому народови. Для мене особисто дуже повчаючий вже сам факт, що дир. Кемень тепер так роздирає свої ризи з приводу імперіялістичної педагогіки нових державних творів. Голос розпуки лунає з уст члена мадярської нації, зараженої свойого часу страшним безоглядним імперіялізмом. Ще не давні часи, як ми мусли підносити голос до цілого культурного світа: „І ми в Европі!", саме у відношенню до Мадярів. І сьогодня член мадярської нації мусить звертатися до культурного світу з відзивом, котрий називає „ein Not und Hilferuf". І сьогодні саме ті неістнуючі для мадярської державної нації Українці починають з яким, але повнонадійним трудом гоїти всі рани, між иншими і на полі шкільництва, завдані народом, який у своїй мегальоманії називав себе одним з перших в Европі. Така доля стріне і мусить стрінути всіх імперіялістів світа. Чекати одначе на неї, аби вона прийшла силою самої історичної Немезіс — було би доказом страшної безділности, апатії. На таке не може собі позволити український народ. Він мусить тій історичній Немезіс помагати живим ділом найбільшої посвяти для культурних, з окрема шкільних справ.

Та коли Педаґоґ обмежився до сконстатування факту, що імперіялістична течія в педагогіці мусить створити нову течію, котра розвіє і розібє всі змагання і затії першої, то я постараюся близше означити нову течію. І тут знову стає мені в допомозі цитований вже дир. Кемень. Він говорить: „Така протикультурна, а навіть варварська і з о-

*) Названий квартальник виходить під редакцією проф. Найса з Єни накладом фірми A. W. Zickfeldt — Osterwieck Harz.

Пр. 439/22. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часописи „Свобода" число 18. з дня 19. XI. 1922 в артикулах під заголовком: „Після виборів в Сх. Галичині" в уступах: а) від слів: „але і мало" до „за пізно", б) від слів: „Мизоволі" до слова „неволю", містить в собі єство ad 1) провини з § 300 карн. зак., ad 2) злочину § 65 а) закона карного, узнав доконану в дни 18. падолиста 1922 року конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 п. к. закав дальшого розширювання того друкового письма. Заразом видав наказ відповідальному редакторови тої часописі, щоби се рішення помістив безплатно в найблизшім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. грудня 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а зелене засудження за переступство на грошову до 4.0 Мп. — Львів, дня 20. листопада 1922.

(Підпис нечитний.)

ляційна педагогіка, дані котрої збираємо ми кождого дня, зовсім природним шляхом не може полишатися без глибоких наслідків, і мусить силою опору, який вона викликує, вирости всюди в іредентичну педагогіку. Остання; хоч на зверх і на око уступає перед насильством, а проте у нутрі і непостережно тим більше працює. Материнську і батьківську любов не даром величаємо найшляхотнійшою чесностю і святим заповітом. І вона стоїть саме при роботі. Вона творить найсильнійший звязок; її коріння доходять до найдальшої глибини людської натури. Ся любов подасть новій течії таку основу, зродить такі засоби, що вона не допустить до найменшого успіху не то тріюмфу імперіялістичної педагогіки. Ся велика правда у відношенню до поодиноких людей має своє значіння і у відношенню до цілого народу, який і так підпадає під вплив природного динамічного закону на духовому полі". І сього вповні свідомий український народ!

*М. Галущинський.*

**Не дайте голодувати найкращим синам народу! Читайте списки тисячів арештованих українських громадян і спішіть з допомогою! У львівських арештах сидить кількасот Українців, для яких варить обіди кухня Комітету Допомоги політичним вязням. Привозіть харчі до кухні: „Народній Дім" у Львові! Постачайте всіх харчевих припасів для тих, що в голоді і холоді сидять по польських вязницях!**

# Галицькі відносини.

## Наглий суд в Золочеві.

Дня 25 і 26 листопада 1922 р. були неабиякою сензацією для кровожадних кругів тут. „кресовців". В днях тих відбувався перед Трибуналом карного Суду в Золочеві — наглий доразовий Суд над українським селянином Василем Гуралевичом. Органи поліційні з цілого тернопільського воєвідства через цілий місяць збирали доказовий матеріял, потрібний для обтяження обвинуваченого.

До розправи візвано масу свідків, головно явних і тайних поліційних агентів. Після змісту акту обвинувачення Василь Гуралевич був учасником узброєного військового відділу, який дня 15. X. 1922. напав на двір Филипа Рота в Яцківцях, зборівського повіту.

Гуралевича, який щойно дня 18. X. ц. р. перейшов Збруч, коло Луки, вертаючи як репатріянт до рідного села Страдча в пов. Городок ягайлонський, дня 21. X. ц. р. приарештували органи поліційні в Озерянах.

Тому що, в тім часі, в тій полосі нашого краю, оперували військові відділи, супроти котрих польська поліція і військо були безсильні, а повага власти вимагала того, щоби хоча кількох членів тих узброєних військових відділів спіймати і віддати під юрисдикцію наглих судів — поліція скористала з нагоди, приарештувала вертаючого спокійно домів Гуралевича і обвинила його в участи в нападі на двір в Яцківцях дня 15. X. ц. р. Дарма, що поліція не мала ніяких доказів проти Гуралевича. Через цілий місяць держано Гуралевича в поліційних арештах.

Мимо „докладного" слідства Гуралевич не признався до закиненого йому вчинку.

Тоді поліція найшла свідків, які бачили Гуралевича в Яцківцях узброєного від стіп до голови, на сивім, або гнідім коні, убраного в сивий військовий плащ, або в білім селянськім кожусі, в сивій, або в чорній папасі.

Предсідником наглого суду був радник Панцевич, як вотанти засідали Золотенькі, Ліпскі і Приставшевскі, обжаловував прокуратор Паільо.

Оборону обвинуваченого обняли тут. адвокати Д-р Ваньо і д-р Хомінський.

Становиско оборони було дуже тяжке тому, що Гуралевич ніяк не міг виказати свого alibi в критичнім часі.

Після зізнань Гуралевича найшовся він на галицькій території щойно дня 18. X. т. зн. в три дни по нападі на двір в Яцківцях, не міг однак ніяк вияснити де перебував в часі від 18 до 21 жовтня, не памятаючи назвиськ людей, у котрих в тім часі ночами перебував.

Натомісць 6-тьох заприсяжених свідків рішучо зізнало, що Гуралевич дня 15. X. був узброєний в Яцківцях. Внески оборони трибунал відкинув. Кровожадні „кресовці" були вже певні кровавого спектаклю. Однак обороні удалося виказати суперечність в зізнаннях свідків, невіродостойність їх — і трибунал по 2-дневній розправі прихилився до внеску оборони, узнав себе некомпетентним і передав справу слідчому судді.

Уратовано життя невинного, заголюканого, нашого „Івана без роду і долі".

Приготована вже до останнього акту трагедії людини чета війська відійшла з під судового будинку не діждавшися бажаного засуду смерти й екзекуції.

### З золочівської тюрми.

В золочівській тюрмі перебуває тепер 40 політичних вязнів спроваджених тут з цілого тернопільського воєвідства. По [illegible] вязні, як ми вже в попер[illegible] респонденції подали, дня [illegible] XI. ц. р. розпочали голодівку, яку континуували через 4 дні. Четвертого дня президент золочівського суду удався до тюрми в товаристві оборонця арештованих адвоката д-ра Хоминського, зарядив негайне увільнення 13 з поміж арештованих, а всім иншим приобіцяв прискорення слідства. Арештовані повірили запевненню президента суду що до прискорення їх слідства і тому дня дня 24. XI. вечір перервали голодівку.

## Масові арештування.

### Підлісні міста.

Арештовано студ. Ів. Петрину.

### Бережанщина.

Арештовано в селі Городищі В. Кривокульського, двох братів Ремезів і В. Міляна.

### Бережанщина коло Сяноки.

Арештовано за противиборчу агітацію на донос постерунку в Жогатина Миколу Зайка, д-ра М. Ільницького, о. Тиховського, учит. Марцінковського. В читальні переведено ревізію.

### Рогатинщина.

В с. Дичках переведено ревізію в домі студ. Ів. Матиса.

### Снятинщина.

В Улинцях арештовано Осипа і В. Вакалюка, а ревізії були в домі М. Іванчука, В. Стефанюка; в Тростянці арештовано о. Галая, Дм. Остапійчука; ревізії були у Танасія Павлюка, Порфірія Гаврилюка, Марка Лукинюка.

В Джурові арештовано Мик. Сиротюка; ревізії були у Івана Хромовського, П. і М. Сиротюка, Г. і Ю. Романика.

В Новосілцях були ревізії в домі М. Гушуляка, Маєвського, А. Пугача, О. Павлюка; в с. Попельниках була ревізія у Прокопа Захарія.

### Жандарми бють.

В Холоєві, пов. Радехів, жандарми Валяс, Зайонц і Генсьор побили в нелюдський спосіб арештованого Бабія Дмитра. Арештовано ще Петра Бабія, Ів. Голембйовського, С. Новосаду, яких відставлено до Золочева.

### Чагиж пов. Камінка струм.

Арештовано учит. Ф. Білозора, студ. П. Мельника, Ю. Насальського.

### Гайбовичі вел. пов. Бібрка.

Арештовано П. Климкова, Евг. Бобовчика.

# Льозанська конференція.

### Фінансові справи.

Дня 28. XI. в Льозанні обмірковувано справи фінансові. Ісмет Паша предложив у тій справі свої проєкти.

### Домагання Грузії.

На останньому засіданню льозанської конференції міністр Грузії Ченкелі предложив конференції ноту з домаганням допустити грузинську делегацію до участи в нарадах, що буде лежати в інтересі справедливости і міра.

### Невдоволення.

З Ангори доносять, що в цілій Туреччині панує невдоволення з приводу надто повільного ведення льозанської конференції.

ДР. ОСИП НАЗАРУК.

# З подорож до Америки.

(Продовження.)

Комісія оглядає докладно руки, очі, зуби, випитує кождого, за чим їде до Канади, нарешті пускають з корабля.

Оден малорос з Харківщини, що їхав з дочкою до Чікаґа, каже до мене:

— „Так ми й на сущі. Бо уважно їхав англійський капітан поміж ледяні гори. А русский був би напився водки і пішов „на авось". Можеб і скорше були ми тут, а може на дні моря".

Перед нами стояв Квібек, амфітеатрально збудований, зі стрункими вежами, з фортом на горі. Зараз у пристані ждав на нас поспішний поїзд.

### IV. В „країні холодної весни".

Дня 31. серпня о год. 4·25 вийшов я з корабля і вступив на канадійську землю. В сам день своїх уродин знайшовся я вперве у Новім Світі, не знаючи ні його, ні навіть його мови.

Великий поїзд стояв уже готов до відїзду. Щоби скорше дійти до свого воза, дав я свої два малі клунки молодому пакерови й хотів йому за те дати пів доляра. Зажадав ще квадра і треба було дати. В Австрії за ті гроші нанив би всіх пакерів на двірци.

З книжок знав я, що Канаду називають „країною холодної весни". Але тепер панувала тут така спека, що в ваґоні можна було вдуситися. При кождім ваґоні стояв мурин, що обслугував свій віз. Ваґони менше вигідні як европейські, бо перехід середниною і полички малі, нема де поставити більшого клунка. Але за те в кождім вигідна умивальня, з милом і рушниками. Маю білет („тикет") II. кл., але II. кл. нема, тільки I. Сідаю в першу. Ніхто нічого не каже.

— „Ол-е-борд!" (Всі на поклад!) — закричали кондуктори. Значить, треба всідати.

Поїзд рушив. Оглядаю ще раз цікаве місто Квібек, дивну пристань у глибині континенту, до якої великою рікою допливають океанічні кораблі. Місто гарне, але робить враження недостосування стилем до природи. Гострі вежі готику разять і немов колять небо. Вони за стрункі, занадто подібні до ґол. Залізні вінди в пристані й елевейтори (зсипи збіжа) разять також. І поїзд разить. І скринковаті доми без ніякого стилю разять, хоч увага зосереджується на гарних будівлях. Словом — на перший погляд видно, що се місто збудували пришельці з иншої країни по взірцям, які принесли з рідної землі. Підчеркую, що Квібек *гарне місто*, але на образку. В Европі воно булоб на своїм місци. Тут — недопасоване.

Їдемо. Дивно їхати залізницею по індіянській земли, де не видно ні одного Індіянина. Поля, ліси, доми білих — переважно з дерева! Вже чотириста літ минає від часу, як осіли тут „бліді лиця", а й досі уважають свій побут чимсь тимчасовим: будують доми з дерева, хоч каменя так багато кругом і всі засоби багацтва в їх руках.

Зараз за містом починаються фарми. Се забудування поодиноких господарів серед поля, щось в роді малих фільварків (хуторів), що стоять серед піль. Виглядає се так, як би тут була переведена — реформа Столипіна. Дерева, трави і зела подібні як у нас. Є й інакші. Худоба шута (без рогів). Овес ще стоїть на пни. Залізничі стації европейські. Тільки персонал инакш[illegible] виховний. У нас начальник стаці[illegible] навіть найменшої, се пан, що „має матуру". Тут урядовець і білети продає і — перон підмете. Гадаю, що тут він ліпше пильнує своєї служби, ніж наші пани з матурами. Залізниця приватна, не державна, отож на матуру не звертає уваги: Їй треба доброго працьовника, не пана, що лизнув латини.

Країна гарна, але зовсім не дешево в ній жити. В їдальнім возі доріжня! Вечера 1 до 2 долярів! В Европі за ті гроші можна тиждень жити.

Год. 10·15 веч. Монтреаль! Велика стація. Тут пересідаю. Добре, що зміню ваґон, бо досі не міг я відчинити вікна, хоч душно було страшенно. В вікнах густі сітки — охорона перед москітами. Чути новий, инакший світ. Цікаво, чому в Европі на тій самій висоті нема таких комарів. Прикрі вони. Руки маю покусані і навіть не знати, коли ті москіти дісталися до ваґону. Ніде їх не видно, а кусають.

Портієр на моє здивування відібрав від мене білет і часть посвідки на спальне місце в ваґоні, а лишив тільки частинку. Потому побачив я його як кондуктора в новім поїзді.

Мурин постелив ліжко в ваґоні, закрив завісами і я положився. Лежачи, студіював карту Канади й англійський словар, аж поки дощ не почав монотонно бити в шибу вікна і не вколисав мене до сну.

* * *

Дня 1. вересня збудився я о 5. год. рано, (поїзди стають тут на стаціях раптовно, не так легко як в Европі). Підтягнув завісу й подивився на свій перший ранок у Канаді. Був свіжий і холодний. Кругом країна без гір, але лісиста, скрізь тартаки. По телеграфічних дротах видно силу цивілізації на сім шляху: начислив я їх 16. Стовпи з дерев, але не таких рівних як у старім краю.

Поїзд рушив. Я пішов до умивальні, яка служить заразом як кімната до курення. Цікаві в ній паперові горнятка в автоматі. Хто накрутить автоматом, тому вискочить таке горнятко. Раз налється води й кидає горнятко в кіш.

Умившися й закуривши на сніданя, сів я в тій кімнаті й оглядав краєвиди. А поїзд мчить — скорше як в Европі.

(Продовження буде.)

### Совітська нота.

На останньому засіданню прочитано совітську ноту. До тепер не відомо, яке становище займуть учасники конференції в справі домагань совітів, але панує переконання, що совітські представники візьмуть участь тільки в нарадах над справою проливів.

### Нота Раковського.

В ноті, котру Раковський вручив конференції зазначено, що французький уряд дозволив Україні, Росії, і Грузії взяти участь в нарадах в справі проливів. Раковський доказує, що в інтересі конференції совітські представники повинні бути допущені до нарад у всіх справах.

### Рагоський залазвчує.

„Пті Парізієн" доносить, що Раковський приняв у себе кореспондентів французької преси, в розмові з якими заперечив чуткам про замір совітської делегації опустити Льозанну. Совітські представники тільки заявчують, що уважатимуть всі ухвали конференції за неважні, коли совіти не візьмуть участи в нарадах. Домагання совітів підтримує Туреччина.

### Совітські представники задоволені.

„Journal di Roma" пише, що совітська делеґація в Льозанні висловила своє вдоволення з приводу становища Мусоліні в справі допущення совітів до участи в конференції. Зазначено також, що в короткому часі буде заключений торговельний договір між совітами а урядом Мусоліні.

### Засідання субкомісії.

По полудні 28. XI. відбулося засідання субкомісії в справі островів на егейському морю. Ісмет Паша заявив, що Туреччина домагається демілітаризації тих островів без нарушення їх автономії.

### Папський нунцій в Льозанні.

До Льозанни прибув папський нунцій Маджіоне, який домагається охорони християнських меншостей в Туреччині.

**Бувші арештовані! Перегляньте числа „Діла" і „Свободи", чи ви були подані у списках арештованих. Напишіть негайно до Редакції „Свободи", як довго ви були увязнені, за віщо, в яких умовинах, коли були перший раз переслухані, та в яких умовинах перебули час у вязниці.**

# А „публика" реготалася!

На лаві обвинувачених перед строгим обличем радника Ангельського засіло двох молодих людей. Прокуратор Пакліковскі розпорядив процедуру наглого поступування проти двох дванцятилітніх хлопчиків, яким в акті обвинувачення закинуто скритовбивство провінціонального польського аґітатора Лянового. Розправа тривала три дні. Повних три дні і три ночі дожидали обвинувачені Луцейко і Крупа смертного присуду, від якого... нема апеляції хиба, що надія на... ласку начальника польської держави... Ждали його зі спокоєм, переростаючим спроможність людських сил.

Перед поліцією, говорив акт обвинувачення, підсудні признались до вчинку. Що більше — виявили подробиці про „українську військову організацію", про яку польська адміністрація „не мала поняття".

На розправі заявили оба обвинувачені, що зізнання вимушено на них тортурами. Оба, Крупу тортурували трачі аж до затрати притомности, обличя його почорніло від побоїв; про це говорила на розправі мати Крупи, але трибунал не дав віри її словам а „публика" реготалася. „Публика" реготалась кождий раз, як тільки один чи другий підсудний кидав тому чи другому поліційному функціонарови тяжким закидом у вічі — „Ви мене били!" Це було „смішне" для „публики" а її реґіт не вражав предсідника трибуналу, хоч він знав, що батька Крупи не могли доставити на розправу бо він лежав хорий від жовнірських побоїв..

Проминуло три дні і три страшні ночі. Прийшов день, в якому „публиці" обіцяно присуд і вона кинулася до дверей судової салі, розпалена жадобою сензації, рознервована довгим вижиданням... Хто бачив той бій „публики" біля дверей судової салі з поліцією, в того раз на все розвіялася віра в людськість тої стогодової тіни.

Ну, нарешті! Двері добули штурмом. Очі жадібні крови, впялилися в дві дрібні постаті підсудних, уже жадібні войку вслухалися в найслабший шепт, що міг донестися до них з лави обвинувачених.

І минала хвиля за хвилею, година за годиною... Підсудні сиділи спокійно а „публика" хвилювалася. А нуж трибунал піде на зустріч обороні і кров не поллється...

Відхилилися двері. З сусідної кімнати вийшов предсідник, за ним ротанти...

Підсудні станули на „позір!" Переглянулися за оборонцями і зрозуміли усе. Момент і смертний присуд, від якого нема апеляції, їм прочитано. Обом присуджено смерть через повішення. Першим згине Луцейко, за ним Крупа. Присуд буде виконаний за три години — о год. 1'45 мінут з полудня.

„Публика" відітхнула і прожогом кинулася до дверей, щоби побігти там до „Бриґідок", де за три години попливе кров...

# Наглий суд у Львові.

*Львів, 29. XI. 1922.*

В дальшому перебігу розправи дня 28. ц. м. зізнає ряд свідків, яких зізнання спираються переважно на здогадах і поголосках почутих від других осіб. Зізнання функціонарів польської державної поліції базуються виключно на зізнаннях самих обвинувачених, які вони складали підчас переслухування їх на постерунку.

І так свідок Юзеф Мартінек „вивядовца" поліції паньствовей зізнає, що в купі з „вивядовцем" Шпалькенштайном і Ковальским перевів арештування обвинувачених, які до вини самі признались. Обвинуваченого Крупу переслухував комендант постерунку Юркевіч і перед ним то обвинувачений признався, що належав до тайної української боєвої організації, яка дала йому наказ на письмі вбити Лянового або двох инших діяльних Поляків, котрі шкодили Українцям.

Свідок зізнає, що обвинувачений подав тоді також Луцейка, як ініціятора замаху, до чого цей останній сам признався. Луцейко підтвердив також тоді — зізнає свідок, — що належав до тайної української боєвої організації і склав присягу на руки свойого брата Остапа Луцейка бувшого сотника У. Н. Р.

На запит оборонця д-ра Бандля чи обвинувачених бито на постерунку відповідає свідок із певним обуренням, що ні.

У відповіди на це пригадує обв. Луцейко свідкови, чи тямить, як він (свідок) бив його кулаками по лиці і в живіт, при чому були присутні ще два инші поліціянти.

Свідок заперечує.

Обвинувачений Крупа оповідає відтак, як цегож дня коло год. 10. в ночі випровадив його постерунковий Максимовіч до недалекого ліску і там в купі з другими жандармами бив так довго, доки не втратив притомности.

Останні слова, які чув тоді обвинувачений були: Бєгнїй пан поводен. Після того втратив притомність і не знає, що дальше діялось.

Свідок знов всему рішучо заперечує. Питання обвинуваченого Луцейка, що до способу куття рук предсідник ухилює.

З черги зізнає надкомісар „поліції паньствовей" Влодзімєж Комусіньскі. Свідок розповідає широко, як приїхав з Рави на слідство, як переслухував обвинувачених і як оба признались до злочину. Крупа вказав навіть де закопано револьвер, який відтак дійсно найдено. Револьвер був наладований, недоставало тільки одної кулі, якої луску найдено в маґазинку.

На постерунку нікого не бито і про це обвинувачені перед ним навіть не згадували.

Після відпущення цего свідка на салю входить свідок Владислав Преш, комендант слідчої експозитури в Раві, кремезний, високого росту мужчина з червоним повним, виголеним лицем. Зізнає у формі добре виготовленого звіту, широко і з коментарями.

З раненим Лановим говорив в поїзді перед перевезенням його до Львова. Лановий сказав тоді свідкови, що Луцейко грозив йому свого часу словами: „Ти здохнеш, я тебе убю за мойого брата". Тоді також подав Лановий Луцейка як справника замаху. Свідок переслухував також обвинувачених, які згодом признались до вини і розповіли добровільно навіть про найменші подробиці замаху.

На запит оборони, чи поліція била обвинувачених, відповідає свідок торжественним голосом: Мнє польська поліція, находимось в державі демократичній і першою нашою метою целагідність в поступуванню з арештованими.

На замітку обор. д-ра Бандля, що обвинувачені все таки обстоюють обставину, що їх бито, повторює свідок з притиском у друге: Мнє польська поліція! не бємо. По хвилині надуми докидує з великою певністю себе: А коли їх бито, хай докажуть це свідками.

На це відноситься обвинувачений Крупа і зізнає, що сам свідок найбільше над ним знущався, а під час переслухування бив до тої степені, що аж присутний при цему „вивядовца" Романовскі здержував свідка, який кричав: я го забієн, як он сєн не пшизна!

Далі пригадує обвинувачений свідкови, той мент, як цей прийшов до нього вже побитого і сказав: Слухай хлопче, пшизнайсєн. Я цебє любє, повєда же Луцейко стрєлял, а бєндзєш вольни. Маш на то моє слово гонору.

Свідок хвилину мовчить, відтак з „обуренням" заперечує. З черги пригадує свідкови обвинувачений Луцейко той мент, як Крупу впроваджено в середу о год. 11. в ночі до спіжарки, а його обвинуваченого сковано і бито баківцем.

Свідок і на це відповідає словами: То нігди не пшиходзіло в практиці поліцийнєй.

Обор. д-р Евин питає свідка, чи бачив на постерунку, на стіні биківець, чому свідок заперечує і питає піднесеним голосом:

„Чи то польске гасло альбо симболь — бикоєц?"

В часі дальшого перебігу розправи трибунал переслухував свідків Василя Вовка і Степана Курпе господарів з Любичі, які нічого конкретного не заподали, крім того, що обвинувачені до вини самі на „постерунку" признались і вказали місце, де переведено замах.

Свідки ком. Івахів, ком. постерунку в Раві Бялас і инші функціонері поліції зізнавали менш більше на той самий лад, як попередні поліцейчики.

Ніколи нікого не бито, а обвинувачені самі признались.

Після зізнань поліціянта Бучка, який свідчить також, що обвинувачених не бив, зізнає свідок Анна Крупа, мати обвинуваченого Василя Крупи, незаприсяжена. Зізнає спокійно, з певністю.

Син вийшов критичного дня з дому по полудни. Години не тямить. Спати поклалася о год. 7. вечером і ще не заснула, як обвинувачений вернув домів. Могло тоді бути около 7½. Чула, як старша дочка подавала йому в першій кімнаті вечеру. Коли сина арештовано носила сама обід на постерунок, де стрінула свідка Преша. Преш був тоді для неї вельми чемний і коли побачила збитого сина, на лиці якого поприсихала кров, сказав до неї: Але пані вибачи, же так обкшеллем сєн зе синем, лєч мусєлем. На питання оборонця д-ра Бандля зізнає свідок, що в часі бесіди чула страшний рев Луцейка, якого переслухувано відай в другій кімнаті. Свідок подає, що про страшні сцени, які діялись тоді на „постерунку", розповідала також декому кухарка, що варить для „постерункових"; має у них помешкання. Свідок подає при цему імена осіб, які це чули.

Дальше зізнає Стефанія Крупа, сестра обвинуваченого, семинаристка II. року, незамужна. Зізнає подібно як мати, ясно, коротко і спокійно.

Обвинуваченому Василеві давала в критичний день вечеру. Брат вернув домів після семої години і повечерявши пішов негайно спати. Годину тямить добре, бо сестра відїздила на другий день до школи і регулювала годинник.

В цей самий спосіб зізнає брат обвинуваченого Володимир Крупа, 25-літний парібок, незапр., арештований і примішений в поліційних арештах при вул. Льва Сапіги. Критичного дня спав з братом в одному ліжку і тямить докладно, що обвинувачений вернув домів після 7-ої год. вечером.

Дальше переслухував трибунал свідка Романа Міхалі, суддю, який переслухував у перше обвинувачених, в часі, коли їх переведено до окр. суду на вул. Баторія. Оба обвинувачені — говорить суддя — признались до злочину і подавали йому навіть такі факти, які не записував до протоколу. Між иншим говорили перед свідком широко про тайну українську боєву організацію, про присягу, яку відібрав від Луцейка б. сот. УНР. Осип Луцейко і про наказ на письмі, вбити Лянового. Про зміст присяги свідкови не говорили, наводить однак загальний нарис присяги.

На замітку обвинуваченого Крупи, що свідок повідомив обвинувачених про те, що стануть перед наглим судом щойно після підписання з ними протоколу, свідок не заперечує.

Слідує відтак відчитування поліційних реляцій і протоколів, після чого о год. 7.30 предсідник трибуналу замкнув поступовання доказове і голос забрав прокуратор Пакліковскі. Промова цего останнього спиралася на узасадненню акту обвинувачення, при чому прокуратор домагався покарання обох обвинувачених по думці § 136. (кари смерти.) Після промови прокуратора забрали голос оборонці обвинувачених д-р Глушкевич і д-р Бандель. Оба оборонці вказували у своїх промовах нестійність закидів, які зроблено обом обвинуваченим і покликуючися на відсутність конкретних фактів домагалися передачі цілої справи під

розгляд звичайного суду. Оборона поставила трибуналови, ряд формальних закидів що до способу примінювання розпорядку про надзвичайні суди, після чого поставили додаткові внесення на переслухання свідків: Ксеню Предко на обставину, що чула крики і войки на постерунку в часі арешту обох обвинувачених, Н. Н. кухарку постерунку на ту саму обставину. П. Романовского „вивядовцу" п. п. на обставину, що обв Крупу ведено до ліска і бито аж до втрати притомности, жандарма Максимовича з Гребенного на ту саму обставину, Миколу Лопатяка, студ. у Львові і батька його о. Миколу Лопатяка, пароха в Журавних, на обставину, що обв Крупа в їх присутности все висловлювався дуже добре про Ланового, Мих. Головку, Юзефа Рачевского і коваля Чермака всіх з Любичі на обставину, що в день після замаху, себто 14. ц. м. говорив Рачевскі до Чермака: Я нераз вврацалем уваге Лановему аби собе дал спокуй з гонусемкон, теразма усемке, Микиту Дембіцкого, Василя Шумади, Федя Торохту і С. Кишку, всіх членів гром. управи в Любичі на обставину, що розпорядження про проголошення наглих судів не проголошено згідно приписів, Теклю Серкес, Х. Серкес, Матвія Годовинського і Мик. Леонговича в цїли ствердження алібі обвинувачених.

Після заяви прокуратора, що уважає покликання всіх згаданих свідків як „обоєнтне і для справи неістотне" трибунал удався на нараду, якої наслідком було відкинення домагань оборони.

На цему розправу перервано, при чому предсідник повідомив, що присуд буд проголошенийе в середу 29. ц. м.

### Присуд.

В середу 29. мала саля окружного суду у Львові битком набита. Серед публики, переважно польської, замітне порушення. Довкола чути сміхи, падуть зідливі слова під адресою обвинувачених: Мордерци, бандиці. Обвинувачені заховуються спокійно, з гідністю. О год. 11'40 отвираються двері, що ведуть до кімнати нарад. — трибунал входить на салю.

Присутні встають, предсідник відчитує присуд, силою якого обох обвинувачених Василя Крупу і Романа Луцейка признається винними злочину скритовбивчого і насадженого вбивства і засуджується їх на кару смерти через повішення з тим застереженням, що Романа Луцейка стратиться скорше, а Василя Крупу пізнійше.

Тому, що на підставі розпорядку про доразові суди присуд має бути переведений протягом двох годин від хвилі присуду оборонець д-р Бандель просить трибунал продовжити реченець о одну годину, що є допустиме законом. До цего домагання оборони трибунал прилучився, після чого з рамени оборони і трибуналу внесено негайно телефонічне прохання до Варшави о помилування для обох обвинувачених. Оба обвинувачені прийняли засуд спокійно і достойно. Також спокійно заховувалась мати і сестри обв. Крупи та батько обв. Луцейка. Ні одної слези не бачила в їх очах товпа, яка з цікавістю окружила родину засуджених. Слідують години нервового вичікування.

Коло години 12. приходить відповідь з Варшави, що прохання оборони відкинено і присуд затверджено.

### Виконання присуду.

Вже перед год. 1. зібралась на подвірю тюрми „Бригідок" при вул. Казимирівській товпа людей, цікавих бачити виконання присуду. Крім представників оборони і преси, багато поліцейників і кільканайцять жінок, членів родини і знайомі комісарів. Перед одряпаним муром в закутині подвіря станув рій війська під командою офіцера.

О год. 2'45 приводять першого засудженого Романа Луцейка Йде в товаристві оборонця д-ра Шухевича. Хід його сміливий і бодрий. Стає на вказаному офіцером місці і останній раз обкидує всіх зором довкола.

Очей не дає собі завязати. Священик дає йому цілувати в останнє хрест. Паде коротка команда, рій бере приціл.

Чути звінкий голос засудженого: „Стріляйте герої! Гину за ідеї народа! Хай живе Україна!".

Грянула сальва і одно молоде тіло покотилось долів, забагрюючи сніг великою темною плямою.

В десять мінут пізнійше розстріляно й Василя Крупу. І цей також йшов по геройськи на смерть та не дав завязати собі очей.

Останні його слова злились в оден грімкий оклик:

Хай живе Україна!

— — — — — — — — — — — —

Жінка Ланового, почувши сальву крикнула, плещучи в долоні: „Гурон нас!! Чесьць їм жеамордовалі мордерцуф. Пусьцємне, нех сєн попатржен на трупи".

**Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.**

## З польських справ

### Перше засідання нового польського сойму і сенату.

Дня 28. ц. м. о год. 10. рано відбулося в варшавському соборі св. Івана богослуження на інтенцію успішної діяльности польського сойму і сенату. Після богослуження посли і сенатори пішли походом до соймового будинку, де около 12. години зібралися на нараду голови клюбів, щоби порозумітися дотично розділу місць на салі засідань. До порозуміння не прийшло з причини синсії поміж представниками „меншостей" і правицею. На внесення Гломбіньского відложено засідання.

О год. 12'45. станув на трибуні начальник польської держави Пілсудскі і серед оплесків лівиці виголосив коротку привітну промову, в якій підчеркнув історичний характер хвилі, в якій доводиться йому в друге інавгурувати засідання польського парляменту. Між иншими п. Пілсудскі накликував до мирної праці, „яка може бути тим спокійнійшою, що наші межі усталені" та підчеркнув державні конечности, яких полагодження буде залежати від праці сойму а саме — наладнання польських фінансів. Покликавши на провідника найстаршого віком посла Броансфорда, Пілсудскі обявив „звичайний сойм польської републики" отвореним.

По промові названого маршалка і віватах в честь польської армії та її начального вожда попросив о голос в справі формальній український посол з Волині Васильчук, йому одначе голосу відмовлено. Відтак прочитано роту польського приречення, почім в азбучному порядку викликувано посла за послом, який голосно говорив „ślubuję". І тут не обійшлось без синсії. Волинський посол Хруцький вимовив те сакраментальне слово в рідній мові, що викликало бурю „святого обурення" на правиці. Після присяги принято тимчасовий регулямін соймових нарад без дискусії.

На прикінці предсідник оголосив, що пос. Ліберман і тов. зголосили інтерпеляцію в справі випущення на волю кількох арештованих послів, між иншими п. М. Луцкевича. Предсідник поставив цю справу на денному порядку чергового засідання, яке відбудеться в пятницю 1. грудня і буде посвячене головно виборови маршалка і президії сойму.

Тогож дня 4½ по полудни відбулося перше засідання польського сенату а такоюж програмою що й сойму. І тут, як і в соймі прийшло до синсії з приводу ужиття рідної мови українською сенаторшею п. Левчаківською при складанню приречення. Промова начальника польської держави в сенаті зясовувалася в тому, що польський сенат має бути чинником розваги і осторожности. На тимчасового маршалка сенату покликав Пілсудскі Лімановского, якого крім цього повитав як найстаршого боєвика за незалежність Польщі.

### Із соймових кулоарів.

Варшавський кореспондент „Хвилі" доносить під датою 28. ц. м.:

Вже в пятницю мають зібратися обі палати парляменту, щоби довершити вибору президії, а до тепер не тільки не має даних, які позволяли би вказати на особи майбутніх маршалків, але не відомо навіть чи і до якого порозуміння поміж партіями взагалі дійде.

О скільки поміж правими клю-

## З театру.

### (Я. Ґордін: Міреле Ефрос, песа з жидівського життя у 5 діях. — Скандал в оперетаю)

Драма в пяти діях, із котрих дві за багато. Родинна трагедія, яка розпочинається весіллям та кінчається танцями. Акція, яка на сцені триває чотири години та відтворює події 13-ти літ (пізнас котрих встигають прийти на світ і підрости нові дієві особи: у першій дії їх ще, правда, нема, але у 5-ій святкують вже свою... повнолітність!)

Конфлікт справжньої аристократії духа з псевдоаристократією форми. Конфлікт консерватизму старих, опертого на тривких основах віри і традиції, з стремлінням молодих до чогось нового, свіжого.

Трагедія матери, яка свою любов до дітей утотожнює з тиранією, що не допускає ні одної иншої думки й ініціятиви. Трагедія дітей, які люблять свою матір, знають гаразд, що таке завдячують їй та бачать усі її небуденні прикмети душі, а проте не в силі йти все життя на поводах її дбайливої материнської опіки.

У драмі заторкнено багато цікавих проблем, але-ж не використано ідей так, як можна було використати їх.

Невеличку акцію роздуто й розтягнено аж на пять довгих дій і через те, песа не тільки стала важкою, але й поодинокі дії втратили цупкий звязок, необхідний у композиції драми. Хибам зовнішньої будови драми відповіли недостачі внутрішньої. Так напр. занадто багато присвячено уваги ступенуванню непорозумінь поміж матірю і дітьми, (цілих дві дії — II. і III.) а цілком мало умотивовано реакцію у почуваннях цих останніх — каяття, яке зродилось... у перериві поміж III і IV дією, зазначеному потім лише словами, а ніякою акцією. Глибокий соціольоґічний конфлікт почувань матери й дітей окутано таким грубим плащем сантименталізму, що глядачі забувають про суть проблеми та реагують на неї або зітханнями при сльозах в очах або — позіханням. Дешеві ефекти збільшують отой сантиментальний настрій, який инколи стає просто нестерпним; навіть музика, яка грає і за сценою і на сцені, під ріжними видами: як орхестр, терцет і сольо, на тлі настроєвої тишини або як дострій до роспучливих зітхань — може викликати нехіть у найбільших приклонників музичного струменту. Велика сила моралізаторських афоризмів ділає теж — охолоджуючо... Перевантаження же драми народніми жидівськими звичаями й обичаями зробило з неї типічно побутову песу того низенького рівня, якому саме й відповідають сцени, танці і музика, сантименталізм добрий початок і „щасливе" закінчення та здорова мірка нудьги.

„Міра (чи Міреле) Ефрос" — песа старенька і відома у Галичині з української, польської і жидівської сцени. Не уявляє собою ніяких цінностей за виїмком — перспективи „роблення каси" (передусім на провінції, по жидівських містечках), що, мабуть, і було головною і чи не єдиною причиною вантажити її на резхитаний віз т. зв. поважного репертуару нашого театру. „Каша заварена вже і треба її зїсти", зауважив у розмові зі мною на кілька днів перед премерою „Міри Ефрос" відповідальний діяч театру. Найбільше не смакувала недоварена й дуже ріденька каша — артистам.

Правда, воно не торкається усіх артистів, занятих в песі. Так на прим. важко було найти кращого ніж п. Загарів творця типу старого Жида Нухима, безтурботного практичного життєвого фільософа, який всі найпростійші і найскладнійші питання вирішує короткою стереотиповою фразою чистокровного стоїка або „напиточним" арґументом. П. Загарів влив життя у кострубату песу, поривав за собою решту артистів та сам один усунув всі сумніви глядача про те, чи варта було йти на виставу.

П. Совачева (Міне Хвойра, жінка Нухима) і п-ні Я[illegible]ва (Махля, слуга Міра Е.) — [illegible] поруч з п. Загаровим тими, як [illegible] ще використали всі моменти [illegible] невеличких роль, щоби надати типово-жидівській песі стильовий характер. Пп. Морська, Голіцинська, Бенцаль і Блавацький належали до цих нещасних, яким — не смакувала каша.

П. Морська — незамінна акторка для роль, де треба проявити великий темперамент. А відомо, що взагалі погана справа, коли жінка з темпераментом — мусить скривати його; щож і казати, коли воно торкається артистки на сцені, артистки, якої темперамент є чи не найбільшим сценічним скарбом! — Тоді почуває себе неприємно роля, незручно — публика (жаль їй не ролі, лише артистки) та найпоганійше — сама артистка. Так воно було із п-нею Морською у титуловій ролі Міри Ефрос. „Людина великого і ясного розуму", про яку „важко повірити, що вона лише жінка" — каже про неї її найстарший прикащик і приятель. Це головна характеристична риса Міри, яку п-ні Морська підкреслила на прочуд гарно. Та щож, коли Міра Ефрос — стара і хвора людина, яка всенький час просиджує у фотелі з нерухомо складеними руками і тому не дивниця, що така роля не захопила артистку. — Шейндель, дочка Нухима і невістка Міри, справниця усього горя у родині Ефрос, — найшла заступниню свою у п. Голіцинській. З одного боку приємно було побачити талант цієї молодої артистки у ролі діяметрально ріжній од всіх „наївних", які зробили п-ні Голіцинській імя і славу; з другого боку не можна було не відчути, що воно щось не теє... Злобна, завидна й гордовита маломістечкова Жидівочка, яка хоче грати ролю дами; рафінована комедіянтка, яка підлещується чоловікови на те, щоби тим успішнійше зробити якусь прикрість свекрусі; сварлива і криклива плебейка, що

бами панує цілковита однодушність, о стільки центро ліві партії від Пяста на ліво, інтриги і особисті анімозії виключають якенебудь порозуміння. Заєдно правда, радить 4 клюби „центролеву", але і ці конференції можуть хиба викликати тільки враження співділання, аніж бути його ознакою. Тугутівці не довіряють Пястовцям, соціялісти відносяться підзірливо до Н. П. Р. одні других посуджують о готовість коншахтів зі З. Н. Л. Не є виключене, що жидівські посли в польському сойні і сенаті утворять одноцілий клюб з тим, що жидівські посли зі Східної Галичини творитимуть в тому клюбі окрему групу. Жидівський клюб обняв би в соймі 34—35 послів, в сенаті 12. Зачувати, що голова клюбу українських послів з Волині, Холмщини і Підляша п. Васильчук має зголосити на засіданню сойму декларацію, що українське населення в Польщі стоїть на ґрунті власної державности. Ця декларація має відноситися головно до земель заселених українською більшістю, в першу чергу до Східної Галичини, Холмщини і Волині.

В соймових кульоарах оповідають між иньшими, що Пястовці зі Східної Галичини задумують утворити окрему секцію П. С. Л. На чолі тої групи мав би станути Бриль.


**7. грудня 1922.**

**в салі лисенка** відбудеться

**ВЕЛИЧАВИЙ КОНЦЕРТ**

з промовою Вп. п. дир. Мих. Гатунцинського, при співучасти Вп. Пань: Федорцевої, Сеірської, Чабанівної і оперового співака п. Маслюка, Б. Шехевича, гроф. Романа Перфецького. Хор „Бандуриста" при акомпаніяменті Вп. п. інж. Бобикевича.

**Дохід призначений на Фонд „Українських інвалідів."**

Початок о годині 7-ій вечером.


# РІЖНІ ВІСТИ

### Екзекуція в Атенах.

В Атенах скінчився процес проти б. грецьких офіцерів. Засуджено на смерть і розстріляно Гунаріса, Стратоса, Протопападакоса, Теодокіса, Бальтарі і ген. Гадіянестіса; на досмертну вязницю засуджено адмірала Гудаса і ген. Стратігоса.

### З Ірляндії.

З Дебліна доносять, що жінка помершого бурмістра міста Корку Марія Свіней, розпочала у вязниці голодівку.

### Промова Мусоліні.

Мусоліні виголосив у сенаті промову, в котрій зазначив, що треба здобутись на все для уратування нації. Заявив, що не буде провадити ніякої політики ворожої пролетаріятови, бо є переконаний, що тільки добробут пролетаріяту принесе державі мир і лад. Що до закордонної політики, то новий уряд не підніметься на жадні авантури, а буде тільки боронити своїх прав.

### Реформи в Італії.

Новий італійський уряд усунув із становища усіх конзулів не італійської народности. Конзулями можуть бути тільки Італійці, що брали участь у війні. Закордонним представництвам наказано помістити у своїх льокалях бюст Данте, як символ Італійської культури.

### Ірляндська конституція.

В палаті громад Бонар Льов запропонував ухвалити проєкт закона ірляндської конституції. Палата громад ухвалила проєкт одноголосно при другому читанню.

### Уневажнення договорів.

Англійський уряд задумує уневажнити договір трьох держав з р. 1920 в силу якого Мала Азія була поділена на кілька областей віддаваних між впливи Англії, Франції та Італії.

### Антисемітизм у Відні.

За прикладом німецьких студентів у Празі, віденське студентство на вічу ухвалило домагання, щоби на університеті не було професорів, ані ректорів жидівської народности і щоби число Жидів студентів не виносило більше, як 10 проц. Зі страху перед ґвантурами, ректорат припинив на університеті виклади.

### Окупація басейну Рур.

Французька преса доносить, що на нарадах французького парляменту обмірковано справу поширення окупації частини басейну Рур, особливо Есен і Бохум.

**При зміні адреси прошено не забувати подати і попередню свою адресу.**

МАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН.

## З дороги життя.

### Їх розстріляно.

Їх розстріляно...

Я чув, як перед цівками смертоносних крісів, в обличчо смерти залунало їх грімке: „Хай живе Україна".

Я бачив, як скилились окривавлені голови до долу...

Я чув, як загреміли грізні вистріли.

Але я не тямлю того, я забуду ті жорстокі картини, я вирву із серця погляд очей молодих хлопців, що ішли на смерть.

Я тільки одного не можу забути. Я тільки одно тямитиму до могили — я тямитиму той сміх, яким привитала товпа останній оклик розстріляних.

Я не забуде злобних окликів серед юрби і кровожадної цікавости присутних. Во віки я тямитиму вираз вдоволення, що сіяв на обличчях жандармів.

І всюди за мною дорогого життя полине радісний оклик одної жінки, що бачила розстріляних і сичала як люта гадюка:

— „Dobrze im tak! Tak się należy hajdamakom".

Я забув страхіття війни, потоки крови на фронтах, зойки і стони вмираючих в лічницях — але усміхів юрби і крику жінки не забуду по гріб!

Не говоріть мені про ніжність жіночого серця, бо воно жорстоке і кровожадне, як серце гієн.

Не говоріть мені про чутливість жіночу, бо я чув, як жінка реготалася над трупом.

І я не бачив таких, що забулиб перед маєстатом смерти про ненависть і кров — а жаліли людей.

Колиж у наших серцях загине звір і народиться людина?

Сіяли багнети, палали очі цікавістю, метушилась сліпа, безглузда товпа.

Я аж там зрозумів тих, що ненавидять юрбу і поклоняються тишині і самоті.

На снігу лежало два окривавлені трупи, а там на вулицях гриміла весела музика в роковини польського листопадного повстання.

О іроніє, позволь поклонитись тобі!

*Чмелик.*

## В таборах для інтернованих.

Obóz Jeńców i Internowanych
Nr. 5 w Szczypiornie

Szczypiorno, d. 11|XI. 1922

L. dz. 3688|22.

Do
D-twa Grupy Internowanych
w miejscu

Z rozporządzenia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych intern. Rusini w Obozie Nr. 5 jak rodzinni, tak oficerowie i szeregowi zostają wyłączeni z pod kompetencji D-twa Grupy Wojsk U. R. L., a podlegać będą wyłącznie Komisarzowi Kalisz. Grupy Obóz. Intern. W tym celu zarządzam, by D-two Grupy wyłączyło ze swoich oddziałów wymienionych w liście szeregowców i przeniosło do ziemianki Blok C. Nr. 23, w dniu 11|XI. 1922. Oficerowie mają być przeniezieni w dniu 13|XI. do tej samej ziemianki, dla których będzie zrobiona odpowiednia ściana izolacyjna od szeregowych.

Rodziny i osoby wolno pozostają na swych miejscach, lecz codziennie zrana o godz. 10 tej mają się stawić w Komisarjacie dla przeprowadzenia kontroli. Zaprowiantowanie aż do odwołania ma się odbywać w miejscach dotychczasowych. Spis załączony Rusinów ma być zwrócony do Podkomisarjatu z oznaczeniem stopnia wojskowego każdego z wymienionych.

I załącznik

(—) Cieśliński

Zastępca Komisarza Kaliskiej Grupy Obozów Internowanych.

Za zgodność:

Zmijewski.

Szt. Gen. General-Podporucznik
i Szef Sztabu Grupy.

L. dz. . . . . .

пнеться в аристократи, бачить у формі зміст і мститься за свої невдачі на тій, чию вищість почуває жіночим інстинктом. Велика й відповідальна роля, якої не провалила артистка тої міри, що п-ні Голішинська, алеж і не віддала її, як слід, бо — не було в цій ролі місця для перлиного сміху, для ніжних тонів, мягких рухів... П. Блавацький, як стільки попередніх разів, так і цим разом мусів нести непосильний йому тягар ролі аманта, — плаксивого нареченого і ще більш нездарного чоловіка під капцями молодої жінки. П. Бенцаль був гарним Заломоном, старим приятелем — прикащиком Міри, але (як і Міра) був трохи деревляний.

Театр був повний. А вистава — почалась знову з опізненням, цим разом „лише" на 35 хвилин. Вп. Дирекція мабуть свідомо глузує собі з публики. Вп. Дирекція мабуть певна цього, що українська публика ніколи не дійде до того ступня своєї самопошани, що є всюди за кордоном. Вп. Дирекція може не приємно перерахуватися; і наші люде зможуть теж навчитися методи поведінки закордонної публіки, яка у таких випадках, не діждавшись до 15 хвилин з боку відповідального представника Дирекції прилюдного оправдання й просьби вибачення за спізнення — демонстративно опорожнює театр і домагається негайного звороту грошей за білети, залишаючи галерії відповідне поле для попису. Вп. Дирекція може перерахуветися ще в одному напрямку: ті самі люде, які тепер закликують громадянство, щоби ходило до театру, не будуть стидатися організувати бойкот театру, як що Вп. Дирекція примусить їх до цього!..

* * *

Повищим реченням, останнім, яким я закінчив свої уваги про „Міру Ефрос", можна розпочати згадку про недільну виставу „Барона Циганського". Теперішній рівень оперет на нашій сцені є того рода, що ні одна шануюча себе людина, сяк-так тямуща у музиці й співі, не береться писати про них рецензії. Тим паче не тяжить це завдання на моїх обовязках. І я й у тямці не маю писати про орхестр, хор, сольоспіви й дуети; не дуже цікавить мене й те, що виконавцем головної титулової ролі „Барона Циганського" був — п. Краснопера; герой, який не знав, що зробити з своїми руками й ногами, де подітися на невеличкій сцені та як примусити горло, щоби гаразд дерлося. Барінкай вирів, розіпнав ковмір сорочки, геть протоптав і знищив носи черевиків, так пнявся при кожній вищій нотці, — піна і хрипів, аж морозом гнало по спині. Не помогли сердечні заходи нещасної Сафі (п-ні Стадникова), яка всіма чарами своєї краси старалась вивести з непорушної рівноваги свого бойкого коханця-героя, що стояв мов мальований стовп і ні чичирк. Жаль, страх як жаль було палкої, вродливої Сафі, неменше жаль було й її суперниці Арсени (п-ні Бенцаленя), яка далебі мала кращий смак, піклуючись Оттокаром (п. Данчак). Кальман Жупан (п. Рубчак) „робив рух", але і йому не повелось розрухати неповоротного конкурента до руки своєї донечки.

Все воно, як сказано, мало цікавить мене, хоча правду сказати, я бачив вже чимало скандалів на ріжних сценах, але такого скандалу, як з п-ном Красноперою на „Барові Циганським" я ще не бачив... Вп. Дирекція певне задоволена: саля, правда, проріднилась трошки після І ої дії, а ще більше після ІІ ої, але чимало таки залишилось до кінця таких глядачів, які певне пішли до хати з повним задоволенням; а що ґалерія недільної вистави ревна з задоволення після кожного вульгарного і тривяльного дотепу власної фабрикації поодиноких виконавців роль, то все було (для Дирекції) в порядку. Але мене цікавить справа, яку вже раз я мав сміливість порушити і яка не може бути байдужною нікому, хто вважає себе освіченою культурною людиною хто вважає себе Українцем, який живе у XX. ст. Це є справа чистоти української мови на дошках театру. Он кілька квіток української мови, зібраних на квітнику 2-ох перших дій „Бар. Циг." (довше І я не всидів): „властиво", „боюся о голову", „зберегчи", „есьм", „гарно росположений", „противно" (в значінню навпаки) — з уст п. Шеремети, який, м. н. має українську вимову — просто жахливу; „маєш рашію", „минулість", „бутелька", „заїзд", „іде о виконанє супроти законів" (sic!), „переконатися о вашій вірности" — з уст п. Рибчака і т. д. і т. д.

Як Вам не сором панове, панове артисти українського театру? Чи Ви розумієте лихо, яке творите, чи не хочете розуміти його? Адже вся Ваша праця на ніщо, всі старання не вартні зломаного гроша, кожний Ваш виступ на сцені є даремне втраченим часом, — як що Ви нехтуєте чинник мови у царині театрального мистецтва. Адже Ви накидуєте театрові ролю шкідника, найбільшого шкідника, який може істнувати для народу, — прилюдно, при світлі ламп, перед повною салею **калічите рідну мову!** Театр, який пропагує легковаження рідної мови, — не є вартний того, щоби взагалі істнував. Громадянство, яке не має сили примусити діячів театру, дирекцію й артистів, щоби шанували рідну мову — не вартне мати власний театр. Нарід, який не знає вартости рідної культури — мусить так довго тягти невільничє ярмо, поки не навчиться ваги слів: рідна мова, власна культура. Не руйнуйте, панове, твердинь рідної культури!

*Кедрин.*

# Промова д-ра Пилипа Евина

## оборонця на процесі Ст. Федака і товаришів.

Дальша промова з дня 7. листопада 1922 р.

Яко дальші факти, на котрі покликувався обв. Федак є і це, що ціла Східна Галичина з приходом польських військ покрилася польськими боївками, котрі уоружені нападали на українське населення при всіх можливих нагодах, при театральних виставах, при концертах, чи то в честь українських поетів, чи для других цілей, потім в часі українських свят і весіль. Старалися викликувати авантури, що провадило до обопільного подразнення. Супроти цего стан цей не міг причинитися до успокоєння краю, а викликував фермент. Яко клясичний примір позволю собі навести, що о. Стернюкови підставили бомбу так, що він отвираючи двері мусів спричинити вибух. На факт єствування того стану покликує лише свідків Карпаковича Осипа в Яксманичах, пов. Перемишль, о. Стернюка в Пустомитах, о. Михайла Сенїва в Миколаєвичах.

Яко дальший факт, на котрий покликується обв. Федак є, панове, факт конскрипції. Конскрипція запорядкована зістала 1921 р., а що конскрипція ця запорядкована зістала для держави польської, значить на землях Польщі, супроти цего українське населення обовязку конскрибувати себе не мало і не почувалось до цего обовязку тим більше, бо як це з авторітетного місця вияло тут вже в часі переведення цеї розправи, бо з уст п. воєводи, конскрипція мала—так сказати — перевести ні менче ні більше тільки признання горожанства, признання держави польської на землях Східної Галичини. Не дивно, що населення українське не могло піти. Не могло супроти цего цю конскрипцію виконати. Щоби однак цю конскрипцію дійсно перевести „пер фас ет нефас", повисилано карні експедиції; людей, котрі конскрибуватись не хотіли, обложено тисячами і тисячами гривни, обложено арештами і в тих арештах держано мимо того, що закон конскрипційний постановляє одну одисіньку кару 600 марок за невиконання обовязку, а якихсь дальших репресій закон не знає. Докази, що ті репресії уживано, що вони були в цілім краю, на це вистарчило би, Високий Трибунале, покликатися на пресу з цього часу і то виключно на польську пресу. Однакож щоби не бути голословним, покликуюсь на свідків: д-ра Володимира Бачинського, вул. Супінського 19, д-ра Івана Курівця, Шкіря, вул. Вірменська 3, д-ра Ілію Сидагуба, вул. Руська ч. 3. Деякі міста і села числили по кількадесять, а навіть по кількасот арештованих, між ними були також священики і люде з інтелігенції. І так для прикладу позволю собі навести: от. Олекса Ганас, Печеніги, пов. Перемишляни, о. Семен Городецький, парох і крилошанин Вербилівці, пов. Рогатин, тепер у вязниці, о. Володимир Соловій, Пуків, пов. Рогатин, о. Мурович, Тустоголови, пов. Зборів, о. Давидович, Тартаків, о. Степан Онишкевич, Купнович, о. Курчаба, Чорний Острів.

Яко дальші факти режіму подав я, Федак між иншим також і полонізацію Сх. Галичини кольоністами з заходу. Факт цей, Високий Трибунале, відчув цілий український народ незвичайно болюче, а відчув його длятого, бо український народ, передусім український селянин, був в основі того свідомий, що це земля єго українська. Що та земля, котра пізнійше дісталася в руки польських панів, це земля князів, це земля монастирські, котрі по заняттю Сх. Галичини через короля Казимира на підставі права займанщини зістали розділені між Поляків. Український селянин зрошував цю землю своїм потом і кервавицею. Закон кольонізаційний з 10. липня 1919 і 15. липня 1920 р. віддає її виключно в руки польських інституцій, що займаються кольонізацією ідуть під кличем: „ані пендзі земі в ренце українське". В цім ідуть так далеко, що навіть місцевим Полякам і латинникам не продавано ту землю, щоби, борони Боже, який Українець в який спосіб від них не відкупив, а дебата ціла, яка над тим законом розвелась в польськім соймі, недвозначно, даруйте за вислів панове, але я сказавбим з цинізмом зазначила, що не сміє тота земля в одній крихітці припасти українському селянинови. Вона має виключно служити до поширення так сказати польського стану посідання тут на східних кресах, має створити тото підложе, котре з часом має сотворити той вал польськости на найдальше висунених східних кресах, має сотворити так сказавши і то огнище того невдоволення і тих сварок, які вже нині показуються. Здається мені, що закони кольонізаційні і цілий факт кольонізації є чи ненайпоганіщою карткою в історії тих діб і часів, які переживаємо. І не дивота, що може ніщо так не заболіло український народ і тих, яких бачите перед собою, як власне цей оден момент і не одно власне піднесу. Високий Трибунале, коли пруське правительство в часів кольонізаційної системи, посміло цю кольонізацію переводити, знаємо, що проти кольонізації говорено майже по всіх правительствах, говорено майже по всіх часописах і то зовсім слушно уважали яко акт насилля, взиваючий о пімсту до неба. Однакож тут, коли польське правительство стануло лишень стопою, одною з перших річей було, що примінено той закон, який, так сказати, взивав о пімсту до неба.

Мало сего було. В деяких селян і пришельців побирали декотрі інституції задатки в долярах і платили за це в 1920 р., по курсі 700 до 800 мп. Придержувано всі задатки цілими місяцями і коли курс доляра піднісся на 7000 мп. тоді звертано селянам ті задатки, але не в долярах лише в марках по данім курсі.

В сей спосіб ті селяне, котрі привозили з Америки цілу свою кервавицю діставали її не в долярах, але в марках після числення, яке було рік тому назад так, що много людей ставалося жебраками. Яко свідки на ті факти підношу тільки д-ра Григорій Величко у Львові Ринок 10, адв. д-р Макук, Товмач, д-р Іван Саноцький Надвірна, д-р Володимир Загайкевич в вязниці в Перемишли, д р Степан Баран адв. в Теркополи і много инших.

Ми знаємо, що Сх. Галичина вздовж і поперек порізана стрілецькими ровами. В Збаращині є цілі милі де не можна стрінути ні одної стріхи. Мало того, що населення жиє в землянках, западає на ріжні хороби, тиф, недуги очей, мимо сего не приступлено до відбудови сих осель, але в першу міру помагають кольоністам. А в своїй посвяті нераз ідуть так далеко що дуже часто старости міст реквірують цілими сотками підводи селян котрим велять звожувати матеріяли і то безплатно для тих власне кольоністів. На се покликую всіх тих свідків яких я покликав щойно на факти надужиття при конскрипції.

Покликався дальше Федак і на факти, а іменно на репресії дотично життя кооперативів і чисто культурних інституцій українських. І тут стверджую, що кооперативи українські, які в наслідок війни не могли оживитися, тепер коли який такий спокій настав, ті кооперативи почали оживотворюватись і почато в них яку таку працю. Здається мені, що кооперативи є благодатю суспільности без огляду на те чи кооператива є польською чи українською чи жидівською. Однакож тих кооперативів не позволила польська окупаційна власть створити доглядаючись в них якихсь конспіративних мотивів, так що маса з тих кооперативів не зістали утворені і досі не жувуть. На се свідки: дир. Союза Ревізійного Іван Филипович, Домініканська 11, д р Сяноцький Надвірна, д-р Навроцький Делятин, Іван Скварко Коломия, Евстахій Безпятка в Перемишлянах, От. Пелліх в Радехові, д р Рондяк Косів, тепер в вязници в Коломиї, д-р Здерковський, адв. в Мостисках, д-р Михайло Король, адвокат в Жовкві.

Як відомо, Високий Трибунале в наслідок війни і в нас шкільні курси підготовляючі перестали істнувати, взагалі освіта незвичайно підупала. Але український народ поставив за свою ціль сягнути по сю освіту і довести стан просвіти до рівення передвоєнного. В тій цілі закладаються кружки Українського Педагогічного Товариства в скороченню У. П. Т. для виключної праці над просвітою що є безумовно в інтересі цілого населення. Однак на жаль сі кружки стрінулись в такими перепонами зі сторони адміністрації, що постепенно упадали оден за другим, або через закриття, або не позволяючи на отворення. А забороняючи отворення нових чи давних кружків мотивували се тим, що особи, котрі підписані на статуті не дають гарантії, що не надужинють сего кружка до якихсь заборонених цілей. А мотивуючи се одною фразою майже при всіх заборонах (читає) „особи подписане на статуте не дайон ренкоймі і т. д." Се повторялось стеоретипово в тих самих справах і у всіх повітах. Отже з того виходить, що в тім напрямі були якісь вказівки, прямо такі кружки замикати. А я пригадаю, що навіть в давній Росії дозволяли на отворення дотичного кружка а доперва ех post осуджувано їх діяльність. Прецінь кружки закладано в ціли науки, отже не надаються до політичної агітації. Того рода заборонення так сказати нельогічні. На ствердження, що власне в цей спосіб поступалось і то масово покликую на доказ свідків: Антона Гладишовського, голову Українського Педагогічного Товариства у Львові Ринок 10, секретара Українського Педагогічного Товариства, Теодора Підлуського, Львів, Ринок 10, Івана Ліщинського, Львів Мурарська 5. А на численні закриття, недозволення отворення філій „Просвіти" і читалень „Просвіти" покликую: д-ра Івана Брика, голову Т-ва „Просвіта" у Львові, Хмельовского 15, професора Степана Шаха, секретара „Просвіти" у Львові Ринок 10, урядника тогож Товариства Петра Петрика Ринок 10.

Що власне ціле культурне життя Українців зістало прямо пригнетене, придушене нехай послужить от такий факт. В маю 1920 р. постановили Українці міста Львова заложити Товариство плекання чужих мов. Товариство це заложилось з вкладом кольосальних сум...

Предс? Яке Товариство?

Д-р Евин: Товариство плекання чужих мов, з вкладом кольосальних сум, найшли учителів, найшли льокаль і внесли подання. Коли заказ не приходив в своїм часі, зачало Товариство прямо науку. Дня 2. серпня позвала дирекція поліції до себе учителів а зглядно організаторів того Товариства і під строгістю закона заказала дальше ведення тих курсів знова під претекстом, що товариство готово переводити місто науки якісь політичні коспіративні цілі.

В справі сего Товариства інтерпельовано в поліції і намістництві однак все відмовляли а тільки обіцювали. Справа ця мимо рекурсу доси неполагоджена. Доказ акти воєвідства XIIIA 54348|20 1405. А опираюся на свідоцтвах: Шаха Степана, Гната Панчишина, вул. Руська ч. 3, радника Венцлевского воєвідство.

В тім часі постановили заложити так зв. „Український шкільний музей", а се в тій цілі, щоби збирати музеальні матеріяли в ниві шкільництва, в ціли уладження музея на опрацювання і видавання тих скарбів. На се відповіли, так що можна це назвати тільки „шаленьство", подаючи при тім знов, що особи підписані не дають ніякої гарантії. Та сі міри примінювано також до чисто гуманітарних інституцій, які мав український народ, або хотів заложити. І так в 1919 р. заложили Українці філію Червоного Хреста. Однак се товариство зліквідовано, а фонди влучили до польського Червоного Хреста. Докази: Марія Панчишин. Львів Гловінського 2.

А відомо, Високий Трибунале що 1918 і 1919 р. знайшлося тут у Львові і в инших повітах, незвичайно багато службовиків, що не мали заняття і в тій цілі помагав їм Український Горожанський Комітет в чисто гуманітарних цілях. У. Г. К. розвиває незвичайно широку діяльність, він не одно життя уратував, не в однім разі отер гірку сльозу сироті. Той Комітет, котрий спішив із допомогою матеріяльною і моральною і всякою помічю, яку такий Комітет міг в данім випадку дати. Цей комітет в жовтни 1921 р. зістав розвязаний, опечатаний, акти забрані і перестав в наслідок заказу істнувати. Доказ на це: д-р Степан Федак у Львові, Руська 20, і Володимир Целевич, Руська 3.

В тімже часі заложився також „Український Комітет Помочі" котрого виключним завданням було нести поміч військовим інвалідам і сиротам і найбіднійшому населенню міста Львова по тих інвалідах. Цей Український Комітет Помочі був так сказати чисто церковною інституцією, на чолі його станув от. пралат Куницький. Однакож і цей Комітет Помочі не удостоївся приволення і цей комітет так само закрито. Свідок: о. пралат. Леотій Куницький, Львів, пл. Юра 5.

Коли в минулім році на весні показалося, що на Великій Україні вибух майже неімовірний голод, тоді кинено клич між українським народом, щоби прецінь прийти в поміч тим голодним. І український народ почав віднимаючи собі від уст складати оплати на голодних братів на Великій Україні. І в воєвідстві Станиславівськім і воєвідстві Тернопільськім зрозуміли це і позволили на збірку, одно тільки воєвідство Львівське не удостоїлося доси позволення і доси не узглядненo того чисто гуманітарного чисто самаританського кличу подиктованого любовю ближнього. Дотичний Комітет не удостоївся позволення на збирання складок.

(Докінчення буде.)

## До П. Т. Членів Трудової Партії.

Зближається Народній Зїзд Право виборів делегатів мають тільки ті члени, що заплатили партійний податок і тим задокументували свою партійну приналежність

Тому обовязком кождого прислати партійний податок до Краєвого Союза Кредитового у Львові Ринок ч. 10. на ч. вкл. кн. 5000,

*Д-р ВОЛ. БАЧИНСЬКИЙ*
голова.

# ТЕЛЕҐРАМИ.

### Домагання Туреччини.

Відень. (ПАТ.) „Н. фр. Пр." з Льозанни: З міродатного жерела авідомляють, що Туреччина домагається признати їй не лише цілий мосульський вілает, але крім цього й округу, що лежать на схід і південь від Мосуля. Часопис є одиноке думки, що ці домагання поставлено, щоби дорогою торгів дістати назад мосульський вілает і його нафтові поля.

### Делеґація Мезопотамії в Льозанні.

Відень. (ПАТ.) „Н. фр. Пр." з Льозанни: Король Мезопотамії Файзаль звернувся до англійського правительства з домаганням дати дозвіл на виїзд спеціяльній делеґації Мезопотамії на льозанську конференцію. Англія спочатку зайняла негативне становище супроти цього домагання. Коли опісля делеґація прибула до Льондона й енерґічно домагалася виповнення цього домагання, згодилася на виїзд делеґації до Льозанни, де прибула вчера.

### Отворення румунського парляменту.

Букарешт (ПАТ.) Радор. Сьогодні торжественно отворено звичайне засідання парляменту. Король заявив у престольній промові, що Румунія вважає за основне условя мира вдержання Румунією і розвинення мировим шляхом її порозуміння з союзниками. Румунія зі свого боку зробить усе, що є в її силі для привернення правильних взаємин із иншими державами. Румунська делеґація в Льозанні руководитиметься такими самими принципами. Відручне письмо згадує дальше про нову конституцію, яка має на цілі утривалення національної одностайности і про наглячу конечність сконсолідування пливкого внутрішнього довгу.

### Конференція знатоків.

Відень (ПАТ.) „Н. фр. Пр." з Парижа. Конференція знатоків радить у готели „Асторія" під проводом французького делеґата Моклера. Займається вона поділом довгів бувшої австро-угорської монархії між фікційні держави. Кілька родів довгів уже поділено. Конференція покінчиться мабуть цього тижня.

# НОВИНКИ.

— **Новий ректор українського університету в Празі.** В салях Карлового університету в Празі відбулося урочисте назначення нового ректора українського вільного університету проф. Дністрянського. В урочистому святі взяли участь чеські професори на чолі з ректором чеського університету Горачеком. Попередний ректор українського університету проф. Олександер Колесса зложив звіт із діяльности університету за минулий рік.

— **Смерть дочки Адама Міцкевича.** Дня 26. листопада в Парижі померла дочка Адама Міцкевича Марія Гурецка.

— **Жертви морозу.** При Вулецькій дорозі під Львовом найдено непритомного Михайла Січа, котрий замерз підчас нічного морозу. Його відставлено до лічниці. — В Наварії найдено труп Конопчака, котрий підпивши, замерз в рові.

— **Польський ксьондз бє в лице й грозить револьвером.** В Станиславові в дирекції залізниць посварився польський капелян Н. Пончек з інспектором Зірблем, в часі чого капелян ударив в лице інспектора та загрозив йому револьвером.

— **Самогубство в Золочеві.** На цвинтарі в Золочеві найдено труп невідомої жінки, котра як доказано поповнила самовбивство випивши трутину.

— **Історія всесвітної війни.** В париському університеті відкрито нову катедру історії всесвітної війни 1914—18 рр. Викладає проф. Петро Рінево, котрому уряд передав усі державні архіви, що торкаються тоїж війни.

— **Американська анархістка.** Совітський уряд висилає в Сибір американську анархістку Штаймер, котра перебувала в совітській тюрмі. Разом з нею було арештовано в Москві та Петрограді 150 анархістів. Цікаве є те, що анархістка Штаймер була засуджена в Зединених Державах Америки на 15 літ вязниці і за старанням совітського уряду вислана в Росію.

— **Падеревскі грає.** Ославлений Падеревскі розпочав свої виступи на концертах в американських містах. Падеревского відвідав Клемансо. Обидва дипльомати привитались дуже сердечно, пригадуючи собі свої дипльоматичні спекуляції на коференції у Версалю, після чого на просьбу Клемансо Падеревскі заграв „Impromtu" Шуберта.

— **Чи амнестія?** У Варшаві кружляє поголоска, що в звязку з відкриттям нового польського сойму, буде проголошена амнестія для політичних, пресових та адміністративних процесів.

— **В'ірт жениться.** Бувший німецький канцлер Вірт жениться з вдовою Терпфельд.

— **Початок навчання в Драматичній Школі О. Загарова і М. Вороного.** Дирекція Драматичної Школи просить нас повідомити заінтересованих осіб, що відкриття школи і початок навчання призначено на пятницю, 1-го грудня с. р. Всі, хто вписався і мають ще вписатися в число учнів, повинні в означений день точно о 7-ій год. вечером прибути до Музичного Інститута ім. М. Лисенка (кляса ч. 9.), де відбудеся короткий іспит (лише в цілях ознайомлення), а відтак і відкриття — вступним словом дир. О. Загарова і провідним викладом дир. М. Вороного. 1—3

— **Українська Громада Львова!** Вже скінчена левандівська Церков, на яку Ви так щедрі жертви складали. Благословення Церкви і головного престола відбудеться дня 3. XII. ц. р. (в неділю) о год. 10 тій рано. Щиро просимо всіх Українців взяти участь у цьому торжестві. — Комітет будови Церкви в Левандівці. 1112 2—2

— **Пп. передплатники в Чехословаччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

— **Звертається увагу нашої суспільности, щоби сирі шкіри з кун, тхорів, видр, лисів, котів і т. п. продавати лише нашій українській фірмі: Петро Карпяк, Львів вул. Куркова ч. 11а.** 945 24—30


## Українські селяне!

Не забувайте, що на ціну Галичину істнує лиш одна одинока українська

**Селянська механічна ткальня**

# „ПОЛОТНО"

**у Львові, вул. Зіморовича 20.**

Не дайте себе обдурювати і обдирати чужим аґентам і спекулятам!

Вся управа льну і конопель є в руках українських селян; нехайже **плоди вашого тяжкого труду не йдуть в чужі руки.** Лен і коноплі українського селянина має зібрати з цілого краю тільки український гуртівник, а саме:

**Сел. мех. ткальня „ПОЛОТНО" у Львові.**

Свій до свого!

Купуємо по **найвищих** цінах всі сирівці льняні і конопні: лен, коноплі чесані, льняне і конопляне кучря, мичанку, льняну і конопляну пряжу, а також праву вовну.

**Приймаємо сирівці до виміни** за готові полотна, цайги, сукна.

Не продавайте жидівським купцям, а тільки українським Кооперативам або безпосередно

**Сел. мех. ткальні „ПОЛОТНО" у Львові.**

Се обовязок свідомого українського селянина! 1123 1—1


**Присилайте датки на політичних вязнів до Тов. „Краєвий Союз Кредитовий", або до Тов. „Дністер" з допискою: на вязнів! — У Львові є ще кількасот арештованих Українців! — В першу чергу найблища рідня і села повинні прийти з помочею!**

### Курс грошей.

Львів, дня 29. листопада 1922.

| | |
|---|---|
| Долярн американські | 16.970—17.000 |
| „ „ (1. і 2-ки | 16.800—16.900 |
| Долярн канадійські | 16.850—16.950 |
| „ „ (1. і 2-ки | 16.750—16.800 |
| Марки німецькі | 2·20—2.25 |
| „ „ (сотки) | 2·00—2·20 |
| „ „ (дрібні) | 1·75—2.05 |
| Леї румунські | 102·00—103·00 |
| „ „ (дрібні) | 95·00—100·00 |
| Корони чеські | 515·00—520·00 |
| „ „ (дрібні) | 490·00—505·00 |
| Австрійські тис. нов. ем. | 58.000—60.000 |
| „ „ ст. ем. | 3.350·00—3.400·00 |
| „ сотки нов. ем. | 55·00—60.00 |
| „ 50 кор. | 80·00—100·00 |
| „ 20 кор. | 24·00—26·00 |
| „ 10 кор. | 12.00—13·00 |
| „ 1. і 2-ки | 0·60—0.65 |
| Рублі 3-сотки | 1·20—1·25 |
| „ сотки | 1·25—1·35 |
| „ 25-ки | 1·15—1·20 |
| „ дрібні | 0·65—0·75 |
| „ думські 1.000-ки | 20.00—25·00 |
| „ 250-ки | 15·00—20.00 |
| Карбованці | 1·00—1·10 |
| Гонзані | 1·20—1·25 |
| Франки французькі | 1120·00—1160·00 |
| Фунти стерлінґів | 71.000·00—7.2000.00 |
| Франки швайцарські | 2.029.50—3.000.00 |

**Золото.**

| | |
|---|---|
| 20 кор. | 63.000,00—63.300·00 |
| 20 франк. | 62.000·00—62.200·00 |
| 20 марк. нім. | 64·800·00—65·000·00 |
| фунти стерлінґів | 62.000·00—62.200·00 |
| 10 руба. | 81.500.00—82·000.00 |
| Долярн | 15.500·00—15.600·00 |

**Срібло.**

| | |
|---|---|
| Корони австр. | 1350.00—1760·00 |
| 5 кор. австр. | 6.800.00—6.900.00 |
| Фльорени австр. | 3.400·00—3.450·00 |
| Рублі | 6.200·00—6.300·00 |
| Копійки | 27·50—28.00 |
| Долярн американські | 10.500·00—11.000.00 |
| „ полов. і ¼ | 9.800·00—9.900.00 |
| Долярн канадійські | 9.000.00—9.300.00 |
| „ „ дрібні | 8.500·00—8.700.00 |
| Леї румунські | 1.340·00—1.350·00 |

**Шліть жертви на будову памятника на могилі Леся Мартовича до Пов. Тов-а Кредитового „Віра" в Раві Руській.**

# ОПОВІСТКИ.

**Народний театр Тов. „Українська Бесіда" у Львові,** (Шашкевича 5.).

Четвер 30. листопада „МІРА ЕФРОС" пєса на 5 дій Я. Гордіна.

**СТРИЙ,** Сала „Народнього Дому":

Пятниця 1. грудня „МІРА ЕФРОС".

**ДРОГОБИЧ:**

Субота 2. грудня „МІРА ЕФРОС".

**ЛЬВІВ:**

Неділя 3. грудня попол. „ЦИГАНСЬКА ЛЮБОВ", вечером „СТРАШНА ПОМСТА".

Білети продає раньше „Народня Торговля". В неділі від год. 10—12 і 2—7 в касі театру. XXV. 2-3

—o—

**Управа Видавництва „Вистриця",** Станиславів, вул. Липова ч. 76 прохає у П. Т. Клієнтів вибачення за припинення посилок за останні півтора місяця. Це припинення спричинене арештуванням адміністрації Видавництва. 1120 1—2

**З рамени Т-ва „Учительска Громада"** у Львові відбудеться в суботу 2. грудня о 6 год. в салі „Української Бесіди" відчит п. д-ра О. Макарушки п. з. „Про середнє образовання і виховання дівчат". Гостям раді. 1126 1—1

**Збірка на голодуючих на Україні від Українців М. Остгани і околиці.** Зложили в кор. чеських: по 60 Хандога Семен дир. поліц., по 50 Гуцайло, Стафіняк Антін. пр ур. под., Шпук Іван промисл., Шпук Д. уряд. прив., по 40 Хандогова жена директора, по 30 Харкавий Ев. залізничник, Мізюк, по 25 Вакалюк, Федак, по 20 Голевич Стафіняк Валерія учителька, Стафіняк Антін кузець, Бардачевський, Шімек, Туревич Ос., Дучимінський П. учит., Мисик, Свитанюк, Зварич, Горавін, Провюк учит., Піскоровський, по 15 Ковальчук, Бідяк залізн., Кайла, по 10 Дзюбак зелізн., Харкавий уряд. прив., Кудіш, Стебелак, Шайна, Штабрін, Клизо, Нагорняк, Бобчек, Гах, Дуніковський, Волянський Шинкаревич, Ярош Стефан, Базюк уряд. зелізн., Сусін, Левченко, Олешицький, Півсеток, по 7 Дучимінський, по 6 Нечетний, Якимів, по 5 Провко, Найда, Іванусів, Полюх, Синюк, Шафранюк, Ганке, Стирадюк, Посацька, Ондрашек, Вратна, Патушек, Лепажік, Кодонек, Хліпер, Шкута, Кальвар, Попович, Кучера, Піш, Урбановська, Горіхівська, Мисикова, Махній, Мазарчук, Крєчі, Нечетний Ів., Нечетний О., Нечетний К., Фойтек, Бойчук, Перчишин, Рачка, Куліш, Пачівка, Хомут, Лупа, по 4 Дрозек, Рекавицький, по 3 Сауляк, Щепанкевич, по 2 Штайнвальд, по 1 Мусяла (Шпук). 1—1

**На „Рідну Школу" зложили з Турки** пов. Сяноки: Ф. Розвадовський, І. Семенчук, М. Семенчук і Ів. Максимюк по 500 мк. З Семаковець п. Коломия: К. Чобанюк 1000, Е. Лемянюк 700, о. Фірманюк 600 за що щиру подяку складає Головна Управа УПТ. IX. 1—1

**Замісць спеціяльних писемних подяк** на жовання в день імяни складає д-р Михайло Волошин. Львів 25 9 на пресовий фонд 1 2500 на політичних вязнів. 1—1

**Жертви політичних вязнів:** від 28. X. — 22. XI. 1922 в грошах — в марках польських: Стахурський 500, Медична громада 17.000 учениці гімназії СС. Василіянок 141 339, по 5000 Михайло Рудовський, Суха Ольга, Вінчишин і Сидорак, Стефанів Федьо; Федінина 15.000, д-р Евген Трешневський 20 000, Стефанів Корецець 5000, Смолюк Іван 7.00, по 2000 Ірена Заяцька, Бачинська Ірена, по 1000 Юрко Ланкевич, Катерина Бортнікова, СС. Василіянки 7500, Анна Обельовська 300, в хлібах: Учениці гімназії СС. В. — 25 кг. хліба, 36 кг. муки білої, 6 в кг. кукур., 9 кг. фасолі 9.50 кг. гравець, 1·30 кг. пшен. круп, 4·10 пшеняку, 3 кг. ряжу, 45 кг. бараболь, 3 і пів і молоко, 192 других снідань (хліб з маслом), 3 кг. мяса волового 4 яйця 2 кг. пшоня. 0·95 кг. ковбаси, 3 9" солонини, 1 і пів кг. цибулі, 29 „Liebesgabe" (тютюн, папірки, сірники). 0·20 кг тютюну, 245 папіросів, 6 пачок (1/8) тютюну, 10 пач. мал. сірн. Учениці державного семінара — 7·51 кг. хліба 2 80 кг. муки, 147 других снідань, 0·30 кг. міжанини, учениці шк. ім. кор. Данчи 1 кг. хліба, пів кг. кукурузяної, 1 кг. цибулі, 1 кг. фасолі, 2 кг. пшеняку, 13 і пів кг. бараб., 4 г. капусти; Учениці — дівоча школа УПТ. (Мочарського 12) — 1 70 кг. хліба, 37 кг. бараболь, 2 г. капусти і троха моркви і петрушки. Хтось 4 кг. хліба, Терлецька 5 кг. хліба, о. Мійський 8·70 кг. хліба, 113 кг. бараболь, 7 і молока, 14 кг. муки білої, 1·20 кг. чіснику, Петронеля Руссиська 10 кг бараболь, 1·50 круп гречн., 3 кг. білої муки, Віктор'я Заганих 20 кг. бараболь, 5 кг. б. муки, пів кг. цибулі, Емілія Кагав 1 кг. муки, 1 і пів кг. гороху, 2 кг. фасолі, 1 і пів яч. круп, Катерина Вортнікова 1 снідання друге; Ярослав Рубчак 5 кг. хліба, 12 яблок, 1 кг. сухарів, о. Н. Н. (Степан Василів, церква Успен.) 4·70 кг. хліба, Ольга Завадське 5 кг. хліба, 1 і пів кг. м'яса, Савчак Михайло 58 кг. бараб., Анна Обельовська 30 кг. бар., Анна Денека 2 і пів кл. цибулі; Анна Дмитерко 3 і пів кл. б. муки, 3 г. капусти; Ірена Зарицька 5 кл. гречаки, Ірена Бачинська 3 кл. б. муки, 1·20 кл. солонини; Никола Ільків з Жиравки (вийшовши з тюрми) 100 кл. бараболь, кухня у св. Юра 1 кл цукру. Гроші перетано до Союза Ревізійного. Харчі зелепоновано і відповідно до приписаної рації для одного чоловіка видавано щоденно. За так обильну збірку, так грошеву як харчеву складає „Комітет Допомоги Вязням" всім жертводавцям щиру подяку. Особливо замічується пожертвовання учениць гімназ. СС. Василіянок, що не лиш з грошевою і харчевою помочию прийшли, але також самі себе пожертвували на холод і студінь посячи снідання і обіди вязням. Честь і слава їм. — Львів, 22. XI. 1922 р. — За Управу Дешевої Харчівні комітет. В. Я. Микатюк. 1—1

# ПОДЯКА.

Іменем власним і іменем 192 політичних вязнів бережанської тюрми, як установлений ними правний дорадник, щиро дякую ВПаням: Катерині Бігусовій, Юлії Кальбовій і Зугасиневій з Бережан, Вп. Марії Нисконлоцовій з Вербова (пов. Підгайці) і д-ру Франциси Вабкови за їх ревну опіку політичними вязнями і інтервенцію у Президента Суду у Львові в справі всіх політичних вязнів.

Зокрема дякую ВПаням арештанткам жіночої келії ч. 11. ВП. Олександрі Навроцькій і Наталії Содоморовій з Підгаєць та Олі Рекицькій з Завадова за їх пламенну відозву келії ч. 11. до вязнів мущин в навечерію голодівки.

Бережани, дня 25. XI. 1922.

1117 1—1 Д-р Михайло Західний.


## Дрібні оголошення.

ДВОЄ СИРІТ по інтелігентних родичах (лікар) хлопчик 2 літа, дівчинка 3 літа, яких батьки померли на Україні, до віддання за свої інтелігентним людям. Письмені зголошення Павлюк Христя, Адмін. „Свободи". 1103 3—3

ПРОДАМ дім журований, покритий бляхою, великий город. Д-р Ванко, Золочів. 1100 3—3

МАРКИ ЗАКОРДОННІ, збірки, запаси, стало купує Евг. А. Щербан, вул. Вроновська 10. 1099 2—20

ЖЕНЩИН до праці в харчівні сталих або доходячих потребує сейчас Харчівня ул. Супінського ч. 21. 1125 1—3

# Хто знає

де перебуває **Степан Скрупський**, четар **У. Г. А. зі Станиславова**, що враз з Галицькою армією перейшов Збруч, та послідну вістку про нього одержала рідня в 1920. р. Тоді мабуть був в дорозі до лічниці в Миколаєві. Товаришів і знайомих, що мають про нього які небудь вістки проситься

**за винагородою**

повідомити зажурену рідню на адресу: АНТІН СКРУПСЬКИЙ, BALTIMORE MEL. EASTERN AVE 2917 a: PALTERSON PARK. — Закордонні часописі проситься о передрук. 1106 2—10

---

НІМКА, інтелігентна, совісна, вигідної вдачі, шукає місця як Kinderfräulein. Зголошення письмові до Адміністрації часопису під Kinderfräulein. 1—3

ВПРАВНИЙ, сумлінний інструктор, сильний математик і фільольог приймає лекцію на низші класи гімназіяльні в місті або на селі. За добрий вислід ручить. Знаменито провадить хор. Ласкаві зголошення з услівями проситься слати: Уряд гром. Бовшів, п. Болшівці. 1121 1 1

## ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

967 22—? АДВОКАТ

## Д-р Володимир Бачинський

перенісс адвокатську канцелярію з **Підгаєць до Львова** і веде її при ул. Косюшка ч. 1 в біля „Народної Гостинниці".

---

**Адвокат і оборонець в карних справах**

## Д-р Степан Баран

веде адвокатську канцелярію

**в ТЕРНОПОЛІ, вул. 3. МАЯ ч. 5.**

(готель Адлера, побіч Нар. Торговлі). 67 49-?

---

**ЛІКАР** 1119 1—3

## Д-р Іван Стефанович

вийшовши із стрийської тюрми на волю дня 22. XI. 1922. **ординує дальше**

**в МИКОЛАЄВІ/н. Дністром.**

---

АДВОКАТ 1068 4—5

## Д-р Франц Свістель

отворив і веде адвокатську канцелярію

**в ПЕРЕМИШЛЯНАХ**

в домі Шапіри (проти маґістрату).

---

Адвокат і оборонець від карних справ

## Д-р Михайло Західний

перебув в бережанській тюрмі голодівку, вийшов дня 20./XI. 1922 р. на волю і

**веде далі свою адвокатську канцелярію**

**в БЕРЕЖАНАХ в Ринку,**

1096 (проти долішної студні.) 3-10

---

ВЕЧІРНІ КУРСИ

## французької мови

**Валентини Заваґдської.**

Вписи приймаються в Дівочій Видїлові Шкові вул. Махнацького 12., I. п. щодня о 7. год. вечером, крім понеділків і четергів. 1118 1—2

---

## ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

**Кружка У. П. Т. ім. Шашкевича в СТАНИСЛАВОВІ**

відбудуться в понеділок дня 4. грудня 1922 о год. 4 по пол. в салі „Української Бесіди" вул. Голуховського ч. 20.

Порядок зборів:

1) Відкриття зборів.
2) Відчитання протоколу.
3) Звіт уступаючої Старшини.
4) Звіти Управ шкіл.
5) Вибір нової Старшини, Провірної Комісії і делеґатів на краєвий Зїзд УПТ.
6) Запити і внесення.

ЗА СТАРШИНУ:

**Гнат Павлюк** голова. **Олександер Бейцун** шкар.

1113 1—1

---

## ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

ЧЛЕНІВ

## ВИДАВНИЧОЇ СПІЛКИ „ДІЛО"

реєстрованого стоваришення з обм. пор.

**У ЛЬВОВІ**

відбудуться дня 20. грудня 1922. о год. 5. по пол в льокали „Української Бесіди" у Львові вул. Рутовського 22. I. п. з отсим денним порядком:

1) Відчитання протоколу з попередних Загальних Зборів.
2) Звіт Управляючої Ради з діяльности і рахунків за роки 1917, 1918, 1919, 1920 і 1921.
3) Звіт Контрольної Комісії з ревізії книг і рахунків.
4) Затвердження річного звіту, річних рахунків і білянсу за роки 1917, 1918, 1919, 1920 і 1921.
5) Зміна §§ 1—56 стат. стоваришення.
6) Вибір голови і заступника голови.
7) Вибір членів і заступників членів Управляючої Ради.
8) Вибір Контрольної Комісії з трьох членів і одного заступника.
9) Прийняття нових членів.
10) Внесення і інтерпеляції.

Коли би на Загальних Зборах не зайшлося приписане статутом число членів, відбудуться того самого дня і в тім самім льокали в годину пізнійше, себто о годині 6. вечером, з тим самим порядком другі Загальні Збори, котрі будуть важні без огляду на число присутних членів.

Річні звіти, рахунки і білянси є виложені в діловім льокали стоваришення у Львові, Ринок ч. 10. — до перегляду Вп. Членів.

У Львові, дня 29. листопада 1922.

**Видавнича Спілка „Діло"**

реєстр. стов. з обмеж. порукою у Львові.

**Юліян Січинський** голова. **Д-мич Лопатинський** член Управ. Ради

2—3

---

## В-во „Червона Калина"

Вже вийшло 1-е число **„Домашньої Бібліотеки"**: 1097 3—3

**„О золотоверхий Київ"**

з рисунками, ціна 500 мп. На конто передплати на рік 1923 слати 5.000 мп. Ціну календаря на р. 1923 підноситься на 2000 мп., з пересилкою о 150 мп. більше. Замовлення і гроші слати на адресу:

**Навроцький Львів, Марна 28.**

---

## ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

**Т-ва „МЕДИЧНА ГРОМАДА"**

відбудуться дня 9. грудня о год. 2 по пол. в салі „Бесіди" вул. Рутовського 22/I. (Нар. Дім) зі слідуючим денним порядком:

1) Відкриття Заг. Зборів.
2) Відчитання протоколу з пол. Заг. Зборів.
3) Звіт уступаючого Виділу.
4) Звіт Шконтруючої Комісії.
5) Звіт Слідчої Комісії.
6) Дискусія над звітами.
7) Вибір нового Виділу.
8) Внески і запити.

1127 1—1 ВИДІЛ.

---

## Надзвичайні Загальні Збори

**пов. Т-ва Кредит. „САМОПОМІЧ" в Бродах**

відбудуться дня 11. грудня ц. р. о год. 11-тій перед полуднем у власнім домі а на случай неприсутности відповідного числа членів, вимаганого статутом § 33, того самого дня о год. 2-ій по пол. зі слідуючим порядком дневним:

1) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів.
2) Зміна статута в цїли узгіднення його з постановами кооперативного закона.
3) Призначення преміяційної марки для членів Надзірної Ради на рік 1923.
4) Внесення і запити.

**Осип Дудчак** секретар. **о. Михайло Турнович** предсідатель.

1119 1—1

---

## Пишіть по цінник

1093 до 2—2

**ЛІЯРНІ ЦЕРКОВНИХ ДЗВОНІВ**

## К. ФЕЛЬЧИНСЬКОГО

**в Тернополі, Тарновського ч. 64.**

---

## Коловдритний маґазин артистичних ювілерських виробів

## У. ҐЕЛЬСКЕР

**ЛЬВІВ, ПЛОЩА БЕРНАДИНСЬКА Ч. 1.**

купує і продає НАЙСОВІСНІЙШЕ

**брилянти - золото - срібло**

**платину і т. п.**

---

**ЛИТКИ** яс. роди, до шиття і вишивання, великий вибір вишивок, канва, полотна, шифони, дими, всипи, кльоти і ін., гуртом і на дрібно продає дешево і поручає свої від 22 літ ведені роки. бітні сукна і білизна. 2-20

ЖІНОЧА СПІЛКА ПРОМИСЛОВА — **„ТРУД" — ЛЬВІВ, — Ринок ч. 39.**

---

## Загальний Зїзд У. П. Т.

**відбудеться в понеділок дня 25. грудня ц. р. о год. 10 ій передполудне в салі Української Бесіди вул. Рутовского ч. 22. I. пов.**

Порядок дневний:

1. Отворення зборів і відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів.
2. Ухвалення регуляміну нарад.
3. Звіт Управи.
4. Звіт Надзірної Ради.
5. Уділення абсолюторії.
6. Вибір Голови.
7. Вибір Головної Управи.
8. Вибір Надзірної Ради.
9. Вибір розємного суду.
10. Установлення вкладки членської.
11. Іменовання почестних членів.
12. Плян дальшої роботи:
а) організація жертвенности,
б) організація шкіл,
в) організація Кружків.
13. Внески.

Примітка: Вільні внески має внескодавець подати Президії Зїзду на письмі перед 12. годиною в полудне. IX 3-3

---

## ПОЗІР!

Всі купці, що мають склепи по селах, а всі наші, що хотять завести собі склепи в селі, хай удаються з довірям **до знаної і від літ іспитуючої фірми**

## Маврикія Кляйна

**КОЛОМИЯ, РИНОК ч. 30.**

(у власнім домі, біля міської торгової галі),

де можна набути всякого рода кольоніяльні товарі, делікатеси, всякого рода овочеві напитки, великий вибір овочевих вин, воскові і церковні свічки та взагалі всякі товарі першої якости і по так дешевих цінах, що зможуть по селах відпродавати ці товари по тих цінах, по яких продають купці в Коломиї, заробляючи на тім дуже добре. — Початкуючим з охотою служиться радою і помочю. — Кождий інтересований нехай в потребі удасться лишень до фірми 1122 1—12

## Маврикій Кляйн

**Коломия, Ринок ч. 30**

---

**Друкарня і фабрика печаток І. ФРІДМАНА**

**ЛЬВІВ, ВУЛ. СИКСТУСЬКА число 2 і 4.**

виготовляє гарно і дешево всякі друки та печатки. XXIV. 4-6

---

Хто вкажеться витинком цього оголошення з газети дістане при закупні товарів 5 проц. опусту.

## Обуву люксусову і звичайну

в найбільшому виборі з краєвих і заграничних фабрик для жінок, мущин і дітей по найдешевших цінах поручає

1079 **М. МАРКЕЛІЙ ШТАРК** 3—5

**Львів, вул. Трибунальська 10.** (готель під 3 коронами).

---

КІНОТЕАТРИ

## КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА

висвітлюють від четверга 30. листопада ц. р. потрясаючу, сензаційну драму в 5-ти великих діях п. з.:

## „ЯСКИНЯ ЗОЛОТА"

Головну ролю креує нова фільмова звізда, чарівна драм. артистка МАРІЯ НУСЕЛЬ.

---

За редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 28. Платньу маленність означено гуртом. Львів, субота 2. грудня 1922. Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адр. тел.: „Свобода“ Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячно в краю 3900 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 3000 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 50 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 5.000 кн. Зміна адреси 100 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 150 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Центральний склад книжок на Волині „ВІДБУДОВА“ в ЗДОЛБУНОВІ адреса: вулиця Колейова 9., — має на складі цілу решту 1113 накладу отсих книжок: 1—3
ЧЕРКАСЕНКО: „РІДНА ШКОЛА“ ч. I.
СЕМАКА: СТАРИЙ ЗАВІТ.
НОВИЙ ЗАВІТ.
ГРІНЧЕНКО: „ГРАМАТИКА“
як і більшу кількість всіх инших українських підручників, а також великий вибір творів красного письменства. — Заступає на землях Волині, Холмщини і Полісся вид-во „Просвіта“ у Львові, вид. „Вернигора“, вид. „Учітеся, брати мої“ і другі. — Власні книгарні: м. Здолбунів, м. Володимир Вол. і м. Дермань. — Книгарням, кооперативам і школам знижка в ціні

*Львів, 1. грудня 1922.*

**Мова фактів.**

Істнує пересуд, залюбки поширюваний польською пресою, буцім-то українська національно-політична думка в Східній Галичині всеціло базується на надіях на чужинецьку допомогу. Пересуд, буцім-то тільки тому серед української суспільности в Східній Галичині не лише не хочуть виринути угодові течії, але й із кождим днем сама теоретична можливість таких течій чим раз більшим стає політичним абсурдом, тільки тому, що з дня на день чекає український народ „милосерного, а остаточного вирішення долі своєї“ з боку Високих Держав Антанти. Пересуд, буцім то тихим руслом поплине нарешті життя в оцій нещасній країні, як тільки підписаний і ратифікований буде такий якийсь ідеально правосильний міжнародний акт, якого український крутій-процесович ніяким чином не зможе зачіпити з формально-правного боку.

Лає ото-ж польська преса дипльоматів Річипосполитої, лає д-ра Петрушевича і митр. Шептицького, лає дипльоматію всього світа за їхні „східно-галицькі інтриги“, за їхню нерішучість, за те, що східно-галицька справа все ще всупереч усім польським лайкам є отвертим міжнароднім питанням. Лає їх усіх як головних, мало що не єдиних, виновників східно галицьких клопотів Польщі.

А разом із тим переконує публіцистика польська українську публіку, що ніякі акти ні документи не мають значіння в міжнародньому житті, що єдино важні є „fakty dokonane“. Потрохи не римується теорія „faktów dokonanych“ із лайками по адресу міжнародніх чинників — це правда. Але-ж воно є питанням формальної льогіки, яка, як відомо, ніколи не йде в пари з льогікою життя. Для нас важне єдино те, що теорією „faktów dokonanych“ публіцистика польська силкується переконати нас, що безнадійна є наша національно політична думка, побудована як запевняє польська преса, виключно на міжнародніх орієнтаціях. І видається польським публіцистам, що в їхніх руках такий непохитний аргумент, перед яким засоромлений затихне нарешті український опонент, визнавши, що переможено його.

Хай ото-ж заговорить мова фактів.

Сумніву немає, що найцізнійше з усіх европейських народів український народ скристалізувався в націю, що найпізнійше в нього знайшов грунт новочасний націоналізм. Немає сумніву, що нідоли европейський народ не увійшов у Велику Війну 1914 року так цілком до неї не підготовлений, як український. І треба признатися, що події 1917 і 1918 рр. заскочили нас так ненадійно, як нікого.

Прикра воно річ констатувати оці факти, бо невже не лежав би сьогодні перед нами широкий і рівний шлях всеукраїнської великої державности, колиб було хоч трохи инакше?

Алеж — запитаємо ми — чи є хоч один народ в Европі, який з рівною інтенсивністю зумів би без ніякої підготовки і нічиєї зовнішної допомоги заімпровізувати таку могутню епопею Визвольної Війни, як це зробив український народ у 1918 — 1919 рр. неначе чудом створити таку значну силу — з нічого? Запитаємо, чи є хоч один народ, якого політично цілком несвідомі маси на таких велитніх просторах, як оті від Сяну по Дон і Кавказ, на такому смішно короткому протязі часу, як два-три літа, так глибоко перепоїлиб із розумінням національно-державної думки, як маса українська? Запитаємо, чи велич добровільних жертв, які вже поклала ота маса в боротьбі за українську державність на всіх землях наших за останніх літ кілька, офір, що досягають сотень тисяч найкращих юнаків народу, чи велич отої добровільної офіри української маси має рівню в сучасній історії? Запитаємо, чи є хоч один національний рух в Европі, якого носителем булиб у рівній мірі найширші верстви суспільности, як це діється з українським національним рухом, чи є хоч один народ, у якому так тісно і дружно з споєна булаб інтелігенція з селянством, як це є у нас, в українськім народі? Запитаємо нарешті, чи стихійна, масова впертість, з якою український народ все ще бореться за свою державність на всіх наших землях, впертість у боротьбі, яка ведеться майже без проводу з гори, впертість без уваги на найтящі жертви не понура, а радісна й певна остаточної своєї перемоги, запитаємо, чи ця впертість не є чимсь подиву гідним і незрівнаним?

Ось мова фактів.

Тільки-ж мови цієї не чує й не хоче чути польський публіцист і все ще оцінює український народ таким, яким він був у минулому столітті, в часі найбільшого свого занепаду. Не чує мови цієї увесь польський народ, потонувши в спогадах про XVI. століття і не бачить, що на Сході Европи з дня на день і з години на годину росте й кріпшає нова сила, міць, яка не спиниться перед ніякими стінами й ніякими валами, а розвалить їх і з землею зрівнає, як тільки вали оті й могутні стіни занадто вже тісні будуть для неї.

Ось мова фактів. Є це мова, яку швидче, чи пізнійше зрозуміти мусить і зрозуміє Европа у свому власному інтересі, в інтересі мира й рівноваги. І якщо українська суспільність не покидає старань, щоби міжнародні чинники поспішилися зі справедливою оцінкою українських національно-державних стремлінь, то вона ні на один мент не сумнівається, що точка тяжести змагань наших все таки лежить у власній силі народу, що всякі міжнародні комбінації є і можуть бути тільки другорядною справою з точки погляду Нації.

Ось мова фактів, для якої неважне є ніщо, окрім — часу. А час отой пливе сьогодні багато швидче на світі, аніж плив двацяток літ тому, пливе він швидче на наших очах на Сході Европи, ані-ж де инде в Европі.

Польська преса дораджує українській суспільности рахуватися з „доконаними фактами“? — Що-ж? Звертаємо пораду оцю назад дорадникам.

## До П. Т. Членів Трудової Партії.

**Зближається Народній Зїзд. Право виборів делегатів мають тільки ті члени, що заплатили партійний податок і тим задокументували свою партійну приналежність.**

**Тому обовязком кождого прислати партійний податок до Краєвого Союза Кредитового у Львові Ринок ч. 10. на ч. вкл. кн. 5000.**

*Д-р ВОЛ. БАЧИНСЬКИЙ*
голова.

## З нагоди німецької крізи.

Містимо понизшу статтю не вважаючи на те, що вона висловлює думки иншi від поглядів на цю саму тему, які недавно друкувались у нас. Такі питання трактуємо завжди, як дискусійні. — Редакція.

Ключем становища на континенті безумовно є покищо Німеччина. Америка вже давно відмежилася від Европи. Англія, головно від останніх виборів, також мабуть зосередить найбільшу увагу на внутрішню розбудову, скріплення та споєння поодиноких частин своєї імперії. Росія, як безпосередний чинник не грає в европейській політиці ніякої виднійшої ролі, тому, що значіння большевизму дасться відчувати в зовсім инш й площині. Лишається отже тільки побідна Франція і побіджена Німеччина. Заки вкипить російський котел — фактично відносини в Европі будуть в найблищому часі виглядати так, як будуть виглядати взаємини між Францією і Німеччиною. А що ціла внутрішня і зовнішня політика Німеччини проходить під безпосередними наслідками програної війни — ясно, що з такої точки погляду треба розглядати і останню німецьку кабінетну крізу.

Небувале в історії — по своїм розмірам і по своїй глибині програна Німеччини являється по всяк час для кожного народу клясичним приміром — як не треба вести державно-національної політики. Становище Німеччини далеко не було таке, що вона мусіла звернути проти себе цілий світ. Але, коли це сталося, то виключно вину за це нещастя поносить тільки попередний пануючий режім. Для нього, по суті, однаково дорогий був інтерес нації, як і інтерес династії. Замісць погодитися чи з англійським чи з московським суперником (Франція була від віків, і на віки останеться ворогом Німеччини) — він взявся гальванізувати розкладаючогося трупа Австрії враз з її славною династією Габсбургів.

Не можна собі уявити нічого більше небувалого по своїм нерозумі, як саме передвоєнну німецьку дипльоматію. За це тепер гірко платить німецький народ.

Німецький народ, котрий ізза недостачі справжньої демократії і повного політичного невироблення впав на саме дно нещастя — розбитий тепер на атоми і ще досі не може найти виходу зі свого положення. Він кращий, ніж його сумної слави провідники, а в часі війни показав світови, що значить національна посвята і особисте самовідречення. На цім мабуть і може основувати свої надії на кращу майбутність.

Трагедією теперішньої республиканьско-демократичної Німеччини є те, що вона мусіла взяти на свій рахунок страшну спадщину після попереднього режіму. Всі закиди, що, мовляв, республика підписала ганебний версайський трактат, веде т. зв. політику виконування цього трактату і кориться вічно Антанті є дуже хиткими й наївними. Кождий політично-державний режім після такої програної, як німецька — мусів всадити шию у тверде Кавдинське ярмо безжалісного ворога. Політично-державна форма тут ні при чім. З чого, розуміється, цілком не слідує, що в даний момент, в певних конкретних умовах, для народу з певною традицією, який стоїть на певнім культурнім рівени, — найбільше підхожою і найбільше практичною буде, скажім, монархічна форма влади. Але саме треба вказати на ці обставини і на реальні користи, які з відси виникають. Зага-

Пр. 447/22. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часописи „Свобода“ число 27. з дня 23. XI. 1922 в артикулах під заголовками: 1) „На маргінесі процесу проти Ст. Федака і тов.“ в уступах а) між словами „найсвятійшу мрію“ і „центральною вісю“, б) між словами „ідею“ і „Ходить“, ц) між словами „Бо pactum subjectionis“ до кінця артикулу, 2) „W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej“ в цілости, 3) „Галицькі відносини“ в уступі від слів „Нехай той нелюдський“ до кінця, 4) „Після польських виборів у Сх. Галичині“ в уступі між словами „так поведуть“ і „Характеристичним є“ містить в собі єство ad 1) і 3) злочину з § 65а к. з. ad 2) злочину § 65 а) закона карного, і провини з § 305 зак. к. ad 4) злочину з § 65 а) к. з. і провини з § 24. у. прес. узнав доконану в дни 22. падолиста 1922. року конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. проц. карної заказ дальшого розширювання того друкового письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби се рішення помістив безплатно в найблищім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. грудня 1852 Д. п. д. № 6 ex 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 Мп. — Львів, дня 23. листопада 1922.
(Підпис нечитючий.)

лом: з націоналістичної точки погляду, дискусія про таку чи другу форму влади є справою не принціпів але політичної тактики. І саме доказом політичного невироблення Німців є факт, що вони з ножами йдуть один на одного тільки тому, бо цей хотів би мати свою а той свою Німеччину. Питання політичної доцільности є в них питаниями основних догм національної віри. Цей стан є страшнійший від зовнішнього ворога.

Нічого й казати, що не істнує на світі ідеальний політично-державний устрій. Крім дітей і малої жмінки фанатиків у медові місяці комуністичної революції в Росії, ніхто в такі глупощі ніколи не вірив. Кождий устрій є випливом невичайно складних, проте дуже реальних умов і теоретично вирішувати таку справу з гори — є і неможливо і непотрібно і шкідливо. Сьогодні ведуть політику широкі народні маси, а тим самим без демократичної форми новітньої національної політики не можна собі уявити. Усе инше має другорядне значіння Республиканська Франція продовжує політику Людвика XIV і Наполеона, подібно як большевики продовжують політику Петра Вел. і Катерини II. Ніхто також не скаже, що сучасні республики — чехословацька або польська мають инші політичні ідеали ніж мали їх королівства у давноминулому.

Отже, коли сходить мова на участь монархічної Німеччини у будівництві Української Держави то годиться памятати, що біля політики офіціяльного уряду, була ще також політика всесильної військової головної кватири. А Людендорфови ніколи й не снилося поважно трактувати самостійности України. Берестейський мир приневолив Німеччину заключити гр. Черпін і большевики своєю відомою тактикою. Але „великий німецький плян" був — насамперед покорити Росію і покарати за союз з Францією, на те, щоби опісля тим цупкійше пригорнути її де себе. Тому український гетьманат був для німецьких окупантів тільки перехідною стадією для реставрації старої єдино-неділимої Росії. Звідси також йшла відома німецька політика на Україні, аж до останнього акту гетьманату, яким був акт проголошення злуки з Росією. Німеччина, саме ця ґльорифікована монархічна Німеччина, держала на Сході в момент катастрофи на свойому західньому фронті, величезну армію, якої половина була на Україні. Правда — якби українська національна течія була тоді на Придніпрянщині бодай так зясована і сильна, як і тепер, то можна було угрунтувати власну державність і проти німецької волі. Але трудно винуватити народ за то, що довга неволя викривила його душу, бо ми в Галичині також довго вилуплювались з яйця.

Курс теперішньої німецької політики також виразно йде по лінії єдино-неділимої Росії. Сучасні Німці живуть в такім самім психічнім настрою, в якім жили Французи після 1871 року. Але вся ріжниця в тому, що тоді дійсно була єдино-неділима Росія, а тепер вона вже бодай вступила на шлях природного розпаду на свої складові частини. Таким робом Европа одержує зовсім нову появу в свойому політичному життю, яка буде домінанткою майбутніх відносин в нашій частині світу.

Німеччина і Схід Европи — це дві области, які ще не набрали остаточних політично - державних форм. Остання кабінетна кріза в Німеччині є, без сумніву, тільки коротким етапом у великім історичнім процесі, який розвивається в таких драматичних формах, на наших таки очах.

*Д-р Павло Лисяк.*

**Платіть партійний податок!!! Присилайте на адресу! „Кравий Союз Кредитовий" у Львові, Ринок 10., вкл. кн. ч. 5.000. Жертводавці повище 500 мп. будуть оголошені поименно!!**

## Найдорозші!

Судьба мачуха не дозволила мені здійснити моїх мрій, якими я жив послідних 3 роки. В боротьбі за визволення нашого бідного, нещасного, віками гнобленого народу я за годину віддам тому народові найдорозший скарб, який лишень може дати людина.

Найдорозші! Не плачте, не тужіть! Я знаю, що та вістка Вас дуже пригнобить. Але прошу Вас, Ви памятайте, що я згинув не за свої личні інтереси, не за те, що я побивався за своїм личним щастям, я згинув в боротьбі за права того народу, котрий дав мені виховання. Памятайте, що кождий народ здобував і здобуває собі людські права в боротьбі, а всяка боротьба вимагає жертв. Я згину, але ідея, за котру я йшов—не згине. Вона буде дальше жити в міліонах сердець українського працюючого народу. Правда, вороги працюючого народу будуть відноситись і відносяться до нас, як до злочинців, але я переконаний, що український народ буде благословити наші вчинки і буде благословити Вас, як батька і рідню того, котрий умів служити свойому народові.

Найдорозші! Більше не буду писати. Думаю, що Ви розумієте мене і не будете судити моїх вчинків. Сподіюсь, Найдорозший Таточку, Марійко, Нусю, Славку і Николко, що Ви, о скільки маєте який жаль до мене, простите мені.

Здоровлю Вас в послідне і бажаю вам лучшої долі, як була моя. Бажаю Вам дожити часу, коли замісць сили оружжя запанує сила правди, свободи і справедливости.

Прощайте і передайте послідний привіт всій нашій родині і своїм знакомим та товаришам".

*С. Мельничук.*

Чортків, 11. падолиста 1922 р.

## Друга голодівка в коломийських тюрмах.

Політичні вязні в коломийській тюрмі розпочали сьогодня вдруге голодівку. Поставили отсі домагання: 1) Негайний перегляд усіх карних актів політичних вязнів в тут. тюрмі і випущення на волю усіх тих, до яких безпідставно на основі § 180 у. пр. і § 58 і 59 примінено обліґаторне арештування.

2) Виготовлення актів обвинувачення проти всіх прочих політичних, проти котрих заходилиб річеві замітки, основані на законі карнім.

3) Розлучення справ о. декана Глібовицького з Жабя від справ студ. Брилинського і Француза і випущення негайно о. дек. Глібовицького на волю.

## Пох'д проти українського пласту.

З Косова пишуть нам: Ранком біля 4. год. дня 23. жовтня ц. р. явилися під хатою п. М. Горбового, організатора і опікуна пласту в Косові, польські жовніри 49. п. полку і обставили всі двері та вікна, не пускаючи нікого. Біля 6. год. прийшли комендант польської поліції в Косові, Адамчик, заступник команданта Мазурек і ще одеж поліцай та, не виказуючися ніяким вищим приказом, стали переводити трус за мнимими „крісами та шаблюками", якимито, на їхню думку, „Пластуни роблять по лісах вправи"... Перешукали всюди, по сінниках, кишенях, шафах, книжках, шуфлядах і т. п., розуміється без найменшого висліду. Відтак стали переслухувати п. Горбового. Закидали йому, що він приймає до пласту молодіж від 20—25 літ, що „вправляє з ними крісами по лісах", що дорогами виспівує подразнюючі (!) польську суспільність пісні, як „Ще не вмерла Україна" і т. п., що пластунів підбурює проти Польщі, що уладжує ночами тайні сходини з ними і пр. і пр. Дальше питали його, на якій підставі він заснував це „Товариство", коли воно є заборонене (!), на що він до того береться, коли не беруться до цього ні школи ні вчителі (так!), яка його ціль у цьому та „кілько бере грошей за це все" (!) І більше ще тим подібних мудрих закидів робили, не даючи — розуміється — найменшого доказу стійности підозрінь, кром страшення тим, що вони всьо знають, що їм кождий його крок знаний і т. д. На всі ці закиди відповів п. Горбовий коротко, що все це підла брехня і провокація, що він пласт заснував на підставі признаного і дозволеного пластонового підручника д-ра О. Тисовського „Життя в пласті", що веде пласт з рамени і під опікою Українського Краєв. Товариства охорони дітей і о. н. м. а в цьому, що школи і вчителі — на жаль — до пласту не беруться, не його вина, бо він знає тільки за себе а його ціль: згуртувати молодіж, щоби не ледачіла, і дати їй змогу всесторонного, ідейного і пожиточного самообразування. На прямо безличний закид про платню не відповів п. Горбовий нічого. Випитували ще про членів Повіт. Пластової Ради в Косові, — чи служили при УГА., якими були там старшинами і т. п. Це тяглося до 8. години. Відтак, забравши письма Пов. Пл. Ради і дівочого пласту, зняли бльокаду з хати і пішли до голови Пов. Пл. Ради п. дир. Побігущого. Там перевели такий сам трус, а не найм.

# Галицькі відносини.

## Редактор Федь Федорців і Михайло Струтинський на волі.

Дня 29. листопада після місячного увязнення, випущено на волю редактора Федя Федорціва і Михайла Струтинського.

## Останій лист.

Часописи подали кілька листів розстріляних у Чорткові українських старшин Шеремети й Мельничука. До нашої редакції попав останній лист С. Мельничука, писаний кілька хвилин перед смертю. Поміщуємо його в цілости як документ часу:

ДР. ОСИП НАЗАРУК.

# З подорожі до Америки.

(Продовження.)

Характеристика Канади така: Каміння і вода, береза і сосна. Тут і там пісок і багато хорих, хирлявих дерев. Чи від насікомих, чи від огнів, які тут нищать цілі ліси? Бо скрізь у лісах видно написи, щоб осторожно поводитися з огнем. Каміння чудне. Просто ідеальне для поганських урочищ і релігійних обходів. Уявіть собі молоді читачі, (що любите прогульки по наших Карпатах!) — наше Бубнище, помножене тисячі разів, у ріжних формах і виглядах, на тисячах кільометрів простору — й будете мати вигляд Канади біля великого шляху, що провадить від Атлянтику до Спокійного Океану. Тільки те Бубнище обнижіть собі в уяві, а зате вробіть його більше ріжноманітним у формах. Зберіть у памяти всі оповідання й леґенди нашого народа, про чортів, що несуть велике каміння, щоб завалити ним церкви й кидають його денебудь, бо когут заніяв; про велетнів, що граються скелями; про спроби будов леґендарних великанів і т. д. і т. д. Уява знайде тут чудовий матеріял на земли канадійській. Бо те каміння таке дивне ріжнеманітне, що чогось подібного не бачив я ще в своїм життю, є тут каміння подібне до великанських столів, є кольосальні півокруглі брили, є довгі на кільометри скелі ріжних форм, гладкі й зі щілинами, без дерев і з деревами в тих щілинах, є й цілком округлі кулі великих розмірів, що виглядають так правильно, якби тут грали в білярд „передпотопові велитні". Є й каміння, немов уложене на взір кельтійських намогильників. Словом — усі можливі форми й види в ріжних комбінаціях!

Річ ясна, що уява диких індіянських племен мусіла на сій твердій але цікавій почві творити преінтересні леґенди. Чи їх, записали европейські учені, чи вони пропали на завше — не знаю.

Але — добре мені насолоджуватися естетичними комбінаціями сірого каміння на великанських просторах Канади — се що діялося в душі наших перших поселенців, що їхали сими пущами? І то їхали не поспішним поїздом, а помалу, цілими тижнями! І все бачиш кругом себе безконечні камяні простори, непроходимі пущі, піски і води... Дійсно — тверду волю і вдачу мусить мати наш нарід, коли не втратив віри у свою силу й відважився управляти сю величезну пущу. Тут кождий мусить набрати великого поважання перед українським мужиком, який побідив сю споковічну пущу й не перелякався її.

Найстрашніща пустиня коло місцевости Sudbury: скелі і скелі ріжних красок від чорних до білих. Ні дерев, ні пасовиск. Коли се не припадкове пожарище, тілки нарочно зроблена пустиня, то се непростимий гріх супроти всего, що живе: супроти людського племени, супроти звірят, птиць, риб і ростин.

Дальше природа знов обновляється: але каміння не щезає. Особливо чудові озера. Ми, Европейці привикли з поняттям природного озера вязати в уяві округлий простір води. Нічого подібного тут, у країні холодної весни. Тут такі озера се виїмки. А велика більшість озер має ріжні преріжні форми, тільки якраз не округлі. Найбільше озер довгих, довгих або комбінованих у якусь прекрасну сіть води. На тих озерах чудові камяні острови, покриті деревами. Що тут засідок! Що тут криївок! Які тут мусіли бути бої між вічно воюючими племенами червоношкірих, аж поки не прийшли „бліді лиця" й не вигнали всіх. На віки вигнали! І сліду тут не стало по них — на їх земли.

А дивне враження робить їх земля, що дісталася в руки „блідих лиць", — дивне, як молода дівчина, що завчасу полисіла з гулящого життя: ліси проріджені огнем і сокирою — і сторчать нагі скелі між водами. Струмочків дуже мало, денеде річка бренить — зате озер безліч. Ті озера надають канадійській землі чудово лівочого вигляду. Коли сонце кине золотом по них, маєте враження, що ся Божеська дівчина щойно плакала, але вже сміється. Сміється з людей, що забрали її прекрасне волося — ліс з білими косами берез, з трепечущим від любовного враження листєм осик, з квітками і зелами. Чекайте, пождіть, — каже до них плеском озерних вод: ще будете засаджувати на мені моє волосся і квітки на мені садити.

Тай ще одно викликає враження молодости сеї землі: деревляні доми. Тут люде недавно прийшли. Ті, що будують доми. Бо Індіяне не будували тут нічого, як за часів Адама. Взагалі — їдучи в глибину Канади, маєте враження, що посуваєтесь у глибину історії, в епоху деревляних осель, нпр. у часи деревлянського князя, з яким воювала наша княгиня Ольга.

(Продовження буде.)

шовши нічого, відійшли. Мимо цього дня 25. жовтня вечір арештував згаданий Адамчик пп. Горбового і Побігущого без ніякого легального приказу, передержав їх через ніч на поліції а коло полудня 26-го став переслухувати при помочи комісара поліції з Коломиї. Закидали їм те саме і одержали ті самі відповіди, що передше. М. и. виразився п. комісар, що пласт „деморалізує молодь", про що він сам на собі переконався при польських скавтах. По переслуханню віставлено обох арештованих нічю до тюрми при окружнім суді в Коломиї під замітом „противиборчої агітації" і злочину з §§ 58. с. і 65 к. з.

Дня 13. листопада приїхав до Косова слідчий судя з Окружного Суду в Коломиї і казав скликати всіх членів Пов. Пл. Ради та деяких пластунів і пластунок. Закидав їм, будьто би на пластових сходинах велася агітація проти виборів і Польщі. — з чого таки у вічі судді пластуни зараз висміялися —, дальше що прилюдно співали „Ще не вмерла Україна", на що всі пластуни і пластунки дарма, що їх переслухувано одинцем, — одноздно з обуренням заявили, що „Україна ще не вмерла і не вмре ніколи, тож ніхто не годен їм заборонити це співати". В загалі зізнання пластунів і пластунок були гідні подиву.

Суддя Янковскі, презес органі заціі народової в Коломиї, казав ще хлопцям і дівчатам оповідати всьо, що робиться на пластових сходинах; коли деякі пластуни домагалися випущення на волю їхнього опікуна (п. Горбового), судя заявив: „не журіться, незабаром побачите свойого опікуна між собою".

Це „незабором" наспіло аж 21. листопада, котрого то дня звільнено пп. Побігущого і Горбового.

**Панцирні потяги в Самборі.**

До одної із сензацій в Самборі належать панцирні потяги, що появилися на стації від деякого часу з звязку із поголосками про пляноване українське повстання.

**Пов. Рава руска.**

В с. Лаврикові переведено ревізію у гром. писара Ів. Жуковського, теольога Теодозія Мінчакевича, Ярослава Климка. В с. Городкові була ревізія у селянина Поріцького і Бокала. В с. Окопах переведено трус у Семка Сяла і Василя Кріля. В Камянці був трус у управителя школи, після чого його арештовано.

**Тростянець, пов. Жидачів.**

Арештовано Івана Дзиндру. Причиною арештування подано вбивство Твердохліба, котрий бував у Жидавщині на вічах.

**Не дайте голодувати найкращим синам народу! Читайте списки тисячів арештованих українських громадян і спішіть з допомогою! У львівських арештах сидить кількасот Українців, для яких варить обіди кухня Комітету Допомоги політичним вязням. Привозіть харчі до кухні: „Народній Дім" у Львові! Постачайте всіх харчевих припасів для тих, що в голоді і холоді сидять по польських вязницях!**

# Документ часу.

Sąd Apelacyjny we Lwowie Oddział VI. dnia 17. listopada 1922 r. acs. D. VI. 523|1|22. Sąd Apelacyjny we Lwowie postanowił po wysłuchaniu wniosku Prokuratora w sprawie karnej d-ra Mirosława Zderkowskiego i tow. o zbrodnię z § 65 b. c. uk. wskutek zażalenia obwinionych d-ra Mirosława Zderkowskiego i Stefana Bajdały od uchwały Izby radnej Sądu okręgowego w Przemyślu z dnia 2. listopada 1922. Vr. 2578|22, którą odrzucono zażalenie tych obwinionych od postanowienia sędziego śledczego wdrażającego przeciw nim śledztwo wstępne o zbrodnię z § 65 b. c. u. k. z aresztem śledczym z §§ 180 i 175 L. 2, 3, 4, p. k. oraz wskutek zażalenia obwinionych Józefa Rybaczewskiego, ks. Teofila Kmicikiewicza, Iwana Fedewicza, Tymoteusza Fedewicza, Stefana Boćka, Mikołaja Szupianego, Antoniego Czaprana, Hryńka Bobko, Seńka Pukas, Iwana Kaczmar, Mikołaja Szurobur, Romana Gadacz, Dmytra Osiadacza, Antoniego Tarnawskiego, Jana Dyhdalewicza i Teofila Husakowskiego od uchwały Izby radnej Sądu okręgowego w Przemyślu z dnia 9. listopada 1922. Vr. 2578|49|22, którą wdrożono śledztwo wstępne z aresztem śledczym z §§ 180, 175 L. 2, 3, 4 pk. przeciw Józefowi Rybaczewskiemu, ks. Teofilowi Kmicikiewiczowi, Iwanowi Fedewiczowi, Tymoteuszowi Fedewiczowi, Stefanowi Boćko, Mikołajowi Szupianemu, Ant. Czapranowi, Hryńkowi Bobko, Seńkowi Pukas, Iwanow Kaczmar, Mikołajowi Szurobur, Romanowi Gadacz, Dmytrowi Osiadaczowi i Antoniemu Tarnawskiemu, o zbrodnię z § 65 b. c. uk. zaś przeciw Antoniemu Tarnawskiemu, Janowi Dyhdalewiczowi i Teofilowi Husakowskiemu, o zbrodnię z § 98 a. uk. uchwały powyższe w ten sposób zmienić z urzędu, że nie daje się miejsca wnioskom Prokuratury na wdrożenie śledztwa wstępnego przeciw d-rowi Zderkowskiemu Mirosławowi i Bajdale Stefanowi o zbrodnię z § 65 b. c. uk. z aresztem śledczym po myśli § 180 i 175 L. 2, 3, 4, p. k., zaś przeciw Józefowi Rybaczewskiemu, ks. Teofilowi Kmicikiewiczowi, Iwanowi Fedewiczowi, Tymoteuszowi Fedewiczowi, Stefanowi Boćko, Mikołajowi Szupianemu, Antoniemu Czapranowi, Hryńkowi Bobko, Seńkowi Pukas, Iwanowi Kaczmar, Mikołajowi Szurobur, Romanowi Gadacz, Dmytrowi Osiadacz i Antoniemu Tarnawskiemu także o zbrodnię z § 65 lit. bc. uk., wreszcie przeciw Antoniemu Tarnawskiemu, Janowi Dyhdalewiczowi i Teofilowi Husakowskiemu o zbrodnię z § 98 a uk. i sprawę przeciw wszystkim obwinionym pozostawia się w stadjum dochodzeń przygotowawczych z tem, że wszystkich powyż wymienionych obwinionych na wolność wypuścić należy albowiem zarzuty w doniesieniach przeciw tym obwinionym skierowane nie są tego rodzaju, aby mogły stanowić dostateczną podstawę do wdrożenia śledztwa wstępnego, w szczególności zaś agitowanie przez członków narodowości ukraińskich do usuwania się od wyborów nie może stanowić istoty czynu z § 65 bc. uk., każdej bowiem partyi wolno udziału w wyborach nie brać, zaś odnośnie do obwinionych Tarnawskiego, Dyhdalewicza i Husakowskiego, którym zarzucono zbrodnię z § 98 lit. a uk. popełnioną przez pobicie Wacława Frankewicza, to sprawa miała już być przed Sądem powiatowym traktowaną i załatwioną, nie ma więc powodu do wdrażania śledztwa wstępnego przeciw trzem ostatnim obwinionym. — Czerwiński mp.

**Присилайте складни на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —**

# Львівська кураторія заводить індекс.

В звязку зі статтею під повищим наголовком (ч. 22. з 25. XI. ц. р.) і „Вияснениям" п. гаднила д-ра І. Копача у цій справі (ч. 25. з 29. XI. ц. р.) отримуємо з педагогічних кол допис, який вважаємо доцільним помістити у нашій газеті, виходячи з заложення, що справа українських шкільних підручників є настільки важлива, що можна і треба ріжносторонно освітлювати її, без огляду на такий чи инший даний факт:

Перш за все кидається кожному у вічі, що п. д-р І. Копач не порозумів значіння слова „indeks". Бо-ж ніхто не заперечує, що шкільні підручники мусять придержуватися наукових плянів і повинні бути апробовані шкільною владою. Зрозуміле, що міністерство чи поодинокі кураторії, апробуючи шкільні книжки, веде реєстр тих книжок подає його до публичного відома. Одначе ні одна влада не видає реєстру книжок, яких не апробувала, чи то тому, що вони невідповідні, чи з тої причини, що автор їх до апробати не подавав.

Одна тільки львівська кураторія реєструє неапробовані українські книжки і цей список автор назвав „індексом" на зразок відомого римського „Index librorum prohibitorum". — Позатим у цілій Польщі вільно видавати книжки всім і подавати до апробати, або ні, одначе ні міністерство, ні жадна кураторія не бере на себе функцій прокуратора для шкільних „учебників".

П. д-р Копач бере в оборону варшавське міністерство, що воно заборонило „Історію України" д-ра Крипякевича, бо ... є вже історія д-ра Б. Барвінського, призначена для „пильних" учнів середньої школи під „умілим проводом" учителя. Отсей аргумент нагадує нам аболіку каліфа Омара відносно Олександрійської бібліотеки!

Звернемо тільки увагу, що книжка д-ра Крипякевича призначена для народніх шкіл, отже міністерська заборона позбавила підручника до рідної історії наших найменших школярів.

Взагалі читач відносить враження, що п. д-р Копач є прихильником монополізації шкільних „учебників"; чи таке становище правильне — річ дуже сумнівна. Бо коли автори не мають конкуренції, то трудно, щоби вироблялися; тим способом нищиться хист і розмах людей, які — може — змогли би дати дещо краще ніж те, що вже написане, хоч би воно було і як „европейське". А з другого боку такий монополіям надзвичайно обмежує вчителів і примушує їх триматися сліпо накиненого їм згори шабльону, замісць із дозволеної літератури та допущеної до школи вибірати те, що їм особисто найбільше відповідає.

Із цілого „вияснення" п. д-ра Копача можна вичитати ясно й недвозначно, що в цій справі сталося те, чого автор статейки й не хотів підозрівати: у своїй дбайливости про українську школу вони пішли за далеко і без необхідної причини (бо-ж книжка проф. Сітницького рішуче не є така лиха, щоби її називати просто „шкідливою") причинюються до спинювання нашої книжкової продукції. Чи подумав п. д-р Копач над тим, що такою діяльністю він тільки йде на зустріч стремлінням наших теперішних володарів?"

**7. грудня 1922.**
**В САЛІ ЛИСЕНКА** відбудеться
**ВЕЛИЧАВИЙ КОНЦЕРТ**
з промовою Вп. п. дир. Мих. Галушинського, при співучасти Вп. Пань: Федорцевої, Свірської, Чабанівної і оперового співака п. Маснюка, Б. Шухевича, проф. Романа Перфецького. Хор „Бандуриста" при акомпаніяменті Вп. п. інж. Бобикевича.
Дохід **призначений на Фонд Українських Інвалідів.**
Початок о годині 7-ій вечером.

# Процес „Юрвців".

**Семий і осьмий день розправи.**

*Львів, 30. XI. 1922.*

В семому дні розправи переслухано осьмого з ряду обвинуваченого Лянгера, б. співробітника віденського соціялістичного часопису „Світ" і абсольв. філь. віденського університету. Обвинувачений зізнає, що вернув з Відня до краю, щоби найти собі посаду і працювати в робітничому русі. Признає, що є комуністом, але до партії не належить. На конференцію запросив його співобвинувачений Ціхоцкі, з яким познайомився в Берліні. Був предсідником конференції, яка одначе довго не потрівала, бо увійшла поліція.

З черги зізнає обвинувачений Ленчицкі. Почуває себе також комуністом, але до партії не належить. Займався арештованими вязнями комуністами і за це попав в тюрму. В тюрмі написав кілька листів до родини і знайомих які приловила поліція і за які держали його весь час в тюрмі

На питання предсідника, чому його теперішні зізнання ріжняться від зізнань, складених в слідстві, обвинувачений стверджує: В слідстві держано людей без ніяких доказів вини протягом 8 місяців. — Я рішив пересидіти і 13 місяців, щоби мати сатисфакцію тут виговоритися. Обв. зізнає, що працює у робітничому русі поверх 20 років і що за приналежність до тайної організації був караний кілька разів царським урядом та висланий на Сибір.

Далі зізнає обв. Гіжовська. Перечить, немов би належала до комуністичної організації, мимо того, що почувається комуністкою. З обвинуваченим Кріликом ніколи не говорила. Комуністичні переконання виробила собі в часі довгої мандрівки галицької армії, при якій служила, з якою переходила на сторону большевиків. Ті переконання устійнив ще сей режім, який побачила після свойого повороту до Сх. Галичини. На питання одного з присяжних, чому почувається Українкою, хоча в дійсности є р.-кат. Обвинувачена зазначує, що римо-кат. охрестила її тільки метрика (мати її Полька, Німкиня з роду), а в дійсности вона весь час була виховувана в українському дусі, ходила до української гімназії і т. д.

Восьмому дні розправи, обвинувачена Гіжовська доповнювала свої зізнання, після чого зізнавав обвинувачений Малиновський, студ. філь. київського університету, секретар одного із департаментів українського міністерства рільництва за часів Центральної Ради. Обв. подібно як попередні обвинувачені, хотів умотивувати факт, чому є комуністом і подавав які обставини вплинули на це в часі його перебування на Україні в часах Центральної Ради, Гетьманщини і Директоріяту.

Тому, що предсідник трибуналу не хотів слухати заподаваних ним мотивів, а обвинувачений цего домагався з огляду на закидуваний йому злочин головної зради, оборонець д-р Аксер попросив о перерву, щоби порозумітися в тій справі із своїм клієнтом. Справа станула на цему, що обвинуваченому дозволено мотивувати свої переконання в скороченню, а в наслідок дальших його зізнань вийшло на як, що обвинувачений шукав контакту з комуністичною партією тут в краю, але найшов його щойно на критичній конференції.

Дальше зізнавали обвинувачені Корбутек, Попель і Мешарос не подаючи ніяких. Обв. до вини не почуваються і всі крім Мешароса випираються комуністичних переконань.

На цему відкладено розправу до завтра 1. грудня, 9 год. перед полуднем.

# Із недолі українського театру.

**(Відповідь на театральну анкету редакції з 24. ц. м. ч. 21.)**

II.

### Театральне безладдя.

Сміло можу сказати, що належу до тих наших може й нечисленних громадян, яким завжди залежало на тім, щоби наш театр був на висоті свого призначення; і я відчував надзвичайно прикро його хиби, яких не має мабуть ніякий театр культурного Заходу, а навіть і Сходу.

Пильно ходив на вистави, нераз і чужинців водив до него, але все виходив з як найнеприємнійшим враженням. Я паленів зі стиду, бачучи образливо-легковажуючу поведінку Дирекції у відношенню до публики і сам не вірив у те чим намагався виправдувати недомагання нашого театру перед чужинцями.

Думаю, що п. Кедрин занадто гостро критикує публику, а через пальці дивиться на гріхи Дирекції театру.

На мою думку почин до виходу з того „Зачарованого кола" мусить дати сама Дирекція. Що торкається мене (а міркую, що не тільки мене, але й дуже великого відсотку постійної нашої театральної публики) то я закидую нечуване недбальство Дирекції, яка починає вистави на $1^1/_2$—1 години пізнійше заповідженого часу. Тут не можуть оправдати її ніякі викрути.

Уставлення декорацій (тим більше, коли є старі) повинно робитися пополудни, як це водиться в усіх театрах і в львівському польському театрі; не можна товктися і гримати молотками, накликувати і притупцювати за тоненькою і драною занавісою, коли публика вже на салі. Початок вистави мусить бути завжди точно з ударом заповідженої на афішах години без огляду на скількість публики на салі, а публика буде у власному інтересі точною, коли знатиме, що підчас дії нікого не впустять на салю.

Адже пригадую, що инколи треба було ждати у нашому театрі $1^1/_4$ год., поки піднялась занавіса.

Не находжу слів обурення для напяткування такого легковаження собі публики! Очевидно, що Дирекція сама своєю поведінкою змушує публику спізнитися, бо кождий „має час" і приходить пізнійше, щоби не чекати в неогрітій салі.

Так само не оправдає Дирекція тих довгих перерв, коли нема зміни декорацій. Ще дальше йдучи думаю, що й для зміни декорацій навіть на такій малій і неповоротній сцені, як сцена у салі Лисенка, не треба аж стільки часу, як воно у нас увійшло в моду, і при добрій волі можна би скоротити перерви до половини.

Безумовно — коли публика не може вертатися до дому трамваєм, яких з кінцем вистави давно вже нема, і коли треба їй кожного разу наражатися на втрату сну, перестуду і инші т. п. приємности, нерозривно звязані з відвідинами театральної вистави, — то ясно, що хто лише раз спробує піти до театру — не відважується на це вдруге. Тут не поможе ніякий патріотизм, ніякі часописні заклики. Обурення на Дирекцію за непорядки, за які так гірко мусить покутувати публика, може остудити запал найбільшого приклонника театрального мистецтва.

Другим важним чинником слабої фреквенції і невдоволення публики — се неогріта саля. І якже може бути той святочний настрій у „святині мистецтва", як може публика спокійно студіювати гру артистів, коли всі тремтять від зимна? Чи не трапляються через те перестуди напр. у приїзжих жінок з провінції, які, не знаючи про „виїмковий стан" нашого театру, входять на салю у легоньких шовкових блюзочках, залишивши верхне одіння в гардеробі? А є ще в салі Лисенка своєрідна спеціяльність, а саме — продув, який вічно тягне по лівій половині салі від незачинених дверей переходу до сцени; а по піднесенню занавіси віє страшний холод на глядачів, що сидять у перших рядах (як же мусять мерзнути самі артисти?!) І чомуб це не поставити у кулісах невеличкої залізної печі?

А справа з суфлером? Адже він не шепотить, а кричить, вихилюється з будки і махає руками, ні трохи не турбуючись публикою. Мабуть нефахова людина, яка псує весь настрій. Вище наведені недостачі й багато инших подібних хиб дирекція рішуче мусить усунути, коли щиро бажає поправи відношення публики до театру. Коли це станеться (не одноразово, а на постійно), то не треба буде відкликуватися до совісти української публики, щоби ходила до театру. І Жиди і навіть багато Поляків радо ходилиб до театру, колиб могли побачити там порядок, гарну гру артистів і дібрані песи.

„Стецьків" треба рішуче викреслити з репертуару та заступити їх новітними песами. Тимчасом деякі вистави у нас подобають на кпини з публики. Напр. „Страшна помста" С. Черкасенка, яка вийшла просто жахливо, тим більше, що головні й улюблені артисти, як п. Загарів і п-ні Морська не брали в неї участи. При відомих у нашому театрі недомаганнях, при нужденних перуках, сценічних реквізитах, неможливих декораціях — „Страшна помста" робила таке прикре враження, що порівнюючи її з попередніми виставами пес Зудермана, Уайльда, Моліера, Винниченка, почувалось, наче це не той самий театр, а нужденна аматорська вистава у далекій глухій провінції. Здається, що це була дійсно „Страшна помста" дирекції театру на публиці!

При так лихому уладженню сцени не можна пориватись до фантастичних пес, які вимагають стилізації, — світляних ефектів, чудесних костюмів і декорацій. Не треба допускати, щоби глядачам робилось і смішно і сумно за нашу театральну культуру.

Український театр у Львові мусить залишити подібні „експеримента". Такі артисти, як нпр. п-ні Голіцинська і Морська, п-ве Бенцаль і Загарів, своєю чудесною грою кажуть публиці забувати про недомагання сцени — але дирекція театру не сміє легковажити собі публику, в противному разі кількість відвідувачів театру, а разом з тим і рівень цього останнього, спадатимуть щораз низше.

*Інж. Василь Рижевський.*

967 АДВОКАТ

**Д-р Володимир Бачинський**

переніс адвокатську канцелярію з **Підгаєць до Львова** і веде її при ул. Косцюшка ч. 1 а біля „Народної Гостинниці".

**В справі виборчих матеріялів. З огляду на великі розміри матеріялу, що торкається польських виборів у Сх. Галичині, не можемо містити в нашій газеті всіх дописів і звітів з кождої місцевости. Зібраний матеріял буде оброблений по повітам і опублікований в окремій розвідці як ілюстрація відношення української людности до польської влади. Тому просимо наших діячів і організаторів надсилати нам дальше точні вісти відносно польських виборів, не забуваючи на дві основні дати, а саме: число управнених до голосування і число голосуючих.**

# З польських справ.

### Комісія порозуміння.

На онодішному засіданню соймових клюбів національних меншостей утворено т. зв. „Комісію порозуміння", до якої увійшло по двох представників з клюбів німецького, українського і білоруського.

### „Зайонзек посчув жидовских всходней малопольск.".

Під такою назвою уконституувався оноді клюб жидівських послів Східної Галичини, що становитиме окрему секцію „Вільного Зєдинення Жидівських послів" в польському соймі. Східно-галицькі Жиди висувають квестії — шинкарства, усунення урядників скомпромітованих в уряді Петлюрита справу академічного бойкоту.

### Соймова більшість.

До „Слова Польского" доносять: Справа утворення парляментарної більшости є в клюбі Пястовців предметом найбільше завзятих дискусій поміж приклонниками і противниками співпраці з націоналістичними угрупуваннями. Мабуть Пястовці перш за все усталять державну програму а щойно на її грунті будуть старатися навязати взаємини з тими угрупуваннями. Після кульоарних чуток завданням цеї програми є заведення грунтового податку, якого висота буде означена в пропорції до величини заниманих просторів та енергійне переведення аграрної реформи, словом, як говориться в кульоарах — основна ліквідація великої власности.

На випадок висунення такої програми, Пястовці, не моглиб числити на співпрацю з поміркованими угрупуваннями. Цей табор числить на позискання для своєї програми Народово Християнського Робітничого Клюбу.

### Пілсудскі... переноситься до Вильна?

„Слово Польске" доносить, що панство Пілсудскі, винаймили на днях помешкання у Вильні, зложене з чотирьох кімнат...

### Посольські платні.

По думці 58. статті соймового регуляміну принято на онодішному засіданню, посольська плата за місяць листопад винесе 423.541 мк.

**Присилайте датки на політичних вязнів до Тов. „Краєвий Союз Кредитовий", або до Тов. „Дністер" з дописскою: на вязнів! — У Львові є ще кількасот арештованих Українців! — В першу чергу найблища рідня і села повинні прийти з помочею!**

# РІЖНІ ВІСТИ.

### Жорстокість Кемалістів.

На побережах моря Кемалісти спалили два кораблі, якими втікали грецькі збігці з Малої Азії. Кораблі підпалено враз із кількома тисячами збігців, яких перед тим Кемалісти ограбили. Тільки одного грецького священика Кемалісти пощадили, подавши йому лодку, якою він причалив до берега.

### Після засуду грецьких міністрів.

Засуд б. грецьких міністрів на кару смерти викликав велике враження серед европейської дипльоматії. Англія, Італія та инші держави відкликали своїх конзулів із Атен, зриваючи тим самим дипльоматичні взаємини з Грецією. Англія, Америка та Італія здержали фінансову допомогу для Греції. Англійська преса трактує засуд міністрів як знак повороту народів до середньовічного варварства.

### Французькі пляни.

„N. fr. Presse" пише, що у французькому парляменті обмірковується плян окупації та експльоатації басейну Рур. Мається на меті взяти під контролю всі німецькі фабрики і копальні в тому басейні, наложити високі податки на тамошне населення, використати весь промисл у репараційних цілях і взагалі ужити всяких засобів, щоби Німеччину приневолити до виконання своїх зобовязань.

### Англія за окупацією Рур.

„Times" доносить, що англійський представник в репараційній комісії заявив, що Англія рішилася не противитись французькій окупації басейну Рур і годиться вповні з проєктом Поанкаре.

### Швайцарська позичка для Австрії.

З Берна доносять, що швайцарська союзна рада порішила уділити Австрії позички в сумі кількох міліонів золотом.

### Заява довіря для Мусоліні.

З Риму доносять, що італійський сенат на засіданню ухвалив одноголосно заяву довіря для політики уряду Мусоліні.

### Суд над совітськими шпіонами в Букарешті.

В Букарешті відбувається у військовому суді розправа проти совітських шпіонів зорганізованих у тайному товаристві „Тройка". На чолі тої організації стояв офіцер Квестюк. Організація мала звязки із Берліном та Москвою, стоячи рівночасно на услугах большевиків і російських монархістів.

### В Константинополі.

„Руссспресс" доносить, що над Босфором недалеко Каваку кемалісти ульокували корпус війська для контролі над морською плавбою. В Константинополі Турки закрили кілька грецьких газет, а на деякі наложили цензуру.

МАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН.

## З дороги життя.

### Модерні настрої.

Сніжок паде. Зима іде.
Що буде в карнавалі?
Гей, хто на баль у нас піде —
Як хлопці в криміналі?

Мороз тріщить, народ тремтить —
Дров, вугля — ні крихітки.
Бо батько у тюрмі сидить
Дочка пішла в Бригідки.

А наш пан Гіртлер неборак
Часу не має й сісти:
Скінчив процес Степан Федак
Почали комуністи.

А на селі плачі, жалі —
Вибори, реквізиція
Зробила шкоди не малі
Та карна експедиція.

Сусідам нашим Волинь, Холм
Попсули інтереси
„Русінуф" влізло повний сойм
Вкраїнізують „креси".

Гей, гайдамаків в соймі гук
О ратуй, матко свента!
Підгірський, Чучкай, Васильчук,
Лупкевич-Longinus Podbipięta.

А в нас одного годі знать:
Чому ті всі нероби
Що вміють тільки хліб зїдять
— Зовуться — „хлібороби"?

Тож маєм послів в день тривог
Подвійного аж сорту
Гей, Волинь, Холм — щасти нам Бог!
А „хлібороби" — к чорту!

*Чмелик.*

# Промова д-ра Пилипа Евина

## оборонця на процесі Ст. Федака і товаришів.

**Доличення промови з дня 7. листопада 1922 р.**

Се може посвідчити д р Кирило Студинський і президент Юліян Романчук.

Як се є знане, з приходом польської окупації арештовано богато людей за всякі можливі злочини. В тім у найбільшій части є українські інтелігенти. Цілими місяцями тримали їх до розправи. Знаний факт, що полковник Петрушевич просидів тут 14 місяців в вязниці. Процес о. Юрика, котрого за мнимий якийсь злочин побито до крови на вулицях Золочева, — се є стверджене лікарами — виказав невинність, але він сидів 6 місяців, доки не вийшов на вільну стопу.

Предс.: За амнестією?

Евин: Піднесу дальше про процес о. Глібовицького з сином Богданом. Обвинувачені були о злочин головної зради. Сі люде просиділи менше-більше 6 місяців в вязниці. А треба було тільки случаю, щоби виказати, щоби цілий акт обвинувачення опирався тільки на підложі провокаторськім, на основі доносів провокаторів. Тих невинних людей по 6 місяцях вязниці випущено. Підношу то длятого, Високий Трибунале, бо факти ті є незвичайно драстичні. Піднесу це, що прим. полковника лікаря Петрушевича держано в вязниці тоді, коли, як відомо тифи, червінка і всякі можливі инші хороби ширилися в краю, прямо в застрашаючий спосіб. А полковника лікаря, чоловіка кольосальної практики, чоловіка, котрий міг віддати суспільности і то не лишень українській, але суспільности всякій неоцінені прислуги, цілий цілісенький рік і 2 місяці держано в вязниці.

Священиків, котрі прецінь на віки є конечно потрібні, — вониж прецінь є і для духової потіхи і для помочи моральної, — мимо того їх так само держано цілими місяцями в вязниці.

А о скільки розходиться о судівництво військове, то піднесу, що був специяльний злочин, за який потягано українських селян, знаний в практиці військовій т. зв. карабінерів. Се, Високий Трибунале, не були карабінери італійського походження. Се були люде, котрих підозрівано о се, що вони укривали оружє, карабіни, зглядно о се, що виключно лишень за укривання тих карабінів названо їх карабінерами. І їх суджено в судах військових, ні більше ні менше, тільки 225 в однім несповна році, а суджено за §. 305, 321, 318 к. військового закона і суджено їх дуже часто. А карабіни були збирані в найліпшій інтенції. Нераз мусілося держати в підлісних околицях, бож дики робили шкоду. Їх засуджено на кару вязниці від 3—10 літ.

За такий случай най послужить также знаний процес так зв. Гуцулів за зраду державну. Арештовано ні менше ні більше тільки 225 Гуцулів. Переведено їх до тюрми в Коломиї. По 3—4 місяців перебування перевели їх до тюрми військової в Віснічу. Там переведено слідство і по 3—4 місяцях відвезено їх знову до Коломиї і по поновнім переведенню слідства, хоч оден раз вже було переведене, зроблено те, що з 225 увязнених обвинувачено тільки 44. Не переведено розправи, бо перед виповненням акту обвинувачення, всіх тих обвинувачених випущено на вільну стопу. Піднесу на жаль, що при увязненню діялись такі страшні побиття тих Гуцулів, що прямо переходить фантазію. Побиття такі страшні і такі немилосерні, що прямо взивають о пімсту до Бога. А стверджені не тільки актами, а навіть тими, котрі ті побої на власній особі перевесли. В цїли доказання тих фактів покладаюся на дотичні акти суду окружного карного в Коломиї. Акти, котрі є обемисті, а особи я маю виписані, котрі я можу подиктувати, тільки не хочу забирати дорогого часу.

Най буде мені, Високий Трибунале, дозволено піднести оден момент, який заважив на українській души і українській суспільности за часів окупації Польщею. Як відомо Високому Трибуналови, український народ мав за австрійських часів на львівському університеті катедри і доцентури, а навіть заносилося на се, й утраквістичний університет мав бути так утраквістичний, як Карлівський університет в Празі. Мав бути розділений на університет польський і український окремо. Університет се є святиня науки, він є доказом його культури і його культурної зрілости.

Нічого дивного, що з тим вяже і вязав кождий народ свої величезні надії. Відомо є, Високий Трибунале, що в наслідок війни власно свідомість молодіжи, котра не могла студіювати, опинилась так сказатиб, без науки і без змоги студіювання. Університет дома, університет на своїй власній землі, університет в краю, усунув би ті браки і дав би змогу студіювати, а потім хосенне заняття для нього. Однак щож стається? Університет львівський прямо власти університетські закривають для української молодіжи, а молодіжи тої було ні ні більше ні менше, тільки 3000 в краю. І ставиться для сеї молодіжи такі услівя приняття на львівський університет, що хиба жадний шануючий себе молодець тих услівий акцептувати не міг. Услівям тим була посвідка, що дотичний студент служив в польській армії, значить нічого більше, тільки що прямо підніс оружє на своїх власних братів, або жадається посвідки від двох свідків Поляків, що такий студент заховувався незвичайно льояльно супроти польської нації. Значиться посвідка, яка в нинішних часах неможлива, бож хиба трудно, щоби той студент, котрий рік, 3, 4, або 8 літ брав участь чи то в Альпах, чи в Бескидах карпатських, чи за Збручем у війні, щоби він нині міг найти двох з польської суспільности панів, котрі би могли визнати його льояльне поведення супроти польського народу.

Або вимоги инших подібних посвідок, котрі би йому отворили двері університету. Супроти цего нічо не було для українських студентів, як польський університет уникати і постаратися о відповідні курси. В тій цїли старалося о отворення сих курсів, представительство науки Т-во ім. Шевченка. О курси старалось також Т-во ім. Петра Могили і Просвіта. Остаточно засновано курси тайні, курси сі стали на висоті університетських викладів і університет сей через майже всі европейські університети зістав признаний за рівнорядний. Однак із за ворожої постави польської адміністрації остаточно ті курси прямо зачинюються. Докази на се: д р Василь Щурат, ректор українського університету у Львові і Михайло Галущинський у Львові, Чарнецького 24. Розвязання цего університету випередило розвязання Академічної Громади, доконане за порозумінням з владою поліційною. На се свідок д-р Райнлендер, президент поліції у Львові.

Піднесу, Високий Трибунале, що всі ті моменти, які були власне основою отсего стану, який витворився у Сх. Галичині, були також широко обговорювані в серпні 1920 р. Іменно тоді коло 3. серпня тогож року генеральний делегат д-р Галецкі, за ініціятивою п. през. Вітоса, віднісся до українських представителів і запросив до себе в цїли обговорення сих фактів, які я підніс і які підносили тоді українські делегати. І тоді найсвятійше запевнили п. Галецкі і Вітос, що всі ті піднесені факти надужить, всі тоті факти того режіму нестерпимого, будуть безумовно і в найблизшім часі усунені. Це заручив найсвятійшим своїм словом премієр Вітос і заповів, що як лишень поверне до Варшави, так сейчас прийме відповідні міри в цїли усунення тих всіх фактів. Однакож, Високий Трибунале, минув рік 1920, 1921, минає і 1922, а стан сей, який тоді заістнував і який я представив, не лишень не зістав усунений в який-небудь спосіб, чи через дотичні міри, чи закази, сей стан, так сказати би, закріпився, став станом майже нормальним і стан сей досі, в значно тяжшій мірі істнує. Що дійсно святе обіцювано це все усунути, покличу на се свідків: п. Вінцентого Вітоса, Соймова, в Варшаві, д-ра Галецкого, тепер воєводу в Кракові, д-ра Володимира Бачинського у Львові, адв. Александра Барвінського у Львові, Собіщина 7, д-ра Кирила Студинського, попередно вже наведеного.

Я, Високий Трибунале, піднесу ще отсе, що дотичні факти мусів я піднести тому, бо покликався на ті факти обвинувачений Федак. А недавно, перед кількома хвилями, Вп. прокуратор покликуючися на це, на що власне покликувався обвинувачений Федак, сказав, що то, на що обвинувачений Федак покликується, це є лишень кривди „уявйоне", або як ще Вп. прокуратор каже: „жекоме кшивди", що отжеж они абсолютно неспосібні були створити якогось обєктивного стану, який би міг витворити якийсь обєктивний стан, котрий би міг бути не в дусі обвинувачення, але сягав би в сферу субєктивности. Але в акті обвинувачення виразно говориться, що чин обв. Федака був чином політичним, а дальше я покажу на зміст акту обвинувачення. Іменно на стороні 18 найвиразнійше говориться „потшеба виволаць змяне"...ітд. І намічені тому факти є важні, оскільки з одної сторони незвичайно черпано п. прокуратором мотиви обвинувачення в їх запереченню а з другої сторони покликується обвинувачений на ствердження сих фактів, під котрих вражінням витворився сей стан обвинуваченого, під котрим вражінням він ділав. В такім разі муситься дати панам суддям присяглим змогу обсудити, чи ті факти обєктивно істнували, дальше, чи мали свій вплив, який їм приписується. Длятого прошу, Високий Трибунале, піддати сі факти під докази.

---

# НОВИНКИ.

— **Конфіскати.** Останнє число (27) сконфіскувано за деякі місця вступної статті, за звіт з наглого суду в Золочеві, за статтю „А публика реготалася" і за малий фейлетон п. з.: „Їх розстріляно".

— **Кошиць в Америці.** В американськім журналі „Musical America" (Vol. XXXVI. Nr. 24. з 7. жовтня 1922), що виходить в Ню-Йорку поміщена довша стаття, як інтервю з діріґентом Кошицем. Про сам хор і його виступи згадано не багато. Є тільки замітка, що Кошиць задумує обїхати з своїм хором цілі Зединені Держави. — Сам Кошиць знову звертається у розмові з зазивом до Американців і аматорів співу, щоби присилали йому національні американські пісні. Він задумує велике видання національних пісень усіх тих народів, де він був зараз з своїм хором. Досі зібраних 3000 пісень. Стаття кінчиться кількома датами в життя Кошиця з такими словами: „На Україні маємо 40 міліонів населення і найбогатшу у світі народню музику. Дайте нам свободу, а ми виплекаємо таку музичну культуру, яка під мистецьким оглядом не матиме другої подібної у світі".

— **Колонізація „кресуф".** Польське міністерство військових справ заняте тепер укладанням ліст здемобілізованих жовнірів, котрим буде приділена земля на „кресах". Кождий здемобілізований має дістати 14—45 моргів поля. Першенство матимуть ранені, інваліди і удекоровані. Землю можуть дістати тільки Поляки.

— **І в сеймі кавдуть.** Підчас першого урочистого засідання польського сойму хтось украв у посла Ротенштрайха із Східної Галичини кожух вартости кілька міліонів марок. Ново спеченому послові повелося вертати із сойму на морові без кожуха.

— **Німецький дефіцит.** Німецька преса доносить, що дефіцит Німеччини виносить 800 міліярдів марок.

— **Початок навчання в Драматичній Школі О. Загарова і М. Вороного.** Дирекція Драматичної Школи подосить нас повідомити заінтересованих осіб, що відкриття школи і початок навчання призначено на пятницю, 1-го грудня с. р. Всі, хто вписався і мають ще вписатися в число учнів, повинні в означений день точно о 7-ій год. вечером прибути до Музичного Інститута ім. М. Лисенка (кляса ч. 9.), де відбудеся короткий іспит (лише в цїлях ознайомлення), а відтак і відкриття — вступним словом дир. О. Загарова і провідним викладом дир. М. Вороного. 1—3

— **Вп. Передплатників в Чехословаччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Легіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

— **Звертається увагу** нашої суспільности, щоби сирі шкіри з кун, тхорів, видр, лисів, котів і т. п. продавати лише нашій українській фірмі: Петро Карпяк, Львів вул. Кучкова ч. 11а. 945 25—30

---

**Девіза! Великий оборот — малий зиск!**

**НАЙДІШЕ НАЙДЕШЕВШЕ ОБУТТЯ**

**ЛИШЕ 20 АКАДЕМІЧНА 20**

# Казки для дітей.

Львівська філія українського краєвого тов. охорони дітей і опіки над молодіжю уладжує в неділю 3. XII. 1922. і в понеділок 4. XII. 1922. у великій **салі тов-а ім. Лисенка КАЗКИ ДЛЯ ДІТОЧОК.** Початок о год. 10½ перед полуднем. — Казки розкажуть артистки українського театру Вп. п. Голіцинська і Рубчаківна. Казки приміщені для дітей у віці 6 до 12 літ. — Проситься оо. Катехитів з польських шкіл заохотити діти до участи. — Сирітські опікуни районів I. до XX. зволять привести бідні діти в неділю 3. XII., а з районів XXI. до XL. в понеділок. — Вступ за добровільними жертвами. Сироти і бідні на припоручення П. Т. Учительства і сирітських опікунок даром.

1131 1—2 УПРАВА ТОВАТИСТВА.

# ЕКОНОМІЧНИЙ ВІСТНИК.

## Економічний хаос в Польщі.

Щоб ухилитись від підозріння сторонничости і свідомого песимізму з національних мотивів, опираємось лише на польській пресі, от хочби варшавськім „Robotnik у", який (в ч. 309) так зображує теперішній хаос в економічнім життю польської держави.

„В рільничім краю, де сегорічні жнива випали кориснійше, чим в инших роках, де ще перед двома місяцями голошено, що урожаї забезпечать не лише внутрішню консумцію, але ще й позволять на вивіз великої скількости збіжа за границю, „задля поправи курсу польської валюти", в тім краю саме в місяць після вимолочення зерна — „брак" збіжа, брак хліба.

Ціни збіжа і муки ростуть начувано швидко. Перед хлібними крамницями творяться хвости, як за голодових часів. Економічний стан Польщі „поправився" так, що збіже і його перетвори, що набіл, мясо, товщі, що те все, що є основою людського життя, стане незабаром предметом люксусу! А що тоді буде? Як поступить людність, загрожена в своїй екзистенції?

За дорожнечю збіжа і хліба іде дорожнеча всяких инших предметів щоденного вжитку. Уряд, якого задачю є хоронити людність перед лихвою і визиском, який повинен дбати про це, щоб житевий рівень не обнижувала пажерлива безоглядність паскарів, той уряд сам протеґує дорожнечу, підносячи залізничі тарифи, ціни тютюну та инші оплати.

Проповідувано на весну, що осінь ц. р. при корисних жнивах принесе деяке урегулювання економічних відносин а в кождім разі спинить дальший зріст дорожнечі.

А тимчасом дорожнеча зростає з небувалою швидкістю. Непевність завтра стає все більша. Чому все те приписати?

Край паде жертвою грабіжницької господарки обшарників, супроти яких всякі уряди в Польщі були доси свідомо або поневолі безсильні. Не давно тому, бо от на весну, в часі, коли данина мала принести — по пророцтвам б. міністра скарбу — загальне подешевіння харчевих продуктів, уряд позволив вивезти кількадесять тисяч вагонів збіжа за границю, що мало цей наслідок, що нагло подорожіли харчі.

Всі надії голодуючої людности звернулися проте до нових жнив. Ще в літі обчислювано, що жнива не лише виживлять край, але позволять на значний експорт. Почалась в пресі пропаганда за вивозом збіжа за границю, прикрашена фразами про „поправу" польського торговельного білянсу, а властиво оберігаюча паскарські інтереси обшарників. Позволено на масовий вивіз яєць, а в результаті яйце коштує сьогодня 150 марок, розпитувано ся про можливости вивозу худоби, а сьогодня фунт вепровини доходить до 1000 марок. Бляговано в пресі, що маємо збіже на вивіз, а тимчасом показується, що вправді на заспокоєння внутрішного ринку збіжа є досить, але на вивіз збіжа властиво нема.

З огляду на те уряд постановив не видавати цертифікатів на вивіз збіжа, а у відповіди на це обшарники бойкотують край. Збіже лежить в шпихлірах спекулянтів, що ждуть на таку політичну конюнктуру, яка позволить їм на вивіз збіжа за границю. Вони ждуть на те, що як прийде уряд з рамени правиці, тоді вивозові цертифікати посипляться на право і на ліво. Що край терпіти-ме голод, що це потягне за собою дальшу депрецяцію валюти (бо чужі девіси, осягнені з продажі збіжа за границею, підуть або до приватної каси обшарників або до депозитових сховків у заграничних банках) і дальшу фінансову мізерію краю, про те не думають ті, що Польщу уважають лише своїм фільварком".

Про визиск і дорожнечу заговорили також „Wiadomości krakowskie" (ч. 34). Застановляючись між иншим над лихварською дорожнечею товарів по міських склепах, цей орган пише:

„Гноблена цим скомбінованим атаком спекуляції людність не знає вже, куди має звернутися по оборону. Уряд і влада виявляють каридостойну бездільність, дивну байдужність супроти цеї катастрофи. Не видко, щоб якісь чинники не то зарадили, але бодай думали про якісь способи заради. Не робиться нічого, щоби спинити зріст цін, не робиться також нічого, щоби вкоротити визиск і здирство, які шаліють на підкладі тої звишки. Відноситься враження, немов спекуляція і пасок є в Польщі якоюсь одноголовою, з цілою свідомістю ділаючою інституцією, якоюсь загальною змовою на широкі верстви консументів, яких здирається на всякі способи. Прийшли добрі жнива, спекуляція кинулася вивозити харчеві продукти; спадала марка — спекуляція заробляла на валютах; затрималася трохи в спадку марка — спекуляція витворила страшний пасок на промислові продукти. Ані уряд не поспіє в друкуванням банкнотів, ані консументи з пенсіями і зарібками. Все іде для тих, що „ані сіють, ані орють", а вже не збирають, але здирають".

До виводів польської преси про економічний хаос в Польщі, наші коментарі злишні.

## Господарка банкрота.

Говоримо очевидно про Польщу, а щоб раздалегідь спинити розмах прокураторського олізця, зазначуємо, що подаємо статтю кандидата до польського сенату з 8-ки, інжинера Юзефа Яскульского, яку він помістив у ч. 259 „Słowa polskiego" під сензаційним цифровим заголовком „116,266,722.700".

Таким щедрим дарунком — пише він — збогатив Польщу уряд п. Новака в жовтни року Божого 1922, бо емісія банкнотів з 436,706,046,725.50 в дни 30. вересня ц. р. зросла до большевицької цифри 579,972,769.425.50 в дни 31. жовтня 1922.

Але ті 116 міліярдів марок в однім місяци це дарунок Данаїв, за який ціла Польща проклинає його творців. П. Міхальскі протягом перших 5 місяців ц. р. емітував банкнотів у круглих міліярдах: в січни 12, в лютім 8, в марті 8, в квітни 10, в маю 16, разом 49 міліярдів. Якжеж скромно представляються ті цифри супроти господарки п. Ястшембского, котрий в пятьох дальших місяцях випустив банкнотів в червни 74, в липни 35, в серпни 50, у вересни 78, в жовтни 116, разом 303 міліярди, може поверх 6 разів більше, чим п. Міхальскі. Кидається в очи дивний рівномірний зріст тих емісій, а саме в кождім дальшім місци півтора разів більше, чим у попереднім. І коли новий сойм не зробить кінця тій поганій господарці, можна наперед сказати, що емісія зросте в місяци листопаді о 170, в грудни о дальші 250 міліярдів марок і на новий рік будемо мати в обізі круглий тріліон марок, а курс доляра поверх 30.000 марок і відповідну до того дорожнечу.

Ціна хліба була в січни 120, в лютім 125, в марті 135, в квітни 150, в маю 175, в червни 200, в липни 250, в серпни 270, у вересни 320, в жовтни 400, а тепер уже 540 марок.

Хиба сліпий не завважить тісного причинового звязку між зростом емісії банкнотів і зростом цін хліба, цього підставового харчевого продукту, що формує ціни всяких инших найпримітивнійших людських потреб.

У своїм експозе з дня 21. вересня ц. р. п. Ястшембский просив сойм уповажнити його до емітування білетів до квоти 350 міліярдів, отже яким правом видрукував їх уже 580 міліярдів і друкує дальше, не питаючи нікого.

В розмові п. міністра з редакторами на тему золотої позички дня 16. жовтня, находяться між иншими ревеляціями також такі цвітки: „Золота позичка стане мірилом вартости, середником виміни, а звільняючи державу від дальшого друкування грошей, поможе до стабілізації марки".

Того рода нісенітниці виявляють або свідому брехню, обчислену на наївність слухачів, або й анальфебетизм у валютових справах. І одно і друге не лицює міністрови скарбу, бо виставляє Польщу на посміховище цілого світа.

Від часу цеї розмови минає півтора місяця, а де це припинення друкування грошей, де стабілізація марки? (Доляр тимчасом підскочив з 10.000 на 17.000 марок). А коли золота позичка стане мірилом вартости і вимінним середником, це ще секрет п. міністра скарбу. Поки що є вона нічим, мимо понижуючих Польщу умов, які п. Ястшембскі давав тим, що її набували. За 4000 мар. поль. можна набути 10.000 мар. п. + 10 золотих франків, що варті тепер 31.000 мар. п., отже державний скарб за одержання 24.000 паперових марок, видає зобовязання на 41.000 таких марок.

Це господарка банкрота.

Дальше автор докоряє польському урядови, що, аби удержатися при владі, шастає грішми на такі непродуктивні цілі, як вибори до сойму та сенату, головно на східні креси і т. и.

Нашу думку про фінансову господарку польської держави счеркав звичайно прокураторський оловець. Нехайже виручить нас бодай в части оцей голос Поляка на сторінках польської газети.

## Економічна ґеоґрафія України.

Проф. Ів. Фещенко - Чопівський. Економічна ґеоґрафія України для середніх шкіл. Укр. Акц. видавниче т-во „Земля". Київ-Відень Львів. 1922 р. 144 ст.

Над студіями в обсязі української економічної ґеоґрафії працює зараз цілий ряд вчених і наслідком цих праць ми вже маємо як окремі монографії так і випущено аж шістьома авторами підручники Економічної ґеоґрафії України.

Перший підручник Е. Г. був випущений російською мовою п. Кістяківським. Цей підручник досить приступно написаний, що вийшов зараз після революції, зробив велику прислугу для українського громадянства. Другим автором був також член Украінської Акад. Наук В. Воблий. Його підручник вийшов таксамо на російській мові в Київі в 1919 р. Потім появилась книжка В. Садовського Нарис економічної ґеоґрафії України. Київ, 1920. та С. Остапенка Економічна ґеоґрафія України Київ, 1920. В Камянці вийшла поки що перша частина Нарису Економічної ґеоґрафії України д-ра В. Ґериновича 1920. І накінець маємо шестий підручник Ів. Фещенка Чопівського.

Всі вище згадані підручники Економічної ґеоґрафії мають одну велику хибу. Автори їх пишучи про Е. Г. України мають, як видно з їх підручників, на увазі, одні (Кістяківський, Воблий і Садовський) лише „девять губерний Юга Россіи", другі трохи більше. Так С. Остапенко до 9. цих губерний додає ще якісь „присмужені землі", яких він нараховує не більше як на одну губернію, забуваючи, що лише українські повіти Воронїжчини і Курщини по своїй теріторії наближаються до Подільської губ., а деще вся Придністрянська Україна (Сх. Галичина, Буковина і Угорщина), Кубань і укр. повіти Донщини, Ставропільщини, Підляшя, Полісся і Бесарабщини? В. Ґеринович ще другої економічної частини не випустив, а ґеоґрафічну частину ми поміщаємо

Та сама хиба є у проф. І. Фещенка-Чопівського. Пишучи Е. Г. України він у своїй книжці торкається лише Придніпрянщини, чи як тепер принято називати, Великої України. Що вадилоб додати ще одну букву „В" і з заголовком було би гаразд.

Що торкається змісту самої праці, то вона є далеко цінніщою від попередніх видань. По перше автор старається пристосувати її як підручник для середніх шкіл і це йому по части вдалося. Цілий ряд його перших розділів: про поняття економічної ґеоґрафії, місце України на земній кулі, ґеоґрафічні межі та положення України і т. д. оброблено досить старанно і після статистичних даних.

А коли ще взяти під увагу, що автор пишучи цей підручник, мав до своїх послуг багатий статистичний матеріял в Київі (університет, політехніка і публична бібліотека), що вплинуло на цілковиту повноту її і чого також не маємо в попередніх ґеоґрафіях, то тим більше стає вона цінною для нас. Так що після прочитання цеї книжки можна мати майже повну картину про природні богацтва В. України.

Новим ще в тій книжці є те, що автор перед розглядом тої чи иншої галузі промислу подає нам походження його та історію розвитку, що має певне позитивне значіння при студіях.

Писалася ця книжка, як зазначує автор в передмові і в 1917 р., в першій половині 1918 років і згідно з програмою тодішнього міністерства народньої освіти на Україні і як видно, що навіть при всьому бажаний автор не міг дати тут всіх даних по етноґрафічним межам України, а лише Придніпрянщини. Отже після того і так її мусимо вважати, як Е. Г. В. України.

Економічна ґеоґрафія як одна з нових дісциплін, як бачимо, починає серед наукового світу вже собі завойовувати право громадянства. Тому було би дуже бажаним, аби творці цеї дісципліни, як справедливо зауважує проф. М. Туган-Барановський, „не охотилисяб на чужих полях", не присвоювалиб собі инших дісциплін, що якраз має місце у шановного автора. Тут є „де-що про статистику", де-що про політичну економію, про фінанси і т. д. і це „де-що" тільки псує саму дісципліну як таку. Коли статистика, політична економія, фінанси і т. д. будуть „де-що" присвоювати собі з инших дісциплін, то з цього може вийти „каша", а не наука.

Отже, після цього можна винести побажання, щоби хоч принаймні сьомий чи восьмий автор Е. Г. У, таки дав нам цей підручник ветноґрафічних межах. Зокремаж „Економічну ґеоґрафію України" проф. Ів. Фещенко-Чопівського можемо щиро рекомендувати для студій В. України, як один з найкраще написаних підручників.

*І. Шимонович.*

**Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. ин. 40.000.**

# Хто знає

де перебуває **Степан Скрупський, четар У. Г. А. зі Станиславова,** що враз з Галицькою армією перейшов Збруч, та послідну вістку про нього одержала рідня в 1920. р. Тоді мабуть був в дорозі до лічниці в Миколаєві. Товаришів і знайомих, що мають про нього які небудь вістки проситься

**за винагородою**

повідомити зажурену рідню на адресу: АНТІН СКРУПСЬКИЙ, BALTIMORE MEL. EASTERN AVE 2917 ac PALTERSON PARK. — Закордонні часописі проситься о передрук. 1106 3—10

# ТЕЛЕҐРАМИ.

**Услівя визнання сов. Росії.**

Льондон (ПАТ.) Вольф. В Палаті Громад Бонар Лоу заявив, що услівя, на яких англійське правительство було би готово визнати совітську Росію, були би такі: Визнання Росією довгів, вернення приватної власности, достаточні рекомпензати і застановлення політичної пропаґанди.

**Повстання в зах. Траки.**

Льондон (ПАТ.) Райтер. З Царгорода: Повстанці є панами ситуації зах. Тракії. Відділ з 5000 люда йде на Дедеаґач, щоби домагатися плебісциту.

**Справа остовзів.**

Льозанна (ПАТ.) Шв. Аґ. Т. Турецькі делеґати в субкомітеті для територіяльних і військових справ заявили, що їх домагання в справі суверенности над кількома островами на Еґейському морі стрічаються з опором, тому не можуть брати дальше участи в дискусії над цею справою.

**Бенеш посередником між Росією й Францією.**

Льозанна (ПАТ.) ТК. Міродатні круги в Льозанні думають, що Бенеш виступить у Льозанні яко посередник між Росією й Францією. Один із мужів довіря Бенеша конферував учера з Раковським.

**Після смертних присудів у Греції.**

Берлін. (ПАТ.) ВКБ. Часописи пишуть за „Інтрасіжан-ом", що засуджені міністри і ґенерали були зовсім спокійні. На запит, чи бажають списати свою останню волю, не відповіли. На страчення всі прийшли старанно задіті. Альзацці перед страченням вичистив старанно шовковою хусточкою монокль, опісля заложив його до ока. Стратос з гірким осміхом поглядав на жовнірів, що мали стріляти, потім поглянув на дім в котрому жила його молода жінка.

Відень. (ПАТ.) „Н. Фр. Пр.": „Дейлє Експр." звідомляє з Атен, що ґен. Гадіянестіса перед страченням деградовано.

**З економічно-фінансової комісії в Льозанні.**

Льозанна. (ПАТ.) На засіданні економічно фінансової комісії спротивився Ісмед Паша заплаті коштів окупації, бо це не вина Туреччини, що союзники окупували турецькі землі. Домагання воєнних відшкодовань від Греції мотивував Ісмед Паша цим, що Греки накинули війну Туркам. — Венізельос предложив обосторонне уневажнення довгів. Нінчіч іменем югославянського правительства заявив готовість обняти ці турецькі довги, які припадають на Сербію.

## Курс грошей.

Львів, дня 30. листопада 1922.

| | |
|---|---|
| Доляри американські | 17.225—17.300 |
| „ „ (1. і 2-ки | 17.075—17.150 |
| Доляри канадійські | 17.025—17.100 |
| „ „ (1. і 2-ки | 16.875—16.950 |
| Марки німецькі | 2·35—2·45 |
| „ „ (сотки) | 2·10—2·30 |
| „ „ (дрібні) | 1·90—2.15 |
| Леї румунські | 110·00—120·02 |
| „ „ (дрібні) | 105·00—115·00 |
| Корони чеські | 525·00—540·00 |
| „ „ (дрібні) | 515·00—530·00 |
| Австрійські тис. нов. ем. | 580·00—600·00 |
| „ „ ст. ем. | 3 350·00—3 400·00 |
| „ сотки нов. ем. | 55·00—60·00 |
| „ 50 кор. | 80·00—100·00 |
| „ 20 кор. | 24·00—26·00 |
| „ 10 кор. | 12·00—13·00 |
| „ 1. і 2-ки | 0·60—0·65 |
| Рублі 5-сотки | 125·——140·— |
| „ сотки | 125·——140·— |
| „ 25-ки | 100·——110·— |
| „ дрібні | 0·65—0·75 |
| „ думські 1 000-ки | 20·00—25·00 |
| „ „ 250-ки | 15·00—20·00 |
| Карбованці | 1·00—1·10 |
| Гривні | 1·20—1·25 |
| Франки французькі | 1160·00—1120·00 |
| Фунти стерлінґів | 76.500·00—78.000·00 |
| Франки швайцарські | 3.100·00—3.200·00 |

**Золото.**

| | |
|---|---|
| 20 кор. | 65 000.00—66 000·00 |
| 20 франк. | 63.000·00—64.000·00 |
| 20 марк. нім. | 75·000·00—76·000·00 |
| Фунти стерлінґів | 62.000·00—62 200·00 |
| 10 рубл. | 80.000·00—81·000·00 |
| Доляри | 15.500·00—15.600·00 |

**Срібло.**

| | |
|---|---|
| Корони австр. | 1300·00—1325·00 |
| 5 кор. австр. | 6.800·00—6.900·00 |
| Фльорени австр. | 3.300·00—3.350·00 |
| Рублі | 5.625·00—5.700·00 |
| Копійки | 27·50—28·00 |
| Доляри американські | 10.500·00—11.000·00 |
| „ „ полов. і ½ | 9.800·00—9.900·00 |
| Доляри канадійські | 9.000·00—9.300·00 |
| „ „ дрібні | 8.500·00—8.700·00 |
| Леї румунські | 1.340·00—1.350·00 |

## НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

**Віденські Auto-Lack**
торби, несесери і манікіри
1136 горучає 1—10
**„НЕРПА"**
спеціяльний маґазин шіряних виробів і приладів до подорожі
**ЛЬВІВ, вулиця ЛЕҐІОНІВ ч. 11.**
Будинок Земського Банку Кредитового.

## ЖЕРТВИ

**Голодній Україні.**

З. Б. Г. від Н. Юречкова Торенто - Канада долярів 100 (мп. 815.000), від Б. З. від Проведіння Філядельфія долярів 93·75 (мп. 770.000), пов. ком. Доп. Гол. Укр. Підгайці 300.000, І. Косович збірка в Роздолі, Коупсько і Березні 121.180, о. В. Томчин Устє Зелене 76.075, Ком. Гол. Укр. городецьк. перед. 69.700, о. І. Юрків зб. в Журавні Побережу 63.001, Спілка Споживча торг. Микуличин 55.765, Еп. Й. Боцян 55.500, Пов. Ком. Над вірна 53.000, тов. „Просвіта" Немирів 50.000, о. І. Ганкевич-Устє 46.330, пов. ком. Стрий 37.362, о. Ом. Гавриш в Урмані 36.890, повіт Мостиска 27.179, по 15.000: Горож. Комітет Станиславів, Волод. Гвоздович, Мор. Острава, Комітет Делятин 13.150, о. М. Витошинський 12.800, чит. „Просвіта" Тисьмениця 11.240, церков Мостиська збірка 10.011, по 1000: Мик. Вербенець, Клинці, кооператива в Миловськню, І. Филипович Увсє 9300, збірка на весіллю п. Рудницької Конюшки 8100, ур. парох. Грибовичі 7.650, Нар. Дім Дрогобич 7600, о. І. Ганкевич Устє 6520, по 5000: о. Гр. Музичка Голощів, о. Т. Столяр Хмилівка, тов. „Просвіта" Гороховина, о. Н. Демків Іренів, В. Гресяк Львів, о. В. Чорний Вільшаниця, Маруся Рубик Львів, уряд парох. Браталів 5500, Е. Фіголь Козара 4500, по 4000: д-р І. Слінич Струсів, тов. „Просвіта" Ворона, по 3000: о. М. Дроздовський Шершеневі, Гр. Павлик Лопушно, Ксенеф. Гошоватюк, по 2500: ур. парох Вислок Горн., збірка в церк. Лозина, д-р Н. Липа Винники, по 2000: І. Пальовий Замарстинів, П. Одайник Львів, М. Явний Гнилиці, Т. Кравчук Барилів, М. Собітин Львів 1216, по 1000 А. Сновидович Підгородниця, К. Клосівська Підемщина, о П. Клосівський, Вол. Косоноцький Сянок, О. Бурнатович Львів, Ольга Вільшанка мал., чит. „Просвіта" Волошнів 600, по 500: о. Б. Бодянський Львів, Юрій Липа Винники.

Люча пов. Коломия на весіллю П. Арсенича по 1000: о. Арсенич, п. Арсеничова, Арсеничівна Ірена, Арсенич Петро, Арсеничова-Слюсарчукова, п. Атаманова, о. Білинкевич, п. Білинкевичева, Воскулова, Грицай, Геник Василь, Геник Іван, Геник Михайло, Миколин Роман, Миколин Степан, п-во Стрільбицькі, Ясінський, по 500: п. Кац, п. Адлерштайн.

## ОПОВІСТКИ.

**Народній театр Тов. „Українська Бесіда" у Львові,** (Шашкевича 5.).

**СТРИЙ,** Саля „Народнього Дому": Пятниця 1. грудня „МІРА ЕФРОС".

**ДРОГОБИЧ:** Субота 2. грудня „МІРА ЕФРОС".

**ЛЬВІВ:** Неділя 3. грудня попол. „БАРОН ЦИҐАНІВ" оперета на 3 дії Й. Штраусa.

Неділя год. 7. веч. „БІЙ МЕТЕЛИКІВ" комедія на 4 дії Г. Зудермана.

Понеділок 4 грудня год. 7. веч. „МІРЕЛЕ ЕФРОС" побутова пєса з жидівського життя на 5 одмін Я. Гордіна.

Білети продає раньше „Народня Торговля". В неділі від год. 10—12 і 2—7 в касі театру. XXV, 2—3

—o—

В неділю дня 3. грудня ц. р. відспіває в Успенській (Волоській) церкві мішаний хор, зложений з кращих артистичних сил Концерт Службу Божу М. Вербицького. Початок о 10 год. рано. Добровільні датки на окрасу церкви приймаються з подякою.

**Управа Видавництва „Бистриця",** Станиславів, вул. Липова ч. 76 просить П. Т. Клієнтів вибачення за припинення посилок за останні півтора місяця. Це припинення спричинене арештуванням адміністрації Видавництва. 1120 2—2

**З приводу вінчання** гром. Емілії Оприскіної з гром. Дмитром Коновкою, котре відбулося 18. XI. ц. р. у Львові, складає Т-во „Зоря" 10 000 мп. на Рем. Втрсу і 10 000 на фонд Опіки над українською рем. молодіжю ім. В. Нагірного. 1129 1—1

**Наталка Абрагановська і Теодор Волощук** повідомляють знайомих про своє вінчання, яке відбулося в Дібшу 10. X. ц. р. З приводу цього зложили 40 000 мп. на політичних вязнів. 1137 1—1

**На політичних вязнів** зложили в мп. Федусевич Мирон 5000, Потелицьки Северина 1.500, Рудавська Іванна 20 0, Левицький Петро назр. суду 2000, Оксиян 2000 Левинська Реся 200), Дзеровичева Наталія 1000, Рудницька Мапія 1000, проф Біленький 2000, Добрянська Ніся 1000. Глинянський Іван 1000, Лев Голіматий 1000. Туранська 500, Брикова Ольга 10.000, Баричівна Ірена 1000, Бандель Володимира 1000, Твердохлібова Марія 1000, о. д-р Каркут 1000, проф. Мечник 1000, Мельник 1000, Пилипцева Александра 1000, Василовська Ольга 500, Рудавський Волод. 2000 Юрчишська Валерія 500, Шоломия п. Бібрка (збірка: Кузик Михайло 1000, Качковський Іван 500, Тимошик Гр. 1000, Лоба Василь 1000 Лоба Сенько 1000, Болкот 500, Фляк Людвик 1000. Гупало Михайло 1000. Каріом Мик. 1000. Мокрий Мик. 500, Грищина Мик. 2000, Мокрий Петро 1000 Гупало Іван 1000 Гупало Михайло 1000. Бутрин 500, Цибулевич 500, Яжевич Віра 10.000, Вентик Ілля 2000.

## ПОДЯКА.

Сердечну подяку за поміч і труди в часі мойого побуту у вязниці в Стрию складаю ВП. Громадянкам і Громадянам Бобиневичевій, Сеславінській, Лікославській, д-рови Гарасимову, лікареви Левицькому і Юліянови Русинови.

Львів 20. XI. 1922.

1135 1—1 СОФІЯ ГВАЙЛО.

## Дрібні оголошення.

**ФОРТЕПІЯНІВ** солідне строєння, репарації, кулно, оцінка. Адміністрація під „Строітель Б." 1082 3—4

**ЖЕНЩИН** до праці в харчівні сталих або доходячих потребує сейчас Харчівня ул. Супінського ч. 21. 1125 2—3

**БАНДАЖИСТ** Полячек Самбір ілюстровані цінники даром. 994 10—30

**РУСАЛКА** гарний малий календарик на 1923 р. появиться на днях з печатні в двох красках. Ціна за 10 примірників 3.000 мп. — „ЯК ВЕСТИ ЖИТТЯ" ціна 1.500 мп., з пересилкою 1.600 мп. Замовлення приймає: А. ОКПИЦІ, Львів, Кадецька 4. 1027 3—5

**НІМКА,** інтелігентна, совісна, лагідної вдачі, шукає місця як Kinderfräulein. Зголошення письмені до Адміністрації часопису під Kinderfräulein. 2—3

**ХТО ПО 4. XI.** ц. р. брав убрання у фірмі „Полотно" — зволить ласкаво також зголоситися у своїм власнім інтересі. 1133 1—3

**РЕАЛЬНІСТЬ** комплетна, ціла до продажи. Поле, будинки, живий і мертвий інвентар. Близші інформації у власника реальности Андрія Чорнобіль, Ярчів новий коло Львова. 1138 1—2

## ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошени Редакція не відповідає.

Адвокат і оборонець в карних справах
**Д-р Степан Баран**
веде адвокатську канцелярію
**В ТЕРНОПОЛІ, вул. 3. МАЯ ч. 5.**
(готель Адлера, побіч Нар. Торговлі). 67 50-?

**ЛІКАР** 1119 2—2
**Д-р Іван Стефанович**
вийшовши із стрийської тюрми на волю дня 22. XI. 1922. **ординує дальше**
**в МИКОЛАЄВІ н. Дністром.**

Адвокат і оборонець від карних справ
**Д-р Михайло Західний**
перебув в бережанській тюрмі голодівку, вийшов дня 20. XI. 1922 р. на волю і
**веде далі свою адвокатську канцелярію**
**в БЕРЕЖАНАХ в Ринку,**
1096 (проти довшної студні.) 4-10

## ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

**Повітового Тов-а Кредитового**
стов. зареєстр. з обмеж. порукою
**в СКАЛАТ**

відбудуться в Скалаті дня 5. грудня ц. р. о годині 12-ій в полудне — (на случай неприсутности відповідного числа членів з правосильністю після § 47) о год. 1-ій з полудня в льокалю уряду громадського в Скалаті.

Порядок: 1) Відкриття Зборів; 2 Звіт Управи за 1914-21; 3) Звіт Комісії контрольної з внеском на уділення абсолюторії; 4) Зміна статута на лад Краєвого Союза ревіз. (кооперативний); 5) Вибір членів Ради Надзірної; 6) Вибір членів Управи; 7) Справа відбудови дому; 8) Внески і інтерпеляції. — Замкнення рахунків і білянс виложені в уряді парохіяльнім в Скалаті.

Отсим повідомляється всех Членів Товариства і проситься о прибуття на Збори

1134 1—1 ДИРЕКЦІЯ.

## XI. Звичайні Загальні Збори

**Повіт. Тов. господ.-кредитового**
**„ВІРА"**
стов. зареєстров. з обмеженою порукою
**в Жовкві**

відбудуться дня 27. грудня 1922. р. о год. 11. перед полуднем у власних кімнатах, з слідуючим дневним порядком: 1) Відчитання протоколу з останних Загальних Зборів. 2) Звіт Дирекції з діяльности за рік 1918, 1919, 1920 і 1921. 3) Звіт Комісії Контрольної і уділення абсолюторії. 4) Розділ звіту і статут за рік 1918, 1919, 1920 і 1921. 5) Вибір цієї Ради Надзираючої. 6) Вибір Комісії Контрольної. 7) Зміна статута від § 1. до § 53. — Річний звіт, рахунки і білянс є виложені в льокалі стоваришення для перегляду членам в годинах урядових. На случай браку комплету на отсих Загальних Зборах, відбудуться другі Загальні Збори в тім самім льокалі і з тим самим порядком денним о год. 12. в полудне того самого дня, які будуть рішати без огляду на число членів.

1132 1—3 РАДА НАДЗИРАЮЧА.

# Львів
Сикстуська
**Ч. 29.**

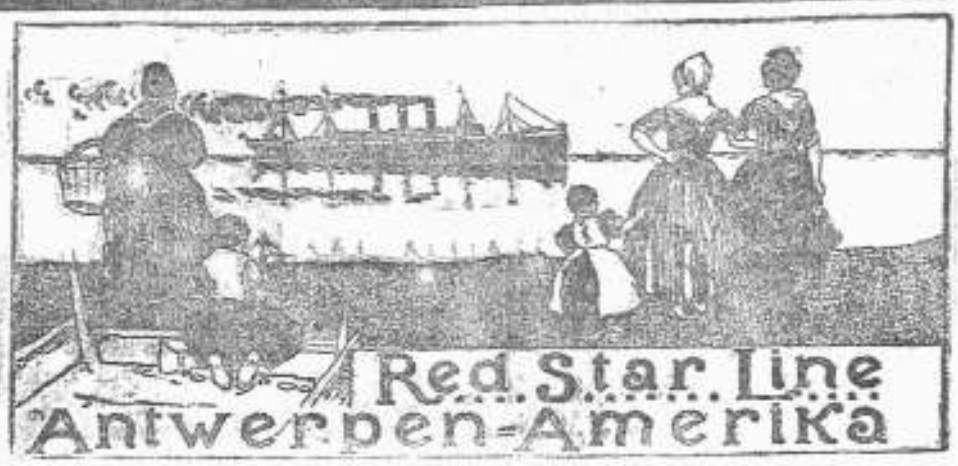


# Тернопіль
Міцкевича
**Ч. 31.**

**Кількість еміґрантів і реемігрантів, уроджених в Галичині з гори, що мають бути допущені до Америки ще в сім біжучім році є дуже ограничена. Всі еміґранти і реемігранти уроджені в Галичині о скільки думають внедовзі виїхати до Америки, повинні сейчас зголоситися до бюр корабельного Товариства**

# „RED STAR LINE“ у Львові, вул. Сикстуська 29 в Тернополі, Міцкевича 31

Хто не зареєструється сейчас не буде могти виїхати перед липнем 1923. року.

**Еміґранти, що не можуть виїхати до Америки,** (Сполучених Держав) або до Канади, можуть без всяких перешкод виїхати

# до КУБИ.

Всіляких інформацій уділяє даром

**„HOLLAND-AMERICA LINE“**

**ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 24.** (давніще вулиця Городецька ч. 101.)

Пасажирі до Львова можуть вступити по інформації до нашого бюра коло двірця

XXI. 1—8

**Городецька 91.**

**Нововідкритий маґазин** артистичних ювілерських - - виробів - -

# :: У. ҐЕЛЬСКЕР ::

ЛЬВІВ, ПЛОЩА БЕРНАДИНСЬКА Ч. 1.

:: купує і продає НАЙСОВІСНІЙШЕ ::

**брилянти - золото - срібло**

:: :: :: **плятину і т. п.** :: :: ::

**НИТКИ** вс. рода, до шиття і вишивання, великий вибір вишивок, канва, полотна, шифони, дими, вспи, кльоти і и., гуртом і на дрібно продає дешево і поручає свої від 22 літ ведені робітні суконь і біля. 3-20 XV.

ЖІНОЧА СПІЛКА ПРОМИСЛОВА — „ТРУД“ — ЛЬВІВ, — Ринок ч. 39.

## Надзвичайні Загальні Збори

Господарсько-торговельного Тов-а

**„ПРАЦЯ“**

стов. зар. з обм. порукою

**у Львові на Личакові**

відбудуться в неділю дня 10. грудня 1922. о годині 6. вечером в школі ім. кн. Льва вул. Личаківська ч. 113. зі слідуючим денним порядком:

1. Відчитання протоколу з попередних Загальних Зборів.
2. Зміна статута.
3. Звіт Дирекції з діловодства по день 30. листопада 1922.
4. Вибір 7 членів Надзірної Ради.
5. Вибір і затвердження 3 чл. Управи.
6. Внески і запити.

1128 1—1 НАДЗІРНА РАДА.

## ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

ЧЛЕНІВ

## ВИДАВНИЧОЇ СПІЛКИ „ДІЛО“

реєстрованого стоваришення з обм. пор.

**У ЛЬВОВІ**

відбудуться дня 20. грудня 1922. о год. 5. по пол. в льокали „Української Бесіди“ у Львові вул. Рутовського 22. І. п. з отсим денним порядком:

1) Відчитання протоколу з попередних Загальних Зборів.
2) Звіт Управляючої Ради з діяльности і рахунків.
3) Звіт Контрольної Комісії з ревізії книг і рахунків.
4) Затвердження річного звіту, ріжних рахунків і білянсу.
5) Зміна §§ 1—56 стат. стоваришення.
6) Вибір голови і заступника голови.
7) Вибір членів і заступників членів Управляючої Ради.
8) Вибір Контрольної Комісії з трьох членів і одного заступника.
9) Приняття нових членів.
10) Внесення і інтерпеляції.

Коли би на Загальних Зборах не явилося приписане статутом число членів, відбудуться того самого дня і в тім самім льокали в годину пізнійше, себто о годині 6. вечером, з тим самим порядком другі Загальні Збори, котрі будуть важні без огляду на число присутних членів.

Річні звіти, рахунки і білянси є виложені в діловім льокали стоваришення у Львові, Ринок ч. 10. — до перегляду Вп. Членів.

У Львові, дня 29. листопада 1922.

**Видавнича Спілка „Діло“**

реєстр. стов. з обмеж. порукою у Львові.

**Юліян Січинський** голова. **Дамян Лопатинський** член Управл. Ради

3—3

**Позір! Читайте!**

**Аматорські театральні гуртки!**

Відбито на машині до писання пєси, що легко надаються до аматорських вистав по місточках та селах:

1. „Мати - Наймичка“ — Тогобочного, 4 дії. Ціна 1.500 мп.
2. „Розумний і дурень“ — Тобілевича, (Карпенка-Карого) на 5 дій, ціна 1.500 мп.
3. „Нахмарило“ — Гріченка, на 3 дії, ціна 1.500 мп.
4. „Не співайте півні — не вменшайте ночі“ — Васильченка на 3 дії, ціна 1200 мп.
5. „Як ковбаса та чарка — то минеться й свара“ — Старицького на 1 дію, ціна 1000 мп. — Ціни без пересилки.
6. „По модньому“ — Старицького на 1 дію — ціна 1200 мп.

Замовляти на адресу:

**В. Завадський Львів, Ринок 43/І.**

1028 Можна за післяплатою. 4—?

**ЦЕРАТИ** відпрасовані і на метри

фіранки, портієри, хідники, дивани, лінолеум, капи на ліжка, обруси, меблеві матерії, матераци і сінники, стори до вікон

**ТАПЕТИ** в найбільшім виборі поручає

XXIV. 8—9

**Е. КІЧАЛЕС і А. МАРҐУЛЕС**

**Львів, вулиця Сикстуська ч. 18.**

## ПОЗІР!

Всі купці, що мають склепи по селах, а всі инші, що хотять заложити собі склепи в селі, хай удаються з довірям **до знаної і від літ ісінуючої фірми**

# Маврикія Кояйна

**КОЛОМИЯ, РИНОК ч. 30.**

(у власнім домі, біля міської торгової галі),

де можна набути всякого рода кольоніяльні товарі, делікатеси, всякого рода овочеві напитки, великий вибір овочевих вин, воскові і церковні свічки та взагалі всінякі товарі першої якости і по так дешевих цінах, що зможуть по селах відпродавати ці товари по тих цінах, по яких продають купці в Коломиї, заробляючи на тім дуже добре. — Початкуючим з охотою служиться радою і помочю. — Кождий інтересований нехай в потребі удасться лишень до фірми. 2—12

1122

# Маврикій Кояйн

**Коломия, Ринок ч. 30.**

**НАРОДНІ СТРОЇ** вишивки, вишивані жупани, запаски, сорочки, краватки і и., виконує, купує і продає 3-20

XV

**жіноча спілка промислова „ТРУД“, Львів, Ринок 39.** (ал. дім).

**На сезон осінний і зимовий!**

## СКЛАДИ І. КРАЄВОЇ ФАБРИКИ КАПЕЛЮХІВ

# Рудольфа Найвельта

**Львів** Площа Марійська ч. 8. вул. Казимирівська ч. 25. вул. Городецька ч. 72.

**Даром** одержить кождий купуючий капелюшок для ляльки.

**Стрий: вул. 3. мая 8., Бережани: Ринок.**

мають дуже богатий вибір наймоднійших і найелеґантнійших жіночих, мужеських і дитячих капелюхів.

**Першорядний товар!** XX 15—21 **Ціни найнизші!**

КІНОТЕАТРИ

# КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА

висвітлюють від четверга 30. листопада ц. р. потрясаючу, сальоново-сензаційну драму в 5 ти великих діях п. з.:

# „ЯСКИНЯ ЗОЛОТА“

Головну ролю креує нова фільмова звізда, чарівна драм. артистка МАРІЯ НУСЕЛЬ.


За редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло“ Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 29 Почтову належність оплачено гуртом. Львів, неділя 3. грудня 1922. Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 148 322.
Адр. тел.: „Свобода" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячно в краю 3000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голчиній, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 5000 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон. Румунія 50 лей. Болгарії 50 левів, Австрії 5.000 кн. Зміна адреси 100 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 150 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

*Львів, 2. грудня 1922.*

**Мовчанка після поразки.**

Всім нам в тямці триюмф польської преси минулої зими після виборів на Виленщині. Польща, користаючи з суматохи в міжнародній політичній констеляції, рішилася тоді на експеримент: не дивлячись на міжнародні постанови, перевела вибори до виленського сойму. Литовці вибори збойкотували. Поляки при помочі свойого адміністраційного апарату та при помочі великого накладу фондів довели до того, що більшість управнених до голосування пійшла до виборчої урни. Як це Поляки роблять, ми — Галицькі Українці добре знаємо з довголітної практики спільного побуту з Поляками під австрійським дахом.

І зразу польська дипльоматія старалася на міжнародній арені скапіталізувати вислід виборів на Виленщині, мовляв — вибори виказали на Виленщині більшість, яка бажає собі інкорпорації до Польщі. Виленщини Польщі не признано. Всеж вислід виборів в значній мірі причинився, що справа Виленщини ще й досі висить у воздусі.

Після виборів справа Виленщини довший час не сходила зі шпальт польської преси. Це, що міжнародні чинники не впали ниць перед черговим польським тріком („повстання" Желіговского на Виленщині, „повстання" Корфантого на Гор. Шлеську!) і не признали в покорі Виленщини Польщі, польська преса роздула до розмірів нової „кривди" в боку „анонімових" сил.

Як „повстання" Желіговского було копією „повстання" Корфантого, так заінсценізовані вибори у Східній Галичині були копією виборчих витрощів на Виленщині, спробою ставити Европу, як сказав колись п. Сроковскі в „Нової Реформи", перед „мур доконаних фактів". Розписуючи вибори до варшавського польського сойму на терені Східної Галичини, числила Польща на це, що різке нарушення міжнародного характеру східно галицької справи не стягне острійшого спротиву на міжнародній арені, бо там вся увага скупчується в даний момент на Близькому Сході.

Числила дальше на те, що з огляду на хронічне ожидаюче становище західних держав в справі доконечного нормування свойого відношення до европейського Сходу, польський експеримент у Східній Галичині не зробиться притокою до конфлікту західних держав з Польщею.

Польща хотіла мати за собою у Східній Галичині аналогічний аргумент, як на Виленщині: понад 50 прц. управнених до голосування при виборчій урні, щоби зужиткувати це в пригожій хвилі як познаку волі більшости населення за приналежність Східної Галичини до Польщі.

Пущено в рух великанські суми грошей. Пущено в рух цілий адміністраційний апарат. Вибори у Східній Галичині робила не тільки польська поліція а й польське військо. По краю розлізлося тисячі платних виборчих гієн. Польська преса день в день впоювала у своїх читачів, мовляв — український національний провід у Східній Галичині — це генерали без війська, а це військо — українське селянство мріє про Варшаву, мовляв — Галицький Уряд в краю находить послух тільки серед горстки вархолів. Прийшли вибори. Українське море заклекотіло. В краю запанував дикий произвол. Переповнилися тюрми. В історії славних галицьких виборів записалася ще одна сторінка. Крівава сторінка. Даремними показалися всі польські зусилля, на марно пійшли кольосальні вклади: до урни виборчої у Східній Галичині навіть по даним польської преси явилося ледви 37 прц. управнених до голосування. Коли візьметься на увагу, що в тих 37 прц. голосувало з управнених до голосування Жидів 80 прц., так можна сказати, що українське населення в [illegible]отувало вибори до польського сойму на цілій лінії.

Не затемнить цеї блискучої побіди української суспільности гумористичний вибрик з польського боку: вибір польськими і жидівськими голосами кількох наймитів, яких отрещено „українськими хліборобами". Не ослабить нашого успіху в цій черговій битві участь у виборах жидівського народу у Східній Галичині. До справи участи жидівського населення у виборах ще повернемо. Тут з цілим натиском мусимо зазначити, що ця участь жидівського населення у виборах була подиктована виключно специфічними умовинами боротьби Жидів за свої національні інтереси і тактичними оглядами, що Східногалицькі Жиди не зійшли зі свойого невтрального становища в українсько-польськім історичнім спорі і не думають з нього сходити.

Експеримент виленський у Східній Галичині фатально Поляків завів. Українська суспільність дала новий наглядний доказ своєї непоборної волі, своєї карности й непохитности.

Черговий етап нашої визвольної боротьби закінчився повною побідою безоружного над від стіп до голови уоруженим, прекрасно заосмотреним противником.

А польська преса води в уста набрала: про вислід виборів у Східній Галичині мовчить. Мовчанка після поразки.

Пр. 449/22. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часописи „Свобода" число 21, з дня 22 XI. 1922. в артикулах під заголовками: 1) „Гумористичний самозванець" в уступі між словами „Українського народу" і „Це було би так само". б) між словами „себе" і „коли", 2) „Галицькі відносини" в уступі між словами „каторжняжі" і із сибірської тюрми", 3) Велика Україна" в уступі між словами „сказав" і „ліквідація", 4) „Після процесу Степана Федака і тов." в уступі між словами „враження" і „з Українця" містить в собі злочин ad 1) провини з § 302 к. к. ad 2) 3) злочину з § 65a ad 3) провини з § 305 зак. карн. узнав доконану в дни 23. падолиста 1922. року конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думі § 493. проц. карної заказ дальшого розширювання того друкового письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби се рішення помістив безплатно в найблищім числі і то на першій стороні Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. грудня 18 2 Д. п. з. № 6 ex 1863, а іменно засудження за пере[illegible]ство на грошеву до 4.0 Мп. — Львів, дня 24. листопада 1922.

(Підпис нечитаний)

НИТКИ і БАВОВНА D. M. C. (Д. М. Ц.) Harland, Coats, Clark, Невський, інші галантерійні товари поручає по оригінальних фабричних цінах фірма: Х. МАНЗЕЛЕС і С-ка Львів, пл. Різні 4. І. п. (дім Венчера).

## Льозанна -- Атени.

На цих двох містах спиняється тепер увага всего політичного світа. В першім з них представники европейських держав стараються наладити якось розогнені відносини народів на Близькому Сході, в другому місті кроваві грецькі переверти, що зелектризували весь світ розстрілом шістьох грецьких міністрів, утруднюють роботу льозанської конференції і грозять новими, необчислими в наслідках комплікаціями.

На початку другого тижня нарад льозанської конференції ситуація була така: В обох справах, які були доси предметом нарад конференції, себ-то в справі европейських границь Туреччини і в справі доступу Болгарії до Егейського моря не дійшло до порозуміння. Останнє засідання територіяльної комісії в суботу виказало, що Турки обстоюють з особлившим натиском признання їм при домаганню передмістя Адріянополя, Карагачу, з огляду на положену там залізничу стацію. Аліянти, яких іменем виступав доси головно Керзон і балканські держави, яких становище заступав головно Нінчіч, не хотять про це навіть говорити, відносяться до турецьких домагань негативно і відмовляють рішучо також Карагачу, жертвуючи зате в заміну залізничий пристанок, положений близше Маріци, що вправді не вдоволило Турків, одначе являється виломом в дотеперішнім прінціпі недопущення Туреччини на правий берег Маріци.

Також в справі демілітаризації полоси здовж майбутньої турецької границі від Чорного моря до Егейського, відносно якої підкомісія під проводом ген. Вейганда виладила точний проєкт, не осягнено порозуміння, бо Турки домагаються не демілітаризації, але формальної невтралізації з гарантією держав, якої вони відмовляють з огляду на випливаючі з неї зобовязання евентуальної інтервенції.

Менше значіння має справа плебісциту з західній Тракії, якого відмовляють західно европейські і балканські держави, певні, що після поладнання инших спірних точок Туреччина відступить в легким серцем від цього постуляту. Також справа доступу Болгарії до Егейського моря доси не поладнана. Болгарія не вдоволилась економічним лише доступом до моря, який передбачує проєкт підкомісії Вейганда, і не відступає від свойого домагання, щоби їй признати на власність територіяльну полосу, що тягнеться до Дедеагачу.

Остра контроверсія в тій справі між Стамболійським і Венізельосом доказує, що порозуміння балканських держав не має того характеру, який приписувано йому після першого засідання територіяльної комісії. Дуже можливе, що поладнання територіяльних питань в Европі буде зволікатися довший час, бо тимчасом точка тяжкости перенеслася — через виступ представника Америки, Чайльда — на економічні справи, висуваючи на перший плян справу Мосула, відносно якої становище Туреччини є дуже рішуче, а якої розвязку виступ Америки поважно комплікує. До ускладнення справи причинилося врешті становище совітської Росії, яка на льозанську конференцію вислала в останнім часі свою делегацію під проводом Раковського і Чічеріна. Совітська делегація підтримує очевидно домагання Туреччини а крім того домагається свобідного переїзду через Босфор і Дарданелі для російської торговельної і воєнної фльоти.

А вже захитують зовсім поважно льозанську конференцію останні події в Греції. Новий революційний уряд в Атенах розстріляв дня 27. падолиста ц. р. шістьох міністрів, на яких грецька публична опінія звалила вину за всю воєнну невдачу і катастрофу грецької держави. Крім того двох міністрів засуджено на досмертні тяжкі роботи і кількох з розстріляних ще й на заплату міліонових сум до каси державного скарбу. В політичнім світі думають, що смертні засуди в Греції це тільки початок дальшого перевороту. Грецький уряд прямує до зірвання льозанської конференції, хотячи спробувати ще раз воєнного щастя і зреванжуватись на Туреччині.

Покищо відносини в Греції дуже напружені. Король Юрій, що всіми силами старався недопустити до розстрілу міністрів, окружений сторожею і стався у своїй палаті вязнем революційного уряду. За кілька день перед воєнний суд має станути кн. Андрій, свояк англійського короля. З огляду на все те Англія відкликала з Атен свого посла. Те саме зробила Італія. Франція не зірвала дипльоматичних зносин з теперішним грецьким урядом, виходячи із становища, що розстріл міністрів і генералів це внутрішня справа Греції. Вкінци з Риму доносять, що відбувається жива виміна депеш в справі спільної акції союзних держав проти Греції.

Місто наближатись до поладнання справ Близького Сходу, стомо в передодні великих подій, які з Близького Сходу можуть легко поширитись на середущу і Західну Европу.

## Справа Сх. Галичини на м'жнародній арені.

**Президія Української Національної Ради Східної Галичини** вислала 2-го листопада ц. р. за підписом президіяра Евгена Петрушевича нотуд головних держав Антанти, як [illegible] Східної Галичини, у справі уневажнення польських виборів, переведених у Східній Галичині 5-го і 12-го листопада, до польського Сойму і Сенату у Варшаві, та визначення державного становища Східної Галичини.

З цензурних оглядів не маємо, на жаль, можливости, подати текст названої ноти.

**Вільзон в обороні Східної Галичини.**

Американські часописі англійські, польські й українські доносять, що адвокатська канцелярія б. президента Зєдинених Держав Вільзона і в. державного секретаря Колбі обняла справу оборони державної незалежности Сх. Галичини. На найблищому засіданню Ради Амбасадорів канцелярія Вільзона виступить з рефератом у тій справі.

„Rekord Codzienny" доносить, що Вільзон буде домагатись відірвання Сх. Галичини від Польщі. Бувший державний секретар Зєдинених Держав Колбі має виїхати в тій справі до Европи. Колбі має бути знаменито в тій справі поінформований. Американські часописи зверталися до чеського та польського конзуляту за поясненнями в справі Сх. Галичини. В польському конзуляті дістали відповіди, що Українці у Сх. Галичині намагаються відірвати той край від Польщі і хотять викликати повстання.

Канцелярія Вільзона видає для преси інформації про дальший хід справи Сх. Галичини.

# Галицькі відносини.

## У Львові знов арештують.

Василь Мухоїр, уч. VIII. кляси гімназ. філія по раз третий арештований 1. грудня 1922.

## Середньовічні тортури.

В с. Корневі, в Коломийщині арештовано сина о. Пісецького Данила (тяжко хорого при 39° горячки). Його арештовано під замітом, начеб то він стріляв до польського жандарма. Жандарми під проводом комісаря Ясіньского відставили вязня до Чернелиці, де поручник бив його нагайкою по голові, а плютоновий вкладав арештованому дроти поміж пальці, а опісля стискав руки та ламав пальці, домагаючись зізнань. При слідстві виявилось, що врештований нічого не винен і його звільнено.

**Карні експедиції в Жидачівщині.**

На Жидачівщину впало нове лихо. Щоби не допустити до „бунту" до того повіту спроваджено баталіон війська із 60 п. п. Зголоднілі „орлєнта" кинулись на село Кивець й переїли всьо, що було в селі. Переївши кури та гуси, жовніри примушували селян складати по 15 тисяч на удержання баталіону. У селянки Стручихи зареквіровано свиню, так само в Холявкова і в сиріт по Миколі Магдині. Такіж самі шкоди зроблено в селі Державі, де від селян забрано по 30.000 мп. контрибуції.

Села Черниця, Пісочна, Рудники зложили по 2 міліони мп. контрибуції. В Державі побили жовніри Івана Мельника і його жінку та дочок, Осипа Клімковського та инших. Цікаве є те, що коли деякі жовніри з полку (Українці з Волині) не хотіли грабити селян, то їх обезброєно і вислано до Познаня. Селян бють на очах офіцерів.

**Ревізії.**

В с. Березові, пов. Коломия, переведено ревізію у Івана Данищука і Гриця Чужака. В обидвох забрано зразки почерків письма.

**В самбірській тюрмі.**

Окрім вязнів, списки яких були подані, в самбірській тюрмі перебували: Ілько Михаць, учитель з Довгого, пов. Дрогобич, Вол. Мороз із Кранцберґу, пов. Самбір та Ілько Кульчицький, Юліян Мінко і Теодор Сарахман з Ваньович.

**За убиці.**

Арештовано о. Северина Савчака. Причиною арештування було те, що о. Савчак пояснив парохіянам у церкві, що виборчого примусу нема.

**І станиславівська поліція бє.**

При слідстві тяжко побила станиславівська поліція арештованих Ґерушинського Бориса, Ол. Михайловича і Дм. Леґіня з Ямниці.

**Тернопіль.**

Окрім арештованих, які вже були поміщені у наших списках, в тернопільській тюрмі перебували такі селяне: 1) Косар Василь, 2) Косар Михайло, 3) Козакевич Павло, 4) Козак Василь (с. Купчинці), 5) Віблий Гринько, 6) Мокрій Йосиф (с. Буцнева), 7) Евген Луцків, 8) Плясконіс Василь (с. Ступки), 9) Сікиринський Яків, 10) Куць Омелян, 11) Сидорак Степан (с. Черниихів), 12) Мізерний Василь, 13) Кликун Кирило (с. Янківці), 14) Царок Іван (с. Гаї Тернопільські), 15) Ярмуш Михайло (с. Острів).

**Яворів.**

Арештованих: Романа Харамбуру, Івана Хулу, Миколу Хархаліса, Матчишина Івана, Остапа Грабовського, Мацелюха, Ірзу, Зінка, Маріяна Мареніна, Антона Козака, Івана Михайловича, Клочника Павла — вивезено до тюрми в Перемишлі, куди навіть трудно довезти харчів і тепле одіння. У п-ни Матчишин, сестри арештованого Івана Матчишина, яка возила харчі для брата з Яворова в Перемишль, перевела поліція трус, при чім до валізи, що її привезла п-на Матчишин, боялася поліція приступити, щоби не вибухла бомба.

**Лише під польською владою можливе.**

В справі виборів в Раківчику пов. Коломия одержуємо письмо, яке поміщуємо в цілости, мимо того, що згадка про звірства жандармів в Раківчику вже була поміщена.

Дня 5. падолиста с. р. обступило мою хату около 10 жовнірів 49. п. п., а капраль того полку, якого імя можна знайти в протоколах справи карної проти мене ч. VX 1789/22, впав до хати і сказав до мене:

„Ідіть, ґаздо, голосувати до вуйта!"

„Я не голосую, бо нема відповідних кандидатів, на яких я міг би голосувати", — відповів я йому.

На се той вояк почав мене міряти зором. Тоді я сказав:

„Чого ви мене вчепилися. Прецінь в хаті є еще 7 инших осіб управнених до голосування."

„Chce pan, ażeby ja użył broni?"

Під такою загрозою я вийшов. Тоді на приказ капраля: „Gotów broń! — to jest bardzo niebezpieczny człowiek", обскочили мене жовніри, що були під хатою, а оден з них мене вдарив. Мене заведено до дому, де відбувалося голосування і впроваджено до кімнати, де була присутна семя громадського комісаря. До мене прийшов жандарм Стефек і Іваницук Онуфрій. Сей послідний силою впхав мені в руки коверту з числом 29, а Стефек витручував мене до виборчого льокалю. Коли мимо дворазових переконувань одержав негативну відповідь, грозив мені жандарм Стефек словами:

„Будете голосувати пізнійше. Ви собі гірше зробите. Побачите, що з того буде!" І пішов урядувати дальше.

Я вискочив крізь вікно, щоби уникнути стрічі з жандармами і жовнірами і пішов до п. Бабинюка Василя.

Входячи на його подвіря, на якім стояла Бабинюкова, син п. Микола Бабинюк, моя жена Мария Григоркового, почув я один карабіновий стріл, який всі присутні чули.

Дім Бабинюкової є віддалений від місця, де стріляно, що найменше о півтора км. Слідство в справі VX 1789/22 виказало, що се стріляв жовнір. — Та посуджено мене, що то я стріляв з револьвера до 5 уоружених жовнірів.

На донесення сего капраля і жандарма Стефека полковник 49. п. п. Монд видав приказ сотникови, якого імя можна знайти в актах справи ч. VX 1789/22, мене зловленого на місци розстріляти. Щоби виконати той приказ, прибув той сотник дня 8. падолиста с. р. в день св. Димитрія з відділом, який складався з около 40 людей до Раківчика. Одною частиною обступив він мій дім, а з другою частиною підводами удався до Слобідки лісної на постерунок, де забрав з собою команданта постерунку Бронислава Фонфару і з ним разом вертали до Раківчика. Я вертав тоді з церкви в Слобідці лісній до дому. По дорозі вступив я за картками з бажаннями іменин до тов. Миколи Вишиванюка, не застав його дома і пішов стежкою рівнобіжною до гостинця до дому. Сильний гуркіт возів, що гналися цілою силою зі Слобідки до Раківчика, звернув мою увагу, я застановився, спитав Онуфрія Вишиванюка, що се за військо, а одержавши відповідь: „не знаю", пішов дальше. Вози зрівнавшись зі мною раптом стали, жовніри зробили збірку, розсипали ся в розстрільну і почали йти в напрямі на мене. Я прискорив хід, щоб їх ліве крило мене не засягнуло. Зрівнавшись зі стодолою Івана Федасюка я змінив напрям і в тій хвилі почув стріл, а побачив перед собою місце, де він впав. Погрози жандарма Стефека в день виборів в присутности Марії Кобилянської і инших: „Він у нас буде святитись, ми йому покажемо!" — стали мені зрозумілими. Я почав втікати під сильним обстрілом. Знеможений утяжливим бігом я упав. Жовніри думаючи, що я ранений або убитий, перестали бічи, лише повільно зближались до мене. Я піднісся, підняв руки і зачав приближуватися до них. Вони обскочили мене і зачали бити в голову. Від сильних ударів кольбами, револьвером, та від мене відобраним топором, стратив притомність і впав на землю. Піднятий знова прийшов до свідомости, знова битий, падав на землю, де мене зі всіх сторін бито прикладами. Так тратив і відзискував я притомність до пять разів. Опісля гнали мене перед собою, штовхаючи в плечі дулами, кричучи: „uciekaj, uciekaj". Я ледво ступаючи не міг виконати їх приказу мимо того, що ударами дул до того мене „заохочували". Я падав час від часу на коліна знеможений ударами. Мене приведено до возів, „попросили" мене вилізти на віз, на який як асиста сіло біля мене трох жовнірів. Опісля злізли, приложили з обох сторін до грудий кріси, та жадали, щоби я сказав, в якій цілі в мене дома зібрались „Гайдамаки", де револьвер, де гвер і т. п. Я на жадне з їх питань не відповідав, тільки виняв молитви і читав. Капітан дав їм приказ і вони поїхали зі мною до Коломиї.

Решта жовнірів з капітаном поїхала до мого дому. Тут брали одного за другим, Миколу Федасюка, Дмитра Федасюка Петра, Стефана Кобилянського Андрія, Филипа Стефанюка Олекси до стодоли, били їх, клали їх на землю, сідали на голову і ноги і так били то ціпами, то санильниками, то палицями. Між тим инші переводили основний трус. При тім попалось старенькій матери, братови інвалідови, та вагітній братовій. Миколі Кобилянському загрожено під карою смерти до пів години дати 5 підвод. По тім і їх відставлено до Коломиї до полковника Монда.

Я прибув на яку годину скорше до полкової канцелярії, де полковник Монд привитав мене тими словами:

„Ja dziwię się, że pan jeszcze żyje. Ja dałem rozkaz pana na miejscu rozstrzelać. Gotuj się pan do śmierci, ja pana za pół godziny rozstrzelam."

На ніщо не здалась моя просьба з представленням моєї невинности. Мене силою забрано від него і поставлено під стіну в полковій канцелярії. По мінуті зявився курат того полку, щоби мене висповідати. Я попросив його о інтервенцію у полковника, на що він мені відповів:

„Panu potrzebny spokój. Niech się pan uspokoi, pan pułkownik jest zdecydowany, ja jestem żołnierzem, nie mogę prosić, bo on się zagniewa na mnie.

На се я йому відповів.

„Я вчора сповідався, сповіди не потребую. Послідним моїм бажанням є приняти Найсвятійші Тайни з рук священика мого обряду."

Отсе моє бажання сповнено. Явився отець декан Русин, який по довшій конференції з полковником оповістив мені, що пан полковник „зі свойого доброго серця великодушно" цофає свій засуд, та віддає справу під наглий суд.

По трех днях вище наведених чотирох випущено, а мене переведено до повітової вязниці. Судове слідство в тій справі ч. VX 1789/22 виказало мою повну невинність і тому слідство се застановлено, а мене випущено на волю дня 25. падолиста с. р.

*Дмитро Федасюк*
студ. теольогії

**7. грудня 1922.**
**В САЛІ ЛИСЕНКА** відбудеться
**ВЕЛИЧАВИЙ КОНЦЕРТ:**
з промовою Вп. п. дир. Мих. Галущинського, при співучасти Вп. Пань Федорцевої, Свірської, Чабанівної і оперового співака п. Маслюка, Б. Шухевича, проф. Романа Перфецького. Хор „Бандуриста" при акомпаніяменті Вп. п. інж. Бобикевича.
**Дохід призначений на Фонд „Українських Інвалідів."**
● Початок о годині 7-ій вечером. ●

# З Волині.

**Труси і арешти.**

В Горохівськім повіті переведено труси у членів Українського Виборчого Комітету М. Баламута, А. Братуня, В. Ковальчука, И. Бабія. Нічого компромітуючого не найдено. В с. Шпиколосах арештовано учителя Степана Збіраля і вивезено до Львова. Причина арешту не відома. В Тугринській волости переведено ревізії у селян Гринецького й Вербицького. При ревізії нічого не найдено, а тільки застрашено селян. Ходять чутки, що такі ревізії мають відбутися по цілій Волині в звязку з тим, що населення голосувало за список ч. 16.

**Бал хтець на Волині.**

В Силенській волости, Луцького повіту, в маєтках князя Радзівіла, служить коло 50 балаховців, котрих узброєно в рушниці, револьвери і шаблі, а також в довгі нагаї для постраху населення. Селяне жалуються, що ті розбишаки дуже карають їх. Ті відкидки суспільства привикли до мордів невинної людности і погромів і думають, що і тут можна гуляти безкарно.

**Присилайте датки на політичних вязнів до Тов. „Краєвий Союз Кредитовий", або до Тов. „Дністер" з допискою: на вязнів! — У Львові є ще кількасот арештованих Українців! — В першу чергу найблища рідня і села повинні прийти з помочею!**

# Вислід польських виборів у Східній Галичині

**На підставі звідомлень польських ґазет:**

ВИСЛІД ВИБОРІВ ДО СОЙМУ.

| Округ: | Управнених: | Голосувало: | % | Не голосувало: | % |
|---|---|---|---|---|---|
| 48. Перемишль: | 222.641 | 131.464 | 59 | 91.177 | 41 |
| 49. Самбір: | 220.000? | 77.971 | 35? | 142 029? | 65? |
| 50. Львів-місто: | 137.414 | 77.941 | 56 | 48.582 | 44 |
| 51. Львів-округ: | 275.520 | 97.691 | 35 | 117.829 | 65 |
| 52. Стрий: | 253.552 | 100.701 | 39 | 152.851 | 61 |
| 53. Станиславів: | 363.213 | 114.315 | 31 | 249.198 | 69 |
| 54. Тернопіль: | 417.460 | 144.666 | 34 | 272.794 | 66 |
| 55. Золочів: | 391.147 | 131.951 | 33 | 242.196 | 67 |
| Східна Галичина: | 2,054.000 | 763.900 | 37 | 1,290.100 | 63 |

ВИСЛІД ВИБОРІВ ДО СЕНАТУ.

| Воєвідство: | Управнених: | Голосувало: | % | Не голосовало: | % |
|---|---|---|---|---|---|
| Львів: | 916.636 | 447.945 | 48 | 468.691 | 52 |
| Станиславів: | 444.598 | 139.828 | 31 | 304.760 | 69 |
| Тернопіль: | 400.948 | 154,920 | 31 | 246.456 | 69 |
| Східна Галичина: | 1,762.182 | 742.693 | 42 | 1.019.028 | 58 |

Зазначуємо ще раз, що повищі дані не є офіціяльними числами та що взагалі треба вважати їх у великій мірі тенденційними.

# Льозанська конференція.

**Дальші наради.**

Дня 30. XI. на денному порядку була справа Егейських островів та проливів. На домагання турецької делеґації ті обидві справи обмірковувано на одному засіданню.

**Військові справи.**

На засіданню територіяльної субкомісії не прийшло до жадних ухвал і з приводу того, що совітська делеґація просила відложити військові справи до понеділка, себто до приїзду Чічеріна.

**Нові субкомісії.**

Дня 30. XI. уконституувалися нові субкомісії для справ комунікаційних, господарчих та фінансових. Провідником фінансової субкомісії вибрано Фонтена (Англія). Головою комісії господарчої назначено Ногару, представника Італії.

**Присилайте складки на пресовий фонд на нн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —**

# З польських справ.

**А всеж таки...**

Варшавські часописи доносять, що вчо з 29. на 30. листопада відбулися переговори поміж Вітосом і Сейдою, як представниками „Пяста" і „Хієни". Темою переговорів була справа вибору маршалків польського сойму і сенату.

**Чергове засідання польського сойму і сенату.**

На день 1. грудня означено чергове засідання польського сойму і сенату. На порядку дня вибір президій. В слід за тим буде внесена інтерпеляція ППС. в справі звільнення з тюрми комуністичного посла Крулiковского і українського посла з Волині М. Луцкевича.

**Із соймових кулоарів.**

В посольських кругах варшавського сойму числяться з тим, що маршалківські булави будуть розділені поміж людовців і „Хієну" в той спосіб, що маршалком сойму буде людовець Ратай, маршалком сенату — вшехполяк Тромпчиньскі. Ходять чутки, що й кандидатура на президента польської републики уже усталена. Президентом має бути муж довіря Пястовців. На чолі лівих груп, які не погоджуються на компроміс з правицею стануть Домбскі.

**Становище НПР.**

„Слово Польске" поміщує інтервю свого кореспондента з представником НПР., який заявив таке:

НПР. обороняючи інтереси своїх виборців і стоючи в соціяльно робітничих питаннях далі на свойому радикальному становищі, є національно-польською і державно творчою партією, тому в теперішній безнадійній ситуації для державних фінансів, домагається утворення сильного парляментарного уряду без Жидів і Німців.

Числючись з результатом виборів НПР. підпре парляментарний уряд утворений партіями, які входять в склад Хієни і Пяста, що мають польську більшість. Всякі доктрини повинні впасти. Не пора жаліти рож, коли палають ліси!"

Найтруднійшою є відповідь на питання вибору п. Пілсудского на президента польської републики. Ми признаємо його заслуги для польської держави, але в парі з тим волілиб не обстоювати його кандидатури, колиб вимагало цього добро краю.

**Шанси Пілсудского.**

До „Слова Польского" доносять з Варшави: Критицизм у відношенню до Пілсудского змагається постійно серед послів Пяста і НПР. Начальна Рада НПР рішила полишити своїм членам вільну руку. З голосів преси і відзивів виходить, що помітна скількість членів НПР. не буде голосувати за Пілсудским.

**Поділ місць в польському соймі.**

В польському соймі переведено поділ місць в той спосіб, що числючи від правої сторони засядуть Німці, „Вісімка", Пястовці, НПР., Визволенє, Жиди, Українці, Білоруси і соціялісти. На задних місцях лівиці сяде група Оконя і комуністи.

**Платіть партійний податок!!! Присилайте на адресу! „Краєвий Союз Кредитовий" у Львові, Ринок 10., вил. нн. ч. 5.000. Жертводавці повище 500 мп. будуть оголошені поіменно!!**

# Процес „Юрівців".

**Девятий день розправи.**

*Львів, 1. грудня 1922.*

Зізнає обв. М. Редер, робітник зі Сколя. Розповідає прис. суддям, як починаючи вже від малої дитини був приневолений шукати праці тут в краю і за кордоном. Безробіття загнало його м. и. на Мадяршину в 1919 р., де в той час настав був радянський режім. Обвинувачений признає, що належав до Робітничої Ради в Мункачі і що потім вернув назад до Сх. Галичини та став працювати в комуністичному русі в Скільщині, Стрийщині і Станиславівщині. Признає, що є членом комуністичної партії і працю свою в ній маніфестує. Зізнання цего обвинуваченого облегчують в значній мірі вину його брата Гершка Редера, студ. політехніки, що також сидить на лаві обвинувачених. Гершко Редер згідно із своїм братом стверджує, що найшовся на конференції припадково, зайшов туди з братом тому, що цей не знав дороги. Обв. цікавився професіональним робітничим рухом і як соціяліст працював у скільському союзі професіональних організацій „Напшуд". Не встиг ще Редер розглянутися як слід в будинку Св. Юра, як увійшла поліція і всіх арештувала. На питання обов. Айнайґлера, що сталося з цею організацією „Напшуд", обв. стверджує, що вона розбита, а її членів вязнено 8 місяців на Домбю без вини.

Обв. Вантух подаючи мотиви своїх комуністичних переконань, зазначує, що комуністом став почасти в тюрмі. Зізнає, що був арештований в Народному Домі завдяки петлюрівській охрані. Трох петлюрівських провокаторів заманило тоді було кількох українських студентів на мнимe заговірне засідання і обвинувачений посидів з тими студентами 8 місяців в тюрмі. Признає, що у Львові утворився комуністичний гурток молодіжи, який шукав звязку з комуністичною партією і мав з нею злитися на критичній конференції, на якій обвинувачений явився як представник комуністичної молодіжи.

Обв. Чура Олекса б. урядник „Дністра" признає, що помагав обвинуваченій Гіжовській винаймати помешкання в школі Грінченка і був переконаний, що там мають відбутися її іменини. З Гіжовською познайомився в тов. „Воля" при вул. Оссоліньских, куди заходив деколи на вечерниці. Оправдується, що не знав змісту тих брошур, що їх дав йому провокатор Герцман. Заперечує, немов би то мав давати які небудь комуністичні брошури свідкови Вовкови до читання і зазначує, що ті зізнання свідка Вовка не відповідають правді.

Обв. Матвіїв робітник, явно признається що є комуністом, що був платним функціонарем партії і що організував професіональні рільничі союзи. До вини не почувається. На конференцію спровадив трьох селян реемігрантів з Америки, Корбутяка, Мойсу і Джуся. Контакт з ними навязав він в часі ярмарку.

Обв. Мойса, селянин, реемігрант з Америки зізнає, що до комуністичної партії не належав і комуністом себе не почуває. На конференцію приїхав тільки тому, що Матвіїв запросив його туди як на зїзд професіональних союзів рільних робітників. Не встиг обвинувачений випити ще склянки чаю, як надійшла поліція і всіх арештувала.

Обв. Джус селянин реемігрант з Америки, зізнає, що прибув на конференцію в тій самій цілі, що й Мойса, що чув як якась пані говорила на тому зїзді, але що саме, не може розібрати. (Обвинувачений дійсно не почуває). Почуває себе соціялістом, а записки свої такі як соціял-„зрадник Шайдеман" пояснює тим, що їх писав собі ще тоді, коли був в Америці на зборах робітників.

Останній переслухуваний того дня обвинувачений Цибрух представляє, що заманив його на конференцію провокатор Шпігель, що обіцяв йому найти в критичний день адресу брата, що загинув в Росії, що заплатив йому дорогу до Львова зі Стрия, де обвинувачений був робітником при залізничих варстатах.

На питання одного з суддів присяглих заявив, що почуває себе Українцем, хоч не знає матірної мови. Належав перед війною до польської організації „Сокола" і до т-ва Св. Марціна, — а в часі війни став щойно соціялістом. На цему розправу відложено до завтра 2. ц. м.

967 АДВОКАТ

Д-р Володимир Бачинський

переніс адвокатську канцелярію з **Підгаєць до Львова** і веде її при ул. Косцюшка ч. 1 а біля „Народної Гостинниці".

# РІЖНІ ВІСТИ.

**Клемансо говорить.**

З Бордо доносять, що Клемансо в Чікаґо мав промову до 5 тисячної товпи. В промові заявив, що війна знищила 900 тисяч домів, 20 тисяч фабрик. Французький уряд стремить до мира і не має імперіялістичних плянів, але з конечности мусить продовжувати мирну боротьбу з Німеччиною.

**З Греції.**

„Матін" доносить, що грецький уряд назначив королеви місцем сталого побуту нову палату, де йому вільно приймати тільки особи, що тішуться довірям.

**Повстанчий рух в Ірляндії.**

З Дебліна повідомляють, що в Ірляндії викрито нову повстанчу організацію. Вибухли нові заворушення.

**Греція приступить до Малої Антанти.**

„Еко д' Парі" доносить, що Греція має замір вступити до Малої Антанти.

**Бенкет то ишніх ворогів.**

Дня 29 XI. в Льондоні відбувся офіціяльний бенкет в котрому перший раз після війни взяли участь англійські, австрійські та німецькі дипльомати.

**Погром Жидів в Могилеві.**

З Риги доносять, що в Могилеві на Україні населення вчинило великий погром Жидів.

**Над Реном.**

Уряд Зєдинених Держав Америки порішив задержати на дальше над Реном свої окупаційні війська.

**Ірляндська конституція.**

Палата громад одноголосно ухвалила проєкт ірляндської конституції в третому читанню.

**Мусоліні в Льондоні.**

Дня 29. XI. Мусоліні прибув до Льондону.

**Кабінетна кріза в Портуґалії.**

В Лізбоні сформовано новий кабінет. в склад його входить Домінго Перейра як міністр закорд. справ, а инші портфелі обняли міністри із старого кабінету.

**З Константинополя.**

„Times" доносять, що англійський представник в Константино

полі зложив візиту новому каліфови, що рівняється офіціяльному визнаню тогож каліфа.

**Совітсько-румунські відносини.**

В звязку із поголоськами про напруження совітсько-румунських відносин, румунська преса бє на алярм. Частина її домагається мирного полагодження конфлікту в той спосіб, що Росія малаб зректися Бесарабії, а Румунія царських довгів.

В політичних кругах панує переконання, що та справа буде вирішена на конференції в Москві. Румунський ґенерал Мардареску у розмові із представниками преси заявив, що Румунія стремить до мира, але Бесарабії буде боронити до остаточности.

**Політичний процес у Чехословаччині.**

„Lidove Noviny" доносять, що чеська поліція арештувала в Одерберґу кількох Німців, обвинувачених у державній зраді і протичеській аґітації.

На днях відбудеться судова розправа проти арештованих.

**При зміні адреси просимо не забувати подати і попередну свою адресу.**

# З неволі темноти -- до сонця свободи.

**(З нагоди Свята „Просвіти" дня 8. грудня.)**

Тяжко-важко свій вік коротати
У незнанню сумерці німім
І хилитись і в арені стогнати
До могили простогнати в нім.
Іван Франко.

Темнота широких мас — це найбільша перепона у визвольних змаганнях нашого народу.

Темну неграмотну людину тяжко втягнути до якоїнебудь організації, бо вона не розуміє її сили і легко дасться звести на манівці.

Така людина, що не вміє ні читати ні писати, при найкращій волі не може сама користати зі світла науки і здана є на ласку й неласку других. Це так, як би хтось дивився чужими очима та ходив чужими ногами.

Ще гірше відбивається темнота мас в складних громадянських справах, які вимагають вже певного виробленого заокругленого світогляду та свідомости у справах національних, освітних, економічних і т. д.

Отже основою всіх: економічних, освітних та національних наших змагань являється грамотність.

Найбільше наглядно переконалися про правду цих слів ті тисячі наших братів і сестер, що в наслідок воєнних подій мусіли тинятися по чужих краях. Саме вони переконалися, що народи з більшою освітою живуть без порівнання краще і лекше та серед найтяжших навіть часів уміють якось дати собі раду. А, навпаки, наш нарід багато пребагато перетерпів горя і ще терпить його лише через свою неграмотність-темноту.

Ще до війни Галичина виказувала 70 проц. неграмотних, а в тому 50 проц. неграмотних дітей у шкільному віці, до того великий відсоток дітей з таким слабим знанням письма, що по кількох літах стає знов напів грамотним або й безграмотним.

Чи тепер відносини поліпшилися?

Ні. Навпаки. В багатьох громадах школи понищені війною і там шкільна наука й досі ще не відбувається. Значить воєнні та повоєнні обставини значно причинилися до збільшення числа неграмотних.

Тому кождий, хто бажає, щоби наш народ визволився з неволі темноти, з економічного визиску, національного та політичного ярма, — мусить передусім стати до боротьби з неграмотністю — найгіршим ворогом усіх наших визвольних змагань.

Шкільна Кураторія видала зі свого боку розпорядок з дня 26. 6. 1921. ч. 125 в справі научних курсів для дорослих. Тому в таких громадах, де учитель чи учителька української народности — можна сподіватися, що вони покористуються цим розпорядком та з власної ініціятиви заснують курси для неграмотних.

Одначе до боротьби з неграмотністю повинен стати не лише учитель чи учителька, але взагалі кождий свідомий Українець і Українка.

Декого здержує від такої подумки, немов для навчання грамоти треба доконче фаховця та що звичайний громадянин чи громадянка з тим не зможе справитися. Це лише неузасаднене упередження.

Таж за давнійших часів училися люде грамоти зовсім не на підставі букваря без огляду на його систему — але „по псалтирі" вчили її люде з невеличкою освітою, що ледве самі вміли читати й писати та осягали певні успіхи.

А нині маємо до розпорядимости десятки букварів (старшого та новійшого видання), маємо й багато інтелігенції а ще більше свідомих селян, міщан, ремісників і робітників. На всіх них лежить обовязок взятися до викорінення неграмотности. Вони повинні, вони мусять взятися за цю працю і то негайно, ще цеї зими.

Щоби цю акцію поширити, управильнити і схочим до праці подати всяку потрібну поміч, отворилася при Головному Виділі Товариства „Просвіта" та при Головній Управі „Українського Педагогічного Товариства" у Львові окрема „Комісія для поборювання неграмотности". Ця Комісія опікується курсами для неграмотних в цілому краю, видає пляни та інструкції враз з методичними вказівками до заснування та ведення таких курсів, приготовляє відповідні підручники і дешеві популярні книжочки та уділяє в кождому поодинокому випадкови точних фахових інформацій.

Своє високе завдання зможе Комісія виконати лише тоді, коли знайде співпрацю і допомогу в цілому українському громадянстві. В першій мірі просить допомогти їй зібрати необхідно потрібний матеріял у цій преважній справі, а саме з кождої громади в краю надіслати точні відповіди на отсі питання:

1. Назва громади і повіту.
2. Кілько є у громаді неграмотних, беручи на увагу вік, пол та заняття?
3. Хто веде курс для неграмотних?
4. Кілько в ньому учасників (вік, пол і заняття)?
5. Коли і де ведеться наука?
6. Коли ще курсу нема, то хто міг би занятися веденням курсу для неграмотних?
7. Чого не достає ще для ведення такого курсу?
8. На які перепони натрапляють такі курси?
9. Яким чином можна би ті перепони усунути?
10. Замітки.

Точні відповіди на повищі питання повинні прислати негайно — а найдальше до тижня — передусім всі Читальні, Соколи, Січи і инші Товариства чи організації, а де їх ще нема — то поодинокі свідомі громадяне.

Після закінчення курсу треба обовязково переслати, не чекаючи окремого зазиву з центра, точний звіт з успіхів дотичного курсу (хто вів курс, кілько було записаних, кілько з того навчилося читати, писати й рахувати, кілько ще остає в громаді неграмотних, чи є зацікавлення курсами дальшої освіти і т. п.) до „Комісії для поборювання неграмотности" у Львові, Ринок ч. 10. II. поверх „Просвіта".

У свій час Комісія виготовить з надісланих їй матеріялів загальний звіт з діяльности в цілому краю і з него буде видно, хто пішов за нашим зазивом, та що зробив у тому напрямі. Комісія надіється, що в тій преважній праці не забракне ані одного свідомого громадянина.

Громадяне!

Сьогорічне Свято „Просвіти" (8. грудня 1922. р.) відбувається під кличем: **Смерть неграмотности, хай живе освіта!**

Від Вас залежить перемога над нашим страшним ворогом: темнотою, неграмотністю. Ідіть на зустріч покликови Комісії. Будьте її співробітниками. Організуйте Комітети. Закладайте курси. Жадайте квестіонарів та інструкцій. Там найдете точні вказівки: як закладати та вести такі курси для неграмотних, там найдете і методичний порадник, на підставі якого кожда грамотна людина, яка має добру волю і дещо фахового підготовлення, зможе з великим успіхом вести такий курс.

Громадяне!

Ми повинні бути свідомі того, що кождий з успіхом переведений курс для неграмотних, то одна більше виграна велика битва, то один крок блище до осягнення нашого найвищого ідеалу, на котрий наші найкращі сини і доньки свої буйні голови положили.

Розженіть же своїм трудом ті чорні хмари, що тисячам братів і сестер наших заслонюють ще сонце правди і науки. Здоймітьпелену з їх очей, щоби побачили і пізнали самих себе.

Громадяне!

Ви свідомі і просвічені. Подайте поміч незрячим. Витягніть їх з темряви. На Вас лежить відповідальність перед грядучими поколіннями.

Виконайте Ваш обовязок не на словах а на ділах.

У визвольній боротьбі на протязі [віків
Принесла доля нам ліси могил- [хрестів,
Та ми подбаймо, щоби ні один [з живих ст
Не клав сам собі за підпис знак [хреста.

Львів, дня 28. падолиста 1922.

**Головний Виділ Товариства „Просвіта":** *Д-р Іван Брик* голова, *Степан Шах* секретар. — **Головна Управа Українського Педаґоґічного Товариства:** *Гладишовський* голова, *Підлуський* секретар. **Краєва Комісія для поборювання неграмотности:** *Микола Мороз* голова, *В. Полянський* секретар.

**Не дайте голодувати найкращим синам народу! Читайте списки тисячів арештованих українських громадян і спішіть з допомогою! У львівських арештах сидить кількасот Українців, для яких варить обіди кухня Комітету Допомоги політичним вязням. Приносіть харчі до кухні: „Народній Дім" у Львові! Постачайте всіх харчевних припасів для тих, що в голоді і холоді сидять по польських вязницях!**

## Після екзекуції.

З боку оборони розстріляних вчера бл. п. Романа Луцейка і Василя Крупи просять нас подати до публичного відома, що оба засуджені розпорядились перед смертю, щоби гроші, які мали при собі передали на публичні цілі. І так Роман Луцейко передав на Українській Гор. Комітет 2.000 мп. і на Рідну Школу 5.000 мп., а Василь Крупа 7.000 мп. на Українських інвалідів.

Навязуючи до поміщеного вчера звіту про виконання присуду, слід тут зазначити, що деякі особи із польської публики посміхкувала навіть тоді, коли над трупами розстріляних відмовляли останню молитву, присутні в часі цілої екзекуції два оборонці і член нашої редакції.

## Причина закриття української приватної ґімназії в Долині.

Замкнення української приватної гімназії в Долині викликало серед українського громадянства невимовний жаль і слушне обурення. Гарне і солідне ведення гімназії, повна посвята в праці над вихованням молоді фахових учительських сил, взірцеве поведення молоді, давало всякому повну надію на красну будучність сеї культурної інституції. Не диво, що й Кураторія присилала раз-враз тільки похвали, бо бачила, що як управа гімназії так і учительський збір докладають всіх старань, щоби відповісти всім вимогам сучасної школи. Українське долинське громадянство дорожило цею інституцією над все, і всю свою працю звертало в тім напрямі, щоб матеріяльно забезпечити її істнування.

Та не на руку була наша гімназія деяким сусідським вандалам. Їх дразнило, обурювало істнування такої інституції і тому почали шукати способу, щоб її знищити. Їх ділом є замкнення гімназії, а свою ціль осягнули вони ось як: Не маючи на разі иншого способу, порішили ті люди спалити будинок гімназії, знаючи, що се одиноке приміщення, а як його не буде, розлетиться й гімназія. І памятного дня 21. жовтня ц. р. виконано відомий замах. На щастя замах лише частинно удався, закінчився лише компромітацією, а гімназія дальше правильно функціонувала.

Та прийшли вибори, а в слід за ними масові арештування. Чомуж не використати тої хвилі на знищення української гімназії? — подумали наші приятелі. Учеників арештувати не можна, бо це діти від 10—14 літ, але професорів — це чудесна річ. І от памятного дня 9. листопада ц. р. о год. 7. вечером військо і жандармерія окружає гімназійний будинок, командант Віндик впадає до кімнати професорів, переводить особисту ревізію, арештує чотирох професорів (решта була неприсутна) і забирає машину до писання, на якій професори (!) мали писати антивиборчі відозви. Про це насильство повідомляє дирекція ґімназії Кураторію, яка висилає на слідство до Долини інспектора Тенельского. Та сей пан інспектор, забувши, що є інспектором шкільним а не поліційним, місто на слідство до української гімназії в Долині, удається на постерунок поліції і до староства, відписує собі фантастичні поліційні протоколи і вертає назад до Кураторії, не вважаючи зовсім потрібним перевести слідство з директором гімназії, який в першій мірі відповідає за все, що станесь в гімназії і його зізнання як заприсяженого далиб вислів правді.

І стагась неймовірна річ. Дня 22. листопада ц. р. кураторія прислала до дирекції гімназії письмо, в якім на підставі § 13. австр. зак. з 1850 р. закрито гімназію. Що за страшне зарядження! 150 дітей, невинних, жадних науки, позбавляться спромоги учитись. На донесення злобних одиниць нищиться одним почерком пера мозольну працю цілого громадянства на протязі 10 літ, не розслідивши справи як слід. Що дало підставу до так старого зарядження кураторії? — Цего і п. куратор Собінський не вмів пояснити делеґації, яка у него в тій справі явилась, а бондючно закриє своє незнання, свій кривдячий крок словами: „powiedzieć nie moge, po-

wiem tylko, że tu chodzi o życie"... Та про яке і чиє „życie", пане куратор?! Винних треба вказати і покарати, та здаєсь, в тім то тайна, пане куратор, що винних в гімназії нема. Бо хтож міг в гімназії провинитись 10 чи 14-літні діти? Чи був хто з гімназійних учеників арештований? — Ніхто! А коли не провинився ніхто з учеників, за щож відбирати їм змогу учитись?! Чи може арештування цего чи того професора послужило за підставу до замкнення гімназії? Адже арештування невинних людей це хліб насущний в нинішних часах.

Арештували майже всіх інтелігентних Українців, чомуж із професорів не мали декого арештувати. Чейже суть гімназії становлять ученики а не професори, яких можна кождої хвилі усунути а взяти других. Та шкода здається дальше розумувати, а з повисшого розумування ясно виходить отсе:

Не в гімназії находиться вина, що стала причиною замкнення долинської гімназії, а треба її шукати поза гімназією, у злій волі деяких людий, які бажалиб бачити наш нарід сліпим рабом, добрим наймитом, погноєм своєї культури і тому пляново, не зважаючи на вселюдську етику і мораль стремлять до здушення всяких огнищ культурного життя серед нашого народу а першою жертвою їх роботи впала українська гімназія в Долині.

# НОВИНКИ.

— **Привіт для Української парляментарної Репрезентації у Варшаві.** — До Високої Української Репрезентації у польському соймі й сенаті на руки Вп. голови Українського Клюбу п. інж. Васильчука у Варшаві. — Дозвольте, щирі українські патріоти й вірні сини нашого народу сердечно привітати Вас на початках Вашої трудної і відповідальної роботи на користь українського народу! Ми, які волею судеб зараз опинилися поза межами нашого рідного ґрунту стежимо за кожним кроком Вашої важкої роботи й радуємось найменшому Вашому успіхови. Побіда ж яка була винесена нашим народом завдяки Вашій енерґійній праці на всіх фронтах наших земель Волині, Холмщини, Полісся й Підляшшя приносить нам ще один з доказів повної зрілости нашої нації й повної підготованости її до власного державного життя. Віримо, що у всій своїй роботі Ви будете керуватися одною ідеєю, ідеєю власної Соборної й Незалежної держави. — Щасти Вам доля! — Голова Бюро Селянських Депутатів Всеукраїнського Трудового Конгресу й Голова Бюро Української Селянської Соціялістичної Партії: Проф. Універс. *Шимонович*, За секрет. Бюро С. С. П.: *Деркач*.

— **Редактор Федь Федорців**, якого арештовано 20. жовтня тяжко хорого, після шістьтижневого перебування в тюрмі опустив дня 30. грудня вязничні мури. Одначе лихий стан його здоровля не дозволяє йому ще обняти проводу в Редакції.

— **„Жіночий Вістник"** з незалежних від Редакції причин появиться тільки в перших днях слідуючого тижня.

— **Наглий суд в Бережанах.** В Бережанах засудив наглий суд на кару смерти Василя Бодрика 26 літнього селянина з Явча, за узброєний напад на двір в Рогатинщині. Обвинувачував прокуратор Шольц, боронив д-р Західний. Засудженого розстріляно 30. XI, о год 1 по полудні.

— **„Хлібороби" при роботі.** В таборі для інтернованих в Щипюрні, арештається хорунжий б. армії УНР. Онуфрій Цільник із села Трудовача пов. Золочів. Він аґітує серед інтернованих, на користь Польщі, визнає теперішну владу у Сх. Галичині й намовляє інтернованих вступати до партії „хліборобів" за що обіцює звільнити їх з таборів. Кождий звільнений мав би служити хліборобським аґітатором у Сх. Галичині. Цей апостол „хліборобів" в таборі не має успіху. Хто знає що більше про його роботу, просимо донести до нашої редакції.

— **Музичний вечір в честь М. Лисенка в Станиславові** в десяту річницю смерти М. Лисенка уладив Висший Музичний Інститут в неділю 26. падолиста. На програму вечера зложилися: відчит про життя і творчість Лисенка (директор Інститута Ос. Залеський), деклямація Богдан Лепкий: Привіт М. Лисенкови (уч. Левицька) та продукції музичних творів Мик. Лисенка, а саме дві точки виконані силами Інститута а дві учительками. Уч. Поврозник відспівала дві пісні (Утоптала стежку і Місяцю князю), а уч. Лепкий відіграв скрипкове сольо (Хвиля розпуки) при фортепяновім супроводі своєї сестри. Проф. Заморова відспівала чотири народні пісні, а проф. Мішкевичівна відограла фортепянову рапсодію. Усі точки програми були виконані бездоганно, особливо виконання народніх пісень і форт. рапсодії були нагороджені бурею оплесків так, що виконавці мусіли їх частинно повторити. Вечір цей був не тільки вшануванням памяти великого мистця, але також доказом солідної праці Музичного Інститута, який в другім році свойого істнування підготував вже значне число талановитих учеників.

— **Тов. „Український Театр" під пр. Орла-Степняка в Коломиї.** Від двох неділь в Коломиї дає вистави театральна дружина п. Орла-Степняка, зложена з бувших інтернованих Наддніпрянців. Для всіх тих, що думали побачити в трупі п. Степняка звичайний гурток ділетантів, милою несподіванкою було переконатись, що мається тут до діла зі справжніми артистами. Коли додати ще надзвичайну бадьорість і віру в розпочате діло, то одержимо повну характеристику трупи, яка не диво, уйняла за серце всіх приклонників Мельпомени. На перший плян вибивається сам п. Орел-Степняк, лиана раніще арт. п-ні Борисоглібська, п-ні Раїч, п-ні Кривіцька, п. Сіятовський і ин. Крім побутового репертуару як „Безталанна", „Борці за мрії" і ин. виставлено також пєсу Винниченка „Панна Мара", яка, мимо браку відповідних декорацій і незначних дефектів в другорядних ролях, вилала дуже гарно. Дуже вдачно відограно також сатиру-фарс В. Самійленка „У Гайхан бей". Трупа розпоряджає власною струнною орхестрою з мандолін і балалайок під пров. п. Бови.

— **В дчит.** Дня 2. грудня ц. р. о год. 6. вечером в салі „Української Бесіди" з рамени т-ва „Учительська Громада" відбудеться відчит д-ра О. Макарушки п. з. „Про середнє виховання й образування дівчат".

— **„Kresowy Karmelita".** В Клювинцях пов. Гусятин є лат. парох з чину Кармелітів кс. Холева, який поставив собі за мету перетягання Українців на лат. обряд. Хрестить українські діти в лат. обряді та дає шлюби українським новоженцям без відома українського пароха. Жінки лат. обр., що приносили йому харчі (бо він тільки з цего живе) намовляв перетягати своїх чоловіків на „польське". Цей то Кармеліта аж пінився, коли підчас перших виборів майже дві третини латинників відтягнулись від виборів — тому цілий час перед другими, бігав з буком по селі поміж „swoje owieczki" та просив і грозив, щоб всі голосували на вісімку — а в неділю 12/XI. ц. м. в костелі говорив „żebyś jedna z drugą dwa lata do kościoła nie chodziła to nie taki wielki grzech, jak nie pójdziesz do głosowania i nie oddasz swego głosu na numer ósmy". Тій передвиборчій горячці треба завдячити, що в неділю 12. ц. м. жандарми розгнали селян з читальні, в якій міститься кооператива говорячи, що в неділю має бути склеп замкнений, хоч в неділю ніколи в склепі не продається.

— **Залізниці подорожіють.** Польське міністерство шляхів виготовило проект підвишки білетів залізничної їзди на 50 прц. з днем 1. січня 1923.

— **Чи це правда?** До нас доходять сумні вісти, що улюбленці нашої публики, артисти пп. Олена Голіцинська і Крушельницький покидають театр і після останнього їх виступу в Стрию дня 2. XII. ц. р. уже не гратимуть на львівській сцені. Кажуть, що п-ні Голіцинська уступає з нашої сцени в звязку з своїми дальшими студіями в драматичній школі. Але є теж розмови, що справжньою причиною уступлення обоїх названих артистів є їх непорозуміння з Дирекцією. Як що ті сумні вісти відповідають дійсности, то наш театр позбудеться найкращих своїх сил і обнизить у великій мірі свою вартість. Думаємо, що в інтересі самого театру належалоб не допускати до втечі таких артистів з львівської сцени.

— **Комуністичний посол** Домбровського басейну Рибацкі зрезиґнував із свойого мандату на користь Ланцуцкого.

— **Розправа проти Юлії Едерівної.** Дня 29. XI. у львівському суді відбулася розправа проти Юлії Едерівної, почтової урядничкі обвинуваченої в злочині фальшування почтових переказів і в крадіжи державних грошей. На розправі стверджено, що Едерівна справді фальшувала підписи на переказах і тим способом присвоїла собі кілька міліонів. Едерівна допустилася також крадіжи в домі Миколи Голубця, у якого забрала столове срібло та инші річи. Едерівна признала до вини, обороняючися тим, що до крадіжи примушував її нареченний Курдидик. Засуд западе сьогодні.

— **Пригадка!** В неділю, 3. грудня о 11 год. пер. пол. в канцелярії друкарні Наук т-ва ім. Шевченка відбудуться Загальні Збори Української Видавничої Спілки. На деннім порядку зміна статута в цїли переміни Товариства на Кооперативу, задля сього проситься всіх П. Т. Членів і Прихильників Товариства прибути на згадані Збори.

— **Потішаючі прояви.** Що ціла наша суспільність тронута послідними переживаннями до глибини душі, свідчить факт, що навіть мала дітвора (від 7—9 літ) виявляє зацікавлення послідними подіями і то в формі, яка може викликувати в нас найбільшу радість. Ось цими днями зголосився в нашій адміністрації ученик Ліщинський і передав для Комітету допомоги вязням 9000 мп. як самочинну, без нічиєї спонуки збірку між учениками 4 і 2 кляси хлопачої школи вправ. На цю квоту вложили: Ю. Ліщинський 1000, Стояловський 500, Ю. Медвідь 1000, Чайка Степан 1400, Стефанівський 500, Галібей 500, Перфецький 500, Починок 500, Твердохліб 500, Антонів 200, Фтьо 100, Грицунак 100, Булик 100, Теляк 50, Дудич Іван 100, Булик В. 30, Кохан 100, Щурат 100, Качмарський 300, Ліщинський В. 300, Гординський 100, Антонів 20. 1—1

— **Загальні Збори „Товариства Українських Жінок"** в Стрию відбудуться в четвер 7. грудня 1922 р. в комнатах „касина" в Народнім Домі. Порядок дневний: 1) Відчитання протоколу останніх Загальних Зборів. 2) Звіт уступаючого Виділу і Контрольної Комісії. 3) Вибір нового Виділу. 4) Внесення і запити. — За Виділ: *Ольга Шматерова* — секретар, *Марія Висловська* — голова.

— **Вп. Передплатників в Чехословаччині** просимо отсим сплатати передплату на наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

— **Звертається увагу** нашої суспільности, щоби спрі шкіри з кун, тхорів, видр, лисів, котів і т. п. продавати лише нашій українській фірмі: Петро Карпик, Львів вул. Куркова ч. 11а. 945 25—30

**В неділю дня 3. грудня ц. р.** відспіває в Успенській (Волоській) церкві мішаний хор, зложений з кращих артистичних сил Концерт Службу Божу М. Вербицького. Початок о 10 год. рано. Добровільні датки на окрасу церкви приймаються з подякою.

# ТЕЛЕҐРАМИ.

**Дальші арештування в Греції.**

Атени. (ПАТ.) Польрад. Арештовано б. шефа ген. шт. ген. Дусманіса і б. шефа шт. опер. армії в М. Азії Валетаса. Видано також приказ арештувати б. нач. вожда армії в М. Азії ген. Папуляса. Слідство в розправі проти кн. Андрія, котрий був командантом корпуса підчас воєнних операцій над Сакарією, покінчено. Розправа почнеться слід. тижня.

**Стріча Пуанкаре з Б. Лоуом.**

Ліфилд. (ПАТ.) Стріча премієрів у Льондоні відбудеться 9. і 10. ц. м. Поанкаре звідомив уже, що прибуде до Льондона з кінцем ц. тижня. Б. Лоу вислав також телеґраму до Мусоліні і Тені з запрошенням на конференцію.

**Причина виїзду анґлійськ. м'н. з Атен.**

Льондон. (ПАТ.) Польрад. Відповідаючи на запит в Палаті Громад заявив Б. Лоу, що анґлійський повновласний міністр виїхав з Атен тому, що згідно з гром. думкою карати смертю б. міністрів за неуспіх їх політики суперечне з практикою культурних правительств.

**Грізне положення в Греції.**

Рим. (ПАТ.) „Дж. д' Іт." звідомляє з Атен, що положення в Греції що раз більше замотане. Є чутки про кабінетну крізу, а навіть про можливу нагальну розвязку крізи. Цей сам часопис звідомляє, що на грецьких водах появилася анґлійська фльота.

**Інтервенція папи.**

Рим. (ПАТ.) „Дж. д' Іт.": Папа згодився інтервеніювати у грецького правительства, щоби не допустити до нових жорстокостей. Папський нунцій у Берні інтервеніюватиме в цій справі у Венізельоса.

**Пропозиції Льойда Джорджа погрожували новою війною.**

Льондон. (ПАТ.). „Дейлі Мейл": Гей. Тавнсгед заявив на банкеті в Олдвич клюбі, що Л. Джордж звернувся свого часу до Югославії з предложенням окупувати Царгород. Колиб Сербія з одилися були на це прийшлоби на цілому Сході до нової війни.

Девіза! Великий оборот — малий зиск!

Найлюше Найдешевше ОБУТТЯ

ЛИШЕ 20 АКАДЕМІЧНА 20

# Казки для дітей.

Львівська філія українського красного тов. охорони дітей і опіки над молодіжю уладжує в неділю 3. XII. 1922. і в понеділок 4. XII. 1922. у великій салі тов-а ім. Лисенка **КАЗКИ ДЛЯ ДІТОЧОК.** Початок о год. 10½ перед полуднем. — Казки розкажуть артистки українського театру Вп. п. Голіцинська і Рубчакіна. Казки призначені для дітей в віці 6 до 12 літ. — Просяться оо. Катехитів з польських шкіл заохотити діти до участи. — Сирітські опікунки районів I. до XX. зволять привести бідні діти в неділю 3. XII., а з районів XXI. до XL. в понеділок. — Вступ за добровільними жертвами. Сироти і бідні на припоручення Р. Т. Учительства і сирітських опікунок даром.

1131 1—2 УПРАВА ТОВАТИСТВА.

# ЛІТЕРАТУРНИЙ ВІСТНИК.

## Одна з болючих прогалин нашої культури.

Слабість культурних інтересів у нашої інтелігенції в Галичині може дійсно давати понуку до неспокою за будуччину галицького відлому українського народу. Не потребую підкреслювати, що в своїх міркуваннях беру під увагу загал української інтелігенції в Галичині, а не поодинокі гурти, що творять менше чи більше симпатичний виїмок із прикрого правила.

Завжди бували народи, що тратили свою політичну незалежність, але інтензивна праця над розвитком власної культури помогла їм перенести найтяжчі переслідування всяких фараонів і добитися державної волі. За те горе нації, що втратила політичну волю й не є в силі жити власним культурним життям; затрачуючи своє культурне обличчя, вона швидче чи пізніще втопиться в якомусь болоті чи морі.

Тяжко найти інтелігенцію народу, рівного що до числа галицькому відломові українського народу, котраб менше читала й виявляла менше зацікавлення книжкою, як це спостерігаємо в Наддністрянщині. Легко й пояснити цю байдужість до книжки, очевидно не в цілости, тільки до деякого ступня. Зложилося на це багато складних причин: економічна нужда, таке, а не инше домове та шкільне виховання, неосвіченість нашого жіноцтва до недавна й слабе поширення жіночої освіти й тепер і т. д. Немало причинялася до цього й дотеперішня українська видавнича продукція: часто мало солідного й серіозного характеру, не давала вона нічого ні для серця, ні для розуму людини й тільки відбирала у неї охоту купувати й читати нову книгу.

Справа виявиться цілком у сумному стані, коли пригадати, як мало знає наша інтелігенція чужі мови. Досі бодай німецька мова тішилася виїмковою увагою української інтелігенції Галичини. Сяке таке її знання виносили абсольвенти середніх шкіл, опановували її абсольвенти німецьких університетів. Теперішній плян навчання в середніх школах уводить німецьку мову щойно від другої кляси й без сумніву в значній мірі зробить недоступним німецький книжній ринок для теперішніх абсольвентів середніх шкіл. Таким робом західно-европейська книжка стане для тутешньої інтелігенції недоступна в своєї дасть біг. Вихід один. Український інтелігент візьме у руки польську або московську книжку.

Інтелігенція кождого народу консумує найбільше повістей. Зокрема для молоді й жіноцтва творить повість незамінну лектуру. І ширшу читаючу публику ніж дотеперішня створить у нас тільки добра повість, заки появиться у нас добра оригінальна повість у бажаному числі, може цю ролю сповнити західно-европейська та світова повість у зразковому українському перекладі.

Перед вибухом всесвітньої війни дала нашій публиці кількадесять повістей „Библіотека найзнаменитших повістей Діла". Переклади по більшій частині були далекі від зразкових, бо й не мали ми тоді ще людей, приготованих належно до перекладання повістей з англійської, французької, італійської чи якої мови.

Від перекладача треба вимагати основного знання тієї мови, з котрої він щось перекладає, і ще основнішого знання своєї рідної мови, на яку перекладає чуже писання. До цього треба сказати, що з правила тільки белетрист повинен братися за переклад белетристичного твору, поет за перекладування поезій і т. д.

Сьогодні вже маємо низку людей, що здатні присвоїти нашій літературі й культурі найкращі плоди світової літератури; в крайній потребі можна ще виправити українську мову зробленого перекладу. На жаль не маємо ні одного видавництва, що поставилоб собі метою видавання архитворів світової літератури, в першій мірі повістевої, в зразкових українських перекладах. І коли знайшласяб у нас багата людина, що вложилаб свої гроші в таке підприємство, не тільки малаб певну льокашю свого капіталу, але й зробилаб своє імя на віки заслуженим у нашій культурі. Очевидно не треба сподіватися зиску в короткому часі, а розложити будову діла на довший протяг часу.

Проєктоване видавництво повинноб видавати тільки архитвори світової літератури й тільки в зразкових перекладах. Виключити требаб польську й московську літературу, яку український інтелігент може читати в оригіналі. В першій мірі требаб випустити найкращі повісти, що своєю цікавостю здобувалиб собі українського читача.

*Михайло Возняк.*

## Марсель Пруст.

18 го м. м. помер у Парижі визначний сучасний письменник Марсель Пруст у 51 році життя. Його імення стало відомим ширшому загалові щойно з початку війни. Це був аристократ, який провів ціле життя в тіснім колі сальонового товариства, не займаючи ніякого суспільного становища. Як письменник він належав до тих тихих париських слав, які зростають у відокремлених літературних гуртках, чекаючи на загальну славу часто аж до смерти — даремно. Марсель Пруст став одної днини відомим усім завдяки нагороді признаній йому т. зв. „Академією Гонкурів" за його товстезний роман п. з. „У тіни заквітчаних дівчат". Цей роман був другим томом цілої серії заповіджених романів під одним спільним заголовком: „У пошуканці втраченого часу".

Пруст мав намір піти слідами Золі та Бальзака і дати новий цикль „Rougon-Macquart" ів або „Людської Комедії". Перший том цього циклю під дивоглядним заголовком „З боку Свана" (прізвище) мав усі хиби не-французьких романів, хиби на які французька критика кождий раз звертає увагу, коли хоче розяснити факт: чому нпр. Достоєвський та Толстой або Діккенс та Meredith не можуть мати популярности у Франції. Ці хиби є суперечні з цілою літературною традицією Франції: хиби композиції повісти перевантаженої надто довгими епізодами та незвичайно важкі, предовгі, закарлючені речення. Ціла повість Пруста є незвичайно подрібною аналізою буденного кімнатного життя, в якому ніщо не діється, себто в якому найзвичайнійші дрібниці та функції животіння зростають до величини преважливих подій. Опис молодечих літ героя, проведених у малому нормандському містечку, є таким дбайливим та основним малюнком, що читач знайомиться не лише з кожною вулицею та домом, але навіть своєрідними ознаками крісла. Уявіть собі повість в якій описанню одного обіду присвяченого 100 величезних, битих сторінок!

Письменник мусів визначуватись виїмковим талантом, щоби при всіх непривабливих прикрасах свого твору міг мати успіх у Франції, де ясність, звяскість і жах перед нудотою є критичною аксіомою пануючої літератури. Щоби мати цей успіх він пробував на це ще життя завзятущої праці. Він зробив те, що мусить зробити нині кожний письменник у Франції, коли хоче виринути між пошими літературними прізвищами — хоча би на найкоротший час: — сотворив власний стиль, а тим самим: новий світ психольогічного зацікавлення.

Важко нині передбачити чи Пруст своїми кількома величезними томами психольогічних студій залишиться одним з тих кількох письменників, про яких критика згадуватиме при імепнях Бальзака, Стендаля або Фльобера. Можливо, що і Франція переживе літературну реакцію, яка прокине смак для психольогічної аналізи, що нагадує льондонську та петроградську мряку. Більш імовірним є те, що Пруст придбає собі швидше читачів на чужині, яка в літературі прикладає принципи моди із снобізму та із незрозуміння головних прямувань у чужих літературах. Адже популярність, якою користується нині в словянських країнах Ромен Ролян та Барбіс не відповідає в ніякій мірі їх величині у Франції. Пруст належить до письменників протилежної категорії, коли діло йде про літературний напрямок. Лише його намір складання епопеї у формі повісти нагадує Р. Роляна. Треба мати немало терпцю, щоби прочитати „Жан Крістофа" і може ще більше для повісти Пруста. А проте: як є ще нині читачі, які можуть із захопленням, проковтнути кільканайцять томів трильогії Діма, як є инші, що вибачають письменникові всі хиби в симпатії для доказуваної ним ідеї, так само найдуться справжні знавці майстерного шитва Пруста.

*Михайло Рудницький.*

## Рецензії.

**З приводу Історії літератури Возняка.**

*Михайло Возняк:* ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ. Том II. Віки XVI–XVIII. Перша частина. (З 46 ілюстраціями). У Львові, 1921. Накладом Т-ва „Просвіта". Ст. 416.

Цікава річ. „Історія української літератури" не найшла досі свого рецензента, котрий з наукового й методичного боку підійшов би до названого твору. Правда, що такий твір, як Історія літератури Возняка потребує чимало часу на те, щоби її належно осудити. І се почасти оправдує факт мовчанки про таку важну появу. Крім сього фахова рецензія потребує фахового наукового часопису. Одинокий такий часопис це „Записки Наук. Т-ва ім. Шевченка". Але й під цим оглядом народне лихоліття обмежило до невеликих розмірів видавничу діяльність Наук. Т-ва з великою шкодою для української культури.

Політичний щоденник, котрий з повним пожертвуванням обслугує всі потреби народу, не є місцем для науково-фахової оцінки. Але він з обовязку подає загалови читаючої публики те, що для неї уявляє культурний інтерес, а такий представляє „Історія літератури" Возняка. І тільки з того боку підходячи беруся сказати кілька слів про твір, далекосягле значіння якого стоїть поза всяким символом. Сей вступ — тільки pro domo mea, щоби оправдати себе в недостачі річевих, літературно-наукових уваг в моїй оцінці.

Фактом є, що наш загал має деякі відомости про перші часи істнування української держави, має повне знання козацької доби і невеличкий, повний прогалин погляд на найновійші часи. І коли під цим оглядом сьогодні представляється справа дещо краще, одинока заслуга в сьому проф. М. Грушевського і його „Історії України". Далеко гірше стоїть справа з літературним і культурним життям українського народу. Ще до недавна загал української інтелігенції дивився на часи від татарського нападу і упадку української державности аж до виступу Котляревського як на якусь прірву, на березі якої з одного боку стояло „Слово о полку Ігора", яко виразник культурної життєздатности народу, з другого виростав Котляревський яко deus ex machina. Навіть школа не мала змоги звести успішну боротьбу із таким поглядом на справу. Не маючи відповідних підручників, при повній недостачі джерельних видань приходилося учителеви тільки говорити, а ученикови вірити на слова. Що з боку педагогічно-дидактичного така наука не мала великої вартости, про це нема двох думок. У наслідку сього бракувала нам — як каже Франко — „...та жива струя, що вяже в серці день нинішній з вчорашнім і грядущим".

На щастя, відносини під цим оглядом зміняються на нашу користь. Довголітня праця українських учених нагромадила чимало матеріялу, котрий тільки зібрали, аби дати образ бючого життя і воскресили перед нашими очима буйне, ріжноманітне життя народу, життя, якого ми досі не добачали, а яке вяже тісними звязками минуте з теперішністю.

Вже Грушевського „Культурно-національний рух в XVI. і XVII. вв.*), перше видання якого появилося в 1912 р. — розвертав перед нами таку живу картину, що на її видиднія вступала у зболілу душу народа, шматовану непевністю про завтра, позбавлену свідомости свого звязку з героїчними часами минувшини. „Хрестоматія староукраїнського письменства" укладу М. Возняка, яка появиться в найблизших днях, дасть нам джерела дійсного життя, з яких кожде слово, кожда стрічка промовлятиме до нас мовою живих людей, занятих важкою непевністю про будуче, котре для нас є теперішним.

Наче синтезою дотеперішньої монографічної праці на полі нашої літератури являється перша, повна (так можна назвати з огляду на стан дотеперішних студій над українською літератури) історія української літератури М. Возняка. Само про се порівнання з такоюж історією літератури Огоновського показує, що вже настала крайна пора, щоби хтось узявся за опрацювання великого матеріялу, розкиненого дрібними пайками, недоступного для загалу.

„Історія літератури" Возняка не є сухою компіляцією, або науковою бібліографією літературних творів. Автор старався видобути все, що відбиває правдиве — дійсне життя наших предків. І на тому тлі виростають великі постаті великих людий, а серед них найбільший Іван Вишенський, котрого так близким для нас зробив Іван Франко. І під цим оглядом автор не обмежується тільки до своїх помічень, але переплітає їх багатими уривками з їхніх творів, кидаючи таким чином ярке світло на прояви любови вітчини, на дані нашої культури, на змагання в напрямі культурно-освітної праці, на велике покривдження українського народу і на перших великих оборонців українського культурного життя — запорозьких козаків. Можна би тут навести цілу низку місць з твору Возняка, аби показати правду наших виводів. Тільки недостача місця не позволяє нам сього зробити.

Автор поставлений перед великим питанням, яке виникло з релігійного приводу, умів і потрапив розложити рівномірно світла й тіни і дати, на скільки це можливо, обєктивний і справедливий осуд, як справи так і поодиноких діячів на

полі релігійно-політичного і національного життя.

Вкінці прийдеться мені ще раз зазначити те саме, що вже зазначив у мойому відзиві про перший том. Багатство вірних репродукцій друків, рукописів, фотографії поодиноких діячів причиняється до оживлення твору і до поглядовости відносно прояв сучасного мистецтва. Синхроністичний перегляд релігійної полеміки вводить порядок, часове наступство у ріжноманітність літературних появ сього роду. Важнійша література предмету і показчик змісту (стор. 377—412) підносить наукове значіння історії літератури Возняка.

Належало би ще звернути увагу на слабкі боки твору. Такими уважаю: недодержання часового наступства, і недостачу освітлення сучасного життя Европи. Задоволити першому вимогови дуже тяжко, коли хто знає, як багато ріжнородне життя сього часу, у якому вирі ріжнородних і протилежних інтересів находилися українські землі в сій добі. І тут синхроністичний перегляд, доданий автором при кінці книжки віддасть велику услугу кождому читачеви історії літератури. Задоволення другої недостачі мусіло би збільшити обем книжки до таких розмірів, які потягнули би за собою ще більші кошти, питання яких не є байдуже як з огляду на видавця так і покупців книжки.

Та як би ми не дивилися на історію літератури М. Возняка, вона задоволяє вповні культурний вимог, який ми зясували у вступній частині нашої оцінки. Історія літератури Возняка се наша метрика, свідоцтво нашого життя, ствердження наших прав до славної, багатої, героїчної і мученичої нашої традиції. Це документ для цілої нації, який стверджує її тожсамість на протязі довгих віків, безперервність боротьби за право до самостійного життя. Як такий мусить приняти історію літератури цілий народ і мусить дати вислів, що він розуміє велике значіння твору. Наступить воно з моментом, коли видавець історії літератури Т-во „Просвіта" потрапить при допомозі загалу шляхом розпродажі книжки приступити як найшвидше до друку другої частини сього тому. Коли ще досі не сталося, ясна річ, що вина лежить десь по якомусь боці. Висказаний при кінці дезідерат ставить недвозначно це питання перед українським громадянством.

*М. Галущинський.*

### Леон Бенуа (Benoit) і його „Шлях великанів" („La chaussée des géants".)

Пер Бенуа належить сьогодня до найбільше читаних письменників у Франції. Між його творами здобув роман „L'Atlantide" великий розголос задля процесу за плягіят. Досить сказати, що досі розійшлося його 159 тисяч примірників. Недавно появився новий роман названого письменника, а саме „Шлях великанів" (La chaussée des géants), котрий на протязі кількох місяців появився у 52 000 примірників. Належить він до категорії т. зв. авантюрничих романів, що зросли на тлі великої війни.

Авантюрничий роман, який полягає на переміні назв дієвих осіб. Багато неумотививаного. Для нас одначе цікавий тим, що предметом роману ірляндське повстання. Великої симпатії автора до ірляндського питання не видно, все таки дає себе захопити змаганнями до свободи і в такій хвилині є симпатичний.

Актуальними є деякі місця, котрі постараємося передати дослівно в перекладі.

Коли Француа заявляє, що „Ірляндія одержить признання своїх прав геройськими вчинками в англійській армії, а не бунтом і опором", тоді п. Теренс виступає в обороні тих, які вбивали державних англійських діячів. З ірляндського погляду „не жовнір, але скритовбийник мав рацію. Не моя в цьому вина, але Англії, що вбивство доконане на однім із міністрів швидше доводить до корисних укладів, як безглузда служба в їхньому війську на подобу платних індійських наємників". „Думав я — каже далі Теренс — про них наших провідників в англійськім парляменті, котрі офірують так легко нашу кров за обітниці, в яких ні одна не діждеться здійснення". „Наших ворогів підносять до найвисшого достоїнства"! „І тому я вернувся до Ірляндії і розпочав одиноку й правдиву боротьбу, котрої не повинні ми ніколи переривати". „В Франції кажуть, що ірляндське питання належить до внутрішної політики Англії і тому чужа інтервенція неможлива. Це брехня, безумовно брехня!"

А сам автор Бенуа устами Жерарда говорить таке:

„І Шлях Великанів побачить перемогу Файна Мек Коула і утечу наїздників.

„Файн Мек Коул, великан, перший граф країни Антрім, країни печер, визваний до боротьби своїм англійським соперником, великаном Балендонером...

„І розпочалася доба воєн між потомками цих великанів. І яких воєн! Рід Файн Мек Коуаа, нападений пекольною нахабністю на протязі довгих віків, здавалося, засуджений на загибіль. Чиж даром поплила кров мучеників у святий день Великодня? Балендонер голосить про свою перемогу, але рівночасно подає галузку мира. У моменті, коли це робить, признається до поражки. Сини Файн Мек Коула! Чи справді подасьте йому вашу руку, по котру простягав з такою енергією? Чи поможете йому ви самі, аби полишився на вашій землі?

„Ірляндці! Починається нова боротьба, в котрій не вистарчить ні відвага, ні пролита кров, аби привести перемогу. Ви, котрі з усміхом на устах йшли на армати й вмирали на шибеницях — не вірте підступному наїздникови. Він простягає до згоди ту саму руку, котра вас мордувала. Не замогли вас ні сила ні карабіни, не повинні довершити сього брехливі і двозначні проєкти сетлементу. Ірляндці, пригадайте собі ці обурюючі трактати, де „диктувала сила", — „платила продажність", — „підписувала трусливість". Рушниці виміряні у вас, одинока шляхотна зброя вашого ворога. Тисячу разів кращий Стронгброу ніж Миколай Брекспір, Кромвел — перекупник ніж Кромвел — апостол, Корнвеліс ніж Кестлріг. Гірша в укладах укрита підступна засідка, стократ гірша ніж отверта війна.

„Так „Шлях Великанів" побачить поражку наїздників, але під умовою, що базальтові стовпи, котрі приспішили свого часу прихід Балендонера, великана війни, радше западуться у море, ніж служитимуть мостом для Балендонера, фалшивого апостола Згоди.

„Сьогодні не диктує вже умов запитний салдат хрипучим голосом; заступив його купець з солодкими словами на устах... Але що знаходиться на терезах ваги, котрою шахрує його товста рука? Ніщо: сім століть переслідувань і безправств, кров мучеників... побачите, невинні, як корисно він їх згрошевить."

Тільки Бенуа про Ірляндців. „Іміяй уши слишати, да слишить" — каже Святе Письмо.

*М. Г.*

## Бібліографія.

### I. Книжки.

*Михайло Возняк.* СТАРЕ УКРАЇНСЬКЕ ПИСЬМЕНСТВО. Вибір текстів з історично-літературним оглядом, поясненнями та слівничком. (З 68-ма ілюстраціями). Наклад Українського Педагогічного Товариства. Львів, 1922. Ст. 5 2, вел. 8⁰. Склад в Накладні Українського Педагогічного Товариства, Львів, Руська, 3.

Зміст: Давня доба (Віки XI – XV). I. Давнє церковно-славянське письменство. II. Перекладне письменство на Україні. III. Поучення та проповідь IV. Житіє й легенда. V. Початки наукового письменства. VI. Літописи. VII. Послання. VIII. Дружинний епос. IX. Вікова перерва в розвитку нашого письменства. Середня доба. (Віки XVI—XVIII). X. Перше українське національне відродження. XI. Письменство доби першого відродження. XII. Представники київської Академії в письменстві. XIII. Шкільна драма й початки комедії. XIV. Письменство історично-національної традиції. XV. Мандрівці по світу та слід їх мандрівок у письменстві. XVI. Поезія мандрівних студентів і дяків та її розвиток. XVII. На передодні нової доби. Історичні й мітольогічні імена та географічні назви. Слівничок.

*Микола Голубець.* АРХИПЕНКО. Видавн. „Українське мистецтво", Львів, 1922., вел. 8⁰. Стор. 46.

ЗА ЗОЛОТОВЕРХИЙ КИЇВ. Зміст: 1. чет. К. К.: Бої на вулицях Київа 19 8. року. 2. Клим Поліщук: При Центральній Раді. — Вид.: Домашня бібліотека для старших і молоді „Червоної Калини" ч. 1. Львів, 1922, мала 8⁰. Стор. 32.

*Сельма Лягерлеф:* ЛЕГЕНДИ, том I. Переклав Андрій Садевич із вступом Юрія Рудницького; Бібліотека Меріяма 2. Львів, 1922, 16⁰, стор. 76.

*Дмитро Кузьмінський.* ДІТОЧА ПРИСЯГА, в 60-ті роковини Тараса Шевченка. Вид.: „Добра книжка". Львів 1922. 16⁰. стор. 32.

УКРАЇНСЬКА ШКОЛА ГИНЕ! Вид. Рідної Школи. Львів, 1922, 16⁰, стор. 32.

**Видання „Українського Прапору".** (Wien VIII. Langegasse 5, Tür 6).

КРІВАВА КНИГА. Матеріяли до польської інвазії на українські землі Східної Галичини 1918—1919, часть I. Ст. 100. Відень 1919. 240 К.

КРІВАВА КНИГА. Українська Галичина під окупацією Польщі в 1919—1920 рр. Часть II. Зладили: д-р М. Лозинський і проф. П. Карманський. Ст. 244. Відень 1921. р. Ціна: 800 К.

ЗА ДЕРЖАВНУ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ГАЛИЧИНИ. Чому українська Галичина не може прийти під Польщу. Зладив д-р М. Лозинський. Ст. 56 Відень 1921 р. Ціна 120 К.

НЕХАЙ ЖИВЕ НЕЗАЛЕЖНА ГАЛИЦЬКА ДЕРЖАВА. Збірка статей. Ст. 80. Відень 1922 р. Ціна 200 К.

С. Р.: ГАЛИЧИНА ТА СОБОРНА УКРАЇНА. Ст. 16. Відень 1922 р. Ціна 40 К.

С. Р.: ГАЛИЧИНА Й НОВІ ДЕРЖАВИ ЕВРОПИ. Ст. 32. Відень 1921 р. Ціна 100 К.

*С. Р.:* ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ГАЛИЦЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТИ. Ст. 30. Відень 1921. Ц. 100 К.

*Олекса Бурнатович:* УКРАЇНСЬКА ІДЕОЛЬОГІЯ РЕВОЛЮЦІЙНОЇ ДОБИ. Ст. 120. Відень 1922. Ц. 700 К.

*Д-р Осип Назарук:* РІК НА ВЕЛИКІЙ УКРАЇНІ. Спомини з української революції. Ст. 342. Відень 1920. Ціна на ліпшім папері 800 К., на звич. 600 К.

*Д-р Лука Мишуга:* ПОХІД УКРАЇНСЬКИХ ВІЙСЬК НА КИЇВ. Ст. 27. Відень 1920. Ц. 50 К.

*Д-р Ілько Цьокан:* ВІД ДЕНІКІНА ДО БІЛЬШЕВИКІВ. Фрагменти споминів з Радянської України. Ст. 19. Відень 1921. Ц. 40 К.

*Іван Німчук:* УКРАЇНСЬКА ВІЙСЬКОВА ОРГАНІЗАЦІЯ У ВІДНІ В ДНЯХ ПЕРЕВОРОТУ. Причинок до історії будови української держави в Галичині. Ст. 16. Відень 1922. Ціна 50 Кор.

*Евген Зиблікевич:* ЗІ СПОМИНІВ СІЧОВИКА. Ст. 16. Відень 1921. Ціна 40 кор.

*Микола Эвшан:* ВЕЛИКІ РОКОВИНИ. (1. XI.—1. XI. 1919). Реферат виголошений на святі 1. падолиста у Винниці). Ст. 26. — Відень 1920. Ціна 60 кор.

ДОКУМЕНТИ УКРАЇНСЬКОГО МУЧЕНИЦТВА ПІД ПОЛЬЩЕЮ. Бесіда українського священика перед судом польських наїздників у Галичині. Ст. 24. Відень 1921. Ціна 50 кор.

ПОЛЬСЬКА КОЛЬОНІЗАЦІЯ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ. Ст. 14. Відень 1921. Ціна 40 кор.

УКРАЇНСЬКА ШКОЛА В ПОЛЬСЬКІМ ЯРМІ В СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ. Ст. 30. Відень 1921. Ціна 50 кор.

УКРАЇНСЬКА ДЕЛЕГАЦІЯ СХ. ГАЛИЧИНИ В РИЗІ. Ноти делегації до Мирової Конференції, постанова Найвисшої Ради з 11. серпня 1919 в справі Сх. Галичини. Ст. 16. Відень 19 0. Ціна 40 кор.

ПЕРША СЕСІЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ. Ст. 36. Відень 1921. Ціна 60 К.

*Д-р Лука Мишуга:* ПІДКАРПАТСЬКА РУСЬ. Сучасний стан. Ст. 24. Відень 1921. Ціна 60 К.

*Д-р Лука Мишуга:* КНЯЗЬ ЯРОСЛАВ ОСМОМИСЛ. Рецензійний начерк повісти Осипа Назарука. Ст. 16. Відень 1920. Ціна 30 К

*Д-р Остап Грицай:* ВАСИЛЬ СТЕФАНИК. Спроби характеристики. Ст. 24 Відень 1921. Ціна 50 К.

*Д-р Остап Грицай:* ЩУРІ. Малюнок з суспільного підземелля. Ст. 16. Відень. 1922. Ц. 50 К

*Д-р О. Назарук:* СТУДЕНТСТВО Й ПОЛІТИКА. Ст. 16. Відень, 1921. Ц. 50 К.

*І. Кревецький і д-р О. Назарук:* ЯК ПИСАТИ МЕМУАРИ. Пояснення і практичні вказівки. Ст. 34. Відень 1921. Ц. 60 К.

### II. Журнали.

„НИВА". Місячник посвячений церковним і суспільним справам. Львів 1922 ч. 10.

„СВІТ ДИТИНИ". Ілюстрований часопис для дітей, ч. 23—24. Зміст: Українка я із роду, вірш М. У. Безгрішного, Чи це не ваша згуба, Сема казка, Малий Гавоилко, Не вникай вірш Ів. Франка, Олень, Пригоди Богданчика Пустунчика вірш Ол. Бабія, Ой, нема то краще в світі вірш О. Вільшини, Олімпійські ігрища, Осінний вечір вірш Л. Верховинки. Про пласт в Англії, Загадки, Переписка, Листи.

*Марійка Підгірянка:* „В ЧУЖІМ ПІРЮ" діточа пєса на 3 дії, з танцями й співами. Львів 1923. Видавництво: „Світ Дитини".

НА ЧУЖИНІ. Журнал присвячений еміграцтським справам. Ч. 1. Прага 1922. Наклад Гуртка молодих українських літератів. Зміст: Наша еміграція; Соціялісти й монархісти; Українські монархісти; Студентське життя; Хроніка; Ріжне; Обурені хуторяне; Лист з Тарнова; Засідання У. Г. К.; Група національної молоді; Літературна часть: Гр. Сібірний: Ідеаліст; Бельскаго: Білий кінь; Гачок: Три хлібороби; М. Співає Машина; Листи.

БАЗАР, місячник для справ промислу торговлі і просвіти; видає Січовий базар Ню-Йорк. Рік II. ч. 1. падолист 1922, 4⁰ стор. 34.

DIE UKRAINE. Monatschrift für Ukrainisch-deutsche Volks-Wirtschafts- und Kulturpolitik, Organ der Deutsch-Ukrainischen Gesellschaft, 4. Jahrg. November 1922, Heft 5—12, 8⁰ S. 62—80.

Inhalt: Konsul Wassyl Orentschuk: Europa und die Ukraine; dr. W. Kryluk: Der Ukrainische Aufstand in Ostgalizien; dr. Paul Kohrbach: Die Ukrainer in Amerika; Johann Herasymowitsch: Der Hunger in der Ukraine; dr. M. Porsch: Die Ukrainische Heimindustrie. Buchbesprechung. Die Verwendung von Verbrenungsmotoren in der Ukraine.

## Спростування.

„ЖИВИ УКРАЇНО". В 23. числ нашого часопису, в оповістці про Видавництво під поданим в горі заголовком подано помилково, що у Видавництві приймає участь п. Пилипчук. В дійсности п. Пилупчук ніякого відношення до Видавництва не має а помилка вийшла з причини хибного прочитання імени п. Прокоповича.

# Хто знає

де перебуває **Степан Скрупський, четар У. Г. А. зі Станиславова,** що враз з Галицькою армією перейшов Збруч, та послідну вістку про нього одержала рідня в 1920. р. Тоді мабуть був в дорозі до лічниці в Миколаєві. Товаришів і знайомих, що мають про нього які небудь вістки проситься

**за винагородою**

повідомити зажурену рідню на адресу: АНТІН СКРУПСЬКИЙ, BALTIMORE MEL. EASTERN AVE 2917 ac PALTERSON PARK. — Закордонні часописі проситься о передрук.
1106 4—10

**Бувші арештовані! Перегляньте числа „Діла“ і „Свободи“, чи ви були подані у списках арештованих. Напишіть негайно до Редакції „Свободи“, як довго ви були увязнені, за віщо, в яких умовинах, коли були перший раз переслухані, та в яких умовинах перебули час у вязниці.**

## ЖЕРТВИ

**Голодній Україні.**

С. Люча пов. Коломия, 1100 Стефанко Андрій, по 1000 о. Білин Павел, Павюк Олена, Николин Петро, Файбійчук Олена, Мельник Іван, Бойчук Марія, Тараснюк Микола, Ковалишин Іван, по 50 Федорак Марія, Лесишин Микола, Токарчук Василь, 400 Токарчук Юстина, 300 А. Мельник, по 200 Лесишин Іван, Ковалишин Настя, Мельник Марія, 150 Коломийчук Олена, 120 А. Степанко, по 100 Миколин Василь, Степаненко Іван, Померюк Катерина, Кузич Микола, П. Федорак, Гудимяк Наст., Лесишин Параска, Токарчук Параска, Рибчанська, Рибчанський, Ковалишин Василь, Коломійчук Марія, Книшук Параска, Кіцелюк Іван, Рибчанська Марія, Семен Яків, Ткачук Андрій, Бойчук Михайло, Степанко Анна, Коломійчук Олена, Богоносюк, Николин, Синежук, Симчич Книшук Микола, І. Степанко, Мельник А. і инші зложили менше як по сто; збірка при вкоплюванню хреста 2174, по 1000 Т. Слюсарчук, Степанко Л., 500 Коломійчук Ілько, по 200 Цариняк Марія, Ковальчук К., 140 Токарчук Дмитро, по 100 Василюк, Кіцелюк, Токарчук М., Семон Марія, Степанко; збірка підчас Вечерні у місцевій церкві, 1000 Степанків Гриць, 500 Степанків Дмитро, по 300 Мельник Микола, Костюк Федір, 100 Степанків Петро; збірка на протягу тижня у місцевій церкві, 2000 Ковальчук Василь, 500 Стефанків Андрій, по 300 Бербенчук Параска. Урбанович Іван, по 100 Ковалишин Тихон, Книшук Анна; збірка у місцевій церкві, 1000 Бойчук Микола, 500 Федорак Настя, по 200 Степанко Олена, А. Никорович, по 100 Книшук Олена, Богдан Юра, Анна Рибчанська.

Гром. Новосілка пов. Рава руська, по 1000 Морозівна Текля, Дудок Юрко, 60 Пелагія Байбан. В збіжу: 7 кг. Музика Прокіп, 5 кг. Семко Гоневич, по 4 кг. Дацько Лозяк, Андрій Бас, Михайло Гоневич, по 3 кг. Андрій Бакляр, Гриць Ільчишин, Ксенька Лозяк, Павло Новосад, Іван Раїк, Климко Андрейко, Е. Гоневич, Б. Гоневич, по 2 і пів кг. Федь Деребега, Матвій Музика, по 2 кг. Галька Нагірна, Анна Музика, Марія Нагірна, Вулька Білик, Марія Михалець, Іван Курило, Кость Літепло, Михайло Літепло, по півтора кг. Павло Літепло, Павло Нагірний, Петро Петрусь, Никон Дудок, Федь Герасимчук, Анна Вербова, Іван Дудок, по 1 кг. Петро Ильовський, Семко Лозяк, Демко Ільчишин, Юрко Коцюбер, Луць Гоневич, Іван Лящокий, Юстина Сидор, Андрій Курило, Василь Гоневич, Юстин Андрейко, пів кг. Юлько Лящокий, Василь Мартисовський, Іван Ганевич.

**Прислайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.**

## ОПОВІСТКИ.

**Народний театр Тов. „Українська Бесіда“ у Львові,** (Шашкевича 5.).

Неділя 3. грудня попол. „БАРОН ЦИГАНІВ“ оперета на 3 дії Й. Штраусса.

Неділя год. 7. веч. „БІЙ МЕТЕЛИКІВ“ комедія на 4 дії Г. Зудермана.

Понеділок 4 грудня год. 7. веч. „МЕРЕЛЕ ЕФРОС“ побутова весь з жидівського життя на 5 одмін Я. Гордін.

Білети продає раньше „Народня Торговля“. В неділі від год. 10—12 і 2—7 в касі театру. XXV. 3—3

—о—

**Теофіль Барусевич, радник скарбу у Львові і Олдна Яримовичівна,** дочка пароха в Кореличах, складають місто повідомлень і подяк за ґратуляції з приводу їх вінчання 10.000 мп. на арештованих. 1140 1—1

**Жертви для пол. вязнів.** Зложили в мп.: Читальні „Просвіти“ в Заваловї котрі зложили слідуючі особи: Гейнин Лінгель 1000, Інко Гроссфельд 1000, куплі в Заваловї, Семко Дуркало 1000, кличе: Анну Калантай на суму, Володимира Клюбу, Климка Кифора, В. Дідора 1000, всі господарі з Середнім, Микола Лаба 1000, О. Моравський 500, А. Шківа 1000, Танас Дворяк 1000, Дмитро Дідора 650, С. Вергун 1000, Анна Клюба 1000, кличе: Михайла Батика на ту суму, М. Чудакевич 500, і Михайло Чудакевич 1500 кличе: Степана Банаха і о. пароха Д. Коцюбу, всі Заваловї. Всі подані закликують до жертв Заставче, Середне та Маркову.

## Дрібні оголошення.

ХТО ПО 4. XI. ц. р. брав убрання у фірмі „Полотно“ — зволить ласкаво також зголоситися у своїм власнім інтересі. 1133 2—3

НІМКА, інтелігентна, совісна, лагідної вдачі, шукає м'єсця як Kinderfräulein. Зголошення писемні до Адміністрації часопису під Kinderfräulein. 3—3

ЖЕНЩИН до праці в харчівні сталих або доходячих потребує сейчас Харчівня ул. Супінського ч. 21. 1125 3—3

ЮРКО СКИБА і Микола Конвіцький з Творильного уневажнюють свої військові документи. 1130 1—1

## Подяка.

Почуваю себе до милого обовязку зложити сердечну подяку Впов. пп. мец. д-рови Скибінському, д-рови Кобилецькому з Дрогобича, як рівнож Впов. п. мец. Б. Чайківському з Підбужа, за їхні старання в справі мойого звільнення з дрогобицької тюрми, де мене запроторено за мнину протиборчу агітацію. Рівнож дякую Впов. п. Горницькому за його заходи в справі достави обідів для мене з молочарні. З цеї нагоди складаю 5000 мп. на Рідну Школу.

Сторонка, дня 28. XI. 1922.

1143 1—1 **Іван Марків.**

## ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.


Адвокат і оборонець в карних справах

**Д-р Степан Баран**

веде адвокатську канцелярію

**В ТЕРНОПОЛІ, вул. 3. МАЯ ч. 5**

(готель Адлера, побіч Нар. Торговлі).
67 51—?

Адвокат і оборонець від карних справ

**Д-р Михайло Західний**

перебув в бережанській тюрмі голодівку, вийшов дня 20/XI. 1922 р. на волю і веде дальшу адвокатську канцелярію

**в БЕРЕЖАНАХ в Ринку,**

1096 (проти долішної студні.) 3-10

АДВОКАТ 1068 5—5

**Д-р Фрацц Свістель**

отворив і веде адвокатську канцелярію

**в ЛЕРЕМШЛЯНАХ**

в домі Шпіра (проти маґістрату).



**СТО ТИСЯЧ**

**марок польських нагороди** виплачу за винайдення загиненого 27. листопада ц. р. пса в околиці Перегінсько. Пес великий, уживаний до полювання на дики, краски білої з жовті лати, трохи кудлатий, хвіст більше кудлатий, уха звисаючі, груди широкі, кличеться „Бобик“. Адресувати: **Барвиські, Жулки пов. Стрий.**
1145 1—1

**ШТУЧНІ ЦЕРКОВНІ**

**ЦВІТИ**

1144 1—2 **поручає на свята**

**СТЕФАНІЯ ПОГОРЕЦЬКА**

**в СТРИЮ.**

Цвіти тревалі з полотна. Букети до сінок середні гарні 6.000 мп. пара, великі 8.000 мп. пара. Букети поставні вазонові середні 16.000 мп. пара, великі 25.000 мп. пара і 35.000 мп. пара. Гірлянда на образи 8.000 мп. метер і гарна широка 10.000 мп. метер.


**Надзвичайні Загальні Збори**

**Кооперативи „Відродження“ в Шульганівці**

відбудуться дня 22. грудня п. р. о год. 3. пополудни, а в разі браку відповідного числа членів о год. 4. по пол. того самого дня без огляду на число членів з отсим денним порядком:

1. Відкриття Зборів.
2. Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів.
3. Зміна статута.
4. Відчитання звіту з ревізії переведеної через ревізора Краєвого Союза Ревізійного у Львові.
5. Вибір двох членів Надзірної Ради і двох заступників.
6. Внески і запити членів.

Шульганівка, 29. XI. 1922.

1142 1—1 НАДЗІРНА РАДА.

**Надзвичайні**

**ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ**

**Т-ва „Селянська Спілка“**

кооператива з обм. пор.

**в ЗАРІЧУ к. Делятина**

відбудуться дня 17. грудня ц. р. о год. 2. по полудни в домі п. Николи Ковалюка під ч. 754. зі слідуючим денним порядком:

1. Звіт з діяльности Спілки по день 17./XII. ц. р.
2. Вибір справника.
3. Внески члена.

1147 ЗА УПРАВУ: 1—1

**В. Іванюк** скаб-ик. **М Вацин** книгов день.


**ПРОСИМО ЗАМОВЛЯТИ**

нові видання Української Мистецької Накладні „УМНА“. Листівки в красках: М. Лисенко, Т. Шевченко, І. Франко, Вид. Київ — по 23 мп. Портрет Т. Шевченка в красках 29×35 · 8.0 мп. Для головних відборців даємо 20% опусту. Замовляти просимо на адресу:

**Buch- u. Kunst Verlag „UMNA“**

**Wien, VIII., Ledererg. 20.**

890 4—?


**Надзвичайні Загальні Збори**

Товариства

**Господарсько-споживча Спілка „ЗБРУЧ“**

кооператива з обм. пор. **в Підволочиськах**

відбудуться дня 14. грудня 1922. в льокалі Тов-а о год. 11. перед полуднем зі слідуючим порядком нарад:

1. Відчитання протоколу з послідних Заг. Зборів.
2. Звіт Надзірної Ради і Управи.
3. Доповнення Надзірної Ради.
4. Затвердження нових членів Управи.
5. Одобрення діяльности Надз. Ради.
6. Напрям діяльности Кооперативи.
7. Внески і запити.

Коли в означеній годині не збереться достаточне число членів, то збори відбудуться в тім самім дні і в тім самім льокалі о год. 2. по пол. без огляду на число присутних членів.

Підволочиска, 28. XI. 1922.

1139 1—1 НАДЗІРНА РАДА.

**Надзвичайні**

**ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ**

**Повітового Союза господарсько-споживчих кооператив,** що спітьмо з відповідальністю уділами **в Станиславові,** відбудуться в пятницю, дня 15. грудня 1922. о год. 11. перед полуднем в світлиці „Української Бесіди“ в Станиславові при вул. Голуховського ч. 20/I. з таким порядком нарад:

1. Відкриття Зборів. 2. Відчитання протоколу. 3) Звіт Дирекції і Надзірної Ради Союза з дотеперішної діяльности і плани на будуче. 4) Звіт Контрольної Комісії з внеском на уділення абсолюторії. 5. Вибір Надзірної Ради. 6. Внески і запити.

Колиб в означеній годині не явилося статутом вимагане число членів, то о год. 12. того самого дня відбудуться Збори з тим самим порядком нарад без огляду на число присутних членів.

Станиславів, дня 28. листопада 1922.

ЗА НАДЗ. РАДУ:

**о. Степан Яськевич** голова. **Петро Карабин** за секр.


Хто в кажеться витинком цього оголошення з газети дістане при закупні товарів 5 пр. ц. опусту.

**:: Обуву люксусову і звичайну ::**

в найбільшому виборі з краєвих і заграничних фабрик для жінок, мущин і дітей по найдешевших цінах поручає

1079 **Й. МАРКЕЛІЙ ШТАРК** 4—5

**Львів, вул. Трибунальська 10.** (готель під 3 коронами).


**Дня 20 грудня 1922.** о год. 2. по пол., ев'ентуально о год. 3 по пол., в льокалі **Народнього Дому в ЖОВКВІ** відбудуться

**Надзвичайні Загальні Збори**

**Тов. „Народний Дім“ в Жовкві.**

На деннім порядку відчитання протоколу послідних зборів і зміна цілого статуту.

Жовква, 1. грудня 1922.

1146 1—3 НАДЗІРНА РАДА.


**ВЕЧІРНІ КУРСИ**

**французької мови**

**Валентини Завадської.**

Вписи приймається в Дівочій Видільній Школі вул. Мохнацького 12., І. п. щодня о 7. год. вечером, крім понеділків і четергів. 118 2—2


**КИНОТЕАТРИ**

**КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА**

висвітлюють від четверга 30. листопада ц. р. потрясаючу, сальонно-сензаційну драму в 5-ти великих діях п. з.:

**„ПЕЧЕРА ЗОЛОТА“**

[illegible] нова фільмова зірка, великий драм. арт. [illegible] МАРІЯ НУСЕЛЬ.

За редакцію відповідає Ол. Кузьма

З друкарні Спілки „Діло“ Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 30. Почтову належність оплачено гуртом.

По конфіскаті — наклад другий.

Львів, середа 6. грудня 1922.

Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.

Конто почт. щад. 143 322.

Адр. тел.: „Свобода" Львів.

Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.

Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА

Місячно в краю 3900 Кп.

ЗА ГРАНИЦЕЮ:

В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 5000 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 чес. корон, Румунія 80 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 5.000 кн. Зміна адреси 100 кн.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 150 Мк.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

*Львів, 5. грудня 1922.*

**Польські вибори і Жиди.** Коли український народ Галицької Землі супроти польських виборів зайняв негативне становище, позиція Жидів зробилася вельми важка.

Відносно становища українського народу в справі виборів не було ніяких сумнівів.

Жиди в українсько-польському спорі на загал зберігали невтральне становище.

В українському таборі проголошення невтральности Жидів в українсько-польському спорі найшло повне зрозуміння. Не можна сього сказати про табор польський. З сього боку стрічалися Жиди з постійними докорами, погрозами, сикатурами за те, що не здеклярувалися за приналежністю Східної Галичини до Польщі.

І треба сказати: мимо всіх заходів Поляки такої декларації від Жидів не дістали. Між иншими це теж у значній мірі причиняється до хоробливого роздування антисемітських настроїв серед польської суспільности. В її уяві „анонімове моцарство" зросло до розмірів апокалітичної бестії. Акція „Розвою" йде во вою.

В першій хвилі, коли після рішення українських політичних чинників збойкотувати вибори Жиди по довших ваганнях рішилися взяти участь у виборах, в українському таборі був нахил уважати цей крок Жидів за зломання невтральности в користь Польщі. На ширшім Народнім Комітеті піднеслися були голоси побоювання, чи рішення жидівського національного проводу не спричинить відрухових виступів, чи не використають цього факту невідповідальні одиниці для поширення антисемітизму серед східно-галицького населення, підмінованого демагогічною і безвідповідальною агітацією всяких тзв. „людовців".

Завдяки заходам Народнього Комітету виборчий рух пройшов без ніяких ексцесів супроти Жидів.

Висилаючи Жидів до виборчої урни, жидівський національний провід числився в першій мірі з вимковим положенням Жидів в огні українсько польського спору. Дуже важним моментом при вирішуванню мусіла бути боротьба за душу жидівської вулиці. Якщо жидівський національний табор не взяв би участи у виборах, так туди висунули би Поляки догаряючих політичних трупів, асимілянтів (т. зв. „Мошків"). А що залежне від адміністраційних пластей жидівське населення всеж-таки далося би в значній части випхати до виборчої урни, заходила небезпека: чи зі Східної Галичини вийдуть жидівські національні представники, чи своєрідні жидівські „хлібороби" в особах Коліщерів, Равхів, Штайнгавзів, Левенштайнів і т. д. — І таким чином змарнується відносно недовга успішна праця сіоністичних діячів серед жидівських мас. Очевидно, маючи на увазі поставу асимілянтів на польськім парляментарнім полі в українсько-польськім спорі, для нас зовсім не є рівнодушне: чи зі Східної Галичини вийдуть до польського сойму жидівські націоналісти, чи жидівські національні гермафродити.

Уповаючи на те, що національні жидівські представники не дадуться в польськім соймі ужити як тарану проти змагань українського народу, український національний табор поставився зі зрозумінням до участи Жидів у виборах. Перші кроки східно-галицьких жидівських послів у Варшаві дають підставу надіятися, що мимо традиційної опортуністичної тактики жидівської політики серед двох спорячих сторін — східно-галицькі жидівські національні політити не дадуться заангажувати в протиукраїнському поході.

Рішаючим моментом для Жидів є економічний інтерес і умовини національного розвитку, а ці на східно-галицькому терені промовляють за українською державністю.

## Галицькі відносини.

### Військова бранка Українців!

На мурах м. Львова появилася така відозва:

„Рескриптом міністерства військових справ деп. X. з 24. листопада 1922 ч. 6231 наказується доповнення поборової листи річників 1900 і 1901. Маґістрат закликає всіх чоловіків уроджених в 1900 і 1901 р. без ріжниці народности й визнання, котрі стало перебувають в громаді Львів і є польськими горожанами, щоби найдальше до 2. грудня 1922 зголосилися в IV. деп. маґістрату, ратуш III. п. двері ч. 198, в цілі зареєстрування з відповідними документами (метрика, свідоцтво шкільне, карта зголошень).

Хто ухилиться від списку, буде караний по приписам і втратить

парохіяльних урядів обіжник з наказом про виготовлення списків Українців уроджених в 1900 і 1901. роках.

* * *

Після заведення адміністративного подялу Сх. Галичини на три воєвідства після заініціювання конскрипції, після переведення польських виборів на терені Сх. Галичини — повище розпорядження польської влади являється послідовним одним кроком дальше на шляху польської політики у відношенню до Сх. Галичини.

### Після замордування посольського кандидата!

Як відомо, дня 3. падолиста ц. р. вечером, стріляно через вікно на селянина Василя Пігуляка, господаря в Іспасі, що був поставлений кандидатом на посла польською

стоячої дочки господаря на обійстю на віддалі двох кроків, таки дали три вистріли до вікна, а після відходу ще два вистріли до сіней. Як пізнійше виказало слідство, виконавці відійшли підспівуючи полями, в сторону ліса, полишаючи за собою сліди на городі.

В звязку із цим атентатом арештовано в ночі місцевого кооператора Антона Білоскурського з Коломиї, та студ. фільософії Василя Юрченка з Іспаса. Додати належить, що А. Білоскурського, взято хорого з ліжка, з опухлим лицем, а Вас. Юрченка, умученого, який вернув з поля, по цілоденній тяжкій роботі. Обох арештовано вже вдруге, та цим разом, обтяжуючи їх, о страшний політичний морд. Арештовані пересиділи віліську ніч на місцевому постерунку. Над ранком, спроваджено 60-літнього старця Дмитра Куриляка Гната, та 50-літного Михайла Лаврука, дуже інтелігентного рільника, обох родом з Іспаса. Арештовано їх за виборчу контрагітацію. Дивний закид, бо всім громадянам Іспаса, відомо, що п. Мих. Лаврук находиться від кількох місяців в лічебниці (хороба нирок), і нікуди не виходить з хати вже від місяця. Чого там не довелося нещасним бачити та чути; досить лише навести слова жандармів: „вистшеляць кабануф, вирембаць в печь гайдамакуф, пся крев кабанська, тим України не збудуєш" і т. п., або слова самого команданта поліції, з якими звернувся він до посивілого дідуся, Дм. Куриляка: „ти мурго, культуне єден, ти хочеш держави України, пся крев гайдамацка, я тобі дам державу" і т. и., погрожуючи йому при тім грубезною палицею.

На другий день, коло полудня, зявилася в селі юрба агентів з Коломиї, в супроводі місцевих і позамісцевих жандармів, та поліцайського вивідчого пса, якого приведено з собою в цілі винайдення виновників морду. Мих. Лаврука і Дм. Куриляка не переслухувано і відставлено автом до Коломиї, а студ. В. Юрченко та кооп. Білоскурський, зажадали переслухання їхніх свідків таки в селі, на місці. Покликано багато свідків, переслухано їх і слідство виказало, що оба обвинувачені не винні, дарма, що поліційний агент твердив, що черевик А. Білоскурського годиться точнісінько з полишеним на обійстю замордованого слідом. Обом обвинуваченим звернено капелюхи, шапки, чоботи та черевики і випущено вечером на волю, саме в хвилі, коли в село наспіла сильна карна експедиція, яка, очевидно, закватирувалася в читальнянім будинку, де відбувалася шкільна наука.

### Підпали.

В Березові вижнім, на Гуцульщині, невідомі особи спалили будинок польського „Сокола". В звязку з тим арештовано Симчича.

В Акришорах спалено 2 стирти сіна власности польського війта. Арештовано Ілька Записяка, Петра Бойчука з сином. Цего останнього командант жандармерії Макс тортурував в нечуваний спосіб, щоб вимусити зізнання. Малого хлопця підвішувано на мотузі, щоби він признався до вини і видав тих, що спалили стирти.

### Із стрийської вязниці.

Жандарм Лесняк тяжко побив арештованого Ілька і Матвія Сушку з Волосянки. Обидвох побито так, що їх обличчя були залиті кровю. Таксамо Романа Безушка бив агент Стецула канчуками в пяти та прикладом в грудь. Свідки: Гузар П. і Бехер. До вязниці приведено уч. сем. Смика Олексу, а опісля відставлено до Львова.

### З Бриґідок до Золочева.

Дня 28. XI. вивезено з тюрми „Бриґідки" у Львові до вязниці в Золочеві транспорт політичних вязнів (інтелігентів, селян, мущин, жінок і дітей) около 30 людей — закутих в кайдани. Є це люде з Камінеччини і Бузеччини.

### Список політичних вязнів в арештах в Перемишлі.

1) Д-р Теофіль Кормош, 2) о. Омелян Кормош, 3) д-р Володимир Загайкевич, 4) Андрій Сабат, 5) д-р Роман Секела, 6) Кульчицька, 7) Олена Кульчицька, 8) Ольга Кульчицька, 9) Мохнацька, 10) Роман Дмоховський, 11) д-р Лаврентій Павловський, 12) Катря Марченко, 13) Володимир Березовський, 14) Дмитришин, 15) Іван Гинилевич, 16) Михайло Шустаківський, 17) Іван Галан, 18) Володимир Божко, 19) Антін Березовський, 20) Теодор Яків, 21) Михайло Рифон, 22) Дмитро Глова, 23) Лев Глова, 24) Роман Костюк, 25) Потич, 26) Іван Босий, 27) Володимир Зиблікевич, 28) Осип Сенечко, 29) Володимир Деревляний, 30) Іван Лесько, 31) Остап Стрільчик, 32) Володимир Чижович, 33) Іван Головецький, 34) Михайло Мосевич, 35) Тома Кулик 36) Копистянський Тома, 37) Копистянський Юрій, 38) Габлинський Мирослав, 39) Граб Степан, 40) Домарацький Ярослав, 41) Гинилевич Степан, 42) Федоришак, 43) Березюк, 44) Дмитришин Осип, 45) Ду-

Пр. 456-22. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часописи „Свобода" число 23. з дня 26. XI. 1922. в артикулах під заголовками: 1) „Нові трибуни" в уступах: а) між словами: „не буде", а „очевидно"; б) між словами: „вибранці народу", а „мусить відразу"; в) між словами: „тими трибунами", а „Не вирікаючись"; г) між словами: „засадничик", а „причин"; 2) „Український Національний конгрес в Америці" в уступі між ся"; г) між словами: „Юрінці", а „Бувай здоров" містить в собі єстав злочину з § 66а) п. к. узнав доконану в числі 23 XI. 1922. року конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думі § 493. проц. карної заказ дальшого розширювання того друкового письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби се рішення помістив безплатно в найблизшім числі і то на першій стороні. Нерозпаки того заказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. грудня 1862 Д. п. п. № 6 ex 1863 в імени

жий Володимир, 46) Повх Петро, 47) Ліан Гені, 48) Скірка Василь, 49) Микита Тимко, 50) Кузьмінський Дмитро, 51) Ковалиско Антін, 52) Заблоцький Ярослав, 53) Маселко Володимир, 54) Тимчан Микола, 55) Саламон Степан, 56) Колодій Гриць, 57) Качмар Михайло, 58) Кміцикевич Роман, 59) Долгун Гриць, 60) Бабяк Іван, 61) Фільц Микола, 62) Домарадський Андрій, 63) Ривак Степан, 64) Горечко Андрій, 65) Слабий Гнат, 66) Шумський Василь, 67) Савицький Гриць, 68) Скірка Андрій, 69) Братусь Петро, 70) Опалинський Василь, 71) Хитра Панько, 72) Сальк Гриць, 73) Д-р Зверковський, 74) о. Кміцикевич, 75) Рибачевський Осип, 76) Тарнавський Антін, 77) Тарнавський Степан, 78) Байдала Степан, 79) Цигдалевич Іван, 80) Чухрай Гриць, 81) Гусаковський Теофіль, 82) Мушинський Іван, 83) Ізьо Антін, 84) Ломик Василь, 85) о. Заяць, 86) Федевич Іван, 87) Федевич Тимотей, 88) Гадач Роман, 89) о. Шеховичі Іван, 90) Стах Михайло, 91) Колач Степан, 92) Русоловський Роман, 93) Шупяний Микола, 94) Боцько Степан, 95) Кміть Осип, 96) Андрушко Петро, 97) Кокорудз Михайло, 98) Осідач Дмитро, 99) Хотинецький Айталь, 100) Чапран Антін, 101) Малаш Михайло, 102) Стефанця Федь, 103) Пиць Іван, 104) 105) Качмар Іван, 106) Сениця Павло, 107) Новицький Гриць, 108) Губаль Антін, 109) Федевич Олекса, 110) Струсевич, 111) Третяк, 112) Колцьо Володимир, 112) Шот Василь, 113) Козак Степан, 114) Молецій Іван, 115) Баляк Василь, 116) Заяць Франц, 117) о. Маринович, 118) Турко Онуфрій, 119) Гамрацей Микола, 120) Скотинський Тадей, 121) Воробель Осип, 122) Лісікевич Іван, 123) Вербенець Василь, 124) Волошин Осип, 125) Майба Іван, 126) Кметек Юрій, 127) Гебус Методій, 128) Мисько Михайло, 129) Кравець Дмитро, 130) Воробель Олекса, 131) о. Ліщинський Осип, 132) Зорин Василь, 133) Степанко Іван, 134) Цвек Лев, 135) Коваль Іван, 136) Килик Данило, 137) Щесюк Омелян, 138) Волошин Теодор, 139) Волошин Микола, 140) Подолюх Володимир, 141) Грабовський Остап, 142) Хархаліс Микола, 143) Худа Іван, 144) Яськів Павло, 145) Матчишин Іван, 146) Баглай Іван, 147) Волощак Дмитро, 148) Маренін Маріян, 149) Решетник Петро, 150) Гачалек Федь, 151) Колеба Іван, 152) Хархаліс Іван, 153) Дроцик Іван, 154) Харамбура Роман, 155) Салік, 156) Зінко Михайло, 157) Пинило, 158) Гошко, 159) Ірза Василь, 160) Гриник Іван, 161) Сютрик Іван, 162) Малиш Дмитро, 163) Корчак Михайло, 164) Мацелюх Семко, 165) Вус Микола, 166) Кушнір Петро, 167) Гнатів, 168) Брода Осип, 169) Михайлович Василь, 170) Михайлович Іван, 171) Козак Антін, 172) Клочник Павло, 173) Войтович, 174) Кусьпись Теодор, 175) Рудковський Іван, 176) Галан, 177) Калинич Теофіль, 178) Гуфиляк Петро, 179) Качмарик Михайло, 180) Ілик Павло, 181) Турко Филимон, 182) Глова Микола, 183) Ганьків Петро, 184) Дутко Іван, 185) Ривак, 186) Королик, 187) Станчак, 188) Бойлинський, 189) Огородник Осип, 190) Качан Михайло, 191) Горба, 192) Гриняк Гриць, 192) Добрий Теофіль, 193) Ковалиско Мих.

На днях випущено на волю коло 40 вязнів, прочих 160 томляться невинно дальше. Між арештованими є 30 гімназіяльних учеників у віці 15—18 літ.

**Микуличин.**

Перед виборами арештовано 10 громадян, а саме: священика, учителя, лісничого, управителя кооперативи Івана Киселюка, секретаря чит. „Просвіти" латинника В. Томашевського, дяка, господарів: Миколу Гундяка, Івана Онутчака, Ляхоцького і ще одного. Закидували всім „należenie do bojówki, której celem jest podpalanie, mordy" і т. п. На питання чи в Микуличині є „bojówka" відповіли Гуцули: „у нас такої жінки нема!" Заяві, яку помістив у „Свободі" п. комісарж ржондови Парфанович ніхто не вірить, бо він був на списках кандидатів до сойму. При виборах голосували з Українців залізн. робітники, побережники.

Разом 42 штуки. — *Гуцул.*

**Самбі щина.**

В списках вязнів опущено о. Миколу Волошина з Мокрян арештованого 25. X.

**Пов. Турка.**

В с. Гвоздець арештовано Клима Грушкевича і відставлено до Самбора, звідки його випущено на волю.

---

# З Волині.

**Політичний процес українських послів.**

Луцький окружний суд затвердив акт обвинувачення на послів соймових Хому Приступу, Самійла Підгірського і Андрія Пащука з арт. 129 кодексу карного за видання названими членами перед виборами відозви до населення, в котрій підкреслювались самоволя й надужиття адміністрації на Волині, нищення шкільництва, відбирання церков, кольоніваційна політика. З огляду на те, що послів не можуть судити без згоди сойму, по виборі маршалка сойму справа з видачою послів до суду має вступити на розгляд сойму.

**Протест.**

Проти вибору до сойму посла Василя Комаревича внесені до окружної виборчої комісії протести, які покликуються на те, що ніби то п. Комаревич не має польського обивательства.

**Посольське віче в Луцьку.**

26 го падолиста перед виїздом послів з Луцька до Варшави було улаштуване віче. На вічі було піднесенне питання про поворот православним собору, який відібраний католицьким духовенством.

**Про виборчі „надужиття".**

Крім спеціяльної комісії міністерства слідство в справі надужиттів Волині переводить ще воєвідська комісія. Ця комісія привезла до Луцька матеріяли, які, як каже „Dziennik Wołyński" ніби то мають ствердити факти ріжних зловживань під час виборів.

Після кульоарових обчислень кандидатура Пілсудского осягне більшість без участи голосів послів національних меншостей. Досі невідомо, чи Пілсудскі, який заховується доволі таємничо — прийме кандидатуру на президента польської республики.

**Комуністи в польському соймі.**

З Варшави доносять до „Слова Польского": Соймовим послом став Ланьцуцкі, який одержав уже посольську леґітимацію. Прийшов він на місце посла Рибацкого, який зрікся мандату. Хто буде другим комуністичним послом в польському соймі, до тепер не відомо. О скільки п. Крулiковского учасника „святоюрського конгресу" засудять, мандат обійме хто инший.

**В справі звільнення увязнених послів.**

По виборі соймового маршалка і перенесення вибору заступників на чергове засідання, приступлено до внеску п. Барліцкого і тов. в справі звільнення послів Крулiковского і Луцкевича. Внесення реферував соц. Ліберман. В слід по його промові зазвизся міністр справедливости Марковскі за наглістю внесення з огляду на те, що внесення сніть бути вирішена соймом. Наглість внесення принято одноголосно, почім передано справу регуляміновій комісії, яка має її полагодити протягом трьох днів від хвилі свого уконституування.

---

**Присилайте жертви на будову пятиповерхового ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів. Ринок 10., ч. вип. кн. 40.000.**

---

# Велика Україна.

**Фінансове становище України.**

Економич. Жизнь" повідомляє, що екстренне засідання українського совнаркому визнало фінансове становище України надзвичайно важким, яке загрожує руїною пляну господарського будівництва. Для усунення кризи постановлено зобовязати всі господарські установи і підприємства негайно сплатити всі недобори, які рахуються за ними. На місцях рішено утворити комісії для догляду за виконанням місцевими установами своїх податкових зобовязань.

**Голод на Запоріжжі.**

„Екон. Жизнь" повідомляє, що на Запоріжжі голод знов зростає. Одержаних на листопад 350.000 пудів хліба не вистарчає. В деяких місцях зареєстровані випадки голодової смерти. Особливо постраждали від неурожаю 13 волостей мелітопольського повіту. В звязку з голодом серед селянства почався рух до переселення в инші губернії.

**Всеукраїнський зїзд совітів.**

На 10 го грудня 1922 р. призначений семий всеукраїнський зїзд совітів. Порядок зїзду має бути слідуючий: 1) відчит уряду; 2) про союзне обєднання совітських республик; 3) про стан промисловости на Україні; 4) підсумки праці в справі поліпшення сільського господарства; 5) доклад наркомдіяв; 6) про червону армію; 7) совітське будівництво; 8) про боротьбу з наслідками голоду; 9) вибори ВУЦВК. і делегатів на Всеросійський зїзд совітів.

**Палива криза на залізницях.**

Запаси палива на залізницях України в половині листопада значно зменшилася. З семиденних вони знизились до трохденних. Економічна нарада визнала теперішне становище загрожуючим.

---

# Поворот митрополита Шептицького до Европи.

**Поглухання о. митрополита у державного секретаря для закордонних справ Гюса.**

Екц. Витрополит виздоровів. Перед його відїздом із Зединених Держав до Европи пращали його дня 7. листопада українські еміґранти Ню Йорку, 9. і 10. листопада у Філядельфії.

Того самого дня, саме перед відїздом, був Ексц. Митрополит на авдієнції в американського секретаря для закордонних справ Гюса.

Попращавши уряд Зединених Держав і подякувавши йому за гостинність, Митрополит вказав при сій нагоді

В неділю 12. листопада вечером, відїхав о. Митрополит до Канади, а 14. листопада всів з нашим епископом у Канаді д-ром Будкою на корабель лінії „Сі-Пі-Ар" і відїхав до Европи. О. Митрополит задержиться короткий час у Льондоні, Парижі й Відні. Опісля поїде до Риму, щоби здати звіт своєї візитаторської подорожі по американсько-українських кольоніях. В Римі буде вирішена справа обсадження епископської катедри для української гр. кат. дієцезії в Зединених Державах.

15. м. м. прибув о. Митрополит до Льондону і є гостем льондонського кардинала еміненції Бурн-а.

---

# Процес „Юрівців".

**Десятий день розправи.**

*Львів, 2. грудня 1922.*

В десятому дні розправи переслухано 9 обвинувачених переважно робітників і селян. Ніхто із них не належить до комуністичної партії і не почувається комуністом. Чотирох з них було тільки на конгрес, а саме: Ілько Семець, Онуфрій Семець, Авраам Бергман і Осип Гельо, а решті закидується злочин з § 58. тому, що їх імена видніють в листах других співобвинувачених.

Перший обвин. Ілько Семець зізнає, що так як і другі селяне реемігранти, найшовся на зїзді тому, бо запросив його там обвинувачений Матвіїв, мовляв в забудованнях катедри св. Юра відбудеться зїзд рільчих робітників. Те саме зізнає обвинувачений Онуфрій Семець.

Обв. А. Бергман студент прав вияснює, що на конференцію попав припадково подібно як вчера вияснював обв. Герш Редер.

Обв. Осип Геллер швець з Добромиля заперечує немов би то одержав клунок з відозвами від обв. Попеля, редактора перемиського „Роб. Голосу", стверджує натомісць, що приніс йому цей клунок якийсь Жидок низького росту, чорний. В місці обвинувачений Крілик вияснює, що ці відозви висилав він дійсно Германом до Добромиля, а що залишив їх у Гелля, де казав собі шити чоботи.

Обв. А. Куявіньскі був арештований вже після конгресу тільки тому, що Гроссерова дала йому свою дитину під опіку.

Обвинувачений, Поляк з України, репатріянт, малює в яскравих красках привітання, якого зазнав від своїх земляків тут в Галичині в часі, коли відставлено його до янівських бараків і дали записку з клеймом: „powrócił z Rosji". Тому не допустили його відтак до рільні у Варшаві, тому і тинявся по бараках досі, доки не вдалось йому винайти помешкання в Брюховичах.

Обв. Тома Баршовський, шоферський помічник, зізнає, що пересидівся 13 місяців в тюрмі тому, що господиня його в Дрогобичі розголосила, що йому дуже добре ведеться. У контакті з „Юрівцями" підозрівано його на підставі записок

Обв. Олександер Пішкевич-Яворський народний учитель з Турки, арештований за це, що в каварні „Республика" у Львові грав деколи в карти і шахи з арештованим Сеником. В дпирає всі закиди акту обвинувачення в тому напрямі, немовби то він мав бути „кривавим командантом українських військ", а подає докази, що навпаки по людськи поводився із польським населенням в часі влади

Обв. Анна Булькот, селянка зі Скали розповідає широко про свої домашні клопоти з худібкою і одноморговим полем, представляє як одного дня в серпні м. р. коли вернула з поля, застала в себе в дома панночку із пакунком паперів в товаристві мущини. Вони відпочивали і почували у неї аж прийшла поліція і панночку арештувала. Ни вміє ні читати ні писати і до комуністичної партії не належить.

Ольга Коцківна з Дрогобича говорить, що арештовано її тому, бо піклувалася вязнями в Самборі. Зазначує що не працювала в ніякому комуністичному руці.

На цему розправу перервано і відложено до вівтірка 5 н. ст. 9 год. рано.

## Президія Української Національної Ради Сх. Галичини

За підписом президента д-ра Евгена Петрушевича, вислала 30-го листопада ц. р. до головних держав Антанти ноту у справі предложеного польським урядом проекту Статута для Східної Галичини. Нота звертає увагу на проект статута державної організації Східної Галичини.

З цензурних оглядів на жаль не можемо подати цілого тексту названої ноти.

# Льозанська конференція.

### Домагання Болгарії.

Болгарська делеґація в Льозанні предложила дві ноти: першу в справі репатріяції збігців із Тракії, котрі перебувають в Болгарії в кількости 200 тисяч, а друга нота Болгарії просить о інтервенцію в справі болгарського населення в Тракії зах., котру Греки насильно кольонізують своїми збігцями з Малої Азії.

### Військова комісія.

В Льозанні відбуваються наради військової та територіяльної комісії під проводом льорда Керзона. Венізельос не взяв участи в нарадах, а тільки прислав заступника. Конференція домагається демілітаризації Малої Азії, на що Туреччина не годиться. Становище Турків підтримують совіти.

### Сумні перспективи.

З Константинополя доносять, що турецькі дипльоматичні круги дуже песимістично задивляються на висліди льозанської конференції. Турецька делеґація покине Льозанну, коли союзні держави не допустять совітських представників до участи в конференції. Панує переконання, що наслідком того конференція скінчиться невдачею і на Сході може продовжуватися війна.

### Як їздив Чічерін.

„N. Fr. Presse" доносить, що перед приїздом Чічаріна до Льозанни, льозанська стація була замкнена кордонами поліції і ніхто не мав права входити на стацію, окрім Раковського та Воровського, котрі вийшли зустрічати Чічеріна.

### Чехи візьмуть участь в льозанській конференції.

В Льондоні відбулися наради поміж Бенешом і льордом Керзоном. Бенеш домагався допущення Чехословаччини до участи в льозанській конференції. Правдоподібно домагання буде сповнено. Представником Чехословаччини в Льозанні має бути чеський посол Флідер.

### Домагання Вірменії.

Вірменська делеґація в Льозанні відбула нараду з представником Зєдинених Держав, а підчас нарад конференції внесли домагання, щоби Вірменію проголосити незалежною републикою.

### Альбанці в Льозані.

На пропозицію французького представника запрошено альбанську делеґацію до участи в нарадах в справах фінансових і територіяльних.

# З польських справ.

### Вибір маршалків польського сойму і сенату.

Друге засідання польського сойму посвячено в першій мірі виборови маршалка. По зложенню карток виявилося, що загалом віддано 432 голоси, в тому 423 важні. Абсолютна більшість 215. На представника „Пяста" Ратая віддано 252 голоси, на Тугутовця Е. Смяровского 177. Супроти того вибрано Ратая, який привитаний оплесками правиці і центра виголосив привітну промову, що зясовувалася в тенденції ратування польського скарбу і неладнання фінансів.

Тогож дня відбулося засідання польського сенату, на якому переведено вибір маршалка. Віддано 106 карток, з того 97 важних, 9 чистих. Абсолютна більшість 49. На ендека Тромпчиньского віддано 56 голосів, на соц. Правса 40 голосів. Один голос відосібнений. На Тромпчиньского голосувало 6 людовців, які рішили його побіду.

### Амнестії не буде.

Польські часописи доносять, що поголоски про амнестію в звязку отворенням польського сойму і сенату є безосновні.

### Перед вибором польського президента.

Клюб П. С. Л. делеґував послів Дембского і Ануша до Бельведеру з просьбою до Пілсудского, щоби він приняв кандидатуру на президента. Ця сподіється, що слідами згаданих клюбів підуть Н. П. Р. та національні меншости.

### Пілсудскі прийме вибір на президента в кождому випадку.

До вшехпольських часописів у Львові доносять з Варшави: як відомо начальник польської держави Пілсудскі згодився на поставлення своєї кандидатури на президента польської републики. Як з кругів найблищого окруження Бельведеру запевнюють, Пілсудскі о скільки буде вибраний якою небудь більшістю прийме вибір і незрезигнує, в супереч чуткам, які впевняли, що Пілсудскі прийме вибір тільки з рук польської більшости.

У Варшаві готуються до виборів. Соціялісти і „Визволенє" розпускають неправдиві чутки в цїли влагодження опозиції правиці проти Пілсудского.

### Устрій сенатських комісій.

По донесенням з Варшави, до сенатських комісій війдуть члени поодиноких партій після ключа 1 : 10, при чому будуть узгляднені і дроби. Слід завважити, що проєкт сенатського регуляміну внесений на першому засіданню сен. Новаком, авторства Тромпчиньского, є до тої міри ригористичний, що на випадок його принятя, кожш[illegible] шуватиме право забирання голосу в сенаті.

### Чому не вибрано віцемаршалком польського сенату — Жида?

Жидівський клюб сенаторів, дивлячись на свою чисельність, числився поважно з евентуальністю вибору одного з поміж своїх членів третим віцемаршалком польського сенату. Домагання жидівського клюбу предложене Тромпчинському признано в основі слушним, але вибору віцемаршалів на основі чисельного відношення клюбів доконано в соймі тільки раз і цей випадок не може утворювати прецесенсу на будуче. Становище маршалка поперли усі кроме національних меншостей і тугутовців. На пленум голосували за жидівським членом президії тільки Жиди і національні меншости, ППС. вийшли зі салі. Замісць жидівського кандидата вибрано третим віцемаршалком представника „Визволенє" яке має 7 членів супроти 12 членів жидівського сенатського клюбу.

# РІЖНІ ВІСТИ.

### Конференція розброєння.

Дня 2. грудня відбулося урочисте відкриття конференції розброєння. До тепер прибули делеґації: фінляндська, естонська, латвійська і литовська. На днях приїздає представник Польщі.

### Америка ратує середну Европу.

До Будапешту прибули американські знатоки фінансових справ, щоби на місци провірити стан середної Европи і предложити урядови Зєдинених Держав плян ратунку Европи від економічної руїни.

### Бенеш і Дука.

Бенеш і Дука відбули в Льозанні спільну нараду в справі загальної ситуації і ствердили обопільну згідність поглядів у всіх квестіях.

### Відповідь на совітську ноту.

Дня 30. падолиста вечером в Льозанні доручено совітській делеґації відповідь на її просьбу про допущення совітів на конференцію. У відповіді сказано, що совітська делеґація буде допущена на наради в справі проливів.

### Король Юрій таки абдикує.

З Атен доносять, що грецький король Юрій довідавшися, що його брат Андрій стане перед судом, порішив остаточно абдикувати. В грецьких пристанях причалила англійська воєнна фльота.

### Масові арештування в Атенах.

З Атен доносять, що в зв'язку із загрозою нової революції, в Греції відбуваються масові арештування. Арештовано начальника генерального штабу генерала Дусманіса і ген. Валетаса.

### Заворушення в Мексику.

В Мексику прийшло до кривавої боротьби між військом і революціонерами; було 20 осіб убитих, а 50 ранених.

### Революція в Греції?

З Атен доносять, що в Петрасі, Місольонгі, Корфі та инших місцевостях Греції вибухли поважні заворушення проти теперішного уряду. В армії панує невдоволення з приводу розстрілу ген. Гунаріса. Грецькі війська в Тракії збунтувалися. Ген. Нідер зі страху перед революцією подався до димісії.

### В Константинополі сподіваються заворушень.

В Константинополі сподіваються наступу вірменських революціонерів, які плянують переворот в Туреччині. Коаліційні війська приготовляються до оборони. Рифет Паша зложив коаліційним представникам звіт із теперішного положення в столиці.

# ТЕЛЕҐРАМИ.

### Розправа проти кн. Андрія.

Відень (ПАТ.) „Н. Фр. Пр." з Парижа: „Інтрансіжан" одержав вістку з Атен, що розправу проти кн. Андрія, яка мала розпочатися в понеділок, прискорено і почалася вже в суботу. Грецьке правительство прискорюючи розправу, бажало оминути інтервенцію заграниці. Як доносить „Тамп" вістка ця викликала обурення в европейських столицях. Кн. Андрій є споріднений з мадридським і льондонським двором по своїй жінці кн. Бабенберґській.

Атени (ПАТ.) Розправа проти кн. Андрія почалася сьогодні вранці перед воєнною радою в парляментарному будинку. Авдіторія складалася головно з офіцирів і журналістів. Кн. Андрій відповідав із великим зворушенням на питання, ставлені предсідником воєнної ради. Кн Андрій обвинувачений, що як командант корпуса армії, не примінився до приказу виданого начальним вождом, що спричинило невдачу. Свідок полковник Сараніс, заступник шефа штабу нач. вожда Папуляса, констатує, що Папуляс видав князеви приказ перейти до наступу для полекші третьому корпусови. Кн. Андрій заявив був, що такий наступ неможливий по причині оборонних праць, переведених неприятелем. Полк. Сараніс запевнює, що колиб кн. Андрій був виконав приказ, боротьба над Сакарією була би покінчилася побідою. Кн. Андрій загрозив, що подасться до димісії.

### Засуд кн. Андрія.

Атени (ПАТ.) Кн. Андрія засуджено на деградацію військової ранги і постійне прогнання.

Атени (ПАТ.) Присуд на кн. [illegible] признано винуватим несубординації і покинення становища супроти неприятеля. Яко злагіднюючу обставину признано недосвідченість в оперуванню великими військовими одиницями.

### Кн. Андрій покинув Грецію.

Париж. (ПАТ). Князь Андрій разом із женою покинув Грецію на покладі воєнного англійського корабля.

### Греція перед фашістським переворотом.

Париж. (ПАТ). „Ню Йорк Герелд" звідомляє, що в французьких урядових і впливових грецьких кругах в Парижі побоюються, що Греція стоїть перед вибухом повстання фашістів.

### Венізельос на політичнім вигнанні.

Париж. (ПАТ). Авас. Лорд Керзон уповажнив представника бюра Райтера заявити, що від хвилі вістки про страчення в Атенах, не бачив Венізельоса. Вістки про конференції між лордом Керзоном і Венізельосом неправдиві.

Льозанна. (ПАТ.) Часописи заперечують чутки, начеб Венізельос виїхав до Греції.

Париж. (ПАТ.) Часописи звідомляють із Атен, що там сподіються протиреволюційних заворушень. Венізельос постановив вернути до Атен, де старатиметься утворити кабінет з своїх приклонників, в котрім особисто взяв би участь. Управу кабінету обняв би мабуть Політіс або Михайло Копульос.

### Повстання в Тракії.

Софія. (ПАТ.) Часописи подають подробиці про рух повстанців в зах. Тракії. Ватаги, утворені з місцевого населення, мали кілька разів сутички з правильними [illegible]

ство видало енергічні зарядження в цїли охорони границї.

**Америка не прийме грецьких збігців.**

Бордо. (ПАТ.) „Ню Йорк Герелд" пише, що Зєд. Державам неможливо є прийняти грецьких збігців, бо закона про іміграцію не змінено.

**Димісія грецького посла.**

Париж. (ПАТ.) „Ню Йорк Герелд" звідомляє з Вашінґтона, що грецький посол Коронілас подався до димісії наслідком виконання недавно в Атенах смертних присудів.

**Росія годиться на обмежену участь у конференції.**

Париж (ПАТ.) Часописи звідомляють із Льозанни, що російська делеґація зложила союзникам ноту, в котрій заявляє свою згоду на обмеження її участи в конференції до дискусії над справою проливів, але рівночасно повторює попередні свої протести і застереження.

**Проклямація ірляндської держави.**

Льондон (ПАТ.) Супроти прийняття парляментом у всіх трьох читаннях ірляндської конституції, відбудеться завтра торжественний акт проголошення ірляндської держави.

**Рішення італійської Ради міністрів.**

Париж (ПАТ.) По інформаціям „Матен-а", італійська Рада міністрів ухвалила такі рішення: 1) Італія у відношенню до Туреччини вестиме такусаму політику, як супроти Анґлії і Франції. 2) Одностайний фронт союзників матиме в разі потреби також військовий характер. 3) Італія домагатиметься пошанування договору так у відношенню до Туреччини як і щодо принципу рівноуправнення трьох союзних великодержав. 4) Італія попиратиме домагання Росії в справі участи Росії у усіх дискусіях льозанської конференції та зголиться на це, щоби евентуальний договір підписала також совітська делеґація. Одначе це не буде рівнозначне з визнанням совітської Росії де юре.

**Наради премієрів у Льондоні.**

Бордо. (ПАТ.) „Пті Парізієн" пише, що французьке правительство приготовляється систематично до конференції премієрів у Льондоні. Французьке правительство приготовляє мабуть не лише загальний погляд щодо відшкодувань, але й подрібний плян. Праці в цьому напрямі йдуть у французькому міністерстві закордонних справ, у французьких делеґаціях і в представництвах Франції за границею.

Ліфилд. (ПАТ.) Радіо. В справі недалекої конференції премієрів у Льондоні, „Обсервер" пише, що конференція матиме далекойдучі наслідки, від котрих залежить будуччина Европи й Азії. Щодо відшкодувань, муситься з практичного боку означити мінімум, яке Німеччина мусить заплатити під пресією зєдинених сил, бо инакше Франція зявелася би в своїх сподіваннях.

**Кандидати на пост. литовської республіки.**

Ковно (ПАТ.) Яко кандидатів на президента литовської републики вичислюють: Стулгінського, Ґальваноускаса і Изрушевича.

**Кабінетна криза в Сербії.**

Білгород (ПАТ.) Аґ. Авада. В парляментарних кругах числяться з можливістю кабінетної кризи. През. мін. Пасіч явився у короля і предложив йому уступлення з кабінету. Король просив премієра відложити димісію кабінету до вторка, щоби не утруднювати ухвалення в парляменті законопроєктів.

# Наглі суди в Бережанах і у Львові.

**Наглий суд в Бережанах.**

Дня 28. падолиста 1922 о год. 9 рано став перед наглим судом в Бережанах Василь Бодрик, літ 25, жонатий, властитель хати і 1/4 морґа города, громадянин з Яваче рогатинського повіту, обвинувачений прокуратором о злочин рабунку, поповнений нічю 16. XI. в Новій Гребли ад Книгиничі через забрання Каспрови і Зофії Касьорам готівки в сумі 6000 марок, сорочки, куртки, пари чоботів і 1 кг. масла з револьвером в руках. Переслухано 19 свідків. Оборонцем з уряду установлено адв. д-ра Мих. Західного.

Відкинено внесення оборони, що до некомпетенції наглого суду з причини неналежитого оповіщення заведення наглих судів в Явчу, а рівнож відмовлено внесенню оборони на піддання обвинуваченого лікарським оглядинам яко сифілітика в третій стадії для ствердження його непочитальности.

Дня 29. листопада о год. 10. рано запав присуд засуджуючий Василя Бодрика на кару смерти. Виконання кари смерти продовжено до год. 1. в пол. На телеграму оборони о помилування відповіла цивільна канцелярія Начальника Держави о год. пів до першої в полудне, що просьби не узглядняться, а присуд має бути в своїм часі виконаний.

О год. 1. під Рурисками в присутности Трибуналу, прокуратора, оборонця, духовника і лікаря д-ра Померанца відбулася екзекуція присуду, а Василь Бодрик поцілений влучними стрілами згинув на місци. При екзекуції асистувала сотня війська з наїженими баґнетами, а польська публика

приглядалася видовищу.

**Наглий суд у Львові.**

Перед наглим судом у Львові закінчено 2. ц. м. розправу проти Михайла Ярини, Івана Широго і Івана Підгайного, парубків з Руданець, коло Яричева, яких обвинувачено у злочині грабіжі, поповненому ними в ночі з 15. на 16. м. м. на жидівських купцях, що вертали з краком із Львова до Камінки Струмілової.

Обвинувачених боронили адвокати д-р Евин, д-р Батицкі і д-р Живицкі.

Розправа ведася 2 дни і вислідом її було, що обв. Мих. Ярину засудив трибунал на кару смерти через повішення, а справу двох останніх передано ізза суперечности в зізнаннях свідків, під розгляд звичайного суду.

Внесення оборони, що до некомпетенції наглого суду трибунал відкинув. Відмовною була також відповідь начальника держави на прохання о помилування засудженого. Супроти цего присуд смерти на Михайлі Ярині виконано в суботу о год. 1'10 в полудне на тюремному подвірю „Бриґідок" при вул. Казимирівській.

# Масові труси й арештування на Буковині.

Ми отримали з Чернівець слідуючого листа:

„В суботу, дня 18. листопада перепровадила румунська сіґурація в Чернівцях девятьдесять трусів. Труси почались в одній й тій самій годині в усіх 90 домах. Шукали в студ. тов. „Січ", в редакціях „Каменярів" і „Робітника", у редакторів Соневицького й К. Крикалії, у о. д-ра К. Бриндзяна, у дір. „Руської Каси" Ст. Крутія й багато-багато инших. Трусили навіть у 70-літної вдовиці п. Галіпової, що ніколи в своїм життю не брала участи в політичному життю. За чим шукали, ніхто не вгадає. Загально говорять, що шукають за якоюсь тайною організацією, що має визволити півн. західну Буковину з під румунської окупації. Забувають, що тою організацією є весь український нарід Буковини.

В неділю, на 19. ц. м., продовжились ці масові труси й арештування дальше. Заарештували Ст. Крутія, К. Крикалію й инших громадян, яких імена ще не сплти.

Рівнобіжно з цим закрили учительський часопис „Каменярі" і „Робітника", якого вже й перед цим не позволяли висилати в українську Буковину. Тепер осталась Буковина без печатаного слова. Опечатали також книгозбірню научних творів у студ. тов. „Січ" в Чернівцях. На провінції закрили товариства „Січ" в Вижниці й Веренчанці. Вже передтим розвязали були „Чит. Руської Бесіди" в Гор. Вікові, „Касин. Тов-о" в Путилові, „Січ" в Гор. Станівцях, „Руська Бес." в Площці й „Пожарна Дружина" в Гор. Станівцях.

Ось таким терором панують румунські окупанти в півн. зах. Буковині".

# НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Останнє (29.) ч. „Свободи" сконфісковано за цілу вступну статтю і за деякі місця рецензії на книжку французького письменника Бенуа, п. з. „Шлях великанів". Ранком о год. 7. поліція впала до адміністрації „Свободи" і забрала цілий наклад часопису. Так само забрано всі примірники від наших кольпортерів.

— **Пожежа у Львові.** Дня 1. грудня вечером вибухла пожежа у фабриці чеколяди при вул. Шептицьких. Пожарна сторожа зліквідувала пожежу. Шкода виносить 10 міліонів.

— **„Хлібороби при роботі".** До нотатки під повисшим заголовком, поданої в передостанньому числі „Свободи", подаємо близші інформації: Онуфрій Цільник, котрий в Шипіорні аґітує на користь „хліборобів" є вихованком москвофільської бурси в Золочеві; нескінчений ґімназіяліст, був караний вязницею за фальшування векслів у банку, де забирав гроші на гри в карти й пиятику, після чого батько прогнав його з дому. Останніми роками був на Україні, а тепер стоїть на услугах „хліборобів".

— **Зріст дорожні у Варшаві.** Комісія для провірки цін у Варшаві сконстатувала, що доріжня в тому місті зросла за місяць листопад на 30 процент.

— **Похорон оборонця м. Львова.** Дня 2. грудня у Львові відбувся похорон ген. Івашкевича при участи війська та численної товпи польського населення.

— **Страйк артистів у Берлині.** У берлінських театрах оголошено страйк артистів, наслідком чого в театрах не відбуваються вистави. Артисти домагаються 150 прц. підвижки м'сячної платні. Директори театрів загрозили, що артисти, котрі не повернуть до праці, тратять посаду на протязі 5 літ.

— **Воєславянський студентський конґрес** відбудеться 16—21. грудня в Празі. На конґресі будуть репрезентовані всі славянські народи, між ними й Україна. Метою конґресу є зближення й порозуміння всіх Славян. В успіх конґресу можна дуже сумніватися, бо наші Поляки в „Курері Львовскім" вже сьогодні заявляють, що не візьмуть участи в тому конґресі, пробоюючись „авантури гайдамацкей". Нечиста совість не дозволить Полякам засісти при одному столі з иншими славянськими народами.

— **Дві жінки причинно самозабивства.** Дня 28. XI. у Львові „На Блоню" сержант польської поліції Сятецкі замордував свою жінку, з якою оженився минулого місяця, після чого поповнив самовбивство. Причиною того кроку був факт, що на днях виявилося, що Сятецкі минулого року оженився з иншою жінкою, а опісля взяв шлюб з другою.

— **Самовбивство мадярського конзуля.** В Букарешті поповнив самовбивство мадярський конзуль Беладе Пан. Причина невідома.

— **Снігові зсуви.** В Карпатах упали такі великі сніги, що в наслідок того припинено залізничу комунікацію на лінії Новий Лупків-Тисна.

— **Бандитизм.** На шляху Рогатин-Перемишляни напали бандити на рогатинських купців Нагельберга і Дреттера. Купців побито й ограблено у них около 3 міліони марок.

— **Парубки бються.** В селі Лицку повіт Доброжиль в коршмі побились парубки Теренко і Федьо Возьний. Теренко підчас бійки стрілив до Возного з револьвера і поклав його на місци трупом. Вбийника арештовано.

— **„Молодість"** — драму кохання на 3 дії, Мачея Гальбе, грану з великим успіхом на всіх кращих сценах — відограє гурток артистів театру „Українська Бесіда" в середу 6. ц. м. в салі ім. Лисенка під фірмою „Союз діячів українського театр. мистецтва" в користь артиста М. Бенцаля. Пєса в артистичній постановці головного режисера О. Загарова, при співучасти О. Загарова (капелян), О. Голіцинська (Ганнуся), М. Бенцаля (Гоппе), В. Блавацького (Івась), М. Крушельницького (Аманд) зацікавить певно широкі круги нашої інтелігентної публики. Звертається увагу, що з ударом години 7-ої завіса піде в гору.

— **Надзвичайні Загальні Збори** Парцеляційного Товариства „Земля" стов. зар. з обм. порукою у Львові відбудуться в суботу дня 23. грудня 1922 о 4. год. вечером в комнатах Стоваришення у Львові, Ринок ч. 43. 1. поверх, (дім „Ризниці"), з слідуючим порядком дневним: 1) Відчитання протоколу. 2) Відчитання ревізійного звіту. 3) Зміна статута. За Надзірну Раду: *М. Заклікевський* містоголова, *Ю. Мудрак* секретар. 1—3

# Лист до Редакції.

Високоповажаний Пане Редакторе!

Ковельська Повітова „Просвіта" звертається до Вас, Пане Редакторе, з просьбою не відмовити помістити в найближчому числі часопису „Свобода" слідуючий лист — спростування:

„В числі 46. часопису „Діло" уміщено допис з Волині про виборчі справи за підписом добр. Марка Лушкевича, в кінці допису мається уступ, в якому сповіщається про те, що підчас передвиборчого селянського зїзду в Ковлі 26. X. заходами Ковельської „Просвіти" влаштовано для гостей виставу „Невольник" (ч. 3 та 4) і хор „Просвіти" відспівав „За Україну" та „Заповіт", але дирігент хору д. Бартко був відсутний на салі підчас тих співів, з приводу чого робиться закид в його нельояльности до українського, а прихильности до польского. З приводу цього закиду Рада Ковельської Повітової „Просвіти" постановила протестувати проти нього шляхом спростування в пресі, а саме:

1) Підчас вистави „Невольник" співами, дирігував з початку д. Бартко, а після відлучився по справам філії Українського Біженецького Комітету, передавши дирігенство д. П. Мацкевичу та заявився про це голові „Просвіти".

2) Співи „За Україну" та „Заповіт" відбулися не в порядкою денному, а на бажання присутнього громадянства, причому хористи Просвітяне вібралися з салі на сцену.

*Рада „Просвіти" в Ковлі.*

Ковель, 25|XI. 1922 р.—N. 94.

Ч. 31. Почтову належність оплачено гуртом. Львів, четвер 7. грудня 1922. Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов. Конто почт. щад. 143 333. Адр. тел. „Свобода" Львів. Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол. Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА Місячно в краю 3930 Мк. ЗА ГРАНИЦЮ: В Америці 1 дол., Франції, Італії, Польщі 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 2000 м. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 к корон. Румунії 80 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 5.000 кр. Зміна адреси 100 мк.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 150 Мк.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

Повідомляємо, що з нинішним днем відкрили ми у Львові при вул. 3-Мая ч. 15. представництво і фабричні склади ф'рми

CONTINENTAL

Caoutchouc, et Gutt-Percha-Comp. Hannover. Склад гумових виробів, спеціяльно самоходові шини і машини. Власна плата — як також ф'рма

ФІХТЕЛЬ І САХС.

Заведення прецизійних ковких ложок: марки Ф. & С. стало на складі у всіх ґостях і ковальнях 1134 1—1

Фрайзінґер і С-ка

ЛЬВІВ, вул. 3-Мая 15.

# Новий німецький уряд.

*Берлін, 25. XI. 1922.*

Першим практичним вислідом побуту Репараційної Комісії в Берліні й одночасної анкети закордонних економістів над справою усталення німецької валюти, про що згадував я в листі з 7. с. м., було уступлення канцлера Вірта разом з цілим урядом, дня 14. с. м. Новий уряд, під канцлерством Куно, міг що тільки вчора представитися парляментови (Reichstag) і виложити свою програму, а сьогодні дістати ухвалу, однозначну з вотум довіря.

Як бачимо криза тягласа довго. Причина сьому та, що се не звичайна правительственна, кабінетова криза, а загально-німецька політична, чи радше початок її. І хоч здавна чекано на неї, то вона таки вибухла доволі несподівано. Дійшло до неї ось як.

Коли Репараційна Комісія і чужоземні знавці перестали скривати погляд, що дотеперішніми людьми, дотеперішніми шляхами і методами неможливо уздоровити німецькі фінанси, усталити валюту й розвязати репараційне питання, канцлер Вірт скликав т. зв. господарську раду, зложену з визначних заступників фінансового, промислового і торговельного світа Німеччини, та попросив у неї довірочних думок і порад. На сій раді сказав велику промову відомий „промисловий король" Стіннес і, змолов, як кажуть, на муку всю дотеперішню систему правління соціялістично-центрово-демократичної коаліції. Наслідком сеї наради було наперед те, що уряд післав Репараційній Комісії ще додаткову ноту (13. с. м.) в якій вперше подав дійсну практичну програму заходів і реформ в напрямі уздоровлення фінансів, стабілізації валюти, репарацій і т. ин. і хоч вчасти вдагодив раніше некорисне враження; а далі те, що Вірт задумав притягнути до помочі урядови й ті кола, яких заступником є Стіннес, себто великий промисл, сю одиноку ще господарську силу, яка осталася Німеччині по 1918 р.

У своїх хитрощах провінційного політика, канцлер думав, що знайде визначних фаховців промислово-торговельних і взагалі продукційних сфер і притягне їх на службу коаліції, не оглядаючися на ту політичну партію, яка опирається на згаданих сферах і яка стояла поза правительственною коаліцією, в опозиції, себто на „німецьку народню партію" (Deutsche Volkspartei). Одначе злуда тревала тілько дуже коротко і Вірт не бачив иншої можливости виконати нову програму, подану у Париж, як тільки звернутися до головної коаліційної фракції — до „обєднаної соціялістичної партії — і просити в неї дозволу на утворення „великої коаліції", в яку увійшлаб і німецька народня фракція райхстагу. Соціялісти, які з часу недавного привернення єдности партії, розбитої ще 1916., почули себе на силах, заявили, що не засядуть разом із „Стіннесовими людьми" в однім правительстві. В таких обставинах Віртови не полишилося нічого окрім димісії. Президент републики прийняв її (14. XI.), і ні одна сльоза не впала за відставним урядом.

Соціялісти рахували, що місія утворення нового уряду або припаде їм, як найбільшій фракції і вже мріли про „чисто-робітничий" кабінет, або буде доручена комусь з дотеперішніх коаліційних партій, себто старий віз поїде далі. Та сталося инакше. Президент республики, хоч сам соціяліст, не пішов ні одним ні другим шляхом, тільки пошукав таки способу, щоб притягнути народню партію до співучасти в уряді. Сталося се так, що місію утворення нового правительства одержала (16. с. м.) людина зпоза парляменту — генеральний директор пароходного підприємства Hamburg-Amerika Line д-р Вільгельм Куно, який політично стоїть по-середині між народньою партією і центром, та окрім цінних особистих прикмет для канцлерського уряду має мати добре імя в Англії й Америці.

Куно піднявся завдання і зразу попав на камінисту дорогу. Ідучи по бажаннях президента Еберта, він ще раз запропонував соціялістам утворення „великої коаліції", дістав відмову і зложив місію назад у руки президента. „Товариш" Еберт і сим разом не подався натискови „товаришів" і поновив свою пропозицію Кунови з тим додатком, що він може зложити уряд, не оглядаючися на парляментарні фракції, з сторонних людей. Куно взяв на себе се завдання, по тривавих переговорах зложив „кабінет праці" і запрезентував його вчора райхстагови: іменно з трьох попередніх міністрів (фінансів — Гермес, оборони — Геслер, шляхів — Ґренер), трьох членів райхстагу (міністер справедливости — Гайнце, — господарства — Бекер, праці — Бравнс), а шістьох зпоза мурів (канцлерство — Куно, внутрішних справ — Езер, хліборобство і харчі — Міллер, скарб — Альберт, почта — Штінґль, закордонні справи — Розенберґ). По політичним поглядам і симпатіям усі стоять у близчім або дальшім відношенню до середніх партій: центру, демократів і народовців.

Перша зустріч нового уряду з парляментом не може служити корисною ворожбою. Оден з нових міністрів поляг уже в першій сутичці: міністер хліборобства Міллер. Незадоволені цілим оборотом кризи, соціялісти відкрили зразу слабе місце нового уряду і вдарили в нього цілою силою. Міллер мав за собою оден гріх: 1919 р. мав він бути прихильником утворення окремої надренської республики в межах Німеччини (можливости, — передбаченої новою конституцією), — ідеї використовуваної тепер, на свій лад, французькими окупаційними властями і деякими відданими їм Німцями в роді Дортена. І хоч індивідуально не можна зробити жадного закиду Міллерови і хоч не лівим соціялістам, які повели сей наступ, учити инших патріотизму (їх становище у справі Гор. Шлеська!), то все таки ново спечений міністр уступив як-стій: Куно потерпів першу поразку, його противники здобули перший тактичний успіх в боротьбі з новим урядом і... „аграріями" себто хліборобством. Злі язики впевняють навіть, що нещасний міністр був поручений Кунови одною з його правительственних груп (Міллер — центровець) на те тільки, щоб скомпромітувати нового канцлера... Значить — початок невеселий.

Сама програмова промова нового канцлера не принесла нічого особливого. Чорний образ сучасного стану Німеччини, необхідність збільшення праці і продукції, дещо полеміки в бік Парижа, а комплиментів Америці та з усім бажання виконати програму виложену у ноті з 13. ц. м. чогось маркантного, індивідуального дарма шукати тут, хоч загалом Куно представляється куди вище від Вірта, інтелігенцією, знанням, тактом і цілою появою. І вся дискусія над програмою не виявила (поза пригодою міністра хліборобства) нічого незвичайного: з одного боку демагогічні промови соціялістів і комуністів, з другого здержані заяви центровців, демократів, націоналістів; одна тільки промова голови народовців Штреземана вибилася і своєю формою і змістом понад пересічну міру. Дивним може здаватися, що мимо всього дискусія закінчилася прихильною урядови резолюцією, ухваленою всіми партіями окрім комуністів (15) з ліва і крайних націоналістів (Deutschvölkisch, 3) з права, себто (номінально) 441 голосами *) на 459. З окрема дивувати може те, що фракція обєднаних соціялістів, після всіх труднощів роблених новому урядови, після завзятих атаків на нього у програмовій дискусії та при своїй фанатичній ненависти до народовців, які будь-що будь дають нову закраску урядови Куно, — таки подала свої голоси за резолюцією обмеженого довіря.

Пояснення сього факту шукати треба в тому, що соціялісти хотіли сим показати свою урядо-здібність (Regierungsfähigkeit). Перед ким? Очевидно перед Парижем і п. Поанкаре. Бо як колись за Людвика XIV і за Наполеона, так і сьогодні дійсна столиця Німеччини лежить над Секваною. І жадне німецьке правительство, в теперішніх обставинах, не може удержатися проти волі Франції. Тому проворні політики, які хотять добитися власти і жолоба, знають на кого їм оглядатися. А в сьому напрямі німецькі соціялісти (ба навіть комуністи) копіюють докладно і послідовно колишніх німецьких протестантів і завертають очі над Секвану. В резолюції, внесеній демократами, сказано, що парлямент приймає до відома програму уряду і признає (billigt) готовість його виконати програму обняту нотою 13. ц. м. до Репараційної Комісії; тож як могли соціялісти, між якими 50 прц. то кандидати на міністрів й амбасадорів, голосувати проти? На повалення „стіннесівського" правительства прийде, кажуть вони, инша корисніша нагода.

Як-не-як, хоч остання політична криза в Німеччині дуже мало вияснили захмарений овид Німеччини; хоч до уздоровлення внутрішніх обставин і до поправи міжнародного становища держави ще дуже далека, непевна і небезпечна дорога, — новий уряд таки приніс з собою легкий подув нового вітру понад зруйнованою і збаламученою нацією. Ся легка зміна зазначилася у двох напрямках: 1) у ма-

*) 173 соціялістів, 68 центровців, 67 націоналістів (Deutschnational), 66 народовців, 39 демократів, 20 баварських народовців, 4 бав. сел. союзників, 2 Ганноверців, 2 безпартійні.

Центральний склад книжок на Волині „ВІДБУДОВА" в Здолбунові адреса: улиця Молайова 9., — має на складі цілу решту накладу отсих книжок: 3—3 1173

ЧЕРКАСЕНКО: „РІДНА ШКОЛА" ч. I.
СЕМАКА: СТАРИЙ ЗАВІТ.
„ НОВИЙ ЗАВІТ.
ГРІНЧЕНКО: „ГРАМАТИНА"

як і більшу кількість всіх инших українських підручників, а також великий вибір творів красного письменства. — Заступає на землях Волині, Холмщини і Поліся вид-во „Просвіта" у Львові, вид. „Верхгора", вид. „Учітеся, брати мої" і другі. — Власні книгарні: м. Здолбунів, м. Володимир Вол. і м. Дермань. — Книгарням, кооперативам і школам знижка в ціні.

Пр. 452/22. В Імени Річпосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що змісту часописи „Свобода" число 22. з дня 25. XI. 1922. в артикулах під заголовками: 1) „Після польських виборів у Сх. Галичині" в уступах а) між словами „Приміре село" і „Цаперів", б) між словами „марний папір" і „Ясрівшина", 2) „Преса" в уступі від слів „Лаються за те" аж до „і Краків" містить в собі ознаки злочину в § 63а) п. к. узнав доконану в дни 24. XI. 1922 року річ конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думі § 493. проц. карної заказ дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відповідальному редакторови тої часописі, щоби се рішення помістив безплатно в найблизшім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. грудня 1862 Д. п. д. № 6 ex 1863, а іменно засудження за переступство на грошну до 4.0 Мк. — Львів, дня 25. листопада 1922.

(Підпис нечитний.)

лім пересуненню політичної керми з ліва на право, значить — у початку відступу від доктринерства, пустомельства, демагогії й експериментів, а повороту до випробованих методів господарства, продукції й адміністрації; 2) у першій спробі вивезти державний віз з того політичного багна, яке носить назву демократичного парляментаризму та його режиму і яке стало вже було загальним посміховищем. Все те тільки початки; чи за ними підуть дальші поступи, чи може наступить реакція — се покищо під колінами Зевеса. *С. Томашівський.*

**7. грудня 1922.**
**в салі Лисенка** відбудеться
**ВЕЛИЧАВИЙ КОНЦЕРТ**
з промовою Вп. п. дір. Мик. Галушинського, при співучасти Вп. Пані Федорцевої, Свірської, Чабанівної і пневого співака п. Маслюка, Б. Штаєнка, проф. Романа Перфецького. Хор „Кобзаря" при акомпаніяменті Вп. п. інж. Бобиченка.
**Дохід призначений на Фонд Українських Інвалідів.**
Початок о годині 7-ій вечером.

# Справа Східної Галичини

**Відповідь італійського міністерства для заграничних справ на інтерпеляцію посла Фаццарі в італійському парляменті в справі виконування Польщею адміністрації у Східній Галичині.**

Вона в дослівному перекладі звучить:

„Відповідь на інтерпеляцію ч. 829. Міністерство для закордонних справ поінформоване про зажалення проти польського уряду, які з галицької сторони раз у раз подаються до відома союзним правительствам.

Зовсім природно, що королівський уряд не думає резигнувати з тих прав, які йому належаться на основі арт. 91. Сан-Жерманського договору, але буде виконувати їх разом зі союзними правительствами так, як сі права є надані союзним правительствам разом.

Як відомо, Найвища Рада рішенням з 25. червня 1919 авторизувала Польщу окупувати Галичину по Збруч. Другим рішенням з 11. липня 1919 Найвища Рада хотіла авторизувати польський уряд: установити цивільне правління у Східній Галичині по заключенню договору з великими союзними державами.

В останньому часі союзні держави одержали від польського уряду проєкт статута для Східної Галичини, який є предметом студій і взаїмної виміни поглядів між відносними кабінетами. Справою Східної Галичини займався також не давно Союз Народів і після всякої імовірности буде візвана Конференція Амбасадорів занятись нею у близькім часі".

Рим, в жовтні 1922.

*Шанцер*, в. р.

**Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.600.**

# Італійська преса про Сх. Галичину.

Італійська преса присвятила останнім подіям в Східній Галичині доволі богато місця.

Польські офіціяльні чинники, бажаючи ослабити враження, яке викликали за границею події на терені Східної Галичини після розписання тут виборів до польського парляменту, в комунікатах польських телеграфічних агенцій і розмовах польських дипльоматів з поодинокими кореспондентами пробували звести виборче жниво у Східній Галичині до ролі епізодичних сцисій, викликаних большевиками. Коли в заграничній пресі появилися вістки про повстання у Східній Галичині у звязку з розписанням тут виборів, польська телеграфічна агенція подала, що це тільки „відбулися вправи військ на границі, яким для скріплення сторожі додано три полки кавалерії. Повстання загалом зводиться в дійсности до набігу трьох банд в силі 40—60 людей, які перейшли границю совітської Росії і виконали деякі напади та вимушення" (дослівний цитат!). А врештою — по інформаціям польського комунікату — на галицькій Шипці спокійно... У відповідь на ці інформації „Corriere diplimatico e consolare" в статті п. з. „Польща і повстання в Східній Галичині" подала довгу низку виписок з польської преси і яскравих картин з виборчої кампанії у Східній Галичині.

В статті п. з. „Арештування нашого кореспондента „Corriere diplomatico e consolare" пише про арештування ред. М. Струтинського м. и. таке: „Довідуємося з обуренням, що дня 22. жовтня арештували його польські власти, які провізорично і тільки військово окупують Східну Галичину, без судейського наказу арештування та мимо сього, що суд формально не підніс проти нього жадного обжалування. Труф, переведений в його помешканню, дав абсолютно негативний вислід, не знайдено навіть ні одного примірника „Corriere diplomatico e consolare", якого не можна поміняти з нітрогліцериною або з бомбами.

Закладаємо голосний і рішучий протест проти самоволі адміністрації польської републики, яка упаглядніє новну ублуду останніх запевнень президента міністрів Новака, мовляв — у Східній Галичині панує лад і спокій. Польська зарозумілість посувається до таких ексцесів, що не респектує навіть заграничних журналістів і на днях арештовано голяндського товариша І. Ф. Перрідона, який поїхав до Львова в ціли розслідження дійсного настрою українського населення.

В ч. з 10. падолиста „Corr. d pl. e cons." в статті п. з. „Вибори в Польщі" підводить підсумок виборів до польського сойму, зазначує повну поражку Поляків у виборчій кампанії на „кресах", вияснює, чому галицькі Українці не брали участи у виборах, вияснює, що участь Жидів у виборах не можна інтерпретувати немов би то вони тим самим годилися на польську державність у Східній Галичині, підчеркує мовчанку польської преси про вислід так дорогої виборчої кампанії у Східній Галичині і масові труси і арешти серед Українців.

Неаполітанський денник „De Battaglie del Mezzogiorno" з дня 18. XI. в статті п. з. „Ганебна невдача польських виборів у Східній Галичині" подає статистичні дані з висліду виборів у поодиноких повітах Східної Галичини, пояснює становище Жидів і кінчить отсим висновком: „Вислід виборів у Східній Галичині доказує ще раз, що велика маса населення є не тільки противна польському пануванню, але й викликує погрози, репресії і насильства, щоби лише підпомогти справі незалежности".

Та сама газета подала в ч. з дня 16. XI. інформаційну статтю про процес Степана Федака і товаришів.

„Il. Popolo di Lombardia" з дня 11. XI. в другій статті з циклю „Овочі Версаю" (автор: Сандро Сандрі) пише про польську владу у Східній Галичині. Автор докладно обзнайомлений з польською господаркою на Галицькій Землі, починаючи з 1919. р. Інформує про кольонізацію, про нищення українського шкільництва і окрему згадку присвячує тайному українському університетови і відношенню населення до Галицького Уряду, подає жмут інформацій про самоволю польської влади підчас виборчої кампанії в Східній Галичині і кінчає:

„Чи може так дальше бути? Думаю, що ні, — тому, що і ми Італійці найбільше і безпосередно інтересовані в сій справі.

От що пише в тій справі міністер Галицької Републики, приділений до української дипльоматичної місії в Римі. — Антанта — пише він — повинна спротивитися сему так яркому нарушенню Сан Жерменського трактату, але чому мала би се зробити Франція і Англія, коли Італія, найбільше інтересована в справах бувшої австрійської монархії, не відважилася заняти рішучої постави? Коли її політики в заміну за мнимі користи торговельного договору, який є кпинами, або містифікацією, не важилися зазначити, що упорядкування Галичини залежить головно — як не виключно — від Італії і не може бути ніяк повірене Полякам? Коли в кінци Італія, яка великодушно зреклася австрійського відшкодування, позволила натомісць Польщі опанувати величезні галицькі богацтва головно в нафті, що повинні належати до автохтонного населення, або бодай державам, що тепер є суверенами Галичини. А італійський уряд кількакратно візваний як освободитель галицького населення, не здобувся на рішучий крок, хоч визначні політики нераз дораджували, що лиш від независимої Галичини буде міг одержати ту нафту, потасові соли, та дерево, яке Польща обіцює йому на папері.

* * *

Чи може правительство фашистів остати також безчинним? Не може і не повинно. Влада податливих скінчилася, а римський прапор, який був прапором найсвітлійшої цивілізації в світі, мусить стати тим, що має дати свободу тому сильному народови. Його Ексцеленція Муссоліні знає, що значить бути першим при цивілізаційній роботі а Італія все стояла по переду".

937 АДВОКАТ
**Д-р Володимир Бачинський**
перенїс адвокатську канцелярію з **Підгаєць до Львова** і веде її при ул. Косцюшка ч. 1 а біля „Народної Гостинниці".

ДР. ОСИП НАЗАРУК.

# В подорожі до Америки.

(Продовження.)

На стації North Bay почув я вперве українську мову. Йшли два робітники, оден молодий, другий в силі віку й говорили по українськи. Яке се викликає враження — годі описати. Здається, що се злуда, що тільки причулося. А прецінь говорили і то голосно, виразно. Тут кинув я в почтову скринку картку до краю. Притім мушу ствердити, що англійські жінки зовсім не такі холодні й сухі, як їх описують. Бо коли я крутився по стації з карткою в руках і не міг дістати марки, завмітила се англійська молода панночка й дала мені знати руками, що зараз принесе. А якась старша, поважна пані сказала й, щоби не йшла, виняла з портмонетки марку й дала мені*).

Сю ніч переспав я вже спокійніше ніж першу: привик до канадійської їди. Встав о 7·30 рано. Земля була вже значно лучша, бо скрізь виднілo вже багато кольорових квітів і ріжних зел і зелень була свіжіща. Накрапляв легкий дощик-капусняк. Облиті ним червоні граніти чудово блестіли між деревами. Між ними побачив я на поляні — ну, кого? Дві Індіянки коло двох шатер, біля двох огнищ. Одна молода й симпатична, прислонила очі рукою й дивилася на поїзд, що мчав попри них, друга стара й погана, як відьма, одягнена в якісь яскраві лахи. Обличчо мала злюще, темно-червонаве.

Що вони могли думати, дивлячись на поїзд „блідих лиць".

Інтересно виглядали між червоними гранітами, на тлі червоних квітів, що вкривали поляну. Ніякого мущини не видно було біля шатер. Вдивившися в симпатичне обличче молодшої, зрозумів я, чому Американці мають собі за честь походження від Індіян, хоч у далекім поколінню — вони, що не люблять навіть до одного стола сісти з мурином. Бо в індіянській расі є щось благородного, щось гордого й неподатливого, щось байдужного на терпіння й утрату. Пани, колишні пани сеї землі навіть у біді й поневолі заховали в собі почутя свого панства і своєї свободи.

А поїзд „блідих лиць" летить як ошалілий по землях племени тої симпатичної Індіянки, що остала там у лісі, біля свого шатра. Летить і стає часом, розуміється, біля „стацій". Але читач грубо помиляється, коли думає, що всі зазначені на карті стації, се дійсні стації, подібні до европейських. Нічого подібного. Деякі з них се звичайні будки з дощок. І при них стає поспішний поїзд гордої „Кенеліян Песифік", що іде-летить від Атлянтику до Спокійного Океану! Яке се глибоко демократичне..

Але европейський читач зовсім не потребує глумливо усміхатися. Бо з тих малих будок можуть незадовго бути величезні камениці, а з тих „стацій", гірших від наших трамваєвих, можуть незабаром бути великі міста — з бетоновими вулицями, з трамваями, з 20 поверховими домами. Бо тут американська земля, дивна і в усім неподібна до Европи. Атже Ню-Йорк (U. S. A.) мав у р. 1699 тільки мешканців, що наш Коропець в Бучаччині (коло 6000) а сьогодня нема йому рівні на цілім світі. Чікаго (Дика цибуля) ще тому 100 літ було таке мале, що Індіяне виріжали його населення до ноги. Сегодня воно перше місто по Ню-Йорку (в р. 1831 мало сто мешканців!). А й канадійський Вінніпег перед одним поколінням — ще не істнувало, а сьогодня більший від Львова.

Тому не смійтеся зі стацій „Сіпіяру" (Canadian Pacific Railway).

В місточку Порт Артур, над Lake Superior (Горішнім Озером) бачив я 7-поверховий дім.

А в м. Форт Віліям ще щось дивнішого: З вікон вагона видно нашу церков і гарний дім „Просвіти" біля неї з золотистим надписом на синім тлі.

Мигнуло — як сон, як привид. Чи се справді наші доми? Наші святині? Тут! Нема сумніву.

Чи сподівались ті наші люде, котрі в 1897 р. у Львові закладали в чужім домі першу „Просвіту", що їх скромна ідея думка перепливе великий океан і воплотиться аж у самім центрі американського континенту, над одним з пятьох великих озер індійських? З тим самим прапором, з тим самим гаслом, з тим самим духом! Так і хочеться крикнути відси аж до Старого Краю: Не журіться, Ви, що працюєте для ідеї, відродження свого племени! Вона така міцна, що прозябає навіть там, де Вам і не снилося, що прийметься.

(Продовження буде.)

*) Були се марки не канадійські, але англійські, тому не знаю, чи картка дійшла.

# Кінець султанату й Нова Туреччина

(Що каже Рефет Паша.)

Втеча Мехмеда VI. з турецької землі наробила багато галасу не тільки в отоманському світі, але й серед усіх „невірних", які з найбільшим зацікавленням стежать за подіями на близькому Сході, у справах котрого більше чи менше є анґажований цілий ряд великих й малих держав земської кулі.

Саме один місяць минув з того часу, коли султан признав правосильність Національного Зібрання в Анґорі, того самого, яке по „бунтарськи" поводилось супроти легального монарха Туреччини. Але останній розгром Греції у війні з „бунтарем" Кемалем-пашою, що не забажав коритися усім імперіялістичним забаганкам опяцілих побідою потомків старої Геллади, — наглядно віщував недалекий кінець суверена, що сліпо йшов на шнурку тої самої Греції, а власне — її покровительки, могутньої Англії. Коли стало відомим, що анґорське Народнє Зібрання проголосило закон про виборний каліфат, — ніхто не міг був дати певної одповіди, як старий султан прийме до відома постанови, які по суті не означали нічо инше, як його власну детронізацію та переміну монархістичного устрою турецької держави в республиканський.

Становище Мегмеда VI. було до кінця неясне. До кінця — себто до 17. листопада ц. р., коли то він тихцем, нічю, в товаристві невеличкого гуртка осіб з найблищого оточення, утік із своєї палати у Стамбулі, щоби шукати захисту на воєнному караблі Великої Британії.

Французькі ґазети, з одного боку добачуючи у тому нежданному вчинку султана якусь нову англійську коверзу, а другого — зразу ж голосили, що втеча султана не дуже збентежила його підданих, бо він давно втратив був у них довіря та рахувався зрадником народу. Те, що Національне Зібрання в Анґорі перевело вибір нового каліфа, князя Абдуля Мджіда, на диво швидко й гладко (18. м. м.) — давало деяке потвердження правдивости офіціяльних французьких звідомлень, до котрих завжди треба відноситись з великою резервою, коли вони торкаються справ, у котрих кровно зацікавлена — Франція і Англія.

Тепер можемо вже скласти собі дуже ясний образ справжніх, не інспірованих, настроїв серед широких турецьких мас та серед прибічників Кемаля паші відносно особи останнього монарха, який обєднував найвищу світську й духовну владу в мусулманському світі.

Надзвичайно ядерно і різко переказує ці настрої Рефет-паша, губернатор Константинополя й европейських провінцій Туреччини з рамени Кемаля-паші. Погляди цього генерала, одного з найвизначніших турецьких військових авторитетів і одночасно надзвичайно зручного дипльомата, — саме тільки, що передані великими німецькими ґазетами, є вартні пильної уваги з нашого боку.

Мехмед Вагідеддін — каже Рефет-паша, „перестав бути для турецького народу і султаном і каліфом з того часу, коли покорився ганебному севрському договорови. Ще ні один Турок не підписав смертного присуду власному народови; хто це зробив, той не міг бути довше не тільки султаном чи каліфом, але взагалі Турком. Згідно з конституцією 1908 р. ціла повнота влади перейшла до турецького народу. При султанаті залишилися репрезентативні обовязки, — що була, наче найвищою персоніфікацією патріотичних почувань.

Монархізм у наших часах повинен бути лише емблемою, показним образом любови рідного краю й вірности батьківщині.

Отже він тратить увесь ґрунт для істнування, як що стає зрадником отсих найсвятійших і єдиних своїх обовязків. Турецька монархія умерла з севрською умовою. Події у звязку з запрошенням нас на льозанську конференцію дали нам притоку усунути останню зверхню дипльоматичну познаку якої будь спільности з султанатом.

Утеча Мехмеда сама собою розвіяла останній сумнів, який міг ще бути про правосильність його почести каліфа. Каліф усіх мусулманів не шукатиме захисту під чужим прапором, а тим паче не під прапором християнської держави та Англії. Колишній володар власноручно спалив за за собою всі мости; він підтвердив лише своєю втечою ту думку, яку вже раніше мав про нього турецький нарід і весь магометанізм. Релігійний опозиційний рух, поведений під його іменем, мусив би жалко провалитися. Мехмед VI. був і султаном і каліфом. Хоним головою Ісляму є Абдуль Меджід і таким робом вибір великого національного зібрання спинився на найбільш відповідній і найкращій людині".

Кажучи про майбутні відносини у Туреччині, Рефет-паша рішуче заперечує усі відомости про злобне відношення Турків до чужинців, як таких. Основною вимогою турецького уряду, що її ставиться до всіх чужинців, — це безоглядне підпорядкування себе краєвим турецьким законам.

„Очевидно, каже дальше Р.-п., ми не можемо признати ніяких попередніх капітуляцій і умов. Нова Туреччина займає перед закордоном принципове становище цілком рівнозначної суверенної держави.

Так само не можемо добити ніяких ріжниць, які може росіль істнувати, а саме у відношенню до громадян ріжних держав, побіджених чи побідників. Ми не знаємо ніякого порозуміння в Мудрос і ніякої згоди в Севр.

Туреччина застерігає собі цілком вільну руку відносно всього закордону і буде підтримувати з кожною державою такі взаємини, як саме захоче.

Що торкається наших взаємин з представниками союзних держав, то вони є як найкращі і бажаємо втримати цей modus vivendi аж до остаточного заключення мира".

Рефат-паша глядить дуже оптимістично на вислід льозанської конференції. Він сподіється цілком певне, що турецький нарід добуде після довгих і страшних злиднів заслужений мир.

Турецький патріот переконаний, що жертви, які його нарід склав на жертвеннику бога війни — не пішли даремне, та що боротьба в імя правди й справедливости мусить скінчитись побідою і правди і справедливости.

Невеликий турецький нарід провадив криваву війну цілих девять літ і записав на листу поляглих — півтори міліона своїх синів. Розбитому на фронтах, роздвоєному у нутрі — така всміхнулась краща зірка.

Для нас не є важно те, що турецькі ґенерали говорять сього дні про побіду правди і справедливости та доцільности хоч би як великих жертв народу для цих гасел. Але більшу вагу має для нас цей факт, що ці патріоти думали так само завжди, і тоді коли, здавалось, прийшов край усім їх змаганням. (*ip*).

**Бувші арештовані! Перегляньте числа „Діла" і „Свободи", чи ви були подані у списках арештованих. Напишіть негайно до Редакції „Свободи", як довго ви були увязнені, за віщо, в яких умовинах, коли були перший раз переслухані, та в яких умовинах перебули час у вязниці.**

# Ревізії, арешти, тюрма.

### Голодівка в коломийській тюрмі покінчена.

Політичні вязні в коломийській тюрмі покінчили 4 дневну голодівку дня 1. грудня.

До покінчення голодівки причинилася інтервенція д-ра Ів. Ганкевича й о. декана Русина. Наслідком голодівки багато вязнів тяжко занедужало.

### Казні експедиції в Самбірщині.

У Стрілках самбірського повіту від чотирох тижнів стоїть розкватирований баталіон війська, у держуваного коштом селян. Військо переїло та знищило весь селянський доробок, так, що населенню грозить нужда і голод, зареквіровано пашу і тепер селяне продають худобу, не маючи чим її прокормити.

Військо переводить насильно асентерунок Українців з двох річників, іменно 1900 і 1901.

### Передсмак бранки в Стрийщині.

В Стрийщині опубліковано розпорядок польського міністерства про бранку у Сх. Галичині. В деяких селах священики Українці й громадські уряди відмовилися видавати метрики і списки поборових. До тих сіл спроваджено військові відділи по 200 кавалеристів до кождого села. Військо в нечуваний спосіб тероризує населення приневолюючи видавати списки і являтись до поборової комісії. Селяне в розпуці, бо ніхто з Українців не бажає служити в польському війську.

### Арештування у Львові.

Ще 25. X. у Львові арештовано Івана Сеню, учителя з Вербіжа пов. Львів. Його продержано в тюрмі до 4. грудня і не ствердивши жадних доказів вини, увільнено.

### Гуцульщина.

Перед виборами польська поліція перевела ревізію у господаря Дмитрів Потятиників, батька і сина і Федора Бакая з Княждвора повіту печеніжинського.

Дня 30. X. 1922. згаданих арештовано і відставлено до окружного суду в Коломиї.

**Платіть партійний податок!!! Присилайте на адресу! „Краєвий Союз Кредитовий" у Львові, Ринок 10., вкл. кн. ч. 5.000. Жертводавці понище 500 мп. будуть оголошені поіменно!!**

# Галицькі відносини

### Політичне вбивство.

„Ґазета Подзєнна" доносить, що в Дрогобичі невідомі особи стріляли в ночі з крісів до міщанина Угрина і поклали його на місци трупом. Кореспондент тої ґазети додає, що Угрина замордували Українці за участь у польських виборах.

### Телеґрама.

Рогатин. Дня 2. грудня ц. р. о год. 4. попол. відділ війська 60. пп. в порозумінню з маґістратом міста Рогатина увійшов в повнім уброєнню до ґімнастично-екзортаційної салі української приватної ґімназії в Рогатині підчас науки співу, усунув учителя і учеників зі салі та зареквірував салю на своє поміщення.

### Казні експедиції в Турчанщині.

За старанням відомого перекінчика Віктора Височанського до села Висоцка вижного спроваджено військо. Офіцери забавляються коштом селян, жовніри терорізують Українців, а Віктор Височанський переодягається в офіцерські кожухи, вганяє по селі військовими возами, вислуговується ласки в польському старостві і доробляється майна.

### Побоям нема кінця.

До с. Підгорець в Стрийщині прибула польська кавалерія. Військо побило тяжко Максима Пилипова і його сина. Цей останній від побоїв стратив притомність і дістав вибух крови. Стан його здоровля безнадійний. Жовніри накладають самовільні контрибуції та реквірують збіжа й товар.

**Не дайте голодувати найкращим синам народу! Читайте списки тисячів арештованих українських громадян і спішіть з допомогою! У львівських арештах сидить кількасот Українців, для яких варить обіди кухня Комітету Допомоги політичним вязням. Привозіть харчі до кухні: „Народній Дім" у Львові! Постачайте всіх харчевих припасів для тих, що в голоді і холоді сидять по польських вязницях!**

# З Волині.

### Голодівка посла Марка Луцкевича.

Арештований український посол Марко Луцкевич розпочав голодівку на знак протесту проти беззаконного увязнення. Луцкевич не приняв акту обвинувачення виставленого по польськи, заявляючи, що прийме тойже акт тільки писаний в українській мові. Своє домагання вязень умотивував законами польської конституції, версальським та рижським договорами.

# Свобода преси.

Конфіскування „Свободи" ця невтомна робота польської прокураторії державної, що як malum necessarium супроводить появу кождого числа нашого дневника, перейшло в останніх днях в незвичайно заострену форму. Українське громадянство у Львові було минулої суботи заскочене дуже прикрою несподіванкою, не могучи ніде дістати ні одного несконфіскованого числа „Свободи", бо вже перед 7 год. рано поліція окружила нашу друкарню і забрала весь наклад, який встигла була викинути друкарська машина. Подія в історії нашого видавництва доси небувала, бо як за австрійських часів так і тепер завелась була процедура, що рішення про конфіскату за падало в прокураторії звичайно між 10 а 11 годиною рано. Можна собі уявити горячкове заінтересування публики передовницею того числа „Свободи", по якій лишилося одно велике біле місце, та попит за несконфіскованим числом, за яке оферовано казочні ціни.

В слід за тим дирекція львівської поліції покликала в неділю, на 11 год. рано відповідального редактора „Свободи", п. Ол. Кузьму, задля ствердження години, в якій зачинає друкуватися дневник „Свобода". В подібній цїли покликано на поліцію також відповідальних редакторів: „Громадського Голосу" д-ра Сологуба, „Письма з Просвіти" д-ра Брика і „Волі народа" п. Педехатого, а о годину раньше ди-

ректора друкарні „Діла“ п. Айхельбергера і директора Ставропігійської друкарні п. Сидорака. До речі кажучи покликані застерегались перед комісарем Вагнером проти незгідного з законом переслухання в неділю, що являється очевидним нарушенням приписаного законом недільного відпочинку. Стягнені інформації потрібні для прокураторії, що від тепер буде забиратись до читання українських газет — вже о годині, на яку означено появу перших примірників газети. В дальшій консеквенції ві второк о год. 7 рано, коли мало появитися слідуюче чергове число „Свободи“, в будинку нашої друкарні появився поліційний агент з кількома жовнірами і так довго не позволив друкувати „Свободи“, доки не прийшло рішення з прокураторії, що її сталось тричверти на 8 год., очевидно з конфіскатою. Подібна поліційна акція супроводила тогож дня появу „Будячка“ в Ставропігійській друкарні.

Річ ясна, що таке вчасне урядування державної прокураторії не має на меті улекшити нам експедицію газети, яка що правда через пізну конфіскату мала все утруднену задачу, але є се замаскована форма превенційної цензури, що не маючи до цего іншої притоки, бодай таким робом кладе вузші межі свободі преси та гальмує вислід публичної опінії. Зазначуємо в притиском, що такої ревности прокураторія не виявляє зовсім супроти польської преси, яка видається дальше свобідно без превенційних практик урядової цензури.

Ніде правди діти, що така поліційна акція при появі часописів не практикується ніде в культурнім світі і не було її ніколи навіть в царській Росії. Є це своєрідний винахід на галицькім ґрунті.

## До П. Т. Членів Трудової Партії.

Зближається Народній Зїзд. Право виборів делегатів мають тільки ті члени, що заплатили партійний податок і тим задокументували свою партійну приналежність

Тому обовязком кождого прислати партійний податок до Краєвого Союза Кредитового у Львові Ринок ч. 10. на ч. вкл. кн. 5000.

*Д-р ВОЛ. БАЧИНСЬКИЙ*
голова.

# Льозанська конференція.

4. ц. м. по снїданню, виданім російською делегацією в честь Турків відбулася довша розмова між Чічеріном, Раковським і Ісмед пашою, у якій порушувано всі справи дневного порядку льозанської конференції. Імовірно розмова оберталася головно кругом питання проливів.

Російські делегати далі займають непримириме становище в цій справі, хоч Турки не є безглядними противниками вільного переїзду воєнних кораблів крізь проливи та деякої демілітаризації їх берегів. Участь Росії в дискусії над проливами й настрій її делегатів, а далі велике значіння питання про проливи каже припускати, що цей тиждень буде критичним для льозанських переговорів.

Льозанна (ПАТ). В інтерв'ю з кореспондентом „Таймсу“ Чічерін подав погляди Росії на справу проливів. Він пригадав думку царя Миколи II. і зазначив, що необхідним є для безпеки Полудневої Росії, щоб Туреччина уфортифікувала проливи. Колиб проливи віддано під контролю союзних держав, то це означало б, що проливи цілком отверті. Замкнення проливів не загрожує Румунії тим більше, що російська фльота майже не істнує. Далі заявив Чічерін, що французький проєкт заведення міжнародного устрою для Клайпеди загрожує російським інтересам на Балтійськім морю. Врешті зазначив, що Росія є загрожена від Балтийського моря аж до Середної Азії.

**При зміні адреси просимо не забувати подати і попередну свою адресу.**

# Документ з поля новочасної педаґоґіки.

У львівському повіті находиться під Щирцем село Лани, в котрому живуть біля себе: 1113 Українців, 435 Поляків і 50 Жидів. Дітей, обовязаних до шкільної науки є 268, з чого 204 української, 60 польської і 4 жидівської народности. До кінця шк. р. 1921/22 викладова мова місцевої двокласової школи була українська. Але від чого є т. зв. наказні війти і тимчасові громадські ради. З ласки пана старости входять в тимчасову раду чотирох Бартошевских: Міхал, Пйотр, Анджей і Міколай, в котрих перший стає „вуйтом“, другий його заступник, третій „секретарж“. Додають цим чотиром ще двох Поляків: Міга Ян і Кухарж Юзеф і на показ двох Українців: Лазурак Іван і Хомин Янко. І, розуміється, фамілія Бартошевских ухвалює зміну викладової мови проти волі цілої громади, а Куратория приймає це до відома і висилає такий документ:

„Kuratorja rozporządzeniem z dnia 17./VI. 1922 L. 11321 I. O. S. zatwierdza na podstawie art. 2. ustawy z dnia 22. czerwca 1867 Dz. ust. kr. N. 13 uchwałę tymczasowego Zarządu gminnego w Łanach z dnia 23. stycznia 1921, mocą której postanowiono, że językiem wykładowym w szkole powszechnej w Łanach ma być język polski, o czem czynniki miejscowe zawiadamia. — Przewodniczący Rady szkol. powiat. Kościelny. — Zarząd szkoły doręczy przyległe pisma stronom interesowanym za rewersami zwrotnymi, które należy odwrotną drogą“.

Документ не потребує пояснень. Тимчасова Управа, котра нікого більше не репрезентує, як зникаючу меншість польську, ухвалює собі зміну викладової мови. Видно, що Куратория мала ще якісь сумніви, чи таку постанову тимчасової управи приняти до відома. Вказує на це часове віддалення ухвали (23./I. 1922) від її потвердження (17./VI. 1922). Всеж таки перемогла нова педаґоґічна течія.

У наших руках находиться протест, котрий внесли батьки до Кураторії Л. Ш. О. з 163 підписами. Чи він осягне свою ціль, невідомо. Але протест мусить відійти, нехай переконаються чинники, які так легко і невідповідально потверджують ухвали всяких „тимчасових зарядів“, що нарушення права українського народу не полишається без відгомону.

При цій нагоді ще раз рішучо домагаємося від всіх українських чинників, щоби безпроволочно повідомляли наші політичні установи й управи політичних партій, як також відповідні культурні установи про кожде нарушення викладової мови в українських школах. Також треба безумовно вносити протести з підписами батьків і громадян, про внесені й внесені протести повідомляти українські чинники, щоби вони могли використати увесь зібраний матеріял. А тоді може не відпирятиме так спокійно п. Куратор вислідів знищення української школи, поміщених у наших статтях п. н. „Українська школа гине!“, що мовляв, ще не всі школи прислали своїх звідомлень.

І тоді може й українське громадянство не буде так спокійно приглядатися загибаючій українській школі!

**Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.006 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —**

# З польських справ

### Пілсудскі не кандидує.

Не позбавленою характеру сензаційности і таємничости являється вістка, яка облетіла польську пресу, будьто би одинокий до тепер кандидат до фотелю президента польської републики Пілсудскі — відмовився від кандидатури.

На відбутому сноді в президії ради польських міністрів засіданню, в якому кромі Пілсудского взяли участь представники польського уряду, клюбів ПСЛ., НПР. і ППС., виголосив Пілсудскі довшу промову в якій подав причини своєї резиґнації. Заяву Пілсудского принято мовчки і не розведено над нею дискусії.

Резиґнація Пілсудского, оскільки не є вона тільки маневром, заскочила усіх своєю несподіваністю тим більше, що вчора ще польська преса була в посіданню „авторітетних“ вісток, мовляв Пілсудскі — не тільки кандидує, але й прийме вибір, доконаний навіть при допомозі непольських парляментарних груп.

На тему резиґнації Пілсудского пише варшавський кореспондент „Слова Польского“ таке:

Нинішна конференція в президії ради міністрів була многоважною подією а її результатів вижидала столиця з напруженою увагою. Голоси ранїших часописів, зближених до Бельведеру, позволяли припускати, що конференція в часі від суботи до понеділка змінила свій характер.

В суботу довідалася публика, що не мають бути збори представників клюбів, на яких начальник польської держави виголосить свою „кандидатську“ промову. Супроти того що Хієна відмовилася від участи в зборах, та ізза обиди бльоку національних меншостей, які заявили, що оскільки їх поминається при скликуванню програмових конференцій, то вони взагалі не приймуть участи в Народньому Зібранню, треба було найти иншу назву для згаданої наради.

Тому то нинішні бельведерські часописи називають цю нараду засіданням „партій, які висунули кандидатуру п. Пілсудского“. Отже це мала бути радше нарада з приятелями, аніж представлення програми перед загальним форумом виборців.

В парі з тим в ранїших лївих часописах появилася вістка, що Пілсудскі не прийме пропонованої йому кандидатури, вважаючи рами конституції занадто вузькими для своєї індивідуальности. Характеристичне, що в тій пресі висловлено думку, що скоро вже так є, то консеквенція мусить іти перед особою, для якої не можна міняти демократично-републиканського устрою держави.

В таких умовах — кінчить кореспондент — резиґнація Пілсудского з кандидатури на президента републики не була вже несподіванкою.

Варшавський кореспондент „Хвілі“ доносить про настрої викликані резиґнацією Пілсудського таке: Рішуча децизія Пілсудского викликала з політичних кругах дуже сильне враження, помимо того, що поголоски, які доходили з Бельведеру, давали можність числитися з такою можливістю від кількох днів.

Коли правиця приняла цю відомість з нетаєною радістю, серед лївих партій панує самозрозуміла конструкція. Змагає конструкцію загальне переконання про те, що під теперішню пору буде дуже важко найти кандидата, який зумів би позискати голоси хоч би тільки польської лївиці, не кажучи вже про репрезентантів бльоку національних меншостей. Помимо того рішення злучення парляментарних комісій трьох правих груп, які висловилися за кандидатурою Тромпчиньского, не трактується поважно. Не треба надто великої прозорливости, щоби додуматися, що панам Сейді і Дубановічови ходило в тім випадку виключно о демонстрацію, бо 219 голосів, які вони репрезентують на загальне число 555 членів Народного Зібрання уявляє собою поважну меншість, але висліду голосування не пересуджує. Радше треба думати, що це рішення має на меті остереження Вітоса і звернення уваги Пястовцем, що без допомоги ендеції нема мови про вибір такого кандидата, який відповідав би клюбови ПСЛ. А за допомогу треба заплатити. П. Плюціньскі жде вже з тугою на фотель премієра. Кандидатів на спадщину по Пілсудскім є вже до тепер чимала скількість. Отже поза Тромпчиньскім і Вітосом, згадується п. Новак, презид. краківської Академії Наук — Моравскі, був. премієр Кухаженскі і мін. закордонних справ Нарутович.

Нині можна вже одно сказати певно, що оскільки Вітос або його фіґурант засяде в Бельведері, тоді станется це коштом запродання Пястовців на ендецьку службу.

### Пращальна промова Пілсудского.

Довга пращальна промова Пілсудского виголошена перед зібранням сотні польських послів і сенаторів, та представників польського уряду мала таке закінчення:

„Дякую найсердечнійше панам, які заявили мені охоту поставлення моєї кандидатури, але прошу їх, щоб вони зреклися того заміру і не голосували на мене. До уряду так очеркненого, як я зясував вище — не надаюся.

Позвольте, що дам вам пораду. Шукайте чоловіка з легкою рукою, який би по перше — не замітною службою для партії, але иншими заслугами позискав собі признання, відтак був спосібним до компромісів, бо ціле життя демократії спирається на компромісах, то є на численнюся не тільки з власною волею, але й з поглядами других. З тяжкою рукою як моя, трудно оставати на тому становищі, бо така людина не вдоволяється теоретичним впливом, але сягає по фактичну владу“...

### Покіль кандидатур.

Вслід за резиґнацією Пілсудского, посипалися кандидатури на польську президентуру мов з рога обилля. Нема майже польської партії, яка не поставилаб свого кандидата. І так людовці пропонують Вітоса, соціялісти Дашиньского, вшехполяки Тромпчиньского, а на премієра польського представника в Данціґу Плюціньского, який по запевненням польської преси „не є занадто заангажований в партійних боях а в парі з тим має цю витривалу енерґію, якої треба майбутньому премієрови“.

### Польське Народнє Зібрання.

З Варшави доносять, що польське Народнє Зібрання, яке має доконати вибору президента польської републики буде явне, в супереч підозрінням певної частини польської преси, яка передбачує тайність нарад.

### Дамоклів меч.

Східна аґенція подає ревеляційні подробиці „Дейлі Мейль“ на тему „дамоклевого меча“, який повис над Польщею. Оголошує вона ні-

мецький меморіял, в якого одній точці говориться: „Усі проєкти реванжу в боку Німеччини розпадуться, як палати з карт, коли Німеччина і Росія не осягнуть спільної границі. Щоби до того дійти Польща мусить бути усунена з мапи світа. Щоби оминути знасилування версайського договору, Німеччина зобовяже Росію до розоравлення Польщі". В Берліні думають, що для підготування відплатної війни доволі 10 літ часу...

**Шліть жертви на будову памятника на могилі Леоч Мартовича до Пов. Тов-а Кредитового „Віра" в Раві Рускій.**

# РІЖНІ ВІСТИ.

**Конференція розоруження в Москві.**

Конференцію розоружения в Москві отворив 2. ц. м. Літвінов, одноголосно вибраний на внесення польського делегата предсідником. Літвінов відчитав декларацію, в якій заявляється, що Росія скликує конференцію з метою радикального обмеження узброєнь. Росія сама готова на протязі півтора року зменшити свою армію до 200.000 людий, очевидно при умові обмежень узброєння сусідних держав. Пропонує взаїмну ліквідацію всяких нерегулярних військових формацій, а далі взаїмну нейтралізацію пограничних, чим зліквідується часті пограничні конфлікти. Що до обмежень узброєння фльоти, то Росія не пропонує ніякої програми, бо воєнну російську фльоту вже обмежено до 75% її стану з 1917 р. Але і в тому напрямі радо прийме всяку пропозицію дальших взаїмних обмежень.

Делегати всіх запрошених держав згідно заявили, що готові причинитися до успішного висліду конференції.

Зокрема фінляндський делегат заявив, що й справа обеззброєння фльоти повинна прийти на дневний порядок конференції.

Делегат Польщі кн. Радзівіл заявив, що не тільки польський уряд, але й увесь народ з найвищим зацікавленням буде слідити працю конференції, від якої очікує гарантії трівкого мира й наближення до Росії, з якою спільно терпів підчас довгої війни. Заповідає, що предложить пропозицію політичного характеру, яка, як думає, стане підставою до дискусії в технічних справах. Далі заявив, що Румунія уповажнила його зложити деякі декларації, які пізнійше затвердить румунський уряд, а це значно улекшить завдання конференції. Головною річчю є створити атмосферу взаїмного довіря і спокою для щоденної праці народів у напрямі економічних і соціяльних завдань.

По довшій дискусії про технічну організацію конференції створено бюро конференції.

3 ц. м. відбулося перше засідання бюра конференції. На питання польського делегата російські делегати відповіли, що репрезентують теж Радянську Україну й Білорусь, бо ці республики мають спільний військовий заряд. Тому й не вважала російська делегація за потрібне вистаратися о спеціяльні повновласти в цьому напрямі.

В дальшій дискусії представники балтійських держав і Польщі згідно заявили, що перед дискусією над російською пропозицією треба означити політичну базу конференції, бо перед розязанням політичних справ неможливо розпочинати військово-технічні праці. Кн. Радзівіл зазначив, що політична комісія повинна предложити пропозицію пакту про взаїмне забезпечення перед воєнними кроками.

На цю заяву відпов'в Літвінов, що вони ріжняться від становиска Росії, а тому він мусить порозумітися зі своїм урядом що-до новоутвореної ситуації. Аж до того часу наради конференції перервано.

# ТЕЛЕҐРАМИ.

**Наради Мусоліні з Красіним.**

Рим. (ПАТ.) „Трібуна" звідомляє, що Мусоліні мав довшу нараду з Красіном.

**Ратифікація Інфлянтської конституції.**

Льондон. (ПАТ.) Палата льордів прийняла в третьому читанню закон у справі ратифікації конституції вільної Ірляндської держави.

**Конференція в Вашінґтоні.**

Відень. (ПАТ.) „Н. Фр. Пр." з Вашінґтона: Конференція, на яку держ. секр. Гюс запросив середньоамериканські держави, почалася в понеділок. Завдання конференції дійти до порозуміння в справі утвореня розємчого суду, котрий мав би полагоджувати спори між европейськими державами. Крім цього мається порушити справу обмеження середньо-американських держав. В марті 1923 р. мається відбути в Сантяго де Чіле загально американська конференція.

**Інтерпеляції в анґл. парляменті.**

Льондон (ПАТ.) В Палаті Громад запитав Кенверті, чи премієр має інформації в справі французького пляну щодо окупованих областей і чи радитиметься англійського правительства в цій справі. Бонар Лоу відповів заперечуючо. Опісля Веджвуд запитав, чи правительство є звязане заявами давнішого правительства, щоби не брати участи в ніякій військовій операції. Бонар Лоу відповів, що йому ніщо не звісно в цій справі, бо попереднє правительство не передало зовсім такої заяви.

**Перед конференцією премієрів.**

Париж (ПАТ.) Вольф. „Пті Парізієн" пише, що наради в Льондоні торкатитимуться справи мораторії для Німеччини, бо цю справу мається розглянути до 15. січня. Конференція в Льозанні позволить сконстатувати, чи можливий є міжковаліційний договір у справі репарацій і чи не краще зрезиґнувати з брукельської конференції. Вкінці мають розглядати справу примусових засобів проти Німеччини, колиб вона не виповнила своїх зобовязань.

Льондон (ПАТ.) Як звідомляє „Дейли Телеґреф", є правдоподібне, що конкретні предложення Поанкаре становитимуть головну основу нарад премієрів союзних держав.

**Заворушення в Малій Азії.**

Париж. (ПАТ.) Вольф. „Чікаґо Трібюн" звідомляє з Царгорода, що в М. Азії вибухли заворушення. Курди утворили нове правительство й обсадили Суліманієг, яке Англійці покинули тому кілька місяців. Арабський конгрес заявив, що король Файзаль нартшив услівя, на яких одержав престол. Населення домагається нового короля. Провідники духовенства заявили, що Файзаль здобув престол при помочі підступу.

**Америка і льозанська конференція**

Льондон (ПАТ.) Райтер. З Вашінґтона: Міродатний представник правительства заявив, що президент вдоволений із цього, що Америка акцептує свій вплив у Льозанні. Зєд. Держави бажають віддати конференції добру прислугу.

# Церковні справи.

**Сербська церква про польську автокефалію.**

17. листопада сербському патріярхові Димитрію передано доклад про автокефалію православної церкви в Польщі. Патріярх сказав: „Перекажіть православним в Польщі, хай будуть безпечні: ми ніколи не дамо благословенства на автокефалію, поки не дасть брат наш Тихон або, як би Господь одізвав його до себе, його законний заступник. Ось й у нас на Угорщині є православні Серби, є також у них й епископ. Алеж хиба дозволить нам наша християнська любов згодитись, щоб їх відділили; хиба не можна покинути їх беззахистними серед пануючого чужого по вірі народу".

**Закордонний Синод російської церкви про послідні хіротонії в Польщі.**

Закордонний Синод Російської церкви розглядав питання про канонічність послідних хіротоній в Польщі. Синод ухвалив: „Архієрейський Синод визнає, що епископи Олександр і Олексій поставлені неканонично й хоч священнодійства їх не є безглядатні, але керовання цих епископів є цілком незаконне".

**Присилайте датки на політичних вязнів до Тов. „Краєвий Союз Кредитовий", або до Тов. „Дністер" з дописскою: на вязнів! — У Львові є ще кількасот арештованих Українців! — В першу чергу найблизша рідня і села повинні прийти з помочею!**

**МАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН.**

# Насильство і право.

(З промов Г. Юлія Цезаря в доразовім суді римського сенату над пійманими спільниками в змові Катиліни. (Sallust. Crisp. Bell. Catil. c. 51).

На вершинах долі свобода найменша. Тут не ялося почувати ані прихильности, ані ненависти, а вже найменше гніву. Що в инших називається тільки пересердям, те в посідачів влади одержує назву гордости та жорстокости...

Одначе хто дорікатиме за те, що рішиться на злочинників проти держави? Обставини, час, доля, що її примки правлять народами.

Тим людям, що-небудь їх стрінуло би, припаде по заслузі, одначе ви розважте, який вам засуд видати на других. Всі лихі приклади кари вродились в добрих: коли влада дістанеться в руки нетямущих або менше совісних, тоді таке вимкове поступування переноситься від винних і таких, що на те заслужили, на невинних та кари не гідних.

Лякедемонці поклали над побореними Атенцями трийцять мужів (тиранів), щоби правили їх республикою. Ті почали зразу вбивати без суду що найгірших та всіми зненавиджених: народ тішився тим та казав, що таке поступування справедливе. Опісля, коли сваволя зросла, вбивали самовільно однаково добрих, як злих, а всі инші дрожали від террору: так громадянство здавлене неволею потерпіло кару за свою тяжку, дурну втіху. Коли за наших двів побідник Сулля велів вбити Дамазіппа тай инших того рода людей, що змоглися через нещастя держави, хто не хвалив його учинку? Люде злочинні та бунтівничі, що розрухами непокоїли державу, справедливо, казали, стратили життя. Але се було початком великого нещастя... Тих, що їм смерть Дамазіппа справляла втіху, трохи згодом самих тягнули на смерть... Та в сих часах того я не боюся... Може иншим часом... хто положить кінець, хто поміркує?

*Д-р К.*

# НОВИНКИ.

— **Кочівчата.** Останнє (30) ч. „Свободи" сконфісковано за деякі місця вступної статті, з рубрики „Галицькі відносини" за частину новинки про поворот митрополита Шептицького і за вадичення початки про ноту Української Нац. Ради до Держав Антанти.

— **Остережно з пересвітками!** Дня 1. грудня 1922. р. відбулася карна розправа проти п-ни Пелягії Карвенської студ. унів. з Любачева обвинуваченої в злочині з § 222. кар. зак. Іменно прокуратура закидувала обвинуваченій, що вона старалася намовити до дезерції польського жовніра Станислава Жебоклінского. На розправі виявилося, що Жебоклінскі прийшов до хати Карвенської а представившись як Максимчук, академ. з Волині, удавав з себе Українця та дуже нарікав на своє тяжке положення у війську, взагалі старався втягнути обвинувачену в розмову, а відтак зробив безпідставний донос до своїх властей, що Карвенська намовляла його до дезерції і по переходу на Чехословаччину до армії Петрушевича. Очевидно все то були лише вигадки Жебоклінского, котрий на розправі не мав смілости під присягою своїх замітів ствердити, супроти чого обвинуваченку вільнено від вини й кари. Боронив д-р Іван Бандель. — Так само в повіті Камінка Струм. по селах волочаться жандарми переодягнені по селянськи. Вони заходять до селянських хат, представляються як організатори повстання, як висланники уряду Петрушевича і зловивши Українців на якому слові, арештують їх. Селяне, що відозвали таких провокаторів до Камінки, бачили, як вони під містом скидали селянську одежу і переодягалися в жандармські одностої.

— **Самовбивство секретаря львівського університету.** Дня 4. ц. м. вечером намагався попоснити самовбивство вистрілом з револьвера секретар львівського університету Владислав Бятрозіч. В безнадійному стані його відвезено до лічниці. Причина трагічного кроку невідома.

— **Із судової салі.** Дня 4. грудня перед судом присяглих у Львові станув Михайло Стонжка 68 літний селянин, котрий посварившися із сином, хотів його зарізати бритвою, але наслідком темноти, встиг тільки поранити сина. Батька-виродка засуджено на 3 роки вязниці.

— **Гнев.** Як відомо, в Станиславові в лічниці помер визначний польський артист і директор театрів Лелевич. Родина, що приїхала на похорон Лелевича ствердила, що обслуга лічниці вняла платинову щоку покійного, злакомившися на високу вартість платини.

— **Кріваве весілля.** В Городку Ягайл. на весіллю в домі Івана Тишкевича парубки забавилися так весело, що підчас бійки Йосиф Лободець пхнув ножем Франца Сеника і вбив його на смерть. Вісьмох учасників кріваво забави арештовано.

— **Залізнича катастрофа.** Дня 4. грудня під Вовковом на лінії Львів-Підгайці зіткнулися два потяги, товаровий з особовим, наслідком чого особовий вискочив із шин, що спричинив катастрофу. Кілька осіб з поміж пасажирів було ранених, а також залізничий персонал потерпів значні ушкодження. Причина катастрофи невідома.

— **Наслідком снігових заваль** припинено залізничий рух на лінії Сокільники-Сянки і Львів-Сянки, аж до відклику.

— **На ладу Дирекції почт і телеґрафів.** Цею дорогою запитую Дирекцію почт і телеґр. у Львові, що сталося з переказом наданим у Тернополі дня 26. III. 1922 ч. 2666 на суму 3.750 мп. і переказом наданим у Хороброві дня 6. VIII 1922. ч. і на суму 4.600 мп.? Повисших грошей мимо внесення ре-

клямацій з боку надавців досі не одержано. — *С. Фодчук.*

— **За фальшовання почтових пересилок і за крадіжи засуджено у львівському суді Юлію Едерівну** почтову урядничку на 5 і пів років тяжкої вязниці, загостреної постом в одному дні на місяць. До кари вчислено слідчу вязницю з тим, що Едерівна має звернути державі здефравдовані гроші.

— **Перегони на мітрю.** Управа італійських кораблів „Verdi" і „Conte Rosso" урядила перегони у плавбі через атлянтийський океан. Жадний із кораблів не дав себе випередити і обидва причалили до пристані в Ню-Йорку одночасно.

— **Дорогоцінні розкопи.** Англійські єгиптольоги викрили могилу короля Тутавшамона. В домовині короля найдено скарб, вартости кількох міліонів фунтів стерлінгів.

— **Англіи в Тиролі.** Німецька преса доносить, що наслідком великих снігових опадів, у тирольських Альпах повстали лявіни, які спричинюють страшні шкоди та пожерають немало офір. Коло Зільберталю лявіна пірвала із собою одного лісничого і понесла в пропасть, в инших місцях згинуло кількадесять селян та жовнірів, що стояли на сторожі біля залізниць.

— **Ґданськ не хоче польських шкіл.** Ґданський сенат ухвалив недопустити до утворення польської торговельної академії в Гданську. Сенат стверджує, що для малої горстки Поляків в тому місті вистарчить німецька академія та вказує на те, що Поляки бажали заложити академію не для потреби, а в цілі польонізації тогож міста.

— **Експльозія у львівській фабриці.** У фабриці текстильно-галянтерійних виробів у Львові при Капітульній площі наступила експльозія газів у печі, наслідком чого кафлева піч вилетіла у воздух і поранила тяжко кількох робітників. Жертви праці відставлено до лічниці.

— **„Молодість"** — драму кохання на 3 дії, Макса Гальбе, грану з великим успіхом на всіх кращих сценах — відограє гурток артистів театру „Українська Бесіда" в середу 6. ц. м. в салі ім. Лисенка під фірмою „Союз діячів українського театр. мистецтва" в користь артиста М. Бенцаля. Пєса ця в артистичній постановці головного режісера О. Загарова, при співучасти О. Загарова (капелян), О. Голіцинська (Гануся), М. Бенцаля (Гоппе), В. Блавацького (Івась), М. Крушельницького (Аманд) зацікавить певно широкі круги нашої інтелігентної публики. Звертається увагу, що з ударом години 7-ої завіса піде в гору.

— **Вп. Передплатників в Чехословаччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

— **Звертається увагу нашої суспільности, щоби сирі шкіри з кун, тхорів, видр, лисів, котів і т. п. продавати лише нашій українській фірмі: Петро Карпяк, Львів вул. Куркова ч. 11а.** 945 25—30

— **Надзвичайні Загальні Збори Парцеляційного Товариства „Земля", стов. зар. з обм. порукою у Львові, відбудуться в суботу дня 23. грудня 1922 о 4. год. вечером в комнатах Стоваришення у Львові, Ринок ч. 43. І. поверх, (дім „Ризниці"), з слідуючим порядком дневним: 1) Відчитання протоколу. 2) Відчитання ревізійного звіту. 3) Зміна статута. За Надзірну Раду: *М. Заячківський* містоголова, *Ю. Мудрак* секретар.** 1—3

**ВП. Передплатників в Чехо-Словаччині присимо отсим складати передплату за наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавн. Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою.** — *Адміністрація.*

**В справі виборчих матеріялів. З огляду на великі розміри матеріялу, що торкається польських виборів у Сх. Галичині, не можемо містити в нашій газеті всіх дописів і звітів з кождої місцевости. Зібраний матеріял буде оброблений по повітам і опублікований в окремій розвідці як ілюстрація відношення української людности до польської влади. Тому просимо наших діячів і організаторів надсилати нам дальше точні вісти відносно польських виборів, не забуваючи на дві основні дати, а саме: число управнених до голосування і число голосуючих.**

## ЖЕРТВИ

**Голодній Україні.**

Снятин, по 10.000 Волод. Левіцький і Качмарчук, Дутчак Марія ж. Д., 5000 Зіньковський Олекса, по 3500 Бурчинський Дмитро, Н. Н., по 2000 Дутчак Дмитро, Воробець Михайло, Чеховський Кость, Садовий Дмитро, Юркевич Микола, Крикливець Николай, Матеік Іван. Ляшкевич Юстина, Слободян Гафія. по по 1250 Керницький Дмитро, Матеік Іля, по 1000 Філіковський Мих., Бурляк Дмитро, Фрондзей Онуфрій, Якимець Михайло, Грибовський Дмитро, Вабіль Микола, Захаркевич Филип, Гоїв Іван, Мардаревич Семен, Дутчак Михайло с. Івана, Дутчак Григорій, Ґорук Онуфрій, Мардаревич Анна, Сідлярчук Дмитро, Дутчак Микола, Столярський Дмитро, Мардаревич Іван, Виноградник Василь, Чепига Андрій, Федорчук Іля, Керницький Михайло, Шавуляк Николай, Чепига Дмитро, Чепига Михайло, Чепига Іван, Коновалюк Николай, Ляшкевич Михайло, Кушкан Дмитро, Гуцуляк Петро, Чепига Дмитро Гуцуляк Рузя, Чепига Василь, Чепига В., Матеік Андрій, Крикливець Марія, Керницький Миколай, Столярський Іван, Савкевич Олена, Крикливець Дмитро, Проскурницький Семен, Онищук Михайло, Вабіль Марія, Томаш Параска, Москалик Іван, Курковський Іван, Чепига Іван, Ковалик Ілько, Чепига Василь, Ляшкевич Олександер, Матеік Микола, Москалик Іван, Зеленівська Катерина, Тарновецький Николай, Матійчук Василь, Зіньковський Андрій, Курковський Дмитро, Якимець Дмитро, Бордун Дмитро, Піхович Михайло, Танащук Микола, Слободян Василь, Равлюк Степан, Курковський Андрій, Бабюк Миколай, 800 Карпюк Михайло, 600 Филипович Лев, по 500 Панчук Василь, Крикливець Іляш, Савчук Микола, Бурляк Михайло, Романович Анна, Лаврентович Лев, Виноградник Осип, Погорецький Степан, Грибовський Степан, Левицький Дмитро, Савкевич Михайло, Лаврентович Дмитро, Дутчак Варвара, Гуцуляк Михайло, Ковердович Осип, Виноградник Володимир, Бурчанський Филип, Проскурницький Іван, Ляшкевич Олекса, Дяко вич Антін, Радевич Іван, Стратійчук Микола, Шимчук Онуфрій, Камад Осип, Одинський Михайло, Якимець Олекса, Грибовська Анна, Слободян Антін, Лящук Вихайло, Стратійчук Михайло, Бордун Миколай, Камад Катерина, Дутчак Михайло, Томаш Михайло, Шумляк Ізидор і Ґолда Донкнер, Фільварний Михайло, Матеік Іляш, Савюк Іван, Радевич Михайло, Касіян Петро, Крикливець Іван, Нагорняк Юрій, Панчук Онуфрій, Садовий Миколай, Жмурко Григорій, Садовий Андрій, Петраш Миколай, Москалик Іван, Фрондзей Петро, Сідлярчук В., Скорупський Михайло, Карлащук Миколай, Томаш Юрій, Москалик Онуфрій, Нагорняк Параска, Петраш Миколай, Москалик Миколай, Савюк Онуфрій, Гуцуляк Іван, Бордун Миколай, Поліщук Антін, Поліщук Михайло, Ткачик Онуфрій, 460 Борун Дмитро, 450 Курковський Василь, по 400 Ляшкевич Іван, Михайло Дутчак Томаш Василь, Микитюк Параска, Москалик Миколай, Бордун Миколай, Томаш Василь, по 300 Мойсюк Василь, Савюк Олекса Радевич Михайло с. Миколая, Григорович Лев, Ляшкевич Петро, Одинський Юрій, Нагорняк Олекса, Томаш Василь, Бордун Іван, Слободян Петро, 260 Бурчинський Іляшпо 200 Рибчук Миколай, Гуцляк Іван, Камад Катерина, Столярський Степан, Кектик Васил, Попович Степан, Бажанський Лев, Ніцович Василь, Гулич Іван, Лукавецький Михайло, Марчук Матей, Пашиняк Марія, Бордун Онуфрій Томаш Іван, Матеік Миколай, Бордун Василь, Стратійчук Марія, Чепига Андрій, Бордун Олена, Савюк Теодор Бордун Миколай Бордун Василь, Чепига Миколай, Радевич Анна, Нагірняк Олекса, Стус Михайло Староста Миколай, Шор Осип, Юрасик Михайло, Зіньковська Олена, Тодощук Дмитро, Савюк Степан, Остафійчук Дмитро, Онищук Юрій, Фрондзей Марія, Гоцуляк Настя, Садовий Олекса. Москалик Іван, Фрондзей Іван, Камад Михайло, Кербас Март., Підгірний Миколай; по 150: Мойсюк Николай, Камад Василь, Саврента Олекса; 130: Томаш Катерина; 120: Лукавецький Андрій; по 100: Савкевич Николай, Солован Дмитро, Сідлярчук Теодор, Шавульська Параска, Гуцуляк Іван, Фільварна Марія, Равлюк Марія, Козак Іван, Кишкан Іван, Лінецька Марія, Вшиньовський Степан, Дутчак Іван, Лаврентович Осип, Чепига Степан, Юрасик Дмитро, Михайлецький Дмитро, Петрук Петро, Бордун Онуфрій, Сідлярчук Василь, Петрук Іван, Кишкан Семен, Петраш Николай, Вагіль Іван, Чепига Михайло, Коновалюк Іван, Бордун Василь, Слободян Дмитро, Грибовська Сеня, Чоран Михайло, Бордун Андрій, Кава Яніш, Македонський Степан, Данкнер Голда, Ткачик Николай, Томаш Дмитро, Нагорняк Василь, Нагорнак Дмитро, Матеік Николай, Панчук Олена, Фрондзей Дмитро, Савчук Никола, Фрондзей Олена, Савкевич Михайло, Сідлярчук Іляш, Савчук Михайло, Столярський Василь, Бордун Іван, Крикливець Н., Радомський Дмитро, Онищук Іван, Дінер Мордко, Ковалик Іван, Гуцуляк Іван, Чоран Дмитро, Яйко Василь, Маслянка Ник., Нагорняк Мих., і инші зложили меньше як по 100.

Волчківці, пов. Снятин, 3280 Невісні жертводавці, 2000 Гурик Никола; по 1000 Васюта Іван, Гузюк Іван, Запаринюк Евдокія, Гавдуник Михайло, Гізун Проць, Запаринюк Йосафат, Гавдуник Іван, Стецик Яким, Левко Кость; 600 Гурик Ілько; по 500: Левицький Петро, Гурик Андрій, Маковійчук Федір, Татарчук Михайло, Чернявський Василь, Романюк Іван; по 300: Гурик Іван, Тимоднійчук Марія; 280 Пудик Калина; по 250: Кривончук Петро, Романюк Анна; по 200: Ґузюк Гриць, Гавдуник Дмитро, Гиманик Семен, Різун Іван, Кишканик Іван, Романюк Николай, Мицик Николай; 180: Левко Іван; 150: Коритчук Йосиф; 140 Вігранчук Гаврило; по 120: Іванійчук Василь, Іванійчук Михайло; по 100: Різун Семен, Гавдуник Федір і инші зложили менше, як по 100.

## НАДІСЛАНЕ.

**Віденські Auto-Lack**
**торби, несесери і манікіри**
1136 поручає 2—10
**„НЕРПА"**
**спеціяльний маґазин шкіряних виробів і приладів до подорожі**
**ЛЬВІВ, вулиця ЛЕҐІОНІВ ч. 11.**
Будинок Земського Банку Кредитового.

## ОПОВІСТКИ.

Бібліотека Т-ва „Просвіта", Ринок ч. 10 II. пов. уже відчинена і визичає книжки у вівторок, четвер і пятницю від год. 5 до 7, а в неділю від год. 10 до 12. III. 1—1

**Замісць повідомлень** при своє вінчання, що відбудося, дня 25. листопада 1922. у Львові — складають М. і Ст. Л. Якоби на українських вязнів 5.000 мп. і на дрезовий фонд 3000 мп. 1—1

**В середу 20 грудня о год. 3. Загальні Збори „Священичої Каси"** — Львів, Ринок 10. Порядок: **Зміна статутів**, Основання Інститута для **священичих сиріт і похоронного фонду. Дирекція і Надзірна Рада.** 1161 1—1

†

**Михайло Пулюй**

адюнкт Окружної Дирекції публ. робіт у Львові

по довгій і тяжкій недузі, заосмотрений Найсв. Тайнами, помер дня 4. грудня 1922. Похорон відбудеться в середу дня 6. грудня 1922 р. о год. 2-ій попол. з дому жалоби при вул. Копцевій ч. 4. на Личаківський цвинтар, на котрий знайомих, приятелів і товаришів запрошують опечалені

1168 1—1 ЖЕНА і ДІТИ.

## Дрібні оголошення.

НАДЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ Спілки госп.-кред. „Праця" стоваришення зареєстр. з необм. пор. в Урмані відбудуться дня 22. грудня 1922. о год. 4. попол. в льокали стоваришення зі слідуючим порядком марад: 1) Зміна §. 7. статута. На случай, коли би не зібралося щонайменше 51 членів потрібних до комплету, відбудуться того самого дня. в тім самім льокалі о год. 4½ попол. Надзвичайні Загальні Збори тогож стоваришення без огляду на число присутних членів. В Урмані дня 25. листопада 1922. За Надзірну Раду: Андрій Яворський голова, Микола Кончевич. — 1157 1—1

КІЛЬКАНАЦЯТЬ менших і більших реальностей в містах і на селах на продаж в тім комплетні господарства з інвентарем. — Д-р Дмитро Мудрецький, Любачів п. в місци. 1156 1—2

ХТО ПО 4. XI. п. р. брав убрання у фірмі „Полотно" — звелить ласкаво також зголоситися у своїм власнім інтересі. 1133 3—3

МАРКИ ЗАКОРДОННІ, збірки, запаси, стало купує Евг. А. Щербан, вул. Вроновська 10. 1099 3—20

ФОРТЕПЯНІВ солідне строєння, реповрації, купно, оцінка. Адміністрація під „Строітель Б." 1082 4—6

БАНДАЖИСТ Полячек Самбір Ілюстровані цінники даром. 994 11—30

**РУСАЛКА** гарний малий календарик на 1923 р. появиться на днях з печатні в двох красках. Ціна за 10 примірників 3.000 мп. — „ЯК ВЕСТИ ЖИТТЯ" ціна 1.500 мп., з пересилкою 1.600 мп. Замовлення приймає: А. ОКПИШ, Львів, Кадецька 4. 1027 4—[illegible]

## ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Адвокат і обаронець в карних справах
**Д-р Степан Баран**
веде адвокатську канцелярію
**В ТЕРНОПОЛІ, вул. 3. МАЯ ч. 5.**
(готель Адлера, побіч Нар. Торговлі).
67 53-?

Адвокат і оборонець від карних справ
**Д-р Михайло Західний**
перебув в бережанській тюрмі голодівку, вийшов дня 20./XI. 1922 р. на волю і
веде далі свою адвокатську канцелярію
**в БЕРЕЖАНАХ в Ринку,**
1096 (проти долішної студні.) 6-10

**КНИЖНИЙ СКЛАД**
**Т-ва ім. Мачковського**
видавництва
**„Вік Культури" (Данціґ) і др.**
**У ЛЬВОВІ, вул. ВАЛОВА 14., І. п.,**
1155 продає 1—1
**новійші видання видавництв творів російської літератури.**
Белетристика, поезія, соціольоґія, публіцистика, техніка, медицина, **діточі книжки**, журнали, ноти.
ВИБАГЛИВІ ВИДАННЯ.
**Катальоґи висилається на бажання.**

# Хто знає

де перебуває **Степан Скрупський, четар У. Г. А. зі Станиславова**, що враз з Галицькою армією перейшов Збруч, та послідну вістку про нього одержала рідня в 1920. р. Тоді мабуть був в дорозі до лічниці в Миколаєві. Товаришів і знайомих, що мають про нього які небудь вістки проситься

**за винагородою**

повідомити зажурену рідню на адресу: АНТІН СКРУПСЬКИЙ, BALTIMORE MEL. EASTERN AVE 2917 ac PALTERSON PARK. — Закордонні часописі проситься о передрук. 5—10

1106

## Подяка.

На основі рішення апеляційного суду у Львові звільнені з Теребовільської тюрми дня 18. XI. ц. р.: Бачинського Костя, Вавжинського Володимира, Довгаля Миколу, Кляшнецького Осипа, Кручомого Ярослава Львівського Стефана Лотоцького Матвія, Палишів його Володимира, Окуньовича Василя Рачуна Адольфа, Ременюка Михайла, Тичинчика Івана, Шолдру Володимира, Шустекевича Володимира.

Згадані складають поклонну подяку бл. сестрам Степанові Баранови і дорозі Вриковичеви Степанови за їх інтервенції та за щирі заходи, завдяки яким вони причинили до скорішого освободження їх з тюремних мурів. Також щиро дякують „Жіночій Громаді" за те, що занималася передачею харчів в дорозі. 1150 1—1

## Надзвичайні Загальні Збори

**Повітової Господарсько-Молочарської Спілки,**

стоваришення зареєстр. з обм. порукою

**в Дрогобичі**

відбудуться в неділю дня 17. грудня 1922 о год. 2. попол. в салі „НАРОДНОГО ДОМУ" при вул. Стрийській ч. 14. з слідуючим порядком нарад:

1) Відчитання протоколу з попередних Загальних Зборів.
2) Зміна статута, а то переняття нового статута для Кооператив після нового закона.
3) Розділ праці (обсяг діяння кооперативи).
4) Вибір одного члена Надзірної Ради,
5) Вибір одного члена заступника Директора,
6) Виключення членів після вказу Надзірної Ради,
7) Внески.

Колиб о год. 2. попол. не явилася приписана скількість членів, то Надзвичайні Загальні Збори відбудуться о год. 2.30 по полудни без огляду на скількість членів.

ДРОГОВИЧ, 30. листопада 1922.

**Данило Валіґура, голова.**
**Д-р Рудольф Сміґінський, секретар.**
1166 1—1

## Надзвичайні Загальні Збори

**Повітового Тов-а Кредитового**

стов. зареєстр. з обм. пор.

**у Львові**

відбудуться дня 21. грудня н. ст. 1922 р. о год. 1. в полудне в льокали стоваришення з отсим порядком дневним:

1) Відчитання протоколу,
2) Зміна статута в цілій основі,
3) Внески та запити

**РАДА НАДЗІРНА.**
1153 1—1

## Надзвичайні Загальні Збори

**Товариства Руський Народний Дім „Воскресенє"**

стоваришення зареєстр. з обмеж. порукою

**в Копичинцях**

відбудуться дня 20. грудня 1922 р. т. є. середа о годині 11-ій рано, а без огляду членів о год. 12-ій в полудне в своїй салі великій, зі слідуючим порядком нарад:

1) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів.
2) Зміна статута і фірми Товариства.
3) Внески членів.

**ДИРЕКЦІЯ**

Копичинці, 30. листопада 1922.
1158 1—1

## Надзвичайні Загальні Збори

**Повітового Тов-а Кредитового**

**в Бібрці**

відбудуться дня 21. грудня н. с. 1922 р. о год. 11. перед полуднем в Читальни „Просвіти" в Бібрці, зі слідуючим денним порядком:

1) Отворення Зборів.
2) Зміна статута Стоваришення,
3) Внески П. П. Членів.

Примітка: Коли би не явилась скількість П. П. Членів після вимог статута о год. 11. перед полуднем, то о год. 1. по полудни відбудуться Збори без огляду на число учасників.

**о. Бабечник** голова. **Олекса Мацьків** секретар.
1151 1—1

## Наша видатова „НАДІЯ"

стовар. зар. з необм. порукою в Галичи.

Силою рішення загального збору членів дня 6. серпня 1922 переміновано теперішний Статут на „НАДІЯ", кооперативна з обмеженою порукою. Т-во є готове на бажання заспокоїти всіх вірителів до трех місяців від посмертного оголошення. Вірителі, котрі не зголосяться до того часу, будуть уважатися, що вони годяться на переміну статута Т-ва з неогран. на огран. її руку. Зазначується, що Т-во готове кождого зголосившогося вірителя заспокоїти до 15. дня. ДИРЕКЦІЯ 1159 1 3

**Надзірна Рада Конзуму Українських Скарб. Службових і Надзірна Рада Кооперативи „Союза Українських Інвалідів" у Львові**

скликують спільні

## НАДЗВИЧ. ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

на день 22. грудня 1922 р. на 4. год по пол. в салі „Української Бесіди" (Народ. Дім, Рутовського 22).

XXI Порядок нарад: 1—2

1) Відкриття зборів.
2) Відчитання протоколів з послідних Загальних зборів.
3) Фузія „Конзуму Українських Скарб. Служб." з „Союзом Українських Інвалідів" згідно узгіднення параграфів статуту „Конзуму" з постановами закону.
4) Внески і запити.

Надзвичайна Рада „Союза Українських Інвалідів":
**ради. Лучавецький Зенон,** заст. голови.
Надз. Рада „Конзуму Українських Скарб. Служб.":
**ради Лучавецький Зенон** голова.
**Літинський Евген,** секретар.

## Надзвичайні ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

**Повітового Товариства Кредитового**

стоваришення зар. з обм. пор.

**в Тернополі**

відбудуться в середу, дня 20. грудня 1922. о год. 2. по пол. в салі „Міщанського Братства".

На случай, колиб не зібралося відповідне число членів, потрібних до комплету, відбудуться того самого дня, в тій самій салі о годині 2.30 по пол. Надзвичайні Загальні Збори тогож Товариства без огляду на число присутних членів.

Предметом нарад і рішень цих Надзвичайних Загальних Зборів буде:

1) Відчитання протоколу з послідних Зборів.
2) Зміна статута,
3) Внесення членів.

В Тернополі дня 2. грудня 1922.

**о. Ол. Корбенець** секретар. **Д-р В. Вітошинський** голова.
1164 1—1

## Друкарня і фабрика печаток І. ФРІДМАНА

**ЛЬВІВ, ВУЛ. СИКСТУСЬКА** число 2 і 4.

виготовляє гарно і дешево всякі друки та печатки. XXIV. 5 6

## Надзвичайні Загальні Збори

Торговельної Спілки

**„НАРОДНИЙ ДІМ"**

стоваришення з обмеженою порукою

**в Яворові**

відбудуться дня 22. грудня 1922. о год. 2. по пол. в салі „Народного Дому" з отсим денним порядком:

1) Відкриття Зборів.
2) Відчитання протоколу з попередних Загальних Зборів.
3) Зміна статута. 1165 1—1
4) Внесення.

Колиб на Надзвичайних Загальних Зборах не явилося приписане статутом число членів, відбудуться того самого дня і в тім самім льокалі в годину пізнійше, себто о год. 3 по пол. з тим самим порядком другі Надзвичайні Загальні Збори, котрі будуть важні без огляду на число присутних членів. НАДЗІРНА РАДА.

## Надзвичайні ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

**Міщанського ремісничо-промислового Союза кредитового**

стов. зар. з обм. порукою

**у Львові**

відбудуться в путнього дня 27. грудня 1922. о год. 11. перед пол. у власнім льокалі при вул. Руській ч. 3. І. пов. зі слідуючим порядком нарад:

1) Відчитання протоколу з попередних Загальних Зборів.
2) Звіт Краєвого Союза Ремісничого.
3) Зміна статута.
4) Внески і запити.

Львів, дня 5. грудня 1922. 1162 1-3

**Др Вол. Бачинський** предсідатель Ради. **Мих. Гал** секретар Ради.

## Надзвичайні Загальні Збори

ЧЛЕНІВ СТОВ.

**„Повітове Тов. Кредитове Руська Каса в Рогатині"**

відбудуться дня 20. грудня 1922. о год. 12. в полудне в льокалі Читальні „Просвіта" в Рогатині (дім української гімназії) після слідуючого денного порядку:

1) Відкриття Зборів.
2) Зміна статута в цілій основі, в цілі узгіднення статута з новим законом о кооперативах.
3) Внесення і запити членів.

Колиб з означенім часі не явилось вимагане статутом число членів, то в тім случаю відбудуться тогож самого дня, в тім самім льокалі о год. 1. в пол другі Надзвич. Заг. Збори, котрі б були управнені рішати без огляду на число явившихся членів.

1160 1—1 НАДЗІРНА РАДА.

## ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Тов-а українських студ. Політехніки

**„Основа" у Львові**

відбудуться дня 10. грудня 1922. о год. 10. рано в домі Товариства при вул. Потоцкого ч. 58 із слідуючим порядком:

1) Відкриття Зборів.
2) Відчитання протоколу з попередних Заг. Зборів.
3) Звіт уступаючого Виділу.
4) Уділення абсолюторії уступаючому Виділови.
5) Вибір нового Виділу і Контрольної Комісії.
6) Внесення і запити.

На случай невчасення відповідного числа членів о год. 10. рано, відбудуться того самого дня, і з тим самим порядком нарад другі Загальні Збори о годині пізнійше без огляду на число присутних членів.

Львів, дня 4. грудня 1922.

ЗА ВИДІЛ:

**Голубович Віктор** секретар. 1163 1—3 **Залевський Роман** голова.


**На сезон осінний і зимовий!**

**СКЛАДИ І. КРАЄВОЇ ФАБРИКИ КАПЕЛЮХІВ**

**Рудольфа Майєрського**

**Львів** Площа Маєрська ч. 8. вул. Вазимирівська ч. 25. вул. Городецька ч. 72.

Даром одержать кождий купуючий капелюшок для дівчини.

**Стрий: вул. 3. мая 8., Бережани: Ринок.**

мають дуже багатий вибір наймодернійших і найелеґантнійших жіночих, мужеських і дитячих капелюхів.

**Першорядний товар!** XX 16—21 **Ціни найнижчі!**

Хто в кажеться витягом цього оголошення з газети дістане при закупні товарів 5 пр. ц. знижки.

**Обуву люксусову і звичайну**

в найбільшому виборі з краєвих і заграничних фабрик для жінок, мужчин і дітей по найдешевших цінах поручає

1679 **Й. МАЛЕЦКИЙ ШТАРК** 4—5

**Львів, вул. Трибунальська 10.** (готель під 3 коронами).

**Еміґранти, що не можуть виїхати до Америки,** (Сполучених Штатів) або до Канади, можуть без всяких перешкод виїхати

**до КУБИ.**

Всіляких інформацій уділяє даром

**„HOLLAND-AMERICA LINE"**

**Львів, вул. Сикстуська ч. 24.** (давніще вулиця Городецька ч. 101.)

Приїзні до Львова можуть вступити по інформації до нашого бюра коло двірця XXI. 4—8

**Городецька 91.**

**КІНОТЕАТРИ**

**КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА**

висвітлюють від понеділка 4. грудня ц. р. **СЕРІЮ II. і ПОСЛІДНЮ** потрясаючу, сальново-сензаційну драму в 5 ти великих діях п. з.:

**„ПЕЧЕРА ЗОЛОТА"**

**„КЛЮБ 12".**

Головну ролю творить нова фільмова звізда, чарівна драм. артистка МАРІЯ НУСЕЛЬ.

## ПОЗІР!

Всі купці, що мають склепи по селах, а всі інші, що хотять загоїти собі склепа в селі, най упаються з довгим до знаної і від літ існуючої фірми

# Маврикія Кляйна

**КОЛОМИЯ, РИНОК ч. 30.**
(у власнім домі, біля міської торгової палати),

де можна набути всякого рода кольоніяльні товари, делікатеси, всякого рода овочеві консерви, великий вибір свачених вин, церковні і церковні свічки та взагалі всякі товари першої якости і по так дешевих цінах, що зможуть по селах відпродавати ці товари по тих цінах, по яких продають купці в Коломиї, заробляючи на тім дуже добре. — Початкуючим з охотою служить з радою і помочю. — Кождий інтерес який нехай в потребі удається 1122 дешевше до фірми 3—12

# Маврикій Кляйн

**Коломия, Ринок ч. 30**



# Стій!!! Куди йдеш ???

**Іду до фірми:**

**МАЛЬВІНА ІММЕРҐЛІК**

ЛЬВІВ, вул. Ягайлонська 17.,

**котра поручає по конкуренційних цінах як найдопвіднійший ДАРУНОК НА ЯЛИНКУ, ґрамофони, плити найновіших знять, скрипки, мандоліни** XX. **і т. д., і т. д.** 1—7


**Дня 20. грудня 1922.** о год. 2. по пол., ефектуально о год. 3. по пол., в льокалі **Народнього Дому в Жовкві** відбудуться

## Надзвичайні Загальні Збори

**Тов. „Народний Дім" в Жовкві.**

На деннім порядку відчитання протоколу послідних зборів і зміна цілого статуту.

Жовква, 1. грудня 1922.

1146 2—3 НАДЗІРНА РАДА.

## XI. Звичайні Загальні Збори

**Повіт. Тов. господ.-кредитового „ВІРА"**

з огран. зареєстрованого з обмеж. порукою **в Жовкві**

відбудуться дня 27. грудня 1922. р. о год. 11. перед полуднем у власних кімнатах, а слідуючим дневним порядком: 1) Відчитання протоколу з останніх Загальних Зборів. 2) Звіт Дирекції з діяльности за рік 1918, 1919, 1920 і 1921. 3) Звіт Комісії Контрольної і уділення абсолюторії. 4) Розділ зисків і страт за рік 1918, 1919, 1920 і 1921. 5) Вибір цілої Ради Надзираючої. 6) Вибір Комісії Контрольної. 7) Зміна статута від § 1. до § 53. — Річний звіт, рахунки і білянси є виложені в льокалі стоваришення для перегляду членам в годинах урядових. На случай браку комплету на отсих Загальних Зборах, відбудуться другі Загальні Збори в тім самім льокалі і з тим самим порядком денним о год. 12. в полудне того самого дня, які будуть рішати без огляду на число членів.

1132 2—3 РАДА НАДЗИРАЮЧА.


## НА МИКОЛИ І ЯЛИНКУ!

Спішіть поки вистане запас! Взуття мужеське, жіноче і діточе в найновіших фасонах, найліпшої якости по найдешевших цінах поручає МАГАЗИН ВЗУТТЯ — —

:: :: **МАРКЕЛІЙ ШТАРК** :: ::

**ЛЬВІВ, Трибунальська 10** (Готель під 3-ма коронами). 1102 1—5

## МАШИНИ ДО ШИТТЯ

найновіших системів, складові їх части, приряди до кравецтва та до ручних робіт поручає **АЛЕКСАНДЕР МАЛІМОН**, склад машин до шиття **Львів, Валова 11в.** Приймає рівнож машини до направи. 1137



## Дуже важне для реемігрантів до Америки.

# ЕВРОПА-АМЕРИКА

**4½ дня через Океан.**

# ЕВРОПА-КАНАДА

**4½ дня через Океан.**

**КОРАБЕЛЬНЕ ТОВАРИСТВО**

# „WHITE STAR LINE"

**(ЛІНІЯ БІЛОЇ ЗОРИ)**

**Кождий, хто хоче повернути до Америки,** незалежно коли прибув до краю і чи має американський пашпорт, **нехай зголоситься до наших бюр** і одержить потрібні вказівки для одержання візи Американського Консулату на виїзд до Америки і буде висланий без труднощів до місця виїзду в Америці. 1108 1—1

**„WHITE STAR LINE"**

## ЛЬВІВ, Городецька 36. і ТЕРНОПІЛЬ, Тарновського 5.

**УВАГА: Спішіться, бо кількість реемігрантів до Америки є на вичерпанню.**



## Важне для пасажирів до північної, центральної і полудневої Америки!

**Безпосередна і реґулярна комунікація на люксусових кораблях, уряджених з найбільшим комфортом і з узглядненням всіх вимог новочасної техніки й науки.**

# ДО НЮ-ЙОРКУ

**на наших кораблях „О"**

„Ordunna"
„Oropesa"
„Orbita"
„Vanbeum"
„Vestris"
„Vandyx"

## До Бразилії, Уруґваю і Арґентини

**на наших кораблях „А і Д" так добре знаних еміґрантам:**

„Andes"
„Avon"
„Arlanza"
„Almanzora"
„Araguaya"
„Darro"
„Desendo"
„Desna"
„Demerara"

1167 1—1

**В третій клясі є також кабіни на 2, 4 і 6 душ, доступні для усіх пасажирів.**

**Музика грає також що дня пасажирам 3-ої кляси.**

**Вибаглива кухня.** **Спеціяльна пожива для матерей з немовлятами.**

**ПОЗІР ПАСАЖИРИ ДО НЮ-ЙОРКУ!!!**

Коли хочете уникнути морської хороби, яку спричиняє надмірно скора їзда „Морських кольосів" і мати приємну подорож через океан, їдьте тільки кораблями Товариства

# The Royal Mail Steam Packet Co.

**Головна аґенція на Польщу й Галичину: ВАРШАВА, Електоральна 35 Телефон 509-09.**

## Філії: Львів, Городецька 93.

**Станиславів**, вул. 3. Мая 5., **Тернопіль**, вул. Тарновского ч. 19., **Ковель**, Новоколійова 4., **Рівне**, Шосова 122., **Бялисток**, Кілінського 21., **Ґродно**, пл. Баторого 3.

**ВІДДІЛИ В АМЕРИЦІ:**

**R. M. S. P. New-York**, Broadwzy 26.
**R. M. S. P. Chicago 117**, West Washington St.
**R. M. S. P. Boston 10**, Congress St. (E. S. A.)
**R. M. S. P. Halifax St.** Paul Building.
**R. M. S. P. San Paulo**, Rua da Quitanda 18 a.
**R. M. S. P. Rio de Janeiro 5—55** Avenida Rio Branco (P. O. BOX. 21.)
**R. M. S. P. Montevideo**, Mac Lean & Stapledon, 332, Calle Piedras.
**R. M. S. P. Buenos Aires**, La Mala Real Argentina Lida, Edificio Britanico.


За редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 32. Почтову належність оплачено гуртом. Львів, пятниця 8. грудня 1922 Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

**РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ:** Львів, Ринок 10., II. пов.

Конто почт. щад. 143.322.

Адр. тел.: „Свобода" Львів.

Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.

Рукописів редакція не звертає.

**ПЕРЕДПЛАТА**

Місячно в краю 2300 Мп.

ЗА ГРАНИЦЕЮ:

В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 3000 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунії 50 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 5.000 кр. Зміна адреси 100 кр.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 150 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

**7. грудня 1922.**

В САЛІ ЛИСЕНКА відбудеться

**ВЕЛИЧАВИЙ КОНЦЕРТ**

з промовою Вп. п. дир. Мих. Галущинського, при співучасти Вп. Пань: Федорцевої, Свірської, Чабанівної і оперового співака п. Маслюка, Б. Шухевича, проф. Романа Перфецького. Хор „Бандуриста" при акомпаніяменті Вп. п. інж. Бобикевича.

**Дохід призначений на Фонд п. Українських Інвалідів.**

● Початок о годині 7-ій вечером. ●

*Львів, 7. грудня 1922.*

**„Слова-полова..."** „Львів ключем трівкого мира" — ось як називає своє інтерв'ю з о. прелатом Куницьким парижський кореспондент „Ржечипосполитої" п. Г. Кораб-Кухарскі, що в сумних листопадових днях приїхав на гостинні виступи до Львова.

П. Кухарскі приписує величезне значіння Сх. Галичині, очевидно в першу чергу для Польщі і її однородної союзниці — Румунії. Східна Галичина „є підставою, на котрій збудовано мирові договори, що стверджують новий лад в Европі". І хоч про Сх. Галичину немає ані слова у версайльському трактаті, то одначе п. Кухарскі вірить, що та справа є вписана між стрічками всіх сижневих параграфів і статтей. Справа Галичини є одночасно справою цілої европейської мапи. Вона є ключем ситуації, на ній спирається новий лад, нова рівновага в Европі". Є це головний мур, на якому спирається Польща й Румунія. Потрясти тим муром значить довести до того, що Польща й Румунія відпадуть від себе, Росія вбється клином в Карпати, а ціла Европа вибухне як вулькан.

Ось так представивши надмірну вагу неполаднаної дотепер східно-галицької проблеми, п. Кухарскі бажав би остаточно вирішити справу Сх. Галичини, — розуміється, в дусі польських аспірацій, бажав би — так сказатиб — заокруглити „фактичний стан" міжнародньою санкцією.

Це гаряче, жагуче бажання й привело його до о. прал. Куницького, котрий ствердив, що „Східна Галичина є мілітарно окупована Польщею. Нема ніде ніякої міжнародньої санкції, котра прилучувалаб Галичину до Польщі. Нашим обовязком є відмовитися платити данину й давати рекрута. Польща ані супроти нас, ані супроти світа не має ніяких прав до Східної Галичини".

Висловивши цей згідний з фактичним станом річей погляд на **міжнароднє значіння** східно-галицької справи, о. Куницький вказував на поведення польської влади, польського війська і т. п., одначе п. Кухарскі не вважав потрібним навести ці картини із життя Українців під польською владою, але обмежився байдужною, перехідною згадкою, переходячи до дальшого діяльогу. Колиб п. Кухарскі заслугував на довіря, то нам прийшлось би висловити спочуття на адресу о. пралата, а саме в тому напрямі, що о. Куницький, як людина імпульсивна, політично незакруглена, дає себе необачно втягнути в нетри спритного журналістичного линвоскока і висловив — певно проти своєї волі — погляди, які не тільки не покриваються із громадською думкою, але — сміємо твердити — і з думками їх автора.

П. Кухарскі, тримаючись „міжнародного грунту", почав зручними питаннями підсувати своєму розмовцеви погляд, немов то негативне відношення галицько-українського народу до „доконаних фактів" базується виключно на тім, що міжнародній трибунал не сказав свого останнього слова в справі Сх. Галичини. „Що зробите — питав він о. Кун. — коли той міжнародній трибунал вискаже своє слово? А наступить це скоро. Небавом будете міжнародньо, дипльоматично, урядово, офіціяльно і легально оголошені горожанами польської держави... Що тоді почнете?..." На це о. Кун. мав відповісти щиро: „Уступимо перед насильством. Розуміється, тоді будемо приневолені зложити зброю, платити податки, вибирати послів, давати рекрута"... Тоді наступить мир, але — як каже о. Кун. — тільки „зглядний", бо... „наші хлопці не перестануть мріяти про незалежність, будуть вчитуватися в революційну польську поезію, будуть читати ваших романтиків, будуть вчитися на память Міцкевіча".

О. прал. Куницький є помітним членом нашого громадянства, загально шанованою особистістю, та це не дає йому права, а тим менше не вкладає обовязку забирати голос в справах, які невідклично вимагають громадського мандату і означених кваліфікацій. А саме голос в подібних справах можуть забирати тільки політики, провідники чи визначні члени політичних партій, всенародні репрезентанти. А ясним є, з чим згодиться і шан. о. прелат, що він не є політиком, не належить до ніякого політичного угрупування, не репрезентує нікого — крім своєї власної особи. Погляди о. Кун. є його приватною власністю, а висловлені, — менше або більше зручні, — йдуть на рахунок його особистої відповідальности. Хоч як прикро нам це стверджувати, але присвоювання собі о. Кун. функцій політика, функцій викладинка думок цілого громадянства не вказує на глибоке вкорінення в особовости о. пралата непохитної національної карности.

Крім того не тільки діяльогічні квестії о. Кун., але цілий тон розмови з п. Кухарским є з грунту хибний, фальшивий, незгідний з правом розвитку народів. Ніякий міжнародній трибунал не був, не є й не буде, а навіть не може бути альфою й омегою змагань і життя народів. Найкращим доказом цього є сама Польща, поділена між три держави за **апробатою, санкцією** сойму старої Річи посполитої. Та це не спинило польського народу змагати до реституції своєї державности, до виборення волі. А якже инакше представляється справа, коли западає смертний присуд на цілий народ проти його волі? Таким маркантним зразком на хибність необгрунтованого погляду о. Кун. є севрський трактат відносно Туреччини. Та й в самій галицькій справі запав був вирок в р. 1919 в формі статута, але він нічого не вирішив. Остав пустим звуком, словом-половою, як і інтересуючий нас діяльог. **Джерелом і рухомою силою змагань, життя, розвитку, прямувань народів є не міжнародні трибунали, але субєктивна непохитна воля, тверда постанова, внутрішня сила кождого поодинокого народу.** Історія, — учителька життя — дає нам на те тисячні, незвичайно вимовні й переконуючі приклади.

Розуміється, що й наш народ в цілости, а тим більше наша геройська молодь, переступила межу романтизму, і найшлася в обіймах страшної дійсности. Дійсність і романтизм виключають себе взаїмно. Не читання романтичного Міцкевіча, навіть не в дна душі народу зроджена поезія Шевченка, Франка, Лесі Українки, але пролита кров, неустрашима смерть, муки і терпіння народу за найвищий і найблизчий ідеал нації є дійсною дійсністю сучасного українського покоління.

**Платіть партійний податок!!! Присилайте на адресу! „Нравний Союз Кредитовий" у Львові, Ринок 10., вил. кн. ч. 5.000. Жертводавці посище 500 мп. будуть оголошені поіменно!!**

## Кр'вава драма в Атенах.

*Берлін, 29. XI. 1922.*

I.

Сьогоднішні ранішні часописи принесли м. ин. таку вістку:

„Установлений новим грецьким урядом трибунал засудив сьогодні (28. XI.) шістьох грецьких міністрів й офіцерів на смерть; їх розстріляно. Се були б. президент міністрів Гунаріс і Протопападакіс і т. д. Инші обвинувачені офіцери одержали досмертну тюрму". Вкінці сказано, що британський посол, після безуспішної інтервенції в користь підсудних, зажадав паспорту для виїзду."

Ось вам епільог пятилітного сну Греків про велику Гелляду! Епільог виставлений ще перед спущенням занавіси по останнім акті сеї історичної трагікомедії, якої аналіз мали шан. читачі у моїм дописі з 19. падолиста п. з. „Передісторія Льозанни". *) Нащадки Софокля й Еврипіда бажали навіть зразу виставити сю сцену ще більш декоративно: перше місце на лаві обвинувачених і засуджених мав займати б. король Константин, шурин б. цісаря Вільгельма II.; одначе й горячий грецький темперамент спинився перед конституційно-правною перепоною — особистої невідповідальности монарха.

Покищо не маємо жадної змоги виробити собі обєктивний погляд про чисто-правний бік процесу і засуду: на скільки означені міністри й генерали дійсно поповнили злочини, за які їх покарано, а на скілько впали вони жертвою революційної кровожадности або особистої і партійної мстивости (бути політичним противником Венізельоса — має бути дуже й дуже небезпечно). Натомісць політичний бік сумної атенської картини достаточно ясний, щоби з його приводу висловити кілька думок.

II.

Дивна трагедія долі і політичних обставин! Константин і його прихильники три роки (1914—1917) змагалися з Венізелістами, щоб удержати Грецію в невтральности супроти воєнних сторін; Венізельос перміс, король пішов на вигнання, і Греція кинулася у воєнний вир, мріючи про Велику Гелляду з Царгородом й иншими подібними „природними межами"; в осени 1920 р. Венізельос упав, Константин знову упарився в Атенах, одначе — чи для партійно-політичної конкуренції, чи задля вродженої малим людям погоні за популярністю, або з простої слабости — не змінив перебраного політичного курсу, тільки взявся, говорячи тривіяльно, доварювати імперіялістичну кашу свойого противника, — страву, негодящість і небезпечність якої була передбачена авторитетними людьми; неминуча катастрофа прийшла очевидно, та заплатили за неї не ті що пхнули Грецію на шлях безвиглядної авантури, а ті що не могли, не хотіли чи не вміли відвернути назад нерозумно пущене національне колесо; натомісць дійсний творець лиха розвиває свій (незаперечений) дипльоматичний хист у Льозанні, а його отроки в краю виявляють свої здібности в революційних трибуналах. Певно, стверджуючи сю історичну примху (таких богато в історії!), я не хочу сказати, що Константинови і тов. не було можливе зробити невдачу

*) Див. чч. 21 і 22.

По. 450.22. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що лист часописи „Свобода" число 24. з дня 28. XI. 1922. в артикулах під заголовками: 1) „Запад почуття права" в уступах: а) між словами: „совітськи: державах" а „З-а ряду тижнів"; б) між словами: „людей" а „Це явище"; в) між словами: „направити це" а „Належить визначити"; 2) „Галицькі відносини" в уступах: а) від слів: „Чи не має" аж до „зверства (918?); б) між словами: „сел." а „Ціле"; в) між словами: „ко рі" а „попа ися"; г) між словами: „насильства" а „терроризують"; 3) в рубриці: „З польських справ" від заголовок другий і третій" містять в собі єство злочину з § 65 а) п. к. узнав доконану в дни 27. падолиста 1922 року конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думі § 493. процедури карної заказ дальшого розширювання того друкового письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби се рішення помістив безплатно в найблизшім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. грудня 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 Мп. — Львів, дня 29. листопада 1922.

(Підпис нечиткий.)

менше катастрофічною і ганебною, або що се не було би вдалося і самому Венізельосови — до таких висновків не стає потрібного матеріялу — та се не зміняє суті річи і її політичного значіння.

Коли вже мова про Венізельоса, думка сама навязується про иншого визначного політика в иншій державі, безмірно більшій від Греції, — політика, який своєю тактикою докинув чимало камінчиків до грецької катастрофи. Даючи приказ британському послови в Атенах протестувати проти жорстокости трибуналу й демонстративно виїхати, льорд Керзон сповнив очевидно свій обовязок, захищаючи сим способом дотеперішню політику Англії, кермовану нещасливою рукою Льойд Джорджа, хоч би й сам Керзон не годився з нею раніше або хотів змінити її тепер: бож ті грецькі міністри й генерали, що упали трупами або попали в досмертну вязницю, могли бути поганими чи нездарними урядниками тої ролі, яку їм приписано на Downing Street... Може бути що атенська крівава сцена, в суті річи, на руку новому британському урядови, щоби збутися останків обовязків супроти безвартної Греції і приготовити кладку для порозуміння з Туреччиною, одначе не можна заперечити, що крівавi тіни Гунаріса і тов. сягають до Льондону і до Уельсу.

(Докінчення буде.)

**Не дайте голодувати найкращим синам народу! Читайте списки тисячів арештованих українських громадян і спішіть з допомогою! У львівських арештах сидить кількасот Українців, для яких варить обіди кухня Комітету Допомоги політичним вязням. Привозіть харчі до кухні: „Народний Дім“ у Львові! Постачайте всіх харчевих припасів для тих, що в голоді і холоді сидять по польських вязницях!**

# Ревізії, арешти, тюрма.

**Випущені з Бриґідок.**

26. жовтня ц. р. арештовано в Березині жидачівського пов. Василя Доманського б. залізн. кондуктора, Фиковського Михайла і Ченя Степана під замітом приналежности до „боювек“. Арештованих відставлено в кайданах до Стрия, відкіля по трьох днях перевезено до Львова до тюрми на Бігорого, де вони просиділи два тижні без переслухання. Тиждень по переслуханню переведено їх разом з 40 товаришами недолі до „Бриґідок“, де без дальшого переслухання продержано до 5. ц. м. Того дня випущено їх з Бриґідок разом з 12 „стрийськими заговірниками“.

**При зміні адреси просимо не забувати подати і попередну свою адресу.**

# З Волині.

**Виборі до сойму.**

Не дивлячися на ріжні перешкоди і насильства, українське населення Володимирщини з почуттям національної гідности й дісціпліни одностайно рушило в день виборів до виборчих урн з картками ч. 16.

Але не всім пощастило віддати свої голоси.

Ми не маємо на увазі перераховувати тут всі ті перешкоди, надужиття, нарушення права і т. д. які мали місце підчас виборів.

Скажемо лише про деякі з них.

1. Виборча ординація складена не на користь населення „кресів“.

2. Обводи виборчі в повіті віддалені від заселених пунктів в багато разів більш, ніж зазначено в ординації виборчій, — очевидно з тим розчотом, аби населення віддалених сіл в день виборів не могло виконати своїх громадських обовязків відносно подачі голосів.

3. Багато виборців українських селян і селянок не вписано до виборчих списків, без жадних до того підстав.

4. Списки поперепутані.

5. В списках поперекручувано назвиска і імена виборців.

6. В багатьох випадках державні комісії розпочинали працю в обводах з великим запізненням і закінчували раніш визначеного законом терміну, чим явно порушували порядок голосування і не давали змоги всім виборцям віддати свої голоси.

7. Були випадки погроз з боку предсідників і членів обводових комісій, а також агентів адміністрації.

8. Безпідставні арешти виборців в день голосування і т. д.

9. Саме голосування провадилось млаво, багато часу витрачалось на відшукування виборців по списках, обводові комісії робили недопустимі перерви підчас голосування, взагалі помітний саботаж з боку багатьох обводових комісій.

Всі ці факти, які стверджується рядом даних з діяльности окремих обводових комісій на Володимирщині, дають як найкращу відповідь на всі нарікання польської преси про „надужиття“, які ніби то були підчас виборів з боку списку ч. 16. Так, зловживання підчас виборів були в нашому повіті, але мали вони місце лише з боку польської адміністрації й представників польських списків. Коли би цих надужиттів не було, перемога списку ч. 16 була би ще більш яскравою й виразною.

**Шліть жертви на будову памятника на могилі Леся Мартовича до Пов. Тов-ва Кредитового „Віра“ в Рав. Руській.**

# Українські справи.

**Українці на міжнародньому юридичному конґресі.**

В липні місяці в столиці Арґентини Буенос Айресі відбувся міжнародній юридичний конгрес. В ньому взяли участь представники правничих товариств та асоціяцій 39 націй й держав. Як представник Українців на конгресі брав участь адвокат Л. Расторгуїв, який довший час живе в Льондоні, який мав мандат від уряду У. Н. Р. і від Київського Правничого Товариства. Незалежно від виступів на конгресі д. Расторгуїв умістив ряд статтей, присвячених українській справі в місцевих часописах: „La Prenza“, „La Nation“, „Buenos Ayres He ald“, „Razon“. Л. Расторгуєву в його праці багато допоміг місцевий поет й політичний діяч Zovricla de Sen Martin, який виявив себе прихильником визвольних змагань українського народу.

**Польський уряд і українська еміґрація.**

Український Центральний Комітет у Варшаві вніс до польського уряду у Варшаві меморіял в справі поводження польської влади з політичними емігрантами з Великої України. В меморіялі наводяться слідуючі факти: 1) 16. травня рівенським старостою заарештовано і вислано на большевицький кордон 10 українських старшин і козаків, між ними полк. Цимбалюка й поручника Домащука. Полк. Цимбалюкові вдалось з дороги втечи, решта попала до большевиків й була розстріляна. 2) Борщівським старостою в липні місяці був відісланий назад до большевиків член Української Академії Наук проф. Безбородко з матерю і жінкою. Проф. Безбородко був розстріляний большевиками. 3) 19. жовтня перейшла совітський кордон група повстанців в 21 чоловік; повстанців посаджено в лодзінську тюрму для відсилки до большевиків. 4) 2. грудня в Здолбунові арештовано й відправлено за большевицький кордон українських старшин Кравчука і Димовича; арештовані по дорозі кинулись під потяг. 5) В Рівному сидять для відсилки за большевицький кордон українські повстанці Аверко Куровський і Макар Шмаркатюк.

**Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —**

# Льозанська конференція.

**Папська нота.**

Папський нунцій Маліяно вручив в Льозанні ноту, в якій папа доказує, що Турки переслідують християн до тої міри, що десятки тисяч християн покидає свої села та втікає за кордони, а їх майно конфіскує турецька армія. Найбільше переслідується Вірмен. Папа домагається інтервенції союзних держав.

**Чічерін говорить.**

Льозанна 5/XII. В розмові з представниками преси заявив Чічерін, що предложить окремий проект відносно питання про проливи. На підставі цього проекту мала би закластися міжнародня технічна комісія з далеко йдучими повновластями і з поліційною екзекутивою для зреалізування своїх зарядженнь.

**Ісмед паша заперечує.**

На останньому засіданню льозанської конференції Ісмед паша заперечив чутки про переслідування християн в Туреччині і заявив, що ті чутки поширюють Греки тенденційно.

ДР. ОСИП НАЗАРУК.

# З подорож до Америки.

(Докінчення.)

Форт Віліям:

Се буде незабаром найдивніше і може найбільше місто світа. Бо як тільки получать 5 озер вигідно з океаном (менше вигідні получення вже є), тоді величезні океанічні кораблі допливатимуть аж сюди, в саму середину континенту і відси водою можна буде їхати без пересідання аж до нашої Одесси, меншими кораблями до Київа й Галича. А тоді ґрунт, на якім стоїть дім „Просвіти“, буде просто неоціненої вартости.

На озері маса сплавного дерева — зовсім як у нас, на Гуцульщині. На огородах соняшники — вже вищі, як на заході. Але доми все ще переважно з дерева. Молодий край!

„Du hast keine Schlösser
„Und keine Basalte!“

Загляньте до Гетого, бо не маю його тут. Він хоч не був тут, але відтам зрозумів сей новий світ.

А поїзд „блідих лиць“ летить як ошалілий далі — по землях племени, яке догибає. І наш український нарід належить до його спадкоємців. Чи сподівався він того і ті бідні емігранти, що плачучи опускали наш край, — стали нашими вікінгами, завойовниками.. Вже й кріпости свої побудували на далеких преріях Канади, на великих озерах Гуронів. І сіють пшеницю, й рубають дерево, й кохають соняшники, й будують-будують. І країна кругом виглядає як Гуцульщина, тільки з березовими лісами.

А поїзд „блідих лиць“ мчить як ошалілий далі по великім шляху канадійськім. Залізний шлях Canadian Pacifik Railway. Се приватна спілка, що продавала колись „шери“ (акції,) по кводрі (1/4 доляра) і ніхто не хотів купувати. А сегодня ті шери варта сотки долярів!

Велика будова, велике діло, і — доляри! Се звучить для европейського вуха непоетично і якось так, що навіть прикро порівнувати діло „Сіпіяру“, нпр. з пірамідами єгипетських фараонів. Але се свідчить тільки — про нашу невільничу психіку. Вона є навіть у европейських арістократів. А у демократів ще глибше сидить та невольнича душа. Бо у нас велике й поетичне тільки те, що будувано невольничими руками, хочби воно було таке, скажім, мало потрібне, як камінні могили єгипетських царів. А чудова залізниця „Сіпіяру“, що йде поміж прекрасні озера, поміж скелі, ліси і гори, та несе культуру в дебри і прерії, чомусь „непоетична“. Потіштеся, вихованки тих, що хвалять у душі невільництво! І тут працювали свого рода невільники: за доляра, за шматок хліба... І не мало їх тут лягло, де тепер стоять блискучі шини „Сіпіяру“. Може тому так темної ночі стогнуть вагони на канадійських рельсах...

Їду вже другу добу. А ще ніде не бачив чорнозему — ні на лік! Каміння, рінь, пісок, пісна земленька, а краща — червонава. Але чорнозему нема. Уявляю собі, як тим мусіли журитися наші селяне, що їхали сюди — з чудових піль нашого Поділля!

На величевних просторах замагає тут в лісах сосна і смерека всі инші роди дерев. Тут і там беруть верх листові дерева. Потому — боротьба. За Дриденом знов тягнуться чатинні ліси по обидвох боках залізничого шляху. А передтим, біля Вебігону, чудесні озера з островами — такої краси, що досі нічого подібного не було, хоч усе було дуже гарне. Під впливом тої краси душа кріпне як квітка, покроплена водою в час посухи. Во істину: Не тільки хлібом живе людина!... Про се переконаєтесь, як колись доїлете до Вебігону на великім шляху канадійськім.

В м. Oxdrift запримітив я початки цілком нового стилю в деревлянім будівництві, на що звертаю увагу наших архітектів. Сей стиль оригінальний і формою і прикрасами: форма проста, чотирокутна, прикраси блискучі. Він доволі добре відбиває пропорцією між абсолютно неможливими скриноватими будовами, які переважають. Слідна в нім ще примітивність, яка одначе має оправдання в матеріялі й уклі вигляди на те, що виробиться в гарні форми. Основна фігура сього нового стилю се стара базиліка але поставлена на впростець („на шторц“). Розумію: фундамент базиліки, поставлений на впростець. Зрештою — я не архітект і подаю тільки те, що мене приємно вразило між безпляновими і безстилевими будинками сеї молодої країни.

В сих околицях є вже значніші поля. Снопи менші як у нас. Сіно гарне. Сохне. Але не пахне так гарно, як у нас. Тут видно вже й улиї. Навіть шлі пасіки.

Погода чудова.

За якимсь гарним млином зі сильним водопадом знов побіда ча-

# ПРЕСА.

**Орган Мілюкова про Східну Галичину.**

Париські „Послѣднія Новости" з нагоди відозви галицько-українських епископів і управ партій в справі останніх подій на Галицькій Україні у вступній статті п. з. „Східна Галичина і Вірменія" пишуть: „Доля Східної Галичини є одним із наслідків невдатної ідеї — заступити розвалену Росію Великою Польщею. В теперішний момент ця ідея мертва. Одначе затроєні овочі, які принесла вона, доведеться ще довго відчувати. Ми не раз мали нагоду торкати справу грубо-асиміляційної і анексіоністичної політики Польщі на насильно прилучених до неї непольських землях. Убійча кінець кінців для самої Польщі ця політика головно болючо вдаряє в інтереси непольського населення в царині церкви, школи і землеволодіння. Наслідок сього такий, що підчас що тільки закінчених виборів до першого польського сойму пійшли в забуття взаїмні порахунки між національностями і вийшло зовсім неожидане: утворився бльок національних меншостей і провів до сойму 90 послів, провалівши на східних „кресах" всі польські кандидатури. Сталося це мимо цілої маси репресій і надужить з боку польських властей підчас виборчої кампанії. Такі насильства, як видно з надрукованого в сьогоднішнім числі протесту галицьких партій, мали місце і в Східній Галичині. Та тут положення було зовсім инакше. Східну Галичину, заселену українською більшістю, передала Антанта Польщі зовсім, не на правах звичайної провінції а тільки на часове володіння у формі автономної одиниці. Відношення її до Польщі пригадувало відношення Бесарабії до Румунії при Сфатул Церії. І тут і там рішено було використати вибори в центральний парлямент для замаскованої анексії. Ясно, що коли населення даної области бере участь у виборах до палати народніх представників, так воно тим самим признає себе громадянами одної держави. Бесарабське населення не хотіло попасти в цю западню і пробувало збойкотувати вибори. Цю тактику рішило приноровити й українське населення Східної Галичини. Надрукований нами документ оповідає про наслідки цеї справи. Польські власти заборонили пропаганду проти виборів, зробили становище виборчих комісарів обовязковим для всіх мешканців під загрозою тяжких кар, проголосили воєнний стан, під покровом давлення повстання за кватирували військо по всіх селах і місточках, арештували всю місцеву інтелігенцію. Зовсім ясна річ, що примусове переведення такими середниками виборів до сойму тут, як і в Румунії, не може дати ніяких підстав для зміни часової окупації в анексію. Одначе такі огидливі факти повинні вкінці звернути увагу Европи на сумні наслідки політики насильних прилучень національностей".

967 АДВОКАТ

Д-р Володимир Бачинський

переніс адвокатську канцелярію з **Підгаєць до Львова** і веде її при ул. Косцюшка ч. 1 а біля „Народної Гостинниці".

# Процес „Юрівців".

**(Дванайцятий день розправи.)**

Навязуючи до попереднього дня розправи, прокуратор відкинув внесок оборони покликати нових свідків, після чого почались зізнання свідків. Підчас зізнань, занедужала свід. Зофія Лишковська, властителька молочарні при вул. Льва Сапіги 77, де збиралися деякі обвинувачені. Також свідок Стефанія Устиянська зі страху перед присягою зімліла і попросила склянку води. Прийшовши до притомности Устиянська зізнає, що в її домі мешкав обв. Мешарос і Лукасевіч та що вони часто виїзджали до Кракова, Варшави і Борислава. Підчас їх неприсутности у кімнаті мешкала обв. Гросерова та збиралися часто невідомі особи на нараду. Лукасевіч запевняв господиню дому, що ті невідомі люде, це гості з Відня, що приїхали на „Таргі Всходнє".

Дальше зізнає Матильда Прухніцка 20 літна паниочка, що в 1921 р. працювала в каварні „Республика". Признається, що продаючи в „Республиці" булки і ласощі, вона познайомилася із обвинуваченими комуністами, а особливо із Пішкевичем, котрий щодня грав у карти, програвав по 100 тисяч на вечір і дарував й часто по 10 тисяч. Пішкевич, Хомик і Яворський говорили в „Республиці" між собою по українськи, але в присутности Прухніцкої уживали німецької мови. Дальше обв. Яворскі заперечує деякі зізнання свідка, обвинувачені посміхаються із Прухніцкої, переривають її зізнання двозначними окликами, наслідком чого Прухніцка розплакалася.

Після того прок. Гіртлер прочитав лист Гіжовської, до якого Гіжовська не признається. Покликано свідка Дмитра Кренжаловського ред. „Будяка", а коли цей не явився на розправі, прокур. прочитав його попередні зізнання, з яких виявляється, що Кренжаловський познайомився з деякими обвинуваченими припадково, але близших зносин між ними не було, тому що він комуністам, а комуністи йому „були несимпатичні" і взаїмно не довіряли собі.

Свід. Анастазія Скиба сторожиха в будинках св. Юра зізнає, що салю в школі Грінченка винаймила комуністам без відома духовенства і без відома директора школи. Перед конгресом прийшов до неї обв. Яцура і запропонував їй 5000 мп. за винайом салі в будинках Юра. Коли Анастазія Скиба спитала його на яку ціль винаймає салю, то один із комуністів заявив їй, що в салі відбудеться забава з нагоди іменин одного товариша. Сторожиха згодилася винаймити салю, взяла 5000 мп., а невідомі гості, що „прийшли на забаву" просили її, щоби нікому не зрадила їх присутности в будинках св. Юра. Свідок признається, що нікому не говорила про „забаву" в салі школи Грінченка, не бажаючи зрадитись, що вона винаймила салю без відома своїх зверхників.

На просьбу Яцури і його товаришів вона приготовила самовар, загріла для гостей чай та взяла якийсь лист до передачі, бажаючи дещо заробити. Дальше свідок зізнає плачучи, як до її кімнати вдерлася поліція і як арештовано присутних в салі. Аж від поліції вона довідалася, що в салі відбувався комуністичний конгрес.

Обв. Яцура подає деякі спростування зізнань свідка, на чім розправу перервано.

**ВП. Передплатників в Чехо-Словаччині присимо отсим складати передплату за наш часопис в Банку Чеських Легіонів в Празі на конто Видавн. Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою.** — *Адміністрація.*

# РІЖНІ ВІСТИ.

**Совітсько-італійське порозуміння?**

„Matin" доносить, що Мусоліні мав нараду із Красіном, на якій дійшло до порозуміння на таких умовах: 1) Італія вишле до Москви свого конзуля; 2) Буде утворена совітсько-італійська комісія для справ економічних та для навязання торговельних й дипльоматичних взаємин між обидвома державами.

**Турецькі насильства.**

„Jevisch Chronicle" доносить, що кемалісти в Константинополі терором приневолюють тамошніх Жидів підписувати домагання, щоби мандат над Палестиною передати Туреччині.

**Надренія мусить належати до Німеччини.**

На пресовій конференції заявив канцлер Куно, що Надренія мусить належати до Німеччини, яка буде боронити тої провінції до остаточности. Німецький уряд докладає всіх зусиль, щоби в справі репарацій дійти до компромісового порозуміння. Франція стоїть на непримиримому становищі, але опір Америки приневолює її здержатися від окупації німецьких земель.

**Справа репарацій.**

„Times" доносять, що справа репарацій буде полагоджена на найблизшій конференції в Льондоні в той спосіб, що Німеччина дістане закордонну позичку і буде приневолена виповнити зобовязання. В иншому разі Франція дістане повновласть окупувати рурський басейн. Льондонська конференція зачинається в найблизшу суботу.

**В Греції неспокійно.**

„N. Fr. Presse" доносить, що ситуація в Греції стає щораз більше критичною. З нового кабінету виступили всі помірковані міністри, а на їх місце вибрано більше революційних. В Атенах арештовано богато нових осіб, між ними Дусманіса. В звязку із заворушеннями в Греції, румунська королева Марія прибула до Білгороду.

**Бувші арештовані! Перегляньте числа „Діла" і „Свободи", чи ви були подані у списках арештованих. Напишіть негайно до Редакції „Свободи", як довго ви були увязнені, за віщо, в яких умовинах, коли були перший раз переслухані, та в яких умовинах перебули час у вязниці.**

---

...ниних дерев по обох боках шляху, тому лише по правім, а по лівім білокора береза, чи осика, яка тут має дуже білу кору; коли потерти пальцем, то так фарбує руку, як вапно. Чи се хто садив уже, так правильно відріжнивши їх?

У вагоні 10-літний англійський хлопчик резолютно тягне за ніс сплячого Китайця. А мене питає, чи вмію по англійськи. Кажу йому, що ні. „То я вас буду вчити", каже. І береться вчити — методою Берліца. Показує на око, на ніс, на вухо, на ногу, на руку, на ліс, на вікно — і все називає по англійськи. Тішиться дуже, як я правильно вимовлю і кричить на цілий вагон.

„Yes, very well!" (так, дуже добре).

Повторяє мені по 10 разів труднійші звуки. Нарешті питає, чи я не Німець? Кажу йому, що я не Німець, але говорю по німецьки. Зараз побіг з тим до свого батька; старий прийшов і — потрактував мене папіроскою. Видно, що передтим уважали мене Німцем (бо я мав англ.-німецький словар). Тепер уже й инші взялися приязно говорити до мене, хоч я ні трохи не розумів, хиба догадувався деколи, що говорять.

Не даром казала мені німецька монахиня, щоби мало говорити по німецьки, бо тут не люблять Німців.

На жаль, подорож кінчилася, коли атмосфера зачинала бути приємнійша для мене.

На одній зі стацій купив я свому малому учителеви „Ice-cream" (мороженого) і дуже жалував, що трачу його. Бо добре вчив. Направду.

Коло Vermillon Bay побачив я озера з островами, на яких можна — як каже народ — очі свої забути. Навіть озера коло Вебігону не можуть рівнатися з сими. Думаю, що в раю не могло бути краще як тут. Великий простір синіх вод під синим небом, на тім просторі темнім від лісів острови стоять як зачаровані. Відірватися не мож від сього виду! Він просто небезпечний — як квіти льотосу. Відкрийте Гомера і перечитайте собі те місце, де він говорить про ті квіти. Але наперед зробіть йому закид, чому він не описує їх краси, тільки їх смак, зрештою — слабо вже пригадую собі те місце.

Відси Европа здається така бідна, така стиснена, така запорошена, як стара, подорожна бабуся супроти молодої, свіжої дівчини...

Дійшовши до сього місця, мусіли перші кольоністи відчитати 127 псалом: ...„beatus es bene tibi erit. Uxor tua sicut vitis abundans.. Filii tui sicut novellae ollvarum in circuitu mensae tuae"... О так, в сій країні богацтво дітей се ще дійсне благословенство — як сказано в письмі святім.

За стацією Hawk Lake запримітив я на довгих вузких озерах цікаву появу: милями тягнуться білі, рівні плити каміння, які колись мусіли бути в воді. По них видно цілком виразно, що вона в озерах упала. Вони заповідають, що вода й дальше падатиме, як не здержать вирубу лісів. І колись наші потомки їдучи сюди, бачитимуть тільки — камяні домовини живих тепер озер чудової краси. Utinam falsus vates sim!

Стація й чудове місто Кенора. На дворець вийшла маса пань в европейських одягах. Положення міста прекрасне — над озером. У вікнах видно багато квітів. На озері гарні човни — розуміється з залюбленими парами. Се „озеро лісів". Тут варта любитися.

Се остання більша місцевість перед Вінніпегом.

Шкода, що подорож кінчиться! Дійсно, шкода.

А прецінь — жаль старої Европи. Там більше птиць і — співають вони, там більше квітів і — пахнуть вони. А тут ні. Краса Канади тиха і майже безбарвна в порівнанню з нашою.

За весь час подорожі сушею (53 годин дуже скорим поїздом) бачив я тільки два тунелі і то несклеплені, а просто вибиті в малих сугорбах скель. Чи се символ?

Поживу тут довше, то опишу таємниці сеї країни.

На обрію засвітало.

То Вінніпег, мозок української части Канади і столиця Манітоби. Тут виходять усі*) українські газети: 1) Український Голос (редактор п. М. Стечишин), 2) Канадійський Українець (ред. п. Рудачек), 3) Канадійський Фармер (ред. п. Гикавий), 4) Канадійський Ранок (ред. п. Бачинський, 5) Українські Робітничі Вісти (редагує комітет, Шатульський, Попович і ін.). У Вінніпегу є одинокий на всю Америку український (гр. кат.) епископ. Тут є й англійський університет і провінціональний парлямент, у якім засідають 4 українські посли.

*) В останніх днях появився в Оттаві новий тижневик „Приятель України", з якім ваше дійсно талановитий гуморист Гриньо Крученний (псевдонім). Хто він, — не знаю.

# Із недолі українського театру.

**(Відповідь на театральну анкету редакції з 24. ц. м. ч. 21.)**

III.

**Зайві та болючі закиди.**

Усі згоджуються, що наш теперішній львівський театр має прегарних артистів, перворядного режисера, найкращі бажання европеізуватись і не має ніяких підстав до розвитку. Він має усе те, що має наша організація, складена з людей доброї волі і без ніяких даних на нормальний розвиток; не має театральної сцени та декорацій, не має пляну в складанню репертуару, не має добре перекладених пєс і — глядачів. Словом: усе без реальних умовин до істнування. І як колись, — колись, себто щойно перед війною! — коли наш театр був центром просвітянської пропаганди, нині знову нарікають на його занепад, та шукають засобів для його піддержання.

Все це вже було і — ніщо з цього не було.

Можна сподіятись, що з численних рад у справі поправлення сумного стану нашого театру не вийде нічого путящого, коли в нас не зміняться спершу погляди на завдання та мету театру. Треба визволитись від наївно-сантиментального переcвідчення, що люде повинні ходити до театру з патріотизму і навіть робити з себе жертву для добра національної справи. Кожний театр мусить перш усього сам подбати за те, щоби глядачі йшли до нього з приємности та внутрішньої потреби. Коли в нас найдеться міліярдер, який схоче мати свій театр незалежно від публики та каси — тоді це його особиста справа; — він може ставити Софокля чи Аристофана, або вжити сцену до якоїнебудь суспільної пропаганди. Одначе закликати загал до незорганізованого театру є так само наївно, як заохочувати людей до читання нудних, погано писаних книжок... лише тому, що вони рідні. Наслідок може бути такий, що люде втратять довіря до всякого театру та до всякої книжки.

Приємність, задля якої йде людина до театру, може мати стільки ріжнородних форм, скільки є ріжнородних театрів та ріжних духових потреб; одні йдуть поглянути на чудове тіло роздягненої балєрини, — инші з хисту до чисто інтелектуальних питань. Цього факту змінити не в силі ніхто. Люде, які хотять починати реформу театру з виховування публики... є настроєні дуже похвально, та на жаль дуже по школярськи.

Наша інтелігенція вже не вдоволяється старим побутовим театром, а не має настільки літературних нахилів, щоби цікавитись спробами европеізації театру. Вона воліє йти до кіно і я її розумію. Кіно мусить бути небезпечним конкурентом театру, коли театр не має засобів, щоби вдоволити уяву глядача. Найгеніяльнійший текст пєси і найкраща гра артистів не можуть вдоволити пересічної публики, коли бідолашні куліси та кілька старих меблів відбирають глядачам найнеобхіднійший елемент театрального мистецтва: ілюзію.

У Парижі та Льондоні є нині першорядні театри (всі меньші від нашого), які свідомо відкидають багату обстанову і користуються якнайпростійшими сценічними засобами. Цю спробу можна би зробити і в нас; не на те, щоби наслідувати високі прінціпи нового театрального мистецтва, а з сумної конечности. А в тім: не можна в цьому напрямку йти надто далеко; не можна домагатись від режисера, щоби як факір прокидав в уяві глядачів такі матеріяльні предмети як дерево або крісло. Ще менше можна домагатись від режисера та акторів, щоби вони самі дбали за сценічні причандали і витрачували енергію на те, що не є звязано з їх професією. Матеріяльні чи духові опікуни нашого театру могли би без виїмкових жертв подбати за кількасот метрів полотна та приєднати до малювання кількох декорацій наших артистів малярів, які також не в силі прожити із свого мистецтва. А кожна багатша родина могла би без виїмкових жертв відступити щось із хатньої обстанови для складення театрального магазину. Таким робом театр міг би сповнити чимале культурне домагання теперішнього менту. Ми йшли би до нього не з патріотичного обовязку, а з приємної цікавости і з духової потреби.

Пригадують, що наш театр повинен сповнити ще одно завдання: повинен стати огнищем чистої та вибагливої літературної мови. Нема сумніву, що в цьому одному напрямку він міг би не лякатись конкуренції ні з боку кіна, ні з боку чужинних театрів чи кабаретів. Одначе на мою скромну гадку: оце найвище і хто зна чи не найбільш пекуче його завдання зустрічається з найбільшими труднощами. Вп. театральний референт „Свободи" торкнувся дуже болючого закиду, коли згадав кілька разів про нехтування чистоти мови на сцені нашого театру. Цей закид є болючим тому, що він є перший, який треба звернути проти нашої цілої інтеліґенції в Галичині, проти всіх наших інституцій та організацій, не виключаючи часописів та журналів. Звідкіля мають актори вчитись чистої, літературної мови, коли її не вчать ті, що вчать її? Галицькі шкільні підручники, на яких виховується наша інтеліґенція є, за мінімальними виїмками, складені бюрократичним жаргоном: є змішкою польсько німецької складні з москвофільською термінольоґією, підправленою дивоглядами домодільного роблива. Оцей жаргон полишається нашій суспільности на ціле життя. Література завмерла, а нечисленні видавництва та часописи не мають часу на такі витребеньки як стеження за мовою. Чомуж дивуватись, що фільольоґічна саламаха панує на сцені, коли вона панує довкола нас, у книжках та фільольоґічних товариствах?

*Михайло Рудницький.*

**Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.**

# Совітська Росія.

**Повстання на Кавказі.**

По відомостям з Батума повстання козаків в Кубанській й Терській области збільшається. Козацтво йде поруч з Чеченцями, Черкесами, Кабаринцями і инш. горцями. Козаки, що повстали, добре зорґанізовані і мають не меншу силу ніж буденівці. Козаки і горці своїми наскоками перешкаджають правильному залізно-дорожному рухові по лінії Петровськ-Мінеральні Води. В Гулібі відбувся зїзд представників горців, що повстали, які вибрали меджіліс на чолі з кн. Дедзієвим, Мірзоєвим і ханом Нухінським. Меджіліс яскраво антибольшевицької закраски і турецької орієнтації. Турки допомагають повстанцям горцям, постачаючи їм навіть артілерію. Цим шляхом Турки хотять утворити з Дагестанців прикриття проти большевиків. В цілому Дагестані совітської влади не істнує навіть номінально. Совіти скрізь знищено. Аулами керують мулли і улеми. Большевики, не зважуючись висунути проти повстанців козаків і місцеві частини, стягають допомогу з центральної Росії. Для збільшення своїх частин вони послали каспійську фльоту з завданням бомбардувати зайняті повстанцями Дагестану райони на побережжі Каспійського моря. Військовою акцією проти повстанців керує Каменев. Турецька преса виявляє великий інтерес до повстання горців і не ховає своїх симпатій до повстанців.

**„Обєднання".**

Комісаріят закордонних справ циркулярною телеграмою запропонував всім закордонним представникам совітської Росії повідомити відповідні закордонні уряди про обєднання Далеко східньої Республики з совітською Росією і про те що від нині Російська Совітська Республика репрезентує в міжнародніх зносинах теріторію, що раніш уявляла Далеко-східню Республику.

**Присилайте датки на політичних вязнів до Тов. „Краєвий Союз Кредитовий", або до Тов. „Дністер" з дпискою: на вязнів! — У Львові є ще кількасот арештованих Українців! — В першу чергу найблизші рідня і села повинні прийти з помочею!**

# ТЕЛЕҐРАМИ.

**Виїзд Керзона.**

Льозанна (ПАТ.) В кульоарах конференції вважають правдоподібним, що Керзон виїде відсіля в пятницю, щоби взяти участь у льондонських нарадах. Виїзд Керзона потягнув би за собою завішення переговорів над рядом питань.

**Підписання Ірляндської конституції.**

Льондон. (ПАТ.) Король підписав декрет, який впроваджує в життя ірляндську конституцію.

**Справа проливів.**

Відень. (ПАТ.) „Н. фр. Пр." з Льозанни: Як здається ріжниці між делеґатами союзних держав у справі проливів, які повстали попереднього дня наслідком італійських застережень, покінчилася. — Вчера відбулася конференція між французькою й англійською делеґацією, на котрій обговорювано питання переїзду воєнних кораблів через проливи. Конференція довела до порозуміння. Опісля згадані делеґації нараджувалися спільно з італійською делеґацією, котра по інформаціям з італійських кругів, одержала нові вказівки від свого правительства і згідно з цим відкликала застереження, поставлені попереднього дня. Так привернено одноцілий фронт союзників у справі проливів.

Льозанна. (ПАТ). Як довідується кореспондент „Тампа" військові і морські знатоки Франції, Англії і Італії порозумілися що до тексту спільного проєкту, котрий предложиться комісії для справ проливів. Італійські знатоки відкликали свої попередні застереження. Слід сподіватися, що засідання комісії для справ проливів з участю французької і російської делеґації відбудеться в найблизчому реченці.

**Америка в справі проливів.**

Льозанна. (ПАТ.) Американський делеґат обсерватор Чайлд запізнає сьогодні конференцію зі становищем Зєдинених Держав в справі проливів. Як довідується Авас, становище це є дуже близьке до становища союзних держав.

**Грецький король жадає зложення нац. комітету.**

Відень. (ПАТ). „Н. В. Тгт." звідомляє, що грецький король зажадав розвязання революційного комітету, заявляючи, що лише під цими услівями дальше виконуватиме правління.

**Відповідь на престольну промову.**

Льондон (ПАТ.) Палата Громад відкинула 267 голосами проти 52 поправку Л. Джорджа до адреси в відповіди на престольну промову. В своїй поправці домагався Л. Джордж від правительства отворення анкети в цїли усталення лінії політики, котра могла би запевнити англійському промислови і хліборобству належну охорону, розвиток і довіря.

Льондон (ПАТ.) Палата прийняла формальну адресу з відповідю на престольну промову.

**Промова А. Джорджа.**

Льондон. (ПАТ). Вчера вперве Л. Джордж прийшов до слова в Палаті Громад. Він виголосив довшу промову в справі безробіття. Прихильники гучно оплескували його.

**Виїзд князя Андрія до Риму.**

Париж. Князь Андрій грецький виїхав до Риму.

**Розправа проти бельгійських міністрів.**

Софія. (ПАТ.) Розправа в процесі проти членів кабінету Радославова покінчилася вчера. Присуд оголоситься за місяць.

**Виїзд Пуанкаре до Льозанни.**

Париж (ПАТ.) Пуанкаре і Д'Лястеріє відїдуть до Льозанни в пятницю попол.

**Кризи сербського кабінету.**

Білгород. (ПАТ.) В звязи з кабінетною кризою, король прийняв учера предсідника скупштини, котрий здав звіт з настроїв, які панують у югославянському парляменті.

**Ґен. ґубернатор Ірляндії.**

Льондон. (ПАТ.) Гілі іменований ґенеральним ґубернатором вільної ірляндської держави.

**Економічний дефіцит Росії.**

Москва. (ПАТ.) Ларін пише в „Правді", що економічний дефіцит совітської Росії в 1922. р. є о половину менший, як минулого року.

**Кабінетна криза в Еспанії.**

Мадрид (ПАТ.) Кабінет подався до димісії.

Мадрид (ПАТ.) Король прийняв димісію кабінету.

**Конференція Чайлда з Ісметом.**

Льондон. (ПАТ.) Американський делеґат-обсерватор Чайлд конферував учера з Ісметом пашею. Догадуються, що вчерашня нарада є в звязи з цим, що американська делеґація одержала нові інструкції від свого правительства.

**Договір Анґори з Альбанією.**

Льондон. (ПАТ.) Правительства Анґори й Альбанії підписали, як вачувати, військовий договір.

**Поміч голодним.**

Москва. (ПАТ.) Від листопада в донському окрузі почала діяльність папська місія помочі голодним, котра обняла функції італійського Червоного Хреста. Місія харчує 1500 осіб.

**Російський посол у Ковні.**

Москва. (ПАТ.) Посол совітської Росії в Ковні Пайкен вручив повновласні листи президентови литовської републики. В своїй промові зазначив, що російський пролетаріят дуже уважно слідкує боротьбу литовського народу за свою незалежність.

**Конґрес Проінтерну.**

Москва (ПАТ.) Третій конґрес Проінтерну ухвалив одноголосно резолюцію, яка постановляє тісну співдіяльність Проінтерну з Комінтерном згідно з ухвалами конференції праці у Франції.

## До П. Т. Членів Трудової Партії.

Зближається Народній Зїзд. Право виборів делегатів мають тільки ті члени, що заплатили партійний податок і тим задокументували свою партійну приналежність

Тому обовязком кождого прислати партійний податок до Краєвого Союза Кредитового у Львові Ринок ч. 10. на ч. вкл. кн. 5000.

*Д-р ВОЛ. БАЧИНСЬКИЙ*
голова

## НОВИНКИ.

— **Привіт зі Загребу.** Нам прислано таке письмо: Українські студенти в Загребі разом зі співробітниками найбільшого юго-славянського дневника „Обзор-а" засилають Редакції „Свободи" щирий привіт і бажання успіху в боротьбі за свободу. Слідують підписи.

— **Не 14 000 а 143.961!** З Дирекції „Дністра" пишуть нам: „Комітет допомоги вязням" оголосив в „Ділі" заклик до українського громадянства, щоби воно слало пожертви для вязнів на чекове конто „Дністра" в П. К. О. у Варшаві, якого число подано хибно 14.000 замість 143.961. Вже тепер наплинають до нас дописи Жертводавців з краю, які вислали пожертви на хибне конто 14.000. Припускаючи, що на цьому конті найшлася більша сума пожертв, просимо усіх жертводавців, які впали жертвою цього мимовільного непорозуміння, щоби Вони в громадському інтересі звернулися до П. К. О. у Варшаві з просьбою — переписати вислану ними готівку з конта ч. 14.000 на конто 143.961.

— **Виїзд митр. Шептицького з Америки.** Про відїзд митроп. А. Шептицького з Америки до Европи доносить американська „Свобода" з 14. XI. ц. р.: В минулу неділю митрополит Шептицький попрощався з Америкою і відїхав в далеку дорогу. Рано попрощався в українській церкві при 7-ій вулиці в Ню-Йорку з нюйорською українською громадою. Пополудні українські шкільні діти уладили в церковній галі в честь митрополита прощальний концерт, на якому митрополит Шептицький був майже до остатка, а вийшов аж перед виїздом до заліниці. На залізничому двірці Ню Йорк Сентрел попрощали митрополита околичні священики під проводом адміністратора о. П. Понятишина і громадка цивільних осіб. Відїхав митрополит о годині 4·45 пополудні до Канади. У в'второк, 14. ц. м. відплине з Квібеку разом з канадійським епископом Н. Будкою і о. Ґродським кораблем „Емпрес оф Скотленд" до Европи. В Европі наперед удасться митрополит з епископом Будкою до Риму, а відтак до Львова.

— **Ювилей О. Загарова.** Дня 21. грудня ц. р. святкуватиме Український Театр ювилей 25-літної сценічної праці гол. режисера Олександра Загарова. День цей буде подвійним святом, бо побачимо перший раз на українській галицькій сцені „Отелля" Шекспіра. В виставі „Отелля" візьмуть участь найкращі сили нашого театру з Ювилятом на чолі.

— **З театру.** В пятницю йде народня драма зі співами М. Старицького „Ой не ходи Грицю" в новій постановці і обсаді. — В суботу знаменита комедія Джером Кляпки „Міс Гобс" в постановці О. Загарової. — Білети до театру продає раніще Союзний Базар, вул. Руська ч. 20.

— **Збірка на інтернованих.** Загальне Зібрання української еміґрантської Кольонії, яке відбулося у Варшаві при Дирекції Українського Центрального Комітету в Польщі 10. XI. 1922 р., звертається до Українського Громадянства, перебуваючого поза кордоном України на еміґрації, з закликом і просьбою прикласти всіх зусиль для переведення збірки на різдвяний подарунок інтернованим в Польщі козакам і старшинам Української Армії. Загальне Зібрання Української Кольонії у Варшаві розсилаючи до громадянства українського окрему відозву просить звернути пильну увагу на потреби інтернованих козаків і старшин в міру сил і можливости офірувати чи гроші, чи річі, особливо-ж одіж, білизну і взуття. Збірочною акцією керує Жіноча Підсекція при Українському Центральному Комітеті, на чолі якої стоїть п. Олена Івановна Лукасевич, котра ласкаво взяла на себе всю організаційну і виконавчу роботу в цій справі, і до котрої належить надсилати всі пожертви на адресу: Warszawa, Ulica Miedziana Nr. 10, m Nr. 17.

— **Невже це правда?** Нам доносять, що власник дібр Слобідка Лісна к. Коломиї, син відомого українського громадянина, парцелюючи свою посілість, поручив переведення парцеляції ославленому „обороньци кресуф" д-рови Грабарови... Не-же це можливе?

— **Пражська виставка преси.** Від 8. до 12. грудня ц. р. буде відкрита в Празі виставка преси. Невадилоб післати туди комплети українських часописів в Галичині, які розмірами своїх білих плям взялиб на певне рекорд в пресі усього світа...

— **Розстріл Купіцкого і Кавки.** Минулого вівторка покінчилася перед наглим судом у Львові розправа проти учасників убийства купця Мінцера — Купіцкого, Кавки і Бекіша, яких засуджено на кару смерти через повішення, згл. розстріл. На кілька хвилин перед виконанням екзекуції наспіло з Варшави уласкавлення для Бекіша, супроти чого о год. 2. мін. 16. розстріляно тільки двох перших засуджених. На місци екзекуції зібралася львівська голота, спрагнена крови, дарма, що кріваві екзекуції у Львові перестали уже бути сензацією.

— **„То це Німеччі!"** Польські часописи донесли оноді про рабунковий напад трьох польських жовнірів — Яна Ожиля, Зигмунта Королевіча, Станіслава Іваніцкого і Константого Вечорка з Жовкви на ідучого жовківським гостинцем Жида, якого вони хотіли ...„налякати"... Помимо цього невинного заміру жовківські герої взяли собі від Жида 60 000 марок та годинник, мабуть на памятку, дарма, що купецький змисл переміг у них сантимент для памяток, бо зараз таки ця невеличка, але чесна кумпанія пішла продавати дорогу памятку. На цій трансакції їх зловлено, але не віддано під наглий суд, раз вони обмежилися тільки до ...налякання „паршивого Жида".

— **Кидають мов круги.** В Дрогобичи арештовано оноді директора тамошньої філії „Нуси" Фрончека під замітом дефравдації на суму 17 міліонів марок. Оноді арештовано Владислава Мачка співвласника фабрики мила в Кракові, якого приловлено в Польській Касі позичковій на карманній крадіжи.

— **Золотий інтерес.** Оден з нововибраних послів до польського сойму помістив в часописах таке оголошення: „Як спільник до вже істнуючого мануфактурного підприємства у Варшаві приступить посол до польського сойму, з більшим капіталом зі знаменитими взаєминами з лодзькими фабрикантами і купцями..."

— **„Культура" нової Росії.** Головний політичний заряд совітської Росії зорганізував у Петербурзі спеціяльну шпійонську академію для домових дозорців. Під теперішню пору „академія" має 17.000 „слухачів". Такуж „академію" орґанізують і в Москві.

— **Недоля німецьких письменників.** Гурт німецьких письменників, які переживають тяжку недолю своєї батьківщини звернувся до німецької суспільности з закликом поспішити з підмогою літературі. Відозву підписали президент Еберт і канцлер Вірт а крім того Гавптман, Келлерман, Ман і богато инших літературних знаменитостей Німеччини. Про невідрадне становище німецьких письменників свідчить між иншими факт, що максімум авторського гонорару виносить — 10 марок від стрічки.

— **На політичних вязнів** в селі Дахнові, чесанівського повіту, на руки п. Андрія Пекара зложили: Андрій Пекар 2000, Іван Юрчишин 2000, Юрко Кунець 2000, Михайло Юрчишин 1000, Іван Кишка 2000, Михайло Приндяк 1000, Михайло Стадник 2000 мп.

— **Членам „Рідної Каси"** на Личакові пригадується, що Надзвичайні Загальні Збори цеї Каси відбудуться в пятницю 8. ц. м. о год. 6. вечером в домівці школи кн. Льва вул. Личаківська ч. 113 партер.

1171 1—1

— **Вп. передплатників в Чехословаччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Легіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

— **Звертається увагу нашої суспільности,** щоби сирі шкіри з кун, тхорів, видр, лисів, котів і т. п. продавати лише нашій українській фірмі: Петро Карпяк, Львів вул. Куркова ч. 11а. 945 25—30

— **Рада Ґенеральної Старшини Українського Національного Козацького Товариства,** складу першої і другої Генеральних козацьких Рад на Україні 1917—1918. рр., маючи на меті увійти в постійний контакт, та обмінятись своїми думками і програмою з усіма українськими національними, військовими і громадськими організаціями, студентськими т-вами та ин., отсею оповісткою прохає управи всіх цих організацій і товариств, надіслати свої адреси до Ґенеральної Канцелярії У. Н. К. Т-ва по адресі: Deutschland-Bayern, München, Georgenst 42 II. Aufb. A. Bantysch.

## Аматорська вистава читальні „Просвіти" на Личакові.

Аматорський гурток при читальні „Просвіти" на Личакові улаштував в салі т-ва „Ognisko" дня 4. грудня виставу трох одноактівок: „Два домики, одна фіртка", „На перші Гулі" Васильченка і „Куди вітер віє" тогож автора. У виставі взяли участь: п. Ліна і Стефа Худяківна, Марія Куйбідівна, Ярослава Чабанівна, Михайло Шекета, студ. Івась Белей, п. Марія Лизунівна, Ром. Крижанівський, Антін Дайко, Осип Стецурик та инші.

Вибір двох останніх пєс і їх виконання було доволі щасливе і аматори як Л. Худяківна, Івась Белей та М. Шекета вибились своєю грою на перше місце, вдоволяючи вповні присутну публику. Тільки на жаль актори не розуміли як слід духа прекрасних пєс Васильченка і наслідком того вистава стратила богато на вірности, субтельности й красі. П. Шекета занадто безцеремонно поводився із пєсами, а за його додатки та „прикраси" комедій, автор напевно не був би вдячний.

Бажано булоб мати більше пошани для творця пєс і не прикрашувати рукою аматора того, що створив мистець тої міри, що Васильченко. Те саме можна сказати про російську мову, котра вразила прикро навіть тих, що не вміли по російськи.

Поза тим цей аматорський гурток має за собою не малі заслуги, підготовляючи своїми виставами нашу передмійську публику до розуміння справжнього мистецтва і несучи рідне слово в ряди нашого робітництва й міщанства. Дохід призначено на користь українських політичних вязнів. *Об*

## З судової салі

Конфіскаційна практика перед судом.

Перед карним трибуналом краєвого суду у Львові під проводом судді Пелеха Личковского відбулася дня 6. грудня ц. р. розправа проти відповідального редактора „Громадського Вістника", п. Олекси Кузьми, обвинуваченого державною прокураторією за проступок поширювання сконфіскованих примірників газети у несконфіскованім виді. Сталось це наслідком донесення повітової команди державної поліції в Збаражи, що в марті ц. р. знайшла там кількадесять несконфіскованих примірників сконфіскованих чисел 27. і 28. „Громадського Вістника".

Обвинувачений, котрого боронив адв. д-р Яр. Олесницький, виказав, що не поносить ніякої вини в закиненім йому проступку, бо експедицією газети, як член редакції, не займається, а що несконфіскований наклад газети міг розходитися по краю, причинялася до того конфіскаційна практика державної прокураторії, яка свої конфіскаційні рішення видавала кілька годин пізнійше від часу виходу газети. Колиж тепер ця практика показалася мечем обосічним, бо даючи публиці змогу читати несконфіскованy українську газету стала невигідна для інтересів польської публичної опінії, в останнім часі зроблено відому реформу, яка приспішує конфіскаційне рішення майже до часу, коли зачинається друкувати наш дневник.

Розправу відложено задля переслухання поданих обороною свідків.

За таку саму провину обжаловується також був. відповідальний редактор „Вперед", п. Буняк.

## † Посмертні згадки.

Михайло Авторовський емеритований управитель школи, уроджений в Пилатківцях, помер у Львові дня 2.XII. Похорон відбувся дня 4. грудня ц. р.

### Курс грошей.

Львів, дня 6. грудня 1922.

| | |
|---|---|
| Долари американські | 17.300—17.350 |
| „ „ (1. і 2-ки | 17.150—17.200 |
| Долари канадійські | 17.100—17.150 |
| „ „ (1. і 2-ки | 16.950—17.000 |
| Марки німецькі | 2·35—2·45 |
| „ „ (сотки) | 2·10—2·25 |
| „ „ (дрібні) | 1·90—2.10 |
| Леї румунські | 102·00—107·00 |
| „ „ (дрібні) | 100·00—105·00 |
| Корони чеські | 540·00—550·00 |
| „ „ (дрібні) | 530·00—545·00 |
| Австрійські тис. нов. ем. | 580·00—600·00 |
| „ „ ст. ем. | 3 350·00—3 400·00 |
| „ сотки нов. ем. | 55·00—60·00 |
| „ 50 кор. | 90·00—100·00 |
| „ 70 кор. | 21·00—26·00 |
| „ 10 кор. | 12·00—13·00 |
| „ 1. і 2-ки | 0·60—0·65 |
| Рублі 5-сотки | 125·——140·— |
| „ сотки | 125·——140·— |
| „ 25-ки | 100·——110·— |
| „ дрібні | 0·65—0·75 |
| „ думські 1.000-ки | 20·00—25·00 |
| „ „ 250-ки | 15·00—20·00 |
| Керенки | 1·00—1·10 |
| Ґрузії | 1·20—1·25 |
| Франки французькі | 1160·00—1200·00 |
| Фунти стерлінґів | 76.500·00—78.000·00 |
| Франки швайцарські | 3.010·00—3.200·00 |

**Золото.**

| | |
|---|---|
| 20 кор. | 65.500·00—66.500·00 |
| 20 франк. | 63.500·00—64.500·00 |
| 20 марк. нім. | 75·00·00—77·000·00 |
| фунти стерлінґів | 62.000·00—62.200·00 |
| 10 рубл. | 8[illegible]·00·00—81·000·00 |
| Дукати | 15.500·00—15.600·00 |

**Срібло.**

| | |
|---|---|
| Корони австр. | 1301·00—1330·00 |
| 5 кор. австр. | 6[illegible]·00—6900·00 |
| Фльорени австр. | 3.275·00—3.325·00 |
| Рублі | 5.400·00—5.500·00 |
| Копійки | 27·50—28·00 |
| Долари американські | 10.500·00—11.000·00 |
| „ 5-ки 1. і 2. | 9.800·00—9.900·00 |
| Долари канадійські | 9·000·00—9.200·00 |
| „ „ дрібні | 8.500·00—8.700·00 |
| Леї румунські | 1.300·00—1.330·00 |

Шаніть наш чоловік!

# Промова д-ра Вол. Старосольського

## оборонця на процесі Ст. Федака і товаришів.

Двайцятого дня розправи забрав голос Д-р В. Старосольський, як оборонець обв. Дмитра Паліїва і Богдана Гнатевича.

Високий Трибунале, Вельми Шановні Панове Присяжні!

Забреніла тут, в тій салі, з уст одного з моїх Товаришів нотка, яка мене особисто затронула, заворушила мою душевну рівновагу, яку я мав по сей момент. А власне сказав один з моїх Товаришів, що він як Українець повинен прохати вас не увільнення обвинувачених з засуду, він сказав, що може бажанням нашим повинно бути це, щоби терпінням підсудних доповнилася міра народнього терпіння, що може через ці жертви прийде скорійше бажана хвилина визволення. Шановні Панове, я гадаю, що в тій нотці була висловлена не тільки його індівідуальна гадка. Я гадаю, що це повіяв якийсь з вітрів з тих азійських степів, де родяться нові релігії. І я, як певно не один в тій салі зі всіх націй, що переживають на сих просторах впливи заходу і сходу, кажу, що не тільки я став прихильним резонатором для таких слів. Бо „завше терновий вінок буде кращий, як царська корона. І все величавійший путь на Голгофту, як хід тріюфальний. Так од віків було і так воно буде до віку, як довго житимуть люде і поки ростимуть терні". За тим ідеалом терпіння йшли одиниці терпляче, йшли народи серед терпінь, виростали з нього сотки тисячів могил... Але з другого боку зі Заходу йдуть инші кличі. І один з тих кличів мусить наказати нам, щоби це бажання терпіння згасло, щоби воно не було бажаним ні обвинувачених ні оборонців. Бо вищим від ідеалу терпіння є другий ідеал, якого речником і я хотів би бути, а це ідеал справедливости. Ідеал цей не сміє бути потоптаний і в його імя я хочу промовляти. Я, бороню двох обвинувачених, пп. Дмитра Паліїва і Богдана Гнатевича.

Про Гнатевича Ви властиво не зволите підносити питання його вини.

Про його в цій розправі говорилося дуже мало. Не повинно було говоритися зовсім нічого. Про нього знова хотів би я примінити цитовані вже слова: „Доводу — хоцьби подейженя, ценя доводу, слядуф ценя, ценюв ценя". Обтяжує Гнатевича тільки се, що все і всюди становить абсолютний доказ невинности. Обтяжує Гнатевича виключно тільки це, що його у Львові не було в критичому часі, що він через Львів пересунувся, так сказати, як тінь, для полагодження технічних вимогів свого виїзду за границю, що одним словом Гнатевич має без ніякої решти, математично, точно, матеріяльно переведений доказ своєї неприсутности у Львові і в краю, а бодай в тих сторонах краю, де щонебудь могло було діятися, що одним словом Гнатевич блискуче перевів, а зглядно другі перевели за нього доказ його алібі,

Я не хочу говорити про річи, яких ми технічно не могли виказати але які дали би комічну закраску справі. Такою справою являється питання Центральної Управи Українських Січових Стрільців. На чолі цеї Центральної Управи стоїть 70-літний старець професор університету — фільольог, який перед половиною століття служив у війську і який з чим небудь, що могло би погрожувати безпеченству польської держави ніколи нічого не мав спільного. А ця центральна Управа носить фірму Товариства, „Українська Мистецька Накладня", що є чисто-промисловим підприємством, з метою допомоги інвалідам з великої і національної війни. Я прошу звернути увагу, що тут було сконстатоване що-до поведення Гнатевича підчас першого арештування. Його передержано три дні на поліції і випущено.

Вже по його арештуванню перший раз не появляються які небудь обтяження, але аж по другім арештуванню 10. X. 1921. Це підозріння, не йде, як льогічно повинно бути, перед арештуванням, ні — воно викликується арештуванням Гнатевича. Обтяжений він є якраз тому, що тоді був поліцією арештований, тут переставлено причину і наслідок. І це мусить бути сильно підчеркнене, що вину витягається дедукційно з факту арештування а не навпаки, щоби оправдати арештування „доспівано" до його підозріння. Хочу ще згадати леґенду про думські рублі. Це річ неправдива, що рублі думські привезено. На що малиб вони бути привезені, і який був би їх звязок з повстанням? Не потребую доказувати і виказувати що це за думські рублі, яку вони мають вартість. Мені здається, що це згадка про думські рублі, це ніякий доказ, це тільки наївна фантазія малої дитини, абсолютне ніщо. Тому, що до Гнатевича ситуація видається мені так дуже ясною, що я про Гнатевича дальше говорити не буду, прошу Вас тільки Вельми Шановні Панове, веліть витягнути з тих доказних фактів ясні консеквенції.

Тепер приходжу до другого обвинуваченого, мого клієнта Д. Палієва. Йому робить вельми Шановний Пан Прокуратор два закиди: Перший, це закид участи в компльоті, це закид, що він порадою, наказом, усуванням перешкод і т. д. першому обвинуваченому приготовляв виконання атентату.

На чім опирається цей закид? Мушу вернути до питання, яке вже надто богато було обговорене, до квестії віродостойности поліційних зізнань обв. Штика. Справа ця вже на стільки була обговорена, що твердих арґументів не беруся вже ставити. Я хочу обмежитися до одної уваги. Чим пояснити, що Штик говорив інакше на поліції інакше в суді. Питання це треба пояснити загадкою, якою є душа людини, взагалі, а перед якою стаєте, коли взяти під увагу психольогію душі Штика. Для нас вистарчає, що матеріяльні зізнання Штика неправдиві, що неправдивість їх є матеріяльно доказана. А чому він говорив неправду, це питання над яким учений психольог повинен собі ломати голову, яка для письменника дає безмежне поле до творчости. Але для судді вистарчає, цей один факт, що Штик говорив неправду. Для криміналістики, вирішення достовірности зізнань таких типів, до яких Штик належить, це питання трагічно болюче. Я пригадую вам, панове, що в історії польської політичної криміналістики, маєте нагоду провірити, яку ролю може відіграти такий тип, як Штик. Це було 1835. р. Тоді десь над Адрійським Морем арештовано Адольфа Руліньского, людину хоробру, інтеліґентну, чесну, здібну до самопосвяти, одним словом чоловіка про якого ніхто не смів сказати лихого слова ні кинути на нього підозріння ані навіть тіни підозріння. І цей Адольф Руліньскі арештований робить в слідстві зізнаня про змову, називає з подробицями людей, називає конспіраційні кружки, називає місцевости, де мала бути закопана зброя. Австрійська комісія їздить з ним по шляхотських дворах, робить розкопки за зброєю, арештує десятки невинних людей. Що далі Руліньскі вичисляє організації в яких будьто би грає визначну ролю, та називає псевдоніми тих організацій: „Czarny jeździec", „Pstry motyl", „Łabędź" і т. д.

І що йно по роках показується, що усі зізнання Руліньского від початку до кінця неправдиві, видумані, а псевдоніми видумані навіть не ним, але живцем переказані із статті тодішної „Львівської газети", а власне із статті про заговір Пальмієра у Франції проти французького короля. Я наводжу той примір, не щоби пояснити психольогію Штика, я хочу тільки сконстатувати, що так, як Руліньскі, так і Штик цілком певне остане для нас загадкою. Загадка душі Руліньского, оця страшна траґедія цеї душі, се питання, що його завело на таку путь, що примусило його до таких зізнань, це питання досі не розвязане і воно, думаю, все остане питанням. Але я хочу сконстатувати, що тип, якого репрезентантом в тій справі є Штик, що цей тип не новий, не такий, що народився би що йно в цій справі, але що він, сей тип давно відомий. І як все так і тут сей тип, на жаль потягнув за собою вже нещастя, бо без тих зізнань люде не сиділи би 14 місяців в вязниці, але заразом тип, якого енігматичні знамена для процесу, ми мусимо розуміти, але і на якого зізнаннях ми полягати абсолютно не можемо. А неправдивість тих зізнань була доказана і на це знова маю честь відкликатися до памяти вельми шановних панів, до всего, що зізнавали свідки, що документально було стверджено і до виводів попередників. І знову хочу зробити тільки одну загальну увагу. Сказав Вп. п. прокуратор так: Засідання такого то а такого скажім, що мало відбутись в „Бесіді", вечером у вівторок 29. вересня о год. 19. і т. д. не було. Отже — каже п. прокуратор — „Дня 29. вересня о 19. год. сего засідання могло не бути, його могло не бути означеного дня, могло воно не відбутися в означеній годині, але воно могло відбутися в иншій годині, в иншому місци, иншого дня. Паліїв дня 29. вересня не був, але міг бути хтось инший замість нього. Льосування в „Гостинниці" — се теж доказано, — дня 23. не було, але могло бути таке льосування деинде, в иншій годині. Очевидно могли бути инші тисячі річей, вони могли відбутися иншого дня, в иншім складі людей, в иншім місці і т. д. — Але тут я мушу заапелювати до тих кардинальних річей, до цего, що є непохитною догмою правосуддя. Не нашою річю є казати, що вона істнує. „Немінем каптіваазімус нізі юре віктум". Коли тінь сумніву є, тоді є місце для підозріння. Але де має бути вина, там не сміє бути тіни сумніву. А тут ми виказали не тільки тінь сумніву, але абсолютну неправдивість акту обвинувачення. А коли якісь сходини були деинде, то прошу нам сказати де були і коли були? і нехай нам буде дана можність виказати неправдивість того твердження. Проти закиду, що десь колись, щось могло бути. ми є безсильні і неправдивости його ми не можемо виказати. Коли цього роду ставлення справи було би допустиме, я не знаю, чи хто небудь з нас міг би бути певний, що завтра чи післязатра він не стане перед судом і чи не піднесеться проти нього закид, проти якого кождий є безсильний.

Отже я з цілим натиском мушу піднести, що піддержати оборону проти закидів „гдзесь кеди індзей", абсолютно не можна. Але не зважаючи на се ось на протязі чотирох тижнів говоримо про річи, котрі півтора року за нами лишилися і боронимося проти несформулованих не конкретних закидів. Всеж таки ми переводили і перевели докази, супроти яких навіть підозріння вельми шан. п. Прокуратора остоятись не можуть. І так про се що діялось в літі 1920 р., чим жила, що плянувала тоді українська молодь, про те все питали в зізнаннях оскаржених. Щастя, що в XX. ст. уживається друку, що зафіксовує всякі засоби думаного слова, і щастя, що поліційні органи переводять ревізії. Можемо отже сконтролювати, автентично усе, що було на сю тему сказане, прошу Вас, Панове Судді, контролювати і мене чи я кажу щось нельогічне, чи я не маю глибокої рації, що сконфіскований і доставлений до розправи матеріял, може нам доказати найпевнійше, що діялось в літі 1920 р. Він подає нам, що діялось тоді, він захопив думку, зафіксовану на письмі, щоби вона могла бути поставлена перед Високий Трибунал і Вас. Се є „Наш шлях" і „наказн", які є доказами на те, що безпосередно тоді діялось. Свідок може помилятись, що серед української молоді істнують такі а такі тенденції. Його зізнання все будуть субєктивні, з кардинальною засадою, є держатися не субєктивних, тільки обєктивних зізнань. Свідок може помилково, неточно помічати, він може непамятати і врешті помилково та неточно переказувати помічене.

Але „Наш Шлях" і наказ „Волі" це не є щось що підлягає, якимсь субєктивним відхиленням, можливим у свідка. І я прошу Панів при нараді звернути свою спеціяльну увагу на це, що було предметом доказу і що було відчитане при розправі, а власне на число „Нашого Шляху" з 24. червня 1921 р., де сказано на стороні 3-ій про атентат. Я не буду цего відчитувати, але пригадую Вп. Панам, що там як не можна ясніще осуджується всякий атентат. Бо такий атентат потягає за собою найбільші активні одиниці, бо він має хвилевий ефект, бо він дає пересічному обивателеви психольогічний уплив його енергії, яку він повинен у свойому патріотизмові використати. Супроти атентату думає собі обиватель, я не потребую працювати, бо за мене робить хто инший. Тут висказана тверда думка, що атентат деморалізує власну суспільність, се підчеркнув також п. Прокуратор, це говорив він у свойому оббвинуваєнню, що „Наш Шлях" був офіціяльним органом військової організації. Я піду ще дальше. Поминаючи це, що він був офіціяльним органом одної організації скажу, що „Наш Шлях" був фактично органом цілого відлому української молоді і що дійсно ті думки, які є висказані в ньому, одушевляли українську молодь. Особливо відноситься це до програмових статтей у цьому часописови.

Се є communis opinio сеї молоді в тім часі. Отже я кажу, коли правда є, що така стаття на передовім місци, це є передовиця в „Шляху", в літі 1921 р. була надрукована, що коли проти неї ніде не находимо ні пів слова осуду, полеміки, критики, що це думка була тою думкою, що була поширена тоді серед української молоді, що це була думка пануюча серед української молоді, що це була думка, яка гуртувала коло себе ту молодь і яка надавала напрям цілій її діяльности. І раз так є, раз воно правда, воно правда матеріяльно доказана, що це був пануючий погляд, що цей погляд звертався так остро і так рішучо проти атентату, — то я питаюсь, як можна з якоюсь тінею правдоподібности припускати, що серед молоді і то серед її членів, які інтелектуально проводили її, щоби серед них міг найтися не загал, але одиниця навіть яка, котра поступила би инакше, поступила би якось противно, котра пропагувала би атентат, котра одним словом звернулася проти того, що було начальним гаслом неспірною догмою думаючої української молоді. Це є, Панове, оче-

# Хто знає

де перебуває **Степан Скрупський, четар У. Г. А. зі Станиславова,** що враз з Галицькою армією перейшов Збруч, та послідну вістку про нього одержала рідня в 1920. р. Тоді мабуть був в дорозі до лічниці в Миколаєві. Товаришів і знайомих, що мають про нього які небудь вістки проситься

**за винагородою**

повідомити зажурену рідню на адресу: АНТІН СКРУПСЬКИЙ, BALTIMORE MEL. EASTERN AVE 2917 ac PALTEKE SON PARK. — Закордонні часописі проситься о передрук. 1106 6—10


вична неправда і „Наш Шлях" дає незбитий доказ, що комплот психольогічно організаційно і морально не міг істнувати, що поза одиницею, в якій почування бере верх над думкою, поза такою одиницею ніхтонебудь група який небудь, хоч би малий загал, який одобрював би атентат, найтися не міг. Я говорю тут про одобрення атентату і очевидно від одобрення теоретично ще дуже, безконечно далеко до цього, щоби в атентаті брати якудебудь посередну чи безпосередну активну участь.

Високошановні Панове!

Високоповажаний Пан Прокуратор старається доказати щось противного. А власне покликуючися на резолюції студентського зїзду з листопаду 1921 р. каже п. Прокуратор, що ця молодь похвалила атентат. Шановні Панове, звольте дуже строго віднестися до сих слів п. Прокуратора, так як прошу строго відноситися до мене. Є річ зовсім інша одобрювати якийсь плян і брати участь в тім вчинку і зовсім інша річ віднестися до вчинку вже виконаного прихильно. Я можу з найбільшим переконанням поборювати атентат, до останнього моменту робити все можливе, щоби атентату не було. Але коли атентат виконаний, я не осуджуючи його можу сказати: цей, хто виконав його, робив це з благородних поривів. Він робив це з високо ідеальних поривів. Коли я „post actum" одобрюю той вчинок, я попадаю в конфлікт з карним кодексом, але це цілком инше діло. Тоді я винен проступку § 305 за похвалу вчинку, але ніколи я не можу бути потягаий за самий цей вчинок особисто, особливо, коли як тут наглядно доказано, що загал відносився до думки атентаку негативно і відкидав її, вважаючи, що атентат може принести шкоду, може причинитися до деморалізації суспільности. Це є загальний момент і він відноситься не тільки до Паліїва, але і до других, котрі грали видну ролю в студентському життю.

Що до Паліїва, то ще один доказ є переведений, що він не брав участи, ні не мав ніякої відомости про атентат.

(Продовження буде.)

## ЖЕРТВИ

**Голодній Україні.**

Августдорф коло Снятина: 1000: Левенберг Мартін; по 1000: Рікріх Ван, Гауер Мартін, Маслянка Кость, Вебер Юрій, Левенберг Вільгельм, Фріс Юрій, Левенберг Мартін с. Якова, Левенберг Вільгельм с. Филипа, Ріпль Филип, Нербас Ам.; 500 Маслянка Степан; по 500: Левенберг Генрик, Левенберг Філіп, Мак Людвік, Петрик Маріян, Нібергаль Мартін, Вебер Юрій, Левенберг Рудольф, Дуй Адольф, Нербас Юрій, Рікріх Юрій, Виноградник Михайло, Фраєр Антін, Мерк Рудольф, Вебер Мартін с. Якова, Вебер Мартин с. Мартіна, Рікріх Генрик, Массірер Амалія; 400 Мак Юрій; по 300: Кон Філип, Гауер Амалія, Рікріх Яків, Нербас Юрій с. Фридрика, Нербас Іван, Рікріх Іван; по 200: Маслянка Василь. Малешка Осип, Гайхерт Генрик, Валянтин Вальтер, Левенберг Франц, Рікріх Філіп, Альберт Карло, Мор Іван, Кляйн Яків, Мерк Яків, Шмаленберг Мартін; по 100: Владика Ірена, Кутяк Іван, Фраєр Іван, Даум Марія, Мор Яків, Рікріх Мартін, Гайхерт Тереса; Шпаєр Мартін, Штетнер Мартін, Шавуляк Олекса; Н. Н. 85.

Снятин, жертви в збіжу: 88 кг. Чепка Василь, Ляшкевич Дмитро, Ляшкевич Сильвестер, Пашиняк Онуфрій; 15 кг. Терлецька Настя; 11 кг. Васпанський Іван. Меньше чим десять (10) кг. дали: Николя Комад, Ілаш Ткачик, Москалик Дмитро, Берляк Никола, Пашиняк Никола, Москалик Никола, Куравський Ілаш, Ткачик Василь, Ковалик Іван, Кишкан Анастазія.

Волчківці в збіжу зложили: по 25 кг.: Запаринюк Фруза, Гурик Юрій; по 16 кг.: Різун Іван, Дробанюк П.; 11 кг. Левко Кость; по 10 кг: Довганик Петро, Левко Петро, Стецик Федір, Вокарик Федір; 9 кг. Харітоник Семен; по 8 кг.: Стецик Лесьо, Левко Іван; 7 кг. Гавдуник Лесь; по 6 кг.: Стецик Василь, Різун Дмитро, Стецик Іван, Стецик Михайло, Чернявський Іван, Левко Йосиф, Лукенчук Петро; по 5 кг.: Кишканюк Юрко, Кушнір Іван. Онуфришин Йосиф, Шинкарик Дмитро, Запаринюк Калина, Різун Василь, Запаринюк Юрій, Запаринюк Іван, Стецик Микола, Захарчук Йосиф, Левко Іван, Запаринюк Іван, Запаринюк Лесьо, Долинюк Василь, Татарчук Лук., Різун Петро, Різун Демко; по 4 кг.: Лукенчук Федір, Стецик Анна, Запаринюк Іван, Романюк С., Харитоник Василь, Рурик Доця, Харук Семен, Стецик Петро, Вакарик Ілько, Драганюк Петро, Вітранчук Лесьо, Захарук Лесьо, Левко Ілько; по 3 кг: Різун Петро с. Антона, Рурик Іван, Шпичка Семен, Стецик Василь, Шпикарик Прось, Довганик Григорко, Гавдуник Йосиф, Стецик Лишко, Драганюк Лесьо; по 2 кг.: Гудзик Іван с. Василя, Запаринюк Ілько, Терохтюк Ілько, Драганюк Олена, Чернявський Петро, Левко Дмитро, Різун Федір, Лукенчук Іван, Гавдуник Василь, Литвинюк Василь, Драбинюк Онуфрій, Драбинюк Олена, Татарчук Юрій, Різун Іван, Захарук Василь, Рурик Лесьо.

Августдорф коло Снятина, жертви в збіжу: 32 кг.: Петрик Антін; 25 кг.; Мак Мартин; 15 кг: Нербас Яків; 13 кг.: Нербас Филип.

### 5 000 на будову дому „Рідна Школа" в Станиславові

вложили по 5.000 і кличуть: о. Деревлянко Іван кличе: о. Курдидика Дмитра в Скалі. Гусак Володимир кличе: о. Гутковського Алекс. з Бурштина, о. Кордубу Івана з Бережан. Хомин Микола кличе: Емілію з Девосирів Василякову в Товстім, о. Роснецького Олександра в Задубрівцях. Михайлишин Іван кличе: о. Саноцького Василя з Ляцького шлях., Стижука Миколу з Ходорова, Заборського Ковьму з Отинії, Жилуна Петра з Отинії, Боднарука Федора з Ляцького шлях., Семяника Юрка з Отинії, Глухого Федора з Отинії, о. Левицький Августин кличе о. Микитина Йосифа в Лісках п. Коршів, Матковського Зенов'я, упр. шк. в Жукотині, Галецінський Бронислав кличе д-ра Галецінського Волод. в Ярославі, Махна Якова в Лежайську, Ратушняк Іван кличе Модного Миколу в Скалі, Скалений Теофіль кличе: Пиндуса Осипа в Іваниківці, Гарасима Василя в Саджаві, о. Саврій Петро кличе: о. Ткачука Лаврентія в Ласківцях, о. Воробкевича Льва в Білобожниці, Демкович Емілія кличе: о. Хоманя Матія пароха в Лежайську, Кишакевичеву жену Льва в Лежайську, Стебельський Йосиф кличе: Бережницьку Анастазію в Ролеві, Ковалика Івана в Ролеві, Бандель Володимира кличе: Паньчишинову Ольгу жену лікаря у Львові, Савчикову Олену жену власника дібр у Львові, Чекалюк Кирило кличе: Русина Юліяна в Болехові (на 20.000 мп.), Леснецького Гедиміна в Болехові, Проць Федір кличе: Стельмаха Василя в Старих Богородчанах, Надрагу Івана в Гренівці.

На ту ціль дальше зложили по 5.000 мп.: Т-во „Міщанське Брацтво" у Львові, Гутковський Володимир в Станиславові, Вітковицький Олександер, Глухівський Константин, д-р Бережницький Іван у Львові, Городинський Іван, Дворянинова Марія в Станиславові, Кравців Андрій, Джерович Гнат, о. Чубатий Теодор, Галах Михайло в Станиславові, Рубель, Бачинський Федір, Олесницький Сидір, Тиндик Григорій, о. Щербанюк Іван.

**Просвітно-організаційний фонд Тов-а „Просвіта".**

913) о. д-р Т. Вергун в Синькові 2.000, кличе: о. О. Вергуна, о. М. Вергуна і о. М. Вергуна Дебеславцях, 914) Свистун в Хлібовичах 1.000, кличе: М. Лазурківну, Н. Панасюківну в Ушковичах, В. Навроцьку в Козині, М. Браташівну в Янчині, Ладику в Костенові і Любінця в Утіховичах, 915) Г. Полошинович в Ришковій волі 1.000 мп., кличе: Е Мандзюкову в Бабуші, К. Тхіра в Назнаєві і М. Бородача в Лукавиці, 916) М. Кульчицький 1 000 мп., кличе: Н. Дороцьку в Перемишлі, Р. Турчиновську в Пугачи, Д. Семчука в Новім Селі, П. Трускавецького в Ястрабику, 917) о. Кароль Бардин в Братківцях 2.000 мп., кличе: Всч. ОО. Духовних деканату Стрийського, 918) М. Геник в Лючій 1.000 мп., кличе: В. Боднара, в Слободі рун., Гр. Атаманова в Ковалівці, 919) М. Скородинський в Долпотові 1.000 мп., кличе: В. Мацяха в Сівці, І. Самотовку в Середнім і В. Кравця в Дубраві, 920) І. Дмитрик в Рафайловій 1.000 мп., кличе: М. Герету в Майдані, Ю. Дмитриківну в Переросли і М. Сайкевича в Пасічній, І. Пилипчака, 921) о. П. Янкевич в Ганусівці 1.000 мп., кличе: о. Турчмановича в Рошневі, о. Лісоцького в Побережу, о. Посацького в Милованю. 922) Р. Онишкевич в Купновичах 500 мп., 923) о. Т. Соневицький в Тудорові 1.000 мп., 924) В. Гуменюк в Станиславові 2.000 мп., кличе: Б. Левицького, В. Передяткевича і М. Хомаківну в Станиславові, 925) В. Сень в Завидовичах 1.000 мп., кличе: М. Войтовича в Сільци бен., О. Глодзінського в Руді сілецькій і В. Любку в Черневі, 926) О. Струцівна в Ямній 1 000 мп., 927) Т. Тимякова в Новосілках 1.000 мп., кличе: всіх теперішних виділових Тов-а „Боян" в Станиславові, 928) О. Масякова в Новосілці леач 1.000 мп., кличе: о. А. Гарасевича в Делієві, д-р І. Фіголя в Станиславові, Д. Макаревича в Ясеничі дол., 929) Луцькі в Янчині 10.000 мп., 930) А. Лукіянович у Львові 3.000 мп., кличе: І. Бордуна, в Турі, К. Чикалюка в Болехові і Е Мартинця у Львові, 931) о. А. Борисевич в Догроєві 2.000 мп., кличе: о. І. Рудавського в Сосници, о. І. Сорокевича в Ійковичах, о. Й. Оленяка в Вишатичах, 932) С. Пащак в Бокові 1.000 мп., 933) Філія „Просвіти" в Козовій 1.000 мп., кличе: Філії „Просвіти" в Зборові, Золочеві, Тернополи,

## ОПОВІСТКИ.

**Народній театр Тов. „Українська Бесіда" у Львові,** (Шашкевича 5.).

Пятниця 8. XII. 7 год. веч.: „Ой не ходи Грицю", народня драма на 5 дій М. Старицького.

Субота 9. XII. 7 год. веч.: „Міс Гобс", комедія на 4 дії Джером К. Джером.

Білети продає раньше „Південний Базар", (дім „Дністра") а в день вистави від год. 5 вечер каса театру. XXV. 3—3

—o—

**Лекції танців** відбуваються кождого вторка і четверга від 7 години вечером, в домівці Т-ва „Ворх" вул. Вірменська 28. 1182 1—2

**Загальні Збори Шкільного Кружка УПТ ім. Т. Шевченка на стрийській ділянці у Львові,** відбудуться в неділю дня 10 грудня 1922 о год. 5 по пол. в школі при вул. Міхнацкого ч. 12. — Зі Старшину: Іван Ігнат голова, Олекса Медвецький секретар. 1178 1—1

**Хто з Українського Громадянства** або Українських Товариств бажає зробити прислугу Українським Інвалідам, хай випозичить огнетревалу касу Союзови Українських Інвалідів кооперативі з обмеженою порукою у Львові, Руська 3. II. пов. Каса може бути навіть ушкоджена (виломана одна стіна, попсований замок). XXI 1—5

## Дрібні оголошення.

КІЛЬКАНАЦЯТЬ менших і більших реальностей в містах і на селах на продаж в тім комплетні господарства з інвентарем. — Д-р Дмитро Мудрецький, Любачів п. в місци. 1156 2—3

ЖЕНЩИНИ старшої, інтеліґентної, бездітної до заряду домом, найрадше вдови по священику пошукує о. Северин Ступницький, парох Торговиця, п. Отинія. 1177 1—1

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ господ.-кред. спілки „Йордан" стов. зареєстр. з необм. порукою в Клепарові відбудуться в неділю дня 24. грудня 1922. о год. 3. по пол. в домі читальні „Просвіти" з слід. деким порядком: 1) Відчитання протоколу, 2) Зміна статута, 3) Затвердження вибраної Управи, 4) Евентуальний вибір членів надзірної Ради, 5) Внески і запити. — Надзірна Рада. 1169 1—1

ОТСИМ ЗАЯВЛЯЮ, що посуджування мене, будьто би я був аґентом поліційним не відповідає правді. — Григорій Олійник, Безбруди, пов. Золочів, тепер занятий у Львові. 1174 1—1

ЛЕКЦІЇ ШУКАЄ студ. прав найрадше для низших кл. гімн. і для учит. сем. Зголошення посилати на адресу: Марійське Т-во Молоді, Львів, Коперника 36. 1179 1—3

КАНДИДАТ АДВОКАТУРИ глядає місця концепіста від 15. грудня с. р. Д-р Антін Юркевич, Чортків. 1176 1—2

ДВА кавалери, веселого успосіблення, розумні фахові машиніст і агроном, бажаючі вести спільний інтерес, оженяться з панночками або вдовами, які мали би відповідний посаг в цїли відкриття парового млина. Першенство мають з провінції. Зголошуватися тільки з фотографією до адміністрації „Свобода" під фаховець. 1172 1—2

## ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.


Адвокат і оборонець від карних справ

**Д-р Михайло Західний**

перебув в бережанській тюрмі голодівку, вийшов дня 20./XI. 1922 р. на волю і веде далі свою адвокатську канцелярію

**в БЕРЕЖАНАХ в Ринку.**

1096 (проти долішної студні.) 7-10


## Надзвичайні Загальні Збори

**Господ.-Торг. Спілки**

стов. зареєстр. з обм. порукою

**в РОГАТИНІ**

відбудуться в середу дня 20. грудня н. р. о год. 12 в полудне в салі читальні „Просвіти" (дім Української гімназії).

Порядок нарад:

1) Відкриття Зборів.

2) Відчитання протоколу послідних Загальних Зборів.

3) Зміна статуту в цілій основі в цїли узгіднення його з постановами нового закона про кооперативи. 1180 1—1

4) Внески і запити.

Коли би о год. 12-тій не явилось вимагане статутом число членів, то Збори відбудуться того самого дня і в тім самім льокали о год. 2 по пол. та будуть управнені рішати без огляду на число присутних членів. НАДЗІРНА РАДА.

**Присилайте передплату!**

„OLKA" спеціяльний склад трикотових і панчішкових виробів - - Львів, Ринок ч. 35 поручає трикотове білля, светери, жемпри, шалі, панчохи, скарпетки, рукавички і т. п. у всіх якостях.

Еміґранти, що не можуть виїхати до Америки, (Сполучених Держав) або до Канади, можуть без всяких перешкод виїхати

до КУБИ.

Всіляких інформацій уділяє даром

„HOLLAND-AMERICA LINE"

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 24. (давніще вулиця Городецька ч. 101.)

Пасажирі до Львова можуть вступити по інформації до нашого бюра поло двірця

Городецька 91.

XXI. 3—8

ВИПРОДАЖА РЕШТОК!!!

Надаються на чудові мужеські убрання, дамські костюми або на покриття куртон шутер. Матеріял міцний, чисто вовняний по ціні за метр Сорт А. 4.950 Мп. — Сорт Б. 5.300 Мп. — Сорт Ц. 8.900 Мп. — Сорт Д. 14.000 мп. Сорт Е. 18.700 мп. Сорт Ф. 22.000 мп. — **Рештки на бунди, пальта, футра:** Сорт А 8.300 мп. — Сорт Б 14.000 мп. — Сорт Ц 21.500 мп. — Сорт Д 31.900 мп. **Куртки теплі на чистій ваті** з дуже міцного матеріялу, у всіх красках. Сорт А. 32.000 мп. — Сорт Б. 42.000 мп. — Куртки є з сильного матеріялу, модно й практично вироблені, тому поручаємо всім. Маємо також на складі **штани**, сорт А 9.200 мп., сорт Б 13.000 мп. за пару. **Намізольки** з рукавами по 6.800 мп. за шт. **полотна, зефіри** від 2.900—3450 мп., **бархани** від 1.800—2.800 мп. Для удогіднення постановили ми висилати товар без задатку і замовлення виконуємо за посліплатою (платиться при відборі товару). Порто і опакування 1.500 мп. на рахунок замовляючого. Ризика нема, бо товар не до вподоби вимінюємо на инший або гроші сейчас звертаємо. Достава для Коп. Спілок, Кравець на догідних услівях. Замовлення просимо висилати просто до нашої кооперат. так:

„РЕГУЛЯТО" Львів, Валова 14. XX 1—2

НА МИКОЛИ І ЯЛИНКУ!

Спішіть поки виставе запас! Взуття мужеське, жіноче і діточе в найновіших фасонах, найліпшої якости по найдешевших цінах поручає МАГАЗИН ВЗУТТЯ — —

:: :: МАРКЕЛІЙ ШТАРК :: ::

ЛЬВІВ, Трибунальська 10 (Гогель під 3-ма корчами). 1102 2—5

НАРОДНІ СТРОЇ вишивки, вишивані жупани, запаски, сорочки, краватки і т., виробує, купує і продає нінова спілка промислова „ТРУД", Львів, Ринок 38. (кл. дім). XV 4-20

НАЙВІДПОВІДНІЙШІ ДАРУНКИ НА ЯЛИНКУ І НОВИЙ РІК

Електричні лямпки як також запасові батерії гуртом і детайльно поручає по конкуренційних цінах та висилає на провінцію фірма МАЛЬВІНА ІММЕРҐЛІК — ЛЬВІВ, Ягайлонська 17. XX 1—8

Каса задаткова „НАДІЯ"

стоваар. зар. з необм. порукою в Галичи.

Силою рішення загального збору членів дня 6. серпня 1922 перемінено теперішний Статут на „НАДІЯ", кооператив з обмеженою порукою. Т-во є готове на бажання заспокоїти всіх вірителів до трех місяців від послідного оголошення. Вірителі, котрі не зголосяться до того часу, будуть уважатися, що вони годяться на переміну статута Т-ва з неогран. на огран. поруку. Зазначується, що Т-во готове кождого зголосившогося вірителя заспокоїти до 15. днів. ДИРЕКЦІЯ. 1159 2 3

ПОЗІР!

Всі купці, що мають склепи по селах, а всі инші, що хотять заложити собі склепи в селі, хай удаються з довірям до винної і від літ існуючої фірми

Маврикія Кляйна

КОЛОМИЯ, РИНОК ч. 30. (у власнім домі, біля міської торговоі галі),

де можна набути всякого рода кольоніяльні товарі, делікатеси, всякого рода овочеві напитки, великий вибір овочевих вин, воскові і церковні свічки та взагалі всіляні товарі першої якости і по так дешевих цінах, що зможуть по селах відпродавати ці товари по тих цінах, по яких продають купці в Коломиї, заробляючи на тім дуже добре. — Початкуючим в охотою служиться радою і помочю. — Кождий інтересований нехай в потребі удається 1122 лишень до фірми 4—12

Маврикій Кляйн

Коломия, Ринок ч. 30

АДВОКАТ

## д-р Лев Хомиський

отворив адвокатську канцелярію в Золочеві і веде її спільно з адв. д-р Дрогомирецьким. 1175 1—10

## ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Тов-а українських студ. Політехніки

### „Основа" у Львові

відбудуться дня 10. грудня 1922. о год. 10. рано в домівці Товариства при вул. Потоцкого ч. 58 із слідуючим порядком:

1) Відкриття Зборів.
2) Відчитання протоколу з попередних Заг. Зборів.
3) Звіт уступаючого Виділу.
4) Уділення абсолюторії уступаючому Виділови.
5) Вибір нового Виділу і Контрольної Комісії.
6) Внесення і запити.

На случай неявлення відповідного числа членів о год. 10. рано, відбудуться того самого дня і з тим самим порядком наради другі Загальні Збори о годині пізнійше без огляду на число присутних членів.

Львів, дня 4. грудня 1922.

ЗА ВИДІЛ:

Голубович Віктор секретар. Зелений Роман голова. 1163 2—3

## Надзвичайні Загальні Збори

Господ.-Торгов. Спілки

стов. зареєстр. з обмеженою порукою

в ТУРЦІ н/Стр.

відбудуться дня 21. грудня н. р. (четвер) о год. 1 пол. в Народнім Домі в Турці з отим порядком нарад:

1) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів.
2) Зміна цілого статута.
3) Внесення членів.

Коли би в означений годині не явилося приписане § 47 статута число членів, відбудуться того самого дня о год. 2 по пол. в тім самім місци другі Загальні Збори при участи якого небудь числа членів.

Право участи в зборах мають лише члени, котрі доповнили свій уділ до установленої послідними Загальними Зборами висоти. 1170 1—1

НАДЗІРНА РАДА:

в. Іван Федевич голова. Дм. Величкович за секретаря.

Надзірна Рада Конзуму Українських Скарб. Службовців і Надзірна Рада Кооперативи „Союза Українських Інвалідів" у Львові скликують спільні

## НАДЗВИЧ. ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

на день 22. грудня 1922 р. на 4. год. по пол. в салі „Української Бесіди" (Народ. Дім, Руського 22).

XXI Порядок нарад: 2—2

1) Відкриття зборів.
2) Відчитання протоколів з послідних Загальних зборів.
3) Фузія „Конзуму Українських Скарб. Служб." з „Союзом Українських Інвалідів" згідно узгіднення параграфів статуту „Конзуму" з постановами закону.
4) Внески і запити.

Надзвичайна Рада „Союза Українських Інвалідів":

радн. Лукавецький Зенон, заст. голови.

Надз. Рада „Конзуму Українських Скарб. Служб.":

радн Лукавецький Зенон, голова. Літинський Евген, секретар.

Надзвичайні

## ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Міщанського ремісничо-промислового Союза кредитового

стов. зар. з обм. порукою

у Львові

відбудуться в пятницю дня 22. грудня 1922. о год. 11. перед пол. у власнім льокалі при вул. Руській ч. 3. І. пов. зі слідуючим порядком нарад:

1) Відчитання протоколу з попередних Загальних Зборів.
2) Звіт Краєвого Союза Ревізійного.
3) Зміна статута.
4) Внески і запити.

Львів, дня 5. грудня 1922. 1162 2-3

Др Вол. Бачинський предсідатель Ради. Михайло Галбай секретар Ради.

## Надзвичайні Загальні Збори

ПОВІТОВОЇ КООПЕРАТИВИ

стов. зареєстр. з обм. пор.

в Городенці

відбудуться 17. грудня н. р. о год. 1-ій в полудня, а в разі браку компляту о год. 2-гій в читальні „Просвіти" на Котюкині.

Предмет нарад:

1) Зміна статута в цілій основі задля узгіднення його з постановами нового кооперативного закона.
2) Підвищення уділів.
3) Внески членів.

Городенка, 2. грудня 1922.

ЗА НАДЗІРНУ РАДУ:

Осип Тарантюк. 1173 1—2

## Надзвичайні Загальні Збори

Парц. Тов-ва „ЗЕМЛЯ"

стов. зареєстр. з обм. пор. у ЛЬВОВІ

відбудуться в суботу дня 23. грудня 1922 о 4 год. по пол. в комнатах Стов. у Львові, Ринок ч. 43 І. пов. (дім „Ризниці"), з слідуючим порядком дневним:

1) Відчитання протоколу. 2) Відчитання ревіз. звіту. 3) Зміна статута.

ЗА НАДЗІРНУ РАДУ: 3—3

М. Заячківський містоголова. Ю. Мідрах секретар.

Урядова уповноважнене до парцеляції земель українських

ПАРЦЕЛЯЦІЙНЕ ТОВАРИСТВО

„ЗЕМЛЯ"

стов. зар. з обм. порукою

у ЛЬВОВІ, Ринок 43,

ч. телеф. 533.

переводить парцеляції і приймає вкладки до обороту на 10% і висше після умови. 724

## НАДЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Дня 20. грудня 1922. о год. 2. по пол., ствердженно о год. 3. по пол., в льокалі Народнього Дому в ЖОВКВІ відбудуться

Надзвичайні Загальні Збори

Тов. „Народний Дім" в Жовкві.

На деннім порядку відчитання протоколу послідних зборів і зміна цілого статуту.

Жовква, 1. грудня 1922.

1146 3—3 НАДЗІРНА РАДА.

## XI. Звичайні Загальні Збори

Повіт. Тов. господ.-кредитового

„СІРА"

стов. зареєстрованого з обмеж. порукою

в Жовкві

відбудуться дня 27. грудня 1922. р. о год. 11. перед полуднем у власних кімнатах, з слідуючим дневним порядком: 1) Відчитання протоколу з останніх Загальних Зборів. 2) Звіт Дирекції з діяльности за рік 1918, 1919, 1920 і 1921. 3) Звіт Комісії Контрольної і уділення абсолюторії. 4) Розділ зисків і страт за рік 1918, 1919, 1920 і 1921. 5) Вибір цілої Ради Надзираючої. 6) Вибір Комісії Контрольної. 7) Зміна статута від § 1. до § 53. — Річний звіт, рахунки і білянси є виложені в льокалі стоваришення для перегляду членам в годинах урядових. На случай браку компляту на отсих Загальних Зборах, відбудуться другі Загальні Збори в тім самім льокалі і з тим самим порядком дневним о год. 12. в полудне того самого дня, які будуть рішати без огляду на число членів.

1132 3—3 РАДА НАДЗИРАЮЧА.

Іван Мос реставратор, бувший управитель фірми Райха Ринок 5, відкрив власну кухню в льокалі „Міщанський Бар" 15М 1-4

Львів, пл. Галицька ч. 10 вхід від площі Галицької або через торгову галю. (Торгова Галя). — Поручає добірну кухню і обильно заосмотрений буфет.

КИНОТЕАТРИ

КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА

висвітлюють від четверга 7. грудня II-СЕРІЙОВУ ДРАМУ на тлі чарівної східної країни п. з.

„КІСМЕТ" (ПРИЗНАЧЕННЯ).

Чудові артистки світа яко одаліски. — Небувалий люксус гаремів і палат. Розкішні змислові танці. Одаліски в купелі. Казочний блеск життя молодого володаря Сходу. Романтичні пригоди бідняка. Найбільше любена жінка каліфа.

За редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 33. Почтову належність оплачено гуртом. Львів, субота 9. грудня 1922. Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143 322.
Адр. тел.: „Свобода“ Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукопись редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячно в краю 3300 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голландії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 5000 п. марок. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон. Румунії 50 лей. Болгарії 50 левів. Австрії 5.000 мк. Зміна адреси 100 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 150 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

„ФОРТУНА“ перша українська ФАБРИКА ЦУКОРКІВ і ПОМАДОК, переноситься цего місяця з Перемишля до Львова і від 10 XII. ц. р. починає дальшу продукцію і експедицію своїх цукрових виробів у ЛЬВОВІ при вул. Павлінів ч. 16 на Личакові.
Проситься поспішати із замовленнями цукрових дарунків на сьогорічну ялинку.

*Львів, 7. грудня 1922.*

**Залізна бриґада.** Наша народня армія вже від довшого часу бореться без зброї. Тільки непохитна воля встоятися в нерівній боротьбі, тільки відразу до рабства, тільки любов до свободи є тими всесильними стимулами, що кермують нашим національним фронтом.

Зірвавшись до бою за найдорожше Право Нації, сини нашого народу довгий час проливали свою кров на величезних просторах українських земель, відпираючи чужинні орди. Не по століттях неволі перший раз засяяла визвольна зброя у твердих молоденьких руках. Це перший раз після тихих скарг відізвався реальний звук, не перший раз замаяли світлі національні прапори над опоганеною чужинецькою нашою землею. І хоч в нерівній боротьбі, при застосуванню негідних підступів і кількастого проти, [illegible] Україну від світа, випала зброя із знеможених рук, то все таки з нашого боку не було капітуляції.

Після першої народньої армії прийшла друга: армія в таборах, в тюрмах, в поневірці і злиднях. Від Туколі на Поморю до Кожухова під Москвою у всіх таборах терпіли і страждали наші борці. Одначе і в цій добі не було вирішуючого моменту, ми не дали спромоги ворогам тріюмфувати над нами. Тільки страшна пошесть і безпощадна смерть вінчалися безмежним тріюмфом.

А отсе втретє на так короткому протязі часу у вязничних мурах замкнено тисячі мужів, жінок, а навіть дітей. Це залізна бриґада нашого народу, це ряди тих, яких противник, власник тюрем, гармат і крісів признав першими в народі і тим самим дав їм найвище відзначення.

Вже майже два місяці через тюрми Сх. Галичини перепливають тисячі і тисячі Українців всіх станів всякого віку. Інтелігенція, міщане селяне, робітники, адвокати, редактори, інжиніри, священики, учителі, студенти, ученики, купці; багаті селяне й бідні халапники; інтелігентні жінки, головно молоденькі гімназистки й семінаристки, несмілі сільські дівчата. Заповнюються і частинно опорожнюються по якімсь часі тюрми більшими гуртами й одиницями. Дзвенять кайдани, ключами відбивається об стухлі тюремні мури відгомін важких мужицьких чобіт, лунають бадьорі пісні.

In carcere et vincula ця залізна бриґада, на відзначена ворогом, загартована терпінням всенародня армія арештантів, та вона непохитна, непобідима. Вона сповнена віри в побіду добра, краси, в торжество волі.

А яка подивугідна рівність між всіми членами українського народу! Не одна верства бере на себе завдання визвольної протестації і визвольного терпіння, тільки всі в однаковій мірі. Всі несуть прийдешню волю, всі поносять жертви, всі горять одним невгасимим огнем любови до волі й ненависти до рабства.

Навіть з глухих сіл і присілків, де не доходить часопис, де не можна пройти крізь опанцирений кордон жандармерії, де на кождому кроці проявляється одинока мавія доносництва „кресовців“, навіть з тих закутків зявляються люде в тюремних мурах, виносячи з них — як з політичних візит — нові думки, глибоку національну свідомість почуття неволі і кривди.

В тюрмах зустрічаються — по сей і по той бік Збруча — рожені всіх українських земель. І тут зникають всі віками і вороками витворені віжничі, вигладжуються всі шорсткости недавних розходжень, без зусиль вирівнюються пропасти. Терпіння — Україну єднає усіх в єдиодушну громаду, [illegible] бриґада.

І хоч лунають стріли, хоч просверлюють вони серця найкращих, хоч смерть з убійчих крісів перетинає нитку життя молодих, здорових і сильних, але їх гомінкий клич: Нехай живе Україна! — стверджує їх безсмертність в найдальших поколіннях, — але їх відвага: вмирати з відкритими очима, дивитись смерти просто у вічі закріплює віру в безсмертність української нації.

Чи в тому стані народньої свідомости є способи і засоби перебороти любов до волі і ненависти до рабства?

**Платіть партійний податок!!! Присилайте на адресу! „Краєвий Союз Кредитовий“ у Львові, Ринок 10., вкл. кн. ч. 5.000. Жертводавці повище 500 мп. будуть оголошені поіменно!!**

## Крівава драма в Атенах.

(Докінчення.)

*Берлін, 29. XI. 1922.*

III.

У хвилі писання сих рядків часописи приносять урядовий комунікат грецького уряду з приводу атенських екзекуцій. Засуджені міністри, мовляв, провинилися були тим, що свідомо затаювали від народу дійсне становище краю і не позбулися союзних обовязків; що змісць спонукати короля до звечення, підіймали офензиву і довели до погрому армії... Часописи додають, що Венізельос у Льозанні, позбувшися особистих ворогів, „обурений“ женськими полями і „грозить“ зложенням мандату і т. ин. В Англії величезне враження, ще тяжче тим, що розстріляні міністри мали заявити, що вони робили під впливом британського правительства... В Льозанні уважають грецьку справу пропалою...

Виходить, що політичне значіння атенської драми перейде далеко поза межі Геллади. Се не диво, коли ся драма зв'язана органічно з світовою війною і мировою конференцією в Парижі. Недарусь, коли я далекі комбінації щодо можливих наслідків її, позволю собі тільки підкреслити на сьому місці новий зразок стару історично-політичного досвіду, якого, на жаль, люде дуже мало учаться. Маю на думці недоцінюваний вплив індивідуальних фактів, злочинів, помилок і промахів на хід політичного життя і долю цілих народів. Зерна політичних успіхів і невдач не лежать тільки у внутрішніх цінностях й енергіях народу й міжнародніх обставинах, а й дуже багато, я сказав би — в трьох четвертинах у здатности, розумі і такті поодиноких керманичів; бо в дійсности історію творять не абстрактні, метафізичні „народи“, а лише одиниці. Стара приповідка, що краще стадо оленів під проводом льва, ніж стадо львів під проводом оленя, не втратили в сьому напрямі нічого з своєї вмісности. Ся пригадка веде мене до порушення одного політично-правного і морального, як хочете, навіть дидактичного питання.

IV.

У вчорашній атенській трагедії відповіли за свої громадські вчинки (політичні, адміністративні чи стратегічні) відповідальні міністри і слуги держави. Справедливо чи несправедливо, по букві карного закону, — се инша річ; одначе се застереження може доторкатися головно роду і розмірів належеної кари і в найгіршому разі вибору жертвенного козла. Що грецька катастрофа вимагала експіяції і що вчора одержала її — про се не може бути жадного сумніву. В політиці є тільки один злочин, на який слідує кара: се невдача. І коли ся відкупна жертва вражає нас, то може не так своєю суворістю, а тим, що вона взагалі сталася. Бо, сказати правду, конституційна фраза про відповідальність урядів за свої вчинки стала в наших демократичних часах майже порожньою фразою без практичного значіння. Сучасне політично-філософічне поняття конституційної відповідальности уряду доволі нове; се одна із заборчків великої французької революції. Се не значить, що давніше міністри не були відповідальні. Ні, навпаки, дореволюційна історія повна арешту суду і кари не тільки на міністрів, а й на монархів, тільки все те не було убране в форму політичної конституційної доктрини, по якій монарх невідповідальний, а міністри й генерали відповідальні. Зокрема англійська історія повна прикладів практичної відповідальности королів і міністрів, дарма, що там [illegible] знаєм писаної конституції, зі одноцільної політично-правної кодексу. Таксамо старинна класична історія переткана густо зразками суду і кари над політичними і воєнними керманичами. Як тоді, правлячі людська йшла далеко, нехай послужить пригадка одної події з атенської таки історії. В 406 р. до Хр. Атенці засудили на смерть й умертвили своїх побідних стратегів за те тільки, що по перемозі над Спартою під Атренузами вони, перепинені бурею, не сповнили релігійно-морального обовязку і не похоронили як слід упалих в бою...

Та як тільки раціоналізм XVIII. в. і французька революція створили доктрину про народню суверенність, відповідальність і невідповідальність, політична практика пішла иншим шляхом. Кого в наших часах карається за дійсні чи уявлені хиби у національнім проводі? Невідповідальних монархів. Не один з них розпучливо боронився від війни; відповідальні міністри й генерали та „суверенний“ народ приневолили їх до неї; по її нещасній висліді — вони стали жертвенними козлами. А відповідальні міністри? Маючи більш або менш „довіря“ народу, парляменту, а передусім партії, одні з них правлять далі і славляться словом, письмом і памятниками; инші уступають добровільно, або примусово — набивши заздалегідь кишені, вивінувавши свою сімю і приятелів, та приготовивши затишне тепле гніздо в краю таки або заграницею...

Невже атенська драма, крівава, жорстока й індивідуально мабуть несправедлива (бо за злочин свідомого удержування громадянства в блуді требаб покарати смертю 99% урядів!), невже вона є заповідю зміни в дотеперішній практиці?

*С. Томашівський.*

Пр. 461/22. В імени Річпосполитої Польскої! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Цеожавої, що зміст часописи „Свобода“ число 28. з дня 29. XI. 1922. в артикулах під заголовками: 1) „Перші законодавці польської Республіки“ (уступ а) між словами „вибори“ і „згоди“, б) між словами „теріторії“ і „Поляки“. 2) „Польщія у Франції“ в уступ а) між словами „Европа“ і „З цього погляду“, б) між словами „життя“ і „Навчені“ містить в собі єство злочину з § 65 а) к. к. уплив доконану в дни 28. листопада 192 р. конфіскату за оправдану і заридив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. процедури карної заказ дальшого розширювання того друкового письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби се рішення помістив безплатно в найблизшім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. грудня 1862 Д. п. д. № 6 ex 1863, а іменно засудження за перестуство на гризу до 4.0 Мк. — Львів, дня 29. листопада 1922. (Підпис нечитний.)

# Ревізії, арешти, тюрма.

### Долинщина.

В Долині напав дня 21. падолиста ц. р. сержант III. компанії 53. п. кресових стрільців Суські Володимир на Івана Мостового, господаря з Ракова і збив його до крови без ніякої причини. З рук аж цивільні люде видеоли жертву звірства. За малу хвилину напав він на одного хлопця, але цей палицею відогнав напасника.

Після арештування студентки філ. Гіни Савицької, сказав ком. Вінтак: „na pierwszy rzut oka Pani mi się nie podobała, otóż jako podejrzaną kazałem aresztować". Відтак перевезено її до Стрия, куди поїхав і п. Вінтак переслухувати. В часі списування протоколу говорив: „Niech Pani powie prawdę, gdyż Pani ma zaufanie u Ukraińców a my odeszlemy Panią do Warszawy i damy najlepszą posadę". Коли невинна сказала, що нічого не знає, п. Вінтак крикнув: „Co, Pani będzie mi w żywe oczy kłamać, na to my mamy sposób, do godziny 5. rano wszystko Pani wyśpiewa, ale wyjdzie kaleką z tąd...". І дав недвозначно до зрозуміння, що має богато жандармів, а вона дівчина... І хто знає, що було би сталося, коли би не другий комісар, що після переслухання відпустив до дому. Зазначити треба, що комісар Вінтак все старається кождому суґерувати зізнання. Отцеви Хавлюкови важився він безпідставно кинути в вічі слова: „ksiądz kłamie bezczelnie". До п. Нусі Грицеївної прямо з кулаками скочив при протоколі а батькови, коли цей прийшов довідатися, де донька, сказав: „pana to nic nie obchodzi, gdzie córka".

Після арештування 4 братів Бойдуників і спровадження до громадського уряду, поліційний агент забрав Михайла Бойдуника до кльозету, де витягнувши револьвер, спитався: „Czy pan mnie zna?", на що цей відповів: „ні". На це агент: „jeżeli mnie nie znasz, zaraz poznasz" і держачи револьвер, почав бити. Коли збив його, відпровадив до инших вязнів та закликав учителя Янка Бойдуника, з яким поступив так само. Коли котрий хотів кричати, грозив агент: „jeżeli hejdamako będziesz krzyczał, strzelę ci w łeb, a umotywuję, że na mnie żuciłeś się i strzeliłem". Чи п. комісар Вінтак також може скаже, що про це не знав?

### Золочівщина.

В Золочеві арештовано на вулиці студ. Станислава Верницького з села Рикова і приміщено в поліційних арештах при маґістраті. Тут сиділи вже Яків Галькевич і Бистрицький з Підгорець. У вязниці був страшний непорядок, вікна повибивані, підлога майже до половини зірвана а по кімнаті бігали щурі. Одного разу явився жандарм і почав кричати: „Psia krew ta inteligencja, to gorzej jak świnie, ja zaraz każę wam myć podłogę". По трьох днях переведено його на „замок", де по кількох днях переслухано. Щойно дня 28. листопада випущено на волю.

### Солотвинщина.

В Солотвині арештувала поліція без подання причини муляря Стефана Себунчака.

В Кричці арештовано господаря Михайла Балагутряка. Дня 5. падолиста арештовано адвоката д-ра Чорченка, адвокат. конц. Кричковського, заст. нотар. Купчинського і судов. офіц. Цимбрилу, всіх зі Солотвини. В Порогах арештовано громадського секретаря Бабешького і господаря Козоріза.

### Чортківщина.

В селі Бичківцях пов. Чортків, переведено ревізію у агента „Дністра", Михайла Марковського, не знайшовши нічого, кромі запрошень на збори тов. „Просвіта" і кружка педагогічного. На тій підставі арештовано його зі сином Адамом і відставлено до тюрми в Чорткові. Закидувано їм злочин з § 58. к. з. Обвинувачені внесли жалобу до палати радних, котра її відкинула, відтак до апеляційного суду у Львові, котрий дня 20. листопада пустив обох на волю.

### Раещина.

Дня 23. жовтня ц. р. арештовано п. Іллю Молодівця, управителя школи в Камінці волоській, і п. Володимира Іванця, управ. школи в Замку пов. Рава руська. Випущено їх на волю дня 7. грудня ц. р. не доказавши їм ніякої вини.

### У Львові.

На вул. Супінського у Львові арештовано дня 26. жовтня ц. р. ученика VIII кл. української гімназії Августина Дудинку і держано до 16. листопа в Бриґідках без переслухання.

**Не дайте голодувати найкращим синам народу! Читайте списки тисячів арештованих українських громадян і спішіть з допомогою! У львівських арештах сидить кількасот Українців, для яких варить обіди кухня Комітету Допомоги політичним вязням. Привозіть харчі до кухні: „Народній Дім" у Львові! Постачайте всіх харчевих припасів для тих, що в голоді і холоді сидять по польських вязницях!**

# Після польських виборів у Східній Галичині.

### Відїзд „посла".

До села Блюдник коло Галича приїхав дня 7. падолиста ц. р. автом станиславівський воєвода Юристовський і загостив до Сехена Мельника з ґратуляцією з приводу його вибору послом до варшавського сойму. Воєвода дав Мельникови на убрання 300.000 мп. і казав йому сейчас їхати до Станиславова, а звідтам до Варшави. В Станиславові позволено йому повернути до Блюдник, щоби попращався з жінкою і дітьми. До рідного села прибув він уже в асисті чотирох державних поліціянтів з наложеними штиками. Трьох поліціянтів обходило подвіря, а один сидів у хаті коло „посла", не випускаючи оружя з рук. Так пильнувала його поліція, аж доки Мельник не приготовився до відїзду. Дня 9. листопада відїхав поспішним потягом з Галича до Варшави, супроводжений двома державними поліціянтами в цивільних одягах.

### Карна експедиція.

В тиждень після виборів до варшавського сенату впала до Шнирева пов. Броди, села війною цілком знищеного і до тепер ще не відбудованого, компанія піхоти і ескадрона кавалерії. Поручник від кавалерії заявив війтови, що це карна експедиція прийшла шукати „бандитів", яких, що правда, в наших сторонах до тепер ніхто не бачив. Шукання „бандитів" закінчилося тим, що військо розмістилося в селі і розпочало властиву свою діяльність. В першу чергу арештували чотирох хлопців, що вертали з вистави, яку Чит. „Просвіти" Шнирова ізза браку власного дому давала в сусіднім селі Клекотові. Хлопців побито і через цілий день заставляли до ріжних робіт. Посипалися й инші надужиття, як грабежі і побої невинних людей. Побили Івана Федуна, називаючи при тім бандитом, Василя Федуна, Михайла Кота, Степана Нестеровича і богато инших. Забрали при тім кільканайцять курий. Крім того мусіли доставити 5 фір сіна і 9 метрів вівса. На другий день удалася депутація села Шнирева до старости, котрий приобіцяв депутаціям, що за все буде заплачено, однак до тепер це не сталося.

До села Іспаса пов. Коломия з приводу виборів прибула карна експедиція. Як вона поводилась зі спокійною людністю, свідчить найвимовнійше оцей факт:

На приказ команданта карної експедиції спроваджено Дмитра Калиняка, Миколи і Василя Гаврилюка Миколи, обох з Іспаса, до місця постою експедиції і змасакровано в страшно звірський спосіб, почім викинено їх на вулицю, звідки люди занесли їх до дому. Додати належить, що першого бито так сильно по пятах і голові, що нещасний вже другого дня збожеволів. Нічю пропав, а в два дні пізнійше знайдено його в лісі з перерізаним горлом. Свідок Дмитро Гоянюк Юрій і його сестра Олена Калиняк, завезли божевільного до шпиталя в Коломиї, де нещасний бореться зі смертю.

### Контрибуція на військо.

Громада Старі Кути платить денно 100.000 мп. на військо, котре там по виборах стоїть постоєм. Передше то військо було в Кобаках. За той час припадає зложити 1½ пів міліона марок.

Нема кому упімнутися за народом, тим більше, що в місци нема пароха ні завідателя.

### Печеніжин.

Люде мають поставити стодолу, спалену по виборах Чемерисови.

Жовніри докучають людям. Не хотять їсти того, що є в хаті а мусить бути масло, солонина, бриндзя і т. п. У о. Льва Левицького умішено трьох жовнірів, а коли він поскаржився старшині, додано ще двох. Чи се міст до згоди?

### Не кандидував.

П. Андрій Зюбрецький, господар в Іванкові пов. Борщів, подає до загального відома, що на листі кандидатів до варшавського сойму поміщено його як кандидата з партії „українського незалежного хлопського комітету" підступом і проти його волі та що він ніколи й не думав бути польським соймовим послом.

П. Павло Кульчицький із Збрижа коло Скали заявляє, що зовсім не кандидував до варшавського сойму та що його кандидатуру поставлено з рамени „хлопської радикальної партії" без його відома.

### Не голосував.

Поважні і віродостойні люде з Косівщини просять нас спростувати згідно з правдою, що п. Цюпрак, управитель школи в Старих Кутах, хоч був виборчим комісарем, однак не голосував при польських соймових виборах.

**Бувші арештовані! Перегляньте числа „Діла" і „Свободи", чи ви були подані у списках арештованих. Напишіть негайно до Редакції „Свободи", як довго ви були увязнені, за віщо, в яких умовинах, коли були перший раз переслухані, та в яких умовинах перебули час у вязниці.**

# З Волині.

### По виборах.

Адміністрація на Волині переводить зараз пильне розслідування, хто з місцевих солтисів „сприяв" успіхові списку ч. 16. Зараз кілька десятків солтисів посаджено під арешт за те, що вони давали підводи аґітаторам шістнадцятки. Разом з тим кар за давання підвод представникам польських списків не накладається жадних.

### Українські гімназії.

Українське громадянство в м. Рівному роспочинає заходи, щоб добитись відкриття в м. Рівному української гімназії.

Такі самі заходи роспочинає українське громадянство міста Острога.

**Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.**

# Велика Україна.

### Доля „амнестованих".

В таборах інтернованих українських вязнів в Каліші і Щепюрні отримано відомости, що з першої партії українських репатріянтів, які по заклику совітської місії рішили повернутися на Україну розстріляно всіх за винятком восьми чоловік. „Репатріянти", повернувши до дому тільки на протязі двох тижнів тішились амнестією; після двох тижневого „відпочинку" всі вони були заарештовані й розстріляні.

### До справи голоду.

Головою українського ЦІКА утворена надзвичайна комісія по боротьбі з наслідками неурожаю в полудневo-західних губерніях України. Членами надзвичайної комісії являються: представники уряду, всеукраїнського комітету комуністичної партії, губерніяльних виконавчих комітетів й пяти осіб обраних населенням голодуючих губерній. Першою постановою комісії являється заборона вивозу збіжа до центральної Росії і за кордон.

### Цукрова кампанія на Україні.

„Економ. жизнь" сповіщають з Київа, що в наслідок незначного привозу буряків на багатьох заводах правобережної України припинились роботи.

### Нахаване не писати.

По пропозиції Чічеріна совітський уряд запропонував совітській пресі а також тим закордонним газетам, які одержують субсідії, тимчасово здержатися від друкування звісток про голод на полудневій Україні, на північному Кавказі, Криму й Донбасі до кінця льозанської конференції й повороту Чічеріна з закордонної поїздки.

# До Т. Членів Трудової Партії.

**Зближається Народній Зїзд. Право заборів делеґатів мають тільки ті члени, що заплатили партійний податок і тим задокументували свою партійну приналежність.**

**Тому обовязком кождого прислати партійний податок до Краєвого Союза Кредитового у Львові Ринок ч. 10. на ч. вкл. кн. 5000.**

*Д-р ВОЛ. БАЧИНСЬКИЙ*
голова.

# Льозанська конференція.

**Совітські домагання.**

На одному із засідань конференції, совітська делегація домагалася цілковитого замкнення проливів для воєнних кораблів. В тій справі совіти предложили свій проєкт, який розглянув і провірив льорд Керзон. Рішення послідує на черговому засіданню.

**Справа проливів.**

На останньому засіданню льозанської конференції виготовлено проєкт збереження свободи проливів для воєнної і торговельної плавби. Утворено торговельну комісію, яка буде контролювати виконання постанов конференції. Союзні держави обстоюють рішення про мілітаризацію прибережних областей.

**Присилайте складки на пресовий фонд на вул. ч. 20.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —**

# Раб-підніжок.

На Буковині завдяки заходам румунських правлячих кругів апостольським адміністратором іменував Рим о. Клима Злепка. Що він уявляє собою, наглядно показує його „посланіє", яке подаємо без змін:

„Климентій Злепко Божію і св. Римського Престола Милостю Апостольський Адміністратор Русинів-католиків всему Всч. Духовенству Епархіяльному і всім Вірним Мир і Благословеніє о Господі. Что воздам Господеви о всіх, яже воздаде ми. Пс. 115, 3. — Так кличе цар Давид на згадку всіх добродійств і ласк, якими його Господь наділив. — Ті слова повторяють сьогодня всі горожане Румунії по всіх закутках її, без ріжниці на народність і віроісповідання. Повторяють їх і Українці католики, тим більше, бо вони вірні своїй Церкві, є і вірні її науці божественній, що їх учить любити край, в якім живуть, і шанувати власть, що дана від Господа Бога. Провидіння Отця Небесного увінчало Короля нашого Фердинанда І. силою і могучістю, сполучило під Його скиптром нові землі і нові народи, а сьогодня король наш Фердинанд І. вкладає на голову свою в Альба Юлії корону великої Румунії, споглядаючи з вдячністю ко Престолу Того, котрий кермує долями народів, в Котрого руках судьба держав. В хвилі сій торжественній, в хвилі коронації і молитов короля нашого стають при нім щирим і непохитним серцем Українці-католики, бож вони знають і свідомі того, що під його скиптром найшли обезпеку і охорону свого життя і свого майна. Підчас коли в других державах лютує нехристіянська ненависть, невгода і непевність будучого дня, Українці-католики під покровом свого короля Фердинанда І. жиють обезпечені від тих нещасть. Чувство Українців-католиків до свого короля тим сердечнійше, бо в короля добачують вони забороло ладу і порядку суспільного. Відси і недивно, що Українці-католики почитають і люблять свого короля Фердинанда І. Те почитання і та любов іде з глибини щирого серця їх, бо Українець-католик облуди не знає. У нього отверта і сердечна душа, що погорджує облудою і фарисейством. Жовнір український був і є — все і всюди — найлучшим оборонцем вітчини, в якій живе. Та любов тим лекша і сильнійша, коли знаходить взаїмну любов. А то власне серце короля нашого Фердинанда І. переняте любовю до народів своїх. Воно не знає ріжниці національности, ані ріжниці віроісповідання. Серцю короля милий кождий його підданий і щасливий король, коли може кому помогти, коли може кого потішити і улекшити його горе і смуток.

Благородність, співчуття, доброчинність се вроджені прикмети короля нашого Фердинанда І. Тож з цілої душі шлють сьогодня Українці-католики горячі молитви свої до Всемогучого Небесного Отця і благають і просять: Боже, хорони нашого короля Фердинанда І. Хорони його трон, хорони його Вседостойну Родину, провадь його володіння ко добру всіх горожан, а тим самим ко добру цілої вітчини. Дано в день коронації короля Фердинанда І. дня 15. жовтня 1922. Кл. Злепко Апостольський Адміністратор. Ч. 2365. Зауділяємо повисше Посланіє і поручаєм, щоб його дня 15. жовтня с. р. по Te-Deum відчитали місто проповіди. † *Злепко*, Ап. Адм. тр."

Як живеться буковинським Українцям під володінням славленого о. Злепком короля Фердинанда, знаємо дуже добре. Тому подаємо „посланіє" без коментарів. Раб-підніжок... Думаємо, що цей рабський виступ буковинського апостольського адміністратора не причиниться до піднесення поваги гр.-кат. церкви на Буковині. Медвежа прислуга — таке „посланіє".

967 АДВОКАТ

Д-р Володимир

Бачинський

переніс адвокатську канцелярію з **Підгаєць до Львова** і веде її при ул. Косцюшка ч. 1 а біля „Народної Гостинниці".

# Жидівська політика в Польщі.

Визначний львівський сіоністичний посол до варшавського сойму д-р Л. Райх ось як зясував лінії політики східно-галицьких Жидів в інтерві з кореспондентом „Вінер Морґенцайтунґ":

Сіоністична партія рішила взяти участь у виборах, бо Жиди ніяк не можуть у сьогоднішнім критичнім моменті зрезиґнувати з одинокої публичної трибуни, з якої боронити можуть перед вже довершеними і в будуччині можливими актами несправедливости. Негайної інтервенції вимагає справа приняття на державну службу зльокавтованих жидівських урядовців і справа підготовки „numerus clausus" для жидівської молоді на польських університетах. Ходить даді о цілий комплекс господарських проблемів, які вирішується тепер виключно проти інтересів Жидів, як ось: закон про шинкарські концесії, який позбавить хліба тисячі Жидів, якщо жидівським послам не вдасться хочби в останнім моменті злагіднити його постанови. З всею рішучістю мусять виступити посли проти антисеміцької акції „Розвою".

Що-до позитивної сторони жидівської політики, то посли обороняти мусять проєкт рівноправности Жидів проти хочби найменшого обмеження. „Бажаємо, — говорив д-р Райх — „не тільки політичної й соціяльної, але й національної рівноправности; принайменше в тому змислі, щоби не позбавлено нас можливости користуватися правами окремої національности і розвивати нашу національну окремішність". Зреалізування постанов мирових договорів відносно національних меншостей, введення національно-персональної автономії, а з окрема заведення жидівської курії й жидівського катастру, остаточне усунення державних комісаріятів при віроісповідних громадах, а створення натомісць на демократичних підставах построєної віроісповідної громади, яка повинна стати підставою національно-жидівської організації — ось шляхи. Не менш важним постулятом є утримування на державні фонди жидівського нищого, середнього й вищого шкільництва та створення окремого міністерства для жидівських справ.

Щоби здійснити цю програму східно галицькі жидівські посли будуть іти спільно з иншими національно-жидівськими послами, але з огляду на спеціяльне положення у Східній Галичині і на те, що в цій країні жидівські питання іще не можна поставити на твердий грунт, східно-галицькі жидівські посли імовірно творитимуть окрему групу у варшавському соймі. Фактична єдність поміж жидівськими послами буде одначе вповні захована.

„Ми не дамо нашим ворогам картини роздору в жидівському таборі" — сказав д-р Райх.

Що-до відношення Жидів до инших соймових груп, то залежне воно буде від їхнього становиска відносно жидівських справ. — „Ці огляди рішатимуть наше відношення до уряду і наше становиско при виборі президента".

„Річю відповідальних політичних чинників буде, доказати, чи вони справді хочуть ладу в країні задовольнивши населення і його почуття права, чи навпаки мають на меті скріплювати серед значної частини населення невдоволення, яке напевно не принесе користи молодій державі" — так покінчив д-р Райх свою розмову.

**Присилайте датки на політичних вязнів до Тов. „Краєвий Союз Кредитовий", або до Тов. „Дністер" з допискою: на вязнів! — У Львові є ще кількасот арештованих Українців! — В першу чергу найблища рідня і селяни повинні прийти з помочею!**

# Процес „Юрівців".

**XII. день розправи.**

Свідки поліційний агент Ґарбуліньскі і постерунковий Ян Гальберт пояснюють справу арештування оба. Шварцмана, у якого найдено валізку повну комуністичних відозв.

Обв. Шварцман, цукорник з Тернополя, заперечує деякі моменти зізнань свідків.

Свідок Юркивичева, властителька цукорні при вул. Сикстуській у Львові, зізнає, що до її цукорні часто заходила обв. Гроссерова в товаристві Гіжовської, Ціховского та Урсакі, з якими мала якісь наради. Свідок розглядається по лавах обвинувачених і пізнає своїх колишніх гостей, що бували в її цукорні на нарадах.

Обор. д-р Л. Ганкевич ставить свідкові кілька питань, доказуючи нельогічність та безосновність здогадів свідка про тайні заговори й наради.

Обв. Гроссерова доказує, що в такому малому льокалі, як згадана цукорня, жадні конспірації неможливі і що вона була в цукорні в товаристві малої дівчинки.

Свідок Юркевичева впевняє, що Гроссерова була переодягнена в мундурі польського офіцира, що будить серед обвинувачених загальний сміх.

Зізнання свідка кінчаться заявою предсідника, що Юркевичева не знає нічого, а при слідстві говорила багато тільки тому, що жінки взагалі люблять багато говорити.

Обор. д-р Грек в довшій промові доказує, що обвинувачений Мешарос підчас комуністичного перевороту на Мадярщині студіював техніку в Будапешті й не брав участи в політичній боротьбі, а в Бориславі працював серед робітництва, леґально, а праця його немає нічого спільного з комунізмом.

Обор. д-р Аксер і д-р Ганкевич ставить внесок, щоби на дальші розправи запросити заприсяженого стенографа Андрія Головку.

Обор. д-р Л. Ганкевич ставить внесок покликання нових свідків із рідного села обв. Мойси і Гіжовскої, Ілинці біля Заболотова.

Прок. Ґіртлер збиває докази д-ра Ґрека і доказує, що обв. Мешарос провадив комуністичну аґітацію і брав участь в революції на Мадярщині. Після того прокуратор відкидає деякі внески оборонців і доказує, що оба. Гіжовська займалася пропаґандою комунізму.

Обор. д-р Грек в довшій ревеляції обстоює свої внески.

Д-р Дурач підкреслює високий моральний рівень обв. д-ра Гроссерової, котра призналася отверто до вчинків, будучи свідомою, що за них чекає її може навіть шибениця.

На внесок д-ра Льва Ганкевича розправу перервано, щоби дати обороні змогу порозумітися з обвинуваченими.

**Шліть жертви на будову памятника на могилі Леся Мартовича до Пов. Тов-ва Кредитового „Віра" в Раві Руській.**

# З польських справ.

**Після резиґнації Пілсудского.**

Резиґнацію Пілсудского з кандидатури на президента Річипосполитої приняла ендецька преса очевидно з найбільшим задоволенням. „Жечпосполіта" пророкує прихід цілком нових часів для Польщі. „Сьогодні відвернімося від недавного минулого й дивімося в розсвіт нової доби, яка саме розпочинається. Буде це доба спокійного панування права в конституційному устрою". Передбачує створення „народової" соймової більшости: „Ця більшість візьме й мусить узяти на свої плечі найтяжчий, але найшляхотнійший у державному житті тягар одвічальности. На цю дорогу треба увійти негайно, бо держава справді захитана, господарсько й скарбово розстроєна, на міжнародньому ґрунті легковажена"... словом остання година вибила. „Слово Польске" називає резиґнацію Пілсудского „визволенням": „Із грудей народу впала важка скеля, що давила його наче примара... Йосиф Пілсудскі не буде президенном Річипосполитої. І т. д. в тім самім стилю. — Всупереч сподіванням ліва преса приняла уступлення Пілсудского доволі холодно. П. П. С.-овські органи одноодушно заявляють, що їм вправді Пілсудского жаль, але — демократичні, конституційні здобутки важнійші ніж особи і коли п. Пілсудскі у рамках конституційних законів поміститися не може — то радше перехилитися треба на бік отих законів, що заповідають боротьбу за той сам демократизм, із якого ендеція викувала зброю проти Пілсудского поки він був при владі.

Одначе ситуація все ще не вияснена. В світлі ендецької певности, що створиться права соймова більшість, дуже підозріло виглядає мовчанка Вітоса й людовців, які ще досі не заявилися про одиноку досі серіозну кандидатуру на президента Тромпчиньского, висуненого ендецією.

Проти цієї кандидатури цілком рішуче вже виступили всі ліві угрупування (за виїмкою людовців), уважаючи її за провокацію. Лю-

довці тимчасом ніби то далі лянсують кандидатуру б. мін. Войцеховского, але рівночасно інформуються в лівих кругах, як вони приняли б кандидатуру... Вітоса. Треба радше припускати, що язичок ваги, яким є людовці, перехилиться в решті решт — на право і, що до створення „народової" більшости все таки прийде на днях.

**Ендецька програма реформи скарбу.**

„Слово польске" доносить з Варшави, що ендецькі групи дуже живо працюють над виготовленням господарської і фінансової програми.

Реформа скарбу повинна опертися на зміні податкової системи. Ріжниці в поглядах істнують тільки що-до справи прогресивности податків. Ендеки обчислюють, що без уваги на знижку польської марки преліміновний на біжучий рік буджетовий дефіцит можна буде покрити—при помочі сильно затиснено податкової шруби. Преліміновний буджет буде виносити біля 3 біліони в видатках, а в доходах $1^1/_2$ біліона. Цікаво тільки, чи податкова шруба таки витисне.. біліони, чи радше трісне.

**Підготовлюється ґрунт під „тверду владу".**

Позавчора предложив сен. Новак проєкт реґуляміну для сенату, вироблений Тромпчинським. Проєкт отой надає маршалкови сенату незвичайно далекойдучу владу над сенаторами, а самому сенатови надто широку компетенцію в відношенню до сойму—всупереч постановам конституції.

Маршалок сенату має між иншим право... цензурувати інтерпеляції і накладати дуже високі дисциплінарні грошеві кари на сенаторів. Промови можуть бути обмежувані навіть до 5 мінут.

В опозиції до проєкту стали: Жидівський клюб, П. П. С., „Визволенє" і „національні меншости". Пропозиція одначе доволі безнадійна, бо людовці імовірно підуть поруч ендеції. Правдоподібні тільки незначні зміни в проєкті

Вчора вже ухвалено перших 8 постанов, м. и., що урядовою мовою нарад так у комісіях, як і на пленум сенату є польська мова, і що ніяка инша мова не буде допущена до дискусії.

**Ендеці і „фашисти" і бельведерські „фекта фашисти".**

„Жечпосполіта" доносить: Минулої неділі відбувся у Варшаві зїзд представників військових стоваришень „Звйонзкуф Стшелецкіх". Зїзд отой був очевидно скликаний у звязку з вибором президента Річпосполитої. „Маємо 300.000 членів" — так говорено на зїзді.

„В нас ціла Польща, в нас сила... Маймо відвагу сміло заявити, що ми справжні преторіяне Пілсудского. Не будемо хитатися. Кинемо визов і видамо боротьбу!"

— „Будемо зброїтися не лише проти зовнішних ворогів. Боротисямемо передусім проти фашистів і польської реакції!"

„Жечпосполіта" твердить, що на оцей зїзд їхали не лише делегати, але й цілі ...узброєні відділи, які тільки з трудом без проливу крови вдалося поліції не пустити у Варшаву, а обеззброїти по дорозі.

„Звйонзкі стшелецке" є під кермою тайної P. O. W. („Польска організація войскова"), яка розпоряджає навіть власною розвідкою. Звйонзкі" оті стоять у цілком ворожій позиції до ендецьких військових стоваришень, як ось: „Сокул", „Дружина Бартошова".

**Сніданє польского президента і Жидів.**

„Жечпосполіта" доносить: Вчора відбулися збори клюбу жидівських послів, на яких рішено, що клюб не віддасть білих карток підчас вибору президента Річпосполитої, але заявиться за тим кандидатом, якого вважатиме найвідповіднійшим.

**ВП Передплатників в Чехо-Словаччині приємно отсим складати передплату за наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавн. Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.***

# Совітська Росія.

**Подвійна роль.**

„Народні Лісти" в вступній статті говорять, що льозанська конференція знову висунула на перший плян питання про відношення совітської дипльоматії до дипльоматії західно-европейських держав. Чужоземна дипльоматія завжди вимагала від совітської Росії відмови від аґітації в закордонних державах. Совітський уряд охоче дає такого роду зобовязання, бо у большевиків дуже добре розподілені ролі. В той час, коли Чичерін передав на розгляд совіта народніх комісарів проєкт реорганізації дипльоматичного корпусу для того, щоби пристосувати його до вимог европейської дипльоматії і до королівських палат, Зіновєв вказує й навчає, як провадити руйнуючу комуністичну роботу. Зовнішно совітський уряд не робить нічого компромітуючого, дбає про зміцнення своєї держави й пропонує торговельні і мирові умови; в той же час руйнуючу працю провадить третій інтернаціонал, за який совітська влада формально не відповідає, але для роботи якого вона дає засоби.

**Наслідки „обєднання".**

В звязку з обєднанням совітських республик на Батум поширено загально-совітські митні оплати; заборонений вивіз цукру навіть до Персії; заведено заборонні норми, регулюючі привіз, які до сього часу на Батум не поширювалися. В звязку з цим торговля з Батумом цілком припинилася.

**Безробіття в Москві.**

По даним московської біржі праці на першого грудня було 48 014 безробітних, на 16. грудня 52.364 безробітних; найбільша кількість безробітних була поміж совітськими служачими й некваліфікованими робітниками.

**Зїзд діячів освіти.**

На засіданні дня 24. листопада зїздом працьовників освіти в Москві по докладу Луначарського приняти резолюцію такого змісту: „констатуючи катастрофальний стан народньої освіти і безвихідне становище працьовників освіти, викликане відсутністю міцної матеріяльної бази, зїзд звертає увагу десятого загально російського зїзду совітів на необхідність спинити дальшу руїну школи й постепенно перейти до наступу на фронті освіти. Засобами для утворення бази зїзд уважає піднесення частини намкомосвіти в державному буджеті, заброновання в місцевому буджеті для освіти не менше 90 процент, тимчасове заведення плати в школі 1-ого і 2-ого ступнів з повним забезпеченням інтересів найбіднійших верств, тимчасові договори з сільською людністю про удержання шкіл і допущення приватної і громадської ініціятиви. Для підготовки працьовників освіти потрібно утворити при наркомосвіті великий культурний фонд".

**При зміні адреси просимо не забувати подати і попередню свою адресу.**

# РІЖНІ ВІСТИ.

**Димісія кабінету в Югославії.**

Кабінет Пасіча подався до димісії. Король приняв димісію із зазначенням, що старий кабінет має провадити свої функції, аж до утворення нового кабінету.

**Кабінетна криза в Еспанії.**

Маркіз Алюценс дістав припоручення утворити новий кабінет.

**Дар Ватикану для Росії.**

Секретар совітської місії в Римі дістав від Папи римського міліон лірів для голодуючих в сов. Росії.

**Вислід виконавців замаху на Шайдемана.**

„N. Fr. Presse" доносить, що державний трибунал в Липську засудив виконавців замаху на Шайдемана, а іменно, Ельшлеґера і Густера на 10 літ вязниці. Прочих звільнено.

**З Альбанії.**

З Тірани доносять, що альбанські народні збори вибрали реґенційну раду в склад якої входить Дяферджо і Джонтобі. Президентом міністрів вибрано Ахмет бея. Це буде наймолодший президент міністрів серед усіх президентів Европи.

**Кабінетна криза в Югославії.**

Парляментарна демократична фракція югославянського парляменту на останньому засіданню радила над справою внутрішнього положення, в звязку з кабінетною кризою. Провідних фракції Давидович заявив, що й на далі він стоятиме на становищі переговорів з хорватською опозицією в цілі створення спільного бльоку. В найблизшому часі буде вирішена справа кабінетної кризи.

**З турецкого світла.**

Тому, що турецька влада в Константинополі не хоче видавати збігцям пашпортів на виїзд за кордон, англійські війська обсадили турецькі уряди, митні бюра і скорострілами охороняють християн, що втікають з Константинополя. Між Рефет-пашою і коаліційним комісарем з приводу того відносини значно погіршилися.

**Англійсько-ірляндські взаємини.**

Перший губернатор вільної Ірляндії в своїй промові заявив, що його бажанням буде привернути приязні взаємини між Англією та Ірляндією. Метою нового уряду буде також справа порозуміння поміж північною Ірляндією та південною. На думку губернатора серед Ірляндців є тільки 1 процент невдоволених з ірляндської конституції. Цей малий відлам Ірляндців є дуже небезпечний, бо розпоряджає тайними складами зброї та муніції.

**Заворушення в Болгарії.**

Болгарська преса доносить, що дня 5. грудня узброєний відділ приклонників опозиційних партій напав на місто Кістенділь (100 км. від Софії) і не вустрінувши жадного опору перервав комунікацію із столицею та арештував кількох Македонців. Підчас перепалки було кілька осіб убитих та ранених. Уряд розпочав акцію для пацифікації тої провінції.

**Акція Нансена.**

Д-р Нансен прибув до Норвеґії і видав відозву до всіх народів світу, в цілі загарантування допомогової акції для грецьких збігців з Малої Азії і Тракії. Нансен стверджує, що тисячі грецьких збігців остались на чужині без найменших засобів до життя. В Греції перебуває 900.000 збігців християн, між ними 50 тисяч Вірменів, котрі терплять голод і нужду та живуть без даху над головою. На днях до Греції прибуло 18.000 збігців сиріт по упавших жовнірах. Тисячі людей умирає з голоду та зимна.

**Влада міцної руки на Мадярщині.**

Народні мадярські збори в Будапешті ухвалили новий закон про охорону публичного спокою, загроженого революційними елементами. Новий закон опирається на таких постановах: 1) кождий обвинувачений в протидержавній аґітації буде прогнаний поза кордони Мадярщини; 2) всі підозрілі в антидержавній акції будуть інтерновані та засуджені на тяжкі роботи; 3) часописі, що піддержують революційний фермент, мають бути завішені.

**Гріхи був. австрійської монархії.**

„Petit Parisien" доносить, що комітет знатоків, котрий обмірковував плян розділу довгів був. австрійської монархії між сукцесійні держави, закінчив свої праці. На днях розпічнеться акція в справі реалізації плянів того комітету.

**Сезд російських монархістів.**

Одна авторітетна в монархічних російських колах особа з розмові з співробітником „Рускульта" про результати монархічної наради в Парижі заявила, що великий кн. Микола Миколаєвич згодився стати на чолі монархічного руху ще до вияснення особи доглядача престолу, але при цьому виразно підкреслив, що уважає передчасними й зайвими всякі виступи. На париській нараді були присутні представники стопяти монархічних організацій. На нараді між иншим обмірковувалася жидівська справа й провадилися переговори з представниками впливових жидівських груп.

**Перше засідання ірляндського парляменту.**

Дня 6. грудня в Дебліні відбулося перше засідання парляменту вільної держави. На засіданню парлямент зложив присягу на вірність свойому народові,

# ТЕЛЕҐРАМИ.

**Подорож Мусоліні.**

Париж. (ПАТ.) Мусоліні прибуде тут у пятницю і відїде в дальшу подорож до Льондону поїздом, котрим поїде Пуанкаре.

**Конференція амбасадорів.**

Париж. (Вольф.) Конференція амбасадорів мала сьогодні засідання. Про перебіг не видано ніякого комунікату.

**Уконституування Ірляндської держави.**

Льондон. (ПАТ.) Вчера послідувало уконституовання вільної ірляндської держави в палаті Бекінгем. Король передтим підписав дві проклямації. Одна вводить у життя конституцію, передбачену договором в 6. XII. 1921, друга іменує генеральним губернатором в. держави Тіма Гілі. Годину після підписання цих проклямацій ген. губернатор відчитав їх публично в Дебліні і рівночасно зложив присягу. О год. 17. зібрався Ірляндський парлямент і покликав Михайла Гейєса на президента Зборів. Президентом Ірляндської держави затверджено Кесгрейва. Ірляндське правительство одержало ґратуляції від правительств усіх доміній.

**Ірляндський кабінет.**

Льондон. (ПАТ.) Райтер. Кесгрейв предложив у Дейлірені лісту міністрів Теку військових справ обійме Мелкеґі, загр. справи Фіґерелд. Кесгрейв є шефом правительства.

**Грецький намісар М. Аа́ї перед судом.**

Атени. (ПАТ.) Революційний комітет рішив поставити перед во-

...ний суд б. високого грецького комісаря для М. Азії Стеркодаса.

**Німецькі предложення.**

Берлін. (ПАТ.) „Д. А. Цтг.": Німецьке правительство ще заки зачнуться льондонські наради, предложить комісії відшкодувань позитивні пропозиції.

**Заява Чічеріна.**

Відень. (ПАТ.) „Н. Фр. Пр." доносить з Льозанни: Несподіванкою сьогоднішнього дня була заява Чічеріна, яку він зложив американським журналістам. Він сказав, що готов прийняти предложення Чайлда за основу дальших переговорів, коли заяву в справі воєнних кораблів прибереться у відповідну форму. При цьому покликався на примір, що американські торпедовці за останні два роки впливали на Чорне море для підпертя ратункової американської акції.

**Перед брукселською конференцією.**

Льондон. (ПАТ.) З міродатних жерел звідомляють, що Бельгія скличе конференцію до Брукселі лише під цим услівям, коли союзники дійдуть до порозуміння в справі репарацій. Бонар Лоу візьме мабуть участь у конференції, але щойно після 15. грудня, цебто по замкненню сесії парляменту.

**Італійсько-російські взаємини.**

Рим. (ПАТ.) Польрад. Красін заявив представникам преси в справі наради, яку мав з Мусоліні, що питання італійсько-російських взаємин ще не є точно розглянене. Красін зазначив, що Мусоліні дав себе переконати про конечність скорого привернення на основі взаїмного дезінтересмен внутрішньої політики обох країв правильних дипльоматичних взаємин між ними.

**Нота Литви до Ради амбасадорів.**

Ковно. (ПАТ.) Литовське міністерство закордонних справ вислало до Ради амбасадорів ноту в справі інтернаціоналізації Німана і в справі визнання Литви де юре. В ноті висловлено погляд, що виконання уступу версайського договору відносно управильнення східної границі польської держави, дає Литві право не погодитися на уміжнародовлення Німана.

**КАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН.**

## З дороги життя.

### З холодними вітрами.

...ний помах крил вітрів холодних —
...росив дві квітки нерозквітлі.
...о вірили в день бур морозних:
— Ідуть весняні ранки світлі...

. . . . . .

...е зима сміялась з нас.

...чний був день. На сірий мур
...стелила темний килим
Вас вели по днях тортур,
Ви дивились оком смілим
...сний світ останній раз.

...тріляй! Нехай живе Вкраїна!
...нули лукаві кріси.
...крані кров — одна хвилина...
...ила вічність занавіси...
...нився злобі світ до стіп.

...месть — І хтось проклятий
...я скверними устами
...хресті Ісус розпятий
...крівавими сльозами...

. . . . . .

...ій спів, мій біль,
...ор скромну цвітку з рідних піль
Приймiть на свіжий гріб...

*Ол. Бабій.*

## Театральні справи.

**Від Союза діячів українського театрального мистецтва Галичини.**

Дня 25. листопада 1921 р. зібралися діячі української сцени з метою заснування Союза. Присутних було 45 осіб.

Сходини відкрив артист Орленко-Прокопович, котрий коротко зясував конечність оснування Союза. Про організацію говорив Ів. Олексин, котрий теж доказував потребу Союза. Він зазначив, що всі робітники гуртуються у своїх організаціях, які заступають їхні права та боронять їх. На приклад подав одні з найкращих організацій: друкарів та керамічних робітників, котрі у свойому союзі є морально та матеріяльно забезпечені. Дальше навів, що й инші робітники мають свої професійні організації, які заступають на зверх інтереси своїх членів та не позволяють, щоби кривдили та експльоатували їх тяжку працю — підприємці. Але українські театральні діячі до цеї пори не були зорганізовані і тому використовували й використовують їх по нинішній день ріжні дирекції та „сильні міра сего". Вкінці п. Олексин закликав зібраних до самоорганізації, щоби цею дорогою поліпшити нещасну долю українського театрального діяча. Зібрані приняли з захопленням цю думку та одноголосно рішили покликати до життя „Союз діячів українського театрального мистецтва".

Після довших заходів з боку вибраної тоді Ради Союза удалося їм добути формального затвердження згаданої професійної організації адміністративною владою.

Рада Союза скликує на день 15. грудня 1922 р. о год. 7. вечером у малій салі т-ва ім. Лисенка Загальні Збори з таким денним порядком:

1. Відкриття Зборів і відчитання протоколу з перших сходин.
2. Звіт з діяльности Ради.
3. Уділення абсолюторії уступаючій Раді.
4. Вибір нової Ради.
5. Запити і внески.

З огляду на вагу справи повинні явитися на Загальних Зборах всі інтересовані, яким лежить на серці добро українського театрального діяча. Провінція вишле своїх делегатів.

ЗА РАДУ СОЮЗА:
**Роман Ольгино-Прокопович,**
професор-співак, голова.
**Іван Олексин,**
член „Українського Незалежного Театру", містоголова.

## НОВИНКИ.

— **Конфіскати.** Польська прокуратурія сконфіскувала в попередному числі нашого часопису у вступній статті єдино місця, запитовані нами з „Жечипосполітої". Все инше в тій статті осталося перед прокураторським олівцем. Крім цього слід праці п. прокуратора остався на статті „Последня Новости" про Східну Галичину.

— **Справлення помилки.** В „Малім фейлетоні" (ч. 3) „Свободи") треба справити: замісць „З промов" має бути „З промови", а замісць „громадянство вдавлене неволею потерпіло кару за свою тяжку, дурну втіху" має бути: „потерпіло тяжку кару за свою дурну втіху".

— **Курси в домашній школі** під проводом Ол. Загарова й М. Вороного вже розпочалося. Вписи продовжуються аж до відклику.

— **Збірка на „Дар Просвіти"** на території станиславівського воєвідства в днях від 5-го до 15 го грудня ц. р. є дозволена тимже Воєвідством рескриптом з дня 7. грудня 1922. р. ч. 10708 през. — За Канцелярію Тов-а „Просвіта" у Львові *С. Маслак.*

— **Снігова заметіль.** В окрузі станиславівської дирекції залізниць з причини снігової заметілі з днем 2. грудня аж до відкликання припинено залізничий рух на відтинку Вікно—Ясеніє Пільний, лінії Делятин Стефанесті, рівночасно припинено рух на відтинку Коломия—Вікно без мішаних поїздів ч. 3952 і ч. 3953.

— **Мелітон Твердохліб при роботі.** Польська преса доносить, що „докторизований" мабуть за свої заслуги для „польскосці Малопольскі" Мелітон Твердохліб не дармує. В цілях організації „хліборобів" виїхав той пан до Варшави де плянується заложення кооперативи „поширення впливів партії на Волині, де вона сподіється найти дуже вдячний ґрунт" (?!). Старий Данилович навіть бовванів над якимсь новим проектом „реформи рольней, який мають внести панова „хлібороби" в польському соймі.

— **Застрілення гаєвого в Реклиці.** Минулої ночі застрілено в Реклиці гаєвого Миколу Плущкого. На місце випадку виїхали детективи окружного слідчого уряду Льорх і Бандровскі.

— **Новий референт для „справ русіїв" в „Слові Польскому".** З нинішним днем в „Слові Польскому" заняв місце старого „Нотеса" новий референт для справ „всходніх груп етнічних п. Тадеуш Ойпола.

— **Польська юдофобія.** Польська юдофобія, якої познаки кидаються у вічі кождому на просторі цілої польської... конституційної держави проявляєсь в неменчою силою й тим, де „польске право" поставлено під знак питання. Навіть виленські вшехпольські організації не залишають боротьби з метою „одижидзення вшехніци у Вильні", де вони домагаються „numerus clausus" для Жидів. В тому напрямі ухвалено на онодішних студентських зборах у Вильні відповідно „будуючі резолюції".

— **Рідка польська патріотка.** Нам пишуть, що учителька-Полька Барильска в селі Стрижівці збаражського повіту так ревно сповняє свої патріотичні обовязки, що побиває до синців діти, які відважуться привитати її по українськи замісць, як нею приписано по польськи. Дня 27. падолиста зустріла така доля хлопчика Сильвестра Рокіцького, сина Василя, за те, що увійшовши до клясн сказав „Слава Ісусу Христу". І це діється в українському селі, на нашій рідній землі..

— **Дальші леґенди про українські „звірства".** Минулого четверга закінчено у Львові розправу проти відступа української Галицької Армії Петра Очеркевича, якому акт обвинувачення, попертий безхлипними доносами закидував цілий ряд „насильств" які він мав доконати підчас української влади у Східній Галичині. По переведених доходженнях і промові обор. Л. Ганкевича присяглі судді більшістю голосів заперечили вину П. Очеркевича, супроти чого трибунал видав присуд звільнюючий підсудного від вини і кари. Прокуратор Ляндав здержався від зажалення незажности.

— **Пилип з конопель, або ще один Ільнів.** Віктор Несторович, парох Ланів пов. Бібрка, голосував до сойму і сенату.

— **Нова заборона продажі алькоголю.** Львівська дирекція поліції оголошує: На основі 7 статті точка 2 закона з дня 23. квітня 1920. Дн. з. ч. 37 п. 210 дирекція поліції видає безоглядну заборону продажі і подавання алькогольних напоїв на час тривання військового перегляду то є на час від 10. до 24. грудня ц. р. включно, та від 20. до 23. січня 1923 р. включно. Винуваті переступлення цеї заборони, о скільки вчинок не підлягає більш строгому покаранню по думці приписів 8 статі повище покликаного закона, в адміністративній дорозі будуть покарані гривною до 20.000 марок або арештом до 1 місяця, а на випадок повторення провини гривною 100.000 м. або арештом до 3 місяців. Кари арешту і гривни можуть бути наложені рівночасно. Крім цього може бути примнене відібрання концесії на продажу алькогольних напоїв.

— **Дві залізничі катастрофи у Варшаві.** Дня 6. ц. м. був головний двірець у Варшаві тереном двох залізничих катастроф. Перша мала місце о 7 год. ранком в наслідок зударення паровіза з возом відїзджаючого до Лодзі поїзду. Наслідком зударення було вискочення вісьми лодзького поїзду заповненого пасажирами. На щастя, катастрофа не потягла за собою жертв в людях, за виїмком легких ображень кількох осіб. За те катастрофа перепинила рух поїздів протягом цілого перепполудня. Друга катастрофа вийшла із зударення шибуючого паровіза з товаровим поїздом. І тут обійшлося без жертв в людях.

— **Гостре стрілання.** Польська команда міста комунікує: Дня 12. грудня ц. р. відбудеться в ранішних годинах гостре стрілання на польській Полевій стрільниці на Замарстинівських Болонях.

— **Кн. Не адматиків в Чехословаччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Легіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

— **Звертаємо увагу** нашої суспільности, щоби спрі шкіри а куй, тхорів, видр, лисів, котів і т. п. продавати лише нашій українській фірмі: Петро Карпяк, Львів вул. Куркова ч. 11а. 945 25—30

— **Надзвичайні Загальні Збори Надзвичайного Кредитового Союза,** стоваришення з обмеженою порукою у Львові — скликує на основі § 45, 47 і 48 статута Надзвичайні Загальні Збори на день 26. грудня 1922 о год. 4 по полудни в кімнатах Союза у Львові (ринок ч. 10 І. пов.) з отсим предметом нарад (§ 52 ст.): 1) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів. 2) Відчитання звіту ревізійного 3) Зміна Статута в §§ 1. 60. Право участи в Загальних Зборах мають члени, котрі в цілости уплатили принаймнеше оден уділ (§ 50 стат.). За леґітимацію служить уділова книжочка. На Загальних Зборах беруть участь члени особисто; правні особи заступають їх законні представителі (§ 51 стат.), які мають виказатися достаточною повновластю. — *Володимир Ленцький* — предсідник, *д-р Юлій Савчак* — секретар. 1183 1—3

Девіза! Великий оборот — малий зиск!
Найдешевше Найдешевше ОБУТТЯ
ЛИШЕ 20 АКАДЕМІЧНА 20

## Вияснення.

Відносно дописи з Любіня вел. поміщеної в ч. 26. „Свободи", пише нам п. І. Верхола, управитель школи в Бірчу: Якийсь злобливий дописувач представив мене і мого 19-літного сина Романа Верхолу в темнім світлі, а саме провокаторами і прислужниками Поляків. Ціла та допись розминається з правдою, бо мого сина, подібно як і инших, арештовано 25. жовтня і скованого відставлено до Самбора, де він і доси сидить. Я і моя родина тримаємося вірно свого обряду і своєї народности і через те я вже багато перетерпів, бо в 1919 р. висидів 3 місяців на Домбю. Належу до всіх українських товариств і прекумерую „Діло" від 34 літ.

В тій самій справі дістаємо від п. Андрія Габи письмо, що він не ходив до команданта жандармерії Голомба і не спричинив арештування пп. Барана, Шмагали, Девосера і Мрака. Дальше п. Габа заперечує, будьто би він дня 29. падолиста ц. р. мав візваний до повітового суду в Городку як свідок проти пп. Йосифа Барана, Шмагали і Мрака. До Городка їздив він за тютюном і полагодивши свою орудку, нікуди від фіри не віддалювався.

# ЖІНОЧИЙ ВІСТНИК.

## Після Загальних Зборів.

Дня 26. листопада с. р. жіноцтво Галицької України зробило білянс своєї праці за останній рік, почислило свої сили, призадумалося над пройденим шляхом та намітило плян майбутньої діяльности. І можемо сміло сказати: наш дорібок вповні вдоволяючий. Не зважаючи на всі репресії, силою яких припинювано діяльність наших філій і не давано дозволу основувати нові, не вважаючи на закоиття в мин. році Всеукраїнського Жіночого Зїзду, щоби унеможливити переведення одноцільної міцної організації галицького жіноцтва — не зважаючи на ті всі шикани і перепони, всеж таки наші ряди зросли і зміцнилися.

За короткий протяг кількох минулих місяців львівська централя вписала в свій білянс ось які найважніщі позиції: скликання Всеукраїнського Жіночого Зїзду, відбудова жіночих організацій в тих містах, де вони занепали за час воєнного лихоліття та оснування пятнацяти нових там, де їх ще досі не було. Тісними звязками обєднано 35 жіночих товариств і спрямовано їх нескоординовану досі діяльність в одностайне русло. В свойому однорічному дорібку „Союз Українок" може дальше повеличатися, такими ділами, як заснування жіночої кооперативи „Українське Народне Мистецтво", та покликання до життя дякуючи прихильности редакції „Діла" і „Свободи" „Жіночого Вістника", що заступає нам бодай в части журнал. „Союз Українок" перебрав також на себе преважне завдання представництва українського жіноцтва Галичини перед власним громадянством, перед нашим національним проводом та перед міжнароднім жіноцтвом. Звязкам з міжнародніми жіночими організаціями присвятив „Союз Українок" свою окрему пильну увагу.

Вагу повищих позицій в білянсі „Союза Українок" можна оцінити як слід, коли візьметься під розвагу, що війна зруйнувала не лиш матеріяльне добро нашої організації але спаралізувала була цілу його діяльність. Минулий рік був першим після війни роком в приближенню правильної праці львівської централі як що в наших анормальних обставинах можна загалом говорити про правильну працю.

Загальні збори централі були переглядом діяльности не лиш львівського, але цілого галицького жіноцтва. З подивом і пошанобою слухалося звітів жіночих товариств в краю, які в змагання нації вкладають незвичайно великий і цінний вклад праці, сповнюючи широкий круг громадської, в першій мірі гуманітарної роботи.

Численність зборів і повага нарад були доказом, що наша організація піднеслася на висоту, на якій находяться того рода жіночі союзи европейських держав. Загартувалося і дозріло наше жіноцтво в огні останніх літ, щезла байдужність до громадських справ, зросло в ньому зрозуміння ваги власної організації і почуття громадянської відповідальности. Наше жіноцтво зрозуміло значіння пословиці, що „громада великий чоловік", зрозуміло що лиш в організації можна боротися і здобувати свої права, що лиш зорганізований колектив має силу і стає важним суспільним чинником.

В чому лежить необхідність жіночої організації та яка вливе з неї користь для жінок і для загалу нації — це стало ясне для всіх тямущих. Як незвичайно відрадне явище треба підкреслити факт, що зникло упередження і нехіть власної суспільности до жіночих змагань. Широкі кола нашого громадянства зрозуміли, що наділена повною рівноправністю, свідома своїх прав і обовязків Українка громадянка, це не лиш імператив справедливости, але також інтерес нації. Чим більше освічена і свідома є українська жінка, чим міцнійше її становище серед власної суспільности, тим вищий ступінь культури народу, тим більша його відпорність на затії ворогів. Зорганізоване жіноцтво є дуже важним звеном у ланцюху зорганізованої суспільности.

Скріплений великою ідеєю, яка нерозривно вяже його зі змаганнями цілої нації, глибоко переконаний в єдности інтересів жіночої організації з інтересом загалу, „Союз Українок" і в новім році своєї діяльности сповнить свої великі завдання.

* * *

Вже перед третьою годиною наповнилася саля „Бесіди" по береги жіноцтвом. Переважало очевидно жіноцтво львівське, але прибули також делегатки з усіх сторін нашої тіснійшої вітчини: з Коломиї, Станиславова, Стрия, Рогатина, Яворова, Жовкви і т. д. Прикро вражала відсутність делегаток з Перемишля. Слід зазначити, що перед зборами о 11 год. в ранці відбулася двогодинна конференція Виділу з делегатками, присвячена питанню, як зміцнити звязки між провінцією і центром.

Збори відкрила голова „Союза Українок" п. Катря Гриневичева і на предсідничку зборів запропонувала п. Марію Білецьку. Слідували довгі звіти з діяльности товариства. Звіт з діяльности Головного Виділу і секцій просвітної, редакційної, промислової і товариської здавала секретарка п. Ірина Лежогубська, а звіт організаційної секції і перегляд праці жіночих організацій в цілім краю подала п. Марія Струтинська (в заступстві хорої голови організаційної секції, п. Єзерської). Звіт касовий здавала п. Олена Гомзін відтак — після уділення давному Виділови на внесення контрольної комісії абсолюторії, приступлено до виборів нового Головного Виділу. Головою „Союза Українок" вибрано через аклямацію многозаслужену громадську діячку сеніора жіночого руху в Галичині п. Марію Білецьку. В склад Виділу увійшли: пп. Константина Малицька, Мілена Рудницька Лисяк, Стефанія Савицька, Олена Гомзін, Ірина Макухівна, Будзиновська, Рогожа і Макарушківна. Заступницями віділових вибрано пп.: М. Донцову, С. Федорцеву і Дору Ліщинську. Головою організаційної секції вибрано п. І. Лежогубську, просвітної М. Струтинську, редакційної Рудницьку-Лисяк, промислової Е. Стернюкову, товариської С. Олесницьку. В склад контрольної комісії увійшли пп.: Паньківська, Чумова і Іжицька. Висоту членської вкладки визначено на 200 мп. місячно.

Мимо спізненої пори розвинулася широка і дуже оживлена дискусія, яка торкалася головно справи напряму діяльности львівської централі, дальше справ організаційних та питання участи жіноцтва в політичному життю. В дискусії забирали голос пп. Малицька, Рудницька-Лисяк, Савицька, Макухівна і инші. На внесення п. Рудницької-Лисяк ухвалено скликати в цілях організаційних на день 1. лютого зїзд голов (або делегаток) всіх жіночих організацій в краю. На внесення п. Малицької порішено висловити п. Олені Левчанівській з нагоди її вибору на заступницю Української Волині до варшавського сенату в імени всього зорганізованого галицького жіноцтва щирий привіт.

Після закінчення Загальних Зборів жіноцтво продовжувало до пізної години гутірку при чаю, про який подбала товариська секція „Союза".

## Огляд діяльности „Союза Українок" за минулий рік.

Останні загальні збори т-ва відбулися 12. листопада 1921 р. Новий виділ застав вже Комітет Всеукраїнського Жіночого Зїзду і за своє перше завдання принів підготовлення зїзду. Члени Головного Виділу, які до цього часу не були ще членами зїздового комітету, увійшли в нього. На короткий час перед зїздом прийшла — як відомо — заборона зі сторони дирекції поліції і тому порішив виділ замісць зїзду скликати з тією самою програмою на день 21. і 22. грудня надзвичайні загальні збори т-ва.

Збори випали в кождого боку імпозантно (величезне число учасниць, делегатки з усіх українських земель і з еміграції, делегати і привіти від усіх громадянських організацій і політичних партій, і т. и.), одначе вже в часі першого реферату п. Рудницької-Лисяк закрив комісар поліції збори, тим самим найбільш пекучі справи, а саме організаційні, остали невирішені. Тому на найблищих сходинах в присутности членів виділу і запрошених делегаток вислухано організаційний реферат п-ні Шепарович і прийнято одноголосно запропоновані пп. Рудницькою-Лисяк і Шепарович резолюції. По думці тих резолюцій став „Союз Українок" центральною жіночою організацією, яка мала обєднати всі жіночі організації Галичини. Резолюції вирішували також становище жіноцтва до основних питань нашого національного і політичного життя і зверталися з окремим закликом до міжнароднього жіноцтва. Ці резолюції подав виділ до відома всім жіночим організаціям в краю і міродатним чинникам та повідомив міжнародні і чужі жіночі організації про закриття жіночого візду.

Після загальних зборів начеркнув виділ плян дальшої своєї діяльности, а саме для кращої організації і розділу праці покликав до життя ось які секції: секцію організаційну, просвітну, редакційну та товариського життя (за апробатою ширших сходин з дня 26. січня 1922 р.) Пізнійше основано ще секцію промислову. Діяльність кожної секції очеркує окремий правильник. Голова секції стає членом виділу, вона відповідає за довірену їй секцію перед виділом і загальними зборами, предкладає виділови до одобрення плян роботи і кождого місяця складає перед виділом звіт з діяльности секції. Кромі нагляду над секціями і визначення їм загального напряму діяльности, виділ звернув свою пильну увагу на представництво і оборону прав і інтересів українського жіноцтва перед власним громадянством і його проводом та на навязання і піддержання звязків з міжнароднім жіноцтвом. Стоячи на становищи повної політичної рівноправности жінок, відчував виділ болючо те, що в наших центральних установах жінки не є заступлені і звертався до наших політичних чинників з домаганням, щоби допустили представниці жіноцтва до участи у всіх важних нарадах. З другого боку виділ старався вплинути на жінок, щоби вступали в члени політичних партій і партійним шляхом добули вплив на політичне життя. Для вирішення становища жіноцтва до важних біжучих питань і подій нашого національного життя (прим. в справі виборів) скликував виділ ширші сходини. Виділ висилав свої заступниці до всяких громадянських організацій і приймав діяльну участь в усіх важних акціях останніх місяців. Спільно з Краєвим Т-вом охорони дітей, Т-вом Захоронка, У. П. Т. і Просвіта видав Союз назив в справі захоронок для дітей по селах. Союз прийняв участь в працях Т-ва охорони могил, в Організації Українців м. Львова, в Комітеті допомоги Голодній Україні, видав окремий обіжник до жіночих організацій в краю в справі допомоги Голодній Україні, в справі допомоги політичним вязням і т. и. „Союз Українок" вислав свою відпоручницю на студентський зїзд до Праги, вислав відпоручницю з привітом на учительський зїзд, на свято Кобилянської і т. и.

„С. У." репрезентував українське жіноцтво не лиш перед своїми, але і перед чужими. Піддержував постійні звязки з міжнародніми жіночими організаціями: з Міжнародньою Жіночою Радою, з Міжнародньою Жіночою Лігою мира і свободи і з Міжнароднім Союзом для політичних прав жінок. Висилав їм меморіяли, привіти і т. и. На зїзд Екзекутиви Міжнародньої Жіночої Ради в Газі в маю ц. р. вислав як свою представницю п. С. Русову. Також з організаціями українських жінок на еміграції, головно з Жіночим Союзом у Відні, виділ був в постійному контакті. „Союз Українок" є членом Української Жіночої Ради (національна секція Міжнародньої Жіночої Ради) і спільно з Жіночим Союзом у Відні виробив статут Ради. Також з визначними жінками чужинками піддержував „Союз Українок" звязки.

Виділ скликував періодично ширші членські сходини, на яких інформував членів про свої плани та шукав в них піддержки у своїй праці.

Рівнобіжно з діяльністю Головного Виділу ішла праця секцій. Секція просвітна устроїла ряд відчитів, кромі цього також гуртові відвідини української мистецької виставки. Секція редакційна редагувала „Жіночий Вістник" (досі 24 чисел). Секція товариського життя уладжувала ряд товариських сходин і вечірок (переважно з концертовою програмою), дбала за порядок в домівці товариства та владила інвентар. Секція промислова покликала до життя кооперативу для домашнього промислу і народнього мистецтва під назвою „Українське Народне Мистецтво". Огляд діяльности організаційної секції подамо слідуючим разом.

## Олена Левчанівська.

Як відомо, в числі сенаторів Українців, які в останніх виборах до варшавського сенату були вибрані з української обєднаної листи Волині, Холмщини, Підляша і Полісся, находиться також одна жінка, Олена Левчанівська.

Ми переконані, що нашому громадянству, а зокрема нашому жіноцтву інтересні будуть бляачі біографічні дані про політичну діячку західних українських земель, що найшлися в польських межах.

Олена Левчанівська вродилася р. 1881 на Волині. Університетські студії відбувала частинно на історично-фільософічному факультеті в Петербурзі і Москві, частинно у Відні. Музичну консерваторію покінчила в Ляйпціґу.

З її громадянської діяльности слід підчеркнути ось які факти: вона основує „Український Клюб" в Житомирі, була членом житомирської „Просвіти" та членом редакції „Громадянина" в Житомирі. Тепер є головою самаританської секції „Просвіти" в Ковлі і Луцьку.

Про національно-політичний світогляд української сенаторки свідчить найкраще факт, що на зїзді новообраних українських парляментаристів в Ковлі, вона була найгорячійшим речником повного бойкоту галицьких хрунів, т. зв. „хліборобів".

Свій виступ у варшавському сенаті заінаугурувала п. Левчанівська маніфестаційним зложенням присяги на українській мові.

„Союз Українок“ вислав пані О. Левчанівській ось який привіт:

Вельмишановна Пані!

Загальні збори „Союза Українок“ центральної жіночої організації Галичини, які відбулися 26. падолиста ц. р. у Львові, порішили одноголосно іменем усього українського жіноцтва згуртованого в Союзі, висказати Вам з приводу вибору до сенату як найщирійші побажання. Ми, Галичанки, приневолені іза політичних умовин самі заняти пасивне становище при виборах, витаємо з радістю першу і одиноку жінку Українку, яка увійшла в найвищу законодатну установу і зможе в ній — хоч ця установа нам і чужа — працювати в користь своїх. Віримо, що Українка Волині стане у варшавському сенаті речницею і заступницею інтересів усеї соборної України“.

Також Кружок УПТ. ім. Ганни Барвінок вислав п-ні Левчанівській привіт.

## Вісти з товариства „Союз Українок“.

На свойому першому засіданню уконституувався Головний Виділ „Союза Українок“ в слідуючий спосіб: голова п. Марія Білецька, заступниця голови М. Гудницька-Лисяк, внутрішна секретарка С. Савицька, секретарка кореспондентка К. Малицька, касієрка О. Гомзін. Члени Виділу: Будзиновська, Рогожа, Макухівна, Макарушківна. Кромі цего в склад Виділу входять голови секцій.

## НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

**Віденські Auto-Lack**
**торби, несесери і манікіри**
1136 поручає 2—10
**„НЕРПА“**
**спеціяльний маґазин шкіряних виробів і приладів до подорожі**
**ЛЬВІВ, вулиця ЛЕҐІОНІВ ч. 11.**
Будинок Земського Банку Кредитового.

## ОПОВІСТКИ.

**Народній театр Тов. „Українська Бесіда“ у Львові,** (Шашкевича 5.).

Пятниця 8. XII. 7 год. веч.: „Ой не ходи Грицю“, народня драма на 5 дії М. Старицького.

Субота 9. XII. 7 год. веч.: „Міс Гобс“, комедія на 4 дії Джером К. Джером.

Білети продає раньше „Союзний Базар“, (дім „Дністра“) а в день вистави від год. 5 вечер каса театру. XXV. 3—3

—o—

**Ленціґ танців** відбувається кождого вторка і четверга від 7 години вечером, в домівці Т-ва „Вора“ вул. Вірменська 25. 1182 1—2

**З місць поляки!** Воля Всевишнього покликала 14. X. 1922 нашого харчевого і ліквідуючого Бонця Мельниковича до супружого життя. Сердечно запрошені, а сильно перешкоджені, товариші і приятелі взивають Молодого вложити грубшу суму на „Фонд допомоги політ. вязням“. Самі з того приводу складають на цю саму ціль по 1000 мп. — *Осип, д-р Володимир* — брата, *Петро і Роман* — діти, *Лев і д-р Володимир* — внуки. 1—1

**ПОЗІР!** Заходом „Сокола Батька“ відбудеться в неділю дня 10. ц м. о год. 4 по пол. в домівці Т-ва при вул. Руській ч. 20, відчит проф. Ст Гайдучка: „Фізичне виховання і український нарід“. Вступ: сидячі місця 300 мп, стоячі 200 мп. Проситься передовсім старше громадянство о участь. 1188 1-2

**Глухоніма сирота** по гр.-кат. священику, бувшому пароху Золочівщини а сестра бл. п. д-ра Костя просить українську суспільність о жертви, котрі проситься слати під адресу: Неонія Таничкевич, — Львів 15 — Богданівка 1. 1—3

**Для вязнів:** Українці в Берегові (Підк. Україна) 400 К ч.: Д-р Бажалук 100 К ч., Кр. Заклинський 100 К ч., Дідик Андрій 50 К ч., Кульчицький Ілько 55 К ч., Бачинський Ож. 50 К ч., Палитинський 25 К ч., Пачовський Василь 20 К ч.,

„Просвітний Гурток“ при українській роб. сотні в Пільзні 50 000 м. п. Щиру подяку Вп. Жертводавцям складає Комітет доп. пол. вязням. 1147 1—1

**Хто з Українського Громадянства або Українських Товариств бажає зробити прислугу Українським Інвалідам,** хай випозичить огнетревалу касу Союзови Українських Інвалідів кооперативі з обмеженою порукою у Львові, Руська 3. II. пов. Каса може бути навіть ушкоджена (виломана одна стіна, попсований замок). XXI 1—5

## ЛИСТУВАННЯ.

(Запити і відповіди).

**Інж. Риндин перебуває в Тарнові, фабрика „Лемеш“.** 1197 1—1

## Дрібні оголошення.

ШУКАЮ лекції з низших кляс ґімназії, виділової або народної школи у Львові або на провінції. Зголошення до Адміністрації — „Математик“. 1185 1—1

ДО ВИНАЙМУ спільна комната з харчем для урядника. Ленартовича 7. I. поверх офіцин. Лісікова. 1198 1—1

СКЛАД нот Романовича 11, біля пл. Академічної, висилається на провінцію. 1194 1—4

КІЛЬКАНАЦЯТЬ менших і більших реальностей в містах і на селах на продаж з тим комплетні господарства з інвентарем. — Д-р Дмитро Мудрецький, Любачів п. в місцн. 1156 3—3

ЛЕКЦІЇ ШУКАЄ студ. пола найрадше для низших кл. ґімн. і для учит. сем. Зголошення посилати на адресу: Марійське Т-во Молоді, Львів, Коперника 36. 1179 2—3

КАНДИДАТ АДВОКАТУРИ глядає місця концепієнта від 15. грудня с р. Д-р Антін Юркевич, Чортків. 1176 2 2

БАНДАЖИСТ Полячек Самбір Ілюстровані цінники даром. 994 12 30

## ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Адвокат і оборонець від карних справ
**Д-р Михайло Західний**
перебув в бережанській тюрмі голодівку, вийшов дня 20./XI. 1922 р. на волю і веде далі свою адвокатську канцелярію
**в БЕРЕЖАНАХ в Ринку,**
1096 (проти долішної студні.) 8-10

1193 1—5 **ДЕНТИСТ**
**ЯКІВ НАСС**
приймає у ЛЬВОВІ в заведенню Д-РА ШИМОНА РАППАПОРТА
— вул. СИКСТУСЬКА Ч. 17. —
Без болю пльомбування і виривання. ПТ. Публику з провінції полагоджується сейчас.

**АДВОКАТ**
**Д-р Лев Хоминський**
отворив адвокатську канцелярію
**в Заліщеві** і веде її спільно з адв.
1175 д-р Дрогомирецьким. 2—10

## Звичайні Загальні Збори

Товариства взаїмного кредиту „Надія“ стов. зар. з обм. порукою в Чорткові відбудуться дня 18. грудня ц. р. о годині 11. перед полуднем в комнатах Народного Дому в Чорткові. Предметом нарад і рішень буде: 1) Відчитання протоколу з попередних зборів; 2) Справоздання управи з касового діловодства за рік 1921. рік; 3) Справоздання ревізійної комісії з внеском на уділення дирекції абсолюторії; 4) Розділ зисків і страт; 5) Зміна статуту Стоваришення у всіх параграфах задля узгіднення його з постановами кооперативного закона; 6) Вибір управи з трох членів і двох заступників; 7) Вибір надзірної ради з 7. членів; 8) Внесення і запити.

Коли би в означеній годині не явилося статутом вимагане число членів, потрібне до важности ухвал, то о годині 12. в полудне того самого дня, в тім самім льокали і з тим самим порядком нарад відбудуться другі загальні збори, яких рішення важні будуть без огляду на число присутних на зборах членів.

1187 Чортків, дня 2. грудня 1922. р. 1 1

Д-р Вол. Елєнторович, голова Надз. Ради. Теод. Яснуляк, заст. секретаря.

**НИТКИ** вс. родз. до шиття і вишивання, великий вибір вишивок, канва, полотна, шкіряна, дими, вати, кльоти і и., гуртом і на дрібно продає дешево і поручає свої від 22 літ ведені розмаїті сукна і білизна. 3-20
ЖІНОЧА СПІЛКА ПРОМИСЛОВА — „ТРУД“ — ЛЬВІВ, — Ринок ч. 39.

МАРКИ ЗАКОРДОННІ збіжні, запаси, стало купує Евг. А. Щербан, вул. Вроновська 10. 1039 3—20

## ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

**УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ В ВІКНІ,**

стов. зареєстр. з облеж. порукою

відбудуться дня 17. грудня ц. р. в домі ч. 420. о год. 2-ій з полудня, а на випадок неприсутности відповідного числа членів, вимаганого статутом, того самого дня о год. 4-ій з полудня з слідуючим порядком нарад:

1) Звіт з діяльности Стоваришення за рр. 1914 1921,
2) Зміна статута,
3) Вибір Управи і Надзірної Ради,
4) Внесення членів.

Вікно, дня 28. листопада 1922.

1190 За Надзірну Раду: 1—1

*Петро Турковський.*

**Надзірна Рада Консуму Українських Скарбових Службовців і Надзірна Рада Кооперативи „Союза Українських Інвалідів“ у Львові**

скликують спільні

## Надзвичайні Загальні Збори

на день 22. грудня 1922. р. на 4. год. по пол. в салі „Української Бесіди“ (Народ. Дім, Рутовського 22).

Порядок нарад:

1) Відкритя Зборів,
2) Відчитання протоколів з послідних загальних Зборів.
3) Звіт ревізії переведеної ревізором Кр. Союза Ревізійного.
4) Фузія „Консуму Українських Скарб. Службовців“ з „Союзом Українських Інвалідів“ згідно узгіднення параґрафів статуту „Консуму“ з постановами закону.
5) Внески і запити.

Білянс обох Товариств виложений до публичного перегляду в канцелярії Союза Українських Інвалідів, вул. Руська ч. 3.

Надзірна Рада „Консуму“:
радн *Лукавецький*, секр. *Літинський*.
Надзірна Рада Союза Українських Інвалід.
XXI *Лукавецький*. 1—2

## ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Товариства торговельно-промислов.
„СОЮЗНИЙ БАЗАР“
стовар. зареєст. з обмеж. порукою
у ЛЬВОВІ

відбудуться дня 27. грудня 1922 о год. 4-ій по полудни в комнатах „Земельного Банку“ у Львові при вул. Підвале ч. 7. зі слідуючим порядком нарад:

1) Відчитання протоколу з попередніх Загальних Зборів,
2) Звіт Дирекції і Надзірної Ради за адмін. рік 1921|1922,
3) Звіт Контрольного Комітету,
4) Принятя білянсу за рік 1921|1922 і уділення Дирекції і Надзірній Раді абсолюторії,
5) Зміна статута Товариства,
6) Вибір 4. членів Ради і 3-х заступників членів Ради,
7) Вибір 3-х членів Контрольного Комітету,
8) Справа означення марки презенційної для 8-х членів Ради,
9) Внесення і запити.

На случай коли би в означенім часі не було комплету по думці §. 39. статута, відбудуться Збори в тім самім льокали, з тим самим порядком нарад, то по самого дня о год. 5-ій по полудни без огляду на число присутних членів (§. 41. статута).

ЗА НАДЗІРНУ РАДУ:
*Л. Рожанський, А. Гладишовський,*
1197 предсідатель. Член Ради. 1—3

## ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

повітової господарсько-торгов. Спілки
„ПОМІЧ“,
стовар. зареєстр. з обмеж. порукою
В ГАЛИЧИ,

відбудуться дня 24. грудня 1922. о год. 2-ій по полудни в домі Яновича з слідуючим порядком дневним:

1) Отворення Зборів,
2) Звіт рахунковий з діяльности стов. за роки 1919—21,
3) Затвердження звіту і уділення управі абсолюторії,
4) Зміна статуту,
5) Вибір Управи і Ради Надзірної,
6) Внесення і інтерпеляції.

1192 *Дирекція.* 1—1

## ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

стовар. ощадности і позичок
„ПРАЦЯ“
В БУЧАЧИ,

відбудуться дня 21. грудня 1922. о год. 1 по пол. в льокалі стоваришення.

Дневний порядок:

1) Відчитання протоколу з попередніх Заг. Зборів,
2) Звіт з ревізії Ревіз. Союза,
3) Звіт з діяльности, замкнення рахунків і білянс за р. 1921,
4) Звіт ревізійної комісії,
5) Затвердження замкнення рахунків і білянсу за р. 1921 і уділення Управі абсолюторії,
6) Розділ чистого зиску,
7) Зміна цілого статута,
8) Внесення і директиви.

Рахунки і книги вкладені до перегляду в канцелярії стовар. в урядових годинах. Коли б означеній годині не явилось грати але статутом число членів, то о год. 2. по пол. тогож дня, в тім самім льокалі, з тим самим порядком дневним відбудуться другі Заг. Збори, які без огляду на число присутних членів правосильно рішати будуть.

Бучач, дня 4. грудня 1922.

За Дирекцію стов. ощадн. і позич. „Праця“ в Бучачи: 1—1
1191

*В. Винар в. р. о. В. Нестайко в. р.*

## Звичайні Загальні Збори

Спілки господарсько-кредитової
В ВИГНАНЦІ

відбудуться дня 19. грудня 1922 р. о год. 2. по полудни в домі чит. „Просвіти“ (Федя Гриндули) в Вигнанці горішній.

Порядок нарад буде:

1) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів,
2) Справоздання дирекції з касового діловодства за час від 1914 до 1921 р.
3) Справоздання контрольної комісії з внеском на уділення дирекції абсолюторії,
4) Розділ зисків і страт,
5) Зміна статуту стоваришення у всіх параграфах задля узгіднення його з постановами кооперативного закона,
6) Вибір одного члена дирекції,
7) Внесення і запити.

Коли б о год. 2-ій по полудни не зійшлося відповідне число членів, вимагане статутом, то збори відбудуться того самого дня з тим самим порядком, в тім самім будинку о год. 3-ій по полудни без огляду на число присутних членів.

1186 Вигнанка, 5. грудня 1922 р. 1—1

## Надзвичайні Загальні Збори

**ПОВІТОВОЇ КООПЕРАТИВИ**

стов. зареєстр. з обм. пор.

**в Городенці**

відбудуться 17. грудня ц. р. о год. 1-ій з полудня, а в разі браку комплету о год. 2-ій в читальні „Просвіти“ на Котлярці.

Предмет нарад:

1) Зміна статута в цілій основі задля узгіднення його з постановами нового кооперативного закона.
2) Підвищення уділів.
3) Внески членів.

Городенка, 2. грудня 1922.

ЗА НАДЗІРНУ РАДУ:
**Осип Тарантюк.** 1178 3—2

## Каса задаткова „НАДІЯ“

стовар. зар. з необм. порукою в Галичи.

Силою рішення загального збору членів дня 6. серпня 1922 переміняно теперішний Статут на „НАДІЯ“, кооператива з обмеженою порукою. Т-во є готове на бажання заспокоїти всіх вірителів до трех місяців від послідного оголошення. Вірителі, котрі не зголосяться до того часу, будуть уважатися, що вони годяться на переміну статута Т-ва з неогран. на огран. поруку. Зазначується, що Т-во готове кождого зголосившогося вірителя заспокоїти до 15. дня. ДИРЕКЦІЯ. 1159 3-2

**Надзвичайні**

## ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

**Міщанського ремісничо-промислового Союза кредитового**

стов. зар. з обм. порукою

**у Львові**

відбудуться в потницю дня 22. грудня 1922. о год. 11. перед пол. у власнім льокали при вул. Руській ч. 3, I. пов. зі слідуючим порядком нарад:

1) Відчитання протоколу з попередніх Загальних Зборів.
2) Звіт Краєвого Союза Ревізійного.
3) Зміна статута.
4) Внески і запити.

Львів, дня 5. грудня 1922. 1162 3-3

Д-р Вол. Бачинський, предсідатель Ради. Михайло Галбеї, секретар Ради.

# Хто знає

де перебуває **Степан Скрупський, четар У. Г. А. зі Станиславова,** що враз з Галицькою армією перейшов Збруч, та послідну вістку про нього одержала рідня в 1920. р. Тоді мабуть був в дорозі до лічниці в Миколаєві. Товаришів і знайомих, що мають про нього які небудь вістки проситься

**за винагородою**

повідомити зажурену рідню на адресу: АНТІН СКРУПСЬКИЙ, BALTIMORE MEL. EASTERN AVE 2917 ac PALTEK-SON PARK. — Закордонні часописі проситься о передрук. 1106 7—10

---

До свят! **РЕКЛЯМОВА ПРОДАЖ** До свят!

**МАГАЗИНИ МАННЕРА** ЛЬВІВ, Сикстуська 2.

| | Мп. | | Мп. | | Мп. |
|---|---|---|---|---|---|
| Суині габардин. | 55.000 | Паски гладкі | 12.500 | Ґарнітури шиф. | 9.500 |
| „ вовн. бостон | 39.000 | Жомпри вовняні | 13.500 | „ батистові | 13.500 |
| „ шевйотові | 14.000 | „ гачковані | 15.500 | „ батистові з коронками | 22.000 |
| „ трик. вовн. | 34.000 | „ шовкові | 19.500 | Реформи чорні зимові | 4.900 |
| „ „ шовк. | 22.000 | „ шов. моделі | 23.500 | Комбінації шиф. | 3.000 |
| „ аксамітні | 120.000 | Жіночи дівочі | 23.000 | „ батистові | 11.000 |
| „ крепдешін | 75.000 | Блюзки реклямові | 4.300 | „ люксус. | 20.000 |
| „ фулярові | 55.000 | „ фляненеві | 5.800 | Гальки кльотові | 10.500 |
| „ маркізетові | 15.500 | „ вовняні | 8.300 | „ брукселін. | 10.200 |
| Шлафроки флян. | 9.000 | „ маркізетові довгі | 6.500 | Фартуші брукселінові | 9.900 |
| „ флян. квіти | 25.000 | „ марк. реверса | 7.800 | Шапки і шалі | 5.500 |
| „ суконні | 34.000 | „ крепдеш. | 49.000 | Баветки білі | 2.900 |
| Спіднички вовняні | 9.500 | „ фулярові | 43.000 | Панчохи тонкі | 2.900 |
| Жакети вовняні | 19.000 | Ґарнітури для хлопців | 13.500 | „ газ. кольор. | 3.900 |
| „ вовн. плащі | 24.000 | Светри для хлопців | 5.500 | „ шовкові | 8.900 |
| „ вов. в паси | 33.000 | Светри опалеві | 8.300 | | |
| Пелерини вовняні | 29.000 | Сеточки шифон. | 4.900 | | |
| Завинки подвій. | 9.800 | Майтки шифонові | 3.800 | | |
| Краватки до блюз. | 2.500 | | | | |
| Светри мужеські не з кропиви | 8.500 | | | | |

**Купуйте поки запас вистарчить!**

---

**Іван Мос** реставратор, буший управитель фірми Райха Ринок 5, відкрив власну кухню в льокалі **„Міщанський Бар“** 1SM 2—4

**Львів, пл. Галицька ч. 10** вхід від площі Галицької або через торгову галю. (Торгова Галя). — Поручає добірну кухню і обильно заосмотрений буфет.

---

**ВИПРОДАЖА РЕШТОК!!!**

**Надаються на чудові мужеські убрання, дамські костюми або на покриття курток футер. Матеріял міцний, чисто вовняний по ціні за метер** Сорт А. 4.800 Мп. — Сорт Б. 5.300 Мп. — Сорт Ц. 8.500 Мп. — Сорт Д. 14.000 мп. Сорт Е. 18.500 мп. Сорт Ф. 22.000 мп. — **Рештки на бунди, пальта, футра:** Сорт А 8.500 мп. — Сорт Б 14.000 мп. — Сорт Ц 21.500 мп. — Сорт Д 31.800 мп. **Куртки теплі на чистій ваті** з дуже міцного матеріялу, у всіх красках, Сорт А. 32.000 мп. — Сорт Б. 42.000 мп. — Куртки є з сильного матеріялу, модно й порядно викінчені, тому поручаємо всім. Маємо також на складі **штани,** сорт А 9.200 мп., сорт Б 12.000 мп. за пару. **Камізольки** з рукавами по 6.800 мп. за шт. **полотна, зефіри** від 2.900—3450 мп., **бархани** від 1.800—2.800 мп. Для удогіднення постановили ми висилати товар без задатку і замовлення виконуємо за посліплатою (платиться при відборі товару). Порто і опакування 1.500 мп. на рахунок замовляючого. Ризика нема, бо товар не до вподоби замінюємо на інший або гроші сейчас звертаємо. Достава для Кооп. Спілок, Крамниць на догідних услівях. Замовлення просимо висилати просто до нашої кооперат. так:

**„РЕҐУЛЯТОР“ Львів, Валова 14.** XX 2—3

---

КАЛЕНДАР-АЛЬМАНАХ

**„ДНІПРО“**

**на 1923 рік.**

вийшов з друку при участи найкращих сил Соборної України.

Рецензії в пресі дуже прихильні.

**Продається у всіх книгарнях. Ціна 2000 мп. застережена до 15. грудня 1922 р.**

Хто звертається до адміністрації Львів, Ринок 43. І. пов. за пересилку не платить. 1—3

---

**Вже вийшов з друку**

**Кишеновий КАЛЕНДАРИК на 1923. р.** 1—5

ЦІНА 1·50 Кч. При більших замовленнях знижка. Також на складі можна дістати більшу скількість букварів, наукові та белетристичні книжки в Книгарні

**С. ЛАВРОВА**

Karlovo nám. c. 6. Praha II.

---

**Друкарня і фабрика печаток І. ФРІДМАНА**

**ЛЬВІВ, ВУЛ. СИКСТУСЬКА число 2 і 4.**

виготовлює гарно і дешево всякі друки та печатки. XXIV. 6—6

---

**РУСАЛКА** гарний малий календарик на 1923 р. появиться на днях в печатні в двох красках. Ціна за 10 примірників 3.500 мп. — „ЯК ВЕСТИ ЖИТТЯ“ ціна 1.500 мп., з пересилкою 1.600 мп. Замовлення приймає: А. ОКПИШ, Львів, Кадецька 4. 1027 5—5

---

## Оповіщення.

Подається до відома, що списки виборців управнених до голосування при виборі Ради Повіт. Каси Хорих в Бучачі виложиться в бюрі Управи Каси (будинок Маґістрату) з днем 10. грудня 1922. Право реклямації приступує інтересованим протягом 10 днів від дня виложення списків.

Вибори до Ради Каси відбудуться дня 28. січня 1923 в тімже локалю.

Близші подробиці в плякатах.

*Управа Повіт. Каси Хорих.*

1195 1—1

---

## ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Тов-а українських студ. Політехніки

**„Основа“ у Львові**

відбудуться дня 10. грудня 1922. о год. 10. рано в домівці Товариства при вул. Потоцкого ч. 58 із слідуючим порядком:

1) Відкриття Зборів.
2) Відчитання протоколу з попередних Заг. Зборів.
3) Звіт уступаючого Виділу.
4) Уділення абсолюторії уступаючому Виділови.
5) Вибір нового Виділу і Контрольної Комісії.
6) Внесення і запити.

На случай неявлення відповідного числа членів о год. 10. рано, відбудуться того самого дня і з тим самим порядком нарад другі Загальні Збори о годину пізнійше без огляду на число присутних членів.

Львів, дня 4. грудня 1922.

ЗА ВИДІЛ:

Голубович Віктор секретар. Зелений Роман голова. 1163 3—3

---

**Стій!!! Куди йдеш ???**

**Іду до фірми:**

**МАЛЬВІНА ІММЕРҐЛІН**

ЛЬВІВ, вул. Ягайлонська 17.,

**котра поручає по конкуренційних цінах як найдогіднійший ДАРУНОК НА ЯЛИНКУ, ґрамофони, плити найновійших знять, скрипки, мандоліни** XX. **і т. д., і т. д.** 2—7

---

**ПОЗІР!**

Всі купці, що мають склепи по селах, а всі купці, що хотять заложити собі склепи в селі, хай удаються з довірям до знаної і від літ існуючої фірми

**Маврикія Кляйна**

**КОЛОМИЯ, РИНОК ч. 38.**

(у власнім домі, біля міської торгової галі),

де можна набути всякого рода кольоніяльні товарі, делікатеси, всякого рода овочеві напитки, великий вибір овочевих вин, воскові і церковні свічки та взагалі всіляні товарі першої якости і по так дешевих цінах, що зможуть по селах відпродавати ці товари по тих цінах, по яких продають купці в Коломиї, заробляючи на тім дуже добре. — Початкуючим з охотою служиться радою і помочю. — Кождий інтересований нехай в потребі удасться лишень до фірми 1122 5—12

**Маврикій Кляйн**

**Коломия, Ринок ч. 38**

---

**Позір! Читайте!**

**Аматорські театральні гуртки!**

Відбито на машині до писання пєси, що легко надаються до аматорських вистав по місточках та селах:

1. „Мати - Наймичка“ — Тогобочного 4 дії. Ціна 1.500 мп.
2. „Розумний і дурень“ — Тобілевича, (Карпенка-Карого) на 5 дій, ціна 1.500 мп.
3. „Нахаркло“ — Грінченка, на 3 дії, ціна 1.500 мп.
4. „Не співайте пісні — не лякайте ночі“ — Васильченка на 3 дії, ціна 1200 мп.
5. „Як ковбаса та чарка — то мириться й сварка“ — Старицького на 1 дію, ціна 1000 мп. — Ціни без пересилки.
6. „По водяному“ — Старицького на 1 дію — ціна 1200 мп.

Замовити на адресу:

**В. Заведський Львів, Ринок 43/I.**

1028 Можна за післяплатою. 5—7

---

**На сезон осінний і зимовий!**

**СКЛАДИ І. КРАЄВОЇ ФАБРИКИ КАПЕЛЮХІВ**

**Рудольфа Найвельта**

**Львів** Площа Марійська ч. 8. вул. Казимирівська ч. 25. вул. Городецька ч. 72.

**Даром** одержить кождий купуючий капелюшок для дитини.

**Стрий: вул. 3. мая 8., Бережани: Ринок.**

**мають дуже богатий вибір наймоднійших і найелеґантнійших жіночих, мужеських і дитячих капелюхів.**

**Першорядний товар!** XX 17—21 **Ціни найнищі!**

---

**КІНОТЕАТРИ**

**КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА**

висвітлюють від четверга 7. грудня II-СЕРІЙОВУ ДРАМУ на тлі чарівної східної країни п. з.

**„КІСМЕТ“**

(ПРИЗНАЧЕННЯ).

Чудові артистки світа яко одаліски. — Небувалий люксус гаремів і палат. Розкішні змислові танки. Одаліски в купелі. Казочний блеск життя молодого володаря Сходу. Романтичні пригоди бідака. Найбільше любленка жінка каліфа.

---

За редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

По конфіскаті — наклад другий.

Ч. 34. Почтову належність оплачено гуртом. Львів, неділя 10. грудня 1922. Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щодьнно рано.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.

Конто почт. спар. 143 322.

Адр. тел.: „Свобода" Львів.

Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.

Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА

Місячно в краю 2000 Мп.

ЗА ГРАНИЦЕЮ:

В Америці 1 дол., Франції, Голландії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 5000 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 чес. корон, Румунія 50 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 5.000 кр. Зміна адреси 100 кр.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 150 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

*Львів, 9. грудня 1922.*

**Перед важним завданням.** Результати виборів на Волині, Холмщині й Підляшу були важким, несподіваним ударом для польського громадянства й польського уряду. Краї, які поляки уважали своїм, край, що в ньому народні маси мали стати лише гноєм для польської культури, несподівано виявив своє національне обличчя, виявив яскраво й виразно. Не зважаючи на те, що ці західні окраїни наших земель на протязі довгих десятиліть були тереном русифікаційних й польонізаційних заходів, не зважаючи на те, що наші пороги виявляли тут шалену енергію для того, щоб знищить на сих землях всі ознаки їх національної приналежности, народня стихія взяла гору й здобули ми тут блискучу й повну перемогу. Український народ на Холмщині, Волині й Підляшу виявив велику степень національної свідомости, національної дисципліни й організованости й узяв від виборів максимум того, що можна було від них взяти.

Але великою помилкою проте з нашого боку було би, коли ми сконстатувавши факт нашої національної перемоги, спочили би на лаврах, тішучись тим, що маємо в польськім соймі й сенаті численну українську фракцію. Виявили би ми непростимий провінціоналізм й повне нерозуміння наших національно-державних завдань в їх цілому, коли би розвязання тих завдань, які випливають з факту перемоги на виборах, з факту істнування фракції, ми залишили би лише самій фракції й українській людности тих земель, які обібрали послів.

Перші кроки української фракції в польському соймі й сенаті з очевидністю виявили, що мають наші посли проти себе одноцільний збитий фронт всіх польських партій. Ображені в своїх кращих почуттях під час виборів польські заборці засвоюють тепер тактику повного ігнорування нашої фракції, польські партії, од правих почавши і крайніми лівими кінчивши, дивляться на неї, як на чужородне стороннє тіло в польських законодавчих установах як на групу, яка опинилась там в силу непорозуміння, яка не має й не повинна мати права жадного голосу в жадних справах. Польська преса старанно замовчує всю роботу нашої фракції й, коли одкриває свої шпальти, щоб подавати відомости про неї, то містить завідомо брехливі й тенденційні звістки. Позиції, зайняті польськими групами й польською пресою, мають свій грунт в тому, що наші посли з Волині, Холмщини й Підляша стоять на українському державно-національному становищі. Кожна отже їх невдача буде зарахована на кошт нашої загальної національної слабости, буде розцінена ворожими колами, як ознака нашої загальної недозрілости; відібється вона в своїх наслідках на становищі української людности на Волині, Холмщині і Підляшу, але й на загальному поспіхові нашої національної державної справи.

З цього погляду висовується питання про допомогу нашій фракції на перший плян, на першу чергу, як справа загально національного порядку й значіння. Яко така, справа мусить бути поставлена до обговорення й розвязання відповідними чинниками, установами й організаціями. Для неї мусить бути віднайдене певне практичне розвязання й те розвязання повинно бути негайно переведене в життя. При тій напруженості, в якій зараз перебуває внутрішня ситуація в Польщі, негайність певних практичних заходів являється особливо важною й конечною. При сучасній неясности й напруженности ситуації не може уважатись виключеним наступлення подій, до яких фракція й українська людність на землях, зайнятих Польщею, мусять бути цілком підготовленими. З тих практичних заходів, які лежать на громадянстві що до української фракції, ми уважали би необхідним висунуть на перший плян заходи двоякого роду.

З одного боку на громадянстві, власне на його політичній репрезентації, лежить утворення тісного звязку населення з фракцією: фракція повинна почувать свій тісний контакт з населенням, мати всі матеріяли, які торкаються його становища, бути цілком в курсі тих настроїв, які складаються й наростають в народніх масах. Тільки при істнуванні найтіснійшого звязку з українською людністю фракція буде почувать за собою силу, тільки, бачучи цей безпосередній звязок з масами, польські групи й партії будуть рахуватись з нею належно, як з представницею міліонових українських мас.

З другого боку громадянство мусіло би приняти на себе обовязок організації інформації про діяльність фракції. Являється безсумнівним той факт, що перебуваючи в ворожому таборі, маючи проти себе ворожу польську пресу, фракція сама не має фізичної змоги налагодить усю справу як слід. Завданням громадських кол являється допомога фракції в цій важкій й відповідальній справі.

Висовуємо ми на перший плян лише ці два завдання, але це, само собою, не означає, що допомога фракції з боку українського громадянства мусить бути обмежена лише цими двома моментами. Вимагає ця справа вирібки цілої стрункої й розробленої програми. І така програма мусить бути вироблена негайно. Бо час не жде й події насуваються.

## До П. Т. Членів Трудової Партії.

**Зближається Народній Зїзд. Право виборів делегатів мають тільки ті члени, що заплатили партійний податок і тим задокументували свою партійну приналежність.**

**Тому обовязком кождого прислати партійний податок до Краєвого Союза Кредитового у Львові Ринок ч. 10. на ч. вкл. кн. 5000.**

*Д-р ВОЛ. БАЧИНСЬКИЙ*
голова.

## Ревізії, арешти, тюрма.

**На волю.**

Із слідчої тюрми при вул. Баторія у Львові випущено дня 7. ц. м. Нестора Пшепюрського, директора „Народнього Дому" на Городецькім передмістю. Вязнено його 5 тижнів під замітом „головної зради" і в тім напрямі ведеться проти него дальше слідство.

Дня 4. ц. м. вийшли на волю з львівських Бригідок студ. Волицький Мих. і Зубрицький Теодор. Їх арештовано у Волцневі дня 25. жовтня під замітом „головної зради" і забурення публичного спокою. Дивно, що на ці злочини зложилися такі „проступки" як: відновлення в селі читальні; улаштування свята в честь Шевченка, виголошення на ньому святочної промови, улаштування аматорських вистав і студіювання в українських вищих школах.

**Із золочівської тюрми.**

Тюрма в Золочеві, звана „замком", була битком заповнена українськими політичними вязнями вже перед 5. падолиста ц. р. Були тут люде всілякого звання і стану. Були священики, професори гімназ., народні учителі, студенти університету, міщане і селяне з цілого золочівського округа. А потім кождого дня прибувало їх щораз більше. Харч тісремний поганенький, келії неопалювані, холодні. З причини великого натовпу людей багато спало на долівці, бо не було тілько ліжок.

Переслухання вязнів відбувалось в спізненім реченци. Всі були цьої гадки, що після 12. падолиста ц. є. після виборів вийдуть на волю, але так не сталось. Тому дня 15. падолиста розпочали голодівку, котру перервали в полудне слідуючого дня на інтервенцію адвоката д-ра Ів. Дрогомирецького. Президія золочівського суду обіцювала справу вязнів полагодити прихильно, але коли це не сталося, вязні розпочали наново голодівку дня 22. XI. і придовжали її 4 дні. Опісля випустили на волю трохи священиків і селян. Богато студентів універ. сидить дальше. Всіх політичних вязнів фотографовано, відтискано їм пальці і руки як яких злочинців.

Вязням допомагає місцевий комітет золочівський з повною посвятою.

**Калущина.**

Дня 22. жовтня ц. р. арештувала поліція Івана Жовніровича, ст. мед. з Копаток, Дибуляка Зенона, гімн. абс. із Зборої, Вас. Возняка і Мих. Бебя селян із Мостища, Петра Федоришина і Павла Гнатева селян із Верхної, Вас. Когута із Полохова і Мих. Семкова із Завадки. Один день держано їх в Калуши, опісля вивезено до Станиславова. Арештовані розпочали разом з иншими дня 17. падолиста голодівку і тогож дня випущено їх на волю.

**Не дайте голодувати найкращим синам народу! Читайте списки тисячів арештованих українських громадян і спішіть з допомогою! У львівських арештах сидить кількасот Українців, для яких варить обіди кухня Комітету Допомоги політичним вязням. Привозіть харчі до кухні: „Народній Дім" у Львові! Постачайте всіх харчевих припасів для тих, що в голоді і холоді сидять по польських вязницях!**

## Після польських виборів у Східній Галичині.

**Військо гуляє.**

В Коцурові пов. Бібрка в ночі з 9. на 10. листопада ц. р. напали жовніри на дім Андрія Опелі і зажадали у него солонини. Коли господар заявив, що вже нічого не має, побили його, лежачого в ліжку, до крови, грозячи йому і його жінці смертю, як що не дасть мяса і солонини. Перестрашені господарі утікли з хати лише в нічнім убранню і полишили своє газдівство на ласку-неласку долі. Жовніри перешукали основно ціле господарство а не знайшовши солонини, забрали діжку сира, бохонець хліба, а добуваючись до комори, виважили двері. З подвіря забрали йому 12 полін опалового дерева. Страшний вереск і крик побудив усіх сусідів, що з вікон своїх хат приглядалися нападови.

Другої ночі напали його знову, але і тим разом не найшли солонини. Пошкодований удався на станицю державної поліції в Підгородину, але поліція не робила собі з цего нічого. Слідуючого дня н. с. 10. падолиста арештували ці жовніри 20-літного парібка Семена Федчишина за те, що не хотів дати сосон, які вони хотіли забрати до кухні на опал. Його привели до свого поручника, котрий дав йому сильно чотири рази в лице і відіслав на станицю, де хлопець пересидів півтора доби і вернув до дому, цілий синий від побоїв.

Дня 11. падолиста в день перед виборами до пол. сенату, здерли жовніри із селян около 500 кг. жита, 300 кг. пшениці, 100 кг. вівса і 400 кг. бульби, на своє прохарчування. Годиться зазначити, що Коцурів це маленьке убоге село, знищене і спалене ще в 1914 р., дотепер поволи відбудовується, а люде бідують при теперішній дорожні так, що ходять голі і босі. В додатку цего літа стояло в жнива через 7 тижнів постоєм польське військо і винищило до решти це село.

Згаданим збіжем поділився поручник з місцевим громадським урядом. Війт дістав гречаних круп 12 кг. вівса і жита, присяжний 50 кг. пшениці, хліб, крупи, солонину, громадський поліцай 30 кг. жита, чоловік управительки школи М. Врубель 300 кг. збіжа.

Дня 25. листопада впав знову відділ війська до села і почав ро-

бити пошукування за збрусю. Імена всіх, у котрих мали переводитись ревізії, мали жовніри виписані на окремій листі. Ревізії переведено у кільканайцятьох господарів, котрим забрано при тім хліб та инші річи. Оружя не найшли у нікого.

### Кари в посередця.

В селі Петрилові пов. Товмач появилось з приводу виборів військо, котре за те, що громадяне не голосували ані до сойму ані до сенату, почало „давати їм школу". І так забрано зі села без ніякої заплати 42 фіри сіна, 18 фір соломи і 700 кг. вівса зерном. При цих реквізиціях військо поводилося з селянами в брутальний спосіб. Господаря Костя Кирсту, 73-літнього старця, оден з реквіруючих ударив так сильно кольбою в груди, що той упав горілиць на землю; його ледви живого мусіли занести до хати. Все те доводило селян до крайности. Але терпіли, думали, що якось скінчиться. Нарешті не стало терпцю, тому зібралося кількох господарів, найбільш покривджених і пійшли в цій справі до постерунку поліції в Нижневі. Але тут замісць поради найшли глузування. Вислухавши в чім річ, комендант постерунку радив удатись за поміччю до Петрушевича, або до Макуха. А тут на постерунку — казав він для вас нема ніякої ради.

### Не треба панщини.

До села Трудовача пов. Золочів після виборів до сойму прийшло військо, якого завданням було приготовити грунт до сенатських виборів. Кождому, хто буде голосувати, обіцяно фіру дров. Люде не пішли до голосування а наслідки зараз показались. Дня 2. грудня впало до села двох жандармів і пятьох лісових сторожів, котрі під проводом Міхала Мицка зробили трус у деяких селян, пошукуючи за деревом, яке ніби то селяне мали красти з лісів. Де найдено сирі дрова (могли вже по рокови лежати у того господаря), зараз забирано до війта, а на селян накладано кари від 10 до 100 тисяч мп. Одному присудили заплатити 150 тисяч кари. Люде продають худобу і спішать „пана" залагодити. Просьба зменшити кару нічого не помагає. Лісничий каже, що винні тут жандарми і побережники, ті знову спихають на лісничого, а ти хлопе, продавай послідну худобину і спіши „пана залагодити".

**Присилайте датки на політичних вязнів до Тов. „Краєвий Союз Кредитовий", або до Тов. „Дністер" з допискою: на вязнів! — У Львові є ще кількасот арештованих Українців! — В першу чергу найблища рідня і села повинні прийти з помочею!**

# Військова бранка у Сх. Галичині.

Пишуть нам з Журавна:

Ледви що минуло одно лихо — вибори, починається бранка. Станиславівське воєвідство оголосило в журавенськім окрузі польськими і українськими афішами, а також устно через всі громадські уряди способами тут практикованими (через тарабанщиків або сурмачів) бранку від 11. до 23. грудня ц. р. річників 1900 і 1901 без ріжниці народности. Тутешній уряд громадський наперед хоче знати скількість і якість пописових і зарядив добровільне зголошення вже на 3. грудня ц. р. Та дарма, бо не лиш з Українців ніхто не зголосився, але і не всі Поляки і Жиди ставились. Дня 5. грудня надійшло сюди військо. Українські пописові вижидають спокійно дальших подій.

**При зміні адреси просимо не забувати подати і попередну свою адресу.**

# Льозанська конференція.

### Совітські старання.

Совітські представники всіми силами стараються дістати визнання свойого уряду de iure. Щоби дійти до своєї цілі, Раковський висуває примари голодної Росії, готової до розпучливих вчинків. Раковський грозить також тим, що весь промисл і копальні та торговельні ринки в Росії перейдуть в руки Німеччини, коли Антанта не визнає совітів.

### Справа охорони Константинополя.

В Льозанні відбувається нарада знатоків військових справ і маринарки та комітету правників в справі обміркування проєкту охорони Константинополя. Правдоподібно Константинопіль буде невтралізований.

### Справа проливів.

На засіданню льозанської конференції дня 6. грудня Барер заявив, що вільна плавба в проливах причиниться до закріплення мира. Франція бажає всім народам над Чорним морем забезпечити їх інтереси. Замкнення проливів принеслоб небажані висліди. Ісмет Паша застеріг собі час для надумання.

Чічерін у своїй відповіди звернувся з погрозами на адресу Англії, головно на адресу льорда Керзона. На думку Чічеріна свобода проливів викликалаб конфлікти і суперництво цілого світу. Що до совітсько-румунського конфлікту, то всі справи тих держав будуть вирішені на суші, а не на морю. Тільки незалежна Туреччина і замкнення проливів — на думку Чічеріна — запевнять мир, розмежовуючи інтереси Англії й Росії. Заява Чічеріна кінчиться погрозою, що коли Европа накине совітам боротьбу, то Росія зуміє боронитися.

### Проєкт льорда Керзона.

Проєкт льорда Керзона в справі проливів, складається із таких точок: 1) відносно маринарки торговельної, підчас мира дозволений вїзд до проливів кораблям усіх держав, без жадних оплат і обмежень; 2) підчас війни, в якій Туреччина малаб зберегти невтральність, вїзд до проливів дозволений тільки для держав невтральних; 3) що до воєнної маринарки, то підчас мира плавба булаб вільна, але підчас війни Туреччина малаб право контролі кораблів; 4) в справі турецьких пристаней рішає сама Туреччина.

### Відповідь льорда Керзона.

Дня 7. грудня льорд Керзон відповів на совітську ноту, між иншим тими словами: Пропозиції совітської Росії не можна навіть брати під увагу, бо совіти бажають, щоби тільки Росія мала свободу рухів на морю, а инші держави малиб звязати собі руки. Совіти бажають, щоби Росія була володаркою Чорного моря, а Туреччина сторожем його і поліцаєм проливів. Совіти протестують проти англійської контролі над проливами, але безумовно Росія бажає сама контролювати їх, під умовою збереження незалежности Туреччини.

### Становище Єдиних Держав.

Представник Америки Чайлд заявив, що Єдинені Держави стоять на становищі свободи проливів і вільної плавби торговельних кораблів. Свобода проливів може бути загарантована тільки цілковитим розброєнням держав, що лежать над Чорним морем. Америка мусить забезпечити собі вільну плавбу на морю.

### Демілітаризація.

Делеґація Франції, Англії та Італії предложили мілітарній комісії свої пропозиції, в справі демілітаризації морських проливів та побережжа. Згідно із пропозиціями мають бути здемілітаризовані Дарданелі, Босфор, всі острови на морю Мармора, та острови Суматра, Імброс, Тенедос. На тих островах може бути тільки поліція. Залога Константинополя не сміє перевисшати 10 тисяч жовнірів.

**Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —**

Від о. Василя Залуцького, пароха в Белелуї пов. Снятин, одержуємо оце письмо:

Тому, що в нашій родині — родині пок. о. Івана Залуцького з Теребовлі, який ціле своє велике майно записав на народні цілі — найшовся чоловік, який дався ужити до зломання одноцільного фронту, прошу подати до відома всего українського загалу отсю заяву.

Пок. о. Олексій Залуцький дожив був глибокого віку (79 л.), пробувши на душпастирстві в самій Бураківці 43 роки, та в протязі того часу не спроневірився ніколи народній справі; навпаки вів безнастанну боротьбу з латинськими душехватами, маючи косцюлки в обох селах своєї парохії. В обороні народньої справи стояв і в місцевій раді шкільній і при всяких виборах. Пок. о. Олексій, хотяй вже старець віком, з молодечим запалом відносився до усіх проявів народнього життя, а будучи вже на смертній постели в памятних днях листопада 1918 р. радів, що перед смертю діждався ще української держави.

Омелян, як наймолодший син, а до того бабкою розпещений, ще школярем зраджував наклін до вигідного життя, так, що пок. стрий, і так обтяжений численною родиною, не міг ніколи настарчити йому грошей.

Національна свідомість, як що була вона яка у п. Омеляна, заникла під впливом жінки Польки, хотяй і не дійсної, бо батько її був Українцем а мати Німкою. Жінка внесла до хати гордовито панські вимоги, які були по нутру п. Омелянови і при сприяючих обставинах він став офіцером інтендантури до розпаду Австрії, потім директором „Чорногори", а відтак „Добробуту" в Коломиї. Та з приводу директорства того п. Омелян став набирати розголосу вже передше.

Свящ. *Василь Залуцький.*

**Бувші арештовані! Перегляньте числа „Діла" і „Свободи", чи ви були подані у списках арештованих. Напишіть негайно до Редакції „Свободи", як довго ви були увязнені, за віщо, в яких умовинах, коли були перший раз переслухані, та в яких умовинах перебули час у вязниці.**

# Конференція розброєння в Москві.

### Польські пропозиції.

На останньому засіданню конференції в Москві, польська делеґація предложила такі пропозиції: 1) Всі держави мусять ґарантувати, що взаїмно не будуть нападати на себе; 2) розброєння матеріяльне вимагає розброєння морального і довіря сусідних держав і тому належить визначити повновласників, котрі обміркували би ту справу, та заключили відповідний договір, як передумову розброєння; 3) всі держави мусіли би зложити урочисте приречення здержатися від всяких воєнних акцій і приготувань на час договору; 4) всі конфлікти мають вирішатися на спільних нарадах всіх держав; 5) справи, які не зможуть вирішатися дорогою дипльоматичною, мають бути передані арбітажови або Союзови Народів; 6) Румунія має право підписати договір; 7) договір підписується на 6 літ і має бути ратифікований парляментами компетентних держав, а договір стає важним в 15 днів по ратифікації.

### Недостача довіря.

В політичних кругах Варшави одержано вісти, що на конференції в Москві панує загальне недовіря поміж польською і російською делеґаціями. Учасники конференції переконані, що наради не принесуть конкретних успіхів і конференція закінчиться невдачею.

**Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.**

# Боротьба з безправством.

Шануюча свою честь одиниця не стерпить того, щоби другі кривдили її безкарно. Лише слабодухи, морально скарловатілі особи не реагують на заподіяні кривди і не доходять належного їм права. Та думаємо, що ми зробили би кривду загалови невинно арештованих, що не жадають сатисфакції від лиходіїв, як би ми ідучи за прикладом проф. Ігерінга, витягнули з такого поведення некорисні висновки про їх пр. моральну вартість. Навпаки маємо підставу до думання, що їхня інертність має своє джерело в несвідомости закона і тому в скороченню подаємо постанови законів, які беруть людину в оборону перед безправним обмеженням особистої свободи.

Арештувати вільно в прінціпі лише на підставі приказу слідчого судді. Однак того, хто допустився каригідного вчинку, який має бути переслідуваний з уряду, може арештувати тимчасово також поліція, але лише тоді, якщо функціонар поліції з причини грозячої небезпеки через проволоку не мав часу вистаратися о судейський приказ і якщо заходить один з випадків передвиджених в §. 175 проц. кар., котрий каже:

Тимчасове задержання підозрі-

лого в злочині або проступку, є дозволене, коли його:

1) приловлено на горячім учинку, або коли розписано за ним стежні листи, придержане з оружжям походячим зі злочину, або вказуючим на його участь в злочині, або коли проти него як злочинця звертається публична опінія;

2) коли він намагається втечи, не має постійного місця побуту, незнаний є в околиці, або є підозрілий о утечу з причини значної кари, яка йому грозить, евентуально з иншої важної причини;

3) коли заходить оправдане побоювання, що він буде впливати некорисно на свідків, знавців, або співвинних, або в инший спосіб затирати сліди злочину;

4) коли спеціяльні обставини оправдують побоювання, що він злочин повторить, або намірений виконає.

Придержаного має поліція безпроволочно переслухати і або випустити, або найдальше до 48 годин відставити до слідчого судді (§§. 24 й 177 п. к.)

Слідчий суддя має обовязок переслухати арештованого найдальше до 24 годин, а коли це неможливе, найдальше до 3 днів і або зейчас випустити, або наложити на него слідчий арешт (§. 179 шит. зак.)

За недодержання законного речинця є суддя покривдженого відповідальний. Проти него як і проти державного скарбу вільно внести синдикатський позов о відшкодування (§. 27. зак. з 12./VII. 1872 Взд. ч. 112).

Деякі судді стараються оправдати своє недбальство надміром праці, спричиненої масовими арештами, однак це лише невдалий викрут, бо закон навіть у випадку масових арештувань в часі бунту і повстання забороняє держати арештованого довше як три дни без переслухання (§. 181 пр. к.) Зрештою повисшу постанову змінено арт. 97. польської конституції, який говорить, що того, хто не був протягом 48 годин переслуханий, мається випустити на волю. Стилізація цего артикулу є так ясна, що виключає з гори всякий викрут.

Ще більше є обмежене право поліції переводити домову ревізію на власну руку. Карна процедура уповажняє в §§. 24. і 141. уст. 2. поліцію перевести домашню ревізію з власної ініціятиви лише у того, проти кому видано наказ допровадження або приарештування, кого приловлено на сповненню злочину, проти кого звернена публична опінія як проти виновника, за ким зістали розписані стежні листи, або проти кого промовляє сильне підозріння, що він має предмети, які вказують на участь у поповненню злочину.

Перед переведенням ревізії мається власника льокалю переслухати і лише тоді вільно занехати переслухання, якщо мається діло з особиняком поганої репутації, якщо грозить небезпека проволоки або ревізію переводиться в публичнім льокали.

Переведення ревізії помешкання і арештування поза випадками, передвидженими законом, являється злочином надужиття урядової влади, а що найменше провиною з § зак. з 27/10 1862 Вз. д. ч. 87 чи там з § 4. зак. з 27/10 1864 Вз. д. ч. 88 і §§ 331 і 332 зак. к. На всякий випадок є дотичний поліцай відповідальний цивільно за безправне обмеження особистої свободи.

Не від річи буде пригадати також закон з 18/8 1918 Вз. д. ч. 318, який установляє відшкодування за всяке незавинене передержання в арешті під замітом поповнення карнігідного вчинку.

Суд є обовязаний оречи з уряду у всіх випадках, в яких против арештованого видано увільняючий присуд або застановлено дальші карні кроки, чи йому належиться відшкодування від державного скарбу і доручити йому дотичне рішення до рук власних з поученням, що має дальше робити. Тому що наші суди „забувають" цей обовязок сповнити, повинні ті, котрі уважають, що їх безправно арештовано зажадати такого рішення від суду, що видав увільняючий присуд, зглядно застановив слідство. З правила буде ним окружний суд, алеж у випадках, в котрих суд окружний не провадив жадних доходжень, дотичний суд повітовий (рескрипт Мін. справ з 1918 р. м. с ч. 25).

Від відмовного рішення вільно внести жалобу до висшої інстанції протягом 3 днів.

Хто чується покривдженим безправним арештуванням, повинен зробити на дотичного функціонара карне донесення о злочин надужиття урядової власти і додати, що як пошкодований прилучається до карного поступування. Коли прокуратор заявить, що не має підстави до переслідування підозрілого, або взагалі пошкодованого про застановлення карних кроків не повідомить, вільно цему послідному в першім випадку протягом 3 днів від доручення повідомлення, а в послідним протягом 3 місяців від застановлення поставити в окружнім суді жадання, щоби позволив на ведення субсидіярного слідства проти підозрілого.

**Платіть партійний податок!!! Присилайте на адресу! „Кравевий Союз Кредитовий" у Львові, Ринок 10., вкл. кн. ч. 5.000. Жертводавці понище 500 мп. будуть оголошені поіменно!!**

## З польських справ

### Перед вибором президента.

Хоча багато познак свідчить за тим, що людовці вже працюють у деякому порозумінню з правицею (н. пр. вибір спільними ендецько-пястовськими голосами на маршалка сойму п. Рятая, а сенату п. Тромпчиньского), то поведення Вітосівців усе ще не ясне, хоч помітне серед них хитання. Імовірно аж до останньої хвилі, до суботних Народніх Зборів, які виберуть нарешті президента Річипосполитої, свого правдивого обличчя пястовці не виявлять. Перед політикою людовців є дві можливости на будуче: або людовці увійдуть в отвертий союз із хісною, або поведуть далі політику вільної руки далі як союзні балянсуючи поміж лівицею й правицею і роблючи ситуацію в сойні хронічно неясною. Треба одначе напевно рахувати, що ця друга тактика шидче, чи пізнійше таки важене людовців у сердечні обійми ендеції і нарешті все таки здійснить ендецькі рахунки на трівку „народову" більшість.

Слід одначе завважити, що кандидатура п. Тромпчиньского не має виглядів, бо його особа на пості президента ніяк неприємлима не тільки для лівиці, але й для людовців.

На вчорашнім засіданню „Пяст" остаточно вирішив, що Тромпчиньского не підтримає в нічкому разі, хоч власної кандидатури не поставить.

Проти-ендецька варшавська преса висказує враження, що в останній хвилі п. Вітос почав сумніватися, чи правильна його політична гра. Вибір п. Рятая на маршалка сойму є все таки занадто малою рекомпензатою за поперта навіть серед людовців загально дуже одіозної особи п. Тромпчиньского.

Ліві угрупування далі нараджуються над кандидатурами на президента. З причини поведення п. Вітоса досі не дійшло до порозуміння поміж ними й заходить можливість, що з боку лівиці буде поставлено кілька кандидатур.

### Як відбудеться вибір президента?

В суботу відбудеться вибір президента Річипосполитої. Вибирають на 7 літ беззглядною більшістю т. зв. Народні Збори, це є сойм і сенат на спільному засіданню. Всіх голосів є 555 (444 послів і 111 сенаторів). Предсідником Народніх Зборів є маршалок сойму. Засідання починається найпізні 15 мінут по годині, на яку воно було скликане без уваги на число присутних, яке не може бути одначе менше ніж 278 (половина законного числа членів Народніх Зборів). На випадок браку комплету предсідник може відрочити засідання найдалі на 3 дні. Народні Збори є явні, а можуть займатися виключно вибором президента. Безпосередно по отворенню зборів приймається кандидатури. Кандидатура є важна, якщо під нею підписано найменше 50 членів Зборів. Дискусії над кандидатурами не допускається. Голосування є поіменне, при чому кождий викликаний член Зборів віддає свій голос при помочи картки з назвиском кандидата. Вибраний є хто отримає беззглядну більшість важних голосів, при чому білі картки уважається неважними. Якщо при першім голосуванню ніхто не отримав беззглядної більшости, предсідник заряджує голосування другий раз і так аж до успішного висліду. Почавши від третьої скрутинії виключується одначе того кандидата, на якого впало найменше голосів. При рівній скількости голосів рішає жереб. По остаточнім закінченню голосування предсідник зараз-же оголошує вислід.

957 АДВОКАТ
Д-р Володимир
Бачинський
поченіс адвокатську канцелярію з Підгаєць до Львова і веде її при ул. Косцюшка ч. 1 а біля „Народної Гостинниці".

## Совітська Росія.

### Четвертий конгрес III. Інтернаціоналу.

В листопаді розпочав свої роботи в Петербурзі, а пізнійше переніс їх до Москви четвертий конгрес комуністичного Інтернаціоналу. На нього прибуло 920 делегатів комуністичних партій ріжних країн. Конгрес ствердив світовий упадок комуністичного руху. Дуже багато часу конгрес присвятив вияснению внутрішних непорозумінь, які виникли в лоні комуністичних партій окремих країн. В цілях полагодження цих непорозумінь обрано комісії: американську, чехословацьку, французьку, югословянську, іспанську, норвеську, італійську й ин. Доклад голови комуністичного інтернаціоналу Зіновєва стверджує загальний упадок світового комуністичного руху. Найсильнішою не раз комуністичною партією по свідоцтву Зіновєва є комуністична партія Німеччини, але та найсильніша партія числить тільки стільки членів, скільки має соціялістична організація одного лише Відня. Програмову промову про чергові завдання комунізму на зїзді виголосив Зіновєв. Основним завданням комунізму на думку Зіновєва являється боротьба з соціялізмом. „Обєднання 2. і 2½ інтернаціоналу означає початок нового білого терору. Обєднання обох інтернаціоналів є тільки вступною працею артілерії перед новою нечуваною атакою міжнародньої буржуазії проти революційних робітників. Без всякого прибільшення можна сказати, що основним завданням нашого часу є перемога над соціялістами, цим головним чинником міжнародньої контрреволюції". Конгрес в Москві відбувається при повній апатії й відсутности найменшого зацікавлення ним з боку російських робітників

## РІЖНІ ВІСТИ.

### Перед конференцією в Льондоні.

„Echo de Paris" рівко виступає проти того, щоби справа репарацій дійшла до ролі звичайних фінансових, а не політичних питань, як цего бажає Англія. На думку редакції тоїж газети, Німеччина без примусу не заплатить своїх довгів і тільки окупація басейну Рур запевнить Франції реалізацію своїх домагань. Справа окупації Рур мусить вирішитися на конференції в Льондоні.

### Франція грозить.

Дня 7. грудня в Парижі відбулося засідання Найвисшої Воєнної Ради, під проводом Мілеранда. На засіданню погрожувано воєнною акцією на випадок, коли Німеччина не сповнить зобовязань.

### Німеччина побоює ся шаброваня.

„Matin" доносить, що Німеччина підготовляється до оборони й військового опору на випадок французької окупації Рур. Плянується загальну мобілізацію та рівночасний напад на Польщу і Францію при допомозі большевиків, на основі тайних договорів.

### Кабінетна криза в Югославії.

Як відомо, кабінет Пасіча подався до димісії. Пасіч опирався на радикальній і демократичній партіях, а причиною кризи були непорозуміня в лоні коаліції та опозиції партії Давидовича, котрий домагається ревізії конституції. Правдоподібно дотеперішний сойм буде розпущений, а новий сойм має уфвалити нову конституцію.

### Новий кабінет в Еспанії.

Новий еспанський кабінет уконституувався; в його склад входять перезважно члени ліберальної партії.

### Бійка в мадярському парляменті.

На останньому засіданню мадярського парляменту прийшло до бурливих ексцесів поміж соціялістами та иншими партіями.

### Справа Яворжини.

Як доносить французька преса справа приналежности Яворжини буде вирішена на найблизшому засіданню Ради Амбасадорів. Правдоподібно Чехословаччина і Польща поладнає що справу компромісово.

### З Далекого Сходу.

З Тієнтсіну доносять, що відділ китайських повстанців обсадив пристань Чінг Тао.

### Ґратуляції для ірляндського уряду.

Перший ірляндський уряд дістав сотні ґратуляцій від ріжних держав та організацій.

### Туреччина успокоює християн.

Ангорський уряд звернувся до представника християнських союзів із запевненням, що всі християне в Туреччині користатимуть із тих самих прав, що й Турки і що всі християне можуть спокійно залишитися в Туреччині.

### Зріст ваги гости Зєдинених Держав.

Закордонна преса констатує факт, що активність Зєдинених Держав в европейській політиці зростає з кождим днем, особливо після останніх виборів. Причиною того є економічне положення Зєдинених Держав, яких інтерес вимагає тісного звязку з Европою та активної участи в її політиці.

Шліть жертви на будову памятника на могилі Леся Мартовича до Пов. Тов-а Кредитового „Віра" в Раві Руській.

# Промова д-ра Вол. Старосольського

## оборонця на процесі Ст. Федака і товаришів.

(Продовження.)

На світі випадок грає більшу ролю, як звичайно ми думаємо. Може у психічній царині так і є, може воно і правда, що „кажди чловек сам собе за ката, сам собе робі коло і сам се в не вплята", але в зовнішнім життю випадок грає більшу ролю. І тут, в салі розправ, що торкається справи Паліїва, відіграв велику ролю випадок, що він дня 25 вересня був на „мечі" Товариства, якого був головою. Як би того мечу не було, то чи міг би Паліїв доказати неправдоподібність закидів акту обвинувачення? Абсолютно ні, — хіба, що другий випадок прийшов би йому з помічю і вирятував з безвиглядної ситуації, в якій він тоді знайшовся би. Той „меч" був для Паліїва щастям. Факт, що він там був, не підлягає сумніву. Коли Паліїв мав бути в ринку, коли мав мати на голові техніцьку шапку, коли мав піддержувати Степана Федака при атентаті, коли мав замісць него виконати атентат, коли мав йому допомогти до втечі, коли мав усе те зробити, про що каже акт обвинувачення, він був кілька кільометрів дальше від того місця, він був на мечу. Потім він іде з товаришами до каварні, платить за них вечерю, веде себе так, як, на мою думку, Вельми Шан Панове Судді, не міг би поводитися ніхто, хто мав бути заговірником, хто мав відомости, а то хочби прочуття, що рівночасно на місті мають почутися стріли, а в ринку має відбуватися драма і що актором сеї драми є його дуже близький товариш.

Високоцановні Панове! Перевести доказ на правдивість обвинувачення, це не значить доказати тільки це, що така або инша обставина мала місце. Ні. Ви мусите трактувати людину, як людину, але не як зліпок ріжних почувань, як інструмент у якому в одній перегорці є відвага, в другій розум, там приязнь, любов, страх, і т. д. — Живий людський організм, це одна цілість, якої не можна ділити шабльоново на скринки. Людина творить один психічний вузол. Я прошу вас поставити собі питання, чи Паліїв, котрий в такий спосіб заховувався дня 25. вересня 1921. року, міг бути учасником атентату, чи міг мати відомість про нього, чи міг він допускати, що все те, що відбулося тоді вечірною годиною, під ратушем, матиме місце. Мені здається, що тут п. прокуратор не має права твердити щонебудь про участь Паліїва в атентаті. Це твердження не тільки не доказане, але абсолютно виказана неможливість того, що закидується в акті обвинувачення.

Я приступаю до другого вчинку, що є закинений мому клієнтови, вчинку до якого відносяться два ріжні ряди поставлених Вам питань. Я, Високоповажані Панове, буду говорити загально про це, яким було життя української молоді в критичний час і посередно тільки торкнуся тих правних питань, які хоче примінити п. прокуратор. Перше всього хочу звернути Вашу увагу на одну небезпеку, в якій найшлися Ви, вельми Шановні Панове, як судді. Ця небезпека є викликана процесовою технікою і саме таким поставленням питань, яке тут мало місце. Питання повинно обіймати не тільки законну кваліфікацію вчинку, але воно повинно обіймати сам вчинок так ясно і так конкретно, щоби не було помилки, до чого питання відноситься. Питання в тій формі, як вони поставлені, носять небезпеку, яка випливає саме з такого неконкретного ставлення. А саме — скажім — питання головної зради; вичисляє ріжні способи, як головна зрада могла би бути поповнена. Їх субстратом, їх фактичною основою є ті фактичні закиди, які робиться обжалованому. Але ті закиди є дуже ріжнородні і ті закиди не є цего рода, щоби вони абсолютно з собою вязалися. Маємо так питання військової організації, питання студентських організацій, питання участи в однім зїзді студентськім, питання участи в другім студентськім зїзді, питання в редаґуванню „Нашого Шляху", питання кольпортажі того „Шляху". Я так згрупував 6 ріжних питань. Кожде з тих питань відноситься до иншого вчинку. І тепер прошу уявити собі таку можливість, що трох з вельми Шановних Панів подумало би про обжалуваного Х., що він допустився головної зради через участь у військовій організації. Трьох других панів думає, що він до військової організації не належав, але скажім участю у вічу з днем 1. липня він допустився вчинку, який носить знамена головної зради. Таким чином було би шість голосів „так", хоч одні і другі відносяться до зовсім иншого вчинку. Третих трох панів думає, що сама студентська організація носить знамена злочину з § 58. к. з. і рівночасно будучи переконання, що цей чоловік не належить до військової організації, ані не брав участи в зїзді. В такому випадку могло би статися, що хоч підсудний повинен бути увільнений тому, бо ані до одного вчинку нема відповідної скількости осіб, цей чоловік міг би бути засуджений завдяки техніці питань.

Я не підношу для осторожности, з обовязку оборони, щоби ви, Панове, не забували, щоби ви памятали, що засудити обвинуваченого можна би тільки тоді, коли потрібна більшість ваших голосів стане на тім страшнім слові „так", що до означеного конкретно вчинку, а не цего, що є „водою во облаціх". Що до фактичної основи обвинувачення, я смію і мушу піднести з найбільшим натиском факт, який тут був ясно доказаний, який не був одначе обговорюваний. А власне 1921. рік українська молодь була зорганізована в двох ріжних паралельних, але окремих організаціях. Це є факт доказаний, незбитий, це для мене догма: що військова організація не мала ані не могла мати нічого спільного ні організаційно ні персонально зі студентським життям як таким. На це маємо безпосередні докази. Безпосередний доказ цей, який дала ревізія. А власне перед вами є Воля", властиво не „воля", а військова організація. Маєте відчитаний організаційний статут військової організації і окремо ухвали студентства, які відносяться до організації його як такої. Отже, що істнували дві окремі організації, се є стверджене, на се маємо докази, котрі тут відчитано. І це зволять Панове взяти під розвагу. Крім сего істнує цілий ряд доказів безпосередних і посередних, які говорять, що ніякого звязку між одною організацією і другою не було. Вони виказують, що такого звязку не було і бути не могло.

Маю до Вас, В. Шан. Панове, просьбу, щоби Ви зволили звернути увагу на ті папери, які найдено у Паліїва і других, а які відносяться до студентської організації. Коли Ви зволите хоч би побіжно звернути увагу, то побачите, що праця, яка була в студентських організаціях, була квантітативно, своїм обемом така велика, що технічно було немислимо, щоби людина, що континуувала працю в одній, щоби річево чим небудь другим могла займатись. Прошу уявити собі цю ситуацію і стремління української молоді з того часу. Отже тоді на першому плані було збереження тих культурних цінностей, які так були знищені війною, і які вирятувати було святим обовязком кождого члена тої молоді. Тут мушу не тільки з обовязку оборонця звернути увагу на життя нашої молоді, на її працю від 1914 р., щоби ця картина станула ясно перед суддями присяглими. Сю справу попередно підніс шан. п. прокуратор, коли говорив, що вони не дуже тяжко воювали, коли дехто, перебуваючи в леґіоні, міг на протязі двох літ здати дві кляси, як се зробив Степан Федак. Скажу одно: український леґіон, до якого належав Степан Федак, се було особливе військо. В його деяких сотнях ґімназисти та студенти творили 90 проц. стану. Там, у сих Січових Стрільців в кождого майже без виїмку у торністрі побіч черевиків і білля — були книжки, кожда сотня мала свою сотенну бібліотеку, кождий курінь віз зі собою курінну бібліотеку, а леґіон як цілість мав свій запас книжок, які вимінював з меншими частинами. Бібліотеки були у кадрах, у вишколі; всюди, куди йшов український січовий стрілець з крісом в руці, він ніс книжку в кишені і тайстрі і ця праця не перепинялася на протязі всіх тих важких часів. І так здавав ті іспити Федак, з яким я стрінувся особисто. Він зложив на вступі заяву, що прийшов битися, а не учитися. На це почув відповідь, що йде битися, але й учитися. І він дістав не тільки сотника, але і товариша учителя, що йому помагав. Я це згадав тому, щоби панове зрозуміли, які думки мусіли назріти серед української молоді тоді, коли вона найшлася на Галицькій Землі, покинувши кріс і шаблю, коли зсіла з сідла, коли побачила, що фізична боротьба що найменше перервана. Ви зрозумієте, панове, це бажання науки, бажання продовжувати це, чого не перервано в боях, що мусіло бути категоричним імперативом цілого життя української молоді. І так родиться думка про Український Університет. Ця думка родиться серед дуже несприятливих умов. Але не зважаючи на це, ця думка стає дійсністю. Прошу собі уявити, кілько організацій вяжеться в таких умовинах, для здійснення такої великої і ясної і чистої ідеї. Було сказано, як були забезпечені матеріяльні потреби університету, що на них склалися не великі жертви великих меценатів, великих жертводавців. Меценат університету був тільки один: коллектив. Цего мецената творив український робітник, український інтеліґент. Не потребую додавати, яке розуміння матеріяльного забезпечення скривається сьогодня під словом інтеліґент. І творив його український селянин. І кождий готівкою, а останні не готівкою, тільки датками в натурі — збіжем, склався на це, щоби Український Університ у Львові міг істнувати, щоби він міг скупчити в собі тих жадних науки українських студентів, щоби міг сяк так забезпечити професорів, щоби сяк так міг забезпечити ці потреби книжки, наукових приладів ітд. І не тільки треба було сказати се міліоновій розкиненій по цілому краю масі, але ті датки, ті лепти справді вдовичі, ті лепти дрібненькі треба було збирати, треба було їх стягати до центрів і з тих центрів переносити в инші, треба було збіжжя переміняти на дзвінку монету ітд. Це є тільки фінансовий бік цього великого завдання, яке ставила перед собою молодь і по силам своїм сповнила. Але дальше організація наукових сил, організація самого студентства, зорганізування всього, щоби ці фонди були не тільки зібрані, але щоби тими фондами, так кріваво зібраними і тому так дорогими, щоби ними обертати доцільно, щоби тут не було якогось надужиття, звернування, хоч би одної кварти того збіжжа не розтрачено, щоби не було якоїсь кривди при роздачі тих дібр студентам ітд. Я кажу, це є один бік праці. А де організація самого університету, де організація молоді, де ціла техніка самого вже зорганізованого життя такої корпорації як університет.

Прошу ласкаво поставити перед собою таке просте питання: чи людина заанґажована в цю університетську справу навіть не як голова Студентської Ради, а як звичайний рядовий член, чи така людина могла у таких умовинах найти чверть години часу на це, щоби присвячувати свій час якому иншому ділу, а з окрема військовій організації? Я гадаю, що ви мусите сказати, що воно виключене; що, хто належав до студентської організації, цей фізично вже абсолютно не міг анґажуватися зокрема у таку організацію, як військова. Це зовнішний бік справи. Але тут помічаємо і щось иншого. Я думаю, що панове мусите признати обвинуваченим і взагалі молоді, що вона свої думки-ідеї зводить усе до якогось спільного знаменника, що вона не може зробити одного — і рівночасно другого чогось такого, що було би комплетно запереченням цего першого. А чи не є абсолютним запереченням тих плянів, що вяжуться з університетською справою, все те, що можемо знати і припускати про військову організацію? Чи хтось, що хоче робити повстання, може організувати таку виключно культурну роботу, і то таку роботу, що потребує мира і спокою, як український університет?! Це абсолютно нонсес. Це було би витрачування душевних сил, витрачування матеріяльних засобів на це, щоби кинути усе те в цю безодню, якою для університетської справи мусіла би бути війна, повстання чи заворушення. Тут, панове, в акті обвинувачення зазвані дві ідеї, дві думки, які абсолютно собі перечать і виключають одна одну. Держава, стара, зорганізована держава, коли починає війну, то вона ліквідує, приносить в офіру війні всі научні культурні вклади. Се зрозуміле. Инакше бути не може. Але ту нема держави, яка розпоряджає кольсальними засобами і апаратом, яка сподівається удержати своє запілля, тут вся область мусіла би стати тереном війни. І якже утопійне мусіло би бути істнування університету, колиб головною метою мало бути повстання. Отже, шан. панове, я гадаю, що сей арґумент є доцільним доказом. Він є ясним льоґічним ствердженням факту абсолютно найпевнійшого і незбитого, що істнували обі організації незалежно від себе, що неможливим був їх взаїмний звязок і що вони не могли бути чи в посередній чи в безпосередній звязи з собою. Та є ще один доказ. Се є релятивна явність хоч не абсолютна, студентської організації, явність, хоч у підземеллю, перед сотками і тисячами людей. Цю явність стверджено. І до Кума приходять без огляду на політичні погляди, що стверджено львівською поліцією, — і соціялісти і комуністи. До Кума належали люде ріжних політичних світоглядів, або становищ. Є се люде, з котрих кождий дивився на світ в той момент. І цей „Кум" мав би бути рівночасно тайною організацією, до якої може бути допущений тільки хтось, хто абсолютно поділяє погляди других, і хто без застережень віддасться до диспозиції такої організації? Чи можливе, щоби до військової організації міг належати чоловік, який не може піддатися дисципліні і якого думки розходяться в діяметральному напрямі? Це неможливе, це був би абсолютний абсурд. (Д.б.)

# ЛІТЕРАТУРНИЙ ВІСТНИК

## Між літературою і кінематографом.

В рядя-годи чуємо повторювані нарікання на винахід, що зробив з літератури прикладне мистецтво, доступне для якнайширшої юрби і одночасно чуємо повторювані пенетірики в честь кінематографу, цього нового мистецтва, яке відповідає домаганням уяви, життєвої вірности, новому розумінню демократичного мистецтва і т. и. Хто вірить, що правда лежить по середині—дарем-но буде докидати то в один бік, то в другий свої докази та закиди. Впливи літератури на кінематограф та кінематографу на літературу є взаємнями двох ріжних мистецтв, які не мають перед собою одноцільного спільного ідеалу, в якому можуть злитись у новій гармонійній формі. Кожне з них тратить свою силу, коли лише силкується зміцнити свою вартість засобами иншого. Вони перемагають і не в силі перемогти невдачі, якої зазнає н. пр. музика, коли намагається поглибити свій зміст „словом" або поезія, коли хоче досягти нових вершин творчости будім-то визволюючись від „слова", щоби стати чистим „звуком".

Кінематограф стає і може ставати мистецтвом так само як література стає і мусить ставати механічним винаходом, ремеслом або забавою, в яких питання про ідею не грає ніякої ролі. Механічний винахід можна зняти на рівень мистецтва творчою уявою та свідомістю, а світ ідей можна скинути на рівень механічного винаходу, коли слово не є виявом творчої уяви та свідомости. Питання про те: чи кінематограф є мистецтвом майбутности, яке заступить місце літератури, є питанням про духові потреби нової культури. Оця культура може бути настільки ріжною від нашої, що може явитись повним запереченням самої потреби духових потреб і свідомости у мистецтві. Ті самі дані, якими можна би нині покористуватись для доказів про звязки нового відродження у прийдешній літературі можуть однаково добре служити матеріялом для висновків зовсім протилежних.

У добі щораз більше поширених демократичних прінціпів можна сумніватись чи кінематограф покине царину свого впливу на широкі маси, на те, щоби „інтелектуалізуватись" за прикладом літератури. Навпаки: можна би радше передбачувати, що сучасна література піде шляхом одного з тих її напрямків, який завдячує нині свій успіх тим самим умовинам, що кінематограф. Цей літературний напрямок не боронить ніяких нових ідей або нових форм мистецтва. Він є споріднений з світом кінематографу саме тому, що готов покористуватись кожньою ідеєю та кожньою формою якщо вони можуть мати вплив на якнайширший загал. Література витворена таким напрямком іде за голосом одної з найстарших потреб кожнього мистецтва, якого ідеалом є здобути якнайбільше приклонників. А саме тому, що оці потреби є у кожній добі голосом „суспільних настроїв" — вони є надто незясовані, надто безподобні, щоби стати свідомою методою писання або відокремленим літературним змаганням. За голосом потреб даної доби може йти геній так само, як іде графоман, що вдоволяється вуличною популярністю та добрим заробітком. Геній вжиє пануючих суспільних ідей або літературних форм на те, щоби тим сильнійше прокинути ними розуміння своїх індівідуальних ідей та нових форм вражливости, — графоман повторить ще раз кожню ідею та кожню форму, щоби лише прокинути ними приємні розповсюднені звички.

Елементи, які можна в сучасній европейській літературі звязати із своєрідними ознаками кінематографу виринали в історії літератури не раз уже і невідхильно виринатимуть ще безліч разів. Елементи, якими кінематограф має змогу впливати на уяву загалу, є від віків засобами літератури сензаційної усіх категорій: починаючи від геройських епопей аж до детективного роману. Скільки разів автор захоплювався низкою пригод незалежно від питання про їх внутрішний звязок і про їх становище до питань творчости — стільки разів родився твір з царини літератури популярної, загальноприступної, себто—невідхильно сензаційної.

Кінематограф, який живе та зростає завдяки такій літературі не відкидає „ідей". Навпаки: в 99% своїх нинішних плодів він звязує „ідею" з найбільше безглуздою плутаниною фактів так сильно, що ні одна провина та ні один злочин, ні один чесний та великосердий вчинок не проминають у його світлі без належної нагороди. Разом з цілою тенденційною та моралізуючою літературою кінематограф залюбки змальовує привабливу владу чорта над людьми, а для розвязки всіх конфліктів та проблем посилає св. Миколая.

Поява кінематографу мусіла мати чималий вплив на форму літератури, в якій при кінці XIX. віку переважали ідеї реалізму та натуралізму. Ясно, що цей вплив торкається виключно роману та драми — двох родів літератури, де прінціпи „згідности з дійсністю" чи „життєвої вірности" могли сяк-так погодитися з умовностями літературної форми. Кінематограф, який виводив перед очі глядачів „живі" постаті дієвих осіб, на тлі правдивих картин природи, мав одночасно змогу змішати з реальною дійсністю елементи Надприродного та Неймовірного.

Таким робом старі порриви романтизму віджили у новій формі. Література починає байдужніти до домагань виставлених суворими аналітиками суспільного середовища, які вважали своїм завданням змальовувати буденщину в її проявах найбільше пересічних та своєрідних. Письменникові починає більше припадати до вподоби роля престіґітатора ніж лікаря. Сучасна література не зріклася синтетичних спроб суспільних явищ і не відкинула домагань про якнайточнійше відтворення дійсности. Вона лише висловила незвичайно голосно почування про одну виїмкову прикмету дійсности: її непередбаченість, незбагнутість.

Непередбаченість чергування фактів є головною технічною тайною авторів фільм. Це є, старий як література, секрет сензації та екзотизму. А одночасно — який парадокс! — мабуть нема в літературі перевни вірнійшого дійсности. Виходило би, що ніяка форма літератури не передає з такою вірністю „реального процесу" життя як кінематограф. Оця омана є настільки сильна, що досить простежити на книгарськім ринку Англії, Франції, Німеччини та Італії факт: які письменники та твори є нині найбільше читані, щоби її змішити. Людина ознайомлена з літературою та критикою якоїнебудь з цих країн догляне без труднощів, що навіть найвизначнійші і найбільше самостійні письменники користуються щойно тоді загальним успіхом, коли дають твір, який має (або полишає враження) щось з подиху кінематографічного світа. Нехай це буде поверховною теорією, з якою не згодяться знавці західно европейської літератури. Питання зовсім не в тому: в як великій мірі має кінематограф вплив на літературну творчість. Питання в тому: чому кінематограф не заступив уже повісти та драми як більше вироблену форму мистецтва, коли може до тексту повісти додати живий образ дієвих осіб та краєвидів, а до драми необмежену скількість тексту та найвибагливійшу обстанову.

Відповідь на це така, що мистецтво, яке не звязує з засобами свого впливу потреби інтелектуального зусилля гине в нашій уяві так само легко, як родиться в уяві творця. Літературкий твір може наблизитись до кінематографу так близько, як ніколи кінематограф до літературного твору, який є відтворений на фільмі. Задля самого цього споріднення твір не тратить ще на своїй силі та вартости. Твір покидає межі творчої літератури і стає менше або більше талановитим плодом для вдоволення уяви, коли в ньому не почувається змагання самого автора для найдення синтези між двома відвічно та довічно незясованими первнями кожнього мистецтва і кожньої діяльности: між ідеєю та формою. Автор фільми має безліч труднощів, але взаємини між ідеєю та формою не належать до них: вони не є для нього проблемою, звязаною з творчим процесом, лише предметом технічного штукарства.

*Михайло Рудницький.*

## Рецензії.

*Михайло Возняк.* СТАРЕ УКРАЇНСЬКЕ ПИСЬМЕНСТВО. Вибір текстів з історично-літературним оглядом, поясненнями та словничком (з 68 ілюстраціями). Накладом Українського Педагогічного Товариства. — Львів, 1922 р. Ст. 512. 8°.

Ми маємо стару і високу культуру.

Найкращий розквіт, золота доба її припадає на XI — XII. вв. — на час найбільшої могутности старої Української Держави, золоту добу української державности. — Свідчить про се наглядно ряд культурних памяток з тих часів, що не зважаючи на пізнійші лихоліття і руїну, зберіглися до нинішнього дня та викликують подив у найбільш культурних навіть народів сучасного світа. Між памятками тими визначне місце займають памятки письменства. Отже передовсім безцінне „Слово о полку Ігоря" — старо-український епос, рівного якому не має не тільки ні один зі славянських народів, але й не один зі сучасних найкультурнійших народів світа взагалі. Те саме треба сказати і про такі памятки старо-української історіографії, як старо-українські літописи — Початкова і Галицько-Волинська, які о ціле небо перевищають сухі сучасні західно европейські хроніки. А така памятка старо-українського законодавства, як „Руська Правда" в. кн. Ярослава Мудрого — кодекс законів, чими похвалитися може багато народів і держав не тільки середніх віків? А „Хожденнє" старо-українського мандрівника Данила — один із найстарших і найвизначнійших творів подорожньої літератури світа взагалі, вартість якого як першорядного джерела до пізнання середновічної топографії Палестини високо цінить нині західно - европейська наука (само „Хожденнє" перекладане на найважнійші мови культурного світа, до новогрецької включно — крім нової української!)? І т. д. і. т. д.

Упадок старої Української Держави відбився фатально і на українській культурі, з окрема — на українськім письменстві. Та й тоді, наче по інерції, Україна ще через деякий час є визначним культурним маяком на Сході Европи, що своє світло кидає на великі простори між Москвою, Вильном і Благородом. Вікова неволя, що прийшла по упадку старої Української Держави, а з тим і занепад старої української культури, витиснули своє пятно на українській психиці. В результаті — ми забули про своє велике і славне минуле, забули основно — так, що мимохіть стали почувати себе дуже маленькими вже не тільки в порівнанню з народами, що ведуть нині перед у культурі, але й супроти народів, що йдуть — у її хвості.

А тим часом... Треба тільки пізнати й усвідомити собі наше велике і славне минуле, щоби позбутися згаданої рабської психольоґії. Треба пізнати наш культурний дорібок минулих віків і навязати його до нинішніх часів. Треба воскресити в нас свою культурну традицію.

На жаль, ширше українське громадянство — передівсім у Галичині — досі не мало змоги знайомитися, як слід, з памятками нашої старої культури. Повний брак видань текстів найважнійших памяток старого українського письменства, зредагованих для ширшого загалу, кличе о пімсту до неба над нашими численними будь-що-будь україністами і видавництвами.

Виповнює сей болючий брак до певної міри нова, зазначена вище, книжка п. М. Возняка. Її зміст такий: Давня доба (Вв. XI—XV): I. Давнє церковнословинське письменство; II) Перекладне письменство на Україні (з 21 зразками текстів); III) Поучення та проповіді (3 зразки); IV) Житія й легенди (5 зразків); V) Початки наукового письменства (1 зразок); VI) Літописи (32 зразки); VII) Послання (3 зразки); VIII) Дружинний епос (3 зразки); IX) Вікова перерва в розвитку нашого письменства (6 зразків). Середня доба (Вв. XVI—XVIII): X) Перше українське національне відродження (2 зразки); XI) Письменство доби першого відродження (16 зразків); XII) Представники Київської Академії в письменстві (7 зразків); XIII) Шкільна драма й початки комедії (5 зразків); XIV) Письменство історично національної традиції (19 зразків); XV) Мандрівці по світу та слід їх мандрівок у письменстві (7 зразків); XVI) Поезія мандаївних студентів і дяків та її розвиток (14 зразків); XVII) На передодні нової доби (2 зразки).

Вже зі змісту видно, що таке ся книжка. Се хрестоматія старого українського письменства від XI. по кінець XVIII вв. Передовсім се вибір текстів — що найважнійших і найхарактеристичнійших, в оригіналі, на основі найкращих наукових їх видань. Богато з них популяризує автор серед українських читачів у перве. Та автор не обмежується на опубліковані вже тексти. Тут і там подає він тексти просто з рукописів, неопублікованих іще. Се надає книжці спеціяльну вагу.

Перед текстами подані історично-літературні вступи й пояснення. Одні й другі на основі найновіщих наукових дослідів, значну частину яких перевів сам автор у своїх численних працях з обсягу історії старого українського письменства.

В книжці 68 ілюстрацій. Се репродукції орнаментів зі старих українських рукописів та стародруків — від Остромирового Евангелія, Збірників кн. Святослава та першого українського друку починаючи. Ілюстрації сі ще більше підносять вартість книжки.

Книжку замикають два словички: історичних і мітольоґічних імен та географічних назв і староукраїнських та чужих слів.

Хрестоматія п. М. Возняка призначена для середніх шкіл. Та своєю вартістю і вагою вона виростає високо понад шкільний підручник. Се знаменне доповнення до великої праці тогож самого автора про старе українське письменство — необхідне pendant до його цінної „Історії української літератури" том. I. і II.

*В. Кіс...*

## Подкарпатска Русь.

**Серія I. ДЕРЕВЛЯНЇ ЦЕРКВЫ И ДЗВОНИЦЇ.** Рисовав і видав Рудольф Гулька в Празї.

П, такою назвою видано в Чехо-Словаччині серію переписних листків (16 шт.) з штриховими рисунками церков і дзвіниць колишньої Угорської Руси (частини України, яка тепер находиться в межах Чехо-Словаччини). І раніш наші найблищі сусіди малювали і видавали прекрасні зразки нашого будівництва, але те безпосередно попало на скарб або „materjałów do architektury polskiej" або до „матеріаловъ по русскому зодчеству". Та на цей раз Чех, Рудольф Гулька, поставився до справи в культурний спосіб і за межами України випустив в широкий світ першу серію початої ним праці про мистецтво частини України під відповідною назвою. (Підпис зроблено по чеськи і по українськи з додержанням правопису Угорської Руси). Дуже хотілось би бачити працю п. Рудольфа Гульки окремою книжкою, але для популяризації якоїсь ідеї один з найкращих і найдоступніщих способів, це є видання переписних листівок, які розходячись по всьому світу настирливо заставляють звертати увагу на те, на що иноді навмисно не хочуть звернути увагу.

Невеличка збірка архітектурних мініятюр, присвячених церковному будівництву невеличкої „Підкарпатської Руси" вже дає поняття про те, що ми маємо яко грунт для відродження українського архітектурного стилю. Ми бачимо, як удосконалена практичність в розвязанню планових задач храму, порівнюючи з костелами західних сусідів, яка здібність використовувати, переробляючи по свойому, архітектурні форми сусідів. Уміло підібравши матеріял, Рудольф Гулька починає з прекрасної типової для Галичини церкви, яку він також містить у зменшеному масштабі на обгортці (Велика церква в Ясіню) продовжує зразками переходових форм з більш західніш помітними впливами Чехії, на Угорщини і на кінці подає зразок мальовничої церкви під сильним і опреділеним впливом західних сусідів (деревляна церква в Ясіню). Правда, п. Р. Гулька йде ще далі і дає ще один зразок церкви (деревляна церков в Салдобоши), але останній можна розглядати вже яко вплив українського будівництва на форми західно словянського костела. Три граціозні прекрасні зразки поданих п. Гулькою дзвіниць ріжних по формі, дають яскраві приклади уміння свобідно справлятися з розвязанням завдань будови веж і башт. Подана деталь входу до церкви дуже тонка, але на жаль виконання її слабше других. Взагалі всі рисунки зроблені уміло і дають, незважаючи на малий масштаб, ясне поняття про архітектурні форми будови. Видно художній смак у виборі точки зору і ракурсу для рисунків. Як кабу видання треба зазначити відсутність людських фігур — масштабів, які помагали би орієнтуватися в розмірах будівель. Приходиться ще жалкувати, що видання мало поширено і картки трудно найти, але це вже не вина автора і ми повинні від щирого серця подякувати п. Рудольфови Гульці за його працю для України, особливо маючи на увазі ті тяжкі часи, які тепер переживає розшматована, сплюндрована варварами Україна.

*Сергій Тимошенко.*

## Сон Івасика,

сценічна картина на 4 дії, з нотним додатком. Написав Левко Лепкий, музика М. Гайворонського.

Пишучи про Левка Лепкого, мені виповідомасується на думку українське стрілецтво, бо Лепкий так тісно звязаний з душею стрілецтва, що коли Коссака, Тарнавського та инших командантів, можна назвати мозком Усусусів, то серцем [illegible] безумовно Л. Лепкий.

Лепкий сумував стрілецьким смутком, рвав його радощами, кидав під втомлені стрілецькі ноги скромні цвіти своєї творчости — там пісоньку, там романс, там картину нарисував, а навіть зложив ноти під куплет, бо Лепкий всесторонній і ріжноманітний, як душа Усусусів. Лепкий не шукав тем своєї творчости понад реальною дійсністю, бо для нього поезія, це дійсне, щоденне життя, а життя — це поезія.

І сьогодні, коли роль стрілецтва ханлево закінчилася, то Л. Л. дальше живучи в крузі воєнних настроїв та емоцій — творить діточу оперетку в цїли гльорифікації армії та закріплення традицій. Про саму оперетку, я не буду багато говорити, бо вона така, як всі пісні Лепкого, як картини: тут і сотник Цяпка заблукав між дітвору, тут інвалід, тут коник вороний і буланий, що й досі сниться не лише дівчині, але й Лепкому, тут і спомини про трагедію армії, котру косить безпощадний тиф, а все те в чисто народному дусі, в дусі казок, та пісень простолюддя. Твір Лепкого, хоч і не повязаний в цілости льогічною необхідністю чергування чотирох відслон, всеж таки кожда картинка нарисована дійсно мистецькою рукою, бо Лепкий, хоч і далекий від ерудиції професіональних літератів, то він ніколи не скаже слова, що булоб низше мистецького ріяня. А якраз та „непрофесіональність" творчости Л. Л. будить більше довіря в безпосередність і щирість автора, ніж слова тих, що мозоляться щоденно над новим плодом пера.

„Сон Івасика" перейде напевно на діточі сцени, піде в народ, як стрілецькі пісні Л. Л, які співає наше село, як народні пісні, не думаючи, хто їх автор. Такі твори Л. Л. не лишають великого сліду в літературі, але лишають слід в душі народу і в тім їх цінність.

А що до гльорифікації армії, то дійсність доказала, що найбільші пацифісти й вороги мілітаризму, самі мусіли творити мілісові армії для реалізації своїх ідеалів. Таким шляхом піде і наша дальша історія змагань.

Ту страшну конечність боротьби мав на думці Л. Лепкий пишучи „Сон Івасика". Ми певні, що Лепкий бачить у армії і війні засіб до чогось висшого, а не саму ціль — бо в иншому разі мій осуд про „Сон Івасика" був би менше прихильний.

*Ол. Бабій.*

## Бібліографія.

*Д-р Іван Раковський*: ВСЕЛЕННА, начерк астрономії, часть I. (про небо, землю і сонце), ст. 248. „Загальної Книгозбірні" ч. 10. Коломия 1922.

*Левко Лепкий*: СОН ІВАСИКА, сценічна картина на 4 відслони з муз. додатком. Муз. М. Гайворонського. Ст. 14. Домашньої Бібліотеки ч. 2. Львів 1922.

ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ ВІСТНИК. кн. VIII. (за грудень). Ст. 97—192. Ціна книжки 1500 мп. Адреса Редакції й Адміністрації — Львів, вул. Чарнецького ч. 24. — Зміст: В. Самійленко — Смерть повстанців; О. Кобилянська — На зустріч долі; Б. Гомзин — Ліс; В. Купченко — Спуток; О. Бабій — Молитва; Ш. Бодлер — І. Кваса, II. Ворохобник; Дмитро В. — Нариси. І. Полонені, II. Ранений, III. Робітник; Ш. Бодлер — Афоризми, Мордуймо жебраків, Поцілунок місяця, Зеркало; Джек Льондон — Неминучий білий; Cevius — Упадок комунізму на Заході; М. Ковальський — На заході дробій; д-р Ф. Колесса — Про вагу наукових дослідів над устною словесностю (конець); Б. Гомзин — 1917 р.; Ів. Кревецький — Українська Академія Наук в Київі (конець); В. Гнатюк — В справі української правописи IV.—VIII; Петро Гулий — Москалі на Україні; О. В. — Осінні рефлексії; Бібліографія.

ПРОМІНЬ, місячник, чч. 9—10, рік вид. I. Ст. 225—256. Видає і редагує Комітет молоді. Адреса Редакції і Адміністрації: Чернівці, вул. Рош ч. 8.

Зміст: Микола Марфієвич — сконф., Дмитро Загул — Із книжки Марія і Мара; Маля Підгірянка — Калина; Павло Тичина — сконф., По хліб йшла дівчина; Вільшина Остап — Смерека; О. А. Дучимінська — Дзвони; К. Ластівка — На терниистий шлях життя (казка); І. Пігуляк — Подружжя (Психольоґічний нарис); Данило Харовюк — Спомин; Одайщук — Хризантеми (нарис); Рабінтранат Тагоре — *** (поезія в прозі); І. Стасюк — Афоризми; Омелян Кантемір — Антефемінізм у світлі критики чистого розуму й культури (кінець); І. Анниченко — Стремління українського селянства до Просвіти у Сх. Галичині, а в нас на Буковині; Всеукраїнський Студентський Зїзд у Празі (кінець): З літератури й мистецтва; Вісти; Переписка Редакції; Пресовий фонд.

ПОСТУП, студентський вісник, чч. 11—12, Ст. 268—316. Адреса Редакції й Адміністрації: Львів, Домініканська ч. 11. Зміст: о. д-р Й. Застирець — Памяти д-ра Клима Ганкевича; Й. Скрутень — Ірляндія; Д. М. Горняткевич — Слідами нашої культури на землях Польщі; В. Лімниченко — Клонюсь; Меріям — Осінна мельодія; Ю. Редько — Царство ночі; Р. Скатський — В гору; Г. Костельник — Колись і тепер; Р. Завадович — Гей, як тихо; В. Лімниченко — Менявський Скит; О. Спротинська — Думка; Ст. Конрад — Проклін сльозам; П. Микитин — В зимі; Переклади й переспіви; Зі студентського життя; Зі світа; Некрольоги; Рух; Спортовий вісник.

**ВП. Передплатиників в Чехо-Словаччині приємно отсим складати передплату за наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавн. Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою.** — *Адміністрація.*

# ТЕЛЕҐРАМИ.

### Революція в Болгарії.

Білгород (ПАТ.) На зазив правительства болгарські мужики потворили добровольцькі відділи проти македонських ватаг. Часть мужиків пійшла проти Македонців, а друга прибула до Софії, сплюндрувала Демокр. Клюб і багато крамниць. Були жертви в людях. Відділи, які вийшли проти македонських ватаг, прогнали їх на югославянську границю. З приводу подій у Болгарії запанувало велике занепокоєння. Югославянське правительство поробило зарядження для охорони своїх границь, ще одна ватага македонського комітету іде на Софію. Ці події вважають у югославянських урядових кругах революцією македонських ватаг проти політики Стамбулійського, головно проти його нової орієнтації наслідком відвідин у Білгороді і Букарешті. Є чутки, що ці ватаги це передні стежі військ Кемеля.

Відень (ПАТ.) „Н. Фр. Пр.": У Відни кружляли чутки, начеб підчас заворушень у Софії здемольовано будинок французького посольства, а французький посол мав кинути Софію. Потвердження вісток не має.

### Америка і конференція в Льондоні.

Відень (ПАТ.) „Н. Фр. Пр.": з Льондону: В політичних кругах уважають замітним, що американські амбасадори з Берліна і Брукселі прибули до Льондона. Догадуються, що в якійсь стадії конференції оден із цих амбасадорів візьме участь у конференції яко представник Зєд. Держав. Думають, що Америка прийшовши до слова в Льозанні, вишле також обсерватора на цю конференцію.

### Льозанська конференція.

Льозана. (ПАТ). На вчерашньому засіданні підкомісії для справ капітуляції, делегати Швеції, Данії, Голандії й Еспанії представили погляди своїх правительств у цій справі. В засіданні взяла також участь бельгійська делеґація. Чехословаччина, яка як звісно, зажадала недавно допущення до участи в конференції, не була заступлена на цьому засіданні.

### Російсько-італійські взаємини.

Рим. (ПАТ). Чічерін висловив представникам преси вдоволення з висліду своєї конференції з прем. міністр. Мусоліні. Він представив Мусоліні ґарантії, які новий російський цивільний кодекс дає італійським горожанам і запевнив, що російське правительство не думає відкликати цього кодексу. В справі відмови Росії визнати заключений в Генуї російсько-італійський договір, заявив Чічерін, що російське правительство мусить ставити яко перше домаганнє визнання його де юре.

### Мусоліні в справі репарацій.

Льондон. (ПАТ). ВКБ. „Таймс" в статі „Коаліція й репарації" пише, що Мусоліні висловив бажання, щоби на льондонській вступній конференції обговорити основно ціле репараційне питання. Він противний поверхній і тимчасовій полагоді. Союзники повинні скористати з нагоди і привернути фронт, конечний в справі репарацій. Розвязка може основуватися лише на застереженнях, які є в інтересі союзників. Скріплення Антанти між Англією, Францією й Італією це одинока забезпека перед небезпекою, яка грозить Европі.

### Німецький кабінет за порозумінням.

Берлін (ПАТ.) „Фос. Цтг." звідомляє, що в німецькому кабінеті працюють над пляном управ[illegible] нення з союзниками всіх німецьких зобовязань.

### Курс грошей.

Львів, дня 8. грудня 1922.

| | |
|---|---|
| Доляри американські | 17.300—17.350 |
| „ „ (1. і 2-ка | 17.150—17.200 |
| Доляри канадійські | 17.100—17.150 |
| „ „ (1. і 2-ка | 16.950—17.000 |
| Марки німецькі | 2·35 2·45 |
| „ „ (сотки) | 2·10—2·25 |
| „ „ (дрібні) | 1·90—2·10 |
| Леї румунські | 102·00—107·00 |
| „ „ (дрібні) | 100·00—105·00 |
| Корони чеські | 540·00 550·00 |
| „ „ (дрібні) | 530·00—545·00 |
| Англійські тис. нов. см. | 580·00—600·00 |
| „ „ ст. см. | 3.350·00—3.400·00 |
| „ сотки нов. см. | 55·00—60·00 |
| „ 50 кор. | 40·00—100·00 |
| „ 20 кор. | 24·00—26·00 |
| „ 10 кор. | 12·00—13·00 |
| „ 1. і 2-ка | 0·60—0·65 |
| Рубелі 5-сотки | 125·——140·— |
| „ сотки | 125·——140·— |
| „ 25-ка | 100·——110·— |
| „ дрібні | 0·60—0·75 |
| „ дуплєні 1.000-ки | 20·00—25·00 |
| „ „ 250-ки | 15·00—20·00 |
| Карбованці | 1·00—1·15 |
| Гривні | 1·20—1·25 |
| Франки французькі | 1160·00—1200·00 |
| Фунти стерлінґів | 76.000·00—78.000·00 |
| Франки швайцарські | 3.010·00—3.200·00 |

**Золото.**

| | |
|---|---|
| 20 кор. | 65.500.00—66.500·00 |
| 20 франк. | 63.500·00—64.500·00 |
| 20 марк. нім. | 76·000·00 77·000·00 |
| фунти стерлінґів | 62.000·00—62.200·00 |
| 10 рубл. | 80.000·00—81·000·00 |
| Доляри | 15.500·00—15.600·00 |

**Срібло.**

| | |
|---|---|
| Корони австр. | 1300·00—1330·00 |
| 5 кор. австр. | 6.800·00—6.900·00 |
| Фльорени австр. | 3.275·00—3.325·00 |
| Рублі | 5.400·00—5.500·00 |
| Копійки | 27·50 28·00 |
| Доляри американські | 10.500·00—11.000·00 |
| „ „ полов. і 1/4 | 9.800·00—9.900·00 |
| Доляри канадійські | 9.000·00—9.300·00 |
| „ „ дрібні | 8.500·00—8.700·00 |
| Леї румунські | 1.340·00—1.350·00 |

# НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє число „Свободи" впало жертвою чергової конфіскати, яка вибілила в ньому місця, де мали бути вступна стаття та вірш О. Бабія.

— **Пояснення.** В ч. 26. „Свободи" з 30. XI. в дописи із Любіня великого подано, що свідками проти арештованого Й. Барана були А. Луків і І. Баран. З певних джерел довідується, що І. Баран громадський писар з Любіня не був покликуваний на свідка в справі арештованого його сина Й. Барана. Рівнож не свідчив А. Габа. Свідком був лише А. Луків і то на жадання Й. Барана.

— **Зі східньо галицької сіоністичної управи акції.** Екзекутива сіоністичної організації для Східної Галичини комунікує: В ціли управильнення принципіяльних і організаційних питань, які виринули в звязку з результатами виборів до польського сойму і сенату, та повстання жидівської парляментарної репрезентації, екзекутива рішила: 1) скликати пленарне засідання партійної ради східньо-галицької сіоністичної організації до Львова на день 7. січня 1923 р.; 2) аж до управильнення тих справ уповажненив оставших у Львові своїх членів до ведення дальших агенд під проводом д-ра Е. Шморака, при співучасти д-ра М. Гаєра, інж. Ляндава, д-ра О. Кімельмана і Ж. Шора.

— **Снігова заметіль.** Польська дирекція державних залізниць комунікує: З причини снігової заметілі обмежено з днем 5. грудня рух на вузкоторовій лінії Пшеворск-Динів до одної пари денних мішаних поїздів. В окрузі станиславівської дирекції, по усуненню снігу піднято рух на лінії Вікно Ясенів Пільний і. Делятин-Стефанесті. Крім того піднято рух на лінії Коломия-Ясенів Пільний.

— **А цукор дорожіє.** Польські часописи доносять, що збір цукрових буряків в т. зв. Польському Королівстві переріс в цьому році у двоє збір з минулого року. А всеж таки цукор з дня на день дорожіє.

— **Нова фаза кольонізації „кресуф".** „Стоваржишенє ветеранув армії польскей" в Америці оснувало фонд, який має започаткувати нову кольонізаційну акцію на „кресах", тепер уже здемобілізованими Галлерчиками.

— **Корфанти в ролі пачкаря.** Берлінський „Льокаль-Анцайгер" здемаскував оноді ославленого „повстанця" і польського „патріота" Корфантого, який там, де ходить о його кишеню не завагається ошвабити рідної держави, якої добро у нього все на устах. Недавно закупив Корфанти в Берліні авто за 20 міліонів нім. марок та хотів перепачкувати його через границю з оминенням цлових належитостей. Імпреза не вдалася, німецька влада сконфіскувала авто.

— **До вбивства гаєвого в Раклинцях.** Висланий на місце трагічної події поліційний передовник Вагнер арештував Миколу Лакосінського під замітом вбивства доконаного на особі гаєвого Михайла Плудного. Мотиви вчинку покищо невідомі.

— **Самовбийство польського жовніра.** Минулої середи рано, на Високому Замку у Львові, позбавив себе життя вистрілом з кріса польський рядовик Станіслав Шевчук. З полишеного ним листа до „суджених" виходило би, що Шевчук поповнив самовбийство на тлі нещасного кохання.

— **Нова жіноча торговельна школа в Самборі.** Дня 1. грудня ц. р. відбулося відкриття нової польської торговельної школи в Самборі, яка найшла приміщення в будинку тамошньої бурси Т. Ш. Л.

— **Конґрес польської католицької молоді.** В днях 8. 9. і 10. грудня відбудеться у Варшаві конґрес польської католицької молоді з під знаку „Одродзеня".

— **Нагорода Нобля за 1922 р.** Шведські часописи припускають, що нагороду Нобля за 1922 р. одержить Нансен, який на днях приїхав до Християнії.

— **Кінець друкарського страйку в Данціґу.** Оноді покінчився в Данціґу страйк друкарів, супроти чого вийшли усі польські і німецькі часописи.

— **Недуга Анунція.** Німецькі часописи доносять з Риму що великий італійський поет і такийже авантурник Анунціо тяжко занедужав. Тіж часописи доносять, що Анунціо від свого недавного упадку з вікна не розстається з домовиною. Такуж домовину як відомо, тягала зі собою відома зоря французького театру Сара Бернар.

— **Розстріл після амнестії.** Втікачі з Одесси оповідають, що в день пятилітнього ювілею совітської влади, одеський Г. П. У, розстріляв 72 людей засуджених на смерть. Президія Г. П. У. заявила, що „офіціяльно їй нічого про амнестію не відомо" хоч в день по масовому розстрілі в урядових совітських часописях була проголошена „амнестія". Поміж розстріляними було 16 старшин, які вернулися недавно до Одесси зза кордону.

— **Пригадка.** П. Т. членів жіночої спілки пром. „Труд" просимо ще раз взяти ласк. участь у загальнім зборі нашого т-ва, який відбудеться в понеділок 11. грудня ц. р. о 3. год. згл. на случай неприяви на той час приписаного числа членів о год. 4. з пол. у власній домівці Ринок ч. 39, II. пов. — *Управа.*

— **„Сокіл Батько" і „Бесіда" улаштовують** у вівторок 12. ц. м. для своїх членів Андріївський Вечір. Початок о год. 8. веч. Вступ вільний. Саля „Бесіди". 1-3

— **Вп. передплатники в Чехословаччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Легіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

— **Звертається увагу** нашої суспільности, щоби сирі шкіри з кун, тхорів, видр, лисів, котів і т. п. продавати лише нашій українській фірмі: Петро Карпяк, Львів вул. Куркова ч. 11а. 945 25—30

— **Надзірна Рада Краєвого Союза Кредитового,** зареєстр. стов. з обмеженою порукою у Львові — скликує на основі § 45, 47 і 48 статута Надзвичайні Загальні Збори на день 26. грудня 1922 о год. 4 по полудни в кімнатах Союза у Львові (ринок ч. 10 І. пов.) з отсим предметом нарад (§ 52 ст.): 1) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів. 2) Відчитання звіту ревізійного. 3) Зміна Статута в §§ 1 60. Право участи в Загальних Зборах мають члени, котрі в цілости уплатили принайменше оден уділ (§ 50 стат.). За леґітимацію служить уділова книжочка. На Загальних Зборах беруть участь члени особисто; правні особи заступають їх законні представителі (§ 51 стат.), які мають виказатися достаточною повновластю. — *Володимир Левицький* — предсідник, *д-р Юлій Савчак* — секретар. 1183 1—3

**Девіза! Великий оборот — малий зиск!**

**НАЙДЕШЕВШЕ ОБУТТЯ**

**ЛИШЕ 20 АКАДЕМІЧНА 20**

## ЖЕРТВИ

**Просвітно організаційний фонд Тов-а „Просвіта".**

934) о. Лука Салук в Белзі 1.000 мп., 935) Т. Стахів в Зарубинцях 1.000 мп., кличе: М. Сукара, К. Кіндритюка і П. Волошинського, 936) М. Миколаєвич в Гиновичах 1.000 мп., 937) М. Косовичівна в Підгайцях 1.000 мп., 938) Читальня „Просвіта" в Будинині 5.000 мп., 939) о. Й. Добрянський в Постолові 1.000 мп., 940) І. Дещик в Устеріках 2.000 мп., кличе: М Вахнюка в Перехрестю, М. Ломацького в Головах, П. Шикарска в Жабю, о. І. Березовського в Білоберезках, 941) о. Павло Штокайло в Кальнім 3.000 мп., кличе: Надрад. Макуха, о. Лужницького у Львові і В. Іванця в і Ульнові, 942) д р О. Гарасимів в Тарнавці 2.000 мп., 943) о. Марценюк в Михайлівці 2.000 мп., 944) о. М. Козак в Ліщині 2.000 мп., кличе: о. В. Хлипавку в Гірнім, о. Е. Шанковського в Бережниці, о. Е. Давидовича в Ожидові, В. Ляховича в Дунові, 945) М. Байрак в Дрогобичи 3.000 мп., кличе: о. В. Марущака в Східниці, Р. Проця в Губичах, М. Григорійчука, о. С. Сапруна в Дрогобичи П. Біжко в Губичах, В. Федоровича в Губичах, О. Поповича, В. Сольчаника і А. Максимовича в Дрогобичи. 947) о. А. Капустинський в Мельници 2000, кличе: Б. Драгомірецького в Дзвинячці, о. К. Красія в Борщиковцях і Т. Павлюка в Мельници. 948) О. Кашинський в Ходорові 1000. 949) М. Винник в Довгій 1000, кличе: Й. Чолинського, Ю. Кобута і Гр. Петрова в Довгій войнилівській, 950) А. Ілечко в Ходорові 1000. 951) С. Семигінівський в Ходорові 1000. 952) о. П. Яцишин в Рипянці 1000. 953) Читальня „Просвіта" в Тартаківци 1000, кличе: читальні „Просвіта" в Сушці, Холоєві і Сільци бенькові. 954) Читальня „Просвіта" в Незнанові 2000. 955) С. Трусевич в Угнові 1000, кличе: о. І. Косоноцького і З. Косоноцьку в Никловичах, о. Мокрівського в Довгомостисках, 956) о. А. Лошній в Грабівци 1000, кличе: о. Ст. Оробця в Россохачи і о. М. Семенюка в Сороках. 957) Д. Єлиєв в Копичинцях 1000, кличе: д-ра Морозевича в Городенці, М. і Й. Геваніцьких в Ходорові і П. Стадника в Копичинцях. 958) Іван Кісь в Клекотові 1000, кличе: Петра Сірацького, Степана Палія і Луцька Білецького, 959) Лука Галейко у Львові 2000, 960) Марія Рижевська у Львові 1000, кличе: Романкова І. у Львові, Придаткевича В. в Конюхах і Онишківну М. в Кальнім, 961) Марія Рижевська в Слободі золотій 1000, 962) Чит. „Просвіти" в Підмихайлівцях 1000, кличе: Читальні „Просвіти" в Журові, Ваючині, Григорові, 963) В. Марків в Підмихайлівцях 1000, кличе: Г. Булика, І. Дмитрова, П. Кіся і П. Гучка в Підмихайлівцях, 964) Читальня „Просвіти" у Львові Городецьке 1000, 965) Іван Келюх у Львові 2000, кличе: Анну Федевич в Підгатю, Евфрозину Федевич в Мочерадах і Катрю Пашак в Черневі, 966) Тимотей Федевич в Черневі 2000 кличе Марію Цимбалко в Черневі, Петра Волошина в Тустановичах, Юрка Когута в Новосілках, 967) Дужий Атанасій в Карові 1000 кличе А. Сайчука, А. Воронка і Дениса Воронку в Карові, 968) Любомір Рожанський 1000, 969) Філія „Просвіти" в Жовкві 1000, 970) Стефа Мішкевич в Станиславові 1000, 972) о. Микола Волошин в Мокрянах 1000, 973) Володимир Гучковський в Станиславові 1000, 974) Богдан Бодянський у Львові 500, 975 Ізидор Громницький у Львові 1000 кличе Ізидора Громницького у Львові, 976) Іван Гошовський у Львові 1000, 977) Теофіль Дуб в Бориславі 1000, кличе І. Петрика, Юліяна Микитку і Ольшанського урядників в Бориславі, 978) Пігутова в Чорткові 1000, кличе: Марію Волощукову, Юлію Сосьову в Чорткові і Якова Маньовського в Вигнанці гор., 979) Гриць Іванець в Губинку 1.000, кличе: В. Кравчука в Осердові, Федька Кулешку в Річиці і Гриця Онишкевича в Угнові, 980) Степан Кеніг в Сможу 1.000, кличе: о. А. Турчмановича і В. Литаина в Тухольці, Федора Кеніга і Василя Кеніга в Сможу. 981) проф. В. Коза в Викторові 2.000, кличе: Степан Чорнія і Корнила Чорнія в Викторові, Василя Петраша в Залукві 982) Іван Лішинський у Львові 5.000, 983) Іван Денигович в Ясенові 1.000, кличе: о. А. Волянського в Криворівні, о. К. Лаголу в Жабю і о. Ю. Гарасимовича в Косові на суму 2.000, проф. Д. Гаврилюк в Звинячи 1.000, кличе: Кароля Вербицького в Долині, Семена Дідика і Степана Старицького в Лубянці, Петра Смоліна, Антона Саву і Василя Остапчука в Синяві, 984) Антонина Яскулякова в Чорткові 1.000, кличе: д-р Е. Евина у Львові, о. Івана Кордубу в Бережанах і Лелю Горбачевську в Чорткові, 985) Жукотинський в Перемишли 3.000, 986) Стефан Бохенський в Збаражи 1.000, 987) Вол. Татарнюк в Озерянах 1.000, кличе: Зиновію Комарницьку в Колодрібці, Дмитра Татарнюка і М. Шулятицького в Озерянах, 988) Михайло Раковий в Чорткові 1.000, 989) Ів. Дацьків в Горбниці 1.000, кличе: Василя Гевчука, Андруха Гевчука, Пилипа Цеткера, Павла Дацкова, Миколу Паламара, Олексу Шевчука і Олексу Щибавовка, 990) Інж. Вас. Рижевський у Львові 1.000, 991) Орест Чайківський в Золотниках 500, 992) о. декан Евстахій Бартович в Романові 1.000, 993) Микола Мох в Звенигороді 2.000, кличе: Гринька Данищка, Якова Собенова, Гната Стецьова в Звенигороді, 994) Семен Салига в Викторові 2.000, кличе: Петра Салигу, Степана Чорнія і Миколу Вергуна в Викторові, 995) о. Іван Пасіка в Тернополи 2.000,

# ОПОВІСТКИ.

**Народний театр Тов. „Українська Бесіда" у Львові,** (Шашкевича 5.).

Субота 9. XII. 7 год. веч.: „Міс Гобс", комедія на 4 дії Джером К. Джерома.

Білети продає раньше „Словянський Базар", (дім „Дністра") а в день вистави від год. 5 вечер каса театру. XXV. 3-3

—о—

**ПОЗІР!** Заходом „Сокола Батька" відбудеться в неділю дня 10. ц. м. о год. 4 по пол. в домівці Т-ва при вул. Руській ч. 20, відчит проф. Ст Гайдучка: „Фізичне виховання і український нарід". Вступ: сидячі місця 300 мп., стоячі 200 мп. Проситься передовсім старше громадянство о участь. 1188 1-2

**З приводу Свята „Просвіти",** яке відсвяткує чит. „Просвіти" в середмістю — буде виголошений „Відчит" в салі „Сокола Батька" при вул. Руська ч. 20. в неділю дня 10. грудня о год. 6 ій веч. — Добровільні жертви на дар „Просвіти" приймається з подякою — *Виділ чит.* 1212 1—1

**Пластовий часопис „Молоде Життя"** ч. 8—9 (поважаннє) вже появилося. Цінт 400 мп. 1204 1—1

**В третю річницю смерти** Найдорожшого мужа д-ра Стефана Гасюка, лікаря-сотника УГА. відбудеться Поминальне Богослуження в понеділок 11. с. м. 1922. о год. 9 рано в Успенській церкві при вул. Руській. 1216 1—1

**Замісць повідомлень** про своє вінчання, яке відбулося 9. листопада ц. р. складаємо 10.000 мп. на Національний Музей, 10.000 мп. на „Рідну Школу", 10.000 мп. на пол. вязнів і 5.000 мп. на пресовий фонд. — Д-р Іван і Ліка з Проців Юзичі. 1—1

**Замісць Поминального Богослужения** в треті роковини смерти мойого брата бл. п. сотника-лікаря д-ра Юліяна Шипайла, команданта полевої лічниці III. корпуса Г. А. складаю 30.000 мп. на українських інвалідів. — Микола Шимко-Шипайло. XXI. 1-1

**Глухоніма сирота** по гр.-кат. священику, бувшому послови Золочівщини а сестра бл. п. д-ра Костя просить українську суспільність о жертви, котрі проситься слати під адресу: Неоміля Танячкевич, Львів 15 — Богданівка 1. 1—3

**В третю річницю смерти мойого мужа бл. п. ліка я д-ра Юліяна Шипайла** складаю 10.000 мп. на фонд інвалідів. — Стефанія Шипайлова. XXI 1—1

**З приводу вінчання** п. Нусі Кальбіанної і п. Василя Остапчука в Глубічку к. Збаража зібрано на весілаю на руки п. Марії Воркунвної на політичних вязнів 30.580 мп. 1147 1—1

# Хто знає

де перебуває **Степан Скрупський, четар У. Г. А. зі Станиславова,** що враз з Галицькою армією перейшов Збруч, та послідну вістку про нього одержала рідня в 1920. р. Тоді мабуть був в дорозі до лічниці в Миколаєві. Товаришів і знайомих, що мають про нього які небудь вісти проситься

**за винагородою**

повідомити зажурену рідню на адресу: АНТІН СКРУПСЬКИЙ, BALTIMORE MEL, EASTERN AVE 2917 ac PALTERSON PARK. — Закордонні часописі проситься о передрук.
1106 8—10

---

Хто з Українського Громадянства або Українських Товариств бажає зробити прислугу Українським Інвалідам, хай випозичить огнетревалу касу Союзови Українських Інвалідів кооперативі з обмеженою порукою у Львові, Руська 3. II. пов. Каса може бути навіть ушкоджена (виломана одна стіна, попсований замок). XXI 2—5

## Дрібні оголошення.

ІНСТРУКТОРА для двох дівчат з 11. кл. гімназ. пошукує сейчас заряд школи Замочок почта Жовква. Услівя пісня умови. 1209 1—2

ПОТРІБНА від нового року женщина до кухні і до заряду домом. Зголошення враз з услівями слати: о. Ілія Ткачук, парох. Артасів п. Зіболки. 1202 1—1

НОТАРІЯЛЬНИЙ КАНДИДАТ, рутинований прийме посаду. Зголошення до Адміністрації під „Нотаріят". 1199 1—2

СТУД. ПРАВ пошукує лекції із наших клас гім. або народніх. Ласкаві зголошення до Адм. „Свободи" для „Студент". 1214 1—1

## ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Адвокат і оборонець від карних справ

**Д-р Михайло Західний**

перебув в бережанській тюрмі голодівку, вийшов дня 20./XI. 1922 р. на волю і веде далі свою адвокатську канцелярію **в БЕРЕЖАНАХ в Ринку,**
1096 (против долішної студні.) 9-10

АДВОКАТ

**Д-р Лев Хоминський**

отворив адвокатську канцелярію **в Золочеві** і веде її спільно з адв. 1175 д-р Дрогомирецьким. 3—10

ВСІХ НАУК ЛІКАРСЬКИХ

**Д-р Олекс. Подолинський**

б. лікар клінік у Берліні, Відні і Дрезні ординує в недугах жіночих і положничих **у Львові при вул. Петра Скарги 4.** (Вона Городецької).
1210 від год. 3—5 по пол. 1—3
мешкає ЛЬВА САПІГИ 57, II, пов.

## Премійовий конкурс на ґрафічний емблем.

Громада українських студентів лісової інжінерії в Празі, розписує отсим премійовий конкурс на виготовлення ґрафічного емблему для українських лісників.

Емблем повинен бути виконаний в чорному тушї або сепії, в суто українському стилі, повинен бути обосінований на українській традиції, та повинен уявляти собою сімволи як культурного (виховуючого) так технічного (знісновуючого) лісництва а такожловецтво.

Проекти належить надсилати поручеником листом до **дня 30. січня 1923** на адресу: Hromada Ukr. stud. lis. inž. Praha, Poštovní schranka № 411, Hlavní pošta. До зверунку треба теж долучити письменне пояснення.

Мистецьке жірі зложене з Виділу Громади й знаток з **нагородить найкращий проект квотою 50** кč. Нагороджений проект перейде там самим на власність Громади. Всі прочі проекти будуть повернені власникам, тільки Громада застерігає собі право першенства в їх закупні.

Вислід конкурсу буде негайно оголошений в українських часописах, а премія буде зараже переслана проектодавцеві через банк.

В Празі, дня 4. грудня 1922 р.

ЗА ВИДІЛ Г. У. С. Л. І.

*М. Ярема*, Ing, с.
голова.

*Б. Лучаковський*, студ. техн.
секретар. 1211 1—3

## ШТУЧНІ ЦЕРКОВНІ ЦВІТИ

1144 2—2 **поручає на свята**

**СТЕФАНІЯ ПОГОРЕЦЬКА**

**В СТРИЮ.**

Цвіти тревалі з полотна. Букети до сєчок середні гарні 6.000 мп. пара. великі 8.000 мп. пара. Букети поставні вазонові середні 16.000 мп. пара, великі 25.000 мп. пара і 35.000 мп. пара. Гірлянда на образи 8.000 мп. метер і гарна широка 10.000 мп. метер.

## :: ШКІЛЬНИЙ РЕФЕРАТ ::

**(НАУКОВА БІБЛІОТЕКА)**

:: **в УЖГОРОДІ, Підкарпатська Русь** ::
Cesko Slovenská Republika,

купує всякі наукові книжки і журнали в українській і великоруській мові з галузи історії, літератури і етнографії Славян. Зголошення надсилати протягом грудня 1200 просто до Шкільного реферату. 1-3

## Звичайні Загальні Збори

**Господ.-Молочарської Спілки**

**„ДОБРО"**

стовар. зареєстр. з обмеж. порукою

**в Горожанні Великій**

відбудуться дня 24. грудня 1922 року о год. 2-ій по полудни у власній домівці зі слідуючим порядком нарад:

1) Відкриття Загальних Зборів.
2) Відчитання протоколу з попередніх Заг. Зборів.
3) Звіт Дирекції з діяльности за роки 1914—21.
4) Уділення абсоюторії Дирекції і затвердження рахунків.
5) Зміна цілого статута від § 1—63.
6) Вибір двох (2) заступників Дирекції.
7) Внесення і запити.

Річні звіти виложені в льокалі стоваришення до перегляду членам в годинах урядових.

На случай браку комплету на отсих Загальних Зборах (§ 47 статута) відбудуться о год. 3-ій того самого дня, другі Зал. Збори, в тім самім льокалі з тим самим дневним порядком нарад, які рішати будуть без огляду на число членів (§ 47 статута).

ЗА НАДЗІРНУ РАДУ:

Іван Чепіль — голова. Іван Хомуляк — секретар.
1201 1—1

## Надзвичайні Загальні Збори

ТОВАРИСТВА

**„Кружок взаїмної помочі — урядників „Дністра" —**

стов. зареєстр. з обм. порук. у ЛЬВОВІ

відбудуться в неділю, дня 17. грудня ц. р. о год. 10. пер. пол. в льокалі Тов-а „Дністер" комната ч. 22.

Порядок нарад:

1) Відкриття Зборів.
2) Відчитання протоколу з послідних Заг. Зборів.
3) Зміна статуту в усіх параґрафах в цїли уєдинення його з постановами нового закона про кооперативи.
4) Внески і запити.

Президент Нада. Ради
1215 1—1 *І. Бачинський.*

## Надзвичайні Загальні Збори

**Тов-ва господ.-торговельного**

**„НАРОДНИЙ ДІМ"**

стов. з огран. порукою

**в ГЛИНЯНАХ**

відбудуться дня 24. грудня 1922 р. о год. 3 по пол. в салі „Каси Задаткової".

Денний порядок:

1) Зміна статута.
2) Внески й інтерпеляції.

ЗА НАДЗІРНУ РАДУ

Степан Гарбуз — голова. Степан Дичок — секретар.
1213 1—1

## ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

**Кредитового Товариства**

**„НАДІЯ"**

**в МУШИНІ**

відбудуться дня 24. грудня 1922 р. у власнім домі о год. 2-ій по полудни з слідуючим порядком дневним:

1) Відчитання протоколу з послідних Заг. Зборів.
2) Вибір бракуючих членів Дирекції.
3) Вибір бракуючих членів Ради Надзірної.
4) Зміна статутів.
5) Внесення.

Коли о означеній годині не явиться достаточне число членів, відбудуться тоті самі Збори з тим самим порядком дневним о годині пізнїйшій без огляду на число присутних членів.

ЗА НАДЗІРНУ РАДУ:

*Костів* писар. *Антін Василькінський* голова.
1207 1—1

## Надзвичайні ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

ГОСП. ТОРГ. СПІЛКИ

**:: „ГАРАЗД" в Дорі ::**

відбудуться в пятницю, дня 22. грудня 1922. о годині 1. по пол. в льокалі склепу зі слідуючим денним порядком:

1) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів.
2) Зміна цілого статута.
3) Вибір Управи.
4) Вибір Надзірної Ради.

1208 1—1 НАДЗІРНА РАДА.

## ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

ТОВАРИСТВА

**„РУСЬКИЙ НАРОДНИЙ ДІМ" в Обертині**

Тов. зар з обм. пор.

відбудуться дня 17. грудня 1922 р. о 3. год. по пол. згадано (на случай неприсутности відповідного числа членів) о 4. г. по пол. в хаті Михайла Томина в Обертині зі слідуючим денним порядком:

1) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів.
2) Звіт Управи з діяльности за роки 1914—1921.
3) Розділ зиску.
4) Зміна статуте.
5) Вибір членів Надзірної Ради.
6) Вибір членів Управи.
Внески і інтерпеляції.

1206 1—1 ДИРЕКЦІЯ.

## Оголошення!

Отсим повідомляється, що

**Надзвичайні Загальні Збори**

**Т-ва „ГУЦУЛЬЩИНА"**

стов. зареєстр. з обмеж. порукою

**в КОЛОМИЇ**

відбудуться дня 22. грудня 1922. о год. 3 по пол. в льокалі Тов-ва „Родина" ул. Костюшки ч. 42а з слідуючим порядком:

1) Отворення Загальних Зборів.
2) Відчитання протоколу з послідних Заг. Зборів.
3) Зміна статута.
4) Внески і запити членів.

О численну участь зі взгляду на важні бажучі справи проситься.

ДИРЕКЦІЯ 1203 1—1
Тов-ва „Гуцульщина" в Коломиї

Надзірна Рада Консуму Українських Скарбових Службовиків і Надзірна Рада Кооперативи „Союза Українських Інвалідів" у Львові

скликують спільні

## Надзвичайні Загальні Збори

на день 22. грудня 1922. р. на 4. год. по пол. в салі „Української Бесіди" (Народ. Дім, Рутовського 22).

Порядок нарад:

1) Відкритя Зборів.
2) Відчитання протоколів з послідних загальних Зборів.
3) Звіт ревізії переведеної ревізором Кр. Союза Ревізійного.
4) Фузія „Консуму Українських Скарб. Службовиків" з „Союзом Українських Інвалідів" вглядно узгіднення параґрафів статуту „Консуму" з постановами закону.
5) Внески і запити.

Білянс обох Товариств виложений до публичного перегляду в канцелярії Союза Українських Інвалідів, вул. Руська ч. 3.

Надзіра Рада „Консуму":
радн. *Лукавецький*, секр. *Лігинський*.
Надзірна Рада Союза Українських Інвалідів,
XXI *Лукавецький.* 2—2

## ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Товариства торговельно-промислов.

„СОЮЗНИЙ БАЗАР"

стовар. зареєст. з обмеж. порукою

у ЛЬВОВІ

відбудуться дня 27. грудня 1922. о год. 4-ій по полудни в комнатах „Земельного Банку" у Львові при вул. Підвале ч. 1. з слідуючим порядком нарад:

1) Відчитання протоколу з попередніх Загальних Зборів.
2) Звіт Дирекції і Надзірної Ради за адмін. рік 1921|1922.
3) Звіт Контрольного Комітету.
4) Принятя білянсу за рік 1921|1922 і уділення Дирекції і Надзірній Раді абсолюторії.
5) Зміна статута Товариства.
6) Вибір 4. членів Ради і 3-х заступників членів Ради.
7) Вибір 3-х членів Контрольного Комітету.
8) Справа означення марки прецесійної для 8-х членів Ради.
9) Внесення і запити.

На случай коли би в означеній часї не було комплету по думці §. 39. статута, відбудуться Збори в тім самім льокалі, з тим самим порядком нарад, того самого дня о год. 3-ій по полудни без огляду на число присутних членів (§. 41. статута).

ЗА НАДЗІРНУ РАДУ:

*Л. Рожанський, А. Гладиповський,*
1197 предсідатель. Член Ради. 2—2

## Повідомлення!

Отсим подається ВП. Членам Т-ва „ЧОРНОГОРА" до відома, що

**НАДЗВИЧ. ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ**

Товариства відбудуться дня 26. грудня 1922 о год. 1-ій а в разі неявлення відповідної скількости ВП. Членів, того самого дня о год. 2 го пол. в льокалі Т-ва „Родина" при вул. Костюшка ч. 42 а., з отсим порядком дневним:

1) Отворення Заг. Зборів.
2) Відчитання протоколу з послідних Заг. Зборів.
3) Зміна цілого статута.
4) Фузія з другим Товариством.
5) Внесення і запити.

В Коломиї, дня 5. грудня 1922.

ЗА НАДЗІРНУ РАДУ
Торг.-пром. Т-ва „ЧОРНОГОРА":

Ром. Думин — голова. А. Микитюк — секретар.
1205 1—1

КІНОТЕАТРИ

## КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА

висвітлюють від четверга 7. грудня II-СЕРІЙОВУ ДРАМУ на тлі чарівної східної країни п. з.

**„КІСМЕТ"**

(ПРИЗНАЧЕННЯ).

Чудові артистки світа яко одаліски. — Небувалий люксус гаремів і палат. Розкішні змислові танцї. Одаліски в купелї. Казочний блеск життя молодого володаря Сходу. Романтичні пригоди бідака. Найбільше люблена жінка каліфа.

За редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 35. Почтову належність оплачено гуртом. Львів, второк 12. грудня 1922. Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адр. тел.: „Свобода" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячно в краю 3000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 5000 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон. Румунія 50 лей. Болгарії 50 левів, Австрії 5.000 мп. Зміна адреси 100 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 150 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

## Військова бранка у Східній Галичині.

Після переведення виборів на области Сх. Галичини польська влада зробила дальший крок в напрямі інкорпорації Сх. Галичини до польської держави через розписання загальної бранки до польського війська. Бранка уроджених в рр. 1999 і 1901 розпочинається 11. грудня ц. р. і має тріватн до 23. грудня 1922.

На передодні цього акту польської влади Дирекція поліції у Львові, а певно також і всі староства у Сх. Галичині видали оповістку про заборону агітації проти бранки. Ця заборона спирається на постановах австрійського розпорядження (не закона) з 1854 р. звучить ось як:

На основі §. 7. розпорядку з дня 20. квітня 1854. В. З. д. ч. 96. Дирекція поліції видає загальну заборону агітації проти військового перегляду, зарядженого оповісткою львівського воєвідства з дня 30. листопада 1922. ч. 1024. Ця заборона відноситься до агітації, веденої яким небудь способом, отже устно, образово, письменно або при допомозі поширювання друків і відозв як супроти одиниць, так і супроти загалу населення. Винуваті через неперестерігання, зглядно переступлення цеї заборони згідно з §. 11. покликаного розпорядження будуть карані Дирекцією поліції арештом від 6 годин до 14 днів, що одначе не буде пересуджувати можливого стереження винуватців в карно-судовій дорозі.

Оповіщення львівського воєводи (а також і инших східно-галицьких воєводів) представляється ось як:

Рескриптом мін. внутр. справ з дня 29. листопада 1922. Ч. А. В. 264, виданім в порозумінню з мін. військ. справ зарядженo на підставі закона з дня 7. марта 1919. в справі бранки річників 1896 — 1901 до військової служби і згідно з арт. 48. уст. з тимчасового закона про загальний обовязок військової служби з дня 27. жовтня 1918. (Д. п. Королівства пол.) Ч. 13. поз. 28) в повітах (тут вичислені повіти) загальний перегляд мущин, уроджених в рр. 1900 і 1901.

Повищий перегляд розпічнеться дня 11. грудня 1922. і буде тріватн до дня 23. грудня 1922.

Перегляд буде переведений згідно з тимчасовим законом про загальний обовязок військової служби з дня 27. жовтня 1919 з узглядненням змін того закона і згідно з тимчасовою інструкцією для поборових властей, затвердженою міністром військових справ.

Переглядови підлягають всі призивні річників 1900 і 1901 без ріжниці народности, (Дальше йде потрібне вичислення призивних. Прим. Ред.)

Призивні признані здатними до чинної служби у постійнім війську тимчасово будуть звільнені до дому з обовязком зголоситися дня 22. січня 1923 до властивого П. К. Д. задля втілення до війська. Ті, що не зголосяться до перегляду у вище назначеному до того речинці будуть карані згідно з арт. 15. уст. з закона з дня 20. лютого 1920 Д. зак. П. Д. ч. 20 поз. 104 по відповідним постановам австр. військ. зак. з дня 5. липня 1912, Д. зак. П. Д. ч. 128.

Ті, що не зголосяться в речинці до втілення до війська будуть карані згідно з військовим карним законом.

Так виглядає оповіщення воєвідства. Очевидно, як в кождій державі, так і в Польщі, переглядови підлягають тільки громадяне польської держави.

Для обовязаних до військової бранки варто знати дотичні законні постанови, на яких спирається зарядження бранки.

Отже тимчасовий закон про загальний обовязок військової служби виданий Регенційною Радою польського королівства дня 27. жовтня 1918, отже в часі істнування австрійського цісарства і правної, законної приналежности Сх. Галичини до нього постановляє виразно: „Військова служба є обовязком кождого горожанина польської держави".

Закон з 20. лютого 1920, яким накладається кари на тих, що відтягнуться від бранки, постановляє на них кару до одного місяця або гривну до 2000 мп. Одначе ця кара обовязує тільки на землях б. російської займанщини. В б. австрійських і пруських землях остають в силі попередні приписи.

Австр. військовий закон (з дня 5. липня 1912) відносно кар на тих, що відтягаються від бранки, постановляє між иншим:

в §. 64. Обовязаний до бранки, який не стане до неї в означеному речинці без достаточного оправдання, буде караний грошевою карою до 400 Корон;

в §. 65. Хто з розмислом в намірі відтягнутися військової служби не стане до бранки, буде караний арештом від 6 днів до 2 місяців. Крім того може бути наложена грошева кара до висоти 600 корон;

в §. 66. Хто втікає перед бранкою за границю в разі схоплення буде караний арештом від 4 тижнів до 1 року, а крім цього може бути наложена гроші. кара до 2000 К. Те саме відноситься до тих, що втікають перед самою преленційною службою;

в §. 67. Хто вживає підступів, щоби себе або кого иншого відтягнути від військової служби буде караний строгим арештом від 4 тижнів до 1 року, а крім цього евентуально грошевою карою до 4.000 корон;

в §. 69. Хто калічить себе або спричинює хоробу в метою відтягнутися від служби підпадає карі від 6 місяців до 3 літ, а крім цього евентуальній грошевій карі до 4000 корон.

В §. 70. є загрожені дальші консеквенції, а саме наложення на когось одної з повищих кар може наступити продовження військової служби о цілий рік та утрата всяких полекш у службі.

Для цілости варто згадати ще розпорядок Ради Державної Оборони (інституції, покликаної до життя перед большевицьким наїздом) з дня 11. серпня 1920: Хто самовільно покине службу і удасться за границю або з метою відтягнутися від служби перебуває за границею і до 3 місяців після оголошення візвання не зголосився, може бути позбавлений польського горожанства.

Годиться звернути увагу, що назначена на грудень 1922 (від 11. до 23.) бранка спирається тільки на рескрипті мін. внутр. справ в порозумінню з мін. військ. справ. Підставою цього рескрипту є тимчасовий закон Регенц. Ради з 27. жовтня 1918 (виданий в часі законної приналежности Галичини до Австрії), та закон з 7. марта 1919 (виданий в часі істнування Зах. Української Республики і польсько-української війни.)

Вкінці годиться привести в оригіналі ще один документ, звязаний з цею справою: Dowództwo Okręgu generalnego Lwów. L. dz. 4509/V b z 4 VII. 1921. Do powiatowych komend uzupełniających Rozporz. M. S. W. L. dz. 20275/III. 730/6 1921. Urzędnicy państwowi Rzeczypospolitej Polskiej narodowości ruskiej, niemieckiej i żydowskiej, zamieszkali na terenie Galicji Wschodniej, nie mogą korzystać z ulg, przewidzianych w tut. rozkazach z 22./VII. 1919 L. 9090 IV. P. i Z 14./XI. 1919 L. 11089/IV. P., ponieważ przez wstąpienie do służby państwowej nabyli obywatelstwo polskie".

А полекші, обняті згадними в горі приказами є того рода, що в тих приказах виразно сказано, що Українців, Німців і Жидів не належить потягати до військової бранки і служби, розуміється за виїмком державних урядників, котрі через своє службове відношення із всіми консеквенціями набули польське громадянство.

## Совіти і справа проливів.

20. листопада ц. р. розпочалися наради Льозанської конференції, яка має завершити діло, розпочате дня 11. жовтня ц. р. в Муданії. Як кожну міжнародню конференцію, так і цю попередила безконечна кількість нот, взаємно собі висиланих ріжними державами. Та врешті-решт усталено програму нарад, кількість учасників і їхні права, та місце конференції — і вже близько три тижні ідуть наради, які мають завести мир і порядок на тому Близькому Сході, в якому мир і порядок є так рідкими й короткими гістьми. Між иншими учасниками конференції найшлися там і совітські делегати, що їхня участь у конференції чимало завдала мороки попереднім підготовчим переговорам усіх зацікавлених у цій справі держав. Про перші виступи совітської делегації у Льозанні читаємо вже дня 28. листопада ц. р. у „Таймсі" таке:

„Передова сторожа большевицької делегації приїхала до Льозанни і її лідер Раковський, румунсько-болгарський президент Української Совітської Республики заявив, що большевики є приготовані використати мирову конференцію підчас бурі. Вони мають намір, — каже він, заявити свої домагання на право брати участь в усіх ріжноманітних справах, які є звязані з вирішенням турецького питання і дуже характеристичне є те, що він основує це домагання на своєрідній інтерпретації нот, висланих совітському урядови в імени Союзних Держав через Поанкаре. В цих нотах було сказано, що Союзні Держави згодилися би допустити совітських представників на ті засідання конференції, які будуть присвячені дискусії про проливи, на скільки це буде спеціяльно торкатися Росії.

Большевицький делегат заявляє тепер, що його урядови обіцяно взяти участь в усіх дискусіях про питання в звязку з Росією і звертає увагу, що й економічні і фінансові питання та визначення турецьких кордонів в Азії спеціяльно торкаються просторів південної Росії, чи пак — як він постійно воліє називати їх — південно-совітських республик, згодившись щойно на усунення номінальної незалежности України. Ті аргументи є повторені в совітській пресі, а Чічерін, сов. комісар для закордонних справ, спішить до Женеви, щоби їх змінити"...

І дальше, міркуючи про справжні наміри совітської делегації у Льозанні, „Таймс" приходить до такого висновку: „Ми думаємо, що на цей раз вони (Чічерін і Раковський) грубо помиляються і що їхні пляни завести в Льозанні інтриги, стрінуться з рішучим спротивом. Льозанна не є Генуєю і ніхто з союзників не матиме охоти жертвувати реальними, явними користями з союза для небезпечного привілею входити в сепаратні порозуміння з большевиками..."

Сумніви союзних держав відносно ролі, яку гратимуть на конференції совітські делегати, найшли швидко своє оправдання. Отож 4 го ц. м. розпочались у Льозанні наради над справою Дарданельських проливів, до яких то нарад допущено також делегацію „надбережних совітських республик", репрезентованих особами Чічеріна і Раковського. На першому таки засіданню Чічерін склав заяву, яка — кажучи за закордонними газетами — страшенне збентежила всіх учасників конференції своєю гострістю. Тон промови Чічеріна був такий різкий і непримирний, що робив враження не то що якогось ультимативного домагання а просто виповідження війни!

Чічерін висловив з початку своєї промови жаль, що Росія не була допущена до всіх нарад, дарма, що вона просила цього, будучи переконаною, що її участь булаб головною передумовою трівкости постанов конференції. Але російська делегація мусить погодитися з фактом недопущення її до нарад та буде старатися перевести

такі свої основні домагання: 1) зрівнання і рівноуправнення Росії і союзних з нею державі зі становищем і правами инших держав; 2) збереження мира й запевнення безпеки земель Росії та союзних з нею републик, а також свободи торговельних взаємин з иншими краями. Російська делегація застерігає собі право ставити окремі пропозиції відносно питання морських проливів.

Отож Чічерін і поставив цілу низку домагань у справі проливів, домагань, які застерігались проти ріжних привілеїв союзних держав. Чічерін виступив особливо гостро проти Англії (не називаючи її по-імени), а в обороні Туреччини, яка всіма засобами модерної военної техніки повинна узброїти дарданельські проливи для оборони перед ворожими замахами. „Російський уряд — казав совітський дипльомат — має пошану для суверенности кожної держави і тому настоює на тому..." і т. д.

Запевнивши дальше конференцію ще раз, що совітський уряд не має ніяких войовничих настроїв, Чічерін урочисто заявив, що хоча Росія відмовилася від усіх територіяльних стремлінь парнаму відносно Дарданелів, а проте вона не допустить до ніякого такого вирішення питання проливів, яке аверталось би проти її власної безпеки. Він підкреслив значіння морських проливів для господарського життя Росії. Розвязка питання, яку він, Чічерін, пропонує, є теж єдино можливою беручи на увагу оборону Росії. Зрештою — ця російська розвязка лежить і в турецьких інтересах. Кожна инша розвязка, яка давалаб дозвіл воєнним силам певних держав перебувати на водах проливів та змірялаб до того, щоби надати якійсь державі упривілейоване становище — муситься боротися не тільки із спротивом Росії, але й загальною думкою усіх країн, які бажають собі усунення предметувічних конфліктів на Близькому Сході, який є постійною загрозою мира.

Стільки про становище Росії до питання дарданельських проливів та морей Мармара й Чорного. Про дальше йдучі наслідки такого особистого виступу совітських дипльоматів у трете на міжнародній арені — після Генуї та Гаги казати щонебудь тепер може і передвчасно. Щож торкається безпосередніх наслідків виступів Чічеріна й Раковського на льозанській конференції, то згідно з останніми телеграмами, совітська делегація має бути ізольованою, бо й Турки, вислухавши філіпіки, виголошені в їх обороні московським дипльоматом — рішили радше висловитись у користь міжнародньої комісії, ніж приєднатись до далекойдучих домагань речників їх власних прав.

# Ревізії, арешти, тюрма.

### Самбірщина.

Дня 24. жовтня приїхала кавалерія до Блажова і перевела ревізію у о. Мик. Ільницького, але нічого не знайшли. Зараз в ночи перевела жандармерія ревізію у Івана Гурана, б. старшини української армії; також нічого не знайшли, однак арештовано їх обох та відставлено до слідчої вязниці в Самборі. Дня 4. падолиста приїхала кавалерія до помочи у виборах, казали себе і коней годувати. Другий день вганяли від хати до хати виганяючи людей до виборів, цілий день ніхто не показався з хат, аж під вечір почали кричати, що до села зараз прийде богато війська, як не підуть до голосування. Однак і се не зломило виборчої абстиненції громадян.

### Ревізія в домі пп. Полюгів.

(Епізод із сучасного життя.)

Журилися сестрички Ірена, Ліна і Дзюня, яких братчик Іванко вже від двох місяців сидить в тюрмі, що в день Введення м. понеділка не найшов до їх хати ні одня хлопець, а це, звісно, лиха ворожба для дівчат. Та було суджено, щоби мрії дівчаток в той день сповнилися, а сталося це так. Сестрички втративши вже надію на „щастя" мужеських відвідин, хотіли йти спати, аж нагло ¼ 12 год. в ночі, коли панна Ірена викінчувала відсотки від чужих капіталів, панна Дзюня вчилася ще історію, а п. Ліна мріла про новий плащ, хтось таємничо застукав до дверей. Дівчата радісно крикнули і мали чого, бо до хати ввійшло аж девятьох мужчин, хоч правда, не в гості, але на ревізію: шістьох агентів по цивільному і трьох поліцаїв. Рівночасно поліція обсадила „небезпечний" дім і цілу улицю Малу. Перешукавши хату і не знайшовши бомби, агенти збентежені відійшли. Ревізію зроблено на донос сусідки-Польки. Свято Введення буде для сестричок Івана Полюги памятне.

### Підгаєччина.

Дня 23. жовтня ц. р. вечером по переведенню ревізії при асистенції двох поліціянтів і 15 кавалеристів, в селі Марковій в управителя школи Михайла Чернюка, пароха о. М. Щуровського і селян Михайла Сараба і Миколи Сиванника. Всіх арештовано, хоч ревізія була без результатів, лиш у о. Щуровського забрано три опаски з „Діла" і календар „Червоної Калини". Арештованих провадили 5 клм. цілу ніч, бо по дорозі в селі Затурині арештовано селянина Крумшина а в Середнім учителя Василя Задорожного. Опісля перевезено арештованих при сильній ескорті до Підгаєць, звідки опісля звільнено о. Щуровського, Миколу Сиванника і Крумшина, всіх инших перевезено в тюрму до Бережан. Переслухання відбулося після 12 днів, а на волю випущено після 23 днів. Арештовані перебули голодівку. За причину арештування подано противиборчу агітацію.

# Після польських виборів у Східній Галичині.

### Сяніщина.

Село Стинава є гірською місцевістю, мешканців около 1.500, пересічний середний стан власности один до два морґи гірського поля. Перед війною село було свідоме, зорганізоване, тому то по уступленню Української Армії за Збруч в селі ішли ревізії, арештування, побої та грабіж, в 1920 р. син місцевого лісничого Жебровскі, що не був ані поліціянтом, ані жовніром, ані взагалі ніяким публичним функціонарем, застрілив у лісі бувшого жовніра УГА. Заліщука крісом свойого батька, бущім то за те, що Заліщук укривався перед арештуванням, а на його візвання не хотів з ним іти. Злочин сей уйшов убийникови безкарно, що більше, навіть не заряджено проти нього слідства ні доходжень.

Вибори до сойму перейшли досить спокійно; було військо з кулеметами, жандармерія, агітацію ведено безоглядно, але супроти твердої і рішучої постави громадян не вдіяно нічого.

Вечером перед виборами до сенату спроваджено до села сотню піхоти, яку в дни виборів ужито до стягання виборців. Розпочалась нагінка за людьми; люде утікали, а зловлених ведено під багнетом до виборчого льокалю. Військо позіставало в селі до 27. ц. м., знищило і обіло село до тла, а зараз, д. 28. ц. м. після відходу попереднього відділу на його місце прийшов инший ще численнійший та активнійший від попереднього. Люде пишуть: Чиста недоля, село знищене зовсім, дріб, бульба, сіно, овес — позбиране майже зовсім. Попри ті харчові припаси пропадають кожухи, чоботи, господарські знаряди тощо. На жалоби в кождому случаю є лише одна відповідь: „то не наші, то наші крадном". А підводи, яких що дня приходиться достарчати панам офіцирам, панам жовнірам і панам комісарам, то їх не счислити. Крім сего благословенства ще постійно варта зі села, 4 в день а 8 нічю на селі і коло комісаря а по 4 день і ніч на залізничім шляху. Нема ратунку, не можна і не хочеться жити. Дооколичні села здержались також від голосування та на них не спроваджувано війська. Підпалу ані иншого акту саботажу в околиці не поповнено ніде. Питані жовніри кажуть, що се тому, що Стинава найнеспокійніше село в політі, що тут позакопувано багато крісів, набоїв та кулеметів. Але се вифантизував хиба місцевий комісар Гологурський, в дійсности причина мабуть ця, що пан комісар має страха та нечисту совість за поповнені на місцевому населенню кривди, та з боязни держить в селі пів сотні війська а також, щоби стерроризувати село за вибори, які не вийшли по його думці. Сам говорить, що то розказ староства.

### Снятинщина.

До села Вицинова приїхала дня 24 м. м. карна експедиція. Що було причиною її вислання, трудно дійти, бо в селі ніяких заворушень, бунтів або чогось подібного не було. Відділ складався з яких 60 людей і був в селі чотири дни, харчуючися на кошт громади. Ті чотири дни зробили громаді коштів около пів міліона мк. Зажадано нпр. 20 кг. рижу, або 10 кг. яблок, річей, яких в селі ані сліду. Коли говорено, що того нема, були коротка відповідь: „musi być". За тими річами висилала громада спеціяльно до Заболотова, Снятина, а навіть Коломиї. Підводи для сего відділу мусіли доставити громади. Вози, злагоджені до дороги, мусіли за якусь кару, сторожені фірманами, стояти всі чотири дни коло кватири команданта. Епізод крадежі вартісного годинника, який віднайшовся у виновника, одного з мужви, після переведення слідства командантом, закінчився моральною наукою для людей: „Patrzcie ludzie, ten żołnierz, to człowiek waszej narodowości, to Ukrainiec, to złodziej!" На жаль, не було нікого, хто би дав на се належну відповідь. Люде не годні зрозуміти, за що на них паде та ласка божа, а хосен з неї такий, що нині перший-ліпший жандарм грозить: „czekaj, przyślę ci ułanów".

### Карна експедиція.

До села Жукотин пов. Турка прийшла ескадрона кавалерії з машиновими крісами за кару, що всі громадяне без виїмка здержались від голосування. Перш усього арештовано місцевого пароха о. Вільчанського як винуватця свідомої своєї цілі постави села. Коні і жовнірів розміщено по хатах і там прокормлювано їх. У кого не було коней, цего обрабовано ще гірше. На прихідстві уміщено 8 коней, 4. офіцирів і жовнірів цілу купу. Військо господарило в селі через 10 день по свому, так що люде, котрі мали у себе за часів світової війни всякі війська, від Мадярів почавши а на дикій дивізії скінчивши, щось подібного не бачили.

Жовніри брали що попало: кожухи, полотна, вівці, шкіри з овець, та кури. Та найбільше забрали збіжа, снопами або вже вимолоченого. Пересічно забрали кождому 2—3 кірці збіжа, так що ціле село потерпіло на вісім міліонів шкоди. Ніхто не смів нічого сказати, бо зараз били, або грозили, що ще більше дадуть коней. Так тревало 10 днів, після чого карна експедиція забралася до Михнівця.

# З Волині.

### Одміна виборів.

Ґазети сповіщають, що польське правительство на підставі докладу комісії по розслідуванню волинських виборів прийшло до висновку, що підстав для унезаважнення виборів нема. Урбанович, директор Департамента внутрішних справ, що виїздив з спеціяльною комісією на креси для розслідування виборів, в свойому докладі зазначає, що головною причиною результату виборів була відсутність виразної політики що до національних меншостей на кресах.

# Велика Україна.

### Життя в Київі.

В київських совітських ґазетах знаходимо слідуючі відомости про життя в Київі: Справа про розтрату й дескредитування совітської влади. На 27. листопада в трибуналі призначена справа 17 служачих полудньово-західної залізниці, які обвинувачуються в розтраті урядових грошей, підлогах і дескредитуванні совітської влади.

### Припинення руху поїздів.

З огляду на гостру паливну крізу на полудньово-західних залізницях припинений рух особових потягів на цілому рядові ліній.

### Перонна плата.

Залізничою адміністрацією встановлена вступна перонна плата на двірці в 6 міл. руб.

### До страйку друкарів.

Серед страйкуючих друкарів в багатьох друкарнях Київа переведено численні арешти. Страйковий комітет арештовано в повному складі.

### Всеукраїнський зїзд совітів.

Відкриття всеукраїнського зїзду совітів призначено на 10. грудня. До програми зїзду входять питання про спілку совітських републик.

### Про „обєднання" совітських републик.

Чеська „Трибуна" друкує розмову з представником совітської України в Празі М. Левицьким, який заявив, що обєднання України, Совітської Росії, Грузії, Вірменії, Азербейджана і Білорусі ніяк не можна уважати ознакою зростаючої русифікації, таксамо не можна говорити про анексію всіх цих републик і областей совітською Росією або про позбавлення їх тих прав, що їм належали. Після обєднання кожда република буде мати право вирішувати свою долю й в договорі про обєднання буде сказано, що кождий член союзу матиме право вийти з нього. Закордонне представництво совітських републик буде реорганізовано в той спосіб, що делеґації окремих совітських републик, які тепер виступають самостійно, будуть обєднані. Голова представництва буде репрезентувати весь союз соціялістичних републик.

### Чергова провокація.

Минулим літом Харківським Виконавчим Комітетом була оголошена політична амнестія, в наслідок якої частина емігрантів повернуло до дому. Деякий час большевики дійсно нікого не чіпали і амнестіованим жилось досить спокійно. Але в половині серпня, в звязку з

поширенням повстанчого руху всі амнестіовані були заарештовані і частина з них розстріляна. Так наприклад в с. Святці Староконстантинівського повіту були арештовані не тільки всі амнестіовані, але й ті, що вели з ними знайомство, всього 64 чоловіка, серед яких заарештовано обох священиків, о. Павловича і о. Пуревича, які ніколи ніякою політикою в своєму життю не занимались. Трьох із арештованих: Івана Хомутя, Василя Волинця і Івана Бородія закували в кайдани і цілу дорогу били їх прикладами, Івана Бородія недалеко під Староконстантиновом замордували на смерть. Із всіх арештованих втік по дорозі один Іван Туз. В прикордонному селі Лисогірці, яке недавно, по встановленню комісією кордона, відійшло до большевиків, арештовано 8 чоловік, в тому числі і священика з села Вязівця. Як везли арештованих до повітового міста, Сафрона Колесніка і Івана Кузьмюка зараз таки за селом замордували, а решту півмертвими повезли дальше. Такі арешти тривали по цілій Україні більш як дві неділі, поки всіх не переловили. Особливо дісталось сільській інтелігенції, яка майже вся заарештована. 5-го листопада Московський Совіт Народніх Комісарів як газети доносять, оголосив знову „амнестію". Та чергова урядова провокація має на меті перетягнути на совітську територію частину еміграції і там її передушити. Отже я звертаюсь до легкодушних: не вірте большевицьким провокаціям.

*К. Роженко.*

### Кінець комедії.

Ризькі газети сповіщають, що на протязі грудня належить чекати остаточного прилучення української республики до совітської Росії, як це мало місце з республикою Далекого Сходу.

# Звільнення посла М. Луцкевича.

8-го грудня після пятитиждневого арешту звільнено з ковельської тюрми посла М. Луцкевича. М. Луцкевича увільнено під заставу в один мілїон марок. Стан здоровля М. Луцкевича, який має туберкульоз, після сидіння в антигігієнічних умовах значно похитнувся. Негайно по увільненні М. Луцкевич виїхав до Варшави.

# Льозанська конференція.

### Дальші наради.

„N. Fr. Presse" доносить, що останні наради льоз. конф. відбувалися спокійно. В справі виміни населення представник Америки заявився проти проєкту Нанзена із оглядів загально людських та економічних. Між иншим представник Америки заявив ось що: Булоб ганьбою інсценізувати сьогодні нову мандріяку народів, котру треба би повторяти при кождій зміні посідання території. Требаж нарешті повернути до стану гідного нашої цивілізації.

### Конференція буде перервана.

З Льозанни доносять, що конференція буде перервана дня 23. грудня і дальші наради зачнуться 3. січня 1923.

### Охорона чужинців.

На останньому засіданню в справі капітуляції представники союзних держав висунули свої проєкти охорони чужинців у Туреччині. Турецька делегація принципіяльно згодилась на пропозиції, а факт цей вказує на те, що порозуміння з Туреччиною буде можливе.

### Голос Болгарії.

Маючи на увазі останні заворушення в Болгарії, представник болгарського уряду в Льозанні заявив, що в його вітчині не можна касувати примусу військової служби.

### Революційний фермент в Болгарії.

З Білгороду доносять, що селянські ватаги, які здобули Софію нищать дальше державні інституції та склепи, особливо жидівські.

### Домагання Грузії.

Грузинська делегація вручила льозанській конференції ноту, з домаганням допустити Грузію до участи в нарадах над справою проливів та не заключати договорів без згоди Грузії, яка в тих справах заінтересована.

### Чеська преса заперечує.

В звязку з поголосками про старання Бенеша склонити Антанту до визнання совітського уряду, чеська преса твердить, що Бенеш не підняв жадних кроків в тому напрямку.

# З польських справ.

### На передодні виборів президента.

Поведінка людовців таки вже цілком почала дошкулювати. В соймових кульоарах появилися чутки, що людовці мають намір серед загальної констернації в останній квилі виратувати ситуацію — поставивши кандидатуру Вітоса замісць п. Войцеховского.

Відбулася спільна конференція лівиці і Пяста. Кандидатури Тромпчинського й Маврикія Замойского з місця відкинено. Ген. Сікорскі заявив, як говорять, що не кандидує — тому не дискутовано над його кандидатурою. Кандидатури пп. Новака, Моравского і Поніковского теж відкинено майже з місця. Остали ще тільки дві: п. Нарутовича і п. Войцеховского. Тут вийшла „притча во язиціх": людовці заявилися проти Нарутовича, а Вивволенє проти Войцеховского — і кандидатів не стало. Сьогодні повинні ці наради продовжуватися.

Н. П. Р. виступила пізно у вечері з пропозицією зібрати всі польські клюби і попробувати ще раз, чи не вдасться придумати таку кандидатуру, яка прецінь отримала-б більшість польських голосів. Ці наради відбудуться імовірно сьогодні.

Радили теж „національні меншости" й рішали за ініціятивою українських волинських послів поставити демонстраційну кандидатуру проф. Петражицького.

Ліві клюби мали ждати вчора до 4. пополудні на остаточну відповідь людовців. Якщо вона буде невиразна, тоді лівиця висуне власного кандидата без уваги на людовців.

У звязку з тим утворюється дуже цікава ситуація. Якщо не прийде до порозуміння перед голосуванням, то кожда група поставить свого кандидата. Тоді несподівано вирине теж і п. Вітос з боку людовців замісць п. Войцеховского. В перших двох голосуваннях кандидат правиці одержав би 218 голосів, п. Нарутович від Вивволення й ППС. — 98, п. Вітос — 108 (Пяст і НПР.) а кандидат „національних меншостей" проф. Петражицкі — 109 голосів. Щоб не допустити до стислійшого голосування поміж кандидатом правиці і п. Петражицким як кандидатом „нац. меншостей" мусілиб ендеки перекинути свої голоси на найбільш іще для них можливого п. Вітоса, а тоді — risum teneatis — п. Вітос вийшов би президентом Річипольтої, вибраний ендеками, а нічим супроти них не зобовязаний на будуччину.

Так без сумніву рахують Пястовці — і треба признати зручно.

Але-ж можливо те-ж, що взагалі Народні Збори не відбудуться в суботу. Бо вистарчить, щоб вийшло зі салі 278 послів, а предсідник мусітиме відложити збори ще на три дні. Вихід з положення — це правда — по трохи скандальний, але — всяко буває.

### Що буде з п. Пілсудским?

„Експрес" пише: В соймових кругах живо обговорюють справу становища, яке займе п. Йосиф Пілсудскі по виборі президента. Припускають загально, що п. Пілсудскі остане в дієвій армії як перший маршалок і обійме становище генерального інспектора армії. Імовірно займе він становиско в т. зв. малій Воєнній Раді.

# Совітська Росія.

### Вбивство служачого латишського консульства.

В Вирці під Петербургом забито служачого латишського консульства Озоліна Вбивство стоїть в звязку з ростріляним совітського шпіона Клявина в Ризі. Латишське посольство в Москві поставило вимогу до совітського уряду про розслідування події й покарання винних.

### Хабарництво в совітській Росії.

По офіціяльним даним комісаріяту юстиції з 10. жовтня по 10 листопаду 1922 в Росії розпочато 817 справ про хабарництво.

### Совітська Росія й Румунія.

В розмові з представниками газети „Аврора" з приводу румунсько-совітських відносин, Раковський висловив своє задоволення з приводу участи Румунії в московській конференції по розброєнню й заявив, що совітська Росія вимагає переведення в Бесарабії плебісциту й підкреслив необхідність мирної згоди з Румунією.

### Розтріл й висилка есерів.

В Петербурзі засуджено до розстрілу есерів Евстрона й Михайлова за поширення літератури й користування фальшивими паспортами. Згідно з присудом амнестія на них не поширюється. В Чіті арештовано 28 есерів й вислано до Миколаївська.

### Реґізія совітської міліції.

ВЦІК видав постанову про переведення ревізії особистого складу совітсько міліції. Переведення ревізії має відбутись як на території совітської Росії, так й на території автономних й договорних совітських республик.

### Самочинні установи.

Губерніяльні виділи народнього комісаріяту фінансів сповіщають комісаріят про те, що в багатьох губерніях на селах виникли своєрідні нотаріяльні контори, які складаються з трьох осіб, що їх обирають на волостних сходах. Ці нотаріяти посвідчують заборонені законом умови про покупку землі селянами, позичкові зобовязання, видають ріжні посвідчення про рухому і нерухому власність селянам і розглядають цивільні справи, як розємні суди. Ці нотаріяльні контори, які виникли явочним порядком, о стільки закріпили своє становище, що вони стали конче необхідними не тільки для селян, але й для волосних совітів, які вимагають від населення представлення ріжних актів, посвідчених цими нотаріятами.

Бувші арештовані! Перегляньте числа „Діла" і „Свободи", чи ви були подані у списках арештованих. Напишіть негайно до Редакції „Свободи", як довго ви були увязнені, за віщо, в яких умовинах, коли були перший раз переслухані, та в яких умовинах перебули час у вязниці.

# РІЖНІ ВІСТИ.

### Греція грозить наступом.

„Daily Express" доносить з Атен, що ґенерал грецької армії Пенбальос заявив, що на випадок некорисного висліду льозанської конференції, грецька армія негайно розпочинає офензиву проти кемалістів. Грецька армія робить приготування до наступу.

### Проти визнання совітського уряду.

„Idea Nationale" у відповіди на заяву Чічеріна в розмові із журналістами, гостро виступає проти визнання совітського уряду de jure.

### Перед приїздом Мусоліні до Парижа.

„Liberie" повідомляє, що перед приїздом Мусоліні до Парижа, париська поліція примінила відповідні засоби обережности, тому, що противники фашизму плянували заговір проти Мусоліні.

### Кабінетна кріза в Югославії.

Італійська преса уважає кабінетну крізу в Югославії політичним маневром Пасіча проти договору Мусоліні з Нінчічом. „Messagero" пише, що вина за напруження взаємин між Італією та Югославією лежить по боці тої другої держави, бо Югославія провадить ворожу політику не тільки в справі Адріятику та частини Альбанії Югославія сподіється допомоги Америки та альбанської опозиції.

### Новий кабінет міністрів у Еспанії.

З Мадриту доносять, що новий еспанський кабінет міністрів уконституувався: президентом вибрано Алючема, справи закордонні обняв Альба, справи внутрішні Альмофовар, фінанси Фреґаль, юстіцію Романонес, воєнні справи Алоцеґ Замора, маринарки Сильвельца.

### Американський посол про Европу

Американський посол в Англії Гарвей у одній своїй промові заявив, що Европі грозить серіозна небезпека. Конференція 4 премієрів союзних держав, це найважнійша подія від 1918 р. Коли не дасться вирішити економічних питань, то Европі грозить катастрофа. Такого економічного напруження, яке панує тепер, Европа не видержить довше як рік. Від висліду нарад премієрів та конференції в Льондоні й Брукселі залежить майбутність Европи.

### Злагіднення іміґраційного закона.

Н ю Й о р к (ПАТ.) ВКБ. Пред. Гардінґ поручив конгресови злагіднити іміґраційний закон. Добачують у цьому обяв поправи економічних відносин Зєд. Держав.

# До П. Т. Членів Трудової Партії.

Зближається Народній Збір. Право виборів делеґатів мають тільки ті члени, що заплатили партійний податок і тим задокументували свою партійну приналежність

Тому обовязком кождого прислати партійний податок до Краєвого Союза Кредитового у Львові Ринок ч. 10. на ч. вкл. кн. 5000,

*Д-р ВОЛ. БАЧИНСЬКИЙ*
голова.

# ТЕЛЕҐРАМИ.

**Нарутовіч президентом польської річипосполитої.**

Варшава (ПАТ.) В третьому голосуванню в Народніх Зборах віддано 544 гол. З цих неважних було 3. Одержали Замойскі 228, Нарутовіч 158, Войцеховскі 150, Бодуен д' Куртне 5. В четвертому голосуванню кандидатура Бодуена д' Куртне відпала. Віддано 545 гол. Уневажнено 4. Абсолютна більшість 271 гол. Одержали: Замойскі 224, Нарутовіч 171, Войцеховскі 146. Марш. зарядив пяте голосування, зазначуючи, що кандидатура Войцеховского відпадає. В пятому голосуванню віддано 545 гол. Уневажнено 29. Одержали: Нарутовіч 289, Замойскі 227 гол. Марш. сконстатував, що Гавр. Нарутовіч одержав беззглядну більшість гол. і вибраний президентом річипосполитої. На осн. уст. 22. закона про вибір президента маршалок заявив, що повідомить Нарутовіча про вибір його президентом і візве його до зложення присяги.

Варшава. (ПАТ.) Після замкнення Нар. Зборів маршалки сойму і сенату і през. мін. явилися у Нарутовіча і повідомили його про покликання його на становище президента річипосполитої. На це заявив Нарутовіч, що вибір приймає.

Варшава. (ПАТ). През. Гавр. Нарутовіч уродився 1865 р. на Жмуди. Після скінчення клясич. ґімназії в Лібаві, ходив три роки на математично-природничий виділ у Петербурзі, опісля від 1886—1891 студіював на політехніці в Ціріху, де одержав титул інжиніра, опісля працював у Ціріху яко інжінір, а від 1903—1920 р. яко професор водних робіт на ціріхській політехніці. Міністром був іменований 23. VI. 1920.

**Грузинська делеґація против російських претензий.**

Льозанна. (ПАТ.) Шв. Аг. Предс. грузинської делеґації Ченкелі переслав конференції нову ноту, яка полемізує з заявою Чічеріна. Тому що Чічерін домагається для себе права промовляти також іменем Грузії, грузинська делеґація відкинула іменем національного правительства російські пропозиції в справі проливів, бо ці пропозиції не відповідають зовсім інтересам Грузії. Зате грузинська делеґація прилучується до пропозиції союзників у справі проливів.

**Конференція премієрів.**

Париж (ПАТ.) Авас з Льондона: Президент мін. союзних держав конферували сьогодні передп. на Давнінг Стріт. Попол. мається продовжати дискусія. Перед веч. не буде оголошено ніякого прес. звідомлення.

Льондон (ПАТ.) Вольф. Б. Лоу відповів сьогодні передпол. Поанкаре і Мусоліні в готелі і мав з ними вступну конференцію.

Льондон (ПАТ.) Вся преса вказує на значіння льондонської конференції. „Дейли Телеграф" звідомляє, що Японія повторила своє внесення про допущення до переговорів. Б. Лоу запросив премієрів Бельгії, Франції й Італії на наради, на яких буде присутний Бредбері і лорд Дерби.

Париж (ПАТ.) ВКБ. „Матен" пише, що неправдиві є вістки, начеб американський амбасадор у Парижі відїхав до Льондона на час конференції премієрів. Також дементує вістку, начеб американські амбасадори в Берліні і Брукселі виїхали в політичній місії до Льондона.

**Льозаньска конференція.**

Льозанна (ПАТ.) Пятниця була для конференції додатня. Загальний настрій уступчивий. Турецька відповідь є така, що оставляє отворені двері для дальших договорів. З другої сторони заява Керзона доказала, що труднощі не є непоборимі. Японський делеґат заявив: „Наближаємося до розвязки. Велика дискусія над основними питаннями покінчена, а почнеться праця експертів. Росія стоїть усе ще на своїм дотеперішнім становищі, одначе не хотіла би бути відокремленою". Економічна і фінансова комісія прийняла поправку субкомітету в транспортових справах, за виїмкою трьох уступів, які відіслано назад до субкомітету.

**Страчення повстанців в Ірляндії.**

Льондон (ПАТ.) Вольф. Сьогодні передп. страчено в Дебліні двох визначних провідників повстанців О' Коннора і Лієна Мелоуея разом з двома иншими повстанцями. Урядово звідомляють, що в присуді цьому ходило про відплату за вбивство посла Гелса та про пересторогу цих, котрі учинили заговір проти ірляндського народа.

Деблін (ПАТ.) Кестрейв заявив у Нар. Зборах, що одинокий спосіб зліквідування ірляндського повстаня є знищити і здусити його силою.

**Вислід виборів до ірляндського парляменту.**

Ліфилд. (ПАТ). По дотеперішнім обчисленням, вислід виборів до ірляндського парляменту такий: партія праці 34 мандати, ліберали 17, незалежні 24.

**Заява Мусоліні.**

Льондон. (ПАТ.). Райтер. Мусоліні здементував перед журналістами чутку, начеб хотів предложити конференції підвишку проценту від німецьких заплат. В справі льозаньскої конф. заявив М., що Туреччина має незаперечені права, але її суверенність не може сягати поза Маріцу.

# НОВИНКИ.

— **„До культурного світа".** Поклик наших владик і голов партій під таким заголовком був надрукований між иншим у „Corriere Diplomatico Consolare" ч. 22. з 20. листопада ц. р., у „Danziger Zeitung" з 21. листопада ц р. та паризьких „Послєдніх Новостях" ч. 799. з 20. листопада ц. р.

— **Цічна позначка.** Польське видавництво „Głos Zachodu", якого ціллю інформувати польську суспільність про відношення західноевропейських держав до Польщі, приносить редакційне інтерво з одним з англійських політиків на тему відношення Англії до Польщі й м. и. українсько-галицької політичної діяльности за кордоном. Про ту діяльність висловився згаданий англійський політик ось так: „Я докладно поінформований з боку українців про їх цілі і я просто счудований консеквентною і повною посвяти працею їх заграничних делеґацій, які в переломових моментах, коли-то рішалась судьба народів і в цілій кампанії по нинішній день не жаліли ніяких трудів, щоби інформувати дипльоматичний світ про свої домагання і кождого переконати про їх справедливість".

— **Під увагу українським студентам.** Управа Спілки Студентів-Українців у Німеччині повідомляє: Всім студентам, що бажають студіювати на університетах та вищих школах Німеччини, подається отсим до відома, що вписи на зимовий семестр 1922/23 вже покінчились та подань о вступ на сей семестр вже не приймають. Інформації що до вписів на літній семестр 1923 подасться в найблищім часі.

— **Українська позичка в Канаді.** Американська „Свобода" подає VI. перегляд пожертв на позичку Національної Оборони з дня 4. листопада ц. р., з якої виявляється, що канадійські Українці зложили в тім часі 6'738 долярів 34 центи та субскрибували 6.508 долярів.

— **Надзвичайна пригода польського фашиста.** Оноді приїхав до Кракова вшехпольський письменник Адольф Найверет-Новачиньскі, щоби виголосити відчит про фашизм. Ранком тогож дня зустрів його на вулиці якийсь студент і без „церемоній" вибив нефортунного прелеґента по лиці. Часописи додають, що Новачиньскі ревів „як раньони бавул", аж вкінці з розпуки вкусив студента в руку.

— **Засуд на польських комуністів в Лодзі.** Оноді в окружному суді в Лодзі запав присуд, яким покарано за комуністичну діяльність Вітолда Томасовіча на 4 роки тюрми і Едмунда Тшепу на рік.

— **Самогубство польського хорунжого.** Дня 8. листопада ц. р. позбавив себе життя вистрілом з револьвера хорунжий п. в. Вінценти Жак, профос військової тюрми в Станиславові. Причиною самоубивства були шикани з боку команданта тюрми Білявского і профоса Верберґа.

— **О знесенню малих свят в убогій Австрії.** До віденської торговельної і промислової палати вплинуло внесення з домаганням знесення т. зв. „малих свят". Ходить о побільшення річної праці в Австрії о 6%. Зєдинені Держави святкують на пр. тільки 4 свята, Франція 6, зате Польща обходить урочисто аж 18 свят в році.

— **Двайцятипятиліття смерти польського поета Асника.** Польське громадянство обходило на днях 25. роковини смерти Адама Асника, найкращого представника польської поезії з доби позитивізму.

— **Знесення комунікаційних обмежень у Східній Галичині.** На днях появився рескрипт Львівського староства яким зноситься заборону нічної комунікації на дорогах і гостинцях.

— **Рух між Тернополем і Підволочисками.** Супроти покінчення перебудови залізничого мосту на відтинку Тернопіль-Підволочиска піднято на цьому відтинку рух поїздів після розкладу, який обовязував до 29. листопада ц. р.

— **Наговеда пильности.** Польский генерал Галлер, якому доручено провід польських військ, якими залито Східну Галичину, звернувся до польської поліції в Східній Галичині з письмом, в якому висловлює їй признанні подяку за... масові арешти українського населення.

— **Податок від... проханчування.** Варшавський маґістрат впав на ґеніяльний помисл нового податку. Тим разом уже оподатковується просто-напросто харч, конечний кождому смертельникови до життя. Ходить о те, щоби люде менче їли, бо обжирство належить до сімох головних гріхів.

— **Звірство.** З польського Шлеська доносять про випадок неймовірного озвіріння, який мав місце в рибницькому повіті. Мешкаючий там робітник привязав свого неправого сина в хліві на ланцуху і держав його там доти, доки нещасна дитина не вмерла з голоду.

— **Вп. Передплатники в Чехословаччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

— **Звертається увагу** нашої суспільности, щоби сирі шкіри з кун, тхорів, видр, лисів, котів і т. п. продавати лише нашій українській фірмі: Петро Карпяк, Львів вул. Куркова ч. 11а. 915 25—30

— **Подяка.** Комітетови допомоги політичним вязням і усім незнаним мені громадянам городецького передмістя у Львові, які в часі мого побуту в Бриґідках і вязниці на Баторія несли мені поміч в харчах і розраду, складаю отсею дорогою за ті вияви памяти і спочуття сердечне Спасибіг. З сеї нагоди складаю на Комітет допомоги політичним вязням квоту 2000 мп. і на сю квоту кличу усіх громадян нашого славного городецького передмістя і Левандівки. — *Нестор Пшепюрський*, директор Товариства Кредитового „Народний Дім" на городецькому передмістю у Львові.

— **„Союз Українок" і „Бесіда"** улаштовують у вівторок 12. ц. м. для своїх членів Андріївський Вечір. Початок о год. 8. веч. Вступ вільний. Саля „Бесіди". 1-3

— **Надзірна Рада Краєвого Союза Кредитового, зареєстр. стов. з обмеженою порукою у Львові** — скликує на основі § 45, 47 і 48 статута **Надзвичайні Загальні Збори** на день 26. грудня 1922 о год. 4 по полудни в кімнатах Союза у Львові (ринок ч. 10 І. пов.) з отсим предметом нарад (§ 52 ст.): 1) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів. 2) Відчитання звіту ревізійного. 3) Зміна Статута в §§ 1-60. Право участи в Загальних Зборах мають члени, котрі в цілости уплатили принайменше оден уділ (§ 50 стат.). За леґітимацію служить уділова книжочка. На Загальних Зборах беруть участь члени особисто; правні особи заступають їх законні представителі (§ 51 стат.), які мають виказатися достаточною повновластю. — *Володимир Левицький* — предсідник, *д-р Юлій Савчак* — секретар. 1183 1—3

## ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Товариства торговельно-промислов.
„СОЮЗНИЙ БАЗАР"
стовар. зареєст. з обмеж. порукою
у ЛЬВОВІ

відбудуться дня 27. грудня 1922. о год. 4-ій по полудни в комнатах „Земельного Банку" у Львові при вул. Підвале ч. 7. з слідуючим порядком нарад:

1) Відчитання протоколу з попередніх Загальних Зборів,
2) Звіт Дирекції і Надзірної Ради за адмін. рік 1921/1922,
3) Звіт Контрольного Комітету,
4) Приняття білянсу за рік 1921/1922 і уділення Дирекції і Надзірній Раді абсолюторії,
5) Зміна статута Товариства,
6) Вибір 4. членів Ради і 3-х заступників членів Ради,
7) Вибір 3-х членів Контрольного Комітету,
8) Справа означення марки президійної для 8-х членів Ради,
9) Внесення і запити.

На случай коли би в означенім часі не було комплету по думці §. 30. статута, відбудуться Збори в тім самім льокалі, з тим самим порядком нарад, того самого дня о год. 5-ій по полудни без огляду на число присутних членів (§. 41. статута).

ЗА НАДЗІРНУ РАДУ:
*Л. Рожанський, А. Гладишовський,*
1197 предсідатель. Член Ради. 3—3

## XXIII Загальні Збори членів

**Краєвого Союза господ. Спілок,**
стовар. зареєстр. з обмеж. порукою,
Торгов. Синдикату Товариства
**„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР"**
У ЛЬВОВІ

відбудуться в четвер дня 21. грудня 1922. р. о год. 9. рано в домівці Сільського Господаря у Львові при вул. Зіморовича ч. 20, І. пов. з таким порядком нарад:

1) Відчитання протоколу з попередніх Загальних Зборів,
2) Звіт Дирекції з діяльности і рахунків в діловому році 1921/22.
3) Звіт Контрольної Комісії і внесення на уділення Управі абсолюторії,
4) Розділ чистого зиску,
5) Зміна цілого статута
6) Вибір 3 членів Надзірної Ради і одного заступника в місце уступаючих
7) Запити членів.

Як що в означенім речинци не збереться така скількість членів, котра могла би правосильно рішати про всі справи поставлені на дневному порядкови, то о год. 10, рано того самого дня і в тім самім місци відбудуться другі Загальні Збори з тим самим порядком нарад, які по думці §. 41. статута будуть рішати правосильно без огляду на число присутних членів.

Львів, дня 9. грудня 1922.
За Надзірну Раду:
*Др. М. Коцюба, Ярослав Колтунюк,*
заст. голови. секретар. 1—

За редакцію відповідає Ол. Нуньки

З друкарні Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 36. Почтову належність оплачено гуртом. Львів, середа 13. грудня 1922. Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143 322.
Адр. тел.: „Свобода" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописи редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячно в краю 3900 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голчиній, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 5000 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунії 50 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 5.000 кр. Зміна адреси 100 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 150 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

**Пригадується,** що „Союз Українок" і „Бесіда" у Львові улаштовують у второк 12. ц. м. для своїх членів - - - :: Андріївський ВЕЧІР ::
Початок о годині 8. вечером. — Вступ вільний. —
1237 — — — — — — Саля „Бесіди". — — — — — — 1—1

**Св. Миколай**
зближається!
Спішіть ся закупити для Ваших діточок найгарнійший, найкориснійший і найдешевший подарок, який являється книжка до читання. — Великий вибір найрізнороднійших — книжочок для дітей і молоді —
поручає
УКРАЇНСЬКА
КНИГАРНЯ і АНТИКВАРНЯ
у ЛЬВОВІ
вулиця Рутовского ч. 22.

*Львів, 12. грудня 1922.*

**Під невірною биндерою.**

Отже Польща має президента. Вибраний ним міністр заграничних справ — інж. Г. Нарутович, муж довіря Пілсудского. Його кандидатуру видвигнула партія Тугута („Визволенє"), а перейшов виключно завдяки голосам національних меншостей. В першім голосуванню кандидат „Хієни" (правиці) — граф Замойскі дістав 232 голоси, кандидат людовців 105, демонстраційний кандидат національних меншостей проф. Бодуен де Куртне 103, кандидат „Визволення" п. Нарутович 62, кандидат ППС. п. Дашиньскі 49. Голосування відбувалося п я т ь разів. Щойно при пятім голосуванню вийшов побідно п. Нарутович, який при першім голосуванню стояв на четвертому місці. Як сказано, вийшов завдяки голосам національних меншостей. Хитрощі п. Вітоса соромно завели: він числив, що до тіснійшого голосування прийде кандидат ПСЛ. — п. Войцеховскі і національні меншости, хоч не хоч, — без ніяких зобовязань, будуть приневолені голосувати на кандидата ПСЛ. Таким чином сподівався він здобути для ПСЛ. президентуру — і одночасно вільну руку в дальших коншахтах з „Хієною". А як останні кроки людовецького ватажка враджують, до заручин „Пяста" з „Хієною" може легко прийти в кождій хвилі. Партія Вітоса давно стратила свою ідейну непорочність. Апетити на наживу у своїх партайманів виплекав сам Вітос за часів свойого премієрства. Посол Бриль, якого свойого часу пробував роздягнути вшехпольський підсусідок з „Курєра Львовского" п. В. Яжольскі, виріс на партійний символ ПСЛ. Слово: брилізм — здобуло в Польщі право горожанства як технічний термін. Голод на землю серед своїх армейців на селі — п. Вітос в значній мірі вже заспокоїв, кольонізуючи ними українські землі, а решту жадних землі Мазурів звязав зі своєю особою надією на дальший жир на „wschodnich kresach".

Партія п. Вітоса ніколи не мала виразної державницької ідеольоґії. Вона все польовала в першій мірі на жировище в даний момент. Не дивниця, що коли прийшла хвиля розвязувати питання державного характеру, питання яких розвязка рішатиме чи істнувати Польщі між двома великаньськими валами — партія п. Вітоса, насмакувавши при державнім жолобі, скупчується біля ідеольоґічної будівлі на піску, здвиганої фірмою Дмовскі et comp. Скорше чи пізнійше стежки „Пяста" війдуться зі стежками „Хієни". Вдоволений економічно Мазур, не маючи власної державної концепції, пійде в ідейні найми до свойого ксьондза і бюрократа. А ці останні нічого нового не видумали: відіграли тільки концепцію kresowych królewiąt, підмалювавши її в стилю „модерн" красками, запозиченими у пруських юнкрів.

Похвацо хитання Вітоса спричинили, що ілюзія, начеб то в Польщі влада спочиває в руках мряковинних „федералістів" з під стягу Пілсудского, дальше вдержується при життю.

Дивні діла Твої, Господи! В Польщі розпанощився антисемітизм, як в жадній иншій державі, а головним представником Польщі на заході п. Ашкеназе, вихрещений Жид. Вся влада на ділі спочиває на місцях в руках крайної реакції, на „кресах" національні „меншости" живуть в стані безперервного стану ex lex, а на чолі держави опинюється на місце колишнього боєвика з російського підземелля — кабінетний поступовець.

Очевидно, не подолав реакції Пілсудскі, чоловік чину (навпаки, в останніх часах старався її одобрухати!), не зробить сього й кабінетний вчений, людина вже по своїй психольоґії більше пасивна. Все це тільки зайво баламутить заграничну опінію. Виставляється невірні шильди.

Національні меншости, недопускаючи на столець президента Польщі представника „Хієни" — графа Замойского, хвилево спинюють зовсім непотрібно внутрішний процес в Польщі, на кінці якого лежить сповнення збірної волі Українців, Білорусинів, Литовців, які опинилися в межах Польщі; не дають змоги виповістися фактичному змістови Польщі, що свою велико державну силу мріє побудувати на асиміляції інородців. І вкінці — рішаючи про вибір п. Нарутовича, зовсім непотрібно піддержують на зовні ілюзії, які не сповняться.

Годі тут дивуватись Жидам. Вони — елемент розсіяний по цілім просторі Польщі — з природи річи мусять вести політику хвилевих здобутків. Одначе Білорусини та Українці, які заменкують компактною масою свої споконвічні землі, яких руський договір поставив по сей бік розпанаханої їмньої етноґрафічної території, опинившись силою теперішних обставин в польськім соймі, повинні були до справи вибору президента Польщі підійти не з опортуністичного становища, а під кутом реалізації свойого національного ідеалу. По що творити ілюзії?

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкладки. 40.000.

## Як нам боронитися проти невинних арештів?

Воєнні події, неозначений правно-державний характер нашої країни, ненормальний 4-літній стан на области Сх. Галичини з всіми переживаними нами додатками викликують не лиш хаос і самоволю в інтерпретації навіть дуже ясних і виразних постанов і приписів закона, але нераз також ломання і нехтування сих приписів з кривдою населення. Доказ сього хоч би численні арешти, інтернування по всяких Талергофах, та навіть смертні засуди воєнних наглих судів за часів Австрії в часі світової війни, та всім відомі і свіжі нашій памяти такі самі міри, заведені польськими військовими й адміністраційними чинниками від 1919 р. до останніх часів.

„Де р. 1918 обовязував лишень закон з 16. III. 1892 ч. 64. В. з. д. про відшкодування за невинні засуди.

В р. 1918 зреформовано, доповнено і унормовано не лиш обовязок держави до відшкодування за невинні засуди, але також узглядняючи тодішні, воєнні обставини, серед котрих народи б. Австрії невинно терпіли, — видано закон з 18. VIII. 1918. ч. 318 В. з. д. про відшкодування за незавинений арешт слідчий.

В звязку з останніми систематично і безоглядно переведеними арештами не від річи буде звернути нашому громадянству увагу на законні приписи, котрі дають спромогу оборони проти невинних і безосновних арештів.

Майже всі останні арештування передено під замітом мнимого злочину державної зради з § 58. в. с. сак. кар., а що за сей злочин грозить кара смерти, отже згідно з §. 180 п. к. обовязує облігаторійний слідчий арешт! В нормальних часах не можна було кого небудь посудити о сей тяжкий злочин з так легким серцем. Напевно можна сказати, що за часів вікового істнування Австрії не було тільки випадків сього злочину, що за короткий час істнування польської влади у Сх. Галичині. Тепер видно з вищого наказу, задля якихсь вищих, невідомих, цілей поліційні органи фабрикують карні донесення о сей злочин, а не будучи в силі навести яких небудь конкретних фактів, котрі уосновували би такі донесення попросту відписують голословно приписи закона і на тій підставі арештується невинних людей, о що властиво ходило перед виборами!

В нормальних часах слідчий судя, а на всякий випадок радна палата окружного суду відкинула би таке донесення і знесла слідчий арешт, яко в законі неоправданий, бож нема сумніву, що злочину можна доконати лише якимись ділами, отже мусять бути якісь конкретні факти, котрі вказували би на нарушення закона.

Та під сю пору мається як раз навпаки! Тому проти такого безосновного і протизаконного зарядження слідчого судді належить внести жалобу до радної палати як проти слідства о злочин з § 58 так і з причини арешту. Колиб жалоба пішла лиш проти арешту, мусить бути відкинена, бо слідчий арешт на випадок слідства о злочин з § 58 є обовязковий (§ 180 пр. кар.). Радні палати в теперішних часах з якихсь загадочних, ніякому правникови невідомих причин, звичайно відкидають таку жалобу. Та ухвала радної палати проголошується обжалуваному через слідчо.

Пр. 463/22. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часописи „Свобода" число 25. з дня 30. XI. 1922. в артикулах під заголовками: 1) „Коло виборів нового президента" в уступах між словами а) „обставинах. Але" і „ми можемо констатувати", б) „польська держава" і „забави", в) „Східня Галичина" і „Скрізь і завжди", г) „на чол." і „отже підходить". 2) „Імперіялістична політика" в уступах між словами а) „давно шукати" і „Усі рази", б) „Гімназію в Долині" і „Шкільна" в) в уступі від слів „Імперіялістичні або инакше" до кінця артикулу. 3) „Галицькі відносини" в уступах між словами а) „які страшні", б) „з Городку" і „спрацовує" в) „арештовані" і „незабаром", г) „Нейновіре, а справдне": а) „виконувати" і „маємо на думці", б) „маніпуляції" і „в памятній ночі", в) „розстріляють" і „Урятування", г) „Вони" і „Фільєок", ґ) в уступі від слів „Отже овочі" до кінця артикулу. 5) „Після польських виборів у Сх. Галичині" в уступах між словами а) „Фотографії" і „сиділо", б) „вступив" і „Кипиричам", в) „Чужа преса про Сх. Галичину" в уступах між словами а) „Польща" і „використала", б) „міністра" і „але головно" містить в собі єство ad 1), 2), 3), 4), 5a), б) злочину з § 65 а) к. з., ad 5б) гроший з § 302 к. з. уміли доконану в дня 29. листопада 1922 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думі § 493. процедури карної заказ дальшого розширювання того друкового письма. Заразом видав наказ відповідальному редакторови тої часописі, щоби се рішення помістив безплатно в найблизшім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. а 17. грудня 1862 Д. п. д. № 6 ex 1863, а іменно засудження за перестуство на грошну ad 4.0 Мп. — Львів, дня 1. грудня 1922.

(Підпис нечитний.)

го судию. Засадничо треба і проти сього рішення (бож тут хочить о невинний арешт) в такий сам спосіб жалуватися до львівського апеляційного Суду, котрий як се вже було оголошено, звичайно такі жалоби узгляднює. Зносить слідство і арешт, мотивуючи це, цілком слушно, браком фактичних даних до імпутовання обвинуваченому такого злочину.

Маючи так стверджену невинність треба користати з приписів вище згаданого закона з 1828—1918 ч. 318 В. з. д., котрий каже, що кождий, кого суд арештував з приводу підозріння о каригідну чинність, що до котрої пізнійше признано його невинним — може жадати від держави відповідного відшкодування за заподіяні йому через слідчий арешт правно-маєткові некорости. Коли перед судовим арештом зайшло тимчасове придержання через поліційні органи або тимчасове придержання продовжено поза час означений законом (48 годин) з огляду на відшкодування,—сей послідний арешт стоїть на рівні з слідчим арештом.

По звільненню обвинуваченого чи то вироком, чи судовою ухвалою, належить зажадати від радної палати окружного суду, котрий справу переводив, в першу чергу рішення (загального) о обовязку держави до відшкодування за час невинного слідчого арешту (наразі без подання жаданої квоти відшкодування). Від сеї ухвали мають право жалоби як прокуратор, так і невинно арештований до 14 днів.

На підставі правосильної ухвали радної палати до 3 місяців по її дорученню належить внести до міністра справедливости візвання до добровільного признання жаданої квоти відшкодування (отже чисельно вже означеної і узасадненої маєткової шкоди). Якщо до 3 місяців не надійде відповідь, або прийде відмова чи то цілковита, або частинна, можна доводити жаданого відшкодування шляхом звичайної скарги проти держави.

Скарга іде через Трибунал І. інст. по вибору пошкодованого місця замешкання, або постійного побуту, або суду, котрий орік обовязок відшкодування.

Всі подання, скарги і рішення, є вільні від всяких належитостей (стемплів).

Багато инших арештантів, несвідомих своїх прав, часто під впливом хибного поучення судді не вносили жалоб проти слідства і арешту, або лиш проти арешту і з тої причини будуть придержані аж до закінчення слідства, котре може протягнутись довше. Сих мусимо поучити, що проти перетягання слідства і безправного арешту кождої хвилі можна внести жалобу до радної палати і в той спосіб спричинити її рішення, від — строго до 3 днів можна жалуватися до апеляційного суду. Се буде вказане в тих випадках, де вже пару свідків було переслухано — донесення і внесок прокуратора з огляду на се стали безосновними, та прихильне рішення апеляції майже певне.

Розуміється, що справою політичних арештів повинні занятись наші адвокати в кождім окружнім суді, та коли слідство продовжується, повинні внести жалобу до радної палати іменем арештованих.

Занехання сих жалоб не має одначе впливу на пізнійше доходження відшкодування на случай пізнійшого звільнення арештованого по переведенім слідстві (§ 2 зак. з 18. серпня 1918 ч. 318) на підставі внеску прокуратора, лишень що на такий внесок прийдеться довго ждати. В сей спосіб можна вратувати бодай частину сих великих маєткових шкід, котрі на суму міліярдів заподіяли нашій суспільности арештування невинних людей.

*Д-р Остап Юрчанський.*

**Не дайте голодувати найкращим синам народу! Читайте списки тисячів арештованих українських громадян і спішіть з допомогою! У львівських арештах сидять кількасот Українців, для яких варить обіди кухня Комітету Допомоги політичним вязням. Привозіть харчі до кухні: „Народний Дім" у Львові! Постачайте всіх харчевих припасів для тих, що в голоді і холоді сидять по польських вязницях!**

# Ревізії, арешти, тюрма.

### Із самбірської тюрми.

В Самборі було до тепер увязнених 280 осіб, між ними 31 українських учителів. Увязнені мали добру опіку зі сторони Комітету Українських Пань. Кошти удержання поприбано зі збірок по містах і селах. Міста давали гроші, а села натуралії. Увязнені були слідуючі учителі (-ки):

Турчанський повіт: 1) Панас Володимир, Ясеніця Замкова; 2) Великанович Дмитро, Ільник; 3) Височанський Мирон (без посади).

Самбірський повіт: 1) Будзиновський Тадей, Самбір; 2) Кульчицький Федьо, Кружики; 3) Урбан Фелір, Лука (Рідна Школа); 4) Полулях Юстин, Лукавиця.

Старий Самбір: 1) Кізима Олекса, Лужок горішний; 2) Флюнт Стефан, Туре; 3) Чиж Евген, Бусовиська; 4) Шавала Михайло (без посади); 5) Деревко Стефанія, Воля райнова (ще є в тюрмі).

Дрогобицький повіт: 1) Микитин Марія, Рибник; 2) Романяк Іван, Снятинка; 3) Бен Дмитро, Улично; 4) Смоленський Северин (без посади); 5) Карпінський Юліян (без посади); 6) Кондратів Іван, Дрогобич (Рідна Школа).

Рудецький повіт: 1) Казновський Іван (без посади); 2) Слупський Семен, Шоломиничі; 3) Стецьків Ілько, Подільці; 4) Сайко Володимир, Хишовичі; 5) Децик Іван, Болозов; 6) Кулинич Олекса, Кропивники (він ще сидить в тюрмі); 7) Зазуляк Ілярій, Поріче задвірне; 8) Тимчишин Осип, Горожанна велика; 9) Мариняк Михайло, Горожанна мала; 10) Лупький Микола, Горожанна мала; 11) Винницька Петра, Конофости; 12) Стасюк Петро, Коварно (Рідна Школа); 13) Якимець, Конюшки.

Дуже рівні були старання тих, що були на волі, за увільненням тих, що були увязнені. Комітет має ще до 30 осіб у вязниці до виживлення. Підчеркнути належить велику посвяту наших Пань.

Учителя Евгена Чижа перенесла львівська Кураторія з Бусовиськ, п. Ст. Самбір, на мазури до березівського повіту, а на його місце до Бусовиськ заіменувала Польку.

Кромі Деревко Стефанії і Кулинича Олекси всі инші вийшли дня 2. грудня з тюрми в Самборі.

### З поза мрат колемийської тюрми.

Дня 27. падолиста ц. р. вийшли політичні вязні на прохід на подвіре вязниці. Крім о. декана Глібовицького з Жабя усі ходили в коло, як там є звичаєм. О. Глібовицький, чоловік старший, а крім того терпить на болі голови, не може крутитися в коло, тому проходжувався прямою дорогою, однак в районі не виходячім поза приписаний круг. Жандарм ч. 1479, який мав службу, накинувся на о. Глібовицького і забувся до цего степеня, що зневажив його чинно, ударивши його в груди. На це приступив один з політичних вязнів до них і звернув жандармови увагу, щоби не бив о. Глібовицького, бо не знає, з ким має діло, а по друге не має права до вязнів мішатися.

Що на це компетентна влада?

### Сколе.

О. Михайло Мосора, парох в Сколім, пише ось що про своє арештування: Дня 23. жовтня в ночи прийшли до мене жандарми до мого помешкання, де вже всі спали і перевели ревізію. Питали головно за відозвами Петрушевича, яких я не мав, а по тім зі словами: Poco będziemy darmo szukać, ksiądz dobrze schował, niech się ksiądz zbiera i idzie z nami", завели мене до маґістрату, де вже були арештовані адв. д-р Дольницький Степан і двох сільських громадян, а звідтам залізницею відставили до арешту в Стрию. Доперва в суботу, 28. жовтня прикликав нас слідчий судця Байорек до протоколу. Донесення на мене було того змісту: 1) я є ворогом польської держави. 2) стараюся відірвати Сх. Галичину від Польщі, 3) в тій цїли закладаю бо їки і 4) зношуся з большевиками та Чехо-Словаччиною. 5) роблю у себе збори недозволені і 6) до своєї аґітації уживаю двох жінок Каролини Васаган і Катерини Порохівнич. Тому судця накладає на мене слідчий арешт, буде вести слідство, а як те все покажеться правда що являється злочином зради державної, то грозить мені тюрма 10 літ або кара смерти. Донесення на мене зробив жандарм Паперник, якого я зовсім не знаю. Очевидно слідства проти мене не роблено ніякого. Проти слідчого арешту зробив спротив в нашім імени д-р Дольницький до апеляції у Львові і та наказала нас випустити на волю, що сталося дня 18. листопада ц. р. Пересиділи ми невинно 25 днів.

### Угнівщина.

Перед виборами до сойму переведено в Угнові та околици численні ревізії і арештування і до нинішного дня власть „імущії" не успокоїлися, не дають Українцям спокою. Спровадили одинайцять аґентів, скріплено постерунок, на час виборів спроваджено військо, цензурують кожду почтову посилку, переводять ревізії і дальші арештування, тероризують і спеціяльно переслідують родину С. Божика, який виїхав в родинних і особистих справах перед трема місяцями до Кракова.

Рівночасно з виборчими арештуваннями, пішло карне донесення з § 58. к. в. проти С. Божика і арештованих студентів Івана Скрипчука, Евгена Микуловича, Михайла Гоція, ученика Ман. Володимира Петришина, Гриця Хитреня, міщанина Гриня Гумовського, Юліяна Целевича — усіх з Угнова і директора школи Теодора Мусія та студента Теодозія Матвіяса з Карова. Всі вони карають ся тепер невинно в Бридідках у Львові. В звязи з повисшою справою арештовано і відставлено до Львова Онуфрія Проціва емеритованого команданта жандармерії Річиці, за те, що мав бачитись з п. Божиком перед виїздом тогож до Кракова, за те саме арештовано учительку Агафію Трусевичівну і конфіновано учит. Ольгу Божиківну. Крім того переведено основний трус в домі Б жика, Михайла і Семена Трусевичів та кромі численних записків до історії Угнова, денників з днів побуту на Україні, літературних і наукових праць п. Божика нішо компромітуючого когось нині не найдено.

Дехто дошукується провокації між своїми, але фактом є одно: невинних карають тюрмою і переслідують планово й послідовно, щоби стероризувати загал, відобрати охоту до всякої народної праці і то лише на підставі безосновних доносів.

Річ очевидна, що переслідується в Угнові, одиниці не за злочин з § 58., але переслідується такі товариства як філія „Просвіти" і „Сільський Господар", переслідується провідних членів тих товариств за збори і сходини статутово і спеціяльно старостом дозволені. Цим робом припинено просвітно-кооперативний рух в Угнівщині, лиш тому, що Угнівщина солідарно, як один муж виявила волю, що не піде і не пішла до виборів. Навіть більшість латинників-Українців, навіть кольоністи Мазурі не брали участи у виборах, солідаризуючися з волею автохтонів.

## До П. Т. Членів Трудової Партії.

Зближається Народній Зїзд. Право виборів делеґатів мають тільки ті члени, що заплатили партійний податок і тим задокументували свою партійну приналежність.

Тому обовязком кождого прислати партійний податок до Краєвого Союза Кредитового у Львові Ринок ч. 10. на ч. вкл. ки. 5000.

*Д-р ВОЛ. БАЧИНСЬКИЙ*
голова.

# Велика Україна.

### Голод і брак одежі.

Представник американської адміністрації допомоги полк. Гров, який відає харчуванням дітей на Україні, оповіщає, що на Україні близько міліонові дітей бракує одежі; в деяких місцях брак одежі зєднаний з браком харчів. Він каже: „Брак харчів дуже значний на полудневій Україні й в той час панує кольосальний брак одежі. Через те дітям дуже важко приходити до їдальні АРА з наступленням холодів. Особливо важке становище безпритульних біженців, які не мають жадної можливости знайти притулок й мають саму нужденну одіж".

### Київські контракти.

В „Экон. Жизн." уміщено оголошення ярмаркового комітету київських контрактів, які мають розпочатись 15. лютого 1923 року. Оголошення пропонує всім особам й установам в цілях підготовки попиту й пропозиції дати відомости про рід і кількість товарів, що мають до надсилки на ярмарок і які там збираються закупити.

### Продподаток на Полтавщині.

З докладу полтавського губпродкому встановлюється, що ціла продовольча кампанія на Полтавщині перебуває в катастрофічному становищі в наслідок задержки перевозок по залізницях; за один вересень не довезено 1,700.000 пуд. збіжжа. В чотирьох повітах довелось цілком припинити вивозку до 1. листопада. З Зіньківського повіту до Полтави збіжжа можна перевозити тільки підводами, в инших повітах справа стоїть ще гірше. Стягання податку в Полтавщині продовжено ще на місяць.

### Перевибори совітів.

При перевиборах совітів на селах в совіти пройшла незначна кількість комуністів. Так, в одеському повіті з 1389 членів сільських совітів обрано 232 комуністів; в першомайському повіті з 3250 членів 305 комуністів, в балтському з 3762 членів — 241 комуністів.

### Німеччина і Україна.

На протязі останніх днів німецький посол в Москві граф Ранцав мав ряд розмов з генеральним консульом на Україні Геєм, який прибув для докладу в Москву. В результаті переговорів осягнено поважний успіх що до обєднання представництва німецьких інтересів в Росії. Генеральний консуль Гей повернувся до Харкова.

### Український торговел.-промисловий з'їзд.

5. грудня в Харкові розпочався зїзд представників торгу й промисловости.

# Габрієль Нарутович президентом Річипосполитої.

**Голоси преси.**

„Чотиролітня відроджена польська держава потерпіла вчора дійсне пораження, пораження не тільки болюче, але й ганебне. Ми довідалися вчора, що перестали бути господарями в своїм власнім домі, що ми вже не собою, не є Польщею, а — Юдеопольщею", — кидить „Слово Польске". — „Бльок національних меншостей, яким керують і в якім найсильнійшою групою є Жиди, накинув Польщі свого кандидата на найвищий уряд". Доказують не числа: п. Замойський одержав 222 польських голосів у першому голосуванню, а всі кандидати польської лівиці — 215. Значить за п. Замойським упала більшість польських голосів. І коли не його, а п. Нарутовича вибрано президентом, то шанси переважили національні меншости. Щоб ad oculos задокументувати, що вони а не хто инший рішає про вибір президента, перекинули свої голоси наказ на п. Нарутовича, кандидата, котрий отримав у першому голосуванню всього-навсього 60 голосів, — отжемав найменше шанс, що перейде. „Річю ото-ж цілком ясною й аритметично певною, що особа, вибрана вчора президентом не репрезентує більшости польської суспільности, а її меншість і, що вибір свій завдячує виключно Жидам, Німцям і волинським гайдамакам, а перш усього Жидам".

...„Румянець сорому мусить появитися на обличі кождого Поляка"... „Скачи, тріюмфуй, Сіоне! Скажені від ненависти до власних братів польські хлопи, польські Пясти помогли тобі перемогти. Вважай, не випусти жертви з рук, вважай, найшвидче переміни їх у похірних рабів і слуг своїх! — Так! Польські хлопи і єдино вони несуть одвічальність за катастрофу й ганьбу, яка вчора стрінула Польщу. Маючи в останнім голосуванню до вибору піти з польською правицею або з Жидами — вибрали Жидів". Лютиться отак „Слово Польске" вживаючи в біблійний патос місцями. Страшить людовців „акуратно" ненавидженими Жидами дарма, що на п. Нарутовича голосувала вся польська лівиця всего на кілька голосів слабша від правиці. Але-ж бо Жиди це найліпший пострах і найкраще „Жидівською небезпекою шантажувати людовців, демаскуючи цією відриваючи для них грунт серед люто антисемітської польської черні. Доволі тільки, щоб людовці пізнійше змінили фронт і таки пішли з ендеками в справі кабінетів, а „ганеба зрада їхня" піде в забуття. Бо не о прінціпи ходить? — О шантаж.

„Дзєннік людови" львівської ППС. пише:

„Наче-б то йдучи за вказівками з працальної мови Пілсудского, всі кандидатські назвиска за виїмкою Дашиньского мали невиразне обличе людей мало заангажованих у політичних боротьбах. Вибір упав на того, котрий вернув у край здобувши велике імя в науковім світі Европи... З політичного боку ми не привязували великої ваги до виборів, що вчора відбулися, може тому, що між кандидатами забракло визначного політичного назвиска... Уступив Пілсудскі... Вибір Нарутовича дає гарантію, що скромний обсяг його „влади" не буде вжитий проти демократії і в тому й лежить значіння вчорашних виборів". Дуже невиразне це і холодне. Так і відчувається, що львівським націоналістично польським... соціялістам милійшим радше був би єремійський тон „Слова Польського".

Жидівська „Хвіля" так говорить: „Нарутович отримав почесне, але й важке одвічальне становиско з рук більшости, що репрезентує ціле селянське й робітниче населення Польщі та національних меншостей. Можна було передбачити, що більшість ота спротивиться кереванню правого манекіна на репрезентаціа цілости польської держави.

Підчеркнути треба симптоматичний характер боротьби, яка розгорілася о фотель президента держави... Коли визволені народи шукали великих постатей, які були-б властивим виразом визвольницької ідеольогії, вибір польського народу впав на Пілсудского, людину — символ, яка особою своєю репрезентувала течію підземного й явного протесту проти національного й соціяльного гнету. Лезви прогомонів підйом, почалася боротьба о владу з пароксизмами ненависти, непошануванням нічиїх і жадних заслуг, а сумною рисою кампанії о президентуру держави було те, що боротьба ішла не за дану особу, а тільки проти Пілсудского. Кандидатура Пілсудского впала, але результат вибору президента показує, що напрям, репрезентований Пілсудским, пробився на верх крізь атмосферу інтриг. Ні кандидат правиці Замойскі не удержався, ні б. мін. Войцеховскі, якого становиско у всіх підставних справах, м. и. відносно національних меншостей завше було неясне і хитке. Більшість заявилася за людиною, знаною в науці, і не має причини сумніватися, що прикмети п. Нарутовича викажуть у ньому особу, відповідну до становиска президента Річипосполитої". Стільки „Хвіля".

Питання тільки, чи вибір п. Нарутовича, справді симптом, що отвирає перспективи на будуче, чи радше симптом, що замикає минуле, являючися останнім відгомоном його консеквентної ліквідації.

Те-ж і варшавський „Курієр Поранни" не знаходить теплійших слів для нововибраного президента. Характеризує тільки передвиборчі події. Лівиця виказала перед вибором президента дуже далекойдуче стремління до компромісу, висуваючи тільки таких кандидатів, на яких могла-б згодитися загальна опінія. За те характерне непримиримe становиско енденції, якої кандидати Тромпчинскі, потім Замойскі не могли бути приємні ні для кого окрім самої правиці. Пястовці були-б пішли з енденцією, коли-б не її непримириме становиско, а висунули Войцеховского в переконанню, що на нього врешті голосуватиме навіть правиця. Войцеховскі одначе перепав, чого дуже жаліє „Курієр Поранни", а по виборі Нарутовича між енденками запанувала повна констернація, яка казала їм хопитися недопустимого засобу: відкликатися до інстинкту вулиці. „П. Нарутович є одначе на всякий випадок знаменитим Поляком, взірцевим громадянином, свідомим умом і безперечно зуміє бути гідним репрезентантом маєстату Річипосполитої". Більш ані слова. Констернація на цілій лінії, як бачимо.

**Справа оттоманських довгів.**

Дня 9. грудня відбувалися наради в справі капітуляції, а головно в справі оттоманських довгів. Ця остання справа наткнулася на рішучий опір турецької делегації, яка ставить свої домагання, не згідне з волею Антанти.

**Платіть партійний податок!!! Присилайте на адресу! „Кравевий Союз Кредитовий" у Львові, Ринок 10., вкл. кн. ч. 5.000. Мертвоодавці позище 500 мп. будуть оголошені поіменно!!**

# Конференція розброєння в Москві.

**За арбітражем Виленщини.**

На останніх засіданнях конференції розброєння в Москві велися наради в справі пакту невтрасії.

Виявалася довша дискусія над справою арбітражу, на тлі якого, представник Литви домагався арбітражу відносно Виленщини. Всі делегати за виїмком литовського приняли польський проект, по якому справи територіяльні виключені від арбітражу.

Згідно з польським проектом справи територіяльні мають вирішати три чинники — іменно обидві держави, що мають претенсії до даної території та місцеве населення. Представник Литви запротестував проти такого проекту. Російський проект в справі розброєння усунено цілком з дневного порядку. Що до обмеження кількости війська, представники балтійських держав заявили, що поодинокі держави можуть тільки усталити кількість військ на рік 1923.

Совітські делегати висунули справу буджетових обмежень на військові видатки, на що представники инших держав заявили, що усталення буджету неможливе, з огляду на змінливий курс валюти. Доказано, що сов. Росія находиться в упривілейованому положенню маючи великий промисл засобів оборони і що буджетової справи не можна вирішити на теперішній конференції.

**Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, Ринок 10.**

# Процес „Юрвців".

Чотирнайцятого дня розправи зізнавав свід. о. прелат Леонтій Куницький, який заявив: що про комуністичний конгрес в будинках храму св. Юра довідався аж на поліції після конгресу. Салю для комуністів винаймила сторожиха будинків без відома духовенства, о. Куницький ані ніхто з поміж духовенства св. Юра нікого з поміж комуністів не знає.

Оборонець д-р Давидяк питає, чи це правда, що комуністи мали симпатії мешканців св. Юра, нащо о. Куницький дає рішучу відповідь: „Абсолютно ні".

Стверджено також, що комуністи могли дістатись до будинків св. Юра не тільки головною брамою але й бічними брамами.

Свід. Н. Слоньовскі зізнає, що обв. Деркавець на робітничих зборах в Сколім промовляв проти соціялістів так само як обв. Репер, котрий рівнож поборював ППС.

Предсідник трибуналу зачав читати комуністичні відозви, скофіскувані в обвинувачених, але прок. Гіртлер поставив внесок, щоби відозви прочитати на розправі тайній з огляду на публичну безпеку. Внесок принято.

Пятнайцятого дня розправи обор. д-р Грек запротестував проти його відкинення внесків у справі обв. Мешароса.

Свід. Алела Будик, в домі якої мешкала обв. Гроссерова, у своїх зізнаннях зазначує, що Гроссерова жила незвичайно скромно, серед убожества в кімнаті де був тільки поламаний столик і крісло, а тим самим всі чутки про богацтво і великі суми грошей у Гроссерової не правдиві.

Дальше зізнає 11 літня дочка Алелі Будик, яка побачивши свою колишню льокаторку Гроссерову на лаві обвинувачених розплакалася і прилюдно обняла і вицілувала Гроссерову не зважаючи на протести предсідника трибуналу.

Наступають зізнання инших свідків, переважно власників кімнат, у яких мешкали обвинувачені. Зізнання не достарчають жадного доказового матеріялу, бо свідки не були втаємничені в діяльність своїх льокаторів.

**Бувші арештовані! Перегляньте числа „Діла" і „Свободи", чи ви були подані у списках арештованих. Напишіть негайно до Редакції „Свободи", як довго ви були увязнені, за віщо, в яких умовинах, коли були перший раз переслухані, та в яких умовинах перебули час у вязниці.**

# Льозанська конференція.

**Демілітаризація.**

Наради в справі демілітаризації побережа та проливів поступили значно вперед і загально є надія, що в тій справі осягнеться порозуміння. Принято деякі домагання Туреччини і вилучено побереже моря Мармара із смуги означеної

Туреччині залишити свої арсенали в Константинополі.

**Справа турецької армії.**

Союзні держави зажадали від Туреччини підписати зобовязання, що турецька армія в Европі не буде численно перевисшати болгар-

# З польських справ

**Комуністична проклямація.**

Появилася проклямація Центрального Комітету Союза Пролетаріяту міст і сіл, яка підсумовує здобутки комуністичної партії підчас останніх виборів. У проклямації пишеться, що вислід першої комуністичної кампанії підчас виборів до сойму й сенату виказав надсподіване скріплення комуністичного руху в Польщі. Без уваги на яркі адміністраційні переслідування комуністи вспіли вибрати аж двох послів — із Варшави (27.000 голосів) і зі Шлеску (33.000). В даних умовах числа ці вважати треба за число на все рішених, свідомих цілей своїх сторонників комуніяму. Десятки тисяч голосів, здобутих листою ч. 5. у промислових центрах, викликали в рядах ворогів комунізму зачудування й бішеність. Тому й почато історію нового сойму від зломання посольської недоторканости. Оба комуністичні посли: Ст. Круліковскі і Ст. Рибарскі сидять у тюрмі. Але це доказує тільки силу комуніяму, послів у соймі не викликує ніякого непокою, а двох комуністичних послів не дає спати буржуазії. „Ми є, маємо вплив у цілій країні, можемо сміливо дивитися в будуччину. Перемога нашої справи залежить від дальшої нашої праці. Виборча боротьба, це тільки одна з форм загальної визвольної боротьби, а її ані на хвилю переривати не вільно". Проклямація накликує врешті місцеві організації, щоби підтримували як найтісніший звязок із Центральним Комітетом.

**„Опінія" бунтується.**

„Хвіля" доносить: Народова демократія урядила ряд демонстрацій з приводу вибору п. Нарутовича „Розвуй" видав плякат, у якому накликує його до резиґнації. Ендеки стягнули юрбу жінок і шкільної молоді на Алею 3. Мая, де промовляли ендецькі посли, жадаючи уступлення президента Нарутовича і резиґнації Пілсудского на річ ген. Галлера. Потім уформувався похід,

кувала проти Вітоса, начиваючи його „пахолком“ і проти през. Нарутовича, величаючи його „жидівським королем“. Кидано навіть каміння в соймові вікна. Поліція відносилася байдуже. („Слово польске“ доносить, що юрба витала поліцію окликами: „Хай живе поліція!“). Під Бельведером і Президією Ради міністрів поліція була енерґічніша й не допустила до насильства юрби. Юрба демонструвала теж під Европейським готелем, де живе п. Нарутович. Плянований напад юрби на льоаль організації ППС. на Алеях Єрозолімських не вдався, бо їдерли його робітничі відділи. — Не аби яке розуміння державних інтересів виказує ендеція — треба признати.

**При зміні адреси просимо не забути подати і попередню свою адресу.**

# РІЖНІ ВІСТИ

**Лондонська конференція.**

Наради 4. премієрів розпочалися о 10. год. дня 9 грудня. Міністрів привитав Бонар Лоу в одному з першорядних готелів, Вулиці Льондону були прикрашені та ілюміновані. Перед міністерством зібралася кількатисячна юрба між ними представники преси ріжних держав. З найбільшою цікавістю вижидано появи Муссоліні. Зараз по приїзді всі 3 премієри були запрошені на снідання до Бонар Лоу, а о 4. год. розпочались наради.

Перші наради чотирьох коаліційних міністрів усунули деякі непорозуміння і є надія, що конференція закінчиться добрим успіхом. Франція годиться уділити Німеччині позичку але тільки на 2. роки, у висоті 500 міліонів марок в золоті. Союзні держави застерегли собі як ґарантію 25 прц. доходів від німецького експорту.

**Ще одна конференція.**

„Times“ доносить, що уряд Зєдинених Держав Америки має замір скликати міжнародню конференцію в цілі заключення договору між державами положеними над океаном Атлянтійським. Цей договір мав би на меті усунути можливість нової европейської війни.

**Конференція жіночої Ліґи мира й свободи.**

На конференції жіночої Ліґи мира й свободи в Газі, поднято резолюцію, з домаганням мира на нових справедливих основах та ревізії дотеперішних договорів.

**З Ірляндії.**

Князя Абербора іменовано губернатором північної Ірляндії. Між Ліятрі а Бальтурно оперує група ірляндських правильних військ випираючи повстанчі групи в напрямку Кер. На днях сподіються великої боротьби між повстанцями й правильним військом.

**Чехословаччина в триєстенській пристані.**

Справоздавець „Месаджеро“ в Парижі звідомляє, що небаром відбудеться конференція в справі віддачі триєстенської пристані до вжитку чехословацької торговлі. М. н. обговорюватимуть виконання договору з 1920. р. у справі утворення чехословацької митної сторожі в Триєсті.

**Поділ довгів б. австро-угорської монархії.**

Комісія для справи розділу довгів б. австро-угорської монархії радила нині і прийняла рапорт комітету знатоків у справі поділу довгів. З країв б. монархії мають заплатити Австрія 36 прц., Чехословаччина 42 прц. а решту 22 прц. мається поділити між Югославію й Італію.

**Конференція Куно з французьким амбасадором.**

„Бер. Тґбт.“ звідомляє, що канцлер Куно мав сьогодні довшу конференцію з новим французьким амбасадором у Берліні.

**Болгарське посольство вже над'їхало в Болгарії.**

Болгарське посольство у Відні звідомляє, що згідно з одержаними вістками, в цілій Болгарії панує повний спокій. Всі чутки, поширювані останніми днями, є значно пересаджені. Неправдою є, начеб здемольовано будинок французького посольства в Софії. Зате правдою є, що група 12—15 людей знищила друкарські машини час. „Прапорец“. Тому, що правительство на основі договору в Неї, не має потрібних військових і поліційних сил, мусіло відкликатися до населення й ужити його для помочі поліції. Коли в Софії не було зовсім поліції ані військових відділів, скористали з цього підозрілі елементи і сплюндрували дві крамниці на передмісті. Болгарське правительство віднеслося тому безпроволочно до своєї делеґації в Льозанні, щоби поробила заходи з союзних держав для одержання дозволу утворити армію на основі рекрутації.

**Плани Мусоліні**

В розмові із представниками преси Мусоліні висловив свій оптимістичний погляд на висліди конференції в Льондоні, зазначив, що його метою є осягнути порозуміння поміж державами Антанти. Бажанням Мусоліні є довести до усунення тайної дипльоматії.

**Анґлійські побоювання.**

„Times“ пише: В Анґлії панує переконання, що французька окупація Рур не принесе союзним державам нічого окрім втрат, бо обнизить німецьку продукцію, унеможливить Німеччині виконання зобовязань та готова викликати нову війну.

967 АДВОКАТ
Д-р Володимир
Бачинський
переніс адвокатську канцелярію з Підгаєць до Львова і веде її при ул. Косцюшка ч. 1 а біля „Народної Гостинниці“.

# ТЕЛЕҐРАМИ.

**Речинець обняття влади нового през. Річипосполитої.**

Варшава. (ПАТ.) Між начальником держави і нововибраним президентом Річипосполитої усталено речинець здачі і перейняття уряду в четвер. Аж до цього часу найвисша виконуюча влада спочиватиме в руках начальника держави.

**Німецькі пропозиції не до прийняття.**

Льондон. (ПАТ.) Міністри союзних держав рішили одноголосно, що німецькі пропозиції не можуть становити основи для дискусії.

**Конференція льондонської конференції.**

Париж. (ПАТ.) В звязи з льондонськими нарадами звертає „Піті Пар.“ увагу на замітний факт, який може бути рішаючим для нарад, а саме, що Франція й Анґлія вперве застерігають усякі права Америки і стаються все більше схильними ждати помочі Америки в справі ліквідації пасивів війни. Часопис зазначує, що справа, яка здається висувається на перший плян у зв'язи з нарадами, це питання чи Франція має домагатися безпроволочної окупації басейну Рури чи пізнішої й очеркненої певними услівями.

**Німець в відповіді.**

Мюнхен. (ПАТ.) Німецьке правительство вислало до Парижа відповідь на ноту союзників у справі подій в Інгольштаді і Пасаві і в справі міжнародньої військової контрольної комісії.

Париж. (ПАТ.) у відповіди на ноту в справі подій в Пасаві й Інгольштаді німецьке правительство заявило, що не може усунути відповідних посадників, а жадану суму 1 міл. мар. в золоті віддасть до диспозиції міжсоюзної комісії.

**Наради німецького кабінету.**

Берлін. (ПАТ.) Наради кабінету в справі дальшої тактики в звязи з нотою з 13. XI. не були окончені. Правительство жде звіту держ. секр Бергмана з його подорожі до Парижа і Льондону. Бергман предложив премієрам союзних держав пропозиції щодо затягнення внутрішної і загр. позички.

**Кризи югославського кабінету.**

Відень. (ПАТ.) „Н. Фр. Пр.“ З Білгорода: Президент міністрів Пасіч одержав вчову місію утворити правительство. Колиб це йому не вдалося то місію утворення кабінету одержить дотеперішній міністер аграничних справ д-р Нінчіс.

**Кружки УПТ. на області станиславівського воєводства. — Поз'в!**

Воєвідство в Станиславові дозволило розкриттєм з дня 7. грудня 1922. ч. 10314/ През. одноразову збірку в часі від 17. XII — 24. XII. 1922. на цілі „Рідної Школи“ так в грошах як і в натураліях.

Подаючи отсе до відома, кажемо Кружки УПТ. до зорганізування й переведення сьої збірки в помянутій границі станиславівського воєвідства.

IX 1—3 Головна Управа УПТ.

# НОВИНКИ.

— **Конфіскати.** Попереднє (35) число нашого часопису сконфіскувала польська прокураторія за три місця у вступній статті п. в. „Військова бранка у Східній Галичині“ та кінець звідомлення зі Скільщини в рубриці „Після польських виборів у Східній Галичині“.

— **Після 4-літної вязниці.** Дня 10. грудня ц. р. випущено на волю Зофію Мулярчукіону із Жовківського передмістя у Львові, яка перебула майже 4 роки у польській вязниці, засуджена за чинну допомогу українській армії 1918 р. в боротьбі з Поляками. Цею скромною заміткою ділимося з нашим громадянством, витаючи на волі одну з тих, що так багато терпіли за українську справу.

— **Слободський міліціонер на волі.** Дня 20. листопада 1922 р. опустив тюрму господар зі Слободи волотої Іван Мандаій, по відсидженню 2-літньої тюрми в Бережанах. Вязень належав до того гуртка слобідських міліціонерів, котрих враз з Кирилом Крисою судив бережанський суд за розоруження польської міліції.

— **Нова заборона.** Дня 8. грудня 1922 р. доручило староство в Турці п. Ярославі Кондратовій свою резолюцію з дати 8. грудня 1922 р. ч. 21326/22, яка дословно звучить: „До основательок стоваришеня „Союз Українок“ на руки п. Ярослави Кондратової в Турці. На зголошенє тамошнє з дня 12. жовтня 1922 в справі заснованя філії стоваришеня „Союз Українок“ в Турці н. Стр. завідомляю, що Воєвідство в Станиславові рішенєм з 4. грудня 1922 ч. 11322/рг. на підставі § 6 закона з 15. листопада 1867 Вад. ч. 134 заказує заснування того Стоваришення після основи предложеного статута, понеже § 2 і § 4 літ. 1 предложеного статута „Союз Українок“, котрий мав би бути також статутом проектованої філії в Турці н. Стр., не відповідає під взглядом означеного в тім статуті територіяльного закресу діланя Стоваришеня змінним відносинам правнодержавним, понеже давний край Галичина яко цілість вже не істнує і є адміністраційно поділений на Воєвідства, а після того закрес діланя стоваришень взагалі, о скілько не розтягає ся на ціле Паньство Польске, мусить бути в статуті після Воєвідств означений“. Підписано: староста Frankowski.

— **Новий спосіб на українське купецтво.** Львівська поліція переконалася, що українське львівське купецтво трудно стероризувати насильним замиканням склепів, ані тюрмою ані погрозами, невідповідальности за битя шиб, обдумала новий спосіб. В польське свято Успенія Богородиці, що припадає 8. грудня польська поліція обставила українські склепи кінними і пішими жовнірами і не впускала нікого до склепів по закупна. Жертвою цего нового способу впали склепи приватних українських торговців та інституцій. Та в цілій тій історії цікаве те, що навіть польські суди не карають українських купців на поліційні доноси за незамикання склепів у польські свята, а як що це станеться, вищі суди зносять подібні засуди. Поліція одначе не закидає своїх практик, зміняючи лише раз у раз способи в поборюванню упертого українського купецтва, що не хоче погодитися з примусом святкування не своїх свят — на своїй землі.

— **О дівчину ласку.** В с. Рафайлова під Надвірною убив парубок Іван Спильчук свого конкурента Василя Коханюка вистрілом з револьвера. Убийника арештовано.

— **Обława в пасажі Міколяша.** Підчас недільної облави львівської поліції в пасажі Міколяша, арештовано около 300 осіб.

— **Шоколадний робчик,** комедія на 3 дії Бернарда Шоу, в перекладі і постановці О. Загарова йде в театрі в четвер 14. грудня. У виставі беруть участь: Бенцаль, Блавацький, О. Голіцинська, І. Гірняк, О. Загаров, М. Морська, Г. Совачева.

— **Олександрівський концерт.** Учениці гімназії СС. Василіянок у Львові уладжують у середу 13. ц. м. в салі Музичного Тов. ім. Лисенка Вокально-музикальний концерт для вшанування дня імени свого найбільшого Добродія Ексц. Митрополита Шептицького. Початок точно о год. 7. веч. При вступі лише датки на добродійні цілі.

— Звертається увагу нашої суспільности, щоби сирі шкіри з кун, тхорів, видр, лисів, котів і т. п. продавати лише нашій українській фірмі: Петро Карпяк, Львів вул. Куркова ч. 11а. 945 25—30

— „Союз Українок“ і „Бесіда“ улаштовують у вівторок 12. ц. м. для своїх членів Андріївський Вечір. Початок о год. 8. веч. Вступ вільний. Саля „Бесіди“. 1-3

**ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ**

**Краєвого Союза для збуту худоби**
стоваришення зареєстр. з обмеж. порукою
**У ЛЬВОВІ!,**

відбудуться в четвер, дня 21. грудня 1922. в льокали Союза при вул. Оссолінських ч. 15, II. поверх. о год. 4. попол. з отсим порядком нарад:

Відчитання протоколу з послідних Загальних зборів.

2) Звіт Дирекції і Надзірної Ради і білянс Союза за рік адміністр. 1921.

3) Звіт ревізійний ревізора Краєвого Союза Ревізійного у Львові із переведеної провірки книго- і діловодства Союза.

4) Зміна статута Союза в напрямі узгіднення його з остановами обовязуючого тепер кооперативного закона і

5) Внески членів.

На случай, коли би в означенім часі не було вимаганого статутом комплету, відбудуться Збори Союза в тім самім льокали, з тим самим порядком нарад і того самого дня о год. 5. пополудни без огляду на число присутних членів.

За Надзірну Раду Краєвого Союза для збуту худоби у Львові:

**Андрій Манько,** голова. **Степан Вінчицький** секретар. 1239 1—1

# Промова д-ра Вол. Старосольського

## оборонця на процесі Ст. Федака і товаришів.

(Докінчення.)

Високоповажані Панове, я хочу тепер затронути питання, чи може бути мова про злочин з 58 § і 65 § в тій справі. Хочу сконстатувати тільки одно: Ви маєте тут до діла, оскільки іде про 58 §, з параграфом який має якраз сто літ життя за собою в теперішній своїй редакції, що цей § до обовязуючого тепер австр. кодексу карного дослівно був перенятий, що він зродився серед умовин, які належать до забутої минувшини, до періоду абсолютистичної поліційної держави; що взагалі це є відгомін, якихсь думок, державних поглядів на родину, горожанина, і не горожанина, давно забутих, та що сі думки вже не належать до цего, що називаємо інтелектувальним доробком людства. Польський теоретик права Кшилускі констатує, що цей § повстав в абсолютному протиженстві до пануючих поглядів на карне право. Я не хочу казати, що він не істнує, а хочу прохати Вас, щоби Ви, коли будете думати над приміненням цего §, тим докладнійше прикладали своє строге думання, щоби Ви чутким відчуванням і зрозумінням теперішних обставин життя прийшли до переконання, що тільки дуже осторожно, дуже сумлінно, з гострим скальпелем критика в руці можна примінювати сей 58 §. — Мені здається, що я висказав би цей погляд і не будучи оборонцем в тій справі. Але навіть, як би це все було неправдою, то примінення поняття про голозну зраду є тут навіть зі становища австрійського старого кодексу недопустиме. Говорити про це буде Вп. Панам мій п. Товариш, а я хочу на одно лише звернути Вашу увагу. Небезпека, про яку говорить параграф, а яка мала би істнувати для держави зовні і небезпека, до якої спровадження або побільшення в нутрі, це, Вп. Панове, не є ніякий абстракт, на який може позволити собі політичне думання. Політик буде ставити це питання, небезпеки для держави, зовсім в иншій площині, як має ставити це питання суддя. Як політик я можу, я мушу числитися зі всіми можливостями, які дадуться передбачити і які не дадуться передбачити, з можливими комплікаціями і ситуаціями. Взагалі як політик, творчий політик я руководжусь і мушу руководитися зовсім иншими мотивами, як коли я маю дивитися на те питання небезпеки внутрішної, будучи правником.

Там я маю, мушу і повинен, коли я справжній політик, коли я справді маю добро держави на думці, коли я справді маю якийсь політичний світогляд, я мушу числитися зі всіми можливостями, навіть з такими, які є мало правдоподібні, які залежали би виключно тільки від випадку, навіть з випадком я мушу там числитися, як політик, як цей хто має творчо-активно впливати на судьбу народів держави. А зовсім инакша моя роля, коли я маю бути суддею. Тут я мушу запитатися, чи істнує небезпека в однім і другім напрямі зовсім конкретно, зовсім в означеній формі. Чи злий намір справця, обіймає собою, щось зовсім ясно означене, щось зовсім конкретне, щось що не залежить від ніяких обставин, від випадку, від випадкових комплікацій і т. д., тільки щось що конкретно стоїть перед ним, як його конкретна, ясно очеркнена, означена ціль. І тут я мушу ствердити, що в тім напрямі не тільки на було переведеного доказу, що обвинувачений, чи навіть не говорім обвинувачений, але що всякий член студ. організацій, чи військової організації, що всі вони чи деякі з них мали на думці якусь таку власне ясно означену, незалежну від випадкових комплікацій небезпеку. Тут не вистарчає цей заміт, взагалі: я хочу пошкодити. Я мушу мати на оці конкретну небезпеку війни нпр. з Радянською Україною чи Совітською Росією. Коли я кого обвинувачую в злочині з 58. §., то мені не вистарчить сказати: ти мав на думці небезпеку польської держави. Я мушу сказати; ти хотів втягнути польську державу в таку то війну, ти хотів, щоби в тій війні польська армія була здеморалізована і т. п. Шкодити державі можуть тисячі і міліони ділань людських, міліони обставин. Скажім, що повстає релігійна секта, яка говорить, що не вільно вбивати людей. Вона зєднує собі членів і ті пристають до неї і приймають обовязки моральні не підносити ніколи зброї на людину. Я питаю: є в тім небезпека для держави? Нехай така секта пошириться, нехай вона зєднає собі уми горожан, а тоді ця держава на певно буде обезсилена у війні, буде в гіршому положенню, як би цеї секти не було. Про це нема сумніву. Як політик я не матиму обовязку застановлятися над тим, що робити з тим фактом і усунути небезпеку від держави, яка загрожує їй; але як суддя чи я буду міг обвинувати членів тої секти в державній зраді? Абсолютно ні. Тому, що члени цеї секти не мають на думці конкретної небезпеки, яку хотіли би довершити. Ці наслідки випливають тільки посередно з їх поведення.

І так, панове, про таку конкретну небезпеку, яку могла би давати для польської держави студентська організація, на таку небезпеку не то що нема доказу, але навіть про „Волю" не було поставленого доказу, що вона мала на оці таку власне означену небезпеку.

Ані слово не було поставлено, навіть не твердженo, щоби „Воля" мала на оці таку небезпеку. Говорено, що „Воля", се була мілітарна організація, яка могла би виступити навіть проти Польщі. Се тільки можливість. Чи ми знаємо, що майбутній день принесе, що буде завтра. Може „Воля" завтра стоятиме бобіч польськото жовніра і боротиметься проти третого ворога. Я не кажу, що так буде. Я не знаю як буде що принесе майбутний завтрішний день. Тільки як правник мушу сконстатувати те, що була тут говорено, якій цілі мала ся „Воля" служити, якій волі мала підпорядкуватись. Що ся ціль були дуже ріжнородна, видимо в тім, що були говорено тут про можливість ситуації, в якій військові організації Українців не то не побільшили би небезпеки для польської держави, а навпаки, що ця організація могла, правда що в минулім, навіть зменшити цю небезпеку. І задля того неможливо підтягати істнування навіть „Волі", що в прочім до мого клієнта відноситься, під постанову § 58. Бажання скріпити свою суспільність на кожду евентуальність і можливість, бажання дати їй військову організацію а навіть зброю, се ще не є бажанням і наміром ужити цю організацію до означених цілей. Тільки про небезпеку, про яку говорить 58 §. На тім тлі зрозуміємо, чому зродилася думка про повстання, яке мало вибухнути 25. IX. Без цього повстання, не можна говорити про якусь конкретну небезпеку для держави, і тільки як би істнування цеї організації відносилося до повстання, то можна би говорити про закид з § 58. Але чи хтонебудь в тій салі може справді подумати, що щось подібне було намічене? Чи може хтось справді на мінуту припустити, що дійсно організатори „Волі" мали на думці викликати фізичне повстання? Панове! Я тут одно мушу сказати! я в тім моменті не бороню ні Паліїва, (який впрочім до військової організації не належав), ані нікого з обвинувачених від закиду головної зради. Але я рішучо мушу боронити проти подібного закиду, такого вчинку, який підсувається учасникам „Волі", проти української суспільности. Якби правдою було, що дня 25. вересня чи коли небудь в тім часі хотів хтось викликати щось подібного до повстання, він був би зрадником. Але зрадником не польської держави, але провокатором, що був би поповнив злочин на власній своїй суспільности. З огляду на що несвідому чи свідому провокацію, що могла би стягнути необчислимі наслідки, я мушу боронити всіх учасників „Волі" незнаних мені. Як би щось таке заістнувало, я думаю, українська суспільність найшла би в собі на стільки моральної сили, щоби справитися з ним бодай таким бойкотом, який примінено до сих, хто ломив солідарність української молоді.

Чим отже були усі ті студентські організації і військові організації, чим було взагалі ціле організаційне і ідейне життя, яким жила в літі минулого року українська молодь. Я знову не хочу покликуватися на посередні докази. Прошу Вас гарячо взяти в руки ті документи, що походять з тих часів і висказують безпосередно думки і ідеали української молоді в літі 1920 р. Прочитайте те, що було вже читане в тій салі, а побачите в передовиці того самого числа „Нашого Шляху" розвинення думки, що це не є якийсь факт, не поодинокі виступи, але це є процес, який в собі, морально, психольогічно і органічно переживати має нація. Дальше в иншім місци в статті про українську галицьку армію говориться, що як цілість галицька армія розбита, але як ідея живе вона в наших старших громадян і Стрільців, котрі тепер живуть у всьому краю і говориться дальше, що вони мусять проявити як найбільшу дозу активности в факті економічно-організаційної роботи, вони мусять стати метром, покащиком в громадській роботі і що вони, в крузі свого ділання мусять зорганізувати справжний, широко розгалужений апарат, призначений виключно до боротьби за школу і т. д. Я читаю тільки ексцепти із цих статтей, на мій погляд більше характеристичні, але усі статті, весь „Наш Шлях" з того часу пронизаний цими думками. Він говорить майже тими словами те саме, що з горою сто літ тому назад висказав Фіхте в своїх відомих „Промовах до німецького народу". Я теж не міг би надуживати терпеливости Вп. Панів відчитуванням цих статтей, але ціла основна думка, основна подія відомих „Reden an die deutsche Nation", се не що инше, як те саме, що висказується в „Нашім Шляху" і що очевидно було провідною ідеєю української молоді минулого року.

Власне висказується думка, що народ може найтися в положенню такім, що під загрозою небуття йому не остає нічого иншого, як силою власних душевних цінностей, силою власної волі, організаційного хисту зорганізувати і витворити для себе власне життя. Отсе самовизначеність в тім розумінню, в якім говориться про це самовизначення в цитованій мною статті і яке голосив для німецької нації Фіхте перед сто роками.

Високоповажані панове! Чи можна говорити, що в тім небезпека для держави? Безперечно, коли держава нехтує настрій населення, що очевидно невдоволення цего населення мусить бути небезпекою для держави в даних можливих умовинах дуже страшною. Але се не державна зрада в значінню права. Бо такою небезпекою є кожде невдоволення, все що відбирає віру в право, що захитує свідомість цього права, грозить їй небезпекою. Бо держава це не що инше, як тільки право, як викінчений правовий організм, що мусить стояти над пристрастями одиниць. І в тому значінню „державну зраду" поповнюють щодня тисячі людей. В тому значінню кождий, хто порушує віру в це право, є винен. Але в правному розумінню тут державної зради бути не може. 58 § не дає права вдаватися в субєктивну оцінку вчинків політичного противника. Він вимагає, щоби це, про що він говорить, було пояснюване, строго.

Нема злочинів з 58 § навіть в тих вчинках, які закидується мому клієнтови. Тут нема також нічого, що могло би становити злочин з 65 §.

Зволите звернути увагу на душу українського студентства так, як вона представляється, а побачите, що там про ненависть, про погорду нема мови. Навіть між тими стрічками нема нічого, що нагадувало би про ненависть і про все те, що говорить 65 §. Бо ненависть і погорда це зовсім що инше, як ясне ставлення питання, що ось то ми політичні противники і що ось то між нами є болючі питання, на які ви і ми инакше дивимося і за які кождий з нас готов боротися навіть з посвятою свого життя. Це є конечність нації в даних умовинах і це зовсім що инше, як ненависть і погорда. Це не злочин 65 § карного закона.

Що так є, я смію покликатись між ин. на зізнання всіх обвинувачених в тім процесі. Я гадаю, що жаден з тих людей не проявив почувань, про які мова ані одним фібром голосу. Я прошу вас сконстатувати се, що ненависти до Польщі а евентуально до начальної її влади, як каже п. прокуратор, ані в слові ані в тоні ніхто з вас не почув. Але коли цього нема, то нема кваліфікації 65. §.

Остає факт, що українська молодіж весною і літом мин. року пішла з поверхні землі в підземелля. В тім напрямі Ви можете просити Високий Трибунал о поставлення відповідного питання. Але думаю, що і такого питання Ви під ніякими умовинами не могли би потвердити.

Тут затронуто питання, яке само про себе представляє чималий інтерес спеціяльно для суспільної та політичної науки, також і для криміналістики. Се питання тайної організації, конспірації. Ми знаємо, що є ціла соціольогічна бібліотека на сю тему. Бє в очі, що конспірація від тисячів літ повстає серед суспільностей, коли навіть не має ніякої річевої потреби конспірації. Відомий учений Simmel посвячує окрему працю сьому питанню а кожда праця про розвій форм людських організацій мусить присвятити сьому питанню особливу увагу.

Може бути, що це має інстинктову але не меньш глибоку причину. Ви знаєте, що ми не бачимо в день зір на небі. Але коли зійдете в пропасть, в глибоку криницю, то тоді, коли на небі сонце ясне, і коли над землею небо голубе, бачимо з відтам з глибини констиляції зір, все зоряне небо, якого не бачимо на поверхні землі. І може бути, що конспірація має і таку власне глибоку причину. І може бути, що люде підземельні бачуть ті зорі, яких не бачуть люде, що ходять по землі. Але я не про цю конспірацію хочу говорити, не про ці потреби, що випливають з цих глибин душі. Є моменти в життю суспільностей та одиниць коли конспірація, коли цей схід до підземелля стає необхідною неминучістю

Коли люде не з внутрішньої потреби а з конечности ідуть в підземлля.

Я не хочу говорити про вашу історію, Панове! Ви знаєте, що за нами є довгі роки мартирольоґії, коли конспірація була нормальним явищем вашого життя, коли цілі покоління були такі, де ваші матери мусіли, як великий Ваш геній це сказав, виховувати своїх дітей до такого життя в підземеллю, бо на яснім сонці не могли їх виховувати. Панове! Ви як Поляки спитайтеся, чи момент 1920 і 1921 р. не був для української суспільности для української молоді з окрема моментом, коли вона хоч не хоч мусіла конспірувати? В їх памяти, в їх серцях, в їх думках мусіла ділати непереможною своєю силою память тих днів, місяців і літ, які вони щойно пережили... Я не хочу ніколи закривати очей на дійсність. Я знаю, що між двома народами, між польським і українським витворилася прірва. Я не хочу теж, щоби ви закривали очі на це. Я хочу, щоби ви як судді як Поляки взяли під увагу сю безмежну і безконечну трагедію, яку переживав український народ на протязі цілих століть. Один з ваших неслушно може призабутих поетів сказав про цю трагедію:

„W dziwnym na świecie istniejesz [sposobie,
Grobem w kolebce, kolebką w [grobie,
I jesteś, jako na łące trawa
Mogąca przerość wsze ziemiotwory
A której kosa dojrzeć nie dawa.
Lub jesteś, jako wciąż darte z [kory
Drzewo rosnące na ziemi płodnej
Które mogłoby w chwili swobod- [nej
Wysoko czoło podnieść w obłoki
I cień ramiony rzucić szeroki,
Ale zmuszona obracać soki
Na pnia nagiego nowe okrycie,
Nie dba o kwiaty, ani o liście
I każde wiosny wesołej przyjście
Uschłą gałęziz ponuro wita".

Це, Високопов. Панове, є трагедія цього народу, що на протязі століть, не раз не два і не тільки в особах керманичів своїх, найбільше освічених одиниць, але цілою своєю масою зривався до сонця волі і кожде „вйосни весолей пшийсце" — витав „усхле галензе". Ось яка анальоґія і яка ріжниця велика. Міцкевич в глибокому траґізмі говорить, про весну 1812 р., „уродзони в неволі, окути в повіцю, я єднон тилько такон вйосне мялем в жицю". А Шевченко каже: „В неволі виріс між чужими і не оплаканий своїми в неволі плачучи умру". Чи ви можете Панове уявити собі отсю страшну безмежну ріжницю, яка лежить у тім однім слові „тільки". Міцкевич „мял тилько єднон таком в жицю", але він мав її, — а Шевченко, це є український народ, вони ні одної такої не весни, одного дня, години, волі за собою не мали. Йшли покоління, росли тисячі могил, лилося море крови, йшли траґічні постати Орликів, що на протязі цілого 18 ст., як пустинники сходжували усі шляхи західної Европи, благаючи поратунку і усе те пропадало і усе те не оставило за собою нічого, як тілько „усхле галензе". А тепер подумайте: Для цего народу, з такою традицією з памятею таких переживань, ота одна весна прийшла. Прийшла вона не у Сх. Галичині тільки.

І ми помиляємося, коли сегодня не дивимося так якраз на цю справу, яка тут відогралася, як на справу Східної Галичини. Ця весна перейшла від Кавказу по Сян. Ця весна перейшла і 40-міліоновий народ вивела на сонце. Ця весна перейшла і ці обвинувачені бачили як розкувався їх Велитень Народ, бачили його поверх двоміліонову армію і служили в ній. Ця весна прийшла і принесла за собою ясну надію творення власного життя, визволення народу, двигнення всечлюдських ідеалів. Ця весна прийшла вона в душах обвинувачених і в душі цілого українського Громадянства, що вона лишила в душах української молоді? В „Дядах" питає священик Ґустава в певному моменті, коли богохульство тиснеться йому на уста: „а знаш ти Евангеліє?" І знаєте, що відповідає Ґустав: „а знащ ти нещенсце?". Так для ґенія нещасти це та сила, перед якою спиняється навіть безмежна сила евангелія. А тут чи перед нещастям не особистим тільки але цілої нації — чи моглаб остоятися ця мала сила якою є § закона, що забороняє конспірувати? На вступі кождого з поставлених Вам питання стоїть одно слово: „вінен". Коли візьмете під увагу це слово зволите заглянути поза цю стіну фактів і провірте чи судячи тих людей могли би ви відповісти так „винен".

Щастя для вас і не тільки для Вас а для людства, що ваша „ксенґа пельгжимства польского" вже замкнена, але чи через це, вона стратила для вас живе значіння? А там сказано: „narody zbawione będą nie przez sam zakon, ale przez zasługi narodu umeczonego i ochrzczone będą w imię Boga i Wolności. A kto tak ochrzczony, braiem waszym jest".

„Gdy w pielgrzymstwie waszem przyjdziecie do miasta jakiego, błogosławie mu mówiąc: Wolność nasza niech będzie z wami".

## Лист до Редакції.

Високоповажаний Пане Редакторе!

Не відмовтеся на сторінках Вашого пан. органу уділити мені дещо місця для висвітлення справи моєї розмови з п. Г. Кораб-Кухарским. Коли я скорше цього не зробив, то сталося це тому, що від довшого часу лежав хорий і через те не мав спромоги слідкувати за польською пресою. Другою не менше важною причиною є та обставина, що я взагалі не сподівався в польській пресі, а головно в українжерній „Ржечипосполітій" стрінути ніби „моє" інтервю, тому що п. Кораб-Кухарскі представився мені співробітником французьких газет („Матен", „Журналь де Деба", „Пті Парізієн"), отже вірне, а не сфальшоване передання нашої розмови було призначене для французької преси, а не для польської. На жаль, п. Кухарскі виявив себе невідроним сином своєї суспільности. Він нахабно вдершись до мого дому і завівши зі мною розмову, опісля через свавільну інтерпретацію моїх слів і свої особисті додатки і вставки із злобною втіхою представив мене перед публичною опінією якимсь національним десператом.

Перш усього мушу виразно зазначити, що я не був ніколи і не є ніяким заступником Високопреосв. О. Митрополита. Загально відомо, що заступником Впреосв. О. Митрополита, себто генеральним вікарієм львівської Архідієцезії є Високодостойний о. мітрат Олександер Лешковиць Бачинський, а я являюсь тільки одним з членів Капітули як греміяльний крилошанин. Зновуж в громадській сфері я є звичайним рядовим членом своєї суспільности. П. Кухарскі з питомою, як опісля виявилося, собі злобою „підвисшив" мене на суспільній драбині, аби тим більшої ваги надати мнимо „моїм" словам.

А тепер до самої справи. Дня 21. листопада явився у мене п. Кухарскі в товаристві якогось Фіоли, котрий повнив обовязки „чічероне" при особі п. Кух. Цей останній представився кореспондентом французьких газет. Власне тепер вертає він з Росії і переїзджаючи через Львів, бажав би обєктивно поінформуватися про східно-галицькі відносини для представлення їх у французькій пресі. Я довго відмовляся від цеї почести, відсилаючи п. Кухарского до компетентних політичних чинників. Коли однак „гість" вперто не виявляв охоти покинути мою хату, я — в переконанню, що сповню корисне діло та йдучи на стрічу вимогам чемности, вкінці постановив відповісти на деякі його питання — в надії, що тим чином позбудуся цього нахабного влізливця. Розуміється, коли б я хоч на хвилю був допускав, що п. Кух. є кореспондентом „Ржечипосп.", то я мусів би був попросити його як мога швидше нейтися поза порогом моєї хати.

Не буду переповідати цілої розмови, бо це забралоб багато місця, а спинюся головно над недалеким вирішенням справи Сх. Галичини так, як це представляє собі п. Кухарскі. На його думку — Сх. Галичина буде признана Польщі. Л. Джордж ще в р. 1919 хотів віддати Галичину Польщі на 25 літ. Тепер Льойд Джордж упав, а тим самим упала остання запора до признання Галичини Польщі. „Своє поступування — говорив мій інтерльокутор — опираєте ви на тім, що вашим сувереном є Антанта. А як цей арґумент буде вам усунений! Щож тоді почнете, як западе клямка?"

Я відповів:

„Як що Антанта так зробить, то не буде насильство. Коли западе клямка, то ми будемо термосити нею так довго, доки не отворяться нам ворота на волю. Думаю, що не буде воно приємне для сторожів клямки, бо не зможуть вони тоді ані в день спокійно працювати, ані в ночі спокійно спати".

Слова, які п. Кухарскі приписує мені, а саме: „Уступимо перед насильством, — тоді будемо змушені зложити зброю, платити податки, вибирати послів, давати рекрутів..." — ніколи мною не були висказані. Є вони виссані з пальця і дуже погано свідчать про чесність п. Кух.

В дальшій розмові п. Кухарскі говорив про польську політику після 63 р., про її два напрями, нарікав, що Українці ведуть нереальну політику. Галицько українські політики повинні виразно сказати Антанті і Полякам, що після упадку большевиків бажають зєдинитися з Вел. Україною.

Я зазначив, що през. Нач. Ради ЗУНР. д-р Евг. Петрушевич предложив державам Антанти зовсім реальний статут для уладнання справ у Сх. Галичині. П. Кухарскі подав вид, що ніби то він про це не знав, але зараз після того почав розводитися, що Сх. Галичина зазвуе Польщу з Румунією, що такої лінії ломити не можна, говорив про галицьку нафту, про те, що Сх. Галичина в руках Поляків є запорукою мира і т. п.

Я опрокидував всі дешевенькі „арґументи" п. Кух., вказуючи, що живемо в добі права самоозначення народів, що кождий народ мусить бути господарем на тій землі, де він творить більшість, що Польща не має природних границь, що український народ не дасться переділити Збручем і т. п.

Після того п. Кух. апелював до мене як до священика, щоб я проповідував „згоду", на що я замітив, що тут проповіди нічого не поможуть. Тепер, коли Поляки витворюють у нас Кождонів, то я навіть уважаю для себе обидою подібний апель. Зрештою наш народ є в тій стадії розвитку, що під ніякою умовою не заперестане консеквентно змагати до своєї державности, а властиво до її реституції. І тут вказав я на анальоґічні польські змагання і на польську національно-революційну літературу, котра виховала цілі покоління борців за польську державність. Одначе рішучо не ужив я вислову, ані навіть не натякнув на те, немов то „chłopcy nasi... czytać będą romantyków naszych, uczyć się będą na pamięć Mickiewicza...".

Вкінці зі всіми пропозиціями, які робив і піддавав мені п. Кух., я відіслав його до п. през. Петрушевича.

Ось так виглядала моя розмова з п. Кух.

Рішна моя праця і лінія, яку я держу від 4-ох літ, хіба промовляють за мною. Зрештою в цій справі вислав я відповідне спростування до „Ржечипосполіт.". Коли я провинився перед нашими політичними чинниками і перед українським громадянством, то тільки тим, що без всяких розмов не викинув п. Кух. за двері.

Маю глибоке переконання, що фальші і злобні видумки п. Кух. не посіють недовіря між мною і нашою громадською думкою. Тим самим втіха „Слова польск-ого" є зовсім зайва.

Прийміть вислови моєї пошани

*о. Леонтій Куницький.*

## † Посмертні згадки.

Кирило Криса. Дня 23. листопада 1922. помер в тюрмі в Кельцах, названій „Swiętokrzyskie więzienie karne Ziemi Kieleckiej" Кирило Криса, господар зі Слободи золотої, повіту Бережанського, літ 52 на сухоти, перебувши на шпитальнім лїченню через 1 день. Покійного засудив бережанський Суд вироком з дня 8. вересня 1921. за злочин публичного насильства з § 87. а. к. на 6 літ тюрми — так, що по вчисленню 1 року слідчого арешту і при приміщенню амнестії мав відсидіти ще 2 роки тюрми. Покійний відповідав перед Судом за розоруження польських міліціонерів в Слободі золотій дня 23. червня 1919. І за переняття влади в селі. Покійний полишив в селі жінку, сироти діти і збомбардовану польськими військами хату — руїну. Як громадянин належав до всіх українських товариств, брав живу участь в політичнім житю. В. Й. П.

## ЖЕРТВИ

**Просвітно-орґанізаційний фонд Тов-а „Просвіта".**

996) Антін Гуссак в Мохначці 1.000, 997) Юліян Карпінський в Гаях нижних 1.000, кличе: о. Ал. Карпинського в Целієві, о. Ант. Рудавського в Гаях і Мих. Кущерягу в Тернополи, 998) Гриць Качмар в Старяві 2.000, 999) Дмитро і Олена Петришини в Залучу 3.000, кличуть: С. І І. Дергаків в Бабинцях, Василя Щура в Вербятині, Марію Назаруківну в Переволоках, Степана Сагадайка в Залісцях, 1000) Влодко Хомчинська в Биличи 1.000, кличе: Степана Сілецького в Лютовиськах, о. Михайла Качмара в Биличах і Петра Скалку в Берегах, 1001) Читальня „Просвіти" в Кутах 1.000, 1002) Іван Дочило в Стариськах 1.000, кличе: П. П. Кирчовську і Д. Подолюхівну в Курниках і Марію Харамбурівну в Шклі, 1003) Яків Гришляк в Вікні 1.000, кличе: Юрка Кузьму, Петра Пришляка і Миколу Антонишина у Вікні, 1004) Олена Винницька в Коломиї 1.000, кличе: Стефу Фуртак в Тростянци, о. Музичку в Голешові і о. Майорчака в Калуши.

## ОПОВІСТКИ.

**В день Імьнин Митрополита.** Митрополичний Ординаріят повідомлює Світлі Президії усіх Українських Товариств і Вірних, що дня 13. XII. 1922, якої в день Імянин його Високого Преосвященства Митрополита Андрея, відправиться о год. 8:30 Торжественна Служба Божа, на яку Митроп. Орд. має честь запросити Представників Народу, Представників Товариств і Вірних.

Канцелярія Т-ва „Просвіта" подає до відома, що ціна календаря „Просвіта" на 1923 р. піднесена з днем 8. XII. з 2500 мп. на 3300 мп. — з пересилкою 3500 мп. III. 1-2

Добровільні жертви членів читальні „Просвіти" в Кукизові на направу дому Т-ва „Просвіти" у Львові, на руки Миколи Саляка в марк. польс.: Микола Саляк 500

1000, Василь Коваль 500, Стефан Вантух 1000, Михайло Білевич 1000, Василь Білевич 500, Михайло Гарасимович 500, Михайло Копистенський 500, Федь Миронович 1000, Данило Гупало 500, Михайло Гарасимович 500, Федь Батюк 500, Артем Романів 1000, Василь Давид 1000, Анна Давид 500, Марія Підгайна 400. Разом 11.400. III. 1—1

**Подяка.** Від д-ра М. Західного одержуємо таке письмо: Дякую низше названим громадянам за зложені на мої руки жертви для політичних вязнів в Бережанах: 1) Грицеви Пилипову з Волкова за збірку в церкві 15.000 мп. 2) Читальні „Просвіти" в Гиновичах за збірку 10.000 мп. 3) Паранці Кореньовській, Касці Квасинській і Паранці Парасюк за суму 15.000 мп. 4) Антонії Сеницьовій з Ладанців за передану збірку від учителів перемишлянського повіта в сумі 20.000 мп. Гроші ті передано Комітетови допомоги.

**Стара Українське Письменство — Михайла Возняка.** Вже вийшла з друку друга частина Старого Українського Письменства. Посідаючі купони можуть відібрати її в книгарні, в котрій купили книжку і одержали купони. — У. П. Т. XVIII 1—1

**Глухоніма сирота** по гр.-кат. священику, бувшому послови Золочівщини а сестра бл. п. д-ра Костя просить українську суспільність о жертви, котрі проситься слати під адресу: Неонїля Танячкевич, Львів 15 — Богданівка 1. 3—3

**Хто з Українського Громадянства або Українських Товариств** бажає зробити прислугу Українським Інвалідам, хай випозичить огнетревалу касу Союзови Українських Інвалідів кооперативі з обмеженою порукою у Львові, Руська 3. II. пов. Каса може бути навіть ушкоджена (вибомана одна стіна, попсований замок). XXI 4—5

## Подяка.

Сердечну подяку за участь в хорі і артистичне виконання концерту в церкві Успення Пр. Д. М. в дні 3. грудня ц. р. складає Заряд Церкви диригентови хору Вп. п. Гнатківському, як також Вп. Панни Козаковій, Лісевичевій, Бундівні, Балевичевій, Парахонківній і Вп. Панам Козакови, Гудавському, Балевичеви, Шірівеви, Винишському, Букачевському і Лупьовови.

## Дрібні оголошення.

**КАНДАЖИСТ** Полячек Самбір ілюстровані цінники даром. 994 13—30

**НОТАРІЯЛЬНИЙ КАНДИДАТ**, рутинований прийме посаду. Зголошення до Адміністрації під „Нотаріят". 1199 2—2

**ПРИМІЩЕННЯ** при родині за зимою евентуально за заплату пошукується. Зголошення до Адміністрації під „Фільоф". 1235 1—1

**КРОЖДИЙ** Українець, особливо фаховець повинен бути членом Українського Будівельного Союза у Львові, ул. Осолінських, 6. Уділи по 5.000 мп., вписове 100 мп. XVI 1—10

**ІНСТРУКТОРА** для двох дівчат в III. кл. гімназ. пошукує сейчас заряд школи Замочок почта Жовква. Услівя після умови. 1209 2—2

**ЛЕКЦІЇ ШУКАЄ** студ. прав найрадше для низших кл. гімн. 1 для учит. сем. Зголошення посилати на адресу: Марійське Т-во Молоді, Львів, Коперника 36. 1179 3—5

**СКЛАД** вот Романовича 11, бічна пл. Академічної, висилається на провінцію. 1194 1—4

**МАРКИ ЗАКОРДОННІ** збірки, запаси стало купує Евг. А. Щербан, вул. Вроновська 10. 1099 4—20

## ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

**Друкарня і фабрика печаток І. ФРІДМАНА**
**ЛЬВІВ, ВУЛ. СИКСТУСКА число 2 і 4**
виготовляє гарно і дешево всякі друки та печатки. XXIV. 6—0

АДВОКАТ

## Д-р Лев Хоминський

отворив адвокатську канцелярію в **Золочеві** і веде її спільно з адв. д-р Дрогомирецьким. 1175 4—10

АДВОКАТ

## Д-р А. Стронціцкий

веде канцелярію в **Ходорові** в торохімнім домі коло церкви. 1232 1—6

**Адвокат і оборонець від карних справ**

## Д-р Михайло Західний

перебув в бережанській тюрмі голодівку, вийшов дня 20./XI. 1922 р. на волю і веде далі свою адвокатську канцелярію **в БЕРЕЖАНАХ в Ринку,** (проти долішної студні.) 1096 0-10

## НАДЗВИЧ. ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

ТОВАРИСТВА

**Господарсько-торгов. Спілка**

стов. зареєстр. з обмеж. порукою в ЛУЦІ коло Самбора

відбудуться в суботу 30. XII. 1922. о 4. год. вечером в комнатах тов. „Народний Дім" в Луці з слідуючим порядком дневним:

1) Відчитання протоколу,
2) Зміна статута.

За Надзірну Раду:

*Мих. Чайківський.* *Іван Луцький,*
1219 голова. 1—1 секретар.

## Надзвичайні Загальні Збори

Товариства господарсько-кредитов.

„НАРОДНИЙ ДІМ"

стовар. зар. з необмеженою порукою в ЛУЦІ коло Самбора,

відбудуться в суботу дня 30. грудня 1922. р. о 4. год. вечером в комнатах стоваришення в Луці к. Самбора, з слідуючим порядком дневним:

1) Відчитання протоколу,
2) Зміна статута.

ЗА НАДЗІРНУ РАДУ:

*Лев Луцький,* *Ник. Городиський,*
голова. 1218 секретар. 1—1

## Надзвичайні Загальні Збори

„КАСИ НАРОДНИЙ ДІМ"

В САМБОРІ

стовар. зареєстр. з обмеж. порукою

відбудуться в четвер дня 28. грудня 1922 о год. 1 і пів, зглядно при якій небудь скількости членів о год. 2 по полудни в кімнатах Госп.-торг. Спілки в Самборі, вул. Шопена ч. 6

**На порядку дневнім:**

1) Відчитання протоколу з послідних зборів,
2) Зміна статута,
3) Внески і запити членів.

*Надзірна Рада.* 1238 1-1

**ЗАПРОШЕННЯ**

на

## НАДЗВИЧ. ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

**СПІЛКОВОЇ ТОРГОВЛІ**

стовар. зареєстр. з обмеженою порукою

**В ТОВМАЧІ,**

котрі відбудуться дня 30. грудня 1922 р. зі слідуючим дневним порядком:

1) Зміна статута. 1220 1—1
2) Внески членів.

Коли би в означеній годині не явилося приписане статутом число членів, відбудуться Збори того самого дня о год. 2. попол. в тім самім місци без огляду на число присутних членів.

НАДЗІРНА РАДА.

## Надзвичайні Загальні Збори

Господарської Спілки Торговельної

стоваришення зареєстрованого з обм. пор.

**в Камінці струмиловій**

відбудуться дня 26 грудня 1922 р. о год. 11-ій перед полуднем в льокали Каси заставкової з слідуючим порядком дневним:

1) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів.
2) Зміна статута.
3) Вибір 2 заступників Управи.
4) Внески та запити.

1224 1—1 РАДА НАДЗІРНА.

## Надзвичайні Загальні Збори

Товариства „Спілкова Торговля"

**в Перемишлі**

відбудуться дня 27-ого грудня 1922. р. о год. 3-ій по пол. в власнім льокали. Предметом нарад і рішень сих Надзвичайних Загальних Зборів буде:

1) Зміна статута в цілій основі задля узгіднення його з постановами нового кооперативного закона.

На случай, коли би не зібралося відповідне число членів вимагане статутом, відбудуться того самого дня і в тім самім льокали о год. 4. по пол. Надзвичайні Загальні Збори того Товариства без огляду на число присутних членів.

Перемишль, дня 8-ого грудня 1922.

1233 1 1 НАДЗІРНА РАДА.

**ОПОВІСТКА.**

## НАДЗВИЧ. ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

1220 Т-ва взаїмного кредиту 1—1

**„ВІРА"**

стоваришення зареєстр. з обмеж. порукою

**В ПЕРЕМИШЛІ,**

відбудуться в четвер, дня 21. грудня 1922. о год. 4. попол. в комнатах Т-ва, Побережже Пілсудского ч. 1. — Предмет нарад:

Зміна статута Т-ва „ВІРА" в цілій основі, задля узгіднення його з постановами нового кооперативного закона.

На случай неприсутности приписаного числа членів, нові Збори відбудуться о год. 5. попол. з тим самим предметом нарад, без огляду на число присутних членів.

Перемишль, дня 9. грудня 1922.

За Надзірну Раду:

**Роман Дмоховський,** предсідник. **Мих. Котович,** секретар.

## Оголошення!

**Дня 26 грудня 1922. р. відбудуться**

## Надзвичайні Загальні Збори

**Товариства „Хлопський Союз"**

**в Калуші,**

стоваришення зареєстрованого з обмеженою порукою в Народнім Домі в Калуші о год. 2. в пол. зі слідуючою програмою:

1) Відчитання протоколу з попередних загальних зборів.
2) Звіт Управи з діяльности за р. 1921.
3) Вибір 3-ох членів Управи.
4) Зміна цілого статута.
5) Внески і запити.
6) Участь в зборах загальних можуть брати лиш ті члени, які вихажуть в книжкою уділовою стоваришення і доповненим уділом до 1000 мп.

Як щоби в повисше означеній годині не явилося приписане статутом число членів, то Загальні Збори відбудуться того самого дня, з тою самою програмою і в тім самім місци о год. 3. по полудни, без огляду на число присутних членів.

ЗА РАДУ НАДЗІРНУ:

*Загаєвич.* 1229 1—1 *о. В. Тасовський.*

**Надзвичайні**

## ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

**Товариства товаровально кредитового „Народний Дім"**

стоваришення зареєстр. з обмеж. порукою

**в Рудках**

відбудуться дня 28. грудня 1922. р. о год. 11. перед полуднем в льокалі власнім.

ПОРЯДОК НАРАД:

1) Відкриття зборів.
2) Відчитання протоколу з послідних зборів.
3) Зміна статута.
4) Інтерпеляції і внески членів.

На случай неприсутности відповідного числа членів, відбудуться того самого дня, з тим самим порядком нарад, в тім самім льокалі о год. 12. в полудне Загальні Збори без огляду на число присутних членів.

Рудки дня 7. грудня 1922. р.

*Г. Пастернак* *о. А. Ковальський*
секретар. 1228 1—1 голова.

## Надзвичайні Загальні Збори

**КРАЄВОГО ТОВ. КРЕДИТОВОГО**

з. стов. з обм. порукою у Львові

відбудуться дня 26 грудня 1922 о 10 год. рано у власнім домі, ул. Домбровської, 11 з дневним порядком: 1) Відчитання протоколу з попередних Загальних Зборів; 2) зміна статута; 3) внески і запити. Наколиби о означеній годині не явився статутовий комплет, відбудуться того самого дня, о 11. годині перед полуднем другі Надзвичайні Загальні Збори в тім самім льокали, з тим самим дневним порядком, які при кождім числі присутних членів рішати будуть.

Львів, дня 9. грудня 1922.

НАДЗІРНА РАДА:

Ярослав Ільницький, голова. Д-р Антін Василяк, секретар. 1217 1—1

## Присилайте передплату!

**Дня 26. грудня 1922. р. відбудуться**

**Звичайні річні**

## ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Стоварищ. Повітова Спілка Торговельна

**в Калуші**

зареєстр. з обм. порукою в домі Народного Дому в Калуші о год. 1-ій з полудня, з слідуючою програмою:

1) Відчитання протоколу з попередних Загальних Зборів.
2) Відчитання звіту із переведеної ревізії ревізором Краєвого Союза Ревізійного у Львові.
3) Звіт Дирекції з діяльностей і предложення бланс за рік 1921/22.
4) Звіт Комісії контрольної з переведеної контролі книг і білянсу стоваришення з внесенням на уділення абсолюторії.
5) Вибір 3-ох членів Дирекції.
6) Вибір 3-ох членів Ради Надзірної.
7) Розділ зиску.
8) Зміна статуту (цілого).
9) Внесення і інтерпеляції.

Участь у Загальних Зборах можуть брати лиш ті члени, які вихажуться книжкою уділовою Стоваришення і доповненим уділом до 1000 мп.

Білянс Стоваришення є виложений до перегляду в кооперативі.

Як щоби в повисше означеній годині не явилося приписане статутом число членів, то Загальні Збори відбудуться того самого дня о год. 3-ій з полудня з тою самою програмою і в тім самім місці без огляду на число присутних членів.

**о. Николай Яневич,**
1230 1—1 предсідник.

## ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Товариства кредитов. „НАРОДНІЙ ДІМ" стов. зареєстр. з обмеж. порукою

**В СТАНИСЛАВОВІ**

відбудуться в суботу дня 23. грудня 1922. о год. 3. попол. в кімнатах „Української Міщанської Хати" в Станиславові при ул. Сапіжинській ч. 23. зі слідуючим порядком дневним:

1) Відчитання протоколу попередніх Загальних зборів.
2) Звіт з діяльности.
3) Зміна статута.
4) Вибір Надзірної ради і Управи.
5) Внесення і запити.

На случай неприсутности предвидженого статутом числа членів, відбудуться того самого дня о год. 4. другі Заг. Збори без огляду на число наявних членів із тим самим порядком дневним.

**НАДЗІРНА РАДА.**

1222 1—1

Звичайні

## ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Товариства „Учительська Громада" відбудуться дня 24. грудня ц. р. о год. 10 перед полуднем в домі У. П. Т. при ул. Мочарського ч. 12.

ДНЕВНИЙ ПОРЯДОК:

1) Відкриття Зборів і відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів.
2) Звітовання Головного Виділу і Філій.
3) Звітовання реальної ковіт і уділення абсолюторії уступаючому Виділови.
4) Вибір Головного Виділу і ревізійної комісії.
5) Іменування почетних членів.
6) Внесення і запити.

ПРИМІТКА: Всякі внесення мають внесковавець заповісти перед отвореннями нарад і подати до відома Виділови.

ЗА ГОЛОВНИЙ ВИДІЛ:

Д-р Р. Цегельський Сид. Гроницький
секретар. 1231 1—1 голова.

## Надзвичайні Загальні Збори

**„Торговельної Спілки",**

стоваришення зареєстр. з обмеж. порукою

**В БІБРЦІ,**

відбудуться дня 21. грудня н. ст. 1922. р. о годині 12. в полудне в сали Читальні „Просвіти" в домі П. Ванчи, коло „Товтошина" зі слідуючим дневним порядком:

1) Відкриття Зборів.
2) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів.
3) Зміна статута Стоваришення задля узгіднення з нов. новелою кооперативного закона з дня 29. жовтня н. ст. 1920. р.
4) Вибори Членів Надзірної Ради.
5) Внесення, та
6) Закінчення Зборів.

Супроти сего, що Надзвичайні Загальні Збори скликані на день 70. падолиста н. ст. о год. 1. на 1. годину по полудни, не мали вимаганої статутом (§ 47) скількости членів для важного рішення зміни статута, отсі другі Збори по думці тогож § 47. статута та по думці Арт. 117. Рід. с. 2. Закона з дня 29. жовтня н. ст. 1920. р. будуть мати право се вчинити важно без огляду на число присутних членів.

В Бібрці, дня 1. грудня н. ст. 1922. р.

ЗА НАДЗИРАЮЧУ РАДУ:

о. Бартів Евст. Мих. Гинкевецький
голова. 1235 1—1 містоголова.

# ХТО ЗНАЄ

де перебував **Степан Скрупський, четар У. Г. А. зі Станиславова,** що прав Галицькою армією перейшов Збруч, та послідну вістку про нього одержали рідня в 1920. р. Тоді мабуть був в дорозі до лічниці в Миколаєві. Товариші і знайомих, що мають про нього які небудь вістки проситься

**за винагородою**

повідомити зажурену рідню на адресу: АНТІН СКРУПСЬКИЙ, BALTIMORE MEL. EASTERN AVE 2917 ac PALTERSON PARK. — Закордонні часописі проситься о передрук. 9—10

1166

---

# Іван Мос

реставратор, бувший управитель фірми Райха Ринок 5, відкрив власну кухню в льокалі **„Міщанський Бар"**

SM 3—4

**Львів, пл. Галицька ч. 10** вхід від площі Галицької або через торгову галю. (Торгова Галя). — Поручає добірну кухню і обильно заосмотрений буфет.

---

## Надзвичайні Загальні Збори

**„Товариства Задаткового"**

стов. зареєстр. з обмеж. порукою

**в Яворові**

які відбудуться дня 20. грудня 1922 о год. 12 в полудне в льокали Товариства а на случай неприсутности відповідного числа членів о год. 1 в полудня:

Порядок денний:

1) Відчитання протоколу з послідних Заг. Зборів.
2) Зміна статута.
3) Внески і інтерпеляції.

**Ч. Лев Левицький** голова. **Андрій Молчко** секретер. 1221 1—1

---

## Звичайні Загальні Збори

**Міщ. Читальні Просвіта**

**в Яворові**

відбудуться дня 24. ц. м. 1922. р. о год. 2. по пол. в льокали Міщ. Читальні (дім укр. гімн.). — ВИДІЛ. 1234 1—1

---

## Надзвичайні Загальні Збори

**„Каси Задаткової"**

стовар. зареєстр. з обмеж. порукою

**в Камінці струмиловій**

відбудуться дня 26. грудня 1922 о год. 12 в полудне в льокали Каси Задаткової з слідуючим дневним порядком:

1) Відчитання протоколу з послідних Заг. Зборів.
2) Зміна статута.
3) Внески та запити.

1223 1—1 НАДЗІРНА РАДА.

---

КУПУЙТЕ! НА СВЯТА КУПУЙТЕ!

## :: АЛЬБОМ ::

**галицько-великоньких князів і королів**

містить 17 портретів арт. маляра Ю. Магалевського, книжий родовід і карту княжих часів. Альбом цей повинен находитися в кождій українській хаті, читальні і школі. — Крім альбому продаються також портрети князів і королів в одній таблиці. Ціна альбому 1000 мп., таблиці без картону 850 мп., наклеєні на картоні 1200 мп. Купити можна в українських книгарнях, а замовляти лише за готівку в

**ПОВІТОВІМ Т-ВІ КРЕДИТОВІМ**

1226 **у Львові, Ринок ч. 10.** 1—1

---

1193 1—3 **ДЕНТИСТ**

# ЯКІВ НАСС

б. співроб. дент. заведення проф. львівського унів. д-ра Бонсеннта приймає в заведенню

**— — вул. СИКСТУСЬКА Ч. 17. — —**

Без болю пломбування і видирання. ПТ. Публику з провінції полагоджується сейчас.

---

## НА МИКОЛИ і ЯЛИНКУ!

Спішіть поки вистане запас! Взуття мужеське, жіноче і діточе в найновіших фасонах, найлішої якости по найдешевших цінах поручає МАГАЗИН ВЗУТТЯ — —

:: :: **МАРКЕЛІЙ ШТАРК** :: ::

**ЛЬВІВ, Трибунальська 10** (Готель під 3-ма коронами). 1102 3—5

---

**ШИТКИ** вс. рода, до шиття і вишивання, великий вибір вишивок, канва, полотна, шифони, дими, вовни, кльоти і и., гуртом і на дрібно продає дешево і поручає свої від 22 літ ведені товари. XV. бітні сукни і біля. 4-20

ЖІНОЧА СПІЛКА ПРОМИСЛОВА — **„ТРУД" — ЛЬВІВ, — Ринок ч. 29.**

---

## Премійовий конкурс на ґрафічний емблем.

Громада українських студентів лісової інжінер і в Празі, розписує отсим премійовий конкурс на виготовлення ґрафічного емблему для українських лісничів.

Емблем повинен бути виконаний в чорному туші або сепі, в суто українському стилі, повинен бути обоснований на українській традиції, та повинен увиразнити собою сімволи як культурного (виховуючого) так технічного (виїсновуючого) лісоводства а також ловецтва.

Проекти належить надсилати поручним листом **до дня 30. січня 1923** на адресу: Hromada Ukr. stud. lib. inž. Praha, Poštovní schranka № 411, Hlavní pošta. До візерунку треба теж долучати письменне пояснення.

Мистецьке жіре зложене з Виділу Громади й знатоків **нагородить найкращий проект квотою 50** Кč. Нагороджений проект перейде тим самим на власність Громади. Всі прочі проекти будуть повернені власникам, тільки Громада застерігає собі право першенства в їх закупні.

Вислід конкурсу буде негайно оголошений в українських часописах, а премія буде зараз переслана проектодавцеві через банк.

В Празі, дня 4. грудня 1922 р.

ЗА ВИДІЛ Г. У. С. Л. І.

*М. Ярема*, Ing. c. голова.

*Б. Лучаковський*, студ. техн. секретар. 1211 1—3

---

## ВИПРОДАЖА РЕШТОК!!!

**Надаються на чудові мужеські убрання, дамські костюми або на покриття курток футер. Матеріял міцний, чисто новинний по ціні за метер**

Сорт А. 4.800 Мп. — Сорт Б. 5.300 Мп. — Сорт Ц. 8.500 Мп. — Сорт Д. 14.000 мп. Сорт Е. 18.500 мп. Сорт Ф. 22.000 мп. — **Рештки на бунди, пальта, футра:** Сорт А 8.500 мп. — Сорт Б 14.000 мп. — Сорт Ц 21.500 мп. — Сорт Д 31 800 мп.

**Куртки теплі на чистій ваті** з дуже міцного матеріялу, у всіх красках, Сорт А. 32.000 мп. — Сорт Б. 42.000 мп. — Куртки **з сильного матеріялу, можно й поремно викінчені,** тому поручаємо всім. Маємо також на складі **штани,** сорт А 9.200 мп., сорт Б 12.000 мп. за пару. **Наміжольки** з рукавами по 6.000 мп. за пт. **полотна, зефіри** від 2.000—2.400 мп., **бархани** від 1.900—2.800 мп. Для удогіднення постановили ми висилати товар без задатку і замовлення виконуємо за послідплатою (платиться при відборі товару). Порто і опакування 1.500 мп. на рахунок замовляючого. Ризика нема, бо товар не до вподоби виміняємо на инший або гроші сейчас звертаємо. Достава для Кооп. Спілок, Крамниць на догідних услівях. Замовлення просимо висилати просто до нашої кооперат. так

**„РЕГУЛЯТОР" Львів. Валова 14.** XX 3—3

---

## МАШИНИ до ШИТТЯ

найновіших систем, складові їх части, приклади до кравецтва та до ручних робіт поручає **АЛЕКСАНДЕР МАЛІМОН,** склад машин до шиття **Львів, Валова 11а.** Продаж рівнож машин до кравецтва. 1087

---

ДВА кавалери, веселого усвобідлення, розумні фахові маниміст і агроном, бажаючі вести спільний інтерес, бажаються з панночками або вдовами, які мали би відповідний посаг в цїли відкриття парового млина. Першенство мають з провінції. Зголошуватися тільки з фотографією до адміністрації „Свобода" під фаховець. 1172 2—2

---

КАЛЕНДАР-АЛЬМАНАХ

# „ДНІПРО"

**на 1923 рік.**

вийшов з друку при участі найкращих сил Соборної України.

Рецензії в пресі дуже прихильні.

**Продається у всіх книгарнях. Ціна 2000 мп. застережена до 15. грудня 1922 р.**

Хто звертається до адміністрації Львів, Ринок 43. І. пов. за пересилку не платить. 2—3

---

**НАЙВІДПОВІДНІЙШІ ДАРУНКИ НА ЯЛИНКУ і НОВИЙ РІК**

Електричні лямпки як також запасові батерії гуртом і детайльно поручає по конкуренційних цінах та висилає на провінцію фірма **МАЛЬВІНА ІММЕРҐЛІК** — XX **ЛЬВІВ, Ягайлонська 17.** 2—8

---

## ПОЗІР!

Всі купці, що мають склепи по селах, а всі инші, що хотять заложити собі склепа в селі, хай удаються з довірям до знаної і від літ існуючої фірми

# Маврикія Коляйна

**КОЛОМИЯ, РИНОК ч. 30.**

(у власнім домі, біля міської торгової галі),

де можна набути всякого рода кольоніяльні товарі, делікатеси, всякого рода овочеві напитки, великий вибір овочевих вин, воскові і церковні свічки та взагалі всілякі товарі першої якости і по так дешевих цінах, що зможуть по селах відпродавати ці товари по тих цінах, по яких продають купці в Коломиї, заробляючи на тім дуже добре. — Початкуючим з охотою служиться радою і помочю. — Кождий інтересований нехай в потребі удається лишень до фірми 1122 6—12

# Маврикій Коляйн

**Коломия, Ринок ч. 30.**

---

**На сезон осінний і зимовий!**

## СКЛАДИ Г. КРАСВОЇ ФАБРИКИ КАПЕЛЮХІВ

# Рудольфа Найвельта

**Львів** Площа Маєрійська ч. 8. вул. Казимирівська ч. 25. вул. Городецька ч. 72.

**Даром** одержить кождий купуючий капелюшок для ляльки.

**Стрий:** вул. 3. мая 8., **Бережани:** Ринок.

мають дуже богатий вибір наймоднійших і найелеґантнійших жіночих, мужеських і дитячих капелюхів.

**Першорядний товар!** XX 18—21 **Ціни найнизші!**

---

**Еміґранти, що не можуть виїхати до Америки,** (Сполучених Держав) або до Канади, можуть без всяких перешкод виїхати

# до КУБИ.

**Всіляких інформацій уділяє даром**

**„HOLLAND-AMERICA LINE"**

**ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 24.** (давніще вулиця Городецька ч. 101.)

Приїзні до Львова можуть вступити по інформації до нашого бюра поло двірця

XXI. 4—8

**Городецька 91.**

---

КІНОТЕАТРИ

# КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА

висвітлюють від четверга 7. грудня II-СЕРІЙНОВУ ДРАМУ на тлі чарівної східної країни п. з.

# „КІСМЕТ"

(ПРИЗНАЧЕННЯ).

Чудові артистки світа яко одаліски. — Небувалий люксус гаремів і палат. Розкішні змислові танці. Одаліски в купелі. Казочний блеск життя можодогого володаря Сходу. Романтичні пригоди бідака. Найбільше люблена жінка халіфа.

---

За редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 37. Почтову належність оплачено гуртом. Львів, четвер 14. грудня 1922. Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143 322.
Адр. тел.: „Свобода" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячно в краю зоте Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голландії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 5000 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословакії 20 чеш. корон, Румунії 50 лей, Угорщині 50 корон, Австрії 5000 кор. Зміна адреси 100 кор.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 150 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

*Львів, 12. грудня 1922.*

**Політика інстинкту вулиці.**

На другому місці подаємо звідомлення про події у Варшаві після вибору президента Польщі. Вшехпольські ватажки після провалу свойого кандидата на президентуру Польщі, звернулися до вулиці, взиваючи її до революційних виступів. І вибір першого президента Польщі супроводжує революційний фермент з права. На вулицях Варшави, яка не занедбує реклямувати себе на заході як заборола спокою на сході, ллється кров. Польські „фашисти" після довшого підготування рішилися виступити активно і у Варшаві. Досі тереном їхніх активних виступів була тільки Східна Галичина. Хоч тут досі не виставляли своєї фірми. „Безіменною" рукою висаджували у воздух українські інституції. У Варшаві виступили з відкритим шоломом.

Як показується, до варшавського малпування італійських фашистів, причасні й такі кити табору „Хієнй", як ославлений ген. Галлер, і так відповідальні люде, як міністр внутрішних справ Каменьскі, відомий з недавних виступів у Східній Галичині п. Урбанович, комендант поліції м. Варшави і и. Дивна держава, дивний народ...

Бо коли в Італії фашистський рух є психольогічно зрозумілим явищем, в Польщі є він тільки погонею за модою. Італія під оглядом національним одностайна держава. Фашизм в Італії — це реакція на соціялістичні експерименти, зразковані на методах большевицьких.

Польща, не стравивши величезних просторів з непольською більшістю, з кількома ірредентизмами в свойому нутрі, маючи від заходу і сходу ворожо настроєних сусідів, що в кождій хвилі можуть зголосити претенсії до Варшави, перша в Европі пробує йти слідами італійських фашистів.

Фашистський рух в Польщі не є хоч би в найменшій дозі реакцією на соціялістичні експерименти. Їх жеж тут не було. Вся влада на місцях в руках реакційних елементів. Тільки шильди не їхні. Польський „фашизм" на ділі звернений проти „національних меншостей", які на основі риського договору опинилися в межах Польщі. Польські „фашисти" хотіли би за ніч стравити ці меншости і таким чином створити під оглядом національним одностайну державу. Хто противиться сьому, той ворог.

І тільки на цім тлі є непорозуміння між польською правицею і лівницею. Лівиця хотіла би розложити процес травлення національних меншостей на роки, правиця хоче зробити це зразу.

Фашистський рух в Польщі — це черговий етап анархізування відносин в державі, яка проковтнула понад спроможність травлення.

Відповідю на цей рух з боку національних меншостей мусить бути тісна координація своїх змагань в напрямі реалізації своїх наннаціональних ідеалів. Це, а не ілюзоричної вартости хвилеві злобутки — повинні вони поставити в основу своєї праці.

В останній хвилі доходять нас чутки, що й львівські „фашисти" лаштуються до отвертого виступу, а виступ цей має бути звернений проти Українців. Вольному воля... Та нехай тямлять, що кождий рух викликує відрух! За евентуальні наслідки візьмуть вони й відвічальність.

**Не дайте голодувати найкращим синам народу! Читайте списки тисячів арештованих українських громадян і спішіть з допомогою! У львівських арештах сидить кількасот Українців, для яких варить обіди кухня Комітету Допомоги політичним вязням. Привозіть харчі до кухні: „Народний Дім" у Львові! Постачайте всіх харчевих приписів для тих, що в голоді і холоді сидять по польських вязницях!**

# Англійська преса про Сх. Галичину.

*Льондон, 30. листопада 1922.*

„Morning Post" з 21. листопада ц. р. подає п. з. „Український протест" отсю вістку: „Українці Східної Галичини видали зі Львова „Поклик до культурного світа". Цей документ, підписаний визначними представниками повідомляє про „гнет і насильства над українським народом" з боку польських властей та про „грабункову експльоатацію багацтв краю". В згаданім поклику сказано, що тисячі жертв замкнено у вязницях без слідства й піддано тортурам. Поклик підписаний між иншими перемиським та станиславівським епископами і кількома бувшими послами до австр. парляменту.

„Manchester Guardian" з 25. листопада ц. р. пише п. з. „Поляки і Східна Галичина — протест церковних і політичних лідерів" на ту саму тему ось що: „В дні виборів до польського сойму керманичі церкви і провідні політики Сх. Галичини (яку Польща окупувала в 1919 р.), проголосили у Львові протест проти того польського акту, значить включення того краю до польської виборчої території. Поклик підписали: епископ Хомишин, епископ Кочиловський, Алекс. Лешкович-Бачинський, теперішній вікарій львівської епархії разом з давним віцепрез. і трьома давніми послами до австр. парляменту, що репрезентують ріжні українські політичні партії у Сх. Галичині. Вони підносять протест з приводу грабункової експльоатації багацтв краю, кольонізації його чужими елементами, ізза переміни українських шкіл на польські, виключення Українців від університетських студій, закриття українських інституцій та безнастанних насильств, арештів, політичних процесів і вакуділ. Згадавши про масові арешти у Львові і в цілім краю, автори поклику пишуть далі: тут подає часопис докладний переклад місць відозви, в яких говориться про безправне розписання виборів Польщею, про оргії терору супроти Українців які не хочуть брати участи у виборах, про проголошення воєнного стану про наводнення краю польським військом і про арештування великої частини української інтелігенції, про українські протести до Союза Народів, Найвищої Ради і Союзних Держав Антанти, які остали — на жаль — без успіху, а Польща дальше продовжує свою політику супроти української державности і українського народу.

„Outlook" з 25. листопада п. з. „Питання Сх. Галичини" подає отсю статтю англійського публіциста О'Наг'и:

„Саме проголошено вислід недавних „виборів" до варшавського сойму, переведених у Східній Галичині. В Галичині „вибрано" чотирьох Українців проти 28 українських послів у австрійськім парляменті, хоч австр. виборча ординація, злаштована Поляками, була для них корисніша як для Українців. Треба тямити, що Поляки інкорпорували Сх. Галичину до польської території в ярким нарушенням постанов Союзних держав, які одні відповідно до міждержавних договорів мають суверенні права над тою частиною давньої австр. держави до часу вирішення про її політичну долю. Т. зв. вибори у Сх. Галичині були переведені під військовим терором. Чотири „українські" посли є тільки польськими ставлениками, що репрезентують самих себе в числі „чотирьох".

Згадуючи далі про те, що польська анексіоністична політика мусить довести до польської катастрофи, автор пише: „Хочу згадати, що проф. Gardner, який недавно вернув із подорожі по Польщі, взявся сміливо, хоч трохи легкодушно боронити велику Польщу, підкреслюючи, як ніа вміє найкраще, польську державу в її питомих красках. Для проф. Сх. Галичина — се домашня справа Польщі". Коли — то Англ'я — питає він — перестане дивитися на польське питання крізь німецькі і російські скла?", а я поставив би більше означене і поважнійше питання: „Коли Англ'я зачне глядіти на східно-галицьку справу з „української" точки погляду". Нам треба бачити річи такими, як вони є, і понехати на боці спекуляції, що не мають значіння. Маючи на увазі, що Поляки творчть тільки 12 прц., приймім навіть згідно з їх претенсіями, що 23 прц. всього населення Сх. Галичини, яка є Піємонтом, інтелектуальним центром нац. велико-українського руху, 35 мілонів душ по російськім боці, — вже ізза того самого ми повинні призадуматися, коли приймили би за правду, що се тільки чисто домашнє польське питання.

„П. Врублевскі, польський посол в Льондоні, у своїм полемічнім листі до ред. „Manchester Guardian" з 28. жовтня, відповідаючи на допис льондонського кореспондента нашого найбільшого ліберального дениика, висловився, що зона написана для цілей пропаґанди „та тому", вона не вимагає коментарів з його (себ-то польського посла) боку. Зазначую, що той курізний лист справді не стрічувся з ніяким коментарем, який був зайвий. П. Врублевскі в той спосіб дуже легко розправився з галицьким питанням. Ми зі свойого боку не забудемо тої неприличної інсинуації, яку він оставив за собою як одинску відповідь на поважне і необхідне критичне відношення до справи.

„Чим більш вчитуватися в донесення про події у Сх. Галичині, тим більше набирається переконання, що Польща у своїй теперішній політиці йде до катастрофи. Я підношу, що Сх. Галичина повинна стати другою Швайцарією, якої ненарушимість вийшла би на користь Польщі і Росії. В теперішних умовах Сх. Галичина може тільки в дуже близькій будучині стати тереном війни між польською і російською армією, тереном, який може стати могилою для польських анексіоністичних амбіцій на Сході. По що заганяти галицьких Українців в обійми большевицької Росії? Чому приготовляти психольогічну основу для російської інтервенції?

„Польща має за багато ворогів на своїх границях. Вона потребує приятелів. Її найкращі приятелі за границею розказують їй з гіркого досвіду, що гра в „передні сторожі імперії" є дуже ризиковна в нинішних часах. В Сх. Галичині Польща захвачує більше, як вона може задержати".

**Бувші арештовані! Переглянете числа „Діла" і „Свободи", чи ви були подані у списках арештованих. Напишіть негайно до Редакції „Свободи", як довго ви були увязнені, за віщо, в яких умовинах, коли були перший раз переслухані, та в яких умовинах перебули час у вязниці.**

Пр. 465/22. В Імени Річпосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий з Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часописи „Свобода" число 27. з дня 1. XII. 1922, в артикулах під заголовками: 1) „Сойм-во-сенатські наради" в уступах а) між словами „народу" і „Декоратівний", б) між словами „Л'мановським" і „в своїй вступній", в від слів „як виявляється" до кінця. 2) „До питання про інтерпеляцийну політику" в уступах між словами а) „в р. 1921" і „сконструований", б) „він говорить" і „материнську". 3) „Галицькі відомости" в уступах між словами а) „сенацією" і „в днях", б) „Озерецких" і „політиці", в) „відкинув" і „однак". 4) „А публика розтлєлася" в уступах між словами „публика" і „Промишлю", б) „день" і „вона кинулася". „Н'ка суд у Львові" в уступах між сл. „Стріляйте" і „Гину", б) „дорогі" і „Рубіє", в) „З дороги життя" в уступах між словами „забуть" і „і всюди", б) від слів „в тюр." до кінця. 7) „Промова д-ра Пилипа Евика" в уступах між словами а) „показуються" і „і не дивота", б) „закон" і „мало сего" містить в собі єство ad 1) 2), 6 б). 7) злочину з § 65 а) к. з., ad 3), в) 6а) кривди з § 302 к. з., ad 3 б), 4 кривди з § 300 к. з., ad 5) провини з Артикулу V. уст. з 17.XII. 1922. N 8/63 Д. з. д. уміся доконану в дни 30. листопада 1922 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думі § 493. процедури карної заказ дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби се рішення помістив безплатно в найблизшім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. грудня 1862 Д. п. д. № 6 ex 1863, а іменно засудження за перестуство на грошну до 4.0 Мп. — Львів, дня 1. грудня 922.

(Підпис нечитний.)

# Ревізії, арешти, тюрма.

З хронїки арештів.

В Самборі арештовано дня 27. жовтня ц. р. Евгена Фелишика під фантастичним замітом, що сходився з польськими офіцирами задля шпіонажі, і держано в тюрмі б. переслухання і слідства цілий місяць. Фелишик був у марті 1919. р. вироком полевого суду за інсинуований злочин з § 321. к. з засуджений на кару смерти через повішення, замінену на 10-літну тюрму, з якої відсидів 20 місяців у Вісничу, а решту йому даровано.

В Завалові коло Підгаєць арештовано дня 27. жовтня ц. р. після ревізії в канцелярії і приватнім домі скарбового контрольора Івана Філяса і відставлено спершу до Підгаєць, опісля до Тернополя а вкінци до Бережан, де після голодівки дня 18. м. м. пущено його на волю. Слідство проти него ведеться дальше. Коли п. Філяс зголосився до служби, скарбовий нарадник Пневский приняв його словами: „To pana jeszcze nie powiesili? Szkoda, żebym jeszcze sam za nogi był pociągnął". В результаті припинив його в урядуванню „ze względu, iż pozostaje w śledziwie sądowem".

В Лешневі пов. Броди арештовано дня 30. жовтня ц. р. абсольвента прав Івана Ганчарика, як казав жандарм, „na rozkaz z góry", а дня 31. жовтня ц. р. на вулиці в Бродах студента прав Ол. Качора після ревізії в домі його родичів в Лешневі. Поліція мала знайти, як хвалився жандарм, на улію під домом вибуховий матеріял, якісь „bomki napełnione ekrazytem". Цікава річ, що про істнування цих „бомб" поліція знала наперед, бо перевівши ревізію в хаті, жандарм сказав до других: „a teraz zaglądniemy do ula". Які то були „бомби", видко з того, що студ. Качора, як і його односельчанина п. Ганчарика, відставлених до Тернополя а опісля до Золочева обжалували за — противиборчу агітацію. Після дворазової голодівки обох випущено дня 27. падолиста на волю.

**Присилайте датки на політичних вязнів до Тов. „Краєвий Союз Кредитовий", або до Тов. „Дністер" з допискою: на вязнів! — У Львові є ще кількасот арештованих Українців! — В першу чергу найблища рідня і села повинні прийти з помочею!**

# Після польських виборів у Східній Галичині.

На „ґвязду".

Турчанський староста втяв незвичайну штуку. Щоби жовніри, що брали участь в карних експедиціях, мали гарні свята і винагороду за свій труд, видав староста наказ, через поліційні постерунки і письменно, збирати дари по всіх громадах „na gwiazdkę" для тих, що „zapewnili spokój i bezpieczeństwo" — з кождого дому по двоє яєць або по 200 мк.

Такі самі накази порозсилало староство по всіх школах в повіті, ігноруючи це, що школи усі є українські.

Ось „документ":

Starostwo w Turce Do L. 20675. 22. Turka, dnia 1. grudnia 1922. Do Wszystkich Zwierzchności gminnych i Zarządów szkół w powiecie! Nadchodzi święto Narodzenia Pana, a ze świętem tem, dzień św. Wigilji, dzień, który każdy człowiek święci w gronie swoich najbliższych, w gronie rodzinny. Nie będą mogli dnia tego w gronie swoich najbliższych spędzić ci, którzy z dalekich stron Państwa przybyli do naszego powiatu, ażeby tu zapewnić spokój i bezpieczeństwo. Najdrożsi żołnierze nasi. Na nas więc, na mieszkańcach tego powiatu ciąży obowiązek, aby tym, którzy, spełniając zdala od domów rodzinnych swój obowiązek, nie będą mogli w gronie rodzinnym spędzić tego dnia, uprzyjemnić jego spędzenie wśród nas. Celem urządzenia „Gwiazdki" dla żołnierzy w tutejszym powiecie zawiązał się komitet w Turce. Komitet ten zwraca się do wszystkich Zwierzchności gminnych i Zarządów szkół z prośbą, ażeby dołożyły wszelkich starań, by zebrać jak największą ilość datków, w naturze lub w pieniądzach na ten cel. Wszelkie datki w naturze jak i pieniądzach zechcą P. T. przesyłać do Turki do dnia 20. grudnia b. r. na ręce p. dra Doboszyńskiego, sekretarza Województwa. Komitet nie wątpi, że tak p. Naczelnicy gmin, jak i Panowie Dyrektorzy szkół, nie poskąpią starań w tym kierunku, a każda gmina z najwydatniejszym pośpieszy datkiem. Za Komitet: Starosta: Frankowski.

Мiотерії передвиборчих арештів.

В Копичинцях арештовано перед виборами за противиборчу агітацію цілу канцелярію адвоката д-ра Володимира Левицького, всю дирекцію місцевих кооператив, та ще де кого попало, як нпр. п. Івану Богачевську з чоловіком, як небезпечних місцевим можновладцям. Хотяй ходило тут лише о противиборчу агітацію і місцевий суд мав вже преюдікат в тій справі з увязненням о. І. Кливака, радна палата стереотипово, згідно з внеском прокуратора не узглядняла і сеї жалоби і задержала в слідчім арешті 13 людей, albowiem dotychczasowe wyniki śledztwa dostatecznie uzasadniają, że obwinieni dopuścili się zarzuconej zbrodni". В тій справі, помимо відомої заборони агітації галицькими воєводами, помимо заведення наглих судів львівський суд апеляційний, як перед виборами (10/X. 1922) так і тепер після виборів ухвалою з 14/XI. 1922 д. VI. 463/22 рішив, що закон не знає виборчого примусу і полишає свободу агітування! Ось дослівно наведена характеристична і для нас цінна ухвала:

Lwowski Sąd apelacyjny postanowił po wysłuchaniu Prokuratora w sprawie karnej przeciw d-rowi Włodzimierzowi Lewickiemu i tow. o zbr. z §. 58. b. c. uk. przy sposobności badania aktów tej sprawy z powodu zażalenia obwinionych na uchwałę Izby Radnej Sądu okręgowego w Czortkowie z 4/XI. 1922. Vr. 1385/8/22. zaczepioną uchwałę w ten sposób zmienić, że odmawia się wnioskowi Prokuratora na wdrożenie śledztwa wstępnego przeciw d-rowi Włodzimierzowi Lewickiemu, d-rowi Janowi Zawałykutowi, Ostapowi Bilińskiemu, Jarosławowi Bohaczewskiemu, Janowi Dmytrykowi, Piotrowi Stadnykowi, ks. Józefowi Facijewiczowi, Joannie Bohaczewskiej, Stefanowi Safianowi, Emilianowi Doroszowi, Michałowi Baznykowi, Włodzimierzowi Mazakowi i Mikołajowi Tytor o zbr. z §. 58. b. c. uk. pozostawia się sprawę w stadjum dochodzeń przygotowawczych i zarządza się wypuszczenie obwinionych na wolność (отже нема обліґаторійного арешту!!) — albowiem brak takich konkretnych faktów, któreby mogły uzasadnić podejrzenie, że obwinieni rzeczywiście popełnili imputowaną im zbrodnię, wobec czego nie ma prawnej podstawy na wdrożenie śledztwa wstępnego, a uczynione obwinionym ogólnikowe zarzuty należy najpierw na szczegółowy wniosek prokuratora w drodze dochodzeń przygotowawczych ustalić!

Zaznacza się przytem, że Sąd apelacyjny pomijając prawno polityczne zapatrywania obwinionych (правно-державне становиско Галичини), za które tylko wówczas mogliby być pociągnięci do odpowiedzialności, gdyby one kolidowały z powszechną ustawą karną, stoi na stanowisku, że wybory we Wschodniej Małopolsce zostały zarządzone legalnie na zasadzie ustawy wyborczej, że atoli agitacya przeciw udziałowi w wyborach mogłaby tylko wówczas stanowić istotę czynu karygodnego, gdyby była skierowaną przeciw udziałowi całej ludności Małopolski wschodniej w wyborach celem ich udaremnienia — nie zaś przeciw udziałowi pewnych jednostek, stronnictw, lub narodowości jak np. ludności ruskiej, — o ile naturalnie agitacji w tym ostatnim kierunku nie towarzyszyłyby jakieś czyny karygodne z powszechnej ustawy karnej np. z § 98. uk., a to z tego powodu, że ustawa nie zna przymusu wyborczego i pozostawia swobodę agitowania. — Czerwiński.

**При зміні адреси просимо не забувати подати і попередню свою адресу.**

# З Волині.

Одібрання церкви.

В Луцьку на протязі чотирьох років провадиться справа про відібрання у православних собору. В 1918 і 1920 році польська влада два рази видавала накази про передачу православного собору Полякам, але православним вдалось добитися відміни цих наказів. Нині ця справа перейшла до польського міністерства релігійних визнань й 9. листопада міністерством виданий новий наказ про відібрання у православних собору. На підставі цього наказу волинський воєвода Міцкевич видав постанову про переведення відібрання собору 29. листопада. Завдяки заходам польського звязку землевласників, який зрозумів всю недоцільність цих заходів, православним вдалось добитися відміни передачі собору, призначеної на 29. листопада. Цею справою має на увазі зайнятись українська соймова фракція. Місцеві ендеки розвивають шалену агітацію, щоб відібрання собору було переведено як найшвидче.

З кооперативного життя.

Кремянецький кооператив. союз, який завдяки конкшахтам бувшого члена управи Панкевича з Поляками, попав був в дуже скрутне становище, тепер починає потроху відживлюватися й налагоджувати свої справи. Союзу вдалось здобути кредит у познанських німецьких фірм.

Заходами культурно-просвітного відділу дубенського кооперативного союзу в ближчі дні має вийти з друку одривний календар на 1923 рік. Календар уложений завідуючим культурно-просвітним відділом, нині обраним сенатором, М. Черкавським.

Розпад „Українського Народнього Єдинства".

Утворена Поляками на Волині в виборчих цілях організація „Українське Народне Єдинство" не перевіши на виборах ні одного з своїх кандидатів, нині починає розпадатися. В луцькому „Українському Житті" умішено лист заступника голови цеї організації, Волошина, в якому він заявляє про свій вихід з організації. „Українське Життя" зазначує від себе, що цей вихід п. Волошином зроблений трохи запізно.

**Присилайте складки на Краєвий фонд на ин. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —**

# Заворушення у Варшаві.

„Облога" сойму.

Заповіджена на понеділок, на день заприсяження президента Нарутовича, ендецька демонстрація почалася рано біля 8. год. Перед льокалем „Розвою" зібралися юрби, зложені переважно з молоді, які поділилися на відділи й рушили під будинок сойму при вул. Вейській. Там застали вже кордони поліції, яка заховалася цілком пасивно й окружили сойм своїми власними кордонами. Кордони демонстрантів задержували послів і леґітимували їх, допускаючи до соймового будинку лише членів правих клюбів. Послів членів ППС, Визеолене, Пяста і національних меншостей брутально побивано й не допускано.

Побито: пястовців Ануша, Кепляка, Шидловского, соціялістів Пйотровского й Голувка, Жидів сен. Дайчера і раб. Ковальского. Сен. Дайчера скатовано до крови.

О 11. год. під сойм підійшов пос. Дашиньскі зі стареньким Лімановским. Обох їх потурбовано й заведено до одної з камениць, де їх придержано під сторожею.

Поліція взагалі не реагувала на всі оті насильства, а міністерство внутрішних справ не відповідало на телефонічні зазиви послів.

„Привіт" для президента держави.

О год. 12. вирушив до сойму през. Нарутович. Повинен йому був товаришити през. мін. Новак, але почувши про заворушення „захворів" і тільки пізнійше прибув у сойм. По дорозі з Бельведеру до сойму през. Нарутович кілька разів переїздив через барикади. Повозку президента ескортувала сотня шволежерів, яка розкидала барикади, щоб уможливити переїзд. В кількох місцях посипалося на през. Нарутовича каміння й груди леду і снігу, з яких кілька поцілило його в лице. Засніжений увесь приїхав през. Нарутович до сойму, а в його повозці окрім купи каміння й леду була зломана на двоє домська парасолька.

Заприсяження през. Нарутовича.

До церемонії заприсяження президента, яка почалася о годині 12·15 посли правиці на салі не явилися. През. Нарутовича бурхливо привитали посли лівиці й меншостей національних. Кидано оклики: „Хай живе Нарутович!" „Ганьба фашистам!" „Хай живе Пілсудскі!" „Хай живе конституція!"

На питання маршалка сойму п. Ратая, чи п. Нарутович приймає вибір, цей відповів рішуче й голосно: „Приймаю!" — потім вложив присягу згідно з церемоніялом. По відчитанню протоколу засідання Народніх Зборів замкнено.

Ще раз озвалися овації для през. Нарутовича. Потім відспівано „Єще Польска не згінела".

Президент держави обляганий.

Ледви замкнено Народні Збори, як прийшла вістка, що поворот през. Нарутовича неможливий, бо положення в місті каже побоюватися за його життя.

Президент отож приняв побажання представників чужих держав і залишився в соймовім будинку. В цій хвилі з вулиці принесено до сойму пос. Пйотровского (ППС.) побитого аж до втрати свідомости і зложено в салі клюбу ППС. Говорять, що його життю загрожує поважна небезпека.

Обурення між чужинецькими дипльоматами.

Без уваги на положення в місті чужинецькі дипльомати покинули сойм о год. 1·30. Їхні повозки юрба задержала і провірювала їхні леґітимації. Це викликало загальне обурення між чужими послами.

### „Відсіч" для Президента Держави.

Біля год. 2. наспіло військо, яке оточило сойм і почало робити службу на вулицях. Щойно тоді вернув през. Нарутович до свого помешкання. Коли він всідав у повозку, якась елегантна дама кинула в нього грудою леду. Даму арештовано.

### Кривава перепалка.

Рівночасно на місті гуляли ендецькі боївки ніби Татарва у здобутому місті. Нападали на прохожих перш усього Жидів, били їх і зневажували. В Алеях єрозолімських прийшло до стрілянини між ендецькою боївкою, яка хотіла здобути льокаль організації П. П. С. і робітниками, що боронили льокалю. На Алеях уяздовських похід робітників, які машерували визволяти пос. Дашиньского й сен. Лімановского з ендецької опресії, зустрівся з ендецьким відділом. Прийшло до стрілянини і бою за прапори. По стороні ендеків згинуло трьох і було кільканайцять ранених, по боці робітників двох убитих і теж кільканайцять ранених. Згинув робітник, що ніс червоний прапор.

### Авантури в соймі.

На вістку про це все посли П. П. С. і „Визволеня" кинулися до саль клюбів правих, маючи на цілі замкнути там усіх ендецьких послів як заложників аж до освободження пос. Дашиньского й сен. Лімановского. Прийшло до розрізнених бійок у соймових кульоарах, м. и. поміж ендецьким дневникаром Ольшевским і сен. Зубовичем. До ген. Галлера, що стояв у вестибулю, приступив Тугуговець (Визволенє) и. Гелеман і сказав: „Генерале! Я вас шанував колись. Сьогодні вважаю вас за останнього шубравця. Марш. Ратаєви вдалося потрохи успокоїти запали.

### Ревізія адміністрації.

Рівночасно радив конвент сеніорів, на якому гостро критиковано поведення властей. Вся вина паде на мін. внутр. справ Каменьского, який не видав ніяких зарядженъ, хоч мав відомости, що ендеки приготовлюють заворушення, і на шефа поліції п. Урбановича, (цього самого, що „переводив виборн" в Сх. Галичині). Мін. Каменьского привитав пос. Діяманд у соймі окликом: „Це лайдацтво! Ви зробили засідку! Марш за двері!" На питання, звернене до мін. Каменьского, яка ситуація в місті, Каменьскі сказав: „Говорять, що те пер бються перед льокалем робітничих організацій, говорять, що юрба стріляє". Це викликало обурення між послами. Вітос заявив: „Ваша заява не дає гарантії, що положення опанується. Не маю довіря ні до вас, ні до уряду!" Маршалок запропонував, щоб видати спільну відозву для успокоєння населення. Пропозиції не поперли П. П. С. і Визволенє, знімаючи з себе одвічальність за події. Погоджено ся нарешті, що всі партії осуджують ексцеси і приймають до відома, що уряд вжиє найгострійших мір.

У звязку з тим мін. Каменьскі негайно подався до димісії. Димісію принято, а ведення справ міністерства внутр. справ передано міністрови праці й опіки сусп. п. Людвикови Даровскому. Очікується ґрунтовних змін на видних адміністраційних постах.

П. Даровскі сейчас видав відозву, у якій осуджує останні заворушення як діло невідвічальних людей, перш усього молоді і заявляє, що уряд займе рішуче становиско. „Всі спроби забурення спокою подавлю всіми способами, які є в моїй розпорядимости включно до вжиття зброї".

### Мін. Каменьскі під суд?

Між послами є чутки, що на найблищім засіданню сойму буде поставлене внесення, щоб поставити був. міністра Каменьского під суд за те, що без уваги на численні телефонічні прохання послів о поміч не видав ніяких гострійших розпорядків.

### Арештування команданта поліції Варшави.

Міністр справедливости Маковскі зарядив засуспендування й арештування команданта варшавської поліції Сікорского.

### Спокій.

Пізно у вечері запанував у місті спокій. Ендеки видали відозву до населення, у якій взивають його до спокою.

957 АДВОКАТ
Д-р Володимир
Бачинський
переніс адвокатську канцелярію з Підгаєць до Львова і веде її при ул. Косцюшка ч. 1 а біля „Народної Гостинниці".

## Вивласнення духовних земель („мертвої руки").

Від одного з чільних діячів з кругів нашого духовенства одержали ми отсю статейку на актуальну тему. На порушені в ній справи звертаємо увагу в першій мірі наших консисторій.

У Варшаві радить саме тепер ватиканьско-польська комісія над вивласненням ерекціональних, церковних, монастирських і инших духовних ґрунтів по думці обовязуючого в Польщі земельного закона. З комісії вийшла підкомісія, що має приготовити відповідні проекти. До комісії з Українців належать: прелат о. Войнаровський від українського епископату і о. Калиш ЧСВВ. Справа ся для українського духовенства і українського народу взагалі великого значіння. Наше духовенство творить на селі gros нашої інтелігенції. Воно продукує багато української інтелігенції з себе і дає почин до такої продукції з селянських і маломіщанських кругів. Воно покищо все ще є „сіль землі" і длятого наші вороги або стараються його здеморалізувати через право презентації або нищити (прим. послідні арештування). Маючи в ужиткуванню парохіяльні ґрунта, воно може істнувати не оглядаючись дуже на церковні треби. Вправді війна дуже підірвала матеріяльний добробут українського духовенства Східної Галичини, але, як у всіх верстов, рани поволі гояться. Якщо тепер відібрано би ґрунт від наших парохів, духовенство, хочби і дістало платню з державної каси, попало би в крайну нужду, а на будуче мало хто вступав би в духовний стан. Якаж на се рада?

Перше всього повинні наші репрезентати на сій комісії запротестувати проти введення в життя польського земельного закона у Сх. Галичині, а зосібна щодо духовних ґрунтів. Східна Галичина лежить поза межами Польщі, отже не можна тут вводити законів, що нарушують основи суспільного ладу. Слід сподіватися, що св. Престол обстане за станом правним. Якщо сього не можна би було перепровадити засадничо, то принаймене відложити, доки справа Сх. Галичини не буде вирішена.

Не увесь латинський клир є за переведенням в життя земельного закона що до „мертвої руки". Сего хоче і домагається клир давнійшої Конґресівки і wsch. dnich kresów, бо тут польське духовенство ані не посідає ерекціонального ґрунту, ані не побирає пенсії, яку дістало би по викупі духовних ґрунтів. Духовенство Галичини і по части Познанщини є проти викупу духовних ґрунтів, бо польське правительство хоче попри якусь пенсію дати парохам 3—15 ha землі (найліпшої, зглядно найгіршої), семинаріям, епископам тільки три рази. Що се значить на селі? На 3, хочби 6 чи й 9 ha не можна удержати бодай 2 корови і пару коней.

Якщо мимо всего не удалося удержати всеї духовної землі в дотеперішних руках, то готівка за спродажу (своїм парохіянам) землю, повинна бути ужита на інвестиції ерекціонального добра, отже будова зглядно направа церкви, парохіяльних будинків (мурованих), закладання садів, закупно живого і мертвого інвентаря. Тепер по війні не можливо перевести парохіяльну конкуренцію; тому багато парохіяльних будинків і церков гниє, валиться і нема та й скоро не буде кому їх побудувати. По многих селах нема конфесійних цвинтарів, або й громадських нема защо розширити. В кождій громаді при церкві повинна бути уфундована захоронка, шпиталик з церковного, зглядно парохіяльного ґрунту. Але з тим всім нема що чекати на довгий час. Реформа земельна більше або менше корисна для духовенства всетки колись буде переведена. Отже треба заздалегідь на се бути приготованим. Та наші консисторії, здається, переконані, що так все буде, як тепер є, і коли священики молять о дозвіл продати кавалок ерекціонального поля на поправу парохіяльних будинків, церкви і т. п., бо все те гниє від дощу, а перепровадити конкуренції морально і матеріяльно неможливо, то консисторії стоять на становищі „non possumus" доки польська земельна комісія не забере парохіяльних ґрунтів і осадовить на них кого схоче. В консисторії кажуть, що на данину вільно продати парохіяльний ґрунт, бо на се є закон, а продати на направу чи будову церкви, парохіяльних будинків нема закона. А чому лат. консисторії дозволяють дуже легко на продаж кількох, ба і кільканайцятьох моргів парохіяльного ґрунту на костел чи нові парохіяльні будинки? Тож час крайній над тим всім призадуматися і щось розумного зробити.

### До П. Т. Членів Трудової Партії.

Зближається Народній Зїзд. Право виборів делегатів мають тільки ті члени, що заплатили партійний податок і тим задокументували свою партійну приналежність.

Тому обовязком кождого прислати партійний податок до Краєвого Союза Кредитового у Львові Ринок ч. 10. на ч. вкл. кн. 5000.

*Д-р ВОЛ. БАЧИНСЬКИЙ*
голова.

## Вічний ідеал.

Варшавський „Тиждник Ілюстрований" (з дня 2. н. м. ч. 49.), орган польської націоналістичної інтелігенції, містить передовицю п. Зигм. Дембіцкого під написом: „Народини ідеалу". Читаємо там між иншим такі загальні правди:

„Нарід не може розвиватися і жити без великих провідних ідей. На горизонтах свойого істнування мусить він мати ясно горіючі світла, до котрих змагає навіть в найхмарнійшу дієву ніч — з вірою, що осягне мету, — з надією, що осягнення тієї мети є — все близче.

„Таким світлом в добі нашої неволі була ідея незалежности. Присвічувала вона поколінням і покоління боролися за її здійснення. Коли би ми не мали тої ідеї, коли би в Польщі колинебудь справді погодилися з судьбою, були би ми від давна викреслені зі спису живих народів, так — як понад сто літ були ми викреслені зі спису европейських держав. Але „угода" з обсадниками (заборцями) мимо того, що кілька разів кидели її гасла люде малих сердець, не найшла ніколи і ніде відгомону в души народу. Протест тої души не припиниться ані на хвилю..."

Чи польська публіцистика є тої думки, що ідеал незалежности і мета до нього належить тільки до змагань польської нації? Чи ті, що ще вчора стогнали в ярмі тиранів, не повинні пособляти справі волі і свободи гнетених і покайданених народів, замісць супроти них переводити в діло всі прийоми своїх недавних панів і катів?

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.

## Льондонська конференція.

### Перебіг конференції.

Урядово повідомляють: Міністри коаліційних держав приступили до нарад в справі відшкодувань і союзних боргів. В нарадах беруть участь з боку Англії Бонар Лоу, Бальдвін і Крей, з боку Франції Поанкаре, Делястері і Перетеля Рока, з боку Італії Мусоліні, деля Торета, Конті і Россі, з боку Бельгії Теніс і Жаспар. Прибули також німецькі експерти з секретарем стану Бергманом.

### Погляди окремих держав.

На початку конференції дискусія на ній носила загальний характер: шеф кожньої делегації зазначив становище своєї держави. На підставі неофіціяльних даних можна уважати, що погляди Франції уявляються так: мораторія Німцям може бути дана що найбільше на дволітний термін, але тільки в обсягу виплат готівкою. Разом з тим виплати натурою мусіли би переводитись далі хиба в трохи зменшених розмірах. Німецька республика мусіла би швидким темпом перевести санацію своїх фінансів. В цілях переведення стабілізації німецької марки проектується уділення Німцям кредиту в розмірі 500 міл. золотом, до яких суми мали би бути прилучені також кошти, що знаходяться в банкові республики. Ґваранцією повички мало би бути стягання союзниками 25 відсотків вартости німецького експорту і митних оплат й переведення контролі над рурськими копальнями.

Мусоліні передав конференції ноту, в якій висловлює думку про необхідність примусити Німців платити відшкодування, в разі уділення Німцям мораторії вимагати від них відповідних ґарантій. Крім того Мусоліні домагається піднесення відсоткового уділу Італії в німецьких відшкодуваннях й випуску міжнародньої позички для виплати відшкодувань.

Теніс висловив погляд, що на перший плян повинна бути висунена справа заховання французько англійської солідарности.

Бонар Лоу тримається погляду, що заховання приязні між союзниками є справа першорядної ваги. Англія хоче, щоб Німці заплатили відшкодування, але вона спиняється над здібностю Німеччини платити. Уряд англійський нині згоджується на встановлення союзної контролі над фінансами Німеччини.

# Процес „Юрівців“.

Пятнайцятий день розправи закінчився зізнаннями свідка Михайла Вовка, який щиро признався, що волів би сидіти на лаві обвинувачених, ніж зізнавати проти своїх товаришів. Прокуратор бажаючи сповнити бажання свідка, наказав арештувати Вовка і його просто з салі розправ відведено до тюрми, всупроти оборони.

Шістнайцятий день розправи розпочинається довгими ревеляціями д-ра Ляндава, котрий доказує, що агітація обвинувачених в Польщі не мала нічого спільного з Москвою і що відозви поширювані обвинуваченими не можуть бути предметом розправи, як докази вини.

Д-р Л. Ганкевич по українськи ставить внесок в справі листів обв. Гіжовської.

Свід. Казімерж Івахув, поліційний комісар, котрий головно причинився до викриття комуністичного конгресу, зізнає, що ще 1920 р. довідався про істнування центрального комітету комуністичної партії Сх. Галичини. До центрального комітету належав Крілик, Сеник, Юнг та Гіжовська. Свід. поясняє, що не арештував комуністів відразу, бажаючи стежити за дальшою агітацією, щоби викрити цілу організацію, що йому вдалося. Свідок з гордістю описує, як він розкидав сіти шпіонажі, як слідив за підозрілими. Дещо свідок скриває як „урядову тайну“, проти чого протестує д-р Ляндав, який домагається вияснення, хто дав комісареві перші відомости про комуністичну організацію і хто її спровокував. Оборона жадає, щоби комісар видав провокатора.

Прок. Гіртлер доказує, що навіть в комуністичній державі поліція уживає провокаторів для своїх цілей і що комісар не є зобовязаний зраджувати урядових тайн. Прокуратор констатує, що викриття комуністичного конгресу не припинило комуністичної агітації в Польщі, бо й тепер істнують і ростуть нові комуністичні організації, в яких поліція повинна боротись навіть провокацією.

Д-р Ляндав збиває докази прокуратора і доказує законами, що поліція послугується провокаторами беззаконно, проти виразних постанов кодексу карного.

Обор. д-р Грек арґументами піддержує внесок д-ра Ляндава.

Д-р Л. Ганкевич доказує, що поліційні тайни можуть бути зраджені в суді і що в інтересі держави не лежить послугуватися шпіонами, котрі засипують невинних людей, щоби тільки заробити гроші і дослужитись ласки у своїх зверхників.

Д-р Л. Ганкевич пригадує, що минулого року сам прокуратор в суді заявив, що польський уряд, ані поліція не уживає шпіонів ані провокаторів, на що прок. Гіртлер відповідає, що не він сидить на лаві обвинувачених, а комуністи і тому не належалоб пригадувати його слів. Прок. уважається ображеним і грозить консеквенціями.

По двогодинній перерві, підчас якої відбувалися наради трибуналу в справі внеску оборони — предсідник прочитав вислід наради. Іменно рішення звернутися до зверхної влади комісаря Івахова із просьбою, дозволити йому виявити урядову тайну.

Дальше зізнає комісар Івахув, який найцікавійші факти своєї діяльности скриває під „урядову тайну“.

Свідок стверджує документами, що обв. Гроссерова, Крілик, Сеник і Круліковскі були членами центрального комітету ком. партії Сх. Галичини.

Зізнання комісаря не річеві, оперті не на льоґічних основах, а на здогадах та доносах. Свідок твердить, що комуністична партія зачалася розвивати аж з приїздом до Сх. Галичини обв. Гроссерової та Цховского, а перед тим вся комуністична акція обмежувалася на спорах.

З приїздом Гроссерової організація почала видавати відозви, брошури, гуртувати біля себе всі комуністичні гуртки провінції та зміцнювати звязки з Віднем та Камянцем подільським на Вкраїні.

Про плянований комуністичний конгрес, комісар Івахув знав довго перед конгресом і чекав на нього. Провінціональні комуністичні організації істнували в Перемишлі, Станиславові, Тернополі, Коломиї, Бориславі і Самборі.

Дальше комісар Івахув поясняє в який спосіб окружив будинки св. Юра й арештував комуністів.

Поліція впала до салі в хвилині коли обв. Гроссерова читала реферат. Круліковскі пробував втечи через вікно, але його зловлено. В кишені Гроссерової найдено списані умови між польською й українською комуністичною партією.

Комісар признається, що впавши до салі, де був конгрес, в першу чергу шукав Гроссерову, яку сподівався напевно там найти.

При кінці розправи наспіла відповідь, що дирекція поліції заборонила комісареві Івахові зраджувати урядові тайни, супроти чого внесок оборони буде відкинений.

**Шліть жертви на будову памятника на могилі Леся Мартовича до Пов. Тов-а Кредиточого „Віра“ в Раві Руській.**

# З польських справ.

### Уряд Новака остане?

„Роботнік“ подає, що підчас приняття делеґатів „Визволеня“, през. Нарутович подякував їм за їхню акцію прихильну до його кандидатури і заявив, що виконуючи свій уряд, піде за радами Пілсудского, щоби впливати завше в компромісовім дусі і не вязатися з ніякою партією. Завше вірний він буде демократії й республиканській ідеї. Заявив нарешті, що уділивши димісію теперішньому кабінетови задумує віддати творення нового ще раз п. Новакови його міністрам.

### Людовці виправдуються.

„Пяст“ видав комунікат, у якому заявляє, що бажав піднайти такого кандидата на президента, який дістав би якщо не всі, то принаймні більшість голосів Народніх Зборів. Тому не видвигав своєї кандидатури і старався погодити партії. Але правиця зробила це неможливим, висунувши неможливу до приняття кандидатуру п. Замойского. Тому в останній хвилі „Пяст“ мусів поставити свою кандидатуру п. Войцеховского. Коли ж при останнім голосуванню остав тільки п. Замойскі й п. Нарутович, людовці вважали неможливим перехилитися на бік п. Замойского, як представника аристократії й великої земельної посілости і мусіли віддати свої голоси на п. Нарутовича. Не було це вислідом ніякого договору з лівицею.

### Приняття влади новим президентом.

Перший президент Річипосполитої Габрієль Нарутович перейме владу від дотеперішнього начальника польської держави в четвер рано. Аж до того часу виконна влада буде ще в руках Пілсудского.

### Ґенеральний страйк в Варшаві.

На знак протесту проти останніх насильств ендеції, П. П. С. порозумівшися з Центральним Виконним Комітетом рішила урядити сьогодні (вівторок) одноденний ґенеральний страйк.

**ВП. Передплатників в Чехо-Словаччині присимо отсим складати передплату за наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавн. Спілки „Діло“ у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.***

# РІЖНІ ВІСТИ.

### Аязаньска конференція.

Наради в справі демілітаризації проливів значно посунулися вперед. Чимраз більше правдоподібним стає повне порозуміння в цій справі. Союзники приняли часть турецької тези погоджуючися, щоб побережа моря Мармара вилучити з проєктованої здемілітаризованої стрефи, щоб Туркам було дозволено перевозити війська залізницями через здемілітаризовані области і, щоб арсенали остали в Константинополі.

### Московська конференція по розброєню.

На засіданні бюра конференції російський делеґат Копп підніс питання про обмеження військових сил всіма державами на 1/4. Російський делеґат робив закиди Польщі, що тільки одна Польща в 1923 році має незменшений контінґент армії. Представник Польщі Радзівіл зазначив на підставі фактичних даних неправильність тверджень російського делеґата.

**Платіть партійний податок!!! Присилайте на адресу! „Краєвий Союз Кредитовий“ у Львові, Ринок 10., вкл. кн. ч. 5.000. Жертводавці позиці 500 мп. будуть оголошені поіменно!!**

Вписуватися в члени „Союза Українок“ і вплачувати залеглі вкладки можна кожного четверга від год. 5-ої до 6-ої по пол. — — в домівці товариства. — —

# З театру.

### Бенефіс М. Бенцаля.

Гурток артистів театру „Української Бесіди“ влаштував минулої середи (6. XII.) свойому товаришеви, п. М. Бенцалеву, бенефісову виставу. Вибрано „Молодість“ Макса Гальбе, відому українській сцені вперве з вистав київського „Молодого Театру“ Леся Курбаса, який і зладив її переклад; львівська публика теж знайома вже з цією пєсою, що була в минулорічному репертуарі „Незалежного Театру“ (тоді й була про неї ширша рецензія). Тепер ми побачили „Молодість“ у постановці п. Загарова в цілком новій обсаді роль, — за виїмком ролі одного п. Бенцаля, бенефіціянта вечора, котрий, як і раніше, відтворював прегарну постать пароха Гоппе.

Становище, яке п. М. Бенцаль займає в українському театрі останнього десятиліття, домагається того, щоби з нагоди його бенефісу згадати кілька слів з окрема про його особу.

Львівський театр памятає п. М. Бенцаля ще з часів довоєнної дирекції п. О. Стадника й пот м, з періоду дирекції п. Сірецького. Перейшовши до театральної трупи Леся Курбаса у Тернополі, істнуючої під фірмою „Театральних Вечорів“ — згодом повертає М. Бенцаль знову на львівську сцену, яка стояла тоді у дирекції п-ні Рубчакової. Та швидко починається двохлітній період мандрівок артиста, який вступає в ряди УСС. У 1919 р. бачать його знову Тернопільці, а дальше всі більші й менші міста й містечка Східної Галичини, в яких він гостював, як спів керовник мандрівного театру (вкупі з п. Рубчаком), але й сила місцевостей на Великій Україні, (передусім: Поділля і Херсонщини) по якій п. Бенцаль розїздив, як режисер т-ва „Новий львівський Театр“. З катастрофою армії полонений і конфінований Поляками, повертає до Львова, де стає одним з основателів „Незалежного Театру“, у котрому працює як режисер до кінця 1920 р. З того часу не сходить п. Бенцаль з дошок львівської сцени й до нині.

П. Бенцаль належить до тих, може й — правду сказати — досіль нечисленних у нас актьорів, які переливши вроджений свій сценічний талант крізь довголітній досвід, — придбали справжню сценічну культуру. М. Бенцалеви судилося ділити долю усіх українських актьорів: грати, співати й танцювати, бути вічно на афішах, починаючи від українських побутових музейних клейнодів та кінчаючи на клясичних траґедіях закордонного репертуару. Праця п. Бенцаля у біжучому театральному сезоні може наглядно і найкраще посвідчити всесторонність таланту артиста, його невсипущу енергію та тую сценічну культуру, яка не дозволяє йому зманіруватися на ролях, яких драматичний артист не грає ніде в світі... за виїмком галицького українського театру. Досить нагадати лише, що п. Бенцаль грає по черзі титулові ролі у „Бароні Кімелі“, „Ідеальному мужі“, та в „Ой не ходи Грицю...“! Перед жмінкою інтеліґентної публики грає Уайльда, а здебільша бавить авдиторію, яка завжди ще глядить на театр і актора очима своїх прадідів.

Це моральний і артистичних бік творчої праці артиста; а матеріяльний? Матеріяльний — це один жах, це траґедія, яку знає мало який найгіршого сорта робітник найнижчої катеґорії фізичних чи умових робіт, — це траґедія, у котру треба вглянути, щоби зрозуміти всю глибінь самопосвяти й запалу, які всетаки кажуть людині залишатися на свойому невдячному посту — виховувача громадянства! Зрозуміти і поклонитися, бо у наші часи мало таких людей, для котрих слова: запал, любов справи і самопосвята є змістом життя, мало, страшенне мало!

Як сказано — гурток артистів — товаришів п. Бенцаля ставив „Молодість“ Гальбе. Гурток із найкращих артистів теперішнього театру, що одночасно тішаться найбільшою симпатією широкої публики. У чудово збудованій „драмкохання“, як назвав пєсу автор, не має зайвих дієвих осіб. Є їх пять — а кожна з них є одним із життєвих символів на тлі звичайної на око, родинної драми, символів, які всі вкупі і творять траґедію життя. Ксьондз Гоппе (п. Бенцаль), це той золотий середній шлях, з якого „не рушити світа ні на крок“, це компроміс аподектичної теорії з неслухняною їй практикою. П. Бенцаль прегарно грав старенького веселого й привітного священика, який пережив за молоду траґедію, та найшов у собі тільки гарту духа, що вона „не пошкодила другим ні йому самому“. Найкращими місцями у усій креації були розмови, як о. Гоппе вів за столом, передусім у III. дії — у розмові з капеляном із своєю т. м. антитезою: сухою догмою, мертвою аскезою, яка даремне старається поставити високо гать на бистрому потоці життя. Капеляна Григорія Шигорського грав п. Загарів і грав так, що холодом віяло від його молодої та так непривітної чорної постаті на персоніфікаторів того бистрого й непокійливого життєвого потоку — Ганусю й Івана, представників молодости з усіма її хибами й прикметами, з її ідеалізмом і легкодушністю, загорільців до високих діл та недотепів у найзвичайнійших проблемах буденщини. Маруся

## Ще в справі т. зв. Індексу шкільних учебників.

Відносно до статейки п. з. „Львівська Кураторія заводить індекс" („Свобода" ч. 28), як виходить із тексту, пера того самого автора, що анальогічна статейка в ч. 22. „Свободи", уважаю своїм публичним обовязком забрати голос, виходячи й собі з того самого заложення, що Хв. Редакція „Свободи": „що справа українських шкільних підручників є настільки важлива, що можна і треба ріжносторонно освітлювати її без огляду на такий чи инший даний факт".

Передовсім тішить мене дуже признання автора статейки: „що шкільні підручники мусять придержуватися наукових плянів і повинні бути апробовані шкільною владою". Але заразом дивує мене не мало, як автор „з педагогічних кол" може кілька рядків дальше писати так: „Початим у цілій Польщі вільно видавати книжки всім і подавати до апробати або ні, одначе ні міністерство, ні жадна кураторія не бере на себе функції прокуратора для шкільних учебників". Бож — по правилам елементарної льогіки — хто признає потребу і вартість позитивного індексу шкільних учебників, той — очивидно — e contrario вже тим самим признає шкільній владі також право до виключування (в тій чи иншій формі) від ужитку в школі книжок неапробованих, бо в противнім разі видавання позитивного індексу не мало би ніякого реального, поважного змислу і значіння. Очивидно — я повторяю се ще раз — неапробована на шкільний учебник книжка, о скільки не є сконфіскована, може служити кождому членови суспільности, отже й ученикови, до приватної лектури, чи дома, чи навіть у шкільній бібліотеці, але не має і не може мати права на те, щоб її ученик м у с і в собі купувати так, як м у с и т ь і повинен купити п р и п и с а н и й о б о в я з к о в и й ш к і л ь н и й у ч е б н и к, за якого практичу вартість шкільна влада йому ручить, а бодай повинна ручити так, як ручить, а бодай повинна ручити супроти суспільности й історії за добрий вислід і успіх шкільної науки взагалі. Чиж не памятаємо от ще всі добре онтого зовсім оправданого різкого огірчення, з яким колись (десь около р. 1901) проф. Василь Білецький витикав в „Учителю" нечуване недбальство колишньої Краєвої Шкільної Ради при першім виданню перекладів „Всесвітної історії для вищих кляс середніх шкіл. В. Закшевского" (особливо томів II. і III.)? Шкільний учебник повинен і — в границях людської спромоги — мусить бути під кождим оглядом взірцем старанности і ясности для праці учеників. А відома є у педагогічних кругах культурного світа також засада, що навіть і найліпша на загал книжка є для молодого недосвідного ума учеників ледви щойно достаточна. Колиж автор статейки покликується на т. зв. „Index librorum prohibitorum" римської Курії або на „аболіку каліфа Омара відносно Александрійської бібліотеки", то, очивидно, перескакує собі легонько — і то для своєї дальшої, зовсім не педагогічної, мети — із сфери школи на поле книжкової продукції взагалі, у сфері якої, як знаємо, ще й досі таки грає всюди свою ролю також з одного боку автономна літературно-наукова критика, а з другого навіть ще й державна заборона чи там конфіската.

Автор статейки — дивним дивом — вже другий раз залюбки покликується на те, що то під тим оглядом „у цілій Польщі вільно". Отже супроти голословного його, так сказатиб, славословія тих відносин я приведу у виписках дословно от хочби найновійший міністерський „Okolnik do Kuratorów Okręgów szkolnych w sprawie podręczników szkolnych" з дня 14. листопада с. р. Ч. 2392/22: „Ministerstwo otrzymuje skargi, świadczące o tem, że dyrektorowie i kierownicy szkół nie stosują się do wydanych przez Ministerstwo spisów podręczników szkolnych... Wobec powyższego należy polecić wizytatorom oraz inspektorom szkolnum czuwanie nad przestrzeganiem obowiązujących spisów Równocześnie zaznacza się, że do kwalifikowania podręczników i pomocy szkolnych upoważnioną jest tylko Komisja książek i pomocy szkolnych Ministerstwa". Апробата українських учебників для шкіл Галичини відбувається, як я се вже перше згадував в ч. 25. „Свободи", бодай поки що ще при львівській Кураторії.

Тільки що до шкільного meritum справи, щоби, як то кажуть, баламуцтво не ширилося. Але додам ще кілька слів про ширше значіння дотичної дискусії:

Автор вже першим разом (в ч. 22. „Свободи") писав на адресу „українських членів Кураторії (т. зн. львівської): „Чиж би вони не мали на стільки голосу, щоби спинити такі дивоглядні розпорядки? (автор має на гадці передовсім неапробовання геометрії п. Сітницького). А може бояться ставати в опозицію?" А тепер знов (в ч. 28 „Свободи"), що правда, вже тільки під моєю адресою без обинників розводиться: „п. д-р Копач є прихильником монополізації шкільних учебників... тим способом нищиться хист і розмах людей, які — може — змогли би дати дещо красше ніж те, що вже написане... такий монополізм надзвичайно обмежує вчителів і примушує їх триматися сліпо накиненого їм з гори шабльону... т а к о ю діяльністю він (т. зн. д-р Копач) тільки йде на зустріч стремлінням наших теперішніх володарів".

Отже приймиж, ш. товаришу „з педагогічних кол", передовсім до відома те, що і я також, і то з повною свідомістю ваги справи був досі і дальше хочу бути завсіди як найгорячійшим поклонником і приклонником зазиву св. апостола Павла: „Духа не угашайте!" — бо „токмо Духъ животворитъ". І в тім дусі — розуміється, в границях людської спромоги — я сповняв також свою, Богу дякувати, вже дванацятьлітню досі працю, при апробаті шкільних учебників для наших середніх шкіл — про що кождий, хто схоче, зможе найвірнійше довідатися у самих же таки дотичних авторів тих учебників. Але чи кождий, як Ти кажеш, „розмах" — то вже й бажаний реальний вислід? Чиж нема иноді і таких „розмахів", як то їх так дуже влучно характеризує римський поет Горацій відомим гексаметром: „Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus" (= Розступаються гори, а вродиться смішненьке мишеня)? Розуміється, такі „розмахи" мали в мені завсіди і будуть і дальше мати непримиримого, рішучого противника і ворога, хочби й за ціну власної непопулярности, а то в імя публичного добра, бож для кождого, — все одно, державного чи недержавного — народу на світі, се справа величезної ваги: вміти розріжняти і таки на ділі у життєвій практиці і дійсно розріжняти правдивий лет від удавання лету маханням руками, а влучний вислів наукової правди від невідвічального і туманного, хочби й як звучного та високопарного мляскання язиком.

Се одно. А друге: Ти, ш. товаришу „з педагогічних кол" говориш про апробовані учебники як „с л і п о накинений з гори шабльон" т. зн. кажеш усім читачам „Свободи" вірити, що я так собі на сліпо, навіть не читавши, або не розуміючи дотичних книжок, поручаю молоді мого народу сю чи ту книжку, як шкільний учебник. Але от, чи не був би Ти ласкав бодай підписати своє імя під так тяжким закидом безсовісности на мою адресу, щоби нарід бодай знав, хтож то Ти саме такий дуже видющий, і міг натішитися Тобою? В дійсности за дванацять літ мого урядування на тім полі не вийшов ані один учебник для наших середніх шкіл без мого як найдокладнійшого прочитання, і то часто не тільки одного, але иноді навіть дво- і трикратного, і то не тільки в рукописі, але й у зложених вже друком коректах. Правда, неодно таки в них могло Тобі й неподобатися. Але чомуж тоді Ти не напишеш з „хистом і розмахом" п о д р і б н о ї рецензії чи критики дотичних книжок? Тільки під вигідною покришкою анонімa, очорнюєш мене головно за мою тяжку й так дуже відповідальну працю перед моїм народом, а навіть перед моїми власними дітьми, закидуючи мені за одним „розмахом" загальниково і брак совісти і брак розуму і брак відваги. Чи се педагогія? Чи се патріотизм? Але не журися. Німці кажуть: Lügen haben kurze Beine. А наш нарід також знає, що: Правдою цілий світ перейдеш і назад вернешся, а неправдою і до порога не дійдеш.

*Д-р Іван Копач.*

## Ювилей сценічної діяльности дир. Олександра Загарова.

Дня 21. ц. м. святкуватиме головний режісер Українського Театру дир. Ол. Загаров 25-літний ювілей своєї сценічної діяльности. На пропозицію Ювілейного Комітету в цей день буде виставлена знаменита драма В. Винниченка „Гріх". Ювилейний Комітет сподіється, що свято дир. Загарова найде широкий відгомін серед української суспільности. Перед роком приїхав дир. Загаров до Львова і всеціло присвятив свій великий сценічний досвід і талант убогій галицько-український сцені.

Мимо крайно непригожих умовин Його праця увінчалася несподіваним успіхом. Під Його проводом театр виставив цілу низку пєс з европейського репертуару, познайомив галицьку публику з драматичною творчістю найбільшого сучасного українського письменника В. Винниченка.

Розвалений воєнним лихоліттям Український Театр під фірмою „Української Бесіди" після приходу дир. Загарова відродився, зробився важним культурним чинником.

Вислів своєї вдячности за дорогоцінний вклад в театральне мистецтво Галицької України дасть українська суспільність на святочній виставі 21. грудня.

Після першого акту ювилейної вистави представники громадських установ зложать Ювилятови привіти.

На листу учасників комерсу, який відбудеться після вистави „Гріха", вписатися в „Українській Бесіді" в год. 6—7 вечером до 19. грудня 1922.

Львів, 12. грудня 1922.

За Комітет:
*д-р Ю. Савчак. Й. Стадник,*
*М. Струтинський.*

# ТЕЛЕҐРАМИ.

**В Польщі спокійно.**

Варшава (ПАТ.) До год. 1. в пол. міністерство внутр. справ одержало звідомлення з усіх воєвідських міст про повний спокій у цілій Польщі. Власти розвели всюди належну обережність і видали відповідні зарядження.

**Перервання льондонської конференції.**

Париж (ПАТ.) Поанкаре разом з иншими членами французької делеґації приїхав сьогодні до Парижа.

Льондон (ПАТ.) Райтер. Поанкаре на льондонських нарадах обстоював якнайенерґічнійше свій проєкт окупації округа Рури. Англія не попирає щоправда цього проєкту, але до розламу з цього приводу між союзниками не прийшло.

Берлін (ПАТ.) Перервання переговорів в Льондонні є на думку „Льок. Анц." найгіршим, що могло статися. Тому часопис взиває німецьке правительство, щоби поробило всі заходи для запевнення спокою і порядку в нутрі німецької держави в разі евентуальних спроб нарушення спокою.

**Відповідь союзників.**

Париж (ПАТ.) Авас з Льондона: Відповідь союзників на німецьку ноту послідує щойно 16. січня, себто в речинці платности найблищої німецької рати.

**Керзон не уступає.**

Льозанна (ПАТ.) В тут. кругах англійської делеґації заперечують вістку про плянoване уступлення льорда Керзона з огляду на лихий стан здоровля.

**Конґрес мира в Газі.**

Гаґа (ПАТ.) Отворено тут світовий конгрес мира, скликаний міжнародніми союзами мира.

---

була п. Голіцинська, і роля наївного молодого сотворіння, 18-літньої дівчини, що виховалась у домі добряги вуйка пастора та дивиться на світ крізь призму ідеалізму — не могла найти кращої заступниці ніж п-ні Голіцинська. Її партнер п. Блавацький, дав доказ, що дійсно, при відповідній праці, зможе виробитися на гарного аманта. Годилося би може трохи глибше глядіти на цей жанр; ролі амантів не завжди мусять бути мляво солодкаві; елемент ліризму вимагає у них деколи багато меншої уваги від инших, які саме бувають характеристичними рисами даного аманта. Воно трохи торкається і ролі Івана Гартвіга в „Молодости", — найважчої ролі у цій пєсі, — важкої передусім тим, що вона найслабше опрацьована драматургом; Іван — має бути тим, який має „легкодушні принципи", по характеристиці духовника, та який хоче „порвати з усіма мріями", хоче „помірятись силами" та „вибитись"; це студент — вільнодумець, який проте — своєю поведінкою робить враження зеленого школяра та й годі. Колиж п. Блавацький і не використав млявого тексту для сотворення виразного типу, то це не його вина, бо тут не поможе ні талант ні робітливість, а треба сценічної практики щонайменше Леся Курбаса, який грав цю ролю на київській премієрі. (Так нпр. невдало була віддана д. важна одна сцена у II. дії: гостра розмова з капеляном: за те гарно грав п. Б. у III. дії, закликаний о. Гоппе на „порахунок"). Пятим із гармонійного ансаблю був п. Крушельницький, якому драматург казав ще раз доказувати стару аксіому, що всетаки світом керує здебільша в и п а д о к, дикий, безглуздий випадок, який перекидує коміть головою й нівечить усі льогічні преміси й висновки, передумувані людьми, що є лише іграшкою у руках долі, яка не знає ні законів льогіки ні церковних догм зні палких поривів та звичайно вибирає собі жертвами тих, що найменше провинились. У креації п. Крушельницького Аманд був таким ідіотом, дитиною дикою непогамованою й позбавленою керми розуму фізіольогічного інстинкту, яким його хотів мати автор цієї небуденної пєси.

Товариші п. Бенцаля віддали йому прегарну послугу. З свого боку дозволю собі побажати В.Ш. Бенефіціянтови святкувати після довгих років щасливої хоч як важкої сценічної праці свій ювилейний бенефіс на такій вкраїнській сцені, яка розумітиме вартість а р т и с т а д р а м а т и ч н о г о т е а т р у. Як що це буде у Львові — тим краще!

*М. Кедрин.*

## З концертової салі.

7 го ц. м. відбувся у салі Музичного Інституту ім. Лисенка концерт, із котрого дохід призначено на фонд Інвалідів.

Комітет, організуючий концерт, доклав з сього боку всіх сил, щоби зробити його як найкращим: ріжноманітністю програми й призвищами учасників.

Вступне слово, яке виголосив дпр. М. Галущинський — вразу ввело настрій святочного вечора. Коротко і звязко зясував значіння слова „інвалід", інвалід національної визвольної війни, яка вкриває борців славою, славою, що виросла „з моря терпінь, жертв і живої крови". „На шляху її (слави) походу великі піраміди. Основи покладені 1914 р., вершків ще не видно. Ще кілька ступенів... Але чим близше завершення, тим потрібнійше більше напруження усіх, зєднаних сил, страшної енергії, яка має зродитися із духа українського козмосу... А на шляху її походу великі піраміди і розбиті бльоки каміння і знеможені немічні постаті робітників — працьовників пірамід... Одначе серед сірої буденщини при оцінюванню особистих переживань не затрачувати міри й не забувати, що найбільша особиста жертва в майні, здоровлю і життю не стоїть у ніякому порівнанню з цінностями, котрі маємо зложити на вершинах національної будівлі!..."

Коротка промова Вп. Громадянина зробила чимале враження тим паче, що її відзначала чистота мови й краса стилю. Усіх же инших учасників концерту можна поділити на такі групи: тих, які є загально відомі своїм мостецтвом, тих, що не вгавають у своїх студіях і разураз дають на це докази, і тих, що вперве виступили перед ширшою публикою. Коли казати про перших, то нагадується лихо таких мінливих складкових концертів: старі артисти, даючи свою згоду на участь у добродійному вечорі, вважають (з їх боку цілком справедливо) достаточним, що взагалі братимуть участь, повторивши щонебудь із свойого старого репертуару. До найбільш відомих і шанованих артистів належить безумовно проф. Е. Перфецький і оперовий співак Маслюк. Перший із них знову мав нагоду майстерно підкреслити ліризм у своїй грі (Bruch: Col Nidrei), другий — оправдати славу свого голосового тембра й італійської маніри.

Проф. Т. Шухевич, виступивши після кількох літ знову на львівській естраді, виступив як рутинований пяніст; його головною прикметою — це мягкість і заокругленість в ударі; слід хиба зазначити, що у „Carneval'i" Grieg'a могло бути більше темпераменту, п-ні Свірська, викавує з кождим черговим виступом величезний поступ; слухаючи в неї оперові арії („Пікова Дама", „Фавст") — бачиться у неї оперову співачку з великою майбутністю. Бо дійсно своїм голосовим матеріялом, музикальністю — своєю появою п-ні Свірська має усі дані для оперової сцени.

До тих, які вперве представились українській авдиторії, належать п-ні Федорцева й Чабанівна. П-ні Федорцева деклямувала уривок зі „Слова о полку Ігоревім", — поему надзвичайно важку для деклямації, яка вимагає великої голосової скалі та солідної школи. Ця поема годиться радше на мужеську деклямацію; головною же небезпекою, якою грозить декляматорови, це патос, у котрий можна попасти при тому ритмови, стилеви й поет. зворотах, які характеризують „Слово о п. І.". Тим приємнійше було слухати п-ню Федорцеву, яка вийшла повною побідницею з важкого завдання. Витримка ритміки, модуляція голосу, чистота дикції — показують у п-ні Федорцевої добру школу; зрозуміння усіх поодиноких детайлів чудової поеми — зраджують великий талант. — П-на Чабанівна витримала нелегку конкуренцію. Співала серію з „Гальки" і пісню „Як би мені черевички" Лисенка, у котрих мала змогу зясувати свої найбільші прикмети: вміле орудування голосом і фразування. Кажучи про добір пісень, не можна похвалити його, що торкаються хору. „Бандуриста". Так нпр. Eisenhut-a „Буря" належить до архиву, звідкіль дуже ризиковно виймати його хорови, що складений із нового і не цілком зіспіваного голосового матеріялу. Акомпаніятори, пп. Нівінська і інж. Бобикевич, визвались з задачі дуже добре. Багато дають до бажання переклади пісень, у котрих є великі акцентуаційні недогляди (нпр. в арії Маргарети з „Фавста"). — З нагоди концерту мимоволі насувається думка: Що таке з „Бояном"? Адже його члени є на волі, а не по вязницях! Невже він припинив своє істнування? А коли так, то чи нема людей, які взялися би за надзвичайно вдячне діло організації нового мішаного хору? (k)

---


## Кружки УПТ. на области станиславівського воєв. — Позір!

Воєвідство в Станиславові дозволило рескриптом з дня 7. грудня 1922. ч. 10314/През. **одноминову** збірку в часі від 17. XII — 24. XII. 1922. на цілі „Рідної Школи" так в грошах як і в натураліях.

Подаючи отсе до відома, взиваємо Кружки УПТ. до зорганізування й переведення сьої збірки **в кождій громаді** станиславівського воєвідства.

IX 1—3 **Головна Управа УПТ.**


---

## НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Послідне число (36) „Свободи" сконфіскувала польська прокураторія за два місця другої статті, одно місце в статті „Ревізії, арешти, тюрма" та за два місця статті „Лист до Редакції".

— **„Волинь і її культура".** Заряд Музея Любомірських у Львові відкрив на днях виставку п. з. „Волинь і її культура". Виставка уладжена при допомозі д-ра З. Морвіца польського консерватора волинського округа, та д-ра М. Гембаровича кустоса бібліотеки Баворовских, обіймає види замків, палат, дворів, костелів, церков і біжниць, як також внутрішної обстанови і мистецького промислу. Поміж знимками є ряд памятників знищених війною. Цілість має дати картинку „польської експанзії" на Схід не позбавлена одначе інтересу для дослідника української мистецької сторони, приглушеної плодами сусідської „експанзії". Про українську частину виставки напишемо небаром обширнійше.

— **„Український тиждень" в Берліні.** Заходом Технічної Вищої школи в Шарльотенбурзі і Німецько-українського Товариства в Берліні відбудеться тиждень викладів по українознавству з такою програмою: др П. Рорбах: „Німеччина і Україна"; д-р З. Кузеля; „Україна, край і народ"; проф. Б. Лепкий: „Культурний розвиток України"; Ф. Кайзлер: „Зразки української поезії в німецьких переспівах"; д-р Даскалюк: „Відбудова України і німецькі техніки": Конз. Оренчук: „Українське сільське господарство"; І. Рабінович: „Електрифікація України"; М. Гехтер: Природні скарби України"; І. Шепарович: „Східно-галицька нафта"; д-р Ляне: „Німці на Україні".

— **Поліція бушує!** В мин. неділю відбулося в гімназії СС. Василіянок посвячення пластового стягу. Крім учениць і професорів було кілька запрошених гостей (батьки учениць). На свято з рамени Ради Шкільної делеговано аж двох інспекторів. Польська поліція паньствова приготовила й тут несподіванку: підчас посвячення впав до будинку комісар з агентами, вилеґітимував інспекторів і домагався від них окремого письменного уповажнення Ради Шкільної, що їм доручений нагляд над церемонією посвячення. Одному з інспекторів тільки з біду вдалося переконати п. комісаря, що всеж таки — він — інспектор, делегований Радою Шкільною, має право взяти відповідальність за свято в гімназії. Де инде, навіть не в републиканських державах — поліція не має права впадати до шкільного будинку... Чи потрібні коментарі? — *Один з батьків.*

— **З приводу „хліборобів".** Від Вп. посла Вячеслава Липинського з Райхенау одержуємо письмо такого змісту: „Високоповажаний Пане Редакторе! Думаю, що мусять Вам бути відомі такі факти: 1) що істнує українська громадська організація (наддніпрянська), гетьманського політичного напрямку, яка складається переважно з продуцентів хліба (поміщиків, козаків, селян) і тому зветься хліборобами; що 2) польський уряд назвав якусь групу каналій, які зломали державно-національну солідарність в Східній Галичині теж „хліборобами". Супроти тих фактів, чим треба пояснити постійне вживання цього імени „Свободою" у відношенню до наємників польського уряду, які з хліборобством взагалі а з хліборобською партією зокрема не мають нічого спільного?" У відповідь вельмишановному п. послови завважимо, що назви „хлібороби" вживали ми досі длятого в лабках, а на будуче пошукаємо для тих панів більш відповідного імени.

— **Нова причина відмови леґітимації.** Польське староство в Городенці, письмом з дня 10. XI. ц. р. до п. М. Савочки повідомило його про відмову уділення йому подорожної леґітимації з причини... „ponieważ sprawdzonem zostało, że legitymacja ta nie jest koniecznie potrzebną a nadto jest przepuszczenie, że zamierza jej nadużyć do celów agitacyjnych przeciw Państwu Polskiemu".

— **Як в середніх віках.** З Бродів доносять: На брідському ринку стоїть велика, одноповерхова камениця, яка більш аніж сто літ остає власністю родини Крістіянполерів, Минулої пятниці, по богослуженню в костелі, вдерлася товпа з іконами до одної з кімнат того дому, в якому перед 150 літами мав бути монастир, і зайнявши її силою, уладила там каплицю. На головній брамі поміщено хрест з лямпочкою з тим, що камениця має бути відібрана теперішним власникам і замінена на монастир. Заінтерпельована в тій справі польська влада, заявила тільки свою безрадність супроти інциденту. Серед жидівського населення Бродів запанувала самозрозуміла паніка. Серед мійської голоти поширено чутку, мовляв в тій камениці „обявилася Богородиця", яка зажадала звороту „свого" дому від „невірних"...

— **Фабрика паспортів.** В Сопотах викрито фабрику фальшивих паспортів „важних" на Данціг. Одного з фабрикантів арештовано.

— **Болехів — чи нова Вижська!** В місті Болехові учителює в народній школі п. Женчаківна, яка навчання дітей проводить в той спосіб, що підчас лекції випитує дітей, хто якої національности. На відповідь — української — п. учителька обдаровує їх побоями різкою. Таке сталося з учеником Романом Гібайлом. Раз дістав за це, що відповів, що він національности української, а другий раз на запит, як називається, відповів: Роман. Батько побитого, не могучи нігде знайти сатисфакції для дитини, порадив собі в той спосіб, що стрінувши п. учительку на ринку, делікатно погладив її рукою по фізіономії так, що п. учителька мусіла аж засягати ради деяких спеціялістів у Львові.

— **„Трійо" перед судом.** Перед трибуналом присяглих суддів у Львові почалася оноді розправа проти Василя Кравчука, Катерини Кравчукової і її матері Тетяни Ґованикової, обвинувачених о злочин убийства. Нічю дня 19. марта ц. р. в селі Пасіки убито в звірський спосіб чоловіка обвинуваченої Катерини, людину над вираз спокійну, працьовиту, без ворогів в селі. Поліційне слідство і опінія села звернулися зразу проти жінки убитого, її матері та любовника Василя, іменника убитого. Обвинувачений Василь Кравчук признався на поліції і перед суддею до злочину, якого виконання виглядало більш-менш так: Обвинувачена Кравчукова приняла парубка Василя Кравчука на службу в 1921 р. Уже в кілька місяців потім навязали вони поміж собою „інтімні" зносини, які вчинили для старого Кравчука дім пеклом. Не задовольнившися взаєминами з парубком, Кравчукова рішила позбутися чоловіка, що доручено її коханцеви з тим, що за вбиття Кравчука дістане лошака. Уложено план убийства. Нічю вивабив парубок свого господаря на двір і тут почав його дусити. В допомогу йому надбігла „вірна" жінка і почала частувати нещасливого ножем по животі і голові. Смерть нещасного чоловіка наступила скоро. Обвинувачені випираються усього. Василь Кравчук впевняв, що в поліційному слідстві признався до вини через побої, боючись побоїв зізнав те саме в суді. Свідки зізнають обтяжуюче для усіх обвинувачених, характеризуючи убитого, як людину виїмкової доброти. Розправі проводить р. Коман, обвинувачує прок. Ласковскі, боронять адвокати д-р Батицкі і д-р Мацеліньскі.

— **Польська почта і телеґраф підчас польських свят.** Дирекція почт і телеґрафів у Львові зарядила: З днем 10. грудня 1922 р. буде почтовий уряд „Львів 8" в неділі і урочисті свята цілком замкнений. З тим днем удержуватиме почтовий уряд „Львів 1" службу для публики також в надавчому почтовому відділі від 8. до 11. години рано.

— **Припинення доставки ґазу.** З причини недостачі вагонів на Горішньому Шлеську, ґазове заведення у Львові примушене припинити доставу ґазу в день аж до надходу більших транспортів вугля.

— **Святоандріївський вечір у С. С. Василіянок.** В середу дня 13. грудня о год. 7. вечером уладжують учениці ґімназії С. С. Василіянок святоандріївський вечір в салі Музичного Товариства ім. М. Лисенка. Вступ за добровільними датками.

— **Канцелярія Т-ва „Просвіта" у Львові** подає до відома всім інтересованим, що дальші виказі датків на „Просвітно-організаційний фонд", на „направу дому", на „Дар Просвіти" і на инші цілі Т-ва „Просвіта" будуть поміщуватись в органі „Письмо з Просвіти".

— **Вп. Передплатників в Чехословаччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

— **Звертається увагу нашої суспільности,** щоби сирі шкіри в кун, тхорів, видр, лисів, котів і т. п. продавати лише нашій українській фірмі: Петро Карпяк, Львів вул. Куркова ч. 11а. 945 25—30

---

## З судової салі.

**Відгомони польсько-української війни. — Розправа проти був. українського стрільця.**

Дводнева розправа в суді присяжних проти був. українського стрільця Петра Оцерка, обвинуваченого в злочині § 87, 166 і 167, яких мав допуститися 1918 р. в Зимній Воді, закінчилася. Обвинуваченого звільнено від вини й кари. Боронив д-р Лев Ганкевич, обвинувачував прок. Ліндав.

---

## † Посмертні згадки.

Антонія Хараєва, вдова по радникові двора, упокоїлася по довгій і тяжкій недузі дня 2. грудня ц. р. в 60. році життя. Похорони відбулися дня 4. грудня в Підбужі. — В. І. П.! 251 1—1

Жорстока смерть скосила в тих днях нове життя. Жертвою її впав Мирон Ульяновський, управитель школи в Мшанці, в Копичинському повіті.

Покійний пережив 62 роки, в тому 42 р. працював як учитель у згаданому селі. Був одним з тих старших громадян, що ціле своє життя був свідомим Українцем, не цураючися громадянської праці. Над усвідомлюванням села працював до кінця життя. Був не лише одним з найліпших у повіті педаґоґів, але й найлучшим батьком своєї родини, яку полишив у невідрадному жалю.

Заслуги його звеличало дооколишнє громадянство, зібравшися товпами на його похороні. Над труною промовляло чотирох бесідників, звеличуючи теплими словами Покійного.

Хай земля буде пером тому тихому каменяреві на народній ниві.

1255 1—1

## ЖЕРТВИ

**Просвітно-орґанізаційний фонд Тов-а „Просвіта".**

Зложили в мп.: 1005) о. Скубиш в Селиськах 1.000, 1006) Гриць Гах в Хриплині 1.000, кличе: Василя Федоришина, Петра Яковишина і Миколу Горейко в Хриплині, 1007) Петро Карабин в Хриплині 1.000, кличе: Гриня Кривенького, Гриня Яковишина і Миколу Яковишина в Хриплині, 1008) о. Д. Галяниця в Пилипчу 2.000, кличе: о. Григорія Капустинського в Мельници, Зоню Клосову в Мостах вел., Марію Кушнірівну в Волчишовичах.

## НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

**Віденські Auto-Lack**
**торби, несесери і манікіри**
1136 поручає 2—10
**„НЕРПА"**
**спеціяльний маґазин шкіряних виробів і приладів до подорожі**
**ЛЬВІВ, вулиця ЛЕҐІОНІВ ч. 11.**
Будинок Земського Банку Кредитового.

## ОПОВІСТКИ.

**В Святоандреївський Вечер, в середу, дня 13. грудня 1922 р.** в салі музичного Товариства ім. М. Лисенка уладжують учениці гімназії СС. Василіянок концерт зі слідуючою програмою: 1) Вступне слово - Ольги Вербицької. 2) Шкрумеляк-Архангельський: Молитва. — Хор. 3) Іезекіїдове воскрешуваннє кістяків. — Декламація п. Уляни Стеросольської. 4) Моцарт: Фантазія D-moll. — Фортепянове сольо п. Наталки Слободян. 5) Львов: Радуйся Благодатная. — Хор. 6) Тичина: Золотий гомін. — Декламація п. Ярослави Конрад. 7) Щурат-Гайворонський: Евангельський мотив. — Хор. Фортепяновий дострій обняла п. А. Герасимович. Діріґент хорів: Вп. проф. М. Гайворонський. Початок точно о год. 7. веч. 1258 1-1

Канцелярія Т-ва „Просвіта" подає до відома, що ціна календаря „Просвіта" на 1923 р. піднесена з днем 8. XII. з 2500 мп. на 3300 мп. — з пересилкою 3500 мп III. 2-2

**Подяка.** Випущені на основі рішення львівського апеляц. суду із золочівської тюрми студенти: Степан Мурович, Ярослав Мурович, Осип Маланчук, Мостинський і Гетьман та міщанин Теодор Кобилюх, що просиділи около 6 тижнів, складають прилюдну подяку Впов. пп. меценасам д-рам Дрогомирецькому, Гереті, Дущенчукови і Хомінському за їхню інтервенц'ю в користь арештованих, а також Хв. Жіночому Комітетови в Золочеві за достарчування харчів до вязниці.

Хто з Українського Громадянства або Українських Товариств бажає зробити прислугу Українським Інвалідам, хай випозичить огнетревалу касу Союзови Українських Інвалідів кооперативі з обмеженою порукою у Львові, Руська 3. II. пов. Каса може бути навіть ушкоджена (виломана одна стіна, попсований замок). XXI 5—5

## Дрібні оголошення.

ЛЕКЦІЇ ШУКАЄ студ. прав найрадше для низших кл. ґімн. і для учит. сем. Зголошення посилати на адресу: Марійське Т-во Молоді, Львів, Коперника 36. 1179 4—5

НАДЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ господарсько-промислової Спілки в Сопові, відбудуться дня 19. грудня 1922. о 2. годині по пол. в салі Читальні „Просвіти" з слідуючим порядком нарад: 1) Відчитання протоколу з попередних Зборів. 2) Зміна статута. 3) Внески. — НАДЗІРНА РАДА. 1253 1—1

ДЯКА безженного, обзнайомленого з провадженням церковного хору глядає гр. кат. Уряд парохіяльний в Сянічку п. Ямніх. Винагорода після умови. 1247 1—3

КУПУЙТЕ для дому, школи і читалень! Альбом галицько-волинських князів по 1'00 мп. Стінна таблиця галицько-волинських князів по 850 мп. Огляд бувальщини українського народа по 500 мп. Ціни обовязують до 14. січня 1923. Продають українські книгарні. Замовляти лише за готівку в Повіт. Тов кредитовім у Львові Ринок 10. 1252 1—2

АДВОКАТСЬКИЙ концепіент до самостійного ведення канцелярії спосібний — сейчас обійме заняття. Зголошення у услівями приймає п. Царова, Перемишль, Капітульна 7. 1242 1—3

## ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

АДВОКАТ
**Д-р Лев Хомінський**
отворив адвокатську канцелярію
**в Золочеві** і веде її спільно з адв.
1175 д-р Дрогомирецьким. 5—10

АДВОКАТ
**Д-р А. Стронціцький**
веде канцелярію **в Ходорові**
в парохіяльнім домі коло церкви.
1232 2—6

## ЛІЦИТАЦІЯ

**на части горальняного урядження в Білці, Перемишлянського повіту, залізнича стація Вовків.**

Виказ і услівя в канцелярії Народнього Дому, Львів, вул. Рутовського 22, куди треба вносити закриті оферти до 20. н. ст. грудня 1922 р. включно.

Евентуальні оглядини на місци, в Білці. Застерігається свободу при оцінці і приняттю оферт. На відповідь долучити почтові значки.

1249 1—1

## Надзвичайні Загальні Збори

Товариства кредитово торговельного

**„СИЛА"**

стоваришення зареєстрованого з обмеженою порукою в ЗБАРАЖІ

відбудуться в суботу, дня 23. грудня 1922 р. о 10 годині перед полуднем у власнім дом з слідуючим дневним порядком:

1) Відкриття Зборів.
2) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів.
3) Зміна статута.
4) Доповняючий вибір:
   а) одного члена Надзірної Ради,
   б) двох директорів і двох заступників.
5) Внески і запити.

В разі браку комплету відбудуться Збори о 1 годину пізнійше з тим самим дневним порядком в тім самім льокали без огляду на число членів. — Кождий член мусить мати з собою уділову книжочку.

Збараж, 7. грудня 1922 р.

За Надзірну Раду:

*Д-р Андрій Гаврилюк, Павло Гевко,*
голова 1240 1—1 секретар.

## ПОДЯКА.

Отсею дорогою почуваюся до обовязку зложити щиру подяку Впп. о. Т. Кудрикови парохови Рогатина о. Н. Демчукова з Вербиловець, о. Мельниковови з Рабинець за безінтересовну участь в похоронї мого найдорощого мужа Івана Поташника, щиро дякую Вп. членам хору на чолі Вп. діріґента п. проф. Цепинського, Вп. пластунам на чолі з пластунів п. ф. Микитюкови і всім знайомим, що своєю присутністю звеличали сей сумний обряд похоронний — жена Павлина Поташникова. 1250 1—1

## Білянс за 1921 р.

КООПЕРАТИВИ

**Міщанська Спілка зареєстрована з обмеженою порукою в Коломиї**

| | |
|---|---|
| Уділів членських | 43,627·50 мп. |
| Фонд резервовий | 9.289·19 мп. |
| Разом | 52.916·69 мп. |

Рахунок зисків і страт.

| | Зиски | Страти |
|---|---|---|
| Рахунку відсоток | | 17.309·55 |
| Коштів завдування | | 257.827·70 |
| Товарів | 291.582.68 | |
| Движимостей | | 390·— |
| До рах. білянсу з р. 1922 зиск | | 16.060·43 |
| | 291.582·68 | 291.582·68 |
| Розділ зиску | 16.060·43 | |
| На Народний Дім в Коломиї | | 4.000·— |
| „ фонд інвалідів | | 4.000·— |
| „ фонд резервовий | | 4.060·43 |
| „ Захист Сиріт в Коломиї | | 4.000·43 |
| Разом | | 16.060·43 |

1—1 1245

## Надзвичайні Загальні Збори

**Спілки господарсько-кредитової „Згода" в Старім Чорткові,**

стов. зареєстр. з обмеженою порукою,

**відбудуться дня 17. грудня 1922 о годині 2. пополудни в комнаті Народного Дому в Чорткові.**

Порядок нарад буде:

1) Відчитання протоколу з послідних загальних зборів. 2) Справоздання Управи з діловодства касового за час від 1914 до 1921 р. 3) Відчитання звіту Кревного Союза Ревізійного. 4) Розділ зисків і страт. 5) Зміна статуту всіх параґрафів в цїли узгіднення його з постановами кооперативного закона. 6) Вибір нов. Управи і заступників. 7) Вибір 7 членів Надзірної Ради. 8) Справа урухомлення діяльности Стоваришення. 9) Внесення і запити.

Коли б в означенім часі не явилось статутом вимагане число членів, то того самого дня о годині 3. пополудни в тім самім льокали і з тим самим порядком нарад відбудуться другі загальні збори з важністю ухвал без огляду на число присутних.

Старий Чортків дня 7. грудня 1922 р.

ЗА НАДЗІРНУ РАДУ:

*Д-р Остап Юрчинський*
1244 1—1 голова Надз. Ради.

## Надзвичайні Загальні Збори

Господарсько-торговельної Спілки, стов. зар. з обм. пор. в Самборі, відбудуться 28. грудня 1922 р. (четвер) о 2 год. попол. в своїх кімнатах при вул. Шопена ч. 6. в слідуючім порядку нарад:

1) Відчитання звіту з послідних Загальних Зборів.
2) Зміна цілого статуту достосовуючи його до вимог закона про кооперативи.
3) Внески й запити членів.

На случай браку комплету членів вимаганого § 47. стат. та відбудуться другі Надзвичайні Загальні Збори о годині 3. пополудни того самого дня в тім самім льокалю і з тим самим порядком дневним з застереженням, що ухвали рішаючі будуть без огляду на число присутних членів.

За Надзірну Раду:

*Вол. Волянський* секретар, *о. Вол. Петрик,* голова. 1243 1—1

## Надзвичайні Загальні Збори

**Народного Базару в Стрию**

стоваришення зареєстрованого з обмеженою порукою

відбудуться в четвер дня 28. грудня 1922 р. о 1 год. по обіді в Касі заратковій вул. Трибітальська в льокалі „Просвіти" зі слідуючим порядком нарад:

1) Відчитання протоколу з попередних Загальних Зборів.
2) Зміна статута.
Запити членів.

На случай не явлення відповідного числа членів о 1 год., відбудуться того самого дня і з тим самим порядком другі Загальні Збори о 2 год. в тім самім льокали без огляду на число присутних членів.

Стрий дня 8. грудня 1922 р.

*Петрушевич Кость, Левицький Йосиф*
голова Р. Надз. секретар Р. Надз.
1248 1—1

## Надзвичайні Загальні Збори

**ТОВАРИСТВА „МІЩАНСЬКА СПІЛКА"**

стов. зареєстрованого з обмеженою порукою в Коломиї відбудуться дня 24. грудня 1922 р. о год. 2 пополудни в шкільній салі „Народнього Дому" при вул. Костюшка в Коломиї зі слідуючим порядком дневним:

1) Відчитання і верифікування протоколу з послідних Загальних Зборів.
2) Зміна статута після обовязуючого закона о кооперативах.
3) Внески і запити.

Коли б о годині 2 не явилося відповідне число членів то Збори відбудуться того самого дня о год. 3 попол. дня і з тим самим порядком дневним без огляду на число членів.

1—1 1245a) НАДЗІРНА РАДА.

## Надзвичайні Загальні Збори

**Торговельного Товариства „Поступ"**

стоваришення зареєстрованого з обмеженою порукою в Перемишлянах відбудуться дня 27. грудня 1922 р. о год. 11. перед полуднем в салі Народного Дому в Перемишлянах зі слідуючим порядком нарад

1) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів.
2) Зміна статута.
3) Вибір Дирекції.
4) Вибір Надзірної Ради.
5) Внески і запити.

На случай непрактичности вимаганого статутом числа членів відбудуться Збори того самого дня і в тім самім льокали о 1-ій год. пополудни без огляду на число присутних членів.

УПРАВА

1—1 1257

## Надзвичайні Загальні Збори

**„КАСИ ПОЗИЧКОВОЇ"**

стов. зар. з обм. пор. в Вільшаниці відбудуться дня 24. грудня 1922 р. о 2 год. пополудни в льокалю „Каси Позичкової".

Дневний порядок:

1) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів.
2) Звіт з діяльности стоваришення.
3) Зміна статута і злука „Каси Позичкової" з кооперативою „Єдність" в Вільшаниці.
4) Внесення членів.

Надзірна Рада:

*Г. Сорока, І. Янович.*
1259 1—1

## Надзвичайні Загальні Збори

**МІЙСЬКОГО ТОВАРИСТВА КРЕДИТОВОГО „НАРОДНИЙ ДІМ",**

стов. зар. з обм. пор. у Львові відбудуться дня 28. грудня 1922 р. о 4 год. попол., а в разі браку комплету (§ 47 стат.) о 5 г. попол в салі школи Грінченка при вул. Городецькій ч. 95. Предмет нарад:

1) Відчитання протоколу з попередних Загальних Зборів; 2) Зміна цілого статута; 3) Внески і запити.

Львів дня 12. грудня 1922 р.

За Надзірну Раду: Глібовицький

1254 1—1

## НАДЗВИЧ. ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Повітового Товариства кредитового

**„ВІРА"**

стов. зареєстр. з обмеж. порукою в Раві руській,

відбудуться дня 26. грудня 1922 р. о год. 2 пополудни у власнім домі при вул. Міцкевича.

Предметом нарад і ухвали буде зміна статута в цілій його основі для узгіднення з обовязуючими тепер приписами.

ЗА НАДЗІРНУ РАДУ:

*о. Е. Гриневецький,* 1246 голова. 1—3 *о. Тарасович,* секретар.

## Надзвичайні Загальні Збори

Товариства господарсько-кредитов.

„НАРОДНИЙ ДІМ"

в Доброводах пов. Збараж,

відбудуться дня 24. грудня 1922 р. о год. 2. по полудни в чит. „Просвіти".

На порядку дневнім:

1) Відкриття Зборів,
2) Відчитання протоколу з послідних загальних зборів,
3) Зміна статута,
4) Вибір членів Надз. Ради,
5) Вибір членів Управи і заст.,
6) Внески і запити членів.

1241 *Управа.* 1—1

# ХТО ЗНАЄ

де перебуває **Степан Скрупський, четар У. Г. А. зі Станиславова,** що враз з Галицькою армією перейшов Збруч, та послідну вістку про нього одержала рідня в 1920. р. Тоді мабуть був в дорозі до лічниці в Миколаєві. Товаришів і знайомих, що мають про нього які небудь вістки проситься

**за винагородою**

повідомити зажурену рідню на адресу: АНТІН СКРУПСЬКИЙ, BALTIMORE MEL. EASTERN AVE 2917 ac PALTERSON PARK. — Закордонні часописі проситься о передрук.

1106 0—10

---

ВСІХ НАУК ЛІКАРСЬКИХ

## Д-р Олекс. Подолинський

б. лікарлівік у Берліні, Відні і Дрезні ординує в недугах жіночих і положництві

**у Львові при вул. Петра Скарги 4.**

(бічна Городецької).

1210 від год. 3—5 по пол. 2—3

---

**НАЙВІДПОВІДНІШІ ДАРУНКИ НА ЯЛИНКУ і НОВИЙ РІК**

Електричні лямпки як також запасові батерії гуртом і детайльно поручає по конкуренційних цінах та висилає на провінцію

фірма **МАЛЬВІНА ІММЕРҐЛІК** — ЛЬВ 8, Ягайлонська 17. 3—6

XX

---

## :: ШКІЛЬНИЙ РЕФЕРАТ ::

**(НАУКОВА БІБЛІОТЕКА)**

**в УЖГОРОДІ, Підкарпатська Русь** Česko Slovenská Republika,

купує всякі наукові книжки і журнали в українській і великоруській мові з галузи історії, літератури і етнографії Славян.

Зголошення надсилати протягом грудня 1200 просто до Шкільного реферату. 2-3

---

## Премійовий конкурс на ґрафічний емблем.

Громада українських студентів лісової інжінерії в Празі, розписує отсим премійовий конкурс на виготовлення ґрафічного емблему для українських лісників.

Емблем повинен бути виконаний в чорному туші або сепії, в суто українському стилі, повинен бути обоснований на українській традиції, та повинен уявляти собою сімволи як культурного (виховуючого) так технічного (вихісновуючого) лісоводства а також ловецтва.

Проекти належить надсилати поручним листом **до дня 30. січня 1923** на адресу: Hromada Ukr. stud. lis. inž. Praha, Poštovní schranka № 411, Hlavní pošta. До зізерунку треба теж долучити письменне пояснення.

Мистецьке жірі зложене з Виділу Громади й знатоків **нагородить найкращий проект квотою 50** Кč. Нагороджений проект перейде тим самим на власність Громади. Всі прочі проекти будуть повернені власникам, тільки Громада застерігає собі право першенства в їх закупні.

Вислід конкурсу буде негайно оголошений в українських часописах, а премія буде заразже переслана проектодавцеві через банк.

В Празі, дня 4. грудня 1922 р.

ЗА ВИДІЛ Г. У. С. Л. І.

*М. Ярема*, Ing. c.
голова.

*Б. Лучаковський*, студ. техн.
секретар. 1211 3—3

---

**Урядово уповноважене до парцеляції одиноке українське**

**ПАРЦЕЛЯЦІЙНЕ ТОВАРИСТВО**

# „ЗЕМЛЯ“

**стов. зар. з обм. порукою**

**у ЛЬВОВІ, Ринок 43,**

**ч. телеф. 533.**

переводить парцеляції і приймає вкладки до обороту на 10% і висше після умови. 724

---

**Присилайте передплату!**

---

# Новість! ГОСПОДАРІ ПОЗІР! Новість!

Дня 1. січня 1923 р. вийде перше число місячника

## „СІЛЬСЬКИЙ СВІТ“

**присвяченого усім галузям сільської господарки.**

**ПРОГРАМА ЧАСОПИСУ:** I. Рільництво. II. Хів худоби: 1) рогатої, 2) коней, 3) свиней, 4) дробу, 5) пів, 6) кролів, 7) рад ветеринарські III. Рибна господарка. IV. Огородництво-садівництво. V. Бжільництво. VI. Домашний промисл. VII. Порадник лікарський. VIII. Кухня селянська і домашня господарка. IX. Сільське будівництво. X. Порада правна. XI. Всячина. XII. Щомісячний календар робіт в господарстві.

**ПЕРЕДПЛАТА НА ПЕРШЕ ЧВЕРТЬРОКУ:** 1200 мп. з почтовою пересилкою. — Поодиноке число 350 мп. — Америка на рік 2 доляри, Чехія 15 корон.

## НОВІСТЬ! Премії для передплатників! НОВІСТЬ!

Кождий 50-ий — пожичочну ілюстр. книжку — улий Дадана Блатта. Кождий 10.001-ший господарську. Кождий 500-ий — часопис цілий рік даром. Кождий 1000-ий машину господарську вартости 250.000 мп. — Наділені премією будуть оголошені поіменно в часописі.

1—1

**Адреса Видавництва:** **д-р Степан Дмоховський** — **ПЕРЕМИШЛЬ,** — **Зелена ч. 5.**

---

**Дуже важне для реемігрантів до Америки.**

**ЕВРОПА-АМЕРИКА 4½ дня через Океан.**

**ЕВРОПА-КАНАДА 4½ дня через Океан.**

**КОРАБЕЛЬНЕ ТОВАРИСТВО**

# „WHITE STAR LINE“

**(ЛІНІЯ БІЛОЇ ЗОРІ)**

**Кождий, хто хоче повернути до Америки,** незалежно коли прибув до краю і чи має американський пашпорт, **нехай зголоситься до наших бюр** і одержить потрібні вказівки для одержання візи Американського Консуляту на виїзд до Америки і буде висланий без труднощів до місця виїзду в Америці.

1108 1—1

**„WHITE STAR LINE“**

## ЛЬВІВ, Городецька 36. і ТЕРНОПІЛЬ, Тарновського 5.

**УВАГА: Спішіться, бо кількість реемігрантів до Америки є на вичерпанню.**

---

## Стій!!! Куди йдеш???

**Іду до фірми:**

**МАЛЬВІНА ІММЕРҐЛІК**

ЛЬВІВ, вул. Ягайлонська 17.,

котра поручає по конкуренційних цінах як найдоцільнійший **ДАРУНОК НА ЯЛИНКУ,** ґрамофони, плити найновіших знять, скрипки, мандоліни і т. д. і т. д. 3—7

XX.

---

**КІНОТЕАТРИ**

## КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА

висвітлюють від 13. грудня ц. р. СЕРІЮ II. і послідну східного арктвору

## „КІСМЕТ“

**СЕРІЯ II.** **СЕРІЯ II.**

Прегарна драма на 5 великих дій п. з.

**:: В передвесільну віч. ::**

В головній ролі славний драматичний артист ОТТІС СКІННЕР.

---

За редакцію відповідає Ом. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 38. Почтову належність оплачено гуртом. Львів, пятниця 15. грудня 1922. Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адр. тел.: „Свобода" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячно в краю 3900 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 5000 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 50 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 5.000 мп. Зміна адреси 100 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 150 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

## Поклик!

З огляду на близький речинець Народнього Зїзду просимо о негайне надіслання звітів з повітових зїздів та спису й адрес вибраних відпоручників.

ЗА „НАРОДНІЙ КОМІТЕТ":
*Д-р В. Бачинський*
голова.

*Львів, 14. грудня 1922.*

**Поза законом!** Історія умови друкованого слова в царській Росії не мала досі анальогічного явища під сонцем. Здавалося, розлетілася царська Росія — і практики царської цензури належать до минувщини, за якою затріснено двері. Між тим ні! Друковане українське слово на Галицькій Україні зустрічається вже четвертий рік з практиками, які зовсім не бліднуть перед тим, з чим воно стрічалося на Великій Україні під царським кнутом.

Поминаємо такі фрагменти, як вимога друкувати „Вперед" латинськими буквами підчас польсько-української війни. Залишаємо на боці такий драстичний інцидент, як конфіската польською превенційною цензурою літом 1919 р. в Станиславові Шевченкового „Учітеся, брати мої" в календарі видавництва „Бистриця", на що ніколи не позволила собі царська цензура. Ми спинимося тільки на цих практиках, з якими стрічається українська преса від хвилі, коли припинилася оружна війна між Польщею і ЗУНР. Що нам доводиться констатувати за цей час: Польська прокураторія одного дня пропускала голоси заграничної преси про Східну Галичину, а на другий день — навіть менше різкі голоси конфіскує. Одного дня можна нам було цитувати варшавську польську пресу, на другий день цитати варшавської преси конфісковано, мовляв — там обовязує инший пресовий закон. Та по цей бік Сяну обовязує той самий пресовий закон, а те, що було надруковане в перемиськім „Українськім Голосі" — і не впало жертвою прокураторського олівця, в українській львівській пресі конфісковано. Пригадуємо пригоду, з якою зустрілися з боку львівської прокураторії перші резолюції Союза Народів в справі Східної Галичини. В українській львівській пресі ці резолюції прокураторія одного дня сконфіскувала, а на другий день вони спокійно пройшли в перемиськім „Українськім Голосі" і в львівській польській пресі. Щойно на третий день дозволено було великодушно повторити й нам, покликуючись на польську пресу.

Польська поліція, даючи відповідальним редакторам українських газет адмоніції — диктовані „під кавками", на уваги про беззаконність у відношенню до української преси відповідала, мовляв — це є виїмковий стан. Та виїмковий стан на папері давно знесено, а ми все ще мимо всіх зусиль не можемо збагнути тих „законів", якими у відношенню до української преси кермується львівська польська прокураторія. Бо ось які факти доводиться констатувати: одного дня „Діло" друкує інформаційну статейку в справі виборів і вона проходить без прокураторських зчеркнень. Того самого тижня передруковує її без змін „Свобода" і „Воля Народа" — і тут її прокураторія конфіскує. Програма Української Народної Трудової Партії під превенційною цензурою друкувалася в пресі без зчеркнень з боку прокураторії, після знесення виїмкового стану в Східній Галичині — таж сама програма, передрукована ще раз у „Свободі" підпадає конфіскаті. Практики прокураторії у відношенню до української преси після знесення виїмкового стану не змінилися на краще, навпаки — на гірше. Все залежне від настрою п. прокуратора: та сама думка одного дня виходить щасливо з під його олівця, на другий день підпадає конфіскаті.

Від часу знесення превенційної цензури — не сконфісковане число української газети — рідкість. „Свобода" від кількох тижнів конфіскується день в день. В останніх днях стрінула нас пригода, яка мимо так довгого призвичаєння, не дивуватися несподіванкам з боку польської прокураторії, всеж таки і нас здивувала. В 35. ч. нашої газети у вступній статті „Військова бранка у Східній Галичині" п. прокуратор в розгарі печаливости сконфіскував розказ „Dowództwa Okręgu generalnego. Lwów" з 4. VII. 1921. року в справі побору до війська урядовців непольської національности.

Чи потрібні коментарі?

На поміч прокураторії йде поліція.

В останніх часах у відношенню до української преси польська поліція завела окремі методи, які є кпинами з пресового закона, якого досі польська влада не змінила, якого мнимо дальше придержується. Поліція пильнує друкарень, в яких друкуються українські газети і не дозволяє пустити числа на машину, доки прокураторія не сконфіскує числа.

А від власників друкарень, в яких друкуються українські газети, вимусила беззаконно письменне зобовязання, що не пустять на машину числа так довго, аж дістануть сконфісковане число з прокураторії. Біля друкарень поставлено поліцаїв і агентів, які напастують прохожих, шукаючи несконфіскованих чисел газети.

Очевидно, ці методи пристосовується тільки до української преси. У відношенню до польської преси і прокураторія і поліція респектує давний австрійський пресовий закон.

А заки дійде українська газета вже після конфіскати до рук читачів, мусить по дорозі стрінутися ще з практиками на почті, на залізниці, а вкінці поліції на місцях. Словом — терністий шлях, яким вже четвертий рік мандрує українське друковане слово.

А все це тільки одно кільце в ланцусі, яким опоясано український народ Галицької Землі.

І все це вже четвертий рік впаює в мозок української суспільности думку, яка ніколи не завмірала на протязі шістьох століть, тоб то від часу народження українсько-польського спору.

**Присилайте складки на пресовий фонд на пн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —**

## Жиди і вибори.

„Jüdische Pressezentrale Zürich" з 17. падолиста ц. р. ч. 218 повідомляє з Відня:

„Делегація жидівської Національної Ради Східної Галичини у Відні оголосила на днях заяву, що бувший член її президії, б. український міністер для жидівських справ, д-р Вальдман не мав повновласти говорити на святі української державности в імени жидівського народу. Віденський представник „JPZ." довідується в сій справі від д-ра Вальдмана таке: Свого часу проголошено на бажання сіоністів зі Західної Галичини й Великопольщі цілковиту невтральність у війні між Українцями й Поляками. Після розписання виборів жидівська делегація у Відні рішила бойкотувати вибори. Мимо сього сіоністична партія у Львові постановила взяти участь у виборах. Після довгих переговорів між Віднем і Львовом прийшло вкінці до порозуміння що до декларації, на основі якої мимо участи у виборах задержується строгу невтральність. Одначе ся декларація не появилася в час і не в умовлений спосіб, наслідком чого прийшло до розриву між активістами, які заявилися безумовно за Українцями і невтралістами. Я виступив з делегації. З нагоди українського свята державности я привитав святочні збори в жидівській мові і в своїм власнім імени, отже не іменем жидівського народу Сх. Галичини, як се хибно сказано в українськім звіті. Яж вповні свідомий того, що, о скільки ходить о внутрішнє положення, жидівський нарід розпався на три групи. Ся ошибка спричинила заяву жидівської делегації. Д-р Вальдман підчеркнув вкінці, що се важне, щоб запевнити український нарід, що певна група Жидів Східної Галичини придержується погляду, що визволення Жидів Східної Галичини наступить рівночасно з визволенням українського народу".

Декларація про яку говорить п. д-р Вальдман звучить в українськім перекладі дослівно:

„Пресове Бюро Делегації Жидівської Національної Ради повідомляє: Делегація Жидівської Національної Ради Східної Галичини затверджує порозуміння з сіоністичними інстанціями, що постанову партійної ради сіоністичної організації з 17. вересня 1922 р. у Львові в справі участи сіоністичної партії Східної Галичини у соймових виборах, спричинену виїмковим положенням Жидів у Східній Галичині, не можна ніяк пояснювати, як відступлення від невтральности в українсько-польськім спорі у Східній Галичині, яку Жиди проголосили в падолисті 1918 р. Галицькі Жиди дальше придержуються сеї засади й не будуть на будуче мішатися до сього спору у Східній Галичині. Жиди збережуть сю засаду аж до остаточного вирішення східно-галицької справи".

Наведена декларація мала появитися в жидівській пресі Східної Галичини найдальше до 24. жовтня. Тимчасом жидівське Пресове Бюро і то в Льондоні помістило її аж три дні перед виборами.

**Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вклн. кн. 40.000.**

## Ендецька помилка.

Органічна хиба попереднього варшавського сойму полягала в тому, що він не мав виразної більшости. Проти себе стояли в ньому два великі майже рівні відлами: сконсолідована ендеція з одного боку і несконсолідована центро-лівиця з другого. Сойм не мав виразного обличчя і в деяких справах приходило до дивовижних коаліцій: крайна консервативна правиця ішла іноді разом із крайною лівицею. Була це ярмарочна буда, у якій сяка-така думка творилася тільки під впливом авторітету Пілсудского. Він власне був тим, який умів більш-менше трівко перехилити соймовий центр на бік лівиці і сяк-так зіспоїти цей союз. Скрипіло все це, хпіталося, але якось крутилася заржавлена машина. Повставали кабінети хиткі, з невиразним обличчям, і у внутрішній і закордонній політиці не було ніякої виразної думки, безсистемщина підривала грунт під польською державою від-

Пр. 468/22. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часописи „Свобода" число 28. з дня 2. XII. 1922. в артикулах під заголовками: 1) „Мова фактів" в уступах а) між словами „Антанти" і „Лаг ото", б) „народі" і „Ось мова фактів", в) „віць" і „Ось мова фактів". 2) „Галицькі відносини" (під заг. „Останній лист") в уст. між сл. „жертв" і „найдорощ." містить в собі єство злоч. з § 65а) к. к. узнав доконану в дни 1. грудня 1922 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. процедури карної закаждального розширювання того друкового письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби се рішення помістив безплатно в найблизшім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. грудня 1852 Д. н. д. № 6 ex 1863, а іменно засудження за переступство на гриву до 400 Мп. — Львів, дня 3. грудня 1922.
(Підпис нечиткий.)

гручуючи від неї всіх і приспорюючи їй тільки ворогів.

Все це клала ендеція на рахунок Пілсудского. Очевидно — не Пілсудскі був винен, винен був дивоглядний склад сойму. Цей склад власне ніяк не давав піти польській політиці на виразні — все одно, чи правильні, чи неправильні — але принаймні прямі шляхи. Бо не неправильність польської політики була причиною розвалу — польська-ж політика взагалі не мала провідної думки — а безсистемщина довела Річпосполиту на край безодні. Пілсудскі був ненавистний для ендеції тільки тому, що він один умів не допустити ендеції до влади, він один умів держати більш-менше разом групи ворожі ендекам.

Важним кроком вперед у даних обставинах було розвязання попереднього сойму. Треба було сподіватися, що новий сойм створить нарешті таку більшість, яка зуміє погубну безсистемщину замінити бодай якою такою системою політики.

Тимчасом останні вибори покінчилися дивним вислідом. Правда — вони дали твердо сконсолідовану ендецьку більшість і знищили невиразні групи центру й крайної правиці з попереднього сойму. Але-ж протиставили сконсолідований ендецькій правиці рівну їй що до сили, хоч не зіспоєну й на розбіжні групи поділену лівицю. Поміж дві оці сили увійшла третя — національні меншости, яка маючи змогу переважувати вагу перемоги раз на один, то знову на другий бік, отворила перед новим соймом ще грізнійші перспективи, аніж їх колинебудь мав попередний. Перспективи, що пічнеться безсистемщина ще більша ніж минула, що влада переходитиме раз-у-раз з рук до рук правиці, то знову лівиці — залежно від у ґрунті річи ворожих для Польщі інтересів національних меншостей.

Зорієнтувалася в положенню ендеція й рішила, що наспів її час. З одного боку кинула між маси клич „спасення держави перед внутрішним чужонаціональним ворогом", щоб публичною опінією вимусити на людовцях трівкий союз із правицею, а з другого боку вдарила на особу Пілсудского виразно усвідомлюючи собі, що тільки він оден зумів би раз на завше відвернути „Пяста" від ендеції. Рахунок був виразний: він давав можність створити „народову" більшість у соймі, якій не страшна-б була лівиця навіть із національними меншостями.

Людовці захиталися. В ґрунті річи проти їхнього союзу з ендецією не промовляли ніякі ідеольоґічні ріжниці, бо людовці — це найбільш огидно опортуністична партія в теперішньому соймі. Але-ж якраз людовецький опортунізм ставав на перешкоді союзу з правицею. Кориснійше ж бо грати ролю язичка в вазі. Впертости „хлопського" опортунізму не оцінили ендеки як слід і, коли вдалося їм повалити Пілсудского, рішили, що перемога за ними. Не договорювалися отож із Вітосом до самого кінця.

Помилку завважили щойно тоді, як було за пізно.

Полишені самі собі Вітосівці наче леґендарний осел перед двома повними жолобами — перечеркнули всі ендецькі рахунки. „Хлопський" інстинкт казав їм голосувати проти найбільшого обшарника в Польщі ендецького кандидата ґр. Замойского — і сталася річ несподівана ні для кого: вибрано Наруговича президентом, цього самого Наруговича, який мав найменше шанс, що перейде, а лишився аж до останнього голосування поруч із ґр. Замойским тільки завдяки національним меншостям.

Констернація запанувала на цілій лінії. Бо в ґрунті річи Нарутович був небажаний ні для кого: ні для правиці, ні для лівиці. Здавалося, що положення нововибраного кандидата взагалі безнадійне. Він — людина незнана — він повинен замінити авторітет Пілсудского і поміж рафами розбіжних інтересів лівих ґруп щасливо повинен був покермувати нещасною навою польської державности. Завдання не по силам.

Тут обурена розчарованням ендеція — ця сама ендеція, що споконвік привикла вживати всіх засобів для своїх цілей, — ця ендеція стратила голову і в безумній люти вікликалася до варшавської вулиці заінсценізувавши відомі заворушення.

Трудно сказати, який був її плян: криком черні примусити през. Нарутовича уступити, чи може зробити демаґоґічну демонстрацію ради неї самої — без ніякого плану.

Озвалася чернь і — камінням привитала празосильно вибраного голову держави. Стався такий ганебний для кождого шануючого себе народу скандал, що Польща його важко оплатить рештками своєї поваги в міжнародньому житю. Ендеція так наглядно доказала, що розуміння державного інтересу, яким вона величається протиставлючи себе иншим польським партіям, — є тільки ендецьким демаґоґічним блефом, що зразу відтрутила від себе всіх і все неендецьке.

Ендецький „аргумент сили" скрахував на цілій лінії. Вуличні заворушення в Варшаві зробили це, чого ніяк не сподівалися ендеки: зробили рекляму през. Нарутовичеви і проти волі ендеків тісно зіспоїли не тільки всю лівицю й національні меншости, але й кинули в їхні обійми вневажених людовців.

Стоїмо отож перед фактом створення лівої більшости й лівого обєднання в соймі польському, обєднання сьогодні сильнійшого, аніж колинебудь це було підчас влади Пілсудского.

Не значить воно ні трохи, що ендецька гра о владу програла безнадійно. Не може вона бути програна, бо ліве обєднання не має ніякої спільної, виразної політичної програми. Створить вона свій уряд — це правда, але-ж уряд хиткий, який не зуміє протиставити ніщо зясованого виразній і твердій ендецькій програмі.

Це, що ендеція сьогодні програла, — виграє вона завтра. Варшавські заворушення загальмували правда розвій подій, але не спинили його. А розвій отой іде не тільки в Польщі, але і в цілій Европі по лінії скріплення націоналізму. Треба ото-ж припускати, що швидко окажеться нездібність теперішної лівої меншости в соймі приймати далекосяглі й сильні рішення, а тоді ще раз на порядок дня прийде ендецько-людовецький флірт.

З точки погляду нашого національного інтересу остаточне зясування політики Польщі може бути тільки бажане. Зясувати-ж її недвозначно зможе тільки ендеція і її перемога поставить нарешті цілком виразну, хоч і ворожу вартість проти нас. Не вірючи в ендецькі державні здібности ми сміло можемо твердити, що з її перемогою значно скріпиться наша відпорність і значно наблизимося до наших політичних цілей.

---

## До П. Т. Членів Трудової Партії.

Зближається Народний Зїзд. Право виборів делеґатів мають тільки ті члени, що заплатили партійний податок і тим задокументували свою партійну приналежність.

**Тому обовязком кождого прислати партійний податок до Краєвого Союза Кредитового у Львові Ринок ч. 10. на ч. вкл. кн. 5000.**

*Д-р ВОЛ. БАЧИНСЬКИЙ*
голова.

# Резолюції Українського Конґресу в Зєдинених Державах Північної Америки.

Як ми вже подавали у звіті з Українського Конґресу, скликаного Обєднанням Українських Організ. в Америці, який відбувся у Філядельфії (Пенсильванія) в днях 26-го і 27-го жовтня ц. р. („Свобода" з 26. падолиста ц. р., ч. 23), Конґрес, вислухавши рефератів про політичне й економічне становище української справи і перевівши над ними дискусію, приняв одноголосно цілу низку резолюцій. Нюйоркська „Свобода" з 21. XI. ц. р. та філядельфійська „Америка" з 20. XI. ц. р. приносять точний текст усіх тих постанов.

Із резолюцій політичних першою є прінціпова постанова загального національно-державного характеру. Вона звучить так:

„Зїзд одобрює вповні становище Галицького Уряду, який стремить до ідеалу зєднання всіх українських земель в одній соборній українській державі. Відповідно до обовязуючої ухвали Української Національної Ради з дати Станиславів 3-го січня 1919 р. принятої ухвалою Трудового Конґресу з дати Київ 22-го січня 1919 р. і затвердженої законом того Конґресу з дати Київ 28. січня 1919 р., обстоює правно державні застереження Західно Української Народної Республики аж до часу леґального вирішення цеї справи Всеукраїнськими Установчими Зборами". Дальше Конґрес займає прихильне становище відносно концепції Галицької Держави та шле привіт оборонцям прав українського народу в Галичині у царинах економічного, політичного, культурного й церковного життя. У четвертій точці політичних резолюцій „Конґрес стверджує, що уряди аліянтських держав субсидіярно є відвічальні за всі шкоди заподіяні Польщею українському народови, а це на тій основі, що ці держави хоть застерегли собі в Сен-Жерменськім договорі тимчасові суверенні права над Галичиною, не виконали до цього часу відповідаючих тим правам обовязків супроти населення сего краю". І тому „Конґрес остерігає всі держави Антанти перед дальшим зволіканням вирішення галицької справи" і звертає їх увагу на страшні наслідки такого стану, які вже тепер наглядно видні. Дальше Конґрес „приєднується до заяв Краю, який численними ухвалами політичних партій, міжпартійної ради і Української Національної Ради висказав повне довіря Галицькому Урядови під проводом д-ра Евгена Петрушевича".

Конґрес висловлює свою особлившу симпатію иншим українським землям під Польщею, а саме: Холмщині, Волині, Полісю і Підляшу, та бажає їм успіху в боротьбі за свободу українського народу і культури. Останньою, сьомою політичною резолюцією Конґресу, було становище Конґресу відносно Лемківщини й Буковини.

В справі допомоги Великій Україні, „Конґрес взиває всю українську суспільність в Америці подбати енерґічно про устроєння „Днів збірки" в поодиноких місцевостях на поміч Голодній Україні".

В справі удержання „Рідної Школи" в Галичині: „Конґрес ухвалює візвати всю українську суспільність в Америці, щоби на удержання „Рідної Школи" в Галичині перевела річно чотири збірки: а) Коляда, в часі Різдва до Йордану; б) Писанка, в часі від Великодня до Томиної неділі; в) День Квітів в другий тиждень місяця червня; г) День осібного листка з нагоди свята воскресення Галицької Держави в перший день місяця падолиста".

В справі просвітній: „1. Конґрес доцінює вагу організування Українського Народнього Університету і висловлює бажання, щоби ця інституція обняла своєю діяльністю по змозі всю українську еміґрацію.

2. Конґрес висловив думку, що молоді освічені одиниці українського роду повинні підчас своїх студій взяти під увагу потребу наукових сил серед українського народу в Европі.

3. Конґрес поручає Управі Українського Народнього Університету занятися скликанням Просвітнього Зїзду зложеного по можности з фахових людей в цілі уложення пляну реформи народніх шкіл серед Українців в Америці".

В справі економічній: „Конґрес уважає оснування Українського Банку в Америці справою незвичайної ваги і поручає будучій Екзекутиві Обєднання поробити всі вступні заходи до заложення Українського Національного Банку з осідком у Філядельфії, Па".

В справі народнього податку: „Кождий Українець в Злучених Державах є морально обовязаний до плачення народнього податку. Члени Товариств і Організацій, що належать до Обєднання, платять місячно по 25 центів через свої центральні Організації до каси Обєднання яко добровільний народній податок. Без огляду на висоту зібраного народнього податку, половина його має йти на визвольну боротьбу Рідного Краю, а друга половина на культурні гуманітарні цілі".

В справі української пропаґанди в Америці: „Конґрес уважає за потрібне оснування Українського Пресового Бюро в Злучених Державах. Ся ухвала уважається директивою для будучої Екзекутиви Обєднання".

---

**Платіть партійний податок!!! Присилайте на адресу! „Краєвий Союз Кредитовий" у Львові, Ринок 10., вкл. кн. ч. 5.000, Жертводавці повище 500 мп. будуть оголошені поіменно!!**

---

# Ревізії, арешти, тюрма.

### Сяніччина.

В сяніцькім повіті було арештованих в останнім виборчім періоді 75 Українців, з того 14 священиків, а инші споміж світської інтеліґенції, селян і ремісників. Відношення польської влади до української людности ілюструє поведення з о. Андрейчиком, парохом в селі Війське, арештованим під замітом тайного організування „боївок", саботажі, зносин з урядом Петрушевича і противиборчої аґітації. Крім того наложив на него староста Зеліньскі адміністраційною дорогою кару 2-дневного арешту за мниме вороже відношення до польської влади, підсуваючи йому такі слова: „будемо різати Поляків, як буде Україна", яких він ніколи не ужив. Рекурси і просьби, щоб т два дні почислити йому до відсидженого невинно одномісячного арешту в часі виборів, не помогли зовсім. Зате старості Зеліньскому вільно було ужити до него слів: „Ukraińcy to banda, ksiądz może się pożegnać z parafią, Ukrainy i wojny polsko-ukraińskiej nigdy nie było, były tylko bandy ukraińskie, które my zniszczyli i należycie ukarali". Так говорить представник польської влади тоді, коли та сама влада за границею запевнює про мирне співжиття обох народів.

### Самбірщина.

В Берегах пов. Самбір переведено дня 24. жовтня ц. р. ревізію у Івана Ц[illegible] та [illegible]

тра". Інваліда без ноги, й арештовано під замітом державної зради з §. 58 і 59 к. з. Випущено його із самбірської тюрми на волю дня 15. листопада.

**Може вийти такий стан?**

В дрогобицькій тюрмі відсиділи 14 день арешту Петро Явецький, Павло Байрак і Гриць Байрак із села Губич і Юрій Ребів з Раневич, всі засуджені старостом, між ними Явецький за те, що йшов вулицею після 9 години вечером. При ревізії забрано катехизм в українській мові, а на поліції в Дрогобичи жандарм хотів бити його „w morde" за те, що не хотів пояснити, що це таке катехизм.

**Голодівка в „Бриґідках".**

Політичні вязні з Стрийщини і Долинщини, посаджені у страшній тюрмі званій „Бриґідки", не маючи ніякого иншого способу доходження своїх прав, вхопилися дня 12. ц. м. останнього засобу оборони, яким являється голодівка. Годиться зазначити, що приступивших до голодівки вязнів арештовано з кінцем вересня і початком жовтня ц. р., але мимо того багатьох з них до тепер ще навіть не переслухано.

Цей важкий протест і закид проти очайдушного чи злобного легковаження особистою свободою людей, які через відому „ревність" польської поліції найшлися в убийчих тюремних мурах, піднесло 46 політичних вязнів, а саме: Баган Мечислав, Бойдуник Осип, Бойдуник Іван, Бойдуник Василь, Грубський Антін, Грубський Омелян, Яцкевич Евген, Федів Василь, Теліжин Василь, Кульчицький Омелян, Мельник Степан, Ващишин Василь, Атаманчук Василь, Корчинський Ів., Кос Федь, Гошовський Василь, Костів Ілько, Ванів Іван, Андрейків Михайло, Стефанишин Антін, Стеців Степан, Ріпак Олекса, Базів Олекса Ріпак Василь, Галій Юліян, Гнатів Йосифат, Брик Микола, Микитка Остап, Спариняк Василь, Пеленичка Михайло, Жарський Іван, Кліщук Ілько, Сенишин Петро, Брик Іван, Сидорак Василь, Ващишин Олекса, Ващишин Федь, Лисейко Михайло, Чихінда Михайло, Зойцехович Василь, Дружинець Петро, Бураковський Федь, Андріїв Михайло, Подільник Гринь, Олійник Микола і Подільник Михайло.

**Скала.**

Перед виборами перевела поліція дня 24. жовтня ц. р. ревізії у Ф. Гродського, Михайла Маюка, Миколи Скороди та в учителів, братів Михайла й Івана Скороди. Арештовано 6 Українців, з котрих Петра Гелетюка і Андрія Капацілу випущено після чотирох днів без переслухання в Борщеві на волю, а инших перевезли до Чорткова. І так: Байлюк Єронім, учен. 8. кл. гімн., випущений 29. листопада, Гуменюк Дмитро, стар. десятник У. Г. А., звільнений 19. листопада, Гайдамаха Ілля, який саме повернув з Сибіри, звільнений 19. листопада. Всі були арештовані за противиборчу агітацію і всіх фотографовано та знято відтиски пальців. Мартюк Іван, повітовий організатор кооператив, арештований 24. жовтня до цеї пори сидить в тюрмі в Чорткові. Крім цего були арештовані Василь Мартюк, 67-літний старець та Кирило Клапоущак, людина хора, котрих зараз звільнено.

Арештування всіх тих людей спричинив Казимир Бугно, загорілий людовець, що трясе цілим повітом. Він сам казав арештувати, а відтак взяв від жінки Андрія Капаціли 100.000 мп., від жінки Петра Гелетюка 50.000 мп. і 8 літрів меду, поїхав в два дни після арештування до Борщева і тут постарався о випущення цих двох людей. За те Дмитра Гуменюка, якого жінка нічого не хотіла дати, не випущено, лише відвезено до тюрми в Чорткові. Цікаве також і те, що того Бугна 25. листопада ц. р. арештували також і з другим великим „деялачем" Махніцким відставлено обох скованих до тюрми просто до Чорткова, де до нині сидять.

**Правдиве чудо над Збручем.**

**Бувші арештовані! Перегляньте числа „Діла" і „Свободи", чи ви були подані у списках арештованих. Напишіть негайно до Редакції „Свободи", як довго ви були увязнені, за віщо, в яких умовинах, коли були перший раз переслухані, та в яких умовинах перебули час у вязниці.**

# Після польських виборів у Східній Галичині.

**Комарнянщина.**

Сейчас по виборах до сойму і сенату вислано в Комарнянщину карну експедицію — курінь піхоти 18. п. п. і то місцевости, які у виборах не брали участи. І так переїло через кілька днів все, що було в зубожілім селі Поділці, за кару, що зі села на 270 виборців голосувало до сойму всього 5 душ: Жиди а з наших одинокий місцевий паламар, який при виборах до сенату не голосував. Відтак перейшов сей курінь до села Якимчиць-Кліцка і по части тут розкватирувався а по части в Комарні на передмістю Розлука і сидить тут вже кілька тижнів за кару, що ні один український виборець з Кліцка-Якимчиць ані з Комарна не голосував при виборах до сойму і сенату. В Кліцку-Якимчицях на 600 виборців до сойму, голосувало всего 70 мазурів-кольоністів, а в Комарні на 2800 управнених виборців до сойму до голосування, крім Українців, понад 1000 виборців здержались від голосування також Поляки і Жиди понад 600 виборців. Ще краще держались ті місцевости при виборах до сенату.

Згаданий військовий відділ переходить по черзі всі села, які не взяли участи у виборах і м. и. йде тепер на села Поріче, Піски, Бірче, щоб з той спосіб залякати населення, яке мимо того держиться добре а настрій в них бадьорий, бо — як кажуть люде — перебули ми не одно, перебудемо ще і це.

Військо вислано сюди — як врештою самі жовніри признаються — також і для успішнійшого переведення військового побору в Комарнянщині. Побір зачався в Комарні 11. грудня ц. р. Мимо погроз та письменних заряджень староства в Рудках, що всіх тих, хтоб поважився агітувати проти військового побору, каратиметься в адміністраційній дорозі 14 дневним арештом —

**Цілий день стоїть на місті військове поготівля в машиновим крісом і зміцнена жандармерія.**

Щоб покарати населення Комарнянщини за це, що при виборах до сойму і сенату не взяло участи, придумано ще один спосіб: На днях розібрано міст на ріці Верешиці, який лучить Комарно з передмістями і селами, які якраз при виборах добре держались, а то: Кліцко-Якимчиці, Рімно, Андриянів, Горожанна велика, Горожанна мала, Ричигів, Новосілки опарські. Поки-що поставлено лише кладку без жадного забезпечення, без поруча і то доперва на домагання військового відділу, а про будову моста ніхто і не думає. В наслідок цего населення повищих сіл мусить обїздити фірою кругом Комарна і робить через се кілька миль, та пішки не дуже то безпечно переходити цею кладкою, яка провадить якраз через найбільш глибоке місце в ріці.

**Бережанщина.**

В селі Дібщу не явився до соймових виборів ніхто. Дня 6. листопада прийшло до села військо, зложене з двох сотень, а що того дня всі люде з села вибралися на ярмарок до Козови, ночею ходили польські офіцири з виборчою урною і з готовими виборчими картками ч. 23. (листа хліборобів) по хатах і кидали ті картки замісць управнених до голосування до виборчої урни. В той спосіб до сойму на 349 управнених до голосування зібрали старшини 73 голоси на листу хліборобів. Комісія зложена з Олекси Жуковського, Пилипа Шубки, Дмитра Кордияка, Івана Михалечка і Степана Пуківського,

мусіла серед повищих обставин сповняти свої обовязки.

Дня 12. листопада на 253 управнених до голосування до сенату віддало 18 громадян свої голоси. Військова асистенція числила вісім жовнірів.

**Військо бє.**

Дня 24. листопада прибув до с. Яструбич в Сокальщині швадрон 6. п. уланів на постій, правдоподібно тому, що населення здержалось солідарно від виборів. Хотяй селяне, навчені досвідом давніщих постоїв всіляких військ, прийняли гостей дуже гостинно, вже першої ночі пропало в селі кілька гусок, а господарі жалувалися, що уланські коні зїдають дуже багато вівса.

Однак слідуючого дня стався страшний випадок, який потряс цілим селом. Молодий парубок Степан Штибель закинув кватируючим у нього уланам крадіж 2000 марок. Коли ті у відповідь стали відгрожуватись йому, Штибель утік з хати і пішов на весілля, яке відбувалось в домі Як. Притулки. В недовзі понад 30 узброєних уланів окружило хату і стали виганяти весільних гостей. Штибель скрився під стіл, але улани витягнули його звідти, при чому дісталось парубкам, які хотіли укрити свого товариша, і затягнувши нещасну жертву до сіней, так тяжко збили парубка прикладами і дулами крісів по голові та обцасами на цілому тілі, що не можна було пізнати опісля нещасної людини. Щойно на просьби поважнійших господарів пустили його живим, але парубок в безнадійному стані бореться зі смертю. Це мала бути кара за „образеп пулку", а окликам пяних уланів „забіць го як пса" не було кінця.

**Не дайте голодувати найкращим синам народу! Читайте списки тисячів арештованих українських громадян і спішіть з допомогою! У львівських арештах сидить кількасот Українців, для яких варить обіди кухня Комітету Допомоги політичним вязням. Привозіть харчі до кухні: „Народній Дім" у Львові! Постачайте всіх харчевих припасів для тих, що в голоді і холоді сидять по польських вязницях!**

# З Волині.

**Секретаріят українського посольського клюбу.**

З 1-ого грудня почав функціонувати секретаріят українського посольського клюбу. Український посольський клюб, повідомлюючи про це населення, прохає звертатися по всіх справах земельного, економічного, просвітнього й релігійного характеру, як то: відчинення шкіл в рідній мові, церков, упорядкування справ земельних, відбудувань, сервітутних й господарчих по таким адресам: 1) Холм, Люблинська, дім Польонія; 2) Луцьк, Ягайлонська 93.

Так само через ці секретаріяти належить передавати матеріял до комісій, які утворені при клюбі, а саме: 1) шкільної на чолі з сенатором М. Черкавським; 2) церковної на чолі з сен. протоєреєм Д. Герштанським; 3) аграрно-економічної на чолі з пос. П. Васильчуком; 4) політично-адміністраційної на чолі з С. Підгірським; 5) комісії самоврядування на чолі з пос. Б. Козубським; 6) пресової на чолі з пос. Васильчуком.

**Звільнення.**

Завдяки заходам українського посольського клюбу звільнено з під арешту за кавцією 50000 мп. студ. Василя Ковальчука на Волині, арештованого за виборчу агітацію.

**Страйк.**

В с. Михалові томашівського повіту в маєткові Шептицького є цукроварня. На ній працює коло 1000 робітників, переважно Українців. Користуючися з надзвичайно тяжкого стану спролетаризованого сільського населення, адміністрація цукроварні обнизила плату до 2000 марок за десять годинний робочий день. Робітники 21. листопада застрайкували. Директор цукроварні пішов на уступки, але на другий прийшла поліція й почала катувати робітників ніби то „за бунт". Робітників закликали до контори й там били. Двох робітників побито дуже тяжко.

**При зміні адреси просимо не забувати подати і попередну свою адресу.**

# Велика Україна.

**Большевицькі методи для боротьби з повстанцями.**

В останній час для боротьби з повстанцями повстанці користуються такими методами: будучи розташованими в селах, большевики майже всіх мужчин села виганяють на варту, а самі сплять, періодично контролюючи варту. В останній час комуністи виганяють на варту від 10 до 100 селян, які мусять слідкувати за партизанами під загрозою розстрілу в день і в ночі. В день звичайно варта збільшується. На прохання селян дати вартовим зброю, большевики відмовляють. Можливо уявить настрій селян, коли вони вартують свойого ворога голодним під дощем й на морозі, а большевики в той час спокійно сплять в їхніх хатах.

# Процес „Юрівців".

Вісімнайцятого дня розправи продовжував зізнання свід. Івахув, після чого приступлено до перегляду документів, листів, відозв, та иншого матеріялу, сконфіскованого у обвинувачених.

Предсідник трибуналу жадає доказів та ближчих інформацій про діяльність поодиноких обвинувачених, на що комісар Івахув дає кількагодинні ялові відповіди, здогади, гіпотези, з яких виявляється, що комісар Івахув не в силі сказати щонебудь конкретного, з винятком того, що загально відоме і до чого обвинувачені сами признались. Головною організаторкою комуністичного руху уважає свідок обв. д-р Гроссерову, яка удержувала контакт із провінцією та з за кордону.

**Обор.** д-р Дурач стверджує, що зізнання свідка позбавлені вартости тому, що комісар Івахув виступає не як свідок, а як односторонний урядник, що обвинувачує сам й баламутно освітлює свої поміченя. В тій справі вивязується довша дискусія між обороною та прокуратором.

Д-р Грек заявляє, що зізнання комісаря Івахова, це не докази, а тільки карикатури доказів, тому, що саму суть свідок скриває під маску урядової тайни, а всі докази провокаторів часто зроджені жадобою гроша, пімсти і вивисшення, а тим самим зізнання комісаря оперті на доносах провокаторів, не заслугують на увагу.

Так само д-р Ландав протестує проти зізнань свідка, після чого трибунал удався на нараду.

**Шліть жертви на будову памятника на могилі Леся Мартовича до Пов. Тов-а Кредитового „Віра" в Рові Руській.**

# З польських справ.

### Ендецькі демонстрації у Львові.

Вчора о годині 5. по пол. зібралася група польських академиків зложена із ок. 40 осіб і старалася счинити у Львові авантюру подібно як у Варшаві. До неї получилася купа вуличників і все це помашерувало під памятник Міцкевича. По кількох промовах, у яких накликувано до спокою (а непотрібне воно було, бо — nec Hercule contra plures, хоч би цей Hercules був хоч як неспокійний) юрба розійшлася по домах. — Post festum видав п. воєвода Грабовскі відозву, в якій те ж безпотрібно взивав до спокою і заборонив всякі публичні віча, збори і походи.

### Положення в Варшаві.

Ендецькі варшавські заворушення не викликали ніякого „фашистського" відгомону на провінції.

В самій-же Варшаві спокій. Вчорашний генеральний страйк відбувся цілком спокійно. Поліцаї тільки ходять по місті узброєні крісами, а вулицями проїздять панцирні автомобілі. П. Даровскі заявив рішуче, що ніяких заворушень не стерпить. Говорять про стягнення кількох нових полків у Варшаву. Для прослідження справи останніх заворушень, створено теж окрему комісію.

### Сойм.

„Пяст" обговорює питання зближення до лявиці. За зближенням є більшість людовецьких послів. Деякі праві посли висказують ся неприхильно про останні заворушення. На четвертовому засіданню сойму буде поставлений ряд наглих внесень у звязи з останніми заворушеннями. Припускають, що засідання буде дуже бурливе.

**Присилайте датки на політичних вязнів до Тов. „Краєвий Союз Кредитовий", або до Тов. „Дністер" з дописскою: на вязнів! — У Львові є ще кількасот арештованих Українців! — В першу чергу найблища рідня і села повинні прийти з помочею!**

# Совітська Росія.

### Третій конґрес комінтерна молоді.

4 го грудня розпочався третій конґрес комуністичного інтернаціоналу молоді. На конґрес прибуло 70 закордонних делеґатів. В статті „Правди" присвяченій відчиненню конґресу говориться: „Для комуністичних партій цілого світу здобуття більшости робітничої кляси не є можливе без здобуття більшости молоді. Комуністичні союзи молоді повинні позбавити резервів реформістські партії. До сього часу комуністична молодь на Заході була одною з найпевнійших частин комінтерна. Необхідне утворення єдиного фронту робітничої молоді. Необхідна повна піддержка союзів комуністичної молоді з боку організацій дорослих".

### Становище шкільної справи.

„Рабочая газета" повідомляє, що на диспуті в „Домі Союзів" Луначарський заявив, що половина всіх дітей республики не може попасти до шкіл першої степені: шкіл не хватає й діти лишаються поза школою.

Школи другої степені задовольняють не більш, як 5—6 проц. всіх, що потребують її. З 74.000 шкіл, які були тепер, лишилось лише 45.000.

### Наслідки голоду.

В Москві відбулась нарада групи членів зїзду комінтерна, на якій Каменева зробила доклад про роботу по допомозі дітям, що постраждали від голоду. В докладі наводяться цікаві цифри. На 1. липня 1922 р. з 10 і пів міл. голодних дітей правительство й закордонні організації харчували коло 75 прц. Пошести довели дитячу смертність в середньому 30 чол. (по окремих місцях до 50 чол.) на 100, в той час, як нормальна дитяча смертність виносила 30 чол. на 1000. Коли розміри харчової допомоги дітям можна уважати досить значними, то постачання медикаментів одіжи дуже незначне. Зараз на Україні і в деяких районах Поволжа є коло 2150000 цілком безпритульних дітей. З цієї цифри максимальна кількість дітей, відносно якої може бути надія, що вона буде більш менш забезпечена, виносить 1880 тисяч.

### Брак одіжи.

Бюлетини американської адміністрації допомоги малюють становище в Росії в таких рисах: Слідом за харчами й медичними засобами Росія має зараз величезну потребу в одежі. Медичний виділ АРА. бачить в цьому серозну загрозу його боротьбі з холерою, тифом й иншими пошестями з огляду на те, що брак одежі дуже утруднює працю виділу. Хто мав трохи одіжи, виміняв її на продукти зимою й літом й тепер лишився в лахміттях. А купити зараз що небудь цілком неможливо з огляду на повну неприступність цін. Наприклад, в жовтні в Москві пальто середньої якости коштувало від 600 міл. рублів до двох міліярдів; черевики — від 70—90 міліонів карб.; сорочки найгіршої якости 50—10 міл. рублів.

### Нові репресії проти інтеліґенції.

Сими днями в Москві відбулась нарада членів президіюма загальноросійського центрального виконавчого комітету, членів совнаркому, членів центрального комітету комуністичної партії і вищих чинів державного політичного управління; на цій нараді обмірковувалась справа про заходи, яких треба ужити проти „ідеольоґічних ворогів совітської влади". На нараді був зроблений доклад державним політичним управлінням про необхідність вжити рішучі заходи проти осіб, які, хоч активно не виступають проти совітської влади, але являються її ідейними ворогами й завдяки свойому авторітетові впливають на широкі маси. До цієї катеґорії державне політичне управління відносить професорів і літераторів, кооператорів й загалом широкі кола осіб вільних професій. З авторітетних джерел повідомляють, що нарада прийшла до необхідности ізоляції таких людей; списки містять в собі фамілії не тільки столичної, але й провінціональної інтеліґенції. Що торкається форми ізоляції, нарада спинилася на висилці в північні й східні губернії. Питання про висилку за кордон, поки що залишено отвертим.

### Крадіжи на залізницях.

За два останні місяці на совітських залізницях зроблено 63789 крадіжей. Вкрадено 420000 пудів харчів, 518 штук худоби, 12000 пудів картофлі й 813 кавалків сукна і т. д. Злодії — в більшости міліціонери, агенти карної міліції, чекисти й залізничники.

### Нансен про Росію.

Д-р Нансен подав до Ліґи Націй доклад про положення в Росії. Хоч збір хлібів в 1922 р. кращий, ніж був він в 1921 р., проте не досяг він тих розмірів, яких сподівалися на початкові літа. Брак робочої худоби й насіння разом з иншими умовами викликав нове скорочення посівної площі. Нансен закінчує свій доклад такими словами: „Здається, що совіти відновили методи Потьомкина, який в часи Катерини утворював показні села, щоби показати цариці щастя, яке мають її піддані. Так тепер ціла Москва обернута в таке потьомкінське село, пильно прикрашена для чужинців, яким доводиться попадать в цю столицю. А в кількох верстах від неї люде буквально вмирають з голоду.

### Обмеження прав закордонних підданих.

В совітській Росії видано декрет, на підставі якого совітські установи можуть обмежувать свободу пересування чужоземців, право вибору професії й купівлі нерухомости.

### Економічний устрій републики Далекого Сходу.

На улаштованій комісаріятом зовнішнього торгу конференції з участю представників господарських органів совітської республики Далекого Сходу було вирішено не переводити радикальної перебудови сучасного економічного устрою Далекого Сходу, а задовольнитись постепенним заведенням совітської економічної системи. Монополь зовнішнього торгу на Далекий Схід поширений не буде. Для обмеження Західньої Сибірі від порушення монополю зовнішнього торгу й можливости постачання у Східню Сибір товарів російського виробу, рішено запровадити систему спеціяльних дозволів. Митні оплати будуть стягатись як на зовнішньому кордоні республики Далекого Сходу, так й на кордоні її з Західньою Сибірю.

967 АДВОКАТ
Д-р Володимир
Бачинський
переніс адвокатську канцелярію з Підгаєць до Львова і веде її при ул. Коперника ч. 1 а біля „Народної Гостинниці".

# РІЖНІ ВІСТИ.

### Розбт я московської конференції розброєння.

На засіданню бюра конференції, яке відбулося 12. грудня, Літвінов заявив, що делеґація російська не погоджується на пропозиції, зроблені чотирма державами, й пропонує на завтра скликати повне зібрання конференції. Делеґації чотирьох держав заявили, що з огляду на вичерпання справи на нарадах, що були досі, потреби в пленарному засіданню нема. В відповіді на це Літвінов прочитав декларацію російської делеґації, в якій Росія підтримує свої домагання переведення технічного розброєння і заявляє, що підписання умови про неагресію і арбітраж може бути зроблено лише після фактичного переведення розброєння. В відповіді на декларацію Росії делеґати инших держав склали заяви, в яких вони підтримали свої попередні позиції. Після заяв делеґацій окремих держав про те, що їхні держави не мають жадних агресивних замірів, конференцію зачинено.

### Плян Гардінґа скликати конференцію у Вашінґтоні.

Гардінг висловив намір скликати конференцію в Вашінґтоні, яка була би присвячена розгляду проблеми господарського й військового стану Европи.

# ТЕЛЕҐРАМИ.

### Льозанська конференція.

Льозанна. (ПАТ.) На вчерашньому засіданню політичної комісії обговорювано справу охорони меншостей. Керзон підчеркнув конечність влучення до трактату клявзуль, які мають на цілі запевнити безпеку христ. меншостям в Туреччині і Туркам в Европі. Барер, Гароні і Венізельос заапробували предложення Керзона. Ісмед паша подав історичний начерк порушеної справи та зазначив, що питання меншостей буде тоді управильнене, коли понехається інтервенції з зовні і коли виміняється грецьке і турецьке населення. Керзон висловив невдоволення з приводу відповіди турецької делеґації.

Льозанна. (ПАТ.) Знатоки союзних держав і Туреччини зазнакомилися з документом у справі проливів, при чому щодо цього запало одноцушне порозуміння. Російські знатоки звернулися за посередництвом своєї делеґації з протестом, що їх не познакомлено зі змістом документу і проти процедури нарад знатоків, яка, на їх думку противиться услівям, вичисленим у запрошенню на конференцію, висланім до Росії.

### Політичний процес в Петрограді.

Москва. (ПАТ.) 12. ц. м. почалося в Петрограді засідання ревтрибуналу в справі анархістів і лівих есерів, обвинувачених за протидержавну діяльність.

### Всеукраїнський зїзд совітів.

Москва. (ПАТ). З Харкова звідомляють про отворення 7-ого всеукраїнського зїзду совітів. Присутних було около 500 делеґатів. Численно, передівсім ставилися мужики. Зїзд розглядатиме поза урядовим звітом і звітом народнього комісаріяту фінансів справи, що відноситься до хліборобства, зєдинення совітських републик, промислу, відбудови і червоної армії.

### Поворот італійської делеґації.

Париж. (ПАТ). Мусоліні й решта членів італійської делеґації на льондонську конференцію в дорозі з Льондона задержаться в Парижі, відки вертають до Італії через Льозанну.

### Розправа в справі замаху на Гардена.

Берлін. (ПАТ). Перед судом прис. почалася розправа проти виновників замаху на Гардена. На лаві обвинувачених засідають: гром. Герберт Вейхарт і книгар Альберт Гренц. Головний виновник замаху, Анкерман, утік.

### Фінляндсько-російський договір.

Москва. (ПАТ). З Гельсінґфорса виїхала до Москви фінляндська делеґація для переговорів у справі заключення торговельного договору з Росією.

# Промова д-ра Юліяна Глушкевича

## оборонця на процесі Ст. Федака і товаришів.

Високий Трибунале і Високоповажані Панове Судді Присяглі!

Перед хвилею вислухали ви дуже обемисту, дуже довгу і подрібну промову заступника інтересів держави, заступника Прокуратури Високоповажаного п. Прокуратора Гіртлера. Як самі бачите і чуєте — бо його роздражнений голос звучить іще до тепер в ваших ухах — говорив він з великим запалом і з великим накладом питомої йому красномовности, з таким засобом зворотів, думок, образів і з таким ораторським мистецтвом, з яким міг би фактично в иншій салі, в иншім місці зібрати гучні і заслужені, в зависимости від настрою, оплески... Після того, як прозвучали його останні слова, я розумів значіння всіх тих слів його, які впали в першій частині промови. Після слів, які впали тепер, в тій хвилі, я доперва зрозумів його становище в сій справі. І на мене, як на юриста, котрий вже 25 літ працює на тім власне полі практично і теоретично, як суддя і оборонець, його оборона викликала велике здивування і признаюся таку промову в такій формі з такими цілями, я чув перший раз з уст юриста. Таких промов я не чув, ні на великих політичних зборах ні в парляментах. Його промова була пристрасна, як ще ніколи. Але рівночасно, як оборонець в тій справі, що маю за задачу сказати кілька слів в користь мого клієнта Стефана Федака, його промова викликала в мене певне задоволення. Я навіть тішуся, що те все, що було сказано, сказано власне **так і в такий** спосіб. Прошу панів, пригадую вам, що все те ви чули в суді, на розправі, де є обовязок говорити в імени закона і в обороні закона, котрий є передовсім безумовно, спокійний, серіозний і не знає жадних пристрастей. А високоповажаний пан прокуратор, представник того закона, говорив нині і вчора дуже пристрасно і в тім напрямі вийшов може навіть поза рами того, що є взагалі допустиме. Високоповажаний п. прокуратор вийшов поза рами закона, на сторожі котрого він має обовязок все стояти, що впрочім високоповажаний п. прокуратор хиба мусить признати. Бо істнує і обовязує до тепер іще з часів австр. абсолютизму і бюрократизму, інструкція для заступників високої прокуратури, що в своїх промовах вони не повинні промовляти до почувань і будити пристрасти. А чейже ми нині чули з його уст кинене під адресою обвинувачених і їх коннаціоналів слово: „вруг". Через то саме вже заступник високої прокуратури сам поставив себе аж немовби на инше якесь становище. Ми чули, що ту нашу тяжку працю, котру сповняємо добросовісно, з повним пожертвуванням свого часу, нервів і того духовного здоровля, котре всі шарпають на всі сторони, за ту льояльність, за ту мягкість тону, якій ми тут дали доказ з початку розправи і яку ми видержали до послідної хвилі, заглушуючи в собі все, можна сказати запираючи в собі самих себе, оборона чула з уст високоповажаного представника високої прокуратури слово: „провокація", слово якого я не кидав ще в життю під адресою найбільших ворогів, і моїх і мого народа і тих, котрі нас вели на шибениці, котрі нас вели на розстріли. Забувся може п. прокуратор, або може забув, що істнує закон, ординація адвокатська, котра докладно говорить о обовязках і задачах оборонців і говорить про їх права в процесі і про відношення до них представника високої прокуратури. А аргумент на те його страшне слово? Втім, що оборона, потім як Федак обяснив мотиви свого вчинку, на підставі безпосередних інформацій від нього запродукувала докази на ті факти, котрі стались мотивами його вчинку. Але я і потім, що ми чули і що було сказано під адресою оборони, не складаю в тій хвилі оборони і застерігаю для оборони право і час винести відповідні постанови по конференції оборонців в тій справі і взагалі всіх оборонців тут у Львові, в краю, в державі. І коли я дальше продовжую свою промову, то тільки тому, щоби вам дати доказ нашої безумовної, безконечної терпеливости і нашого запертя. Я не входжу в те і не берусь оцінювати, кому приніс користь своїми словами високоповажаний п. прокуратор, а спеціяльно, чи приніс і яку користь польській державі. Я в те не входжу, бо уважаю, що не маю до цего права, що більше, обовязку, але констатую факт, що високоповажаний п. прокуратор ужив всіх засобів, своєї вимовности, щоби розбудити почування, щоби стягнути кару на тих дітей народа, на тих студентів, щоби стягнути на них найтяжшу покуту. Він уважав за можливе особисто в спосіб дуже болючий атакувати обвинувачених повторю дітей народа — бо межи інтелігентами і простим народом ніде нема такої тісної звязи, як ту в тім власне народі, бо тут інтелігенти це діти селян, або найдальше хлопські внуки. Тих дітей народа пан прокуратор вважав за можливе атакувати в ображуючий їх спосіб, дотикаючи їх характеру. Пригадайте собі, як п. прокуратор говорив про військову службу С. Федака, висміваючись з острою іронією, що та служба його була не дуже то тяжка, а ті бої в котрих він приймав участь, не дуже страшні і кріваві. Він уважав можливим атакувати оборонців особисто. Ви памятаєте високоповажені пп. судді присяглі, що п. прокуратор попросту посмів підлати своїй насмішці особу одного з моїх колегів, сказавши, що він прибіг до салі на момент, саме тоді, як слухали свідка п. воєводу Ґрабовского і кинув якесь питання, (котрого зміст пан прокуратор представив инакше, як в дійсности було). І дивуюсь, що не закінчив п. прокуратор того свого оповідання в слід з одною бруковою ґазетою, котра ще додала до того, що той адвокат прийшов червоний, а вийшов блідий, бо йому зробилося недобре. Ви памятаєте, що високоповажаний пан прокуратор в самім початку своєї промови сказав, як і повинен був сказати, що предметом його промови буде тільки та правда, яка вийшла на яв тут, на тій салі, і що буде говорити тільки про те, що тут на тій салі доказано.

Але так не тільки сказати, не тільки згадати, але так і зробити наказував йому його обовязок сторожа закона. А тимчасом, Високоповажані судді присяглі ви були свідками, що Високоповажаний п. Прооуратор зараз во тій заяві почав кидати підозріння, що ріжного рода твердження, котрі не були навіть домислом, він приймав і ставив перед вашими очима, перед вашим сумлінням як аксіоми, що він ставив ріжного рода гіпотези, стараючись надати їм признання фактів, правдоподібність доказів. Приводячи безліч таких нових тверджень, що не були предметом розправи, що не були предметом наведення ні нашого, ні його, що не були предметом доказів, він раз заразом нарушував закон, нарушував засаду безпосередности розправи. Ви тямите, що Високий Трибунал кілька разів елімінував всі питання, котрі відносилися до часу після атентату, до часу по 25. вересня минулого року, до часу після арештування обвинувачених. А тимчасом Ви чули, що говорив п. Прокуратор. І все те він говорив без перешкоди. Ми оборонці не найшлися в такім щасливім положенню. Той п. Прок., що обвинувачує Федака о вікомі вчинки, він чомусь зумів говорити про те, що в часі війни „wykłuwano oczy, wyłamywano kości", що „w szpitalu kogoś zamordowano", що „ksiądz jak Chrystus na Golgotę, niósł krzyż", як коли би о ті звірства були обвинувачені ці молоді люди, що сидять на лаві обвинувачених. Коли я згадав про подібний випадок, сказано мені, що Федак цього случаю не видів. Коли оборона ставила внесення доказове, то було сказано, „то не доведзьоне". Щож на це тепер скаже п. Прокуратор? І питаю далі: чи через ту часть своєї промови він не хотів причинитися до піднесення почувань до найвищого ступіня, чи про те він не думав? Мало того! П. Прокуратор себе самого подавав за свідка, невідомих „звірств" невідомих спричинників, кажучи, що це знає з власного переконання. Таким способом він перед нами на події і річи, які не є предметом розправи, покликував себе на свідка, покриваючи свої вислови власним службовим авторітетом. Дальше сказав п. Прокуратор вчера „że były całe godziny, kiedy obrona nie mówiła o oskarżeniu" і взагалі не дотикала предметів що відносяться до розправи, а говорила про инші предмети.

Розправа проти Федака і Товаришів триває три тижні. Коли дійсно й пройшло кілька годин, в яких треба було вияснити підложе справи, якісь додаткові факти, дрібні обставини, питаннями чи то до свідків, чи до обвинувачених, і коли то тривало кілька годин, то що це значить проти факту, що п. Прокуратор зі всіх 6 годин промови добрих 3—4 усього часу власне відніс не до обвинувачення, але до ілюстрації фактів, перед чином і по чині Федака. І так Високоповажаний п. Прокуратор, чомусь в своїй промові, обвинувачуючій Федака і Товаришів говорив про російську окупацію у Сх. Галичині, хоча, признаю, забув притім додати, що в часі російської окупації російська влада не потягала за головну зраду нікого, бо уважала це юридично неможливим і недопустимим, що вона не розганяла ґімназій ні університетів, як публичних, так приватних. Він говорив про те, що вся Европа писала про атентат Федака і бачила в ньому атентат на особу начальника польської держави п. Йосифа Пілсудского. Говорив, що так хотіла представити той атентат і ціль атентату навіть українська преса, що це було волею української преси і української суспільности, як будьтоби з того мало випливати, що Федак має відповідати не за свою волю, а за волю української преси української політики, за волю Европи. Так говорив п. Прокуратор хоча факти по 25. вересня 1921 р. не були предметом розправи. Він говорив дальше і твердив, що ті підпали, ті рабунки, ті напади і т. д. яких ми є свідками нині, — це „овоце посеву" мого клієнта і инших обвинувачених, хоча ще досі не стверджені ані самі виконавці, ані самі факти і не стверджено, щоби вони мали щось спільного з цею справою! П. Прокуратор у своїй промові помиляється, — чи свідомо, чи ні, сего не знаю, — що до певних фактів, котрі були на розправі, котрі є запротоколовані в стенографічних протоколах. Він сказав прим., що Федак кинув „обельгу на жонд польскі"! А я твердж і докажу, що Федак говорячи про табори українських полонених, сказав тільки, що польський „Робітник „пис в що„ то може пшинесьць ґаньбе жондові"! На мій внесок о переслухання в характері свідка начальника польської держави п. Пілсудского сказав п. прокуратор, що се перший факт в історії, щоби покликувано голову держави до суду. Я вважаю моїм обовязком сказати, що переслухання коронованих осіб було практиковане. Так було, є й мусить бути. Недавно ми читали про процес Кайо, в котрім як свідок виступав президент французької републики Поанкаре! В процесі Марковича, що стріляв на короля Міляна, сербського короля, король виступав в характері свідка!

Високоповажаний п. Прокуратор апелював до нас, панове присяжні, щоби ви справу ту оцінили зі становища „паньствовосці польскей і в єй обороне", хоч закон говорить, що суддя присяжний має руководитися в свому вердикті тільки законом і сумлінням. А при тім всім в промові п. прокуратора — і то власне для мене, як оборонця найприятнійша сторона! — брак зовсім річевого виводу, правного виводу і питаюсь: чому? Чому той Високоповажаний п. прокуратор Гіртлер, котрий звичайно в инших процесах, як це мені добре відомо, бо з ним стою в турнірі за честь тої дами, котрій на імя Справедливість, від давних літ, все виступав в повнім уоруженню доказів і з рідкою прецизією аргументації, чому він не виступив так в тім процесі? Я вам зраджу, я вам скажу: Причина та, що обжалування слабе, причина та, що п. прокуратор чує, що його позиція страчена. І та власне непевність родить той його неспокій! родить власне той його тон, ту пристрасть промов і ту мраку речевих виводів! Бо тільки почуття, що справа є слушна дає спокій і панування над собою. Але я, прошу Високоповажаних панів суддів присяглих, я не дамся втягнути ні в тон п. прокуратора ні в його систему. І коли примушений тим, що сказав п. прокуратор, буду говорити про наведені ним факти, то зовсім з иншого становища, не дотикаючи квестії, чи ті всі нові факти ним наведені є правдиві або ні. Я не буду твердити нічого о їх правдивости, бо нема на то морального права ні в імя оборони, ні в імя обвинувачення, ні тим менше від імени котрої небудь нації. Коли Високоповажаний п. предсідник позволить, то я ограничуся в нинішній промові до того, що постараюсь відперти тільки закиди обвинувачення о злочин намаганого скритовбийства, а вивід оборони що до обвинувачення о злочин з §§. 58. і 65. полишу до другої промови.

Предсідник: Прошу.

Продовження буде.)

---

**ВП. Передплатників в Чехо-Словаччині прикмо отсим сила дати передплату за наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі чи кому Видавн. Спілки „Діло" у Львові, а нас по відомити листівкою. — *Адміністрація.***

---

**Присилайте передплату**

**Вписуватися в члени „Союза Українок" і вплачувати залеглі вкладки можна кожного четвер та від год. 5-ої до 6-ої по пол. — —и в домівці товарисв— —**

МАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН.

## З дороги життя.

### В АНДРІЇВСЬКИЙ ВЕЧІР.

Сяна. В пушисту загорнувшись свиту,
Андрій до Львова чимчикує в гості,
Набив марками польськими калиту —
Себто в найкращий доказ „łożamości".

За хвилю буде пан Андрій між нами,
А щоб не нудно вам було чекати,
Святий зустріваш мене біля брами,
Той лист просив вам в голос прочитати.

В письмі святому я не надто битий —
Раз я мистецький критик, — не теольог,
Тому ласкаво мусите простити,
Як недоладно прочитаю „Прольог".

Одно завважу до письма Андрія,
Що мабуть всім не є так добре знане,
Що небо в наших визнаєсь подіях
Й пренумерує всі земні органи.

Найкращий успіх має там „СВОБОДА",
Бо ту газету аж рвуться читати,
Й клекуть завзято всім в нас власть імущим,
Що замісць вступних лиш біліють лати.

„ВІСТНИК" Донцова - там є все в комплеті,
Хоча читають пиняво — як люди;
„БУДЯК" в небеснім продають буфеті
На знак, що смуток на землі і нуди.

Богато шуму наробила в небі
Досмертна спілка Льоньо-Кренжаловський,
А „СЛОВО" там розтапують — далебі
З часу, як вступні пише Будзиновський.

„ЗЕМЛЯ І ВОЛЯ", втративши весь кредит
Із пресової вичеркнена ліст
За це, що збувшись всіх старих червоних,
У фіолетні преться „комуністи".

Все, все маркують неба зодіяки —
Хто з вас білійший, а хто більш червоний,
І хто на кому вішає собаки,
Й коли обходить ювілей Вороний.

Тому, нік воску видає щебетуха,
Щоб вам химерну ворожити долю
Андрій це каже: насторожте уха
На те, що я вам у листі глаголю!

Не вірте в це, що скаже чи не скаже
Якийсь П. П. С., чи другий Корфанти,
Та що на завтрю вашому заважить
Один чи другий суверен антанти.

Слова-полова, вітер в чистім полі,
Який бігу історії не зверне;
Повірте в себе, забажайте Волі,
А ваша віра гори переверне!

Пустяк і це, коли в багно полізе
Один Ляцків чи другий Палковацький
Страшне в життю, як ломиться залізо,
А не як хрупить балаган жебрацький.

Вам прикро може, що кількох шпіонів
В „сусідів" грає ролю господарів?
Вас під Польщею шість аж міліонів —
А в тім заледви двацятьох батирів.

Не бійтеся, що Триль приїде зі світа
Й за стерва шмат піддержить хрунів спілку,
Коли народ пізнався на „тримбітах",
То хтось на подлу полетить сопілку?

Ви тямте тільки на старе прислівя,
Що „не одразу построїли Крак'в".
Дивіться — Волинь, що збудилась вчора,
Вже має в соймі двацять Гайдамаків!

Даремне плаче хуліганів пачка
По „кресових" мандатів втраті.
Ще більше лихо: справжня гайдамачка
Засіла в польсько-панському сенаті.

І будьте певні, що сини Волині
Не скривлять серцем. Нації не зрадять,
А своїм гордим, непохитним духом
Вони верії і тюрми розсадять.

І це нехай вас не сиїня в запалі,
Що сірим буднем сталося нарешті,
Що стільки тисяч терпить в кримінали!
Не Українець — хто не був в арешті!

*Жо-ятик.*

## Яма асекураційного примусу.

Польська Дирекція обезпечень розпочала стягати по селах неправно огневі складки за примусово втягнені до обезпечення українські будинки. Одночасно з нагінкою і арештуваннями найсвідомійших наших громадян за мнїму протидержавну агітацію, розбрилася по селах тічня платних гієн польської Дирекції асекураційної, щоби від стеноризованого і заляканого українського мужика витягнути послідний гріш, чи забрати послідний лах з хати, дарма, що цей мужик не ждучи польського примусу, від давна обезпечав і обезпечає своє майно у своїй-же рідній інституції і по закону примус на його не поширюються.

До громадянина Федора Чорного в Кривчицях біля Львова зайшов наганяч польської Дирекції асекураційної заступник кривчицького війта Навроцкі й домагався заплати неправно налїженої на Чорного пені асекураційної. На спокійну і річеву відмову Чорного з мотивами, що його будинки від давна обезпечені в „Дністрі" і по закону примусови асекураційному не підлягають, наганяч попав в личаківську пасію, та мало що не кинувся з кулаками на Богови душу винного чоловіка. — „Я вас оддам до криміналу за бунт і пішеців — панствовон агітацієн"! — кричав закурічений підльвіаський ковтун. Очивидно погрози не віднесли успіху, бо Чорний випросив боже вільного „оборонцу" кресів за двері і драчі не заплатив.

Чи Навроцкі не заденунціонував Чорного о протидержавну агітацію і бунт і чи Чорний леда хвиля не опиниться в Бригідках як небезпечний ворохобник, на разі невідомо. А чейже загально відомо, що польська дирекція асекураційна і її наганячі не мають нічого спільного з державою. Вправді ця дирекція одержала монополь на примусове обезпечення ніде не обезпечених будинків, одначе примус може бути введений що йно по довершених виборах і уконституванню надзірної Ради, а це дотепер не наступило.

Стверджуємо, що примусове стягання польською дирекцією складок огневих є протизаконне, бо примус асекураційний у Сх. Галичині взагалі ще не обовязує, а одночасно пригадуємо, що після арт. 42. закона з 21. червня 1922 будинки обезпечені в „Дністрі" навіть по введенню закона в життя не підлягатимуть примусови асекураційному в польській дирекції обезпечень і ніхто не має права примушувати їх власників платити польській дирекції якоїсь данини.

*Я. Крін.*

## Кружки УПТ. на области станиславівського воєв. — Поз'р!

Воєвідство в Станиславові дозволило рескриптом з дня 7. грудня 1922. ч. 10314/ През. **однотижневу** збірку в часі від 17. XII — 24. XII. 1922. на цїли „Рідної Школи" так в грошах як і в натуралях.

Подаючи отсе до відома, взиваємо Кружка УПТ. по зорганізуванню й переведення сьої збірки **в кождій громаді** станиславівського воєвідства. —

IX 1—3 **Головна Управа УПТ.**

## НОВИНКИ.

— **Справа Федака перед форум Европи.** Парижська „Реві Орсенталь" з 30. листопада цього року приносить на заголовній карті портрет Степана Федака в однострою поручника армії УНР. та статтю п. А. ді Колюмбе п. з. „Степан Федак національний герой Східної Галичини".

— **Польські вибори в Сх'дній Галичині в освітленню анґлійської преси.** З одержаних нами англійських часописів довідуємося, що англійська опінія дуже добре визнається в подіях, які мали місце підчас польських виборів у Східній Галичині. Англійські часописи називають ці вибори „трагічною фарсою", при чому вони добре поінформовані не тільки про загальний результат виборів, але про поодинокі факти насильства та надужить. Кореспондент часописи „Daily Herald" з 27. листопада ц. р. описує польські вибори як наочний свідок і в тому лежить уся важність його вичерпуючих інформацій.

— **Дальший упадок польської валюти.** Біржа, чутка на всі прояви суспільно-політичного життя зареагувала на варшавські експеріменти польських „фашистів" дальшою девалюацією польської валюти. Поки що американський доляр дійшов до 18.100 мп. В парі з тим пішли в гору середники необхідної потреби.

— **„Хороґєє і пляцувки Галлєрчикув".** На цілому просторі польської держави і занятих нею областей організується новий тип військової організації, вшехпольського напрямку під назвою „хороґві і пляцувек Галлєрчикув". Має це бути противага для військових організацій соціялістичного „Стшельца".

— **Авторський Вечір.** Заходом „Союза Українок" устроюється в неділю 17. с. м. о год. пів до 8. вечером в салі „Української Бесіди" (Народний Дім) Авторський Вечір Катрі Гриневичевої і Миколи Вороного. Програма: Катря Гриневичева — „Утеча" (фрагмент з еміграційного життя у Відні), „Місалехова стріча" (біблійна тема) і „Пісня гірського гнізда" (з княжих часів). Микола Вороний — „Чотири фази кохання" (еротика, романтика, кохання реальне і кохання інтелектуальне") і „Гуморески".

— **Тов. Українська Бесіда у Львові** устроює для дітей своїх членів Миколаївське свято в понеділок 18. с. м. в домівці Бесіди. Появу св. о. Миколая попередить відограння діточими силами одноактівка Я. Вільщенка „Гостина св. Миколая". По роздачі дарунків слідуватимуть під умілим проводом діточі гри. Початок о год. 3. по полудни. — Вступ за добровільними датками. Дарунки можна складати в понеділок від 11—2. в полудне на „Бесіді" до рук Комітету. 1266 1—3

— **Побільшення поліції.** Польське міністерство внутішних справ поручило воєводам протягом двох тижнів предложити собі умотивовані внесення про теперішний стан поліції, та про конечність збільшення її чисельно, головно на „кресах всходніх". Міністерство завважує, що ці дані потрібні йому для виєднання нових етатів поліції.

— **Екзекуція на ірляндських позатацях.** Дня 8. ц. м. виконано в Деблїні екзекуцію на двох чолових провідниках визвольного руху Ірляндії Рожі Оконор і Мельовею, та ще дтох повстанчих рядовиках. Екзекуція мала бути актом реванжу та террору.

— **Польські „кесяжа" на гостинних виступах в Чехах.** Краківську поліцію повідомили чеські поліційні власти з Моравської Остравы, що там приловлено на гостинних виступах ославлених краківських вломників з ресорту огнетревалих кас — Адама Санітерника, Якуба Мазурека, Вінцентого Кебзака, Болеслава Кшеляка і Пйотра Павлюсіньского.

— **Югославянська преса про Сх. Галичину.** Всі часописі в Загребі без ріжниці політичних напрямків присвячують богато місця справі Сх. Галичини, особливо після польських виборів. В звязку із заміром Польщі вступити до Малої Антанти зацікавлення югославянської преси польською політикою у Сх. Галичині значно зросло. Всі симпатії тої преси по боці Українців.

— **З Праги.** Дня 18. падолиста с. р. Іван Кулик з Київа та Альбін Барщівський зі Львова одержали на Високій школі інжинерського будівництва при чеській політехніці в Празі диплом будівельних інжинерів.

— **Театральна мізерія сусідів.** Театральна комісія польських театрів у Львові явилася оноді на пленум міської ради з домаганням покриття недобору за минулий рік в сумі 110 міліонів марок та асигнування зачету на нові видатки в сумі 90 міліонів. Як бачимо театральна мізерія не є нашим тільки монополем. А не можна забувати ще й цього, що польські театри у Львові досягли цього велитенського дефіциту не в боротьбі о вищий рівень театрального мистецтва, але помимо своєї готовости піти на зустріч найнищим інстинктам воєнної голоти, які чейже йде до театру не по мистецтво.

— **Справа ґр. Ронікера.** Неподавно облетіла европейські часописи вістка, що в Зальцбурзі арештовано ославленого злочинця польського графа Ронікера. Польське посольство у Відні звернулось до австрійського міністерства закордонних справ з домаганням видачі Ронікера як звичайного бандита.

— **Вп. Передплатників в Чехословаччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Легіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

— **Звертається** увагу нашої суспільности, щоби сирі шкіри з кун, тхорів, видр, лисів, котів і т. п. продавати лише нашій українській фірмі: Петро Карпяк, Львів вул. Куркова ч. 11а. 915 25—30

## Пластове свято в жіночій ґімназії.

Гарне, неповсюдне свято святкувала в неділю, 10. ц. м. наша жіноча ґімназія СС. Василіянок. Пластунки цеї школи, членки пластового Полку імени Марти Борецької, посвячували свій пластовий прапор. Акту посвячення довершив духовник львівського пластового Куріня, Впр. о. прелат. Л. Кунцький, який у теплих, сяйвом глибоких гадок миготячих словах вказав на значіння прапору для молоденьких жрекинь пластових ідей як святого символу їхніх будучих обовязків супроти родини, народу, України. Голова Верхов. Пласт. Ради, д-р О. Тисовський передаючи прапор в посідання пластового Полку візвав членки цьогож до вірного береження в ньому чистоти і святости ідей українського Пласту; коли би прапор мав колись бути свідком незрозуміння і викривлення цих ідей, була би Верх. Пласт. Рада приневолена відібрати його з рук, які вважали би себе за слабими до його вдержання. Вбивання цвяшків гістьми запрошеними з прихильних Пластови кругів нашого Громадянства, присяга цілого пластового Полку на прапор і приречення вибраної хорунжої, відтак відчитання привітів та іменування і заприсяження нових членок Полку доповнило офіціяльну часть посвячення, яка закінчилася відспіванням членками Полку пластового гимну. На другу часть святочного вечера зложилися хорові співи, деклямації, гра на роялю і вправи булавками, усе виконане бездоганно членами пластового Полку. Захоплення викликали деклямації пластунок Стадниківної і Гаврищаківної так змістом дібраних творів як і виконанням. Зібрані мали знова нагоду переконатися, як корисно впливає пластове самовиховання на духовий розвій і на творення здорових життєвих засад у молоді. Зясувала це пластунка Гасюк в свойому ядерному і переконуючому рефераті про значіння дівочого Пласту. Шкода лише, що обмежене місце дало лиш малому гуртови гостей змогу почути цей поучаючий реферат. Відспівання гимну „Ще не вмерла" покінчило це пластове свято, якому до повноти гарного і милого враження недоставало лише одного — порядного освітлення салі, яку лише слабо розяснювали всілякого рода нафтові лямпи.

На прикінці ще одно годиться згадати, голосним гомоном рознести по цілому культурному світу: на чисто шкільне, для шкільної молоді і для поіменно запрошених гостей в шкільнім будинку зладжене свято явилася польська поліція в особах комісаря, агентів і поліцаїв, щоби учасників свята розігнати а то й поарештувати. Представлення дирекції школи не мали успіху

дійсно поява і інтервенція делеґата Шкільної Кураторії, кр. інсп. д-ра М. Коцюби, заставила поліцію уступити зі шкільного будинку.

*Учасник.*

## ЖЕРТВИ

**На направу дому Тов-а „Просвіта"**

Федір Галета, Ліщин, Волинь 1500, Чит. „Просвіти" в Довгій Войнил. 10.000, о. Адріян Добрянський в Бучачи 5.000, Іван Попель, Прага 5.000, Ольга Крушельницька в Товстенькім 1000, Ів. і о. Лушпинські в Товстенькім 2000, П. Коненко, Зелена 600, Читальня „Просвіти" в Немилові 5000, М. Рудницька, Торське 5000, Т. Завадівський, Теляче 1000, Дм. Ціпшюра в Монастирци 2000, о. І. Мінко в Городищу 2000, Е. Лисинецький в Космачи 3000, Я. Трач в Суботові 2500, о. Роман Охримович 2500, о. І. Кливан в Полівцях 1000, В. Дяків в Немирові 1000, о. П. Яцишин в Рипянках 1000, К. Возчук в Корсові 500, І. Чировський в Корсові 1000, М. Кравчук в Водниках 1000, о. Н. Кумановський в Німчині 1000, В. Підгородецький в Бруснї нов. 2000, Гр. Щепаняк в Бориславі 1000, о. І. Винницький в Залізцях 2000, В. Лабнук с. Семена 500, Д. Схильний в Бурканові 500, Чит. „Просвіта" в Тисьменици 1000, Н. Данило в Дзвинячи 1000, В. Боднар в Слободі рунгурській 2000, о. М. Футлевич в Римановї 2000, М. Моровик в Городенці 1000, Збірка на сходинах в читальні на Личакові 8226, С. Стрілецький у Львові 1000, К. Студинський у Львові 2000, В. Головінський в Підгайцях 2000, І. Лещинський у Львові 5000, С. Гаймарович в Іванкові 1000, **виклинає:** Івана Бубелу, Андрія Пакуляка в Іванькові, Казимира Рибака, Івана Бесараба, Настю Козар, Дмитра Козара і Федора Петраш в Іванкові. Д-р Ів. Волошин у Львові 10.000, М. Стахурський в Ропчиці 5000, о. Карпо Федорович в Губичи 5000, о. Ю. Мирон Присташ 7500, О. Андрійович в Печеніжині 1000, Д. Кашковський 1000, Д. Пасічник в Петликівцях 500, М. Ілюцький в Літинові 1000, В. Божагора в Білій 1000, С. Левицький в Підгайцях 10.000, кличе: Теод. Кордубу в Бережанах, П. Яремовича в Підгайцях, д-ра Е. Левицького в Підгайцях, М. Хомяк в Кремпній 2000, о. М. Клюк в Зарудцях 1000, Л. Клапоушак в Костарівцях 1000, С. Кошук в Миликнцях 1000, Л. Смук в Хмелеві 2000, кличе: Ф. Кметюка, А. Смука, П. Загайкевича, Федя Мельника в Хмелеві. А. Пашковський в Бережанах 1000, О. Когут в Гладках 350, Д. Левицький в Княжім 1000, Д. Лапичак в Ніжанковичах 500, М. Щімірський в Ніжанковичах 500, Т. Фаберський в Ніжанковичах 1000, І. Жуковський в Ніжанковичах 500, Т. Негребецька, Устріки 2300, Степан Гандюк в Ясенній 1000, Т. Маєр в Грабівци 500, Гр. Луканський в Курівцях 500, о. Гр. Панчишин в Гологорах 1000, о. Ів. Коник в Щипівцях 2000, А. Гарбуз в Улашківцях 500, П. Семанців в Сокирницях 1300, І. Решетар в Кремпній 2000, Чит. „Просвіта" в Рипкові вол 11.140, в Таврові 5000, в Микулинцях 5000, в Курівцях 2000, Гр. Атаманіа, Юра Чукур і Ю. Мочернюк в Ковалівці по 1000, В. Чукур в Ковалівці 500, М. Комицук в Ковалівці 500, П. Мельник в Ковалівці 500, П. Дмитрук, І. Ясинський, Ф. Заяцук, І. Боднарук, Л. Іванюк в Ковалівці по 100, Д. Комицук в Ковалівці 200, Читальня „Просвіти" в Ковалівці 2000, В. Мелех в Ярославі 1000, Ф. Галяновський Свистільники 2000, С. Добрянський в Снятині 700, о. Чайківський в Золотниках 500, Е. Лисинецький в Космачи 2000, В. Застріжний 1000, М. Дохин в Коршові 1000, о. А. Хлястун в Сновичи 500, кличе: о. Побігущого в Золочеві, о. З. Кузьву в Батькові, о. А. Стасюка в Тернополи, о. М. Майорчака в Калуши, о. Й. Бевеста в Бишках. М. Балтарович в Золочеві 2000, Т. Кожушко в Глинній 1000, д-р І. Косс в Комарні 3000, В. Любунич в Чорнятині 500, Ю. Неміш 500, І. Березюк в Желдці 1000, М. Кокаревський і Л. Дзюбак в Каменках по 400, І. Шкварко в Шляхтовій 2000, Е. Пацановський в Перемишлі 100, Філія „Просвіти" в Підгайцях 15.152, о. А. Філевич в Лучицях 1000, М. Матвіїв в Білявці 1000, Й. Студент в Корналовичах 500, Чит. „Просвіта" в Буцнові 2000, М. Вівчарчин в Бусовиську 1000, І. Возний в Бусовиську 1000, В. Чорній в Тернополи 2000, о. І. Рудницький в Торськім 1000, Гр. кат. парох в Кривім 500, М. Гижа в Висовій 500, І. Майковський в Лужках 1000, О. Гнатковський в Тисовій 1000, М. Івасюк в Долині 4000, С. Козак у Львові 5000, Полонені У. Г. А. в Тухолі 4000, Почапський К. в Ожидові 2000, Я. Скрипчук в Боршовичах 4000, д-р Гальденштайн в Варшаві 600, о. І. Садовський в Стінці 100, І. Звинюк в Звинячи 500, д-р Гр. Гарматій в Теребовлі 5000, А. Заставний в Теребовлі 1000, о. С. Мохнацький в Теребовлі 3000, К. Боронь в Острині 1000, В. Сайкевич в Васючині 2000, о. В. Андрухин в Ляшках дол. 1000, Ф. Яцьків в Юськовичах 1000, о. В. Лозовий в Ворвулинцях 1000, Г. Мартинець в Бережанах 1000, о. Іванусів в Ваневичах 1000, Чит. „Просвіти" в Химчині 1000, Т. Вибранець в Хороброві 1000, о. М. Карпяк в Ульвіеку 1000, А. Конюшко в Турі 1000, Ст. Гавилей в Дидьовій 500, М. Гринчишин в Лосячи 5000, о. А. Галандюк в Болехові 500, В. Гордій в Головецьку 400, В. Качмарський в Заколоті 100, о. Я. Яхно в Заколоті 500, В. Фецях в Заколоті 100, С. Василів 500, Я. Дукельський в Войславичах 1000, В. Стрільбицький в Беревові 1000, М. Будорович в Беревові нижн. 1000, Читальня „Просвіти" в Беревові 4000, М. Непийвода в Торськім 2000, д-р Т. Вергун в Синькові 1125, Читальня „Просвіти" в Іванівці 1000, Читальня „Просвіти" в Турадах 1000, О. Іжицький 1000, Ст. Ванчицький в Турадах 2000, о. П. Чехут в Іванівці 1000, кличе всіх українських священиків, які ще не зложили на ту ціль. О. Матковський в Зеленяці 2600, о. В. Збудовський, Зубрець 2000, д-р Володимир Кобільник, Лютовиска 1000, К. Бірецький 6000, Читальня „Просвіти" в Товстенькім 5000, Чит. „Просвти" в Клювницях 2000, о. Ковч, Капустинці 500, М. Кульчицький, Крушельниці 500, о. О. Ніжинський, Зелена 1000, о. І. Ковальський в Липівцях 2000, Кат. Вол. Бундяки, Кобаки 2000, о. А. Котис, Телешниця 500, М. Стефурак Микулинці 500, о. К. Малян, Буртатин 4000, С. Хоміцький, Бучач 1000, В. Підгайний, Новиця 1000, М. Посікира, Брусно 1000, Чит. „Просвіти" в Рогатині 1000, о. А. Мельник Ляцке шляхоцьке 1000, І. Савчак, Пристань 2000, Спож. Торг. Спілка в Микуличині 5000, О. Струцівна, Ямна 2000, М. Дорожинська, Заболотів 2000, В. Малицький, Борщів 1000, о. В. Венгринович. Тарнавиця 2000, М. Єндик, Хороців 1000, о. В. Маковійчук, Химчин 2500.

## НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

**Віденські Auto-Lack**
**торби, несесери і манікіри**
1136 поручає 4—10
**„НЕРПА"**
спеціяльний маґазин шкіряних виробів і приладів до подорожі
**ЛЬВІВ, вулиця ЛЕҐІОНІВ ч. 11.**
Будинок Земського Банку Кредитового

## ОПОВІСТКИ.

**Народний театр Тов. „Українська Бесіда" у Львові,** (Шашкевича 5.).

Четвер 14. грудня 1922. год. 7. веч. Премієра! „ШОКОЛАДОВИЙ ВОЯЧОК" комедія на 3 дії Бернарда Шоу.

Білети продає раньше „Сьвозний Базар", (кім „Дністра") а в день вистави від год. 3 вечер каса театру. XXV. 3-3

—o—

**Св. Миколай** загостить в неділю дня 17. грудня ц. р. до Товариства „ЗОРЯ" о 4 год. вечером. — Приймається дарунки від 10 год. рано.

1269 1—2

**Т-во Українська Захоронка** у Львові устроює Николаївський вечір для старших у второк 19. ц. м. в салі М. Лисенка при ласкавій співучасти наших найкращих артистичних сил. Подрібну програму подасться пізнійше. 1266 а) 1—2

**Внесли жертв для голодуючих політичних вязнів Східної Галичини** в місяці грудни 1922 р. зложили в польських марках: д-р Нусбаум Клемент 5000, Федорович Володимир 1000, д-р Кульна Павло 1000, Карпінський Антін 1000, д-р Райзер Яків 5000, Парнес Самуель 200, Шаєвич Василь 2000, Олескер Герман 2000, Сігал Еліяш 1000, Капустинський Осип 1000, Гаврачинський Володимир 1000, Пітляр Михайло 5000, Бутинський Микола 2000, Конешич Павло 1000, Бавман Михайло 300, Туркевичівна Зоня 1000, разом 29.500 мп.

Список осіб, що пожертвували на „К—т допомоги голодуючим на Україні", який уконстатувався в Берліні, протягом мм. серпня, вересня та жовтня 1922 року в нім. мар.: В-ко 100, Ф. К. 100 Н Й 20, З. К. 50, С-ко 50, Р-чів 50, К-ль 50, Ш-вич 50, Р-вич 50, В-ий 50, М-ий 50, Л-ко 25, Лищук 50, Николаєнко-Брандмеєр Александра 50 італ. лір, Оренчук Я. 500 нім. марок, Прокопенко Данило 200, Пинчук Петро 200, Савченко Степан 100, Чорний Гаврило 50, Товмачів Хведір 75, Оноприєнко Антін 200, Абраменко Іван 50, Зелінський Іван 60, Дикусар Василь 100, Чумак Гнат 100, Біловицький Роман 100, Овсяник Зінько 50, Стешенко Денис 50, Борейко Павло 50, Посолство УНР. в Берліні 1.500, Шель Вальтер 24, Жижина Н. 50, Орлова Н. 50, панна Краутвурст 50, пані Фукс 40, Іван Бобрицький 50, д-р Петров 10 лінар сербс., д-р Пешанський 50, від ріжних осіб через п. Вирового 100, Українська Громада у Вінадорфі 660, Бобрицький Іван від ріжних осіб 470, від К-ту допомоги голодуючим у Бецендорфі через п. Федора Луговенка 30, Товмаченко Х. 50, Прокопенко 50, Дикусар В. 100, Чумак Г. 50, Оноприєнко А. 50, Абраменко І. 50, Кравцов 100, Чорний Г. 50, Пинчук П. 50, Гура 50, Біловицький Р. 100, Зелінський І. 50, Овсяник З. 50, Савченко С. 50, Поліщук 50, Бобрицький Іван 100, Ярке В. 150, Бобрицький Іван 200, Дора Соловейчук (на дітей України) 10.000, Марія Краутвурст 100, Дмитро Козюпа 50, від В. Вагниця фонд. зібраний на друкарські машини Відділом 6-ої Української Фед. Соц. Партії в Америці 400 амер. долярів, від українського т-ва „Будучність" в Америці 30 ам. долярів, Марія Краутвурст 100, Ганна

# Касовий звіт „САМОПОМОЧІ"

ДОПОМОГОВОЇ ЦЕНТРАЛІ ДЛЯ ЧАСТИН УКРАЇНСЬКОЇ ГАЛИЦЬКОЇ АРМІЇ,

**що перебувають поза межами Рідного Краю, за час від 1—30 вересня 1922 р.**

| Прихід | СУМА Кч. | с. |
|---|---|---|
| Сальдо з попереднього місяця | 2871 | 30 |
| 1. Вп. п. проф. д-р Смаль-Стоцький Степан у Празі, в тім 445 Кч. від Української Жіночої Громади в Ню-Йорку, З. Д. А. | 10000 | — |
| 2. Вп. п. Грицай Дмитро North Tonawanda, N. Y., З. Д. А. | 1090 | — |
| 3. Всч. о. Сарматюк Андрій, W. Toronto, Канада, 60 дол., по вимінї | 1760 | — |
| 4. Вп. п. Котовець Дмитро в Повелюк Андрій, Т-во „Сокіа", Buffalo, N. Y. З. Д. А., 137 дол. по вимінї | 3830 | — |
| 5. Вп. п. Зазуляк Антін, Monkman, Alta-Alberta, Канада, 9·50 дол. і Вп. п. Войціковський А., P. O. Tatnopol, Sask, Канада, 2·00 дол. по вимінї | 360 | — |
| 6. Всч. о. В. А. Касьянів, від Відділу Ліги Американських Горожан українського походженя, Трентон, N. J., З. Д. А., 61 дол., по вимінї | 1799 | 50 |
| 7. Вп. п. Лазаренко Дмитро, N. Vooll rd, Ill, З. Д. А. через містуна Данила Онуфрія в українськім таборі в Йозефові, 1 дол., по вимінї | 30 | — |
| 8. Зворот висланих відмов | 242 | 34 |
| 9. 4% від зложеної в банку готівки | 161 | 83 |
| | 22144 | 97 |

| Розхід | | СУМА Кч. | с. |
|---|---|---|---|
| I. Допомоги для хорих старшин і стрілецтва в Лічницях, Чехословаччина: | | | |
| 1. Лічниця Млада Болеслава | 252·00 Кч. | | |
| 2. „ Йозефів | 619·00 „ | | |
| 3. „ Пардубиці | 616·00 „ | | |
| 4. „ Ліберець | 224·00 „ | | |
| 5. „ Берео | 214·00 „ | | |
| 6. „ Прага | 560·00 „ | | |
| 7. „ Хомутів | 424·00 „ | | |
| 8. „ Штернберк | 520·00 „ | | |
| 9. „ Мункач, Яхимів, Ружемберк, Часлава, Теплиці, Пісек, Олумунець, Ужгород, Кральове Градець і прочі | 1015·00 „ | 4414 | — |
| II. Допомоги для інтернованих старшин і стрілецтва в таборах: | | | |
| А. Чехословаччина: | | | |
| Український військовий табор в Йозефові: | | | |
| 1. Старшини | 2·35·00 Кч | | |
| 2. Стрілецтво | 6923·30 „ | | |
| Б. Румунія: | | | |
| Табор інтернованих в Орадеа Маре: Старшини і стрілецтво | 919·00 „ | | |
| В. Польща: | | | |
| Табор інтернованих в Тухолі: Старшини і стрілецтво | 1027·00 „ | 10904 | 30 |
| III. Зачет на справлення протези для інваліда | | 500 | — |
| IV. Удержання української дітової школи для дітий емігрантів | | 177 | — |
| V. Адміністрація | | 800 | 80 |
| Сальдо | | 5318 | 87 |
| | | 22144 | 97 |

Йозефів, дня 1. жовтня 1922 року.

ЗА УПРАВУ САМОПОМОЧІ:

*Крушельницький Корнило др.*, голова, *Байгерт Іван др.*, скарбник, *Груба Михайло*, писар.

Рахунки й діловодство „Самопомочі" провірене за місяць вересень 1922 р. та найдено її грошеву господарку згідною з місячним касовим замкненням. — Про це повідомляється Вп. Жертводавців, а про стан допомогової акції — звітується Військовій Канцелярії Диктатора ЗУНР. у Відні.

Йозефів, дня 10. жовтня 1922. 1—1

ЕКОНОМІЧНО-АДМІНІСТРАТИВНА КОМІСІЯ

# „ФОРТУНА"

перша українська ФАБРИКА ЦУКОРКІВ і ПОМАДОК, переноситься цего місяця з Перемишля до Львова і від 10. XII. ц. р. починає дальшу продукцію і експедицію своїх цукрових виробів у ЛЬВОВІ при вул. Павлінів ч. 16 на Личакові.

Проситься поспішати із замовленнями цукрових дарунків на сьогорічну ялинку.


Крауттурст 100, Валентіна Мартос 100, Едуард Віртемберг 100. Разом: німецьких марок 18.004, амер. долярів 430, італ. лірів 50, сербс. динарів 10.

**Спиок** річей та продуктів, що поступили до „К-ту допомоги голодуючим на Україні" для відправки на Україну протягом мм. вересня та жовтня ц. р. Від І. Бобрицького 4 бан. конс. молока, від П. М. Кузнічова 291 п. (36 фун.) чаю, від І. Єатухіва 1 п. білля, 1 кап., від І. Бобрицького 3 пар обуття, від В. Сімовича 7 пар обуття, від В. Комаровського 1 п. обуття 8 п. панчіх, 1 кашк., 1 діточе вбрання, 1 діт. штани.

## Дрібні оголошення.


БАНДАЖИСТ Полячек Самбір Ілюстровані цінники даром. 994 14—30

СКЛАД нот Романьчука 11. біна пл. Академічна, висилається на провінцію. 1194 2—4

МАРКИ ЗАКОРДОННІ збірки, запасистало купує Евг. А. Щербан, вул. Вроновська 10. 1099 5—20

ДЯКА безженного, обзнайомленого з провадженням церковного хору глядає гр. кат. Уряд парохіяльний в Сяніку п. Сянік. Винагорода після умови. 1247 2—3

КУПУЙТЕ для дому, школи і читалень! Альбом галицько-волинських князів по 1000 мп. Стінна таблиця галицько-волинських князів по 850 мп. Огляд бувальщин українського народа по 500 мп. Ціни обовязують до 14. січня 1923. Продають українські книгарні. Замовляти лише за готівку в Повіт. Тов. кредитовім у Львові Ринок 10. 1252 2—2

АДВОКАТСЬКИЙ конципієнт до самостійного ведення канцелярії спосібний — сейчас обійме місце. Зголошення у устічки приймає д. Шрова, Перемишль, Капітульна 7. 1242 2—3

СТУДЕНТ філ. шукає лекції. Може приготовляти до всіх клас та вчити англ. мови й української стенографії. — Ласкаві зголошення з поданням услівій, проситься слати до Адм. під „Скорість-Совідність". 1261 1—2

ЛЕКЦІЯ з II. кл. української гімн. є сейчас до обняття. Услівя: харч, мешкання, зворот коштів подорожи і 40.000 мп. місячно. — Зголошення слати на адресу: Заряд школи в Рихвалді, п. Ропиця Руська. 1268 1—3

ХЛОПЦІ до посилок на передполудне приймуть. Зголошення з семности у „Відбудові" ул. Словацького ч. 14. 1252 1-2

ГАРБІД, клей, шелак пошукає І. Борис, Перемишль. 1269 1—5


## ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.


1193 2—3 ДЕНТИСТ

# ЯКІВ НАСС

б. співроб. дент. заведення проф. львівського унів. д-ра Болсевича приймає в заведенню

— вул. СИКСТУСЬКА Ч. 17. —

Без болю пльомбування і виривання. ПП. Публику з провінції полагоджується сейчас.

ВСІХ НАУК ЛІКАРСЬКИХ

# д-р Олекс. Подолинський

б. лікарлінік у Берліні, Відні і Дрезні ординує в недугах жіночих і по-акушерстві у Львові при вул. Петра Скарги 4. (бічна Городецької).

1210 від год. 3—5 по пол. 2—3

мешкає ЛЬВА САПІГИ 57, II. пов.

НАРОДНІ СТРОЇ вишивки, вишивані жупани, запаски, сорочки, кравати і т. п., виконує, купує і продає XV 5-20

жіноча спілка промислова „ТРУД", Львів, Ринок 39. (кн. дім)

Друкарня і фабрика печаток І. ФРІДМАНА ЛЬВІВ, ВУЛ. СИКСТУСКА число 2 1 4 виготовляє гарно і дешево всякі друки та печатки. XXIV. 7—0


## Подяка.

Отсим складаємо приємну подяку туткови Пань, що занялися устроєнням Концерту дня 7. XII. ц. р. на дохід Українських Інвалідів. Зокрема складаємо щиру подяку Вп. п. дир. М. Галушинському, Вп. п. Інж. Марії Свірській, Вп. Софії Федоревій, Вп. п. Чабаївній, Вп. п. М. Маслюкови, Вп. п. проф. Евгенови Перфецькому, Вп. проф. Тарасови Шухевичови, Вп. п. Марії Нівінській і Вп. п. Інж. Бобикевичови, котрі безінтересовно своєю ласкавою участю в поодиноких точках програми причинились до надзвичайно гарного виконання концерту.

За Краєве Товариство Опіки над Інвалідами

XXI 1—1 ради. *Зенон Лукавецький.*

## Надзвичайні Загальні Збори „ТОВАРИСТВА ТКАЧІВ" в Комарні

відбудуться дня 22. грудня 1922. в Комарні в домі Задаткового Товариства о год. 10. перед пол. згадано о год. 12. перед пол. того самого дня.

Порядок нарад:

1) Відкриття Зборів.
2) Відчитання протоколу з послідних Заг. Зборів.
3) Затвердження позички на підклад маєтку.
4) Зміни статута §§ 1—84 т.
5) Внесення і запити членів.

За Надзірну Раду „Тов-а Ткачів":

*Дм. Ольховий* голова. *О. Павлюк* секретар.

1260 1—1

## Звичайні Загальні Збори Каси ощадности і позичок

стов. заар. з обм. порукою у ЛЬВОВІ

відбудуться 29. грудня 1922. о год. 4. по пол. в домівці „Сокола" при вул. Руській 20., а в разі браку комплету о год. 5. п. п. того самого дня і з тим самим порядком без огляду на число присутних членів.

Порядок нарад:

1) Відчитання протоколу з послідних Заг. Зборів. 2) Звіт Управи за рр. 1917—1921. 3) Звіт з ревізії переведеної Кр. Союзом ревіз. 4) Звіт Контрольної Комісії. 5) Прийняття білянсів за рр. 1917—1921. 6) Зміна статута стоваришення. 7) Вибір 7 чл. Надзірної Ради. 8) Затвердження вибору 3 членів Управи і 2 заступників. 9) Внесення і запити. Річні звіти і білянси за рр. 1917—1921. є виложені в льокалі Краєвого Союза Кредитового Ринок 10 до перегляду членів.

ЗА НАДЗІРНУ РАДУ:

*Ал. Костишин* предсідник. *Ал. Гошовський* секретар.

1264 1—1


## ПОЗІР!

Всі купці, що мають склепи по селах, а всі инші, що хотять заложити собі склепи в селі, хай удаються з довірям до знаної і від літ ісінуючої фірми

# Мавринкія Кляйна

КОЛОМИЯ, РИНОК Ч. 30. (у власнім домі, біля міської торгової ради),

де можна набути всякого рода кольоніяльні товари, делікатеси, всякого рода овочеві напитки, великий вибір овочевих вин, воскові і церковні свічки та взагалі всіляких товарі першої якости і по так дешевих цінах, що зможуть по селах відпродавати ці товари по тих цінах, по яких продають купці в Коломиї, заробляючи на тім дуже добре. — Початкуючим з охотою служиться радою і помочю. — Кождий інтересований нехай в потребі удається лишень до фірми 1122 7—12

# Мавринкій Кляйн

Коломия, Ринок ч. 30

# Іван Мос

реставратор, бувший управитель фірми Райха Ринок 5, відкрив власну кухню в льокалі „Міщанський Бар"

15М 4—4

Львів, пл. Галицька ч. 10 вхід від площі Галицької або через торгову галю.

(Торгова Галя). — Поручає добірну кухню і обильно заосмотрений буфет.

КІНОТЕАТРИ

# КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА

висвітлюють від 13. грудня ц. р. СЕРІЮ II. і послідну східного архитвору

„КІСМЕТ" СЕРІЯ II. СЕРІЯ II.

Прегарна драма на 5 великих дій п. з.

:: В передвесільну ніч. ::

В головній ролі славний драматичний артист ОТТІС СКІННЕР.


ОГОЛОШЕННЯ.

## Надзвичайні Загальні Збори „Руської Народної Каси"

стов. зареєстр. з обм. пор. в Заліщиках

відбудуться в середу дня 27. грудня 1922. о год. 2. з полудня у власній хаті з отсим порядком:

1) Відчитання протоколу.
2) Зміна цілого статута в цілі узгіднення із законом про кооперативи.
3) Внесення і запити.

1265 1—1 НАДЗІРНА РАДА.

## НАДЗВИЧ. ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ Повітового Товариства кредитового „ВІРА"

стов. зареєстр. з обмеж. порукою в Раві руській,

відбудуться дня 26. грудня 1922 о год. 2 пополудни у власнім домі при вул. Міцкевича.

Предметом нарад і ухвали буде зміна статута в цілій його основі для узгіднення з обовязуючими тепер приписами.

ЗА НАДЗІРНУ РАДУ:

*о. Е. Гриневецький* голова. *о. Тарасович* секретар.

1246 2—3


Стій!!! Куди йдеш???

Іду до фірми:

МАЛЬВІНА ІММЕРГЛІК

ЛЬВІВ, вул. Ягайлонська 17., котра поручає по конкуренційних цінах як найвідповіднійший ДАРУНОК НА ЯЛИНКУ, ґрамофони, плити найновіших знять, скрипки, мандоліни

XX. і т. д., і т. д. 4—7

300 гумористичн. великих Календарів „БУДЯКА"

остало ще, тому спішіться із замовленнями. — ЦІНА 800 мп., на порто долучити 120 мп. При більших замовленнях 25 прц. опусту. — Замовляти: „БУДЯК" Львів, Гавзнера 5, II.

1263 1—2

НА МИКОЛИ і ЯЛИНКУ!

Спішіть поки вистане запас! Взуття жеське, жіноче і діточе в найновіших фасонах, найліпшої якости по найдешевших цінах поручає МАГАЗИН ВЗУТТЯ

:: :: МАРКЕЛІЙ ШТАРК :: ::

ЛЬВІВ, Трибунальська 10 (Готель 3-ма коронами).

1102 4—5

# МАШИНИ до ШИТТЯ

СВІТОВОЇ СЛАВИ

:: Dürkopp-Seidel-Naumann ::

всіх системів а спеціяльно машини для домашнього ужитку поручаємо по фабричних цінах — — — —

# ВІОЛІНИ і ТІССЕР

Львів вул. Бернштайна 1, „ Казимирівська 28

Всілякі прилади до всіх системів голки Ляверца, також американська олива стало на складі. 1267 1—1

На сезон осінний і зимовий!

СКЛАДИ І. КРАЄВОЇ ФАБРИКИ КАПЕЛЮХІВ

# Рудольфа Найвельта

Львів Площа Марійська ч. 8. вул. Казимирівська ч. 25. вул. Городецька ч. 72.

Даром одержить кождий купуючий капелюшок для ляльки.

Стрий: вул. 3. мая 8., Бережани: Ринок.

мають дуже богатий вибір наймоднійших і найелеґантнійших жіночих, мужеських і дитячих капелюхів.

Першорядний товар! XX 19—21 Ціни найнизші!


За редакцію відповідає: Ок. Кульма.

Друкарні Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 39. Почтову належність оплачено гуртом. Львів, субота 16. грудня 1922. Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 148.322.
Адр. тел.: „Свобода" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячно в краю 3900 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 5000 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 50 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 5.000 мп. Зміна адреси 100 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
150 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

## Поклик!

**З огляду на близький речинець Народнього Зїзду просимо о негайне надіслання звітів з повітових зїздів та спису й адрес вибраних відпоручників.**

„НАРОДНІЙ КОМІТЕТ".

*Львів, 15. грудня 1922.*

**Збуджені в огні.** Українські землі: Холмщина, Волинь, Підляша й Поліся, землі, що в наслідок одностороннього рижського трактату найшлися в межах Польщі, вислали отсе перше своє представництво до польського сойму. Для людини, докладно обзнайомленої із становищем тих земель на передодні війни, дивним, просто неправдоподібним може видатися, як це сталося, що в польському соймі засідає суто українське, суто національне представництво цих так тяжко обездолених земель.

Киньмо оком на кілька літ назад. Згадаймо часи всесильного, безсердечного царату. Адміністрація, церква, школа, всемогуча чорносотенна організація, — всі ці сили й інституції йшли на те, щоби затерти найменший слід українства, щоби в цих земель створити забороло русифікації, яке мало впливати й на сусідню Галичину. Західноукраїнські землі були убогі під ідеольогічним оглядом. Козацька традиція, що лягла в основу змагаючогося національного відродження осередньо східної України, находила тут слабі відгоміни. Князівський і литовсько-руський період, що полишив деякі памятки на цім розмежуванню двох світів, потав у збірній народній душі. Що більше! Свіжою була тут польсько-шляхотська традиція, свіжими були польські культурні впливи з кремінецьким ліцеєм, бовталася від „дворку до дворку" стряпанина польських націоналістично-революційних кличів.

На живім, але одубілім, отетерілім тілі українського народу йшла тиха, але вперта, неподатлива боротьба м ж польськими й російськими аспіраціями до цих земель, до надання їм свого духового пятна. Волинь з відомим почаївським монастирем, який поруч інтензивної чорносотенної пропаґанди час до часу орудував як помічним засобом і деякою українсько-національною формою, все таки була у щасливійшому положенню, як нещасна, експеріментована на всі лади Холмщина, Підляша або убоге, світом і людьми забуте Поліся. Пригадаймо собі події на Холмщині після 1905 р., масовий перехід з насильного православя на загребуще, невідклично денаціоналізуюче латинство, боротьбу між Польщею і Росією за „український маслак". Чи міг хтонебудь сподіватися, що та Холмщина оживе, відродиться, що головою першого українського представництва у польському соймі буде Холмщак? Чи не будилися у нас сумніви що до долі, духової сили, відпору й опору мужній денаціоналізуючій хвилі Холмщини — так само як і її посестри на другому крилі української національної території — Закарпатської України?

А сьогодня — які небувалі, небуденні, просто казкові зміни й переміни!

Під подувом волі, за одним махом Волинь і сумежні українські землі звільнилися від російсько-чорносотенного покосту. Правда, з під ринви дісталися на дощ, на нову слоту і негоду. Ті землі заняли польські війська, прийшла там польська адміністрація з домішкою старої, царської, почалися перемальовування вивісок наново. Насильне загарбування православних церков і їхнього майна, започатковане польським леґіоном під австрійською опікою, тепер стало буденним явищем, як в середніх віках. Засада: cuius regio, eius religio! — набула тут незнищимого права горожанства. Православний собор в Холмі, давнійше уніятський, історичну власність українського народу загарбали єзуїти, Загорівський монастир і богато церков насильно забрали при допомозі „побожних вірних" польські ксьондзи, ключі від церков найшлися в руках поліції. Поруч з тим поведено широку акцію, щоби місцевих Українців латинського обряду негайно перемінити на Поляків при помочі костьола, школи і всяких привілеїв. Одночасно приспішеним ходом реалізовано закинену царатом думку про створення пограничного військового поготівля. Тисячі „osadników wojskowych" зявилося на „кресах". Заложено польські народні і середні школи, не дозволяючи Українцям навіть на приватні ґімназії, перемінено богато основаних українською владою шкіл на польські. Всякі „культуртреґери" вибралися на „креси" по „золоте руно". Десятки банків відкрило свої філії в Холмі, Луцьку, Рівнім і ин. містах, рубано богаті волинські ліси і вивожено дерево до Данціґу за доляри і фунти. Також зроблено усе можливе, аби усунути місцевий елемент із всяких установ. Звільнено масово учителів і залізничників Українців, щільно замкнули всякий доступ Українцям до суду й адміністрації, православну церкву — як за російських часів — підчинено польській адміністрації.

Коли зважити, що якраз ті землі були тереном війни на протязі пятьох літ, що там знищено все, що можна знищити, що ужито усіх засобів, аби затуркати населення, то живучість безсмертної української ідеї стане перед нами у всій своїй величині.

З хвилею розписання виборів — як гайвороння — кинулися на „креси" всі польські партії, від найреакційнійших до „найпоступовійших". Деякі з них звили собі вже й відповідне кубелечко. Навіть „пролетарська" П. П. С. заснувала „Банк людови" в Кременці, щоби в свої цупкі сіти вмотати українське населення.

Та всі „приятельські" заходи не дали ніякого успіху галапасам. Українські Волинь, Холмщина, Підляша і Поліся при першій спромозі зявити свою волю вибрали своє народне представництво. На всім просторі тих земель оба „культурні" конкуренти — Поляки й Москалі — не вспіли провести ані одного кандидата. Без найменшого сумніву народ тих земель ствердив всенародньо і пречисто, що є українським, що має свої окремі ідеали і свою насущну мету. Збуджена в огні боротьби, серед потрясень і терпінь, серед важкого допусту народня душа Волині, Холмщини, Підляша й Поліся заяснила діямантом національного почування. Одночасно вибори ствердили, хто має незаперечне, природне право до тих земель.

Колись луцькі міщане посилали делеґацію на гору Афон до Івана Вишенського і просили його вернути до них та боронити українську церкву й українську націю перед переслідуваннями латинян. А тепер? Тепер і Луцьк, і Рівне, і Кремінець, і Володимир, і Ковель, і Холм вислали своїх послів, своїх Вишенських в кипучий вир парляментарного життя, щоби вони з трибуни всьому світови говорили про важке лихоліття і кривди всього українського народу.

**Не дайте голодувати найкращим синам народу! Читайте списки тисячів арештованих українських громадян і спішіть з допомогою! У львівських арештах сидить кількасот Українців, для яких варить обіди кухня Комітету Допомоги політичним вязням. Привозіть харчі до кухні: „Народній Дім" у Львові! Постачайте всіх харчевих припасів для тих, що в голоді і холоді сидять по польських вязницях!**

## Італійська преса про Сх. Галичину.

„Il Popolo di Lombardia", орган медіолянського Союза Фашистів, містить в рубриці „Слідкуймо за заграничною політикою" статті під збірним заголовком „Овочі Версаю", в яких автор — відомий італійський публіцист — Сандро Сандрі дуже основно обговорює східногалицький проблєм. Досі надруковано пять статтей.

В першій статті п. з. „Мученництво одного народу. Українська Галичина" подає в звязких словах границі Східної Галичини і нарис історії польсько українського спору, починаючи з того часу, коли Західна Україна творила головну часть Київської Держави. Довше спиняється автор на боротьбі українського народу за свої права під австрійською займанщиною і кінчає от сими словами: „Ми — Італійці нераз давали вислів співчутя гнобленим Полякам. Раділи їхніми надіями, терпіли невдачами далеких, поневолених братів. Польща воскресла завдяки м. и. і нам. Миж боролися за те, щоби настав час, коли не буде гнобителів і гноблених.

А сьогодня українське населення Східної Галичини, надто від нас віддалене, за мало нам знане, глядить в нашу сторону і хоче пробудити в наших душах ті самі симпатії, які проявляли ми для справи освободження Польщі. Вчера гноблена Польща — сьогодня йде слідами своїх гнобителів і робить те саме з Українцями.

Не настане в світі мир, поки кождий народ не матиме своєї власної вітчини. Це відноситься і до українського народу, що жив кілька віків під ярмом, зберігаючи любов до власної землі. В боротьбі за визволення провадили його найкращі сини. Ця боротьба проявлялася часто вибухами палкости, як приміром — атентат на графа Потоцького в р. 1908, доконаний українським студентом — М. Січинським, як боротьба за український університет в р. 1910. А в році 1913, вибух народній зрив, який увінчався проголошенням З. У. Н. Р. Дальші події — це історія вчорашнього дня. Воскресша Польща забула свою довголітню Голгофту і пішла походом на Східну Галичину.

А Східна Галичина — край богатий (звідси по обчисленням з р. 1910. вивезено товарів за 71,4 австрійських корон, а привезено лише за 32 міліони К.). край богатий в поклади земного олію та нафти, край, який стояв на перешкоді імперіялістичним мріям Польщі від моржа до моржа. Цей край впав першою добичею Польщі. Ледви щойно сформована польська армія впала на плечі молодої Західно-Української Держави. Прийшло до війни. Те, що тоді називано українськими ватагами, було військом молодої републики. Числило воно 120 тисяч людей і боролося з героїчним завзяттям.

Між тим у Версаю говорено і говорено, поки не затверджено мілітарної окупації Західної України грамотою, яка дає Польщі повновласть затримати її аж до доконечного вирішення долі сього краю.

Галицьке військо перейшло Збруч, шукаючи захисту в Східній Україні, а частинно продерлося на Чехословаччину, де остає й досі. Це було в році 1919, а тепер маємо конець 1922. р. Президент републики — д-р Петрушевич живе з цілим урядом у Відни, а тисячі українських збігців в ріжних околицях. Між тим в краю панують Поляки".

Друга стаття п. Сандро Сандрі п. з. „Польське панування в Східній Галичині" була вже у нас зреферована. Стаття написана на основі докладних інформацій про події в Східній Галичині підчас виборчої кампанії. Автор закликає теперішний уряд Італії до рішучих кроків.

Третю статтю присвятив автор українському війську в таборі інтернованих в Чехословаччині. Автор особисто відвідав табор. Зачинає спомином про італійських полонених, які жили в цім таборі, оставляючи тут 5 тисяч товаришів, яким не судилося вернути в рідну Італію.

Автора обводить по таборі сотник Ленартович, розказуючи про долю Галицької Армії, оповідаючи історію поодиноких козаків, яких стрічають по дорозі.

„Переходять жовнірі, він їх мені показує пальцем одного по другім і каже мені: Той уже шість літ не бачив своєї рідні, той пять, сей вісім літ. Дрож мене бере, а думка біжить сейчас до тих далеких родин, які надіються, ждуть та моляться.

Думаю про їх поворот. Які зміни, які понурі трагедії замкнені між чотирома стінами дому, повного вижидання та розпуки.

Якийсь жовнір переходить, співаючи сумну пісоньку, яка стискає за серце.

Одначе серед жовнірів та поневідників панує бадьорість та віра, аж дивно. Що се шкодить? Ми повернемо! І земля українська стане свобідною, а галицький селянин, обкопуючи рискалем тверду ріллю, скаже: Працюю для моєї батьківщини, а не для чужого пана.

Повернемо. Обнімемо наші жінки, які постарілися, ждучи на нас; переступимо пороги наших змінених домів, де ми жили дітьми, домів, які ми покинули тоді, коли здавалося, що не можемо змінити навіть пори вечері. А коли хто із нас, повернувши, найде дім знищений, а імена своїх дорогих, записані в книзі мучеників, не плакатиме, бо Вітчина буде вільною.

Вигнання тих „бранців мира" облегчене хиба слабкими надіями. Підчас нарад в Генуї їх серця били живійше. Та сходини визначних світочів всесвітньої політики не вислухали голосу заступників уряду Західної України. Голос повішеного болить ката.

А тепер? Серед праці минають дні, одностайні, однакові, як се голубе небо. Настане зима, непривітна зима чеська, а по бараках посиляться вечерами оповідання та спомини про далеку вітчину поневолену чужими.

Я оглядав бараки. Порядок, чистість, карність. Зразкова служба. Почтовий уряд, пекарня хліба, військова школа, варстат, лікарня, кухні. Там ми задержалися. Обширні блискучі горшки курилися з буркотом, а живий запах поживи розходився по кімнаті. Я глядів на ті горшки та думав про пять тисяч моїх земляків, померших з голоду, та мав привид того давного часу, коли ріпа в тих самих горшках плавала в теплій воді і служила до підтримування життя виголодженого бранця. Відвідини наближалися до кінця. Ще треба було оглянути один барак, відокремлений від других, на великій леваді. Се була трупарня.

Там, казав мені сотник Ленартович, коли революція в падолисті року 1918. освободила ваших жовнірів, під тими столами найдено сорок трупів, яких сприятали та подавали в звіті ще через цілий один день за живих, аби тайком можна було декого з них, виснажених бранців, підтримати при життю годину довше. Яке се страшенне!

Вкінці італійське кладовище. Глядячи з далека на це кладовище, у людини серце мліє.

Нема деревини на тій леваді, яка нахилялася би та зливала ся в одну цілість з тою просторою чеською рівниною. Огорожа з колючого дроту, може й того самого, який окружав табор нужди, кінчиться воротами із сирого дерева, закінчених хрестом з двома раменами. Довгий ряд нагробних хрестів, покритих чорними картинками, надають тому, для нас так святому місцеви вигляд чогось понурого та невідрадного, як сама віддаль, яка ділить ті мощі від їхньої вітчини.

Але коли підходиться до хрестів і побачиться, що кожде заглиблення перемінене в розцвилий огород фіялок, а доріжки чистенькі та гарно утримувані, та що бурячи там не закорінилися, як на деяких наших цвинтарях, — тоді дізнається розгади, злученої з чувством вдячности для синів українського народу.

Я затримався при кождім хресті. Число порядкове та инше число, число похоронених. Під тим напись: Гріб спільний. Смерть лучить з собою тих, що за життя разом боролися, які разом терпіли, поки не вмерли. Український сотник глядів мені в очи, коли я на порозі кладовища при виході перехрестився, і він клякнув. Клякаючи разом з ним, я висказав йому мою подяку за те, що він піддав мені думку сего вчинку, який я хотів зробити сам один, та ніяково було не показувати моєї слабкости.

Покидаючи ті місця, я думав про те, як велич та святість якоїсь справи справедливої і справи свободи можуть спонукати до живійшого биття серця людей, які походженням далекі одні від одних, мимо ріжниці племени, ноші, звичаїв, обичаїв.

Покидаючи тих сміливих синів Галицької землі, думав я, що тих самих людей, які поздоровляли мене простягаючи мені свої рамена, міг я був бачити девинде зі зовсім иншими намірами та иншими звичаями.

Ті самі лиця святочні міг я бачити опоганені червоним сяйвом вистрілу, зверненого до мене з близька, при живім світлі ракети між одною розстрільною і другою, бож їх п'гнала против нас покійна держава Габсбурґів, немов несвідому череду. Але як Віттоpіо Венето було для нас побідою вічно славною, так для них було воно світлом свободи.

І тепер розумію ті свіжі цвіти на тих італійських гробах, і бачу знова шибениці на перехрестю доріг, тайні льохи, звідки не виходилося живим. Чую знову торжественні сліви, немов молитви, які розходяться серед барвної ясности вечера, співи понурі, які спонукували схилити голову, так як би біль гноблених виливав з їхніх сердець якусь струю крови.

Гноблені? Як довго ще? Польща новоповстала, Польща непогамована, що чудувала світ своєю боротьбою за свободу, не сміє гнобити того пятимілїонового народу, який бажає свободи. Ні розстрілами, ні кровю не придушується в народі змагання до незалежности. Тут треба мира в світі особливо тепер, і треба, повторяю, щоби не настав мир, поки кождий нарід не матиме власної вітчини.

Жовнірі Української Републики Західної Галичини звернули свій зір в сторону далекої вітчини і ждуть на вигнанню з оружжям при стопі вже більш трьох років, підчас коли тепер світочі всесвітньої політики скликують наради та бенкети і пють в честь свободи.

Наші святі мерці, ні ви не вмерли надармо. Ваше пожертвування зрозуміле лише для найбільше понижених і тому воно найбільше".

(Докінчення буде.)

**Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.**

# Ревізії, арешти, тюрма.

### Голодівка в Бриґідках.

Дня 14. грудня ц. р. розпочали голодівку уміщені в Бриґідках політичні вязні з тернопільського і збаражського повіту, а то: о. Єронім Грицина, Заплітний Богдан, Зварун Іван, Кордьбан Василь, Кордуба Михайло, Кордуба Степан, Кучерішка Тадей, Ничка Володимир, Тихоня Олекса студ. універс., Міхенко Богдан уч. V. кл. гімн. і Верещак Антін, Іваків Іван, Кіндратюк Степан селяне, доведені до розпуки безконечним проволіканням слідства.

Рівночасно вислали до президії окр. суду у Львові письмо слідуючого змісту: Ми, політичні вязні з повітів тернопільського і збаражського, уміщені в Бриґідках, келя ч. 50, зачинаємо з днем 14. грудня ц. р. голодівку на знак протесту проти: 1) безправного арештування поліцією в днях 22. і 23. жовтня ц. р., 2) передання нас як приналежних до суду окр. Тернопіль, судові окр. Львів, 3) безпідставного держання нас у слідчій тюрмі і проволікання нашої справи у безконечність.

Тому домагаємося: 1) звільнити нас із слідчої вязниці або доручити нам акт обвинувачення найдальше до 20. грудня ц. р., 2) задосить учинити домаганням арештованих із стрийського і долинського повітів.

### Долинщина.

Ще дня 11. жовтня ц. р. арештували тут 12 осіб і держать в тюрмах у Львові без найменшого доказу вини, лиш на підставі доносів поліції, яка знову черпає легким трудом неправдивий матеріял від ріжних темних духів. В селі Брошневі арештувала поліція дня того управителя школи З. Монцібовича без подання причини, перевівши точну ревізію зі словами: „przyznaj się pan, każdy swoje grzechy zna" і досі по двох місяцях не можуть зібрати доказових свідків і держать його в тюрмі, бо якийсь жандарм десь, звідкись, щось знає, а людина не дуже то й сильна, що була на фронті і в неволі, батько доростючих дітей, тратить рештки сил „за щось" і „звідкись" в тюрмі.

В селі Креховичах явився в учительки п. М. Савицької дня 7. падолиста жандарм в товаристві члена громадської ради і без подання причини перевів у неї точну ревізію, відбив пальці і взяв фотографію, немов у якого злочинця, чим молоду, недосвідчену людину так зденервував, що готова була датися добровільно арештувати, щоби довідатись про причину.

**Бувші арештовані! Перегляньте числа „Діла" і „Свободи", чи ви були подані у списках арештованих. Напишіть негайно до Редакції „Свободи", як довго ви були увязнені, за віщо, в яких умовинах, коли були перший раз переслухані, та в яких умовинах перебули час у вязниці.**

# Після польських виборів у Східній Галичині.

### Снятинщина.

В перших днях грудня ц. р. відбулися урядові зібрання війтів у Снятині і Заболотові. На обох зібраннях комісар староства оповістив про військову бранку річників 19. 0 і 1901 без огляду на національність, на війтів наложив обовязок доставити усіх новобранців перед комісію під загрозою арештування. Слідуючого дня по тих зібраннях явилися в кождій громаді вояки для ствердження, чи громадські уряди поприбивали оповіщення про бранку та жадали, щоби новобранці зголошувалися в громадській канцелярії. Тому, що ні в одній громаді ніхто не зголосився, грозили вояки, що на кошт села прийде кіннота і доти буде село нищити, доки всі не ставляться до бранки. Команданти поліційних станиць скликують громадські ради та жадають від них запоруки, що доставлять всіх хлопців до бранки, грозять військом, карними експедиціями та арештуванням.

Від пару тижнів веде нагінку на українське студентство команда повітової поліції, яка не хоче, чи не може зрозуміти, що Секція Українського Студентства є леґальне товариство. Поліція під ескортою приводить поодиноких студентів до Снятина до переслухання, де комісар поліції пише довжезні протоколи.

### Борщівщина.

В Іваню пустім виборчі приготування почалися арештуванням студентів Вепрука Степана на Кушнерика Теодора, які вернули з чортківської тюрми 6. грудня ц. р. з блідими, вихудїлими лицями, та духом бодріші як передше.

Від кількох тижнів стоїть у селі ескадрона 11. п. польських уланів, що зводять бої кождої ночи з курми та усякою пашею. Жовніри кажуть, що будуть стояти аж до бранки, „жеби сен хлопци українсци не збунтовалі".

# До П. Т. Членів Трудової Партії.

Зближається Народній Зїзд. Право виборів делеґатів мають тільки ті члени, що заплатили партійний податок і тим задокументували свою партійну приналежність.

Тому обовязком кождого прислати партійний податок до Краєвого Союза Кредитового у Львові Ринок ч. 10. на ч. вкл. кн. 5000.

*Д-р ВОЛ. БАЧИНСЬКИЙ*
голова.

# Велика Україна.

### Станиця металюрґічної промисловости.

В „Екон. Жизн." уміщена розмова з головою правління „Югосталі", яка обєднує металюрґічні підприємства України.

Катастрофичний стан важкої індустрії в першу чергу відбився на роботі підприємств Югосталі. Тільки на прикінці жовтня відновився підвоз палива й зараз підприємства Югосталі починають розвивати свою діяльність, яка була цілком спинилась. Зараз працюють донецькі заводи: Донецько-Юрієвський, Петровський. Таганрогський й Сулінський заводи зачинені й робітників звільнено. Продукцію зараз доводиться зменьшувати не в силу технічних можливостей й умов, а виключно в наслідок фінансових причин. Цілком нема попиту на вироби, який би запевняв виплати особливо з боку держави, яка споживає до 80 прц. продукції Югосталі. В цілях зменшення дефіциту висунуто новий пляи робот, центром виробництва має стати Катеринославська група. Доведеться спинить Петровський, Макієвський, Маріупольський, Донецько Юрієвський і Дніпровський заводи, з допущенням на них в окремих випадках активної консервації. При цій концентрації продукції доведеться залишить в найбільш важкий час без роботи до десять тисяч робітників.

# Діти.

Наш варшавський кореспондент пише з приводу останніх демонстрацій:

„Дня 11. грудня мали місце у Варшаві вуличні демонстрації з приводу незадоволення польської правиці із висліду виборів президента держави: Хоч підчас отих демонстрацій згинуло декілька людей, то виступ правиці носив несеріозний і дитячий характер. Купки демонстрантів були невеликі й скла-

далися виключно з молоді, переважно зі студентів. Узброєні вони були легкими палицями, а то й тростинками. Діточий був те ж їхній плян: не пустити до сойму послів, затримати й президента, щоби не змогла відбутися його присяга на вірність конституції. Хиба серіозний не плян? І тільки на це здобутися могла численна правиця польська?

Почалася демонстрація дуже пізно біля 10. години. Так і видно було, що молоденькі паничі тільки що встали з ліжка й напилися кави та щойно тоді пішли „на вулицю". Довго не знали, що робити: кричали, галасували, співали „роту", дуже хоробро нападали на поодиноких людей, збивали їх із ніг і покидали. Штаб демонстрантів помістився — як це характерно — в одній цукорні.

Тільки пізнійше почали затримувати прохожих, вимагаючи від них леґітимацій. Та й тут дитяча була робота. Хто показав яку там іншу леґітимацію, не посольську, того пускали й він попадав у сойм. Добратись можна було в сойм, і то дуже легко, бічними вуличками. Та хиба трудно обдурити дитину?

Так само по дитячому не пускали президента. Вулицю, по якій він мав проїздити, перегородили лавками, що стоять коло Уяздовського садку. Поставили їх шнурком по одній лавці й нічим не звязавши між собою. Ротмістр, що вів конвой перед каретою президента, конем розсунув оту „барикаду" і так зробив місце для повозки президента.

Безглуздо по дитячому те-ж зневажувано президента. Хлопята закидали його... грудками снігу.

Не обійшлося без жертв у людях цілком випадково й несподівано для самих-же демонстрантів. Було воно так: Робітничий відділ вертав назад до свого комітету. Тут надігнали його ендецькі хлопята і ззаду дали до робітників кілька револьверових вистрілів запевне не уявляючи, що роблять. Несподівано прийшло ото-ж до крови і трупів. А покінчилось отак трагічно цілком як у дітей, яких не стримувано в збитках: поліція їм ні трохи не перешкаджала. Права преса ось як обороняє отих дітей-збиточників: „Коли-б соціялістична боївка не почала була перша стріляти (чи ж не по дитячому?!) усе скінчило бся було на бійках, ніколи на трупах".

Жалкують збитків своїх сьогодні оті діти, але не їхня вина, а тих, що їм казали вийти „на вулицю".

**Платіть партійний податок!!! Висилайте на адресу! „Краєвий Союз Кредитовий" у Львові, Ринок 10., вкл. кн. ч. 5.000. Жертводавці понище 500 мп. будуть оголошені поімехно!!**

# Після льондонської конференції.

### Франція й Англія.

„N. Fr. Presse" повідомляє з Парижа: Поанкаре в четвер або в пятницю виступить в французькому парляменті в справі репарацій. Газета зазначає, що по її інформаціям з урядових кол Англія оголосить своє desinteresement в справі можливої французької акції й буде чекати її результатів. Уважають, що французький виступ не міг би бути перед 15. січня.

### Враження в Парижі.

Несприятливий кінець льондонських переговорів в Парижі визнають серіозною невдачою Поанкаре. Як прихильники, так й вороги сепаратного виступу Франції проти Німеччини однаково розчаровані тим, що розвязання питання про репараційні виплати й союзні борги відсунено. Поанкаре в неділю принципіяльно погодився на одсунення конференції, але в понеділок рано одержав відомости, що відсунення конференції справило в Парижі негативне враження. З огляду на це в понеділок він зробив спробу добитись продовження конференції, але безуспішно. Загальне незадоволення наслідками конференції мабуть знайде свій відгук в парляменті.

### В анґлійському парляменті.

Бонар Лоу в палаті громад виступив з промовою про конференцію в Льондоні, в якій між иншим дав пояснення відносно своїх заяв на конференції про союзні борги, які дали привід до висновків, що Англія відступила від своїх початкових позицій.

Я сказав — говорив Бонар Лоу, що був би несправедливим такий росклад виплат, при якому Англія платила би за всі союзні держави. Ми уважали необхідним спинитись над загальною сумою, яку ми могли би одержать від Німеччини; союзникам же, які не одержали від Німеччини того, що сподівались, я уважав конечним сказати, що ми готові зменшити наші претензії. Але разом з тим я зазначив, що ми би згодились на певні жертви тільки тоді, коли би були певні, що дійдемо до полагодження справи відшкодувань.

Однаково погоджуватись на такі уступки не варт, як що справа відшкодувань й надалі лишиться на розвязанною.

967 АДВОКАТ

Д-р Володимир Бачинський

переніс адвокатську канцелярію з **Підгаєць до Львова** і веде її при ул. Косцюшка ч. 1 а біля „Народної Гостинниці".

# Льозанська конференція.

### Участь совітів у нарадах.

Дня 13. грудня совітські представники перший раз допущені до нарад в Льозанні, але зараз після першого засідання прийшло до непорозуміння і совітські делегати опустили салю, залишивши свої проєкти свободи проливів. Совіти протестують проти проєкту демілітаризації моря, без їх відома й участи. Правдоподібно совітські делегати мимо всього візьмуть участь з дальших нарадах.

### Грецькі погрози.

В Льозанні кружляють чутки, що грецька делеґація задумує покинути конференцію на випадок некорисного полагодження грецько-турецького конфлікту, що далоб почин до нового наступу грецької армії.

### Мустафа Кемаль паша невдоволений.

Мустафа Кемаль паша висловив своє невдоволення із дотеперішного висліду конференції, яка на його думку не йде по лінії інтересів Туреччини.

**ВП. Передплатників в Чехо-Словаччині присимо отсим сила дати передплату за наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавн. Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою.** — *Адміністрація.*

# Процес „Юрівців".

В дальших зізнаннях свідків комісар Івахув стверджує, що Германа і Шпіґля випущено на волю за те, що „заломалися" в комунізмі і видали своїх товаришів.

Обор. В донесеннях сказано що обв. Круліковскі вже нераз був караний тюрмою.

Свід. Так, сидів в царській вязниці.

Обор. Ну, таким вязнем був і Пілсудскі.

Найцікавнійші питання про провокаторів та шпіонів предсідник ухилює.

Девятнайцятого дня розправи оборонець питає: Чи поліційні конфіденти дістають платню місячно чи тільки нагороду за достарчені доноси і за „арештовану штуку", але предсідник ухилює всі питання в справі акції конфідентів.

Д-р Ганкевич. Ви пане комісар зізнали, що комуністичний конгрес мав відбутися в инших будинках м. Львова а є підозріння, що льокаль для конгресу призначував якраз той Герман і Шпіґель, котрі видали конгрес в руки поліції.

Свід. заперечує.

Обор. Алеж ви самі признались, що про комуністичні організації ви знали перед конгресом.

Свід. Ще в місяці лютім я знав про організацію, але не знав про її вчинки.

Обор. Чи конференція була першим обявом діяльности?

Свід. Організація приготовляла переворот, але доказів на це не маю.

Обор. д-р Давидяк ставить кілька запитів в справі обв. Сеника, а опісля просить вияснення чи Кушнір був конфідентом поліції. Предсідник це питання ухилює.

Обор. д-р Давидяк питає як виглядає конфідент Герман: Чи то правда, що він є малого росту, кучерявий брунет, має буйну причіску в гору.

Предс. ухилює це питання.

Обор. Чи Герман належав до комуністичної партії.

Свід. Був тільки в контакті з ком. партією.

Обор. Конфідент Герман стояв у будинках св. Юра на сторожі підчас конгресу. Чи його арештовано з комуністами.

Свід. Ні.

Обор. д-р Ганкевич. Чи сама приналежність до комуністичної партії є причиною арештування.

Свід. Так.

Обв. Круліковскі. Чи вам, пане комісар, відомо, що доноси провокаторів є найчастійше видумані й не правдиві.

Предс. Я відбираю голос.

Обв. Гроссерова ставить питання чи комісар знав склад центрального комітету комуністичної партії.

Свід. Івахув. Я знав тільки д-р Гроссерову, Крілика і ще де кого.

Обв. Гроссерова. Чи вам відоме наше відношення до терору, квестію якого обмірковано на конгресі а проти якого я виступила?

Свід. Не знаю.

Обв. Гроссерова. Ви говорите, що партія мала міліони долярів, а чи вам відомо, що ми позичали гроша, не маючи за що купити „бібули" і як ми випрошували в товаришів гроші на скликання конференції?

Свід. Ні.

Дальше обв. Гроссерова ставить кілька питань в іронічному тоні, на що один із суддів присяжних протестує, щоби із суду не робити оперетки.

Обв. Сеник. Чи вам відомо, що я був членом української соціяльно демократичної партії.

Свід. У вас найдено леґітимацію „Волі".

Обв. Сеник доказує, що він не належав до комуністичної партії, тільки до УСДП.

# З польських справ.

### Te eo inpego.

Годиться пригадати в цій хвилі, що коли ендеція веде кампанію проти през. Нарутовича за те, що він вийшов завдяки голосам національних меншостей, то це доказує тільки слабу память ендеків. А саме: Тромпчиньского вибрано маршалком Сойму Законодатного тільки тому, що на нього голосували чотири роки тому Жиди, яких за посередництвом рабіна Перльмутера позискав був Корфанти. Якось у тому випадку ендеція не мала ніяких спеціяльних претенсій ні до Жидів, ні до п. Тромпчиньского.

### Довкруги „єдинонасраємого" ґр. Замойського.

Варшавські газети доносять, що кількох Німців, юнкрів із Поморя, голосувало на гр. Замойського разом із ендеками. Тепер, коли ендеція на всі лади робить рекляму гр. Замойському й викрикує буцімто на нього голосували всі, в кого „народове" серце бється в грудях, — отих німецьких юнкрів хиба треба-б уважати те-ж найчистійшої крови репрезентантами „польськості".

A propos реклямованого гр. Замойського: оповідають, що він ані перед, ані підчас війни ніякої політичної ролі не відгравав. Був вправді членом Комітету Народового (разом із Дмовським, Сейдою і т. д.), який стояв по стороні Антанти, але з ніякого иншого титулу як тільки тому, що давав гроші на „народову" роботу. Як польський посол в Парижі має контакт тільки з французькою аристократією, тепер цілком відсуненою від політичних впливів, бо вважає, що вище його аристократичної гідности було-б стояти в звязку з такими міщанами як Поанкаре й Бріян. Гр. Замойскі, як це одноголосно стверджує публична опінія, є людиною дуже обмеженою. Говорять про нього, що його батько гр. Андрій Замойскі, сконсумував розум свого сина.

### Переговори в справі нового кабінету.

В справі утворення нового кабінету ведуться живі наради. „Пяст" переговорює з хадеками (Х. Д. — християнські демократи з Корфантим) пропонуючи утворення центроправої коаліції, зложеної з Х. Д., П. С. Л. і Н. П. Р. (Народова Партія Роботнича). Концепцію оту попирає Н. П. Р. Богато прихильників має вона теж між хадеками.

Инше становиско займило „Визволенє". Пропонує бльок, зложений із П. П. С., П. С. Л. і Н. П. Р. Нарада представників цих клюбів, скликана за ініціятивою „Визволенє" не дійшла до конкретних рішень, бо відносні клюби ще не нараджувалися що-до пропозиції „Визволеня".

Говорять, що підчас нарад правих клюбів виявилися великі ріжниці думок поміж поодинокими їх членами в справі можливости створення нового уряду і приняття участи в ньому. Одні заявляються сторонниками рішучої опозиції, заповідженої вже безпосередно по виборі през. Нарутовича. Другі викалують слабі сторони такого становиска.

У всіх дотеперішних нарадах у справі нового кабінету головну трудність уявляє відношення до національних меншостей. Без них ніяк не можна створити більшости в соймі, але ні одна польська партія

не має відваги піти з національними меншостями отверто. Меншости одначе не мають охоти грати виключно ролю манекінів для голосування. „Якщо лівиця хоче грішити з національними меншостями, то нехай має відвагу явно грішити“ — так сказав недавно один із жидівських послів.

**Демонстраційний страйк у Бориславі.**

Вчора о год. 11 перед полуднем на знак даний сиренами копальняні робітники в Бориславі почали страйк на знак протесту проти поведення ендеків у Варшаві. Відбулося велике віче, яке ухвалило ось яку резолюцію: „Робітники, зібрані підчас демонстраційного страйку, до глибини душі обурені виступами реакції заявляють, що готові до боротьби за свої права і своїх представників. Вертаючи до праці по демонстраційнім страйку чекають на гасло до боротьби в кождій формі, яку їм вороги накинуть“. Потім відбувся похід вулицями містечка. О год. 4 по полудни страйк скінчився.

**І комуністи реаґують.**

Як можна було сподіватися ендецькі напасти скріпили теж і діяльність комуністів. Центральний Комітет Союза Пролетаріяту Міст і сіл видав із приводу варшавських заворушень ось яку відозву: „Банди озвірілих буржуазних синків, студентів і девотом зорґанізували вчора вуличні авантюри, биття Жидів, напади на робітничі льокалі під покривкою демонстрації проти вибору Нарутовича голосами національних меншостей. Насильствам польських фашистів спокійно приглядалася поліція й „лівий“ уряд панів Новака-Каменьского, який засоби репресійні завше вміє знайти проти робітників. Вибір Нарутовича, який досі вірно служив інтересам буржуазії, був тільки претекстом для реакції. Справжньою цілю її виступу було розбурхання „націоналістичної геци“, яка є найкращим засобом для буржуазії досягти її цілей. Опортунізм т. зв. бльоку соймової лівиці не дозволяє їй ділом боротися проти реакційної гидри. Тому буржуазія рішила, що наспів час на офензиву капіталу проти робітничої маси. Ходить о відобрання робітникам 8-год. дня праці, о знижку плати, о нічим невязану диктатуру капіталу. Фашистський виступ буржуазних синків мусить зустріти рішучий відпір з боку всього робітництва. На його єдности і віспосенню, на його одностайному пролетарському фронті розбитися мусять замисли реакції. Проти фашистських виступів мусить зорґанізуватися робітнича самооборона. Вона рішуче виступити мусить проти буржуазного терору, який звертається чи то безпосередно, проти робітництва, чи проти Жидів.

Инакше зіпхнутий буде робітник до позему раба“.

**Хто снігом кидав у президента Нарутовича?**

Оказалося, що дамою, яка кинула грудою леду в през. Нарутовича, як він по присязі покидав сойм, була — донька ген. Галлера. Її арештовано, але по списанню протоколу випущено з поліції.

**Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Рикон 10. — — —**

# Совітська Росія.

**Російсько-німецькі відносини.**

Над справою поширення трактату в Рапальо працюють нині дві комісії — одна в Москві, друга в Берліні. На чолі берлінської комісії стоїть преф. Варга, вона складається з сьоми осіб. Програм її робіт такий: 1) відносини російсько-німецькі перед 1914 роком; імпорт й експорт. німецькі капітали в Азії, транзіти, 2) сучасні економічні відносини; сучасна ситуація й потреби Росії, засоби комунікації й сфери впливів, 3) сучасні потреби Німеччини, можливости імпорту, експорту й транзіту через Росію на Схід, 4) справи фінансові й політичні, 5) перспективи для німецького капіталу й промислу в Росії, 6) утворення в Німеччині ринку збуту для російських продуктів.

Для оживлення економічних відносин між Росією й Німеччиною в Німеччині засновано цілий ряд товариств.

**Валютова реформа в Росії.**

Совнарком постановив випустити нові грошеві знаки під назвою: державні грошеві знаки Р. С. Ф. С. Р. зразку 1923 року. Один рубель знаків цього зразку буде рівнатись міліонові старих рублів.

**На румунському кордоні.**

Не зважаючи на спростування совітського уряду, червоне командування продовжує концентрацію на румунському фронті нові військові частини. Так з Київа висланий понтонний батальон й мартірний дівізіон. Дівізія, що розкватирована в Кременчузі, одержала наказ бути готовою до відправки й буде одіслана після свят. На її місце сподіваються прибуття піхоти з Закавказя, де, на думку ґенерального штабу, стало о стільки спокійно, що можна змінити ґарнізони.

**Перевоєнення червоної артилерії.**

Військово-революційним комітетам виділено особливу комісію, в склад якої увіходять вищі чини артилерійської управи для розрібки питань про реорґанізацію й переозброєння артилерії. Вищий догляд за комісією доручено главноверхові Каменеву.

**Шліть жертви на будову памятника на могилі Леся Мартовича до Пов. Тов-а Кредитового „Віра“ в Реві Руській.**

# РІЖНІ ВІСТИ.

**Погроми в Софії.**

„Русскому дѣлу“ передають з Царіброда: Маса селян, які явились до Софії для оборони уряду, зруйнували й підпалили демократичні й радикальні клюби й почали грабувати місто. Улиця Лече розграбовано цілком. Особи, що прибули з Софії до Царіброду, оповідають, що вони були свідками таких грабунків, яких не бачили навіть під час війни. Оприч маґазинів пошкоджено також багато приватних помешкань. Награбоване добро селяне звозили до касарень. Юрби селян з музикою й револьверовими стрілями ходили по вулицях й грабували. Більшість ограбованих маґазинів належить Жидам. Повідомляють також про розграбовання складів французького посольства.

**Утворення уряду президента в Баварській республиці.**

Конституційна комісія баварського сойму розглядала вчора внесок баварської народньої партії про утворення уряду президента баварської республики. Внеходавці домагались, щоб урядом був запропонований сойму проект відповідного закону. Президентови республики мали би належать права репрезентації Баварії на зовні. Президент мав би підписувать закони й умови разом з головою баварського сойму. Мав би він пропонувать парляментови список членів кабінету, призначати вищих урядовців й т. д.

Після дискусії цей внесок разом з поправкою посла Гільберта, згідно з якою президент мусить вибиратись народом, був принятий 15 голосами проти 13.

**Демонстрація безробітних.**

12-го грудня ґрупа безробітних улаштувала демонстрацію в англійському парляменті. Демонстранти увійшли до парляменту під приводом, що вони хочуть говорити з послами. Війшовши до салі, вони почали співати революційні пісні й розвинули червоний прапор з написами: „Хочемо роботи. Бонар Лоу мусить приняти безробітних“. Сильний відділ поліції, який завжди перебуває в парляменті, випровадив демонстрантів — на улицю.

# Українська школа у львів. повіті.

Перед нами відомости про наші школи з 52 сіл українських львівського повіту з часу від березня до липня ц. р. На основі цих відомостей слід в першу чергу одмітити, що багато наших людей тяжкі не лише до якоїсь праці, але трудно їм навіть дати докладні відповіди на готові питання. Не доцінюється старань виявити дійсний стан річи, щоби потім на відомім вже ґрунті можна було приступити до більш позитивної праці. Навіть в справах, за які і польська влада мабуть не могла би причепитися, поступається крадьком, робиться уривками, загадочно, неначеб розходилося о якесь страшне діло. А діло це дійсно страшне для нас, алеж його не то що промовчувати, а навпаки — треба його виводити на денне світло — показати цілому нашому народови, як окрадається його душу, щоби він зміг протиставити цьому відповідну свою працю.

Як представляється справа нашої школи у львівськім повіті — нічого й підкреслювати. Найсумнійше тільки те, що попри систематичний похід на нашу школу з боку польської влади, винні тут багато й наші люде, які підглядаються байдуже моральному каліченню своїх дітей, або зовсім не цікавлячись школою, не турбуються про те, чи діти ходять до школи або ні, та чи є на школу яке приміщення.

В цифрах представляється справа школи слідуючо: на 52 села, які прислали відомости, є 37 шкіл з мовою викладовою українською і 15 шкіл з мовою викладовою польською. До того треба додати одну паралельку українську і 13 польських експонівок. Ходить до школи дітей: Українців 6106, Поляків і Українців латинників 1888, Жидів около 160 і кількох Німців. Управителями в школах є: Українців учителів 23, учительок 1; Поляків учителів 15, учительок 12. В 17 українських школах управляють учителі і учительки Поляки. Помічних учительських сил в школах є: українських учителів 3, учительок 35; поль. учителів 11, учительок 44. Около 700 дітей Українців учиться в польських школах; в польських експонівках учиться около 500 дітей Поляків і Українців латинників та 39 Українців гр.-кат. обряду. Шкільні будинки: в добрім стані 20, знищених не відбудованих 17, відбудованих 4, в стадії відбудови 4; про инші відомостей немає.

Польський похід на нашу школу провадиться трьома головними способами, до яких подаємо просто зразки:

1) В селі Завадові ходить до школи 52 дітей Українців і 25 Поляків. До цього року була в школі викладова мова українська. В цім році інспектор на основі якогось протоколу громадської ради, при поспішно-ревній підтримці Кураторії, перемінив викладову мову на польську. На честь громадянам Завадова треба одмітити, що проти цього внесено рекурс до Кураторії і Мін. освіти, на який до 1. квітня ц. р. відповіди ще не було.

2) В селі Зболіска є дітей шкільного віку Українців 100, зглядно латинників 61. Перед трьома літами якась пані учителька самовільно перемінила там викладову мову українську на польську і тепер цей стан вже незмінимий. Теж саме зробила вже тепер пані учителька в Підлісках малих. А нашим Українцям тих сіл і байдуже, що твориться з їхніми дітьми в школі.

3) В Кугаєві є дві школи: українська з 84 і школа T. S. L. з 39 дітьми. Польську експонівку зробив інспектор державною, а шкільна управа трактувала її як головну, зводячи українську школу на другорядну. Тепер (до 28 мая ц. р.) забрано учительок з обох шкіл і рівночасно робляться якісь заходи, щоби обі школи получити в одну, звичайно — не українську.

Польські експонівки появляються головним чином в останніх двох роках. Насаджується їх як конечність і громади, раді—нераді, мусять їх утримувати. Так накитуто експонівки між иншими громадам Глуховичі і Лисиничі. Експонівками хочеться доказати нашим селянам, що кожний римо-католик є тим самим і Поляком. Клясичні зразки потреби експонівок дають села Грибовичі великі і Миклашів. В Грибовичах на 250 дітей шкільного віку є 20 римо-католиків. Їх переведено до експонівки по наказу; до експонівки ходить всего 12 дітей. В Миклашові з 27 дітей латинників перевелось до експонівки лиш 20, а 7 осталось в школі українській. Повітова шкільна рада візвала родичів цих останніх, щоби перевели своїх дітей до експонівки. Родичі спротивилися цьому і за це Шк. Рада наложила на них по 200 мп кари. Родичі вислали рекурс до Окр. Шк. Ради.

Тепер маленьке порівнання: в Гряді всіх дітей шк. року є 153, з того 21 римо-католиків і 5 Жидів. В цім році отворено там польську експонівку. В Борщовичах є дітей Українців 137, в Сухорічу 63, в Ярчові новім 80, але для них української школи не має. І це явище зовсім звичайне.

Між иншими засобами на знищення української школи є ще й справа з будинками. Польські школи, чи такі, що легко поддаються польонізації, дістають матеріял на відбудову і всяку допомогу, щоб тільки йшла їх чорна робота. Українські школи в цім відношенню бідні. Так на пр. в Цеперові українська школа, що згоріла підчас війни, отримала 5м³ дерева; польська експонівка, в якій тільки останнього часу зіпсувалося щось в пивниці, отримала дерева 8м³. Так коло Львова не дістали нічого, бо брак грошей у відбудові; всякі заходи сіл: Кожичі, Кутаїв, Пихуловичі і Сетихів — безуспішні.

Так представляється фактичний стан нашої школи у львівськім повіті. Про те, як ставиться до своєї рідної школи наше громадянство львівського повіту, напишемо инчим разом.

*Гр. Гл.*

# ТЕЛЕҐРАМИ.

**Америка радить у справах Европи.**

Париж. (ПАТ.) По донесенням із Вашінґтону кабінет після довгого засідання радив над положенням в Европі. Після засідання правительство обговорювало подрібно питання помочі Старому світу, котрий є в поважному положенні. Розвязка великих завдань, а головно справи відшкодувань є загальною проблемою всього світу. През. Гардінґ думає, що услівя, які є в договорі 4-х великодержав, що тор-

кається Спокійного Океану, можна би примінити в Европі.

**Домагання турецької делеґації.**

Льозанна (ПАТ.) Турецька делеґація переслала до президії конференції ноту, в котрій домагається утворення для справи морських проливів спеціяльної підкомісії. З цим самим домаганням виступила також російська делеґація.

**Анґлійсько-німецькі взаємини.**

Відень (ПАТ.) „Н. Фр. Пр." з Берліна: В тут. поінформованих кругах зачувати, що між анґлійським і німецьким правительством нав'язано знову контакт у справі позички. Ініціятива мала вийти від анґлійського правительства, котре звернулось до німецького правительства з домаганням дати інформації, чи німецький промисл був би скильний ґарантувати заграничну позичку і на яких услівях.

**Нові німецькі предложення.**

Відень. (ПАТ.) „Н. Фр Пр." з Берліна: По інформаціям осіб близьких до правительства, німецьке правительство в перерві між льондонською і паризькою конференцією опрацьовує нові предложення у справі відшкодувань і предложить їх союзникам.

**Зїзд совіт. республик.**

Москва (ПАТ.) На вчер. засіданні всеросійського совіту Фрунзе у рефераті заявив, що вогляду на внутрішню і зовнішню політику конечне є зближення поодиноких републик. Проєкт сполуки републик прийнято одноголосно.

# НОВИНКИ.

— **Конфіската.** В попередньому ч. (38) нашого часопису сконфіскувала польська прокуратура три уступи вступної статті „Поза законом", та кілька кінцевих уступів малого фейлетону „В андріївський вечір".

— **Спростування.** У вчорашньому числі нашого часопису, через недогляд коректора видруковано в наголовку промови д-ра Глушкевича імя п. оборонця „Юліян" замісць „Маріян", що на цьому місці простуємо.

— **Просвітний рух на ґімназії.** Нам пишуть: Дня 3. ц. м. засновано між українськими військовими частинами, розміщеними в Берні культурну інституцію: „Просвіта" при українськім робітничім куріни в Берні". Вже з початком конституючого зібрання можна було завважити у присутних майже всіх стрільців, підстаршин і старшин і з їхнього зацікавлення просвітною справою як конечне було заснування цеї інституції. По висвітленню сот. К. Купчанком значіння „Просвіти" для нашого народа і війська, яке мусить використати час на еміґрації для піднесення самоосвіти, щоби вернувши до рідного краю принести туди також розвинену думку, приступлено до ухвалення статута. Новозасновану інституцію названо „Просвіта", щоби унагляднити нашу тісну звязь і привязання цілого нашого народа до тов. „Просвіта", яке принесло йому за час свого істнування стільки добра. Всі приналежні до тутешних українських частин належать обовязково до „Просвіти". При кінці зборів вибрано майже одноголосно управу, на яку наложено обовязок переведення в життя постанов ухваленого статута. Рівночасно засновано при „Просвіті" „Чайню". Ухвалено, що стрільці, які прочитають за три місяці десять книжок більшого обєму, а також неграмотні, які за цей самий час научаться читати і писати, будуть одержувати від „Просвіти" в нагороду за пильність і плекання рідної культури по одній книжці даром. З чистого доходу „Чайні" та місячних вкладок (стрільці 50 с. підстаршини 1 К., старшини 3 К.) буде предплачуватися часописи, та закуповувати книжки для книгозбірні. Тому що ці фонди зростуть щойно з часом до тих розмірів, — щоби можна заспокоїти культурні потреби членів, проситься цею дорогою всі українські інституції та приватні особи жертвувати книжки для книгозбірні нашої „Просвіти". — Адреса: „Prosvita" Ukrajinský pracovní oddíl č. 38 v Brně, Hrdličkove baraky.

— **Під увагу студентам, що хочуть студіювати в Німеччині.** Від секретаріяту Союза студентів-Українців у Німеччині, одержуємо таке письмо: Всім студентам, що бажають вписатись на літній семестр 1923 р. на університет та вищі школи (технічна, ветеринарна, господарська, торговельна, музична, лісова, гірнича і вища школа руханки та вища школа політичної) Німеччини подається до відома, що подання о приняття на цей семестр треба вносити вже тепер, а найпізніще протягом місяця січня 1923 р. на адресу Спілки студентів-Українців в Німеччині (Verein ukr. Studenten in Deutschland. E. V., Berlin-Charlottenburg, Goethestr. 67a bei Techner). Кождий студент мусить прислати: 1) Свідоцтво зрілости в оригіналі (не відписі!) і в німецькім перекладі. 2) Посвідку про достаточне володіння німецькою мовою. Посвідка мусить бути в нім. мові. 3) Евент. свідоцтво відходу з инших університетів та вищих шкіл (найчастіше німецьких: з Відня, Праги, Ґрацу, Інсбруку, Берна, Ціріху та з самої Німеччини). Свідоцтво мусить бути в оригіналі (не відписі!) та в нім. перекладі. 4) Curriculum vitae, написане петентом в нім. мові. 5) Посвідку матеріяльного забезпечення на час студій, в нім. мові (підписи нотаріяльно потверджені!). 6) Одну світлину. 7) Два аркуші папару на подання з підписами. — Для інформації подається: Дістатись на берлінський університет (головно медицина) та техніку (Шарльоттенбурґ) неможливо. Тому кождий студент, що хоче студіювати на унів. та вищих школах Німеччини, подасть це місто на провінції, в якім має замір студіювати. (На провінціональні школи дістатись лекше). Хто не подасть такого міста, мусить бути приготований на те, що йому прийдеться студіювати в якімнебудь місті. Лісова і гірнича вищі школи находяться на провінції. До вступу на гірничу вищу школу потрібна 6 місячна практика перед студіями (на гірничих відділах техн вищих шкіл практики перед студіями не потрібно). Всі техніки мусять подати відділ, на якім хочуть студіювати (машиновий, електротехн., хемічний і т. д.). Перед вступом на музичну вищу школу мусить кождий петент піддатись іспитові з цього фаху, який хоче студіювати. До вищої школи руханки потрібно лікарського свідоцтва про стан здоровля. Мінімум егзистенції студента виносить під цю пору в Німеччині 5 долярів. На почтову адресу долучити 100 нім. м.

— **Просвітний рух в Збаражщині.** Дня 8. грудня відсвяткував Збори свято „Просвіти" богослуженням за померших членів Т-ва, яке відправив голова філії о. Ричар. По богослуженню відбулися Загальні Збори філії „Просвіти", на яких вибрано новий виділ, в склад якого ввійшли: о. Кулик як голова, Багрій О., Сосенко Софрон, Скурська, Власійчук, о. Лошній і студент Маланчук як члени, а до контрольн. ком.: Снітинський Мих., Рій Микола і Яськів Іван. Збори відбулися мимо прекрасної погоди, при досить невеликій участи членів. На зборах завважилось головно відсутність селянства і учительства, яке вогляду на гарну погоду і латинське свято, могло чейже взяти участь в зборах та потягнути з собою й селян.

— **Палять доми і грабують збаражанів.** Варшавський кореспондент „Курієра Львовского" доносить: „Енпеки запалили смолоскип революції, але невідомо кого вона вмете. З провінції надходять вісти, що хлопи (польські) і двірська служба зачинає палити двори і арештувати обшарників. Вісти ті, покищо, не провірені, але сам факт, що вони кружляють, свідчить про повагу ситуації".

— **Віче П. П. С. у Львові.** Львівська дирекція поліції не дала дозволу на польське соціялістичне віче, яке мало відбутися в четвер. Так само заборонила вона уладження соціялістичного віча в неділю, яке мало бути протестом проти „фашистичних" експериментів польської ендеції. Супроти того львівська П. П. С. заповіла на неділю „посольські збори", на яких соціялістичні посли мають зложити звідомлення про останні події та теперішну політичну ситуацію. Саля і час зборів поки що не означено.

— **Припинення комунікації.** В наслідок снігових завій, з днем 11. ц. м. припинено залізничий рух на лінії Львів-Яворів.

— **Черговий наглий суд у Львові.** В четвер станув перед наглим судом у Львові Миколай Лятошинський, гаєвий з Реклинець, обвинувачений о вбийство свого товариша гаєвого Плудного. Вироку сподіються на пятницю.

— **„Здезлена" поліція.** Львівський „Дзєнник Людови" доносить, що нічю в 21. на 22. листопада ц. р. арештувала варшавська поліція пяного Фелікса Лицарського, а коли він в нетверезому стані не хотів добровільно піти на поліційну станицю, його збито і пошарпано на ньому одяг до майже цілковитої нагости. Коли і це не помогло, поліціянти звязали пяницю, а один з них рішив, що раз пяниця не хоче йти на станицю „найлепей пальнонць му в леб". Рішення найшло одобрення, в наслідок чого один з поліціянтів справді витягнув револьвер і „пальнол" Лицарському „в леб". Колиж нещасний пяниця кидався в агонії, то п. пшодовнік висловився з очевидним жалем: „Мислялем, же забілем лобуза, а он еще жие". Що правда „лобуз" на втіху п. пшодовніка сконав на другий день...

— **Катедра славістики на віденському університеті.** Опорожнену катедру славістики на віденському університеті має найняти кн. Микола Трубецкой, був. професор софійського університету.

— **Платні совітських урядників.** „Вуцік" усталив мінімум урядничих платень на грудень, яке в Москві виносить 34 міліони місячно, в найдешевших місцевостях 12—19 міліонів; при одержуванню депутатів їх вартість обтягається від платень.

— **Аванзати премії Нобля за 1921 і 1922 р.** В Штокгольмі відбулося святочне вручення премії Нобля. Нагороду фізики за 1921 р. одержав творець релятивної теорії Айнштайн; нагороду фізики за 1922 р. признано Борови; нагороду хемії за 1922 р. одержав Анґлієць Астон, нагороду літератури — еспанський поет Бонавенте Яцінто.

— **Німецька преса про польські наглі суди.** „Neue freie Presse" в одному числі поміщує статтю про екзекуцію Українців Мельничука, Шеремети, Луцейка і Крупи.

— **Вислід виборів до львівської лікарської палати.** Дня 10. ц. м. відбулися вибори до Ради лікарської Палати у Львові, до якої на 38 членів увійшло двох лікарів Українців: Д-р Мирон Вахнянин і д-р Сильвестер Дрималик.

— **Добра забава.** В ночі з суботи на неділю на широкій забаві на львівській стрільниці пробив польський плютонови Колць студента Воса ножем. Пробитого відвезено до шпиталю, ножівника до арешту.

— **Землетрясення в Сербії і Японії.** Сейсмографічна станиця в Білгороді доносить про землетрясення, яке мало місце в південній Сербії. В околиці Скопле спричинило землетрясення великі шкоди. Більш менш рівночасно мало місце землетрясення в Японії, де в околиці Туоко розвалося в румовище сотки домів.

— **Найблищі новинки в народньому театрі.** Як чергова премієра назначена кримінальна справа на 4 дії Урванцова „Вера Мірцева", пєса, що в останні передвоєнні сезони була сензацією усіх російських театрів. Героїня пєси се „жінка, що вбила...". Складну сю роль, повну психольоґічних переживань, грати ме пані Морська. — На січень назначена празнична вистава першої на нашій сцені Шекспірівської драми „Отелло", до котрої Дирекція ладить нові костюми. Із співного репертуару в науці оперетка „Троянда Стамбулу".

— **На ювілей О. Зегарова** 21. с. м. на жадання ювілейного комітету назначена одна з найкращих драм В. Винниченка „Гріх", у якій шановний ювілят гратиме в своїй незрівнаній інтерпретації ролю полковника Сталинського. — Білети продає від тепер „Союзний Базар". Контрамарки на сю виставу неважні.

— **Вп. Передплатників в Чехословеччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

— **Звертається увагу** нашої суспільности, щоби сирі шкіри з кун, тхорів, видр, лисів, котів і т. п. продавати лише нашій українській фірмі: Петро Карпяк, Львів вул. Куркова ч. 11а. 945 25—30

# Концерт ґімназії С. С. Василіянок.

Дня 13. грудня в салі Тов-а ім. Лисенка у Львові відбувся концерт, улаштований ученицями ґімназії С. С. Василіянок з нагоди імянин митрополита Андрія Шептицького. Сама інтенція концерту обусловила настрій, який панував на ньому, та опреділила програму.

В програму входили такі точки: 1) Вступне слово — Ольги Вербицької. 2) Шкрумеляк-Архангельський: Молитва. — Хор. 3) Іезекіїлове воскрешування кістяків — декламація Уляни Старосольської. 4) Моцарт: Фантазія D moll — фортепянове сольо Наталки Слободян. 5) Львович: Радуйся Благодатная — хор. 6) Тичина: Золотий гомін — декламація Ярослави Конрад. 7) Щурат-Гайворонський: Евангельський мотив — хор. Фортепяновий дострій обняла А. Герасимович. Діріґент хорів М. Гайворонський.

На увагу заслуговує акомпаніямент М. Гайворонського до поеми Тичини „Золотий Гомін". М. Гайворонський вірно схопив настрій та глибоко відчув духа „Золотого Гомону, намагаючись музикою додати релєфности цьому великому пеанові національного зриву. Акомпаніямент виразно підкреслює два головні моменти поеми — минуле й сучасне, і у ньому дійсно чується ритм походу „предків, що встали з могил", та радість Київа, „жреця спаялого від молитви".

М. Гайворонський мабуть перший дав нам змогу на галицькій сцені почути деклямацію поеми Тичини в супроводі музики.

Добре підготовані хори, точність, з якою почався концерт, короткість пава належали до добрих сторін того вечора, в якому участь взяла головно шкільна молодь. *Об.*

# ✝ Посмертні згадки.

**Евген Леванович**, ст. прав, упокоївся дня 7. с. м. в Монастириськах в 33. році життя. Покійник брав живу участь в організаційно-просвітній роботі в місцевім окрузі. Не одна читальня, неодна „Січ" завдячувала Йому своє заснування й розвиток. З запалом віддавався народній роботі, поки тяжка недуга не поклала кінця Його молодому життю. В. Й. П.!

**Святочні дарунки** як прегарні казки для дітей, ріжнородні історичні оповідання для молодіжи, антольоґії, Акорди і струни, VIII. том історії Грушевського в трох частях можна дістати в Книгарні ім. Шевченка Львів, Ринок 10.

# Промова д-ра Маріяна Глушкевича

## оборонця на процесі Ст. Федака і товаришів.

(Продовження.)

Д-р Глушкевич: Передовсім хочу висказати кілька загальних уваг що до одного й другого злочину так, як це зробив п. прокуратор, тільки може з иншої точки, з иншого становища, з иншого кута погляду. Акт обвинувачення говорить про те, що вони задумували, а вже найбільше про те, що називає „овочем їх діяльности". Але ні устні виводи п. прокуратора, ні письменний акт обвинувачення не згадує ні словом про те, яким почуванням жили обвинувачені, що вони за люди, що вони думали і чому так думали, а не инакше. Чи можуть инакше і чи вільно їм инакше думати й робити? Про те все не було ні слова сказано, як не було ні словом сказано зі сторони обвинувачення про історичні, національні, політичні, культурні сторони тої справи. Я питаю Вас, Високоповажні судді присяглі, чи може остоятись вивід правди вердикт, вирок без історичного обосновання що до мотивів, що до настроїв, що до думок і почувань обвинувачених? Правда, не було кому цього зробити. Не зробив того п. прокуратор, не було другої особи й не було нагоди. Для того позвольте, Високоповажні панове, що Вам пригадаю, що два найбільші славянські народи, які займають кольосальні простори в найкращім місци на кулі земській, між північними й полудневими морями, між далеким сходом і далеким заходом, сусідуючи з культурами тих двох кранцевих світів, пережили й переживають велику, нечувану в історії людськости трагедію. Завязком тої трагенії був факт, що етнографічні части одного народу були, а почасти є ще під пануванням правління другого народу. Коли український народ взяти як цілість, то трагедія його тим страшнійша, що той народ ніколи ніяких заборчих тенденцій не зраджував і не зраджує таких тенденцій. І ріжно укладалася доля тих двох народів, але все був жаль по одній і по другій стороні, все було почуття кривди, недовіря. Страшна трагедія, котру висловлю в трьох словах: Боротьба о скибу. І боротьба ця була великим нещастям тих обох великих народів, обдарених найкращими землями й найкращими духовими багацтвами, двох талановитих народів, що становили собою найліпші завдатки для цивілізації, культури, поступу. Їх таланти доповняють себе взаїмно; Один з них блищий західній культурі з її рухливістю, декуди інтересовністю, з її живістю, темпераментом, активністю, — другий блищий далекого сходу з його песимізмом, пасивністю і вічним шуканням незловимих ідеалів, один зачумчивий, другий житєрадісний, один поглублює фільософічну думку, другий живе почуванням. Ті два народи могли би зробити щось, чого людська фантазія не в силі обняти! Ви пригадаєте собі панове лекції Міцкевича в Сорбоні, в періоді, коли він був захоплений славянофільством. Тоді він сказав, що всім славянським народам суджено злитись в одно спільне життя, то польська мова буде мовою славянської поезії, а українська — мовою славянського закона. Я не знаю, панове судді присяжні, чи хто студіював це докладнійше, але після мойого спостереження й переконання ті два народи під оглядом фільософічної психольоґії дають у свойому фізичному і духовому схрещенню найкращий виродіт людини. Згадайте панове, що Білорусь і Польща дала найвизначнійших синів Польщі, геніїв думки й чину, хоч згадати Костюшка та Міцкевича. Згадайте другий випадок, де мати — Полька, а батько — Українець дали геніяльного Гоголя. Мати—Полька, а батько—Великорос дали письменника, котрого ми вважаємо Шевченковим антіподом, а саме Некрасова, якого мову, стиль, кольорит і почування чуємо знова в поезіях Конопніцкої. А памятаєте про „українську школу" в польській поезії? І часом в розмовах з моїми приятелями, роздумуючи над цею страшною трагедією, котру Високоповажаний п. прокуратор хоче закінчити, спускаючи занавісу кондемнаційного присуду на Федака, на того „Смочка" — я виказував такий погляд, що вона моглаб закінчитися лише тоді, колиб зі співжиття тих двох народів виелімінувати політику й політичний конфлікт, але конечною вимогою до того є власне політична независимість, кождого з них з осібна. Коли би тої умови не було, то осуджувати треба не тих, кого безгранична туга за політичною незалежністю доводить до актів розпуки, але тих, котрі того не розуміють, не розуміють коли не силою імперативів політичного розуму, то силою імперативів почування, імперативів культури, в імя культури й людськости! І з того боку я хотів підійти до того предмету. Бо тут може скорше буде вирозуміння для моїх думок і можливе взаїмне вирозуміння. Але щож, коли й тут мій ум стрічає страшну перешкоду, бо культури всіх цивілізованих народів до тепер ще наводять дуже сумні думки. То наша „европейська" культура, то наша цивілізація, якої похід ішов вартоломейськими мечами, ріками за релігію і т. и. Проводячи гадку, що сила вища понад право, голосячи вищість матерії над духом, вона слушно заслужила собі на страшний докір з боку глубоких мислителів далекого Сходу. І цілком слушно Рабіндранат Таґоре — висловлюючись вульгарно — бризнув нам — Европі, в очі: Ви є насильники, ви проповідуєте лише силу, грубу силу і віру в її вищість над правом, над справедливістю, над совістю, над силою духа. Він сказав, що т. зв. цивілізовані народи й правительства їх держав все ще вважають чужі народи лише теренами для полювання в своїх економічних, політичних і національних інтересах. В нас велика матеріяльна культура, але що вона для душі, серця, совісти? В нас великий ум, але чи він дав людськости мудрість життя? Чи великі винаходи дали нам, щастя вдоволення? Чи наші аероплани, се чудо людського ума, несуть нам вісти мира, щастя і любови? Ні, в них по давньому вбивають людей, мордують цілі села й міста. Ми вміємо писати телеграми про голод і инші нещастя, одначе щоби голодним дати поміч, щоби нещасних ратувати — цього не вміємо! І не на Заході, тільки на далекому Сході родяться нові кличі. Може ви читали, що в далекій Персії, Індії є прихильники Рабіндраната Таґоре, що там повстає нова течія — „бахаїзм". Але й в нас, на заході вкорінюється другий погляд. У Франції, в часі великої війни зорганізувалась „Ліґа Оборони Прав Чоловіка й Горожанина", котра є дальшим етапом великої декларації прав чоловіка, яку дала французька революція. Незнаний в нас німецький „Бунд дес Фатерлянде", котрий організувався кілька місяців по вибуху війни під кличем нової війни: війна в війні! Серед розпаношеного шовінізму в наших маленьких державах, країнах та націях, коли ще сурми війни не замовкли і все ще грають в наших вухах, радіо й телеграф не доніс ще до нас тих радісних вістей. А якби й доніс, то в наших редакціях їх певно були би кинули до коша. Та німецька організація заснована найкращими людьми німецької нації: голосними пацифістами Ґерляхом і Русебюльтом, соціялістом Бернштайном, звісним Францом Ліштом, глубоким мислителем Брентано, звісним автором теорії релятивности Альбертом Айнштайном, писателем Айленбурґом та другими. По смутної памяті маніфесті 93 учених німецьких університетів, котрі уневинняли своє правительство від всіх жорстокостей в сій війні, вони мали сміліcть сказати, що так дальше бути не може і визнали всю вину німецького народу й німецького уряду і признались до вини. Видана ними книга має такі розділи: „Депортація Бельгів, „Ганьба міста Ліль", „Знищення і озвірення", „Полонені" і т. д. Є це страшний акт обвинувачення, самообвинувачення народу. В тійже Ліґі, в тому товаристві пропаґується ідею пацифізму, ідею самоозначення народів: „Да не буде більше війни народа з народом, кождому право до життя!"

І дійсно той принцип, та засада самоозначення народів зачинає прозябати, як починає прозрівати людська совість, що держава не є відповідальна за свої вчинки, а противно, мусить піддатися судови других народів і тому творяться Союз Народів, в котрім взаїмно радять і працюють над тим, щоб обійтись без оружжя. Високоповажані Панове Судді Присяглі, Ви знаєте сей клич самоозначення народів. А чи Ви знаєте, що він найшов в Прикарпатської України? Його кинув в перше звісний угро-руський діяч Адольф Добрянський. Клич цей прийнявся в теорії, а дальше в практиці на Заході, але тільки не в нас! А що війна страшна, не потребуємо говорити. І я не знаю, по що тут так багато було сказане до страшні події і наслідки війни. Так, без тих жорстокостей не могло ніколи і не може обійтись ні по одній, ні по другій стороні. Хто знає про ті 300 літ війни тут, на тих землях, хто знає, як то козаки 300 літ справляли кривавий пир в боротьбі за Україну, як карали Наливайка в мідянім биці у Варшаві, той знає, що кожда війна є страшна. І то не треба в ніякім випадку взаїмно собі витикати, щоби ще більше себе дратувати. І страшне не то, що і тепер недавно тут творились страшні, кроваві діла, а страшне то, що заявляє п. прокуратор, не знаю в якій цїли, хиба, щоби ще більше розбурювати наші почування, страшне те, коли він говорить що те, що діялось по війні, по польській стороні „наближало до балосці лінії" і „кладе тим мости до згоди"? А я спитаю: яка се ріжниця? Чи українській комендантор, священик Ніжанковський, про котрого скажу, що нема є ні одного Поляка в тім краю, який би не знав його чудових пісень, а є многі, котрим він посвятив свої пісні, чи не ворог? А що найважнійше: чи він не такий самий чоловік, як і той польський ксьондз, про котрого п. прокуратор говорить з тремтінням в голосі, що „як Христус носі кшиж"? Чи він менше дорогий, чи він менше заслужений? І скажу дальше, що коли говориться, що цего або того не стверджено — тим гірше, бо все, що було, повинно бути стверджене. І коли, як п. прокуратор твердить, убійців свящ. Ніжанковського не найдено — тим гірше! Коли впевняє, що на однім боці були „окруценьства", то з точки погляду культури тої власне сторони страшно й сумно, але як твердиться, що й по другій стороні було так само або подібно — тим гірше для другої сторони, тим гірше для взаїмних відносин! Страшні є впрочім не випадки самі, страшні є наслідки війни, котрі бачимо на кождім кроці на вулиці, на кождій сторінці кождої газети, в кождій майже політичній розправі й ось тут, в тій салі страшні! І тут є ті наслідки! Війна страшна була, і буде страшна тим, що кожда сторона думає, що вона має слушність, а противник, то бандит, розбійник, насильник, нарушитель права. Війна страшна тим, що люде, народи перед тим часом незлобливі, від разу стають спосібні до поганих вчинків. Війна не робить ані не плекає добрих почувань... І, очевидно в такий час не може бути ні по одній стороні правди і справедливости, ні по другій. Бо ні одна ні друга не може, не має фізичної і психічної можности оцінити справедливо свої поступки і поступки свойого противника. Але така поблажливість оцінки, о котрій я говорю, може бути приміненою до звичайного обивателя, до деяких півінтелігентів, до брукових газет, а в ніякому разі до суспільних, політичних діячів, до мужів права, до представників адміністрації. Тут треба власне глубокого розуму, глубокого досвіду, глубокого знання обох народів і тих фактів, які мали місце. Та політика лише з точки погляду культури є ріжна. Коли твори людського духа звичайно ділять на науку і мистецтво, то політика обіймає оба елементи і науку і мистецтво. Вони є рівночасно й одним і другим. Я не входжу в то, чи тут є окремішність чи окупація, чи інкорпорація. Я бачу, що тут є режім. Згадав Федак про стріли до посвати Грабовського і говорив про те, що його примусив до того режім. Я готовий признати, що такий стан, який тут істнує, оправдує лише окупація, котра вимагає сили і терпких, твердих мір для удержання порядку, але коли говориться про інкорпорацію, то хиба тоді власне тим більше не можемо тут бути панування одного народа над другим! А тут один народ не має найменшого впливу на адміністрацію в краю! А чейже звісна засада: „Die Menschen sollen mitraten, wenn sie gehorchen sollen" то одна з дуже звісних і пишатовних фільософій в політиці. І я питаюсь: чи є де така держава, щоби одна часть народа мала вплив на адміністрацію, а друга позбавлена цеї окупацією.

(Продовження буде.)

---

Присилайте дати на найбільших ватіна по Тов. „Кресний Союз Кредитовий", або до Тов. „Дністер" з поручення на ванів! — У Львові є ще більшість врешті тованих Українців! — В першу чергу найбільша рідня і села повинні прийти з поміччю!

„OLKA“
35. РИНОК 35.
Спеціяльний склад виробів трикотових і панчохових
поручає на Ялинку і Новий Рік трикотове білля, светери, жемпри, шалі, панчохи, скарпетки, шовкові і вовняні рукавички і т. п. у всіх якостях — — — —
гуртом! XX 1—2 Детайльно!

## ОПОВІСТКИ.

**Народний театр Тов. „Українська Бесіда“ у Львові.** (Шашкевича 5.).

Субота 16. грудня с. р. год. 7. веч. Другий раз! ШОКОЛАДОВИЙ ВОЯЧОК“, комедія на 3 дії Бернарда Шоу.

Неділя 17. грудня с. р. год. 3. попол. „КАТЕРИНА“, опера на 3 дії М. Аркаса.

Неділя 17 грудня с. р. год. 7. веч. „20 ДНІВ ТЮРМИ“, фарс на 3 дії М. Геннекена.

Четвер 21. грудня с. р. год. 7. веч. Ювилей О. Загарової „ГРІХ“, драма на 3 дії В. Винниченка.

Білети продає раньше „Союзний Базар“, (дім „Дністра“) а в день вистави від год. 5 вечер каса театру. XXV. 3—3

—o—

Св. Миколай загостить в неділю дня 17. грудня ц. р. до Товариства „ЗОРЯ“ о 4 год. вечером. — Приймається дарунки від 10 год. рано. 1269 2—2

**Т-во Українська Захоронка** у Львові устроює Миколаївський вечір для старших у второк 19. ц. м. в салі М. Лисенка при ласкавій співучасти наших найкращих артистичних сил. Подрібну програму подасться пізнійше. 1266 а) 2—2

На „Рідну Школу“ зложив Вп. п. проф. Волод. Чайківський 13.000 мп., як збірку в Сяноці, за що щиру подяку складає Головна Управа У. П. Т. 1—1

**„Молодий Театр“** драматичний кружок учениць гімназії СС. Василіянок у Львові під артистичним проводом Вп. П. Ірени Туркевич улаштовує в суботу дня 16. грудня 1922 р. о 3 год. пополудни, в салі Музичного Товариства ім. Лисенка при вул. Шашкевича ч. 5. аматорську виставу „СНІЖИНКА“ драматизовану казку Гріммів, О. Вергановською. — Білети продає раньше Книгарня Товариства ім. Шевченка, а в день вистави від години 4 пополудни при касі театральній. Ціни місць 2000 до 500 мп. 1272 1—1

**Тов. Українська Бесіда у Львові** устроює для дітей своїх членів Миколаївське свято в понеділок 18. с. м. в домівці Бесіди. Появу св. о. Миколая попередить відограння діточими силами одноактівка Я. Вільщенка „Гостина св. Миколая“. По роздачі дарунків слідуватимуть під умілим проводом діточі гри. Початок о год. 3. по полудни. — Вступ за добровільними датками. Дарунки можна складати в понеділок від 11—2. в полудне на „Бесіді“ до рук Комітету. 1266 1—3

## Дрібні оголошення.

АДВОКАТСЬКИЙ конципієнт до самостійного ведення канцелярії спосібний — сейчас обійме заняття. Зголошення у українцями приймає п. Церова, Перемишль, Капітульна 7. 1242 3—3

ЛЯКА бежженного, обзнайомленого з провадженням церковного хору гляда тр. кат. Уряд парохіяльний в Сяноку п. Сяник, Вивагорода після умови. 1247 3—3

СТУДЕНТ філ. шукає лекції. Може приготовляти до всіх клас та вчити анг. мови й української стенографії. — Ласкаві зголошення з поданням услівій, проситься слати до Адм. під „Скорість-Совідність“. 1261 2—2

ЛЕКЦІЇ ШУКАЄ студ. прав найрадше для низших кл. гімн. і для учит. сем. Зголошення посилати на адресу: Марійське Т-во Молоді, Львів, Коперника 36. 5—5 1179

ЛЕКЦІЯ з II. кл. української гімн. є сейчас до обняття. Услівя: дарч. мешкання, зворот коштів подорожи і 40.000 мп. місячно. — Зголошення слати на адресу: Заряд школи в Рихвалді, п. Ровиця Руська. 1268 2—3

**Шаріть наш часопис!**

## ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

АДВОКАТ
**д-р Лев Хоминський**
отворив адвокатську канцелярію
**в Золочеві** і веде її спільно з адв. д-р Дрогомирецьким. 1175 7—10

**Надзвичайні Загальні Збори**
Товариства 1273 1—1
ГОСПОДАРСЬКО-СПОЖИВЧА СПІЛКА
**„ГРОМАДА“**
Кооператива зар. з обмеж. порукою
**в Базарі**

відбудуться дня 22. грудня ц. р. о год. 3. по пол., а в разі браку відповідного числа членів о год. 4. по пол. того самого дня без огляду на число членів в домі Михайла Тионяка (льокаль читальні „Просвіта“) з таким денним порядком:

1) Відкриття Зборів і вибір Президії.
2) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів.
3) Звіт Управи з дотеперішної діяльности.
4) Відчитання звіту з ревізії переведеної ревізором Кр. Союза Ревіз. у Львові.
5) Вибір одного евент. всіх членів Управи.
6) Вибір двох заст. членів Надз. Ради.
7) Справа отворення філії склепу.
8) Внески і запити членів.

Базар, дня 2. грудня 1922.

о. Н. Величковський — голова Надз. Ради. Вол. Маланчук — член Управи.

**Надзвичайні Загальні Збори**
Повітового
**Товариства кредитового**
стов. зареєстрованого з обмеж. порукою
**в Сокали**

відбудуться дня 30. грудня 1922 о годині 10. перед полуднем, а в случаю браку комплету о годині 11. перед полуднем в льокали стоваришення з слідуючим порядком дневним:

1) Відчитання протоколу з послідних загальних зборів,
2) Зміна цілого статуту,
3) Внесення і запити членів.

Сокаль, дня 12. грудня 1922.

*Созонт Грондзаль* секретар. — *Вітошинський* предсідатель. 1276 1-3

**Надзвичайні Загальні Збори**
**Народного Дому в Стрию**

стов. господ. кредит. з обм. пор. відбудуться дня 30. грудня 1922 год. 2. попол. в великій салі тогож товариства зі слідуючим порядком:

1) Відкриття зборів. 2) Відчитання протоколу з послідних загальних зборів. 3) Зміна статута в цілі узгіднення його постанов з приписами закона з 11/12. 1920 ч. 111 Вад. 4) Внески і запити.

Коли в означеній годині не явиться достаточне число членів відбудуться тоті самі збори з тим самим порядком дневним о годину пізнійше тогож дня без огляду на число присутних членів.

ЗА НАДЗІРНУ РАДУ:

*І. Ерденберґер* предсідник. — *А. Яцкевич* секретар. 1274 1-1

**Надзвичайні Загальні Збори**
Спілки торговельної
**„ДОБРОБИТ“**
стоваришення зареєстр. з обм. порукою
**в Сокалі**

відбудуться дня 30. грудня 1922 о годині 11. перед полуднем, а в случаю браку комплету о годині 12. в полудне в льокали стоваришення з слідуючим порядком дневним:

1) Відчитання протоколу з послідних загальних зборів,
2) Зміна цілого статуту,
3) Внесення і запити членів.

Сокаль, дня 12. грудня 1922.

*Тимко Грондзаль* секретар. — *о. Трешневський* предсідатель. 1277 1-2

**КОЛИВОРОТКИ**
по ціні 22.000 за штуку
доставляє
**Краєвий Союз господарських Спілок** :: ЛЬВІВ, Зиморовича ч. 20.
і відділи: ЛЬВІВ, Городецька 98, ПЕРЕМИШЛЬ, Косцюшка 5, КОЛОМИЯ, Ринок ч. 40, СТРИЙ, Ринок ч. 6. IV 1—1

СЛУЖНИЦЯ-кухарка, сервісна, чиста, ощадна, найрадше старша, потрібна до кухні і веденя домашнього і сільского господарства в сепарованого урядника з двома доньками (8 і 14 літ). Посада може бути стала. Письменні зголошення Тадей Бабіньчк Рудник над Сяном. 1275 1—2

**Надзвичайні Загальні Збори**
Товариства кредитового
**„СВОЯ ПОМІЧ“**
стов. зареєстр. з обмеженою порукою
**в Миколаєві**

відбудуться дня 29. грудня 1922 р. в льокалі Товариства о год. 3. з полудня з слідуючим порядком дневним:

1) Відкриття зборів,
2) Відчитання протоколу з попередних загальних зборів.
3) Зміна цілого статуту.
4) Затвердження управи кооперативи а то: справника, касієра і книговодця та двох заступників.
5 Вибір 7. членів Ради Надзірної т. є. голова, заступника, секретаря і 4. членів.

На случай браку комплету відбудуться другі Надзвичайні Загальні Збори о год. 4. з пол. того самого дня з тим самим дневним порядком і в тім самім льокали без огляду на число присутних членів.

1278 1—1 НАДЗІРНА РАДА.

**НАДЗВИЧ. ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ**
Повітового Товариства кредитового
„ВІРА“
стов. зареєстр. з обмеж. порукою
в Раві руській,

відбудуться дня 26. грудня 1922 р. о год. 2 пополудни у власнім домі при вул. Мішкевича.

Предметом нарад і ухвали буде зміна статута в цілій його основі для узгіднення з обовязуючими тепер приписами.

ЗА НАДЗІРНУ РАДУ:

*о. Е. Гриневецький*, голова. — *о. Тарасович*, секретар. 1246 3—3

**НА МИКОЛИ І ЯЛИНКУ!**
Спішіть поки вистане запас! Взуття мужеське, жіноче і діточе в найновіших фасонах, найліпшої якости по найдешевших цінах поручає МАГАЗИН ВЗУТТЯ — —
:: :: МАРКЕЛИ ШТАРК :: ::
ЛЬВІВ, Трибунальська 10 (Готель під 3-ма коронами). 1102 5—5

:: **ШКІЛЬНИЙ РЕФЕРАТ** ::
(НАУКОВА БІБЛІОТЕКА)
в УЖГОРОДІ, Підкарпатська Русь
Česko Slovenská Republika,
купує всякі наукові книжки і журнали в українській і великоруській мові з царини історії, літератури і етнографії Славян.
Зголошення надсилати протягом грудня 1200 просто до Шкільного реферату. 3-3

**Позір! Читайте!**
**Аматорські театральні гуртки!**
Відбито на машині до писання пєси, що легко надаються до аматорських вистав по місточках та селах:

1. „Мати-Наймичка“ — Тогобочного 4 дії. Ціна 1.500 мп.
2. „Розумний і дурень“ — Тобілевича, (Карпенка-Карого) на 5 дій, ціна 1.500 мп.
3. „Нахмарило“ — Грінченка, на 3 дії. ціна 1.500 мп.
4. „Не співайте пісні — не вменшайте ночі“ — Васильченка на 3 дії, ціна 1200 мп.
5. „Як кобиса та чарка — то мирнеться й сварка“ — Старицького на 1 дію, ціна 1000 мп. — Ціни без пересилки.
6. „По модньому“ — Старицького на 1 дію — ціна 1200 мп.

Замовляти на адресу:
**В. Завадський Львів, Ринок 43/I.**
1028 Можна за післяплатою. 6—7

**Еміґранти, що не можуть виїхати до Америки,** (Сполучених Держав) або до Канади, можуть без всяких перешкод виїхати
**до КУБИ.**
Всіляких інформацій уділяє даром
**„HOLLAND-AMERICA LINE“**
**ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 24.** (давніше вулиця Городецька ч. 101.)
Пантані до Львова можуть вступити по інформації до нашого бюра коло двірця
XXI. 5—6
**Городецька 91.**

КІНОТЕАТРИ
**КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА**
висвітлюють від 13. грудня ц. р. СЕРІЮ II. і послідну східного архитвору
**„КІСМЕТ“** СЕРІЯ II. СЕРІЯ II.
Прегарна драма на 5 великих дій п. з.
:: **В передвесільну віч.** ::
В головній ролі славний драматичний артист ОТТІС СКІННЕР.

Фірма докінчує відливання дзвону ваги 5.000 кґ.

# Двіста дзвонів

в металю передвоєнної якости, в вазі від 20 до 500 кґ. посідає на складі фірма Братів Фельчинських в Калуши та Перемишлі. — Куплені дзвони можуть бути того самого дня вислані залізницею.

## Всечеснійші Уряди Парохіяльні та Хвальні Уряди Громадські.

Вже сто десять літ минає від часу основання нашої відливарні дзвонів.

Фірма наша через протяг так довгого часу заосмотрила не тільки більшу часть Галичини в дзвони, але також і заграницю, а спеціяльно наших земляків в Америці.

Щоби П. Т. переконати о якости дзвонів то є о їх тревалости, о якости металю, голосі, гармонії та о артистичнім виконанню їх, та що відливається дзвони лише з передвоєнного металю першої якости, котрий спроваджується з заграниці (Англії) свідчить нище поданий передрук листів похвальних та свідоцтв.

Сокаль 19. XI. 1922.

Отцям складаємо фірмі „Ліярня дзвонів Братів Фельчинських в Калуши і Перемишлі прилюдну подяку за виляття для церкви Св. Апостола Петра і Павла в Сокалі дзвона в вазі 800 кґ., який зі згляду на гармонійний голос як і артистичне виконання заслугує на повне узнання. Фірму що можемо совісно припоручати Хв. Церковним Комітетам при евентуальнім замовленню дзвонів.

За зарад церковного майна *о. Іван Волосянський* парох, *Яким Лихограй, Антін Книш, Петро Гуда* провізори.

П. Т. Братя Фельчинські
ліярня дзвонів
в КАЛУШИ.

Отсим почуваємось до милого обовязку подякувати Вам за закуплені у Вас дзвони. Дзвони сі мають милозвучний, чаруючий і гармонійний голос і прямо чарують око своїм артистичним виконанням.

З приємностю стверджуємо, що достава дзвонів наступила точно в означенім реченци, а що найважнійше, що в сплаті належитости пішли Ви нам на руку, розложили належитість на догідні для нас рати а навіть чекали нам поза реченець платности.

З сеї причини поручаємо горячо Вашу фірму, а дякуючи Вам щиро, пишемось, з високим поважанням

Комітет Церкви св. Спаса
в Дрогобичи.

Кружок краєвого Товариства „Сільський Господар" Дрогобич-Задвірне. — Читальня „Просвіти" надвірнянського передмістя в Дрогобичи. — Господарсько-споживча спілка торг. „Єдність" кооператива з обмеж. порукою в Дрогобичи вул. Стрийська. — Спілка ощадности і позичок в Дрогобичи Задвірна) стоваришення зареєстроване з необмеженою порукою. — Крім сего слідує 20 підписів.

Кривотуля стара, п. Отинія
28. VII. 1921.

До фірми Ліярня дзвонів Братів Фельчинських в Калуші.

В червни сего року доставили Ви на замовлення парохіян з Кривотул Нових для їх церкви чотири гармонійні дзвони в тонації Es-dur.

Сею дорогою складають Вам замовивші заслужену подяку за добре виконання — особливож за широкий тон Es. Яже з своєї сторони за чистість тонів в акорді у кождого з них прямо удивляюсь, що при дзвонах могло то так удатись — неначе би то були лиш струни доброго фортепяну, а не цілі маси металю.

Ту в яву можете зужиткувати до друку коли таке коли публикуєте, а хто уважав би то за неправду, нехай пересвідчиться наочно.

З поважанням
*Володимир Микитин*, парох.

Саджава, почта Богородчани
11. XII. 1921.

Високоповажані Панове!

Одержавши грамоту від Владики благословив я спроваджені дзвони дня 26. XI. ц. р. і того дня витягнено їх на дзвіницю.

Мельодійний - гармонійний звук дзвонів стягнув в слідуючий день (т. є в неділю 27. XII.) множество народу з трьох громад належачих до парохії. Я не міг налюбувати я барвою голосу. Народ був одушевлений.

На цім місци почуваюся іще раз до милого обовязку зложити в імени громадян щиру подяку за надзвичайну солідність при виляттю дзвонів.

Остаю з високим поважанням
*о. Симеон Лукач.*

Липовиця, п. Долина 30. II. 1922.

Високоповажані Панове!

З правдивою приємністю доношу Вам, що дзвони, котрі Ваша фабрика доставила для нашої церкви в Липовици, як також вже перше доставлені мені дзвони до церкви в Вістові і Бабині, мають дзвінкий і приємний голос, зато я мої прихожане есьмо Вам дуже вдячні.

З чистою совістю можемо всім поручити Вашу фабрику.

З поважанням
*о. Николай Климовський.*

Біліївці, п. Козачівка 27. V. 1921.

Високоповажана Фірмо!

Посилаю решту грошей за дзвін куплений дня 7. V. 1921.

В імени парохіян складаю Вам щиру подяку, бо Ваш дзвін є голосний і гарно виконаний, так що ми навіть не сподівались щоби Ви тепер могли так добрий матеріял мати.

З поважанням
*о. Семен Гребенюк*, парох.

Грабівка, п. Петранка 17. III. 4922.

До Високоповажаної Фірми
Братів Фельчинських
в Калуши.

Чотири дзвони куплені у Вас є гарно викінчені і незвичайно добре уложена гармонія.

Голос дзвонів пригадує цілковито передвоєнних дзвонів.

Парохіяне мої є дуже вдячні для Вашої фірми, бо ціна була дуже низька, а памятку будуть мали на довгі літа. Люде приходили з инших сел і тож за моїх парохіян приміром купили громади Петранка три дзвони, Лесівка три, а Угринів чотири.

О скільки подибуюсь з моїми сусідами всі дуже хвалять і поручають Вашу чесну і солідну фірму.

Нехай Бог допомагає в Вашій чесній праці для хвали Христової.

Позістаю з глибоким поважанням
*о. Д-р Теодор Левицький*, парох.

Чартів, п. Букачівці 12. III. 1922.

Високоповажаний Добродію!

Я у Вашій поважаній та дуже солідній фірмі закупив був дзвін ще тамтого року, коли я був адміністратором в Мартинові новім. Дзвоном сим люде дуже вдоволені позаяк він з передвоєнного матеріялу і голос його дзвінкий і приємний.

Тепер я в Чартові і потребую нових дзвонів з передвоєнного металю.

З поважанням
*о. Стефан Ковалів*, парох.

Голинь, п. Калуш 1. III. 1922.

До Хвальної Фірми
Братів Фельчинських в Калуши.

Сим потверджую отримання чотирох з Вашої фірми. Заразом заявляю, що ми з них вповні вдоволені. Вони визначаються добірністю матеріялу і гармонійним звуком, так що не лише ціла громада Голинь, але всі сусідні громади з усяким признанням виражаються о них.

З огляду, що Ви сі дзвони достарчили нам точно, по приступній відносно ціні, та під догідними для нас услівями, одноголосно виражаємо ам наше признання і подяку та поручаємо Вашу фірму всім Отцям Духовним, Братствам церковним і Урядам парохіяльним.

З поважанням
*о. Теодор Богачевський* парох і декан.

Церковні провізори:
*Юрко Гладенський Ю. Христенько*
*Никола Романишин* нач. громади.

Ковалівкая. Монастириск 17. XII. 1922.

П. Т. Ліярня дзвонів
Братів Фельчинських в Калуші.

Комітет парохіяльний в Ковалівці ад Монастириска складає подяку за куплений дня 18. II. ц. р. дзвін із Вашої фабрики. Людям голос подобався, є задоволені і одночасно з тим письмом присилається три перекази почтові на суму 75.000 М., котрі купуючи в дни 18. II. не доплатили.

З поважанням
*о. М. Красицький*, парох.

**УВАГА:** На многочисленні запити, чи дзвони, котрі наша фірма розвозить фігами по селах Сх. Галичини, ніби-то походять з нашої ліярні — відповідаємо, що наша стара загально знана фірма та ним способом не посугується, жадних аґентів по ярмарках не висилає, а крім Калуша та Перемишля нігде ліярні не має.

# Ліярня дзвонів БРАТІВ ФЕЛЬЧИНСЬКИХ у Калуши та Перемишлі.


Друкарня відповідає Ол. Кузьма — З друкарні Спілки „Піло" Львів, Ринок ч. 10

Ч. 40. Почтову належність оплачено гуртом. Львів, неділя 17. грудня 1922. Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

**РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ:** Львів, Ринок 10., II. пов.

Конто почт. щад. 143.322.

Адр. тел.: „Свобода" Львів.

Нач. Редактор приймає від 10—11 год. переднол.

Рукописів редакція не звертає.

**ПЕРЕДПЛАТА**

Місячно в краю 3900 Мп.

**ЗА ГРАНИЦЕЮ:**

В Америці 1 дол., Франції, Голандії, Бельгії 10 фр. фн., Італії 10 лірів, Німеччині 5000 п. марок, Швейцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунії 50 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 5.000 мп. Зміна адреси 100 мп.

**В справі оголошень звертатися до Адміністрації.**

**ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 150 Мп.**

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

## Поклик!

З огляду на близький речинець Народнього Зїзду просимо о негайне надіслання звітів з повітових зїздів та спису й адрес вибраних відпоручників.

„НАРОДНИЙ КОМІТЕТ".

*Львів, 16. грудня 1922.*

**Без виходу.** Серед польських ендеків запанував мінорний настрій. Гон їхня, розрахована на велику скалю, кінчилася рішучою й ганебною невдачою. Затратили вони грубі міліони на переведення виборів — вибори не дали їм сподіваної більшости. Довго й старанно підготовлювали вони свої бойові організації, але перша спроба виступу цих організацій в Варшаві дала для Хієни лише самі негативні наслідки. Польський воюючий націоналізм по цілій лінії потерпів жорстоку поразку й тепер на сторінках „Слова Польского" публіцисти цього табору за браком иншої роботи й инших можливостей віддаються песімістичним міркуванням на тему про те, що буде з Польщею.

Ми цілком розуміємо й цілком поділяємо теперішний песімізм ендеківських публіцистів: песімістичні думки відносно того, що має бути з Польщею, ми висловлювали значно раньше, ніж почали ці можливости доходити до свідомости польських кол. Цілком віримо так само запевненням польської ендеківської газети, що песімістичні настрої, однакові з настроями „хієнських" кол, панують зараз наслідком перемоги національних меншостей серед цілого польського громадянства, серед всіх польських партій, як правих так і лівих, хоч серед останніх в закованій, розуміється, формі. Ми не один раз вказували й зазначали, що ціле польське громадянство відносно національних меншостей уявляє один збитий одноцільний фронт, який однаково реагує на кожне виявлення національними меншостями своїх змагань до вільного життя.

Але з чим ми рішучо не можемо погодитись в міркуваннях „хієнських" публіцистів, то це з їх запевненнями й заспокоєннями, що теперішня ситуація є лише випадок, що в разі розпуску теперішнього сойму й сенату й нових виборів обставини для Польщі здобудуть більш сприятливий характер.

„Блажен, хто вірує". Ми цілком розуміємо, що в тому безвихідному становищі, в якому пробуває тепер Польща, представникам польської політичної думки нічого не лишається, як заспокоювати й себе й инших всілякими надіями й ілюзіями.

Але всі ці надії й ілюзії не видержують жадної критики, перечать фактам, не відповідають основним тенденціям, які виразно зазначились в життю польської держави на протязі її чотирьохлітнього істнування.

Відроджена Польща стала на грунті створення польської державности на просторах і землях, що виходять поза межі польської етнографічної теріторії. Поставила вона собі завданням не лише зорганізувати державно польську націю, але й приєднати до польської державности й звязати з нею инші народи й нації, які по найбільш умірованим підрахункам виносять 33% населення Польщі. Сформулювавши в цей спосіб свої державні цілі відроджена Польща тим самим взяла на себе розвязання завдання, яке до того не надається; вона захотіла розрішити своєрідну квадратуру кола, і, розуміється, наслідки цих завідомо безнадійних спроб могли бути лише негативними.

Коли історія чому небудь учить, то не вільно забувати про те, яка доля судилась таким ріжно-національним державам, як Росія і Австрія. Коли досвід подій й сучасного розвитку треба використовувати, то не можна забувати, що останнє століття є століттям відродження націй, яке виявило національні і потенціяльні сили і можливости.

При світлі цих фактів не являється випадком, що польські політичні круги не змогли виробити скільки небудь реальної програми в справі взаємо-відносин своїх до національних меншостей; при цілому свойому бажанню вони не могли розвязати цього завдання, яке являється, як учить історичний досвід, завідомо безнадійним. Бо при ближчому розгляді, як та програма в національній справі, яку висовує правиця, так і та, що її тримається лівиця, однаково носять всі ознаки утопичности і нереальности. Не являється так само випадком, що при теперішніх виборах, коли національні меншости мали мінімальні можливости для виявлення своєї волі, Поляки одержали результати цілком для них несподівані і небажані, результати, які викликали серед них глибокий песимізм й розчарування.

Польські кола поки-що вірують, що теперішня ситуація склалась в результаті випадку, вони надіються для себе на кращі перспективи...

Хто дожиє, той побачить!

**Платіть партійний податок!!! Присилайте на адресу! „Краєвий Союз Кредитовий" у Львові, Ринок 10., вил. кн. ч. 5.000. Жертводавці повище 500 мп. будуть оголошені поімянно!!**

## Рідна школа і її фонди.

Уже довгий час не находили ми в пресі голосів що до жертвенности на „Рідну Школу". Ріжні були сього причини. Найважнійша: в останньому часі виникнуло стільки важних і необхідних цілей, що треба було справу фондів на удержання даних і творення нових українських шкіл дещо відложити. Датки для голодних на Україні, пожертвування для великих тисячів політичних вязнів, жертви на поправу дому „Просвіти", на організаційний фонд тогож товариства, проти вандалізму — от скупа низка кличів. Скупа, бо поза ними і біля них істнує ще багато-багато цілей, котрі мусить покривати увесь народ.

Та як би воно не було „Рідна Школа" займатиме ще довгий час стале, а може й перше місце між кличами, котрі взивають ціле громадянство без ріжниці до складок, до живого творчого діла. Бо тільки уявім собі факт, що не сміємо допустити до замкнення ні одної школи з причини недостачі фондів, уявім собі, що сьогодня потрібно на удержання шкіл з боку УПТ. около десять міліонів марок місячно, уявім собі стан українського шкільництва у нас, то не буде хиба ні одного так холодного, так неукраїнського серця, яке замкнулося би на голос „Рідної Школи". Великі тисячі рідної і так нам дорогої дітвори, сотки українського учительства — становлять зміст „Рідної Школи". А цей зміст живий, високо цінний, капітал і будучність народу.

Усякому відома дорожня, яка панує в цілій нещасній країні. На тлі сеї доріжні — а це вже не відомо всякому — живуть сотки щирих, спокійних, ідейних працьовників учителів. Їхня платня обертається у висоті 60 тисячів марок, а вже найстарші сили, що працюють у наших школах біля двацять літ, мусять задоволятися стотисячами платні. З дива не можна вийти, що ці жертви святого обовязку можуть вижити, можуть сповняти свої повинности, і то сповняти неаби як, але з посвятою, самовідреченням і повною свідомістю відповідальности, яку перебрали на себе.

УПТ. опирається тільки на загальній жертвенности. До УПТ. ставить ціле громадянство високі вимоги і воно старається виповнити свою службу як найкраще. УПТ. свідоме сього, що його завдання не полягає тільки у тому, щоби удержувати істнуючі школи. Воно свідоме сього, що до нього належить опіка над цілим українським шкільництвом, його оборона, праця над виховуванням молодих поколінь, виготовлювання наукових плянів, опрацювання метод навчання і виховання, досвіди над новими шляхами в педагогіці. Воно свідоме сього... Але нехай хто небудь дасть відповідь на се, чи можлива така широка, така плідна і така необхідна праця, коли від другого дня кождого нового місяця треба сушити собі голову над тим, відкіля добути гроша на найблизший місяць. Коли часто густо в останньому дні місяця стоїть Управа Т-ва коло порожньої каси і мусить затягати особисті довги, аби тільки виплатити нужденні платні найбільшим нуждарям, і рівночасно може найбільшим народнім працьовникам.

У порушеній справі мусить говорити і розум і серце. Розум, бо справа рідної школи — се справа народнього життя. Серце — бо за долю школи, дітвори її учительства мусимо відповідати. Входячи у теплу хату, засідаючи до столу, кладучися у ліжко, беручи участь в забаві і життєвих приємностях — мусимо мати стало перед очима тих наших маленьких невидних працьовників, що в повній скромности, без гомону й крику, без огляду на своє матеріяльне положення виконують для нас і за нас велику службу.

А тепер кілька цифр. Посвятім їм троха терпеливости, прочитаймо, подумаймо над ними!

Переді мною чисельні зіставлення жертвенности на Р. Ш. з области Східної Галичини, других українських земель під Польщею і з польських земель від наших заточників. Числа відносяться до місяців квітень — червень, липень — вересень ц. р. У другому кварталі вплинуло до фонду Р. Ш. — 4 і пів міліона, в третьому — вже тільки 3 міл. 800 тисяч марок. На жаль, не в силі ми сконстатувати кілько жертв вплинуло на школи в повітах, котрі удержують у себе школи. Хоч не знаємо, мусимо сказати, що ні в одному повіті не стоїть справа так, аби там відносини були кращі як у Львові. Всюди платні учителів мізерні, а в богатьох місцевостях одержують учителі платні так пізно, що в певному місяці виплачена платня вирівнує залеглости за 1 або 2 місяці взад. Таких відносин не може терпіти нарід, котрий себе шанує. Мусить наступити рішуча поправа стану, коли не хочемо, щоби наші школи упали в наслідку того, що обезсилені, виснажені учительські сили заперестали своєї діяльности. Не тому, щоби відмовлятися від праці, але просто тому, що не матимуть сил її виповняти!

Перше місце між пожертвуваннями займає місто Львів, котре — певно — займатиме те саме місце відносно всіх других цілей. У другому кварталі зібрано у Львові 1,214 203 мп., у третьому — 852.594. Пересічно на одну родину (зложе-

---

**Пр. 470/22.** В Імени Річпосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал просовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часописи „Свобода" число 29, з дня 3. XII. 1922. в артикулах під заголовками: 1) „Мовчанка після поразки", 2) „Галицькі відносини" в уступах між словами: а) 60 гр., а минулись; б) та инших, в Ревізії; в) заголовок між словами: бомба, а в справі; 3) „З неволі темноти — до сонця свободи" в уступах між словами: а) виписує, а мусить, б) Ідеалу, а Розженіть; 4) „Причина закриття української приватної гімназії в Долині" в уступах між словами: а) арештування, а Учителів, б) Про це, а повідомлює, в) гімназії, а Арештували; 5) „Новинки" між словами: ідею, а Шести; 6) „Літературний вістник" в уступах між словами: а) не умотивовано, а прежнятом, б) синдикатчиків, а коли, в) від слів: Тільки Бенеш, до кінця, містить в собі єстао ad 1), 2) в), 3) б) злоч. з §. 65а) к. з., ad 2) а), 2) б) провини з Арт. V. уст. з 17./XII. 1862 U 8 63 Дгд. узнав доконану в дни 2./XII. 1922 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. процедури карної заказ дальшого розширювання того друкового письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби се рішення помістив безплатно в найблизшім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. грудня 1862 Д. ц. д. № 6 ex 1863, а іменно засудження за перестуство на грошу до 400 Мп. — Львів, дня 3. грудня 922.

(Підпис нечитний.)

ну в 4 осіб) припадає перший раз 40.98, другий — 28·51 мп. У всіх других повітах української Галичини стан цей далеко гірший. Найвище осягнена пересічна жертва одної родини (4 особи) в повіті Збараж (6·35) в другому кварталі, обнижується в третьому до половини (3.57). Всі дальші повіти переступають мало що 4 марки в місяць, а й тих небогато. Докладнійше про це буде в „Світлі" — за грудень. У другому кварталі 44 повіти, у третьому 45 повітів не перейшли двох марок в місяць від одної родини. З того останнього числа не досягли навіть одної марки (!) в місяць, у другому кварталі 29, а в третьому аж 36 повітів! А вже смішно виглядає жертвенність яворівського повіту, в якому за другий квартал припадає на одну родину 8, в третьому 9 польських феників на місяць! Де оправдання? Власна гімназія може... А тим часом ця гімназія не тільки, що оплачує дуже нужденно своїх учителів, але ще мусить що місяць побирати субвенції в головного товариства. Такими місячними субвенціями користуються Чортків, Золочів, Рогатин, Долина, Городок і т. д. і т. д.

Так говорять цифри! Говорять страшною мовою. А що буде, коли одного місяця стане праця в школах, бо не буде фондів на удержання учительських сил. Це не грозьба на адресу громадянства. Це факт, якого не вільно нам промовчувати, який мусимо подати до загального відома. Бо відповідальність не впаде на УПТ., але мусить впасти на нас усіх. І ми усі, разом збірними нашими силами мусимо станути до боротьби з лихом, і вповіти в наш народ потребу жертвенности так сильно, аби ця потреба увійшла в кість і кров кождої української одиниці!

*М. Галущинський.*

967 АДВОКАТ
Д-р Володимир
Бачинський
перевіс адвокатську канцелярію з Підгаєць до Львова і веде її при ул. Косцюшка ч. 1 а біля „Народної Гостинниці".

# Італійська преса про Сх. Галичину.

(Докінчення.)

Четверта стаття п. Сандро Сандрі п. з. „Боротьба за свободу в Східній Галичині" присвячена виборам у Східній Галичині і процесови Ст. Федака і тов. Стаття заосмотрена портретом президента д-ра Е. Петрушевича. На вступі статті автор пише: „Останні вістки, які доходять зі Львова, столиці Галицької України, освітлюють систему насильства, якої вживають Поляки, а одночасно являються ярким доказом, що є доконечною метою змагань Українців". Опісля автор обговорює заходи польського уряду, щоби перевести у Сх. Галичині вибори до варшавського сойму, терор, на який було виставлене українське населення, щоби тільки присилувати його взяти участь у виборах. Та мимо всього Поляки понесли невдачу, бо українське населення масово відтягнулося від урни, а Жиди, які взяли участь у виборах і вибрали своїх послів, виразно заявили, що їхня участь у виборах не є рівнозначною з признанням польської державности в Східній Галині. Таким чином подавляюча більшість населення дала наглядний доказ, що в змаганнях до своєї мети не лячні їй ніякі погрози, репресії, страхіття.

Опісля автор переходить до процесу Ст. Федака і тов.

„Цей процес — пише він — є ярким доказом, що режімови, який завели Поляки в Східній Галичині, рішучо не може позавидувати большевицька система в самім нутрі московського раю". Переповівши в коротці точно й безсторонно ґенезу процесу й його перебіг, кінчить отсими словами:

„Як що не було би в небезпеці життя кількох шляхотних молодих людей, можна би назвати цей потворний процес у Львові найбільш смішним, дипльоматично-судовим дивоглядом біжучого року. Без коментарів!"

Пята стаття присвячена закликови до культурного світа галицьких владик і управ політичних партій в справі останніх подій в Східній Галичині. Автор подає заклик в цілости і заосмотрює його відповідними інформаціями.

В цім числі поміщено знимку памятника, який поставило українське військо, інтерноване в Чехословаччині, тим, що впали в боротьбі за українську державність.

В „Corriere delle Puglie" помістив відомий італійський публіцист Тома Бореллі вступну статтю під заг. „Ще один іррецентизм — український", в якій автор з дуже точними подробицями подає історію української державности в Сх. Галичині від перших її починів аж до стану нашої справи в теперішний момент.

Автор висловлює м. и. признання п. Сандро Сандрі, одному з провідників італійського фашизму, за його статі в східно-галицькій справі в „Il Popolo di Lombardia".

**ВП. Передплатників в Чехо-Словаччині присимо отсим силадати передплату за наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавн. Спілки „Діло" у Львові, в нас по відомити листівкою.** — *Адміністрація.*

# Ревізії, арешти, тюрма.

### Аматорські вистави — державна зрада!

В Конюхові пов. Стрий арештувала польська поліція двох Богу духа винних парібчаків і відставила до Стрия, де при переслуханню обох сильно побили, щоби видали „організацію". Під впливом побоїв оден з арештованих, Микола Брик зізнав що до аматорського кружка належать: Михайло Лисейко, Мих. Чехінда, Петро Дружинець, Федь Бураковський, Василь Войціхович, Ілля Кліщун, Іван Усарський, Мих. Пеленичко, Мих. Андріїв і Ів. Брик. На другий день до Конюхова прийшов карний відділ і кількох розвідчиків. Поліція перевела у згаданих осіб домовий трус, всіх арештувала і відставила до Стрия, де їх бито до нетями, питаючись за якусь „боївку". Селяне не мали поняття, що се „боївка" і зізнавали, що з ніким не бились, а як члени аматорського кружка при чит. „Просвіта" давали за дозволом староства дві театральні вистави. Сильно аж до крови збито Федя Бураковського, котрому розвалено голову а груди 7 неділь були спухлі, і Петра Дружинця, котрому з носа і уст текла кров. З поліції відставили їх до суду, а звідси скованих разом з иншими арештованими до Львова. Тут уже третій місяць держать їх в тюрмі, спершу при вул. Баторія а тепер в Бриґідках, обвинувачених за головну зраду з § 58. і 59. к. з. Коли нарешті суд переконається, що аматорські театральні вистави це ніяка державна зрада і випустить невинних людей на волю?

### Із станиславівської тюрми.

В ночі з 21. на 22. листопада ц. р. арештовано в Станиславові 25 „гайдамчуф" та запроторено до арештів при ул. Камінській 4. (державна поліція). Слідуючого дня прибули сюди нові політичні вязні з Калуша, Бучача, Ямниці, Дори тощо. Поліція протягала слідство а безконечність та щойно на рішучу інтервенцію Українського Горожанського Комітету прискорила переведення слідства і переслала політичних вязнів до арештів при окружному суді.

В слідчій тюрмі при вул. Білінського держано 120 політичних вязнів значно поза речинець вибори, головно між станиславівських і калуських. Тому дня 17. листопада розпочали політичні вязні голодівку, котру перервали третього дня в полудне на інтервенцію голови Українського Горож. Комітету Н. Данишa і о. мітр. Ів. Гордієвського, коли президент запевнив, що до двох днів усі вязні будуть звільнені.

**При зміні адреси просимо не забувати подати і попередну свою адресу.**

# Після польських виборів у Східній Галичині.

## Ще одна жертва.

**На днях перевезено з Любичі пов. Раза руська до шпиталю в Кульпарківі батька бл. п. Романа Луцейка, який зложевольів з розпуки за розстрілянним сином.**

### Снятинщина.

До села Карлова пов. Снятин наслало староство за вибори карну експедицію. Прибула сотня 49. п. піхоти, що зревідувала ціле село, шукаючи зброї, якої очевидно не знайшла. Після тридневного побуту військо відійшло до Видинова.

### Виправа на кури.

Дня 6. грудня ц. р. прийшло до села Солоне пов. Заліщики польське військо і розпочало свою роботу від того, що заграбило богато паші для своїх коней. Опісля жовніри подумали про себе і цілу ніч ходили по оборах, забираючи кури. Досвіта 160 курий знайшлося в руках побідників, які вдоволені своєю добичю від'їхали рано в сторону Чорткова.

### Поза законом.

На донос арештовано оногді п. Теодора Салагуба, ст. прав з Будинина, а сокальське староство (граф Ржоцкі) покарав його 14-дневним арештом за це, будьто би він аґітував проти асентерунку до польського війська. Почимо зложеного рекурсу і неправосильности засуду осаджено його в тюрмі. Таке поведення державної власти є протизаконне, бо в данім випадку на нікчемний донос увязнено людину, до того хору і віднято її можність оборони. Взагалі родини Салагубів в Будинині від давних літ користуються особливою „опікою" сокальського староства. Відомі австрійські старости-сатрапи Шведінкі і Калиневіч старалися гонінами, арештами знищити пок. Корнила Салагуба, голову читальні „Просвіти" і провідника місцевих товариств, (згинув в бою з Поляками 27. I. 1919) стареньку 60-літню матір його і д-ра Салагуба Ілії гонено робити панщину Жидови-дідичови Нухимові Рапсови (батькови адвоката д-ра Салоцона Рапса), бито її, арештовано — в часі коли трох синів (в тім двох австрійських офіцирів) билися за Австрію. В часі польського наступу на Будинин — польське військо під проводом офіцирів ціле господарство ограбило — навіть спідниці і хустки повитягали. Тепер польський староста граф Русоцкі вступив в сліди своїх попередників і взяв собі на око людину, що недавно по 8 літах російської неволі вернула до дому і з місця без правосильного рішення карає 14-дневним холодної...

**До П. Т. Членів Трудової Партії.**

Зближається Народний Зїзд. Право виборів делеґатів мають тільки ті члени, що заплатили партійний податок і тим задокументували свою партійну приналежність

Тому обовязком кождого прислати партійний податок до Краєвого Союза Кредитового у Львові Ринок ч. 10. на ч. вкл. кн. 5000.

*Д-р ВОЛ. БАЧИНСЬКИЙ*
голова.

# Велика Україна.

### Вибір Домбаля почесним членом.

10. грудня розпочався семий всеукраїнський зїзд совітів, на якому в числі инших був вибраний почесним членом польський комуніст Домбаль, який нині відбуває тюремну кару у Варшаві.

### Голод.

В Тираспольському й Бірзульському повітах буквально голодують 32 волости. За останній місяць в цих повітах зареєстровано 820 випадків голодної смерти. Працює тут два лікарсько харчових виділи, післаних одеським совітом. Безпосередньої урядової допомоги нема.

### Раковський.

Соціялістична болгарська „Епоха" в звязку з перебуванням Раковського в Льозанні подає таку його характеристику: „Раковський, хоч й Болгарин, — пише газета, — але давно він забув про своє походження й перестав думати й почувати по болгарськи. Він інтернаціоналізувався й обернувся в міжнародній продукт, він може з однаковою переконаністю оборонити кожну справу, яка дає задоволення його особистій амбіції, яка в ньому заглушила всяке инше здорове громадське почуття. Раковський є старим знайомим для молодотурків, бо всі давно вступив в згоду з головою турецького парляменту фанатичним Турком Ахмет-Різою, від якого одержував значні суми на видання ґазети, що проповідувала потурчення Македонії. Як румунський підданий Раковський доводив, що Бесарабія захоплена Росією несправедливо, а нині, як український комісар обороняє протилежний погляд. Перше Раковський виступав проти Росії на Сході, а нині в Льозанні, переводить традиційну царську політику, щоб дістатися на Балкани й втягти їх в війну.

# Військова бранка.

В Немилові пов. Радехів відбулася дня 12. цм. військова бранка. Ще попереднього дня приїхало до села військо і поліція і почали ловити призваних. Не великим успіхом увінчалось їх робота, бо на 29 призваних зловили лише 3, котрих били жорстоко по лици, викрикаючи: „kabanie, k . . . . twoja mać" і т. д. Відставлено їх до побору і двох з них асентеровано, а третього пущено до дому. Подібно було в самім Радехові, де ні оден Українець не станув до бранки.

# Льозанська конференція.

**Відповідь Туреччини.**

Відповідаючи на пропозиції льорда Керзона, Ісмед Паша заявив, що Туреччина є готова забезпечити своїм меншостям всі права, але відкидає всяку контролю чужих держав над своїми внутрішними справами

**Розкол в совітській делеґації.**

З Льозанни доносять, що між членами совітської делеґації повстав розкол з приводу того, що деякі її члени стоять на непримиримому становищі, а другі бажають компромісу та деяких уступок на користь Греції й союзних держав.

**Справа демілітаризації.**

Комісія для справ демілітаризації признала Туреччині право удержувати в Константинополі найбільше 12.000 війська та артилерію на берегах моря Мармара з тим застереженням, що Туреччина не буде уживати торпед та підводних човнів.

**Турецькі побоювання.**

Між турецькими представниками панує побоювання, що держави антанти продовжують льозанську конференцію тільки на те, щоби Грекам дати змогу приготовитись до нового наступу.

**Вкст п Чічеріна.**

Німецька преса доносить, що Чічерін знову прибрав войовничий тон у відношенню до держав Антанти Співробітникови „L'Humanite" Чічерін заявив, що Англія приготовляє проти Росії мілітарну акцію, яка малаб розпочатися на Кавказі.

**Присилайте датки на політичних вязнів до Тов. „Краєвий Союз Кредитовий", або до Тов. „Дністер" з допискою: на вязнів! — У Львові є ще кількасот арештованих Українців! — В першу чергу найблища рідня і села повинні прийти з помочею!**

# Із недолі українського театру.

**(Відповідь на театральну анкету редакції в 24. ц. м. ч. 21.)**

IV.

**Аренда чи кооператива.**

(Голос з провінції.)

В низше наведеній статті старатисяму вказати на головні причини теперішньої недолі нашого театру і способи зарадження лихови. Головним, на мою думку, злом, з якого випливають поменші, є аренда театру.

З хвилиною підписання умови, театр перестає бути народньою установою, а стає виключною власністю арендатора, який своїм обовязком бажає при „minimum" вкладів, витягнути з нього „maximum" користей. Набуваючи право експльоатації, бажає успішно використати це право. Театр для нього стає засобом збільшення свого майна, актори — машинами, яких обовязком приносити власникови як найбільший зиск. Начинається торговля. Актор, звязаний з сценою покликанням, приневолений за марний гріш нести непомірний тягар виховувача суспільности. Становище його в десять раз гірше від становища якогонебудь робітника. На його труд при істнуванню тільки одного театру не має деинде місця збуту; становище арендатора много краще, бо безконкуренційне. Вартість артистична театру обнижується, бож арендатор буде ставити тільки речі, які мають запевнений збут, зовсім не рахуючись з призначенням того театру на культурній царині. Від актора, який одержує місячно кількадесять тисяч мп., себто много менше від замітача вулиці, не можна вимагати більше понад те, що він дає. Не кождий може добре грати комедію, підчас коли сам переживає трагедію. Поправляючи матеріяльне становище актора, підносимо артистичний рівень театру. Для того треба випровадити в життя принцип „театр для мистецтва". На мою думку — все, що впливає до театру, не є власністю арендатора, а тих, котрі працюють на це.

Міркую, що кращою розвязкою пекучого питання театр. недолі булоб заснування товариства п. н. „Український Театр", членом якого стає кождий, хто зложить одноразово певну квоту, приміром 25.000 мп., — себ то побудови театру на кооперативних основах. Можна ще крім одноразової вплати, установити (для бажаючих) певну місячну вкладку для постійного підтримування театрального фонду в висоті від двох до пяти тисяч мп. місячно. Я переконаний, що між нашим жертволюбивим громадянством, найдеться що найменше 1000 осіб, які відчуваючи недолю нашого театру, вложать на протязі одного місяця 25 міліоне мп.

Маючи 25,000.000 мп., зможе зреорганізований театр приступити до нової праці. Ініціятивний гурток покличе театральну комісію, до компетенції якої буде належати призначення платного управителя театру, головного режисера, принимання і звільнювання театрального персоналю, та установлювання платні. Комісія театральна збирається раз на один чи два місяці з умовою, що управитель театру і головний режисер входять в склад комісії з дорадчим голосом. Важнійші справи, які вимагають негайного полагодження, залагоджує управитель в порозумінню з головою комісії.

Замкнення рахунків за кожді три місяці провіряє і апробує ревізійна комісія. Установлена ініціятивним гуртком Колеґія затверджує репертуар на кождий сезон з окрема.

Театр не повинен мати жадних зисків. Ріжниця між приходами і розходами іде на сотворення запасового фонду.

Платня персоналю повинна хоч в части відповідати платням акторів польського театру. Підставою обчислення платні можуть послужити платні державних урядників з кождомісячною процентовою підвижкою, рівною відношенню до збільшування доріжні. Кождий член театрального персоналю повинен бути забезпечений на випадок нездібности до праці, щоби в будуччині не повторювались траґедії П. Осиповичевої.

Театр не може постійно грати у Львові, а час від часу виїзджати на провінцію, де ніколи не може поскаржитися на недостачу публики. Провінція відноситься до театру завжди як найлучше, саля ніколи не світить львівськими пустками.

Нашому театрови треба тільки на початок певну кількість грошей, щоби унезалежнитися від осіб, які маючи гардеробу і реквізит, тримають цілий театр в положенню васаля. Зіпхнім його з утертої дороги арендатури і залежности, а він вже сам, м. н. по інерції, буде розвиватися, аж стане на ступіни, на якій артисти цеї міри, що Морська, Голіцинська, Загарів і инші не будуть уважати за пониження виступати на його дошках.

А що справа прибутків театру представляє ся зовсім непогано, хай засвідчать нище наведені цифри:

Беру останній тиждень т. зн. від 26./XI. до 2./XII. За цей час дав театр 8 вистав, з тих 2 у Львові, 6 на провінціях. Беручи пересічно по 400.000 мп. за одну виставу загальний збір одного тижня брутто 3,200.000 мп. Видатки 50 прц. — чистий зиск 1,600 000 мп., підчас коли платня цілого персоналю з виїмком пп. Стадникової, Морської і Загарова виносить місячно мп. 1,400.000!

Щоби однак не стрінутись з закидом, що я може занадто оптимістично дивлюсь на приходи театру, я позволю собі навести більше точні дані. В Бориславі давав театр „Циганьську Любов". Загальний збір около 1,000.000 мп.

Видатки приблизно: гонорарії за виїзд на провінцію 30 осіб по 1500 мп. — 45.000 мп., залізниця — 140.000 мп., афіші — 30.000 мп., саля з освітленням і опаленням (точно) — 80.000 мп., податок 10 прц. — 100.000 мп., ріжні видатки — 25.000 мп. Разом 420.000 мп.

Сума видатків округло 500.000 мп., чистий зиск (за одну виставу) около 500.000 мп. Додати треба, що вистава ішла при фортепяні і одній скрипці. Враження препогане. І це все робиться для збереження марних 50.000 мп., які жадала музика. Так було і в Дрогобичі з „Страшною помстою". Я знаю людей, які паленіли зі стиду, дивлячись на балаганну виставу недавної нашої гордости і перепрошували чужих гостей, яких мали необережність стягнути до театру. Такій роботі немає назви.

Це все можна легко усунути; коли наш театр визволиться з під впливу людей, які уважають його засобом до збільшування свого майна. Тільки платний управитель під контролею Товариства, зможе вивести наш театр з зачарованого кола.

Дрогобич, в грудні 1922.

*Володимир Гладилович.*

**Присилайте складки на пресовий фонд на ин. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —**

# Процес „Юрівців".

В дальшій розправі виявилося, що провокатор Шпігель, котрий видав комуністів у руки поліції був раніш конфідентом в армії Петлюри після того пропонував також свої услуги совітському представництву в Берліні, бажаючи в Польщі шпіонувати на користь большевиків. Прочитано квіт, на який Шпігель дістав 1000 німецьких марок за свою антипольську діяльність та здепоновано шпіонську леґітимацію Шпіґля.

Всі питання в справі провокаторів предсідник ухилив.

# З польських справ.

**Позиття влади новим президентом Р ч посполитої.**

Вчора переняв владу през. Габріель Нарутович від б. Начальника Держави Йосифа Пілсудского. Підчас цього акту, були окрім маршалка сойму й сенату й президента міністрів ще й деякі міністри. Безпосередно потім, як през. Нарутович переняв владу, — през. мін. Новак вручив йому прохання о димісію свого кабінету.

**Як виглядали вулиці Варшави?**

Переняття влади відбулося цілком спокійно завдяки рішучій поставі властей. В Алеях Уяздовских, що ведуть до Бельведеру, густо розставлені були піші й кінні стежі. В поближу Бельведеру трамваєвий рух спинено, а публики не допускано без спеціяльних перепусток. Біля Лазенок уставлено поперек вулиці дві сотні піхоти. Дижурний старшина задержував усі автомобілі, що підїздили під Бельведер і леґітимував навіть міністрів і маршалків. Точно о 12 год. покінчився акт переняття влади і тоді з Лазенок загомоніли обовязкові в таких випадках гарматні сальви. По конференції з през. Нарутовичем Пілсудскі покинув Бельведер о год. 1·30, який з цим ментом став резиденцією президента.

**Ґен. Галлер пішов „в одставку".**

„Пшеґльонд Вечорни" доносить, що ґен. Йосифа Галлера перенесено з дієвої армії в резерву.

**Сойм.**

На вчорашному засіданню сойму марш. Ратай позідомив сойм про звільнення п. Антона Каменьского з уряду міністра внутрішних справ і про це, що през. мін. Новак вніс прохання о димісію кабінету.

Відтак пос. Марко Лучкевич з Волині зложив посольське приреченя і приступлено до дневного порядку.

Маршалок вияснив, що не відкликав пленарного засідання сойму, хоч у міжчасі през. мін. Новак подався до димісії, бо вважав за конечне, щоб соймови предложити законопроекти уряду й відіслати їх до відповідних комісій. Ряд отих внесень м. и. буджетову провізорію на І. квартал 1923 р. відіслано без дискусії до комісій.

Пос. Бравнсфорд поставив наглє внесення, щоб у соймовій салі завішено хрест. Відтак перейдено до инших наглих внесків. В звязку з подіями 9, 10 і 11 п. м. клюби „Визволенє", „Пяст" і П. П. С. зголосили наглий внесок в справі негайного проєкту про охорону Річипосполитої. Ці самі клюби домагаються заприсяження урядовців на конституцію. Вони поставили також наглий внесок в справі ворожих маніфестацій в день заприсяження президента. „Хієна" зголосила наглий внесок в справі вибору слідчої комісії для провірення діяльности соціялістичних боївок, людовці Н. П. Р. внесення в справі ворожих для держави маніфестацій 9, 10 і 11 ц. м., а Жиди в справі вуличних заворушень і бездільности властей.

Аргументуючи внесення в справі законопроєкту про охорону Річипосполитої пос. Дашиньскі заявив, що цей проєкт є подиктований глибоким почуття журби про істнування й незалежність держави, конституції й рівности громадян перед законом. Останні події виросли на грунті політичної темноти й цілковитого браку розуміння о найпростійших правних функціях із боку органів Річипосполитої. Потоптано першу засаду демократизму, а власне: панування більшости, при чому адміністрація не зуміла оборонити прав конституції. Розклад вдирається навіть у ряди армії. Законопроєкт має на меті помогти законови, щоб переміг. „Жадаємо лише відвічальности, а на кого вона впаде, той мусить їй піддатися!" (Оплески на правиці). „Польське публичне життя не сміє бути джунглею африканською, в якій бушує кільканайцять клясичних харцизяків!" „Ендецький фашизм або згине, або Польща заплатить за нього домашною війною!"

Проти наглости внесення пос. Дашиньского виступив пос. Стронські під крики обурення лівиці. „Коли рік тому правосильно ухвалено створення сенату, лівиця урядила вуличні демонстрації. (Крики й протести). Коли сойм правосильно віддав творення уряду Корфантому в липні ц. р., панове з лівиці знов урядили вуличі маніфестації. (Крики й протести). Нема ото-ж причини, щоб наші політичні звичаї обовязували одну часть громадянства, а иноді другу. (Sic!) Конечне є слідство в справі каригідних понеділкових виступів і покарання винних. Але звертаю увагу (говорить до лівиці), панове, що довідаєтеся о річах, про які сьогодні знаєте, а які стверджені будуть свідками".

Наглість перших трьох внесень (П. П. С., людовців і Н. П. Р. та Жидів) принято одноголосно. Наглість четвертого внесення, „Хієни" в справі соціялістичних бойок принято більшістю правиці й центру.

Инші внесення більшости не одержали й їх відіслано до комісії.

З. Л. Н. („Зйонзек людово-народови" — „чистокровні" ендеки) постанили інтерпеляцію до міністра закордонних справ що-до „нельоального поведення австрійського уряду відносно злочинної української аґітації проти Польщі на території німецької Австрії". З окрема інтерпеляція торкається „українського уряду Петрушевича", якого австрійський уряд далі вважає фактичним українським урядом.

На цьому замкнено засідання сойму. Комісії зійдуться завтра. Найблище пленарне засідання буде скликане ще перед новим роком.

### Ініціятива „Пяста" в справі створення коаліційного уряду.

„Пяст" виступив із внесенням створення коаліційного уряду зложеного тільки польськими партіями. Відносну ухвалу людовців вже доручено иншим клюбам. Президія „Пяста" має повновласть від свого клюбу повести в цьому напрямі переговори. В соймових кругах думають, що створення такого кабінету не вдасться, бо в даній положенню ендеція не вважає співпрацю за можливу. Проти цього заявилася П. П. С. — „Визволенє" заховується з резервою. По всій імовірности повстане провізоричний урядничий уряд на чолі з ген. Сікорским, або Даровским, який задержав би теку внутрішних справ. Проти цієї комбінації ендеція теж виступає цілком гостро вважаючи, що уряд, за який не бере одвічальности ніяка партія, буде продовжувати давне безладдя. Уряд, на погляд ендеції, повинен мати виразний характер, щоб суспільність знала яке буде ведення державних справ і хто за нього одвічайний.

### Ліво-центрова концепція кабінету.

Рівночасно з „пястовським" проєктом коаліційного уряду, П. П. С. і „Визволенє" виступили з проєктом ліво центрового кабінету. Називають ось яких кандидатів: премієр Пілсудскі, закордонні справи Дашиньскі, скарб Діяманд, внутрішні справи Тугут.

### Мін. Даровскі оцінює ситуацію в Варшаві.

„Слово польске" доносить, що в урядових кругах запанувала гістерія з приводу понеділкових варшавських подій. Посипалися негайні димісії й пересунення на провідних адміністраційних постах.

У звязку з тим арештовано кількох студентів університету. З цього приводу „Слово польске" пише: „Слабі й розстроєні нерви довели урядові круги так далеко, що відносно польської академічної молоді вони вхопилися за методи жаждем взоровані на методах давних царських властей" — (у Сх. Галичині відносно української молоді це саме з давна практикується, але „Слово польске" ні разу не обурювалося).

### Вуличні демонстрації в Кракові.

В Кракові мало відбутися 12. ц. м. віче „Хієни". Поліція недозволила. Вшехпольська молодь устроїла вуличні демонстрації. Демонстранти серед окликів „хай живе Мусоліні!" і „хай живе ген. Галлер!" пійшли під памятник Міцкевича, де виголошено кілька підбурюючих промов, звернених проти Нарутовича. Демонстрантів недопущено під будинок воєвідства. Соціялісти устроїли контрдемонстрацію. Перелякані нею вшехпольські молодці розбіглися.

### Жиди закликають Строньского на лоно батьків.

На засіданню польського сойму перший раз виступив з промовою редактор „Ржечипосполітей", вихрещений Жид, відомий юдофоб — Станіслав Строньскі. Підчас його промови проти наглого внеску ППС. зайшов характеристичний інцидент.

Жидівський посол Віслицкий крикнув до Строньского, який являється його сестрінком: „Верни до мене, до свойого вуйка. До трьох поколінь можеш вернути на лоно своїх батьків, все тобі буде прощене!" Опісля жидівські посли піднесли гомін: „Верни до нас! Все простимо тобі!"

Це викликало на салі сміхи і оплески. Зі здивуванням довідалися посли, що один з найбільш завзятих жидофобів має вуйка між жидівськими послами.

**Бувші арештовані! Перегляньте числа „Діла" і „Свободи", чи ви були подані у списках арештованих. Напишіть негайно до Редакції „Свободи", як довго ви були увязнені, за віщо, в яких умовинах, коли були перший раз переслухані, та в яких умовинах перебули час у вязниці.**

# Совітська Росія.

### Підвисення залізничих тарф.

Згідно з декретом совіта народніх комісарів з 1-го грудня піднесені залізничі тарифи за провіз пасажирів, багажу й товарів. Піднесення пасажирських тариф торкнулось лише переїзду в вагонах з твердим сидінням; в вагонах з мягким сидінням й в вагонах спеціяльного призначення тарифи залишились без змін. Тепер проїзд з Петербурга до Москви в вагоні з твердим сидінням буде коштуватии 38 400.000 рублів, з Петербурга до Києва 60,000.000 рублів.

### Чевока фльота.

Червоний крейсер „Громобой" потерпів аварію біля Лібави, був доведений до порту й тут викинувся на беріг, але так, що загородив доступ до порту й припинив рух судів. Тепер чекають сильного північного вітру, щоб червоний крейсер віднесло й прибило до другого берегу. З Кронштадту викликані судна „Ленін" і „Святоюр" для допомоги. Поки що червоні матрози роблять бешкети в Лібаві й не хотять увільняти крейсера. Поведінка червоних матрозів викликала уже протести латишської влади.

### Повстання в Бухарі.

Повстання проти большевиків в Бухарі продовжується. Повстанці провадять операції на полудень від Самарканду. Влада большевиків обмежується лише лінією залізниці, з огляду на ворожість місцевої людности, большевики можуть одержувати харчі лише в незначних розмірах.

### Страх перед безпартійними.

5-го грудня в Москві по ініціятиві Центрального Комітету комуністичної партії відбулась спільна нарада президіума Ц. К. комуністичної партії, ВЦІКА і Совіту народніх комісарів для вияснення позиції партії на грудневому зїзді совітів, де керовники комуністичної партії сподіваються великої опозиції з боку безпартійних членів зїзду, число яких в порівнанні з минулим роком зросло у двоє. Тим часом ухвалено вжити таких тактичних заходів: не допускати виборів головами і секретарями секцій й комісій безпартійних делеґатів, провадити засідання пленума зїзду прискореним шляхом, встановивши обмежений час для безпартійних промовців, які хотіли би висловитись з приводу тих чи инших заходів совітського уряду; всі важнійші проєкти, які пропонує совітська влада на ухвалу зїзду, можуть з роспорядження голови розглядатись поза чергою; до комісії по підрахунку записок при виборах членів ВЦІКА і совіта народніх комісарів можуть бути обрані лише комуністи. Всім безпартійним делеґатам, які прибувають в Москву на зїзд совітів, повинні бути дані найкращі помешкання в центрі міста, повинні бути улаштовані всі вигоди, як безплатні білети до театрів то що.

**Шліть жертви на будову памятника на могилі Леся Мартовича до Пов. Тов-а Кредитового „Віра" в Раві Рускій.**

# РІЖНІ ВІСТИ

### Анґлія не годиться на окупацію Рур.

„Petit Parisien" доносить, що анґлійські дипльоматичні круги стоять дальше в опозиції проти плянів окупації Рур. Анґлія домагається деяких полекш для Німеччини та відложення терміну найблизшої рати сплат німецьких довгів.

### Чічерін заохочує Німеччину до опору.

Французька преса доносить, що Чічерін у своїх листах до німецьких дипльоматів заохочував їх до дальшого опору проти Антанти в справі репарацій, обіцюючи в тій справі допомогу сов. републик.

### Чи димісія Поанкаре?

Французька преса доносить, що в париських дипльоматичних кругах сподіваються димісії Поанкаре. Його місце мав би обняти Тавде, котрий плянує утворення кабінету з самих членів правиці під проводом Клемансо. Клемансо не хоче згодитися станути на чолі уряду, що опирав би ся на самій правиці.

### Знову Пасіч.

Югословянська преса доносить, що Пасіч дістав припоручення утворити новий кабінет міністрів.

### Чесько-латишський договір.

Торгавельний договір поміж Чехословаччиною і Латвією вже заключений. В договорі особливо зазначено справу транзіту, який матиме велике значіння для комунікації між сов. републиками й Чехословаччиною. За ініціятивою Чехословаччини приготовляється договір поміж Литвою, Естонією, Фінляндією, Данією, Норвеґією, Бельгією, Японією й иншими державами.

### Справа Яворжини.

„Достойніцке Лісти" орган чеського офіцерства пише, що справа Яворжини має велике стратеґічне значіння для Чехословаччини, як залізнодорожний центр на шляху до Словаччини і що Чехословаччина ніколи не зречеться своїх прав до Яворжини. Автор статті доказує велику вартість Яворжини на випадок нової війни.

### Великий політичний процес в Празі.

На днях в праському суді розпочався судовий процес проти капітана Яна Вурмана, Вольфа і поручника Новаковского обвинувачених в державній зраді.

### Перед всеславянським студентським конґресом в Празі.

Протекторат над всеславянським студентським конґресом в Празі обняв міністр Бенеш.

### Новий політичний процес в Петрограді.

Дня 12. грудня в Петрограді розпочався новий процес есерів та анархістів, обвинувачений в протисовітській акції.

### Після атентату на Гардена.

В берлінському суді ведеться розправа проти виконавців атентату на Гардена. На лаві обвинувачених засіли Герберт Вайхер і Альберт Ґренц.

### Чехословацький експорт.

Чехословацький експорт від січня до грудня 1922 виносить 72 міліони 748 тисяч чеських корон, а імпорт має вартість 24,832.205 чк.

### Мусоліні нарікає.

„Journal" доносить, що Мусоліні нарікає на свої невдачі в Льондоні та признає що він скомпромітував сам себе на льондонській конференції. Муссоліні з обуренням говорить, що Европа має аж за багато тих конференцій, які не дають жадного конкретного висліду.

### В Італії розчарування.

Італійська преса стверджує, що Італія вже розчарувалася до уряду Муссоліні, який на думку тоїже преси продовжує політику Шанцера, тільки з більшою брутальністю.

### Спроби фашизму у Франції.

Ціла французька преса розпочала енерґічну кампанію проти політики Поанкаре, мимо того, що льондондонська конференція закінчилася згідно з бажаннями Франції. В німецьких кругах панує переконання, що всі наступи преси проти Поанкаре, це перший обяв акції французького фашизму, який з Італії перекидається на инші держави. За прикладом Мусоліні, французькі фашисти пробують підбурювати населення проти теперішного уряду, до чого уживається преси. Проти Поанкаре видвигається арґументи, які противорічать самі собі; деякі органи закидують Поанкаре, що він капітулював перед Бонар Лоуом і зрадив інтереси Франції, а инші обвинувачують його в тому, що він своєю поведінкою настроїв ворожо союзників супроти Франції. Поанкаре зберіг цілковитий спокій і рівнодушність на голоси преси, маючи замір дати звіт із своєї діяльности в Льондоні та змінити своє захитане становище.

### Німецька преса про ситуацію у Франції.

Німецька преса доносить, що в звязку з розвязанням льондонської конференції Мілеранд має замір видати маніфест до французького народу та остаточно скомпромітувати політику Поанкаре. Це малоб стати причиною димісії Поанкаре, та розвязання парляменту.

### З німецького парляменту.

Німецький конвент сеніорів порішив закінчити працю парляменту в суботу, після чого зачнуться святочні ферії. Політичні дискусії відложено на перше засідання після свят.

### Льозанна — Прага.

На останньому засіданні чеського міністерства закорд. справ Бенеш відповідав на інтерпеляції в справі льозанської конференції. Чеський уряд домагається економічного рівноуправнення та свободи торговлі з Туреччиною.

### Буджет маринарки.

Підчас нарад у французькому міністерстві маринарки, депутат Шеселін заявив, що буджет французької маринарки на 1922 рік виносить 1043221236 франків, буджет Анґлії на ті цілі сягає 4 міліярди, буджет Зєдинених Держав 4 міліярди і 460 міліонів долярів, буджет Японії 2 міліярди франків.

### Тяжка криза Антанти.

Під таким заголовком пише: „Echo de Paris": Бонар Лоу заявив, що не буде чекати на чергове засідання свойого парляменту, а скличе його перед реченцем, бо на днях скоїлися серіозні події, які можуть спричинити тяжку крізу Антанти. Головною подією, що може потягнути за собою небажані наслідки, це льондонська конференція. „Echo de Paris" кінчить про

вічно: „Невжеж Бонар Лоу скличе парлямент на те, щоби проголосити конець Антанти?“

**Кривані сутички у Віртемберґії.**

„Wiener Journal“ доносить, що у Віртемберґії прийшло до кривавої сутички поміж німецькими націоналістами й соціялістами. Упали стріли, наслідком чого було богато вбитих й ранених. Влада силою вдавила заворушення.

**Буря в мадярському парляменті.**

Мадярська преса доносить, що на останньому засіданню мадярського парляменту прийшло до бурливих ексцесів поміж ріжними групами в справі договору з Чехословаччиною. Багато послів опустило салю нарад.

**Атентат на американського конзуля на Мальті.**

З Льондону доносять, що невідомі особи виконали атентат на американського конзуля на Мальті. Конзуля тяжко поранено вистрілом з револьвера, після чого виконавці замаху зникли.

**Кабінетна криза в Латвії.**

Кабінет міністрів Латвії подався до димісії, а б. міністер Павлік дістав припоручення утворити новий кабінет. До нового уряду мав би входити Меєрович як міністер закорд. справ, Весман як міністер справ внутрішних.

**Ще одна конференція.**

„Матін“ доносить, що дня 3. січня 1923 розпічнеться в Парижі нова конференція, в якій візьмуть участь союзні держави та Чехословаччина, Японія, Румунія і Зєдинені Держави. Предметом нарад справа репарацій та довгів.

**Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.**

# ТЕЛЕҐРАМИ.

**Виїзд Пілсудського до Вильна.**

Варшава. (ПАТ). „Курер Польскі“ звідомляє: Марш. Пілсудскі переноситься покищо до приватного мешкання. В найблизших днях виїздить разом із семею на кількоденний відпочивок до Вильна, де замешкає у рідні.

**Справа меншостей.**

Льозанна (ПАТ.) Перша комісія зібралася сьогодні передпол. для континуування нарад у справі меншостей. Ісмед паша відповідав точка за точкою на заяву Керзона. Опісля Керзон зазначив, що теперішня заява Ісмеда націхована згідчивістю, причому передівсім підчеркнути слід це, що Туреччина задумує приступити до Союза Народів. Французький дел. Барер й італійський Гарові прилучилися до заяви Керзона, висловлюючи сподівання, що праці підкомісій увінчаються успіхом.

Льозанна (ПАТ.) На сьогоднішному засіданні підкомісії для справ меншостей, заявив Ісмед Паша, що від часів Мехмеда II. турецькі меншости надуживали наданні їм привілеї і ділали в порозумінню з заграницею, що останніми літами було причиною пожалування тідних подій. Заява лорда Керзона про Вірмен, основується, на думку Ісмеда Паші, на хибних інформаціях, бо вірні статистичні дати говорять лише про 1 і пів міліона вірменського населення. Значна його частина найшлася тепер на областях відірваних від Туреччини. На запит Керзона, чи найшовся би в Туреччині осідок для Вірмен, відповів Ісмед паша, що є инші держави, котрих землі більші від турецьких і котрі могли би поселити у себе Вірмен, а також области відірвані від Туреччини, надаються до сього. Туреччина готова приступити до Союза Народів безпроволочно після заключення мирового договору. Система контролі в справі меншостей була би одначе для Туреччини в кождому разі річю дуже дразливою, бо чужа контроля все досі була нагодою для нарушування солідарности Туреччини, при чому як претекст служать усе гуманітарні огляди. Туреччина визнає права меншостей, але згідно з тими самими принціпами, які обовязують европейські держави.

**Справа польсько французької конвенції**

Льондон (ПАТ). Відповідаючи в палаті громад на питання в справі польсько-французької військової конвенції, заявив державн. підсекретар Мек-Нель, що французько-польська конвенція в самій речі не є військовою конвенцією, а радше політичним договором, який мі стить військову клявзулю. Дальше заявив Мек Нель, що не вміє відповісти на питання, чи повищу конвенцію зареєстровано в секретаріяті Союза Народів.

**Розправа за шпіонажу.**

Прага. (ПАТ). Вчерашня розправа за шпіонажу проти поручника Новаковского і капітана Вурма присвячена була відчитанню цілого ряду статей і протоколів у справі продажі ситуаційних плянів. Прокуратор попирає обвинувачення в усіх точках. Оборонець старався виказати, що іде тут виключно про надужиття урядової власти. Предсідник заповів оголошення присуду в пятницю рано.

# Церква на Левандівці.

**її будова й побогословлення.**

Памятну і глибоко зворушливу силу мала Левандівка перед двома тижнями. Було це в неділю, 3. грудня. Громадяне Левандівки, яка становить пригород Львова, обходили свято поблагословення своєї нової церкви св Андрія і св. Йосафата Немов каменярі-велити могли вони в цей день відітхнути з солодким почутям гордости на свій великий труд, який посвятили угодникови, імя котрого в українськім народі є у великій почести.

Діло левандівських Українців є гідне подиву. Воно свідчить про те, що ідея і міцна постанова мають надлюдську міць. Левандівка тільки в одній третій замешкана є Українцями і душ греко-кат. має лиш 1.400. І ця маленька та убога громада, зложена з робітників і залізнодорожників, навіть здебільшого без служби, через півтора року — з весни 1921 до 2. грудня 1922 — змурувала церкву і змурувала її якраз „у время люте“, в час цілковитого будівельного застою, нечуваної дорожнечі, недостачі матеріялу, а притім в час всенародного лихоліття.

Така швидка праця около будови не конче сподобалася деяким левандівським елементам, зависним о те, що вони при далеко кращих обставинах не в силі докінчити своєї деревляної каплиці. На провідників прийшло увязнення, а на Читальню „Просвіти“ напад з тяжким пораненням урьох громадян, що мало на ціли відстрашити людей і розбити роботу. Але те все мало противні наслідки. Воно зрушило тільки загал і заставило до праці навіть байдужних і ополячених. Жінки й діти з одушевленням знесли руками цеглу 2 км. від стації і згадана купка бідноти складала правильно, що місяця 200 - 300 тисяч мп. на будову

На чолі будови стояв церковно-будівельний комітет. Його головою є о. Евген Гаврилюк, парох Богданівки-Левандівки. Та душею комітету і цілої праці є п. судия Андрій Короць, якому належиться найбільше признання. Вельми ревним робітником і сторожем, що днював і ночував при будові, був п. Семен Вовк, б. почтовик, позбавлений служби. Він віддався тому ділу аж до самопосвяти. А будівничим церкви був п. Іван Павлюк під технічною управою фірми Левинського.

Дуже багато допоміг Левандівці Львів.

Фірма Левинського дала плани, кошториси і технічний догляд. Особливо допомогли ділу директор фірми інжинір д. Лучків і її архітектор п. Тимошенко.

Організація „Міщанське Братство“ допомогла ревльно і дуже видатно. Справила між иншим двері і вісім вікон залізних, а також впливала на своїх засібніщих членів приймати в будові живу участь. Відчуваючи, що „Міщанське Братство“ яко корпорація за слабу може дати поміч будові, деякі з поміж його членів постаралися о окрему допомогу від себе і так:

Іван Глинчак, слюсарський майстер, дав великий хрест, артистично виконаний з мідяною кулею на вершок бані, а також два зал'язні вікна, Михайло Стефанівський, слюсарський майстер, дав одинацять залізних вікон, проф. Теодор Преторіюс, слюсарський майстер, два вікна, інжинір Мудрак дав громовід, будівничий Йосиф Делькевич, деревний матеріял на хори, Іван Кузьмич, бронзівник-золотник, дав чашу, дискос, ложочку і монстранцію дар вельми цінний, Михайло Павлишек, столярський майстер, дав будові по мистецьки вироблені ворота (двері) церковні, які ще викінчуються, Януш слюсарський майстер, дав матеріял на хорові сходи, Михайло Самосій, купець, дав два намісні образи, ручно мальовані, Іван Кревецький, мистець переплетник, жертвував шкіряну оправу евангелія, інжинір Лучків дав чотири трираменні ліхтарі і малий павук, а крім цього виєднав подарунок вежового годинника, який направляє годинникар Кобринець.

Гр.-кат. Митрополичий Крилос дав два вагони будівельного дерева завдяки заходам о. крилошанина Т. Войнаровського, який також виєднував позичку у Варшавському банку.

Поважнішою грошевою сумою причинився відомий доктор, меценат українських культурних інституцій, а також „Дністер“, „Гостинниця“, „Міщанське Братство“ та инші економічні інституції. В „Міщанськім Братстві“ піклувалася будовою церкви окрема комісія, зложена з дир. Заячківського як голови, Глинчака, Стефанівського, Ференцевича, с особливо Михайла Галібея, як її секретаря, котрий також не мало поклав труду в тій справі.

При великім здвизі вірних Службу Божу відправив о. мітрат Олександ Бачинський і поблагословив новий храм в асистенції духовенства.

На закінчення виголосив о. д-р Костельник з церкви Преображенської, гарну промову.

Співав мішаний хор під диригентурою п. Купецького. Тут показалося те, що можна було зразу предбачувати: церква не є акустична. Вона за низька, бо майстри бажали збудувати її як мога дешево. Через те і хори прийшлося помістити під самою стелею бабинця. А коли так, то може й кепсько сталося, що простір над бабинцем і навою аж до вершка бані не заключено до середини, тільки відділено стелями.

В окремім будинку Української Захоронки прийшли до слова присутні на святі відпоручники всяких українських краєвих організацій та інституцій: від „Народнього Комітету“ д-р Володимир Бачинський, від „Ставропігії“ і „Дністра“ д-р Степан Федак, від „Просвіти“ Ревюк, від організації міста Львова інсп. Ліщинський, від „Міщанського Братства“ майстер Михайло Стефанівський, від Організації безробітних бувших державних українських та австрійських службовиків п. Панків, від Замарстинова голова тамошної „Просвіти“ п. Карась, від Богданівки п. Чайківський. Від Левандівки відповів всім п. судия Короць. Промови всіх бесідників були наскрізь сильні вірою і духом в конечність і доцільність дальшої праці.

Наспіли також письмені привіти з жертвами: від „Народньої Гостинниці“ 100.000 мп., від „Міщанського Братства“ 50.000 мп., від Краєвого Кредитового Союзу 10.000 мп

*Д-р Н. Пеленський.*

# Зазив до жінок членів і симпатиків трудової партії.

Вже незабаром збереться Львові Народний Зїзд. На цей збір найсильніщої політичної партії Галицької України прийдуть з усіх закутин нашої землі обрані представники, щоби в повазі і глибокім скупленню духа застановитися над нашим сучасним положенням, перевірити пройдені шляхи і намітити напрямок національної праці на найблище майбуття.

Хвилина є важка. Ще ніколи не виносив наш народ стільки горя і терпінь, скільки йому прходиться тепер виносити.

Але коли народя сила не подається, коли мимо ворожих затій сильніще бються серця і вище в гору піднимаются голови, — то львину частину заслуги треба тут признати непохитньому становищу трудової партії та ідейному трудови і муравлиній праці її членів з усіх верств народа.

Завсіди було запорукою здорового розвитку політичної думки в нас, що трудова партія в своїй ідеольоґії і практичній роботі вміла йти з духом часу і щасливо вязати старе з новим А з її осередка цей дух переливався на весь наш національному думаючий і національно відчуваючий загал.

Нові часи влили в ряди партії нові сили. Прийшов нарешті момент, де в трудову партію увійдуть перший раз як зорганізована сила — жінки. Перший крок в цьому напрямку вже зроблений. Ініціятивний гурток жінок-трудовичок зустрівся в своїх побажаннях з найбільшим спочуттям партійної управи.

Тепер отже черга на жінок, покористуватися передзїздовим часом для масового вступлення в члени партії, зробити усі заходи, щоби по змозі в усі повітові партійні управи повходили жінки, а кромі цього, щоби на Народній Зїзд були обрані з усіх повітів поміж делеґатами також делеґатки-жінки.

Віримо глибоко, що жіноцтво Галицької України стане поважним і цінним набутком для трудової партії. Палке відчуття великих національних кличів і відраза до партійного фанатизму все ціхували роботу українського жіноцтва в народі. А якраз ці прикмети є невмірущим джерелом сили трудової партії.

Отже з уваги на короткий передзїздовий час кличемо горячо: До праці!

За Ініціятивний Гурток жінок, членів трудової партії:

*Марія Біленька, Мілена Лисяк-Рудницька.*

# НОВИНКИ.

— **Д-р О. Назарук в Канаді.** „Український Голос“ з 15. XI. ц. р. доносить: Д-р Осип Назарук вернув до Канади, скінчивши свою поїздку по Зєдинених Державах. Він промовляв там у таких місцевостях: в Філаделфії, Па (на конгресі Українців); в Ню Йорку (на вічу); в

Бруклині (на концерті); в Нюарку (на вічу); в Аллентавні (на святі 1-го падолиста); в Нортгемтоні (на вічу); в Питсбургу (на зборі голов організацій); в Шікаґо (на вічу). Д-р Назарук зустрівся скрізь з найсердечнійшим приняттям нашого робітництва, скрізь впливав на уодностайнення фронту та присмирення роздорів. В Шікаґо большевицький провідник хотів завдати йому кілька питань і домагався від делеґата уряду запоруки, що фізично не буде нападений. Одержав повну свободу слова, і питав, що хотів, одержав відповіди і міг спокійно вийти зі салі, під охороною поваги делеґата. В Шікаґо, де є централя „Січей", взивав д-р Назарук, щоб січовики не забули старого січового звичаю й помогли своїм братам у чеських таборах оподатковуючи себе пять-центовим місячним податком на поправу долі нашого війська.

— **Інтервенція.** В користь політичних вязнів, засаджених в страшних „Бриґідках", що 12. ц. м. розпочали голодівку з метою приспішити слідство, інтервенював 14. ц. м. у всіх судових інстанціях голова „Народнього Комітету" д-р Володимир Бачинський. Від слідчого судді і инших властей одержав п. голова приречення, що слідство буде приспішене. Вже 15. ц. м. мав удатися на „Бриґідки" сл. суддя Антоневіч, щоби на місці пустити в рух слідчу машину. Д-р В. Бачинський зявився теж серед вязнів, щоби від них довідатися про безпосередні причини голодівки та їх бажання.

— **„Z braku potrzebnych etatów".** Шкільний інспектор в Раві руській відкинув по шкільних феріях двайцять подань Українців і Українок о надання тимч. учит. посад, а на днях надав учит. посаду в українському селі Василеві великім — Полякови Владиславови Лоіньскому з Угнова, який щойно в останнім речинци здав іспит зрілости. Слід підчеркнути, що відмовлено надання посад Українкам, які ще в 1918 році зложили іспит зрілости, а надано „swemu", який після покінчення виділової школи в 1914 р., приготовлявся до учительського звання в українському селі службою при „polowej żandarmerji legionowej", а від 1920 р. „позаетатовим" слідженням нашого громадянства в Угнівщині. Переказують, що матура і зараз по ній посада дісталася йому в нагороду за інформації уділювані поліції при останних масових арештуваннях і фабрикуванню доносів за § 58 к. к., що до нині караються в Бриґідках і не мають спокою невинні люде.

— **Будучий „ксенжунье".** „Ґазета Цодзенна" доносить: Біля трамваєвих пристанків увихається якийсь бородатий і плюгавий тип в баранячому кожусі з величезною палицею в руці, який чатує на всідаючі або висідаючі з трамваю, зовсім незнайомі собі пані і панни та переслідує їх в найординарнійший спосіб. Оноді зачепив він одну молоду панну а коли вона відповіла йому з обуренням, осібняк почав кричати: „Пані вє кто я єстем? Єстем аґентем поліцийним, я моґе од пані зажондаць леґітимації". Коли нападена дівчина зміркувала в чому діло, вдалася о поміч до поліційного комісаря і виявилося, що ординарний тип це Вітолд Важошак студент теольоґії, який одягаючись по цивільному заховується на вулиці як останній бандит. Нічого собі кандидат на „ксенжуня"!

— **Ковтнув 16 витрих.** Нечувану сензацію викликала в Німеччині операція переведе на неподавно на жолудку ославленого вломника Венцля Гофмана у Вальденбурзі. Виявилося з неї, що Гофман, хотячи перепачкувати витрихи до тюрми, ковтнув 16 їх штук, щоби при нагоді мати їх під рукою. Але це йому зашкодило і примусило піддатися операції.

— **Чого можна доконати спільними силами.** На днях покінчено в Альтмарк в Німеччині працю над осушенням 24.000 моргового багна. Кошти осушення понесло 12 саксонських і 12 ґановерських громад. На закінчення цього подвигу поміщено на середині осушеного багна сто сорок сотнаровий моноліт з написею: „Hannover und Sachsen, Hand in Hand, schufen aus Sumpf hier Bauernland". Чи може бути кращий зразок акції спільними силами а в парі з тим краще свідоцтво невміручости німецької нації?

— **Автовський вечір** Катрі Гриневичевої і Миколи Вороного відбудеться в неділю 17. ц. м. в салі „Української Бесіди" о год. під до 8 вечером. Програма: Катря Гриневичева „Утеча" (фраґмент з еміґраційного життя у Відні), „Місалехова стріча" (біблійна тема) і „Пісня гірського гнізда" (з княжих часів). Микола Вороний: „Чотири фази кохання" (Цикль поезій: еротика, романтика, кохання реальне і кохання інтелектуальне) і „Гуморески". Цей перший Авторський Вечір устроює „Союз Українок". Можна сподіватися, що викличе він зацікавлення серед львівської громади. Саля буде огріта. Буфет в заряді „Союза Українок".

— **На „Миколая".** Прекрасним подарунком на „Миколая" є видана на днях Краєвим Союзом кредитовим, а досі ще недрукована окремою книжкою повість Івана Франка „Борислав сміється". Книжка обнимає 18 аркушів друку на прекраснім папері з чудовою вінєтою арт. Павла Ковжуна. В кождій бібліотеці, в кождій українській хаті ця по европейськи видана книжка притягатиме очі до себе. Не згадуємо на цьому місці про літературну вартість твору великого письменника. Ціна примірника 5000 мп. Головний склад в книгарні Наук. Товариства ім. Шевченка у Львові, Ринок 10.

— **„Студентська Самопоміч".** Нам пишуть: „Студентська Самопоміч" кооператива отворила у себе з днем 1. грудня Лекційне бюро в цїли посередничення між тов. Студентами і Громадянством. На це звертається увагу інтересованих і проситься Шановне Громадянство звертатися в справі всяких лекцій тільки на адресу: „Студ. Самопоміч", Львів, вул. Зіморовича ч. 20/I. год. 10—1. — Організація бере на себе гарантію за добір сил.

— **Ап. Передплатників в Чехословаччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

— **Звертається** увагу нашої суспільности, щоби сирі шкіри з кун, тхорів, видр, лисів, котів і т. п. продавати лише нашій українській фірмі: Петро Карпяк, Львів вул. Куркова ч. 11а. 945 25—30

**Не дайте голодувати найкращим синам народу! Читайте списки тисячів арештованих українських громадян і спішіть з допомогою! У львівських арештах сидить кількасот Українців, для яких варить обіди кухня Комітету Допомоги політичним вязням. Привозіть харчі до кухні: „Народній Дім" у Львові! Постачайте всіх харчевих припасів для тих, що в голоді і холоді сидять по польських вязницях!**

## Курс грошей.

Львів, дня 15. грудня 1922.

| | |
|---|---|
| Доляри американські | 18.125—18.175 |
| „ „ (1 і 2-ки | 17.925—17.975 |
| Доляри канадійські | 17.925—17.975 |
| „ „ (1 і 2-ки | 17.725—17.775 |
| Марки німецькі | 2·35—2·45 |
| „ „ (сотки) | 2·10—2·30 |
| „ „ (дрібні) | 1·90—2·15 |
| Леї румунські | 105·00—110·00 |
| „ „ (дрібні) | 104·00—108·00 |
| Корони чеські | 550·00—565·00 |
| „ „ (дрібні) | 540·00—560·00 |
| Австрійські тис. нов. ем. | 580·00—600·00 |
| „ „ ст. ем. | 3.350·00—3.400·00 |
| „ сотки нов. ем. | 55·00—60·60 |
| „ 50 кор. | 80·00—100·00 |
| „ 20 кор. | 24·00—26·00 |
| „ 10 кор. | 12·00—13·00 |
| „ 1. і 2-ки | 0·60—0·65 |
| Рублі 5-сотки | 150·00—160·00 |
| „ сотки | 150·00—160·00 |
| „ 25-ки | 110·00—115·00 |
| „ — дрібні | 0·65—0·75 |
| „ думські 1.000-ки | 20·00—25·00 |
| „ „ 250-ки | 15·00—20·00 |
| Карбованці | 1·00—1·10 |
| Гривні | 1·20—1·25 |
| Франти французькі | 1270·00—1280·00 |
| Фунти стерлінґа | 82370·00—83300·00 |
| Франки швайцарські | 3360·00—3410·00 |

**Золото:**

| | |
|---|---|
| 20 кор. | 63.500·00—69.500·00 |
| 20 франк. | 66.500·00—67.500·00 |
| 20 марк. нім. | 78.500·00—79.500·00 |
| Фунти стерлінґа | 62.000·00—62.200·00 |
| 10 рублі | 82.5000·00—84.000·00 |
| Доляри | 15.550·00—15.6000·00 |

**Срібло:**

| | |
|---|---|
| Корони австр. | 1.360·00—1.400·00 |
| 5 кор. австр. | 6.800·00—6.900·00 |
| Фльорени австр. | 3.450·00—3.525·00 |
| Рублі | 5.570·00—5.575·00 |
| Копійки | 27·50—28·00 |
| Доляри американські | 10.500·00—11.500·00 |
| „ „ полов. і ¼ | 9.800·00—9.900·00 |
| Доляри канадійські | 9.600·00—9.300·00 |
| „ „ дрібні | 8.500·00—8.700·00 |
| Леї румунські | 1.340·00—1.350·00 |

# ЖЕРТВИ

**Пресовий фонд.**

На пресовий фонд української незалежної преси зложили в Станиславові в марках п.: по 1000 Бойчук Олекса, Білобран Корнило, Байрак Дмитро, Целевич Олег, Данчиш Никифор, Джердж Данило, Дутка Волод., Феданків Волод., Грицак Теодор, Глухівський Кость, Ганчарук Сень, Глухівський Юліян, о. Гарасевич Антін, д-р Янович Володимир, о. Ісаїв Іван, Кульчицький Артур, д-р Кисілевський Кость, Кульчицький Клим, Комановський Михайло, Кабаровський Іван, Копровський Антін, Костецький Волод., Лепкий Микола, Левицький Осип, Левицький Іван, Лятишевський Осип, о. Менцінський Мих., Малинович Пантелеймон, Онуферко Григорій, д-р Олесницький Юліян, о. Паливода Теодор, Пасек Олександер, Радловський Єронім, Слободяник Іван, Стеткевич Арсеній, Шепарович Іван, Тимцюрак Волод., Висневський Кость, Залеський Осип, Залеський Маріян. Разом 40000 мп.

**На направу дому Тов-а „Просвіта"**

о. І. Величко Постолівка 2000, П. Кузима Буще 1000, о. Трильовський Ніско 700, Т. Головацький Мальмансталь 400, А. Трешневський Старява 1000, Т. Зень Перемишль 1000, о. Е. Моравський 5000, о. В. Куницький Оріхівці 2000, о. Й. Краснопера Скорики 100, о. Зятик Солотвина 700, Ю. Нападієвич Посіч 1000, д-р П. Войнарович Перемишль 2000, о. І. Пасіка Тернопіль 1000, чит. „Просвіта" Яблонів 5000, о. В. Герасимович Терпилівка 2000, чит. „Просвіта" в Козівці 5100, П. Янчин в Кольках 5000, чит. „Просвіта" в Підгороддю 5000, В. Глібовицький в Шешорах 5000, чит. „Просвіта" в Тетечицях 5000, Пилип Павлюк 500, Данило Куцяма 500, Андрій Рибка 500, Ксеня Галущак 200, Демко Костюк 500, В. Гузар Вознилів 1075, Гр. Герман Тетевчиці 1000, Гринько Федаш Крукеничі 1000, Гер. Прокопів Велдіж 1000, М. Левицький Горлиця 1000, І. Гаврилів Хшанів 1000, М. Сельський Пікуличі 1000, С. Городецький Вербиливці 5000, А. Кишакевич Чортків 1000, о. І. Зельський Милятин 1000, Гр. Палипчак Воловець 1000, М. Руденський Ослави білі 5000, Ст. Юрчак Медиця 1000, А. Логінська Перемишль 1000, З. Костик 1000, о. Ст. Височанський Перегноїв 2000, К. Медицький Довжнів 1000, чит. „Просвіта" в Довжневі 3000, чит. „Просвіта" Миців 2000, Е. Кайданський Станиславів 8875, Ковалик Буковсько 1000, чит. „Просвіта" Голоско вел. 5000, Д. Ващуківна Хлібовичі 1000, Евген Дацьків Бжежава 2200, Василь Чапля Козова 500, К. Брездень Підбірці 1000, Д. Буньо Воля постоловська 1000, А. Кукура Зарин 1000, Д. Гаврилюк Звиняч 2000, Ер. і Ольга Вовки Ростоки 2000, І. Іванець Ціщанів 2000, А. Осадца Новосілці 5000, Т. Вибранець Хоробрів 1000, о. Д. Бордун Викоти 2000, о. М. Турчиновський Нове місто 1000, П. Савів Вербіяка 1000, Л. Комановський Браташів 500, Т. Грабовецький Микуличин 1000, П. Сас Погорецький Билина вел. 1000, Ю. Боберський Поляни 3000, о. П. Решетило Озеряни 2500, о. А. Наконечний Цапівці 5000, о. Р. Райд Королівка 2000, кружок Консументів Олешичі 2000, о. А. Савчин Ілазів 300, Е. Левицький Вершава 3000, П. Явецький Губичі 2500, В. Павук Яремче 1000, О. Калужняцький Іздебки 7000, М. Дичкевич Подусільна 500, М. Сасович Перекопана 2000, І. Гринишин Пикуличі 500, Л. Посацький Рашів 10000, Т. Гординський 1100, С. Косіянчук Делятин 1000, о. Д. Кубасвич 2000, Кошак Г., Ополя М., Хоркавий Д., Литвин А., Гула Н. по 1000, Олексів М., Олексів І., Гула В., Хоркава Н., Сисак Ю., Опеля В., Калацький М., Гула С., Гула М., Куцара І., Гула І., Гелета А., Опеля С., Гула Анна, Хоркава Кат., Гула Марія, Шмід Кат., Багрій І., Федчишин С. (Степана), Федчишин Сем. (Атанаса), Олексій Гр., Гула Пил., Огоновський Сем., Марущак М. Марущак А., Кушляк М., Гула Іван, Марущак Степ., Карач О., Хоркавий А., Дучій І., Хоркавий Гр., Бобик А., Сидор П., Федчишин М., Бойко А., Лесів Гр., Гула Андрій, Кушляк Ів., Лесів Іван по 500, Опеля М. 400, Сисак Лев, Лаба А., Гула Лаврентій, Сидор Мих., Опеля Павло, Слоцький О., Гула Ст., Гула М. по 300, Марія, Катерина і Ольга Федчишин, Мілявська Кат., Лесів Теодозія, Лаба Марія, Смулка С. по 100, Засадка Н. 150, Вінярська С., Гула К., Бура О., Кіцера Е. по 200 всі зі села Коцурова, чит. „Просвіта" в Коцурові 10000, Т-во „Сокіл" в Соколівку 2700, І. Ковалів Ячче 1000, Л. Рубель Острів 5500, В. Марків Підмихайлівці 1000, П. Данко Чижів 1000, чит. „Просвіта" Львів-Городецьке 5000, П. Олинець Львів 1000, Торг. пром. Спілка „Окпиш" Львів 1000, М. Яцків Львів 2000, Т-во „Відбудова" Львів 10000, „Союз. Базар" Львів 10000, І. Филипович Львів 1000, М. Капуста Львів, В. Ольховий Львів, Кооп. „Скіра", Ю. Зеленський Львів по 1000, В. і Н. Королеви Прага 6220, Спілка крам. Єзупіль 4000, о. В. Кречковський Куличків 300, Б. Романишин Ряшів, М. Кассіян, д-р Е. Щуровський Винники, о. О. Левицький Виноград, І. Пилипчук Щавник, І. і В. Кушніри Молодятичі, В. Остапчук Кривеньке, С. Пригода Озірна по 1000, о. Северін Підляшецький 2000, М. Кметь Комарно 1000, П. Росовський Горохівці 200, Спілка торг. Денисів, Д. Василяк Денисів, С. Василяк Денисів, П. Іваськів Денисів, І. Шегедин, В. Шарик Денисів, С. Мазепа по 1000, І. Керпякевич, І. Вистра, С. Вистра по 500, П. Городецький і Федь Городецький по 200, І. Городецький 100, Кость Городецький 100, І. Савчук, М. Леочко і І. Городецький 500 всі з Межиріча, о. Т. Вареха Воля мигова 1000, Ю. Левицький Руське село 2000, М. Чех Горлиця, о. М. Осідач Ветлина, М. Шаруцький Запитів Т. Грушкевич Смільна, В. Хаджай Вовче, М. Комарницький Лежайськ по 1000, о. І. Іваньо Гусне виж. 1500, о. Вол. Чайковський Загачево 1000, Дм. Федарів Саджава 500, Петро Якторович Гологори, о. Павло Штокало Кальне по 2000, філ. „Просвіти" Богородчани 5000, „Єдність" Новосілки 2000, чит. „Просвіта" в Новосілці 1000, чит. „Просвіти" Потік 6000, І. Іванчук, М. Маршалюк, Ю. Павлюк, П. Ганущак, П. Іванчук, В. Ганущак, В. Сіщук, М. Клянчук, М. Рачух по 1000, І. Оленюк 500 всі з Корнич, чит. „Просвіта" в Пикуличах 15650, Микита Василь Пикуличі 2000, чит. „Просвіта" Малнівська Воля 2000, М. Тесля Вислок 800, І. Кривчк Вислок 500, П. Малецький Стібно 1000, І. Костик Грибів 2300, М. Канароцький Косів 1000, А. Олесницький Чортовець 1000.

# Промова д-ра Маріяна Глушкевича

## оборонця на процесі Ст. Федака і товаришів.

(Продовження.)

Чи в інтересі просвіти, отже в інтересі культури, не лежить се, щоби на університеті не панувала політика, хоч би до кождого студента прийшлося приставити по одному тахови, аби позволити на університеті, щоби молодіж, щоби три тисячі молодих людей не дармувало, не тратило років. Чи такий стан не грозить культурі народа? Чи дух культури не каже собі пригадати, що писав звісний Француз Ернест Деніс в книжці: La guerre, causes immediates et lointaines. 1915, в польській справі (читає) By naród tak życiem tchnący, tak pomimo cierpień młody, tak pełen nadziei i tak bogatą przyszłość rokujący, mógł byc oddany na pastwę przedsięwzięciom hakatystycznym, by język jego mógł być kneblowany i jego uniwersytety zmuszone do milczenia, — jest to jednocześnie skandal, który oburzeć musi każde prawe serce i ognisko zatargów, które zagraża pokojowi powszechnemu". Чуєте, панове судді?

Так мав сміліcть писати французький письменник в справі польського університету! Питаюсь: А чи той доугий народ є гірший? Питаюсь дальше: А чи в імя тої культури не треба було отворити ті табори полонених і т. д. Нині упливає, здається мені, два роки, більше як два роки, як покінчилася крівава братовбийча війна. А чи двері тих таборів і ті кільчаті дроти вже скасовано? Чи ті люде вже на свободі? Питаюсь: Чи „цельовосць" тих таборів інтернованих не зістала наглядно ударемнена, чи не показалось, що не досягають найменшої цілі, чи не треба було витягнути досвіду з того, що ми пережили при Австрії, котра як завела такі табори, осягнула страшну відразу власне в наслідок того інтернування, котре було її помислом? Я не входжу в те, чи ті інтернування були конечні, чи ні, і знаю, що там не могло бути добре. Коли в таборах для репатріянтів, як я читав і як мені говорив дуже поважний приятель з польської преси, була і є нужда, брак організації, то очевидно й там мусіло бути так, але чому вони були взагалі, чому були властиво „конечні", чому були конечні власне такі і так довго?

Але дальше спитаю: коли був Косачів, як то підчеркнув п. прокуратор, в передтим ще крикнув голосно хтось з публики, то питаю: Чи істнування Косачова усправедливлює, може усправедливити істнування Стшалкова, Берестя, Домбя і т. д. і що головно, чи „Косачів" є підставою домагання укарання тих молодих людей? Чи одно зло оправдує друге, рівне, або гірше зло? Коли покінчилася велика війна, я тоді був далеко, дуже далеко, і коли вертаючи до краю висів в Триєсті і стрінув мойого знайомого Поляка, котрий сказав мені, що тут була братовбийча війна, я перелякався і крикнув: Przebóg, coście zrobili? Бо як чоловік не міг я собі помістити в голові, щоби ті, що визволилися, кидались на тих, що визволюються. І було мені до грози ясно, що війна, що така війна, сам факт такої війни мусять наше співжиття закривати в тяжкий, крівавий кошмар. І коли тут говорилося про окупацію, то мені знова не могло поміститись в голові, що окупація означує виїмковий стан. Але чи треба пригадувати, що царська, деспотична Росія, що завела хронічний виїмковий стан в Польщі, скомала з ним разом? Чи в інтересі культури й загоєння ран не треба було подумати про те, щоби щось зробити? Чи власне акт обвинувачення є започаткованям тої роботи? Коли п. прокуратор говорив про кольонізацію, то сказав дослівно: — я собі записав його слова — таке: „Ja nie wchodzę w to, czy słusznem, czy niesłusznem będzie twierdzić, że przez nią odbiera się warstat pracy miejscowej ludności, ale wyciągać stąd konsekwencje, że to krzywda, — niesłuszne". Чи то аргумент, чи софізмат? І що найважнійше, чи то середник для лічення ран? На спосіб управи можна дивитись з ріжних біків: з національного, з політичного, соціяльного і т. д. Я подивлюсь зі становища моменту психольогічного. Чи з тої точки погляду розпарцелювання Галицької України, котру ще польські королі признавали яко Русь, на воєвудства, чи названия цілої тої країни „Малопольскою", чи стягнення того льва, емблеми руского елементу в тім краю і в тому старинному, руському, княжому городі, чи то було доцільне? Воно могло викликати вибух задоволення й патріотичного настрою у одної непомірно меншої части населення, але чи воно рівночасно не було спосібне, не могло, не мусіло викликати найбільше обурення тубильчого народу, власне з огляду на його психічний стан? Чи це не було передчасне? Коли вже не через взгляд на міжнародню ситуацію і дипльоматичні відносини і т.д. то через те, про що висловився п. прокуратор тими словами „żal za utraconem pożądanem, co z rąk wyrwały (так сказав п. прокуратор!) z rąk wyrwały", — так! — вирвали! „losy przegranej wojny"? А я додам: „nie wygranego pokoju"! Бо думаю, що лекше є виграти війну, як виграти мир... Особливо там, де розходиться о екзистенції народа, о життя, о дальше істнування нації! Прошу панів, можна дивитись і на війну з ріжних боків. Але з того, що мусить бути підставою права й закона, то є з точки погляду моралі, не має під тим оглядом двох ріжних думок, що війна лише в однім случаю є морально оправдана. Прочитаю вам звісного европейського всихольога Вундта. Він пише так в своїм творі „Етика": Es muss anerkannt werden, dass der Krieg die Vaterlandsliebe und die persönliche Tapferkeit zeitigt. Aber auch die alte tierische Brutalität der Monarchie kommt im Kriege zum Ausdruck und findet in ihm seine Nehrung... Sittlich — чуєте, панове судді — sittlich ist und wird aber der Krieg nusich niemals werden, er kann höchstens für die eine der beiden Kriegführenden Parteien ein Ausfluss des Notwehrrechtess sein". Чуєте, панове судді? Тільки в однім випадку війна є морально оправдана, а саме в випадку оборони конечної, і тільки для тої одної сторони, котра ділає в стані конечної оборони!

Тепер спитаю: Чи той народ, з котрим Польща тут вела війну, чи він нападав на чужі землі, чи боронив своєї, свого життя? Я пригадаю місце з акту обвинувачення, де сам п. прокуратор признає, що відносно до Федака й товаришів і їх народу: то що утрачено було „пожонданє", а коли його утрачено, то був „жаль за утрацонем пожонданем, що з ронк вирвали льоси пшеграней войни". І питаю, чи покликуватися на такий титул, як „вирванє з ронк" і то способем „войни" чи то свідчить о глибокім зрозумінню народу і загально людської моралі. І тут пригадую панам, що так само колись Тори жадали від Вігів, щоби вони стоячи на становищі Торів признали їм право нелгувати всі закони Вігів, а Віги щоб признали, що їх права не істнують. Високоповажані Панове Судді пригадують собі тих кілька питань поставлених мною до свідка п. воєводи Грабовского. Я питав спеціяльно про його розмову з д-ром Федаком. Він сказав, що є „режім", що той режім може змінитися, він навіть сказав, що „учинів д-рові Федакові певне пониженя в справе університету" і т. д. Але що він сказав дальше? Він жадав, щоби ми певно визнали „паньствовосць", конскрипцію і т. д. І щойно потім цей режім міг би бути змінений. А по негативній відповіди одної особи, то є д-ра Федака, вповні аполітичної одиниці, той режім остався і не змінився нічого! Прошу панів суддів присяглих, чи не дивно, що ті, що виграли війну, домагаються від нас визнання своєї „паньствовосці"? І чи то не є льогічним впливом зізнань цего свідка, що може бути так і є так, що инші права є для „обивателів", які визнали державність, а инші є для тих, що її не визнали. Питаю: Чи це лежить в інтересі держави? Чи лежить в інтересі держави от хочби такий факт, що найкраща школа, храм науки, її істнування залежить від визнання державности? Я особисто був на університеті у Львові і Берліні і скінчив варшавський університет. Але ні в однім, ні в другім, ні третім мене не питали про державність, не жадали якихсь виїмкових декларацій. Я знаю, що в Празі є Український Університет і є литовський. І є грузинський університет, а в Берліні тепер є руский університет і т. д. І знаю, що вони засновані і що вони субсидіюються правительствами сих держав виключно в інтересах культури, а урядам і в голову не приходить з тих неавтохтонів, а чужинців, збігців робити своїх горожан. І чи не є загадкою для льогічної думки з одної сторони відмовляти таким культурним потребам як принимання о урядників, фунгуванню університету і других шкіл, уживання української мови і т. д. і рівночасно готовити проект автономії, в якій всі ті потреби узнаються слушними, бо обіцюється їх заспокоїти, але чомусь знов аж за 2 роки, хоч від покінчення війни пройшло вже також 2 роки! Я не входжу в то, чи є такий або инший стан, чи окупація, чи інкорпорація. Я тільки говорю, що тут є живий народ, що жиє на землі своїм фізичним і духовим життям і потребу такого народа не заспокоюється тепер, в тій хвилі, а замісць того дається йому приречення на дуже далеку мету, немов би народнє життя можна застановити якоюсь паличкою факіра, не числючися з тим, що це викликає заворушення в цілому організмі, що це викликає розпад цілої організації, цілої суспільности, забуваючи про те, а хиба не несвідомо, що то є страшною шкодою, катастрофою, трагедією для інтелігенції, для нації, для її животних прав культури. Я Вам представив стан цеї країни перед 25/9 1921. р. Я не потребую ставити Вам доказів, що той стан був тяжкий і дуже тяжкий. А ще тяще це, що він триває досі. А вже найтяще це, що нема і не було душі, вольної душі, вольного духа, які би відчули цей тяжкий стан, не було чоловіка, не було великого страждальця за терпіння обох народів, не було і нема якогось, сказав би я, великого пророка обох вольних народів, котрий би на це міг звернути увагу. Не було чоловіка, котрий би міг сказати, в тій хвилі громовим голосом якесь велике слово. Не було чоловіка, котрий би міг сказати, як колись сказав великий Толстой: „не магу мовчать"! Не було чоловіка, котрий би мав відвагу і сміливість сказати, що так дальше жити не можна, в імя добра, в імя будучности, в імя культури. Не було чоловіка, котрий би звернув увагу, що діється довкола того народу, котрому, як каже сам п. Прокуратор, виявано, видерто, Панове Судді, незалежність і державну егзистенцію. Не було і нема чоловіка, що проголосив би якесь нове і велике і страшне і правдиве: J'accuse! А чейже. То було по великій війні, коли по цілім світі лунав клич творити свої незалежні держави. Принціп самоозначення народів утвердився в цілому світі і в згоді з тим принціпом повстав цілий ряд нових держав. Я їх Вам не буду вичисляти, бо ви їх добре знаєте. Новий світ, що зачав родитися з попелищ і руїн війни, родив нові ідеї не на веохах тільки мозків людських, але в цілій масі народів, в людскости. В тім часі молодий Федак, майже хлопець ще, пішов на війну, пішов добувати волю також свойому народови, пішов за нього проливати кров. П. Прокуратор завважив не без легкої іронії: „że bój ten nie był zapewne taki straszny", а я на це скажу, що того ми не бачили, не провірювали з причини дуже важних, для многих незрозумілих. Тому, що сей молодий чоловік, коли я його о це запитався яко оборонець, в своїй скромности просив, щоби про це його не питати. Але він боровся не там в академії в Відні, де він був лежав кілька місяців, він вступив до Січових Стрільців і боровся на фронті цілий час, був кілька разів ранений, був дуже часто в ситуаціях найбільшого небезпеченства для життя. Хто ліпше міг відчути, питаюся, той психічний стан народа і хто ліпше міг відчути ту велику його трагедію, ту страшну неописану муку, коли той нарід втратив свою самостійність? Хто більше, як не він, інтелігентний, вразливий, імпульзивний і свідомий свойого завдання, своєї сили, свідомий як та його суспільність, котра так само як і він мусить поділяти великий принціп вказаний польськими патріотами: Żyć w narodów obcych godle, raczej umrzeć, niż żyć podle!"? А мука та, трагедія народа була тим більша, що він власне прийшов до національної свідомости, до свідомости державного народа. Він вже мав, але через біг обставин стратив свою державність! Давно, колись, перед десятками літ, може перед віками, коли його живе тіло краяно на шматки, може тоді це для нього не було таке страшне, бо він не був свідомий тих мук і не відчував їх так глибоко, як тепер, коли він ні на хвилину не тратить притомности! Хто може відчути більше і глибше ті муки, як не той інтелігентний молодий старшина, котрий за добро свого народа проливав свою кров? І Ви чули з його оповідання, з його оборони, що діялося в його душі і душі його народа. Ви мусіли чути се, бо в часі тої розправи нераз було чути подих історії. Пригадаю Вам думки двох великих французьких мислителів Gustav le Bon і Henri Barbusse, які Вам наведу в польському перекладі із книжки: „Okropności wojny". Za jednostkami, które działają, stoją geniusze, stoją demony, które je prowadzą, a one same są li narzędziami słusznych czy niesłusznych idei i masowej suggestji, które posuwają ludzi jako figury na szachownicy. Figury te same wierzą, że mają wolą, w istocie jednak znajdują się pod przymusem. Bylibyśmy zanadto małostkowi, gdybyśmy za ruchy narodu czynili odpowiedzialnemi jednostki". І сталося, що мусіло статися.

(Продовження буде.)

Присилайте передплату

## Чевпаїчина... простодушність.

(О. д-р Застирець і Найман.)

Відомий уже широким колам українського громадянства як видавець „Бібліотеки для родин виховуючих молодь", в якій в першу чергу появилася страшна „доама"— „Млин" з коминарем як „чорним характером, а далі відомий, як чоловік не без апетиту на посольський мандат в Золочівщині — о. д-р Йосиф Застирець, викинув, як кажуть Придніпрянці „нового фокуса", похожого на перші своєю безмежною скажім... добродушністю. Отже по донесенням „Слова Польского" той о. д-р Йосиф Застирець, як директор мініятурної „Священичої Каси" (хиба тому, що її директор є священиком), звернувся до репрезентації міста Львова з просьбою о 45 міліонів субвенції на закупно парцель під будову мешкальних домів для членів „Каси", та о 95 міліонів на будову цього, як „Слово Польске" каже—„попего мяста"... поминаємо уже на боці не тільки наївність самого заложення „петиції", але й нічим не обосновану дощільність цифр сподіваних „субвенцій", всеж таки не можемо поминути мовчанкою „мотивів", які руководили о. ветентом. О. Застирець в своїй безмежній простодушности оферує п. Наймановн за одержання субвенції ні менше, ні більше, як наладнання взаємин „обу народув того краю і мяста", підчеркуючи, що він перший відважується на такий крок. Може собі п. Найман подивляти відвагу о. директора, нам одначе доводиться боліти над його добродушністю, яка з боку ігнорантної польської публики може зустрітися з відгомоном що найменче небажаним для нашої національної гідности. Міг собі о. Застирець видати ще десять „Млинів", міг обсадити їх самими коминярами, але чомуж він пишучи ту комічну „петицію" не порадився бодай возного своєї „Каси", який може спинив би свого шефа перед ставанням на позорище своїх і чужих. Бо хиба трудно вимагати від одного чи другого „Слова Польского" зрозуміння, що собою уявляє о. д-р Застирець та чи його особа може підпадати під якунебудь хоч в приближеню критичну оцінку. Одначе важко заперечити, що своїм бездонно простодушним „фокусом" він посередно вробив велику моральну кривду заголови українського духовенства. Тому слід подумати про зарадчі способи, щоби на будуче забезпечитися перед подібними, невідповідальними вибриками.

## НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

## Каса хорих міста Львова

На підставі ухвали Управи Каси хорих міста Львова з дня 29. листопада 1922. підвищено з днем 1. січня 1923. всіякі грошеві зимати як також складки членів до висоти денного заробітку 6.000 Мк.

Що можна перевести відповідні зміни в заробкових групах у обезпечених — просить Каса хорих міста Львова хлібодавців о предложення виказів занятого персоналу з точним означенням заробітку (платні, наборів).

До заробітку обезпеченого крім всякі або робітничої платні вносяється всякі додатки в готівці (премії, тантієми і т. п.) і в натурі (мешкання, удержання і т. п.)

Вказки ті треба предложити найпізніше по конець грудня 1922 р.

На случай не предложення виказу Каса хорих на підставі арт. 21. зак. з 19. мая 1920. Д. з. Рп. ч. 44. з уряду переприймить зміну заробкових груп.

Львів, дня 6. грудня 1922.

Управа Каси хорих м. Львова.

1282 1—1

## Ширіть наш часопис!

## ОНОВІСТКИ.

**Народний театр Тов. „Українська Бесіда" у Львові,** (Шашкевича 5.)

Субота 16. грудня с. р. год. 7. веч. Другий раз! „ШОКОЛАДОВИЙ ЕСЯЧОК", комедія на 3 дії Бернарда Шоу.

Неділя 17. грудня с. р. год. 3. попол. „КАТЕРИНА" опера на 3 дії М. Артеса.

Неділя 17 грудня с. р. год. 7. веч. „50 ДНІВ ТЮРМИ", фарс на 3 дії М. Ганзекена.

Четвер 21. грудня с. р. год. 7. веч. Ювілей О. Загарової! „ГРІХ", драма на 3 дії В. Винниченка.

Бібліотека продає раньше „Сюжний Базар", (він „Вінгтра") а в день вистави від год. 5 вечер каса театру. XXV. 3—3

—o—

**Подяка.** Гром Петро Дуфанець з Бродків пов. Львів, арештований дня 26. жовтня і випущений з Бригідок дня 24. падолиста ц. р. складає щиру подяку всім громадянам, що причинилися до улекшення його побуту в тюрмі, а з окрема Комітетови опіки над політичними вязнями, для котрого жертвує 5000, на Рідну Школу 1000, на Українських Інвалідів 1000 і на фонд „Свободи" 1000 та кличе всіх політичних вязнів, котрі вже на волі і до подібних жертв зобовязалися.

**Тожественна Служба Божа в ка** місяцю їх Високопреосвященства Митрополита Андрея Шептицького відправиться в неділю дня 17. ц. м. о год. 10 рано в першій міській церкві Успення Пр. Д. Марії. 1—1

**Тов. Українська Бесіда у Львові** устроює для дітей своїх членів Миколаївське свято в понеділок 18. с. м. в домівці Бесіди. Появу св. о. Миколая попередить відограння діточими силами одноактівка Я. Вільщенка „Гостина св. Миколая". По роздачі дарунків слідуватимуть під умілим проводом діточі гри. Початок о год. 3. по полудни. — Вступ за добровільними датками. Дарунки можна складати в понеділок від 11—2. в полудне на „Бесіді" до рук Комітету. 1266 3—3

## Дрібні оголошення.

**10.000** Мк. дам нагороди тому, хто знайде осібний, умебльований покій сонячний або спільне мешкання при малій українській родині. Бажано в середмістю. Ласкаві зголошення до Адм. „Свободи" для „Ревісника". 1288 1—1

**ГОРОЖАНКА** міста Львова, козацького типу, середних літ, бажає пізнати того самого типу вірного друга до борби з судьбою. Зголошення з фотографією слати до „Свободи" під „Віра". 1286 1—1

**ВИЛЛЯ** о 6 кімнатах, кухни, будинки господарчих з пів морговою парцелею близько залізничої стації у Винниках сейчас до продажі. Відомість: вул. св. Петра ч. 9/II. у п. Полюгів від 2—4 по полудни. 1283 1—3

**ЛЕКЦІЯ** з II. кл. української гімн. є сейчас до обняття. Услівя: заряд, мешканнє, зворот коштів подорожи і 40.000 мп. місячно. — Зголошення слати на адресу: Заряд школи в Рихвалді, п. Ропиця Руська. 1268 3—3

**СЛУЖНИЦЯ**-кухарка, совісна, чиста, ощадна, найрадше старша, потрібна до кухні і ведення домашнього і сільского господарства в сервованого урядника двома повськами (8 і 14літ). Посада може бути стала. Письменні зголошення Тадей Бабіньчук Рудник над Сяном. 1275 2—2

## ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

АДВОКАТ

## Д-р А. Стронціцький

веде канцелярію в Ходорові в парохіяльнім домі коло церкви. 1232 3—6

АДВОКАТ

## Д-р Лев Хомицький

отворив адвокатську канцелярію в Золочеві і веде її спільно з адв. д-р Дрогомирецьким. 1175 8—10

ГРОМАДЯНЕ! Цими днями виходить в світ єдиний на західно-українських землях — — —

## Український відривний КАЛЕНДАР

на 1923. рік, виданий Дубенським Повітовим Союзом Кооперативів.

**Гарно дібраний матеріял дасть розумну інформацію з історичного минулого землі Волинської, веселу розвагу і добру пораду на кождий день.**

Спішіть надіслати свої замовлення на адресу м. ДУБНО Союзові Кооперативів. — Наклад обмежений. — Ціна 2.300 мп. Книгарням знижка 20%. — При замовленнях обовязково надсилати половину суми замовлення.

ВСІХ НАУК ЛІКАРСЬКИХ

## Д-р Олекс. Подолинський

б. лікарських у Берліні, Відні і Дрезні ординує в недугах жіночих і положництві **у Львові при вул. Петра Скарги 4.** (біля Городецької).

1210 від год. 3—5 по пол. 3—3

мешкає ЛЬВА САПІГИ 57, II. пов.

1193 3—3 **ДЕНТИСТ**

## ЯКІВ НАСС

б. співроб. дент. заведення проф. львівського унів. д-ра Болоссевича приймає в заведенню

— — **вул. СИКСТУСЬКА Ч. 17.** —

Без болю пльомбування і виривання. ПТ. Публику з провінції полагоджується сейчас.

КРАЄВИЙ АДВОКАТ в КАРНИХ СПРАВАХ

## Д-р Ілярій Бачинський

вийшовши з тюрми веде канцелярію як передше

**в СТРИЮ, вул. Потоцького 15,**

1237 біля почти. 1—6

## Подяка.

Отсим складаємо щире українське Спасибі всім тим Громадянам міста Самбора, які взяли участь в похоронах нашого найдорощого Сина і Брата Степана Модлиха інжиніра-електротехніка.

1284 1—1 *Мати і Сестри.*

## 300 гумористичн. великих Календарів „БУДЯКА"

**остала ще, тому спішіться із замовленнями.** — ЦІНА 800 мп., на порто доплачати 120 мп. При більших замовленнях 25 прц. опусту. — **Замовляти: „БУДЯК"**

1263 **Львів, Гаснера 5, II.** 2—2

## Надзвичайні Загальні Збори

тов-а торгов.-промислов.

**„Народна Спілка"**

стов. зар. з обмеж. порукою

в КОМАРНІ

відбудуться дня 27. грудня 1922 р. о год. 3. в пол., а в разі браку комплету о год. 3 і пів в салі Товариства задаткового в Комарні.

Порядок нарад:

1) Відчитання протоколу з послідних Заг. Зборів.

2) Зміна статута в цілій основі задля увгіднення його з постановами нового кооперативного закона.

3) Внески і запити членів.

1289 НАДЗІРНА РАДА. 1—1

## Надзвичайні Загальні Збори

Товариства госп-торг.

**„Народний Дім"**

стов. з огр. пор.

**в Ріпчицях**

відбудуться дня 31. грудня 1922 р. о год 4 по пол в салі Читальні „Просвіти".

Денний порядок:

1) Зміна статута.

2) Внески і інтересції.

1281 1—1 ДИРЕКЦІЯ.

## ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

ТОВАРИСТВА

**„КАСИ ЗАДАТКОВОЇ"**

на ширецький судовий повіт, стов. від з обмеженою порукою

**в Щирци**

відбудуться дня 21. грудня 1922. о годині 12 в полудне в салі власній зі слідуючим порядком нарад:

1) Відкриття Зборів та вибір Президії.

2) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів.

3) Зміна статута в цілій основі в цілі примінення його до постанов закона з дня 29. X. 1920.

4) Внесення членів.

ЗА НАДЗІРНУ РАДУ:

*о. М. Барнко* предсідник. *Сафат Колодій* секретар.

1280 1—1

## Надзвичайні Загальні Збори

Повітового

**Товариства кредитового**

стов. зареєстрованого з обмеж. порукою

**в Сокали**

відбудуться дня 30. грудня 1922 о годині 10. перед полуднем, а в случаю браку комплету о годині 11. перед полуднем в льокали стоваришення з слідуючим порядком дневним:

1) Відчитання протоколу з послідних загальних зборів.

2) Зміна цілого статуту.

3) Внесення і запити членів.

Сокаль, дня 12. грудня 1922.

*Созонт Грондзаль* секретар. *Вітошинський* предсідатель

1276 2-3

## Надзвичайні Загальні Збори

Спілки торговельної

**„ДОБРОБИТ"**

стоваришення зареєстр. з обм. порукою

**в Сокалі**

відбудуться дня 20. грудня 1922 о годині 11. перед полуднем, а в случаю браку комплету о годині 12. в полудне в льокали стоваришення з слідуючим порядком дневним:

1) Відчитання протоколу з послідних загальних зборів.

2) Зміна цілого статуту.

3) Внесення і запити членів.

Сокаль, дня 12. грудня 1922.

*Тимко Грондзаль* секретар. *о. Трешневський* предсідатель.

1277 2-2

КИНОТЕАТРИ

## КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА

висвітлюють від 13. грудня н. р. СЕРІЮ II. і послідну східного архитвору

## „КІСМЕТ" СЕРІЯ II. СЕРІЯ II.

Прегарна драма на 5 великих дій п. я.

**:: В передвесільну ніч. ::**

В головній ролі славний драматичний артист ОТТІС СКІННЕР.

За редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок 10.

Ч. 41 Почтова належитість оплачена гуртом. Львів, второк 19. грудня 1922 Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щодньно рано.

**РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ:** Львів, Ринок 10., II. пов.

Конто почт. щад. 145 322.

Адр. тел. „Свобода" Львів.

Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.

Рукописів редакція не звертає.

**ПЕРЕДПЛАТА** Місячно в краю 2800 Мп.

**ЗА ГРАНИЦЕЮ:** В Америці 1 дол., Франції, Голландії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 5000 н. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 чес. корон, Румунія 50 леїв, Бельгії 50 левів, Австрії 5.000 мп. Зміна адреси 100 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА **150 Мп.**

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

**Миколаївський ВЕЧІР**

улаштує Т-во „УКРАЇНСЬКА ЗАХОРОНКА" в сали Муз. Т-ва ім. Лисенка у второк дня 19. грудня н. р. при ласкавій співучасти артистів Українського Театру Вп. Пані: Морської, Соловцової і Гонцинської і Вп. Панів: Заброєва, Рубчака, Бенцкя і Крушельницького. — Програма дуже богата і цікава. Крім театральних вистав в складі програми входять: оркестре, трійо, поява св. Миколая, роздача дарунків і ин. несподіванки. Білети можна набути и деть вистави при касі від 11—1 год. і від 5 по пол. — —

**Початок точно о год. 8. вечером.**

Дарунки можна складати від 11—1 год. і від 5—7 год. в малій салі.

— Добірний буфет у власнім заряді. —

## Поклик!

З огляду на близький речинець Народнього Зїзду просимо о негайне надіслання звітів з повітових зїздів та спису й адрес вибраних відпоручників.

„НАРОДНИЙ КОМІТЕТ".

**При зміні адреси просимо не забувати подати і попередну свою адресу.**

## Болотяні вогні.

*Львів, 17. грудня 1922.*

Огидне, підступне убийство президента польської держави Гавр. Нарутовіча завершило вчора одну добу істнування відродженої Річипосполитої. На гнилім, болотянім грунті польського життя, хорої, жаданій божевільним пройнятої польської дійсности вродився вчинок, що у кождої людини, без огляду на її відношення до польської держави, мусять викликати безмежну погорду. Рязча недостача почуття праве, вичічний насміх над законністю, чотироліття панування кажкій, — ось що вродило суботнїй вчинок. Хороба загрячого провінізму, галапасного імперіялізму, дикий, божевільний танець чиновництва й богатораменної охранки, пошесть провокації, що всемогло панували на непольських землях, котрі тим або иншим ровом впали в круговорот польського державного життя, своїм затроюючим розкладом ішли в глиб. Ніщо не проминає безкарно, лихі вчинки мстяться скорше чи пізнійше.

Те, що в суботу перекинула чорносотенна, ендецько-шовіністичні, на Варшаву, є тільки одним з проявів божевілля, є тільки доказом нездорові, маляричні вогні кидають в хоробливі дроші польську суспільність і торощать грубими, злочинними руками ті рамки, в котрих вона вегетує.

Убийство през. Нарутовича не має собі рівного в Европі. Анальогій до нього можна дошукуватися хіба в Мексику. Історія европейських народів і держав знає випадки атентатів з боку підземельних — анархістичних чи нігілістичних — організацій на коронованї голови, на деспотів і тиранів, на тих, що кпили собі з народніх прав, що знущалися над народом; історія знає випадки особистих порахунків двірської камарилі; вчорашні дні знають атентати на міністрів, на відповідальних керманичів держав; знаємо атентати, виконувані молодими людьми, студентами, що для вищої ідеї, все одно слушної чи ні — жертвують своїм молодим життям, своїми веселковими, розмайними надіями, — але ніхто не знає подібного випадку, випадку партійного божевілля, смерти всякої, хоч би примітивної законности, піднесення злочинства на недосяжну височінь.

До легально вибраного президента держави, горожанської безборонної людини, в салі красних штук, коли він подивляє твори мистців, до людини, що тільки розмірно короткий, означений час репрезентує, але не виконує, найвищу владу, що не несе ніякої відповідальности, що не має майже ніяких прав, до людини, що не має ніяких вільних рухів, що уявляє собою майже таку оброблену брилу мармору, яка мусіла бути виставлена в салі „Захенти", до такої людини ззаду, підступно, скрито, по злодійськи стріляє старший, понад 50 літній осібняк, доведений до хоробливої екстази богобойною ендецькою пресою. І тому цей вчинок буде записаний — як найбільш огидний злочин, злочин болотяних хорих відносин, трясовинного грунту не лиш на сторінках польської історії, але й на сторінках історії тих, що очайдушно до нинішнього дня толерують подібні відносини.

## Президент Ґабріель Нарутович замордований.

Як доносить ІНАТ. дня 16. грудня в полудне, підчас урочистого відкриття сальону мистецтв „Захенти" замордовано президента річипосполитої Нарутовіча. Виконавця замаху артиста-маляра Елєгія Невядомского арештовано.

**Офіціяльний комунікат.**

Цивільна канцелярія президента річипосполитої доносить: „Сьогодні о год. 11:30 передпол. президент Нарутович удався до кардинала Какевского. — о 12 годині до будинку мистецтва на відкриття сальону. В хвилині, коли президент в товаристві презеса і віцепрезеса того товариства, шефа цивільної канцелярії, двох адютантів і міністрів Кумаєцкого та Маковского прийшов до салі, зпоміж товпи стрілив три рази з револьвера в плечі президента артист-маляр Елігтій Невядомскі, після чого хотів втечи. Президент Нарутович упав і за кілька хвилин закінчив життя. Виконавця замаху арештовано.

При смерти Нарутовича був присутний Пілсудскі, на якому цей випадок зробив велике враження. На місце випадку прийшла екскадрона прибічної сторожі президента. Тіло президента покрите прапором офіцери перенесли до Бельведеру. На подвірю палати прибічна сотня віддала честь.

**Хто є Невядомскі.**

Виконавець замаху артист Невядомскі уроджений 1869 р. був співробітником органів правиці. Скінчив академію мистецтв в Петрограді. Належав до скрайних шовіністів і був членом н. д. партії. Ще підчас війни виконав напад на редактора одної газети Мачевского і тяжко побив його. Після вбивства президента арештований Невядомскі при слідстві заявив: „Польщу зганьблено, бо президента вибрали меньшости. Цю ганьбу я змив кровю".

**Маршалок Ратай обняв провід держави.**

Зараз після смерти президента маршалок Ратай прибув до премієра Новака на нараду і по думці конституції обняв провід держави аж до вибору нового президента. О год. 1 зібралася рада міністрів під проводом Ратая. В засіданню ради міністрів взяв участь Пілсудскі. Шефом уряду іменовано генерала Сікорського, який зараз дав розпорядки в цїли збереження у столиці ладу і спокою.

**Вражінє у Варшаві.**

Вістка про смерть президента викликала у Варшаві велике враження. Англійський конзуль Макс Міллер котрий був наочним свідком замаху зімлів, а премієр Новак розплакався. На місци випадку зібралась зворушена товпа, яку поліція розігнала.

**Останчий акт президента.**

Кілька хвилин перед своєю смертю президент Нарутович підписав уласкавлення Миколи Латошинського засудженого наглим судом у Львові на кару смерти за вбийство М. Блудного в Реклинці під Жовквою.

**Склад нового кабінету.**

На внесок президента ради міністрів ген. Сікорского іменовано д-ра В. Кодзька міністром здоровля, Л. Даровского мін. праці, Яна Мощиньського міністром шляхів Загурного - Мариновского міністром промислу й торговлі, д-ра Г. Штрасбургера міністром рільництва, д-ра Йосифа Рачиньского міністром фінансів, З. Ястшембского, мін. загр. справ Александра Скшиньского міністром публичних робіт, Я. Лопушанського, Казімежа Сосиковского військових справ, міністром юстиції В. Маковского, міністром освіти і визнаних Йос. Міхуловского.

**Ендеки про „моральних винуватців". Убийство першого президента Річипосполитої.**

В кілька годин після того як наспіла телеграфічна звістка про вбивство през. Нарутовіча, вийшли у Львові надзвичайні часописні додатки. Єдиний із усіх додаток „Слова Польского" вийшов у чорних рамцях! Понеділкове число цієї місцевої газети продовжує лити крокодильові сльози над „трагізмом" події. Алеж те, що пише орган Хісни про моральних винуватців вбивства — належить до неаби якої пікантерії й межує з цинізмом комуни.

. . . . За те — читаємо у „Сл. П." — трагізм смерти през. Нарутовіча надзвичайно степенує відношення народу й польської більшости у „Народньому Зібранню" до вибору трагічно помершого президента, партійна заїлість і фанатизм, які привели наші енкаенівсько-бельведерські партії до союза з нац. меншостями проти більшости послів польської національности, — вся ота атмосфера, яку витворив у цілій Польщі жах, в обличу котрого станув увесь польський народ, а саме, що дальше керуватиме ним бельведерська меншість але при допомозі й у залежности від ворожих чужих елементів, від Жидів і Німців... Трагізм смерти през. Нарутовіча полягає на почуваннях, якими польський народ реагував на факт здобуття Жидами нац. меншостями рішаючого впливу на долю нашої батьківщини. Отож моральними — пише „Слово Польске" — справниками трагічної смерти през. Нарутовіча, . . . це пп. Тугут, Дашиньскі, Домбскі, це бельведерсько-енкаенівська лівиця. Вона є з повною відповідальністю винувата перед народом й історію за вислід виборів 9. грудня та за душевну реакцію, яку викликав в громадянстві той вислід і яка залишиться на завжди й незалежно від усього моральним тлом смерти першого през. Річипосполитої, тлом і суттю цієї міру трагічної смерти..."

**Ще раз ть про моральних винуватців убийства през. Нарутовіча Пепеєв, людовці й Жиди.**

Львівський орган польських соціялістів „Дзєнник людови" вказує виразно на ендеків, як винуватців убийства, та кличе до охорони Республики, яка найшлась в небезпеці. „Дз. Л." домагається найбільш рішучого слідства в справі вбивства, та всіх далекоідучих заходів проти можливих дальших несподіванок з боку ендецьких фанатиків, повторюючи кілька разів погрозу, що в противному випадку польське робітництво й демократія візьмуться на власну руку виводити порядок. Иншими словами: заповідь „odwet-у"!

„Курер львовскі" кличе з свого боку у статті „Розлупаний фундамент" із підтитулом: „жахлива пересторога" до „повади й міри у словах і всіх вчинках, бо жахлива сьогоднішна подія доказує, скільки крови може міститися в чорнилі й у друкованій мазанині (домірковались! — Пр. Ред.) Слідство — пише дальше „Курер" — викриє евентуальних спільників злочину, але треба ствердити з цілим переконанням, що верно злочину виросло на почві затроєній отрутою агітації правиці проти держави, проти влади, проти найвисшого уряду і проти конституції. Найвисший час, сьогодні над кривавим тілом припинити агітацію, що погублює державу, зміцнює ворогів і деправує душу громадян аж до глубини".

Згадавши про вибір президента „Курер" додає: „Кандидатура правиці, яка сягає по становище сплямчене кровю, становище президента, моглаб статися провокацією і загрозити спокоєві, булаб би посяганням за овочем злочину, булаб премійованим праці, коли не злочинної, то злої і ганної осудженої".

А сіоністична „Хвіля" докидає від себе таке:

„Від кількох літ працюють ті сівачі (ендеки) витревало над створенням настрою, який є почвою для того рода вчинків. „Вони" є народом, „вони" є всім, „їм" належиться влада, почести, впливи, а все инше, що стоїть поза ними — то вороже, ненависне, злочинне, достойне потоптання і усунення зі світа. Нарутовіч не був „їм" президентом, не був „їх" людиною, не був „їх" маєкетюм, отже доконав злочин, приймаючи мандат, хоч той мандат дала йому воля працюючих мас більші, воля всіх партій окрім „їхньої". І найшлася людина, що з „їх" льоґічної формули витягнула останні послідовности. Усунено того, хто осмілився станути на перешколі злеліяної надії, що з уступленням Пілсудского гряне остання перепона і позволить їм залізною рукою заволодіти всім у державі".

„Господня кара".

У пошуканні винуватців убийства президента — ендеки забігають аж до Бога. Відомо, яку ролю грає у таких випадках вулична, невловима, тисячеголова сплетня, вуличний настрій, який сам став підставою і останньої трагедії у столиці польської держави. Останньою такою „фамою", яка вибігла з відомого гніздечка на брудну крикливу вулицю, — це... „кара Господня, яка стрінула президента Нарутовіча за те, що він безвіроісповідний і відважився складати присягу на вірність Річипосполитій на імя Господа й Його Сина!"... Так значить нема винуватця, — винен мовляв сам Небіщик!

# Протест Президента д-ра Е. Петрушевича проти побору населення Сх. Галичини до поль. армії.

Президент д-р Е. Петрушевич вислав під датою 14. грудня ц. р. ноту до держав антанти в справі побору населення Східної Галичини до польської армії, який зарядило польське військове міністерство рескриптом з дня 24. падолиста ц. р. і який польські власти в Східній Галичині горячково переводять в життя при помочи війська. З огляду на прокураторський олівець не подаємо ноти Президента в цілости. М. и. Президент звертає в ноті увагу держав антанти на вислід виборів до польського сойму в Сх. Галичині.

# Як вибирали „хліборобів".

(З тернопільського повітства.)

Яким способом старалися Поляки о вибір хоч би одного східно польського „хлібороба" в кождім окрузі, доказом сього карне донесення, яке внесли через канцелярію адв. д-ра Степана Баранн в Тернополі до прокуратури при окружнім суді в Тернополі господарі з Буцнева пов. Тернопіль Міхал Клювак і Петро Бойко проти: 1) кс. Нестора Шукальского, римо-кат, пароха в Буцневі, 2) Н. Конашевского директора дібр в Буцневі і 3) Якова Клєвака, господаря і начальника громади в Буцневі, о злочин з § 101. з. к. та з § 197. з. к. ч 199. д) з. к.

Донесення звучить, як слідує: Дня 5. падолиста 1922 відбувалися вибори до сойму в Варшаві в громаді Буцнів, суд пов. Тернопіль. Предсідник виборчої комісії обводової в Буцневі був Н. Конашевскі, директор дібр в Буцневі, а членами цеї комісії між иншими кс. Нестор Шукальскі, римо-кат. парох в Буцневі і Янко Клєвак, господар і начальник громади в Буцневі.

Голосування відбувалося в супереч виразній постанові арт. 2 уст. 2 виборчої ординації до сойму з 28. липня 1922, Вістник законів Польської Річи Посполитої ч. 66 поз. 590, який виразно постановляє, що виборцям вільно голосувати тільки особисто, отже не може голосувати муж за жінку, батьки за дітей, працодавець за свою службу і т. д.

Очевидно, що категоричну постанову виборчої ординації до сойму знали дуже добре вище наведені члени виборчої комісії обводової в Буцневі, а мимо цього надужили свого урядового становища і свідомо зарядили спосіб голосування цілком суперечний з постановами закона. А іменно спосіб голосування заряджено в цей спосіб, що кс. Шукальскі разом з війтом Янком Клєваком за згодою предсідника комісії Н. Конашевского казали голосувати прибувшим виборцям за всіх членів родини, що з ними мешкають, а які до голосування не явилися. Коли явився який виборець, кс. Шукальскі вичитував з листи виборців членів родини виборця, що мешкають спільно під одним числом дому. В супереч постанові арт. 13 ординації виборчої до сойму, що виборець особисто вкладає карту виборчу до коверти і опісля віддає предсідникови виборчої комісії очевидно з одним голосом, кс. Шукальскі сам вкладав до коверти стільки карток листи ч. 8, кільки було членів родини. Коли хтось з членів родини був греко-кат. обряду, тоді замісць картки з ч. 8, вкладав кс. Шукальскі картку з ч. 24 (так званого українського незалежного хлопського комітету) і сам вкидав до урни. Це діялося часто проти волі виборця. І так проти волі виборця Янка Каськова, який сам явився до голосування, кс. Шукальскі замісць нього всадив до коверти картку з числом 8, другу картку з ч. 8 за неприсутну його жінку, а третю картку з ч. 24 за неприсутного його шваґра Петра Бойка (Українця).

Виборцеви Міхалови Клюваковн, що явився перед виборчу комісію, щоби віддати свій голос, кс. Шукальскі вручив чотири картки з ч. 8., кажучи йому, щоби голосував за неприсутних членів родини і щоби вкинув картки до виборчої урни. На це заявив Міхал Клювак, що не має права голосувати за другого і що має свою картку, яку вложив до коверти та віддав предсідникови комісії. Цю коверту з карткою взяв сейчас у свої руки кс. Шукальскі і підозріваючи, що відданий голос не буде мати ч. 8. або 24, не вкинув коверти до виборчої урни, так, що сей голос пропав.

Крім цього всупереч постанові арт. 2., уст. 2. виборчої ординації до сойму голосували за других на приказ кс. Шукальського і війта Янка Клєвака слідуючі виборці в Буцнева: 1) Кароль Лушпак за себе, свого батька і маму, 2) Томко Ясіньскі за себе, брата, братову і маму, 3) Марцін Пшемицляньскі за себе і свою жінку, 4) Петро Паньковскі за себе і свою жінку, 5) Ігнац Білик за себе і родину — разом за чотирьох — і багато инших, що віддали свої голоси за себе і неприсутних членів родини. Всі ці махінації бачив предсідник комісії Конашевскі і не тільки їм не перешкодив, але свідомо їх попирав. Прочі члени виборчої комісії заховувалися пасивно.

При обчисленню голосів кс. Шукальскі, Конашевскі і Янко Клєвак, як члени виборчої комісії обводової, голоси, віддані за неприсутних, отже неважні, (в одній коверті більше карток) почислили свідомо за важні всупереч арт. 83. виборчої ординації до сойму, ці не важні голоси всупереч постанові арт. 86 виборчої ординації до сойму вписали в виборчий протокол яко важні, а через це свідомо сфальшували виборчий протокол, отже документ публичний, — що до остаточного висліду голосування. Доказ: свідки: 1) Кароль Лушпак, 2) Томко Ясінський, 3) Марцін Пшемицляньскі, 4) Петро Паньковскі, 5) Ігнац Білик, 6) Кароль Дзівеньска, 7) Ячко Дзівелька, 8) Мик... Прокопович, 9) Міхал Клювак і 10) Петро Бойко — всі в Буцневі.

Першими вчинками допустилися кс. Нестор Шукальскі, Н. Конашевскі і Янко Клєвак яко члени виборчої комісії обводової при виборах до сойму дня 5. листопада ц. р. в Буцневі злочину надужиття урядової власти з § 101 к. з. і злочину сфальшування публичних документів з § 197 і § 199 д) к. з. карогідних після постанови § 103 к. з.

# Ревізії, арешти, тюрма.

Сяніччина.

Нічю з 23. на 24. жовтня перевела польська поліція в Сяноці і повіті масові ревізії і арештування, заявляючи, що робить це на приказ D. O. O. Львів, Сяніцької прокураторії, та устний приказ пана старости.

Арештовано слідуючих: священиків: о. Чертежинського Дмитра з Бібрки п. Ліско, о. Вареху Теодора з Волі Мухової п. Ліско, о. Кріля Михайла з Вислока, о. Андрейчука Петра з Залужа, о. Чайківського Кирила з Завадки, о. Тустанівського Кирила з Волі Нижної, о. Вітошинського Максима з Пелні, о. Трешнівського Олексу з Ялина, о. Добрянського Осипа з Постолова п. Ліско, о. Голинського Петра гімназ. катех. в Сяноці, о. Кабарівського Евстахія сотруд. в Сяноці, о. Фуглевича Михайла з Королика, о. Менцінського Юрія з Карликова, о. Цегелика Івана декана з Сянока, та о. Ісайчука Романа з Середнього вел., дальше арештовані: Лукасевич Осип, Подолінський Володимир, дир. Нар. Торг. Висоцький Дмитро, Цар Михайло, д-р Мадея М., д р Пенцік (Жид бунд.). ком. держ. скарб. Кікта Осип, Кущак Мирон, Новіцький Павло, Іванців Антін, інжинір Кордуба Володимир, всі з Сянока, Подобінський Василь з Руської Дубрівки, Негребецька Теодора учителька і Мандзяківна Анастазія, обі з Берегів дол. п. Ліско, Махник Дмитро з Лодини, Судомир Гриць з Вислочка, упр. школи, Сирівка Антін з Глудна, Гошовський Стефан з Вільховець, д-р Констанчинович Володимир з Полонного, Гайдук Юрко з Терепчі, Коник Микола з Суровиці, Борущак Тимко з Вислока, Борис селянин і Борис залізничник (стратив службу) з Залужа, Крайник Микола і Крайник Теодор оба з Доброї шляхоцької, Гаврилюк Петро, Станко Микола, Зайко Микола, двох Шурків, двох Куликів, Фік, Клиш, Харатчак, Пан'ковський, всі з Улюча, Савчищин Осип зал. з Мокрого, Лехицький Володимир з Чертежа, трох придніпрянців з тартаку Темешів п. Березів, Цінцюру Дмитра і Грабець Антін з Монастирця, Роздольський Андрій з Коровиці п. Цішанів і Тарнович Олекса прав. з Тарнавки, Дацків Евген уч. з Брижави, Василько і Ригош робітники нафтові з Устрік.

На третий день по арештуваню і уміщеню вище згаданих в тюрмі окр. суду в Сяноці виготовила держ. поліція карне донесення, котре майже у всіх арештованих було однакового змісту, мабуть мала поліція наперед зготовлені формулярі, на котрих закидувано всім злочин після § 58—С (замічаючи, що за цей параграф кара смерти а в найменше 10 літ тюрми) а то: агітація проти конскрипції, виборів і данин (не поминаючи подій з р. 1918), організацію укр. боївок, перепроваджування і висилання новобранців на Чехо-Словаччину, виготовлювання мобілізаційних плянів до повстання, агентура Петрушевича, участь в зібранню у св. Юрі і т. д. — Хоч арештованим нічого не доказано, придержано їх аж до 11. листопада, від котрого то дня почали випускати на волю що два-три дні по кількох, заявляючи їм, що за іза браку доказів, слідство застановляється. Але тому що випускали по кількох що кілька день, сидять ще до нині декотрі арештовані, не знаючи чому і защо — болючий тільки цей факт, що Сянік не має ні одного адвоката Українця, котрий би в таких випадках заступав страдаючих найкращих синів України.

Вибори в Сяніцькім повіті відбулись, як доносять польські часописи, спокійно (?) і без ніяких важнійших подій, „przy dużym udziale ruskiej ludności", а для приміру вистарчить навести тільки одно село нашого повіту Тирява сільна, де до перших виборів, себто до польського сойму не явилась „z tejto spokojnej i zadowolonej ludności" ані жива душа, так що для запрошення до виборів вислано до того села „тільки" дві сотні війська (кінниці), котре то запрошення мусіли бідні селяне оплатити кількома метрами збіжа. Подібно відбувались вибори і по инших селах. Інтелігенція, а передусім священство, без огляду на партії, заховались солідарно з Українцями цілої Східної Галичини, з малими вимками таких, як батюшка з села Добрани, С. І., котрий яко перший поспішав до „ur-ny", несучи для погощення прибувшого польського поліціянта „бакунець" зі словами: витайте милі гості і приймітъ — чим хата богата, тим рада, але і цему батюшці треба це вибачити, бо — як сам каже — побили його небіщики Німці по голові, коли ще перебував „для ідеї" в Талерґофі; дивно тільки, що перем. епископ держить таких душпастирів на селі, де безуслівно здавбись ліпший провідник для народа.

Гідним запримічення є і це, що у вище згаданого батюшки мешкає Полька, котра в чисто українськім селі є учителькою, хоч сама не дуже сильна в українській мові, так що до дітей говорить виключно по польськи, називаючи їх „hajdamakami". Цю то учительку держить у себе згаданий батюшка на харчі і помешканню і в своїй гостинности посуваєсь так далеко, що ціла його родина говорить для тої то учительки навіть між собою по польски.

Ревізії без кінця.

Третя з черги ревізія в останньому часі у Львові відбулася дня 12. ц. м. рано в домі п. Баковичевої, вдови по священнику. Після кількагодинного перешукання мешканя, стриху та перекопавши пивницю, поліцаї з агентами відійшли з нічим.

З Перемишлянщини.

В селі Утіховичах арештувала поліція селянина Івана Кушніра на донос одного хруня. Кушніра вивезено до Бережан а опісля в Тернопіль. Закид: противиборча агітація. Після двох тижнів його пущено на волю.

**Присилайте датки на політичних вязнів до Тов. „Краєвий Союз Кредитовий", або до Тов. „Дністер" з допискою: на вязнів! — У Львові є ще кількасот арештованих Українців! — В першу чергу найблизші рідня і села повинні прийти з помочею!**

# Після польських виборів у Східній Галичині.

### Косівщина.

Ходять денеде балачки — мовляв: „ми не сподіялися, щоби Гуцули так голосували". А ніхто не питає, яка причина в тому? Ніхто не бере на увагу р. р 1919 і 1920, коли то Гуцулів стріляли гірш худобини, катували у страшний спосіб, неволили кров свою пити, рабували, палили і пр. і пр.

Тому то й тепер, перед виборами, стали всякі посіпаки ширити вістки, що йдуть на села карні експедиції, за якусь там мниму провинку, а на доказ того, стали всюди списувати кватири, місцями прислали й військо (Косів 7. сот. піхоти, Стар. Косів пів сот. кінноти, Кути 1 сот. кінноти, Жабє — скорострілы, Річка 1. сот. піхоти а попри Черемош селами — граничарі). Крім того стали ще поліц комісарі (в Головах, Ясеневі й ин.) тягати б. арештованих за „Події на Гуцульщині" силою до переслухання, буцімто знову будуть арештувати — словом уживали всяких штучок, щоби налякали наш народ. Вкінці поарештувати та відставили до тюрми в Коломиї звиж 60 найсвідоміших селян й інтелігентів. Мимо того, не пішли всі до голосовання, як то трубіла „сусідська преса".

Замітне, що де були відозви презид. Петрушевича, там майже ніхто не пішов голосувати, дарма що сам староста Секерскі палицею гнав із хат (Стар. Косів, Смодне, Вербовець і ин.) — значить, слово Петрушевича, находить радий послух. Т. зв. „телеграми Петрушевича", приняті були легковажно і з насмішками. І мимо того, що „телеграми" як і всякі ин. відозви мусіло стерегти як ніч так день по двох людей (навіть у місті Косові) біля кождої, десь вони зникали, а на їх місце являлися дійсні від Петрушевича. Картки до голосування носили по хатах місцеві Польки (між ин. і жінка старости), за що платили по 150.000 їм. Провокатори, як Дзюбей, Лисанюк і ин. платили від голосу тисячі марок, давали асигнати на 4. q дров і т. п. Инші діставали концесії на крамниці.

Коли арештовані вийшли на волю, власти змінили жандармів і перенесли старосту до Стрия. Тепер він висилає обіжники до громад, щоби робили протести проти перенесення, мовляв „п. староста добре дбає за народ" (безпідставні труси, арешти, карні експедиції і т. к.). Та не знати, чи це вдасться.

А п. староста продовжає свої подвиги. Коли хотіли забирати військо з Косівщини, заявив, що без війська не буде урядувати, бо небезпечно. (Його-ж стереже все трох жовнірів). І населення мусить дальше їх годувати.

Тепер розписав бранку (списи казав зладити громадам ще перед виборами); грозять опірним розстрілами, паленням хат, побоями і т. п.

Та якось не дуже то слухають старости (дарма, що їх преса пише, буцім то наші самі просяться до війська), бо в перший день бранки зі села Хімчин прийшло щось трох інвалідів на близько сотки покликаних, із Кобак ні один на 90 покликаних і т. д. Староста післав до згаданих сіл карні експедиції, які привели ледви по кількох під багнетами.

В самому Косові впали на иншу думку, бо ніччю перед речинцем постягали жандарми поборових із ліжок Горбового Петра, Тимкова Дмитра, Феркуняка Михайла й І. Кабина, Боєчка й ин. та в ночі таки й асентирували. Дивне тільки, що говорять буцімто це не асентерунок а побір „добровольців" (для замилення очей).

*Гуцул.*

# З польських справ.

### Позапарляментарний кабінет. — Даровскі премієром.

Вчора відбув президент Нарутовіч конференцію з представниками клюбів, щоб поінформуватися про парляментарну ситуацію і на цій підставі визначити особу премієра та рішити, чи уряд повинен бути парляментарний, чи позапарляментарний.

Більшість була того погляду, що парляментарна ситуація більшости клюбів іще не є настільки вияснена, щоб утворити парляментарний кабінет. Треба отож утворити фаховий уряд. Більшість клюбів згодилася на особу мін. Даровского як премієра. Теку закордонних справ одержав би Каз. Ольшевскі, дотеперішний делегат для польсько німецьких переговорів, міністром праці став би Густав Сімон, дотеперішний державний підсекретар, тека внутрішних справ осталаб на далі в руках мін. Даровского. Инші теки задержалиб дотеперішні міністри за виїмкою військових справ. — Останні телеграми доносять, що през. Нарутовіч уже підписав димісію кабінетови Новака і доручив мін. Даровскому місію утворення фахового, позапарляментарного кабінету.

### Пілсудскі стає „позір".

Б. начальник польської держави Пілсудскі привитав президента Нарутовіча зазначуючи, що приймає його в легіоновій блюзі, в якій перед 4 роками вступив до белведеру і в котрій Бельведер опускає. В промові сказав між иншим таке: „Пане Президенте! Я одинокий польський офіцир, що не ставав „позір" перед ніким. Сьогодні стаю перший раз „позір" перед тобою, як репрезентантом Польщі і підношу тоаст: „Перший президент Польші хай живе". Президент Нарутовіч підняв тост в честь Пілсудского.

### Кандидат на міністра внутрішних справ.

Польська преса доносить, що кандидатом на польського міністра внутрішних справ є Александер Скшиньскі б. посол в Букарешті.

### Ґратуляції англійського посольства для польського президента.

Польский президент Нарутовіч дістав ґратуляційні листи від англійського посольства з нагоди його вибору.

### Нота проти Польщі.

„Dzień Kowieński" обмірковуючи становище Ковенського уряду супроти Польщі стверджує, що між Литвою і Польщею істнує дальше воєнний стан. Литва не відкриє Німану для міжнародної плавби мимо того, що Рада амбасадорів уважає польсько литовську війну за скінчену і ставить умови від сповнення яких залежить визнання Литви de jure.

Цей самий часопис стверджує що литовський уряд консеквентно стремить до війни з Польщею.

### Зірвання комунікації між Польщею і Литвою.

Польське міністерство почт доносить, що в звязку із відмовою Литви приймати почтові посилки з Польщі, з нем 15. грудня припиняється всяку почтову комунікацію між Польщею і Литвою.

# Велика Україна.

### Кінець комедії.

Всеукраїнський зїзд совітів, який нині відбувається в Харкові, ухвалив урядове внесення, яке піддержала комуністична партія, про перетворення російської федерації в „Союз совітських соціялістичних републик".

До союзу належать чотири совітських републики — Росія, Україна, Білорусь й кавказька федерація. Столицею нової держави являється Москва. Дотеперішні підданства окремих совітських держав знищуються й натомісць встановлюється тільки єдине підданство С. С. С. Р.

Так само знищується окремі комісаріяти: закордонних справ, почт й телеграфів, шляхів, військове й фльоти. Ці комісаріяти будуть істнувати тільки в Москві й мають являтись спільними для цілої держави. Найвищою законодавчою владою являється союз совітів, який скликається один раз на рік.

### Всеукраїнський зїзд совітів.

На сьомий всеукраїнський зїзд совітів зїхалось 500 делегатів. Обглядові зїзду підлягає в першу чергу питання про союз совітських републик, а також питання про відновлення промисловости і організацію червоної армії. Зїзд розпочався промовою Фрунзе, після якої деякі делегати виступили з різкою критикою діяльности совітського уряду.

Особливо різку промову виголосив комуніст Рухімович, який просто заявив, що совітський уряд в останній час робить стільки помилок й дурниць, що за ними в його діяльности нічого иншого не видно. Подібний виступ Рухімовича примусив президіум зїзду перервати засідання, що позбавило можливости висловитись біля 50 промовців, які записались.

### Амнестія для кримських „зелених".

Таврійський ЦІК. оголосив повну амнестію для всіх „зелених", що переховуються в горах. Амнестовані повинні у двох тижневий термін віддати зброю сільським совітам й дати підписку про безумовне визнання совітської влади.

# Совітська Росія.

### Большевики про свою пресу.

Московські „Ізвєстія" публікують постанову „Центрального бюра працьовників преси". Подаємо з нього найцікавійші місця:

„В багатьох газетах часто стрічаються статті, фейлєтони, оповідання, рецензії і т.н., цілком не придатні для партійної преси. Не скрізь осягнуто належного добору оголошень в змислі рішучого недопущення на сторінках наших газет бульварно — балаганної і шарлятанської реклями.

Належній постанові важнійших виділів місцевого життя, зокрема виділу „Робітниче життя" перешкоджають переслідування з боку адміністрації (а часами також й місцевих партійних працьовників) співробітників й дописувачів газет".

„Питання про відповідальних працьовників для органів преси ще досі належно не розвязане, хоч ряд партійних комітетів виділив на газетну працю ряд високо-кваліфікованих працьовників. В більшости випадків постанови XI. зїзду партії про необхідність переводу журналістів-комуністів на газетну роботу ігнорується не тільки на місцях, але й в центрі. Часто журналістів переносять з редакційної роботи на адміністративну в цілях покарання. З другого боку несвідомих в газетній справі осіб, яких позбавляють адміністративно-господарської праці в цілях репресій, часто призначають до газет й журналів".

### Заборона докладу.

Президіум „Госплана" заборонив реферат Громана про становище Совітської Росії. Спираючись на статистичних даних, Громан приходить до висновку, що промисловість безперестанно руйнується, бо сама знищує свій основний капітал. Робітники, не зважаючи на всі збільшення платні, все ще не досягли прожиткового мінімума й шукають сторонніх заробітків. Урожай так само не висче урожаю 1920 року.

Упадком промисловости обяснюється зріст безробіття, вагання цін, а так само дорожнеча сільсько-господарських продуктів в порівнанні з продуктами промисловости і т. д. Імпорт совітської Росії досяг 70% імпорту довоєнних часів а експорт неповиж 5%, внутрішня продукція — 3%.

# Льозанська конференція.

### Справа національних меншостей.

Підкомісія для національних меншостей обмірковувала справу амнестії, ґарантії безпеки, свободи релігії, еміграції, справи військової служби, організації товариства національних меншостей та участь меншостей в Союзі Народів.

### Анґлійський король про Льозанну.

З нагоди замкнення парляментарної сесії король Анґлії мав промову, в якій висловив надію, що конференція в Льозанні принесе бажані успіхи, а перервана конференція в Льондоні буде продовжувати працю в Парижі. Дальше король зазначив, що прийшла пора мирного розвитку вільної Ірляндії.

### Горизонт проясняється.

З Льозанни доносять, що в нарадах конференції наступив перелом, який усунув всі непорозуміння. Декларація представників Туреччини дає запоруку, що грецько-турецький конфлікт буде вирішений мирним шляхом. Всі спірні квестії будуть полагоджені на засіданнях Союза Народів, до якого вступає Туреччина, як член тогож Союзу.

# РІЖНІ ВІСТИ.

### Пуанкаре про ситуацію.

На засіданню французької палати Пуанкаре заявив, що політичні події в Льондоні й Льозанні не дають жадної притоки для якого небудь занепокоєння. Загальна ситуація не погіршилася, а навпаки поліпшилася. В Льозанні приходить до порозуміння і відновлення війни є виключене. Франція не зречеться своїх домагань від Німеччини і Німці мусять сплатити свої довги та воєнні кошти, але з приводу того не може прийти до непорозумінь між поодинокими державами антанти.

### Болгарський університет.

В народньому театрі в Софії відбулось величаве свято ювилею болгарського університету. Сконстатовано, ще фреквенція на тому університеті зменшується що року. В 1919 р. було 8000 схухачів, в 1920. 4.800, а в 1922. 2.083 слухачів.

### Криза кабінету в Югославії.

Пасіч зрікся місії утворення коаліційного кабінету тому, що його старання не принесли бажаного висліду. Король припоручив утворення кабінету одному з членів демократичного клюбу.

### Зїзд словацької національної партії.

Дня 8. грудня відбувся в Турчанську зїзд словацької національної партії.

### З Константинополя до Франції.

Бюро Союза Народів відправи-

що перший транспорт російських вбігців з Константинополя до Франції. Другий транспорт вийде до Бельгії. Мається на меті забрати всіх Росіян з Константинополя до инших держав.

**Після виборів на Литві.**

Між усіми литовськими партіями прийшло до компромісового порозуміння в справі вибору президента. Спільним кандидатом на президента Литви є Леонас.

**Англійсько-німецьке зближення.**

„Льокальанцайґер" доносить, що між урядами Англії та Німеччини замітне значне зближення, особливо в справах позички та репарацій. Англійський уряд хоче взяти в свої руки ініціятиву в уділенню позички для Німеччини, коли кільки за неї дасть запоруку німецький промисловий світ.

**Конференція в Ризі.**

В Ризі закінчилася конференція в справі комунікації через Литву, Польщу, з болем відчує Франція, котра має для Польщі якнайщирійші почування приязни.

**Боротьба в Тріполіс.**

Льондон (ПАТ.) Райтер звідомляє з Мальти: З міродатних кругів зачу..., що з приводу численних наступів Арабів, підчас котрих відібрано Італійцям кілька сіл, італійські військові власти зарядили укріплення міста Тріполісу. Сподіються італійської контрофензиви.

**Раковський виїздить до Москви.**

Париж (ПАТ.) „Пті Парізієн" звідомляє з Льозанни, що делеґат совітської України Раковський у найблизших днях виїздить до Москви.

**Мирові прелімінарі.**

Льозанна. (ПАТ.) Представники союзних держав випрацювали мирові прелімінарі, котрі обіймають справу границь і проливів та економічні і фінансові питання. Управильнено останні труднощі в справі трибуції міжнародньої комісії охорони проливів.

**Американська позичка для Німеччини.**

Ню Йорк. (ПАТ.) „Герелд" пише, що група американських банкирів відбувши наради з Гардінґом і Гюсом, прийняла плян позички для Німеччини в висоті півтора мілярда долярів.

**Справа відшкодувань.**

Ню Йорк. (ПАТ.) „Есошіейтед Прес" довідується: Півурядово дано зрозуміти, що Поанкаре й Америка схильні застановитися над пляном, який має на ціли управильнення питання відшкодувань.

**Німеччина платить.**

Париж. (ПАТ.) Комісія відшкодувань одержала останній німецький бон на суму 5 міліонів мар. в золоті призначених на заспокоєння бельгійського права першенства.

**Італійська преса про відшкодування.**

Рим. (ПАТ.) Значна часть італійської преси обговорюючи справу відшкодувань і міжсоюзних довгів, констатує, що Франція є зовсім в праві, коли не хоче вирекстися певних своїх прав, признаних їй версальським договором, для невеликих обітниць.

**Кабінет Пасіча.**

Білгород. (ПАТ.) Кабінет Пасіча зложив присягу.

**Паризька конференція.**

Париж. (ПАТ.) Вольф. Льондонський кореспондент „Пті Журн" пише, що в деяких політичних кругах переконані, що паризька конференція предвиджена на 2. січня, може бути відложена з приводу подорожі канцлера скарбу Болдуїна до Вашінґтона.

**Англійські війська покидають Деблін.**

Деблін. (ПАТ.) Англійські війська покинули оконечно місто.

**Троцький в справі Бесарабії.**

Рига. (ПАТ.) З Москви звідомляють, що Троцький на останньому засіданні революційної воєнної Ради заявив, що коли Румунія обстоюватиме задержання Бесарабії, то Росія сконфіскує всі державні румунські скарби, евакуовані свого часу до Росії.

**Чужі представництва у Владивостоці.**

Льондон. (ПАТ.) Райтер з Владивостока. Совітське правительство позволило англійському, американському, італійському і німецькому консулятови та австрійському Чера. Хр. виконувати свою діяльність. Зате французький, бельгійський, швайцарський, голяндський, польський, данський, чехословацький, фінляндський і естонський консуляти є зачинені.

**Америка в справі Европи.**

Льондон. (ПАТ.) Райтер з Вашінґтону: Як звідомляють часописи, в кругах добре поінформованих запевняють, що Зєд. Держави в найблизшому часі піднімуть важний крок в справі положення в Европі і що крок цей спричинить скликання конференції економічного господарства до Вашінґтона.

**Італійська плавба на Чорному морі.**

Рим. (ПАТ.) ВКБ. Італійська делеґація в Москві звідомляє, що російське правительство позволило на італійську плавбу на Чорному морі.

**Амнестія в Італії.**

Рим (ПАТ.) ВКБ. Рада міністрів рішила оголосити ще перед святами амнестію для каригідників, котрих допустилися підчас домашніх боротьб, викликаних революцією фашистів.

# ТЕЛЕҐРАМИ.

**Народні Збори 20. грудня.**

Варшава (ПАТ.) О год. 15·30 марш. сойму Рачі скликав засідання конвенту сеніорів. Обговорювано поло... в звязи з убивством през. Нарутовіча. Народні Збори уневелено скликати на 20. ц. м. год. 12 в полудне.

**Похорон шефа ґен. штабу.**

Варшава (ПАТ.) „Курер Варшавскі" пише: Маршалка Йосифа Пілсудского покликав міністер військових справ у порозумінню з Радою міністрів на становище шефа генерального штабу.

**Кондоленційні телеґрами з приводу убивства п.ез. Нарутовіча.**

Варшава. (ПАТ.) З приводу вбивства президента Річипосполитої, марш. сойму, заступаючий президента Річипосполитої, одержав кондоленційну телеґраму від президента французької републики: „Глибоко обурений підлим атентатом, котрого жертвою стався президент Річипосполитої, вважаю відповідним висловити Вам зворушені вислови мого співчуття з приводу жахливої втрати, яка діткнула Польщу. — Мілеран.

Крім цього през. Ради міністрів одержав кондоленційну телеґраму від Пованкаре.

**Звід. преси про вбивство Нарутовіча.**

Відень. (ПАТ.) Недільні часописи присвятили вступні статті вбивству през. Нарутовіча. „Н. Фр. Пр." добачує в убивстві доказ злочинности. „Арб. Цтг." добачує в убивстві Нарутовіча скріплення реакції і фашизму. „Н. Вр. Тгг." вважає вбивство першого през. Польщі тяжким нещастям для молодої польської републики.

Прага. (ПАТ.) „Чех. сльов. република" м. и. пише: Враження вбивства Нарутовіча мусить бути за границею величезне, тимбільше, що йде про републику молоду, яка має багато неприятелів. Трагічна смерть президента це тяжка моральна втрата і шкода для міжнар. положення Польщі.

Рим (ПАТ.) Стефані. Вістка про вбивство през. Нарутовіча подана тамтешньою пресою, викликає велике враження. Преса всіх напрямків з обуренням осуджує огидливий злочин, підчеркує вимовний дум пок. президента і патріотизм.

Париж (ПАТ). „Журналь" пише: През. Нарутовіч був людиною вельми зрівноваженою, що виїдяки повній безсторонности був би довів до забуття минулі події. Злочин убивства цього страшний і без сенсу. „Пті Парізієн" пише, що велике нещастя, яке розвістило

# НОВИНКИ.

— **Перемиське купецтво і польські свята.** Нам пишуть: В Перемишлі, як і на всіх землях, що остають під польською займанщиною, примушує польська поліція до замикання українських склепів в латинські свята. Так було й 8. ц. м. Але українські купці оперлись поліційній самоволі і продержали склепи отвертими до 6 год. вечером. На другий день прийшла депутація українських купців і промисловців до поліції, де дотичний комісар по довгих розговорах признав слушність українському становищу, виправдуючись наказом з горн. Делеґація удалася до інспектора праці, який теж погодився з її становищем, після чого усталено, що українські купці і промисловці в Перемишлі обовязані замикати свої підприємства тільки підчас 5 польських державних свят (Новий Рік, перший день Різдва і Великодня, 3 мая і Божого Тіла) позатим вільно їм працювати без перепон.

— **Привіт з вмі.** О. Іван Дидик, декан і парох в Нараєві, бувший шеф душпастирства при Нач. Ком. Гал. Армії, по 3-літнім побуті в неволі, повернув на днях з Проскурова до Галичини, відси шле всім другам і знакомим щирий привіт і поздоровлення.

— **Якків перед судом.** Замісць спростовання калюмній кинутих „Рідним Краєм" на о. Л. Куницького, внесено через канцелярію д-ра М. Янковича судовий позов о клевету.

— **Хронічна недуга.** Польське міністерство залізниць комунікує: Беручи під увагу нагальний спадок польської марки в жовтні і листопаді, що потягло за собою підвисшення усіх цін і коштів удержання, міністерство польських державних залізниць переказало тарифовому комітетови державної залізничої ради до опінії проект підвисшення від 1. січня так особових як і товарних тариф о 100 процент. Тарифовий комітет висловився більшістю голосів за підвижкою обох тариф, покищо тільки о 50 процент з тим, що в січні піддасться їх новій ревізії.

— **Неімовірне.** „Слово Польске" яке так завзято обороняє конституційні статті тоді, коли вони йдуть по лінії інтересів його партії а поборює їх ще завзятійше, коли інтерес партії суперечить конституції і законности взагалі, бере тепер в оборону розшалілу брідську товпу, яка насильно вдерлася до дому брідського Жида і в одній з його саль улаштила каплицю. Бо кінець кінців ціла ця справа, яка в Европі бескандалилаб не тільки партію але цілу державу, на думку „Слова Польского" в ніякому випадку не колідує ані з кодексом ані етикою. „Бо само заняття дому якнебудь не легальне, не було всеж таки публичним насильством, бо там ніхто не вдерся силою (?) але вірні на вістку, що там сталося чудо (!!) увійшли до незамкнутої каплиці і заявили (що за куртуазія!), що Бог і їх релігійні почування не позволять уже віддати дому Жидам". Уявім собі, як би на подібне „чудо" відважились... Жиди.

— **Видалювання російських втікачів з Польщі.** Польський міністер внутрішних справ видав обіжник до влад другої інстанції, щоби перед днем 1. марта 1923. р. вислати з Польщі усіх втікачів, які приїхали нелеґально до Польщі.

— **„Хоробрий" ротмістр перед судом.** Передучора почався перед польським військовим судом у Львові процес проти ротмістра 6. полку польських уланів Евгена Ковнацкого, який вславився своєю вайчою хоробрістю в боротьбі з т. зв. „українсько-большевицькими бандами" в Східній Галичині. Акт обвинувачення зосовується в тому, що Німці звали коротко „Feigheit vor dem Feind" і ставили перед полевий суд.

— **Партійний податок вложили у польських марках.** Мечислава Осовська Львів 1000, Антоніна Яскулякова Чортків 1000, о. Андрій Галандюк Болехів 750, Іван Чиелик Дубровка 1000, о. Александер Капустинський Мельниця 1000, о. Яків Яхно Заколоть 500, о. Володимир Винярський Іванівка 5000, о Стефан Онишкевич 1000, о. А. Рудницький 500, о. В. Косевич 500, о. П. Городецький Ляхівці 1500, Захар Підлуцький 500, нот. Жуковський 1000, ветер. Бачинський 1000, Ом. Гординський 540, Богдан Еліяшевський 2000.

— **Вп. Передплатників в Чехословаччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

— **Звертаєтьсе** увагу нашої суспільности, щоби сирі шкіри з кун, тхорів, видр, лисів, котів і т. п. продавати лише нашій українській фірмі: Петро Карпяк, Львів вул. Куркова ч. 11а. 945 25—30

# ОПОВІСТКИ.

**Замісць прийняття в дня Іменин** зложив дир. Микола Заячківський на ціли: політичних вязнів 10.000, інвалідів 10.000, воєнних сиріт 10.000; Захоронки 10.000; Т-ву „Зоря" для терміноторів 10.000 разом 50.000.

За редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

По конфіскаті — наклад другий.

Ч. 42. Почтову належність оплачено гуртом. Львів, четвер 21. грудня 1922. Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.

Конто почт. щад. 143.322.

Адр. тел.: „Свобода" Львів.

Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.

Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА

Місячно в краю 2900 Мп.

ЗА ГРАНИЦЕЮ:

В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фн., Італії 10 лірів, Німеччині 5000 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 чеш. корон, Румунії 50 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 5.000 кр. Зміна адреси 100 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 150 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

## Смерть неграмостности!

Два тижні минуло, як тов. „Просвіта" враз зі своєю „Комісією для поборювання неграмотности" і „Українське Педагогічне Товариство" видали поклик до цілого народу і візвали його до походу, який мав попровадити український народ „з неволі темноти — до сонця свободи".

До сього поклику приєднуються „Народній Комітет", начальна управа української народньої трудової партії і видає наказ усім повітовим організаціям, організаторам і мужам довіря, щоби поклик культурно-освітних інституцій найшов повне поперття з боку членів трудового сторонництва.

Тут пригадуємо ще раз, що належить звертатися по всі інформації до тов. „Просвіта" — Ринок ч. 10 II. пов., а воно при помочі своєї комісії вкаже на потрібні підручники, букварі, методичні правила, необхідні при веденню таких курсів.

Сьогорічну діяльність на культурно-освітнім полі треба вести безумовно під кличем нищення аж до коріння, безпощадного, безмилосерного нищення неграмотности серед нашого народу. Наша неграмотність — це страшна колода на дорозі до правдивого поступу, велика перепона у боротьбі за належні нам права, причина неповного розуміння українським загалом усіх культурних завдань громадянства.

Кажемо: загалом. Бо на наше щастя наш народ у великій переважаючій частині дав в останніх роках докази так великої зрілости, якою можемо гордитися перед усім світом. Всеж таки істнує ще поважна скількість населення, котра зовсім непричасна у великій визвольній боротьбі. Винні ньому ріжні обставини, та найбільша причина лежить таки в неграмотности. Тому неграмотність йде на руку всім ворогам народу. Тому в поневолених народів неграмотність тішиться найбільшою опікою пануючих верств і пануючого народу. Тому її ми мусимо поборювати, мусимо нищити, мусимо усмертити неграмотність серед нашого народу.

Успіху нашої праці ми певні. Тільки охоти, зрозуміння ваги справи й охочих рук до праці.

У Львові, дня 15. грудня 1922.

За „Народній Комітет"
Начальну Управу української народньої трудової партії

*Др Володимир Бачинський*, голова.

*Михайло Струтинський*, секретар.

**Присилайте датки на політичних вязнів до Тов. „Краєвий Союз Кредитовий", або до Тов. „Дністер" з дописскою: на вязнів! — У Львові є ще кількасот арештованих Українців! — В першу чергу найблизші рідня і села повинні прийти з помочею!**

## Народній Зїзд заборонений!

Президія Дирекції поліції у Львові візвала до себе голову „Народнього Комітету" д-ра Володимира Бачинського для списання протоколу про намірене скликання Народнього Зїзду, себто конгресу української народньої трудової партії.

Одночасно заявлено п. голові, що польська поліція видає заборону відбуття Народнього Зїзду на основі § 6. закона про збори (з р. 1867) тому, що на її думку Народній Зїзд загрожує публичній безпеці і публичному добру. В разі скликання Нар. Зїзду будуть ужиті всі поліційні засоби, щоби не допустити до його відбуття.

Як мотив такої постанови польська поліція подає протипольське і протидержавне становище української народньої трудової партії.

**Присилайте складки на пресовий фонд на ин. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —**

## Східна Галичина.

**її доля в руках Поляків. — Написав Генрі В. Невінсон.**

В „Manchester Guardian" (London Edition) ч. 28.805 з грудня 1922 читаємо отсю статтю:

„Коротка нотатка в „Таймсах" з останнього тижня пера їх варшавського кореспондента, може легко переочена. Вона повідомляє нас, що процес проти 39 комуністів, обвинувачених о заговір проти польської держави, розпочався в'второк у Львові, столиці Східної Галичини і — як сподіються — потреває понад 4 тижні. Кореспондент додає: „Без входження у питання національного похоження у Східній Галичині загально признається, що є се простір під польським пануванням політично як найбільше невпорядкований і що він становить прибіжище для невдоволених комуністів і еміса-рів з Росії і України". Лишім покищо на боці обвинувачення комуністів. Назви чоловіка комуністом і повісь його — отсе провідна засада майже всіх правительств сьогодня, коли лише хто небудь справляє їм клопіт. Моїм теперішним завданням є піднести саме справу національного положення Східної Галичини, в яку кореспондент „Таймс-а" відмовляється входити.

Є се річ високої ваги для мира у Середущій Европі, щоби се питання було тепер видвигнене і вирішене. Східна Галичина з її метрополією Львовом і її кріпостю Перемишлем, і одно і друге місто добре нам відоме з часу війни, була колись багатою провінцією Австрії. Вона лежить на північний схід від Карпат, поміж західною Галичиною і Буковиною і межує далі на сході з російською Україною. Вона має приблизно 5½ міліонів мешканців, з яких майже 75%, Українці, а решта Жиди і Поляки. Українці є тої самої раси і мови, що населення російської України, лише релігійно є уніятами, признають верховну владу Риму, ріжняться лише мало від римо-католиків під оглядом ритуалів і церковних звичаїв. При кінці війни подавляюча більшість населення установила демократичну республику Східної Галичини і силою відпирала польські анексійні посягання. Дня 25. червня 1919 Найвища Рада дозволила польській армії окупувати часово сей край для оборони перед загрожуючою совітською інвазією, одиноковож з обітницею, що політичне становище має бути порішене через Найвищу Раду в згоді з бажанням населення. В слідуючім мировім договорі в Сан-Жермен (19. вересня 1919) Найвища Рада переймила від Австрії всі суверенні права над Східною Галичиною і визначила її границі проти Польщі через т. зв. „лінію Керзона". Отже тут не може бути сумніву дотично сього, що суверенні права посідає Найвища Рада, а не Польща, яка від трьох років робила найбільші зусилля з метою анектувати цей край для себе власної користи. В консеквенції Союз Народів три рази (лютий 1921, вересень 1921 і вересень 1922) завзивав Раду Амбасадорів (наслідників Найвищої Ради), щоби вона приняла міри в цілі давно вже обіцяного вирішення, але до сьогодня без успіху. Причин сього зволікання може легко догадуватися сей, хто слідив за взаємінами між Францією і Польщею і хто знає, що нафтові терени, які тягнуться здовж підніжа Карпат, від Санча аж по Буковину, є уважані за найбагатші в цілім світі.

„Але підчас коли Найвища Рада з якої би то не було причини зволікає з вирішенням, Поляки завзято працюють, щоби вирішити се питання

Се населення, яке складається головно з малих хліборобів, могле бути легко поневоленим на якийсь час через польські війська, заосмотрені модерною зброєю, достарченою одною більшою державою. З того часу, як вони (українські селяне) залишили опір, уповаючи в обітницю Найвищої Ради перед більше як трьома роками, вони витерпіли скрайні обиди і переслідування. Поляки поділили Східну Галичину (як вони кажуть „Малопольщу") на три воєвідства, втілені до Польщі; вони позакладали кольонії з імігрантів з нутра Польщі по цілім краю; вони позамикали українські школи і інституції; вони виключили Українців від університетів; згідно з моїми найновійшими примими інформаціями з краю вони тримають там тепер понад 15.000 українських інтелігентів без слідства в тюрмах; минулого року вони уладили примусовий перепис населення, показати, як нечисленним є українське населення; а з початком сього місяця (дня 6. листопада) вони перевели

„Всім просвітним і касовим товариствам, аматорським кружкам, приватним гуртам та особам, що мають на думці уладити для своїх членів і ширших кругів традиційний

**„Маланчин вечір"**

поручаємо спеціяльно на той вечір пра- значену 1296 1—?

**„Новорічну навну"**

сценічну поему Д. Николишина, яка гідно заповнить останню точку програми новорічної забави та розбудить поважнішу думку. Набути можна скрізь по книгарнях за 200 мп., або в „Загальній Книгозбірні (Коломия, Д душульских 18) долучивши належитість за порто. Гроші можна пересилати почтовими значками в листі.

Тими способами вони надіялися запровадити польське володіння в сім краю як доконаний факт на випадок, як би Найвища Рада найшла колись вільну хвилю взяти під увагу сю справу.

Українці що правда протестують, оскільки безпомічний нарід, ошуканий злою волею нашою і инших великих держав, ще протестувати може. Навіть під примусом голосувала менше як четвертина виборців, включаючи Жидів і осілих або свіжо спроваджених Поляків. Українці без перерви апелюють до Ради Амбасадорів, в якій засідає один представник нашого краю. Їх домагання є короткі:

### Промінь надії.

„Коли помимо протестів як з боку Українців, так і самого Союза Народів Рада Амбасадорів все ще відмовляється виступити активно, то Сх. Галичина може мабуть поки що привитати один промінь надії, який щойно заблиснув. На першій Мировій Конференції, а опісля в маю 1919 представники Америки сильно обстоювали право самоозначення сього краю; а тепер як я бачу з американських часописей, б. президент Вільсон оголосив свій намір зробити незалежність Сх. Галичини першим пунктом своєї програми, коли він вступить назад в публичне життя. В одній вашингтонській газеті з перед трьох тижнів я читаю: „адвокатська фірма Вільзона і Кольбі, яка складається з б. президента Вільсона і бувшого державного секретаря Бенбріджа Кольбі, приняла як клієнта провінцію Сх. Галичину. Поминувши вже інтересність, звязану з особою адвоката, і клієнт також є одинокий в своїм роді". Як би воно не було, але муситься також взяти під увагу, що українські голоси в Зєдинених Державах числять — як кажуть — не багато менше, як один міліон, а в Канаді приблизно 300.000. Воно справді

буде ганьбою, коли яка адвокатська фірма — хоч би дистинґована — має бути завізвана боронити перед імперіялістичними затіями малий европейський нарід, якому наша Найвища Рада вже обіцяла свободу".

* * *

З приводу статтей на тему польських виборів у Сх. Галичині зі всіми прольоговими і епільоговими наслідками і „додатками", поміщених в „Daily Herald", звернувся дня 1. грудня листом до видавця „приятель Поляків" п. І. Г. Гарлей. Метою того листа: „опрокинути" факти, подані „Daily Herald-ом". І. Г. Гарлей подає за польськими „джерелами" таку статистику: На близько 5 міліонів населення Сх. Галичини було управнених до голосування 2.054 тисяч, а голосувало 852.497, що пояснюється тим, що в Сх. Галичині є аж 48 прц. неграмотних. Арештованих перед виборами було тільки 1142 осіб, а не 20 тисяч. Всі арештовані є обвинувачені о „бандитизм і саботаж".

Не знаємо, звідки п. Гарлей взяв цифру голосуючих, яка в нього виносить 852.497, коли польські джерела подають її на 763 тисяч, себто 37 прц. всіх управнених. Годиться додати, що у виборчу територію входить кілька західно-галицьких з польською більшістю повітів (виб. округ Перемишль), які дали 59 прц. голосуючих, тим самим підносячи штучно загальний відсоток голосуючих. Поминаємо всякі „чуда" при голосуванню і „цифру" управнених, яка теж являється фантастичною (на ділі є далеко більшою), бо галицько-українське громадянство, не беручи участи у виборах, байдуже ставилося до списків управнених до голосування, не контролювало вірности вписів, а тим самим поле до фентазії було необмежене. Щож до „аргументу" неграмотности, запозиченого поквапно у п. Бузека via польська амбасада, то варто було би, щоби п. Гарлей познайомився з відношенням голосуючих до управнених у Сх. Галичині при перших і других виборах загально голосування в Австрії. На всякий випадок тоді „неграмотні" української Галичини (східної) перевисшили своєю громадною участю „грамотних" виборців західної (польської) Галичини. Варто також, щоби п. Гарлей порівнав відношення голосуючих до управнених у Сх. Галичині з таким же відношенням на Виленщині (понад 60 прц.), де хиба важко допустити більший відсоток грамотних, як у Сх. Галичині. П. Гарлей повинен довідатися, що на суто польській території в тзв. Королівстві польськім немає більшого відсоткаграмотних, як у Сх. Галичині, а прецінь там відсоток голосуючих не дасться порівняти із Сх. Галичиною. А крім того взагалі отвором стоїть питання, чи неграмотність має який небудь вплив на участь або неучасть у виборах, коли взяти на увагу, нпр. крайно анальфабетичну Румунію або Росію.

„Апольогія" п. Гарлея не проминула безслідно на сторінках „Daily Herald-а". Дня 7. грудня забирає там голос п. Вальтер Г. Фулер, який дивується відвазі п. Гарлея, що спираючись на звідомлення польської преси, твердить, немовто у Сх. Галичині все було в порядку. П. Фулер для ілюстрації тверджень п. Гарлея приводить донесення „Дзенніка людового" (офіціяльного органу польської соц. дем. партії у Львові) з 15. листопада, а саме:

[illegible]

день в доповняючій команді в Тернополі а в слід за цим мали би бути вивезені на всяку евентуальність аж на Поморє до бараків і там заприсяжені.

[illegible]

Так удалося їм виловити частину призивних, яких в асисті війська і поліції спроваджено до Тернополя. Тут признано всіх здібними до польського війська і після перегляду староство покарало всіх оріченням з 15. грудня п. р. ч. 7552/п. карою арешту по 8 днів, а саме за переступство з § 3. зак. з 20. лютого 1920 р. В. З. Р. П. ч. 20.

Покарані по думці повисшого закона є отсі призивні: Дмитро Хабло, Василь Петрик, Микола Крушельницький, Йосиф Сорочинський, Пето Боднарчук, Михайло Задорожний, Дмитро Бріль, Микола Ковальчук, Павло Вальків, Михайло Потіша, Петро Галушка, Пето Башнек, Василь Гарматій, Іван Дацко, Йосиф Задорожний, Петро Задорожний, Михайло Собчишин, Микола Павлик, Михайло Задорожний.

Всіх названих відставлено сейчас до арешту повітового суду в Тернополі так, що не дано їм використати ніяких засобів правних.

Треба зазначити, що повисший закон, на підставі якого політична влада їх покарала, обовязує лише на території бувшої російської держави а виключено виразно в повисшім законі обовязуючу його силу на території бувшої Австрії (§ 15.) Також на території бувшої Росії виконання повисшого закона належить до судівництва. Тому діється різка аномалія, коли закон, який зовсім не обовязує і який навіть в разі його обовязуючої сили міг би виконувати лише суддя, виконує політична влада і то ще в той спосіб, що поліційний агент староства засуджує, а поліція сейчас під штиками відставляє до судових арештів.

**Рогатинщина.**

На день 13. грудня мали зголоситись до побору села: Кнігиничі, Долиняни і Явче. Вже день перед тим вислав комендант станиці в Кнігиничах Левіцкі до тих сіл жандармів, які скликали хлопців і заохочували, щоби добровільно зголосилися

Ще того самого дня приїхали в село жандарми, щоб „poskrómić" і під багнетом відставити непокірних. Кількох забрали силою з дому, причім трьох побили, а саме: Дмитра Домкова, Івана Муляка і Длитра Бойка. Після промови до них у відомій формі „kabany", bydło przeklęte, hajdamaki" і т. п., відпроваджено їх до Городенки, де комісія узнала їх „zdolnymi". Инших не дістали ще до рук, та після того вступу можна сподіватися, як з ними поступлять.

**Товмаччина.**

Нагло заповіджена бранка ур 1900 і 1901 до польської армії всіх без огляду на народність розпочалася в Товмачі 11. грудня. Першого дня явилися з Товмача лише 46 Жидів і щось 3 Українців

Староство зарядило погоню за неявившимися. Військові патрулі і поліціянти ловили по хатах і улицях цих що неявилися до бранки і завозили фірами до бранки. Всіх не виловили. Другого дня виловили патрулі 6 з Петрилова, а 24 не могли зловити, з Братишова виловили 24, а 26 не зловили, з Антонівки не явився ані оден, бо близько ліс. Староста лютився, вів суперечку з війтами, що вони агітують за Україною, та кричав „або я згину, або шляк вас трафить".

вислало староство цілі компанії піхоти день скорше до громад, з яких слідуючого дня мали піти до бранки. В ночи ловили жовніри новобранців і держали під арештом до рана, а рано фірами завозили наче арештантів до бранки. І так в Надорожній, Грушці, Хотимірі, Озерянах і по всіх громадах ловлено при помочи цілих компаній війська новобранців і завожено другого дня до бранки.

967 АДВОКАТ
Д-р Володимир
Бачинський
переніс адвокатську канцелярію з Підгаєць до Львова і веде її при ул. Косцюшка ч. 1 а біля „Народної Гостинниці".

# Б. президент Вільсон і справа державної незалежности Східної Галичини.

„Рускульта" подає з Ню-Йорку:

Потверджується вістка, що адвокатська канцелярія б. президента Зєдинених Держав В. Вільсона і б. державного секретаря Бенбріджа Кольбі взяла на себе оборону перед світовими правовими установами справи державної незалежности Східної Галичини. На найблищім засіданню Ради Амбасадорів представник Вільсона виступить з відповідним рефератом. Польсько-американський „Рекорд цодзенни" пише, що Вільсон буде домагатися відірвання Східної Галичини від Польщі.

Кольбі збірається знову виїхати в цій справі до Европи. В тій цілі, як подає „Америка", був він уже недавно в Льондоні, де говорив з з льордом Керзоном. Звідси їздив до Парижа, де стрінувся з членами Ради Амбасадорів і Союза Народів.

Американські кореспонденти звертались в справі точного вияснення східногалицького питання до польського і чехословацького представництва в Америці. В польськім представництві їм заявили, що Українці Східної Галичини хочуть відірвати цей край від Польщі і викликати там повстання проти польських властей, одначе Польща збірається виступити перед Европою з заявою, що вона занявши цей край, завела там лад, зорганізувала адміністрацію і що незалежно від всього вона має відносно Східної Галичини окрему угоду з Совітською Росією і Радянською Україною.

Канцелярія Вільсона приступила до видання періодичних інформаційних бюлетинів про східно-галицьке питання.

Скріплення впливу демократичної партії в Зєдинених Державах, в якій Вільсон являється одним з вождів — по думці „Нюйорк Геральда" — надає східногалицькому питанню нове значіння.

**При зміні адреси просимо не забувати подати і попередну свою адресу.**

# Військова бранка у Сх. Галичині.

**Тернопільщина.**

В тернопільськім повіті розпочалась 11 ц. м. так звана добровільна бранка, яка відбувається в той спосіб, що на села впадають військо і поліція, виганяють призивних з дому і на зараквірованих фірах привозять до бранки. В Тернополи після перегляду „здібні до війська" дістають посвідки, що добровільно зголосилися до бранки.

Остання „бранка" це на думку тутешніх Поляків, призвичаювання населення до польської державности, отже, щоби не стрічати більшого опору, постановили новобранців не заприсягати. Зате новобранці мали би зголоситися в означений

# Ревізії, арешти, тюрма.

**Голодівка в „Бриґідках" закінчена.**

Нам пишуть з тюрми:

Голодівка політичних вязнів з Долинщини і Стрийщини в числі 49 (а не 46, як подала „Свобода"), розпочата у вівторок 12. п. м., покінчилася в пятницю 15. п. м. о год. 11. перед полуднем. В „Бриґідках" явилися особисто прокуратор і слідчий суддя із запевненням, що слідство буде покінчене до двох, а найдальше трьох тижнів. Хочемо вірити, що судові чинники додержать даного слова.

При тій нагоді складаємо щиру подяку оборонцям д-р Володимирови Бачинському і д-р Левицькому, котрі відвідали нас в тюрмі та просили компетентні чинники о дальшу інтервенцію в нашій справі.

**Золочівщина.**

В Новосілках арештовано дня 1. падолиста ц. р. студ. прав Володимира Менцінського на донос, що „buntuje młodzież w czytelni". На ділі він робив в читальни проби церковного хору. Арештованого відставлено до маґістратської тюрми в Золочеві, звідки дня 6. падолиста пущено на волю.

**Рогатинщина.**

Перед виборами арештовано в с. **Книгиничах** селян Вас. Хомина, Юрка Цюпяка, Дмитра Держача, Мих. Ворону і Вас. Жигаля; в с. **Явчу** селянина Ковальова; в с. **Загірю** Андр. Кузика і Ів. Гуньовського; в с. **Васичині** Хому Тараса і Мих. Величка; в с. **Підмихайлівцях** селянина Маркова. Всі обвинувачені за противиборчу агітацію, пересиділи в тюрмі в Бережанах по двайцять і кілька днів, і аж після голодівки вийшли на волю.

**Турка-щина.**

В **Ясеници** замковій арештував жандарм 25. жовтня ц. р. при всіданню до поїзду місцевого учителя Волод. Панаса, привів назад до його мешкання і після точної ревізії, яка очевидно нічого не виказала, відставив на поліційну станицю в Розлучи, а звідси до Турки, де находились вже арештовані о. дек. Венгринович, о. Федевич, о. Мартинович, І. Заліщук і В. Сенець. В ночі приведено ще арештованих учителя Д. Великановича і сел. Кричковського. Всіх відставлено до арешту окружного суду в Самборі, де до комнати, що могла помістити 5 осіб, впаковано аж 19 політичних вязнів. Всім ставлено за вину противиборчу агітацію, а зокрема п. Панасови закидувано наслідком донесення місцевого війта, що агітував в 1920 р. проти збірки на умундурування польського війська. На підставі рішення львівської апеляції пущено його дня 14. листопада ц. р. на волю. Всеж таки дня 22. листопада арештував жандарм п. Панаса на ринку в Турці і в повітовій команді поліції відфотографовано його та зроблено відтиски пальців. Опісля його звільнено.

**Ярославщина.**

Дня 25. жовтня ц. р. переведено в Мякішу новім п. Ярослав ревізію у о. Й. Ліщинського і студента Льва Цвека, допитуючись чи, належить до „боївки". Обох арештовано, крім того селян Івана Степанка, Ворону В. і Івана Коваля. Всіх відставлено до Перемишля.

**Сокальщина.**

Вже на кілька тижнів перед польськими виборами в Сокальщину спроваджено баталіони піхоти і шкадрони кавалерії, які розміщено по громадах, знаних зі своєї національної свідомости.

почались численні арештування видніших громадян в Сокали і повіті, яких на підлі доноси провокаторів в нелюдяний спосіб арештовано та не подаючи цілі, ані причини вивезено до тюрми у Львові.

В Сокали увязнено в сей спосіб студентів, Івана Трісу, студ. Занька, д-ра Василя Ріпецького адвоката в Сокали, якого аж по двох тижнях звільнено з тюрми, коли стверджено, що увязнення його наступило в наслідок безпідставних денунціяцій місцевої вшехпольської мафії.

В селі Спасові арештовано учителя Чарнецького, управителя місцевої коопер. та трьох селян членів упр. сеї кооперативи, з яких одного Коваьчука поліція в звірській спосіб скатувала; звязали йому руки і били залізним прутом по пятах, так, що нещасна жертва кілька разів мліла в наслідок тих побоїв.

Арештовано учителя Ляшука Василя зі Старгорода і кількох селян з Зубкова, яких через кілька днів передержано на поліції в Сокали і аж по виборах звільнено.

Спеціяльну увагу поліція звернула на громаду Тартаків, село загально знане зі своєї свідомости, де всі члени виборчої комісії зрезигнували.

За се арештовано членів виборчої комісії, а то Івана Гудиму, Михайла Лаха, Косину і Глушка, яких три тижні вязнено невинно в Бригідках у Львові, а відтак звільнено, не виказавши їм ніякої вини. В тійже громаді арештовано в наслідок підлої денунціяції провокатора цілу родину Рубашевських, якої одного члена по зьвірскім скатованню, та студента Климчука.

В Ульвівку арештовано пароха о. М. Карпяка, якого через цілий день передержано на поліції в Сокали, а відтак звільнено під загрозою нового арештування, якби населення його парохії здержалося від голосування.

В Шарпанцях арештовано учителя Томчука, якого безпідставно через місяць передержано в Бригідках.

В Цеблові поліція з приказу староства розігнала гімназійні курси, ведені від кількох літ, а названі демократичною владою хайдером; дім, який селяне приготовили до науки своїх дітей, поліція запечатала, а учителя курсів студ. Метрипулу і Ситніцького арештувала і вивезла до Бригідок.

Крім отсих випадків арештовано багато инших осіб, яких імен і назвищ досі не вдалося провірити.

**Шліть жертви на будову памятника на могилі Леся Мартовича до Пов. Тов-а Кредитового „Віра" в Раві Руській.**

# З Волині та Холмщини.

**Тепер після виборів все більше.**

По всіх закутках Волині, завдяки тому, що ані одна польська партія не здобула хоч би одного мандату до сойму і сенату, —

В ковельському повіті членови громадського українського виборчого комітету д. Штойна — загрожується, що йому буде те саме, що й Луцкевичу Маркові. На Горохівщині паньствова поліція бійкою змушує людей признаватися до поговнення „надужить" при виборах. У Луцькомуж повіті, де здавна вже судить за вибори багато людей в арешті, почалися нові увязнення людей, що далекі були від усякої політики й відомих лише як культурних працьовників. На приклад арештовано селян з Луцького повіту: Глущука Андрія, Тандрика Трохима, Панченка, Черняка, Чечорука та инших. У вязницях над українськими вязнями збиткуються; бувають випадки, що для них навіть харчів не приймають. А прокуратура, замісць приспішення слідства, кпить з нас: за випущення на волю кожного поодинокого вязня, вимагається двайцять міліонів марок. (Що правда, при безвартісности польської валюти це небагато, бо кожен виборець-Українець варт більше 20 міліонів, але біда наша, що зруйновані економічно Волиняки взагалі не мають грошей). Арешти, залякування панують скрізь по Волині.

На Холмщині теж саме. Ось дня 11. грудня судили солтиса села Збереже — Володавського повіту — Степана Прилепу. Не дивлячись на те, що на суді прокуратор відмовився попирати обвинувачення, обвинуваченому запав присуд: чотири місяці вязниці.

Необхідно, щоби посли з Волині та Холмщини починили кроки, аби тероризуванню нашого люду покладено було край.

*Волинк.*

# Велика Україна.

**„Союз соціялістичних републик".**

Згідно проєкту реорганізації державного устрою РСФСР., принятому харківським віздом вищим урядовим органом републик має бути союзний зїзд совітів, який скликається що року. Зїзд виділить з себе союзний виконавчий комітет, який виділить постійну президію. В склад цеї президії увійде по одному представникови від кождої з четирьох републик, які входять в склад союза соціялістичних републик. Вибори делегатів на зїзд совітів й до виконавчого комітету повинні бути пропорціональні. Постанова всеукраїнського зїзду має бути стверджена загально-федеративним зїздом в Москві.

**Цукрова кампанія на Україні.**

Виробнича кампанія цього року почалась з 30. вересня й по окремих районах проходить з утрудненням. Особливо є не сприятливим становище на Правобережжі, де дощі дуже перешкодили копанню й возінню буряків. Де які заводи з-за непідвозу буряків й браку палива примушені були спинитись. На Лівобережжі працює 18 заводів. Середня добова перерібка вагається в межах від 51 до 67 прц. передвоєнної, вихід цукру від 59 до 62,2 прц.

# „Хлібоїди" в соймі.

Дня 11. ц. м. після зложення присяги пок. Нарутовичем, зявився в соймі посол з Волині — Марко Луцкевич (випущено його з тюрми за кавцією) і звернувся до одного з соймових возних з домаганням викликати голову Українського Клюбу п. Васильчука.

Возний не догадувався, що перед ним посол. Думав, що це селянин зі Східної Галичини. Тому сказав до п. Луцкевича: Może lepiej niech się pan zwróci do posłów z właściaáskiego ukraińskiego stronnictwa („хлібоїдів")?

З сього інциденту видно, що обслуга соймова дістала інструкції наганяти клієнтелю галицьким „хлібоїдам".

Коло льокалю клюбу галицьких „хлібоїдів" стоїть постійно чотирох поліцаїв, переодягнених по цивільному і береже цінні особи п. послів. Навіть невеличкий шлях з клюбового льокалю до салі засідань супроводжає кождого з них один з ангелів-хоронителів.

„Хлібоїди" видали у Варшаві відозву до „Українського Народу Галицької Землі".

Як видно зі стилізації, відозву редагував Мелітон Твердохліб, який на спілку зі адвокатом з Долини Северином Данилевичем пробують капіталізувати хлібоїдське підприємство. Оба вони сидять тепер у Варшаві і витоптують кожний поріг, за яким сподіються найти хапатню. Цікаво, що найшли вони дорадників поміж деякими осібняками з окруження нещасного Петлюри, які тепер стоять на услугах польської дефензиви.

У відозві галицькі хлібоїди обіцюють українському народови богато варшавських благодатей, починаючи з автономії.

Відозву підписали: Іван Дутчак, Семен Мельник, Іван Кравчишин і ославлений Омелян Залуцький. Немає підпису ксьонжуня Ількова. Його патрон граф Розвадовскі є ворогом і автономії, отже попяхач побоявся втрати ласки пана графа.

**Платіть партійний податок!!! Присилайте на адресу! „Кравевий Союз Кредитовий" у Львові, Ринок 10., вкл. кн. ч. 5.000. Жертводавці понище 500 мк. будуть оголошені поіменно!!**

# З польських справ.

**Жалоба.**

З приводу трагічної смерти през. Нарутовича на урядових будинках і будинках посольств у Варшаві на знак жалоби опущено прапори до половини маштів. В суботу й неділю театри й місця розривок були позачинювані. Відкликано музику в кофейнях і ресторанах. На вулицях був у неділю дуже незначний рух. У Львові не грали музики на публичних місцях й відкликані були спектаклі в суботу, а по части і в неділю.

**Конференції.**

Тимчасовий заступник президента маршалок сойму Рагай відбув у неділю ряд конференцій із представниками майже всіх польських партій. — Президент міністрів ген. Сікорскі мав рівночасно конференцію з Вітосом, потім із Барліцким (П. П. С.) і Тугутом (провідником „Визволеня").

**Невиразна позиція міністра військових справ ґен. Сосновського?**

„Курієр Львовскі" звертає увагу на невиразне поведення міністра військових справ ген. Сосновского підчас останніх подій у Варшаві. На днях „ендецької революції" ген. Сосновскі не був в столиці, а перебував, як кажуть, у своїх тільки-що куплених величезних (20.000 моргів) добрах у Познанщині, де „захворів" — імовірно на подібну „хоробу", на яку „хворів" уже бувший мін. Новак у день заприсяження погибшого през. Нарутовича. Увагу звертає те, що „Жечпосполіта" почала була нападати на ген. Сосновского з приводу його закупна величезних маєтків, але чомусь-то негайно замовкла. Ген. Сосновскі взагалі перестав займатися міністерством від якогось часу і сидить у Познанщині, де його щиро приймають всупереч тамошної ненависти до всяких „пришельців". — Все це значно підривало довіря до генерала в лівих соймових кругах.

**Люде, чи звірі?**

Під таким заголовком „Дзенник Людови" подає ось яку новинку: Револьверовий замах на президента держави побіч щирого обурення й журби о будуччину суспільности й держави, яку „світла" часть суспільности пхає в обійми злочину, викликає на жаль те-ж доволі часті прояви радости.

На улицях, у трамваях чується довірочні розмови, з яких пробиває почуття радощів, чи полекші. В кругах, вихованих на лектурі „Слова Польского" й „Жечпосполітої" задоволення.

Нам доносять, що в одній інституції біорова панна танцювала на вістку про душегубство. Один кружок старшин улаштував пиятику в честь душегуба. Таких проявів було більше. Не хочемо їх нотувати, що тільки огиду мусять вони викликати у всякого, хто не затратив іще людської гідности. От — звірі й нічого більше.

**„Чистка" в Варшаві.**

„Хвіля" доносить, що в неділю переведено ряд арештувань серед військових із найблищого оточення ген. Галлера та діячів антисемітського „кіенського" „Розвою". Ці арештування відбулися по докладній ревізії в льокалі „Розвою", яка дала дуже обтяжуючі матеріяли.

Ген. Сікорскі енерґійно реорганізує верховні круги адміністрації,

Усунено урядового комісаря Варшави Боженцкого, на якого місце прийшов Ануш, директора департаменту публичної безпеки Урбановича, замінено полк. Басром, начальника виділу Глінського, заступлено підпрок. Ястшомбом, референта пресового бюра Маньковського, якого місце заняв капіт. Лібіцкі.

### Знову кандидати на президента.

Ліві круги соймові лянсують кандидатуру Пілсудського на президента Річпосполитої.

Пілсудскі вагається в рішенням, уважаючи, що його праця в армії під цю пору більше доцільна.

„Хієна" запропонувала Пястовцям утворення „народової" більшости для вибору президента. Є чутки, що „Хієна" вважає компромісовим „народовим" кандидатом проф. унів. Моравського.

Говорять одначе, що серед людовців узяли верх елементи, які вважають ганьбою всяке зближення до „Хієни". Ці елементи радше готові розбити єдність клюбу, ніж піти на згоду з ендецією.

„Визволенє" виступає з власною кандидатурою в особі дуже енергійного був. міністра шляхів Бартля.

Говорять, що гр. Замойскі повідомив „Хієну", що не бажає кандидувати на президента.

Соціялісти висунули кандидатуру Войцеховського.

### Жиди і наші вибори президента.

„Хвіля" доносить: В неділю відбулася нарада жидівського клюбу, на якій одноголосно рішено, що жидівській репрезентації не вільно на народніх зборах уступити перед терором „Хієни". Більшість заявилася за тим, щоб не консентуватися підчас вибор'в президента, а навпаки всею силою поперти лівицю проти „Хієни". Остаточне рішення западе сьогодні.

### П. П. С. наближується до „Бунду".

„Хвіля" доносить: Загальну увагу в політичних кругах звернено на зближення П. П. С. до жидівського соціялістичного „Бунду". Вже підчас похорон'в жертв мин. понеділки „Бунд" був офіціяльно заступлений, а Шальом Аш знаменитий жидівський письменник зложив в імени американського бундівського дневника „Форвертс" вінок із білих і червоних рож. Видко, що П. П. С. приходить до переконання, що всю демократію без уваги на національности треба зєднати в боротьбі з реакцією.

### Пілсудскі шефом ген. штабу.

„Курієр Варшавскі" доносить: Міністер військових справ у порозумінню з радою міністрів покликав Пілсудського на пост шефа генерального штабу.

### „Маю довіря до своїх земляків."

„Курієр Польскі" подає подробиці слідства в справі вбивства през. Нарутовича. Оказалося, що президентови відраджувано їхати на виставу. На це през. Нарутович відповів, що не хоче бути вязнем і додав: „Маю довіря до своїх земляків". Коли-ж оточення стояло на своїм, сказав: „Якщо мене убють, швидче це все скінчиться". Не бажав би тільки слухати свисти й крики, що понижують маєстат Річипосполитої.

Убийник през. Нарутовича Елігіюш Невядомскі буде поставлений під наглий суд. Заховується спокійно, не уявляючи собі ганьби свого вчинку. Оказується, що Невядомскі аж до останнього часу був шефом одного департаменту міністерства культури і штуки, постійним співробітником „Жечпосполітої" і відомим шовіністом. І з такої людини сьогодні „Хієна" робить божевільного, щоби зняти з себе одвічальність!

### Враження за кордоном.

Чужинецькі уряди надсилають польському урядови кондоленсійні телеграми, які дуже рішуче висказують обурення з приводу вбивства през. Нарутовича.

Відомість про це вбивство подане італійською пресою викликало велике обурення серед італійської публики. Преса без ріжниці партій різко висказується про злочин.

„Нас Фрає Прессе" бачить у чині душегуба прояви здичіння, як і від часу війни опанували Европу.

„Відки-ж узялося, що божевільний, що поповнив атентат, якраз Нарутовича вибрав, чому президент мусів згинути вже в перших годинах своєї влади? — Є це нічого иншого як проклята ненависть, яка затроює атмосферу. Як небудь не називалися би носителі цієї ненависти, фашисти, чи як инакше, скрізь відроджують вони подлість і затемнюють людські мозки, грозючи завернути двацяте століття назад у варварство та звертаючися проти тих, що пропагують толеранцію й примирення народів. Тому згинув як раз Нарутович. Нарутович згинув, бо змобілізовано похід підростків проти „жидівського президента". „Чистий" отой похід ненависти повів ген. Галлер, що ненавидить Пілсудского — а Нарутович був прихильником Пілсудского, — за претекст приймаючи те, що Нарутовича вибрали голоси національних меншостей. Ген. Галлер, той, що організував заворушення на Шлеську, кондотієр, який уміє посвятити всі етичні засади, щоби задоволити свою ілюзію фальшивого героїзму. Варшавська трагедія — це симптом для сьогоднішної Европи і симптомом є те, що поляг „якраз скромний учений, прихильник мира й порозуміння".

Не менше ярко висказується „Арбайтер Цайтунг", уважаючи варшавське душегубство за доказ скріплення реакції й фашизму у всій Европі.

Теж і чеська преса живо висказує своє обурення з найбільшими похвалами висказуючися про особу през. Нарутовича.

**Не дайте голодувати найкращим синам народу! Читайте списки тисячів арештованих українських громадян і спішіть з допомогою! У львівських арештах сидить кількасот Українців, для яких варить обіди кухня Комітету Допомоги політичним вязням. Привозіть харчі до кухні: „Народній Дім" у Львові! Постачайте всіх харчевих припасів для тих, що в голоді і холоді сидять по польських вязницях!**

# РІЖНІ ВІСТИ

### Туреччина вступає до Союза Народів.

На одному з засідань льозанської конференції заявив Ісмед Паша таке: „Після заключення мира Туреччина готова негайно вступити до Союза Народів. В справі контролі на морю треба порозумітися спільно, але під тою умовою, що суверенність Туреччини не буде нарушена. Туреччина понесла немало втрат і жертв і тепер бажає мира. Всі національні меншости в Туреччині будуть мати забезпечені всі права. Всім політичним переступникам уділиться амнестія".

Заяву Ісмеда Паші принято в Льозанні з ентузіязмом.

### Перед конференцією в Газі.

Як відомо в Газі має відбутися нова мирова конференція, на яку зїзджаються представники ріжних держав. З Москви виїхав Радек і Ротштайн, як представники совітів на тій конференції.

### Чехословацьке представництво у Ватикані.

В чехословацькому сенаті поставив соціялістичний посол Рашіль внесок скасування чеського представництва при Ватикані. Бенеш спротивився внескови і чеський представник виїхав до Риму.

### Димісія Поанкаре?

Французька преса доносить, що кабінет Поанкаре має замір податися до димісії. На місце Поанкаре мав би бути вибраний Тардіє. „Victorie" доносить, що дні кабінету Поанкаре почислені.

### Нові репараційні пляни.

„N. fr. Presse" доносить, що німецький уряд має предложити Антанті нові пляни сплат репараційних зобовязань. Тому новому плянови приписує преса велике значіння.

На засіданню англійських уніоністів Бонар Лоу заявив, що наслідком льондонських переговорів надії на полагодження справ репарації значно збільшилися.

### Грецько югославянські взаємини.

З Атен доносять, що взаємини між Грецією і Югославією значно поліпшилися. Заключено кілька договорів, які мають на меті зближити ті держави до себе на торговельному та політичному полі.

### Землетрус в Югославії.

В околиці Загребу та Білгороду дався чути легкий землетрус, який не спричинив жадних поважніших знищень.

### Після конференції розброєння.

Невдачу конференції для розброєння в Москві коментує преса ріжник держав на ріжний лад: Совітська преса приписує вину Польщі, яка відносилася до совітів ворожо і з недовірям; представник Польщі князь Радзівіл, який повернув з Москви до Варшави, скидає вину на большевиків, які бажали при помочи конференції поширити свої впливи та загрожували незалежности сусідних держав. На його думку Польща не може підписати договору, силою якого большевики наложилиб свою контролю на польську републику. Невдача московської конференції скріпила звязки поміж Польщею і прибалтійськими державами і зміцнила обережність тих держав у відношенню до большевиків.

### Польська делеґація повернула до Варшави.

Дня 17. грудня повернула до Варшави польська делеґація на конференцію в Москві на чолі з кн. Радзівілом.

### Болгарський конзуль про Тракію.

Болгарський конзуль у Варшаві Н. Бачев в розмові з кореспондентом „Русспресса" заявив: Болгарія стежить з увагою за вирішенням справи проливів та Тракії. Договір в Ноні позбавив Болгарію доступу до моря, після чого Болгарія втратила доступ і через Дедеагачську пристань до Егейського моря. Севрський договір передав Тракію Греції, яка і так посідає численні пристані. Тракію заселяють переважно Турки, по части Болгари та Греки, супроти чого тільки автономія тої области моглаб вдоволити населення. Держави Антанти хотять передати східну Тракію Туреччині, а західну Греції. Такий поділ зменшить значіння Деде-агачу для Болгарії і збільшить вартість чорноморських пристаней, супроти чого Болгарія буде домагатися свободи всіх проливів для держав.

### Внутрішне положення в Болгарії.

Заворушення, які були вибухли в Болгарії вже здавлені. Арештовано багато офіцирів армії Врангля, обвинувачених в антидержавному русі та в контакті з болгарською опозицією. Богато офіцирів тоїж армії прогнано поза кордони Болгарії. В звязку з тим представник російської еміграції Потрясов покинув Софію.

До Софії приїхав представник большевицького Червоного Хреста і совітського уряду.

**ЗП. Передплатників в Чехо-Словаччині присимо отсим складати передплату за наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавн. Спілки „Біло" у Львові, а нас повідомити листівкою.** — *Адміністрація.*

# НОВИНКИ.

— **Конфіскати.** Останнє (41) ч. „Свободи" сконфісковано за деякі місця вступної статті, за частину інформацій про замах на Нарутовича і за дописі з краю.

— **Після вбивства президента** на знак жалоби у Львові припинено кінотеатральні вистави, замкнено театри і деякі каварні. У всіх каварнях замовкла музика. На вулицях збиралася юрба населення, яка ріжно коментувала замах на президента.

— **Напад на вулиці.** Минулої неділі на вулиці Клепарівській напали місцеві апаші на Самуеля Гаммерштока і смертельно поранили його ножами. Причиною нападу було суперництво в любові.

— **Засуд в наглому суді.** Дня 16. грудня о год. 10 в наглому суді у Львові прочитано засуд кари смерти через повішення на Миколу Латошинського, обвинуваченого в убивстві лісничого в Реклинці. Засуд мав бути виконаний о год. 1 в полудне а о год. 12 прийшла з Варшави відповідь про уласкавлення засудженого. Як відомо, акт уласкавлення підписав президент Нарутович кілька хвилин перед власною смертю. Засуджений на смерть Латошинський приняв вістку з Варшави з великою радістю.

— **Кольоністи гуляють.** В селі Голосковичі в Брідщині на двірських обшарах розсілися кольоністи Мазури. Наш Українець, хоч голодний землі, приняв їх зі спокоєм, а навіть допоміг їм побудувати загороди. Тепер ті кольоністи стають пострахом для спокійного села. Мимо „wyższości ich zachodniej kultury" — як звикли говорити їх опікуни „na kresach", Українців провокують, називаючи їх „kabanami", „hajdamakami", викликують авантури, грозять рушницями, а навіть ріжуть ножами. В часі весільного селону напали парубки Мазури на дім родини Ксьондзиків, де відбувалося весілля, счинили авантуру, серед котрої ножами покалічили Максима Сороку, а на весіллю родини Мишуків, одному з музикантів поранили голову і лице так, що його обкервавленого і в непритомнім стані відвезено домів.

— **Пожежа у Львові.** В суботу вибухла пожежа при вул. Кльоновича ч. 18 у Львові. Причиною пожежі була необережність господині при запалюванню лямпи. Згоріло умебльовання в кімнатах, після чого пожарна сторожа зльокалізувала огонь. Підчас пожежі тяжко попеклась Катерина Пегонь, яку відвезено до лічниці.

— **Заборона публичних видовищ.** В звязи з забороною уладжування публичних вистав, львівська дирекція поліції пояснює, що всякі видовища, як представлення в театрах, кінотеатрах, концерти, музичні продукції в каварнях і ресторанах ітд., мають бути здержані у второк, як у день перенесення тлінних останків бл. п. президента Річипосполитої Нарутовича з Бельведеру до Замку і в пятницю, як у день похорону.

— **Святочні ферії** у всіх державних школах Сх. Галичини тріватимуть від 21. грудня 1922 до 10. січня 1923 включно.

— **Підвисшення телеграфічної таксиси.** З днем 15. грудня б. р. дирекція почт і телеграфів підвисшила оплату за телеграми в такій висоті: 1) за звичайну телеграму 80 мп. за слово, найменше 800 мп. за 10 слів; 2) за кожде дальше слово 80 мп. плюс 20 мп. за бланкет та 80 мп. за почвітування, 3) за телеграму термінову 240 мп. від слова, 4) за оплачену відповідь найнизше платних 820 мп.

— **З судової сали.** Перед судом присяглих в Перемишли станув дня 9. ц. м. Дмитро Хархаліс, господар з Яворова, обвинувачений в злочині публичного насильства з § 87. в. к. Злочину сего мав допуститися в той спосіб, що в січни 1919 р. мав обвинувати фальшиво чотирьох яворівських Поляків перед Українською Владою за перетинення телеграфічних дротів, чим спричинив їх арештування і увязнення. Розправа тревала повних два дні, переслухано около 20 свідків. По виводах оборонця д-ра Загайкевича присяжні судді заперечили вину обвинуваченого, почім трибунал проголосив вирок увільнюючий.

— **„Фашисти" при роботі.** У Львові щораз частійше трапляються по ночах випадки зривання українських шильдів. Прим'ром — д-ровн І. Курівчеви зірвано вже в черги другий шильд.

— **Вп. Передплатників в Чехословаччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Легіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

— **Пригадуємо, що Надзвичайні Загальні Збори „Союза Українських Інвалідів"** відбудуться дня 22. ц. м. о год. 4. по полуд. в селі „Бесіди". Справа дуже важна тому всі, кому на серци доля наших інвалідів, повинні прийти!!! XXI 1—3

**Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкладки. 40.000.**

# ТЕЛЕҐРАМИ.

### Найгірше враження в Італії.

РИМ (ПАТ.) Вістка про вбивство президента Г. Наруговіча викликала тут якнайгірше враження. Часописи означують, що Польща не доросла ще до цього, щоби правити сама собою. Партійні боротьби продовжуються там на взір давньої Польщі, котра наслідком інтриг і внутрішніх сварів була засуджена на поділ. Визначні особистости в ватиканських кругів порушені глибоко вісткою про вбивство, не зуміли одначе укрити почувань розчарування на точці польської політичної мудрости і польської державної рації. Італійська преса підчеркує, що Польща, яка щойно вдобула це, що її визнано законоправною державою з мировими тенденціями й демократичними принціпами, фактом доконаного вбиства сама заперечує свою політичну дозрілість. Вістка про замах на болгарського міністра внутр. справ, яка наспіла рівночасно з вісткою про вбивство през. Наруговіча, влекшила італійській пресі перевести анальогію між політичною акцією в Польщі і політичними методами на Балкані. Часописи присвячують особі пок. президента прихильні статті і спомини, зазначуючи, що дякуючи його характерови, знанню й довшому побутови в Швайцарії давав він запоруку, що держава би був у своїй політиці принціпів справді демократичних.

Рим (ПАТ.) Орган фашистів „Джорнале ді Рома" кінчить статтю, присвячену вбивству през. Наруговича: Польща є зараз у критичному положенні. Дві зоружені, поборюючі себе партії, найочевидній ще не здають собі справи з цього, що Польща окружена ворогами, може устоятися виключно на власних силах. Противно, вони, мабуть роблять усе для ослаблення країни. Польща виступає тепер яко нова небезпека конфліктів. Росія й Німеччина певно не чуються на радощах, бачучи, що діється в Варшаві. Так як у минувшині, партії в Польщі поборюють себе без опамятання, затоплюючи край у повній дезорганізації.

### Памятник Наруговичеви.

Варшава. (ПАТ.) „Пшегл. Віч." звідомляє: Артисти-пластики на вічу ухвалили одноголосно заініціювати будову памятника для вшанування бл. п. през. Наруговіча.

### Враження в Швайцарії.

Льозанна. (ПАТ.) Вістка про трагічну смерть през. Наруговіча відбилася голосним відгомоном у всій Швайцарії, роблячи в тут. громадській думці глибоке враження. Всі часописи пригадують тісні звязки, які лучили покійного зі Швайцарією, другою його батьківщиною, котрій присвятив кілька десяток літ своєї успішної праці, окружений пошануванням, признанням, почестями й авторітетом, доходячи до почесних урядів. Пок. на становищі мін. загр. справ виявив себе найліпшим Поляком, горячим патріотом, а смерть його проймає жалем не лише всіх Поляків, але й усіх приятелів відродженої Річпосполитої Рішучо — пише „Журн. д' Женев" ніхто не був відповіднійший зайняти це високе становище, на котре покликано бл. п. Г. Наруговіча.

### Льозаньска конференція не буде перервана.

Ліфилд. (ПАТ.) Польрадіо. З Льозанни звідомляють, що там постановили не переривати конференції на Різдво, за виїмкою кількох святочних днів.

### Останній відділ англ. війська минув Ірляндію.

Дублін. (ПАТ.) Рейтер. Учера покинув останній відділ англійського війська вільну ірляндську державу, Населення маніфестаційно пращало військо.

### Америка проектує нові договори.

Льондон. (ПАТ). „Дейли Скеч" доносить із Вашінгтона, що през. Гардінг задумує за посередництвом амбасадорів Зединених Держав предложити в майбутньому два міжнародні договори. Вони мають по части заступити версайльський договір, відносно безпеки і світового мира та що до економічної відбудови головних заінтересованих держав. Один із цих договорів мали би підписати союзні держави, другий союзники і був. неприятельські держави.

### Новий югославянський парлямент.

Білгород. (ПАТ). ЧПБ. Нова палата числитиме згідно з новою виборчою ординацією не як досі 419 послів, але 313. А саме: Сербія 112, Боснія й Герцеговина 48, Хорватія 66, Славонія 55, Дальматія 16, Бачат 34, Чорногора 7, Білгород 2, Загреб 2, Любляна 1.

Білгород. (ПАТ.) На найблизчому засіданні скупштини буде відчитано декрет про розвязання парляменту. Вибори мають відбути ся протягом трьох місяців. Переведеться їх на основі нового виборчого закона, опертого на системі анальогічній до системи Гонда.

### Одного посла вибирає 40.000 мешканців.

Білгород. (ПАТ). Розвязання скупштини сподіються на 20. грудня. Нові вибори мається розписати 18. марта 1923.

### Мадярські фашисти.

Будапешт. (ПАТ). ВКВ. Відбулося перше засідання Союза мадярських фашистів. М. н. говорив пос. Фрідріх.

### Німецький амбасадор у Парижі.

Париж. (ПАТ.) Пуанкаре прийняв на послухання німецького амбасадора Маєра.

### Анґлійський мін. війни у Мільрана.

Париж. (ПАТ.) Вольф. Анґлійського міністра війни льорда Дерби прийняв учера президент Мільран.

### Товариство приятелів Туреччини.

Льозанна. (ПАТ.) Уконституувалося тут Швайцарське Товариство приятелів Туреччини. Предсе. товариства вручив Ісмедови паші почесну медалю.

### Представник Анґари в Царгороді.

Царгород. (ПАТ.) Прибув тут Аднам бей, представник правительства Анґори.

# Посмертні згадки.

**Евген Пава** *бувший отаман Української Галицької Армії, добровій українських збігців, помер на еміґрації дня 13. грудня ц. р. Похорон відбудеться в Ужгороді 15. грудня, заходами Комітету допомоги українським збігцями в Ужгороді.*

**Іван де Кипишин Бережницький,** стар. офіціял судовий, помер в Куликові дня 27. жовтня 1922 р. в 43. році життя. Померший осиротив жінку-каліку і 5-ро дрібних дітей. Яко вірний член Українського Народу натерпівся доволі за кращу долю України. Одинайцять місяців пересидів невинно за дротами на Домбю в 1919 р. і там утратив своє здоровля. Його праця не подобалася „сильним міра сего", від котрих нераз відчув їх тяжку руку. Жив коротко — а терпів багато. Умер як примірний християнин і добрий син України. В. Й. П.

# НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.


**Віденські Auto-Lack**

**торби, несесери і манікіри**

1136 поручає 6—12

**„НЕРПА"**

**спеціяльний маґазин шкіряних виробів і приладів до подорожі**

**ЛЬВІВ, вулиця ЛЕҐІОНІВ ч. 11.**

Будинок Земського Банку Кредитового


# ОПОВІСТКИ.

**Народний театр Тов. „Українська Бесіда" у Львові,** (Шашкевича 5.).

Четвер 21. грудня с. р. год. 7. веч. Ювилей О. Загаєвича! **„ГРІХ"**, драма на 3 дії В. Винниченка.

Білети продає раньше „Союзний Базар", (дім „Дністра") а в день вистави від год. 5 вечер каса театру. XXV. 3-3

—o—

**На пол. нужди** прислано до адміністрації збірку з громади Васиїв пов. Рава руська, **зложили:** по 1.000 мп. Мухи Насуп, Сандинський Мих., Вітик Теод.; по 2.000 мп.: Ремичка Спілка; по 500 мп.: Вітик Ів., Галамушка Прокіп, Гронда Дм., Стельмах Микита, Льорик Куба, Дмитерко Танас, Петрик Юрко, Банах Атан.; по 300 мп.: Шульган Марін, Стельмах Луць, Вітик Дан.; по 250 мп.: Дмитерко Ант.; по 200 мп.: Козак Гнат, Бігун Павло, Федорович Петро, Керецький Вас., Стельмах Теодор; по 160 мп.: Бігун Максим; по 100 мп.: Банах Гриць, Стельмах Мик., Петрик Олекса, Дзюбак Гриць Федорович Гриць, Ковалик Степан, Стельмах Клим, Дмитерко Гаврило, Капустяк Савка, Дмитерко Іван, Ковалик Микола, Льорик Филип, Федорович Максим для 4 (чотири) кг. пшона. 1-1

**На „Рідну Школу"** зложили Вп. п. Франц і Степан Хомяки зі Самбора 15.000 мп., місто вінця на домовину бл. п. дворідного брата інж. Степана Мидляка, за що щиру подяку складає Головна Управа У.П.Т. IX 1—1

**Пантійний податок зложили в польських марках:** студ. Іван Біднинський Сокаль, о. Теодор Курчаба Острів 2.500, студ. Любомир Охримович Яніа 3.000, Северин Тузик 3.000, Тадей Коушинський 3.000, о. д-р Андрій Іщак 3.000, Роман Губель 3.000, Осип Скобель 3.000, Михайло Пастушак 3.000, Степан Бабюк 3.000, о. Прокіп Тис Ременів 5.000, о. І. Хавелко Хмільно 1.000, Ст. Андрусишин Остова чорний 1.000, о. Лев Залужний Заланів 2.000, о. М. Дорош Бзовиця 1.000, о. Й. Ліщинський Мякіш 1.000, М. Воробець Коршів 1.000, д-р І. Саламаха 1.000, Яніна Посацька Ряшів 1.700, о. Бодянський 1.000, Т. Головацький Жидачів 1.000, Чубатий Львів 2.000, о. В. Скленкович 1.000, Чайківський Тарнів 1.000, д-р Ол. Царевич Тарнів 2.000, проф. Кміцикевич Тарнів 1.000, Т. Левицький Тарнів 1.000, В. Кенащук Луг 1.000. 1—1

# ЛИСТУВАННЯ.

(Запити і відповіди).

Хто знав би що про Олексу **Озимиевича** ур. 1902 р. в Дрогобичі, ученика VII. кл. гімн., що 1919 р. перейшов з Гал. Армією Збруч. і був в рахунковій школі у чет. Костева в Камянци Под., звідки звільнений від військової служби вертав 13./VIII. 1919, ще з одним товаришем з Борщівського пов. до Дрогобича — і дотепер нема про нього ніякої відомости — буде ласкавий подати зажурених родичам якунебудь відомість про нього на адресу: Стан. Озимкевич, старший податковий завідатель при Скарбовім Інспекторяті в Дрогобичі, вул. Міцкевича ч. 15. — Всі закордонні часописі прошу о передрук. 1310 1—1

# Дрібні оголошення.


**УРЯДНИК** державний, вдовець літ 48 з 2 синами 12—14 літ, середньовисокий, милої поверховности, лагідний, **пошукує** подруги — панночки або бездітної вдови літ 25—35, високої, кволої, інтелігентної, середньо богатої з буйним волоссям. Фотографія пожадана — котру під словом части звернеться. Поважні, **неконфіденціальні** зголошення під І. Овійник Масленці, почта Іосо. 1307 1—1

**УПРАВИТЕЛЯ,** зглядно старшого помічника до веденя корівного і сніданкового склепу пошукується. Зголошення слати: ВасильТерчиляк, Устє Зелене п. Іосо. 1303 1—3

**ВПРАВНОГО** солїцитатора-табулярисга пошукує канцелярія д-ра Кульчицького в Рудках. 1208 1—2

**ВДОВА ПО СВЯЩЕНИКУ** пошукує місця до заряду дому, найрадше у священика вдівця. Ласкаві зголошення Уряд парохіяльний в Товмачку п. Коломия.

**ГЛЯДАЮ ЛЕКЦІЇ** на селі в яких хоча ґімназіяльних. Ласкаві зголошення до уряду парохіяльного в Товмачку почта Коломия. 1292 1—1

**ВІЛЛЯ** о 6 кімнатах, кухня, будинок господарчий з пів морговою парцелею близько залізничої стації у Вониках сейчас до продажі. Відомість: вул. св. Петра ч. 9/II. у п. Полюгів від 2—4 по полудни. 1283 2—3

**КАРБІД,** клей, шелак поручає І. Борис Перемишль. 1269 2—5

**ХЛОПЦЯ** до господок на передвоєнне приїму. Зголошення з чемности у „Відбудові" ул. Словацького ч. 14. 1262 2-2

**МАРКИ ЗАКОРДОННІ,** збірки, запаси стало купує Евг. А. Щербак, вул. Вроновська 10. 1099 6—20

**КОЖДИЙ** Українець, особливо фаховець повинен бути членом Українського Будівельного Союза у Львові, ул. Осолінських, 6. Уділи по 5.000 мп., вписове 100 мп. XVI 2—10

**БАНДАЖИСТ** Поляк Самбір ілюстровані цінники даром. 994 15—30

## ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

## ПОДЯКА.

Політичні вязні з Винник складають отсим найщирійшу подяку всім тим Вп. громадянам Винник, які підчас їх увязнення, то є від дня 25/X. до 26/XI. несли їм матеріяльну поміч.

*Андрій Бялий, Ярослав Лепицький, Гавриїл Панасюк, Богдан Зелений, Зенон Зелений, Василь Дмитерко, Роман Тигла, Ярослав Йона, Теофіль Йона, Степан Копач.* 1300

## За винагородою!

**Володимир Гурко,** підхорунжий У. Г. А., виїхав в жовтни 1919. на В. Україну з табору в Deutsch Gabel через Румунію — хто знає що про нього, зволить повідомити Заряд школи в Яблінці нижній п. Турка н. Стр. — Закордонні часописи проситься о передрук! 1315 1—3

## Надзвичайні Загальні Збори

**Товариства Задаткового в Збоєві**

стоваришення зареєстр. з необм. порукою відбудуться дня 30. грудня 1922., о годині 10. рано в домі філії Т-ва „Просвіта".

Денний порядок:

1. Відкриття зборів і покликання секретарів предсідником.
2. Зміна статута в цілій основі.

Колиб о 10. год. не зійшлося відповідне число членів, вимагане статутом, то збори відбудуться того самого дня о 2. год. попол. без огляду на число присутних членів.

Збориа, дня 15. грудня 1922.

1317 За Надзірну Раду: 1-1

*Денис Лада* секретар. *о. Василь Кулик* голова.

## Надзвичайні Загальні Збори

„Торг.-промисл. Спілки" стов. зар. з обм. пор. у Львові, відбудуться дня 30. грудня 1922 о 7. год. веч., в льокали „Міщанського Братства" вул. Руська ч. 3. Порядок нарад: 1) Зміна статута; 2) Внесення і запити. — За Надзірну Раду: І. Чорній, голова; Ю. Сидорак, секретар. 1318 1—1

## ОПОВІЩЕННЯ.

Отсим подається до відома, що ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ СПІЛКИ ТОРГОВЕЛЬНО-РІЛЬНИЧО - ПРОМИСЛОВОЇ В КОЛОМИЇ,

відбудуться у власнім льокалі при вул. Костюшка ч. 35. дня 26. XII. 1922 р. о год. 11 рано а на случай браку приписаного числа членів того самого дня о год. 12 в полудне з тим порядком дневним:

1) Справоздання Дирекції за попередні літа 1919—1921.
2) Справоздання Комісії шконтрулючої з внесенням на уділення абсолюторії.
3) Злука з другим Товариством евентуально зміна статута.
4) Запити.

Білянс до перегляду в льокали Товариства.

НАДЗІРНА РАДА
Спілки торгов.-ріль.-промисл.
1211 в Коломиї. 1—1

## ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

**Т-ва „Народний Дім"**

стоваришення зареєстр. з обм. порукою

**в Перемишлі**

відбудуться в середу дня 27-го грудня 1922 о год. 4-тій попол. в комнатах Товариства „Віра" Побереже Пілсудского ч. 1 Предмет нарад.

Зміна статута Товариства „Народний Дім" в цілій основі задля узгіднення його з постановами нового кооперативного закона.

На случай неприсутности приписаного числа членів, нові збори відбудуться того дня о год. 5-тій попол. з тим самим предметом нарад, без огляду на число присутних членів.

Перемишль, дня 15. грудня 1922.

ЗА НАДЗІРНУ РАДУ:

Д-р Теофіль Кормош голова.
о. Михайло Ковальницький, секретар.
1312 1—1

## АРЕНДА ЦЕГОЛЬНІ.

Братство церковне при церкві Рожд. Пресв. Богородиці в Рогатині має до віддання в аренду цегольню. Глина першої якости, пісок і вода на місци безпосередно при цегольні. Околиця знищена, одже обороти великі. Віддалення до стації гостинцем 2 км. Чинш після умови, по можности б при продукції. Близші відомости в гр. кат. парох. уряді в Рогатині, куди з офертами до 25. грудня 1922. звертатися належить.

1309 1—2 *Управа Братства.*

## ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

**стов. „Буг"**

відбудуться в МИЛЯТИНІ СТАРІМ дня 31. грудня 1922 о год. 1-ій. Порядок

1. Зміна статуту,
2. Звіт за р. 1921 і 1922,
3. Вибір членів Надзірної Ради,
4. Внесення.

На случай браку комплету відбудуться другі збори о год. 2-ій тогож дня а уховали будуть рішаючі без огляду на число присутних членів. 1295 1—1

## Оповіщення!

## Звичайні Загальні Збори

Товариства

**„Академічний хор Бандурист"**

відбудуться в суботу 23 грудня 1922 р. в малій салі Муз. Тзва ім. М. Лисенка при вул. Шашкевича 5. о год. 6. веч. з отсим порядком денним:

1) Відкриття заг. зборів,
2) Відчитання протоколу Надзв. Загальних зборів,
3) Звіт з діяльности уступаючого Виділу,
4) Звіт контрольної комісії,
5) Вибір нового виділу,
6) Внески і запити.

ЗА ВИДІЛ:

*Осип Кліш* голова. *Федь Мучій* секретар.
1297 1—1

**Дня 25. грудня 1922.**
о год. 12. в полудне відбудуться

## ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

**„Народний Дім"**

торговельно-кредитової Спілки з обмеж. порукою в ЗАЛІЗЦЯХ в домі Василя Слабого в Залізцях з сим порядком:

1) Відчитання протоколу з останних заг. зборів,
2) Звіт з діяльности Товариства,
3) Зміна статута Товариства,
4) Вибір управи Товариства,
5) Внески членів.

Залізці, дня 14. грудня 1922.

ЗА УПРАВУ ТОВАРИСТВА:

1203 *П. Верніцький.*

## ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

**Тов. „Народний Базар" в Перемишлі**

відбудуться дня 23. грудня 1922. в льокали Міщанської Каси в Перемишлі, вул. Косцюшка 3. о год. 5'30 по пол. з отсим порядком обрад:

1) Відчитання протоколу з останніх заг. зборів,
2) Звіт управи з діяльности Товариства за послідний діловий рік,
3) Поділ чистого зиску,
4) Зміна цілого статута,
5) Вибір Надзірної Ради,
6) Затвердження внесення Надзірної Ради що до вибору Управи,
7) Внесення членів.

Колиб о визначеній годині не зійшлося вимагане статутом число членів, відбудуться другі Загальні Збори в тім самім льокали і з тим самим порядком обрад того самого дня о год. 6. по пол.

ЗА НАДЗІРНУ РАДУ:

*проф. Стефан Бобеляк,* секретар. 1313 1-1
*Д-р Вол. Загайкевич* предсідатель.

## ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

**Т-ва „Народний Дім"**

зар. стов. торг. пром. з обмеж. порукою

**в Щирци**

відбудуться в дни 28. 12. 1922. о год. 12. в полудне в салі Т-ва каси задаткової в Щирци з слідуючим порядком:

1) Відкритя зборів та вибір президії,
2) Звіт ліквідації з діяльности і рахунків за рр. 1914—1921,
3) Звіт контрольної комісії і внесення на уділення дирекції абсолюторії,
4) Зміна статута,
5) Вибір 7-мох членів Надзірної Ради,
6) Внесення членів. 1291

ДИРЕКЦІЯ:

*Вол. Могильницький* *Гр. Книш.*

# Для МЛИНІВ, ТАРТАКІВ

**як також всякого рода ПРОМИСЛОВИХ ЗАВЕДЕНЬ поручає по найдешевших цінах комплетні електричні уряджения, динамо, мотори, електро-телефони, жарівки**

**Бернард Панцер** Львів, — вул. Коперника 17.

## Надзвичайні Загальні Збори

**Краєвого господарсько-молочарського СОЮЗА в СТРИЮ**

відбудуться дня 30. грудня 1922. о год 11. перед пол. у власній його домівці.

Предметом обрад буде зміна статута, після вимог найновійшого державного закона.

Стрий, дня 16. грудня 1922.

НАДЗІРНА РАДА:

*О. Кость Петрушевич* голова. *О. Сілецький* секретар.
1314

## ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

**Спілки ощадности і позичок**

в ДЖУРИНІ

відбудуться в дни 24. грудня 1922. р. о г. 2 по пол. в льокалю п. Григорія Цепенди під ч. д. 52. в Джурині з слідуючим дневним порядком:

1) Відчитання попереднього протоколу.
2) Зміна статуту в усіх його параграфах в цїли узгіднення з кооперативним законом,
3) Вибір Управи і Надзірної Ради,
4) Внески.

*Братків,* секретар. *Гр. Цепенда,* предсідатель.
1294 1—1

## Надзвичайні Загальні Збори

**Спілки господ.-торговельної,**

стов. зареєстр. з обмеж. порукою

в ХИРОВІ

відбудуться в неділю дня 31. грудня 1922. р. о год. 1-ій по полудни в салі чит. „Просвіта" зі слідуючим порядком:

1) Відкриття Зборів.
2) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів,
3) Злиття Стоваришення зі Спілкою торговельною і задатковою в Хирові,
4) Зміна цілого статута в цїли узгіднення його з постановами кооперативного закона,
5) Вибір Надзірної Ради і затвердження нової Управи,
6) Внески і запити.

На случай неявлення відповідного числа членів о год. 1-ій відбудуться того самого дня, в тім самім льокали і з цим самим порядком другі Загальні Збори о год. 2-ій без огляду на число присутних членів.

Хирів, дня 15. грудня 1932 р.

*Франц Федорович, Іван Чуквінський,* голова. член.
1301 1-1

## Надзвичайні Загальні Збори

**Спілки торговельної і задатков.**

В ХИРОВІ,

стовар. зареєстр. з обмеж. порукою

відбудуться в неділю дня 31. грудня 1922. р. о год. 1-ій по полудни в салі читальні „Просвіти" зі слідуючим порядком:

1) Відкриття Зборів,
2) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів,
3) Злиття стоваришення зі Спілкою господарсько-торговельною в Хирові,
4) Зміна цілого статута в цїли узгіднення його з постановами кооперативного закона,
5) Вибір Надзірної Ради і затвердження нової Управи.
6) Внески і запити.

На случай неявлення відповідного числа членів о год. 1-ій відбудуться того самого дня, в тім самім льокали і з цим самим порядком другі Загальні Збори о год. 2-ій без огляду на число присутних членів.

Хирів, дня 15. грудня 1922.

1302 ЗА НАДЗІРНУ РАДУ: 1—1

*Іван Цар,* *Мих. Петрівський.*

## Надзвичайні Загальні Збори

**ТОВАРИСТВА ЗАДАТКОВОГО**

в КОМАРНІ.

Стоваришення зареєстр. з необм. порукою відбудуться дня 27. грудня 1922. р. о год. 1-ій сполудни в салі товариства зі слідуючим порядком нарад:

1) Відкриття зборів.
2) Відчитання протоколу з попередніх Зборів
3) Зміна статута.
4) Внескиі запити членів.

Коли на зборах не буде присутної спільности членів § 46 ст. тоді того самого дня з тим самім порядком нарад відбудуться другі збори о год. 2-гій сполудня, котрі без огляду на присутну спільність рішать звичайною більшістю голосів.

З РАДИ НАДЗІРНОЇ ТОВАРИСТВА ЗАДАТКОВОГО В КОМАРНІ:

*Ол. Пеленський,* *Мих. Колтун,*
За предсідателя. 1316 Секретар. 1-1

## Надзвичайні Загальні Збори

**господ. торговельної спілки**

стовар. зареєстр. з обмеж. порукою

В КРАКІВЦІ

відбудуться дня 24. грудня 1927. о 3-ій год. попол. в льокали чит. „Просвіти" зі слідуючим порядком денним:

1) Відчитання протоколу з попередніх Заг. Зборів,
2) Зміна статута в цїлости,
3) Внесення і запити.

В случаю браку комплету, відбудуться другі загальні збори з тим самим порядком денним о год. 5-ій попол.

Краковець, дня 6. грудня 1922.

1304 НАДЗІРНА РАДА. 1—1

## Надзвичайні Загальні Збори

**Народного Дому" в Белзі,**

стовар. зареєстр. з обмеж. порукою

відбудуться 29. XII. 1922 в Белзі о год. 1 в полудне в домі о. Сакса під ч. д. vis à vis парохіяльної церкви.

Порядок нарад:

1) Відкриття Зборів.
2) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів.
3) Справоздання з діяльности за р. 1922
4) Зміна статута в цїлій основі задля узгіднення його з постановами нового кооперативного закону.
5) Внесення і запити членів.

Білянс кожна переглянути в домі о. Л. Салука. На случай неприсутности пом. писаного статутом числа членів, Загальні Збори відбудуться того самого дня в тій самій домівці о год. 1 з полудня з тим самим порядком нарад а ухвали тих зборів будуть мали обовязуючу силу без огляду на число присутних членів.

Бела, дня 13. грудня 1922 р.

1305 ЗА УПРАВУ: 1—1

*о. Лука Салук,* *Теодор Ліськевич.*

## Надзвичайні Загальні Збори

Повітового

**Товариства кредитового**

стов. зареєстрованого з обмеж. порукою

**в Сокали**

відбудуться дня 30. грудня 1922 о годині 10. перед полуднем, а в случаю браку комплету о годині 11. перед полуднем в льокали стоваришення з слідуючим порядком денним:

1) Відчитання протоколу з послідних загальних зборів,
2) Зміна цілого статута,
3) Внесення і запити членів.

Сокаль, дня 12. грудня 1922.

*Созонт Гроздзаль* секретар. *Вітошинський* предсідатель.
1276 3-3

КІНОТЕАТР

# КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА

висвітлюють від 13. грудня ц. р. СЕРІЮ II. і послідну східного архитвору

„КІСМЕТ" СЕРІЯ II. СЕРІЯ II.

Прегарна драма на 5 великих дій п. з.

:: В передвесільну віч. ::

В головній ролі славний драматичний артист ОТТІС СКІННЕР.

**Новість!** На святочні дарунки! появилася повість Івана Франка **Борислав сміється.** Доси в книжці не було друковано! Ціна 500 мп. з пересилкою прод. в **Книгарня ім. Шевченка** у Львові, Ринок 10. 1308 1—1 **Новість!**

АДВОКАТ
**д-р Ярослав Дудикевич**
отворив і веде канцелярію
в БІБРЦІ
1299 (Дім Баруха Целя — Ринок) 1—3

АДВОКАТ
**д-р Лев Хомисьский**
отворив адвокатську канцелярію
в Золочеві і веде її спільно з адв.
1175 д-р Дрогомирецьким. 9—10

АДВОКАТ
**д-р А. Стронціцкий**
веде канцелярію в Ходорові
в парохіяльнім домі коло церкви.
1232 4—6

КРАЄВИЙ АДВОКАТ І ОБОРОНЕЦЬ в КАРНИХ СПРАВАХ.
**д-р Іларій Бачинський**
вийшовши з тюрми веде канцелярію як передше
в СТРИЮ, вул. Потоцького 15, біля почти.
3287 2—6

Друкарня і фабрика печатки І. ФРІДМАНА
ЛЬВІВ, ВУЛ. СИКСТУСКА число 2 і 4
виготовляє гарно і дешево всякі друки
XXIV. та печатки. 8—0

НАЙВІДПОВІДНІШІ ДАРУНКИ НА ЯЛИНКУ І НОВИЙ РІК
Електричні лямпки як також запасові батерії гуртом і детайльно поручає по конкуренційних цінах та висилає на провінцію
ф-ма МАЛЬВІНА ІММЕРҐЛІК — ЛЬВ 9, Ягайлонська 17. 4—8

МАШИНИ до ШИТТЯ
найновіших систем, складові їх части, приклади до кравецтва та до ручних робіт поручає АЛЕКСАНДЕР МАЛІМОН, склад машин до шиття Львів, Валова 11а.
Приймає ріжної машини до направи. 1087

КАЛЕНДАР-АЛЬМАНАХ
**„ДНІПРО“**
**на 1923 рік.**
вийшов з друку при участи найкращих сил Соборної України.
Рецензії в пресі дуже прихильні.
Продається у всіх книгарнях. Ціна 2500 мп. застаревена до 15. грудня 1922 р.
Хто звертається до адміністрації Львів, Ринок 43. І. пов. за пересилку не платить. 3 3

**Стій!!! Куди йдеш???**
Іду до фірми:
**МАЛЬВІНА ІММЕРҐЛІК**
ЛЬВІВ, вул. Ягайлонська 17.,
котра поручає по конкуренційних цінах як найдовголіпший ДАРУНОК НА ЯЛИНКУ, ґрамофони, плити найновіших знять, скрипки, мандоліни
XX. і т. д., і т. д. 5—7

**Ширіть наш часопис!**

**Дуже важне для реемігрантів до Америки.**

**ЕВРОПА-АМЕРИКА 4½ дня через Океан.**

**ЕВРОПА-КАНАДА 4½ дня через Океан.**

КОРАБЕЛЬНЕ ТОВАРИСТВО
**„WHITE STAR LINE“**
(ЛІНІЯ БІЛОЇ ЗОРІ)
Кождий, хто хоче повернути до Америки, незалежно коли прибув до краю і чи має американський пашпорт, нехай зголоситься до наших бюр і одержить потрібні вказівки для одержання віза Американського Консуляту на виїзд до Америки і буде висланий без труднощів до місця виїзду в Америці. 1—1
**„WHITE STAR LINE“**
**ТЕРНОПІЛЬ, Торговського 5. і ЛЬВІВ, Городецька 36.**
УВАГА: Спішіться, бо кількість реемігрантів до Америки є на вичерпанню.

Вже вийшов з друку
Кишеньковий **КАЛЕНДАРИК** на 1923. р. 2—5
ЦІНА 1·50 Кч. При більших замовленнях знижка. Також на складі можна дістати більшу скількість букварів, наукові та белетристичні книжки в Книгарні
С. ЛАВРОВА
Karlovo nám. c. 6. Praha II.

**ПОЗІР!**
Всі купці, що мають склепи по селах, а всі инші, що хотять заложити собі склепи в селі, хай удаються з довірям до знаної і від літ існуючої фірми
**Маврикія Кляйна**
КОЛОМИЯ, РИНОК ч. 30.
(у власнім домі, біля міської торгової галі),
де можна набути всякого рода кольоніяльні товари, делікатеси, всякого рода оточені напитки, великий вибір овочевих вин, воскові і церковні свічки та взагалі всякі товари першої якости і по так дешевих цінах, що зможуть по селах відпоручати ці товари по тих цінах, по яких продають купці в Коломиї, заробляючи на тім дуже добре. — Початкуючим з охотою служиться радою і помочю. — Кождий інтерес ваний нехай в потреб удасться лишень до фірми 8—12
1122
**Маврикій Кляйн**
Коломия, Ринок ч. 30

**На сезон осінний і зимовий!**
СКЛАДИ І. КРАЄВОЇ ФАБРИКИ КАПЕЛЮХІВ
**Рудольфа Найвельта**
**Львів** Площа Марійська ч. 8. вул. Казимирівська ч. 25. вул. Городецька ч. 72.
Даром одержить кождий купуючий капелюшок для ляльки.
Стрий: вул. 3. мая 8., Бережани: Ринок.
мають дуже богатий вибір наймодернійших і найелеґантійших жіночих, мужеських і дитячих капелюхів.
Першорядний товар! XX 20—21 Ціни найнищі!

Еміґранти, що не можуть виїхати до Америки, (Сполучених Держав) або до Канади, можуть без всяких перешкод виїхати
**до КУБИ.**
Всіляких інформацій уділяє даром
**„HOLLAND-AMERICA LINE“**
ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 24. (давніще вулиця Городецька ч. 101.)
Пасажирі до Львова можуть вступити по інформації до нашого бюра коло двірця
XXI. 6—8
**Городецька 91.**

# Двіста дзвонів

з металю передвоєнної якости, в вазі від 20 до 500 кґ. посідає на складі фірма Братів Фельчинських в Калуши та Перемишлі. — Куплені дзвони можуть бути того самого дня вислані залізницею.

## Всечеснійші Уряди Парохіяльні та Хвальні Уряди Громадські.

Вже сто десять літ минає від часу основання нашої відливарні дзвонів.

Фірма наша через протяг так довгого часу заосмотрила не тільки більшу часть Галичини в дзвони, але також і заграницю, а спеціяльно наших земляків в Америці.

Щоби П. Т. переконати о якости дзвонів то є о їх тревалости, о якости металю, голосі, гармонії та о артистичнім виконанню їх, та що відливається дзвони лише з передвоєнного металю першої якости, котрий спроваджується з заграниці (Англії) свідчить нище поданий передрук листів по хвальних та свідоцтв.

Сокаль 19. XI. 1922.

Отцям складаємо фірмі „Ліярня дзвонів Братів Фельчинських в Калуши і Перемишлі прилюдну подяку за виляття для церкви Св. Апостола Петра і Павла в Сокалі дзвона в вазі 601 кґ., який зі згляду на гармонійний голос як і артистичне виконання заслугує на повне узнання. Фірму цю можемо совісно припоручати Хв. Церковним Комітетом при евентуальнім замовленню дзвонів.

За заряд церковного майна *о. Іван Волосянський* парох, *Яким Лихограй, Антін Книш, Петро Гудз* провізори.

---

П. Т. Братя Фельчинські
ліярня дзвонів
в КАЛУШИ.

Отсим почуваємось до милого обовязку подякувати Вам за закуплені у Вас дзвони. Дзвони сі мають милозвучний, чаруючий і гармонійний голос і прямо чарують око своїм артистичним виконанням.

З приємностю стверджуємо, що достава дзвонів наступила точно в означенім реченци, а що найважнійше, що в справі належитости пішли Ви нам на руку, розложили належитість на догідні для нас рати а навіть чекали нам поза реченець платности.

З сеї причини поручаємо горячо Вашу фірму, а дякуючи Вам щиро, пишемось, з високим поважанням

Комітет Церкви св. Спаса
в Дрогобичи.

Кружок краєвого Товариства „Сільський Господар" Дрогобич-Задвірне. — Читальня „Просвіта" надвірнянського передмістя в Дрогобичи. — Господарсько-споживча спілка торг. „Єдність" кооператива з обмеж. порукою в Дрогобичи вул. Стрийська. — Спілка ощ двости і позичок в Дрогобичи Задвірна) стоваришення зареєстроване з необмеженою порукою. — Крім сего слідує 20 підписів.

---

Кривотуля стара, п. Отинія
28. VII. 1921.

До фірми Ліярня дзвонів Братів Фельчинських в Калуші.

В червни сего року доставили Ви на замовлення парохіян з Кривотуля Невих для їх церкви чотири гармонійні дзвони в тонації Es-dur.

Сею дорогою складають Вам заслужену подяку за добре виконання — особливож за широкий тон Es. Яже з своєї сторони за чистість тонів в акорді у кождого з них прямо удивляюсь, що при дзвонах могло то так удатись — неначе би то були лиш струни доброго фортепяну, а не цілі маси металю.

Ту заяву можете зужитковати до друку коли таке коли публикуєте, а хто уважав би то за неправду, нехай пересвідчиться наочно.

З поважанням
*Володимир Микитин*, парох.

---

Саджава, почта Богородчани
11. XII. 1921.

Високоповажані Панове!

Одержавши грамоту від Владики благословив я спроваджені дзвони дня 26. XI. п. р. і того дня витягнено їх на дзвіницю.

Мельодійний - гармонійний звук дзвонів стягнув в слідуючий день (т. є в неділю 27. XII.) множество народу з трьох громад належачих до парохії. Я не міг налюбувати ся барвою голосу. Народ був одушевлений.

На тім місци почуваюся іще раз до милого обовязку зложити в імени громадян щиру подяку за надзвичайну солідність при виляттю дзвонів.

Остаю з високим поважанням
*о. Симеон Лукач.*

---

Липовиця, п. Долина 30. II. 1922.

Високоповажані Панове!

З правдивою приємністю доношу Вам, що дзвони, котрі Ваша фабрика доставила для нашої церкви в Липовиця, як також вже перше доставлені мені дзвони до церкви в Вістові і Бабині, мають дзвінкий і приємний голос, заще я мої прихожане єсьмо Вам дуже вдячні.

З чистою совістю можемо всім поручити Вашу фабрику.

З поважанням
*о. Николай Клиновський.*

---

Біліці, п. Козачівка 27. V. 1921.

Високоповажана Фірмо!

Посилаю решту грошей за дзвін куплений дня 17. V. 1921.

В імени парохіян складаю Вам щиру подяку, бо Ваш дзвін є голосний і гарно виконаний, так що ми навіть не сподівались, щоби Ви тепер могли так добрий матеріял мати.

З поважанням
*о. Семен Гребенюк*, парох.

---

Грабівка, п. Петранка 17. III. 4922.

До Високоповажаної Фірми
Братів Фельчинських
в Калуши.

Чотири дзвони куплені у Вас є гарно викінчені і незвичайно добре уложена гармонія.

Голос дзвонів пригадує цілковито передвоєнних дзвонів.

Парохіяне мої є дуже вдячні для Вашої фірми, бо ціна була дуже низька, а памятку будуть мали на довгі літа. Люде приходили з инших сел і тож за моїх парохіян приміром купили громади Петранка три дзвони, Лесівка три, а Угринів чотири.

О скільки поднібуюсь з моїми сусідами всі дуже хвалять і поручають Вашу чесну і солідну фірму.

Нехай Бог допомагає в Вашій чесній праці для хвали Христової.

Позістаю з глибоким поважанням
*о. Д-р Теодор Левацький*, парох.

---

Чарґів, п. Бучачівці 12. III. 1922.

Високоповажаний Добродію!

Я у Вашій поважаній та дуже солідній фірмі закупив був дзвін ще тамтого року, коли я був адміністратором в Мартинові новім. Дзвоном сим люде дуже вдоволені позаяк він з передвоєнного матеріялу і голос його дзвінкий і приємний.

Тепер я в Чаргові і потребую нових дзвонів з передвоєнного металю.

З поважанням
*о. Стефан Ковалів*, парох.

---

Голинь, п. Калуш 1. III. 1922.

До Хвальної Фірми
Братів Фельчинських в Калуши.

Сим потверджую отримання чотирох з Вашої фірми. Заразом заявляю, що ми з них вповні вдоволені. Вони визначаються добірністю матеріялу і гармонійним звуком, так що не лише ціла громада Голинь, але всі сусідні громади з усяким признанням виражаються о них.

З огляду, що Ви сі дзвони доставили нам точно, по приступній відносно ціні, та під догідними для нас услівями, одноголосно виражаємо тим наше признання і подяку та поручаємо Вашу фірму всім Отцям Духовним, Братствам церковним і Урядам парохіяльним.

З поважанням
*о. Теодор Богачевський* парох і деканат.

Церковні провізори:
*Юрко Гладенський Ю. Христонько*
*Никола Романишин* нач. громади.

---

Ковалівка к. Монастириск 17. XII. 1922.

П. Т. Ліячня дзвонів
Братів Фельчинських в Калуші.

Комітет парохіяльний в Ковалівці ad Монастириска складає подяку за куплений дня 18. II. п. р. дзвін із Вашої фабрики. Людям голос подобався, є задоволені і одночасно з тим письмом присилається три перекази почтові на суму 75.000 М., котрі купуючи в дни 18. II. не доплатили.

З поважанням
*о. М. Красицький*, парох.

---

**УВАГА: На многочисленні запити, чи дзвони, котрі якась фірма розвозить фірами по селах Сх. Галичини, Ніби-то походять з нашої ліярні — відповідаємо, що наша стара загально знана фірма таким способом не послугується, жадних аґентів по ярмарках не висилає, а крім Калуша та Перемишля нігде ліярні не має.**

# Ліярня дзвонів БРАТІВ ФЕЛЬЧИНСЬКИХ у Калуши та Перемишлі.

5.000 кґ. Фірма докінчує відливання дзвонів

5.000 кґ. Фірма докінчує відливання дзвонів

За редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

По конфіскаті — наклад другий.

Ч. 43. Почтову належність оплачено гуртом. Львів, пятниця 22. грудня 1922. Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.

Конто почт. щад. 143.322.

Адр. тел.: „Свобода" Львів.

Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.

Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА

Місячно в краю 2500 Мп.

ЗА ГРАНИЦЕЮ:

В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 5000 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 50 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 5.000 кр. Зміна адреси 100 кр.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 150 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

**Моральний розклад.** Суботнішне вбивство першого президента Польської Республики, доконане рукою Поляка, є фактом таким симптоматичним, що слід звернути на нього дуже пильну увагу.

Перш усього призадуматися було б треба, що власне робить убивство президента Нарутовіча не тільки страшним, але й огидним і ганебним. Кожде душегубство в природи річи викликує неприємні почування, кожде болюче зачіпає етичне почуття людини. А всетаки бувають убивства, у яких людська прихильність і спочуття повертається не до вбитого, а до вбивця. Так буває тоді, коли на вбитому лежить якась вина, яку тільки смертю він міг спокутувати, бо тоді вбивець нічим иншим не уявляється сторонним свідкам злочину, як тільки знаряддям ідейної справедливости, як тільки втіленням етичної істоти людини. Ставиться тоді питання про вину й рішається: „Невинен є вбивець крови отої ним пролитої. Вина лежить на вбитому й його злочинах". Алеж атентат на президента Нарутовіча не має в собі нічого, що хоч трохи знімалоб одвічальність із убивця, нічого, що хоч трохи поверталоб людські симпатії у його бік. „Польщу поганьблено", — так заявив душегуб президента Нарутовіча, виправдуючи свій злочин: „Президента вибрала національна меншість. Ганьбу оту треба було змити кровю".

Як це? Невже навіть із шовіністично польського „штандпункту" у вину вбитого президента можнаб було покласти симпатії до нього з боку посторонніх сил — національних меншостей, симпатії, які він ні одним своїм учинком іще не вспів оправдати. Алеж бл. п. Нарутовіч міг не приняти вибору, доконаного чужинцями — такий сумнів вирине в шовіністично-польському серці. Як це? — запитаємо. Невже вину рішає сам факт учинку, без огляду на переконання, почування і цілі виновника, звязані з його поступком? Невже факт приняття вибору бл. п. Нарутовічем оправдує хоч би тінь підозріння, що вибір він приняв із метою руйнування Річипосполитої на спілку з національними меншостями? Такої свідомости, таких цілей, таких почувань ніхто не імпутував убитому президентови, бо це булоб безглуздям. Абсолютна безвинність убитого навіть із шовіністично-польського „штандпункту" дивлячись, є власне тим, що робить злочин, на нім доконаний, таким над усякі слова страшним.

Алеж політика йде по трупах не оглядаючися на те, чи поляглі винні, чи невинні. Політичні принципи є тим прапором, під яким у добрій вірі йдуть проти себе частини одної суспільности підчас революційних заверух. Бл. п. Нарутовіч мусів полягти, бо він станув — всеодно, чи з виною чи без вини поперек шляху принципу „народової" політики в Польщі, супремації державної нації польської над національними меншостями Річипосполитої. Ще й так оправдувати може суботнішне душегубство польський шовініст. Алеж невже цей революційний аргумент взагалі вільно поставити Полякови сьогодні в Польщі? Чи справді вже на вістрю меча поставлена сьогодні в Річипосполитій проблема внутрішного устрою держави, чи гремлять уже гармати на вулицях Варшави, а скоростріли косять сторонників одного, чи другого політичного принципу, які в добрій вірі йдуть проти себе, щоб убивати і гинути? Якщо ні, то невже вільно етику революції перещіплювати на більш-менш спокійне суспільне життя? Невже перещіплена оттак етика революції не мусить викошлявитися в етику мехіканської анархії в безодню руїни спихаючи державу? А тоді — де ліваєтся „народовий" принцип стремління до потуги Річипосполитої, якому в жертву безвинно впав президент Нарутовіч? А далі запитаємо: Чи реклямований „народовий" принцип польської політики експериментально вже доказав, що тільки в цьому лежить спасення Річипосполитої? Знаємо, що ніщо не є таке змінчиве як власне політичні принципи і ніщо не старіється так швидко, як вони. Підчас революції в них не вільно сумніватися, бо сумнів у таких обставинах означає поразку. Але в спокійному часі не тільки вільно, але й треба відноситися до них із певним скептицизмом як найдалі толеруючи противні погляди, щоб не зродився сліпий фанатизм серед суспільности і не кинув її в дику братовбийчу борню, яка швидче, чи пізнійше мусить покінчитися отвертими переворотами й революціями. Огидні є отож і безконечно шкідливі погляди, засовані душегубцем бл. п. Нарутовіча, огидні і шкідливі навіть із польського погляду. Фанатизм, дикий, безглуздий, сліпий, ненависний, ображуючий суспільне почуття всякої людини пробиває з них і він власне робить таким огидним убивство першого президента Польщі.

Алеж приймім, що „pro bono publico" вільно в спокійних часах убивати безвинну людину ради політичного принципу. Невже бл. п. Нарутовіч справді стояв і міг стояти поперек шляху? Убитож прецінь не партійного діяча, убито людину, яка твердо присягнула, що стоятиме понад партіями і понад інтересами, стоятиме на сторожі добра всеї держави з усіми її політичними течіями, убито уосіблення всеї держави і всього народу, убито голову Республики. Такі вбивства бували в історії, алеж ніколи ради принципу, а завше тільки за доконані супроти народу й держави зради і злочини, за — вину.

серед якого ради одноденної політичної химери вбито безсумнівного патріота, чисту як хрусталь людину, — мало цього: першого голову відродженої держави?

Можна бути свідком страшних убивств, безглуздих і помилкових душегубств, у яких уся вина всецілко лежить на вбивцеви і різночасно можна жаліти душегубця, вдумуючися в його мотиви і віднаходячи подібні струни у власній душі. Алеж суботнішне душегубство не родить ні дрібки жалю до вбивця бл. п. Нарутовіча, настільки сліпо-фанатичні його мотиви являються чимсь по варварськи, по звірському противні гідности людини. Повна відсутність етичного моменту в цих мотивах, поставлення в них у цинічній наготі принципу „ціль усвячує способи", непропорціональність поміж дрібничковістю, наскрізь сектарською, партійною вузкістю цілі, якою є здобуття влади в державі для одної політичної партії, — і поміж величю засобу для цієї цілі вжитого — все це роздавлює всякий жаль для вбивця, всяке співчуття для його помилки.

Не треба-б було довше спинятися на вбивстві президента Річипосполитої, коли-б воно було невідвічальним ділом божевільної людини, як це намагається сьогодні представити „хієнська" преса. Але-ж убивець, це польський патріот по свому, фанатичний націоналіст і давний член ендеції, людина, яка аж до останнього часу займала визначні державні пости не зраджуючи божевілля, — мало цього: 53-літний муж, а не розвкальтований молодик. Але-ж чин його цілком не відокремлений, бо знайшлися люде, які надіслали бл. п. Нарутовічеви кілька присудів смерти ще поки він згинув.

В обличчю цих фактів цинічне душегубство президента, це вже не доказ моральної деправації божевільної одиниці

Погляди вбивця, якого сьогодні „Хієна" відпирається, це офіціяльні погляди самої-ж „Хієни" в перед всього-навсього кількох днів. Її-ж офіціяз „Ржечпосполіта" якраз на передодні вбивства дослівно назвав був убитого з а в а д о ю, м е р т в о ю к о л о д о ю н а ш л я х у, яку т р е б а у с у н у т и. І коли сьогодні обурення звертається проти морального цинізму душегуба, то слід булоб завважити, що він був принаймні чесний зі собою, що він аж до останньої в ганебної консеквенції пішов був за голосом „народової етики" „хієнської" з її: „ціль усвячує способи".

Справу требаб поставити ясно. Офіціяз „Хієни" начеб-то пальцем показав особу вбитого президента на передодні убивства.

Всупереч очевидним фактичним і ідеольогічним даним „Хієна" сьогодні випирається вбивця бл. п. Нарутовіча і всіх тих, хто готувався його вбити і хто радіє з приводу його смерти. Тим гірше для „Хієни", тим більший доказ її морального розкладу. Бо коли кільканацять літ консеквентної праці вложила вона на те, щоб „ради добра польського народу" створити в ньому сліпий націоналістичний егоїзм, „народову етику", осміявши, оплювавши і знищивши загально-людські етичні принципи, коли у всю польську суспільність вона вмовила, що треба подвійної етичної бухгальтерії — одної для „домашного вжитку", загально-людської, і другої „народової", макіявельської для публичного життя, коли вона довела широкі верстви свого народу до морального кретинізму, до етичної сліпоти, яка вже не відріжняє добра і зла — то невже не є воно доказом нечуваного розкладу „Хієни", коли вона сьогодні, в переломовий мент не сміє бути чесна з собою й принципами своїми, щоб хоч трохи оправдати свого вихо-

„Всім просвітним і касиновим товариствам, аматорським кружкам, приватним гуртам та особам, що мають на думці уладити для своїх членів і ширших кругів традиційний

**„Маланчин вечір"**

поручаємо спеціяльно на той вечір призначену 1296 2—2

**„Новорічну казку"**

сценічну поему Д. Николишина, яка підкладе основу точку програми новорічної забави та розбудить поважнішу думку. Набути можна скоро по книгарнях за 200 мп., або в „Загальній Книгозбрні (Колонія, Дідушицьких 18) долучивши належність за порто. Гроші можна висилати почтовими значками в листі.

Пр. 470/22. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часописи „Свобода" число 30. з дня 6. XII. 1922. в артикулах під заголовками: 1) „Польські вибори Жиди" в уступі між словами: сумнівів... а: Жиди. 2) „Галицькі відносини" в уступі між словами з) шкільна наука... а: Підпала, в) побережники а Разом, 3) „Поворот митрополита Шептицького до Дворця" в уступі між словами: нагоді... а в неділю. 4) Преміда Української Національної Ради Ск. Галичини в уступі між словами: Галичини... а з цензурних, 5) Наглі суда в Бережанах і у Львові в уступі між словами: публика... а пригадалось, містить в собі єство ad 1), 2) в), 3) б) зпоч. з §. 65a) к. а., ad 3 а), 2) б) провини з Арт. V. уст. з 17./XII. 1862 U 8 65 Дод. узнав доконану в дни 2./XII. 1922 р. конфіскату за оправдану і заряди знищення цілого накладу і видав по дуже § 493. процедури карної закон дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відповідальному редакторови тої часописі, щоби рішення помістив безплатно в найблизшім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу покинне за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. грудня 1862 Д. п. д. № 6 ex 1863, а інакше засудження за перестуство на грошну кару 400 Мп. — Львів, дня 3. грудня 1922.

(Підпис нечитаний.)

ванка душегубця бл. п. Нарутовича, а навпаки відтручує його сьогодні від себе божевільним його лаючи?

**ВН. Передплатників з Чехословаччини присимо отсим сила дати передплату за наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавн. Спілки „Діло" у Львові, а нас по відомити листівкою. — *Адміністрація.***

# Неділя Української Буковини.

(Лист з Чернівець.)

Сан-Жерменський договір! Його не забудуть Українці та в особливій памяти залишиться він по всі часи у буковинських Українців, бо безпосередньо переносить на своїй шкурі страшний режим румунських окупантів. С.-Ж. умова, що правда, формально не визначила північно-західних кордонів Буковини, але на практиці воно не принесло Буковинцям ніякої користи. Нарід, що повинен би сам рішати чи то плебісцитом, чи то Національною Радою, куди йому належати, сьогодня стогне під румунським ярмом. Румунська влада перебрала дуже радо цілу Буковину під свою опіку, на папері приобіцяла — розуміється — широкі права національним меншостям (хоч український нарід на Буковині сам у більшости) та на ділі почала скорочувати всякі права, навіть ті маленькі, які мали всі т. зв. тепер національні меншости за Австрії. Найбільш „звопікувалися" Румуни Українцями, щоби забезпечити їх, буковинських Українців, перед яким небудь українським рухом — перед перспективою якої небудь української держави. Румунська влада окуповувала північно-західну українську Буковину, кажучи, що приходить тільки для удержання порядку; але після чотиролітного терору знайшла вже й історичні права на цілу Буковину.

Навіть славні історики, як Vasile Oreu, Nistor та Candea розписуються у своїх шовіністичних газетах, що Буковина чисто румунська, а тих триста тисяч Українців — це чистокровні Румуни, зукраїнізовані галицькими зайдами!

### Румунізаторські методи.

Щоби вбити український рух, культурне та національне життя українського народу на Буковині, Румуни переводять планову й послідовну акцію, до помочі якої мають військо, сігуранцу з своїми філіями та сотнями агентів, румунізаторські клюби, румунізаторські гімназії з інтернатами, народні школи, на чолі з своїми управителями та всякі уряди з румунсько-жидівськими урядниками. Ляньмо по черзі на роботу поодиноких машин того дуже складного величезного апарату, який призначений на повне викорінення усякого українського духа з буковинської частини українського народу.

Для цього перш за все треба багнетів. Ціла полоса північно-західної Буковини оголошена на воєнному становищі, хоча там нема тепер ані війни, ані навіть війська, крім жандармів. „Воєнний стан" є на те, щоби стояти на перешкоді українському рухови. Відновлення товариств, скликання зборів, театральні вистави, віча й т. п. мусять переходити через дозвіл військової команди. Виїмковий воєнний стан рішає про всі ці справи. І то лише на українській частині Буковини (з виїмком Черновець).

Найсильнійшою машиною, зорганізованою для слідкування за всіми свідомійшими українськими одиницями, це т. зв. сігуранца, яка є сторожем держави перед внутрішніми ворогами. Північно-західна Буковина заповнена агентами сігуранци, що переодягнені, вештаються по всьому краю на те, щоби провокувати українське населення.

Румунські клюби на українській области, це зорганізовані товариства самих урядників Румунів, що займають на українській частині Буковини державні посади з метою румунізувати нерумунських урядників, обслугу й других підчинених, втягаючи їх в румунське товариське життя.

Та найважнійшим румунізаторським чинником є румунська школа. По місточках, як Кіцмань, Вашківці, Вижниця, на місце закритих українських гімназій відчинено румунські з інтернатами, що мають завдання робити української дітвори з яничарів для своєї нації. Директори інтернатів одержують подвійну платню, як носителі румунської культури на окупаційній частині Буковини.

Селаж хотять Румуни засимілювати таким робом, що румунські жандарми силують сільську молодь купувати румунські популярні брошури. Очевидно — воно стягає на населення величезні прикрости та ніякого пуття не приносить Румунам, бо ніяка румунська лектура не приймається на українському селянському грунті.

### Вплив подій у Галичині. Преса.

Останні галицькі події, процес С. Федака та вибори й становище, яке займає в Галичині українське громадянство, не залишилось без впливу й на буковинських відносинах. Військові власти заборонили випускати черновецький соціялістичний часопис „Робітник" та учительський часопис „Каменярі". Бож вони революційні, бо відважуються протестувати проти румунського терору. Згадані часописи цензуровані румунською черновецькою прокураторією виходять в світ, та їх не впускають на українську частину до українських читачів. Найбільша причина заборони лежить в тім, що в Чернівцях виходить румунський орган „Glasul Bukovinei", біля якого гуртуються найлютійші шовіністи Буковини як приміром професорі d-r Nistor, d-r Marmelius та заїлий шовініст професор Candea, що замісць держати викладів з свойого фаху накидується на національні меншости в присутности слухачів національної меншости, виплюює в румунських студентів дикий шовінізм, накидується на поодинокі народи, як Українців, Жидів, Німців, Росіян, а румунські слухачі викликують в салі викладів bravo, та ганьба. Цей часопис на чолі з цими людьми грає ролю постійного й запеклого денунціятора й цькувача що торкається найменшого прояву українськоо національного руху. Румунська влада рахується з цією бруковою румунською газетою, яка м. и. й спричинила закриття українських часописів.

### Повінь трусів і арештувань.

Процес Федака та воєнні приготування Росії занепокоїли румунські власти, а головно тутешню сігуранцу. Отож почалися розшуки за тайними українськими організаціями, з гори принятою постановою ще більш стерроризувати невинне населення. На днях чернозецька ґенеральна охрана розпорядила в Чернівцях та на провінції по всіх українських товариствах й українських визначнійших домах загальну ревізію. Забирали всякі брошури навіть і такі, що друкувалися в Чернівцях та все листування, скидали в мішки й виносили з тріюмфом здобичу. В Чернівцях нічю 19. падолиста напали рівночасно на українські товариства: Українську Школу, Народний Дім, Руську Касу, Міщанський Хор, Акад. Т-во „Січ", Українську студентську харчівню, на редакції „Каменярів", Проміння" і „Робітника" та на яких сто українських родин в Чернівцях й на провінції. Найдовше перепроваджували ревізії у таких людей: письменниці Ольги Кобилянської, д-ра Бурачинського, директора Руської Каси Крутія, отця Драчинського, Лугового, бувшого уповновласного українського Уряду, Федоровича, управителя української бурси радника Єротея Пігуляка, учителя та судді Сиротинських, Юрія Сербинюка. Між студентами в Дудича, Русняка, Пігуляка (редактора „Проміня"), в Панчука, Боднара, Горна, Величука та Данилевича, в якого хотіли забрати старий український архів, що складався з старих друків часописей і книжок, тї тілько завдяки тому, що на це треба їм було що найменше 5 тягарових автомобілів залишили ци думку. Арештували д-ра Козака Лугового, д-ра Бурачинського та директора Крутія. Трьох перших випущено, а директора Крутія задержали, якому закидують, що він тайну переписку з закордоном при помочи тайної шифрі тому обвинувачують його у державній зраді й шпіонажі. Українське населення очікує кождої хвилі нових арештувань — тимчасом сігуранца відчитує скрині українських брошур та листів. Около 30. падолиста наступає ще один брутальний замах.

### Замах на останню українську гімназію.

Після зрумунізування українських гімназій в Кіцмані, Вижниці, в Башківцях, в Сереті осталась ще одинока черновецька гімназія, але румунським шовіністам - лібералам на чолі з Ністором та Прокоповичем стало завидно ще й цеї одинокої української гімназії. Їм треба було лише якої небудь причини до її закриття. Найшлися провокатори, що взяли на себе це завдання. Після коронації короля Фердинанда І. прийшло розпорядження по школах, щоби засаджувати молоді дубки при допомозі шкільної дітвори, щоби тії дуби були символом твердости закорінення румунської династії на території окупованої української Буковини. Ці дубки росли перед будинком української гімназії так довго, аж поки провокаторська рука не поломила їх, щоби тим кинути на українську молодь підозріння, що це вона зробила з ненависти до румунської влади. Дирекція гімназії, довідавшись про збиточний учинок над цими деревцями, вкинулась на у-

# Олександер Загаров.

Головний режісер Українського Театру — п. О. Загаров, святкує сьогодня 25-літний ювілей своєї сценічної діяльности.

З історією українського театру імя Загарова тісно вяжеться щойно після вибуху революції в Росії, коли він за часів гетьманату приїхав до Київа і став на чолі Українського Державного Драматичного Театру. Щойно після розпаду Росії вдалося йому здійснити свою довголітню мрію: віддати свій хист і широке знання рідній сцені. Бо здійснювати свої мистецькі задуми на українській сцені за часів царату не було спроможности. Український театр тільки хильцем міг тоді виходити поза межі побутовщини. Над українським театром висів тоді постійно Дамоклевий меч так само, як над українським словом. Европейський репертуар на сцену українського театру продирався, так би сказати, контрабандою.

Богато українських сценічних сил мусіло шукати пристановища на чужій сцені. Їхніми талантами росла слава московських і петроградських театрів. Якщо умовини розвитку українського театру на Великій Україні за часів царату не були би такі жахливі, між корифеями української сцени найшлося би не одно імя, яким гордиться тепер історія російського театру.

В році 1918 обняв п. Загаров посаду головного режісера Українського Драматичного Театру в Київі, першого театру на Україні в европейському стилю. На цім становищі видержав він до осени 1921 р. За цей час поставив Український Драматичний Театр на таку височінь, що навіть російська публика охотнійше відвідувала його, як російський Солоцовський театр. В осени м. р., коли умовини праці в Київі стали крайно нестерпні, п. Загаров зі своєю дружиною — М. Морською передістається до Львова.

Його діяльність на галицькій сцені широко відома українській суспільности. Являється вона новим етапом в розвитку театрального мистецва на Галицькій Україні. Приніс він сюди новий подув, як свойого часу Микола Садовський.

Завдяки йому українська суспільність в Галичині дістала змогу познайомитися з цілою низкою перекладних пєс, а з українських — з циклем останніх творів В. Винниченка. Загаров є не тільки сам першорядним артистом, якого креації на все вбиваються в память глядачів, а й прекрасним педагогом. Найкращим доказом сього кольосальний поступ, який зробили під кермою Загарова його талановиті ученики — Бенцаль, Крушельницький, Голіцинська і другі. В останніх часах оснував п. Загаров на спілку з відомим знавцем театрального мистецтва — поетом Миколою Вороним драматичну школу, першу на Галицькій Україні.

В білянсі культурних здобутків Галицької України за останній рік завдяки п. Загарову театр являється ясною позицією. Не дивниця, що здобув він приступом симпатії української суспільности в Галичині, як в 1906 р. Микола К. Садовський, який приїхав до Галичини з аврео лом сімі Тобілевичів.

Кілька біографічних даних. О. Загаров народився 1877 р. в м. Єлисаветі. Батько його походив з дідичів, рід яких значився в дворянських книгах Херсонщини. Батько був зрусифікованим Німцем. Мати — Українка. Дитинство О. Загаров провів на селі. Тут міцно завязалися ті нитки, що ціле життя лучили його з рідним грунтом.

Середню освіту О. Загаров здобув на Харківщині, де прожив до 18. року життя. Опісля виїхав за границю. Деякий час студіює як вільний слухач брюссельського університету, а опісля вступає до московського Художнього Театру. Незабутні враження переживає на виставах трупи корифея української сцени — М. Кропивницького, де познайомлюється з творчістю таких артистів, як М. Садовський, Саксаганський, Борисоглібська і и.

В Петрограді залюбки бере участь як декламатор у вечірках українського студентства. З Художнього Театру О. Загаров перейшов на кращі провінціяльні сцени, хоч опісля ще тричі доводилося йому вертати до Художнього Театру. Також працював як артист і головний режісер в Драматичному Театрі в Москві та в Театрі ім. Корша, звідки запрошено його до Імператорської Петроградської Сцени. Тут працював через останніх шість років перед поворотом на Україну.

Найкращі креації Загарова: Городничий („Ревізор з Петербурга"), Геншель („Візник Геншель"), Освальд („Примари"), Сталинський („Гріх") і богато инших.

Редакція „Свободи" бажає Дорогому Юзілятови, щоби в повні фізичних і духових сил міг якнайдовше попрацювати в користь рідної сцени.

українську молодь, називаючи її бандою, яка готує ірреденту в мурах державного будинку. Знайшовся в дирекції навіть провокаційний лист, висланий ніби то українською гімназіяльною молодю з ріжними погрозами. Цього було досить, щоби вищі кляси розвязано, а акт обвинуваченни вислано до секретаріяту освіти, де міністер Буковини Нiстор довершить румунізацію українського середнього шкільництва на Буковині.

Серед таких то обставин приходиться переживати Українцям Буковини останні дні 1922 року на забутій всіма країнами українській землі Зеленої Буковини.

Чернівці, в грудни 1922.

*І. Анниченко.*

**Платіть партійний податок!!! Присилайте на адресу! „Краєвий Союз Кредитовий" у Львові, Ринок 10., вкл. кн. ч. 5.000 Жертводавці повище 500 мп. будуть оголошені поіменно!!**


**Купуйте у джерела**

**-- найпрактичнійші --**

**дарунки на Новий Рік**

**:: :: :: і Ялинку :: :: ::**

а то: малі штучки полотна, хустинки, бархани, флянелі, -- коци, хустки і т. п. --

поручає детайльно

**Католицька Текстильна Гуртівня**

**45. ЛЬВІВ, РИНОК 45.**


# Клемансо й Українці.

Філядельфійський український часопис „Америка" з 4. грудня ц. р. містить під повищим наголовком:

„Від двох тижнів товчеться по Америці бувший премієр Франції з воєнних часів, Джордж Клемансо. Його ціль: зискати прихильність американської публики для Франції у її недалекій війні з Німеччиною. З промов Клемансо виходило би, що ця війна вибухне сьогодня або завтра.

Щоби оправдати свою агітацію, Клемансо пускається на всілякі хитрощі. Розповідає він між иншим на вічах також казку, що Франція дуже миролюбива і не має ніяких імперіялістичних намірів. В тім дусі виголосив він також промову на віче в Метрополитен Опера Гавз в Ню Йорку дня 21. падолиста.

Товариство американських Ветеранів українського роду, що стоїть під проводом команданта Михайла Дармограя з Філядельфії, вислало ще 25. падолиста визов до Клемансо на руки французької амбасади у Вашингтоні. Рівночасно вислано відбитку цього визову до Телеграфічної агенції „Ессшіейтед Прес" і до філядельфійських та нюйорських газет. Філядельфійський „Поблик Ледшер" з дня 28. падолиста помістив отцей визов разом з листом п. М. Дармограя. В українськім переводі цей визов звучить:

„Пане Джордже Клемансо:

„Ваша промова, виголошена в Митрополитем Опера Гавз в Ню Йорку дня 21. падолиста, викликала безмежно прикре враження на українських мешканцях та на американських воєнних ветеранів українського походження, які разом з иншими Американцями боролися за свободу Франції.

„Ми чуємо, що ми спомагали би лихо, коли би ми свідомо лишили Вашу заяву без спротиву. Ви заперечуєте, що Франція перенята мілітаристичними намірами, а ми заперечуємо правдивість Вашого твердження. Просимо пригадати собі, що Франція за Вашого премієрства підпомагала, а навіть ще й тепер проти нас Українців. Статті правої польської преси повні зневаги та непошани до нас, яко окремої нації.

Отсим заявляємо цілому організованому громадянству, що на наших землях одвічно творимо більшість, а не меншість. Не позволимо себе трактувати, як громадян другого гатунку!

Звертаємось до нашого народу з закликом заховати спокій на місцях, не вмішуватись в партійну боротьбу братнього польського народу і, як один муж, скупчити всі сили коло своїх організацій і законних вибранців, памятаючи, що вони думають стати в обороні прав і гідности свого народу.

Ред.

**Не дайте голодувати найкращим синам народу! Читайте списки тисячів арештованих українських громадян і спішіть з допомогою! У львівських арештах сидить кількасот Українців, для яких варить обіди кухня Комітету Допомоги політичним вязням. Привозіть харчі до кухні: „Народній Дім" у Львові! Постачайте всіх харчевих припасів для тих, що в голоді і холоді сидять по польських вязницях!**

**Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — |**

# С. В. Петлюра й большевики.

Берлінська газета „Дни" а за нею і инші російські органи вістили замітку, подану через агенцію „Вѣстник", що ніби то представники б. Головного Отамана С. Петлюри ведуться десь за кордоном переговори з відпоручниками УСРР. в справі амнестії для всіх головних учасників українського визвольного руху, включно і самого Головн. От. С. Петлюри.

Агенція „Українпрес" спростовує ці вістки в комунікаті під наголовком „Чергова провокація", заявляючи, що С. Петлюра не змінив і не змінить свого відношення до совітської влади.

**Шліть жертви на будову памятника на могилі Леся Мартовича до Пов. Тов-а Кредитового „Віра" в Ряві Руській.**

# Українська парляментарна репрезентація.

**Комунікат.**

В звязку з останніми подіями в Варшаві українська парляментарна репрезентація видала такий комунікат:

Забито першого Президента Річипосполитої Польської бл. п. Габріеля Нарутовіча, вибраного спільно польською демократією і так званими меншостями.

Се політичне вбивство є відгуком незадоволення, зверненого і

# Військова бранка у Сх. Галичині.

**Богородчани.**

В днях від 11—16 п. м. відбулася військова бранка річників 1900 і 1901.

*Світ.*

**Кастування українських свят польським владою.**

*Підгірянин.*

**При зміні адреси просимо не забувати подати і попередну свою адресу.**

# Українські справи.

**Українська С-Д. і всесвітній робітничий конгрес миру в Газі.**

Центральний Комітет Української Соціяль-демократичної Робітничої Партії (Наддніпрянщини) подав на всесвітній робітничий конгрес миру в Газі меморандум, присвячене вияснению тих преміс, без здійснення яких не можливе встановлення миру на Сході Европи.

Російська деспотія — вказує меморіял — уявляла механичне обєднання країн ріжних національностей й ріжного політичного й культурного розвитку. Через те стара російська імперія при вибухові революції так легко розсипалась на організовані по національному принципу демократичні республики: Україну, Грузію, Латвію, Естонію, Литву, Фінляндію і т. д. Уже в перших днів свойого самостійного істнування стрінулись ці наради з російським імперіялізмом й централізмом, який особливо виявився після большевицького перевороту... При пануванні російського націоналістичного большевизму не може бути серед народів Сходу Европи жадного миру. Масові національні рухи й повстання проти російських окупаційних армій на Україні, в Грузії й других державах, загострена національна зненависть й терор — все це продовжує для народів Сходу Европи становище безперервної війни, все далі йдучої господарської руїни і культурно-політичного упадку. Особливо трагічно уявляються відносини на Україні... Офіціяльна статистика російських окупантів нараховує на жовтень місяця 1921 року число голодних на Україні понад чотирі міліони".

Далі меморіял характеризує становище на українських землях, занятих Польщею і Румунією; цю характеристику ми з цензурних причин мусимо промінути. Підкреслюючи далі, що справа миру на Сході Европи при теперішніх відносинах перебуває в небезпеці, меморіял зазначає, що справа миру в будуччині опинилась би в дуже гріяному становищі, коли українська проблема не була би розв'язана, коли би відродилась єдина неподільна Росія. Меморіял закінчується висловом надії, що інтернаціональний робітничий конгрес з належною увагою спинеться на тому становищі, в якому нині пробуває українська нація.


987 АДВОКАТ.

**Д-р Володимир Бачинський**

переніс адвокатську канцелярію з Підгаєць до Львова і веде її при ул. Косиньского ч. 1 а біля „Народної Гостинниці".

# Совітська Росія.

**По'здка Красіна до Парижа.**

З авторитетних джерел повідомляють, що Красін й голова лісного тресту приїдуть в Париж для переговорів з французькими капіталістами, після чого вони виїдуть до Гаги на побачення з Юркертом.

**Совітсько-фінляндська конференція.**

15. грудня в Москві розпочалась совітсько-фінляндська торговельна конференція. Генецький зазначив поліпшення відносин між совітською Росією й Фінляндією й висловив задоволення з приводу того, що совітсько-фінляндська торговельна конференція розпочала свою роботу негайно після примінення московської конференції про розброєння. Голова фінляндської делегації Стернвальд висловив побажання, щоб конференція привела до заключення торговельної умови між Росією і Фінляндією.

**Вимирання населення.**

Наводимо з совітської преси деякі дані, які характеризують вимирання населення з 1920 року:

Населення татарської республіки зменшилось з 1920 року на 470 тис. чол., себто майже на $^1/_8$; в деяких повітах Башкірії уже на квітень 1922 року населення зменшилось на $^1/_8$; в керченському пов. населення так само зменшилось на одну третину на квітень; в уральській губ. тільки від голоду вимерло 25 проц. (Ізвєстія ВЦІК 5. X.); в пучаївському пов. самарської губ. вимерло на вересень 50 проц. (Ізв. ВЦІК ч. 214).

По инших районах маються характеристичні дані про кількість смертей й народин, так само грізні, як й попередні цифри; так напр в царицинській губ. в першій половині 1922 р на 1000 народин було 27, смертей 94, річне зменшення 67; Катеринославщина за квітень, травень на 7375 народин зареєстровано 14.000 смертей, число смертей перебільшило число народин на 45 проц. (в лютім).

Ось кілька чисел про рух населення по містах:

| | народ. | смер. |
|---|---|---|
| Севастопіль: | | |
| березень | 71 | 497 |
| червень | 78 | 420 |
| липень | 84 | 380 |
| Миколаївськ (Сам.) | | |
| серпень | 39 | 112 |
| Катербург | | |
| грудень | 208 | 615 |
| Туапсе | | |
| червень | 11 | 191 |
| Перша пол. 1921 р. | 131 | 1172 |

„Сумні відомости приходять з цього чудового куточка чорноморського побережа", зауважує совітський дописувач, „тільки за шість місяців населення зменшилося на 1 проц.".

Особливо спорожніли полудневі міста; Херсон напр. спорожнів на 60 проц. (Сов. рад. 25. III.).

З наведених чисел видно, що смертність, яка істнувала в 1919—20 році при військовому комунізмі — 3—79 на тисячу, в роки 1921—22 значно перевисшує ці числа (напр. в царицинській губ. 94) й не має для себе анальогії в сучасній історії.

**Англієць про червону армію.**

Англійський журналіст Еллін Гулінгер в часописі „Фортнайтлі Роун" подає відомости про червону армію, основані на девятимісячному студію анню справи на місці. Він свідчить, що червона армія в значній своїй части добре озброєна, пристойно вдягнена й, що особливо важно дісціплінована й вишколена. Останнє Гулінгерові не один раз доводилось спостерігати на парадах в Москві й инших більших центрах совітської Росії. На думку Гулінгера, російська червона армія являється зараз найбільш серіозною військовою силою в Европі, а може навіть в цілому світі; через те особливо сумно, що армія ця стоїть поза всяким контролем союзників і версайського трактату.

**Перевестрація без обітних.**

Народній комісаріят праці рішив перевести з 15. грудня по 1. січня 1923 року перереєстрацію безробітних в Москві, Петербурзі, Минску, Тулі, Казані, Самарі, Катеринбурзі й Ростові на Дону. В инших містах буде перевелена перевірка катальогу й виключення сумнівних безробітних.

**Большевицьке господарка.**

При ревізії Серпухівського текстильного тресту виявилось, що з проданих за період часу з листопаду 1921 р. до серпня 1922 р. 28 міліонів аршин мануфактури на суму 441 міліонів рублів (в грошевих значках 1922 р.) приватні фірми одержали 76% всього товару по цінам на 13% нище риночних. В наслідок цього трест мав страту на 62 міліони рублів. Головним винуватцем втрат являється голова правління тресту Чердинців.

**Катастрофічне становище мідяної промисловости.**

В дореволюційний час Росія довела виплавку міди до двох міліонів пудів, з яких Урал виплавляв більше міліона; за 1922—23 рік виплавка міди у РСФСР складає від 140 до 200 тисяч пудів. Цілком можливо, що прийде час й мабуть швидко, пише уральський кореспондент „Економ. Жизни", коли міди зовсім не стане, доведеться припинить заводи й вдатись до закупки міди за кордоном. Між тим уральська промисловість може гарантувати державі виконання значно більших замовлень, ніж вся виплавка за 1922—23 р'к, коли держава в свою чергу гарантує уральській промисловости своєчасну виплату заробітної платні й своєчасність виплат за мідь, яка відпускається трестом.

**Присилайте датки на політичних вязнів до Тов. „Краєвий Союз Кредитовий", або до Тов. „Дністер" з дописскою: на вязнів! — У Львові є ще кількасот арештованих Українців! — В першу чергу найблища рідня і села повинні прийти з помочею!**

# З польських справ

**Присуди смерти.**

„Курер Львовскі" доносить з Варшави:

Вчора оголошено і опубліковано присуди смерти, видані на вбивство президента, на маршала Пілсудського, премієра ген. Сікорского, послів Вітоса і Домбского. Засуди смерти підписані „польськими фашистами", „патріотами" і т. д.

**Перенесення тіла убитого президента.**

У вівторок в полудне перенесено тіло бл. п. Нарутовича з Бельведеру на Замок. Перед походом ішли делегації: від П. П. С. із прапором, від академічної молоді, „Сокола", ріжних партій і корпорацій, селян з цвітами і вінками. Далі йшли військові відділи всіх родів зброї і школи. Потім їхав караван, запряжений восьми кіньми з домовиною президента, накритою прапором Річипосполитої. За домовиною йшла рідня, маршалки сойму і сенату, рада міністрів, дипльоматичний корпус, сойм і сенат в комплеті, вищі урядовці і делегація армії. За ними прибічна гвардія і відділ піхоти. Потім ішла величезна юрба публики. Домовину президента зложено на Замку в лицарській салі. Підчас переносин тіла президента Пілсудскі лежав хворий на простуду. Не візьме він теж участи у похоронах, які відбудуться в пятницю. Варшава лежала у вівторок у тяжкій жалобі. Склепи були позамикані, скрізь позвішувано чорні прапори. Рада міністрів ухвалила офіціяльну 6-тижневу жалобу, яка обовязує всіх державних урядовців і членів армії.

**Наглий суд для душегуба.**

Душегуб бл. п. Нарутовича Еліґіюш Невядомскі на підставі ухвали ради міністрів з дня 19. ц. м. поставлений буде під наглий суд. Розправа проти нього почнеться 29. ц. м.

**Ще подробиці вбивства.**

„Курер Львовскі" доносить із Варшави: По вистрілах, спрямованих проти президента між присутними запанувала повна констернація. Всі втратили голову, навіть найвище поставлені особи не знали, які накази видати. Багато осіб утекло зі салі, побачивши, що президент повалився. Англійський посол Макс Мілер, заражений панікою, хотів втікати з Польщі і ледве дав себе переконати, щоб залишився. Ситуацію опанував Пілсудскі, негайними, виразними а короткими, чисто жовнярськими наказами, чим виратував державу від іще грізнійших потрясень.

**Ще раз перед вибором президента.**

Парляментарна ситуація настільки неясна, що цілком нагадує положення перед вибором бл. п. Нарутовича. Всі клюби нараджуються над обома лівими кандидатурами: ген. Сікорского і п. Войцеховского. Людовці ще не рішили, на кого з них перехиляться. „Визволенє" заявилося проти обох кандидатур, але не висунуло своєї. Н. П. Р. рішуче піддержує кандидатуру ген. Сікорского, але голосуватиме на всякого лівого кандидата, якщо кандидатура ген. Сікорского впаде, не маючи потрібного для офіціяльного внесення кандидатури підчас Народніх Зборів числа 50 посольських підписів за собою. П. П. С. не поставила свого кандидата, але імовірно піддержить Войцеховского. Теж і правиця радиться. Рішуче виступає проти ген. Сікорского. Висунула назвиско проф. унів. Казімєжа Моравского, президента Академії Наук. В соймових кругах уважають цю кандидатуру ендецькою пробою перехилити людовців, або Н. П. Р. на бік правиці. Не виключене, що в останній мент на самих уже Народніх Зборах виринуть нові кандидатури подібно, як уже було підчас вибору бл. п. Нарутовича.

Останні відомости: „Визволенє" ухвалило кандидатури Й. Кухажевского, проф. Бартля і адв. Смяровского. Ген. Сікорскі заявив готовість приняти кандидатуру, якщо партії, що її висувають, матимуть поважну більшість. Національні меншости візьмуть участь у голосуванню. Жиди рішили голосувати при останнім голосуванню на всякого кандидата лівиці.

**Рада міністрів.**

19. ц. м. відбулася рада міністрів, на якій премієр зложив звіт із розпоряджень виданих із приводу останніх подій. Воєводи донесли, що скрізь у краю панує повний спокій. Рада ухвалила остаточну редакцію законопроєкту про охорону конституції, який негайно буде представлений соймови. З приводу росту доріжнечі міністр внутр. справ ген. Сікорскі поробив далеко йдучі розпорядження. Рада міністрів звернулася до надзвичайного комісаря для боротьби з доріжнею, щоб зложив звіт із дотеперішної своєї діяльности і приготовив проєкт боротьби з паскарством, а до президента економічного комітету ради міністрів, щоб предложив проєкт відповідної вивозової політики, яка спинилаб ріст доріжні. (А чи це все направду що поможе?—прим. ред.)

**Неймовірне — але правдиве.**

„Роботнік" доносить, що в Замостю на приказ місцевого старости арештовано п. Козіцкого за те, що видав відозву з приводу смерти Нарутовича, в якій взиває робітництво, щоб протиставилося нікчемній діяльности польських фашистів.

**А ті — далі тішаться.**

„Дзєннік Людови" ще раз доносить низку фактів.

**Реорґанізація поліції.**

„Експрес" доносить, що на підставі розпорядження міністерства внутрішних справ приступлено до основної реорґанізації „паньствової" поліції.

**Верх цинізму.**

„Хієнська" преса одноголосно випорається моральної одвічальности за вбивство пре. Нарутовича. „Слово Польске" каже, що вишукування моральних виновників душегубства „має на меті шантажувати і стероризувати „народовий" табор. Глупе суґерування масам, що „народовий" табор є одвічальний за суботнішне душегубство, хоче перш усього присилувати представників цього табору на Народніх Зборах щоб вони замкнули очі і згодилися на контрабанду якоїсь провокаційної кандидатури партійно-„лєвіцової" на пост президента. Партійна ненависть мусить уступити порозумінню, політичному розумови і горожанському почуванню. Завтрішні польські електори мусять хочби тільки підчас вибору президента бути представниками інтересу і добра Народу і Держави, а не партій, під яких гаслом увійшли до законодатних установ".

А „Ржечпосполіта": „Страшно шкідлива й грізна є акція демаґогічної преси, яка від чотирьох літ систематично підбурює, а від тижня просто з нечуваною фурією атакує, зневажує, оклеветує партійних противників". — Так каже „Ржечпосполіта" і можнаб помилитися думаючи, що є це обяв її покаяння за минулі власні злочини.

# Льозанська конференція.

На останньому засіданню льозанської конференції совітська делегація предложила контр проєкт в справі морських проливів. Згідно з тим контрпроєктом Туреччина малаб задержати суверенність проливів. Острови самотрацькі й Лемнос отриналиб автономію. Дальше предбачується управильнення плавби в проливах на випадок нової війни.

**Справи проливів.**

Дискусія в справі проливів закінчена. Льорд Керзон заявив, що та справа мусить бути вирішена найпізнійше до двох днів.

# РІЖНІ ВІСТИ.

**Льорд Дербі про міжнародне положення.**

З Парижа доносять, що льорд Дербі повертаючи до Льондону висловився дуже оптимістично про міжнародне положення Европи. На його думку в найблищому часі справи репарацій та довгів будуть

полагоджені, а економічний стан Европи поліпшиться.

**Америка не буде ратувати Европи.**

На пресовій конференції, яка відбулася у Вашингтоні, представник уряду Зединених Держав заявив, що всі чутки про американську фінансову допомогу для Европи не відповідають дійсности. Америка не думає мішатися до економічних справ Европи.

**Стінес в Будапешті.**

Гуго Стінес прибув до Будапешту для торговельних переговорів з мадярським урядом.

**З турецких справ.**

„Авас" доносить, що Емір Одвету провадить важні переговори з урядом Ангори. Губернатор Решед Паша повернув з Тракії до Константинополя.

**Дух згоди між державами Антанти.**

Англійська преса висловлює надію, що наради льондонської конференції будуть закінчені в Парижі і що між державами Антанти панує дух мира і згоди.

**Мадярські военні приготування.**

Мадярський уряд числиться з можливістю нової війни, супроти чого пороблено деякі приготування. На випадок війни Мадярщина мала би 400.000 війська. В Будапешті заложено спеціяльні школи военної контрозвідки.

**Д'Анунціо при роботі.**

Відомий італійський письменник та самозванчий володар Фюме, Габріель Д'Анунціо заложив у Римі видавництво „Fronda", яке буде видавати щоденник і агітаційні брошури політичного змісту.

**Після вбивства Набокова.**

Найвищий трибунал Німеччини відкинув прозьбу о ревізію процесу засуджених вбивців Набокова ред. „Руля". Супроти того засуд буде виконаний.

**Підкопи Мала Антанта.**

Взаємини між Югославією і Грецією поліпшилися до тої міри, що між тими обидвома державами має бути заключений договір, на основі якого Греція і Югославія в союзі з Румунією будуть творити так звану „Південну групу Малої Антанти".

**Нова конференція розброєння.**

Сенатор Зединених Держав, Кайнд предложив у сенаті резолюцію яка уповажнює президента Гардінга до скликання конференції розброєння, в якій взялиб участь представники всіх держав. Конференція малаб на меті обмежити зброєння Европи.

**Дефіцит Прусії.**

Пруське пресове бюро доносить, що дефіцит Прусії за 1922 р. виносить 11.985 мілярдів марок.

**Новий турецький посол у Берліні.**

З Константинополя доносять, що Джемель Бея іменовано турецьким послом у Берліні.

**Німецько-литовські переговори.**

Литовська делеґація виїхала до Німеччини для переговорів з німецьким урядом. Між Литвою і Німеччиною має бути заключений торговельний договір. З боку Німеччини бере участь у переговорах секретар закордонних справ Шкокгамер.

**Коронація короля Югославії.**

З Білгороду доносять, що коронація короля Югославії Олександра і королевої Марії відбудеться весною після виборів. Від тепер в Білгороді йдуть приготування до тої урочисти.

**Сушак належить до Італії.**

З Фіюме доносять, що Мусоліні підписав з Д'Анунціем тайний договір, силою якого Сушак належатиме до Італії. В Югославії ця вістка викликала велике невдоволення.

**Пойнкаре уступить.**

„Temps" доносить, що Поанкаре подасться до димісії після нового року, сейчас по вирішенню справ репарації. Причиною димісії: політичні невдачі.

**Не буде окупації Рур.**

„Temps" пише, що французький уряд занехав пляни окупації Рур. В справі німецьких відшкодувань Франція змінила свою тактику і є надія, що конфлікт полагодиться в мирний спосіб.

**Нова німецька партія.**

На зборах народних німецьких організацій в Берліні зорганізовано нову „Селянську партію „Свободи", на чолі з графом Вулле. Партія ця є лівою фрондою німецької національної партії. До нової партії належить також граф Левентльоф.

**Турки грозять зірванням конференції.**

Льозанна. (ПАТ.) Один із членів турецької делеґації заявив представникови Аваса, що Турки зірвуть конференцію, коли до сьогодні год. 16 справа проливів не буде для них корисно полагоджена.

**Корпус народнього безпеченства.**

Рим. (ПАТ.) По донесенням „Коріере д'Італія" корпус народнього безпеченства, вложений з міліції фашистів, числиниме 80.000 людей.

**Російські предложення не до прийняття.**

Льозанна. (ПАТ.) На засіданні комісії для справ проливів Керзон заявив, що російські контрпропозиції рішучо не до принятя та зазначив, що союзники були би схильні поробити в справі проливів і дарданельських берегів одну або дві уступки в користь Туреччини. На більше уступок союзники не могтимуть згодитися. Сербська, румунська і болгарська делеґації прийняли предложення союзників. Окончене рішення має запасти сьогодні.

**Представництво радянської України у Відни.**

Відень. (ПАТ.) Крім істнуючого досі у Відни представництва совітської Росії, утворено самостійне представництво радянської України. Її управителем є Наум Калужний.

**Переговори Зед. Держав із Францією.**

Париж. (Вольф.) „Н. И. Герелд" звідомляє з Вашінгтона, що між Зед. Державами і Францією йшли неофіціяльні переговори в справі репарацій.

**В обороні Вірменії.**

Берлін. (ПАТ.) З Льозанни звідомляють, що багато французьких визначних людей, а між ними Анатоль Франс, Моріс Барер і Говен звернулися до льозанської конференції з зазвом з користь вірменського народа. В відозві заявляють, що одно з найважнійших завдань конференції повинно бути забезпечення національного і культурного істнування вірменського народу.

**Димісія польського кабінету.**

Варшава. (ПАТ.) Після перенятя влади через п. президента польської Річипосполитої, презес кабінету ген. Сікорскі зложив п. президентови просьбу о димісію цілого кабінету. Президент просьбі не вволив.

**Ратай і Тромпчиньскі у президента.**

Нині о год. 21. зложили візиту новому президентови Польської Річипосполитої маршалок сойму Ратай і марш. сенату Тромпчиньскі.

# ТЕЛЕҐРАМИ.

## Войцеховскі президентом польської Річипосполитої.

Варшава. (ПАТ.) Маршалок сойму отворив засідання Нар. Зборів о год. 12·15. Після визначення секретарів Ґльогера і Недбальского, марш. оголосив мінутову перерву для зголошення кандидатів. Після перерви зголошено дві кандидатури: пред. мистецтва в Кракові проф. Каз. Моравского і б. мін. внутрішн. справ Стан. Войцеховского. Приступлено до голосування.

Варшава. (ПАТ.) О год. 12·50 маршалок сойму отворив після перерви засідання Народніх Зборів і поручив секретарям відчитати регулямін виборів. Голосувало загалом 535 членів, важних голосів віддано 519, неважних 16, абсолютна більшість 260. Одержали: Станислав Войцеховскі 298 голосів, проф. Моравскі 221 голосів. Супроти цього висліду маршалок повідомив Збори, що президентом вибраний Станислав Войцеховскі. Приступлено до відчитування урядового протоколу. Опісля повідомив предс. маршалок Ратай, що сьогодні о год. 19-ій відбудеться засідання а ціли зложення присяги президентом Станиславом Войцеховским. Колиж він вибору не прийняв би, на цьому засіданні переведеться нові вибори.

**Войцеховскі виб'ю прийняв.**

Варшава. (ПАТ.) Після закінчення Народніх Зборів маршалок Тромпчиньскі і віцемаршалок Морачевскі у заступстві марш. Ратая і президент міністрів Сікорскі явилися у Войцеховского, щоби звідомити його, що його вибрано президентом. Войцеховскі заявив, що як карний горожанин вибір приймає. О год. 19. на Народніх Зборах послідує заприсяження президанта. Після зложення присяги, уставлена біля будинку батерія віддасть 25 стрілів.

Варшава. (ПАТ.) Нововибраний президент Річипосполитої Стан. Войцеховскі уродився 15. марта 1869 р. в Каліші. В 1888 р. вступив на фільософічно-математичний виділ варшавського університету. В 1891 р. був арештований, рік опісля виїхав до Парижа, де працював яко друкарський складач і брав участь в організуванню польської еміґрації до боротьби за незалежність Польщі. На жадання російського амбасадора видалений з Парижа 1893 р. перенісся до Льондону. Шість літ працював для організації П. П. С., був редактором соц. часописів. В 1919 р. посланий на становище мін. внутр. справ і виконував цей пост [illegible]

## Економічно-орґанізаційна справа „Рідної Школи".

(Під розвагу делеґатів на сьогорічні Загальні Збори „Українського Педаґоґічного Товариства".)

Про вагу своєї рідної школи для відродження нації та зреалізування її найвищих ідеалів не стану говорити, бо для нас повинна це бути річ загально відома.

Безперечно У. П. Т. зробило багато. Одначе все зроблене — це лише капля в морі в порівнанню з тими великанськими завданнями, які стоять перед Товариством. І о скільки Товариство ще не могло досі виконати перебраних на себе обовязків а саме: не могло ще покрити цілого нашого краю сіткою своїх дошкільних, народніх, промислових, торговельних, середніх і инших шкіл і таким чином заспокоїти потреби української дітвори і молоді, яка нидіє і морально викривлюється по чужих школах, — коли істнуючим своїм школам не могло достарчити приборів та приладів наукових, ба навіть найконечніших, необхідних шкільних підручників, — коли не могло заповнити учительських бібліотек своєю педаґоґічно-дидактичною, методичною та иншою научною літературою, — коли не могло подбати для багатьох своїх шкіл про свої будинки, чи то відповідні поміщення, — коли досі не могло устроїти так потрібних виділових курсів для своїх учительських сил, не могло забезпечити своїх учителів та урядовців в „касхорих", не могло своїм урядовцям та занятим по своїх школах учительським силам дати такої плати, яка відповідалаб мінімумови екзистенції серед даних важких обставин, — коли не могло вести в міру потреби бурс, інститутів для молоді, едешевих кухонь, захоронок (захистів) фреблівських городців (діточих садків), не говорячи вже про такі річи як інститути для фізичного виховання, санаторії для учеників і учителів і т. д. і т. д., — то причиною цього являється лише недостача фондів.

Якимиж шляхами впливали досі фонди на „Рідну Школу" і оскільки ті шляхи доцільні?

Статут (§ 5) передвиджує ось які способи придбання майна Товариству:

а) вкладки членів основателів і сума надложена Загальним Зїздом на Сеймі;

б) дари, записи, спадщини і бвенції;

в) добровільні датки й складки;

г) фонди на спеціяльні статутовим обняті цілі, віддані фізичними правними особами під управу Товариства;

ґ) доходи з відчитів, викладів, театральних вистав, концертів, забав та инших товариських сходин;

д) доходи з видавництва і підприємств Товариства;

е) недвижимости, движимости і права, що їх на імя Товариства набуває правним способом чи то Головна Управа, чи Секційна Рада, чи Старшина Кружка.

З того всього фактично найбільше доходу було з членських вкладок, 1 прц. оподаткування, дарів, добровільних датків і складок, шкільних оплат, в видавництва та книгарні Товариства.

Всю роботу повинні переводити Кружки У. П. Т., бо взагалі кождий член мусить належати до котрогось Кружка. Отже вони повинні доривочну жертвенність усистемізувати, перевівши оподаткування по містах, зглядно по всіх громадах в свойому повіті.

Цього завдання вони зі зникаючо малими виїмками загалом не виконують. Жертви впливають переважно без системи. Все залежить від припадку.

Серед таких обставин неможливо й усталити буджету та намітити певний плян діяльности, — не маючи певности, чи до переведення сього або того будуть в свойому часі потрібні фонди та чи не станеться серед дороги... З тої причини попадало Товариство нераз в дуже скрутне положення не могучи на час виплатити навіть тої мізерної плати своїм учительським силам...

Річ ясна — Кружки У. П. Т. повинні бути в кождій хоч би найменшій громаді, а по містах чи особливо великих громадах може бути й більше Кружків. Про недостатнє зрозуміння у нашого загалу ваги такої організації найкраще говорить факт, що є спора низка повітів, де взагалі ще досі нема навіть повітового Кружка У. П. Т., не говорячи вже про Кружки в поодиноких громадах. І колиб не допомога наших братів з Америки, то наше положення булоб — малоскалати — трагічне, воно булоб прямо катастрофальне, безвихідне

На підтвердження вище сказаного наведу декілька характеристичних дат зі статистичної комісії „Рідної Школи".

І так: статистика „Рідної Школи" розріжняє три категорії жертв, а саме: 1) „Жертви на лісти", вписувані жертводавцями на спеціяльні бляикети, котрі висилає „Рідна Школа", — 2) „поодинокі жертви", від одної, двох, трьох осіб і 3) „спільні жертви", де невідома скількість жертводавців, як збірки в церквах, фестинах і т. п.

Всього за квітень-червень ц. р. вплинуло жертв по всім трьом категоріям у границях Східної Галичини й теперішної Польщі 4,532.389 п. м. 28., а за липень-вересень 3,778.827 п. м. 15 ф.

Східна Галичина дала 96% усіх повищих жертв, на решту повітів і земель, польські й непольські, припадає лише 4%.

При обчисленню загальної квоти жертв не бралося під увагу значного приплину грошей наших закордонних братів, у першій мірі з Америки.

У дуже великій кількости громад протягом трьох місяців не найшовся ні один жертводавець. Лише один повіт Львів має 34 чинних громад, Рава руська 29, Бережани й Сокаль по 26. Впадає не число аж до 4 (Березів і Чортків). На лісти нічого не дали 23 повіти.

Коли брати на увагу абсолютну кількість внесених жертв, то на першому місці стоїть м. Львів, місячно 407 тисяч. Ані одного повіту нема, який хоч з далека підрівнювався би на Львів. Місячно від 75–50 тисяч дали 6 повітів, від 50—25 тисяч 8 повітів, 25—20 тисяч — 7 повітів, 20–15 тисяч — 4 повіти, 15—10 тисяч — 5 повітів, 10—5 тисяч — 10 повітів і менше 5 тисяч місячно — 12½ повітів *). На останньому місці Камінка Струмилова дала 870 марок.

Коли зважиться, що переважно самі бідні діти одної маленької української школи, яка числить 150 школярів, зложили в Кр. Союзі Кредитовім з власної ініціятиви протягом не цілого тижня 24.035 марок на поміч для вязнів в часі останніх польських виборів у Східній Галичині, — то сором палить лице, коли читається, що цілий повіт один і другий жертвував в протягу 3 місяців аж... по 5 тисяч чи кільки там на „Рідну Школу", а деякі повіти не дали навіть і того...

Кількість осіб, що складали жертви на лісти, дуже маленька. Лише з повіту і з міста Львова 603 і 487 жертводавців на лісти. Марок від них вплинуло 64 і 148 тисяч. Це числа за 3 місяці. Про инші повіти можна й не згадувати. Всього на лісти припадає 15.6% жертв Східної Галичини.

Найцікавіщою рубрикою для дійсного порівнання, скільки давали громадяне ріжних повітів, беручи висоту місячних вплат на одну українську родину, зложену з 4 осіб. На першому місці м. Львів дав місячно на одну родину 41 марок. Про 1% місячного доходу не будемо й говорити. Тоді Львів дасть не 400 тисяч, а понад 4 міліони місячно, саме стільки, кілько дотепер від ціла збірка на „Рідну Школу" за три місяці в Східній Галичині на границях теперішної Польщі. А про „переобтяження" й тоді не може бути мови.

З инших повітів на першому місці стоїть Збараж — 6·36 марок місячно на родину. Далі Тернопіль (3·92), Перемишль (3·78), повіт Львів (3·14), Бучач (3·06), Перемишляни (2·88), Дрогобич (2·40), Бережани (2·38) і Рава (2·14). Решта повітів дала менше двох марок. Між 2 і 1·50 марками дало 8 повітів, між 1·50 і 1·00 ще 7 повітів. Між 1·00 і 0·50 жертвувало вже 13 повітів, а найбільша кількість повітів дала менше 50 польських фенігів. На самому кінці Яворів — 9 фен. і Камінка Струмилова — 8 фен.

(Продовження буде.)

*) Горлицький повіт числиться за ½ повіту.

# НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Послідне число нашого часопису впало жертвою прокураторського олівця за кілька уступів в статті: „Східна Галичина" та „Президент Вільсон і справа незал. Східної Галичини". Крім цього сконфісковано кілька уступів в рубриках „Військова бранка у Сх. Галичині" та „Ревізії, арешти, тюрми".

— **До наших славних оборонців!** Нам надіслано таке письмо з просьбою о поміщення: В стрийській вязниці окружного суду карається від 15. X. ц. р. січовий стрілець з 1914 р. Іван Особа, родом з Ожидова, п. Золочів, якого замкнено на донос місцевих Поляків з Миколаєва н. Д., де названий в часі української влади повнив службу. Донощики закидують йому каригідні вчинки, яких він не поповнив і держать у вязниці вже два місяці, тоді, коли його жінка з дітьми терпить голод і холод, бо нема кому на хліб заробити. Просимо наших славних Оборонців, які нераз уже дали доказ свого щирого патріотизму, стати в обороні покривдженого.

— **Пожежі.** Польські часописи доносять, що дня 18. ц. м. підпалено стирту двірського сіна вартости 300,000 мп. В Рісній Польській підпалено стодолу Павла Кисілевского. В обох випадках виновників не приспвлено.

— **Свято „Просвіти" в Містках.** Читальня „Просвіти" в Містках, пов. Львів, відсвяткувала цього року ювилей „Просвіти" 8. грудня величавим празником. Торжественне богослуження відбулось при виповненій народом церкві. Богослуження відріжнялось від свят церковних не лише патріотичною промовою о. Кордуби і гарним хоральним співом, але ще й тим, що виділові читальні разом з місцевою молодю творили почестну сторожу з великими жовто-синими відзнаками. По відспіванню „Боже великий, єдиний" відправлено панахиду за всіх Борців, упавших за волю України. Зараз по Богослуженню у власній читальняній, просторій, гарно прикрашеній зеленю і національними барвами сали відбувся концерт. Святочна промова голови читальні п. Осипа Шеремети, кілька нових народних пісень, виконаних місцевим мішаним хором під умілою управою п. Петра Кристиняка, та три декламації віддані на тему свята малими школярями, а то: Ольги Курилас, Степана Дулиби і Анни Глуховецької зробили на схухачів миле враження. Подякою голови читальні за численну участь і добровільні датки на „Дар Просвіти" та відспіванням Національного Гимну, скінчено свято. Народ вдоволений розходився. Жаль, що инші сусідні читальні не хотять піти слідами читальні в Містках, а найвисший вже час не спати! — *Гість.*

— **Малопольска урядащина.** Нам надіслано документ, якого стиль аж проситься до друку: Gmina Jostynowka. Dnia 28. listopada R. 1922. Swiadectwo zestrony U krzendu Gminnego Poświadcza — siem Ze Marija Kuczyńska Niemoży Stawisiem na te—rmin Zaświatka Na dzień 28. listopada Spowodu Ze liezy W łuszku Słaba 10 Niedziel Czyli dwa misi ncy. Podpis Naczelnika Gminnego.

— **Видавництво „Денниця" в Москві** приступило до складання антольоґії української поезії, прози та критики за останні часи. Редакція В-ва вже має в свойому розпорядженню чималий матеріял в цій справі, але для повноти антольоґії бракує ще дещо. „Денниця" звертається до українських письменників з проханням, в меті задоволення громадської потреби, дати із своєї мистецької продукції для вміщення в антольоґії зразки своєї творчости. Просять ся дати біографічні дані та фотографічну картку з факсиміле. Адреса В-ва: Москва, вул. Тверская д. 37.

— **Із сусідської скандалістики.** Бувають моменти в життю так одиниць як і цілих людських комплексів, що „ні з того ні з цього" паде комусь полуда з очей і річи та люди бачені вчора в ореолі божеської величі сіріють до нікчемности найбільш жалкої припадкотости. Цікавим з того погляду є отвертий лист польських легіоністів до протоігумена польських фашистів — Галлера. З того листа довідуються люде, які мали сміливість сумніватись в велич того „полководця", що вони мали рацію. Отже підписаним під листом легіоністам остогидло уже слухати й дивитися, як з Галлера роблять „богатера" за те, що він „примушений рішенням старшинського корпусу" перейшов австрійські окопи під Раранчею. Довідуємося далі, що той „простолінійний" генерал умів слати курієрів до Вільгельма і Карла, а в парі з тим просив о допомогу свого „противника" Ридза Сміглого. Вони „мовчали коли Галлер посунув свою бездушність і безмістовість до жебранини опіки для своєї особи від регенційної ради". Вони мовчали, „коли кілька літ згодом злочинні одиниці" робили з него „одинокого оборонця Варшави". Вони мовчали а „п. Юзеф де Галленбург Галлер також мовчав і збирав лаври, на які не заслужив." „То був тихий договір для Польщі і її слави". Читаємо далі: Ти його, п. генерале, зломав. Він станув по стороні тих, для яких кожда дорога, навіть по трупах добра, щоб тільки дійти до влади" і т. д. Більш менш анальогічно до змісту цього отвертого листа висловився польський посол Косцялковскі, який сказав Галлерови „просто з моста": „На вас паде кров в цю мить пролита". За це Галлер рішив образитися і після упливу 54 годин визвав посла на двобій, який був принятий. Двобоєм рішив Галлер зліквідувати і настрій, викликаний цитованим нами листом.

— **Вп. Передплатників в Чехословаччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Легіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

— **Пригадуємо, що Надзвичайні Загальні Збори „Союза Українських Інвалідів"** відбудуться дня 22. ц. м. о год. 4. по полуд. в салі „Бесіди". Справа дуже важна тому всі, кому на серци доля наших інвалідів, повинні прийти!! XXI 1—3

# ЖЕРТВИ

**На направу дому Тов-а „Просвіта".**

Громада Чехів 5200, І. Гірняк Кисело 500, о. Ю. Фацієвич Стрілиська нов. 2000, Кіндрат Сушко Ременів 2000, Н. Глинський Залішики 2000, С. Рижак Тернопіль 1000, О. Запалило Слобідка 1000, Д. Кацаба Корчів 2500, чит. „Просвіта" Істечко 4000, чит. „Просвіта" Новиця 5000, чит. „Просвіта" Жиномір 6000, Т-во „Зоря" Дрогобич 1500, І. Білик, Данило Щур Задниївці по 2000, І. Тисовський Ряшів 7000, о. Г. Гавдиник Незвиська 500, М. Гебус Ярослав 2000, В. Римчук Жарки 2000, М. Ворик Черхава 1000, о. Волод. Підсонський Белзець 1000, Т. Пиндус Зелена 1000, о. Й. Каранович Яксманичі 2000, о. І. Титар Ганнова 1000, „Воля" Берлоги 2000.

**На Українську Університетську Молодь** зложили в громадах: Бучач-Гаї (листа 5913) о. Д. Непайко 3.000, Шпачовський 2.000, М. Баран 1.500; по 1.000 Н. Михалецький, Іван Михалецький, Вол. Малащуківна, о. Добрянський, Іван Папірчук, Осколівський, Ружицький 3 кор. чеські, Ольга Стефанович 600, по 500 Іван Заліщук, Е. Білецький, Стефан Гафткович, Рудольф Швебів 400. — Чорний Ліс пов. Збараж (листа 1919) по 500 Мих. Мізюк, Андрій Пиріг. по 150 Мих. Ковальчук, Валько Левко, Олещук Андрій, по 100 П. Ковальчук, Дм. Яцусь, Вас. Олещук 500. — Бабухів пов. Рогатин по 500: І. Мазурик, Г. Хабурський, І. Височанський, П. Пилипів, Г. Височанський, С. Маліцький, Федь Сас, А. Маліцька, Вас. Поперський, Іван Поперський, І. Наконечний, Сень Копцюх, Гриць Сас, М. Романків, Андрій Хабурський, Ів. Сас, Ів. Кордис, Н. Трепяк, Ілько Іванців, М. Зарейко, С. Гриців, В. Рибий, Мих. Сас, І. Пришляк, М. Доманків, А. Височанський, Н. Кордис, Ф. Воробець, М. Бачацька, Сень Іваськевич, І. Гой, Марія Чепіль, В. Третяк; по 300: Д. Вівчаник, Ф. Височанський, Н. Скибак, Н. Кузик, Ільхо Лейба, С. Базів, Д. Хабурська, Г. Пархунь; прочі по 200 і 100 на 2.000 мп.; — (листа ч. 6.200). — Черчепов. Рогатин по 1.000 Степан Іванило, Анна Бачинська, Степан Косміна; по 500: Гриць Теба, Д. Стек, Д. Гладун, В. Гладун; І. Дачишин 300; по 200: Г. Гладун, І. Бабин, І. Стек; Р. Гладун 100; Вас. Басладинський 500 (листа 6199). — Вільшаниця пов. Золочів (листа 6350) о. В. Чорний 1.000, А. Манюк 1.000; по 500: К. Танковська, А. Кондюхівна, М. Гаврилів; а представлення 5.000, Збірки: П. С. Р. Жовква 100.000, П. С. Р. Яворів 20.000, Старий Самбір з представлення 100.000, П. С. Р. Підгайці з вистави 10.000, О. С. Р. Сокаль 50.000, О. С. Р. Бережани 50.000, О. С. Р. Коломия 180.000 і 10 лей; О. С. Р. Станиславів 204.426 і 3 кор. чеські; О. С. Р. Тернопіль 300.000 і 4 амер. доляри; П. С. Р. Рогатин 20.900; П. С. Р. Золочів 57.000. XIX 1—4

**Рідна Школа:**

На „Рідну Школу" прислали в місяци жовтни ц. р. чеками в мп.: По 100: І. Посацька, о. А. Сорока, С. Фалендешева, П. Дубак, Г. Бринчак, І. Вітовський, о. В. Клюка, М. Ковалів, Й. Іжицький, М. Рижицький, о. О. Котис, С. Купяк, А. Никифоряк, о. А. Федоряк, О. Гапанович, Т. Маланяк, о. І. Полянський, о. О. Котис, М. Ковалів. — По 200: о. І. Полянський, А. Волосянський, Ю. Неміш (2 рази), Т. Кожушко (2 рази), Сп. Торговля Денисів, П. Коструба, П. Волошинський, Д. Федорів, В. Остапчук, о. А. Савчин, о. Ю. Гранківський, М. Брилінський, Т. Кондрат, М. Владичин, П. Ляховський, Й. Калуський, І. Посацька, Д. Василькевич (2 р.), Я. Оршикевич, о. Я. Лучаковський, М. Тилкевич, В. Горбай, О. Залужна, А. Бачинський (2 р.), А. Волосянський, П. Климків, М. Коцан, Д. Іж. І. Огоновський, Т. Сидорак. — По 300: Т. Кожушко, П. Дуб, Я. Деркач, І. Лобай, о. І. Жарський, Т. Головацький, В. Коцаба, Уряд парох. Пралківці (2 р.), К. Малицький, Т. Горницький, О. Ковловський, В. Камянський, Г. Козак, П. Думка, Я. і В. Крупівні, П. Малецький. — По 400: В. Дюбак, М. Ребіш, А. Сумик, І. Луценко, І. Хома, В. Волошинський, І. Гащицький, Чит. „Просвіта" Мельниця. — По 500: Уряд парох. Криве, о. В. Мотюк, О. Чайківський, О. Гаванський, М. Полюсевич, о. Н. Волошин, В. Камянський, І. Гріздак, М. Гижа, М. Склярчук, І. Дз., Е. Демковичівна, І. Тимчук, І. Гринишин, Т. Дичкевичова, В. Парипа, О. Гаванський, В. Гасцький, о. Ю. Гранківський (2 рази), С. Царик, І. Швець, О. Левицька, Сел. Кооп. Репужинці, В. Калинович, А. Гуссак, Г. Качмар, д-р П. Рондяк (2 р.), М. Рубчаківна, о. А. Котис, А. Медицька, Д. Федорук, Е. Демкович, П. Добуш, Чит. „Просвіти" Монастериська, А. Індишевська, А. Пасіка, О. і І. Ковальські, о. А. Брановський, Т. Богачевська, Д. Шевчук, М. Навроцький, Інж. В. Дутка, І. П., І. Вовк, І. Зубриївна, о. Г. Хомчук, І. Шерстило, П. Гридишин, о. П. Мазяр, М. Мазяр, О. Головка, М. Комарчевський, В. Шевців, М. Канафоцький, О. Стефановичева, А. Павлу-

севич, П. Вялецький, Т. Сениця, о. І. Прокоп, Л. Каранович, В. Борсук, В. Голунько, Е. Яцкуляк, о. В. Венгринович, О Ляшецька, Т. Карачевський, о. І. Тарасович, Ю. Шмериковський, о. В. Кулик, М. Климко, Г. Лисий, о. В. Комаринський, О. Капустинський, Д. Великанович, о. Р. Лободич о. А. Яців, В. Сениця, Н. Кустрецюк, В. Давидва, М. Левицький, К. Ставничий, Й. Котила, Т. Кривлюк, Г. Голяк (2 р.), О. Ліщинський, В. Комарницька М. Когут, по 600 Заруцький, чит. „Просвіти" Володимирці, М. Цепенда, по 700 М. Комарчевський, о. В. Гойлиш, по 750 О. Бойчукова, Д Бойчук, по 800 М Веселий, П. Теслюк, В. Живневський, Ф. Іванків, по 900 М. Бойко, Я. Сохацький, по 1000 М. Подлящецький, С. Банах, С. Мороз, М. і М. Карманські, І. Майброда, Й. Рибачевський, д р В. Кобільник, о. О. Яворський, П. Штикула, П. Ольшанська, Т. Садовська, А Костишин, І. Гаврисик, С. Левицький, М. Туркевич, о. С. Метейля, о. Н. Огоновський, М. Ребіш, о. М. Гробенський, о. І. Петик, М. Угрин, чит. „Просвіти" Зарваниця, Д Бучьо, А. Москалюк, Т. Миссак, Г. Пилипчак, Г. Судомир, о. Т. Варека, чит. „Просвіти" Рипянка, М. Червенський, о. Д. Грабець, Т. Чубак, І. Жупанський, Д. і М. Стельмахи, Г. Матвійчук, Н. Кулицька, П. Винників, Д. Іликів, П. Ліскевич, Ю. Мізь, Д. Павлишин, П. Різун, о. Е. Боберський, І. Сеник, М Моравецький, І. Свистун, М. Тимянів, о. П. Мекелита, І. Дудич, І. Левицький, Й. Волчук, В. Михалькевич, П. Димідас, Т. Залеський, С. Литвин, Я. Возьний, І. Гавран, А. Лебіщак, В. Дяків, о. С. Клепарчук, о. Н. Милянич, М. Паліївна, Е. Котис, д-р М. Рожанковський, М. Корецький, В. Бокало, о. Т. Горецький, Г. Повровник О. Ганібей, Б. С., о. Л. Воробкевич, о. М. Ріпецький, О. Лигинович, Н. Сандолович, Ю. Шухевичівна, Е. Сенатович, В. Кебало, о. М. Гук, В. Гудз, О. Губаль, о. М. Жарський, М. Наняк, д-р М. Король, Н. Гошко, о. І. Лебедович, о. І. Бабій, М. Костів, С. Трефяк, о. Збудовський, о. С. Левицький, О. Секунда, П, Шухевич, І. Гринчишин, о. Г. Зінко, М. Куціль, П. Мушкевич, о. А. Мельник, о. І. Придаткевич, о. І. Скварко, о. І. Рудницький, О. Стефанович, І. Грибек, І. Дацків, А. Боцон, І. Паламар, Т. Городиський, Т. Мазяр, М. Приймак, о. В. Самотулко, о. І. Брикович, М. Осідач, о. М. Клюк, чит. „Просвіти" Семирівка, М. Коворис, о. П. Андрейчик, Л. Мисик, Г. Бавмрін, о. І. Винницький, о. І. Мінко, В. Римчук, М. Гебус, С. Хархаліс, П. Лапка, Т. Стах в, К. Стеранка, Я. Марків, о. І. Іваньо, В. Лях, о. В. Ясиницький, о. М. Осідач, Т. Негребецька, о. Т. Грушкевич, о. С. Колодій, о. К. Красій, о. П. Штокалко, о. Е. Цегельський, Т. Микитин, А. Прухницький, о. С. Левицький, П. Марусин, о. Л. Салук, І. Любинецька, о. Ап. Осадца, о. А. Содомора, Г. Вовк, З. Костик, І. Гаврилів, В. Сходніцький, Г. Федаш, о. Т. Соневницький, чит. „Просвіти" Черятин, чит. Просвіти" Залісє, В. Цвігун, І. Гладишевський, Т. Яців, о. А. Крущько, О. Боднарович, Т. Шкільний, Е. Брожинівна, В. Паздрій, Ю. Гумінілович, С. Пригода, М. Козак, о. І. Залуцький, С. Гандзюк, О. Воробець, С. Салигова, К. Бірецький, Й. Кушнір, Д. Панасевич, д-р С. Ардан, П. Цвіль, о. О. Гнатківський, І. Сухінський, о. В. Молчко, „Українське Касино" Дрогобич, В. Лінич, М. Угрин, В. Місьнкевич, О. Филипович, о. С. Мохнацький, о. А. Чемеринський, о. А. Філевич, С. Гладюк, В. Климка, С. Кошук, М. Прокопів (Дмитро), М. Скородинський, М. Явні, К. Дудова, о. І. Бирка, о. С. Венгринович, Л. Декисюк, С. Матковський, о. А. Олесницький, І. Курієць, В. Гузар, І. Варчак, Г. Лебедович, І. Бобовський, О. Марків, о. І. Токар, О. Ціпановська, М. Маринович, по 1200: О. Зашик, Й. Дідушок, „Сел. Кооператива" Рецужинці, по 1300: В. Малицький, о. М. Дроздовський, Д Кравчишин, по 1500: о Ю. Галькевич, І Поплавський, З. Попович, о. О. Наконечний, Д. Лада, Г. Трач, о. А. Хлистун, Уряд парох. Виписки, І. Кузик, по 2000: д-р О. Навроцький, о. Ю. Рудкевич, о. А. Слонський, Н. Руденський, О. Вергуч, д р Я. Шипайло, д р М. Видрак, В. Левочко, С. Волощак, І. Чиж, М. Сивуляк, В. і А. Хаджаі, М. Грицак, М. і Г. Королюки, о. О. Очабрук, І Гафійкович о. Е. Лесинецький, П. Кухтин, Ю. і А. Крупські, С Янович, М. Карпів, Е. Левицький, „Касино" Дрогобич, С. Залеський, М. Король, О. Назаревич, С. Коропецька, Й. Крипякевич, о. В. Венгринович, С. Годик, І. Паламар, М. Фарина, О. Яримкевич, д-р Ю. і К. Дякунчаки, о. Е. Моравський, С. Левицький, д р І. Косс, о. Е. Купчинський, по 2500: В. Миклашевич, о. А. Волянський, М. Лупкий, Г. Пікас, по 3000: О. Чижовська, А. Проскурницький, о. Б. Еліяшевський, О. Козьоринська, М. Олійник, чит. „Просвіти" Могильниця нова, А. Юревич і Е. Лельо, М. Губчак, М. Миколаєвичева, д-р О. Гарасимів, о. І. Яворський, о. Ю. Фацієвич, чит. 4 „Просвіти" Потік, о. Ю. Присташ, по 4000: о. П. Яцишин, Т. Кавалець і Л. Куціль, о. Ю. Калужняцький, по 5000: М. Рудницька, чит. „Просвіти" Рипянка, М. Кокольський, о. І. Блавацький, Л. Бачинський, Л. Гузар, Б. Левицький, о. І. Глинський, А. Корнелля, І. Шанковська, Упр. сем. курсів Глиняни, о. П. Решитило, чит. „Просвіти" Задвіре, В. Чайківський, А. Хоптяк, по 6000: В. Боднар, В. Придаткевич, чит. „Просвіти" Новосілки сер., С. Тимкевич, по 7000: М. Галань, Д. Бойко, по 7500: М. Фірманюк, о. І. Карпевич, по 10000: д-р О. Царевич, читальня „Просвіти" Розділ, о. С. Калиневич, по 15.000: К. Рогозинський, Амат. Кр. при чит. „Просвіта" Любича кам.; С. Качор 685, І. Гулейчук 3500, М. Білик зб. 8000, Сп. Торг. Денисів 329, о. О. Гайовський 843, Рогозинська 6600, С. Макух 570, А. Василів 2400, С. Стебельський 2300, А. Тригубчак дох. з вечерниць в Скалаті 19000, о. Т. Чайковський зб. 3506, Е. Білевич 2300, о. І. Садовський 350, Уряд пар. Копичинці 4238, чит. „Просвіти" Сапогіа 5400, чит. „Просвіти" Малнів 2773, Ю. Балаким 3400, П. Сірман 1800, Кр. „У. П. Т. Бучач 38685, о. Й. Краснопера 3400, Н. Руденський 1100, О. Лісікевич зб. 3590, Госп. Спілка Татарів 320, І. Бенцаль 2800, д-р Е. Щуровський 2200, Уряд пар. Заднишівка 1090, Ф. Вовчук зб. в Ланцуті 28000, В. Яросевич 180, чит. „Просвіти" Карпаловичі 6175, О. Петрик 13660, о. Т. Савула збірка 29600, Ф. Ткачук 1990, Д. Ольховий 210, О. Матківський 5700, чит. „Просвіти" Струсів 8840, М. Стебницький 11600, Окр. Від. „В. П. У." Старий Самбір 1 000, чит. „Просвіти" Орищківці 1410, А. Трускавецька 190, чит. „Просвіти" Річиця 9100, о. М. Березюк 2625, читальня „Просвіти" Хиріа 16855, о. І. Садовський 150 Д. Зорійчук 950, Т. Панас 1000, о, О. Крвавич 1000, П. Кушнір 1500 Ю. Галант 540, М. Козак 2 60, о, М. Дмитерко 2100, А. Липко 1200, П. Яблонський 1100, о. В. Рудко зб. 1350, чит. „Просвіти" в Клювинці 1750, В. Лазарів 6850, І. Марко 32.477, М Гнідець 6272, Н. Сандалович 1260, о. А. Боднар 4 00, Кр. УПТ. Богородчани 35.807, М. Грицак 1900, чит. „Просвіти" Ліско 5400, чит. „Просвіти" Піддубці 2900, о. Т. Зрада зб. 3250 і 2750, о. А. Онуферко 11.050, „Сп. Торговля" Денисів 247, М. Янцур 4995, Т. Грицай 2230.

## Курс грошей.

Львів, дня 21. грудня 1922.

| | |
|---|---|
| Доляри американські | 18.125—18.175 |
| „ „ (1 і 2-ки | 17.925—17.975 |
| Доляри канадійські | 17.925—17.975 |
| „ „ (1 і 2-ки | 17.725—17.775 |
| Марки німецькі | 2·35—2·45 |
| „ „ (сотки) | 2·10—2·30 |
| „ „ (дрібні) | 1·90—2·15 |
| Леї румунські | 105·00—110·00 |
| „ „ (дрібні) | 104·00—108·00 |
| Корони чеські | 550·00—565·00 |
| „ „ (дрібні) | 540·00—550·00 |
| Австрійські тис. нов. ем. | 58·00—60·00 |
| „ „ ст. ем. | 3 350·00—3,400·00 |
| „ сотки нов. ем. | 55·00—60·00 |
| „ 50 кор. | 80·00—100·00 |
| „ 20 кор. | 24·00—26·00 |
| „ 10 кор. | 12·00—13·00 |
| „ 1. і 2-ки | 0·60—0·65 |
| Рублі 5-сотки | 150·00—160·00 |
| „ сотки | 150·00—160·00 |
| „ 25 ки | 110·00 115·00 |
| „ — дрібні | 0·65 - 0·75 |
| „ думські 1,000-ки | 20·00 25·00 |
| „ „ 250-ки | 15·00 20·00 |
| Карбованці | 1·00 1·10 |
| Гривні | 1.20—1.25 |
| Франки французькі | 12·00·00—1280·00 |
| Фунти стер інгів | 823·00·00 8330·00 |
| Франки швайцарські | 3360·00—3410·00 |

**Золото:**

| | |
|---|---|
| 20 кор. | 63,500·00—69,500·00 |
| 20 франк. | 66 500·00—67 500·00 |
| 20 марк. нім. | 78,500·00—79 500·00 |
| Фунти стерлінги | 57.000·00 62 200·00 |
| 10 рубл; | 82.500·00 - 84,000·00 |
| Доляри | 15 500·00—15 6000·00 |

**Срібло:**

| | |
|---|---|
| Корони австр. | 1.360·0—1.400·00 |
| 5 кор. австр. | 6,800·00—6 900·00 |
| Фльорени австр. | 3.450·00—3.525·00 |
| Рублі | 5.500·00—5.575·00 |
| Копійки | 27·50 - 28·00 |
| Доляри американські | 10,500·00—11,000·00 |
| „ „ полов. і ¼ | 9.800·00—9 900·00 |
| Доляри канадійські | 9,000·00—9.300·00 |
| „ „ дрібні | 8.500·00 - 8.700·00 |
| Леї румунські | 1.340·00—1.350·00 |

**Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.**

## ОПОВІСТКИ.

**Народний театр Тов. „Українська Бесіда" у Львові,** (Шашкевича 5.).

Четвер 21. грудня с. р. год. 7. веч. Ювілей О. Загарова! „ГРІХ", драма на 3 дії В. Винниченка.

Білети продає раньше „Союзний Базар", (дім „Дністра") а в день вистави від год. 5 вечер каса театру. XXV. 3-3

—o—

## Дрібні оголошення.

СТАРШИЙ кавалер з висшими студіями оженчться зі старшою панною, або молодою вдовою. Першенство мають з господарством сільським. Зголошення лише поважні слати під „Розмай" до адміністрації „Свободи". 1331 1—1

АКАДЕМІК зрілий інструктор прийме лекцію від півроку з низших гімн. або вищівових клас. — Зголошення з услівями прошу слати до адміністрації „Свободи" під Академік. 1324 1—1

ОЖЕНИТЬСЯ лікар з панночкою або молодою вдовою. Услівя: здорове, майно, фотографія пожадана. Рік серйозно. За дискрецію ручиться. Відповідь до Адміністрації тільки за вказанням 1000 мк ч. 216.905. 1319 1—3

**Для вязнів** Збірка в Снятині 99.450. Збірка в Монастириськах 30.000. Збірка в Богатківцях 25.000 „Згода" 20.000. Збірка в Бандрові народнім 16.000. М. Дідик 23.360. Дм. Ксьонжек 10.000. Збірка в Цегельській 8.500. Проф. Балакин 5000. Збірка в церквах у Львові 140,700. Козак М. 5000. Збірка о. Фаєвича 16.800. Збірка в Струтині вижнім 23 360. 1147 1—1

УПРАВИТЕЛЯ, зглядно старшого помічника до ведення корінного і снідаткового склепу пошукується. Зголошення слати: Василь терпляк, Усте Зелене п. Ioco. 1303 2—3

## ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.


АДВОКАТ

**д-р А. Стронціцкий**

веде канцелярію в **Ходорові** в парохіяльнім домі коло церкви. 1232 5—6

**КРАЄВИЙ АДВОКАТ І ОБОРОНЕЦЬ в КАРНИХ СПРАВАХ.**

**д-р Іларій Бачинський**

вийшовши з тюрми веде канцелярію на передше **в СТРИЮ, вул. Потоцького 15,** біля почти. 1287 5—6

**Управа Каси хорих м. Львова**

розписує отсим

**КОНКУРС**

на посаду

**лікаря-зубуря і лікаря ляринґольоґа.**

Речинець вношення подань до 15. січня 1923. р. Близших інформацій уділяє Бюро Каси хорих, Брацерівська ч. 8. І п. в урядових годинах. 1321 1—1


## Надзвичайні Загальні Збори „НАШОЇ ТОРГОВЛІ" в Ходорові.

В неділю дня 24. грудня 1922 року о год. 4 ій по полудни в льокалі „Нашої Торговлі" відбудуться Збори а отсим дневним порядком:

1. Відчитання протоколу з попередних Загальних Зборів.
2. Зміна цілого статута.
3. Внески і запити.

На случай браку комплету Збори відбудуться о 5-ій годині в тім самім льокали.

Ходорів, дня 10. XII. 1922. р.

1320 1—1 НАДЗІРНА РАДА.

## Бляно Товариства Задаткового в Яворові в днем 31. грудня 1921. р.

| Стан довжний: | | | Стан чинний: | | |
|---|---|---|---|---|---|
| Уділи | мк. | 102.473·09 | Позички | мк. | 798·034·83 |
| Фонд резервовий | „ | 44.691·04 | Відсотки довжні | „ | 21.055·10 |
| Специяльна резерва страт | „ | 8.469·82 | Рухомости | „ | 623·70 |
| Вкладки щадничі | „ | 494·9·6 91 | Нерухомости | „ | 7.000·00 |
| Кредит банковий | „ | 288.000·00 | Зачети на платні | „ | 2 690·00 |
| Відсотки наперед побрані | „ | 26.868·46 | Кошти процесові | „ | 2.339·68 |
| Кошти процесові | „ | 64·46 | Льокациї | „ | 31.536·13 |
| Дубльони позичок | „ | 12·581.00 | Рахунок ріжних | „ | 40.227·00 |
| Адміністрація залегла | „ | 4.432·74 | Каса | „ | 89.702·74 |
| Рах. Банку Краєвого | „ | 11.042·09 | | | |
| „ страт і зисків | „ | 547·77 | | | |
| разом | мк. | 994.087·38 | разом | мк. | 994·087·38 |

1327 1—1

## Білянс за рік 1921. р. Торгов пром. Тов-а „ЧОРНОГОРА"

реєстроване стоваришення з обмеженою порукою в КОЛОМИЇ.

| | |
|---|---|
| Членських уділів | 73 378 Мп. |
| Резервовий фонд | 12 506 „ |
| Разом: | 85.884 Мп. |

Рахунок зисків і страт:

| | | Зиски: | Страти: |
|---|---|---|---|
| сальдо з 1920. року | Мп. | 282·53 | |
| з рку товарів | „ | 896.452·77 | |
| „ інвентаря | | | 664·— |
| „ коштів спору | | | 964·— |
| „ відсотків | | | 335·47 |
| „ коштів адміністрації | | | 890·388·03 |
| „ до рку білянсу зиск | | | 4.383 80 |
| | | 896 735 30 | 896 735 30 |

Виказаний зиск в квоті 4·383 Мп. 80 ф. передано в цілости до резервого фонду.

ДИРЕКЦІЯ ТОРГ. ПРОМ. ТОВ. „ЧОРНОГОРА" В КОЛОМИЇ:

Степан Чопанівський директор. 1325 1—1 Вол одимир Сабат на ч. директор

# Важне для Еміґрантів!

ЛЬВІВ, Сикстуська ч. 37.

Реєстрація пасажирів зі **Східної Галичини до Сполучених Держав** небавом скінчиться! — Проте просимо зголоситися в бюрі фірми — — —

ЛІНІЇ КУНАРД у ЛЬВОВІ, Сикстуська 37 як найшвидше. Позір на число дому вулиці Сикстуської. —

**ДО КАНАДИ маємо найшвидші і найдогіднійші кораблі!**

1329 1—2


## ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

**Тов. „Міщанська Каса“ в Перемишлі**

відбудуться дня 30. грудня ц. р. о годині 5 і пів по полудни в льокалі Товариства з слідуючим порядком обрад:

1) Відчитання протоколу з останніх Загальних Зборів.
2) Звіт Управи за послідний рік.
3) Розділ чистого зиску.
4) Зміна цілого статута.
5) Вибір Надзірної Ради.
6) Затвердження внесення Надз. Ради що до іменування Управи.
7) Внесення і запити членів.

Коли би о висше визначеній порі не зійшлося потрібне число членів, відбудуться слідуючі Заг. Збори з тим самим порядком обрад в тім самім льокалі, того самого дня о год. 6. по пол.

ЗА НАДЗІРНУ РАДУ:
Ол. Яремя, прислідатель — Вол. Роніцький, секретар.
1332 1—1

Лекції або иншого заняття гляда працяк вернувший з полону. Зголошення під „працяк“ до адміністрації „Свободи“. 1330 1—1

## ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

**„Народного Дому“**

товариства господарсько-кредитового в КНЯГИНИНІ СЕЛІ (п. Станиславів) з обм. порукою відбудуться дня 31. грудня 1922. року о годині 1-ій п. п. В разі неприсутности всіх членів, о годині 1-ій і пів відбудуться Збори без огляду на число членів в світлиці Товариства „Просвіта“ в Княгинині Селі при вулиці Шевченка зі слідуючим порядком дневним:

1) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів, евентуально відчитання білянсу з послідних (Зборів) року дійового.
2) Звіт Дирекції і Надзірної Ради.
3) Відчитання і пояснення звіту Ревізора з Краєвого Союзу Ревізійного у Львові.
4) Уділення Дирекції і Надзірній Раді абсолюторії.
5. Зміни статута на основі нового розпорядження про кооперативи.
6) Вибір цілого заряду нової кооперативи.
7) Внески і запити.

Княгинин село, дня 18. грудня 1922. р.
1328 *Микола Лучак*, справник.

**ВІЛЛЯ** о 6 кімнатах, кухня, будинок господарчий з пів морговою парцелею близько залізничої стації у Винниках сейчас до продажі. Відомість: вул. св. Петра ч. 9/II. у п. Полюгів від 2—4 по полудни. 1233 3—3

## За винагородою!

**Володимир Гуцко**, підхорунжий У. Г. А., виїхав в жовтни 1919. на В. Україну з табору в Deutsch Gabel через Румунію — хто знає що про нього, заволить повідомити Заряд школи в Ябліці нижній п. Турка п. Стр. — Закордонні часописи просяться о передрук! 1315 2—3

## Хто має на продаж

ПАРТЕТУРУ ОПЕРИ

## „КАТЕРИНА“

М. АРКАСА

буде ласкавий зголоситися до Wołod. Jarema 129, E 7 str. Nev-York City America. 1328 1—3

## ПОЗІР!

Всі купці, що мають склепи по селах, а всі инші, що хотять заложити собі склепи в селі, хай удають ся з довірям **до знаної і від літ існуючої фірми**

## Маврикія Кляйна

**КОЛОМИЯ, РИНОК ч. 30.**
(у власнім домі, біля міської торгової гали),

де можна набути всякого рода кольоніяльні товарі, делікатеси, всякого рода овочеві напитки, великий вибір овочевих вин, воскові і церковні свічки та взагалі всілякі товарі першої якости і по так дешевих цінах, що зможуть по селах відпродавати ці товари по тих цінах, по яких продають купці в Коломиї, заробляючи на тім дуже добре. — Початкуючим з охотою служиться радою і помочю. — Кождий інтересований недай в потребі удасться лишень до фірми 1122 9—12

## Маврикій Кляйн

**Коломия, Ринок ч. 30.**

## Гарна несподіванка! На Ялинку! Новість!

**А. К. Дойль: „Пропащий Світ“** Роман. 40 ілюстрацій. — Відетка В. Січинського. — Львів, 1922. Сторін 344. — Ціна: брош. 2400 мп., опр. 3400 мп., — (Від 1. січня 1923 року: брош. 3000 мп., опр. 4800 мп.)

Замовляти у всіх українських книгарнях і в адміністрації видавництва: КЛИМ ЧИЧКА, (Канцелярія „Рідної Школи“) — Львів, Ринок ч. 10., І. поверх.

Книгарні, базарі, кооперативи — одержують при замовленнях відповідний опуст.
1322 1—2

**Урядова уповноважнене до парцеляції одинове українське**

**ПАРЦЕЛЯЦІЙНЕ ТОВАРИСТВО**

## „ЗЕМЛЯ“

**стов. зар. з обм. порукою**

**у ЛЬВОВІ, Ринок 43,**
**ч. телеф. 533.**

переводить парцеляції і приймає вкладки до обороту на 10% і висше після умови. 724

**НАРОДНІ СТРОЇ** вишивані, вишивані жупани, запаски, сорочки, краватки і т., вихонує, купує і продає XV 6-20
жіноча спілка промислова „ТРУД“, Львів, Ринок 39. (ел. дім)

## АРЕНДА ЦЕГОЛЬНІ.

Братство церковне при церкві Рожд. Пресв. Богородиці в Рогатині має до віддання в аренду цегольню. Глина першої якости, пісок і вода на місци безпосередно при цегольні. Околиця знищена, одже обороти великі. Віддалення до стації гостинцем 2 км. Чинш після умови, по можности б при. продукції. Близші відомости в гр. кат. парох. уряді в Рогатині, куди з офертами до 23. грудня 1922. звертатися належить.
1309 2—2 *Управа Братства.*

## Шиніть наш часопис!

## Випродажа решток!

Надаються на чудні мужеські убрання, дамські костюми або на покриття куртон і футра. Матеріял часто вовняний по ціні за метер: Сорт А. 5.300 мп., с. Б. 8.500 мп., с. Ц. 12.000, с. Д. 14.000, с. Е. 18.500 с. Ф. 22.000 мп. — РЕШТКИ НА БУНДИ, ПАЛЬТА, ФУТРА: Сорт А. 8.500 мп., с. Б. 12.000 мп., с. Ц. 21.500 мп., с. Д. 31.800 мп. Куртки теплі на ваті з дуже сильного матеріялу, у всіх кольорах, модні, порядно викінчені: Сорт А 32.000 мп., с. Б 42.000 мп. КАМІЗЕЛЬКИ систему Єгера з рукавами по 6.800 мп. за штуку. — СПОДНІ Сорт А 12.000 мп., с. Б 16.000 мп. — БАРХАНИ по 1.800, 2.600, 2.800 і 3.500 мп. за метер. — КОЦИ теплі, вовняні по 15.000, 20.000, 25.000 і 52.000 мп. — ХУСТКИ (шалі) теплі, часто вовняні 2×2 м. з фреядалями по 32.000 мп. — — — **ЧЕРЕВИКИ ДЛЯ СЕЛЯН** сталі, шкіряні з підковами і шпяками на підошвах: Сорт А 8.000, с. Б 10.000, с. Ц 12.000 мп. Товар висилаємо без задатку, за післяплатою. — Порто і опакування на рахунок замовляючого. — Ризика нема, бо товар не до вподоби вимінюємо на инший, або звертаємо гроші. — Достава для Кооператив, Спілок, Крамниць на догідних услівях. — Замовлення адресувати прямо:
1323 1—1

**„РЕҐУЛЯТОР“, ЛЬВІВ, вулиця ВАЛОВА ч. 14.**

**Еміґранти, що не можуть виїхати до Америки,** (Сполучених Держав) або до Канади, можуть без всяких перешкод виїхати

## до КУБИ.

Всіляких інформацій уділяє даром

**„HOLLAND-AMERICA LINE“**

**ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 24.** (давнїще вулиця Городецька ч. 101.)

Приїзні до Львова можуть вступити по інформації до нашого бюра коло двірця

**Городецька 91.**

XXI. 7—8

МІНОТЕАТРИ

## „КОПЕРНИК“ і „ПАСАЖ“ „КІСМЕТ“

висвітлюють від середи 20. грудня ц. р. СЕРІЮ І. і II. і рівночасно східного кінематографічного архитвору п. з.

ПОЗІР! ЦІНИ НЕ ПІДВИСШЕНІ.

## „МАРУСЕНЬКА“ і „УТІХА“

велику драму Блеску і Тіней п. з. в 7 діях — — **„Слава акторки“.**

За редакцію відповідає Ол. Нуська.

З друкарні Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 44. Почтову належність оплачено гуртом.

По конфіскаті — накład другий.

Львів, неділя 24. грудня 1922.

Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.

Конто почт. щад. 143.322.

Адр. тел.: „Свобода" Львів.

Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.

Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА

Місячно в краю 3900 Мп.

ЗА ГРАНИЦЕЮ:

В Америці 1 дол., Франції, Голландії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 5000 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 50 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 5.000 мп. Зміна адреси 100 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 150 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

## Підвишка передплати.

В останньому тижні друк ґазети підскочив о 33%, а ціна паперу майже о 50%. Зріст дорожнечі приневолює нас з днем 1. січня 1923. піднести висоту передплати на 5.000 мп. місячно, а ціну одного примірника на 200 мп.

АДМІНІСТРАЦІЯ.

*Львів, 23. грудня 1922.*

**Новий польський президент.** Дня 20. грудня польське Національне Зібрання перевело вибори нового президента на місце замордованого руками польських куклуксклянів Ґабріеля Нарутовіча. Вибір вже при першому голосуванню пав на Станислава Войцеховского, вибраного голосами центра, лівиці й національних меншостей проти голосів правиці.

Вибори ще раз привели до поразки польську правицю, ще раз дали в результаті вибір „їхнього президента" — президента вибраного меншостю польських послів за підтримкою послів з групи національних меншостей. Ця поразка правиці при теперішній ситуації не могла вважатись несподіванкою. Той моральний розклад, який так яскраво виявила правиця підчас останніх подій, мусів довести до повної ізоляції ендеків, мусів унеможливити навязання з ними контакту й порозуміння навіть тим групам, які по суті нічого проти того не мали. Ендеківська преса соромливо ховаючи свою поразку змагається заховати добру міну в поганій грі й старанно доводить, що вона, хоч й голосувала проти Войцеховского, нічого не має проти його вибору. Але досить тільки пригадати, що писали ті самі ендецькі публіцисти про Войцеховского, коли його кандидатуру ставлено було при перших виборах, щоб оцінити теперішні льояльні заяви ендецької преси.

Кандидатура Войцеховского була піддержана цілою лівицею й національними меншостями. Не може бути сумніву, що ця однодушність являється наслідком не стільки особистих індивідуальних даних нового президента, скільки результатом тактичних міркувань, потребою утворення єдиного спільного фронту проти правиці. Треба констатувати, що, як індивідуальність новий президент в своїй біографії має певні сумнівні місця й прогалини, які при иншій політичній ситуації не дали би можливости зєднати біля сього імени польську лівицю, національні меншости. З окрема не можна не пригадати, що нововибраний президент Войцеховскі, виконуючи обовязки міністра внутрішних справ в найтяжчу пору польсько-українських відносин, серед населення українських земель не тільки не лишив по собі приємних згадок а навпаки оставив спогади сумні й важкі. З вибором нового президента Польща формально закінчила ту важку крізу, яку викликав в ній божевільний замах ендецького фанатика. Але формальне завершення крізи ще нічого не говорить про недомагання її по суті. Ті „приятельські" витання, якими обмінювались посли лівиці з Левіном, Строньским й Галлером, ті згадки про кров на руках, про час нового вбивства показують о скільки напруженою продовжує лишатись атмосфера, в якій перебуває Польща. Напруженість політичної атмосфери зєднується з безнадійним економічним становищем, з шаленим зростом дорожнечі, з упадком довіря до авторітету влади, з занепадом міжнародного значіння Польщі.

Близші події мусять показати, чи дасть якісь результати вибір нового президента в змислі фактичного полагодження крізи, в змислі дійсної направи і оздоровлення відносин?

Нам цієї теми доводилось торкатись не один раз й наш погляд в сій справі читачам відомий.

**Не дайте голодувати найкращим синам народу! Читайте списки тисячів арештованих українських громадян і спішіть з допомогою! У львівських арештах сидить кількасот Українців, для яких варить обіди кухня Комітету Допомоги політичним вязням. Привозіть харчі до кухні: „Народній Дім" у Львові! Постачайте всіх харчевих припасів для тих, що в голоді і холоді сидять по польських вязницях!**

## З політичної хроніки.

**(Льозанська конференція — Льондонські наради. — Політичні процеси. — Ірляндська конституція.)**

*Берлін, 16. XII. 1922.*

З того дня, коли я писав останній допис (29. XI.), чимало води потекло у тутешній Спреї, хоч і як помало вона пливе; стакувши на березі і вдивляючися у филі, довго не зм'ркуєш, в кому ний саме бік вони несуться; таксамо й течія політичного житя не спинилася за той час, дарма що не виявила вона нічого сензаційного і бурхливого. Та як не повені ріжають про біг і напрям рік, а постійні тихі филі, так і в спиці політичного житя: воно будується, набирає нових форм у щоденній малозамітній творчости, національних організмів. Всеж таки, кинувши оком по міжнародньому обсязі, обсерватор спинається на низці визначніших проєв, т. ск. орієнтаційних пунктів, які характеризують образ и улекшують його розслід. Ось вам і вибір з них: Льозанська конференція.

Пишучи про неї, чотири тижні тому назад, з приводу відкриття її, я заризикував був вислів, що вона певно доведена буде до успішного кінця. Та нема нічо небезпечнійшого як пророкування в політичних справах, і була хвилина, що я каявся у поспішности оцінки. Було се тоді, коли турецька делеґація ставилася дуже „гостро" (gross und wild, як каже старий галицький афоризм); коли з Москви летіли блискавки і лунали громи за недопущення совітів до участи у всіх справах конференції; коли в слід за блискавками і громами появилися над Леманським озером сам Раковський і сам Чічерін та намагалися викликати враження, що під впливом їх vel-a конференція розлетиться на всі вітри.

Та сей шум шумів тільки дуже коротко. Виявилося, що льорд Керзон (який дійсно кермує конференцією) не злякався ані на хвилину, і без театральних орацій, без спокусливих приман і без особистих солодощів á la Льойд Джордж з великим спокоєм і енерґією проводить конференційне судно поміж супротивними филями і зрадливими скелями. Турки притихли, як тільки конференція наткнулася на справу — грошеву, пенних активів отоманської dette publique, які знаходяться тепер у секвестрі антанти, і які дуже й дуже булиб придатні анґорському урядови. Домагання Росії бути учасником усіх конференційних справ (хоч вони вже давно помирилися з Турками) принято по просту байдужно.

Тоді Чічерін приготовив велику бомбу на засідання комісії для справи Царгорода і Проливів, де російській делеґації згори було признано місце й голос. Він виступив з дуже невгамованою гострою критикою антантського проєкту що до упорядкування сих справ: замісць проєктованого відкриття демілітаризування Проливів для всіх воєнних і торгових кораблів (в разі війни Туреччини з ким — тільки невтральних), під контролею міжнародньої комісії з турецьким проводом і російською участю, — він зажадав привернення довоєнного стану: укріплення Проливів Туреччиною і заборони воєнним кораблям инших націй віздити туди, себто колишнє становище російської політики вивернув горі дном. Сей вибух одначе не злякав нікого. Навпаки, він виявив наглядно, що совіти дрожать за Чорне море і хотілиб, щоби турецька собака не пускала туди нікого.

У Керзоновій репліці чути було навіть погрозу: союзники не думають кидати теперішнім керманичам Росії на поталу инші чорноморські народи ані закріплювати моментальний територіяльний розклад над Чорним морем, тому домагаються відкриття Дарданелів. Та вже добив совітську тактику блефу американський заступник Чайлд, підперши енерґічно домагання антанти. І хто сьогодні проти країни доляріа? Турки ані словом не піддержали своїх червоних покровителів, і сим не полишилося вкінці нічого, як тільки демонстративно вийти з комісії. Всі рахунки завели їх. Ґенуезька конференція розбилася об їхнє становище; так само гаґська; тепер же — льозанська падить преспокійно далі, неначеб Чічеріна і тов. на світі не було, розвязує помало ріжні замотані проблєми, як охорони національних меншостей, капітуляції і т. ин., та має вигляд таки дійти до якогось висліду. Можливо, що й мій ранійший оптимізм таки оправдається.

Не вдався совітам також заранжований демонстративно проти тої самої льозанської конференції конґрес для розоруження Східної Европи в Москві. Сюди наспіло дуже мало вісток про нього, тож не беруся його характеризувати, та все таки мається враження з одного боку хибної дипльоматичної тактики Москви, а з другого — чогось неначе поважного страху її. Невже дійсно на Сході заноситься на велику крізу? Ріжні малі знаки показуються здавна на політичнім небі, та останні, льозанський і московський, позволяють призадуматися кождому, cuius res agitatur при сім. Одно вже певне, старе суперництво між Анґлією і Росією віджило в цілій повноті.

**Льондонські наради.**

Продовж двох днів, 10. і 11. с. м. очі політичного світа були обернені в бік Льондону, де чотири премієри (анґлійський, французький, італійський і бельгійський) обмірковували репараційну справу Німеччини, яка мала бути остаточно розвязана на близькій після того конференції у Брюкселі. Німеччина з запертим віддихом ловила кожде слово, кожду вістку з над Темзи; сеж її доля вирішувалася. Наради велися і закінчилися зовсім инакше, ніж усі попередніші з того обсягу. Якась дивна містерія оповила їх; і сьогодні, майже в тиждень по них, не можна її проникнути. Поза урядовим комунікатом, що конференція однодушно відкинула пропозиції подані Німеччиною, що відносно дальшої акції союзників зазначилися ріжниці в поглядах учасників, і що 2. січня 1923 наради підіймуться наново в Парижі — світ не довідався нічого ані з слів (доволі обильних), ані з мовчанки (дуже

Пр. 476/22. В Імени Річпосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часописи „Свобода" число 31. з дня 7. XII. 1922. в артикулах під заголовками: 1) „Італійська преса про Сх. Галичину" в уступах між словами а) „ще раз" і „Та сама", б) „інформації" і „кінчає", 2) „Кінець султанату і нова Туреччина" в уступі від слів „Для нас" до кінця артикулу. 3) „Ревізії, арешти, тюрми" в уступах між словами а) „переводить" і „асентерунок", б) „Галичині" і „арештування у Львові". 4) „Галицькі відносини" в уступі від слів „За старанням" до „кінця" містить в собі єстано від 1), 2) злоч. в §. 63а) к. з., від 3) злочину з § 65 б) к. з. і пр вини заруш. V. уст. з 17./XII. 1862 U 8/63 Дзд. 1 від 4) пров. з § 302 з. к. і з арт. V. уст. з 17/12. 1862 U 8/63 Дзд. узнав доконану в дни 6./XII. 1922 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. процедури карної заказ дальшого розширювання того друкового письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби се рішення помістив безплатно в найбільшім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. грудня 1862 Д. п. д. № 6 ex 1863, а іменно засудження за переступство на грошу до 400 Мп. — Львів, дня 7. грудня 1922.

(Підпис нечитний.)

загадкової) учасників. Тільки французький уряд здивував всіх зачвою, що він буцім то не думав і не думає займати Поруря, або проводити які небудь мілітарні санкції. Та найдивнійше відбився льондонський зїзд на самій Німеччині. Всупереч невдачі німецького уряду з його пропозиціями (вони не були оповіщені докладно, містили одначе низку дуже серіозних і позитивних заходів нового правительства в напрямі фінансового уздоровлення Німеччини і виконання репарацій) німецька марка, що в часу зміни уряду усталилася на більш-менш 0,0125 цента, почала підніматися постійно в гору і сьогодні дійшла до 0,02. Яка сьому причина? Сам тільки наслідок покинення Францією думки про військові репресії? Поголоски — дуже неозначені — про мілярдову позичку в Америці? Довіря до Кунового уряду? Відповіди даремно шукати сторонньому обсерваторови. І хоч як хотілось би вірити, що Німеччина переступила вже небезпечний критичний пункт і почала зворот до кращого, то таки деякі, на око незначні признаки викликають неспокій і побоювання, чи все те не злуда, чи поза деякими симпатичними проявами не скривається щось непевне... Здається, що вже найблищі дні принесуть як не всю розвязку загадки, то хоч деякі зачіпні пункти для пізнійшої розвязки. Коли німецька валюта дійсно поправиться, хоч би тільки частинно, то се буде доказ, що за кордоном приймається знов довіря до Німеччини, яке місяць тому назад стояло понище зера. Причина тому зворотова? Ніщо тільки зміна осіб на провідних становищах: замісць партийників — досвідні фаховці; замісць демагогів — люде органічної праці, замісць утопістів — реалісти.

(Докінчення буде.)

*С. Томашівський.*

967 АДВОКАТ

Д-р Володимир Бачинський

переніс адвокатську канцелярію з **Підгаєць до Львова** і веде її при ул. Косцюшка ч. 1 а біля „Народної Гостинниці".

# Перегляд анґлійської преси.

**„Manchester Guardian" з 4. грудня 1922.**

**Східна Галичина.**

„Стаття п. Г. В. Невінсона про стан річей у Сх. Галичині в „Manchester Guardian" з пятниці викликала негодування в тутешніх польських колях. Я довідуюся, що саме Вам має бути вислана офіціяльна відповідь на зроблені в Вашім органі ствердження.

В міжчасі один польський інформатор заявив, що від часу виборів у Сх. Галичині ціле число осіб, арештованих за політичні і карні проступки, саботаж і т. п. у звязку з політикою виносить: 1.412. Поляки заслонюються тим, що вони саме випрацьовують проєкт автономії Сх. Галичини під польським правлінням і що Галичане є приклонниками такої розвязки.

Питання, яке самозрозуміло буде поставленим, є се, чи Поляки згодилися би на свобідний плебісцит у Сх. Галичині після усунення звідтам польських військ і ми сподіємося, що офіціяльна польська відповідь займеться і цим питанням".

**„Westminster Gazette" з 9. грудня 1922.**

**Вломання договору. — Поляки стараються анектувати Сх. Галичину.**

Стан річей під теперішньою владою у Сх. Галичині є безприкладний в новочасній історії.

Головним обвинуваченням проти Поляків є се, що всупереч постановам мирових договорів в Севр і Сен-Жермен, а то арт. 91, який поставив Сх. Галичину під суверенітет Антанти, Поляки старалися анектувати сей край; далі, що цю, одну з найкращих частин старої австро-угорської імперії, доведено до нужди і експльоатовано економічно та соціяльно в користь Поляків.

Замісць, щоби дозволити населенню висловити свої бажання що до того, якої воно хоче влади, ані Найвища Рада, ані Рада Амбасадорів нічого не зробили в тім напрямі. Тут вказується на клявзулю у сервськім договорі, яка визнала Сх. Галичину як окрему державну одиницю. Також Союз Народів піддержав таку розвязку проблеми.

Польща використала свою мілітарну силу, щоби усадовитися там можливо як найсильнійше.

Зламано отверто мирові договори і то не лише що до букви, але і що до їх духа".

**„The Daily News" з 9. грудня 1922.**

**Сх. Галичина. — Чи М-р Вільсон підійме її справу?**

„Дивна справа Сх. Галичини, болючо досвідченої країни, яка на основі мирових договорів находиться під суверенітетом держав Антанти, а яка фактично є тепер під польською обсадою, буде може незабаром подана до відома Европи в небувалий досі спосіб.

Довідуємося, що б. президент Вільсон і його б. державний секретар Бейнбрідж Кольбі наміряють видвигнути се питання. Не є ясним, в який спосіб саме, але говориться про таку можливість, що вони зявляться перед Радою Амбасадорів в обороні Сх. Галичини.

Покищо українська делеґація Сх. Галичини осягнула деяке вдоволення зі своїх протестів і апелів до ріжних держав. Мабуть найліпшою опінією, про яку вона досі може повідомити, є опінія британського міністерства закордонних справ, висказана півофіціяльно, що воно має справу, якої „не можна опрокинути".

**Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —**

# Німецька соціялістична преса про вбивство президента Нарутовіча.

Німецька преса всіх партій дуже заворушилася з приводу вбивства през. Нарутовіча. Виказує повну поінформованість в польських справах.

І так: соціялістичний „Форвертс" пише, що польський фашизм зійшов на небезпечний шлях, який може завести Польщу до внутрішної війни. Польська реакція надармо старатисяме скинути зі себе вину за доконане душегубство, бо польська публична опінія припише її діяльности Лютославского, Галлера й Корфантого. Зясувавши події останніх днів і прояви „галлеризму" з великою симпатією згадує особу вбитого президента. Зазначує, що польська реакція помиляється думаючи, що по душегубстві президента переможе демократію. Наслідником Нарутовіча може бути тільки людина тогож самого політичного напрямку. „Добре булоб," — кінчить „Форвертс", — „для всіх, колиб у теперішній борні перемогла демократія. Бо вороги демократії в Польщі є рівночасно ворогами своєї власної вітчини і її мирного розвитку".

Віденська „Арбайтерцайтунг" представляє подрібно останні події в Польщі, вясовує ролю ґен. Галлера „орґанізатора револьти" і Лютославского „католицького попа жидівського походження". Кінчить так: „Нарутовіч згинув як багато инших представників поневолених кляс, бо відважився приняти уряд як муж довіря селян і робітників, котрий з волі посідаючих кляс мав попасти посідачеви великих земельників. Вбивство Нарутовіча це одно звено із загально-европейського ланцюха: скрізь, де реакція загрожена, вкладає вона в руки своїх преторіянів убивчу зброю. Є воно пересторогою для міжнародного пролетаріяту. Фашизм є скрізь останнім словом реакції і скрізь готовим повинен бути пролетаріят відперти наступ свого кровожадного ворога.

**Шліть жертви на будову памятника на могилі Леся Мартовича до Пов. Тов-а Кредитового „Віра" в Раві Руській.**

# З польських справ.

**Подробиці вибору нового президента.**

Наради правих і лівих клюбів в справі кандидатури на президента покінчилися о 12. год. Правиця офіціяльно висунула кандидатуру Казімежа Моравского, президента Академії Наук в Кракові, лівиця одноголосно сенатора Станіслава Войцеховского. Тоді „Хієна" за посередництвом марш. Ратая запропонувала, щоби лівиця поставила двох кандидатів, з яких один мусів би впасти при голосованню, а тоді „Хієна" кине всі голоси на Войцеховского. Подленька ота пропозиція, обчислена на те, щоб зробити Хієні" рекляму, що вона буцім-то вміє посвятити партійні прінціпи ради добра держави, очевидно була з місця відкинена, бо лівиця мала запевнену підтримку національних меншостей.

Голосування над обома кандидатами тягнулося около години. Коли „хієнський" посол Строньскі підійшов до урни—з лівиці кинено оклик: „Кроваві руки!" і наступило замішання.

Голосувало 535 членів, важних голосів було 519, неважних віддано 16 абсолютна більшість виносила 260 Одержали: Станіслав Войцеховскі 298 голосів, проф. Моравскі 221.

Марш. Ратай сконстатував, що президента вибрано. Тут із лівиці кинено по адресу ґен. Галлера: „Чи і цього президента замордуєте?" „Коли нові похорони?" Правиця відповіла лайками на Жидів.

На загал замітне було нервове отупіння підчас виборів президента.

**Президент Войцеховскі приняв владу.**

Президент Войцеховскі вибір приняв і зложив присягу на конституцію. Зараз потім марш. Ратай, що виконував функції президента, віддав йому владу. Підчас того гармати дали 25 вистрілів — як це зрештою було вже підчас перняття влади убитим през. Нарутовичем.

**Біоґрафічні дані нового президента.**

Станіслав Войцеховскі вродився 1869 р. в Каліші. Ще як студент був одним із перших піонірів соціялістичного руху серед польського робітництва. 1890 р. попав у російську тюрму. Вийшовши відтіль виїхав за кордон, де його примкнула французька поліція як „російського нігіліста". Щойно Англія дала йому нарешті спокійне пристановище якийсь час. Потім вернув у край під чужим назвиском і в рр. 1893—5 належав до засновників П. П. С. на Литві. Згодом покинув нелеґальну працю і посвятився творенню кооператив, при чому поклав великі заслуги. Рівночасно еволюціонували його політичні переконання. Войцеховскі попращався з соціялізмом ставши поміркованим демократом. Підчас відвороту російських військ із Конгресівки в 1915 р. виїхав у Росію, де був президентом „Міжпартійного обєднання" прихильного Антанті і в Росії орґанізував польські леґіони. В Польщу вернув по упадку Німеччини 1918 р. і приняв теку міністра внутрішних справ у кабінеті Падеревского і Скульского.

Уступивши з міністерства зайнявся за П. С. Л. „Пястом" і далі працював над кооперативним рухом. Його минуле з часів П. П. С. і співпраця з Пілсудским роблять його „своїм чоловіком" для лівиці. Його вороже відношення до германофільства підчас Великої Війни й тодішна співпраця з антантофільськими ендеками роблять його неприємним для правиці. Загально підчеркують чистість його характеру й незаплямленість його патріотизму.

**Кабінет ґен. Сікорского остане.**

Новий президент не приняв прохання ґен. Сікорского о димісію його кабінету. Говорять, що зміни в особистому складі кабінету будуть переведені шойно по новім році.

**Характерне.**

Наш варшавський кореспондент доносить: На зібранню конвенту сеніорів 17. ц. м., коли обміркувалося питання в звязку з убивством през. Нарутовича, в який спосіб можнаб негайно закликати у Варшаву послів, що порозїздилися по провінції, маршалок Ратай пропонував ужити для цієї цілі посередництва повітових старостів. Проти цього рішуче виступив голова білоруського клюбу пос. Тарашкевич: „Якщо пошлете старостам такі телеґрами, то будьте певні, що наперекір вам вони наших послів напевно у Варшаву не пустять. Старостинське посередництво ні до чого".

**Варшавська преса про нового президента.**

Пат. доносить: Дневники всіх напрямків широко обговорюють справу нового вибору през. Річипосполитої. „Курер Поранни" підчеркує, що президент Войцеховскі завше був сторонником сильної і свідомої свого мужеського почуття і відвічальности влади. В своїй діяльности він відзначався любовю вітчини, котра завше була провідною думкою його життя. Вносить він засаду ясних, отвертих і шляхотних шляхів ділання та рідної співпраці всіх громадян. „Роботнік" висказує надію, що новий президент гідно відповість завданню, покладеному на нього Народніми Зборами. „Жечпосполіта" пише, що партії мусять признати Войцеховского за громадянина великої праці і людину безсторонну. Керується він засадою, що польський народ повинен бути господарем у себе. Є за правною владою, опертою на трівкій будучности і за добрими відносинами до сусідних держав. „Ґазета Поранна" пише, що суспільність віднесеться до нового президента, як до леґального найвисшого представника польської держави. „Курер польскі" підчеркує, що новий президент належить до найбільше знаних осіб із великими суспільними заслугами і зі здібністю до самопосвяти.

**При зміні адреси просимо не забувати подати і попередну свою адресу.**

# Польська преса про вибір нового президента Річипосполитої.

Трагічна смерть през. Нарутовича, спровокована дикою демагогією „Хієни", на ряд місяців дуже поважно підорвала „хієнські" впливи на польську суспільність і в „правіцово" — „лєвіцовій" борні за владу на якийсь час — проти інтенцій і обрахунків „Хієни" — переважила вагу перемоги на бік нечайно скріпленої лівиці.

Факт свого пораження „Хієна" в мить зрозуміла. То-ж научена сумним досвідом, що струни перегнати не вільно, вона ані в части не повела своєї агітації в користь створення „народової" польської більшости при виборі нового президента, так інтенсивно й неперебірчиво-демагогічно, як це було перед вибором убитого Нарутовича. Не помогло їй одначе ані злагіднення тону, ані висунення невиразної, компромісової кандидатури проф. Моравского. Цим разом навіть глибоко опортуністичні Вітосівці не посміли серед загального обурення вводити в союз, чи хоч би тільки переговорювати з „Хієною".

Нововибраний президент Станіслав Войцеховскі отримав 298 голосів проти 221 „хієнських", які впали на проф. Моравского. Перейшов ото-ж цілком таксамо як убитий през. Нарутович тільки завдяки піддержки нац. меншостей, маючи за собою тільки поважну меншість національно-польських голосів (менше ніж 200 проти 221 Моравского). Здавалось би, що вірна своїм прінціпам „Хієна" ще раз розкричиться, як це було з приводу вибору през. Нарутовича, називаючи нового президента Войцеховского теж „жидівським президентом" „ганьбою для Річипосполитої" і т. д. Тимчасом „Хієна", зробивши квасну міну, цілком притихла, розуміючи свою повну поразку.

І так „Слово польске" констатує, що вибір нового президента не викликав ніякого заінтересування, бо події звязані з вибором першого президента у величезній мірі виладували почування „польського народу і... инших мешканців нашої великої й несконсолідованої держави". (Гм.) Всеж бодай раз заговорила „Хієна" про істнування „инших мешканців!) „Вислід виборів нового президента теж цілком відповідає настроєви, в якому загал очікував цього вибору". (Яка-ж квасна міна! Иншими словами: серед нинішного настрою „Хієна" ані мріяти не сміла про свою перемогу!) Жаліє ото-ж „Слово польске", що вислід вибору не є „висловом дійсного укладу сил у польської суспільности, що не є „результатом поважних і дозрілих приготувань, ані глибокої журби про те, щоб на найвисший пост у Річипосполитій поставити найбільш відповідну людину". (Страшенно делікатно в порівнанню до того, що говорено про през. Нарутовича.) „Стремління виелімінувати „Хієну" й поставити її поза скобку впливів на долю Річипосполитої, доказати їй, що можна рішати без неї й проти її волі всеодно з ким і за яку ціну — ось головні провідні мотиви вчорашних Народніх Зборів"... „В обличі цього найважнійше питання, питання вибору президента зійшло на другий плян". (Ох! який-же мінорний тон!) Лагідно і навіть прихильно висловлюється про особу през. Войцеховского.

„Хієнська" „Газета варшавска" пішла ще далі. Хвалить през. Войцеховского за його минулу діяльність. „Як чесна людина і досвідний політик він буде на пості президента репрезентантом цілої Польщі, а не якоїсь партії". (Дивно! Адже він дістав меншість національно-польських голосів подібно як през. Нарутович.)

„Людовиновий „Курєр львовскі" в дуже бомбастичній і святочній статті каже: „Вибір Станіслава Войцеховского є світляним промінем, що втискається до чорного льоху недолі, до якого зійшли ми в останніх днях". „Розвоєва лінія, започаткована Пілсудским, а на хвилю перервана гидким душегубством бл. п. Нарутовича, на ново навязується — і то з більшим ніж при попереднім виборі натиском". Витає факт обєднання всеї лівиці при виборі нового президента. Сподіється, що нарешті держава увійде на шлях ладу й законности. „Сумний період безкарних нападів проти Начальника Держави, завінчаний злочинним замахом на першого президента мусить бути без сліду зліквідований".

„Пепесівський" „Дзєннік людови" пише: „Хієна" деклямувала, що новий президент повинен бути вибраний одноголосно всіми польськими голосами і, що для цього в забуття повинні піти партійні прінціпи бодай підчас акту вибору президента. Але вчора не зуміли здобутися на оцю реклямовану понадпартійність, хоч ясним було, „що ніхто зі сторонників „Хієни" цеїже не матиме відваги старатися за президентський пост, який „Хієна" кровю обрискала", і всетаки поставила свого кандидата. Констатує далі, що Войцеховского цілком таксамо як Нарутовича, вибрали національні меншости. А прецінь „Хієна" не тільки не підбурює, але й висказує задоволення. Чому так? питає не відповідаючи. „Якщо польська суспільність має бодай трохи критичного змислу, якщо вона не є стадом баранів, то зрозуміти мусить, що правиця з її демагогією й фальшивістю веде її карколомними дорогами, які ведуть до злочину і до розбиття держави". Висказує повне задоволення в вибору особи Войцеховского й накликує, щоб збльокована до вибору президента лівиця і на будуче творила лівий бльок, щоб політичне життя не впало жертвою анархії, а робітнича кляса не стала добичю реакції й захланного капіталу.

**Платіть партійний податок!!! Присилайте на адресу! „Кредитовий Союз Кредитовий" у Львові, Ринок 10., вкл. кн. ч. 5.600. Жертводавці повище 500 мп. будуть оголошені поіменно!!**

# Ревізії, арешти, тюрма.

### З чортківської тюрми.

Нам пишуть: Тому, що мого імени не поміщено в списку арештованих чортківської тюрми, прошу о його подання з тим, що був я арештований під замітом злочину § 58 і пересидівши 7 тижнів, був випущений на волю дня 8. грудня. В чортківській тюрмі остали ще: Антків (селянин з Білобожниці), Мілевич (уряд. почтовий з Калинівщини) і Мартюк (кооператор із Скали). — *Марковський Роман*, студ. мед.

### Старосамбірщина.

Від 17. XI. стоїть в селі Стара Сіль швадрон 24. познанського полку уланів, який дається мешканцям добре в знаки. Недавно побили на гостині одного старика 74-літного Барана, який вертав вечером до дому. Дня 24. XI. 16 вояків під командою сержанта Павла Шанера о год 12. в ночі обступили хату бувшого сотника Української Гал. Армії, а відтак з криком увійшли в силі 8 жовнірів в хату, однак не знейшли його в хаті.

### Загіря.

Дня 30. XI. с. р. арештовано в селі Загірє книгиницьке предсідателя виборчої комісії Івана Гуньовського, на писемний приказ Окр. Суду в Бережанах — спричинений доносом поліції. Арештованого переведено впрост до тюрми в Бережанах, де перебув голодівку. Переслухання відбулося після 4 днів, а на волю випущено після 26 днів. За причину арештування подано резиґнацію з предсідателя виборчої комісії і взагалі противиборчу аґітацію.

**Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.**

# Після польських виборів у Східній Галичині.

### Рудеччина.

В с. Шоломиничах та Дубаневичах, п. Рудки, арештовано перед виборами усіх рухливійших людей, як учит. Слупського, студ. Григорія Голіяна, госп. Ст. Петричку, Павла Уцінека та 9 селян з Дубаневич. З арештованими обійшовся жандарм Ледвожив, комендант постерунку в Дубаневичах, в надзвичайно жорстокий спосіб. Він казав закути усіх в чвірку і на протязі двох цеповних ночей і одного дня держав у вогкій, грибком покритій і смердючій пивниці. До окружного суду відпроваджено усіх аж тоді, коли жандарм Ледвожив прогуляв в місті, запиваючи собі на здоровля, а „кабанам" на вічну погибіль. Арештованих провадили „з великими гонорами", закутих в чвірки; відпровадили арештантів до самбірської вязниці. З другого боку сфабрикували донесення та заподали ріжних фіктивних свідків — померших, виїхавших до Америки, або ще ненароджених. Госп. Ст. Алексевичеви з Дубанезич підкинено в критичний день ad hoc зладжену рушницю через отвір в коморі а вслід за тим арештовано під замітом приналеження до української боївки. З постерунку в Дубачевичах вислано експозитуру до Шоломинич, котра під проводом тайного агента, якого постерункові іменували поручником, старалися відшукати правдивих свідків проти увязнених, а загалом перестерігали людей, щоби усі як оден муж пішли до виборів. Бабам грозили: „Jak nie pójdziesz do głosowania, to ci rzucę bombę do chałupy!", — а мужикам: „Jak nie pójdziesz, to 25 i do Tucholi! По селах вештались весь час кандидати на послів, про котрих не вільно було нічого говорити. До будинку кооперативи принесли брошурку під заголовком: „Проч з виборами!", зміст котрої був якраз противний заголовкови. В назначений день виборів жандарми казали розліпити на церкві відозву: „До Українського Народу!" і роздали кождому по дві листи: „вусемку" і 26 (клібоїди). Місцевий священик цілий майже день відправляв богослуження, — але й без того мало таких людей, які повинуючись жанд. теророви йшли до виборчого льокалю, де сиділи члени комісії, переважно Поляки, а жандарм Ледвожив відбирав листи і всаджав до коверт. За неприсутних сам жандарм Л. вкладав листи і кидав до виборчої урни. Так між иншим було зі Ст. Яценковим з Шоломинич, жінка котрого не була на голосуванню, длятого, що за неї сам жандарм голосував.

**Присилайте датки на політичних вязнів до Тов. „Краєвий Союз Кредитовий", або до Тов. „Дністер" з дописскою: на вязнів! — У Львові є ще кількасот арештованих Українців! — В першу чергу найблизша рідня і села повинні прийти з помочею!**

# Совітська Росія.

### Совітська Росія й чеха словацька промисловість.

Газета „Трібуна" друкує розмову з представником совітської торговельної делеґації А. Золотаревим, який між иншим заявив, що совітською делеґацією були навязані зносини з чехо словацькою промисловістю. Чехо-словацька республика піддержує контакт з полудневими портами через конзуля в Тифлісі. Недавно через Константинополь в Батум була переслана партія чехо-словацьких тракторів. Представник чеського сіндікату „Чехомашина" провадить інтензивну роботу по експедиції сільсько-господарських машин сіндікату. Наради про пропозиції „Чехомашини" відбуваються в Празі, пізніше будуть перенесені до Харкова.

### Зажинення католицьких костелів.

5. грудня всі католицькі костели в Петербурзі совітська влада замкнула. Приводом до цього розпорядження являється замір примусити петербурське католицьке духовенство підписати угоду з совітською владою про передачу всього церковного майна совітській владі. Католицьке духовенство противиться підпису такої угоди, уважаючи, що вона перечить каноничному праву.

### Відїзд польського представника в Москву.

Відїзд польського повіреного в справах Кнолля в Москву відбувся дня 19. грудня. З відїздом Кнолля до Москви буде ліквідований інцідент, формального характеру, який мав місце в звязку з подачою сов. представником Оболенським вірительних грамот.

### Переслідування лівих комуністів.

Центральний комітет комуністичної партії секретним обіжником наказав всім партійним комітетам й комячейкам встановити пильний догляд за своїми лівими товаришами, які доходять в своїй опозиції до У. К. до підриву авторітету партії. Обіжник пропонує постепенну заміну товаришів з яскраво висловленим лівим настроєм, які займають посади відповідальних працьовників й перешкаджають на місцях поширенню економічної політики совітської Росії, більш умірковавними, які поділяють погляди Ц. К. Тих, що не підлягають партійній дісципліні належить негайно виключати з партії, а про тих, що виступають активно, треба негайно повідомляти виділи державного політичного управління.

### Методи політичної боротьби

1-го грудня ц. р. почався в Баку процес проти закавказьких ес-ерів, яких обвинувачувано у підпалах і и. контрреволюційних саботажних актах. Але майже одночасно наспіли вістки про припинення процесу. То ось тепер прийшла з Москви телеграма з 13 го грудня ц. р. такого змісту: „Процес проти закавказьких ес-ерів закінчився таким присудом: 5 осіб — на смерть, 4 — на 5 літ тюрми, 7 — на 3 роки, 5 — на 2 роки, 2 — на 1 рік". — Попередні вістки були сфальшовані для успокоєння закордону.

# Льозанська конференція.

**Єгипет домагається незалежности.**

Представники Єгипту в Льозанні предложили обшиний меморіял із домаганням визнати незалежність єгипетської держави враз із Суданом. Єгиптяни домагаються також усунення англійської армії з Єгипту, невтралізації суезького каналу й скасування контролі над тим каналом.

**Домагання Туреччини**

На засіданню в справі проливів Ісмед Паша заявив, що турецький уряд домагається утворення ґарнізону на півострові Ґаліполі, зменшення компетенції міжнародних комісій для охорони проливів, автономії для островів Лемнос і Самотраке, недопущення Греків до контрольної комісії. Льорд Керзон і Бомпзрд у своїх відповідях зазначили, що Туреччина мусить уступити дещо від своїх домагань, коли справді бажає мира.

# РІЖНІ ВІСТИ.

**Нітті про Европу.**

В Англії та Італії вийшов друком твір Нітті п. з. „Упадок Европи". На сторінках тої книжки Нітті доказує, що Европа стоїть над берегом пропасти. Версальський договір замісць одної Альзації створив десятки Альзацій, які будуть джерелом нової війни. Політика Антанти супроти Росії і Туреччини є недоцільна, бо приневолює малі держави бути у вічному поготівлю, що доводить їх до руїни. Нітті доказує, що всі держави Европи є сьогодні поневолені, незалежною є тільки Америка і Японія. Франція і її союзники мілітаризують ґрунт для нових воєн. Нітті домагається анулювання німецьких довгів і рівноуправнення всіх народів.

**Одноцільний фронт від Рену до Дарданелів.**

В „Н. фр. Прессе" пише італійський сенатор Кірме: „Стоїмо перед заключенням бльоку Туреччина-Росія Німеччина. На горизонті Европи зарисовується нова сила, яка грозить Европі війною, ще страшнійшою, як попередна, війною, що матиме на меті скасування всіх договорів і трактатів невигідних для тих держав".

**Наступ Литовців на нейтральну смугу.**

Дня 17. грудня литовські партизани виконали наступ на нейтральну смугу, здобуваючи кілька сіл. Прийшло до крівавої сутички з польським військом, наслідком чого було кількох убитих.

**Масарик про Словаччину.**

Президент Масарик приняв у себе делеґацію словацької народної партії під проводом Глінки. Глінка у своїй промові заявив, що Словаччина домагається автономії і від того домагання Словаки не відступлять. През. Массарик відповів, що більшість Словаків є проти сепаратизму Словаччини, як це стверджує миколаївський маніфест з 1. мая 1918 р. і договір в Св. Мартині. На думку Масарика Словаччина задоволиться автономією в справах культури й освіти.

**Плян Гардінґа.**

З Ню-Йорку доносять, що президент Зединених Держав Гардінг плянує зменшення суми німецьких репараційних зобовязань, відповідно до економічного стану Німеччини. Проєктується також ухвалення високої позички для німецької держав.

**В Італії неспокій.**

В Турині прийшло до крівавого бою між фашистами і соціялістами, наслідком чого було 9 забитих і богато ранених. Центральний комітет фашистів оголосив у Тирині загальну мобілізацію членів партії. В звязку із заворушеннями Мусоліні дістав повновласть ужити всіх засобів для привернення ладу і спокою.

**Перед виборчи в Ірляндії.**

Парлямент вільної ірляндської держави ухвалив проєкт виборчого закона, по якому право голосування малиб усі громадяне без ріжниці пола, що укінчили 21. рік життя. Нововибраний парлямент має складатися із 153 членів.

**Екзекуції в Ірляндії.**

З Дебліна пишуть, що дня 18 грудня ірляндський суд засудив 7 осіб на кару смерти за недозволене ношення зброї. Засуджених розстріляно.

**Всеславянський студентський конґрес**

Приготування до всеславянського студентського конґресу в Празі закінчені. До Праги вже приїхала болгарська делеґація в складі 4 осіб; українська делеґація складається із 5 членів. Приїхали також представники студентства з Любляни, Білгороду і Загреба. На чолі польської делеґації стоїть А. Бялиньскі. В склад чехословацької делеґації входять також представники Закарпатської України.

**Процес б. мадярського премєра ґр Каролі.**

В Будапешті відбувається судовий процес проти б. премієра міністрів гр. Каролі. Мадярська преса доносить, що гр. Каролі тепер живе у великій нужді заробляючи на хліб тим, що з донечкою перевозить пасажирів лодкою через Дунай. Жінка гр. Каролі разом з дітьми виконують найчорнійшу роботу у своїм скромнім господарстві. Колись гр. Каролі належав до найбогатших людей Мадярщини. Його майно сконфісковано а його самого поставлено перед суд.

**З горішношлеського сойму.**

В німецькій частині Горішного Шлеську утворено окремий провінціональний сойм. Представники польської меншости в томуж соймі заявили, що в нарадах будуть уживати німецької мови а не польської.

**Обовязкова військова служба у Швайцарії.**

Найвища Рада Швайцарії ухвалила новий закон про обовязковість військової служби громадян тої републики.

**Димісія італійського міністра.**

Італійський міністр фінансів Танґора подався до димісії. Мусоліні поручив ведення тогож міністерства Стефаніему.

**Сепаратизм Нориберґії.**

Німецька преса доносить, що в Норимберґії відбуловя голосування в справі адміністрації приналежности Норинберґії до Баварії. Більшість голосів було за відорванням того краю від Баварії, супроти чого Норимберґія буде творити окрему провінцію.

**Буря в бельґійському парляменті.**

„H. Fr. Presse" доносить, що останнє засідання бельґійського парляменту мало дуже бурливий характер, з приводу внеску ліберальної партії відносно сфінансування університету в Ґандаві. Прийшло до небувалих ексцесів, наслідком яких міністр Франк був приневолений податися до димісії. В звязку в тим на днях відбудеться двобій між міністром Франком і послом Гиманом, за зневагу першого з них.

**Надренія бажає незалежности.**

„Berliner Tageblatt" доносить, що в Бонні відбувся конґрес всіх партій Надренії та представників організацій. В резолюціях учасники конґресу домагаються незалежности Надренії. Німецька преса пише, що та резолюція, станеться угольним каменем в історії Надренії.

**ВП. Передплатників в Чехо-Словаччині присимо отсим силу дати передплату за наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавн. Спілки „Діло" у Львові, а нас по відомити листівною. — *Адміністрація.***

# З „Народньої Торговлі".

Новий статут „Народньої Торговлі" Кооперативного Союза споживчого, кооперативи з відповідальними уділами у Львові, Ринок 36., змінений надзвичайними загальними Зборами дня 29. червня 1922. вже зареєстрований в суді і від доручення нам ухвали дня 14. грудня 1922. до 14. марта 1923. біжить речинець по думці §§. 158. і 159. нового статута, в якому давнійші члени зобовязані доплатити до нововухваленої висоти уділу 10.000 мп., в противнім случаю перестануть бути членами „Народньої Торговлі".

Споживчі кооперативи зобовязані вплатити в повищім речинци 30 прц. своїх власних декларованих уділів і дати через се змогу „Народній Торговлі" стати правдивою гуртівнею всіх споживчих кооператив по краю. Де повстали „Повітові Союзи Кооператив", там кооперативи першого ступня гуртуються в союзі, а Повіт. Союзи зобовязані відпровадити — по думці ухвали Зїзду Кооператив і Комітету організації кооператив — 30 прц. у них здекларованих уділів до „Народної Торговлі", як Краєвого Союза споживчого.

Не маючи найновійших адрес своїх довголітних членів, фізичних осіб, звертаємося також до них отсею дорогою, щоби свої уділи до 10.000 мп. перед 14. марта 1923. доповнили.

Оскільки ті фізичні особи, які вплатили квоти у попереднім вимірі уділу в минулому році, а не зістали приняті в члени, по причині наміреної переміни нашого стоваришення в Кооперативний Союз, хотіли би бути нашими членами, зволять рівнож передше доплатити до квоти 10.000 мп.

Новий статут дає нам змогу приймати фізичні особи як нових членів. Тому відкликуємося до цілого громадянства, щоби вступали в члени нашої інституції, а кромі сього складали свої ощадности у нас та скріпляли нашу інституцію в засоби потрібні до кориснійшого заосмотрення своїх членів в товарі.

Управа „Народньої Торговлі".

VI. 1-3

# З театру.

**Бернард Шоу (перекл.: О. Затарів): „Шоколядовий воячок", комедія на 3 дії.**

Коли в минулорічному театральному сезоні віденський „Schlosstheater" (філія державного Бурґтеатру) ставив премєру „Героїв" Бернара Шоу'а, які в оригіналі мають наголовок „Воящтво й людина", а в нас отримали чогось то нічим, ні сюжетом ні ідеєю песи, невиправдану назву „Шокалядовий воячок", — треба було аж інтервенції висококультурної віденської поліції, щоби злагодити бійку поміж глядачами, противниками й оборонцями песи. Демонстрували болгарські студенти й инші члени численної болгарської кольонії, які почули себе ображеними у національних почуваннях. Скандал був такий голосний, що спонукав болгарського посла інтервеніювати в австр. міністерстві культів, яке з свого боку вплинуло на дирекцію Бурґтеатру зняти з репертуару небезпечну комедію, відмовившись для святого спокою від принципів мистецького критерія.

Цей випадок кидає сам собою різке світло на характер песи: гостру сатиру, яка є найвиразнійшою рисою пребагатої драматичної творчости Б. Шоу'а. Тенденцією же песи є осмішити воєнних героїв, або вірнійше кажучи: осмішити загально пануюче й з ґрунту неправдиве поняття геройства. Герої, боготворені власними й чужими жінками та цілим своїм народом — виявляються (у песі) в суті речі... дурнями, боягузами, брехунами, хвальками й обманцями. Геройські вчинки — це непорозуміння, яке повстає з незнання правил воєнного діла; героями стають люде, які є навпів божевільні з жаху смерти й самі не знають, що роблять. Більшість таких „героїв" стало ними тому, що цілком випадково вдалися їм вчинки, які вони робили або по своїй глупоті або тому, що не мали фізичної змоги робити щось инше. Знову инша категорія „героїв" — це звичайні професіонали війни, які довголітнім досвідом придбали величезну техніку у своєму ремеслі, якою вони машинально орудують; з другого боку такі безстрашні старі вояки є у буденному життю — „романтичними ідіотами", або безхарактерними циніками. „Найвища форма героїзму, або найбільша підлість" можуть инколи стати характеристикою того самого вчинку. Отже нема геройства: є або школярське аматорство або професійне ремесло.

Такі то погляди проповідує комедія Б. Шоу'а, яку ми бачили у Львові, як останню премєру. Болгарам дісталось у цій песі цілком випадково й так сказати — мимоходом. Автор переніс свою ідею в середовище болгарської офіцирської родини підчас одної з болгарсько-сербських воєн лише тому, що таким робом сюжет песи набрав своєрідну екзотичну закраску: Балкани, оригінальні одяги, типи, звичаї — все воно додало песі деякої пікантности, тим лекшої для зрозуміння, що автором песи є-ж Англієць. А поцікавившись Болгарами, Б. Шоу не міг не використати на свій лад зовнішніх познак балканської культури й цивілізації, бо инакше — він не був би собою, незрівняним сатириком, якого гумор, іронія та хист до сценічної пародії найріжнородвійших поважних проблем здобули йому безсмертність. І дійсно: загальний характер „Шоколядового воячка" нітрохи не ріжниться від характеру двадцятикількох инших комедій цього самого автора. Боротьба проти пересудів моралі й заскорузлости суспільного життя — ось гасло, під яким Бернар Шоу завжди ще збогачує всесвітню драматичну літературу.

Ми, Українці (а тим паче: Галицькі Українці), знаємо Б. Шоу'а здебільша з польського й німецького театру, у котрому найбільш відомими є такі його комедії, як „Дилема лікаря" („Arzt am Scheidewege"), „Людина й надлюдина" („Mensch u. Übermensch") „Професія пані Ворен", „Мезаліянс" „Пігмаліон" і и. До українського театру вперве ввів цього англійського гостя Лесь Курбас, виставивши у 1918 р. у „Молодому Театрі" у Київі „Кандіду" — песу, яка саме не підходить під загальний шаблон творчости цього комедієписця, ще у „Кандіді" тримався більше спо-

## Економічно-орґанізаційна справа „Рідної Школи".

(Докінчення.)

Цифри дійсно страшні під кождим оглядом. Два польські феніги місячно жертвує один Українець на „Рідну Школу", між тим, коли найбіднійший може і повинен дати бодай 100 мп. місячно і це не буде для нього ніяке „переобтяження". Посереднаж цифра повинна винести, легонько беручи, бодай 500 мп. місячно на одного Українця. Отже наша жертвенність місцями 10.000 до 50.000 разів менша як повинна бути! Коли числити лише Східну Галичину з її 4 міліонами українського населення, то на теперішні часи мінімальна квота пожертв, числячи 100 до 1000 мп. місячно — замісць дотеперішнього квартального доходу 4 міліонів повинна дати 6 міліярдів. А з таким прибутком можна вже наше шкільництво та виховання поставити на ноги! І ми мусимо змагати до того, аби кожда українська фізична і правна одиниця давала постійну жертву на школи і то у відношенню 1% до свойого місячного приходу, що — легко беручи — теоретично повинно дати навіть значно вищу суму, як 10 міліярдів! Це зі самої Східної Галичини. Ця цифра подвоїться, колиб була змога притягнути до цеї акції і решту Українців в польських і непольських землях.

Пі інж. Е. Голіцинський кінчаючи статистичні дані про „Жертвенність на Рідну Школу"*) зам'чає від себе:

„Огляд наш скінчено. Висновки дуже сумні. Цифри заговорили убийчою для нас мовою. Рівночасно вони показують, де треба шукати причини нашого неповодження в останні часи. Лише в нашій байдужности, в нашій незрозумілости громадянських обовязків. Кождий з нашої інтелігенції на забави за один вечір (а кілька таких вечерів буває протягом року!) видає більше, як внесе до „Рідної Школи" за цілий рік. Скільки наші селяне, робітники, ремісники видають що неділі на „забаву" і скільки на „Рідну Школу"? Жертвенність на инші національні справи стоїть ще гірше. — В цьому її лежить причина нашого неповодження. Хто не вміє сам собі дати ради в біді, не має права нарікати на когось иншого, що йому не допомагають. Не хто инший причиною нашого лихоліття, а ми самі того причиною. Так говорять цифри!... Коли навіть узглянимо, що деякі повіти удержують свої школи, то мимо того це дуже сумні й страшні цифри!"

Уваги шановного автора переняті горечю і вони вповні на місці.

Я одначе не бажаю спинитися на негативному сконстатуванню сумних вислідів і фактів а попробую зі свого боку піддати під розвагу деякі проекти, яких ціллю булоб оздоровити ті відносини і досі доривочно ведену економічно-фінансову акцію управильнити, усистемізувати, протягнувши до неї як найширші кола нашого громадянства.

Хоча це річ самозрозуміла і являється властиво лише чистою формальністю, одначе я вважаю, що це повинно мати великий моральний вплив на загал, коли такий поважний зїзд кращих представників нашої суспільности, яким являється Загальний Зїзд У. П. Т., ухвалить:

I.

Накладається національно-культурний обовязок на всіх Українців (нок) без огляду на пол, вік, суспільні верстви і політичні переконання стати рішучо ще протягом цього шкільного року (1922—1923) членами У. П. Т. і платити вкладки назначені Загальним Зїздом.

II.

а) Вважаючи У. П. Т. нашим найвищим органом, який кермує загальним вихованням і образуванням, мусимо визнати нашим моральним обовязком безумовно усистемізувати нашу жертвенність, віддаючи 1% брутто-доходів на ту ціль, підчинитися йому та цю постанову виконувати негайно, постійно і невідклично.

б) Це відноситься індивідуально до всіх фізичних осіб української нації, до українських фінансових, господарських, торговельних, промислових та асекураційних інституцій і товариств, до ріжного рода кооперацій, крамниць і т. п. організацій та до самостійних промисловців, торговців і до всякого рода підприємців

III.

Щоби виробити точний і подрібний план праці, зазначеної під I) і II), належить поручити фінансово-економічній секції при Головній Управі „Рідній Школі" на протязі 2 місяців випрацювати подрібний плян і дати його під розгляд та затвердження Краєвої Анкети з притягненням представників від фінансових, економічних, господарських, промислових та кооперативних кол, яку мається скликати в місяци марті 1923 р.

В першійже мірі належить а) перевести точну евіденцію оподатковаиного населення, всіх інституцій, товариств, організацій та приватних підприємств;

б) установити оціночні комісії і зібрати потрібні заяви, по яким постійні жертви складалося би тижнево (н. пр. від купців і торговельних підприємств), двотижнево (н. пр. від робітників), місячно (н. пр. від учителів, урядників і других пенсіоністів), квартально, піврічно або й річно з гори (н. пр. від селян);

в) усталити місця складання постійних жертв (н. пр. повітові каси, які отворили б бжучий рахунок) орґанів, які збирали-б ті жертви та орґанів, які контролювали-б ту роботу. (При інституціях і фінансових та економічних т-вах ту функцію моглиб виконувати орґани Ревізійного Союза).

IV.

Головна Управа має не тільки в першій мірі друкувати шкільні підручники, але також продукувати шкільні та наукові приборі і середники, як рівнож ініціювати і основувати всілякі инші рентовні підприємства, з яких дохід ішов би на „Рідну Школу".

V.

Обовязкова ухвала для цілої української суспільности: Зі всіх концертів, вистав, забав, відчитів, прогульок, фестинів і т. п., улаштувань в цілім краю 1% брутто доходу іде на „Рідну Школу".

VI.

Коло того улаштовуються збірки з поміччю цеголок, пушок і т. п. та улаштовується концерти, представлення, відчити і т. д. на дохід „Рідної Школи" та на окремі цілі, як н. пр. на будову якогось шкільного будинку, на бібліотеку для учеників (ниць), на бідних а здібних школярів і т. п.

VII.

Головна Управа, чи пак „Рідна Школа" в своїх органах і окремих звідомленнях та по часописах оголошує ті наші інституції, т-ва, торговлі і инші підприємства (загальні чи приватні), що своїми постійними жертвами причиняються до збільшення фонду „Рідної Школи" і тим самим заслуговують на особливе підперття з боку української суспільности.

Від успішности переведення в життя повищих ухвал залежить і доля нашого шкільництва, доля доцільного виховання цілих поколінь на нашій власній землі.

Головна Управа, хоча би зложена з найдейніщих, найбільш працьовитих людей, не зможе виконати цього великого завдання, коли загал нашої суспільности зі зникаючими виїмками буде як і досі відноситися з дотеперішною дивною і незрозумілою байдужністю до цеї найжизненійшої справи.

Ми мусимо ясно поставити собі перед очі, що справа „Рідної Школи" — це основа всіх наших національно культурних, економічних, а в дальшій меті й політичних змагань. Бо коли наприклад Чехи мають нині свою власну державу, коли чеська корона стоїть нині так високо, — то безперечно в цьому заслуга самого таки чеського народу, якого буквально всі члени без огляду на пол і суспільні верстви, почавши від 18 року життя ще до війни належали до своєї „Skolsk-ої Маїс и", себто нашої „Рідної Школи".

Та я надіюся, що при відповідній ініціятиві з центра та щирій співпраці наших передових членів суспільности з ріжних кол на провінції удасться як слід заінтересувати наш загал та спонукається його до сповнення цього найважнійшого національно-культурного і горожанського обовязку.

І коли десятки і сотки тисяч найкращих Синів і Доньок України ішли, ідуть і готові далі йти на муки і певну смерть за найвищі свої ідеали, — коли на тихий стогін умираючих з голоду наших братів та сестер на Великій Україні відгукнулася наша суспільність, в розмірно короткому часі жертвуючи понад 40 міліонів грішми та значну кількість продуктів в натурі, — то я маю підставу надіятися, що можна буде перевести намічену організацію в найдальших подробицях, а тим самим виконати обовязок супроти нашого доростаючого і грядучого покоління, — отже супроти самих себе!

*Іван Герасимович.*

*) „Світло" за грудень 1922 р.

## НОВИНКИ.

— **Конфіскати.** В числі 43. нашого часопису сконфісковано окремі місця вступної статті й частину інформаційного матеріялу. Ревність п. прокуратора доходить до того, що він сконфіскував привітання, одержані українською парляментарною репрезентацією, які ми передрукували в незмінному вигляді з ч. 16 холмського „Нашого Життя", де вони не були сконфісковані. Так само, п. прокуратор обороняючи польських фашистів й прихильників „Хієни" сконфіскував дві замітки про їхню діяльність, які безборонно були видруковані в „Курієрі львовскому" і „Дзеннику Людовому".

— **Повідомлення.** Адміністрація нашого часопису повідомляє Вп. передплатників, відбірців і взагалі інтересантів, що з нинішнім днем

---

кійного, ліричного тону та запозичив мотив у цієї самої проблеми, якою цікавився вже Ібзен у своїй „Жінці з моря".

Колиж Б. Шоу немилосерно кепкував собі в инших пєсах із соціольоґів, лікарів, професорів, педаґоґічно виховавчого хисту батьків, т. зв. публичної опінії і т. п. поважних людей і традиційних понять строгого анґлійського громадянства з окрема та всього світу взагалі, — тоді нічому дивуватися, що черговою темою їдких дотепів, сатири й іронії стало поняття героїзму, та його обєкти й субєкти. А проте „Шок. вояч." має глибоко моральне й повчаюче ceterum censeo, а саме, — воно чудово доказує шкідливість безкритичности і пустоту форми та вчить ставити почад усе фахове знання в усіх царинах людської діяльности й шанувати обовязок. Щож торкається літературної й критичної вартости самої пєси, то вона має усе те, що мають найкращі комедії цього великого письменника: сензаційну акцію, суспільний підклад і фільозофуючого резонера, згаданий вже незрівняний дотеп, дуже цікаві й оригінальні типи й бездоганну легку будову.

Із артистів, занятих в „Ш. в." треба цим разом віддати пальму першенства паням. А із пань — пані Совачевій. Ця артистка постійно звертає на себе увагу старанним підготовленням ролі, яке, при її талянтови й довголітній сценічній практиці, каже їй використовувати й маленькі ролі для створення повних, стильових креацій (згадаю „Гріх", „Міру Ефрос"). Гра п-ні Совачевої в „Ш в." мала стільки життя та була багатою на такі прегарні моменти (передусім у II. дії, ява з появою капітана Блюнчлі), що справедливо стрінулася з оплесками при відкритій сцені.

П-ні Морська не мала відповідного поля для попису. Її роля була другорядна, епізодична й досить бліда; бачучи п-ні Морську в оцій ролі публика переконалась, яка користь для цілої пєси, коли найменші ролі найдуться у руках великих артистів, які відносяться до них так само, як і до найбільших.

П-ні Голіцинська дуже гарно зазначувала голосові контрасти; вона й не промнула ні одного місця, де треба було вдарити в патос і емфазу.

Героя пєси й головного „героя" війни грав п. Загаров: писати про него ширше — це значилоб перечислювати всі незрівнані прикмети цього артиста, які ми стільки разів подивляли.

П. Крушельницький знову сотворив майстерний суцільний тип старого пів-інтелігентного офіцира з міщанською душею і звичками та надзвичайною — покірливістю перед своєю кращою половиною.

Пп. Бендаль, Блавацький і Гірняк доповнювали ансамбль. Що торкається п. Блавацького, то він взяв фальшиву нуту, з котрої до кінця не міг визволитися: лагідний т. м. ліричний тон не підходив хитрому й підлесливому слузі інтриґанови.

Переклад пєси зладив п. Загаров. Дуже похвально, коли директори й режисери, які мають стільки праці, самі просиджують над складенням текстів пєс. А проте, кажучи з найвищим признанням і пошаною про всі заслуги п. Загарова, як актора й режисера і як знавця інтернаціональної драматичної літератури, — не можна промовчати свого жалю, що переклад даної пєси був переповнений дуже неукраїнськими словами й зворотами. Зазначу, що в цьому погляді згоджувалися зі мною численні глядачі й дозволю собі доказати його таким запитом: хто з глядачів, галицьких Українців, з тих, які не знають московської мови, зрозуміли такі слова: „саквояж", „пльомбір" (це — рід мороженого!), „замінка", „благополучно"?... Чим пояснити вживання слів „сударіня", „фурман"?... Дуже неприємно разили суто російські деклінаційні форми („два майора", „два генерала"), військова термінольоґія (нпр. „патронтаж", назви старшинських ступенів і родів зброї), і такі звороти, як нпр. „тиждень назад". Адже це дрібниці, які є дуже прикрими, коли вони є, та які дуже легко усунути, тим паче, що найшлись би охочі допомогти в коректі кожного українського тексту нової пєси занятим иншою працею діячам сцени.

*М. Кедрин*

контора „Свободи" (т. є. Адміністрація й Експедиція) урядують в своїм давнійшім льокалі на II. поверсі.

— **В память Юліяна Целевича.** Історично-фільософічна Секція Наук. Тов. ім. Шевченка уладжує в суботу 23. грудня о год. 6 вечером, в салі бібліотеки товариства засідання з відчитом д-ра Богдана Барвінського „Наукова діяльність Юліяна Целевича", в память 30 роковин смерти бл. п. Голови Товариства. Проситься о участь членів Товариства. — *Др М. Кордуба* голова Секції. *Др І. Крипякевич* секретар.

— **Українська делеґація на міжнародньому жіночому зїзді в Гаґ.** Загребський „Обзор" доносить, що на всенародньому жіночому конгресі, який відбувся в днях від 7 до 9. грудня ц. р. явилася делеґація українського жіноцтва Східної Галичини, щоби запротестувати проти режіму польської окупаційної влади в Східній Галичині. „Обзор" цитує кілька місць з оголошеного делеґацією маніфесту, в якому між иншими говориться: „Нищення усіх культурних цінностей українського народу, рабівницька експльоатація природніх богацтв землі Поляками, кольонізація Східної Галичини сторонніми елементами, переміна українських шкіл на польські, замикання культурних українських інституцій, політичні процеси і присуди — не положення в якому живе українське населення Східної Галичини під польською окупацією". В продовженню маніфесту довідуємося про активну і пасивну абстиненцію Українців у польських виборах. Українське жіноцтво зєдинене під прапором „Союза Українок" поставило на конгресі цілий ряд постулятів в напрямі допомоги міжнароднього зїзду жінок українському визвольному рухови.

— **Поза законом.** З огляду на це, що польська прокураторія від вчорашнього числа нашого часопису систематично конфіскує всі звістки пов'язані з військовою бранкою на території Східної Галичини, мусимо, на жаль, залишити дальше поміщування звідомлень з цього приводу. — *Редакція.*

— **Польські уряди не шанують українських свят.** Староста в Добромилі скликав на 4. грудня ц. р., то є на день українського свята Введення Пр. Б. війтів на сесію. І сесію невідклично відбув мимо протестів Українців.

— **„На ґвязді".** В Добромильщині ходять всюди всякі польські пани з Польками і в імени старости чи старосціни домагаються дяків „на ґвяздкен" для польських жовнірів, що розставлені по українських селах, при цім договорюють, що „оні так як на войне". Збирають гроші так нахабно, що самі диктують навіть, кілько має той а той дати, а менче не хочуть принять і грозять. На села вислали 19. XII. кілька фір з польськими підурядниками, зі суду, староства і податк. уряду, до кожної пари додали по кілька жовнірів, щоби збирати з тим більшим „успіхом" „на ґвяздкен".

— **Гулюють.** Із Черновець пишуть нам про нові вибрики румунізаторів. Ми писали у статті „Недоля Буковинської України" про наказ назаджувати молоді Рубочки перед усіма школами на знак „зміцнення влади". Ми писали теж про провокаторське поломання деревця перед українською гімназією в Чернівцях. Отож за цю „страшну" провину виключила румунська влада аж трицятьох учеників-Українців з усіх румунських шкіл та замкнула всі чотири висші кляси цої гімназії... За одного зломаного дубчака, зломила ворожа рука будучність всеї старшої української гімназіяльної молоді, єдиного остатку незараженої ще циганським духом.

— **Української мови нема!** Склад „Народної Торговлі" в Сяноці домагався від тамошньої Повітової Каси хорих друків в українській мові. На се одержав таке письмо: „L. 3130, Sanok, dnia 14. grudnia 1922. — Do Zarządu Torhowli w Sanoku. — Zarząd Powiatowej Kasy chorych w Sanoku uchwałą z 13. XII. 1922 odmówił wydawanie jakichkolwiek bądź w ogóle druków lub urzędowania w języku ukraińskim — gdyż język taki dotąd u nas w Polsce nie był i nie jest znany urzędowo — Powiatowa Kasa chorych w Sanoku. Za Zarząd: Przewodniczący Baczyński.

— **Інформації для студентів, які бажають студіювати на університеті в Ґрацу.** Що до условин приняття-особливих труднощів немає. До впису треба предложити метрику, свідоцтво зрілости, індекс, свідоцтво приналежности — усе в леґалізованім німецькім перекладі — 2 світлини. Колеґіяльна оплата виносить покищо около 400.000 корон. (Відповідно до виписаних годин). Удержання виносить місячно около 600.000 кор., або 8 долярів американських. У все потрібне (убрання, біля, обув) найкраще запастися дома.

— **Бандитський напад.** Нам пишуть: Дня 18. грудня ц. р. трох уоружених мужчин вдерлося до стайні на приходстві в Загірочку коло Ходорова, револьверами змусили розбудженого фірмана до супокою і підчас коли один з них з добутим револьвером стояв над лежачим фірманом — двох других тимчасом витягнули сани запрягли коні і замкнувши фірмана в стайні ґальопом виїхали до Ходорова. Сейчас вислана погоня остала покищо без успіху.

— **Брідське „чудо".** Ми писали вже кількакратно про „чудо", яке на зразок заглухлого середньовіча спрепаровано в Бродах протижидівською організацією брідських вшехполяків. А ходить тут не о що инше а о відібрання „prawem" чи „lewem" одного з більших домів у Бродах від Жидів, які є його правними власниками уже повних сто літ. Сто літ розпоряжали Жиди домом построєним на румовищах старого монастиря Бенедиктинів, скасованого ще за часів австрійського цісаря Йосифа II. і „чуд" не було. Аж тепер, коли в Бродах прийшли до влади Поляки сталося „чудо" без якого не булоб основи для безосновних претенсій. Річ проста і ясна. Служниці, яка 9. ц. м. мила долівку в одній зі саль згаданого дому, обявилася Богородиця. Вслід за тим банда „розвойово" настроєних малополяків вдерлася до дому і устроїла там каплицю, в якій цілу ніч правлено молебні а над раном заімпровізовано малий погром на Жидів, які вертали з поїзду. В неділю 11. ц. м. відбулося „релігійне віче", на якому рішено зареквірувати дім на каплицю а Жидам за ту реквізицію „Буг заплаці". Титулом завдатку на цю „божу" платню побито знову кількох брідських Жидів. Далі пішло уже все жужжом. Жидівські погроми в Бродах уже не переводяться. Бе Жидів улична голота, бють їх і „органи безпеченства"... Як скінчиться „чудесна" брідська історія тяжко нині передбачити.

— **Ще одна реорґанізація.** Польське міністерство внутрішних справ приступило до основної реорґанізації польської державної поліції. Цю реорґанізацію задумує польська влада перевести яко мога скорше в цїли удосконалення апарату поліційної служби, яка в „останніх тижнях цілковито завела".

— **Рекрутська забава.** Рава Руська була 12. ц. м. в день зарядженої польською владою „бранки" тереном широкої рекрутської „забави", якої наслідки окошилися, як це часто буває, на Богу духа винних жидках. Група парубків, яких силою стягнено до „бранки" понапивавшися в розпуки, вдерлися до шинку Штокгамера в ринку і „зареквірували" там три фляшки вина вибігли на вулицю, де „на пяну руку" почали нападати на прохожих Жидів. Жиди не хотіли дати за вигране і, змобілізувавшися відповідно, кинулися на напасників. Почалася формальна воєнна кампанія, якої жертвою впало дві жидівки — одна з розбитою головою, друга зі зломаною рукою. В результаті поліція арештувала кількох авантурників і відставила до арешту.

— **З хроніки бандитизму.** Дня 7. ц. м. вечером на дорозі поміж Ваньковицями а Бурчином в Самбірщині напало на Жида Менлля Дінстага двох бандитів, які силою, під загрозою побитя, видерли в нього 100.000 мп. Поліційні доходження усталили, що виконавцями бандитського нападу були відомі уже з попередньої своєї „діяльности" Стефан Мидлак з Модрич і Ян Бориславскі з Дрогобича. Обох арештовано.

— **Провокатор.** Вшехпольська преса, яка однозгідно рішила, що убийник Нарутовіча, помимо свого суспільного становища — це „непочитальний осібняк", доносить, що навіть вшехпольські барикади перед варшавським соймом не були інспіровані „народово" почуваючими „фашистами", але імпрезою „провокатора", яким має бути Антоні Опенховскі, редактор „Млодего Робітніка" а рівночасно... конфідент дефензиви...

— **Невядомого не засудять на кару смерти?** З Варшави доносять, що убийник Нарутовіча Невядомскі, який стає перед судом 29. ц. м. буде суджений на основі 59 статі карного російського кодексу, після якої грозить йому не кара смерти, але довга безреченцева тюрма.

— **Нові арештування у Варшаві.** В звязку з убийством першого польського президента арештовано у Варшаві поважне число польських студентів, між иншими — сина ендецького посла Яскулкевіча.

— **Убийство поліциста в Кросні.** Польські часописи доносять знов про якусь „українську ватагу", яка мала появитися в околиці Кросна, окружити дім поліційної станиці в Мшанци, якого командант спасся утечею. В околиці мали ті бандити убити одного з поліцистів. На місце подій вислано сильні поліційні відділи.

— **Історичний документ.** З нагоди висунення на перше місце в польській державі ґен. Вл. Сікорского, поміщуємо для пригадки нашого громадянства обіжник, який розіслав цей пан до польских, віденських і чеських банків у Львові, в листопаді 1918 р. в 6 днів по заняттю Львова Поляками: „Naczelne Dowództwo Wojsk Polskich w Galicji wschodniej. Lwów, dnia 28. XI. 1918. Op. Nr. 6. Bank . . . . . W celu uniemożliwienia Ukraińcom działalności szkodliwej dla Państwa Polskiego i Armji, zarządzam z mocy prawa, udzielonego mi przez Naczelnego Wodza co następuje: Bez zezwolenia mojego lub mojego oddziału kwaterm. trzowskiego we Lwowie niewolno wypłacać osobom narodowości ukraińskiej ani instytucjom ukraińskim z ich funduszów, złożonych w Szanownym Banku, w rachunku bieżącym i wkładkach oszczędnościowych, lub z jakiegokolwiek innego tytułu jednorazowo kwoty wyższej aniżeli tysiąc (1.000) koron, jednemu posiadaczowi rachunku bieżącego, wkładki oszczędnościowej i t. p.; w okresie zaś czasu jednego miesiąca kwoty łącznej ponad 4.000 — (cztery tysiące koron). z r. Wł. Sikorski pł.

— **Карка експедиція.** Нам пишуть: Від 2-го листопада стоїть в Стрілках, пов. Ст. Самбір, 1 ескадрона польського війська і знущається над селянами. 11, 12 і 13. був перегляд хлопців. Першим селом Стрілки. Наші хлопці повтікали; військо ходило по селі шукаючи рекрутів, однак хлопці пропали, мов під землю. Староста зі Ст. Самбора скинув польського лизуна Олексу Копача з війтівства, — пропала панська ласка! Вже вісім днів Стрілки, наче в огні; ревізії в день і ночі. Шукають хлопців навіть поза образами. Миколу Лопушанського побито до крови за те, що сказав, що має 24 роки, отже не має обовязку голоситися. Господаря Павла Титаря скованого привели до комісії, тому, що його син утік. В Анни Синів, Марії Демко, Сабіни Шостак і Василька Калька забрали 13. ц. м. корови за се, що хлопці поховалися. А тепер кождому надіслали до стайні по 4 військові коні, так, що власну худобу люде мусіли до хати забрати!

— **Вп. Передплатників в Чехословаччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

## Курс грошей.

Львів, дня 21. грудня 1922.

| | |
|---|---|
| Доляри американські | 17.750—17.775 |
| „ „ (1 і 2-ки | 17.925—17.975 |
| Доляри канадійські | 17.532—17.975 |
| „ „ (1 і 2-ки | 17.725—17.000 |
| Марки німецькі | 2·75—.000 |
| „ „ (сотки) | 2·10—2.25 |
| „ „ (дрібні) | 1·90—2.15 |
| Леї румунські | 100·00—110·00 |
| „ „ (дрібні) | 104·00—108·00 |
| Корони чеські | 530·00—535·00 |
| „ „ (дрібні) | 540·00—560·00 |
| Австрійські тис. нов. ем. | 580·00—600·00 |
| „ „ ст. ем. | 3.350·00—3.400·00 |
| „ сотки нов. ем. | 55·00—60·00 |
| „ 50 кор. | 60·00—100·00 |
| „ 20 кор. | 20·35—20·00 |
| „ 10 кор. | 12·00—13·00 |
| „ 1. і 2-ки | 0·60—0.65 |
| Рублі 5-сотки | 150·00—160·00 |
| „ сотки | 150·00—160·00 |
| „ 25-ки | 110·00—115·00 |
| „ дрібні | 0·65—0·75 |
| „ думські 1.000-ки | 20·00—25·00 |
| „ „ 250-ки | 15·00—20·00 |
| Карбованці | 1·00—1·10 |
| Гривні | 1·20—1·25 |
| Франки французькі | 1270·00—1280·00 |
| Фунти стерлінґа | 81500·00—81100·00 |
| Франки швайцарські | 3280·00—3310·00 |

**Золото:**

| | |
|---|---|
| 20 мон. | 70.000·00—70.000·00 |
| 20 франк. | 66.500·00—67.500·00 |
| 20 марк. нім. | 78.500·00—79.500·00 |
| Фунти стерлінґи | 82.000·00—82.200·00 |
| 10 рубл. | 97.000·00—97.000·00 |
| Доляри | 15.500·00—15·6000·00 |

**Срібло:**

| | |
|---|---|
| Корони австр. | 1.360·0—1.400·00 |
| 5 кор. австр. | 6.800·00—6.000·00 |
| Фльорени австр. | 3.450·00—3.525·00 |
| Рублі | 5.500·00—5.575·00 |
| Копійки | 27·50—28·00 |
| Доляри американські | 10.500·00—11.000·00 |
| „ „ попер. [illegible] | 9.500·00—9.900.00 |
| Доляри канадійські | 9.000·00—9.300·00 |
| „ „ дрібні | 8.500·00—8.700·00 |
| Леї румунські | 1.310·00—1.350·00 |

# Брідські зявища.

Від Комісії, яка була вислана нашим Митр. Ординаріятом до Бродів для протоколярного провірення надзвичайних явищ у гр. кат. парохіяльнім домі в Бродах, одержали ми таке письмо з просьбою, щоби опублікувати його:

„З огляду на це, що незвичайні явища в гр.-кат. парохіяльнім домі з Бродах набрали великого розголосу, вже по кілька разів підносила їх також преса, а одна з польських ґазет (Gazeta Poranna з дня 23. XII с. р.) подала навіть імена й прізвища родини священика, в якого домі це діється, Комісія Митропол. Ординаріяту, яка прослідила цю справу на місці, з відома Ординаріяту подає свої сумаричні стверджения до публичної відомости.

Звідомлення, подавані про цю річ у ріжних часописах, не є всі стійні. До Комісії входили: о. д-р Д. Дорожинський, о. д-р Г. Костельник, о. П. Кисіль Ч. С. В. В. і лікарі: д-р Святослав Балей та д-р Ол. Барінський. Ані один з лікарів не зявився на місці (д-р Барвінський захорів, а д-р Балей був перешко-

джений). В днях 15. і 16. грудня с. р. Комісія з трьох названих членів переслухала з поміж численних побічних свідків 16-ьох вибраних (між якими були Українці, Поляки й Жиди, а по званню священики, ґімназ. професори, урядники староства і державної поліції); 14-ьох з тих свідків зложило свої зізнання під присягою (2-ох не складало присяги з побічних причин), і списано з ними протоколи. Дня 15. і 16. грудня вечером члени Комісії (в присутности 20-ьох инших свідків) й самі мали нагоду бути наочними свідками тих незвичайних явищ.

Ці явища зачалися в кінцем жовтня ц. р. — спершу трясенням і пересуванням всяких річей у кімнаті, відтак стуканням і вибубнюванням ріжних арій, а по порозумінню з домашнім також самочинним писанням і навіть забиранням ріжних (дарованих) предметів. З причиною тих явищ можна порозумітися мовою й письмом, а вона реагує як самостійна інтелігенція, приходить і відходить не на жадання, ані на спіритистичне викликування, але сама від себе. Постійно й уперто називає себе духом та ідентифікується з бл. п. синком тамошнього пароха, Васильком, який помер 26. IX. 1920 р., маючи літ несповна 10. Знає подрібно всі тайни й оказує всі психічні власности пок. Василька.

Після одноздного зізнання всіх свідків без виїмку, як також після совісного й всестороннього розслідження й переконання членів Комісії всякий обман при тих явищах безоглядно виключений. Природними силами сі явища — після одноздного переконання всіх свідків — ніяк не дасться вияснити. Акти доходження в своїм часі будуть проголошені".

# З останньої хвилини.

**Німеччина не дістане американської позички.**

По донесенням Східної Агенції питання американської позички для Німеччини вповні вияснені. Виявилося, що усі поголоски про американську підмогу Німеччині позбавлені основ. Морган заявив німецькому амбасадорови, що американському населенню не можна накинути такої позички.

В першу чергу мусить бути полагодженим питання репарацій та усталена сума, яку має заплатити Німеччина. Німеччина мусить перейти крізь період дефляції і піддати свої пляни точній контролі союзників, які мусять мати перегляд німецьких митних приходів. Щойно тоді могла б бути мова про американську позичку для Німеччини, але на всякий випадок не в тих розмірах, в яких уявляє собі її Німеччина.

**Процес Невядомського.**

„Пшегльонд Вечорни" доносить, що слідство в справі Невядомского вже покінчене. 20. ц. м. доручено Невядомскому акт обвинувачення. Невядомскі заявив, що не бажає собі ніяких оборонців ані не буде покликувати ніяких свідків. Речинець процесу усталено на день 30. ц. м.

**Арештовані Галичані звільнені з тюрми.**

Арештованих перед кількома днями польських старшин Модельского, Маліновского і Довойно-Сологуба випущено на волю. Хієнівська преса пише про це зі вловрадним тріюмфом, з святим обуренням накидуючись на справників цих „безпідставних" арештувань.

**За звільнення Круліковского з тюрми.**

На відбутому оноді засіданню регуляційної комісії польського сойму розглянено справу арешту Круліковского і Луцкевича. По довшій дискусії рішено припинити карне поступування проти посла Луцкевича і дотично Круліковского внесення на увільнення відкинуто.

**Вотум довіря Вітосови.**

ПСЛ. („Пяст") приняв резолюцію, у котрій протестує проти спроб боку правих, а в части й лівих хотів внести роздор в ПСЛ., заявляє, що ПСЛ. не зійде з пляну самостійної політики та виявляє своє повне довіря партійній управі, а передусім Вітосови.

**Пр. Войцеховскі посвяв владу.**

Першого дня свого урядування пр. Войцеховскі відбув довшу конференцію з шефом цивільної канцелярії, знайомлючись з біжучими справами, та склав офіціяльні відвідини маршалкам сейму й сенату.

**Інавгурація засідання польського сойму й сенату.**

На передодні похоронів бл. п. пр. Нарутовіча, польський сойм і сенат відбули засідання посвячені памяти вбитого першого президента Річипосполитої. В соймі виголосив коротку промову марш. Ратай, а в сенаті марш. Тромпчиньскі. Оба вони казали про безглуздя убійства та шкоду, яку заподіяв убійця своїм вчинком польській державі й оба кликали до „згоди в семействі". Закінчивши свої промови окликом на славу й память президента Нарутовіча — на знак жалоби закрили маршалки засідання.

**Ендеки нападають проти вбитого президента.**

З Варшави доносять: В соймових кулюарах обговорювано становище трьох клюбів правиці проти проєкту посла Тугута в справі поміщення в соймі памяткової таблиці в честь убитого пред. Нарутовіча. Таке внесення мав поставити посол Тугут на засіданню сойму посвяченому памяти Нарутовіча. Ендецькі посли Лютославскі і Дубанович категорично спротивилися внесенню, супроти чого його усунено з порядку нарад. З тоїж причини зрезиґновано з заміру перенесення тлінних останків убитого на Вавель.

**Похорони президента Нарутовіча.**

Дня 22. ц. м. о год. 10. рано в катедрі св. Івана зайняли визначені місця правительство з пред. ради мін. на чолі, дипл. корпус у повному складі, сойм і сенат з маршалками, ґенераліція та численні делеґації воєвідств, самоуправ, висших научних заведень і організацій й суспільні інституції. За труною бл. п. пред. Річипосполитої Нарутовіча зібралася його найблища семя і члени дому пред. Річипосполитої. О год. 10·15 прибув пред. Річипосполитої Ст. Войцеховскі, витаний при вході до катедри духовенством і переведений ним до великого престола. Кардинал митр.-архиепископ Каковскі в асисті капітули і клиру відправив понтифікальне жалібне богослуження Die abitus за пок. пред. Р-посполитої. Після богослуження виголосив проповідь о. прал. Шляговскі. Після проповіди жалібний похід підійшов до катафалька, а кард. Каковскі відмовив молитви. Після цього вирушив похід до катакомб. Домовину з тлінними останками бл. п. президента Р-посполитої понесли на раменах міністри і генерали. Кард. Каковскі відспівав останнє Requ'em, посипав труну землею, а місцевий парох впровадив її до підземелля катедри св. Івана. В цій хвилині артилерія віддала 101 стрілів. На цьому покінчилося похоронення тлінних останків пред. Нарутовіча.

**Президент литовської республіки.**

З Ковна звідомляють, що президентом литовської республіки вибрано Стуґлінського.

# ТЕЛЕҐРАМИ.

**Конференція Б. Лоуа з Поянкаре.**

Льондон. (ПАТ.) ТК. „Дейли Експ.": Перед париською конференцією відбудеться конференція між Бонарем Лоуом і Поянкаре.

**Л. Джордж відїхав до Альжесірас.**

Льондон. (ПАТ.) Райтер. Льойд Джордж відїхав сьогодні до Альжесірас.

**Конференція держав цілого світу.**

Льондон. (ПАТ.) Райтер з Вашінґтона: Провідник ґрупи непримиримих сен. Боа зголосив у сенаті поправку до предложення о справі маринарки, яка взиває президента Гардінґа скликати конференцію держав усього світу, в цілі обговорення економічного положення і зменшення зоружень. Боа висловив погляд, що така конференція може повести до цього, що переломить мертву точку в переговорах у справі репарацій.

**Америка і справа відшкодувань.**

Льондон. (ПАТ.) Вольф. Вашінґтонський справоздавець „Таймс-ів" звідомляє, що для вашінґтонського правительства було би пожадане, щоби Франція запропонувала або дала пізнати, що Америка може мати вигляди успіху, предкладаючи скликати міжнародню комісію, котра мала би розглянути й усталити суму німецьких відшкодувань.

Берлін. (ПАТ.) Вольф. По донесенням „Дейли Телеграф" предложення Америки в справі утворення міжнародньої комісії для усталення висоти німецьких відшкодувань найшли в Парижі прихильне прийняття.

**Справа проливів.**

Відень (ПАТ.) „Н. Фр. Пр." з Льозанни: Льорд Керзон заявив, що справа проливів є тепер оконечно полагоджена. В кождому разі вчерашнє засідання було останнім засіданням комісії для справ проливів. Москалі вчера зовсім не приходили до слова.

Льозанна. (ПАТ.) ШАТ. Коли на вторковім засіданні панував песимізм, учерашнє засідання покінчилося загальним поєднанням. Турки прийняли услівя предложень союзників у справі проливів із кількома застереженнями. Керзон, який ще оноді займав непримириме становище, заініціював примиримий настрій. З російського боку сподіються енерґічного протесту, бо Москалі дійсно виелімінувані з дискусії над справою проливів. Дискусія продовжуватиметься в приватних розмовах.

**Мировий договір.**

Льозанна. (ПАТ.) Льорд Керзон предложив Баверови, щоби мировий договір редаґувати лише в одній мові, а саме у французькому.

**Відмовна відповідь Туреччини.**

Льозанна (ПАТ.) Турки відповіли відмовно на предложення великодержав у справі утворення в Туреччині трибуналу для чужинців.

**Справа участи Німеччини в комісії проливів.**

Льозанна (ПАТ.) у справі участи Німеччини в комісії для справ проливів, котрої то участи домагалися російські делеґати, заявив Чічерін представникови Бюра Вольфа таке: Коли утвориться міжнародню комісію, котрої завданням буде вести спільну акцію справ проливів, то зрозуміла є конечність, щоби також Німеччина, котра має багато торговельних інтересів на Чорному морі, мала представника в цій комісії. Чічерін заявив вкінці, що нема ніякої причини виключати Німеччину з міжнародньої інституції, яка має служити загальним інтересам.

**Корпус народньої безпеки.**

Рим (ПАТ.) Польрадіо. В Італії організується служба безпечеництва під назвою „Корпус народньої безпеки". До нього покликатиметься людей відважних, повних посвяти, а передусім незаплямлених під моральним взглядом. Всі фашистські часописи виразно зазначують факт, що цей корпус буде не фашистською міліцією виключно для цілей фашистів, але національною міліцією в службі інтересів народа. Оконечне рішення в справі утворення цієї нової міліції западе 22. ц. м. на раді міністрів. Безпроволочно після ухвалення статута для цього корпуса всі инші мілітаристичні організації розвяжеться, яко такі, що не мають правних основ.

**Розвязання мілітарних організацій в Італії.**

Рим (ПАТ.) Декрет розвязуючий мілітарні організації спрямований головно проти націоналістів, републиканців і леґіонів Д'Анунція. Часть нової міліції вишлеться до Тріполіса під проводом д-ра Італьо Бальбо, одного з трьох головних шефів відділів фашистів із часів останнього перевороту.

**Заворушення в Італії.**

Рим (ПАТ.) Про події в Турині звідомляють: Спалено комуністичний будинок і робітничу палату. Поліція перевела ревізію в робітничій палаті, причому найдено бомбу. Чотирьох комуністів арештовано.

**Злука міністерств в Італії.**

Рим (ПАТ.) Крім злуки міністерства скарбу з мін. фінансів кадумує міністерство утворити з міністерств війни і маринарки спільне міністерство краєвої оборони.

**Обвинувачення Воровського.**

Рим. (ПАТ.) Польрад. Кружляють тут чутки про можливість відкликання тутешнього російського представника Воровського. Його совіти мали поставити в стан обвинувачення.

**Поворот Клемансо.**

Париж. (ПАТ.) Вернув тут Клемансо. Представникам преси заявив він, як гаряче його прийняли в Америці і висловив сподівання, що кампанія, яку він там провадив, матиме успіх.

**Швайцарія і відбудова Австрії.**

Берно ш. (ПАТ.) Державна Рада прийняла 33 голосами проти 1 постанови Союза відносно фінансової участи Швайцарії в відбудові Австрії.

**Справа репарацій.**

Льондон. (ПАТ.) Вольф. „Дейли Телеграф" пише, що зараз йде виміна думок між італійським і французьким правительством в справі проєкту, щоби всю репараційну суму, яку Німеччина має заплатити, усталили міжнародні фінансові знатоки. Одначе Поянкаре стоїть на тому самому становищі, яке зайняв при кінці льондонської конференції.

Париж. (ПАТ.) Париський корреспондент „Менчестер Ґардіен" звідомляє, начеб на конференціях льорда Дерби з Мільраном і Поянкаре мало дійти до англійсько-французького порозуміння на париській конференції під такими услівями: Німеччині признається 2 літню мораторію, коли згодиться на фінансову контролю союзників і зобовяжеться перевести реформи, признані коаліційними знатоками за конечні; дальше, коли виложить примусову позичку в золотих марках, причому вислід цієї позички служитиме до стабілізації німецької марки; вкінці коли згодиться на зайняття титулом заставів державних копалень, домен і митних доходів на території, зайнятій союзниками. Часопис звідомляє дальше, що Франція згодиться поїхати плян обсади басейну Рури під услівям, коли Англія згодиться на обсаду Рури, колиб Німеччина не додержала услівий мораторії.

# Важне для Еміґрантів!

ЛЬВІВ, Сикстуська ч. 37.

Реєстрація пасажирів зі Східної Галичини до Сполучених Держав небавом скінчиться! — Проте просимо зголоситися в бюрі фірми — — — ЛІНІЇ КУНАРД у ЛЬВОВІ, Сикстуська 37 як найшвидше. Позір на число дому вулиці Сикстуської. —

ДО КАНАДИ маємо найшвидші і найдогіднійші кораблі!

1329 2—2


## НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.


**Віденські Auto-Lack**
**торби, несесери і манікірм**
1136 поручає 7—10
**„НЕРПА“**
спеціяльний маґазин шкіряних виробів і приладів до подорожі
**ЛЬВІВ, вулиця ЛЕҐІОНІВ ч. 11.**
Будинок Земського Банку Кредитового


## ОПОВІСТКИ.

**Народний театр Тов. „Українська Бесіда“ у Львові,** (Шашкевича 5.).

Неділя, 24. XII. год. 3. пол. „БАРОН ІММЕЛЬ“ оперета на 3 дії В. Коллр.

Неділя, 24. XII. год. 7. веч. „ОЙ НЕ ХОДИ ГРИЦЮ“ народня драма на 5 дій М. Старицького.

Понеділок, 25. XII. год. 3. пол. „КАТЕРИНА“ опера на 3 дії М. Аркаса.

Понеділок. 25. XII. год. 7. веч. „20 ДНІВ ТЮРМИ“ фарс на 3 дії М. Гепнеґенс.

Второк. 26. XII. год. 7. веч. „ЦИГАНСЬКИЙ БАРОН“ оперета на 3 дії М. Штреаса.

Білети продає раньше „Союзний Бюро“, (дім „Дністра“) а в день вистави від год. 5 вечер каса театру. XXV. 3—3

—o—

**Замість бажань** з приводу імяни Вп. Дир. Миколи Зячківського складають Генрика і Василь Волюхи, Куткінці 5.000 мп. на Рідну Школу. IX 1—1

**На „Рідну Школу“** зложили в Кар. п.: 2 кл. торговельної школи тов. „Просвіта“ у Львові з нагоди іменин проф. Амбр. Березовського 10.000, пп. Н. і О. Островські місто святочних і новорічних бажань 1000, п. Володимир Левицький, нотар в Винниках 10.000, за що щиру подяку складає Головна Управа У. П. Т. IX 1—1

**Партійний податок по 1000 мп.** заложили зі Станиславова: Ковальчук Микола, д-р Кисілевський Кость, Кульчицький Клим, Кохановський Іван, Клиновський Михайло, Копаковський Михайло, Кабаровський Іван, Копровський Антін, Костецький Володимир, Ковальський Яків, Лепкий Микола, Левицький Осип, Левека Микола, Левицький Іван, Пятишовський Осип, о. Менцінський Михайло, Малинович Панько, Онуферко Григорій, д-р Олесницький Юліян, Олесницький Ізидор, о. Пазивода Теодор.

**Ширіть наш часопис!**

## Дрібні оголошення.


АДВ. Д-р ВИДРАК в ЧОРТКОВІ прийме з 15. I. 1923. рутинованого конципієнта (а пр. субституції). 1339 1—1

АРТИСТ драматичний, закордоньо пошукує місця за удержання; може вести аматорські кружки. — Уряд парохіяльний Себечів п. Мошків коло Сокаля. 1336 1—1

СТУД. ФІЛЬ. оженився з панночкою, котра допоможе йому до укінчення студій. Фотографія пожадана, за зворот ручиться словом честя. Надсилати під „Фортуна“ поте-рестанте Дублани коло Самбора, за оплатанням 20 марківки ч. 311,088. 1338 1—1

МАРКИ ЗАКОРДОННІ, збірки, запаси стало купує Евг. А. Щербан, вул. Вроновська 10. 1099 7—20

БАНДАЖИСТ Поляк Самбір ілюстровані цінники даром. 994 16—30

ОЖЕНИТЬСЯ лікар з панночкою або молодою вдовою. Услівя: здорове, майно, фотографія пожадана. Річ серйозна дискрецію ручиться. Відповідь до Адміністрації тільки за вкладанням 1000 мк Ч. 216.905. 1319 2—3


## ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.


КРАЄВИЙ АДВОКАТ І ОБОРОНЕЦЬ в КАРНИХ СПРАВАХ.
**Д-р Іларій Бачинський**
вийшовши з тюрми веде канцелярію як передше
**в СТРИЮ, вул. Потоцького 15,**
1287 біля почти. 4—6

АДВОКАТ
**Д-р Лев Хоминський**
отворив адвокатську канцелярію
**в Золочеві** і веде її спільно з адв.
1175 д-р Дрогомирецьким. 0—10

АДВОКАТ
**Д-р Ярослав Дудикевич**
отворив і веде канцелярію
**в БІЕРЦІ**
1299 (Дім Баруха Целя — Ринок) 2—3


## ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

**Тов. „Міщанська Каса“ в Перемишлі**

відбудуться дня 5-го січня ц. р. о годині 5 і пів по полудни в льокали Товариства з слідуючим порядком обрад:

1) Відчитання протоколу з останніх Загальних Зборів.
2) Звіт Управи за послідний рік.
3) Розділ чистого зиску.
4) Зміна цілого статута.
5) Вибір Надзірної Ради.
6) Затвердження внесення Надз. Ради що до іменування Управи.
7) Внесення і запити членів.

Коли би о висше визначеній порі не зійшлося потрібне число членів, відбудуться слідуючі Заг. Збори в тим самим порядком обрад в тім самім льокали, того самого дня о год. 6. по пол.

ЗА НАДЗІРНУ РАДУ:
Ол. Яремко, предсідатель. Вол. Ропіцький, секретар.
1332 2—3

## ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

**„УКРАЇНСЬКОЇ НАФТИ“ („УНИ“)**
стоваришення зар. з обмеженою порукою
**у Львові**

відбудуться дня 30. грудня 1922. о год. 6. по полудни в льокали канцелярії адв. д-ра Івана Голубовського у Львові, вул. Бакхарська 11, II. пов. зі слідуючим порядком:

1) Відкриття Зборів.
2) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів.
3) Звіт Дирекції з діяльности і рахунків.
4) Зміна статута.
5) Вибір Надзірної Ради.
6) Вибір Дирекції. 1334 1—1
7) Внесення членів.

Львів, дня 21. грудня 1922.

*Надзірна Рада. Дирекція.*

## Надзвичайні Загальні Збори

**„ТОВАРИСТВА ЗАЛІЧКОВОГО“ в Стрию**

стов. зар. з обм. пор. відбудуться в суботу 30. грудня 1922. о год. 8 рано у власній хаті Т-ва з таким денним порядком:

1) Отворення Зборів.
2) Відчитання протоколу з попередніх Зборів.
3) Зміна статута після вимог обовязуючого закона.

Стрий. 15. грудня 1922. 1337 1—1

*д-р Е. Калитовський* голова. *Ю. Опришко* за секретаря.

## Коні пропали

Дві гніді клячі, більші як середнього росту. Одна 3-літна з білим знаком на чолі, задне копито біле, друга 7-літна з білим знаком на ніздрю. Ті знаки для замилення можуть бути затемнені. Впр. ОО. духовних проситься подати се до відома своїм парохіянам. Хто відшукає би ті коні буде ласкавий за винагородою 100.000 мп. зголоситися до о. Мих. Жолинця в Загірочну п. Ходорів. 1335 1—1


**Хто має на продаж**
ПАРТЕТУРУ ОПЕРИ
**„КАТЕРИНА“**
М. АРКАСА
буде ласкавий зголоситися до Wolod. Jarema 129, E. 7 str. New-York City America. 1328 2—3

УПРАВИТЕЛЯ, згідно старшого помічника до ведення корінного і спідкового склепу пошукується. Зголошення слати: Василь Терпилин, Устє Зелене п. Іосо. 1303 3—3

**Стій!! Куди йдеш???**
**Іду до фірми:**
**МАЛЬВІНА ІММЕРҐЛІК**
ЛЬВІВ, вул. Ягайлонська 17.,
**нотра поручає по конкуренційних цінах як найвідповіднійший ДАРУНОК НА ЯЛИНКУ, ґрамофони,** плити найновіших знять, скрипки, мандоліни XX. і т. д., і т. д. 6—?

**Позір! Читайте!**
**Аматорські театральні гуртки!**
Відбито на машині до писання пєсн, що легко надаються до аматорських вистав по місточках та селах:
1. „Мати - Наймичка“ — Тогобочного 4 дії. Ціна 1.500 мп.
2. „Розумний і дурень“ — Тобілевича (Карпенка-Карого) на 5 дій, ціна 2.500 мп.
3. „Нахмарило“ — Грінченка, на 3 дії, ціна 2.500 мп.
4. „Не співайте пісні — не вживайте ночі“ — Васильченка на 3 дії, ціна 2000 мп.
5. „По модньому“ — Старицького на 1 дію — ціна 2000 мп.
6. „Як ковбаса та чарка — то мирилися й сварка“ — Старицького на 1 дію, ціна 1800 мп. — Ціни без пересилки.
Замовляти на адресу:
**В. Завадський Львів, Ринок 42/к.**
1028 Можна за післяплатою. 7—?

**Гарна несподіванка! На Ялинку! Новість!**
**А. К. Дойль: „Пропащий Світ“.** Роман. 40 ілюстрацій. — Вінетка В. Січинського. — Львів, 1922. Сторін 244. — Ціна: брош. 2400 мп., опр. 3400 мп., — (Від 1. січня 1923 року: брош. 3000 мп., опр. 4500 мп.)
Замовляти у всіх українських книгарнях і в адміністрації видавництва: КЛИМ ЧИЧКА, (Канцелярія „Рідної Школи“) — Львів, Ринок ч. 10., I. поверх.
Книгарні, базарі, кооперативи — одержують при замовленнях відповідний опуст.
1322 2—2

**ВЕЛИКА СВЯТОЧНА ПРОГРАМА!**
КІНОТЕАТРИ
**КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА**
висвітлюють від неділі 23. грудня ц. р. захоплюючу сучасну драму в 5 діях п. з.
**„За кулісами Монте Карльо“.**
В головній ролі славна драматична краса ЕЛЛЕН РІХТЕР.


За редакцію відповідає Ол. Кусьмо. З друкарні Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 45. Почтову належність оплачено гуртом. Львів, второк 26. грудня 1922. Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143 322.
Адр. тел.: „Свобода" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячно в краю 2990 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 5000 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 чеських корон, Румунії 50 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 5.000 кор. Зміна адреси 100 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 150 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

## Підвишка передплати.

**В останньому тижні друк ґазети підскочив о 33%, а ціна паперу майже о 50%. Зріст дорожнечі приневолює нас з днем 1. січня 1923. піднести висоту передплати на 5.000 мп. місячно, а ціну одного примірника на 200 мп.**

**АДМІНІСТРАЦІЯ.**

*Львів, 25. грудня 1922.*

**Проблема не до розвязки.**

Дебати на льозанській конференції в останні дні знову поставили на порядок денний ту проблему, яку керуючі европейські чинники після довгих даремних спроб її розвязати здали були до архіву — проблему національних меншостей.

Дебати над цією проблемою знов дали ті самі наслідки, які давали вони кожен раз, коли порушувано серед політичних кол цю справу: гарні промови, приваблиі проекти, великих слів велику сила й жадних реальних наслідків, жадних позитивних результатів.

Від часів великої европейської війни питання про недержавні національности, про національні меншости, стоїть на черзі політичного дня Европи. Елементарна сила національної стихії, сила національного руху, що в звязку з подіями великої війни виявився скрізь з несподіваною для керуючих політичних кол інтензивністю, примусила звернути загальну увагу на справу недержавних національностей. Повинні були звернути увагу на це питання й ті, які в своїй попередній політичній роботі й діяльности стояли на ґрунті повного ігнорування цієї проблєми. На протязі кількох років то зачинаючи то збільшуючись провадяться з ріжних приводів в ріжних випадках в ріжних комбінаціях безконечні розмови про національні меншости. І розмови ці весь час мають своїм результатом повну відсутність яких небудь реальних наслідків. Справа та не доходить до конкретного вирішення, чи коли доходить, приняті положення й постанови залишаються на папері й не переводяться в життя.

А національним меншостям, недержавним національностям, про яких провадиться стільки розмов, про яких виявляється стільки турбот, розуміється, не стає лекше від того, що про них так багато говорять. Загалом беручи можна сказати, що їх становище в теперішні часи лише погіршало, що тоді коли говорено про національні меншости меньше, їм жилось ліпше. Загальне пониження почуття права, яке виникло в результаті війни в цілій Европі, відбилось на становищі національних меншостей дуже болюче, ускладнило й погіршило їхню ситуацію. Таким чином справа полагодження становища національних меншостей з боку керуючих европейських чинників має дуже малі позитивні вигляди на розвязання, хоч для національних груп, заінтересованих в ній безпосередно, вона являється надзвичайно пекучою й болючою. Бо, очевидно, той радикальний проєкт розвязання справи національних меншостей, який запропонував представник Туреччини для Вірмен — виселення Вірмен на якусь нову територію, деб вони стали більшістю — при всьому свойому радикалізмі грішить тим, що в здійснення його не вірить навіть сам його ініціятор. А проєктів, які би задовольнили й недержавні національности й мали би шанси до дійсного переведення в життя ні, один з керуючих европейських політичних чинників досі ще не висунув.

При цій ситуації для національних меншостей лишається один вихід: не надіючися на сильних світу сього, у першу чергу покладатись на свої власні сили. Власною організацією, власною роботою, напруженням своїх власних, національних сил мусять створити національні меншости ту потугу, яка могла би бути протиставлена націям-гнобителям, націям панам. Цей шлях, хоч й являється він, може за довгим й за тяжким, є проте єдиномо реальним. Бо надії на когось третього, що прийде й розсудить, прийде й поліпшить становище даної пригніченої національної групи, викликаючи у неї певну апатію й оспалість, приглушуючи енергію до боротьби на ґрунті місцевих обставин, в останнім рахунку можуть спричинитись лише до погіршення становища пригніченої національної меншости. А життя з своїми невмолимими законами продовжує свідчити ясно, виразно й недвозначно: право здобувається тільки боротьбою і в боротьбі.

## З політичної хроніки.

**(Льозанська конференція — Льондонські наради. — Політичні процеси. — Ірляндська конституція.)**

(Докінчення.)

**Політичні процеси.**

**В днях 12—14 го грудня вівся в Берліні,** перед лавою присяжних суддів, процес проти напасників на відомого публіциста Максиміліяна Гардена recte Ізидора Вітковского, довголітнього видавця - редактора пок. журнальчика Die Zukunft. Головний винуватець, що в літі тяжко побив був Гардена (акт обвинувачення впевняє, що з наміром убити його) спасся бігством; судженні були тільки два посередні учасники атентату з Ганноверу, які й покарані були вязницею на 4 р. 9 м. та 2 р. 9 м. Атентат був заараннжований, як на розправі було стверджено, якоюсь близче невідомою тайною організацією з осідком у Мюнхені, з мотивів чисто політичних: Гарден, хрещений Жид, вибирався був в Америку на політичні відчити і се треба було припинити.

Засуд викликав в одної частини преси сильне невдоволення, як буцімто занадто ласкавий, та жаль, що ся справа опинилася перед такою демократичною інституцією як суд присяжних, а не перед виїмковим трибуналом, зложеним з несуддів, на основі відомого надзвичайного закона про охорону демократичної республики, перепертого урядом в літі по смерти Ратенауа. Таке становище тут не дивує нікого, бо воно дійсно так складається, що передумовою успішної охорони республики мусить бути охорона теперішнього становища одної меншости, яка має повну губу демократичних фраз та дуже не любить демократичних присяжних. Я не беруся подавати голосу про те, чи замішані в справу нападу на Гардена два молодики одержали за велику чи за малу кару; могу натомісць упевнити, що сам Гарден, слуханий на розправі в подвійній ролі, як свідок і як приватний обвинитель, викликав враження дуже і дуже неприємне: своєю претенсійністю, своєю арогацією і своєю ненавистю до підсудних, з якими немав жадного прямого діла. А вже добив його один з оборонців виявляючи, що Гарден до війни був одним із найскаженійших Kriegshetzer ів, що війну привитав він як верх щастя, а скоро потім не мав міри у величенню ворогів й у плюгавленню „рідного" краю перед ними... Всетаки буква закону веліла покарати змовників на цілість особи Гардена.

Процес сей — останній в цілій низці політичних процесів, які пересунулися в Німеччині протягом сього року; проти Ягова (учасника замаху Каппа), проти учасників змови на Ерцбергера (убийці втекли); Ратенауа (убийці скінчили самогубством), проти напасників на Шайдемана й ин. Останні процеси велися вже перед виїмковим трибуналом для охорони республики. Кождий з них ділив німецьке громадянство на два непримирно-ворожі обози, при чому пануюча сторона не мала ніколи стриму у мстивости і ворожнечі до німецького національного минулого. І засуди випадали звичайно по її бажанням, окрім тих одначе, які велися в Баварії, з окрема процеси Ференбаха і тов.

Ференбах, секретар колишнього баварського диктатора, пок. Айзнера з 1919/20 (оба з Оріситу), мав сього року два процеси у Мюнхені перед (яка ж іронія долі!) Volksgericht-ом, інституцією створеною Айзнером в горячих днях революції, задержаною одначе й досі. Першим разом він виправдувався за піднятий проти нього закид у фальшуванню, в купі з Айзнером, дипльоматичних актів про ґенезу війни, ad usum Парижа. Обвинувачений запропонував доказ правди і... перевів його бездоганно; Ференбах старався спасти себе заявами каяття в помилці. Та недавно впало на нього гірше нещастя. У жовтні ц. р. станув він з двома товаришами журналістами (всі того самого роду) перед таким самим людовим судом як обвинувачений за голозну зраду, поповнену платними доносами до антантських представників на національний рух у Баварії. Всі були засуджені на високі вязничі кари. Одначе з приводу сього засуду відома частина преси підняла, чи радше скріпила систематичну кампанію проти баварської „реакції", домагаючися негайної ревізії справи баварських „Драйфусів".

Як бачимо, Німеччині мабуть лекше прийдеться сконсолідуватися матеріяльно, ніж морально.

**Ірляндська конституція.**

В самий роковий день ірійсько-англійського мира (6. XII.) новий англійський парлямент ухвалив і король оповістив закон, силою котрого упорядковано остаточно державно-правне становище Вільної Ірійської Держави в межах загально-британійської федерації. Ірляндія дістала статут домінії, на зразок Канади, якого основи положені були 6 го грудня 1921 в Льондоні і дотеперішній провізоричний стан замінився дефінітивним. Близші відомости про се дає моя стаття „Ірійська держава", у збірці „Під колесами історії" (Бібліотека Українського Слова ч. 15), тому не стану пригадувати сих основ й обмежуся до кількох загальних думок.

У нас ірійська справа була завсіди і є тепер популярна. Ми любимо говорити і писати про аналогічні становища Ірляндії й України (з окрема Галичини), й ірійські методи боротьби називаємо зразковими і придатними в нашій потребі; натомісць мало думаємо про те, що нас ріжнить від Ірійців та що в сих їхніх окремішностях достойне уваги і наслідування. Ось так не слід забувати про величезну ріжницю в географічнім становищі. Воно дає Ірійцям безпосередній контакт з величезною, богатою і дуже впливовою еміграцією в Америці, і таксамо можливість звязків з усіми суперниками Англії, як колись з Еспанією, недавно з Німеччиною, а тепер із Францією. Далі Ірійці мають у своїх руках не тільки села, а й важні міста. Вкінці симпатії всього католицького світа в боротьбі з іновірними наїзниками... Все те дає Ірійцям висшість над Українцями, одначе в сьому напрям;

Пр. 478/22. В Імени Річпосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часописи „Свобода" число 32. з дня 8. XII. 1922. в артикулах під заголовками: 1) „Слова правда" а) в уступах від слів: „Нашим", до „Галичині", б) в уступі від слів: „Уступили", до слів „рекрута"; 2) „Преса" а) в уступі від слів: „Сталося", до слів „Галичині" б) між словами „кар", а „під покровом"; 3) Новинки — „Золотий інтерес" а) в уступі між словами: „приступив", а „з більшим капіталом" містить в собі єство ad 1) а) б), 2) а) злочину з §. 65а) з. к., ad 2) б) провини з § 300 з. к., ad 3) а) провини з арт. 3. з 17/XII. 62. Ч. 8/6 узнав доконану в дни 7. грудня 1922 р. конфіскату за оправдану і заряджа- ... ніщення цілого накладу і видав по дуці § 493. процедури карної заказ дальшого розширювання того друкового письма. Заразом видав наказ відповідальному редакторови тої часописі, щоби ... рішення помістив безплатно в найблизшім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. грудня 1862 Д. п. д. № 6 ex 1863, а іменно засудження на перестуство на грошу до 4.000 Мп. — Львів, дня 8. грудня 1922.

(Підпис читкий.)

ни безрадні і наслідувати їх не можемо, хоч би й хотіли, а в кождім разі не зараз. Та є ще инші цікаві прикмети ірійського руху.

Поперед усього, ірійський рух на-скрізь консервативний. Там ніхто, а в кождім разі мало хто, не змагає до того, чого досі не було, а що має спасти націю; навпаки, там йшла безупинна боротьба за привернення минулого, ранійших прав, колишньої державної самостійности, навіть за воскресення завмерлої вже мови. Там велика земельна власність також у чужинецьких руках, одначе ніхто з ірійців не зїхав в глуздів, щоб за приміром Української Центральної Ради або Директорії проголошувати земельний комунізм. Навіть домагання републіканського устрою було тільки тактичним гаслом для тих, які бажали вірвати всяку навіть номінальну звязь із В. Британією, а ніколи безоглядною ціллю, самою для себе. Так само роля церкви і становище духовенства в Ірляндії і на Україні — се щось таке, чого годі ставити одно побіч одного.

Далі, ірійці політичні реалісти, не романтики. По довгих досвідах і невдачах вони навчилися того політичного секрету, який знає, коли починати боротьбу, як довго її вести і коли кінчити; миритися навіть тоді, коли її повна ціль національних змагань ще не здобута, і достаточно скоро, щоб не втратити здобутих уже позицій, не знайтися в гірших обставинах і не бути зданим на ласку-неласку противника. І вона закінчила минулого року мир на компромісових умовах.

Вкінці, ірійці виробилися на справжніх державників, а перестали бути анархічним елементом. Колись вони були ним мало менше від Українців. Сьогодні видко, що вони навчилися дечого від своїх панів. Англійці також, до більш-менш кінця XVI в., мали чимало анархічних інстинктів і не були ще справжньою нацією; згодом вони стали нею і то зразковою, якої перед ними в історії, а в кождому разі після Римлян, не було й нема. А знаєте, яким способом дійшли вони до сьогоуспіху? Вязницями, шибеницями і кровю тих, що стояли на перепоні консолідації національного життя. Тому ніщо так не ворожить кращої будущини Ірляндії, як та енергія, з якою ірійське провізоричне правительство підняло боротьбу з непримиримою опозицією під проводом „президента ірійської републики" Де Валери, демагога чистої води, родом не-Ірійця навіть, а Еспанця з Америки. Ірійський уряд не тільки здавив безпощадно (без помочі Англії!) повстання революційної армії, а й не здержується перед карою смерти на найвизначнійших заступниках опозиції, коли сі тільки попадуть у конфлікт з правом. Так ось 24 падолиста м. ин. був сказаний на смерть один з лідерів республиканців Ерскін Чалберс за те тільки, що при арештованім знайдено заборонену зброю. Де-Валера скрився благорозумно.

Так, родини кождої нації завсіди болючі, а хрестини криваві.

*С. Томашівський.*

# З польських справ.

### Нові суди в Варшаві.

З розпорядження през. мін. Сікорського на мурах Варшави появилися оголошення наглих судів для столиці Річипосполитої, яким підлягатиме ряд злочинів. За тяжкі злочини грозитиме кара смерти, за менші тюрма від 8 літ аж до дожизненної.

### Зміни в кабінеті.

Говорять, що в найблизшім часі міністер закордонних справ верне назад на свій давний пост польського посла в Букарешті, а міністер публичних робіт Лопушанський цілком покине участь у політичному житю. Оба покинуті пости будуть обсаджені ще перед утворенням нового кабінету, опертого на парляментарній більшости.

### Жиди і президент Войцеховскі.

В інтерею співробітника варшавського сіоністичного „Моменту" заявив провідник східно-галицьких сіоністичних послів д-р Л. Райх ось-що: „З тяжким серцем віддали Жиди свої голоси на кандидата, поставленого лівицею. П. Войцеховскі не заховував цілком обєктивно сторони Жидів тоді, коли був міністром внутрішних справ. Пригадую собі, що коли я інтервенював у п. Войцеховского в одній справі по його повороті з Парижа і підчас розмови торкнувся проблеми версальського трактату про національні меншости, він. Войцеховскі відповів, що Польща ніколи не признає цього трактату, бо польські делегати на конференції підписали трактат про національні меншости не цілком добровільно. Та все-ж оцей трактат опубліковано в Польщі, він теж є правдивою підставою демократичної влади. Тому віримо, що през. Войцеховскі справді зрозуміє сучасне положення та зміни, які з того часу відбулися майже у всіх ділянках політичного й державного життя. З окрема по останніх трагічних подіях він мусітиме прийти до переконання, що підкопування законів і життя атмосфери ненависти проти цеї, чи иншої частини населення мусить шкодити всій державі. Ми голосували спільно з цілою соймовою лівицею, бо були того погляду, що йде про нову боротьбу проти реакції, яка всіх засобів ужиє, щоб вибрати свого кандидата національного шовінізму. Надіємося, що наша поміч дана лівиці при виборі її кандидата на найвищий пост Річипосполитої ясно викажеїй, що необхідно треба признати повну рівноправність для жидівського населення".

### Богослуження в жидівській синагозі для вшанування памяти президента Нарутовіча.

„Хвіля" доносить: В пятницю відбулося в жидівській синагозі у Львові богослуження для вшанування памяти през. Нарутовіча. В битком набитій святині явилися представники властей м. н. заступник воєводи радн. Шультіс, репрезентант дирекції поліції радн. Крайнер, президент міста Нейман і багато старшин в заступництві військових властей. Були теж жидівські сенатори й посли присутні у Львові, президія сіоністичної екзекутиви і представництво кагалу. По відправленню молитв рабін д-р Гутман виголосив проповідь, в якій представив постать убитого президента і висказав глибокий жаль жидівського населення з приводу його смерти.

Майже рівночасно відбувалося взупокійне богослуження в рим. кат. катедрі, на якому були найвисші представники місцевої польської влади м. н. воєвода Грабовскі, директор поліції Райнлендер і и.

### Золото для Польщі.

А. В. доносить із Відня ПККП. одержала сьогодні три розділі золота Австро-угорського банку пайку, яка припадає на Польщу в висоті 7,300.000 золота корон, які рівняються 24 міліонам польських марок.

### Сума злочинних податків у Польщі.

А. В. доносить із Варшави: Від 1. січня до 31. жовтня вплинуло до державних кас безпосереднього податку 94.659.290.000 мп., з чого на надзвичайну данину припадає 71,188,580.000 мп.

### Документ ганьби і злочину.

„Дзєннік людови" доносить під повисшим наголовком: Редакція „Курієра Поранного" отримала лист, який доказує, що всупереч заявам „Хієни" буцім-то варшавські демонстрації проти през. Нарутовича були інстинктовним і самочинним відрухом маси, оті заворушення на ділі були заінсценізовані самою „Хієною" цілком свідомо. В листі заявляє студент Єжи Залєвскі: „10. ц. м. о 10. у вечері зачіпила мене на вулиці якась незнана особа в студентській шапці і повідомила мене про студентське віче, яке в льокали „Розвою" має відбутися в справі „недопущення п. Нарутовича до присяги". Негайно пішов я туди з товаришами. Віче отворив посол Димовскі більш-менш ось як: „Ходить о те, щоб п. Нарутовича, вибраного всупереч волі більшости населення не допустити до присяги. Нарутович без сумніву уступив би, коли-б не те, що не дозволює йому масонерія й жидівство, від яких він залежить. Якщо далі буде впертий, — треба буде не допустити його до присяги. Тому посли правиці не будуть присутні в соймі підчас акту присяги. Щоб одначе з причини браку законно означеного числа членів Народні Збори не могли відбутися, треба, щоб рівночасно не була там принайменше часть послів лівиці. На завтра приготовлюється величезна маніфестація, елементарний відрух здорово думаючої части суспільности. Академічна молодь повинна зорганізувати цей відрух, покермувати юрбою, поінформувати її про положення і витворити відповідний настрій окликами, неприхильними для лівиці та ентузіястичними привітами для кождого посла правиці. Нарутович імовірно виїде з Бельведеру. Задержати його буде труднійше, бо койвоюватимуть його шволєжери, а небажана була-б військова інтервенція. Ми прецінь любимо наше військо, а одна-друга грудка снігу кинена в бік Нарутовіча може викликати необчислимі наслідки. Поведення юрби повинно переконати Нарутовіча, що його президентура неможлива. Накази, що робити, дістанете від нас. Наші посли будуть тут радити без перерви". Потім на чергу прийшли наради про технічну організацію акції. Промовляв те-ж якийсь невнаний мені посол, який заявив: „або негайно організуємося, або ніщо не робимо — або є чим, або його немає". Вибрано президію, зголошено лісту сотників і десятників, які мали проводити присутними, поділеними на десятки й попризначуваними на ріжні місця Варшави. Президія мала увійти в порозуміння зі Союзами Галерчиків і Довбурчиків".

Лист оцей є контрасигнований двома другими свідками, те-ж студентами.

### „Хієна" вважає душогубство през. Нарутовіча за діло Провидіння!

Під таким наголовком подає варшавський „Роботнік" ось які голоси „хієнської" преси з провінції; Познаньский „Постемп", пише: „Божий палець. Факт убивства зробив велике враження на варшавськім „люді". В чині неодвічального божевільного він бачить Божий палець, заявляючи, що зложення присяги людиною безвірною було кривоприсягою, за яку мусіла наступити кара".

„Дзєннік Познаньскі" заявляє: „Цей факт без сумніву буде означати кінець одного розділу трагічної боротьби о „народову перемогу". „Глос любельскі" пише: „Більшість Поляків, вихована в засадах віри наших батьків приняла це великого й далекосяглого державного значіння нещастя „народове" за діло Провидіння. Для нас Поляків, на яких очах станула наша самостійна держава, які перечили Чудо над Вислою — для нас сумнівів з того боку немає".

„Страшний ото-ж злочин" — пише далі „Роботнік" — „нашу ганьбу для нас і в обличі світа всього „Хієна" називає ділом провидіння і „дорогою до „народової перемоги".

### Німецька преса про вибір президента Войцеховского.

„Берлінер Тагеблят" пише: Вислід вибору нового президента означує очевидну поразку націоналістичної правиці, яка пізнала, що навіть терором не в силі осягнути своїх цілей.

„Берлінер Берзен Курієр" пише: Вибором Войцеховского Польща доказала, що для неї починається новий період остаточної консолідації. Демократія й засади законности перемогли на цілій лінії. Ходить тільки о те, чи внутрішні умови дадуть ген. Сікорскому на практиці виконати його програму.

„Форвертс" каже: Реакція має виразний доказ, що армія й суспільність стоять не по боці Галера й ендеції, але по стороні Пілсудского й Сікорского. Новий президент є визначною і сильною індивідуальністю.

# Велика Україна.

### Україна і Польща.

На останньому, сьомому, всеукраїнському зїзді совітів, який сими днями закінчився в Харкові, делегатом Поділля комуністом Порайко була внесена інтерпеляція до совітського уряду, яка торкалась взаємовідносин між Польщею і Україною. Інтерпеляція вказувала на те, що Польща на підставі рижського трактату мусіла зліквідувати всі ворожі совітам організації, а фактично вона їх не тільки не зліквідувала, але навпаки вони мають підтримку польського генерального штабу. Інтерпеляція закидала польському урядови перебування на польській території Махна й приняття повстанчого відділу Гальчевського, проводирів якого польський уряд не тільки не згодився видати совітам, а навпаки допоміг їм повернутись на українську територію. Від імени совітського уряду відповідав на інтерпеляцію Фрунзе, який заявив, що вказані в інтерпеляції факти істнують, що вони не можуть спричинитись до зближення відносин з Польщею й що відповідні кроки політичного характеру для вияснення їх вже зроблені. На ноту совітського уряду, послану до Варшави, відповіди нема. Очевидно, сказав Фрунзе, ми будемо примушені звернутись до польського уряду у друге особливо в звязку з тим, що одержані відомости, що повстанчий відділ, який був перейшов польський кордон, тепер знову вернув на українську територію під проводом отамана Лісового. Свою промову Фрунзе закінчив запевненням, що совітський уряд уживе всіх заходів для оборони інтересів совітів. Під час промови Фрунзе в салі серед делегатів лунали оклики „ганьба польському урядови".

### Привітання Леніна всеукраїнському зїзду совітів.

Всеукраїнському зїзду совітів Ленін по радіо надіслав своє привітання, в якому говорить, що одним з найважнійших питань, поставлених на розвязання зїзду, є питання про обєднання республик, бо від правильного рішення його залежить дальша організація державного апарату. Друге питання, на яке зїзд мусить звернути увагу, це питання про важку промисловість. Піднесення продуктивности Донецького водозбору, нафтової й металюргічної промисловости повинно бути основним завданням всього господарства, на розвязання якого повинні бути ужиті всі зусилля.

# З Волині.

**Заборона ялинки.**

В чисто українському селі Курниця Велика, на Берестейщині — школа польська. Управитель школи, на жаданнях батьків дітвори влаштувати Різдвом ялинку з викочанням де-яких точок в українській мові, вдався до шкільного інспекторату за дозволом. Та інспектор п. Крушевскі заборонив це, мовляв: „w żadnym razie"...

**Заборона „Хени".**

Що з Волині не пройшов ані один Поляк до сойму чи сенату, воно не дає їм спокою. Чи то судовою дорогою, чи то через „obywatelstwo" силкуються вони усунути послів-Українців. Заквестіоновані: посол Козубський, що без перерви мешкає на Волині. Він, Козубський, є власником досить значної родинної земельної посілости, був з виборів (до заняття Поляками Волині) й Головою Думи міста Кременця, й головою Повітового Земства й почесним мировим судією. Отже має всі ознаки тієї приналежности до громадянства Волині. Дальше: Василь Комаревич з діда-прадіда є громадянин Волині; а з 13. лютого 1919. року з вибору Народнього Зібрання Луцького Повітового Земства й будучи затвердженим луцьким окружним судом, повнить обовязки мирового судді в в Цумані, луцького повіту. На тому становищі остає він і при польській владі аж до 20. травня 1920. року. Пізнійше Комаревич займає посаду учителя „паньствової" школи. Отже теж має всі ознаки громадянина Волині!

Мимо всього того обидва вони враз з Підгірським, Пироговим і Чучмаєм мають бути видалені з сойму, через те, що всі вони не є „obywatele".

# Ревізії, арешти, тюрма.

**Ревізія в Жовві.**

23. X. 1922 в понеділок о три чверти на другу прийшли до забудовань монастиря 2 польські жандарми жовківські під командою — команданта станиці Сервацкого — в асисті відділу війська 6 п. кінних стрільців, з ними один рітмайстер, один поручник і підпоручник і фельдфебель. Всіх до 50 людей. Всі отці і братя мали зійтися до одної салі, з одним священиком (о. Нищий) пішли на стрих, опісля переглядали хати — чию хату переглядали сего кликали тоді зі салі. Переглядали книжки, письма, записки, листи, шафи, ліжка розкидали, до печі заглядали чи що перед хвилею не спалено, переглядали перков, пивницю, опісля пішли до друкарні, переплетні, бібліотеки. За цей час всі були в салі, а військо само бушувало по монастирі. Кого застали в границях забудовань монастирських цей не міг вийти, нікого не впускали, навіть друкарських робітників, щойно по довших заляганях впустили. Коло пів до 5 прийшли знова всі (старшини і командант жандармерії) до салі, командант лишив військо в монастирі, а сам з військовими старшинами пішов на жандармерію. Отці і Братя мали чекати на децизію разом вібрані в одній салі, під охороною війська. О год. пів до 6. прийшов сержант, стягнув військо і заявив, що все вже скінчено. Військо і жандармерія забрала зі собою і арештувала Федора Сташинського, що працює при видавництві і в бібліотеці, по двох днях його випущено на волю за порукою (написано заяву, що монастир ручить 1.000.000 (одним міліоном) що на кожде візвання властей він ставиться.

По скінченій ревізії по яких 20 мінутах около три чверти на 6 вибух огонь на фільварку. Згоріла одна стодола. В ній було сіно, солома, гречка і півтора копи вівса (власности СС. Служебниць). Завдяки сильній акції війська не допущено, щоби вогонь поширився на прочі будинки фільварку.

Тоді, коли була ревізія в монастирі, відбувалася вона в цілім місті, та при тім були арештування. Що до огню цікаві поголоски ходили по місті між Поляками, що то Василяне самі підпалили, бо боялися ревізії на фільварку. Там мала бути амуніція, кріси, замагазиновані відозви і пр. — небезпечне. Дивне лише, що нікого вибухи (!) ті не вбили, чи поранили, а один хлопець Поляк зауважав від залізничої стації, як утікав хтось в сторону ліса по вибуху огню, і то присхло, за підпалячом ніхто не питав — не шукав.

# Лист з Югославії.

**Справа національної єдности С. Х. С.**

Нинішна Югославія повстала під гаслом нац. єдности Словінців, Хорватів, Сербів (С. Х. С.). Проголошено було, що ті три славянські народи се мовляв одна нація, що нема і не повинно бути (!) ріжниці між Сербом, Хорватом і Словінцем та що лише вороги їх так поділили*). По засаді самоозначення народів „Югославяне" утворюють з кінцем війни в осени 1918 р. на землях заселених тими трьома народами одну державу, котра би послідовно мала зватися Югославія, але в нещасній „відовденській" конституції охрещено її „хемічною формулою": Королівство С. Х. С.

І здавалось Югославянам, що все піде щасливо, що „єдиний югославянський нарід" важне щасливо у своїй власній державі. Та не так сталось, як мріяли ідеалісти, політики і публицисти 1918 р. Показалося, що головна підвалина нової державної будови — нац. єдність С. Х. С. — не так певна і солідна як здавалося 1918 р. при заснуванню держави. Насамперед народні маси у всіх трьох народів не приняли тої єдности, не відчували її потреби, ставилися до неї байдуже, а де далі навіть ворожо. А врешті показалося, що мимо шумних фраз про єдність і братерство трьох народів зі сторони Сербів, переважаюча більшість сербських політичних кругів в ту єдність ніколи не вірила; її навіть не бажала (прим. найбільша сербська партія радикальна з її лідером відомим Мик. Пашічем). Ті Серби приняли гасло про „югосл. нац. єдність" лише як добрий гачок, на котрий можна найлекше зловити Хорватів і Словенців з б. австр. монархії і ними в легкий спосіб заволодіти. І справді „прігани" (так звуть Серби зі старої, державної Сербії Хорватів і Словінців з б. монархії, бо вони „прйко" Сави (по тамтім боці Сави) з великим захопленням проголосили в осени 1918 р. злуку південносл. країв бувшої монархії зі старим сербським королівством в в одну державу І здавалося, що все було довершено на загальне вдоволення всіх.

Та промнули святочні хвилі, а консолідація держави стрічає важкі перепони.

Внутрішне консолідування держави, котра щойно повстала з трьох народів, котрі доси жили окремо кождий своїм життям не дбаючи один про другого, маючи кождий свої історичні традиції, свою культуру, своєрідну тисячлітною історією сформовану духовість — консолідування такої держави, котра ще до того хоче мати як свій фундамент ідеально поєднуману „єдність" тих трьох національних одиниць, вимагає великого такту і сприту.

Сказано вже, що більшість Сербів приняли ідею „нац. єдности" лише на зверх і тимчасово, а на увазі все мали виключно сербський нарід і його інтереси. Давно вони мріяли про „Велику Сербію" і ось їх мрії мали сповнитись під плащем „югославянства" чи там офіціяльного королівства СХС. Тому зараз в початку стали виявлятись асиміляторські тенденції Сербів. Хоча в першім міністерстві були заступлені всі три народи (по югосл. фразеольогії се вже не народи (нації), тільки „три племена одного народа"), але Серби мали переважаючу більшість. Далі, всі чільні посади в державі і поза нею обсаджено Сербами, в армії самі сербські генерали, сербська команда, по урядах заведено кирилицю як сербську нац. ознаку. На стару, державну Сербію видавано величезні суми, а „прйганські" краї діставали, так сказатиб, окрушини. Весь державний апарат сцентралізовано в Београді (Білгороді), столиці Сербів, а Загреб і Любляна, столиці Хорватів і Словінців — мали стати звичайними провінціяльними центрами.

Хорвати і Словінці зразу все не ніби виділи і не виділи. Та зчасом невдоволення щораз то зростає. І вчалися протести, нарікання, обвинувачення, випімнення і под. на адресу Сербів. Серби проголосили невдоволених Хорватів і Словінців сепаратистами і ворогами держави. Особливо острим став спір між Хорватами і Сербами. Хорвати мають свої старі державно-правні традиції, в австрійській монархії мали вони досить широку автономію і тому гегемоністичні стремління викликали між ними рішучий опір. Найчисленнійша хорватська селянсько-републиканська партія Ст. Радіча, котра при виборах до югосл. конституанти в 1920 р. здобула в Хорватії і Славонії з 93. мандатів 49, проголосила себе єдиною заступницею і речницею хорватського народу (та партія признає самостійність хорв. народу), збойкотувала білгородську конституанту і станула на становищі, що внутрішне уладження держави не повинно ухвалюватися в парляменті звичайним голосуванням, але обопільним пактом-порозумінням всіх трьох народів.

Крім Радічевої партії, котра з власної волі не прийшла до парляменту, вигнано з него 58 комуністів, а перед самим голосуванням над конституцією вийшли з Білгороду ще 28 послів з „Югосл. Клюбу" (слов. і хорв. народня людова партія) і 11 чл. Нац. Клюбу (Хорвати) так, що при голосуваню над держ. конституцією було в Білгороді з 419 послів лише 298, а сама конституція була принята незначною більшостію голосів. До більшости причинились музулмани з Босні, котрим премієр Пашіч обіцяв викупити за держ. гроші панщизняні привілеї музулманських дідичів („бегів"), котрі то привілеї і так були скасовані.

Таким чином була принята строго централістична „відовденська" конституція (на Відов-день 1921 р.), котрою хотіли Серби запевнити собі гегемонію на вічні часи.

Але величезна більшість Хорватів і Словінців була проти тої конституції і так зараз таки зачалась боротьба за ревізію її, боротьба против гегемоністичного сербського централізму, а за рівноправність всіх трьох народів.

—ськ.

*) Розуміється се була лише гарна ідеалістична теорія обрахована на певні політичні тенденції. Крім бажань і заязаних з нею рахунків політичних діячів, не мала та теорія за собою жадного річевого арґументу, народні маси не знали про ту єдність, не відчували її потреби, бо протягом історії ці три народи мало що мали спільного, крім спільної мови Хорватів і Сербів.

# РІЖНІ ВІСТИ.

**Суд над ґенералами.**

В Липську відбувалася судова розправа проти ґенерала Гальвіца і Макензена, обвинувачених у воєнних надужиттях та жорстокости супроти полонених. Слідство виявило безосновність закидів і ґенералів звільнено від вини і кари.

**Заява довіря для Поанкаре.**

На засіданню французького сенату ухвалено заяву довіря для Поанкаре.

**Допомога Швайцарії для Австрії.**

Швайцарський кабінет міністрів ухвалив уділити фінансову допомогу для відбудови Австрії.

**Авеноль секретарем Союза Народів.**

Члена фінансової французької комісії Авеноля іменовано другим ґенеральним секретарем Союза Народів.

**Морґан про позичку для Німеччини.**

З Ню Йорку пишуть, що Морґан заявив німецькому конзулеві, що плани уділення Німеччині позички не мають виглядів на реалізацію, тому, що опінія населення Америки заявляється проти позички. Так само англійська преса домагається, щоби Німеччина раніш виплатила репараційні кошти а опісля може бути мова про позичку. Зєдинені Держави дипльоматичним шляхом будуть старатися недопустити до окупації Рур і до вибуху нової війни.

**Бувший французький міністер в обороні Німеччини.**

Бувший французький міністер в кабінеті Міллерана Франц Марсаль у своїй промові в сенаті став у обороні Німеччини, представляючи її економічний стан, як одну руїну, супроти чого Франція не може вимагати покриття репараційних коштів. На думку Марсаля більшість німецького народу терпить нужду, поносить нечувані тягарі, а інтеліґенція повнить найчорнійшу працю, щоби заробити на хліб. Німеччина доведена до розпуки і окупація Рур викликала би нову світову війну.

**Д-р Крамарж про російську еміґрацію.**

„Prager Presse" доносить, що д-р Крамарж у своїй промові в Братиславі заявив, що майбутні відносини між Росією і Чехословаччиною залежатимуть від теперішних відносин Чехів до російських збігців. Крамарж накликає до активної допомоги російській еміґрації.

**Смерть чеського дипльомата.**

В праській санаторії помер визначний чеський політик Каліна.

**З Ірляндії.**

Райтер доносить з Дебліна: Всі получення з Корк і Лимерик перервані. Столиця зовсім відтята.

**Недуга Б. Лоуа.**

З Льондону доносять: Бонар Лоу занедужав наслідком перестуди і не кидає помешкання.

**Совітська делеґація в Білгороді.**

До Білгороду прибула совітська делеґація на чолі з Коренковим, для переговорів з югословянським урядом в справах політичного та економічного характеру.

**Румунське право горожанства для мешканців Бесарабії.**

Румунський уряд виготовив законопроєкт, в справі признання права горожанства для мешканців Бесарабії, які перебувають на тій території від 1919 р.

**Акція фашистів у Італії.**

З Риму доносять, що Мусолині і його уряд працюють над новим пляном відбудови Італії, та реформи адміністрації краю і всі важнійші

становища мають займати тільки фашисти, в звязку з чим 60.000 запізничих урядовців має стратити посаду. Ведеться переговори в справі обєднання фашистів з легіонерами Д'Акунція, який щораз більше схиляється до фашизму.

**Німецька делеґація в Букарешті.**

До Букарешту прибула німецька делеґація на чолі з Дорнбурґом для обміркування виплати румунських дрвгів для Німеччини.

# Конґрес словянського студентства.

В Празі розпочався 16. ц. м. конгрес славянського студентства. Заступлені на ньому всі студентські центральні організації славянських народів. Присутні делегати білоруського, болгарського, лужицько-сербського, польського, російського, українського, чехо словацького й югославянського студентства. Українське студентство заступлене шістьома делегатами, а то: Макарушка, Мухин, Нижанківський Степан, Олексюк, Орелецький і Палій.

Дня 17. ц. м. відбулася святочне відкриття конгресу. Довершив його мін. зак. справ ЧСР. д-р Бенеш річевим введенням в програму. Важним моментом в його промові були вказівки що до майбутньої політики славянських народів. Висновком його промови було: зірвати з старим панславізмом, а творити з повоєнних данних нові шляхи до реалізації ідеї примирення славянських народів. І о скільки всі делегати старалися зрозуміти програму д-ра Бенеша, то напевно учинкнуть тертя в часі дальших праць. Витали конґрес посадник м. Праги ректор карлов. університету, ректор техніки, представник мін. освіти Ч. С. Р. та всі делеґації по порядку. Український делеґат студ. Олексюк Тиміш виголосив отсю промову:

Високоповажані Зборі! В імени Центрального Союзу Українського студентства Західних Земель України й Еміґрації витаю Вас братнє чесько-словацьке студентство, витаю і Вас представники студентства инших славянських народів.

Ми Українці в тяжкі часи смутку нашого народу приходимо тут. Повна руїна нашої національної культури, сльози наших матерей і сестер, кров наших братів — ось доля України.

В словянській міжусобній боротьбі поміж нашими сусідами і нами і нині — на жаль — як і в давні часи для рішення спору уживається сили меча.

Але ми Українці певні, що славянські спори мусять рішитися не силою меча, бо на меч знайдеться меч сильнійший — ці спори можуть рішитися для обопільного добра лише взаїмним пізнанням, почуттям справедливости, а що найголовнійше взаїмним зрозумінням.

Ми з приємністю відізвалися на заклик братнього чесько-словацького студентства і тим раднійше, що знаємо, що у чесько-словацького студентства за славянськими словами йдуть словянські діла.

Ми певні, що добра воля чесько-словацького студентства одушевить і представників студентства инших славянських народів та дасть успіх працям конгресу в напрямку взаїмного пізнання і зрозуміння для обопільного добра наших народів.

Настрій конгресу наразі не дуже корисний. Чується мимоволі напруження і взаїмне холодне відношення деяких делеґацій. Бачиться його в першу чергу у відношеннях делеґацій української до польської і російської. Другу групу непримиримих в опінії становлять Серби і Болгари. Що покажеться в практиці, побачимо з дальших нарад. Ініціятива примирення в руках чесько-словацької делеґації. Польська делеґація намагається як не перехилити настрій на свою користь то бодай ослабити становище чесько-слов. студентства.

Настрій, як сказано, песимістичний. Польська делеґація питомим собі способом старших політиків задемонструвала на зверх „що з ними кооперує і студентство инших національностей (?) в Польщі, які не тільки ведуть академічне співжиття, але і руководяться приязню і привязанням відносно польського студентства".

Ще один маленький епізод — що на початку святочного відкриття конгресу — голова органів. комітету Лайфер (Чех) несподівано поставив внесення вшанувати повстанням з місць память убитого президента польськ. республики Нарутовіча, що богатьох учасників збентежило. *П. Г.*

**Чеська преса про всеславянський студентський конґрес в Празі.**

З нагоди відкриття всесловянського студентського конґресу в Празі „Narodni Politika" пише: „Росіяне, Болгари, Чехи, Серби, Поляки й Українці зїхались сьогодні для вирішення важних питань, щоби розпочати акцію над зближенням славянських народів. Ми Чехи, можемо бути горді з того, що ініціятива того конґресу вийшла з Праги. Маємо надію, що конґрес принесе бажані успіхи і причиниться до помирення славянських народів.

# Ювілей О. Загарова.

Четверговий вечір в Українському Театрі був найкращим мірилом популярности головного режісера — п. О. Загарова. Йшов „Гріх", найкраща драма Винниченка. Прекрасна обсада роль. В головних ролях виступають: Ювілят, п-ні Морська, Бенцаль, Крушельницький, Голіцинська і и. Саля битком набита публикою. Мимо сього, що пєса йде вже в цім сезоні по раз третій. Всеж „Гріх", а не инший твір — найбільш надається на це свято. Артисти грають концертово. Кінчається друга дія. Підноситься завіса. На сцені являється Ювілят в окруженню театральної дружини. Теплими щирими словами вітає Ювілята в імени управи театру дир. О. Стадник. Після нього промовляють: п. Петренко від Союза артистів, поет М. Ворониий від Драматичної Школи, през. д-р В. Бачинський відчитує привіт політичник вязнів з тюрми при вул. Баторія, від Народнього Комітету промовляє ред. М. Струтинський, від Культурно-освітних Товариств дир. М. Галущинський, від „Союза Українок" п-ні С. Федорцева, від Акад. молоді сту. М. Демянчук, від Придніпрянців проф. І. Шимонович і вкінці від товариства „Українська Бесіда" д-р Ю. Савчак.

Під конець промов — Ювілят спинюється серед повені цвітів і вінків. Артист Краснопера відчитує привітні телеґрами і письма, між якими звертає на себе увагу з гумором написаний привіт артиста Сороки, якого польська влада запроторила до тюрми при вул. Баторого.

У відповідь на привіти Ювілят виголосив довшу промову, в якій підніс щире відношення до нього і до театру з боку галицького громадянства.

Після вистави відбувся в „Народній Гостинниці" скромний комерс, на якому підніс тоаст в честь Ювілята інсп. д-р І. Копач.

# НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Попереднє (44) число нашого часопису сконфіскувала польська прокураторія за два місця в рубриці „З польських справ" та три місця в рубриці „Новинки".

— **Пачкують.** Польські часописи доносять, що апровізаційне пачкарство на західньому кордоні Польщі не тільки не припиняється, а змагається з дня на день. Німці побудували над польським кордоном 600 бараків для пограничної сторожі — Поляки ані одного. Польські стражники мешкають по домах селян-пачкарів і пачкують до спілки з ними.

— **Комендант поліції станиць убив священника.** Минулого четверга в Рудаві, ярославського повіту, посперечався місцевий комендант польської поліції Болеслав Ксьонжек з місцевим польським парохом а в розгарі сварки стрілив до нього з кріса. Раненого священика перевезено до Ярослава, де він небаром помер. Поліціянта Ксьонжека відставлено до окружного суду в Перемишлі, де він має станути перед наглим судом. Місцеві люде приписують причину трагічної події непорозумінням на політичному тлі поміж священиком і жандармом.

— **Сміливі бандити.** На вертаючих дня 21. ц. м. з ярмарку в Глинянах селян Дмитра Іващука, його жінку і одного його крівняка напало з лісу двох узброєних бандитів і з криком „оддай деньгі" кинулися до грабунку. Селяне почали втікати, але бандити почали за ними пальбу, в наслідок якої один з поміж селян убитий на місці, а Дмитро Іващук тяжко ранений. Ограбивши трупа з 110.000 мп. бандити кинулися за втікаючою жінкою убитого і доганяючи її — знасилували. Характерна тут сміливість бандитів, які доконали нападу підчас полювання, що поблизу відбувалося.

— **Важна проблема сучасної Франції.** Французький „Урядовий денник" оголошує статистику руху населення Франції за перших шість місяців 1922 р. в порівнанню з рухом населення в такімже протязі часу в минулому році. Ця статистика виказує, що в 1922 р. народилося у Франції 396.726 живих дітей на 421.180 дітей народжених в минулому році. В тім же часі було 397.681 покійників на 348.329 покійників з минулого року. В результаті цифра народин зменшилася протягом року більше аніж о 25.000 тоді, коли цифра смертельности зросла о 40.000! Наслідок: надвижка народин, яка в 1921 р. виносила 72.854 впала цього року до неймовірно малого числа 9.045. Цей незавидний стан панує у Франції, яка горить жадобою опанувати Німеччину, якої приріст населення характеризує одна вимовна цифра: на 1000 мешканців Німеччини приростає річно 14 нових горожан.

— **Польські вибори у Східній Галичині і пресова сата.** Італійська преса переповнена відомостями і статтями на тему „т. зв. виборів" (як очеркують польську імпрезу італійські публіцисти) в Східній Галичині. Ми одержали вирізки із часописів: „Avanti" „Il Messagero" і „Corriere diplomatico e consolare", яких змісту не можемо з цензурного огляду подати. Загребський „Обзор" подає в одному з останніх чисел вичерпуючий перегляд голосів англійської і французької преси про питання Східної Галичини.

— **Подорожіння варшавських часописів.** В наслідок катастрофального спадку польської марки і спричиненої тим дорожнечі варшавські часописи піднесли ціну передплати о 100 процент. На жаль ця підвижка не є навіть на короткий час дефінітивною. В звязку з піднесенням цін газетного паперу теперішні ціни будуть піднесені знову двократно. Та сама доля очевидно жде і львівські часописи.

— **Нова почтова тарифа.** Від 15 грудня ц. р. обовязує в Польщі нова тарифа почтових оплат: Внутрішний оборот: лист мк. 100 тяжший 200; переписний листок 50; друки від 50—100 гр. 50; до 250 — 100; до 500 гр. 150; до 1000 гр. — 200; торговельні папері, товарні пробки і мішані пересилки до 250 гр. 100, до 500—150 мк., до 1000 — 200 марок.; переказ до суми до 300.000 мк.; найнизша оплата від переказу до 3000 — 50; поручені посилки 100 мк.; зворотний рецепіс — 100 мк.; express — 400; poste-restanienie — 50; за доручення вартісного листа і переказу до 50.000—50 мк.; до 150.000 — 100; до 300.000 — 200 мк. рекламації 100. — Закордонний оборот: листи 200 мк, до Чехословаччини, Румунії, Угорщини — 150 мк.; картки — 120 мк.; до Чехословаччини, Румунії і Угорщини — 90 мк.; друки — за кожді 50 гр. — 40 мк.; найменче 200; товарні пробки за кожді 50 гр. 40; найменче 80 мк.; поручені посилки — 200; зворотний рецепіс 200; рекламації — 400 мк.

— **Міжнародня виставка пресси в Празі від 12.—19. грудня 1922.** Виставка уладжена в великій салі пасажу „Люцерна". Виставка на перший погляд подобає на „міжнародну" однак коли вглянути у внутр, то робить враження „домашньої". Експоненти хто бажав то урядна свій відділ вдоволяючо. Найбільше місця займає **Чехословаччина.** В ньому багато відділів зайняли поважнійші доукарські і літографічні фірми в ЧСР. Найімпозантнійше вибивається відділ німецький, який попри Reichsdeutschland і Deutsch Österreich занимає належне місце і в инших державах. Дальше ідуть по порядку і Америка і Англія і Франція і Італія і решта світа не виключаючи Японії, Китаю, Індії і инших держав старого і нового світа. Дуже пестро вражає преса РСФСР. при чім і Радянська Україна експонує маленький відділ розуміється в 70% в російській мові. Польща устроїлася не найгірше. Технічно можна сказати та виставка навіть ефектовна. Несовітська Росія має теж свій відділ. Українського відділу нема. Не кажеться тим, щоби там української преси не було. Навпаки, по ріжним відділам найдете не менше 100 чисел — але вони „присвоєні" всіми хто хотів і не хотів. В польськім відділі видніє і Громадська Думка і цілий ряд Вістників, Діло, Свобода, Слово, Український Голос, ну і прямо все, що тільки друкується на землях Східної Галичини і північно-західних землях України. В російськім несовітськім відділі повторено те саме що і на польськім відділі хиба з цею ріжницею що він „присвоїв" ще і видання Відня, Берліна і України. Американської української преси не видно...

# ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає

## Надзвичайні Загальні Зборі

ТОВАРИСТВА

**ГОЛЬНА КАСА ОЩАДНОСТИ І ПОЗИЧОК**

стоваришення зар. з обмеж. порукою

**в Долині**

відбудуться дня 29. грудня 1922. р. о год. 12. в будинку української гімназії з таким порядком:

1) Відкриття Зборів.
2) Зміна статута в цім приміняючім його до постанов закона з дня 29. X. 1920.
3) Вибір Дирекції.
4) Вибір членів Надз. Ради.
5) Внески членів.

В разі браку комплету, відбудуться ні Збори з тим самим порядком, в тім самім льокали, того самого дня о год. 15.

*Надзірна Рада.*

За редакцію відповідає Ол. Кузьма

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок 10.

Ч. 46. Почтову належність оплачено гуртом. Львів, середа 27. грудня 1922. Рік XXIV

# СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шек. 143.322.
Адр. тел.: „Свобода" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячно в краю 3900 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 5000 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 50 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 5.000 мп. Зміна адреси 100 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 200 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

## Підвишка передплати.

В останньому тижні друк ґазети підскочив о 33%, а ціна паперу майже о 50%. Зріст дорожнечі приневолює нас з днем 1. січня 1923. піднести висоту передплати на 5.000 мп. місячно, а ціну одного примірника вже від нині на 200 мп.

АДМІНІСТРАЦІЯ.

*Львів, 26. грудня 1922.*

**Справа миру.** В Газі відбулись два зїзди, присвячені справі миру. З 10 по 15. грудня засідав зїзд, скликаний міжнародньою організацією професійних спілок; на зїзді були присутні 600 делегатів, які репрезентували 24 народи і більш 40 міліонів членів ріжних організацій. Безпосередно перед цим зїздом відбувся другий зїзд миру, улаштований міжнародньою жіночою лігою миру і свободи, на якому було репрезентовано 110 пацифістичних організацій з 20 міліонами членів.

І перший й другий зїзд уявляли з себе поважну демонстрацію на користь миру і з очевидністю виявили ті пануючі серед европейського громадянства тенденції заховати мир, забезпечити Европу від нового вибуху війни. Але ці зїзди так само з очевидністю виявили, що у европейського громадянства, у тих організаціях, які стоять на ґрунті заховання миру, нема заходів забезпечити спокій в Европі. Прийняті зїздами резолюції й постанови носять плятонічний характер і в жаден спосіб не зможуть вплинути на хід подій.

Инших наслідків, инших результатів цих мирових конгресів при теперішній міжнародній конюнктурі власне не доводилось і сподіватися. Відносини, які утворились в Европі після війни, оскільки вони знайшли своє зафіксування в версальському й звязаних з ним трактатах, утворили стан непевної рівноваги, яка дуже легко може бути порушена й зруйнована. При сучасній конюнктурі небезпека в Европі все істнує, справа миру в жаден спосіб не може вважатись ґарантованою й запевненою.

Одним з найбільш небезпечних огнищ порушення миру при сучасних відносинах являється Схід Европи. Творці версальського трактату свідомо обминули справу полагодження відносин на Сході Европи, в межах колишньої російської імперії. В цілях охорони Европи від тих сил, які здобули собі панування на безмежних просторах колишньої Росії, вони утворили Польщу. Між тим така розвязка справи відносин на Сході Европи таїть в собі серіозну небезпеку для европейського миру.

Перш за все не являється щасливим для справи миру те розвязання польської справи, яке зазначено версайльським трактатом. Передача Полякам земель на Заході — право на які у Польщі являється дуже сумнівним, передача їм у тимчасове володіння української Східної Галичини, цасиене становище, зайняте великими державами що до справи розширення кордонів Польщі на Сході й коштом Литви — все те привело до такої конфіґурації кордонів Польщі, яка утворює серіозну небезпеку для европейського миру. Залишення без розгляду, вияснення й розвязання тих відносин, які панують в межах колишньої Росії, так само створюють не менш поважну небезпеку для европейського миру. Відносини, які панують там, не можуть бути названі нормальними в жаден спосіб. Окупація російськими військами земель Кавказу й України, підгорнення під високу московську руку народів, що виявили виразний потяг до створення власної державности, які свою національну державність вже утворили — все це надає тим відносинам, які панують на Сході Европи, переходовий характер, задержує там панування фактичного військового стану, замісць нормального державного й господарського будівництва веде до зросту мілітаристичних й імперіялістичних тенденцій. А все це в останньому рахункові збільшує ту непевність, в якій перебуває справа европейського миру. Така небезпечна для справи миру ситуація істнує не лише на сході Европи. Весь післявоєнний будинок Европи, збудований авторами версайльського трактату, спирається на дуже хиткі й непевні підвалини; ціла карта Европи, витворена в результаті війни, весь напрям політики керуючих европейських чинників має в собі ряд серіозних небезпек, низку поважних загроз в справі европейського миру.

Поза ревізією відносин, на яких збудована післявоєнна Европа, нема иншого засобу забезпечити справу европейського миру. І доки така ревізія не буде переведена, всі мирові конгреси в силу необхідности будуть носити характер демонстрацій, які не мають впливу на розвиток подій.

## Клемансо -- Поанкаре й Льойд Джордж.

„Старий тигр" Клемансо, який тільки що повернув до Парижа з Америки, куди їздив на те, щоби присвоїти загальну думку американської суспільности у користь Франції, виголосив був по ріжних великих містах Півн. Америки низку промов, у котрих м. и. зробив натяк на зломання союзничої вірности з боку Англії, яка відмовилась заключити тісний договір з Францією для оборони цієї останньої перед можливим майбутнім новим німецьким нападом.

У відповідь на це Л. Джордж оголосив в початку грудня ц. р. велику статтю, у котрій старається доказати правильність англійського становища в справі союзу з Францією та закидує Франції анексіоністичні тенденції, які загрожують мирови всього світа. Нічого й казать, що така стаття недавнього керовника всесвітньої політики викликала бурю у Франції — та й не тільки у Франції. Поанкаре склав заяву перед представником аґенції Авасса та, поруч з їдкими увагами на адресу Л. Джорджа, заперечив всяку тінь правди в обвинуваченнях цього останнього. Але це спонукало Л. Джорджа оголосити довгу „Відповідь панови Поанкаре", доказуючи свої попередні обвинувачення проти Франції низкою яких фактів.

Безумовно, що ця своєрідна полеміка не закінчена, тим паче, що кожне чергове слово заторкує инші особи, які певне захотять реаґувати. А що мова йде про париську мирову конференцію, версайський договір, справу репарацій, конференцію у Каннах, про Генуу та й взагалі про напрямок політики Франції й Англії і т. п. — не дивниця, що весь політичний світ слідкує з найбільшим зацікавленням за ходом полеміки, з якою й ми мусимо бодай дуже поб жно познайомитися.

Пан Клемансо — каже Л. Дж. — завжди був найбільшим приятелем Англії і коли він тепер закидає їй зломання вірности, то він робить це певне не з сліпої ненависти, а хвилево призабувши факти. Ґенеза первісного франко-англ. договору така, що він служив би відповіддю для тої сильної франц. партії, яка перла Клемансо до переведення анексії лівого беріга Рейну. „Як би франц. шовінізм перевів був тоді свою волю, то за одну ґенерацію Рейн знову виступив би з своїх берегів і залив Европу". Пропонована Французами формула, що ліва Надренія має бути французькою, поки Німці не виконають мирові зобовязання — це найхитрійший маневр, вирахуваний на обовязкову постійну анексію чисто німецького краю. Французи аргументують свої домагання безборонністю своїх східних кордонів, лякаючись нового нападу Німеччини, котрої населення завжди ще є на 50% більшим ніж Франції; приріст населення Франції припинився, а німецькі села й міста є повні здорових дітей. „Не можна вдаватися, у розмову з Французом не завваживши зразу, як страшенне переслідує Францію та впливає на її льоґічні заключення марево обильности німецьких дітей. Цих дітей, кажуть вони, кормлять духом помсти, і одного дня знову загориться війна а Франція не матиме жадної охорони проти горд местників, які граються тепер на нім. вулицях та голосами котрих лунають німецькі дитячі сади. Рейн є єдиною можливою оборонною лінією. Провидіння призначило йому цю ролю і тільки вмішання державних діячів, які не співчувають Франції, відбирає цій останній мирову ґарантію, яку предбачила всевідуща природа". Всі можливі страшні наслідки загорнення під своє ярмо великої частини величезного народу — не находять зрозуміння у рейнської школи французької політики, яка хотіла би перетягти в безконечність 15-літню окупацію Надренії, не турбуючись за мир світа. „Лише Америка й Англія, вкупі, можуть відвернути катастрофу. Але це можливе тільки тоді, коли нема сумніву, що нападаючий, хтоб ним не був, матиме проти себе непоборну силу цих двох держав, які встануть проти кожного народу, який грозить штовхнути світ у новий конфлікт. Є у Німеччині люде, які проповідують пімсту: вони повинні знати, що війна пімсти найде обєднаних тих самих союзників, які покарають руїнників мира. Є у Франції люде, які пхають до анексії земель, що їх замешкує инший нарід: хай вони знають, що такий вчинок одібрав би їм симпатії Америки й Англії, які отверто звернулися би у неминучій визвольній війні на бік тих, що боролись би за свою національну свободу. Прийшов час, щоби сказати ці слова, і коли їх не скажуть із найвищих місць, то одного дня людскість потягне до відповідальности тих, які сидять на цих місцях". Франц.-англ. договір був призначений на те, щоби стати у пригоді Клемансо проти змагань аґресивної партії, яка хоче спонукати Францію вдіяти жахливу помилку. Англія була готовою взяти на себе тягар угоди хоч би й без допомоги Америки. Він (Л. Дж.) віднісся у Каннах з відповідною листовною пропозицією до тогочасного франц. премієра Бріяна. „Недовіря Франції і її хвилювання були поважною перешкодою на шляху до прояснення відносин, і я думав, що франц. публична думка тоді охотно приступить до дискусії над нерозвязаними проблемами, що непокоять Европу, коли Францію переконається у тому, що на випадок небезпеки інвазії вона зможе рахувати на допомогу всієї британської сили". Таку мету мала англ. пропозиція. Бріяк пішов їй на зустріч. Прийшло до порозуміння що-до скликання ґенуенської конференції та головні питання її нарад; теж саме, що торк. спроби заключення мира з Росією. На запрошення союзників, німецький уряд вислав до Кан свою делеґацію на чолі з міністром Ратенау. Зроблено великий крок на шляху всесвітнього мира; переговори давали надію на великий успіх. „Але, ах, шейтан не був ще вдоволений тим, що сталось із Европою. Кабінетна кріза у Франції перекинула коміть головою усі наші сподівання. Н єдов ря взяло знову гору, захопило керму і Европа, яка, здавалося, віїзджала до порту добро-

---

Пр. 479/22. В імени Річпосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часописи „Свобода" число 33. з дня 9. XII. 1922. в артикулах під заголовками: 1) „Заміна бриґада" в цілости. 2) „Ревізії, арешти, тюрма" з уступах між словами а) „і рух" і „як цивільні", б) між словами „сільоси" і „До села", в) „Чемерисова" і „Жовнірки". 3) „З дороги життя" в цілости. 4) В рубриці „Новинки" уступка під заголовком „Пили з кокопель, або ще один Ілюкіз" в цілости містить в собі єство ad 1) злочину з § 65а з. к., ad 2 в б, арт. V. уст. з 17.XII. 1862 р. У 8/63 Дпу., ad 2 в провини з § 302 з. к., ad 3 провини з § 305 з. к. ad 4 злочину з § 87 з. к. указ доконану в дня 8. грудня 1922. року конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. процедури карної заказ дальшого розширювання того друкового письма. Зразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби се рішення помістив безплатно в найблизшім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. грудня 1862 Д. п. з. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 4.0 Мп. — Львів, дня 9. грудня 1922.

(Підпис нечитний.)

волі, була знову раптово відкинена на розбурхане море міжнародньої злоби. Британську пропозицію, щоби заключити у двох з Францією гарантійну угоду — з погордою завернено назад. Дуже брутально сказано нам, що договір без військової конвенції не має вартости. Але ми не хотіли її. Европа зазнала надто багато лиха через військові конвенції, щоби можна виправдати повторення такого жахливого експерименту. Договір з Британією лежить зараз у коші. Але не ми вкинули його туди. В Парижі й проти власних земляків повинен був Клемансо зголосити обвинувачення, а не в Ню-Йорку проти Англійців". У Генуї Франція не грала ролі відповідального ініціятора конгресу, лише злобного критика. Барту, хоч як доброї волі, не міг нічого вдіяти, бо „коли тільки зробив крок вперед — лассо паризької депеші стягало його назад". Европейські народи були такою повеліною збіті з пантелику й збентежені. Це чудо, що при такому становищі французького уряду підписано умову, яка забезпечувала мир на Сході Европи бодай на кілька місяців. Але договір з Росією швидко скінчиться. А причиною всього лиха є французькі змагання до анексії нім. провінцій на лівому березі Рейну, німецьких по походженню, мові, історії й настроям.

„Є 70 міліонів Німців в Европі. Найближча генерація матиме 100 міліонів. Вони не спочинуть, як доки міліони їхніх земляків на тому боці Рейну будуть під чужим ярмом". Що значить війна, всім відомо, але не відомим є жах найближчої війни, бо наука йде вперед працюючи — байдуже — на спасення чи на погубу людськости. Він (Л. Джордж) цілком погоджується з Клемансо у питанні необхідности участи Америки в розвязці проблеми Рейну. „Ані Англія ні Америка не можуть остати байдужими супроти маневрів, свідками котрих є його береги. „Далеким є шлях з Рейну до Мисісіпі, але не так вже далекий, як був ним колись. Не далеко від Рейну стоять могили, у котрих спочиває порох людей, що з перед не цілих шости літ прийшли з над берегів Мисісіпі".

Оце короткий зміст розмови двох авторів паризького миру, короткого закиду Клемансо у бік Л. Джорджа і широкої відповіди цього останнього. В обороні „старого тигра", особисто вторгнений, забрав слово теперішній премієр Франції та виклікав з боку Л. Джорджа нову „відповідь".

Про цей дальший хід небуденної полеміки зреферуємо завтра.

(Докінчення буде.)

967 АДВОКАТ

Д-р Володимир Бачинський

переніс адвокатську канцелярію з Підгаєць до Львова і веде її при ул. Косцюшка ч. 1 а біля „Народної Гостинниці".

# „Людова" програма спасення „східних кресів".

Офіцоз Вітосівців тижневик „Пяст" дає в останньому числі статтю д-ра Колянковского п. н. „Ратуймо східні креси!"

В статті отій д-р Колянковскі ск в великий дзвін тривоги з приводу повної перемоги „національних меншостей" на „кресах" підчас останніх виборів до варшавського сойму. Дошукуючися причин поразки „польськости", д-р Колянковскі знаходить їх у „фатальних адміністраційних відносинах". Вину цих відносин несе на собі центральний уряд, який не має загальної й ясно означеної, одностайної урядової програми відносно всього обсягу господарки на „кресах".

Відсіля атмосфера непевности, тимчасовости й вичікування змін, серед якої живе тамошне населення, котре не вірить у те, що польська влада остаточно закріпиться на тих землях. Шкідливість браку державної програми скріплюється ще й тим, що в діяльности ріжних адміністративних місцевих чинників панує повний хаос, у якому перехрещуються всякі суперечні розпорядки. Вина лежить на тому, що урядовий персонал дуже зле підобраний і дуже низької моральної вартости, як доказують безконечні слідства і димісії урядовців. Над цим персоналом не істнує ніяка контроля, повітові власти взагалі перед ніким не є одвічальні. Немало деморалізує теж військо, досі розкватироване по приватних домах, а в слід за тим здеморалізоване до краю. Населення, перетяжене військовими постоями в виду безладдя очевидно не може набрати довіря до Річипосполитої. Неуправильнена теж шкільна і церковна справа. Требаб уже раз рішити відношення до непольських шкіл. Що до церковної справи, то требаб зломити всякий опір духовних властей відносно оплачування духовенства, обсадження парохій і т. д. Всякі протидержавні фонди й організації, як рештки давних „добрих" часів треба знищити.

І так: 1) Центральний уряд повинен виробити одностайний плян діяльности на „східних землях" з обсягу адміністраційних, церковних, освітних, господарських і національних прав.

2) При президії Міністрів повинен створитися орган, який узгіднив би розпорядки ріжних властей і усунув розбіжности. Ініціятиву в цьому напрямі можна би було зрештою віддати воєводам, яких компетенції у східних воєвідствах рішуче треба би значно поширити.

3) Треба старанно підобрати шефів воєвідської адміністрації й виконуючих урядовців. Треба вже раз зломити систему призначування на посади споміж „тутешніх" і уряд повинен мати можність переносити урядовців „на креси" з инших земель. За те урядовці повинні бути на „кресах" спеціяльно платні.

4) Треба одностайної, програмової політики шкільної й церковної.

5) Треба управильнити військову кольонізацію згідно зі справжнім „народовим інтересом".

6) Треба перевести земельну реформу й відбудову не в напрямі ослаблення, а в напрямі скріплення державних чинників.

7) Треба знищити всякі товариства, які стоять на ґрунті чужої державности.

8) Треба створити серед населення почуття того, що правнодержавні відносини закріпляються.

Остаточним результатом усього того повинно бути створення серед місцевого населення „на кресах" переконання, що його інтереси є одновгідні з інтересами Річипосполитої. Поки все це не станеться — мусимо вважати наслід останніх виборів не за несподіванку, а радше за льогічний, конечний наслідок безголовя".

Стільки „Пяст".

Чи не є одначе його програма — спробою рішення квадратури кола?

**Передплатникам в Чехо-Словаччині присимо отсим складати передплату за наш часопис в Банку Чеських Легіонів в Празі на конто Видавн. Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою.** — *Адміністрація.*

# З Волині.

### Денунціяція „хіена".

(Лист до редакції.)

У ч. 347. варшавської „Rzeczypospolitої" з 20. грудня 1922 р. в статті „Nasi posłowie" кинено закид обвинувачення на „posła Łuckiewicza w Kowlu, krzyczącego na rynku i wzywającego do niepłacenia podatków, stawiania czynnego oporu władzom i t. p." Той закид я рішуче заперечую.

Того не було, бо єдине доцільним шляхом для захищення прав Свого Народу вважаю не анархію, лише уперту боротьбу за поглавлені права народу через національні, але політичні організації та парлямент. Зроблений мені закид у бруковій польській пресі відношу до шикан-травлі на національні меншости й особливо на Український Народ. Притягати умовохворих людей, котрим сняться такі „страшні річи" до судової відповідальности — вважаю зайвим.

*Марко Лучкевич.*

### Післявиборчі репресії.

Коли стало відомо, що польські партії на Волині не одержали ні одного мандату, почалися репресії з боку адміністрації. Арештовано багато свідомих громадян, старости віддають під суд солтисів за „przekroczenie władzy", себто за агітацію на користь шіснайцятки. Луцька тюрма переповнена такими „злочинцями". Судова влада жадає по двадцять міліонів кавції, в той час, як справжніх злочинців-злодіїв випускають під кавцію ста тисяч.

Щоби обвинувачити ту чи иншу особу, поліція пускає в рух всі засоби. В Горохівському повіті поліція постеручку Дружкополя закликала громадян Никифора Харчука й Теодора Мельника і примусом, бійкою по лиці, заставила підписати протокол, що ніби-то солтис с. Зборошева Микола Панченко агітував, щоби всі голосували тільки на шіснайцяту лісту, і хто не піде голосувати, той буде покараний.

П. староста, котрий до сього часу ставився більш менш льояльно до українського населення, — як стій велів арештувати д. Панченка й передати судовій владі, котра держить його в луцькій тюрмі вже другий місяць.

*Горохівець.*

**Платіть партійний податок!!! Присилайте на адресу: „Краєвий Союз Кредитовий" у Львові, Ринок 10., вкл. кн. ч. 5.000. Жертводавці повище 500 мп. будуть оголошені поіменно!!**

# Ревізії, арешти, тюрма.

### З львівських тюрем.

В Редакції „Свободи" явився абсольвент прав п. Ераст Коник зі Львова і оповів, що його арештовано дня 26. жовтня ц. р. і держано в арештах при вул. Яховича 30 днів, заки його переслухано. При переслуханню сказав йому комісар, що підозріває його за тотожність з чоловіком, що в 1918 р. „popełnił cały szereg zbrodni". Опісля відставлено п. Коника до поліційних арештів при вул. Льва Сапіги, де передержали 13 днів, а дня 10. грудня вивезено його разом з двома арештованими братами, Львом і Романом до Білки шляхотської, королівської і Миклашева коло Львова задля конфронтації з тамошніми селянами. Трийцять свідків оглядало їх і всі заявили, що перший раз їх бачуть. В три дні після цієї конфронтації арештованих братів Коників пущено на волю, бо всі підозріння показалися безпідставними.

В часі його побуту в тюрмі поліція в страшний спосіб била арештованих. Михайла Ярему в Рудянець змасакровано жорстоко, кладучи на голе тіло мокру шмату, через яку бито. Той сам Ярема вернув до келії з одного переслухання з окровавленим ротом. При переслуханню били його по лиці і розтяли йому губи. В подібний спосіб переслухувано тричі з ряду, все в ночи, якогось Лінеївальда зі Львова, що кождого разу вертав з переслухання побитий. Побила також поліція при переслуханню комуніста Богуславського. В арештах при вул. Л. Сапіги, де держать політичних вязнів, не пускали арештованих на прохід. „Kto chce świeżego powietrza, niech idzie nosić węgiel i drzewo" — говорив по келіях поліціянт. І многі вязні, що томились в тісних темних пивницях і спали на брудній підлозі, запрацьовували собі аж в той спосіб свіже повітря. Деяких „політичних" уживано навіть до праці в приватних мешканнях комісарів. На це є докази і свідки.

### Равщина.

В Любичі кор. пов. Рава руська арештовано дня 23. жовтня ц. р. після домової ревізії управителя школи Макса Гнідеця і відставлено разом з п. Іваном Луцейком, учителем в Любичі камеральній, до Рави руської, а звідси з 20 иншими політичними вязнями до Львова спершу до тюрми при вул. Баторія, опісля до Бриґідок. Держано його без переслухання цілий місяць. Дня 20. м. м. переслухав його слідчий суддя при вул. Баторія і не знайшовши ніякої вини, випустив на волю. Арештованого Ів. Луцейка держать доси в тюрмі.

**Присилайте датки на політичних вязнів до Тов. „Краєвий Союз Кредитовий", або до Тов. „Дністер" з дискою: на вязнів! — У Львові є ще кількасот арештованих Українців! — В першу чергу найблизша рідня і села повинні прийти з помочею!**

# Після польських виборів у Східній Галичині.

### Підгаєччина.

Зі страху перед українським „повстанням" стаціоновано в Підгайцях 51. (бережанський) полк піхоти. Від часу до часу роблять відважні сини Марса виправи по селах повіту. І нещасливі ті села, що їх стріне приємність бачити в себе воєвничих гостей. „Według rozkazu starostwa" має село не тільки дати вигідні і опалені кватири, але і виживити 30—40 вояків через 5—7 днів. Розуміється, що се гостювання відбувається по з гори уложеному пляну. Прийшовши до села, вештаються жовніри від хати до хати і збирають муку, сир, масло, яйця, а передовсім кури і гуси. „bo my teraz innego mięsa nie jadamy". Часть сеї „коляди" йде до магазину, часть продають, а дещо споживають разом з сим, що мусить прилаголити господар кватири.

На протязі послідного тижня (12—19 п. м.) „ущасливлено" такою гостиною Котузів, Зарваницю і Сапову. Ще Зарваниці обійшлося якотако, бо крім і сотнара муки, якої копи ясць тай більш як пів сотки курей село більше шкоди не понесло. Зате Котузів і Сапова довго будуть памятати польське військо, бо тут крім грубої реквізиції не обійшлося без побоїв. Так нпр. в Котузові між иншими тяжко побито Василя Гринчука, а в Саповій Гринька Яворського Бит [illegible]

ським обкручемим дротом. Була се відповідь на невинне питання: „чи панове мають дозвіл реквірувати". Люде терплять і мовчать, але це мовчання — завзяття українського мужика, а воно голосніше від грому.

**Карна експедиція в Рудеччині.**

До с. Якимчиці пов. Рудки прийшла компанія польського війська і перебуває в селі вже другий місяць на кошт населення. Громада мусить достарчувати харчі й опал для війська та сіно й овес для коней. Щоденно жовніри вганяють підводи, за які ніхто не платить. Село Якимчині спалено підчас війни і дотепер не відбудовано, а військо грабить його та руйнує дальше. Тому, що селяне не хотіли йти до військової бранки, староста грозить присланням нових військових відділів.

Доки українські села будуть терпіти насильства карних експедицій?

**Купуй у джерела**

**-- найпрактичнійші -- дарунки на Новий Рік :: :: :: і Ялинку :: :: ::**

а то: малі штучки полотна, хустинки, бархани, флянелі, -- коци, хустки і т. п. --

поручає детайльно

**Католицька Текстильна Гуртівня**

**45. ЛЬВІВ, РИНОК 45.**

# З польських справ

**Польські справи перед Лігою Народів.**

На найблизшому засіданню Ліги Народів, яке відбудеться з початком січня, будуть обговорені ось які справи, звязані з Польщею: номінація високого комісаря Данціга, данціґські національні меншости, німецькі меншости в Польщі, чеська нота в справі нац. меншостей, звіт проф. Сорі про польсько-литовську невтральну полосу і про непольське населення на Виленщині.

**Конференц'я пред. Войцеховского з Ґломбіньским.**

Голова „Звйонзку людово-народового" Ґломбіньскі відбув в суботу довшу конференцію з пред. Войцеховским.

**При зміні адреси просимо не забувати подати і попередну свою адресу.**

# Совітська Росія.

**Новий московський совіт.**

В московський совіт нового складу вибрано 1526 комуністів й 116 безпартійних. На перших зборах совіту Каменев після перевибрання його головою, подякувавши за довіря сказав, що він бачить в своєму перевибранні вислів довіря до тої партії, до якої він належить. Москва мусіла сказати, кому доручає вона свою долю й вона відповіла недвозначно, довіривши свою долю комуністам й тим безпартійним, які виявили охоту працювати зними. Цей акт довіря, сказав Каменев, треба довести до відома працьовників цілого світу й наших представників в Льозанні і Газі. На першому засіданні були переведені вибори на московський губерніяльний з'їзд й затверджені вибрані почесні члени, поміж якими поміж иншим знаходиться негрітянська делеґація в повному складі.

**Кріза іррігації в Туркестані.**

Іррігація в Туркестані зараз перебуває гостру крізу: кількість зрошуваної землі зменшилась з двох з половиною міліонів дес. в довоєнні часи до одного міліона. До цього треба додати, що й функціонуючі підприємства прийшли до занепаду й вимагають великої термінової направи. Іррігація одержала від держави лише півтора відсотка необхідних для неї засобів й весь будівничий період, який тягнеться в Туркестані до листопаду, минув в повній бездіяльности. В результаті повної безвихідности становища в цілях поменшення буджету був заведений місцевий податок для цілей іррігації. Він проте дав дуже незначні результати.

**Результати Непа.**

Відомий економіст С. Прокопович зробив в Берліні доклад про результати Непа. В 1920 році продукція в Росії складала всього 13 відсотків передвійськової продукції. В звязку з Неном почався зріст промисловости, але о стільки незначний, що весь шум, учинений совітськими статистиками, не має під собою жадних підстав. На думку докладчика продукція не буде виносить більш як 17 відсотків довоєнної продукції. Сільське господарство знаходиться в становищі повної руїни. В 1916 році в Росії було 79 міл. десятин посівної площі, в 1922 році всього лише 43·8 міл. дес. вважно відзначити повний занепад торговельно - техничних культур. Кількість коней зменшилась більш як на 33 відсотки. В той же час почалась натуралізація сільського господарства, яка поруч з упадком його продукційности, являється найбільш характеристичною ознакою сучасного періоду.

**Присилайте складки на пресовий фонд на нн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —**

# РІЖНІ ВІСТИ.

**Амнестія для політичних вязнів в Ірляндії.**

Ірляндський уряд проголосив амнестію для всіх політичних вязнів і полонених, під умовою, що вони зложать прирачення не брати участи в боротьбі проти теперішньої влади. Багато вязнів зложило заяву і скористало з амнестії.

**Перед домашньою війною в Греції.**

З Атен доносять, що Греція стоїть на передодні домашньої війни. Приготовляється новий переворот звернений не проти короля, а тільки проти міністрів.

**Плян нових ґарантій для репараційних сплат.**

„Berliner Börsen Kurier" доносить, що союзні держави виготовили нові пляни ґарантії репараційних сплат. Плян цей полягає в тому, що союзні держави мають приневолити Німеччину заягнути 25 процентову гіпотеку при посередництві державних і недержавних банків. Гіпотечні документи мають залишитися в руках союзних держав, як запорука. Також прибуток із продукції німецького промислу урухомленого позичкою, має припасти союзним державам.

**Словацькі домагання.**

„Народні Лісти" доносять, що „Словацька Ліга" в Зєдинених Державах Америки вислала до президента Масарика і до чеського парляменту меморіял, в якому домагається ревізії конвенції в Пітсбурзі, в иншому разі Словацька Ліга грозить консеквенціями.

**Справа Бесарабії.**

З Парижа пишуть, що совітський уряд запропонував Румунії скликати совітсько-румунську конференцію на таких основах: 1) Совіти зрікаються Бесарабії на користь Румунії на випадок, коли румунський уряд визнає совітську владу de jure, 2) Румунія має зрезиґнувати із золота, забраного до Москви 1916 р. Румунська преса приняла цей проєкт дуже прихильно і конференція в тій справі відбудеться з початком січня.

**Флямандский університет.**

Бельгійський парлямент ухвалив проєкт закону про введення флямандської мови, як мови викладової на університеті в Ґандзі. Бельгійські студенти в Брюкселі улаштували велику демонстрацію проти тої ухвали. Прийшло до сутички з поліцією, підчас якої один студент і один поліцай були убиті.

**Справа Сальонік.**

Югословянська преса пише, що уряд Югославії не ратифікує грецько-югословянської конвенції в справі Сальонік в тої причини, що ґарантії Греції не вистарчають для запевнення вільного експорту через Сальоніки. Уряд Югославії звернувся до грецького уряду з пропозицією перевести деякі зміни в згаданій конвенції.

**Після замаху на болгарського міністра.**

Болгарський міністер Даскалов, відповідаючи в Собранію на інтерпеляцію, заявив, що поліції удалося арештувати виконавця замаху на його особу. Що до причин замаху, то міністер пояснив, що замах виріс на нездоровій атмосфері партійної боротьби та опозицийної агітації преси. Міністер зазначив, що уряд буде поборювати своїх противників, не перебираючи в засобах.

**Вибори в Югославії.**

Президент міністрів Пасіч прочитав у скупщині королівський декрет, згідно з яким нові вибори в Югославії відбудуться дня 18. марта 1923. р.

**Льойд Джордж недужий.**

Льондонська преса пише, що Льойд Джордж виїхав до Альжирії для порятування свого зруйнованого здоровля.

**Буджет німецької держави.**

Державна Рада Німеччини ухвалила буджет на 1923. рік у такій висоті: для звичайних потреб 992 міліярди, для надзвичайних 10 міліярдів, для вирівнання попереднього буджету 7·7 міліярдів. Разом з иншими передбаченими розходами на військо, залізницю і т. д. буджет Німеччини в 1923. р. виноситиме біліон марок.

**Заворушення в Турині.**

Італійська преса доносить, що підчас сутички соціялістів з фашистами в Турині спалено робітничу палету, де при ревізії найдено бомби. Чотирох соціялістів арештовано.

**Клемансо проти окупації Рур.**

В розмові із співробітником „Petit Parisien" Клемансо заявив: „Я є противником окупації Рур, бо це принесло би Франції нові клопоти і втрати на випадок ґенерального страйку німецьких робітників в тому басейні. Франція згодиться на арбітраж Гардінга та буде стреміти до тісного зближення до Англії й Америки в спільній акції відносно репарацій."

**Енцикліка папи римського.**

Папа римський видав енцикліку „Ubi arcano Dei", в якій пояснює, чому до цеї пори не сказав свойого слова до католицького світу. Дальше в енцикліці представлено сьогоднішний грізний стан усіх народів, після-воєнне лихоліття і недолю. Папа підкреслює необхідність пацифікації Европи і привернення ладу й любови між християнськими народами. Із вдоволенням стверджено, що всі держави стремлять до приязних взаємин із Ватиканом і до піддержання папського престолу. Тільки Італія, хоч вибрана осередком християнського світу, не проявляє доброї волі супроти столиці католицької церкви. Енцикліка кінчиться словами попереднього папи: „Pax Christi in regno Christi". Ці слова поклав собі теперішний папа як девіз свого життя.

**Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. нн. 40.000.**

# Від союзу діячів українського театрального мистецтва.

Дня 15. ц. м. відбулися перші загальні збори „Союзу діячів українського театр. мистецтва" при участи 36 його членів. Збори відкрив дотеперішний голова Союза проф. Орленко; на його пропозицію вибрано головою зборів арт. Петренка. Після прочитання привітної телеграми від театр. дружини Орла Свєшника, уступаюча управа склала звіт своєї діяльности, за успішні заходи що до леґалізації статута Союза, збори висловили старій управі повне признання та, після того, вибрали нову управу й ревізійну комісію. В склад нової управи увійшли: Орленко (голова), Крушельницький (заступник голови), Петренко (скарбник) і Любич Парахоняківна, Венцаль, Стрілецький, Волинець як члени, а Горох і Балевич (секретар) як заступники. В склад ревізійної комісії увійшли: Гірняк, Лісевичева і Совачева як члени а Лісевич і Ралюченко як заступники.

Після вибору нової управи переведено дискусію про найблизші завдання нової управи „Союза".

Артисти Блавацький і Горох поставили домагання до нової управи, щоби вона в як найкоротшому часі подбала за домівку для товариства, улаштувала день українського актора по всій Східній Галичині і видала заклик до інтересованих, щоби вступали в члени товариства. Арт. Петренко вказав на те, що крім чисто професійних цілей, перед „Союзом" стоїть дуже важне завдання піднести український театр до відповідного мистецького й економічного рівня. Арт. Крушельницький радить новій управі забрати голос в справі розписаної театральної анкети і зі свого боку висвітлити фактичний стан театру і подати вихід із скрутного положення, в якому він находиться. На цьому збори закрито.

Повстання професійної спілки діячів театрального мистецтва, це факт в історії українського театру в Галичині величезного значіння.

З поміж усіх працьовників духа, український актор був під оглядом організації найбільше занедбаний і тому найгірше матеріяльно ситуований і найнемилосердніше

вивискуваний. Не маючи своїх організацій, не міг забирати голосу в найболючійших для нього справах, що надзвичайно погано відбилося і на стані українського театрального мистецтва, бо актор стоячи на службі у підприємця, не міг мати в справі того мистецтва ніякого голосу, ані впливу.

Новоповсталий „Союз" починає свою працю серед дуже важких і невідрадних умов нашого сучасного економічного, політичного та культурного життя. Розвиток „Союза" залежатиме в першій мірі від того, як постановляться до нього широкі маси самих робітників сцени. „Союз" є установою, яка повинна боронити професійні інтереси своїх членів та спішити їм в разі потреби з моральною і матеріяльною допомогою. Працьовники сцени повинні зрозуміти вагу професійної організації в сучасному життю і повинні якнайчисленнійше вступати в члени своєї професійної організації, якою є „Союз діячів українського театрального мистецтва".

В зголошеннях треба подати місце і час уродження, з якого часу і в якому характері працює на сцені, з вичисленням дружин, в яких працював; де під цю пору працює (чи може без заняття?), висоту платні, яку побирає і т. и.

За всіма інформаціями треба звертатися під такою адресою: Роман Орленко (для „Союза діячів театр. мистецтва") Львів, Шашкевича 5. Музичний Інститут ім. Лисенка. На відповідь долучити почтові значки.

## Анкета в справі сьогорічних мясниць.

Дня 23. ц. м. відбулася у Львові скликана за ініціятивою „Союза Українок" анкета під головуванням п. Щ. Сельського в справі сьогорічних мясниць. Взяли в ній участь численні представники українських товариств. Ціли анкети зясувала п. Білецька. Анкету скликано, щоби висловила погляд, як повинно поводитися наше громадянство підчас мясниць. Промовниця звернула увагу на те, що вага хвилі вимагає від наших культурно-освітних і гуманітарних інституцій дуже інтензивної і на велику скалю закроєної діяльности. На перешкоді стає тут одначе брак фондів, дуже болюче відчуваний усіми нашими інституціями без виїмку, бо жертвенність нашої суспільности далеко не дорівнує потребам дня. Одною з головних причин цього є брак ощадности серед нашого громадянства, а в першій мірі жіноцтва, ізза чого воно не може дати на національні ціли багато значнійшого проценту своїх доходів ніж дає тепер, всупереч найочевиднійшому і найпримітивнійшому свому обовязкови. Близькі вже мясниці грозять дальшим зменшенням жертв на національні ціли, бо вирвуть від української суспільности величезні суми, які всеціло підуть у чужинецькі кишені, на балі, вечерниці, марнотравно дорогі одяги й обильні буфети. З уваги на традиційно непоправну марнотравність нашої публики з нагоди мясниць слід призадуматися, чи не булоб радше в національному інтересі, щоб наші авторітетні чинники заборонили на цей рік гучні публичні забави і в цей спосіб повернули на національні ціли бодай значнійшу частину непотрібно витрачуваного на гучні забави національного гроша. За повною забороною гучних забав промовляють теж і мотиви морального характеру. Сучасне лихоліття вимагає від нашого громадянства повної самопосвяти, напруження всіх духових і матеріяльних сил, без якого наша відпорність не буде така непохитна, як цього вимагає повага моменту. Отож непристойно і негідно гучно й марнотравно забавлятися тоді, коли в краю полилась кров, а сотки й тисячі синів народу томиться по тюрмах.

По цій промові прийшло до дуже живої дискусії, в якій усі промовці без виїмку звертали увагу на те, що повага нашого часу вимагає від нашого громадянства життєрадісної готовости до боротьби, бо тільки ясний і радісний настрій можуть зробити громадянство непохитним і непереможним. Тому забави повинні бути дозволені на сьогорічних мясницях. Слід одначе завважити, що злочином і ганьбою для народу, котрий серед борні іде до кращої будуччини, булаб марнотравність тоді, коли треба скупчення всеї національної енергії. Якщо уже мали би відбуватися вечірки на сьогорічних мясницях, то вони повинні мати невимушений характер скромних, домашніх забав. Тому недопустимі і в даних обставинах просто ганебні булиб усякі гучні, шумні „галеві" балі зі святочними, дорогими одягами. Розуміння того, що марнотравність є національним злочином, повинно так глибоко впоїтися в свідомість суспільности, що дами, які посміли би появитися на вечірці в блискучих галевих строях, повинні бути збойкотовані присутніми. Заощаджений підчас сьогорічних мясниць національний гріш, замісць піти в чужинецькі кишені на коштовні строї, всеціло мусить вплинути в каси наших товариств. Ніяких жертв тут не вільно вважати занадто великими, бо нема таких тяжких матеріяльних жертв, якіб хоч у частині могли рівнятися з готовістю на жертву життя, а такої готовости можна і треба завше вимагати від кождого шануючого себе народу, якщо він попав у важке положення. Отож девізою сьогорічних мясниць повинно бути: „До останніх границь посунена ощадність є національним обовязком! Жертвування всіх заощаджених грошей до останнього шага на національні ціли є обовязком чести! Не має занадто важкої жертви, коли річ іде про рятунок Нації!"

По основній отій дискусії учасники анкети рішили, що „Союз Українок" повинен занятися пропагандою ощадности й жертвенности серед найширших мас нашого громадянства. Анкета закінчилася приняттям ось якої резолюції: „Анкета предславників українських товариств висказує погляд, що на сьогорічних мясницях вільно уладжувати лише дуже скромні забави".

*Я.*

## НОВИНКИ.

— **Виїмковий випадок.** Ідилічний різдвяний настрій, якому не зміг опертися навіть прокуратор, спричинив, що попереднє число нашого часопису побачило світ божий без конфіскати що з огляду на виїмковість явища, зазначуємо для вжитку майбутнього історика сучасного моменту.

— **Українське студентство на еміґрації.** Дня 10. грудня ц. р. орґанізувався в Празі „Союз українських студентів з північно-західних земель України" (Волині, Холмщини, Підляша), який поставив собі метою поширення академічних кадр, органічний звязок з краєм, всесторонню інформацію чужинців про положення в краю та моральну й матеріяльну піддержку у визвольній боротьбі Нації. На конститууючих зборех ухвалено в першу чергу вислати привіт „Українській Парляментарній Репрезентації", якій довелося заступати згадані в горі українські території в польському соймі.

— **З „Гуртка Діячів українського Пластичного Мистецтва".** Від секретаріяту „Г. Д. У. М." одержуємо таке письмо з просьбою о поміщення: Оснований якраз перед роком. Гурток Діячів Українського Мистецтва", якого заходами уладжено в червні ц. р. першу всеукраїнську мистецьку виставку, почав підготовну працю біля чергової виставки, якої отворення передбачене на половину марта 1923 р. У виставці приймуть участь усі члени „Гуртка", яких під теперішню пору є поверх трийцять та всі українські пластики з поза „Гуртка", з якими під технічним оглядом буде уможливлений контакт. Новістю в порівнанню з дотеперішніми українськими виставками буде тут те, що на чергову виставку „Гуртка" прийматимуться тільки річи нові, ніде ще й ніколи не експоновані. „Гурткови" ходить в даному випадку о перегляд того, що нового в области української пластики зроблено протягом часу від попередньої виставки. На славу українського мистецтва слід завважити, що вступні обчислення секретаріяту „Гуртка" в тому напрямі виявили неймовірний в таких умовах підйом, що вчинить чергову виставку „Гуртка" одним з небуденних тріюмфів української мистецької культури наших днів. Щоб уможливити реалізацію виставки з матеріяльного боку, „Гурток" на цей раз думає відступити від закоріненого у нас звичаю — звертатися о підмогу до інституцій та приватних осіб, а постаратися о конечні для цього фонди самочинно. В тій цілі уладжує „Гурток" льотерію картин, якої плян буде на днях оголошений. Прибуток з льотерії буде повернений в першу чергу на друк програмового видавництва „Гуртка" п. з. „Українське Мистецтво" а відтак на уладження виставки. ПП. артистів як і громадян, що цікавляться справами „Гурка", просимо звертатись по інформації до Секретаріяту „Гуртка Діячів Українського Мистецтва" Львів — вул. Лісна ч. 12.

— **Цікаві інформ.** Польські статистики, професори краківського університету Кшижановскі і Куманецкі (недавній міністер просвіти) у відомім научнім творі „Statystyka Polski" (Краків. 1915,) — стор. 49 — подають населення Польського Королівства (Конґресівки) ось як: Поляків 71·84 процент; Жидів 13·42 процент; инших (Німців, Росіян, Українців, Литовців) 14·74 процент; проф. д-р Степан Томашівський („Діло" ч. 104 1916.) подає населення Східної Галичини ось як: Українців 74 прц., Поляків 12 прц., Жидів 12 прц., Німців 1 прц., инших 1 процент. Як бачимо, у Східній Галичині, — яку подається так часто, як край дуже „mieszany narodowościowo", — є більший процент Українців аніж Поляків у самому Польському Королівстві (Конґресівці), яке уважається корінною Польщею, а не краєм з „mieszaną narodowością!..." Як відомо, сам теперішний директор головного польського уряду статистичного у Варшаві проф. д-р Бузек у відомім польськім урядовім видавництві „Wiadomości statystyczne" і т. д. Том XXI, часть II. стор. 12 (Львів 1909) подає населення Східної Галичини ось як: греко-катол. 65·10 процент; римокат. 21·20 проц., Жидів 12·80 проц., инших —·0·9 проц., — а се на підставі галицько-польської урядової конскрипції, про яку пише б. перший польський премієр інж. Морачевскі в брошурі: „Granica między Polską a Ukrainą, studium statystyczne" (1919 р.) стор. 13.: „Тенденційність тої конскрипції (в користь Поляків) лежить як на долоні".

— **Ще один здобуток на поли нашого промислу.** Як нам доносять, з днем 10. грудня відчинила в Угнові пов. Рава руська, фірма „Полотно" знана вже тепер зі своєї рухливости і підприємчивости, — нову агенцію для заміни сирівців лену і конопель на готові полотна, цайги, сукна і иншу мануфактуру. Рівночасно для догід нашого селянства, якому спекулянти за півдармо забирають пряжу (нитки) урухомлено там механічні ткацькі варстати п. Івана Дорожинського. Ткальня міститься в гарнім осібнім будинку, де приміщений також мотор. З весною задумує властитель прибудувати ще турбіну, та при помочі сеї збільшити силу мотору. Крім сего для виробу своєрідних тканин, уставляється в ткальни десять ручних варстатів і в той спосіб відповідатиме фабрика всім навіть хочби дуже вибагливим вимогам нашого селянства, а головно всеї дооколичної людности. Вироблена слава фірми „Полотно" та добре імя знаного в повіті п. Івана Дорожинського дають певну запоруку, що почин їх не буде хвилевою химерою, ані підприємством обчисленим лише на зиск, тільки інституцією, яка може в початку поволи, одначе за то певно і вірно положить міцний камінь в будівництві нашого самостійного промислу.

— **„Союз діячів Українського театрального мистецтва Галичини".** Нам пишуть: Подається усім працівникам сцени до відома, що на днях почав свою діяльність у Львові „Союз діячів українського театрального мистецтва", який має обороняти інтереси своїх членів і спішити їм з моральною і матеріяльною допомогою. У власнім інтересі кождий працівник театрального мистецтва повинен негайно зголошуватися в члени „Союза". В зголошеннях треба подати місце і час уродження. Час і характер праці на сцені з вичисленням дружин, в яких хто працював. Де під цю пору працює, чи може остає без заняття? Висота платні, яку побирає і т. д. По усякі інформації слід звертатися під адресою: Роман Орленко (для Союза діячів Українського театрального мистецтва) Львів, ул. Шашкевича ч. 5. Музичний інститут ім. Лисенка. На відповідь долучити почтові значки.

— **Безпощадність варшавських бандитів.** Минулого понеділка вимордовано в селі Белянах під Варшавою родину Теодора Омецінського, зложену з пяти осіб. Після оповідання одинокого з родини не вбитого малого хлопця, бандитів було тільки двох. Впавши до хати підчас вечері, коли усі домашні були за столом, бандити зажадали, щоби Омецінські відвіз їх до Варшави. Коли їм відмовлено, бандити направили дуло револьверів в бік стола і вистріляли усіх кромі малого хлопця, який вийшов з опресії тяжко ранений. При його помочі найшла варшавська поліція одного з бандитів, яким є Станислав Чарнецкі, також замешкалий у Варшаві.

— **Із життя російських біженців.** Болгарський уряд вислав за кордони новий транспорт російських біженців, заборонивши їм повертати до Болгарії. Ця висилка стоїть у звязку з подіями в Кістенділі.

— **Болгарська армія.** Военно-контрольна комісія союзних держав позволила Боргарії збільшити армію, з огляду на сусідство з державами, які провадять війну.

— **Фальшатна спілка.** В Лодзі викрито банду фальшівників товарних асигнат акційного товариства „Громан і Шайблер". На основі підроблених асигнат, побирала ця спритна банда товар з магазинів, який відтак відпродувала львівським фірмам. Тривало це довший час, протягом якого продано в той спосіб товару на кілька міліярдів польських марок. Та хоч пізно а всеж таки краще як ніколи — цілу банду арештовано. На чолі тої банди, в якій польський антисемітизм затратив свою непримиримість, стояв урядник фірми Маневіч, який нищив використані асигнати і в той спосіб затирав сліди крадіжи.

— **Вп. передплатників в Чехословаччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Легіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

**Шліть жертви на будову памятника на могилі Леся Мартовича до Пов. Тов-а Кредитового „Віра" в Раві Руській.**

# Промова д-ра Маріяна Глушкевича

## оборонця на процесі Ст. Федака і товаришів.

(Продовження.*)

Бо терпіння його народа і ті страшні розчарування, і це тяжке пробудження, в котрім люде знайшлися без світла і сонця, все то не могло не зродити в нім гадки, що треба щось зробити, щось, що навіть може бути страшне, але не бути — не може.. І він піддався голосови розпуки. І сталося, що мусіло статися. Я особисто належу до того напряму під оглядом, так сказати би, категорії думання, що все, що діється, мусіло статися і тому і я кажу, що сталося щось, що мусіло статися. І до тої страшної трагедії народів, о котрій я Вам говорив, належить і сей його вчинок. В тім страшнім положенню, яке я Вам в коротких словах представив, голос одиниці, людський голос, — його не треба Вам доказувати — був безсильний. Для голосу людського не було місця. Отже оставалась дорога чину, оставалась воля, така сама воля чину, яка вложила такий сам інструмент в руки; скажім,.. Добродійкої. І він то мусів зробити, бо того не зробити не міг. Бо занадто була велика в нього віра в його ідеали, занадто велика була та жертва крови, котру він приніс на вівтарі тої своєї ідеї, свойого ідеалу „Das Ideal" — писав Вундт — ist kein dem Menschen durch ein Wunder oder durch eine übernatürliche Inspiration übermitteltes Geschenk, sondern ein Erzeugniss seines eigenen Geistes und seiner eigenen Kraft, das mit dem tiefsten Wesen der Menschennatur zusammenhängt, und das, indem in ihm die äussersten sittlichen Gegensätze als ethische Triebe wirksam werden, das Böse selbst als eine notwendige Triebfeder des Guten erscheinen lässt". Для осягнення того ідеалу він мусів длятого в силу своєї психіки ідеаліста вжити навіть того, що впрочім поза рамами того вчинку є злочином, є недопустимим, він мусів вжити ..... атентату. Надто сильний був той конфлікт його ідеалу з тою дісністю життя, яке його окружало. І тому його вчинок зрозумілий для всіх, хто може, хто має право називатися правдивим чоловіком, хто був і є і чує себе сином народа, якого небудь народа! Його вчинок зрозуміють усі, хто знає, що були і є люди, які люблять свій народ, які терплять і страждають на саму думку гноблення людей, народу, народів. А хто зрозуміє, той — простив, каже французька мудрість. І не в тому лежить страшна драма, що Федак доконав свого вчинку, а в тому, що він, один він зі всю отвертістю і щирістю, таким біблійно-простим словом представив не лиш всі сумні факти, що його привели до вчинку, але і всі найтайніші емоції, всі рухи своєї душі і своєї думки перед і при виконанню його. Він сказав, що наспів момент, коли він уже не числився з тим, чи його вчинок буде божевіллям, він тільки чув, що инакше поступити не міг. Але впрочім ми знаємо, що оден з найвизначнійших мужів сучасної Польщі висловив одну велику думку про „szaleństwo". У мене в руці книга Адольфа Новачинського: „Dokumenty historyczne z wojny europejskiej, 1914—1915". В ній находжу текст промови, в якій сказане було між иншим таке: „Ale przyznaję, że wszedłem w wojnę, ponieważ porwała mnie jak coś wielkiego".... а дальше: „Szaleństwem, czynem samym wiele można zrobić!" як .... промова бригадіра Пілсудского 22. грудня 1914 в Відни на бенкеті N. K. N. Панове Судді, мені здається, що істнують мислителі, які на цілі століття наперед вичувають хід історичних подій. Таким уважають Гоголя, таким уважають і Словацкого. І коли я слухав тихого, сумного оповідання Федака про стан його душі підчас війни і стан краю по війні, я згадав про слова Словацкого:

„A dziś może ci wróżył śmierć ojczyzny matki!...

Я заглянув до творів цього поета і прочитав (читає):

„Potop krwi religijnej świat wyludził młody...,
Dziś z krwi odrastają zielone narody...,
. . . . . .
Czy słyszysz — stamtąd jaki gwar i wrzawa?
To stary świat, spróchniały, jak rozbita nawa;
Żagiel, który ją nosił przez wyrad-ków fale,
Spróchniał dziś na odległej mórz zatkniętej skale —
Dziś go ziele zarasta. Stara, obumarła
Długowieczną podłością ziemia się pożarła —
Walcząc o skąpe reszty płodów, się wysieczem:
Tu drobnych państw granice kreśli mieczem..."

І Федак чув біль і тугу рідної землі, рідного народу, якому грозить загладa, смерть! І він немов би слухає приказу таємної сили:

„Jak dawny sąd tajemny, w same królów trony
Zapozew przed sąd Boga wbił ostrzem sztyletu!"

І сталось, чого він не зробити не міг. Він був безсильний, він мусів! Пригадуєте собі, Високоповажані Панове Судді Присяглі, що він сказав? Сказав, що хотів звернути увагу всіх цивілізованих країв, і людий, і націй і правительств! І хотів звернути їх увагу не на себе, бо він ішов на певну смерть, а на свій край, на свій народ. Думав, був глубоко переконаний, що через те принесе йому кращу долю. І він і його вчинок зрозумілий для всіх, він зрозумілий навіть для нації тих, котрих він вважає за своїх гнобителів! Ви чули, ви бачили, ви переконались: серце його палає почуванням приязни для польського народа. Він йому признає всі права, він тішиться і радується з побіди його ідеалів, з його самостійности, з кольосального тріюмфу, з героїських подвигів того великого лицаря польського народу, що до котрого особи, його підозрівають о атентат! Бо він хотів вступити в його сліди, то для його був ідеал! Він хотів, щоби в лоча того народа станув також такий великий, лицар, герой! А чи памятаєте панове Судді: і пан воєвода Грабовскі зізнав, „że nie dał powodu do niezadowolenia, że nawet poczynił pewne przyrzeczenia" (— немов би при помочи przyrzeczeń можна було правити! —) і п. Прокуратор силкувався запевнити вас, що тут все добре, що всі задоволені, хоча забуває, що край є обнятий полумям недоволення, бунту, революції! І знов мені пригадується Словацкий:

„Podług ciebie, mój szlachcicu,
Cnotą naszą — znieść niewolę.
Ty przemieniasz ziemską dolę
W żywot ducha na księżycu...

І чи не тіж самі думи бушували в груди того молодого хлопця, які поет виразив словами:

„Bo ojczyznę mą w łańcuchu
Widząc, miałem tę pokutę,
Zem żadnego nie miał ruchu —
Czuł gorących, bo sam gorę,
Modlił się o czasy nowe
I o wrogów mych zwycięstwo,
Choć groziło mi męczeństwo
I w sąd... mogło pójść o głowę,
Bo ty nie myśl, że z anioły
Tylko boża myśl nadchodzi;
Czasem Bóg ją we krwi rodzi.

І питаю словами тогож поета:

„ Któż i gdzie zagroził nożem?
Któż i gdzie ci stanął sporem?
Możeś spotkał się z upiorem,
Z całym dawnem Zaporożem?
Możeś widział pochód głuchy,
Krzyki krwawe i namiętne,
I księżyce nad krwią smętne,
I sokoły w mgle, jak duchy?
Może tobie zastąpiły
W poprzek twojej sennej stecki
Same tylko ich mogiły
I ty zląkł się — wódz szlachecki!!
. . . . . .
. . . . . .
A ty zaraz: — w ręku kord,
W kołach przed nim cała wieś!
„Duch ten — krzyczysz — jest to rzeź!
„Duch ten — to czerwony mord..."
Nie mord, nie rzeź! — To...
Jakiś złoty husarz z dzida,
Jakiś krzyża kapłan świecki,
Z tęczy widzeń oderwany,
Znów powracał na kurhany —
A ty zląkł się — syn szlachecki!!

Duchy lecą i nie giną —
Czasem pełne znów czerwonych;
Czy ty jeden z przetraszonych
Ręką rzezi — gilotyną?
Skądże taka w tobie trwoga
I od ludu rów i przedział?
Prawdę mówisz? „ Nie na Boga,
Wiem, żeś prawdy nie powiedział!

Бо політичний атентат, як і кождий політичний делікт, то такий, котрий довершується не тільки з політичних мотивів, як каже п. Прокуратор, але також і для політичних наслідків, без якоїнебудь власної цілі. Під тим оглядом, як я мав честь вже раз згадати Високоповажаним Панам, в Европі з давних давен істнують певні вироблені поняття. Іще 1854 р. великий криміналіст і соціольог Celestin Jaquin Appelhof писав, що атентат на пануючого не підпадає під поняття скритовбийства, що атентат і компльот на життя монарха треба вважати політичним деліктом. А великий німецький криміналіст Ліпт каже: Es gibt kein politisches Delict, als den Angrif auf das Leben des Staatsoberhauptes.

А звісний Ломброво підчеркує високий альтруїзм політичного злочинця в протиставленню до егоістичних спонук звичайного злочинця. Він каже: „Політичного злочинця не вабить ні багацтво, ні пиха, ні краса женщини, а тільки високі ідеали Вітчини, релігії і науки. Вони відчувають живіще і скорше чим другі люде політичний і соціяльний гнет і тоскують за реформою, готові за ті свої домагання принести себе в жертву".

Недавно появилась праця одного з найбільш визначних криміналістів на тему: „Das politische Verbrechen", д-ра Гомбергера, котрий каже: „Politische Delicte sind Angriffe gegen den Staat, welche nicht aus einem verbrecherischen Willen und aus keinen gemeinen Triebfedern, sondern aus dem Gefühle entspringen, dass nach der Täters innerster Ueberzeugung die Tat notwendig sei für das Wohl des Vaterlandes und das Heil der Mitbürger". І чин Федака випливав з глибокого переконання, що він є конче потрібний для добра його суспільности, його нації, його держави. Не знаю, чи пп. Суддям присяглим відомо, що Бісмарк вважав як найгіршу категорію людей.. камердинерів. Але той Бісмарк пропагував перевагу і першенство сили перед правом, „Gewalt vor Recht", той Бісмарк виразив дуже велику і дуже правдиву думку, що вбийство, морд, виконаний на особі монарха з політичних причин, не заслугує на сотної части тої кари, як морд доконаний з користолюбя на камердинері. А питаюсь тепер Вас, що таке політичний мотив? На поняття політичного мотиву складаються дві складові частини, два елементи, а іменно: уява і почуття; почуття дійсної несправедливости, почуття утиску, а уява, що тільки через таке або инакше, докладно означену поведінку можна буде змінити відносини. Високоповажані Панове Судді Присяглі, я Вам навів найновійші слова найновійшої науки цивілізованої людськости. Ви пригадуєте собі, як тут зізнав Федак відносно до самого атентату; Ви пригадуєте собі, що він говорив, що коли би хотів був позбавити п. Воєводу життя, то міг був стріляти в голову, бо ціляє з того револьверу на 25 кроків у кореспонденційну листівку! Не зважаючи на це, п. Прокуратор находить чомусь можливим обвинувачувати мого клієнта не тільки у звичайному вбийстві, але й у скритоубийчому вбийстві. Він каже, що Федак доконав скритовбийчого морду, бо стріляв „z ukrycia, z tyłu, zatem w sposób zdradziecko podstępny, wśród tłumu!" Прошу ласкавих Панів, мені здається, що тут з тими поняттями і виразами є так, як з недібраною парою. Як „z tyłu", то чого ще додано „z ukrycia", бо як „z ukrycia", то чи не все одно, чи з переду, чи з боку, чи „z tyłu". А як „z ukrycia", то чому ще і „wśród tłumu". Чи „тлум", та ще тоді „тлум", такий тлум був для нього „ukrycie", чи він його укривав, — я також цього не розумію і тимбільше, як юрист і криміналіст дивуюся, що ті слова могли найтися разом. Приглянімося тепер, що це є звичайний морд, а що скритовбийчий морд. Морд — це є убиття чоловіка з наміром позбавлення його життя. Про скритовбийство говорить карний закон, що це є морд, który dokonywa się za pomocą trucizny, albo innym podstępnym sposobem". Питаюся, що це має значити „підступним способом?" Практика і наука говорить, який це морд в спосіб підступний і зрадливий. Я тут маю Панове Судді видання Нанця карного закона, де читаю ось таке оречення б. Найвисшого Касаційного Трибуналу б. Австрії з 24/6. 1876 ч. 4840: „Die Feststellung, dass der Getödtete bei finsterer Nacht unversehens aus einem Hinterhalte überfallen wurde, mag einen tückischen Ueberfall andeuten; das Merkmal des Meuchelmordes: dass der Mord in tückischen Weise geschah enthält sie nicht". Хтось напав когось в нічній порі неспостережено, з засідки. Напад є несподіваний, підступний, зрадливий. Але і чи доконання самого морду є таким самим? Як видите з цього оречення Найвищого Трибуналу в такій ситуації навіть теорія і практика не вважає, що істнував скритий морд! А щож доперва тут? Якіж є знамена скритого морду? Ясно, що убийник мусить скритися і що мусить виконати морд в спосіб для нападеного, для жертви зовсім неожиданий так, як це називається по польськи „z niespacka". І під тим оглядом наука карного права дає дуже вичерпуючі поняття. Великий коментатор до австр. карного закона Гербст каже, що скритий морд заходить тоді, коли морд доконано зрадливим способом, отже в такий спосіб і серед таких обставин, серед яких можливо було заховати осторожність і бути готовим до оборони, мати можність оборони.

(Продовження буде.)

*) Гл. „Свобода" чч. 38, 39, 40 з 15, 16 і 17 ц. м.

„OLKA“ 35. РИНОК 35.

Спеціяльний склад виробів трикотових і панчохових поручає на Ялинку і Новий Рік трикотове білля, светери, жемпри, шалі, панчохи, скарпитки, шовкові і вовняні рукавички і т. п. у всіх якостях — — — — гуртом! XX 2—2 Детайльно!

## Подяка.

В 1914 р. покликала мене доля на світову війну, де пережив я чотири роки, перейшов край від Тернополя під Краків, опісля Бескиди і Карпати, перейшов пів Мадярщини та цілий Тироль; не бракувало мене також над Адрійським морем та Пявою. Всі обовязки сповняв точно, був три рази тяжко ранений, за що обдарували мене медалями хоробрости. В 1918 р. вернувся я з Італії як підстаршина і з невигоєними ще австрійськими ранами пішов до української Армії, де сповняв чесно свої обовязки як український підстаршина, що зложив присягу на вірність своїй державі. І ніколи я цего не думав, щоби за чесний обовязок і за сповнення приказу свойого зверхника можна було стягнути на себе кару. І трафилася мені пригода: за те, що я дня 13. червня 1919 р. сповнив приказ свойого зверхника і роворужив польських міліціонерів в Слободі Золотій, за те окружний суд в Бережанах засудив мене за злочин з § 87 к. з, на 3 роки тяжкої вязниці з заостреним постом, темницею і твердим ложем. На підставі амнестії 1 рік дарували, а 2 роки пересидів я в голоді та холоді в мокрих тюремних мурах. Нині я скінчив свою кару, лишивши половину здоровля, виходжу до дому і з тієї нагоди складаю 1000 мп. на бережанських політичних вязнів.

Сердечну подяку складаю моїм славним оборонцям за їх чесну оборону, а іменно: д-ру Ганкевичеви зі Львова і д-рам Західному і Оберлендерови в Бережан. Особисту подяку складаю д-ру Михайлови Західному за те, що часто відвідував мене і помагав мені харчами, тютюном і грішми, що не забув також про мої імянини і відвідав мене, желаючи ліпших часів.

Сердечно дякую д-ру Бабякови і д-ру Коковському, що памятали за нас і післали харчів на Великодні Свята. Сердечно дякую Т. Старухови, що на Св. Вечір відвідав нас. Сердечно дякую п. Володиславови Білікови, директорови тюрми, а головно п. Йосифови Качмарському за їх людяне обходження зі мною.

Бережани, дня 23. грудня 1922.

*Михайло Юськевич.*

Присилайте передплату!

## НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

АДВОКАТ
Д-р ЛЮДВИК ЕНІС
відкрив канцелярію
XX при вул. Зиґмунтовській 12. 1-1

Віденські Auto-Lack
торби, несесери і манікіри
1136 поручає 8—10
„НЕРПА“
спеціяльний маґазин шкіряних виробів і приладів до подорожі
ЛЬВІВ, вулиця ЛЕҐІОНІВ ч. 11.
Будинок Земського Банку Кредитового

## ОПОВІСТКИ.

**Народний театр Тов. „Українська Бесіда“ у Львові,** (Шашкевича 5.). Второк. 26. XII. год. 7. веч. „ЦИГАНСЬКИЙ БАРОН“ оперета на 3 дії М. Штальера.

Білети продає раньше „Союзний Базар“, (дім „Дністра“) а в день вистави від год. 5 вечер каса театру. XXV, 3—3

—o—

**Замість бажань** з приводу іменин Вп. Дир. Миколи Заячківського складаю 5000 Мп. на Рідну Школу — Теофіль Прошицин. 1349 1—1

**Петро Лунь** будівельний підприємець в Знесінню, зложив на фонд Т-ва Українських Техніків „Основа“ у Львові 100.000 Мп. 1342 1—1

**Вичаз жертводавців, котрі зложили квоту 193.404 мп. на арештованих Українців** висланих дня 20. листопада 1922. р. через Позванський Банк Філію в Густі на рахунок Адміністрації „Діла“ до Земельного Гіпотечного Банку у Львові. в Мп., Вп. надрадник Комаринський 27.240, рад Йосафат Рубінович 27.240, дир. школи Балицький 27.240, адвок. д-р Михайло Станько 45.400, Міляновський 4.540, Іван Устіянович 18.160, учитель Білоус 4.540, Калужний 4.540, Микола Величковський 13.620, д-р Гринів 13.620, Сяня Рубінович 2.724, Кужиль Степан 4.540 1—1

**На „Рідну Школу“** зложили в мп.: Іван Попель 1000, Ілько Козяр 1000, Микола Козел 1000, Теодор Штокал 500, Дм. Сенейко 500, І. Мисак 500, В. Козяр за що щиру подяку складає Головна Управа У. П. Т. IX 1—1

**Партійний податок по 1000 Мп зложили зі Станиславова.** Радловський Еронім, Слободяник Іван, Стеткевич Арсеній, Шепарович Іван, Тимцюрак Володимир, Вашкевич Михайло, Висневський Кость, Віслоцький Омелян, Залеський Осип, Залеський Маріян, Коваль Іван, д-р Пушкар, Ульванський Омелян, Мізюк Роман, Шепарович Евген.

**Подяка.** Сею дорогою складаю Вп. „Комітетови політ. вязнів“, з окрема Вп. Паням Кондратовій і меценасовій Брикиничевій за їхні труди і опіку над береж. політ. вязнями в часі їхнього побуту у Тернополі. При сім складаю 10000 Мп. для пол. вязнів. — д-р Волод. Бемко. 1345 1—1

## ЛИСТУВАННЯ.

(Запити і відповіди).

Прошу о вістку про мойого мужа Івана **Тофана Павла**, 24. коломийського полку, який попав у російський полон 1914 р. Кошта нагорода після умови. Евдокія Тофан у Русові, п. Святин. 1358 1—2

## Дрібні оголошення.

ЖЕНЩИНА інтелігентна, молода, бездітна і совістна знаюча домашнє і сільське господарство глядає місце до заряду домом у священика вдівця, або тим подібне. Зголошення до адміністрації під „Посада“. 1350 1—1

КАВАЛЕР літ 38, брюнет, середнього росту, загально добрих прикмет, посісник з приходом місячним найменше 300.000 мк., навяже переписку з панною або вдовою від 24—32 літ; рівнож середнього росту милої та лагідної вдачі. Придане пожадане від 3—5 міл. мп. в цілі розширення підприємства. Ласкаві зголошення під „Механік“ до Адміністрації. 1347 1—3

АДВОКАТ д-р Стефан Мудрецький в Товстім місті (Tłuste) біля Заліщик потребує зараз справді рутинованого та до самостійного полагоджування діл спосібного кандидата. Рефлектуючі зволять подати свої услівя і рекомендації. Неприняті останутъ без відповіди. 1352 1—3

РУСАЛКА гарний малий календарик на 1923 р. в двох красках всюда до набуття. Ціна 3000 за 10 примірник в. „Як вести життя?“ ціна 2000 (з пересилкою 2.30.). Замовлення приймає: А. Окпиш, Львів Кадецька 4. 1343 1—5

УРЯДНИК державний, самітний, в середнім віці навяже поважно переписку в матрімоніяльній цілі з панною або вдовою. Бажане майно по можности в реальности, або з відповідною посадою. Зголошення слати на адресу: Poste restante, В. Краєвскі, Фриштак к. Ясла 1356 1—2

ОЖЕНИТЬСЯ професор гімн. з старшою панною або бездітною вдовою, а то брунетою, милою, інтелігентною і багатою. Сам також посідає маєток. Річ серіо. За дискрецію ручиться. Фотографія пожадана. Відповідь до 15. січня до адміністрації „Свободи“ під „Fore“. 1355 1—2

МАРКИ ЗАКОРДОННІ, збірки, запаси стало купує Евг. А. Щербак, вул. Вроновська 10. 1099 8—20

БАНДАЖИСТ Поляченко Самбір Ілюстровані цінники даром. 994 17—30

Важне для торговель паперу!!!
Всілякі роди бездеревного паперу середного, концептового, друкового, пакункового, рисункового, коліроного (на свята), мапок і листового паперу по конкуренційних цінах доставляє
„АТЛЯНТІС“ Т-во для торговлі папером, спілка — — з обмеженою порукою — — у Львові, вул. Янівська 16.
1354 Замовлення з провінції полагоджується відворотно. 1—4

Ширіть Наш часопис!

ПЕРЕДСВЯТОЧНА ЗНИЖКОВА ПРОДАЖ!
СВИТКИ XX. 1—2
РАҐЛЯНИ ФУТРЯНІ
МАРИНАРКОВІ УБРАННЯ
ОДЯГИ ЖАКЕТОВІ
ЗИМОВІ ПАЛЬТА
в маґазинах мужеської, жіночої і дітячої конфекції — — — — — — ЙОСИФА ВЕРНЕРА
ЛЬВІВ, вулиця ТРИБУНАЛЬСЬКА 6.

ЛЕКЦІЇ або иншого заняття глядає правник вернувший з полону. Зголошення під „правник“ до адміністрації „Свободи“. 1346 1—1

ОЖЕНИТЬСЯ лікар з панночкою або молодою вдовою. Услівя: здоровє, майно, фотографія пожадана. Річ серіо. За дискрецію ручиться. Відповідь до Адміністрації тільки за вказанням 1000 мк Ч. 216.905. 1319 3—3

## ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

КРАЄВИЙ АДВОКАТ І ОБОРОНЕЦЬ в КАРКИХ СПРАВАХ.
д-р Іларій Бачинський
вийшовши з тюрми веде канцелярію як передше
в СТРИЮ, вул. Потоцького 15, біля почти.
1287 5—6

„Самоохотник“
ПІДРУЧНИЙ КАЛЕНДАРИК
на рік 1923.
Ціна 300 Мп.
Кождий хто не хоче стратити рахубу часу мусить його мати.
ЧЕРВОНА КАЛИНА,
1327 а) Львів, Марка 20. II. пов. 1—2

На зимові вечори
поручає істовичні повісти (давнійших і новійших наших авторів), народні оповідання, світові романи, збірні видання творів українських і чужих клясиків, як також наукові твори в нашій і чужій мові
ІВАН КАЛИНОВИЧ, ЗОЛОЧІВ
Цінники і катальоґи висилає за надісланням 500 Мп. почтовими значками. При замовленнях прохається надіслати завдаток.
1353 1—10

## Надзвичайні Загальні Збори

**СТОВАР. „ГОСПОДАРСЬКА ТОРГОВЛЯ“**

стовар. зареєстр. з обм. порукою в Угнові відбудуться, дня 28. грудня о год. 4-тій по полудни в помішканю чит. „Просвіта“ в Угнові зі слідуючим дневним порядком:

1) Відкриття Загальних Зборів,
2) Відчитання протоколу з попередніх Загальних Зборів,
3) Зміна статута, в цілі узгіднення його з постановами нового закона про кооперативи.
4) Внески і запити.

О скільки о год. 4-тій не зійдеться приписане статутом число членів, то другі Загальні Збори відбудуться там-же о год. 5 тій з тим самим порядком дневним.

1344 НАДЗІРНА РАДА. 1—1

## ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

**Тов. „Міщанська Каса“ в Перемишлі**

відбудуться дня 5-го січня н. р. о годині 5 і пів по полудни в льокали Товариства з слідуючим порядком обрад:

1) Відчитання протоколу з останніх Загальних Зборів.
2) Звіт Управи за послідний рік.
3) Розділ чистого зиску.
4) Зміна цілого статута.
5) Вибір Надзірної Ради.
6) Затвердження внесення Надзірної Ради що до іменування Управи.
7) Внесення і запити членів.

Коли би о висше визначеній порі не зійшлося потрібне число членів, відбудуться слідуючі Заг. Збори з тим самим порядком обрад в тім самім льокали, того самого дня о год. 6. по пол.

ЗА НАДЗІРНУ РАДУ:
Ол. Ярема, предсідатель. Вол. Ропіцький, секретар.
1332 3—3

Ширіть наш часопис!

ВЕЛИКА СВЯТОЧНА ПРОГРАМА!
КІНОТЕАТРИ
КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА
висвітлюють від неділі 23. грудня н. р. захоплюючу сучасну драму в 5 діях п. з.
„За кулісами Монте Карльо“.
В головній ролі славна драматична краса ЕЛЛЕН РІХТЕР.

**Саля Руководільничої Палати**
XX 1—2 ПЛОЩА СТРІЛЕЦЬКА.

— Небавом відкрите першорядне —
**Кіно „Штука“**

Саля прегарно уряджена. — Фільгармонійна орхестра. — Центральне огрівання. Буде висвітлювати виключно першорядні програми. День відкриття буде оповіщено афішами і в часописах.

**Хто має на продаж**
ПАРТЕТУРУ ОПЕРИ
**„КАТЕРИНА“**
М. АРКАСА
буде ласкавий зголоситися до Wolod. Jarema 129, E 7 str. Nev York City America. 1328 3—3

**Друкарня і фабрика печаток І. ФРІДМАНА**
ЛЬВІВ, ВУЛ. СИКСТУСКА число 2 і 4
виготовляє гарно і дешево всякі друки та печатки.
XXIV. 0—0

**Чар елеґантної жінки**
Маґазин новостей для Пань відкрито в Пасажі Мончяша.
1348 1—3

КАЛЕНДАР-АЛЬМАНАХ
**„ДНІПРО“**
Ціна 2.500 Мп.
З пересилкою 300 Мп дороще.
Рецензії в пресі дуже прихильні. (Літ.-Наук. Вістник ч. 8. — Український Голос ч. 48).
Продається у всіх книгарнях.
Адміністрація Календаря-Альманаха „Дніпро“, Львів, Ринок 43/1
1351 Можна за післяплатою. 1—2

**Кожухи сільські**
продає гуртом та поодиноко
Повітовий Союз Господарсько-Споживчих Кооператив
кооп. з відп. уділ. 1341 1-2
СТАНИСЛАВІВ — Собіського 28.

**Купуйте Календар**
Хто ще не має Календаря на рік 1923 хай спішить з замовленням, бо наклад вичерпується! Календар Червоної Калини — це найкращий святочний дарунок!
Замовлення по ціні 2000 мп. за примірник з пересилкою 2200 мп. — слати Червона Калина, Львів, Марка 20/II.
**Червоної Калини!** 1357 (6) 1—6

**ЦЕРАТИ** відпрасовані і на метри
фіранки, портієри, хідники, дивани, лінолеум
капи на ліжка, обруси, меблеві матерії, матерани і сінники, сторк до вікон
**ТАПЕТИ** в найбільшім виборі поручає
XXIV. 8—9
**Е. КІЧАЛЕС І А. МАРҐУЛЕС**
Львів, вулиця Сикстуська ч. 18.

**За винагородою!**
Володимир Гурко, підхорунжий У. Н. А., виїхав в жовтни 1919. на В. Україну з табору в Deutsch Gabel через Румунію — хто знає що про нього, зволить повідомити Заряд школи в Ябліці нижній п. Турка н. Стр. — Закордонні часописи проситься о передрук! 1315 3—3

**Машини до шиття**
найновіших системів складові їх части, приклади до кравецтва та до ручних робіт поручає АЛЕКСАНДЕР МАЛІМОН, склад машин до шиття Львів, Валова 11а.
Також ремонт машини до направи. 1087

**Дуже важне для реміґрантів до Америки.**

**ЕВРОПА-АМЕРИКА 4½ ДНЯ через Океан.**

**ЕВРОПА-КАНАДА 4½ ДНЯ через Океан.**

КОРАБЕЛЬНЕ ТОВАРИСТВО
**„WHITE STAR LINE“**
(ЛІНІЯ БІЛОЇ ЗОРИ)

**Кождий, хто хоче повернути до Америки,** незалежно коли прибув до краю і чи має американський пашпорт, **нехай зголоситься до наших бюр** і одержить потрібні вказівки для одержання візи Американського Консуляту на виїзд до Америки і буде висланий без труднощів до місця виїзду в Америці. 1—1

**„WHITE STAR LINE“**
**ТЕРНОПІЛЬ, Тарновського 5. і ЛЬВІВ, Городецька 36.**
УВАГА: Спішіться, бо кількість реміґрантів до Америки є на вичерпанню.

**Стій!!! Куди йдеш???**
Іду до фірми:
**МАЛЬВІНА ІММЕРҐЛІК**
ЛЬВІВ, вул. Ягайлонська 17.,
котра поручає по конкуренційних цінах ліпші найкрасші ДАРУНОК НА ЯЛИНКУ, ґрамофони, плити найновіших знать, скрипки, мандоліни
XX. і т. д. і т. д. 7—7

**ПОЗІР!**
Всі купці, що мають склепи по селах, а всі инші, що хотять заложити собі склепи в селі, хай удаються з довірям до знаної і від літ існуючої фірми
**Маврикія Кляйна**
КОЛОМИЯ, РИНОК ч. 30.
(у власнім домі, біля міської торговоі галі),
де можна набути всякого рода кольоніяльні товарі, делікатеси, всякого рода овочеві напитки, великий вибір овочевих вин, воскові і парковні свічки та взагалі всілякі товарі першої якости і по так дешевих цінах, що зможуть по селах відпродавати ці товари по тих цінах, по яких продають купці в Коломиї, заробляючи на тім дуже добре. — Початкуючим з охотою служиться радою і помочю. — Кождий інтересований нехай в потребі удасться лишень до фірми 0—12
1122
**Маврикій Кляйн**
Коломия, Ринок ч. 30

**Еміґранти, що не можуть виїхати до Америки,** (Сполучених Держав) або до Канади, можуть без всяких перешкод виїхати
**до КУБИ.**
Всілякних інформацій уділяє даром
**„HOLLAND-AMERICA LINE“**
ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 24. (давніще вулиця Городецька ч. 101.)
Пасажирі до Львова можуть вступити по інформації до нашого бюра
XXI. 8—8
**Городецька 91.**

**Пишіть по цінник до**
**Ліярні дзвонів К. ФЕЛЬЧИНСЬКОГО**
**в Тернополі**
вул. Тарновського 64.

**Для МЛИНІВ, ТАРТАКІВ**
ян також всякого рода ПРОМИСЛОВИХ ЗАВЕДЕНЬ поручає по найдешевших цінах комплетні електричні уряджения, динамо, мотори, електро-телефони, жаровіки **Бернард Панцер** ЛЬВІВ, — вул. Коперника 17.

5.000 кґ. Фірма докінчує відливання дзвонів ваги 5.000 кґ.

# Двіста дзвонів

з металю передвоєнної якости, в вазі від 20 до 500 кґ. посідає на складі Фірма Братів Фельчинських в Калуши та Перемишлі. — Куплені дзвони можуть бути того самого дня вислані залізницею.

## Всечеснійші Уряди Парохіяльні та Хвальні Уряди Громадські.

Вже сто десять літ минає від часу основання нашої відливарні дзвонів.

Фірма наша через протяг так довгого часу заосмотрила не тільки більшу часть Галичини в дзвони, але також і заграницю, а спеціяльно наших земляків в Америці.

Щоби П. Т. переконати о якости дзвонів то є о їх тревалости, о якости металю, голосі, гармонії та о артистичнім виконанню їх, та що відливається дзвони лише з передвоєнного металю першої якости, котрий спроваджується з заграниці (Англії) свідчить нище поданий передрук листів похвальних та свідоцтв.

Сокаль 19. XI. 1922.

Отцим складаємо фірмі „Ліярня дзвонів Братів Фельчинських в Калуши і Перемишлі прилюдну подяку за виляття для церкви Св. Апостола Петра і Павла в Сокалі дзвона в вазі 600 кґ., який зі згляду на гармонійний голос як і артистичне виконання заслугує на повне узнання. Фірму цю можемо совісно припоручати Хв. Церковним Комітетам при евентуальнім замовленню дзвонів.

За зарядъ церковного майна *о. Іван Волосянський* парох, *Яким Лихограй, Антін Книш, Петро Гуда* провізори.

П. Т. Братя Фельчинські
Ліярня дзвонів
в КАЛУШИ.

Отсим почуваємось до милого обовязку подякувати Вам за закуплені у Вас дзвони. Дзвони сі мають милозвучний і гармонійний голос і дуже чарують око своїм артистичним виконанням.

З приємностю стверджуємо, що достава дзвонів наступила точно в означенім реченци, а що найважнійше, що в сплаті належитости пішли Ви нам на руку, розложили належитість на догідні для нас рати а навіть чекали нам поза реченець платности.

З сеї причини поручаємо горячо Вашу фірму, а дякуючи Вам щиро, пишемось, з високим поважанням

Комітет Церкви св. Спаса
в Дрогобичи.

Кружок краєвого Товариства „Сільський Господар" Дрогобич-Задвірне. — Читальня „Просвіти" надвірнянського передмістя в Дрогобичи. — Господарсько-споживча спілка торг. „Єдність" кооператива з обмеж. порукою в Дрогобичи вул. Стрийська. — Спілка ощадности і позичок в Дрогобичи Задвірна) стоваришення зареєстроване з необмеженою порукою. — Крім сего слідує 20 підписів.

Кривотуля стара, п. Отинія
28. VII. 1921.

До Фірми Ліярня дзвонів Братів Фельчинських в Калуші.

В червни сего року доставили Ви на замовлення парохіян з Кривотул Нових для їх церкви чотири гармонійні дзвони в тонації Es-dur.

Сею дорогою складають Вам замовивші заслужену подяку за добре виконання — особливож за широкий тон Es. Яже з своєї сторони зачистість тонів в акорді у кождого з них прямо удивляюсь, що при дзвонах могло то так удатись — неначе би то були лиш струни доброго фортепяну, а не цілі маси металю.

Ту заяву можете зужиткувати до друку коли таке коли публикуєте, а хто уважав би то за неправду, нехай пересвідчиться наочно.

З поважанням
*Володимир Микитин*, парох.

Саджава, почта Богородчани
11. XII. 1921.

Високоповажані Панове!

Одержавши грамоту від Владики благословив я спроваджені дзвони дня 26. XI. ц. р. і того дня витягнено їх на дзвіницю.

Мельодійний - гармонійний звук дзвонів стягнув в слідуючий день (т. є в неділю 27. XII.) множество народу з трьох громад належачих до парохії. Я не міг налюбуватися барвою голосу. Народ був одушевлений.

На цім місци почуваюся іще раз до милого обовязку зложити в імени громадян щиру подяку за надзвичайну солідність при виляттю дзвонів.

Остаю з високим поважанням
*о. Симеон Лукач.*

Липовиця, п. Долина 30. II. 1922.

Високоповажані Панове!

З правдивою приємністю доношу Вам, що дзвони, котрі Ваша фабрика доставила для нашої церкви в Липовици, як також вже перше доставлені мені дзвони до церкви в Вістові і Бабині, мають дзвінкий і приємний голос, защо я мої прихожане єсьмо Вам дуже вдячні.

З чистою совістю можемо всім поручити Вашу фабрику.

З поважанням
*о. Николай Клиновський.*

Білівці, п. Козачівка 27. V. 1921.

Високоповажана Фірмо!

Посилаю решту грошей за дзвони куплений дня 7. V. 1921.

В імени парохіян складаю Вам щиру подяку, бо Ваш дзвін є голосний і гарно виконаний, так що ми навіть не сподівались, щоби Ви тепер могли так добрий матеріял мати.

З поважанням
*о. Семен Гребенюк*, парох.

Грабівка, п. Петравка 17. III. 4922.

До Високоповажаної Фірми
Братів Фельчинських
в Калуши.

Чотири дзвони куплені у Вас є гарно викінчені і незвичайно добре уложена гармонія.

Голос дзвонів пригадує цілковито передвоєнних дзвонів.

Парохіяне мої є дуже вдячні для Вашої фірми, бо ціна була дуже низька, а памятку будуть мали на довгі літа. Люде приходили з инших сел і тож за моїх парохіян приміром купили громади Петранка три дзвони, Лесінка три, а Угринів чотири.

О скільки подибуюсь з моїми сусідами всі дуже хвалять і поручають Вашу чесну і солідну фірму.

Нехай Бог допомагає в Вашій чесній праці для хвали Христової.

Позістаю з глибоким поважанням
*о. Д-р Теодор Левицький*, парох.

Чарґів, п. Букачівці 12. III. 1922.

Високоповажаний Добродію!

Я у Вашій поважаній та дуже солідній фірмі закупив був дзвін ще тамтого року, коли я був адміністратором в Мартинові новім. Дзвоном сим люде дуже вдоволені позаяк він з передвоєнного матеріялу і голос його дзвінкий і приємний.

Тепер я в Чаргові і потребую нових дзвонів з передвоєнного металю.

З поважанням
*о. Стефан Ковалів*, парох.

Голинь, п. Калуш 1. III. 1922.

До Хвальної Фірми
Братів Фельчинських в Калуши.

Сим потверджую отримання чотирох з Вашої фірми. Заразом заявляю, що ми з них вповні вдоволені. Вони визначаються добірністю матеріялу і гармонійним звуком, так що не лише ціла громада Голинь, але всі сусідні громади з усяким признанням виражаються о них.

З огляду, що Ви сі дзвони достарчили нам точно, по приступній відносно ціні, та під догідними для нас услівями, одноголосно виражаємо Вам наше признання і подяку та поручаємо Вашу фірму всім Отцям Духовним, Братствам церковним і Урядам парохіяльним.

З поважанням
*о. Теодор Богачевський* парох і декан.

Церкові провізори:
*Юрко Гладенський Ю. Христонько Никола Романишин* нач. громади.

Ковалівкак. Монастириск 17. XII. 1922.

П. Т. Ліярня дзвонів
Братів Фельчинських в Калуші.

Комітет парохіяльний в Ковалівці ad Монастириска складає подяку за куплений дня 18. II. ц. р. дзвін із Вашої фабрики. Людям голос подобався, є задоволені і одночасно з тим письмом присилається три перекази почтові на суму 75.000 М., котрі купуючи в дни 18. II. не доплатили.

З поважанням
*о. М. Красицький*, парох.

**УВАГА: На многочисленні запити, чи дзвони, котрі якась фірма розвозить фірами по селах Сх. Галичани, ніби-то походять з нашої ліярні — відповідаємо, що наша стара загально знана фірма таким способом на послугуватьва, жадних аґентів по ярмарках не висилає, а крім Калуша та Перемишля нігде ліярні не має.**

# Ліярня дзвонів БРАТІВ ФЕЛЬЧИНСЬКИХ у Калуши та Перемишлі.


За редакцію відповідає Ол. Кузьма. З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок 4.

Ч. 47. Почтову належність оплачено гуртом.

По конфіскат. — наклад другий.

Львів, четвер 28. грудня 1922

Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.

Конто почт. щад. 143.322.

Адр. тел.: „Свобода" Львів.

Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.

Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА

Місячно в краю 3900 Мп.

ЗА ГРАНИЦЕЮ:

В Америці 1 дол., Франції, Голландії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 ліра, Німеччині 5000 н. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 50 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 5.000 мп. Зміна адреси 100 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 200 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

## Нарада мужів довіря трудової партії.

На днях відбулися наради мужів довіря Української Народньої Трудової Партії. Заступлені були отсі повіти, згл. судові округи: Дрогобич, Стрий, Калуш, Войнилів, Станиславів, Снятин, Коломия, Рогатин, Надвірна, Рудки, Комарно, Тепіль, Збараж, Любачів, Богородчани, Яворів, Золочів, Бережани, Львів і Перемишль.

Після основного реферату про політичне положення обговорено всі справи, звязані з виборами і бранкою.

Всі представники провінції одностайно підчеркували прекрасну поставу народніх мас, а за слабу активність сільської інтелігенції: священства і учительства. Є повіти, в яких не має ні одного активного учителя ні священика. Тому вирішено звернутися до сільської інтелігенції з зазивом вийти у власному її інтересі зі стану пассивности.

„Народній Комітет" стрінувся на нараді з загальним признанням за свою успішну діяльність.

Якнайострійше осуджено калюмніяторські спроби з боку непочитальних типів на поодиноких наших діячів. З пошестю очорнювання рішено розпочати безпощадну боротьбу.

Окрему увагу присвячено на нараді справі преси, яка потрібує якнайбільш видатної помочі з боку зорганізованого громадянства. Про це мають подбати повітові організації партії, про це повинні тямити й поодинокі члени трудової партії.

Крім сього обговорено справу Народнього Зїзду.

**Платіть партійний податок!!! Присилайте на адресу! „Краєвий Союз Кредитовий" у Львові, Ринок 10., вкл. нн. ч. 5.000. Жертводавці повище 500 мп. будуть оголошені поіменно!!**

## Клемансо -- Поанкаре й Льойд Джордж.

II.

Познайомившись із змістом палкої статті Льойда Джорджа, розуміємо швидкість, з якою Поанкаре поспішив і собі забрати голос у цій справі. І так, офіціяльна агенція Аваса оголосила довгеньку заяву теперішнього премера Франції, заяву, яка починається ось яким уступом:

„Аргументація" Льойда Джорджа буде для усіх Французів великою несподіванкою. Його вихідна точка погляду є настільки неправдивою, що викликує запит: яким це робом такий досвідчений політик міг зробити таку дивну помилку? Англійський бувший премер каже, що є у Франції велика партія, яка хоче анектувати лівий беріг Рейну. Така партія істнувала завжди лише в уяві Льойда Джорджа. Ніколи ні один міністер Франції, ані її уряд, ані хочби сенатор чи парляментський посол не висловив такого нерозумного державного погляду. Це хід думок, який ніколи не повстав у голові когонебудь, хто грав у нас хоч би найменшу політичну ролю. Коли Льойд Джордж дійсно вірить, що істнує у Франції така партія, яка мала би у своїй програмі тую анексію, то він бореться проти вітряків".

Переходючи до справи французько-англійської угоди, про яку казав Клемансо й Льойд Джордж, Поанкаре впевняє, що текст договору, запропонований Льойдом Джорджем у Каннах, був „цілком ілюзоричним". Він був односторонній та не мав характеру рівноварнісного союзу. Угода предбачувала для себе термін 10-ти літ, себто час коротший, ніж той, що є призначений на тимчасову обсаду лівого берегу Рейну. От ж моглаб вийти небезпека, що згода могла вірвати ся в хвилиною, коли саме вона могла би пригодитися. Договір нічого не предбачував на випадок посереднього нападу з боку Німеччини, як нпр. нападу на Польщу. Він не полягав на ніякій військовій гарантії. Тому що Л. Д. не допустив до такої гарантії, французький уряд жадав, щоби договір предбачав постійний звязок поміж обома генеральними штабами і тому 1. лютого ц. р. було вислане до Льондону відповідне меморандум. Але Л. Д. дав тоді зрозуміти, що з підписанням договору треба підождати до часу французько-англійського порозуміння відносно генуенської конференції, справи Близького Сходу й питання Танжеру. Конференція у Генуї не вдалася не з вини шейтана, ані французького уряду, ні депеш, які діставав Барту, але тому, що погляди Льойда Джорджа мали мало спільного з реальними фактами. Східні справи взяли инший оборот, ніж сподівалися цього Константин, Гунаріс і Льойд Джордж і воно вийшло дуже на користь світовому мирови. Питання Танжеру залишилось на боці. Коротко кажучи, твердження, що Франція колинебудь одкинула гарантійний договір, не відповідає правді. Франція хотіла лише, щоби договір мав познаку реальної дійсности та не був протичинником, залежним від французької політики в Генуї чи на Сході.

„Усі твердження й висновки Л. Д. полягають на давній психольоґічній помилковости, на якій оснувується весь його льоґічний процес. Як що він, Л. Д., вірить, що у Франції є імперіялістична й анексіоністична партія, тоді цілком зрозумілим стає його становище, яке він займав відносно Франції чи то у Версаю чи то пізнійше; і треба хіба подякувати йому, що він не пішов дальше у своїх вимогах. Він міг би був пропонувати нам ждати аж до безконечности на добру волю Німеччини відносно справ обезброєння і відшкодувань та ні один день не тримати на німецькій землі ні одного вояка. Л. Д., який є дуже розумною людиною і добрим тактиком, не хотів іти так далеко; але він не спатиме спокійно так довго, аж поки добуде свою мету. Але простійше було би не вірити в марева й не приписувати Франції ніяких плянів, яких вона не має й ніколи не мала колиб Льойд Джордж став свідомим цієї правди, то він найшов би знову душевний спокій і стримався би від клевети, киданої у бік союзної країни".

Як бачимо — Льойд Джордж почув гострі й рішучі слова, так гострі, що він не міг недочути їх та залишити мовчанкою. Отож негайно, в половині грудня ц. р., появилася у світовій пресі (за американською агенцією „Юнайтед Прес Ексчейнджі" та англійською „Дейлі Хронікль") така широка „Відповідь панови Поанкаре", що ми можемо подати її зміст хиба у найкоротшому й найбільш загальному вигляді та навести тільки найважнійші місця.

Розбиття льондонської конференції і вимоги, які поставила на ній Франція, а саме: обсада єдиних вартісних німецьких вуглекопів, — є найкращим доказом (каже Л. Д.) на доцільність і дочасність перестороги, яку він, Льойд Джордж, підніс голосно перед цілим світом. „На якій основі полягає моє твердження?" питає Л. Д. і відповідає ось як: „Вона є дуже добре відома всім учасникам мирової конференції. Змагання до Рейну творило тло всіх маневрів на протязі тижнів і місяців. Чи мова йшла про Союз Народів, про німецьку фльоту чи про статут Фюми — ми знали, що на діло річ у Рейні. Скільки жадатиме Франція? так стояло питання з одного боку, а з другого — на скільки ми союзники дамо свою згоду?"..

„...Але досвіди, які не були протоколовані, є мало вартісними свідками. Чи є наглядні докази. Ось деякі з них: Істнувала партія, яка вважала Рейн єдиним природним кордоном Франції — сильна партія — сильний побірник її — під багато оглядами найсильнійший у Франції — маршалок Фош".

Пригадавши незабутні заслуги цієї людини для Франції, його геніяльні прикмети, величезну популярність і значіння, яким користувався маршалок Фош у Франції, Льойд Джордж нагадує його виступи у справі Надренії. „Він говорив дуже багато про рейнський кордон і, очевидно, я не в силі всього того цитувати. Я хотів би вийняти з його численних промов у цій справі кілька характеристичних місць. Дня 19. березня 1919. р. появилося в льондонському Таймсі інтервю з маршалком Фошом. Наводжу найважнійші уривки: „І ось тепер, коли ми дійшли до Рейну, мусимо там залишитися" казав маршалок сильно підкреслюючи свої слова: „Це є наша й ваша єдина забезпека... Демократії, як наша, потрібують сильні військові кордони. Майте на увазі, що тих сімдесять міліонів Німців будуть завсіди небезпекою для нас. Не вірте явищам менту. Їхній справжній характер не змінився за чотири роки. За пятдесять літ вони будуть такими самими, що й сьогодні".

Маршалок Фош розгорнув велику мапу. „Бачите, сказав маршалок, позаяк цього кордону нема ніякої природної перешкоди. Чи ми можемо втримати тут Німців, коли вони знову нападуть нас? Ні. Але тут! тут! тут!" І він вдарив олівцем в голубий Рейн. „Тут мусимо стояти на поготові стрінути нашого ворога. Це є танець, який треба здобути. Коли Німці стрібують силою перейти Рейн — го! го! Але тут" і він вказав на лінію, зазначену олівцем, яка йшла на північний захід від Льотарингії через долину Заар аж до бельгійської границі — „тут нічого нема..." І потім марш. Фош доказував, на скільки Рейн вимагає менше військової сторожі, від визначеного мировим договором політичного кордону.

Докладнійше розвивав маршалок Фош свою доктрину в офіціяльному меморандумі, яке він, як головний вожд союзних армій, передав був Клемансо. Там писалось, що сама природа придумала Рейн, як єдину перешкоду на шляху німецького насильства, що преться на Захід.

„Німеччину треба примусити, щоби шанувала цю перешкоду. Відтепер Рейн буде західною границею германських племен..." Марш. Фош повторив це своє домагання в пізнійшому меморандумі. Учасники мирової конференції пригадують собі виступ марш. Фоша в травні 1919 р. Марш. Фош не є й не хоче бути політичним діячем. Але його політичний вплив такий величезний, що він повалив найбільшого політичного діяча Франції. „Це був марш. Фош, що його ворожнечість спричинила упадок Клемансо при президентських виборах 1920 р. Як би він не вмішався був, то Клемансо був би сьогодні президентом Франції..." „...Гнів маршалка Фоша і його могучого сторонництва звернувся проти п. Клемансо тому, що цей останній під натиском союзників відмовився від французької рейнської політики. Тардіє, один з найвизначнійших міністрів кабінету Клемансо, який, як відомо, у найтіснійшій співпраці з своїм шефом брав участь у стилізації мирового договору, оголошує в своїй книжці документ, який передав союзникам 12. березня 1919 р.: „В загальному інтересі мира й на те, щоби запевнити активність Союзови Народів, західний кордон Німеччини встановиться на Рейні. В

Пр. 482.22. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові, вслід на внесок Прокураторії Державної, що зміст часопису „Свобода" ч. 10 з дня 10. грудня 1922. в статті під заголовком „П... посол і його рідня" а) в уст. ні від слів „шастає" до „сойму", б) від слів „а тепер" до кінця містить в собі єство злочину з § 87 з. к. узнав доконану 9. грудня 1922. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думі § 493. процедури карної заказ дальшого розширювання того друкового письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторові тої часописі, щоби се рішення помістив безплатно в найблищім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. грудня 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за перестуство на гривну до 40 Мп. — Львів, дня 19. грудня 1922.

(Підпис нечитаний.)

звязку з цим Німеччина резиґнує з своєї суверенности над лівобережними Надренськими землями б. Німецької Держави, а також із усякої митної унії з цими землями". Отже тоді і Клемансо заступав погляди рейнської партії. Пізнійше відмовився від них, за що спокутував втратою президентського посту. Офіціяльний хронікар-історик мабуть теж терпів на цю хворобу бачити привиди, під впливом котрих він (Л. Д.) написав свою першу статтю. Бо в анналах за 1919/20 р. можна читати: „...Сторонники Клемансо вневняли, що умови версайського договору вийдуть Франції на добро. За те його противники заявляють, що він занадто далеко поступився американському й англійському поглядови, та що мировий договір не є задовольняючий, особливо що торкається репараційних запорук та питання французьких східних кордонів. Адже треба завсіди мати в тямці, що велика частина німецької загальної думки жадала встановлення рейнської лінії східним кордоном Франції. Можна би навести безмежну кількість доказових прикмірів на правдивість цього факту. Між иншим характеристичною новинкою є оклик Пуанкаре відчас його промови на урочистости приняття маршалка Фоша до Академії: „Ах пане маршалку, чому Вас тоді не послухали?!"

Ліворейнські провінції мали творити „незалежну" републику. Але яка це мала бути незалежність? Всі німецькі старшини мали покинути край. Всякий промисловий і торговельний звязок з Німеччиною мав бути порваний. Край найшовся би у владі чужинецьких французьких військ. Чоловіча молодь булаб примушеною вступити в ряди французької й бельгійської армії. Доля краю булаб рішена на підставі порозуміння між Францією, Бельгією і Люксембургом. І це все не означає анексії! Колиб принято було цей плян, то воно булоб глупотою та злочином, за який відпокутував би згодом весь світ.

На прикінці своєї „Відповіди" Льойд Джордж виправдує себе з закиду, що, мовляв, він є ворогом Франції. Він нагадує, що заступав погляд необхідности тісної співпраці Англії з Францією вже тоді, коли в Англії належало до доброго тону поклонятися німецькому мілітаризмови.

„Підчас війни я ставив двічі моє становище премієра на карту, домагаючися підпорядкування англійської армії французькому головному командуванню". Часто наражувався свойому громадянству за те, що вступався французьким вимогам. „Але не можу йти так далеко, щоби признавати доброю політику, яка загрожує мирови всього світа, дарма, що воно може є до вподоби частині того народу, до котрого я завсіди відносився з найвисшим подивом".

Отак кінчається друга частина полєміки поміж тими, із котрих одні може вже одіграли свою ролю керманичів світової політики, а инші завсіди ще мають можливість рішати про долю міліонів людей. Бачимо, що у другій своїй статті Льойд Джордж заторкнув знову нові особи, м. и. не тільки маршалка Франції Фоша, але й Тардіє, — політика, імя котрого саме знову появилось на сторінках газет, як кандидата на пост Пуанкаре, котрий мабуть вже задовго є премієром. Тому можна сподіватися, що дискусія не закінчена і з тим більшим зацікавленням ждати дальшого її розвитку. (ір).

**Присилайте складки на пресовий фонд на ин. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —**

# Ясне memento

**(Лист з Волині)**

Недавно оце повітовий староста в Луцьку п. Подоскі в обідній фесіб, підступом добув від місцевого жидівського рабіна заяву про підступ, погрози і т. п. з боку аґітаторів листи ч. 16, що працювали серед... жидівства! При підписуванню рабіном згадуної скарги-заяви, йому — як особі, що не знає польської мови — староста відчитував зовсім инший папірець. Справа про це шкрайство представника влади передана прокураторови. Повітовий же староста з Володимира п. Маляновскі мститься за вибори в такий спосіб: Майже всі начальники сільських громад, котрим годі було закинути виборчі „зловживання", були заарештовані (без обявлення навіть причини), як пізнійше виявилося — ніби за байдужність при збиранню податків. Той самий таки Маляновскі, в асистенції „саморжондового" референта та поліції, зараз по виборах впав до громадського уряду с. Грибовиці й відчитуючи Жидів послів по листі ч. 16 з усієї Польщі, переконував зібрану громаду про нечуваний обман з Волині, мовляв, вибрано самих Жидів, а всі ті кандидати українського походження, за грубі гроші вгодились бути підставними особами... Та ця штучка не вдалася; населення не повірило й протесту з того приводу (як до цього штовхав Маляновскі) не подало.

Подібні експерименти мають місце й у инших повітах Волині. Всі ті обвинувачення щодо українських аґітаторів настільки безпідставні, що не вартоб і реаґувати на це. Бо як могло щось подібне статися, коли й адміністрація, й поліція, й уряди самоуправи, й виборні обводові комісії були в польських руках.

Не нам виправдувати себе що до закидів всяких „злочинів". Робить це за нас один з „кресових" діячів п. Сумовскі, містячи в чч. 344 і 345 часопису „Ґазета Варшавска", органі ендеції, величезний свій допис під назвою „Nasze rządy na Wołyniu". Той п. Сумовскі освітлює становище Волині досить правдиво. За неможливістю дати місце в нашому часописі для вище зазначеної статті, наводимо в дослівному перекладі деякі уступи.

„Серед селян втерлося пересвідчення, що без хабара ніщо не дасться зробити в польських властей...

„А бандитизм і крадіжі? Вийшов з ужитя звичай вживати помочі поліції через населення на випадок грабіжі, конокрадства і т. д. Селянин уважає це безцільним, бо може наразитися на пімсту, а злочинці і так лишаться на свободі або зуміють (zdołają) втечи з вязниці. Скільки таких випадків памятаємо?

„А система виміру справедливости та безкарність не лиш опришків і бандитів, але безкарність всяких службових і публичних надужить? Тут суддя приличений в урядуванню за хабері і практикуючий далі при тім самім суді як покутний дорадник..."

Наводячи ще багато подібних зразків, п. Сумовскі всеж таки посоромився признатися, що деякі осібняки з адміністрації та „визначнійші діячі" Волині ще й безпосередно промишляють бандитизмом. Не без того, щоби авторови статті „Nasze rządy na Wołyniu" та не відомо було про бурмістра міста Любомлі (що до обіцяття з номінації того високого становища був лише командантом постерунку поліції), котрий, нагріщивши, утік „do lasu" і заробляє на хліб розбоєм.

Зясувавши в так яскравих фарбах „rządy" на Волині, автор тієї статті наслідком того й бачить польську невдачу при виборах. Він між иншим підкреслює свідомість Волинців при виборах у польський сойм та сенат, — та нечувану одностайність в акції, чого панове „stanu posiadania" не сподівалися від заголюканого Волинця.

Ось що з цього приводу читаємо в „Ґазеті Варш.":

„До виборчої урни стали як один муж, пятнуючи як запродаців і зрадників тих, що аґітували за иншими листами. Так далеко був то однодушний і з глибини переконань плиючий відрух, що не було бесіди про відвоювання хоч би невеличких громадок виборців. Навіть ті селяне, котрих імена фіґурували на инших листах (були вони вписані туди без їх згоди. М. Л.), як також їх співробітники і найблизчі приятелі голосували на шістьнацятку..."

Далі йдуть теж міркування:

„Волинські власти і частина громадянства, йдучи за голосом враженої власної й національної амбіції, стараються звалити вину за нашу поразку в дні 5. і 12. листопада на знаменту виборчу організацію бльоку національних меншостей, на величезні засоби, котрими він розпоряджав, на перекупства, залякування з боку аґітаторів, сільських старостів (солтисів) і т. д. Ті люде не знають, що роблять, не знають, яку вину беруть на себе, в той спосіб затемнюючи дійсний стан річи. Є то свідома ошука самого себе і струсине ховання голови перед небезпекою. Приневолено до голосування лиш найтемнійших, умово і фізично упослідженних. Натомісць всі мущини, крім адитиніліх старців, йшли до урни в повною свідомістю свого чину. Вислід виборів на Волині є першим ясним і виразним memento для керманичів польського державного корабля"...

Так, так, — то справді ясне й недвозначне memento. Та чи воно навчить чого сьогоднішніх володарів Волині, — сумніваємося.

*М. Луцкевич.*

**ВП. Передплатників в Чехо-Словаччині прискмо отсим складати передплату за наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Вкдавн. Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівною. — *Адміністрація.***

# Ревізії, арешти, тюрма.

**Із золочівської тюрми.**

Від останніх днів б. р. до нинішного для золочівська тюрма переповнена політичними вязнями. Тюрма призначена на приміщення 150 людей, в минулім місяци містила більше як 300 людей. З причини переповнення келій санітарні відносини, серед яких жиють вязні, є дуже погані. Арештовані серед лютих морозів змушені були спати на камінних підлогах, без відповідних окрить, в невідповідно огріваних келіях. Не один з арештованих, непривиклий до того рода житєвих відносин, віддалений о десятки миль від своєї хати, позбавлений теплої одежі, упав жертвою тих відносин. А були між арештованими 16-літні діти і 60-літні старці — були селяне і священики, вищі державні урядники і робітники, академіки і ґімназіяльні ученики, бувші старшини і рядовики нашої армії, всі позіставали під замітом того самого злочину — державної зради — і проти всіх них прокуратура постепенно застановляє слідство для браку доказів вини і по кількатижневій вязниці випускає їх на волю.

Арештованим, проти котрих застановлено слідство, прислугує засадничо право жадати відшкодування за незавинений слідчий арешт, але при пануючих теперішних відносинах право то являється більш як ілюзоричним.

Як одинока сатисфакція потерпівшим лишається лише почуття незавиненої кривди. Між арештованими бачили ми неграмотних селян, гордих і свідомих своїх прав і обовязків. Тяжкі відносини, серед яких вони жиють, виробили в них ту силу духа і волі, ту ясну ціль, до якої стремить нарід, ту національну свідомість, яка є запевненням нашої ясної будучности. І з тої причини належить нам тішитися, що теперішня влада освідомлює національно наш нарід — в одній зимній келії гуртує хлопа і пана, робітника і священика, неграмотного селянина і ідейного академіка.

Зараз в перших днях передвиборчих арештувань завязався в Золочеві місцевий Комітет Пань допомоги політичним вязням, який під проводом ВП. пані меценасової Дрогомирецької займається всіми політичними вязнями, кождого дня доставляє їм харчів, книжок і ґазет, а найбіднійшим також білє. Околичне громадянство віднеслося з повним зрозумінням для невинних жертв і датками в грошах і харчах дає можність Комітетови виконувати його обовязки.

Подаємо назвиска всіх арештованих, які перебували в золочівській тюрмі під замітом політичних злочинів.

1) Франц Сосницький, 2) Демко Сосній, 3) Андрій Дурий, 4) Василь Городницький, 5) Яков Дідик, 6) Марія Сенюк, 7) Микола Боднар, 8) Петро Валевський, 9) Іван Кросіцький, 10) Василь Бобків, 11) Семко Вевгер, 12) Гнат Бобків, 13) Іван Багрій, 14) Іван Дяків, 15) Йосиф Гогульський, 16) Спірідіон Неживий, 17) Дмитро Холява, 18) Гринько Турчин, 19) Іван Чарнописький, 20) Юліян Михайлів, 21) Франц Дідух, 22) Панько Стельмах, 23) Семко Гнідий, 24) Іван Іванина, 25) Іван Головка, 26) Павло Доскіч, 27) Лука Доскіч, 28) Гнат Семенина, 29) Микола Семенина, 30) Микола Сидій, 31) Максим Семенина, 32) Тимко Войчук, 33) Василь Шпортун, 34) Іван Семенина, 35) Гарасим Луців, 36) Іван Сагайдак, 37) Петро Федина, 38) Гнат Андрущишин, 39) Семко Макогон, 40) Людвика Романів, 41) Олекса Назар, 42) Тимко Романів, 43) Андрій Семенина, 44) Матрона Питльована, 45) Іван Шперналь, 46) Василь Семенина, 47) Іван Романів, 48) Федько Баш, 49) Микола Чорнописький, 50) Михайло Чорнописький, 51) Федь Сухінський, 52) Омелян Багрій, 53) Михайло Багрій, 54) Ілько Бендина, 55) Прокіп Даньчишин, 56) Андрій Богуславський, 57) Іван Богуславський, 58) Ксенька Стадник, 59) Василь Наконечний, 60) Єлисавета Бендина, 61) Іван Дрожицький, 62) Андрій Дзьордзьо, 63) Микола Даньків, 64) Семко Дутка, 65) Михайло Костів, 66) Володимир Іванина, 67) Йосиф Баран, 68) Давид Паламарчук, 69) Ганька Шерешнович, 70) Гриць Куртяк, 71) Олекса Хаведко, 72) Кость Хаведко, 73) Стефан Федина, 74) Гриць Макітра, 75) Станислав Верницький, 76) Михайло Наконечний, 77) Василь Бигайло, 78) Петро Пришляк, 79) Василь Шевців, 80) о. д р Володимир Пеліх, 81) Олекса Демків, 82) Іван Ховзун, 83) Іван Шишка, 84) Діонізий Кравец, 85) Василь Прогуда, 86) Іван Цимбала, 87) Филип Кушнирський, 88) Филип Сенюк, 89)

Атанасій Литошинський, 90) Іван Степчишин, 91) Ілько Бацер, 92) Нестор Моравецький, 93) Іван Семчишин, 94) Филемон Ваврищук, 95) Олекса Качор, 96) Іван Ганчарик, 97) Михайло Мисак, 98) Яков Галькевич, 99) о. Степан Височанський, 100) Ілько Репа, 101) Василь Пришляк, 102) о. Гриць Паньчишин, 103) Іван Литвин, 104) Іван Сруба, 105) Евстахій Яців, 106) Василь Куровський, 107) Роман Моравецький, 108) Михайло Литвин, 109) Гаврило Мулькевич, 110) Володимир Мулькевич, 111) Сильвестер Калиневич, 112) Іван Грушкевич, 113) Володимир Кудич, 114) Роман Паньків, 115) Еміль Слівка, 116) Іван Барабаш, 117) Ярослава Ваньо, 118) Марія Ваньо, 119) Петро Сайкевич, 120) Сергій Дубійло, 121) Стефан Косаревич, 122) Кость Середа, 123) Шимон Тарнавський, 124) Теофіль Мулькевич, 125) Омелян Лотоцький, 126) Філіпіна Біликівна, 127) Олекса Міхальський, 128) Терентій Литвин, 129) Петро Моров, 130) Олекса Левицький, 131) Василь Мороз, 132) Лев Дорош, 133) Гриць Максимів, 134) Михайло Колодій, 135) Іван Ворона, 136) Стефан Ващук, 137) Василь Марисюк, 138) Гриць Королевич, 139) Лука Войтович, 140) Василь Войтович, 141) Прокоп Веретельник, 142) Іван Костюк, 143) Діонізий Кравець, 144) Іван Бойцун, 145) Іван Сивенько, 146) Михайло Дибайло, 147) Петро Нестор, 148) Микола Чучман, 149) Василь Попнюк, 150) Йосиф Прима, 151) Шимон Шайноха, 152) Іван Яремко, 153) Олекса Саган, 154) о. Василь Лисько, 155) Михайло Максимів, 156) Роман Маталіїв, 157) Антін Шеремета, 158) Дмитро Шеремета, 159) Маріян Чучман, 160) Маріян Шиналюк, 161) Володимир Ожетчук, 162) Петро Салямаха, 163) Федь Трач, 164) Іван Лада, 165) о. Андрій Хлистун, 167) Стефан Мурович, 168) Ярослав Мурович, 169) Осип Маланьчук, 170) Федь Кобилюк, 171) Михайло Гетман, 172) Михайло Мостинський, 173) Семко Барик, 174) Луць Наконечний, 175) Дмитро Квасниця, 176) Микола Зварич, 177) Масиль Радван, 178) Дмитро Бабій, 179) Іван Грицек, 180) о. Петро Клебан, 181) Филип Пилипчук, 182) Іван Журило, 183) Михайло Лапка, 184) Іван Заставка, 185) Іван Литвин, 186) Іван Чуба, 187) Остап Яців, 188) Василь Куровський, 189) Роман Моравецький, 190) Михайло Литвин, 191) Гаврил Мулькевич, 192) Володимир Мулькевич, 193) Сильвестер Калиневич, 194) Володимир Кулич, 195) Роман Панькіа, 196) Омелян Слівка, 197) Іван Барабаш, 198) Марія Ваньо, 199) Петро Сайкевич, 200) Іван Кручкевич, 201) Андрій Маланюк.

З поміж тих осіб перебує тепер ще 30 в золочівській тюрмі, проти инших карні доходження застановлено.

**Дрогобиччина.**

В склепі п. Івана Коцюби в Дрогобичи перевела місцева поліція дня 24. жовтня ревізію, глядаючи за оружи і большевицькими відозвами. Щоби повеличатись якимсь успіхом, поліція забрала найдений спис деяких громадян, з якими п. Коцюба задумував перед двома роками основати спілку задля ведення цегольні, до цього одначе не прийшло, і арештувала п. К. під замітом головної зради, добачуючи в тім списі большевицьку організацію. Поліція могла сейчас переконатись що то за спис, однак сього не зробила, а п. К. разом з иншими арештованими відставила до Самбора де передержано його в слідстві 5 тижнів, аж слідчий суддя, провіривши справу, велів випустити його як невинного на волю. Завначити годиться, що проти ухвали судової радної палати, щоб п. К. випустити на волю, прокуратор вніс спротив, бажаючи продовжити слідчий арешт та покликуючи на свідків навіть людей, що давно повмирали.

**Старяміль.**

Ночю на 30. жовтня ц. р. арештувала польська державна поліція о. Василя Олексина, пароха в Старійсоли, подаючи за причину злочин з § 58. к. з., якого мав допуститись тим, що в його домі мали сходитись ночами підозрілі особи на наради, як викликати повстання проти Польщі. Арештованого відставлено до слідчої тюрми в Самборі, звідки пущено його на волю дня 25. листопада, не доказавши йому ніякої вини. В Старійсоли був арештований також М. Шевала.

**Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Кравого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. скр. кн. 40.000.**

видати. По сіно заїзджають до людей фірами. На разі люде ніщо не говорять про шкоди, бо жовніри грозять, що в противному разі таких спалять.

С. С.

**Старяміль.**

В Старій соли і Старій роні примищено поміж Українцями ескадрону уланів, які доперва дня 21. ц. м. виїхали до Мшанця, щоби зганяти „добровольців" до військової бранки. За цей час винищили село, бо жовнірів і коні мусіли громадяне годувати.

# Українські справи.

**Галичане горожане Союзних Держав.**

Канадійський „Український Голос" з дня 29. листопада ц. р. доносить:

Старанням центральної політичної організації Українців в Канаді, „Українського Центрального Комітету", канадійське правительство в порозумінню з правительством Великої Британії рішило видавати Українцям зі Східної Галичини горожанські папери, завначуючи на них народність (расу) як українську, а давнійшу державну приналежність (національність) як subject of Allied Powers (підданий союзних держав).

„Український Центральний Комітет" одержав від канадійського уряду повідомлення, що галицький Українець, котрий дістав горожанські папери, на яких записана його народність або державна приналежність — як польська, нехай зверне сі папери до Naturalization Branch, Department of State, Ottawa, Ont., а там виставлять йому новий поправлений пертифікат горожанства.

Своїм рішенням канадійський уряд в порозумінню з урядом Великої Британії ствердив, що Східна Галичина не належить до Польщі.

**При зміні адреси просимо не забувати подати і попередню свою адресу.**

# Велика Україна.

**Війна з меньшевиками.**

Бюлетень організації РСДРП, що виходить нелегально в Одесі, повідомляє, що в Харкові державне політичне управління оголосило справжню війну меньшевикам перед виборами до совітів. Було переведено більш як 250 трусів й 130 арештів. Арештовувано за належність до партії осіб, які кілька літ тому назад ще в університеті вказували на своє співчуття меньшевикам. Замісць нерозшукуваних с.-д. брали заложниками їх жінок й дітий. Арештовані засуджені на три роки адміністративного зіслання, яке згідно з декретом українського совнаркому в наслідок випадків побігів замінена трьохрічною тюрмою. В звязку з масовими арештами, що переводяться в Харкові, державне політичне управління зайняло під тюрми ще два доми в центрі міста; всі дванайцять тюрем у Харкові переповнені арештованими.

Українське державне політичне управління почало реґістрацію всіх меньшевиків на Україні. Реґістрація пояснюється бажанням мати вкінці під рукою список небезпечних осіб.

**Новий український ВУЦІК.**

На останньому всеукраїнському зїзді совітів головою президіума всеукраїнського ВЦІК вибрано Петровського, секретарем Ермошенка; Раковського знову затверджено головою українського совнаркому й народнім комісаром внутрішніх справ.

**„Обєднання" совітських республик.**

Білоруський зїзд совітів, що розпочався сими днями в Мінську, виніс резолюцію про утворення єдиного союзу совітських республик.

# Після польських виборів у Східній Галичині.

**Долина.**

Після арештування Омеляна Кульчицького, студ. сем. і після спровадження до міського уряду агент поліції закликав його до кльозету та держачи револьвер, почав його бити. Кричати зборонив, говорячи: „jak będziesz wrzeszczał, strzelę ci w twój hajdamacki łeb, ty sk... s..." Револьвером розбив йому голову так, що облила його кров. Коли збитий і покровавлений при відході схилився по капелюх, агент кілька разів ще копнув його в плечі.

Перед кількома днями явився ком. Віндак з жандармами в гімназії. На запит дир. Яворського, що собі бажає, відповів: „szukam bojówki". Підслухував під кождою клясою, — тоді була наука — заглядав всюди, перешукав пивницю і з нічим відійшов. Запитуємось п. комісаря, чому не шукає близше свого окруження „bojówek" тих, що висилають погрози до Українців та Жидів, але між дітьми? Певно „to co innego".

Директор Яворський приготовляє дітячу виставу на Миколая. П. комісареви Віндакови це не по нутру, отже коли була проба, впав до салі та розігнав, забороняючи дальші проби.

В Рожнітові бандит в одязі польського жовніра напав за селом на двох Жидів купців з Ракова та Надієва, хотячи рабувати. Одначе це йому не вдалось, бо Жидки його розоружили та хотіли віддати на поліцію. По дорозі стрінув всіх п. „wójt" та почав виливати, щоб жовніра пустили, що вони і зробили.

Недавно напали на Данюка Василя та забрали острови, сіно, солому, а коли власник не хотів позволити брати, побили його, а також і син, котрий прийшов ратувати батька, був би щось обірвав, колиб не люде, які збіглись на крик. Жовніри грозили: „My cię hajdamako spalimy!" Жалоби не мають жадних наслідків.

Жовніри напастують по дорогах селянки і, коли котра несе масло, сир, яйця, забирають, говорячи „że nie wolno nosić do miasta", а коли пошкодована жадає грошей, страшать, що возьмуть її на команду.

У Івана Антоновича жовнір хвалився, що ходять по селах як Раків, Надіїв, нібито робити кватири і виманюють у легковірних людей масло, сир, яйця за це, що місто 20 жовнірів на господарство, нібито дадуть господареви 2 жовнірів а як добре окупиться, то й ні одного. Очевидно, що війська не-

# З польських справ.

**П. П. С. мобілізується.**

Начальна Рада П. П. С. видала 22. ц. м. маніфест до робітників ось якого змісту: Заворушення 11. ц. м. і вбивство президента 16. ц. м. — це важкі удари не тільки для молодої й слабої польської державности, але й для робочих мас. Перед нами у повній грозі стануе величезний заговір польської реакції, якого ціль — диктатура пасарів над народом. „Перед польським народом вибухнула примара кровавої внутрішньої війни, господарської руїни й упадку держави, яка не вміє кермуватися законом". Але найбільший жах серед населення викликав ряд фактів, який доказує, що органи публичної безпеки явною байдужністю прикривали протидержавну діяльність заговірників. З уваги на це громадяне повинні зорганізувати самооборону. „В цім важкім положенню краю закликаємо вас, польські робітники, до оборони вашого життя і ваших найсвятійших прав! Памятайте, що йде о оборону закону, оборону самостійности Річипосполитої, оборону тих громадянських вольностей, які дає нам конституційно забезпечений демократизм, оборону нарешті тих законів і забезпечення суспільного положення робітничої кляси, без яких вона не може розвинутися". Бо реакція має на меті поваляти закон про 8-годинний робочий день. Рахуємо на новий уряд і будемо його піддержувати, але уважно слідитимемо кожен крок нового уряду в боротьбі за закон. Але найбільше рахувати треба на власну енергію й громадянське почуття самого робітництва. „Тому геть із пасивністю й апатією, з політичною темнотою й байдужністю!" Робітництво повинно масово вступити в клясову організацію, якої рамки поширено заложенням робітничого університету і бюра правної оборони. „В тридцятому році істнування П. П. С. мусимо піднятися оборони політичних і суспільних здобутків цілого покоління: стаючи до оборони демократичної республики боронитимете самих себе і здобутків мученичої боротьби батьків ваших!" „Не хочемо проливу крови, не хочемо безладдя і руїни, якими грозить заговір чорної сотні. Але знаємо величезне значіння нашого числа й нашої праці! В рішучій для держави хвилині кинемо на вагу подій оце величезне значіння!" Робітництво закликується, щоб вічами й маніфестаціями осьвідомило всіх про важке положення держави й робочих мас. „До оборони самостійної республики! До оборони польської робочої кляси" — так кінчиться маніфест.

Шість жертви на будову памятника на могилі Леся Мартовича до Пов. Тов-а Кредитового „Ілія" в Раві Руській.

# Військова бранка у Сх. Галичині.

**Жураєвщина.**

Від 18. грудня с. р. урядує в Журавні військова комісія. На села розходяться жовніри і при помочі громадських урядів стягають до Журавна річники 1900 і 1901 до бранки. Котре село відкажеться від бранки, військо накладає на него контрибуцію. З села Буєнова нарубки не ставились в означенім речинці на день 18. ц. м. до бранки. На місце сейчас вибралось військо і замкнуло до села всі дороги, обсадивши їх машинованими кріпами. В цей спосіб виловили всіх хлопців і повсаджували їх на фірштами, за котрі громада мусіла сейчас зложити 21.000 мп. Жінок, що боронили своїх синів,

арештували, а на село наложили 2 мл. контрибуції.

**Бобрецчина.**

Дня 18. грудня с. р. прийшла до села Дрогович поліція виганяти призваних хлопців до бранки. Однак не застала ані одного дома. Поліцянти бісилися дуже, називали село паршивим,

На другий день на приказ поборової комісії стягнено по 1000 мк від кождої родини призваного на якісь кошти, разом за 14 хлопців 14.000 мк. Дня 21. грудня о 12 год. в ночи прийшло в Боринич двох поліцянтів з постерунку і 20 жовнірів, поставили варту наоколо села і зачали шукати „добровольців" до польського війська. А що нікого не найшли, то зі злости били жовніри тих, кого дістали в руки т. є. старших хлопців, котрі не належать до бранки і батьків призивних. Побили по лиці і кріпами по плечах: Івана Шоробуру, Івана Дудру, Йосифа Ленишина, Івана Ленишина хлопців і Семена Гриша і Луця Артима господарів. Дуже шукали за Василем Ковальчуком, абсольвентом торговельної школи, однак не найшли і за те побили по лиці його брата, Гриня. На другий день пішла жінка побитого Луця Артима, Анна, до команданта поліції Ричека в Бориничах і питалася, за що її чоловіка в ночи побили, то він сказав: „Ja o niczem nic nie wiem, ja nikogo nie wysyłałem". Бранка скінчилася 23. ц. м.

**Комарянщина.**

Коли 11. с. м. Українці-новобранці Комарна не ставились до військового побору, зараз найблизшої ночи між 3—4 год. жандармерія робить облаву на їх доми. Тим способом вдалось жандармерії зловити около 20 новобранців, між ними і пятьох фізично нездібних до військової служби (як глухонімих та калік). Що до инших, після безуспішних гнатань і нічних виправ арештовано родичів новобранців. Нічию 19. грудня арештовано в Комарні: Гриньку Добровольського, Івана Губича, Йосифа Засічника, Олену Мисаревець і Єву Вгнанську причім побито Івана Зверка, коваля, буцім то за те, що мав переховувати у себе одного з новобранців.

В означений день 19. ц. м. не явились до військового побору новобранці з Горожанки вел. Сейчас слідуючого дня провів частину новобранців під багнетами військовий відділ до Комарна, а часть новобранців досі не стянула до бранки.

З Кліпка-Якимчиць в означений день

Слідуючої ночи жандармерія з Комарна зловила трьох новобранців з Якимчиць а з Кліпка замість синів-новобранців, які досі кудись укриваються, арештовано батьків та братів а то: Данишина Гриньку за сина Андруха, при сім побито тяжко його жінку Марію, Салаша Василя, Ольхового Михайла замість сина Михайла, Колодрубця Андруха замість брата Олекси, Бея Михайла. Після 34 годинного арешту всіх звільнено.

Дня 16. ц. м. впали несподівано вночі жандарми з Погорець з 20 жовнірами з карної експедиції, перебувала в Чайковичах, до хати Івана Ліворная, дяка в Поділцях і тут після ревізії (шукали за кріпами навіть в улиях і зробили при сім чимало шкоди) арештовано сина Йосифа, який недавно вернув з братом своїм зі самбірської тюрми, за те тільки, що не ставився в означений день до бранки. Всіх арештованих новобранців відставлено силою до поборової комісії, яка всіх визнає здібними до військової служби.

# РІЖНІ ВІСТИ.

**Амнестія в Італії.**

Італійська преса доносить, що уряд Мусоліні в порозумінню з королем проголосив амнестію для політичних вязнів. Богато соціялістів випущено на волю.

**Партійна боротьба в Німеччині.**

„Arbeiter Zeitung" доносить, що члени партії національно-соціялістичної, які належать до „Reichswehr-u", нагромаджують зброю і розділюють її між членами своєї партії, приготовляючись до збройного виступу проти инших партій. Уряд видав у тій справі відповідні розпорядження для охорони ладу і спокою.

**Обєднання двох Інтернаціоналів.**

На днях в Гаазі закінчився конгрес 2 і 2 і пів соціялістичних інтернаціоналів під проводом Гендерсона. Після довшої дискусії принято резолюцію про обєднання віденського та льондонського інтернаціоналу. Утворено спільний комітет в складі 8 членів. Найблизшим завданням спільного комітету є скликання всесвітного соціялістичного конгресу.

**Розділ австро угорських довгів.**

Комісія для розділу довгів б. австро-угорської монархії закінчила свою працю. Довги розділено так, що Румунія дістає з них майже половину, а друга половина припадає державам, що повстали на території б. Австро-Угорщини.

**Совітська німецька торгівля.**

Совітська торговельна делегація закупила в Німеччині 100 особових залізничих вагонів за суму 3 міліонів марок в золоті.

# ТЕЛЕГРАМИ.

**Програма турецького правительства.**

Ангора. (ПАТ.) Авас. На засіданню Нар. Зборів у відповіди на інтерпеляцію през. міністрів засував програму турецького правительства в звязи з переговорами в Льозанні. На вступі зазначив він, що переговори не дали досі позитивного вислідy. Союзники бажають переломити турецький фронт, так як зробили це підчас війни. Думають, що турецький народ противиться лише системі капітуляції, тимчасом як Турки змагають до радикального й оконечного відкликання зарядженъ, які виходять із системи капітуляції. В справі проливів Туреччина домагається від союзників гарантій щодо безпеки Царгорода, обідку каліфа. Туреччина не може легковажити обставин, що отворення проливів уможливило би союзникам зайняття Царгорода при знасилуванню договору, заключеного в Мудросі. Туреччина вижидає здійснення її справедливих домагань. Анґорське правительство боронитиме суверенности і домагається, щоби Туреччину поставити на рівні з иншими народами.

**Замкнення славянського конгресу.**

Прага. (ПАТ.) Конгрес славянської академічної молоді замкнено ще перед приступленням до дійсного дневного порядку наслідком виступу югославянських студентів, котрі домагалися від болгарських студентів напятнування політики болгарського правительства підчас війни. Болгарська делегація зайняла відмовне становище, заявлючи, що конгрес не має політичного характеру.

**Проти фашистів.**

Москва. (ПАТ.) Центр. Комітет III. інтернаціонала рішив віддати до розпорядимости італійської секції значнійшу квоту на ведення агітації проти італійських фашистів. Значну часть цеї суми мається переказати субкомісії інтернаціонала у Відни, де зосереджується пропаґанда проти Італії.

Лізбона. (ПАТ.) Авас. Перед італійським консулятом експльодувала бомба. Виновники незнані. Догадуються на основі листа найденого біля місця вибуху, що замах був протифашиською демонстрацією.

**Гардінґ проти світової конференції.**

Париж. (ПАТ.) „Герелд" з Ню Йорка: Гардінґ заявив, що не апробує пляну скликання світової економічної конференції.

**Знесе на грецьких посольств.**

Атени. (ПАТ.) Грецькі посольства у Відни і Будапешті знесено з огляду на ощадність.

Р. ВОЛОД. СІМЕНОВИЧ.

# Лист з Чікаґо.

В Чікаґо стільки Славян, що сміло можна уважати його славянською заморською столицею. Як всюди в Америці, так і тут ріжні народности осідають великими ґрупами, внаслідок чого маємо тут чисто польські дільниці, сербські, литовські, італійські і и., де все говорить і живе своїм питомим життям. Воно має цю добру прикмету, що переселенці не так шаидко винароплюються.

Місто лежить над озером Мічіґен, на слабо заглубленій долині в безмежному просторі, що нагадує українські степи. Хоча від основання міста минуло ледва 80 лет, воно мало вже перед війною до півтретя міліона мешканців. Статистика виказувала зріст мешканців н. пр. у роках від 1900—1907 на 450 тисяч, себто не більш чим сто тисяч річно. Відповідно до сього ростуть і помешкання: Тут будують річно 12—15 тисяч домів, вартости 50—70 міліонів долярів. Що до Славян, то після статистики, перед війною було, їх: 300.000 Поляків, 125.000 Чехів, до 50.000 Сербів і Хорватів, 20.000 Словаків, около 12.000 Українців, а дальше Болгарів, Словінців, Москалів около 75.000. До того дочислити ще около 40.000 Литовців, які говорять переважно по польськи або московськи. Загалом взявши Славян в Чікаґо є більш пів міліона душ. Зрештою в Чікаґо наче у новому Вавилоні заступлені всі цивілізовані й на півдні народи світа. Чікаґо має сю свою добру сторону, що посідає безмежні простори під будову, через що і земля тут відносно дешева. Справжнє місто повстало із злуки трийцяти кількох малих містечок в одну велику цілість. Ще й тепер воно що року захоплює по два-три малі містечка. З тої причини між одною та другою дільницею часто можна стрінути великі простори незаселеної землі. Це є прогалини, що повстали при полученню малого містечка з самим містом. Часто такими прогалинами у величині кільканесять англ. квадратових миль, тягнуться майські вулиці, ідуть трачеї. Власники цих вільних просторів час від часу уряджують випродажі землі менше-більше 100-акровими шарами. Акр, себто морґ землі перед війною можна було купити за 1000 до 1500 долярів, залежно від сього, як близько трамвею і залюднених осель вона положена. З одного акра робиться около десять будівляних парцель. Таким робом часто до року або двох повстають оселі, виросли мов з землі; а що тут — як сказано — кожда народність держиться купи, тож таких 100 осель творить відразу наче мале містечко даної народности. Каналізацію і водопроводи заводить місто своїм коштом, коли до того зголоситься відповідне число мешканців; також газова і електрична компанія заводить свої уряджения даром. Такі парцелі землі компанія продавала на виплату, а то 25 долярів задатку і 10 долярів місячної сплати і то без проценту, ще й оплачувано міську таксу нераз через весь час сплати. Таку землю може купити собі хто небудь і з поза Чікаґо, а опісля коли ціна підноситься, відпродує з добрим зиском.

Мешканці Чікаґо — се найрухливійший народ в цілій Америці. Оден визначний Англієць так схарактеризував Чікаґовян в порівнанню з Новойорчанами: „Новойорчане — це неокрасані арогантн — Чікаґовяне неуважні імпертиненти". Новойорчанин не має виховання й зарозумілий. — Чікаґовянин з причини своєї незвичайної рухливости і вічного поспіху, є також імпертинентом, але не з браку виховання, а з браку часу. Тут люде не ходять, а бігають, тож не диво, що одні других штовхають і тручають. За те в торговельних взаєминах та в дома, — се найчемнійший народ. Новойорчане навпаки однакі як на вулиці, так і вдома.

Чікаґо належить до найздоровійших міст на світі, бо коли відсоток смертности виносить в Нюйорку около 22 проц., в Філядельфії 20, в Бостоні 18, то в Чікаґо досягає ледви 14 на тисячу. При тім життя тут значно дешевше як в инших містах Америки. Місто надзвичайно промислове і є наче шпіхлірем та торговицею всего світа. Щоби видержати таку всесвітну конкуренцію, все мусить продукуватися в як найбільшій масі і так само продаватися не на дрібно, а в як найбільших скількостях. Наші масарні, а радше тоост масарський в Чікаґо, затрудняє около 50 тисяч людей. Кошчиці збіжеві містять до 300 міліонів бушлів (гелеток) зерна. Сталева фабрика „Chicago Steel Co" затрудняє до 15 тисяч людей. Один склеп „Pears et Rebuck" займає десятьморґовий простір, а деякі будинки його мають по шість поверхів. Але склеп сей не продасть в Чікаґо нікому ані за зломаний шелюг, все висилається почтою, залізницею, кораблями. Про величину інтересів того одного склепу можна мати поняття хочби в того, що там 600 дівчат працює цілими днями лиш над отворенням грошевих листів та сортуванням грошей і переказів. Там гроші не носять, а возять спеціяльно урядженими автомобілями.

Smyth Bros (Браття Сміт) мають склад і фабрику меблів, що займає висше 15 морґів землі. І маса инших подібних „бізнесових" підприємств. З причини незвичайної конкуренції в „бізнесі" мало де можна здибати старого чоловіка, майже все молоде, навіть дуже молоде, а за те енерґічне, звинне, промислове. Старі, або доробившися маєтку, пішли на спочинок, або побанкротували і повиносилися з міста.

Звичайно кажеться, що в Чікаґо весь світ знайшов би працю — то правда, але під умовою, що мусить уміти бігати, звиватися, инакше сейчас проженуть. Тут удержиться тільки людина праці, або злодій, бо лише для тих двох категорій тут є місце.

## Українці в Америці.

(З приватного листа.)

„Про наше народне життя тут, на еміграції, Ви можливо маєте деякі вісти.

Наше життя в останніх часах почало плисти дуже бурливим руслом. Рух по всій іміграції. Протестаційні віча відбуваються по всіх кольоніях. А все наступило під впливом чорних вістей, які приходять сюди і звіщають нам про недолю рідного краю. Пробудилися зі сну тепер і ті, котрих давнійше не можна було збудити і найпламеннійшими промовами.

Кождого тижня засипльоємо сенат сотками протестів у справах недолі нашого народа. Наші протести почали помагати. Сенат покликав представників української іміграції, щоби вияснили своє становиско супроти рішення Мирової Конференції й подали свої домагання. Наша делеґація ставала вже давнійше перед сенатською комісією закордонних справ. Її вислухали й обіцяли українську справу порушити в Сенаті.

Загальна публична опінія в Америці вже починає тепер відхилятися від Поляків і Польщі. При добрій роботі нам можна тепер багато скористати...“

## НОВИНКИ.

— **Побожне бажання.** Попереднє число нашого часопису знову побачило світло денне без білих плям. Ех, якби так польське Різдво тривало цілий рік!

— **Свято „Просвіти“ в Перемишлі.** Перемиська філія „Просвіти“ відсвяткувала „Свято Просвіти“ величаво. Завдяки доброму підготованню з боку Виділу Філії участь народу була масова. В святі взяла участь вся шкільна молодь, інтеліґенція, міщанство, робітництво та селянство повіту. Свято почалось торжественним молебнем в катедральному храмі, після чого народ зібрався в великій салі Народного Дому. Після привітання гол. д-ром Т. Кормошем, хор „Бояна“ відспівав вступну кантату, за якою пішла промова д-ра В. Загайкевича. Дальші хорові точки, на домагання представника влади, мусіли, на жаль, відпасти. Після гарної декламації п. Чаховичівної і закінчення проф. І. Гонтарського свято мусіло покінчитися. Та не у формі свята, але в тому поважному і святочному настрою, в тій громадській участи вся велич свята. „Свято Просвіти“ перемиської філії дало нехибний і наглядний а потрібний доказ, що останні події і арештування не прибили духа народу, а противно — скріпили його гарт, силу і волю в нестримному поході до осягнення народнього ідеалу. Масова участь народу в „Святі Просвіти“ в Перемишлі була достоменним того виразом. В склад нововибран. Виділу увійшли ті самі особи, що були в в попередньому: голова — д-р Теофіль Кормош, члени — д-р В. Загайкевич, проф. Вол. Зубрицький, проф. І. Гонтарський, о. А. Борисевич, Олена Кульчицька, Ст. Гера; заст.: проф. Ст. Бобеляк, д-р Ол. Крупа, А. Когут. Контр. комісія: Н. Билинський, проф. Петро Годованець і М. Марко.

— **Незрозуміла збірка фотоґрафій.** З 21. на 22. ц. м. в ночі впав жандарм Вершти до помешкання студ. Івана Поритка в Книгиничах, який щойно по перебуттю голодівки вернув з тюрми в Бережанах, і зажадав в його знимку. На питання, на якій основі він непокоїть людей нічю — п. Вершти сказав, що він одержав наказ „з ґури“, щоби забрати в його фотоґрафію а приходить тому в ночі, щоби застати його в хаті. П. Поритко заявив, що знимки не дасть, бо не знає до якої цілі хоче її поліція ужити. На се жандарм відходячи сказав: „то ми пану сьюнґнеми сілон“. І справді рано ст. Поритка арештував і запровадив до команди станиці поліції. Там ще раз зажадав знимки ком. станиці Левіцкі. На питання нащо поліції знимки — п. Левіцкі сказав, що в него зажадали вищі власти вж в Варшави, але Поритко рішучо відказався дати знимку. Рівночасно спроваджено на станицю ще ст. Геленка Ів., в яким відбулася та сама історія. Він також заявив, що знимки не дасть. По тім випущено обох на волю. Нащо їм знимки згаданих студентів — Бог їх знає.

— **„Пастерка“.** Нам пишуть: Довелося мені мешкати у Поляків. Розуміється, що я не міг відмовити їхньому проханню і святкував з ними „вілію“ в неділю. „Вілія“ вищих верств відбулася в суботу. Пішли на „пастерку“ і мене взяли. По улицях гамір, веселість. Як звичайно. Коло костела при вул. Городецькій повно людей. Та ось відлучилася ґрупка. Іде проти нас.

— **П. президентови громадського суду до відома!** Нам пишуть з Бережан: Питаємо п. президента, чи закон про шанування українських свят на території Сх. Галичини обовязує? В бережанському суді окружному від якогось часу визначується розправи для сторін Українців в українські свята. Послідний випадок того рода мав місце в день св. Миколая. Того дня бережанський суд провадив розправу цілий день — при якій почавши від членів сенату а скінчивши на заступниках сторін були усі гр. кат. віроісповідання.

— **Школа в Містках.** Нам пишуть: При 2. кл. школі українською викладною мовою сього року утворено ekspondwkę polską завдяки стараниям давної учительки панни Леонтини Степан (перенесено її до Поляни на її бажання), яка майже половину українських дітей сама без волі родичів „перехрестила“ на польське. В нагороду за це вона вже третій місяць мешкає далі в школі в Містках без відпустки, колише собі дитину а людям каже, що длятого сидить, бо d-r weterynarz stwierdził w Polanie wąglik alpejski, a ona przecież ma krowę i za to bierze płacę. В результаті Українці мусять доставляти дров і услугу не тільки новій управительці, але і панні Степан та її родині, що в добавок кари з села стягає збіже для себе.

— **Загадочне убиство.** Дня 19. ц. м. вечером, невідомий справник вистрілом з кріса зверненого в вікна до внутра хати убив Василя Хомицю в Стриганци, товмацького пов. Куля попала в голову, розсаджуючи череп і поклала жертву на місци трупом. Причина убивства як і його виконавець поки що невідомі.

— **Бенефіс О. Голіцинської.** В пятницю, 29. XII. 1922. Львівський Народній Театр Української Бесіди відіграє в Дрогобичі, в салі кіна Олімпія, комедію Г. Зудермана „Бій метеликів“. Дохід з вистави йде в користь артистки О. Голіцинської.

— **До відома українському учительству.** Тому, що „Учительське Слово“ (подвійне число) дістанеться до рук Вп. Товариш(шок) в 2—3 дні по 1-ім січня, подається отсею дорогою до відома особливо скарбників Окр. Відділів, що в наслідок ухвали Надзірної Ради в днях 2. і 22. грудня ц. р. і ухвали Зїзду відпоручників Окр. Відділів в дни 23. грудня ц. р. місячна членська вкладка Т-ва В. П. У. від 1. січня 1923 р. включно виносить 1 срібна австрійська корона по курсі на січень 1923 р. 1.400 (тисяча чотириста марок польських). Від січня 1923. одержуватимуть Вп. Товариші(шки) „Учит. Слово“ і „Життя й Школа“ даром (крім чч. 11—12 з 1922.) — *Головна Управа „Взаїмна Поміч українського учительства“.* 1371 1-1

— **Вп. Передплатників в Чехословаччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло“ у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

---

**Присилайте датки на політичних вязнів до Тов. „Краєвий Союз Кредитовий“, або до Тов. „Дністер“ з дописскою: на вязнів! — У Львові є ще кількасот арештованих Українців! — В першу чергу найблизша рідня і села повинні прийти з помочею!**

---

## Лист до Редакції.

Вшановний Пане Редакторе!

Не відмовитеся на сторінках Вашого почитного щоденника помістити ласкаво отсю мою заяву:

„Від довшого часу в українській пресі появлялися всякі дописи і замітки, котрі відсуджували мене від усякої вартости не тільки як громадянську одиницю, але й як людину взагалі.

Довгий час не реагував я на ці заміти, вважаючи їх особистими нападами та потайними напастями ворогів, в яких я, як і кожна, хоч трохи діяльна людина, не можу відчувати недостачі. На жаль, моє вперте мовчання зазорієнтувало й тих, кого я ціню й шаную, а головно наш політичний провід. Наслідком тої мовчанки я вважаю й замах на моє життя з д. 15. вересня ц. р., доконаний невідомою рукою, замахом, котрий був ділом непотрібним, необдуманим і зовсім зайвим.

Щоб не ширилося непорозуміння, котре може довести до того, що цькована одиниця приневолена стати індіферентною в справах свого громадянства, я заявляю прилюдно:

Від коли я вступив у громадянське життя, аж до нині справа волі та розвитку української нації була товчком і мотором мойого життя. Я й робив для цеї справи все, що було можливе в моїй слабій спроможности, й часто заміри та висліди моєї діяльности перевисшали обовязки рядового громадянина. До всіх українських партій і осіб, які працюють ділом, а не язиком, я ставився зі зрозумінням і повагою. На жаль того зрозуміння не стрінув я в инших. Працюючи на Покуттю я часто міг опертися на власні сили і засоби. До тогож недостача громадянського авторітету й політичного проводу на Покуттю була причиною того, що я був иноді безрадний та йшов тільки за власним інстинктом. Проте в цілій моїй діяльности не було ні тіни зради, глибоко погорджуваного мною хрунівства, хижацької користолюбивости, ні зарозумілої віри в свої власні сили. Подібні міркування кривдять мене.

З окрема заявчую, що я ані не орґанізував, ані не мав нічого спільного з т. зв. „гуцульськими делеґаціями“, ні тим самим не проводив їм. Я не продавав за сочевицю святе змагання до відновлення власної державности. Все і всюди поза нашим громадянством підкреслював я це домагання, як основний постулат і передумову мира на Сході, того мира, без якого й польський нарід може затратити свою волю, або втратити всі засоби свого розвитку. Від знайомства тільки з політично-чесними чужинцями, котрі годяться з постулятом української державности. В управи економічних товариств „Чорногора“ й „Добробут“ вибрали мене українські робітники, а тим самим я був примушений службово мати якесь відношення до ославленого Залуцького, спритного й меткого осібняка з котрого мимо моєї найщирійшої волі не вдалося мені зробити чесної людини. Шлях, яким він пішов, для мене чужий. За кордон їздив я, щоб порозумітися з українським урядом. Щоби не бути голословним, я прошу цею дорогою держ. секр. д-ра О. Наварука висвітлити, кому слід, характер моєї розмови в галицькім уряді.

Я подаю теж до відома, що деякі ставлені мені закиди є виссані з пальця. До цеї категорії належить і закид, буцім то я перед виборами їздив по Юдин гріш у Варшаву. Бо фактично я тоді з доручення Надзірної Ради „Добробуту“ старався тільки о позичку в банках, оперту на векслях і відсотках, якої й не дістав. Зазначую, що добуття тої позички поважні громадяне Покуття на окремій, їй присвяченій нараді вважали потрібним і корисним. Пізнійше не виїздив я нікуди, а в пресі появилися чутки, що я знову в Варшаві для підготовки виборів та ще „з бандою Залуцького“. А я фактично до виборів ставився негативно, від пропонованого мені „визволенем“ мандату катеґорично відмовився, а з сурдутовою бандою Залуцького я ніколи не товаришував.

Мушу теж згадати, що накинений мені епітет фальсифікатора з каменецької історії є теж безпідставний, як це я виказав, кому слід, з окрема Впш. д-рови Ст. Баранови.

Сумуючи все сказане, я прошу всіх здорово думаючих громадян не давати послуху ніяким сензаційним чуткам про мене, чуткам, що родяться у нездоровій атмосфері анормальних відносин та часто мають своє джерело в особистій ворожнечі або так поширених тепер сплетнях.

Я впевняю, що пережавши в українським народом не одні злидні й не відпурявшися його, робитиму тільки те, що вийде йому на користь. І робитиму те тверезо, без особистих примх і фантазій, котрі в політичнім життю до добра не доводять.

Відносно ж замаху на мене, то я бажаю тільки того, щоб у майбутнім він пригадував, що кому заплутану справу треба передтим добре провірити, бо не все те, що на перший погляд непросте, є справді криве, та й не всі одиниці громадянства мають право, а тим менше моральний обовязок реаґувати на будьякий несправедливий анонімний наклеп. Взагалі бажаю, щоб моя невинно пролита кров була приводом для більш критичного погляду громадянства відносно всіх, хто в добрій вірі і в чистих побудах служить громадській справі.

Цікавих повідомляю теж, що подаю політичному проводови точний звіт із моєї трьохлітньої діяльности, а всім подаю до відома, що наслідком сильно підтятого здоровля на довший час мушу стати осторонь активного громадського життя.

У Львові, 25. грудня 1922.

*Омелян Карашкевич.*

---

967 АДВОКАТ

Д-р Володимир Бачинський

вернув адвокатську канцелярію з Підгаєць до Львова і веде її при ул. Косцюшка ч. 1 в біля „Народної Гостинниці“.

## Рух в українських товариствах.

**Загальний Збір Українського Педаґоґічного Тов-а.**

О год. 9-ій відправив о. сов. Лопатинський Дамян у Волоській церкві богослуження за померших членів Тов-а.

Наради відкрив голова УПТ. дир. Гладишовський Антін в „Українській Бесіді“ в Народнім Домі. Ствердив присутність 130 відпоручників кружків УПТ. і 80 членів УПТ.

Констатуючи вимагану статутом правосильність Збору покликав на секретарів: д-ра Біляка Степана та уч. Ющишина Івана, Згадав про тих членів Тов-а, а Загальний Збір встаючи, віддав почесть їх памяти. Таксамо віддав пошану довголітному членові Головної Управи, присутній на Заг. Зборі п. Конст. Малицькій, знаній жертві воєнного лихоліття. Зложив також прилюдну подяку жіночим ще жертводавцям і добродіям УПТ., а спеціяльно д-р. Филипови Евинови за його безкорисні юридичні поради Товариству та інж. Пежанському за безплатну технічну допомогу УПТ.

На внесення проф. Даниша Загальний Збір приняв протокол останнього Загального Збору, що відбувся ще 1 падолиста 1913. року, без читання до відома.

Після цього Збір ухвалив такий порядок наради:

1. Отворення Зборів і відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів.
2. Ухвалення регуляміну нарад.
3. Звіт Управи.
4. Звіт Надзірної Ради.
5. Уділення абсолюторії.
6. Вибір Голови (§ 38.).
7. Вибір Головної Управи (24 членів §. 38.).
8. Вибір Надзірної Ради (§. 42. 7 членів.).
9. Вибір розємного Суду (§. 50. 5 членів).
10. Установлення вкладки членської.
11. Іменування почесних членів (пропонується: о. радн. Стефановича, Романа Заклинського, Антона Гладишовського, Ізидора Громницького, шамб. о. Ст. Городецького.)
12. Плян дальшої роботи:
а) організація жертвенности,
б) організація шкіл,
в) організація Кружків.
13. Внески (внески має внесководавець подати Президії Зборів на письмі перед полуднем.)

З черги заслухав Збір звіт Головної Управи відчитаний проф. д-ром Миколою Ластовецьким.

Касове звідомлення в заступстві хорого скарбника п. Ласовського прочитав п. Денис Кучика.

Іменем Надзірної Ради подав звідомлення Надзірної Ради голова її дир. Коренець Денис.

Після покінчення звідомлення приступлено до дискусії.

В дискусії над звідомленнями забрав голос радн. Барвінський Олександер та як найстарший віком громадянин, звернувся з зазивом до Збору, прохаючи розвивати в громадянстві почуття обовязку, працьовитости, національних почувань, особистої гідности. На цих підвалинах будуватимемо нашу будучину.

Перед приступленням до дальшої наради принято пропозицію голови Збору дир. Гладишовського Антона на попередний вибір Головної Управи й Надзірної Ради а після цього тільки на вибір Голови.

В тій справі промовляли пп. Скалений, Константина Малицька і делегат міщанства п. Вовк Іван. Згідно з їх компромісовою пропозицією вибрано комісію-матку в такому складі: Таранько Михайло, Даниш Никифор, Терлецький Омелян, д-р Тисовський Олександер, Поляньский Володимир, Білецька Марія, Федорчукова Софія, Онисько і Сенюта.

За цей час відбулася дискусія над питанням членських вкладок. В цій справі зголошено пять внесків: 1) Головної Управи на встановлення членської вкладки в висоті 1000 мп. річно, 2) д-ра Ластовецького з доповненням, щоби Збір уповажнив Головну Управу до підвишки членської вкладки по мірі потреби, 3) Великановича на підвишку членської вкладки на 2400 мп. місячно, 4) проф. Молчко і 5) о. д-ра Цегельського на 1200 мп. річно. Ухвалено висоту річної членської вкладки на 1200 мп.

Дальший провід наради обняла п. Конст. Малицька та іменем Головної Управи запропонувала Загальному Зборови іменувати почесними членами У. П. Тов-а отих Вп. Добродіїв: о. радн. Олександра Стефановича, Романа Заклинського, дир. Антона Гладишовського, радн. Ізидора Громницького та шамб. о. Ст. Городецького.

Вибрано всіх серед бурливих оплесків.

Після цього проф. Мих. Галущинський виголосив грунтовно оброблений реферат „Плян дальшої діяльности“ а з окрема про організацію жертвенности та організацію Кружків У. П. Т.

В дискусії над рефератом проф. М. Галущинського забирали слово пп. Самоверський зі Станиславова, проф. Мартинець з Бережан, д-р Баран з Тернополя, проф. Чичка і д-р Пеленський зі Львова, о. д-р Цегельський з Городка, проф. Бабин зі Львова і д-р О. Кузик з Рогатина. Усі бесідники ствердили згідно за малу активність а то й байдужність нашої провінціональної інтелігенції в збиранню жертв на „Рідну Школу“ та подавали від себе ріжні способи поглиблення жертвенности нашої суспільности, як: творення повітових канцелярій „Рідної Школи“ з окремими урядниками, та інтензивнійшого використання таких нагод, як Різдво, Великдень, храмове свято, збірку в натураліях осінною порою. Др. Кузик з Рогатина радив, щоби кружки У. П. Т. занялися розпродажею книжок, а рабат з розпродажі призначили на „Рідну Школу“.

З черги приступлено до вибору голови, Головної Управи, Надзірної Ради та розємного суду. Голобою на внесок комісії-матки вибрано на ново дир. Антона Гладишовського. Хоч як п. Гладишовський від вибору головою випрошувався, видячи незмінну постанову Зїзду під конець нарад рішився вибір приняти.

До Головної Управи вибрано п. п. проф. Никифора Даниша зі Станиславова, проф. Ілярія Бриковича з Тернополя, Филипа Лисецького з Золочева, дир. Романа Гамчикевича з Перемишля, Івану Витковицьку зі Стрия, о. д-ра Гната Цегельського з Городка, о. Теодора Попеля з Дрогобича, дир. Теодозія Ставничого з Яворова, проф. д-ра Остапа Макарушку, проф. Михайла Галущинського, радн. Сидора Громницького, проф. Якова Яцкевича, Марію Білецьку, Марію Ліщинську, проф. Омеляна Терлецького, дир. Константину Малицьку, о. Евгена Дуткевича, Івана Герасимовича, Дениса Снилика, Теодора Преторіюса, Антона Чернецького, проф. Дениса Коренця, Володимира Полянського і о. Дамяна Лопатинського.

До Надзірної Ради вибрано п. п. радн. Антона Костишина, Миколу Мороза, д-ра Степана Біляка, Василя Чуму, Ярослава Колтунюка, інсп. Івана Ліщинського й інж. Юліяна Павликовського.

До Розємного Суду вибрано п. п. проф. Гната Павлюка, радн. д-ра Олександра Барвінського, д-ра Романа Котшевича, д-ра Івана Крипякевича і д-ра Івана Волошина.

По виборі наступила перерва. О год. 4 по пол. почались дальші наради Зїзду над зголошеними внесеннями. Як перше внесення принято внески п. Івана Герасимовича в справі економічної організації „Рідної Школи“, відомі нашим читачам зі „Свободи“ ч. 44. з 24. с. м., кілька внесень (п. п. Снилика, Малицької, Ластовецького, Бушманюка) відносилося до поправи долі учительства шкіл УПТ. і їх передано Головній Управі до прихильного вирішення. Принято також внесення п. Мілени Рудницької-Лисякової в справі заснування жіночої гімназії нового типу та жіночої промислової школи у Львові, доповнене внесенням проф. М. Галущинського, щоби Головна Управа в справі шкіл нового типу скликала в короткім часі анкету та внесенням д-ра Ст. Біляка, щоби УПТ. звернуло як найбільшу увагу на розвиток українського фахового шкільництва.

По вичерпанню порядку нарад голова дир. Гладишовський подякував ще раз за довіря, яким наділив його Зїзд — та візвав усіх присутніх, щоби розїхалися з почуттям відвічальности за матеріяльний та моральний бік так важної для народу інституції, як „Рідна Школа“.

По Зїзді відбулося конституююче засідання Головної Управи, на якім до президії Головної Управи вибрано п. п. Галущинського, Коренця, Яцкевича, о. Гопатинського, Герасимовича і о. Дуткевича.

## Від Українського Т-ва Допомоги Еміґрантам.

Управа Українського Т-ва Допом. Еміґрантам з В. України у Львові обсудивши питання що до скликання у Варшаві зїзду еміґрантів з В. України, прийшла до таких висновків:

1. Уважаючи, що завданням і ціллю української наддніпрянської еміґрації, яка перебуває на українських землях, що знаходяться під польською владою, являється увійти в найтіснійший контакт з місцевим українським громадянством і приняти безпосередно участь в місцевій національній, культурній і економічній роботі.

2. Що для здійснення цих цілей і завдань, закріплення й дальнійший розвиток організаційного відділення українських наддніпрянських еміґрантів від істнуючих місцевих національних організацій — являється непотрібним і шкідливим.

3. Що проєктований у Варшаві зїзд представників української еміґрації не дає жадних ґарантій в тому, що справи, які обходять українську еміґрацію не можуть бути там поставлені і обмірковані певно і цілком.

Управа Українського Т-ва Допом. еміґр. з В. України у Львові постановила:

1. Уважати участь в зїзді для еміґрантів Наддніпрянців, що перебувають на українських землях в Польщі недоцільною.

2. Делегатів від Українського Т-ва Допом. Еміґрантам з В. України у Львові на зїзд не посилати.

*Управа.*

## Примус обезпечення від огню.

В ряді всяких примусів, якими ущасливлює українське населення Сх. Галичини теперішна влада, законами, ухвалюваними польським соймом і розпорядками варшавських міністерств, вибивається закон „про примус обезпечення“ мешканевих і господарських будинків у польській дирекції взаїмних обезпечень у Варшаві, ухвалений польським соймом дня 23. червня 1921 р.

Для нашого громадянства може бути рівнодушне під цю пору це, що вже само введення закона про примус обезпечення нівечить демократичні основні установи польської конституції, руйнує набуті права істнуючих вже асекураційних товариств, зносить свободу обезпечення, убиває приватну ініціятиву, наражує скарб польської держави на міліонові втрати наслідком уділення полекші П. Д. В. О. в скарбових і почтових оплатах, оплачуваних в цілости иншими асекур. товариствами, ослаблює міжнародні і валютові відносини, (наслідком чого є дальший упадок польської марки), що взагалі дає упокорююче свідоцтво убожества горожанам держави, яких береться в куратели в царичі обезпечення тоді, коли демократична конституція дає їм всім безпосередний вплив на державні справи і що вводить в державній господарці лад, висліди якого обсервуємо вже тепер в совітській Росії і т. д. це все, для нас Українців у Східній Галичині, що не хочуть і не можуть мати впливу на польське законодавство, може у відношенню до польської держави бути тільки цікаве як підклад до студій над можливістю ріжних експериментів у царині суспільного господарства. Однак не можна нам відноситись байдуже до цього закона з уваги на наш нарід, який завдяки свому теперішньому положенню приневолений покищо поносити не тільки всі консеквенції цего закона, що відібються на польській державі як такій, але мусить ще також перенести вимірений із цілою силою удар в основи нашого народнього господарства і спинити підкопання нашого життя, так цілко звязаного з долею нашого народа.

Годі заперечити, що коли инші асекураційні товариства, які мають у своїм портфелю поважну кількість обезпечень, що не підлягають примусови (фабричні і промислові), зможуть до певної міри перенести без шкоди для дальшого їх розвою втрату мешканевих і господарських забудовань, то наша одинока асекураційна організація, якою являється тов. вз. обезп. „Дністер“, з хвилею втрати обезпечень домів нашого селянства, опинилась би у недалекій будучности перед ліквідацією діла, яке так гідно і так довго з великим хісном для народа виконувала. Примус обезпечення мусимо тому оцінити у відношенню до нашого народа під тим самим кутом видження, під яким дивимося на кольонізаційні практики на „kresach“ і инші екстермінаційні почини теперішної влади, примінювані до нас на це, щоби наш нарід економічно знищити та зробити його зависимим від чинників, яким залежить на всім иншім, але ніколи на зміцненню сили нашого народа. Коли українське населення Східної Галичини виступило гідно і рішучо у всіх справах, в яких наш нарід загрожений у своїх правах на життя як самостійна нація, то в справі примусу обезпечення, що являється не менше небезпечною затією на наш стан посідання і господарські здобутки нації, виявило наше громадянство, коли неналежне зрозуміння небезпеки, то все таки надто мале заінтересування.

Тимчасом лихо не спить! На нашу країну насувається хмара агентів польської Дирекції вз. обезпечень у Варшаві, висиланих через відділи цеї Дирекції в Перемишлі і Львові із заходу на схід і день в день всякими средствами, що стоять у різкій суперечности з основними постановами самого закона про примус обезпечення, нищить довголітний труд нашої асекураційної організації, підкопує довіря населення до цеї організації фальшивим і баламутним інтерпретуванням закона про примус обезпечення, уживає терору при помочі збаламучених громадських наказних комісарів і инших „хліборобів“, щоби тільки осягнути остаточну ціль і визути наше населення з права господарування по свому в своїй власній хаті.

Не можна полишати часову розвязки цеї справи, але треба вже тепер, поки є ще змога вихіснувати постанови закона про примус обезпечення в обороні народного добра і відсунути руку, що витягнулася по него. Тою справою мусять заінтересуватися всі верстви нашого громадянства, інтелігент і простолюдин, купець, промисловець, робітник, селянин і урядник та не позволити накладати на себе кайдани, якими під формою суспільної реформи, що має на цілі „суспільне добро“, сковується наш нарід.

(Продовження буде.)

# Промова д-ра Маріяна Глушкевича

## оборонця на процесі Ст. Федака і товаришів.

(Продовження.*)

Так само кажуть і другі великі німецькі письменники криміналісти, як: Бернер, Кестлін, Гольцендорф, так каже і польський дуже знаменитий криміналіст Бодушиньскі, а саме, що вбийство підступом заходить тоді, коли йому товаришило ділання, що має на цілі викликати особливе довіря у жертви, отже треба викликати довіря у жертви, щоби вона в повним довірям відносилась до виконавця і немовби віддалась у його власть, впала в сіти убийника, або щоби жертву такого морду зваблено в підступну засідку і щойно тоді може зайти скритоубийчий морд. Примір: удаю приклонника і вручаю жертві китицю, а в ній наставлена до експльозії бомба, або отруйні гази. І ще примір, дуже добре Вам знаний: „Ja wracam z Granady i niosę zarazę". Але як стріляти з револьвера, що має девять патронів, то чи не все одно, чи я стріляю в боку, чи з заду, чи з переду? Инакше мається річ, коли іду з мечем на противника. Тоді буде ріжниця, чи ударю на нього несподівано з заду, чи напру на нього зі словами! „іду на тебе". Але там, де можна дати 9 стрілів в одній секунді, раз за разом, нема ріжниці, чи це сталося з переду з боку, чи з заду. Стільки, що до закиду скритовбийства. Але чи взагалі був намір убиття? Послухаймо, прошу Суддів Присяглих, що в тій справі тут на розправі було сказано і прочитано. Федак підчеркнув зараз в першій хвилі, коли лише відзискав притомність, що на начальника держави не мав заміру навіть стріляти. Хотів стріляти тільки до воєводи. Вправді в протоколі поліційним сказано: „chciał zastrzelić wojewodę", але прошу Панів Суддів Присяглих, я Вас питаю, чи про таку квестію, про квестію заміру можна було чоловіка, котрий був так тяжко, до непритомности побитий, питати о замір? Чи міг він собі здавати справу, що говорив? Ситуація була така, що всі були переконані, що сей атентат є мордом і через те ті слова могли дістатися до протоколу вовсім несвідомо, несвідомо для особи, котра зізнавала і несвідомо для осіб, які слухали і писали. І тому то на ті важні квестії, чи і як Федак говорив, чи стріляв на начальника держави, чи лиш на воєводу, і чи стріляв до воєводи власне в тім напрямі, в тій цілі, щоби його убити, оборона покликала, як собі пригадуєте, дуже важного свідка і дуже інтелігентного урядника поліційного п. надінспектора Лукомского, щоби він нам сказав, як то властиво було з тими зізнаннями. Як знаєте, Високий Трибунал мойому внескови відмовив. І мені дивно, що ми слухали прим. п. Гаха на те, що Штик їв обід, що їв на обід, чи не їв обіду, о котрій годині і т. д., що для справи є дуже байдуже, як взагалі всі його зізнання і як всі протоколи списані з ним. А в такій важній справі, де ходило о провірення такої важної, надзвичайно важної обставини, я не удостоївся, щоби моє внесення було приняте. Але прошу Вп. Панів Суддів, пригадую Вам один момент. Тоді, мотивуючи моє внесення я покликався також на часописи і то не на такі, про які загально відомо, що вони черпають відомости з першого жерела. І в такій газеті на другий день по переслуханню Федака якраз п. інс. Лукомским, було виразно віддано його зізнання так, як він говорить на розправі. Питаюся відки взялась та неточність в в протоколі поліційнім? І питаюсь: чи могла бути неточність в зізнаннях і їх списанню? Могла, бо вона все можлива, бо про краску рукавичок казав, один сказав: чорна, другий біла, третий сина. Отже прошу Панів Суддів, виходить з оречення знавців, що луски, якої „zacelase", зовсім не було. А грошінь про неї так певно і рішучо зізнавав свідок генерал Розвадовскі. Я говорю про те тільки для ствердження факту, бо це впрочім не має значіння для справи, тимбільше, що четвертий стріл, то є ствердження над всякий сумнів пор. Федак звернув до себе, і той стріл був даний. Потім дальшого стрілу не було, так що про те, щоби луска могла затятися, не можна говорити, нема мови, бо не було дальшого ще стрілу. Але з того, що Федак маючи девять патронів, вистрілив тільки три і зараз третий звернув до себе, чи з того самого факту, ствердженого почав всякий сумнів, не виходить правдивість його оборони, що не хотів нікого вабити, що хотів тільки запротестувати, а коли заграла музика Марселезу і він почув звук того гимну свободи і волі — то пустив стріл як кажеться на „chybił-trafił". Але коли би стріляв з добре обдуманий пляном, то як добрий стрілець був би певно поцілив там, куди хотів поцілити, колиб мав намір убити, то — в голову. А в голову не цілив, тільки в плечі. Зверну і на то увагу Високоповажані Панове Судді Присяглі, що п. прокуратор займив супроти тих зізнань свідка генер. Розвадовского і зізнань воєводи п. Грабовского, дивне і трудне навіть до зрозуміння становище. Бо коли Федак каже, що я маючи можність, як добрий стрілець стріляти в голову, якби мав замір вбити, стріляв одначе в плечі і то в плечі воєводи, я його добре видів. Все те хиба зовсім ясне і зрозуміле. Але п. прокуратор не дає за виграну і каже так: а прецінь, коли би там на тім місци в авті, де сидів п. воєвода находилась би особа п. начальника держави, то Федак міг його убити чи пострілити і певно мав власне такий намір, тільки помилився що до того, де власне находиться особа начальника держави. Всі свідки стверджують, що коли п. начальник держави сідав до авта, і так само, коли всів до авта п. воєвода Грабовскі, авто було ярко освічене в середині, а кромі цього зовні, з гори світлом лямпи, що стоїть перед ратушем. Виходить з сего, що було видно докладно ті особи, а один свідок видів навіть з заду авта, через шибу, як п. воєвода в середині авта завадив капелюхом о дах авта; було добре видно навіть віддаль межи обома особами. П. воєвода Грабовскі сам потвердив, що поміж ним і п. начальником держави був інтервал, що впрочім є оправдане навіть з огляду на становище сих обох осіб і є цілком зрозуміле, бож і припустити трудно, щоби п. воєвода міг притулитись до п. начальника держави. Він мусів бути віддалений від него на відповідну дистанцію, тим більшу, що свідки зізнали, що п. начальник держави стрункий, п. воєвода — як виділи ми тут ще більше, а авто було дуже широке. Все промовляє за тим, що та дістанція була дуже велика, тимбільше, що п. воєвода Грабовскі зізнав, що він сидів як звичайно по середині авта, а п. начальник держави зовсім втиснений в куг. Прошу ласкаво Панів пригадати собі зізнання п. воєводи Грабовского. Він зізнав: „że Naczelnik Państwa szedł stale szybkim krokiem, że nie mogłem za nim nadążyć". Про те, що в хвилю, коли він то є п. воєвода всів за начальником держави до авта, завадив капелюхом о дах авта, п. воєвода не памятає, але памятають і ствердили другі свідки. Поліціянти питають тепер, чиї зізнання більше обєктивні? Чи могли поліціянти видумати такий факт, або чи таке враження у них мало підставу зродитися? Чи п. воєвода Грабовскі, котрий мусів бути схвильований тим, що їхав разом з п. начальником Держави в однім автомобілі, що мав обовязок слідувати за особою Начальника Держави, міг задержати в памяти такий дрібний факт, як те, що Начальник Держави ждав тільки секунду на нього, а потім, ще капелюхом завадив о дах автомобіля? Він сего не примітив, не звернув на то уваги, не задержав, так сказати-б, того враження. Але мали би значіння ті зізнання п. воєводи, колиб не те, що він зізнав дальше, і що, признаюсь, з початку було для мене дуже великою несподіванкою і зробило на мене досить тяжке і пригноблююче враження. Бо зізнав п. воєвода Грабовскі, що п. Начальник Держави йшов таким скорим кроком, що абсолютно не міг дати цілі. А ви памятаєте відчитані тут зізнання п. Начальника Держави? Він признав, що йшов скорим кроком і воєвода п. Грабовскі не міг за ним поспіти, але додав виразно, що очікував п. воєводу перед автом. Чи коли би Федак мав намір стріляти до п. Начальника Держави, чи та хвиля не була до стрілу відповідна, чи не була вона більше відповідна як якась инша хвиля, коли з товаристві особи п. Начальника Держави находився п. воєвода Грабовскі? Чи з того не ясно, що Федакови ходило не о особу Начальника Держави, а тільки чекав він на п. Грабовского, коли той дасть ціль зі себе. А п. Грабовскі хиба не міг дати чекати на себе! без причини задержуватись перед автом, отже і не міг дати ціль, аж доперва коли всів. Але п. воєвода зізнав ще инші річи. Після його мисливської практики та кулі, котру він найшов в пальті, сплощена, а це походить з того, що куля була розрізана, що виконавець зробив в неї кулю думдум. Ви чули Високоповажані Панове Судді присяглі, що таку конклюзію виключили виводи панів експерів абсолютно. Але неприємне враження зробило ще одно, а іменно: п. воєвода зізнав, що не дав причини до того, щоби на нього атентат виконувано, що недавно розпочав урядування, впрочім ходить дуже часто по Високім Замку так, що колиб хтось хотів на нього напасти, міг би це зробити лежа. І я тоді вже звернув увагу Високоповажаним Панам Суддям на те, що тут ходило о політичний атентат і то на високо поставлену особу, що при політичних атентатах на високі особи не розходиться о їх згладження, тільки о сам факт атентату, о демонстрацію, о ефект, о враження на суспільність, на опінію, на народи, щоби той вчинок стався голосним. Отже поняття про політичний атентат, яке виразив воєвода Грабовскі, для мене зовсім нове. Я розумію, що коли ходить о людей низшої категорії, тоді практикується в політичній боротьбі спрятання, згладження їх в непомітний спосіб. Я пригадую, як на вулицях Варшави стріляли городових, стріляли польські конспіратори своїх зрадників і стріляли дуже основно; дуже багато їх вистріляли. Але це не були атентати, з політичною метою! Метою їх було винищення тих людей, щоби вони перестали істнувати, а не те, щоби такі „атентати" стали дорогою до зміни режіму, до звернення на нього уваги цивілізованого світа, сусідів і т. д. І ще більше мене здивувало, що п. прокуратор пішов власне тою самою стежкою, якою пішов воєвода Грабовскі. Але він зробив це тільки так „для товариства", щоби хоч би в тому случаю воєвода не був в такій самотности як на прогульках на Високий Замок. Каже п. Прокуратор дальше, що мотивами стрілів пор. Федака не була зміна режіму, що мотивом його вчинку була месть за кривди, котрі він, мені здається, називає до того „мнимими" кривдами. Щоби підперти се, не потребую вам приводити зізнань свідків, а буду розумувати чисто критично. Візьму хоч би справу тої луски. — Як знаєте, пор. Федак дав до п. Грабовского 3 стріли, а 4-тий стріл віддав до себе і задав собі рану від правого боку груди, аж до протилежного боку груди. Рана та пішла досить глубоко так, що дуже мало бракувало, а пор. Федак був би поцілив себе в серце. Питаю Вас, чи чоловік, що йде мститися на другому, чи той іде на смерть? Ні, він хоче тільки сему чоловікови задати смерть, а сам хоче дальше жити, щоби заспокоїти свою жадобу мести. Звертаю Вашу увагу ще на одно: всі атентати, всі морди, всі напади на життя з мести, відбулися в той спосіб, що виконавці, що мстяться в той самий момент, або зараз по ньому, але сейчас, хоч чим небудь, зраджували свій замір. Я пригадую процес М. Січинського. Він прийшов до кабінету Потоцького стрілив і крикнув: „То за Канцлера, за вибори". В таких випадках безумовно наступає відрух, котрий містить виявлення мотивів. Так стверджує наука і практика і більше в тім напрямі доходження і виводів не треба. А Федак віддав 3 стріли до п. Грабовского, а 4-тий до себе. Потім на запити навіть одним словом не згадав про щось подібного, з чого можна би підозрівати у нього месть. Подібно було при атентаті на короля сербського Міляна. На него зробив політичний атентат Марковіч. Король віддав його без суду в руки ката. Вдова Марковича по 4 літах виконала на короля атентат, а як стріляла крикнула: „Це за мойого мужа". Така природа чоловіка, такі закони його душі. Хто виконує атентат з мести, той рівночасно зраджує це почування, цей мотив, хоч би одним рухом, одним словом, одною думкою, хоч би найлекшим фібром своєї душі. Твердив п. Прокуратор, що Федак хотів застрілити і начальника польської держави і обстає при тім твердженню і п. воєвода. По тім всім, що дала сама розправа зізнання п. генерала Розвадовского, п. воєводи Грабовского і п. маршалка Пілсудского. А коли ті всі зізнання не дали навіть тіни підозріння, то що робить п. Прокуратор? Він епасається інтерпретацією чину пор. Федака і каже: таж всі розуміли, вся Европа, всі українські часописи писали, що це був атентат на начальника польської держави. Я з власної практики журналіста знаю, що дійсно з кождого атентату преса робить сензацію, бо є задачю політичної преси використовувати в своїх цілях таке, або инше представлення атентату, чи иншого якогось політичного факту. Але я знаю ще одно, що прокуратори всіх держав є незвичайно осторожні і дуже рідко і тільки в ніяк вже не відпертих случаях уважають за відповідне виступити з обжалуванням о атентат на особу голови держави. І я, признаюсь, власне очікував, що так поступить і заступник Високої Львівської Прокуратури і що це буде власне дементі на ті всі настрої, бо так власне поступити заставляла би певна лицарскість. Пан Прокуратор поступив відмінно. І я мушу виказати, що така інтерпретація вчинку Федака є хибна.

(Продовження буде.)

*) Гл. „Свобода" чч. 38, 39, 40, 46 з р. 15, 16, 17 і 27. р. м.

## † Посмертна згадка

**Антін Онишкевич.** Я одержав в тих днях від посла О. Яковлева в Брукселі відомість, що в Газі в Голяндії помер дня 24. листопада ц. р. наш земляк Антін Онишкевич. — Уважаю своїм обовязком подати до публичного відома деякі дати про життя покійного. — Уродився 1876 року в селі Блищанка, повіту Заліщики, де його батько був священиком. По скінченню прав на університеті в Чернівцях, поїхав до Америки, а опісля до Голяндії, де одержав посаду у знаній пароплавній фірмі Cunard-line. Опісля відчинив в Ротердамі свою власну експортову контору. Одружився з Англійкою, з арістократичного англійського роду Kenworthy, родичкою відомого радикального посла Kenworthy. Підчас мойого перебування в Льондоні пізнав я близче покійного, а також чув про нього багато від Українців, що стрічалися з ним за кордоном. Була се людина наскрізь української, благородної вдачі і характеру. Помагав своїм землякам, о скільки се тільки було в його силах. Так само віддав своїм знанням заграничних відносин значні прислуги українській місії в Голяндії, та Українській капелі, підчас її перебування тамже. Своєк його жінки англійський посол Kenworthy, що вносив кілька разів в англійськім парляменті запити і інтерпеляції дотично Великої України та Галичини, зробив се також і почасти під впливом покійного. Полишив двох синів в віці 14 і 12 літ, які переїхали з матерію до Англії.

Нехай ця коротка згадка, присвячена памяти покійного Антона Онишкевича, буде хоч малим признанням від української суспільности за його заслуги перед ним. В. Й. П!

*Я. Олесницький.*

## Присилайте передплату!

## ОНОВІСТКИ

**Народний Театр в Перемишлі** — саля Дівочого Інституту.

В середу 27. ц. м. „Ідеальний муж".

В Самборі: четвер 28. ц. м. саля „Сокола" — „Барон Кіммель".

В Дрогобичи, пятниця 29. ц. м. бенефіс Голицинської „Бій мистецтвів". XXV. 1—1

**Для вязнів.** Збірка д-ра Рихла в Празі в чеських кор.: П. Дністрянська 100, ректор Дністрянський 100, проф. д-р Рудницький 100, проф. Кость Лісьский 100, проф. д-р Горбачевський 50, проф. Ф. Щербина 50, проф. д-р Смаль-Стоцький 50, проф. д-р М. Лозиньский 50, проф. Дм. Дорошенко 50, проф. Антонович 50, проф. д-р Матюшенко 50, п. М. Галаган 50, д-р Міщук 50, д-р Бадан 50, О. Кр. 50, д-р Рихло 50, проф. Андрієський 25, проф. д-р Артимович 25, проф. Ол. Кониссра 20, проф. Ейхельман 20, проф. Швець 20, проф. Тимошенко 20, студ. мед. Папчак 20. Разом 1150 кч. Усім Ва. Жертводавцям щиру подяку складає Кон. доп. пол. вязням. 1147 1—1

**Проситься Громади** поблизьких сіл достарчити пшениці (чищеної), маку і меду на кутю для вязнів. Жертви належить складати в кухни комітету Львів Рутовського 22. І. п. „Народний Дім". 1147a) 1-3

**„Секція помочі молоді"** при філії Українського Краєвого Тов. охорони дітей і опіки над молодіжею, звертаєсь з рішучим зазивом до усіх фірітських матерей, щоби неодклично до 15. січня 1923 р. предложили Секції спис українських дітей свого району, що покінчили 14 літ життя і хотять побирати науку фахового ремесла або промислу, або шукають зайняття у купців, ремісників та промисловців. — З тою самою просьбою звертаєсь Секція до усіх Урядів парохіяльних у Львові. — Письма слати на адресу: Александра Дзеровичівна, Львів, вул. Содова 1. І. пов. — За Виділ Секції: *Баранова Блянка* голова, *Александра Дзеровичівна* з. секретаря.

**Партійний податок** в марках польських зложили: о. А. Танчаковський Озірна 1000, Скварчинський Краків 1000, Вовк Краків 1000, Віктор Цебровський Тернопіль 1000, інж. Коритовський Краків 1000, І. Левицький Львів 1000, В. Шевчук Знесіння 1000.

**Партійний податок** по 1000 мп. зі Станиславова зложили: Бойчун Олекса, Білобрам Корнило, Байрак Дмитро, Белей Іван, Бойчук Корнило, Целевич Олег, Чайківський Юліян, Даниш Никифор, Джердж Данило, Дутка Володимир, Федаків Володимир, Грицак Теодор, Глухівський Кость, Гарчарук Семен, Глухівський Юліян, Гузар Лев, о. Горалевич Антін, д-р Янович Володимир, о. Ісаїв Іван, Кульчицький Артур.

## ЛИСТУВАННЯ.

(Запити і відповіді).

Прошу о вістку про мойого мужа Івана **Тофана Павла**, 24. коломийського полку, який попав у російський полон 1914 р. Кошта і нагорода після умови. Евдокія Тофан у Русові, п. Снятин. 1358 2—2

## Дрібні оголошення.

**БУВШИЙ СТАРШИНА УГА.**, абсолвент німецької торговельної академії гляда відповідного заняття в торговлі. Зголошення під „Торговля" до Редакції. 1364 1—1

**УПРАВА** школи в Рихвалді має честь повідомити цею дорогою всіх компетентів, що лекція вже обнята. 1366 1—1

**СОЛІДНИЙ** і вправний інструктор пошукує лекції з низших клас ґімназіяльних. О. Гумеюк, п. Петранка, повіт Калуш. 1—1

**НИКОЛАЙ ГЕРЯК** ур. 1895 р. і МИХАЙЛО ЛЕСИШАК ур. 1898 р. оба з Бандрова народнього, уневажнюють свої загублені військові документи. 1369 1—1

**ВІЛЬГЕЛЬМ АКЕРМАН** син Юрія і Катерини ур. 1898 р. в Бандрові кольонії уневажнює свої загублені військові документи. 1363 1—1

**Д-Р МЕД.** — кавалер — гляда комнати при українській родині. Зголошення до ред. „Свободи" під „д-р мед.". 1368 1-2

**АДВОКАТ** д-р Стефан Мудрецький в Товстім місті (Tłuste) біля Заліщик потребує зараз справді рутинованого та до самостійного полагоджування дік спосібного конціпієнта. Рефлектуючі зволять подати свої услівя і рекомендації. Неприняті останутъ без відповіди. 1352 2—3

**УРЯДНИК** державний, самітний, в середнім віці навяже поважно переписку в матріміяльній цїли з панною або вдовою. Бажане майно по можности в реальности, або з відповідною посадою. Зголошення слати на адресу: Poste restante, В Краєвскі, Фриштак к. Ясла. 1356 2—2

## ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.


КРАЄВИЙ АДВОКАТ і ОБОРОНЕЦЬ в КАРНИХ СПРАВАХ.

**Д-р Іларій Бачинський**

вийшовши з тюрми веде канцелярію як передше

**в СТРИЮ, вул. Потоцького 15,** біля почти.

1287 6—6

Адвокат і оборонець в карних справах

**Д-р Іван Волошин**

вийшовши по двох місяцях тюрму веде дальше як до тепер канцелярію

**у Львові, при вул. Фрідріхів 12.** (ріг Калечої 3).

1365 1—2

**Чар елеґантної жінки**

Магазин новостей для Пань

**в Дністо в Пасажі Мелетяша.**

1348 2—3

**„РОПА" ФАБРИКА СМАРІВ І ПЕРЕРОБІВ ХЕМІЧНИХ** — Спілка з обмеженою порукою. Бюро центральне Перемишль, Чарнецького 25. Адр. Тел. „Ропа" Перемишль. Телеф. ч. 147. Поручає: Смари до возів найлучшої якости. Товщі машинові і „Тоуро", Масеїну технічну і до консервації взуття. Терпентинову масту до взуття „Рода", Оливу до смарування підкладок виробів бетонових і всі перерібки олію сплямого як: нафту, бензину, оливи машинові і цилїндрові, парафіну, свічки і т. д. — Доставка скора гуртово (вагонова) і детайльно (бочкова). — Ціни найнизші. 19М 1—2

**Кожда Читальня „Просвіти" і Бібліотеки українських Товариств**

повинні негайно обновити, доповнити і впорядкувати 1353 1—10

**:: СВОЇ БІБЛІОТЕКИ. ::**

Всякі інформації, поради і плани закупна книжок, як також поставу українських і чужих видань виконує

**Іван Калинович в Золочеві.**

На всі запити відповідає відворотною поштою (по надіслацию 300 мп. значками)

**ЖЕНИТЬСЯ** професор гімн. з старшою панною або бездітною вдовою, а то брунетою, милою, інтелігентною і багатою. Сам також посідає маєток. Рік серіо. За дискрецію ручиться. Фотографія пожадана. Відповідь до 15. січня до адміністрації „Свободи" під „Рога". 1355 1—2

**Кожухи сільські**

продає гуртом та поодиноко

**Повітовий Союз Господарсько-Споживчих Кооператив**

кооп. з обм. уділ. 1361 3-2

**СТАНИСЛАВІВ — Собіського 28.**

**НАЙВІДТОВІДНІШІ ДАРУНКИ НА ЯЛИНКУ І НОВИЙ РІК**

Електричні лямпки як також запасові батерії гуртом і детайльно поручає по конкуренційних цінах та висилає на провінцію фірма **МАЛЬВІНА ІММЕРҐЛІК** — XX **ЛЬВ В, Ягайлонська 17.** 5—8

**ПЕРШІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ „ПОВІТОВОГО БАЗАРУ"**

кооперативи для торговлі з обм. порукою **в Бродах**

відбудуться дня 31. грудня 1922. о год. 3. по пол. в салі тов. „Основа" з таким денним порядком:

1) Відкриття Загальних Зборів.
2) Вибір Надзірної Ради і Управи.
3) Внески і запити.

Броди, дня 26. XII. 1922.

1370 1—1 ОСНОВАТЕЛІ.


## Подяка.

Отсим складаємо щиру подяку Музичному Інститутови ім. Лисенка у Львові за безінтересовне відступлення салі й виположення фортепяну на концерт дня 7. XII. п. р. уладженого в користь Українських Інвалідів, як рівнож Хорови „Бандурист" за участь в поодиноких точках концерту.

*Українське Товариство Опіки над Інвалідами.*

**ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ**

Господарсько Торговельної Спілки **„Хлібороб" в Зборові**

відбудуться дня 30. грудня 1922. о годині 11. перед пол. в домі Філії „Просвіти"

На деннім порядку:

1) Відкриття Зборів.
2) Зміна статута.
3) Вибір 7-х членів Надз. Ради.
4) Вибір членів Управи.

На случай не явлення відповідного числа членів о 11. годині, відбудуться того самого дня і з цим самим порядком другі Загальні Збори о 1 годину пізнійше без огляду на число присутних членів.

1372 1—1 УПРАВА.

## ПОДЯКА.

Отсим складаю щире Спасибіг Всім, що в який небудь спосіб піклувалися моєю судьбою в тюрмі, а особа складаю щиру подяку Високопреважаній Добродійці, Професорові Докторові Брикові, що в ті тяжкі для моєї рідні дні піддержали її сильно на дусі.

Дякуючи і Комітетови дворожки політичним вязням за його поміч, складаю півночасно 10.000 мп. на поліпшення долі політичних вязнів.

1366а 1-1 *Д-р Іван Волошин.*

## Конкурс.

Старшина Кружка У. П. Т. в Чорткові приймає до своєї Бурси в Чорткові при Шкільна з днем 15. січня 1923. р. 20 учеників української гімназії.

Умови приняття:

Харчами місячно: 10 кг. дрібнич. муки, 3 кг. греч. круп, 3 кг. фасолі, 15 кг. хліба, 2 кг. топленої смальцу, 1 кг. буряків, 1 кг. закришки, 30 кг. бульби, 3 кг. кукур. муки, 15 яєць, 15.000 мп. місячно.

О приняття належить внести подання до 12. січня 1922. р. до канцелярії Кружка У. П. Т. в Чорткові (Українська гімназія), на руки касієра Т-ва.

Кождий ученик має принести з собою: постіль, білизну, ніж, ложку, вилки, 2 тарелі і горнятко.

Старшина Кружка УПТ. в Чорткові.

1367 1—5


**Не роздумуйте довго!**

Найкрасший дарунок на Свята — книжка. Питайте за видавцями

**„ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ".**

В кождій хаті мусить бути: **„СУРМА"** воєнний співник в нотах 1000 мп. **ПОХІД УКРАЇНСЬКИХ АРМІЙ НА КИЇВ-ОДЕСУ 2.500 мп. КАЛЕНДАР на р. 1923.** 1357в) **2000 мп.** 1—3

**ЧЕРВОНА КАЛИНА, Львів, Марія 20/22.**

**ЦИТРИ** вс. роди, до шиття і вишивання, великий вибір вишивок, канва, полотна, шифони, дами, всяки, крюки і ін., гуртом і на дрібно продає дешево і поручає свої від 22 літ видені роки XV. бітні сукна і біле. 6-20

ЖІНОЧА СПІЛКА ПРОМИСЛОВА — **„ТРУД"** — **ЛЬВІВ,** — **Ринок ч. 38.**

**Позір! Читайте!**

**Аматорські театральні гуртки!**

Відбито на машині до писання пєси, що легко надаються до аматорських вистав по місточках та селах:

1. „Мати - Найманка" — Тогобочного 4 дії. Ціна 2.500 мп.
2. „Розумний і дурень" — Тобілевича (Карпенка-Карого) на 5 дій, ціна 2.500 мп.
3. „Нахмарило" — Грінченка, на 3 дії, ціна 2.900 мп.
4. „Не співайте пісні — не вменшайте ночі" — Васильченка на 3 дії, ціна 2000 мп.
5. „По модньому" — Старицького на 1 дію — ціна 2000 мп.
6. „Як кобаса та чарка — то мирнеться в сварка" — Старицького на 1 дію, ціна 1800 мп. — Ціни без пересилки.

Замовляти на адресу:

**В. Завадський Львів, Ринок 43/1.**

1028 Можна за післяплатою. 6—7

**Ширіть наш часопис!**

**ВЕЛИКА СВЯТОЧНА ПРОГРАМА!**

**КІНОТЕАТРИ**

**КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА**

висвітлюють від неділі 23. грудня ц. р. захоплюючу сучасну драму в 5 діях п. з.

**„За кулісами Монте Карльо".**

В головній ролі славна драматична краса ЕЛЛЕН РІХТЕР.


За редакцію відповідає Ол. Кузьма. З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 48. Почтову належність оплачено гуртом. Львів, пятниця 29. грудня 1922. Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адр. тел.: „Свобода" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. перепол.
Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячно в краю 3000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 ліра, Німеччині 5000 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 50 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 5.000 мп. Зміна адреси 100 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 200 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

*Львів, 28. грудня 1922.*

**Поліп.** На протязі останніх місяців українське громадянство Галичини пережило дні моральної величі, дні хвали і терпіння. Величезний підйом опромінював увесь загал, що бадьоро, самопевно, в почутю правоти своєї великої справи йшов на зустріч бурунам злоби і варварства. Одна думка, одно всеобіймаюче, всевладне баження, одна гранітна воля споїла всіх в суцільну, непоборну громаду, готову радше впасти з ореолом борця, як прагнути коліна перед неправдою, несправедливістю і насильством.

В чорних днях всесильної злоби, коли тюрми розсаджували гомінкі пісні, що свідчили про невмірущість духа волі і свободи, наш національний провід виявив просто небувалу дотепер енергію, неустрашимість, певність і рішучість, а наша маса здивувала цілий світ своєю зрілістю і готовістю до жертв.

Даремними виявилися змагання противника; на ніщо не придалася розкладова робота рабів і наймитів з всяких „Рідних Країв" і „Хлопських Правд"; вся машинерія, якою може розпоряджати така сила, як напр. держава, мусіла уступити перед неподатністю маси.

Але на поміч нашому противникови виступили доморослі Марки Прокляті, ті безсмертні, проклятим нацтновані льомброзівські типи, що все нищили, руйнували, розкладали, топтали в імя... своїх злочинних інстинктів, в імя злоби і ненависти, в імя нікчемности і особистої пімсти.

Скільки нещастя спричинили вони свому народови, наряджуючись — як дикуни — в пестрі, крикливі перо ніби то якогось надпатріотизму, єдиноспасаємого погляду, — в чотирьох стінах, неподатливости за нечею, твердости й непохитности, які проявляються тільки тим робом, що по всіх заулках обноситься наклепи, подлі видумки, сфінговані злобою „правди" на немилих собі діячів, людей праці і відповідальности.

Ще в квітні ц. р. в статті „Суспільний рак" звертали ми увагу на їх морально гидких, етично осоружних, інтелектуально збочених, ковчю і злобою перепоєних типів, що є розсадниками пошести сплетництва і провокації, що розносять бацилі отрути і розкладу. Вже довго підготовляли вони грунт для своєї „діяльности". Спершу півсловами, натяками, нашіптуванням, брудним павутинням своїх низьких душ — обсотували вони одного громадського діяча по другім. І коли пущені ними наклепи, обійшовши деякий круг їм споріднених моральних банкротів, вертали з тої суспільної гноївки з відповідними додатками і своєрідними прикрасами, починався наново той Kreislauf des Wassers з властиво круження гнилої есенції їх душ і мозків. Вкінці ці герольди темної ночі, що як лилики тільки в пітьмі своєї запамороченості мали відвагу пускати затроєні стріли, в останнім часі звили собі гніздечко в одному органі, заложеному з добрими інтенціями, — під емофором одної організації якої завданням було продовжувати світлі традиції своїх попередників, а яка готова зійти на манівці через типи, яких місце є що найменше в поправчім домі, як не в домі для божевільних.

Ми довго не розпочинали боротьби проти цього розкладового явища, проти діявольських потягнень льомброзівських типів в пересвідченню, що вони захлиснуться своєю власною ідіо і злобою, що вони — як щурі в каналах — пообгризають себе взаїмно, що здоровий організм нашого громадянства анітрохи не підвасться цим розкладовим впливам. Колиж одначе одна поважна організація, покликана в своїм часі до життя нашим національним проводом, дала пристановище цим чорним духам, коли вона утотожнила себе з ними і з їхньою акцією, то ми — з великим жалем — будемо примушені — після винесення відповідних постанов нашою начальною організацією — приступити до чистки, до освіження атмосфери. Не є це справді в наших намірах, бож перед нами важнійша праця і важнійші завдання, але мусимо то зробити в інтересі громадської моралі і громадського добра, тим більше, що заходить небезпека, що наш противник поруч „Газети Щоденної" може здобути ще один орган для поборювання нашого національного проводу, а тим самим і наших змагань.

Суспільний поліп, що витягає свої слизькі тисячні рамена, аби висмоктати живі соки народу і опісля знеможений національний організм кинути на поталу ворожих сил, мусить бути знищений.

**Присилайте датки на політичних вязнів до Тов. „Краєвий Союз Кредитовий", або до Тов. „Дністер" з допискою: на вязнів! — У Львові є ще кількасот арештованих Українців! — В першу чергу найблища рідня і села повинні прийти з помочею!**

## Бранка і спроба ширення антисемітизму.

Польська влада в днях від 11 до 23. ц. м. переводила бранку в Східній Галичині. Наказним війтам приобіцювано окремі нагороди, якщо спровадять відповідне число хлопців перед поборову комісію. На села висилано крім поліції і військо для ловлення тих, що втікали перед побором. Грожено секвестром худоби. На дневнім порядку були побої. По тюрмах знову повно молоді. Цим разом майже виключно сільської. З мійською українською молодю польська влада була більше обережна. На нелегальне життя перейшло тисячі молодих людей, які перед бранкою покинули рідну хату. Докладне звідомлення про поведення органів польської влади на місцях підчас зааранжованої бранки подамо пізнійше. Подамо на основі звідомлень з поодиноких повітів. Покищо зазначуємо характеристичні факти: всім асентированим вписувано „ochotnik", асентированих не заприсягувано, зазначуючи, що це зробиться пізнійше.

Наше становище до цього акту ясне. Виплиає воно з дотеперішної постави української суспільности.

През. д-р Евген Петрушевич в справі побору до польської армії вислав окрему ноту до правительств держав Антанти.

Сьогодня хочемо звернути увагу на одно явище. Підчас переводження бранки органами польської влади була строго заборонена продаж алькоголів. Спеціяльно на час бранки в Східній Галичині була скріплена польська поліція, в поодиноких місцевостях порозміщувано масу війська. Здавалося би, випадків пянства не повинно би бути. Між тим в трьох місцевостях (в Бродах, Раві Руській і Мостисках) вігнані до бранки хлопці попилися і устроїли галабурду, підчас якої побито кількох Жидів. За які гроші молоді хлопці могли пити? Відомож, що на селі двайцятилітні парібчаки не диспонують такими сумами, щоби могли позволити собі на пяти ку. І цікаво, що саме на Жидів кинулися попиті. Бож коли як коли, а саме тепер не має в українському селі притоки до антисемітських настроїв. Голоду на польські марки там не має. Значення грошей на лихварські проценти на селі належить до минувшини. А це був одинокий атут в ширенню антисемітських настроїв на селі. Підчас війни зник зі села. Жид-пявка, проти якого зверталася опінія села, якого селяне ненавиділи. Молода генерація, що підросла підчас війни, сього типу Жида не тямить. Отже звідки взялися ці три виступи проти Жидів, виступи, які польська преса розтрубіла дуже пильно і зразу на другий день, мовляв — „подохоцені рекруці руськи", які попившись, з піснею на устах (з радости, що йдуть до війська!), кинулися на Жидів. Правда, ці „погроми" не прийняли масового характеру, були вони радше звичайною галабурдою хлопаків, яким підшепнено, що між Жидами можна їм погуляти. Та спроба викликати на зовні враження антисемітських настроїв серед українського селянства характеристична для методів боротьби з українським народом. Їм необхідно викликати на зовні враження, що українські маси — це анархістичний елемент, який в карбах вдержати може тільки Польща. Одначе даремні зусилля. Українські народні маси за час від 1918 до 1922 р. надто багато дали доказів своєї політичної зрілости і здисциплінованости. Останній вимовний доказ — вислід виборів до польського сойму.

Не потрібуємо пригадувати, що в 1919 р. за часів української влади Східна Галичина на сході була самітним островом серед моря погромів, островом, на якому не записано в той час ні одної жертви погрому. Не потрібуємо пригадувати антижидівської вакханалії, яка мала місце у Львові після зайняття Львова Поляками під кінець падолиста 1918 р.

Серед українських народніх мас утверджений погляд, що як довго Жиди не виступають проти доконечних змагань українського народу, як довго вони не здеклярувалися ворогами цих змагань, антисемітські виступи являються злочином не тільки з загально-людського становища, а й з національного.

Нашим повітовим політичним управам пригадуємо, що про кожду спробу насаджування антисемітських настроїв з боку відомих чинників негайно треба інформувати пресу й національний провід.

**Присилайте складки на пресовий фонд на нн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —**

## Військова бранка у Сх. Галичині.

**Старосамбірщина.**

Ще в жовтни ц. р. спровадив старосамбірський староста Дигдалевич (ренегат) військо і розмістив по свідомих селах, щоби при виборах агітувало за участю, а при бранці ловило призивних. Темнійші села, боячись карних експедицій і побоїв, післали хлопців до поборової комісії, у свідомійших призивні поховалися, а військо тепер їх виловлює, бє людей і нищить їх майно.

В селі Мшанци, де невислідженi винуватці убили жандарма, є дві ескадрони, що гуляють на кошт села і побили дня 12. ц. м. до безпамяти Михайла Дилину та Андрія Волощака. Поставлених силою перед поборову комісію і асентированих не заприсягають. При доходженнях в Стрілках показалось, що самі жовніри відстрашували наших хлопців ставати, а староста вмовляв в радних того села, що не бунтують Проковик і Яворський, які щойно вернули із самбірської тюрми.

**Козівщина.**

В селі Козівці на 24 приміщ ставилося перед комісією всего

Пр. 483/22. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часописи „Свобода" число 35. з дня 12. грудня 1922. в артикулах під заголовками: 1) Військова бранка у Сх. Галичині" в уступах між словами: а) „урок" і „через", б) „повідстані" і „Для обовязання", в) „жовтня 1918" і „постановляє", г) „жовтня 1918" і „закон", вкінці д) в уступах від слів „виданий в часі" до кінця артикулу. 2) „Після польських виборів у Сх. Галичині" в уступі від слів: „Але се вифантазував" до „розказ старостів. 3) в рубриці „Новинки" в третій шпальті а) підзаголовок „Письмої нотатки з гори числячи, б) уступ між нотатки від слова: „як" до кінця містить в собі єства ad 1 злочину з § 65 в. з. к., ad 2 злочину з § 87 з. к., ad 3 провини з § 300 з. к. узнав доконану 12. грудня 1922. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. процедури карної заказ дальшого розширювання того друкового письма. Заразом видав наказ відповідальному редакторови тої часописі, щоби се рішення помістив безплатно в найблищім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. грудня 1862 Д. п. д. № 6 ex 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 Мп. — Львів, дня 12. грудня 1922.

(Підпис нечитаний.)

двох і то латинників. Другого дня приїхало до села 42 уланів. Дві добі работали село і ганялись за хлопцями. Зловлених в числі 12 відставлено до комісії в Козові. Найбільше знищили, а до того ще й побили старшого вже віком селянина М. Смачилу, його жінку і доньку, котрих спеціяльній увазі поручив польським уланам наказний війт Томаш Якубів.

Криве. В ночі перед бранкою приїхали до села улани, постягали всіх уроджених 1900 і 1901 р. з ліжка і другого дня відставили до поборової комісії. Розуміється, що хлопським вісом погодували коней, та взяли ще й на дорогу кілько могли.

Таврів. Карна експедиція прислана в наше село по причині не ставлення Українців перед поборовою комісією, погуляла тут так, що нічим Черкеси. Обрабували на яких 40.000 кг. збіжжя і 100 штук качок і курий, а кілько тисячок вхопили мами уланам в руки, щоби зловленого сина не дуже били, годі счислити. Нащо важився польський жовнір, певно не важився би дикий Азіят, а іменно вдарити женщину у відмінному стані, яка то пригода лучилась п. Петрицькій, жінці місцевого пароха. *В.*

Бранка в селі Мшанци.

Як всюди так і в Мшанци пов. Старий Самбір розпорядила польська влада військову бранку. Мшанецькі парубки мали явитись перед поборовою комісією, яка урядувала в днях 11, 12 і 13. с. м. в Стрілках. Коли в перших двох днях ні оден з них перед сею комісією не явився, спроваджено 12. с. м. в село військо. Під ніч сього дня жовнірами Шалвіко, кажучи до помочі кількох жовнірів, пішов по хатах глядати покликаних. Озлоблений безуспішностю сеї нагінки, став зганяти злобу побоями їх родин. І так цеї ночі побив він слідуючих селян: Василя і Параску Заміщаків, Йова Москаля, Миколая Зубаля, Дмитра Когута, Ілька Стечковича, Павла Вовканича, Івана Гергеля, Юрка Петричковича, Ганусю і Андрія Пізнаків, Степана Вовканича, Петра Паращака, Михайла і Тацю (70-літню жінку) Шевяків, Петра Сисина, Параску і Максима Бардиц, Василя Стечковича, Андрія Лимак, Івана Гулу, Касю Волощак, Михайла Сисина і Касю Гірняк. Бив їх куди попало, та багато з них мають важкі сліди від сих побоїв. Найтяще побив Михайла Дилина та Андрія Волощака. Оба вони серед сього знущання, давлені за горло, втратили память, а послідного вже таки омлілого по звірськи катував. Мабуть був би його задавив, колиб жовніри, яким вже остогидло це знущання, не видерли жертву з рук озвірілого поліцая. Комендант постерунку Химяк знов побив палицею Марту Петричкович.

Жовніри вправді в сих боях не брали участи, та зате надоложили собі на людських курках, збіжу, шкірах і т. п.

**Присилайте жертви на будову пам'ятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вплатн. кн. 40.000.**

# Велика Україна.

**Становище в донецькому водозборі.**

Становище в донецькому водозборі в жовтні продовжувало залишатись дуже важким, майже катастрофічним. Здобич вугля в жовтні в порівнанні з вереснем ще більше знизилась — 22 міл. пудів проти 29 міл. пудів. Причина — важке фінансове становище донецького водозбору. Брак грошей мав результат зниження заробітньої платні, наслідком чого була втеча робітників на села. Постачання харчів в Донецький водозбір, яке почало було налагоджуватися в жовтні, було задержано спробою наркомпроду передати постачання харчів в губпродкоми. Наслідком цього було зменшення привозу харчів в жовтні в порівнанні з вереснем на 77.088 пуд.

**Безробіття.**

Комітет київської біржі праці видав виділу комунальної господарки 25 міліярдів рублів для організації робіт для безробітних.

**Цукрова кампанія.**

„Экон. Жизнь" повідомляє, що підрахована кількість виробленого в сьогорічну кампанію цукру складає на Україні [illegible] тої кількости, яка була заставлена продукційним пляном.

**Чорноморське пароходство.**

Проектований для відновлення чорноморських портів й пароходства програму 1921—1922 роках не був виконаний з огляду на те, що роботи з лютого ц. р. довелось дуже скоротить іза браку грошей й харчів. Роботи провадились в дуже [illegible]ме ремонтних робітрах. Намічені роботи по направі пристанів в Одесі й Новоросійську лише розпочато. На протязі року лише вдалось перевести ремонт трьох пароходів, двох пароходів для перевозки нафти й одної барки.

**При зміні адреси просимо не забувати подати і попередню свою адресу.**

# Після польських виборів у Східній Галичині.

**Отвертий лист**

до п. Маліни, надпрокуратора при апеляційному суді у Львові.

Дня 24. жовтня ц. р. перевела державна поліція в Лютовисках домові ревізії, а відтак арештувала нотара Івана Ганаса, адвоката д-ра Володимира Шараневича, лікаря д-ра Володимира Кобільника, повітового суддю Александра Свистуна, судового урядника Герасима Чубатого і Василя Лопачака, о. Михайла Паславського, пароха і містодекана, усіх з Лютовиск, та о. Івана Полянського, пароха в Смільнику, а то на припоручення військової прокуратури в Перемишлі, а опісля ночю під ескортою відставила до прокуратури при окружнім суді в Сяноці. По дорозі довідався про се повітовий комендант в Ліску, велів через спеціяльного курера спровадити нас до Ліска і тут бачучи безосновність того арештування і некомпетенцію військових властей, велів нас сейчас випустити на волю. В часі переслухання дізнались усі арештовані, що військова прокураторія в Перемишлі зарядила наше арештування на основі донесення якогось жандарма зі Сянока, Івана Кравчика, котрий був „w celach wywiadowczych" в Лютовисках на пару днів перед тим і полягаючи на денунціяціях непевних одиниць, зробив донесення до військової прокуратури в Перемишлі о злочин „zdrady stanu" з § 58 в. к. і т. д. Арештовані внесли негайно до прокуратури при окружному суді в Сяноці карне донесення проти Н. Н. (N. N.) о злочин з § 209 у. к. (клевети), жадаючи при помочі тогож жандарма Івана Кравчика, котрому денунціянти уділяли безосновних інформацій до донесення, вислідити дійсних доносщиків, одначе прокуратура в Сяноці мимо того, що мала можність їх вислідити, на днях надіслала усім, що робили донесення — повідомлення з дня 26. листопада 1922 Nr. 2676/22 такого змісту:

„Z powodu wniesionego przeciw N. N. o zbrodnię z § 209 u. k. doniesienia Pana Prokuratura wstrzymała dochodzenia w myśl § 412 p. k. aż do wykrycia sprawcy".

Отсею дорогою запитують усі п. Надпрокуратора при апеляційному суді у Львові: Де живемо? чи в „konstytucyjnem i praworządnem państwie?"

Коли в тім часі політичні власти арештували тисячі невинних людей, тоді усі прокураторії добачували у всьому „zbrodnię zdrady stanu" і придержували по тюрмах ті тисячі по кілька місяців, колиж тоті покривджені звертаються до тих самих властей „wymiaru sprawiedliwości" з зажаленням, подають факти на усі надужиття і вказують на особи, тоді прокуратури wstrzymują dochodzenia aż do wykrycia sprawcy" —розуміється „ad calendas graecas".

Покликуючись на найновійший дениик Міністр. справедливости з 1. грудня 1922 Nr. 23 (instrukcja dla urzędów prokuratorskich), „które powinne zwracać szczególnie uwagę na informacye prasy perjodycznej, jako czynnika najczulej wyrażającego opinię publiczną..." звертаюсь тою дорогою до Вашої особи, п. Надпрокуратор, і о дальші зарядження в тій справі.

Лютовиска, 22. грудня 1922.

*Герасим Чубатий.*

**Радехів.**

Польський передвиборчий терор не оминув і нашого місточка. На тиждень перед виборами арештовано місцевого пароха о. д-ра Пелліха та студентів Михайла Дибайла, Семена Шайногу, Осипа Прийму, Володимира Яремка, приватних урядників Володимира Ди-

БОГДАН ЛУЧАКОВСЬКИЙ,
студ. техн. (Прага).

# Українські студенти в Чехословаччині.

А там в його селі, Йде батько [по ріллі
і сів хліб святий на золотую [вроду
і тихо мріє він, як вчиться [в Празі син,
дитина бідного, мужицького [народу.
*Тихий.*
(Із одного прежськ. студ. журнала)

На Чехословаччині перебуває під теперішню хвилю на студіях кругло одна тисяча двісті українських студентів.

Замандрували вони туди не з добра, а поневолі. Ті студенти, що найдавніще поселилися в Чехословаччині (в 1919 р.), це старшини й стрільці б. гірської бригади УГА. полк. Черського, що підчас відвороту цілої нашої армії в маю 1919. перейшли через Карпати на чеську територію. Чехи були їх примістили зразу в військовому таборі в Німецькім Яблінним (Deutschgabel). Від того й пішла їхня назва „габлівці". Другі це бувші австрійські бранці в Італії. Як по закінченю світової війни випустили їх Італійці з неволі, то вони не захотіли вертати у свій поневолений край, а воліли зостатися на чужій та вольній чеській землі. Тоді й їх було приміщено в українському військовому таборі. Тих називають „макарові" або „лазарові".

Про них уже наші хлопці й пісню співають:

Гей, лазароне треба жить!
не плач і не сумуй,
а як пательня заявенить
до мензи просто машеруй!

Ще инші перебилися на чеську територію осіню 1920 р. з бригадою ген. Кравса — в той час, як большевики наступали на Польщу й увійшли до Галичини. Ці мають теж свої прізвища. Найчастійше їм кажуть „Кравсівці". Є ще „камедули". Це знову ті, що тікали одиницем з польських таборів на Чехословаччину. А що всі вони приходили дуже бідні й обдерті, то їх іза цього й прізвали „камедулами".

Дещо є й таких студентів, що приїхали мирно з Галичини, Буковини, Волині або й із дальшого світу, от хоч би й з Азії, із Зеленого Клина.

Найбільша кількість студентів родом із Галичини. Галичан начислюється біля 70 відсотків. За ними йдуть Придніпрянці, Буковинці, Кубанці й инші. Тимто тип і фізіономію українському студенству в Чехословаччині надали Галичане.

Наші студенти студіюють найбільше в Празі. Тут їх буде кругло 850 чоловік, в Берні 100, в Пржібрамі 50 (в тому містечку є висока гірнича школа). Лишних 200 чоловік розкидано по провінціональних чеських містечках, із них частина на Українській сільсько-господарській Академії в Подєбрадах.

Вижити нашим студентам приходиться важко. Нерідко трапляється потерпіти й голод і холод. А мимо цього, як кажуть, ще найкраще живеться українським студентам таки в Чехословаччині.

Ті студенти, що належать до українського військового табору у Йозефові (тобто: Габлівці, камедули, кравсівці, макарові й инші — вони всі разом звуться „таборити") дістають від своєї команди на час науки т. з. студійні відпустки й виїздять із табору до Праги.

За те, що вони не харчуються в таборі, їм що місяця виплачують гроші. Отож за ці скупенькі гроші вони головою й удержуються. Знову инші жиють виключно з того, що чеський уряд асигнує кождого місяця пів міліона чеських корон, які „Чесько-український Комітет" розділює через „Студентську Поміч" між безвасібних студентів. Поміж найбіднійших роздавано даром цивільні одяги, плащі, черевики та біля. Наші студенти мешкають переважно по приватних квартирах, а харчуються по студентських харчівнях (мензах).

Опріч чеського правительства дуже багато допомагає Українцям благодійна американська місія Методистів. Вона витрачує на українських студентів більшу пайку своїх фондів.

Лише дуже небагато українських студентів жиє виключно за власні гроші.

Перед чеським суспільством й урядом та на міжнародньому студентському форумі заступає українське студенство Чехословаччини організація Українська Академічна Громада в ЧСР. з осідком у Празі.

В товаристві „Українська Академічна Громада" обєднуються всі українські студенти без ріжниці кордонів та політичних переконань. Не входять туди покищо галицькі й підкарпатські москвофіли.

Їх усіх разом є в Празі кілька десятків і вони дотепер мали своє товариство „Возрожденіє". Початково деякі з них із впертою злобою, де тільки могли, старалися плюгавити перед чужинцями свою Батьківщину, а що сили підлещувалися до Москалів. Та проте московські студенти ставилися до галицьких москвофілів увесь час з [illegible]ністю, а то й нетаєним недовірєм й погордою. Тимто, здається, почалася між галицькими москвофільськими студентами літом 1922. стихійна переоцінка своїх національних і політичних вірувань. Деякі з них вже перейшли до української студентської організації, а за ними, здається вже в найблищій будучині, перейде й решта.

Організованість й товариська солідарність Українців стали зразком для чужинців. Її підкреслюють Чехи, Німці, Москалі, бо навіть в льондонських газетах з подивом писали цього року про У. А. Громаду в Празі.

(Продовження буде.)

байла і Петра Яремка під закидом противиборчої та протидержавної агітації. Володимира Дибайла і Петра Яремка після переслухання випущено на волю, а инші знаходяться досі в слідчій тюрмі в Зочлочеві.

Військова бранка Українців до війська завела, бо на перший поклик з місцевих Українців ні оден добровільно не явився, доперва під силою багнетів.

Також з розкватируванням військ було польське командування для Радехова дуже щедре, бо наділило це місто аж пів баталіоном піхоти, котрого часто — не зважаючи на се, що більша половина „Народного Дому" занята від чотирох літ державною поліцією — заняла останню з вільних приміщень велику салю, так, що цілий майже „Народний Дім" знаходиться в їх розпорядимости. Що більше, недавно старалися зареквірувати останню кімнату в „Народнім Домі", в котрім міститься гімназія, на поміщення війська. Тимчасом у місцевого купця Шарґля є вільне порожне помешкання з 5 комнат, досить великих, де можна помістити що найменше 80 людей. Чи заняття цілого „Народного Дому" для війська, а тим самим перервання розвитку в українській культурній праці, держання безпідставно пароха в тюрмі, через що громадянство лишене змоги виконування своїх релігійних обрядів, можна назвати поданням руки до згоди?


# Купуй у джерела

**-- найпрактичнійші --**
**дарунки на Новий Рік**
**:: :: :: і Ялинку :: :: ::**

а то: малі штучки полотна, хустинки, бархани, флянелі, -- коци, хустки і т. п. --

поручає детайльно

**Католицька**
**Текстильна Гуртівня**
**45. ЛЬВІВ, РИНОК 45.**

967 АДВОКАТ

Д-р Володимир
Бачинський

розпіс адвокатську канцелярію з **Підгаєць до Львова** і веде її при ул. Костюшка ч. 1 в біля „Народної Гостинниці".


# „Національний герой".

В останньому часі появилися в польській пресі ревеляції членів Східнього Легіону, які наглядно доказують, що ген. Юзеф Галлер, відомий завойовник Східної Галичини, з якого ендеція робить „національного героя", цілком не заслугує на таку почесну назву і, що ендецька реклама для його особи є тільки — блефом.

П. Юзеф Галлер був у 1912 році спенсіонованим австрійським сотником артилерії. Виплинув він щойно тоді, коли під впливом ідеольоґії Пілсудского почали творитися військові відділи при „Соколі". Завдяки Скарбкови, Грабскому й Галлерови в 1914 році не прийшло до обєднання „Завонзків стшелецкіх" Пілсудского з ендецькими „Дружинами соколами" і з цих останніх повстав окремий т. зв. Східній Легіон. Цивільні провідники цього легіону були проти зложення ним присяги на вірність Австрії, але Галлер не послухав цього наказу, уважаючи, що тільки сполучення Галичини з Конгресівкою може створити життєздатну польську державу. Отож Галлер перейшов до легіонів і вирушив у Карпати як командір 3 пп. II. бригади. Це було першим митарством Галлера. Він зірвав звязки з ендецією, а в 1915 році прилюдно кидав на неї громи за її русофільство, підчеркуючи свою льояльність супроти центр. держав. Але не зровумів підставової ідеї Пілсудского, який хотів розгромити спершу східного ворога, а потім звернути зброю проти Німеччини й Австрії. Тому спротивився розвязанню легіону 1916 року, коли Пілсудскі вважав, що його протиросійське завдання вже сповнене і починається нове — протинімецьке. Остав із льояльними для Австрії рештками легіону, а акт 5. листопада 1916 року привитав як... акт шляхотности й великодушности цісарів центральних держав. Ентузіястичні оклики підносив тоді в честь Франц Йосифа І. і Вільгельма II. Такої раболіпної промови ще ні один легіоніст ніколи не висказав був як Галлер. Колиж у 1917 році німецький ген. Безелер зажадав нової присяги від легіону — навіть оці австрофільські рештки роздвоїлися — і більшість легіону від присяги відмовилася. Цю більшість інтерновано або забрано в ряди австрійської армії, Пілсудского замкнено в німецькій тюрмі в Магдебурзі, але — п. Галлер присягнув, став генералом і командіром польського „корпусу помічного". Ось друге його митарство. Цей корпус перенесено на австро-російський фронт на Буковину під Раранчу. Прийшов берестейський мир і страшне обурення проти нього з боку всеї польської суспільности. Обурення оце пірвало „корпус помічний" до переходу на російський бік. Nolens volens пішов туди й п. Галлер, — що більше! Перейшов як один із перших, щоб спастися від евентуальної помсти Австрійців і з його вини з причини браку проводу корпус лишив у руках Австрійців усю свою артилерію й обози. З рештками корпусу пройшов Галлер Правобережа аж під Канів, де попав у німецьку засідку, яка не без вини самого Галлера розгромила увесь корпус. Ген. Галлер утік — він спасся переодягнувшися в селянина. П. О. В. Пілсудского помогла полку проїхати через Київ, Москву на Мурмань, відки він попав у Францію. В організації польських відділів на Мурмані ніякої участи не брав. У Франції застав ендецький „Народовий Комітет", примазався до нього і став командіром уже там зорганізованого польського корпусу. Ось третє і останнє митарство генерала. Тут усіми способами робить собі рекляму, а на фронт проти Німців вирушає... якраз у день підписання перемиря. Довший час просидів собі з корпусом у Франції, бо не хотів піти під прикази Пілсудского. Нарешті вернув у Польщу, щоб у дешевий спосіб, бо завдяки величезній технічній і чисельній перевазі свого корпусу здобути славу переможця в Східній Галичині. Ендеція бачить у ньому єдину особу, якої авторітетом можна зломити впливи Пілсудского.

То-ж забуває всі давніші линьоскочні подвиги генерала і на всі лади робить із нього національного героя. „Похід" Галлера на Поморя, щоб перенятн владу з рук Німців, присутність на ріжних манифестаціях і нарадах — ось подвиги генерала, які рекламує й роздуває сьогодні ендеція.

В світлі ревеляцій, які недавно появилися в пресі, виразно оказується, що „народовий" отоі „герой" рішуче ніщо великого ні визначного не зробив для свого народу, а у дрібнійших уєнних своїх „подвигах" виказав лише карієризм, трусливість і безхарактерність.

Шліть жертви на будову памятника на могилі Леся Мартовича до Пов. Тов-а Кредитового „Віра" в Раві Руській.

# Із неделі українського театру.

**(Відповідь на театральну анкету редакції з 24.XI. ч. 21.)**

V.

Від ряду літ йде у нас театральна дискусія, котра одначе не має такого видимого успіху, якого можна би сподівагися відповідно до поваги думок, висказаних у дискусії. А проте можна замітити малий поступ вперед. Видний він перш усього у тому, що вже два роки, можна сказати, Львів має свій постійний український театр. А також і у внутрішньому поставленню театру, з артистично-мистецького боку. Яким це діється коштом, знаємо добре. А кошт це великий. Сили, здоровля, а навіть здібности поодиноких членів театральної дружини йдуть на жертвенику тільки на те, щоби зазначити такий невеличкий успіх.

Як жалувати театр, як жалувати його цінности, як прийти з допомогою театральній дружині — це питання, котрі — на мою думку — потребують негайної відповіди. Сам Львів не дасть сьому ради. Бо хочби навіть кожда вистава відбувалася при виповненій салі, то й тоді ще далеко до того, аби всі потреби театру були заспокоєні. Правда, що зовнішня поміч могла би бути тоді менша, але без неї рішучо не можна би обійтися. І я роздумував над кооперативою і над акційною спілкою. Одначе ні одно ні друге не буде відповідати своїм завданням. Або буде це підприємство обчислене на зиск, а тоді не створить нам театру, як культурної установи; або буде це в трівкі форми прибрана жертвенність, а тоді невідповідна ні одна ні друга назва. Хто небудь займеться театром, мусить числити на те, що зиску з підприємства не буде. Будуть тільки вклади й вклади, бо ніде на світі театр не дає зиску й не повинен давати. І коли існують приватні театральні підприємства, то вони оперті на таких підставах, які не бажані зовсім для одинокого українського національного театру. Підприємець може визискувати сили дружини; підприємець може задоволяти низькі потреби тих, що учащають до театру. В першому випадку у склад дружини не входитимуть визначні сили, в другому театр перестає бути святинею високого мистецтва.

Театр — це загально-народна справа. Його можна порівняти з школою і справами загальної освіти. Нікому й на думку не приходить числити на які небудь зиски з УПТ., або з Тов. „Просвіта", хочби хто небудь вложив як найбільшу жертву в названі товариства. Жертводавець на школу і на загальну освіту знає, що даючи свою лепту причиняється до піднесення культурного рівня народу. Що з театром так само стоїть справа, найкращий доказ, що театри у всіх народів стоять на державних, краєвих, комунальних буджетах.

Щож робити тоді народови-пролетарови, народови без власної держави? Справа важка до вирішення. Свойого часу і Поляки й Чехи були без власної держави. Всеж таки їх становище в бувшій Австрії було упривілейоване і завдяки добутій силі в краєвих установах, уміли переказати свій театр тим саме установам. Сьогодня справа перемінилася дуже в користь театрального мистецтва і ми у самому Львові бачимо три польські театри, не вчислюючи приватних підприємств у роді „Ula" і „Bagateli".

Щож отже робити? — Перша річ, признати український театр у Львові загально-народньою справою. І коли нема власної держави, то істнує ще народ, який сам для себе є власним сувереном. Школа, загальна освіта, преса й театр мусить перейти на загально-народній буджет. Коли свойого часу австрійські державні чинники замкнули часопис Чехів „Narodni Listy" і часопис мусів перестати виходити, тоді передплатники присилали стало свою передплату і допомоги таким чином удержати цілий редакційний і другий персонал, допомоги перетревати тяжкий час, щоби у відповідну пору не прийшлося ставити нової будови. — Хоч аналоґія далека, а проте вона ясна. Театр така справа, що хоч з нього не кождий в силі користати, так кождий повинен у свій буджет вставити даток на удержання одинокого національного театру, розуміється, без шкоди для школи, загальної освіти й преси.

Така моя думка. Може хто її підійме і прибере у відповідну зорганізовану форму.

Ще кілька слів у справі публики.

Дехто з тих, що у тій справі забирали голос, нарікає, що мовляв багато не ходити до театру, а т. Возняк навіть звернувся з докором в сторону тих наших осіб, котрі доробилися маєтку в останніх часах і не уважають відповідною річею бувати в театрі. Другі знову боронять публику і вину з приводу закиду невбування в театрі скидають на управу театру тощо.

На мою думку кождий з голосів має за собою дещо правди. Не узглядненo одначе ще й других причин. Одна й то дуже важна для певної кількости наших громадян, яких можна назвати громадськими тяглом. Для них побут у театрі був би рішучо відпочинком і приємністю. Одначе на такий люксус не позволяє їм недостача часу, бо вони тоді, коли вже всі відпочивають, ще мусять працювати, аби відробити час вужитий на засіданнях, нарадах і т. п.

Тих, що взагалі театру не люблять, його не доцінюють, тих не переконають ніякі артикули, статті, називання в часописах і т. д.

Полишаються особи, маєтковий стан котрих у наслідку воєнних подій такий, що вони можуть без шкоди для часу й майна бувати в театрі. Сьогодня всюди зауважено, що великий театр виповняється новою публикою, новою фінансовою сильною клясою, ріжною від давної родової, капіталістичної й інтелігентної аристократії. Ця нова публика заняла партер, найкрасші льожі, бальконові місця. Для неї не важне те, що на сцені. Вона жде на павзи, аби позволити себе оглядати оперту о барєру орхестри, о стіну льожі, о поручя бальконових первородних місць. Для цеї публики потрібно гарного фойє, дорогого й виставного буфету, богато свобідного місця, вистави, блеску, всього того, чого досі ця публика не мала, від чого стояла далеко і що завидувала передвоєнним клясам. Дайте у нас великий театральний будинок з цілим комфортом і виставою, а побачите на певно сю нову публику. Вона хоче, щоби її оглядати, і щоби вона була дійсною частиною театру. Що там діється на сцені, для неї байдуже. Ібзен, Шекспір, Уайльд, Стріндберг, Тобілевич — для неї це імена, що ніщо не значать. Вона матиме їх небаром у гарних оправах, у скляних шафах на поличках. Вона є головним автором нинішнього життя. Дайте їй тільки відповідний театр!

*М. Галущинський.*

# З польських справ.

**Конференція в справі направи скарбу.**

През. мін. ген. Сікорскі запросив усіх бувших міністрів скарбу і виконуючих обовязки мін. скарбу на програмову дискусію, яка відбудеться 9. січня 1923 р., з метою винайти способи направи скарбу Річипосполитої.

У звязку з тим сойм не буде скликаний перед 10. січня.

**Уступ виня міністра скарбу.**

„Курієр Поранни" доносить, що міністер скарбу Ястшембскі вніс прохання о димісію. Димісію принято з тим, що Ястшембскі виконуватиме свої обовязки до 15. січня 1923.

**Промова проф. Ґломбіньского.**

Варшавські ґазети помістили програмову промову проф. Ґломбіньского, виголошену на передсвяточних зборах „Хієни", такого змісту: Польща є і мусить на будуче остати національною й католицькою державою. Тому треба зберігати національно-польський характер усеї держави і всіх її частей та інституцій. Мовою державною може бути тільки польська. Підставно державні справи як ось: вибір осіб на верховні пости в державі, політичні трактати, конкордат і зміна конституції повинні бути вирішувані тільки польськими голосами без участи націон.-меншостей. Уряд і суспільність повинні почати систематичну працю над „національно-польським освідомленням" „кресів" і над скріпленням польської державної думки на них. Це завдання повинні сповнити: відповідно постановлене шкільництво, спеціяльна опіка над польським „кресовим" елементом, зреорганізована і справедлива адміністрація, очищена з усіх ворожо для держави настроєних елементів і пляново переведена польська кольонізація. Всяка сепаратистична пропаганда, ведена під гаслом територіяльної, чи національної автономії, повинна бути заборонена. Що до закордонної політики, то вона повинна бути мирна й оперта на союзі з Францією й Румунією. Спірні справи з Чехією, Литвою й Лотвою мирним способом треба полагодити, придержуючися постанов версальського, риського й ґданського трактатів. Заключені повинні бути торговельні договори. Найблищим завданням держави є уздоровлення скарбу й валюти. Треба ухвалити законну польську валюту й заложити емісійний банк. В буджеті і державних рахунках уряду впровадити „польські злоте" замісць марки. Ощадність у війську й адміністрації слід посунути до найдальших границь. Безпосередні податки треба піднести принаймні до передвоєнної висоти і то в добрій валюті. Треба реорганізувати державні підприємства, щоб давали такий дохід, як приватні. Слід постаратися о закордонну позичку в добрій валюті і о фонди для емісійного банку. Піднести треба продукцію краю. Виконати треба земельну реформу за справедливим викупом. Процедура при парцеляції повинна бути упрощена, а обмеження що до обороту землею повинні бути знесені. Держава повинна залишити статичні й монополеві стремління й піддержати приватну ініціятиву в торговлі й промислі. Міста треба перемінити в національно-польські при помочі розвою польського промислу, ремесла й торговлі та збільшення кадрів польської фахової інтеліґенції. Цим способом чужі елементи щезнуть із верховних кругів інтеліґенції. Держава повинна добре забезпечити з матеріяльного боку інтеліґентну верству. — Не менш важний є всесторонний розвій польського шкільництва так у краю, як і на еміґрації. Подрібну оцю програму „Хієни" у всіх напрямках виготовлюють спеціяльні комісії. Є це програма безоглядного егоїзму національного під гаслом: „Польща виключно для Поляків".

# Совітська Росія.

**Президія Комінтерна.**

На першому пленарному засіданні вибраного на IV. конґресі Комінтерна виконавчого комітету вибрані в члени президії Кляра Цеткін, Радек, Бухарин, Дженарі, Болгарин Коляров, Фін Куусімов, Японець Катаяма, Чех Нейрат, Анґлієць Маунус і Француз Суварін і Фроссар. Головою Комінтерна обрано Зіновєва; Ленін і Троцький являються заступниками російських делеґатів Радека і Бухарина.

**„Для преси необхідна свобода".**

„Трібуна" повідомляє, що чеський міністр закордонних справ д-р Бенеш, який відвідав міжнародню ґазетну виставку, оглядав кіоск совітської преси й написав в памятну книжку кіоску таку фразу: Для преси необідна свобода, завжди як можна більше свободи і тільки свобода. „Трібуна" додає, що д-р Бенеш, пишучи цю фразу, двозначно усміхався.

**Аренда націоналізованих підприємств.**

ВЦИК. видав декрет про передачу націоналізованих підприємств їх попереднім власникам на правах довготермінової аренди. Особи, що хотять скористуватись цим правом повинні подати відповідні заяви на протязі шести місяців. Попередні власники підприємств, що перебувають тепер за кордоном, повинні до подачі заяви одержати від совітського уряду право на поворот до Росії. Тільки після повороту на батьківщину вони будуть мати право звертатися з прохенням про віддачу їм у аренду їхніх підприємств.

**Охорона совітських таємниць.**

Совітське посольство в Берліні одержало з Москви інструкції вжити самих суворих заходів для охорони документів й справ, які освітлюють діяльність совітських установ закордоном. Розпорядження це викликано тим, що в останній час вже частійше й частійше оголошуються відомости, поширення яких не бажано для Москви. Особливо часто такі випадки бували в Берліні і Варшаві. В Варшаві совітські установи на протязі двох років кілька разів звільняли майже всіх урядовців. Але в звязку з продовженням розголошення таємниць тепер рішено ужити нових суворих заходів, поміж якими є заведення слідкування урядовців одного за одним, встановлення закладництва, видача грошевих премій ітд.

Найбільше недовіря в совітських сферах викликають „зміновіховці" й командовані з Росії фаховці. Закордонні поїздки фаховцям-некомуністам тепер дозваляються тільки при залишенні в Москві двох заложників, на яких спадає відповідальність в тому випадкові, коли той, що виїхав за кордон, не повернеться або буде провадить себе за кордоном не так, як того бажається большевикам.

**Росія без лікарень.**

З переведеної наркомздравом анкети встановлюється, що в біжучому році число лікарень в Росії безперервно зменьшувалось; багато дрібних лікарень зачинилось і перетворилось в амбуляторії; число установ зменьшилось до 92% попередньої кількости. Так само весь час падало число фельшерських курсів, яке дійшло до 86% попередньої кількости. Анкета констатує так само надзвичайно різке скорочення організації медичної допомоги дома (62%). Що торкається числа лікарень по містах і селах, то воно скоротилось до 92—96%; число ліжок в них до 74—76%; зачинено дуже багато цінних лікарень.

**Висилка обоpонців с-рів.**

8. грудня совітським урядом вислані з Москви адвокати Тагер Муравьов, які виступали оборонцями в розправі с-рів. Місцем висилки для їх призначена казанська губернія.

# Дописи з краю.

**Косівщина.**

*Старостинський похід проти УПТ.*

Дня 8. жовтня ц. р. засновано в Жабю кружок УПТ. і поручено йому працювати над оснуванням приватної ґімназії для гуцульської молодіжи. Кружок основано заховуючи як найточнійше всі приписи.

Та перед польськими соймовими виборами пригадав собі косівський староста Секірскі молоденький кружок, який ще не вспів розвинути діяльности і велів арештувати майже всіх членів виділу. І так поїхали до коломийської тюрми старенький декан о. Василь Глібовицький, судия д-р Павло Лещій, учитель з Слупейки Дудяк Петро, урядовець суду Гуньовський Дмитро, двох академиків Француз та Брилинський і три Герденжуки. Відтак приарештовано ґазду Михайла Гапчука і Петра Шикерика Доникового. Побачивши Михайла Гапчука і Петра Шикерика, староста почав пястуками вигравати марша по столі і заявив, що в хаті Мих. Гапчука відбувалися дня 8. жовтня тайні збори, на яких були вже всі арештовані. З трудом вдалося доказати п. Михайлови Гапчукови і Петрови Шикерикови, що кружок У. П. Т. в Жабю основано за дозволом п. старости і що його гнів не на місци.

Висказавши своє негодування, що Петро Шикерик не хотів пристати до селянсько радикальної партії і не дався ужити до виборчої акції, конфінував його через 10 днів в Косові. Михайло Гапчук вернув до дому а за ним по скінчених виборах вернули з коломийської тюрми всі арештовані, крім о. Глібовицького, котрий мусить ще страдати в тюрмі, бо проти него виступив громадський писар Колінський, б. польський жандарм Ілюк Іван Чапіра і сам посол до варшавського сойму Іван Дутчак.

**Рогатин.**

*Свято „Просвіти".*

Дня 8. грудня ц. р. відбулися загальні збори філії „Просвіти" в Рогатині. Зі звіту довідались присутні, що в останнім адміністраційнім році відновлено або відкрито по селах рогатинського повіту нових 34 читалень. Адміністраційні власти не могли спокійно дивитись на розвій просвітного руху і 4 читальні закрили за мниму протидержавну аґітацію. Філія „Просвіти" радила над будовою свого власного дому. На збори явились представники 22 читалень „Просвіти" в числі 50 людей. До нового виділу вибрано: о. Стефана Городецького, С. Гладкого, канд. адв. Кузика Степана, проф. Михайла Кужіля, о. Теодозія Куприка, Василя Кривоуса і Олену Весоловську. Заступниками виділових: Антона Воробця, Михайла Вереса і Мих. Пирога.

Після зборів відбувся святочний концерт Т-ва „Просвіти". Святочну промову виголосив сивоволосий провідник освітного руху в повіті о. Стефан Городецький, якого присутні, недавного ще вязня, овацийно витали, а який представив історичний розвиток просвітного руху в Галичині та його значіння для національно-державного освідомлення нашого народу. Кромі святочної промови були хорові продукції, які випали бездоганно, декламації дітей народної школи і ґімназійних учеників і скрипкове сольо.

**Козлів пов. Камінка струм.**

*Як повстають польські школи в українських громадах.*

В селі Козлові мали СС. Феліціянки приватну жіночу школу і віднеслися до повітової ради шкільної, щоб зорганізувати їхню на школу публичну. Повітова рада шкільна поручила громадському урядови, щоби населення висказало своє бажання дотично викладової мови в тій школі. Громадська рада переслухувши населення, зажадала вправдо викладової мови української. Сю ухвалу мали доручити два повновласники громади, Григорій Пришляк і Лаврентій Вакальський, одних з Камінки струм. тих повновласників відослано з нічим і наказано перевести нову ухвалу. На попередній ухвалі зазначено, що її не приймається, зате приказала повітова рада шкільна прислати двох людей прибічної ради, а ті приїхавши до шкільної ради в Камінці струм., після вияснення інспектора, що школа СС. Феліціянок переходить на удержання громади, підписали готовий акт що до організації школи з польською мовою викладовою. Ся справа тягнулася майже рік, а тепер прийшла резолюція Кураторії у Львові. Місцева рада шк. в Козлові зовсім не була запитувана о згоду, ані не була інформована про хід справи. З огляду на таке насильство українське населення Козлова протестує як найрішучійше і висилає в тій справі двох делеґатів до Кураторії з просьбою уневажнити резолюції, заявляючи, що в противнім разі для добра своєї молодіжи буде змушене оснувати свою приватну школу з викладовою мовою українською, бо дві треті молодіжи є укрнської народности. Вже перед війною накинено насильно польську мову викладову в школі мужеській а всякі протести зі сторони громади не помогли.

# РІЖНІ ВІСТИ.

**Справа дальшої участи Туреччини в Льозанській конференції.**

З Анґори пишуть, що турецька делеґація в Льозанні дістала від свого уряду взвання повернути до Анґори, для участи в національних зборах. Там має делеґація зложити звіт із своєї діяльности, а збори вирішать, чи Туреччина має дальше брати участь у льозанській конференції, чи зірвати всякі переговори, з Грецією та державами Антанти.

**Румунський міністр про льозанську конференцію.**

Румунський міністр закордонних справ Дука повернувши з Льозанни заявив, що наради в Льозанні напевно увінчаються успіхом і що всі конфлікти будуть вирішені мирним шляхом мимо всіх перепон і труднощів.

**Політичні атентати в Ірляндії.**

З Дебліна доносять, що в Ірляндії виконано кілька нових атентатів і то в білий день на вулицях міста.

**Справа участи Америки в европейській політиці.**

З Вашінґтону доносять, що на останньому засіданню сенату Зединених Держав, виголосив сенатор Боран промову, в якій підкреслив, що Америка мусить допомогти Европі фінансовою позичкою та активною участю в політичних справах. На його думку Зединені Держави у власному інтересі повинні уруховмити ринки збуту у Европі!

довести до пацифікації світу. Сенатор Борар поставив внесок на скликання міжнародної економічної конференції. Цей внесок спричинив розлам республиканської партії, в якій утворилася опозиція проти внеску сенатора Борара. Справа участи Америки в европейській політиці буде вирішена на найблищому засіданню сенату. Сенатор Борар є тої думки, що коли Америка не уділить Европі позички і не вирішить справи німецьких репараційних відшкодувань, то Европі грозить нова війна.

### Вільномулярі союзники фашистів.

Найвища рада італійських вільномулярів на останніх зборах приняла таку резолюцію. Вільномулярство без застережень похвалює всі вчинки доконані фашистами під проводом Мусоліні і стверджує, що обовязком кождого чесного Італійця станути на послуги фашистів і їх уряду та дисципліною і працею довести до ладу в державі та до слави великої Італії. Вільномулярі стануть до активної допомоги урядові Мусоліні".

### Міністр Бенеш про положення в Европі.

„Venkov" містить статтю д-ра Бенеша про положення в Европі, в якій між иншим сказано ось що: „Російські справи мали своє домінуюче значення на конференції в Генуї, де совіти перший раз виступили на світовій арені. Переговори в Льозанні доказують, що совітський уряд хоч не визнаний de jure, то визнаний de facto і що така ситуація не вміниться в найблищому році. Справи Сходу доказали, що головна помилка европейської політики полягає в тому, що замісць розброєння Туреччини зараз після підписання договору в Севр, передано цю справу Греції, що улекшила акцію Кемалеві Паші. Останні випадки не тільки не поліпшили положення в Европі, але ще більше замотали міжнародні конфлікти і загострили їх. Також справа німецьких відшкодувань комплікується щораз більше. Та справа повинна бути зліквідована на конференції в Парижі. Треба великих зусиль і доброї волі, щоби економічне й політичне положення в Европі довести до якого небудь поліпшення.

### Експльоатація лівого берега Рену.

На нарадах при участи Пуанкаре, Барту і міністрів обмірковано справу експльоатації лівого берега Рену. Між Надреччєю і басейном Рур має станути митний кордон для збору мита і контролі над німецьким експортом. Всяка інтервенція військових чинників у тій области є виключена.

### Італійська преса про папську енцикліку.

Італійська преса широко обмірковує зміст папської енцикліки, підкреслюючи спокій і погідність, з якими папа трактує взаємини між урядом Італії та Ватиканом.

„Messagero" пише, що теперішний папа віднесся прихильніше до італійського уряду, як його попередники; „Corriere d' Italia" зазначує, що папа не протестує, а тільки нарікає на італійський уряд, який відноситься до Ватикану менше прихильно, як инші держави; „Idea Nazionale" пише, що релігія ніколи не повинна бути ужита, як знаряддя політики, що уряди поодиноких держав мусять визволятися від впливу папського престолу і що папа не повинен торкатися політичних справ Італії.

### Землетрус в Новій Зеляндії.

З Льондону пишуть, що в Новій Зеляндії наступив легкий землетрус, який спричинив невеликі шкоди.

### Пацифікація Марокко.

Еспанська рада міністрів зреформувала систему адміністрації в Марокко: на полі влади в Марокко буде стояти цивільний комісаріят під проводом б. президента Віллянно. Зредуковано експедиційні корпуси та зменшено військову залогу в Марокко, взагалі переведено демілітаризацію та пацифікацію тої країни.

### Рішат Бей не задоволений.

Рішат бей виклав письмо до комісії справ національних меншостей в Льозанні, в якому протестує проти допущення Болгар і Вірмен до субкомісії. Рішет бей домагається, щоби делегації тих обидвох національних меншостей в Туреччині усунути із субкомісії, в иншому разі належалоб допустити до нарад представників національних меншостей других держав, як Греція, Румунія, Югославія і т. д.

### Австрійсько-чеські взаємини.

„Der Morgen" пише, що взаємини між Австрією і Чехо-Словаччиною значно погіршилися, а знаку в тим, що австрійський уряд робить деякі труднощі в імпорті чеських товарів до Відня. Причиною погіршення взаємин була також подорож канцлера Зайпля до Будапешту.

### Наради французького амбасадора з Бонар Лоуом.

Французький амбасадор у Льондоні Сант Олер відбув нараду з Бонар Лоуом у справі найблищої конференції в Парижі

### Голод в Росії.

Організація Нансена для несення помочи голодним в Росії, прослідивши звіти своїх представників, що находяться в голодових округах, виготовила тепер в Женеві загальне звідомлення про ситуацію в Росії підчас біжучої зими. Звідомлення передбачує недобір найменше 1 міліона тон збіжа в Росії і 590 тисяч тон на Україні. Число осіб, яким треба прийти в помічу, перевисшає по обчисленням самої російської влади 8 міліонів, не вчислаючи сюди 7 губерній, де вправді голод не є загальний, але все таки положення є грізне. Совітська влада обчисляє, що споміж тих 8 міліонів осіб не зможе вижити навіть половини. Задля економічної відбудови краю треба доставити до голодних округів бодай 520 тисяч коней і стільки ж коров. В округах тих число худоби і коней зменшилося від 1920 р. найменше о 50%.

### Росія вигибає.

Організація Нансена задля несення помочи для людности в Росії, вислала, як доносять з Женеви, до лікарів і учених всего світа звідомлення про санітарне становище Росії. Звідомлення опирається на інформаціях власних представників, що працюють в Росії, і на цифрах совітської влади. Вже в часі війни начислено в Росії около 25 міліонів випадків холери. В 1921 р. зареєстровано 176, 888 холери і 308, 503 випадків черевної горячки та 197.420 випадків дезінтерії. Теперішня голодова нужда викликує дальший зріст епідемій. Російська влада зовсім не розпоряджає засобами, потрібними для поборювання важкої ситуації. Немає ані ліків, ні медичних інструментів ні всякого роду санітарного матеріялу. Число лікарів в Росії зменшилося в часі від 1914. року до 1921. року із 40.000 на 15.000. Д-р Гайг, член епідемічної комісії Союза Народів, що саме перебув в подорожі по полудневій Україні, доносить, що тамошні шпиталі і клініки не мають ні біля, ні харчів, ні перевязочних засобів. Тисячі лікарів померло при сповнюванню обовязків. Перш усього потрібна поміч самим лікарям, яким треба висилати харчі, одіж і біля, а також медичні твори, яких тут зовсім забракло. Для шпиталів потрібні транспорти ліків і харчів для хорих, дальше медичних інструментів і всякого лябораторійного матеріялу.

# ТЕЛЕГРАМИ.

### Ятшембскі не подасть до димісії.

Варшава (ПАТ.) Вістка подана одним часописом про димісію мін. скарбу Ятшембского неправдива. Мін. скарбу урядує дальше і приготовляє скарбове експозе, котре виголосить у сойм як доповнення експозе през. ради мін.

### Льозанська конференція.

Льозанна (ПАТ.) Конференція почала сьогодні наново праці, хоча не всі делегати вернули зі свят. Нині відбулося засідання субком. для справи виміни населення. Грецька дел. знову запротестувала проти усунення патріярхату з Царгорода. Французька дел. виступила в цій справі з новим предложенням, а саме, щоби патріярхат виконував лише релігійні агенди, а адміністраційні самостійно епископ. Грецька і турецька делегація застерегли собі відповідь на пізніше. Сьогодні було теж засідання комісії для справ меншостей при участи болгарських, вірменських і сирійсько-халдейських заступників. Проти цього запротестувала турецька делегація. Делегації цій відповіли, що зайшло непорозуміння, а саме, замісць субкомітету відбулося приватне засідання, на котрому вислухано представників меншостей.

Відень (ПАТ.) „Н. Фр. Пр." з Льозанні: На сьогоднішнім засіданні субкомітету для нац. меншостей болгарська делегація зазначила, що около 150.000 Болгарів мусіло кинути сх. Тракію і зажадала відіслання їх до батьківщини. Болгарське правительство удержує з Туреччиною добрі взаємини і хоче їх продовжувати. Греція видалила свого часу біля 40.000 Болгарів із сх. Тракії. Сих також слід відіслати назад. Крім цього яких 50.000 Вірмен схоронилося до Болгарії.

### Справа участи Мусоліні в паризькій конференції.

Рим (ПАТ.) Польрад. Завтра має запасти рішення відносно евент. участи Мусоліні в найблищій паризькій конференції. Загалом верх бере погляд, що Мусоліні візьме участь у нарадах премієрів союзних держав.

Бельгія згодилася на італійський реп. проект.

Рим. (ПАТ.) ВКБ. Часописи потверджують, що бельгійське правительство згодилося на італійський проект у справі репарацій. Англія й Франція мали сформулювати нові предложення.

### Болдуін їде до Зед. Держав.

Льондон. (ПАТ.) Польрад. Канцлер скарбу Станлей Болдуін виїздить сьогодні на покладі корабля „Меджестик" до Зединених Держав, щоби перевести договір що до консолідації англійських воєнних довгів у Зед. Державах. В подорожі товаришитиме йому дир. Англійського Банку Монтегю Нормен.

### Б. Лоу про економічне положення Европи.

Льондон. (ПАТ.) Польрад Б. Лоу промовляючи в Глезгові перед виборцями м. и. начеркнув економічні відносини в Европі. Подібну, як тепер економ. кризу, переживала Англія після війн Наполеона через 15 літ, а саме наслідком залежности її експорту від заграниці. Тепер ця залежність іще більша. Поправити можна це положення виключно з рівночасною поправою економічного положення в цілому світі, а не законодавством або адм. зарядженнями.

### Грецький кабінет.

Атени. (ПАТ.) Тому, що до теперішний мін. війни Пангальос обняв становище військового команданта в Тракії, през. міністрів Гонатас обняв тепер теку війни.

### Справа економічного патріярхату.

Атени. (ПАТ.) Польрадіо. По донесенням часописів грецьке правительство рішене рішучо спротивитися усуненню з Царгорода грецького екуменічного патріярхату. Грецьке правительство що найбільше готово згодитися на уступлення Мелелія зі становища патріярха й іменувати на його місце иншого.

### Покликання музулм. річників.

Атени. (ПАТ.) Польрад. Декрет мін. війни покликує під оружя музуліман. резервістів до 17 річників.

# НОВИНКИ.

— **Конфіскати.** Польське Рідно скінчилося, скінчилася й християнська добродушність п. прокуратора, який з попереднього числа нашого часопису вирубав нам початок статті „Яне тедеціо", три місці в рубриці „Після польських виборів" та кінець новинки п. з. „Пастерка".

— **Страх має великі очі.** З Чашина и. Ліська пишуть нам, що староста з Ліська Сикалевскі заборонив шкільний дітворі з Чашині відограти сценку Вільшевка „Гостина св. Миколая", бо як зазначив зміст її, крім... небезпечну для „панослі панства польского". Рівночасно п. староста вніс до куратори донос на учителя, який позважився кольпортувати таку бунтівничу літературу поміж дітворою.

— **Вибори в Перегінську.** В Перегінську на 3000 управнених стрималися від голосування підчас виборів всі, з виїмком 12 зависимих осібників. На двірськім обшарі гр.-кат. Митрополії голосували всі побережники, і то з жінками, як Яцишенець, Кушнірі, Кульманя, Ратаї і т. д. Агітували за виборами і тягнули до голосування урядники фірми Глезінгер, що винаймає ліси у гр.-кат. Митрополії.

— **Відзнака заслуженого громадянина.** 25. б. м. у п. Івана Бачинського, вислуженого майора і б. емеритованого касієра „Дністра", явилася депутація, щоби зложити йому привіт з нагоди повороту до здоровля. П. Ів. Бачинський на становищі голови ремісничо-промислової бурси поклав великі заслуги для збільшення кадрів наших ремісників і промисловців. В склад депутації входили: д-р В. Бачинський, о. Е. Бачинський (теперішний голова рем.-пром. бурси) і п. Іван Вовк з рамени міщанства. Іменем депутації промовив д-р В. Бачинський, висловлюючи радість з приводу повороту до здоровля заслуженого громадянина і признання за заслуги для ремісничо-промислової молоді. Речник вручив реконвалесцентові, який на старости літ опинився серед важких матеріяльних умовин, скромний дарунок.

— **Як ловить у Львові...** Підчас сутички поліції з демонструючими проти заведення фляманської мови студентами на гандавському університеті, поранено чотирьох студентів і чотирьох поліціянтів.

— **Залізнича катастрофа в Кольонії.** Дня 24. ц. м. поміж головним а південним зал. двірцем в Кольонії зударилося два поїзди, при чому понесло смерть дві особи а дві ранено.

— **Сильветка „посла" Дутчака.** Нам пишуть: З ласки косівського п. старости „вибрано" до варшавського сойму чоловіка, який ціле своє життя був найпростійшим пляцицею та пансько-жидівським вислужником. Будучи ще парібком був Дутчак громадським сторожем, відтак „авансував" на оглядача худоби, а 1906. р. на війта, помимо того, що громада була рішучо проти нього. Підчас світової війни пообирав Дутчак громадську касу

# КНИГАРНЯ НАУКОВОГО ТОВ-А ІМЕНИ ШЕВЧЕНКА

У ЛЬВОВІ, РИНОК Ч. 10.

**дістала на „святочні дарунки“ запас нових казок для дітей, а для старших д-р І. Раковський: „Вселенна“, начерк астрономії; І. Франко, „Борислав сміється“, повість.** 1377 1—1


з облігаціями і вона „десь пропала“. За розбої і авантури був Дутчак судово караний, але це не помешало йому бути „вибраним“ до варшавського сойму.

— **Ще про убийника Нарутовіча.** Минулої пятниці зголосився до варшавського окружного суду адвокат Гофмокль Островскі з повновластю, підписаною жінкою убийника Нарутовіча Невядомского. Зажадав він стрічі з Невядомским. Суддя, до якого звернувся адвокат, заявив, що повновласти жінки виновника мало. Гофмокль зажадав в тому напрямі судового рішення, якого йому теж відмовлено. Супроти цего, що Невядомскі рішив боронитися сам, справа оборони чи то з уряду чи з вибору перестала бути актуальною. Усі впливи жінки Невядомского в тому напрямі остали без успіху. Взагалі Невядомскі не хоче говорити про свою оборону з ніким.

— **Недоля Волинців в польському війську.** Нам пишуть з Лютовиськ: Прийшла до нас сотня 56 полку польського війська, самі Волиняки Українці, їх бють старшини Поляки, забороняють говорити по українськи ані ходити до церкви, за те в польські свята гонять їх до костела. В наші свята гонять їх на вправи і роботу як ось на св. Миколая і на Анни Зачатіє...

— **„Волів кривдна аніж таке життя“.** Минулої пятниці потрясла селом Повержем коло Букачівець трагічна подія. Недавно одружений Процюк Степан, неалюбивши свого пастирного тестя Іванишина, зарубав його сокирою, а щоб затерти сліди, заніс старого і пустив під лід в полонку. Одначе уже в суботу справа викрилась. Найдено труп в полонці та арештовано Процика, який признавшись до вини заявив, „що волить в криналі згнити, аніж жити у таких лісах“.

— **Ще про убийство польського жандарма в Мшанці.** „Пшеглєнд Свонтечни“ доносить, що в звязку з убийством польського жандарма в Мшанці арештовано Сеня Таращука, „українського боєвкажа“. Згадаий „Пшеглєнд“ припускає, що убийства доконала група українських обрубків, стягнених насильно до польської бранки.

— **Вбиття власника дібр в Милятині.** Дня 26. ц. м. над раном вбито власника дібр в Милятині Найгебавера. На місце випадку виїхали поліцисти Льорек і Кушлік. Поки що подробиць про подію нема.

— **Замерз.** Поміж Дрогобичем а Раковом найдено на гостинци труп купця Ісаака Розенберґера, при якому стверджено недостачу готівки.

— **Бандитська „лінія“.** Кількох львівських бандитів розбило в навечерє польського Різдва 7 вагонів на залізничому двірци у Львові. В шістьох було збіже, за те в семому був цукор і ласощі, яких набрали собі бандити 2 скрині на „лінію“.

— **З хроніки бандитизму.** В Бані королівській під Дрогобичем „оперує“ узброєна в кріси банда під проводом бандита Чайки, що втік з дрогобицької тюрми.

— **Двобої у Львові.** На скільки у Львові тривають лицарські традиції, говорить про це ряд двобоїв, які мали місце на днях, при чому богато з них покінчилося трагічно. Між иншими недавно відбувся двобій одного польського майора Н. з одним польським техніком, який покінчився смертю майора. Двобій двох студентів покінчився покаліченням обох і т. д.

— **Перезі під курателю.** Відомого італійського композитора Перові віддав суд під курателю на домагання його братів, які з остряхом дивилися на те, як здичавілий Перозі нищив свої найцінніщі музичні манускрипти.

— **Орґанізація евнухів.** Про вартість організування життя переконався цілий світ. Зрозуміли істоту приказки „в єдности сила“ і царгородські евнухи, які по розвязанню султанського гарему опинилися без посад. Зєднались вони в орґанізацію, яка від теперішню пору обняла 110 членів. Треба сподіватися, що за прикладом своїх царгородських товаришів підуть евнухи решти Европи.

— **Вп. Передплатників в Чехословаччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло“ у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

## Курс грошей

Львів, дня 27. грудня 1922

| | |
|---|---|
| Доляри американські | 17.975—18.025 |
| „ „ (1 і 2-ки | 17.775—17.825 |
| Доляри канадійські | 17.775—17.825 |
| „ „ (1 і 2-ки | 17.275—17.625 |
| Марки німецькі | 2·75—2.80 |
| „ „ (сотки) | 2·50—2.70 |
| „ „ (дрібні) | 2·25—2.50 |
| Леї румунські | 102·00—106.00 |
| „ „ (дрібні) | 100·00—104·10 |
| Корони чеські | 535·00—550·00 |
| „ „ (дрібні) | 525·00—540·00 |
| Австрійські тис. нов. ем. | 580·00—600·00 |
| „ „ ст. ем. | 3.350·00—3.400·00 |
| „ сотки нов. ем. | 55·00—60·00 |
| „ 50 кор. | 90·00—100.00 |
| „ 20 кор. | 26·35—26·60 |
| „ 10 кор. | 12·00—13·00 |
| „ 1. і 2-ки | 0·60—0.00 |
| Рублі 5-сотки | 125·00—140·00 |
| „ сотки | 125·00—140·00 |
| „ 25-ки | 110·00—115·00 |
| „ дрібні | 0·65—0·75 |
| „ думські 1.000-ки | 20·00—25·00 |
| „ „ 250-ки | 15·00—20·00 |
| Карбованці | 1·00—1·10 |
| Гевані | 1·20—1.20 |
| Франки французькі | 1.270·00—1280·00 |
| Фунти стерлінґів | 83.500·00—84·00·00 |
| Франки швайцарські | 3380·00—3410·00 |

**Золото:**

| | |
|---|---|
| 20 кор. | 70.000·00—70.000·00 |
| 20 франк. | 66.500·00—67.500.00 |
| 20 марк. нім. | 78.500·00—79.500·00 |
| Фунти стерлінґи | 62.000·00—62.200·00 |
| 10 рубл. | 97.000·00—97.000·00 |
| Доляри | 15.500·00—15.000·00 |

**Срібло:**

| | |
|---|---|
| Корони австр. | 1.360·0—1.400·00 |
| 5 кор. австр. | 6.800·00—6.900·00 |
| Фльорени австр. | 3.450·00—3.525·00 |
| Рублі | 5.500·00—5.575·00 |
| Копійки | 27·50—28·00 |
| Доляри американські | 10.800·00—11.000·00 |
| „ „ поноб. 1 1/2 | 9.800·00—9.900.00 |
| Доляри канадійські | 9.000·00—9.300·00 |
| „ „ дрібні | 8.500·00—8.700·00 |
| Леї румунські | 1.340·00—1.380·00 |

# Примус обезпечення від огню.

(Докінчення.)

Про закон про примус обезпечення було вже писано в наших часописах зараз по його оголошенню, були подані його головні постанови та вказівки, як супроти нього нам заховуватися. Спроби введення закона в життя через П. Д. В. О. в Варшаві та деякий зібраний матеріял в цій справі спонукує ще раз пригадати його нашому громадянству та звернути увагу на постанови, що уможливлюють нашому населенню мимо примусу обезпечень користати з добродійств добровільного асекурування майна в тов. вз. обезпечень „Дністер“ та задержати і поширити дотеперішний стан обезпечень в цім товаристві.

Пригадується, що примусовому обезпеченню в П. Д. В. О. в Варшаві підлягають тільки мешканеві і господарські доми, необезпечені ще в жаднім асекураційнім товаристві і то лише до 2/3 усталеної при оцінці вартости спалимих частей помів. Натомісць 1/3 спалимих частей і ціла вартість т. зв. неспалимих частей може бути обезпечувана дальше в „Дністрі“ або в иншім асекураційнім товаристві.

Тому є вільні від примусу обезпечення:

1) Фабричні і промислові будинки (пр. млини, тартаки, броварі, горальні, ткальні, фабрики мила, гарбарні, копальні нафти, рафінерії, столярні, слюсарні і т. д.),

2) 1/3 часть оціненої вартости спалимих частей мешканевих і господарських будинків (пр. стелі, підлоги, вікна, двері і т. д.) та ціла вартість тзв. неспалимих частей, які однак на случай пожару звичайно улягають знищенню цілковитому або частинному (пр. звичайні мури, огневі мури (фаєрмури), ґаимсові мури, комини, тинки, мурарські виправи, виправи фасад, склевіння, муровані і бетонові підлоги, камінні сходи, вентиляційні рури, фундаменти, пивничні мури і т.).

3) Хатна і господарська обстановка, склади, збіжжа, паша, інвентар і всякі инші движимости.

4) Будинки мешканеві і господарські, які обезпечено в „Дністрі“ або в иншім асек. товаристві перед введенням закона про примус обезпечення (Арт. 42 зак. про примус обезп.). Обезпечення тих будинків не сміють бути ані переняті ані обмежені через П. Д. В. О. в Варшаві аж до часу статутового тревання обезпечення.

Примус обезпечення для необезпечених ще в жаднім асекур. товаристві будинків, зачинається в якійсь громаді аж тоді, коли громадський уряд одержав премійні реєстри П. Д. В. О. в Варшаві, отже по зладженню через П. Д. В. О. списів будинків, призначених до обезпечення і їх оціненню після вимогів закона т. є. фаховими таксаторами П. Д. В. О. і приняві власника будинків. Доставлення таких реєстрів може однак відбутися щойно на основі рішення Надзірної Ради П. Д. В. О. в Варшаві по її уконститууванню. Супроти сего:

а) Дотеперішне обезпечення в „Дністрі“ остає в силі так довго, доки не виповість його сам обезпеченець, бо обезпечення в „Дністрі“ є тревалі,

б) Кождий може і повинен ще тепер обезпечити свої, необезпечені ще мешканеві і господарські будинки в „Дністрі“ на цілу вартість (дійсну, теперішну вартість); П. Д. В. О. не може покищо важно доставляти громадським урядам премійні квіти, бо в цій справі ще не було рішення Надзірної Ради, яка до тепер не уконституувалася,

в) Тимбільше може і повинен обезпечати свої мешканеві і господарські будинки кождий Українець у тій громаді, де П. Д. В. О. оцінки будинків не перевела, бо таке, тепер зголошене обезпечення в „Дністрі“ уважається на рівні з обезпеченням заключеним давнійше.

г) Навіть в тім випадку, колиб П. Д. В. О. законно перебрала всі їй належні обезпечення мешканевих і господарських будинків може і повинен кождий обезпечати 1/3 часть оціненої вартости спалимих частей і цілу вартість неспалимих частей в „Дністрі“ або в иншім асекураційнім товаристві. Цю одну третю вартости можна навіть виповісти в П. Д. В. О., як що ця Дирекція обепечилаб дім на цілу оцінену вартість. Зазначується, що належить обезпечати в „Дністрі“ на квоти, які представляють теперішну дійсну вартість будинків, а обезпечені в „Дністрі“ квоти, невідповідаючі теперішним цінам будинків, треба конче в інтересі обепеченця підвисшити.

Треба тямити, що ПДВО. в Варшаві не є державною інституцією, але звичайною асекураційною установою, якій польський сойм передав монополь обезпечування 2/3 ще ніде не обезпечених мешканевих і господарських будинків у границях означених законом. Тому є зовсім фальшиві і неправдиві вісти, поширювані органами тої Дирекції і її агентами, неначеб тільки і виключно вона, як державна інституція, мала право обезпечати від огню, а всі инші асекураційні товариства, отже і „Дністер“, малиб бути знесені або до обезпечення в них були неважні. Наклонювання населення до неплачення премій в „Дністрі“, неуглядднювання в списах і реєстрах ПДВО, обезпечень вже істнуючих, страшення екзекуціями і репресіями тих громадян, що є вже обезпечені в „Дністрі“ є тільки способом дикої конкуренції, яка вказує, що ПДВО. завзалася за всяку ціну, навіть протизаконними способами підкопати і навіть знищити істнуючі вже асекур. товариства, отже й „Дністер“, а не служити цілям, які назначив їй польський сойм у законі, як „instytucji, mającej na celu dobro publiczne, a nie osiągan'e zysków“.

Примус обезпечення по інтенціям польського закона відноситься тільки до тих недбалих і байдужних, що не обезпечали своїх будинків і були наражені в теперішних часах доріжні будівельних матеріялів і заробітних платень на маєткову руїну на случай пожару, але він не може бути ужитий як средство тероризування того населення, що само забезпечилось від випадку, ані не сміє вводити хаосу в дотеперішні правильні відносини обезпеченців до асекураційних товариств.

Зваживши, що оцінка будинків переводиться органами П. Д. В. О. побіжно, а часом обмежується тільки до зладження реєстру будинків у громаді, що П. Д. В. О. при виплаті відшкодування послугується шабльонами (пр. виплачує лише 11 прц. загальної оціненої квоти за спалений дах) і ин. можна сміло вносити, що примусове обезпечення в такім виді, як його переводиться через П. Д. В. О. в Варшаві відібється шкідливо на інтересах населення, як то зрештою однозгідно підносили вже навіть польські асекураційні товариства. Хвилеві низші премії, визначувані в деяких випадках, є також тільки агітаційним маневром, який скорше чи пізнійше уступить місце підвисшенню премії.

Маючи так всі дані вносити, що примус обезпечення без огляду на примінення його до цеї або иншої народности відібється відємно на суспільнім господарстві цеї народности, можемо сміло сказати, що в приміненню до Українців тут у Східній Галичині принесе він тільки саму шкоду нашому народови і тому треба, поки ще час, обезпечати будинки в товаристві взаїмних обезпечень „Дністер“ на цілу і дійсну їх теперішну вартість.

*—йдо.*

**Платіть партійний податок!!! Присилайте на адресу! „Краєвий Союз Кредитовий“ у Львові, Ринок 10., вкл. кн. ч. 5.000. Жертводавці повище 500 мк. будуть оголошені поіменно!!**

# Промова д-ра Маріяна Глушкевича

## оборонця на процесі Ст. Федака і товаришів.

(Докінчення.*)

Я доказав нераз моїм поступуванням, що перед такою високою інституцією, якою є суд, я не скривав ні одної думки, ані одного руху в моїм мозку і душі. І тому і нині тут скажу, що можна припускати, що хтось хотів так інтерпретувати вчинок Федака, як це робить п. Прокуратор, що може чиясь воля в цього атентату витягнути політичний хосен або збити капітал, стреміти до того, щоби про цей атентат власне так було говорено і писано за границею і з тою метою піддати таку думку заграниці і навіть усій Европі. Могла це зробити для своїх цілей преса такої або иншої політичної партії, котрої небудь заграничної суспільности, котрого небудь уряду і т. д. Але питаю, чи за чужу волю, хочби волю преси цілої Европи може відповідати поруч. Федак? Для Вас і для мене це ясне. Ясне, бо зі слів пор. Федака і з вислідів цілої розправи ми зрозуміли той психічний стан, в якому Федак находився довший час перед 25. вересня 1921. р. Ніщо не могло його відвести від постанови — задемонструвати проти гнету навіть переконування зі сторони батька, щоби їхав на університет за границю, бо йому було прикро дивитися, що його товариші не можуть їхати за границю. Його намовляв батько, щоби купив білет і він все обіцює: „Все зроблю, що Тато хоче". І зголошується до шоферського іспиту, також тільки на волю того самого Батька. Тут про намір утечі не може бути мови, бо він купив білет тільки длятого, що так Батько хотів, а не він. Той психічний стан все а все поглублявся і ріс, і нарешті „довершилась кривда стара", довершилась та міра, котра перейшла його сили і послідував вистріл, мусів наступити вистріл, бо слово було безсильне, тай не було слова, не було щирого слова, не було щирої думки, не було того слова до серця народу, слова мира, і „поєднання", про яке говорить п. прокуратор, бо коли до того нещасного народа і чуємо які слова, то не слова „поєднання" і не з уст суспільности, але з уст... прокуратора! Отже мусів послідувати той вистріл і той вистріл був симптомом тої тяжкої недуги, в яку попав край! Питаюся Вас, Вашого серця і розуму: Чи розумна терапія бореться з симптомами, придушує, прикриває плястрами симптоми хороби, чи розумна терапія шукає причини хороби і ті причини старається усунути і в той спосіб доперва веде лічення? Ви маєте завдане питання, чи винен пор. Степан Федак, не чи стріляв, бо він то признає, але чи винен, що стріляв і чи винен, що стріляв в намірі убити і при тім в скритовбійчий спосіб? Коли будете застановлятися над Вашою відповідю, пригадайте собі те все, на що я уважав за свій обовязок звернути Вашу увагу. І може бути і я певний, що не одна з моїх думок піде за вами і там в отій самій салі роздуми вашої оживе! Подумайте над тим, що в той момент, коли зроблено атентант, то всі в рівній мірі були глибоко переконані, що положення в краю є дуже тяжке, і що можна йому зарадити тільки в той спосіб, коли вже не стало, вже не було слів, а мовчати також вже не було змоги! І він хотів, хотів для добра свого народа помогти. П. Прокуратор відкликуючись до Вас просив, щоби Ви мали на оці інтереси держави і станули в обороні тих інтересів. Після мене инакші завдання Суду. А мій погляд на завдання суддів не відокремлений, зацитую Вам думки про це питання одного з найбільших правників світа, Поляка, Володимира Спасовича, котрий пише (читає): Sąd musi być niezawisłym od administracji dlatego, że musi mieć nadzór nad wszystkimi i bronić wszystkich, a więc i administracja w granicach jej praw. Sąd musi być niezawisłym od administracji dlatego, że tylko w takich warunkach może spełnić swoje posłannictwo, a pełnomocnictwo jego polega na tem, że ma on utrzymymać wszystkie społeczne czynniki w stanie stałej równowagi, zap biegać wszystkim gwałtownym starciam tychże, być oporą dla słabych, uciśnionych i prześladowanych, ma on, stojąc wysoko ponad wszystkimi partiami, być regulatorem życia narodów, rozwoju narodów. Дальше він пише: „Ніхто не може рівночасно бути і стороною і суддею. Суд не може, не повинен бути представителем, хоч би дуже поважних інтересів, навіть інтересів суспільних. В суспільности є щось важнійше і святійше понад самий суспільний хосен, а іменно сама правда!" Прошу Вас, чи можна висказатись ліпше, влучнійше про Вашу задачу? Не знаю напевно, не памятаю, але мені здається, що п. Прокуратор просив Вас, щоби Ви забули, що Ви є Поляками.

Прокуратор Гіртлер: ні!

Д-р Глушкевич: Отже і я Вас не буду просити, щоби Ви забули, противно, я Вас буду просити, щоби Ви тямили, які терпіння за свободу і волю понесла ваша молодіж і як Ви оцінювали її подібні поступки. Я Вам пригадаю, хоч би процес Добродзіцкої, яка вибрала дорогу політичного атентату на генерал-губернатора Скаллона. Я Вас попрошу, щоби Ви памятали, що перед Вами стоять інтелігентні люде, люде образовані, що перед Вами стоять діти народу. Я Вас попрошу власне яко Поляків не забути, той великий факт, що одинокий ще часом радує моє змарґане серце, що коли була подібна розправа тут на тій салі, явилась одна особа, дійсно жертва трагедії сих двох народів, бо втратила гарячо любленого мужа, що впав жертвою політичного вбивства. Вона прийшла не як знавець мисливської штуки, не обута зі справами адміністрації, вона не мала на дні питання — готових, предвзятих відповідей а на другі не заслонялась tajemnicą urzędową, вона прийшла не щоби ліквідувати кошти, а прийшла сюди і прошептала велику чудну молитву за добро, за вирішення, за щасливе вирішення, за згоду і мир обох замешкуючих ту країну народів. Ви памятаєте, то була жінка старинного роду, Полька, аристократка, то була графиня Потоцка. Мені здається, що коли має бути мова про вину і передовсім про вину, то чи ми ту вину можемо міряти якоюсь мірою, важити якоюсь вагою, та і чиєю вагою або мірою? „Жаль ваги не має!" І длятого так трудно тому, в чийому серці жаль, розправляти про вину другого! Це наша вина, то спільна вина. Може пригадуєте собі, як в процесі Віри Зазуліч о атентат на губернатора Трепова судді присяглі винесли вердикт! „Нет, не винавата, а все ми тут винаваті, не она стреляла, возмущеніє стреляло!" Ви маєте п. Судді Присяглі оречи про вину і тільки про вину. П. Прокуратор був ласкавий тільки кількома словами натякнути на кару, на сподівану амнестію... Я Вам скажу, бо уважаю своїм обовязком сказати, що в квестії вердикту судів присяглих теорія і фільософія права зробила значний крок наперед. Після давнійших законів горожанин суддя присяглий, мав орікати тільки провину. Дальше поліційна держава не ішла, вона не признавала в ньому повного змислу, повного почуття, карної справедливости, конечного для того, щоби рішати про всю справу як цілість, отже і про вину і про кару, забуваючи, що нераз у суддів присяглих може повстати конфлікт між квестією кари і квестією вини. Бо Ви нераз самі мусіли відчувати, як судді присяглі, що обвинувачений винен, але рівночасно чули, що кари бути не може. В таких випадках судді присяглі находяться в безвихіднім, в безраднім положенню. Трибунал маючи оречення, що до вини, не входить вже в те, що судді присяглі не хотіли обвинуваченому накидати кари і по тім каже: Ага, клямка запала і тепер я примінюю суворий припис про кару. І тому нова фільософія карного права іде в тому напрямі, щоби радше Трибунал, зложений з фахових суддів, рішав про вину, а присяглі судді про кару. І це зрозуміле, бо є такі замотані квестії, що до фактичного стану, що до приписів закона і істоти злочина, що до їх понять і т. д. особливо у великих процесах, скажімо за грошеві надужиття, в справах торговельних, в справах обману, підозрілих маніпуляцій і т. д., а так само в великих політичних процесах, що часом судді присяглі прямо не можуть собі дати ради в вирішенню питання, чи ту заходить вина, чи ні, їм ця задача не під силу, але вони чують своєю горожанською совістю, що тут кара булаб не на місци, що тут кари не може бути. І длятого в Вашім рішенню що до вини майте на увазі власне той теперішний стан карного закона і той стан найновійшої теорії карного права. І тому прошу Вас, Високоповажані Панове Судді, заперечте питання, бо тут вини не було і нема, тут не має тіни якогось злочину; власне з огляду на сучасне положення краю і в краю, а хочби й могли бути які моменти, що підходилиб під той або другий припис цего перестарілого закона, та про кару не може бути мови. А на кождий случай вичеркніть, бо до того маєте право, слова „в замірі позбавлення життя". Коли би ви уважали, що пор. Степан Федак по тих страшних муках і фізичних терпіннях, які він перейшов в звязи і в результаті свого вчинку, ще повинен бути потягнений до карної відповідальности, прошу Вас, Високоповажані Судді присяглі, зажадайте від Трибуналу, щоби був ласкав поставити Вам питання в напрямі §. 152, о злочин тяжкого ушкодження тіла. При тім Вам пригадую, що Федак пережив дуже тяжкі фізичні терпіння, бо був дуже тяжко ранений, якимсь острим орудям в голову. Я про те не говорив і мій клієнт також ні. Але я зверну Вашу увагу, що крім личних терпінь, були й дуже тяжкі моральні, духові, бо він не від першого менту сидів в таких умовах, про які ні я, ні Ви не чули. Його цілий час стерегла сторожа, без відпочинку, не відступаючи день і ніч, його стерегли, за ним слідили очи і уши двох стражників. Є се може такі страшні муки, про які ніхто з нас не має поняття. Коли тут хтось говорив, що убити, замордувати, є найстрашнійшою видумкою діявола, то я не знаю, як ті муки назвати, котрі Федак вже від 14 місяців терпить, коли жаден його рух, жаден рефлекс його життя не може бути укритий. Я вас прошу, Панове присяглі судді, станьте вище моменту з його пристрастями, станьте вище сего суворого, перестарілого закона. Станьте вище всіх тих почувань, які тут були висловлені і котрі я по моїм слабим силам в моїй промові хотів підняти на вищу ступінь. Станьте вище, бо так дальше жити не можна. Нехай Ваш вердикт буде залагодженням і вирішенням того великого спору, тої великої трагедії, най він буде порішенням не провізоричним і формальним, а мериторичним і дефінітивним. І ще одно. Я Вам уже говорив про ті прекрасні прикмети характеру і душі тих двох великих народів, котрі так не вміють зі собою жити. Вміти жити, то штука, то велика штука, штука життя, якої треба вчитися, для якої треба посвячувати себе. Відноситься се заціло до приватного життя, до життя одиниць, як і до життя людських колективів, суспільностей, народів. Говорячи про трагедію сих двох народів, дорогоцінки геніїв тих двох народів і рівночасно додав, що вони нині, якби заглухли, якби забуті. Нині треба їх відкопувати в книгах, бібліотеках, але їх думки істнують, вони живуть і з тих думок ми мусимо винести якусь отуху для себе. Без отухи жити не можна, не можна ні боронити, ні обвинувачувати, не можна і судити, бо не можна жити, бо нема чим жити, нема сонця, нема воздуха, нема духа! І пригадаю Вам щось, що все і всюди і всім, отже і в тій справі і в Суді треба пригадати. В хвилях неправдоподібно тяжких і чорних, коли в сучасности, одинокою розрадою і надією на ліпшу будуччину є звернутись думками до тих, чий пророчий голос звучить в далині минувшини. І кінчаючи мою слабу оборону, я пригадаю Вам пророчі думки Міцкевича, про нові способи управління і нові дороги політики, на котрих, коли дозріють часи і умовини, народи і держави, він хотів бачити поперед других свою вітчину. „Polska ofiara rządów zdziczałych i rozbestwionych, musi, zmartwychwstając, politykę całą i rządy odmienić!" Я скінчив.

*) Гл. „Свобода" чч. 38, 39, 40, 46, 47 з 15, 16, 17, 27, 28 ц. м.

---

**ВП. Передплатникам в Чехо-Словаччині присимо отсим складати передплату за наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавн. Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою.** — *Адміністрація.*

---

**Шаніть наш часопис!**

## НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

**Віденські Auto-Lack**
**торби, несесери і манікіри**
1136 поручає 9—11
**„НЕРПА"**
спеціяльний маґазин шкіряних виробів і приладів до подорожі
**ЛЬВІВ, вулиця ЛЕҐІОНІВ ч. 11.**
Будинок Земського Банку Кредитового.

## ОПОВІСТКИ.

Поїхається Громадяч поблизьких сіл достарчити пшениці (чищеної), маку і меду на кутю для вязанів. Жертви належить складати в кухни комітету Львів Рутовського 22. І. п. „Народний Дім". 1147a) 2-3

## Дрібні оголошення.

ШУКАЮ інструктора до двох учеників з III-ої і IV. кл. української гімн. в Перемишлі. Зголошення з поданням услівий слати: о. В. Кончило, парох Лукове в Ліско. 350 1-3

САЛЯ Рукодільничої Палати

— Небавом буде відкрите першорядне —

# Кіно „Штука“

Саля прегарно уряджена. — Фільгармонійна орхестра. — Центральне огрівання. Буде висвітлювати виключно першорядні програми. День відкриття буде оповіщено афішами і в часописах.

XX 2—2 ПЛОЩА СТРІЛЕЦЬКА.

# Для МЛИНІВ, ТАРТАКІВ

як також всякого рода ПРОМИСЛОВИХ ЗАВЕДЕНЬ поручає по найдешевших цінах комплетні електричні уряджения, динамо, мотори, електро-телефони, жарівки **Бернард Панцер** ЛЬВІВ, — вул. Коперника 17.

ДРУКАРНЯ і фабрика початок І. ФРІДМАНА Львів, вул. Сикстуська 2 і 4, виготовляє гарно і дешево всякі друки та печатки. 1375 1-20

Д-Р МЕД. — кавалер — гладає помешкання при українській родині. Зголошення до ред. „Свободи“ під „д-р мед.“. 1368 2-2

КОБАЦЬКИЙ ІВАН вручив 20.000 мп. на букву Народного Дому в Кобаках, яко кару за участь у виборах. Тому, що в часі часі виборів панував сильний терор, а жандармерія (Рогальскі) силою гнала до голосування і на був примушений розвальверри голосувати, совість таки мене гриває, що зложився з народної та політичної солідарности. Покликаю на цю саму етику Виборчу Комісію, Раду громадську, а на подвійну суму инших хрунів. Як що не зложили би, оголосимо їх імена у всіх часописах. — Кобацький Іван.

ДВА учителі шукають кореспонденцію в матримоніяльній цілі з панночками найрадше з учительками. Письма відповіли під адресою: Sompolno, poste-restante „Lew“, Kongresówka. 1374 1-1

МАРКИ ЗАКОРДОННІ, збірки, запаси стало купує Евг. А. Щербан, вул. Вроновська 10. 1009 9—20

БАНДАЖИСТ Повечак Самбір ілюстровані цінники даром. 994 17—20

КАРБІД, білий, шелак поручає І. Борис Перемишль. 1369 3—5

ВОЖДИЦІ Українець, особливо фаховець повинен бути членом Українського Будівельного Союза у Львові, ул. Осолінських 6. Уділи по 5.000 мп., вписове 100 мп. XVI 3—10

РУСАЛКА гарний малий календарик на 1923 р. в двох красках всюда до набуття. Ціна 3000 за 10 примірників. „Як вести життя?“ ціна 2000 (з пересилкою 2.200). Замовлення приймає: А. Окнер, Львів Кадецька 4. 1343 2—5

АДВОКАТ д-р Стефан Мудрецький в Товстім місті (Tłuste) біля Заліщик потребує зараз справді рутинованого та до самостійного полагоджування діл спосібного конціпієнта. Рефлектуючі зволять подати свої услівя і рекомендації. Неприняті останутъ без відповіди. 1352 2—3

КАВАЛЕР літ 38, брюнет, середнього росту, загально добрих прикмет, господарник з приходом місячним найменше 300.000 мк., шукає переписку з панною або вдовою від 24—34 літ; рівнож середнього росту милої та ладної вдачі. Приданє пожадане від 3—5 міл. мп. в цілі розширення підприємства. Ласкаві зголошення під „Механік“ до Адміністрації. 1347 2—3


## ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.


Адвокат і оборонець в карних справах

# Д-р Іван Волошин

обстоїмши по двох місяцях тюрму веде дальше як до тепер канцелярію **у Львові, при вул. Фредріхів 12.** (рог Кадечої 3). 1365 2—2


## ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Т-ва „ОСНОВА“ відбулися дня 10. грудня 1922 р., на яких вибрано слідуючий Видїл: голова тов. Рондяк Роман, містоголова тов. Грибовський Богдан, секретар тов. Кушко Лев Мирослав, скарбник тов. Бігнера Микола, бібліотекар тов. Олійник Андрій, тов. Конашевич Степан, тов. Чорнак Михайло, тов. Стецура Осип і тов. Ковак Маріян.

З огляду на, що в біжучому році затратилася майже вся переписка під подальших членів „Основи“, проситься інтересованих звернутися вдруге в своїх непорозгляджених справах.

Розветься: 1) Звернути вилучені у бібліотеці книжки, 2) вирівнати залеглі вкладки.

Адреса: „Основа“, Львів, вул. Потоцького ч. 58.

За Видїл:

Кушко Лев секретар. Роман Рондяк голова.

1378 1-2


## Конкурс.

Старшина Кружка У. П. Т. в Чорткові прийме до своєї Бурси в Чорткові вул. Шкільна з днем 15. січня 1923. р. 20 учеників української гімназії.

Умови приняття:

Харчмт місячно: 70 кг. пшеничн. муки, 3 кг. гречн. круп, 3 кг. фасолі, 15 кг. хліба, 2 кг. топлених смасти, 1 кг. бураків, 1 кг. лакриці, 30 кг. бульби, 3 кг. кукур. муки, 15 кеп., 15.000 мп. місячно.

О приняття належить вчасті подання до 12. січня 1922. р. до канцелярії Кружка У. П. Т. в Чорткові (Українська гімназія), на руки касієра Т-ва.

Кождий ученик має принести з собою: постіль, ліжко, ніж, ложку, вилки, 2 тарелі і горнятко.

Старшина Кружка УПТ. в Чорткові.

1367 2—5

## Конкурс.

Українське Педагогічне Тов-о не може приступити до відчинення гімназії в Долині, отже не буде мати до обсади управи тої гімназії укваліфікованої сили.

Тому розписує сим конкурс на управителя гімназії в Долині з речинцем до 15. січня 1923.

Подання вносити належить до Головної Управи, Львів, Ринок ч. 10).

Від скорого обсадження Управи залежить реактивовання гімназії.

*Головна Управа Українського Педагогічного Тов-а.*

IX 1—3

## Чар елеґантної жінки

Маґазин новостей для Пань відкрито в Пасажі Мікольша.

1348 3—3

## :: КРАВЕЦЬКА РОБІТНЯ ::

в Українськім Домі Інвалідів у Львові при вул. Софії 25. розпочинає з днем 1. січня 1923. р. свою працю під фаховим проводом першорядного кравецького майстра Дуфенця, бувшого прибічного кравця арикнязя Вільгельма (Василя Вишиванного) Робота після найновійших фасонів, сумлінно виконана. Цінн низші чим в місті. Спішіть з замовленнями, не жалуйте кілька кроків ходу. Дайте змогу нашим Інвалідам заробити власними силами на своє удержання. 1—3 XXI

## ПОЗІР!

Всі купці, що мають склепи по селах, а всі інші, що хотять заложити собі склепи в селі, хай удаються з довірям до знаної і від літ існуючої фірми

# Маврикія Кляйна

**КОЛОМИЯ, РИНОК ч. 30.**

(у власнім домі, біля міської торгової гали),

де можна набути всякого рода колоніяльні товарі, деликатеси, всякого рода овочеві напитки, великий вибір овочевих вин, воскові і церковні свічки та взагалі всякі товарі першої якости і по так дешевих цінах, що зможуть по селах відпродавати ці товари по тих цінах, по яких продають купці в Коломиї, заробляючи на тім дуже добре. — Початкуючим з охотою служитьсь радою і помочю. — Кождий інтересований нехай в потребі удається лишень до фірми 1—12

1122

# Маврикій Кляйн

Коломия, Ринок ч. 30

Новина! Вже появилося Новина!

нове оповідання знаного автора Юліяна Опільського

# „ВОВКУЛАКА“

Накład і гарнір. склад **Українська Книгарня і Антикварня** ЛЬВІВ, Рутевського ч. 22.

## Важне для торговель паперу!!!

Всілякі роди бездеревного паперу середного, концептового, друкового, пакункового, рисункового, колірного (на свята), малок і листового паперу по конкуренційних цінах доставляє

# „АТЛЯНТІС“

Т-во для торговлі папером, спілка — з обмеженою порукою — у Львові, вул. Янівська 16.

1354 Замовлення з провінції вигоджується відворотно. 2—4

## Купуйте Календар

Хто ще не має Календаря на рік 1923 хай спішить з замовленням, бо наклад вичерпується! Календар Червоної Калини — це найкращий святочний дарунок!

Замовлення по ціні 2001 мп. за примірник з пересилкою 2200 мп. — слати Червона Калина, Львів, Марка 20/II.

Чередовці 1357 б) 2—6 Калини!

## Подяка.

Щиро дякуючи ВП. П. Залеським за прихильну опіку підчас мого пятитижневого побуту в бережанській тюрмі складаю на Рідну Школу 10.000 мп., на Сироти 5000 мп., на політичних вязнів 5000 мп.

1373 1—1 *о. Іван Нагурський.*

КАЛЕНДАР-АЛЬМАНАХ

# „ДНІПРО“

**Ціна 2.500 Мп.**

З пересилкою 300 Мп дорожче.

Рецензії в пресі дуже прихильні. (Літ.-Наук. Вістник ч. 8. — Український Голос ч. 43).

**Продається у всіх книгарнях.**

Адміністрація Календаря Альманаха „Дніпро“, Львів, Ринок 43/I

1351 Можна за післяплатою 2—2

Урядово уповноважене до парцеляції одиноке українське

ПАРЦЕЛЯЦІЙНЕ ТОВАРИСТВО

# „ЗЕМЛЯ“

стов. зар. з обм. порукою

**у ЛЬВОВІ, Ринок 43,**

ч. телеф. 533.

переводить парцеляції і приймає вкладки до обороту на 10% і висше після умови.

724

НАРОДНІ СТРОЇ кушеки, вишивані шупени, запаски, сорочки, краватки і к., гексуг. XV купує і продає 6-20

жіноча спілка промислова „ТРУД“, Львів, Ринок 53. (гл. діл)

Шарить наш часопис!

ПЕРЕДСВЯТОЧНА ЗНИЖКОВА ПРОДАЖ!

СВИТКИ XX. 2—2

РАГЛЯНИ ФУТРЯНІ

МАРИНАРКОВІ УБРАННЯ

ОДЯГИ ЖАКЕТОВІ

ЗИМОВІ ПАЛЬТА

в магазинах мужеської, жіночої і дітячої конфекції — — — — — — — **ЙОСИФА КЕРНЕРА**

ЛЬВІВ, вулиця ТРИБУНАЛЬСЬКА 6.

## ВЕЛИКА СВЯТОЧНА ПРОГРАМА!

КІНОТЕАТРИ

# КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА

виконують від неділі 23. грудня ц. р. захоплюючу сучасну драму в 5 діях п. н.

# „За кулісами Монте Карльо“

В головній ролі славна драматична краса ЕЛЛЕН РІХТЕР.


За редакцію відповідає Ол. Кузьма. З друкарні Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 49. почтову належність оплачено гуртом. Львів, суботa 30. грудня 1922. Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

**РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ:** Львів, Ринок 10., II. пов.

Конто почт. щад. 143.322.

Адр. тел. „Свобода" Львів.

Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.

Рукописів редакція не звертає.

**ПЕРЕДПЛАТА**

Місячно в краю 1300 Мп.

**ЗА ГРАНИЦЕЮ:**

В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 5000 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунії 90 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 5.000 кн. Зміна адреси 100 кн.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА **200 Мп.**

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

*Львів, 29. грудня 1922.*

**Даремна радість.** Наше звідомлення про нараду мужів довіря трудової партії викликало відгомін у двох „братніх" душах з тамтого боку: в „Курері львовскім" і „Слові польскім". І орган збунтованого Ямпольського „Курер Львовскі" і орган східно-галицької „Хієни" — „Слово Польске", на чолі якого від латинських свят станув відомий приятель графа Бобрінського — п. Станіслав Грабскі (п. Мейбавм вилетів?) — відхопили закиди, які підношено на нараді на адресу замалої активности сільської інтелігенції. „Курер львовскі" викалькулював ось що: „Сконстатовано, що інтелігенція, тоб то духовенство і учителі не виказують належної активности, і тому цілі повіти бувають пасивні. Мимоходом кажучи, є це явища зовсім зрозумілі і давно ми їх сигналізували: селянин усамостійнився, як в цілій Европі; війна, яка велася хлопськими руками, „розухвалила" хлопа, а головно, коли інтелігент (de facto півінтелігент) сільський виступав і виступає супроти нього з мріями, маяками і нереальним шовіністичним юдженням". А „Слово польске" в статті під заголовком „Втома і знудження" викомбінувало: „Загально бесідники скаржилися, що інтелігенція, а головно священство і учительство мало є в політичній праці активна, а є повіти, в яких немає ні одного активного учителя чи священика. Перестерігаючи перед дослівною інтерпретацією згаданих голосів, не можна їм відмовити тої праці, що серед українських священиків і учителів дуже богато тверезих політичних голосів в останнім часі відзиваєть ся на тему біжучих справ, і як що ці відокремлені голоси далося би сконцентрувати, був би вже поважний гурт людей, які могли би витворити самостійне середовище кравої політики русінської".

В нашому звідомленню з наради було сказано: „Всі представники провінції однозгідно підчеркували прекрасну поставу народніх мас, і за слабу активність сільської інтелігенції: священства і учительства. Є повіти, в яких немає ні одного активного учителя чи священика".

Як бачимо, на основі сього звідомлення, органи двох польських виборів витягнули два окремі висновки. „Курер львовскі", що до кова польської державности можна запрягти селянство, бо воно зневірилося „в мрії, маяки", інтелігенції; „Слово польске" переходить над народніми масами до дневного порядку і йому привиджується поважний гурт людей, які понад головами народніх мас могли би пійти слідами Яцкова, Твердохліба чи якого другого Яцкевича.

І одна і друга газета промовчала факт, який сконстатовано на нараді, а саме поставу народніх мас, які в кождім збірнім виступі, починаючи з 1918. р. давали наглядний доказ своєї волі. І одна і друга газета промовчала останній імпозантний вияв волі українських народніх мас підчас виборів до польського сойму. Всі сили й засоби напружила польська влада, щоби в Східній Галичині осягнути як найбільший процент голосуючих, а результат був той, що навіть на основі польської переборщеної статистики виборчої процент голосуючих осягнув всього 37 процент управнених до голосування. А як фабрикувалося управнених до голосування, як опісля фабрикувалося голоси — покаже докладне звідомлення з виборів, яке саме приготовляється.

Рівень політичної зрілости українських народніх мас так високий, що ніхто, що хоче вдержатися на поверхні політичного життя, не може перейти над волею цих мас до порядку дневного. Знає про це кождий політичний ляік, як що тільки мав коли небудь контакт з українськими масами.

Коли на нараді мужів довіря трудової партії роблено докори сільській інтелігенції, так тільки тому, що вона в деяких повітах — заполохана тюрмами і секатурами — за мало активности проявляє в збірних виступах мас, що не відповідає вона в цілім масштаті домаганням мас, які тепер з боку цих мас куди більші, ніж були перед війною. Село хоче бачити свою інтелігенцію за працею в читальні, в кооперативі. Село вимагає від неї інформацій в кождій акції. Між тим цій сільській інтелігенції дуже часто недостає цивільної відваги, щоби пійти на зустріч вимогам села. Як сказано, сільська інтелігенція в багатьох випадках заполохана секатурами з боку теперішної влади — тіни своєї боїться.

Що й казати. Знаємо багато випадків, що приміром — участь учителя в аматорській виставі була притокою до запроторення його в тюрму. В тюрмі при вул. Баторія вже четвертий місяць карається учитель з Брошнева п. Монцібович, який має одинокий „гріх" за собою, що був дорадником у аматорській виставі невинної комедії „Ворожбит".

Коли на нараді мужів довіря трудової партії ставлено вимоги до сільської інтелігенції, так це торкалося виключно просвітно економічної акції на селі. Село дуже добре розуміє важке положення своєї інтелігенції. І воно не виставляє до нього надмірних вимог. Кожду збірну політичну акцію село проводить само. Має воно своїх провідників з цивільною відвагою. Від своєї інтелігенції вимагає тільки освітно-економічної праці та інформацій. І в цім напрямі ця інтелігенція мусить здобутися на потрібну дрібку цивільної відваги. Мусить здобутися на це у власному інтересі, бо инакше опиниться вона в ролі зайвих людей на селі.

Панам з „Курера львовского" і „Слова польского" ввижаються дефайтистичні змагання серед української суспільности. Вони не хочуть бачити дійсности. Хоч ця дійсність підчас виборів заговорила недвозначно і грімко.

**Платіть партійний податок!!! Присилайте на адресу! „Кравевий Союз Кредитовий" у Львові, Ринок 10., вкл. кн. ч. 5.000. Жертводавці повище 500 мп. будуть оголошені поіменно!!**

## Військова бранка.

**Загальний обовязок військової служби в світлі законів польської держави.**

Воєвідства на терені Східної Галичини зарядили бранку річників 1900 та 1901, а ходять слухи, що задумують також покликати дальші річники.

З огляду на вагу справи та ширше її значіння, годилося би призадуматись над обовязковою силою законів про військову службу, що лягли в основу згаданого розпорядку, над способами їх приноровлення та вислідами, які вони дають їх авторам.

Основні закони, на яких спирається розпорядок, це тимчасовий закон Регенційної Ради Польського Королівства з 27. жовтня 1918. ч. 13 та закон з 7. марта 1919. р. Ч. 22.

Тимчасовий закон з 27. жовтня 1918., виданий Регенційною Радою Польського Королівства, відновленого підчас окупації „Конгресівки" Німцями, обовязував очевидно первісно лиш на цих просторах „Королівства", на яких утворено (за згодою Німців) першу польську владу.

Галичина оставала в цей мент під владою Австрії. Аж по її розпаді на національні держави в листопаді 1918. опинилася й Західня Галичина в межах Польського Королівства, котре, не маючи поки-що усталених границь, — відразу найшлося у війні зі своїми сусідами. І тоді то зайшла потреба поширити обовязуючу силу тимчасового закона про військову службу також на землі, на котрих побір згаданих річників польською владою досі не був переведений. Вислідом цих заходів був другий закон, вище покликаний, з 7. III. 1919. р. ч. 22, котрий від того часу, обовязував на всіх просторах Польщі після леґалізації її, яко незалежної держави в її етнографічних границях, трактатом у Версалі 28. червня 1919 р, та після поширення її границь далеко поза границі б. Польського Королівства.

Вже само зіставлення вище згаданих дат законів з 27. жовтня 1918. та 7. марта 1919. доказує понад всякий сумнів, що оба ті закони не могли бути виданими для просторів Східної Галичини, тому, що дня 27. жовтня 1918, обовязував в Галичині австрійський закон аж до упадку Австрії, а також сила обовязуюча закона з 7. марта 1919 р. не могла розтягатися на Східну Галичину, що в той час була під владою Зах. Української Нар. Республики, котрої правительство в той час вело якраз переговори за посередництвом Антанти, яка навіть запропонувала обом правительствам демаркаційну лінію (Бертлемі, Боти, Найвищої Ради), на одну з котрих (Бертлемі) правительство Польщі годилося кілька разів.

Одначе оба вище згадані закони з 27|X 1918 та 7|III 1919 лягли в основу всіх инших законів і розпорядків міністрів Польської Річипосполитої, якими пізнійше поширено обовязуючу силу тих законів також на инші землі етнографічної Польщі, до котрої ці землі пізнійше приділено і так:

розпорядком міністра військових справ в порозумінню з міністром бувшої „Пруської дільниці" з дня 8|VIII. 1922 ч. 71. поширено обовязуючу силу закона з 7.III. 1919 ч. 22. відносно річників 1900 та 1901 також на повіти бувшої „Пруської дільниці", яку в межичасі приділено до Польщі. В цей отже спосіб сьому законови в тій области надано обовязуючу силу.

Розпорядком міністрів з 19|IV. 1921 р. ч. 45. поз. 270 поширено обовязуючу силу покликаного закона з 27|X. 19 8. та закона з 7|III. 1919. р. також на землі, що їх пізнійше прилучено до Річипосполитої Польської на основі договору, підписаного в Ризі дня 12|X. 1920 р. себто на воєвідства волинське, поліське та новгородське.

В той сам спосіб, коли уряд Польської Річипосполитої, обнявши на основі арт. 5. з дня 26. квітня 1922. державну владу над землями тзв. „Виленщини", зарядив розпорядком ради міністрів з 19. жовтня 1922, ч. 97. поз. 890. Вістника законів Польської Річипосполитої, поширення обовязуючої сили тимчасового закона про загальний обовязок військової служби з дня 27. жовтня 1918. ч. 13. та закона з 7. марта 1919. р. про побір річників 1900 і 1901 р. також на цю останню область. Так представляється обовязуюча сила сих законів що до простору, на котрому були оголошені, зглядно поширені. Одначе й підметово не можна сих законів приноровити до мешканців Східної Галичини, тому, що служба та є обовязком лише горожанина Річипосполитої Польської, вже на основі вище згаданого закона з 27. жовтня 1918, а польським горожа-

Пр. 487/22. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часописи „Свобода" число 36. з дня 13. грудня 1922. в артикулах під заголовками: 1) „Під невірною вивіскою" а) в уступі між словами „заспокоїв" і „арешту", б) між словами „надією" аж до кінця уступу, в) між словами „меншости" і „на чолі". 2) „Як нам боронитися проти незвичних арештів" а) в уступі від слова „самоволі" аж до слова „населення", б) від слова „якихсь" аж до слова „причин". 3) „Ревізії, арешти, тюрма" а) в уступі від слова „власть" аж до слова „спокою", б) від слова „дехто дошукається" аж до кінця артикулу. 4) „Нотатки" а) в уступі між словами „чинт" і словами уступу б-ого „цікаву статку", б) „Лист до Редакції" а) в уступі між словами „себе" і словами „чи по хабно", б) від слів „коли" до слова „Слова, які". 6) „Посмертні згадки" а) в уступі між словами „і діти" і „як громадяни" містить в собі єства ad 1 а, б) і 5 а провини з § 302 з. к., ad 1 в, 3 а, б, 4 а, 5 б, 6 а злочину з § 65а з. к., ad 2 а, б, провини з § 300 з. к. узнав доконану 12. грудня 1922. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. процедури карної заказ дальшого розширювання того друкового письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби ся рішення помістив безплатно в найблизшім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. грудня 1852 Д. п. д. № 6 ex 1863, а іменно засудження за переступство на грошну до 4 0 Мп. — Львів, дня 13. грудня 1922.

(Підписи неразборчиві.)

нином згідно з приписами закона з 29. січня 1920. Рзд. ч. 7 поз. 44, арт. 3. є той, „хто має право приналежности в одній з громад на просторі польської держави, що попередньо становив складову часть австрійської держави". Східна Галичина, як відомо, лежить поза межами Польщі.

Правнодержавне становище Східної Галичини досі не є вирішене. Східної Галичини ніяким актом міжнародного права й досі не приділено до польської держави, а спір між обома правительствами й досі не порішений. Згідно з тим становищем польська влада досі не брала рекрута на тій области, а покликаних горожан польської народности уважала добровольцями.

Польська влада не видала досі ніякого закона, яким обняла би вперше владу над областю Східної Галичини, та котрий би поширював обовязуючу силу вище згаданих військових законів на область Східної Галичини.

Зарядження бранки без ріжниці народности на цій области позбавлене отже всякої правної та фактичної підстави, бо дійсно закон Польської Річипосполитої про загальну бранку в Східній Галичині не має обовязуючої сили. Бранка переведена на цій области була, є і лишиться тільки — доконаним фактом, що ніби то має доказати світови нашу льояльність супроти Польщі, та становити ще один доказ мнимих прав до нашої землі — з його ексімо. — перед заграницею.

А тепер приглянімося другій стороні медалі — способови, в який приборовлюється сі нас не обовязуючі закони про військову службу. Закон сам дуже короткий, та ще більш скорочений самий процедер бранки. Призивний не одержує окремої карти покликання, лише має зголоситися до громадського уряду, щоби довідатися про місце, день та годину урядування комісії до перегляду, перед котрою має явитися під санкціями карних приписів закона, котрі — розуміється — малиб бути приборовленими на випадок, якщо призивані добровільно не повинувалися постановам оголошеного рескрипту. Так мало закон.

Але адміністраційні власти І. інстанції якоюсь інтуіцією вже предвиджують, що призивні добровільно не підуть до бранки і для того висилають до кождого села поліцію, котра звичайно нічю збирає по селі хлопців до громадської канцелярії, а пізнійше відставляє усіх під ескортою перед комісію. Якщо котрий з покликаних не дасться в той спосіб зловити, приходить до села військо та при помочи жандармів повторює облаву доти, доки не виловить в громаді усіх покликаних.

Щоби не бути голословним, подаю зразки цеї роботи:

В громаді Білій, пов. Чортків, на 94 призиваних в ночі з 14. на 15. грудня 16 жандармів зловило 3: Василя Суса, Андрія Беднарського та Михайла Герасимкова. До 10-ої години рано зловили ще 11-ох, разом 14-ох, між иншими Миколу Беднарського замісць брата Івана, який скрився. На постерунку Миколу Беднарського вибили й пустили. Перед комісію явилося 4-ох, инші повтікали. Жандарми вилоплюють, переводять ревізії та шукають за тими, що поховалися.

В громаді Білобожниця на 26 покликаних, між ними Делійовського рим. кат., зловили жандарми Данила Руяного і Василя Пашок, инші поховалися.

Угринь: на 24 покликаних зловили в ночі 5-ох, з того взяли одного Клима Загородного, инші повтікали.

Швайківці: на 8 покликаних 5-ох взяли, трьох втікло.

Швайківці: на 16 покликаних на день 14. XII. зловили в ночі 3-ох: Антона Гуменюка, Михайла Баратовича та Івана Політичку. Дня 16. XII. зловили ще Антона Гарачого с. Василя, инші втікли.

Ягольниця стара: Обовязані в числі 27 мали явитися 12. XII. В ночі вже прийшло до села 6 жандармів з командантом Панеком з Ягольниці міста, стягали хлопців з ліжка до „гміни", а опісля 4-ох жандармів відвезли під ескортою до Чорткова перед комісію 23-ох, решта скрилася.

Струсівка: В четвер 14. XII. мала відбуватися бранка. Зі середи на четвер прийшло в ночі жандарми до села та ходили по всіх хлопцях і приказали їм зібратися в громадській канцелярії на 7 год., на котру були замовлені фіри, щоби відвезти хлопців і жандармів до Чорткова. Виказані до побору були: Антін Шкабар син Василя, Михайло Пивовар с. Миколи, Іван Сратій с. Льва, Іван Гуменюк с. Анни, Дмитро Гуменюк с. Пилипа. О 7-ій годині самі жандарми сіли на фіри, щоби поїхати до Чорткова, але по дорові стрінули військо, з котрим завернули до села. Розкватерувалися у батьків кождого покликаного, по двох, та жадали, щоби їм дати їсти мяса, а коли не дістали, забили у Пилипа Гуменюка качку і курку, а у Василя Шкабара дві курки — стрілом з кріса і почали варити в присутности жандармів з Колиндян. На жалобу П. Гуменюка — чи це так військо має робити — сказали жандарми: „wolno, bo on chce jeść, dajcie syna do wojska, to zabierze się wojsko i zapłacimy za kury". Старий Гуменюк, озлоблений поведенням жандармів і вояків, повикидав кури, а огонь погасив і не дав у своїй хаті варити. Вони пішли до сусіда, але коли почали люде громадитися, покинули Струсівку, забравши зі собою неварені кури.

В ночі на 15. XII. робило 4-ох жандармів з Колиндян ревізії у батьків покликаних, стріляли з карабінів на пострах, одначе нікого не найшли, хлопці поховалися.

Свідки: Маринка Гуменюк, Василь Гикавий, Михайло Шкабар, Пилип Гуменюк, Гринько Яваний, Михайло Хлопецький, Микола Стець, всі зі Струсівки.

Улашківці: Всіх покликаних 35 на день 13. XII. жандарми зібрали по хатах 24 ох хлопців та відвезли до Чорткова. Проць Двікалюк втік, жандарми зловили 15. XII. і відвезли перед комісію.

Скородинці: Покликаних Українців 7 ох, двох пішло, з котрих один хорий, а пять ховається, між ними Стефан Добрушин і Гардамала Іван, котрі через цілий час служили в УГА., під Озірною взяті Поляками в полон, сиділи в Бригідках через 3 місяці і тепер цілком слушно не хотять іти, бож се противиться постановам міжнародного права. Також Михайло Шевчів служив в УГА., хоч не був в полоні, а двох Стельмащуків Дмитро і Михайло не хотять служити у війську, не почуваючись громадянами Польщі.

*Д-р О. Юр.*

### Бережанщина.

З приводу оголошеної військової бранки по селах бережанського повіту розбрелись військові патрулі і горе такій громаді, що не доставила на час до комісії новобранців. 20—30 кавалеристів спадає на таке „збунтоване" село і по ночах ловлять „кабануф", а в днину, що попаде під руки. Не обходилось при тому і без комічних пригод. В селі Лапшині на св. Миколи урядувала військова патруля з поліцією. Наш дядько, стрінувши на вулиці „пана", зніймає шапку тай: „Слава Ісусу". Місто християнської відповіди дістає нова вуха зі словами: „по ти, кабане, не вещ, як се тераз поздрава"? Стрічає „пан" другого дядька, який вже не поздоровляє. І знов дядько дістає пова вуха, за те, що не віддає чести „панови". Отже били Рабка, що гавкав, били що й не гавкає...

Кожного дня вели вулицями Бережан по 5—6 парібків, що не ставились до бранки добровільно. Після асентирунку їх в частині заприсягали. Добровільно до бранки ніхто не станув, з виїмком малого числа Жидів. Поборова комісія поводилась з новобранцями грубо, при чім падали такі слова: „Кабани, к... с..., ми вас вшисткіх повивешами" і т. д.

Дісталось при тім своє також парохіяльним урядам. Війти зажадали від них метрик, яких переважно нема, бо всюди знищені. Тоді війти виготовили списи всіх парібчаків без огляду, чи належать до річників 1900 і 1901. В селі Вільховець делегат старостства з військовою патрулею з причини недостачі метрик хотів арештувати пароха о. С. Таке діялось майже по всіх селах.

### Коломийщина.

До села Бучачки впало в ночі на 21. ц. м. одинайцять жандармів забирати до війська „добровольців", що не ставились в приписанім часі до бранки. Хлопців мимо ніч

---

БОГДАН ЛУЧАКОВСЬКИЙ,
студ. техн. (Прага).

# Українські студенти в Чехословаччині.

(Продовження.)

Тип українського студента в Чехословаччині дещо відмінний від старокраєвого. Це безперечне, що з одного боку тверда боротьба за істнування, з другогож побут між чужинцями й змога черпати знання й західноевропейську культуру безпосередно в її багатих скарбниць, мали свій вплив. Прикметою наших заграничних студентів є більша маткість й певність себе в суспільному житю. Дуже багато українських студентів засвоїло собі знання світових мов: англійської та французької. За те дещо відємно відбився довгий еміграційний побут на політичному світогляді студентства. Чередвідірваність від рідного грунту зазначилася різкійша діференціяція соціяльно-політичних поглядів так, що наше пражське студентство на сьогорічному українському студ. конгресі, виявило собою на тлі краєвого українського студентства майже два скрайно протилежні бігуни.

Та всеж таки українське студентство Чехословаччини в своїй подавлючій більшости не затратило свідомости, що його святим обовязком на сьогодні є боротьба за політичну незалежність всієї Української Нації, а не одної кляси. Тимто й з відрадою можна ствердити, що кількість наших соціялістів, а зокрема тих з інтернаціональним обличчям є дуже невелика. Соціялістичне студентство гуртується в організації „Громада соціялістичної молоді ім. М. Драгоманова". Національні студенти зорганізовані частинно в студ. Товаристві „Січ".

Члени „Січи" і „Громади соціялістичної молоді ім. М. Драгоманова" є рівночасно членами УАГ.

Товариство УАГромада розпадається на низку секцій. В них обєднюються студенти того самого звання. Є ось такі фахові секції: медики („Медична Громада"); секція студентів лісної й агрономічної інжінерії; техніки („Основа"); гірники („Камерярі"); секція студентів високої торговельної школи; правники; фільософи. Нефахові секції: секція студенток; Український Студ. Спортовий Клюб (в силі кипучого розвитку); У. С. С. К. дружина копаного мяча, (одна з найсильнійших між студентськими дружинами Чехословаччини); Український Академічний Хор (найкрасший студ. хор в Чехословаччині); „Трембіта" (дуже добра студ. орестра). Опріч цього істнують ще гуртки: Літературно-мистецький (його заходом видається журнал); аматорія театрального мистецтва (дає вистави); плекання національної пісні й инші.

Наші студенти вчаться дуже пильно й тим здобули собі широкозвісну, добру славу. Професори техніки і університету ставлять українських студентів за зразок всім своїм иншим слухачам. Для прикладу факт: українських студентів високої гірничої школи в Пржібрамі визначило чеське міністерство освіти окремою грамотою за їх солідність та пильність в науці.

В порівнанню з передвоєнним часом, наші студенти горнуться сьогодні о много численнійше до вільних звань, тобто на техніку, високу торговельну школу, медицину, високу гірничу школу, ветеринарію.

В процентовому зіставленню з одного боку до кількости наших студентів, з другогож до запотребування інтелігентних сил в краю (зокрема в Західній Україні) є багато техніків лісної інжінерії, правників, фільософів; менше: медиків, агрономів, техніків: електро- і машинознавства, землемірства, комунікації, культурної інжінерії, студентів висшої торговельної школи, ветеринарів; мало: техніків: хемічно-технольогічної та гірничої інжінерії, архітекури; дуже мало: студентів фармації, академії мистецтв, консерваторії, спеціяльних технічних та промислових курсів.

Майже всі Українці, що студіюють на чеських державних високих школах, є вписані на Український Вільний Університет в Празі. Від 1919 р. вже кільканайцять українських студентів покінчило в Празі університет, згл. техніку з дипльомами докторів, згл. інжінірів.

Побут за границею, а зокрема в Празі, яка є одним із найбільших студентських центрів Европи (має 2 університети та 2 техніки опріч инших високих шкіл), дає можність українським студентам увійти у взаємини з чужими студентами. І так відношення наших студентів до чеських товаришів є дуже гарне; таке саме до Словаків та Білорусинів; приязне до Болгар, Німців, Грузинів. За те холодне, або й ніяке до Москалів і Югославян (з них Серби є фанатичні вороги українства).

Українські студенти належать до фахових чеських студентських організацій, та мають там своїх заступників по виділах.

В деяких студентських організаціях більш інтернаціонального характеру як на пр. Studenisky Domov в Празі Українці зуміли здобути собі чи не домінуюче становище.

Тимто Чехи нераз жартівливо кажуть, що Українці мають свою студентську републику в Чехословацькій Републиці.

Користаючи з того, що до Праги заїздять дуже часто прогульки чужих студентів з далеких країв, українські студенти навязують з ними приязні взаємини. При цьому наші студенти користуються чужими товаришами до пропаґування української справи в їхніх краях. Для прикладу: в літі 1921 по закінченню Міжнародного Студентського Конгресу в Празі, т-во техніків „Основа" влаштувало вечерниці в честь чужоземних студентських делегатів. На ті вечерниці прибуло багато чужих студентів, особливо Шведи, які винесли як найкращий спомин зі свойого короткого побуту між Українцями.

В маю 1922 р. т-во „Січ" давало репрезентаційне Свячене, на якому були присутні: генер. секретар Европ. Студ. допомог. Фонду — американський студент Гофман, студенти голяндські, шведські й англійські.

Українські студенти в Празі влаштовують часто вечерниці, концерти та балі, на яких навязуються й поглиблюються приязні взаємини з чеською студентською молодю.

Тимто українські студенти тішаться щирими симпатіями між чеським громадянством, а вже особливо між гарненькими Пражанками.

Завдяки студентам українська пісня стала широкозвісна по всій Чехословаччині.

Щорічний величавий Шевченківський концерт в Репрезентаційному Домі Праги має вже вироблену опінію між столичною публикою.

(Докінчення буде.)

байла і Петра Яремка під закидом противиборчої та протидержавної агітації. Володимира Дибайла і Петра Яремка після переслухання випущено на волю, а инші знаходяться досі в слідчій тюрмі в Золочеві.

Військова бранка Українців до війська завела, бо на перший поклик з місцевих Українців ні оден добровільно не явився, доперва під силою багнетів.

Також з розкватируванням військ було польське командування для Радехова дуже щедре, бо наділило це місто аж пів баталіоном піхоти, котрого часто — не зважаючи на се, що більша половина „Народного Дому" занята від чотирох літ державною поліцією — заняла останню з вільних приміщень велику салю, так, що цілий майже „Народний Дім" знаходиться в їх розпорядимости. Що більше, недавно старалися зареквірувати останню кімнату в „Народнім Домі", в котрім міститься гімназія, на поміщення війська. Тимчасом у місцевого купця Шарґля є вільне порожне помешкання з 5 комнат, досить великих, де можна помістити що найменше 80 людей. Чи заняття цілого „Народного Дому" для війська, а тим самим перерванне розвитку в українській культурній праці, держання безпідставно пароха в тюрмі, через що громадянство лишене змоги виконувати своїх релігійних обрядів, можна назвати поданням руки до згоди?


**Купуйте у джерела**

**-- найпрактичнійші --**
**дарунки на Новий Рік**
**:: :: :: і Ялинку :: :: ::**

а то: малі штучки полотна, хустинки, бархани, флянелі, -- коци, хустки і т. п. --
поручає детайльно

**Католицька Текстильна Гурткіївна**
**45, ЛЬВІВ, РИНОК 45.**

967 АДВОКАТ
**Д-р Володимир Бачинський**
переніс адвокатську канцелярію з Підгаєць до Львова і веде її при ул. Корнюшка ч. 1 а біля „Народної Гостинниці".


# „Національний герой".

В останньому часі появилися в польській пресі ревеляції членів Східнього Легіону, які наглядно доказують, що ген. Юзеф Галлер, відомий завойовник Східної Галичини, з якого ендеція робить „національного героя", цілком не заслугує на таку почесну назву і, що ендецька реклятма для його особи є тільки — блефом.

П. Юзеф Галлер був у 1912 році спенсіонованим австрійським сотником артилерії. Виплинув він щойно тоді, коли під впливом Ідеольоґії Пілсудского почали творитися військові відділи при „Соколі". Завдяки Скарбкови, Грабскому й Галлерови в 1914 році не прийшло до обєднання „Звязкіїв стрілецких" Пілсудского з ендецькими „Дружинами соколеми" і з цих останніх повстав окремий т. зв. Східний Легіон. Цивільні провідники цього легіону були проти зложення ним присяги на вірність Австрії, але Галлер не послухав цього наказу, уважаючи, що тільки сполучення Галичини з Конгресівкою може створити життєздатну польську державу. Отож Галлер перейшов до легіонів і вирушив у Карпати як командір 3 пп. II. бригади. Це було першим митарством Галлера. Він пірвав звязки з ендецією, а в 1915 році прилюдно кидав на неї громи за її русофільство, підчеркуючи свою льояльність супроти центр. держав. Але не зрозумів підставової ідеї Пілсудского, який хотів розгромити спершу східного ворога, а потім звернути зброю проти Німеччини й Австрії. Тому спротивився розвязанню легіону 1916 року, коли Пілсудскі вважав, що його протиросійське завдання вже сповнене і починається нове — протинімецьке. Остав із льояльними для Австрії рештками легіону, а акт 5. листопада 1916 року привитав як... акт шляхотности й великодушности цісарів центральних держав. Ентузіястичні оклики підносив тоді в честь Франц Йосифа I. і Вільгельма II. Такої раболіпної промови ще ні один легіоніст ніколи не висказав був як Галлер. Колиж у 1917 році німецький ген. Безелер зажадав нової присяги від легіону — навіть оці австрофільські рештки роздвоїлися — і більшість легіону від присяги відмовилася. Цю більшість інтерновано або забрано в ряди австрійської армії, Пілсудского замкнено в німецькій тюрмі в Маґдебурзі, але — п. Галлер присягнув, став генералом і командіром польського „корпусу помічного". Ось друге його митарство. Цей корпус перенесено на австро-російський фронт на Буковину під Рарапчу. Прийшов берестейський мир і страшне обурення проти нього з боку всеї польської суспільности. Обурення оце пірвало „корпус помічний" до переходу на російський бік. Nolens volens пішов туди й п. Галлер, — що більше! Перейшов як один із перших, щоб спастися від евентуальної помсти Австрійців і з його вини з причини браку проводу корпус лишив у руках Австрійців усю свою артилерію й обози. З рештками корпусу пройшов Галлер Правобережа аж під Канів, де попав у німецьку засідку, яка не без вини самого Галлера розгромила увесь корпус. Ген. Галлер утік — він спасся переодягнувшися в селянина. П. О. В. Пілсудского помогла полку проїхати через Київ, Москву на Мурмань, відки він попав у Францію. В організації польських відділів на Мурмані ніякої участи не брав. У Франції застав ендецький „Народовий Комітет", примазався до нього і став командіром уже там зорганізованого польського корпусу. Ось третє і останнє митарство генерала. Тут усіми способами робить собі рекляму, а на фронт проти Німців вирушає... якраз у день підписання перемиря. Довший час просидів собі в корпусом у Франції, бо не хотів піти під прикази Пілсудского. Нарешті вернув у Польщу, щоб у дешевий спосіб, бо завдяки величезній технічній і чисельній перевазі свого корпусу здобути славу переможця в Східній Галичині. Ендеція бачить у ньому єдину особу, якої авторітетом можна зломати впливи Пілсудского.

То-ж забуває всі давніші ні лицеворочні подвиги генерала і на всі лади робить із нього національного героя. „Похід" Галлера на Поморя, щоб перенятн владу з рук Німців, присутність на ріжних маніфестаціях і нарадах — ось подвиги генерала, які рекламує й роздуває сьогодні ендеція.

В світлі ревеляцій, які недавно появилися в пресі, виразно оказується, що „народовий" отой „герой" рішуче ніщо великого ні значного не зробив для свого народу, а у дрібнійших усиках своїх „подвигах" виказав лише карієризм, трусливість і безхарактерність.

Шліть жертви на будову пам'ятника на могилі Леся Мартовича до Пов. Тов-а Кредитового „Вірь" в Раві Руській.

# Із недолі українського театру.

**(Відповідь на театральну анкету редакції з 24.XI, ч. 27.)**

V.

Від ряду літ йде у нас театральна дискусія, котра одначе не має такого видимого успіху, якого можна би сподівагися відповідно до праги думок, висказаних у дискусії. А проте можна замітити малий поступ вперед. Видний він перш усього у тому, що вже два роки, можна сказати, Львів має свій постійний український театр. А також і у внутрішньому поставленню театру, з артистично-мистецького боку. Яким це діється коштом, знаємо добре. А кошт це великий. Сили, здоровля, а навіть здібности поодиноких членів театральної дружини йдуть на жертвенник тільки на те, щоби зазначити такий невеличкий успіх.

Як жалувати театр, як жалувати його цінности, як прийти з допомогою театральній дружині — це питання, котрі — на мою думку — потребують негайної відповіди. Сам Львів не дасть сьому ради. Бо хочби навіть кожда вистава відбувалася при виповненій салі, то й тоді ще далеко до того, аби всі потреби театру були заспокоєні. Правда, що зовнішня поміч могла би бути тоді менша, але без неї рішучо не можна би обійтися. І я роздумував над кооперативою і над акційною спілкою. Одначе ні одно ні друге не буде відповідати своїм завданням. Або буде се підприємство обчислене на зиск, а тоді не створить нам театру, як культурної установи; або буде це в трівкі форми прибрана жертвенність, а тоді невідповідна ні одна ні друга назва. Хто небудь займеться театром, мусить числити на те, що зиску з підприємства не буде, будуть тільки вклади й вклади, бо ніде на світі театр не дає зиску й не повинен давати. І коли існують приватні театральні підприємства, то вони оперті на таких відставах, які не бажані зовсім для одинокого українського національного театру. Підприємець може визискувати сили дружини; підприємець може задоволяти низькі понуки тих, що учащають до театру. В першому випадку у склад дружини не входитимуть визначні сили, в другому театр перестає бути святинею високого мистецтва.

Театр — це загально-народня справа. Його можна порівняти з школою і справами загальної освіти. Нікому й на думку не приходить числити на які небудь зиски з УПТ., або з тов. „Просвіта", хочби хто небудь вложив як найбільшу жертву в названі товариства. Жертводавець на школу і на загальну освіту знає, що даючи свою лепту причиняється до підпесення культурного рівня народу. Що з театром так само стоїть справа, найкращий доказ, що театри у всіх народів стоять на державних, краєвих, комунальних буджетах.

Щож робити тоді народови-пролетарови, народови без власної держави? Справа важка до вирішення. Свойого часу і Поляки й Чехи були без власної держави. Всеж таки їх становище в бувшій Австрії було упривілейоване і завдяки добутій силі в краєвих установах, умів переказати свій театр тим саме установам. Сьогодня справа перемінилася дуже в користь театрального мистецтва і ми у самому Львові бачимо три польські театри, не вчисляючи приватних підприємств у роді „Ula" і „Bagateli".

Щож отже робити? — Перша річ, признати український театр у Львові загально-народньою справою. І коли нема власної держави, то існує ще нарід, який сам для себе є власним суверенем. Школа, загальна освіта, преса й театр мусить перейти на загально-народній буджет. Коли свойого часу австрійські державні чинники замкнули часопис Чехів „Narodni Listy" і часопис мусів перестати виходити, тоді передплатники присилали стало свою передплату і допомоги таким чином удержати цілий редакційний і другий персонал, допомоги перетревати тяжкий час, щоби у відповідну пору не прийшлося ставити нової будови. — Хоч аналоґія далека, а проте вона ясна. Театр така справа, що хоч з нього не кождий в силі користати, так кождий повинен у свій буджет вставити даток на удержання одинокого національного театру, розуміється без шкоди для школи, загальної освіти й преси.

Така моя думка. Може хто її підійме і прибере у відповідну зорганізовану форму.

Ще кілька слів у справі публики.

Дехто з тих, що у тій справі забирали голос, нарікає, що молодь багато не ходить до театру, а у Возняк навіть звернувся з докором в сторону тих наших осіб, котрі доробилися маєтку в останніх часах і не уважають відповідною річчю бувати в театрі. Другі знову боронять публику і вину з приводу закиду не бування в театрі скидають на управу театру тощо.

На мою думку кождий з голосів має за собою дещо правди. Не узгляднено одначе ще й других причин. Одна й то дуже важна для певної кількости наших громадян, яких можна назвати громадянством. Для них побут у театрі є би рішучо відпочинком і приємністю. Одначе на такий люксус не позволяє їм недостача часу, бо вони тоді, коли вже всі відпочивають, ще мусять працювати, аби відбити час вужитий на засіданнях, нарадах і т. п.

Тих, що взагалі театру не люблять, його не доцінюють, тих не переконають ніякі артикули, статті, названия в часописах і т. д.

Полишаються особи, маєтковий стан котрих у наслідку воєнних подій такий, що вони можуть без шкоди для часу й майна бувати в театрі. Сьогодня всюди вважають, що великий театр виповниться новою публикою, новою фінансово сильною клясою, ріжною від давної родової, капіталістичної й інтелігентної аристократії. Ця нова публика заняла партер, найкрасші льожі, бальконові місця. Для неї не важне те, що на сцені. Вона жде на павзи, аби позволити собі оглядати оперту о барєру оркестри, о стіну льожі, о поруча бальконових первоpядних місць. Для цеї публики потрібно гарного фойє, дорогого й виставного буфету, богато свобідного місця, вистави, блеску, всього того, чого досі ця публика не мала, від чого стояла далеко і що завдячувала передвоєнним клясам. Дайте у нас великий театральний будинок з цілим комфортом і виставою, а побачите на певно сю нову публику. Вона хоче, щоби її оглядати, і щоби вона була дійсною частиною театру. Що там діється на сцені, для неї байдуже. Ібзен, Шекспір, Уайльд, Стріндберг, Тобілевич — для неї це імена, що ніщо не значать. Вона матиме їх небори у гарних оправах, у скляних шафах на поличках. Вона є головним актором нинішнього життя. Дайте їй тільки відповідний театр!

*М. Галушинський.*

# З польських справ.

**Конференція в справі капітали скарбу.**

През. мін. ген. Сікорскі запросив усіх бувших міністрів скарбу і виконуючих обовязки мін. скарбу на програмову дискусію, яка відбудеться 9. січня 1923 р., з метою винайти способи направи скарбу Річипосполитої.

У звязку з тим сойм не буде скликаний перед 10. січня.

**Уступання міністра скарбу.**

„Курієр Поранни" доносить, що міністер скарбу Ястшембскі вніс прохання о димісію. Димісію принято з тим, що Ястшембскі виконуватиме свої обовязки до 15. січня 1923.

**Промова проф. Ґломбіньского.**

Варшавські газети помістили програмову промову проф. Ґломбіньского, виголошену на передсвяточних зборах „Хієни", такого змісту: Польща є і мусить на будуче остати національною й католицькою державою. Тому треба зберігати національно-польський характер усеї держави і всіх її частей та інституцій. Мовою державною може бути тільки польська. Підставно державні справи як ось: вибір осіб на верховні пости в державі, політичні трактати, конкордат і зміна конституції повинні бути вирішувані тільки польськими голосами без участи націон.-меншостей. Уряд і суспільність повинні почати систематичну працю над „національно-польським освідомленням" „кресів" і над скріпленням польської державної думки на них. Це завдання повинні сповнити: відповідно постановлене шкільництво, спеціяльна опіка над польським „кресовим" елементом, зреорганізована і справедлива адміністрація, очищена з усіх ворожо для держави настроєних елементів і пляново переведена польська кольонізація. Всяка сепаратистична пропаганда, ведена під гаслом територіяльної, чи національної автономії, повинна бути заборонена. Що до закордонної політики, то вона повинна бути мирна й оперта на союзі з Францією й Румунією. Спірні справи з Чехією, Литвою й Лотвою мирним способом треба полагодити, придержуючися постанов вересальського, ризького й гданського трактатів. Заключені повинні бути торговельні договори. Найблищим завданням держави є уздоровлення скарбу й валюти. Треба ухвалити законну польську валюту й заложити емісійний банк. В буджеті і державних рахунках уряду впровадити „польські злоте" замісць марки. Ощадність у війську й адміністрації слід посунути до найдальших границь. Безпосередні податки треба піднести принаймні до передвоєнної висоти і то в добрій валюті. Треба реорганізувати державні підприємства, щоб давали такий дохід, як приватні. Слід постаратися о закордонну позичку в добрій валюті і о фонди для емісійного банку. Піднести треба продукцію краю. Виконати треба земельну реформу за справедливим викупом. Процедура при парцеляції повинна бути упрощена, а обмеження що до обороту землею повинні бути знесені. Держава повинна залишити статичні й монополеві стремління й піддержати приватну ініціятиву в торговлі й промислі. Міста треба перемінити в національно-польські при помочі розвою польського промислу, ремесла й торговлі та збільшення кадрів польської фахової інтелігенції. Цим способом чужі елементи щезнуть із верховних кругів інтелігенції. Держава повинна добре забезпечити з матеріяльного боку інтелігентну верству. — Не менш важний є всесторонний розвій польського шкільництва так у краю, як і на еміґрації. Подрібну оцю програму „Хієни" у всіх напрямках виготовляють спеціяльні комісії. Є це програма безоглядного егоїзму національного під гаслом: „Польща виключно для Поляків".

# Совітська Росія.

**Президія Комінтерна.**

На першому плєнарному засіданні вибраного на IV. конґресі Комінтерна виконавчого комітету вибрані в члени президії Клара Цеткін, Радек, Бухарин, Дженарі, Болгарин Коляров, Фін Куусімов, Янакець Катаяма, Чех Нейрат, Анґлієць Маунус і Французи Суварін і Фроссар. Головою Комінтерна обрано Зіновєва; Ленін і Троцький являються заступниками російських делеґатів Радека і Бухарина.

**„Для преси необхідна свобода".**

„Трібуна" повідомляє, що гаський міністр закордонних справ д-р Бенеш, який відвідав міжнародню ґазетну виставку, оглядав кіоск совітської преси й написав в памятну книжку кіоску таку фразу: Для преси необідна свобода, завжди як можна більше свободи і тільки свобода. „Трібуна" додає, що д-р Бенеш, пишучи цю фразу, двозначно усміхався.

**Аренда націоналізованих підприємств.**

ВЦИК. видав декрет про передачу націоналізованих підприємств їх попереднім власникам на правах довготермінової аренди. Особи, що хотять скористуватись цим правом повинні подати відповідні заяви на протязі шести місяців. Попередні власники підприємства, що перебувають тепер за кордоном, повинні до подачі заяви одержати від совітського уряду право на поворот до Росії. Тільки після повороту на батьківщину вони будуть мати право звертатися з проханням про віддачу їм у аренду їхніх підприємств.

**Охорона совітських таємниць.**

Совітське посольство в Берліні одержало з Москви інструкції ужити самих суворих заходів для охорони документів й справ, які освітлюють діяльність совітських установ закордоном. Розпорядження це викликано тим, що в останній час вже частійше й частійше оголошуються відомости, поширення яких не бажано для Москви. Особливо часто такі випадки бували в Берліні і Варшаві. В Варшаві совітські установи на протязі двох років кілька разів звільняли майже всіх урядовців. Але в звязку з продовженням розголошення таємниць тепер рішено ужити нових суворих заходів, поміж якими є заведення слідкування урядовців одного за одним, встановленням закладництва, видача грошевих премій ітд.

Найбільше недовіря в совітських сферах викликають „зміновіховці" й командовані з Росії фаховці. Закордонні поїздки фаховцям-некомуністам тепер дозваляються тільки при залишенні в Москві двох заложників, на яких спадає відповідальність в тому випадкові, коли той, що виїхав за кордон, не повернеться або буде провадить себе за кордоном не так, як того бажається большевикам.

**Росія без лікарень.**

З переведеної наркомздравом анкети встановлюється, що в біжучому році число лікарень в Росії безперервно зменьшувалось: багато дрібних лікарень зачинилось і перетворилось в амбуляторії; число установ зменьшилось до 92% попередньої кількости. Так само весь час падало число фельшерських курсів, яке дійшло до 86% попередньої кількости. Анкета констатує так само надзвичайно різке скорочення організації медичної допомоги дома (62%). Що торкається чи... по містах і селах, то воно скоротилось до 92—96%; число ліжок в них до 74—76%; зачинено дуже багато цінних лікарень.

**Висилка обороців в-різ.**

8. грудня совітським урядом вислані з Москви адвокати Тагер Муравьов, які виступали оборонцями в розправі с-різ. Місцем висилки для їх призначена казанська губернія.

# Дописи з краю.

**Косівщина.**

*Старостинський похід проти УПТ.*

Дня 8. жовтня ц. р. засновано в Жабю кружок УПТ. і поручено йому працювати над оснуванням приватної гімназії для гуцульської молодіжи. Кружок основано заховуючи як найточнійше всі приписи.

Та перед польськими соймовими виборами пригадав собі косівський староста Секірскі молодецький кружок, який ще не вспів розвинути діяльности і велів арештувати майже всіх членів виділу. І так поїхали до коломийської тюрми старенький декан о. Василь Глібовицький, суддя д-р Павло Лещій, учитель з Слупейки Дудяк Петро, урядовець суду Гуньовський Дмитро, двох академиків Француз та Брилинський і три Герджуки. Відтак приарештовано ґазду Михайла Гапчука і Петра Шикерика Доннкового. Побачивши Михайла Гапчука і Петра Шикерика, староста почав пястуками вигравати марша по столі і заявив, що в хаті Мих. Гапчука відбувалися дня 8. жовтня тайні збори, на яких були вже всі арештовані. З трудом вдалося доказати п. Михайлови Гапчукови і Петрови Шикерикови, що кружок У. П. Т. в Жабю основано за дозволом п. старости і що його гнів не на місци.

Висказавши своє негодування, що Петро Шикерик не хотів пристати до селянсько радикальної партії і не дався ужити до виборчої акції, конфінував його через 10 днів в Косові. Михайло Гапчук вернув до дому а за ним по скінчених виборах вернули з коломийської тюрми всі арештовані, крім о. Глібовицького, котрий мусить ще страдати в тюрмі, бо проти него виступив громадський писар Колінський, б. польський жандарм Ілюк Іван Чапіра і сам посол до варшавського сойму Іван Дутчак.

**Рогатин.**

*Свято „Просвіти".*

Дня 8. грудня ц. р. відбулися загальні збори філії „Просвіти" в Рогатині. Зі звіту довідались присутні, що в останнім адміністраційнім році відновлено або відкрито по селах рогатинського повіту нових 34 читалень. Адміністраційні власти не могли спокійно дивитись на розвій просвітного руху і 4 читальні закрили за мниму протидержавну агітацію. Філія „Просвіти" радила над будовою свого власного дому. На збори явились представники 22 читалень „Просвіти" в числі 50 людей. До нового виділу вибрано: о. Стефана Городецького, С. Гладкого, канд. адв. Кузика Степана, проф. Михайла Кужіля, о. Теодозія Кудрика, Василя Кривоуса і Олену Весоловську. Заступниками виділових: Антона Воробця, Михайла Вереса і Мих. Пирога.

Після зборів відбувся святочний концерт Т-ва „Просвіти". Святочну промову виголосив сивоволосий провідник освітного руху в повіті о. Стефан Городецький, якого присутні, недавного ще вязня, оваційно витали, а який представив історичний розвиток просвітного руху в Галичині та його значіння для національно-державного освідомлення нашого народу. Кромі святочної промови були хорові продукції, які випали бездоганно, деклямації дітей народної школи і гімназійних учеників і скрипкове сольо.

**Козлів пов. Камінка струм.**

*Як повстають польські школи в українських громадах.*

В селі Козлові мали СС. Феліціянки приватну жіночу школу і віднеслися до повітової ради шкільної, щоб зорганізувати їхню на школу публичну. Повітова рада шкільна поручила громадському урядови, щоби населення висказало своє бажання дотично викладової мови в тій школі. Громадська рада переслухувши населення, зажадала виразно викладової мови української. Сю ухвалу мали доручити два повновласники громади. Григорій Пришляк і Лаврентій Вахальський, однак з Камінки струм. тих повновласників відослано з нічим і наказано перевести нову ухвалу. На попередній ухвалі зазначено, що її не приймається, зате приказала повітова рада шкільна прислати двох людей прибічної ради, а ті приїхавши до шкільної ради в Камінці струм., після вияснення інспектора, що школа СС. Феліціянок переходить на удержання громади, підписали готовий акт що до організації школи з польською мовою викладовою. Ся справа тягнулася майже рік, а тепер прийшла революція Кураторії у Львові. Місцева рада шк. в Козлові зовсім не була запитувана о згоду, ані не була інформована про хід справи. З огляду на таке насильство українське населення Козлова протестує як найрішучійше і висилає в тій справі двох делеґатів до Кураторії з просьбою уневажнити резолюції, заявляючи, що в противнім разі для добра своєї молодіжи буде змушене оснувати свою приватну школу з викладовою мовою українською, бо дві треті молодіжи є української народности. Вже перед війною накинено насильно польську мову викладову в школі мужеській в всякі протести зі сторони громади не помогли.

# РІЖНІ ВІСТИ.

**Справа дальшої участи Туреччини в Льозанській конференції.**

З Анґори пишуть, що турецька делеґація в Льозанні дістала від свого уряду візвання повернути до Анґори, для участи в національних зборах. Там має делеґація зложити звіт із своєї діяльности, а збори вирішать, чи Туреччина має дальше брати участь у льозанській конференції, чи зірвати всякі переговори, з Грецією та державами Антанти.

**Румунський міністр про льозанську конференцію.**

Румунський міністр закордонних справ Дука повернувши з Льозанни заявив, що наради в Льозанні напевно увінчаються успіхом і що всі конфлікти будуть вирішені мирним шляхом мимо всіх перепон і труднощів.

**Політичні атентати в Ірляндії.**

З Дебліна доносять, що в Ірляндії виконано кілька нових атентатів і то в білий день на вулицях міста.

**Справа участи Америки з европейській політиці.**

З Вашінґтону [illegible]сять, що на останньому засі[illegible] сенату Зединених Держав, п[illegible]ска сенатор Борат промову, в [illegible] підкреслив, що Америка мусить допомогти Европі фінансовою позичкою та активною участю в політичних справах. На його думку Зединені Держави у власному інтересі повинні урухомити ринки збуту у Европі!

довести до пацифікації світу. Сенатор Борар поставив внесок на скликання міжнародної економічної конференції. Цей внесок спричинив розлом републиканської партії, з якій утворилася опозиція проти внеску сенатора Борара. Справа участи Америки в европейській політиці буде вирішена на найблизшому засіданню сенату. Сенатор Борар є тої думки, що коли Америка не уділить Европі поради і не вирішить справи німецьких репараційних відшкодувань, то Европі грозить нова війна.

### Вільномулярі союзники фашистів.

Найвища рада італійських вільномулярів на останніх зборах приняла таку резолюцію. Вільномулярство без застережень похвалює всі вчинки доконані фашистами під проводом Мусоліні і стверджує, що обовязком кождого чесного Італійця стануть на послуги фашистів і їх уряду та дисципліною і працею довести до ладу в державі та до слави великої Італії. Вільномулярі стануть до активної допомоги урядові Мусоліні".

### Міністр Бенеш про положення в Европі.

„Venkov" містить статтю д-ра Бенеша про положення в Европі, в якій між иншим сказано ось що: „Російські справи мали своє домінуюче значіння на конференції в Генуї, де совіти перший раз виступили на світовій арені. Переговори в Льозанні доказують, що совітський уряд хоч не визнаний de jure, то визнаний de facto і що така ситуація не зміниться в найблизшому році. Справи Сходу доказали, що головна помилка европейської політики полягає в тому, що замість розброєння Туреччини зараз після підписання договору в Севр, передано цю справу Греції, що улекшила акцію Кемалеві Паші. Останні випадки не тільки не поліпшили положення в Европі, але ще більше замотали міжнародні конфлікти і загострили їх. Також справа німецьких відшкодувань комплікується щораз більше. Та справа повинна бути зліквідована на конференції в Парижі. Треба великих зусиль і доброї волі, щоби економічне й політичне положення в Европі довести до якого небудь поліпшення.

### Експльоатація лівого берега Рену.

На нарадах при участи Пуанкаре, Барту і міністрів обмірковано справу експльоатації лівого берега Рену. Між Надренією і басейном Рур має станути митний кордон для збору мита і контролі над німецьким експортом. Всяка інтервенція військових чинників у тій области є виключена.

### Італійська преса про папську енцикліку.

Італійська преса широко обмірковує зміст папської енцикліки, підкреслюючи спокій і погідність, з якими папа трактує взаємини між урядом Італії та Ватіканом.

„Messagero" пише, що теперішній папа віднісся прихильніше до італійського уряду, як його попередники; „Corriere d' Italia" зазначує, що папа не протестує, а тільки нарікає на італійський уряд, який відноситься до Ватикану менше прихильно, як инші держави; „Idea Nazionale" пише, що релігія ніколи не повинна бути ужита, як знаряддя політики, що уряди поодиноких держав мусять визволитися від впливу папського престолу і що папа не повинен торкатися політичних справ Італії.

### Землетрус в Новій Зеляндії.

З Льондону пишуть, що в Новій Зеляндії наступив легкий землетрус, який спричинив невеликі шкоди.

### Пацифікація Марокко.

Еспанська рада міністрів зреформувала систему адміністрації в Марокко: на чолі влади в Марокко буде стояти цивільний комісаріят під проводом б. президента Віллямо. Зредуковано експедиційні корпуси та зменшено військову залогу в Марокко, взагалі переведено демілітаризацію та пацифікацію тої країни.

### Рішат бей не задоволений.

Рішат бей вислав письмо до комісії справ національних меншостей в Льозанні, в якому протестує проти допущення Болгар і Вірмен до субкомісії. Рішат бей домагається, щоби делегації тих обидвох національних меншостей в Туреччині усунути із субкомісії, а иншому разі належалоб допустити до нарад представників національних меншостей других держав, як Греція, Румунія, Югославія і т. д.

### Австрійсько-чеські взаємини.

„Der Morgen" пише, що взаємини між Австрією і Чехо-Словаччиною значно погіршилися, а зявку в тим, що австрійський уряд робить деякі труднощі в імпорті чеських товарів до Відня. Причиною погіршення взаємин була також подорож канцлера Зайпля до Будапешту.

### Наради французького амбасадора з Бонар Лоуом.

Французький амбасадор у Льондоні Сант Олер відбув нараду з Бонар Лоуом у справі найблизшої конференції в Парижі

### Голод в Росії.

Організація Нансена для несення помочи голодним в Росії, прослідивши звіти своїх представників, що находяться в голодових округах, виготовила тепер в Женеві загальне звідомлення про ситуацію в Росії підчас біжучої зими. Звідомлення передбачує недобір найменше 1 міліона тон збіжа в Росії і 590 тисяч тон на Україні. Число осіб, яким треба прийти в поміч, перевисшає по обчисленням самої російської влади 8 міліонів, не вчисляючи сюди 7 губерній, де вправді голод не загальний, але все таки положення є грізне. Совітська влада обчисляє, що споміж тих 8 міліонів осіб не зможе вижити взагалі половини. Задля економічної відбудови краю треба доставити до голодних округів бодай 520 тисяч коней і стільких коров. В округах тих число худоби і коней зменшилося від 1920 р. найменше о 50%.

### Росія вигибає.

Організація Нансена задля несення помочи для людности в Росії, вислала, як доносять з Женеви, до лікарів і учених всего світа звідомлення про санітарне становище Росії. Звідомлення опирається на інформаціях власних представників, що працюють в Росії, і на цифрах совітської влади. Вже в часі війни начислено в Росії около 25 міліонів випадків холери. В 1921 р. зареєстровано 176, 888 холери і 308, 503 випадків черевної горячки та 197.420 випадків дезінтерії. Теперішня голодова нужда викликує дальший зріст епідемій. Російська влада зовсім не розпоряджає засобами, потрібними для поборювання важкої ситуації. Немає ані ліків, ні медичних інструментів ні всякого роду санітарного матеріялу. Число лікарів в Росії зменшилося в часі від 1914. року до 1921. року із 40.000 на 15.000. Д-р Гайґ, член епідемічної комісії Союза Народів, що саме вернув з подорожі по полудневій Україні, доносить, що тамошні шпиталі і клініки не мають ні біля, ні харчів, ні перевязочних засобів. Тисячі лікарів померло при сповнюванню обовязків. Перш усього потрібна поміч самим лікарям, яким треба висилати харчі, одіж і біля, а також медичні твори, яких тут зовсім забракло. Для шпиталів потрібні транспорти ліків і харчів для хорих, дальше медичних інструментів і всякого лябораторійного матеріяту.

# ТЕЛЕГРАМИ.

### Ястшембскі не подасть до димісії.

Варшава (ПАТ.) Вістка подана одним часописом про димісію мін. скарбу Ястшембского неправдива. Мін. скарбу урядує дальше і приготовляє скарбове експозе, котре виголосить у осінні як доповнення експозе през. ради міністрів.

### Льозанська конференція.

Льозанна (ПАТ.) Конференція почала сьогодні наново праці, хоча не всі делегати вернули зі свят. Нині відбулося засідання субком. для справи виміни населення. Грецька дел. знову запротестувала проти усунення патріярхату з Царгорода. Французька дел. виступила в цій справі з новим предложенням, а саме, щоби патріярхат виконував лише релігійні аґенди, а адміністрацийні самостійно епископ. Грецька і турецька делегація застерегли собі відповідь на пізніше. Сьогодні було теж засідання комісії для справ меншостей при участи болгарських, вірменських і сирійсько-халдейських заступників. Проти цього запротестувала турецька делегація. Делегації цій відповіли, що зайшло непорозуміння, а саме, замість субкомітету відбулося приватне засідання, на котрому вислухано представників меншостей.

Відень (ПАТ.) „Н. Фр. Пр." з Льозанні: На сьогоднішнім засіданні субкомітету для нац. меншостей болгарська делегація зазначила, що около 150.000 Болгарів мусіло кинути сх. Тракію і зажадала відіслання їх до батьківщини. Болгарське правительство удержує з Туреччиною добрі взаємини і хоче їх продовжувати. Греція видалила свого часу біля 40.000 Болгарів із сх. Тракії. Сих також слід відіслати назад. Крім цього яких 50.000 Вірмен сховалося до Болгарії.

### Справа участи Мусоліні в паризькій конференції.

Рим (ПАТ.) Польрад. Вистра має запасти рішення відносно евент. участи Мусоліні в найблизшій паризькій конференції. Загалом верх бере погляд, що Мусоліні візьме участь у нарадах премієрів союзних держав.

### Бельгія згодилася на італійський проєкт.

Рим. (ПАТ.) ВКБ. Часописи потверджують що бельгійське правительство згодилося на італійський проєкт у справі репарацій. Англія й Франція мали сформулювати нові предложення.

### Болдуін їде до Зєд. Держав.

Льондон. (ПАТ.) Польрад. Канцлер скарбу Стенлей Болдуін виїздить сьогодні на покладі корабля „Меджестик" до Зєдинених Держав, щоби перевести договір що до консолідації англійських воєнних довгів у Зєд. Державах. В подорожі товаришитиме йому дир. Англійського Банку Монтеґю Нормен.

### Б. Лоу про економічне положення Европи.

Льондон. (ПАТ.) Польрад. В. Лоу промовляючи в Глезгові перед виборцями м. и. начеркнув економічні відносини в Европі. Подібну, як тепер економічну кризу, переживала Англія після війн Наполеона через 15 літ, а саме наслідком залежности її експорту від заграниці. Тепер ця залежність іще більша. Поправити можна це положення виключно з рівночасною поправою економічного положення в цілому світі, а не законодавством або иншими зарядженнями.

### Грецький кабінет.

Атени. (ПАТ.) Тому, що теперішній мін. війни Пангальос обняв становище військового команданта в Тракії, поез. міністрів Гонатас обняв тепер теку війни.

### Справа економічного патріярхату

Атени. (ПАТ.) Польрадіо. По донесенням часописів грецьке правительство рішене рішучо сторонитися усуненню з Царгорода грецького екуменічного патріярхату. Грецьке правительство що найбільше готово згодитися на уступлення Мелетія зі становища патріярха й іменувати на його місце иншого.

### Покликання мусулм. річників.

Атени. (ПАТ.) Польрад. Декрет мін. війни покликує під оружи мусулман. резервістів до 17 річників.

# НОВИНКИ.

— **Конфіскати.** Польське Рідацтво скінчилося, скінчилася й християнська добродушність п. прокуратора, який з попереднього числа нашого часопису випрубав нам початок статті „Ясне memento", три місці в рубриці „Після польських виборів" та кінець новинки п. з. „Пастерка".

— **Стоях має важні осі.** З Чашина м. Ліська пишуть нам, що староста з Ліська Смалевскі заборонив шкільній дітворі з Чашині відограти сцену Вільщевка „Гостина св. Миколая", бо як зазначив зміст її крив... небезпечну для „шляхетного панства польского". Рівночасно п. староста вніс до куратори донос на учителя, який поражував кольпортувати таку бунтівничу літературу поміж дітворою.

— **Вибори в Перегіньску.** В Перегіньску на 3000 управнених стрималися від голосування підчас виборів всі, з виїмком 12 зависимих осібняків. На двірській обшарі гр.-кат. Митрополії голосували всі побережники, і то з жінками, як Яцишенець, Кушнірі, Кульмани, Ратаї і т. д. Агітували за виборами і тягнули до голосування урядники фірми Глєзінґер, що винаймає ліси у гр.-кат. Митрополії.

— **Відзначення заслуженого громадянина.** 25. с. м. у п. Івана Бачинського, вислуженого майора і б. емеритованого касієра „Дністра", явилася депутація, щоби зложити йому привіт з нагоди повороту до здоровля. П. Ів. Бачинський на становищі голови ремісничо-промислової бурси поклав великі заслуги для збільшення кадрів наших ремісників і промисловців. В склад депутації входили: д-р В. Бачинський, о. Н. Бачинський (теперішний голова рем.-пром. бурси) і п. Іван Вовк з рамени міщанства. Іменем депутації промовив д-р В. Бачинський, висловлюючи радість з приводу повороту до здоровля заслуженого громадянина і признання за заслуги для ремісничо-промислової молоді. Речник вручив реконвалесцентови, який на старости літ опинився серед важких матеріяльних умовин, скромний дарунок.

— **Як кровь у Львові...** Підчас сутички поліції з демонструючими проти заведення флямандської мови студентами на гандавському університеті, поранено чотирьох студентів і чотирьох поліціянтів.

— **Залізнича катастрофа в Кольоні.** Дня 24. ц. м. поміж головним а південним зал. двірцем в Кольоні зударилося два поїзди, при чому почесло смерть дві особи а 12 ранено.

— **Сильветка „попа" Дутчака.** Нам пишуть: З ласки косівського п. старости „вибрано" до верховинського сойму чоловіка, який ціле своє життя був найпростійшим наницею та пансько-жидівським наслужником. Будучи ще парубком був Дутчак громадським сторожем, відтак „авансував" на оглядача худоби, а 1906. р. на війта, помимо того, що громада була рішучо проти нього. Підчас світової війни перебрав Дутчак громадську касу

# КНИГАРНЯ НАУКОВОГО ТОВ-А ІМЕНИ ШЕВЧЕНКА

ЛЬВОВ, РИНОК Ч. 10.

дістала на „святочні дарунки“ запас нових казок для дітей, а для старших д-р І. Раковський: „Вселенна“, начерк астрономії; І. Франко, „Борислав сміється“, повість. 1377 1—1


з облігаціями і вона „десь пропала“. За розбої і авантури був Дутчак судово караний, але це не помешало йому бути „вибраним“ до варшавського сойму.

— **Ще про убийника** Нарутовіча. Минулої пятниці зголосився до варшавського окружного суду адвокат Гофмокль Островскі з повновластю, підписаною жінкою убийника Нарутовіча Невядомского. Зажадав він стрічі з Невядомским. Судія, до якого звернувся адвокат, заявив, що повновласти жінки виновника мало. Гофмокль зажадав в тому напрямі судового рішення, якого йому теж відмовлено. Супроти цего, що Невядомскі рішив боронитися сам, справа оборони чи то з уряду чи з вибору перестала бути актуальною. Усі впливи жінки Невядомского в тому напрямі остали без успіху. Взагалі Невядомскі не хоче говорити про свою оборону з ніким.

— **Недвля Вітаниця в польському війську.** Нам пишуть з Лютовиськ: Прийшла до нас сотня 56 полку польського війська, самі Волиняки Українці, їх бють старшини Поляки, забороняють говорити по українськи ані ходити до церкви, за те в польські свята гонять їх до костела. В наші свята гонять їх на вправи і роботу як ось на св. Миколая і на Анни Зачатіє.

— **„Вдів кожнічая вніж таче житя“.** Минулої пятниці потрясла селом Повержем коло Букачівець трагічна подія. Недавно одружений Процик Степан, невлюбивши свого пастирливого тестя Іванишина, зарубав його сокирою, а щоб затерти сліди, заніс старого і пустив під лід в полонку. Одначе уже в суботу справа викрилась. Найдено труп в полонці та арештовано Процика, який признавшись до вини заявив, „що волить в криміналі вігнити, аніж жити у таких муках“.

— **Ще про убійство польського жандарма в Мшанци.** „Пшеґльонд Сойонтечни“ доносить, що в звязку з убійством польського жандарма в Мшанци арештовано Сеня Тарашчука, „українського боюкажа“. Згаданий „Пшеґльонд“ припускає, що убійства доконала група українських варубків, стягнених насильно до польської бранки.

— **Вбитя власника дібр в Милятині.** Дня 26. ц. м. над раном вбито власника дібр в Милятині Найґебавера. На місце випадку виїхали поліцисти Ґубрек і Кушлік. Поки що подробиць про подію нема.

— **Замерз.** Поміж Дрогобичем а Львовом найдено на гостинци труп купця Ісаака Розенбергера, при якому стверджено недостачу готівки.

— **Бандитська „ґіґа“.** Кількох галицьких бандитів розбило в навечірє польського Різдва 7 вагонів на залізничому двірци у Львові. В дістьох було збіже, за те в семому був цукор і ласощі, яких напили собі бандити 2 скрині на „шмер“.

— **В хвилях бандитизму.** В Бані Мокрівській під Дрогобичем „опевнена“ узброєна в кріси банда під проводом бандита Чайки, що втік з дрогобицької тюрми.

— **Двобої у Львові.** На скільки у Львові тривають лицарські традиції, говорить про це ряд двобоїв, які мали місце на днях, при чому боротьба їх покінчилося трагічно. Двобої останки недавно відбувся між одного польського майора і одним польським техніком, який покінчився смертю майора. Двобої двох студентів покінчився поранінням обох і т. д.

— **Нові під ґратами.** Відомого польського композитора Перові відмовив суд під курателю на домагання його брата, а остряхом дивились на те, як здичавілий Перові нищив свої найцінніші музичні манускрипти.

— **Орґанізація евнухів.** Про вартість організування життя переконався цілий світ. Зрозуміли істоту приказки „в єдности сила“ і царгородські евнухи, які по розвязанню султанського гарему опинилися без посад. Зєдналися вони в орґанізацію, яка під теперішню пору обняла 110 членів. Треба сподіватися, що за прикладом своїх царгородських товаришів підуть евнухи решти Европи.

— **Вп. Передплатників в Чехословаччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло“ у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

## Курс грошей

Львів, дня 27. грудня 1922.

| | |
|---|---|
| Долари американські | 17.975—18.025 |
| „ „ (1 і 2-ки | 17.775—17.825 |
| Долари канадійські | 17.775—17.825 |
| „ „ (1 і 2-ки | 17.275—17.625 |
| Марки німецькі | 2·75—2·87 |
| „ „ (сотки) | 2·50—2.70 |
| „ „ (дрібні) | 2·25—2.50 |
| Леї румунські | 102·00—106.00 |
| „ „ (дрібні) | 100·00—104·10 |
| Корони чеські | 535·00—550·00 |
| „ „ (дрібні) | 525·00—540·00 |
| Австрійські тис. нов. ем. | 590·00—600·00 |
| „ „ ст. ем. | 3.350·00—3.400·00 |
| „ сотки нов. ем. | 55·00—60·00 |
| „ 50 кор. | 90·00—100·00 |
| „ 20 кор. | 25·35—26·60 |
| „ 10 кор. | 12·00—13·00 |
| „ 1. і 2-ки | 0·60—0.00 |
| Рублі 5-сотки | 125·00—140·00 |
| „ сотки | 125·00—140·00 |
| „ 25-ки | 110·00—115·00 |
| „ дрібні | 0·65—0·75 |
| „ думські 1.000-ки | 20·00—25·00 |
| „ „ 250-ки | 15·00—20·00 |
| Кавбовинці | 1·00 1·10 |
| Гривні | 1·20—1·20 |
| Франки французькі | 1270·00—1280·00 |
| Фунти стерлінґів | 83500·00 - 84 000·00 |
| Франки швайцарські | 3380·00—3410·00 |

**Золото:**

| | |
|---|---|
| 20 кор. | 70.000·00—70.000·00 |
| 20 франк. | 66.500·00—67.500·00 |
| 20 марк. нім. | 78.500·00—79.500·00 |
| Фунти стерлінґи | 62.000·00—62.200·00 |
| 10 рубл; | 97.000·00—97.000·00 |
| Доляри | 15.500·00—15·600·00 |

**Срібло:**

| | |
|---|---|
| Корони австр. | 1.360·0—1.400·00 |
| 5 кор. австр. | 6.800·00—6.900·00 |
| Фльорени австр. | 3.450·00—3.525·00 |
| Рублі | 5.500·00—5 575·00 |
| Копійки | 27·50—28·00 |
| Доляри американські | 10.500·00—11.700·00 |
| „ „ помів. Г 1/4 | 9.800·00—9.990·00 |
| Доляри канадійські | 9.000 00—9.300·00 |
| „ „ дрібні | 8.500·00—8.700·00 |
| Леї румунські | 1.340·00—1.350·00 |

# Примус обезпечення від огню.

*(Докінчення.)*

Про закон про примус обезпечення було вже писано в наших часописах зараз по його оголошенню, були подані його головні постанови та вказівки, як супроти нього нам заховуватися. Спроби введення закона в життя через П. Д. В. О. в Варшаві та деякий вібраний матеріял в цій справі спонукує ще раз пригадати його нашому громадянству та звернути увагу на постанови, що уможливлюють нашому населенню мимо примусу обезпечень користати з добродійств добровільного асекурування майна в тов. вз. обезпечень „Дністер“ та задержати і поширити дотеперішний стан обезпечень в цім товаристві.

Пригадується, що примусовому обезпеченню в П. Д. В. О. в Варшаві підлягають тільки мешканеві і господарські доми, необезпечені ще в жаднім асекураційнім товаристві і то лише до 2/3 установленої при оцінці вартости спалимих частей домів. Натомість 1/3 спалимих частей і ціла вартість т. зв. неспалимих частей може бути обезпечувана дальше в „Дністрі“ або в иншім асекураційнім товаристві.

Тому є вільні від примусу обезпечення:

1) Фабричні і промислові будинки (пр. млини, тартаки, броварі, горальні, ткальні, фабрики мила, гарбарні, копальні нафти, рафінерії, столярні, слюсарні і т. д.),

2) 1/3 часть оціненої вартости спалимих частей мешканевих і господарських будинків (пр. стелі, підлоги, вікна, двері і т. д.) та ціла вартість тзв. неспалимих частей, які однак на случай пожару звичайно улягають знищенню цілковитому або частинному (пр. звичайні мури, огневі мури (фаєрмури), ґзимсові мури, комини, тинки, мурарські виправи, виправи фасад, склепіння, муровані і бетонові підлоги, камінні сходи, вентиляційні рури, фундаменти, пивничні мури і н.).

3) Хатна і господарська обстановка, склади, збіжжа, паша, інвентар і всякі инші движимости.

4) Будинки мешканеві і господарські, які обезпечено в „Дністрі“ або в иншім асек. товаристві перед введенням закона про примус обезпечення (Арт. 42 зак. про примус обезп.). Обезпечення тих будинків не сміють бути ані переняті ані обмежені через П. Д. В. О. в Варшаві аж до часу статутового тревання обезпечення.

Примус обезпечення для необезпечених ще в жаднім асекур. товаристві будинків, зачинається в якійсь громаді аж тоді, коли громадський уряд одержав премійні реєстри П. Д. В. О. в Варшаві, отже по зладженню через П. Д. В. О. списів будинків, призначених до обезпечення і їх оціненню після вимогів закона т. є. фаховими таксаторами П. Д. В. О. і в приняві власника будинків. Доставлення таких реєстрів може однак відбутися щойно на основі рішення Надзірної Ради П. Д. В. О. в Варшаві по її уконститууванню. Супроти сего:

а) Дотеперішне обезпечення в „Дністрі“ остає в силі так довго, доки не виповість його сам обезпеченець, бо обезпечення в „Дністрі“ є тревалі,

б) Кождий може і повинен ще тепер обезпечити свої, необезпечені ще мешканеві і господарські будинки в „Дністрі“ на цілу вартість (дійсну, теперішну вартість); П. Д. В. О. не може поки що важно доставляти громадським урядам премійні квіти, бо в цій справі ще не було рішення Надзірної Ради, яка до тепер не уконституувалася.

в) Тимбільше може і повинен обезпечати свої мешканеві і господарські будинки кождий Українець у тій громаді, де П. Д. В. О. оцінки будинків не перевела, бо таке, тепер зголошене обезпечення в „Дністрі“ уважається на рівні з обезпеченим заключеним давнійше.

г) Навіть в тім випадку, колиб П. Д. В. О. законно перебрала всі їй належні обезпечення мешканевих і господарських будинків може і повинен кождий обезпечати 1/3 часть оціненої вартости спалимих частей і цілу вартість неспалимих частей в „Дністрі“ або в иншім асекураційнім товаристві. Цю одну третю вартости можна навіть виповісти в П. Д. В. О., як що ця Дирекція обезпечилаб дім на цілу оцінену вартість. Зазначується, що належить обезпечати в „Дністрі“ на квоти, які представляють теперішну дійсну вартість будинків, а обезпечені в „Дністрі“ квоти, невідповідаючі теперішним цінам будинків, треба конче в інтересі обезпеченця підвисшити.

Треба тямити, що ПДВО. в Варшаві не є державною інституцією, але звичайною асекураційною установою, якій польський сойм передав монополь обезпечування 2/3 ще ніде не обезпечених мешканевих і господарських будинків у границях означених законом. Тому є зовсім фальшиві і неправдиві вісти, поширювані органами тої Дирекції і її агентами, неначеб тільки і виключно вона, як державна інституція, мала право обезпечати від огню, а всі инші асекураційні товариства, отже і „Дністер“, малиб бути знесені або до обезпечення в них були неважні. Наклонювання населення до неплачення премій в „Дністрі“, неузглядняння в списах і реєстрах ПДВО, обезпечень вже істнуючих, страшення екзекуціями і репресіями тих громадян, що є вже обезпечені в „Дністрі“ є тільки способом дикої конкуренції, яка вказує, що ПДВО. завязалася за всяку ціну, навіть протизаконними способами підкопати і навіть знищити істнуючі вже асекур. товариства, отже й „Дністер“, а не служити цілям, які назначив їй польський сойм у законі, як „instytucji, mającej na celu dobro publiczne, a nie osiągan'e zysków“.

Примус обезпечення по інтенціям польського закона відноситься тільки до тих недбалих і байдужних, що не обезпечали своїх будинків і були наражені в теперішних часах доріжні будівельних матеріялів і заробітних платень на маєткову руїну на случай пожару, але він не може бути ужитий як средство тероризування того населення, що само забезпечилось він випадку, ані не сміє вводити хаосу в дотеперішні правильні відносини обезпеченців до асекураційних товариств.

Зваживши, що оцінка будинків переводиться органами П. Д. В. О. побіжно, а часом обмежується тільки до зладження реєстру будинків у громаді, що П. Д. В. О. при виплаті відшкодування послугується шабльонами (пр. виплачує лише 11 прц. загальної оціненої квоти за спалений дах) і нн. можна сміло вносити, що примусове обезпечення в такім виді, як його переводиться через П. Д. В. О. в Варшаві відібється шкідливо на інтересах населення, як то зрештою однозгідно підносили вже навіть польські асекураційні товариства. Хвилеві низші премії, визначувані в деяких випадках, є також тільки агітаційним маневром, який скорше чи пізнійше уступить місця підвисшенню премії.

Маючи так всі дані вносити, що примус обезпечення без огляду на приміненння його до цеї або иншої народности відібється відємно на суспільнім господарстві цеї народности, можемо сміло сказати, що в приміненню до Українців тут у Східній Галичині принесе він тільки саму шкоду нашому народови і тому треба, поки ще час, обезпечати будинки в товаристві взаїмних обезпечень „Дністер“ на цілу і дійсну їх теперішну вартість.

*—йдо.*


**Платіть партійний податок!!! Присилайте на адресу! „Краєвий Союз Кредитовий“ у Львові, Ринок 10., вкл. кн. ч. 5.000. Жертводавці повище 500 мн. будуть оголошені поіменно!!**

ної пори годі було відшукати. Розлючені жандарми впадали з криком до хат і мстились на рідні призвних. І так побили: Мих. Цибуляка, Мих. Кульчицького, Івана Перперовського і Івана Джмана, хоч цей останній не належить до бранки, (ур. 1904 р.)

967 АДВОКАТ
Д-р Володимир
Бачинський
веде адвокатську канцелярію з підрядець до Львова і веде її при ул. Косцюшка ч. 1 а біля „Народної Гостинниці".

# Ревізії, арешти, тюрма.

**Голос судової апеляції.**

В справі о. шамбелана Ст. Городецького, пароха у Вербиляцях пов. Рогатин, арештованого як відомо, дня 22. жовтня ц. р. і вязненого протягом 21 днів в слідчій тюрмі окружного суду в Бережанах, видав львівський апеляційний суд таке рішення:

Sąd apelacyjny we Lwowie, dnia 10. Listopada 1922. Liczba czyn. D. VI. 393/22.

Lwowski Sąd apelacyjny postanowił w sprawie karnej ks. Stefana Horodeckiego i tow. o zbrodnię z § 58 uk. po wysłuchaniu Prokuratora przy sądzie apelacyjnym przy sposobności badania aktów tejże sprawy karnej z powodu zażalenia obwinionych na uchwałę Izby radnej z dnia 30. października 1922 Vr. 1353/22-32 i z listopada 1922 Vr. 1363/22-33 zastanowić, na zasadzie § 114 ust. 3. i 109 ust. 2 p. k. śledztwo wstępne przeciw ks. Stefanowi Horodeckiemu, Mikołajowi Węgrzynowi, Michałowi Kuzylowi, Stefanowi Kuzykowi Michałowi Stekowi i Klaudyuszowi Bilińskiemu u zbrodnię z §§ 58 c. i 65 ab uk. oraz przeciw Hrycowi Chaburskiemu o zbrodnię z 65 ab. uk. i zarządzić bezzwłoczne wypuszczenie aresztowanych obwinionych na wolność,

albowiem

ani wynik dochodzeń policyjnych ani też wynik rewizyi, i treść pism przy rewizyi zakwestyonowanych nie uzasadniają wcale podejrzenia, by obwinieni rzeczywiście dopuścili się imputowanych im czynów karygodnych z §§ 58 i 65 u. k.

Inkryminowana działalność obwinionych miała polegać głównie na akcyi zmierzającej do tego, by ludność ruska nie brała udziału w wyborach, przyczem kładziono nacisk na prawno-państwowe stanowisko tzw. Galicyi wschodniej z punktu zapatrywania społeczeństwa ukraińskiego, uważającego daną kwestyę za nierozstrzygniętą jeszcze, wobec czego to społeczeństwo nie poczuwa się na razie za przynależne do Państwa Polskiego. Sąd apelacyjny pomija jednak podnoszoną kwestyę prawno-państwową, stojąc na stanowisku, że zarządzenie wyborów w Małopolsce było na zasadzie ustawy wyborczej zupełnie legalne. Zważywszy atoli, że za swe przekonania polityczne, o ile one nie kolidują z przepisami ustawy karnej, nikt nie może być pociągnięty do odpowiedzialności, że dążeniem obwinionych było tylko powstrzymanie ludności ruskiej od wzięcia udziału w wyborach, nie zaś udaremnienie w ogóle wyborów w Małopolsce, przez rząd zarządzonych, że sama agitacya przeciw udziałowi ludności ruskiej w akcie wyborczym, o ile nie towarzyszyły jej jakieś karygodne działania z powszechnej ustawy karnej, np. z § 99. uk. (czego w niniejszym wypadku nie było), nie stanowi niczego karygodnego wobec braku ustawowego przymusu wyborczego, oraz wobec wolności agitowania, — prawnie nie zabronionego, przyjąć należało, że wdrożenie przeciw obwinionym śledztwa wstępnego o zbrodnie z § 58 i z § 65, faktycznie nie było uzasadnione, wobec czego wdrożone śledztwo zastanowiono.

*Czerwiński mp.*

Слід зазначити, що після арештування о. шамбелянови Городецькому зроблено відтиск пальців, а коли арештований запротестував проти цего, що він не є ніякий злочинець, комендант поліції Gleitz відповів зневажливо: Ksiądz już tyle zbrodni względem Polaków popełnił, że w innym państwie już by dawno wisiał".

**Львів.**

У Львові арештовано дня 24. ц. м. двох братів Ярослава Савчака, ст. філ. і Романа, ученика VII. кл. Рівночасно переведено ревізію в мешканю Ярослава у п. Вербицьких і п. Андрусів. При ревізії забрано дві старі нотатки Ярослава Савчака, бо комісареви видалися підозрілими знаки Морзе, які Савчак мусів учитися тамтого року в VIII. кл. Оба сидять в поліційних бараках під боком п. комісаря Кайдана. З трудом удалось їх аж дня 26. ц. м. відшукати. Не дозволено поки що принести накриття, ані харчів. До бранки оба не належать.

**Присилайте датки на політичних вязнів до Тов. „Краєвий Союз Кредитовий", або до Тов. „Дністер" з допискою: на вязнів! — У Львові є ще кількасот арештованих Українців! — В першу чергу найблища рідня і села повинні прийти з помочею!**

# Велика Україна.

**Відновлення київських контрактів.**

В звязку з новим курсом економічної політики совітів, як ми сповіщали, совітський уряд рішив відновити київські контракти. Термін одкриття ярмарку визначений остаточно на 15. лютого. Справу організації ярмарку доручено спеціяльному ярмарковому комітетови, який розвиває широку агітацію серед закордонних держав, заінтересованих в торговельних звязках з Україною, за участь в ярмаркові. Комітет обіцяє уділити ріжних пільг тим підприємствам, які візьмуть участь в ярмаркові. На контрактах буде організована виставка тих товарів, які Україна має до вивозу. В контрактах візьмуть участь як совітські торговельні інституції, так й кооперативи.

**Залізниці і Донецький водозбір.**

В головному управлінню по наливу заслухано доклад про виконання Донецьким водозбором програму про постачання залізницям камяного вугля. Вияснилось, що за перші сім місяців 1922 року Донецьким водозбором приготовлено до навантаження тільки 50 міліонів пудів. По заслуханні цього докладу ухвалено ужити заходів до повного виконання Донецьким водозбором поставлених йому завдань.

**Всі. Передплатників в Чехо-Словаччині прохимо отсим сплачувати передплату за наш часопис в Банку Чеських Легіонів в Празі на конто Видавн. Спілки „Діло" у Львові, а нас по відомити листівкою. — *Адміністрація.***

**Шліть жертви на будову памятника на могилі Леся Мартовича до Пов. Тов-а Кредитового „Віра" в Рзві Руській.**

# Ендеки й „креси всходнє".

„Kurjer Poranny" містить статтю „Polityka prawicy i problem kresów wschodnich", яка являється дальшим розвитком й теоретичним обгрунтуванням тієї ворожої позиції що до національних меншостей, яка була зайнята цим органом під час виборів. Газета взяла на себе обовязок довести, що лівиця в справі пригнічення й денаціоналізації національних меншостей займає більш послідовні й рішучі позиції, ніж правиця. Орган Бельведеру, на разі позбавлений свойого пана, змагається довести, що він разом з цілою лівицею в справі національних меншостей є „plus royaliste, que le roi meme". „Яка була політика правиці що до найважнійшої проблеми будуччини?" — питає в обуренням „Kurjer Poranny", маючи на увазі проблему національних меншостей — й відповідає на це питання так:

„Репрезентанти правиці на конференції в Парижи — Падеревскі й Дмовскі — підписали й влучили до версайльського трактату трактат між Польщею й союзними державами, який надає тим державам характер опікунів і ручителів прав непольської людности на цілому просторі польської держави. П. П. Дмовскі й Падеревскі допустилися навіть до того, що самий урочистий акт оголошення незалежности польської держави був органічно влучений до версайльського трактату, наслідком чого рівноуправнення й навіть упривілеювання непольської людности стало немче умовою самого визнання незалежности Польщі. Один з пунктів цього трактату просто домагає, щоби трактат про національні меншости був влучений до польської конституції, себ то його постанови повинні мати характер основних законів".

В свойому святому обуренні проти правиці й національних меншостей, „Kurjer Poranny" далі говорить:

„Політика правиці що до проблеми національних меншостей й далі носила всі прикмети легковажности. Навіть не пробували влучити до конституційного закону що небудь таке, що могло би в який небудь спосіб обмежити або ослабити повну участь представників національних меншостей в вирішенні справи про вищу владу, про уряд і закони. В виборчій ординації, давши упривілейоване місце бльокам які так пристрастно піддержували ксьондзи Лютославскі, явно приневолено національні меншости до створення бльоку на східніх кресах, направленого проти Поляків".

Многократно і многообразно доводили, що всі польські партії, всі польські групи в справі національних меншостей утворюють один спільний, ворожий для національних меншостей фронт. Нещільна стаття „Kurjera porannego" уявляє до цього нашого твердження ще одну зайву ілюстрацію.

**Присилайте складки на пресовий фонд на нн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —**

# Льозанська конференція.

**Дальші наради.**

На черговому засіданні предложили свої меморіяли делегації сирійсько халдейські, вірменські і болгарські. Представники Болгарії зажадали усунення з болгарської території 50 тисяч вірменських збігців, які там скрилися перед турецьким наступом. Вірменці просять утворити для збігців окремої колонії в Кілікії або біля Карсу. Сирійці і Халдейці просять дати їм змогу повернути до вітчини і жити в мирі та згоді з иншими народами.

**Туреччина протестує.**

В звязку з меморіялами національних меншостей, Туреччина предложила протест, зазначуючи, що допущення національних меншостей на конференцію є нарушенням турецької суверенности.

# З польських справ.

**Міністер скарбу Ястшембскі не дістав димісії.**

Вчорашний офіціяльний ПАТ подав за „Курієром Поранним" відомість, буцімто прохання мін. скарбу Ястшембского о димісію принято. Ця вістка не цілком правдива: Ястшембскі вправді подався до димісії, але її ще не принято. Рішена вона буде щойно по конференції в справі скарбу.

Сьогоднішний ПАТ доносить: Вістка про уступлення мін. скарбу Ястшембского неправдива. Він дальше урядує й навіть виготовлює експозе, яке матиме в соймі, доповнюючи ним експозе премієра

**Арешти у Варшаві**

На підставі зарядження комісаря на Варшаву 26. ц. м. відбулися там численні ревізії та арешти кількох членів „Розвою", яким доказано провід над юрбою підчас варшавських демонстрацій. Арештованих адміністраційним порядком інтерновано в мокотовській тюрмі. „Розвой" видав комунікат, у якому заявляє, що тільки один з арештованих є членом цього товариства та, що зарядження комісаря на Варшаву мають на меті знищити „Розвой".

„Курієр Поранни" доносить, що справу замаху на Народні Збори 16. ц. м. віддано двом слідчим суддям: один розслідує вину поліції, другий чи цивільні власти взяли участь у замаху.

**Дальший відворот відомої.**

З нагоди відручного письма преа. Войцеховского, в якому цей взиває польський народ до згоди й заповідає санацію відносин у державі, в першій мірі скарбу, ендецька преса цілком позбулася недавнього їдкого тону й розливається в медоточиво-миролюбній красномовности на тему народово-польського обєднання. І так „Слово Польске" похваливши преа. Войцеховского у вступній статті п. н. „До позитивної праці" коментує слова марш. сенату Тромпчиньского: „В Польщі не можна правити ні проти правиці ні проти лівиці". „Слова ці були виразом загальної туги до спокійної позитивної праці" — пише „Слово Польске". „Справді всі вже відчуваємо, що нарешті досить уже тих невгомонних сварок, того підбурювання, підозрівання, того кидання на всі боки болотом і отрутою, того безнастанного висування осіб і партій на чоло всіх починань. Все це стало нам нарешті грунтовно гидке й відразливе. Ясно відчуваємо, що — concordia parvae res crescunt, discordia maximae dilabuntur". І т. д. в цій самім елегійно-вдливім тоні. Мається враження, що читаємо покутні самооскарження.

А п. Паненкова в „Ржечпосполітій" так собі говорить: „Останні тижні отворили, відслонили й показали нашим очам таку безодню безглядної, дикої ненависти Поляка до Поляка, брата до брата, що судорог жаху мусів зворушити серце кождого громадянина, який бачить і памятає, що на дні тієї якраз безодні вже раз знайшла бу-

загубу — Польща". Справжні кугничі псальми. Та чи не є вони верговим ендецьким макіявельством, яке тільки повинно помогти „Хієні" відзискати добру репутацію?

**Польська академічна варшавська молодь відвертається від „Хієни".**

Дві поважні націоналістичні студентські організації „Організація Млодзежи народовей" і „Млодзежи людовей" обурені на „хієнських" аранжерів варшавських заворушень виступили з Виконного комітету II. загального зїзду польської молоді, який стояв досі під майже виключним впливом „Хієни". Обі ці організації видали відозву, в якій різко осуджують „хієнські" нестичні практики.

**Арґументи Жидів проти „хієчьної" державної програми.**

В. Беркельгаммер говорить у сіоністичній „Хвіці" ось що з нагоди програмової промови проф. Ґломбіньского: Ендецька тезо, що польською державою повинні правити виключно Поляки, це відгребання феодальної державної ідеї, в якій на місце правлячої суспільно-господарської верстви покладено національну групу. Гороскопи для ендецької держави, яка ділить громадян на дві класи: упривілейованих Поляків і громадян другої категорії не-Поляків, є очевидні: перед такою державою лежить безустанна боротьба гноблених проти гнобителя, яка може покінчитися лише або повною перемогою засади рівноправности, або повною катастрофою для польської державности в найблизшому критичному моменті. Не в ріжнонаціональнім складі Австрії, як говорять ендеки, а в національній боротьбі, яка її роздирала, лежить відстрашаючий приклад долі цієї держави. Якраз з національно-польського становиска ендецька формула про „державу для польського народу" є абсурдом. Бо власне Полякам повинно на цьому залежати, щоб оперти свою державу на трівких фундаментах загального вдоволення. А це неможливе, як довго проти держави звернена буде боротьба не-польських громадян, з їхньою неменше поважною зброєю як державний апарат: з їхнім інстинктом самозбереження. „Національна боротьба в державі і могутність та трівкість держави — це два поняття, які взаїмно себе виключають".

**Сиґнал до нової ендецької авантури — „в обороні конституції".**

Ржечпосполіта" помістила статтю Левіна-Стронського з нагоди урядового комунікату, що сойм буде скликаний щойно тоді, коли уряд виготовить проект „направи Річипосполитої", у всякому разі не перед 10. січня. П. Строньскі доказує, що сойм мусить бути скликаний найдалі якраз около 10., бо инакше зломані будуть постанови конституції, яка виразно говорить, що при кінці кождого року мусить збиратися сойм, щоб ухвалити буджет і військовий побір і, що зрештою засіданнє сойму, підчас незамкненої сесії можуть відбуватися не більше як 30 днів одно по другім. — Треба припускати, що видвигнення цього формального питання якраз з боку „Хієни" під традиційним претекстом „оборони конституції" означає її спробу принаймні формальними причинами потрохи перешкоджувати праці ненависного їй теперішного кабінету ген. Сікорського.

**Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вплат. 40.000.**

# Совітська Росія.

**Загальнорос йський перепис.**

Совітський уряд має на увазі в лютому розпочати по містах і в поселках міського типу перепис обєктів промислового оподаткування себто промислових і торговельних закладів й особистих промислових занять.

Перепис буде зєднаний з підрахунком населення, вияснення вільности робітників й служачих, а також розмірів їхньої продукції. До перепису будуть притягнені всі заінтересовані совітські установи.

**Стягання податків.**

В порховському повіті псковської губ. за невиплату продподатку у селян забрано 3256 штук худоби, яка одправлена до Пскова. Багато худоби вгинуло від голоду в дорозі. Ціни на худобу піднеслися до 300 міл. рублів за корову. Забирають так само худобу в новоржевському повіті.

**Зміцнення лівих комуністів.**

З Москви повідомляють, що вплив Зінов'єва в третьому інтернаціоналі значно зменшився, а натомісць зріс вплив Радека. В колах близьких до совітів уважають дуже сімптоматичним обрання лівих комуністів Радека й Бухарина в члени виконавчого комітету третього інтернаціоналу, в той час коли Леніна й Троцького обрано лише кандидатами.

**Стан засівів.**

Стан озимих засівів в північно-східній частині Росії нище задовольняючою. На горішньому Поволжі стан озимих засівів нище середньою. Найбільш задовольняюче становище засівів в Кубано-чорноморській области.

# РІЖНІ ВІСТИ.

**Кипіння в Німеччині.**

З Берліна доносять, що аґітація німецьких націоналістів захоплює щораз ширші круги і вдирається навіть в ряди армії. Жовніри викрадають зброю і передають тайним організаціям. До тепер викрито в Берліні 10 тайних складів зброї та муніції. Акція націоналістів звернена головно проти Польщі і Франції.

**З Ірляндського літа.**

„Daily Mail" доносить, що в південній Ірляндії військо охороняє залізничі шляхи перед замахами повстанців. Військо стріляє до кождого, хто наближається до залізничого насипу. Богато осіб убито.

**На переводчі перевороту в Греції.**

З Атен кажуть, що в Греції [illegible] можна сподіватися [illegible] Незадоволення мас зросло, [illegible] групи міцність. Переводиться масові арештування і труси.

**Ліквідація російського представництва в Копенгаґі.**

В Копенгазі істнувало до тепер російське представництво б. уряду Керенського. На днях це представництво зліквідовано, а на його місце прибуло посольство совітського уряду.

**Франція спустила з тону.**

„P. Journal" доносить, щоб Пуанкаре заявив, що Франція готова переговорювати з Німеччиною в справі репарації і згодитись на деякі уступки. Про цю зміну становища Франції супроти Німеччини повідомлено Бонар Лоуа.

**Просьба Німеччини.**

„Der Abend" доносить, що німецький уряд звернувся до уряду Зєдинених Держав з просьбою вислати до Німеччини окрему комісію для провірки економічного стану і для сконстатування, що Німеччина не в силі виконати репараційних зобовязань.

„Paris Journal" доносить, що французький уряд виготовив нову ноту до Німеччини, в справі репарацій і недодержання умов версайльського договору.

**Большевики в Канаді.**

Канадійська преса доносить, що з останньому часі в Канаді розвинули большевики енергічну діяльність, особливо д-р Туляков і Н. Бородин, котрі ведуть завзяту агітацію серед російської еміґрації в тому краю.

**Італійсько-альбанські взаємини.**

Альбанський президент в розмові з італійськими журналістами заявив, що Італія та Альбанія в справах торговельних і економічних творять одну цілість; що до Адрійського моря, то обидві держави повинні загарантувати собі рівні права, що лежить в інтересі Італії та Альбанії.

**Друга кривава сутичка в Турині.**

На днях в Турині прийшло до нової збройної сутички між фашистами і соціялістами, наслідком чого було кількох убитих і ранених. Фашисти проголосили в Турині нову мобілізацію.

**Що робить партія в Італії.**

Дня 18. грудня фльорентійська поліція викрила військову організацію партії „републиканців", які мали на меті викликати державний переворот та проголосити Італію републикою. Сконфісковано багато зброї, а членів організації арештовано.

**Голандія і Ватикан.**

Голандський парламент ухвалив скасувати голандське представництво при Ватикані, чим зірвав усякі звязки з папською столицею.

**З життя російської еміґрації.**

В Загребі, Білгороді, Парижі та Берліні зорганізовано комітети для улаштування святої вечері дітям російських збігців. Комітети збирають різдвяні дарунки в грошах і харчевих продуктах.

**Маніфест Д' Анунція.**

В звязку з останніми сутичками між соціялістами і фашистами, Д' Анунціо видав маніфест, в якому він закликає обидві партії піддержати теперішний національний уряд. Видавши цей маніфест Д' Анунціо вдемобілізував частину свого легіону, між иншим римські відділи.

**Становище Англії в справі репарацій.**

Паризька преса доносить, що англійський уряд годиться на принцип: „Нема позички без гарантій", але противиться яким небудь примусовим засобам і окупації Рур. Англія приготовляє проект компромісового полагодження справи репарацій. Також Мусоліні є за компромісом.

**Справа Мусоліні.**

З Льозанни доносить N. Fr. Pr.: Предметом розмов у колах, що беруть участь в льозанській конференції, був англійський меморіял в справі Мусоліні, висланий до Ісмет паші. Останнє тайне засідання комісії було бурливе. Меморіял, що висловлює волю не лише Англії, але й инших великодержав, спирається на побіді алянтів над Турками і признає мосульський вілаєт королівству Месопотамії. В цій справі великодержави не зроблять ніяких уступок. Ісмет паша покликався в тій справі на пакт ангорського уряду, запротестував проти обсади Моссуля великодержавами і заявив, що Туреччина ніколи не зречеться цеї країни. До дискусії в справі Моссуля старались вмішатись російські делеґати. Чічерін повторив свої предложення великим нафтовим товариствам Scheel і Standart Oil Comp., котрим жертвує концесії на Кавказі, і надіється, що наслідком того буде допущений до переговорів в справі Моссуля, бо ті товариства в Моссулю фінансово сильно заангажовані. З англійських кругів заявляють, що російські предложення покищо відкинено, бо перше треба управильнити справу Моссуля, а щойно потім можна буде розглядати російські предложення.

**Совітська Україна на лондонськім ярмарку.**

Комісаріят для заграничної торговлі совітської України приготовляється енергічно до участи в лондонськім ярмарку, анґажуючи до того мішані торговельні товариства та економічні інституції. Україна виставить сирівці, які будуть вивозитися.

**Літаком з Праги до Харкова.**

Незабаром буде відкрита повітряна комунікація на лінії Прага — Київ — Харків. Оплата за пасажирський переїзд з Праги до Харкова має виносити 900 чеських корон.

# ТЕЛЕҐРАМИ.

**Речинець скликання польського сойму.**

Варшава. (ПАТ.) В звязи з вістками, які появилися у варшавській пресі про можливе відложення речинця скликання пленарного засідання сойму в пізнійшому часі як 10. січня сл. р., предст. ПАТ-а звернувся по інформації до маршалка сойму Ратая. Марш. сойму заявив, що постанова скликання сойму около 10. січня не буде змінена, та що точне означення дати скликання залежить виключно від приготування комісією матеріялу для пленума.

**Мусоліні поїде до Мадрида.**

Рим. (Пат.) Супроти звідомлення еспанських часописів про плянувані відвідини Мусоліні в Мадриді, запримічує „Трібуна", що можливо, що Мусоліні після паризької конференції поїде до Мадрида.

**Небезпека розбиття льозанської конференції.**

Льозанна. (ПАТ.) По донесенням Райтера з Льозанни, заходить поважна небезпека, що конференція розібється, коли Турки дальше обстоюватимуть свою дотеперішню методу. Керовники делеґацій союзних держав могтимуть мабуть за кілька днів предложити Туркам свої постанови, а тоді Турки стануть перед рішаючим запитом, чи приймають постанови чи теж офіціяльно відкидають. Ясне є, що теперішній стан не може довго тривати.

**Сен. Лодж проти обмеження зоружень.**

Вашінґтон. (ПАТ.) ВКБ. Сенатор Лодж виступив проти внесення сен. Борага, який домагається, щоби президент скликав нову конференцію для розоружень до Вашінґтона. Лодж заявив, що нема потреби начинати пробу обмеження зоружень, а то зогляду на становище инших держав. Домагається він, щоби Зед. Держави збудували більшу скількість літаків і крижляків. Сен. Лодж заявив, що коли Зед. Держави не поможуть Европі економічно, то може вибухнути війна, а тоді Зед. Держави не могли би бути рівнодушні супроти неї.

**Концентрація турецьких військ у зах. Траки.**

Берлін. (ПАТ.) Зі Солуна звідомляють, що турецькі війська концентруються в зах. Траки. В околиці Даір є около 30.000 жовнірів.

# Промова д-ра Степана Шухевича

## оборонця на процесі Ст. Федака і товаришів.

1)

Дня 15. листопада в XIX день розправи забрав голос д-р Степан Шухевич, як оборонець обв. Ф. Штика:

Вельмишановні Панове Судді Присяглі! Як небудь се політичний процес, а проте буду в часі моєї коротенької промови стояти далеко від політики. Не доторкну її ні одним словом — так як не вважаю себе компетентним в справах політики.

Буду старатися представити Вам ту правду, про котру тут стільки говорено, щиру правду, голу правду, правдиву правду. Буду старатися вдерти то „одвічне редутове". Буду старатися представити її такою, якою вона є і не буду провадити вас ні по огородах сніжно білих лілій, ні до пекла, щоб показати вам „штукі, годне самего шатана", ні до далекої Японії, щоби страшити вас безжалісним гаракірі.

Я не хочу викликувати у вас яких небудь поривів, або настроїв.

Суддя має видати свій присуд на основі холодного, спокійного, справедливого і совісного оцінення справи, а оцінення справи серед тимчасових настроїв не відповідало би повазі суду. І колиб я хотів такі настрої у вас викликати, обидив би вас тяжко. А я поважаю суд як святиню справедливости.

Одна з найбільших небезпек, яка грозить якій небудь карній справі в часі приготовних доходжень, або в часі вступного слідства є — коли урядовець, котрий провадить слідство до справи упереджений, коли має вже з гори вироблену думку, з гори вироблений осуд.

Часто-густо можна заобсервувати і не мало здивуватися, як з припадкових, майже маловажних примічень повстає якийсь погляд, з якою впертістю і завзятістю дотичний слідчий функціонар йде дальше за своєю фантасмагорією і як потім навіть йому самому важко, скажу — прямо неможливо — відступити хоч на один крок від свойого упередження, мимо цього, що має перед собою, має під рукою неоспорими докази чогось зовсім противного.

Ще небезпечнійше, коли при такім упередженню до справи проявиться у нього наклін зробити зі справи щось більше, як на ділі є.

Наклін до пересади лежить в кождій людській істоті. Кождий чоловік охотнійше дивиться на щось більше інтересне, волить почути щось більше небезпечне, страшне, проймаюче, чим на річ буденну, сіру, одноманітну. Такий нахил до пересади, що лежить в істоті кождої людини, виступає в одного більше, у другого менше наглядно.

В основі не є це ніяка хиба, не є ніщо злого. Противно, нахил до пересади — це нахил прикрашувати кожду буденну річ, робити більш інтересною кожду сіру подію нашого життя.

Так є в буденнім життю. Одначе зовсім инакше представляється справа в часі вступного слідства. Тут мусить відпасти всяка пересада, всяке прибільшування, всяке прикрашування, всяке малювання в чорних або яркійших красках, бо в противнім випадку слідчий урядник стає для справи дуже небезпечним криміналістом.

Дуже небезпечне для справи, коли в слідчого урядника алучиться нахил до упередження з нахилом до пересади, а прямо катастрофальні наслідки потягає за собою факт, коли до тих двох нахилів слідчого урядника долучиться нахил до фантазування у свідка, або у обвинуваченого.

Дуже часто трапляється і це заобсервували нераз псіхіятри, що свідок або обвинувачений з певних психольогічно і льогічно невисліджених причин говорить правду, або неправду так, як се відповідає його положенню, його ситуації, його відносинам в слідстві. Вкінці трапляються люди, нераз дуже талановиті, і то так між обвинуваченими як і свідками, котрі, як каже славний криміналіст Гросс, більше признають, ніж вони зробили, або хід справи представляють так, як не відповідає їх положенню. Є випадки, в яких бере на себе хтось чин, котрого він не допустився і просту ситуацію так заплутає, додасть до неї стільки ріжних пригод, що вона представляється дуже авантурничою, дуже скомбінованою.

Слідчий урядник, що дивиться без упереджень, критично на зізнання, зорієнтується зараз і заразже відділить щиру правду від неправди, відділить фантазію від правдивої дійсности.

Не так поступить слідчий урядник, що має наперед вироблений погляд про справу, а ще до того нахил до пересади.

Такий слідчий функціонар ловить безкритично всі зізнання обвинуваченого, як тільки вони відповідають його наперед виробленим поглядам, а йдучи за своїм нахилом до пересади, фантазує далі і піддає свої фантастичні заключення тому обвинуваченому, котрого саме має перед собою. Коли обвинувачений є хоч трохи фантаст, тоді відповідно до своєї вдачі владає радо на ті комбінації слідчого урядника, находить в них знаменитий грунт, знамените підложе для своєї меньше або більше буйної фантазії, додає до комбінацій слідчого свої фантазії. Таким чином слідчий дістає від нього свої комбінації назад в значно прибільшенім і прикрашенім виді. І так іде дальше.

Так отже й слідчий урядник й обвинувачений, один на плечах другого будують велику, струнку будову все вище й вище, творять в своїх уявах нові ситуації, роздувають дрібні, повседневні, сірі прояви життя до політенських розмірів, творять нові, страшні злочини, в дійсности неповновнені, втручують, впихають до них як учасників людей, Богу духа винних, людей зовсім не причасних, часто-густо людей, про котрих ніколи не чули, людей, яких ніколи не знали.

Се не спеціяльна моя думка, скомбінована мною для сього спеціяльно процесу. Се спостереження славних кримінаністів культурного Заходу, зроблене на основі довголітних обсервацій.

Коли приглянемося ближче справі, котру предложено нині до осуду Вп. Панам Суддям, коли ту справу докладно розберемо, то прийдемо легко до переконання, що в тій саме справі подибуємо ті, так небезпечні моменти.

Вже в донесенню поліції з дня 29. IX. 1921. (д. 22.) себто в хвилі, коли ще не було зізнань обв. Штика, зложених дня 12. X. 1921., виразно підносить дотичний референт, що з Федаком був товариш, котрий „był o czynie Fedaka powiadomiony i towarzyszył mu do ostatniej chwili, by mu dodać odwagi, lub nie dopuścić do oddalenia się z Rynku bez popełnienia czynu, służyć jako pomoc do ucieczki i być wykonawcą drugim, gdyby strzały Fedaka chybiły". Далі, що Федак „nie mógł odważyć się na czyn, nie poradziwszy się osób i nie uzyskawszy aprobaty osób starszych".

Се наперед вироблене переконання, се упередження про справу, то провідна лінія, що червоною ниткою тягнеться через цілий акт поліційних доходжень. Повторюю ще раз, що ті два преважні моменти твердить дотичний референт вже 29.9., 1921 коли ще не мав ніякого субстрату припускати про істнування комплоту. Проте дотичний референт поступив вже з думкою з гори виробленою (mit einer vorgefassten Meinung), що в чин Федака мусить бути вмішаних більше осіб.

Приглянемося тепер, як розвинувся сей проблем в дальшім поступуванню.

Припадок хотів, що саме в часі доходжень арештовано тепер обвинуваченого Штика. Ми тут його маємо і бачимо його ще до тепер дитинячо-наївну вдачу, що вічно усміхається, що говорить про нього гарно, чи погано. Сей наївний чоловік, як розправа виказала, щирий товариш обв. Федака, зачув, що його любий товариш може станути перед наглим судом. А що се справді Федакови грозило, про се свідчить найліпше польська преса, котра тоді писала про можливість наглого суду. Постановив проте Штик слідство так заплутати, щоби його продовжити і таким чином забезпечити свойого товариша перед наглим судом і його страшними наслідками.

І сей хлопець в своїй наївній голові укладає ще більше наївний плян притамкувати всему, про що його спитає поліційний урядник, ще більше подавати ще дещо зі своєї дитячої фантазії.

Зізнання свідка Скшинецкого, свідка авторітетного, бо протоколував при переслуханню Штика, свідка, можна сказати, не інтересованого, бо він вже не остає в поліційній службі, набирають тут певної ваги. Відповідно до його зізнання, сказав Штик дня 12. X. перед переслуханням: „Я беру все на себе, тільки дайте спокій мому батькови" значить, все візьму на свою відповідальність, все потверджу, про що тільки мене спитаєте.

Нещастя хотіло, що переслухання обжалуваного доручено теперішному підкомісареви Гахови, котрий щойно перед двома місяцями вступив до поліційної служби, значить, чоловікови, що не мав відповідного підготування до ведення будь-що-будь так важної і крайне відповідальної справи.

І так станули проти, згл. біля себе дві особи: урядник Гах і обв. Штик.

Ми мали приємність обох бачити тут на салі розправ і з дуже докладного переслухання обох і з їх поведення набрати повного виображення про оба типи.

Підком. Гах промовляє бомбастичними словами, напущистими реченями, бомбастичним способом, а все те вказує, що в нього великий нахил до пересади. Нагальне, часами брутальне поведення, котре навіть зневолило Вп. Предсідника прикликувати його до порядку, вказують, якою препондерацією міг він тяжити над мало енерґічним, мало відпорним інквізитом.

З другого боку стояв перед нами обвинувачений Штик, чоловік маломорний, з котрого підчас його переслухання при розправі можна було видобути тільки „так" і „ні", чоловік відповідно до авторітетних зізнань так шановної особи, як п. суддя Ангельскі, неповинний, ексцентричний. Колиб не ті вискази „так" і „ні", уважати можна би його навіть мильно глухо-німим.

Коли тепер прирівняємо довгі, фантастичні, напущисті промови Гаха, котрі ми тут чули з одного боку, і короткі відповіди Штика „так і „ні", котрі ми тут також чули, коли їх прирівняємо з довжезним протоколом з дня 12. X., що містить головне признання Штика, то легко можна прийти до заключення, чиї думки, чия душа втолочені до того протоколу. Тут не може бути сумніву.

Вже суддя Ангельскі сказав, що спершу вірив зізнанням Штика, та що поволи віра його в тому захиталася.

Навіть сам публичний обвинувачений приняв ті зізнання з певною резервою і поділив їх на такі зізнання, котрим можна дати віру і такі, котрим вірити не можна.

Подивімся перш за все тим зізнанням Штика, котрим не дає віри п. публичний обвинуватець.

1. І так Штик зізнав, що дня 23. 9. мало відбутися льосування тої особи, котра дня 25. 9. мала виконати атентат на особу воєводи Грабовского. В тому льосованню мала брати участь також Анна Залужна. А що вона мешкала не провінції у свойого батька Заланові, тому дня 22. вересня спеціяльно зателеґрафовано по неї. Вона в тій цїли приїхала в Заланова к. Рогатина, брала участь в тягненню жереба, потім зараз виїхала до Заланова.

Так зізнав Штик. На основі сих зізнань арештовано Залужну, виточено її вступне слідство і просиділа вона в слідчім арешті кілька місяців, поки зізнаннями свідків Гринч Раба, Марії Раб, Насті Корда і о. Льва Залужного не стверджено безсумнівно, що Анна Залужна ще в липни 1921 р. приїхала до свойого батька до Заланова, там перебувала без перерви аж до свого арештування, в наслідок зізнань Штика, і відтіля ніколи на протязі наміченого часу не видалювалася.

Панове Присяглі! Що за чудові, незвичайно детайлічні зізнання Штика, а витвилися невіродостойними, скажу вульґарно: брехливими.

2. Дальше зізнає Штик, що Демидчуківна, замешкала з Кракові, була „втаємничена в замах" і мала передержати Федака, в часі його мнимої утечі до Берліна.

Думав би хто, що Демидчуківна на основі тих зізнань вже давно засуджена. Хорони Боже! Що до неї застановлено слідство, бо показалося, що зізнання Штика, зложені перед п. Гахом були неправдиві.

Але сказав би хто, що тут розходилося о панчочки і тому власть була зглядна. Та я не вірю, в сантименти в карнім процесі взагалі, а тим менше в сантименти в політичнім процесі.

Ідім далі: З Штик зізнає, що полковник Секрет Микола був членом Начколягії „Волі", далі іменував його членом Кума, хоч Секрет не був студентом, дальше Секрет дав Федакови револьвер, аби ним застрілив Грабовского і конечно Пілсудского, далі Секрет був також тим, що дня 25. 9. год. 10·45 брав участь в нарадах на Ринку „co do wybuchnąć mającego powstania i odbierał i wydawał ostatnie nakazy" значить, поповнив всі ті і такі злочини і то в присутности самого Штика, за які сіли на лаві обвинувачених і Паліїв і Матчак і Кучабський і Коберський і то на основі тих самих зізнань, того самого Штика.

Слідство виказало, що Штик Секрета ніколи на очі не бачив. Його зовсім не знав, тому не міг бути з ним разом в тих так дуже небезпечних ситуаціях. Але се, що Штик ніколи на очі не бачив Секрета, не пошкодило йому ствердити протоколярно дня 29 X. ідентичність Секрета з фотографією, яку йому показав Гах, а котра могла так само добре представляти мене, тов. Глушкевича, або кого другого.

(Продовження буде.)

---

**При зміні адреси просимо не забувати подати і попередну свою адресу.**

# ЖІНОЧИЙ ВІСТНИК.

## До Українок міста Львова наш зазив і поклик.

Від десяток літ істнує у Львові організація українських жінок, яка в послідних часах перетворилася в „Союз Українок". Це не одно відокремлене товариство, це спілка-федерація усіх жіночих товариств на просторі цілої Східно-галицької України. „Союз Українок" має скрізь по всіх більших містах і місточках свої філії, які стоять з львівською централею у тісному звязку і ведуть свою роботу по лінії, якою йде діяльність цілої організації. А мета її: обєдинити усе наше жіноцтво без ріжниці станів і партійних поглядів в одну могутню армію свідомих, діяльних робітниць, які працюючи на всіх ділянках громадянського життя поруч з своїми батьками, братами, чоловіками і синами — кластимуть підвалини під будову української самостійної державности.

Але до такої роботи повинні станути всі жінки Українки. Ні одна не сміє усунутися від неї, якщо не хоче стягнути на себе докору національної байдужности і нести усі її послідовности. А поле до роботи широке: захоронки, рідна школа, курси для неграмотних, практичні курси фахового знання, виховання і навчання наших дівчат в середних школах, організація міського і сільського жіноцтва, сотворення власної преси для підготовки свідомих своєї мети Українок, оборона жіночих прав, навязання зносин з міжнароднім жіноцтвом — ось широкі завдання, що стоять перед нами і взивають до здійснення їх в найблищому майбутньому.

Львів, серце Галицької України, повинен дати провід і напрям та зразок роботі в цілому краю. У Львові повинен зорганізуватися штаб нашої жіночої трудової армії, здисциплінованої, діяльної, до посвяти готової.

Українки-Львовянки! Чи всі ви вже вписані в члени Союза? Чи бували вже на його сходинах, інтересувалися його роботою теперішньою і майбутньою? Чи ваші найблищі рідні, сестри, подруги, знайомі належать до Союза? Вступайте самі і приєднуйте нам нових членів, щоби не було ні одної Українки у Львові, яка стоялаб поза нашою організацією. Вписи приймає Виділ Товариства що четверга від 5—6 год. в домівці товариства вул. Рутовського 22. (Народний Дім, I. пов.)

ЗА ГОЛОВНИЙ ВИДІЛ „СОЮЗА УКРАЇНОК":

*Константина Малицька*, секретарка. *Марія Білецька*, голова.

## Жіночий Мировий Конґрес.

В міжнародньому конгресі в Гаазі, скликаному Жіночою Лігою мира і свободи, як делегатки українських жіночих організацій приймали участь пп. Марія Донцова, Олена Залізняк, д-р Надія Суровцова і Оксана Храпко-Драгоманова. Д-р Суровцова, запрошена організаційним комітетом конгресу, говорила про відносини на Сході Европи, з окрема про рижський мировий договір, — Оксана Драгоманова промовляла на однім з публичних мітінґів про потребу ширення пацифістичних визвольних ідей, п. Залізняк представила положення на Україні, з окрема в Східній Галичині, а п. Донцова говорила останнього дня нарад про найновійші події в Галичині. Кромі цього наші делегатки дали інформації журналістам чужинецьких газет, які допитувалися про становище в совітській Україні і в нашому краю. В голяндській пресі були поміщені інтервю з нашими делегатками.

Українські жіночі організації передали президії Конгресу меморіял про ревізію мирових договорів та другий меморіял про положення в Галичині, а кромі цього поширили на Конгресі в тисячах примірників летючку на англійській, французькій і німецькій мові з описом жахливих відносин в Східній Галичині. Летючка звертається „до жіноцтва всего світа" і кінчиться ось яким закликом:

„Статті поміщувані в міжнароднім жіночій пресі та листи з висловами симпатії, які ми від вас одержуємо, є доказом, що ви, сестри, розумієте наше страшне положення і співчуваєте з нами. І тому, звертаємося до вас, жінок цілого світа, а головно до вас, які є членами Союза Народів і парляментарних репрезентацій ріжних держав та в імя справедливости і людяности просимо вас, жадаємо від вас помочі. Ми хочемо від вас не висловів симпатії, а діл.

Домагайтеся всіми способами, які вам стоять до розпорядимости: через політичні партії, через ваші парляменти і громадянські організації, домагайтеся від органів компетентних в цій справі, а саме від Найвищої Ради і від Союза Народів, щоби вони виповнили як найскорше зобовязання, які вони взяли на себе в мирових договорах та щоби занялися долею Східної Галичини. Нехай вони покличуть окрему міжнародню комісію для охорони життя і власности пригніченої людности, нехай усунуть теперішню польську окупацію та управильнять негайно юридичне становище Східної Галичини, як незалежимої держави вільних народів".

## „Українська Захоронка" у Львові.

Товариство „Українська Захоронка" у Львові, основана заходом невеликого кружка Українок в 1899 році, увійшло в життя з весною 1900 року, коли в городецькій дільниці відкрито першу захоронку.

Від цього часу минуло більше як 20 літ, з чого 8 тяжких воєнних років.

Минулого місяця відбулися загальні збори „Української Захоронки" і уступаюча управа товариства складала звіт зі своєї діяльности.

Слухаючи того звіту, мусілося набрати великого поважання для невеликого числа членів управи Товариства, які в розумінню ваги справи тяжко боролися, щоби Товариство сповняло свої завдання і ішло вперед.

Як виходить зі звіту, маленьке з почину Товариство розвинулося прегарно. Зачало від одної захоронки і кількох дітей; нині у Львові і передмістях удержує 10 захоронок, до яких ходить пересічно 500 дітей. І кожда з тих захоронок має окрему відповідну домівку, має фахову учительку-фребличку, що за дрібною оплатою з повним пожертвуванням посвячує свої сили і знання українській дітворі. І при кожній захоронці є окрема служниця-кухарка, яка приладжує снідання і обіди для тих наймолодших і найбіднійших громадян та дбає, щоби в домівці було чисто і тепло.

Хто знає, як тяжко в теперішних часах вести родинне господарство, той зрозуміє, як тяжко вести 10 захоронок, як тяжко прокормити пять соток дітвори.

Діти в захоронці одержують не лише тепле і гігієнічне приміщення, не лише педагогічну опіку і науку, але управа товариства дбає також про инші потреби дітей, закуповує для них забавки, роздає білє, одежу, а в останніх часах подбала про сталу лікарську опіку, яка була конечною і організацію якої треба доконче дальше систематично розвивати.

Від весни 1919 р. до червня 1922 діставало товариство визначну підмогу від американського комітету помочи дітям.

По дешевих цінах одержувало товариство середники поживи, які відтак по захоронках приладжувано і роздавано дітям, а кромі цього біля і одіж.

Хоча великодушні Американці певно хотіли прийти з допомогою найбільше потребуючим і хоч без сумніву діти українських захоронок, як діти найбільш занедбані - і найнищих верств суспільности, найбільше заслугували на підмогу, управа товариства мусіла нераз вести цілі кампанії, щоби доборотись того, що захоронкам слушно належалося.

Ведення такого великого товариства потребує великих фондів. В останньому році управа роздобула майже чотири міліони марок польських. Коли до того додати вартість американської помочі, яку оцінюю на шість міліонів марок польських, дістанемо суму 10 міліонів мп., які товариство обернуло в однім році на виховання і поміч українській дітворі у передшкільнім віці.

Правда: сума ця розділена на 500 діточок дає лиш 20.000 мп. на дитину на рік, то всеж коли зважиться кілько доброго товариство зробило, мусимо високо цінити суспільно-національну вагу праці товариства. Десять захоронок у Львові і по його передмістях — це десять національних кріпостей, це місце, де вхховується нарибок для українських шкіл.

Українська захоронка стоїть сама, лишена всяких підмог з публичних фондів. І тому вона потребує доконче опіки і піддержки власної суспільности. Не можете забувати, що в останнім році товариство було приневолене ізза недостачі фондів замкнути одну свою захоронку.

Звиш сорок діточок, яких батьки мешкають мов той остров між чужими, позбавлено своєї захоронки, тої охорони перед деморалізацією великого міста і денаціоналізацією в чужому середовищу. Яка це втрата, зрозуміє цей, хто знає життя великого міста, хто знає, що значить чужий вплив на молоді серця.

І коли зважиться, що американська поміч устала, що дорожнеча росте з години на годину, що прийшла тяжка зима, велика журба огортає управу товариства, як роздобути фонди на оплату 10 учительок і 10 служниць, на оплату чиншів десятьок домівок, на вугіль до саль і кухонь, на закупно середників поживи для 500 дітей денно, білля, одежі і т. д.

Тут вже не може вистарчити посунена до крайних границь ощадність, посвята і ідейна праця управи товариства, але конечна є поміч загалу львівського громадянства.

Загальні збори, — роздумуючи над способами роздобуття фондів — підчеркнули мале заінтересування справами товариства і порішили візвати всі організації по поодиноких дільницях і передмістях міста Львова, щоби не забували на найблищу їм захоронку і пособляли їй фондами.

На 4 міліони марок п. доходів було всього 17.500 мп. з вкладок членів. Це сумний образ і доказ недостачі заінтересування у загалу.

Коли я хотів подати точнійший звіт з діяльности „Української Захоронки" у Львові, я мусів би богато писати про жінки, які належали до управи товариства, які уладжуванням квести, буфетами, вечерницями і т. д. роздобували гроші на ведення захоронок, які уладжували вистави дітей, шили білля і одежу, варили і пекли, не стидалися найтяжших робіт, бо були глубоко переняті великою ідеєю опіки над українською дитиною.

Представлений в загальних чертах образ праці львівської української захоронки нехай буде живим взірцем і спонукою до основування захоронок по всіх громадах в краю.

Нехай думка, що рідна опіка над дітьми має велике суспільне і національне значіння, дасть товчок до поширення ідей охорони дітей і опіки над молодю і до основування інституцій опіки по краю.

*Евген Сальський.*

## Вісти з міжнародного жіночого руху.

Справа боротьби з торговлею живим товаром на останнім зїзді Союза Народів.

На останнім зїзді Союза Народів ціле одно засідання з дня 20. вересня ц. р. було присвячене справі боротьби з міжнародньою торговлею живим товаром. Ця справа тісно вяжеться зі справою толерования державними властями публичних домів. Бо практика ствердила безсумнівний факт, що львину частину жертв цеї ганебної торговлі постачають саме публичні доми. Отже полишаючи на боці принціпіяльний бік справи щодо пониженню неоостойному гідности людини у формі поліційної реґляментації має підлягати жінка, яка себе продає, а не мущина, який її купує — досвід вчить, що отсей метод не веде до цілі ні з морального ні зі санітарного боку. Тому в культурних країнах переважала думка повного знесення реґляментації, а в купі з ним т. зв. аболіції, себто усунення толерованих державною владою публичних домів. На жаль під цим оглядом міжнародне законодавство ще не переведене в життя. А ясно, що тільки згідна політика усіх держав світу може знищити цего рака суспільности. Новоповсталі держави Середущої і Східної Европи дають під цю пору найбільший контингент для міжнародніх торговців живим товаром. Скільки там жертв нужди і горя нашої країни? Члени-жінки Союзу Народів видвигнули тому на порядок дня згаданого засідання справу знесення реґляментації і справу аболіції. Промовляли: делегатка Австралії Mrs. Dale, делег. Данії Mlle Forchhammer, делегатка Румунії Mlle Vacaresco, делег. Вел. Британії Mrs. Coombe Tennant і др. Ухвалено відповідну резолюцію, яка вкладає на поодинокі держави, що належать до Союзу Народів, обовязок ухвалити в себе дотичні закони, котрі вже істнують від 1910 року. Отсе благодатний вплив участи офіц. делегатів жінок в діяльности Союза Народів.

Приготовлення до світового суфражистичного конґресу в Римі.

Останній міжнародний жіночий конґрес для вибореня політичної рівноправности відбувся в Женеві в р. 1920. Там ухвалено, що слідуючий Конґрес відбудеться в Римі в

р. 1923. З уваги на те, що італійські жінки не в силі винести фінансових тягарів такого конгресу (італійська валюта), жінки багатих країн, в першу же чергу англійські суфражистки, стараються прийти в допомогу Італійкам. В Льондоні завязався для цеї цілі осібний комітет. Така сама підготовча робота йде і в Америці.

**Чергові жіночі питання в Німеччині.**

З жіночої німецької преси виходить, що найбільша журба, яка каменем лежить тепер на німецькому жіноцтву, це питання, про те, як перенести страшну теперішну зиму — з уваги на те, що з упадком німецької валюти нужда широких мас в Німеччині більшає в неймовірний спосіб з дня на день. Супроти цього стану — відступають на дальший плян ріжні инші справи, які доторкають положення німецьких жінок. З них важніші такі: Ухвалено загально-державний закон про примусове обезпечення. Жінки є цілком рівноправні в численних установах місцевих, окружних і державних асекураційних підприємствах. Подібно мається справа з державним законом про посередництво праці. В державнім уряді для посередництва праці жінки обовязково заступлені. На найблищій сесії німецького райхстагу має прийти під наради законопроєкт про охорону неправесних дітей.

## Вісти з товариства „Союз Українок".

**Авторський Вечір.**

17. с. м. у великій салі „Української Бесіди" відбувся Авторський Вечір Мик. Вороного і Катрі Гриневичевої. Ініціятиву до устроєння сього вечора дала просвітна секція „Союза Українок". Найкращим доказом потреби таких вечорів — численна публика на вечорі Вороного і Гриневичевої.

„Союз Українок" дав почин в устроюванню авторських вечорів в надії, що дальшу акцію на цей зимовий сезон переймуть самі письменники (на жаль — незорганізовані!). Це й піднесла у вступній промові голова просвітної секції „С. У." — п-ні М. Струтинська.

П-і К. Гриневичева прочитала два оповідання, одно на біблійну тему „Мисалехова побіда", друге — сюжет взятий з княжих часів — п. з. „Пісня гірського гнізда". Третє оповідання п. К. Гр. п. з. „Утеча" відчитав п. Вороний. На ділі — це не оповідання, а радше поезії в прозі. Характеристичною рисою оповідань п-і Гр. — ліризм, який спиняє темпо і драматизування акції. На окрему згадку заслугує хист п-і Гр. в архаїзуванню мови. Оповідання „Утеча", в якій авторка на тлі храму св. Стефана у Відні підносить могучість германської духової культури, нагадує знаменитий виклад Карляйля про Одіна.

Шкода, що оповідання авторки досі не появилися окремою збіркою. А являються вони цінним набутком в нашій літературі.

Цикль поезій М. Вороного п. з. „Чотири фази кохання" зробив на присутніх сильне враження. Чудова мова, прекрасна форма і глибокий зміст — відомі прикмети творчости Вороного. Читав — сам автор, учитель дикції в „Драматичній школі", заосмотрюючи кождий вірш відповідним коментарем.

## НОВИНКИ.

**— ОГОЛОШЕННЯ до святочного Різдвяного числа проситься присилати найпізніще до середи 3. січня 1923 р включно.**

— Кинеїскота. Попереднє число нашого часопису впало жертвою прокураторського олівця за початок вступної статті п. з. „Поліп", три місця в статті „Бранка і спроба ширення антисемітизму" два місця в рубриці „Військова бранка у Сх. Галичині", три місця в рубриці „Після польських виборів у Східній Галичині" та три місця в рубриці „Новинки".

— **На волі.** На основі рішення Палати Ради. Окр. Суду у Львові з дня 22. ц. м. випущено в суботу 23. ц. м. на волю перебуваючих в слідчім арешті Окр. Суду у Львові таких арештованих зі Збаражчини: Івана Івахова, Степана Кіндратюка, Петра Лисого, Теодора Стахова, Миколу Сукара, Олексу Тихоня, Антона Верещака і Івана Зваруза.

— **Оборонець інтересів родини бл. п. Нарутовіча.** „Курієр Поранни" довідується, що в окруженню убитого президента польської республіки Нарутовіча рішено доручити адвокатови Паскальскому оборону інтересів родини покривдженої злочином Невядомского.

— **„Сиротинець" в Поморянах.** Нам пишуть: За взаїмним порозумінням із повітовими організаціями в Зборові піднявся „Сиротинець" в Поморянах поширити опіку над воєнними сиротами на цілий повіт. Дотеперішнє занедбання нанесло нашому народови незвичайно великі духові і фізичні втрати, тому що наш повіт є найбільше знищений фронтовими операціями. Беручись до виконання батьківських обовязків супроти сиріт, яких батьки погибли на поля бою, мусимо опертися о сильний фундамент жертвенности і співпраці всего громадянства в повіті. В цілі переведення реєстрації воєнних сиріт відносимося до Впр. Духовенства, щоби спорядило до місця виказ воєнних сиріт із своїх парохій. Попри імя і назвиско, треба подати вік сироти, час смерти родичів (а), маєткове відношення, хто опікується, де мешкає, чи ходить (ла) до школи, чи має фахове образування. „Сиротинець" в Поморянах задумує принятти найбільш потребуючих сиріт, сиротам анальфабетам уладить курс неграмотности, иншим уможливить фахове образування в кравецькій майстерни. На покриття коштів буде переводитися збірки в повіті. В першій мірі відносимося до духовної і світської інтелігенції, щоби оподаткувалася, як також піднялася збірок. Соромом покрили би ми імя Нації, колиб діти Героїв остали анальфабетами, або мусіли йти в сусідські найми. Виказ, жертви і збірки просимо слати до Сестер Служебниць Пр. Діяни Н. З. в Поморянах з увагою на „Сиротинець". — *О. Осип Кучкуда.*

— **Нагла смерть польського поліциста.** Минулої середи в полудне помер скоропостижною смертю секретар президії львівської дирекції поліції Сованьск.

— **Зїзд польського революційного учительства у Львові.** В четвер почалися у Львові наради зїзду польського учительства з під знаку „Гисни". Зїзд має бути реакцією фашистично настроєного учительства проти „гангрини", якою має загрожувати „польскості" польського шкільництва ніби поступова організація „Огніско".

— **Бандит Фрайт перед судом.** В середу почався перед львівським трибуналом присяглих суддів процес проти ославленого, укундурованого бандита Фрайта, обвинуваченого о злочин рабунку, доконаного під Львовом, на особі селянина Шостака з Хлівчан.

— **Вилив Висли під Варшавою.** В наслідок напливу криги з горішних доплинів Висли, надбережні околиці під Варшавою опинилися під водою.

— **Трагедія в Коцюбинцях.** „Дзєнник Людови" доносить, що на днях убито в Коцюбинцях, гусятинського повіту управителя тамошної школи Мартіна Посоховского і його жінку Гелену. З огляду на те, що убийники не доконали рівночасно рабунку, „Дзєнник Людови" припускає, що убийства доконано на політичному тлі. Посоховскі мав бути діяльним польським агітатором. Слід по убийниках покищо пропав.

— **„Польскі Банк Кредітовий"** переносить до Варшави. Надзвичайна рада польського краєвого банку на засіданню 16. листопада ц. р. рішила перенести централю банку зі Львова до Варшави, що останеться 1. січня 1923.

— **Мультимільйонна дитина.** На поручення Е. Габла арештувала львівська поліція його 13-літнього сина Яхова, який доробивши собі ключик до батькової каси, забирав з неї систематично гроші. Готівку відносив до своєї 28-літньої „приятельки" Гелени Буярскої, яку теж арештовано.

— **Новий „курс рубля".** В дни 1. січня 1923. р. обовязуватиме в Росії новий курс рубля, який очеркує, що вартість одного міліона совітських рублів рівна вартости... одного рубля. Основою тої девалюації буде металева монета, над якої чеканенням працює тепер петербурська монетна фабрика.

— **Зміни в редакції „Слова Польского".** Начальний провід редакції вшехпольського денника „Слово Польске" обняв на днях д-р Станіслав Грабскі.

— **Вп. Передплатників в Чехословаччині** просимо отсим сплатити передплату на наш часопис в Банку Чеських Легіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

## Рух в українських товариствах.

**Загальні Збори „Учительської Громади".**

Загальні Збори „Учительської Громади", товариства учителів висших шкіл відбулися дня 24. грудня ц. р. у Львові при великій участи членів, як місцевих, так і замісцевих. На зборах явилися також ветерани нашого шкільництва і передові робітники ювиляти на нашій національній ниві п. п. президент Ю. Романчук, перший почетний член „Укр. Гром." і радн. дв. Ол. Барвінський, письменниця і визначна робітниця на педагогічнім полі п. К. Малицька й п. п. кочеві візитатори радн. двора Ів. Матіїв, д-р Іван Копач і д-р В. Левицький та представники висших шкіл п. п. д-р В. Щугат і д-р К. Студинський. Зараз по відкриттю зборів головою ради. С. Громницьким явився на салі п. сенатор М. Черкавський з Волині, голова шкільної секції української парляментарної репрезентації у Варшаві, привитавши Збори гарною промовою, в котрій підчеркнув спільну мету змагань Українців усіх частин нашої великої Батьківщини і зазначив, що волинські Українці старатимуть як найкраще пізнати галицьких Українців, щоби навчитися від них способів поведінки у боротьбі з безоглядним противником; одним із найблизших українських завдань послів буде також справа українського шкільництва, немилосерно нищеного сильними „міра сего". Присутні привітали його промову довготревалими оплесками.

Головою зборів вибрано п. Н. Даниша із Станиславова, заступником голови п. Коренця, з секретарями п. п. С. Шаха і д-ра М. Чайківського. Із звідомлення секретаря Виділу д-ра Р. Цегельського довідуємося, що Головному Виділови повелося по дворічній діяльности двигнути Товариство із занепаду, у який попало воно через воєнне лихоліття. Число членів виносить 360, отже зближається до передвоєнного 450. Число членів моглоби бути далеко більше, коли би наші вчителі відчували більше потребу організації. Дуже богато учителів наших приватних гімназій, як також тих, що працюють у польських середніх школах східної і зах. Галичини не почуваються зовсім до обовязку належати до Товариства. Із Філій 9 Філій проявило життя; деякі з них розвивалися дуже гарно. Особливо Філія у Станиславові під вмілим проводом д-ра К. Кесілевського відзначилася дуже живою діяльністю. Щирим останньої було купно 2 моргів поля в Братишеві і гарної парцелі в Ямній в Карпатах з метою будови дому „Вакаційної Оселі" і санаторії, та можливо дому для літнього побуту вчителів середніх і висших шкіл.

Дуже важною цариною діяльности Учит. Громади була опіка над вльокавтованими учителями, їх родинами, як також вдовами по вчителях, що опинилися у тяжких матеріяльних обставинах, особливо, коли шкільна Кураторія відмовила їм платні. В тій цілі уладжено збірку щомісячних датків в висоті, менше-більше 1% від доходу, як у Львові, так і по всіх філіях. Вислід дом сеї акції був розділ около 1,100 000 мк поміж згадані жертви лихоліття; сих підмог удлював Головний Виділ у своїй окрузі або через філії. Крім того двом визначним письменникам-емігрантам з Великої України, що найшлися в скрутнім положенню, дано 300.000 мк підмоги (з того станиславівська філія 100 000 мк), на фонд дітей бл. п. Ів. Кивелюка 20.000 мк, на діти Наддніпрянців 20.000 мк і на увязнених 50.000 мк.

Товариство видавало також квартальник „Світло", журнал присвячений суспільному і національному вихованню, завдяки помочи наших чільнійших інституцій. Видавцем був дир. М. Галущинський.

Виділ вносив також протести і представлення до Кураторії, польського міністерства просвіти і пред. міністрів Новака в справі впровадження поліції до української гімназії в Коломиї і приневолювання учителів до асентирунку, як також в справі закриття рівнорядних відділів українських державних семінарійних курсів у Львові і Перемишлі; однак на сі листи не одержав ніякої відповіди.

Дальшим полем діяльности „Учит. Громади" були відчити і виклади на наукові і педагогічні теми, що відбувалися головно по провінціональних містах, бо у Львові займалося науковими викладами Тов. ім. П. Могили. Найбільше таких викладів відбулося у Станиславові, Стрию, Бережанах, Перемишлі і Тернополі.

Після уділення абсолюторії вибрано новий Виділ в отсім складі: радн. С. Громницький голова; д-р О. Макарушка заст. голови; Козак Володимир секретар; Сітницький Іван касієр; инші члени Виділу: М. Галущинський, Ю. Стефанович, о. Л. Лужницький, заст. виділових вибрано пп. Ірену Лежогубську, Миколу Панчука і Йосафата Назара. До Ревізійної Комісії вибрано: д-ра І. Раковського, д-ра Р. Цегельського, д-ра В. Кучера, а заступн. д-ра І. Брика.

Потім іменовано через аклямацію за заслуги для розвитку нашої культури, нашого шкільництва і тов. „Учит. Громади" отсих почетних членів: Ексц. митроп. А. гр. Шептицького, проф. М. Грушевського, радн. дв. О. Барвінського, радн. С. Громницького, о. шамб. Городецького і проф. Ю. Стефановича.

З поміж внесень, ухвалених Заг. Зборами, заслугує на увагу внесення в справі створення комітетів батьків при наших середніх школах, що стояли би в тіснім контакті із школою і опікувалися шкільною молодіжю, в справі приєднування членів з поза учительського стану, в справі починення кроків задля відкриття гімназії в Долині і в справі інтервенції „Учит. Гром." у властей в особистих потребах учителів. Вкладку піднесено на 500 мп. місячно з тим застереженням, що Виділ має право підвисшити її в міру дальшого спадку валюти. На сім Збори скінчено. Перебіг Зборів був завдяки вмілому проводови п. Н. Даниша дуже поважний, дискусія оживлена і річева без особистих випадів; тони

жаль, що богато львівських учителів середніх шкіл не явилися на Збори, тоді, як і подальші філії прислали своїх відпоручників.

# Ширіть наш часопис!

## ОПОВІСТКИ.

**Прохається Громадян** поблизьких сіл достарчити пшениці (чищеної), маку і меду на кутю для вязнів. Жертви належить складати в кухни комітету Львів Рутовського 22. І. п. „Народний Дім". 1147Ть) 3-3

**До Хвальних Управ ус'х українських установ.** Згідно з рішеннями Головної Ради „СУПРУГА" і з набутими вже правами українських приватних службовиків по українських інституціях і підприємствах, одержують працьовники тих установ щорічно відповідні грошеві датки перед святами Христового Різдва. Тому, що деякі наші інституції можуть призабути на цей їх обовязок супроти своїх службовиків, або визначити їм недостаточний даток Головна Рада „СУПРУГА" подає до відома, кому треба знати, що святочний даток для службовиків на цей рік виносить найменше 150% місячних поборів зі всіма додатками і є платний дня 1. січня 1923 р., а на всякий случай не пізнійше як 4. січня 1923 р. — Львів, дня 28. грудня 1922. — За Головну Раду „СУПРУГА" В. Цмайло - Кульчицький голова, Олександер Карпінський писар. 13800 1—1

**Загальні Збори Тов-а Академічного хору „Бандурист".** Дня 23. XII. 1922. відбулися Загальні Збори Тов-а Академічного хору „Бандурист". За так короткий час і серед таких тяжких умовин Виділ вивязався зі своєї задачі як найкраще, бо хор взяв участь в пятьох концертах у Львові і на провінції. Загальні Збори ухвалили висловити в пресі подяку голові Т-ва П. Клішові, за його невтомну і успішну працю для Товариства. По зложенню звітів старого Виділу приступлено до вибору нового Виділу в якого склад увійшли: голова: Мучій Федір, містоголова: Миськів Семен, діріґент: д-р Неділка Володимир, заст. діріґента: Кошашевич Володимир, секретар: Лазорко Дмитро, скарбник: Дранчук Гриць, бібліотекар: Яремович Ярослав, заст. бібліотекаря: Драган Михайло, виділові: Савочка Стефан, Федьків Роман, Контрольна Комісія: Попель Зенон, Новіцький Юліян, Баранецький Богдан. 1391 1—1

## Дрібні оголошення.


ГЛЯДАЮ лекції з 1., 2. 3. гімназіяльної теорію німецького, французького, можу вчити гімназистки. Зголошення Аннка 8; Кавецька — Бардоліжу. 1387 1—2

ІНСТРУКТОР потрібний до трох учеників II., III., IV. кл. гімн. Зголошення з поданням услівій слати до о. Аркадія Гутшевича пароха в Білім почта Дунаїв ст. зал. Іосф. 1387 1—1

ОБІЙМУ сейчас лекцію на селі. Зголошення слати до адм. „Свободи" під „Степан". 1382 1—1

НАЙМИЧКУ, найвадше сироту, чесну і працьовиту приймуть. Письменні зголошення: З. О. Адміністрація „Свободи". 1384 1—2

ДРУКАРНЯ і фабрика печаток І. ФРІДМАНА Львів, вул. Сикстуська 2 і 4, виготовлює гарно і дешево всякі друки та печатки. 1376 2-20


## ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.


ВСІХ НАУК ЛІКАРСЬКИХ

**Д-р Олекс. Подолинський**

д. лікар клінік у Берлині, Відні і Дрезні приймає в жіночих недугах і положництві у Львові при вул. Петра Скарги 4. (бічна Городецької), від год. 3—5 по пол. 1—3

1210 мешкає ЛЬВА САПІГИ 57, II. пов.

**Інформаційний КАЛЄНДАРИК на 1923 рік.**

Ціна 350 марок. — Замовлення посилайте на адресу: Порфір Буняк, у Львові, вулиця Скшинського ч. 14. Д.

**На зимові вечори**

поручає історичні повісти (давнійших і новійших наших авторів), народні оповідання, світові романи, збірні видання творів українських і чужих клясиків, як також наукові твори в нашій і чужій мові

**ІВАН КАЛИНОВИЧ, ЗОЛОЧІВ**

Цінники і катальоги висилає за надісланням 500 Мп. почтовими значками. При замовленнях прохається надіслати завдаток. 1353 2—10


## ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

**„Торговельної Спілки"**
тов. зареєстр. з обм. порукою
**в Годинях**

на день 13. січня 1923. о год. 3. по пол. з дечним порядком:

1) Відчитання протоколу.
2) Звіт з діяльности Дирекції за 1922.
3) Звіт Контрольної Комісії і уділення абсолюторії.
4) Внески членів.

З браку повного числа членів Загальні Збори відбудуться того самого дня о год. 4. по пол.

Годині, дня 28. XII. 1922.

1385 1—1 УПРАВА.

## ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Т-ва „ОСНОВИ" відбулися дня 10. грудня 1922 р., на яких вибрано слідуючий Виділ: голова тов. Роздяк Роман, містоголова тов. Глібовицький Богдан, секретар тов. Кушко Лев Мирослав, скарбник тов. Вінкюра Микола, бібліотекар тов. Олійник Андрій, тов. Ковашевич Степан, тов. Чорник Михайло, тов. Стецура Осип і тов. Козак Мариян.

З огляду на це, що в біжучому році затратилася майже вся перемога від поодиноких членів „Основи", проситься інтересованих звернутися вдруге в своїх неполагоджених справах.

Взиваються: 1) Звернути визначені у бібліотеці книжки, 2) вирівнати залеглі вкладки.

Адреса: „Основа", Львів, вул. Потоцького ч. 58.

За Виділ:

**Кушко Лев** секретар. 1378 2-2 **Роман Роздяк** голова.

## Конкурс.

Українське Педаґоґічне Тов-о не може приступити до відчинення ґімназії в Долині, доки не буде мати до обсади управи тої ґімназії укваліфікованої сили.

Тому розписує отим конкурс на управителя ґімназії в Долині з речинцем до 15. січня 1923.

Подання вносити належить до Головної Управи, Львів, Ринок ч. 10/I.

Від скорого обсадження Управи залежить реактивовання ґімназії.

*Головна Управа Українського Педаґоґічного Тов-а.*

IX 2—3

## Конкурс.

Старшина Кружка **У. П. Т. в Чортнові** приймає до своєї Бурси в Чорткові вул. Шкільна з днем 15. січня 1923. р. 20 учеників української ґімназії.

Умови приняття:

Харчами місячно: 10 кґ. пшенич. муки, 3 кґ. гречн. круп, 3 кґ. фасолі, 15 кґ. хліба, 2 кґ. топленої омасти, 1 кґ. буряків, 1 кґ. закришки, 30 кґ. бульби, 3 кґ. кукур. муки, 15 вень, 15.000 мп. місячно.

О приняття належить внести поданя до 12. січня 1922. р. до канцелярії Кружка У. П. Т. в Чортнові (Українська ґімназія), на руки касієра Т-ва.

Кождий ученик має принести з собою: постіль, ліжко, ніж, ложку, вилки, 2 тарелі і горнятко.

**Старшина кружка УПТ. в Чортнові.**

1367 3—5

## :: КРАВЕЦЬКА РОБІТНЯ ::

в Українськім Домі Інвалідів у Львові при вул. Софії 25, розпочинає з днем 1. січня 1923. р. свою працю під фаховим проводом першорядного кравецького майстра Дуфанця, бувшого прибічного кравця архикнязя Вільгельма (Василя Вишиваного). Робота після найновійших фасонів, солідно виконана. Ціни низші чим в місті. Спішіть з замовленнями, не жалуйте кілька кроків ходу. Дайте змогу нашим Інвалідам заробити власними силами на своє удержання. 2—3

XXI


О. АНТІН СОСЕНКО гр.-кат. парох в Олійві дек. Олівського запрошує до себе священика, по можности емерита, безженного або мешата на приватного сотрудника. Удержання і платня після умови. 1383 1—1

**КОЛИВОРОТКИ**

по ціні 22.000 за штуку доставляє

**Кравецкий Союз господ. Спілки**
**ЛЬВІВ, Зімоpовича 20**

і відділи: ЛЬВІВ, Городецька 85, ПЕРЕМИШЛЬ Косцюшка 5, КОЛОМИЯ, Ринок, ч. 40, СТРИЙ, Ринок 5. IV 1—1

ГЛЯДАЮ інструктора до двох учеників з III-ої і IV. кл. української ґімн. в Перемишлі. Зголошення з поданням услівій слати: о. В. Кончило парох Лукове п. Ліско. 1350 2-2

**НАЙВІДПОВІДНІШІ ДАРУНКИ НА ЯЛИНКУ і НОВИЙ РІК**

Електричні лямпи як також запасові батерії гуртом і детайльно поручає по конкуренційних цінах та висилає на провінцію фірма **МАЦЬВІНА ІММЕРҐЛІК** — XX ЛЬВІВ, Ягайлонська 17. 6—8

КАЛЄНДАР-АЛЬМАНАХ

**„ДНІПРО"**

**Ціна 2.500 Мп.**

**З пересилкою 300 Мп дороще.**

Рецензії в пресі дуже прихильні. (Літ.-Наук. Вістник ч. 8. — Український Голос ч. 48).

**Продається у всіх книгарнях.**

Адміністрація Календаря-Альманаха „Дніпро", Львів, Ринок 43/I 1351 Можна за післяплатою. 1—0

**ЦЕРАТИ** відпрасовані і на метри
фіранки портієри хідники дивани лінолеум
капи на ліжка обруси меблеві матеріяли матерації сінних сторін до вікон
**ТАПЕТИ** в найбільшім виборі поручає 2—?
XXIV.
**Е. КІЧАЛЕС і А. МАРҐУЛЕС**
Львів, улиця Сикстуська ч. 18.

До сеят! **РЕКЛЯМОВА ПРОДАЖ** До сеят!

**МАҐАЗИН МАННЕРА** ЛЬВІВ, Сикстуська 2.

| | Мп. | | Мп. | | Мп. |
|---|---|---|---|---|---|
| Суконі ґабардин. | 75.000 | Плеси гладкі | 15.500 | Ґарнітури шиф. | 15.000 |
| „ вовн. бостон | 50.000 | Жамери вовняні | 14.500 | „ батистові | 22.000 |
| „ шевйотові | 21.000 | „ гачковані | 17.500 | „ батистові з коронками | 35.000 |
| „ трик. вовн. | 38.000 | „ шовкові | 27.500 | Реформи чорні зимові | 4.900 |
| „ „ шовк. | 55.000 | „ шов. моделі | 36.000 | Комбінації шиф. | 5.500 |
| „ аксамітні | 120.000 | Жакети дівочі | 23.000 | „ батистові | 22.000 |
| „ крепдешин | 75.000 | Блюзи реклямові | 5.500 | „ люксус. | 33.000 |
| „ фулярові | 55.000 | „ фляпелеві | 7.500 | Гальци кльотові | 11.500 |
| „ маркізетові | 15.500 | „ вовняні | 10.500 | „ брукселін. | 16.500 |
| Шлафроки флян. | 9.000 | „ маркізетові довгі | 8.000 | Фартуши брукселінові | 11.000 |
| „ флян. квіти | 19.000 | „ марк. реверс | 16.500 | Шапки і шалі | 6.500 |
| „ суконні | 38.000 | „ крепдеш. | 58.000 | Баретки білі | 3.500 |
| Спіднички вовн. | 13.500 | „ фулярові | 48.000 | Панчохи тонкі | 2.900 |
| Жакети вовняні | 29.000 | Ґарнітури для хлопців | 15.500 | „ газ. кольор. | 5.900 |
| „ вовн. плащі | 39.000 | Светери для хлопців | 5.800 | „ шовкові | 8.900 |
| „ вов. в паси | 55.000 | Сорочки шифон. | 5.800 | Реформи балеві | 4.900 |
| Пелерини вовняні | 29.000 | Майтки шифонові | 5.800 | | |
| Заслінчки подв. | 5.500 | | | | |
| Коваватки до блюз. | 3.500 | | | | |
| Светери м'ясові ке з кропиви | 7.900 | | | | |

1388 1—3

**Купуйте поки запас вистарчить!**

КІНОТЕАТРИ

**КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА**

висвітлюють від пятниці 29. грудня 1922. другий образ з цикля

**„За кулісами Монте Карльо".**

Велику егзотичну драму на 6 дій п. з. — **„МАРОКАНСЬКІ НОЧІ".**

В головній ролі славна драматична краса ЕЛЛЕН РІХТЕР.


За редакцію відповідає Ол. Кульчиц.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 50. Почтову належність оплачено готівкою. Львів, неділя 31. грудня 1922. Рік XXIV.

# СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шал. 143.322.
Адр. тел.: „Свобода" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячно в краю 2000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 5000 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 чеш. корон, Румунії 50 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 5.000 кр. Зміна адреси 100 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 200 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

*Львів, 30. грудня 1922.*

**„Збірання Росії".** Десятий загально-російський зїзд совітів, який закінчився в Москві 22. грудня, виніс резолюцію про „обєднання" совітських републик, про повну ліквідацію навіть тих чисто фіктивних ознак незалежности, що їх до тепер посідали складові частини совітської федерації. Ця резолюція являється завершенням тієї обєднуючої кампанії, яка переводилась керуючою комуністичною партією на зїздах совітів окремих совітських републик. Після резолюцій, винесених згідно вказівкам комуністичних дірігентів на зїздах совітів України, Грузії і Білорусі, відповідна резолюція тепер винесена загально-російським зїздом совітів. Всі підготовчі кроки обєднуючої кампанії таким чином закінчені й зараз лишається лише формальне переведення „сполуки" совітських републик, фіксація його в відповідних актах.

Теперішня постанова зїзду совітів Росії не може уважатись чимсь новим й несподіваним. Є вона льогічним продовженням тієї лінії, яка була зайнята провідниками совітської політики від того часу, коли вони прийшло до влади. Не треба забувати, що одним з перших актів большевицької політики, який відноситься ще до грудня 1917 року, було проголошення війни Україні, була спроба придушити оружною рукою змагання українського народу до створення власної державности. На протязі останнього року цей курс в совітській федерації став пануючим й визначаючим цілу політику совітського уряду. Стоїть це в найтіснішому звязку з новою економічною політикою, яку провадить совітський уряд на протязі останніх півтора роки. Після краху спроб заведення комуністичної господарки в державі совітів, як відомо, проголошений був поворот до капіталізму, всі заходи уряду в обсягу налагодження народнього господарства в останній час зводяться до відновлення капіталістичних господарських форм. Взявши цей курс, совіти мали перед собою єдиний вихід. О скільки розвиток капіталістичного господарства в Росії в довоєнні часи полягав в першій мірі на експльоатації й визиску „окраїн", о стільки цей шлях являється ще більш неминучим тепер, коли властива Росія являється цілком знищеною, коли вона дає дуже малі можливости для нагромадження капіталів, основної предпосилки розвитку капіталістичного ладу. З другого боку провідникам совітської політики ясно, що відновлення капіталістичної господарки не можливо без навязання тісніших звязків з Заходом, необхідною умовою яких являється для Росії забезпечення доступів до моря. Всі ці причини з неминучістю примусили совітську Росію рішучо стати на грунті ліквідації ілюзоричної самостійности окремих совітських републик, до перетворення Росії в єдине нецентралізоване тіло.

Постанова на московському зїзді являється лише одним з окремих моментів в тому збіранні Росії, який здійснює совітський уряд. Перед здійсненням „обєднання" совітських републик була переведена повна ліквідація „самостійности" Далеко-Східної Републики, знищені всякі перегородки між далеко-східною окраїною Росії й Москвою. Конференція по розброєнню, яка організована була по ініціятиві совітів в Москві, згідно проєктам совітської дипльоматії мала закріпити вплив Москви на балтійські держави, й мала перетворити їх державну самостійність в повну фікцію. Правда, наміри совітів були розгадані на московській конференції й вона розбилась, не давши бажаних для Москви результатів. Але невдача ця не спиняє совітських політиків, вони тепер висовують новий проєкт невтралізації Балтійського моря, який по суті має завданням встановити переважаючий вплив Росії на Балтійському морі. Забезпечивши в наслідок ліквідації Далеко-Східної Републики свій доступ до Тихого океану, ставши твердою ногою в результаті обєднання України і кавказьких держав на берегах Чорного моря, Росія тепер змагається до забезпечення панування на Балтійському морі.

Всі ці акти совітської політики звязані одною провідною думкою: вони мають одну спільну мету, всі вони ведуть до „збірання" Росії, до відновлення єдиної неділимої. І треба признати, що совітські політики мають рацію, що вони зайняли правильні позиції, зважаючи на інтереси с в о ї х народу, с в о є ї держави. Бо вряд чи істнують другі шляхи для відродження знищеної й зруйнованої Московщини, як шлях поневолення, визиску і експльоатації „окраїн".

Правда, ця політика совітів знаменує собою визиск, пригнічення й експльоатацію всіх недержавних національностей, що входять в склад давної Росії. Ця політика в своєму результаті має привести до ще більшого культурного й економічного занепаду всі недержавні нації, вона пророкує їм повну руїну.

Але чи може це обходить совітський уряд, який обороняє і репрезентує інтереси російської нації?

## Українські справи.

**Політичний зїзд.**

В днях 5., 7. і 9. грудня ц. р. відбувся за кордоном зїзд членів уряду Української Народньої Республіки під головуванням головного отамана С. Петлюри. В нарадах взяли участь усі члени кабінету на чолі з Андрієм Лівицьким.

С. В. Петлюра у довшій промові говорив про міжнародню політичну сутуацію взагалі та України зокрема і про становище на Україні та серед української еміграції. Як найближчі, актуальні завдання уряду У. Н. Р. С. В. Петлюра зазначив такі справи: а) організацію перебуваючих на еміграції здорових національних сил, що стоять на грунті власної Суверенної Державности; б) вироблення й поглиблення єдиної спільної для всіх національно-державної ідеольогії; в) політичну роботу на Україні і за кордоном і г) розроблення докладного плану і програму економічної відбудови України.

Признано необхідність стояти у тісному звязку з ріжними колами української еміграції за кордоном і в тій цілі намічено обїзди діячами державного центру У. Н. Р. по більших осідках української еміграції та скликання періодичних нарад з участю відповідальних представників громадської національно-політичної думки. Ухвалено розпочати в найблизчій будуччині видання власних друкованих органів.

Окрему увагу присвятили наради питанням, звязаним з потребами й організацією українського вояцтва, що перебуває по таборах в ріжних країнах Европи та організації для нього ріжних робіт. Нарешті заслухано було доповідь спеціяльної комісії і ухвалено низку заходів, звязаних з урочистим святкуванням пятої річниці проголошення Центральною Радою самостійности Української Народньої Республіки. Ухвалено видати відповідні відозви.

Наради ще раз виразно підкреслили, що без задоволення природних і законних стремлінь українського народу до власної державности не дійде до вирішення справ Сходу та полагодження світової економічної кризи. (*За „Українпресом"*.)

**Маніфест до українського загалу в Америці.**

„Обєднання українських організацій в Америці" видало 1. грудня ц. р. під повищим наголовком відозву, яка починається словами: „Земляки! В часах трівоги віддаваємось до Вас, браття і сестри, вся Американська Україно ...". Потім переказується палкими словами недолю нашої Батьківщини. Пропускаючи весь той уступ з цензурних оглядів, подаємо дальший текст відозви:

Український Народе!

„З Твоєї волі повстало на Українському Конгресі у Філядельфії Обєднання Українських Організацій, як найвисша народна Управа в Америці. З твого припоручення береться Обєднання за ведення усіх біжучих народніх справ на американській Україні.

Покликуючись на отсе уповноваження кличемо Тебе Народе, до негайної горячкової праці і на знак готовости взиваємо перевести Першу Пробну Українську Мобілізацію в неділю, дня 17. грудня 1922 р. В той день нехай відбудуться збори або віча по усіх місцевостях Злучених Держав, де жиє хочби найменша жмінка Українців. Нехай на сих вічах та зібраних являться масово всі громадяне, зорганізовані та незорганізовані, нехай хтось з місцевих передових людей представить зібраним справу нещасної Галичини, хочби відчитанням отсього маніфесту. Нехай зібрані ухвалять короткий але рішучий протест до американського правительства проти ... у Східній Галичині. Нехай зашлють цей протест телеграфічно до сенаторів та конгресменів своєї округи з просьбою інтервенції у влади у Вашінгтоні. І нехай при сій нагоді зберуть українські громади жертву на негайну допомогу рідному краєви й вишлють її негайно куди слід.

А кромі того нехай сейчас нарадяться над способами дальшої визвольної праці, над скріпленням загальної української організації в Америці, над Обєднанням; нехай рішать перевести у своїй громаді загальне постійне оподаткування усіх Українців та уложать плян його переведення...

Маніфест кінчається покликом:

Громадяне й Громадянки!

„Від вашого завзяття, від вашої завзятости й солідарности в народній роботі залежатиме визволення старого рідного краю від...

Памятаючи на се, берімся до праці зараз, не відкладаючи. Найвисша пора саме тепер. Завтра може бути запізно".

Відозву підписало від імени „Обєднання Українських Організацій в Америці" 23 діячів.

## Військова бранка у Сх. Галичині.

**Львівщина.**

В селі Рудно назначено бранку на день 18. ц. м. Вже на тиждень перед бранкою взивав командант поліції в Зимнійводі призивних і приказував їм ставитись до бранки під загрозою карної експедиції. Апелював також до студ. Е. Сидорака, щоби він намовляв призивних ставитися добровільно до перегляду. Однак знаючи вже село з його становища в справі конскрипції і виборів, вислав в ночі з 17. на 18. ц. м. жандармів, котрі стерегли при-

Пр. 488.22. В Імени Річепосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часописи „Свобода" число 37. з дня 14. грудня 1922. в артикулах під заголовками: 1) „Політика інстинкту вулиці" в уступах а) між словами „фірми" і „У Варшаві", б) від слів „яка проковтнула" до кінця артикулу, 2) „Англійська преса про Сх. Галичину" в уступах між словами а) „повідомляє про" і „В згадання", б) „акту" а „Поклик" в) „Галичині" і „Згадання", г) „говориться" і „Outlook", 3) „Виявлення духових земель (мертвої руки) в уступах а) між словами „сілю землі" і „Маючи в ужиткованню", б) між словами „на ся рада" і „Не увесь", 4) „Вічний ідеал" в уступі від слів „Чи ті, що" до кінця, 5) в рубриці „Новинки" а) четвертий з ряду підзаголовок, б) з артикулу під заголовком В приводу „хліборобів" уступ ж ж словами „хліборобами" і „У відповідь", в) з нотатки „Болехів — чи нові Вжесня?" уступ від слів „батько побитого" до кінця" містить в собі єства ad 1 а, провини з § 302 з к., ad 1 в, злочину з § 65а з. к., і провини з § 308 з. к., ad 2 в, провини з § 24 уст. з 17. XII 1852 ч. б/63 Дкн., ad 3, 4, злочину з § 63 а) з. к., ad 5 а) провини з § 300 з. к., ad 5 б) провини з § 302 з. к., ad 5 в) з. к., провини з § 305 з. к., узнав доконану 13. XII. 1922. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. процедури карної заказ дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відповідальному редакторов тої часописі, щоби се рішення помістив безплатно в найблизшім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. грудня 1852 Д. п. д. № 6 ex 1863, а іменно засудження за переступство на грошу до 400 Мп. — Львів, дня 14. грудня 1922.

(Підпис нечитаний.)

живних від год. 3. досвіта і доставили їх на станицю державної поліції в Зимнійводі.

Надзірнячщина.

До села Назавізова прибула в дни 15. ц. м. карна експедиція, бо ніхто не ставився до бранки до польського війська. В письменнім зарядженню сказано, що жовніри і коні мали бути розкватировані лиш у обовязаних до бранки. Тимчасом командант експедиції підпор. Панковскі розкватирував жовнірів і коней, де йому самому подобалось. Зараз видав приказ достарчити на удержання жовнірів масла, солонини, молока, хліба, бараболь, на обід одну курку або гуску на одну особу, на вечеру так само, а для коней 1 сотнар вівса, 1 сотнар сіна і 1 сотнар соломи денно.

Убоге підгірське населення розуміється не було в стані того всего достарчити, отже військо кинулось шукати та забирати поєлідне. А практикували і так, що знайшовши, казали самому селянинови нести на кватиру команданта і записували: „przyniósł dobrowolnie".

Також, як зловили якого новобранця, переконували, що при польськім війську буде дуже добре, караний ніхто не буде за се, що ховався, бо всім запишеться, що зголосився „dobrowolnie". Відтак відвожено підводами до місця перед комісію. Цікавий приказ, який дав командант жовнірови, що відпроваджував новобранця, а саме, щоби, ідучи через місто, віддалився бодай 10 кроків від новобранця. Так вербували „ochotników" через чотири дні, а як вже мали досить, поїхали вербувати до сусідного села Гвозда.

Ще одно: чи на допуст Божий не виглядає це, що карна експедиція в більшости складалась з Волиняків. З оповідань самих жовнірів стверджено, що багато між ними є дезертирів з української армії, а вони тепер зневолені гнати до польського війська синів українського народу.

**Присилайте датки на політичних вязнів до Тов. „Краєвий Союз Кредитовий", або до Тов. „Дністер" з допискою: на вязнів! — У Львові є ще кількасот арештованих Українців! — В першу чергу найблизша рідня і села повинні прийти з помочею!**

# Боротьба за метрики.

Редакція „Свободи" одержала отсе письмо о. Андрія Хлистуна, сотрудника в Сновичу пов. Золочів:

Письмом з дня 12. мая ц. р. вніс я через Митрополичий Ординаріят до воєвідства в Тернополі жалобу на староство в Золочеві, що воно уважає парохіяльний уряд собі підчиненим і жадає видачі метрикальних витягів, не достарчивши відповідних друків, та що тепер парохіяльний уряд не одержує від адміністративної цивільної власти жадного ричалту на ведення канцелярії парохіяльного уряду.

Наслідку цієї моєї жалоби немає. Зате дня 2. грудня ц. р. являєсь в парохіяльнім уряді громадський начальник села Снович за метрикальними витягами, мовляв, по наказу староства зі Золочева. Я заявив, що метрик не маю, бо метрики знищені війною. Дня 4. грудня ц. р. після Богослуження застав я о 1. год. в полудне в парохіяльній канцелярії одного офіцира польських військ, двох жовнірів, жандарма і війта села Снович, які зажадали метрикальних витягів річника 1900 і 1901 р. Я заявив, що метрик села Снович не маю, а з инших громад, як їм зараз конечно потрібно, могуть собі відписати, бо я на маю на чім, бо канцелярію веду коштом Церкви для потреб Церкви, що нині у мене празник свято, я не маю часу писати. І на другий день, то є 5 грудня ц. р. цей офіцир поробив собі при помочи громадських писарів і війтів виписи з метрик.

Дня 7. грудня ц. р. війт з села Чижів віднісся письмом до мене, щоби зладити йому витяг річника 1902. по наказу староства. На цім самім папери відписав я менше більше так: „Вже вдесяте пригадую громадському урядови, що канцелярію парохіяльного уряду ведеться для потреб Церкви і коштом Церкви, а що власть політична нічим не причиняється до удержання парохіяльної канцелярії, тому я не можу видати бажаних виписів, бо не маю як і на чім". Це письмо відослав цей війт старостству і дня 13. грудня ц. р. явилися у мене в помешканню, а заравом і в канцелярії парохіяльного уряду: 1) агент поліційний, 2) командант місцевої поліції і один поліцай та 3) 4 війти з 4 громад. Командант поліції представив агента як секретаря староства і зажадав виписів з метрик 1902 р. На це я сказав, що не маю на чім, а вони, як хотять, то дам їм книги, нехай відпишуть, як мають на чім. При тім видав я метрики з Чижева, Рикова і Красноселець, знайшов рік 1902 і дав відписати. Домагались метрики зі Сновича. Я сказав, що знищені, а вони не вірючи мені, грозили ревізією. Я зажадав дозволу на перепровадження ревізії, але його не бачив, а присутні насильно перевели ревізію книг метрикальних і в хаті нічого не знайшли. — Потім командант поліції заявив мені, що мене арештує на основі §. 101. за несповнення обовязків як державний функціонар і за опір адміністраційним властям. Я відповів, що функціонером державним я не є, що священиком є з волі Церкви, а не політичних властей, що мене удержує Церква — парохіяне, а не держава і я сповняю те, що мені наказує моя церковна власть, тому я не є політичним функціонарем і не бачу підстави мого арештування. Тоді сказано голословно мені, що я є таки функціонарем державним, а як мені не хочеться ним бути, то щоби я опустив парохію. Я відповів, що парохію поручила мені церковна власть, а не держава і випрошую собі подібні заміти, та заявив, що до судових арештів не піду, та нехай скажуть мені, хто дав приборучення мене арештувати. Командант загрозив мені силою, поліцай витягнув кайдани, і командант заявив, що мене відставить до староства, а що до арештування, то він може і має право арештувати, а як мені діється кривда, то я потім можу на него вносити скаргу до воєвідства чи до Варшави.

Опісля мене забрано з дому і відставлено замісць до староства.

# Льозанська конференція.

**Рішаючі наради**

В Льозанні утворено окремий комітет для скоординування праці. На днях проєкт мирового договору буде предложений турецькій делеґації до підписання. Важною подією за останні дні є промова льорда Керзона і його відповідь на заяву Ісмеда Паші. Американські представники підпирають становище Антанти і Греції. Ісмед Паша у палкій промові запротестував проти проєктів введення контролі над адміністрацією в Туреччині. Пропозиції союзників уважає Туреччина замахом на її суверенність. Французька делеґація наклонювала Ісмеда Пашу до уступок; так само льорд Керзон старався вплинути на турецьких представників у напрямку компромісу. Ісмед Паша заявив, що йому потрібно вільного часу для порозуміння із своїм урядом, супроти чого наради перервано.

**Приготування мирового договору**

Представники союзних держав в Льозанні відбувають дальші наради в справі приготування мирового договору між Грецією і Туреччиною. Правдоподібно Туреччина буде приневолена до деяких уступок на користь Греції.

**Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. ин. 40.000.**

БОГДАН ЛУЧАКОВСЬКИЙ,
студ. техн. (Прага).

# Українські студенти в Чехословаччині.

(Докінчення.)

Це заприязнювання з чужинцями приносить (а певно й в будучині ще нераз принесе) багато користи українській справі. Коли ще дуже недавно Чехи не могли чи може й не хотіли порозуміти змагань українського народу до самостійности, то сьогодні вони навіть в такій драматичній для них квестії українсько-московського конфлікту чимраз то частійше стають на бік Українців. Це віддзеркалюється найкраще в чеській пресі.

Тут треба підкреслити, що напрям державної політики Чехословаччини в останніх роках зовсім не покривається з поглядами широких верств чеського суспільства.

Це від речі теж буде завважити, що московські студенти своїм побутом в Празі самі знівечили той ідеальний образ, який Чехи все леліяли про Москалів, не бачивши їх до того часу зблизька.

Поза шкільними салями й лабораторіями гуртуються наші студенти в Празі найбільше в обідню й вечерню пору в Мензі Stud. Domov-a, де під т. зв. „українськими каштанами" є tendez-vous всієї української студентської кольонії. Тут найскорше можна стрінути знайомого, почути новинку з краю, в політики, тощо. Опріч цього багацько наших хлопців в салях і foyer-ах Студ. Дому; можна теж наших завше стрінути в театрі, в каварні й на корзі. Багато наших студентів ходить до Чеської Академічної Читальні, де все є українські часописи й журнали.

Далі малими центрами Українців є два чеські студентські інтернати, де живе багацько наших студентів, це є Strakova Akademie та Studentska nocleharna v Laznich (коротше „Імка"). Їхні мешканці називаються в празькому студентському жаргоні перші „страківці", другі „Імкарі". Вони держаться солідарно, ба навіть на студенських зборах виступають як окрема „партія". Раз в рік на Святвечір наші хлопці збираються по староукраїнському звичаю всі разом коло спільної трапези. Готують тоді традиційну кутю й співають колядки. Не забувають тоді наші студенти й на наших стрільців, що живуть в Празі. Тут випадає згадати, що між стрілецтвом веде постійну корисну патріотичну діяльність студ. т-во „Січ".

Великими й горячковими днями в життю наших студентів-еміґрантів є дні зборів УАГ. в Празі. На збори сходиться часом й понад 400 учасників. Тоді йдуть палкі дебати й дискусії. Ще до зборів видаються для аґітації летючки, відозви, сатиричні однодніки, тощо.

Бо треба знати, що на пражських студентських зборах все йде як у справдішньому парляменті. Є отж соціялістична лівиця, яку творить „Громада соціялістичної молоді ім. М. Драгоманова", центр без виразного обличя, який представляють собою партії, „поступовців" і „демократів" та правиця т. зв. „незорганізована правиця" яка спирається на „Січ".

З усіх тих угруповань найчисленнійшою є правиця.

Перебіг зборів служить усе значним матеріялом гумористичному студентському журналови, котрий на їхньому тлі виносить нераз вдатні дотепи та карикатури. Ось наприклад щиро підхоплено там ляконічне гасло старших студентів б. старшин Української Армії, що не одно бачили й перебули, а сьогодні мусять слухати отих „принципіяльних" нераз сутодіточних спорів, які часто на зборах мають місце:

Всі швидкі ті заяви
не вартують ніх табаки,
в світі сила дециде
кріс, гармата і вожки.

Вміють теж у тому журналі прислухатися й порозуміти нашого студента, як він важко призадумається в свою чорну годину:

Ой вчуся я, вчу,
Біду волочу,
Довгі скрипти затягаю,
Там помичу, тут вертаю
Колюк їх спитаю?

Або теплий трохи наївний спомин про рідні сторони у Великодний Празник:

Христос воскрес!
Наспіла вістка,
Що збірку роблять в Галичині
І на Великдень поїздом прийдуть
Свячені яйця й паски смачні...

Так віршували колись давно наші прапрадіди студеї Київської Могилянської Академії. Наш пражський юмористичний журнал це найкраще криве зеркальце наших добрих і злих днів у Празі. Кожня важнійша подія в життю українських студентів в Чехословаччині знаходить завше в нім свій відгомін й оцінку.

Отак пробиваючись день за днем крізь клободенні турботи зжилися наші студенти з Прагою, як з другим Київом чи Львовом, а Прага зжилася з Українцями.

Адже бо це і не перший раз гостить стара Золота чеська Прага українських студентів.

Перші українські студенти замандрували до Праги ще в XIV. столітті.

Старі хроніки переказують, що при кінці XIV. в. було вже на Карловім університеті в Празі стільки студентів з руських та литовських земель, що для них фундувала польська королева Ядвига в 1397 році Колеґію.

І видно далі, що ця фреквентація не маліла, коли знову при кінці XVI. ст. папський дипльомат А. Possevino заложив у Празі бурсу для українських та білоруських студентів.

В Празі теж вийшла в 1517 р. славна Скоринова „Біблия руска людем посполитим к доброму ізучению".

А опісля через Прагу плили на захід у Падую, Венецію, Ніренберг, Париж, у Бельгію, Голяндію аж в далекій Окфорд в Англії, цілі громади української молоді, яким в Польщу не було доступу, а може й охоти студіювати.

Отож проходили через Прагу і Петро Могила і Мелетій Смотрицький і Мрозовський-Морозенко і Немирич Юрій і багато-багато инших.

А що багато з тих українських студентів зоставалося в Празі на студії, це засвідчують їхні записки й листи, які збереглися в заграничних музеях.

Але і в XX. ст. Прага приймала вже раз українських студентів. Це було за часу української сецесії у Львові.

З українських учених гостила в себе Прага і не поскупила їм за їх знання і найвищих академічних гідностей.

Пок. проф. Пулюй був обібраний ректором німецької техніки, а проф. Горбачевський ректором гордої старої Карлової Almae Matris

до поліційних слідчих арештів в Золочеві й уміщено самого в брудній і понурій на пів темній комнаті. Так просидів я цілу ніч. На мої урґенси і на інтервенцію адвоката оборонця о 9. год. рано дня 14. ц. м. найперше мене як злочинця якого фотографовано, взято два рази відтиски пальців рук, а потім заведено перед слідчого комісаря. При згаданій маніпуляції зі мною, агенти титулуючи мени „пан" дразнили мене насмішкуватими питаннями, де є моя Україна і що моя мова хахлацька.

Коли станув я перед паном комісарем, а була у него з інтервенцією за мною присутна жена мого о. пароха, і спитав, хто казав мене арештувати і за що, то цей кинувся до мене з крикливими словами: „Milcz pan, bo ci wyrzuę w łeb, dam kopniaka i za drzwi wyrzucę". Я заявив, що я священик, а не пан, що арештованого треба вислухати і сказати, за що має відбувати кару. Потім представив йому справу і він в присутности цеї пані, жени о. пароха, обіцяв відставити мене до староства.

Скінчивши акт обвинувачення, замісць до староства відставив мене до судових арештів. Тут почав я домагатися відставлення до староства і ця ціла процедура зі мною розденервувала мене до сліз. Коли і тут не вволено мені волі, я з поденервовання сказав: „То я не знаю, яке є поступування польських властей супроти мене. Я не можу собі представити навіть того. Таке поступовання є хиба злодійське і шахрайське". Присутний офіціял канцелярії судового арешту доніс ці слова до староства. На енерґічні заходи оборони прокуратура суду увільнила мене з арешту дня 15. грудня ц. р. і мене відставлено до староства, де староство, яке віддало мене під арешт і той арешт спричинило та своїм нетактовним поступуванням довело до того, що я висказав повище наведені слова, не карає мене за противлення властям, лише за повищі слова арештом 14 діб без заміни на кару грошеву.

Зогляду на те поновлюю свою жалобу на поступування староства в справі метрикальних витягів, тим більше що я сотрудник, а не парох, жалуюся на поступування підчас арештування і прошу Митрополичий Ординаріят о негайну інтервенцію в моїй обороні у воєвідстві в Тернополи, куди проти виміру кари вношу рекурс. Прошу о інтервенцію, бо обслугую чотири церкві.

Від гр.-кат. парохіяльного уряду в Сновичу: *о. Андрій Христун.*

967 АДВОКАТ
Д-р Володимир
Бачинський
переніс адвокатську канцелярію з **Підгаєць до Львова** і веде її при ул. Косцюшка ч. 1 а біля „Народної Гостинниці".

# З польських справ.

### Сойм.

Маршалок сойму Ратай заявив, що засідання сойму відбудеться напевно біля 10. січня. Докладне означення дати залежить виключно від приготування матеріялу для нарад в боку комісій.

Міністер внутрішних справ зголосив маршалкови сойму законопроект про охорону державної области, конституції, державних відзнак і особи президента Річипосполитої. Подібний проект був уже внесений у попередньому соймі, але його не полагоджено з приводу браку часу.

### Рада міністрів.

Рада міністрів ухвалила дня 28. ц. м. ряд внесень м. и. законопроект формули службової присяги для урядовців. Для оздоровлення адміністрації рішено покликати комісію під проводом президента ради міністрів. Комісія виробить у першу чергу засади організації й способу урядування верховних державних властей. В кождому міністерстві утвориться інспекторат для контролі урядів, залежних від даного міністерства. Потім рада міністрів вислухала реферату міністра закордонних справ і приняла рішення в звязку з брюксельською конференцією.

### Фінансова руїна.

„Слово польске" подає подробиці розвою — фінансової руїни Польщі від 1920. року. Перший удар завдав польському скарбови поход на Київ в 1920. році. На протязі літа того року видрукувано 28 міліярдів мп., скількість, що кількакратно перевисшила всі попередні емісії. Міністер скарбу Міхальскі застав з кінцем 1921. року скарбового довгу на 189 і пів міліярда мп., обіг банкнотів виносив 182 міліярди. В маю 1922. року обіг банкнотів виносив уже 276 міліярди, довг скарбу 217 міліярдів, покриття банкнотів було на 86 міліярди, запасу золота на 30,120.000 мп. Дня 10. грудня ц. р. обіг банкнотів доходить до 690 міліярдів мп., довг скарбу до 585 міліярдів, запас золота до 33,884.000 мп. За весь той час податки не тільки не побільшувалися, але й змаліли.

### Слідство в справі „хієнського" заговору.

Слідство в справі ендецького переворотового заговору дало дуже багато матеріялу і захоплює чимраз ширші круги. Прослідженo, що заговір сягав з Варшави глибоко на провінцію, перш усього у Познанщину. Арештовано письменника Лігоцкого, одного з визначних організаторів союзу Галлєрчиків.

### Протест проти податкової шруби.

У звязку з польськими надіями на вратування Річипосполитої при помочі податкової шруби — що до якої, мимоходом говорючи, істнує поважний сумнів, чи багато витисне вона з країни економічно знищеної — варта занотувати ось який факт: Учора відбулися в салі торговельної палати збори членів вільних професій: адвокатів, лікарів, інжинірів і нотарів, скликані лікарською, адвокатською, інжинірською й нотаріяльною палатами в справі нових податків. Збори виявили одноздність усіх промовців що до того, що скарбові власти накладаючи на членів вільних професій величезні нові податки, виявили повне і просто каригідне незнання відносин. Збори однодушно візвали президії вичислених палат, щоби вони почали енерґійну спільну акцію проти податкової шруби, яка грозить повною матеріяльною руїною для фахової інтелігенції.

### Італійська публична опінія про Польщу.

„Роботнік" подає власну кореспонденцію з Фльоренції, у якій говориться про розчарування італійської публичної опінії що до Польщі. „Національні меншости в Польщі є очевидним фактом і відповідно до цього факту мусить теж нормуватися польська внутрішня політика. Або Польща признає всіх своїх громадян рівними в обличі права, або переміниться в Прусію з її подвійною категорією горожан. Признаючи рівність перед правом Польща не сміє відмовляти якійсь категорії своїх громадян співучасти в найпідставнійших обовязках публичного життя.

Ніяк зрозуміти не можна, що діється в Польщі. З одного боку дозволюється національним меншостям створити бльок і післати поверх 100 представників у сойм і сенат, а з другого боку відмовляється тим меншостям право вибирати такого президента, який уявляється їм запорукою льояльности і справедливости" — ось так загально розсуджує італійська публична опінія. На цьому ґрунті отвирається широке поле для антипольської пропаганди Німців, Литовців і Українців. „Ми, Поляки, що живемо за кордоном, наглядно бачимо шкідливість ендецької роботи для самої Польщі в західно-европейській публичній опінії".

### Французькі настрої відносно Польщі.

„Роботнік" інформує в кореспонденції з Парижа, що французька демократична преса з приводу останніх подій у Польщі висказує розчарування що-до сили демократії в Польщі, гостро осуджуючи ендецію, про якої моральну вину в останніх подіях не сумнівається. Велика буржуазійна преса, яка стоїть на становиску союзу з Польщею, промовчує польські справи в звязку з останніми подіями, а коли вже говорить, то лише в понижуюче протекційному тоні скрізь підчеркуючи польську анархію. „Соромно слухати оповідання чужинців, що прибувають із Польщі". „Навіть реакційні відлами французької публичної опінії остерігають Поляків перед шкідливістю занадто далеко посуненого шовінізму".

### З польської преси.

„Курієр Львовскі", який перейшов на бік „Визволення", пише з Варшави: „В соймі не має тенденції підтримати теперішний кабінет ген. Сікорского. Виринає знову питання створення нового уряду. Рішатиме поведення „Пяста". Серед „Пястовців" кипить внутрішня боротьба поміж прихильниками постійного союзу з лівицею і їх противниками. „Хієна" ослаблена при виборах і морально знищена останніми своїми злочинами лихорадочно шукає спільників і готова добре „Пястови" заплатити за союз. Хоч „Пяст" в останньому часі під впливом загального обурення проти ендеції дуже обидливо відноситься до „Хієни", ця остання раз-у-раз благає о „Пястовську" підтримку в справі створення „народової більшости". „Хієна", яка має 16 голосів менше від польської дівиці (разом з „Пястом") і заступає тільки 2 і пів міліона виборців проти 4 міліонів Поляків, репрезентованих лавицею, не сміє прийти сьогодні до влади".

„Слово Польске" покликуючися на голоси німецької преси пише, що „ліберальна політика супроти національних меншостей" може бути лише в інтересі Німеччини й ворогів Польщі. Навязуючи до цього гне свої традиційні теревені про те, що Польща мусить постаратися стати наскрізь національно-польською державою. (Ах! коби тільки вдалося!)

„Ржечпосполита" поміщує гостру статтю проти теперішньої військової влади ген. Сікорского.

„Першою річю є не відкладати скликання сойму, поки ген. Сікорскі не упорається зі своїм проєктом на праві Річипосполитої, але навпаки як найшвидше зібрати сойм, нарадитися з партіями і покликати до життя новий уряд, уставивши нарешті, хто за нього бере на себе одвічальність".

„Роботнік" поміщує гостру статтю, в якій остерігає перед останньою „миротворною" зміною політики ендесії. „Хієну" треба знищити ради добра держави, бо всякі її „успокоєння" є тільки методом, яким вона хоче добитися влади. Влада-ж ота булаб фатальна для Польщі.

**ВП. Передплатникам в Чехо-Словаччині присимо отсим складати передплату за наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавн. Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою.** — *Адміністрація.*

# Совітська Росія.

### Десятий зїзд совітів.

27. грудня в Москві розпочався десятий загально російський зїзд совітів. На порядкові денному зїзду стояли слідуючі справи: справоздання центрального комітету й ради народніх комісарів про внутрішню і закордонну політику, справоздання про становище промисловости, хліборобства, освіти і фінансів, справа утворення спілки соціялістичних республик. Справоздання про внутрішню й закордонну політику совітського уряду склав Каменев. Він зазначив, що головне завдання зїзду полягає в утворенні спілки совітських республик. Що до зовнішньої політики совітської Росії то він вказав, що для Росії вже минув час, коли вона була примушена завязувати всякі умови. Тепер вона має можливість завязувати тільки ті умови, які відповідають її державним інтересам. Конференція в Генуї і Газі, хоч й не довели до позитивних результатів, проте не привели до ізоляції Росії, доказом чого являється умова в Рапальо. Що до льозанської конференції, то Каменев зазначив, що вона являється спробою порозуміння між Англією й совітськими республиками, яке відбувається коштом українського народу. Турків хотять примусити підписати умови які доведуть до зера їхні перемоги. Росія буде боронити інтереси Туреччини. Росія домагається, щоб Чорне море було ізольоване від всякої можливости майбутньої війни.

Зїздом принята резолюція в справі обєднання совітських республик. Обєднання має бути здійснено шляхами видання окремого акту, який буде ухвалений ВЦІК-а і ратифікований на першому зїзді спілки республик. Акт цей має скласти спеціяльна комісія, обрана зїздом.

На останньому засіданню зїзду обрано новий склад ВЦІК-а з 270 послів і 116 кандидатів.

### Виступлення робітників з комуністичної парт.

Центральний комітет комуністичної партії повідомив совнарком, що страйки робітників державних підприємств, які викликані невчасною виплатою удержання, й часткове скорочення продукції на фабриках і заводах, мали своїм наслідком вихід з партії лише в листопаді 4730 кращих кваліфікованих робітників і погіршили відношення до комячейок з боку робітничих мас.

# Дописи з Краю.

### Тернопіль.

*Як у нас „святкують".*

День 23. грудня ц. р. був великим національним святом для о. каноніка Громницького, місцевого пароха міста Тернополя. Від коли Тернопіль памятає, в церкві не світилося зі свічників і електричних ламп так ясно і блескучо, як в той день, коли Богослуження відправляв о. канонік в асисті всіх своїх сотрудників і деяких катехитів місцевих шкіл. Парохіяльна церква вже давно забула ті часи, як для її безпечеництва та її блеску була окружена кордоном війська і поліції. Та хотяй о. канонік завдав собі

тільки труду около устроєння так величавого поминального Богослуження по бл. Нарутовичови, немав щастя оглядати своїх овечок окрім хору, якому нараз в комплеті явитися і співати.

Поміж присутними були всі ті, які в той день як римо-католики повинні бути радше в парохіяльнім костелі як в церкві. Всіх їх найчемнійше обслуговували сотрудники в фелонах, підсуваючи їм крісла. Навіть не явилися на нім всі урядники, тільки на жаль бачили ми присутним на сім Богослуженню „много заслуженого" голову української Бесіди і Бояна п. радника Івана Топольницького, якому совість казала з власної ініціятиви зарепрезентувати в той спосіб українське урядництво.

До отця каноніка ми не маємо жадних бажань, бо його поденти ми знаємо вже від кількох літ, а наше громадянство вже знає його оцінити. Дотично другого пана, п. радника, українське громадянство має лише одно бажання, щоби він якнайскорше зорієнтувався, що від хвилі його „святочної" репрезентації він не є більше репрезентантом українського громадянства. *Д.*

### Долина.

*Похід против українських інституцій.*

Хрестоносний похід против українських інституцій і товариста в Долині розпочали „власть імущіє" занятєм льокалю „Української Бесіди" для війська. В слід за тим посипалися арештування, атентат на українську гімназію, безчисленні ревізії і инші адміністраційні благодати з виразною метою знищення всіх проявів національного руху. Тому що замах на гімназію не удався, а чуйність шкільної молодіжи, яка повинна що ночи варту в гімназійнім будинку, ударемнила дальші спроби драбів з „боюфкі" висадити його в повітря, розпочалася систематична підпольна робота кресовців против українських шкіл дорогою денунціяцій. Перед в. й роботі вів один пан зі суду, знаний ширшому загалови зі своїх каригідних практик, а наслідки її були такі, що Кураторія вимкнула остаточно гімназію без подання причин. Вправді для форми вислала на слідство свого делегата інсп. Тинельского, але цей пан не уважав відповідним бодай для людського ока вислухати також другу сторону і засягнувши інформацій в поліції, вернув з тими добутками своєї моральної і безстороної поваги до Львова, звідки на третій день прийшов згаданий вже указ. Рівночасно з ним появився приказ, щоби будинок гімназії віддати військовости на касарню.

Якими мотивами кермувалася Кураторія, свідчить до певної міри уміщена в „Газеті подзенній" допись з Долини, походяча з поліційних кругів. Є не огидний памфлет на гімназію та її професорів, самі підлі клевети, на які лиш може здобутися нікчемна поліцейська душа. Тому що обиджені внесли против відповідального редактора жалобу до суду, будемо мати нагоду в своїм часі близше занятися ними.

Сіллю в ощі є „кресовцям" також приватна народна школа, до якої ходить 138 дітей, відчас коли державна польська школа з гарним будинком вспіла зібрати ледви 30. Що родичі вміють платити за науку і посилати свої діти до української школи з невигідним поміщенням, це неоспоримий доказ, що польська державна школа на передмістю. Одиниця є аномалією. Однак иншої гадки є „кресовці" і роблять всі можливі заходи, щоби і цю школу закрити.

Говорячи про інформаторів п. Тинельского, годі поминути мовчанкою п. Гайльмана, директора державної виділової школи. Про його моральну вартість свідчить найліпше подія, яка скоїлася при кінци жовтня н. р. Соціялістичний бесідник сповідав на ринку перед многолюдною товпою богобоязливих членів тут. хіени, причім висказав погляд, що найпідлійшим злодієм є таки п. Гайльман, бо вокраз двох прислані Американцями для бідної дітвори. Присутний на вічу п. Г. не міг видержати і здобувшись на зухвалість, заявив, що против бесідника внесе скаргу о обиду чести. Ся заява викликала дуже небажаний для п. Г. ефект, бо обвинитель відгрився на місци: „Spróbuj bezczelny złodzieju a udowodnimy ci wszystkie kradzieże, bo świadków na nie mamy więcej jak trzeba, ale najpierw pomyśl się, ty wiesz, czem to pachnie".

Очевидно п. Г. скористав з поради і по надумі закинув намір регабілітовання своєї чести в суді. Це все однак не перешкоджує п. Г. вести провід в школі а навіть старатися о посаду інспектора. Патент рицерства кресового вже давно одержав. Дипльомом злодія улекорований зістав на ринку в присутности відпоручників власти, значить найважнійші кваліфікації до осягнення посади вже має.

На загал беручи життя Українців позбавлених навіть примітивної охорони закона, стало неможливим. Арештування і труси відбуваються під ледя претекстом, а навіть без претексту, нпр. п. Савицької. Зате Полякам вільно безкарно допускатися найтяжших злочинів, коли лиш мають патріотичний підклад. Ніхто не повірив би, що в справі атентату на українську гімназію не було навіть судових доходжень і про справу рабунку довершеного на шкоду п. Д. Грицея затушовано, бо бандитами, як опісля виявилося, були Поляки. Н. Н.

**При зміні адреси просимо не забувати подати і попередну свою адресу.**

# РІЖНІ ВІСТИ.

### Засідання Союза Народів.

Чергове засідання Союза Народів розпічнеться 25. січня 1923, а не 8. січня як мильно доносила преса.

### Совітське посольство в Константинополі.

До Константинополя прибуло совітське посольство під проводом Ганецького.

### Литовсько-польські бутичи.

На днях литовські партизане заатакували на ново нейтральну смугу коло села Оляни і обсадили Куриліщки. Прийшло до збройної сутички з польськими відділами, після чого Литовці відступили.

### Майно детронізованого султана.

Згідно із постановою анґорського уряду, ціле майно детронізованого султана переходить на власність держави і має стати джерелом доходів для турецького шкільництва, армії і гуманітарних інституцій.

### Позичка для Австрії.

Комісія для закордонних справ у Парижі приняла проект в справі позички для Австрії.

### Ратифікація австрійсько-югославської торговельної конвенції.

Рада югословянських міністрів ратифікувала австро-югословянську торговельну конвенцію і усталила тарифу цін та висоту мита.

### Арештування редактора у Триєсті.

Триєстенська поліція арештувала всіх редакторів комуністичного органу „Il Lavoratore", наслідком чого цей щоденник замкнено.

### З області Чехословаччини.

Буджети поодиноких чехословацьких міністерств на 1923 р. ухвалено у зменшеній висоті в порівнанню з попереднім роком, а між иншим буджет міністерства освіти зменшено на 10 процент. Буджет предбачує 2370 чеських корон видатків на кождого студента. Фінансовий стан Чехословаччини поліпшується з кождим днем, а вартість корони йде в гору. Чехословацькі промислові вироби заспокоюють не лише внутрішні потреби, але вивозяться до других держав.

### Російські збігці.

З Владивостоку доносять, що кільканадесять свіжих російських збігців прибуло до китайських пристаней і замешкало в Китаю.

### Чесько-румунські взаємини.

Румунський посол в Празі Хіот в розмові з чеськими журналістами заявив: Економічні інтереси Чехословаччини не противорічать інтересам Румунії, ми посилаємо вам рільничі продукти, а ви нам нафту і вироби промислові. Також у політичних справах ми підемо солідарно.

### Капіт з Бесарабією

Румунський уряд скасував директорію для внутрішних справ Бесарабії, а на її місце зорганізував т. зв. бесарабську раду, яка буде допущена до міністерства освіти.

### Совітсько-румунські взаємини.

Офіціяльний орган румунського уряду „Вікторуль" пише, що Румунія не вступить в переговори із совітським урядом в справі Бесарабії, бо уважає ту справу за вирішену.

### Допомога для Закарпатської України.

Чехословацький Червоний Хрест орґанізує кухні, які будуть видавати безплатний хоч для 6.000 убогих дітей Закарпатської України.

### Новий німецький консуль в Ризі.

Новим німецьким консулем в Ризі назначено д-ра Кестера, котрий був міністром внутрішних справ в уряді Вірта.

### Большевики грозять війною.

Останній зїзд совітських делегатів у Москві повішив видати відозву до всіх народів світа, остерігаючи робітників і селян перед грозячою війною. Відозва підкреслює мнимі пацифістичні заслуги совітської Росії і наводить чергові етапи мнимого рос. розоруження. Останнє слово на зїзді мав представник латишських комуністів Трустіц, що закінчив свою ентузіястичну промову словами: Латишська робітнича організація не перестане боротися, доки не повстане совітська Лотва, що житиме у федерації з Росією".

## Почуття обовязку.

Загальний Зїзд Українського Педаґоґічного Товариства дня 25. грудня 1922 р., на якому були заступлені всі верстви нашої суспільности цілого краю, ухвалив між иншим одноголосно отсю резолюцію:

Обовязкова ухвала для цілої української суспільности: Зі всіх концертів, вистав, забав, відчитів, прогульок, фестинів і т. п. улаштувань в цілім краю 1% брутто доходу іде на „Рідну Школу".

Сумний факт, що 320 000 нашої дітвори не побирає наук, не знає що то українська школа і виростає на темних безпросвітних анальфабетів, між тим коли „Рідна Школа" з великим трудом удержує школи заледво для 7.500 українських учеників(ць) повинен потрясти кождого з нас до живого і заставити до придбання найконечнійших засобів „Рідній Школі" для удержання істнуючих та заснування і веденя нових шкіл.

Одним з богатьох способів придбання необхідно потрібних фондів уважає Загальний Зїзд 1% брутто касового впливу при всяких висше наведених улаштуваннях. Ухвала Загального Зїзду обовязує від 1. січня н. ст. 1923 р., тому що крім обовязкової „коляди" належить в усіх таких улаштувань вже в часі і після надходячих свят та мясниць 1 прц. брутто доходу відчислити на „Рідну Школу" без огляду на те, чи і кілько з даного улаштування буде чистого доходу.

Тимто звертаємося до всіх ініціяторів і впорядчиків таких улаштовань, щоби негайно з власної ініціятиви віддавали 1 прц. брутто касового впливу до Кружків У. П. Т. за відповідним поквітуванням а колиб це з яких небудь причин не годі було зробити, то пересилати прямо до „Рідної Школи" у Львові, Ринок ч. 10 І. пов.

Для публичної евіденції будуть (сумарично) в часописах оголошені всі впливи того роду із зазначенням з якої нагоди, від кого і кілько вплинуло титулом цього 1 прц. брутто доходу.

Коли ми є суспільність здисциплінована, коли розуміємо наші обовязки випливаючі зі самої нашої приналежности до Української Нації, отже обовязки супроти самих себе, тоді і „Рідну Школу" поставимо на висоту її завдання.

Ждемо виконання обовязку!

ГОЛОВНА УПРАВА УКРАЇНСЬКОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ТОВАРИСТВА.

## Зимовий господарський курс в Миловаию.

Товариство „Просвіта" у Львові утворює від 1909 р. в Миловаию, товмацького повіта, господарсько-садівничу школу з метою устроювати зимові кількамісячні курси для знайомлення селян — самостійних господарів з найважнійшими здобутками науки рільництва, а літом практичні курси садівничо-пчільничі для доростаючої селянської молодіжи. По довшій перерві, спричиненій воєнними та повоєнними подіями, щойно в сім році удалось Головному Виділови урухомити школу та устроїти новий зимовий 5-місячний курс, на який зголосилося 15 учасників, а крім цього бере в нім участь 7 сталих практикантів садівничого заведення в Миловаию.

Дня 26. падолиста ц. р. відкрив курс в присутности запрошених представників громад Миловаия і Юрківки, місцевого пароха та дооколичних учителів — куратор школи д-р Іван Макух, який в своїй ядерній річевій промові представив завдання рільничої школи в Миловаию і її вагу для піднесення нашого рільництва, та виобразування одиниць, які своєю працею і примірем мають потягти за собою маси. Тому візвав курсантів забратись як найінтензивнійше до науки, бо се найкрасша зброя, якою народ може собі виборoти красшу долю. При сій нагоді згадав також теплими словами память першого куратора бл. п. о. М. Бачинського, який рівнож посвятив багато труду і гроша. Управителем курсу та учителем господарських наук є дотеперішний управитель школи, інжинір-агроном Григорій Стефурак, який крім чисто господарських наук викладає ботаніку і сільництво. Инші предмети викладають рівнож кваліфіковані сили, а саме п. Іван Остапяк про годівлю худоби, молочарство, адміністрацію господарства, п. Клебан Дмитро про садівництво і і огородництво, п. Осип Принцин історію України і рахунки, та п. Володимир Самійленко українську літературу та географію.

**Плотіть партійний податок!!! Присилайте на адресу: „Краєвий Союз Кредитовий" у Львові, Ринок 10, окр. ин. ч. 5.600. Жертводавці понище 500 мп. будуть оголошені поіменно!!**

# ЛІТЕРАТУРНИЙ ВІСТНИК

## Українська історіоґраф'я на переломі.

*Ст. Томашівський.* УКРАЇНСЬКА ІСТОРІЯ. Нарис. І. Старинні і середні віки. Львів, 1919. Ст. 154; *В. Липинський.* УКРАЇНА НА ПЕРЕЛОМІ 1657—1659. Замітки до історії українського державного будівництва в XVII-ім столітю (Історичні студії та монографії, Т. III). Київ Відень, 1920. Ст. 304.

I.

Ніде правди діти: в історії України аж кишить від деструктивних, руїнницьких сил. Княжі міжусобиці, анархічні оргії громад XIII ст., козацькі руїна і т. д. аж до 1918 р. — отсе найголовніші тільки етапи страшного походу тих сил по Українській Землі. Сили ті на протязі більш ніж тисячелітнього історичного істнування українського народу раз-у-раз наводили на нього більші чи менші національні катастрофи. Найновійшу й одну з найбільших саме переживаємо.

Та хоч як богата українська історія такими проявами, як згадані вище, то булоб несправедливо не бачати в ній також инших, протилежних, конструктивних, творчих сил. Безперечно — вони є. І хвилі, коли сили сі брали перевагу в нас — се найкращі хвилі в нашім минулім. Часи Володимира Великого, Ярослава Мудрого, Володимира Мономаха, Ярослава Осмомисла, Романа Галицького, Данила — в старій добі нашої історії, часи Богдана Хмельницького — в середній, часи Української Держави в 1918 р. свідчать і свідчитимуть вічно про правду сказаного вище.

Чи треба тратити багато слів на доказ того, як важним є для нас пізнати, як слід, обі згадані вище сили своєї історії?

Передовсім — негативну силу. Бо тільки пізнавши й усвідомивши собі, як слід, отсю нашу історичну національну хоробу, можна лічити й вилічити з неї наш національний організм.

Та сього ще мало ще. За мало пізнати, чого не треба робити. Не менш важним є знати, як треба поступати. І тут цінні, бо випробовані, вказівки дасть нам належне пізнання тих світлих моментів нашого минулого, в яких брали перевагу позитивні сили серед нашого народу.

Зазнайомити, як слід, український народ з одною і другою силою та їх ролями в українській історії — обовязок української історіографії. Та чи українська історіографія виповнила отсей свій великий обовязок супроти українського народу?

Від старшої історіографії нашої доби вимагати критичного становища під сим оглядом. Вона пересякла своєрідною романтикою, яка в більшій чи меншій мірі ідеалізувала рідне минуле. В найкращім разі ставилася супроти нього нейтрально. Виїмок становить тільки П. Куліш, що в суперечності вкоріненим поглядам не завагався анархію назвати — анархією.

Та сміливий виступ Куліша довгі ще часи зістався відокремленим. Українська історіографія пішла дальше старим, утоптаним шляхом. Вона передовсім дуже старанно обходить контрасти між творчими і руїнницькими силами в українській історії. Вона затирає ріжницю між боротьбою за волю і долю і — найзвичайнійшою самоволею. Вона виправдує руїнників.

І шляхом сим українська історіографія йшла аж до найновійших часів.

Перші, що після Куліша не пішли традиційним шляхом, се два сучасні визначні українські історики — Ст. Томашівський і В. Липинський. Свідчать про се вимовно дві найновійші історичні праці їх, яких заголовки подані вище.

II.

Перша — йдучи за хронольоґічним порядком змісту і появи — „Українська Історія" Ст. Томашівського.

Се короткий огляд політичного розвитку України. В основу нарису положена земля і її становище у політичній системі середньої і східної Европи. На сім підкладі автор слідить процес творення української народности та початок і розвиток української національно-політичної ідеї. Щоби образ вийшов простійший і яснійший, полишає сим разом на боці докладнійший огляд господарського і культурного життя, маючи надію повернути згодом і до сих сторінок української історії.

Та найважнійше — сама концепція „Української Історії". Виложив її автор в однім із перших розділів книжки п. з. Дух української історії.

„Як атоми мінералів серед загального хаосу — читаємо там — укладаються якоюсь невидимою силою по означеним правилам кристалоґрафії, щоби дати певну своєрідну форму сплетення — так само у безличи індивідуальних подій уважне око дослідувача доглядає поодинокі витки, вздовж яких збираються сі події і витворюють своєрідний національний характер історичного розвитку народу. Беручи під увагу головні моменти історії України й остаточний вислід її 1918 р., приходимо до зрозуміння духа сеї історії або т. зв. провідних ідей її. Нема потреби підсувати їм трансцендентальні вартости; се тільки синтеза діяння цілої низки матеріяльних й ідеальних сил, до пізнання якого доходимо шляхом емпіричного наукового методу.

„Оглядаючи історію України від її початків — читаємо дальше — можемо легко доглянути три провідні ідеї в її розвитку. Вони ділають одночасно від найдавнійших часів, одначе не з однаковою енерґією у всіх моментах: раз перемагає один напрям, то знов инший.

„Перша ідея випливає з відвічного контрасту між культурно-лісовою і степово-луговою полосою нашої землі й має на меті з одного боку охорону від степових хижаків, а другого — здобування землі. Вона слідна однаково, коли культурне життя обмежалося на сам тільки чорноморський беріг й коли осередок культурної енерґії був на північнім заході. Боротьба зі степом переходить ріжні фази. До XIV. в. вона, загалом беручи, дефензивна, опісля переважає офензива, у XVIII. в. закінчується вона перемогою над степом. Історична трагедія України в тому, що сей великий перелім в історії східної Европи доконався вже після упадку державної самостійности України.

„Друга ідея української історії випливає з політично-культурної суперечности Заходу і Сходу, якого підкладом церковні окремішности католицтва і православя; на них побудовані окремі культурні типи, західний — латинський і східний — византийський, із окремими зверхніми формами (азбука, календар і т. ин.) Політичний вислів сього контрасту маємо в національній боротьбі між народністю польською й українською. Боротьба сих двох народів виповняє цілі доби української історії, з окрема після упадку державного життя. Дозговікова приналежність України до польської держави помагала що правда відокремленню й індивідуалізації українського народу від инших східно-словянських племен, та з другого боку боротьба з польсько-католицькою асиміляцією розбуджувала й скріпляла культурні спільности зі Сходом. Синтеза в сім змаганню супротивних течій виявилася у витворенню окремого національно-культурного і політичного характеру Українців, який сполучає в собі поодинокі прикмети обох основних типів в органічну цілість.

„В основі третьої історичної ідеї України лежить політично-господарський контраст Півночи і Полудня, скріплений окремішністю расовою і культурною. Ся суперечність слідна від найдавнійших часів, одначе до національної самосвідомости прийшла вона найпізнійше з усіх, бо щойно тільки у XIX в., після переходу більшости українських земель під панування Московщини. Злука з Московщиною викликала противні течії, як було у Польщі. Політичне обєднання вело за собою й національно-культурне, натомість боротьба з сим останнім пособляла остаточному відокремленню від Московщини і зруйнуванню т. зв. загально-руського національного типу.

„У зрозумінню згаданих вище провідних ідей — кінчить автор вступний виклад своєї концепції історії України — лежить і відкриття мірила вартости (Wertmasstab) в українській історії. Все, що йшло по лінії сих ідей — було позитивне, творче, корисне; все супротивне — негативне, деструктивне і шкідне. Здобування землі, відокремлення від „руськости", витворення окремої національно культурної індивідуальности і здобуття політичної самостійности — отсе орієнтаційні пункти для історика у розміщенню світла і тіни на його малюнку. Без того читач блудить по пущі" (ст. 10—12).

З такого становища й розглядає Ст. Томашівський цілу історію України.

Не маю наміру переповідати тут подібно зміст того дуже цікавого розгляду. Скажу тільки загально: Томашівський перший свідомо шукає і підчеркує згадані вище конструктивні сили в історії України, відмічаючи одночасно деструктивні.

І в тім переломове значіння та велика вартість його „Української Історії".

(Продовження буде.)

*Ів. Кревецький.*

## Рецензії.

*Д-р Іван Раковський.* ВСЕЛЕННА. НАЧЕРК АСТРОНОМІЇ ч. І. Коломия 1922. Накладом „Загальної Книгозбірні" (ст. 245).

Великий французький математик Пуанкаре в однім із своїх творів розбирає питання, чому нам треба занимати ся астрономією, сею наукою, що є так коштовна, що не стоїть у ніякій звязи ані з політикою, ані виборами, а якої висліди під практичним оглядом дають людству дуже немного. І на се питання дає таку відповідь: астрономія є хосенна, бо вона підносить нас понад нас самих; вона є пожиточна, бо є велика і гарна. Вона нам вказує, як малий є чоловік тілом, а великий духом, бо його ум може обняти цю цілу безконечність, в якій його тіло є лиш темною точкою. Сим способом приходимо до свідомости нашої сили, а ся свідомість робить нас могучими. — І тому-то в часі великих злиднів і життєвих бур людська душа все звертається до зоряного неба, шукаючи там розради. А однак як мало взагалі знають люде про сю найвельчайшу галузь людського знання і про сю найгеніяльнійшу може творчість духа, що була і є по всі часи найбільшим доказом його сили. А коли у чужих народів цвіте популярна наука, що широким верствам подає приступний виклад великих правд космосу, коли всі вони можуть почванитися прегарними популярними видавництвами, що розширяють знання астрономічних дослідів, то у нас в тій царині дотепер майже нічого не зроблено. Крім кількох популярних книжочок проф. Пулюя, д-ра Раковського, поганого під кождим оглядом переводу Загірної книжочки Фламаріона „Небо" і н. та кількох наукових повнь в виданнях Наукового Тов. ім. Шевченка наша астрономічна література поставлена ще дуже слабо. І тому то кожду появу на сім полі треба привитати дуже радо. А книжочка д-ра Раковського заслугує на щире принятя серед найширших кругів нашого громадянства; виклад дуже прозорий, ясний, без зайвого математичного апарату, є доказом великого популяризаторського таланту автора. Вдаряє однак у автора в деяких місцях певна примішка злишної може гумористики, а радше так сказати б новелістичного способу представлення. Та коли ся метода пр. в уст. 11. (як можна по дорозі загубити... одну добу) може причинитися до яснійшого зрозуміння теми, то в уступі про нашу подорож до місяця, яка дуже нагадує повістеві мотиви Lassvitz-а та Wells-а, нагромадження фантастичного, хоча й як цікавого, матеріялу вважаю для цілости книжочки шкідливим, тим більше що науково він по декуди не видержує критики. А такі уступи в книжочці, що популярно має подати лікам відомости з якоїсь царини науки, певні і наукою провірені, можуть легко нефахових, що звикли „iurare in verba magistri", збаламутити. Також звернути мушу увагу на деякі похибки (пр. знак мікрона „мі" місто μ, паралекса сонця 8" то що). Подрібні дати в уст. про тягар і густоту землі, на мій погляд, також зайві. Однак сі подробиці ніяк не можуть зменшити вартости книжочки і ми можемо лиш висказати авторови щиру подяку, що раз вкінци і наша бідна популярна астрономічна література діждалася гарного твору; кажу „гарного", бо і зверхнє видання книжочки і ілюстрації добрі, як на теперішний тяжкий час, певно спричиняться до заінтересування публіки астрономією. А в слід за тим піде певно і зрозуміння вдячі тих людей, що цілий свій вік посвятили шуканню правди і наразилися нераз (як Галілей, Giordano Bruno) для сеї мети на переслідування, і тоді може зрозуміємо слова Новаліса — що їх тут подаю в парафразі: „Життя богів се астрономія. Чиста астрономія є релігією. Астрономи є одинокі щасливі. Астроном є ентузіястом сам із себе. Без ентузіязму нема астрономії".

*Д-р В. Л.*

*Микола Голубець:* АРХИПЕНКО Львів MCMXXII. „Українське Мистецтво". Ст. 47. 8. 5 репродукцій.

Поки про нову публікацію д. Голубця заговорить фахова критика, не завадить на цьому місці подати дослівний текст двох листів Архипенка до автора начерку про його творчість, листів важних так з огляду на публікацію д. Голубця як характеристику умов, серед яких доводиться працювати дітчам українського мистецтва під теперішню пору.

І. лист. Берлін 29. IX. 1922.

Вельмишановний пане Голубець! Вибачте, що пишу на чужій (російській) мові. 15 літ не чув я рідної

мови, а що знав, забув. Нині говорив я з представником українського видавництва в Берліні „Українське Слово". Це видавництво задумало видати мою велику монографію в українській мові, 16 або 32 ст. тексту, та 100 репродукцій в ньому. Подробиць поки що не опрацьовано, а вирішено справу тільки принціпіяльно. В перших днях жовтня буде все порішено дефінітивно і подрібно. Це буде найбільша з мо їх монографій. Буду дуже щасливий, коли Ви не відмовите моїй просьбі і погодитеся написати текст. Я переконаний, що при Вашій участи ця монографія буде памятником моєї творчости, який я матиму щастя побачити іще за життя. Статті мені прислано Ваші про мене. Я тільки що їх прочитав і переконаний, що ніхто кромі Вас не може так утвердити моєї слави в українському Народі, як Ви.

Жду Вашої відповіди з нетерпінням і висловлюю Вам свою глибоку подяку за Ваші статті в „Громадському Вістнику".

II. лист. Берлін 10. X. 1922.

Вельмишановний Пане Голубець! З моєю монографією викснено. На жаль я не маю Вашої відповіди на лист. Я просив Вас в тому листі не відмовити мені в приємности і чести написати текст про мої твори. Книжка повинна вийти оскільки мога скорше. Ціни ростуть і пізніше ледви чи можна буде видати. В книжці буде 64 ілюстрацій, та 16 ст. тексту на двох мовах — на українській — текст Ваш, і на англійській — текст німецького критика Ів. Голя. Два тижні жду Вашої відповіди на моє запрошення. Будьте ласкаві — напишіть мені негайно. На випадок, коли Ви погодились, то будьте ласкаві написати Видавництву і усталити з ним Ваші умови. Нині я в свойому імени і в імени Видавництва прошу вас о прислугу в написанню тексту.

Всі матеріяли, яких Вам буде потрібно, я можу Вам прислати. Буду Вам безмежно зобовязаний, коли Ви мені перешлете всі Ваші статті про мене, які появилися в часописях. Коли можливе — в 2 примірниках — одна для мене, другий для мої Матері. З нетерпеливістю жду Вашої відповіди і шлю мій поклін, щиро Вас поважаючий

*А. Архипенко.*

## ПРО „ПІДКАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ".

Недавно вийшла в Празі книга „Підкарпатська Русь", ціна 45 Кч., зложена самими Чехами. Дає вона обрав відносин природних, господарських, політичних, церковних, язикових і освітних. Поодинокі статті писані фаховцями вичерпуючо. Містить також спис усіх громад Підкарпатської України та багато знимок. На вступі є стаття проф. Кадлеца про правно державне відношення Підкарпатської України до Чехословаччини. Кадлец стоїть на формально-правному становищу, що скоро американські Українці з д-ром Жатковичем на чолі підписали договір з Антантою про прилучення сього краю до Чехословаччини, то сей підпис вже невідкличний і ані американські Українці ані місцеве населення не сміють бути незадоволеними по причині, що досі край не має автономії, не має свойого сойму та не розграничений зі Словаччиною. Вправді в р. 1918 по розпаді Австрії були дві течії серед населення, де одна дрібна часть хотіла прилучитися до Мадярщини, а більша до української Галичини. Але ні Мадярщина ні галицька Україна не були військово ані політично так сильні, щоб могли задержати при собі Підкарпатську Україну. Нині не лишається підкарпатським Українцям ніщо иншого, як стреміти до вищого культурного щебля а тоді дістануть автономію. Видко — ще малолітні...

## ЕВОЛЮЦІЯ В ДИПЛЬОМАТІЇ.

„Стара та нова дипльоматія. 1876—1922. Від Сельсбері до Льойд Джорджа". A. L. Kennedy, M. C. з передмовою Sir Valentine Chirol,

Дипльоматія є старим мистецвом і хоча змінялась на протязі віків, нині ще важко сказати, чи самі її основи змінились. Чи вона має взагалі якінебудь основи і чи суть її саме не в тому, щоби не мати основ? В останнім часі розповсюднився погляд, що повоєнна дипльоматія змінила свої методи. А проте контраст між старою та новою дипльоматією ніколи не був ясно означений і сам поділ її на „стару" та „нову" вніс чимало безладдя в розумінню справи. Чи істнує справді „нова" дипльоматія,— а коли так — то чи вона краща чи гірша за „стару"? Автор хоче відповісти на ці питання виключно на прикладах з англійської історії на протязі літ зазначеним у заголовку. Як практичний Англієць — замісць аналізувати абстрактні ідеї він зручно складає біографії дипльоматів, добуваючи з цих картин поволі висновки. Він доказує, як Льорд Сельсбері, Гледстон, Льорд Росбері та Сер Едвард Грей даремно силкувались поладнати міжнародні труднощі перед війною і зупиняється на цікавих помилках закордонної англійської політики, починаючи з вибуху війни аж до Генуенської конференції. Автор адебільша каже промовляти самим фактам, хоча не зрікається своєї лінії доказів. Ключем до цілої книжки є характеристика закордонної політики Льойда Сельсбері, до якого він ставиться з явною симпатією. Він уважає методи Сельсбері як зразок здорової національної дипльоматії, основаної на якнайбільшім забезпеченню „національних інтересів" при якнайменшій витраті сил та засобів, з оминенням конфліктів. Дипльоматичні методи Гледстона були дуже складні тому, що він лучив разом дуже гострі обвинувачення звернені до чужих держав з нерішучістю виступу у відповідний мент діяльно. Його оборона чужих пригнічених народів збільшила „престіж" Великої Британії за кордоном, але одночасно не йшла в парі з діяльністю згідно з домаганням менту. Льорд Росбері представляв тип дипльомата, який хоче зірвати з непорозуміннями партії і перш усього зробити закордонну політику справою єдиного національного фронту. Сер Грей є втіленням характеру в дипльоматії. Біографічна метода вибрана автором дає дуже добрі вислідки. Автор зясовує щораз яснійше, що для дипльоматичних успіхів мало мати якийсь світогляд (або як каже Англієць: бачити перед собою цілий світ на долоні) і мало мати деякі необхідні технічні дані про методи, шляхи та тайни дипльоматичної праці. Реальна сила дипльомата лежить у деяких простих та основних прикметах характеру людини, в індівідуальности одиниці: в її хисті розуміти людей та справи на перший погляд. Дипльомат є тим сильнійший та тим краще служить своїй країні чим більше має своєрідних прикмет згідних з характером своєї нації.

Прегарні висновки прегарної методи, яка на жаль, для історика нашої дипльоматії покищо передвчасна.

*М. Рудницький.*

## Мистецька хроніка.

**На передодні І. річних Зборів „Гуртка діячів українського мистецтва" у Львові.**

Дня 28. грудня ц. р. відбулося чергове засідання „Гуртка діячів українського мистецтва", яке припадково зєдналося з датою першиx роковин істнування цеї організації. По прочитанню і затвердженню протоколу з попереднього засідання, після дефінітивної ліквідації фінансового боку І. Української Мистецької Виставки (чистий прибуток 64.900 мп.) вибрано жірі II. Мист. Виставки (на март 1923 р.), до якого увійшли: 1) голова „Гуртка" проф. Петро І. Холодний, 2) секретар ред. Микола Голубець з уряду, та 3) архітект Сергій Тимошенко 4) маляр Олекса Новаківський як член жірі з вибору. Пятого члена жірі покищо не вибрано. В продовженню нарад вирішено справу льотерії картин і рисунків в користь II. Мистецької Виставки та справу видавництва „Українське Мистецтво", якого перший зшиток появиться в січні 1923 р. В четвер дня 4. січня 1923 р. відбудуться II. річні Збори „Гуртка" з програмою „Загальних Зборів".

### Необутіяне.

Російське видавництво Гутнова в Берліні приступило до друку монографії про Ю. Нарбута п. н. „Нарбутъ въ графикѣ". Текст пишуть Г. Лукомський і С. Маковський. Можна догадуватися, що в повищу монографію увійдуть лише праці небіжчика петербурзького періоду, а останні твори, як ілюстрації до „Енеїди", які є найвидатніщі з творчости Нарбута та український гербовник в монографії не будуть. По перше, що за кордоном їх немає, а по друге, — вони носять яскравий український національний характер.

В книзі С. Маковського п. н. „Силуэты русскихъ художниковъ" уміщено заголовні букви по рисунках Ю. Нарбута.

Графік Іван Мазаленський виготовив до друку спогади про Нарбута і Мурашка п. н. „Спогади про померших".

В початку сього року, в Петербурзі, в „Русскомъ Музеѣ", відбулася з великим успіхом виставка праць Юрія Нарбута. Була се перша індівідуальна виставка нашого геніяльного небіжчика.

### Славянське Товариство Мистецтва і Культури.

У Варшаві, з ініціятиви Поляків відбулися дня 8. грудня ц. р. конституючі збори Славянського Товариства Мистецтва і Культури". Метою Т-ва — „зближення славянських народів на ґрунті мистецтва і культури". Ініціятори-Поляки притягли до організації товариства ряд представників славянських народів — Чехів, Росіян, Українців і др. На конституючих зборах вибрано до виділу — Мельцер - Рутковску, Курнатовского, Дністль-Домброву, Краєвского, Мариша, Гвіжджа, Шипка, Видру, Зайцева, Головку, Глинку, Фільософова та Криньского.

„Гурткови діячів українського мистецтва" у Львові запропоновано, поки що неофіціяльно, уладити мистецьку виставку у Варшаві, що буде предметом нарад чергових засідань „Гуртка".

## Хроніка.

### З записної книжки бібліофіла.

Тільки що вийшла в світ дуже гарна, найбільш повна, складена на підставі головним чином невиданих документів монографія про Лямене*). Це була дуже цікава постать, мало відома за межами Франції, хоч він відігравав значну ролю в ідейній боротьбі XIX. віку; його погляди мали практичні наслідки, відгуки яких доходять ще до наших днів. Віруючий католик й священик — він прибув в 1832 р. в Рим. Ця подорож мала в життю Лямене такуж ролю, як подорож Лютра. Він написав своє знамените „Paroles d'un croyant" — слова віруючого, де виступив ініціятором ліберального католицизму і християнського соціялізму, і він на ділі є предтечею гасла „пролетарі всіх країн єднайтесь". Папа Григорій XIV. енциклікою „Singulari Nos" передає анатемі „Слова віруючого"; тоді Лямене покидає священичий стан, знимає сутанну, робиться демократом, вільнодумцем, антиклерикалом і в установчих зборах 1849 р. засідає на крайній лівиці.

*) P. Doine: Lamenais, la vie, les idées, les ouvrages. Paris. 1922. Garnier.

Майже триста років тому в Парижі вийшла книжка „Nouveau Cynée", де якийсь Емері Крусе (Emer Crusé), про життя якого нічого не відомо, горячо відстоював ідею загального замирення й Союза Націй.

Праця Крусе мала успіх. В двох роках розійшлося два видання. Лейбніц згадує її в своїх „Observations sur le projet de paix perpétuelle de l'abbe de Saint-Pierre".

Крусе був пасіфістом, він вважав, що „розум не находиться на вістрю шаблюки" й що „канони не є останнім аргументом королів". Мав він жах перед війною, й проєктує утворення постійного конгресу амбасадорів, якого завданням було би утримання постійного мира. Амбасадори зацікавлених володарів викладатимуть претенсії або зажалення своїх господарів, а инші депутати судитимуть безсторонно. Місцем такого конгресу повинна бути Венеція. Головуватиме папа, друге місце займатиме турецький султан як спадкоємець Византії, потім французький король і другі...

Колиб були такі, котрі не підчинилися би вирішенням конгресу амбасадорів, володарі моглиб їх переслідувати зброєю.

* * *

Цісар Юліян, який перейшов до історії в прізвищем „Апостат", якого поезія оспівала, а історія зрозуміла — був великим бібліофілом. На фронтоні збудованої ним бібліотеки в Антіохії він велів помістити такий напис: „одні люблять коней, другі — птиць, инші — диких звірів, у мене ж з ранніх років було велике бажання добувати й посідати книги".

* * *

Книги це найбільш чарівна річ у всьому світі після жінок, квітів, метеликів і маріонеток. — *Шарль Нодіє.*

* * *

Твори Расіна — величний і чарівний маскарад. Гейне.

* * *

Тацит — Рембрандт літератури: міцні тіни й сліпуча яскравість. (Барбей Д' Оревіль).

* * *

Недавно Жан Обрі випустив у світ книгу Жюля Ляфорга (помер в 1885 р.) „Berlin, la cour et la ville". Ляфорг був лектором у цісаревої Августи, дружини цісаря Вільгельма I. В цій книжці між иншим читаємо, що одного разу Ляфорг читав цісаревій „Мазепу" Мельхіора де Вогює. Коли він дійшов до епізоду Мазепи з панею Фальбовською, Августа перервала його й прохала більше не читати: занадто *булож* — по її словам — образливо для жінки.

* * *

В минулому році (в лютому) помер Поль Лякомб. Всі ті, кому приходиться працювати в Національній Бібліотеці в Парижі, з вдячністю згадують небіщика.

Це був великий бібліограф, бібліофіл й тонкий ерудит. Особливо любив Париж, писав богато про його історію, часто навіть підписувався „Paul Lacombe Parisien". В 1837 р. вийшла його славнозвісна „Bibliographie parisienne", найбільш пільне найбільш гармонійне з всього, що написано було по історії міста, де по словам Гейне, „можна навіть обійтись без щастя". Лякомб знайомить нас з історією Парижа, починаючи з моменту, коли був римським табором.

Лякомб склав неймовірну кількість всяких бібліографій по ріжним питанням, без яких не можливо обійтися при праці. І подумати, що до цього Лякомб був... агентом по розміні грошей (природа любить иноді — такі шутки).

Смерть застала його на останнім томі монументальної історії

*) В Парижській Бібл. книжка має шифр "Е 2220.

книгодруку у Франції, над якою він працював більш ніж 15 років...

Коли його ховали — в слотний весняний день — публики було мало. Широкій публиці Лякомб був невідомий. Були його приятелі по ріжним науковим установам і кілька працьовників Національної Бібліотеки, котрі прийшли віддати останню прислугу тому, книги якого так допомагали їм.

Один з промовців назвав Лякомба „Бенедиктином книги". Кращої епітафії Лякомб ніколи не міг би бажати собі...

Париж, осінь 1922.

*І. Б.*

### Вісти з Київа.

„З нових видань, що появилися, варто згадати: Филипович „Землю і вітер" (збірка віршів) і Рильського „Синю далечінь" (також вірші). М. Зеров друкує Антольогію — декляматор. Появився також т. І-ий творів М. Коцюбинського під ред. акад. С. Єфремова. Під його ж редакцією та в його перекладі друкуються твори В. Короленка. Далі вийшло 2 томи праці проф. Слабченка „Организация хозяйства на Украине (со времени Хмельницкого по XX. ст.)". Тепер у Київі цензура. Сконфісковано масу книжок, між ин. Ілюстровану історію України проф. М. Грушевського". (З листа).

### Продуцція книжок в Росії в рр. 1916—20.

С. С. Маслов у своїй новій праці „Россія послѣ четырехъ лѣтъ революціи". Парж. 1922 в томі І-му на ст. 153—164 описує сучасний стан видавничої справи на Московщині, що характеризує до деякої міри той же стан і на Україні. Згідно сьому скількість друків на Московщині й Великій Україні разом безупинно зменшується: в 1916. році було 16.240 друків, в 1917 р. — 12.297, в 1918 р. — 7.522, в 1919 р. — 3.817, в 1920 — 2.488 („Українське Книгоцтво" 1922 ч. 3).

### Продуцція книжок в Чехо-Словаччині в 1921 р.

Як подає чеський бібліографічний журнал „Naša Kniha", 1922. ч. 8—9, в 1921 р. в Чехо-Словаччині було видано 4 919 назв у 5.103 томах. З того 4.067 в чеській, а 852 в инших мовах (німецькій — 652, мадярській — 97, французькій — 37, московській — 36, англійській — 13, українській і польській — 10, есперанто — 2, сербській — 1, лужицько-сербській — 1, болгарській — 1, данській — 1, італійській — 1) („Українське Книгознавство" 1922, ч. 3).

## Бібліографія.

### а) Книжки.

*Я. Вільшенко*: ВИФЛЕЄМСЬКА ЗОРЯ. Український вертеп у 3 діях з 2 інтермедіями. Ст. 80. Накладом М. Таранька. Львів 1922.

ГАЛИЦЬКО ВОЛИНСЬКІ КНЯЗІ Й КОРОЛІ. Альбом містить 17 портретів артиста-маляра Ю. Магалевського, княжий родовід і карту княжих часів. Видавництво „Маруся". Львів 1922.

*Іван Герасимович*: ГОЛОД НА УКРАЇНІ. З 39 образками й діяграмами. Ст. 296. Бібліотека „Українського Слова" ч. 31. Берлін 1922.

*Гугу*: ДОБРЕ СЕРЦЕ. Образки А. Монастирського. Ст. 40. Накладом Вид-цтва „Світ Дитини". Львів 1922.

*Гугу*: ЛЕ'ИК І КОМИНЯР. Оповідання. Образки О. Кульчицької. Ст. 32. „Дитячої бібліотеки" ч. 28. Накладом Вид-цтва „Світ Дитини". Львів 1922.

*Василь Єлець*: КОБЗА ТА КОБЗАРІ. З бібліографічним додатком З. Кузелі із 16 образками. Бібліотека „Українського Слова" ч. 34. Берлін 1922.

*Йоганнес Єренсен*: ПРИТЧІ. Переклад Василь Лимиченко. Ст. 56. Видання „Добра книжка". Львів 1922.

*Марійка Підгірянка*: В ЧУЖІМ ПІРЮ. Сценічна картина на 3 дії з танцями і співами. Ст. 40. „Дітячої бібліотеки" ч. 26. Накладом Вид-цтва „Молода Україна". Львів 1923.

*Іван Франко*: БОРИСЛАВ СМІЄТЬСЯ. Повість. Ст. 280. Окладинка роботи арт.-маляра П. Ковжуна. Перше книжкове видання. Накладом „Краєвого Кредитового Союза". Львів-Київ 1922.

*Слава Яремова*: ЖЕРТВЕННІ ОГНІ. Нариси з часів світової війни. Ст. 36. Накладом Вид-цтва „Світ Дитини". Львів 1922.

### Б) Журнали.

ПИСЬМО З „ПРОСВІТИ", літературно-просвітний тижневник, чч. 49—50, рік від. IX. Адреса Редакції й Адміністрації: Львів-Ринок ч. 10. II. пов. Зміст: Від Видавництва; З неволі темноти — до сонця свободи; Інструкція для читалень „Просвіти" і кружків У. П. Т. в справі поборювання неграмотности; О. Саліковський: Українська кооперація і національно-визвольний рух. В. Волицький і В. Дорошенко: Наша старовина; Інструкція в справі віднови діяльности філій „Просвіти"; В. Дорошенко: Що читати; Посмертні згадки. — Ц числа: 150 мп.

УЧИТЕЛЬСЬКЕ СЛОВО, орган тов. „Взаїмна Поміч Укр.-Нар.-Учительства", ч. 11—12, рік вид. VII. Адреса Редакції і Адміністрації: Львів — вул. Люблинської Унії ч. 11. І. пов. Зміст: Під Новий Рік. М. Ваврисевич — Сміливо до праці; М. Базник — Дещо про педагогію; Олекс. Барвінський — Із „Споминів з мого життя"; І. Герасимович — В справі термінольогії при науці рахунків; М. Цегельська — Про науку фізики і хемії в Народній Школі; Вісти з Товариства; Обіжник; З діяльности Окр. Відділів В. П. У. У.; Бібліографія. Ц ч. 500 мп.

СВІТЛО. Місячник присвячений справам національного й суспільного виховання. Ч. 7 — 12, річник II. Ст. 137—184. Зміст: С. Русова — Стан сучасної освіти в ріжних краях світа; Дм. Козій — Ідеї соціяльного виховання у Фіхте; Е. Голіцинський — Жертвенність на „Рідну Школу; Хроніка; Бібліографія; З журналів; Часописи й видавництва для молоді; Юліян Кобилянський (некрольог); Вісти з Товариства. Адреса Редакції — Львів, Чарнецького ч. 24. II. пов. Адреса Адміністрації — Львів, Ринок ч. 10. І. пов.

„СІЛЬСЬКИЙ СВІТ", Ілюстрований місячник присвячений усім галузям сільської господарки, ч. 1., рік вид. І. Адреса Редакції й Адміністрації: Перемишль, вул. Зелена ч. 4. — Зміст: До читачів; Л. Бачинський: Розмови по рільництву; Хуторний — Плекання коров; Кнур; Л. Бобелякова — Раціональне плекання дробу; Пипоть у курок; Годівля кози; Про кріликів; Розведення коропа; Л. Бачинський: Вороги бараболі; Правильне використання зарізаної свині; Р. Дмоховський — Як писати завіщання послідної волі на селі; Д-р М. Кос — Про уживання окулярів; Всячина. Ціна числа 350 мп.

„ТЕАТРАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО", місячник театру і сцени, Львів, грудень 1922, випуск IX. — Зміст: Галицькі театри на Вел. Україні, стаття Теофіля Демчука; М. Айдарів: Кавки сцени; Аматорський театр (Вертеп), Дописі, замітки, рецензії, хроніка, портрети арт. Олени Голицинської і Бенцалевої. Стор. 16. — Адреса редакції: Львів, вул. Куркова 10. Ціна числа 7.0 мп.

**Присилайте складки на пресовий фонд на нн. ч. 38.500 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —**

# ТЕЛЕҐРАМИ.

### Невідомскі одержав оборонця.

Варшава. (ПАТ.) „Пшегл. Веч." пише: Вбийник першого президента польської річипосполитої Невядомскі, котрий досі не хотів прийняти оборонця і зрікся покликання відводових свідків, змінив сьогодні постанову, тому суд визначив сьогодні оборонця з уряду адв. Кіньского.

### Новий анґл. проєкт у справі відшкодувань.

Льондон. (ПАТ.) По інформаціям часописів Бонар Лоу представить Раді міністрів новий проєкт у справі відшкодувань. Проєкт цей предвиджує з одної сторони редукцію німецького долгу, а з другої примінення карних санкцій на випадок невиконання зобовязань. Проєкт цей, коли його апробує Рада міністрів, представиться опісля на конференції в Парижі 2. січня сл. р.

### За відкинення поправки сен. Борага.

Вашінґтон. (ПАТ.) През. Гардінґ звернувся до сенатора Лоджа з письмом, у котрому поручає, щоби сенат відкинув поправку сенатора Борага, бо ухвалення цієї поправки утруднило би ведення переговорів у справі евентуального скликання міжнародної економічної конференції.

### Останні уступки Анґлії.

Відень. (ПАТ.) „Н. Фр. Пр." з Льондона: Згідно з поглядами впливових англійських політиків, Бонар Лоу на конференції 2. січня зробить нові уступки, але це будуть останні уступки зі сторони Англії. Коли Франція не згодиться на анґлійський плян, тоді Англія усунеться зовсім від [illegible] в сухопутних справах.

### Справа Мосулу.

Відень. (ПАТ.) „Н. Фр. Пр." з Льозанни: Між Англією і Зел. Державами прийшло до порозуміння в справі Мосулу. Турки заявляють тепер, що готові поновити переговори в справі Мосулу, але ніяк не можуть згодитися на це, щоби Туреччині відібрано суверенні права над мосульським вілаєтом. Зате схильні є признати заграничним капіталістам широкі нафтові концесії. Оден з турецьких делеґатів висловився ось так: Колиб ми в справі Мосулу уступили, то підчас нашої поворотної подорожі до Анґори повісили би нас на першій-ліпшій гиляці.

### Перегруповання грецьких військ в Тракії.

Рим (ПАТ.) До тутешніх політ. кругів доносять із Атен, що в атенських військових кругах запанувало видиме зворушення. Звідомляють про нове перегруповання грецьких військ у Тракії.

### Нач. командант грецької армії.

Атени (ПАТ.) Новоіменований начальний командант грецької армії Паніґальос виїхав з Атен до Тракії для обняття нового становища.

### Переговори в справі Солуня.

Білгород (ПАТ.) По донесенням із Атен, тамошній повновласний югославянський мін. Балюгдіч переговорює тепер з грецьким правительством в цілі приготування конференції в справі поширення вільної смуги в Солуні, яка прислугує Югославії.

### Отворення японського парляменту.

Токіо (ПАТ.) Отворено тут учера надзвичайну сесію парляменту відчитанням відручного письма кн. регента.

### Військова служба в Італії.

Рим (ПАТ.) Урядові звідомлення заповідають покликання річників 1903 на 15. марта, та продовження військової служби до 18 місяців.

# НОВИНКИ.

**— ОГОЛОШЕННЯ до святочного Різдвяного числа проситься присилати найпізніще до середи 3. січня 1923 р включно.**

—о—

— **Конфіскати.** В попередньому (49) числі нашого часопису сконфіскувала польська прокуратура 6 місць в статті „Військова бранка", кінець статті п. з. „Жіночий мировий конгрес" та одно місце в рубриці „Рух в українських товариствах".

— **На волю!** Засуджені за злочин з § 65 к. з. українські студенти Дм. Палїїв, М. Матчак, Ф. Штик, Р. Зибликевич, Голубович, Яремійчук і Горобійовський, що до засуду яких внесено обороною зажалення неважности, виходять за кавцією на волю. Дякуючи невсипущим заходам Д-ра В. Бачинського вдалося зменшити висоту вимаганої судом кавції з 45 на 9 міліонів мп.

— **„Одна з проблем славянства".** Загребський „Обзор" містить під повищим заголовком серію статтей про „Боротьбу Українців за самостійність"

— **Мальконтента усіх станів єднайтеся!** На вулиці Руській (ах, ти многострадальна вуличко!) виходить від якогось часу газетка, що хоч і не називається так, як повищна, всеж таки заповнює в нашому житті люку, яку так болісно відчували усі „покривджені" і мальконтенти. А то бувало лише патріот дурницю чи виструже свинцю, кинутьєя на нього люде, а він [illegible] очі і суне „спростування" до „Свободи". А там люде дивні — „простувати" не хочуть. Хоч сяль та плач, а на Личаків... далеко. А нині — з Ринку на Руську — два кроки. Тому радуйтесь і веселіться, мальконтенти усіх станів і покроїв! Хай вас це не дивує, що в одного „редактора" з нашого органу не всі в дома, а в другого тих „всіх" за багато, хай вас не лякає, що не спілку з ним „за бездурно" виручуєте тих, які те саме творять як людин гріш на Личакові. Не [illegible]ивуйтеся нічому і нікому, раз вам ніхто не дивується, не лякайтеся нікого і нічого, раз „голий розбою не боїться". Ви все втратили з моментом, коли на ваші нещасні мозок і душі сів „рак", а те, що ви нині чи завтра видохнете у огидливій духоті вамиж таки фабриковано го смороду, це нас ні не здивує ні не злякає.

— **Примірні села. Що є вийшуть.** Села Острів Чорний і Руда Фільварків можуть послужити примірою жертвенности для других сіл і громад. Оба ті села за приводом свого пароха о. Петра Курчаби зложили в дуже кор откому часі около пів міліона на народні цілі, при чому деякі господарі жертвували поважніші суми. (Олекса Ідечко — 30.000, Гриць Пашко Мартина — 20.000 і т. п.).

— **Вп. Передплатників в Чехословаччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Легіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

— **Поширення жіночої кооперативи „Труд".** В послідних днях поширив львівський „Труд" свої робітні суконь і білля, заняв кілька нових світлиць, та приняв нові робочі сили. Повідомляючи про се наше П. Т. Громадянство, просимо звертатися до нас з всякими роботами білля і суконь, як і їх направою й перерібкою, а вони, впевняємо, будуть виконані вкусно, совісно й не дорого. Поручаємо також наш склеп, що веде гуртом і подрібно кравецькі додатки, нитки до шитя й вишивання, кнопки, гафти, шкофчики, дими, вешпи, вишивані краватки, сорочки, народні строї і и. Львів, Ринок, ч. 39, пл. ім. І. і II. поверх. — Дирекція. XV 1—10

## Курс грошей.

Львів, дня 29. грудня 1922.

| | |
|---|---|
| Доляри американські | 17.875—18.925 |
| „ „ (1 і 2-ки | 17.675—17.725 |
| Доляри канадійські | 17.675—17.725 |
| „ „ (1 і 2-ки | 17.475—17.525 |
| Марки німецькі | 2·50—2.60 |
| „ „ (сотки) | 2·20—2.40 |
| „ „ (дрібні) | 2·00—2.15 |
| Леї румунські | 102·00—106.00 |
| „ (дрібні) | 100·00—104·10 |
| Корони чеські | 540·00—550·00 |
| „ (дрібні) | 530·00—545·00 |
| Австрійські тис. нов. ем. | 580·00—600·00 |
| „ „ ст. ем. | 3.350·00—3.400·00 |
| „ сотки нов. ем. | 55·00—60·00 |
| „ 50 кор. | 88·00—100·00 |
| „ 20 кор. | 25·35—26·60 |
| „ 10 кор. | 12·00—13·00 |
| „ 1. і 2-ки | 0·60—0.00 |
| Рублі 5-сотки | 12·000—14000 |
| „ сотки | 270·00—300·00 |
| „ 25-ки | 100·00—110·00 |
| „ дрібні | 0·65—0·75 |
| „ думські 1.000-ки | 20·00—25·00 |
| „ „ 250-ки | 15·00—20·00 |
| Карбованці | 1·00 1·10 |
| Гривні | 1·20—1·20 |
| Франти французькі | 1290·00—1335·00 |
| Фунти стерлінгів | 83500·00—84500·00 |
| Франки швайцарські | 3350·00—3425·00 |

**Золото:**

| | |
|---|---|
| 20 кор. | 71.000·00—72.000·00 |
| 20 франк. | 69.000·00—70.000·00 |
| 20 марк. нім. | 81.500·00—82.500·00 |
| Фунти стерлінги | 62.000·00—62.200·00 |
| 10 рубл. | 94.000·00—96.000·00 |
| Доляри | 15.500·00—15.600·00 |

**Срібло:**

| | |
|---|---|
| Корони австр. | 1.350·00—1.375·00 |
| 6 кор. австр. | 6.800·00—6.900·00 |
| Фльорени австр. | 3.375·00—3.525·00 |
| Рублі | 5.400·00—5.500·00 |
| Копійки | 27·50—28·00 |
| Доляри американські | 10.500·00—11.000·00 |
| „ полов. і ¼ | 9.800·00—9.900.00 |
| Доляри канадійські | 9.000·00—9.300·00 |
| „ дрібні | 8.500·00—8.700·00 |
| Леї румунські | 1.340·00—1.350·00 |

## ПОДЯКА.

Політичні вязні з Бучача щиро дякують Вп. Паням з „Жіночої Громади" в Тернополі, що маючи до обслуги вязнів в кількох місцях, всюди доносили харчі, в час обслуговуючи всіх з самопосвятою, як також Паням з „Жіночої Громади" в Станиславові, а також П. Вощинській, П. Даньовій, П. Крушельницькій, о. Добрянському, О. О. Василіянам, С. С. Служебницям з Бучача, що кромі матеріяльної помочи, всюди несли слово потіхи. Всім жертводавцям з Бучаччини на політичних вязнів, з котрих то жертв зложила П. Вощинська в „Жіночій Громаді" в Тернополі 70.000 мп., а в Станиславові 50.000 мп. Підписані вийшовши на волю, зложили на політичних вязнів у Львові 22.000 мп.

*Д-р Боцюрків, д-р Когут, О. Сілк, М. Гузар, О. Кузів, Бобик, Винницький, Тимкевич Йосиф, Леонід Кіндибалюк, М. Конопада, проф. Винар В., Е. Колянковський, В. Косарчин, М. Островерха, Угрин, о. Гнатів, о. Плеткевич, К. Роздольський, Боднарук.*

## НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.


# На Ялинку!

поручає магазин новостей для Пань

:: **Мікцера і Фріша** ::

**ЛЬВІВ, вул. Кілінського ч. 1.**

1391 (проти віденської каварні). 1—3

**а то:** блюзки, сукні, гальки, шляфроки, жакети, вовняні і шовкові жемпри, також вибагливе білля по найнищих цінах.


## ОПОВІСТКИ.

**Народний театр Тов. „Українська Бесіда" у Львові,** (Шашкевича 5.).

Неділя, дня 31. грудня о год. 3 по пол. „ПАЛИВОДА" штука на 4 дії зі співами і танцями.

Неділя, дня 31. грудня о год. 7. веч. „ШОКОЛЯДОВИЙ ВОЯЧОК" комедія на 3 дії. Б. Шоу.

Понеділок, дня 1. січня о год. 7. веч. „ХАТА ЗА СЕЛОМ" драма на 5 дій.

Понеділок, дня 1. січня о год. 3. по пол. „ШАЛАПУТ", фарс на 5 дій.

Білети продає раньше „Союзний Базар", (дім „Дністра") а в день вистави від год. 5 вечер каса театру. XXV. 3—3

—o—

## Дрібні оголошення.


**КАНДИДАТ** адвокатури гладає місця конципієнта. Зголошення приймає Анна Юркевич — Снятин. 1390 1—2

**КАРВІД,** клей, шелак поручає І. Борис Перемишль. 1269 4—5

**КАВАЛЕР** літ 38, бровет, середнього росту, загально добрих прикмет, ремісник з приходом місячним найменше 300.000 мк., навяже переписку з панною або вдовою від 24—32 літ; рівнож середнього росту милої та лагідної вдачі. Приїзне пожалане від 3—5 міл. мп. в цїли розширення підприємства. Ласкаві зголошення під „Механік" до Адміністрації. 1347 3—3


## ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.


# На Ялинку і Новий Рік

поручає найдешевше мужеські і жіночі сорочки, торбинки, жіночі хустинки, рукавички, перфумерію і т. п. **І. Штайнбрух**

ЛЬВІВ, вул. Трибунальська 1, (Ріг Ринку). 1396 1—5

**Довголітний робітня ФІРМИ БРАТІВ ШТАВБЕР відкрив — —**

**першорядну робітню**

**анґлійських і французьких костюмів і плашів** 1392 1-10

**І. Штокнопф** ЛЬВІВ — ВУЛ КУРКОВА ч. 5

**Панове** купують найліпшу і найпевнішу гиг. ґуму лише в спеціяльнім висилковім складі **С. ФЕДЕРА, Львів, вулиця Сикстуська 7.** 1394а 1-8

**Термосові фляшки** як також запасові вкладки до них поручає по фабричних цінах **С. ФЕДЕР, Львів, вулиця Сикстуська 7.** 1394б 1-8

**Товариство „Жіноча Громада"**

**в Дрогобичі потребує**

**ДИПЛЬОМОВ. КРАВЧИНІ**

до ведення крою суконь і костюмів. Зголошення з поданням услівій приймає: АНТОНІЯ ЧУБАТОВА Дрогобич Завале 4. 1389 1—2

**Відновлюйте передплату на 1923. р. на одиноний журнал красного письменства і громадського життя — — —**

**Літературно-Науковий Вістник**

Перша книжка за 1923. р. вже вийшла з друку. Ціна 1500 мп., з пересилкою 1700 мп. В редакції є до набуття давніші річники Л. Н. В.

Адреса: **Володимир Гнатюк, Львів, вул. Чарнецького 24.** 1397 1—2


## Подяка.

Щойно тепер маю змогу подякувати прилюдно ВШ. Панам лікарям у Коломиї, а саме директорові д-р З. Лепицькому й Тайхерові за їх 2-місячне безкористне лічення мене по випадку, жертвою котрого впав я. 1395 1—1

У Львові, 28. грудня 1922.

*Омелян Карашкевич.*

## Надзвичайні Загальні Збори

**Кружка УПТ. ім. Бор. Грінченка**

відбудуться в неділю дня 31. грудня 1922 о год. 4 по пол. в шкільній сали при вул. Город. 95 а ось таким порядком:

1) Відчитання протоколу з останніх Заг. Зборів.

2) Справа насильного заняття шкільного льокалю.

3) Резиґнація цілої старшини УПТ. ім. Бор. Грінченка.

4) Вибір нової старшини.

5) Внески і завти. 1393 1—1


**Гроші** 1394 1—8 заощадить собі кождий купуючий СВЕТЕРИ, ШАЛІ, ҐАРНІТУРИ, ПАНЧОХИ, РУКАВИЧКИ, ТОРБИНКИ, ПАРАСОЛІ м. і д., ПАЛИЦІ, БІЛЛЯ МУЖЕСЬКЕ і т. п. - - -

**у В. ФЕДЕРА, Львів, вул. Сикстуська ч. 7.**

Інформаційний

**КАЛЕНДАРИК**

**на 1923 рік.**

Ціна 350 марок. — Замовлення посилайте на адресу: Порфір Буняк, у Львові, вулиця Скшинського ч. 14./Д.

**Книжка Читальня „Просвіти" і Бібліотеки українських Товариств**

повинні негайно обновити, доповнити і впорядкувати 1353 2—10

**:: СВОЇ БІБЛІОТЕКИ ::**

Всякі інформації, поради і плани закупна книжок, як також доставу українських і чужих видань виконує

**Іван Калинович в Золочеві.**

На всі запити відповідає відворотною поштою (по надісланню 300 мп. значками).

**„Самоохотник"**

**ПІДРУЧНИЙ КАЛЕНДАРИК**

**на рік 1923.**

**Ціна 300 Мп.**

**Кождий хто не хоче стратити рахубу часу мусить його мати.**

**ЧЕРВОНА КАЛИНА,**

1357 а) Львів, Марка 20. II. пов. 2—2

**Не роздумуй є довго!**

Найкрасший дарунок на Свята — це книжка. Питайте за виданнями — — — — —

**„ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ".**

В кождій хаті мусить бути: **„СУРМА" великий співанник з нотами 1000 мп ПОХІД УКРАЇНСЬКИХ АРМІЙ НА КИЇВ-ОДЕСУ 2.500 мп. КАЛЕНДАР на р. 1923.** 1357б) 2900 мп. 2—3

**ЧЕРВОНА КАЛИНА, Львів, Марка 20/II**


## Конкурс.

Українське Педаґоґічне Тов-о не може приступити до відчинення ґімназії в Долині, доки не буде мати до обсади управи тої ґімназії кваліфікованої сили.

Тому розписує отсим конкурс на управителя ґімназії в Долині з речинцем до 13. січня 1923.

Подання вносити належить до Головної Управи, Львів, Ринок ч. 10/I.

Від скорого обсадження Управи залежить реактивовання ґімназії.

*Головна Управа Українського Педаґоґічного Тов-а.*

IX 3—3

## Конкурс.

Старшина Кружка **У. П. Т. в Чорткові** прийме до своєї Бурси в Чорткові вул: Шкільна з днем 15. січня 1923. р. 20 учеників української ґімназії.

Умови приняття.

Харчами місячно: 10 кг. пшенич. муки, 3 кг. греч. круп, 3 кг. фасолі, 15 кг. хліба, 2 кг. топленої смасти, 1 кг. буряків, 1 кг. закришки, 30 кг. бульби, 3 кг. кукур. муки, 15 ясель, 15.000 мп. місячно.

О приняття належить внести подання до 12. січня 1922. р. до канцелярії Кружка У. П. Т. в Чорткові (Українська ґімназія), на руки касієра Т-ва.

Кождий ученик має принести з собою: постіль, ліжко, ніж, ложку, вилки, 2 тарелі і горнятко.

**Старшина Кружка УПТ. в Чорткові.**

1367 4—5


**:: КРАВЕЦЬКА РОБІТНЯ ::**

в Українськім Домі Інвалідів у Львові при вул. Софії 25, розпочинає з днем 1. січня 1923. р. свою працю під фаховим проводом першоосядного кравецького майстра Дуфанця, бувшого прибічного кравця архикнязя Вільгельма (Василя Вишиваного) Робота після найновійших фасонів, солідно знакомита. Ціни знані чин в місті. Спішіть з замовленнями, не жалуйте кілька кроків ходу. Дайте змогу нашим Інвалідам заробити власними силами на своє утримання. XXI 3—3

**8 кґ. золота**

варта є тузин запасових ножиків до голення знаної марки „SALFERS" С. Федера, так твердять панове, котрі стало їх вживають. Хто сумнівається нехай переконається.

Виключний склад **С. Федер** Львів, вул. Сикстуська 7

Для відпродавців догідні услівя. 1394в 1-8

КАЛЕНДАР-АЛЬМАНАХ

**„ДНІПРО"**

**Ціна 2.500 Мп.**

**З пересилкою 300 Мп дороже.**

Рецензії в пресі дуже прихильні. (Літ.-Наук. Вістник ч. 8. — Український Голос ч. 48).

**Продається у всіх книгарнях.**

Адміністрація Календаря Альманаха „Дніпро", Львів, Ринок 43/I 1351 Можна за післяплатою. 2—0

**ПОЗІР!**

Всі купці, що мають склепи по селах, а всі ниші, що хотять заложити собі склепи в селі, хай удаються з довірям **до знаної і від літ існуючої фірми**

**Маврикія Кляйна**

**КОЛОМИЯ, РИНОК ч. 30.**

(у власнім домі, біля міської торгової галі).

де можна набути всякого рода кольоніяльні товарі, делікатеси, всякого рода овочеві напитки, великий вибір овочевих вин, воскові і церковні свічки та взагалі всіякі товарі першої якости і по так дешевих цінах, що зможуть по селах відпродавати ці товари по тих цінах, по яких продають купці в Коломиї, заробляючи на тім дуже добре. — Початкуючим з охотою служиться радою і помочю. — Кождий інтересований нехай в потребі удасться 1122 лишень до фірми 2—12

**Маврикій Кляйн**

**Коломия, Ринок ч. 30**

НІНОТЕАТРИ

**КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА**

висвітлюють від пятниці 29. грудня 1922. другий образ з циклю

**„За кулісами Монте Карльо".**

Велику еґзотичну драму на 6 дій п. з. — — **„МАРОКАНСЬКІ НОЧІ".**

В головній ролі славна драматична краса ЕЛДЕН РІХТЕР.


За редакцію відповідає Ів. Кузьм. З друкарні Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

1746